BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE ZARAGOZA

SIGNATURA: I – 93

Caracciolus Robertus. Sermones. Lugduni. 1500.

26-8

N. 250.

250 I 69
93

Sermones preſtantiſſimi viri Roberti de litio: ordinis minorũ: ſacre theologie pfeſſoris: põtificis aquinatis.

- 1 · De aduentu.
- 2 · De quadrageſima: de pnia.
- 3 · De timore iudiciorũ dei.
- 4 · De diuina charitate.
- 5 · De immortalitate aie rõnalis.
- 6 · De beatitudine ſanctorũ.
- 7 · De precipuis feſtis beate Marie.
- 8 · Et quibuſdã alijs videlicet. de ſctõ Joſeph. de bona ſpe. de virginitate. de patiẽtia. de predeſtinatiõe. de iudicio peſtilentie. de morte. et de catenis pctõrum.

It in festo ascensionis ... a ff. 238 · A.

It in festo pentecostes ... 74 · a ff. 291 · b.

It in festo sanctissime trinitatis ... 76 · a ff. 290 · d.

It in festo sacratissimi corporis domini ... 67.

It de eodem quere sup. Sabbato post dominicam in passione et feria 2 et 3 et 4 post dominicam in palmis, ubi habes plura et multa de hac materia · a ff. 202

N. 21.396

Tabula ſermonū Roberti de litio de aduentu dñi: natiuitate: aliiſq; feſtis ſubſequentibus/circūciſione/z epiphania.

Dñica. I. aduentus: de lapſu hominis: z de cognitione Ade: qua cognouit xpm eſſe incarnādū pro ſalute generis humani: que aliter hēri nō poterat: niſi xps icarnaret. Ser. I.

Feria. ij. eiuſdē dñice: de ardēti deſiderio ſanctoꝝ patrū veteris teſtamenti auide cupientiū xpm incarnari. Sermo .II.

Feria. iij: de reuelationibus factis mentibus ꝓphaꝝ de incarnatiōis myſterijs: z qualiter ꝓphe ꝑdixerunt multipliciter chriſtum fore venturū. Sermo .III

Feria. iiij: de electione virginis btē in matrem xpi: ex qua ſola naſci voluit: que magis grata deo fuit ꝙ quecumq; alie ſancte mulieres. Sermo .IIII.

Feria. v: de perpetua virginitate ſctē marie virginis: que fuit vera mater dñi noſtri ieſu chriſti. Sermo .V.

Feria. vi: de annūciatiōe dñi nři ieſu xpi: facta per angeluz/glorioſe virgini marie: de ſtupendis myſterijs huius annūciatiōis: et ꝑconijs digniſſimis vgis bñdicte. Ser. VI

Sabbato: de mirabili cōceptiōe filij dei ieſu xpi: z qualiter virgo glorioſa ipm ↄcepit in vtero ſuo verū deū z verum hominē: z de his que occurrunt circa hanc conceptionē cōſideranda. Sermo .VII.

Dñica. ij. aduentus: de diuinitate ieſu xpi: qui ſicut fuit verus z perfectus homo: ita fuit ver⁹ z perfectus deus. qd ſi quis nō crederet: abſq; dubio periret: q2 ita debemus credere xpm deū. vt etiā non negemus hoiem: z ita ipm hominez tenemur ↄfiteri/vt etiā deū eſſe nō dubitemus. Sermo .VIII.

Feria. ij. dñice. ij. de gloria z ſublimitate verbi incarnati: cōtra hereticos qui xpm dei filiū ita cōfeſſi ſunt: vt eū inferiorē patre: ac minorē dixerūt. Sermo .IX.

Feria. iij. de hūanitate xpi: ↄtra hereticos qui dicūt xpm nō fuiſſe hoiem. Ser. X.

Feria. iiij. ꝙ ſolus filius dei carnē aſſumpſit: z nō alie pſone trinitatis. Ser. XI.

Feria. v. cōtra iudeos qui dicunt xpm eſſe vēturum. Sermo .XII.

Feria. vi. de fide firma qua debemus xpm cognoſcere. Sermo .XIII.

Sabbato. de ſequela xpi: ↄtra falſos xpianos: qui dicūt ſe in xpm credere: quē tamen operibus virtutū nolunt imitari: vnde in xpo mento ſcādalizant. Sermo. XIIII.

Dñica. iij. aduentus: de predicatiōe iohis baptiſte: qua chriſtum dei filium publice predicauit. Sermo .XV.

[illegible] dñice. iij. aduētus. de ſatiſfactiōe Sermo .XVI.

Feria. iij. de penalitatibus z defectib⁹ aſſumptis a xpo. Sermo .XVII.

Feria. iiij. de moribus ieſu xpi: z qualiter animā ſuam benedictā cum paſſionibus regulauit. Sermo .XVIII

Feria. v. de grā capitis noſtri: quāř ieſus grā eſt caput oīm noſtrū. Sermo. XIX.

Feria. vi. de ſcia ieſu xpi. Sermo. XX.

Sabbato de potētia xpi. Ser. XXI.

Dñica. iiij. aduētus: de clamore iohis quali ↄgruo tpe xpz clamitat. Sermo. XXII

In natiuitate dñi nři ieſu xpi: de poſſibilitate/qualitate/z iocunditate incarnationis verbi dei. Sermo .XXIII

In feſto ſancti ſtephani prothomartyris: de eodem. Sermo .XXIIII

In feſto ſci Joh. euāg: de eo. Ser. XXV.

In feſto innocētū de eiſdē. Ser. XXVI.

In feſto ſci ſilueſtri: de eodē. Ser. XXVII

In feſ. circūciſiōis dñi: d e. Ser. XXVIII

In feſto ephie dñi: de eadē. Ser. XXIX

Alia tabula predicationū de aduētu xpi. eiuſdē Magiſtri Roberti ↄtinēs ꝓpoſitiōes ꝑncipales circa q̄s verſant omes ſermones.

Jeſus ab Adam cognit⁹. Fructus. I.
Jeſus deſideratus. Fructus. II
Jeſus ꝓphis cognitus. Fructus. III
Jeſu Maria mater. Fructus IIII
Jeſu matris virginitas. Fructus. V.
Jeſus annūciatus. Fructus. VI
Jeſus vtero clauditur. Fructus. VII.
Jeſus eſt filius dei. Fructus. VIII
Jeſus magnificatus. Fructus. IX.
Jeſus homo pficitur. Fructus. X.
Jeſus in mundū mittit. Fructus. XI.
Jeſus veniſſe viſus eſt. Fructus. XII.
Jeſus fide cognoſcit. Fructus. XIII.
Jeſus eſt imitandus. Fructus. XIIII
Jeſum iohes predicat. Fructus. XV
Jeſus ſatiſfactor. Fructus. XVI.
Jeſus defectus ſuſtinens. Fructus. XVII.
Jeſus rectus morib⁹. Fruct⁹. XVIII
Jeſus caput ꝓponitur. Fruct⁹. XIX.
Jeſus eſt ſciens oia. Fructus. XX.
Jeſus potenter operās. Fructus. XXI.
Jeſum Johes clamitat. Fruct⁹. XXII.
Jh̄s letanter naſcit. Fructus. XXIII.
Jeſum ſtephan⁹ videt. Fruct⁹. XXIIII
Jeſus Johem diligit. Fructus. XXV.
Innocētes p xpo occidūt. Fruct⁹. XXVI.
Jeſus ſacerdotes appellat. Fruct⁹. XXVII
Jeſus eſt circūciſus. Fruct⁹. XXVIII
Jeſuz adorāt reges. Fruct⁹. XXIX

Roberti de litio/ex ordine minorū in theologia peritiſſimi: vbi dei in hac etate oratoris eloquētiſſimi: predicatiōes/a pma dñica de aduētu quotidie incluſiue vſq; ad quartā: z de feſtiuitatibus a natiuitate dñi vſq; ad epiphaniā feliciter incipiunt.

Dñica prima aduētus: de lapſu hominis z de cognitiōe Ade: qua cognouit xpm eſſe incarnadū p ſalute gnis hūani: q aliť haberi nō poterat: niſi xps incarnaret. Ser. I

Jeſus ab Adā cognit⁹. Fructus. I

Nox ꝑceſſit dies aūt appropinquauit. Verba ſunt doctoris gētiū ad ro. xiij. c. z i epl'a hodierna. Nihil vnicuiq; tā coueniēs eſſe pōt ad ſeipſuz incitandū/ad dilectionē ſummi dei ꝙ frequens cogitatio ſuoꝝ beneficioꝝ q ex munere liberalitatis ſue/cōcedere voluit rationali creature. Inter que illud vnū ꝑfecto ſtupēdum ac memoria eſſe dignū cenſeo: ꝙ ſeipm veſtire forma mortalitaſ nře voluit. Stupēdum quippe eſt: in carne viſibili/apparuiſſe deū pro redēptione z ſalute hoim. Quapropter ſtatuit ſctā mater eccl'ia/hoc tpe aduentus huiuſmodi myſteria colēdiſſima deuotiſſime celebrare. vt fideles cūcti vigiles fiāt: ne quippiā velint: deſiderent/amētq; preter dilectū Jeſum oīm ſaluatorē. Ob qd in ſequētibus ſermōibus equū eſſe arbitrat⁹ ſum/aliqd dicere de aduētu dñi nři Jeſu xpi in carnē. Hodierna vero die/mente reuocabo ad incarnatiōis noticiā: quā intelligemus ſub vnica ꝓpoſitione que eſt: Jeſus ab Adā cognitus. In ipſo em̄ patre gnis humani/initiū cepit oīm perditio: qd nox ꝑceſſit. z tñ p xpm inuēta eſt ſalus: z ſibi/z oibus electis qui ciues eſſe debēt in celeſti hieruſalē. Qd Paulus declarat: cū dicit: dies aūt/ſcz lumē grē. z gaudiū reſurrectiōis appropinquauit. Ad quod meli⁹ intelligendū/in pnti ſermōe tres ↄcluſiones erunt declarande.

Prima/dicit veritatis.
Secunda/dicit qualitatis.
Tertia/dicit remiſſibilitatis.

Qualiter verum eſt ꝙ deus nō cōdidit hominez in his penalitatibus z miſerijs: quas videmus. ſed propter peccatum in illas cecidit/ſic exigente diuina iuſtitia.

Capitulum, I

Prima ↄcluſio dicit veritatis. In q philoſophantiū quorundā impugnādus eſt error. Inter quos etſi plerīq; varia dixerūt: vel de mūdi eternitate vt Ariſtoteles. viij. phiſicoꝝ. vel de infinitate vt Anaſarcus z Democrit⁹ q/put valerius. li. viij. cōmemorat/de cupiditate glie: infinitos mūdos fore dixerūt. vel de mūdi nouitate. vt quidā alij: fuere tamē nōnulli. qui profeſſi ſunt ex tpe a deo mūduz factū fuiſſe: homines vo nequaꝙ per pctm̄ cecidiſſe: ſ eos a principio generatiōis fuiſſe eiuſdē cōditionis. cui⁹ ſunt in hoc tpe calamitatis z luct⁹. Quod ſi verū eſſet: facillime ſequeret ꝙ ob nullā culpā neceſſariū erat ex parte hominis incarnari filiū dei. Dicūt ergo oēs doctores catholici humanā naturā lapſam ab illo ſtatu/in quo fuit ab opifice ſummo cōdita. Qd probatur quadruplici ratione.

Primo rōne diuine clemētie.
Secūdo rōne diuine ſapientie.
Tertio rōne diuine iuſticie.
Quarto rōne diuine cōdecentie.

Prima ratio dicit diuine clemētie. Nā nihil ꝓcedere debet a ſumma clemetia z bonitate: qd nō ſit magis inclinabile ad iuſticiā z veritatē ꝙ ad malitiā: z magis propinquus ad bonū ꝙ ad malū. Sed ſenſus z cogitationes hoim proni ſunt ad malū ab adoleſcētia ꝓut ſcribit Geñ. viij. c. z notat. xij. q. i. in. c. omis etas. Ergo in illa corruptiōe in qua nūc fuit hūana natura a ſumma bonitate producta. Inſup. Nihil ꝓcedit a ſumma bonitate dignū maledictiōe. Sed multe ſunt in nobis paſſiōes maledictiōe digne: ſicut patet i Job iij. c. z in lege maledicebāť ſteriles mulieres. Nō apparet itaq; humanā naturā in hoc ſtatu fuiſſe cōditā: ſed in alio a quo cecidit p peccatū. Secūda ratio dicit diuine ſapiētie. Vbicūq; em̄ eſt ſumma ſapiētia: ibi eſt ſumma pulchritudo. ſicut Augu. exponit in li. de trini. Sed a ſumma pulchritudine nihil procedit fedū aut turpe: nihil/qd rōnalem offendat intellectū. Sed in hoie ratiōe vtēte ſunt defectus naturales: de quib⁹ naturaliter erubeſcit: z multa deteſtabilia ſm rōnem: ergo talia nō fuerūt condita in humana natura. Relinquit itaq; ꝙ eſt lapſa. Tertia ratio dicit diuine iuſticie. Nam nullus affligit pena/niſi precedat culpa. Sed paſſio inuoluntaria in rōnali creatura eſt pena: ergo nullo modo talis paſſio fuiſſet in hoie anteꝙ ꝑceſſiſſet culpa. Quarta ratio dicit diuine con

deccẽtie. Dicit enĩ Anſel.in.li. Cur deus hõ.
c.ix. Deo aũt nequaꝗ̃ eſtimaꝛ conuenire: vt
creaturã quã fecit iuſtã ad beatitudinẽ: ſine
peccato miſerã eſſe cogat. Hominẽ aũt inui-
tũ mori miſerũ eſt. Si ergo deus exigit: moꝛ
tẽ ab hoĩe: ſub ſtatu ſub quo eſt: ergo eſt ſub
culpa. Sed ꝯtra has ratiões arguũt philo
ſophi. pmo ſic. Omne cõpoſitũ ex contrarijs
eſt diſſolubile. Dicit enĩ Auicẽ. Cõtraria ſem
per appetũt ire in regiões diuerſas. Sed coꝛ
pus Ade in ſtatu prime cõditiõis fuit compo
ſitũ ex ꝯtrarijs. ergo per naturã fuit diſſolubi
le ⁊ coꝛruptibile. Sed tale eſt modo coꝛpus
humanũ. ergo ꝑ coꝛruptibilitatẽ nõ ꝓbatur
ſtatus nature lapſe. Itẽ. Omne cõtinuũ eſt
diuiſibile. Coꝛpus Ade in pma cõditiõe erat
cõtinuũ: ergo erat diuiſibile. Secũdo ar-
guũt ꝙ coꝛpus illud erat ſẽſificatũ. ergo erat
ſenſitiuũ doloꝛis: qꝛ ſicut dicit Aug. doloꝛ eſt
ſenſus diuiſionis impatiẽs. Nõ ergo ſenſus
doloꝛis ⁊ pene pꝛobat ſtatũ nature lapſe.

Tertio arguũt. qꝛ dicit Aug. ſup Geñ. ad
litterã. Adã nõ manducauit de pomo: eo ꝙ
crederet eſſe deũ: ſ; ne ſuas delitias: cõtriſta
ret. ſ. vxoꝛẽ. ſicut Salomon adoꝛauit idola.
iij. reg. xi. ne cõtriſtaret vxoꝛes ſuas. Ex his
patet ꝙ Eua erat triſtabilis in ſtatu prime
cõditionis. Sed triſtitia eſt paſſio affligens
animã. Relinquitur ergo ꝙ ſtatus prime cõ
ditionis eſt ſtatus paſſibilitatis aĩe ⁊ coꝛpo-
ris. Quarto arguũt: qꝛ ſicut dicit Ioh. Da
maſ. ꝯcedit deus iuſtos incidere in calamita
tes. pꝛopter multas cauſas. Una eſt: vt cam
(que in ipſo iuſto latet) virtutẽ alijs manifeſtã
faciat: vt Iob. i. c. Alia eſt. vt nõ ex recta con-
ſciẽtia eleueꝛ per ſupbiã. vt in Paulo. ij. ad
Coꝛ. xij. c. Alia pꝛopter eruditionẽ alioꝛũ: vt
alij erudiãtꝛ: vt in Lazaro Luc. xvi. Alia ꝓ-
pter gloꝛiã dei: nõ ꝓpter pꝛopꝛiũ aut parẽtũ
pctm̃. vt in ceco a natiuitate. Iohannis. ix.
Alia ꝓpter zelũ alterius vite: vt in martyri-
bus. ad Heb. xi. Ergo nõ eſſet incõueniẽs eti
am ſi homo nõ peccaſſet habere penalitates
que eũ oꝛdinaret ad maioꝛẽ gloꝛiã: ad maiꝰ
meritũ ⁊ ad maioꝛẽ coꝛonã. Uerũ hec omĩa
friuola ſunt ſi cõſideremus illud. qd̓ Hugo d̓
ſctõ Uic. dicit in li. de ſacris: vbi diſtinguit
tres ſtatus humane nature.

- Primus eſt nature a deo cõdite.
- Secũdus eſt nature lapſe.
- Tertius eſt nature bte.

In pꝛio ſtatu huit hõ poſſe peccare: ⁊ poſſe
nõ peccare: ⁊ in eodẽ ſtatu hũit poſſe mori ⁊
poſſe nõ mori ſic poſſe peccare ⁊ poſſe nõ pec
care: qm̃ i hoc ſtatu nõ eſt peccãdi ⁊ moꝛiẽdi
neceſſitas. Et h̓ fuit pma hũani coꝛpis immoꝛ
talitas. In ſcdo ſtatu hȝ poſſe moꝛi ⁊ nõ poſ-
ſe nõ moꝛi: ſic poſſe peccare ⁊ nõ poſſe nõ pec
care: qm̃ in hoc ſtatu eſt peccãdi ⁊ moꝛiendi
neceſſitas. In t̓tio vo ſtatu hẽbit poſſe nõ mo
ri: ⁊ nõ poſſe moꝛi: ſicut poſſe nõ peccare: ⁊ nõ
poſſe peccare qm̃ ad hũc ſtatũ ptinet moꝛiẽdi
⁊ peccãdi ĩpoſſibilitas. Ad pmũ g̃ obiectũ
dicendũ eſt ſm̃ Hug. pꝛefatũ ꝙ homo ante
peccatũ natura moꝛtalis ⁊ paſſibilis fuit: q̃
tamẽ ex beneficio creatiõis pꝛecedẽte: ⁊ ꝓpꝛio
ſtudio ſubſequẽte facere potuiſſet vt nõ mo-
rereꝛ: adeo ꝙ in Adã erat poſſibilitas ad diſ-
ſolutionẽ ⁊ coꝛruptionẽ: tamẽ cũ potẽtiã eui
tandi omnẽ defectũ. In ſtatu vero moderno
eſt poſſibilitas cũ neceſſitate ineuitabili. Hoc
idẽ dicit Aug. in li. de queſtiõibꝰ noui ⁊ vete-
ris teſtamẽti. Deus inq̃t hominẽ fecit q̃ ꝙ̃-
diu nõ peccaret immoꝛtalitate vigeret vt ip-
ſe ſibi auctoꝛ eſſet aut ad vitã aut ad moꝛtẽ.
Et idẽ de baptiſmo paruuloꝝ ait. Fiebat oꝛ
do iuſticie: vt ſicut aĩa dño ſuo ita coꝛpus ei
obediret. Et iterũ. xiij. li. de ciui. dei. c. iij. di-
cit. Fatendũ eſt quidẽ pmos hoĩes ita fuiſſe
inſtitutos: vt ſi nõ peccaſſent nullũ genꝰ moꝛ
tis experirenꝛ. Sed eoſdẽ pmos peccatoꝛes
ita fuiſſe mulctatos vt etiã q̃cq̃d ex eoꝝ ſtir
pe eſſet exoꝛtũ: eadem pena teneretur obno-
xiũ. Nõ enĩ aliud ex eis ꝙ̃ qd̓ ipſi fuerãt na-
ſcereꝛ. Pꝛo magnitudine q̃ppe culpe illiꝰ na-
turã damnatio mutauit in penis vt qd̓ pena
liter pceſſit in peccãtibꝰ hoĩbꝰ pmis: etiã na
turaliter ſequereꝛ in naſcentibus ceteris. Et
idẽ in hyponoſticon. Uide moꝛtẽ nõ a deo
auctoꝛe ſed erroꝛe vite veniſſe hoĩbus in pa-
radiſo delitiarũ poſitis. Idipſuȝ cõfirmat au
ctoꝛitas ſacre ſcripture. Uñ. Sap. pmo dicꝛ
Deus moꝛtẽ nõ fecit: ſed impij manibꝰ ⁊ v̓bis
accerſierũt illã. Et in. ij. c. Geñ. clara eſt ſnĩa
cõminãtis dei. Quacũqȝ die comederis ex eo
moꝛte moꝛieris. i. moꝛti obligatus eris: vel
moꝛiendi neceſſitatẽ incurres: ſm̃ Augꝰ. ſup
Geñ. ad litterã. Et idẽ. xiiij. li. de ci. dei. c. xx
vi. Uiuebat itaqȝ homo in paradiſo ſicut vo-
lebat ꝙ̃diu hoc volebat quod deus iuſſerat.
Uiuebat fruẽs deo ex quo bono bo-
nus erat. Uiuebat ſine vlla egeſtate: ita ſem-
per viuere habẽs in poteſtate. Cibus aderat
ne eſuriret: potus ne ſitiret: lignũ vite ne illũ
ſenecta diſſolueret. Nihil coꝛruptiõis in coꝛ
poꝛe; vel ex coꝛpoꝛe vllas moleſtias vllis

eius ſenſibus ingerebat. Nullus intrinſecus
moꝛbus: nullus ictus metuebaꝛ extrinſecꝰ.
Sũma in carne ſanitas tota in animo tran-
quillitas. hec ille. Neqȝ hanc impaſſibilitatẽ
innocẽtie dicimus vnã ⁊ eandẽ impaſſibilita
ti gl̓ioſe. qꝛ ſm̃ Sco. in. ij. diſt. xix. q. vna. illa
impaſſibilitas gl̓ioſa priuat actũ ⁊ potẽtiaȝ
patiendi. Hec vero tm̃ actũ ⁊ nõ potentiam.
Hec magiſter in ſcdo. Neqȝ inſup credere de
bemus in eo ſtatu impaſſibilẽ hominẽ oĩno
fuiſſe: qꝛ vt ſctũs Tho. declarat pma parte.
q. xcvij. ar. ij. duplex eſt paſſio. Una cõiter di
cta ſm̃ quãcũqȝ imutationẽ etiaȝ ſi ptineat
ad pfectionẽ nature cõdite: ⁊ ſm̃ hãc paſſibi
lis erat homo ⁊ ſm̃ animã ⁊ ſm̃ coꝛpus. Se
cunda eſt paſſio ꝓpꝛie dicta. Et ſic pati dicꝛ
qd̓ a ſua naturali diſpoſitione remoueꝛ. Paſ
ſio enĩ eſt effectus actiõis. In rebꝰ aũt natu
ralibus ꝯtraria agũt ⁊ patiũtur adinuicem:
quoꝝ vnũ remouet alterũ a ſua naturali di-
ſpoſitiõe. ⁊ de hac paſſiõe dicit Damaſcenꝰ
ꝙ paſſio eſt motus pter naturã. Hoc modo
in ſtatu inocẽtie impaſſibilis fuit. Qd̓ etſi vi
deꝛ impoſſibile: tñ oñdere poſſumus ex mul-
tis ſctoꝝ exemplis qui diſpenſatiue ⁊ etiam
ſpeciali priuilegio hoc impaſſibilitatis donũ
diuinitꝰ acceperũt. Quidnã fuit illud ſtupen
dũ pꝛodigiũ de tribus pueris in ardẽtẽ foꝛ-
nacẽ miſſis: quos tamẽ flãma nedũ nõ cõbuſ
ſit: ſed cũ foꝛnax eſſet accẽſa nimis: nec in mi
nimo leſi plaudebãt deũ in medio flãmaruȝ
poſiti benedicẽtes. Daniel. iij. c. Quid de Io
na dicemꝰ: q̃ in vẽtre ceti diebꝰ tribus ⁊ no-
ctibus habitauit. tandẽ poſt triduũ illeſus ex
iuit. Ione. ij. c. Quid de Moyſe qui. xl. diebꝰ
⁊ xl. noctibꝰ habitauit in mõte ſine cibo: vt le
gẽ mereret accipe. vt Exo. xxiiij. hꝛ. Quid de
Iohe euãgeliſta q̃ in dolio feruẽtis olei miſ-
ſus nocumentũ vllũ nec ſenſit: ⁊ venenũ foꝛ-
tiſſimũ bibens quo duo ante ipm̃ bibẽtes in-
terẽpti fuerãt ſine detrimẽto eſt inuentus:
His ⁊ alijs taȝ veteris ꝙ̃ noui teſtamẽti du
cimur vt credamꝰ nõ eſſe impoſſibile: qd̓ de
natura inſtituta in ſcripturis narraꝛ. Fuit
ergo pmus homo creatꝰ in ſtatu impaſſibili-
tatis ſicut viſuȝ eſt prius: qui ꝑ peccatũ ſe et
omnes moꝛtales fecit ⁊ moꝛti ſubiugauit.
His viſis ⁊ declaratis exeat in campũ pmus
humani gñis pater. ipſeqȝ lamẽtabiliter di-
cat. O filij gñis humani. o moꝛtales cuncti
paſſibiles: miſeri: ignoꝛãtes: pleni luctu: cala
mitatibus: laboꝛibꝰ: anguſtijs. amaritudini
bus: infirmitatibus: moleſtijs. curis: pturba
tionibus: varijs feditatibus: ⁊ erubeſcẽtijs.
quis vos mecũ ad tot mala dãnauit? Quid
nã experimini in hac vita erũnoſa pꝛeter ge-
mitus ⁊ ſuſpiria? Unde tot incõmoda vene-
runt vobis? O deus benigne: o creatoꝛ admi
rabilis. talia nõ ptractaſſes nobiſcũ niſi me
peccatoꝛẽ cũ omĩ poſteritate mea iuſticia tua
punire voluiſſes. Heu me. Ego ſum ille pecca
toꝛ magnus. Ego ſum ille diuine maieſtatis
cõtemptoꝛ. Ego qui tantã ruinã ſup omnes
induxi gñatiões mũdi. Eram a deo mire cõ-
ditus: ſapiẽtia naturali illuſtratus: collocatꝰ
in paradiſo delitiarũ. dñs aĩalũ piſciũ ⁊ vo-
latiliũ: liber abſqȝ omĩ ſeruitute: ad deũ cõtẽ
plandũ habilis: ⁊ idoneus ad ꝓcreandũ fili-
os benedictos. Et ego qꝛ deũ meũ deſerui: de
paradiſo eiectus ſum in hãc vallẽ lachꝛyma
rũ: vt cũ ſudoꝛe veſcar pane meo ego ⁊ omĩes
qui a me deſcẽſuri ſunt. Quibꝰ oĩbus ſicut ⁊
mihi clauſa eſt poꝛta celi: ⁊ nõ poſſumus ali-
quo merito noſtro videre faciẽ filij dei. Ceci-
dit ergo dignitas noſtra: ⁊ natura bene inſti
tuta coꝛrupta eſt: nõ tm̃ penaliꝛ ſ; etiã culpa
liter: qd̓ oĩs indubitanter credere teneñꝛ de
neceſſitate ſalutis.

De qualitate pcti pꝛimoꝛuȝ parentũ: ⁊ qd̓
pꝛincipale peccatũ hoĩs eſt ꝙ lapſus fuit in
oĩbus lȝ alia peccata ꝯcurrerint. Cap. II

s Ecunda ꝯcluſio dicꝛ qualitatis. Nã
ſolet quoꝛundã animꝰ nõ ſine ratiõe
mirari quale fuit illud pꝛimoꝝ paren
tũ peccatũ: ob qd̓ tam ſeue crudeliterqȝ deus
humanũ genꝰ puniuit: de quo quattuoꝛ opi-
niones inueniuntur a doctoꝛibus ſacre theolo
gie aſſignate ⁊ denotate.

Prima eſt ꝙ fuit ſuperbia.
Secũda eſt ꝙ fuit auaritia.
Tertia eſt ꝙ fuit gula.
Quarta eſt ꝙ fuit inobedientia.

Prima opinio q̃ eſt ꝙ fuit ſupbia ꝯfirmaꝛ
Eccl̓iaſtici. x. c. Initiũ omĩs pcti eſt ſupbia.
Et iteꝝ Eccli. xxv. A muliere initiũ factũ eſt
pcti. ergo mulier ꝑpetrauit peccatũ ſupbie.
Itẽ Augu. in l. de v̓ginitate. Diabolus inq̃t
in celo voluit eſſe ſicut deꝰ: cadens aũt pſua-
ſit homini ſimilitudinẽ ſue voluntatis. Item
Augꝰ. ad Oꝛoſiũ. Elatus Adã ſuaſiõi ſerpẽ
tis obediens pceptũ cõtempſit. Et idẽ ſuper
Geñ. Inſuit mẽti Ade amoꝛ quidã pꝛopꝛie
poteſtatis: ⁊ quedã de ſe ſuperba pſumptio.
Secũda opinio ꝓbaꝛ. pmo per tex. Geñ.
iij. Eritis ſicut dij. ⁊c. Hoc pmo cecidit in mẽ
tẽ mulieris. ſ. appetere multitudinẽ ſciẽtie

pluſq̄ opoꝛtet qḋ eſt pctm̄ auaritie ſꝫ Gre-
go. Ergo illud fuit pctm̄ auaritie. Tertia
opinio ꝯfirmaṫ.qꝛ vt dicit tex.Gen̄.iij.c.Ui-
dit mulier lignū q̄ eſſet pulchꝛū viſu ꝛ adve
ſcendū ſuaue.Et.xxxv.di.in.c.Sexto die ſcri
biṫ.Gula a paradiſo regnātē expulit.Et Hie
ronym⁹ ꝯtra Jouinianū. Sollicite prouidē
dum eſt:vt quos ſaturitas a paradiſo expu-
lit eſuries reducat. Quarta opinio habeṫ
ex eo qḋ dicit Paulus ad ro.v. q̄ vni⁹ hoīs
inobediētia peccatoꝛes ꝯſtituti ſunt multi.
Et Aug.in li.de vera religiōe. Adam ꝑpter
trāgreſſionē obediētie de paradiſo eiect⁹ eſt.
Et ſup Gen̄.ad litterā iterū dicit. Nō potu-
it melius ꝛ diligēti⁹ cōmendari q̄tū malum
ſit inobediētia.cū ideo reus iniq̄tatis factus
eſt homo qꝛ eā rem tetigit ꝯtra ꝓhibitiones
quā ſi nō ꝓhibitus tetigiſſet nō vtiqꝫ peccaſ-
ſet. Has opiniōes oēs ꝯcoꝛdat dns Bon̄.
in xxij.diſt.ſcḋi li.ar.i.q.i.vbi oñdit q̄ princi
pale pctm̄ hoīs per qḋ lapſus eſt fuit inobe-
dientia Ade.ꝛ ad hāc conatus eſt diabolus
adducere hoīem. Sed qm̄ nemo operaṫ ad
malū aſpiciēs nec appetit malū:niſi ſub ſpe-
cie boni.ideo dare dep̄hendens diabolus q̄
nō poſſꝫ mulierē p̄cipitare niſi apponeret ali
quod appetibile:illā temptādo ꝓpoſuit ad q̄
oīs homo naturaliter inclinaṫ. Naturaliṫ
em̄ oīs hō inclinaṫ ad btitudinē:que eſt bo
nū glorioſuꝫ: delitioſuꝫ ꝛ copioſuꝫ. Unde ho
mo naturaliter appetit excellētiā:ſufficiētiā
ꝛ letiaā.Et ī ordinato appetitu taliū ꝯſiſtit
iuſticia:in inordinato vero culpa. Gula enī
eſt inordinatus appetitus cibi ſuauiter refi-
cientis.Auaritia eſt inordinatus appetitus
ſufficiētie.Superbia eſt inordinat⁹ amoꝛ ex-
cellentie.Diabolus ergo p̄mo ꝓmiſit mulie-
ri dignitatis excellētiā:cū dixit. Eritis ſicut
dij. Secūdo ſubiunxit cognitiōis abundātiā:
ſciētes bonū ꝛ malū. Poſtremo p̄tendit ſua
uitatis experientiā:cū oſtendit lignū pulchꝛ
viſu:ꝛ ad veſcendū ſuaue. Quia ergo mulier
diabolo cōſenſit in appetēdo primo eſſe ſicut
deus:fuit ſupba. Deinde appetēdo ſcire bo-
nū ꝛ malū: fuit auara. Poſtremo experiēdo
ſuauitatē ligni vetiti:fuit guloſa.Et in h̄ fuit
trāſgreſſiōis rea:ꝛ inobediētie culpa īuoluta
Nec eſt incōueniēs plura genera peccatoꝛuꝫ
ſm ꝓgreſſum cōcurrere ad vnū flagitiū per
petrandū.hec Bon̄.Comedit itaqꝫ Adaꝫ de
ligno vetito cōtra imperiū diuine maieſtatis
Paruipēdit preceptū altiſſimi dei:q̄ ei māda
uerat vt ei obediret:ꝛ cognoſceret ipm̄ regeꝫ
celoꝝ:ꝛ oīm creaturarū.Qḋ equidē nō mini
mū non paruū:nō deniqꝫ leue crimē putādū
eſt.Unde augu.xiiij.de ciui.dei.c.xij.ait. Nō
debet exiſtimare q̄ſq̄ leue ac paruū fuiſſe il-
lud cōmiſſuꝫ:qꝛ in eſca factū ē: nō quidē ma
la nec noxia: niſi quia ꝓhibita. Neqꝫ em̄ q̄c-
q̄ mali de⁹ in illa tante felicitatis paradiſo
crearet:atqꝫ plātaret. Sed obediētia cōmen
data eſt in p̄cepto: que virtus in creatura rō
nali mater eſt oīm cuſtoſqꝫ virtutū.Et īfra
Hoc itaqꝫ devno cibi gn̄e nō edēdo vbi alioꝝ
tanta copia ſubiacebat:tā leue p̄ceptū ad ob
ſeruandū tam breue ad memoria retinendū:
vbi preſertim nondū volūtati cupiditas reſi-
ſtebat:qḋ de pena trāſgreſſiōis poſtea ſubſe
cutū eſt tanto maioꝛi iniuſticia violatū eſt:
q̄to faciliꝰ poſſet obſuantia cuſtodiri. hec
ille.Cur itaqꝫ miramur ſi indignatus eſt de⁹
qui magn⁹:imenſus:glioſus:ſapiētiſſimus:
oīpotēs:colēdus:adoꝛandus,ꝛ timendus:
tot beneficia indulſerat prothoplaſto ſi ab ip
ſo cōtemptus eſt.O repꝛobanda hūana ſup-
bia:q̄d fuit cōtemnere deū?O temeraria pre-
ſumptio humane mētis q̄d:q̄d:quid eſt calca
re preceptū atqꝫ mandatū regis eterni?Nō-
ne lex ipa nature clamat:q̄ diuinoꝝ manda
toꝝ p̄uaricatoꝛes digni ſūt moꝛte?Preuari-
catus eſt Adā ꝛ ꝑpter inobedientiā ad moꝛ-
teꝫ eſt condemnatus.

Qualiter de⁹ remittere voluit pctā hoīs:ꝛ
non angeli:ꝛ qualiter myſterium incarnatio
nis fuit Ade reuelatum. Capitulū. III

Tertia ꝯcluſio dicitur remiſſibilitatis
Licet em̄ tam enoꝛme fuerit illud de
lictū:vt p illud diuina iuſticia damna
uerit totū genus humanū:veruntamē nolu-
it clementiſſimus de⁹ in ira cōtinere miſeri-
coꝛdias ſuas:quoniā decreuit ac liberauit ho
mini p̄dito ꝛ penitēti:per filij ſui incarnatio-
nē ſuccurrere.Super quo dubi⁹ ſolet eſſe ani
mus:cur magis humanū genus ſaluū factū
eſt: ꝛ remiſſionē accepit: q̄ angelica natura
p̄uaricatrix. Quod rationabile eſſe demon-
ſtrāt doctoꝛes dicētes: pctm̄ hoīs fuiſſe re-
miſſibile: angeli vero oīno irremiſſibile. Qḋ
probaṫ quattuoꝛ cōuenientijs.

Prima eſt pꝛopꝛietas liberi arbitrij
Secunda conditio nature.
Tertia oꝛdo diuine iuſticie.
Quarta cōgruitas miſericoꝛdie.

Prima cōueniētia diciṫ libertas arbitrij
In libero arbitrio ſꝫ magiſtrū.xxiiij.di.ſcḋi
eſt facultas volūtatis ꝛ rationis tā in homi

ne q̄ in angelo.tamē differēter.Nā quātum
ad volūtatē differt homo ꝛ āgelus:qꝛ liberū
arbitriū hoīs ante electionē volūtatis ꝛ poſt
electionē ſe habet mutabiliter. Angeli vo etſi
ante electionē ſe habet mutabiliter poſt ele-
ctionē tn̄ ſe habet īmutabiliter.Et hac ratōe
in ſummo gradu eſt liberū arbitriū in deo. in
infimo aūt gradu eſt in hoīe. Si ergo eſt libe
rū arbitriū in angelo neceſſe eſt vt ſit medio
modo ſe habēs:ꝛ ita diciṫ liberū arbitriū in
eo mutabiliter ſe habere ad bonū ante electio
nē:ꝛ īmutabiliter poſt. Pōt em̄ eligere ꝛ nō
eligere.ſed q̄cquid illud ſit ſiue bonū ſiue ma-
lū:nō poteſt illud deteſtari poſtq̄ elegerit.
Ex quo patet q̄ nō pōt penitere ſiue p peni-
tentiā culpā delere q eſt deteſtatio mali. Et
ita relinquiṫ q̄ culpa eius nō pōt deleri ſicut
culpa hoīs. Itē quātū ad ꝓprietatē ratiōis
patet:qꝛ in libero arbitrio eſt iudiciū de bo-
no:ſꝫ differēter in hoīe ꝛ angelo: qꝛ ſicut di-
cit Dio⁹.intellectus angeli deifoꝛmis eſt. et
hoc eſt qꝛ ſup tempus. ꝛ ita accipit totuꝫ ſi-
mul.ꝛ nō poſt hoc illud. vel illud ex illo. Et
ideo diciṫ angelus intellectualis ſubſtantia.
Sed intellectus hoīs eſt in tp̄e. ꝛ ideo confe
rēdo accipit. Unde nō accipit totū ſimul. ſed
vnū poſt aliud ꝛ vnū ex alio. ſicut ex p̄miſſis
accipit cōcluſionē.Et ideo homo diciṫ rōna-
lis ſubſtātia:qꝛ ratio eſt virt⁹ collectiua vni⁹
ex alio. Qualis ergo cōparatio eſt ſimplicis
ad cōpoſitū:ꝛ puncti ad lineā in eſſendo: ta-
lis cōparatio eſt intellectus angelici ad intel
lectū hoīs in intelligendo ꝛ iudicādo. Cū er-
go iudiciū fiat ab intellectu. patet q̄ angel⁹
ſm ſtatū ſue cōditiōis iudicat de re nō in tē-
poꝛe:ſꝫ de re tota ſimul:ꝛ in iudicādo de ipſa
videt eā totā ſimul:ergo rectiſſime iudicat.
Si ergo in iudicando peccat.ptꝫ q̄ peccat ex
certiſſima malitia. Ex quo nullo mō pōt ex-
cuſari.Nō aūt ſic eſt de hoīe qui cū totā rem
ſimul nō videat poteſt decipi in ſuo iudicio.
Et ideo cū pctm̄ eius aliquo mō poſſit excu-
ſari:nō eſt irremediabile. Unde Gen̄. vi. Nō
p̄manebit ſpūs me⁹ id eſt indignatio mea in
hoīe in eternū qꝛ caro eſt. Secūda cōueniē
tia eſt cōditio nature:quā tangit Anſelmus
in.ij.li.cur de⁹ homo. Homo p aliū hominē
qui nō eſſet ſui gn̄is nō debuit reparari. Et
cū nō ſint oēs angeli eiuſdē gn̄is. patet q̄
nō fuit poſſibilis hec reparatio in angelo ſi-
cut in hoīe. Inſup ex cōditiōe pcti tā hoīs
q̄ angeli variaṫ pctm̄:ꝛ q̄tuꝫ ad genus.ꝛ q̄
tū ad circūſtantiā.ꝛ q̄tuꝫ ad occaſiōes.Quā
tū ad genus tam homo q̄ angelus peccauit
per ſupbiā.ſꝫ differēter qꝛ ſupbia hoīs fuit in
appetitu oīſciētie dei:ſupbia angeli in ap
petitu oīpotētie.Oīpotētiā aūt ſuā nū-
q̄ voluit de⁹ cōicare alicui creature:ideo an-
gelus appetijt illud ad qḋ nullo mō erat oꝛ-
dinatus.Oīſcientiā aūt ſuā voluit de⁹ cōi
care creature.ad illā em̄ eſt hō oꝛdinat⁹ ī glia
ideo pctm̄ hoīs eſt remiſſibile.pctm̄ vero an
geli nō.Quātū vo ad circūſtātiā pcti eſt dif-
ferētia qꝛ in Adā fuit aliq̄ ignoꝛantia. quia
pctm̄ qḋ erat moꝛtale credidit eſſe veniale ſꝫ
Aug. ꝛ habuit pꝛopoſitū penitēdi ꝛ petendi
veniā de illo pctō. Angeli vo nō. Quātū ad
occaſionē peccati eſt differentia: qꝛ angelus
p ſe peccauit.Adā vo alio ſuggerēte. Ter-
tia cōueniētia diciṫ ꝯgruitas diuine iuſticie.
Nā in homine vno erat tota ſpecies hūana
multiplicāda.Sed in angelo peccāte nō erat
tota natura angelica.Et ꝑpter hoc diuine iu
ſticie ꝯgruū fuit hoīem expiare ꝛ nō angelū.

Quarta ꝯueniētia eſt ex parte diuine miſe
ricoꝛdie cui nō erat cōdecēs vt nihil beatifica
retur in hūana natura ad btitudinē oꝛdina-
tū. Datū ergo eſt tēpus ex dei liberaliſſima
miſericoꝛdia homini lapſo petēdi veniam de
pctō ꝛ de eo agendi pn̄iam. Puto em̄ q̄ poſt
expulſionē de paradiſo Adā pater noſter cō-
uertit ſe ad lamēta pn̄ie:ꝛ xp̄m venturū ſum
ma deuotiōe excoluit:quē incarnādū cogno-
ſcebat. Nā eccl'ia ſcā ponit eū in numero ſcō
rū:qḋ eſſe nō poſſet ſine fide mediatoꝛis. qḋ
Aug.in li. de coꝛreptiōe ꝛ gr̄a teſtaṫ dicens.
Illa fides ſana eſt qua credim⁹ nullū hoīem
ſiue maioꝛis,ſiue parue etatis liberari a con-
tagiōe moꝛtis ꝛ obligatiōe pcti: niſi p vnum
mediatoꝛē dei ꝛ hoīm ieſuꝫ xp̄m.Scḋm aūt
doctrinā ſcti Tho. ſcḋa ſcḋe.q.ij. via hoībus
veniēdi ad btitudinē eſt myſteriū xp̄i incar-
nationis qḋ ante ſtatū pcti homo cognouit:
ſed explicite ſm q̄ oꝛdinabaṫ ad cōſumma-
tionē glie:nō aūt ſm q̄ oꝛdinabaṫ ad libera
tionē a pctō p paſſionē ꝛ reſurrectionē:qꝛ hō
nō fuit p̄ſcius pcti futuri.Videṫ aūt incarna
tiōis xp̄i p̄ſci⁹ fuiſſe ex eo qḋ dixit. Pꝛopṫ hoc
relinquet homo patrē ſuū ꝛ matrē ſuā ꝛ ad-
herebit vxoꝛi ſue. Gen̄.ij.Et hoc ab apl'o pau
lo ad ephe.v.c. diciṫ ſacrm̄ magnū eē ī xp̄o ꝛ
eccl'ia.Qḋ quidē ſacrm̄ nō eſt credibile p̄muꝫ
hominē ignoꝛaſſe. Poſt pctm̄ vo explicite il
lud myſteriū cognouiſſe.nulli dubiū eſſe de-
bet:ſꝫ q̄ oꝛdinabaṫ ad ſalutē hoīs p paſſionē
ꝛ reſurrectionē. Un̄ ꝛ habuit Adā cognitio-

nē ſalutis ſue in ieſuꝫ naſciturū de carne ſua.
Quiſnā explicet quāta deuotiōe omi tpe vi⸗
te ſue adā cū lachrymis ⁊ ſuſpirijs deū incar
nari expoſtulauerit? O Adā cōis paṫ qd feci
ſti? Cur peccaſti? Cur offendiſti legē dei? Heu
me inqt peccaui: erraui. Sed dei filꝰ bonita
te ſua reſtituet vobis incarnatōe ſua bñdicta
quicqd ego ꝑdidi in ꝓſumptiōe mea. O pec⸗
catores nō paueatis. Habemꝰ reparationē.
Nō conqueramꝰ amplius de adā: imo cātemꝰ
cū Grego. O felix culpa q̄ talē ac tm̄ meruit
habere redēptorē. Fuimꝰ in tenebris ꝑ pctm̄
⁊ iā ſumꝰ in luce grē ꝑ ꝟbū incarnatū. Cuiꝰ
beneficio ꝯſequi valeamꝰ ſplendorē glie: in
qua xp̄s viuit ⁊ regnat in ſcl'a ſcloꝝ. Amen.

Feria ſcd'a poſt dn̄icā .i. aduētus de ardē⸗
ti deſiderio ſctōꝝ patrū veteris teſtamenti
auide cupientiū xp̄m incarnari. Sermo. II
Jeſus deſideratus. Fructus. II

Ex ꝓceſſit. Iterum

n vbi .ſ. Cogimur ad cor noſtrum
inflāmandū in amorē bñdicti Je⸗
ſu xp̄i in celo ſedētis ad dexterā pr̄is: ex vehe
mēti ꝯſiderio illo q̊ ſci pr̄es veteris teſtamēti
ꝑ mlta curricula annoꝝ ſuccēſi ardētiſſimis
ſuſpirijs depcabāṫ ipꝫ icarnādū. Qd deuotꝰ
Bern. ꝯſiderās ſmone .ij. ſup cātica ait. Ar⸗
dorē deſiderij patrū ſuſpirātiū xp̄i in carne
preſentiā frequētiſſime cogitās: cōpungor et
ꝯfundor in memetipo ⁊ vix cōtineo lachry⸗
mas: ita pudet torporis miſerabiliū tempoꝝ
hoꝝ. Cui nāqꝫ nr̄m tm̄ ingerat gaudiū gra⸗
tie huiꝰ exhibitio: q̄tuꝫ ſctis veteribꝰ accēde
rit deſideriū ꝓmiſſoꝝ. hec ille. Idcirco nr̄a
incitatiōe proſeq̄ volētes incarnatiōis bene
ficiū: in p̄nti ſermone de ipa dicturi ſumꝰ ſub
vno fructu q̄ eſt. Jeſus deſideratꝰ. Pro cuiꝰ
declaratōe tres ꝯcluſiōes occurrūt ꝓponēde

Prima dicitur occaſiōis.
Secunda retardationis.
Tertia meritationis.

Qualiter xp̄s voluit incarnari: et ſi nō pec
caſſet hō an fuiſſet icarnatꝰ. Cap. .I.

p Rima ꝯcluſio dicitur occaſionis. In q̄
videdū eſt ſi pctm̄ ſolū fuit incarnati
onis occaſio ⁊ ꝑcipua ratio: vel ſi ad⸗
huc homo nō peccaſſet: aliqua alia cauſa dei
filꝰ icarnaſſet. Et circa hoc tres ſūt opiniōes

Prima dicitur ſuſtentabilis.
Secunda probabilis.
Tertia cōmendabilis.

Prima opinio dicitur ſuſtētabilis. q̄ eſt quo
rundā magiſtroꝝ dicētiū ꝙ de incarnatiōe
eſt loq̄ dupliciter. Eſt eñ incarnatio carnis
aſſumptio. Pōt ergo eſſe ſermo de carne aſſū
pta. Aut q̄tū ad ſubſtātiā: aut q̄tū ad defe⸗
ctū paſſibilitatis ⁊ mortalitatis. Si loq̄mur
de incarnatiōe q̄tū ad defectū paſſibilitatis
⁊ mortalitatis: dicūt ꝙ ſi homo nō peccaſſet
xp̄s carnē mortalē nō aſſumpſiſſet. Sed ſi lo
quamur de incarnatiōe ſm̄ ꝙ dicit aſſumpti
onē hūane nature ſimpliciter: etiā ſi hō non
peccaſſet xp̄s incarnatus eēt. Nā incarnatio
facit ad ꝑfectionē totiꝰ vniūſi in hoc ꝙ ꝯple
tionē dat humano gn̄i quātū ad tria.

Primo q̄tū ad illud qd reſpicit naturam.
Scd'o q̄tū ad illud qd reſpicit grām.
Tertio q̄tū ad illud qd reſpicit gliam.

Quātū ad ꝑmū in icarnatiōe eſt ꝯſūmatio
modoꝝ educēdi hoīeꝫ in eſſe. Quadruplex nā
qꝫ eſt modus educēdi hoiem in eſſe.

Nec de viro nec de muliere. vt Adam.
De viro ſine muliere. vt Eua.
De viro ⁊ muliere. vt ceteri hoies.
De muliere ſine viro. vt xp̄s.

Ergo ſi homo ſtetiſſet: fuiſſet incarnatio:
q2 ſi nō eſſet filij dei incarnatio: tūc vnꝰ mo⸗
dus ꝓductiōis deficeret. ⁊ ſic vniūſus eēt im
ꝑfectus. Vñ dicit Aug. in li. de li. ar. ꝙ vniū⸗
ſus habet tantā ꝑfectionē ꝙ nemo pot rōna
biliter aliquam imꝑfectione inuenire in eo.

Secūdo incarnatio facit ad ꝑfectionē ho⸗
minis q̄tū ad illud qd reſpicit grām. Nam
xp̄s eſt caput ecclie nō ſolū ſm̄ diuinā natu⸗
rā: ſꝫ etiā ſm̄ hūanā. vt oñdit Aug. ſup Joh.
Sed ſi hō nō peccaſſet adhuc xp̄s eēt caput
ecclie. ergo aut filꝰ dei ſe incarnaſſet: aut ec⸗
cleſia remāſiſſet acephala. Inſup ſi homo la
pſus nō eſſet: nihilominꝰ fuiſſet ſacrm̄ matri
monij. Si igiṫ ſacrm̄ mr̄imonij in coiūctione
ſexuū ſignificat coiūctionē xp̄i ⁊ ecclie q̄tuꝫ
ad naturaꝝ vnionē ꝓpter inſeꝑabilitatē. vt
dr̄ ad Ephe. v. Ergo ſi hō ſtetiſſet. aut ſacrm̄
mr̄imonij eſſet falſuꝫ ſignū. vel filꝰ dei fuiſſꝫ
incarnatus. Tertio incarnatio facit ad cō
plementū hoīs q̄tū ad illud qd reſpicit gl'aꝫ
Nā ſm̄ Aug. de ſpū ⁊ aīa. totū hoiem aſſum
pſit xp̄s vt totū beatificaret. Sed ſi hō non
eſſet lapſus: erat totꝰ btificabilis. ergo xp̄s
fuiſſet incarnatus. His rōnibꝰ adherētes di
cūt quidā indubitāter ꝙ ſtāte adhuc natura
in terminis ſue ꝯditiōis: etſi nūq̄ fuiſſet la⸗
pſa: ꝙ dei filius fuiſſet incarnatꝰ: nō vt redē⸗
ptor. ſed vt glorificator. Secūda opinio dr̄
ꝓbabilis: que primā oīno negat. Dicit enim

ꝙ ſi hō nō peccaſſet nūq̄ xp̄s carnē ſumpſiſ⸗
ſet: q2 hec magis ꝯcordat pietati fidei. Nā ꝑ
cedēs opio q̄ dicit ꝙ deū cōueniebat incarnari
ꝓpter ꝑfectionē vniuerſi: deū inter ꝑfectiōeꝫ
vniuerſi ꝯcludit. qd incōuenietiſſimū eſt: q2
incarnatiōis myſteriū eſt ſup oēm vniūſum:
ſiue q̄tū ad naturā: ſiue q̄tū ad gliaꝫ. Dicit
nāqꝫ philoſophꝰ in .xi. ꝑme phīe. Deus ſuper
oēm vniuerſi ordinē ponēdus eſt. Et ad il
lud qd adducitur de modo educēdi hoiem dice
re poſſumus: ꝙ quartꝰ ille modus q̊ eductus
eſt xp̄s nō eſt de ꝑfectiōe vniuerſi: nec ex hoc
ſequitur ꝙ ſi talis modus nō fuiſſet ꝙ vniuer⸗
ſum ſua ꝑfectiōe careret. Sicut eñ nō pōt ar
gui impfectio vniūſi q̄tū ad ſuſcitatiōeꝫ mor
tui quā deꝰ nō feciſſet ſi hō nō peccaſſet. Poſ
ſet etiā dici ꝙ de illo mō ꝓductiōis nō argui
tur veritas incarnatiōis: q2 deꝰ potuiſſet ꝓ⸗
ducere hoiem de muliere abſqꝫ viro: q̄ tamen
nō eſſet deꝰ. Ad illud qd dicebatur ꝙ incar⸗
natio facit ad ꝑfectionē hoīs q̄tum ad illud
qd reſpicit grām: q2 xp̄s eſt caput ecclie: dice
re poſſumꝰ ꝙ duplex eſt capitis proprietas.
Una q̄ attēditur ſm̄ ꝯformitatē ad membra.
Alia q̄ attēditur ſm̄ donoꝝ gratuitoꝝ influen
tiā. Rōne ꝑme ꝓprietatis xp̄us eſt caput ec⸗
cleſie inquātū deꝰ: ⁊ rōne huiꝰ principaliter
tenet rōnē capitis. Et ideo dato ꝙ incarna⸗
tus nō eſſet: ecclia hoīm capite non careret.
Habuiſſet eñ tūc caput deū: ſicut nūc ecclia
angeloꝝ. De alio ꝟbo quod adducebatur
de matrimonio r̄ndere poſſumus ꝙ mr̄imo
niū duplicē habet ſignificationē. Significat
eñ coiūctionē dei ad eccleſiam ſm̄ charitatē
⁊ ſignificat coniunctionē ſm̄ vnionē in perſo⸗
ne vnitate. Utrāqꝫ harū ſignificationū habꝫ
ſm̄ ſtatū lapſum. Alterā vero habuiſſet ſi ho
mo ſtetiſſet. Et ideo nō eſſet falſuꝫ ſignū. Si
cut eñ mr̄imoniū nūc eſt in officiū ⁊ in reme
diū: tūc aūt ſolū in officiū: ſic habet duplex ſi
gnificatū nūc: tūc aūt vnū. De eo vero qd
vltimo dicebatur .ſ. de glia q2 totū aſſumpſit:
dicūt iſti qui tenēt hāc opinionē ſecūdā: ꝙ il⸗
la nō eſt ratio ꝑcipua: ſed annexa principali:
pro eo ꝙ ſi nunq̄ deus incarnatus eſſet hō
glorificationē corporis ſui ex viſiōe dei perfe
cte ⁊ totaliter habuiſſet. Viſio eñ xp̄i corpo⸗
ralis ſpectat nō ad eſſentialē cōpletionē bea⸗
titudinis: ſed ad quoddā accidētale gaudiū.
Et hoc patet q2 alij ſenſus btificantur vt viſus
⁊ tñ obiecta ſibi correſpōdētia nō habebūt: ſi
cut tactus guſtus. ⁊c. Gloria nanqꝫ ſenſuum
exteriorū erit ꝑ redūdantiā delectatiōis ve⸗
niētis ex parte ſuperiori a viſione dei: cuiꝰ vi
ſio adeo reficit: vt nihil vltra neceſſarium ſit
aīe ad eius btitudinē. Unde multū derogare
videtur ſummo bono q̄ dicit ipm̄ non ſufficere
abſqꝫ bono creato ſibi adiūcto ad hoiem ꝑfe
cte beatificādū. Hec Boñ. i. di. tertij li. ar. ij.
q. ij. Tertia opinio dicitur cōmēdabilis: q̄ di
cit xp̄m natū fuiſſe: vt hoiem ꝑditū redime⸗
ret: nec curat iueſtigare ea q̄ potuiſſent eueni
re hoīe ſtāte. Sed grās dat deo q̄ tā benigne
voluit ꝓuidere homini ꝑdito. Dicit nāqꝫ Au
guſt. in li. de ꝟbis dn̄i. Venit filius hoīs que
rere ⁊ ſaluū facere qd perierat. Si hō nō pec
caſſet: filꝰ hoīs nō veniſſet. Et idē ſup Joh.
Nulla cauſa fuit veniēdi xp̄o dn̄o: niſi pctō⸗
res ſaluos facere. Tolle morbos: tolle vulne⸗
ra: ⁊ nulla eſt cauſa medicine. Et idē ſup illo
ꝟbo Matthei ꝑmo. Ipſe eñ ſaluū faciet po
pulū ⁊c. Si ergo hō nō peccaſſet: ꝟgo nō pe⸗
periſſet. Et idē ſup illud Johā. xi. Dn̄e ecce
quē amas infirmatur. Si pctōres dn̄s nō ama
ret: ad terrā de celo nō deſcēdiſſet. Et idē ſup
pſalmos. ſup illo ꝟbo. Infixus ſum in limo
ꝓfūdi. dixit. Utinā maneret hō in eo qd deꝰ
fecit. Si eñ maneret in eo qd deꝰ fecit: nō in
limo infixus eſſet quē deꝰ genuit. Et leo pa⸗
pa in ſmōe. Si homo ad imaginē ⁊ ſilitudi
nē dei factus in ſuo honore māſiſſet: creator
mūdi creatura nō fieret: neqꝫ ſempiternꝰ tē⸗
poralitateꝫ ſubiret: aut eq̄lis deo pr̄i dei filꝰ
formā ſerui aſſumeret. Et Paulꝰ .i. ad Timo
the. i. Xp̄s ieſus venit in mūdū pctōres ſal⸗
uos facere. Iſta nobis cordi eſſe debēt q̄ dā⸗
nato hūano gn̄e propter pctm̄ voluit dei filꝰ
incarnari vt ipſuꝫ redimeret. O imenſa am⸗
plitudo diuine charitatis. O ꝓfunda boni⸗
tas ſummi dei. Peccauimus nos oēs cecidi⸗
muſqꝫ in captiuitatē inferni: ⁊ ipe vt nos re
dimeret miſit nō angelū: nō archāgelū: non
deniqꝫ aliā creaturā: ſed vnigenitū filiū ſuū.
Audiat tr̄a intelligat celū: imo audiat. Joh.
iij. nouū iocūdū: nouū feliciſſimū: nouū amo
roſiſſimū. Sic deus dilexit mundū: vt filium
ſuū vnigenitū daret: vt oīs q̄ credit in illū nō
pereat: ſed habeat vitā eternā. Et ad ephe. ij.
Propter nimiā ſuā charitatē: inqt apl's: qua
dilexit nos deus: miſit filiū ſuū in mundū vt
ſaluetur mūdus ꝑ ipm̄. Qd Greg. conſiderās
admirādo cātabat. O ineſtimabilis dilectio
charitatis. vt ſuū redimeres filiū tradidiſti.
Quid ſuauius: qd dulcius pōt audiri? O pec
catores ingrati diligite xp̄ꝫ quos iā redemit
quem patres antiqui illū redempturū expe⸗

etantes toto corde dilexerunt.

Qualiter xp̄s cōueniēti tp̄e incarnat⁹ eſt: ⁊ ꝙ rōnabilr tm̄ diſtulit icarnari. Cap̄.II

s Ecūda ꝯcluſio dicit̄ retardatōis. In carnari equidē volēs dei filius: nō id fecit ſlico poſt pctm̄ nec paulopoſt: ſed poſt ſextum millenariū in ſexta etate mūdi. Mirū certe quare hoc largū donū nō accelerauerit. Uerūtamē nō ſine rōe credendū eſt factū eſſe. qꝛ vt ſcribit̄ Eccliaſtes.iij. Oīa tempus hñt. Poſſunt aūt huius tarditatis rationes tres aſſignari.

Prima rō fuit ꝓter pcti punitionē.

Secūda ꝓpter morbi curationē.

Tertia ꝓpter xp̄i incarnādi cōmēdatiōeꝫ.

Prima rō. ⁊c. Nā in hoc manifeſtat̄ diuine vltionis ſeueritas ꝯtra pctm̄: ꝙ clamores ⁊ luctus hoim tanto tp̄e ſuſtinuit: anteꝗ̄ vellet deſcēdere. Fecit autē hoc qꝛ diuina iuſticia nihil inultū relinquit. Secūda ratio fuit ꝑꝑ morbi curationē. Nā pmū pctm̄ qd hō cōmiſerat ex ſupbia ꝓuenerat: ideo p humilitatē liberandus erat. Qd fieri debuit vt homo ſe infirmū agnoſceret: ⁊ liberatore indigere. Un̄ glo. ſup eplam ad Gal. iij. c. dicit. Magno ꝯſilio factū eſt. vt poſt hois caſum nō ilico dei fili⁹ mitteret̄. Reliqt em̄ deus hominem prius in libertate arbitrij in lege nāli vt ſic vires ſuas cognoſceret: vbi cū deficeret legē accepit. Qua data inualuit morbus: non legis ſꝫ nature vitio: vt ita cognita infirmitate ſua clamaret ad medicū. ⁊ grē quereret auxiliū. Tertia ratio fuit ꝓpter xp̄i incarnādi cōmēdationē. Debebat nāqꝫ illud bñficiū cōmēdari qd neceſſariū erat. debebat cōmendari p multos ꝓnūciatores. Ob qd debebāt pcedere figure ꝓphetie ⁊ alia que in veteri teſtamēto relatu digna ſunt: de qbus in ſequētibus diffuſius dicem⁹. Quib⁹ impletis miſit deus filiū ſuū. ſm̄ illud apl̄i ad Gal. iiij. At vbi venit plenitudo tp̄is miſit de⁹ filiū ſuum. Et nō imerito tēpus incarnatiōis dicit̄ tēpus plenitudinis: qm̄ in incarnatiōe eſt facta plena pticipatio diuinitatis. Un̄ ad Col. ij. In ipſo habitat ois plenitudo diuinitatis In incarnatiōe reparata eſt angeloꝝ ruina In incarnatiōe hō plene a culpa liberat̄ ad Col. i. In ipſo cōplacuit oēm plenitudinē inhabitare ⁊ p eū recōciliari. In incarnatione facta eſt plena pticipatio boni neceſſarij: boni veritatis ꝗ̄tū ad intellectū: ⁊ boni gratie ꝗ̄tuꝫ ad affectū. Iohā. i. De plenitudine ei⁹ oñes accepim⁹. O ꝗ̄ felix ⁊ btā dici pōt hec etas nr̄a. O vere aureū ſeculū in quo experimur dulcedinē incarnati vbi filij dei: quaꝫ p multa annoꝝ milia expectātes petierūt adā pater nr̄e gentis: Noe vir iuſtus: Abraā per obedientiā placēs deo: Iſaac māſuetus: Iacob cōtemplator: Moyſes rectus ⁊ dilectus deo. Dauid ſm̄ cor dñi electus: Eſaias ſerra ſecatus: Daniel in lacū leonū miſſus aliiqꝫ amici dei pr̄iarche ⁊ ꝓphete. Reges in ppl̄o dei diuinitus pfecti: aliiqꝫ ꝗ̄ plurimi illoꝝ tp̄e. Hinc eſt ꝙ ſaluator dicebat loquēs diſcipulis ſuis. Luce. x. Bti oculi qui vidēt q̄ vos videtis. Dico em̄ vobis qꝛ multi ꝓphete ⁊ reges voluerūt videre ⁊ nō viderūt q̄ vos videtis: ⁊ audire q̄ vos auditis ⁊ nō audierunt. Sed heu inquā qꝛ eſt ſonnolenta mens humana ad talia cōtemplādū. Pauci equidē reperiunt̄ q̄ cogitare velint copioſuꝫ fructū quē ſuſceperūt ſuſcipiūt ⁊ ſuſcipere poſſent ex bñficio incarnati ieſu. O mens dura: o creatura rōnalis. o negligens aīa. o aīa ſonnolēta. o aīa dormiēs. o aīa pigra. expgiſcere queſo ⁊ ꝯtemplare ꝙ adā vixit annis nongētis ⁊ triginta. vt ſcribit̄ Gen̄. v. ⁊ ſemꝑ in ſacrificijs. in orōnibus: in diuino cultu clamabat. Ueni ieſu. ⁊ nō potuit ipm̄ videre: quinimo moriēs ad loca tenebrarū deſcēdit. Idipſuꝫ fecit Seth filius ei⁹ viuēs annis nonagintis xij. in eadē fide ⁊ deſiderio mediatoris. Hoc oñes alij iuſti ab Adā vſqꝫ Noe clamaūt ⁊ nō potuerūt obtinere. Interficit̄ Abel innocens: ⁊ clamauit ei⁹ ſanguis ad viuentē deū: ⁊ tamē celū cōſcendere nō voluit: ⁊ detruſus eſt in limbo. Indignat⁹ eſt de⁹ ꝯtra iniquitatē mūdi tp̄e Noe. ob quā oēs diluuio pdidit: ⁊ tm̄ Noe cū ſuis ob iuſticiā mūdiciā ⁊ puritatē in arca ſaluatus eſt. Et cū oibus diebus vite ſue xp̄m deſideraſſet videre non potuit: et nonagēteſimo ac qnquageſimo anno etatis ſue moriēs Gen̄. ix. luce diuina priuatus eſt Abraā vt deo ꝓpt⁹ obediat filiū ꝓpriū imolare ſatagit. xp̄ꝫ icarnādū ſēꝑ deſiderās. ⁊ qd voluit nō obtinuit: ⁊ cēteſimo ſeptuageſimoqnto anno moriens in ſenectute bona. Gen̄. xxv. deſcēdit ad inferos. Ibi Iſaac. ibi Iacob. ibiqꝫ oēs illoꝝ tp̄oꝝ: vſqꝫ ad mortem xp̄i. O infelix peccator. vis cognoſcere ſerenitatē: trāquillitatē ⁊ gratiā tp̄is nr̄i: vide fine coꝝ q̄ xp̄o volūt adherere. Lapidat̄ ſtephanus ⁊ clamat. video celos aptos. Comburit̄ Laurēti⁹. ⁊ igne morit̄. ⁊ ſtatim volat ad celum. Longū pfecto ſatis eſſet apl̄oꝝ omniū martyrū cōfeſſoꝝ atqꝫ virginū ſimilia narrare.

re. Sed illud vnū pretereundū nō eſt: qd oēs ad imitationē deuotionēqꝫ gratioſiſſimi Ieſu xp̄i inducere pōt. Crucifigit̄ latro q̄ multa flagitia ꝑpetrauerat: ⁊ xp̄o ſe cōmendās. eadē die in paradiſo recipit̄. Currite peccatores ad fontē gratie ieſum xp̄m: q̄ clamabat in tēplo Iohā. vij. Si qs ſitit veniat ad me ⁊ bibat. Nō obeſt nobis pcedēs tarditas rōnalis incarnationis ieſu xp̄i.

De imenſitate bñficij incarnatiōis: ⁊ qualiter ſe habent ad illud merita ſanctorum patrum. Capitulū. III

t Ertia ꝯcluſio dicit̄ meritatiōis. In qua pie videre poſſum⁹ an xp̄i incarnatio fuit ex mera grā. ⁊ an illa impetrauerūt ſctōꝝ patrū ⁊ eccl̄ie merita. Nam Paulus dicit ad Titū. iij. c. Appuit benignitas ⁊ hūanitas ſaluatoris nr̄i dei: nō ex operibus iuſticie q̄ fecimus nos. Uerumtm̄ dicere poſſumus ſm̄ doctrinā Bon̄. in. iij. di. iij. ar. ij. q. i. de beneficio incarnationis tripliciter reſpondendo.

Primo ꝗ̄tuꝫ ad circūſtantiā.

Secundo ꝗ̄tum ad efficaciam.

Tertio ꝗ̄tuꝫ ad ſubſtantiā vel eſſentiam.

Primo ſi loqmur ꝗ̄tuꝫ ad circūſtantiam tp̄is: pōt ꝯcedi abſqꝫ calūnia ꝙ cadat ſub merito pcedētis eccl̄ie. Scti em̄ pr̄es flagrātiſſimis deſiderijs meruerūt incarnatiōis accelerationē. Scdo ſi loqmur de bñficio incarnatiōis ꝗ̄tū ad efficaciā: ſic cū eius efficacia eſſet duplex ſm̄ ꝙ ordinabat̄ ad liberationeꝫ a ſeruitute diaboli: ⁊ a reatu carēcie viſionis dei: ⁊ ad ereptionē de ſtatu culpe: quodā mō cadit ſub merito. quodā mō nō. Quātū ad liberationē a reatu carētie diuine viſiōis ⁊ captiuationis diaboli. hoc meruerūt ſcti pr̄es ⁊ cadit ſub merito. Quātū vo ad ereptioneꝫ de ſtatu culpe. nō cadit ſub merito: niſi qs large ſumat meritū cōgrui ⁊ nō cōdigni. Tertio ſi loqmur de illo bñficio ꝗ̄tū ad ſubſtātiā vel eſſentiā: eſt dicendū ꝙ cadat ſuꝑ ſanctoꝝ patrū merita. Propter qd nō eſt iuſte retributiōis ſꝫ dignatiōis eminētiſſime. Nā ſi cōgregēt̄ in vnū hūilitas oim̄ ſctōꝝ: nunꝗ̄ poterit in minimo cōparari illi hūilitati qua dī fili⁹ apparere voluit in forma ſerui ⁊ habitu inuētus vt homo. Si colligant̄ oīa ſuſpiria: oēs lachryme: oēs pene: oēs cruciat⁹: oēs pnie. oīa gn̄a mortis etiā quecūqꝫ paſſi ſunt ſcti ꝓpter xp̄m: ⁊ collocent̄ ex vna pte ex altero vero latere ponat̄ vna lachryma xp̄i vl̄ naſcētis: vel fugiētis per egypti nemora. vl̄ orātis: vel patiētis: vel moriētis: plus illa lachryma vna valet ex fornaceo illo corde ꝓueniens: ꝗ̄ oīa illa bona q̄ diximus ⁊ cogitare poſſumus in quibuſdā ſctis ⁊ electis ⁊ amicis dei. Hic Hiero. ad Damaſū papā de filio pdigo ait. Que maior pōt eſſe clemētia ꝗ̄ vt dei filius: fili⁹ hois putaret̄: nouē menſiū faſtidia ſuſtineret: part⁹ expectaret aduentū: p ſingulas adoleret etates: ⁊ poſt cōtumelias vocū. alapas: flagella: ⁊ crucis p nobis fieret maledictū: vt nos a maledicto legis abſolueret. hec ille. Iuſte ergo ⁊ rōnabiliter aīa nr̄a ſitire debet ad Ieſuꝫ in gl̄a coronatū: quē ſcti pr̄es in nocte legis deſiderauerūt incarnādū: qꝛ dies grē nobis appropinquauit. qua mediante facilis eſt nobis acceſſus ad btāꝫ eternāqꝫ vitā: in qua xp̄s ſaluator ſeculi viuit et regnat in eternū. Amen

Feria t̄tia poſt pmā dñicā aduēt⁹ de reuelatiōibus factis mētib⁹ ꝓphetarū de incarnationis myſterijs. ⁊ qualiter ꝓphete predixerūt ml̄tipliciter xp̄m fore vētuꝝ. Sermo. III

Ieſus ꝓph̄is cognitus. Fructus. III

n Ox pceſſit. ⁊c. Placuit quondā altiſſimo deo celi icarnatiōis myſteria ꝓphetarū mentibus reuelare: vt p ipſoꝝ voces inſtrueret̄ humanū genus de veritate incarnati vbi. Nullus equidē excuſare ſe pōt: ſi ieſū nō credat: ſi eū nō colat: ſi illū toto corde nō amplexat̄. Cuius aduentū pceſſerūt tot ꝓphetarū oracula ⁊ teſtimonia. Firmat̄ em̄ vniuſcuiuſqꝫ mens in fundamento vitatis: cū ſenſerit de xp̄o vēturo prophetas clamare ac pdicare. Quapropter in pn̄ti ſmone de incarnatione vbi loq volētes cōſiderabim⁹ illas ſupnas reuelatōes quas habuerūt ꝓphete. colligemus qꝫ ea q̄ dicturi ſumus ſub vno fructu: qui eſt. Ieſus ꝓphetis cognit⁹. Ad cuius declarationē tres ꝯcluſiōes occurrūt declarāde. quarū

Prima vocat̄ diffinitio.

Secūda vocat̄ multiplicatio.

Tertia vocat̄ teſtificatio.

De ꝓphetia qd eſt: ⁊ qualiter nō pōt eſſe naturalit̄: ꝯtra opinionē illoꝝ qui dixerūt ꝙ hō poſſet naturalit̄ ꝓphetare. qd ſi verū eſſet ꝓpheticū teſtimoniū nō eēt ꝯueniēs. Cap̄. I

p Rima ꝯcluſio vocat̄ diffinitio. In q̄ cōueniēs eſt ſcire qd eſt ꝓphetia: qꝛ niſi hoc clare intelligeret̄: nō ſatis eēt incarnationē xp̄i magnificare: ex quo fuit a ꝓphetis ꝓnūciata. Scdm̄ ergo Caſſiodorū;

ꝓphetia eſt diuina inſpiratio: rerūq̄ euētus īmobili veritate demōſtrās. Ex qua diffinitiōe habem⁹: ꝙ illa cognitio quā habuerūt ꝓphete eſt ſupnaturalis ⁊ diuinit⁹ inſpirata. Unde .ij. Petri.i. Nō em̄ volūtate hūana allata eſt aliqñ ꝓphetia: ſed ſpūſctō inſpirati locuti ſunt ſcti dei hoīes. Et in hoc interimit error ipſoꝝ q̄ dixerūt ꝓphetiā eſſe a natura. Nā vt Aug. dicit .ij. ſup Geñ. ad litterā: quidā voluerūt dicere ꝙ hūana natura haberet quandā vim diuinatiōis in ſeipa. Et hoc videt̄ eſſe ſm opinionē Platonis q̄ poſuit. ꝙ aīe hñt oīm rerū cognitionē ꝑ participationē idearū. Sed iſta cognitio obumbrat̄ i eis ꝑ cōiūctionē corporis in q̄buſdā plus: in quibuſdā vero minus ſm corpis puritatē diuerſam. Et ſꝫ hoc dicūt ꝙ corpa hñtia aīas nō multū obtenebratas ex corporū vnione: poſſunt futura ꝓcognoſcere ſm p̄mā ſcientiaꝫ.

Sed ꝯtra hoc obijcit Aug. ꝙ nō ſemꝑ pōt vim diuinatiōis habere aīa cū ſemꝑ velit. Sed q̄ verius videt̄ ꝙ aīa ex ſenſibus cognitionē acq̄rat. Oīs em̄ cognitio ortū habet a ſenſu ſm Ariſtotelē. Ideo melius eſt dicendū ꝙ ꝓcognitionē futurorū hoīes nō habēt: ſꝫ acq̄rere poſſunt ꝑ viā experimētalē in qua iuuant̄ ꝑ naturalē diſpoſitionē: ſꝫ quā in homine inuenit̄ ꝑfectio virtutis imaginatiue: ⁊ claritatis intellectiue. Et tñ hmōi ꝓcognitio futuroꝝ differt a p̄ma que habet̄ ex reuelatione diuina. Prio quidē q̄ p̄ma pōt eſſe quorūcūq̄ euentuū. hec aūt ꝓcognitio q̄ naturalit̄ haberi pōt eſt circa quoſdā effectus ad quos ſe pōt extendere hūana experiētia. Scdo q̄ p̄ma ꝓphetia eſt circa imobilē veritatē: non aūt ſcda: ſꝫ pōt ſubeſſe falſuꝫ. Hinc eſt ꝙ dicit Nico. de lira ſup ps. in p̄ncipio. ꝙ propheta ſm hōis interp̄tatiōe dicit̄ q̄ſi procul fans: q̄a denūciat ea q̄ ſunt ꝓcul ſeu remota a naturali cognitiōe hūana. Iſidorus ꝟo libro .x. ethymol. dicit ꝙ ꝓphete in veteri teſtamēto vocabant̄ vidētes: q̄ videbāt ea que abſcōdita erāt. Et gētilitas appellabat eos vates a vi mētis. Scdm̄ ꝟo Nico. de lira triplex eſt gradus coꝝ que excedūt cognitionē noſtrā.

Primus ꝓpter rei cognoſcēde cōditionē.
Scd̄s ꝓpter cognoſcentis conditionē.
Tertius ꝓpter modū cognoſcendi.

Primus gradus coꝝ que ſunt remota a naturali cognitiōe eſt ꝓpter rei cognoſcende cōditionē. q̄ etiā in triplici gradu ſubdiſtiguitur. Primus gradus eſt ꝓpter rei cognoſcende ſupeminentiā. cuiuſmodi ſunt diuina maxime circa perſonarū propria. Ideo de talibus facte ſunt reuelatiōes ꝓphetice Eſaie ꝑ ſeraphin ſctūs clamātia. ⁊ clari⁹ in nouo teſtamēto .i. Johā. v. Tres ſunt q̄ teſtimoniuꝫ dant in celo. pater ꝟbū ⁊ ſpūſſctūs. Scd̄s gradus eſt ꝓpter rei cognoſcēde latētia: cuiuſmodi ſunt cordiū ſecreta ſoli deo cognita. Unde ⁊ cognitio Simonis magi ꝑ reuelationē fuit cognita Petro. Act. viij. Ideo dixit ei Petrus. In felle amaritudinis ⁊ obligatiōe iniq̄tatis video te eſſe. Cogitabat nāq̄ gratiā ſpūſſcti vēdere. Terti⁹ gradus eſt propter rei cognoſcende diſtantiā. Que diſtātia vno mō accipit̄ ex ꝑte loci. ⁊ ſic Heliſeus ꝑ ſpm̄ ꝓpheticū diſtās ꝑ magnū ſpaciū: vidit giezi mūera accipientē a Naaman. vt habet̄ quarti Regū. v.c. Alio mō accipit̄ diſtātia ex ꝑte p̄teriti tp̄is vel futuri. Preſens em̄ nō diſtat a nobis. De diſtātibus aūt ſm preteritū facta fuit reuelatio Moyſi de creatiōe mūdi: vt dicit Greg. ſup Ezechieleꝫ De diſtātib⁹ ſm futurū fuerūt alie reuelationes ꝓphetice. Scd̄s gradus eoꝝ q̄ ſunt a naturali nr̄a cognitiōe remota eſt ꝓpter cōditionē cognoſcētis. Et ꝓpter hoc aliqñ cognoſcētis defect⁹ ſupplet̄ ꝑ ſpm̄ ꝓpheticum Et hoc mō Abias ſolonites cognouit vxorē Hieroboaꝫ domū ſuā ingredientē. q̄uis eēt cecus .iij. Reg. xiiij.c. Terti⁹ gradus eorū q̄ ſunt remota a cōditiōe hūana eſt ꝓpter cognoſcēdi modū. ſicut Salomō habuit cognitionē aīalū ⁊ piſciū. Ut habet̄ .iij. Reg. iiij. nō ꝑ exercitiū ſtudij: ſꝫ per inſpirationē ſpūs ſcti. Fuerūt ergo ꝓphetarū reuelatiōes non ex naturali ingenio: ſed diuinitus inſpirate. Qđ facile eſt inueſtigare: q̄ vt inq̄t Scotus in ꝓlogo p̄mi li. ſniarū. q. ij. vbi dicit ꝙ in nō euidētibus ex terminis nec p̄ncipia ſic euidētia ex terminis habētibus: nō cōſonarēt firmiter ⁊ infallibiliter diuerſimode diſpoſiti: niſi a cauſa ſuperiori ipſoꝝ intellectus ducerent̄ ad aſſenſuꝫ. Sed ꝓphete vario mō diſpoſiti exiſtētes in diuerſis tp̄ibus in talib⁹ non euidētibus oīno ꝯſonabāt. Hāc etiā materiam ꝑtractat Augu. xviij. de ci. dei. c. xli. Ubi ait. Scriptores nr̄i pauci eē debuerūt: ne multitudine vileſcerēt. Nec ita ſunt pauci: vt eorū nō ſit mirāda cōſenſio. Neq̄ em̄ in multitudine philoſophoꝝ q̄s inuenit̄: inter q̄s cuncta q̄ ſenſerūt cōueniāt. Nā reſurrectionē carnis nullus ꝓbare poſſet ex terminoꝝ euidētia: ⁊ tñ ꝓphete in diuerſis locis ⁊ in diuerſis tp̄ibus eā ꝓfeſſi ſunt vno ꝯſenſu. ſicut et de alijs fidei nr̄e myſterijs dicere poſſumus. Qđ nunq̄ eſſet niſi vn⁹ ſpūs fuiſſet in oīb⁹. Qđ etiā Lact. firmian⁹ in .i. li. diuinarū inſtitutionū adūſus gentes. c. i. ait. Omiſſis terrene huiuſce ꝓbie auctoribus nihil certi aſſerētib⁹: aggrediamur viā rectā. Quos equidē ſi putarē ſatis idoneos ad bene viuēdū duces eſſe: ⁊ ipſe ſequerer: ⁊ alios vt ſeq̄rent̄ hortarer. Sed cū magna inter ſe cōcertatōe diſſideāt: ſecūq̄ ipſi plerūq̄ diſcordēt: apparet eoꝝ iter nequaq̄ eſſe directū. Siq̄dē ſibi quiq̄ vt eſt libitū ꝓprias vias impreſſerūt cōfuſionēq̄ magnā querētib⁹ veritatē reliquerūt. Nobis aūt q̄ ſacrm̄ ꝟe religionis accepimus: cū ſit veritas reuelata diuinitus: oēs ſine vllo diſcrimine ad celeſte pabulū cōuocam⁹. hec ille. Mira ergo demētia eſt prophetarū teſtimonia vilipēdere: q̄ nihil locuti ſunt de xp̄o: niſi qđ celitus acceperūt. O ꝑfida iudeoꝝ neq̄tia: qui xp̄o credere noluerūt. O ſtulta gentiliū ſcīa: q̄ xp̄m impugnāt. O reprobāda xp̄ianoꝝ malitia q̄ xp̄m nō imitātur: de quo vt patebit nihil legim⁹: neq̄ audiuimus: nihilq̄ ꝯfitemur niſi qđ p̄uiderūt prophete.

Qđ futura poſſunt multipliciter ꝓnūciari: ⁊ quō ſit vera ꝓphetia accipienda: ⁊ de ꝓphetie veritate. Capitulū. II

Ecūda ꝯcluſio dicitur multiplicatio.
S Poteſt nāq̄ multiplex prophetia intelligi ⁊ accipi.

Prima dicit̄ apparens.
Secūda dicit̄ impropria.
Tertia dicit̄ vera.

Prima dicit̄ apparēs: q̄ eſt in ꝓcognitiōe futuroꝝ: que p̄nt ex ſuis cauſis ꝓcognoſci: ſicut medicus ꝓcognoſcit ſanitatē aut morteꝫ futurā: q̄ ordo eſt ad tales effect⁹ in cognoſcēdo in aliq̄bus cauſis. Scd̄a eſt ꝓphetia improprie dicta: qñ alicui cōicat̄ aliq̄d ad ꝓphetiā ꝑtinēs abſq̄ tñ tali intelligētia. Qr ſm ꝙ habet̄ Danielis .x.c. intelligētia opus eſt in viſiōe. Hoc ip̄m tenet Hiero. ſup Eſa. in p̄ncipio. Cōtingit aūt illud fieri tripliciter. Uno mō in viſiōe. ſicut vidit Pharao ſpicas Geñ. xli. ⁊ Balthaſar manū ſcribētē in pariete. Daniel. v. ille dormiēs: iſte vigilās. Neuter tñ eoꝝ fuit ꝓpheta: ſed Daniel ⁊ Joſeph qui viſiōes intellexerūt. Secūdo cōtingit in locutiōe. ſicut Caiphas Johā. xi. dixit quid ꝓpheticū: intēdens ſolū dare ꝯſiliū de morte xp̄i ꝙ eſſet expediēs: q̄uis eſſet inocēs: ne occaſiōe ipſi⁹ venirēt romani ⁊ tollerēt locū ⁊ gentē. Sed a ſpūſctō factū eſt ꝙ hoc ꝯſiliū ſic ꝓtulit: q̄ mors xp̄i futura pro ſalute foret ſpūali toti⁹ mūdi: ip̄o Caipha hoc ignorante. Et ꝓpter hoc nō fuit ꝓpheta ꝓp̄e loq̄ndo. ſicut nec aſina Balaaꝫ fuit rōnale animal: q̄uis ꝑ linguā ei⁹ fuerit ꝓlatū verbum rōnale: angelo linguā eius mouēte: abſq̄ tñ cognitiōe aſine. Tertio ꝯtingit hoc in operatione. qñ. ſ. ſpūſſctūs impellit aliquē ad aliq̄d agendū: qđ habeat ꝓſperū euentū: q̄uis hō ſic motus hoc ignoret. Sicut Judic. xi. dicit̄ de Jepte ꝙ irruit ſpūs dñi ſuꝑ ip̄m. ſ. ad pugnandū ꝯtra filios Amon: tñ nō fuit ſibi reuelata victoria futura. Et talis motus vocatur ſpūſſci inſtinctus: q̄ eſt caſus ꝓphetie ſꝫ doctores. i. aliq̄d deficiēs a rōne ꝓphetie. Et talis motus ſilis eſt motui bñ fortunati: qui mouet̄ ad aliq̄d bene agendū: ſine tñ rōne et cognitiōe preuia: vt habet̄ in li. de bona fortuna. Differt tñ: q̄ motus bene fortunati eſt a cauſa nāli. ſ. ab influētia orbis: vel intelligētia motoris: vt dicūt aliq̄: vel ab vtraq̄ ſit vt dicūt alij. Motus aūt Jepte ⁊ cōſimiliuꝫ eſt a cauſa ſupnaturali. ſ. ex motiōe ſpūs diuini. Iſte tñ inſtinct⁹ magis appropinquat ad rationē ꝓphetie: ꝙ alij duo modi p̄dicti.

Tertia eſt ꝓphetia vera ⁊ ꝓprie dicta: in qua ꝓphetizās intelligit qđ ꝓphetizat. Que etiā in multiplici gradu reperit̄. quoꝝ ille altero eſt excellētior vbi ceteris parib⁹ eſt intelligētia clarior. Prim⁹ iſtius ꝓphetie gradus eſt qñ cū viſiōe alicui cōicata dat̄ viſionis intelligētia. Sicut Hieremias vidit ollā ſuccēſaꝫ ⁊ faciē eius a facie aq̄lonis. Hiere. i. ⁊ intellexit ꝑ hoc ſignificari exercituꝫ regis babylonis venturū ad ꝯburēdū ciuitatē hieruſalē. Secūdus gradus eſt qñ nō ſit talis viſio ſeu apparitio: ſed audit̄ vox inſtruens de aliq̄ ſupnāli. i. Reg. iij. Samuel audiuit vocē dñi loquētis: nec tñ vidit aliquaꝫ effigiē ſibi apparentē. Qđ ptꝫ ex hoc ꝙ credidit eſſe vocē Heli ip̄m vocātis: vt habetur ibidē. Et iſte gradus ꝓphetie eſt excellētior p̄dicto: q̄ voces ſunt ſigna magis exp̄ſſiua ꝟitatis ꝙ figure. Tertius gradus eſt qñ nō audit̄ ſolū vox inſtruēs: ſꝫ etiā cū hoc apparet ꝑſona aliqua loquēs. Propter qđ iſte gradus eſt excellētior duob⁹ p̄mis. Uariat̄ tñ tripliciter. Quia ꝑſona ſic inſtruēs: vel apparēs in effigie aliqua aliqñ eſt hō ſctūs. ſicut .ij. Machab. vlti. c. hr̄. ꝙ Onias iam defunctus apparuit Jude Machabeo. d. ei. de Hiere. ꝓpheta ſibi apparēte. Hic eſt q̄ multū

orat pro pplo ⁊ vniuerſa ſctã ciuitate Hie-
ruſale. Aliqñ perſona apparẽs eſt angelus.
Et ſic cõiter legũtur facte reuelatiões noui ⁊
veteris teſtamẽti. Aliqñ eſt effigies repñſen-
tãs ipm deũ. ſicut Eſa. vi. dr̃. Uidi dñm ſedẽ-
tem ſup ſoliũ excelſuꝫ. ⁊c. Et iſte terti⁹ grad⁹
eſt excellẽtior ſcdo. ⁊ ſcds pmo. ſicut deus eſt
excellẽtior angelo. ⁊ angelus hoie. Notan-
dũ aũt ꝙ oẽs iſti gradus variant̃ dupliciter
Qr tales apparitiões aliqñ fiũt p ſomniuꝫ.
⁊ vocant̃ reuelatiões p ſomnia. Aliqñ in vi-
gilia. ⁊ tũc ꝓprie vocant̃ viſiões. Et iſte ſecũ-
dus modus q̃ vocat̃ viſio eſt excellẽtior alte-
ro: qr maior illuſtratio mẽtis reqrit̃ ad hoc
ꝙ ipa diſtracta p operationẽ ſenſuũ exterio-
rũ in vigilia capiat intelligibilẽ veritatẽ de
ſupnaturalib⁹: ꝙ̃ in ſomno in quo ſenſibus
exteriorib⁹ quietatis: aĩa magis diſponitur
ad capiendũ hmõi veritatẽ. Ecõtrario eſt in
cognitiõe accepta via nãli: q̃ accipit̃ p viam
ſenſus memorie ⁊ experimẽti: vt dr̃. i. meta-
phiſi. Et ideo talis cognitio nõ põt accipi in
ſomno. Ad illũ aũt modũ ꝓphetie q̃ fit in ſõ-
no reducat̃ ille q̃ fit in raptu. vel in extaſi: qr
ꝯtũc nõ eſt vſus ſenſuũ exterioꝝ ſicut nec in
ſomno. Quartus gradus ꝓphetie eſt qñ
ſine apparitiõe alicui⁹ figure vel ſigni ſenſi-
bilis veritas intelligibilis de occultis p diui-
nã reuelationẽ manifeſtat̃. Et hoc modo fa-
cte ſunt reuelatiões ipſi Dauid. vt hr̃ in prin-
cipio glo. ſup ps. Et iſte gradus eſt excellen-
tior pdictis. Sicut enĩ ille diceret̃ melioris
ingenij ⁊ clarioris q̃ caperet veritatẽ cõcluſi-
onũ geometricaliũ ſine deſcriptiõe figurarũ
ſenſibiliũ: ꝙ̃ ille q̃ capere non poſſet ſine tali
deſcriptiõe. Sic etiã in cognitiõe ꝓphetica il-
la mens dr̃ excellẽtius diuinitus illuſtrata:
q̃ veritatẽ intelligibilẽ capit abſqꝫ ſenſibilib⁹
ſignis: que ſunt figure ⁊ voces ſupdicte: ꝙ̃ il-
la q̃ capit ſub talibus ſignis. Hec Nico. de li-
ra in ꝓlogo ſup pſalmiſtã. Hos aũt gradus
voluim⁹ hic iterſerere: vt intelligam⁹ ꝙꝫ grã-
de ſit ꝓphetie donũ: qd̃ de⁹ ſapiẽtiſſim⁹ tam
multipliciť cõicat rõnali creature. vt ſic mẽs
humana edocta nullo modo de prophetaruꝫ
dictis dubitare queat.

De his que per xp̃m incarnatũ geſta ſunt
⁊ qualr̃ ꝓphete illa pdixerũt. Cap. III

T Ertia ꝯcluſio dicit̃ teſtificatio. Nihil
enĩ legim⁹ de xp̃o incarnato in nouo
teſtamẽto: qd̃ teſtimonijs ꝓphetarũ
nõ fuerit pnunciatũ. Tria enĩ ſunt illa q̃ cõ-
prehendũt totã vitã bñdicti ieſu.

Primũ eſt incarnatio.
Secũdum eſt cõuerſatio.
Tertiũ eſt cõſummatio.

Primũ eſt eius incarnatio: in qua multa
cõcurrũt: que diſtinguẽdo videam⁹. Legim⁹
enĩ Matthei. i. xp̃m ex gñe Abrae ⁊ ex ſemi-
ne Dauid naſciturũ. Qd̃ predictũ fuit Geñ.
xxij. In ſemine tuo bñdicent̃ oẽs gentes. Et
Dauid in ps. Iurauit dñs Dauid veritatẽ ⁊
nõ fruſtrabit̃ eũ. de fructu vẽtris tui ponam
ſup ſedẽ tuã. Legim⁹ xp̃m de virgine na-
tũ. Luce. ij. c. Qd̃ pdixit Eſa. vij. c. Ecce ꝟgo
cõcipiet ⁊ pariet filiũ. Et Hiere. xxxi. c. Crea-
uit dñs nouũ. i. incarnatiõis myſteriũ ſꝫ Ni-
co. de lira. Et loquit̃ de futuro p modũ pteri-
ti ꝓpter certitudinẽ ꝓphetie. Feia circũda-
bit virũ: qr beata virgo xp̃m virũ pfectũ ſan-
ctis ꝟtutibus ab inſtãti incarnatiõis in vte-
ro ſuo circũdedit. Legimus de xp̃o ꝙ ſit ĩ
bethleẽ natus. Luc. ij. c. Hoc pnũciatũ eſt a
Michea. v. c. Tu bethleẽ effrata. alio nomie
ſic noiata. Geñ. xxxvij. Paruulus es. ſ. loc⁹.
in milibus Iuda. i. reſpectu ppli tui in digni-
tate ⁊ multitudine: qr inde fuit tribus regia
Inde enĩ fuit nat⁹ Dauid. pmi Reg. xvi. Et
qr nobilitas ciuitatis magis ꝯſiſtit in pplo
ꝙ̃ in ſpatio. Matthe. ij. c. allegat iſtã aucto-
ritatẽ ſic. Et tu bethleẽ terra Iuda nequaꝙ̃
minima es in pricipibus Iuda. Ex te enĩ exi-
et dux q̃ regat pplm meũ iſrael. Legimus
de xp̃o ꝙ btã ꝟgo reclinauit puerũ ieſuꝫ in
pſepio. Luce. ij. c. Qd̃ pdixit Eſa. i. c. Cogno-
uit bos poſſeſſorẽ ſuũ. ⁊ aſin⁹ pſepe dñi ſui.

Legim⁹ de xp̃o ꝙ fuit adorat⁹ a magis.
Matthei. ij. c. Et hoc pnũciatũ eſt p ꝓphetã
ps. lxxi. Adorabũt eũ oẽs reges terre omes
gẽtes ſeruiẽt ei. ⁊. ps. lxxxv. Omes gentes
quaſcũqꝫ feciſti veniẽt ⁊ adorabũt corã te do-
mine. Legim⁹ de xp̃o ꝙ fugerit pſecutio-
nẽ Herodis in egyptũ. Quod ꝓphetatũ erat
Eſa. xix. Aſcendet dñs ſup nubẽ leuẽ. ſ. aſſu-
mẽdo ſibi carnẽ humanã ſm Nico. de lira: q̃
dicat̃ nubes: qr formata fuit ſpũſſcti virtute:
ſicut nubes ſurſuꝫ generat̃ in aere virtute ſo-
lis. Et leuis qr non fuit aggrauata põdere
pcti originalis. Subdit̃. Et igredien̄t egyptũ
⁊ mouebunt̃ ſimulacra egypti a facie eius.
Quia ipſo ingrediẽte egyptũ: ſimulacra cor-
ruerũt: vt ſcribit̃ ĩ hiſtoria ſcholaſtica. Le-
gimus de xp̃o qr. xij. anno etatis ſedit in me-
dio doctoꝝ in templo. Hoc preoſtẽdit ꝓphe-
ta. ps. lxxxi. Deus ſtetit in ſynagoga deorũ:
in medio aũt deos diiudicat. Scdm qd̃ cõ-

tinet̃ in vita xp̃i eſt ei⁹ ꝯuerſatio: de q̃ multa
dicunt̃ ab euãgeliſtis de qua tñ ꝓphete pre-
dixerũt. Qd̃ aũt dicit Matthei. iiij. c. de
tẽtatiõe Ieſu: pnũciatũ eſt a zacharia. iij. c.
Uidi Ieſuꝫ ſacerdotẽ magnũ. Et ſequit̃: Sa-
thanas ſtabat aduerſus eũ vt aduerſaret̃ ei.
Qd̃ dicit̃ de xp̃o ꝙ. ſ. diſcipulos pauperes
cõgregauit. hoc dr̃ ab Eſa. lxi. c. Spũs dñi ſu-
per me euãgelizare paupib⁹ miſit me. i. apl̃is
Qd̃ ſcribit̃ de xp̃o ꝙ multa mirãda fecit
hr̃ ab Eſa. xxxv. Deus ipe veniet ⁊ ſaluabit
nos. Tũc aperient̃ oculi cecoꝝ: ⁊ aures ſur-
doꝝ patebũt. Qd̃ inuenit̃ de xp̃o de eius
pſecutiõib⁹: pdixerũt ꝓphete. Un̄ Dauid in
ps. ij. Aſtitert̃ reges tre ⁊ pncipes cõuenert̃
in vnũ: adũ. do. ⁊ adũ. xp̃m eius. De ꝓditio-
ne ei⁹ pdixit ꝓpheta ps. xl. Qui edebat pa-
nes meos magnificauit ſup me ſupplãtatio-
nẽ. Tertiũ qd̃ inuenit̃ in vita xp̃i ẽ ei⁹ cõ-
ſummatio. Ipſi⁹ nãqꝫ mortẽ vituperoſaꝫ pre-
dixit. Eſa. liij. c. et Daniel. ix. c. Ipſi⁹ deſcẽſuꝫ
ad limbũ pdixit zacha. ix. c. Tu quoqꝫ in ſan-
guine teſtamẽti tui eduxiſti vinctos de lacu.
Et vt breuiter cõcludã ipſius reſurrectionẽ.
aſcenſionẽ in celũ: ⁊ miſſionẽ ſpũſſcti: aliaqꝫ
geſta p ꝓphetas veteris teſtamẽti predicta
fuere. Ex quo neſcio cur ita hebetat quorun-
dã animi⁹ vt in xp̃m incarnatũ credere nolit
Quidnã veri⁹ eſſe põt ꝙ̃ qd̃ a deo reuelatũ
eſt ipis ꝓphetis: ⁊ a ꝓphetis pdicatũ eſt no-
bis: Nõ fuerũt certe vane voces eoꝝ. Incar-
natus eſt dei fili⁹ vt omes ſaluet: oẽs inuitat
ad paradiſi delitias: ſed nõ oẽs ad ipm aſpi-
cere voluẽt. Quinimmo q̃ humano gñi tã lar-
ga cõtulit bñficia: cõtẽnit̃: vilipendit̃: ac blaſ-
phemat̃. O mũde neqꝙ̃: o mũde pũerſe: o mũ-
de peſſime. q̃s explicare poſſet ꝙ grãdis eſt
nũerus inimicoꝝ xp̃i: Inimici eius ſunt oẽs
idolatre: heretici: pagani: infideles: iudei: etiã
tot falſi xp̃iani. Tamẽ velint nolint xp̃s ipe
q̃ incarnatus eſt inimicos ſuos crudeliter pu-
niet. amicos vero q̃ in eũ crediderũt corde et
opere illi ſeruiẽdo: merito ſue incarnationis
adducet in vitã eternã ⁊ lucẽ future gl̃ie; in
q̃ viuit ⁊ regnat p infinita ſcl̃a ſcl̃oꝝ. Amen

Feria q̃rta poſt pmã dñicã aduẽtus d ele-
ctiõe virginis btẽ in matrẽ xp̃i: ex qua ſola
naſci voluit: q̃ magis grata deo fuit: ꝙ̃ que-
cũqꝫ alie ſancte mulieres. Sermo. IIII
Ieſu Maria mat̃. Fruct⁹. IIII

Ox pceſſit. ⁊ cetera.
n vbi. s̃. Excelſus cõditor orbis: qui
mũdũ ineffabili ſapiẽtia ſua diſpoſuit ⁊ ordi-
nauit: voluit incarnationẽ ſui filij dilecti in
oĩbus ordinatã eſſe: vt in tã mirabili ope ni-
hil reprehẽſibile: nihil irrõnabile: nihilqꝫ con-
fuſibile iueniret̃. Si enĩ quiſpiã aures animi
ſtruxerit ⁊ intelligere voluerit tanti myſte-
rij ꝓfunditatẽ: inueniet ꝓfecto vnde merito
admirari poſſit. Idcirco in pñti ſermone in-
carnationẽ xp̃i volẽtes magnificare: que in
oĩbus ornatiſſima fuit: dicem⁹ de ipius ordi-
ne ꝙ̃tum ad matrẽ cõcipientẽ: que eſt gl̃ioſa
ꝟgo Maria. Firmabim⁹ aũt oĩa que dictu-
ri ſum⁹ in vno fructu q̃ eſt. Ieſu maria mat̃.
Ad qd̃ melius intelligendũ tres concluſio-
nes ponemus.

Prima cõcluſio dicit̃ ꝯformitatis.
Secũda dicit̃ cõgruitatis.
Tertia dicit̃ ſingularitatis.

Qualiter xp̃us aſſumpſit carnẽ de maſſa
noſtre ꝯditiõis ⁊ de gñe Adã: ⁊ qualr̃ nolu-
it illã aliũde formatã ſuſcipere. Cap. I

P Rima ꝯcluſio dr̃ cõformitatis. In q̃
ſꝫ doctores catholicos ꝯfitemur xp̃ꝫ
aſſumpſiſſe humanã nãm de maſſa
nobis ꝯformi: ſiue de gñe Adã ⁊ nõ alterius
gñis vel qualitatis. ſm illud apl̃i ad Heb. ij.
Qui enĩ ſctificat ⁊ q̃ ſctificãtur ex vno omẽs.
Sumit̃ aũt cõuenientia hui⁹ aſſumptiõis ex
triplici rõne ſm Boñ. di. xij. tertij li. ſententi-
arum. ar. i. q. i.

Prima rõ dicit̃ iuſtificatiõis.
Scda dicit̃ oſtenſionis.
Tertia dicit̃ ordinatiõis.

Prima rõ dr̃ iuſtificatõis. Nã ꝙ̃uis dei fi-
lius potuiſſet carnẽ aliũde ꝙ̃ de maſſa Ade
aſſumere: voluit tñ illã aſſumere de Adã ad
ſeruãdã rectitudinẽ iuſticie: vt videlicet eiuſ-
dem gñis eſſet ſatiſfactor ⁊ pũaricator. Nã
ſi alteri⁹ gñis eſſet ſꝫ Anſelmũ nõ attribue-
ret̃ eidẽ gñi ſatiſfactio: cui ⁊ offenſio. ac per
hoc nõ recte ſeruaret̃ iuſticie rectitudo: q̃ ab
illo gñe requirit̃ emẽdã in quo repperit offen-
ſam pcedentẽ. Inſup deus cõdidit humanã
nãm in tanta altitudine: vt nulli alij creatu-
re eſſet obnoxia. ſi ergo nõ modicũ eſt obno-
xia redẽptori: Decẽs ergo fuit vt redẽptor
aut ſolũ eẽt deus aut ſi haberet in ſe gen⁹ na-
ture create hoc eẽt de gñe illi⁹ maſſe: que or-
tum habet de lũbis Ade. Si aũt diceret̃:
ꝙ improperiũ parentũ redũdat in prolẽ: et
xp̃s debuit eſſe mũdus ab omi improperio.
ergo nõ debuit eſſe de gñe ſeruili. Rñdere
poſſumus ꝙ eſt verũ; qñ filius eſt imitator

pӗmi ſceleris. Cū aūt eſt ɔtr⁹ quo ad mores: nō debet in eū pӗtis improperiū iuſte redundare: niſi ipſe fili⁹ mera ſua benignitate portare velit ⁊ ſuſtinere. vt ponit .lvi.di.c. vnde cūqꝫ.c.nūq̄.c.naſci.⁊.c.ſpōſus. Vñ xpus nō ex merito vel ex neceſſitate ſuſtinuit improperiū Ade: ſꝫ ex mera ſua benignitate: vt dū ipe ſuſtineret ꝑ alio qd ex ſe nō meruit: ali⁹ liberaret ab improprio: qd ipe ꝓmeruit. Hoc eſt qd Hiero. in omel. ſuꝑ Mattheū dicit. Notandū in genealogia ſaluatoris nullā ſāctarū aſſumi mulierū: ſed eas quas ſcriptura reprehēdit: vt q̄ propter peccatores venerat de peccatricibus naſcēs omniū pctā deleret.

Scda rō quare fuit couenies xpum aſſumere carnē dicitᷣ oſtēſiōis: vt oſtēderet nob̄ dulcedinē miſericordie dei: vt videlicet ipe de⁹ q̄ ab hoīe cōtempt⁹ fuerat tanq̄ ab aduerſario ⁊ inimico: ipſe idē generi hūano vniretᷣ i xpo in vnitate pſone. In quo manifeſtatᷣ mira diuine pietatis cōdeſcēſio in hoc ꝙ ipſum genus hūanū ſibi inimicū ſibi ɔiūgere voluit per indiſſolubile vinculū. Si aūt obijciatᷣ: ꝙ alterius nature ⁊ qualitatis eſt morbus ⁊ medicina. ergo ſi xps rōne aſſumpte nature fuit hūani gn̄is medicina: videtᷣ ꝙ eius caro nō debuit formari de maſſa corrupta. Dicere poſſum⁹ ꝙ verū eſt qn̄ medicina ſentit corruptionē morbi. qd nullo mō fuit in xpo: q2 nō erat infectus corruptione ɔcupiſcētie: ſꝫ erat repletus plenitudine gr̄e. Unde ⁊ Paulus .i. ad Cor.xv.c.ait. Fact⁹ eſt pӗmus hō Adam in aīam viuentē: nouiſſim⁹ aūt Adā in ſpm̄ viuificantē. Et infra. Prim⁹ homo de terra terrenus: ſcds homo de celo celeſtis. Qd intelligitᷣ nō q̄tuꝫ ad diuerſitatē nature: ſed ꝓpter differentiā q̄tū ad qualitatē virtutis ⁊ vitij culpe ⁊ gr̄e. Tertia aūt rō vocatᷣ ordinatiōis. Ordinauit em̄ deus vt gen⁹ humanū totū multiplicaretᷣ ex vno: ꝓpter repſentationē illius vniuerſalis principij qd deus eſt: nec ꝓpter pctm̄ infringi debuit. Et ideo xps mediator dei ⁊ hoīm homo ver⁹ nō aliūde: ſed de maſſa humani gn̄is debuit formari. Ita tamē debem⁹ ſentire de carne xpi ꝙ fuerit de maſſa nr̄i gn̄is: vt ſemꝑ ſentiamus carnē illā bn̄dictā ab om̄i corruptiōe ⁊ feditate ɔcupiſcētie alienā ꝑ virtutē ſpūſſcti: vt plen⁹ in ſeq̄ntibus declarabitᷣ. hec Boñ.

Qualiter xps noluit aſſumere adā in vnitate pſone: q2 nō ɔueniebat ſibi: nec adā erat ad hoc dignus: nec humano generi erat expediens. Capitulū. II

Secūda ɔcluſio dicitᷣ cōgruitatis. Appetit em̄ mēs intelligere: cur ipe adā nō eſt aſſumptus a ꝟbo. Qd declarant doc. Alex. in .iij.q.ij.mem.ix.⁊ Boñ. p̄fata.xij.di.ar.i.q.ij. nō fuiſſe congruū triplici ratione.

Prima reſpicit deum.
Secunda Adam.
Tertia humanū genus.

Prima reſpicit deū. Nō em̄ cōpetebat creatori oīm vt pſona dei hoīem peccatorē aſſumeret: cū ipe in forma aſſumpta debuit peccatores ceteros iudicare: ⁊ de pctō nullo mō deberet argui: ſiue ſm̄ naturā aſſumentē: ſiue ſm̄ nām aſſumptā: ſm̄ quarū vtrāqꝫ ſibi cōpetebat poteſtas iudiciaria. ſicut ptꝫ Iob. vij.c.⁊ Matthei.xxv. Ideo phariſeis loquēdo xps Iohā.viij.dicebat. Quis ex vobis arguet me de pctō: quaſi dicat nullus. Secūda rō reſpicit ipm Adā. Non em̄ ɔueniebat vt ille q̄ tantū ſe deiecerat ꝑ culpā: tm̄ exaltaretᷣ vt eēt de⁹. Sufficiebat em̄ ſibi: vt tm̄ deo recōciliaretᷣ. Tertia rō reſpicit hūanū genus. Nō em̄ expediebat hūano gn̄i Adā aſſumi: q2 cū eſſet ille hō pene debitor: vtpote q̄ reus erat oīm aiarū nr̄aꝝ: nō eſſet ei⁹ paſſio adeo grata. ſicut ſi oīno eſſet innocēs: et vix etiā ſufficeret ad ſatiſfaciendū pro ſe: nedū ꝙ poſſet ſuā ſatiſfactionē alijs cōicare.

Qd xpus voluit vir de muliere naſci: vt oñderet muliebrē ſexū fore ſaluandū: ſe verū hominem: ac redderet vniuerſuꝫ perfectum. Capitulum. III

Tertia concluſio dicitᷣ ſingularitatis. Cū em̄ xps carnē aſſumere deberet voluit illā nō incōueniēter de muliere tantū accipere. Cur nā xpm̄ credim⁹ ſic facere voluiſſe? Certe nō ſine rōnabili cauſa. Nā vt dicit ſctūs Tho. in .iij.pte.q.xxxi.ar.iiij. in corpore queſtiōis. ⁊ in ſolutiōe tertij ar. xps bn̄dictus voluit tm̄ de feīa naſci trib⁹ rōnibus.

Prima ꝓpter muliebrē ſexū ɔmēdādū.
Scda ꝓpter veritatē aſtruendā.
Tertia ꝓpter vniuerſalitatē generatiōis implendam.

Prima ratio eſt ꝓpter muliebrē ſexū cōmendandū: quā tangit Augu. in li.lxxxiij.q̄ſtionū.d.ꝙ hoīs liberatio in vtroqꝫ ſexu debuit apparere. Nā q2 ſexus maſculin⁹ eſt nobilior q̄ feminin⁹: ideo humanā naturā in ſexu maſculino aſſumpſit. Quia ꝟo ſexus femininus liberādus erat: hinc apparet ꝙ vir ille de feīa natus eſt. Et idē Aug. li. de agōe xpiano. Nolite inquit voſipos cōtēnere viri: filius dei virū ſuſcepit. Nolite voſipas contēnere femine: qm̄ ex vobis filius dei natus eſt. hec ille. Nec indignentᷣ mulieres: ſi ſentiant ſe nō eſſe tāte dignitatis quāte eſt vir: q2 vt dicit Boñ. in .iij.di.xij.ar.iij.q.i. Uirilis ſexus excedit muliebrē in tribus.

Primo q̄tū ad dignitatē in pӗcipiādo.
Scdo q̄tū ad virtutē in agendo.
Tertio q̄tū ad auctoritatē in pſidendo.

Primo ergo q̄tū ad dignitatē in principiando: q2 om̄es tā viri q̄ mulieres ex vno viro fuerūt. In quo expreſſa repſentatio apparet egreſſus rerū ab illo vnico principio ⁊ ſummo. Scdo excedit q̄tū ad virtutē in agendo: q2 viri eſt agere ⁊ mulieris eſt pati. Vñ plus habet de virtute actiua ſexus virilis. ꝓpter qd philoſoph⁹ in li. de aīalibus dicit. ꝙ feīa eſt vir occaſionatus. i. imꝑfectus. Tertio p̄cedit ſexus virilis q̄tū ad auctoritatē in pſidēdo. Nā ſꝫ ordinē rectū nō mulier viro: ſꝫ vir mulieri pſicitᷣ ſicut caput corpori. Unde apls .i. Cor.xi.c. Caput aūt mulieris eſt vir. Cū hec ita ſint: ſimpliciter loq̄ndo nobilioris cōditiōis eſt vir q̄ mulier. Tn̄ ꝓpter hoc nō auferᷣtᷣ ab ipis mulieribus in eſſe ſuo nobilitatis ꝓprie ɔditio. Eſt em̄ muliebris ſexus valde honorabilis: cū ex feīa natus eſt xps. Scda ratio quare xps voluit de feīa naſci eſt ꝓpter veritatē aſtruendaꝫ: vt videlicet veritas incarnatiōis oñderetur. Quā tangit Augu. in epl̄a ad voluſianū.d. Si om̄ipotēs deus hoīem vtcūqꝫ formatuꝫ nō ex materno vtero crearet: ⁊ repentinū inferret aſpectibus: nōne opinionē cōfirmaret erroris: vt hoīeꝫ verū nullo mō ſuſcepiſſe crederetᷣ: ⁊ dū oīa mirabiliter facit auferret qd miſericorditer fecit? Nūc aūt ita inter deū et hoīem mediator apparuit: vt in vnitate pſone copulans vtrāqꝫ nām ⁊ ſolita ſublimaret inſolitis: ⁊ inſolita ſolitis tēꝑaret. h̄ ille. Tertia rō q̄re xps voluit de feīa naſci dicitᷣ ꝓpter vniuerſitate gn̄atiōis adimplendā. vt impleatᷣ q̄rt⁹ modus educēdi hoīem in eſſe. De quo dictuꝫ eſt in ſermone.ij. ɔſideratiōe.ij. ⁊ pӗma opinione. Quid igitᷣ dicere ſufficiem⁹ de illius laudibus q̄ electa eſt vt de ea fili⁹ dei naſceretur? Deficit ſenſus: pſternitᷣ anim⁹: ⁊ intellectus obnubilatᷣ. Quiſnā colliget vllis ꝟbis ⁊ enarrabit quāta fuit illi⁹ virginis ſingularis excellentia: q̄ placuit deo magis q̄ oīs alia creatura? Multe em̄ fuerᷣt i h̄ mūdo mulieres digne: ſancte: virtutib⁹ adornate. ⁊ ſēpiternis ſeculis gl̄ioſe. Omitto eas quas pagani laudāt. ⁊ de eis dico quas ſcriptura ſacra cōmendat. Nōne magna fuit fides mulieris sareptane credētis ꝟbis Helie ꝓphete. iij. Regū.xvij.c. q̄ pſuaſit ei multiplicationē farine i hydria ⁊ olei in lechito tꝑe quo clauſum eſt celū ⁊ penuria terrā inuaſit. Quid dicemus de prudētia Sare: q̄ intellexit ludū inter Iſaac ⁊ Hiſmaelē nō eſſe bonū neqꝫ ſꝫ dn̄i voluntatē. dixitqꝫ Abrae. Eijce ancillaꝫ ⁊ filiū eius: nō em̄ erit heres fili⁹ ācille cū filio meo Iſaac. Geñ.xxi.c. Quid de Rebecca ſollicita ad ꝓcurandū quō Iacob bn̄dictionē a pr̄e q̄ debebatᷣ primogenito obtineret? Geñ.xxvij.c. Quid de auctoritate delbore: q̄ dei ppl̄m iudicauit: docuitqꝫ filiū barach qualiter ppl̄m dei de manu ſyſare liberaret? Iudicū.iiij.c. Quid de Barſabee matris Salomonis ꝓuidētia: que ad regē Dauid ſeneſcētē nimis tā pulchra orōne expetiuit: vt fili⁹ ei⁹ Salomō regnaret p⁹ ipm̄? iij. Regū.i.c. Quid de Sare filie Raguelis deuotione: q̄ tam deuote dn̄m orauit vt eā liberaret de improperio qd audierat ab ancilla dicēs. Ad te dn̄e faciē meā cōuerto: ad te oculos meos erigo: Peto dn̄e vt de vinculo improperij huius abſoluas me: aut certe de ſuꝑ terrā eripias me. Tobie.iij.c. Quid de Iudith q̄ ppl̄m ɔfortauit. ⁊ Holofernē tyrānū interfecit? Quid de Heſter regine cautela: que regē placauit eo tꝑe quo illū ſenſerat fore letū in cōuiuio? Quid de Abigail ingenio ſiue induſtria: que cū vidiſſet virū ſuum Nabal dure r̄ndiſſe nūcijs Dauid: feſtinauit ⁊ tulit diuerſa enxenia: ⁊ Dauid iratū placauit. i. Regū.xxv.c. Multe nempe fuerūt mulieres pſtantes fide: prudētia: ſollicitudine: auctoritate: ꝓuidētia: deuotiōe: cōſtātia: cautela: ingenio: pietate: benignitate: liberalitate: humanitate: pudicitia: ſobrietate: cōtinentia: māſuetudine: hoſpitalitate: charitate et religiōe: q̄s ſcriptura cōmemorat tā veteris q̄ noui teſtamēti. ⁊ tamē nulla eligitᷣ vt xpꝫ cōcipiat niſi ſola Maria. O igitᷣ ꝟgo in eternū benedicta. O gl̄ioſa dn̄a bn̄dicta excelſa ſuꝑ ſydera. tibi cōuenit illud Prouerbiorꝫ vltimo. Multe filie cōgregauerūt diuitias: tu ſuꝑgreſſa es vniuerſas: q2 in te incarnatus eſt ſaluator mūdi: q̄ ſit benedictus ꝑ infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Feria quinta poſt primā dn̄icā aduentus de ꝑpetua virginitate ſctē Marie ꝟginis: q̄ fuit vera mater dn̄i nr̄i Ieſu xpi. Sermo. V

Jeſu matris virginitas. Fructus. V

Ex pceſſit dies aūt

n appropinquauit. Jterū vbi.ſ. Ad
mirabile incarnatiōis myſteriū ex
oñi pte ꝯuertit animū in ſtuporē:ꝛ potiſſi⸗
mū cū nobis occurrit xp̄s dei filiū eſſe de vir
gine natū. Quis audiuit vnq̄ tale: aut q̄s
vidit vnq̄ huic ſile? Certū em̄ eſt ꝙ natura
talē effectū producere nō potuit:nec poteſt.
Deus ipſe illud fecit potētia ſua ineſtimabili
Et qm̄ mr̄is priuilegia in filij honorē deue⸗
niūt:idcirco in p̄nti ſermone de incarnatiōe
loqui volētes:ſtilū dirigemus ad eā que di⸗
gna fuit:vt ex ipſa dei filius naſcerer. Dice⸗
muſq; de ipſius virginitate ꝑpetua ſub vno
fructu q̄ eſt. Jhū mr̄is ꝟginitas. Pro cui⁹ de
claratiōe tres ꝯcl'ones ꝑponim⁹ declarādas.

Prima dicit̄ probationis.

Scd̄a dicitur rationis.

Tertia dicit̄ decorationis.

Qd̄ ex teſtimonio ꝓphetico: angelico et
eccl'iaſtico apparet matrē xp̄i fuiſſe virginē:
ꝛ qualiter cōfundunt̄ iudei ꝛ heretici cōtra⸗
rium ſentientes. Capl'm. I

p Rima cōcluſio dicit̄ ꝓbatiōis. Jn q̄
fundamētaliter ꝓbandū eſt Jeſu xp̄i
matrē fuiſſe virginē. Qd̄ quidē tri⸗
plex auctoritas manifeſtat.

Prima eſt auctoritas ꝓphetica.

Secūda eſt angelica.

Tertia eſt catholica.

Prima auctoritas ꝟginitatē Marie.ma
nifeſtans dicit̄ ꝓphetica. Dicit̄ nāq; Eſaie.
vij.c. Ecce ꝟgo ꝯcipiet ꝛ pariet filiū. Sed
hāc auctoritatē iudei dicūt nō poſſe intelligi
de xp̄o. Dicūt em̄. Primo ꝙ ibi dicit̄. Da⸗
bit dn̄s vobis ſignū. ſ. libertatis Achaz:et
ppl'i ſui a duobus regib⁹ regnū ei⁹ deſtruere
volentib⁹. Jeſus aūt nazaren⁹ nat⁹ eſt poſt
tempus Achaz p quingētos ānos ꝛ ampli⁹.
ergo cōceptio vel natiuitas Jeſu nazareni
nullo mō fuit ſignū dicte liberatiōis. Se⸗
cūdo arguūt. q2 in hebreo dicit̄. Ecce halma:
qd̄ nomē nō ſignificat virginē: ſ; adoleſcen⸗
tulā:ꝛ indifferenter ſumit̄ pro virgine ꝛ cor
rupta. Tertio arguūt:q2 in dicta ꝓphetia
ponit̄. Et vocabit̄ nomē eius emanuel. ꝛ in
hebreo habet̄:ꝛ vocabit̄ ip̄a. ſ. halma nomē
ei⁹ emanuel. Jeſus aūt nō fuit vocatus a ma
tre ſua emanuel:ſ; Jeſus. vt p3 in euāgelio.
ergo hoc ſm̄ l'ram nō pōt intelligi de chriſto
Quarto arguūt:ex hoc qd̄ ſubdit̄ in Eſa.
viij.c. Anteq̄ ſciat puer vocare patrē ꝛ ma⸗
trē. Ex quo p3 ꝙ in puero de quo hic eſt ſer
mo fuit ignorātia: qd̄ xp̄iani negāt de Jeſu
nazareno:in quo fuit plenitudo ſciētie ab in
ſtāti ſue ꝯceptionis. Jdeo dicūt iudei ꝙ hec
ſcriptura exponitur de Ezechia filio regis
Achaz:q̄ poſt dictū ꝓphete natus eſt. S3
hoc dictū impugnat rabbi Salomon ꝑ hoc
ꝙ Ezechias erat. xxv. annoꝝ qn̄ cepit rege⸗
re poſt Achaz patrē ſuū imediate. vt h̄r. iiij.
Regū. xviij. Achaz regnauit tm̄. xvi. annis
vt h̄r. iiij. regū. xvi. c. ergo in principio regni
Achaz anteq̄ diceret̄ prophetia: Ezechias
erat natus ꝛ erat. ix. annoꝝ. Et ꝓpter hoc
dicit rabbi Salomon ꝙ hec ꝓphetia intelli
gēda eſt de filio Eſaie. Acceperat em̄ Eſaias
in vxorē quādā iuuēculā:ꝛ iā ꝯceperat de eo
Et q2 de puero exiſtēte in matris vtero ne⸗
ſcit̄ ſi ſit maſculus vel feīa:ideo qn̄ certitudi
naliter p̄dicit̄ ſignū:eſt credibile ꝙ illud qd̄
ꝓmittit̄ ad tale ſignū ſit futurū. Eſt ergo ſē
ſus: Pariet filiū: ꝛ qn̄ in natiuitate ei⁹ vide
bis verbū meū verificatū: ſcias te a duobus
regib⁹ te inuadere diſponētib⁹ cito liberandū
Et ita fuit:q2 poſt ad petitionē Achaz rex
aſſyrioꝝ venit in Damaſcū ꝯtra Raſim re⸗
gē ſyrie ꝛ eū interfecit. ꝛ ppl'm ei⁹ trāſtulit
in cyrenē. vt h̄r. iiij. Reg. xvi. c. Et eodē āno
vt ibidē dr̄: Oſee filius hela ꝯiurauit cōtra
phacee filiū Romelie regē iſrael:ꝛ eū inter⸗
fec. S3 iſta expoſitio ñ pōt ſtare. q2 i p̄ta
cto. c. viij. dr̄ de puero nato. Et erit extēſio a⸗
larū ei⁹. ſ. regis aſſyrioꝝ:implēs latitudinē
terre tue o emanuel. Et loquit̄ ibi d̄ terra re
gni iudee:cui⁹ nūq̄ dn̄s fuit Eſaias nec fili⁹
eius. Et ſic emanuel de quo ſit ſermo:nō fu
it filius Eſaie. Jnſup eodē. c. viij. dr̄. An⸗
teq̄ ſciat puer vocare patrē ꝛ matrē auferet̄
fortitudo damaſci. ꝛ ſpolia ſamarie corā re⸗
ge aſſyrioꝝ. Sed an̄ nonū annū regis Oſee
nō fuit capta Samaria a Salmanaſar rege
aſſyrioꝝ. vt h̄r. iiij. regū. xviij. c. lic3 Oſee an̄
fuerit tributari⁹ regis aſſyrioꝝ. Et ſic a nati
uitate pueri de quo hic eſt ſermo:ſi fuit fili⁹
Eſaie vſq; ad captionē Samarie fluxerunt
anni. xvij. ſ. viij. de regno Achaz ꝛ. ix. d̄ Oſee
q2 puer fuit nat⁹. iiij. anno Achaz. An̄ vero
xvij. annos puer ſcit vocare patrē ꝛ matrē.

Et ꝓpterea nos cōfitemur ꝙ hec ſcriptu⸗
ra loquit̄ de dn̄o nr̄o Jeſu xp̄o. vt p3 Mat
thei. i. ꝛ exponit̄ a doc. catholicis. Ecce ꝟgo
cōcipiet ꝛ pariet filiū. i. btā ꝟgo. Et vocabit̄
nomē eius emanuel. q̄d eſt interp̄tatū nobi⸗

ſcū deus. Ad primū aūt qd̄ iudei oppone⸗
bant:dicendū eſt ſm̄ Nico. de lira. ꝙ in ſa⸗
cra ſcriptura ponit̄ duplex ſignificatū reſpe
ctu alicui⁹ euētus. Vnū ꝓnoſticū qd̄ eſt indi
catiuū effectus futuri. vt pat3 Judicū. vi. c.
vbi datū fuit ſignū Gedeoni in vellere qd̄ i⸗
dicatiuū ſue victorie future fuit. Aliud eſt ſi
gnū rememoratiuū effectus p̄teriti. ſicut Ex
odi. iij. dixit dn̄s Moyſi. Hoc hēbis ſignū ꝙ
miſeri te. Cū tu eduxeris ppl'm meū de egy⸗
pto:imolabis deo ſup montē iſtū. Jſtud ſi⸗
gnū qd̄ eſt rememoratiuū reſpicit p̄teritū in
magna diſtātia ſicut in parua: vt etiā ſignū
prenoſticū reſpectu futuri. Dicendū ergo
ꝙ liberatio regni iudee a ꝑſecutionib⁹ fuit ſi
gnū ſaluatiōis mūdi fiende ꝑ xp̄m. Et quia
Achaz. erat incredulus ꝟbo ꝓphetie: conue
niēs fuit vt ſibi daret̄ ſignū rememoratiuū
futuri in longinquū: vt ip̄e in ꝓpria ꝑſona
nō videret ſicut in mēte nō credebat. Jllud
tm̄ qui deſcēderūt ab eo viderūt. vt Maria ꝛ
Joſeph. Et ideo ſignant̄ ꝓphetia nō direxit
ꝟbū ad Achaz. d. audi Achaz:ſ; ad domum
Dauid. d. audite ergo domus Dauid. de qua
domo fuit Joſeph ꝛ Maria:nō tm̄ ad eos re
fert qd̄ ibi dicit̄. Nūquid paru3 vobis eſt ꝛc̄.
ſed qd̄ ſubdit̄ dabit dn̄s ip̄e vobis ſignum.

Ad ſcd̄m dicendū ꝙ halma in hebreo ſi⸗
gnificat abſconſionē:ꝛ inde halma dicit̄ ab⸗
ſcōſa: que ſignificat iuuēculā aſpectibus ho⸗
minū aſconditā:ita ꝙ de eius pudicitia ꝛ in
tegritate nō dubitat̄:maxime qn̄ ponit̄ l'ra
h. ꝛ tunc ſonat ſicut haalma. Et ſic nō inue⸗
niunt̄ in tota ſcriptura ſcripte: niſi tm̄ tres.
ſc3 Rebecca. Gen̄. xxiiij. vbi dicit̄ d̄ ea. Puel
la decora nimis ꝟgoq; pulcherrima. ꝛc. et ſe
quit̄. Puella als ꝟgo q̄ egredicet̄. Jn hebreo
habet̄ haalma que egredicet̄ Scd̄a fuit Ma
ria ſoror Moyſi. de qua Exodi. ij. dicit̄ Fuit
puella. Jn hebreo dicit̄: Fuit haalma. Et iſte
due fuerūt due ꝟgines puriſſime qn̄ fuerūt
ſic noīate. Tertia fuit btā ꝟgo Maria i hac
ꝓphetia Eſaie. Ad tertiū dicendū. ꝙ du⸗
plex eſt nomē alicuius. ſ. impoſitiōis ꝛ nāe.
ſic petr⁹ eſt nomē alicui⁹. ſ. ipoſitiōis:homo
aūt vel hic hō eſt nomē nāe. Jeſus ergo fuit
nomē impoſitū ipi xp̄o. vt p3 Lu. ij. Ema⸗
nuel aūt eſt nomē nature ſeu ꝓprietatis. ſi⸗
gnificat em̄:nobiſcū deus. vt dictū eſt ſupra.
Et hoc eſt propriū xp̄i in quo diuina natura
ꝛ hūana ſunt ꝯiuncte in eodē ſuppoſito. Et
hoc mō vocatus eſt plurib⁹ alijs noībus pro⸗
prietates nāe ſignificātib⁹:ſicut vocat⁹ eſt la⸗
pis. Danielis. ij. Ad quartū dicendū ꝙ l3
in xp̄o nō fuit aliqua ignorātia:fuit tm̄ hō in
tempore:ꝛ ſic habuit ſcientiā infuſam in t̄pe
ꝛ anteq̄ illā haberet liberatio ppl'i ꝓmiſſa ꝑ
Eſaiā cōpleta fuit. Scd̄a auctoritas ma⸗
nifeſtās virginitatē Marie dr̄ angelica. Nā
Luce. ij. cū beata ꝟgo dixiſſet:quō fiet iſtud
ꝛc. angelus r̄ndit. Sp̄ūſſctūs ſuꝑueniet i te.
ꝛ virt⁹ altiſſimi obūbrabit tibi. ideoq; ꝛ qd̄
naſcet̄ ex te ſctm̄ vocabit̄ fili⁹ dei. Sed cō
tra iſtā veritatē inſurgūt heretici dicētes be
atā virginē nō fuiſſe virginē. Et arguūt pri
mo:q2 Deutro. vij. c. dr̄. Nō erit apud te ſteri
lis vtriuſq; ſexus:tam in hoībus q̄ in gregi
bus tuis. Sed btā virgo nihil debuit facere
qd̄ eſſet ꝯtrariū legi:ergo btā virgo virginitatē
nō debuit acceptare. Scd̄o arguūt. quia
Mat. i. dicit̄ de Joſeph. Nō cognouit eā do
nec peperit filiū ſuū primogenitū. ergo poſt
cognouit eā. Tertio arguūt:q2 Johā. ij.
dicit̄ de xp̄o ꝙ deſcēdit in capharnaū ipſe et
mater ei⁹ ꝛ fratres eius ꝛ diſcipuli ei⁹. ergo
habuit fratres carnales:q2 aliter nō ponere
tur copula int̄ fratres ꝛ diſcipulos. Quar⸗
to arguūt:q2 luce. ij. dicit̄. Dixit mater eius
ad illū. Ecce pater tuus ꝛ ego dolētes quere
bamus te. ergo Joſeph fuit pat̄ xp̄i. Jſta
dogmatizauit Heluidi⁹ heretic⁹ peſſimus:
quē validiſſime deijcit Hieronym⁹ in quodā
libello quē edidit ꝯ eū. Verūtn̄ ne nos per
multa vagemur:r̄ndem⁹ ad p̄ma obiecta ſ3
doctrinā magiſtri ſniaꝝ di. xxx. q̄rti li. ꝙ btā
ꝟgo Maria ex inſtinctu ſp̄ūſſcti ꝓpoſuit ſe
ſeruaturā virginitatē ſi deo placeret. Cū au
tē voluntatē dei cognouit: votū exp̄ſſit. hoc
cōfirmat̄. xxvij. q. ij. c. Sufficiat. ꝛ. c. Beata
Maria. Ad ſecūdū dicendū ſm̄ Ric. i. iiij
di. xxx. ꝙ in illa auctoritate Mat. donec ac⸗
cipit̄ ſicut in ps. ſede a dextris meis donec.
ꝛc. qd̄ nō intelligit̄ ꝙ poſtea nō ſedeat: ſ; ꝙ
vſq; tunc. ꝛ poſtea. Nā ſicut dicit Nico. de li
ra ſup Mat. donec ſignificat aliqn̄ tempus
determinatū quo trāſacto ſit aliqd. Aliquā
do ponit̄ pro ſemꝑ. Et ſic accipit̄ hic. ꝛ in au
ctoritate pſalmiſte ꝑallegata. Primogenit⁹
etiā in ſcriptura nō ſolū dr̄ poſt quē alij:ſed
etiā ante quē nullus etiā ſi nullus ali⁹ ſequa
tur. Ad tertiū dicendū ꝙ fratres nō ſolū
dicunt̄ q̄ eiſdē parētib⁹ naſcunt̄: ſed etiā con
ſanguinei germani. Vn̄ Paulus ad Gala. i.
dicit. Aliū apl'oꝝ vidi neminē: niſi Jacobū
fratrē dn̄i. Erat em̄ Jacobus cōſanguineus
Jeſu xp̄i fili⁹ ſororis btē Marie:ſic ꝛ alij. vt

Joannes ⁊ Simon cananeus.de quibus lo
co ſuo dicemus. Ad quartū dicendū eſt:ꝙ
Joſeph ibi intelligiť pater xp̄i putatiuꝰ.Ūn
Hiero.ſuꝑ Mattheū in illo v̄bo.Genuit Jo
ſeph virū Marie.Cū virū inquit audieris ſu
ſpitio tibi nō ſubeat nuptiarū: ſed recordare
ꝯſuetudinis ſcripturarū:q: ſpōſi viri ⁊ ſpon⸗
ſe vocanť vxores.Uoluit nanqꝫ xp̄s ſuā ma
trē virginē fuiſſe deſponſatā. Tum vt eiꝰ ge
nealogia ꝯſueto mō texereť ꝑ virū vt Am⸗
bro.dicit ſuꝑ Luc.Tum vt puer natus a io⸗
ſeph nutrireť.Tum vt virgo liberareť ab in
famia:⁊ ſic ne tanꝙ̄ adultera lapidareť: tuꝫ
etiā,vt dicit Amb.ſuꝑ lucā.vt ab ipſo ioſeph
teſtimoniū haberemus de ſua ſponſa vxore
virgine pregnāte.Ut eñ dicit Matth.poſt⸗
ꝙ̄ vidit Joſeph virginē filiū dei in vtero te⸗
nentē volebat dimittere eā:nō ꝙ aliquid ma
li de ea ſuſpicareť ſm Chryſo.ſed q: ignora⸗
bat myſteriū.Et eo ſic cogitāte:angelus dñi
apparuit ſibi in ſomnis.d. Joſeph fili dauid
noli timere accipere Mariā coniugē tuā ſcꝫ
ad habitationē tecū.qd̄ eñ in ea natū eſt:de
ſpūſcō eſt.⁊c̄. Patet ğ ex teſtionio angeli tā
virginī ꝙ̄ ioſeph apparētis.ipſam virginem
glorioſam intactā oīno ꝑmāſiſſe. Tertia
auctoritas diciť catholica. In ſimbolo.fides
equidē immaculata dicit xp̄m conceptū de ſpū
ſancto:natū ex Maria virgine. Et eccleſia
cantat.Sctā v̄go v̄ginū:ora pro nobis.

Qd̄ ꝯueniēs fuit xp̄i matrē virginē eſſe ꝑ
ꝓpter ꝯſeruationē paterne dignitatis ⁊ puri⸗
tatis filij.ac ꝓpter finē incarnatiōis. Ca.II.

S Ecūda ꝯcluſio diciť rōnis.In qua vi
dere debemus quare xp̄s debuit vir⸗
ginē Matrē habere.Ad qd̄ adduci⸗
mus tres rōnes quas allegat ſctūs Tho. in
iij.parte.q.xxviij.ar.i.

Prima eſt ꝓpter dignitatē pr̄is.
Scd̄a eſt ꝓpter puritatē filij.
Tertia eſt ꝓpter incarnatiōis finē.

Prima rō eſt ꝓpter dignitatē pr̄is.ſ.con⸗
ſeruandā.Cū eñ xp̄s ſit verus deus: nō de⸗
buit habere aliū patrē ꝙ̄ deū.Nā filius alicu
ius nobiliſſimi patris:nō debet attribui alte
ri patri ignobili ⁊ indigno.Cū ergo xp̄s eſſet
eterni patris dei verus naturalis ⁊ ꝯſubſtā
tialis filius:nō fuit ꝯueniēs aliū patrē ha⸗
bere. Scd̄a ratio eſt ꝓpter puritatē filij.
Nam videmus ꝙ flos a radice oriť ſine radi
cis corruptiōe:⁊ ſplēdor a luce vel ſole ſine lu
cis vl' ſolis leſiōe:⁊ v̄bū a corde vl' mēte abſqꝫ
mentis ꝯtagiōe,Cum ğ xp̄s ſit flos a radi⸗
ce patris deſcēdens:⁊ candor lucis eterne et
dei patris verbū:ꝯſequēs fuit ꝙ ſine corru⸗
ptione matris ꝯciperet.Nā ſi ꝯceptio v̄bi
nr̄i:quod eſt imperfectū: corruptionē nō pa⸗
titur:multomagis ꝯceptio verbi ꝑfecti. Qr
igiť caro ſic fuit a verbo dei aſſumpta:vt eēt
caro verbi dei:ꝯueniēs fuit ꝙ ipſa caro ſine
corruptiōe matris ꝯcipereť. Tertia ratio
eſt ꝓpter incarnatiōis finē.Nā ad hoc facta
fuit incarnatio:vt hoīes renaſcerenť in fili⸗
os dei.vt dr̄ Joh.ꝑmo.Dedit eis ꝑtātem fili
os dei fieri his qui credūt in nomine eius: q̄
nō ex ſanguinibus neqꝫ ex voluntate carnis
neqꝫ ex volūtate viri:ſꝫ ex deo nati ſūt.Per
carnē ſm Nico.de lira.intelligēda eſt hic mu
lier Geñ.ij.c.Hoc nūc os ex oſſibus meis: et
caro de carne mea aſſumpta eſt.Filij ergo dī
nō debebāt naſci voluntate carnis ⁊ viri.i.
ꝯiunctione maris ⁊ femine.Ob quā cauſaꝫ
xp̄s debebat naſci de virgine.Ūn Aug. li.de
virginitate ait.Oportebat caput noſtrū in ſi
gnū miraculorū ſm corpus naſci de virgine:
vt ſignificaret ſua mēbra ſm ſpm̄ de virgine
eccl'ia naſcitura. Sed cur vitamus iſta pre
dicare de v̄ginitate Marie. quā Ezech.xliiij
c.preuidit in porta clauſa.de qua dicit. Por⸗
ta hec clauſa erit ⁊ nō apeneť:⁊ vir nō trāſi⸗
bit ꝑ eā: qm̄ dñs deus iſrael ingreſſus eſt ꝑ
eā.Qd̄ exponēs Aug.in quodā ſermone di⸗
cit.Quid eſt porta in domo dñi clauſa: niſi
ꝙ v̄go maria ſemꝑ erit intacta? Et quid eſt
homo nō trāſibit ꝑ eā:niſi ꝙ Joſeph nō co⸗
gnouit eā? Et qd eſt dñs ſolus intrat ⁊ egre
diť per eā:niſi ꝙ ſpūſſctūs impregnauit eaꝫ:
⁊ dñs angeloꝝ naſciť per eā? Et qd eſt clau⸗
ſa erit in eternū:niſi ꝙ Maria v̄go eſt ante
partū ⁊ virgo poſt partū?

Qd̄ ſola virgo maria fuit mater ⁊ virgo:
⁊ qualiter fuit vera ⁊ ꝓpria mater: vt patet
ex dictis ſacre ſcripture:⁊ rationibus docto⸗
rum. Capitulum. III

T Ertia ꝯcl'o diciť decoratiōis.Fuit nā
qꝫ btā virgo in ſua virginitate decora
ta priuilegio quodā ſingulari: vt eēt
v̄go ſimul ⁊ mr̄.Qd̄ aūt ipſa vera fuerit mr̄
ieſu xp̄i atqꝫ realis declarať tripliciter,

Primo auctoritate,
Scd̄o ratione.
Tertio inuocatiōe.

Primo declarať ꝙ btā virgo fuerit vera
mr̄ Jeſu xp̄i auctoritate.Nā Luc. ꝑmo dixit
ei angelus. Paries filiū. Et iteꝝ ibidē beata
v̄go audiuit btām Eliſabeth dicētē. Ūn hoc
mihi vt veniat mater dñi mei ad me.⁊ luce.ij
Peperit filiū ſuū primogenitū.Et eodem. c.
Dixit mater eiꝰ ad illū.Et Matth.ij.Et in⸗
trātes domū inuenerūt puerū cū Maria ma
tre eiꝰ.Et eodē.c. Angelus apparēs Joſeph
dixit ei.Surge ⁊ accipe puerū:⁊ matrē eius.
Et Joh.ij.c. Nuptie facte ſunt in chana gali⸗
lee:⁊ erat mater ieſu ibi.Et Joh.xix.c. Sta⸗
bāt aūt iuxta crucē Jeſu mater eius: ⁊ ſoror
mr̄is eiꝰ.⁊c̄. Scd̄o ꝓbať rōne ꝙ btā v̄go
fuerit v̄a mater ieſu xp̄i.Nā vt colligiť ex di
ctis ſcti Tho.in.iij.pte.q.xxxij.ar.iij. ⁊ parte
i.q. xxvij.ar. ij. ad hoc ꝙ aliqs ſit pr̄:vel ali⸗
qua ſit mr̄:vel aliqs ſit filius:quattuor requi
runť.ſ.vite generatio:ſubſtātie collatio:ma⸗
terie preparate adminiſtratio:⁊ nature ſpeci
fice aſſimilatio. Primo eniꝫ requiriť vite
gñatio. Nā nō ex quacūqꝫ generatione ſequi
tur pr̄nitas vel maternitas vel filiatio: ſꝫ ex
generatione viuentiū.Et ideo ſi aliqua inaīa
ta ex aliqua materia fiāt:non ꝓpter hoc ſeq⸗
tur in eis ratio pr̄nitatis: vel maternitatis:
vel filiationis.Sicut ſi ex ligno fiat ſcamnū:
non ꝓpter hoc lignū diciť pater ſcāni. Simi
liter nō diciť ꝙ ignis generatus ex igne ſit fi
lius ignis generātis. Scd̄o requiriť colla
tio ſubſtātie.Nā ſi aliqs facit aliquid nō con⸗
ferēdo de ſua ſubſtātia:nō dr̄ pater vel mať.
Sicut artifex q̄ facit ſcānū nō dr̄ pater ſcāni
nec ſcamnū filiꝰ eius. Tertio requiriť ma
terie ꝑparate adminiſtratio. Nō eñ ſimpl'r
ꝓbere māꝫ ad gñationē alicuiꝰ:facit patreꝫ
vel matrē:ſed ꝓbere māꝫ ſic ꝑparatā.Sicut
terra nō dr̄ ꝓprie mater hoīs. nec hō pr̄ ver⸗
mis vn̄ formať. Quarto reqriť nāe ſpeci⸗
fice aſſimilatio. Nā ſi genitū nō aſſimileť ge⸗
nerāti in nā ſpecifica:generās nō dr̄ pať nec
genitū dr̄ filiꝰ.Sicut capillus q̄ ab hoīe gene
rať nō dr̄ filius. Cū ergo he qͣttuor ꝯditi
ones fuerint in btā v̄gine.ptꝫ ꝙ fuit v̄a mr̄
xp̄i.Primo nāqꝫ genuit xp̄ꝫ viuū.Unde Da
maſcenꝰ li.iij. Filiꝰ dei ꝯxit ex caſtiſſimis et
puriſſimis ſanguinibus virginis Marie car
nē animatā aīa rōnali. Scd̄o btā v̄go xp̄o
de ſua ſubſtātia ꝓbuit.Nā vt dic̄ ſctūs Tho.
in.iij.di.iiij.btā v̄go in gñatiōe xp̄i ꝯtulit qͨ
qd alia mater ꝯferre debet ad gñationē filij.
Si ergo alie mulieres vere dn̄r matres:⁊ btā
v̄go v̄e poterit dici mr̄. Tertio btā v̄go nō
ſolū māꝫ ꝓbuit ad ꝯceptionē xp̄i: ſed mate⸗
riā ſic ꝑparatā. Quarto ꝓduxit ſibi ſimile
in ſpecie ſuū.ſ.ſpecioſiſſimū filiū. Tertio ꝓ
bať ꝙ btā virgo fuerit vera mater xp̄i inuoca⸗
tiōe. Nā eccl'ia ſctā dicit ipaꝫ reginā miſericor
die eſſe matrē xp̄i cū eā inuocat.vt ibi.Aue ma
ris ſtella dei mater alma.⁊ Alma redēptoris
mater.Et profecto eſt valde gratiſſimū hoc
verbū mater virgini glīoſe:cū ſibi diciť:q: in
hoc exprimiť oīus ſua ꝑfectio:laus ⁊ gloria.
Hinc eſt ꝙ Eccli.xxiiij. de ſeipſa dicit. Ego
mater.ſ.ſingulari mō.mater v̄go: mater ita
cta: mater inuiolata:mater pulchre dilectiōis
timoris:magnitudinis ⁊ ſctē ſpei.In me gr̄a
oīs vie ⁊ veritatis.In me oīs ſpes vite ⁊
virtutis. Trāſite ad me oēs q̄ ꝯcupiſcitis
me:⁊ a gñatiōibus meis implemini.Sp̄s.n.
meus ſuꝑ mel dulcis:⁊ hereditas mea ſuper
mel ⁊ fauū.O ꝙ̄ dulce vocabulū ad dicendū
mater xp̄i:o ꝙ̄ fructuoſuꝫ ꝓ oībus ad allegā
dū.Jdeo in aduerſitatibus:⁊ āguſtijs:in peri
culis.⁊ oñi tribulatiōe ad virginē tā decorā
recurramus: q̄ hēre meruit in vtero ſuo regē
celoꝝ ⁊ dñm.a quo vt a filio impetrat nobis
gratiā quā nobis ꝯcedat ipſe Jeſus xp̄s piiſ⸗
ſimus:qui eſt benedictus ⁊ laudabilis ꝑ infi
nita ſecula ſeculorū.Amen.

Feria ſexta poſt primā dñicā aduētus de
annūciatiōe dñi nr̄i ieſu xp̄i facta per angelū
glorioſe v̄gini Marie:de ſtupēdis myſterijs
huiꝰ annūciatiōis ⁊ preconijs digniſſimis vir
ginis benedicte. Sermo VI

Jeſus annūciatus. Fructus. VI

N Ox ꝓceſſit dies aūt
appropinquauit.Jteꝝ vbi.ſ. Sa⸗
cramentū ineffabile incarnatiōis
filij dei ita ſolenniter celebratū eſt:vt oēs an⸗
gelici chori ꝯuerterenť ad leticiā ⁊ exultatio⸗
nē:eo.ſ.tp̄e quo ꝑ ſanctā trinitatē facto ꝯſi⸗
lio angelicus nūcius eſt deputatus: vt mitte
reť ad virginē ad annūciandū ſibi deſpōſati⸗
onē eterni regis ex qua ſeq̄ debebat pax hu⸗
mani gñis:⁊ ſalus totius mūdi. Et qm̄ tale
myſteriū eſt ſatis efficaciſſimum corda dura
mollire ac liquefacere in amorē dilecti Jeſu:
idcirco in pn̄ti ſermone de ipſius annūciatiōe
dicemus ſub vno fructu qui eſt Jeſus annū⸗
ciatus. Pro cuius declaratiōe tres ꝯcluſiōes
erūt notande.

Prima ꝯcl'o dr̄ ꝯgruitať.
Scd̄a ꝯcl'o dr̄ qualitať.
Tertia ꝯcl'o dr̄ virtuoſitatis.

Qd̄ angelus debuit ānūciare v̄gini ꝯce⸗
ptionē filij dei:vt ex hoc ſeruareť ordo ex pte
dei ⁊ ꝯformitas reparatiōis cū lapſu: ⁊ v̄go
puriſſima ardentiꝰ ſe diſponeret ad xp̄m ſuo

vtero recipiendū. Capl̄m. I

p Rima ꝯclō dr̄ ꝯgruitatis. In qua videbimus qualr̄ angelus ꝯgruēter ad virginē miſſus eſt ad annūciādū dei filij ꝯceptū triplici rōne.

Prima rō ſumit̄ ex pte dei.

Scđa rō ex pte angeli.

Tertia rō ex pte vginis.

Prima rō ſumit̄ ex pte dei: vt ſeruaret̄ ordo quē ipſe ſtatuit: ꝙ mediātib⁹ angelis diuina hoib⁹ nūciant̄. Et hec eſt regula Dionyſij .li. de ange. hierar vbi ait. Dñicū benignitatis myſteriū angeli pmo edocti ſunt. poſtea p ipos ad nos cognitiōis gr̄a trāſiuit.

Si aūt obijceret̄ ꝙ btā vgo ſuperior erat angelis. ergo nō debebat ſibi tale myſteriuz ab angelo reuelari. q2 vt dicit Dio⁹. ſupmis angelis fit reuelatio immediate a deo. Ad hoc rūdere poſſumus ſm Tho. in .iij. pte .q. xxx. ar. ij. ad .i. ar. ꝙ btā vgo ſuperior erat angelis ꝙtū ad dignitatē ad quā diuinitus eligebat̄: ſed ꝙtū ad ſtatū pn̄tis vite erat inferior: q2 ⁊ ipe xps rōne paſſibilis vite modico ab angelis minorat⁹ eſt. vt dr̄ ad Heb. ij. c. ⁊ notat̄ in pmo ſniaꝝ di. xvi. Verūtamē quia xps fuit ſimul viator ⁊ ꝯprehēſor: ꝙtū ad cognitionē diuoꝝ: nō indigebat ab angelis inſtrui. Sed mr̄ dei nō erat in ſtatu ꝯprehēſorū: iō de diuino ꝯceptu p angelos inſtruēda erat. Et ſi adhuc obijciat̄ ꝙ btā vgo et lumine fidei cognoſcebat dei filiū incarnāduz: q2 tanta copia gr̄e inhitabat in aia ei⁹. ergo videt̄ ꝙ nō debebat inſtrui de eo qđ iā ſciebat. Ego dico ꝙ lꝫ fidē de mediatore habuerit añ anūciationē: tñ ex hūilitate cordis ſui nūꝙ̄ cognouit ſeipam fore in matrē eligēdā tāti filij. Et ex h̄ āgel⁹ debuit ſibi annūciare ꝙ fili⁹ dei erat in ſuo vtero vētur⁹. ⁊ ſuſcepturus carnē ex puriſſimis ſanguib⁹ ſuis p opationē ſpūſſci: qđ ⁊ fecit. ſic̄ patet Luce pmo.

Scđa rō ſumit̄ ex pte angeli. vt. ſ. ſeruaretur ordo in reparatōe qui ſeruatus fuerat in lapſu. Cecidit nāqꝫ hō angelo malo Euā tēptāte: releuari aūt debebat angelo bono marie nūciante. Et hoc inq̄t Beda in omel. Aptū hūane reſtaurationis pricipiū. vt angelus a deo mitteret̄ ad virginē ptu ꝯſecrandā diuino: q2 pma pditionis hūane cā fuit cū ſerpens a diabolo mittebat̄ ad mulierē ſupbie ſpū decipiēdā. Tertia rō ſumit̄ ex pte virgis. Et pmovt ex tali nūcio mēs ei⁹ eleuaret̄ in deū: vt ſic ardēti charitate flāmeſceret: vt pri⁹ xpm ꝯcipet p amorē mēte ꝙ̄ corpe. Nā vt Aug⁹. li. de vginitate ait. Mr̄na ppinquitas nihil marie pfuiſſet: niſi felici⁹ xpm corde ꝙ̄ carne geſtaſſet. Scđo vt ei⁹ puritas oñderet̄. Hin: Hiero. ad Pau. ⁊ Euſto. Bñ angelus ad vginē mittit̄: q2 ē ſemp āgelis cognata vginitas. Tertio vt eēt certior teſtis hui⁹ ſacri qñ ſup h̄ diuinit⁹ eēt inſtructa. Sic itaqꝫ ordinatū fuit vt angelus ad vginē mitteret̄. Quis excogitare poſſet. ꝙta tūc fuerit leticia in celeſti hierarchia: ꝙtū gaudiū: ꝙta exultatio: cū ordinabat̄ legatio tā ſolēnis et grata fiēda p āgelū. Fluxerūt tot annoꝝ milia qb⁹ nō ſolū hoies: ſ etiā ipi angeli expectauerāt videre diē illū. O benignitas: o pietas ⁊ magna dulcedo ſummi dei. ecce apta ē vena nūc tūc. Angelus vocat̄ a tota trinitate: ambaſiata ſibi iponit̄. Vade inq̄t pr̄ vade ad vginē illā Mariā: ⁊ dic ei: q2 illā in meā ſpōſaꝫ vnicā eligo: ipaꝫ diligo ſup oēs creaturas: ipius amore vulneratū eſt cor meum. Vade ait fili⁹ ⁊ dic ei: q2 ego ipam in matreꝫ eligo: ⁊ paſſibilē carnē de ipa ſuſcipiā: eroqꝫ ei amoroſus fili⁹: ipaqꝫ dulciſſima mea mat̄. Spūſſctūs ſubiūxit. Vade ⁊ dic ei: q2 ego ſecū ero: ⁊ opatiōe mea vgo ꝯcipiet: vgo parturiet: ⁊ vgo in eternū manebit. O quāta fuere tūc cātica. O quot laudes: quot ve tripudia in regno celoꝝ. Multa pōt hūana mens de ipis pie ꝯtēplari: q̄ nos breuitatis cā dimittim⁹. Dixim⁹ tñ iſta vt intelligeremus ꝙ̄ ꝯgruū fuerit ꝙ angelus xpm incarnandum vgini annūciaret.

Qđ angelus annūciās vgini ꝯceptū filij fuit de ordine archāgeloꝝ Gabriel vocat⁹: q̄ vgini appuit viſiōe corpali. Capl̄m II

s Ecūda ꝯclō dr̄ qualitatis. In qua videre debem⁹ qualitatē angeli nūciātis: etſi nō in oībus ſaltē ꝙtū ad tria videlicet.

Primo ꝙtū ad ordinē.

Scđo ꝙtū ad nomē.

Tertio ꝙtū ad apparitionē.

Primo inquā ꝯſiderem⁹ cui⁹ ꝯditiōis fuerit āgelus q̄ nūciauit icarnationē xpi. Et colligit̄ ex dictis ſci Tho. iij. di. xiij. li. q. iij. ar. ij. q. ij. ⁊ in iij pte ſū. q. xij. ar. ij. ad. iiij. ar. ille angelus fuit de medio ordine īfime hierarchie: q̄ eſt ordo archāgeloꝝ. Qđ ꝯueniēs vr̄ eſſe ⁊ veꝝ: vt ſaluaret̄ pprietas ordinū: q2 ad angelos ptinet dirigere act⁹ alicui⁹ hois q̄ ad ipſ tm̄ ptinēt. vñ dicūt̄ myſteria nūciare. Ad archāgelos vo ptinet dirigere act⁹ hois q̄ in totā multitudinē redūdāt. Vñ ⁊ medij. ſ. archāgeli dicūt̄ q̄ſi pncipes angeli. Q2 ergo ꝯſenſus btē vginis: q̄ p angelū requirebat̄: erat actus ſingularis pſone redūdans in vtilitatē multitudinis: imo totius hūani gn̄is. ideo angelus ille debuit eſſe de ordine archāgelorū. Et credibile eſt ꝙ fuerit ſūmus in illo ordine. Aliq̄ vo alij dicūt illū fuiſſe de ſūmo ordine ſupme hierarchie. q2 pprietas illorū ē in dei amore ardere. Et q2 in incarnatione ſuccēdēda erat amoris flāma in tota ecclia: ⁊ ſingulariter in aīa vginis: iō angelus ille debebat eſſe de ordine ſeraphin. Nec pp̄ter h̄ puertit̄ ordo: q2 ſicut ſingulare erat opus incarnatiōis ꝯplendū in vgine: nullo mō poſſibile ſm ordinē create nāe: ita ſingularis debebat eſſe nūcius ille q̄ mittebat̄ ad talia nūciandū. Quicq̄d aūt ſit ſatis eſt nobis ꝙ de ſūmis celoꝝ āgelus miſſus eſt: ſiue fuerit de ſcđo: ſiue de ſupmo ordine pme celeſtis hierarchie. Scđo ꝯſideremus cui⁹ ꝯditionis fuerit angelus ꝙtū ad nomē: q2 vocat̄ Gabriel. Qđ ſuo officio cōgruit. Nā ſꝫ Grego. Gabriel fortitudo dei interptat̄. Ad oñdēdū ꝙ incarnatiōis myſteriū eſſet p dei fortitudinē nunciandū. Et ſilr̄ ad oñdendū ꝙ dñs virtutū veniebat ad debellandū aereas ptātes. Ita ꝙ Gabriel annūciauit virgini: ꝙ fortis de⁹ veniebat ad fortē mulierē. De qua dr̄ ꝓuer. vlt. Mulierē fortē q̄s inueniet. Tertio ꝯſiderem⁹ in angelo nūciante cui⁹ ꝯditionis fuerit ꝙtū ad viſionē ⁊ apparitionē. Et ad h̄ dicit Chryſo. ſup Matth. ꝙ āgelus apparuit vgini viſiōe corporali. qđ ꝯueniēs fuit triplici rōne.

Primo rōne ſilitudinis.

Scđo rōne celſitudinis.

Tertio rōne certitudinis.

Prima rō fuit ſilitudinis: q2 illud qđ annūciabat erat incarnatio inuiſibilis dei. Vñ ꝯueniēs fuit vt ad hmōi rei declarationē iuiſibilis creatura formā aſſumeret in q̄ viſibilr̄ appereret. Scđa rō dr̄ celſitudinis. Cōueniebat em̄ mr̄i dei q̄ nō ſolū in mēte: ſ ēt in corporeo vētre erat filiū dei receptura vt angelū corporalr̄ videret. Sꝫ ſi aliq̄s obijceret: ꝙ magis faceret ad dignitatē vginis: ſi angelus appuiſſet ei viſiōe itellectuali. q2 vt Augu. d. xij. ſup Geñ. ad lr̄aꝫ. dignior eſt intellectualis viſio ꝙ̄ corpalis. q2 viſiōe itellectuali vr̄ in ſui ſubſtātia. viſiōe vo corpali vr̄ in aſſumpta figura. ergo digni⁹ fuiſſet appere viſiōe intellectuali. Rūdere poſſum⁹ ꝙ itellectualis viſio eſt potior ꝙ̄ ſit imaginaria vl̄ corporalis ſi ſit ſola. Sed ipe Aug⁹. dicit ꝙ excellētior ē pp̄hia q̄ hēt intellectualē ⁊ imaginariā viſionē: ꝙ̄ illa que habet alterā tm̄. Ideo btā vgo nō ſolū pcepit viſionē corporalē in angeli apparitiōe: ſed etiā intellectualem illuminationē. Unde apparitio nobilior fuit. Fuiſſet tamē nobilior ſi ipm angelū intellectuali viſione in ppria ſpecie vidiſſet ſiue in ſui ſubſtātia. Sꝫ hoc nō patit̄ ſtat⁹ viatoris vt angelū p eſſentiā videat. Tertia rō quare angelus appuit corpali viſione: dr̄ certitudinis. Ea em̄ que ſunt oculis ſubiecta certius cōprehendim⁹ ꝙ̄ ea q̄ imaginamur.

Propter h̄ oīa Aug⁹. i quodā ſermōe virginē introducēs loquentē ait. Venit ad me quidā magnus paranymphus xpi: nō pr̄iarcha pmus aut pp̄ha egregius: ſed Gabriel archāgelus facie rutilās: veſte coruſcās: greſſu mirabilis: ⁊ aſpectu terribilis. qui viſitauit ⁊ pturbauit me. Hec ille. Felix illa apparitio ⁊ iocūda nimis in qua nūciabat̄ ab angelo nouū letiſſimū: nouū gratiſſimū: nouūz propinquiſſimū: de ſalute humani generis. Quid audiſti o puella formoſa? O mulier ſācta. o vgo virtuoſa. Quid audiſti. quid āgelus tibi rettulit? Certe nulla vnꝙ̄ creatura fuit q̄ habuerit talē reuelationē: qualē tu habuiſti. Tibi dr̄ Aue. i. ſine ve. Tibi dr̄ plena gr̄a. Tibi bñdictio dat̄ in mulierib⁹. Tibi pnūciat angelus ex tuo vtero in mūdū dei filiū egreſſurū. O btā feia longū eſſet narrare cūcta que angelus dixit. Que vgo rūdit illa de q̄bus plene ſuo loco dicemus. Nūc aūt veniamus ad tertiū qđ erat videndū in tertia ꝯcluſione ppoſita.

Qđ glorioſa vgo etſi nō merito cōdigni: tamē merito ꝯgrui ⁊ digni meruit eſſe mat̄ filij dei. Capitulum. III

t Ertia ꝯclō dr̄ virtuoſitatis. In qua ꝯtēplari libet ſi ex vtutib⁹ meruit virgo ꝯcipere xpm. Et ne p multa vagemur: dicimus ad hoc ſm doctrinā dñi Bona. i. iij. diſt. iiij. ar. ij. q. ij. ꝙ triplex ē meritū.

Primū dr̄ cōdigni.

Scđm dicit̄ ꝯgrui.

Tertiū dicit̄ digni.

Primū eſt meritū condigni: quo quis ex tanta charitate meretur tantam gloriaꝫ. Et hoc merito virgo non potuit mereri concipere filium dei: pro eo ꝙ hoc excedit oīe meritū. Et q2 erat ipſi⁹ meriti glorioſe vginis fūdamentū. Siue em̄ dicamus deum fieri hominem: ſiue dicamus mulierē fieri matrem

dei: vtrūq꜄ eſt ſup̄ ſtatū q̄ debet creature. Et ideo tā hoc ꝙ illud fuit benignitatis ⁊ gratie

Scd̄m eſt meritū ꝯgrui: quo peccatoꝛ dr̄ grāꝫ ſibi mereri cū ad gratiā ſe diſponit. Et ſic btā ꝟgo meruit ante incarnationē cōcipere filiū dei: qm̄ pꝛe nimia ſua puritate benignitate ⁊ humilitate idonea erat vt efficeret mater dei

Tertiū eſt meritū digni: quo .ſ. vir iuſtus oꝛat pꝛo alio vt mereat exaudiri. Et hoc merito, meruit btā ꝟgo ꝯcipere xp̄m poſt annūciationē: q2 ſpūſſctūs in eā copioſiſſime deſcēdit nō indiſpoſitā. Si em̄ bene ꝯſiderem⁹ q̄d ꝯtineat in ꝟbis illis que ꝟgo ſacratiſſima cōcludendo angelo dixit: ecce ancilla dn̄i. certe eā dignā iudicabimus cōceptione filij dei. Nā cū dixit. Ecce. pꝛōptitudinē obedientie oſ̄dit que tanta fuit ꝙ nunꝙ̄ deo gratioꝛ acceptioꝛ q̄ in aliqua alia creatura ſiue hoīe ſiue angelo inueniri poterit. Cū ſubiūxit: ancilla dn̄i: ꝓfundū hūilitatis ſue oſ̄dit ſiue māifeſtauit. Nō em̄ potuit ea que eligebat vt eſſet mater dei efficatius ſibijpi vileſcere: deūq꜄ magnificare: ꝙ̄ ſe ancillā dn̄i nūcupando. Cū dixit: Fiat mihi: fidē ſuā declarauit. Cuius lumine adeo fuit illuſtrata: vt nicil de xp̄o incarnādo ſentiret diminutū. Cū tādē dixit: ſm̄ ꝟbū tuū: charitatē ſuā aperuit: qua ad deū diligēdū ita cum illo ardēter coniucta fuit: vt creatura nō ſufficiat illud cogitare. Nunꝙ̄ in hac vita inuētus eſt nec inuenietur qui tanto feruore amoris coꝛ ſuū dederit deo: ꝙ̄tum tribuit tunc ipſa virgo beata. Nullus etem̄ eoꝝ qui dilexerūt deū fuit in eo exceſſu dilectionis: in quo ipſa feruebat: adeo ꝙ illis ꝟbis pꝛolatis merito digni meruit eſſe mater dei. O armariū diuine gratie. o armariū diuine miſericoꝛdie. o fons pietatis. o fons caſtitatis. o pute⁹ hūilitatis. o plenitudo pꝛudētie. o plenitudo grē que tm̄ meruiſti. Propter que īpetra nobis grāꝫ filij tui: vt valeamus illi⁹ amoꝛe recolere qd̄ ipē ꝑ nob̄ dignat⁹ eſt facere: q̄ eſt benedict⁹ ⁊ laudabilis ꝑ īfinita ſcl̄a ſcloꝝ. Amē

Sabb̄o poſt pmā dn̄icā aduētus. de mirabili ꝯceptiōe filij dei Jeſu xp̄i. ⁊ qualiter ꝟgo glīoſa ipm̄ ꝯcepit in vtero ſuo verū deū ⁊ veꝝ hoīeꝫ: ⁊ de his q̄ occurrunt circa hāc ꝯceptionē ꝯſiderāda. Sermo. VII

Jeſus vtero clauditur. Fructus. VII

n

NOx ꝓceſſit dies aūt appropinquauit. Iterū vbi. ſ. Letatur aīa ſupꝛa modū in cognitiōe veritatis: eius potiſſimū que ingenij pꝛopꝛij vires ac facultatē excedit: nec haberi poteſt niſi aliquo lumine diuine gratie interueniēte ſiue illud ſit lumē apparitiōis: ſiue viſionis: ſiue fidei. Et q2 hec nobis veritas pꝛedicatur: monſtrat q꜄ fidei ratio. ſ. ꝙ xp̄s filius dei cōcept⁹ fuerit de ſpūſctō in vētre virginali. Idcirco in pn̄ti ſermōe pꝛo rāte veritatis claritate intelligēda ac deuotiōe dicemus de conceptiōe mirifica ac ſtupēda. d. n. ieſu xp̄i. Et more ſolito ꝓponimus fructū ſuauiſſimū ⁊ dulciſſimū huius ſermōis q̄ eſt. Jeſus vtero clauditur. In quo tres ꝯcluſiōes pꝛincipales declarabimus. videlicet.

Prima ꝯcl'o dr̄ ſpūſſctī ſupuētio.
Scd̄a ꝯcl'o dr̄ xp̄i conceptio
Tertia ꝯcl'o dr̄ coꝛpis ꝯditio.

Qd̄ ꝟgo ſacratiſſima ꝯcepit xp̄m ſupueniente in ea ſpūſctō. ⁊ quare talis ꝯceptio attribuitur ſpūſctō cui⁹ fili⁹ nullo mo dict⁹ eſt xp̄s: atq꜄ quō exponitur illud āgelicū dictū: ſpūſſctūs ſupueniet in te. Caplm̄. I

p

PRima ꝯcl'o dr̄ ſpūſſctī ſupuētio. Q2 em̄ ſm̄ angelicū ꝓmiſſuꝫ: in xp̄i cōceptiōe ſpūſſctūs ſupuenit in virgine. videtur attribui ſpūſctō ſpecialiter coꝛpis xp̄i cōceptio. Qd̄ coueniēs oſ̄dit. ſ. Tho. diſ. iiij. tertij li. q. i. ar. i. q. iij. ⁊. iij. pte ſū. q. xxxij. ar. i. triplici rōne.

Primo rōne charitatis.
Scd̄o rōne liberalitatis.
Tertio rōne ſctitatis.

Primo couenieter attribuitur ſpūſctō talis ꝯceptio rōne charitatis. Spūs em̄ ſanct⁹ eſt charitas vel amoꝛ dei pr̄is ⁊ filij. Ex maximo aūt amoꝛe dei pꝛouenit vt filius dei ſibi carnē aſſumere t i vtero virginali. vt dr̄ Joh̄. iij. c. Scd̄o ꝯuenieter dicitur xp̄us ꝯcept⁹ de ſpūſctō rōne liberalitatis. Ut. n. dictū eſt. ſ. fructu. ij. ⁊ ꝯcl'one. iij. nō aliq̄b⁹ meritis ſ; ſola liberalitate ⁊ grā dei fili⁹ carnē aſſumpſit Jō ſpūſcō q̄ eſt ipa grā ꝯceptio xp̄i attribuitur vt dic Aug⁹. in enchiridion. Tertio ꝯceptō xp̄i attribuitur ſpūſcō rōne ſctitatis. Q2 ei ſpūs ſcūs eſt ſp̄s ſctificatiōis. vt dr̄ Ro. i. iō ſic alij ꝑ ſpūſcm̄ ſctificāt ſpūaliter vt ſint filij dei adoptiui: ita xp̄s ꝑ ſpūſctm̄ eſt in ſctitate cōceptus: vt eſſet fili⁹ dei nālis. Et ꝓpter hoc angelus dixit btē ꝟgini. Jdq꜄ ⁊ qd̄ naſcetur ex te ſcm̄ vocabitur fili⁹ dei. Neq꜄ tm̄ xp̄us q2 de ſpūſctō ꝯcept⁹ dr̄: fili⁹ eſt ſpūſſctī putādus. q2 vt inquit Aug. in ench. Natus eſt de ſpūſancto xp̄s: non ſicut filius. ⁊ de Maria virgine ſicut filius. Doctoꝛ aūt ſeraphicus dn̄s Bon̄.

ſm. iij. di. iiij. ar. i. q. ij. dicit ꝙ hec locutio xp̄s eſt filius ſpūſſcī. nullo mō eſt admittēda. Tū ꝓpter vitandū erroꝛē circa gn̄atiōnē tempoꝛalē. Tū circa generationē etnā. Circa generationē tēpoꝛalē debet vitari erroꝛ: q2 cum ſm̄ illā ſi diceret xp̄s cōceptus de virgine et ſpūſctō. ac ſi ſpūſſanctus eius eſſet pater: et virgo eius mater: iam videretur ex hoc ꝙ xp̄s natus eſſet de maria ⁊ ſpūſancto. ſicut naſcitur pꝛoles de viro ⁊ muliere: quod falſuꝫ eſt. qa pꝛoles partē accipit a patre: ⁊ partē accipit a matre: in qua aſſimilatur patri ⁊ matri in eadē foꝛma ⁊ natura. Quod nullo modo eſt reperire in xp̄o: qui ſoli matri aſſimilatur in natura aſſumpta. Circa generationē etnā vitādus eſt erroꝛ: ne fiat cōfuſio eternarū relationū ⁊ pꝛopꝛietatū. Unde cū pꝛopꝛiū ſit perſone patris generare reſpectu ꝑſone filij: nullatenus admittitur xp̄m eſſe filiū ſpūſſancti. In quo nō eſt alia ꝑſona vl' hypoſtaſis: ꝙ̄ illa quā pater ab eterno genuit. Hinc Aug⁹. vt dicit magr̄ in. iij. di. iij. ait. Quis dicere audebit xp̄ꝫ eſſe filiū ſpūſſcti: cū hoc ita ſit abſurdū vt nulle fideliū aures valeāt ſuſtinere. Ideo catholice iferenda eſt auctoꝛitas illa angeli. videlicet. Spūſſctūs ſupueniet in te. Nō em̄ ſupuenit in virginē ſpūſſctūs vt eſſet pater xp̄i. ſed vt dicit Tho. in. iij. ſen. diſt. iij. hec ſupuētio pōt multipliciter intelligi. Primo ſpūſſctūs ſupueniet in te. i. ſup poſſibilitatē ⁊ curſum nature veniet in te: dādo fecūditatē ⁊ ꝯſeruādo virginitatē. Scd̄o ſpūſſctūs ſupueniet in te. i. ſupꝛa illud qd̄ habes de plenitudine eius in te. Q2 ſicut olim impleuit mentē: nūc pꝛeſentia filij ſui implebit ventrē: operando filij dei cōceptionē. Tertio exponitur ſpūſſctūs ſupueniet in te. i. deſup celis veniet in te. Q2 omne datū optimū: ⁊ oē donū ꝑfectū deſurſuꝫ eſt Jac. pmo. Quarto exponitur ſpūſſctūs ſupueniet in te. i. ſupꝛa merita tua: ⁊ ſupꝛa merita oīm creaturarū. Quinto exponitur ſpūſſctūs ſuperueniet in te. i. ſup oēs q̄ ante te fuerūt ⁊ erunt: vt ſis eius tabernaculū: templū: ⁊ ſacrariū. Ex his cū audimus ſpūſctm̄ ſupueniſſe ſtatiꝫ operis magnitudinē admiremur: veneremurq꜄ in virgine fecunda ampliſſimū mun⁹ plenitudinis grē ſibi ꝯceſſe: que tanta fuit: vt ſola eſſet illius mater in terris. q̄ ſolū habet patrē in celis.

Qd̄ xp̄i ꝯceptio fuit admirabilis valde: tū ꝓpter tēpus quia facta eſt in inſtāti: tum ꝓpter virginē in qua eſt facta: tum ꝓpter grāꝫ aīe xp̄i. Caplm̄. II

s

SEcūda ꝯcluſio dicitur ꝯceptiōis. Fuit q̄dem xp̄i conceptio admirabilis valde triplici ratiōe.

Prima rō dicitur tēpis.
Scd̄a rō dicitur virginis.
Tertia rō dicitur grē

Primo fuit admirabilis cōceptio xp̄i rōne tēpoꝛis: q2 fuit ſubitanea ⁊ in inſtāti: nr̄a āt eſt ſucceſſiua ⁊ in tp̄e. vt dicit Johēs. Dama. Qd̄ ſic fuerit talis cōceptio declarat ſanctus Tho. i. iij. ſen. di. iij. q. ij. ⁊ i. ij. pte ſū. q. xxxiij. ar. i. tali rōne. Cōceptio xp̄i facta fuit virtute diuina. Uirtus aūt diuina cū ſit infinita: effectū ſuū ſubito ⁊ in inſtāti ꝓducere pōt. Ideo in cōceptione xp̄i q̄ttuoꝛ eodē inſtāti fuerunt

Primo. ſ. ꝯuerſio ſanguis puriſſimi beate ꝟginis in carnē ⁊ alias ptes coꝛpis xp̄i.
Scd̄o foꝛmatio mēbꝛoꝝ oꝛganicoꝝ.
Tertio aīatio coꝛpis oꝛganici.
Quarto aſſumptio coꝛpis aīati in vnitatē diuine ꝑſone.

In nobis aūt ꝓpt ꝟtutē finitā: ⁊ defectū agentis ⁊ ꝓpter diſpoſitionē patiētis hec ſucceſſiue cōtingunt. Ita ꝙ maris ꝯceptio nō ꝑficitur niſi vſq꜄ ad certā diē. vt ph̄s dicit. ix. de aīalibus. ⁊ ſilr̄ femine. In xp̄i aūt cōceptione materia quā virgo miniſtrauit ſtatim foꝛmā ⁊ figurā hūani coꝛpoꝛis accepit. Scd̄o xp̄i ꝯceptio fuit mirabilis rōe virginis. Magnū nanq꜄ aliquod miraculū cōtingit eſſe duob⁹ modis. Uno modo qn̄ agens nec eſt nāle: nec materia eſt naturalr̄ pꝛopoꝛtionata ad talē foꝛmā. vt foꝛmatio hoīs de limo terre que eſt miraculoſa tā ex parte agētis ꝙ̄ ex parte materie patiētis. Alio mō contingit miraculuꝫ: qn̄ materia eſt naturalis: agens aūt eſt ſupernaturale. ſicut qn̄ aliq̄s a febꝛe ſanatur. Quia ergo materia quā ꝟgo adminiſtrauit ad foꝛmationē coꝛpoꝛis xp̄i fuit naturalis: ex qua coꝛp⁹ hoīs naturaliter foꝛmari pōt: ⁊ ꝓpter hanc materiā naturalē quā virgo ꝑparauit ad cōceptionē coꝛpoꝛis xp̄i: xp̄us dicitur naturalis filius virginis. ſed virtus foꝛmās fuit diuina. ſ. virtus ſpūſſancti. Et quia vnūqd̄q꜄ magis iudicatur ſm̄ foꝛmā ꝙ̄ ſm̄ materiā: magis ſm̄ agens ꝙ̄ ſm̄ patiens: inde eſt ꝙ conceptio coꝛpoꝛis xp̄i debet dici ſimpliciter miraculoſa ⁊ ſupnaturalis. Scd̄m quid ꝟo ſcꝫ ex parte materie quā virgo pꝛeparauit pōt dici naturalis. Sed foꝛte aliquis arguet ꝙ cōceptio xp̄i etiā ex parte virtutis actiue fuit nālis. tali rōne. In illuminatiōe ceci ꝙ̄uis potētia viſiua miraculoſe detur: tm̄ poſt acceptam

potentiã cecus naturaliter videt. Sed ſpũſſctũs virgini potentiã generatiuã dedit. Ergo poſtea nãliter generauit. Ad hoc rñdet ſctũs Tho. in.iij.di.iij.q.ij.ar.ij.q.i.ad iij.ar. duobus modis. Primo ꝙ nõ eſt ſile exemplũ: eo ꝙ ceco illuminato daꝛ potẽtia viſiua ſine omi diſpoſitione ɔtraria viſioni. Et ideo operatio ſeu viſio ſequẽs eſt naturalis. Sed potẽtia generandi data eſt virgini manẽte virginitate: que eſt diſpoſitio ɔ̃ria ad icõceptũ. Alio mõ põt dici ꝙ exemplũ nõ eſt ſimile: eo ꝙ ceco illuminato datur potentia paſſiua cuius operatio eſt ꝑpter hoc ꝙ mouetur ab agẽte naturali.ſ.colore. ⁊ ideo illa viſio eſt naturalis. Sed ꝟgini daꝛ potentia generãdi ꝑ h̃ ꝙ mota eſt eius potẽtia paſſiua ad generandũ ab agente ſupnãli. iõ conceptio corpis xp̃i eſt miraculoſa. Hinc Anſelmus ait li. de ɔceptu virginali. Spũſſanctus ꝟtus altiſſimi virũ virginẽ de muliere virgine mirabiliter ꝑpagauit. Tertio xp̃i ɔceptio fuit mirabilis rõne grẽ. qꝛ vt dicit Alex. in.iij.q.xij.mẽ.iij. xp̃s ab inſtãti ſue ɔceptionis fuit ita plenus grã: ꝙ eiꝰ grã augeri nõ potuit. Nã augmentũ nõ ɔpetit rei ſꝫ ꝙ res eſt in termino: ſed ſm ꝙ eſt in via ad terminũ: qꝛ ſm ꝙ res eſt in termino: tota potẽtialitas capacitatis eiꝰ. eſt impleta ex fine implẽte: ⁊ ideo nõ habet vlterius quo creſcat. Et qꝛ aĩa xp̃i ab initio ɔceptiõis fuit vltimo eſt vnita: nõ ſolũ per fruitionẽ vt eſſet perfectus ɔprehenſor: ſed etiã per ꝟbi vnionẽ. iõ grã eius augeri nõ potuit.

Quod corpus dñi nr̃i ieſu xp̃i fuit in inſtãti formatũ ⁊ aſſumptũ: ⁊ q̃re illud nõ fuit ꝓductũ in pfecta quãtitate. Capitulum. III

t Ertia ɔcl'o dicitur corporis ɔditio. Fuit enĩ corpꝰ dñi nr̃i ieſu xp̃i vtero virginis clauſum in ɔceptiõe triplici cõditiõe ſociatũ. videlicet.

Prima dr̃ formatio.
Scd̃a dr̃ animatio.
Tertia dr̃ aſſumptio.

Prima ɔditio dicitur formatio: quia corpꝰ xp̃i in inſtãti conceptionis fuit pfecte formatum: q̃tum ad perfectã organizationẽ ⁊ diſpoſitionẽ membrorũ. Quod probatur ꝑ Aug. li. de fide ad Petrũ dicentẽ. Firmiſſime tene: ⁊ nullatenus dubites non carnẽ xp̃i ſine diuinitate in vtero virginis fuiſſe conceptã priuſq̃ ſuſciperetur a verbo. Ex hoc dicimꝰ ſꝫ magiſtrũ in.iij. q̃ ꝟbũ nõ ſuſcepit niſi carnẽ formatã. Dñs aũt Bon. ſupra pfatã di. iij. parte.ij.ar.iij.q.ij. dicit h̃ fuiſſe ɔueniẽs triplici rõe

Primo ex pte ꝟbi aſſumẽtis.
Scd̃o ex pte ꝟtutis operãtis.
Tertio ex pte ꝟginis ɔcipiẽtis.

Prima rõ ſumitur ex pte ꝟbi aſſumẽtis: qꝛ nõ debebat verbũ aſſumere partẽ hũane nature: vt eſſet homo ſm quid: ſed ſm totã humanã naturã: ⁊ ita carnẽ ⁊ aĩam: maxime cũ aĩa det carni cõuenientiã: vt vniatur cũ diuina natura. Et qm̃ aĩa nõ eſt nata vniri niſi carni formate ⁊ organizate: ideo in p̃mo inſtãti ɔceptiõis neceſſe fuit corpus xp̃i ad pfectam organizationẽ adduci. Unde Augꝰ. li. de tri. Nõ in vtero virginis prius caro ɔcepta eſt: ⁊ poſtea diuinitas venit in carne: ſed mox vt dei verbũ in vterũ venit factũ eſt caro: ſeruata ꝓprietate nature: ⁊ pfectus homo ⁊ in veritate carnis ⁊ aĩe natus eſt. Scd̃a rõ ſumitur ex pte virtutis operãtis: quia virtus diuina operatur mirabiliter. Hoc aũt eſt miraculũ miraculoꝝ: ꝙ femina ɔcipiat deũ. ideo ad ſue mirabilis potentie oñſionẽ ſubito formauit illud corpus: qd̃ formare nã non poterat niſi ſucceſſiue. Tertia rõ ſumitur ex parte virginis cõcipiẽtis: que ſtatim vt ɔſenſit: repleta fuit ſpũſcõ ⁊ mater dei effecta. Et qm̃ mater dei non erat: niſi deus vnitus eſſet carni quã cõceperat: ⁊ caro nec deo nec aĩe deberet vniri: niſi haberet membroꝝ diſtinctionẽ cõuenientẽ. Hinc eſt ꝙ ab inſtãti cõceptionis in membroꝝ diſtinctione corporis xp̃i debuit eſſe pfectũ. Sed tamẽ h̃ remanet mẽs dubia: cur corpus illud pfectũ q̃tum ad organizationẽ non fuit productũ ſiue formatũ in perfectiõe q̃tum ad quãtitatẽ. Non enim fuit corpus Ade nobilioris ɔditiõis q̃ corpꝰ xp̃i: ⁊ tamen illud in inſtanti creationis fuit pfecte a deo formatũ q̃tũ ad quãtitatẽ molis. Et hoc dicit dñs Bon. vbi. ſ. q.i. Rñdet ꝙ pfectio quãtitatis illius corpis fuit operatiõe nãe: cuius eſt operari ſm tpis ſucceſſionem. Et licet deus aliter de illo corpore facere potuiſſet: voluit tñ ſic eſſe triplici rõne.

Primo ꝓꝑ legis vniuerſitatis ɔſeruatiõẽ
Scd̃o ꝓꝑ fidei ɔfirmationẽ.
Tertio ꝓꝑ hũilitatis xp̃i ɔmẽdationẽ.

Prima g̃ rõ fuit ꝑpter legi vniuerſitatis ɔſeruationẽ. Nã deus vnicuiq̃ nãe ɔceſſit ꝓpriã operationẽ: nec vtitur miraculo vbi nã per ſe põt ſufficiẽter opari. Et qꝛ nã in xp̃o ſatis ſufficiẽter poterat corpꝰ xp̃i ad pfectã q̃titatẽ deducere ita ꝙ in nullo derogabatur eiꝰ dignitati: voluit deꝰ tp̃s anticipare tanq̃ iuſtus

vniuerſitatis adminiſtrator: vt vnũqdq̃ iuxta ꝟtutẽ ſibi ɔueniẽtẽ operari ſineret. Et hoc q̃dem ɔueniebat: qꝛ nãm nolebat perimere: ſꝫ reparare. Scd̃a rõ fuit ꝑpter fidei confirmationem. In hoc enĩ veritas fidei confirmatur ad firmiter credendũ ꝙ xp̃s nõ fantaſticã: ſed verã carnẽ aſſumpſit. Tertia rõ fuit ꝑpter humilitatis xp̃i cõmendationem. Cõmẽdatur nãq̃ ſua hũilitas: qũ nõ ſolũ dei filius factus eſt hõ: ſed natus eſt paruulꝰ materno lacte nutritus in cuna vagiẽs intra matris brachia geſtatus: ⁊ officia queq̃ ſuſcipiens q̃bus infantuli indigere ſolent. Scd̃a ɔditio corporis xp̃i dicitur aĩatio. Fuit nempe illud corpus p̃ter morẽ alioꝝ: vt dictũ eſt in inſtanti aĩatũ. De qua aĩatiõe diffuſiꝰ dicturi ſumus in ſequẽtibꝰ. Tertia ɔditio illius corporis fuit aſſumptio. qꝛ in eodẽ etiã inſtãti fuit a ꝟbo aſſumptũ. Un̄ Greg. xviij. li. moral. Angelo ãnũciãte ⁊ ſpũſctõ adueniente: mox ꝟbũ in vtero: ⁊ mox intra vterũ verbũ caro. Quibꝰ diligẽter ɔſideratis: ſi xp̃m inſpicere voluerimus in vtero ꝟginis incluſum: deducemur ad ingẽtes grãs ei pſoluẽdas: q̃ pro nobis pctõribus ꝓ nobis miſeris ⁊ viliſſimis vermiculis ꝑ nobis inimicis eterni patris. ix. mẽſibus hitare voluit in thalamo virginali. Sed qd̃ dicemꝰ de virgine illa gratioſiſſima que talẽ filiũ tenebat in vẽtre? O res digna miratu? O ſtupendũ ꝓdigiũ? O ineffabile ſacrm̃? Stat i ſua cellula ꝟgo deuota: ⁊ in ventre ſuo baiulat quẽ celi ⁊ terra capere nõ pñt. Sciebat ſe virginẽ eſſe. Experiebatur ſe iã ɔcepiſſe. Certiſſima erat ex angelica inſtructiõe de nouitate tanti miraculi: qꝛ cõceperat filiũ dei: hũani gñis redemptorem. Multa erat in eius corde ſuauitatis repletio. multa in mẽte dulcedo ⁊ copia iocũditatis. Leue pondus letũq̃ ſuſtinebat. O quot lachryme fluebãt ex oculis illius virginis humilis in tali geſtiõe tãti filij iubilãtis? O qd̃ dicebat? Quid loquebatur? Quid cogitabat? Certe hũana mens ſecreta hmõi plene excogitare nõ valet. Poſſumꝰ tñ pie credere puellam illã deo dilectã die noctuq̃ in ſemetipa dixiſſe. Filiũ dei in ventre habeo. Ip̃m teneo quẽ ꝓphete p̃dixerũt: quẽ p̃triarche prenũciauerũt: quẽ ſancti p̃res deſiderauerũt: qui mũdũ ſaluare debet: qui infernũ expoliabit: qui paradiſũ aperiet: qui ãgelos letificabit. Ipſe eſt dei filius. Ipſe eſt meus filius. O fili mi dulciſſime. O fili mi amantiſſime. O fili mi piiſſime: quem corde credo: corpore teneo: quãdo te oculis proprijs aſpiciam? Quãdo te infantulũ natũ lacte depaſcam? Unde hoc mihi: vt tu me in tuã matrẽ elegeris? Gratias tibi ago deꝰ meus: qui ſis in eternũ benedictus. Hec ⁊ ſimilia poterat virgo mẽte reuoluere. Nos aũt debiles ⁊ infirmi eã precemur hũilibus precibus. vt pro nobis intercedere velit apud ſuũ dilectũ filiũ regnantem in celis: quẽ ipſa tenuit in vtero, incarnatũ in terris: qui eſt bñdictus. ⁊c. Amen.

Dñica ſcd̃a aduentus. de diuinitate Jeſu xp̃i: qui ſicut fuit verus ⁊ pfectus homo: ita fuit verus ⁊ pfectus deus. qd̃ ſi q̃s nõ crederet: abſq̃ dubio periret: qꝛ ita debemus credere xp̃m deũ vt etiã nõ negemus hominem ⁊ ita ip̃m hoiem tenemur cofiteri vt etiã deũ eſſe nõ dubitemus. Sermo. VIII

Jeſus eſt filiꝰ dei. Fructus. VIII

b Eatus qui non fuerit ſcandalizatus in me. Verba ſũt redẽptoris nr̃i originaliter. Mat. xi.c. ⁊ in euãgelio pñtis dñice. Conatur antiquus hoſtis q̃tum põt mentẽ euertere a luce veritatis: vt errore diſſeminato in animã ſibi credentẽ: eam facile decipiat: atq̃ deducat ꝑ ſemitã vitioꝝ. Et inter cetera conatur ſuggerere his qui vel curioſi vel inertes fuerunt: opiniones varias falſas ⁊ impias circa incarnatiõis ſacratiſſime myſteria. De q̃bus qui male ſentit de xp̃o redemptore vere ſcandalizatur. ⁊ a ſua ſalute ꝓcul dubio efficitur alienus. Idcirco redemptor noſter diſcipulos Joannis inſtruxit dicens eos fore beatos q̃ non ſcandalizantur in ipſo. i. qui bene ſapiũt de diuinitate ⁊ humanitate. Et quoniã xp̃m incarnatum ita confiteri debemus hominẽ vt non negemus deum. ideo in preſenti ſermone de Jeſu xp̃i diuinitate dicturi ſumus. De qua nullus in xp̃o ſcãdalizari debet. quia omnes ipſum credere tenentur verum hominem ⁊ verum deum. Ad quod plenius intelligendum veritatem hanc curabimus declarare ſub vno fructu ſcilicet. Jeſus eſt filiꝰ dei. Pro quo notabimꝰ tres ɔcl'ones principales

Prima ɔcl'o dr̃ teſtificatiõis.
Scd̃a ɔcl'o dr̃ attributiõis.
Tertia ɔcl'o dr̃ opationis.

Quod xp̃s deus ſit: qꝛ hoc habetur ex teſtimonio humano angelico ⁊ diuino: ita ꝙ tã ſcripture iudeorum q̃ gentilium ſiue etiam xp̃ianorum clamant xp̃m eſſe verũ deũ.

Capitulum. I

P Rima ↄclo dr̃ teſtificatiõis. Colligimus nanqȝ xp̃m eſſe filiũ dei ex multiplici teſtimonio ſcripturarũ que de ipſo loquunt̃: de qbus aliqs adducam⁹. Pro quarũ ordinatiõe annotabim⁹ triplex teſtimoniũ in ſcriptura inuentum ſiue repertũ de dño ieſu xp̃o.

Primũ dr̃ humanũ.
Scdm dr̃ angelicũ
Tertiũ dr̃ diuinũ.

Primũ teſtimoniũ dr̃ hũanũ: qd̃ pferunt iudei. ⁊ teſtificant̃ gẽtiles: ⁊ inimici xp̃i manifeſtãt. Primo nãqȝ iudei teſtificant̃ diuinitatẽ xp̃i. Ecce iã eſaias incipit loq. Dic̃. n. ix. c. Paruulus natus eſt nobis: ⁊ fili⁹ dat⁹ eſt nobis. Ecce hũanitas. Et ſequit̃. Et vocabit̃ nomẽ ei⁹ admirabilis ↄſiliari⁹: de⁹ fortis: pr̃ futuri ſcl'i: princeps pacis. Ecce diuitas. Or vt dic̃ Nic. de lira. ſup hoc paſſu Trãſlatio. lxx interp̃tatũ hȝ. Et vocabit̃ nomẽ ei⁹ magni cõſilij angelus. In trãſlatiõe hꝫo chaldaica hr̃. Uocabit̃ nomẽ ei⁹ p̃manẽs in ſcl'a meſſias. Itẽ Hiere. xxiij. Ecce dies veniũt dic̃ dñs: et ſuſcitabo Dauid germẽ iuſtũ. Trãſlatio chaldaica hȝ: ſtatuã meſſiã iuſtũ. Et ſubdit̃. Et h̃ eſt nomẽ qd̃ vocabũt eũ dñs iuſt⁹ nr̃. In hebreo hꝫo ponit̃ nomẽ dei thetragramaton. vt dic̃. Nic. de lira. qd̃ eſt nomẽ ſolã eſſentiã dei ſignificãs: put dicit Rabbi Salomon. Itẽ Baruch. iij. c. Hic eſt de⁹ nr̃ ⁊ nõ eſtimabitur ali⁹ aduerſus eũ. Ecce diuitas. Et īfra. Poſt hec in terris viſus eſt ⁊ cũ hoib⁹ ↄũſatus eſt. Ecce hũanitas. Itẽ Iohẽs bap. q̃ xp̃m baptizauit dic̃ Ioh. i. Uidi ſpm̃ deſcendẽtẽ q̃ſi colũba de celo: ⁊ mãſit ſup eũ ⁊ ego neſciebã eũ. ſꝫ q̃ me miſit baptizare in aq̃ ille mihi dixit. Sup quẽ videris ſpm̃ deſcẽdẽtẽ ⁊ manẽtẽ ſup eũ: h̃ eſt q̃ baptizat in ſpũſcõ. Et ego vidi ⁊ teſtioniũ phibui: q2 h̃ eſt fili⁹ dei. Itẽ Nathanael dixit xp̃o Ioh. i. Tu es fili⁹ dei. ⁊ Petrus apl'oꝝ pnceps. Mat. xvi. a xp̃o interrogatus rñdit. Tu es xp̃s fili⁹ dei viui. Et ſcã Martha Ioh. xi. c. dixit xp̃o. Ego credidi q2 tu es xp̃s fili⁹ dei viui q̃ hũc mũdũ veniſti. ⁊ Centurio Mat. xxvij. c. dixit de xp̃o. Uere filius dei erat iſte. Et Ioſeph⁹ iudeus de xp̃o loquẽs. i. xviij. li. antiqtatũ ait. Fuit p̃dic. is tpibus ſapiẽs vir. ſi tñ eũ virũ noiare fas eſt Erat eñ mirabiliũ operuȝ effector: ⁊ doctor oim eoꝝ qui libẽter ea q̃ vera ſunt audiũt: et multos quidẽ iudeoꝝ multos quoqȝ ex gẽtibus ſibi adiũxit: xp̃s hic erat: hũc accuſatiõe primoꝝ nr̃e gentis viroꝝ cũ Pilatus cum in cruce agendũ decreuiſſet: nõ deſeruerũt hi q̃ ab initio dilexerũt eũ. Appuit eñ eis tertia die iterũ viuẽs ſm̃ q̃ diuinitus inſpirati pph̃e: vel hec vel alia de eo īnumera miracula predixerũt: ſed ⁊ in hodiernũ dic̃ xp̃ianoꝝ q̃ ab ipſo noiati ſũt ⁊ nomẽ pſeuerat ⁊ gens. h̃ Ioſephus. Itẽ rabbi Moyſes in li. de iudicib⁹: de xp̃o loqns dic̃. Ihẽs nazaren⁹ viſus eſt eẽ meſſias. Et Paulus apl's ad Heb. i. c. inqt. Multipharia multiſqȝ modis olim de⁹ loquẽs patribus in pphetis: nouiſſime dieb⁹ iſtis locutus eſt nobis in filio quẽ ↄſtituit heredẽ vniuerſoꝝ: per quẽ fecit ⁊ ſcl'a. Et ad Ro. i. Qd̃ añ pmiſerat p pph̃as ſuos in ſcripturis ſanctis de filio ſuo. ⁊c̃. Et ad titũ. ij. c. Apparuit gr̃a dei ⁊ ſaluatoris nr̃i. Inſup teſtimoniũ aſſerũt de xp̃i diuinitate gentiles ⁊ pagani. Nã Calcidius ſup. ij. Thimei Platonis poſuit de ſtella creata in xp̃i natiuitate: ⁊ dicit q̃ ſtella illa nõ fuit morbos ⁊ mortẽ denũciãs: ſꝫ aduentũ dei venerabilis ad hũane ↄſummatiõis rerũqȝ mortaliũ gr̃am. Quã ſtellaȝ cũ nocturno tpe inſpexiſſent chaldeoꝝ pfecto viri ſapiẽtes: ⁊ in ↄſideratiõe reꝝ celeſtiũ ſatis exercitati: ſignificaſſe dicũt recentẽ ortũ dei. Itẽ in li. quodã reperto apud Tholetũ in quodã ſaxo tpe Ferdinãdi regis caſtelle q̃ ſcript⁹ erat littera hebraica: greca: ⁊ latina loquens de triplici mũdo: ponẽs xp̃m in tertio mũdo dicebat̃. In tertio mũdo fili⁹ dei naſcet̃ ex virgine Maria: ⁊ pro ſalute omniũ patiet̃. Et erat ibi ſcriptũ q̃ liber ille tẽpore dicti regis deberet iueniri. Itẽ Sibylla erythrea. vt Aug⁹. dicit. xviij. li. de ciui. dei. c. xxiij. verſus quoſdã ↄpoſuit de fine mũdi: quoꝝ p̃me littere iũcte ſonãt. Ihẽs xp̃s theryos ſother: quod eſt latine: ieſus xp̃s filius dei ſaluator. De alijs aũt Sibyllis que de xp̃o pphetarũt dicẽtes ip̃m eſſe filiũ dei: ad p̃ns taceo: qm̃ ipſaꝝ dicta nõ potui auctẽtice inuenire: licet de ipſis inueniat̃ Iſidorus. viij. Etymol'. li. loquens: quas decẽ fuiſſe cõmemorat Prima pſica: que fuit de pſis. Scd̃a libyca. Tertia delphica in tẽplo delphici Apollinis genita que ante troiana bella vaticinata eſt: cuius plurimos verſus operi ſuo Homerus inſeruit. Quarta chimeria in italia. Quinta Erythrea noie Herophila in babylone orta: que grecis ylion petẽtibus vaticinata eſt periturã eſſe troiam ⁊ Homerũ mẽdacia ſcripturum. Dicta aũt Erythrea: q2 in eadem inſula ei⁹ inuẽta ſũt carmina. Sexta Samia a ſamio inſula vñ fuit cognoiata. Septima Cumana nomine Amaltea: que. ix. libros attulit tarquinio priſco: in quibus erant decreta romana cõſcripta. Ipſa enim Cumea eſt. de qua Uirgilius dicit. Ultima cumei venit iaȝ carminis etas. Dicta autem fuit Cumana a cuma ciuitate. que eſt in cãpania. cuius ſepulcruȝ in ſicilia adhuc manet. Octaua helleſpontia in agro troiano nata: que ſcribitur Solonis. ⁊ Cyri fuiſſe tpibus. Nona phrygia. Decima tyburtina. De his fert̃ q̃ in ſuis carminibus de xp̃o deo ⁊ homine multa p̃dixerunt. Iteȝ in hiſtorijs romanoꝝ inuenitur q̃ tempe Conſtantini imperatoris ⁊ Helene matris eius inuentũ fuit quoddã ſepulcrum Cõſtantinopoli: in quo iacebat homo auream laminã habens: in qua ſcriptũ erat Xp̃s naſcetur de virgine. Credo in eũ. O ſol ⁊ luna: ſub Helene ⁊ Conſtantini tẽporibus iterũ me videbitis. Poſtremo xp̃i diuinitatem teſtant̃ inimici ſui. Si loquamur de iudeis: ecce q̃ diſperſi ſunt per vniuerſum mũdum dati in opprobriũ cunctis gẽtibus. Si dicamus de romanis imp̃atoribus xp̃m perſequẽtibus in martyribus ſuis: nõne omes perierũt crudeli morte? Patet de Nerone: q̃ ab imperio depoſitus extra vrbẽ miſerabiliter mortuus eſt. Domitianus a ſenatu Romano interfectus eſt. Decius a diabolo eiectus deceſſit. Diocletian⁹ primo ab imperio depoſitus inde ſtrangulatus eſt. Maximianus occaſus eſt. Sic ⁊ alij vt Maxentius: Gallus: Ualerius: Seruius: Uoluſianus. Conſtans: Iulianus: Theodoricus: ⁊ ceteri qui xp̃m male impugnãtes: male finierunt. Si hereticos attendamus inuenimus de ipſis q̃ manu dei fuerũt percuſſi. Et ceteris dimiſſis: ne prolixitas tediũ generet: ↄtra Arriũ illũ maledictum dirigamus ſermonẽ: qui ob impietatẽ ſuã damnatus eſt in generali cõcilio niceno. vt notat̃. xv. diſt. c. canones. Iſte fuit ille maledict⁹ nequã: qui multa falſa de xp̃i diuinitate peſſime dogmatizauit. Ut eñ dicit Caſſidorus li. p̃mo hiſtorie tripartite. ⁊ Euſebius in. x. li. hiſtorie eccl'iaſtice. Arrius fuit presbyter alexandrinus in ſacris litteris eruditiſſimus: cupidus glorie: ⁊ hypocrita magnus. Qui videns Alexandrũ ordinatum in epiſcopum alexandrinũ: quod ipſe cupiebat: eidẽ inuidit: ⁊ cum Alexander filiũ equalem patri eſſe diceret: vt ip̃m impugnaret cepit cõtrariũ aſſerere: dicebatqȝ filiũ creaturã a ſubſtãtia patris ſeparatũ. Hoc tẽpore Silueſter rome ⁊ Cõſtantinus magn⁹ imperator in cõſtantinopolitana vrbe concilium ordinari fecit in Nicea. In quo concilio vt dictũ eſt reprobati ſunt Arrius ⁊ ſequaces eius. Mortuo vero Cõſtantino: Conſtantin filius imperiũ oriẽtis tenuit: qui Arrium in gratiã recepit deceptus ab eo: qm̃ fatebat̃ ſe credere ſymbolũ apl'oꝝ: ⁊ malicioſe hoc iureiurando ↄfirmauit. Reuerſuſqȝ eſt hoc modo cõſtantinopolim cum cõplicibus ſuis: et volebant conciliũ celebrare. Quod ſentiens. Alexander: conat⁹ eſt impedire: ſed neqens aperte dixit Arriũ non eſſe catholicũ: nec licere infringi ſententiã epiſcopoꝝ. Tũc Euſebi⁹ quidã fauẽs Arrio dixit Alexandro iureiurando q̃ niſi publica cõione Arriũ cũ vniuerſis apud ſe ſuſciperet: tertia die ipſe ad exiliũ mitteret̃. Diſcedens ergo meſtus Alexander orabat ne Euſebij verba ſortirent̃ effectum. Igit̃ vna die ſub altare pronus iacuit tota nocte rogans deũ vt impediret maliciã inimicorũ ſuorũ. Poſt hec ad palatium imperator vocauit Arriũ petens an ↄcilij decreta ſeruaret. Cui rñdit. Ita. Credens ergo v̾bis Arrij ſuſcipi eum ab Alexandro in cõione precepit. Erat eñ tunc ſabbatũ añ paſca reſurrectionis. Itaqȝ dum Arrius egreſſus eſſet imp̃atoris aulã: ⁊ honoraret̃ obſequijs ſatellitum Euſebij ac populi: ſicqȝ magnificus incederet per vrbẽ: tãdẽ ad locũ venit: cui nomen ẽ forũ Cõſtãtini. Ibi tot⁹ tremefact⁹ ẽ ⁊ vẽtris ſui ſolutio facta eũ coegit receſſũ q̃rere. Et nõ tñ feces: ſed ẽt fluxũ ſanguinis cũ inteſtinis emiſit: ſplen etiã fluxit ⁊ iecur. Et in tam fetido actu mors ſubſecuta eſt. Audiuimus ergo ex hmõi exemplis quãta ſit potẽtia hui⁹ crucifixi qui niſi deus fuiſſet: nõ feciſſet talia

Scdm teſtimoniũ manifeſtãs xp̃i diuinitatẽ dicit̃ angelicũ. Ab ipis nãqȝ angelis habemus q̃ xp̃s fuerit filius dei. ſ. ab angelo Gabriele dicente virgini Marie. Concipies. ⁊c̃. Qd̃ naſcet̃ ex te ſctm̃ vocabit̃ filius dei. Et ab angelo p̃monẽte Ioſeph Matth. i. Et ab angelis qui poſt ieiuniũ. xl. dierũ acceſſerunt ⁊ miniſtrabãt ei. Matth. iiij. c. Tertium teſtimoniũ ad comprobandã xp̃i diuinitatem dicitur diuinũ. Nam Matthei. xvij. c. Audita eſt vox de celo a Petro Iacobo ⁊ Ioanne. Hic eſt filius meus dilectus in quo mihi bene cõplacui. Et iterũ inſtante tempore paſſionis Iohis. xij. c. ipſo ieſu dicente patri: Pater clarifica filiũ tuũ: vox p̃ris audita eſt Et clarificaui ⁊ iterũ clarificabo. Sufficiant igit̃ tot teſtimonia; licȝ poſſum⁹ dicere q̃ que

cunctꝫ martyꝝ geſta doctoꝝ ⁊ ſctoꝝ exempla xpm deū eſſe declarāt. De ꝗbus alſ dicturi diffuſius erim⁹ donāte deo oīpotēte in tractatu de doctrina xpiana.

Qḋ xp̄s deus ſit: qꝛ ſibi attribuunt in ſcriptura diuina ꝗ ſoli deo ꝯueniūt. ſ. ſctificatio animarū: remiſſio pctoꝝ: ꝓductio mūdi.

Capitulum. II

s Ecūda ꝯclō dr̄ attributōis. Attribuūtur nāqꝫ in ſcriptura dño ieſu xp̄o q̄dam q̄ ſoli deo ꝯueniūt.

Primū dr̄ aiaꝝ ſctificatio.
Scōm dr̄ pctoꝝ remiſſio.
Tertiū dr̄ mūdi ꝓductio.

Primū qḋ deo ꝯuēit dr̄ aiaꝝ ſcificatio. vt ptꝫ Leuit. xxi. c. vbi dr̄. Ego dñs qui ſanctifico vos. Et hoc dr̄ ad Heb. ij. Qui ſanctificat ⁊ ꝗ ſctificant ex vno oēs. ⁊c̄. Et ad Heb. vltimo. Ieſus vt ſctificaret ꝑ ſuū ſanguinē populū extra portā paſſus eſt. Scōm qḋ deo ꝯuenit dicit pctoꝝ remiſſio. Unde eſa. xliij. Ego ſum ꝗ deleo iniquitates veſtras. Unde Matth. i. angelus dixit Ioſeph. Ipe ſaluum faciet populū ſuū a peccatis eoꝝ. Et Matth. ix. cum quidā ex ſcribis intra ſe murmurauerūt. qꝛ xp̄s dixit paralytico. Confide fili remittunt tibi peccata tua: xp̄s dixit. Ut quid cogitatis mala in cordibus veſtris? Quid eſt facilius dicere remittunt tibi pctā tua: an dicere ſurge ⁊ ambula? Ut aūt ſciatis quia fili⁹ hois habet poteſtatē in terra dimittēdi peccata: tūc ait paralytico. Surge tolle lectū tuum: ⁊ vade in domū tuā. Tertiū quod deo ꝯuenit eſt mūdi productio. iuxta illud Eſa. xlviij. Ego ipe primus ⁊ ego nouiſſim⁹. Manus quoqꝫ mea fūdauit terrā: ⁊ dextera mea menſa eſt celos. Et hoc attribuit xp̄o Ioh. i. cū dicit. In principio erat ꝟbū. ⁊c̄. Omnia ꝑ ip̄m facta ſunt. ⁊ infra. Mūdus per ip̄m factus eſt. Qḋ de filio dei dño ieſu xp̄o dicit. ſicut poſtea dicit in ꝯcluſione. Et ꝟbū caro factū eſt: ⁊ habitauit in nobis. ⁊c̄.

Qḋ xp̄s ſit deus: qꝛ fecit mirabilia: ꝗ fuerūt ſufficiēs teſtimoniū diuinitatis ſue ꝓpter ſpeciē operū: ꝓpter modū: ⁊ propter documētum.

Capitulū. III

t Ertia ꝯclō dr̄ operatiōis. Moſtrant xpm eſſe deū opa miraculoſa ꝑ ipſuꝫ facta. De ꝗb⁹ dicebat Ioh. v. c. Opa que ego facio in noie p̄ris mei: ipa teſtimonium ꝑhibent de me. Miracula quoqꝫ xp̄i ſm Tho. iij. pte. q. xliij. ar. iij. fuerūt teſtimoniuꝫ diuinitatis ſue maxime ꝓpter tria.

Primo ꝓpter ſpeciē operū.
Scdo ꝓpter modū.
Tertio ꝓpter documentū.

Primo ꝓpter ſpeciē operū: qꝛ trāſcēdebāt ocm ptātē create nāe ꝓpterea fieri nō poterāt niſi diuina virtute. Unde cec⁹ dicebat. A ſeculo nō eſt auditū. ꝙ aperuit ꝗs oculos ceci nati. Niſi eſſet hic homo a deo: nō poſſet facere ꝗcq̄. Ioh. ix. c. Scdo ꝓpter modū: qꝛ xp̄s faciebat miracula ꝓpria virtute ⁊ auctoritate. Uñ Luc. vi. ſcriptū eſt. Uirtus de illo exibat ⁊ ſanabat oēs. ⁊ Matth. viij. c. Imꝑauit vētis ⁊ mari ⁊ facta eſt tranꝗllitas magna. et Luc. vij. c. reſuſcitās adoleſcētulū dixit. Adoleſcēs tibi dico ſurge. et Ioh. xi. c. in reſurrectione Lazari dixit. Lazare veni foras. Et ſic de alijs miraculis ei⁹. Alij ꝟo qui miracula fecerūt: fecerūt ipa nō ꝟtute ꝓpria ſꝫ virtute diuina vel virtute ipſius xp̄i incarnati. Uñ Petr⁹ vt ſcribit in actib⁹ apl̄orum. Act. iij. c. dixit ei qui. xl. annis ꝑ ſe ip̄m nō poterat ambulare: ⁊ ſedebat ad portā tēpli. In noie ieſu xp̄i nazareni ſurge ⁊ ambula. Et ſi dicat ꝙ in reſurrectiōe Lazari xp̄us egerit grās deo patri. Rñdet aliud eſt grās referre ⁊ aliud eſt grās impetrare. Primū nō p̄ſupponit ſcōm: ſed bene ecōuerſo. Inſuꝑ quare xp̄s grās egerit: habet ibi Ioh. xi. Ego enim ſciebā ꝙ ſemꝑ me audis: ſed ꝓpter ppl̄m qui circūſtat dixi: vt credat qꝛ tu me miſiſti. Et ſi dicat ꝙ deus orauit. dicit Beda ꝙ nō orauit ad petendū ſuffragiū: ſed ad dandū exemplū.

Tertio miracula eius fuerūt teſtimoniuꝫ ſufficiēs diuinitatis ſue ꝓpter documentū: qꝛ ſe filiū dei predicabat: qḋ niſi verū fuiſſet: nequaq̄ ei aſtitiſſet diuina virtus in miraculoꝝ operatiōe. Nā impoſſibile eſt tam ſceleſto mēdacio ꝯtum eſt illud ſi nō eſſet verū: ip̄m deū ferre teſtimoniū ꝑ opa infinite virtutis que ſunt miracula vera. Et ꝓpter hoc ꝯueniens fuit xp̄i rn̄ſio: quā fecit his ꝗ a Iohe icarcerato fuerūt miſſi: ꝗs iohēs miſit ad xp̄ꝫ vt interrogarēt eū. Tu es ꝗ vēturus es: an aliū expectamus. Qḋ ſm Greg. Iohes fecit non dubitās ip̄m eſſe mūdi ſaluatorē: ſꝫ ignorās an ad infernū eēt in ꝓpria ꝑſona deſcēſurus. Sciebat em̄ ꝙ ꝟtus paſſiōis extendēda erat vſqꝫ ad eos ꝗ in limbo erāt. Uel ſm Ambro. ſuꝑ Lucā ꝙ nō fuit ex ignorātia: ſed ex quadā pietate. Uel ſic Chryſo. voluit vt ſatiſfaceret in hac qōne diſcipulis ſuis: ꝗbus durū videbat meli⁹ de xp̄o credere q̄ de iohe. Ideo xp̄us ſe deū cōteſtans cuntes inꝗt renūciate

Ioanni que audiſtis ⁊ vidiſtis. Ceci vident. claudi ambulāt: lepꝛoſi mūdant: ſurdi audiunt: mortui reſurgūt: pauperes euāgelizant. In quib⁹ oībus ſe deū declarabat. Nō dedi[illegible] ergo gentilis nec idolatra nec infidelis [illegible]qꝫ xp̄o ſe ſubdere: qꝛ videt eū vel vagientē in cuna: vel lachꝛymātē in brachijs mr̄is: vel faſcia ꝯcinctū. vel fameſcentē: vel ſudantē: vel ꝯtumelias patientē: vel in cruce pendētem: vel morientē in medio latronū: qꝛ hec oīa in ipſo fuerūt ſm aſſumptā naturā: ſeruata tn̄ in eodē ſuppoſito ꝓprietate nature diuine. O mūdi ſupbia deteſtāda. o temeraria mētis humane curioſitas. Certe ille qui cū hoibus viſus eſt: videbit in gl̄ia maieſtatis ſue: qm̄ ꝯgregabunt ante eū oēs gētes Et qui eū deriſerūt: ⁊ qui ei nō crediderūt: et ꝗ eū nō adorauerūt ꝯdēnabunt in ignē eternū. Qui aūt amici ei⁹ eſſe voluerūt accipient bñdictionē ſeu btitudinē eternā ꝓmiſſaꝫ: ad quā nos ꝑducat qui eſt bñdictus in ſecula ſeculorū. Amen.

Feria ſcda poſt dñicam ſcdam aduentus. de gloria ⁊ ſublimitate ꝟbi incarnati: contra hereticos ꝗ xpm dei filiū ita ꝯfeſſi ſunt vt eū inferiorē p̄re ac minorē dixerit. Ser. IX

Ieſus magnificat⁹. Fructus. IX

b Eatus qui non fuerit. ⁊c̄. Inſurrexerūt quidā ſpū maligno inflati ꝗ verbi incarnati gl̄iaꝫ ⁊ honorē paruifacere ſtuduerūt. Nā cū audierūt xp̄m dei filiū noīari per varias erroꝝ opiniones hāc in xp̄o filiationē ꝯtempſerūt. Ob qḋ in xp̄o ſcādalizati ſunt. ita vt cū talibus erroribus nullo pacto potuerint incarnatiōis bn̄ficiū ꝑticipare. Cōtra quos dirigemus ſtilū: ⁊ dicemus de magnitudine incarnatiōis ieſu xp̄i: que tāta eſt vt nihil ſibi mai⁹ accōmodari poſſit. Idē em̄ filiū dei eſſe deū verū ⁊ dñm oīm creaturarū oñdemus: ⁊ idcirco fructū noſtrū cōponem⁹: qui eſt Ihs magnificatus. Pro cui⁹ declaratiōe tres ꝯcluſiones occurrūt declarāde.

Prima ꝯclō dr̄ ſingularitatis.
Scda ꝯclō dr̄ eternitatis.
Tertia ꝯclō dr̄ eq̄litatis.

Qḋ xp̄s fili⁹ dei fuit ver⁹ ⁊ nālis ꝯ opinionē. Cherinti: Fotini: Ebiōis: Pauli ſamotani: ꝗ dixerīt xp̄ꝫ eē filiū dei ꝑ adoptiōeꝫ. Ca. I

p Rima ꝯclō dr̄ ſingularitatꝫ. In ꝗ magnificam⁹ dñm ihm xpm: qꝛ ip̄m cōfitemur veꝝ ⁊ nālem dei filiū. Cōtra quā opinionē veniūt heretici vꝫ. Cherintus Ebion. Paulus ſamotan⁹. Fotin⁹. ⁊ alij ſm Tho. in. iiij. ſū. ꝯ gētiles. c. iiij. ꝗ dixerīt xpm nō eē veꝝ filiū dei. Qḋ ꝓbat tripliciter.

Primo rōne adoptiōis.
Scdo rōne inhitatiōis.
Tertio rōne deꝑcatiōis.

Prima rō dr̄ adoptiōis. Nā qui ꝑ adoptionē filij ſunt: dicunt filij nō vere ſed nūcupatiue. [illegible] ergo de xp̄o inuenit ꝙ vocet fili⁹ dei: hoc debet intelligi per adoptionē vel per nūcupationē ſicut in ſcriptura de hoibus ſctis habet. Nā Iohis. i. ſcribit. Dedit eis ptātem filios dei fieri: his qui credūt in noie eius. Et i. Ioh. iij. Uidete qualē charitatē dedit nobis pater. vt filij dei noiemur ⁊ ſimus. Et idē eodem loco. Oīs qui natus eſt ex deo peccatū nō facit. Et Ioh. x. Illos dixit deos ad ꝗs ſermo dei factus eſt. Et ad Ro. viij. c. Ipſe em̄ ſpūs teſtimoniū reddit ſpiritui noſtro ꝙ ſumus filij dei. Et Iac. i. c. Uoluntarie enim genuit nos verbo veritatis. Ecce ꝙ in his auctoritatibus nos filij dei nūcupamur: nō quidem ꝑ nām ſed ꝑ adoptionē. Sic etiā de xp̄o infert: ita ꝙ nō ſit naturalis dei fili⁹. Sed hoc falſiſſimū et hereticū eſſe ꝯſtat. Inꝗt em̄ Aug⁹. li. de eccl̄iaſticis dogmatibus. Natus eſt ſm veritatem nature ex deo dei filius: ſꝫ veritatē nature ex homine hois filius: ⁊ nō adoptione nō appellatione: ſed natura i vtraqꝫ natiuitate naſcēdo: vt filij nomen haberet Ex quo dicit dñs Boñ. ꝙ hec locutio. ſ. xpm eſſe filiū dei per adoptionē non admittitur: ſiue proferat cū determinatiōne. vtpote ſi addat inquātū hōe nō: quia filiatio reſpicit perſonā: adoptio autē preſupponit quandā extraneitatē. Hec Boñ. x. diſtin. tertij ar. ij. q. i. Sctūs aūt Tho. vbi. ſ. impugnat fundamētum ꝑ hereticos introductum: quia aliter loquit ſcriptura de filio dei xp̄o. ⁊ aliter de nobis. De ipſo em̄ dicitur ꝙ deſcendit de celo. Ioh. iij. ⁊ vi. ergo erat anteq̄ de celo deſcendiſſet. Dixit etiā eū miſſum. vt ꝑ eū adoptionē filioꝝ reciperemus. ad Gal. iiij. Dicit etiā eum vnigenitū Ioh. i. Dicit etiā eum equaleꝫ patri Paulus apl̄us ad Phil. ij. c. Inſuꝑ cū diuina ſcriptura xpm dei filiū ⁊ angelos dei filios noiat: tamē alia ⁊ alia rōne. Uñ apl̄s ad Hebre. i. Cui aliquādo angeloꝝ dixit. Filius me⁹ es tu: ego hodie genui te. Itē int ceteros qui dei gratiā habuerūt: Moyſes habuit eā copioſe. de quo Exo. xxxiij. c. dicit ꝙ loquebat ei dñs facie ad faciē: ſicut loqui ſo

let homo ad amicũ ſuũ. Si ergo xp̃us ieſus
nõ diceret dei filius niſi per grãm adoptiõis
ſicut ⁊ alij ſcti: eadẽ rõne Moyſes filius dei
⁊ xp̃s diceret: licet etiã abundãtiori mõ grã
xp̃s fuerit dotatus. Nã ⁊ inter alios ſanctos
vnus alio maiori gratia repletur: ⁊ tamẽ eadẽ
rõne oẽs filij dicunt. Moyſes aũt nõ eadem
rõne dicitur filius qua xp̃s: q̃r diſtinguit apo-
ſtolus xp̃m a Moyſe ſicut filiũ a ſeruo. Vñ
dicit ad Heb. iij.c. Moyſes q̇dẽ fidelis erat
in tota domo eius tanq̃ famulus in teſtimo
niũ eoꝝ que dicenda erãt. Xp̃s vero tanq̃ fi
lius in domo ſua. Unde dictũ hereticorũ ex
ſcripturis cõuincit nullã habere firmitatem.

Scdo arguũt heretici rõe inhabitationis.
dicũt eñ q̃ aĩa hũana ⁊ corpus hũanũ nãli
vniõe ꝯuenerũt in xp̃o: ad ꝯſtitutionẽ vnius
hoĩs eiuſdẽ ſpeciei ⁊ nãe cũ alijs hoĩbus: ⁊ q̃
in hoc hoĩe deus inhabitauit ſicut in templo
ſuo. ſ. p̃ grãm ſicut in alijs ſctis hoĩbus. Vñ
dicit apl̃s ad Col. i. In ipſo cõplacuit inhabi
tare oẽm plenitudinẽ diuinitatis. Et ex hoc
cõſecuta eſt vlterius quedã affectualis vnio. i
ter hoĩem ⁊ deũ: dũ ⁊ hõ ille bona ſua volun
tate deo inheſit: ⁊ de⁹ ſuã voluntatẽ accepta
uit: ſm̃ illud Joh. viij. Qui me miſit mecum
eſt: ⁊ nõ reliq̇t me ſolũ: q̃r ego q̃ placita ſunt
ei facio ſemꝑ. vt ſic intelligat talis vnio eſſe
hoĩs illi⁹ ad deũ: q̃lis eſt vnio. de q̃ apl̃us. i.
Cor. vi. dicit. Qui adheret deo vn⁹ ſpũs eſt
cũ eo. Sed ſi q̇s diligẽter ꝯſideret p̃dicta
poſitio ṽitatẽ icarnatiõis excludit. Nã vt. d.
ſctũs Tho. in. iiij. ſũme ꝯ gẽtiles. c. xxxiiij. ſꝫ
p̃dictã poſitionẽ nõ fuit verbũ dei hoĩ illi vni
tũ: niſi ſm̃ inhitationẽ p̃ grãm ex q̃ ꝯſequitur
vnio voluntatũ. Inhitatio aũt ṽbi dei i hoĩe
nõ eſt ṽbũ dei incarnari. hĩtauit eñ ṽbũ dei
⁊ de⁹ ip̃e i ſcĩs ſuis a ꝯſtitutõe mũdi. Que tñ
ĩhitatio i icarnatio dici nõ põt: alioq̇n ab ini-
tio mũdi de⁹ incarnat⁹ fuiſſet ꝑpter inhitatio
nẽ ṽbi diuini in ſctis hoĩb⁹. Cõſueuit itaq̃ ſa
cra ſcriptura his mõis ſignificare talẽ inhita
tionẽ dei in hoĩbus ſctis. Locut⁹ eſt dñs ad
Moyſen. Dixit dñs ad moyſẽ. Factũ eſt ver
bũ dñi ad Hiere. vel ad alios ꝓphas. Nunq̃
tñ legit q̃ ṽbũ dñi factũ ſit Moyſes vl' Hie
remias: vel aliq̇s alius. Et tñ de xp̃o ſingula
riter hoc mõ vniõnẽ ṽbi dei ad carnẽ eius de
ſignat euãgeliſta dicẽs. Uerbũ caro factũ eſt

Inſuꝑ ꝓn oĩa demõſtratiua ad p̃ſonã refe
runt vl' hypoſtaſim: vel ſuppoſitũ. Nemo eñ
diceret. ego curro alio currẽte: niſi figuratiue
vi pote q̃r ali⁹ loco ei⁹ curreret. Sed ille hõ q̇
dr̃ ieſus dicit de ſe. Anteq̃ Abraã fieret ego
ſum. Joh. viij. ⁊ Joh. x. Ego ⁊ pr̃ vnũ ſumus
⁊ plura alia q̃ maxime ad diuinitatẽ ꝑtinẽt.
Ergo manifeſtũ eſt q̃ p̃ſona illius hoĩs loq̇n
tis eſt p̃ſona filij dei. Tertio arguũt heretici
ci rõne depcatiõis: quia xp̃s orãs ad p̃rem
Joh. xvij. dicebat. Ego claritatẽ quã tu dedi
ſti mihi dedi eis vt ſint vnũ: ſicut ⁊ nos vnũ
ſumus. Sicut ergo pater ⁊ filius vnũ ſunt:
ita diſcipulos vnũ eſſe volebat. Sed ſi vole-
bat eos eſſe vnũ cum patre: ergo q̃lis eſt vnio
diſcipuloꝝ ⁊ alioꝝ ſctõꝝ ad ipſum patrẽ: ta-
lis fuit vnio ipſius filij. ergo xp̃s dictus eſt fi
lius p̃ quandã vnionẽ ⁊ amicitiã cum deo.

Ad hoc rñdet ſctũs Tho. vbi. ſ. ꝯtra genti
les. c. viij. in fine q̃ argumentũ nõ concludit:
quia eſſe vnũ põt intelligi dupliciter. Aut in
eſſentia: aut in amore. Cum eñ xp̃s dicebat:
vt ſint vnũ ſic ⁊ nos vnũ ſumus: loq̇batur de
vnione amoris. q̃r vt p̃ꝫ in textu precedenti
ſeq̇nti euãgelij. xv. c. multiplicatis vicibus cõ
mẽdauerat xp̃s diſcipulis ſuis amorẽ ⁊ cha
ritatẽ. Remanet igit catholicum documẽtũ
q̃ xp̃us ſingulariter eſt dei filius ver⁹ vt p̃ꝫ.
p̃fectus eiuſdẽ nature cũ patre.

Qd̃ xp̃s eſt dei filius nõ ex tp̃e ſed ab eter
no a patre genitus. Capl'm. II

s Ecũda ꝯcluſio dicit eternitas. Appa-
ret quidẽ q̃ magnus ſit filius dei: q̇
nõ ex tempore ſed ab eterno a patre
genitus eſt. Unde Augu. li. de trinitate ⁊ po
nit a magiſtro. ix. di. primi li. Si poſt erat de
us ⁊ poſtea pater fuit: vtriq̃ gñationis acceſ
ſione mutatus eſt. Auertat deus hanc demẽ
tiam. Et Hilari⁹. Inter gignere ⁊ gigni nul-
lũ eſt mediũ. ſ. durationis. Unde ſi patri eſt ꝓ
priũ ſemper genuiſſe: filio ꝓpriũ ẽ ſemꝑ fuiſ-
ſe genitũ. Sed Eunomi⁹ hereticus aliter
male ſentit. ſ. q̃ filius ante incarnatiõis my
ſteriũ extiterit. ⁊ etiam ante mũdi conſtituti
onẽ. Ponebat nanq̃ ſm̃ dicta platonicorum
ſũmũ deũ p̃rem creatorẽ oĩm rerũ. A quo pri
mitus efflux iſſe dicebãt quãdã mentẽ: i qua
eſſẽt oĩm reꝝ forme ſupiorẽ oĩb⁹ alijs rebus:
quã p̃mũ intellectũ noĩabãt. Et poſt hãc dice
bãt eſſe aĩaꝫ mũdi nõ localr̃ ſꝫ intelligibiliter
extẽſaꝫ a cẽtro t̃re vſq̃ ad ſumma celi. vt te-
ſtat. Grego. Niſen⁹. li. de nã hoĩs. Et de hac
dicebat Macrobi⁹ ſuꝑ ſomniũ Scipiõis. Aĩa
mũdi nihil poſt auctorẽ deũ põt eẽ p̃fectius.
Deinde ponebant alias creaturas. Qd̃ autẽ
in ſcripturis ſacris de filio dei dr̃: hoc de mẽ-
te p̃dicta Eunomi⁹ volebat intelligi. Et pre-

cipue q̃r ſacra ſcriptura dei filiũ dei ſapiaꝫ no
minat ⁊ verbũ dei. Cui opioni ꝯſonat poſitio
Auicẽne: q̇ ſupra aĩam primi celi ponit intel-
ligentiã primã mouentẽ primũ celum: ſupra
quã vlteri⁹ deũ in ſummo ponebat. Quos oẽs
catholica fides ꝓſternit: q̃r nõ intellexerunt
illi⁹ gñationis ineffabilis ſacr̃m: qd̃ Johẽs p̄
dicauit in euãgelio ſuo. In p̃ncipio erat ṽbũ
⁊ verbũ erat apud deũ ⁊ de⁹ erat ṽbũ. hoc erat
in p̃ncipio apud deũ. Ubi coeternitas p̃ris ⁊
filij declarat. Nã vt dicit Nico. de lira ſuꝑ hoc
paſſu: tripl'r contingit vt p̃cedens ſit poſteri⁹
duratione eo a quo p̃cedit.

Primo rõne liberationis potentie.
Scdo rõne modi p̃ducendi
Tertio rõne libertas.

Primo rõne liberationis potentie: q̃ñ p̃du
cens non hꝫ a principio ſue durationis potẽ-
tiã p̃ductiuã p̃fectã. ſicut hõ a principio pue-
ricie non hꝫ potentiã generandi perfectã. ⁊ iõ
eius filius neceſſario poſterior eſt duratione

Scdo cõtingit ꝑpter modũ p̃ducendi: q̃r
q̃ñ aliquid p̃ducit per motũ: q̃ui mot⁹ eſt in
tp̃e: oꝫ q̃ p̃ductũ ſit poſteri⁹ p̃ducẽte duratio
ne: q̃r p̃ductũ hꝫ primo eſſe in illo inſtanti in
quo terminat mot⁹. Tertio cõtingit rõne
libertas: q̃ñ aliq̇d p̃ducit libere ⁊ nõ de neceſſi
tate nature. q̃r tale agens põt expectare ad p̃
ducendũ ſuũ effectũ. ſicut creare: lꝫ p̃cedat a
deo cui⁹ potentia eſt perfectiſſima: ⁊ ſine tranſ
mutatione ⁊ motu: tñ creatura non eſt ſibi co
eterna: q̃r ſi ab eterno potuit p̃ducere creatu-
ram: tñ noluit. Nullo aũt iſtorũ modorũ põt
poni in diuinis q̃ fili⁹ ſiue verbũ ſit poſterior
patre: q̃r in diuinis nulla põt eſſe potentia p̃-
ductiua imp̃fecta: vt de ſe p̃ꝫ. nec verbũ in di-
uinis p̃cedit per mutationẽ ⁊ motũ: q̃r in di-
uinis nõ hꝫ locũ. ſm̃ illd̃ Jacobi. i. Apud quẽ
non eſt tranſmutatio. Et filius p̃cedit a p̃re
de neceſſitate nature: q̃r de⁹ neceſſario intelli-
git ſe. Sic ergo relinquit q̃ fili⁹ ſit equalis pa
tri in duratione. Et hoc expreſſit Johẽs. hoc
ſcꝫ verbũ erat apud deũ a p̃ncipio eternitatis
Concordat his Scotus ⁊ Bon. ⁊ Tho. diſt.
ix. primi libri ſniarum.

Qd̃ fili⁹ eſt equalis p̃ri ꝯ hereticos q̇ dicũt
xp̃m p̃re eſſe minorẽ. Capl'm III

t Ertia cõcluſio dr̃ equalitas. Ex di-
ctis etẽĩ in prima ⁊ in ſecunda con
cluſione deducimur filiũ dei magnifi-
care: q̃r eſt equalis p̃ri. Hoc tñ quidã here-
tici negant dicentes xp̃m p̃re eſſe minorem.
Adducũt aũt in fulcimentũ erroris ſui primo
illud dictũ Joh. xiiij. Pr̃ maior me eſt. Et illd̃
i. ad Coꝝ. xv. Cũ oĩa ſubiecta illi fuerint: tunc
⁊ ip̃e fili⁹ ſubiect⁹ illi erit. ſ. p̃ri. Scdo dicunt
q̃ natura p̃ris nõ patit indigentiã neq̃ defe
ctũ neq̃ ignorantiã. Sed in filio hec reperiũ-
tur: q̃r a p̃re recipit. iux̃ illud Matth. xi. Oĩa
mihi tradita ſunt a p̃re meo. Et nõ põt ea q̃
põt pr̃. iux̃ illud Matth. xx. Sedere ad dexte-
ram meã vel ad ſiniſtrã nõ eſt meũ dare vo-
bis ⁊c. Vñ nõ eſt eiuſdẽ nature cũ p̃re: vnde
nec equalis p̃ri. Tertio arguũt. q̃r p̃ceptũ re-
cipere: obedire: orare: ⁊ mitti: inferioris eſſe
videt. De obedientia xp̃i dr̃ Joh. xiiij. Sicut
mandatũ dedit mihi pr̃: ſic facio. Et ad Phil.
ij. Fact⁹ eſt obediẽs ⁊c. De orõne hr̃ Joh. xiiij.
Ego rogabo p̃rem. De miſſione ad Gal. iiij.
Igit fili⁹ minor eſt p̃re ⁊ ei ſubiect⁹. Et ad
hoc rñdet Athanaſi⁹ dicens. Equalis p̃ri ſm̃
diuinitatẽ: minor p̃re ſm̃ hũanitatẽ. Sic eñ
xp̃s quantũ ad humanitatẽ paſſus eſt: mor-
tuus eſt: orauit ⁊ alia fecit: fuit obediens: ⁊ ſi
milia. Vñ de ſeip̃o loq̇ns dñs ieſus xp̃s Joh.
x. dicebat. Oues mee vocẽ meã audiunt: ⁊ vi
tã eternã do eis. Ubi oſtẽdit ſe equalẽ aucto
ritatẽ hr̃e cũ ip̃o p̃re. Hoc idẽ expreſſit p̃ hoc
Philippe qui videt me: videt ⁊ p̃rem meum.
Creditis in deũ: ⁊ in me credite. Joh. xiiij. Vñ
ſm̃ orthodoxe fidei documenta eccl'a ſctã ca
tholica confitet xp̃m verũ ⁊ naturalẽ dei filiũ
eternũ: equalẽ p̃ri ⁊ verũ deũ eiuſdẽ eſſentie ⁊
nature cũ p̃re: non factũ nec creatũ: ſed geni-
tum. Mirũ eſt certe quanta ſit in quorũdã
mentibus pertinacia: quanta duricies: quan-
ta malicia: qui potius volunt cũ ꝓprio ſenſu
perire: q̃ ſe ſapientioribus credẽtes per lumi
noſam veritas viã ambulare. Optimũ ſalu-
breq̃ eſt vnicuiq̃ remediũ: vt ſemꝑ que ma-
gna: q̃ alia ſunt ita ſapiat: ſicut ſapientes tra
dunt. Hoc eſt quod ſcribit ex̃ de conſti. c. i. ſcꝫ
canonũ. ⁊. c. ne innitaris. ⁊. viij. q. i. c. ſciendũ
⁊. iij. q. ix. c. pura. Ne innitaris prudentie tue
Prudentie ſue innititur: qui ea que ſibi agẽda
vel dicenda videntur: patrũ decretis preponit
Inquit etiã Salomon Prou. xxviij. Qui cõfi
dit in corde ſuo: ſtult⁹ eſt. Non debem⁹ ergo cõ
fidere in nobis: ſꝫ vocib⁹ credere ꝓphetarum:
predicationes audire aploꝝ: ſaluberrimãq̃
doctrinã intelligere multoꝝ ſanctoꝝ: qui oẽs
vna voce p̃clamant xp̃m dei filiũ: magnũ: ex-
celſum: gl'ioſum: qui lꝫ ſm̃ diuinã naturã eſſꝫ
impaſſibilis ⁊ imortalis ⁊ infinit⁹: voluit tñ
in aſſumpta natura infirm⁹ mortalis ⁊ ſubdi
tus apparere. vt nos redimeret quos deiece-

rat ⁊ ceptiuauerat primorũ parentũ ſupbia. Jdcirco nullus ſcandalizeť in xpõ: qui eſt be nedictus in eternũ. Amen.

Feria tertia poſt ſecundã dñicã aduentus. de humanitate xpi cõtra hereticos qui dicũt xpm non fuiſſe hoiem Sermo X

Jeſus homo perficitur. Fructus X.

b Eatus vir qui non

fuerit ⁊c̃. vbi. ſ. Exaltata eſt ma gnope dignitas hũani generis i incarnatione filij dei: qñ ille qui imperat ven tis ⁊ mari: germinare facit terram: ſolis ac lu ne greſſuʒ diſponit: ſyderũqʒ curſum miro or dine ordinati dignat⁹ eſt hoiem aſſumere in vnionẽ perſone verbi. Sed cõtra hoc amplis ſimũ mun⁹ inſurgũt maledicti quidã aſſeren tes de xpi hũanitate quedã nõ ſana: nõ verat nõ deniqʒ ad credendũ vtilia. Contra quos in pſenti ſmone dicturi ſum⁹ de xpi hũanitate: explicabimuſqʒ rem iſtã in vno fructu q̃ ẽ. Je ſus homo perficiť. Pro cui⁹ declaratione tres cõcluſiones erunt notande.

Pria ↄclo dr corpis veri aſſumptio

Scda ↄclo dr aiatio

Tertia ↄclo dr ppꝛietatis nature ↄſeruatio

Qd̃ xpus aſſumpſit verã carnẽ: ⁊ fuit ver⁹ hõ ↄ manicheos ⁊ valẽtinianos. Caplm I

p Rima ↄcluſio dr corpis veri aſſum ptio. Jn qua notãdũ eſt ſm catholi cam veritatẽ ꝙ dñs nr̃ ieſus xpus aſſumpſit hoieʒ cũ vero corpe ⁊ cũ vera carne Uerũtñ circa hoc ↄtingit tripl'r ſentire

Primo ſm manicheos

Scdo ſm valẽtinianos

Tertio ſm catholicos.

Primo nãqʒ fuere manichei q̃ dixerũt xpʒ aſſumpſiſſe corp⁹ fantaſticũ ⁊ apparẽs: ⁊ ea q̃ ſm hoiem geſſit, ſ. ꝙ nat⁹ eſt: ꝙ comedit: ꝙ mortu⁹ eſt: in ꝟitate nõ fuerũt: ſʒ in quadã ap parentia. Et hec opio beſtialis ⁊ irrõnabilis totũ incarnatiõis myſteriũ ad quandã fictio nẽ deducit. Jõ hũc errorẽ ſacre ſcripture eua cuant auctes. Nã Joh. i. dr. Uerbũ caro factũ eſt. Et nõ dicit ſm appentiã: ſʒ ſm exiſtentiã Et iterũ Luc. vlt. dixit xps apparẽs diſcipu lis. Palpate ⁊ videte: qꝛ ſpũs carnem ⁊ oſſa nõ hʒ ſicut me videtis hr̃e. Nõ eñ carnis ſimi litudo caro eſt: neqʒ ambulatõis ſilitudo am bulatõ eſt. Ergo ſi xps nõ ãbulauit: nõ come dit: nõ paſſus eſt: nõ vere redemit nos: ↄ illõ Apoc. i. Dilexit nos ⁊ lauit nos a pctis nr̃is i ſanguie ſuo. Et Apoc. v. Redemiſti nos deo in ſanguie tuo. Et. i. Pet. i. Nõ corruptibilib⁹ auro vel argẽto redẽpti eſtis: ſʒ pcioſo ſangui ne quaſi agni imaculati ⁊ incontaminati dñi nr̃i ieſu xpi. Et ad Rom. iij. Juſtificati in ſan guine ipi⁹. Seqreť eñ ꝙ xps nõ vere reſur rexerit: ⁊ ꝙ oẽs apl'i ⁊ euãgeliſte fuerũt men daces teſtes: q̃ ꝟtute magna reddebant teſti moniũ reſurrectiõis ieſu xpi, vt ſcribiť Act. iiij. Seqreť etiã ꝙ xps fuerit deceptor ⁊ ſedu ctor eoꝝ q̃ ei regratianť de tot laborib⁹ quos dignat⁹ eſt ſuſtinere: ⁊ ſic nihil eſſet nr̃a redẽ ptio. Sʒ heretici ſeipſos roborãt p illõ qd̃ Paul⁹ ait ad Rom. viij. Miſit de⁹ filiũ ſuũ in ſilitudinẽ carnis pcti. Et iterum ad Phil. ij. Jn ſilitudinẽ hoim fact⁹, ergo videť ꝙ xpus nõ fuit hõ: ſʒ in ſilitudinẽ ſm appentiã. Ad h̃ rñdʒ ſctũs Tho. i. iiij. ſũ. ↄ gẽtiles. xxix. c. ꝙ qñtũ ſpectat ad ppoſitũ q̃dã ẽ ſilitudo appẽtie vt qñ aliq̃d appet eẽ aliq̃d qd̃ nõ ẽ. q̃dã ẽ ſili tudo ſpecifica: ſic oẽs hoies ſiles ſpẽ dicunť. Et h̃ mõ ſumiť h̃ ſilitudo i auctitatib⁹ allegatis Nã vt dic̃ Hilari⁹, ⁊ poniť ex̃ de ꝟ. ſi. c. intelli gentia. Jntelligẽtia dictoꝝ. i. ꝟboꝝ ex cauſis ẽ aſſumẽda dicẽdi. Paul⁹ loq̃bať de xpo hoie ſm ꝟitatẽ. Qd̃ pʒ: quia ſubiũxit ꝙ fuit fact⁹ obediẽs vſqʒ ad mortẽ crucis. Scda opio fu it valẽtinianoꝝ: q̃ dixerũt ⁊ male: ꝙ xpus ha buit corp⁹ verũ: nõ tñ terrenũ. qꝛ portauit illõ de celo: ⁊ nihil de mr̃e ꝟgie accepit, ⁊ p eã q̃ſi p aq̃ductũ trãſiuit. Occaſionẽ ſui erroris acci piebãt ex q̃buſdã ꝟbis ſacre ſcripture male i tellectis. Nã ſcribiť Joh. iij. Nemo aſcẽdit in ce lũ niſi q̃ deſcẽdit de celo: fili⁹ hois q̃ ẽ i celo. Et Joh. vi. Deſcẽdi de celo. Et. i. ad Coꝛ. xv. Pri mus hõ de terra terren⁹: ſecũd⁹ hõ de celo cele ſtis. Hec oia ſic volebãt intelligi: vt xps de ce lo ſm corp⁹ deſcẽdiſſe etiã crederet. Sʒ ta lis ꝟitatẽ carnis excludit a xpo: qꝛ caro vera nõ formať ex celeſti materia: ſʒ ex elementis. Inſup apl's dicit ad Rom. i. Fact⁹ eſt ex ſemi ne dauid ſm carnẽ. Et Math. i. ſcribiť eius genealogia. ⁊ beata virgo dr eius mater: qꝛ ex ipa nat⁹ eſt: vt in ſupiorib⁹ dixim⁹. Aucto ritates ergo intelligende ſunt qꝛ xpm de celo deſcẽdiſſe nõ intelligiť ſm carnẽ aut aiam: ſʒ ſm ꝙ de⁹. Et h̃ ex his verbis intelligi põt qꝛ dixit, fili⁹ hois q̃ eſt in celo: oñdẽs ita ſe deſcẽ diſſe de celo: ꝙ tñ in celo eſſe nõ deſierit. Qd̃ p priũ diuinitatis eſt vt ita in terris ſit ꝙ celũ repleat. Hiere. xxiij. Celũ ⁊ terrã ego iplebo. Nec etiã filio dei inquantũ deus eſt deſcendere de celo cõpetit ſm motũ localẽ. Nã qd̃ localiť mouetur: ſic ad vnum locum accedit ꝙ ab al tero recedit. Jdeo filius dei diciť deſcendiſſe ſm hoc ꝙ terrenã ſubſtantiã ſibi copulauit. Sicut ⁊ apl's eũ exinanitũ dicit inq̃ntũ formã ſerui accepit: ita tñ ꝙ diuinitatis nãm nõ per didit. Tertia eſt poſitio catholicoꝝ q̃ dicunt ꝙ xps naturã carnis habuit cõſimilẽ nr̃e nãe Nõ eñ decebat in ipſa veritate inueniri dece ptionẽ ⁊ oculoꝝ ludificationẽ: qꝛ ꝟitas non nouit fallere. Nec decebat in pfectiſſimo dei fi lio inueniri impfectionẽ: qꝛ pfectiſſimus nõ nouit deficere. Et iõ ſic apparebat, ſic veꝝ cor pus ⁊ pfectũ de noſtro gñe, ⁊ de vtero beate ꝟginis aſſumpſit veriſſime.

Qd̃ xps fuit verus hõ ſm aiam ↄ Arrium ⁊ Apollinarem. Caplm. II

s Ecũda ↄcluſio diciť aiatio. Uoluit nã qʒ xps aiam rõnalẽ aſſumere: vt eſſʒ verus hõ ſm illud Math. xxvi. Triſtis eſt aia mea vſqʒ ad mortẽ. Circa quã cõ cluſionẽ occurriť triplex modus dicendi.

Primus ſm Arriũ.

Scds ſm apollinarẽ.

Tertius ſm doctrinã eccl'ie.

Prim⁹ modus dicẽdi fuit ſm Arriũ: qui di xit ꝙ in xpo nõ fuit aia: ſed loco aie fuit ei⁹ di uinitas. Sed hec poſitio firmitatẽ nõ habet: qm̃ deus forma corpis eſſe nõ põt. Manife ſtũ eſt aũt animã principaliter de rõne hois eſſe: cũ ſit eius forma. Si ergo xps aiam non hũit: verus hõ nõ fuit. cũ tñ eũ apl's hoiem eẽ aſſerat. i. ad Timo. ij. Unus eſt mediator dei ⁊ hoim hõ xps ieſus. Adhuc amplius. Triſti tia ira ⁊ hmõi paſſiones ſunt aie ſenſitiue: vt pʒ p pħm. ij. ð aia. Hoc aũt in xpo fuiſſe euã gelijs approbať. Oportet ergo in xpo fuiſſe aiam ſenſitiuaʒ: de qua planũ eſt ꝙ differt a natura diuina filij dei. Hec Tho. xv. diſt. i. iij ſniarũ. Uerũtamẽ qui hãc opinionẽ heret cã ſuſtinere volũt, arguũt ↄtra veritatẽ eo ꝙ ſcribiť Joh. i. Uerbũ caro factũ eſt. Ubi iohes ſufficiẽter exprimit myſteriũ incarnationis: ⁊ tñ nihil dicit de aia. Jtẽ vnio diuine nature ad hũanã dr incarnatio. Sed denoiatio ſemp de bet fieri a digniori. Et cũ anima ſit dignior ꝙ caro: ⁊ incarnatio nõ dicať aiatio, vr ꝙ aia nõ ſit aſſumpta a ꝟbo. Jtẽ nã nõ facit p plu ra q̃ põt facere p pauciora: ſed in xpo pſona diuina potẽs erat in actũ itelligẽdi ⁊ amãdi ⁊ vi uificãdi: cũ ipe fili⁹ dei nõ careat volũtate nec intelligẽtia nec vita. ergo vr ꝙ rõnalẽ aiam xps nõ hũit. Ad primũ rñdeť ſʒ Bon. di. ij ẽtij li. ar. ij. q. ij. ꝙ dictũ iohis eſt p ſinecdochẽ q̃ accipiť ibi caro p tota natura. Uſus eſt ãt Johes tali locutiõe: ⁊ qꝛ natura aſſumpta notior eſt nob ex pte ſubſtãtie corpalis ꝙ ſpũalis: ⁊ cognitio nr̃a incipit ab his q̃ ſũt nob magis no ta: ⁊ etiã in aſſũptiõe carnis includiť aſſum ptio aie rõnalis: qꝛ ſi aſſumpſit carnẽ multo magis ⁊ aiam. Ad ſcdm rñdeť ꝙ denoia tio debet fieri a digniori: niſi alia rõ interue niat. Et qꝛ rõnabiliter dať nobis noticia per ea q̃ ſunt nob magis nota: ideo poti⁹ dicim⁹ incarnationẽ ꝙ aiationẽ. Ad tertiũ rñdeť ꝙ pſona ꝟbi viuificat p modũ efficiẽtis: nõ tñ cõuenit ſibi viuificare p modũ pficiẽtis for me. Et hoc rõne ſumme pfectiõis q̃ eſt in deo ppter quã non põt eſſe alicui⁹ ps ↄſtitutiua.

Scds modus dicẽdi fuit Apollinaris: q̃ di xit ꝙ xps hũit aiam ſenſitiuã: tñ ſine mente ⁊ intellectu: ita ꝙ ꝟbũ dei fuit illi aie loco intel lectus ⁊ mẽtis. Sed hoc nõ ſufficit: nec veruʒ eſt: qꝛ homo ſpẽm ſortiť hũanã ex hoc ꝙ mẽ tẽ humanã ⁊ rõnẽ hẽt. Si ergo xps hoc non hũit: verus hõ nõ fuit nec eiuſdẽ ſpei nobiſcũ qꝛ aia rõne carẽs ad aliã ſpẽm ptinet ꝙ aia rõnẽ hñs. Scdʒ eñ pħm. viij. metaph. in diffi nitiõibus ⁊ ſpẽbus q̃libet differẽtia eſſentialis addita vel ſubtracta variat ſpeciẽ. ſicut in nu meris vnitas. Rõnale aũt eſt differẽtia ſpeci fica. Si ergo in xpo fuit animal ſenſitiua ſine rõne: nõ fuit ei uſdẽ ſpeciei cũ aia nr̃a: que eſt rõnẽ hñs. hec Tho. Tertius modus dicẽdi eſt ſm doctrinã eccleſie: ꝙ xps aſſumpſit ani mã rationalẽ de nouo creatã. Unde Athana ſius. Perfectus deus perfectus homo: ex ani ma rationali ⁊ hũana carne ſubſiſtens.

Qd̃ in xpo ſeruata eſt ppꝛietas vtriuſqʒ na ture contra hereticũ Apollinarem contrariuʒ aſſerentem. Caplm. III

t Ertia cõcluſio diciť cõſeruatiõis. Nã ita xpm deũ ⁊ hoiem cõfitemur vnaʒ tm̃ perſonã: vt nullo modo cõfundať proprietas vtriuſqʒ nature. Qd̃ Leo papa te ſtificatur in ſermone de natiuitate dñi. Jnq̃t enim. Uerbũ dei deus filius dei: qui in princi pio erat apud deũ per quem oĩa facta ſunt: ⁊ ſine quo factum eſt nihil: propter liberandũ ab eterna morte hominẽ factus eſt homo: ita ſe ad ſuſceptioneʒ humilitatis noſtre ſine mu tatione ſue maieſtatis inclinans vt manens quod erat aſſumenſqʒ qd̃ nõ erat: veram for mam ſerui forme in qua deo patri equalis eſt vniret, ⁊ tanto federe naturã vtramqʒ con ſe reret: vt nec inferiorem conſumeret glorifi catio: nec ſuperiorem minueret aſſumptio. Salua igitur propꝛietate vtriuſqʒ ſubſtãcie.

et in vnaꝫ coeūte pſonā ſuſcipiť a maieſtate
hūilitas:a v̄tute infirmitas:ab eternitate
mortalitas:⁊ ad deponendū noſtre conditio
nis debitū:natura inuiolabilis nature eſt in-
fuſa paſſibili.hec ille. Sed apollinaris ma
le contra hanc veritatē locutus eſt:dicēs ipꝫ
v̄bum in carnē cōuerſum. ſicut cū dꝛ Joh.ij.
Ut guſtauit architriclinus aquā vinū factū.
Quod ea rōne dꝛ:quia eſt cōuerſa in vinum.
Sed hic error impoſſibilitatē habet ſm doc
trinā ſancti Tho.in.iiij.ſūme.ↄtra gentiles
c.xxvij.triplici rōne.

Primo rōne immutabilitatis.
Scđo rōne ſimplicitatis.
Tertio rōne incōicabilitatis.

Primo rōne immutabilitatis. Nā deus ē
immutabilis. Omne qđ in aliud conuertiť.
mutať. Cum ergo verbū dei ſit verus deus:
impoſſibile eſt ꝙ v̄bum dei fuerit in carnem
mutatū. Scđo rōne ſimplicitatis. Cū em̄
v̄bum dei ſit deus:ſimplex eſt ⁊ nulla in ipſo
cōpoſitio eſſe pōt. Si ergo aliqđ verbi ſit cōuer-
ſum in carnē:oꝫ totū v̄bū eſſe cōuerſum. Qđ
aūt in aliud conuertiť:deſinit eſſe illud quod
prius fuit:ſicut aqua cōuerſa in vinū iam nō
eſt aqua ſed vinū. ergo poſt incarnationē:ſm rō
nem p̄dictā v̄bum dei penitus non erit:qđ
falſiſſimū eſt.tum ex hoc ꝙ v̄buꝫ dei in eternū
ſit.tum qꝛ poſt incarnationē xp̄s v̄bū dei dꝛ:
ſm illud Apo.xix. Veſtit⁹ erat veſte aſperſa
ſanguine:⁊ vocabiť nomē eius verbum dei.

Tertio rōne incōicabilitatis. Eoꝝ em̄ que
nō cōueniunt in materia ⁊ in genere:nō im
poſſibile eſt fieri cōuerſionē:⁊ vniri inuicē.vt
ex linea nō fit albedo:qꝛ ſunt diuerſoꝝ gene-
rum:neqꝫ corpus elemētale pōt conuerti in
aliquod corpus celeſte:vel in aliquā incorpo
ream ſubam:vel ecōuerſo:qꝛ nō cōueniūt in
materia. Verbū aūt dei cū ſit deus:nō ↄuenit
nec in materia nec in genere cū quocūqꝫ alio
eo ꝙ deus nec in genere eſt nec materiaꝫ hꝫ:
impoſſibile igiť eſt v̄bum in carnē fuiſſe con
uerſum:vel in quodcūqꝫ aliud. Diximus qđ
de xp̄o ſentimus ſm traditōes patrū:⁊ expu
gnauimus rōnib⁹ manifeſtis hereticoꝝ oim
obiecta nephāda. Satis ergo ē clara xp̄i no-
ticia. Ideo null⁹ p ignorātiā volūtariā ⁊ affe
ctatā ſi ei nō credit excuſare pōt ſe. Tñ qbuſſi
bet doctrina ſuſcipiēda eſt:vt de v̄bo icarna
to fide credať:qđ v̄bū explicare nō pōt. Hoc
dicit elegātiſſime Leo papa in ſmone de na
tiuitate dñi. Excedit quidē dilectiſſimi mltū
qꝫ ſupeminet humani eloquij facultatē diui-
ni operis magnitudo.⁊ inde oriť difficultas
fandi.vnde adeſt rō nō tacendi. Quia in ieſu
xp̄o filio dei nō ſolū ad diuinā eſſentiam:ſed
etiā ad humanā ſpectat naturā:qđ dictū eſt
per pphetā. Generationē eius qs enarrabit?
Utranqꝫ em̄ ſubam in vnā cōueniſſe pſonā:
niſi fides credat ſmo nō explicat. Et iđ nūqꝫ
materia deficit laudis.qꝛ nūqꝫ ſufficit copia
laudatoris. Gaudeamus igiť ꝙ ad loquēdū
tante mie ſacrm̄ impares ſum⁹:⁊ cum ſalutis
nr̄e altitudinē vincere nō valem⁹:ſentiamus
nobis bonū eſſe ꝙ vincimur. Nemo enim ad
cognitionē v̄itatis magis ppinquat:qꝫ q in
telligit in reb⁹ diuinis etiā ſi multum pficiat
ſemp ſibi ſupeſſe qđ qrat. Nam qſe ad qđ tē
dit puēiſſe pſumit:nō q̄ ſita repit:ſꝫ i īqſitōe
deficit. Ne aūt infirmitaꝫ nr̄e pturbemur an
guſtijs:euāgelice nos ⁊ pphetice adiuuāt vo
ces.hec ille. Inherētes igiť nos dictis ſctōꝝ
xp̄m deū ⁊ hoiem adorem⁹:q viuit ⁊ regnat
in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Feria quarta poſt ſecundā dñicā aduent⁹
ꝙ ſolus filius dei carnē aſſumpſit:⁊ non alie
pſone trinitatis. Sermo XI
Jeſus in mundū mittiť. Fructus XI

b Eatus qui non ⁊c.

vbi.ē. Cupiētes quidā myſteriuꝫ
incarnationis incōſiderate inue-
ſtigare cōfunduntur in mēte:qm̄ credūt totam
trinitatē fore incarnatā:neſciētes diſtingue-
re diuinarū pſonarū pluralitatē. Et quia hoc
tenere falſum eſt ⁊ impiū:idcirco in preſenti
ſmone videbim⁹ qualiter ſola pſona v̄bi car
nē aſſumpſit. Colligemuſqꝫ ea que dicturi ſu
mus ſub vno fructu ſcꝫ Jeſus in mūdū mitti
tur. Pro cuius declaratione tres concluſiōes
erunt notande.

Prima cōcluſio dꝛ expreſſionis.
Scđa cōcluſio dꝛ terminationis.
Tertia cōcluſio dꝛ extenſionis.

Qđ perſona incarnationis nominatur verbum. Capl'm I

p Rima concluſio diciť expreſſionis.
Nam pſona incarnata exprimiť:et
nominať noīe verbi. Joh.i. Ideo vt
aliqualiter huius verbi habeamus noticiaꝫ.
tria ſunt notanda.

Primū qualr̄ v̄bum inueniť in nobis.
Scđm qualr̄ verbū in deo poniť.
Tertiū qualr̄ pprietas filiationis in v̄bo
diuino reperitur.

Primū videdū ē qlr̄ v̄bū inueniť i nobis

Circa hoc dicit Nico.de lira ſup Joheꝫ ꝙ vox
ſignificatiua dr̄ verbū:ſꝫ hoc tm̄modo large ⁊ de
nolatiue inquantū ſignificat interiorē mentis
ↄceptū:ſicut vrina dr̄ ſana inquantū eſt ſani-
tatis indicatiua. Et ideo ſicut illud pprie dici
tur ſanitas qđ per vrinā deſignať:ita illud p-
prie dr̄ verbū qđ per vocē ſignificať,ſcꝫ inte-
rior mentis ↄcept⁹:ſm qđ dicit phs.i. periar
menias. Voces ſunt note.i.ſigna earū q ſunt
in aīa paſſionū. Et ideo cōcept⁹ mentis inte-
rior etiā anteqꝫ per vocē deſigneť pprie ver-
bū dr̄. Et hoc eſt qđ dicit Aug.xv.de trini.c.
x. Quiſqs pōt intelligere verbū non ſolū anteqꝫ
ſonet:verūetiā anteqꝫ ſonoꝝ eius imagines co
gitatiōe voluanť:pōt videre aliquā illi⁹ ver-
bi ſimilitudinē,de quo dictū eſt. In p̄ncipio erat
verbū. Verūtñ duplex eſt in nob interior mē-
tis ↄcept⁹. Un⁹ imperfect⁹ ⁊ informis. Alius
format⁹ ⁊ perfect⁹. Cui⁹ rō eſt:qꝛ cognitio no
ſtra pcedit de imperfecto ad perfectū. Et ideo
de re primo habem⁹ conceptū confuſum ⁊ im
perfectū.vt dr̄.i.phiſicoꝝ. Et talis conceptus
non dr̄ pprie verbū:ſed cogitatio. Proceden
do aūt peruenim⁹ ad habendū ↄceptū rei de
terminatū:q a phis vocať diffinitio:⁊ a ſan-
ctis vocať verbū. Secundū videndū eſt q
liter verbū poniť in deo. Circa qđ eſt conſide-
randū ꝙ deus eſt intellectualis nature:vt ab
oībus tam ſanctis qꝫ phis ſupponiť manife-
ſtū. Ideo in ipo poniť verbū:non tñ ad ſimili
tudinē verbi large dicti:qđ eſt ipa vox ſigni-
ficatiua vel concept⁹ rei imperfect⁹.qꝛ in deo
nihil eſt ſenſibile:nec eſt aliquid imperfectuꝫ.
Et ppter hoc vox ſignificatiua que eſt ſenſibi
lis:⁊ ipa cogitatio que lꝫ ſit intellectualis:tñ
importat imperfectionē non hꝫ ibi locū:ſꝫ ibi
ponitur verbū inquantū importat conceptuꝫ
rei perfectū:quia deus vnico actu intelligendi
ſeipm ⁊ alia oia concipit perfecte. Ex quo pꝫ
differētia verbi nr̄i ad verbū diuinū:qꝛ v̄bū
noſtrum in mente multiplicať. Quot em̄ ſunt
ibi ↄcept⁹ ipfecti vel formati:tot ſunt ibi ver
ba. In deo aūt vnicū eſt v̄bū:qꝛ nō pōt eē ibi
niſi vnic⁹ cōcept⁹ pfectiſſim⁹. Itē verbū in no
bis eſt accidēs ⁊ qđ trāſiēs:qꝛ nō ſemp actu
itelligim⁹. Sꝫ in deo eſt quēdā ſuba diuina:
que nō patiť admixtionē alicui⁹ accidentis ſeu
cuiuſcūqꝫ extranee nature.⁊ eſt v̄bū qđ ſem-
per actu pmanet ⁊ eternū. Tertiū videndū
eſt qualiť pprietas filiatiōis in verbo diuino
repiť. Ad qđ ſciendū eſt ꝙ de rōne filiatiōis
pprie dicte eſt ꝙ ſit ibi pceſſus viuentis a vi-
uente ſm rōnē ſimilitudis i idētitate nature ſal
tem ſpecifica:vel in aliquo ppinquo gñe.vt de
claratū eſt fructu.v.c.iij.pſentis opis. Et qꝛ
v̄bū in diuinis poniť diſtinctū pſonalr̄ a p̄n-
cipio a quo pcedit:ↄñter oꝫ dicere ꝙ in ipſo
pfecte inueniať rō filiatiōis:qꝛ neceſſario p
cedit ſicut viuēs a viuēte:⁊ in idētitate natu
re nō ſolū ſpecifica:ſꝫ etiā numerali.⁊ pcedit
etiā ſm rōnem ſimilitudis:qꝛ de rōne verbi eſt
ꝙ ſit pfecta ſimilitudo illi⁹ cui⁹ eſt verbū.⁊ ideo
verbū in diuinis ⁊ fili⁹ idē ſunt p oēm modū.
Iđ Aug.in.vij.lib.de trini.ait. Verbū ſolus
fili⁹ accipiť:⁊ in eo loco dr̄ verbū quo filius.
De quo v̄bo idē dicit Aug.xij.lib.de trini.ꝙ
ipſa pprietas filij pſonalis diuerſis noīb⁹ ſi-
gnificať ad exprimendā diuerſimode pfectio
nē ei⁹. Ut em̄ oſtendať pr̄i naturalis:dr̄ fili⁹.
Ut oñdať pr̄i p oia ſilis:dr̄ ſplēdor. Ut oſten
datur imaterialr̄ genit⁹:dr̄ verbū. Nā verbū
eſt ſecunda pſona in ſanctiſſima trinitate.

Qđ incarnatio terminatur ad ſolam perſonam verbi. Capl'm II

s Ecunda ↄcluſio dr̄ terminatio. In-
carnatio nāqꝫ terminať ad ſolā per
ſonā verbi:qꝛ pſona verbi ad incar
nationē inť ceteras pſonas diuinas fuit ma
gis idonea.ſiue loquamur de ipa incarnatiōe
in ſe.ſiue put ordinata eſt ad humani gñis re
demptionē. Si em̄ loquamur de ipa incarna-
tione in ſe:magis congruum fuit perſonā filij
incarnari ex triplici conuenientia.

Primo inquantū eſt imago
Scđo inquantū eſt verbū.
Tertio inquantū eſt fili⁹.

Primo ↄueniens fuit vt ſola pſona verbi
incarnareť inquantū eſt imago.qꝛ hō aſſum-
ptibilis erat rōne dignitatis imagis. Et qꝛ fi-
li⁹ eſt imago pr̄is:magis ↄueniēs erat pſonā fi
lij aſſumere creaturā. Scđo fuit magis ↄue
niēs inquātū eſt v̄bū. Nā qꝛ fili⁹ dei eſt verbū
pr̄is:ſic pcedit ab ipo vt pr̄ ſe manifeſtet per
ipꝫ. Et iđ ſicut ad interiōis manifeſtationē ver
bū itellectuale copulať voci ſenſibili:ſic ad di-
uinitatis reuelationē v̄bū pr̄is ↄgruū fuit vni-
ri carni. Tertio fuit ↄueniēs:qꝛ fili⁹. Nā fi
li⁹ ſol⁹ ē genit⁹ ab eterno. Et ſic ↄgruebat eū
carnē aſſumere:vt eēt de gñe hoim ⁊ ita fili⁹
hoīs. Iđ decebat ipm magis incarnari qꝫ pr̄eꝫ
vel ſpm̄ſctm̄. Et hoc eſt qđ dicit Aug.lib.de
trini.quē allegat magr̄ ſen.di.i.lib.iij. Dei fi-
li⁹ nō qſiuit niſi mr̄em in terris:qꝛ iā habebat
pr̄em in celis. Inſup ſi loquamur de incar-
natiōe p cōpationē ad hūani gñis redēptio-
nē:magis ↄueniēs fuit filiū incarnari qꝫ pr̄em

⁊ ſpũ ſctm̃. Et hoc apparet ſi cõſiderem⁹ ho-
minis lapſuꝫ: reparandi modũ: ⁊ reparatiõis
fructũ. Primo ſi cõſideremus hois lapſum
Uidemus ꝙ lapſus fuit appetendo dei ſilitu
dinẽ ⁊ equalitatẽ: que ꝓprie filio attribuitur.
ı deo quaſi directe ꝯ filiũ peccauit. Hoc eſt qđ
dicit Anſelmus li. Cur deus hõ. Homo pro q̊
erat orator⁹ ⁊ diabol⁹ quẽ erat expugnatu-
rus: ambo falſam dei ſimilitudinẽ preſumpſe
rũt. Uñ ſpecialius aduerſus filiũ peccauerũt.
Scđo ſi cõſideremus modũ reparationis
filio incarnari cõueniẽs fuit. Reparati eñ ſu
mus per mediatoris obedientiã ⁊ ſupplicatio
nẽ: qđ magis filio ꝙ alij cõpetit. Unde Anſel
mus li. Cur de⁹ hõ. Cõuenientius ſonat filiuꝫ
ſupplicare patri ꝙ aliã perſonã. Tertio ſi
cõſideremus reparationis fructũ: incarnatio
ad hoc facta eſt vt ſimus dei filij. Si ergo po
ſterius ꝑ illud habet reduci qđ eſt prius in eo
dẽ genere: cõgruũ fuit vt filij efficeremur per
illũ qui eſt filius naturalis. Unde Augu. iij. li.
de trini. ait. Ut hõ ex deo naſceref, ꝑmo ex ip
ſo natus eſt de⁹. Oportuit eñ vt ꝑ eũ efficere
mur filij adoptiui: q̃ eſt filius naturalis. Nec
Boñ. di. i. tertij libri ar. ij. q. iij. Alex. in. iij. q. ij
mẽ. v. ar. i. ⁊ Tho. in. iij. ꝑte ſume. q. iij. ar. viij.

Qđ nulla ꝑſona incarnari potuit niſi per-
ſona filij. Caplm. III

T Ertia ꝯcluſio dicif extẽſiõis. In qua
non immerito querũt doctores ſi alia ꝑ-
ſona a filio. ſ. patris vel ſpũſſcti potuit
ſe extendere ad poſſibilitatẽ incarnatiõis. Et
ad hoc ẜm doctrinã Boñ. di. i. tertij libri. ar. i.
q. iiij. dixerũt quidã ꝙ nulla ꝑſona incarnari
potuit niſi ꝑſona verbi. Qđ ꝓbãt triplici rõe

Pria rõ eſt ꝑꝑ ꝑſonaꝝ ordinationẽ.
Scđa rõ eſt ꝑꝑ ꝑſonaꝝ cõditionẽ.
Tertia rõ eſt ꝑꝑ oppoſitoꝝ diſtinctionẽ.

Prima rõ eſt ꝑꝑ ꝑſonaꝝ ordinationẽ. Ita
eñ ordinate ſunt ꝑſone diuine: vt nulla ı eis
ſit admixta cõfuſio. Sed ſi alia ꝑſona incarna
ref: naſceref quedã cõfuſio trinitatis: qꝛ plu-
res filij in trinitate dicerenf. Secunda ra-
tio eſt ꝓpter ꝑſonarũ diuinarũ cõditionẽ: q̄
talis eſt: vt vna ꝑſona ſit alteri ſimilis ⁊ equa
lis. Si ergo incarnaref vel pater vel ſpũſſan-
ctus: naſceref ſcilicet quedã equalitatis dimi
nutio: dum duo filij eſſent in diuinitate: quoꝝ
vnus haberet excellentiorẽ natiuitatẽ altero.
Tertia ratio eſt propter oppoſitorũ diſtin-
ctionẽ. Debent nanqꝫ oppoſita eſſe diſtincta.
Si autẽ alia perſona a filio incarnaretur: na-
ſceretur quedã oppoſitorũ indiſtinctio: qꝛ
tunc ibi eſſent due perſone: quarũ quelibet ge
nita ⁊ filius diceref: vł vnus ⁊ idẽ filius geni
tus ⁊ ingenitus diceref: ſi pater incarnaref.
Et ideo qui volunt hãc poſitionẽ tenere dixe-
runt ꝙ nulla alia ꝑſona niſi filij poterat incar-
nari: nõ propter defectuꝫ ſed ꝓpter dignitatẽ
potẽtie: que nõ admittit aliqđ indecens circa
opus ſuũ. Sed dñs Boñ. dicit ꝙ pater ⁊ ſpũſ
ſanctus potuiſſent incarnari abſqꝫ aliqua re-
pugnantia. Potuiſſent eñ formare corpus
quod ſibi vnirent de genere humano nõ per
viam generatõis: ſicut formauit corpus Eue:
que nõ dicif eſſe filia Ade. Preterea dato ꝙ
alia perſona aſſumpſiſſet carnẽ de virgine ſi
cut aſſumpſit verbũ: adhuc ibi nõ eſſet cõfu
ſio nec equalitatis diminutio ẜm rem: quia et
hoc nulla fieret tranſmutatio circa perſonas
diuinas. Nulla eñ eſt cõfuſio quando nos cre
dimus ꝙ vnus ⁊ idem eſt temporalis ⁊ eter-
nus: imortalis ⁊ mortuus. Nullũ etiã ẽ incõ-
ueniens cuꝫ dicimus filiũ eſſe equalem patri
⁊ minorẽ pře ẜm naturarũ dualitatẽ. Suffici
at itaqꝫ nobis ꝙ filius ẽ incarnat⁹ nõ impfe
cte nõ diminute: quinĩmo cũ oĩbus requiſitis
ad ſalutẽ ⁊ redemptionẽ noſtrã. Ipſum ergo
audiam⁹: ipm imitemur qui pro nobis in mũ
dũ venire dignat⁹ eſt. q̃ ſemꝑ paratũ ſe offert
ad nos ſaluandum qui eſt benedictus ⁊ cete-
ra. Amen.

Feria quinta poſt ſcđam dñicam aduẽtus
ꝯtra iudeos: q̃ dicũt xp̃m eẽ ventură.

Sermo. XII

Jeſus veniſſe viſus eſt. Fructus. XII

B Eatus qui non fue-

rit. ⁊c̃. vbi. ſ. Generatio peruerſa
iudeoꝝ hodierna die per totũ orbẽ
terrarũ diſperſa ⁊ diſſeminata in xp̃o ſcanda-
lizatur. qꝛ per ipſos de xp̃o dulciſſimo ⁊ ieſu
noſtro negaf quod ꝑ nos predicaf. Dicuntqꝫ
eũ venturũ: quẽ veniſſe oĩno clarũ eſt. Quib⁹
tanto fortius viriliter eſt reſiſtendũ: q̃to ipis
fides maior exhiberi poſſet: qꝛ ad eos de xp̃o
facta eſt reuelatio. Habẽt eñ xp̃i ꝓphetaruꝫ
documenta ⁊ ſctõꝝ patrũ exempla in ſcriptu-
ris veteris teſtamẽti: q̃rũ ſenſuꝫ peruertẽtes
facile ignorãtibus ꝑſuadẽt qđ volũt. Idcirco
in pñti ſermone ꝯtra iudeos dicturi ſumus de
xp̃i aduẽtu ĩ mũdũ ſiue in carnẽ: cui⁹ tp̃s ꝑte
ritũ eſt ⁊ nõ futurũ. Dicemuſqꝫ ꝓ hac veritate
ſub vno fructu. ſ. Jhs veniſſe viſus eſt. Ad cu
ius declarationem tres concluſiones erunt
pertractande.

Prima concluſio dicitur iudeorum diſꝑſio
ſiue captiuitas.
Secunda concluſio dr̃ eccleſie ſtabilitas.
Tertia concluſio dr̃ miraculorum claritas.

Qđ iudeoꝝ diſperſione ſeu captiuitate ꝓ-
batur xp̃m veniſſe. Caplm I

P Rima cõcluſio dicif iudeoꝝ diſꝑſio
ſeu captiuitas. Nam mille ⁊ q̃drin-
gentis. ⁊. xxiiij. annis iudei diſperſi
vaganf ꝑ omnes natiões mũdi. Non habẽt
ciuitatẽ: non templũ: nõ regnũ: nec aliquam
amplius dignitatẽ. Certe ſi eos interrogare
voluerimus cur tanto tempe ſeuit ira dei cõ
tra eos: neſciũt reſpõdere: niſi quia xp̃m in le
ge ꝓmiſſum ſuſcipe noluerũt: q̃nimmo perſe
cuti ſunt eum vſqꝫ ad cõdemnationẽ mortis
Sed ꝓphetia patriarche iacob Gen eſ. xlix.
ſatis autẽtice manifeſtat xp̃m veniſſe: conte-
ſtans tunc naſciturũ euꝫ: quãdo iudeis rega
le ſceptrũ deficeret. Ait eñ. Non auferef ſcep
trum de iuda: ⁊ dux de femore eius: donec
veniat qui mittendus eſt: ⁊ ipſe erit expe-
ctatio gentium. Uerũtamen aliq̃ iudei dicũt
ꝙ hec auctoritas non intelligif de xp̃o: ſꝫ de
nabuchodonoſor rege babylonis: qui miſſus
eſt ex ordinatione diuina contra hierlm ꝓpť
peccata populi. vt habef. iiij. Reg. xxv. et ex
tunc defecit regnũ iudeoꝝ: qꝛ nabuchodono
ſor cepit Sedechiam regem ⁊ filios ſuos co
ram eo occidit: ⁊ oculos ipſius effodit: vinxitqꝫ
eum catenis: ⁊ adduxit in babylonẽ. nec poſt
ea aliquis de eius ſtirpe regnauit. Quibus re
ſpondet Nico. de lira ꝙ hoc eſt falſum: qꝛ poſt
captiuitatẽ babylonicã iudei habuerũt duces
⁊ ꝓncipes. ſicut pꝫ đ zorobabel. Eſdre. iij. Et
de Neemia Eſdre ꝑ totum. ⁊ de Machabeis
vt habef in libris Machabeoꝝ. Habuerunt
etiã reges: quia iohãnes hircanus filius Si
monis machabei impoſuit ſibi diadema re-
gni. Et extunc regnauerũt filij vſqꝫ ad Hero
deꝫ. Auguſtinus aũt. xviij. li. de ci. dei. c. xlv.
dicit ꝙ ꝓmus poſt babylonicã captiuitatem
rex fuit Ariſtobolus. Prim⁹ apud iudeos ari
ſtobolus aſſumpto diademate ⁊ rex ⁊ põtifex
fact⁹ ẽ. Nã ãtea nõ reges: ſꝫ ꝓncipes ⁊ duces
hũert. Huic ariſtobolo ſucceſſit alexãđ. et ipe
rex ⁊ põtifex. Poſt hũc vxor Alex. regina iude
oꝝ fuit cuius tempe mala ſũt eos ſecuta gra-
uiora. Nam filij huius alexandri Ariſtobo-
lus ⁊ hircanus inter ſe de imperio dimicãtes
vires aduerſus iſraeliticam gentem prouoca
uerunt romanas. Hyrcanus nãqꝫ a romanis
contra fratrem popoſcit auxilium. Uenitqꝫ
Pompeius preclariſſimus ꝓnceps: qui iude
am cum exercitu ingreſſus: ciuitatem cepit:
templum reſerauit non deuotione ſupplicis
ſed iure victoris. Et ad ſancta ſanctorũ: quo
niſi ſacerdotem ſummum intrare licebat: nõ
vt venerator: ſed vt ꝓphanator acceſſit. Cõ-
firmatoqꝫ Hyrcani pontificatu: ⁊ ſubiugata
gente impoſito cuſtode antipatre vinctum ſe
cum Ariſtobolum ducit. Et extunc iudei tri-
butarij romanoꝝ eſſe ceperunt. Hoc idẽ dicit
Chryſoſtomus ⁊ Eutropius libro ſexto. De-
inde poſt paucos ãnos herodem alienigenã
habuerunt: quo regnãte natus eſt chriſtus.
De quo herode dicit Euſebius ꝓmo libro ec-
cleſiaſtice hiſtorie. ⁊ Joſephus. xxvij. antiqui
tatum lib. ꝙ ex idumeorum gente paternum
genus: arabum vero materni ſanguinis ori-
ginem duxit: qui a romanis iudeoꝝ regnum
ſibi concedi fecit. In quo cuꝫ eſſet ſubleuatus
mox in ſuperbiam erupit: ac iudeis plurima
mala intulit. Nam ⁊ pontifices non iam ẜm
generis ordinem cõſtituebat: ſed ignobilib⁹
quibuſdam permittebat ſacerdotia: ſacrataꝫ
etiam veſtem ſummi pontificis obcluſam ſi-
gnaculo tenuit: nõ permiſſo alterius poteſta-
ti vſu eius. Cum etiam videret ꝙ generis
iudeorum nobilium indicia: ſi permanerent
offuſcationis ſibi plurimum inferrent: quare
ignobilitatis ſue cõſcientia exagitat⁹ omnes
libros in quibus cõſtructio generis habebaf
iuſſit incendi: eſtimans ſe nobilem videri poſ
ſe ſi nouitius eſſet aduena iſraelitici generis
nullis conſcriptionũ faſtibus vrgeret. Uerũ
fuere tunc pauci diligẽtes et ſtudioſi viri: qui
vel deſcriptos ex parte aliq̃ huiuſmodi libros
haberent domi: vel etiam memorie habite or
dinem proſapie retinerẽt. Ecce iam ꝙ iudei
confiteri cogunf ẜm propheticam promiſſio
nem chriſtum iam aduteniſſe: qui duꝫ fuerint
interrogati: vbi ſunt illi ſanctiſſimi patres iſ-
raelitici populi protectores ⁊ defenſores xp̃ꝫ
veniſſe confiteri coguntur. Ubi ergo o iudei
Moyſes qui populum captiuuꝫ dei virtute
ex egypto de manu Pharaonis eduxit et li-
berauit. Exodi. xij. capitulo. Ubi Joſue ſub
quo illa tria magna miracula oſtendit deus.
Primum quando iordanis fluuius aquis in
undatus liberum populum dei non ſorbuit.
Joſue tertio caplo. Secundũ quando clãgẽ
tibus ſacerdotibus hierico corruit. Joſue. vi.
capitulo. Tertium quando Joſue contra ho-
ſtes pugnante ſol vnius diei ſpacio ſtetit.
Joſue decimo capitulo. Ubi iudices illi for-

tiſſimi bellatores: qui populum dei de inimi-
cis ſuis viriliter defenderūt? Ubi Othoniel q̄
populū dei liberauit de manu regis ſyrie? Iu
dicū.iij.c. Ubi Aioth qui moabitas circiter de
cē milia oēs robuſtos ⁊ fortes ꝑcuſſit: Eglon
coꝝ rege in ſuo cenaculo interfecto? Judicum
eodē.c. Ubi Sangar filius anath.q̄ ꝑcuſſit de
philiſtijm ſexcētos viros ⁊ Iſrl' defēdit, eodē
c. Ubi Delbora ⁊ Barach q̄ barach credit vir
eiꝰ fuiſſe: ipſa tn̄ Delbora iſrl' libauit de ma-
nu Jabin regis aſor? Judicū.iiij.c. Ubi Gede
on: q̄ iſrael liberauit de manu Madian terro
re lāpadū ⁊ tubarū hoſtibus ſubito ꝑturbatis
alijs mutua cede cadētibꝰ: q̄buſdā v̄o in fugā
conuerſis? Judicū.vij.c. Ubi Abimelech filꝰ
Jheroboal de cōcubina natꝰ: qui ſeptuagin-
ta fratres ſuos de pr̄is vxoribꝰ om̄es preter
vnū Joathā q̄ minimꝰ abſcōditꝰ erat occidit
⁊ dn̄ium ppl'i violēter arripuit? Judicū.ix.c.
Ubi Tholadi Sachar, vbi Tholā Jahir Ga-
laadites? Ubi Jepte filius cuiuſdā meretricis
q̄ ſpuriꝰ a fratribꝰ fuit eiectꝰ, tādē neceſſitate
vrgēte ad p̄ncipatū vocatꝰ eſt: ⁊ ex voto filiā
imolauit: ſtultus in vouēdo: crudelis in ſoluē
do? Judicū.xi.c. Ubi abeſſan q̄ ſeptē ānis iſrl'
iudicauit? Ubi Abialon zabulonites? Ubi ab
don filꝰ Hellel Pharatonites: q̄ hūit.xl. filios
de q̄bus Judicū.xij.c. Ubi Sanſon fortis qui
leonē interfecit: philiſteos occidit ⁊ tot ⁊ tāta
fecit ꝯtra eos? Judicū.xv.c.⁊.xvi.c. Ubi Heli
⁊ Samnel ⁊ ceteri victorioſi duces ppl'i iude-
orū? Ubi reges illi potētiſſimi: q̄s prefecit eis
deus? Ubi Saul q̄ p̄mus regnauit in iſrl' ⁊ ex
volūtate dei vnctꝰ eſt i regē a Samuele ſacer
dote.i.Reg.xv.c. Ubi Dauid: q̄ ſcd̄us regna-
uit: q̄ ꝑmiſſiōe dei interfecit gigātē goliath: ⁊
demū ad paucos dies effectus eſt rex ſup po-
pulū iſrael.i.Reg.xvi. Ubi Salomon filꝰ eiꝰ
qui regnauit poſt dauid patrē ſuū.iij.Reg.iij
c. ⁊ dedit eis dn̄s ſapiētiā ⁊ prudentiā multā
nimis ⁊ latitudinē cordis quaſi arenā que eſt
in littore maris: ⁊ erat ſapiētior cūctis homi-
nibus: poſſidebatq; oia regna a flumine terre
philiſtijm vſq; ad terminū egypti.iij.Reg.iiij
c. Et edificauit domū dn̄i: ⁊ glorioſe regnauit
in vita ſua. Ubi roboam? vbi Abias? vbi Aſſa
vbi Joſaphat? vbi Joram? vbi Ochozias? vbi
Joas? vbi Amaſias? vbi Ozias? vbi Joathā?
vbi Achaz? vbi Ezechias? vbi Manaſſes? vbi
Amon? vbi ⁊ reliqui iudeorū reges: qui vt in
libris regum diffuſius notatur ſucceſſiue re-
gnauerūt cum virtute multa ⁊ victoria inimi
corū populi dei. Quid feciſtis o iudei? Quod
ſcelus commiſiſtis? cur dati e ſtis in oppro
brium gentium? ⁊ abiectionem cunctis genti
bus? Ubi Eſaias? vbi Hieremias? Ezechiel.
Daniel: Oſeas: Johel: Amos: Abdias: Jo-
nas: Micheas: Naū. Abacbuc: Sophoni-
as: Aggeus: zacharias: Malachias. Certe
nullus eſt qui aliquid propheti ʒet de aduen-
tu meſſie. quia iam venit. Ipſi autē iudei dan
ſerunt cor ſuum: ⁊ tam manifeſtiſſimis exem
plis apertiſſimiſq; experimentis credere no-
lunt.

☞ Qd̄ eccleſie ſtabilitate probat chriſtum iā veniſſe. Capl'm. II

S Ecunda concluſio dicitur eccleſie ſta-
bilitas. Nam a tempore xp̄i ſtabilis ⁊
firma permanſit: nec vlle vnq̄ tempe
ſtates: nō dico ſolūmodo hereticorū: ſed etiā
potentiſſimoꝝ tyrannoꝝ: potuerunt illā ſub-
mergere. Quod vtiq; fieri non poſſet niſi celi
tus defenderetur. Nec deus ita ſibi aſſiſteret
ſi mendaciter p̄dicaret xp̄m veniſſe. Quiſnam
explicet quot fuerūt imperatores Romani: q̄
xp̄ianum nomen delere conati ſunt: ⁊ eccleſi-
am dei duriſſimis cruciatibus ⁊ omni credul i
tate vexarunt? Nonnulli fuere qui dixerūt de
cem tantū perſecutiones eccleſiā paſſam. Unā
vero nouiſſimā ⁊ futurā eſſe dicunt ab anti-
xp̄o: quos tamen Auguſtinus improbat, lib.
xviij. de ciuita. dei. lij.c. vbi ait. Proinde nec il
lud quidē temere puto eſſe dicēdum ſiue cre-
dendū: qd̄ nonnullis viſum eſt vel videt nō
amplius eccleſiam paſſuram perſecutiones
vſq; ad tēpus antixp̄i q̄ꝫ q̄ iam paſſa eſt, id eſt
eſt decem ⁊ vndecima eademq; ſit nouiſſima
ab antixp̄o. Primam quippe computāt a Ne
rone. Secundam a Domitiano. Tertiā a Tra
iano. Quartam ab Antonino. Quintā a Se
uero. Sextam a Maximino. Septimam a
Decio. Octauam a Ualeriano. Nonam ab
Aureliano. Decimam a Diocletiano ⁊ Ma-
ximiano. Plagas enim egyptiorum q̄m decem
fuerunt: anteq̄ inde exire inciperet populus
dei: putant ad hunc intellectum eſſe referen-
das: vt nouiſſima antixp̄i perſecutio ſimilis
videatur vndecime plage egypti: qua dū ho-
ſtiliter perſequerent hebreos in mari rubro
populo dei per ſiccū tranſeūte perierunt. Sed
ego illa re geſta in egypto iſtas perſecutio-
nes prophetice ſignificatas non eſſe arbitror
quāuis ab eis qui hoc putant exquiſite et in-
denioſe illa ſingula his ſingulis comparata
videantur: non prophetico ſpiritu: ſed con-
iectura mentis humane: qua aliquādo ad ve-

rum peruenit: aliquādo fallit. Quid enim q̄
hoc ſentiunt dicturi ſunt de ꝑſecutione: qua
ip̄e dominus crucifixus eſt. In quo eam ſunt
numero poſituri. Si autem hac excepta eſti-
mant computandum tanq̄ ille numerande
ſint: que ad corpus ꝑtinent: non qua ipſum ca
put eſt appetitū ⁊ occiſum. Quid agent de il-
la que poſtea q̄ꝫ xp̄s aſcendit in celū hieroſo-
lymis facta eſt. vbi beatus ſtephanꝰ lapida-
tus ē? vbi iacobꝰ frater ioh̄is gladio trucida-
tus eſt? vbi apoſtolus petrus vt occideret in
cluſus eſt: ⁊ ꝑ angelū liberatus? vbi fugati et
diſperſi de hieroſolymis fratres? vbi Saulꝰ q̄
poſtea paulus apoſtolus factus eſt vaſtabat
eccl'iam: vbi ip̄e quoq; iam fidem quā ꝑſeque
batur euangelizās: qualia faciebat eſt paſſus
ſiue per iudeam: ſiue ꝑ alias gētes quacūq;
xp̄m ferue ntiſſime p̄dicabat? Cur ergo eis a
nerone videt ordiendū: cum ad neronis tem
pora inter atrociſſimas ꝑſecutiones. de q̄bus
nimis longū eſt cuncta dicere eccl'ia creſcen-
do ꝑuenerit. Hec Aug. qui in p̄miſſis verbis
docet eccl'iam dei nō niſi inter turbines ⁊ cō-
quaſſatōnes varias floruiſſe. Et illud ꝑfecto
mirabile vnicuiq; eſſe debet q̄ꝫ imꝑatores ro
mani: quibus mūdus olim reſiſtere nō potu-
it: ⁊ totum terrarū orbem ſue iuriſdictioni ſub
iecerunt: non valuerūt cultū dei delere de ſra
quem nullus defendit armis: nec pecunia: nō
deniq; humanis fauoribus: quinimo cū im-
portuna ꝑſecutione victores eſſe deberēt: ip̄i
ita victi ſunt vt in vrbe collocaret ſedes eccle
ſie ſancte dei. O admirabilis virtus ieſu xp̄i
crucifixi. O incogitabilis potentia xp̄i: q̄ mo
riens reſurgere voluit tertia die: vt ſtabiliret
eccl'iam eamq; firmaret ſicut ꝑmiſerat petro
Mat.xvi. Super hanc petrā. ſcʒ me chriſtum
edificabo eccl'iam meā: ⁊ porte inferi nō pre
ualebunt aduerſus eam. Ipſe eſt de q̄ daniel
expoſuit viſionē nabuchodonoſor: q̄ꝫ debebat
ſubijcere regnum romanoꝝ. Nā nabuchodo
noſor vt dr̄ Dan.ij. dixit. Uidi ſtatuā magnā
cuius caput ex optimo auro erat: pectꝰ ⁊ bra
chia ex argento: venter ⁊ femora ex ere: tibie
ferree. Et poſt ſequit q̄ꝫ abſciſus eſt lapis de
monte ſine manibus: ⁊ ꝑcuſſit ſtatuam in pe
dibus eiꝰ: ⁊ cōminuit eos. Per ſtatuam deſi-
gnant quattuor regna. Primum eſt regnum
chaldeorum: quod deſignat ꝑ caput aureum
ſicut ip̄e daniel exponit. Secundū eſt regnum
perſarum quod deſignat per argētum: quod
ſubiecit ſibi regnum chaldeorum. Deſignatur
autē per argentum. vt dicit Nicolaus de lira
quia in illo regno multum vacabant ſapien-
tie ⁊ eloquētie: que ſignificant per claritatem
argenti ⁊ eius ſonoritatem. Et quia regnum
medorū ⁊ perſarum p̄mo fuerunt duo regna
⁊ in vno regnabat Darius: ⁊ in alio Cyrus:
ideo ſignata fuerūt per illa duo brachia. Ue-
rūtamen quia fuerunt cōiuncta ſimul tempe
Cyri: mortuo Dario: illa duo brachia erāt cō
iuncta in pectore vno. Tertium eſt regnum
grecorum. quod ſubiecit ſibi regnū perſarum
tempore Alexandri magni. Deſignat autem
per es propter ſonoritatem grece eloquentie:
quia es inter alia metalla eſt magis ſonorū.
Quartum eſt regnum romanorū: quod deſi-
gnatur per ferrum: quia ſubiecit ſibi regnum
grecorum ⁊ omnia regna mūdi: ſicut ferrum
domat omnia alia metalla. Per lapidem aūt
abſciſum ſine manibus deſignatur chriſtus:
qui eſt natus de virgine ſine manibus com-
plectentium: que v̄go deſignat per montem
propter excellentiā vite. Cui xp̄o ſubijciendū
erat regnum romanoꝝ. Quod impletum fuit
tempore Conſtantini: qui a beato Silueſtro
baptizatus romanum imperium chriſto ſub
iecit. Ex quibus omnibus conuincuntur iu-
dei: vt velint nolint dicant chriſtum veniſſe:
quem tamen impie negant abſq; vlla ratio-
nabili cauſa ⁊c.

Qd̄ chriſtum veniſſe probatur claritate miraculorum. Capl'm III

T Ertia concluſio dicitur miraculorum
claritas. Conſtat nāq; veniſſe xp̄m
quia ante aduentum eius multa mi
racula facta ſunt in veteri lege. Nunc v̄o illa
fieri tantum videntur in chriſtiana religione
v̄tute domini noſtri ieſu chriſti. Quāta enim
fuerint illa ſigna olim exhibita. patet in ſcri-
pturis veteris teſtamenti. Ibi quidem vt Au-
guſtinus teſtat libro.x. de ciui. dei. cap̄. viij.
reperiemus qualiter abrae ex ſterili vxore da
tus eſt filius: etiam ip̄a ſeneſcente. Geñ.xxi.
Ibi vxor Loth in ſtatuam ſalis conuertitur:
quia ſupernum p̄ceptum cōtempſit. Geneſ.
xix. Ibi i liberatōe populi de egypto: colūna
ignis per noctem: ⁊ nubis per diem iter p̄be-
bat iſraelitico populo. Exodi.xiij. Ibi apertum
mare rubrum oſtendit: ⁊ filij iſrael ꝑ ſiccum
tranſeūtes, egyptij vero in medijs fluctibꝰ in
uoluunt. Exo.xiiij. Ibi marath fluuius ama
riſſimus immiſſo ligno dulcificatur. Exodi
xv. Ibi manna paratur patribus in deſerto.
Exo.xvi. Sed quid omnia numerare tenta-
mus: cum breuis ſermo illa explicare negāt.

Non negant ipſi iudei que dicimus:ſ; rñdere
nolunt cur tot ſigna ⁊ ꝟtutes defecerunt. Ne
gant aũt ꝙ in noſtra fide nũc tales ꝟtutes et
multo maiores inueniant. Nos aũt qui xpia
ni ſumus de dño ieſu xpo autētice legimus:
ꝙ miracula multa fecit curādo infirmos: ob
ſeſſos a demonibus liberando: illuminando
cecos: mũdando leproſos: ⁊ quod maius eſt
mortuos reſuſcitando, vt dictũ eſt fructu. viij
pñtis operis. Et non ſoluʒ in creaturis rõna
bilib⁹ vident hec ſigna: ſed etiā in inſenſibili
bus elementis. Hinc eſt ꝙ Grego. in omelia
epiphanie ait. Omnia elementa auctorē ſuũ
veniſſe teſtata ſunt. Ut em̃ de his quaſi q̃daʒ
vſu humano loquar. deũ hunc celi eſſe cogno
uerunt: quia ꝓtinus ſtellam miſerunt. Mare
cognouit: quia ſub eius plantis ſe calcabile p̄
buit. Terra cognouit: quia eo moriēte contre
muit. Sol cognouit: quia lucis ſue radios ab
ſcondit. Saxa ⁊ parietes cognouerunt. quia
tempe mortis eius ſciſſa ſunt. Infern⁹ cogno
uit: q̄a hos quos tenebat mortuos reddidit
Et tamen hunc quē deum omnia elemēta in
ſenſibilia aſſerũt: adhuc infideliũ iudeoꝝ cor
da deum minime eſſe cognoſcũt ⁊ duriora ſa
xis ad pniam ſcindi nolũt: eumq; cõfiteri ab-
negant: quem elemēta vt diximus: aut ſignis
aut ſciſſionibus deũ clamāt. hec ille. Nec ipſe
xp̄s tm̃ iſta miracula fecit: ſed in eius ꝟtute
⁊ nomine in eccl'ia vſq; in hodiernum diem
multipl'r fiunt. ſicut pʒ in apl'is in martyrib⁹
in ꝟginibus ⁊ in cõfeſſoribus. De q̄bus oib⁹
tāta dici poſſunt ꝙ vix aliquis illa queat aut
legere aut audire. Ueruntamen illud vnum
eſt miraculũ miraculoꝝ oim clariſſimũ ac mi
rabiliſſimũ ꝙ mũdus tot⁹ ꝑ apl'os in chriſtũ
crediderit. Nec fuerunt ruſtici ſimplices vul-
gares ⁊ idiote q̄ in xp̄m crediderũt: ſ; viri lit-
terati: docti: periti: ph̄i: oratores: ꝓncipes: re
ges: ⁊ impatores. Unde Auguſtinus. xxij. li.
de ciui. dei. c. v. dicit. Iam ergo tria ſunt icre-
dibilia que tñ facta ſunt. Incredibile eſt xp̄m
reſurrexiſſe in carne ⁊ in celum aſcēdiſſe cum
carne. Incredibile eſt mundũ rem tam incre-
dibilem credidiſſe. Et incredibile eſt homīes
ignobiles infimos pauciſſimos impitos reʒ
tam incredibilē taʒ efficaciter mũdo. ⁊ in illo
etiam doctis ꝑſuadere potuiſſe. Horũ trium
incredibiliũ p̄mũ nolunt iſti cũ q̄bus agimus
credere. Scdm coguntur cernere: qd̄ tamē nõ
inueniũt. vnde ſit factũ ſi non credũt tertiuʒ.
Certe reſurrectio xp̄i ⁊ in celuʒ cũ carne cum
qua reſurrexit aſcenſio toto mũdo iaʒ p̄dicat
⁊ credit. Si credibilis non eſt: vñ toto terra-
rum orbe iam credita eſt. Sed multi nobiles
ſublimes ⁊ docti etiā ſe vidiſſe dixerunt: ⁊ qd̄
viderunt diffamare curarũt: eis mundũ cre-
didiſſe non mirũ eſt. Sed iſtos adhuc crede-
re nolle perdurũ eſt. Si aũt vt verum ē pauc̄
obſcuris minimis ⁊ indoctis ea ſe vidiſſe dicē-
tibus ⁊ ſcribētibus credidit mũdus: cur pauci
obſtinatiſſimi qui remanſerũt ipſi mundo iā
credēti adhuc uſq; nõ credũt? Qui propterea
numero exiguo ignobiliũ infimoꝝ impitorũ
hoim credidit: quia in tam cõtemptibilib⁹ te-
ſtibus multo mirabilius diuinitas ſeipa̅ per
ſuaſit. Eloquia nāq; perſuadentiũ q̄ dicebāt
mira fuerũt facta nõ verba. Qui em̃ xp̄m in
carne reſurrexiſſe ⁊ cum illa ad celũ aſcēdiſſe
non viderant. id ſe vidiſſe narrantibus non
loquētibus tantũ: ſed etiam mirifica facienti
bus ſigna credebāt. Homines quippe quos
vnius vel vt multũ duarum linguarum fuiſſe
nouerant: repente linguis omniũ gentium lo
quentes mirabil'r audiebāt. Claudũ ab vbe-
ribus matris: ad eoꝝ verbuʒ ꝓ xp̄i noīe poſt
quadraginta annos incolumē cõſtitiſſe. Su
daria de corporibus eoꝝ ablata ſanandis lan-
guentibus ꝓfuiſſe: ⁊ in via qua fuerant tranſi-
turi poſitos in ordine innumerabiles morbis
varijs laborātes vt ambulantiũ ſup eos vm
bra tranſiret cõtinuo ſalutem ſolere reciperet.
⁊ alia multa ſtupēda in xp̄i nomine ꝑ eos fa
cta ſunt ſigna. Poſtremo etiā mortuos reſur
rexiſſe cernebant. Que ſi vt legunt geſta eſſe
cõcedunt ecce tot incredibilia tribus illis icre
dibilibus addimus. Et vt credat vnũ incre-
dibile: qd̄ de carnis reſurrectõe atq; in celum
aſcēſione dicit multoꝝ incredibiliũ teſtimo-
nia tanta cõgerimus ⁊ nõdũ ad credendũ ab
horrenda duritia incredulos flectim⁹. Si vo
per apoſtolos xp̄i: vt eis crederet reſurrectio-
nem atq; aſcenſionem predicantibus chriſti
etiam iſta miracula facta eſſe non credunt.
hoc nobis vnum grande miraculuʒ ſufficit:
quod iam terrarũ orbis ſine vllis miraculis
credidit. Hec Auguſtinus. Confundantur er
go iudei duri qui chriſtianā fidē impugnant
qui chriſtum veniſſe negant: quem vt predi-
ximus tot quotidiana miracula declarant ⁊
manifeſtant. O iudei olim a deo predilecti ⁊
modo dati in opprobriũ gentium reuertimi-
ni reuertimini: deponite veſtram duritiem.
Currite ad chriſtum deſideratum: qui iaʒ ve
nit manſuetus: qui eſt benedictus in ſecula
ſeculorum. Amen.

Feria ſexta poſt ſecundā dñicā aduent⁹: de
fide firmat q̄ debem⁹ xp̄m cog̃ſcē. Ser. XIII
Ieſus fide cognoſcitur. Fructus XIII.

Beatus qui non fue
rit ⁊c. vbi. s̄. Magna eſt multitu
do ⁊ numer⁹ pene incredibilis eo-
rũ qui eterno bono priuant: q̄m in xp̄m crede
re nolunt. cũ tñ vt apl's docet ad Heb. xi. ſine
fide impoſſibile eſt placere deo. Ipa̅ nanq; eſt
que intellectũ illuminat: menti veritatē reſe-
rat: ⁊ aiam ducit ad noticiā eoꝝ que neceſſa-
rio ſunt cognoſcenda ꝓ obtinenda ſalute. Et
q̄m qui ſine fide viuit vel in aliquo articulo fi
dei dubitat: vt notat ex̄ de hereticis. c. i. infide
lis ſimpl'r eſt. Idcirco in preſenti ſermone di
cturi ſum⁹ contra eos qui fide integra carent
⁊ in xp̄o ſcandalizant. Pro quib⁹ ponemus
fructũ qui eſt. Ieſus fide cognoſcit. Ad quod
plene itelligendũ tres ꝯcl'ones erũt notāde.

Prima ꝯcl'o dr̃ puitas
Scda ꝯcl'o dr̃ ſublimitas
Tertia ꝯcl'o dr̃ ſupioritas.

Qd̄ proprio ingenio xp̄m cognoſcere non
poſſumus. Caplm I

Prima concluſio dicit paruitas. In
qua ſcire debem⁹ ꝙ xp̄m per fidē co-
gnoſcere poſſumus: ingenio autē ꝓ-
prio nequaq̄. q: intellect⁹ rõnalis creature ꝑ
ſemetipm̄ ad talē noticiā extendere ſe mini-
me valet. Niſi diceremus ſm eos qui fatui ſũt
ꝙ intellect⁹ noſter intelligit oia: qd̄ eſt falſuʒ
Et falſitas iſta hri põt ſi cõſideret ꝙ triplex
eſt intellectus.

Prim⁹ eſt intellect⁹ diuin⁹
Scds eſt intellect⁹ angelic⁹
Terti⁹ eſt intellect⁹ human⁹.

Primus intellectus eſt diuinus, de quo di
cit Scotus diſt. ij. primi lib. ꝙ eſt infinitus ⁊
cognoſcit quodcũq; intelligibile perfectiſſime
quantũ eſt intelligibile in ſe: ⁊ vnico actu in-
telligendi intelligit ſemetipm̄ ⁊ oia. Qd̄ etiā
late declarat ſanctus Thomas libro primo cõ
tra gentiles. c. xxiiij. Et quia eſſe dei eſt infini
tũ: ipſe ſolus ſe infinite intelligit. Secũdus
intellectus eſt angelicus, de quo dicit Diony.
in libro de diuinis noibus: ꝙ eſt deiformis.
Quod ideo dicitur ſm Boñ. in. ij. diſt. iij. pte
ij. ar. ij. q. ij. ad primũ arg. non quia habet dei
formitatē quā habet intellectus glorioſus ꝑ
aſſimilationē que eſt in ſtatu perfecto: ſ; quia
ſine ſuſceptione ſpecierũ per illud quod habet
in ſe actu cognoſcit. Et ob hoc angelus natu-
rali cognitione diuinam eſſentiam videre nõ
potuit i claritate ſua. Tum quia hec cognitio
eſt primũ premium: quo habito mens create
quieſcit tanq̄ beata ⁊ perfecta. ſm illud Ioh.
xvij. Hec eſt vita eterna vt cognoſcant te ſo-
lum deũ verũ. Angelus aũt non erat per natu
ram beatus: ideo hoc premiũ non obtinuiſ-
ſet niſi gratuita dei influentia. Tum quia di-
uina lux propter ſui eminentiā eſt inacceſſibi-
lis virib⁹ ois create nature. ⁊ ideo ꝑ quandā
benignitatis ꝯdeſcenſionē facit ſe cognoſci: ita
ꝙ in illa cognitione cognoſcēs multo pl⁹ aga
tur q̄ agat. Illa aũt ꝯdeſcēſio bonitatis q̄d gra
tuitũ dicit: ſ; cõſtat ꝙ nõ dicit diuine eſſentie
humiliationē: q: nõ põt minorari: ſed dicit ali-
cuius radij gratuitā immiſſionē: ꝓpter quam
anima clare cognoſcit cũ eſt imiſſio abundā-
tia ſicut eſt in gloria. Tum etiā non vidit an-
gelus naturali cognitione diuinā eſſentiam:
quia proximior eſt deo anima habens grām:
q̄ ſit angelus habens ſola naturalia. Anima
vero exuta cũ grā nõ poteſt aſpicere lucē ſum
mam niſi adiuuetur per gl'iam. ſicut patet de
his qui fuerunt in limbo: ⁊ de alijs qui ſunt in
purgatorio. A fortiori ergo nec angelus ha-
bet cognitionē de diuina eſſentia per naturā:
ſed cognouit deũ tunc in puris naturalib⁹ cõ-
ſtitutus per ſpeculũ clarũ ⁊ per veſtigiũ. Hec
Boñ. in ſcdo. Ubi oſtenditur limitatio intel-
lectus angelici: quia non extendit ſe ad intel-
ligendum eſſentiā diuinā eo modo quo intel
ligit intellectus diuinus. Inſuper etiā in gl'ia
vnus angelus magis intelligit q̄ alius. q: vt
vult Diony. libro de angelica hierar. diuine re
uelationes fiunt a deo īmediate ipſi ſeraphin
illas vero cõmunicat cherubin: ⁊ ſic ſm ordi-
nem ſuperiores inferioribus reuelant. Ter
tius intellectus dicitur humanus: qui longe ī
ferior eſt intellectu angelico. quia cognoſcit
res in tpe ⁊ cũ diſcurſu ratiocinando. qui tñ
non eſt equalis in omnibus rõne vtentibus.
quia quod vnus ſcit alter ignorat. nec etiam
aliquis ita eſt doct⁹ q̄n poſſit fieri doctior. ſm
illud Prouẽ. i. Audiens ſapiens ſapiētior erit
Unde refert Hiero. de Themiſtide ph̄o ſcri-
bens ad Nepotianũ. ꝙ cũ expletis. cxxvij. an
nis ad mortē appropinquaret: amare flebat
dicens ſe tũc e vita migrare: cũ aliquid ſcire ī-
ciperet. Quo exemplo monemur ꝙ non niſi
fatue exiſtimant quidaʒ ſe omnia ſcire. ⁊ illa
putant eſſe que ipſi intelligunt: ⁊ que non in-
telligunt: oino non eſſe. Iſti ſunt q̄ ſpũ ſupbie
⁊ preſumptionis decepti a veritate funt alie-

ni,qꝛ vt dicit Bern.ſup cantica, Supbo ocu
lo veritas nõ videt. Et Aug.vij. ꝯfeſſionũ ſe
metipm de tali errore redarguit dicendo. Tu
more meo ſeparabar a te: ⁊ nimis inflata fa-
cies claudebat oculos meos. Cum itaqꝫ oim
intellectus non ſint equales;oportet vt omẽs
fide inueniatur.

Qd ea que de xp̃o cognoſcunt ſunt ita ſub
limia ꝙ excedũt capacitatẽ humanã:ideo ne
ceſſe eſt ipm fide cognoſcere. Caplm II

S Ecunda cõcluſio dr ſublimitas. Ne-
ceſſe eſt eñ ieſuꝫ fide cognoſcere: qꝛ
ea que de ip̃o dicunt adeo ſunt ſubli
mia: vt hoĩs naturalẽ capacitateꝫ excedant.
Qd cõueniẽs eſſe oſtẽdit ſanctꝰ Tho.in p̃mo
ꝯtra gentiles.c.v.triplici rõne.

Primo rõne ordinatiõis
Scd̃o rõne vere cognitiõis
Tertio rõne delectatiõis.

Primo equideꝫ decens fuit hoĩbus ꝓponi
fide tenẽda ea que ſupra naturales animi vi-
res ſunt rõne ordinationis. Ordinamur eñ
ad altiꝰ bonũ ꝙ experiri in preſenti vita poſ-
ſumus. Ideo oportuit mente euocari in aliqd
altiꝰ ꝙ rõ nr̃a pertingere in preſenti poſſit: vt
ſic diſcamꝰ aliquid deſiderare ⁊ in illud ſtudio
tendere quod totũ ſtatũ p̃ſentis vite excedit.
⁊ hoc p̃cipue xp̃iane religioni cõpetit: que ſin
gulariter bona ſpiritualia ⁊ eterna ꝓmittit.

Scd̃o hoc ꝯueniẽs fuit rõne vere cognitio
nis ad dei ſcꝫ veriorem cognitionẽ habendã.
Tunc eñ ſolũ deũ in p̃ſenti vere cognoſcimꝰ
qñ ipm eſſe credimꝰ ſupra oẽ illud qd de deo
cogitari põt ab hoie: eo ꝙ naturalẽ hoĩs co-
gnitionẽ diuina ſubã excedit. Tertio illud
fuit cõueniens rõne delectatiõis. Noticia nã-
qꝫ diuinoꝝ eſt valde delectabilis. Vñ Ariſto.
x.ethicoꝝ.c.vij.cõtra Symonidẽ phm dicit.
ꝙ hõ ad diuina ⁊ imortalia tendere dꝫ q̃ntũ
põt. Hic Symonides dimittendam hoĩ dice
bat ſuperioꝝ cognitionẽ: ⁊ humanis rebꝰ in-
geniũ applicandũ: inquiens humana ſapere
hoiem ⁊ mortalẽ mortalia. Et.xi.de aĩalibus
Ariſto.dicit ꝙ q̃uis parũ ſit qd de ſubſtãtijs
ſupiorib9 p̃cipimꝰ: illud tñ modicũ eſt magis
amatũ ⁊ deſideratũ oĩ cognitione: quã habe-
mus de ſubſtantijs inferioribꝰ. Et in.ij.de ce-
lo ⁊ mũdo ait.ꝙ cũ de corpibꝰ celeſtibus que-
ſtiones ſolui poſſunt parua ⁊ topica ſolutiõe
ꝯtingit auditori: vt vehemens ſit gaudiũ eiꝰ
oñdens ꝙ de rebꝰ nobiliſſimis q̃ntũcũqꝫ imp
fecta cognitio maximã p̃fectionẽ ⁊ delectatio
nẽ aĩe ꝯfert. Multo magis ergo cognitio di-
uinoꝝ ſecretoꝝ que fide haberi põt.

Qd ꝯfirmando p̃dicta fidei ſacra ſupant
altitudinẽ hũani intellectꝰ. Caplm III

T Ertia ꝯcluſio dr ſupioritas. Ex di-
ctis in p̃ma ⁊ in ſcd̃a ꝯcluſione con
ſtare põt ꝙ fidei ſacra ſuperant alti
tudinẽ hũani itellectꝰ: nõ rõne demonſtratiua
cognoſci nõ pñt. Opꝫ ḡ vt ſimplici fide ⁊ nõ
ſophiſtica interrogatiõe ſuſcipiant. Id̃ ſcribi
tur ex̃ de ſum.trini.⁊ fi.ca.c.i.vbi glo.ait. Vbi
rõ deficit ſupplet fides. Et hoc Hilariꝰ.iiij.li.
de trini.ait. Neqꝫ celeſtiũ p ſe ſciam humana
ĩbecillitas ꝯſequet: neqꝫ inuiſibiliũ itelligentiã
ip̃e ſibi corpaliũ ſenſus aſſumet. Nõ eñ ſub-
eunt ingenia nr̃a in celeſtẽ ſciam: neqꝫ incõ-
p̃henſibilẽ ỽitatẽ ſenſu aliquo ĩfirmitas nr̃a
ꝯcipiet. Neqꝫ ꝓpt hoc irrõnabilr mouent q̃
ſic credũt ea q̃ hũanã rõnem ſupant, qꝛ vt in
q̃t Hugo de ſcto victore lib.i.p̃te.iij.c.xxiiij.
Circa credẽda q̃dã ſunt extra rõnem vt necef
ſaria.q̃dã ſm rõnem vt ꝓbabilia.q̃dã ꝯ rõnẽ
vt incredibilia.q̃dã ſupra rõneꝫ vt mirabilia
⁊ diuina. Si ỽo dicat ꝙ in fide ꝓponit aliqd
qd etiã hũana rõne iueſtigari poſſit: vt deũ eẽ
⁊ tñ credẽdũ nob̃ ꝓponit.tradere ḡ ſaltẽ iſta
tanq̃ credẽda videt eẽ ſupfluũ. Ad hoc rñdꝫ
ſanctꝰ Tho.ij.ij.q.ij.arti.iiij. ꝙ neceſſariũ eſt
hoi accipe p modũ fidei etiã q̃dã que natu
rali rõne ꝓbari pñt triplici rõne.

Primo ꝓpt ḡnalitatẽ.
Scd̃o ꝓpt velocitatẽ.
Tertio ꝓpt ſecuritatẽ.

Primo propter generalitatẽ. qꝛ noticia fi-
dei poteſt eſſe generalior ⁊ cõmunior. Si eñ
veritas diuina ſolũmodo rõni inquirẽda re-
linqueretur: paucis hoĩbꝰ ineſſet noticia dei.
Scd̃m eñ Tho.i.ꝯ gẽtiles.c.iiij. a fructu ſtu
dioſe inquiſitionis que eſt inuentio veritatis
plurimi impediuntur tribus de cauſis. Quidã
ſiquidẽ propter cõplexionis indiſpoſitionem
ex qua multi ſunt naturalit̃ indiſpoſiti ad ſciẽ
dũ. Unde nullo ſtudio ad hoc pertingere poſ-
ſent vt ſummũ gradũ humane cognitiõis at
tingerent: q̃ in cognoſcendo deũ cõſiſtit. Qui-
dam vero impediũtur neceſſitate rei familia-
ris. Oportet eñ inter hoies eẽ aliquos q̃ tp̃a
libus adminiſtrandis inſiſtant: qui tantũ tẽ-
pus in ocio contemplatiue inquiſitionis non
poſſent expendere: vt ad ſummũ faſtigiũ hu-
mane inquiſitiõis pertingere poſſent.ſ.dei co
gnitionẽ. Quidã autẽ impediuntur pigricia.
Ad cognitionem enim eorum que de deo ra-
tio inueſtigari poteſt: oportꝫ multa precogno

ſcere. cum fere totius philoſophie ꝯſideratio
ad dei cognitionẽ ordinet. Propter quod me
taphiſica que circa diuina verſat: inter philo
ſophie partes vltima remanet addiſcenda.

Scd̃a rõ eſt ꝓpter velocitatẽ. Velociꝰ eniꝫ
fide ꝙ ratione cognoſcit deus ⁊ citius. Nam
qui ad predicte veritatis cognitionẽ ratione
vellent ꝑuenire: vix poſt longũ tẽpus id poſſẽt
attingere. Tum ꝓpter multa que exigũt, vt di
ctũ eſt. tum etiã quia tempe iuuẽtutis diuer-
ſis paſſionũ motibus anima fluctuãs nõ eſt
apta ad tã alte veritatis cognitionẽ: ſed in q̃e
ſcendo fit prudens ⁊ ſciens vt habet. vij.phi
ſicoꝝ. Tertia ratio eſt propter ſecuritatem
qꝛ noticia fidei eſt ſecurior inueſtigatione ra-
tionis. Plerũqꝫ eñ tali inueſtigatiõi falſitas
admiſcet propter debilitatẽ intellectus nr̃i in
iudicando: ⁊ fantaſmatũ permixtionẽ. Et id̃
oportuit: vt per viam fidei veritas eluceſcat.
Hinc aplus ad Eph.iiij. Non amplius ambu
letis ſicut ⁊ gentes ambulãt in vanitate ſen-
ſus ſui: tenebris obſcuratũ habentes intelle-
ctũ. Igit humiliet vnuſq̃ſqꝫ mentẽ ſuã: depo-
nat omnes curioſitates animi ſui: abijciat q̃li
bet preſumptionẽ a ſe: ⁊ cũ d̃ xp̃o ſenſerit: fide
videãt propter ratiõis debilitatẽ. Sed neſcio
quid dicã de multis qui nullo argumẽto fle-
cti poſſunt ad credendũ que credere obligant
Niſi forte dixerim eos excecatos: vel ſupbia:
vel auaritia: vel luxuria: a quibꝰ cũ abſtinere
nolit id credũt quod volũt. Hoc nanqꝫ ſolum
eſſe videtur maloꝝ refugiũ. Quapropter nos
veram fidem habeamus: vt deũ in celo vide-
re poſſimus: qui eſt benedictus in ſecula ſecu-
lorum Amen.

Sabbato poſt ſcd̃am dñicam aduẽtus de
ſequela xp̃i: cõtra falſos xp̃ianos: qui dicunt
ſe in xp̃m credere: quẽ tñ in opibus virtutum
nolunt imitari; vnde in ip̃o merito ſcandali-
zantur. Sermo. XIIII

Ieſus eſt imitandus. Fructus. XIIII

B Eatus qui non fue
rit ſcãdalizatꝰ i me vbi.ſ. Oñdũt q̃
dã ſe i hac vita xp̃ꝫ diligere: ⁊ in ip
ſum credere verba proferendo: ſed operibus
ipſi contrariant: quoniã vitioſius viuũt vita
qꝫ eorum eſt reprehenſibilis valde: atqꝫ i his
que dei ſunt facillime fatigantur: adeo vt
nec in minimo laborare velint ꝓ adipiſcenda
gloria ſanctoꝝ. Pro quibus in preſenti ſermo
ne dicturi ſumus de ſequela ieſu xp̃i, quia vt
Iac.ait.ij.c. fides ſine operibus mortua eſt.
Non enim prodeſt nobis xp̃m commendare:
xp̃m laudare: xp̃m magnificare: xp̃m nomi-
nare: niſi ip̃m fuerimus imitati. Erit itaqꝫ hu
ius ſermonis fructus: Ieſus eſt imitandus.
Nam qui ip̃m ſequitur in illo non ſcanda-
lizatur. Pro cuiꝰ declaratione circa xp̃i ſeque
lam tres ꝯcluſiones notabimus.

Prima cõcluſio dr determinatio.
Scd̃a ꝯcluſio dicit ratio.
Tertia ꝯcluſio dicit retardatio.

Qd debemus imitari xp̃m: non tñ in oĩbu
bus ſed ex neceſſitate in obſeruãtia humili di
uinorũ conſilioꝝ ⁊ operibus perfectionum.

Capitulum. I

P Rima cõcluſio dicit determinatio. In
qua expedit ſcire in quo debemꝰ xp̃m
ſequi. De quo Petrꝰ ait.i. Pe.ij. Xp̃s
paſſus eſt pro nobis vobis relinquens exem
plũ: vt ſequamini veſtigia eiꝰ. Et Ioh. prima
canonica.ij.c. Qui dicit ſe in xp̃m credere, de-
bet ſicut ille ambulauit ambulare. Et Lactã.
vij.li.diuiniarũ inſtitutionũ ait. Pater eñ no-
ſter ac dñs qui ꝯdidit firmauitqꝫ celũ qui i li-
bratã magnitudine ſua terram vallauit mon
tibus mari circũdedit ãnibuſqꝫ diſtixit: ⁊ q̃c-
quid eſt in hoc opere mũdi mirabile cõſtauit
atqꝫ perfecit ex nihilo: perſpectis erroribꝰ ho
minũ ducẽ miſit qui nobis iuſtitie viã pande
ret. Hunc ſequamur oẽs: hũc audiamꝰ: huic
deuotiſſime pareamus. qm̃ ſolus: vt ait Lu-
cretius. Veridicis hominũ purgauit pectora
dicl̃. Et finẽ ſtatuit torpedinis atqꝫ timoris.
Expoſuitqꝫ bonũ ſummũ quo tendimus oẽs
Quid foret atqꝫ viam mõſtrauit limite puo.
Quo poſſemus ad id recto conſcẽdere curſu.
Nec tantũ oñdit: ſed preceſſit ne q̃s difficulta
tis gratia iter veritatis horreret. Et Greg.d.
Qui xp̃i veſtigia dedignant ſequi: qua teme
ritate ſperant ad eius claritatis gaudia con-
ſequenda peruenire? Et in euãgelio ipſe ſal-
uator ait. Ioã.viij. Ego ſum lux mũdi: qui ſe-
quit me nõ ambulat in tenebris. Et Ioã.xiij
Exemplũ eñ dedi vobis vt quẽadmodũ ego
feci vobis ita ⁊ vos faciatis. Ex his rema-
net dubius animus: in quo debeamus xp̃m
ſequi: cum xp̃us ieiunauerit quadraginta die
bus ⁊ quadraginta noctibus: nihil comedẽs
vel bibẽs: in deſertũ locum ad orandũ acceſſe
rit: aĩam ſuã pſecutoribus obtulerit: fueritqꝫ
multiplicater illuſus: flagellatus: contumelijs
affectus. in medio duorum latronũ crucifixꝰ:
⁊ tandem pro nobis cum amaro dolore mor-
tuus. Si ergo debemus xp̃m ſequi; nunquid

⁊ talia pati obligati ſumus:ita vt aliter nõ poſ
ſimus ſaluari. Ad quod eſt notandũ illud qȝ
dicit dñs Boñ, in quodã libello ſuo:qui intitu
laf apologia pauperũ: ꝙ in xp̄o cõtingit tres
actus reperire.

Primi reſpiciũt dignitatẽ excellẽtie.

Secundi condeſcenſionem miſericor⸗
die.

Tertij informationẽ ꝑfecte vite.

Primi actus in xp̄o reſpiciũt dignitatẽ ex⸗
cellentie: vt illi in qbus apparet ſua potentia:
ſicut opera miraculoſa:vel ſapiẽtia ſicut reue
latio ſecretoꝝ cordis: vel ſeueritas iudicij: ſi⸗
cut eijcere vendẽtes ⁊ ementes de templo:et
dura increpatiõe ferire põtifices:vel auctori⸗
tas officij:ſicut ſacr̄m cõficere:⁊ manus impo
nere:⁊ relaxare peccata. Que om̄ia xp̄o cõue⸗
niũt:quia ipſe erat deus op̄erat homo:⁊ ex
gratia vnionis om̄ia ſciẽs.erat iudex: et erat
ſacerdos. Scđi actus in xp̄o reſpiciũt con⸗
deſcenſionẽ miſericordie. Nã xp̄us nuptijs inf
fuit. Comedit cũ phariſeo, Luc.vij. In domo
Marthe ⁊ Magdalene multotiẽs hoſpitaba
tur:ibiqȝ comedebat appoſita ſibi cibaria. Cõ
edit cũ publicanis ⁊ peccatoribus, vt patet.
Math.ix. Et qñ comedit in domo Matthei
phariſei murmurabãt dicẽtes, quare cũ publi
canis ⁊ pctõribus mãducat magiſter veſter?
Habebat tunicã incõſutilẽ nõ rudem nec hiſ
pidam. Cõuerſabaf inter hoies:⁊ tandẽ cum
pctõribus loquebaf. Que oĩa ipſe fecit nõ tan
ꝙ imperfectus ſed ꝑfectiſſimus. Et hmõi ope
ra in ipſo imperfecta nequaꝙ fuerũt. qȝ ſicut
bonũ dicif tripliciter, ita ⁊ malũ tripliciter, et
ſicut perfectũ tripliciter: ita ⁊ impfectũ dicif
tripliciter. Eſt em̄ bonũ ex genere, vt actus
trãſiens ſup debitã materiã: vt ire ad ecclĩaȝ
dare elemoſynã:ieiunare ⁊ ſilia. Eſt etiaȝ bo
nũ ex circũſtantia:ſicut actus circũſtãtijs de⸗
bitis informatus: vt occidere hoiem propter
iuſtitiã: quia lex ita iubet. Eſt etiã bonũ ſʒ ſe:
quod nullo mõ poteſt fieri male: vt eſt dilige⸗
re deũ: eſt opus virtutis ex radice charitatis
procedens. Similiter malũ aliquid eſt ex
genere: vt actus trãſiens ſup materiã indebi
tã ſicut occidere hoiem. Eſt malũ ex circũſtã⸗
tia:ſicut dare elemoſynã dſuſti:pauperibus fa
me perire permiſſis: ⁊ ieiunare ꝑpter inaneȝ
gloriam. Et eſt malũ ſm ſe:⁊ eſt illud qȝ nul⸗
lo modo poteſt fieri bene ſicut odire deum: et
de facto peccare mortaliter. Perfectũ etiaȝ
quoddam eſt ex genere: vt eſt actus difficilis
⁊ excellens: vt omnia relinquere ⁊ religionem
intrare. Quoddam eſt perfectuȝ ex circumſtã
tia: vt eſt actus debitis circũſtantijs ⁊ perfe⸗
ctionibus informatus: ſicut fugere mortem
non ex infirmitate ⁊ timore: ſed pro meliori
bono: vel quãtũ ad deum vel quãtũ ad proxi
mũ. Tertiũ eſt perfectum ſm ſe: ſicut eſt act⁹
difficilis a virtutis ſublimitate procedens, vt
eſt motus feruide ⁊ calide dilectionis in deũ.

Imperfectũ etiaȝ dicitur tripliciter. Quod
dam eſt imperfectum ex genere. vt eſt actus
facilis ad quem humana infirmitas ⁊ fragi⸗
litas communiter inclinatur, vt poſſidere pe⸗
cuniã, habere vxorẽ ⁊ ſimilia. Quoddaȝ eſt ex
circũſtantia: vt dimittere veſtem propter fu⸗
gam maioris iniurie. Tertiũ eſt imperfectuȝ
ſm ſe: quod nullo modo poteſt ſtare cũ euan⸗
gelica perfectione: vt fugere paupertatem.
Ex his omibus apparet ꝙ bonum ſm ſe nũ⸗
ꝙ poteſt eſſe malum, ⁊ econuerſo. Sed bene
bonum ex genere poteſt eſſe malum ex circũ⸗
ſtantia: ſicut qui iret ad eccleſiam vt placeret
hominibus ⁊ non deo. Et malũ ex genere po
teſt eſſe bonuȝ ex circumſtantia: ſicut ſi iudi⸗
ces maleficiorum ſm iura aliquem occiderẽt
In quo caſu non male faciunt. ſed bene faci⸗
unt. vt patet.xxiij.q.v.c.lex eterna.c. cum mi⸗
niſter.⁊.c. qui malos. Perfectum etiam ex ge
nere poteſt eſſe imperfectum ex circumſtan⸗
tia. ſicut intrare religionem cauſa alicuius cõ
modi temporalis. Ita etiam imperfectum ex
genere poſſet perfectum eſſe ex circumſtantia
ſicut facere aliquod opus ad debitum finem
charitatis ordinatum procedens ex radice in
time charitatis. Hoc modo chriſtus benedi⸗
ctus omnia perfectiſſime fecit. quia cum com
edit vel bibit: vel conuerſatus eſt cum homi
nibus: vel cum nuptijs interfuit: ⁊ ſimilia, nõ
hoc fecit vt ſatiſfaceret alicui ſuo irrationabi
li appetitui: qui in ipſo non erat: ſed vt infir⸗
mos confortaret: ne crederent ſi chriſtus ta⸗
lia opera non feciſſet ſe nullo modo poſſe ſal⸗
uari ſi ab eis operibus imperfectionis omni⸗
no non abſtinerent. Unde ſimiliter dicimus
ꝙ in chriſto maioris perfectionis fuit fami⸗
liare colloquium cum peccatoribus: ꝙ dura
increpatio facta per Joannem baptiſtã ipſis
phariſeis. Maioris perfectionis fuit in chri⸗
ſto conuerſatio cum hominibus ꝙ ſolitudo
Joannis in heremo: qm̄ hec ⁊ ſilia procede⸗
bant a xp̄o ex ardentiſſima charitate. Nam ſi
cut hũanã aſſumendo naturã in noſtris qui⸗
dem factus eſt hũilis: ſed in ꝓprijs remãſit ex
celſus; ſic ⁊ ſũme charitatis dignatio ad act⁹

quoſdam noſtre imbecillitatis ⁊ impfectiõis
conformes deꝑmitur: ⁊ a ſumme perfectiõis
rectitudine non curuaf. Et ideo talia opera
perfecta i ipo fuerũt. Neqȝ acceptãda eſt ſen
tentia falſa illorum qui minus bene intelligẽ
tes dicunt ꝙ pfectio ⁊ impfectio differunt, ſi
cut duo contraria: ſicut iuſticia ⁊ pctm̄: glĩa ⁊
ignominia: vita ⁊ mors. Sed bene veruȝ eſt
ꝙ dĩnt ſic magꝭ bonũ ⁊ min⁹ bonuȝ: magꝭ me
ritoriũ ⁊ min⁹ meritoriũ. Itẽ nõ valet ꝯñtia.
Unus facit opus pfectionis: ergo bene facit.
Alter facit opus ipfectionis, ergo male facit
Ideo Amb.li.de officijs, ait. Officium omne
aut bonum aut pfectum eſt. Qȝ cum ſcriptu
rarum aucte poſſumus pbare. Habemus em̄
in euangelio dixiſſe deum. Mat.xix. Si vis
ad vitam ingredi ſua mandata. Non homi
cidium facias. Non adulterabis. Hec media
ſunt officia quibus aliquid deeſt. Jđo ſequif
Mat.xix. Si vis pfectus eſſe vade ⁊ vende
om̄ia q̄ ha. ⁊ da pau. ⁊ veni ſeq̄re me. Hoc eſt
ergo pfectum officiũ quod greci cathorcũ vo
cant: quo corrigunf omnia que aliquos po⸗
tuerunt lapſus habere. hec ille. Et idẽ Amb.
ſup eplãȝ ad Cor. ait. A licitis temperare vult
fideles: vt nõ ſolũ innocẽtes ſed glorioſi vide
amur. Conceſſa em̄ ꝑterire virtus eſt maxime
Et Aug. i li. de bono cõiugali inq̄t. Bonũ erat
qȝ Martha faciebat occupata circa miniſte
rium ſanctoꝝ: ſed melius qȝ maria ſoror ei⁹
Bonum Suſanne in cõiugali caſtitate lau⸗
damus: ſed tamen ei bonum vidue Anne: ac
multo magis Marie virginis anteponim⁹.
Bonum erat quod faciebãt qui de ſubſtãtia
ſua xp̄o ⁊ eius diſcipulis miniſtrabant: ſʒ me
lius quod faciebant qui omnẽ ſubſtantiã ſu⸗
am dimiſerant: vt xp̄m expeditius ſequereſ.
Et Hieronymus ad Demetriadẽ inquit. Pro
hibentur mala: ꝑcipiunf bona: conceduntur
media: ſuadenf perfecta. In duobus primis
omne peccatũ concludif. Reliqua vero poſi⸗
ta ſunt in noſtra poteſtate: vt aut vtamur cõ
ceſſis ac licitis: aut ob maius ꝑmium ea que
nobis permiſſa ſunt reſpuamus. Quibus oĩ⸗
bus apparet ꝙ pfectum non differt ad impfe⸗
fecto ſicut virtuoſum a vitioſo: ſed ſicut ma⸗
ius bonum a minori bono. Tertij actus in
xp̄o reſpiciunt informationẽ perfecte vite: ſi
cut offerre ſe morti: virginitatẽ ⁊ pauperta⸗
tem obſeruare, ⁊ huiuſmodi. Cum ergo q̄⸗
ritur in quo debemus ſequi xp̄m. Reſpõdeo
ꝙ in obſeruantia diuinorum mandatorum:
vt apparet ex premiſſis. In operibus autem
perfectionis non tenemur xp̄m ſequi: niſi in⸗
quãtuȝ volumus: ſicut ſi nos aſtringeremus
ad obſeruandũ diuina conſilia: vel in caſu ꝙ
extrema neceſſitas expoſtularet. ſicut ſi aliter
vnus non poſſet ſe defendere: vt ſi non nega
ret xp̄m moreref: in quo caſu tenetur de ne⸗
ceſſitate ſalutis magis eligere morteȝ. Ideo
co multi iudices ſunt qui ex operibus perfe⸗
ctionis vel in xp̄o conſideratis vel in ſanctis
ſuis: eos lacerãt in quibus talia opera nõ re⸗
lucent. Quis ignorat ꝙ etiam in operibus ꝑ
fectionis: ⁊ gradus et varietas inueniatur?
Opus nanqȝ perfectionis eſt pro xp̄o com⸗
buri: lapidari: crucifigi: capite truncari: ſagit
tari: vel decoriari. Opus pfectionis eſt: mũ⸗
do dimiſſo in ſolitudine deo ſeruire. Opus ꝑ
fectionis eſt habitum religionis aſſumere: ⁊
inter homines ſtando verba vite predicare.
Que fatuitas eſt ergo dicere. Paulus ꝑmus
heremita ſtetit in heremo. et bene fecit: ⁊
Stephanus fuit lapidatus ⁊ non ſtetit in he
emo. ergo male fecit. Sanctus Franciſcus
non fuit ſacerdos: et noluit eſſe propter hu⸗
militatem ⁊ bene fecit, ergo ſanctus Antoni
us qui fuit ſacerdos male fecit. O rudis in⸗
tellectus eſt iſta cogitare. O rudia ingenia:
O mentes inſipide atqȝ beſtiales. Certe abſ⸗
qȝ vlla ratione volunt pleriqȝ de quibus lo⸗
quimur: omnes ad opera perfectionis fore
obligatos. damnant coniugia damnant re⸗
ges: duces: barones: milites: mercatores: ar
tifices, et quoſcunqȝ in ſeculo conſtitutos.
Quibus ego dico ꝙ hi qui in ſeculo ſunt in
quolibet gradu: ⁊ ſeruant mandata dei: ſa⸗
lus eterna eis non denegatur. Aſſerunt eti⸗
am hi eos qui perfectionis viam ingreſſi
ſunt ad omnia et ſingula perfectionis ope⸗
ra teneri. Quod falſum eſt vt oſtendimus ex
emplis preallegatis. Sequamur ergo chri⸗
ſtum bono animo: quia ad nihil impoſſibile
nos cogit.

Qȝ tribus rõnibus inducimur ſequi xp̄m
quẽ multi fugiunt. Capĩm II

S ecunda concluſio dicitur ratio vel
inductio. Inducimur nanqȝ chriſtũ
ſequi: quem multi fugiunt triplici
ratione.

Primo rõne nominationis.

Scđo rõne honorationis.

Tertio rõne remunerationis.

Primo inducimur ſeq̄ xp̄m rõne noiatõis
Nominamur em̄ xp̄iani: qȝ nomen ꝑmo ab
ap̄lis ⁊ diſcipulis fuit introductũ. Nã vt ſcri

dicitur i.ij.libro eccl'iaſtice hiſtorie. Cũ paſſim p gentiliũ pplos diuina effunderetur digna-tio: primũ Cornelius apud Ceſaream paleſtine vrbẽ maximã cũ oĩ domo ſua ad fidẽ xp̃i Petro miniſtrante perducitur Iamq; indies q̃plurimi ⁊ alij ex gentibus apud Antiochiã ad fidẽ venerunt. Ob quod ibidẽ floretiſſima congregatur eccl'ia: in qua oĩbus pariter ⁊ in gr̃a dei ⁊ vnanimiter degẽtib⁹: ibi primũ diſcipuli perenni fonte ſumpto mutato vocabulo appellati ſunt xp̃iani. Quia vero xp̃ian⁹ a xp̃o dicit̃: oʒ vt q̃ illud nomen habent xp̃m ſequantur. quia nomen debet eſſe conſonans rei. Sicut ꝓbatur.xxi.di.c.cleros.⁊ ex̃ de preben.⁊ digni.c.cũ ſm ap̃lm.⁊ inſtit. de dona.§.eſt ⁊ aliud. Hinc eſt q̄ ſcribitur ex̃ de ſacra vnct.c.cũ veniſſet. A xp̃o xp̃iani dicunt̃ tanq̃ vncti deriuentur ab vncto: vt oẽs currant in odorẽ vnguentorũ illius: cuius nomen vt oleũ eſt effuſum. Et Aug. in libro de doctrina xp̃iana de hoc ſic loquitur. Ex ſacramento vnctionis xp̃ianorũ oĩm vocabulũ deſcẽdit. Qd̃ nomen ille fruſtra ſortitur: qui xp̃m minime imitatur. Secundo inducimur ad ſequendũ xp̃m rõne honorationis: quia honorat xp̃s ſe ſequentes tãto honore: vt maior excogitari non poſſit. Ideo dixit diſcipulis ſuis xp̃us Ioh.xv. Iam non dicam vos ſeruos: ſed amicos. Et in pſ.cxxxviij. Nimis honorificati ſũt amici tui deus. Quod verũ eſſe conſpicimus: cũ videmus tam celebri veneratione cõli memoriã ſanctorũ. Et magis aperte videbit̃ cuʒ in fine ſeculi imitatores xp̃i magis honorabũtur q̃ purpurati reges: q̃ ſtaciati diuites: q̃ delicati iuuenes: q̃ hi qui voluptatib⁹ ⁊ blandicijs ſeculi vacauerũt. Tunc vt ſcribit̃ Sap.v. Stabũt iuſti in magna conſtantia aduerſus eos ⁊c. vſq; illorũ eſt. Erit tunc maior gloria ⁊ honor piſcatoris amici dei: q̃ fuerit gloria exhibita quibuſcũq; imperatoribus romanorũ. Nulla erit tunc illorũ romanorũ gloria: q̃ poſt multos labores ⁊ ſudores ⁊ anguſtias: ⁊ effuſiones ſanguinis: ⁊ dira vulnera ſuperatis hoſtibus in vrbe maxima triũphabant Erat nanq; triumphus ille honor maximus q̃ dari poterat a romanis. Et dicit̃ a tris qd̃ eſt tres: ⁊ phonos quod eſt ſonus. quaſi triplex ſon⁹ ꝓ benemerito ciue. Fiebat aũt triplex cõſultatio ꝓ triumpho. Nam primo conſulebatur exercitus. Scd̃o ſenatus. Tertio populus. Quib⁹ concordantib⁹ triũphabat victorioſus dux. Uel dicit̃ triumphus quaſi triamnos: eo q̄ triplex fuit leticia triumphãtis.

Prima q̄ cũ ad vrbẽ triumphalis ciuis rediret: ei cũ effuſa leticia occurrebat ppl's vniuerſus. Secunda erat leticia qñ triumphant̃ currum precedebant captiui oẽs manibus poſt tergũ ligatis. Tertia leticia quia triumphãs ſeruũ poſt ſe habebat geſtantẽ anulũ ſimilem ſuo: ⁊ a tergo triumphantis coronã aureã deferentẽ. Ipſe vero triumphans indutus veſte aurea aſcendebat ſuper currũ aureũ tractum a quattuor equis albis: vt ſcribit Lucius florus libro primo. Et ſic pompaticus dux eunte ſenatu in capitolio albos mactabat tauros ⁊ ſacrificabat ioui. Et ob tẽꝑamentũ hui⁹ effuſe leticie: licebat impune oĩbus iocoſe aduerſum triumphantẽ dicere quecunq; conuitia. Et ideo moti romani ad tantã gl'iam ſine rubore poſtulabant ſibi decerni triumphales titulos ob quecũq; leuia. Quibus vt occurreretur teſte Ualerio libro ſcd̃o ſub rubrica de iure triumphandi: lege cautũ eſt ne quis triumpharet niſi quinq; milia hoſtiũ in vna acie cecidiſſet. Et ne lex cupiditate lauree: fraudaretur: adiutorio alterius legis ſuffulta eſt: quaʒ Lucius Marius ⁊ M. Cato tribuni plebis tulerunt. Minabat̃ eñ penã imꝑatorib⁹ qui falſum numeruʒ aut occiſorũ hoſtiũ aut amiſſorũ ciuiũ ſenatui ſuis litteris nunciaſſent. Iubebat etiã vt q̃ primo vrbẽ intraſſent: apud queſtores vrbanos iurarent de vtroq; numero vere ab his ſenatui ſcriptũ eſſe. Erat etiaʒ ſancitũ vt ꝓ aucto imperio nõ ꝓ recuꝑatis romani ppl'i triumphus decerneret̃. Ob quã legẽ vt ſcribit Ualerius: ſuperior african⁹ ob recuꝑatas hiſpanias nullũ triumphũ habuit Nec M. Marcellus ob recuꝑatas ſiracuſas Fiebant aũt in his triumphis ſolacioſi ludi ⁊ feſtiui ioci in honorẽ triũphantis. Unde maxime mouebant̃ ipſi romani ad viriliter agendũ ⁊ aggrediendũ quecũq; ardua ⁊ difficilia ſibi cõmiſſa. Sic triũphauit Lucius poſthumus megetellus ſm Titũ Liuiũ.lib.i.ab vrbe condita: qui Sannites vicit ⁊ Uriã ſuꝑauit. Triumphauit Lucius Emilius. Paulus fili⁹ Lucij Emilij: qui apud Camios occiſus eſt ſm Pliniũ de viris illuſtrib⁹. eo q̄ Ligures vicit ⁊ Perſem regẽ macedonie ſuꝑauit. Triumphauit Papirius: qui Lucius papiri⁹ curſor dictus eſt: qui Sannitũ duricie fregit ⁊ adeo clare cuncta geſſit: q̄ romani ſm Eutropiũ ⁊ Oroſiũ: hunc Alexãdro maximo duci parẽ eſſe preſtolabant̃. Triũphauit Quintus Cecilius Metellus dictus macedonicus ſm Eutropiũ lib.iiij. a domita macedonia: q̃

philippũ regẽ de macedonia deuictum duxit. Triumphauit metellus filius ei⁹ ſm Oroſiũ Creticus dictus: quia Cretã romano populo ſubiugauit. Triũphauit Pompeius magnus poſt ſuꝑatos duos reges ſm oroſiũ trahentibus currũ elephantis: preferẽs añ ſe filios mithridatis ⁊ Trigãis: ⁊ ariſtobolũ principem iudeorũ. Triumphauit Ceſar quinquies vt Suetonius ſcribit ⁊ Florus: propter ea q̃ geſſerat in gallia ⁊ britannia ⁊ egypto ⁊ africa. Triũphauit Probus imperator: q̃ ſm Eutropiũ.ix.li.⁊ Rufinũ i ãnalib⁹ romanorũ: vic alemãos: germãos: gothos exarmatos: ⁊ dieb⁹ v. ſic glorioſe triũphans inter alia ſpectacula totũ circũ in ſpeciem ſilue fecit conſeri arboribus: ac per diuerſos aditus. mille apros: mille ceruos: mille leones: centũq; lupicos immiſit leopardos: ⁊ quaſcunq; alias feras habere potuit viuas ⁊ oĩa conceſſit diripienda populo. Multiq; fuerũt alij: qui in huiuſmõi triumphis nõ paruũ ſibi honorẽ vendicauerũt. Sʒ vere fumus fuit ⁊ vanitas talis honor. Laborauerũt ſollicitudine ꝓ re inſtabili ⁊ momentanea. Non ſic aũt erit de honore amicorũ dei: qui honorẽ perpetuũ ⁊ indeficientẽ acquirẽt. Nõ dicet̃ imperatoribus olim triũphantib⁹: tunc vero flentibus: ſed his qui xp̃m ſunt imitati. Matth.xxv.c. Uenite bñdicti patris mei O ergo mũdana pigritia. o vituperabilis negligentia. Si illi ciues terrene ciuitatis tantũ laborarũt pro illo modico honore accipiendo: cur oẽs nõ inuigilãt ad imitandũ xp̃m ꝓ honore: qui promittit̃ oĩbus beatis in regno celorũ. Tertio inducimur ad imitãdũ xp̃m rõne remunerationis. Dat nanq; ſe ſequẽtibus remuneratiõe liberaliſſimã: pro ſeruitio tꝑali vitã eternã: pro breui labore bonũ qd̃ nunq̃ deficiet. Hinc eſt q̄ Hiero. in queſtiõibus ad Elbidiã ait. O q̃ta beatitudo pro paruis magna recipere: eterna pro breuibus: pro morituris ſemꝑ viuẽtia: ⁊ habere deũ debitorem.

Qd̃ multi ſine rõne ꝓpter tria retrahuntur a xp̃i ſequela. Cap'm. III

[T]ertia cõcluſio dr̃ retardatio. Retardantur equidẽ ⁊ retrahunt̃ multi a ſequela xp̃i irrationabiliter maxie pp̃ tria.

Primo propter fidem dubiã.

Scd̃o ꝓpter humanã verecũdiã.

Tertio propter ſpem falſam.

Prima retardatio dr̃ eẽ ꝓpter fidẽ dubiaʒ quia nolunt firmiter credere: exiſtimãtes nihil aliud eſſe niſi quod in preſenti vita inueniuntur atq; videtur. Quos Grego. in quarto dialogorũ quodã exemplo valde digno cõuincit: vbi ait. q̄ ſi caſu vna mulier in fouea aliq̃ terre obſcura ⁊ anguſta pariat filiũ: ibiq; eũ educat vſq; ad annos diſcretionis: poſtmodũ ei dicat qualiter eſt ſupra ipſos celũ: terra: ſol: luna: ſtelle: plante: homies: edificia: fontes: maria ⁊ huiuſmodi: fatuus eſſet ille filius ſi non crederet dicens: iſta nõ pñt eſſe quia ea nõ vidi. Pariformiter ſtultus eſt homo qui nõ credit ſancte matri eccleſie: non credit predicatoribus ⁊ confitentibus de futura vita regni celorũ. Scd̃a retardatio dicit̃ eſſe propter humanã verecundiã. Timent eñ malorũ hoĩm latratus ⁊ morſus: qui derident ſepenumero eos qui benefacere ſtudent. ſm illud ꝓuerbi.xiij. Deteſtant̃ ſtulti eos qui fugiunt mala. Et ꝓuer.xiiij. Ambulans recto itinere ⁊ timens deum: deſpicitur ab eo qui infami gradit̃ via Et Ioã.iij. Oĩs qui male agit odit lucẽ. Cõtra quos Hiero. dicit ad Pãmachiũ. Prima virtus monachi eſt cõtemnere oĩa iudicia. ⁊ recordari apoſtoli dicentis. Si adhuc hominibus placerem xp̃i ſeruus nõ eſſem. Magiſq; deridendi ſunt qui imitant̃ diabolũ q̃ qui ſequunt̃ xp̃m. Tertia retardatio dicit̃ eſſe propter ſpem falſam: q: ſperant diu viuere: qd̃ vnicuiq; dubiũ eẽ dẽt. Sʒ euenire ſolet qd̃ Hiero. ſcribit ad Gerũtiã. Nemo igit̃ eñ ẽ tã fract⁹ virib⁹ ac tã decrepite ſenectutis: vt ſi ſe putet vnũ adhuc annũ ſuperuicturũ eſſe. Unde ſubrepit obliuio conditionis ſue vt terrenũ animal iamq; ſoluendũ erigat̃ in ſuperbiã: ⁊ animo celũ teneat. hec ille. Coexcitent̃ itaq; omnium mentes: aperiant̃ oculi. cognoſcamus ſeculi vanitatẽ: labilitatem: falſitateʒ: inſtabilitatem: calamitatem: breuitatẽ: ⁊ finẽ Conemur itaq; imitari xp̃m ieſuʒ qui nos inuitat: ac ad nos clamat. Uenite ad cenã paradiſi: ⁊ ad beatitudinẽ imperrabilem: que parata eſt omnibus poſt me venire volentibus: quam nobis concedat ieſus xp̃s. Amen.

¶ Dñica tertia aduentus de predicatione Ioannis baptiſte: qua dei filium publice predicauit. Sermo. XV

Ieſum Ioãnes predicat. Fructus. XV.

[M]edius autẽ veſtruʒ ſtetit quẽ vos neſcitis. Ioan.i.c. et in euangelio preſentis dominice.

Precurſor domini noſtri ieſu chriſti Ioãnes baptiſta ex diſpoſitione ſpiritusſancti xp̃um dei filiuʒ publice predicauit: cuius altitudineʒ ſingulariter indicare voluit his: qui fuerant

D

ab hieroſolymis ad eum miſſi, qui tamen cū ceteris phariſeis ac iudeis perfidis nullo modo acquieuerunt Johannis teſtimonio veraciſſimo. Noluerūt q̃ de xp̄o audierant a iohanne humili mente ſuſcipere. Et quia in euāgelio hodierno fit ſpecialis mentio de iohannis predicatione: q̄ xp̄m dei filiū firmiter fortiter: veraciterq; aſſerebat: idcirco pro euangelij declaratione fructū pponim⁹ elucidandū qui eſt. Jeſum iohannes predicat. Ad cui⁹ expoſitione tres ↄcl'ones occurrūt ānotande

Prima ↄcl'o dr̄ miſſiōis

Scd'a ↄcl'o dr̄ interrogatiōis

Tertia ↄcl'o dr̄ magnificatiōis

Qd miſſi ſunt ad iohannē ſacerdotes ꝛ leuite interrogātes an eſſet xp̄s. Caplm I

Prima ↄcluſio dr̄ miſſionis. Que notatur in prima parte euāgelij: vbi dicitur ꝙ miſerunt iudei ab hieroſolymis ſacerdotes ꝛ leuitas vt interrogarent eū Tu qui es. Ubi non imerito querimus quare iudei poti⁹ opinabanť de iohāne ꝙ eēt xp̄s ꝙ de dn̄o nr̄o ieſu xp̄o. Nā ſm̄ Origenē xp̄s aduētus xp̄i pplm̄ recreabat: ꝛ quodāmodo iam preſens exiſtēs legiſperitis et ſacris ſcripturis ſperatū colligētib⁹. Propter quod Theodas non modicā multitudinē quaſi xp̄s congregauit: ꝛ poſt illū Judas galileus in diebus pfeſſionis. Cū ergo feruenti⁹ expectareť xp̄i aduent⁹ iudei tranſmittūt ad iohannē cōiter ſcire volentes ſi ipe ſe xp̄m fatereť. ppť tria.

Primo ppť baptiſmi nouitatē.

Scd'o ppť pdicatiōis claritatē

Tertio ppť vite auſteritatē.

Primo iudei habuerunt de iohanne talem opinionē ppter baptiſmi nouitatē, quia vt dicitur in fine euangelij Johannes erat in bethania trans iordanē baptizans. Hec bethania ſm̄ glo. alia fuit ab illa que nō longe erat ab hierl'm: vbi fuerat lazarus mortu⁹ ſuſcitatus. De qua etiā dicit Origenes ꝙ alio nomine vocabatur bethabora. Et q2 nullus pphetarū ante iohānē acceptauerat baptizare: iō baptiſmus eius quandā nouitatē pretendere videbatur, que non imerito ſuperiores iudeoꝝ mouere poterat, vt de Johanne ſuſpicarētur ꝙ eſſet xp̄us. De quo baptiſmo quatuor veritates tenēde ſunt catholice. Prima veritas ſm̄ Ricd. in. iiij. diſt. ij. art. ij. q. i. ꝙ ſi extendamus nomen ſacramenti ad omne ſignū rei ſacrantis ſuſcipientē: ſic baptiſm⁹ iohannis erat ſacramentū: q2 expreſſe repreſentabat xp̄i baptiſmū: qui eſt res ſacrans ſuſcipiētē. Si aūt reſtringam⁹ nomē ſacri ad illō qd̄ eſt ſacre rei ſignū ꝛ cā: ſic nō erat ſacr̄m. q2 nō cōferebat gr̄am ex vi ſacri vt declarabim⁹ Und̄ reſpectu ſacri baptiſmi xp̄i dz dici fuiſſe ſacramētale; q2 fuit quedā diſpoſitio ꝛ ppara tio ad illi⁹ baptiſmi ſuſceptionē: vt dicit magiſter ſniarum in lr̄a. di. ij. quarti libri. Secunda veritas, ꝙ baptiſm⁹ iohānis vt dicit prefat⁹ doctor vbi. ſ. q. ij. fuit inſtitut⁹ auctē diuina. Qd̄ pbať per illud qd̄ dr̄ a iohāne baptiſta, Joh. i. Qui miſit me baptizare in aqua ille mihi dixit. Super quē videris ſpiritū deſcendentē ꝛ manentē ſupra eū: ipe eſt qui baptizat in ſpiritusancto. Hoc ipm̄ patet, quia Matth. xxi. xp̄s querenti de baptiſmo iohannis vtrū eſſet ex celo an ex hoib⁹: non fuerūt auſi dicere ꝙ ex hoibus. Et dicitur ille baptiſmus iohannis: eo ꝙ ipſe ſolus fuit miniſter primarie inſtitutionis ꝛ executionis illi⁹ baptiſmi. Tertia veritas. ꝙ baptiſmus iohānis ſm̄ glo. ſuper illud Luce. iij. predicans baptiſmū pnie, non dabat ſeu conferebat gr̄am, q2 vt diciť ibi. Johānes dare nō potuit baptiſmū quo pctā ſolnereť. Nam vt dicit Boñ. ij. di. quarti lib. ar. ij. q. ij. talis baptiſm⁹ fuit inſtitut⁹ ppť quandā ppationē ꝛ aſſuefactionē ad baptiſmū xp̄i. de ↄſe. di. iiij. c. nō regenerabanť. Un̄ glo. Matth. iij. ſuper illo v̄bo. Ego baptizo. ait. Tm̄ corpa lauo: q2 peccata ſoluere nequeo, vt ſicut naſcendo ꝛ predicando precurro: ſic baptizando ad xp̄i baptiſmum dirigam. Quarta veritas eſt ꝙ baptizati baptiſmo Johannis: iterum debuerunt rebaptizari. ſicut pz per Aug. ſup Joh. ꝛ poniť de ↄſe. diſt. iiij. c. aliud. vbi dicit. Si quos baptizauit Judas: non ſunt iterum baptizandi, ꝛ quos baptizauit Johannes: iterum ſunt baptizandi. Et idem libro ſcd'o de baptiſmo contra donatiſtas: ait. Dn̄s ieſus xp̄us tali baptiſmo mūdat eccl'iam quo accepto nullū alterū requiratur. Johannes aūt tali baptiſmo pretingebat: quo accepto eſſet etiā baptiſmū dn̄icū neceſſarium. Et hoc habetur expreſſe Act. xix. c. quando baptizatos baptiſmo iohannis paulus baptizauit baptiſmo xp̄i. Cn̄ dn̄s Boñ. dicit vbi. ſ. q. iij. ꝙ quorūdam opinio fuit ꝙ baptizati baptiſmo iohānis ſi nō habebāt fidē trinitatis rebaptizandi erāt. Si aūt habebāt fidē trinitatis qua interi⁹ inſigniebanť tanꝗ charactere: habebant ſpiritūſanctū per impoſitionē manuū, ꝛ iō nō erāt rebaptizādi. Scotus aūt in. ij. di. ſui quarti. pte. ij. q. vnica inqt ꝙ dupliciter pōt intelligi baptiſm⁹ iohannis:

Uno mō i forma baptiſmi xp̄i: quam potuit didiciſſe a diſcipulis xp̄i: vel ab alijs audientibus eos baptizare. Et tūc non dr̄ pprie baptiſmus iohānis: ſicut nō dr̄ baptiſm⁹ Petri vel pauli. Et planum eſt ꝙ tales ſic baptizati non erant baptizādi. Alio modo pōt intelligi baptiſmus iohīs nō i forma baptiſmi xp̄i: ſ; in aliqua alia forma ppa ſcz i noie venturi: vt dr̄ Actuū. xix. vel abſq; aliqua forma. Et ſic dō baptizato ſatis videť neceſſarium ꝙ erat baptizandus baptiſmo xp̄i. Tum ppter pceptū generale obligans omnes: quod nō iplebant ſic baptizati a iohanne. Tum quia medicina ppparatiua ſuſcepta: congruū eſt recipe medicinam curatiuā. Baptiſmus aūt iohannis vt dixi paulo ſup⁹ erat ſic diſpoſitio ꝛ medicina ppparatiua ad baptiſmū xp̄i. Jdeo non teneť opinio magiſtri a doctoribus i hoc paſſu: q2 non videtur habere rōnes cōuenientes. Secundo iudei magis opinabanť ꝙ iohannes eſſet xp̄us ꝙ de domino noſtro ieſu xp̄o ppť doctrine claritatē. Adeo nāq; doctrina eius erat grata: vt magna populoꝝ frequētia conueniret ad ipm̄ audiendū. Unde Mat. iij. c. dr̄. Exibat ad eum hieroſolyma ꝛ oīs iudea: ꝛ omnis regio circa iordanē. Et ſi dicatur ꝙ populi ſtulte faciebant: cum non conſtabat eis de auctoritate iohānis: qui etiā nulla miracula faciebat, vt dr̄ Joh. x. c. Diciť ꝙ fama miraculoſe cōceptōnis iohānis de ſterili ꝛ ſene ꝛ annūciatio eius facta patri in loco ꝛ feſto ſolēnit ꝛ ablatio vſus lingue ꝛ eius reſtitutio nota plebi: ꝛ pclara vita parentuz: ꝛ eius ab infantia pmanſio in deſertis: ꝛ ſanctitas: ꝛ ſtupenda efficacia ſpūs ſui loquendo dabāt apertiſſimū teſtimoniū Johanni ꝙ eſſet vox illa clamātis in deſerto. De qua dicit Eſa. xl. Ideo exitus populoruz non erat temeritas: ſed potius motio ſpūs dei ꝛ rōnis ꝛ voluntatis eorum ſibi cōſentientis. Tertio iudei de iohanne opinabanť ꝙ eſſet xp̄us ppter vite auſteritatem vel ſingularitatē. Nam chriſtus ferebat veſtes cōmunes: Johannes autez de pilis camelorum confectas. Chriſtus panez et vinum comedebat cum peccatoribus: Johannes autem habebat duriſſimū victum: et euitabat conſortia peccatorum. Chriſtus de fabro progenitus eſſe credebatur: Johānes vero a ſummo ſacerdote. Ueruntamen non excuſantur iudei quibus iſte de quo tantam opinionē habebāt xp̄m oſtendit: vt patebit i ſequētibus. Ex hoc vt pdiximus in pcedenti fructu: ↄuincunť illi qui homines ex exterioribus iudicare volunt.

Qd̄ deſtinatis ad iohānnē ipe ad tria veraciter reſpondit. Caplm II

Secunda cōcluſio dicitur interrogationis. Nam hi qui fuerunt ad Johannem deſtinati: ipſum ſagaciter ꝛ ſtudioſe interrogauerunt: proponentes ſibi ſimpliciter tria: ad que ipſe veraciter voluit reſpondere.

Primū quis es tu.

Scd'z helias es tu.

Tertiū ppheta es tu.

De pmo dicit textus. Et confeſſus eſt ꝛ nō negauit. Et confeſſus eſt: quia non ſum ego xp̄us. Ubi reſpondet ſm̄ Chryſoſtomū intētioni eorum quia ad hoc querebant. Tu quis es: vt reſpōderet eis ſi eſſet xp̄s vel nō. Dicit Chryſoſtomus. Sic fide dignum exiſtimauerunt eſſe iohannē: vt ei de ſeipō dicenti crederent. Ad ſecūdum ſibi propoſitum dicit. Nō ſum. Quod contrariari videť ſententie ſaluatoris qui dixit Matthei. xi. caplo. de iohāne baptiſta. Ipſe eſt Helias. Et ad hoc ſm̄ Origenem dixerunt quidaz ꝙ iohannes erat helias: tamen ignorabat ſe eſſe heliam. Et hoc nimirum tenēt qui aſſerunt iterate incorporationis vnionem tanꝗ anima multa poſſet induere corpora. Unde iudei per leuitas et ſacerdotes querūt an eſſet helias: arbitrātes helie animā in iohanne eſſe. Qui dixit. Non ſum, neſciens primeuam vitam propriam. Sed hunc errorem interimit origenes dicēs Qualiter aūt videť rationabile ſi tanꝗ propheta a ſpū illuminatus: ꝛ de eo vnigenito tāta narrauit: ignoraſſe de ſeipō an vnꝗ eius anima fuerit in helia. Ideo Gregori⁹ in omelia hunc paſſum declarat dicens. Et his verbis queſtio nobis valde implexa generatur. Alio quippe loco inquiſit⁹ a diſcipulis dominus de helie aduentu reſpōdit. Helias venit et non cognouerunt eum. Sed ſi vultis ſcire Johannes ipe eſt helias. Requiſitus autem Johannes dixit. Non ſum Helias. Quid eſt hoc fratres chariſſimi: quia quod veritas affirmat hoc propheta veritatis negat. Ualde enim inter ſe diuerſa ſunt. Ipſe eſt: ꝛ nō ſum Quomodo ergo ppheta veritatis eſt: ſi eiuſdē veritatis ſermonibus cōcors non eſt. Sed ſi ſubtiliter veritas ipſa requirať: hoc quod inter ſe contrarium ſonuit: quomodo cōtrarium non ſic inuenitur. Ad zachariam nanq; angelus de iohanne dixit. Ipſe precedet ante illum in ſpiritu ꝛ virtute helie. Quia ſicut He-

llas ſcõm dñi aduẽtũ preueniet: ita iohãnes pueniṫ pmũ. Nam ſicut ille pcurſoꝛ vẽturus eſt iudicio: ita iſte pcurſoꝛ factus eſt redemptoꝛis. Johãnes ergo in ſpũ Helias erat: ꝛ in pſona helias nõ erat. Qḋ ergo xp̃s fatetur ḋ ſpũ: hoc iohãnes denegat de pſona. Quia et iuſtũ erat: vt diſcipulis dñs ſpũalem de iohẽ ſniam diceret. Et iohẽs idẽ turbis carnalib⁹ non de ſuo ſpiritu: ſed de coꝛpoꝛe reſpõderet. hec ille. Ad tertiã interrogationẽ reſpondit Johannes ſe non eſſe pphetam. Qḋ ſi alicui dubium hec reſpõſio faceret: cũ domin⁹ eum pphetam dicat ꝛ plus q̃ pphetam: ꝛ nos reſpondere poſſumus q hic propheta tripliciter poteſt capi. videlꝫ

Primo modo generaliter.
Scḋo modo ſpecialiter.
Tertio modo ſingulariter.

Primo modo accipiṫ generalr̃ p quolibet ppha. Et ſic Johẽs nõ erat ppha: ſꝫ pl⁹ q̃ ppha. Et Aug. ait. Johẽs maioꝛ erat q̃ pphã: quia quem pphete longe ante pnunciauerũt Johannes p̃ntem demonſtrabat. Secũdo modo accipiṫ ppheta ſpecialr̃. Et ſic ſm Nicolaum de lira ſup hunc paſſum: famoſa erat opinio tunc tempꝛis apud antiquos iudeos: q ante chꝛiſtũ veniret vnus magnus ppha eo q ſcriptũ eſt Deuṫ. xviij. Prophetã ſuſcitabo' eis ḋ medio fratrũ ſuoꝝ. Que q̇dẽ auctoꝛitas ſm veritatẽ intelligenda eſt ad lr̃am de xp̃o: licꝫ iudei intelligerẽt eam de alio ppheta. Et iõ interrogauerũt eum ſi eſſet ille ppheta. Et r̃ndit nõ. Non eñ negauit ſe eſſe pphetã abſolute: ſcꝫ pphetã miſſum ante xp̃m: quia negaſſet veritatẽ: ſꝫ negauit ſeip̃m eẽ pphãm de quo loquiṫ ſcriptura p̃allegata: q̃ ad lr̃am intelligẽda erat de xp̃o: vt dictũ eſt. Tertio modo accipiṫ ppheta ſingulariter. Et ſic ſm glo. accipiṫ p Heliſeo: in quo reqͤuit duplex ſpũs pphetarũ. iiij. Reg. ij. Jdeo iohẽs dixit. Non ſum: ſcꝫ Heliſeus. Mira certe hũilitas iohãnis aiam poſſidebat: qui in tãta eſtimatione ſui noluit iactãter dicere quod nõ erat. Potuiſſet reſpõdere ſe eſſe xp̃m vel pphãm: ꝛ noluit. Recuſauit ſibi vſurpare honoꝛẽ alienum: ꝛ veritatẽ rei petẽtibus manifeſtauit. Sed ve mũdo a ſcandalis. Pro tali honoꝛe ꝛ quotiẽs veritas offuſcaṫ? Quot mendacia pferunṫ: quot flagitia perpetranṫ? Certe vix illa explicare poſſemus. Non ſic faciebat Johãnes qui nobis ſue humilitatis prebere voluit exemplum. Et hec ſufficiant pro ſecunda concluſione.

Qḋ iohannes ſua p̃dicatione chꝛiſtũ magnificauit. Capl̃m III

Tertia concluſio dicitur magnificationis. Magnificauit enim Johannes chꝛiſtum illũ predicando: declarans his qui interrogabant eum ſpecialiter de tribus.

- Primo de maieſtate.
- Scḋo de pꝛioꝛitate
- Tertio de ſublimitate.

Primo de maieſtate magnificauit xp̃m: q2 illis petẽtibus Quis es vt reſponſum demus his qui miſerunt nos: quid dicis de teipo: reſpõdit. Ego vox clamãtis in deſerto dirigite viam dñi. vbi xp̃m dñm p̃dicat. ſm q Eſa. xl. p̃dixerat. Johãnes eñ demõſtrat ſe clamare in deſerto iudee: vt oẽs ſe p̃parẽt in aduẽtu xp̃i in mundũ. Et bene deſignaṫ iohãnes in pprietate vocis: quia erat annũciatoꝛ vbi diuini hoc eſt xp̃i qui eſt verbũ patris. Unde Greg. in omel. ait. Scitis aũt q2 vnigenitus filius verbũ patris vocaṫ: iohanne atteſtãte qui ait. Jn p̃ncipio erat vbum ꝛc. Et ſubdit. Ex ip̃a aũt noſtra locutione cognoſcim⁹ q2 p̃us vox ſonat: ꝛ vbum poſſit audiri. Johẽs ergo vocẽ ſe eſſe aſſerit: quia verbuꝫ p̃cedit. Aduentũ itaq dominicũ p̃currens vox dicitur quia p eius myſteriũ patris vbum ab hoib⁹ audiṫ. Theophilus aũt dicit q iohãnes vox eſt: q2 veritatẽ manifeſte annũciat. Omnes eñ qui in lege erãt obſcure loquebanṫ. Sꝫ poſſet queri quare iohãnes appellaṫ ſe vocẽ. Reſpondeṫ triplici rõne. Prima rõ eſt: quia vbum eſt in coꝛde: ſꝫ manifeſtaṫ per vocem dicẽtis et poniṫ in coꝛde audiẽtis. ꝛ ſic nihilominus vbũ adhuc remanet in coꝛde dicẽtis ꝛ audiẽtis: ꝛ vox trãſit. Sic etiã xp̃s qui eſt vbum in coꝛde p̃ris ad nos venit: ꝛ iohãnes ip̃m manifeſtauit. Sic xp̃s ꝛ remanet in coꝛde patris p eternã generationẽ: ꝛ in coꝛdib⁹ noſtris per fideꝫ. ꝛ iohãnes trãſiuit p moꝛtẽ. Joh. iij. Me opꝫ minui: illum auteꝫ creſcere. Scḋa rõ eſt. quia ſicut vbũ p̃us eſt q vox: ꝛ tñ vox p̃ꝛeit vbũ. ſic xp̃s fuit ante iohanneꝫ. Et ideo ip̃e dixit Joh. p̃mo. Pꝛioꝛ me erat. Et tñ iohãnes p̃ceſſit xp̃m. Lu. i. Jp̃e p̃cedet añ illũ in ſpũ ꝛc. Tertia rõ eſt: q2 ſic vox ẽ ꝯiũcta vbo: nec tñ eſt vbum: ſic iohẽs mr̃a ſctitate cõiũctus fuit xp̃o: nec tñ fuit xp̃s. Nam xp̃s fuit ſpõſus: iohẽs vo amic⁹ ſponſi. Scḋo magnificauit xp̃m de pꝛioꝛitate. Nã ſequiṫ euangeliũ. Et qui miſſi fuerãt erant ex phariſeis. Et interrogauerũt eũ ꝛ dixerũt ei. Quid ergo

baptizas ſi tu nõ es xp̃s: neq Helias: neq ppheta? R̃ndit eis iohãnes dicẽs. Ego baptizo in aqua: medi⁹ aũt veſtrũ ſtetit quẽ vos neſcitis. Qḋ ſic intelligiṫ ſm Greg. q2 p carnẽ dñs apparẽs ꝛ viſibilis extitit coꝛpe: ꝛ inuiſibilis maieſtate. Uel ſm Chꝛyſoſt. qm̃ decens erat xp̃m cõmixtũ eſſe pp̃lo. vt vnũ multoꝝ ſe vbiq humilẽ eſſe docentem. Uel ſm Theophilũ. Medi⁹ erat phariſeoꝝ dñs: ſꝫ ignoꝛabant eũ. q2 ip̃i ſcripturas ſe ſcire putabãt. Et inquantũ in illis p̄enũciabaṫ: dñs medi⁹ eoꝝ erat. ſ. in coꝛdib⁹ eoꝝ. Sed neſciebãt eũ: eo q ſcripturas nõ intelligebanṫ. Jp̃e eſt q poſt me venit: qui ante me fact⁹ eſt. Sed quo verũ eſt hoc dictũ: cũ xp̃us ſm diuinitatẽ ſit genitus ꝛ non factus? Scḋm humanitatẽ vero poſt cõceptũ p̄ecurſoꝛis in vtero virginis ſit incarnat⁹: vt patet Luce. i. Ad qḋ reſpondet Greg. in omel. dicens. Sic nanq dicit ante me fact⁹ eſt: ac ſi dicaṫ antepoſitus eſt mihi. Poſt me ergo venit: quia poſtmoduꝫ natus. Ante me factus eſt: quia mihi p̄elat⁹. Tertio magnificauit xp̃m de ſublimitate: cũ dixit Cuius nõ ſum dign⁹ vt ſoluã coꝛrigiã calciamẽtoꝝ ei⁹. Circa qḋ dubiũ occurrit: ſi xp̃s calciamẽta poꝛtauit. Et ſm hanc ſniam videtur q ſic. Tñ ex altera pte habeṫ Luc. x. q xp̃s ap̃lis ſuis calciamẽta poꝛtare inhibuit. Et ip̃e fecit qḋ docuit. Act. i. Et Hierony. ad Euſtochiũ inq̇t. Diſcipuli abſq calciamentoꝝ onere: ꝛ vinculis pelliũ ad predicationem noui euangelij deſtinanṫ. ꝛ milites veſtimentis ieſu ſoꝛte diuiſis caligas nõ inuenerũt q̃s tollerent. ideo ſm Nico. de lira dicendũ eſt q Johãnes metaphoꝛice locut⁹ eſt dicens ſe nõ eſſe dignũ exhibere xp̃o etiã minimũ ſeruitiũ ſicut ſolent hoĩes aliq̃n loqui ad oſtendendũ ſuã paruitatẽ vel alicui⁹ alterius excellentiaꝫ. Uel ſm Greg. dicere poſſum⁹ q per coꝛrigiã calciamenti: incarnationis myſteriũ intelligitur. Ait eñ. Jncarnat⁹ dñs veniens quaſi calciatus apparuit: qui in diuinitate ſua moꝛticina noſtre coꝛruptiõis aſſumpſit. Coꝛrigia ergo calciamẽti eſt ligatura myſterij. Johannes ergo ſoluere coꝛrigiã calciamẽti ei⁹ non valet: q2 incarnatiõis myſteriũ nec ip̃e inueſtigare ſufficit. Ac ſi patẽter dicat. Quid mirũ ſi mihi ille p̄elat⁹ eſt quẽ poſt me quidẽ natũ ꝯſidero: ſꝫ natiuitatis eius myſteriũ nõ comp̄hendo. Hec Greg. Quis itaq iudeos pertinaciſſimos ꝛ foꝛmidoloſos non iudicet: qui poſtq̃ iohannis teſtimoniũ audierunt: ꝛ xp̃m querere neglexerunt. imo ip̃m inuentũ ſuſcipere noluerunt? Sed non minus: imo multo magis iniqui exiſtimandi ſunt falſi xp̃iani: q̇ xp̃m expellunt de coꝛdib⁹ ſuis. Audiũt pphas patriarchas: ap̃los: martyꝛes: ꝯfeſſoꝛes: virgines: doctoꝛes: ꝛ p̃dicatoꝛes clamãtes xp̃m eſſe ſaluatoꝛẽ mundi: ꝛ eũ fugiũt ꝛ malis operibus ip̃m perſequunṫ. O quot ſcelera: quot ĩpietates: quot facinoꝛa mala falſi xp̃iani cõmittunt: rurſum crucifigentes filiũ dei. vt dicit ap̃ls. Aperiam⁹ ergo coꝛda noſtra. mundemus illa ab oĩ inquinamento ꝛ ſuſcipiamus dñm ieſum xp̃m: qui ſeip̃m tam benigne nob̃ cõmunicare voluit apparens in medio hoĩm vt oẽs eũ cognoſcerent: atq ab ipſo quererẽt munus eterne ſalutis: quod nobis concedat ip̃e qui eſt bñdict⁹ in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Feria ſecunda poſt tertiã dñicam aduentus: de ſatiſfactiõe p xp̃m facta. Ser. XVI
Jeſus ſatiſfactoꝛ. Fructus XVI

Medius autem veſtrũ

ꝛc. vbi. ſ. Propter grauitatẽ peccatoꝛuꝫ humani generis ſuſcepit xp̃s innocens carnẽ: eterno patri cũ ſua p̃nia pro oĩbus aſſumpta plene ſatiſfactur⁹. Non eñ pro ſeip̃o xp̃s venit in munduꝫ: ꝛ paſſus eſt ſudoꝛes: laboꝛes: oppꝛobꝛia: vulnera: ꝛ durã moꝛtẽ: ſed vt paternã iuſticiã contra hominũ peccata ex condecenti placaret. Nã ita contra peccata moꝛtalia indignatur deus: vt nullus poſſet per ſe ſufficere non ſolũ pro peccato pꝛimoꝝ parentũ: ſed p quocunq peccato pꝛopꝛio ipſius furoꝛem mitigare. Cũ itaq fructum tam vberrimum omnes guſtam⁹ ſcꝫ q iram dei vincere poſſumus ex beneficio incarnati ieſu: idcirco in preſenti ſermone de ſatiſfactione per xp̃m facta dicturi ſumus ſub vno fructu: qui eſt. Jeſus eſt ſatiſfactoꝛ. Jn quo contemplabimur chꝛiſtum ſatiſfactoꝛeꝫ. Pro cuius declaratione tres cõcluſiones erũt notande.

- Prima dr̃ cõgruitatis
- Scḋa dr̃ poſſibilitatis.
- Tertia dr̃ copioſitatis.

Qḋ humanum genus reparari per ſatiſfactionem congruum fuit. Capl̃m I

Prima concluſio dicitur congruitatis. Jn qua videndum eſt q magis congruum fuit humanum gen⁹ reparari per ſatiſfactionem q̃ per alium modũ. Et hoc ſm dominum Bonauenturam in tertio. diſtin. xx. articulo. i. q. ij. maxime propter tres rationes.

Primo rõne diuine iuſticie.
Scđo rõne diuine ſapientie,
Tertio rõne diuine honorificentie.

Primo rõne diuine iuſticie: qꝛ illa via ma
gis conueniens fuit ad reparationẽ humani
generis: in qua ſuaꝛ ordo dĩne iuſticie. Ma
gis aũt ſeruaꝛ ordo diuine iuſticie cũ malum
puniꝛ: ꝙ cũ malũ relinquiꝛ impunitũ. Sꝫ cũ
pctõꝛ reparaꝛ ꝑ ſatiſfactionẽ malum puniꝛ:
cũ ſine ſatiſfactione malũ relinquiꝛ ĩpunitũ.
Ergo magis ſeruaꝛ ordo diuine iuſticie in re
paratione ꝑ ſatiſfactionẽ ꝙ̃ ſine ſatiſfactiõe.
Hanc rõnem tãgit Anſelmus in li. Cur deus
homo. vbi ait. Si pctm̃ impunitũ dimittitur
ſilr ſe habet deus peccãti ꝛ nõ peccãti. Se
cũdo magis congruũ fuit reparatõnẽ ꝑdictã
eſſe ꝑ ſatiſfactionem rõne diuine ſapie. Nam
illa via magis cõgruit reparationi hũani ge
neris: in q̃ magis ſuaꝛ ordo dĩne ſapie. Sed
ſic eſt ſm Aug. ꝙ ordinatio peccãtiũ i ſuppli
tijs ſiue pcti in penaꝛ manifeſtat decorẽ dĩne
ſapie: q nõ patiꝛ vniuerſum ex aliq̃ ſui parte
deturpari. Sed cũ pctõꝛ releuaꝛ ꝑ ſatiſfactio
nem: pena ſequiꝛ ad culpã. cũ ꝟo ſine ſatiſfa
ctione: culpa nõ ordinaꝛ ꝑ penã. Ergo repa
ratio humani generis potius cõuenit diuine
ſapientie ꝑ ſatiſfactionem ꝙ̃ ſine ſatiſfactõe
Tertio diuine honorificẽtie magis ꝯgruũ
fuit ꝛc. Nã illa via magis cõuenit repationi
humani generis: in q̃ magis ſeruaꝛ honorifi
centia dĩne maieſtatis. Sed pctõꝛ cũ peccat
ꝑ ꝑuaricationẽ deũ inhonoraꝛ. Si ergo pctm̃
dimittiꝛ ſine ſatiſfactiõe: pctm̃ reliquiꝛ abſqꝫ
honoris ablati recõpẽſatõe. cũ aũt ſatiſfactio
redditꝛ: honoꝛ recõpenſaꝛ. Ergo in modo re
parãdi hoĩem ꝑ ſatiſfactionẽ magis ſuatur
honorificẽtia diuine maieſtatis: ꝙ per aliuꝫ
modũ. Sed inſtare poſſumus multiplr. ꝛ
ꝑmo ſic. Magis decet deũ facere quod mag
facit ad oſtẽſionẽ ſue benignitatis ꝛ mie. Sꝫ
dimittere pctã oĩa abſqꝫ aliq̃ ſatiſfactõe ꝑne
eſt maioris mie ꝙ̃ exigere ab illis penã. Sed
deus eſt miſicordiſſim⁹ ꝛ benigniſſim⁹ adeo
vt benignioꝛ cogitari nõ poſſit. Ergo videꝛ
ꝙ̃ modus ille reparãdi q̃ eſt abſqꝫ ſatiſfactõe
magis ſibi cõuenit. Scđo poſſum⁹ iſtare ꝙ
ille modus magis cõuenit repatiõi humani
generis. q̃ magis eſt oſtẽſiu⁹ diuine ſufficiẽtie
Sed ſi ſic de⁹ humanũ gen⁹ repararet ꝙ nullaꝫ
ſatiſfactionẽ reqreret mag ſufficiẽs appereret
Oſtẽdereꝛ eñi tũc ꝙ em darũ nr̃arũ ꝛ bono
rũ noſtroꝝ nõ indiget. Ergo mod⁹ reparãdi
abſqꝫ ſatiſfactiõe magis eſſet conueniens.

Tertio poſſum⁹ obijcere ꝙ ille mod⁹ magis
ꝯuenit reparationi hũane nature: q̃ magis ẽ
oſtẽſiuus dĩne potẽtie: ꝓ eo ꝙ repatio eſt q̃dã
recreatio. Sed ſi de⁹ abſqꝫ oĩ ſatiſfactiõe re
paraſſet gen⁹ humanũ ſolo ꝟbo: ſicut fabrica
uit mundũ: maioꝛ ibi eſſet diuine ꝟtus oſtẽſio
q̃ ꝛc. Quarto poſſum⁹ arguere ꝙ ille mod⁹
magis cõuenit repationi hũani generis: in q̃
homo magis aſtringiꝛ ad laudãdũ ꝛ amãdũ
deũ. Sed ſi deus culpã habentẽ reliq̃ſſet, abſ
qꝫ oĩ ſatiſfactõe ꝑne: eſſet magis laudandus
ꝛ amãd⁹ ab hoĩe: quia ab ipõ plura ꝑcepiſſet
ergo ꝛc. Quĩto poſſum⁹ arguere: qꝛ ille mo
dus magis cõuenit reparationi hũani gene
ris: in quo magis erudiꝛ hõ ad executionem
diuini mãdati ꝛ imitationẽ dei. Sꝫ homo dꝫ
remittere ꝛ cõdonare alijs culpã ꝛ penã. g̃ ſi
deus homini debuit dare exemplũ ꝑfectõis.
videꝛ ꝙ magis decuit reparare gen⁹ hũanũ
totũ relaxãdo ꝙ̃ ſatiſfactõeꝫ aliquã exigẽdo.

Rñdetur ad obiecta ſm dñm Boñ. vbi. ſ.
Ad ꝑmuꝫ ꝙ vniuerſe vie dñi mia ꝛ veritas.
Cum igiꝛ ipe ſit ſumme iuſtus ꝛ miſericors:
ideo in reparatiõe generis humani: q̃ eſt ex
cellẽtiſſima viarũ dei: congruum eſt vt ſimul
currat mia cum iuſticia. Et ideo decens fuit
vt deus ab hoĩe: ſatiſfactionẽ exigeret ꝓ inîu
ria ſibi facta: ꝛ ſi homo nõ poſſet: tunc mia di
uina ſubueniret dãdo ei mediatorem qui ꝓ
eo ſatiſfaceret. Ad ſcđm dicendũ ꝙ ſicut de⁹
exigit a nobis mandatoꝝ ſuoꝝ obſeruantiã:
nõ ꝓpter ſuã indigentiã ſed ꝓpter ordinatio
nẽ noſtrã: qꝛ debemus ei tanq̃ dñO obedire.
ſic et ꝓ pctõ exigit emendã: non ꝓpter hoc ꝙ
indigeat: ſed vt reducat nos ad ordinationeꝫ
debitam. Ad tertium dicimus ꝙ ſi in omni
opere dei oſtendaꝛ diuina potẽtia: in opere
tamen reparationis magis manifeſtaꝛ beni
gnitas ꝛ miſericordia. ꝛ per conſequens ipſa
iuſticia cum miſericordia annexa. Et ideo cũ
poſſet vno verbo genus humanum reparare
maluit tamen reparare cum difficultate ꝛ pe
nalitate: quia magis opportunum erat ibi
miſericordiam oſtendere ꝙ̃ potentiam. Ad
quartum dicitur ꝙ plus nos ſtringit ad ho
norem ꝛ laudem dei hoc ꝙ dedit vnigenituꝫ
filium ſuum ꝙ̃ ſi non dediſſet. Ad quintuꝫ
dicimus ꝙ ſi debeamus chriſtũ imitari in ali
quibus: non tamen neceſſariuꝫ eſt ipſum imi
tari in omnibus. ad deum ſpectat querere vĩ
dictam. ſm ꝙ diciꝛ ad Romanos. xij. caplo
Mihi vindictam ꝛ ego retribuam. Et tamẽ
nobis vindicta ꝓhibita eſt. Unde doctores

omnes cõcludunt ꝙ nullo mõ iuſticia dei po
tuiſſet efficatius mitigari ꝙ̃ per viã ſatiſfacti
onis. Et ſic ptꝫ ꝑma ꝯclo.

Qđ nulla creatura preter xp̃m potuiſſet ꝓ
hoĩe ſatiſfacere. Caplm. II

Ecũda concluſio diciꝛ poſſibilitatis.
In qua ꝯſiderare licet poſſibilitatem
ſatiſfactiõis fiende ꝓ pctõ tripliciter.

Primo ex parte angeli.
Scđo ex parte hoĩs.
Tertio ex parte xp̃i.

Primo ex parte angeli. Alexã. in. iij. q. Lmẽ
vi. ar. i. dicit ꝙ nullus angelus nec oẽs ſimul
potuerũt hanc ſatiſfactionẽ reddere. Sed
ꝯtra hoc poſſumus arguere: qꝛ homo q̃ ceci
dit ꝑ aliũ impellẽtẽ debet releuari ꝑ illũ eundẽ
Sed homo ꝑ angelũ cecidit. Ergo per ange
lũ debuit fieri ſatiſfactio. Ad hoc dicit Alexã.
vbi. ſ. ꝙ ſatiſfactio ꝑ angelũ nõ eſt cõueniens
neqꝫ poſſibilis multiplici rõne.

Primo rõne diuine iuſticie.
Scđo rõne ſequele peccati.
Tertio rõne reſtitutiõis.

Primo rõne diuine iuſticie q̃ requirit vt q̃
peccauit ſatiſfaciat. Sed homo peccauit, ergo
homo debet ſatiſfacere. Scđo rõne ſequele
peccati. Nã reatus pcti originalis obligat to
tã humanã naturã ꝛ oẽs illius gñis ſeu na
ture ad dãnationẽ eternã. Sed nullus ange
lus põt ſe equare toti hũane nature. Et ſic di
cit Anſelmus. Illud ꝑ quod debet fieri ſatiſfa
ctio debet eſſe mai⁹ ꝙ̃ cõmiſſum. Oportet aũt
ꝙ ille qui habet ſatiſfacere de pctõ originali
ſit tantus ꝙ poſſit equari toti humane natu
re: ꝛ ꝙ etiã plus valeat. Tertio rõne reſtitu
tionis. Nã ſi homo repareꝛ oportet ꝙ reſtitu
atur ad dignitatẽ illã quã habiturus erat an
te peccatũ. Qđ autẽ ſi repararet per angelũ:
nõ poſſet reſtitui ad illã dignitatẽ patet: qm̃ ſi
non peccaſſet eſſet equalis angelis dei in ce
lis. Et idẽ nobis ꝓmittiꝛ poſt reparationem
ꝛ reſurrectionẽ Luce. xx. ꝛ Matth. xxij. Erũt
ſicut angeli dei in celo. Si aũt repararet per
angelum: angelus ꝑ cõſequẽs eſſet hominis
dñs. quia vt dicit Anſelmus. Quecunqꝫ alia
ꝑſona hominẽ a morte redimeret: eius ſeru⁹
idem homo recte iudicareꝛ. Ad argumẽtũ
rñdetur ꝙ idẽ ordo ſeruatus eſt in lapſu ꝛ in
reparatione humani gñis: quia ſicut ibi fue
rat cõſenſus mulieris: malo angelo eidẽ ſug
gerente: ita cauſa reparatiõis hoĩs fuit ꝯſen
ſus mulieris: bono angelo eidẽ nũciãte. Se
cundo licet conſiderare huius ſatiſfactionis

poſſibilitatem reſpectu hominis. Sicut enim
angeli nõ potuerunt ſatiſfacere de peccato:
ita ꝛ homines ſiue aliqua alia creatura. Et ſi
dicatur ꝙ Aug⁹. dicit ꝙ iuſticia diuina non
plus exigit in pena ꝙ̃ commiſſuꝫ fuit in culpa
Si ergo commiſſa eſt culpa a pura creatura.
ergo pura creatura debuit ſatiſfacere. Rñdet
Alex. in. iij. vbi. ſ. ar. ij. ꝙ quãtitas pcti Ade de
bet attendi penes tria videlicet.

Quãtũ ad peccatũ.
Quantũ ad inordinationẽ peccati.
Quantũ ad illũ in quẽ peccaꝛ.

Et ꝙ quantitas talis peccati debeat ſic cõ
ſiderari patet: quoniã ſi quis offenderet regẽ
ꝛ militem: plus offenderet offendendo regem
ꝙ̃ militem. Ita diuina iuſticia attendit quãti
tatem peccati Ade, cuius peccatum licet rõne
peccãtis fuerit ſolius creature: tñ peccauit in
bonũ infinitũ. ſ. in deũ. Inſuꝑ deordinauit et
ream fecit totam humanã naturam. ergo ſm
iſtos duos reſpectus eſt Ade peccatũ infinitũ
ꝛ tranſcẽdens oẽm humanã creaturã. Se
cundo debet cõſiderari in pena quantũ com
miſſum eſt in culpa. culpa autem fuit infinita:
ꝛ peccatũ propter deũ offenſum. ex quo ptꝫ ꝙ̃
debet exigere penã infinitã in peccato Ade:
aut ſi admittat ſatiſfactionẽ: debꝫ fieri ſatiſfa
ctio a tali ꝑſona in q̃ ſit infinitũ bonũ: ꝛ a qua
ſit ordinatio totius humane nature. Sed nul
la pura creatura eſt talis. Ergo propter hoc de
iuſticia non fuit: vt per purã creaturã fieret ſa
tiſfactio. Tertio licet cõſiderare poſſibilita
tem huius ſatiſfactionis ex parte xp̃i. Nã cũ
ſatiſfactio fieri nõ poſſet per aliquẽ creaturã.
vt dictũ eſt: cõueniens eſt vt ſatiſfaciat xp̃us
deus ꝛ homo: quia vt ait Anſelmus: ſic ſatiſ
facit deus qui poteſt ꝛ homo qui debet: vt
mens humana quibuſlibet curioſis inquiſiti
onib⁹ dimiſſis: ſatiſfactori xp̃o gratias agat
ꝛ infirmitatẽ propriã cognoſcẽs ad ipſuꝫ me
dicum humiliter currat.

Qđ xp̃i ſatiſfactio q̃tũ ad culpas penas ꝛ
anguſtias fuit copioſa. Caplm. III

Ertia cõcluſio dr̃ copioſitatis. Si eñi
cõſideremus ſatiſfactionẽ ꝑ xp̃m fa
ctam: inueniemus eã copioſam ꝛ abũ
dantẽ valde. ſꝫ illud pſ. cxxix. Copioſa apud
eũ redemptio. Ad qđ plene intelligendũ intue
ri licet. ꝙ huius ſatiſfactio ſingulariter ſe extẽ
dit ad tria videlicet.

Primo ad culpas.
Scđo ad penas.
Tertio ad anguſtias.

Primo inquā xp̄s ſatiſfecit pro noſtris cul pis ſufficientiſſime: pro quibus inimici dei e⸗ ramus: propter primorū parentū peccatum: ⁊ quotidie dei inimicitiā incurimus propter debita propria. Unde Aug⁹. xij. li. de ciui. dei iij. c. ait. Dicunt in ſcripturis inimici dei qui non natura ſed vitijs eius aduerſant imperio: nihil ei nocere valentes ſed ſibi. Cū itaqꝫ nulloꝝ hominū vires ſufficiāt ad amicitiā re⸗ conciliandā ⁊ iniuriā abolendā: xp̄s benedi⸗ ctus meritū paſſionis ſue ſanctiſſime eterno patri obtulit: cuius virtute vniuerſalis pax dei ⁊ hominū eſt conſecuta. Et cū quiſqꝫ poſt fa⸗ cinora ⁊ cōmiſſa vere penitens ad deum redi re voluerit: non poteſt ipſe magnus deus ⁊ ex celſus dicere. Offendiſti me infinitū bonum: ⁊ culpa tua infinita: nō ſufficit penitentia tua: vt meā obtineas amicitiā. Quinimo obliga⸗ tus eſt benigne ⁊ gratioſe redeuntē peccatorē et ad amorem ſuū ducere ⁊ amplecti. Et iō pec⸗ cator poteſt dicere. Etſi merita mea ſint inſuf ficientia: vt te deū meū quē inique offendi et turpiter dereliqui pacificū videā: non eſt ta⸗ men inſufficiens meritū dilecti filij tui: qui ꝓ me tibi ⁊ pro omnibus peccatorib⁹ pleniſſime ſatiſfecit. Securus ergo ad te clamore requi⸗ ro vt mihi indulgeas: vt ignoſcas: vt veniam prebeas. Multa ſunt flagella mea: de quibus me dolenter accuſo. Et quia dolor meus non ſufficit illorum maculā delere: ſuſcipe dolorē filij tui: qui pro me paſſus eſt: pro me ſan⸗ guinem fudit: pro me mori dignatus eſt. O incogitabilis virtus verbi incarnati. O mira ſuauitas anime penitentis. Nulla eſt tā gran dis culpa: pro qua xp̄s non ſatiſfecerit. Ideo Apoc. i. dicitur. Lauit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo. Et Aug⁹. ait. Fuſo ſanguine ſine culpa omniū culparū chirographa deleta ſunt. Dicit aūt chirographū ſm Boñ. di. xix. tertij li. ar. i. q. ij. metaphorice a chiros quod eſt manus ⁊ graphos qđ eſt ſcriptura: quaſi ſcriptura manu facta. Sicut eñ qñ aliqs obli ligat ſe alteri facit ei chirographū: ita homi⸗ nes peccantes obligant ſe vt diuina iuſtitia habeat eos punire: diabolica malitia poſſit eos accuſare: cōſcientiaqꝫ propria remordere Omnia chirographa per xp̄m deleta ſunt.

Et ſi dicat hoc non eſſe verū: quia multa ſunt peccata per que diabolus detinet homi⸗ nes hic ⁊ in futuro ad luēda ſupplicia. ergo vi det ꝙ non omnes culpe ſint delete. Rñdere poſſum⁹ ꝙ meritū xp̄i pōt dupl'r conſiderari.

Primo q̄tum ad ſufficientiam.

Scdo q̄tum ad efficaciam.

Primo ſi cōſideremus meritū xp̄i q̄tū ad ſufficientiā: ſic ſe extendit ad omnes hoies et ad oēs culpas: qꝛ oēs homines merito xp̄i pñt ſaluari. Si autē conſideremus q̄tum ad efficaciā: ſic ſe extendit tm̄ ad eos qui faciunt quod debent. Et qꝛ multi in hoc deficiūt: ideo nō experiūtur effectū meriti ieſu xp̄i. Qui tan to nequiores ſunt q̄to pro eis xp̄s ſicut et ꝓ alijs copioſiſſime ſatiſfecit. Scdo xp̄s ſatiſ fecit pro nr̄a pena. Uñ. i. Pe. ij. c. Peccata no ſtra ipſe ꝑtulit in corpore ſuo ſup lignū. Que verba exponēs magiſter ſniaꝝ ſup di. xix. tertij libri. c. iiij. ait. Portare peccata nr̄a eſt porta re penā noſtroꝝ peccatoꝝ. Et de hoc Eſa. liij. ait. Uere languores noſtros ipe tulit: ⁊ dolo⸗ res noſtros ipe portauit. Nā vt dicit Bonañ. vbi ſupra. q. i. virtute paſſiōis dimittit nob pena eterna ⁊ pena ſatiſfactoria: ſicut hēt fie ri in ſacro baptiſmi. ⁊ in relaxationibus quas facit eccleſia. ⁊c̄. Tertio ſatiſfecit xp̄us pro noſtris anguſtijs virtute paſſionis ⁊ reſurre ctionis. ſicut dicit Boñ. in. iij. di. xix. vbi. ſ. in fine. qm̄ qui amici dei erunt: accipiēt donum impaſſibilitatis. ⁊ erūt imunes ab omī ama⸗ ritudine: quā guſtam⁹ in preſenti vita. Non dormiāt igitur mortales miſeri: ſed feſtinan ter currant ad xp̄m. Ipſe namqꝫ eſt q̄ pctōres venit ſaluare. Ipe pro eis ſanguinis proprij preciū expoſuit. Ipſe ad eos clamitat. Matth xi. c. Uenite ad me oēs q̄ laboratis ⁊ onera ti eſtis. Uenite. ſ. vos peccatrices anime ag⸗ grauate pondere peccatorū veſtrorū: ad me dilectorem veſtrum: ad me amatorē veſtrū. Et ego ex charitate mea ⁊ amore intimo: quo vos diligo reficiam vos: gratiā reſtituendo: ⁊ exonerādo vos ab omī pena quā deberetis ꝑ ſoluere. O reprehenſibilis multoꝝ pigritia: q̄ proprie ſalute conſulere negligunt. Aperta eſt vena clementie chriſti ieſu: ⁊ peccatores non curant. Heu inquā. Heu multa milia anima⸗ rum deſcendunt ad infernū: que ſi vellent me rito xp̄i poſſent ſaluari. Nihil deeſt ex parte ip ſius: ipſarū tamē tarditas eſt manifeſta. No⸗ lunt currere ad fontem aque viue: qui vt pre⸗ diximus pleniſſime pro omnibus ſatiſfecit: offerens redeuntibus a peccato in preſenti gratiam ⁊ in futuro gloriam: quam nobis ille concedat qui eſt benedictus in ſecula. Amen.

Feria tertia poſt tertiam dominicam ad⸗ uentus de penalitatibus ⁊ defectibus aſſum ptis a chriſto. Sermo. XVII

Ieſus defectus ſuſtinēs. Fruc⁹. XVII

M Edius aūt veſtrū

m ſtetit quē vos neſcitis. vbi. ſ. Oēs cōditiones aſſumpte nature i do mino ieſu xp̄o p̄dicant ſuā ardētiſſimā chari tatem. Admirandū ꝑfecto eſt eum ſuſcepiſſe naturā noſtrā cū penalitatibus ⁊ anguſtijs: quibus ꝓpter pctā ſubijcit hoim debilis vita Paſſus eſt nāqꝫ xp̄us famē: ſitim: labores et erūnas: ſicut ⁊ ceteri hoies. Qđ nos conſide⸗ rantes: animi vires debemus reſtringere ad cogitandū q̄ vehemēs fuit charitas filij dei. Ob quod in pñti ſermone de penalitatibus ⁊ defectibus aſſumptis a xp̄o dicturi ſumus: ſub vno fructu qui eſt. Ieſus defect⁹ ſuſtinēs Pro cuius declaratione tres cōcluſiones no⸗ tande erunt.

Prima dr̄ qualitatis.

Secunda dr̄ equitatis.

Tertia cauſalitatis

Qđ chriſtus illos defectus aſſumpſit quos aſſumere debuit. Caplm I

P Rima concluſio dr̄ qualitatis. In q̄ videre debem⁹ quales defect⁹ ſuſti⸗ nuit ſeu aſſumpſit. Ad qđ dicit ma⸗ giſter ſniarū. di. xv. c. i. ⁊. iij. tertij li. ꝙ illos de fectus aſſumpſit quos illū aſſumere decuit: ⁊ nobis expediēs fuit. Qđ declarat dñs Boñ. in eadē di. ar. i. q. i. ⁊ Alex. in. iij. ſumme dicit ꝙ quidā ſunt defect⁹ ex culpa ⁊ ad culpam: ſi cut ꝓnitas ad malū ⁊ difficultas ad bonum. Et tales nō decuit xp̄m aſſumere: qꝛ fuit ma giſter iuſticie: ⁊ oino ſegregat⁹ a pctō. Quidā vo ſunt defectus ex culpa: ſed non ad culpā: quoꝝ quidā ſunt ꝑſonales: quidā vero ſunt naturales. Naturales ſunt illi qui reſpiciunt totā humanā naturā: ſicut fameſcere: ſitire: egere ⁊ hmōi. Perſonales vo defect⁹ ſūt illi qui reſpiciunt aliqs ꝑſonas ſpecial'r: ſicut di⸗ uerſe egritudinū ſpēs. Qm̄ ergo xp̄s venerat naturā humanā redimere cōiter ſine ꝑſonaꝝ diſtinctione: ideo defectus penales tantum habuit: ⁊ nō vitioſos: ⁊ defectus naturales ⁊ nō defectus ꝑſonales. Naturales defect⁹ vo luit aſſumere: quia in aſſumptione defectuū apparet humiliatio. Sed ſi arguit contra. qꝛ ſm Berñ. deſcendit q̄tū deſcendere potuit. Si ergo maior eſt humiliatio in aſſumptiōe pluriū defectuū q̄ paucoꝝ. videt ꝙ aſſume re debuit omnes defectus. Reſpōdet Boñ. ꝙ omnis humiliatio bona ⁊ laudabilis ortū habet ex diſcretione rōnis. Non eñ debet ꝓ cedere ex impetu: ſed ex cauſa rōnabili. Et qꝛ de aliqbus defectib⁹ rōnabile nō erat vt xp̄s ſe ꝑ eorum aſſumptionē humiliaret: quia po tius ex illa humiliatione ſe inutilem q̄ vtilē reddidiſſet: ſicut ſi fuiſſet cecus vel gibboſus ⁊ huiuſmodi. ideo tales defectus nullo modo voluit aſſumere.

Qđ equū fuit defectus penalitatis in xp̄o reperiri. Caplm II

S Ecunda concluſio dicitur equitatis Equū etem̄ ⁊ rōnabile fuit: ſupradi ctos defectus et penalitates in xp̄o reperiri propter tria.

Primo ꝓpter p̄cium noſtre ſalutis.

Scdo ꝓpter exemplū virtutis.

Tertio ꝓpter fulcimētū noſtre fragilitatis

Primo ꝓpter p̄cium noſtre ſalutis: quia ꝓ poſuerat nos nō corruptibilibus auro ⁊ argē to redimere: ſed p̄cioſo ſanguine ſuo. vt dr̄. i. Pet. i. ⁊ aiam ſuā ponere ꝓ animab⁹ noſtris Ad hoc aūt nō fuiſſet idoneus niſi naturam deficientē ⁊ paſſibilē aſſumpſiſſet. Et ſi con tra hoc obijcitur. Sicut ſumme iuſticie repu gnat defectus culpe: ſic ſumme potētie repu⸗ gnat defectus fragilitatis ⁊ impotētie. Sed deū ſumme iuſtū nō decuit habere defectum culpe nec in ſe nec in natura aſſumpta. Ergo pari rōne nec defectū penalitatis ⁊ impoten tie. Reſpōdere poſſumus ſm Boñ. vbi. ſ. q. i. ad. i. ar. ꝙ hec ſilitudo tenet ſi comparet in firmitas ⁊ culpa ad naturā diuinā. In natu⸗ ra eñ diuina ſicut nulla poteſt eſſe iniuſticia: ſic nulla poteſt eſſe impotētia. Si aūt compa rent ad naturā aſſumptā: ſic nō hꝫ veritatē ꝓ eo ꝙ ipa infirmitas poteſt eſſe materia ex ercende vtutis. Uirtus eñ fortitudinis exer cetur potiſſime in ꝑpeſſione terribiliū: eorū maxime que mortē inducunt. Culpa vero et iniqtas oino aduerſant iniuſticie: ⁊ vitupa⸗ bile reddit ſubiectū in quo eſt. Infirmitas vo reddit magis laudabile: quando eſt cōiuncta interiori vtuti animi ſm meriti ſtatū. Se cundo fuit rationabile xp̄um prefatos defe⸗ ctus aſſumere ꝓpter exemplum virtutis ſpe⸗ cialiter humilitatis ⁊ patiētie: quibus mediā tibus peruenit ad celū: ⁊ in quibus chriſtus nos ipm voluit imitari. vt dicit. xciij. diſtin. caplo. domin⁹ noſter ieſus xp̄s. Tertio fuit conueniēs propter fulcimentū noſtre fragili tatis. vt ſcꝫ fragilitati noſtre ſuccurreret ma nifeſtando nobis veritatē aſſumpte nature Hanc rōnem tangit magiſter ſententiarum in littera. Sed contra ipſam poſſumus ar⸗ guere: quia in reſurrectione glorioſa nō erūt

hmōi defectus: ergo ꝑ hos defectus nō ꝓbaſ
veritas hūane nature. Ad hoc rn̄det Alex.
in tertio. q: vt ſcribiſ. i. Cor. xv. c. Seminaſ
corpus aiale ſurget corpus ſpūale: ⁊ prius eſt
qḋ aiale: deiñ qḋ ſpūale. Ideo aliud eſt oñde
re v̄itatē corpis vt eſt ſpūale: aliḋ vt eſt aiale
Nā vt corp⁹ e aiale indiget alimēto. vt ſpūale
non. Siſr aliud eſt oñdere v̄itatē aie: vt ē vni
ta corpi aiali: aliud vt eſt vnita corpori ſpūali.

Qḋ iſti defectus ex alia cauſa ſūt in nobis
⁊ ex alia in xp̄o. Capl'm. III

t Ertia ɔcluſio dr̄ cauſalitatis. Nam vt
dicit magr̄ ſniaꝝ in. iij. diſt. xv. c. iij ex
alia cauſa ſunt iſti defectus in nobis:
et ex alia in chriſto. In nobis enim ſunt ex ne-
ceſſitate ɔcti: ſed in xp̄o ſunt ex volūtate aſ-
ſumpti. Ait em̄ tex. ſic. Ex ſola volūtate miſe-
rationis de noſtro in ſe traſtulit verā infirmi
tatē: ſicut accepit verā carnē. Qḋ declarat do
minus Boñ. in. iij. di. xv. ar. i. q. iij. d. ꝙ nos de
fectus a parētibus trahimus ꝓpter legē pro
pagationis ⁊ legē cōcupiſcētie: que militat in
iſtis mēbris. Nā paſſibilis generat paſſibilē:
⁊ habens legē cōcupiſcētie in mēbris generat
filiū ſubiectū cōcupiſcentie. ⁊ ex reatu illius cō
cupiſcentie inſunt proli oñes penalitates. Et
ꝓpterea dicunſ oñes iſte penalitates in nob
cōtracte quaſi ex cōcurſu duoꝝ tracte. ſ. propa
gatoris nature: ⁊ corruptoris ɔcupiſcētie. In
xp̄o aūt ſecus. Ipſe em̄ neutro modo fuit pro-
pagatus: nec ſm propagationē legis natura
lis: nec ſm corruptionē libidinis: ſed ſpūſſan-
ctus adueniēs in ipſa virgine ⁊ ipſam fecun-
dans: carnē eius ab oñi feditate corruptiōis
purificauit: paſſibilitatem aūt reliquit. Ex illa
aūt carne ipſe filius dei edificauit ſibi corpus
immaculatū: ⁊ illud corpus vniuit ⁊ ſibi ⁊ ani
me rōnali: que quidē imunitatē habuit a cul-
pa: ⁊ in ſe ⁊ in carne: cōiuncta. Et ſicut imuni-
tatē habuit a reatu culpe: ſic ſm ordinē diui-
ne iuſtitie imunitatē habere debuiſſet a paſſi-
bilitate miſerie. Qḋ ergo in carne illa remanſ-
ſit penalitas: hoc fuit ex diſpenſatiōe ipſius
aſſumentis: cōcurrēte ſimul acceptiōe illius
aie rōnalis: que in primo inſtanti ſue creatio
nis habuit vſum cognitiōis: ⁊ placuit ſibi tali
corpori vniri propter ſalutē generis humani.
Et ſic patet ꝙ tales defectus in xp̄o fuerūt nō
neceſſitate gnatiōis: ſꝫ volūtate diſpēſatiōis
volūtate inq̄ diua puenientet ſed voluntate
creata comitāte. Dicim⁹ aūt fuiſſe a volūtate
diua nō tāq̄ infligēte de nouo: ſed tanq̄ a re
linquēte in acceptatiōe aie xp̄i; cū in ei⁹ arbi
trio eēt ⁊ ptāte defect⁹ illos excludere. hec Bo
nañ. in. iij. diſt. xv. ar. i. q. iij. Cōſiderem⁹ ergo
nos q̇ ſaluari cupimus: qualr̄ aia ei⁹ bñdicta
ab inſtanti ſue creatiōis ꝑuidit oēs labores
quos ipſe paſſurus erat in. xxxiij. annis in hu
ius vite pegrinatiōe. Preuidit ꝙ in ꝑſepio fri
gore ⁊ pauptate cruciari debebat: ꝙ in deſer
tis egypti cū mr̄e paupcula eſſet pegrin⁹ futu
rus: ꝙ in terra aliena penuriā ſuſtineret: ꝙ in
ieiunijs orōnibus. ⁊ vigilijs: ⁊ ſui corpis vul
neribus a iudeis illatis eſſet fatigandus. Et
tñ prompte benigne ⁊ liberaliter dixit. Magſ
contētor naturā humanā aſſumere cū penali
tatibus vt ſaluef mūdus: q̄ ſine penalitatib⁹
vt damnef mundus. O pelagus amoris ieſu
xp̄i. O fornax ſuccenſa nimis illius aie bene-
dicte. Quō poterimus nos vermiculi condi-
gnas ⁊ debitas gratias ꝑſoluere tanto redē-
ptori: qui non niſi ex amore tā ſtupenda face
re dignatus eſt in aſſumpta carne. Amor fe-
cit eū lachrymari. Amor fecit eū peregrinari.
Amor fecit eū vulnerari. Amor fecit eū verbe
rari. Amor fecit eū in cruce mori. O anima in
ſignita imagine dei dilige xp̄m. Dilige inquā
illum qui eſt totus legitimus ſponſus: quē vi-
des amore tuo: nūc vagientē in ꝑſepio: nunc
fatigatum in itinere: nūc orantē in ſolitudine.
nūc flentē in cruce: vt te ducat ad regnū eter-
ne btitudinis: in quo ipe xp̄s regnat. Amē.

Feria. q̄rta poſt tertiā dñicā aduentus de
morib⁹ ieſu xp̄i: ⁊ qualr̄ aīam ſuā bñdictā cū
paſſiōibus regulauit. Sermo. XVIII

Jeſus rectus morib⁹. Fruct⁹. XVIII

Edius autem. ⁊c.

m vbi. ſ. Qm̄ in ꝑcedēti fructu de de
fectib⁹ a xp̄o aſſumptis aliqua di-
ximus in gnali: cōueniēs eſt vt in p̄nti ſmone
aliq̇d dicamus in ſpeciali de ipis defectibus:
ſm ꝙ reſpiciūt aīam rōnalē: q: ipſe dei filius
⁊ verbū caro fact⁹ tam ex pte corpis q̄ ex pte
aie ordinatiſſimus adeo fuit: vt nihil ſupfluū
aut diminutū in aſſumptione noſtre nature
valeat in ipſo reperiri. Et quoniam in anima
eſt potentia iraſcibilis, idcirco videbim⁹ quē
admodū chriſtus q̄tum ad iſta tria animam
ſuam benedictam cum paſſionibus regulauit
Erit autem fructus huius ſermonis. Jeſus
rectus moribus. Pro cuius declaratione tres
cōcluſiōes ſunt notande.

Prima dr̄ excluſiōis.

Scḋa dr̄ ɔtriſtatiōis.

Tertia dr̄ ɔturbatiōis.

Qḋ xp̄s nō habuit defect⁹ ignorātie. Ca. I

p Rima cōcluſio dicif excluſiōis. Nā
dñs noſter ieſus xp̄s quantū ad po
tentiā rōnalem voluit a ſe excludere
defectū ignorātie: vt docet magr̄ ſniaꝝ di. xv.
c. ij. tertij libri. Et rō eſt ſm Boñ. diſt. ꝑdicta
ar. ij. q. i. q: nec xp̄m decebat nec nobis expe-
diebat. Xp̄m nō decebat: q: aia ei⁹ debuit eſſe
deiformis ac ꝑ hoc repleta luce ſapientie ⁊ re-
ctitudine iuſticie. Ignorātia aūt priuatio eſt
ſciētie: ⁊ pōt eſſe via in errorē ⁊ obliquationē
a rectitudine iuſticie: ac ꝑ hoc xp̄o nō cōpete-
bat. Nobis etiā nō expediebat quos venerat
redimere dirigere ⁊ docere. Qḋ facere nō po
tuiſſet ſi habuiſſet defectū ignorantie. Inde ē
ꝙ Anſelm⁹ ait in libro Cur de⁹ hō. Illa aſſum
ptio in vnitatē perſone filij dei nō niſi ſapienſ
a ſumma ſapiētia fiet. ⁊ iō non aſſumet in ho
mine qḋ nullo mō eſt vtile. Et iterū idē. Quō
tot ⁊ tanta faceret opa ſine imenſa ſapia? Et
iterū. Quō illi crederent hoies: ſi illū ſciret ne
ſcientē? Si autē neſciret ad quid erit vtilis ei
ignorantia. Sed circa hoc contingit dubi-
tare: primo q: Johes damaſcen⁹ loquens de
verbo incarnato ait. Oportet ſcire ꝙ ſeruilez
⁊ ignorantē naturā xp̄us aſſumpſit. Secūdo
q: Leo papa in ſermone de ephia ait. Adora-
uerunt infantē in nullo ab alioꝝ generalitate
diſcretū. Sꝫ gñaliter alij infantes ſunt igno-
rātes, ergo ⁊ xp̄s in ſua infantia habuit igno
rantiā. Tertio arguif. q: ſcia inflat. Sed xp̄s
ſumme ſe humiliauit ⁊ defect⁹ noſtros aſſum
pſit: qui faciūt ad humilitatē. ergo debuit ha-
bere defectuz ſcie. Ad hoc rn̄detur: ⁊ primo
quantū ad primū ſm dñm Boñ. ꝙ Damaſce
nus nō attribuit ignorantiā ⁊ ſeruilitatē na-
ture aſſumpte ratiōe iſtius ſingularis nature
que fuit verbo copulata in vnitatē pſone: ſed
quantū ad alias naturas cōſimiles in ſpecie:
quaſi diceret. Aſſumpſit naturā noſtrā que ē
ignorās nō in xp̄o: ſed in nobis. Aliud dictū
Leonis pape eſt. Ad qḋ rn̄detur ꝙ loquiſ de
xp̄o quantū ad ea que exteri⁹ apparebāt. Ad
tertiū dr̄ ꝙ duplr̄ eſt loqui de ſcia. Aut ꝓut eſt
abſq̧ charitate: aut ꝓut eſt charitati ɔiuncta
Si loquamur de ipa ꝓut eſt a charitate diui-
ſa: ſic dicit apl's ꝙ inflat. Si aūt accipiſ ꝓut
eſt charitati cōiūcta. ſic nō eſt via ad inflatio
nē: ſed poti⁹ ad rectitudinē ⁊ edificationē. Et
hoc modo fuit in xp̄o. De cuius ſcientia in ſe
quentibus plenius loco ſuo dicem⁹. Nunc au
tem quantū ad preſens propoſitū nobis ſuffi
ciat intelligere ꝙ xp̄s ignorātiā nullo modo
ſecū habere voluit. Ex quo colligimus q̄ gra
uiter errant qui ignorantiā ſtudent magnifi
care, quaſi in ea aliquid perfectiōis inueniāt.
Quos quid aliud dixerim q̄ beſtiales ⁊ bru-
tales? Nā vt ſcribitur. xxxviij. di. c. ignorātia.
Ignorantia eſt mater cunctoꝝ erroꝝ. Et de q̄
Aug. in libro de v̄bis apl'i dicit. Peſſime ma
tris ignorantie: peſſime inde filie due ſunt fal
ſitas ⁊ dubietas. Illa miſerior: iſta miſerabi-
lior. illa perniciolor: iſta moleſtior. Quare xp̄us
in exēplū debet eſſe oib⁹ vt ignorantiā fugiāt.

Qḋ xp̄s habuit potētiā cōcupiſcibilē. C. II

s Ecunda concluſio dicitur contriſta-
tionis. Voluit nanq̧ deus quantuz
ad potentiā concupiſcibilē contriſta
ri ſm illud Matthei. xxvi. Triſtis eſt anima
mea vſq̧ ad mortē. Et iterum ibidē. Et cepit
contriſtari ⁊ meſtus eſſe. Hoc idē patet: quia
fleuit ſuper hieruſalem, vt ſcribitur Luce. xix.
Et ratio eſt ſm Richardū diſt. xv. tertij libri
articulo. iij. q. i. quia ſicut ex coniunctione rei
amate cum apprehenſione eiuſdem cauſatur
in appetitu paſſio delectationis: ſic ex coniun-
ctione rei odite cū apprehenſione eiuſdē cau
ſatur in appetitu paſſio triſticie. Et quia res
de proximo ⁊ certitudinaliter futura conſide-
ratur quaſi iam preſens: propter inſtantem
propinquitatē ⁊ infallibilitate: ideo non ſolū
reſpectu rei odite cū eſt preſens: ſed etiā reſpe
ctu rei odite infallibiliter ⁊ de proximo future
eſt paſſio triſticie. Unde ſm phm in ſcḋo rhe
torice, illi qui iam decapitantur nō timent vi
dentes ſibi neceſſitatem imminere: ſed triſtā
tur. Et ideo quia ſenſualitas anime xp̄i mor-
tem recuſabat cū apprehendit ipam vt de ꝓ-
ximo ⁊ infallibilr̄ venturā: fuit in ei⁹ appeti-
tu ſenſitiuo paſſio triſticie. Sed cōtra hoc
arguere poſſum⁹, q: vt dicit phs. iij. ethicoꝝ.
Eadē magis eligenda ſunt ſine triſticia q̄ cū
triſticia. Sed xp̄s optime ſciuit eligere, ergo
magis debuit redimere genus humanuz ſine
triſticia q̄ cū triſticia, vt patet Eſa. xlij. c. vbi
de xp̄o dicif. Non erit triſtis neq̧ turbulent⁹.
Et Prouerbioꝝ. xij. Non contriſtabit iuſtum
quicquid ei acciderit. Et Seneca ꝓbat multi
plici rōne ꝙ triſticia nō cadit in ſapientē. Et
fundamentū ſue rōnis eſt: q: virtutē nihil le
dere poteſt. ſicut nihil poteſt eā auferre. Ergo
ſi xp̄s vere ſapiens fuit: ⁊ virtutē incōcuſſam
habuit: paſſionē triſticie non ſenſit. Amplius
Nullus triſtatur niſi de eo quod fit contra vo
luntatez ſuā. Sed contra voluntatē xp̄i nihil
fieri potuit. ergo non videtur ꝙ in ſe triſticiā

habuerit. Rñdetur ad hoc ſm dñm Boñ. diſt.xv.ar.ij.q.i.iij.libri.⁊ Rich. ibidē ꝙ pōt eſſe triplex triſticia.

Prima eſt ꝑter rōnis imperiū.
Scđa eſt ꝯ rōnis iudiciū.
Tertia eſt ſubiecta rōnis impio.

Prima triſticia eſt que ꝯſurgit ex quadā neceſſitate ⁊ ſurreptiōe: ſicut motꝰ primi. Et hec quidē cōis eſt ſapiētibꝰ ⁊ inſipientibꝰ: bonis ⁊ malis. Scđa triſticia ē in q̄ rō ſubijcitur ſenſualitati. nec tñ turbaẜ: ſꝫ etiā ꝑturbatur. Tertia triſticia eſt qñ quis triſtatur rōne dictante ⁊ ſuadente ipm tantū ⁊ taliter ſuꝑ aliquo debere triſtari. Et iſto tertio mō fuit vere in xp̄o. Duobꝰ aūt primis modis nō fuit in eo triſticia. Et ſm hoc ſoluunẜ auc̄tes in ꝯriū adducte. Ad illud vero qđ vltimo adducebaẜ: ꝙ nihil ꝯtra volūtatē xp̄i euenit: dicendū ꝙ hoc eſt verū de volūtate rōnis abſolute: nō aūt eſt verū de volūtate ſenſualitatis vel de volūtate ꝯditionata. Contriſtatꝰ eſt ergo xp̄s cū videret ſuos labores ⁊ hoim ingratitudinē: ac multorū pctā ⁊ dānationē. Et qꝛ oia tam ꝓterita ꝙ p̄ſentia, ꝙ etiā futura clare videbat ab inſtanti ſue ꝯceptionis: idcirco ſepꝰ cōtriſtabaẜ ⁊ afficiebaẜ merore: adeo vt de ip̄o legaẜ in quadā epl'a ꝙ viſus eſt flere: ridere aūt nūꝙ. O ꝙ̄ pie mens humana mouēri dꝫ cū xp̄m dei filiū. xxxiij. annis ſemꝑ in amaritudine cōtemplaẜ. Uide quō: vide que ſo o aia mea: ⁊ inſpice diligenẜ qualiẜ bñdictꝰ ieſus ſemꝑ triſtaẜ ſiue ſit puerulꝰ in cuna vagiens: ſiue ſit in maternis brachijs ſemꝑ geſtatus: ſiue ſit in medio doctoꝝ: ſiue ſit in conuiuijs: ſiue cōuerſeẜ cū diſcipulis: ſiue doceat in tēplo: ſiue miranda opereẜ. Interroga ip̄ꝫ ⁊ dic ei. O leticia angeloꝝ. O gaudiū aiarū ſanctarū. Cur nō letaris inẜ honores? Et ſtatim dicet tibi. O aia mea: ego ꝯtriſtor ꝓpter te. Ego cōtriſtor ꝓpter pc̄ā tua: ꝓpter q̄ ego nō niſi dolere debeo. Ego contriſtor qꝛ video quot anguſtijs: quot cruciatibꝰ: quot laboribus: te aia mea exquiro. Et tñ ob ingratitudinē ⁊ ignorantiā de me nō curant: me fugiūt me ſpernūt: ⁊ diabolū ſequētes me abominātur. Contriſtabaẜ ergo xp̄s ob multas hmōi cauſas. ⁊ quāto plura videbat: ⁊ cognoſcebat voluntati ſue cōtrariari: tanto vehementior in eo erat triſticia.

Qđ xp̄s ꝑotētiā iraſcibilē habuit. Ca. III.

Tertia cōcluſio dicẜ cōturbationis. Scđm enī catholicā veritatē i xp̄o fuit cōturbatio ⁊ ira quantū ad potentiam iraſcibilem. ſicut patet Ioh.ij. quando eiecit vendentes ⁊ emētes de tēplo. Sꝫ contra hoc obijcitur primo ſm Aug. de ciuitate dei. Perturbatio paſſionū a ſapientibus ⁊ bonis ira regitur: vt malint eā non habere ꝙ̄ vincere. Sed dicit Greg. libro. v. moraliū ꝙ ira per zelū ſapientes turbat: ergo cū xp̄s fuerit ſapientiſſimus ⁊ optimus: maluit eā non habere ꝙ̄ vincere. Itē ſuper illud Iob. v. Uirum ſtultum interficit iracundia. Gregorius dicit. Ira ſicut per vitium oculum mentis excecat: ita per zelum turbat. Sed oculos mentis in chriſto nec excecare potuit: nec turbare: cū ipſe eſſet in continuo vſu contēplationis. ergo non videtur ꝙ aliq̄ affectio ire in eo fuerit. Reſpondeẜ ad hoc ſm Rich. in. iij. di. xij. arti. iij. q. iiij. ꝙ ira tripliciter poteſt accipi. Uno modo ꝓ ſuperabundantia que ſm pħm iiij. ethicoꝝ. xij. c. dicitur iracūdia. ⁊ ſic ira nō fuit in xp̄o. Alio modo accipitur ira pro volūtate iudicandi aliquod male factum. ⁊ ſic ira eſt in appetitu intellectiuo. ⁊ hoc modo fuit in chriſto. Tertio modo accipitur ira pro quadam paſſione appetitus ſenſitiui inſurgente ex apphenſione illate iniurie: vt poſſibilis vindicari ꝙ̄uis cum difficultate. Si enim apprehendatur iniuria vt non poſſibilis vindicari: non inſurgit niſi paſſio triſticie. Si vero app̄hendatur vt poſſibilis vindicari abſq; omni difficultate: tunc non inſurgit paſſio ire. quia tunc talis vindicta non apprehenditur ſub ratione ardui. Hoc tertio modo fuit paſſio ire ī appetitu ſenſitiuo anime chriſti. ex hoc ꝙ apprehendebatur inferri deo iniuriaꝫ a peccatoribus quantū in eis erat. que iniuria poſſibilis erat vindicari cū difficultate: tamen non ex parte dei: ſꝫ ex parte pctōꝝ rebelliū ⁊ difficiliū ad pnīe ſuſceptionē ⁊ ex parte nature hūane ſi ſuis naturalibus relinquereẜ. Hec tñ paſſio in xp̄o non fuit ꝯtra imperiū rōnis: nec ꝑter imperiū: nec de neceſſitate: ſꝫ ad imperium voluntatis: ⁊ ſm rectuꝫ ordinē rōnis. Ad primū ergo dicit Rich. ꝙ ꝙ̄uis ira ꝑ zelū turbet hoies ſapientes alios a xp̄o: tñ xp̄m nūꝙ̄ turbauit. quia ſicut diſpenſatiue factū fuit ꝙ gloria aie xp̄i in corpus ⁊ ſenſualitatē non redundaret: ita diſpenſatiue factū fuit vt paſſio partis ſenſitiue in nullo rationē turbaret.

Ad ſecundū dicitur ꝙ ira per zelum in alijs hominibus turbat in aliquo rationem ad tēpus propter debilitatē intellectus eorum. In xp̄o autē fuit ſemper intellectus fortiſſimus ⁊ clariſſimus. ideo nullo modo turbari po-

tuit. Quare ſi recte ſapere voluerimꝰ atq; ſentire: dicemꝰ ꝙ xp̄us paſſionē ire in ſe ſuſcepit cōtra duriciē peccatoꝝ impenitentiū. non ſolum eoꝝ qui tunc erant: ſed oim quorūcunq; tam preſentiū ꝙ̄ futurorū. ex quo mens eius iuſticie zelo ſuccenſa cōmouebaẜ contra peccatores obſtinatos ⁊ duros. Non enī ſine cā allocutus eſt blande peccatricē penitentē dep̄henſam in adulterio: latronē pendentē in cruce. ⁊ reliquos de quibus legitur in euangelijs Phariſeos vero dura increpatiōe aſperrimis verbis ⁊ facie tremebunda reprehendit ⁊ increpauit. quoniā ſicut ex rōne miris eſſe debebat ⁊ pius peccatoribus penitentibus: ita econuerſo ſeuerū ⁊ durū debebat ſe oſtendere impenitentibus ⁊ obſtinatis. ſicut etiā in die iudicij manifeſtabiẜ quando cōgregabunẜ ante ipm oēs gentes. Tunc videbūt q̄ duri ſunt qui conuerti nolunt: qui pniam negligunt: ꝙ̄ grauis erit ira filij dei: qñ ſine vlla cōpaſſione ꝓferet furibundā ⁊ tremebundaꝫ ſniam. Ite maledicti in ignē eternum ⁊c. O ꝙ̄ iracunda erit tūc reprobis facies ſua. O ꝙ̄ terribilis erit tunc eius aſpectus. Non eſt p̄ſentis diſputationis in talibꝰ dilatari. Sed hec pauca diximus ad oſtendendū ꝙ rōnabiliter ira fuit ī xp̄o: qui eſt bñdictꝰ in ſecula. Amen.

Feria quinta poſt tertiā dñicam aduentus de gratia capitis noſtri: qualiter ieſus gratia eſt caput oium noſtrum. Sermo XIX

Ieſus caput proponitur. Fructus XIX.

Edius autē. Iterū

m vbi.ſ. Cōgregauit in vnū electos ſuos dñs ieſus xp̄s: quibꝰ eandē dedit regulaꝫ charitatis: qua fit vt ſm ſniam apl'i multa mēbra vnū corpꝰ cōſtituant: vnā q; faciant eccl'iam in ſpūſancto adunatā ex q̄ ordinaẜ ⁊ colligiẜ exercitꝰ celeſtiū ciuiū in ſuperna hierl'm. Et qm̄ non expedit ſine capite eſſe corpꝰ: ꝓ cōſolatione oium dilectoꝝ ieſus chriſtus dei filius ipſorum caput meruit eſſe: cui omnes quantum poſſumus inherere debemus. Idcirco pro noſtra inſtructione in preſenti ſermone dicemus de gratia capitis nr̄i. ⁊ de his qui ſunt membra eius ſub vno fructu qui eſt. Ieſus caput proponitur. Pro cuius declaratione tres ꝯcl'ones erūt notāde.

Prima dr̄ ꝯuenientie.
Scđa dr̄ dependētie.
Tertia dr̄ influētie.

Qđ chriſto conuenit eſſe caput.
Caplm. I.

p Rima cōcluſio dr̄ ꝯuenientie. In q̄ ſcire debemꝰ ꝙ xp̄o ꝯuenit eē caput eccl'ie: put teſtaẜ apl's ad Eph. i. di. Ip̄m dedit caput ſupra oēm eccl'iam q̄ eſt corpus ipſiꝰ. Et ad Col. i. Ipſe eſt caput corpis eccl'ie. Qđ ſic eſſe intelligēdū declarat Alexā. in. iij. q. xij. memb. ij. ar. i. §. i. vt metaphorice intelligatur eſſe caput: quod de chriſto dicitur quadruplici ratione.

Primo rōne ſupioritatꝭ.
Scđo rōne dignitatis.
Tertio rōne ꝓuidētie
Quarto rōne gr̄e.

Primo dicẜ eſſe caput rōne ſuperioritatis Quia ſicut rex dr̄ eſſe caput regni: eo ꝙ ꝑ ſuū imperiū mouet regnū: ita xp̄s qꝛ ſm ꝙ hō eſt rex regū: ⁊ hꝫ regnū ſupra oēm creaturā. ſm ꝙ habeẜ Apoc. xix. Et erat ſcriptū in femore ſuo. Rex regū ⁊ dñs dñantiū. Scđo dicẜ eſſe caput rōne dignitatis: qꝛ meliꝰ ⁊ dignius in quolibet genere: caput dicẜ eſſe in illo genere. ſicut leo dicitur eſſe caput aialiuꝫ: qꝛ eſt dignꝰ ⁊ nobiliſſimū oim aialiū: ita xp̄s qꝛ digniſſimus ⁊ nobiliſſimꝰ eſt caput oim creaturarū rōnabiliū. Tertio dicitur eſſe caput rōne ꝓuidentie. Nā paterfamilias dicẜ eſſe caput ſue familie: qꝛ oibꝰ ꝓuidet. Cū ergo xp̄us ſe habeat per hunc moduꝫ ad eccl'iam: qꝛ paſtor eſt ⁊ ep̄s aiarū ⁊ ꝓuidet ⁊ regit eccl'iam. Uñ. i. Pet. ij. Eratis enī ſicut oues errantes: ſed cōuerſi eſtis nunc ad paſtorē ⁊ ep̄m aiaꝝ veſtrarū. ideo merito dicẜ caput. Quarto dicitur eſſe caput rōne gr̄e. Nā ip̄m caput ita ab aia perficiẜ ꝑ ſenſum ꝙ in capite ſunt oēs ſenſus: nō aūt a corpe. Ita xp̄s a ſpūſctō accipit omēs modos gr̄e ſicut caput ab aia. Nos aūt ſicut mēbra: qꝛ nos oēs ſenſus gr̄e ab ip̄o recipimus. Et hoc eſt qđ dicit Aug. ad Dardanū. In capite quod eſt xp̄s ſunt omēs ſenſus gratie: in alijs vero eſt ſolus tactus. quibus datus eſt ſpiritusſanctus ad menſuram. Dicitur ergo xp̄s caput ſm has proprietates quia eſt velut rex: ⁊ quia eſt digniſſimus rationabiliū creaturarū: ⁊ qꝛ eſt in ratione prouidentie: ⁊ qꝛ habet plenitudinē gratie quantum ad oēm ſenſum gratie. Et lꝫ ſic dicaẜ eſſe caput metaphorice: tñ proprie dicitur caput ex influentia. vt ſic caput influit ſenſus ⁊ motus ſm diuerſas partes eius: qꝛ ab anteriori parte capitis fluunt nerui per quos fluūt ſenſus ad membra: a poſteriori vero parte fluūt nerui per quos fluit motus ab anima ad ſingula mēbra. Similiter xp̄s in eccleſia influit:

ſenſum ꝛ motum ſpūaliter. Senſum influit ꝑ
fidem: motum vero per amorē. Verūtamen
eſt aduertendū ꝙ caput eccleſie dicit dupl'r
ſcʒ cōmuniter ꝛ ꝓprie. Cōmuniter tota trini-
tas eſt caput eccleſie. Tota eñ mouet ꝛ regit
eccl'iam: ꝛ infundit ei gr̄am: qua ſentiat ꝑ fidē
ꝛ moueat ꝑ charitatē. Unde in rōne regētis
ꝛ influētis ſe habet ad ipāʒ. Proprie vero dr̄
caput chriſtus homo ſiue deus homo ſm hu
manitatem: quia hoc modo ſe habet ad eccle
ſiam ſm rationem conformitatis ad ipſam
per gratiam ꝛ naturam.

Qō multi habent dependentiam a chriſto
capite. Cap'm II

s Ecūda cōcluſio dr̄ dependētie. In q̄
videre debemus q̄ ſunt illi qui tāq̄
membra a xpo capite habent depen
dentiam: ſiue illi inhereāt et vniant: ꝛ ſpāl'r
quātum ad quattuor.

Primo quātū ad angelos.
Scđo q̄tum ad electos.
Tertio q̄tum ad reprobos.
Quarto quātū ad vtrūq; compoſitū.

Primo cōſideremus q̄tum ad angelos ſi
ipoꝝ eſt caput xps. Ad quod dicendū videt
ꝙ nō: quia vnius nature ſunt caput ꝛ corp⁹.
Sed xpus inq̄tum homo ꝛ angeli: non ſunt
eiuſdē nature. ergo xpus ſm ꝙ homo nō eſt
caput angeloꝝ. Sed contrariū dr̄ ab ap'lo
ad Col.ij. vbi loquit de xpo cū ait. Qui ē ca-
put omnis ꝑncipatus ꝛ poteſtatis. Inſuper
omnia ſubiecit deus ſub pedibus eius. vt dr̄
ad Heb.ij. auctoritate pſalmiſte. Ubi loquit
glo. Sicut pes eſt infima pars corporis. ſic i
xpo infima pars eſt humanitas quā angeli
adorant. Ex quo relinquit ꝙ angeli ſunt ſub
iecti ipſi humanitati xpi. Unde ſi xpus dicit
caput eccl'ie: vt dicebat paulo ā̄te: eo ꝙ regit
eccl'iam ſibi ſubiectā: ſimil'r debet dici caput
angeloꝝ: eo ꝙ imperat ipſis ſibi ſubiectis.
Ex quo rñdere poſſum⁹ ad illud quod addu-
cebat in contrariū: ꝙ ſi dicat caput ꝑ meta-
phoram qua rex dr̄ caput regni vt mouēs et
imperās ipſi: ſic ipē xps inq̄tū hō eſt caput
angeloꝝ: q2 eſt rex cōſtitutus ſuꝑ eos. Si au
tem dicat caput ſm conformitatē nature. ſic
xps inq̄tum homo nō eſt caput angelorum
ſimpl'r: ſed ſm quid: quia non eſt conformis
āgelis in natura ſimpl'r: ſʒ ſm quod dr̄ ꝙ aīa
rōnalis quātum ad partē ſuperiorē intellecti
uam habet cōformitatē cū angelis. Eſt ergo
caput ipſis inq̄tū cōformat ipſis in natura
ꝑ partē rōnis intellectiuā: hoim aūt eſt caput
ſimpliciter: quia habet plenam conformitatē
cum illis. Secūdo cōſideremus q̄tū ad ele-
ctos: ſi omniū electoꝝ vel aliquoꝝ chriſtus ē
caput. Et ꝙ non ſit omniū caput ꝓbat. Nam
xps ꝓprie eſt caput ſm ꝙ homo. Sʒ nō fuit
homo ante incarnationē. Ergo nō fuit caput
ſanctoꝝ patrū. Ad hoc rñdet glo. ſuꝑ ca.i. ad
Col. querens. Cum eccleſia ab Abel ceperit:
quomodo xps caput eoꝝ eſt: qui tunc fuerūt
Et dicit ꝙ xps dr̄ caput ſm diuinitatē ꝛ ſm
humanitatē. Scđm diuinitatē fuit ꝑncipiū
et fundamentū eccleſie: quia omnes iuſtos q̄
ab Abel vſq; ad vltimū iuſtum fuerūt ꝛ futuri
ſunt generaliter virtute diuinitatis illumina
uit. Scđm humanitatē poteſt dici caput vel
ꝑncipium eccleſie: quia ſuper fidem humani
tatis ei⁹ fundata eſt. Ex hoc expreſſe relinq̄-
tur ꝙ ſi eccleſia fuit fundata ſuꝑ fidē huma-
nitatis ſue ante incarnationē. et ex eo dicit
caput quo eſt fides de ſua humanitate. ergo
eſt caput eoꝝ qui fuerūt ante incarnationem
fideliū ſicut eoꝝ qui ſunt poſt incarnationē.
Nam ſi diceret caput ſolū: quia habet huma-
nitatem: tunc eſſet caput fideliū ꝛ infidelium
equal'r: cum ſm humanitatē equal'r ꝯueniat
cū hoibus fidelibus ꝛ infidelibus: quod ma
ximū eſſet incōueniēs. Ideo caput dr̄ nō q̄a
eſt homo in re: ſed quia eſt homo i fide: ꝛ cre-
ditus eſt eſſe homo ab oibus electis: licet tp̄e
variato: quia p̄res antiqui fidē habuerūt de
ipo iam venturo: ꝛ nos fidē habemus: q2 iā
venit. Unde oim electoꝝ eſt caput. Et de hoc
Aug. ponit exemplū i li. de cathezizādis rudi
bus. qđ habet Geñ.xxxviij.c. de filijs iude ꝛ
Thamar vidue: in quoꝝ natiuitate zarā ꝑor
eduxit manum: in qua obſtetrix ligauit cocci
num dicens. Iſte egredietur prior. Illo vero
retrahēte manū: egreſſus eſt alter. Hic dicit
Aug. ꝙ ſicut zaram dū naſceret ꝑus emiſit
manū. poſtmodū caput ſecutū eſt. deinde ce
tera membra. Sed tñ caput dignitate ꝛ po-
teſtate ꝑceſſit: lʒ tp̄e ſequeret. Ita xps media
toꝝ dei ꝛ hominū in patriarchis et propheť
premiſit manum anteq̄. appareret in carne:
vinculis legis ſuperbū populū aſtringentem
ſiue compꝛmentē. tp̄e aūt naſcēdi ſecutum eſt
caput corpis eccleſie. cui adheſerunt omnes
fideles credēdo. Tertio cōſideremus q̄tum
ad reprobos q̄ ſunt in fide ꝛ charitate: nō tñ
ꝑſeuerantes. vtrū xpus ſit caput ipoꝝ. Et vi
detur ꝙ nō: quia corp⁹ xpi verū quod traxit
de ꝟgine eſt figura ꝛ ſacramentum corporis
myſtici quod ē eccleſia: quia ſicut corpus xpi

cōpactū eſt ex puriſſimis ſanguinib⁹ ꝟginis
ꝛ ꝑtinētib⁹ ad gloriā reſurrectiōis: ita a ſil'i
corp⁹ myſticū qđ eſt in eccl'a ꝯpaginatū dēt
eſſe ex puriſſimis ꝛ fideliſſimis aīabus perti
nētibus ad gloriā reſurrectionis. ergo nō ſūt
mēbra eccleſie niſi ꝑtinētes ad gloriā reſurre
ctionis. Sed reprobi in fide exiſtētes et cha-
ritate: q̄ tamē nō ꝑſeuerabunt: ꝛ infideles: nō
pertinet ad gloriā reſurrectiōis. licet ꝑtineāt
ad reſurrectionē. ergo nullus reprob⁹ eſt mē-
brum eccleſie. Et ſic xps nō eſt caput reprobo
rū etiā exiſtentiū in charitate. Ad hoc rñ-
det Alex. vbi.s.§.iij. ꝙ eſſe mēbra xpi vel ec-
cleſie nō ponit niſi ſenſuʒ gr̄e per fidē ꝛ mo-
tum per amorē ꝛ charitatē ꝛ cōformitatē cū
xpo in natura. Et quia iſta ſunt in reprobis
exiſtētibus in fide ꝛ i charitate: licet nō cū ꝑ
ſeuerantia. ideo q̄diu ſunt iſta in illis ꝯceden
dū eſt ꝙ ſunt mēbra xpi ꝛ eccleſie: ꝛ cōparan
tur ad xpm tanq̄ ad caput. q̄tum ad p̄ntem
ſtatū in quo ſunt in fide ꝛ in charitate. Quan
do aūt poſtea diſcedēt ab iſtis: tunc erūt mem
bra abſciſa a corpe eccl'ie. Ad rōnē in con-
trariū eſt dicendū ꝙ corpus xpi verū figura
eſt ꝛ ſacr'm corporis myſtici q̄tum ad p̄ntem
ſtatū: ſed nō q̄tum ad futurū. Ratio aūt ꝓce
dit: ac ſi reſpiceret ſtatū futurū: cū obijcit perti
nētibus ad gloriā reſurrectionis. Et qđ de re-
probis diximus qui tamē ſunt in fide ꝛ chari
tate: de malis intelligere debem⁹: licet ad vni
ōnē corpis myſtici ſiue eccl'ie nunq̄ ꝓprie ꝑ-
tineāt exiſtētes in peccato mortali. Uerūtñ
differt dicere vnitatē eccl'ie ꝛ corpis eccl'ie.
In vnitate nanq; eccl'ie ſunt boni ꝛ mali dū-
modo habeant fidē rectā. Et hoc eſt qđ habe
tur Matth.xiij. ꝙ ipſi tritico adiūcta eſt ziza
nia. Ubi dicit Aug⁹. ꝙ eccleſia eſt ager in quo
radicātur triticū. i. boni ꝛ zizania hoc eſt mali
Et tamen in fine ſeparabunt. Unitas vero
corporis eccl'ie non eſt niſi ꝑ fidē formatam
charitate. ſicut dicit Hugo. li. de ſacris. Ideo
mali nō ſunt de corpore eccl'ie: q̄uis ſint de
eccleſia. Quarto cōſiderem⁹ q̄tum ad vtrū
q; cōpoſitū. ſ. corpus ꝛ aīam: ſi xps eſt caput
aīarum tm̄: aut corpoꝝ ꝛ aīarum ſimul. Ad
quod rñdet ſm glo. i. ad Cor.vi. Neſcitis q2
corpora veſtra membra ſunt xpi. ꝙ caput eſt
non ſolū animarū: ſed etiā corporū que in glo
rioſa reſurrectione ſuā perfectionē habebunt.
Tunc nanq; electi oēs erunt cum principe
xpo: quē dilexerūt: in cuius aſpectu placido hi
lari ꝛ iocundo letabunt ꝛ reficientur interius
ꝛ exterius. Sed qui nūc volunt eſſe membra
illius non poterunt tunc regnare cum illo. O
infelix mundanorū conditio. Uolūt homines
membra potius fieri diaboli q̄ xpi. Illum ſe-
quun: vitia chriſto fugiunt: virtutes ſpernūt:
amplectunt vitia. ꝛ de futuro nihil premedita
tur. Nunc nūc xps eſt in eccleſia militanti chri
ſtum patronū accipere: vt in eccleſia triūphā-
ti valeamus cum xpo gloriari. O q̄ btā gens
o q̄ beatus populus cuius pius ieſus xps do
minus ꝛ caput eſt. O q̄ miſerabilis ꝛ lachry-
moſa ſocietas cui diabolus preeſt: non in or
dine ſed in errore: non in gaudio ſed in mero
re: non in bono ſed in omni malo. Studeam⁹
itaq; q̄tum poſſumus vt xpi mēbra ꝛ nō dia
boli inueniamur.

Qō influentiā gratie a chriſto capite acci
pimus. Cap'm. III

t Ertia ꝯcl'o dicit īfluētie. In q̄ ꝑſcruta
ri debemus de influētia gratie a xpo
capite. ex eo ꝙ Ioh.i. dr̄. De plenitudi
ne eius oēs accepim⁹ gr̄am. Pro cuius de-
claratiōe occurrūt quattuor dubia aperiēda.

Primū vtrū poſſit eſſe influentia a xpo ho
mine in corpus eccl'ie.

Scđm vtrū poſſit eſſe influētia in āgelis.

Tertiū vtrū maior fuerit influētia hoīs p⁹
incarnationē q̄ ante. vel eq̄lis.

Quartū vtrum vnio capitis ad corpus ſit
vnio ſimpliciter.

Circa ꝑmū eſt ſciēdū ꝙ xps hō influit gra
tiā corpi eccl'e ꝛ mēbris ei⁹ trib⁹ modis.

Primo ꝑ modū meriti.
Scđo per modū exēplaris.
Tertio per modū capitis.

Primo mō nob eſt gr̄a a xpo hoīe ꝑ modū
meriti: q2 ipē eſt q̄ nobis meruit gr̄am ꝑ quā
remittunt peccata noſtra: ꝛ gr̄am ꝑ quā co-
gnoſceremus ꝛ diligerem⁹ ipm. ꝛ omnibus cre
dētibus in ipm ꝛ diligētibus hoc meruit. Uñ
ad Ro.v. dr̄. Sicut ꝑ vni⁹ hoīs inobediētiā
pctōres ꝯſtituti ſūt m'ti: ita ꝑ vni⁹ hoīs obe
dientiā iuſti ꝯſtituunt multi. Scđo modo
influit nobis gratiā per modū exēplaris. Si-
cut eñ videmus ꝙ ſic ſe habet exēplar ad ex-
emplū ꝙ quodāmodo exemplū educit ab ex-
emplari: ita in ipſo xpo hoīe eſt exemplar ꝓ-
poſitū gratie cui debemus coaptare nos ꝛ cō
formare. Nā ipſe eſt liber vite iuxta quē ſcri
bi debent libri noſtri. id eſt cōſciētie que ſunt
libri vt habetur Apoc.xx.c. Hinc ꝛ apoſtolus.
i. ad Corinthios.xv.c. ait. Primus homo de
terra terrenus: ſecundū homo de celo cele-
ſtis. Qual' terren⁹ tales ꝛ terreni: q̄lis celeſtis

ſtales ⁊ ce'eſtes. Ergo ſicut po:tar:mus ima‑
ginē terreni: po:temus ⁊ imaginem celeſtis.
Tertio modo influit xp̄s nobis gratiã per
modũ capitis. Eſt enĩ quidã amo: capitis ad
membra: vt ipſuz caput quodã naturali amo‑
re diligat membra. Unde ſpūs animales qui
ſunt in capite ex hoc amore decurrũt a capite
in mēbris. Unde ſi aliquod mēbrum ledit
concurrunt ſpiritus a capite ad partē illã do‑
lentem: ⁊ ibi colliguntur. Influentia ergo capi‑
tis ad membra vt ſenſificent ⁊ moueant eſt
per naturalē amorē. Et hunc appetitũ implet
ſpiritus aĩalis influens a capite ad membra
Scōm hoc ergo dicendũ q̄ ſpiritus increat⁹
per quem eſt nobis cõmunio totius trinita‑
tis. ſ. ſpūſſctūs abundat in noſtro capite: ſcʒ
in xp̄o: ⁊ ipſius xp̄i ⁊ ſue beate anime eſt deſi‑
deriũ vt participemus ſuũ ſpiritũ. Ipſe vero
ſpiritus explet deſideriũ quod habet xp̄us ad
nos ex ſuo ardentiſſimo amore.
Circa ſecunduz dubium eſt notandũ q̄ a
capite christo homine recipiunt angeli ſingu‑
lariter tria.
Primo cognitionē veritatis.
Scōo honorem.
Tertio dulcedinē ſiue iocũditatē.
Primo cognitionē veritatis. quia eruditun‑
tur ab ipſo: imo etiã per eccleſiã que eſt corp⁹
eius innotuit eis myſteriũ incarnatiōis. Nec
erubeſcunt erudiri per ipſam. Unde apoſto‑
lus ad Eph̄. iij. c. Mihi enĩ omniũ ſanctoruʒ
minimo data eſt gratia hec in gentibus euan‑
gelizare inueſtigabiles diuitias xp̄i: illumina‑
re omnes: que ſit diſpenſatio ſacramenti ab‑
ſconditi a ſeculis in deo: qui om̄ia creauit: vt
innoteſcat principibus ⁊ poteſtatibus in cele‑
ſtibus per eccleſiã multiformis ſapientia dei
ſm̄ prefinitionem ſeculorum: quã fecit in xp̄o ie‑
ſu domino noſtro. Super que verba dicit Ni‑
colaus de lira. q̄ redemptio xp̄i diſpenſabilis
tam gentibus q̄ etiaʒ iudeis non fuit ante re‑
uelata niſi paucis ⁊ obſcure. Et myſteriũ xp̄i
de vocatione gentilium non ſolum hominib⁹
fuit abſconditum. ſed etiam angelis. Qui etiã
predicantibus apoſtolis hanc noticiã intuiti‑
uam habuerunt per eccleſiam. id eſt per apo‑
ſtolorũ predicationes: videntes actu conuerſio‑
nem gentilium ad fidem. Quod factũ fuit ſʒ
prefinitionem ſeculorũ. i. eternã diſpoſitionē
tp̄e plenitudinis adimpletã: quã fecit in xp̄o
ieſu adimpleri. Cui dicto ꝯcordat Dio⁹. d. an‑
gelicas dignitates ſupra memoratũ myſteriũ
xp̄i ad plenũ non intellexiſſe: donec completa
eſt paſſio xp̄i: ⁊ apl̄orum predicatio p gentes di‑
latata. Aug⁹. ẽt. vij. ſup Gen̄. ad lrãm ait. Sic
fuit myſteriũ incarnationis xp̄i a ſeculis ab‑
ſconditũ in deo: vt tamē innoteſceret princi‑
pibus ⁊ poteſtatibus in celeſtibus. Ubi dicit
ſanctus Tho. in p̄ma pte. q. lvij. ar. v. ad. ij. ar.
q̄ de myſterio incarnatiōis xp̄i contingit loq̄
dupliciter. Uno modo in generali. Et ſic om̄i‑
bus reuelatũ eſt a principio ſue beatitudinis
Cuius rō eſt: quia hoc eſt quoddam generale
principiũ ad quod om̄ia eorũ officia ordinan‑
tur. Om̄es enĩ ſunt adminiſtratorij ſpiritus.
Heb. i. in miniſteriũ miſſi propter eos qui he‑
reditatē capiunt ſalutis. Quod quidē fit per
incarnationis myſterium. Unde oportuit de
hoc myſterio omnes a principio cōiter edoce‑
ri. Alio modo poſſumus loq̄ q̄tum ad ſpecia‑
les conditiones. Et ſic nō om̄es angeli a prin‑
cipio de omnibus ſunt edocti: imo quidã etiã
ſuperiores ãgeli poſtmodũ didicerũt ſicut dicit
Dio⁹. vij. c. cele. hierar. Secũdo accipiũt ho‑
norem. qui attendit q̄tum ad reparationem
ſiue reſtaurationē ruine angelice. Nō eniʒ pa‑
rum erat eis detractũ honoris ex ruina apo‑
ſtatarum angelorũ. Sed per incarnationem
⁊ paſſionē fit reſtauratio ruine angelice p ho‑
n ſ ies implentes numerũ ipſorum angelorũ.
Unde in pſ. cix. dicitur. Judicabit in nationi‑
bus implebit ruinas. Et glo. ad Ephe. i. dicit
Propoſuit reſtaurare. i. ad primũ ſtatum re‑
ducere omnia per peccatũ deſtructa: angelos
⁊ homines: quia per hominis reſtaurationē
ruina angelorũ reparatur. Tertio recipiũt
dulcedinem ⁊ iocunditatē ab ipſa humanita‑
te xp̄i. Nam magnam recipiunt dulcedinē et
contemplationē diuinitatis. Sed cũ vidēt di‑
uinitatē in humanitate: eſt eis alius modus
dulcedinis. Propter quod Petrus. i. pe. i. ait.
In quem deſiderãt angeli proſpicere. Et Jo‑
hel. iij. dicitur. Colles fluent lac ⁊ mel. Colles
enĩ angeli ſunt: qui ante incarnationē fluebãt
mel in dulcedine contemplatiōis diuinitatis
in ſe. Sed ex eius incarnatione fluũt dulcedi‑
nem contemplationis diuinitatis ⁊ humani‑
tatis q̄ humanitas ſignificatur per lac. Et
ſi dicatur q̄ angeli erant beati ante incarnati‑
onem xp̄i. Sed beatitudo eſt ſtatus omnium
bonorũ aggregatiōe perfectus. ergo ipſi erãt
in ſtatu omniũ bonorum congregatione per‑
fecto. ergo nihil deficiebat eis de aliquo bono
Reſpondet Alexã. in. iij. q̄ q̄uis in bono eſ‑
ſentiali eſſent perfecti ex viſione dei: tamen
eis accreſcere potuit bonum ⁊ gaudiũ accidē‑

tale. Circa tertiũ dubiũ eſt dicendũ q̄ eccle‑
ſia poſt incarnationē ⁊ paſſionē xp̄i maiorem
recepit gr̃am q̄ ante. Quod pʒ: q: ante incar‑
natione per fidē xp̄i erat remiſſio peccatoruʒ
quantũ ad culpã ⁊ non quantũ ad oēm penã:
quia remanebat pena carentie viſionis dei.
Poſt incarnationē vero eſt remiſſio peccato‑
rũ quantũ ad culpã ⁊ oēm penã. Un̄ lʒ fides
eccl'ie ante incarnationē ⁊ poſt ſit equalis: vir‑
tuoſior tm̄ eſt poſt q̄ ante: quia hʒ meritũ paſ‑
ſionis xp̄i ſibi coniunctũ. hec habentur ab Ale‑
xandro. Circa quartũ dubiũ n dicendũ ſm̄
Hugonē de ſctō victore: q̄ vnũ dr̄ multipliciter
Primo mō eſt vnũ in natura. Et hoc modo
pater fili⁹ ⁊ ſpūſſctūs ſunt vnũ. Scōo modo
eſt vnũ in perſona. Et ſic humanitas ⁊ diui‑
nitas ſunt vnũ in perſona filij. Tertio mō eſt
vnũ per iuſticiã preſentē ⁊ futurã gl'iam. Et
illud eſt vnũ qō attendit in cōformitate vo‑
luntatis. Et ſic dicimus q̄ eſt vnio membro‑
rũ cũ capite in corpe eccl'ie. ⁊ eſt vera vnio in
qua beati ſunt qui vniunt: ⁊ miſeri qui ab ea
ſeparant. q̄m omne bonũ felicitans aĩam in
xp̄o eſt. in ip̄o ſunt theſauri incōpabiles: ⁊ in‑
eſtimabiles diuitie dei. Ergo ip̄m queramus
vt ab ipſo recipiamus gr̃am. quã nobis ipſe
concedat ⁊c. Amen.

Feria ſexta poſt tertiã dñicam aduentus de
ſciẽntia ieſu chriſti. Sermo XX.
Jeſus eſt ſciens omnia. Fructus XX

Edius autez veſtrũ

m Iterũ vbi. ſ. Doctores iudeorum au‑
diebant xp̄m ſepenumero ſcriptu‑
ras pphetarũ predicantem ⁊ mirabant quō
litteras ſciret: cũ eas non didiciſſet. Nec ſolũ
eo perfectionis tp̄e: quo maturũ ingeniũ litte‑
rarũ pinguedie ſolet eſſe delibutũ hoc viderũt
verũ etiã in infantili etate anno videlʒ. xij. in
medio eorum ſedentē ſapientiſſime audientē ⁊
interrogantē illũ conſpexerunt. Quo ſpectacu‑
lo potuiſſent ſi voluiſſent cognoſcere ip̄m eſſe
filiũ dei: in quo relucebat ſplendor tante ſcien‑
tie ⁊ ſapientie. Sed voluntate ſua peruerſa in
eũ credere noluerunt. ſpreuerũt ſcientiã eius
⁊ ip̄m pſecuti ſunt vſq̄ ad mortē. Et quoniã
ſingulare eſt hoc priuilegium in dño ieſu xp̄o
quo ſcʒ ſm̄ aſſumptã naturã oī ſcientia erat
decoratus: ideo in preſenti ſermone de ſciẽtia
aĩe xp̄i dicturi ſum⁹. De qua fructũ vnũ pro‑
ponim⁹ cōtemplandũ. qui eſt. Jeſus eſt ſciēs
oĩa. Pro cuius declaratione tres concluſiōes
erunt notande.
Prima dr̄ multiplicatiōis
Scōa dr̄ acq̄ſitionis.
Tertia dr̄ ꝯditiōis.
Qō multiplex fuit ſcĩa in xp̄o. Caplm̄ I.
p Rima cōcluſio dr̄ multiplicationis.
In qua ſcire debem⁹ q̄ ſm̄ multipli‑
cationē naturarũ in xp̄o multiplica‑
batur eius ſcĩa: put declarãt magiſter ſniarũ
in tertio ⁊ catholici doctores. Cui⁹ rōnem aſ‑
ſignat Alexand. in. iij ſumme. q. xiij. memb. i.
dicens. vt dicit Johes Damaſ. Quorum ſunt di‑
u:rſe nature: eorum ſunt diuerſe opatōes. Opa‑
tionib⁹ aũt pportionant habit⁹. ergo cũ in ip̄o
ſint diuerſe opationes pp̄ter diuerſas natu‑
ras: erũt in ip̄o diuerſi habit⁹. Et cũ ſcĩa dicat
habitũ ſm̄ diuinã naturã ⁊ humanã: in ipſo
xp̄o erũt diuerſe ſcĩe. Inſup put dicit Boeci⁹
in libro de diuerſis naturis ⁊ vna pſona. xp̄s
accepit aliquid a triplici ſtatu hũani generis
ſiue Ade. Un⁹ ſtat⁹ fuit qui debebat ei ſi ſtetiſ‑
ſet. ſtat⁹ ſcʒ beatitudinis in premiũ. Ali⁹ fuit
ſtat⁹ in quo erat ſcʒ ſtat⁹ innocētie. Et terti⁹
ſtat⁹ fuit poſt lapſuʒ. Un̄ xp̄m triplicē ſm̄ hos
ſtat⁹ cognitionē decuit hr̄e. videlʒ.
Primo cognitionē gl'ie
Scōo cognitionē nature integre
Tertio cognitionē penalis experientie
Et hoc pp̄ter pfectionē aĩe xp̄i: que nō tm̄
dʒ eſſe pfecta ſm̄ ſuperiorē portionē: verum
etiã ſm̄ inferiorē. etiã ſm̄ partē ſenſualē. nō
tm̄ quantũ ad ſtatũ patrie: ſʒ etiã quantuʒ ad
ſtatũ vie. Addit dñs Bon̄. diſt. xiij. tertij libri
ar. iij. q. i. q̄ q: pfecta fuit aĩa xp̄i quantũ ad
cognitionē nō ſolũ reſpectu cognoſcibiliũ: ſed
etiã reſpectu modorum cognoſcēdi. idō cũ res tri‑
pliciter ſint cognoſcibiles ſm̄ q̄ tripl'r habēt
eſſe. Habēt enĩ eſſe in verbo in intellectu crea‑
to: ⁊ in pprio gn̄e. Ad hoc q̄ intellect⁹ aĩe xp̄i
plenã de rebus hr̄et cognitionē: res cognouit
iſta triplici cognitiōe. Et ſic pʒ q̄ xp̄i aĩa non
tm̄ habuit cognitionē rerũ in verbo: ſʒ etiam
rerũ a verbo. Cognitionē inquã non tm̄ ſim‑
plicis noticie: ſed etiam experientie. Poſſu‑
mus tamen contra hoc arguere ſic. Unius per‑
ſone vna eſt perfectio. xp̄s eſt vna perſona: ⁊
ſcientia eſt perfectio. ergo ipſius erit vna ſciē‑
tia. Secundo ſic. xp̄s eſt ſciens ſcientia in‑
creata. ⁊ hec eſt certiſſima perfectiſſima ⁊ no‑
biliſſima. ergo ſuperfluũ eſt ponere in ip̄o aliã
ſcientiã. quia fruſtra fit per plura quod poteſt
fieri per pauciora. Tertio ſic. ſcientia xp̄i q̄
eſt per gratiam vnionis eſt ſm̄ maius lume
q̄ ſint alie tres ſequentes de quibus dictum
E

eſt. Sed ſicut eſt in lumine corporali ꝙ maius
lumē abſorbet minus, ergo ſimiliter eſt in lu-
mine ſpūali. ꝗ nō manēt in xp̄o alij modi ſciē
di niſi duo. ſ. vnus q̄ eſt ſciētie increate: alius
qui eſt ꝑ lumē gratie vnionis. Ad primum
hoꝝ argumentoꝝ r̄ndet̄ ſm voluntatem dn̄i
Boñ. di. xiij. tertij li. ⁊ Alex. in iij. ꝙ habitus nō
diuerſificat̄ ſm perſonā ſed ſm naturā. Un-
de dicit Joh. Dama. ꝙ in xp̄o ſunt diuerſe vo-
luntates ꝓpter diuerſas naturas: ⁊ ſimilit̄ de-
bent eſſe diuerſe ſcientie. Ad ſecūdū dicen-
dū ꝙ q̄uis xp̄s ſit vna ꝑſona cum filio dei: ⁊
per ꝑſonalē vnionē ſm hoc eſt ſciens ſcientia
increata: ſicut filius dei. vñ ratione ꝑſone nō
indiget alia ſcientia: ſ; rōne perſone in huma-
na natura indiget alia ſciētia. ſ. creata. Nō eñ
debet eſſe humana natura in xp̄o imperfecta:
quod ſequeret̄ ſi careret ſciētia creata. Sed ꝑ-
fectior debet eſſe in ip̄o natura omibus alijs.
Jdeo om̄i gñe ſciendi ſcientia creata oportet
ꝙ ſit ꝑfecta illa anima. Ad tertiū dicendū
eſt ꝙ in corporalibus minus lumē offuſcatur
⁊ obſorbet̄ a maiori. Et ratio huius eſt: quoniā
omnia lumina corꝑalia ſunt ad vnū actum. ſ.
manifeſtationis: qui quidē actus per ſe ⁊ per-
fectiſſime eſt a lumine maiori. Sed in ſpiritu-
alibus nō eſt ſic. Nō eñ omnia lumina ſpiri-
tualia ſunt ad vnū actum. Diſtinguendū ta-
men eſt ſm ſtatū cōprehenſoris ⁊ viatoris.
Nam viatoris non eſt vnus actus ſed plures.
Unde lumina plura virtutū ſeu donoꝝ i via-
tore non ſunt ad vnū actum. Comprehēſoris
vero non eſt niſi vnus actus qui determinat̄
ſm ſummū luminis ⁊ totalitatē; virtutis eius
lumen. ſ. diuine viſionis in gloria. xp̄s autem
erat in ſtatu ſimul viatoris ⁊ comprehenſoris
ſm partes anime differētes ſuperiorē ⁊ infe-
riorem: ⁊ ideo ſcientia comprehenſoris nō ab-
ſorbebat alias ſciētias.

Qd̄ ſcientia xp̄i non fuit per ſucceſſionem temporis acq̄ſita. Capl'm II

SEcūda concluſio dicitur acquiſitionis. In qua notare debemus ꝙ ſcientia xp̄i nō fuit per ſucceſſionē temporis
acquiſita: ſed ab initio ſue cōceptionis ſibi in-
dita. Quod ſentire videtur Alex. in iij. vbi. ſ.
mē. ij. Et ad hoc facit illud Greg. ſuꝑ illo vbo
Luc. ij. ꝓficiebat etate ⁊ ſapia. Proficiebat nō
ꝙ ipſe ſapientior fieret ex ꝑte: ſed paulatim de-
mōſtrabat ſapiam. Sed circa hoc notādū
eſt ſm Alex. in. iij. vbi. ſ. ꝙ in xp̄o fuit multi-
plex modus ſciēdi. Primus fuit ſm diuinam
naturā. Et ibi ſciētia idē eſt qd̄ ip̄ſum. Et iſte
modus fuit in filio dei ab eterno. Secūdus
eſt ſm gratiā vnionis, qui modus diſtinguit̄
ab om̄i alio ſciente incōicabilis cuicunq; alte-
ri creature. Tertius eſt ſm gratiā cōprehenſo-
ris, in quo cōicant angeli ⁊ anime ſctē. Quar-
tus ſm naturā integrā anime ſm ꝙ habuit
Adam ſcientiā in ſtatu innocentie. Quintus
ſm penalē naturā aſſumptā. Sextus eſt que-
dā gratia data xp̄o ad cognoſcendū res ſ; nu-
merū ⁊ per progreſſum tp̄is. Quantū ad
primū ſciendi modū ſimiliter ſe habet xp̄s an-
te incarnationē ⁊ poſt. Secūdus vero modus
non fuit ab eterno. Et ſm iſtū habuit cogniti-
onē omniū eoꝝ que pertinebāt ad myſteriū
incarnationis: paſſionis: ⁊ redemptionis.
Scd̄m vero tertiū modū habuit cognitionē
omnium eoꝝ que pertinebant ad gloriā ſuā
⁊ ſuoꝝ. id eſt eorum que ordinantur ad illam.
Scd̄m vero quartū modū habuit noticiam
eoꝝ que cognouit Adam in ſtatu nature in-
tegre. Scd̄um quintum modum didicit mul-
tas penalitates ſm experientiā in affectiua,
quas tamen cognouit ſm alium modū ſcilicet
ſm gratiam cognitionis: que data eſt ſibi ꝑ
gratiam vnionis. Unde preſciuit illas ꝑ iſtā
gratiam. Sextus modus cognitionis eſt ad
cognoſcendū per experientiā: non vt prior qui
fuit affectiue ſed cognitiue ex ſenſu. Secū-
dum notandū eſt ꝙ cognitio in ſenſu per expe-
rientiam eſt duplex. Una cum res eſt in ſenſu
ſm ſimilitudinem. Alia cum res eſt in ſenſu
ſm formā. Aliter enim eſt ſimilitudo coloris
in oculo: aliter dolor. Jta duplex eſt cognitio
in xp̄o ſm experientiā. Prima q̄tum ad natu-
ram penalem. Secunda q̄tum ad ſpecialem
gratiam cognoſcendi res ſm naturā per pro-
ceſſum temporis.

Qd̄ aīa xp̄i eq̄ erat ſapiēs vt deus. Ca. III

TErtia cōcluſio dicit̄ cōditionis. Fuit nāq; ſcientia xp̄i magna ⁊ admirabi-
lis. Circa quā contingit dubitare: ſi fu-
it equalis ſcientie dei ex eo ꝙ Hugo de ſctō
Uic. ait. Anima xp̄i eque ſapiens eſt vt deus.
Ad qd̄ dicit Alex. in. iij. vbi. ſ. mē. vij. ꝙ eſt cō-
ſiderare diuinā ſciam ſm ꝙ dicitur reſpectu
ſui. Et ſic ſcia illa ē virtutis infinite. Et ſ; hūc
modū nihil eſt ei eq̄bile. Scd̄o ē ꝯſiderare di-
uinā ſciā; reſpectu creatoꝝ: ⁊ hoc tripliciter.

Primo reſpectu ad illud qd̄ ſcit̄.
Scd̄o reſpectu ad mediū ꝑ qd̄ ſcit̄.
Tertio reſpectu ad modū quo ſcit̄.

Et ad hoc ꝙ aliquid dicatur equale ſciētie
dei, oportet ꝙ equetur ſm hec tria: quod non

eſt poſſibile creature aliquo modo. Dicendū
ergo ꝙ comparatio ſciētie anime xp̄i habita
ad diuinā ſciam: ſm illud quod ſcit̄ eſt dicere
aīam xp̄i eque ſcire ſicut deus. q: ſcit oīa que
ſcit deus. Comparatiōe vero habita q̄tum ad
mediū ꝑ quod ſcit̄: vel q̄tum ad modum quo
ſcit̄: nō erit dicere equalitatē: quia deus ſcit
omnia ꝑ ſeip̄m: ſicut cauſa omniū. Anima vero
xp̄i nō ꝑ ſeip̄m cauſam: immo ꝑ cām deum.
Ecce ineq̄litas q̄tum ad mediū. Luculentior
eſt etiā cognitio dei q̄ cognitio anime xp̄i de
rebus oībus: quia deus ip̄e oēs res videt vt
in ſe: anima vero xp̄i nō vt in ſe ſ; vt in deo. ex
quo p; eq̄litas q̄tum ad modū. Non eſt ergo
abſurdū dicere dn̄m noſtrū ieſum xp̄m notici-
am habuiſſe ex lumine ſcīe ſue p̄ſtitiū p̄terito-
rum ⁊ futuroꝝ: qua ſcia ⁊ cognitione fiebat:
vt dolor ineſtimabilis ſemꝑ cruciaret animā
illius. Et vllo vnq̄ tp̄e inueniri nō potuit ſi-
ne merore: q̄ nūq̄ caruit clariſſima cognitōe.
Cogita anima mea quēadmodū ante oculos
xp̄i ſemꝑ erant pctā totius mūdi. Uidebat ip-
ſe quoſcunq; deū offendētes: qui fuerūt a p̄n-
cipio mūdi: ⁊ ſunt atq; erūt vſq; ad finē ſecli.
Uidebat ip̄e pctā omnia offendere deū ſūmū
bonū ⁊ infinitū. Uidebat ip̄e multitudinē eo-
rum qui ingrati erāt ſibi de beneficio incarna-
tionis. Uidebat numerū damnandoꝝ. Uide-
bat ſingulas penas: quas ſuſtinuerūt q̄libet
ſancti confeſſores ⁊ martyres: ⁊ ceteri quiq;
ob ſuū amorē. Uidebat quecūq; tormēta paſ-
ſionis ſue tp̄e ꝑ ip̄m ſuſtinēda. O q̄t ſuſpiria
ex fornaceo illo corde ſepiſſime ꝓrumpebāt.
O quot lachryme mitis ieſu faciē rigabant:
q̄n hec omnia ſimul cōtemplans in ſemetip̄o
dicebat. Ego carnē aſſumpſi vt pctm̄ deſtru-
erē: ⁊ ecce tot pctā multiplicant̄. Ego carnē
aſſumpſi vt ſpoliarē infernū: ⁊ ecce grandis
eſt numerus illoꝝ qui in illū ſunt adiudicādi.
Ecce carnē aſſumpſi vt ad paradiſum om̄es
reducerē cruciatibus meis. Paſſurus ſū; nā-
q; opprobria: infamiā: flagella: liuores: vul-
nera ⁊ mortē amaram. Et ecce quot a regno
celoꝝ expellent̄. O ingratiſſimi hoīes: o infi-
deles de vobis doleo: q: ad paradiſum nō ve-
nitis. O iudei ꝓ vobis affligor: quos infernus
ſuſcipiet. O xp̄iani falſi pro vobis contriſtor
quos ignis gehēne īdeſinēter exuret. O mēs
mea in ꝓfundo amaritudinis poſita. O mēs
mea anguſtijs vndiq; vexata. Si inimicos
meos cōſidero: ꝓ illis affligor. Si amicos in-
ſpicio. ⁊ illis ex pietate compatior. O ſtephāe
in amore meo eris lapidatus. Et tu laurenti
amore meo eris combuſtus. Et tu Sebaſtia-
ne eris ſagittatus. Et ſic de alijs dicere pote-
rat: quos in ſua mēte lucida colligebat. Com-
patere ergo anima domino noſtro ieſu xp̄o: ⁊
quem cum audis in aſſumpta natura omnia
ſciētem: ſcias etiam q̄ crebro dolentē: merē-
tem: lugentem: ſuſpirantē et lachrymantem.
Infige cordi tuo illius lachrymas ⁊ ſuſpiria:
vt ſic valeas ab ip̄o ſuſcipere grām: qui eſt be-
nedictus in ſecula. Amen.

Sabbato poſt dn̄icam tertiā aduentus de potentia chriſti. Sermo XXI

Jeſus potēter operans. Fructus XXI

MEdius autē ⁊c. Jterum vbi. ſ. Domini noſtri ieſu xp̄i
maieſtatē diuinitatis declarant
nobis opa illa miraculoſa: que non niſi ſuper-
naturali potētia fieri potuerūt: vt dictū eſt in
p̄cedētibus. Et q̄m poſſunt nōnulli eam po-
tentiā xp̄o tribuere in aſſumpta natura: qd̄
erroneū eſt dicere: idcirco in p̄nti ſermone de
potētia xp̄i dicturi ſumus. vt ita credamus de
xp̄o mirabilia facta: ꝙ ſemꝑ ꝯditiones ⁊ ꝓp̄e-
tates ſeruemus vtriuſq; nature. Nam certiſſi-
mū eſt ꝙ ſicut ſcia in xp̄o fuit admirabilis:
ita ⁊ potētia. Uerū ſcia fuit in eo ſm humani-
tatē ⁊ diuinitatē: vt diximus in anteriori ſmōe.
potentia vero in ip̄o eſt ſm diuinitatem. Ad
quod plenius intelligendū proponemus in
medio fructum qui eſt. Jeſus potenter ope-
rans. Pro cuius intelligentia tres concluſio-
nes erunt notande.

Prima dr̄ determinationis.
Scd̄a dr̄ negationis.
Tertia dicit̄ impreſſionis.

Qd̄ aīa xp̄i nō eſt oīpo̅s. Capl'm I

PRima cōcluſio dr̄ determinationis. In qua ſcire debemus de potentia xp̄i ſm doctores catholicos ꝙ aīa
xp̄i nō eſt oīpo̅s: ſicut notat̄ in. iij. ſenten. diſt.
xiij. Et rō huius eſt ſm Ric. ibidē art. v. q. i.
q: oīpotentia includit actiuā potentiā infini-
tam intēſiue: q: cum vnūquodq; agat ſm ꝙ
eſt in actu: ⁊ patiat̄ q̄tum eſt in potētia: q̄tū
res habet de actiua potentia: tantū habet de
actualitate: ergo potētia actiua infinita inclu-
dit actualitatē infinitā in habente illā poten-
tiam. Actualitas aūt infinita in nullo creatu-
ra eſſe poteſt: quia omnis actualitas creatu-
re cum poſſibilitate ꝑmixta eſt. Nō ois potē-
tia actiua q̄ aīe xp̄i dari potuit ſibi data eſt.
Dn̄s autem Boñ. diſ. xiij. tertij. arti. iij. q. iij.

ait ꝙ omĩpotētia cõicari nõ potuit alicui crea
ture: quia omĩs creatura eo ipſo ꝙ ex nihilo
eſt deficit a ſumma ſtabilitate. Un̄ q2 nõ exi-
ſtit per ſeipām deficit a ſumma ſimplicitate
vnde q2 nõ agit per ſe totā deficit a ſumma
maieſtate. vnde diſtare poteſt in ipſa virtus
a ſubſtātia. Et qm̄ p ſe nõ ſubſiſtit: nec in ſe ni
ſi ſuſtentef a diuina potētia: q2 nõ põt ſeipāʒ
ſuſtentare. ideo impoſſibile eſt ipſam eſſe omĩ
potentē. Rurſus qm̄ et ſeipā tota nõ agit: nõ
poteſt in totā rei ſubſtantiā: ⁊ ideo nõ poteſt
eſſe opš: cū non poſſit totū producere. Poſtre
mo quia virtus eius diſtat a ſubſtātia tātum
poteſt elongari ꝙ deficiet oīno: vñ nõ põt in
omĩa. Sicut igif ſoli deo cõuenit ſumma ſta-
bilitas: ſumma ſimplicitas: ſumma imēſitas:
ſic etiā oīpotētia: que neceſſario requirit iſta
tria. Unde nec aīe xp̄i: nec alicui creature põt
omĩpotētia cõicari: niſi dixerimus de aīa xp̄i
ꝙ ei omĩpotentia cõicaf eo modo: quo cõicaf
ei nomē excellentie diuinitatis: hoc eſt p cõi-
cationē idiomatū: que ortū habet ex pſonali
vnione. Sicut etiā poſſumus dicere ꝙ homo
eſt opš. Sed ↄtra hoc obijcif: q2 dicif Mat.
vlti. c. Data eſt mihi oīs poteſtas in celo ⁊ in
terra. Ubi glo. inquit. Nõ de coeterna patris
diuinitate: ſʒ de aſſumpta hũanitate dicit. Et
iterū glo. ſup illud Luc. i. hic erit magnus. di-
cit. Nõ ꝙ añ virginis partū magn⁹ nõ fuerit
ſed q2 potentiā quā dei filius naturaliter ha
bet: hõ ex tēpore erat accepturus. Ad hoc dic̄
Ric. ꝙ iſte gloſe intelligunf ſm illū modū lo-
quēdi quo idiomata cõicanf. Unde poſt v̄ba
glo. ſcd̄o allegate ſtatim ſubiūgif. vt vna ſit p
ſona hõ ⁊ deus: in quo ſatis daf intelligi ꝙ il
le hõ ideo dicif opš q2 eſt deus.

Qd̄ in xp̄o nõ eſt potētia peccādi. Ca. II

SEcūda ↄcluſio dicif negatiõis. Nam
negamus in xp̄o potentiā peccādi. ſi-
cut vult Anſelmus li. cur de⁹ homo:
et oēs doc. in. iij. di. xij. Qd̄ declarās Ric. ar.
ij. q. i. ait ꝙ xp̄s peccare nõ potuit: nec inquā-
tū deus: vt p ſe patet: nec inquātū homo: quia
erat ↄprehēſor. Et ſicut angeli boni peccare
nequeūt: ita etiā nec ipſe. Nõ potuit etiā pec-
care inquātū homo viator: q2 qñ mā eſt ſub a
liqua forma cuius actualitas equat ⁊ implet
totā capacitatē ⁊ poſſibilitatē totius materie:
nõ eſt poſſibilis ad cõtrariā puationē. vt patʒ
in materia cuiuſcūqʒ corpis celeſtis: ſed xp̄s
etiā inqtū viator tantā hūit gr̄e plenitudinēʒ
ꝙ equabat ⁊ implebat totā capacitatē aīe ſue
Et ideo non fuit poſſibilis ad ↄtrariā priua-
tionē: q̄ eſt per pctm̄ ſicut per ſimile eſt decla
ratū. Sed notandū ſm Boñ. vbi. ſ. ar. ij. q.
ij. ⁊ Alex. in. iij. q. xiiij. mē. i. ꝙ potētia peccādi
dr̄ dupliciter. Uno mõ potētia qua peccatur.
Et ſic noīat ipm̄ liberū arbitriū creatū: qd̄ qui
dem põt in bonū adiutū gratia. Et q2 p ſui na
turā eſt defectiuū. hinc eſt ꝙ illa potētia ſiue
facultas dici poteſt potētia bñfaciēdi ⁊ potē
tia peccādi. Nullus em̄ peccat niſi p illā. Alio
modo potentia peccādi dicif potentia ordina
ta ad peccandū: vt illa potētia noīat mediū in
ter ſubſtantiā ⁊ pcti actū per qd̄ ſubſtātia illa
poſſit exire in peccati ppetrationē. Primo mõ
potētia peccādi fuit in xp̄o: q2 vt dicit Dama-
ſcenus: oīa que in nr̄a nā plātauit deus: aſſū-
pſit dei verbū. Si v̄o potētia peccādi dicif po
tentia ordinata ad pctm̄ ppetrādū: ſic nõ eſt
ↄcedendū ꝙ xp̄s habuerit potentiā peccandi
pro eo ꝙ peccare nõ potuit. Talis em̄ ordina
tio: imo deordinatio diminuit de plenitudine
libertatis. Qd̄ vt clarius vno v̄bo intelligam⁹
dicimus ꝙ xp̄s habuit potentiā peccādi ex eo
ꝙ habuit liberū arbitriū: qd̄ tñ ppter plenitu
dinē gr̄e nõ poterat a bono deficere: ⁊ ita nec
peccare. Et ſi dicaf ꝙ ſi xp̄us nõ põt peccare:
ex neceſſitate cõſeruat iuſticiā: ergo nõ eſt lau
dandus de iuſticia: q2 vt inqt Zach. vi. dinaꝝ
inſtitutionū aduerſus gētes. Nulla laus ē nõ
facere qd̄ facere nõ poſſis. Ad h̄ rn̄det Alex.
vbi. ſ. ad. iij. ar. ꝙ ē qdā neceſſitas coactiõis
et ꝓhibitionis. Et cū aliquod bonū fit ex hu
iuſmodi neceſſitate nõ debef laus facienti illd̄
q2 iſta tollit voluntatē. Et eſt neceſſitas imu-
tabilitatis. Et iſta nõ tollit volūtatē nec lau-
dem: ſed ponit imutabilitatē voluntatis i bo-
no: ⁊ h̄ mõ dr̄ de⁹ ex neceſſitate eē bonus ⁊ bo
na queqʒ facere: ſicut ſcribit Hiero. ad Pauli
nū dicens. Bon⁹ eſt de⁹ ⁊ oīa quecūqʒ facit bo
na ſint neceſſe eſt. Tali ergo neceſſitate ſecun-
do mõ dicta xp̄s ſeruauit iuſticiā. De q̄ dicit
Anſel. ꝙ improprie dicif neceſſitas: eo ꝙ nõ
eſt ibi coactio nec ꝓhibitio. Et ſic pʒ ꝙ ſicut de
us maxie laudādus eſt de bonis q̄ hʒ ⁊ ſuat:
ita ⁊ dñs Jeſus xp̄s: q2 peccare nõ potuit.

Qd̄ aīa xp̄i diuā v̄tute poterat in iſtis infe
rioribꝰ vltra opera nāe. Caplm. III

TErtia ↄclo dr̄ impſſionis. In qua ple
riqʒ querere ſolēt ſi aīa xp̄i poſſet face
re mediāte ope nāe impſſiones: que
p naturā fiūt in iſtis inferioribꝰ: q2 ex qbuſdā
ſanctoꝝ dictis ⁊ rationibus videf ꝙ ſic. Naʒ
dicit Joh. Dama. lib. iij. c. xv. loquens de xp̄o
Supra hominē que hominū ſunt agebat. Et

ponit exemplū de ambulatione ſup aquas. er
go videf ꝙ hoc fecerit p naturā humanā ſup
naturaliter ſublimatā. Ergo pari rõne anīa
xp̄i poſſet facere nõ mediāte natura impſſiões
quas fecit natura. Ad hāc queſtionē dixe-
runt aliq̄: ꝙ qūuis aīa humana p ſuā naturalē
virtutē nõ poſſet facere tales impreſſiones:
tñ aīa beata ⁊ maxime aīa xp̄i ꝓpt excellētiā
ſue beatitudinis ⁊ ꝓpter excellentiā ſue actu
alis exiſtentie poſſet facere tales impreſſiões
nõ mediante opere nature. Un̄ iſti plene con-
cedūt ꝙ ipſa poſſʒ hāc materiā trāſmutare ad
formā ſubſtantialē ⁊ accidentalē mõ ſublimi
ori q̄ trāſmutef ope nature. Sed ↄ videf
poſſe argui p euāgeliū ⁊ per ſctõs: q2 p mira
cula que faciebat xp̄s oñdit ſe deū eſſe. Que p
batio nõ fuit efficax: ſi illa fieri potuiſſent crea
ta virtute: qūuis aūt p beatitudinē anie xp̄i ⁊
ſuā exiſtētiā in v̄bo ſit in ea ſupnaturalis vir
tus: tñ nõ tranſcēdit terminos virtutis crea-
te. Ideo dicendū ꝙ qūuis xp̄s: q2 eſt de⁹ ⁊ ho-
mo: poſſit rõne diuine potētie pdictas impſ-
ſiones facere nõ mediāte opere nature: ⁊ que
cūqʒ alia que ↄdictionē nõ includūt: tñ ei⁹ ani
ma hoc nõ põt. Un̄ Ric. i. li. de trini. ait. Illa
ſigna ⁊ prodigia q̄ facta fuerūt ad cõfirmati-
onē fidei noſtre: nõ niſi diuina virtute fieri po
tuerūt. Unde intelligendū eſt verbū Dama-
ſceni: quia in illo vult dicere ꝙ xp̄s qūuis eſſet
homo faciebat per diuinā virtutē opera exce-
dentia virtutē humanā. Et ꝙ iſte fuerit intel-
lectus eius patet: q2 poſt illa verba: paucis in
terpoſitis ſic dicit. Nõ em̄ homo erat ſed deus
homo. Iſta ergo que ſupradicta ſunt de potē-
tia xp̄i catholice tenere debemus: quē cūʒ deū
verū ⁊ hoēm profiteamur: nõ irrationabiliter
dicimus ꝙ poteſtatē habet ſaluandi ⁊ dam-
nandi: mortificare ⁊ viuificare: deducere ad
inferos ⁊ reducere. Cui omēs debemus gl'iaʒ
⁊ honorē per infinita ſcl'a ſcl'oꝝ. Amen.

Dñica quarta aduētus de clamore Johis
qualr ↄgruo tpe xp̄m clamitat. Ser. XXII
Jeſum Johes clamitat. Fruct⁹. XXII

FActum eſt verbum

domini ſuper Joannē zacharie fi-
lium in deſerto. Scribunf hec ver-
ba Luc. iij. c. ⁊ in euāgelio preſentis dominice
Exiuit precurſor dñi dilectus Joannes bapti
ſta in ſolitudinē deſerti a teneris annis. ibiqʒ
cõuſat⁹ eſt vſqʒ ad etatē maturā. Quare fa-
ctum eſt vt xp̄ʒ quē in vtero matris exiſtens
exultando ſalutauerat: toto illo tpe nunq̄ vi
derit. ſicut patere poteſt ex illo v̄bo Joh. i. Et
ego neſciebā eū. Spirituſancto in eū venien-
te xp̄m publice diuulgare cepit: ipm̄ predica-
bat ⁊ demonſtrabat ſaluatorē ſeculi: prout te-
ſtatur lectio euāgelica hodierna: que nõ im-
merito a nobis diligēter eſt ponderanda ⁊ ex
amināda. Pro cuius declaratiõe occurrit no-
bis cõſuetus fructus qui eſt. Jeſum Joannes
clamitat. Pro quo tres ↄcl'ones ponemus.

Prima dr̄ tpis opportunitas.
Scd̄a dr̄ pſone dignitas.
Tertia dr̄ clamoris qualitas.

Qd̄ tps in quo Johes xp̄m clamitabat fu-
it opportunū. Caplm. I

PRima ↄcluſio dicif temporis oppor
tunitas. Notaf em̄ in prima pte euā-
gelij opportunitas tpis in quo xp̄us
in mundū veniens a Joāne baptiſta eſt pre-
dicatus. Dicit nanqʒ euangeliū. Anno. xv. im
perij Tiberij ceſaris: procurante pontio pila-
to iudeā: tetrarcha aūt galilee Herode. In q̄-
bus v̄bis tria tpa deſignanf.

Primū vniõis romani imperij.
Scd̄m partitiõis regni iudaici.
Tertiū diuiſionis ſacerdotij.

Primū tps quod hic deſignaf dicif vnio-
nis romani imperij. Naʒ vt colligif ex dictis
Liuij Oroſij Eutropij ⁊ alioꝝ qui romane rei
publice geſta cõſcripſere: romani orbis dñiuʒ
appetētes vſqʒ ad Octauiani tempora bellis
prouincias varias edomādo: regimen in vr-
be pro reipu. ſtatu ſepenumero mutauerunt.
Nam primo regnauerunt ibi reges videlicet.
Romulus. deinde Numa Põpilius: q̄ leges
romanis inſtituit: poſt hūc Tullus Hoſtilius:
qui albanos vicit: veientes ⁊ fidennates: cui
ſucceſſit Ancus martius: q̄ dimicauit cõtra la
tinos ⁊ montē ianiculū ciuitati adiecit. poſt
ipm̄ Tarquin⁹ Priſcus: qui ludos romanis
inſtituit. vicit ſabinos: primuſqʒ triūphans
romā intrauit. Poſt cuius obitū ſecutus eſt.
Seruius Tullus. Tandē fuit Lucius Tarqui
nus ſuperbus: qui primus excogitauit vincu-
la carceres ⁊ faſces: ⁊ propter ſtuprū Lucretie
vxoris collatini. xxxv. anno regni ſui cū vxore
⁊ liberis expulſus eſt. Et per hos reges regna
tum fuit annis. ccxliij. cum adhuc Roma vix
vſqʒ ad. xvij. miliariū poſſideret. Poſt reges cõ
ſules regnare ceperūt: duo hac de cauſa creati
ti: vt ſi vnus malus eſſe voluiſſet: alter habēs
poteſtatē potuiſſet eū ꝓhibere. Et placuit ne
imperiū longius q̄ p annū haberēt: ne ꝓpter
diuturnā ptātē inſolētiores redderenf: ſʒ an-

nales ſemꝑ eſſent: qui ſe poſt annū ſcirent eē
ꝑnandos. Habuerūt ergo romani pmo āno
Luciū Juniū Brutum ⁊ Tarquinū collati
num conſules. Et cum ammoueretur tarqui
nus collatinus, eodeꝫ anno factus eſt conſul
Lucius Ualerius publicola. Et ſic vſqꝫ ad annū
trecēteſimum ⁊ vltra ab vrbe cōdita durauit
imperiū conſulare. Poſt quod ꝑ duobus con
ſulibus facti ſunt decem: qui ſniam ⁊ ptātem
haberēt. A quibus ſecūdo anno hec poteſtas
ſublata eſt: ex eo ꝙ Appius Claudius vnꝰ ex
decem filiam cuiuſdā ꝟginem voluit corrum
pere. Reſtitutū eſt igiẜ imperiū conſulare: et
vſqꝫ ad ambo bella inter Ceſarē ⁊ Pompeiū
geſta nullus vnꝗ̄ fuit: qui nec vrbi nec orbi ꝑ
ſe imparet. Sed Julio ceſare interfecto: octa
uianus imperiū ſumpſit. quia vt dicit Sene-
ca in pmo li. de queſtionibus naturalibus, et
Plutarchus de vita ⁊ obitu Cicerōis: nepos
erat Julij ceſaris: eiuſqꝫ filius adoptiuꝰ: queꝫ
ceſar heredem in teſtamēto reliqt. Hic Octa
uianus: vt dicit Suetonius regnauit annis
lvi. Duodecim cum marco Antonio, et. xliiij.
ꝑ ſe. Qui ſedatis omnibus bellis: orbē totum
ſuo ſubiecit imperio: cūctis inimicis ⁊ turba-
tionibus romanoꝝ deuictis. Huic ſucceſſit in
imperio Tiberius, cuius tempe romanorum
imperiū ſolidum erat ⁊ vnitum, cuius anno
xv. imperij Johānes xpm incepit predicare.
Quod quidē tempus merito hic aſſignaẜ vt
notareẜ ꝙ gētiles erant ad fidē xpi reuocādi
Unde Grego. in omel. ait. Redēptoris pcur
ſor qui tempe ꝟbum pdicationis accepit me
morato romane reipublice pncipe. ⁊ iudee re
gibus deſignaẜ: cum dr anno. xv. ⁊c. Qr eniꝫ
illum pdicare venerat: qui ex iudeis quoſdā.
⁊ multos ex gētibus redempturus erat ꝑ re-
ges gētium: ⁊ pncipes iudeoꝝ predicationis
eius tempa deſignanẜ. Quia autē gentilitas
colligēda erat: ⁊ iudea ꝑ culpa pfidie diſpgē-
da: ipa quoqꝫ deſcriptio terreni pncipatꝰ oſtē
dit: qm ⁊ in romana repu. vnus pfuiſſe deſcri
biẜ: ⁊ in iudee regno ꝑ quartā partē plurimi
pncipabanẜ. Ad hoc etiā inqt Origenes. In
ꝓphetico quidē ſmone ſolis iudeis pdicato
ſolum iudeoꝝ regnū deſcribiẜ. Uiſio inqt eſa
ie in diebus Ozie Joathan Achaꝫ ⁊ Ezechie
regū iuda. Et in euāgelio qd erat pdicādū in
vniuerſo mundo dñium deſcribiẜ Tiberij ce-
ſaris: qui totius orbis dñs videbaẜ. hec Ori
genes. Scdm tempus quod hic deſignatur
diciẜ partitionis regni iudeoꝝ. cum ſequitur
in euangelio. Procurante pontio pilato iude
am ⁊c. Ubi Beda ait. Pilatus equidem. xij.
anno Tiberij ceſaris in iudeā miſſus ꝓcura-
tioneꝫ gentis iudaice ſuſcepit: atqꝫ ibi ꝑ de-
cem annos ꝯtinue vſqꝫ ad ipm pene finē Ti
berij perdurauit. Herodes autē ⁊ philippus
⁊ Liſanias filij ſunt herodis illiꝰ ſub quo do-
minus natus eſt. Inter quos ⁊ ipm herodeꝫ
Archelaus frater eoꝝ decem annis regnauit
Quia vero a iudeis apud auguſtū criminatꝰ
eſt: apud Uiennam exilio perijt. Regnū aūt
iudee quo minus validum fieret, idem Augu
ſtus per tetrarchas diuidere curauit. Hec Be
da. Uerūtamen de Liſania dicunt aliqui ipꝫ
non fuiſſe filiū herodis: ſed magis ptolomei
qui ſub monte libano habitabat. ⁊ alexandre
filie Ariſtoboli qui de Machabeis deſcende
rat. Tetrarcha autem idem eſt quod pnceps
quarte partis. Nam regnum ipoꝝ iudeoruꝫ
in quattuor partes erat diuiſuꝫ: ſcꝫ iudee: ga-
lilee: ituree: ⁊ abiline. Quibus pfuerūt qttuor
ſcꝫ Pilatus tenens locum impatoris ſup iu-
deam, et herodes qui erat tetrarcha. i. prin-
ceps galilee. ⁊ philippus q̄ erat tetrarcha itu
ree ⁊ traconitidis regionis. ⁊ Liſanias qui te
trarcha abiline. Abilina eſt nomen regionis.
Non aūt ſine cauſa factū eſt ꝙ tot principes
imperarēt iudeis eo tempore quo xps venit
in mundum. Ait nāqꝫ Gregorius in omelia.
Quia enī iudea erat ꝑ culpa perfidie diſpgē-
da: in iudee regno per quartā parteꝫ plurimi
pncipabanẜ. ſm illud. Omne regnuꝫ in ſeip
ſum diuiſum deſolabiẜ ⁊c. Tertium tempus
quod hic deſignatur dicitur diuiſionis ſacer-
dotij: cum ſubditur. Sub principibus ſacer-
dotum Anna et Caipha. Super quo verbo
ait Beda. Ambo incipiente predicatione Jo
hannis id eſt. Anna et Caiphas principes
fuerunt ſacerdotum: ſed Anna illuꝫ annum
Caiphas vero eum quo dominus aſcendit
crucem adminiſtrabat: tribus alijs in medio
pontificatu perfunctis. Uerum hi maxime q̄
ad domini paſſionē pertinent ab euangeliſta
commemoranẜ. Legalibus nāqꝫ tunc prece-
ptis vi ⁊ ambitione ceſſantibus: nulli pontifi
catus honor vite vel generis merito redde-
baẜ: ſed romana poteſtate ſumma ſacerdotij
preſtabatur. Hec Beda. Quare autem tale tē
pus in euangelio notatur, rationem aſſignat
Gregorius in omelia: dicens. Et quia Johā-
nes illum predicauit qui ſimul rex ⁊ ſacerdos
extitit: Lucas euangeliſta pdicationis eius
tempora non ſolum per regnum: ſed etiam ꝑ
ſacerdotium deſignauit.

Qd pſona ioħ erat digniſſima. Ca. II.

s Ecunda concluſio dicitur perſone di
gnitas. Que notatur in verbis euā
gelij: cū dicitur. Factū eſt verbū dñi
ſuper iohannē zacharie filiū in deſerto. In qꝫ
bus tria notari poſſunt.

Primū eſt diuina inſpiratio
Secūdū eſt iohānis cōmēdatio.
Tertiū eſt loci deputatio.

Primum eſt diuina inſpiratio. qr factū eſt
verbū dñi. Nā Johannes baptiſta non cepit
predicationis officiū preſumptuoſe: ſed a ſpi
ritu ſancto celitꝰ inſpiratꝰ. Unde Chryſo. ſup
hoc paſſu ait. Uerbū dei hic mandatū dicitur:
qr nō a ſe venit zacharie filiꝰ: ſed deo ipm mo
nente. Secundū qd notaẜ hic dr iohānis
cōmendatio: qr diciẜ. Sup iohannē zacharie
filiū. Ubi nobilitas deſignaẜ: qr erat ex gene
re ſacerdotali ⁊c. Tertiuꝫ qd hic notaẜ eſt
loci deputatio, qr ſubiungiẜ. In deſerto. Ubi
Theophilus ait. Per totū tpus preteritū oc-
cultus fuit iohannes in deſerto: vt nulla ſuſpi
tio naſcatur in hominibus ꝙ gratia affinitatis
ad xpm vel cōuerſationis a teneris annis di
uina de xpo teſtaretur. Ex quibus verbis nos
moraliter inſtruimur: ꝙ ſi verbū dñi. i. inſpi-
rationē diuinā ſuper nos fieri volumus: tria
debemꝰ habere. Primo humilitatē cū qua ha-
bitat gratia. iuxta illud Jaco. v. Superbis deꝰ
reſiſtit: humilibus aūt dat grām. Nā Johan-
nes interpretatur vas gratie. i. ille in quo eſt
gratia. Secundo debemꝰ habere memorie vi-
uacitatē. Zacharias nanqꝫ memorans dñm
interpretatur. Tertio debemꝰ habere pnie ri-
giditatem, vt ſcꝫ ſimus in deſerto pnie. Nam
Matth. iij. ⁊. iiij. diciẜ. Pniam agite: appro-
pinquabit enī regnū celoꝝ. Non equidē erat
iohannes in voluptatibus ſeculi: non in deli-
cijs mundi: non in gaudijs huius tpis: ſed in
ſolitudine deſerti. Naꝫ quanto quiſqꝫ magis
ſe elongat a delectatione ſenſuū exterioꝝ: tan
to plus attingit ad intelligentiā ⁊ lumē ſecre-
toꝝ dei. Non miremur inquā non miremur: ſi
falſi xpiani de deo non bene ſentiant: quia ine
briauit eos fallax grā tpaliū bonorū: quibus
nō ſapiūt ea que dei ſunt.

Qd iohannes venit predicare in omnem
regionem iordanis. Caplm III.

t Ertia ꝯcluſio dr clamoris qualitas
In qua notare debemꝰ ſm euāgelij
ſeriē ꝙ iohānes venit in oēm regio
nem iordanis: vt dicit Nico. de lira. Exiuit in
deſerto vbi pauci habitabant: ⁊ venit ad loca
magis habitata: vt plures poſſent ad eiꝰ pre-
dicationē venire ⁊ ab eo baptizari. Ibiqꝫ cla
mando tria ſingulariter predicabat.

Primo baptiſmi efficaciā
Scdo vie mūdiciā
Tertio ſalutis noticiā

Primo predicabat baptiſmi efficaciā. Di-
citur enim in textu euangelij. Predicans ba-
ptiſmum penitentie in remiſſionem peccato-
rum. Que verba ſm ꝙ Nicolaus de lira ſu-
per. c. i. Luce videtur dicere: poſſunt dupliciẜ
intelligi. Uno modo pro baptiſmo Johannis
quo lꝫ non dimitterentur peccata: tamen ſu-
ſceptio illius baptiſmi erat quedam proteſta
tio agendi veram penitentiam: per quam ipa
peccata dimittuntur. Alio modo poteſt intelli
gi de baptiſmo chriſti cuius virtute peccata di
mittuntur. Et quia tale baptiſma Johannes
dare non poterat: ideo predicabat dandū per
chriſtum in proximo venturum. Secundo
predicabat vie mundiciam dicens. Scriptuꝫ
eſt in libro ſermonum Eſaye prophete. Uox
clamantis in deſerto. Parate viam domini:
rectas facite ſemitas eius. Omnis vallis im-
plebitur: ⁊ omnis mons ⁊ collis humiliabi-
tur: ⁊ erunt praua in directa ⁊ aſpera in vias
planas. Hec autem habentur Eſaye. xl. c. que
ad litterā chriſto predicanti conueniunt. Nā
Amb. dicit. Bene vox diciẜ iohānes verbi nū
cius: ex eo ꝙ ipe manifeſtauit verbū incarna
tum: cui dicebat viam eſſe parandam. Nam
ſi bene cōſideremus: ipſe erat orbis conditor
totiuſqꝫ vniuerſi gubernator ⁊ rector: quem
ſuſcipere omēs debent cū diligenti preparatio
ne. Hinc eſt ꝙ Amb. in ſermone tertie dñice
de aduentu dicit. Oportet nos eſſe omni ſan-
ctitate puros: mundos pudicitia: nitidos ho
neſtate. Et Origenes ſuper his verbis ait. In
corde noſtro via paranda eſt domino. Ma-
gnum enim eſt cor hominis ⁊ ſpacioſum: ſi ta
men fuerit mundū. Nec in corporis quantita
te: ſed in virtute ſenſuū magnitudinē eius in
tellige que tm̄ ſcientiā capiat veritatis. Pre-
para ergo in corde tuo viam domino per con
uerſationem bonam: ⁊ egregijs vel perfectis
operibus dirige ſemitā: vt in te ſermo dei abſ-
qꝫ offenſa perambulet. hec ille. Et certe quod
iohannes predicabat populis circa iordanē:
eccleſia hoc tempore ſacratiſſimo fidelibus ſu
is commemorat: vt omnes ſe preparent pro
futura ſolennitate domini noſtri ieſu chriſti.
Cui grati ſunt illi qui ſibi naſcenti ſeipſos
preſentaut penitentia candidatos: decora-

tes virtutibus: ⁊ deuotione feruentes. O temeraria xp̄ianoꝝ corruptela, o reprehenſibilis conſuetudo, o deteſtabiles mores. Tūc nāq; magis offenditur xp̄s cū magis eſt honorandus. In ſequenti em̄ feſtiuitate multiplicantur vanitates: pompe: ſolacia: inepte leticie: ioculationes: lenocinia: comeſſationes: ebrietates: vaniloquia: vſure: periuria: mēdacia: prohibiti ludi: ⁊ quod horrendū eſt: impudenter: inuerecunde: publice impia blaſphemia dei audietur in nocte natiuitatis dn̄i. Nā paſtores erunt laudantes ⁊ glorificantes deū ſed tot ⁊ tanti viri mulieres iuuenes ⁊ ſenes: deū celi erunt maledicentes. O celi quomodo non abſconditis faciē veſtrā a nobis? O ſol quomodo non abſcondis lumen tuū? O planete quō non retrahitis lumen veſtrū? O terra quomodo non contremiſcis? O homines iuſti ⁊ pij quomodo nō fletis in tam execrāda iniuria creatoris? Naſcitur xp̄s paruulus humilis: pau[pe]r: lugens in preſepio pro ſalute hoim̄: ⁊ ecce blaſphematur. Nō eſt hec via vt eius gratia nos dignos reddamus. Inq̄t em̄ ap̄ls ad Roma. xiij. Abijciamus opa tenebrarū ⁊ induamur arma lucis: vt in die honeſte ambulemus. Nō in comeſſationibus ⁊ ebrietatibus: nō in cubilibus ⁊ impudicicijs: nō in contentione ⁊ emulatione: ſed induimini dn̄m noſtrū ieſum xp̄m. Uidemus nāq; in xp̄o factū eſſe quod in ꝓphetia per Iohannē allegata continebatur. Humiles em̄ qui per valles intelliguntur impleti ſunt donis ſpūalibus. Montes q̄ ſunt ſuperbi tyranni: ſicut fuit Herodes: Nero: Domucian⁹: Diocletianus: ⁊ alij xp̄m perſequentes humiliati ſunt. Corda praua directa ſunt: ſicut fuit in Maria magdalena pecc[a]trice, in Mattheo: publicano: ⁊ ceteris ad xp̄m conuerſis. Corda aſpera ⁊ contra xp̄m indurata mollificata ſunt ⁊ deducta in vias planas, ſicut patet in Paulo. Si ergo xp̄s eſt qui grām donat: rebelles reprimit: peccata dimittit: ⁊ duros ſua pietate mollificat: ip̄z amare: ip̄m timere tenemur: ⁊ dignū ſibi habitaculū in noſtra mēte preparare. Tertio predicabat Iohannes ſalutis noticiā q̄n dicebat. Uidebit oīs caro ſalutare dei. Ubi Chryſoſto. ait. Oſtenditur hic q̄m ad fines mundi diffundetur euangelij virtus atq; cognitio. Greg. in omel. ait. Omnis caro. i. omnis homo ſalutare dei. i. xp̄m in hac vita videre non potuit. Propheta ergo oculū ad extremū iudicij diem tendit: quando hunc omnes ⁊ electi ⁊ reprobi pariter videbunt, hec Greg. Nos itaq; (qui xp̄m per fidē videmus) conemur ita ſeruire: vt mereamur ip̄m aſpicere glorioſum cū plenitudine oīm nr̄oꝝ deſiderioꝝ in felici illo regno: in quo ipſe viuit per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

¶ In natiuitate dn̄i noſtri ieſu xp̄i: de poſſibilitate qualitate ⁊ iocunditate incarnationis verbi dei. Sermo XXIII.

Ieſus letanter naſcitur. Fructus. XXIII.

Euangelizo vobis

gaudiū magnū quod erit omni populo: quia natus eſt vobis hodie ſaluator mundi: qui eſt chriſtus dominus in ciuitate dauid. Scribuntur hec verba Luc. ij. ⁊ in euāgelio prime miſſe huius ſacratiſſime ſolēnitatis. Dies hic celeberrim⁹ dilectiſſimi in xp̄o ieſu ſumma cū deuotiōe eſt excolend⁹: in quo ſancta mater eccleſia recolit myſteria iocundiſſima natiuitatis ſaluatoris noſtri ieſu xp̄i. Quid nanq; dulci⁹ pōt audiri: q̄d ſuauius: quidve mirabilius q̄ꝙ ieſus xp̄s fili⁹ dei in bethleē naſcitur? Currite gentes ⁊ venite oēs cū paſtoribus ad videndū dei filiū pro nobis peccatorib⁹ in preſepe natū. Hoc ſit nobis hodierna die ſtudiū ⁊ magnificētia: vt natiuitatē ieſu xp̄i pie ardenter atq; affectuoſe contemplari velimus. Inuigilent ſenſus noſtri ⁊ puerulū xp̄m ieſum ſuſcipiamus reuerēter. De quo in preſenti ſermone dicere volentes fructū proponimus: qui eſt. Ieſus letāter naſcitur. Quod angelus teſtificat⁹ eſt in verbis ꝓpoſitis in themate: in quibus naſcentis xp̄i gaudiū exp̄mitur. Ubi ⁊ nos tria myſteria contemplabimur.

Primū dr̄ incarnatiōis poſſibilitas
Secūdū dr̄ natiuitatis q̄litas
Tertiū dr̄ natiuitatis iocūditas.

¶ Qđ incarnatio xp̄i eſt poſſibilis. Cap. I

Primum myſteriū dr̄ incarnationis poſſibilitas. In quo explicem⁹ cōtra nōnullos impie ſentientes ꝙ deū incarnari fuit ipoſſibile. Qđ autē hoc ſit falſum p̄z: q: ſuū oppoſitū eſt verū. Et hoc tāgitur a doctorib⁹, videlʒ ſctō Tho. ⁊ beato Bon. in. iij. ſniaꝝ di. i. ar. i. q. i. ⁊ ꝓbatur ip̄m poſſibile eſſe incarnari tribus rōnibus.

Primo rōne oīpotentie
Scđo rōne excellētie.
Tertio rōne ꝯuenientie.

¶ Primo ꝓbatur rōne oīpotētie. Nā de⁹ cum ſit omp̄s: pōt om̄e illud q̄đ nec ꝯdictionē includit nec aliquem defectū in deo ponit, ſm̄ illud

Luce. i. Non erit impoſſibile apud deū omne verbum. Sed deū humanā naturā aſſumere nec includit ꝯdictionē nec in deo aliquē defectum ponit. Nam diuinā naturā vniri humane in vnitate pſone nō eſt aliud q̄ꝙ diuinā pſonaʒ que ab eterno fuit hypoſtaſis reſpectu diuine nature: eſſe hypoſtaſiʒ reſpectu humane nature in tp̄e. Hoc aūt nō dicit aliquā impfectionē: ſʒ potius dignitatē ⁊ nobilitatem. Sicut enī cum deus ſit ens ab eterno, i[n] nullo fit derogatio bonitati ſue: dum eſt cauſa bonitatis creature create in tp̄e: q̄uis bonitas creata lōge ſit inferior bonitate increata. Sic etiā pſona filij dei cū ſit hypoſtaſis intellectualis et ſpūalis et increata ab eterno: in nullo derogat ſi ſit hypoſtaſis rōnalis nature create in tempe. Et quēadmodū deus de nō creāte fit creās in actu abſq; aliqua ſui mutatiōe vel innouatione: ſed ſolū facta mutatione ex parte nature create: ſic pſona filij dei que nō erat hypoſtaſis hūane nature in actu: hʒ eſſe ei⁹ hypoſtaſis abſq; aliq̄ ſui mutabilitate ſolū facta mutatiōe ex pte nature aſſumpte. Et quēadmodū deus eſt in creatura p eſſentiā ⁊ p p̄ntiā ⁊ p potētiā ⁊ in nullo depēdet ab illa ſʒ potī⁹ depēdet creatura ab ip̄o tāq̄ a cauſa ꝯſuāte ⁊ ſuſtētante: ſic ⁊ deus cū eſt in creatura rōnali p vnionē nō depēdet ab ip̄a. ſʒ potius ecōuerſo: q: hʒ ſuſtentari in illo: ſic natura hʒ ſubſtantificari in pſona. Scđa rō dr̄ excellētie. Nam vt ait Hilari⁹. Plus pōt de⁹ facere q̄ꝙ homo dicere vel intelligere. Sed hō pōt dicere vel intelligere rōnabilr deū hūanā naturā aſſumere: ḡ multo magis deus pōt h̄ facere. Intelligat nāq; hō congruū fuiſſe deū incarnari. Tum ꝓpter ſue potētie ſapie ⁊ bonitatis eminentē manifeſtationē: que quidē facta eſt in humani generis ſuſceptiōe. Tum ꝓpter operū diuinoꝝ excell[en]tē ꝯſummationē que eſt facta cum vltimū ꝯiūctū eſt p̄mo. Tum ꝓpter hūilē pc̄ti ſolutionē ad liberatōeʒ hoīs captiui: q: ſola pſona diuina erat q̄ prepōderabat toti hūano generi. Tertia rō dr̄ ꝯuenientie. Nam eoꝝ eſt facilis vnio: que ad inuicē ſimilitudinē habēt. Sed hō eſt creat⁹ ad ſilitudinē ⁊ imaginē dei, vt dr̄ Gen̄. p̄mo ergo humana natura diuine aliquo modo ē vnibilis in pſona. Et ſi dr̄ ꝙ nulla pōt eſſe vnio inter illa inter q̄ nulla eſt ꝓportio: ſed dei qui eſt īfinitus ad creaturā q̄ eſt finita nulla eſt ꝓportio, ergo nulla pōt eſſe vnio. Ad hoc dicendū ꝙ duplex eſt ꝓportio. Una q̄ attēditur in ꝯuenientia ordinis. Alia que attenditur in cōmenſuratione qnātitatis. Cum ergo dr̄ ꝙ omne vnibile eſt ꝓportionabile ⁊c. dicendū ꝙ verū eſt ſi intelligatur de ꝓportione q̄ attenditur in ꝯuenientia ordinis. Si aūt intelligatur de ꝓportione que eſt in cōmenſuratione quātitatis: nō habet veritatē ꝓ eo ꝙ ſi aqua maris infinita eſſet adhuc poſſet ſpongia immergi: ſicut nūc immergeretur. Et ideo ſufficit ad vnionē ꝓportio q̄ cōſurgit ex ꝯuenientia ordinis. Et talis eſt ꝯuenientia que eſt inter creaturā rōnalem ⁊ deum: pro eo ꝙ creatura rationalis eo ipſo ꝙ eſt imago dei: nata eſt ordinari in ipſa. Diximus qualiter doctores theologici poſſibilitatem incarnationis oſtendunt: quod a nobis non eſt curioſe inueſtigandum: ſed mente potius affectuoſe recolendum.

Quo tempore ⁊ loco ⁊ qua paupertate xp̄s natus ſit. Caplm̄ II

Secundū myſteriū dr̄ natiuitatis q̄litas. In quo conſiderare debem⁹ q̄lit̄ xp̄s natus deſcribitur ab euangeliſta Ex cuius conſideratione tres cōditiones xp̄i naſcentis colligimus.

Prima dr̄ temporalitas.
Scđa dr̄ localitas.
Tertia dr̄ paupertas.

Prima conditio dr̄ tempalitas. Deſignatur nāq; in euāgelio ꝙ xp̄s natus eſt Octauiani impatoris tp̄e. Qui vt ſcribit Suetonius et Eutropius nat⁹ eſt in veletrano oppido. viij. kal. ſeptēbris ex p̄re Octauiano ſenatore et matre Actia nepte Iulij ceſaris genita ex Iulia ſorore: q̄ nupſerat L. Balbo. De q̄ refert Plinius in. ij. hiſtorie naturalis. ꝙ cū vrbem intraret apparuerūt ſtelle circa ſolē in modū corone poſite. Hic ſedatis oībus bellis orbē totū ſuo ſubiecit impio: cūctis inimicis ⁊ turbationibus romanoꝝ deuictis. Regnauit nāq; annis. lvi. duodecim cum. M. Antonio. ⁊ M. Lepido. ⁊. xliiij. p ſe. Et vt dicit Solinus de mirabilibus mūdi tp̄s Auguſti ſolū repertū eſt q̄ plurimū arma ceſſauerūt ⁊ ingenia floruerūt. Fuerūt enī tūc Horati⁹ flaccus. Uirgilius. Ouidi⁹. Macer. Catullus veronenſis: Terēti⁹. Uarro. M. T. C. Appollodor⁹. Ualeri⁹ Meſſala. Ualerius maxim⁹: ⁊ q̄ꝙplures alij. Ut aūt dicit Oroſi⁹. Octauianus victor rediēs ab oriēte cū triplici triūpho vrbem ingreſſus: tūc p̄m⁹ q: rēpublicā auxerat: Auguſtus ē ſalutat⁹. Et cū pacificū poſſideret īpiū edictū fecit vt deſcriberetur vniuerſus orbis vt ſciret q̄t ꝓuincie: q̄t hoies eſſent in toto orbe.

Et dicebat̄ deſcriptio: qꝛ numerꝰ eoꝝ qui cenſum ferebant redigebat̄ in ſcriptis, vt refert magiſter in hiſtoria ſcholaſtica. Dicebat̄ etiā ꝓfeſſio: qꝛ q̄libet offerēs denariū ſuū preſidi ponebat illū ſuꝑ caput ſuū: ⁊ ꝓprio ore ꝓfitebat̄ ſe eſſe ſubditū romano imꝑio. Regnante hoc imꝑatore piiſſimo xp̄s dei filiꝰ naſci voluit. Vñ Beda ait. Naſciturꝰ in carne dei filiꝰ ſicut de virgine natꝰ virginitatis ſibi decꝰ oſtēdit eſſe gratiſſimū: ſic pacatiſſimo ſeculi tēpe ꝓcreatur: qꝛ pacē querere docuit: ⁊ pacis ſectatores inuiſere dignat̄. Nullum aūt maius potuit eſſe pacis indiciū: ꝙ totū orbē vna deſcriptiōe ↄcludi: cū Octauianꝰ auguſtꝰ tantis. xij. annis circa tp̄s dñice natiuitatis pace regnauit. Theophilꝰ vero ait. Cōueniēs erat vt ꝑ xp̄m cultꝰ multoꝝ deoꝝ deficeret: ⁊ vnus deus coleret̄: vñ vnꝰ rex orbi imꝑaſſe deſcribitur. Nec exiſtimare debemꝰ regem regū ieſum xp̄m ſub deſcriptiōe mūdi natū abſq̄ myſtica ⁊ rōnabili cā. Dicit Origenes. Diligentiꝰ aūt intuenti ſacrm̄ quoddā videt̄ ſignificari. qꝛ in totiꝰ orbis ꝓfeſſione deſcribi oportuit xp̄m: vt cū oībus ſcriptis ſctificaret oēs. Greg. in omel. inquit. Myſtice aūt naſcituro dño mūdus deſcribit̄: qꝛ ille appebat i carne q̄ electos ſuos aſcriberet in eternitate. Scd̄a ↄditio d̄r xp̄i naſcentis localitas. Naſci em̄ voluit in bethleē iude; ad quā iuerat ioſeph cū maria: eo ꝙ eſſet de domo ⁊ familia dauid ſm̄ Nico. de lira. qꝛ inde oriūdꝰ fuit. vt h̄r. i. Reg. xvij. ⁊ ioſeph erat de gñe dauid. ſicut d̄r Math. i. Et non eſt alienū a ꝓpoſito: qꝛ ieſus xp̄s natꝰ eſt in tam humili loco: ⁊ non in hierl̄m nec in maxima roma: qꝛ in oibꝰ ſuis actibꝰ ſe humilem exhibere voluit. Vñ bethleē elegit ſue natiuitati: hierl̄m ſue paſſioni: vt per hoc gl'iam hoim cōfutaret, q̄ in ciuitate ignobili naſcēs: in ciuitate nobili eſt paſſus opprobriuꝫ. Et vt dicitur in quodam ſermone epheſini concilij. Si maximā romā elegiſſet ciuitatē: propter potentiā ciuiū mutationē orbis terrarū putarent: ſi filius fuiſſet imꝑatoris poteſtatis auctoritatē imperatori aſcriberent. Sed vt humilitas xp̄i oſtenderet̄: ⁊ diuinitas cognoſceretur orbē terrarū transformaſſe: paupculā elegit matrē: paupiorē ⁊ ignobiliorē patriā. Vñ in ſignū perfecte victorie ⁊ vt ſuā poteſtatē oſtenderet: in ipſa roma que caput erat orbis ſtatuit caput eccleſie ſue, ſm̄ illud Eſa. xxvi. Ciuitatē ſublimē humiliabit: ⁊ cōculcabit eā pes pauperis. i. chriſti. greſſus egenorū. i. petri ⁊ pauli apoſtoloꝝ eius. Tertia conditio dicitur chriſti naſcentis paupertas. De qua ait Lucas. ij. c. Impleti ſunt dies marie vt pareret: ⁊ peperit filium ſuum primogenitum: ⁊ pannis eum inuoluit: ⁊ reclinauit eum in preſepio: quia non erat ei locus in diuerſorio. Diuerſorium nanq̄ ſm̄ magiſtrum in hiſtoria ſcholaſtica dicitur opertimentum quod eſt inter duas domos: ſub quo ciues ad colloquendum: vel propter aeris intemperiem diuertebant. vbi Ioſeph boui ⁊ aſino preſepe fecerat. Mirare modo anima mea ꝙ extrema fuit paupertas regis celorum ⁊ omnium creaturarum naſcentis. Audi Hieronymum ad marcellam de vrbe secedenda dicentem. Quo ſermone: qua voce ſpeluncam tibi ſaluatoris exponam? Et illud preſepe in quo infantulus vagiit: ſilentio magis ꝙ infimo ſermone honorandum eſt. Ubi ſunt late porticus? Ubi aurea ta laquearia? Ubi domus miſerorum penis ⁊ damnatorum labore veſtite? Ubi ad inſtar palacij priuatorum extructe baſilice: vt vile corpuſculum hominis precioſius inambulet ⁊ quaſi mundo quicꝙ non poſſit eſſe ornatꝰ tecta ſua magis velit aſpicere ꝙ celum? Bethleem. Ecce in hoc paruo terre foramine celorum cōditor natus eſt: hic inuolutus pannis hic viſus a paſtoribus: hic demonſtratus a ſtella: hic adoratus a magis. hec ille. Et idem ad Euſtochium. Ille cuius pugillo mundus concluditur: preſepis continetur anguſtia. O quid erat videre filium dei inuolutum pannis vagientem: lachrymantem: pre frigore tabeſcentem? Eamus omnes queſo cum paſtoribus ⁊ dicamus ſibi. O angelorum rex digniſſime: qui pro nobis ad hanc neceſſitatem veniſti: vt ex paupercula matre in tuguriolo viliſſimo non habens vbi caput reclines: quid vis a nobis? Quid tibi perſoluere poſſumus? Uis aurum? vis argentum? Placent tibi vel gemme vel iocalia vel precioſa queq̄ diuerſibilia? Et ſi forte iſta ſpreueris que faciunt tantum ad ornatum pro tua neceſſitate domum acciperes ad habitandum: ligna ⁊ pannos ad calefaciendum. Et mox infantulus iſte clamabit ardenter. O rationales creature nolo mūdi diuitias: nolo delicias: nolo magnificētias. Ecce veſtrā carnem aſſumpſi. Puerulus ſum ⁊ pro vobis trigintatribus ānis laborabo indeſinenter in fame ⁊ ſiti: in vigilijs ⁊ peregrinationibus: in anguſtijs ⁊ perſecutiōibus: in plagis ⁊ vulneribus, in ſanguinis effuſione vſq̄ ad mortem. Si mihi placere cupitis qui vos ita diligo: peccata veſtra mihi donate.

Illa ſuꝑ humeros meos ponite dolētes in corde veſtro de quibuſcūq̄ cōmiſſis: ⁊ ego ꝓ vobis ſatiſfaciā. Ego oim penitentiā portabo. O humani cordis duritia cur nō mollitur: cur nō flectitur: cur nō mouet̄ ad vocē omniū ſaluatoris? Sunt nempe humane mētes gelate ⁊ ferro duriores: qm̄ xp̄m paruulū clamātē ⁊ dicentē: pctā deponite pctā deponite. quia propter peccata incipio peregrinari ad mortē nō audiūt. Sed quid tu faciebas o virgo piiſſima: quādo videbas in aſſumpta carne factorem omniū tam infimo loco natū? Flebāt oculi tui. Que tantomagis eras pietate deuicta: quāto certior eras de altitudine ſecreti. Nempe humanus intellectus excogitare non poſſet qualiter: virgo ſacratiſſima puella ⁊ plena gratia: ſui filij ardentiſſimam paupertatem defleuit.

Qd̄ oēs creature in xp̄i natiuitate ſignum iocūditatis oñderūt. Caplm̄. III

Tertiū myſteriū dicit̄ natiuitatꝭ iocunditas. Nā natiuitas preſens letiſſima debet eſſe animis quibuſcūq̄ bene diſpoſitis. De qua ⁊ nos triplicem iocunditatē inferemus.

Prima d̄r ſuꝑnaturalis.
Scd̄a d̄r virginalis.
Tertia d̄r generalis.

Prima dicit̄ ſuꝑnaturalis: que facta fuit ī angelicis choris. Et quidē angelus vnus letus ad paſtores deſcēdit. qui vigilias noctis cuſtodiebant ſuper gregem ſuū: annuncians eis ꝙ natus eſſet Ieſus: cū quo facta eſt multitudo magna celeſtis exercitus cantantium gloria in altiſſimis deo. ⁊c. Et vt inquit Beda in omel. nunꝙ in tota veteris teſtamēti ſerie reperiemus angelos: qui tā ſedulo apparuerunt patribꝰ: ꝙ cū luce apparuerint. Sed hoc priuilegiū recte huic tp̄i eſt reſeruatū: quādo exortū eſt in tenebris lumen: ⁊ rectis cordeleticia. hec ille. Scd̄a iocūditas dicitur virginalis. Suſcepit equidē virgo glorioſa ineſtimabile gaudiū: cum vidit ſe peperiſſe ſine corruptione: ⁊ ſine dolore. Nec vt quidam fatue arbitrantur iacens peperit filium ſuum nec obſtetricuꝫ habuit adiutoriū. Unde Hieronymus aduerſus Heluidiuꝫ. Nulla ibi obſtetrix fuit: nulla muliercularū ſedulitas interceſſit. Ipſa pannis inuoluit infantē: ipſa ⁊ mater et virgo. Puto enī ꝙ appropinquante hora partus ſenſit virgo puriſſima tantaꝫ intellectus leticiā quantā non ſenſerat vnꝙ omnibus diebus vite ſue, ⁊ omnes ſenſus eius ſpirituales ⁊ corporales quadā inenarrabili ſuauitate replebant̄. Et eleuata ſuper humanas vires in abyſſum diuine cōtemplationis: ita cum immenſo dulcore peperit filium ſuū. Queꝫ vt vidit natū: mox adorauit vt verū deum: ⁊ deinde illum ad ſe ſuſcipiens ſuo pectori ſtrinxit: ⁊ pannis inuoluēdo lacte ſuo puriſſimo paſcebat. Audiuit ⁊ angelos cantātes: vidit paſtores cū admiratione venientes ad inquirēduꝫ de ſaluatore nato: quē ipſa parturierat: ipſa tenebat: ipſa tractabat. O gaudiū virgo icognoſcibile: cū virgo glorioſa videbat oculis corporeis: quē ſcti patres ceteriq̄ electi deſiderauerunt inſpicere: nec ſolū filiū ſuū ſentiebat: ſed ſuiipſius ⁊ etiam dei filium eſſe intelligebat.

Tertia iocūditas d̄r generalis. Naꝫ dño naſcēte oēs quodāmodo creature viſe ſunt ſuo modo letari. Creatura nanq̄ pure corporea letata eſt: qꝛ vt teſtat̄ Inno. tertius. Tp̄e illo quo rome longo tp̄e pax fuit: romani templū pacis pulcherrimū conſtruxerunt: ⁊ ibi ſtatuā Romuli poſuerūt. Conſulētes vero Apollinem ꝙtum duraret acceperūt rn̄ſum quouſq̄ virgo pareret. Qd̄ ipſi audientes dixerūt, in eternū durabit: qꝛ virgo nūꝙ pariet. Vñ ⁊ in foribus tēpli titulū huc ſcripſerūt. Tēpliū pacis in eternū. Sꝫ in ip̄a nocte qua virgo peperit tēplū funditus corruit. Ubi mō eſt eccl'a: q̄ ſctē Marie noue d̄r. Scd̄o letata eſt creatura corpea ⁊ lucida vt p̄dictus Innocē. papa dicit. In ipſa enī nocte natiuitatis obſcuritas aeris in claritatē diei verſa eſt. ⁊ in die natiuitatis domini tres ſoles in oriente apparuerūt: qui paulatiꝫ in vnuꝫ corpus ſolare redacti ſunt: lꝫ in hiſtorijs ſcholaſtic̄ dicat̄ ꝙ h̄ nō fuit in die natiuitatis: ſed añ ꝑ aliquod tp̄s. ſ. poſt mortē Iulij ceſaris, qd̄ etiaꝫ euſebius in chronica aſſerit. Oroſius vero dicit verba hec. Hora circiter tertia tp̄e liq̄do ac puro ⁊ ſereno: circulus ad ſpeciem celeſtis arcus orbē ſolis ambiuit: quaſi vēturus eſſet q̄ ipſuꝫ ſolem ſolus mundumq̄ totū effeciſſet ⁊ regeret. Addit ⁊ Innocētius rē dignā miratu ꝙ Octauianꝰ imperator in tantū ſenatui placuit: vt ip̄m pro deo colere vellent. Qui ſe mortalē intelligēs: immortalitatis ſibi nomē noluit vſurpare. Ad illoꝝ vero importunā inſtantiā Sibyllā ꝓphetiſſam aduocat: ſcire volens ꝑ eius oracula: ſi in mūdo aliq̄s eo maior naſceret̄. Et cū in die natiuitatis domini concilium ſuper hac re conuocaſſet: et Sybilla in camera imperatoris oraculis inſiſteret: in die media circulus nitens apparuit circa ſolem: et in medio circuli virgo pul-

cherrima filiū geſtans in gremio. Tūc Sibylla hoc ceſari oſtēdit. Cum aūt imperator ad p̄dictā viſionē plurimū admiraret: audiuit vocem dicentē. Hec eſt ara celi. Dixitq̧ ei Sibylla. Hic puer maior te eſt: ip̄m adora. Et in camera in qua hec celebrata ſunt: in honore ſcē̄ Marie dedicata eſt eccleſia: que vſq̧ hodie dicit̄ ara celi. Octauianus ꝟo puero ſibi mōſtrato myrrhā dedit. ⁊ deus de cetero vocari recuſauit. Tertio letati ſunt paſtores inuenientes ſicut dixerat eis angelus. Unde ⁊ nos om̄s letari debemꝰ ⁊ ſpūaliter iocūdari. q̄ ait Leo papa in ſermōe. Saluator noſter hodie dilectiſſimi natus eſt: gaudeamus. Neq̧ enim locū fas ē eſſe triſticie: ubi natalis eſt vite: q̄ ↄſumpto mortalitatis timore ingerit nobis de promiſſa eternitate leticiā. Nemo ab huiꝰ alacritatis ꝑticipatiōe ſecernit̄. Una cunctis leticie cōmunis eſt ratio: q̄ dn̄s noſter mortis peccatiq̧ deſtructor: ſicut nullum a reatu liberū repperit: ita liberandis om̄ibus venit. Exultet ſanctus: q̄ appropinquat ad palmā. Gaudeat peccator: q̄ inuitat̄ ad veniā. Animet̄ gentilis: q̄ vocat̄ ad vitā. hec ille. Igit̄ leti facti ſunt celi ⁊ ciues celoꝝ. ⁊c̄. Sic et nos gaudentes referamus grās deo: qui ſeipſum dedit paruulū: vt nos magnos faceret in regno celoꝝ: in quo viuit ⁊ regnat ꝑ infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ In feſto ſancti Stephani prothomartyris de eodem. Sermo. XXIIII

Stephanꝰ (Jeſuz vidēs. Fructꝰ. XXIIII

Ideo celos aptos

v[ideo] ⁊ Jeſuz ſtantē a dextris virtutis dei Act. vij. In tribulatione poſitis ac laborantibus dilectiſſimi in xp̄o Jeſu pro diuino amore nō deeſt auxiliū ſue grē: qua fit vt quecūq̧ ardua ⁊ difficillima nō ſolū moleſte: ſed iocunde ⁊ equo animo ferant. Nihil enim morte terribilius. Hāc tn̄ amici dei cū opus fuit paſſi ſunt pro xp̄o gaudentes. Et ne multorū exempla referamus: proponit̄ exemplū de prothomartyre: qui in etate floridiſſima lapidationis martyriū patientiſſime tolerauit. Cui cū ex debito cogamur honorem deuotū exhibere: vt poſſimus ſuffragio ipſius ſue ſcīſſime vite eſſe imitatores: de ipſo in preſenti ſermone dicturi ſumus ſub vno fructu: qui eſt Stephanus ieſum videns: ſicut dicit̄ in themate. Uideo celos apertos. ⁊c̄. In quibꝰ ſanctiſſimis verbis tria principalia priuilegia beati Stephani notabimus.

Primū dicit̄ grē.
Scōm victorie.
Tertium glorie.

Qd̄ in Stephano fuit grā. Cap. I

p[Rimū] priuilegiū dicit̄ grē. de qua dr̄ Act. vi. Stephanus aūt plenus grā ⁊ fortitudine faciebat ſigna ⁊ ꝓdigia magna i pp̄lo. Nā cū tria ſint pctā prima: ad que cetera reducunt̄. vz. ſupbia: auaricia: luxuria. Pro quibꝰ dicit̄. i. Job. ij. Om̄e qd̄ eſt in mūdo: concupiſcētia carnis ē: ⁊ ↄcupiſcētia oculoꝝ: ⁊ ſupbia vite: neceſſariū eſt vnicuiq̧ laborare vt ab his nō ſuperet̄: quinimo vincendo ↄtrarias ſequat̄ ꝟtutes. Qd̄ eſſe nullo mō pōt ſine diuīa grā ſicut docet Augꝰ. in lib. de correptione et gratia. et in libro de predeſtinatione ſanctorum: ⁊ in enchiridion. Deus aūt bn̄dictus vnicuiq̧ laborare volenti ⁊ facere qd̄ in ſe eſt: hanc gratiā libere lagit̄: adeo vt nullus de propria negligentia ↄqueri poſſit. Un̄ Cyprianꝰ in ep̄la ad dn̄ꝫ ait. Perfluēs largitur ſpūs: nullis finibus premitur: nullis metarū ſpacijs frenat̄. Manna iugiter exuberat affluenter. Noſtrū pectus tm̄ ſitiat ⁊ pateat. Quantū illud fidei capax offerimus: tantū inundātis grē haurimus. hec ille. Qd̄ clare ꝑcipimus in beato ſtephano xp̄i prothomartyre dilectiſſimo: q̄ grā diuīa ſuperauit p̄fata peccata: ⁊ obtinuit in ſe tres ſolennes ꝟtutes vz.

Prima eſt virtus hūilitatis.
Scōa eſt virtus paupertatis.
Tertia eſt ꝟtus caſtitatis.

Primā virtutē quā obtinuit beatus Stephanus dr̄ humilitatis in honore ſibi ab eccleſia exhibito. Ut em̄ docet ſcriptura Act. vi. ipſe nō fuit vltimus: immo primus ex ſeptē diaconibus ab ap̄lis ordinatis in miniſterio. Cū em̄ eſſet maxima multitudo credentiū: que in dies creſcebat. xij. ap̄li decreuerunt eligere ſeptem qui poſſent preeſſe miniſtrationi temporali: vt ipſi poſſent liberius vacare ꝟbi diuini predicationi. Et elegerūt ſtephanū plenū fide ⁊ ſpū ſctō. ⁊ Philippū: ⁊ Prochoꝝ: ⁊ Nicanorē: ⁊ Thimonē: ⁊ Parmenā: ⁊ Nicolaū aduenā antiochenū. In quo honore nulla elatione Stephanus intumuit: ſed in cunctis ſe humilē exhibuit. Scōa virtus dicitur paupertatis. Nam de eo dicit̄. Act. vi. ꝙ fuit plenus fide. Un̄ Augꝰ. ait. Qui de deo verā fidē hn̄t: nō cupiunt in his miſerijs diuites fieri. Et ſic p̄ꝫ ꝙtum ad ſcōam ꝟtutē. Tertia dr̄ caſtitatis. Nam de eo dicitur ꝙ fuit boni teſtimonij: ⁊ mundiſſime fame. Et q̄ pleriq̧ ſua vo

luntate in pctīs cōmorātes excuſationē ſuſcipiunt dicētes nō poſſe ꝟtuoſe viuere: q̄ ipſe dn̄s ſuam grām denegat: nos intelligere debemus ꝙ ex fonte illo inūdantiſſimo diuine bonitatis vnuſquiſq̧ guſtare pōt ſi velit. Et q̄ q̄ mali ſunt nolūt qd̄ i ſe eſt facere: nō grām diuinā participare nō poſſunt. Inq̄t em̄ Euchidꝰ in lib. de cauſis ꝙ p̄ma cauſa ineſt om̄ibus rebꝰ ſm̄ diſpoſitionē vnā: nō tn̄ omnes equaliter accipiūt: ſꝫ tm̄ ſm̄ diſpoſitionē ſuā. Quo fit vt aliq̄ recipiāt de grā ꝙtū eis ſufficiat ad ſalutē: vt ſunt illi q̄ in charitate obſeruāt diuia mādata: alij ꝟo animo feruētiores ꝑfectionis opa aggrediētes ample ⁊ copioſe grām diuinā impetrāt. Non em̄ potuiſſent ꝑſeuerare in deſerto antoniꝰ magnus hilarion: Paulus p̄mus heremita: ⁊ alij de q̄bus dr̄ in vitiſpatrū: nec etiā martyres tam immanes ferre cruciatus duraſq̧ penas: ſi gratia dei illis nō ſuccurriſſet. Nō potuiſſent in etate ſua tam florētiſſima ſupportare ⁊ calcare mundi ſuperbiā ſpernere mūdi diuitias: paruipēdere vanas delitias: ⁊ humilr̄ ac caſte ſeq̄ xp̄m in paupertate: ſi nō fuiſſent adiuti grā dei. Et ſi obijcit̄ ꝙ grā nō pōt eſſe maior in vno ꝙ̄ i alio. pōt ad hoc rn̄deri ꝑ Aug. dictū ad Dardanū. In quibus habitat deus non equaliter habitat. Et idem ad Bonifaciū. Tripl̄r gratia meret̄ augeri. Que verba exponēs Alex. in. iij. q. lxix. mē. iiij. ar. ij. dicit ꝙ maius ⁊ minus in formis ſpūalibꝰ nō dr̄ ſicut in formis corꝑalibus. quia ſm̄ Aug. de quātitate aīe in formis materialibus dr̄ maius ⁊ minus ſm̄ quātitatē dimēſiuā: in formis aūt ſpūalibus ſm̄ quātitatem ꝟtualem. Redeūtes ergo ad noſtrū ꝓpoſitū dicimus ꝙ nō eſt incōueniēs bonitati diuine quibuſdā copioſum donum grē concedere: cū ⁊ deus nulli deneget: vt dictum eſt qd̄ eſt ad ſalutē neceſſariū. Si enim omnes iudei heretici infideles ⁊ mali xp̄iani in hoc ſeculo exiſtentes vellent gratiam dei: facile poſſent eam obtinere. Habuit eam ſtephanus ⁊ eſtimauit ac magnifice precium illius appreciauit.

Qd̄ in ſtephano fuit victoria. Cap. II

s[Ecundū] ꝑuilegiū in quo relucet diuinū adiutoriū beati ſtephani dicit̄ victorie. Mos em̄ maloꝝ eſt bonis ꝑſecutionē inferre: quia ſm̄ ph̄oꝝ ſniam: contraria ſimul ſtare non poſſunt: ſed mutuo ſe expellunt: ſm̄ ꝙ Ariſt. x. meta. docet ⁊ in p̄dicamentis. ſiue fuerint contraria p̄uatiue ſiue poſitiue: ſicut calidū nō ſtat cum frigido: nec album cū nigro: nec tenebra cū lumine. Un̄ quia boni malis cōtrarij ſunt: eos cedūt ⁊ moleſtant: ⁊ importune ꝑſequunt̄. Unde. xxiij. q. iiij. c. Qui ſm̄ carnē. ait Hierony. Qui ſm̄ carnē natus eſt ꝑſequebat̄ ſpūalē. ſ. Iſmael Iſaac. Nunꝙ̄ aūt ſpūalis carnalē ꝑſequitur. Qd̄ p̄ꝫ etiā ꝑ beatū Hiero. in epitaphio ſcē̄ Paule. Semꝑ ꝟtutes ꝑſequit̄ inuidia feriuntq̧ ſummos fulgura mōtes. Etenim ſancti omnes emulos habuerūt. In paradiſo quoq̧ ſerpens fuit: cuius inuidia mors intrauit in orbem terrarum. Et vt de oībus taceam: dn̄s noſter ieſus xp̄s phariſeoꝝ inuidia eſt crucifixus. Et ne multoꝝ exempla: q̄ ſunt innumerabilia replicemus: ecce in ꝓpoſito eſt ſtephanus leuita: contra quē inſurrexerūt viri iniq̄ impij querentes ſibi mortem inferre: triplici bello interueniente.

Primū dr̄ diſputationis.
Scōm dr̄ accuſationis.
Tertiū dr̄ cōminationis

Primū p̄liū fuit diſputationis: q̄ inſurrexerunt quidā de ſynagoga: que appellabatur libertinoꝝ. a regione ſic nominatoꝝ ſm̄ Nicolaū de lira. ⁊ cyrenēſium a cyrene ciuitate. ⁊ alexandrinoꝝ ab alexandria metropoli egypti: ⁊ eoꝝ qui erant a cilicia ⁊ aſia: que ſunt regiones ꝓpinque iudee. In quo p̄lio datꝰ eſt ſibi ſpūſſanctus: qui ſibi facundiā miniſtrauit ſm̄ xp̄i ꝓmiſſum. Lu. xxi. Ego dabo vob̄ os ⁊ ſapiam: cui nō poterūt reſiſtere ⁊ ↄtradicere omnes aduerſarij veſtri. Ideo aduerſarij ſtephani nō poterant reſiſtere ſapie ⁊ ſpūi q̄ loquebat̄. Scōm p̄lium dr̄ accuſationis: quia videntes iudei ꝙ ꝑ p̄mū modū eum non ſuꝑaſſent: callide ſubmiſerunt duos falſos teſtes: qui eū in iudicio accuſarent. Et venerūt ⁊ accuſauerūt eum dicētes ſtephanū blaſphemaſſe deū ⁊ moyſen ⁊ templū ⁊ legē. In quo p̄lio affuit ſibi diuinū auxiliū: quia intuentes in eū omnes qui erant in cōcilio: faciem eius viderūt tanꝙ̄ faciē angeli. Ubi eſt ſubſecuta victoria: quia de oībus ſibi obiectis ip̄e ſe clariſſime purgauit magnificādo deū: ⁊ moyſen ⁊ legē ⁊ templū. De deo dicit eū q̄ locutus eſt patribus ⁊ ꝓphetis deū fuiſſe glorioſum. De Moyſe. ꝙ amicus dei fuerat. De lege. ꝙ fuerat a deo data. De templo. ꝙ fuerat ex p̄cepto dei cōſtructū. Tertiū p̄liū dr̄ cōminatōis. Nam cum ſtephanus fuiſſet multa rōnabil̄r locutus: emuli ſui non valebant reſpondere. ⁊ audientes que dicebant̄ diſſecabant̄ cordibus ſuis: ⁊ ſtridebāt dētibus in eū. Ecce aūt

ſtatim brachiuz domini auxilium ſuggerens ſtephano: qui in tali prelio pſpiciebat ſibi imminere periculū mortis. Nā intendēs in celū vidit gl'am dei: et ait. Ecce video celos apertos: et ieſum ſtantez a dextris ꝟtutis dei. De iſta apparitione dicūt ſancti doctores. ꝙ ſtephanus aut vidit oculo corporali aut mētali Si corporali tria mirabilia ſunt ſubſecuta. Primū eſt ꝙ vidit celos aptos. Qḋ ſm Nicolaum de lira eſt intelligendū non ꝙ celi fuerunt aperti et diuiſi: cū ſint incorruptibiles: ſꝫ quia ſic clare vidit: ac ſi nullū fuiſſet obſtaculum intermediū. Scḋm mirabile eſt: qꝛ vidit ieſum in gloria patris: cū ſm naturā impoſſibile ſit vt corpus glorificatū ab oculo corpali nō glorificato in ſua gl'ia poſſit videri. Tertium mirabile eſt: cū corp⁹ xpī ſit in celo empyreo: videndo ipm vidit vltra celū aereum ſydereū et cryſtallinū. Impoſſibile eſt aūt ſm naturā: vt oculus corpalis in tāta diſtantia poſſit videre. Si aūt vidit oculo mētali: tūc factū eſt vt mens eius eſſet adeo illuminata ad noticiā glorie dei: et dñi noſtri ieſu xpi filij ſui: vt nihil aliud poſſet vel velle vel deſiderare: nec mortē quā omnes fugiūt velut ſibi nocinum timere. Qḋ oſtendit. Iudei enī cū audiſſent eum talia dicentē: cōtinuerunt aures ſuas, ſm glo. ne audirent blaſphemiā. et ſic ex malitia ſua eſtimātes eum blaſphemū: lꝫ nō eſſet: eduxerūt eū extra ciuitatē et lapidabant et teſtes depoſuerūt veſtimēta ſua: vt celeri⁹ interficerēt eum ad pedes adoleſcentis q̄ vocabatur Saulus: qui poſtea Paulus fuit. Ipſe ꝟo lapidatus vulneratus: cruore perfuſus nō dicebat. Heu me dolentē: nō heu me iuuenem, nō dicebat heu me: qꝛ morior ſine cauſa nō dicebat heu me: qꝛ relinquo mundū. Heu me qꝛ relinquo amicos morte pcuſſus. Sed quid dicebat? Domine ieſu accipe ſpiritum meum: et ne ſtatuas illis hoc peccatum. Quo dicto obdormiuit in domino. Ubi gloſa ait. Pulchre dictum eſt: obdormiuit in domino: et non mortuus eſt: quia obtulit ſacrificium dilectionis: et obdormiuit in ſpe reſurrectionis.

Qḋ in Stephano fuit gloria. Capitulum III

Ertiū priuilegiū beati ſtephani: in quo relucet diuinū adiutoriuz dicit glorie. Nam vt ait pſ. Precioſa in conſpectu dñi mors ſanctorum eius. Qḋ in Stephano verificatum eſt: qui triplicem gloriam adeptus eſt.

Prima dr ſpecialis honorationis.
Scḋa dicit miraculoꝝ oꝑationis.
Tertia dr plene beatificationis.

Prima gloria quā cōſecutus eſt beat⁹ ſtephanus dr ſpecialis honorificatiōis. Eſt enī in eccleſia dei inter martyres primus: et eius feſtum poſt natiuitatem domini celebrat. Et nota ꝙ de beato ſtephano fit duplex officiuz vel feſtum ſcilꝫ inuentionis: et paſſionis. Inuentio eius anno domini quadringenteſimo ſeptimo. et anno ſexto Honorij principis narratur fuiſſe. Cuidam enim presbytero Luciano in territorio hieroſolymitano feria ſexta in ſtratu ſuo quieſcenti: cum pene vigilaret: quidā ſenex ſtatura procerus: vultu decorus prolixa barba: pallio candido amictus: in cuius ſummitatibus erant tanq̄ auree cruces contexte: calciatus caligis in ſuperficie deauratis apparuit: qui virgam auream manu tenens tetigit eum dicens. Patefacito diligent tumulos noſtros: quia indecēter reconditi ſumus: et deſpecto valde loco. et refera hoc epo hieroſolymitano Iohanni. Cui Lucianus dixit. Domine quis es? Et ille. Ego ſuz gamaliel qui Paulum apoſtolū enutriui: eumqꝫ docui legem. Qui aūt mecum iacent eſt ſanctus ſtephanus: quez lapidatū in meo tumulo nouo collocaui. Alius eſt Nicodemus nepos meus Et alius Abibas filius me⁹. Quo dicto ſctūs Gamaliel diſparuit. Cum aūt pfatus Lucianus iuſſa eius differret implere: iteruz apparuit ei. Dixitqꝫ Gamaliel. Quare neglexiſti q̄ tibi dixeram? Qui dixit. Pater non neglexi: ſed oraui ſi hoc a deo eſſet. mihi ſecūdo appareret feria ſexta ſequentis hebdomade. Poſt hoc autem Lucianus abijt ad epiſcopuz: narrauitqꝫ ei cuncta per ordinem. Pergunt igit cum alijs epis ad locum Luciano oſtenſum: inuenteqꝫ ſunt ſanctorū reliquie et in eccleſia montis ſyon ſunt reuerēter collocate. De hac inuentione loquit Beda in chronica ſua. Corpus vero ſancti ſtephani eſt delatū conſtantinopolim. Qḋ deinde tempe Theodoſij imperatoris rome eſt delatum: et in ſepulcro in quo iacet ſanctus Laurētius fuit etiā cōditū Inuentio aūt fuit eadem die qua paſſio eius celebrat. Feſtiuitas autez mutata eſt poſt natiuitatem dñi: quia ſolēni⁹ agebat feſtum de eius inuentione q̄ de paſſione. Ideo feſtum de paſſione poſt natiuitatē domini ab eccl'ia celebratur: et ꝓpter reuerentiā natiuitatis domini: et quia paſſio eius maior et dignior ē q̄ eius inuentio. Secunda gloria quam aſ-

ſecutus eſt beat⁹ ſtephan⁹ dicit miraculoruz oꝑatōis. Dicit enī Aug. xxij. de ciui. dei. c. viij. beatū ſtephanū inumeris miraculis coruſcaſſe: et mortuos ſex ſuis meritis ſuſcitaſſe: multoſqꝫ a varijs languorib⁹ liberaſſe. de quibus diffuſius loquit ibi Aug. Tertia gl'ia quā beatus ſtephan⁹ aſſecut⁹ eſt: dicit plene beatificationis. Hanc hꝫ in regno celorū deū clare videndo tenendo atqꝫ fruendo. Ibi fact⁹ eſt i pace loc⁹ ei⁹. Ibi poſſeſſionē hꝫ opulētā: et plenā quibuſlibet bonis. Ibi poſſidet aureolam que dat martyribus: doctorib⁹: et virginib⁹. Sic itaqꝫ audiuim⁹ ſtephanū laborātē: intelleximus eū xpm adiuuantē: ipm vero vincentem: eumqꝫ nunc gl'ioſum colim⁹ in regno celoꝝ: in quo xpus ipe bndict⁹ viuit et regnat cū oīb⁹ ſctis ſuis p infinita ſecula ſeculoꝝ. Amē.

In die ſancti Johannis euangeliſte: de eodem. Sermo XXV.

Jeſus Johannem diligit. Fructus. XXV.

Ilectus meus mihi ego illi. Cant. ij. In collegio ſanctoꝝ celi magnā gl'iam poſſidet Johannes euāgeliſta: cui⁹ laudes vix lingua exprimere ſufficit: quoniā ex oī parte virtutū ſuarū preconia ſuꝑabundant. Uerūtñ quia hodierna die eccl'ia ipſi⁹ feſtuz celebrat: nos deuotione qua poſſim⁹ de ipo verba facturi ſumus: dicemuſqꝫ ꝙ dilect⁹ atqꝫ charus fuit dño noſtro ieſu xpo ſub vno fructu: qui ē. Jeſus iohannē diligit. Quod in ꝓpoſitis verbis exprimit: cum de ipo xpus dicit. Dilectus me⁹ zc. In quib⁹ verbis tria myſteria huius ardentiſſime dilectiōis ſerūt nob̄ cōteplanda.

Primū dr rōnis.
Secūdū dr oſtēſiōis.
Tertiū dr ꝯclonis.

Qḋ rōnib⁹ pbat: Johannē a xpo ſingulariter fuiſſe dilectū. Caplm I

Rimum myſteriū dr rōnis. In quo cōtemplari libet cur xps fili⁹ dei iohannē euangeliſtā ita dilexit. Rñdetur vt de ipſo ſingularit dicit ꝙ fuerit dilect⁹ diſcipul⁹ ieſu. Nā Joh. xiij. habet. Erat recūbens vn⁹ ex diſcipulis ei⁹ in ſinu ieſu: quē diligebat ieſus. Et Joh. xx. Uenit ad ſimonē petruz: et ad illū diſcipulū quē diligebat ieſus. et xxi. c. Conuerſus petr⁹ vidit illū diſcipulū quē diligebat ieſus ſequente. Auguſtin⁹ ſup hoc verbo ait. Seipm dicit diſcipulū quē diligebat ieſus: qꝛ ipm pre ceteris familiari⁹ diligebat. De hoc etiā cantat eccl'ia: et ſumit ex dicto venerabilis Bede. Hic eſt iohannes q̄ priuilegio amoris pcipui ceteris alti⁹ a dño meruit honorari. Et dicim⁹ ꝙ triplici rōne xps ita diligebat iohannē.

Primo rōne fraternitatis.
Scḋo rōne etatis.
Tercio rōne virginitatis.

Primo eū diligebat rōne fraternitatis: qꝛ erat ſibi frater ex eadē ſtirpe nat⁹. Nā vt colligitur ex dictis ſanctoꝝ patruū Anna tres filias habuit, ſcꝫ mariā matrē dñi: et mariā iacobi: et mariam ſalome. De maria iacobi geniti ſunt Jacobus minor: Simon cananeus: Judas Thadeus: qui fuerunt apoſtoli: et Joſeph qui cognominatus eſt iuſtus. De maria ſalome natus eſt Jacob⁹ maior et Johannes euāgeliſta. Unde ſm Franciſcū de maronis: colligitur hec veritas: ꝙ Johannes euāgeliſta habuit triplicē germanitatē ad chriſtum: p eo ꝙ mater domini habebat tantam germanitatem ſola ad filiū ſuū: quantā habent pater et mater in alijs. eo ꝙ corporalē ſubſtanciam totam filio ſuo dedit: in qua germanitas radicatur: eo ꝙ de ſubſtantia virginis xps fuit totaliter formatus. Et ideo tantū fuit ei germanus beatus iohānes ex parte ſoli⁹ mrīs: q̄tū ſi xps fuiſſet ex vtroqꝫ parente. Et ſi dicat non eſt verū ꝙ xps magis dilexerit iohannē q̄ alios apl'os. qꝛ Joh. vi. xps dixit petro. Simon iohannis diligis me? Et ipſe. Tu ſcis domine quia amo te. Et xps magis diligit eos qui euz magis diligunt. Ergo magis dilexit petrū q̄ iohānē. Quod etiā ex textu apparet: quia petro commiſit eccleſiam gubernandam.

Ad hoc dicere poſſumus ſm Aug. ſup Jo. ꝙ eſt dilectio in ſigno exteriori: et eſt dilectio i affectu interiori. Si loquamur de dilectione primo modo: magis diligebat ieſus iohannē quia maiorem ei exhibebat familiaritatem. Si autem quantum ad effectum interiorem qui eſt effectus gratie: ſic diligebat petrum: quia maius mun⁹ gratie ei exhibebat. Et hec eſt ratio quare per iohannem et petruz duplex vita ſignificatur. Per petrum vita actiua que tranſit: per iohannez vita contemplatiua que permanet. Unde petro dictum eſt. Sequere me. De iohanne vero dicitur. Sic eum volo manere. Et quia actiua eſt laborioſior et fructuoſior: contemplatiua vero purior et iocundior, ad ſignificandam huius vite duplicem differentiam familiarius ſe dominus exhibebat iohanni q̄ petro. Ex hoc dicit Auguſtin⁹. ꝙ Petrus erat melior: ſed Johannes erat

felicioꝛ. Bern. aũt aliter rñdet dicens. ꝙ Pe-
trus dilexit ferueńti⁹. ⁊ ideo diligebaƭ forti⁹.
Johannes vero dilexit dulci⁹: ⁊ ideo diligeba
tur familiari⁹. Alij aũt dixerunt ꝙ Petr⁹ ma
gis dilexit deũ in ꝓximo ꝙ̄ iohannes. Johan
nes vero magis dilexit deũ in ſe ꝙ̄ petr⁹. Uñ
petrus recepit curã regiminis: ⁊ ex hoc habu-
it maioꝛẽ gr̄iam ad laboꝛẽ actiõis. Johãnes
aũt habuit efficacioꝛẽ gr̄am ad quietẽ contẽ-
plationis. Fuit ergo vterq̃ȝ dilectus a xp̄o: cũ
de iohanne modis predictis dicatur ꝙ a xp̄o
ſingulariter diligebatur. Sed aliquis dice
re poſſet. Uidetur mihi ꝙ petrus apl's fuerit
xp̄o amplius amicus: ⁊ ꝙ magis xp̄s ip̄m di
lexit. Et hoc pꝛobo tali rõne. Quando aliquis
homo habet facere aliquod magnũ iter: ſi eſt
bene ſapiẽs ip̄e cõmittit rem ſibi magis cha-
rã maioꝛi ⁊ melioꝛi amico quẽ habeat in mũ
do. Sed ille qui eſt fons ſapientie verbũ dei
in excelſis. ſ. dñs ieſus quando iuit in celũ ip̄e
cõmiſit rem ſibi magis charã quã in mundo
haberet. ſcȝ ſanctã matrẽ eccl'iam: pꝛo qua de
celis deſcendit ⁊ moꝛi voluit: petro quando di
xit ei. Tu es petrus: ⁊ ſuper hanc petrã edifica
bo eccl'iam meã. Matth. xvi. Et quodcunq̃ȝ
ligaueris ſuper terrã erit ligatũ ⁊ in celis. Et
tibi dabo claues regni celoꝛũ. Ergo videƭ ꝙ
beatus petrus fuerit melioꝛ amicus quẽ xp̄s
habuerit. Ad iſtã rõnem ego rñdeo ⁊ dico
ꝙ dñs noſter ieſus xp̄s cõmendauit eccl'iaȝ
ſuã melioꝛi modo beato iohanni ꝙ̄ petro. Et
ratio eſt iſta. Uos ſcitis ꝙ nihil aliud eſt eccle
ſia ꝙ̄ congregatio fideliũ oĩum xp̄ianoꝝ. ſed
tp̄e paſſionis xp̄i tota fides xp̄iana defecit in
omnibus ⁊ remanſit ſolũ in virgine glorioſa
Unde ipſa ſola fuit tunc ſancta mater eccl'ia.
Et iſta commendata fuit beato iohanni. ergo
maioꝛ ⁊c̄. Iteȝ videtur fuiſſe maioꝛ alia rõne
In euangelio fit comparatio inter ſtatũ vir-
ginitatis ⁊ matrimonij. Et dicit euangeliſta
ꝙ eſt tanta differentia quanta eſt inter centũ
⁊ triginta. Beatus petrus habuit vxoꝛẽ ⁊ fili
am: beatus autẽ iohannes fuit virgo puriſſi-
mus. Et ideo tanta differentia videtur eſſe i-
ter eos quãta eſt inter centũ ⁊ triginta. Sȝ
diceret aliquis. Eſt ne maioꝛ iohanne bapti-
ſta? Johannes baptiſta fuit virgo puriſſim⁹:
fuit germanus xp̄i: fuit ſanctificatus: fuit ꝓ-
pheta ⁊ plus ꝙ̄ pꝛopheta: fuit martyꝛ. Ipſe ẽ
de quo ſaluatoꝛ ait. Inter natos mulierũ non
ſurrexit maioꝛ iohanne baptiſta. Quid dices
ad iſtas magnas pꝛerogatiuas? Reſpon-
deo ⁊ dico ꝙ iohãnes euangeliſta habuit ex

cellenter omnes iſtas pꝛerogatiuas. Si vis
dicere ꝙ iohannes baptiſta fuit virgo: ⁊ iſte
euangeliſta iohannes fuit virgo mente ⁊ coꝛ
poꝛe. ideo dñs vocauit eũ de nuptijs. ⁊ pꝛopƭ
excellentẽ virginitatẽ xp̄s in cruce poſit⁹ ipſi
matrẽ cõmendauit. Et in ſignũ huius maxi-
me virginitatis: dñs non permiſit coꝛp⁹ eius
in feruentis olei dolio deſtrui nec coꝛrumpi:
nec poſt moꝛtẽ eius vermibus ⁊ terra putre-
fieri. Si vis dicere. baptiſta fuit germanus
xp̄i. Dico ꝙ iohannes euangeliſta exceſſit eũ
in vno gradu. quia iohannes euangeliſta fuit
filius ſoꝛoꝛis beate virginis marie. ſed bea-
tus Johannes baptiſta fuit filius Elizabeth
cognate eius. Si vis dicere ꝙ̄ iohannes ba-
ptiſta fuerit ſanctificatus in vtero. dico ꝙ lȝ
iohannes euangeliſta non fuerit ſanctificat⁹
in vtero: tamẽ ibi iohannes baptiſta recepit
ſemel ſpiritumſanctuȝ. ſed beatus iohannes
euangeliſta recepit ter cuȝ alijs apoſtolis. Si
vis dicere ꝙ iohannes baptiſta fuerit ꝓphe-
ta ⁊ plus ꝙ̄ ꝓpheta. dico ꝙ iohãnes euange-
liſta fuit pꝛopheta ſicut apꝑet in Apocalipſi:
quando ꝓphetauit multa que ventura erant
ſeptẽ eccleſijs que ſunt in aſia: ⁊ multa alia q̄
ſunt ventura. Fuit etiã plus ꝙ̄ ꝓpheta: quia
habuit nobilius officiũ ꝙ̄ ſi eſſet ꝓpheta. Si
vis dicere ꝙ iohannes baptiſta fuit martyꝛ.
dico etiã ꝙ iohannes euangeliſta fuit mar-
tyꝛ. Ita dicit beatus Aug. in quodã ſermone
beati iohãnis euangeliſte: qui incipit. Poſtu
lat aũt mater filioꝝ zebedei cũ erroꝛe mulie-
bri. Intelligens xp̄s pꝛeces eius ex filioꝝ de-
ſcendere voluntate ait. Poteſtis bibere cali-
cem quem ego bibiturus ſum. Per caliceȝ in
ſcripturis diuinis paſſioneȝ intelligimus. vt
eſt illud. Pater ſi poſſibile eſt tranſeat a me ca
lix iſte. Et in pſ. Quid retribuam domino ꝓ
omnibus que retribuit mihi? Calicẽ ſalutaris
accipiaȝ. Statimq̃ȝ infert. quis eſt iſte calix?
Precioſa in conſpectu domini moꝛs ſanctoꝝ
eius. Poſſumus: reſponderunt illi. Quibus
chꝛiſtus. Calicem quidem meum bibetis: ſe-
dere autem ad dexterã ⁊c̄. Auguſtinus. Que-
ritur quomodo calicem martyꝛij filij zebedei
videlȝ Jacobus ⁊ Johannes biberunt: cũ ſcri
ptura tamen narrat apl'm Jacobum ab He-
rode capite truncatum: Johannem autem ꝓ
pꝛia moꝛte finiſſe? Sed ſi legimus hiſtoꝛias
eccleſiaſticas: in quibus refertur ꝙ ipſe ꝓpƭ
martyꝛiũ fuit miſſus in feruentis olei doliũ ⁊
pꝛo ſuſcipienda coꝛona chꝛiſti athleta pꝛeceſ
ſerit: ſtatimq̃ȝ relegatus in pathmos inſulam

ſit: ⁊ venenũ biberit: videbimus martyrij ani
mũ nõ defuiſſe: ⁊ bibiſſe Joannẽ calicẽ confeſ
ſionis: licet pſecutoꝛ non effuderit ſanguinẽ.
hec Aug⁹. Demũ ille gladius paſſionis xp̄i: q̄
pertranſiuit animã Marie: pertrãſiuit aĩam
Joannis euãgeliſte: vt dicũt aliqui ſc̄ti. Sed
quid dices ad verbũ xp̄i quãdo ipſe dixit. iter
natos mulierũ ⁊c̄. Rñdeo ⁊ dico ſm ꝙ dicit
quedã glo. ꝙ in hoc nõ pꝛefert pr̄iarchis ⁊ ꝓ
phetis: ⁊ cunctis ho ĩbus: ſed equalis ceteris
ſanctis oſtendiƭ. Uel aliter dicendũ eſt ꝙ xp̄s
fecit comparationẽ ad ſanctos qui pꝛeceſſe-
runt ⁊ ideo dixit: nõ ſurrexit. i. nullus maioꝛ
pꝛeceſſit: ſed nõ negauit quin equalis. Uel eti
am dicitur ꝙ non fecit comparationẽ ad ſan
ctos q̄ ſequi debebãt: ⁊ ideo nõ dixit. nõ ſurget
maioꝛ: quia Joannes euãgeliſta debebat ſur-
gere equalis. Quis iſtoꝛũ duoꝝ ſit maioꝛ vel
minoꝛ: non debem⁹ curare ſicut patet ꝑ quod
dam miraculũ: quod in vita beati Joannis ba
ptiſte legiƭ. Ubi habetur ꝙ erant duo docto-
res theologi quoꝝ vnus Joannẽ baptiſtam: ⁊
alter euãgeliſtã pꝛeferebat. Tandẽ ſuper hoc
diſputatione pꝛopoſita quilibet valde ſollicit⁹
erat auctoꝛitates ⁊ efficaces rationes inueni
re: quibus ſuũ Joannẽ poſſet pꝛeferre. Adue-
niente aũt diſputatiõis die quilibet ſanctoꝛũ
emulatoꝛi ſuo apparuit: eiq̃ȝ dixit. Bene con-
coꝛdes ſumus in celis: de nobis nõ diſputetis
in terris. Tunc illi ſibi adinuicẽ hoc in populo
publicauerũt: ⁊ deũ benedixerũt. Dicamus er
go Joannẽ euangeliſtã ſingulariter inter ali-
os fuiſſe dilectum. Secũdo diligebat xp̄us
Joannem ratione etatis: quia in etate tenera
mũdo ſpꝛeto ſecutus eſt xp̄m. Erat quippe a-
doleſcẽs: ⁊ a xp̄o fuit vocatus ad ſui imitãda
veſtigia. De cuius vocatiõe dicit Nico. de lira
in pꝛologo in Joannẽ. ꝙ tripliciƭ Johẽs fuit
vocatus. Pꝛimo ad xp̄i aliqualẽ noticiã. Naȝ
vt habeƭ a Joanne. i. c. quando andree peten
ti: rabbi vbi habitas: rñdit ieſus: veni ⁊ vide
erat cũ ipſo Joannes euãgeliſta. Qui ſequen-
tes xp̄m venerũt ⁊ viderũt vbi maneret ſicut
hoſpes. ⁊ manſerũt apud illũ illo die. Secũdo
fuit vocatus ad xp̄i familiaritatẽ. Et de hac
vocatione dicit Hiero. in pꝛologo ſuꝑ Joãnẽ
Hic eſt Joannes euãgeliſta vnus ex diſcipu-
lis domini: qui virgo a deo eſt electus. quẽ de
nuptijs volentem nubere vocauit deus. Ter-
tio fuit vocatus ad apoſtolatum. quando reli
ctis reti b⁹ ⁊ pr̄e cũ fratre ſuo ſecutus eſt xp̄m
Matthei. iiij. Ambulãs ieſus iuxta mare. ⁊c̄.
Tertio diligebat xp̄us Joannem ratione

ſue virginitatis. Placent eniȝ domino noſtro
ieſu xp̄o qui in matrimonio regulate viuunt:
ſed multomagis placent ei qui continentiam
ſeruant. Super omnes tamen grati ſunt illi
qui mente ⁊ coꝛpoꝛe virginitatem amplectũ-
tur. Quod videtur noſtram pꝛopꝛiã naturam
excellere ⁊ ſuperare: quia inquit Hierony. ad
ſacras virgines de continẽtia virginali. Grã
de eſt ⁊ immoꝛtale: ⁊ pene vltra noſtram coꝛ-
poꝛeam naturam ſuperare luxuriam: ⁊ concu-
piſcentie flammã adoleſcentie facibus eſtuã-
tem animi virtute reſtringere: noſtri genit⁹
oblectationes excludere: viuereq̃ȝ contra hu-
mani generis legem: deſpicere coniugij ſola-
cia: dulcedinem contemnere liberoꝛũ ⁊ quecũ
q̃ȝ pꝛeſentis vite commoda ſunt pꝛo nihilo ſpe
future beatitudinis computare. hec ille. Cum
itaq̃ȝ Joannes adoleſcens xp̄m fuerit ſecutus
⁊ virgo efficiebatur ei xp̄s: qui puritatem di-
ligit. Quo exemplo inducimur: vt ⁊ nos ꝙ̄ ci-
tius poſſumus: xp̄m velim⁹ ſequi. Quid doꝛ
mimus? Quid ſumus inertes: cum audimus
Joannẽ a xp̄o dilectum? Curramus vt diliga
mur ab illo. quia niſi dilexerit nos: nihil no-
bis pꝛoderit quodcunq̃ȝ tempoꝛale bonum.
In dilectione quoq̃ȝ ſua conſummaƭ omnis
felicitas. Ille etenim ſapiens eſt: ille magnus
ille deniq̃ȝ gloꝛioſus: qui ita viuit: vt a chꝛiſti
amoꝛe nõ excludaƭ.

Qd̄ xp̄us oñdit dilectionẽ quam habebat
erga Joannẽ. Capl'm. II

S Ecundũ myſterium contemplandum
dicitur oſtenſionis. Uoluit nanq̃ȝ do-
minus noſter ieſus xp̄s oſtendere di-
lectionẽ erga Joannẽ in hac vita maxime ꝙ̄-
tum ad tria videlicet.

Pꝛimo ꝙ̄tũ ad ꝓfeſſionẽ.
Secũdo ꝙ̄tũ ad ↄuerſationẽ.
Tertio ꝙ̄tũ ad cõmendationẽ.

¶ Pꝛimo oſtendit xp̄us ieſus dilectionẽ ſuã
erga Joannem: ꝙ̄tum ad pꝛofeſſionem: quia
ſublimauit eum ad gradus multiplices eccle-
ſiaſtice dignitatis. Nam vt inquit apoſtolus
ad Ephe. iiij. Dedit chꝛiſtus quoſdam quidẽ
apoſtolos: quoſdam autem pꝛophetas: alios
vero euangeliſtas: alios autem paſtoꝛes ⁊ do-
ctoꝛes. Sed Joannes fuit apoſtolus: vt patet
Matthei. x. c. Fuit pꝛopheta ſicut notaƭ Apo
ca. c. i. ſicut ipſe ait. Beatus qui legit ⁊ audit
verba pꝛophetie huius ⁊ ſeruat ea que in ea
ſcripta ſunt. Fuit euangeliſta ſicut apparet in
euangelij deſcriptione. Fuit etiam doctoꝛ pꝛe
dicando ⁊ diſcurrendo per aſiam: ⁊ demũ ſcri

vendo epiſtolas ſuas canonicas. Secundo oſtendit chriſtus dilectionem erga Joanneȝ in conuerſatione. Hic nanqȝ fuit q̄ cū Petro ⁊ Jaccho chriſtum vidit tranſfiguratū. Matthei.xvij. Secundo fuit hic in puelle reſuſcitatione. Ita legitur Marci.v.c. ꝙ princeps acceſſit ad eum ⁊ adorabat eum dicens. Domine filia mea modo defuncta eſt: ſed veni ⁊ impone manum ſuper eam ⁊ viuet. Reſpondit ei ieſus dicens: noli timere. Et cū veniſſet ad domum principis: ſumpſit Petrum Jacobuȝ ⁊ Joannem: ⁊ patrem ⁊ matrem puelle: ⁊ ait illi: Surge. Et confeſtim ſurrexit ⁊ ambulauit. Tertio hic fuit etiam in ſua acerbiſſima paſſione. Matthei.xxvi. Aſſumpto Petro ⁊ duobus filijs zebedei: cepit contriſtari ⁊ meſtus eſſe dicens. Triſtis eſt anima mea vſqȝ ad mortem. Hic etiam fuit qui tempore cene recubuit in ſinu ieſu: ibiqȝ obdormiuit. In qua dormitiōe reuelata ſunt ei ſecreta celeſtia: de quibus poſtea ipſe dicebat prima ſua canonica primo.c. Quod fuit ab initio: quod audiuim⁹ quod vidimus oculis noſtris: quod perſpeximus: ⁊ manus noſtre contrectauerunt de verbo vite. Ubi ſm quoſdam habemus dicere: ꝙ Joannes vidit deum per eſſentiam in hac mortali vita. Qḋ confirmatur p̄mo quia ei fuit reuelatum myſterium generationis eterne: quā nullus cognoſcere poteſt. ⁊ cetera. Secūdo quia fuit ei reuelatum myſterium incarnationis: quo ad verbi proprietatem. ⁊ ita a diuinitate ſub propria ratione. Quod expreſſit Joannes in canonica.i.ioh.iiij. dicens. Nos vidimus et teſtificamur: quoniam pater miſit filium ſuum ſaluatorem mundi. Et Joan.i. Vidimus gloriam eius. Sed actus beatific⁹ non poteſt cognoſci: niſi cognoſcatur illud in quo eſt: ſicut Stephanus non potuit videre chriſtum eſſe ad dexteram dei: niſi videret deum. Tertio oſtendit chriſtus erga Joannē dilectionem ſuam quātum ad commendationem: quando moriens in cruce: ⁊ audiens ſuam matrem flentem. ⁊ lachrymantem commendauit eam ſuo dilecto Joanni dicens. Ecce mater tua. O ꝙ̄ dignum fuit hoc priuilegium Joanni conceſſum. Nam ſi bene conſideremus: videbat chriſtus virginem matreȝ ſuam pauperculam deſolatam ⁊ merore confectam. Nam clamabat querula voce ad filiū dicens. O fili mi dulciſſime. O fili mi amantiſſime. O fili mi dilectiſſime: Video te in cruce deficientem. ⁊ ego orbata tanto filio quo ibo? Ad quem confugiam? Quis mihi auxiliuȝ dabit ⁊ conſilium in tam ineſtimabili pena? O fili mi dominum non habeo: pecunias non poſſideo: diuitias non teneo. Tu mihi theſaurus eras: ⁊ ecce in cruce moreris. Amici tui omnes dereliquerunt te. Quis mihi mitigabit dolorem meum? Cui me dimittis? O fili ſapientiſſime reſpōde mihi? Ego mater tua. Ego te in vtero meo portaui. Ego te paui lacte meo. Ego te tenui brachijs meis. ⁊ nunc factus es mihi alienus. latroni locut⁹ es: ⁊ mihi quid dicis? Loquere fili loquere afflicte matri tue marie. Audi o Joannes: quid de te loquitur chriſtus: Mulier inquit ecce filius tuus. Et tu Joannes: vide matrem tuam. Tibi eam commēdo. Tu illam adiuua: ⁊ ei aſſiſte in tribulationibus ſuis. Non habebat chriſt⁹ in mundo quē ꝙ̄ chariorem ſua matre: et eam (vt diximus) Joanni benigniſſime cōmendauit.

Qḋ Joannis amor a chriſto feliciter eſt concluſus.

Capitulum. III

Tertium myſterium principale dicitur concluſionis. Amor quidem ad Joannem euangeliſtam feliciter eſt concluſus. Quem chriſtus voluit triplici priuilegio decorare in hac mortali vita dum viueret.

Primum dicitur miraculorum coruſcationis. 1

Secundum dicitur admirande conſummationis. 2

Tertiū dr̄ ſuperne glorificationis. 3

Primū priuilegium dicitur miraculorum coruſcationis. Ipſe enim multa miracula operatus eſt. A Domitiano nanqȝ crudeliſſimo ad vrbem vocatus: ⁊ in qua in feruentis olei dolio miſſus: inde illeſus exiuit: ⁊ a quo fuit in exilium relegatus. Hic Domitianus vt de ipſo dicimus ſm Suetoniū Eutropiū Oroſium ⁊ Judam libro de temporibus: fuit Veſpaſiani filius ⁊ frater iunior Titi. Qui mortuo Tito in imperiū ſublimatus eſt: ⁊ in principio oſtēdit ſe moderatum valde: diſſimulans diligere ſtudia poetarū: ⁊ reficiēs bibliothecas. Et ita videbat̄ horrere cedes: vt nec boues immolari mādauerit. Sed in fine ſeuerus apparuit. Nam ſenatores nobiliſſimos ⁊ multos conſulares ſuos occidit. Et ſm Euſebiū li.iij. eccl'iaſtice hiſtorie pſecutus eſt xp̄ianos ⁊ iudeos. Et ſm oroſium ſe deum ⁊ dominuȝ permiſit appellari: ⁊ in cunctis ſuarū primordijs litterarum dicebatur: Deus et dn̄s noſter Domitianus. Qui ppter odium tandem a cubicularijs ſuis occiſus eſt vulnerib⁹ anno etatis ſue

quadrageſimoquinto. Quo mortuo ſanctus Joannes epheſum remeauit. Ubi Druſianaȝ ſuā deuotam ſuſcitauit. Ubi Cratonē philoſophū ⁊ duos iuuenes (qui mundū contēpſerāt) ad fidem xp̄i reduxit propter gēmarū fractarū integritatē. Ubi iuuenē (qui mortuus efferebat̄) ad vitā redire impetrauit. Et nō ſolum in Epheſo: verumetiā per totam aſiam multa miracula eſt operatus virtute diuina: ſicut diffuſius patet in ſua legenda. Scḋm priuilegiū dicit̄ admirande cōſummatiōis. Mirabiliter em̄ curſum ſuū ꝯſummauit. Naȝ cū eſſet lxxviij. annorū apparuit ei dn̄s dicens: Ueni dilecte mi. Qui die dn̄ico predicauit vſqȝ ad magnā partem diei. demūqȝ in foueā deſcendit: ſuper quā tanta lux emicuit: ꝙ nullus ibi reſpicere poterat. Recedente v̄o lumine: foſſa ea impleta māna inuēta eſt. Ubi difficultas orit̄ apud plurimos: ſi Johēs fuit mortu⁹? Et dixerūt aliqui ꝙ nō eſt mortuus: ſed dormiuit in ſepulcro: hoc accipientes in ſignū: ꝙ in ſepulcro ſuo videt̄ quedā ſcaturicies manne per modū ebullitionis ſurgere. Et dicunt ꝙ hoc cauſat̄ ex anhelitu eius. Sed Aug. hoc improbat: quia hoc nō eſſet Joannis priuilegium: ſed magis detrimentū: ſi tamdiu a diuina fruitione retardaret̄ alijs apoſtolis in gloria exiſtētibus. Alij vero dixerunt ꝙ Joānes non eſt mortuus: ſed cum Enoch ⁊ Helia trāſlatus eſt in paradiſum. Hoc autē videt̄ eſſe falſum: quia ſcribitur ad Heb.ix.c. Statutuȝ eſt hominibus ſemel mori. Nec virgini glorioſe eſt conceſſum non mori. Quidam autem dicunt: ꝙ eſt mortuus: tamen ſine dolore: ſicut fuit ſine corruptione carnis. Quod videtur ſentire Hierony. in prologo in Joannem. ⁊ in Apocalypſim. vbi ait: Hic eſt Joannes q̄ ſciens ſuperueniſſe diem receſſus ſui: conuocatis diſcipulis in Epheſo: poſt multa ſignorum experimenta in defoſſum deſcendens ſepulture ſue locū: oratione facta reddidit ſpirituȝ: tā extraneus a dolore ſue mortis: ꝙ̄ a corruptione carnis fuit alienus. Et ſi dicatur ꝙ xp̄us dixit Petro de Joanne: Sic eum volo manere. vnde exijt ſermo inter fratres ꝙ diſcipulus ille non moritur. Scḋm Aug⁹. eſt dicendū ꝙ xp̄us reſpondit ad verba Petri petentis habere Joannem ſociū in paſſione ⁊ martyrio dicens. Sic eum volo manere donec veniam non ad iudicium in fine: ſed ad vocandum eū in gloriam celeſtem ab huius mundi ſtatu.

Tertium priuilegium dicitur ſuperne glorificationis. In celeſti nanqȝ curia copioſaȝ eſſe Joannis gloriam omnes cognoſcere poſſunt: qui ſciunt gloriam eſſe meritis correſpōdentem. Et (ne multa dicamus) Joannes euāgeliſta non in infimo ordine ⁊ gradu eſt ſanctorum collocatus: verumetiam ipſe eſt qui propter amorem inter ſeraphin ardentes habitare creditur. Si ergo felix ⁊ beata dilectio eſt: que ioannē ad gloriam ac dulcedineȝ vſqȝ perduxit: ipſius exemplo (vt chriſtus nos diligat) ſtudeamus: qui eſt benedictus ⁊ laudabilis p infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ In feſto innocentiū pro eiſdē. Ser. XXVI
Innocētes p xp̄o occidūt. Fruct⁹. XXVI.

Accipe puerū ⁊ matrem eius. ⁊ fuge in egyptum. Angeli ad Joſeph loquentis v̄ba ſunt iſta. Matthei.ij.c. Iniquitas Herodis impij ⁊ crudelis: xp̄m ieſum in cuna vagientem perſequi (vt occideretur) curauit. Quod ſe implere credens (ne deciperetur) non ſolum ſup xp̄um (vt ipſe interficeretur) effudit iram ſuam: ſed etiam ſuper alios paruulos innocentes: quoruȝ ſolennitas celebrata eſt in eccleſia. Ubi mens deuota intueri debet quanta ſit obligatio rationalis creature ad filium virginis diligendum: qui in qualibet etate ſua pati pro nobis dignatus eſt. Quamobrem in preſenti ſermone recenſere debemus ea que de fugatione ⁊ eius peregrinatiōe in egyptum: ⁊ puerorū occiſione euangelica hiſtoria teſtatur: ſub vno fructu: qui eſt: Innocentes pro chriſto occidūtur. De quo tria principaliter occurrunt contemplanda.

Primum eſt innocentis ieſu elongatio ex angelica monitiōe. 1

Scḋm eſt Herodis nequitia ex paruuloꝝ necatione. 2

Tertiū eſt occiſoꝝ merita ex remūeratiōe. 3

¶ Qḋ monit⁹ Joſeph p angelū cū ieſu ⁊ Maria fugit in egyptū. Capl'm. I

Primū myſteriū ꝯtēplandū dr̄ innocētis ieſu elōgatio ex euāgelica āmonitiōe. De q̄ in textu euāgelij ſcribit̄: Angelus dn̄i apparuit in ſomnis ioſeph ⁊c. Ubi tria dubia pn̄t occurrere.

Primū eſt an aliq̄s angelus deputat⁹ fuerit ad cuſtodiā xp̄i.

Scḋm ē quare xp̄s illo tp̄e mori recuſauit.

Tertiū ē cur i ſua fuga egyptū petere voluit.

¶ Ad primū dubiū videt̄ a q̄buſdā dicendum ꝙ xp̄s ad ſui cuſtodiā angelū habuit. Multa enī in ſcripturis inueniuntur ex quibus fa-

cile hoc colligi poteſt. Nam luce.ij.c. habetur ꝙ angelus nunciauit chriſti natiuitatem: qui potuit eſſe angelus ad ſui cuſtodiam deputatus. Et ibidem.xxij. Ecce apparuit ei angelus domini confortans eū. Ubi Beda ait. In teſtimoniū vtriuſqꝫ nature angelum eum confortaſſe. ⁊ angelum ei miniſtraſſe deſcribitur Jeſus chriſtus ſꝫ humanā naturaꝫ ⁊ paſſibilitatis ſtatum: fuit paulominꝰ ab angelis minoratus: vt declarat magiſter in.i. ſniarum. di.xvi. Unde q̄tum ad hoc angelico videbatᷣ indigere preſidio. Angelicam cuſtodiam deꝰ fecit ad anime dignitatem ſm Hieronymuꝫ ſuper Mattheū.xviij.c. qui dicit. Magna ꝗppe eſt dignitas animaruꝫ: vt vnaqueqꝫ ab ortu natiuitatis ſue habeat angelum ad ſui cuſtodiam deputatum. Anima aūt xp̄i cum ſit nobiliſſima: nō debet tanta dignitate priuari. Que tamen omnia: ⁊ſi videntur concludere veritatem: tamen falſa ſunt: quia non habuit chriſtus angelum ad ſui cuſtodiam deputatū ſm doctores in.ij.di.xi. vbi ar.i.q.iij. beatus Bonauentura rationē aſſignat. Quia nec demones eum poterant opprimere per violentiam corporis diuinitati vniti: nec poterant allicere affectum per blanditias: plenitudine gratie confirmatū. Ideo chriſtus non indigebat angelo bono: nec q̄tum ad defenſionem corporis. nec q̄tum ad eruditionem rationis nec q̄tum ad excitationem affectionis. Non ſolum autem xp̄us non indigebat: ſed nec ei etiam competebat. Cuſtodia enim in cuſtodiente reſpectu cuſtoditi dicit preſidentiā quandam. Et quia angeli xp̄o domino ſubijciebantur: ideo nullum officiū preſidentie ipſius Jeſu chriſti eis admitti debebat. Quicquid aūt de ſcripturis allegatum eſt: de angelis adminiſtrantibus: ⁊ cuſtodientibus/⁊ ſeruientibꝰ ipſi chriſto: non de preſidentibus eſt intelligēdum. Nunq̄ enim ita minoratus eſt chriſtus ab angelis: vt aliquis angelus auderet ei preſidere: cum ita bene ſit adorandus chriſtus in cruce ⁊ in ſua infirmitate ſicut in ſua virtute. Cum vero dicebatur ꝙ angelica cuſtodia facit ad hominis dignitatem: dicendū ꝙ cuſtodiri ab angelis ita dicit dignitatem in anima reſpectu aliarū creaturarū que non committuntur angelice cuſtodie: vt tamen dicat imperfectionem reſpectu beatorū: qui aliena cuſtodia nunq̄ egent. Et anima xp̄i ab inſtanti ſue conceptionis erat perfecte beata ꝙ angelum cuſtodientē non debebat habere: ſed bene miniſtrantem. Quod non in vno tantum ſed in pluribus locis manifeſtum eſt. ſicut pꝫ Matthei.iiij. vbi dicitur ꝙ miniſtrabant ei angeli. In obſequium ergo chriſti angelus apparuit in ſomnis Joſeph. ¶ Sed adhuc verſatur in dubium animus. Quia apparuit angelus zacharie: apparuit virgini glorioſe: apparuit paſtoribus dum vigilarent. cur Joſeph apparuit in ſomnis. Ad hoc reſpondet Chryſoſtomꝰ in omelia dicens. Non apparuit manifeſte ſicut paſtoribus: quia valde fidelis erat. paſtores indigebāt quaſi rudes: ꝓgo indiguit quaſi ab angelis inſtruēda: ſimiliter zacharias indiguit ante conceptionē prolis miraculi viſione. hec ille. De hoc Remigius aſſignat rationem moralem ⁊ dicit. Per hoc ꝙ angelus apparuiſſe in ſomnis dicitur: myſtice deſignatᷣ quia illi (qui a curis terrenis ⁊ ſecularibus negocijs requieſcunt) perfrui angelica viſione merentur. hec ille. In hac apparitione notanda ſunt verba angeli qui dixit. Surge ⁊ accipe puerum ⁊ matrem eius: ⁊ fuge in egyptum. Quia (vt dicit Chryſoſtomus ſuper Mattheū) non propter matrem puer natus eſt: ſed propter puerum mater ſeparata eſt. Et ſm. Hilarium. cum euangeliſta deſponſatam eam iuſto ſignificabat/ꝯiugem nuncupauit: ſed poſt partum mater tantuꝫ ieſu oſtenditur: vt quēadmodum iuſto Joſeph deputaretur Marie in virginitate coniugium: ita venerabilis oſtēderetur eius in ieſu matris virginitas. ¶ Ad ſecundum dubium reſpondet Auguſtinus in queſtionibus noui ⁊ veteris teſtamenti. vbi ait. Omnia proprijs locis ⁊ temporibus geſſit ſaluator. Cum ergo chriſtus mori diſponeret pro hominibus: differre voluit vſqꝫ ad trigeſimū tertium annum etatis ſue. Tum vt illo tempore intermedio verbo pariter ⁊ exemplo inſtrueret: tum vt veritateꝫ vtriuſqꝫ nature inſinuaret omnibus: tum vt dilectionē ſuā ardenter oſtēderet: quia vitam ſuam pro nobis dedit quando erat in perfectiſſimo ſtatu.

Ad tertium dubium reſpondet euangeliſta. cum dicit. ꝙ in egypto xp̄s manſit vt impleretur quod dictum eſt per prophetam. Ex egypto vocaui filium meum. Auguſtinus in quodam ſermone de epiphania dicit Moyſes aliquando in egypto clauſerat diem: illuc chriſtus adueniens ſedentibus in tenebris reddidit clariſſimam lucem. Quod vtiqꝫ veruꝫ eſſe oſtendit magiſter in hiſtoria ſcholaſtica. Nocte enim illa chriſtus cum matre intrauit egyptum: qua precepto ſuo exiuerant filij Iſrael: vt ſicut non fuit domus: in qua primogenitus non iaceret mortuus angelo percutiente: et ſic ipſo ingrediente non fuit templum: in quo idolum non corruerit. Quod eſaias predixerat.xix. capitulo. Ecce dominus aſcendet ſuper nubem leuem: ⁊ ingredietur egyptum: ⁊ mouebuntur ſimulacra egypti a facie eius. Hāc prouinciam commendat Iſidorus quartodecimo etymologiarū dicens: eam eſſe que priꝰ aerea dicebatur. Deinde egyptus vocata ab egypto Danai fratre ibi regnante. Hec ab oriente Sirie ⁊ rubro mari cōiuncta: ab occaſu Libyam habet: a ſeptentrione mare magnū. regio celi imbribus inſueta: ⁊ pluuiarū ignara. Nilus ſolus circumfluens eam irrigat: ⁊ inundatione ſua fecundat: vnde multarum terrarum partem frumento alit. Ceterorū quoqꝫ negociorum adeo copioſa: vt impleat mercibus ſuis orbem terrarū. Hanc xp̄us ſibi elegit forte etiam vt ibi ſe eſſe monſtraret futurum. In egypto enim plus religio viguit q̄ alibi. Si quis nunc ad egypti veniat ſolitudines: paradiſo oī illaꝫ videret heremū dignïorē. Et ſic egyptus anachoritis: veluti aſtris celū fuit adornata. Hec ille. Multa declaramus de chriſti fuga in egyptuꝫ. Sed pia mens noſtra debet conſiderare q̄ dolēter audiuit mater Joſeph ſibi dicentem. O virgo dulciſſima fugiamus repente: quia Herodes filium tuū perdere querit. O quantus timor virgineam mentem inuaſit: quantus ve dolor cor benigniſſimuꝫ penetrauit. Puto enim ꝙ ſine mora filium in brachijs ſuſcipiens lachrymantibus oculis: cum Joſeph ſene puella cum paruulo deſertum iter arripuerunt. Contemplare nunc anima mea quot noctes duxerunt inſomnes: quot vicibus ſitis eſtuauerunt ardore: quotiens ⁊ abſqꝫ cibo nocte inuigilauerūt in heremo. Compatere nūc anima dura creatori tuo pro te peregrinanti. Compatere ⁊ Joſeph qui ſollicitus erat ad inquirendū per heremum: vt matris ⁊ filij neceſſitatibus occurreret pro viribus: ⁊ non valebat. Compatere ergo virgini ſacratiſſime que nunc terretur: nunc pauet: nunc filium inter vbera ſtringit: nunc faciem eius lachrymis rigat: nunc adorat: nunc etiam eius defflet penalitates. O impoſſibile eſſꝫ excogitare: que ſupra hoc myſterio facta ſunt: ⁊ multa alia que fiebant. Profecto ſi excogitarentur vix oculi a lachrymis cōtineri valerent.

Qd̄ maxima ⁊ crudelis fuit nequitia Herodis contra xp̄m.

Capitulum. II

s Ecundum myſterium contemplandum dicitur Herodis aſtuta nequitia ex puerorū necatione. De quo hodie tria cōſideranda ſunt.

Primū dᷣ differētia.

Scd̄m dᷣ ſufferentia.

Tertiū dᷣ malicia.

Primum conſiderandum dicitur differentia. Scd̄m enim hiſtoriarum doctrinam tres fuerunt Herodes.

Primus dictus Herodes Aſcalonita: ſub quo dn̄s natus: ⁊ a quo pueri occiſi ſunt.

Scd̄s dictus eſt Herodes antipas: qui Joannem decollauit.

Tertius dictus eſt Herodes agrippa: qui Jacobū occidit. ⁊ Petrum incarcerauit.

Secundum conſiderandum dicitur ſufferentia. Non enim Herodes eo ipſo quo deluſus eſt a magis: pueros occidi mandauit: ſed poſt aliquod tempus. Quia vt dicit Nicolaꝰ de lira: cum vellet omnes pueros de Bethleem interficere. ne puer ſibi incognitꝰ euaderet impeditus eſt ab executione huius facti: eo ꝙ a ceſare Auguſto per epiſtolam eſt citatus Romam filiorum accuſationibus reſponſurus. Eundo autem romam ⁊ remanendo in curia: ⁊ reuertendo ad iudeam appoſuit annuꝫ ⁊ et plus. Et ideo poſt fere duos annos ad regnum ſuum reuerſus: ⁊ in regno confirmatus eſt: quando ſententiam pro ſe contra filios habuit. Et tunc perfecit necem puerorum prius in mente conceptam. Tertium conſiderandum dicitur malicia. Quiſnam explicet quanto dolore animus Herodis fuerit repletus. Qui vt xp̄um perderet: non ſolum ipſum: ſed omnes pueros qui erant in Bethleem: et in omnibus finibus eius a bimatu ⁊ infra. id eſt ab infantibus duorum annorum vſqꝫ ad pueros vnius diei. Uel ſm alios vſqꝫ ad pueros quinqꝫ annorum mandauit occidi. Cui aſſertioni vere fidem facit ꝙ quedaꝫ oſſa innocentum adeo grandia ſunt: ꝙ puerorꝫ duos annos habentium eſſe non poſſunt: niſi dixerimus corpora tunc maioris quantitatis fuiſſe. Quare autem Herodes ita mandauit: cum chriſtus eſſet duorum annorum: et nō vniꝰ anni tm̄ ⁊ vnius menſis: nec vnius diei. cuius etatis pueri interfecti ſunt ſm primam opinionem: nec trium annoruꝫ ſm opinionem ſecundam. Reſpondet Auguſtinus in ſermone de innocentibus: quia timebat ne puero cui ſydera famulabantur paulo ſupra etatem vel infra ſpecies mutata eſſet. ⁊ ſic tē-

pus occultaret. Ideo videtur pueros a bimatu vſqꝫ ad pueros vnius diei interfeciſſe. Tūc adimpletum eſt quod dictū eſt per Hieremiā prophetā. Vox in rama audita eſt: ploratus et vlulatus multus Rachel plorans filios ſuos. Ubi Hieronymus ait. Quādo dicitur in rama: non putemus nomē loci eſſe qui eſt iuxta gabaa. Sed rama excelſuꝫ interpretatur vt ſit ſenſus. vox in rama audita eſt. id eſt lōge lateqꝫ diſperſa. Cui dicto concordat dictū Chryſoſtomi ſup Mattheū ꝙ plorat⁹ fletus paruulorum oſtendit. vlulatus autē matrum ſignificat lamentum. Et quod dicit̄ in euangelio. Rachel plorans filios ſuos: ſm ꝙ dicit Nicolaus de lira interpretatur metaphorice: quaſi merens ſit Bethleem ratione ſue ſepulture: quia ibi in ſepulcro eſt: vt habetur Geneſis. xxxv. Et hoc dicit Hieronym⁹ ſup Mattheum. Ubi ait. Queritur quō Rachel filios alterius tribus id ē Bethleem quaſi ſuos ploret. Reſpondebimus breuiter. quia ſepulta ſit iuxta Bethleem in effrata et materni corpuſculi hoſpitium nomen matris accepit ſiue quoniam Juda et Beniamin due tribus iuncte erant. Et Herodes preceperat non ſolum in bethleem interfici pueros: ſed etiam ī omnibus finibus eius. Unde per occiſionem Bethleem intelligimus multos etiam de Bēiamin fuiſſe occiſos. Hec Hieronym⁹. O quale edictum irrationabile et crudele. O q̄ lugubris et flebilis executio. O q̄ iniuſta et iniq̄ occiſio. Rapiebantur paruuli quidā a pectoribus matrum: quidam in cunis iacentes: quidam blande parentibus alludentes: quidam vrbane in domibus perambulantes: et ſine vlla pietate vel proijciebantur ad muros: vel gladio vel ſtrictis in gutture manibus ſuffocabantur. Vidiſſes tunc in terra iacere cadauera puerorum. Vidiſſes tunc terraꝫ coopertam et madefactam ſanguine puerorum paruulorum innocentum. Vidiſſes matres in q̄libet domo ſparſis crinibus ꝓpter tam horrēdum flagitium ſingultibus lachrymis et vlulatibus acclamantes. O quanta compaſſio animū audientiū mouere debet in ſpectaculū adeo funeſtum et lugubre et cetera.

Qō innocentes merito paſſionis xp̄i ſunt remunerati. Capitulum. III

Tertium myſterium contemplanduꝫ dicitur occiſorum remuneratio. De p̄mio autem iſtoꝝ ſctōꝝ: apud nōnullos extiterunt varie ſententie: quas oēs ad tres ſententias reducemus.

Prima dicitur ſententia falſa.
Secunda dicitur ſententia debilis.
Tertia dicitur ſententia vera.

Prima ſententia falſa eſt eorum qui dicūt paruulos hos occiſos nihil meruiſſe: eo ꝙ in eis nondū erat expedit⁹ rationis vſus: nec voluntarie pro chriſto patiebantur. Contra q̄s eſt auctoritas eccleſie vniuerſalis: que hos colit pro ſanctis: et in ſanctorum numero confitetur. Unde Auguſtinus in ſermone innocētum. Hodie fratres chariſſimi natalem illorum infantiū colimus: quos ab Herode crudeliſſimo rege interfectos eſſe euangelij text⁹ eloquitur. Et ideo cum ſumma exultatione gaudeat terra noſtra celeſtium militum et tantarū parens fecunda virtutum. Ecce prophanus hoſtis nunq̄ beatis paruulis tantuꝫ prodeſſe potuiſſet obſequio: quantū profuit odio. Nam ſicut preſentis diei feſta manifeſtāt q̄tum contra beatos paruulos iniquitas abundauit: tantū in eis gratia diuine benedictōis effulſit. Hec auguſtin⁹. qui in hoc etiā ſermone multa proſequitur de gloria iſtorū ſanctorum. Ideo iſtorum falſa eſt opinio. Secunda ſententia eſt debilis. Naꝫ vt inquid Tho. ſcōa ſcōe. queſti. cxxiiij. ar. i. ad. i. ar. fuerunt quidam qui dixerunt ꝙ in innocentibus accelerat⁹ eſt vſus miraculoſe liberi arbitrij. ita ꝙ voluntarie etiam paſſi ſunt. Quod dictum nuſſibi reperitur autenticū. iō vbilibet tanq̄ debile acceptatur. quia vt inquit Hieronym⁹ ad Paulinum. Quod de ſcripturis auctoritatem non habet eadem facilitate contemnitur qua probatur. Tertia ſententia eſt vera. De qua loquit̄ ſanctus Tho. vbi ſupra ꝙ martyrij gloriā quā in alijs propa voluntas meretur illi paruuli occiſi dei gratia ſunt aſſecuti. Naꝫ effuſio ſanguinis ꝓpter chriſtū vicem gerit baptiſmi. Unde ſicut in pueris baptizatis p gratiā baptiſmalem meritum chriſti operat̄ ad gloriā: ſic in iſtis operatum ē ad palmam martyrij obtinendā. Et hoc eſt quod dicit Auguſtinus in quodā ſermone de epiphania q̄ſi alloquens ad innocentes ſic inquiens Ille de veſtra corona dubitabit ī paſſiōe p xp̄o: qui etiā paruulis baptiſmuꝫ ꝓdeſſe non eſtimat chriſti. Non habebatis etatē in q̄ in paſſuruꝫ chriſtum crederetis: ſꝫ habebatis carnē ī qua p xp̄o paſſuro paſſionē ſuſtineretis. Hec ille. Cum itaqꝫ viderimus hos paruulos feliciſſimos celicolas eſſe factos: qui propter xp̄m paſſi ſunt: eos veneremur. vt etiam pro dn̄o ieſu chriſto ſimul cum eis pati non timeam⁹

qui profecto laborantes exaltat in fine: et beatos facit in glorioſo regno celorum: in quo viuit et regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

De ſancto Silueſtro. de dignitate ſacerdotali. Sermo XXVII

Ihs ſacerdotes approbās. Fruct⁹. XXVII

Ecce ſacerdos magnus qui in dieb⁹ ſuis placuit deo. Eccli. xliiij. Uerba hec ſumit eccleſia in cōmendatione beati Silueſtri cōfeſſoris in hodierna epiſtola recitata. Qui mundum ineffabili ſapientia multiplici varietate reruꝫ creauit. Ipſe eccleſie ſue ſancte ſtatus diuerſos mire diſpoſuit. in quibus contemplari poſſumus candorem ſapiētie ſue: et proficere ad ſalutem: cum ad illos vocati iuſte ac ſancte operari conamur. Eſt tamen inter eccleſiaſticos gradus laude dignus et vere cōmendandus ſacerdotalis ordo: qui vſqꝫ ad pontificalem poteſt aſcendere celſitudineꝫ. In qua qui normā debitam obſeruare ſtudet: deo placet: et gratus efficit̄. Fecit hoc modo btūs Silueſter: qui a ieſu xp̄o in ſancto contubernio eſt glorioſe deputatus. Ad cuius cōmendationē in preſenti ſermone de ipſo loqui volētes fructum noſtrū proponimus conſuetum. qui eſt Jeſus ſacerdotes approbans. Ubi tria pulchra notari poſſunt de beato Silueſtro a chriſto probato: que quidem hec ſunt. videlicet.

- Primum dicitur ſacerdotalis dignitas.
- Secundū dicitur ſacerdotalis ſublimitas.
- Tertium dicitur ſacerdotalis ſanctitas.

Qō ſacerdotalis dignitas excellentior eſt quacūqꝫ temporali dignitate. Caplm. I.

Primum priuilegiuꝫ dicitur ſacerdotalis dignitas: quia de ipſo dicit̄ Ecce ſacerdos. Eſt enim ſacerdotalis dignitas excellentior quacūqꝫ dignitate temporali. Quod probare poſſumus tripliciter.

- Primo ratione.
- Secundo auctoritate.
- Tertio exemplo.

Primo probare poſſumus ratiōe excellentiam ſacerdotalis dignitatis. Que triplex poteſt eſſe. videlicet.

- Prima dicitur ſignificationis.
- Secunda dicitur inſtitutionis.
- Tertia dicitur conditionis.

Prima ratio dicit̄ ſignificatiōis. Nā ſacerdos ſm Iſidoꝝ. vij. etymologiarū idem eſt qō ſacer dux: vel ſacra dās. Nō aūt iſti⁹ duplicis interp̄tatiōis ſm Tho. in. iiij. di. xxiiij. q. i. ar. iij. q. iij eſt. quia per miſteriū ſacerdotale ſacerdos eſt medi⁹ inter deū et populū. Nā ipſe diuina nūciat et miniſtrat pplo. et vota populi offert deo. Dicit̄ etiam ſacerdos: quaſi ſacra dans. Sacra aūt quis dare pōt duobus modis: vel auxiliādo: vel ſacramēta diſpēſando. Primo mō quilibet iuſtus inq̄tum ſacra ſua merita dat vel cōmunicat alijs auxiliando interpretat̄ ſacerdos. Secūdo modo nomen ſacerdotis eſt inſtitutū ad ſignificandū euꝫ qui ſacra dat .i. ſacramentorum diſpenſationem. Et ſic ille qui eſt in gradu ordinis conſtitut⁹ dicitur ſacerdos. ¶ Secunda ratio dicit̄ inſtitutionis. Nam ſacerdotiū preceſſit legem ſcriptā. quia in teſtamēto veteri prim⁹ ſacerdos q̄ iubente dn̄o victimas obtulit fuit Melchiſedech. ſicut patꝫ Geñ. xiiij. c. Demum per ſacerdotiuꝫ iubente dn̄o regalis poteſtas eſt ordinata. Un̄. i. Reg. viij. c. dixit dn̄s ad Samuelē ſacerdotē. Audi vocē eorum. i. filioruꝫ iſrael petentium habere ſuperiorem: et conſtitues ſup eos regeꝫ. Inde eſt ꝙ ſpiritualis auctoritas terrenā poteſtatē habet inſtituere ut ſit: et iudicare ſi bona nō ſit. Qō probat̄ p apoſtoluꝫ Paulū. d. i. Coꝝ. vi. c. Neſcitis quoniā angelos iudicabimus: q̄to magis ſecularia. Qō etiā notat̄. c. p venerabileꝫ. extra q̄ fi. ſūt legi. et. ix. q. iij. c. nemo. et in. c. alioꝝ. ¶ Tertia ratio dicit̄ cōditiōis. Eſt enī ſacerdotalis dignitas ſp̄ualis. Et ideo q̄to ſp̄us nobilior eſt corpe: tanto ſacerdotalis dignitas ē nobilior quacūqꝫ dignitate tēporali. ſicut pꝫ extra. de tranſlatione epī et electi. in. c. inter corporalia. Et hoc eſt qō notat̄. xcvi. diſ. c. Duo ſūt quippe. vbi ſic habet̄. Aurum non tam precioſius plumbo: q̄ regia poteſtate ſit ordo ſacerdotalis altior. et eadē di. in. c. quis dubitet. ſic dicit̄ Quis dubitet ſacerdotes xp̄i regum et p̄ncipū omniūqꝫ fideliū patres et magiſtros cenſeri.

Secūdo poſſumus probare excellentiā dignitatis ſacerdotalis auctoritate. Nam Petrus. ij. ſue prime ep̄le. ſacerdotibus ait. Vos eſtis genus electum: regale ſacerdotiū: gens ſancta: populus acquiſitionis. Et eccleſiaſtici vij. c. dicit̄. Honora deum: et honorifica ſacerdotes. Et eſaie. lxi. c. ſcribitur. ſic de ſacerdotibus. Vos ſacerdotes domini vocabimini: miniſtri dei noſtri dicetur vobis. Et. xi. queſtione. iij. in capi. abſit. Antherius papa ait. Abſit vt quicq̄ ſiniſtrum de his arbitremur: qui apoſtolico gradu ſuccedentes chriſti corpus ſacro ore conficiunt: per quos nos chriſtiani ſumus: qui claues regni celoruꝫ habentes

ante iudiciũ diem iudicant. In veteri quidem
lege habetur. Quicunqꝫ ſacerdotibus non ob-
temperaſſet: qui extra caſtra poſitus lapida-
bat a populo: aut gladio ceruice ſubiecta con-
temptu expiabat cruore. Et Hiero. ad ruſticũ
monachum ſic de ſacerdotibus ſcribit. Nō eſt
humilitatis mee: neqꝫ menſure iudicare de ce-
teris: neqꝫ de miniſtris eccleſiarũ ſiniſtrum
quippiam dicere. Et. vi. q. i. c. ſacerdotes. Te-
leſphorus papa ait. Sacerdotes qui proprio
ore corpus dñi conficiũt: ab oībus ſunt obe-
diendi ⁊ timendi: non dilacerandi: aut detra-
hendi. Et. xi. q. ij. c. Sacerdotibus. Gregoriꝰ
Mauricio imperatori ſic ſcribit. Sacerdoti-
bus nō ex terrena poteſtate dominus rex no-
ſter citius indignet: ſed excellenti cōſideratio-
ne ꝓpter eum cuius ſunt ſeruitia eis diſſerunt:
vt etiam debitā reuerentiā impendat. Nā in
diuinis eloquijs ſacerdotes aliquando dii: ali-
quando angeli nuncupantur. Nā ad Moyſen
de eo qui ad iuramentũ deducendus eſt dicit.
Applica iſtũ ad deos videlicet ad ſacerdotes.
Et rurſum ſcriptũ eſt. Dijs non detrahes. ſcꝫ
ſacerdotibus. Et ꝓpheta ait. Labia ſacerdo-
tis cuſtodiunt ſcientiā. i. iuſticiā ⁊ legem requi-
runt ex ore eius: quia angelus domini exerci-
tuũ eſt. Quid igitur mirũ ſi pietas veſtra di-
gnetur eos honorare: quibus in ſuo eloquio ho-
norem tribuēs eos aut angelos aut deos etiā
ipſe appellat deus. hec ille. Tertio poſſumꝰ
ꝓbare excellentiā ſacerdotalis dignitatis ex-
emplo. Legimꝰ nanqꝫ multos xpianiſſimos
imperatores fuiſſe nō dedignatos ſubijcere
ſe ſacerdotibus. In quorꝫ numero fuit ille piiſ-
ſimus Theodoſiꝰ. de quo ſcribitur in hiſtoria
tripartita. Hic aũt cum audiſſet apud theſalo-
nicā ciuitate quoſdam iudices fuiſſe lapida-
tos: indignatus oēs pariter iuſſit interimi.
vbi. vij. milia ſunt occiſi nullo precedēte iudi-
cio. Cum vero Mediolanũ veniſſet: ⁊ ſolēni-
ter in ſacrũ voluiſſet intrare templũ: occurrit
ei Ambroſius epūs foris ad ianuas: ⁊ ſic ingre-
dientē his ſermonibus a ſacris liminibus ꝓ-
hibuit inceſſum. Neſcis miſer imꝑator perpe-
trate a te necis quanta ſit magnitudo. Neqꝫ
poſt cām tanti furoris mens tua molem pre-
ſumptiōis agnoſcit. Sed forte recognitionē
peccati ꝓhibet poteſtas imperij. Decet tñ vt
vincat ratio poteſtatem. Quibus igit oculis
aſpicies cōis dñi templũ. Quibus calcabis pe-
dibus ſanctũ illius pauimētũ. Quō manꝰ ex-
tēdes eas quibus adhuc ſanguis ſtillat innociꝰ.
Recede recede ne ſecundo peccato priorē ini-
quitiā augere contendas. Audiens hos ſermo-
nes imperator gemens ⁊ flens ad regalia re-
meauit. Cumqꝫ octo menſes tranſiſſent: pro-
pinquauit natiuitatis domini feſtiuitas. Impe-
rator autē ſatis anguſtiabatur. Quem vidēs
Rufinus tunc magiſter militum ⁊ imperato-
ris familiariſſimus: cauſam ſue triſticie que-
ſiuit. Qua cognita Rufinus ad Ambroſium
perrexit. Quem cum Ambroſiꝰ vidiſſet: mox
ait. Impudentiam canum imitatus es o Ru-
fine. Ego dico tibi quoniā imperatore ingre-
di limina ſacra prohibebo. Que mox Rufinꝰ
imperatori retulit. At imperator: in media iā
platea pergo inquit ⁊ iuſtas in facie ſuſcipiā
contumelias. Et veniens ad antiſtitem ſup-
plicabat vt vincula eius ſolueret. Cui Am-
broſius. Quā penitentiā oſtendiſti poſt tan-
tas iniquitates. Cui Theodoſiꝰ. Tuum eſt do-
cere: meum autem eſt ſuſcipere. Cui Ambroſiꝰ
iniunxit vt legem conderet: ne quis ſententiā
mortis poſſet dare animo irato: ſed tranſacto
dierũ numero. xxx. Quod ⁊ fecit, ſicqꝫ lachry-
moſus ⁊ dolens cum humilitate ad eccleſiam
eſt introductus: ſeruans in omnibus reueren-
tiā antiſtiti Ambroſio. Quid de conſtantino
imperatore dicemus: qui poſt ſuſceptum ba-
ptiſma ſacerdotes honorare ſtuduit. Nā de
ipſo ſcribitur. xcvi. di. c. in ſcripturis. In ſcri-
pturis narrat Conſtātinus imperator dixiſ-
ſe. Vere ſi proprijs oculis vidiſſem ſacerdotē
dei aut aliquē eorꝫ qui monaſtico habitu cir-
cuncincti ſunt peccantē: chlamydē meā expli-
carem ⁊ cooperirē eum: ne ab aliquo videretur.
Et. xi. q. i. in. c. ſacerdotibus. ſic habet. Eccleſia-
ſtica quoqꝫ teſtatur hiſtoria: quia cũ pie me-
morie Conſtantino principi ſcripto oblate ac-
cuſationes ꝯtra epiſcopos fuiſſent: libellos qui-
dem accuſationis accepit: ⁊ eoſdē qui accuſa-
ti fuerant epiſcopos cōuocans in eorꝫ cōſpe-
ctu libellos quos acceperat incendit: dicens. Ite
⁊ inter vos cās vras diſponite: quia dignum non
eſt: vt nos iudicemus deos. In qua ſnīa ſibi
magis ex humilitate ꝙ illis aliqd preſtitit ex re-
uerētia impenſa. Ante eũ quippe pagani in re-
publica principes fuerũt: qui verũ deũ neſciē-
tes deos ligneos ⁊ lapideos colebant: ⁊ tñ eo-
rũ ſacerdotibus magnũ honorē tribuebant.
hec ibi. Et ne multa dicamꝰ efficaciſſimũ eſt
exēplũ xpi. de quo Cyprianꝰ carthaginenſis
xcij. di. c. dñs ait ſic. Dñs nr̄ ieſus xps rex ⁊ iu-
dex vſqꝫ ad paſſiōis horā ſeruauit honore pon-
tificibꝰ ⁊ ſacerdotibꝰ. Nā cũ leproſũ mũdaſſet:
dixit ei. Vade oſtende te ſacerdotibus: ſacerdotē

adhuc appellās quē ſciebat eſſe ſacrilegum.
Item cum ſubditus paſſioni alapā accepiſſet
⁊ ei diceret: ſic reſpondes pontifici: nihil con-
tumelioſe locutus ē in ꝑſonam pōtificis. Ex
quibꝰ oībus clare deprehendit ꝙ ampliſſimā
eſſe ſacerdotalē dignitatē. Cui nō debēt xpia-
ni eſſe infeſti, quoniā (vt dicit. iij. q. i. c. Nulli.)
Dñm crucifigũt qui eum in ſuis ſacerdotibus
perſequuntur. Sic faciebāt antiqui tyrani ⁊
inimici Chriſti: quos tñ diuina manꝰ impu-
nes non permiſit abire.

De ſacerdotali ſublimitate: cuꝰ triplex eſt
gradus. Capitulum. II

Secundũ priuilegiũ beati ſilueſtri di-
citur ſacerdotalis ſublimitas: quia ipſe
nō tm̄ fuit ſacerdos ſꝫ etiam magnꝰ.
Nam mortuo Melchiade epiſcopo vrbis ro-
me: Silueſter ab omni plebe in ſumũ pontifi-
cem eſt electus. Ubi ſciendũ eſt ꝙ in nouo te-
ſtamento chriſtus inſtituit triplicem gradū
ſacerdotum.
Primus eſt inferiorum.
Secundus eſt epiſcoporum.
Tertius eſt pontificum maximorum.
Primꝰ gradus ſacerdotũ cōſtitutꝰ a xpo ē
gradus ſacerdotũ inferiorũ. Nā habuit dñs
ſeptuagintaduos diſcipulos (quibꝰ ſuccedũt
presbyteri: qui ſunt minores) in auxiliũ operis
vt notat. xcv. diſ. Olim. Secūdus gradus
eſt epōrum: qui ſacerdotes maiores reſpectu
aliorũ inferiorũ dici poſſunt. Hi locũ duode-
cim apoſtolorꝫ tenēt in eccleſia. ſicut pꝫ. lxviij
di. in. c. quorũ vices. ⁊. xij. q. i. in. c. videntes.
Tertiꝰ gradus eſt pontificũ maximorum.
Nam dñs ſuper alios elegit Petrũ in ſummũ
ſacerdotem. Sicut notat diſ. xix. in c. Ita dñs
noſter. Et. xxi. diſ. in. ca. In nouo teſtamento.
Et habetur in eadē diſ. ca. Cleros. Ubi etiam
dicitur ꝙ talis gradus ſeruatꝰ eſt in veteri le-
ge: Ubi Aaron ſũmus ſacerdos fuiſſe tradit
⁊ filij eius ſacerdotes minores fuerũt. Talis
etiam diſcretio a gentilibꝰ maxime introdu-
cta eſt: quia ſuos ſacerdotes flamines a filo qđ
portabant in capite: alios ſimpliciter flami-
nes: alios archiflamines appellabāt. Quan-
te autem ꝑeminentie ſit maximi pontificatꝰ
gradus oſtendit Agathon papa. xix. diſ. in c.
Sic oēs: vbi ſic dicit. Sic om̄es aplice ſedis
ſanctiōes accipiēde ſũt tanqꝫ ipſiꝰ diuina vo-
ce petri firmate. Quiſquis enim catholice ad
papalē celſitudinem ſublimatur: ipſe eſt Petri
ſucceſſor: ipſe vicariꝰ chriſti: ipſe eſt cui totꝰ
mundus deuote eſt ſubiectus. Et licet ſit ma-
gna poteſtas imperialis: longe tamē nobili-
or eſt facultas pontificalis. Et ideo ſcribitur
extra de maioritate ⁊ obedientia. in c. ſolite. §.
preterea. Fecit deus duo magna lumiaria in
firmamento celi: luminare maius vt preeſſet
diei: ⁊ luminare minus vt peſſet nocti. Utrũ-
qꝫ magnũ ſꝫ alterũ maius. Ad firmamentum
igit celi: hoc ē vniuerſalis eccleſie: fecit deus
duo magna lumiaria. i. duas inſtituit digni-
tates: q̄ ſunt pontifical' dignitas al's auctori-
tas: et regal' poteſtas. Sed illa q̄ peeſt diebꝰ
. i. ſpūalibꝰ maior ē: q vero carnalibꝰ minor. vt
quāta ē inter ſolē ⁊ lunā: tanta eſſe inter pōti-
fices et reges differentia cognoſcat. hec ibi.
Multa adduci poſſent ad ꝓbandũ ea q̄ dici-
mꝰ q̄ cā breuitatis omittimꝰ cōcludētes ſum-
mũ pontificē excellere dignitate ac auctorita-
te quoſcũqꝫ ſiue in tpali ſiue i ſpirituali ſtatu
exaltatos ⁊ honoratos.

De ſacerdotali ſanctitate. ⁊ quid pontifex
agere debeat vt placeat deo. Caplm III

Tertiũ priuilegiũ beati ſilueſtri dr̄ ſa-
cerdotal' ſanctitas: quia i diebꝰ ſuis pla-
cuit deo. Tota eñ vita ſctōrꝫ ē dies.
Ün. i. Teſſal. v. apl's ait. Omēs vos filij lucis
eſtis. Tria nāqꝫ cum eſſet pōtifex vt placeret
deo exercere voluit beatus Silueſter.
Primo paſcere populum exemplo.
Secundo paſcere populũ verbo.
Tertio paſcere populum tēporali ſubſidio.
Primo voluit paſcere populum exemplo.
Nam adeo fide ⁊ moribꝰ reſplendebat: vt nō
ſolum a chriſtianis: verum etiam a paganis
miro diligeret affectu. Secundo voluit pa-
ſcere populũ verbo: quia ſepius vultu angeli-
co chriſtũ filium dei predicabat: chriſtianoſqꝫ
confortabat: vt in fide ſtabiles permanerent.
⁊ conſtantinum de fidei ſacramētis plene do-
cuit ⁊ inſtruxit. Ut enim dicitur in eius legen-
da: perſequente ipſo Conſtātino chriſtianos
exiuit Silueſter de vrbe: ac in quodam mon-
te cum ſuis clericis manſit. Cum vero Con-
ſtantinus in mirabilem lepram incidiſſet: ad
conſilium pontificum idolorum adducta erāt
tria milia puerorum: vt eos occidi faceret. et
ſe in eorum ſanguine recenti ⁊ calido balne-
ret. Egrediente autem eo ad locũ vbi balneũ
preparari debebat: matres puerorum obuiaue-
runt ei: miſerabiliterqꝫ vlulabant. Conſtan-
tinus ergo iuſſit ſtare currum: ⁊ erigens ſe di-
xit. Audite me omnes qui hic ſtatis. Digni-
tas imperij romani de fonte naſcitur pietatis
que hanc etiam legem dedit: vt capitali ſen-

ſentie ſubderetᷣ quicunqꝫ in bello aliquem oc
cidiſſet infantem. Quanta ergo erit crudeli
tas vt hoc noſtris faciamus filijs: quod nos
prohibuimus alienis? Melius eſt ergo mori ſal
ua vita innocentū: ꝙ per eorū interitū vitam
recuperare crudelē. Juſſit ergo vt matribus
ſuis pueri et dona plurima preberentᷣ. Se
quenti ꝟo nocte Petrus ꝛ Paulus apparue
runt ei dicentes: Quī exhorruiſti ſanguinis
effuſionē: miſit nos dn̄s ieſus xp̄us dare tibi
recuperāde ſanitatis cōſiliū. Silueſtrū ergo
epiſcopū qui apud montē ſiraptum latitat ac
cerſi. Hic tibi piſcinā oſtendet: in qua immer
ſus ter/ ab omni curaberis lepre morbo. Eui
gilans ſtatum Cōſtantinꝰ miſit milites ad ſil
ueſtrum. quos vidēs ad palmā martyrij cre
didit ſe vocari. Preſentatꝰ tandē Conſtanti
no: audiuit p ordinē ſui ſomnij viſionē. Per
cunctanti aūt Conſtantino qui eſſent qui ſibi
apparuerāt duo dij: reſpondit Silueſter eos
eſſe xp̄i ap̄los: ꝛ non deos. Quorū imagines
afferri fecit Silueſter: ꝛ imperator tales eſſe
qui ſibi apparuerāt exclamauit. Silueſter au
tem eum cathecuminū fecit: ꝛ vniꝰ hebdoma
de ieiuniū indixit ſibi: ꝛ carceres aperiri mo
nuit. Cūqꝫ in aquam deſcendiſſet baptiſma
tis: ibi admirabilis ſplēdor emicuit: ſicqꝫ mū
dus exiuit. ꝛ chriſtum vidiſſe ſe aſſeruit. Ipſa
autē die ſui baptiſmatis/ multa ad ampliatio
nem cultus xp̄i/ ſtatuit ꝛ ordinauit. ¶ Tertio
voluit btūs Silueſter paſcere populū tempo
rali ſubſidio. Scribitᷣ nāqꝫ in ſua legenda: ꝙ
omniū orphanorū: viduarū: ꝛ pauperū nomi
na in ſcriptis habebat. ꝛ omnibꝰ neceſſaria p
uidebat. Fecit etiāꝫ multa ſigna viuens. Qui
mundū ſpreuerat cum omnibꝰ ſuis concupi
ſcentijs. Unde et in fine obdormiuit in dn̄o.
Cuius exēplo animentᷣ ſacerdotes: vt ſicut il
li conformes ſunt in dignitate/ ita eū ſtudeāt
ſequi in vite ſanctitate. Nā tanto magis om
nes obligantᷣ deo ad rōnē reddendā: quanto
ab ipſo plura dona ſuſcipiunt. Qui ideo plura
eis contulit beneficia/ vt ei ſeruientes magis
exaltentur in regno celorū: in quo viuit ꝛ re
gnat. Amen.

¶ In circūciſiōe dn̄i. de eadē. Ser. XXVIII
Jeſus eſt circūciſus. Fructus. XXVIII

Poſtꝙ cōſummati

p ſunt dies octo vt circūcideretur
puer. Scribūtᷣ hec ꝟba Luc. ij. c.
ꝛ in euāgelio hodierno. Ardēs amor ieſu xp̄i
ipſiꝰ mentē pulſare cepit in etate tenella ꝛ in
fantili: vt humano generi paſſionis ſue bn̄fi
cia inciperet diſpenſare. Octaua nāqꝫ die ſan
guinem ſuū fudit in circūciſione apparens ve
lut peccator: circūciſionis legi ſubiectus: cum
tamē mūdus fuerit ab omni ſorde. Et qꝛ piū
eſt contemplari qualiter puerulus ille lachry
mans circumcidebatᷣ: idcirco in p̄ſenti ſermo
ne de ipſius circūciſione dicturi ſumus p̄po
nentes fructū: Jeſus eſt circū. iſus. Ad cuiꝰ ex
planationem tres concluſiones notabimus.

Prima dicitᷣ inſtitutionis.
Secūda dicitᷣ obſeruationis.
Tertia dicitᷣ ceſſationis.

¶ Qꝺ ſacramentū circūciſionis cōuenienter
fuit inſtitutum. Capitulū. I

p Rima cōcluſio dicitᷣ inſtitutionis. In
qua dicimus circūciſionis ſacramētū
cōueniēter fuiſſe inſtitutū: qꝛ deus il
lud inſtituit. ſicut patet Geñ. xvij. vbi ſic ha
betur. Circūcidetᷣ ex vobis omne maſculinū:
ꝛ circumcidetis carnē preputij veſtri: vt ſit in
ſignum federis inter me et vos. Infans octo
dierum circūcidetᷣ in vobis. Huiꝰ aūt inſtitu
tionis conuenientia triplex aſſignatᷣ a Ricħ.
in. iiij. diſ. i. ar. vi. q. i.

Prima eſt ratione morbi.
Secunda eſt ratione temporis.
Tertia eſt ratione perſone.

Prima conueniētia eſt ratiōe morbi. con
tra quē circūciſio fuit inſtituta: qui erat pc̄m̄
originale. Qꝺ expreſſe repreſentabat circūci
ſio: ꝛ ꝙtum ad cauſam ꝛ ꝙtum ad p̄ceſſum ꝛ
ꝛ ꝙtum ad effectū. Contrahitᷣ enī pc̄m̄ origi
nale per p̄pagationē libidinoſam: quā cauſā
circūciſio repreſentabat rōne membri in quo
fiebat: qꝺ deſeruit ꝟtuti generatiue. Proceſ
ſus aūt fuit circularis: qꝛ vt dicit Anſelmus.
p̄mo perſona corrūpit naturā. deinde natura
perſonā: quē p̄ceſſum rep̄ſentabat circūciſio
per circularē pellicule inciſionē. Effectꝰ vero
eſt ſuperabūdantia cōcupiſcentie: quē repre
ſentabat ſuperfluitas pellis que ab ipſo mem
bro ſeparabatᷣ. Ideo non tm̄ cauſa ꝛ p̄ceſſus
ꝛ effectus originalis pc̄ti: ſed etiam deletio p
circūciſionē ſignificabatᷣ. Secūda cōueniē
tia fuit ratione temporis in quo inſtituta fuit
circūciſio. Erat enī quedā diſpoſitio ad ſuſci
piendū legē: ꝛ ad diſtinguendū populum cui
danda erat lex ab alijs pp̄lis. Et ideo anteꝙ
lex daretᷣ debuit inſtitui. Fuit etiam inſtituta
circūciſio ad ſignificandū pp̄lm qui eſſet deo
peculiaris: ꝛ ſuo cultui mācipandus. Ter
tia cōueniētia dicitᷣ rōne p̄ſone: cui data fuit

qui fuit abraam. de quo dicitᷣ Geñ. xvij. Tu
lit aūt Abraam hiſmael filiū ſuū: ꝛ oēs verna
culos domus ſue: vniuerſoſqꝫ quos emerat: ꝛ
cūctos mares ex oībus viris domꝰ ſue: ꝛ cir
cūcidit carnem preputij ſui. Et hiſmael filius
eius. xiij. annos impleu erat tempore circūci
ſionis ſue. Eadē die circūciſus eſt Abraam ꝛ
hiſmael filiꝰ eius: ꝛ oēs viri domus illiꝰ tam
vernaculi ꝙ empticij: ꝛ alienigene pariter cir
cuncidi ſunt. Ip̄e equidem abraā poſt diluuiū
ſpecialius ſe diuino cultui mancipauit. Unde
exiuit de terra ſua: ꝛ de cognatione ſua: vt ſe
ab infidelibꝰ ſepararet. vt habetᷣ Geñ. xij. c. a
quo erat deſcenſurus pp̄ls qui legē ſcriptam
erat ſuſcepturus: ꝛ de cuiꝰ genere naſciturus
erat ſanctꝰ ſanctorum. Et hoc eſt qꝺ dicit ap̄lus
Ro. iiij. Signū accepit circūciſionis ſignacu
lum iuſticie fidei: que eſt in preputio: vt ſit pa
ter omniū credētiū. Huic dixerat deꝰ Geñ. xij
ca. Faciā te in gentē magnā ꝛ benedicā tibi:
ꝛ magnificabo nomē tuū: eriſqꝫ benedictus
Benedicā benedicētibꝰ tibi: ꝛ maledicā male
dicentibꝰ tibi: atqꝫ benedicentᷣ in te vniuerſe
cognationes terre. De cuiꝰ p̄miſſionibꝰ a deo
ſibi factis pleniꝰ ſuo loco dicemus. nūc vero
hoc tm̄ cōcludere ſufficiat ꝙ circūciſiōis mā
datum Abrae deus dedit: qꝛ erat fideliſſimꝰ ꝛ
amiciſſimꝰ ꝛ obedientiſſimus: ſicut pꝫ legē
tibus ſacram ſcripturam.

Qꝺ obſeruatus eſt debitus ordo in inſtru
mento circūciſionis. Cap̄lm II

s Ecunda cōcluſio dicitᷣ obſeruationis
Obſeruatꝰ etenim eſt debitꝰ ordo in
huiꝰ ſacramēti diſpēſatione: qꝛ fiebat
cum debito inſtrumēto. ſ. cū cultello petrino.
Unde Joſue. v. c. dn̄s ait. Fac tibi cultros la
pideos ꝛ circūcide filios iſrael. Ubi dic̄ Ric.
vbi ſupra. q. ij. ꝙ hoc non erat neceſſariū niſi
in caſu ſp̄ali. Et ſm̄ Hugo. li. i. de ſacramētis
parte. xij. c. ij. cultellus de petra factꝰ ſignificat
xp̄m: de quo dicit ap̄ls. i. Cor. x. Petra autē
erat xp̄s. p quē ab electis omnis erat abſcin
denda corruptio. Fiebat inſup circūciſio octa
ua die. vt pꝫ ex dictis in prima concluſione.
Et ſi dicatᷣ. Hoc non eſt verū: quia habetᷣ
Joſue. v. Populus qui natꝰ eſt in deſerto per
quadraginta annos in itinere latiſſime ſolitu
dinis incircūciſus fuit: ꝛ poſtea circūciſi ſunt
a Joſue in galgala: ꝛ iſta dilatio circūciſionis
non fuit ſm̄ legem eis imputata in peccatū.
Reſpondet Ric. ex glo. Auguſti. ꝙ cum illis
fuit diſpenſatum inſpiratione diuina duplici
de cauſa: vt non tenerentᷣ circumcidi in deſer
to. Nam vt habetᷣ Numeri. ix. quando nubes
eleuabatᷣ de tabernaculo debebant proficiſci.
Et quia non preſciebant futuram eleuationē
nubis: non potuiſſent ſine nimio grauamine
proficiſci: ſi de nouo eſſent circuncidi. Ideo
diſpenſatū fuit cum eis: vt non tenerentᷣ cir
cuncidi in deſerto. Et etiam quia dum erant
in deſerto: in quo nō alij habitabant cum eis
erant ſufficienter diſtincti ab alijs populis.

Quare aūt circūciſio fiebat octaua die: tri
plex ratio aſſignari poteſt.

Prima ratio ē ſm̄ intellectū tropologicū.
Secunda ratio eſt ſm̄ intellectum analo
gicum.
Tertia ratio eſt ſm̄ intellectū hiſtoricum.

Prima ratio eſt ſm̄ intellectum tropologi
cum: ꝛ eſt iſta. Ut octo dies accipiantᷣ p octo
que requiruntᷣ ad circumciſionem ſpiritualē.

Primum eſt peccati cognitio.
Secundū eſt propoſitū deſerendi malum
ꝛ faciendi bonū.
Tertium eſt pudor de peccato.
Quartū eſt timor de futuro iudicio.
Quintum eſt contritio.
Sextum eſt confeſſio.
Septimū eſt ſpes venie.
Octauum eſt ſatiſfactio.
In qbꝰ oībꝰ velut i octo diebꝰ p̄cōr iuſtificatᷣ

Secūda rō eſt ſm̄ intellectū analogicum:
quā tangit Hugo li. i. de ſacramētis. ca. ij. di
cens. Octonarius in ſacra ſcriptura aliqn̄ tē
pus reſurrectionis ſignificat: qꝺ poſt preſen
tem vitam ſeptē diebꝰ currit. Sequitᷣ autem
tempꝰ gratie: in quo quaſi poſt ſabbatū legis
eterna bona deo ſeruientibꝰ p̄mittuntᷣ. Me
rito ergo circūciſio iuſſa eſt fieri octaua die:
vt oſtenderetᷣ ꝙ in tēpore gratie corda circū
cidenda erant per emendationē iniquitatis:
ꝛ in tempore reſurrectionis corpora per de
poſitionē corruptiōis. Tertia ratio eſt ſm̄
intellectū hiſtoricū: ſeu litteralē. Nam ſicut
dicit rabbi Moyſes maximus philoſophus
ꝛ theologꝰ iudeꝰ. puer in ſeptē diebꝰ tāte tene
ritudinis ē: quāte eſt adhuc in vtero matris.
In octaua aūt die fortificatᷣ ꝛ ſolidatᷣ Et ideo
noluit deꝰ ante octauū diē circūcidi: ne ob ni
miam teneritudinē nimiū lederetᷣ. Et ne pa
rentes quorum amor per proceſſum tēporis cre
ſcit ad filios: ſubtraheret filios a circūciſione: ꝛ
noluit ꝙ vltra octauū diē differretᷣ. Sꝫ circa
hoc cōtingit dubitare: qꝛ vt dicit Hugo de ſa
cramētis vbi ſupra. ille q̄ ante diē octauū de
cedebāt ſaluabantᷣ in fide parētū: q̄ aū octa

uam diem non debebãt circuncidi. Et magi-
ſter ſententiarũ contrariũ videt ſentire. di.i.
quarti. vbi dicit. ꝙ neceſſitate mortis añ octa
uam diem circũcidebãt. Ad quorũ cõcordiã
dicit Rich. vbi ſupra in expoſitione circa litte
ram. ꝙ ſi circũciſio fiebat ex neceſſitate mor-
tis ante octauã diẽ ſuũ habebat effectũ: ⁊ cũ
ſi nõ fiebat ꝑpt timorẽ ne acceleraret mors
pueri pater ſaluabat in fide parentum. Unde
dicit Ric. ꝙ non eſt conſentiendũ magiſtro:
ꝙ tales peribant ſicut paruuli qui modo mo-
riunt ante baptiſmũ. Noluit enĩ deus puerũ
obligari ad circũciſionẽ ante octauã diẽ. Si
autem querat quare mulieres non circũcide-
bant: aſſignari poſſunt plures rationes. Pri
ma ratio eſt Alexandri de hales in quarto vo
lumine ſũme ſue, ⁊ Ric. in declaratione littere
ſcʒ quia corruptio nature per quã pctm̃ ori-
ginale contrahit principalius fuit a viro ꝙ̃ a
muliere. Nam ſi Adam non peccaſſet poſtꝙ̃
Eua peccauerat: peccatũ originale ꝓles eius
non ↄtraxiſſet. Secũda ratio eſt eorundẽ:
quia mulieris membrũ virtuti generatiue de
ſeruiens nõ eſt aptum circũciſioni ſicut virile
membrũ. Tertia ratio eſt ſm̃ eoſdẽ: ꝙ cir-
cũciſio data fuit in ſignum diſtinctiuũ. Et qꝛ
vir eſt caput mulieris. vt dicit .i. Corinth. xi.
⁊ Eph. v. ideo ſufficiebat ad populi fidelis di
ſtinctionẽ ſignaculũ datum viris. Hugo vero
de ſacramẽtis libro. i. parte. xij. aliã aſſignat
rõnẽ dicens. ꝙ in ſacra ſcriptura per maſcu-
linum ſexum anima: per muliebrẽ vero caro
ſignificari ſolet: ⁊ vt oſtenderet ꝙ illa exteri-
or circũciſio animab⁹ ſanctificationem con-
tulit: ſed carni non abſtulit corruptionem.

Qd̃ conuenienter multis rõnibus ceſſare
debuit circũciſio. Capitulũ. III

T Ertia cõcluſio dicit ceſſationis. Ubi
de ceſſatione circũciſionis inquiri de-
bent: ⁊ conſiderari per maxime tria.

Primum rationis euidentia.
Secundũ temporis circũſtantia.
Tertium digna obſeruantia.

Primũ conſiderandũ dicit rationis euidẽ
tia, ſcilicʒ qua ratiõe circũciſio debuit ceſſare
ſm̃ illud apoſtoli ad Gal. v. Si circũcidami-
ni: xp̃s vobis nil proderit. Et ad hoc reſpon-
det Alexan. de hales in. iiij. volumine ſũme. ⁊
Ric. q. vij. mẽ. ix. q. iiij. vbi ſupra. qꝛ ſicut di-
cit apoſtolus. i. Corinth. xiij. Cũ venerit qd̃
perfectũ eſt: euacuabit quod ex parte eſt. Sʒ
baptiſm⁹ eſt perfectior medicina ꝙ̃ circũciſio
ꝙ̃tũ ad ſignificationẽ: ⁊ ꝙ̃tũ ad gratie colla-
tionẽ: ⁊ etiã ꝙ̃tũ ad ampliorẽ ſui extenſionẽ.
Significat enĩ ſanationẽ morbi expꝛeſſius: ⁊
cõfert grãm abundanti⁹. Et etiã qꝛ eſt ſacr̃m
cõmune: qꝛ ſibi nõ appropriat nec ſexum nec
gẽtẽ. vñ ad Gal. iij. apl's ait. Quicũqꝫ in xp̃o
baptizati eſtis: xp̃m induiſtis. Nõ eſt iudeus
neqꝫ grecus: nõ eſt ſeru⁹ neqꝫ liber: nõ eſt ma
ſculus neqꝫ femina. oẽs enĩ vos vnum eſtis in
xp̃o ieſu. Ideo nõ eſt ampli⁹ circũciſio conue-
niens nec neceſſaria. Secũdũ cõſiderãdũ
dicit tẽporis circũſtãtia. Nã vt dicit Ric. le-
galia habuerũt virtutẽ ſuã ⁊ ſeruari debuerũt
vſqꝫ ad paſſionẽ xp̃i: ſʒ in paſſiõe xp̃i vim ſuã
amiſerũt. Cui atteſtat qd̃ dic̃ ſaluator Jo. xix
Cõſummatũ ẽ. Tñ poſt paſſionẽ ante tẽp⁹ di
uulgati euãgelij licitũ fuit illis qui de iudeis
cõuertebant ad fidẽ ſeruare legalia, nõ ſpem
ponẽdo in eis: ſed ad euitandũ ſcandalũ: ⁊ vt
lex deduceret ad tumulũ cum honore: ne ac ſi
ſemp mala fuiſſet videret repudiari. Poſt tẽ
pus vero diuulgati euãgelij nulli fuit licitũ ſer-
uare illa legalia. Hinc eſt ꝙ Paul⁹ vt habet
Act. xvi. circũcidit Timotheum: qꝛ nõdũ erat
diuulgatũ euangeliũ: ⁊ ne iudeos ſcandaliza-
ret. qꝛ Timotheus erat de matre iudea. Titũ
vero quia ſimpliciter erat gentilis circũcidere
noluit: vt in circũciſione Timothei oſtẽderet
ſacramenta legalia non debere damnari. ⁊ in
hoc. quia Titũ circũcidere noluit oſtenderet
ea non eſſe neceſſaria. Tertiũ conſideran
dum dicit digna obſeruãtia. Uoluit enĩ dñs
noſter ieſus chꝛiſtus dignam circũciſionis le
gem obſeruare. Qd̃ cõuenienter factũ oſten
dit Alexan. in quarto vbi ſupra mem. x. pro-
pter ſex cauſas. Prima cauſa eſt: vt oſten-
deret ſe eſſe filium Abrae: cui data eſt circũci
ſio: ⁊ cui predictũ erat Gen. xxij. Benedicen-
tur in ſemine tuo omnes gentes. Semen aũt
iſtud eſt chꝛiſtus: vt dicitur ad Gal. iij. Unde
cum tota poſteritas Abrae circũcideret: non
crederet chꝛiſtus eſſe filius Abrae: nec ille in
quo implende erant promiſſiones: niſi fuiſſet
circũciſus. Secunda cauſa fuit: vt per ſub-
iectionẽ ſuam nos a ſeruitute legis abſolue-
ret. Tertia cauſa fuit: quia noluit ſoluere le
gem ſed adimplere et terminare. Quarta
cauſa fuit: vt ſe oſtenderet principium ⁊ cau-
ſam ſanctificationis que fiebat per tria reme
dia contra peccatũ. ſcilicʒ per ſacrificia a tem
pore Abel vſqꝫ ad Abraam: per circunciſio-
nem ab Abraam vſqꝫ ad chꝛiſtum: ⁊ a chꝛiſto
per baptiſmũ in nouo teſtamento. Uñ decuit
chꝛiſtũ eſſe baptizatũ ⁊ circũciſum ⁊ oblatum.

Quinta cauſa fuit: vt eſſet frater iudeorũ:
vt oſtẽderet ſe eſſe illũ de quo Moyſes dixit
Prophetã ſuſcitabit vobis de⁹ de fratrib⁹ ve
ſtris ipſũ audite. Deutero. xviij. Sexta cã
fuit: ne iudei occaſionẽ haberẽt ipſum nõ re-
cipiendi niſi eẽt circũciſus. Uide ergo o rõ
nalis creatura quãta fuit hodie humilitas in
carnati filij dei. Intuere quanta ſit charitas
ei⁹ qui nõ ꝑpter ſe ſed ꝑpter te voluit circũci
di. Contẽplare qualiter hodie innocentẽ ſan-
guinẽ cepit effundere. Inſpice quãdo accipit
ex manib⁹ matris. vt ducat ad circũciſionẽ.
Audi matrẽ dicentẽ Joſeph: qui forte eũ por
tabat. Sit tibi cõmiſſus fili⁹ meus paruulus
vt ꝙ̃ leui⁹ fieri poſſit circũcidat. O virgo ſan-
ctiſſima ⁊ de filio tuo tenera: quid facies qñ
filium tuũ videbis a planta pedis vſqꝫ ad ca
put totaliter vulneratũ: ſanguineqꝫ irrigatũ:
Remanet in tuguriolo mater expectans filiũ
circũciſum. O anima fidelis cõpatere dilecto
tuo. Quãdo enim circũcidebat: plorabat: fle-
bat: lachꝛymabat: clamabat dicẽs. a. a. a. qua
ſi diceret. Anima mea ꝑpter tua pctã hãc pe
nam ſuſtineo: ꝑpter tua pctã ſanguinẽ fũdo
o anima. Sed multo maiora ꝑ te facere ſum
paratus: quia amore tuo langueo: amore tuo
vulnerari ⁊ crucifigi cõcupiſco: ſed tẽp⁹ expe-
cto conueniens ⁊ idoneũ. Reportat fili⁹ ma-
tri quẽ plangentẽ pre dolore: ipſa ſtringit ad
pectus: conſolat eum blanditijs virgo piiſſi-
ma: ⁊ lacte paſcit virgineo: ei tamẽ dicere po-
terat ⁊ nõ ſine lachꝛymis. O ſacratiſſime fili
in quo nullũ repit pctm̃: hodie ꝑpter pctõ-
res tãqꝫ pctõr es vulnerat⁹. Hodie de tuo cor-
pore cũ dolore ſanguis effluxit. Hodie violen
tã penã ꝑ hoĩb⁹ ſubire cepiſti. O fili mi delica
te. Et hmõi verbis dilectũ ieſum oſculãdo al-
loquebat. Nos vero matrem cũ filio venere
mur: ipſamqꝫ matrẽ deprecemur humiliter
vt dignet filium ſuũ nobis ꝓpitiũ facere per
meritum ſue circũciſionis: qui eſt benedictus
in ſecula. Amen.

In feſto epiphanie de eadẽ. Ser. XXIX
Jeſum adorant reges. Fructus. XXIX.

V Idimus ſtellã ei⁹

in oriente: ⁊ venim⁹ adorare eum.
Scribũt hec vba. Math. ij. c. ⁊ in
euangelio preſentis ſolẽnitatis. Ne putarent
homines chꝛiſtũ non eſſe deũ: cui⁹ natiuitas
a paſtoribus tanꝙ̃ a ſimplicib⁹ fuerat reuela-
ta: aduocati ſunt reges ⁊ ſapientes: premoni-
ti miraculo nouo ſtelle apparentis: qui chꝛi-
ſtum natũ in hieruſalem querũt adorare: ip-
ſumqꝫ ibi nõ inuenientes non deſtiterũt a ce-
pto ꝓpoſito: ⁊ exeuntes hieroſolymam ſtelle
ducatũ ſecuti ſũt: que illos ad preſepiũ duxit.
Ubi chꝛiſtũ videntes pãnorũ vilium pauper-
tate concluſum tanꝙ̃ deũ pro hominũ ſalu-
te incarnatũ ſunt venerati. Hoc nobis ſacra-
mentũ pie cõtemplandũ ꝓponit hodie ſan-
cta mater eccl'ia. Ubi ⁊ nos ſtudia noſtra de-
bemus apponere. vt ſimul cum his regibus
chꝛiſtũ inueniam⁹ dicentes cũ ipſis. Uidim⁹
ſtellam eius in oriente. i. ſpũs ſancti gratiam.
qua illuſtrati ſumus per patriarcharũ oracu-
la: per ꝓphetarũ teſtimonia: ac per ſanctorũ
omniũ documenta: vt cognoſcam⁹ chꝛiſtum
filiũ dei affectuoſa mente a nobis fore colen-
dum. Et venim⁹ adorare eum. In quib⁹ ver-
bis fructus occurrit declarandus: qui eſt: Je-
ſum adorant reges.

Pro cuius intelligentia, de his regib⁹ tria
myſteria conſiderabimus.

- Primum dicitur illuminatio.
- Secundum dicitur affectio.
- Tertium dicitur deuotio.

Quod magi illuminati fuerunt apparitio-
ne ſtelle. Capitulum .I.

P Rimũ myſterium contẽplandũ dicit
illuminatio. de quo fit mentio in euã
gelio: vbi dicit ꝙ magi iſti fuerũt illu-
minati vt crederẽt in xp̃m apparẽte eis ſtella
miraculi. Ubi tres cõcluſiones ſunt notãde.

- Prima dicitur nominationis.
- Secunda dicitur apparitionis.
- Tertia dicitur conditionis.

Prima concluſio dicit nominationis. Iſti
enĩ reges nominant magi. i. malefici. Unde
Exo. viij. malefici Pharaonis dicunt magi.
Dicit enĩ Chryſo. iſtos fuiſſe maleficos: ſed
poſtea cõuerſos: quib⁹ dñs voluit natiuitatẽ
ſuã reuelare. Uel dicũt magi quaſi illuſores: qꝛ
Herodẽ illuſerunt. Rabanus vero dicit. Ma
gi ſunt qui de ſingulis rebus philoſophant.
Unde magus idẽ eſt quod ſapiẽs. Nam per-
ſe magus: hebraice ſcriba: grece philoſophus
latine vero ſapiens dicit. Unde ⁊ magi qua-
ſi ſapiẽtia magni. De his ſic dicit Remigius
Sciendũ eſt autẽ ꝙ varia eſt de magis opi-
nio. Quidã enim dicunt eos fuiſſe chaldeos.
Et chaldei pro deo ſtellam colebant: ⁊ idcir-
co dixerunt: ꝙ nũcupatiuus eorũ deus oſten-
deret verum deũ natum. Alij dicũt perſas eos
fuiſſe. Nõnulli dicunt illos de vltimis finib⁹
terre fuiſſe. Alij vero aſſerunt eos fuiſſe nepo-

tes Balaam: quod magis eſt credendū. Balaam enī inter cetera (que ꝓphetauit) dixit Numeri. xxiiij. Orietur ſtella ex Jacob ⁊ exurget homo de iſrael. Illi vero habētes hāc prophetiā: moꝝ vt viderūt ſtellā nouā intellexerunt regem natū: ⁊ venerūt adorare eum. Hec Remigius. ¶ Secūda cōcluſio dicit̄ apparitionis. Scdm enī ꝙ dicit Chryſo. ſup Matth. quidā ſecretoꝝ inſpectores de genere Balaā elegerunt de ſeipſis duodecim. Et ſi quis moriebat̄ filius ei⁹ aut aliquis ꝓpinquoꝝ in ei⁹ loco ſubſtituebat̄: ⁊ ꝑ ſingulos ānos certo tēpore ſuper montē victoriale aſcendebāt. vbi tribus dieb⁹ orabant deū vt eis ſtellam (quā Balaam predixerat) oſtēderet. Quadā autē vice dū ſic ibi manerent tres reges: ſtella quedam ad eos ſuper montē venit: que habebat formā pulcherrimi pueri. ſup cui⁹ caput crux ſplēdebat: que magos allocuta eſt dicēs. Ite velociter in terrā iuda: ⁊ regem (quē queritis) natum inuenietis. ¶ Tertia concluſio dicitur cōditionis. Fuere nanqꝫ ſm Remigiū multi q dixerūt ſtellā illā ſpm̄ ſanctū fuiſſe: qui ſicut diſcipulis in flāma ignis apparuit: ita ⁊ his regibus in ſpecie ſtelle. Alij autem dixerūt fuiſſe angelū. Sed vera doctoꝝ opinio eſt: ꝙ fuit ſtella realiter de nouo creata. Unde glo. ſuper illo verbo. Vidimus ſtellam eius. dicit. Propriā. quia hanc deus creauit ad oſtenſionē. Dicūt tamē ſancti ꝙ hec ſtella ab alijs differebat in multis. Prima differētia erat: qꝛ ſm glo. ſuper Matth. differebat in origine: quia alie facte ſunt in mūdi principio. hec vo de nouo creata eſt. Secūda differētia erat: qꝛ differebat in officio: quia alie ſtelle facte ſunt vt ſint in ſigna ⁊ tꝑa: hec autē vt magis viā preberet. Tertia differentia erat: quia differebat in duratiōe: quia alie ſtelle ſunt perpetue: hec autem cōpleto officio ſuo rediit in preiacentē materiā. Quarta differentia erat: quia ſm Fulgentiū differebat in ſitu: quia nō erat localiter ſita in firmamento: ſed pendebat in meditullio aeris ꝓxima terre. Quinta differētia erat: quia differebat in fulgore: qꝛ ceteris erat ſplendidior: ⁊ in meridie ſplendidiſſima apparebat: nec ſplendorem eius ſplendor ſolis poterat occultare. Sexta differentia erat: quia differebat in motu: quia precedebat magos motu viatoris. Non enim mouebat̄ motu circulari: ſed quaſi motu progreſſiuo. Septima differētia erat: qꝛ differebat ſm Chry. in occultatione ⁊ apparitiōe: quia aliquādo apparebat: aliquādo occultabat̄. Cū enim intrauerunt hieroſolymā: occultauit ſeipſā. Deinde vbi Herodem reliquerūt: ſeipſam monſtrauit. Unde concludit Chryſo. Videtur hec ſtella virtutis inuiſibilis fuiſſe in talē apparentiam formata. Sed dubiū in mentem venit ꝓpter ea que dicta ſunt: quō iſti chriſtū deum natū in ſtelle apparitione intellexerūt. Et dicit Leo papa in ſermone de epiphania. Preter illam ſtelle ſpeciē: que corporeū incitauit obtutū: fulgentior veritatis radius eoꝝ corda perdocuit. Augu. vo in li. de queſtionibus noui ⁊ veteris teſtamenti cōcordare videtur cum ſententia Chryſo. ſuperius allegata. Ait enim ſic. Judeoꝝ natum regem intellexerunt. cum ſtella indice tēporalis rex ſoleat deſignari. Hi enim magi chaldei nō maliuolentia aſtroꝝ curſum: ſed rerum curioſitate ſpeculabant̄. In ſmōe vero de epiphania ait. Dicturus es: A quib⁹ audierunt ꝙ talis ſtella chriſtum natum ſignificaret: Profecto ab angelis aliqua admonitiōe reuelatiōis. Queris fortaſſe an ab angelis bonis: an a malis: Chriſtū quidē ⁊ angeli mali hoc eſt demones filium dei eſſe confeſſi ſunt. Sed cur ⁊ a bonis non audierūt: quādo in chriſto adorando ſalus eoꝝ inquirebat̄: non iniquitas dānabatur: Potuerunt ergo illis angeli dicere. Stella (quā vidiſtis) chriſti eſt. Ite adorate illum. vbi natus eſt. hec Augu. Colligimus tamen ex oib⁹ mentem illoꝝ regum ſiue apparente illis angelo: ſiue loquente: ſiue puerulo in medio ſtelle: fuiſſe illuminatā intrinſec⁹ virtute ſpiritus ſancti: vt omnes ſimul intelligerent natum eſſe filium dei.

¶ Qō grandis erat affectio magoꝝ erga chriſtum natum. Capitulū. II.

Secundū myſteriū contemplandū dicitur affectio. Tanta etenim affectione ad xp̄m natū magi poſtꝙ eum cognouerūt ſunt moti: vt nō terrerent viarum aſperitate: quin ad chriſtū querendum omni ſollicitudine ſe precingerent. Nam ab oriente venerunt hieroſolymā. Ubi tria occurrunt conſideranda.

- Primum eſt velocitas.
- Secundum eſt localitas.
- Tertium eſt iniquitas.

¶ Primū conſiderandū dicit̄ eſſe velocitas. Quia vt cōmuniter tenēt doctores: cū tredecim dierū eſſet xp̄us: magi ad eū ſtella duce venerunt. Quod ſi admirari nos cogat: ꝙ in tam pauo tꝑe per tanta terrarū ſpacia venire potuerūt ſcꝫ ab oriēte in hieruſalē: que in medio mūdi dicit̄ eſſe ſita: pōt dici ſm Remigiū ꝙ puer (ad quē ipſi properabant) eos perducere potuit. Uel ſm Hieronymū: ꝙ ſup dromedarios venerunt: qui ſunt animalia velociſſima: que tātū currunt in vna die: quantū equ⁹ in tribus. ¶ Secundū conſiderandū dicit̄ localitas. Ubi doctores querunt: cur iſti magi ſpecialiter venerūt hieruſalē poti⁹ ꝙ ad aliā ciuitatē mundi. Et rn̄det Remigius dicens: ꝙ hieruſalē regia ciuitas erat. Et crediderūt ꝙ talis non niſi in vrbe regia naſci debuiſſet. Siue venerūt vt locū natiuitatis certius diſcere poſſent. Siue vt adimpleret̄ quod dictū eſt: De ſyon exibit lex. ⁊ verbū dn̄i de hieruſalē. quia ibi primo annūciatus eſt chriſtus. Siue vt ſtudio magoꝝ dānaret̄ pigritia iudeorum. Hec Remigius. Quanta vero fuerit tūc iudeoꝝ negligentia per ſe patet: qui cum per ſcripturas inuenerūt chriſti aduentū eſſe ꝓpinquū: viderūtqꝫ reges a finib⁹ terre veniſſe ad illū adorandū: quib⁹ ⁊ ipſi locum natiuitatis reuelant: nō curarunt ad eundē locū ipſis profecto vicinum properare. Unde Augu. in ſermone de epiphania ait. Cū multi nati atqꝫ defuncti eſſent reges iudeoꝝ: nūꝙ quemꝙ illoꝝ adorandū magi queſierunt: quia neqꝫ quēꝙ eoꝝ celo loquente didicerūt. Nō itaqꝫ regi iudeoꝝ (quales eſſe illic ſolebant) hūc tam magnū honorē longinqui alienigene ab eodem regno prorſus extranei a ſe deberi arbitrant̄. Sed talem natū didicerūt in quo adorando ſe ſalutē (que ſm deum eſt) cōſecuturos minime dubitarent. Nec enī etas erat ſaltem cui adulatio humana ſeruiret: non in membris purpura: nec ī capite diadema fulgebat: non pompa famulantiū: nō terror exercitus non glorioſa fama prelioꝝ: hos ad eum viros ex remotis terris cum tanto voto ſupplicationis attraxerat. Jacebat in preſepio puer ortu recens: exiguus corpore: cōtemptibilis paupertate. Sed magnum aliquid latebat in paruulo: quod quidē illi hoīes primitie oīum gentiū non terra portante: ſed celo narrāte didicerant. hec ille. Ubi oſtendit̄ ꝙ grande argumentū iudei potuerūt habere ex aduentu ⁊ reuelatione magoꝝ. ¶ Tertiū conſiderandū dicit̄ iniquitas: que Herodis regis mentē inuaſit: qꝛ audiens aduentū magoꝝ turbat⁹ eſt ⁊ oīs hieroſolyma cū illo. timens (ſm Chryſ.) ne a iudeis de regno expelleretur: ⁊ ne etiam a romanis culpari poſſet: ſi aliquis rex ibi vocaretur: quē Auguſt⁹ nō conſtituiſſet. Et notanda ſunt verba iſta: ⁊ omnis Hieroſolyma

cum illo. ſcilicet maiores ciuitatis: qui fauebant Herodi. Et colloquio habito Herodes cum ſacerdotibus ⁊ ſcribis de loco natiuitatis Chriſti: clam vocatis magis: Quia non confidebat de Judeis: ⁊ ideo voluit ſuum cōſilium eos latere. Diligenter didicit ab eis tēpus ſtelle: que apparuerat eis. Et mittens illos in Bethleem dixit. Ite ⁊ interrogate diligenter de puero. ⁊ cum inueneritis renunciate mihi: vt ⁊ ego veniēs adorem eum. O malignitas Herodis ſuperbi. O venenoſa ⁊ doloſa locutio. o iniqua aſtutia ſerpentina: pro qua (ſicut inquit Gregorius in omel.) adorare velle ſe ſimulat: vt hunc (ſi inuenire poſſet) extinguat. hec ille.

¶ Qō multa fuit deuotio magorum erga chriſtum natum. Capitulum. III.

Tertium myſteriū contemplandū dicitur deuotio. Exeuntes namqꝫ reges iſti hieroſolymā: viderunt ſtellam antecedentem eos: vſqꝫ dum veniens ſtaret ſupra vbi erat puer. O quanta fuit tunc in eorum cordibus conſolatio: quando intrantes domū inuenerunt puerum cum Maria matre eius. Aberat autem ſm Rabanum diuino nutu Joſeph. Et magi tria deuotiōis ⁊ humilitatis ſue ſigna in chriſto paruulo demonſtrant.

- Primum ſignum fuit adorationis.
- Secundum ſignum fuit oblationis.
- Tertium ſignū fuit congratulationis.

¶ Primum ſignum fuit adorationis: quia procidentes adorauerunt eum. Ubi ſic exclamat deuotus Bernardus. Quid facitis o magi: Lactentem puerum adoratis in tugurriolo vili: in vilibus pannis: Nōne deus iſte ⁊ rex eſt: Et vbi aula regia: vbi thronus: vbi curie regalis frequentia: Nunquid miniſtri Joſeph et Maria: Iſti inſipiētes facti ſunt: vt fierent ſapientes. ¶ Secundum ſignum fuit oblationis. Quia apertis theſauris ſuis obtulerunt ei munera aurum thus ⁊ myrrhā. Erat enim traditio antiquoꝝ ſm Remigiū. vt nullus ad regem vacuus introiret. Perſe autem ⁊ chaldei talia munera conſueuerunt offerre ſm Augu. in ſermone de epiphania. Aurū aſcribit̄ ei ſicut regi magno. Thus immolatur vt deo. Myrrha prebet̄ tāꝙ pro ſalute omniū morituro. ¶ Tertium ſignum fuit cōgratulationis. Pie nāqꝫ credere poſſumus: ꝙ benedictus ille filius (quē iſti reges tanto labore queſierūt: quē colebant: quē tanto ve-

nerabant affectu) eos abſq; leticia abire non permiſerit. Idcirco conſideremus qualiter in brachijs matris exiſtēs aſpiciebat magos hilari facie: ipſiſq; geſtu et nutu dulciter blādiebatur. Non exprimebat verba: ſed ſignis quibus poterat de illorum viſitatiōe oſtendebat ſe letum fore. Et virgo illa mater intacta (que hūaniſſima erat et mitis atq; manſueta) poſtquam viderat in his regibus tantam fidem tantamq; devotionē: multa eis verecundo ſermone de filio ſuo eſt locuta: enarrando qualiter angelus annunciaverat: ipſaq; conceperat: et pepererat: angelis cantantibus atq; annunciantibus paſtoribus eius nativitatē et quomodo ipſe dominus incarnatus fuerat: vt ſalvum faceret genus humanū. Cōmendabat ex hoc magorum prudentiā: ſollicitudinē: benignitatē: qui ad ipſum videndum tam citius properaverant: et dicebat eis. Pro veſtra remuneratione ſciatis: quia (quem adoratis) deus eſt: cui munera obtuliſtis rex eſt. Ipſūq; in brachijs ſuſcipite: quia homo eſt: itaq; filium ſuū liberaliſſime vnicuiq; eorum amplexandū porrigebat. O virginis cōſueta pietas: o filij dei profūda humilitas: o gratia ſuperexceſſiva orientalium regum: qui a virgine matre filium dei incarnatū inter ſua pectora ſtringendum ſuſcipiunt. Conemur etiam nos mentem noſtram diſponere: quia nec nobis negabit ſe filius dei. Magi vero admoniti in ſomnis ne redirēt ad Herodem: per aliā viam reverſi ſunt in regionē ſuam. De quo dicit Chryſo. ſuper Matth. Cum reverſi fuiſſent predicantes multos erudierunt. Et deniq; cum Thomas eſſet in provincia illa baptizati ſunt et facti ſunt adiutores predicationis illius. Quorū corpora poſt felicem mortem primo per Helenam Conſtantini matrē reperta: et in Cōſtantinopolim tranſlata. ſecūdo per ſanctum Euſtorgium mediolonenſē archiepiſcopum mediolanū perducta. vltimo per Federicum imperatorem coloniam theutonie ſunt delata. Anime vero eorum vivunt in eterna gloria. Amen.

Sermones quadrageſimales de penitentia.

¶ Tabula omniũ ſermonũ in hoc volumine contentorum.

Dñica in ſeptuageſima. de facilitate bonorum operũ. Sermo. I.
Feria ſecunda. de qualitate conditionibꝰ ſeu regula bonorũ operũ. Sermo. II.
Feria tertia. de his que mouere habent peccatores ad obediendũ deo. Sermo. III.
Feria quarta. de infinita mia dei. Ser. IIII.
Feria quinta. de complacẽtia dei q̃n peccatores cõuertunt ad penitentiã. Sermo. V.
Feria ſexta. de inflãmato ⁊ ardẽtiſſimo amore dei erga peccatores. Sermo. VI.
Sabbato do. in. lx. de dilatiõe pnie. Ser. VII.

Dñica in ſexageſima. de fructuoſo et vtili verbo dei. Sermo. VIII.
Feria ſecunda. de verbo dei ⁊ eius auditione. Sermo. IX.
Feria tẽia. de ſeueritate diuine iuſticie. Ser. X.
Feria quarta. de ſeueritate diuine iuſticie contra origeniſtas. Sermo. XI.
Feria quinta. de grauitate pene damnatorũ Sermo. XII.
Feria ſexta. de grauitate pene damnatorum. Sermo. XIII.
Sabbato do. in. l. de grauitate pene dãnatorum. Sermo. XIIII.

Dñica in quinquageſima. de potentia dei. Sermo. XV.
Feria ſecunda de timore dei. Sermo. XVI.
Feria tertia. de ieiunio. Sermo. XVII.
¶ Feria quarta cinerũ. de ieiunio. Ser. XVIII
Feria quinta. de vſu ⁊ laudibus ſanctiſſime orationis. Sermo. XIX.
Feria ſexta. de conditionibus que requirunt in oratione. Sermo. XX.
Sabbato. i. do. in xl. de impedimentis orationis. Sermo. XXI.

Dñica. i. in quadrageſima in mane. de tẽpore bene diſpẽſando. Sermo. XXII.
Poſt prandiũ. de vita hominis. Ser. XXIII
Feria ſecunda. de veritate tremendi iudicij. Sermo. XXIIII.
Feria tertia. de formidabilibus iudicij ſignis Sermo. XXV.
Feria quarta. de ordine ⁊ conditionibus iudicij. Sermo. XXVI.
Feria quinta. de neceſſitate ſanctiſſime confeſſionis. Sermo. XXVII.
Feria ſexta. de ſanctiſſima confeſſione. Sermo. XXVIII.
Sabbato do. ij. in. xl. de fructuoſa ⁊ vtili confeſſione. Sermo. XXIX.

Dñica. ij. in. xl. in mane. de fetidiſſimo luxurie vitio. Sermo. XXX.
Poſt prandium. de execrando adulterij vitio. Sermo. XXXI.
Feria ſecunda. de fuga peccati. Ser. XXXII
Feria tertia. de ſuperbie vitio. Ser. XXXIII
Feria quarta. de periculoſo ambitionis vitio. Sermo. XXXIIII.
Feria quĩta. de vitio vane glie. Ser. XXXV
Feria ſexta. de inobedientia. Ser. XXXVI.
Sabbato. iij. do. in. xl. de vitio contentionis. Sermo. XXXVII.

Dñica. iij. in quadrageſima. i. mane. de ira dei. Sermo. XXXVIII.
Poſt prãdiũ. de diſcordie vitio. ſer. XXXIX.
Feria ſecunda. de diuitijs. Sermo. XL.
Feria tertia. de execrando ſymonie vitio. Sermo. XLI.
Feria quarta. de cogitationibus malis vitandis. Sermo. XLII.
Feria quinta. de religioſa votorum emiſſione Sermo. XLIII.
Feria ſexta. de miſericordia proximis exhibẽda. Sermo. XLIIII.
Sabbato. iiij. do. in. xl. de ſimulato adulationis vitio. Sermo. XLV.

Dñica. iiij. in. xl. in mane. de ſacro cultu dierũ feſtorũ. Sermo. XLVI.
Poſt prandium. de pietate defunctis exhibẽda. Sermo. XLVII.
Feria ſecunda. de purgatorio ⁊ atrociſſimis eius penis. Sermo. XLVIII.
Feria tertia. de iudicio curioſo ⁊ temerario. Sermo. XLXIX.
Feria quarta. de ſacratiſſimis eccleſie indulgentijs. Sermo. L.
Feria quinta. de viduitate ſeruanda: ⁊ eiꝰ laudibus. Sermo. LI.
Feria ſexta. de diuinitate domini noſtri ieſu xp̄i. Sermo. LII.
Sabbato. do. in paſſiõe. de aduentu antixp̄i. Sermo. LIII.

Dñica in paſſiõe in mane. de honore parẽtum. Sermo. LIIII.
Poſt prandiũ. de maledictiõibus diuerſarũ creaturarũ. Sermo. LV.
Feria ſecunda. de inuidie vitio. Ser. LVI.
Feria tertia. de detractiõis vitio. Ser. LVII
Feria quarta. de periurij vitio. Ser. LVIII.
Feria quinta. de Maria magdalena. Sermo. LIX.
Feria ſexta. de horrẽdo homicidij vitio. Sermo. LX.
Sabbato do. palmarum. de ſacratiſſima cõmunione. Sermo. LXI.

Dñica palmarum. de contemptu mundi. Sermo. LXII.
Feria ſecunda. de myſterijs ſacramẽti eucharistie. Sermo. LXIII
Feria tertia. de veritate ſacramenti euchariſtie. Sermo. LXIIII.
Feria quarta. de ſacramẽto euchariſtie. Sermo. LXV.
Feria quinta in cena dñi. de exemplis a xp̄o nobis exhibitis. Sermo. LXVI.
Feria quinta in cena domini. de miſſa. Sermo. LXVII.
Feria quinta in cena domini. de baptiſmo. Sermo. LXVIII.
Feria ſexta in paraſceue. de paſſiõe dñi nr̃i ieſu xp̄i: ⁊ eius doloribus. Sermo. LXIX.
Sabbato ſancto. de morte dñi noſtri ieſu xp̄i Sermo. LXX.

¶ Dñica reſurrectionis. de ipa reſurrectione dñi nr̃i ieſu xp̄i. Sermo. LXXI.
Feria ſecunda. de reſurrectiõis dñi temporalitate/qualitate. ⁊c̃. Sermo. LXXII.
Feria tertia. de reſurrectione gñali omniũ defunctorũ. Sermo. LXXIII.
¶ De aſcenſiõe ſaluatoris. Sermo. LXXIIII.
De ſpũſancto. Sermo. LXXV.
De trinitate. Sermo. LXXVI.
De ſacramẽto euchariſtie. Ser. LXXVII.

¶ Finis pñtis tabule.

Sacre theologie magiſtri necnon ſacri elo
quij p̄conis celeberrimi fratris Roberti de li
tio epi Aquin. ordinis minoꝝ pfeſſoris: op⁹
quadrageſimale ꝙ̄ vtiliſſimū: qḋ ḋ penitētia
dictū eſt: feliciter incipit.

Dñica in ſeptuageſima de facilitate bono-
rum operū: ſeu bene operandi ppter quā pec-
catores ad pniam redire debēt. Sermo I

m

Ulti ſunt voca
ti: pauci vero electi. Habē
tur hec vba Matth. xx. c.
et in euangelio hodierno.
Propter nimiā charitatez
ſuā qua diligit deus rōna
lē creaturā: nō deſinit vocitare miſeros pctō-
res poſt lapſum atqꝫ ruinā pcti vt ad euz rede
ant p pniam. Monet eos ⁊ expectat: blande
multipharia multiſqꝫ modis attrahit: ⁊ allicit
illos vt nō deſperēt: ſed currāt ꝯfidēter ad fon
tē clementie ſue. Pleriqꝫ vo negligūt renuntes
qꝫ obedire voci eius ſuauiſſime: exiſtimātes
opa bona in qbus penitētes exerceri oportet
nō solū difficilia ⁊ dura: ſꝫ oīno impoſſibilia.
Quo errore firmato in eoꝝ mēte licētiā in ma
lo perſeuerādi ſuſcipiūt. in dieſqꝫ deteriores fi
unt: qꝛ propter exiſtimant rem fructuoſiſſimā fa
cere ſi a puero ꝙ̄ta ſit ad bñ operandū recteqꝫ
viuēdū facilitas ⁊ ſuauitas. Uñ in hoc ſmōe
ad excitāda corda dura pctōꝝ quos deus vo-
cat vt p pniam electoꝝ nūero aſcribant de fa-
cilitate bonoꝝ operū ero vba facturus: qm̄ ſa
piētiſſimus mūdi redēptor in themate iaꝫ p
poſito explicat manifeſte tarditatē penitētiū q
bus ſalus eſſe nō pōt: aſſerēs multos fore vo
catos: paucos vo electos. qꝛ pauci ſūt fortes
aīo ad vtutū opa aggrediēda: qb⁹ facilitatez
actuū vtuoſoꝝ oñdēdā duxi maxie ppt tria.

Primo ppter cām originalē.
Secūdo ppter adiutoriū diuinale.
Tertio ppter p̄mium eternale.

Qḋ facile eſt vnicuiqꝫ opari bonū ppter
cām originalē que eſt hoīs voluntas libera q
nō cogit. Capitulū I

p

Rimo oñdo facile eſſe vnicuiqꝫ opa
ri bonū ppter cām originalē. Naꝫ ſi
recte ꝯſideremus vnde eſt ꝙ aliqui
boni: aliq mali ſint. nōnulli recte. nōnulli vo
pnicioſiſſime viuāt. inueniem⁹ pfecto id pue
nire ab vniuſcuiuſqꝫ libero arbitrio ⁊ ſponta
nea volūtate. ħ aſſerūt oēs ſapiētes: ſiue phi:
ſiue ſancti. Uñ Ari. ij. ethi. c. vij. ait. Juſtū opa
ri oē volūtariū eſt. Et in. iij. ethi. c. iij. Uirtus
volūtariū eſt. Et nihilominus ⁊ maliciā vo-
lūtarium eſt. Et ibidē. Btūs inqt null⁹ nolēs
eſt. Et Señ. lib. de morib⁹ ait. Oē pctm̄ actio
eſt volūtaria. ⁊ idē ad Lucillū. Ualētior oī for
tuna anim⁹ ē: ⁊ in vtrāqꝫ ptē ipſe res ſuas du
cit: btēqꝫ ac miſere vite ſibi cā eſt. ⁊ Saluſti⁹
in iugurtino. Dux atqꝫ impator vite mortaliū
animus eſt. Hinc Aug. li. v. de ci. dei. x. c. dicit.
Sūt nr̄e volūtates in nob: ⁊ ipſe faciūt qcqd
volēdo facimus ſiue bonū ſiue malū. In li. ve
ro de libero arbitrio. pctm̄ aſſerit vſqꝫ adeo fo
re voluntariū ꝙ ſi nō eſſet volūtariū nullū eſ-
ſet pctm̄. Qḋ dictū etiā ſacri canones ſepe cō
fitent. ſicut pꝫ. xlv. diſ. c. de iudeis. ⁊. xv. q. i.
merito. ⁊. c. illa. ⁊. c. nō eſt. ⁊. xxxij. q. v. c. ſicut
eñ. ⁊. xxiij. q. iiij. c. Nabuchodonoſor. vbi dr.
Uaſis ire nūqꝫ de⁹ redderet interitū ſi nō ſpō-
taneū inueniret hō hr̄e pctm̄. Et idē hr̄ ex de
ſen. excō. c. cū volūtate. l. diſ. c. ſi qua femina.
c. ſi qs. c. ꝙ̄tū. c. hi q. c. ſepe ꝯtingit. ⁊. C. ad. l.
cornelia. ḋ ſicarijs. l. i. ⁊. ff. de furtis. l. q in iure
in pn. ⁊ hoc retulit Tullius in. ij. rheto. noue
inquiēs. Uolūtatē in oībus rebus ſpectare cō
uenit. ⁊ Señ. ad Lucillū. Actio ait recta non
erit niſi recta fuerit volūtas. Et ħ etiā auctor
Gratianus inſup ꝯfirmat qḋ dicimus. de pe.
di. ij. c. ſi eñ. § liberi arbitrij. Nec ad virtutez
nec ad vitia neceſſitate trahimur ſꝫ volūtate.
Hiero. aūt in qōnib⁹ ad Helbidiā ſic pulchre
loquit. Hoīes ſuo arbitrio derelicti ſunt neqꝫ
eñ bonū neceſſitate faciūt: ſꝫ volūtate vt cre-
dētes coronā accipiant. increduli ſupplicijs
mācipent. Et iteꝝ ibidē ait. Deus eqli cūctos
ſorte gñauit ⁊ dedit arbitrij libertatē vt faciat
vnuſqſqꝫ qḋ vult ſiue bonū ſiue malū. Intātū
aūt dedit hoībus l[illegible]tatē vt voꝫ impia diſpu
tet cōtra creatorē ſuū: ⁊ cās volūtatis illi⁹ p-
ſcrutet. hec ille. q oia ſapiēs breui ſnīa colle-
git. Eccī. xv. c. vbi ait. Deus ab initio ꝯſtituit
hoīem ⁊ reliqt illū in manu cōſilij ſui. ⁊ paulo
poſt ſubdit. Appoſuit tibi aquā ⁊ ignē: ad qḋ
volueris porrige manū. Qḋ aūtē hō liberi ſit
arbitrij: pbat ſctūs Tho. i. pte ſūme. q. lxxxiij
ar. i. qm̄ niſi ſic eēꝫ fruſtra eſſent ꝯſilia exhor-
tatiōes ⁊ p̄cepta phibitiōes p̄mia ⁊ pene. In-
ſup idipſū colligit a ſufficiēti agētiū diuiſiōe.
Quedā eñ ſūt q agūt abſqꝫ iudicio: ſicut lapis
mouet deorſuꝫ abſqꝫ cognitiōe. Quedā agunt
in iudicio: ſꝫ nō libero: ſicut aīalia bruta. Judi
cat qdē ouis vidēs lupū eū eſſe fugiēdū nāli
iudicio: nō libero qꝛ nō ex collectiōe: ſꝫ ex nāli
inſtinctu. Et ſilr eſt de quolibꝫ brutoꝝ aīaliū.

Sed hō agit iudicio, qꝛ ꝑ vim cognoſcitiuaȝ
iudicat aliq̄d eſſe fugiēdū vel ꝓſeq̄ndū. Et qꝛ
iudiciū illd nō eſt ex nāli inſtinctu i particula
ri opabili: ſ ex collectiōe rōnis: ideo agit libe-
ro iudicio potēs in diuerſa ferri. Rō qppe cir-
ca ꝯtingētia hȝ viā ad oppoſita: vt pȝ in dia
lecticis ſyllogiſmis ꝛ rhetoricis ꝑſuaſiōibus.
Particularia aūt opabilia ſūt q̄dā ꝯtingētia:
et iō circa ea iudiciū rōnis ad diuerſa ſe hȝ et
nō ē determinate ad vnū. Et ꝓ tāto eſt ne-
ceſſe ꝙ hō ſit liberi arbitrij eo ipſo ꝙ eſt rōna
lis. hec Tho. Que ꝟo ſit dr̄ia inter liberꝝ arbi-
triuȝ hois aut angeloꝝ vel btōꝝ: ſiue ipſius
ſūmi dei. nō eſt ꝓpoſiti nr̄i cū intendā tm̄ cla-
re patefacere cūctis: qḋ ꝓbatū eſt ꝑ iā dicta:
videlȝ ꝙ q̄ volūt bn̄ opari ꝛ boni eſſe id facile
pñt: qꝛ ex eoꝝ volūtate id depēdet. Qui ꝟo ma
li ſunt ꝛ mala facere nō formidāt: iō ſic faciūt
qꝛ ſic volūt. ꝛ ex ꝯſequēti ſi ꝓpť pctā dānanť
mali: ꝛ ꝓpť iuſticie opa ſaluanť boni: nullus
dānať neqȝ ſaluať inuit⁹. Sȝ nō imerito ꝓ
pter ea q̄ dicta ſunt circa tria dubitare ꝯtingit
pmo circa liberi arbitrij violētiā. ſcḋo circa li
beri arbitrij excellētiā. tr̄tio circa li. arbi. pniaȝ

Prio dubitať circa li. arbi. violētiā. vtꝝ. ſ.
liberꝝ arbitriū cogi poſſit aut violētari. ꝛ q̄buſ
dā vť ꝙ ſic. pmo a ꝓpa nā. ſcḋo ab alia crea-
tura: tr̄tio a creatrice diuina eēntia. Prio vť q̄
buſdā nō bn̄ itelligētib⁹ ꝙ liberꝝ arbitriū in q̄
buſdā cogi poſſit ꝛ violētari ab eoꝝ ꝓpria nā
ꝑꝑ vehemētes q̄ſdā paſſiōes ꝛ nālē ꝯcupiaȝ.
q̄b⁹ q̄ſi videť ipelli ad maliciā inuoluntariū. ſicꝫ
pȝ de q̄buſdā q̄ nulla diſciplia. nulla correctōe
nulla monitōe ertiore: pūitōe: caſtigationeqȝ
emēdanť. Quare videť talib⁹ adeo annexa vi
tia ꝛ pctā vt etiā ſi velit abſtinē nō poſſint. E-
go ꝟo dico cū giraldo o[illegible]is ſup. iij. ethi. ꝙ
nulla naturalis ꝯcupia q̄tumcunqȝ intenſa
ꝑ natiuitatē vľ ꝑ etatē neceſſitat vľ cogit hoiē
ad eē malū ꝛ vitioſū inoluntar. e: eo ꝙ ꝑ rōnē
vnuſqſqȝ ſupare pt̄ q̄ſcūqȝ paſſiōes: etiā potē
tiſſimas idināntes ad malū. Et h̄ ꝯſtat nō ſolū
ex ſcripture ſacre teſtionijs. ſ etiā ex dicť atqȝ
excēpľ moraliū pħoꝝ. Sūt Sen̄. ꝟba ad Lucil
liū. d. Erras eñ ſi exiſtias nobiſcū vitia naſci.
ſupuenerūt: ingeſta ſūt: nulli nos vitio nā ꝯci
lat: nos illa integros ac liberos gēuit. h̄ ille. Qua
ſiť aūt hi q̄ maliciofiſſimi videť eē ſi volūt boī
fieri pñt: oñdit Vale. maxim⁹ li. vi. rub. de mu
tatōe moꝝ ꝛ fortūe. Ibi ei ḋ lucio ſylla ſic loqť
Luci⁹ ſylla vſqȝ ad q̄ſture ſue comitia vitā li-
bidie vino ludicre arť amore inq̄natā ꝑduxit
Quapꝑ. C. mariū ꝯſulē moleſte tuliſſe tradiť

ꝙ ſibi aſperrimū i africa bellū gerēti tā delica-
tus q̄ſtor ſorte obueniſſȝ. Eiuſdē ꝟt⁹ q̄ſi ꝑru-
ptis ꝛ diſiectꝫ neq̄cie q̄ obſidebať clauſtris: ca
tenas iugurte iniecit manibus. Mitridatem
ꝯpeſcuit: ſociales belli fluct⁹ repſſit. Cinne dn̄a
tōeȝ fregit: eūqȝ i africa q̄ ſe q̄ſtorē faſtidierat
ipſaȝ illā ꝓuinciā ꝓſcriptū ꝛ exulē coegit petē
Ibidē narrat de Themiſtocle pħo q̄ adoleſcēs
tāta fuit pollut⁹ iſamia ꝙ ſe ab eo pr̄ abdicauit
ꝛ mr̄ ꝑꝑ filij turpitudinē laq̄o ſe ſuſpēdit. Eua
ſit deide robuſtiore etate pħs clariſſim⁹ ꝛ athe
narū pnceps. Appet ḡ ꝛ claꝝ ē ab hoie volēte
ſupari poſſe oēm malā inclīatōeȝ p̄uāqȝ ꝯſue
tudinē. Scḋo vť alijs nō recte ſapiētib⁹ ꝙ
liberꝝ arbitriū cogi poſſit atqȝ ꝯpelli ab alia cre
atura: vtputa ab iſluētia celeſtiū corpoꝝ ſiue a
malicia demonū. Sȝ de corpib⁹ celeſtib⁹ quē-
admodū nihil poſſint ſup liberꝝ arbitriū ad il-
lud cogēdū diffuſi⁹ ſuo loco dicā. nūc audire
ſufficiat q̄d de diabolo ſit tenēdū. Poſſȝ nāqȝ
q̄s dicere ꝙ q̄ncūqȝ aliq̄s potēs ꝛ ſapiēs pliať
cū debili ꝛ inſipiēti: ꝙ de neceſſitate vincit ꝛ ſu
perat illū: ꝛ ꝑ ꝯn̄s cogit ꝛ violētat eū. iuxͣ dictū
pħi. ix. eth. Qui habiles ſūt igenio nāliter ſūt
dn̄i. q̄ ꝟo lubrici corpe nāliter ſūt ſui. ſ diabo
lus potētior ꝛ ſapiētior hoie iportune tēptat il
lū vt mala faciat. ḡ ſeq̄ť ꝙ de neceſſitate hoieȝ
vīcat ꝛ ſupet. eiqȝ ſupato atqȝ deuicto vim in
ferat ac violentiā. De ſapia ſiq̄dē ſiue aſtutia
hoſtis antiq̄. Aug. loquiť i li. de nā demonū. d.
diabolū hr̄e mille nocēdi modos. Qḋ etiā no
tať in decretꝫ. xxvi. q. iiij. i. c. ſciēdū. De ptāte
etiā ei⁹ loquiť Job. xli. c. d. Nō ē ptās ſup ter
rā q̄ cōpeť ei. qḋ Joh. Apoc. xij. declarauit cū
dixit. Ue terre ꝛ mari: qꝛ deſcēdit ad vos dia-
bolus hn̄s irā magnā. i. ptātē. Qḋ iportuna
aūt ꝛ freq̄ns ſit ꝯ nos ei⁹ pugna Petr⁹ apľoꝝ
pnceps. i. epľa. c. v. clamans: audiať. Sobrij
eſtote ꝛ vigilate: qꝛ aduerſari⁹ veſter diabo-
lus tāq̄ leo rugiēs circūit querēs quē deuoret
Ergo vť ꝙ null⁹ etiā volēs cauere ſibi poſſit a
malo ꝛ opari bonū: cū diabol⁹ idiſtīcte oēs op
pugnet. Dis ita r̄ndeo ꝙ diabol⁹ nō tēptat
hoieȝ q̄tū pōt: q̄tū ſcit: ꝛ q̄tū vult: ſ q̄tum a
deo nobis benigno pmittiť. At vt gentiū do-
ctor Paul⁹. i. Co. x. c. meminit. Fidelis de⁹ eſt
q̄ nō patiť vos tēptari ſup id qḋ poteſtis: ſ fa
ciet etiā cū tēptatiōe ꝓuētū vt poſſitꝫ ſuſtiere.
Propterea debilis ē hoſtis ꝛ nō vincit niſi vo
lētē. Tertio inſtāt aliq̄ ꝙ liberꝝ arbitriū co-
gi poſſit ab ipſa creatrice diuia eēntia. ex eo ꝙ
Joh. vi. ſcribiť. Nemo pōt venire ad me niſi
pr̄ q̄ miſit me traxerit eū: ſ tract⁹ ē mot⁹ vio

lentus: vt dicit pħs. ḡ liberū arbitriū violēta
tur. Et Prou. xx. habeť. Sicut diuiſiones aq̄
rū: ita cor regis in manu dn̄i eſt: q̄cūqȝ volue
rit imutabit illud: alľs inclinabit. Sȝ talľ imu
tatio eſt quedā coactio. ḡ deus cogit liberum
arbitriū. Preťea. De⁹ pōt oia facere: quia eſt
opſ: ḡ pōt ꝛ cogere ac violētare liberū arbi-
triū. Propter h̄ declarāda notāda ſunt tria
ſm dn̄m Bon̄. in. ij. di. xxv. p. ij. q. iiij. Primo
notandū ꝙ de li. arbi. poſſum⁹ loqui duplr̄. ſ.
q̄tū ad actū exteriorē: ꝛ q̄tū ad actū interio
rem. Si loq̄mur pmo modo reſpectu talľ act⁹
pōt inueniri coactio. pōt eñ q̄s compelli vt
ipo nolēte genua corā idolo flectat. Si auteȝ
loq̄mur q̄tū ad actū interiorē q̄ ſcilȝ eſt velle
eligere ꝛ ꝯſentire. ſic nullo mō pōt cogi nec ab
agēte creato: nec a deo creatore. Scḋo no-
tādū ꝙ cū ḋr lib. arbi. a deo nō poſſe cogi. du
plr̄ pōt intelligi. Aut ita ꝙ deus nō poſſit au
ferre libertatē ꝛ ſupinducere coactionē. et h̄
falſum eſt: qꝛ ꝓ immēſitate potētie ſue n̄ ſolū
pōt ꝯditionē mutare nature: ſ naturā ipſam
creatā in nihilū etiā ꝟtere. Alio modo pōt i-
telligi ꝙ deus nō poſſet liberū arbitriū coge-
re ſalua ꝓpetate libertatis ꝛ ei⁹ nature: et h̄
modo verū eſt ꝙ ipoſſibile eſt deū liberū arbi
triū violētare poſſe: ꝓ eo ꝙ implicat i ſe duo
ꝯdictorie oppoſita. ex h̄ eñ ꝙ liberū eſt ſi ali
quid vult libere vult. ꝛ ex h̄ ꝙ volūtariū eſt ſi
aliquid vult volūtarie vult. ꝛ ſe ipō mouente
vult. qꝛ ſm Ariſt. iij. ethi. c. iij. Voluntarium
vtiqȝ videť eſſe: cui⁹ pncipiū in ipō eſt. Ex h̄
aūt ꝙ li. arb. cogiť ſi quid vult ſuiľr vult: ꝛ ſi
q̄d vult iuite vult: ꝛ ſi q̄d vult ab alio vult: q̄a
iuxta ſniam Ariſt. iij. Ethi. c. i. Violētū eſt cu
ius pncipiū eſt extra nl̄ cōferēte vim paſſo:
tale extn̄s i q̄ nihil cōfert opās vľ patiēs. Er-
go liberū arbitriū a deo cogi: non eſt aliud q̄
actū eius ſimul ꝛ ſemel eē liberū ꝛ ſuilē. eſſe
voluntariū ꝛ nō volūtariū: eſſe a ſe ꝛ nō a ſe.
Si ḡ eſt h̄ impoſſibile qḋ claudit in ſe vtrāqȝ
partē ꝯdictōis: nō tm̄ eſt impoſſibile creatu-
re: ſ ipſi optimo deo. qꝛ illud poſſe nō ē poſſe
ꝛ ſic r̄ndendū eſt ad tertiū obiectuȝ. Tertio
notandū ꝙ differt dicere volūtatē induci vo
luntatē mutari: ꝛ voluntatē cogi. Tūc eñ in-
duci ḋr q̄n aliq̄ ꝑſuaſio ei fit q̄ diſponiť vt ad
aliqḋ appetibile incline: q̄ ſi valde itēſa ē no
mē coactōis ſortiť: q̄uis nō ſit vera coactio.
Tūc aūt volūtas mutať q̄n ipa nolente vnū
potēti ꝟtute affectio imittiť ei in ꝯtrariū: ꝛ ḋ no
lēte fit volēs. ꝛ ꝙ vna affectio expelliť ꝛ ꝯtria
induciť: ſic cū de⁹ amatorē tpaliū facit tpaliū

ꝯtemptorē: ꝛ de h̄ di. dō in ps. Hec mutať io
dextere excelſi: ꝛ h̄ ḋr eē quedā cōpulſio ꝛ tra
ctio diuina. Tūc ꝟo volūtas ḋr cogi q̄n intelli-
giť ipam inuitā aliq̄d velle: ꝛ repugnāte actu
volūtatꝫ deliberatiuo aliena ꝟtute mouēte et
repugnātia manēte ad aliq̄d inclinari nolen
do. Volūtas ḡ induci poteſt ab agēte creato:
mutari ꝟo ab alio nō pōt niſi ab agēte icrea
to. ꝛ ꝑ hac mutatōe ſumiť tractio illa de qua
dictū eſt opponēdo. cogi aūt volūtas a nullo
pōt. ꝛ h̄ Bern̄. tenuit in lib. de lib. ar. cū dixit.
Volūtas ꝓ ingenita ſui nobilitate nl̄la cogiť
neceſſitate. Scḋo dubitať circa lib. arbitrij
excellentiā: qm̄ h̄ qḋ hoi ꝯceſſum eſt ab opifi
ce ſummo ad decorē ꝛ glĭam: quidā ꝓbare ni
tunť ei cedere ad dānū dedec⁹ ꝛ detrimentū.
Arguūt q̄ppe ſic. Optimū eſt optima queqȝ
facere. vt ait Dio. in li. de diui. no. ſ de⁹ eſt opti
mus: ḡ debuit hoiem optimū facere: ſ in ꝟti
bilitate arbitrij nō fecit eū optimū: qm̄ meli⁹
eēt hoi peccare nō poſſe q̄ peccādi facultatē
hr̄e. ḡ deus rectū mime ꝯdidit hoiem. His ḡ
r̄ndeo ſȝ Alex. de halľ. ij. pte ſu. ꝛ d. Bon̄. diſt.
xxiij. ſcḋi li. ar. i. q. i. ad. i. ar. ꝙ optimū duplr̄
ḋr. ſcȝ ſimplr̄ ꝛ in ordine: deus oia q̄ fecerat
vidit ꝛ erāt valde bona. i. optima. Gen̄. i. Nō
ſimplr̄ ſ in ordine ꝛ in cōparatōe ad totū vni
uerſum: in quo nihil eſt ſupfluū: nihil diminu
tū nihilqȝ inordinatū. Formica optima ē nō
ſimplr̄ ꝛ in ſe: qꝛ leo melior eſt illa atqȝ nobili
or in genere aīaliū brutoꝝ ꝛ irrōnabiliū: ſ in
cōparatiōe ſm ordinē vniuerſi ſicut leo opti
mus eſt: quo tn̄ dignior eſt angel⁹ in ſua nā.
oia tn̄ iſta ꝛ cūcta q̄ fecit de⁹ ſm ordinē ꝯſide
rata optima ſunt: ꝛ optima eē dicunť. Scḋȝ
hunc igiť ordinē de⁹ ꝯdidit hoiem optimum
q̄n ei libertatē dedit arbitrij: eo ꝙ finis hois
eſt ipa btitudo. ad btitudinē ꝟo ꝯſequēdā vo
luit de⁹ hoiem diſpoſitū fore aliq̄ ſuo merito
inueniēte vt ſic hō btificabilis ampliore glĭa
refulgeret ꝛ dei liberaliſſimi iuſticie ſatiſfie-
ret. Accedit itaqȝ lib. arbi. ꝯditio ad dei vinēꝫ
ꝑconiūꝫ q̄ iuſte ſaluat bn̄facientes ꝛ delinq̄ntes
eťnalr̄ punit. Facit ꝛ ad hois laudē q̄ potuit
mala facere ꝛ nō fecit. exq̄ Lact. in. vi. lib. di.
inſti. ait. Nulla laus ē nō facere qḋ facere nō
poſſis. Hiero. ꝟo diffuſiuſ ꝯprobat ea q̄ ꝟbo
in epiſtola ad demetriadam ꝟginem quā ſic
alloquitur. Jam prouidendum eſt ne forte il
lud remordeat te in quo temere impituȝ vul
gus offendit vt ideo non vere bonum factuȝ
hominem putes: eo ꝙ his facere malū pōt
nec ipa nā aſtrigať ad imutabilľ boī neceſſi-

tatē.nam ſi dilligēter rem tractes ⁊ ad ſubtili
orē intellectū animū cogas:hic tibi melioꝛ ac
ſupbioꝛ hoīs ſtatus apparebit,vnde putat̄ i
ferioꝛ,In hoc em̄ gemini itineris diſcrimine
in hac vtriuſqȝ libertaꝫ parte rōnalis anime
decus poſitū eſt.hic inquā totꝰ nature noſtre
honoꝛ ꝯſiſtit.h̄ dignitas:h̄ p̄miū:hic deniqȝ
optimi q̄qȝ laudē merent̄:nec eſſet hoīs vlla
ꝟtus in bono pſeuerātis ſi his ad ima tranſi
re nō poſſet.hec ille. Tertio dubitat̄ circa li
beri arbitrij pniaꝫ.vtrū.ſ.pctōꝛes oēs q̄diu
in ſtatu ſunt vie ad pniam poſſint redire:q̄ꝺ
ſi nō faciāt an ſuo libero arbitrio ⁊ voluntati
male ſit imputandū.Et rn̄deo ſm̄ veritatem
rei affirmatiue ꝙ ſic.ad q̄ꝺ induco Aug.doct.
egregij ſniam inuincibilē q̄ in li.de li.ar.exē
pla affert in mediū pharaonis ⁊ nabucho.d.
Nabuchodonoſoꝛ pniam meruit fructuoſaꝫ.
nōne poſt innumeras impietates flagellatꝰ
rex iſte vere penituit ⁊ regnū quod pdiderat
rurſus accepit:Pharao aūt ipis flagellis du
rioꝛ eſt effectꝰ ⁊ perijt.Dic mihi rōnē reddat
q̄ diuinū conſiliū nimiū alto ⁊ ſapienti coꝛde
dijudicat.cur medicamentū vniꝰ medici ma
nu confectū:alij ad interitū:alij ad vitā valu
erit et ſalutē.niſi qꝛ xp̄i bonus odoꝛ alijs eſt
odoꝛ vite in vitā:alijs odoꝛ mortꝭ in moꝛtē:
Quātū ad naturā ābo hoīes erāt:q̄tū ad di
gnitatē ābo reges:q̄tū ad cām ābo captiuū
dei ppl'm poſſidebāt:q̄tū ad penā ambo fla
gellis clemēter admoniti.Quid ḡ fines eoꝝ
fecit eē diuerſos:niſi ꝙ vnꝰ manuꝫ dei ſup ſe
ſentiēs recoꝛdatiōe ppꝛe iniq̄tatis ingemuit.
alter ꝟo libero ꝯ dei miſicoꝛdiſſimā ꝟitatē
pugnauit arbitrio.hec ille. Et notat̄.c.ſupiꝰ
alle.Nabucħ.xxiij.q.iiij.in q̄bꝰ ꝟbis innuit
Aug.ꝙ pharao a deo paſſus,x.plagis hūili
are ſe noluit.⁊ ſuo arbitrio pniam ſpuit.Na
buchodonoſoꝛ ꝟo vt dꝛ Dan.iiij.poſt ſeptē
nē ſui caſtigationē q̄.fuit mutatꝰ q̄ſi in beſtiā
leuauit oclos ad celū ⁊ ſe deo hūilians ⁊ p ſuis
iniq̄tatibꝰ igemiſcēs pctōꝝ veniā.ſm̄ Nico.
de lira.⁊ regni faſtigiū ſil' adeptus eſt. Neqȝ
alia cā potuit aſſignari quare ad deū ꝯuertit
coꝛ ſuū:niſi qꝛ voluit volēs Nabucħ.⁊ nō in
uitꝰ poſt pctm̄ ſalutē ē aſſecutꝰ.volēs pharao
mentē indurauit ⁊ perijt.Sūt ſil'ia exēpla di
ſcipuloꝝ xp̄i.Petri negātis ⁊ pditoꝛis iude.
quoꝝ alt' poſt pctm̄ flēdo ⁊ lachꝛymādo xp̄i
gr̄am inuenit in aplatū reſtitutꝰ factus eſt
aplo'ꝝ pnceps regni celoꝝ clauiger:⁊ in em
pyreo celo dignus aſſiſtere ieſu xp̄o filio dei.
alter aūt.ſ.iudas deſperatiōe victꝰ laqueo ſe

ſuſpēdit.Quis eū ad deſpatiōnē ad ſuſpēdiū
⁊ ſuimet crudelē occiſionē induxit niſi eius p
pꝛia voluntas.Sed penituit inq̄s iudas:vt
pꝫ in euāgelio.Mat.xxvij.vbi dꝛ ꝙ pnia du
ctus retulit.xxx.argēteos pncipibus ſacerdo
tum ⁊ ſenioꝛibꝰ di.Peccaui tradēs ſanguinē
iuſtū:ḡ videt̄ ꝙ dānari nō debuit.Sꝫ Jo.os
aureū de pe.diſt.iij.in ca.Judas rn̄dēs dicit,
Judas penituit ſ3 male:qꝛ laq̄o ſe ſuſpendit,
dꝛ.etiam in.c.nemo.ij.de pe.di.i.Nemo pōt
bene agere pniam:niſi ſpauerit indulgentiā
Dicit leo papa in ſmone quodā iudā ſic allo
quit̄.Sceleratioꝛ oībus o iuda ⁊ iſelicioꝛ ex
titiſti quē nō pnia reuocauit ad dn̄m:ſ3 deſpe
ratio traxit ad laqueū.Fuit itaqȝ falſa pnia
iude quā ꝯſecuta eſt deſpatio.nec dubiū ē ꝙ
ſi ad pedes dn̄i cucurriſſet inueniſſetqȝ euꝫ ſi
ue in medio deriſoꝝ ⁊ pcutientiū decoꝛā faci
em eius ac caput angelicis ſpiritibus treme
bundū ſiue columne inherentē ⁊ in ea dure li
gatū ac ppter flagella terrā ſuo ſanguine ma
defacientē:ſiue inter duos latrones pēdentē
in cruce nudatū vulneratū ⁊ totū cōfuſum:et
humili coꝛde indulgentiā poſtulaſſet:nunq̄
ei fuiſſet negata.Paratiſſimꝰ erat xp̄s qui p
pctōꝛibꝰ patiebat̄:p pctōꝛibꝰ ſanguinē ſuum
fundebat:p pctōꝛibus moꝛiebat̄ in cruce.iu
dam ſi pniam verā agere voluiſſet ad ſe pio
amoꝛe ſuſcipe ⁊ indulgere gr̄amqȝ impartiri
Eſt de hoc dictū Gratiani de pe.di.i.c.his po
teſtatis.vbi ait.Arbitroꝛ ꝙ etiā iudas potu
iſſet tanta miſatōe dn̄i nō excludi a venia ſi
pniam nō ſolū apud iudeos:ſ3 apud xp̄ꝫ geſ
ſiſſet:iq̄re volūtati eiꝰ aſcribēda eſt deſpatio
illa q̄ ſup oīa pctā diſplicet miſericoꝛdiſſimo
deo.Quid petri animū mouit vt poſt tā gran
de pctm̄ ab eo cōmiſſum nō deſparet:ſ3 confi
deret in bonitate incarnati dei dulciſſimi ſui
magr̄i.Certe gr̄a eius fuit quā ipe petrus vo
lens acceptauit.volens nō recuſauit.Egreſ
ſus inq̄t euāgeliſta:foꝛas fleuit amare.Luce
xxij.Quid flebat:q̄d dicebat:q̄d cogitabat in
coꝛde:q̄d ſonabat in oꝛe:Uide o anima mea
⁊ ꝯſidera pctrū flētē ⁊ lachꝛymātē:qꝛ negaue
rat xp̄um humano timoꝛe deuictus.dicebat
foꝛte.O quāta eſt iniq̄tas mea.o q̄ grue pec
catū:negaui me ſcire ieſum quem vidi quem
amaui:q̄ me dilexit.vidi eū ſup aq̄s ābulare
moꝛtuos ſuſcitare:cecos illuminare.⁊ mūda
re leproſos:⁊ iureiurādo dixi me eū non no
uiſſe.Heu me magiſter mi dulciſſime negaui
noſſe te quē aſpexi oclis pꝛoprijs trāſfiguratū
in mōte:⁊ captꝰ pulchꝛitudine ⁊ ſplēdoꝛe cla

ritatꝭ tue dixi.Faciāꝰ h̄ tria tabnacl'a.O pijſ
ſime ſaluatoꝛ mūdi.o fons indeficiens omis
manſuetudis:tu me ad tuā ſocietatē vocaſti:
tu mihi reuelaſti ſecreta tua:tu mihi familia
rem te ⁊ affabilē exhibuiſti.tu lauiſti hūiliter
pedes meos exemplū humilitatꝭ me docens.
tu innumera mihi bn̄ficia ꝯtuliſti ⁊ ego nega
ui te.O bone ieſu peccaui:inique egi:tu vero
miſericoꝛs indulge pctis meis:⁊ nō me deſpi
cias penitentē.O q̄ libent' pepercit ei xp̄s cui
tn̄ nullā intulit violētiā.Sume ⁊ tu peccatrix
aīa exemplū.⁊ ſi volueris cū Petro gratioſuꝫ
tibi ppiciūqȝ dn̄m ieſuꝫ xp̄m habebis.Si ꝟo
pctā tua dimittere nolueris:tuā dāna tuā ac
cuſa duriſſimā volūtatē.Intellexit hoc Aug.
poſtq̄ ad lucē gr̄e dei venerat:q̄ in libro ꝯfeſ.
dicebat ad eū.Uocaſti me:⁊ nō erat q̄ rn̄deret
tibi dicenti mihi.Surge q̄ doꝛmis ⁊ exurge a
moꝛtuis.ligatꝰ em̄ erā nō alieno ferro:ſ3 mea
ferrea volūtate.O q̄tus eſt numerꝰ pctōꝝ q̄
catena diaboli trahunt̄ ad inferna volentes.
O miſeri:o negligētes:o vobiſipſis crudeliſ
ſime belue.ſurgite a moꝛtuis:ſoluite vincula
vicioꝝ veſtroꝝ:⁊ ad deū reuertamini:nec vos
terreant opa bona que facile eſt exercere dū
modo adſit ipſa voluntas.

Q̄ꝺ facile eſt operari bonū propter auxiliū
diuine gratie que adiuuat omnes illam vo
lentes.licet neminem cogat. Capl'm II

Secūdo oſ̄do facile eſſe vnicuiqȝ opa
ri bonū ppt' adiutoꝛiū diuinale.Pa
ratꝰ equidē deꝰ eſt adiuuare gr̄a ſua
oēs volētes ⁊ cupiētes facere bn̄.Uerūtamē
ſolent pleriqȝ de ipa gr̄a bn̄dicta dubitare ho
minē adiuuante:maxime circa tria.

Primo circa neceſſitatem.
Secundo circa liberalitatem.
Tertio circa impeccabilitatem.

Primo dubitant aliqui de gr̄a ipa circa ne
ceſſitatē:vtrū ſit neceſſaria hoī ad bn̄ opādū:
itaq̄ abſqȝ illa nō poſſit opari bonū.Et p vna
pte ſtat ſnīa theologoꝝ q̄ in ſc̄do ſniarū attri
buūt oēm motū volūtatis ⁊ liberi arbitrij ad
bn̄faciendū gr̄e.dānantqȝ pelagianos hereti
cos qui dixerūt liberū arbitriū ſolū:⁊ p ſe ſuffi
cere hoī ad opa bona. Hinc ⁊ magr̄ ſniarum
xxviij.di.ij.li.inducit Aug.li.i.retractionū di.
Heretici pelagiani ſic liberū aſſerūt volūtatis
arbitriū:vt gr̄e dei nō relinquant locū quam
ſm̄ merita nr̄a dari aſſerūt.At ⁊ pfatꝰ Aug.
in pleriſqȝ locis pelagianos viril't expugnat
oſ̄dens gr̄e neceſſitatē.Un̄ ad Bonifaciū pa
pā di.Nō pōt hō aliq̄d boni velle niſi iuuetur

ab eo q̄ malū nō pōt velle.Et in lib.de p̄deſti
natione ſctōꝝ.Priꝰ inq̄t eſt cogitare bonū q̄
credere:⁊ ipꝫ cogitare bonū ex deo eſt.Et idē
in li.de coꝛrectiōe ⁊ gr̄a.Sine gr̄a dei nullum
pꝛſus ſiue volendo ſiue agēdo faciunt hoīes
bonū.Et idē ad valentinū.Cogitare vel age
re ſm̄ deū nulla rōne ſine gr̄a dei poſſumꝰ.Et
idē in Enchi.Gratia p̄uenit vt velimꝰ bonū.
Et idē in li.de eccl'iaſticꝭ dog.Monet ad que
rendū ſalutē libertas arbitrij:ſ3 mouente priꝰ
deo.Et idē in ſoliloquijs ad deū loquēs.Uel
le etiam q̄ꝺ bonū eſt nō poſſum niſi tu velis.
Hoc idē dicit Bern̄.in li.de libe.arbi.cum ait.
Tria in nob̄ opat̄ deꝰ:cogitare.ſ.bonū:velle:
⁊ pficere.Primū ſine nobis,ſecūdū nobiſcū.
tertiū p nos.Ad idē eſt illud Iſidoꝛi in libro
dr̄arū.Gr̄a eſt diuine mīe donū per q̄ꝺ bone
voluntatis eſt exitꝰ.Et de hoc magr̄ in textu
ſic ſcribit.Bona volūtas comitat̄ gr̄am:non
gr̄a volūtatē.Et doctoꝛ gētiū Paulꝰ.ij.Coꝝ.
iij.eandē ſniam appꝛobās inq̄t.Nō ſumꝰ ſuf
ficientes cogitare aliq̄d a nobis q̄ſi ex nobis
Ex q̄bꝰ oībꝰ colligimꝰ vſqȝ adeo gr̄am foꝛe ne
ceſſariā ad explenda ꝟtutis opa:vt etiā ſine
illa nec cogitare nec velle ea q̄s poſſit. Ex p
te altera ꝯriū oſtendi pōt ⁊ rōne ⁊ expimēto.
Rōne ſic.Magis ſe hꝫ vnūquodqȝ ad illud
ad q̄ꝺ natural'r eſt oꝛdinatū q̄ ad illud ad q̄ꝺ
natural'r nō eſt oꝛdiatū.ſ3 hō natural'r ad bo
nū oꝛdinatꝰ eſt:nō aūt natural'r ad malū.er
go magis ſe hꝫ hō ad bonū q̄ ad malū.ſi itaqȝ
pōt facere malū p ſe:poterit etiā facere bo
nū p ſe.ḡ gr̄a nō eſt neceſſaria ad hoc ꝙ ope
tur bonū.Inſup oīs creata natura pōt in ſuū
actū ⁊ illū educere abſqȝ adminiculo gr̄e.ſicut
ignis lucet ⁊ calefacit:canis latrat:celū moue
tur:aq̄ fluūt:⁊ cetera hmōi in q̄bꝰ gr̄a non eſt
ḡ aut hō poterit abſqȝ gr̄a p naturā in ſuum
actū ⁊ illū educere.aut peioꝛis ꝯditōis erit q̄
cetere creature.ſ3 hoc eſt falſum.ḡ per naturā
pōt hō ſuū actuꝫ educere:ſ3 actꝰ eiꝰ eſt viuere
ſm̄ rōneꝫ rectā ⁊ opari bonū.vt pꝫ ex pꝛimo
ethi.ḡ videt̄ ꝙ gr̄a nō ſit ei neceſſaria.Expi
mēto h̄ adhuc clariſſimū ē.q̄n q̄dē inuēti ſunt
tot gētiles idolatre ⁊ infideles q̄ ꝟtutis opa
miro modo ſunt proſecuti.Quis neget bonā
fuiſſe iuſticiā bꝛuti:fidelitatem marci reguli:
conſtantiam Mucij:paupꝛtatē valerij publi
cole:ꝯtinētiā Scipiōis:⁊ pboꝝ moꝛales actꝰ
Nō opꝰ nunc ē eoꝝ recēſere geſta.de q̄bꝰ tn̄ in
hiſtoꝛijs multa legimꝰ laudabilia ⁊ memoꝛa
tu digna.O pati ſunt ḡ illi opa bona pl'imat
⁊ tn̄ in eis nulla erat gr̄a. Pro huiꝰ difficul

taꝗ ſolutiōe afferā in mediū reſponſionē dñi
Bonauē. q̄ in ſcd̄o ſniarū di. xxviij. ar. ij. q. iij.
diſtinguit triplex bonū qd̄ hō pōt operari. pri
mū moralis ꝯditiōis. ſecūdū diſpoſitiōis. ter⸗
tiū ordinatiōis. Primū bonū eſt cū actꝰ trāſ
it ſup materiā debitā: nō tñ ordinat̄ ad finē
vltimū ad ſummū bonū ad beatitudinē ſiue
ad ipm̄ deū. ſicut cū q̄s nō ꝓpt̄ deū nec vt pre⸗
ceptis eiꝰ obediat: ſ3 tm̄ q2 rō dictat ſubuenit
miſero ⁊ indigēti. fidelr̄ ſuata reſtituit: iuſti⸗
ciā inferioribꝰ adminiſtrat. ⁊ hmōi. vt teſtatur
phs in li. pol. di. ꝙ hō eſt aīal pollíticū: q2 indi
get diuerſarū operationū. iō natura pmiſit nos
ſil̄ habitare vt alter alteri ſubueniret. ⁊ iō dicit
phs. Solitariꝰ hō aut deꝰ aut beſtia. Ad talia
bona pōt liberū arbitriū abſq3 gr̄a extre coo⸗
perante ſibi deo ſicut coopat̄ alijs creaturis.
nā ſine primo agente nullū agens pōt agere.
Secūdū bonū dr̄ diſpoſitōis. ⁊ eſt illd̄ qd̄ fit
ꝓ amore dei: ſ3 extra charitatē. qd̄ q̄dē d̄ con⸗
gruo diſponit ad finē vltimū: vt dicet̄ in ſeq̄n
ti ſmone. In tale bonū nō pōt liberꝝ arbitriū
abſq3 munere gr̄e gratis date ꝑ qd̄ illuminet̄
dirigat̄ ⁊ excitetur vt velit aliq̄d facere qd̄ ſit
deo placitū. Tertiū bonū dr̄ ordinatiōis. qd̄
ſc3 ordinat̄ in finē ⁊ fit in charitate. ⁊ in hoc
nō pōt liberum arbitriū lapſum abſq3 auxilio
gr̄e gratū facientis. Ex hac ḡ diſtinctiōe rn̄⸗
deo ad obiecta in ꝯriū ꝙ l3 hō poſſit operari bo
num morale: ſicut fecerūt gētiles ⁊ phi abſq3
gr̄a dei: nō tñ bonū meritoriū ſiue ſit merito⸗
riū merito ꝯgrui ſiue merito ꝯdigni. ⁊ ſic etiā
ſoluunt̄ rōnes oppoſite q̄ ꝯcludūt de bono mo
rali nō meritorio. Scd̄o nōnulli dubitāt de
gr̄a ipa circa liberalitatē: vtrū ſc3 deꝰ det gr̄aꝫ
ipam facienti qd̄ eſt in ſe ex neceſſitate aut ex
liberalitate. Et ꝙ ex neceſſitate arguēdo pōt
oſtēdi ſic. Prio q2 Aug. ſup illud. ij. ad Timo. ij.
Negare ſeipm̄ nō pōt. ait. Cū ſit iuſtꝰ nō pōt
negare ſuā iuſticiā. ḡ cū ſit bonꝰ ⁊ miſericors
nō pōt negare ſuā bonitatē ⁊ miam. q2 ꝓnſ⸗
ꝯr eſt ad largiēdū de mīa ⁊ bonitate q̄ ad pu
niendū de iuſticia. ſi ergo non pōt ſuā iuſticiā
negare facientibꝰ malū: multo magis nec ſuā
miam illis q̄ requirūt eaꝫ. ſ3 qui facit qd̄ in ſe
eſt requirit bonitatē eiꝰ ⁊ miam. ḡ de neceſſi⸗
tate dat illi. Scd̄o q2 Aug. ſup illud Ro. v.
Juſtificati ex fide pacē habeamꝰ: ait. Deꝰ re⸗
cipit ꝯfugientes ad ſe: alit̄ in eo eſſet iniqui⸗
tas. ḡ īpoſſibile eſt ꝙ nō recipiat fugiētes ad
ſe: q2 īpoſſibile ē ꝙ in eo ſit iniq̄tas. ſ3 faciens
qd̄ in ſe eſt ꝯfugit ad ipm̄. ḡ neceſſe ē ꝙ ipm̄
recipiat. ſ3 ipm̄ recipe ē ꝑ infuſionē gr̄e. ḡ ⁊c̄.

Tertio īpoſſibile ē ſūmā ꝟitatē mētiri: ſ3 ne⸗
ceſſe h3 iplere illd̄ qd̄ dicit: ſ3 dicit ꝙ ꝯuertēti ad
ipm̄ ꝯuertet ſe. Zach. i. Cōuertimi ad me ⁊ ego
ꝯūtar ad vos. ḡ cū faciēs qd̄ in ſe ē ꝯūtat̄ ad
ipam ꝟitatē pmā: neceſſe ē ꝙ deꝰ ꝯūtat̄ ad il
lū. ſ3 h̄ nō ē niſi ꝑ gr̄am. ḡ ⁊c̄. Soluit̄ h̄ qd̄
ſm Alex. i. iij. volumie ſūme. trac. de gr̄a. q. lx
ix. mē. v. ar. iij. ꝙ deꝰ dat gr̄am ſuā ſola libera⸗
litate. Et cū ꝯcludit̄ ex his q̄ dicta ſunt ꝙ dat
illā de neceſſitate: diſtiguēda ē duplex neceſſi
tas. Pria vocat̄ coactiōis ⁊ ꝓhibitōis: q̄ aliq̄
res cogit̄ vel ꝓhibet̄ eē vel nō eē. ⁊ hec nullo
mō cadit i deo. Scd̄a neceſſitas dr̄ imutabili⸗
tatis: q̄ deo ꝯuenit. ⁊ ſic dicimꝰ neceſſe ē deū
eē imortalē. nō ꝙ aliq̄ vis cogat eū eē imor⸗
talē. ⁊ neceſſe ē nō eē iniuſtū. nō ꝙ aliq̄ vis ꝓ
hibeat eū eē iniuſtū: ſ3 q2 nulla res pōt facē
vt nō ſit imortal̄ ſeu vt ſit iniuſtꝰ. nō dat igit̄
deꝰ gr̄am de neceſſitate coactiōis ⁊ ꝓhibitōis.
q2 deꝰ nō pōt cogi: ſ3 bñ de neceſſitate imutabi
litatꝭ. q2 imutabilr̄ ſe h3 dina bonitas ad do⸗
nū gr̄e oī volēti recipe faciēdo qd̄ in ſe ē. ſicut
ſol imutabilr̄ dat lumē ſuū oī volēti ſuſcipe. ſ.
diſpoſito ad h̄ ⁊ ſe hñti in recta diſpōne ad ſo
lē. q̄ oīa reducunt̄ ad illā affluētiſſimā libera⸗
litatē dei q̄ q̄ntū ex ſe ē creature rōnali coopat̄
vt bona ſit: vt bñ opet̄ vt deniq3 ſalua fiat. O
indeficiēs pelagꝰ charitatꝭ diuine: q̄ tāta ē vt
oībꝰ ſe offerat: neminē abijciat niſi eā nolēteꝫ
⁊ reſpuentē. Hinc Cyprianꝰ in epl̄a ad Dona
tū ſic ſuauiſſime loquit̄. Profluēs largit̄ ſpūs
nullis finibꝰ pmit̄: nec vllis cohercētibꝰ clau
ſtris intra certa metarū ſpacia refrenat̄: ma⸗
nat iugit̄: exuberat affluēt̄: nr̄m tm̄ pectꝰ ſiti⸗
at ⁊ pateat. q̄ntū illic fidei capacꝭ afferimꝰ: tā
tū inde gr̄e inūdantꝭ haurimꝰ. hec ille. Quā ḡ
excuſationē hr̄e poterūt q̄ bñ operari nolūt. qui
deū ſciūt ad ſe adiuuādū paratū. Qd̄ negari
non poteſt cū in promptu ſint tot ſctōꝝ exem
pla q̄ carnē ſuā crucifixerūt cū vicijs ⁊ ꝯcupiſcē
tijs. ieiunādo: orādo: vigilādo: oberrādo i ſo⸗
litudinibꝰ ⁊ ferociſſimos cruciatꝰ etiā vſq3 ad
mortē ferēdo. Hoīes fuerūt martyres: hoīes
ꝯfeſſores: hoīes etiā ⁊ delicate ꝟgīes q̄ ſeipas
mūdū ac tyrānos oēs ⁊ dira tormēta ſupare
potuerūt. Eiuſdē nature erant cuiꝰ nos ſumꝰ.
tñ q2 obtulerunt corda ſua dño: inuenerūt ad
iutoriū abundantis gr̄e eiꝰ: qua mediante ⁊
aſſiſtente illis reliquerunt poſteris tot virtu⸗
tum exempla. O vere damnabilis multorum
malicia qui ſuam fragilitatē accuſant: et qua
recuſant operari bonū: ſuperaddentes ꝙ deus
ſaluat quos vult ſine aliqua eoꝝ diſpoſitione

ſine ꝯſenſu. Sed audiant Aug. in li. de li. ar. d.
Qui fecit te ſine te nō ſaluabit te ſine te. Nec
ꝯria ſūt eiuſdē ꝟba q̄ in eodē li. ſcribit cū aſſe
rit. Uirtutē deus in nob̄ ſine nob̄ opat̄. q2 ſm
Alex. de halis. Unus idēq3 ſenſus ꝯtinet̄ in oī
bus. nā cū Aug. d. Deus opat̄ ꝟtutē ⁊c̄. notat
duo ad ſalutē hoīs ꝯcurrētia. Cauſam effecti
uā q̄ eſt ipſa gr̄a dei: ⁊ cāꝫ ſuſceptiuā ſeu diſpo
ſitiuā: q̄ eſt ipſa volūtas ꝯſentiens ⁊ nō repu
gnās. Uñ ꝟba Aug. ſic exponunt̄. Uirtutē de
us in nob̄ ꝯſentiētibus opat̄ ſine nob̄ efficiē
tibus. Idipſū cōplectit̄ pmū dictū qd̄ ſic expo
nit̄. Qui fecit te ſine te efficiēte nō ſaluabit te
ſine te ꝯſentiēte. Tertio alij dubitāt circa
īpeccabilitatē. vtꝝ ex pñtia gr̄e poſſit hō ī hac
vita eſſe ſine pctō. Et ſm Aug. in li. d̄ pfectiōe
iuſticie. heretici quidā arguebāt. d. Aut deus
vult nos eſſe ſine pctō aut cū pctō. nō vult ꝙ
ſimꝰ cū pctō. q2 hoc inconueniēs eſt. ḡ vult ꝙ
ſimus ſine pctō in pñti vita. ḡ aut poſſumꝰ eē
ſine pctō. aut deus vellet aliq̄d qd̄ nō poſſ3 eē:
qd̄ ē icōueniēs magnū. Et poſt mlt̄a recitata
pfatus doctor Aug. firmiter. d. ꝙ nullꝰ in hac
vita pōt eſſe ſine pctō veniali de cōi lege. ⁊ h̄
ꝓpt̄ fomitē pcti q̄ eſt inclināſ ad malū ⁊ auer
tēs a bono. ꝓpt̄ qd̄ exclamabat apl̄s Ro. vij
dicēs. Qd̄ nolo malū hoc ago. ⁊ iterū. Uideo
aliā legē in mēbris meis repugnātē legi mētꝭ
mee. Ad dictū ꝟo hereticoꝝ rn̄det idē Aug. ꝙ
hō pōt eē ſine pctō mortali in vita iſta ꝑ gr̄aꝫ
pōt etiā eſſe ſine pctō in gl̄ia. Quātū vero ad
pñtē ſtatū l3 poſſet q̄s vitare pctā venialia in
ꝑticulari: ⁊ ꝓ aliquo interuallo tp̄is: nō tñ in
vniuerſali nec oī tp̄e. iō Job. i. cano. c. i. in q̄t.
Si dixerimus q2 pctm̄ nō hēmus ipſi nos ſe
ducimus: ⁊ ꝟitas in nob̄ nō eſt. Et ſapiēs ꝓ
uerb̄. xx. Quis pōt dicere: mūdū eſt cor meū:
purus ſum a pctō. quaſi dicat nullus. Et Ro.
iij. Eſt aūt deus verax: oīs aūt hō mēdax. Et
Grego. in paſtorali. Nemo eſt q̄ ita viuat vt
aliq̄tenꝰ nō delinq̄t. Et in auct̄. de monach. §.
triēnij. col. i. Humana nā labit̄ ad delicta. S3
ꝓpterea nō eſt diffidēdū d̄ bonitate dei. q2 ve
nialia pctā charitatē nō excludūt: ⁊ gr̄am ab
aīa nō eijciūt: neq3 ianuā claudūt regni celoꝝ.
De quoꝝ qualitate ⁊ cōditione in tractatu de
peccatis plenius erimus dicturi: nūc ꝟo ſatis
eſſe debet ꝙ deus benedictus tantā gr̄am no⸗
bis cōfert q̄ta ſufficit ad peccata mortalia de
ponendū ⁊ euitandū: quantaq3 neceſſaria eſt
ad ꝟtuoſos actus exercēdos: ideo ſalubre eſt
cōſilium vt leq3 remediū ⁊ documentū vt per
ſepe inuocemus deum: eiq3 mentē offeramus
intentione recta.

Qd̄ facile d3 eſſe vnicuiq3 operari bonū ꝓ
pter indeficiens pmium eterne vite qd̄ datur
benefaciētibus. Capitulū III

Tertio oſtēdo facile eſſe vnicuiq3 ope
rari bonū ꝓpt̄ pmium eternale. Pro
mittit̄ eñ oībus bñ opantibꝰ pmiū
eterne vite: de q̄ q̄nq3 in tribꝰ accidit dubitare
Primo in cōdignitate.
Secūdo in difficultate.
Tertio in ſuperioritate.

Primo ſolet dubitari in cōdignitate. Utꝝ
ſc3 aliq̄s poſſet de ꝯdigno mereri vitā eternā.
Et videt̄ pmo ꝙ nō q2 apl̄s Ro. viij. ait. Nō
ſunt cōdigne paſſiōes huius tp̄is ad futuraꝫ
gloriā que reuelabit̄ in nobis. ⁊ idē ad Titū
iij. c. Nō ex opibus iuſticie q̄ fecimus nos: ſed
ſm ſuā miſericordiā ſaluos nos fecit ꝑ laua⸗
crū regeneratiōis ⁊ renouationis ſpūſſancti
quā effundit in nobis abunde per ieſum xp̄m
ſaluatorē noſtrū vt iuſtificati gr̄a ipſius here
des ſimus vite eterne. Secūdo arguit̄ per
dictū glo. Ro. vi. ſup illo ꝟbo gr̄a dei vita eter
na. q̄ ſic inq̄t. Poſſet recte dicere. Stipendiuꝫ
iuſticie vita eterna: ſ3 maluit dicere gr̄a dei vi
ta eterna. vt intelligeremus deū in eternā vi⸗
tā ꝓ ſua miſeratiōe nos perducere nō meritꝭ
noſtris. Ex his ꝟbis apparet ꝙ hō nō mere⸗
atur ex cōdigno vitam eternā: q2 illud qd̄ ex
cōdigno quis meret̄ nō eſt ex miſeratiōe dei.

Tertio obijcit̄: q2 illd̄ meritū nō videt̄ eē cō
dignū qd̄ nō equat̄ mercedi: ſ3 nullus pñtꝭ vi
te actus pōt equari vite eterne q̄ cognitōeꝫ et
deſideriū noſtrū excedit. Excedit etiā charita⸗
tē vel dilectōeꝫ vite: ergo nō pōt hō mereri vi
tā eternā de cōdigno. In oppoſitum adhuc
poſſet obijci. q2 illud qd̄ reddit̄ ſm iuſtū iudi
ciū videt̄ eſſe merces cōdigna: ſ3 vita eterna
reddit̄ a deo ſm iuſtū iudiciū. iuxta illud apo
ſtoli. ij. Timo. iiij. In reliquo repoſita eſt mihi
corona iuſticie: quam reddet mihi dñs in illa
die iuſtus iudex. Ergo videt̄ ꝙ homo merea
tur vitā eternā ex cōdigno. Rn̄deo ad iſtā
q̄ōnem ſm Tho. i. ii. q. vlti. ꝙ opus meritori⸗
um hoīs duplicit̄ ꝯſiderari pōt. Uno mō ſm
ꝙ ꝓcedit ex libero arbitrio. Alio mō ſm ꝙ ꝓ
cedit ex gr̄a ſpūſſancti. Si ꝯſideret̄ ſm ſub
ſtantiā operis ⁊ ſm ꝙ ꝓcedit ex libero arbi⸗
trio: ſic nō pōt eſſe cōdignitas ꝓpter maximā
inequalitatē: ſed eſt ibi cōgruitas ꝓpter quā
dam equalitatē ꝓportionis. Uidetur eñ cō⸗
gruum vt homini operanti ſm ſuā virtutē de
us recōpenſet ſm excellentiam bonitatis ſue.

Si aūt loquamur de opere meritorio ſm ꝙ ꝓcedit ex gr̃a ſpūſſancti: ſic eſt meritorium vite eterne ex cōdigno: qꝛ tūc valor meriti attēdit̃ ſm virtutē ſpūſſancti mouentis nos in vitā eternā. ſm illō Job. iiij. Fiet in eo fons aque ſalientis in vitā eternā. Attendit̃ etiā p̄cium operis ſm dignitatē gr̃e p quā hō cōſors factus diuine nature adoptat̃ in filiū dei cui debet̃ hereditas ex ipſo iure adoptionis. ſm illud apl̄i Ro. viij. Si filij ꝛ heredes. Ad primā ergo auctoritatē apl̄i dicēdū ꝙ loquit̃ de paſſionibus ſctōꝝ ſm eoꝝ ſubſtantiā. Ad auctoritatē ꝛ ad dictū glo. r̄ndeo ꝙ intelliguntur q̄ntū ad primā cām perueniēdi ad vitam eternā q̄ eſt miſeratio dei. Meritū aūt noſtrū eſt cā ſubſequēs. Ad tertiū dicendū ꝙ gr̃a ſpūſſancti quā in p̄nti habemus: etſi nō ſit eq̄lis glorie in actu: eſt tñ equalis in ꝟtute: ſicut eſt ſemē arboꝝ in quo eſt ꝟtus ad totā arborē. Similiter p gr̃am inhabitat hoiēz ſpūſſanctus q̄ eſt ſufficiēs cā vite eterne. vnde dicit̃ pignus hereditatis nr̃e. ij. Cor. i. Scdo ſolet dubitari de p̄mio vite eterne in difficultate Utrū qui cū maiori difficultate operat̃ bonuz magis mereat̃ ꝛ ampliore dono glorie remuneret̃ a deo. Et omiſſis obiectionibus que ꝓ vtraq; pte fieri poſſent dico cū doc. ſeraphico Boñ. in libello quodā qui apologia pauperum aduerſus calūniatorē intitulat̃ ab ipſo. ꝙ triplex eſt difficultas. Prima ex genere opis ſicut difficilius eſt oīa vendere ꝛ pauperibus erogare q̄ minimū aut minutū de ſuis bonis erogare paupibus. Et difficilius eſt pati mortē ꝓ xp̄o q̄ abſq; ipſa quoſcūq; alios labores Talis difficultas ſimpliciter auget meritū: qꝛ magis meret̃ q̄ maius opat̃ bonū. Et de hac dicit Hiero. ad Exuperantiū hec ꝟba. Nudū xp̄m nudus ſequere durū grāde difficile: ſed magna ſunt p̄mia. Secūda difficultas ad bene opandū eſt circūſtantia extrinſeca originē trahēs. ſicut difficiliꝰ eſt abſtinere a cibis et ieiunare vbi multi ſunt cōuiuantes ꝛ comedētes q̄ in ſolitudine. Et hec difficultas p accidens auget meritū: qñ. ſ. quis tales occaſiones ab abſtinētia retrahētes euitare nō pōt. Sed ſi quis hmōi tēptatiōes declinare nollet nō ꝓpterea: qꝛ difficilius opat̃ bonū: magis mereret̃. Hinc Hiero. aduerſus Uigilātiū q̄ ei dicebat: cur pgis ad heremū: r̄ndit. vt te nō videā: vt te nō audiā: vt tuo furore nō mouear: vt tua bella nō patiar: ne me capiat oculꝰ meretricis ꝛ pulcherrima ad illicitos deducat amplexus. R̄ndebis. hoc nō eſt pugnare: ſ; fugere. Sta in acie. aduerſarijs armatꝰ obſiſte. fateor: imbecillitatē meā. nolo ſpe pugnare vt crorie: ne pdā aliqñ victoriā. ſi fugero gladiū euitaui. Tertia eſt difficultas ex vitio ꝑſone agētis ꝓueniēs. ſicut difficilius eſt ſeruare caſtitatē ei q̄ diu libidini deſeruiuit q̄ illi q̄ cōtinenter vixit. ꝛ talis difficultas meritū nō auget: qō Hiero. exp̄ſſe teſtat̃ in ep̄la ad Euſtochiū ad quā ſic ſcribit. Soror tua Bleſilla etate maior: ſ; ꝓpoſito minor. ſeptimo mēſe poſt acceptū maritū viduata eſt. O infelix hūana cōditio ꝛ futuri neſcia. nā ꝟginitatis coronā ꝛ nuptiarū pdidit voluptatē. ꝛ q̄q̄ ſcdm pudicitie gradū teneas q̄s illā exiſtimas p momēta ſuſtinere cruces ſpectātē quotidie in ſorore qō in ſe videt amiſiſſe: ꝛ cū difficiliꝰ expta careat voluptate: minorē tñ cōtinētie hr̃e mercedē. hec ille. Tertio dubitari ſolet circa bonū eterne vite in ſupioritate: an ſupius ſit copioſius ꝛ affluētius bonū q̄buſlibet t̄palibus bonis. Et qꝛ de illo diffuſiꝰ tractaturi erimus locoſuo: p p̄nti ſufficiat audire ſic dicētē Grego. in omel. Si cōſideremꝰ fr̄es chariſſimi q̄ et q̄nta ſunt q̄ nob̄ ꝓmittunt̃ in celis: vileſcūt aīo oīa q̄ habent̃ i terris. Terrena naq; ſubā ſupne felicitati cōpata pōdus eſt nō ſubſidiū t̄palis vita eterne vite cōpata mors eſt potiꝰ dicēda q̄ vita. Ipſe eñ quotidianꝰ defectꝰ corruptiōis q̄d eſt aliud q̄ quedā ꝓlixitas mortis. Que aūt lingua dicere vel q̄s intellectꝰ capere ſufficit illa ſuperne ciuitatis q̄nta ſint gaudia angeloꝝ choris intereſſe. cū beatiſſimis ſpiritibus glorie cōditoris aſſiſtere: p̄ntē dei vultū cernere: incircūſcriptū lumē videre: nullo mortis metu affici: incorruptionis ppetue munere letari. hec ille. O vere bonū deſiderabile: bonū amabile: bonū quietū: bonū pfectū: bonū ab oī malo ſepatū qō deus piiſſimꝰ parat laborātibus ꝓ ſuo amore. O bonuz indeficiēs: bonuz excedēs q̄ncunq; t̄palia cōmoda: ꝛ q̄libet huiꝰ ſeculi blādimēta: qō negligētes pctōres ꝛ miſeri ꝓ momētanea huiꝰ t̄pis breuiſſima ꝓſperitate amittūt. Quid dici pōt magis ingratuz q̄ dei iuguz refugere ad qō ſequit̃ tā copioſa merces. O ſurdi: o ſtulti ꝛ tardi corde ad credēdum. nō ſit vob̄ difficile operari bonum: nō vos terreat actus virtutum. Eſtote fortes: eſtote cōſtantes ad bñfaciēduz et audite vocē benigni ieſu clamātis i euāgelio. Mat. v. c. Merces vr̄a copioſa eſt in celis. Ad quā nos pducat ipſe filius dei: qui cuz patre ꝛ ſpirituſancto viuit ꝛ regnat p eterna ſeculoꝝ ſecula. Amen.

Feria ſecunda poſt dominicā in ſeptuageſima de qualitate conditionibus: ſeu regula bonorum operum quibus peccatores ſcientes q̄d eos oporteat facere ad penitentiā animantur. Sermo II

Multi ſūt vocati pau

m

cī ꝟo electi. Iterū vbi ſupra. Exiſtimaui neceſſariū eē his q̄ volūt bñ facere ſcire qualr̃ hēant in bonis opibꝰ regulari: qm̄ dubia ꝛ pplexitates q̄ ſup id poſſent oriri: faciūt q̄nq; ignorātes viā dn̄i ꝛ ſalutis ꝓprie: a cepto ꝓpoſito bono deficere. Quare in p̄nti ſmone de cōditionibꝰ bonoꝝ operū dicere ſtatui: vt ſic nullꝰ excuſare ſe poſſit di. neſcire q̄d ſibi eēt agendū. Declarabimꝰ itaq; q̄ opari bñ volētibꝰ expediat noſcere: vt ex hoc magis excitet̃ vnuſq̄ſq; ad opa ꝟtutū amplectēda. qm̄ ad illa vocat deꝰ pctōres: q̄ niſi nouerint illoꝝ ordinē de electoꝝ nūero eē minime poſſunt. Idcirco ad tria cōſiderāda de bonorū operū; neccītate ꝛ q̄litate ſmo eſt extēdēdꝰ

Primū dr̄ extrinſeca opatio.

Scdm exemplaris imitatio.

Tertium charitatiua informatio.

Qō ad bene operandū cuz facultas adeſt neceſſarius eſt actus extrinſecus nec ſufficit intentio ſola. Caplm I

p

Rimo cōſiderandū circa regulam neceſſariā bonoꝝ operū dr̄ extrinſeca opatio. Pro cuiꝰ declaratōe querit̃. Utrū ad bñ opandū neceſſariꝰ ſit actꝰ extrinſecus. Et videt̃ ꝙ nō. ꝛ ꝙ ſola intētio bñ opādi ſufficit ad ſalutē. Probat̃ p ſcōꝝ dicta. Inquit eñ Greg. in omel. Nunq̄ vacua ē manꝰ a munere cū arca cordis repleta fuerit bona volūtate. Et Bern. de h̄ ait. Intētio ſufficit ad meritū: bona actio reqrit̃ ad exēplū. Et glo. ſup illud p̄s. Dixi cōfitebor aduſuz me. votū p opatōe iudicat̃. Et Aug. xiiij. q. v. c. ſi q̄d. Deꝰ interogat cor nō manū. Et Job Chryſo. xxij. q. v. c. q̄ piurare. Deꝰ nō ex opibꝰ iudicat: ſed ex cogitatiōibꝰ ꝛ ex corde. ꝛ de pe. di. i. c. ſi cui. §. ſeq. Uolūtas remūerat̃ nō opus. Et. xv. q. vi. c. ſi a ſacerdotibꝰ. Magis iſpector cordis ē deꝰ q̄ opis. Et volūtas ꝓ facto reputat̃: ſicut p; i. c. homicidioꝝ. i. c. oīs. i. c. nūq̄d i. c. noli. i. c. homicidiū. ꝛ in. c. ſi ꝓptea. de pe. di. i. His ꝛ ſilibus auctatibꝰ quidā inherētes dicūt non eſſe hoi expediēs vt laboret in actibꝰ extrinſecis bonoꝝ operū. ſ; ſufficit hr̃e cor bonū ꝛ mētem bñ diſpoſitā. S; in cōtrariū induci poſſunt alia dicta ſcōꝝ. Ait eñ Iac. ij. Fides ſine operibus mortua eſt. Et amb. i li. de officijs. Nō ſatis eſt bñ velle niſi ſtudeat etiaz bñ facere: nec ſatis eſt iterū bñfacere niſi id ex fonte bono ꝓcedat. h̄ eſt ex bona volūtate ꝓficiſcat̃. q̄ ꝟba notant̃. lxxxvi. di. in. c. nō ſatis. Et paulus ad Gal. vi. Dū t̄ps habemꝰ opemur bonū. Et Apo. xxij. inducit̃ deꝰ iudex oim d. Ecce venio cito ꝛ merces mea mecū eſt reddere vniciq; ſm opa ſua. Et Apo. xiiij. dr̄ de bonis. Opa eñ illoꝝ ſequunt̃ illos. ꝛ Mat. xvi Reddet vnicuiq; ſm opa eiꝰ. Ex q̄bus oībus colligit̃ ꝙ aſtringunt̃ oēs ſalutē volētes acq̄rere nō ſolū ad bñ volendū intrinſecꝰ: ſ; etiaz ad bene opandū extrinſecꝰ. Inſup p̄ns euangeliū explicat manifeſte ꝙ operarijs tm̄ dn̄s mercedē tribuēdā deſignat. Pro huiꝰ q̄ſtionis ſolutōe notāda eſt ſn̄ia do. Boñ. di. xl. ar. i. q. iij. ſcōl. vbi ait ꝙ volēs operari bonū aut pōt in actū extrinſecū: aut nō pōt. Si nō pōt volūtas reputat̃ ꝓ facto: ꝛ intētio bona ſufficit ad eiꝰ meritū. qꝛ vt dr̄. ff. de re. iu. l. impoſſibiliū. Ad impoſſibile nemo tenet̃. ꝛ h̄ atteſtatur Grego. in omel. ſ. Mat. Eſtimationē regnū dei nō h;: tm̄ valet q̄ntū hēs q̄ntū potes.

Si ꝟo q̄s dicit ſe velle opari bonū ꝛ potēs illud nō opat̃ credēs ꝓficere decipit ſeip̄z: qꝛ talis volūtas ſemiplena eſt ꝛ pigra: nec rōez ꝟtutis h; niſi ducat̃ ad opus. O q̄t ſunt tali errore deluſi q̄ cū admonēt̃ vt bñfaciāt r̄ndere ſolent: ſufficit nobis intētio nr̄a: ſicut dicit vſurariꝰ volēs vſuras reſtituere: ꝛ ſi reſtituēt ſufficit mihi intētio mea: ſcio ꝙ bonā habeo volūtatē: ꝛ tñ illā ſi exequit̃ i re. Sic faciūt adulteri. ſic fornicatores. ſic ꝛ alij pctōres q̄plurimi. O miſerabilem errorem quo fit vt inſenſati et ſtupidi ſuas infirmitates ſanare non curant.

Qō volētes bñ opari debēt ſeq̄ xp̄z i gūali ſ. quoad obſuantiā dinoꝝ p̄cep: oꝝ ex debito ꝛ conſilioꝝ de conſilio. Caplm II

s

Ecūdū cōſiderādū circa reglaz neceſſariā ꝛ q̄litatē bonoꝝ operū dr̄ exēplaris imitatio. Ubi dubiū nō imerito declarādū occurrit. Utrū. ſ. neccāriuz ſit volēti bñfacere ſeq̄ xp̄m in opibus bonis ea faciēdo q̄ ip̄e fecit. Et p vna pte pbo ꝙ ſic per dicta ſāctoꝝ. Inq̄t eñ petrꝰ. i. cano. ij. c. Xp̄s paſſus eſt p nob̄: vobis relinquēs exēpluz vt ſeq̄mini veſtigia eiꝰ. Et Job. i. can. ij. ca. Qui dic ſe i xp̄o manere d; quō ille ābulauit ꝛ ip̄e ābulare. Et Aug. in lib. de doct. xp̄i. Ex ſacro vnctōis xp̄ianoꝝ oīz vocabuli deſcēdit et nomē qō nomē ille fruſtra ſortit̃ qui xp̄z minime

imitaf. Et Greg. in omelia. Qui veſtigia xp̄i dedignanf ſequi: qua temeritate ſperāt ad ei⁹ claritatis gaudia ↄtuenda peruenire. Et in .c. cū veniſſet, extra de ſacra vnctiōe. A xp̄o xp̄iani dicunf, tāq̄ vncti deriuenf ab vncto vt oēs currāt in odorē vnguenti illius cuius nomen oleū eſt effuſum. ⁊ Joh. viij. xp̄s ipſe dicebat. Ego ſum lux mūdi: qui ſequit̄ me nō ambulat in teneb: ſ3 habebit lumē vite. Et Joh. xiij. Exemplū eñ dedi vobis vt quēadmodū ego feci ita ⁊ vos faciatis. Ergo p auctoritates p̄dictas cōcludere poſſumus hoīes de neceſſitate teneri ad ſeruanda opa xp̄i. ⁊ ſic cū xp̄s fuerit paup: ⁊ multi ſint diuites: xp̄s virginitatē ſeruauerit: multi ſint cōiugati: xp̄s p noctes orauerit: multi in ſuis lectulis dormiant. xp̄s ſine calciamentis inceſſerit: multi calciamēta deferāt: xp̄s paſſus fuerit ⁊ mortuus in cruce violenta morte atq3 terribili ab oībus derelictus: multi moriant morte naturali inter manus ⁊ amplexus charoꝝ. Ergo tales ⁊ oēs alij qui vitā ſuā aliter ducūt q̄ xp̄s ſalui eſſe nō p̄nt. Et ex ↄn̄ti ſequeref q̄ dānabif totus mūdus: ⁊ q̄ nec ſancti eſſent in paradiſo: q2 nec ipſi fecerūt q̄ fecit xp̄s. Nō fuit ad columnā flagellatus Paulus vt xp̄s. Nō ſpinis coronatus Petrus. Nō clauis cōfix⁹ Paulus p̄mus heremita. Non nudus pendens in cruce inter duos latrones magnus Anthonius. Nō felle ⁊ aceto potatus Hieronym⁹. Nō deriſus a tranſeūtibus Aug⁹. Igif cum ipſi et alij aliū modū in ſuis operibus aliaſq3 regulas tenuerint q̄ xp̄s: nō ſūt beatitudinē aſſecuti ſi auctoritates ad hāc partē inducte aliter ſanius nō exponanf ⁊ intelliganf. Pro altera pte arguere poſſumus q̄ nō ſit neceſſariū ad ſalutē ſequi xp̄m ieſum, nec teneamur opa ei⁹ facere. ⁊ arguo ſic. Vnuſquiſq3 tantū operari bonū meritoriū pōt q̄tum cōicaf ei gratia: ſ3 nulli cōicaf tanta gr̄a q̄ta cōicata fuit anime xp̄i. ergo nullus tenef imitari xp̄m. q2 illō impoſſibile eſſet. Ad ſolutionē hui⁹ difficultatis induco dn̄m Boſi. d. in apologia pauperū. q̄ in xp̄o ↄtingit reperire triplices actus. Primi reſpiciūt dignitatē excellentie. Secūdi cōdeſcenſionē miſericordie. Tertij informationē vite perfecte. Primi actus reſpiciūt dignitatē excellentie: vt illi in q̄bus apparet ſua potētia: ſicut opera miraculoſa; vel ſapiētia ſicut reuelatio ſecretoꝝ cordis: vel ſeueritas iudicij: ſicut eijcere vendētes ⁊ emētes de tēplo dura increpatiōe arguere pontifices. vel auctoritas officij: ſicut ſacrm̄ cōficere: ⁊ manus imponere: ac relaxare peccata: que oīa xp̄o cōueniūt: q2 ipſe erat deus oīpotēs. erat hō. ⁊ ex gr̄a vniōis oīa ſciēs. erāt iudex ⁊ erat ſacerdos In hmōi opibus velle ſeq̄ xp̄m fatuū eſſet ⁊ temerariū: niſi ab ipſo q̄s vl' ab aliquo a xp̄o auctoritatē habēte ad talia exequēda foret deputatus. Vn̄ ſi q̄s diceret: volo miracula facere: q2 ſic xp̄s fecit: p̄ſumptuoſus cēſendus eſſet: niſi ab ipſo ieſu xp̄o poteſtatē hāc accepiſſet ſicut apl'i de q̄bus d2 Matth. x. Cōuocatis ieſus duodecim diſcipulis ſuis dedit illis ptātē ſpirituū imūdoꝝ vt eijcerēt eos: ⁊ vt curarēt oēm languorē ⁊ oēm infirmitatē. Silr̄ nō liceret alicui reuelare ſecreta cordiū ⁊ futura cōtingentia q̄ neſciret: q2 etſi xp̄us id egit ſciebat illa. Nec recte faceret ſi q̄s cōficere vellet ſacrm̄: q2 ⁊ xp̄s id egit: niſi ad hoc ordinatus eſſet vel a xp̄o ſicut apl'i: vl' ab alijs quos xp̄s deſignauit ⁊ deputauit. Vn̄ vt breuit̄ dicā. xp̄s nō eſt ſequēdus in opibus excellētie ⁊ dignitatis niſi put eſt tactū. Secūdi actus i xp̄o reſpiciūt cōdeſcenſionem miſericordie. vt nuptijs intereſſe: inter hoīes familiariter cōuerſari. in domo phariſei. Magdalene ⁊ Marthe. Matthei publicani: ⁊ zachei publicanoꝝ principis: comedere ⁊ bibere cibaria ⁊ pocula cōia q̄ ſibi dabanf. tunicā incōſutilē nō hiſpidā rudēq3 deferre: ⁊ hmōi. q̄ oīa facere voluit nō vt ſenſualitati pareret. cuius in eo nulla ↄdictio inueniebaf: nō vt voluptati deſeruiret: corpuſq3 ſuū nutriret in delitijs q̄ p nobis oībus pati venerat: ſ3 vt in talibus exēplis cōdeſcēderet impfectis. Qn̄ ſi oēs actus eius q̄tū ad apparētiā extitiſſent pfecti facile potuiſſet heretici aſſerere paſſim ⁊ indiſtincte ad pfectiōis opa oēs teneri, ſicq3 dānaſſent ↄiugiū: dānaſſent ciuilē vitā: dānaſſent tpales dignitates: dānaſſent artificū officia dānaſſent poſſidētes diuitias. dānaſſent deniq3 oēs q̄ pfectionis vitā nō obſeruarent. Veruntn̄ aduertēdū eſt q̄ l3 actus pfectiōis q̄ fuere i xp̄o viderenf impfecti q̄tū ad apparētiā: erāt tn̄ pfecti pfectionis actus q̄tū ad exiſtentiam: qm̄ ſicut bonū dicif tripliciter: ⁊ malū tripliciter: ⁊ pfectū tripliciter. ita ⁊ impfectū d2 tripliciter. Primo bonū d2 tripliciter: q2 eſt bonū ex gn̄e: ſicut actus trāſiēs ſup debitā materiā vt ire ad eccleſiā: ieiunare: orare: ⁊ ſil'ia. Et bonū ex circūſtātia: ſicut actus circūſtātijs debitis informatus. vt occidere hoīem: q2 lex ita iubet. Eſt ⁊ bonū ſm ſe. qō nullo mō pōt fieri male ſic diligere deū ex charitate. Scōo malū dicif tripliciter. Primo eſt aliq̄d malū ex gn̄e

vt act⁹ tranſiēs ſup materiā indebitā: vt occidere hoiem. Eſt ⁊ malū ex circūſtātia: ſicut dare elemoſynā diuiti: ⁊ paupib⁹ fame perire pmiſſis: ⁊ ieiunare ppter inanē gl'iā. Eſt ēt malū ſm ſe: qō nullo modo pōt fieri bn̄. ſicut odire deū ⁊ de facto mortalr̄ peccare. Tertio pfectū d2 tripl'r. Eſt eñ quoddā pfectum ex genere: vt act⁹ difficilis ⁊ excellēs: ſic oia relinq̄re ⁊ religionē intrare. Eſt quoddā pfectum ex circūſtātia ſicut eſt act⁹ debitis circūſtātijs pfectōis informat⁹. ſicut fugere mortem non ex infirmitate ⁊ timore: ſ3 p meliori bono ſiue q̄tū ad deū ſiue q̄tum ad proximū. Eſt quoddā pfectū ſm ſe: ſicut int̄ blāditias ⁊ vana pmiſſa acerbitatēq3 penarū forti ⁊ leto animo mortē ſubire p xp̄o. Quarto impfectū d2 tripl'r Eſt quoddā impfectū ex genere: vt eſt act⁹ facilis ad quē humana infirmitas cōiter inclinaf: vt poſſidere pecuniā: hr̄e vxorē ſm ſuū ſtatū: vti veſtib⁹ delicat̄ ⁊ ſil'ia Eſt quoddā impfectū ex circūſtātia: ſicut dimittere veſtē illā violēter accipiēti ppt̄ fugā maioris iniurie. Eſt ⁊ quoddā impfectū ſm ſe: qō nullo modo pōt ſtare cū euāgelica pfectione: ſicut fugere pauptatē. Bonū g̃ ſm ſe nullo modo pōt eſſe malū ⁊ ecōuerſo: neq3 pfectū ſm ſe pōt eſſe imfectū ⁊ ecōuerſo. Sz bene bonū ex genere pōt eſſe malū ex circunſtantia: ſicut ſi aliq̄s iret ad eccl'iam vel faceret elemoſynā vt placeret hoībus ⁊ non deo Et malū ex genere pōt eſſe bonū ex circūſtātia: ſicut ſi iudex maleficos iuxta legum ſanctiones occideret. Ita etiā pfectū ex genere poteſt eē impfectū ex circūſtātia. ſicut intrare religionē cauſa alicui⁹ cōmodi tpalis cōſequēdi. Impfectū adhuc ex genere pōt perfectū fieri ex circūſtantia. ſicut facere aliquod opus ad debitū finē charitatis ordinatū: ex radice intime charitat̄ pcedēs: ſic declinare mortē nō ppter timorē: ſ3 ppter mai⁹ bonū ⁊ magis neceſſariū: quēadmodū Paul⁹ fecit qn̄ euita it etiā fugiēs furorē iudeoꝝ. ⁊ a fratribus p murū ſubmiſſus fuit in ſporta. Hoc modo xp̄s bn̄dict⁹ oia pfectiſſime fecit. ⁊ oēs actus illi⁹ in q̄bus apparet aliq̄ impfectio pfectiſſimi erāt ex circūſtantia charitatis ſue. Quo fit vt maioris pfectōis fuerit in ip̄o cibus ⁊ potus q̄ in iohe baptiſta illoꝝ abſtinētia. maioris pfectiōis in eo ↄuerſatio cū hoībus q̄ ſolitudo iohānis in heremo: qm̄ hec ⁊ ſimilia pueniebāt ex fōte ſue ardētiſſime charitatis. Nā ſicut humanā aſſumēdo naturā in nr̄is quidē factus eſt [illegible] in pprijs remanſit excelſus: ſic ex ſumme charitat̄ dignatione ad actus quoſdā nr̄e imbecilitati ⁊ impfectioni cōformes depmif ⁊ a ſumme pfectionis rectitudine nō curuaf. ⁊ iō talia opa in ip̄o pfecta fuerūt, neq3 acceptāda eſt ſn̄ia falſa illorum qui dicūt q̄ pfectio ⁊ impfectio differt ſicut duo ↄria: vt rectitudo ⁊ diſtortio iuſticia ⁊ petm̄: gl'ia ⁊ ignominia: vita ⁊ mors Sed bene verū eſt q̄ magis differūt ſic magis bonū ⁊ min⁹ bonū magis meritorium et min⁹ meritoriū. ideo nullo modo valet conſequētia. Ꝟginitas eſt commēdabilis. ergo matrimoniū eſt vitupabile. Ꝟginitas eſt bona. ergo matrimoniū eſt malū. q2 hec duo nō differunt ſicut bonū ⁊ malū: ſed ſicut bonū ⁊ melius. Ideo Augu. in lib. de bono cōiugali ait. Bonū erat quod martha faciebat occupata circa miniſteriū ſanctoꝝ. ſed meli⁹ qō maria eius ſoror. Bonū Suſanne in cōiugali caſtitate laudamus: ſed tn̄ ei bonū vidue anne ac multo magis Marie Ꝟginis ante ponimus Bonū erat quod faciebāt qui d̄ ſubſtātia ſua xp̄o ⁊ eius diſcipulis miniſtrabāt: ſed meli⁹ qō faciebāt qui oēm ſubſtantiā dimiſerūt vt xp̄m expeditius ſequerenf. hec ille. Tertij actus in xp̄o reſpiciunt informationē vite pfecte: ſicut Ꝟginitatē ⁊ pauptatem extremā ſuare ⁊ ſimilia. In his opibus non tenemur xp̄m ſequi: niſi vel inquātū volumus: ſicut ſi voto nos aſtringerem⁹ ad obſuantiā dn̄oꝝ conſilioꝝ: vel in caſu quo extrema neceſſitas expoſtularet: velut ſi aliquis mortē pateref vt nō negaret xp̄m: idcirco mali iudices ſunt qui ex opibus pfectionis in xp̄o aut ſanctis eius ↄſideratis: eos lacerāt in q̄buſ talia opa nō relucēt. Si eñ vident ſacerdotē aut clericum veſtes ſibi ↄueniētes ferentem: ptinus ſuſurrātes illū redarguūt ⁊ dicūt. nō ſic fecit xp̄s. Si vident p̄latū ſm ſui grad⁹ dignitatē honorata familia aſſociatū: ptinus aſſerunt nō fecit ſic xp̄us nec petrus. Si vidēt religioſum appoſita ſibi cibaria l3 q̄nq3 delicata: nec ↄ ſue regule aut ſtatutoꝝ ſuoꝝ phibitionem comedētē ſeu veſtimēta ſibi ↄceſſa habentes aut eq̄tantē int̄ueniēte legitima cā: ſtati clamant. Nō ſic fecit Dn̄icus. nō bn̄dictus. non deniq3 ip̄e Franciſcus. Reputāt ex his malos ⁊ dānādos p̄latos clericos religioſos tēporales dn̄os ciues nobiles ⁊ artifices oēs q̄ non faciūt q̄ xp̄us fecit ⁊ ſancti. O rudes intellect⁹. o arida ingenia. o temerariū dānabileq3 iudiciū qō diui Hieronymi Ꝟbis cōfundif. Inquit eñ ip̄e ad demet. ſcribens. Pro⸗

hẽbenꝫ mala:ꝑcipiunꝫ bona:ꝯcedunꝫ media
ſuadenꝫ ꝑfecta.Jn duobꝰ primis oẽ pctm̃ cõ⸗
cludiꝫ.reliqua ꝟo in nr̃a poſita ſunt ptãte.vt
aut vtamur ꝯceſſis ac licitis, aut ob maius p̄
miũ ea q̃ nobis permiſſa ſũt reſpuamꝰ. h̃ ille.
Dicendũ igiꝫ ꝙ tenemur ſequi xp̃m in gñali
nõ in pticulari.i.vt bñ faciamꝰ ſeruãtes man
data dei q̃ ip̃e docuit qñ adoleſcẽtulo eũ int̃⸗
roganti ⁊ dicẽti. magr̃ bone q̃d boni faciã vt
habeã vitã eternã: R̃ndit. Si vis ad vitã in
gredi ſerua mãdata.Jdõ in quolibet ſtatu vo⸗
lentes ſeruare dei mãdata poterũt obtinere vi
tã eternã. Hoc dico de regibꝰ.hoc de p̄ncipibꝰ
hoc de militibꝰ:hoc de mercatoribꝰ: hoc de reli
gioſis:hoc de ſecularibꝰ:hoc de virginibꝰ: hoc
de ꝯiugatis:hoc de oĩbus deniqꝫ mũdi hoĩbꝰ.

Qđ ſemper homo debet benefacere etiaꝫ ſi
ſit extra charitatem,⁊ de vtilitatibus bonorũ
que fiunt in peccato mortali. Caplm̃. III.

Ertiũ ꝯſiderãdũ circa regulã neceſ
ſariũ ⁊ q̃litatẽ bonoꝝ operũ dꝫ cha
ritatiua informatio. Solẽt eñi qui
dã trepidare ⁊ in ſeipſis nõ ꝯfidentes:q2 faci
les ſe cognoſcũt ad ruendũ in pctã ne bñfaci
endo laborẽ ⁊ tp̃s amittãt. Pro q̃bꝰ in hac vl
tima pte diſputandũ eſt. Utrũ bona facta in
mortali pctõ ſint alicuiꝰ valoris. Et arguit poſ
ſet ꝙ nõ. Pĩo ex ꝟbo Greg. in omel. Nec hꝫ
aliq̃d viriditatꝭ ramꝰ boni opis ſi nõ mãſerit
in radice charitatꝭ. Scd̃o q2 aplu̾s ait.i.Coꝝ
xiij. Si linguis hoĩm loquar ⁊ angeloꝝ:cha⸗
ritatẽ aũt nõ habeã factꝰ ſum velut es ſonãs
aut cymbalũ tinniẽs. Et ſi habuero ꝓphiam
⁊ nouerim myſteria oĩa ⁊ oẽm ſciam:⁊ ſi ha⸗
buero oẽm fidẽ ita vt montes trãfferãt chari
tatẽ aũt nõ habuero nihil ſum. Et ſi diſtribue
ro in cibos pauperũ oẽs facultates meas:⁊ ſi
tradidero corpꝰ meũ ita vt ardeã:charitatem
aũt nõ habuero nihil mihi ꝓdeſt. Et ad idem
eſt tex.i.q.i.c.vide.⁊ in.c.teneamꝰ. ⁊ eſt tritũ
vſitatũqꝫ dictũ. Opa in pctõ mortali facta ad
nihilũ eſſe ꝓficua. Sꝫ in oppoſitũ ẽ auctas
Aug. in lib. de li. arbi. di. Nullũ malũ impuni⸗
tũ:nullũ bonũ irremuneratũ. Pro huiꝰ dubij
declaratiõe tria ſunt videñda. Primũ q̃ñdiu dꝫ
q̃s extra charitatẽ eſſe ⁊ ĩ ſtatu pcti. Secũdũ
q̃d eſt bonũ in charitate factũ eſſe meritoriũ
vite eterne. Tertiuꝫ an illi q̃ ſunt in ſtatu pcti
adhortandi ſint vt bñ faciãt. Primũ viden⸗
dũ q̃ñdiu dicaꝫ q̃s eẽ in ſtatu pcti ⁊ extra cha
ritatẽ. Et in hoc nõ pauci ſolent grauiꝫ erra⸗
re tenẽtes ꝙ poſt pctm̃ mortale cõmiſſum vſ⸗
qꝫ ad cõfeſſionẽ ſequentẽ ſemper hõ pctõr ſit
extra charitatẽ. Sed ego dico q̃ poſt peccatũ
mortale vſqꝫ ad ꝯtritionẽ ſequentẽ hõ eſt in
ſtatu pcti, ita ꝙ ſi vnꝰ nũc peccet:⁊ hic ad vnã
horã:vel ad vnã diẽ:vel ad vnũ annũ:vel ad
plures nõ ꝯteraꝫ:q̃ñdiu nõ ꝯteriꝫ ſemp eſt ex̃
grãm ⁊ charitatẽ:⁊ bona per eũ facta in pctõ
fieri dicunꝫ. Si q̃s vero poſt mortale cõmiſ⸗
ſum ſtatim aut paululũ poſt eſſet ꝯtritꝰ ⁊ a cõ
tritione vſqꝫ ad cõfeſſionẽ ſequentẽ vel vſqꝫ
ad aliquod aliud pctm̃ mortale p eũ nouiꝫ per
petratũ bona aliqua faceret: illa eſſent facta ĩ
charitate. Qualiꝫ aũt p ꝯtritionẽ aĩa iuſtifice
tur ⁊ quare ꝯfeſſio vltra illã ſit neceſſaria ple
nius dicẽꝫ in ſequentibꝰ. Secũdũ videnduꝫ
eſt q̃d eſt bonũ in charitate factũ eſſe merito
riũ eterne vite. Et dico ꝙ cuꝫ in beatitudine
ſctõꝝ detur gradꝰ: q2 nõ oẽs equalr̃ illã pcipi
unt. q̃ñto plura q̃s in charitate opaꝫ bona: tã
to plures illiꝰ beatitudinis gradus mereꝫ. vt
puta ſi aliq̃s opaꝫ decẽ in bona charitate:poſ
ſibile eſt ip̃m in beatitudine ſublimari ad eq̃⸗
litatẽ angeloꝝ. Si idẽ ſupadderet alia decem
bona:poſſet equari gl̃ie archangelorũ. ⁊ q̃ñto
magis in bono ꝓficeret ⁊ bonis bona adde⸗
ret:tanto altiꝰ cõſcenderet ad altiorẽ beatitu⸗
dinis ſtatuꝫ. De illo ergo qui in pctõ mortali
opaꝫ bonũ:dico ꝙ nihil mereꝫ de cõdigno q̃ñ
tum ad meritũ vite eterne. Unde poſito ꝙ ali
quis in ſtatu peccati operatus eſſet tot bona
quot oẽs ſancti ſimul:ſi ad pniam rediens ꝓ
pter illa moriaꝫ in ſtatu ſalutꝭ: nihilominꝰ ex
opibꝰ illis nullũ gradũ beatitudĩs obtinebit.
⁊ lꝫ in ſtatu pcti fecerit illa bona que fecerunt
illi qui meruerũt eſſe cũ angelis:aut illi q̃ me⸗
ruerunt eſſe cũ archangelis:aut illi qui meru
erunt eſſe cũ virtutibꝰ:dñationibꝰ:principati
bus:poteſtatibus:thronis: cherubin: ⁊ ſera
phin:tamen propter illa talis non merebitur
eſſe etiam in infimo angelorum loco ⁊ ordi
ne. Et hoc modo bonũ in pctõ mortali factuꝫ
diciꝫ nihil eſſe nihilqꝫ ꝓdeſſe. ſ. quoad meritũ
eterne vite. Tertiũ videnduꝫ ẽ an illi q̃ ſunt
in ſtatu peccati mortalis monendi ſint ⁊ ad⸗
hortandi vt bñ opeñꝫ ⁊ bñ faciãt. Et dico ꝙ
ſic dũmõ opeñꝫ bona aĩo ⁊ intẽtiõe honoran
di deũ, eiqꝫ ac eiꝰ eccl̃e obediẽdi, q2 talia bona
ſemp vtilia ſunt ſemp̃qꝫ fructuoſa, nec patiꝫ
deꝰ liberaliſſimꝰ inanẽ eſſe laborẽ quorũcunqꝫ
opantiũ bñ. q̃nimo vt pꝫ in ſmone p̄cedenti
c.ij. ipſe eſt q̃ obſtinatos ⁊ duros ſua grã gra
tis data monet vt velint ⁊ opeñꝫ bonũ. A deo
eſt a deo o peccatores nequiſſimi. Si qñ volꝰ
firmãtibꝰ mentẽ in aliquo vr̃o delicto; de qui

emendari nõ vultis:veniat in corde vt facia⸗
tis aliq̃d bonũ. vt ieiunetis:vt oretis: vt viſi
tetis eccl̃ias:vel elemoſynas paupibꝰ erogetꝭ
⁊ ſil̃ia. Audite vocem dei ⁊ facite q̃d imittit in
aĩo vr̃o. nõ laborabitꝭ etiã in pctõ bñfaciendo
abſqꝫ mercede. Et vt id clariꝰ videaꝫ oĩbꝰ aſſi
gnabo nouẽ vtilitates q̃ ꝓueniũt ex bono fa⸗
cto in mortali pctõ q̃ ponunꝫ ab Alexã. de al.
in. iiij. volumĩe ſumme. q. lxxv. mẽ. iij. ar. i. ij.
⁊. iij. Pĩa dꝫ delectatiõis. ſcd̃a ſatiſfactionis.
tertia diminutiõis. q̃rta augmẽtatiõis. q̃nta
liberatiõis. ſexta diſpoſitiõis. ſeptima ꝯtinua
tiõis. octaua alleuiatiõis. nona gl̃ificatõnis.

Pĩa vtilitas q̃ ꝓuenit ex bono facto ĩ pctõ
mortali dꝫ delectatiõis. Ualet nãqꝫ tale bonũ
ad delectationẽ ⁊ iocũditatẽ mẽtis. Hinc phs
ait in. iij. eth. Nullus eſt q̃ nõ gaudeat bonis
opatiõibꝰ. Et in. ij. rheto. Bñfacere ⁊ bñ pati
delectabiliſſimũ eſt ſm naturã. Et. ix. ethico.
Boni opatio ſtudioſa delectabil̃ ẽ ſm ſeipam
Et Tulliꝰ in lib. de ſenectute. Conſcia bñ acte
vite multorũqꝫ bñfactoꝝ recordatio iocũdiſſi
ma ẽ. Scd̃a vtilitas ꝓueniẽs ex bono q̃d fit
in pctõ mortali dꝫ ſatiſfactio. Per illud quidẽ
ſatiſfit p̄ceptꝭ dei ⁊ eccl̃ie:⁊ inobediẽ pctm̃ vi⸗
taꝫ. nã ſi q̃s ĩ pctõ mortali exñs teneꝫ officiũ
diuinũ diceret ſi illud omittit mortalr̃ peccat.
ſi ꝟo illud pſoluit:ſatiſfacit p̄cepto. Sicut ẽt
ſi laicꝰ obligaꝫ diebꝰ feſtiuis audire miſſaꝫ:lꝫ
ĩ pctõ mortali ſit:ſi illã ex ꝯtẽptu omittat aliõ
pctm̃ mortale incurrit. ſi vero audiat:p̄ceptũ
iplenit. Tertia vtilitas dꝫ diminutio. Ualet
bonũ in pctõ mortali factũ ad diminutionem
tpalis pene. Mereñꝫ ſiquideꝫ pctõres q̃ñqꝫ
nõ ſolũ puniri eternalr̃:ſꝫ tpalr̃ flagellari. Sꝫ
ꝓpꝫ bona que faciũt: deꝰ tpalis pene mitigat
ſeueritatẽ. Quot putamꝰ eſſe ſodomitas:vſu
rarios:⁊ ſacrilegos:homicidas:piuros:blaſ⸗
phemos:⁊ ſceleratiſſimos homĩes quos niſi
ſeruarẽt bona que faciũt:exterminaret de terra
potẽtiſſimꝰ deꝰ. ſed eos ſuffert:eos tolerat:eiſ
qꝫ que mala in p̄ſenti vita mereñꝫ ſuſpendit.
ideo q̃ñto magis quis voluntatẽ ſuã ſentit ad
pniam minꝰ diſpoſitã:tanto magis conari dꝫ
facere aliq̃d bonũ. vt ſic ſaltẽ vitare poſſit ter
ribilia iudicia dei. Quarta vtilitas dꝫ augmẽ
tationis. Adauget ſiquidẽ deꝰ his q̃ in pecca⸗
to mortali aliqua ſua p̄cepta ſeruare cõtẽdũt
tpalia bona:quibus dat ſalubrẽ aerẽ:fertiles
agros:armẽta fecũda. vberes fructꝰ: letã fa⸗
miliã:amicoꝝ copiã:ſanitatꝭ leticiã:honoris
excellentiã. ⁊ alia ſimilia. Propterea dicit deꝰ
peccatoribus oĩbus illud Eſa. i. Si volueritꝭ
ſcꝫ adhuc in pctõ exiſtentes bñfacere ⁊ audie
ritis me:bona terre comedetis. Quinta vti
litas diciꝫ liberatiõis. Liberat ꝓfecto bonũ a
pctõribus operatũ a ptãte diabolica. q̃ñto eñi
quis magis abundat pctis: tanto maiorẽ au
ctoritatẽ ſumit diabolus ꝯtra eũ. ⁊ ſm multi⸗
tudinẽ pctõꝝ ita iuſto dei iudicio pmittiꝫ ve⸗
xare ⁊ moleſtare malos aĩam ⁊ corpus ſimul
q̃ñqꝫ ledendo:ſed cũ inter tot pctã interſeriꝫ
aliq̃d opus bonũ:piiſſimꝰ deꝰ reſtringit auda
ciã eiꝰ. Tãqꝫ magna eſt operis boni vis etiã
in pctõribꝰ vt nõ ſolũ diabolo reſiſtere. ſꝫ etiã
illũ vincere valeat ⁊ expugnare. Eſt de hoc exẽ
plũ. Greg. in dial̃. li. iij. c. vij. de iudeo illo nõ
baptizato q̃ nocturno tp̃e exiſtens ſub quodã
antiquo tecto: ⁊ in heremo ſito idolis ꝯſecra
to:ſigno crucis tm̃ cõmunitꝰ demones omẽs
q̃ ibidẽ ꝯuenerãt terruit atqꝫ fugauit. cui de⸗
mones ipſi ꝓpter ſignũ crucis tm̃ nullã mole
ſtiã inferre potuerũt. Sexta vtilitas dꝫ diſpo
ſitio. Ualet adhuc bonũ factuꝫ a pctõribꝰ vt
magis diſpoſiti ſint ad ſuſcipiendã grãm dei
vocantis ⁊ eos illuſtrantis ad pniam. vñ de
eo qui non eſt paratus pctã dimittere Greg.
ait de pe. di. v. in. c. falſas. Nec tñ deſperet ⁊ in⸗
terim quicq̃d poterit boni facere hortamur vt
faciat:vt omp̃s deꝰ cor illiꝰ illuſtret ad pniaꝫ.
Hic Alex. in. iiij. volumĩe ſumme. q. lxx. mẽ. i.
ar. iiij. ꝯſulit his q̃ nõ ſunt pati ſua pctã relin
quere vt ſemel in anno ſm eccl̃ie ſtatutum ſa
cerdoti ſe repreſentent:eiqꝫ dicãt. ora pro me
ad deũ pater:quia tale peccatum habeo quod
dimittere nõ propono. Ex hoc inquit ipſe poſ
ſibile eſſet vt qui credebat propoſitũ malum
mutare non poſſe:tantã a deo aſſequatur gra
tiã vt mutetur in alterũ virũ:⁊ de non contri⸗
to fiat contritus. Sic ⁊ Rich. in. iiij. diſt. xx.
ar. iiij. q. i. cuꝫ querit an valeant exiſtentibus
in mortali indulgẽtie ſacre ⁊ relaxationes q̃s
facit eccleſia. R̃ndit ꝙ q̃uis non poſſit fieri
remiſſio pene manente culpa: ⁊ ex conſequen
ti exiſtentes in mortali indulgentiã non con
ſequantur. tñ ſi faciunt illud quod continetur
in forma indulgentie prudenter faciunt. quia
bona facta in mortali pctõ pctõrẽ de congruo
diſponũt ad pniam:⁊ illa mediãte ad ſuſcepti
onẽ grẽ ⁊ remiſſiõis pctõꝝ p diuinaꝫ miam.
Hec Rich. Et q̃d ipſe doctiſſime loquiꝫ ma⸗
rie egyptiace peccatricis exemplũ roborat ⁊
confirmat:que ex alexandria vbi. xvij. annis
libidini publice deſeruierat diſceſſit vt iret hie
roſolymã cũ his qui ibant ad adorandũ cru⸗
cem xp̃i:non eo ꝓpoſito vt a turpitudine ſua

deſiſteret: ſʒ tm̄ vt modicū illud bonū ip̄a cū alijs operet̄. In itinere nauigādo namq̄ ſuū corpus pſtituit: cū tandē hieroſolymā aduenisſet terq̄ tētans ingredi templū ⁊ tāq̄ meretrix repulſam paſſa a dn̄o tacta ſe cōuertit ad lachrymas: pctā deflere cepit: que iam cognoſcebat illa abhorrebat: illa deteſtabat̄: illa amplius nō pſeq̄ ꝯfirmabat: clamabat ad dn̄m Miſerere mei: q2 peccaui nimis. Clamabat ad v̄ginē matrē. Succurre ⁊ tu mihi clemētiſſima genitrix dei. Ecce iam tertio ingredi volui eccl'iam vt adorarē crucē filij tui ī qua pepēdit p me peccatrice ⁊ vilit̄ vt mereor eiecta ſum. Succurre tu mihi o fons pietatis. o mie ſpeculū. Et audiuit vocē de celo dicentē ſibi. Si trāſieris iordanē ſalua eris. Qua voce cōfortata iterū ad eccl'iam acceſſit ac eam libere intrauit abſq3 ꝯdictōe: ⁊ cū lachrymis ⁊ compūctiōe cordis deoſculata cruce: foras ꝓdijt. affuitq3 illi pſona quedā venerabilis tot nūmos illi afferēs q̄t ad tres panes emēdos ſufficere potuere. Quib9 empt̄ trans iordanem petijt. ibi. xvij. ānos orōni ꝯtēplatiōi ⁊ deuotioni inſiſtēs. tres tm̄ illos panes conſampſit. Multiplicabant̄ ſiq̄dē ex miraculo dei: ita ꝙ toto illo tpe illā cibarunt. Ibi etiā xvij. alijs ānis ſupuixit ſine cibo ⁊ potu ſ3 gr̄a dei ⁊ cibo celeſti recreata. Ibi abbatē zoſimā deſerta pcurrentē ſpū pphetico nouit: noīe ꝓprio eū vocauit: bn̄dictionē ab eo petijt: ⁊ vitā ſuā illi reuelauit poſtulauitq3 vt ſancto dn̄ice reſurrectiōis die ad ripā iordanis ſctiſſimū ſacramētū dn̄i ferret ibiq3 illū expectaret. Diſtabat locus ille a iordanis flumine p dietas xxx. Receſſit zoſimas fecitq3 q̄ maria hūilit̄ petierat: ⁊ ip̄a die paſce ſtās in ripa iordāis vidit eam venientē ⁊ facto crucis ſigno ſup aquā ſiccis pedibus ambulantē. Et cum puenisſet ad eū reuerēdiſſime cōione ſuſcepta p eandē viā redijt ad locū vn̄ receſſerat. Eadē enī die p angelos deportata fuit p oē ſpaciū illud quo diſtabat locus ad quem redijt a iordane. Sequēti v̄o āno ad locū illū zozimas puenit viditq3 in terra mariā iacentē corpuſq3 eius examie ad caput v̄o ſcripturā quādā dicentē. Sepeli zoſima marie corpuſculum q̄ die paſce qua a te ſacrm̄ venerabile ſuſcepit migrauit ad dn̄m: intellexitq3 ꝙ nō niſi āgeli portauerāt eā q̄ſi per. xxx. dietas vna die iter pfecit. Et cum de ſepultura eius ſollicit9 zoſimas cogitaret: nec haberet modū effodiendi terrā vidit leonē ferociſſimū ad ſe gradientē qui fortiter cepit fodere ſepultureq3 locū conuenientiſſime p̄parauit in qua recōdito corpe ſancte leo viā ſuā tenuit ⁊ zoſimas ad ſuā cellā redijt in dn̄o ꝯſolatus. O admirabilis bonitas patris noſtri dei qui nō reſpicit peccata hoīm cum redeūt ad pniam: nō negligit ēt pctōres ad pniā illuſtrare ſi ⁊ ipſi bonis operibus ſe adiuuare voluerint. Septima vtilitas dr̄ ꝯtinuatō. Valet bonū in mortali pctō factū ad cōtinuandū ⁊ pſeuerādū in bona vita. facilius enī pōt pſeuerare in bono q̄ bn̄facere cōſueuit q̄ꝫ q̄ bn̄facere nūq̄ didicit ſic diffuſius dixi in tractatu de v̄tutib9 ſmone. i. c. ij. Hinc ſapiēs. Eccl'i. xij. ait. Non eſt ei bene q̄ aſſidu9 eſt in malis. Octaua vtilitas dicitur alleuiatio. Poſito enī ꝙ q̄s in pctō mortali faciens bonū ꝑpter ſuā ipniam eēt dānat9 v̄tute illius boni penā fortius ſuſtineret: leuiorq3 ei fieret. Unde Aug. in enc̄h. ait. Tale bonū facit vt tolerabilior fiat dānatio. Nona vtilitas dr̄ glorificatio. Nam ſi pctōr per pniam moriat̄ in ſtatu ſalutis ⁊ p illum obtineat vnū gradum beatitudinis: in eo gradu erit cū ampliori gaudio accidētali ꝑpt̄ bonū qđ in pctō mortali fecit q̄ꝫ ſi illud omiſiſſet. Animent̄ ergo oēs ⁊ iuſti ⁊ pctōres ad bona opera ꝑpter que pijſſim9 deus ꝓuocat̄ ⁊ ip̄e etiā pctōres eq̄nimiter ferre eiſq3 ſua beneficia innumera impꝑtiri largiēs h̄ gratiam ⁊ in futuro gloriam in qua viuit ⁊ regnat p infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Feria tertia poſt dn̄icā in. lxx. de his q̄ mouere habent penitentes ad obediendū deo: ⁊ qualiter oēs hoīes ſtudere debent ad ſuādū p̄cepta altiſſimi. Sermo III

m Ulti ſūt vocati pauci v̄o electi. Iterū vbi. ſ. Data eſt ab oīpotēti deo ſuo digito ꝯſcripta lex mādatoꝝ ad q̄ obſuāda oēs hoīes cōuocauit: ſʒ pauciſſimi repiūt̄ q̄ vt decet tā excelſo ⁊ glorioſiſſimo dn̄o obedire velint: nec recte excuſare ſe pn̄t diuinoꝝ p̄ceptoꝝ trāſgreſſores q̄ oēs voces ſcripturaꝝ excitāt ⁊ inuitāt ad obediētiā dei. Et q2 vt p̄miſſum ē i ſermone p̄cedēti: merces eterne vite nō dat̄ niſi ſuantibus dei mādata. idcirco in h̄ ſmone de his q̄ merito inducūt nos ad ferendū iugū obedientie diuine ero dictur9: vt ſic hi q̄ ad pniam redire ſe diſponūt magis animent̄ ad exequēda opa bona ⁊ eē valeāt de numero illorum paucoꝝ q̄ electi erūt. Notabim9 ergo tria eē illa que nos ad dei obedientiā p̄cipue ⁊ principaliter debent animare.

Primum eſt legis excellentia.
Secundum dei reuerentia.
Tertium obedientie efficacia.

De excellētia moſayce legis: ⁊ q̄re nō ſuat̄ a nob̄ niſi quoad p̄cepta moralia. Capl'm. I.

p Rimū qđ nos aīare ⁊ īducere debet ad obediam dei dr̄ legis excellentia. Mandat̄ quidē nobis ⁊ iniūgit̄ ſeruare legē excellentiſſimā ꝯtinentē p̄cepta virtutū: vt dic̄ Alex. de hal'. in. iij. volumie ſūme Sed pro clariori intelligentia huius partis tria erunt dubia declaranda.

Primum vtrum lex diuinorū preceptorum ſit a bono deo data.

Secundū vtrū lex moyſi ſit a nobis conuenienter obſeruata.

Tertiū vtrū in preceptis decalogi ſit regula ſalutis ſufficienter aſſignata.

Primū dubiū declarandū vtrū lex diuinoꝝ p̄ceptorū ſit a bono deo data. q2 lex illa eſt ea quā moyſes dux ppl'i hebreoꝝ tulit ⁊ ꝓmulgauit. Et ſtatim offerūt ſe heretici aſſerentes illā legē eſſe nō a deo: ſʒ a p̄ncipe tenebrarum. Et arguebāt ſm ꝙ Aug. dic̄ in li. ꝯ aduſariū legis ⁊ pphaꝝ dicētes. Dei pfecta ſunt opera. ſʒ lex moyſi erat ipfecta. Heb. vij. Nihil ad pfectū adducit lex. g̃ nō erat op9 dei. Sed ſctūs Tho. i. ij. q. xcviij. ar. ij. ad. i. ar. rn̄dit ꝙ lex illa p illo tpe bona erat ⁊ optima: ſʒ ipfecta ſit reſpectu tpis euangelij ⁊ leg̃ gr̄e. Qđ aūt fuerit a bono deo: pbat̄ tripl'r. Primo ex moyſi ſctitate. Scđo ex xp̄i aucte. Tertio ex leg̃ bonitate. Prio pbat̄ ex moyſi ſctitate. Ip̄e eq̄dē legiſlator ſctiſſim9 ⁊ amic9 dei fuit amator v̄itatis ⁊ iuſticie: ſanctior numa pōpilio: q̄ ſm Iſido. vi. etymol'. leges dedit romanis. ⁊ phoroneo q̄ grecis: ⁊ mercurio thrymegiſto q̄ egyptijs: ⁊ ipſo lycurgo q̄ leges tulit Lacedemonijs. de q̄b9 oib9 eſt. c. moyſes. di. vij. decretoꝝ. De ſctitate vero moyſi loquit̄ ſapiens Eccl'i. xlv. cū de eo dicit. Dilect9 deo ⁊ hoīb9 moyſes cui9 memoria in benedictiōe eſt. Silem illū fecit in gl'ia ſctōꝝ: ⁊ magnificauit eū in timore inimicoꝝ: ⁊ in verbis ſuis monſtra placauit. Gl'ificauit illū i cōſpectu regū: ⁊ vnxit illū corā ppl'o ſuo ⁊ oſ̄dit illi gl'iam ſuā. In fide ⁊ lenitate ip̄ius ſctū fecit illū: ⁊ elegit eū ex oī carne. Audiuit enī eū ⁊ vocē ip̄ius: ⁊ induxit illū in nubē: ⁊ dedit illi cor ad precepta ⁊ legē vite ⁊ diſciplinę. Et nūeri. xij. de eo dr̄. Erat moyſes vir mitiſſimus ſuper oīs hoīes qui morabant̄ in terra. Et Exodi. xxxiiij. recitat̄ hiſtoria qualit̄ moyſes ieiunādo quadraginta dies ⁊ quadraginta noctes legē accepit a dn̄o. Et Act. vij. Stephanus leuita accuſantibus eū quaſi male ſenſiſſet de lege ⁊ de moyſe rn̄debat di. Moyſes fuit grat9 deo: ⁊ erudit9 oī ſapiētia egyptioꝝ: ⁊ erat potēs in verbo ⁊ in opib9 ſuis. ⁊ infra. Hic eſt moyſes de quo dixit de9 filijs iſrl'. Prophām vobis ſuſcitabit de9 de fratrib9 v̄ris tanq̄ me ip̄m audietis. Et infra. Accepiſtis legē in diſpoſitiōe angeloꝝ Et Gal'. iij. apl's inquit. Lex data eſt p angelos in manu mediatoris. Scđo pbat̄ ꝙ lex moyſi a bono deo fuerit data ex xp̄i aucte. nā Matth. v. dixit. Nō veni ſoluere legē ſʒ adimplere. Si igit̄ fuiſſet lex a p̄ncipe tenebrarum non impleuiſſet eā. Et Luc. ij. dr̄. Poſtq̄ impleti ſunt dies purgationis marie ſm legem moyſi: tulerūt illū in hierl'm vt ſiſterēt eū dn̄o ſicut ſcriptū eſt in lege dn̄i. Et Luce. xvi. Habent moyſen ⁊ pphas: audiant illos. Et Lu. vltimo. Neceſſe eſt impleri omia que ſcripta ſunt in lege moyſi ⁊ pphetis ⁊ pſalmis de me. Et apl'i ſcientes volūtatem xp̄i de lege moyſi eis predicata illā cōmendarunt. Unde Paulus ad Rom̄. vij. ait. Lex quidē ſancta ⁊ mandatū ſanctū eſt. Et. i. Tim̄. i. Scimus autē q2 bona eſt lex ſi quis ea legitime vtat̄. Tertio probatur ꝙ lex fuerit bona ex legis bonitate quia lex illa homines ordinabat ad bonum illud precipiendo ⁊ malum prohibendo. non enim diabolus legem tuliſſet per quam homines fierent boni ⁊ diabolus ipſe eſſet confundendus. Secundum dubium declarandum erat vtrū lex moyſi ſit a nobis conuenienter obſeruata. Et videtur ꝙ non. quia nos illius legis ſumus manifeſtiſſimi violatores. nam in lege illa multa dantur precepta que nō obſeruantur a nobis. vtputa preceptum de ſanctificatione ſabbati. Exodi. xx. de celebratiōe ſcenophegie paſce: pēthecoſtes: ⁊ de eſu agni paſcalis. de lapidatione filij inobedientis: mulieris adultere: ⁊ violantis ſabbatum: ac de alijs omnibus, de quibus habetur in libro Leuitici: Numerorum: ⁊ Exodi in pluribus capitulis. Si lex illa bona erat: ⁊ chriſtus illam impleuit ea faciens que ⁊ iudei faciunt perſeueranter: quomodo poſſunt ea chriſtiani dimittere abſq3 peccato? Ad hanc difficultatem ego reſpondeo ſm Alexandrum de halis in tertio volumine ſumme. queſtione. xxviij. mēbro ſecūdo. articulo primo. §. primo. Et Thomam in ſecunda ſecunde. queſtione. xcix. articulo quarto. ꝙ in lege moyſi tria erāt genera p̄ceptorū. Iudicialiū. cerimonialiū. moraliū.

Primo in lege illa erant p̄cepta iudicialia q̄bus plectebanť delinq̄ntes ⁊ puniebanť rei. Sed ſeueritas taliū p̄ceptoꝝ finē habuit i aduentu ieſu xp̄i redēptoris ꝑ quē facta eſt pax inter deū ⁊ hoīes pctōres. Ex hoc inq̄t Hiero. Ad Damaſum papā de filio ꝓdigo. Lex q̄ppe iuſticie tenax clementiā nō habebat: ſꝫ quicūq̄ adulter: fraudator: homicida: ⁊ vt breuiter dicā mortali crimine detinebať nulla venia penitētie laxabať a crimine. oculū ꝓ oculo, dentē ꝓ dente ⁊ aīam ꝓ aīa iubebať exoluere. Sꝫ miſit deus filiū ſuū natū ex muliere factū ſub lege qui auſteritatē legis euangelij gratia tēperauit. Vn̄ apl's eccleſijs ſcribēs. Gratia inq̄t vobis ⁊ pax a deo p̄re ⁊ dn̄o ieſu xp̄o. Gr̄a que nō ex merito retributa eſt: ſꝫ ex donāte cōceſſa. Pax vero qua deo recōciliati ſumus habentes ꝓpiciatorē dn̄m noſtrū ieſum xp̄m: et ipſe eſt ꝓpiciatio ꝓ peccatis noſtris. hec ille. Ideo dicendū ꝙ ꝑ xp̄m dn̄m liberati ſumus ab onere iudicialiū p̄ceptoꝝ ⁊ a timore penarū legis q̄ nō obligabāt q̄ntū ad hoc niſi vſq̄ quo xp̄s veniſſet q̄ adultere dixit. Ioh. viij. c. Nec ego te cōdēnabo. vade ⁊ iā amplius noli peccare. Scd̄o in lege erant p̄cepta cerimonialia de q̄bus ſcribiť Exo. xviij. c. Eſto tu pp'lo in his que ad deū ſunt: oſtendaſq̄ ei cerimonias ⁊ ritū colendi deū. Hec p̄cepta cōtinebant oīa ad dei cultū pertinētia: de quibus in tractatu de legibus deo dante tractabo diſtincte. Ideo nūc ſufficit declarare quare illa obſeruare p̄termittimus. Et dico q: id facimus rōnabiliter ⁊ abſq̄ pctō. qm̄ oēs cerimonie veteris legis vmbra erāt ⁊ figura eoꝝ q̄ ꝑ xp̄m erant gerēda: Ideo adueniēte veritate ceſſat figura. vnde apl's ad Heb. x. dicebat. Vmbrā habēs lex futuroꝝ bonoꝝ nō ipſam imaginē rerū. Vmbra ſiquidē minus eſt q̄ imago. tā q̄ imago pertineat ad nouā legeꝫ. vmbra ad veterē. Et iterū Col. ij. Nemo vos iudicet in cibo nec in potu: aut in parte diei feſti. aut neomenie aut ſabbatoꝝ que ſunt vmbra futuroꝝ. Et Aug' in. vij. lib. de ciui. dei. c. xxxij. de hac re ſic pulchre loquiť. Oēs em̄ nō ſolū ꝓphetie q̄ in verbis ſunt: nec tm̄ p̄cepta vite que mores hominū pietatē q̄ cōformant: atq̄ illis lr̄is cōtinenť: verū etiam ſacra ſacerdotia tabernaculū ſiue tēplū cerimonie ⁊ dies feſti: ⁊ q̄cq̄ quid aliud ad eā ſeruitutē pertinet que deo debeť: ⁊ grece ꝓprie latria diciť: ea ſignificarūt et ꝓnunciarūt que ꝓpter eternā vitā fideliū impleta in xp̄o credimus: impleri cernimus: et implenda cōfidimus. h̄ ille. Sed ꝯ arguere poſſumus: q: cerimonie veteris legis nō ceſſauerūt in xp̄i aduētu. Primo q: Baruch iiij. d̄r. Hic eſt liber mandatoꝝ dei: ⁊ lex q̄ eſt in eternū: ſꝫ ad legē pertinebant cerimonie. ergo durature erāt in eternū. Scd̄o obijciť: q: oblatio leproſi mūdati ad legis cerimonia ꝑtinet. ſed etiā in euangelio p̄cipiť leproſo mūdato: vt hmōi oblatiōes offerat. ergo cerimonie legis veteris nō ceſſauerūt xp̄o veniente. Tertio obijciť ex eo ꝙ circūciſio erat inſtituta in ſignū fidei Abrae. obſeruatio aūt ſabbati ad recolendū beneficiū creationis. ⁊ alie ſolennitates legis ad recolendū alia dei bn̄ficia: ſed fides Abrae eſt ſemꝑ imitanda etiā a nobis: ⁊ beneficiū creationis ⁊ alia dei beneficia ſemꝑ ſunt recolēda. ergo ad minus circūciſio et ſolēnitates legis ceſſare nō debuerūt. Reſpōſio ad hec oīa ſm̄ Tho. i. ij. q. ciij. ar. iij. ad ar. Ad p̄mū ꝙ lex vetus d̄r eſſe in eternū ſm̄ moralia quidē ſimpliciter ⁊ abſolute: ſm̄ cerimonialia vero q̄ntū ad veritatē ꝑ ea figuratā. Ad ſcd̄m dicendū ꝙ myſteriū redēptiōis humani generis cōpletū fuit in paſſione xp̄i. vn̄ tunc dn̄s dixit. Cōſummatū eſt. Ioh. xix. ideo tūc totaliter debuere ceſſare legalia iam ꝟitate eoꝝ cōſummata. In cuius ſignū in paſſiōe xp̄i velū templi ſciſſum eſt. Matth. xxvij. et ideo ante paſſionē xp̄o p̄dicante ⁊ miracula faciente currebat lex ⁊ euangeliū. q: iam myſteriū xp̄i erat inchoatū: ſed nōdū ꝯſummatū et ꝓpter hoc mandauit dn̄s ante paſſionē ſuam leproſo vt legales cerimonias obſuaret. Poſt paſſionē vero xp̄i vſq̄ ad tēpus euāgelij diuulgati legalia cū euangelio currebāt nō de neceſſitate: ſꝫ ex quadā cōgruitate ne ſcandaliſarenť iudei. Ideo Paul' circūcidit Timotheū: q̄ ex matre iudea erat. Titū vero q: ſimpliciter erat gētilis circūcidere noluit: vt in circūciſione Timothei oſtēderet ſacramēta legalia nō debere dānari. ⁊ in h̄ ꝙ titū circūcidere noluit: oſtēderet ea nō eſſe neceſſaria. poſt diuulgatū aūt euāgeliū ſunt oīa ꝓhibita ⁊ mortifera. Cōcordat his Alexā. in. iij. volumine ſumme. q. vi. mē. v. ar. iij. ⁊. iiij. ⁊ Ric. in. iiij. diſ. i. ar. vi. q. iiij. ad. ij. ar. Ad tertiū obiectū ſic rn̄dit Tho. vbi. ſ. ꝙ fides Abrae fuit cōmendata in hoc ꝙ credidit diuine ꝓmiſſiōi de futuro ſemie in q̄ bn̄dicerenť oēs gētes. ⁊ ideo q̄diu hoc erat futurū oportebat ꝓteſtari fidē Abrae in circūciſione. ſꝫ poſtq̄ iam h̄ eſt perfectū oportet alio ſigno declarari. ſ. baptiſmo q̄ in hoc circūciſiōi ſuccedit. ſm̄ illud apl'i Col. c. ij. Circūciſi eſtis circūciſiōe nō manufacta: ſꝫ

in circūciſione xp̄i cōſepulti ei in baptiſmo in quo ⁊ reſurrexiſtis per fidē opationis dei. hec ille. De ſabbato aūt qd̄ ſignificabat primā creationē dicim': q: mutatū eſt in diē dn̄icaꝫ in quo cōmemorať noua creatura inchoata in reſurrectione xp̄i. Simil'r alijs ſolētatib' veteris legis noue ſolēnitates ſuccedūt. q: beneficia illi pp'lo exhibita ſignificāt bn̄ficia nob̄ per xp̄m conceſſa. Unde feſto paſce ſuccedit feſtū paſſionis xp̄i ⁊ reſurrectiōis. Feſto penthecoſtes in quo data fuit vet' lex ſucceſſit feſtū pēthecoſtes in quo data fuit lex ſp̄ūs vite. Feſto neomenie ſuccedit feſtū beate virginis in qua p̄mo appuit illumiatio ſolis. i. xp̄i per copiā gr̄e. Feſto tubarū ſuccedūt feſta apl'oꝝ. Feſto expiatiōis ſuccedūt feſta martyꝝ ⁊ cōfeſſoꝝ. Feſto tabernaculoꝝ ſuccedit feſtū conſecratiōis eccl'ie. Tertio in lege moyſi erant p̄cepta moralia: de quib' dť Eccl'i. xvij. Addidit illis diſciplinā: ⁊ legē vite hereditauit illis Ubi glo. ait. Diſciplina eſt eruditio moꝝ. Talia ergo precepta moralia a nobis obſeruari debent. que Exo. xx. cōmemoranť. Et hec duratura erūt vſq̄ ad cōpletū numerū electorū.

Tertiū dubiū declarādū erat vtrū in p̄ceptis decalogi ſit regula ſalutis ſufficienter aſſignata. Nā ex. xx. c. Exo. colligunť tm̄ decē mandata: videlꝫ Primū. Non habebis deos alienos Secundū. Non aſſumes nomē dei tui in vanū. Tertiū. Memento vt diē ſabbati ſanctifices. Quartū honora patrē tuū ⁊ mr̄em tuam vt ſis longeuus ſuper terrā. Quintū. Non occides. Sextū. Non mechaberis. Septimum. Non furtū facies. Octauū. Non loqueris cōtra ꝓximū tuū falſum teſtimoniū. Nonū. Nō cōcupiſces domū ꝓximi tui. Decimū. Non deſiderabis vxorē eius. In quib' preceptis plene ꝯtinenť oīa per que poſſit hō eternā ſalutē accipe. Qm̄ vt inquit Bon. in. iij. diſt. xxxvij. Oīs lex mandat iuſticiaꝫ: que cōlter dicta nil aliud eſt niſi vt hō ſit ad deū ⁊ ad ꝓximū ordinatus. Vn̄ Luc. x. ⁊ Matth. xxij. xp̄us dixit. Diliges dn̄m deū tuū ⁊ ꝓximū tuū ſicut teipm̄. In his duob' preceptis tota lex pendet ⁊ ꝓphe. Ex hoc moyſi date fuerūt due tabule lapidee in quarū p̄ma ꝯtinenť mandata ad deū nos ordinantia. in ſcd̄a mandata nos ad ꝓximū ordinantia. Sufficientia vero mādatorum prime tabule ſumi pōt tripl'r. ex parte obiecti ex parte ſubiecti. ⁊ ex parte actus medij. Primo ſumiť ex parte obiecti ſic. Nam cū in deo ſint tres perſone: ⁊ tria appropriata: ⁊ triplex genus cauſe ſm̄ ꝙ cōparať ad creaturā: triplex eſt preceptū ſm̄ ꝙ creatura rōnalis ordinari hꝫ ad deū. Nā ſm̄ rōnem maieſtatis que appropriatur patri: ⁊ cōuenit deo ſm̄ ꝙ eſt cā efficiens creature ordinať per illud preceptū Non habebis deos alienos. Scd̄m rōnem veritatis que appropriať filio ⁊ ꝯuenit deo ſm̄ ꝙ eſt cā formalis ⁊ exēplaris creature ordiātur per illud. Non aſſumes nomē dei tui in vanū. Scd̄m rōnem bonitatis que appropriať ſp̄ūiſctō: ⁊ cōuenit deo ſm̄ ꝙ eſt cā finalis: ordinatur hō per illud preceptuꝫ. Memento vt diē ſabbati ſanctifices. Ita vt per hec tria ſubiaceat ſumme maieſtati: credat ſumme veritati: ⁊ adhereat ſumme bonitati. Scd̄o ſumitur ſufficientia ex parte ſubiecti ordinabilis: qd̄ eſt aīa rōnalis i qua eſt triplex vis motiua ſm̄ quā hꝫ in deū ordinari: videlꝫ rōnal'r ꝯcupiſcibilis: ⁊ iraſcibilis. Mandatū de adoratione reſpicit ip̄am iraſcibilē. mandatū vero ſecundū ip̄am rōnalē. ⁊ mandatū tertium de ſanctificatiōe ſabbati reſpicit ip̄am cōcupiſcibilē. Tertio ſumiť ſufficientia ex p̄te act' medij. Triplex em̄ eſt act' ſm̄ quē hꝫ hō i deū ordinari. videlꝫ cordis: oris: ⁊ operis. Penes actū operis attendiť primū mandatū de adoratione. Penes actū oris attendiť ſecundum mandatū quo ꝓhibeť falſa inuocatio nois diuini. Scd̄m actū cordis attendiť tertiū mandatū in quo precipiť ſc̄tificatio mentis. ⁊ ſic mādata ad deū nos dirigētia ſufficiētiſſime tradita eſſe ꝯſtat. Sufficiētia aūt mādatorū ſcd̄e tabule h̄ri pōt ex p̄te act' medij. Nam ad ꝓximū ordiari habem' ſm̄ bn̄ficētiā ⁊ ſm̄ inocētiā. i. vt ei bn̄faciam' ⁊ illi nō noceam'. q̄ ſunt duo p̄cepta iuris nature. de q̄b' dť di. i. decretoꝝ. c. i. Ius naturale eſt qd̄ in lege ⁊ in euāgelio ꝯtineť: quo q̄ſq̄ iubeť alij facere qd̄ ſibi vult fieri: ⁊ ꝓhibeť alij inferre qd̄ ſibi nō vult fieri. Vn̄ xp̄s in euāgelio. Oīa q̄cūq̄ vultis vt faciant vob̄ hoīes: ⁊ vos facite illis. h̄ eſt em̄ lex ⁊ ꝓphe. Scd̄m bn̄ficentiā igiť ordinatur hō ad ꝓximū per illud p̄ceptū. Honora p̄rem tuū ⁊ mr̄em tuā. Scd̄m innocentiā ꝟo neceſſe eſt triplicē ordinē obſeruare. ſ. operis: oris: ⁊ cordis. i. vt ꝓximo nō noceam' nō ope nō ore: non corde. Nocere aūt q̄s pōt ꝓximo ſuo tripl'r ope. Aut in ꝑſona ꝓpria. ⁊ hoc ꝓhibetur per illud preceptū. Non occides. Aut in perſona cōiuncta. ⁊ ꝓ hoc eſt illud preceptum Non mechaberis. Aut in poſſeſſione terrena: ⁊ ꝓ hoc eſt aliud preceptū. Non furtū facies. Scd̄o pōt ꝓximo nocumētū inferri ore. ⁊ ad id reprimēdū dať illud p̄ceptū. Nō loqueris

cōtra ꝓximū ⁊c̄. Tertio ſm actū cordis ꝓximus ledi pōt. Aut ↄcupiſcendo eius vxorē. ⁊ ſic eſt illud p̄ceptum. Nō cōcupiſces vxorem eius. Aut inordinate deſiderando eius bona tēporalia. ⁊ de hoc datur vltimū p̄ceptū. Non ↄcupiſces rem ꝓximi tui. ⁊ ſic p̄z ſufficientia mādatoꝝ. Sꝫ ſtatim eſt ꝗ obijciat ⁊ dicat. ꝙ cū ſeptē ſint capitalia pctā ⁊ nō niſi d̄ duobus fiat ꝓhibitio. ſ. luxuria: ⁊ auaricia: nihilqꝫ dicaꝰ de ſuperbia: de accidia: de gula: de inuidia: et de iracundia. Aut ergo iſta nō ſunt peccata: aut regula p̄ceptoꝝ deficiet: qꝛ illa nō ꝓhibet. Rn̄det dn̄s Bon̄. in. iij. diſ. xxxvij. ar. ij. q. i. ad iij. ar. ꝫ ꝙ omnia hec peccata ꝓhibenꝰ in p̄ceptis decalogi implicite. Nā ſuperbia ꝓhibetur in adoratiōe dei. Inuidia ⁊ ira in fuga homicidij. Accidia in ſanctificatiōe ſabbati. ⁊ gula in deteſtatiōe luxurie. Luxuria autē ⁊ auaricia ꝓhibenꝰ explicite ꝓpter maiorē ꝓnitatē quam ad illā oēs vniuerſaliter habent. Et ꝓpter dicta aſſerit Bon̄. ꝙ in oībus p̄ceptis qn̄ deus explicite aliquid ꝓhibet: implicite p̄cipit eius cōtrarium. ⁊ qn̄ aliquid explicite p̄cipit: implicite ꝓhibet eius cōtrarium. Eſt igitur p̄ceptoꝝ decalogi regula cōpendioſa breuis ⁊ ſuauiſſima cōtinenſqꝫ oīa ad ſalutem ſpectantia. Ab eius obligatiōe nullus excipiꝰ: ſed omnes illā ſeruare teneꝰ. Ueruntn̄ dolendū pu to de xp̄ianoꝝ ignauia ignorantiaqꝫ multoꝝ: qui nō ſolū p̄cepta dei tranſgrediuꝰ: verum etiā illa ſcire nō curant. Hi ſunt ꝗ ſi interrogētur q̄ ⁊ quot ſunt legis p̄cepta: reſpondere minime ſcient. O vere deteſtabilis cecitas. o rep̄henſibile malū. o dānabilis deniqꝫ negligētia. Uerificaꝰ certe in talibus illud Oſee. iiij. dicēs. Audite verbum dn̄i filij iſrael. qꝛ iudiciū dn̄i cū habitatoribus terre. Non eſt enī veritas: nō eſt miſericordia: ⁊ nō eſt ſciētia dei in terra. Maledictū enī ⁊ mendaciū: homicidiū et furtum: ⁊ adulteriū inundauerūt: ſanguis ſanguinē tetigit. Propter hec lugebit terra: et infirmabiꝰ omnis qui habitat in ea. hec ille. Que enī cōfuſio que verecundia ineſſe debet ignorantibus ſalutis ſue regulā: cū ſciant tot cantilenas vanas. tot inutilia ⁊ curioſa. ⁊ illō quod dei ſeruitiū reſpicit dei honorē deiqꝫ obedientiā addiſcere nolunt.

Qȯ oēs debent ꝓmpto aīo ſeruare p̄cepta dei ob reuerentiā diuine maieſtatis: ⁊ quare deus hoīem obligauit ad illa. Cap̄. II

Secūdū qȯ nos animat ⁊ inducit ad obedientiā dei d̄ꝛ dei reuerentia. Dicunt equidē ipſa natura reuerentiā exhibendā fore ſummo imperatori celi terre angeloꝝ ⁊ hoīm: oīmqꝫ creaturarū. Hoc autē maxime fit cū eius mandata ſeruanꝰ: ad que ip̄e hoīes obligauit rōnabiliꝰ maxīe ꝓpꝰ tria.

Primo ꝓpter auxiliationē.
Scd̄o ꝓpter iuſtificationē.
Tertio ꝓpter humiliationē.

Primo deꝰ rōnabiliter obligauit hoīes ad obſ̄uātiā mādatoꝝ ꝓpter auxiliationē. vt ſic auxiliū haberet liberū arbitrium qȯ poterat a bono deficere: ⁊ in malū declinare. Qn̄ vt inquit Hiero. ad Demet. Utrūqꝫ nos poſſe voluit optimus creator: ſꝫ facere tm̄ qȯ iperauit Et ſi obijcereꝰ ꝙ obligatio repugnat libertati. ⁊ vt Aug. dicit. s. Gen̄. ad lrām. Meliores iudicauit hoīes ꝗ ei liberaliter deſeruirēt. Si ꝰ a principio deus reliqꝫ hoīem in manu cōſilij ſui: dando ei libertatē arbitrij. videꝰ ꝙ nullo mō debuerit addere obligatōeꝫ p̄cepti. Reſpōderi pōt ſm Bon̄. vbi. s. ar. i. q. i. ad. iij. ar. ꝙ obligatio ad bonū nō repugnat libtati ſimpliciter: ſꝫ repugnat libertati peccandi. Quanto autē quis magis inheret ꝟtutibus: ⁊ euitat pctā: tanto liberior eſſe cenſeꝰ. quod plene oſtēdi in ſermōe p̄mo de ꝟtutibus. Et hoc expꝛſſe aſſeruit Tullius in ꝑadoxis. Dictū inqꝫ eſt ab eruditiſſimis neminē niſi ſapiētē liberū eſſe. Nā cū ſeruitus ſit obediētia fracti animi atqꝫ abiecti ⁊ arbitrio ſuo carētis: quis neget oēs leues: oēs cupidos: oēs deniqꝫ improbos eſſe ſ̄uos: hec ille. Scd̄o deus rōnabiliꝰ obligauit hoīes ad obſeruantiā p̄ceptoꝝ ꝓpter iuſtificationē. Decēs nanqꝫ eſt iuſtū iudiceꝫ ſm merita retribuere: ſed meritū ⁊ demeritum nō habet locū vbi nulla cadit obligatio legis: quare cōueniēs fuit vt deus hoīem cui cōtulerat liberū arbitriū ſm iuſticiā remuneraret. Qȯ ſi obijcereꝰ ꝙ maioris liberalitatꝭ eſt dare aliquid ſine merito q̄ꝫ cū merito: ⁊ deus eſt liberaliſſimus: ergo videꝰ ꝙ debuit hoī dare beatitudinē ſine merito. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ſine mādatoꝝ obligatiōe. Dici pōt ꝙ licet hoc veꝝ ſit ex parte dei dantis beatitudinē ſine merito: non tn̄ eſt tāte glorie ⁊ excellētie ex parte ſuſcipiētis. Et qn̄ dn̄s in cōferendo p̄miū nō tm̄ attēdit ſue liberalitatꝭ manifeſtatōeꝫ: imo etiā ⁊ glīe nr̄e ꝓmotōeꝫ. hinc eſt ꝙ maluit noƀ dare eternā beatitudinē ꝑ ipletōeꝫ mādatoꝝ ⁊ meritū obediētie: q̄ꝫ nullo merito p̄cedēte: neqꝫ ꝓpterea merita nr̄a derogāt diuie libalitati: qꝛ deus remunerat vltra ↄdignū. Ob qȯ Hiero. i q̄oībus ad helbidiā exclamat. ꝰ. O q̄ꝫ ta beatitudo ꝓ ꝑuis mag̃ recip̄e. eterna ꝑ breuibꝰ ꝓ

morituris ſemꝑ viuētia: ⁊ habere deū debitorem. Et idem ad Celantiā inqꝫ. Quid taꝫ ingratum: q̄d tam ſupbū videri pōt: q̄ꝫ aduſus eius viuere voluntatē qui ideo aliq̄d impat vt cauſas habeat remunerādi. Neqꝫ enī obſequij noſtri deꝰ indiget: ſꝫ nos illiꝰ indigemꝰ impio. hec ille. Tertio rōnabilꝛ deꝰ obligauit hoīes ad obſ̄uanda mādata ꝓpter humiliationē. Decēs nāqꝫ erat vt hō deū cognoſceret ſupiorē ⁊ dn̄m ſuū. ſe aūt ſ̄uū ⁊ inferiorē Et ſi ad eiꝰ famulatū cūcta mouenꝰ eiqꝫ obediūt. vt inſenſibilia elementa: terra: aq̄: aer et ignis: planete: herbe: arbores: ⁊ pecora cāpi fontes: flumina: maria: volucres celi: piſces maris: ſol: luna: ſtelle: ⁊ celeſtia corpa: quanto magis homo ſui creatoris impio parere dꝫ. Sed heu heu qꝛ in ordine creaturarū nulla ē tam ꝑtinax tam p̄ſumptuoſa tamqꝫ temeraria ad ↄtemnendū deū q̄ꝫ ingr̄tiſſimus homo Quia vt ait Aug. ad heremitas. Ad nutū dei ſol a ſua via nō deuiat: nō lūa: nō ſtelle. Cāpi decoranꝰ floribus: frōdibus criſpaꝰ ſilua: in nemore citharizat auicula. Inſenſibilia ⁊ irrōnabilia obediūt deo: ſolus hō dei volūtati reſiſtit. h̄ ille. Expgiſcimi itaqꝫ o pctōres ⁊ audite loquētē deū. Deuꝰ. iiij. dicentēqꝫ. Cuſtodite mādata dn̄i dei veſtri q̄ ego p̄cipio voƀ ⁊ de h̄ xp̄s deꝰ nr̄. Ioƀ. xiiij. dicebat. Si diligitis me mandata mea ſeruate.

Qȯ deo eſt obediendū: quia per obedientiam aſſequitur homo bona temporalia ſpūalia ⁊ eterna. Caplm̄ III

Tertiū qȯ nos inducere debꝫ ad obediendū deo eſt obediētie efficacia. Eſt enī obediētia efficaciſſima ad īpetrandū maxime tria bona.

Primum temporale.
Secundum ſpūale.
Tertium eternale.

Primo obediētia eſt efficax ad impetrādū bonū tp̄ale. ſ. pſperitatē ⁊ rerum tempaliuꝫ abundantiā. Qȯ mortalis deus. Leuiꝰ. xxvi ſic declarauit dī. Si in p̄ceptis meis ambulaueritis ⁊ mādata mea cuſtodieritis: ⁊ feceritꝭ ea: dabo vobis pluuias temporibꝰ ſuis. Terra gignet germen ſuum: ⁊ pomis arbores replebunꝰ. Apprehēdet meſſium tritura vindemiam: ⁊ vindemia occupabit ſementē: ⁊ cōedetis panem veſtrū in ſaturitate: ⁊ abſqꝫ pauore habitabitꝭ in terra vr̄a. Dabo pacē in finibus vr̄is: dormietis ⁊ nō erit qui exterreat Auferam malas beſtias ⁊ gladius nō tranſibit terminos veſtros. Perſeq̄mini inimicos veſtros ⁊ corruent corā vobis. Perſequētur q̄nqꝫ de veſtris centū alienos: ⁊ centū de voƀ decem milia. Cadent inimici veſtri gladio in cōſpectu veſtro. Reſpiciā vos ⁊ creſcere faciam ⁊ multiplicabimini: ⁊ firmabo pactū meum vobiſcum. Comedetis vetuſtiſſima veterum: ⁊ vetera nouis ſupuenientibus ꝓijcietis Ponā tabernaculū meū in medio veſtri: ⁊ nō abijciet vos aīa mea. Ambulabo inter vos: ⁊ ero deus vr̄: voſqꝫ eritis ppl's meus. hec ibi. He ſunt ꝓmiſſiones q̄s audiuimꝰ a deo fcās in q̄bus tp̄alia bona offerunꝰ poſſidēda obſ̄uātibus dei mādata. Sed ecōtra inobediētibus in dicto. ca. ſic deus ops cōminaꝰ dī. Si ſp̄ueritis leges meas ⁊ iudicia mea ↄtēpſeritis: vt nō faciatꝭ ea q̄ a me cōſtituta ſunt ⁊ ad irritū ꝑducatis pactū meū: ego q̄ꝫ hec faciaꝫ vobis. Uiſitabo vos velociꝰ in egeſtate ⁊ ardore q̄ cōficiat oculos vr̄os ⁊ conſumat aīas vr̄as. fruſtra ſeretis ſementē: q̄ ab hoſtibꝰ deuorabiꝰ. Ponā faciē meā ↄtra vos ⁊ corrueti coꝛā hoſtibus vr̄is: ⁊ ſubijciemini his q̄ oderūt vos: fugietis nemine ꝑſequente. Sin aūt nec ſic obedieritꝭ mihi addā ad correptiones veſtras ſeptuplū ꝓpter pctā vr̄a: ⁊ ↄterā ſupbiā duritie vr̄e. daboqꝫ vobis celū deſuper ſicut ferrū ⁊ terrā eneā. Cōſumeꝰ in caſſum labor vr̄: nō ꝓferet terra germē ſuū: nec arbores poma p̄bebūt. Si ābulaueritꝭ ex aduerſo mihi: nec volueritꝭ audire me, addam ad plagas veſtras vſqꝫ in ſeptuplū ꝓpter pctā vr̄a Emittāqꝫ in voƀ beſtias agri q̄ ↄſumāt vos ⁊ pecora vr̄a ⁊ ad paucitatē cūcta redigāt: ⁊ deſerteqꝫ fiāt vie vr̄e. Qȯ ſi nec ſic volueritꝭ recipe diſciplinaꝫ: ſꝫ ābulaueritꝭ ex aduſo mihi: ego q̄ꝫ ↄ vos aduſus incedā: ⁊ pcutiā vos ſepties ꝓpꝰ pctā vr̄a: inducāqꝫ ſup vos gladiū vltorē federis mei. Cūqꝫ ↄfugeritꝭ in vrbes mittā peſtilentiā in medio vr̄i ⁊c. ibi. Scd̄o obediētia ē efficax ad ipetrādū bonū ſpūale dei. ſ. grāꝫ: amicitiā: ⁊ beniuolentiā. Hec fuit illa decora ꝟtus. ꝓpter quā abraā meruit audire angelū ſibi dī. Per memetip̄m iuraui dicit dn̄s: qꝛ feciſti rem hanc ⁊ nō pepciſti filio tuo vnigenito ꝓpter me: benedicā tibi ⁊ multiplicabo ſemē tuum ſicut ſtellas celi: ⁊ velut arenā q̄ eſt in littore maris. Poſſidebit ſemē tuum portas inimicorum ſuoꝝ. ⁊ bn̄diceꝰ in ſemie tuo oēs gētes t're: qꝛ obediſti voci mee Grāde admirandūqꝫ obſequiū deo p̄ſtitit abraā vt ei obediret: ſꝫ maiora cōſecutus eſt diuine liberalitatis beneficia. Tētauit ſiq̄deꝫ deus illum ſicut ſcribiꝰ Gene. xxij. id eſt expe

rientiā fecit ſm Nico. de lira nō ꝓpter ſe: ſed
ꝓpter alioꝝ exemplū vt filiū ſuum dilectuꝫ ⁊
vnigenitū immolaret in mōte. Qđ vtiqꝫ gra
uiſſimū erat imperiū. Primo qꝛ iniūgebatur
ei vt re ſibi chariſſima ſe ꝓuaret. Scđo ꝙ fili
um ſuū occideret ⁊ mori violenta morte patereť
Tertio qꝛ ad hoc exequendū ⁊ committēduꝫ
ſuis ꝓprijs manibus aſtrīgebať. Quarto qꝛ
fili⁹ ille vnigēit⁹ erat neqꝫ aliū ex libera vxore
filiū habebat. Quīto qꝛ miraculoſe illū genue
rat ſenex iam centū annoꝝ cū vxore vetula ⁊
ſterili. Sexto qꝛ magna promiſſio facta erat
abrae de ipō. Septimo qꝛ ipē iſaac ſolatium
erat matri ſue ⁊ bacul⁹ ſenectutis pr̄is. Octa
uo qꝛ debebat eū nō ſolū occidere. ſ etiam in
igne vrere. Nono qꝛ noluit deus eum ſtatim
audito p̄cepto illud ꝑficere: ſ triduo ꝑſeuera
re quouſqꝫ venirēt ad montē ad quē potuiſ-
ſent citius ꝓperare. Sꝫ ideo deo volente vſqꝫ
in tertiū diem ibidē nō ꝑuenerūt vt ſic magꝭ
luceſceret firmitas volūtatis Abrae ſm Ni-
co. de lira. Unde ⁊ glo. Gen̄. xxij. ait. Non eſt
iuſſus abraā ſtatim occidere filiū: ſ ꝑ triduū
ducere ad immolationis locū: vt lōgitudine
tp̄is tētatio augereť: ⁊ creſcētibus curis pať
na viſcera cruciarenť. Accepto itaqꝫ p̄cepto
tam difficili abraā non ſe excuſauit: nec pre-
cepti cām interrogauit: neqꝫ in eius executiōe
filij blādiētis dulci p̄ntia mutatus eſt a ꝓpo-
ſito. Ibant ſimul erantqꝫ cum eis duo famuli
domus q̄ ligna inciderāt ꝓ holocauſto et die
tertio remanētibus illis cū aſino. tulit abraā
ligna ⁊ impoſuit ſup iſaac filiū ſuū. q̄ ſm io-
ſephū agebat tūc annū xxv. Ipē vero abraam
portabat in manibus ſuis ignem et gladiuꝫ.
O ꝙ reuerēter cū ꝑgerent duo ſimul dicebat
Iſaac patri ſuo. ecce ignis ⁊ ligna vbi eſt victi
ma holocauſti? O ꝙ ardēter r̄ndebat ei pať
ſeipm̄ ſupans ſeipm̄ vincēs. Dn̄s ꝓuidebit ſi
bi victimā holocauſti fili mi. volūtate ſenſua
litatis forte ſecum tacite colloquēte atqꝫ dicē
te. Tu es victima quē ego ꝓprijs manib⁹ inť
ficiam: ⁊ quē adurā ſup altare vt ſatiſfaciā deo
noſtro. O quale ſpectaculū. o quale virtutꝭ ex
emplū: mente inſpicere illos poſtꝙ venerunt
in montē: poſtꝙ ibi ↄſtruxerūt altare: poſtꝙ
deniqꝫ ſup illud ligna cōpoſuere. Inquit em̄
Ioſephus in p̄mo antiq̄tatū. li. ꝙ abraā ante
ꝙ filiū ligaſſet aduocauit illū ad ſe: dixitqꝫ il-
li. O puer quē innumeris votis optaui a deo
mihi conferri: ⁊ dū ꝑueniſſes ad vitā nihil ē
quod ꝓ alimēto tuo nō feci: neqꝫ me feli ciorē
magis arbitrabar ꝙ cū te ad hanc viderē eta
tem ſucceſſorē mei p̄ncipatus relinquere. Cō
gaudebā: qꝛ dei volūtate tu⁹ pater ſum fact⁹
denuo ſm eius placitū te reponā. Hāc fortiť
porta dicationē. deo nāqꝫ te cedo q̄ mihi i per
oia placidus fuit ⁊ ſuffragator. Natus ẽ mo
rere: nō cōi modo hac vita egrediēs: ſ a pr̄e
ꝓpō oblatus cunctoꝝ ob legitimū ſacrificiuꝫ
Reor em̄ quia te dignū iudicauerit nō egri-
tudine nec bello: nec q̄libet alia paſſione q̄ ſo-
let hoīes accidere: hac vita liberare: ſed cū
igni ⁊ ſacrificijs tuaꝫ aīam ſuſcipe ⁊ apud ſe
retinere. Eritqꝫ de cetero mei curā hn̄s ſene-
ctutē regēs qua gr̄a te maxime nutriebā. Au
ditis his iſaac humili voce pr̄i r̄ndit. O pať
mi colēdiſſime rē audio grādē ac durā. Aſſe-
ris te pr̄em meū velle me ꝓprijs manib⁹ inť-
ficere ⁊ igne adurere vt obedias deo. Doleo
nempe gratiſſime iuuētutꝭ mee florē amitte-
re. doleo pr̄is mei me diligētis experiri i me
gladiū ſeuiētis. Doleo inſup tali modo deſe-
rere dilectam mr̄eꝫ ⁊ te pr̄em meū cui para-
ueram in hac ſenectute ſua in oībus ſubueni
re. O chare genitor. o pater amantiſſime cre
debā me eſſe baculū ſenectutis me: ⁊ ecce mi
hi dicis vt fortiter ferā mortē ꝑ te mihi infe-
rēdam. O inaudita res. O admirandū nouū
quo viſcera mea cōmouenť: anima turbať: ⁊
cor vndiqꝫ vexať anguſtia. Uerūtn̄ pater mi
dulciſſime: qꝛ ſic placet deo ita fiat. Et ſi nūꝙ
hoc fieri ille mādaſſet ⁊ tu tm̄ iuberes: adhuc
promptiſſimus obedirē. nō fugiā a tua pre-
ſentia: nō me defendā. Et hm̄oi v̄bis proſtra-
uit ſe in terra: patrēqꝫ adhuc alloquebať di.
Habes me filiū tuū ad vota pr̄. ſtringe ma-
nus meas ⁊ pedes meos funibus. interfice
me ſicut tibi ⁊ deo nr̄o placet. O q̄d erat vide
re venerandū ſenē illū mirādo feruore ligare
man⁹ ⁊ pedes filij: eleuantēqꝫ euaginatū gla
dium vt illū ꝑimeret. O inaudita obediētia
pr̄is ⁊ filij. O vtriuſqꝫ ardētiſſima voluntas
ad obſequendū deo. O deniqꝫ immēſa diuie
largitatis bn̄ficia eiſdē collata. Multo q̄deꝫ
ſuſceperunt ambo ampliora dona a liberaliſ
ſimo deo ꝙ fuerit illorum ad obediendū cō-
mendabilis feruor volūtatis. Tertio obedi
entia eſt efficax ad impetrandū bonum eter-
nale. Diximus em̄ in p̄cedētibus ſermonib⁹
quemadmodū deus benedictus largiť eťne
vite p̄mium omnibus ſuantibus eius man-
data. ſed tanta eſt humana nequitia ꝙ magꝭ
homines diabolo obedire volunt ꝙ deo. Cla
mat deus. Non habebis deos alienos. Et di
abolus dicit. Sint tibi dij tui tempalia bona

que magis ꝙ deū diligas. Noli ſcripturis cre
dere. Noli debita vota cōplere. ſupſtitiōes: in
cantatiōes: ⁊ diuinatiōes ſectare. Cultuꝫ dei
negligas ⁊ cōtemnas. Sacris locis atqꝫ pſo-
nis reuerentiā nullā exhibeas. Eccleſiaſticas
leges atqꝫ cenſuras deſpicias: vociqꝫ mee obe
dias: vt deū minime colas. Clamat deus. Nō
aſſumes nomen dei tui in vanū. Et diabolus
dicit. Sis periurus. blaſphema ſepius: male-
dic nomen ſanctū dei: ⁊ omniū ſanctoꝝ ſuoꝝ:
ac matris eius: nomenqꝫ meū in oībus tuis
operibus frequētius cōmemora: ⁊ dei nomen
in turpibus cantilenis admiſce. Clamat deus
Sabbata ſanctifices. Et diabolus dicit. Die-
bus feſtiuis nulla ſit in te memoria dei: nulla
recordatio ſalutꝭ ꝓprie ⁊ eternoꝝ bonoꝝ. Ec-
cleſias fugias ⁊ p̄dicatiōes euāgelij: ad quas
ſi acceſſeris nullā modeſtiam ſerues. Uano
aſpectu mulieres ⁊ viros circūſpice. veſtibus
inhoneſtis illis diebus vtere: ludo: choreis: ⁊
atqꝫ tripudijs tēpus expendas: ⁊ ꝓ lucro tpa
li ſi q̄d operis facere poteris facias. Clamat
deus. Honora patrē ⁊c̄. Et diabolus dicit. Pa
rētibus tuis infeſtus ſis. diſciplinā eoꝝ ⁊ cor
rectionē fuge: pietatē: reuerentiā: ⁊ obedien-
tiam eis denega: cōtumelijs illos affice: ⁊ ſi po
tes verbis v̄bera adde: atqꝫ de domo illos ex-
pelle. Clamat deus. Nō occides. Et diabolus
dicit. Iniuriā noli ſufferre. ſume de inimicis
vindictaꝫ: da locū ire: ꝑcute: interfice: ⁊ que
nō potes manu: ꝑſequere corde. Clamat de-
us. Nō mechaberis. Et diabolus dicit. Nullū
ſit pratum qđ nō ꝑtranſeat luxuria tua. Nō
erubeſcas adulterari: fornicari: inceſtū: molli
ciem: ſacrilegiū: ſodomiam nefandiſſimā: et
innominabilē ꝑpetrare. Clamat deus. Non
furtū facies. Et diabolus dicit. Rape: dep̄da-
re: furare ꝙtū potes. Nulla ſit tibi cōſcientia
ꝓpter lucrū de periurijs: de mendacijs: de frau
de: de ſimulatiōibus: de iniuſticia: de vſuris: de
extorſionibus: de malis cōtractibus: ⁊ de excō
municationibus. Clamat deus. Nō dices fal-
ſum teſtimoniū cōtra ꝓximum tuū. Et diabo
lus ait. Loquere ſine mēſura in dedecus alio-
rū. detrahe vicinis: extraneis: ſacerdotib⁹: re-
ligioſis: p̄latis: dn̄is: virginibus: viduis: et
coniugatis. Clamat deus. Nō cōcupiſces vxo-
rem ꝓximi tui. Et diabolus dicit. Oēs mulie
res quas vides cōcupiſce: ⁊ voluptuoſa men
te deſidera. Clamat deus. Nō cōcupiſces rem
ꝓximi tui. Et diabolus dicit. Appone cor tuū
ad aliorū bona. deſidera mortem ꝓpinquorū
tuoꝝ: vt eoꝝ bona ad manus tuas perueniāt.
Et tamen ſine cōparatione magis auditur
vox diaboli ꝙ dei. O extrema dementia. O
ſtulticia ꝑniciosiſſima ſuire diabolo ꝓ eter
nis incendijs: ⁊ relinquere deū liberalē ⁊ mu
nificentiſſimū: qui ſuis ⁊ amicis ſuis pollicet
gaudia ꝑadiſi ad q̄ nos ꝑducat xp̄s dei fili-
us: q̄ viuit ⁊ regnat ꝑ infinita ſecula. Amen.

Feria quarta poſt dn̄icaꝫ in ſeptuageſima
de infinita miſericordia dei q̄ ipſe pater pijſſi
mus dulciſſime vocat aīam ad penitentiam:
oēs etiam peſſimos peccatores: ꝓmittēs eis
liberaliter indulgentiā ⁊ remiſſionē.

Sermo IIII

Vox dilecti mei pul-
ſantis. Aperi mihi ſoror mea: ſpon
ſa. Anime peccatricis ad penitētiā
redire diſpoſite verba ſunt iſta originaliter
Cantꝭ. v. c. Pijſſimus oīm pater deus offert
peccatoribus vt occaſionē habeant ad eū re-
uertendi vberrimū fontē: ⁊ indeficientē: ⁊ in-
hauribilē miſicordie ſue. Neqꝫ vnꝙ tā gran
dis pctōr inuētus eſt qui ad eū cōfugere vo-
lens nō fuerit benigne miſericordiſſimeqꝫ ſu
ſceptus. Hec eſt illa miſericordia q̄ fiduciā p̄
ſtare dꝫ cūctis pctōribus ne vnꝙ deſperent.
Hec eſt illa decora ⁊ formoſa regina q̄ ſemꝑ
aſtat a dextris dei i veſtitu deaurato circūda
ta varietate. Hec eſt q̄ blanda voce humili ſer
mone delinquētes admonet: vt ad fontē aq̄
viue deū ꝓpitiū atqꝫ benignū currāt ſitiētes.
Et q̄m multoꝝ corda molliri nolunt. ⁊ durio-
ra ſaxis in dies obſtinanť in malo: ſtatui in
hoc ſermōe v̄ba facere de iocūdiſſima voce
miſericordie dei qua ipſe dilectus aīaꝝ ſpon-
ſus illas in peccatis errātes liberaliſſime ad-
uocat. vt de erratis cōpūcte veniā ⁊ indulgē-
tiā ſuſcipiāt. Qđ bn̄ ſenſit aīa peccatrix diſpo-
ſita iā p̄terita mala corrigere ⁊ de cetero a fu
turis cauere. d. in v̄bis notatꝭ i themate. Uox
dilecti mei q̄ creauit me: q̄ me fecit: q̄ me rede
mit: q̄ mihi pollicetť gaudia ꝑadiſi. pulſantꝭ ꝑ
intrinſecas inſpiratiōes: ꝑ extrinſecas moni
tiōes: ꝑ ſpūales illuminatiōes: ꝑ ſacroꝝ diſpo
ſitōeꝫ. Aperi mihi. ſ. cor tuū o ſoror mea. o aīa
mea ad meā imaginē ⁊ ſimilitudinē facta. O
ſpōſa mea quā deſpōſaui mihi i fide cū ſacrū
ſuſcepiſti baptiſma. ⁊ ego tibi meā gr̄am ſum
largit⁹. Aperi inquā mihi vt audias me exhor
tātē te q̄tenus pniam agas: ⁊ pctōꝝ tuoꝝ ve-
niā indulgētiāqꝫ a mia mea abūde ſuſcipias.
In q̄bus v̄bis de voce miſicordie dei aīaꝫ
vocantꝭ tria myſteria ꝓponim⁹ ↄtēplāda.

Primū dicitur reuelationis,
Secundū ampliationis,
Tertiū accelerationis,

De p̄conijs ꝛ laudibus miſericordie dei q̄
pctōribus demōſtrant̄ in ſcripturis figuris
et exemplis. Caplm I

P Rimū myſteriū ↄtēplandū dr̄ reue
latiōis in quo exq̄rere lꝫ q̄lr dei mia
q̄ pctōres allicit reuelata ꝛ p̄coniſa
ta eſt. Et ad h̄ dico ꝙ mia ipſa maxie manife
ſtatur in tribus,

Primo in ſcripturis.
Scd̄o in enigmatibus ꝛ figuris,
Tertio in exēplis.

Prio manifeſtat̄ ꝛ reuelat̄ p̄coniū mie dei
i ſcripturis q̄ vident̄ eē lr̄e q̄ſi q̄dā familiares
ꝛ dōeſtice ex cācellaria celi ad miſos pctōres
ex pte viuētis dei miſſe ac deſtinate, Jō reuerē
ter atq̃ iocūde illarū lectio a cūctis ē audiēda
Dicāt igr̄ pphe ꝛ ſcti q̄d ferūt d mia dei. Moy
ſes ad deū loq̄ns, Exo, xxxiiij, inq̄t ſic, Dn̄ator
dn̄e deꝰ miſicors ꝛ clemēs patiēs ꝛ multe mi
ſeratōis. Et Deu, iiij. Reuerteris ad dn̄m deū
tuū: ꝛ audies vocē eiꝰ: q2 deꝰ miſicors dn̄s de
us tuꝰ, Et ſapiēs Eccl̄i, ij. Pius ꝛ miſicors ē
deꝰ ꝛ remittit in die tribulatiōis pctā. ꝛ c, xvij
Quā magna mia dn̄i ꝛ ppiciatio illiꝰ ↄuerte
tibꝰ ad ſe. ꝛ, c, xviij. Quis adijciet enarrare
miam eiꝰ. ꝛ, li, c. Letet̄ aia vr̄a in mia eiꝰ, Et
ſap̄, xi, Miſeris oim q̄m oia potes. ꝛ, xv, Tu
aūt dn̄e ſuauis ꝛ verꝰ es patiēs ꝛ i mia diſpo
nēs oia, Et p eſa, lv, dn̄s ait, Derelinq̄t impiꝰ
viā ſuā: ꝛ vir iniquꝰ co, ſ, ꝛ re, ad, d, ꝛ mi, e, et
ad, d, n, q, m, eſt ad ignoſcendū, ꝛ, lviij. Inuo-
cabis ꝛ dn̄s exaudiet: clamabis ꝛ dicet, Ecce
adſum, q2 miſicors ſum dn̄s deus tuꝰ, ꝛ, liiij.
In miſicordia ſempit̄na miſicors ſuꝫ tui dic̄
redēptor tuꝰ dn̄s. Et Johel, ij. Cōuertimini
ad dn̄m deū vr̄m: q2 benignꝰ ꝛ miſericors eſt
patiēs ꝛ multe miſericordie: ꝛ p̄ſtabilis ſuper
malicia ppl̄i, Et Jonas, iiij. Scio inq̄t q2 tu
deus clemēs ꝛ miſericors es patiēs ꝛ multe
miſeratiōis, Et Dd̄ p̄s, xcix, Laudate nomē
eius q̄m ſuauis eſt dn̄s: in eternū miſicordia
eius, Et p̄s. lvi. Magnificata eſt vſq̃ ad ce-
los miſicordia tua, Et p̄s, lxxxv, Tu dn̄e ſua-
uis ꝛ mitis: ꝛ multe miſericordie oibus inuo-
cātibus te, Et p̄s, l, Miſere mei deus ſm ma
gnā miam tuā, Et p̄s, cxxix, idē habet̄, Et Pe
trus, i, epl̄a, i, c, Bn̄dictus deus ꝛ pater dn̄i no
ſtri ieſu xp̄i qui ſm magnā miſericordiā ſuā
regenerauit nos in ſpem viuā, Et pau, Eph̄.
ij, c, Deus diues eſt in miſericordia, Et, ij, Co
rinh, i, Bn̄dictus deus ꝛ pater dn̄i noſtri ieſu
xp̄i pater, m, ꝛ, d, t, cō, qui cō, n, in, o, tri, n̄ra,
Et citbariſta ſpūſſancti virgo glorioſiſſima,
Luc̄, ij, Et mia eius a ꝓgenie in ꝓge, ti, eum,
et Luc̄, vi, Eſtote miſericordes ſicut ꝛ pr̄ ve-
ſter celeſtis miſicors ē, Et Hiero, de pe, di, i, c,
Quia diuinitatis natura ait, Diuinitatis na-
tura clemēs ꝛ pia: magiſq̃ ad indulgentiā q̄
ad vindictā pna: q2 nō vult mortē peccatoris
ſed vt magis cōuertat̄ ꝛ viuat, Et idē Hiero,
in, c, vide, de pe, diſ, i, Uide benignū dn̄m miſe
ricordiā cū ſeueritate miſcentē, Et Ambro, li,
de pe, Deus miam ſuā oibus ꝓmiſit, ꝛ relaxā
di licentiam ſacerdotibus ſuis ſine vlla exce-
ptione cōceſſit, Et, xxvi, q, vi, c, his qui, Mi-
ſericordie dei nec mēſuras poſſumus ponere:
nec tēpora diffinire, Ex quibus oibus appr̄hē
dimus deū noſtrū benignū eſſe: miſericordē ꝛ
piū. Secūdo manifeſtat̄ ꝛ reuelat̄ p̄coniū
miſericordie dei in enigmatibus ꝛ figuris, lo-
quebat̄ ſepe dn̄s ieſus in pabolis ſm morem
paleſtinoꝝ: vt dicit Nicolaus de lira, Q̄m ſic
clarius potuit v̄itas eluceſcere maxime idio-
tis ꝛ rudibꝰ ꝓut teſtat̄ dio, i, c, cele, hierar, Et
ideo ad ſuā ꝛ patris eius miſericordiā notifi
cādā vſus eſt triplici enigmate ſeu metapho-
ra in pabola p eū dicta, Prima fuit de egro
to patiēte, de q̄ Math, ix, c, vbi audiēs mur-
muratiōes phariſeoꝝ qui ei detrahebāt q2 cū
publicanis ꝛ pctōribus manducaret ait. Non
eſt opus valentibus medicus: ſed male habē
tibus, Euntes autē diſcite, q̄d eſt miſericordi
am volo ꝛ nō ſacrificiū, Non em̄ veni vocare
iuſtos: ſed pctōres, Secūda parabola eſt
de paſtore perditā ouē requirente, de quo Lu-
ce, xv, ſcribit̄ ꝙ dimiſſis nonagintanouē alijs
oibus in deſerto ſollicitus paſtor oberrantem
vnam ouē, i, deus peccatricē aiam perquiſiuit
diligenter: inuentāq̃ cuſtodiuit intactā ipoſu
itq̃ ſuper humeros ſuos gaudēs remittendo
ſcꝫ ſibi penitēti potentia ſua omnia peccata at
q̃ delicta, Tertia parabola eſt de filio ꝓdi-
go ad patrem poſtq̄ omnia diſſipauerat re-
uertente, per quē vt Hiero, inquit ad Dama-
ſum papā de filio ꝓdigo, peccator homo vere
penitens intelligit̄: quē cū vidiſſet a longe pa
ter miſericordia motus occurrit illi: cadenſq̃
ſupra collū illius oſculatus eſt eū nihil illi im
properauit: nō triſtē vultū aut turbulētā faciē
oñdit: nō aſpis v̄bis ↄtriſtauit: ſꝫ q̄ letāter i
domū eū introduxit, afferri fecit veſtimēta et
anulū: ↄuiuiū ſolēne p̄parauit: choreaſq̃: cātꝰ ꝛ
ſonoꝝ melodias i domo eē iuſſit: q2 recupaue

rat filiū mortuū ꝛ pditū: p quē intelligimus
pctōrē cōpunctū cui deꝰ ſe ḡtioſiſſimū exhibꝫ
Tertio manifeſtat̄ ꝛ reuelat̄ p̄conium mie
dei in exēplis. Quotq̄t em̄ inuēti ſūt pctōres
qui ab illo veniā poſtularūt oēs fuerūt exau
diti, ſicut pꝫ in veteri ꝛ nouo teſtamento, Dd̄
eq̄dē p pniam adulterij ſimul ꝛ homicidij a
miſicorde deo veniā īpetrauit, De cuiꝰ pnia
Hieronymus ad Sabinianū diaconē lapſuꝫ
ita ſcribit, Totam pniam oſtendit pſalmus, l
quando ingreſſus eſt dauid ad vxorē Urie
ꝛ a Nathan ꝓpheta correptꝰ reſpōdit dicēs.
Peccaui, ſtatimq̃ meruit audire: ꝛ dominus
abſtulit pctm̄ tuū a te, Adulterio em̄ iunxerat
homicidium, ꝛ inde cōuerſus ad lachrymas,
Miſere ait mei deꝰ ſm magnā miam tuā: ꝛ
Magnū em̄ pctm̄ magna indigebat mia, vn̄
ſubiūgit ꝛ dicit, Multū laua me ab iniq̄tate
mea ꝛ a pctō meo mūda me, Q̄m iniquitatē
meā ego cognoſco ꝛ delictū meū ↄ me ē ſēp.
tibi ſoli peccaui, Rex em̄ alium nō timebat,
ꝛ malū coram te feci vt iuſtificeris in ſmoni
bus tuis et vincas cū iudicaris, Concluſit de
us omnia ſub pctō: vt oibus miſereat̄, tm̄q̃
ꝓfecit vt dudū pctōr ꝛ penitēs tranſierit in
magiſtrū vt dicat, Docebo iniquos vias tuas
hec ille, Et idem ad occeanū de dauid loquēs
inquit, Dauid ſancti ꝛ māſuetiſſimi viri ho-
micidium pariter ꝛ adulteriū ſeptem dierū
emēdauit fames, Jacebat in terra volutaba
tur in cinere: ꝛ oblitus regie maieſtatis lumen
querebat in tenebris illumq̃ tantū reſpiciēs
quē offēderat lachrymabili voce dicebat, Ti-
bi ſoli peccaui ꝛ malū corā te feci: ꝛ redde mi
hi letitiā ſalutaris tui: ꝛ ſpū p̄ncipali ↄfirma
me, Atq̃ ita factū eſt vt qui me docuerat vir-
tutibus ſuis quomodo ſtans nō caderē doce
ret per pniam quomodo cadēs reſurgerem,
hec ille, Que oia notant̄, ij, Reg, xij, Eſt ꝛ de
niniuitis exemplū, de q̄bus habet̄ lib, Jone p
totum, ꝛ de pe, di, i, in, c, Sicut achab, §, Nini
uite, vbi dr̄, Niniuite quos dn̄s in euangelio
commēdat pniam egerunt in p̄dicatōe Jone
ꝛ ex mia domini indulgentiā cōſecuti ſubuer
ſionis interitū ſubterfugere meruerūt, h̄ ibi,
Et vt breuiter perſtringā exempla adduco il
lud dictum Bern̄, ſup cantica ſmone, xx, ad
ieſum de ſua mia loquētis vbi ait, Omnino
ꝓpter manſuetudinē que de te p̄dicat̄: curre-
mus poſt te dn̄e ieſu audiētes ꝙ pauperē nō
ſpernas: pctōrē nō horreas: nō horruiſti con
fitentē latronē: nō lachrymantē peccatricem
nō chananeā ſupplicantē: nō dep̄henſam in
adulterio: nō ſedentē in theloneo: nō ſuppli-
cantē publicanū: nō negantē diſcipulū: nō p
ſecutorē diſcipuloꝝ: nō ipos crucifixores tu-
os, hec ille, Exꝑgiſcimini igit̄ o peccatrices
anime, Audiuiſtis o pctōres vocem dei q̄ mi
ſericordiā ſuā infinitā vobis declarauit, No
lite obdurare corda vr̄a ꝛ deponite pctā atq̃
delicta, Accedite ad eū ꝛ veniā obtinebitis: q̄a
ip̄e eſt deus miarū, qui p Ezechielē ꝓphetā
c, xviij, inquit, Si aūt impius egerit peniten
tiam ab oibus pctis ſuis que operatus eſt: ꝛ
cuſtodierit oia p̄cepta mea: ꝛ fecerit iudiciū
ꝛ iuſticiam: vita viuet ꝛ nō morief, Omniū
iniquitatū eius quas opatus eſt nō recorda
bor, In iuſticia ſua quam opatus eſt viuet,
Nunquid voluntatis mee eſt mors impij:
quaſi dicat non, ꝛ infra, Nolo mortem morie
tis ſcilicet peccatoris: ſed vt conuertatur ꝛ vi
uat, Reuertimini ꝛ viuetis,

De amplitudine ꝛ magnificētia mie q̄ re-
mittit oia pctā grauia replicata ꝛ ātiq̄ta pec
catoribus penitētibus Caplm II

S Ecundū myſteriū cōtemplandum
circa miam dei peccatores vocātis
ad pniam dr̄ ampliatio, in quo pate
faciendū eſſe duxi quō ampla lata ꝓfunda ac
copioſa ſit ip̄a mia dei bn̄dicti: que lꝫ in ſe ſit
infinita: quia ſic nihil aliud q̄ ip̄e deus ē ſm
illud Aug, de fide ad Petrum, Quicquid eſt
in deo eſt ip̄e deus: tamē etiam in ſuo effectu
conſiderata tam grandis inuenit̄ ꝙ omnia
noſtra ſupat pctā atq̃ vincit, Tria em̄ ſunt
in peccatis horrenda ꝛ timēda valde: que tn̄
a mia dei ſuperantur,

Primū grauitatis conditio,
Scd̄m frequens iteratio,
Tertium diuturna detentio,

Primū qd̄ in pctis ↄſiderat̄ horrēdū dicit̄
grauitatis cōditio, q̄n ſcꝫ pctm̄ ex ſua ↄditōe
ꝛ ex ſuo genere graue eſt ꝛ nephandū, Uerū
tn̄ tanta eſt mia dei ꝙ nullum eſt pctm̄ adeo
execrandū de quo ſi quis pniam egerit īdul-
gentiam nō recipiat, Quiimmo clementiſſi-
mus deus mia ſua illud penitēti plene remit
tit, Hinc Chryſo, de pe, diſt, iij, in, c, Talis, ait
Talis mihi crede talis eſt erga homines dei
pietas ꝙ nunq̄ ſpernit pniam ſi ei ſincere et
ſimpliciter offerat̄, etiā ſi ad ſummū quis per
ueniat maloꝝ: ꝛ inde tn̄ reuerti velit, ſuſcipit
em̄ deus illum libēter ꝛ amplectit̄, Et hoc eſt
quod dicit̄ de pe, diſt, i, c, in actione, Cor con
tritum ꝛ humiliatū deus nō deſpiciet, Sed
circa hoc dubitatur de peccato in ſpiritum

ſanctū, vtrū deus miſericors remittat illd̓ penitētibꝰ. Et videt̄ ꝙ nō: qꝛ pctm̄ in ſpm̄ſctm̄ ē irremiſſibile. Unde Aug. in li. de fide ad Petrū ait. Hi q̄ peccāt in ſpm̄ſanctū: neqꝫ h̄ neqꝫ in futuro remiſſionē pctōꝝ accipiūt. Et idem in libro de ſmone dn̄i in mōte. Peccare in ſpm̄ ſanctū eſt ꝑ malitiā ⁊ inuidiā fratrē impugnare charitatē poſt acceptā ſpūſſancti grām. quod pctm̄ neqꝫ hic neqꝫ ī futuro remitti dicimꝰ. Hoc ipm̄ magr̄ ſniarū confirmat. xliij. di. ij. li. ḡ videt̄ ꝙ dei mia nō ſupat oīe pctm̄. Rn̄det ad hoc Alex. de hal. i ij. q. cxliij. mē. vi. ⁊ in iij. ſum. q. i. mē. ij. ar̄ ij. vbi tractat de irremiſſibilitate peccati. Adde ꝙ pctm̄ dr̄ tripl'r irremiſſibile. ſ. negatiue: ꝑuatiue: ꝯrie. Negatiue dr̄ irremiſſibile quod nullo modo pōt remitti: ſicut pctm̄ luciferi aliorūqꝫ dānatoꝝ. Priuatiue dr̄ irremiſſibile pctm̄ quod nō habet aliq̄d dignū vt remittat̄ et ſic oīe pctm̄ eſt irremiſſibile: quia nullum pctm̄ mortale habꝫ aliq̄d ꝑ quod ſit remiſſione dignū. Cōtrarie ꝟo dr̄ irremiſſibile: quia habet ꝯriam diſpoſitionē ad grām ſine q̄ peccatū nullo modo pōt remitti. ⁊ ſic eſt irremiſſibile pctm̄ in ſpūſanctū: qꝛ directe eſt ꝯ effectum ſpūſſancti qui q̄dem dr̄ gratia pnialis

Sūt aūt huiꝰ peccati ſex ſpēs vt pꝫ ꝑ Aug. in Ench. ⁊ de fide ad petrū. ⁊ de ſmone dn̄i i monte. ⁊ de baptiſmo paruuloꝝ. ſcꝫ deſꝑatio: p̄ſumptio: inuidētia fraterne grē: obſtinatio: finalis impenitētia: ⁊ impugnatio veritatis agnite. quarū ſpērū numerꝰ ſm̄ Boñ. in di. xliij. ij. li. ar. iij. q. i. ſic aſſignat̄. Omne pctm̄ ī ſpm̄ſanctū eſt cōtra pnialem grām. tunc eñi aut eſt ꝯ ipam rōne ſui: aut rōne antecedentium: aut rōne ſubſequentiū. Si rōne antecedentiū cū ad pniam antecedāt tanq̄ due mole ſpes ⁊ timor. ꝯ timorē eſt p̄ſumptio. cōtra ſpem eſt deſꝑatio. Si rōne ꝯſequentiū cū ad pniam cōſequat̄ emēdatio q̄ ꝯſiſtit in duobꝰ videlꝫ in vera cōfeſſione ⁊ bona ſatiſfactōe. ſic ſumunt̄ due ſpēs. quarū vna eſt impugnatio ꝟitatis agnite: altera deteſtatio boni. Si rōne ſui ſic eſt obſtinatio que comprehendit etiā finalē impniam. Dicit̄ ergo pctm̄ in ſpiritūſanctū irremiſſibile magis q̄ alia peccatoꝝ genera: qꝛ ſm̄ magrm̄. vix aut raro aut difficulter remittit̄ ꝓ eo ꝙ nō tātū repugnat grē: ſꝫ etiā diſpoſitioni ad veniā ⁊ grām ſuſcipiendā. Remiſſibile ꝟo eſt ſm̄ Boñ. vbi. ſ. ar. ij. q. ij. tū rōne diuine potētie remittentis. tū qꝛ hō poteſt de illo penitere excepto finalis impenitētie: q̄ etiā dupl'r ſumit̄. Uno modo pro ꝓpoſito nō penitēdi. Alio modo ꝓ ꝯtinua ꝑmanētia in malo. Impenitētia p̄mo mō ſumpta eſt pctm̄ irremiſſibile ꝯrie nō negatiue. eo ꝙ claudit viā ad grām ⁊ impedit igreſſuꝫ ſpūſſancti. tñ poſſibile eſt vt de illa hō peniteat ⁊ remiſſibil' fiat. Impnia ſcd̓o modo dicta nullo modo pōt remitti. Hec aūt nemini eſt attribuēda vſqꝫ ad illud inſtās in quo dici de aliquo poſſet ꝙ final'r ſit ipenitēs. Hinc Leo papa de pe. di. vij. c. Nemo. ait. Nemo deſperandus eſt dū in hoc corꝑe ꝯſtitutꝰ eſt. Idē dr̄. xxxij. q. ij. c. Ancillā. ⁊. xxiiij. q. iij. c. Corripiant̄. Patet ḡ oīe pctm̄ ꝑ pniam liquefieri ad conſpectū mie dei: q̄ nihil tm̄ abominatur q̄tū impniam ⁊ deſperationē. Hinc Hiero. ad Ruſticū monachū ait. Nihil ſic offendit deum ſicut cor impenitens. Solū deſꝑatiōis crimē ē qd̓ veniā ꝯſeq̄ nō poteſt. Scd̓m qd̓ in pctis ꝯſiderat̄ horrendū ⁊ periculoſū eſt pctōꝝ frequēs iteratio. qñ. ſ. frequētiꝰ iterantur. tñ tanta eſt mia dei ꝙ ſi q̄s incipet peccare a p̄ma hora diei: ⁊ pacto pctō ſtatī pniam ageret: ⁊ pnia facta ſubito laberet̄: ⁊ poſt lapſum iterū ſurgeret ⁊ poſt ſurrectionē iteruꝫ caderet ⁊ poſt caſuꝫ denuo contritionē hr̄et: ſemꝑ deū immobil'r ꝓpitiuꝫ inueniret ad remittendū. Hic Aug. de pe. di. iij. in. ca. adhuc ꝑſidi inſtāt. in fine. ait. Quoniā quottidiana eſt offenſio opꝫ ꝙ q̄ttidiana ſit remiſſio. Cur docuiſſet dn̄s orātes dicere: dimitte nobis debita noſtra. niſi ipe nobis miſericors ꝑſeueraret qui nos ab hac petitione nō vult deficere? Et Leo papa de pe. di. i. c. Multiplex mia dei inquit. Multiplex mia dei ita lapſibꝰ humanis ſubuenit vt nō ſolū ꝑ baptiſmi grām: ſꝫ etiā ꝑ pnie medicinā ſpes vite reparet̄ eterne: vt qui regeneratōis dona violaſſent ꝓꝓ ſe iudicio ꝯdemnātes ad remiſſionē criminū ꝑuenirent. Et Lactan. in li. di. inſti. ad g. ſic loquit̄. Nemo pōt eſſe tam circūſpectus tam prudens qui nō aliqñ labat̄. Idcirco deꝰ imbecillitatē noſtrā ſciens: apuit homini portū ſalutis: vt huic neceſſitati cui fragilitas nr̄a ſubiecta eſt: medicīa penitētie ſubueniat. Et Hiero. ad Ruſticū monachū. de pe. diſtin. iij ſepties ait. Septies in die cadit iuſtus et reſurgit. Si cadit quō iuſtus? ſi iuſtus quomodo cadit? Sed iuſti vocabulū nō amittit qui ꝑ pniam ſemꝑ reſurgit. Et nō ſolū ſepties ſꝫ etiā ſeptuagies ſepties delinquēti ſi conuertatur ad pniam pctā donant̄. Hoc chriſtus Petrum docuit. Matth. xviij. Sed nōnulli hētici temere aſſeruerūt duo falſa ⁊ merito re

probanda. Primū ꝙ ſi hō cadat a pnia ꝙ nō ꝟe penituit. Cōtra qd̓ dictū Alex. de halis in iiij. volumie ſumme. q. lxiij. mē. i. ij. ⁊. iij. adducit diſtinctionē de ꝟitate pnie: dicēs ꝙ dupl'r pōt ſumi. Uno mō vt pnia vera dicat̄ q̄ veꝝ hꝫ ꝟtutis actū q̄ eſt deteſtari malū cōmiſſum ⁊ ꝓ illo tpe nullū cōmittere ⁊ ꝓponere non cōmittere de futuro. in quo ſtatu ſi q̄s decederet ſaluꝰ eſſet. Et ab hac pōt hō cadere ⁊ in pctā labi. Alio mō vt dicat̄ pnia vera q̄ ꝑducit in finē vt finalis ⁊ ꝯtinuata: ⁊ ab hac nō eſt cadere. Sed adhuc heretici ad ſui erroris robur auctēs ⁊ dicta ſctōꝝ adducunt. Et p̄mo illud Amb. in ſmone q̄drageſime di. Pnia eſt mala p̄terita plangē: ⁊ plangēda iterū nō cōmittere. ḡ q̄ iterū peccat verā pniam nō fecit. Secūdo ad idē allegāt Greg. ſic di. Qui ita alia pctā deplorat vt iterū alia cōmittat: adhuc penitentiam agere aut ignorat aut diſſimulat. Inſuꝑ ad hoc ꝓpoſitū habēt Iſidoꝝ in lib. de ſummo bono ſic loq̄ntē. Irriſor ē nō penitēs q̄ adhuc agit qd̓ penitet: nec videt̄ deū poſcere ſubditꝰ: ſꝫ ſubſannare ſupbꝰ. Et his cōcordat Aug. in li. ſoliloquioꝝ qñ dicit. Inanis ē pnia quā ſequēs culpa inq̄nat. Que auctēs ⁊ alie ſilēs hn̄tur in decretis de pe. di. iij. De quibus ꝓ ſolutōe Gratianꝰ ibidē. c. Incaſſum. §. ſꝫ ꝟba ait. Qd̓ illa ꝟba auctoritatū non ad diuerſa tpa: ſꝫ ad idē tps referunt̄. vt ſcꝫ eo tpe quo q̄s deflet mala q̄ cōmiſit ⁊ pniam facit nō peccet ⁊ ſcelera nō cōmittat. Qd̓ aūt in diuerſis tpibꝰ poſſit q̄s facere pniam verā: ⁊ poſt illā iteruꝫ poſſit peccare. ꝓbat̄ rōne eo ꝙ pnia hꝫ eſſe in libero arbitrio ſm̄ ſtatū vie. qd̓ vertibile eſt: ⁊ pōt a bono in malū: ⁊ a malo in bonū ſepiꝰ exire. Hoc etiā apꝑet euidenti exemplo. Nā niniuite ꝓpt̄ verā pniam grām cōſecuti ſunt: ſꝫ poſt ad vomitū redeūtes deū ꝓuocarūt ad iracundiā: ⁊ eoꝝ ciuitas vt Herodotus ſcribit a rege medoꝝ ſubuerſa eſt. apd̓ hebreos regnante Joſia. Eſt ⁊ de hoc exēplū cōueniens peccantis dauid: qui pnia quā fecit de pctō mortis Urie deū ſibi placabilē fecit. ⁊ tñ poſt peccauit iterū in numerando populuꝫ ꝓut habet̄. ij. Reg. vlti. Quare ſileant heretici ⁊ confundant̄. Secundū falſum qd̓ ipſi p̄dicant eſt ꝙ deus non niſi ſemel pctā dimittit. Quibꝰ etſi obſiſtent auctoritates allegate in principio huiꝰ ſecunde ꝑticule: tñ ipſi curioſe ſuū errorē cōfirmare conant̄. Dicūtqꝫ ꝙ ſi baptiſmus nō iterat̄: ḡ nec pnia. Ad qd̓ dn̄s Boñ. in. iiij. di. xiiij. parte. ij. ar. i. q. ij. ſic rn̄det dicens ꝙ pnia pōt iterari: baptiſmꝰ aūt non. Primo qꝛ in baptiſmo iprimit̄ character q̄ eſt indelebilis: in pnia nō. Scd̓o qꝛ baptiſmꝰ eſt cōtra morbū nō iterabilē: qualis eſt morbus pcti originalis. ſꝫ pnia ꝯtra morbū iterabileꝫ qualis eſt morbꝰ pcti actualis. ⁊ medicina dꝫ aptari morbo. Et id̓ baptiſmꝰ nō iterat̄: pnia ꝟo iterat̄ ſm̄ ꝙ volūtas nr̄a ꝯuertit̄ ⁊ reuertit̄. Concludimꝰ ḡ ꝙ deꝰ bn̄dictꝰ miſericordit̄ ſubuenit nr̄e fragilitati. Quiſnā nō niſi impie de illo ꝯquerit̄. O pctōr negligēs: o pctōr obduratiſſime diſrūpe vincl'a colligatiōis: agnoſce blandientē tibi dn̄m: q̄ nō tm̄ ſemel ſꝫ milies milliū ⁊ totiēs quotiens poſtulaueris indulgentiā tibi ꝯfert indefeſſe. Tertiū qd̓ in pctis ꝯſiderat̄ horrendū dr̄ diuturna detētio. qñ pctā diu retenta ſunt: ita vt de illis pniam q̄s differat vſqꝫ ad decrepitā ſenectutē: extremūqꝫ tps vite. ⁊ lꝫ ꝑiculoſum ſit ſic differre: poſito tñ ꝙ aliq̄s excederet annos mathuſalem quos expendit ī iniuriā dei: ꝓpoſuitqꝫ in aīo nunq̄ bn̄facere. cū aīa tñ a corꝑe egredit̄ vere ingemiſcit ⁊ dolet. tanta eſt dei mīa ꝙ ei liberaliſſime parcit. Hinc Hiero. ad paulā de dormitōe Bleſille. Secura eſto o mi bleſilla. Confidimꝰ ꝓbantes vera eſſe q̄ dicimꝰ nūq̄ eſt ſera ꝯuerſio. Uox hec primū in latrone dedicata eſt. Amē dico tibi: hodie mecū eris in ꝑadiſo. Et idē ad Damaſum papā. ⁊ ponit̄ de pe. di. i. c. Importuna. Xp̄s de cruce in ꝑadiſū etiā latronē tulit: ⁊ ne q̄s aliqñ ſerā cōuerſionem putaret: fecit homicidij penā martyriū. Et Juliꝰ papa. xxvi. q. vi. c. Si p̄ſbyter. Uera eñ ꝯfeſſio in vltimo tpe pōt eſſe: qꝛ dn̄s non ſolū tpis ſꝫ etiā cordis inſpector eſt. ſicut latro vniꝰ momēti pnia meruit eē in ꝑadiſo in hora vltime ꝯfeſſionis. Et Celeſtinꝰ papa in. c. Agnouimꝰ. eadē cā. ⁊. q. ait. Perdidiſſet latro in cruce p̄miū ad xp̄i dexterā pendēs ſi illū hore vniꝰ pnia nō iuuiſſet. Cū eſſet in pena penituit: ⁊ ꝑ vniꝰ cōfeſſiōe ſermonis habitaculuꝫ ꝑadiſi eo ꝓmittēte ꝓmeruit. Uera ḡ ad deum ꝯuerſio in vltimis poſitoꝝ mente potiꝰ eſt eſtimanda q̄ tpe: ꝓpba hoc talit' aſſerēte. Cum ꝯuerſus ingemueris: tūc ſaluꝰ eris. Et ad idē facit illud dictū Cypriani in epl'a. ij. ad Demetrianū. In iſto mūdo manēti pnia nulla ſera eſt. Patet ad indulgentiā dei aditꝰ: ⁊ querentibꝰ atqꝫ intelligentibꝰ veritatē facilis eſt acceſſus. O āpliſſima mia dei. o largiſſima charitas ſummi creatoris: que tanta eſt vt ſi daretur hō viator ſecū ferens pctā oia que diaboli cōmiſerūt ⁊ oēs hoies qui in iudicio dānabunt̄: imo quot ſunt in celo ſtelle ⁊ in mari

aque gutte:in nemore frōdes:⁊ i prat̄ lilia:⁊
de illis pniam faceret ac hūili mēte deū exora
ret ꝑ venia:ſemꝑ audiret benigne.

Qd̄ deus remittit penitētibꝫ ꝓpter miam
ſuā pctā ſine dilatione:⁊ de iuſtificatōne ipij
ac eius ꝯditionibus. Caplm III

Tertiū myſteriū cōtemplandū circa
miam dei dr̄ accelerationis. Nō em̄
differt deus remittere pctā peniten
tibus nō tp̄s aliquod interponit. Videt̄ q̄ſi
ſitire ſaltē peccatoꝝ quibus q̄ꝫ pmum fuerit
contriti vel cōpuncti:ſtatim eis parcit illoſqꝫ
iuſtificat. de:ipſa vero peccatoris ⁊ impij iu-
ſtificatione ſolet a doctoribus dubitari ma
xime circa tria.

Primo circa tp̄is circunſtantiam.
Scd̄o circa op̄is excellentiā.
Tertio circa miraculi relucentiā.

Primo ſolet dubitari circa tp̄is circūſtātiā
vtrū ſcꝫ impiꝰ iuſtificet̄ in inſtāti. ⁊ ad h̄ itel
ligendū notāda ſunt tria. Primū notandū
ſm Tho. i. ij. q. c. xiij. ar. vij. q̄ꝫ iuſtificatio eſt
quidā motꝰ quo aīa mouet̄ a deo a ſtatu cul
pe i ſtatū iuſticie. Juſticia aūt dr̄ tripl'r. Vno
modo ꝓut iportat rectitudinē ordinātē actū
hois in cōꝑatione ad aliū ſingularē hoiem. ⁊
ſic eſt iuſticia pticularis ⁊ vtꝰ pticl'aris ⁊ vtꝰ
cardinalis. Scd̄o modo dr̄ ꝓut importat re-
ctitudinē ordinātē actū hois in ꝯparatōe ad
bonū cōe multitudis:⁊ ſic dr̄ iuſticia legalis
Tertio mō dr̄ iuſticia ſm q̄ꝫ iportat rectitu-
dinē ordinātē actū hois in cōpatōe ad bonū
ꝓpriū cuꝫ hō ſubijcit̄ deo ⁊ vires inferiores
aīe ſubdunt̄ rōni. Et hāc iuſticiā phs. v. Eth
appellat metaphoricā. Ab hac igit̄ iuſtitia
tertio modo ſumpta ſumit̄ iuſtificatio paſ-
ſiue accepta. ſ. ꝓ fieri iuſtū nō ꝓ facere iuſtū
Et hoc etiā nō ꝑ modū ſimplicis generatōis
q: ſic poſſet cōpetere ei qui nō eſſet in pecca-
to dū iuſticiā acciperet a deo. ſicut adā in pnci
pio accepit iuſticia originalē cū adhuc nō ha
beret pctm̄. Sꝫ ſumit̄ ꝓut hmōi iuſtificatio i
hoie includit rōnem motus de ꝯrio in ꝯriuꝫ
ſcꝫ de iniuſticia ad iuſticiā. Scd̄m notāduꝫ
q̄ꝫ ad iuſtificationē impij cōcurrūt q̄ttuor ꝑ
ordinē. Primū eſt gr̄e infuſio. Scd̄m motus
liberi arbitrij ꝑ fidē formatā in deū. Tertiuꝫ
motus liberi arbitrij in deteſtationē peccati.
Quartū eſt remiſſio culpe. Tertiū notandū
ſm Ric. in. iiij. di. xvij. ar. iiij. q. vi. q̄ꝫ iuſtifica
tio impij q̄ꝫtum ad ea q̄ ſunt de eius eſſentia
ſcꝫ q̄ꝫtum ad remiſſionē peccatoꝝ ⁊ gr̄e infu
ſionē fit in inſtāti. q: ſm glo. Act. ij. c. ſuꝑ illo
vbo. Factus eſt repēte de celo ſonꝰ tanq̄ꝫ ad
uenient̄ ſpūs vehemētis. Neſcit tarda molimi
na ſpūſſancti gr̄a. Scd̄o cōtingit dubitare
de iuſtificatōe impij circa op̄is excellentiam:
vtrū ſit maximū opus dei. ⁊ videt̄ q̄ꝫ ſic. nāꝫ
in p̄s. dr̄. Miſatiōes eius ſuꝑ oīa op̄a eius.
Et eccl'ia cantat. Deus q̄ oipotentiā tuā par
cendo maxime ⁊ miſerando manifeſtas. Et
Aug. exponēs illud Joh. xiiij. Maiora horū
faciet. ait. Maius eſt vt ex impio iuſtus fiat
q̄ꝫ creare celū et terrā. Sed in ꝯriū arguere
poſſumus. Primo quia ꝑ iuſtificatōeꝫ impij
conſequit̄ aliquis gr̄am vie. ſed per glorifica
tionem conſequit̄ aliquis gr̄am patrie q̄ ma
ior eſt. ergo glorificatio angeloꝝ vel hominū
eſt maius opus q̄ꝫ impij iuſtificatio. Scd̄o
arguimus quoniā iuſtificatio impij ordinat̄
ad bonū particulare vnius hois:ſed bonum
vniuerſale ſcꝫ vniuerſi eſt maius q̄ꝫ bonum
vnius hois. vt patet in pmo Eth'. ꝗ maius
opus eſt creatio celi ⁊ terre q̄ꝫ iuſtificatio im
pij. Rn̄det ſcūs Tho. pma. ij. vbi. ſ. ar. ſc̄ꝫ q̄ꝫ
opus aliquod poteſt dici magnum dupliciter.
Vno modo ex parte modi agēdi:⁊ ſic maxi-
mū eſt opus creatiōis in quo ex nihilo fit ali-
quid. Alio modo poteſt dici magnū aliq̄d ꝓ-
pter eius magnitudinē quod fit. ⁊ ſm h̄ ma
ius opus eſt iuſtificatio impij q̄ terminatur
ad bonū eternū diuine participatiōis q̄ꝫ crea
tio celi ⁊ terre que terminat̄ ad bonū nature
mutabilis. Vnde Aug. cuꝫ dixiſſet q̄ꝫ maius
eſt vt ex impio fiat iuſtus ⁊c. ſubiunxit. Celū
em̄ ⁊ terra trāſibit. p̄deſtinatoꝝ aūt ſalus et
iuſtificatio ꝑmanebit. Ad pmum aūt argu
mentum quod infert q̄ꝫ glorificatio angeloꝝ
et hominū eſt maius opus q̄ꝫ impij iuſtifica
tio. dicendum q̄ꝫ aliquid dr̄ magnū dupliciter.
Vno modo ſm quātitatē abſolutā. ⁊ h̄ mo-
do donū gl'ie eſt maius q̄ꝫ donū gratie iuſti-
ficantis impiū. Et ſm hoc glorificatio iuſto-
rum eſt maius opus q̄ꝫ iuſticatio impij. Alio
modo dr̄ aliquid magnū quātitate ꝓportio-
nis. ſicut dr̄ mons paruus ⁊ milium magnū
Et hoc modo donū gratie iuſtificantis ipiū
eſt maius q̄ꝫ donū gl'ie beatificātis iuſtū:q̄a
plus excedit donū gr̄e dignitatē impij q̄ erat
dignus pena q̄ꝫ donū gl'ie dignitatē iuſti: q:
ex hoc ip̄o q̄ꝫ eſt iuſtificatus eſt dignus gl'ia
Et ideo Aug. vbi. ſ. dicit. Judicet qui poteſt
vtrum maius ſit iuſtos angelos creare q̄ꝫ im
pios iuſtificare. Certe ſi equal' eſt vtrūqꝫ po-
tentie. hoc maioris eſt miſericordie. Ad ſe-
cūdum dicendū q̄ꝫ bonū vniuerſi eſt maius

q̄ꝫ bonū particularis vnius ſi accipiat̄ vtrū-
qꝫ in eodē genere. ſed bonuꝫ gratie vnius eſt
maius q̄ꝫ bonū nature totiꝰ ⁊ vniuerſi. Ter
tio contingit dubitare de iuſtificatōe pctōris
vtrū ſit miracl'oſa. Et dicūt Rich. ⁊ Tho. vbi
ſ. ar. x. q̄ꝫ iuſtificatio impij etſi fiat ꝑ potētiā
ſupernaturalis agentis:tn̄ miraculoſa nō eſt
loquendo proprie de miraculo:eo q̄ꝫ natural'r
aīa eſt gratie capax. Eo em̄ ipſo q̄ꝫ facta ē ad
imaginē dei:capax eſt dei per gr̄am. vt Aug.
dicit. xiiij. de trini. Si vero deus qn̄qꝫ tā vehe
menter aīam moueret vt ſtatim quandā per
fectionē iuſticie aſſequeret̄: ſicut fuit in ꝯuer
ſione Pauli:adhibita etiā exterius admirabi
li viſione ⁊ proſtratione alijſqꝫ circunſtantijs
miraculoſis: tūc talis iuſtificatio miraculoſa
diceretur. Ideo conuerſio pauli tanq̄ꝫ miracu
loſa in eccl'ia cōmemoratur celebriter. Qua-
re vero deus non concurrat ſemper ad iuſtifi-
candos impios cū ſil'ibus ſignis: nō intereſt
noſtra dijudicare. Nobis ſatis eſſe debꝫ:quia
poſt facinora ⁊ delicta poſtqꝫ inueterata mala
qn̄cunqꝫ voluerimus gr̄am eius ⁊ charitatē
nobis conciliare:ſemper ad vota illū inuenie-
mus paratū nō differre aīam peccatricē:ſi eā
compunctā viderit iuſtā facere. Redite ergo
preuaricatores ad cor: ⁊ cognoſcite miſeriaꝫ
aīarum veſtrarū. Videte pericula inferni que
vobis iminent. cogitate clementiā:manſuetu
dinē:pietatē:⁊ miam oipotentis dei:⁊ exuen-
tes veterē hoiem reuertimini ad illuꝫ ⁊ agite
penitentiam:vt ſic obtineatis gratiam in pre
ſenti ⁊ in futuro eternam gloriam. Amen.

Feria quinta poſt dn̄icam in ſeptuageſima
de conplacentia quā habet deus quando pec-
catores reuertuntur ad pniam. Sermo V.

Vox dilecti pulſantis.

Aperi mihi ſoror mea ſponſa.
Iterū vbi. ſ. Excogitat creator no
ſter deus ſemper hoies ſaluos facere:non ſolū
iuſtos:ſed etiā peccatores ſi eoꝝ malicia non
obſiſtat. Quos etſi vocet cū mia vt dictuꝫ eſt
in precedenti ſermone:excitat adhuc vt ad pe
nitentiā reuertantur cū voce complacentie.
Oſtendit em̄ ſignis manifeſtiſſimis ſummā
habere cōplacentiā de conuerſione pctōꝝ. nā
nō ſolū illis pctā remittit:ſꝫ adhuc copioſa be
neficia illis clementiſſime tribuit. Quāobrē
in p̄ſenti ſermone colligere volo q̄ ſint effectꝰ
diuine cōplacētie q̄ ſequunt̄ pniam aīe audi-
entis vocē dilecti ſponſi. Et notabo tres pn-
cipales effectus.

Primus dicitur bonorum reſtitutio.
Secundus angelorum letificatio.
Tertius peccatorum exaltatio.

Qd̄ deꝰ reſtituit pctōribꝰ penitētibꝰ ꝓpt̄ cō
placentiā quā hꝫ de illoꝝ ꝯuerſione oīa bona
que fuerant ꝑ pctm̄ mortificata. Caplm. I.

Primus effectꝰ qui ꝯſequit̄ ad ꝯuer-
ſionē pctōris in quo relucet cōplacē
tia dei dr̄ bonoꝝ reſtitutio. Scd̄m ei
doctrinā theologoꝝ Rich. de media villa ar.
viij. q. ij. dn̄i Bon. ⁊ alioꝝ di. iiij. q̄rti li. pte. ij.
ar. ij. q. iij. Deꝰ reſtituit penitenti op̄a ꝑ culpā
mortificata q̄ antea viua fuerāt. Ad qd̄ dariꝰ
intelligēdū notāda ſunt tria. Prio notandū
q̄ꝫ oīa op̄a bona in charitate facta aduenien-
te mortali culpa mortificant̄ ⁊ deꝑdunt̄. ſm
illud Ezech. xviij. Si auerterit ſe iuſtꝰ a iuſti-
cia ſua ⁊ fecerit iniq̄tatē ſm oēs abomiatōes
q̄s opari ſolet ipꝰ nūq̄d viuet: oēs iuſticie eiꝰ
q̄s fecerat nō recordabunt̄. Secundū notā
dū q̄ꝫ cū dr̄ in ſcripturis deū nō recordari:vt
in p̄fata aucte aut neſcire: vt Matth. xxv. Ne
ſcio vos. ſic eſt intelligēdū q̄ꝫ nō recordet̄ aut
neſciat illos quos nō approbat vt remmuera
tione dignos. nā vt inq̄t dn̄s Bon. in primo
di. xxxix. ar. i. q. ij. c. Duplex ē ſcīa in deo. Vna
dr̄ ſimplic̄ noticie: q: q̄ hꝫ rōnē cognoſcendi a
veritate q̄ eſt lux ſumma cui nihil pōt occul-
tari, nec etiā tenebre obſcurant̄ ab ip̄a. Jō de
neceſſitate cognoſcit oīa bona ⁊ mala in quē
nulla cadit ignorantia. Alia vocatur ſcientia
approbatōnis: vt dicat̄ ſcire aliquid qn̄ illud
approbat: ⁊ neſcire cū reprobat. Sic etiā nō
recordari dicit̄ nō q̄ꝫ obliuio cadat in eo: ſed
q: non recordat̄ maloꝝ que quis fecit: ⁊ de il-
lis penituit vt ea puniat. nec recordat̄ bonoꝝ
que quis fecit ⁊ per peccatū ab illis cecidit vt
ea remuneneret. Tertiū notandū q̄ꝫ ſi quis
ante peccatū ꝓpter bona ꝑ eū in charitate fa-
cta meruiſſet eſſe de ſecundo aut de tertio vel
de vltimo ordine angelorum: ⁊ poſtea peccato
adueniēte tale meritum perdidiſſet ⁊ talis ad
penitentiam rediret:reuiuiſcunt ei bona pre-
terita que fuerāt mortificata: eo q̄ꝫ in tali ſta-
tu meriti eſt in quo erat anteq̄ꝫ caderet. vtpu
ta ſi erat in merito perueniendi ad ſecundū or
dinē beatoꝝ ad pniam veniens in tali merito
ſe recipet. ⁊ ſic de oībus gradibus beatitudis.
Quod expreſſe ſaluator noſter innuit in para
bola de filio prodigo Luc. xv. Quē cū vidiſſet
pater ſeminudum veſtes laceratas habentē
⁊ diſcalciatū. i. propter ſuam culpā priuatum
merito precedenti: dixit ad ſeruos ſuos. Cito

ꝓferte ſtolam primam ⁊ induite illū: ⁊ date
anulū in manu eius: ⁊ calciamenta in pedes
eius, per que oia ꝑcedens meritū deperditū ꝑ
pctm̄ bonitate dei penitētibus reſtitutū veriſ=
ſime intelligiť. Sed ꝯ hoc nōnulli arguunt ꝑ
quoddā hugonis dictū. Nemo inqͣt in ſpe cor
rectionis peccare dꝫ: qꝛ qd̄ ſemel amittiť ipſū
amplius nō recuperať. Ad hoc r̄ndet Boñ. di.
xiiij. qͣrti. li. vbi. ſ. ꝙ dictū hugonis intelligiť
de illo opere bono qd̄ homo potuiſſꝫ facere vel
feciſſet illo tpe quo peccauit: quod quidēꝫ nō
recuperabiť: qꝛ ſi alio tempore velit facere qd̄
omiſit perdit opus qd̄ deberet facere ꝑ illo tē=
pore. Et ſi adhuc inſteť per illud quod Hiero.
ait in. c. quicūqꝫ. diſ. l. Reuerti in priſtinū gra
dū difficile eſt. Poſſumus r̄ndere ꝙ Hiero. lo
quiť ibi de gradu tpalis dignitatis, aut ſpūa=
lis ⁊ eccleſiaſtice, ſicut pꝫ in verbis eius: ⁊ in
pleriſqꝫ capitulis ꝑcedentibus ⁊ ꝯſequenti=
bus, nos aūt loquimur de ſtatu eterne ſalutis
et merito triumphantis eccleſie.

Qd̄ deus faciť angelos letari in cōuerſione
peccatoꝝ, ⁊ de augmento gaudij in angelis be
atis. Capl̄m II

Ecundus effectus qui cōſequiť cō
uerſionē peccatricis aie in quo relu=
cet cōplacentia dei dicitur angeloꝝ
letificatio. Facit vtiqꝫ deus angelos oēs iubi
lare ⁊ exultare cū peccator cōuertiť ad penitē
tiā. Unde Luc. xv. diciť verbo xp̄i. Gaudiuꝫ
eſt angelis dei ſuper vno peccatore pniam agē
te. Ad qd̄ intelligendū notandū ſm̄ Boñ.
diſ. xxi. ſcd̄i li. ar. ij. q. ij. c. ꝙ gaudiū angeloꝝ
creſcere pōt intelligi dupliciter. Aut extenſiue
aut intenſiue. Extenſiue diciť creſcere qñ qͣs
de pluribus gaudet. Intenſiue vero qñ affe=
ctus eius d̄ aliquo copioſius gaudet. Si ergo
loquamur de cremento gaudij ſm̄ primū mo=
dum, ſic verū eſt, ⁊ doctores cōmuniter ſenti=
unt ꝙ ipſis beatis angelis accreſcit gaudiuꝫ
ex ſalute peccatoꝝ: qꝛ de pluribus gaudēt ſm̄
ꝙ plures ſaluanť. Si autē loquamur de cre=
mento gaudij q̄tum ad intenſionē. ſic eſt di=
ſtinguendū, nam gaudiū duplex eſt. Quod=
dā eſt gaudiū in quo cōſiſtit ꝑmium ſubſtan=
tiale, ⁊ illud eſt gaudiū de bono increato: qd̄
angelus habet de deo, ⁊ eſt in deo. Eſt itēꝝ gau
dium quoddā accidentale: ⁊ illud eſt gaudiuꝫ
qd̄ angelus habet de bono creato ſiue ꝓprio
ſiue alieno. De huius vero gaudij augmēto
triplex fuit opinio. Prima eoꝝ qui dixerūt
ꝙ in angelis beatis accreſcit vtrūqꝫ gaudiuꝫ
intenſiue: qꝛ nōdū ſunt ꝑfecte beati q̄uis ſint
cōfirmati in gratia. Sed hec opinio falſa eſt.
qm̄ ꝑfecta beatitudo in viſione ꝯſiſtit diuine
eſſentie. ⁊ Matth. xviij. dr̄. Angeli eoꝝ ſemꝑ
vident faciē patris mei q̄ in celis eſt. Secū
da opinio fuit eoꝝ qui dixerūt ꝙ neutrū gau
diū creſcat in angelis intenſiue: ſed ſolū exten
ſiue: ſicut charitas eoꝝ nō eſt maior q̄ fuit ab
initio q̄uis plures nūc diligant q̄ tunc. Sed
iſtud nō videť ꝓbabile: qꝛ ſi angelis accreſcit
materia gaudij: accreſcit ⁊ ipſum gaudium.

Tertia opinio catholica ⁊ ſecura eſt eoꝝ q̄
tenent ꝙ in angelis nullo mō accreſcit gaudi
um in quo cōſiſtit ꝑmiū eſſentiale. qꝛ q̄tū ad
illud ꝑfecte ſunt beati. Sed gaudiū in quo cō
ſiſtit ꝑmiū accidentale: accreſcere pōt nō ſolū
extenſiue: verū etiam intenſiue: ⁊ rōne boni ꝓ
prij: ⁊ rōne boni cōiuncti, qꝛ miniſtrādo alijs
bona opera faciūt in q̄bus ꝑmiū accidentale
merenť: ⁊ qꝛ etiā cōciues ſuos ad beatitudi=
nē perducunt ſup q̄bus cōgratulanť. O q̄ vi=
gilāter itaqꝫ atqꝫ ſollicite debent curare pecca
tores miſeri de ſuis peccatis pniam facere q̄s
expectant oēs angelici chori quos inuitāt an=
geli ad paradiſi delitias. Uenite inquiūt pec=
catores fetidi: venite ad poſſidendā ciuitatē
omniū bonoꝝ vbertate refertiſſimā. Uenite
per ſanctā pniam ad cenam magni dei. Quid
queritis male operādo cū tenebrarū ꝑncipe:
quid cū cōmertio demonū: quale ꝑmiū de pec=
catis ⁊ malis cōmiſſis expectare poteſtis. Sti
pēdia inqͣt apl̄s peccati mors eſt. Ro. vi. No
ſtra ſit vob̄ grata ſocietas vt ſimul ꝯuiuamus
in feliciſſimo regno dei. O pctōres duritꝰ pec
catores obſtinati, vos expectamus vt agatis
pniam: q̄ tātū placꝫ deo nr̄o vt ⁊ nos velit etiā
in vr̄a ꝯuerſiōe letiſſimos fieri atqꝫ iocūdos.

Qd̄ deus etiā in eccleſia militanti exaltat
et ſublimat ad dignitates ſpūales pctōres ſi
reuertanť ad pniam. Capl̄m III

Ertius effectus qui cōſequitur cō=
uerſionem peccatoris diciť peccato=
rum exaltatio. Uoluit quidem deus
oſtendere q̄ gratū ſibi eſt cū peccatores ad pe
nitentiā cōuertuntur eos mirū in modū ſub=
limando ⁊ exaltando in vtraqꝫ eccleſia mili=
tante, ſcꝫ ⁊ triumphante. Et licet ſm̄ rigorꝫ
diſcipline quandoqꝫ factū ſit vt ab eccleſiaſti
cis dignitatibus ꝓpter crimina nōnulli cade
rent ad quas etiā poſt pactam pniam nō lice
ret redire. vt ſcribiť. l. di. c. Ut ꝯſtitueret. ⁊. c.
Si lapſis. ⁊. c. Qui ſemel. ⁊. c. Preſbyterū. ⁊. c.
Minor. ⁊. c. Clericū. ⁊. c. Clerico. ⁊. c. Si ep̄s.
Uruntū hoc nō dr̄ ex deſperatōe indulgētie,

Quinimo inuenti ſunt q̄ plures qui poſt la=
pſum per pniam reſtituti ſunt ad ſpūales or=
dines ⁊ eccl'iaſticas dignitates. Fuit ꝑnceps
apl̄oꝝ Petrus reſtitutus ꝑ pniam ad apl̄atū
et principatū apl̄oꝝ nō obſtante ꝑcedēti pec=
cato. ſicut ſcribiť. l. diſ. c. ponderet, ⁊. c. cōfide=
randū, ⁊. c. fidelior. In. c. vero. ſi poſt ordina=
tionē. §. ecōtra. alia pctōꝝ penitentū inducun
tur exempla. Diciť enim ibi ſic. Maria ſoror
Aaron poſtq̄ lepra percuſſa eſt: qꝛ ī Moyſen
murmurauerat acta penitentia a peccato mū
data eſt. ⁊ priſtinā gratiā ꝓphetandi recepit.
Aaron poſt cōflatum vitulū in ſummū facer=
dotem cōſecratus eſt. Dauid poſt adulteriū et
homicidiū ꝓphetie ſpūm recepit ⁊ in proprio
gradu permanſit Achab quoqꝫ poſt mortem
Naboth viri ſanctiſſimi per pniam humilia=
tus in regia ſede remanſit. Et vt ꝑtereamus
multa exēpla veteris teſtamenti. Petrus ne=
gauit xp̄m: ⁊ poſtea princeps apl̄oꝝ factꝰ eſt.
Paulus Stephanum lapidauit: ⁊ tñ a deo in
apl̄m eſt electus. Multi quoqꝫ ab hereſi ad
vnitatē fidei catholice reuertentes in ſuis or
dinibus ſunt recepti. Alij vero ad ep̄alem eti
am gradꝰ ſunt ꝓmoti: vtpote Aug. ⁊ alij plu
rimi. hec ibi. Uerūtñ inter oēs peccatores ꝑ
penitentiā reſtitutos ad ꝑcedentes gradus ſi
ue ad alios aliquos de nouo eis collatos effi=
cacior ē nobis fiduciam ⁊ animū: ꝓſtant tres
illi nequiſſimi viri, Paulus ſupbiſſimus. Da
uid luxurioſiſſimus. Matheus vo cupidiſſi
mus ⁊ auarus. Hoꝝ tamen voces magis q̄
alioꝝ voluit ſpirituſſanctus in eccleſia reſo=
nare. Licet em̄ ſcripſerint euangelia. Johan=
nes Lucas ⁊ Marcus: tñ frequentius legiť
euangeliū ſm̄ Mattheū. Et licet inueniānť
pſal. alioꝝ multorum nō ſolum illi quos Da=
uid cecinit: tamen eccleſia ps Dauid ſepius
decantat. Licet etiā Petrus Jacobus ⁊ Johā
nes: ac Judas Thadeꝰ ſuas epl̄as canōicas
ſcripſerint: tñ epiſtole Pauli magis ī diuinis
officijs habenť in vſu. Quod ideo factuꝫ eſſe
credendū eſt vt omnes percipiāt q̄ chara deo
ſit cōuerſio peccatoꝝ quos tam ſublimiter per
penitentiā in eccleſia ſua dignatus eſt exalta=
re. Quanta autē erit talium in regno celoꝝ
gloria a redemptore mundi dictū eſt matthei
xxi. Meretrices inquit ⁊ publicani ꝑcedent
vos in regno celoꝝ. Et hoc exemplo monſtra
tum eſt in Thayde meretrice pulcherrima et
formoſa que poſtq̄ multoꝝ animas illaquea
uerat: dediſſetqꝫ multis occaſionē ſeipſos in=
terficiendi. accedente ad eam Panutio ſan
ctiſſimo viro cōtritionem ⁊ cōpunctionem ſu
orum ſcelerum habuit aduſtiſqꝫ omnibus va
nitatibus in platea publica: vt daret exemplū
his cum quibus peccauerat: in cellula quadaꝫ
paruula ſe incluſit in qua per feneſtrā paulu=
luꝫ panis ⁊ aque quibus ſuſtentareť die qua
libet accipiebat. Cū ergo tribus annis fuiſſet
incluſa ꝓfectus Panutius ad abbatē Antho
nium cui multa reuelabanť a deo vt ab eo in
quireret ſi ei deus ſua peccata remiſiſſet. Nar=
rata cauſa ſanctus Anthonius cōuocatis di=
ſcipulis ꝑcepit: vt illa nocte orarent. ſtatimqꝫ
abbas Paulus maior diſcipulus Anthonij vi
dit in celis lectū ſpecioſis ac ꝑcioſis veſtibus
ornatum. quē tres virgines ſacrefacie clara
cuſtodiebant. Cumqꝫ Paulus diceret gloriaꝫ
illam eſſe Anthonij: audiuit vocem dicentē ſi
bi. Non eſt Anthonij ſed Taydis meretricis.
Quod cū mane audiſſet Panutius cum gau=
dio diſceſſit. ⁊ cū illam eduxiſſet de cella: quin
decim dies ſuperuixit: poſt quos meretrix pe=
nitens quieuit in dn̄o. Audiuimus igitur ex
tribus effectibus enarratis ꝙ ſumma eſt in
deo cōplacentia vt peccatores reuertantur ad
illum: ⁊ tamen cū ipſe hac voce melliflua inci
tet oēs: neſcio vnde fiat niſi ex humani cor=
dis duritia vt nō audiatur. O infelix anima
peccatrix. O ſeua immanis ⁊ crudelior omni
belua, deſine iam malefacere, impone finē deli=
ctis tuis: quere dn̄m deum tuum dum inueni
ri pōt: vt accipias ab eo grām in ꝑſenti: ⁊ in
futuro perpetuā gloriā, amen.

Feria ſexta poſt dominicam in ſeptuageſima
de inflammato ⁊ ardentiſſimo amore dei quē
ipſe clementiſſimus pater peccatoribus exhi
bet ⁊ oſtendit vt illos ad ſe trahat ac reuocet
et inducat ad penitentiā.

Sermo VI

Ore lāgueo. Ha
bent hec verba in perſona xp̄i dei
et hominis ſalutem peccatoꝝ ſiti=
entis originaliter. Cant. v. c. Si cogitarent
excecati peccatores q̄ta dilectione cōplectiť
illos piiſſimus deus ꝓfecto omni ſtudio ⁊ vi=
gilantia depoſita delictoꝝ ſarcina ad diligen=
tem ſe ꝓperarent. Neqꝫ em̄ inueniri quiſpiaꝫ
poteſt nō pater nō mater: non frater: non ſo=
ror: nō filia: nō filius: non deniqꝫ domeſticus
quilibet amicus ſiue ꝓpinquus qui tantum
diligat eos q̄tum amat ipſe mitiſſimus pa=
ter celeſtis. Quod cōſiderans Hugo in libro
de arra ſponſe ſic alloquitur animā peccatri=

cem. Sponſum habes ⁊ neſcis pulcherrimū
omniū: ⁊ faciē eius non vidiſti. Ille te vidit:
quia niſi te vidiſſet nō te diligeret. Noluit ad
huc ſeipm̄ tibi p̄ſentare: ſed munera miſit. ar
ram dedit pignus amoris. hec ille. Eſt vti〈que〉
anime legitimus ⁊ immaculatus ſponſus de
us dei filius q̄ in cruce exaltatus clamat grā
di ⁊ amoroſa voce dicit〈que〉 anime ꝓpter pctā
pereunti ⁊ ad inferna currēti. illud Hiere. iij. c.
Tu autem fornicata es cum amatorib⁹ mul
tis. tamē reuertere ad me: ⁊ ego ſuſcipiā te.
Quidnā dulcius: quid ſuaui⁹: quidue demen
tius poteſt audiri? Oſtendit nempe multis
diuerſiſ〈que〉 modis rex regū deus noſter ꝙ ho
minē diligit: eius〈que〉 ſalutē etiā poſt peccata ⁊
nephāda facinora ardētiſſime ſitit. Quapro
pter vt euigilent ſomnolenti peccatores ⁊ ex
pergiſcant̄ ad vocē beniuolētie ſummi dei: i
preſenti ſmone de amore quē deus pctōrib⁹
exhibet: nō nulla erunt vidēda: vt verificet̄ i
corde oīm quod dictū eſt in themate i pſona
illius: q: ſcʒ amore langueo. In quib⁹ vobis
de amore illo tria myſteria p̄ncipaliter ꝓpo
nimus declaranda.

Primum de ipſius veritate.
Scōm de eius voluntate.
Tertiū de illius copioſitate.

Qualit̄ deus ex amore malis ⁊ pctōribus
copioſiſſima bñficia ſua largit̄ ⁊ quid ē amor
ſiue dilectio dei. Caplm̄ I

P Rimū myſteriū declarādū de amo
re quo deus pctōres diligit dr̄ veri
tatis. Nam poſſet nō īmerito aliq̄s
dubitare. an verū ſit ꝙ deus pctōres diligat
Quaſi ſi diceret̄ ꝙ ſic: ſtatim occurrerent dicta
ſcripture ſacre q̄bus inſinuari videt̄ ꝯtrium.
Unde in pſona dei Prouer. viij. dr̄. Ego dili
gentes me diligo. Et Joh. xiiij. Xp̄s dic̄. Qui
diligit me diliget̄ a patre meo ⁊ ego diligam
eum: ſ pctōres nō diligūt deū: ḡ deus nō dili
git illos. Et eccli. xij. ſapiēs inq̄t. Altiſſimus
odio habet pctōres. Et Judic̄. v. ſcribit̄. De⁹
pctōꝝ odit iniq̄tatē. Et Aug. xij. de ci. dei. ca.
iij. ita aſſerit. Dicunt̄ in ſcripturis īimici dei q̄
r. ō natura ſ vitijs: aduerſant̄ eius imperio:
nihil ei nocere valētes: ſ ſibi. Inimici em̄ ſūt
reſiſtēdi volūtate: nō ptāte ledēdi. ⁊ Aug. in
li. de pnia refert. qd̄ etiā ponit̄ d̄ pe. diſ. iij. i c.
Sunt plures. Scio dn̄m inimicū oī crimino
ſo. Et dauid in pſalmo ad deum ſic loquitur.
Odiſti omnes obſeruantes vanitates. i. pctā
Et Sapiētie. xiiij. c. ſimiliter dicit̄. Sunt deo
odio impius ⁊ impietates eius. Si ita〈que〉 inter
deum ⁊ peccatores eſt inimicitia ⁊ odium. ḡ
deeſt amor: quoniā ſimul iſta ſtare nō poſſūt
Sed contra eſt dictū ſapiētis. Sap. xi. q̄ deo
dicit. Diligis omnia que ſunt: ⁊ nihil eoꝝ odi
ſti que feciſti. Pro hui⁹ dubij declaratione
notanda eſt ſentētia dn̄i Boñ. diſt. xxxij. ſ tij
li. q. ij. que talis eſt. ꝙ deus nō dicitur creatu
ram diligere ratione affectionis animi: ſ rō
ne cōmunicationis alicuius boni: Ita ꝙ dile
ctio dei dicit̄ potius eſſe dilectio effectus q̄
affectus. Cōmunicatio aūt bonitatis diuine
ſi attendat̄ quantū ad effectū gratie nō ſe ex
tendit ad pctōres. ideo ꝓpter huius boni ſub
tractionē dicit̄ illos odire. Et ſic intelligūtur
auctoritates ſupi⁹ allegate. Sʒ cōmunicatio
aliorum beneficioꝝ ⁊ bonis ⁊ malis eadē eſt
ob quod ⁊ malos etiam diligit non vt malos
ſed ſua illis beneficia tribuens vt boni fiant.
Sunt autem inter cetera tria beneficia pctō
ribus a deo collata.

Primum creationis.
Scōm gubernationis
Tertium ſociationis.

Primū beneficiū quod deus peccatorib⁹ cō
fert ex dilectione ⁊ amore dicitur creationis.
Quiſnā eſtimat q̄tū bonū eſt eſſe in numero
creaturarū nō quarūcū〈que〉: ſ rōnabiliū. Nullo
q̄dem p̄cio emi poſſet vnus ex oculis vel alijs
mēbris noſtris: multo magis nec aliqua po
tentia anime. Et q̄s eſt q̄ dedit animā cum
potētijs: ⁊ corpus tā bonis q̄ malis niſi de⁹
Et cur dedit niſi ex mera charitate ⁊ liberali
tate ſua. Hoc eſt qd̄ Lactan. in. ij. li. di. inſti.
ait. Deus veri patris officio functus eſt: ipē
corpus effinxit ipē aīam qua ſpiram⁹ infu
dit. Illius eſt totū quicq̄d ſumus. Et Bern.
in ſmone. Parū ne tibi videt̄ o homo cogita
qualē te fecit. Nempe ſm corpus egregiam
creaturā. ſm animā magis imagine creato
ris inſignem: rōnis participē: beatitudinis
eterne capacē. Porro ambo ſibi coherere fe
cit artificio incomprehēſibili ⁊ ſapiētia inue
ſtigabili. Nec hoc ante ꝓmeruit qui ante nō
fuit: nec ſpes retributionis fuit: qm̄ bonorū
noſtroꝝ non eget. hec ille. Sed qui non recte
de deo ſentiunt de eius bñficijs ingratiſſimi
cōquerunt̄. dicūt em̄ ꝙ lʒ magnū bonum
ſit eſſe quod ꝑ creationē pctōres acceperūt a
deo: tamen cū deus p̄ſcierit eos futuros ma
los at〈que〉 damnādos cur illos creauit. Quib⁹
ſic r̄ndet Augu. ij. libro de ciuitate dei. c. xviij.
Ne〈que〉 enim deus vllum non dico angelorum
ſed vel hominū crearet quem malū futurum

eſſe preſciſſet: niſi pariter noſſet quib⁹ eos bo
noꝝ vſib⁹ cōmodaret: at〈que〉 ita ordinē ſeculo
rū tanq̄ pulcherrimū carmē etiā ex q̄buſdā
quaſi antithetis honeſtaret. Antitheta enim
que appellant̄ in ornamētis elocutionis ſunt
decentiſſima. que latine appellant̄ oppoſita.
vel qd̄ expreſſius dicit̄ contrapoſita. Non em̄
eſt apud nos hui⁹ vocabuli ꝯſuetudo: cum tn̄
eiſdē ornamentis elocutionis etiā ſermo lati
nus vtat̄. imo lingue oīm gentiū his antithe
tis. ⁊ Paulus aplus in ſcda epl̄a ad Coꝛ. il
lum locū ſuauiter explicat vbi dic̄. Per arma
iuſticie a dextris ⁊ a ſiniſtris. Per gloriam ⁊
ignobilitatē. ꝑ infamiā ⁊ bonā famā: vt ſedu
ctores ⁊ veraces. vt q̄ ignoramur ⁊ cognoſci
mur. quaſi morientes ⁊ ecce viuim⁹. vt tem
ptati ⁊ non mortificati. vt triſtes ſemper aūt
gaudentes. ſicut egentes multos aūt locuple
tantes. tanq̄ nihil habentes ⁊ oīa poſſiden
tes. Sicut ergo iſta contraria contrarijs op
poſita ſermonis pulchritudinē reddunt: ita q̄
dā non verboꝝ ſed rerū eloquentia. ꝯtrario
rū oppoſitione ſeculi pulchritudo cōponitur.
hec Aug. Et ſi adhuc arguerent impij ⁊ ma
ligni ꝙ ſm Auguſtini verba videretur quaſi
neceſſariū fore vt aliqui mali eſſent vt ſic ſe
culi pulchritudo ꝑficeret̄. Ego dico ꝙ lʒ deus
ſm Aug. in lib. de libe. ar. nouerit ex quocū〈que〉
malo bonū elicere: tn̄ ſi nullus vnq̄ peccaſſet
ſiue angelus ſiue homo: adhuc vniuerſum per
fectum eſſet: nihil〈que〉 qd̄ ad eius ornatū ſpecta
ret ſine decorē inueniretur diminutū: ne〈que〉 ꝓ
pterea culpandus eſt ſapientiſſimus artifex
deus qui creauit illos qui damnari debebant.
quoniā non propterea damnantur quia ſunt
creati: ſed qm̄ poſt creationē ſua voluntate fa
cti ſunt mali. Quinimo in hoc maxime relucʒ
immenſa bonitas dei ꝙ tā grande beneficiū
conferre dignatus eſt etiā illis quos preſcie
bat futuros ingratos ⁊ malos. Secundū be
neficiū quod deus pctōrib⁹ confert ex dilectio
ne ⁊ amore dicitur gubernatiōis. Indiget eq̄
dem homo auxilio oīm creaturarum celi. ſ. ⁊
terre celeſtiū inferioꝝ〈que〉 corpoꝝ ſine quibus
viuere minime poſſet. Omnia tamen iſta dei
ſunt. de quo in pſ̄ dicitur. Dn̄i eſt terra ⁊ pleni
tudo eius orbis terrarū ⁊ vniuerſi q̄ hītant in
eo. Nihilomin⁹ ex clementia largiflua ⁊ afflu
entiſſima ſua libere donat fructum hoꝝ oīum
etiam impijs ⁊ malis. Inde Hugo in libro de
arra ſponſe ait. Reſpice vniuerſum mundū
iſtū ⁊ ꝯſidera ſi aliquid in eo ſit qd̄ tibi nō ſer
uiat. Oīs natura ad hunc finē dirigit curſū
ſuū vt obſequijs tuis famulet̄: ⁊ vtilitati deſer
uiat: tuiſ〈que〉 oblectamentis parit̄ ⁊ neceſſitati
bus ſm affluentiā indeficiētē occurrat. Hoc
celū hoc terra hoc mare hoc aer. cū his q̄ ſunt
in eis vniuerſis explere non ceſſant. hec ille.
Et xp̄s in euangelio Matth. v. ait. Pluit ſu
per iuſtos ⁊ iniuſtos: ⁊ ſolē ſuū oriri facit ſuꝑ
bonos ⁊ malos. Tertiū bñficiū qd̄ deus ero
gat ⁊ largitur ex dilectione ⁊ amore ipſis pec
catoribus dicitur ſociationis. magnū quippe
donū eſt vt vnuſquiſ〈que〉 habeat ſociū angelū.
Hinc magr̄ ſniarum di. xi. ſecūdi libri allegat
Hiero. ſuꝑ Matth. ſic di. Magna dignitas
animarū vt vnaque〈que〉 ab ortu natiuitatis ſue
in ſui profectū ⁊ cuſtodiā habeat angelū ſpe
cialiter delegatū. Ex qua aucte ſm doctores
theologie colliguntur tria catholica documē
ta. Primū documentū ſm Alex. de hal' in ſe
cundo volumine ſumme. ⁊ Archidia. canoni
ſtā. ſuper. c. firmiſſime. de conſe. diſt. iiij. ꝙ du
plex eſt hoīs natiuitas. ſ. in vtero ⁊ ex vtero.
Prima eſt qn̄ aīa creat̄ ſimul ⁊ infundit̄ cor
pori. Secunda vero qn̄ exit de ventre mrīs.
Angelus aūt deputat̄ hoī a p̄ma natiuitate. ſ.
in vtero. Ratio aūt quare nō debeat ante in
fuſionē aīe angelus deputari ad cuſtodiā cor
poris ſm Boñ. in. ij. diſt. xi. in declaratiōe lr̄e
eſt: quia illa cuſtodia principalius reſpicit ſpi
ritum q̄ corpus. Et ideo non debet ſpecialiter
angelū ad ſuā cuſtodiā habere anteq̄ ſpiri
tus infundatur. Non debet etiā differri vltra
aīe infuſionē: quia extunc defendere pōt ⁊ ad
iuuare. Utrū aūt q̄diu paruulus caret rōnis
vſu aliquē occultū effectū habeat cuſtodia an
geli quātū ad habitationē ⁊ directionē in bo
num: aſſignare eſt difficile: ſed negare nō eſt
tutū. Secundū documentū eſt ꝙ angelus
beatus propter cuſtodiā hominis non eſt ho
mine inferior viatore ne〈que〉 indignior: cū id fi
at ex dulcedine ſummi dei. Tertiū documen
tum eſt ꝙ angelus non deſerit obſtinatum in
peccatis vſ〈que〉 ad mortē. Ratio eſt ſm Boñ.
ꝙ ꝓnior eſt bon⁹ angelus ad iuuandū q̄ ma
lus ad perdendū. Si ergo malus angelus nō
derelinquit vſ〈que〉 ad mortē hominē etiam q̄tū
cun〈que〉 ſanctū: nec bonus hoīem quantūcun〈que〉
ſceleratū dimittit vſ〈que〉 in finē. Sed cōtra hoc
inſtāt nōnulli. qm̄ glo. ſuꝑ illud Hiere. li. Cu
rauimus babylonē ⁊ non eſt curata: dereliq̄
mus eam. ait. Medici ſunt angeli quos a no
bis repellimus dū eoꝝ conſilio non acquieſci
m⁹. Itē Damaſcen⁹ dic̄ ꝙ antixp̄s carebit an
gelico preſidio. Ex quib⁹ colligi poſſe videtur

ꝙ angelus qñq₃ ſubtrahit ab hoie ꝓpter peccata cuſtodie bñficiū. Rñdet ad h̄ dñs Boñ. vbi.ſ. qđ cōiter tenet a docto. ſacre ſcripture ꝙ angelus non oīno deſerit obſtinatos q̄diu ſunt viatores: nec tñ adeo diligenter cuſtodit ſicut bonos aut mediocrit̄ malos. Ideo cōiter dicit̄ ꝙ quodāmō deſerit ⁊ quodāmō ſemper cuſtodit. Explicatio aūt huius pōt diuerſimode fieri. Nā aliquē cuſtodiri ab angelo poteſt duplr̄ intelligi. vel ſm habitū vl' ſm actū. Voluerūt ergo aliqui dicere ꝙ angelus obſtinatū ſm actū cuſtodiendi relinquit pro eo ꝙ ipſe cuſtodienti angelo nō obedit: imo cōtra monita mentē obfirmauit. Quantuꝫ vero ad habitū nō deſerit: qꝛ ſemꝑ ꝓmptus eſt ei ſubuenire ſi quomō ipm ad viā veritatis videat inclinari. Sed hic modus dicendi nō ſufficit qꝛ nullus eſt adeo malus ⁊ ꝑuerſus qn angelus bonus poſſit ei aliqđ bñficiū cuſtodiendo largiri. Ergo ſi ſemꝑ eſt ei ꝓmptus facere bonū videt̄ ꝙ nunq̄ ſubtrahat oēm actū. Et idō eſt ſcḋus modus dicendi.ſ. ꝙ duplex eſt cuſtodie angelice actꝰ. Unꝰ reſpectu corꝑalis: alt̄ reſpectu ſpūs. Unꝰ ꝯſiſtit in repulſione hoſtis ne opprimat corꝑa. alter arcendo ipm ne ꝑuertat aias. Primi actꝰ efficacia eſt in angelo, ſcḋi vero non ſolū eſt in angelo: ſꝫ etiam in nobis. Quātū ad primū actū bonus angelus hoiem vſq₃ ad mortē non derelinquit: qꝛ non patitur ipm a demone opprimi vel occidi: niſi qñ aliter exigit fieri ſnia diuini iudicij. Quantū vero ad ſecundū actū: qꝛ illiꝰ efficacia non tñ eſt in angelo ſed etiā in nobis: ſubtrahit cuſtodie bñficiū ab his circa quos videt ſe fruſtra exerceri. vtpote ab excecatis ⁊ obſtinatis: qui nec recipiūt inſtructionē nec exhortationē. Sed cū cuſtodia magis reſpiciat aiam q̄ corpꝰ: adhuc nō videt̄ oīno probabile ꝙ angelus oēm actuꝫ cuſtodie ſubtrahat reſpectu aie. Et ideo adhuc eſt tertiꝰ modus dicendi ꝓbabilior iſtis.ſ. ꝙ effectus angelice cuſtodie eſt reſpectu boni ⁊ mali. reſpectu boni ꝯſeruādi vel acquirēdi vel augendi, reſpectu vero mali diſcernēdi vel cuitādi vel diminuēdi. Bonus ḡ angelus obſtinatos nō deſerit quantū ad actū cuſtodie q̄ reſpicit malum: qꝛ ſemꝑ retrahit hoies ne labant̄ in peius. Quantū vero ad actū qui reſpicit bonū obſtinatos deſerit ⁊ antixp̄m non cuſtodiet. Hec Boñ. Conſidera nunc aia peccatrix q̄ta fecit tibi deus ⁊ cū admiratiōe dic ei illud Job vij. Quid eſt hō qꝛ magnificas eū: aut filius hois qꝛ reputas eū. ⁊ quare apponis erga eū cor tuū? Cur o magne deus creare voluiſti hominē paulominꝰ ab angelis minoratū: q̄buſlibet alijs a te creatis cōditiſq₃ naturis excellentiorē: imagine tua decoratuꝫ: predotatūq₃ inſignibus potentijs aie rōnalis: quē preſciebas tibi futurū rebellē atq₃ cōtrariū? Cur tot bñficia innumera creaturarū maruꝫ preſtas his qui te fugiūt: qui te deſpiciūt: qui te ꝯtemnunt? Grandis ꝓfecto numerꝰ eſt eoꝝ qui te dereliquerūt venā aquarū viuentiū. Dereliq̄runt inquā te ⁊ auerterūt ſe a te qui es via re ctatoēs infideles: idolatre: iudei: heretici ſciſmatici ⁊ xp̄iani: diabolicis opibus ſeruiētes excōicati: ſacrilegi: ꝓditores: ſeditioſi: iracundi: odioſi: crudeles: detractores: murmuratores: bilingues: falſarij: ſuſurrones: ꝑiuri: deceptores: mēdaces: cupidi: raptores: fures: vſurarij: ſortilegi: malefici: incantatores: elati: ſuperbi: hypocrite: ambitioſi: arrogātes: inanis glorie cupidi: guloſi: blaſphemi: luſores: fornicatores: adulteri: ſodomite: ⁊ alijs ſceleribus nephandiſſimis inuoluti. Et tñ tu deus meus impaſti terre vt ſuſtineret illos: ꝓduceretq₃ fructꝰ quibus ſuſtentare ſe poſſent. Juſſiſti ſoli ⁊ lune ⁊ ſtellis vt ſuos motꝰ exercerent ad illoꝝ vtilitatē. mandaſtiq₃ oībꝰ q̄ in celis terriſq₃ reperiunt̄ vt ſe cōicent prenoiatis inimicitijs. Cur inſuꝑ ⁊ angelos cū talibus couiuere etiā vſq₃ ad mortē ad illoꝝ cuſtodiā diſpoſuiſti? Cur ita blandiris tu deꝰ iuſtꝰ ⁊ rectꝰ peccatoribꝰ ⁊ iniquis? O pectora dura. o ferreas mentes: o ſaxea ⁊ adamātina corda eoꝝ qui intelligere nolūt q̄ ardens ſit amor dei etiam ad peccatores quibus vt tactū eſt bñficia ſua gratioſiſſime impartit̄: vt ſic occaſionē habeant confidenter ad illum redire.

Qualiter deus quantum de ſe eſt vellet oēs peccatores eſſe ſaluos: ⁊ quare ſi ſic vult non omnes ſaluantur. Capl'm. II

S Ecundū myſteriū declarādū de amore quo deus pctōres diligit dicitur de eius volūtate. Vellet eñ deꝰ ex charitate ſua oēs hoies non ſolū bonos: ſed etiā malos ſaluos fieri. ſm illđ apl'i. i. Timoth. ij. Oēs hoies vult ſaluos fieri ⁊ ad agnitionem veritatꝭ venire. Verūtamē ex hoc apl'i dicto perplexa poterit eſſe dubiaq₃ mens nō multū recteq₃ intelligentiū. Nā ſi deus vult oēs homines ſaluos fieri: ergo oēs hoies ſaluabuntur. Quia vt inquit pſ. Oia quecūq₃ voluit dñs fecit in celo ⁊ in terra: in mari ⁊ in oībus abyſſis. ſed nō oēs hoies ſaluabunt̄. igit̄ nō vult deus oēs hoies ſaluos fieri. Soluit̄ hec difficultas ꝑ doctores ſacros q̄ apl'i auctem tripliciť exponere ſolent. Prima expoſitio eſt Auguſtini quā inducit magr̄ i textu di. xlvi. p̄mi libri. qđ dictuꝫ apl'i pōt intelligi vt in eo ſit diſtributio accōmoda: ſicut cuꝫ dicimꝰ. oīs hō timet in mari. ſm cōem modū loquēdi intelligendū eſt qui eſt in mari. Similr̄ ſi dicat̄ magr̄ iſte docet oēs pueros huiꝰ ciuitatis. intelligit̄ ꝙ docet eos qui addiſcunt. nullus eñ docet̄ niſi ꝑ ipm. Sic in ꝓpoſito pōt eſſe ſenſus. ꝙ deus vult ſaluos fieri oēs hoies q̄ ſaluantur. qꝛ nullus ſaluat̄ niſi velit deꝰ. Scḋa expoſitio eſt magiſtri in textu q̄ dicit ꝙ ibi eſt diſtributio ꝑ generibꝰ ſingloꝝ ⁊ nō ꝑ ſingulis generū, ſicut cū dr̄, Omne aial fuit in arca noe. qꝛ de oībus generibꝰ aialiū fuerunt ibi aliqua indiuidua. Et ſic deꝰ de omni genere vult aliquos ſaluari, de grecis: de latinis: de iudeis: de prelatis: de ſubditis: ⁊ de alijs. Tertia expoſitio eſt ſm Jobēꝫ damaſcenū dicentē ꝙ deus vult oēs hoies ſaluos fieri volūtate antecedente nō cōſequente. Voluntas aūt antecedens ſm eundē reliquoſq₃ theologos eſt qua ds vult aliquid abſolute q̄tū in ſe eſt. Voluntas vero ꝯſequēs eſt qua ds vult aliq̄d ꝯſideratis circūſtantijs. Voluntas ergo añcedens in deo eſt volūtas reſpectu eiꝰ ꝓpter qđ deꝰ hominē fecit ⁊ eſt irrefragabiliter bonorū. Voluntas ꝯſequens eſt qua vult aliqua ſm preſciam meritoꝝ: non que ſequit̄ merita. Pria ſcꝫ añcedens dicit̄ a magiſtris volūtas cōditionalis ſiue volūtas qua deus vult q̄tū in ſe eſt. Secunda aūt.ſ. ꝯſequens dicit̄ abſoluta. Differentia aūt inter hanc volūtatē ⁊ illā nō eſt ſm diuerſitatē affectiōis ſiue modi volendi qui ſit in deo: ſꝫ ſm rōnem cōnotandi ⁊ intelligendi, ꝓut eñ deus dicit̄ velle oīm ſalutē q̄tū in ſe ē: ⁊ antecedent̄ cōnotat̄ in oībꝰ hoibus ordinabilitas ad ſalutē. tum ex parte nature date, tum ex parte gratie oblate. Dedit enim deus naturam ſm quam poſſent hoies cognoſcere illū: ⁊ cognitū querere: ⁊ queſituꝫ inuenire: ac inuento inherere: ⁊ per hoc ſalutē obtinere. Gratiam ſimilr̄ obtulit dū filiū miſit: cuius meritū oīm ſaluti ſufficit. Leges ⁊ mādata ſalutis tribuit ⁊ oſtendit. Ipſe etiā preſto eſt oībus inquirentibus ⁊ inuocantibꝰ eū. Velle ergo hoiem antecedenter ſaluare eſt ordinatū ad ſalutē facere ⁊ ſaluari volenti non deeſſe. Unde velle antecedenter ſaluare nō cōnotat ſalutē: ſed ordinabilitatē ad ſalutē. Velle aūt ꝯſequenter ſiue abſolute ſaluare: eſt velle dare ſalutē ei quē preſcit ad ſalutē peruenturum per ſuū auxiliū ⁊ grām: cōnotat ſalutis euentū. Et ſic non eſt dicere ꝙ deus velit oēs hoies ſaluos fieri. Et hec tertia expoſitio magis efficax eſt ad dare intelligenda apl'i verba. Ex quibus elicitur ꝙ amoroſus deus nec in minimo deeſt ad ſuccurrendū ſubueniēduꝫ fauendūq₃ peccatoribus vt ſaluentur. Qui ſi non ſaluantur ipſi ſoli ſunt accuſandi meritoq₃ reprehendendi qui bibere noluerunt aquā fontis indeficientis amoris diuini.

Qualiter deus oſtēdit amorē ſuū pctōribꝰ illos ſupportando vocando ⁊ offerendo filiū ſuū vnigenitū ac ſanguinē eiꝰ. Capl'm. III.

T Ertiū myſteriū contēplandū de amore quo deus peccatores diligit dicit̄ de ipſius copioſitate. Nam preter ea que dicta ſunt in primo ⁊ ſcḋo myſterijs p̄cedētibus: inuenio adhuc precipue tria ſigna exprimentia copioſiſſimū ampliſſimūq₃ amorem diuinū erga peccatorum ſalutem.

Primum dicitur ſupportatio.

Secundum vocatio.

Tertium oblatio.

Primū ſignū dicitur ſupportatio. Supportat equidē deus ⁊ expectat patienter peccatores q̄ poſt cōmiſſa peccata iuſte meritoq₃ puniri poſſent. Oīs eñ qui peccatū facit ⁊ mortaliter peccat: meretur ſubito priuari quibuſlibet beneficijs corꝑalibus tpalibus ⁊ ſpūalibꝰ. Meretur adhuc deſcendere viuens infernuꝫ. Et quid eſt ꝙ deus hunc rigorē iuſticie cōtra peccatores nō exercet. q̄nimo differt vltionē non ſolū per dies: ſed per menſes ⁊ annos. O quot reperiuntur in hac mortali vita qui ꝑ decē aut viginti aut triginta aut plures annos ſemper in peccatis dormierunt: ⁊ tñ illos non exterminauit deus. An forte putamus id factū eſſe qꝛ ſibi peccata non diſplicent: vel qꝛ iniuſtus illa punire negligit: vel qꝛ ignorans illa non videt: aut impotens factus illa vindicare non valet? Abſit vt iſta cogitemus de deo magno ⁊ imortali qui optimus abominat̄ omne malū: iuſtuſq₃ nullū relinquit impunitū: ſapiens oīa videt: oīa noſcit: oīa perſcrutat̄: cuius potentie nulla creatura reſiſtere poſſit. Cur ergo tādiu punire peccata diſſimulat niſi qꝛ languet amore. Hinc eſt ꝙ Petrus. ij. epl'a. c. iij. ait. Dñs patienter agit nolens aliquos perire ſed oēs ad pniām reuerti. Et Salomon Sapientie. xi. dicit. Misereris oīm dñe quia oīa potes ⁊ diſſimulas peccata hominuꝫ propter penitentiam. Secundum ſignum exprimēs copioſiſſimum amorem diuinum dicitur vo

catio. Apparet vtiq; quantũ velit deus pecca
torum ſalutẽ quando non ſolũ illos non ꝑu-
nit ꝛ ſuffert: verũ etiã multipliciter inuitat ꝛ
vocat. Quidnã ſunt tot dei beneficia peccato-
ribus collata de quibus paulo ante memoriã
fecimus: niſi voces blande ipſos peccatores
allicientes? Quid ſunt ſcripture ſacre? qd ſan
ctorũ exempla? quid doctoꝝ tã diffuſa dicta?
quid promiſſiones? quid cõminationes? qd
precepta legis? quid eccl'ie ſacramẽta? qd de-
niq; viue voces tot p̄dicatoꝝ ꝛ hmõi? Oia ſi
quidẽ iſta clamor quidã ſunt ad pctõꝝ aures
fortiter ſonans. ꝛ tandẽ ab alto crucis audif
vox illa non paruipendenda pendentis in ea
crucifixi ieſu. Sitio: ſitio: ſitio. Sitiebat eniꝫ
vt Bern. ꝛ Aug. exponunt noſtrã ſalutẽ. Vñ
ꝛ Bern. ait. Aſcendit in altũ crucis vt ab oĩ-
bus videretur. voce magna clamauit vt ab oĩ
bus audiretur. clamori lachrymas addidit vt
homo ei compateretur. Qui ad eius clamorẽ
non excitatur: ad vocẽ non compungitur: gra
uior ẽ terra: durior petra: ꝛ fetidior ſepulcro.

Tertiũ ſignũ in quo relucet erga nos amor
diuinus dicitur oblatio. Pro ſalute nãq; pec-
catorũ obtulit deus pater vnigenitũ filiũ ſuũ
illũq; miſit in mundũ. Unde Joh. iij. Sic de9
dilexit mundũ vt filiũ ſuũ vnigenitũ daret vt
oĩs qui credit in eũ non pereat: ſed habeat vi
tam eternã. Ipſe vero dei filius incarnatus ſe
ipm̃ obtulit in ligno crucis holocauſtũ ꝛ ho-
ſtiam ſanguinẽ propriũ fundens in remiſſio
nem pctõꝝ. qui tante fuit efficacie vt ſuffice-
re poſſet ad ſalutẽ infinitoꝝ hoim ſi tot darẽ
tur. Unde Apoc. i. dicitur. Dilexit nos ꝛ lauit
nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo. San
guinẽ itaq; illũ paſſim ꝛ indiſtincte offert oĩ
bus peccatoribus. Offert inquã de capite ſuo
ſpinis pungentibus coronato. de facie ſua de
coꝛa alapis dure percuſſa. de manibus ꝛ pedi
bus clauis in cruce infixis. de toto corpore ad
colũnam crudeliter flagellato. ꝛ de latere ſuo
lancea aperto ꝛ vulnerato. Propter que omia
deuotus Bern. ſermone. xxij. ſuper Canti. ait.
Ad cumuluꝫ pietatis tradidit in morte aiam
ſuã: ꝛ de ꝓprio latere protulit preciũ noſtre ſa
tiſfactiõis. Unde ad ſe verſiculũ illum traxit.
Q2 apud dñm mĩa: ꝛ copioſa apud eũ redem
ptio. O amor vere incõꝑabilis. O amor in-
cogitabilis. Stat in cruce dei fili9 ꝛ pctõribus
dicit. Si ſaluari cupitis ſi ſalutẽ q̃ritis: ꝛ ego
pro vobis vt ſaluemini patri meo ſanguineꝫ
innocentẽq; vitã offero. Sꝫ tanta eſt huma
ni cordis duricia vt pauciſſimi inueniãtur q̃

velint ſua peccata corrigere: deoq; ſummo bo
no firmiter inherere. Qui autem redire non
neglexerint: ſaluabuntur per miſericordiam
ꝛ clementiam illius qui eſt benedictus in ſe
cula ſeculorum. Amen.

Sabbato dñice ſexageſime de dilatõe pnie
ꝛ quare multi tardant ſeu differũt ad pniam
redire audientes deũ benignũ ſic miſericordi
ter ipſos vocantem. Sermo. VII.

Dum tempus habe-

mus operemur bonum. Doctoris
gentium verba ſunt iſta originali
ter Gal. vi. Cum audiunt peccatores ꝙ pluri
mi ea que dicta ſunt de benignitate beniuolẽ
tia ac dilectione dei vocantis ꝛ inuitanđ illos
ad penitentiam: ſtatuunt in animo ſuo omni
no ad illã redire. Sed diabolica fraude dece-
pti interponunt temporꝫ ſpacia: aſſerentes ſe
penitentiã facturos non in preſenti: ſed in fu
turo cũ vel infirmitas aliqua vel languor gra
uis aduenerit: vel cũ ſenecta iã ſeculi delicias
amplius non guſtabit. Talibus aũt ſic opinã
tibus videtur tutã ducere vitã eſſeq; in ſtatu
ſalutis ꝛ gratie. Uerũtamẽ ꝙ periculoſiſſime
errent: in hoc ſmone aꝑire cenſui: in quo de
dilatione penitentie aliq̃ pulchra ꝛ vtilia deo
duce percurrã: quoniã non eſt procraſtinan-
dũ vt benefaciamus ſm apl'i documẽtũ: qui
dicit in verbis in themate noſtro propoſitis.
Dum tempus habemus. ſcꝫ nunc ꝛ nõ poſtea
hodie ꝛ non cras: operemur bonum ad deum
per penitentiam reuertentes. Ubi de dilatio
ne penitentie ſeu prolongatiõe tria myſteria
occurrunt declaranda.

Primum dicitur cauſalitatis.
Secundum fatuitatis
Tertium iniquitatis

Qz multi differunt penitere ſeducti a dia-
bolo: aut per timorẽ: aut propter pudorẽ: aut
propter ſpem: aut deſperationem. Capl'm I

Primũ myſteriũ dicitur cauſalitatiſ.
In quo exquirere licet que eſt cauſa
cũ peccatores efficaciam ꝛ neceſſita
tem pnie cognoſcentes illam differre volunt.
Et poſſunt aſſignari principal'r quattuor cãe
potiſſime ac principales quibus hoies pecca
tis inuoluti procraſtinant penitere.

Prima dicitur timor.
Secunda pudor
Tertia ſpes
Quarta deſperatio.

Prima cã df timor. Timent enim multi ad

pniam redire. q2 cogitant laborioſum eſſe de
ſuis culpis atq; pctis ſatiſfacere. Sꝫ his tria
remedia ad timorẽ repellendũ dari pñt. Pri-
mũ eſt ꝯſideratio pñđ pene facilitađ. Scõm cõ
ſideratio pñđ pene modicitađ. Tertiũ ꝯſidera
tio pñtis pene breuitatis. Primũ remediũ
eſt ꝯſideratio facilitađ ꝛ poſſibilitađ pene quã
exigit ſatiſfactio de q̃ tria dico notãda ſꝫ tho.
in. iiij. xv. di. q. i. ar. ij. q. i. Primũ notandũ
ꝙ lꝫ pnia infructuoſa ſit ſine ſatiſfactõe: tñ ali
ud eſt facere equalẽ: ꝛ aliud poſſibile. De9 nõ
exigit a pctõribus equalẽs vel eq̃le: q2 hoc eſt
ĩpoſſibile. Nã ſm pħm. ix. eth. in his honori-
bus q̃ ſunt ad deũ ꝛ ad ꝑentes nõ tenef hõ ad
equalẽs ſ3 ad poſſibile. iõ tenef hõ ſatiſfacere
ſm poſſibilitatẽ ſuã. Uñ apl's ad Titũ. iij. Nõ
ex operibus iuſticie q̃ fecimus nos. Scõm
notandũ ꝙ q̃uis hõ totũ poſſe ſuũ debeat deo:
nõ tñ exigif de neceſſitate vt totũ qđ poſſit fa
ciat. q2 hoc eſt impoſſibile ſm ſtatũ pñtis vi-
te: cũ oporteat hoiem circa multa ſollicitũ eſſe

Tertiũ notandũ ꝙ facere aliq̃d acceptũ deo
põt intelligi dupl'r. Aut ꝟtute ꝓpria. ꝛ ſic nul
lus põt ſatiſfacere de pctis in deũ cõmiſſis: aut
ꝟtute alterius: ꝛ ſic vnuſquiſq; merito xp̃i po
teſt ſatiſfacere qđ eſt infinitũ. Et ſi obijceref
ꝙ xp̃s liberauit nos a pena debita ꝓ pctis no
ſtris: iuxta illud. i. Pet. ij. c. Pctã nr̃a ipſe ꝑtu
lit in corꝑe ſuo ſuꝑ lignũ. Qđ exponẽs magi-
ſter ſniarũ in. iij. diſ. xix. ait. Pctã portare eſt
penã illoꝝ exoluere. ꝛ ad hoc eſt dictũ Eſa. liij
Uere languores nr̃os ipſe tulit. ꝛ dolores no
ſtros ipſe portauit. Ergo nulla ſatiſfactio pe-
nalis erit neceſſaria. vel ſi erit neceſſaria non
plene xp̃s ſatiſfecit ꝓ nobis. Rñderi põt ſm
Boñ. in. iij. diſ. xix. ar. i. q. iiij. ad. iij. ar. ꝙ paſ-
ſio xp̃i liberat nos a pena pnie q̃tuꝫ eſt de ſe:
q2 ſm ꝙ dicit mgf in lr̃a. in baptiſmo oĩs pe-
na q̃ ꝓ pctõ debef penitus relaxaf. Sed cum
hõ peccata iterat reddit ſe indignũ tãto bene-
ficio. Et ꝑ paſſionẽ nõ remittif ei tota pena: ſi
mino: ꝛ ſm ꝙ dicit magiſter in lr̃a q̃tuꝫ de-
cet ꝛ expedit ſalua diuina iuſticia. Eſt ergo
poſſibilis faciliſq; pena ſatiſfactoria. quoniaꝫ
vt ſcribif. ff. de reg. iur. l. impoſſibilium. ad im
poſſibile nemo tenef. Et vt Aug. dicit in ſer
mone. Deus ſeruũ pigrum nõ damnaret ſi ea-
que nullo mõ fieri poterãt imperaret. Se
cundũ remedium cõtra timorẽ ſatiſfactionis
eſt cõſideratio modicitatis ipſius pene. Om-
nis etenĩ pena tẽporalis modicũ eſt ꝛ quaſi ni
hil reſpectu future pene: nõ ſolũ inferni: ſ3 etiã
purgatorij. de cuius grauitate ſuo loco diſpu

tabitur. Tertiũ remediũ cõtra timorem ꝓ-
tactũ eſt ꝯſideratio breuitatis pene ſatiſfacto
rie. Nã ſicut breuis eſt vita: ita breuis ẽ pnia
ꝑ quã ſalui eſſe valemus. Quare nullo timore
pnia eſt differẽda. Scđa cã q̃re pleriq; dif
ferũt pniam agere dr pudor ſiue verecundia.
Erubeſcũt enĩ ꝛ verecũdanf bñfacere. qm̃ ſo
lẽt vt plurimũ hoies mali quoꝝ mult9 ẽ nũe-
rus volẽtes bñfacere ſuãq; malã vitã emẽda
re in deriſum hr̃e. Sꝫ ad ꝯfutationẽ erroris
huius triplicẽ pudorẽ notare debem9. videlꝫ.

Primus dr cõmendabilis.
Secũdus vituperabilis.
Tertius abominabilis.

Primus pudor ſeu verecũdia dr cõmẽda-
bilis. cũ. ſ. quis erubeſcit male facere. Naꝫ ſm
Joh. Dama. Uerecũdia eſt timor alicui9 tur-
pitudinis. Qđ Ariſto. explicauit in. iiij. ethi.
Qui timet decens ꝛ verecundus eſt: qui autẽ
nõ timet inuerecundus. Et de verecundia lo-
quif Ualerius li. iiij. dicẽs. Uerecũdia eſt pa
rens omnis honeſti cõſilij: tutela ſolenniũ of
ficiorũ: magiſtra innocentie: chara ꝓximis: ꝛ
accepta alienis: omni loco: omni tẽpore: fauo
rabilem ꝑ ſe ferens vultuꝫ. Et ſapiens Eccĩ.
xxxij. ait. Ante grandinẽ p̃ibit choruſcatio: et
ante verecundiã p̃ibit gratia. Hec verecun-
dia refrenat ſenſus: moderaf geſtus: librat
verba: ponderat ſermones: ornat ſenes: deco-
rat iuuenes: magnificat reges: ſubleuat ſub-
ditos: extollit p̃latos: ꝛ mores deaurat: quoni
am qui erubeſcitiui ſunt hac erubeſcentia et
rubore declinant mala. Sed ve mundo a ſcan
dalis. quoniam rariſſima eſt hec erubeſcẽtia
inter homines deprauatos. nam nõ erubeſcũt
publice blaſphemare: ludere rapere: fenerari:
peierare: laſciua verba ꝛ ſcurrilia nõ ſolum di
cere: ſed etiam cantare: inhoneſta veſtimen-
ta deferre. ꝛ p̃cipue mulieres pectus: colla: bra
chiaq; nudantes. ꝛ ornatu meretricio coram
hominibus exeũtes. ꝛ turpiſſima ſcelera adul
terij fornicationis: ſtupri: ſodomie: ꝛ ſacrile-
gij perpetrare. Secũdus pudor dicif vitu
perabilis. cũ ſcꝫ quis omittit virtuoſos actus
etiam ad ſalutẽ neceſſarios ne mali irrideant
eum. certum enĩ eſt ꝙ diſplicet malis vita bo
noꝝ. Unde ſapiẽs ꝓuerb. xxi. ait. Anima im-
pij deſiderat malũ. Et. xxix. c. idẽ ait. Abomi-
nanf impij eos q̃ in recta ſunt via. Et. xiiij. c.
Ambulãs inq̃t recto itinere ꝛ timẽs deũ deſpi
cif ab eo q̃ infami g̃dif via. ꝛ. xiij. c. Deteſtãf
ſtulti eos qui fugiunt mala. Et hoc ideo eſt q2
vt dicif Job. iij. Oĩs qui male agit odit lucẽ.

Qđ verbū ponit .xviij.q.ij.in .c. ꝑnicioſum.
Uerumtñ fatui ſunt ⁊ aboīabiles qui ne irride
anť a malis maloꝝ ſocij effici patiunť. Qñ et
eñi mali irridēt eos qui boni ſunt: idē eſt ac ſi
ceci irriderēt eos q̄ vidēt: aut claudi eos q̄ re-
cte ambulāt: aut laceratas veſtes hñtes illos
q̄ regio habitu ſunt amicti. Tertius dr̄ pu
dor aboīabilis qñ. ſ. quis ad pniam redire re
cuſat eo ꝙ ſua peccata turpiter cōmiſſa cōfite
ri cōfundiť. De iſto vero pudore latius dicaꝫ
in tractatu de ꝯfeſſione. Tertia cauſa qua-
re multi penitentiā in longū ꝓtrahunt dicitur
ſpes. hec autē triplex eſt.

Prima diu viuendi.
Secūda tp̄alia deguſtandi.
Tertia miſericordiā ꝯſequendi.

Prima eſt ſpes diu viuēdi de qua innumera
biles decipiunť ꝓmittētes ſibiipſis lōgitudi-
nem dierū. Nam vt inq̄t Cicero in li. de ſene-
ctute. Nemo eſt eñi tā ſenex q̄ ſe nō putet a n-
nū viuere. Et Hiero. ad Beruſiam. Nemo eſt
tā fractis virib⁹ ⁊ tā decrepite ſenectutis. vt nō
ſe putet adhuc annū poſſe ſupuiuere. Uñ ſub
repit obliuio ꝯditionis ſue: vt terrenū aial iā
iamq̄ʒ ſoluendū erigať in ſupbiā ⁊ aio celū te
neat. Uerumtñ ſic q̄ntumcūq̄ʒ excogitare quis
velit diuturna vita ſemp breuis erit. Uñ ⁊ Ja
cobus. iiij. c. ait. Que eſt vita vr̄a. Uapor eſt
ad modicū parēs: ⁊ deinceps exterminabiť.
De vite autē breuitate plene ſcribā in ſermo
ne de vita hoīs ⁊ ꝯtēptu mūdi. ⁊ in ſermōe de
tp̄e. ⁊ in tractatu de v̄tutibus. Scḋa ſpes
eſt tp̄alia deguſtandi. Sperāt eñi diligentes
mundū mūdanis bonis ꝓ libito poſſe diuti⁹
iocūdari. Et tñ experiētia docet ꝙ cūcta hui⁹
ſeculi falſa ⁊ deſiderata bona caduca ſūt ⁊ va
na: nullā in ſe ſtabilitatē firmitatēq̄ʒ retinen-
tia. Hinc Señ. ad Lucillū ait. Noli huic trā-
q̄llitati ꝯfidere. Memēto mare euertiť vt eo
dē die vbi luſerūt nauigia ſorbenť. Propter-
ea a dño ieſu xp̄o perpulchra dicta eſt ꝑabola
quā Lucas ſcribit. xij. c. Hoīs inq̄t cuiuſdā di
uitis vberes fructus ager attulit. ⁊ cogitabat
intra ſe di. Quid faciā: q2 nō habeo quo ꝯgre
gē fructus meos. Et dixit: hoc faciā. Deſtruā
horrea mea ⁊ maiora faciā: ⁊ illuc ꝯgregabo
oīa q̄ nata ſunt mihi. ⁊ dicā aie mee. Aia mea
hēs multa bona poſita in annos plurimos.
Requieſce: comede: bibe: ⁊ epulare. Dixit aūt il
li deus. Stulte hac nocte aiam tuā repetent a
te. Que aūt paraſti cuius erunt. Sic eſt q̄ ſibi
theſauriſat: ⁊ nō eſt in deum diues. Tertia
eſt ſpes miſericordiā ꝯſequēdi. nā pleriq̄ʒ de-
liberāt omne ſuū tp̄s in iniuriā creatoris ſui
exponere: ⁊ tandē ab eo miſericordiā impetra
re. Hanc ſpem refrenat ſapiēs: cū dicit Eccl.
v. Ne dixeris. peccaui. ⁊ q̄d mihi accidit triſte
Altiſſimus eſt patiēs redditor. De ꝓpiciatu
pctōꝝ noli eſſe ſine metu: neq̄ʒ adijcias pctm̄
ſup pctm̄. Et ne dicas. Miſeratio dñi magna
eſt. multitudinis pctōꝝ meoꝝ miſerebiť. mi-
ſericordia eñi ⁊ ira ab illo cito ꝓximant. ⁊ in
pctōres reſpicit ira illius. Nō tardes conuerti
ad dñm: ⁊ ne differas de die i diē. Subito eñi
venit ira illius ⁊ in oī tp̄e vindicte diſꝑdet te.
Quarta cā q̄re pctōres pniam retardant
dr̄ deſpatio: ad quā inducunť ꝓpť tria. videlʒ

Primo ꝓpť pctōꝝ magnitudinē.
Scḋo ꝓpť pctōꝝ multitudinē.
Tertio ꝓpť pctōꝝ viciſſitudinē.

Sed ꝑ p̄cedentia q̄ dicta ſunt in ſermone de
miſericordia dei oīa iſta diſſoluunť. Nō ſunt
itaq̄ʒ p̄tacte cauſe ſufficiētes ⁊ neceſſarie ad
retinendū pctōres ne ꝯuertanť ad deū.

Qđ fatue agūt q̄ differūt pniam ꝓpť im-
pedimēta q̄ pñt differē do ꝓuenire ꝓpť q̄ expo
nūt ſe ꝑiculo maximo. Caplm II

s Ecundū myſteriū declarandū de di
latione pnie dr̄ fatuitas. Qui eñi ſic
differūt q̄druplici fatuitate laborāt.

Prima dr̄ periclitationis.
Scḋa abbreuiatiōis.
Tertia ruinationis.
Quarta ceſſationis.

Prima fatuitas diciť periclitatiōis. q2 illi
qui pniam nō faciūt cū pñt exponūt ſe ꝑicu
lo nō facere illā poſſe cū credunt. Hinc Hiero.
ad Saluinā de nebridio ⁊ viduitate ſic ait.
Cauendū eſt vulnus qđ periculo ⁊ dolore cu
rať. Aliud eſt integra naui ⁊ ſaluis mercātijs
portū intrare ſalutis. aliud nudū herendo ta-
bulis ⁊ crebris curſibus fluctuum ad aſperri-
ma ſaxa collidi. hec ille. Pōt equideʒ euenire
vt poſt diuturnā pctōꝝ ꝯſuetudinē malus ha
bitus nō ita de facili amoueať. ſicq̄ʒ pctōr im
penitens fiat. Unde ⁊ Job. xx. c. de tali ſic lo-
quiť. Oſſa eius implebuntur vitijs adole-
ſcentie eius: ⁊ cū eo in puluere dormiēt. Et ſa
piēs ꝓuerb. xxij. ait. Adoleſcēs ambulās iux
viaꝫ ſuā etiā cū ſenuerit nō recedet ab ea. Et
Hiere. xiij. c. inq̄t. Si mutare pōt ethiops pel
lem ſuā: ⁊ pardus varietates ſuas: ſic vos po
teritis bñfacere cū didiceritis malū. Ex hoc
eſt ꝙ peccatū ex ꝯſuetudine cōmiſſum morti
Lazari cōparať. ꝓpter qđ Aug⁹. de pe. diſ. ij.
c. ſicut. ij. ait. Sicut tribus gradibus ad pec-
catū peruenitur ſuggeſtiōe: delectatiōe: cōſen
ſu: ita ipſius pcti tres ſunt differentie. ſ. in cor
de: in facto: ⁊ in cōſuetudine tanq̄ꝫ tres mor-
tes. Una quaſi in domo. i. cū in corde conſen
titur libidini. Altera vero quaſi iam ꝓlata ex-
tra portā cū in factum ꝓcedit aſſenſio. Tertia
cū vi cōſuetudis male tanq̄ꝫ mole terrena pre
mitur animus quaſi in ſepulcro iam putrens
Que tria genera mortuorūʒ dñm reſuſcitaſſe
quiſquis euangeliū legit agnoſcit. hec ibi. In
gloſa vero ponūť hi verſus ſup verbo tanq̄ꝫ.
Mens mala mors int⁹. malus act⁹ mors fo-
ris vſus. Tumba puella puer lazarus iſta no-
tant. Hanc verbo hunc motu lachrymando
ſuſcitat illū. Xp̄s ⁊ in medico naſciť eger ho-
mo. In lazaro autē reſuſcitādo quattuor erāt
ꝯditiōes. Prima q2 fetebat. Secūda q2 lapis
erat ei⁹ ſepulcro ſuperpoſit⁹. Tertia q2 ligatos
habebat pedes ⁊ manus. Quarta q2 ſudario
velata erat facies ei⁹. Joh. xi. Sic repiuntur
ſpūaliter iſta quattuor in pctōre q̄ longo ſpa-
cio pctā retinuit. Primo fetet deo āgelis ⁊ ho
minib⁹. Scḋo ē ei lapis ſuppoſit⁹. i. mala con
ſuetudo. Unde glo. Joh. xi. ait. Dñs fremuit ⁊
lachrymat⁹ eſt ⁊ clamauit voce magna. quia
difficile ſurgit quem mola male cōſuetudinis
premit. Hoc eſt qđ Juuenalis pulchre decan-
tat ſatyra. vij. Conſuetudo mali tenet inſana
bile vulnus. Et Martialis cocus. Mens aſ-
ſueta malo firmi⁹ heret ei. Et Ouidi⁹ de arte
amandi. Fac tibi ꝯſueſcat nil ꝯſuetudine ma
ius. Rō eſt. q2 ſm Ariſto. lib. de memo. ⁊ re-
miniſcen. Conſuetudo eſt altera natura. Et li
bro. vij. ethi. Conſuetudo nature aſſimilatur.
Et li. i. rheto. Similis eſt cōſuetudo nature.
ꝓpe eñi qđ ſepe ei qđ ſemp eſt. Eſt aūt natu-
ra ei⁹ qđ ſemp cōſuetudo ei⁹ qđ ſepe. hec ille.
Tertio hʒ man⁹ ⁊ pedes ligatos: q2 impotens
fact⁹ eſt poſt pctm̄ ad bñ opandū. Quarto pec
cator hʒ faciē velatā ſudario: q2 ex quo in te-
nebris pctōꝝ fuit: ſpūalē viſum amiſit. De ta
libus naq̄ʒ pctōrib⁹ inq̄t Sophonias. i. c. Am
bulabunt vt ceci: q2 dño peccauerūt. Et Sap.
ij. c. ſapiens. ait. Excecauit illos malicia eorū
Quare ꝑiculoſum eſt frequētare pctā ⁊ peni
tentiā ꝓlongare. Scḋa fatuitas illoꝝ q̄ diffe
runt ꝯuerti ad pniam dr̄ abbreuiatiōis. quia
cū tp̄s breue ſit nō curant ſibi de ſalute neceſ-
ſaria ꝓuidere. Fatuus naq̄ʒ nō imerito repu
tari poſſet ſi q̄s iter cepiſſet ad locū aliquē ad
quē longa eſſet via ⁊ vix ibi ambulans ꝑ to
tam diē vſq̄ʒ ad noctē peruenire valeret. ⁊ tñ
poſt ceptuꝫ iter ſtans quieſceret dicens hora
veſpertina vel hora completorij perficiaꝫ iter
meū. Sic fatuus eſt qui ad regnū celoꝝ debʒ
accedere horā tardā preſtolans qua ſe ad pe
nitentiā conuertat. Tertia fatuitas eoꝝ qui
differūt pniam facere diciť ruinationis. qm̄
pctā non deponens facile ad alia trahitur. Et
quanto peccata magis multiplicanť: magis
grauāt aiam: ⁊ ex cōſequenti cū maiori diffi-
cultate reſurgit. Ideo legitur in vitis patrum
ꝙ venit vox ad beatū Arſeniū dicēs. Egrede
re ⁊ oſtendā tibi opa hoim. Et egreſſus vidit
ethiopē nigrū cedentē ligna ſecuri ⁊ facienteꝫ
grandē ſarcinā ⁊ tēptabat leuare eā: ſꝫ ꝑ ma-
gnitudine nō poterat. ⁊ iterū cedebat alia li-
gna ⁊ addebat ſarcine: ⁊ innitebaturq̄ʒ adhuc
leuare illā ⁊ min⁹ q̄ꝫ pri⁹ poterat. Quā depone
bat: ⁊ iterū cedens alia ligna ſarcine adiunge-
bat: ⁊ fatigabať ſicut pri⁹ illā leuare: ⁊ ꝓpter
maius maioremq̄ʒ grauitatē nequibat illā mo-
uere. Fuit hec viſio ſibi expoſita ſic. Qđ q̄ ce-
debat ligna ⁊ addebat ſarcine homo peccator
eſt q̄ pctis onerat⁹ ſepius illa leuare nō ſuffi-
cit: ſꝫ ſupaddens ⁊ alia intra ſe dicit. Poſtq̄ꝫ
cōgregauero multa peccata plura prioribus
tūc illa leuabo ⁊ de illis pniam faciā. Quar-
ta fatuitas dr̄ ceſſationis. Ceſſat equidē mul
totiens ⁊ deficit illud qđ fuerat homo preme
ditatus. Premeditati naq̄ʒ fuerant multi mo
ri in ſenectute ⁊ mortui ſunt i iuuētute: ⁊ mo-
ri in domo ⁊ mortui ſunt extra domū. mori i-
ter ſuos: ⁊ mortui ſunt inter extraneos. mori
loquentes: ⁊ mortui ſunt lingue vſu priuati.
mori in diuitijs: ⁊ mortui ſunt i egeſtate. mo-
ri cū pnia: ⁊ mortui ſunt obſtinati. O vita fal
lax: o vita fragilis: o vita mutabilis cuius exi
tū nullus preſcire mortaliū pōt. Unde ſapiēs
Eccl's. ix. c. ait. Neſcit homo finē ſuū: ſed ſicut
piſces capiunť hamo ⁊ aues laqueo cōprehē
duntur: ſic capienť homīes in tp̄e malo cum
eis extemplo ſuperuenerit.

Qđ iniqui ſunt qui pniam tardant ⁊ ꝯuer
ti ad dñm: ⁊ agūt ꝯtra deū ⁊ angelos ⁊ ꝯtra
ſeipſos ⁊ cōtra oēm creaturā. Caplm. III.

t Ertiū myſteriū ꝯtēplandū circa pe-
nitentie dilationē dr̄ iniq̄tas. Pctōr
naq̄ʒ q̄ pniam differt iniqu⁹ ē q̄dru
plici iniquitate.

Prima eſt contra deum.
Secunda contra angelos.
Tertia contra ſeipſum.
Quarta contra omnem creaturam.

Prima iniquitas eſt ꝯtra deū: cui apponit
fel in eſcā. iuxta illud pš. Dederūt in eſcā meā

fel:ꝛ in ſiti mea potauerũt me aceto. Velut ci
eſca dñi eſt op⁹ bonũ: qꝛ in eo dñs delectaꝰ tã
ꝙ̃ inter flores. ſm illud Cant. ij. Paſcit inter
lilia. i. inter mũda opa. Eſce ꝗ̃ dñi fel apponit
ꝗ̃ bonis opib⁹ q̃ agit amaritudinẽ pcti admi-
ſcet pniamq̃ꝫ refugit. Talis etiã q̃ ſenectutẽ
ad pniam agendã expectat deteriorẽ partem
vite ſue deo reſeruat: ꝛ meliorẽ diabolo imo-
lat. Scḋa iniq̃tas eſt in angelos. Impenitẽ-
tes vtiq̃ꝫ ꝓ ſuo modo ꝙ̃tum de ſe eſt angelos
affligere nõ erubeſcũt. Nã lꝫ angeli beati im-
paſſibiles ſint ꝛ oĩ iocũditate repleti: tñ vt di-
ximus in p̃cedentib⁹ de maloꝝ ꝯuerſione gau-
diũ aliqḋ accidentale ſuſcipiũt. Hoc vero eis
deeſſe neceſſe eſt cũ petõres non conuertunꝰ.

Tertia iniquitas peccatricis aĩe ipenitentis
eſt in ſeipſam. Nã dũ petõr differt ꝯuerti vult
potiꝰ hr̃e ſe malũ ꝙ̃ bonũ: infirmũ ꝙ̃ ſanũ: ſer-
uum ꝙ̃ liberũ: in ſtatu latronis ꝙ̃ in ſtatu re-
gis: nihil habentẽ ꝙ̃ oĩm bonoꝝ eccl'ie ꝑtici-
pem: inutilẽ ꝙ̃ multum valentẽ. Pctm̃ nempe
facit hoĩem malũ: infirmũ: mortuũ: ſeruũ: la-
tronẽ: qꝛ furaꝰ bona dei: pauperẽ ꝛ inutilem.

Quarta iniq̃tas eſt in oẽm creaturã. qꝛ ꝓpꝰ
duriciã hoĩm petõꝝ creature irrõnabiles quo-
dãmõ puniunꝰ. Obſcurat⁹ eſt em̃ ſol tpe paſ-
ſionis ꝓpꝰ iudeoꝝ crudelitatẽ. Perierũt in di-
luuio tot aĩalia ꝛ volucres celi ꝓpꝰ pctã hoĩm
Maledicta fuit terra ꝓpꝰ pctã p̃moꝝ paren-
tũ. Expgiſcimini ꝗ̃ o petõres tardi. ecce nunc
tempus acceptabile inquit apl'us. ij. Coꝝ. vi.
Ecce nunc dies ſalutis. Nemini dantes vllaꝫ
offenſionẽ: nec deo nec angelis: nec vobiſmet
ipſis: nec etiã creaturis per tarditatẽ conuer-
ſionis veſtre. ꝛ ſic facientes accipietis hic a
deo gratiam: ꝛ in futuro gloriam. Amen.

¶ Dñica in ſexageſima de fructuoſo ꝛ vtili
verbo dei quo mediante omnes gentes credi-
derũt in xp̃m ſaluatorẽ noſtrũ. Sermo. VIII

Semen eſt verbũ dei

Scribunꝰ hec ṽba Luce. viij. ꝛ in
euãgelio hodierno pñt dñice. Ni-
hil tam efficax eẽ põt ad ꝯuerſionẽ cuiuſlibet
petõris ꝛ cuiuſlibet ṽtuoſi ꝯfortationẽ ſicut
deuota ꝛ frequẽs auditio ṽbi dei. Scim⁹ etem̃
ꝑ p̃dicationẽ euãgelij mũdũ totũ ab idolatrie
errore reuocatũ. Nã antea oẽs gẽtes vna ex-
cepta ppl'i iudeoꝝ deos falſos cum dãnatiſſi-
mis ſupſtitionib⁹ excolebãt. At vbi vox euã-
gelij audita eſt in oĩ terra: oĩs error ab ei⁹ cõ-
ſpectu fugat⁹ eſt tanq̃ꝫ ſi tenebre a luč radijs
fuiſſent depulſe. Et hoc inq̃t Euſebi⁹ pãphili.

li. i. de euãgelica p̃ꝑatiõe. Nõ em̃ pſt q̃ xp̃m ſe-
cuti ſũt mr̃es ſuas neph ãdis nuptijs cogno-
ſcũt. nõ hũanis veſcũꝰ carnib⁹ ſcythe: qm̃ ad
eos vſq̃ꝫ p̃dicatõ xp̃i ꝑuenit: nec chariſſimos
falſa religione ipulſi filios iugulãt. Hec certe
ac talia pene infinita hoĩm quondã vitã vexa-
bãt. Maſſagete ac derbices tradunꝰ ꝓpinq̃s
atq̃ꝫ affines ſuos q̃ ſenectute cõficiebanꝰ mi-
ſerrimos putaſſe, ac iõ imolatas carnes eoꝝ
q̃s plĩmi fecerant deuorabãt. Tibareni viuos
ſeniores ſuos p̃cipitaſt. Hyrcani rapač gñis
auib⁹ ac canib⁹ ꝓiicẽ ſoliti. Que q̃dẽ cũcta p⁹
religioſiſſime faciebãt: nũc ṽo ſola euãgelica
ṽtute vndiq̃ꝫ truculẽtiſſima h̃ peſtis expulſa
eſt. hec ille. Et vt pleni⁹ intelligaꝰ ab oĩb⁹ ꝙ̃ta
ſit virt⁹ diuini ṽbi: in h̃ ſmõe de ip̃o ꝯueniẽt
tractabim⁹: eo ꝙ ſaluator oĩm in verbis alle-
gatis in themate dixit verbũ dei fore ſemen.
ſcꝫ ſpũaliũ chariſmatũ ꝛ donorũ. In quib⁹
verbis tria myſteria ſunt declaranda

Primũ eſt de verbi dei p̃dicati dignitate.
Secundũ de predicantis verbũ qualitate.
Tertium de auditionis eius vtilitate.

Qḋ q̃nq̃ꝫ ſunt egregie ꝛ excellentiſſime di-
gnitates ṽbi dei ꝛ officij p̃dicãdi. Caplm. I.

P Rimũ myſteriũ declarandũ eſt de di-
gnitate ṽbi dei p̃dicati ſeu officij pre-
dicandi. Et ad hoc intelligendũ ſub-
notabimus q̃nq̃ꝫ excellentias de dignitate ei⁹

Prima dicitur xp̃i exercitatio.
Secunda apoſtolorum electio.
Tertia miraculorum coruſcatio.
Quarta predicatorum defenſio.
Quinta eccleſie ſublimatio.

Prima excellentia verbi diuini ꝛ officij p̃-
dicandi dꝰ xp̃i exercitatio. Dñs quidẽ ieſus
deus dei filius predicare voluit ꝛ predicatio-
nis officiũ exercere. Vñ Matth. iiij. dꝰ. Cepit
ieſus p̃dicare ꝛ dicere pniam agite. Et Luce
viij. de ip̃o dꝰ. Iter faciebat per ciuitates ꝛ ca-
ſtella predicãs ꝛ euangelizans regnũ dei. Et
vt colligitur ex dictis euangeliſtarũ. precipue
Ioh. viij. ꝛ. xviij. c. ſepius docebat predican-
do in tẽplo ꝛ in ſynagoga. Verũtñ nõ immeri-
to q̃rere q̃s põt vtrũ xp̃s debuit ſolũ iudeis ꝛ
nõ gentilib⁹ predicare. Ad qḋ rñdet Tho. iij.
pte. q. xlij. ar. i. ꝙ conueniens fuit p̃dicationẽ
xp̃i tã per apl'os ꝙ̃ ꝑ ip̃m a principio ſolis iu-
deis exhiberi triplici ratione.

Primo ratione impletionis.
Secundo ratione ordinationis.
Tertio ratione triumphationis.

Pria rõ dꝰ ipletõis. p̃dicauit em̃ xp̃s iudeis

vt ipleret ꝓmiſſiões factas ãtiq̃s pr̃ib⁹. nõ
aũt gentilib⁹: qm̃ ppl's ille iudeoꝝ tm̃ viuebat
ſub veri dei cultu. Unde apl's Ro. xv. ait. Di-
co xp̃m ieſum fuiſſe miniſtrũ circũciſionis. i.
p̃dicationis iudeoꝝ ꝓpter veritatẽ dei ad cõ-
firmãdas ꝓmiſſiones patrũ. Et vt ẽt Hiero.
dicit ſup illud Mat. x. In viã gentiũ ne abie-
ritis. Oportebat p̃mũ aduentũ xp̃i nunciari
iudeis: ne iuſtã haberent excuſationem. dicẽ-
tes ideo ſe dñm reieciſſe qꝛ ad gentes tranſie-
rit. Verũtñ ſicut nõ debuit a p̃ncipio iudꝭnꝰ
ſuã doctrinã gẽtibus cõicare: ita etiã nõ de-
buit gẽtiles oĩno repellere: ne ſpes ſalut̃ eis
p̃cluderet. Ideo aliq̃ gentiliũ ꝑticulariꝰ ſunt
admiſſi. ſic ſamaritana. Ioh. iiij. ꝛ chananea
Mat. xv. ꝓpter excellentiã fidei ꝛ deuotõis
earũ. Scḋa rõ quare xp̃s tm̃ iudeis et non
gẽtilib⁹ p̃dicauit dr̃ ordĩatõis. Exigebat nã-
q̃ꝫ debit⁹ ordo vt iudeis q̃ erãt ꝓpinq̃ores ꝑ
fidem ꝛ cultũ vnius dei p̃us doctrina xp̃i ꝓ-
poneret ꝛ ꝑ eos trãſmitteret ad gẽtes. ſicut
in celeſti hierarchia ꝑ ſupiores ãgelos ad in-
feriores diuine illuminatones ꝑueniũt. Unde
Hiero. ſup illud Mat. xv. c. Non ſum miſſus
niſi ad oues q̃ perierunt dom⁹ iſrael. Non inq̃t
hoc dicit q̃n ad gẽtes miſſus ſit. ſ; ꝙ p̃mũ ad
iſrael miſſus eſt. Et de hoc p̃dixit. Eſa. vl. ca.
Mittã ex eis q̃ ſaluati fuerint. ſ. ex iudeis ad
gẽtes in mare: in africã: in lydiã tenẽtes ſa-
gittam in italiã ꝛ greciã ad inſulas longe: ad
eos qui nõ audierũt de me: ꝛ nõ viderũt glo-
riam meã: ꝛ annũciabũt gl'iam meã gentib⁹

Tertia rõ q̃re xp̃s voluit iudeis ꝛ ñ gẽtilib⁹
p̃dicare dr̃ triumphatiõis: vt oñderet trium-
phuꝫ ꝛ victoriã crucis ꝛ paſſionis ſue ꝑ quã
meruit ꝑtãtem ꝛ dñium ſup gẽtes. ſm illud
Mat. vlti. Data eſt mihi oĩs ꝑtãs in celo et
in terra. Maioris ſiquidẽ ꝑtãtis ꝛ ṽtut̃ oſtẽ-
ſiuum fuit poſt paſſionẽ ſuã ꝑ apl'os reduce-
re gẽtes: ꝙ̃ ſi ãte paſſionẽ ip̃e ꝑſonaliter eis
p̃dicaſſet. Scḋa excellẽtia ṽbi diuini ꝛ offi-
cij p̃dicandi dr̃ apl'oꝝ electio. Ad h̃ ſiquidem
illos elegit xp̃s vt ad p̃dicãdũ illos mitteret
Unde Io. xv. dicebat eis. Ego vos elegi de
mũdo vt eatis ꝛ fructũ afferatis ꝛ fructus vr̃
maneat. Poſt paſſionẽ ṽo ſuã ꝛ reſurrectio-
nem dixit eis illud. Mar. vl. Eũtes in mun-
dũ vniuerſum p̃dicate euangeliũ oĩ creature
Et illud Mat vlti. Eũtes docete oẽs gẽtes.
Qḋ ꝛ ip̃i ꝑfecerũt de q̃b⁹ dr̃ in p̃s. In oẽꝫ ter.
ex. ſo. eo. ꝛ in fi. or. ter. ṽ. eo. Ip̃a ṽo expiẽtia
docet ꝙ per eoꝝ doctrina mũdus tot⁹ illumi-
natus eſt. Sed h̃ queri ab aliq̃ poſſet. Utrũ

apoſtoli ex diuine gr̃e p̃ſentia aut aliq̃ vi ſeu
arte ꝓpria p̃dicando ppl'oꝝ corda menteſq̃ꝫ
attraxerũt ad xp̃m. Et dico ꝙ nõ potuiſſent
tam cito euangeliũ oĩbus gẽtib⁹ cũ illoꝝ emẽ-
datione p̃dicare niſi eis affuiſſet ṽtus diuina
et ſpũſſancti gr̃a. ſm illud Mar. vl. Predica-
uerunt vbiq̃ꝫ dño coopante ꝛ ſmonẽ confir-
mante ſeq̃ẽtibus ſignis. Nã tria ſunt illa q̃
ꝑ naturã vel artẽ hoĩes inducere pñt ad ali-
quid credendũ vel opandũ: q̃ tñ in apl'is xp̃ꝫ
p̃dicantibus nõ ſunt inuenta.

Primum eſt dialectica ꝛ logicalis argu-
mentatio.

Scḋm eſt rhetoricata perſuaſio.

Tertiũ eſt bonoꝝ tpaliũ ꝓmiſſio.

Primũ eſt dialectica ꝛ logicalis argumen-
tatio. Argumentũ nãq̃ꝫ vt logici tradũt eſt rõ
rei dubie faciẽs fidẽ. His argumẽtis cõmoti
ſunt pleriq̃ꝫ ad ſequẽdũ platonẽ: alij ariſ. alij
Pythagorã: alij reliquos ph̃os ꝛ eorũ diſci-
puli facti. Sil'ibus inſup argumẽtationibus
Arrius Appollinaris Maniche⁹ Valẽtinus
Cherintus Fotin⁹ Hebion Paul⁹ Samoſi-
tanus Carpocarches Appelles Marchion
Hermogenes Nonatus Macedoni⁹ Flori-
anus Tertulianus Pelagius Neſtori⁹: ꝛ cete-
ri alij ſuarũ hereſium venena peſtifera diſſe-
minauerũt: q̃bus cõtaminati fuere ꝛ populi
ꝛ nationes. Scḋm quod põt hoĩes iducere
ad aliq̃d credendũ vel opãdũ dr̃ rhetoricata
ꝑſuaſio. Inq̃t em̃ Sen. ad Lucillũ. Incredibi-
le eſt ꝙ facile magnos viros dulcedo orõnis
abducat a vero. Et idem de ꝯſolatione ad
Paulinũ ait. Poteſt eloquẽtia que parua ſũt
approbare ꝓ magnis. rurſuꝫ magna attenua-
re ꝛ ad ima deducere. Et Tullius libro ſcḋo
de oratore ſic loquiꝰ. Quid admirabilius ꝙ̃
res ſplendore illuſtrata ṽborum. Tãtã vim
habet illa q̃ recte a bono poeta dicta ẽ vox ac-
q̃ꝫ nimirũ regina rerũ oratio: vt nõ modo in-
clinantẽ erigere aut ſtantẽ inclinare: ſ; etiam
aduerſantẽ atq̃ꝫ repugnantẽ vt impator bo-
nus ac fortis capere poſſit. h̃ ille. Sunt ad h̃
ꝓpoſituꝫ exẽpla. Nam recitat Valerius lib.
viij. c. ix. q̃ntã ſit vis eloquẽtie. Et Tullius i
q̃õnib⁹ tuſcul. ꝙ Egeſias Cyrenaicus ph̃us
q̃dã cyrene ciuitatis egypti adeo copioſe diſ-
ſerebat de bono mortis mala vite pleniſſime
demõſtrando: ꝙ multi auditis illis ſibi infe-
rebant mortẽ: q̃propter a rege Ptolomeo ꝓ-
hibitus eſt illa ampli⁹ edocere. Refert adhuc
Valerius lib. viij. c. vij. de ſtudio ꝛ induſtria. ꝙ
Cato cenſorinus tam eloquẽs fuit ꝙ nunq̃

ab aliquo grauatus ꝑ aliū defendi voluiſſet.
Et vt Plini⁹ dicit in lib. de viris illuſtribus: q̄
drageſies quater accuſatus ꝑ ſe ſolū cauſam
dixit optimeq; fuit abſolutus. Et vt Tulli⁹ in
i. q̄ſtionū tuſculanaꝝ ſcribit. Fuit in eo tanta
eloquētia quāta illis tꝑibus dici potuiſſꝫ. De
Tullio inſuꝑ ſic ait Lactā. li. iij. di. inſti. Tul-
lius ſumm⁹ p̄bs ſecte achademice perfectus
orator: ſua eloquētia corda hoīm in manib⁹
ſuis habuit: vt quicq̄d vſq; eloquij ꝑ latinoꝝ
alueos fluxit: ab hoc fonte ꝓgreſſum ē. Quā-
ta aūt vis dicēdi fuerit in eo apte ponit. Plu
tarcus vitā eius deſcribēs, dicit. Cum cicero
venit Rhodū ad appollinū Milonis clariſſi
mum oratorē: ⁊ poſſidonium p̄bm gl'ioſum:
tradiꝰ Appollinū cū eſſet expers latine ligue
rogaſſe Ciceronē vt grece aliquid declararet
quod Cicero libens fecit. Ex illa declaratiōe
omnes in ſtuporē verſi non poterāt ſaturari
de laudibus Ciceronis. Sꝫ ⁊ Appolloni⁹ ve
nit in tantā admirationē ꝙ velut ꝑ extaſim
tractus nō intelligebat. ⁊ ꝑ multam moram
tacitus ſedit. dixit tandē. Te nempe Cicero
laudo ⁊ admiror. Sed me fortune grecorū
mibet vt videā eruditionē ⁊ eloquentiā que
ſola bonoꝝ nobis relicta erat ꝑ te Romā ac-
ceſſiſſe. Subdit ⁊ idē Plutarcus de facūdia
Ciceronis: ꝙ dum orauit apud ceſarem pro
Quito ligario q̄ ex adūſarijs ceſaris erat tan
ta gratia admirabilis fuit vt ceſar in pluri-
mos colores vultum verterit: manifeſtumq;
fuit ꝙ animus ceſaris mutabaꝰ. Pharſalicā
tamen pugnā cum orator attingeret ceſarve
lut amens corꝑe ac mēte alienat⁹ eſt: q̄ſdāq;
e manibus ſuis fluxiſſe libellos dicūt. Quare
ceſar dulci oꝛone victus eū crimine liberauit
Tertiū quod poteſt hoīes īducere ad aliq̄d
credendū vel opandū ē tempaliū bonorum
promiſſio. Sic machometh demulſit aures
oīm eoꝝ qui ipm coluīt ⁊ veneranꝰ. Promiſit
eis diuitias: cōceſſit laſciuias: ⁊ ad oēm volu
ptatem libere laxauit habenas. Quid igiꝰ de
apoſtolis p̄dicantibus euangeliū tenendum
eſt: An ipſi dialectici aut rhetorici vel forte
tempalia ꝓmittētes: Abſit. De illis eteñ ait
Aug. lib. xxij. de ciui. dei. c. v. In eruditos libe
ralibus diſciplinis: ⁊ omnino quātū ad eorū
doctrinas attinet impolitos: nō ꝑitos gram
matica: nō armatos dialectica: nō rhetorica
inflatos: piſcatores xp̄us cū retibus fidei ad
mare huius ſeculi pauciſſimos miſit: atq; ita
ex omni genere tam multos piſces et tanto
mirabiliores quāto rariores, etiā p̄bos cepit
hec ille. Neq; inſuꝑ tēpale aliquid pollebanꝰ
apoſtoli p̄dicādo: qñquidē ⁊ ipſi aſpernabāꝰ
tꝑalia: cūcta ſpernēdaq; ꝓ eterna imortaliq;
vita damabāt. Fuerūt igiꝰ ipſi tube ſpūſſcti
ſuꝑno munere dei ad officiū p̄dicationis de
putati. Tertia excellētia v̄bi dei ⁊ officij p̄-
dicandi diciꝰ miraculoꝝ coruſcatio. Cōcomi
taꝰ q̄ppe ſepe nūero v̄bum dei claritas mira
c'loꝝ. Nā ſm Tho. ſcd̄a ſecūde. q. clxxviij. ar.
ij. deus facit miracula maxime ꝑpter tria.

Primo ꝑpter ſanctitatis alicuius demon-
ſtrationem.
Scd̄o ꝑpter fidei approbationem.
Tertio propter veritatis predicate confir
mationem.

Primo facit de⁹ mirac'la ad oñdēdā ſcītatē
alicui⁹ quē ꝑ merito vite vult p̄ponere alijs i
exemplū v̄tutis, ſicut fecit de magno Antho
nio Machario ⁊ alijs. Scd̄o facit de⁹ mi-
racula vt fidē approbet, vñ glo. ſuꝑ illud p̄s.
Ut det illis hereditatē gentiū. ait. Hec fuit i-
tentio miraculoꝝ vt crederēt gētes. Tertio
facit deus miracula ad confirmadā v̄itatē
p̄dicatam. Et ſic facta ſunt miracula ⁊ ſigna
predicātibus apoſtolis apoſtoliciſq; viris.
Quiſnā explicet quot ſignis daruit cōfeſſor
dñi glorioſus ſanct⁹ anthonius de ordine mi
norum p̄dicator egregius. Referā ex mltis
quod in eius legenda magna continꝰ. Duꝫ
eñ quadā die in ciuitate Bituricēſi populo
p̄dicaret, tam ingēs multitudo ad eū audiē-
dum conuenit: ꝙ nullus locus ciuitatis illaꝫ
capere poſſet. Unde canonici ciuitatis ꝓceſſi
onaliter ciuitatē exeūtes cū populo ad quod
dam pratum latiſſimū peruenerūt. Dū autē
beatus Anthonius p̄dicare cepiſſet: ſubito te
pus ſurrexit ⁊ tempeſtas valida: adeo ꝙ om
nes timere ceperūt taꝫ de pluuia futura q̄ꝫ de
coruſcationibus ⁊ tonitruis. ⁊ ſic ceperūt fu
gere ⁊ velle abire. Quod cernens beat⁹ An-
thonius dixit eis. Ego ꝓ parte dñi noſtri ie-
ſu xp̄i vobis dico ꝙ nullus veſtrū aliq̄d mali
habebit. ſtetis firmi ⁊ nō timeatis. Qui eius
verbis fidētes immobiles ad audiendū pre
dicationē eius ſteterunt. Et cū grādo groſſiſ
ſima deſcēdiſſet ſuꝑ terrā: circa audiētes nec
grando nec pluuia deſcēdit: cū tamē grando
ex nimietate ad altitudinē magnā oēm locuꝫ
ambijſſet. Quo viſo miraculo cuncti gratias
deo dederunt. Et hoc miraculum ſculptuꝫ eſt
in lapide in frontiſpicio eccleſie maioris bitu
ricenſis. Quid dicā de ſancto petro martyre
Quid de ſancto patre noſtro Frāciſco: Quid

de ſancto Dñico. Quid deniq; de ſctō Bernar
dino. Longum certe eſſet ſingillatim eoꝝ mi-
racula ꝓ cōfirmatione euangelij diuinitus fa
cta enarrare. Quarta excellētia diuini ver-
bi ⁊ officij p̄dicandi diciꝰ p̄dicatoꝝ defenſio.
Defendit equidē illos deus q̄ nomē eius p̄di-
cant maxime a tribus.

Primo ab emulis.
Secūdo a diabolis.
Tertio a periculis.

Primo defendit deus p̄dicatores ab emu-
lis. Nā vt ſcribiꝰ. xi. q. iij. in. c. Quicūq;. i. Qui
cūq; cōtriſtauerit doctorē veritatis peccat in
xp̄m: ⁊ patrē oīm exacerbat deū: ꝑpter qd̄ et
vita carebit eterna. Hinc legiꝰ in vita beati
Amādi epī ꝙ cū p̄dicaret: quidā ioculator ir
ridebat eū: qui arreptus a diabolo iniuriā fa
ctam ſctō ex v̄bis eius fatebaꝰ: ⁊ ſe diſcerpēs
et lacerās vnguibus ⁊ dentibus expirauit. Le
giꝰ adhuc de btō Franciſco ꝙ dū p̄dicaret in
caſtro Citerne: quedā mulier ſuperueniēs cū
cymbalo pulſabat: ⁊ eius p̄dicationē irride-
bat: ⁊ a ſancto Franciſco p̄monita vt deſiſte-
ret noluit obedire. Tandē ſanctus Frāciſcus
dixit. Tolle tolle diabole quod tuū eſt. Et ſta-
tim capta eſt mulier miſera ⁊ in aerem leuata
ac deinceps amplius nō viſa. Scd̄o defen-
dit deus p̄dicatores v̄bi ſui a diabolis. Legi-
mus eñ de btō Anthonio de padua. ꝙ vltima
quadrageſima ante obitū ſuū vacans p̄dica-
tionibus ⁊ ꝯfeſſionibus audiendis: in princi
pio ipſius quadrageſime a diabolo tēptatus
eſt ſuffocari. Qui nomen virginis Marie de
uote inuocans: ⁊ crucis ſignū fronti impri-
mens: totā cellam lumine diuino circūfuſam
cōſpexit: ⁊ diabolus ſtatim aufugit. Tertio
defendit deus p̄dicatores a pic'lis. Sicut ptꝫ
in Paulo qui de ſeipſo dicit in ep'la hodierna.
ꝙ fuit in periculis fluminū: periculis latronū:
periculis ex genere: periculis ex gentibus ⁊c̄.

Quinta excellētia verbi dei ⁊ officij p̄dican
di, diciꝰ eccleſie ſublimatio. Sublimat eñ ec-
cleſia ſancta officiū p̄dicandi tripliciter.

Primo mulierū exceptione.
Scd̄o laicoꝝ ꝓhibitione.
Tertio p̄latoꝝ obligatione.

Primo eccl'ia excipit mulieres ab offō p̄di
cādi. iux̄ illud. i. Co. xiiij. Mulieres in eccl'ia
taceāt. Et. i. Timo. ij. Docere mulieri nō ꝑmit
to. ⁊ de ꝯſe. diſ. iiij. c. mulier. Mulier q̄uis do
cta ⁊ ſctā: viros in ꝯuētu docere vel baptiſare
aliq̄s nō p̄ſumat. Ad idē fac. c. muliere. xxxiij
q. v. ⁊. c. mulier. xxiij. diſ. Rō aūt q̄re mulieri-
bus interdiciꝰ actus p̄dicādi ſm Tho. ij. ij. q.
clxxvij. ar. ij. pōt eſſe triplex. Prima ꝑpꝰ cōdi
tionē ſexus feminei cui ꝑpꝰ pctm̄ ꝯuenit ſubij
ci viro. Docere aūt publice nō ꝑtinet ad ſubdi
tos: ſꝫ mag' ad p̄latos. Scd̄a rō eſt ne animi
hoīm alliciānꝰ ad libidinē. qm̄ vt ait ſapiens
Eccl. ix. c. Colloquiū mulieris q̄ſi ignis exar-
deſcit. Et ſpēm ei⁹ admirati reprobi facti ſūt.
Tertia rō aſſignaꝰ: q2 vt cōiter mulieres ſunt
inſipiētes ⁊ nō ſunt in ſapientia ꝑfecte vt eis
poſſꝫ ꝯuenīeter publica doctrīa cōmitti. Pri-
uate tñ ꝑñt mulieres docere q̄ ſciūt. Scd̄o
eccl'ia magnificat offm̄ p̄dicandi laicoꝝ ꝓhi-
bitiōe: q2 ꝓhibꝫ laicis oībus publice p̄dicare.
Uñ Gre. ix. archiep̄o mediolanēſi ait illō qd̄
not. ex̄ de here. c. ſic in vno. Cū nōnulli laici p̄
dicare p̄ſumāt: ⁊ verēdū nimis exiſtat ne vi-
tia ſub ſpecie v̄tutū ſubintrēt. Nos attēdētes
ꝙ doctoꝝ ordo eſt q̄ſi p̄cipu⁹ in eccl'ia dei: mā
damus q̄ten⁹ cū alios dñs ap'los dederit ali-
os ꝓp̄has: alios v̄o doctores: interdicas laici
vn iuſſis cuiuſcūq; ordinis ceſſenꝰ vſurpare
offm̄ p̄dicādi. Ad h̄ ꝓpoſitū diffuſe loquiꝰ. c.
cū ex iniūcto. ex̄ eo. Rō aūt aſſignaꝰ in gl. ſuꝑ
d. c. cū ex iniūcto. q2 ſingula officia ſingulis de
bēt eſſe cōmiſſa. ſic etiā apte ptꝫ. lxxxix. diſ. c.
ſingula. Et nō ſolū de p̄dicatōe: ſꝫ etiā de q̄buſ-
libet alijs negocijs eccl'iaſticis ſe intromittē
laici nō debēt: ſic ptꝫ ex̄ de iudi. c. decernim⁹. et
de reb⁹ ec. nō alie. c. cū laicis. ⁊ de arbi. c. cōtin-
git. ⁊ de cōſti. c. eccleſia. ⁊. xcvi. di. c. bñ quidē.

Tertio eccleſia magnificat v̄bū dei ⁊ ſubli-
mat illō p̄latoꝝ obligatiōe. Obligat eñ p̄la-
tos vt de p̄dicatiōe ſollicitā curā habeāt. Uñ
ex̄ de offi. iudi. or. c. inter cetera. ſic habeꝰ. In-
ter cetera q̄ ad ſaluꝰ ſpectāt populi xp̄iani: pa
bulū v̄bū dei ꝑ maxime ſibi noſciꝰ eſſe neceſſa
riū: q2 ſicut corpus mālī: ſic aīa ſpūali cibo nu
triꝰ. eo ꝙ nō i ſolo pane viuit hō: ſꝫ in oī v̄bo
qd̄ ꝓcedit de ore dī. Uñ cū ſepe ꝯtingat ꝙ epī
ꝑpter ſuas occupatiōes multiplices vel inua
litudines corꝑales: aut hoſtiles incurſus ſeu
occaſiones alias, ne dicamus defectuꝫ ſciētie
qd̄ in eis reprobādū eſt oīno nec de cetero to
lerandū: ꝑ ſeipſos nō ſufficiūt miſtrare v̄bū
dei ꝑp'lo: maxime ꝑ amplas dioceſes ⁊ diffuſas
generali ꝯſtitutōe ſancimus vt epī viros ido
neos ad ſctē p̄dicatōis offm̄ ſalubriter exeq̄n
dū aſſumāt potētes in oꝑe ⁊ ſermōe: q̄ plebes
ſibi cōmiſſas vice ipſoꝝ: cū ꝑ ſe idē nequerint
ſollicite viſitātes eas v̄bo edificēt ⁊ exēplo: q̄-
bus ipſi cū indiguerint cōgrue neceſſaria ſub
miniſtrent: ne ꝓ neceſſarioꝝ defectu cōpel-

lanſ deſiſtere ab incepto. hec ibi. In cle. vero dudum. de ſepult. apl'ica aucte ꝯcediſ p̄dicatorib' ⁊ minorib' vt in eoꝝ eccl'ie locis ⁊ plateis oib' pplo ⁊ clero libē valeāt p̄dicare: ea hora dūtaxat excepta q̄ ipſi ordinarij locoꝝ ꝓ ſe p̄dicarēt: aut corā ſe facerēt ſolēnit' p̄dicari: niſi ꝯtrium ex eoꝝ volūtate manaret. Arbitror aūt ⁊ ego diſpone ſpūſancti actū eſſe vt p̄fata licētia p̄dicādi minorib' ⁊ p̄dicatorib' impartireſ: q̄ni niſi ipi ceteriq̄ mēdicantes excolerēt vineā dñi ſabaoth: vt ſice vepres ⁊ ſpine iam implerēt illā: cūctaq̄ erroribus m'tiplicib' ⁊ hereſib' eēnt mac'ata. Ubi paupe res fratres deſudāt ſtudijs l'raꝝ vt p̄dicatio nū ſuarū fulgore orbē illuminent.

Qd̄ quinq̄ ſunt conditiones neceſſarie in vnoquoq̄ qui vult bene fructuoſe ⁊ vtiliter p̄dicare v̄bum dei. Capl'm II

S Ecundū myſteriū declarandum eſt de qualitate ſeu ꝯditione p̄dicātis v̄bum dei. Et notabimus q̄nq̄ p̄ci puas ꝯditiones quas habere debet q̄ officiū p̄dicationis exercet.

Prima dicitur ſcientia.
Secunda mundicia
Tertia ſapientia.
Quarta charitas.
Quinta patientia.

Prima ꝯditio q̄ in vnoquoq̄ p̄dicāte inueniri dʒ d̄r ſcia. Ubi aduertendū eſt ſm Alex. de hal'. in. iij. volumine ſumme. q. lxviij. mē. iij. ar. ij. §. i. φ triplex eſt doctria. Prima ſimplicis exhortatōis. Scd̄a aſſumpte ꝓfeſſiōis Tertia p̄dicationis. Prima eſt doctrina ſimplicis exhortatōis: qua poteſt vnuſq̄ſq̄ fraterna admonitōne corrigere ⁊ docere ꝓximū ſuū: ⁊ hec cōis eſt oim ſm quā oēs ſcire tenētur ſymbolū: orōnē dñicā: p̄cepta decalogi: pctā capitalia: opa mie: ⁊ eccl'ie ſacramenta. Scd̄a doctrina d̄r aſſumpte ꝓfeſſionis. Et ſm hanc vnuſq̄ſq̄ ſcire debet ea q̄ pertinent ad facultatē ſuā ad minus competēter. Sic medici ſcire debēt regulas medicine: ⁊ nō iuriſte. Iuriſte v̄o ſcire debēt ſnīas legū ⁊ non medicine. ⁊ ſic de alijs. Tertia doctrina dicit' p̄dicatiōis. cuius miniſtri. i. p̄dicatores ſcire tenenſ nō tm̄ credēda: ſꝫ etiā expoſitiōes p̄ceptoꝝ: ita vt ſaltē cōpetēter docti poſſint alios inſtruere ⁊ docere. Un̄ ex̄ de here. c. cū ex iniūcto d̄r. Scia valde nc̄c'ia ē ſacerdotibus ad doctrinā. q: iux̄ v̄bū ꝓpheticū labia ſacerdotiſ cuſtodiūt. i. cuſtodire debent ſciam. ſm glo. Que v̄ba etiā notanſ. xliij. diſ. Sit rector. et viij. q. i. c. Opꝫ. vbi ſic habeſ. Opꝫ eū qui docet ⁊ inſtruit aīas rudes eſſe talē: vt ꝓ ingēio diſcentiū ſemetipm̄ poſſit aptare. ⁊ v̄bi ordinē ꝓ audientiū capacitate dirigere. deberet ꝗ appme eſſe eruditus ⁊ doctus. Et. xvi. q. i. c. Sic viue. ⁊. c. Si clericat'. d̄r. Multo tp̄e diſce ⁊ poſtmodū doceas. ⁊. xxxviij. di. c. Ignorantia. Sacrū ꝯcliū inq̄t. Ignorātia mr̄ cunctoꝝ erroꝝ maxime in ſacerdotib' vitāda ē: q̄ docendi officiū in pplo dei ſuſceperūt. Sacerdotes em̄ admonenſ legere ſctās ſcripturas. Paulo apl'o dicēte ad Timotheū. Atten de lectioni exhortatōni ⁊ doctrine. Et ad hoc facit. c. Si in laicis. ⁊. c. Nulli ſacerdotuꝫ. ⁊. c. Si iuxta. ⁊. c. Qui ea. p̄fata diſt. xxxviij. ⁊. lix di. c. Ordinatos. d̄r. Qui mīme l'ris operam dederit preceptor eſſe non poteſt l'rarum. Et Hiero. ad Nepotianum ita ſcribit. Diuinas ſcripturas ſepius lege: imo nunq̄ de manib' tuis ſacra lectio depoſuaſ. Sermo ſacerdotis ſcripturarū ſale cōditus ſit. Nolo te declamatorē eſſe ⁊ fabulū garruluq̄: ſꝫ miſterij pituꝫ ⁊ ſacramētoꝝ dei tui eruditiſſimū. Uerba volucre ⁊ celeritate dicēdi apud impitū vulgus admirationē ſui facere indoctorū hoim eſt. Ex quib' oibus colligiſ φ nullus predicare debet niſi ſit doctus ita vt ſaltē in eo ſit mediocris ſcia: etſi nō multū eminēs. vt habeſ extra de electio. c. Cum nobis. Sꝫ vt Hiero. inquit ad Paulinū. Quod medicoꝝ eſt promittunt medici: tractant fabrilia fabri. Sola ſcripturarū ars eſt quā ſibi oēs paſſim vendicant. Scribimus indocti doctiq̄ poemata paſſim. Hanc garrula anus: hanc delirus ſenex: hanc ſophiſta verboſus: hanc vniuerſi preſumūt lacerant docēt anteq̄ diſcant. Alij adducto ſupercilio grandia verba trutinantes inter mulierculas de ſacris litteris philoſophantur. hec ille. Sed nōnulli imperiti illiterati ⁊ idiote p̄ſumptionis vento tumefacti: ſcientiam damnāt: ſtudia l'ram ſacrarum vituperant. Laudāt vere ignorantiā ⁊ ruſticitatem. Aſſerūt em̄ xp̄m humillimos piſcatores ſcꝫ apoſtolos ad predicanduꝫ miſiſſe. Quod Paulus. i. Corinth. i. approbat dicēs. Que ſtulta ſunt mūdi elegit deus vt ꝯfundat ſapientes. Si igitur apoſtoli omnino rudes ad predicationē euāgelij ſunt electi: non videtur rationi conſonū dicere ſciam fore predicantibus neceſſariā. Talibus ſic argumentibus reſpondet Hieronymus ad Paulinum. Sacra quippe ruſticitas ſolum ſibi p̄deſt: et quantum edificat ex vite merito eccl'iam xp̄i

tantū nocet ſi deſtruentibus nō reſiſtat. Malachias ꝓpheta: imo per Malachiā dñs interrogat ſacerdotes legē. Intantū ſacerdotis officiū eſt interrogatū r̄ndere de lege. Et in Deu. legimus. Interroga patrē tuū ⁊ annūciabit tibi: maiores tuos ⁊ dicent tibi. In p̄s quoq̄ c. viij. Cantabiles mihi erant iuſtificationes tue in loco peregrinatiōis mee. Et in deſcriptione viri iuſti cū eum arbori vite Dauid q̄ eſt in ꝑadiſo cōpararet inter ceteras v̄tutes: hoc etiā intulit. In lege dñi voluntas eius: ⁊ in lege eius meditabiſ die ac nocte. Daniel i fine ſacratiſſime viſionis iuſtos ait fulgere quaſi ſtellas ⁊ intelligētes. i. doctos quaſi firmamētum. Uides q̄ntum inter ſe diſtant iſta ruſticitas ⁊ docta iuſticia. Alij ſtellis: alij celo cōparantur. Quāq̄ iuxta hebraicaꝫ veritatē vtrūq̄ de eruditis poſſit intelligi. Ita em̄ apd̄ eos legimus. Qui aūt docti fuerint fulgebūt quaſi ſplendor firmamenti: ⁊ qui ad iuſticiā erudiunt multos quaſi ſtelle in perpetuas eternitates. Cur dicit' Paulus apoſtolus vas electionis. Nempe q: vas legis ⁊ ſcripturarū ſanctarum armariū erat. Phariſei ſtupent in doctrina dñi. ⁊ miranſ in Petro ⁊ Iohāne quomodo legē ſciant cū nō didicerint l'ras. Quicquid em̄ alijs exercitatio ⁊ quotidiana in lege meditatio tribuere ſolet: hoc illis ſpūſanctus ſuggerebat ⁊ erant. iuxta qd̄ ſcriptuꝫ eſt docibiles deo. hec ille. Ex cuius v̄bis clare dep̄hendimus φ licet apl'i ſcientiā nō habuerint acquiſitā: tm̄ illā habuerunt infuſam. Similiter ⁊ pater noſter Frāciſcus ex dono ſpūſancti tantā plenitudinē gr̄e ⁊ ſciētie accepit vt p̄dicans oēs in ſtuporem cōuerteret audiētes. Un̄ dñs Bon̄. iij. ꝑte legende maioris de eo ſic ait. Erant eloquia eius nō inania: nec riſu digna: ſed v̄tute ſpūſancti plena. erant medullas cordis penetrantia: ita vt in vehementem ſtuporē audientes cōuerterent. Et in. xij ꝑte legēde inq̄t. Erat verbū eius velut ignis ardēs: penetrans intima cordis: oīmq̄ mentes admiratiōe replebat: cū nō humane inuētionis ornatū p̄tenderet: ſed diuine reuelationis afflatū redoleret. Secūda cōditio quā p̄dicator habere debet dicit' mundicia. Debet em̄ eſſe mūdus ⁊ immaculatus nō ſolū in ſe: ſed etiā in ꝓximis exēplo bono illos edificās q: vt inq̄t Grego. in omel'. Cuius vita deſpicit' reſtat vt eius p̄dicatio ꝯtemnaſ. Et Hiero. ad Nepotianū ait. Nō cōfundant opa tua ſermonē tuū: nec cū in eccleſia loq̄ris: tacitus q̄s r̄ndeat. Cur ergo que dicis ipſe nō facis. Delicatus magiſter eſt: qui ventre pleno de ieiunijs diſputat. Et Iohes Chryſoſ. diſ. xl. c. Multi ait. Si bn̄ vixeris ⁊ bn̄ docueris: pplꝫ inſtruis. Si bn̄ docueris ⁊ male vixeris tui ſolius ꝯdemnator eris. Nā bn̄ viuēdo ⁊ bn̄ docēdo ppl'm inſtruis quō viuere debeat. Bene autē docēdo ⁊ male viuēdo deū inſtruis quō te debeat ꝯdēnare. Ad hoc ꝓpoſitū etiam Lactan. in. iiij. li. diui. inſti. ait. Hoies malūt exēpla q̄ verba: q̄m loq̄ facile eſt p̄ſtare difficile. Utinā quidē tam multi bn̄ facerēt q̄ multi bn̄ loquunſ. Et idē in. iij. li. inquit. Qui docēt tm̄ nec faciūt: ipſi p̄ceptis ſuis detrahunt pondus. hec ille. Nec ſufficit extrinſecus exēplum bonū p̄beremiſi ⁊ mēs ipſa p̄dicatoris intrinſecus fuerit mūda. q: vt inquit Grego. ſuper Ezech. Sermo dulcedinem nō habet: que intra ꝯſcientiā vita reproba remordet. Tertia cōditio p̄dicatoris verbi dei dicit' ſapiētia ſiue prudētia. Debet nāq̄ prudēter doctrinā cōicare, ita vt nō ſemꝑ oia dicat: nec ſemper oia taceat. ſed ꝓ loco ⁊ tp̄e ſm φ viderit auditoꝝ vtilitati melius cōuenire. Hinc Greg. in paſtorali ait illd̄ qd̄ poniſ. xliij. di. c. Sit rector. Sit rector diſcretus in ſilētio: vtilis in verbo ne aut tacēda ꝓferat aut ꝓferenda reticeſcat. Nam ſicut incauta locutio in errorē ꝓtrahit: ita indiſcretū ſilentiū eos qui erudiri poterāt in errore derelinq̄t. Sepe nāq̄ rectores improuidi humanā gr̄am amittere formidātes loq̄ libere recta pertimeſcūt. hec ille. Et licet i quolibet officio publico exigaſ ꝓuidētia: ipſa tm̄ multū eſt neceſſaria his qui p̄dicāt verbū dei. ita vt locis ꝑſonis ⁊ tp̄ibus ſuos ſciant aptare ſermones. Nā ſm apl'm. Sapientiā loquimur inter ꝑfectos: ꝑuulis autē lac damus in potū. Uerumtm̄ ꝑſepe ꝯtrariū fieri videmus ab inſipiētibus. Predicauit quidā tp̄e meo coraꝫ vetulis ſeptē vel octo de ludo alearū. ⁊ hebdomada ſequēti de vitio ſodomie. Alter vero in die ſpūſancti corā ingēti multitudine doctorū viroꝝ: laudes narrauit ſancti Bernardini et ſil'ia multa omitto, ne videar ꝓbos patres velle corrigere. Illud tm̄ ſilētio nō eſt p̄tereundū φ q̄dā q̄ feruētes ſꝫ v̄e potius furētes vocari ꝑſit gloriant' ſub ſpecie deteſtatiōis vitiorū talia publice tanq̄ ſordida ⁊ obſcena ſpurciſſimaq̄ v̄ba fanſ. q̄lia mimus q̄libet hiſtrio ioculator: ſatyra: ⁊ fetidiſſimus leno loq̄ erubeſceret. Ex quorum imprudenti doctrina q̄ plures nedū pctā quedā que ignorabant didicerunt: verū etiam ⁊ illa ꝑpetrare conati ſunt O reprehenſibile: o vitioſū: o deniq̄ nephan

ci vicioꝝ corruptores. Audite btī Frācīſci cō
ſiliū in rl'a ſic dī. Moneo ꝗꝗ ⁊ exhortor fra
tres meos in dn̄o ieſu xp̄o vt ī p̄dicatiōe quā
faciūt ſint examiata ⁊ caſta eoꝝ eloq̄a: ad vti
litatē ⁊ edificationē ppl'i: annūciādo eis vitia
⁊ ꝟtutes penā ⁊ gl'iam cū breuitate ſmonis
Nōnulli gl'iantur ppl'm induxiſſe ad riſum ⁊
truffās. Cōtra q̄s Hiero. ad Nepotianū ait.
Lachryme auditoꝝ laudes tue ſint. Hec ille.
Tales aūt magis dicendi ſunt truffatores ꝙ
p̄dicatores: q̄ q̄buſdā geſticulatōibꝰ ⁊ truffis
conant ppl'm in riſum ꝟtere. Igit̄ q̄ prudēs
eſt vitia hec rep̄hēſibilia de q̄bꝰ dixīmꝰ vitare
curat. Quarta ꝯditio p̄dicātiū dr̄ patiētia.
Euenire q̄ppe ſolet vt int̄ multos q̄ laudāt p̄
dicatores inueniant̄ nōnulli detractores, q̄ꝺ
diuina agit̄ diſpēſatiōe: vt pōdere detrahētiū
tumus deprimat̄ inanis gl'ie: q̄ oriri poſſet ex
ꝟbis blandiētiū. Hinc Greg. vi. q. i. c. Sunt
pl'imi: inq̄t. Sūt pl'imi q̄ vitā bonoꝝ fortaſſe
ſimplꝰ ꝙ debent laudāt, ⁊ ne q̄ elatio de laude
ſubrepat: pmittit ops deꝰ malos in obrecta-
tionē ⁊ obiurgationē prūpere, vt ſi qua culpa
ab ore laudātiū in corde naſcit̄: ab ore vitupe
rantiū ſuffocet̄. hec ille. Patient̄ itaq̄ ⁊ equo
aīo ferēdi ſunt rumuſculi plebis, nec curandū
eſt de oībꝰ que dicant̄: niſi talia eſſent ꝓpt̄ q̄ ſi
nō ꝯfutarent̄: infamia notabilis in p̄iudiciū
aīarū oriri poſſet. Vn̄ Hiero. ad Nepotianum
ait. Caue ne hoīm rumuſculo aucuperis ⁊ of-
fenſam dei ppl'oꝝ laude commutes. Per infa
miā ⁊ bonā famā xp̄i miles gradit̄: nec laude
extollit̄: nec vituperatiōe frangit̄: ⁊ leta ꝯtēnit
⁊ triſtia. Per diē ſol nō vrit eū neq̄ luna p no
ctē. hec ille. Et vere niſi p̄dicator patiēs exti-
terit: multā ſentiet amaritudinē. q̄ꝛ qꝺ vnus
laudat alt̄ vituperat. Laudāt docti ſubtilitates
⁊ ꝓfunda dubia ſcripturaꝝ: vituperant iſta vul
gares ⁊ ignorātes. Extollūt ignorātes ⁊ mu-
liercule vulgaria q̄daꝫ exēpla ſiue parabolas: ⁊
de illis viri periti q̄ nō habēt deuotionē riſum
ſuſcipiūt. ⁊ ſic ꝑ varietate audiētiuꝫ varia eſt
opinio: variuſq̄ap̄petitꝰ vnoquoq̄ ſm ſuuꝫ
modū referēte. Quinta conditio p̄dicatoris
euāgelij nūcupat̄ charitas. Hec facit p̄dica-
tores q̄rere non q̄ ſua ſunt: ſꝫ q̄ ieſu xp̄i. Et .i.
Cor. xiij. ⁊ .x. capl'is doctor gentiū ait. Nō q̄-
rens qꝺ mihi vtile ē: ſꝫ qꝺ multis vt ſalui fiāt
Querūt q̄ ſua ſunt qui p̄dicāt: aut cupiditate
gl'ie: aut appetitu ambitōis: honoris: ⁊ digni
tatis: aut amore lucri ⁊ ſpe queſtꝰ: aut deniq̄
reſpectu cuiuſlibet cōmodi tp̄alis. Non ſtant
iſta cū charitate q̄ deū diligere facit ꝓpt̄ ſe: ⁊
proximum propter deum.

De q̄nq̄ fructibꝰ ⁊ vtilitatibꝰ ꝟbi dei: ⁊ q̄re
vtile ē oībꝰ illud audire libent̄. Caplm. III.

Tertiū myſteriū declarandū eſt de vti
litate audientiū ꝟbū dei. Et lꝫ multi
ſint fructꝰ ⁊ vtilitates deuote audien
tiū ꝟbū dei: tn̄ nos imperitiaꝝ tm̄ q̄nq̄ explica
bimꝰ: q̄tenꝰ his fructibꝰ excogitat̄: vnuſq̄ſq̄
animetur ad libent̄ ⁊ deuote audiendū illud.

Prima dicitur illuminatio:
Secunda confortatio.
Tertia fortificatio.
Quarta delectatio.
Quinta exemplatio.

Prima vtilitas ꝟbi dei dr̄ illumiatio. Illu-
minat q̄ppe itellectū hoīs: ſic ſol illumiat mū-
dū. Et hoc inq̄t dauid in p̄s. Declaratio ſmo
nū tuoꝝ illumiat: ⁊ itellectū dat puulis. Et ite
rū. Lucerna pedibꝰ meis ꝟbū tuū: ⁊ lumen ſe
mitis meis. Illumiat̄ ſiq̄dē mēs attēte audi-
entiū ⁊ cū vtilitate. Prio reſpectu credendoꝝ
vt ſciāt fidei rudimēta. Scdo reſpectu colen
doꝝ: vt deū colāt creatorē. Tertio reſpectu ab
horrendoꝝ: vt vitia abhorreāt ⁊ vitēt. Quar
to reſpectu acceptādorū: vt ꝟtutes acceptent
⁊ inſequant̄. Quinto reſpectu ſpernendoꝝ: vt
mūdū ſpernāt ⁊ eꝰ bona. Sexto reſpectu agē
doꝝ: vt opa agāt q̄ mādant̄ ī lege. Septimo
reſpectu timendorū: vt penas inferni timeāt.
Octauo reſpectu deſiderādoꝝ: vt beatitudinē
eternā deſiderēt. nā niſi hec ⁊ hmōi ppl'is pre
dicarent̄: omēs velut ceci varijs inuoluerent̄
erroribꝰ. Scd̄a vtilitas quā ꝯſequunt̄ ver-
bū dei audiētes dr̄ ꝯfortatio. Nā lꝫ multi ſciāt
bona q̄ opari tenent̄ ⁊ mala a q̄bꝰ ſibi cauere
debent: tn̄ q̄nq̄ nec bona faciunt nec mala fu-
giunt: deuicti quadā tepiditate vel potiꝰ ſen-
ſualitate ⁊ delectatiōe hoꝝ tp̄aliū. Alij etiam
q̄uis ſciant penas inferni fore timendas de-
ſiderandūq̄ celū pieq̄ xp̄i paſſionē deflendā:
tn̄ cor habent inſipidū ſine timore ſine deſide-
rio ⁊ ſine vlla pietate. Cū vero tales audiunt
verbū dei frequenter confortantur ad deponē
dam oēm tepiditatē. ad amplectendas virtu
tes: ad ſurgendum a peccatis: ad cōpatiendū
xp̄o paſſo: ad timendos gehenne cruciatus: ⁊
ad deſiderandū regnū dei. Quia vt Hiero. ait
ad Paulinū. Habet neſcio q̄d latentis ener-
gie viue vocis actus: ⁊ in aures diſcipuli a do
ctoris ore tranſfuſa fortius ſonat. Unde et
Eſchines cum Rhodi exularet ⁊ legeretur
illa Demoſthenis oratio quam aduerſus euꝫ
habuerat: mirantibus cunctis: atq̄ lau-

dantibus ſuſpirās ait. Quid ſi audiſſet̄ ip̄aꝫ
beſtiā ſua ꝟba reſonantē. hec ille. Quāta aūt
ſit vis in ꝟbo dei p̄dicato apparet vndiq̄ ex
mirādis exemplis tam apoſtoloꝝ ꝙ alioꝝ.
Petrus nāq̄ poſt ſuſceptū ſp̄m ſanctum vna
p̄dicatione tria milia aīarū cōuertit ad xp̄m.
Act. ij. Quid fecit Paulus vas electōis: q̄d
reliqui oēs apoſtoli ⁊ diſcipuli xp̄i: Et diebꝰ
noſtris vnde quaſi renouata videtur religio
xp̄i ſuſtentata eccl'ia ⁊ pctōres ad pn̄iaꝫ ani
mati niſi ex auditu p̄dicantiū. O verbum dei
benedictū. o ꝟbum ſaluiferū. o p̄dicatio fecū
diſſima. o inſtrumentū ſalubre quo cōmoue-
ri poſſunt mentes dure ad agendū pn̄iam: et
corda oīm ad ꝟtutes ſectādas. Tertia vtili-
tas audientiū ꝟbum dei dr̄ fortificatio. For-
tificat em̄ eos qui boni ſunt vt in meliꝰ ꝓfici
ant ⁊ pſeuerent: ita ꝙ ex ꝟbo dei q̄ſi ꝯſuant̄
⁊ nutriunt̄. ſicut plantula q̄ vt viriditatē ſer-
uet rigat̄ aq̄s. Ideo xp̄s ait Mat. iiij. Nō in
ſolo pane viuit homo: ſꝫ in omni ꝟbo qꝺ ꝓce
dit de ore dei. Quarta vtilitas dr̄ delecta-
tio. delectat etem̄ ꝟbū dei ⁊ recreat ſpūaliter
audiētes. nā oīs anima bona letāt̄ audit ma
gnalia ſummi impatoris celoꝝ: ⁊ q̄cunq̄ ali
quē diligit de ip̄o libēter loquit̄ ⁊ libēter au-
dit bene de illo loquētes. Sic q̄ deū amant ⁊
ex ip̄o ſūt: ꝟba eius audiūt vt dr̄ Job. viij. c.
Et maria magdalene que dilexit multū. Lu.
vij. ſaturari nō poterat audiēdo verba melli
flua xp̄i ieſu. Lu. x. Quīta vtilitas dr̄ exem
platio. Prebēt nāq̄ audiētes ꝟbum dei exē
plum bonū pximis ſuis. nam ſepe ꝯtingit vt
hi qui infime ſunt ꝯditionis videntes viros
graues: vtputa religioſos: viros doctos: no-
biles ⁊ honeſtos ciues ad p̄dicationē ꝯfluere
animent̄ ⁊ ipſi ad eam audiendā diligenter.
Ergo vt finē huic ſmoni faciā cū tā grādia
tāq̄ mirifica ſint p̄uilegia ꝟbi diuini: omēs
aduoco: cūctos inuito: ſingulisq̄ clamo. Ue-
nite ⁊ audite vt audiēdo ꝟbuꝫ dei acquirere
poſſitis eiꝰ gr̄am: ⁊ deinde puenire ad beatā
gl'iam in qua xp̄s bn̄dictus viuit ⁊ regnat in
ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Feria ſcd̄a poſt dn̄icā in ſexageſima de ꝟbo
dei ⁊ eius auditione. Sermo IX

In corde bono ⁊ op
timo audiētes ꝟbuꝫ retinēt ⁊ fru
ctū afferūt in patiētia. Verba ſūt
xp̄i ieſu ſaluatoris originalr̄. Luc. viij. Quā
uis multa dicta ſint in ſupiori ſmone de pre
dicato verbo dei: reſtāt tn̄ adhuc de eius au-
ditiōe aliqua differēda. Opus em̄ ē ꝯfutare
illos q̄ vel audire reſpuūt: vel negligēter au-
diunt: aut audiētes nō cuſtodiūt ꝟbū. ⁊ reue
ra ſatis ſupq̄ eſt hec ꝯfabulatio vt inducāt̄
hoīes ad audiendū ꝟbū diuinū cum affectu
⁊ vtilitate ſalutis ſue. Nam nō deſunt diabo
li tētamēta ad remouēdas mētes ab auditu
ſpūalis doctrine: cū ip̄a ſit quaſi ſagitta vul-
nerās aſtutiā eius. Idcirco de auditōe ꝟbi
dei dicere volētes: notabimꝰ in hoc ſermone
p̄ncipalr̄ tria myſteria declaranda.

Primū dicit̄ inductio.
Scd̄m modificatio:
Tertium obligatio.

Qualiter oēs inducūt̄ ad audiēdū ꝟbū dei
a ſcriptura a natura ⁊ ab exēplis. Cap. I

Primuꝫ myſteriū declarādū de audi-
tiōe ꝟbi dei dr̄ iductio. Ad illō etem̄
audiendū inducimur ꝓpter tria.

Primo ꝓpter naturam.
Scd̄o ꝓpter ſcripturam.
Tertio ꝓpter exempla.

Primo inducimur vt libēter audiamꝰ ꝟbū
dei ab ip̄a natura. Nā vt Sen. ad Lucillum.
ait. Docibiles natura nos edidit. Et ſm Ci-
cerone in ſua rhetorica. Is docibilis ē q̄ vult
attēte audire. Et vt idē Cicero in qō. tuſcul.
ait. Ineſt mētibus nr̄is iſatiabilis q̄dā cupi-
ditas veri vidēdi. Qꝺ in .i. de offi. confirmat
di. Oēs trahimur ⁊ ducimur ad cognitōis ⁊
ſcie cupiditatē: in qua excellere pulchrū puta
mus. Et hoc ip̄m Ariſt. explicauit in primo
Metha. inq̄ens. Oēs hoīes natura ſcire de-
ſiderāt. Et in .iij. ethi. ⁊ in .ix. pte ꝓbleumatuꝫ
aſſerēs. Ad diſcere q̄dē facile ⁊ delectabile na
tura oībus eſt. Cū g̃ quaſi incredibilis ſit nu
merꝰ ignorātiū viā dn̄i: ⁊ p̄dicatores illā do
ceant: natura ip̄a mouere dꝫ oīm animos ad
illos audiendū. Nec valet quorūdā de ſe ſup
ba p̄ſumptio: q̄ ſe credunt oia ſcire: qm̄ vt ait
ſapiēs. Prou. i. Audiēs ſapiēs ſapiētior erit
Quimmo nullꝰ eſt adeo peritus qui peritior
fieri nō poſſit. Hinc lactan. de ira dei. de So-
crate ait. Socrates cum eſſet oīm pho͞ꝝ do
ctiſſimus: vt ceteroꝝ argueret inſcitiam q̄ ſe
aliq̄d tenere arbitrabant̄. ait ſe nihil ſcire niſi
vnū: q̄r nihil ſciret. Et Mercuriꝰ trymegiſtꝰ
phs maximꝰ dicebat. Maxima ps eoꝝ que
ſcimꝰ eſt mīma ps eoꝝ q̄ ignoramꝰ. Iō notā
da valde ſunt Hiero. ꝟba q̄ ad palmachiū ⁊
occeanum ita ſcribit. Dum eſſem iuuenis ni-
mio feruebā amore diſcēdi: nec iuxta quorū-
dam p̄ſumptionē ip̄e me docui. Appollinarē

audiui Antiochie frequēter ⁊ colui. iaꝫ canis ſpargebat caput. ⁊ magiſtrꝫ potius q̄ diſcipuli docebat. Perrexi tñ Alexādriā: audiui Didimū in multis ei grãs ago, qꝛ qđ neſciui didici: qđ ſciebā illo docēte nō ꝑdidi. Putabāt me hoies finem feciſſe diſcēdi. Ueni rurſus Hieroſolymā ⁊ bethleē: quo labore quo ꝓcio Baraniaꝫ noc turnū habui ꝓceptorē. Timebat eñ iudeos. ⁊ alterū mihi exhibebat Nicodemū. hec ille. Si itaqꝫ tātus doctor luce ſciētie ꝓditus audire: vt addiſceret nō erubeſcebat: q̄ ꝓſumptio illa eſt eoꝝ q̄ vel ignorantes vel parū docti ſunt: dicentiū ſe ꝓdicationē nō velle audire qꝛ illa nō egēt. Propter tales vtiqꝫ Sen. li. de tranqllitate animi ait. Puto multos ad ſapiētiā venire potuiſſe: ſi nō putaſſent ſe ꝑueniſſe. Scđo inducimur vt ꝓmpte audiamus verbū dei ab ipſa ſcriptura. Concordāt qppe voces oīm ſcripturarū nedū diuinarū: verū etiā ⁊ moraliuꝫ phoꝝ. ꝙ vnuſquiſqꝫ ſollicitus eē dꝫ ad diſcēdū. Un̄ Ariſ. i. ethi. ait. Qui neqꝫ ipſe intelligit: neqꝫ aliū audiens in aio ponit: hic inutilis natus eſt. Et Macrobiꝰ li. ij. ſaturnaliū. Sine doctria vita eſt q̄ſi mortis imago. Et Tullius li. ij. q. tuſ. Ut ager q̄uis fertilis ſine cultura fructuoſus eſſe nō pōt ſic ſine doctria animus. Et idē li. i. de oratore. Nō ignoro ea q̄ bona ſunt meliora fieri poſſe doctrina. Et iuriſcōſultus. ff. đ fideicōmiſ. lib. l. apud iulianū. inq̄t. Cupiditas diſcēdi eſt optima rō viuēdi. Un̄ Julianus dixiſſe fert. Et ſi alterū pedē in ſepulcro haberē: adhuc diſcere quid vellē. Hinc eſt ꝙ etiā ſapiēs Ecci. vi. ait. Si inclinaueris aurē tuā excipies doctrinā: ⁊ ſi dilexeris audire ſapiēs eris. ⁊ ideo ꝓuerb. xij. Qui diligit diſciplinā diligit ſcientiā et ꝓuerb. xvij. Qui enitat diſcere incidet i mala. ⁊ ꝓuerb. xix. Suſcipe diſciplinā vt ſis ſapiens in nouiſſimis tuis. ⁊ . xxij. ibidē. Inclina aurem tuā ⁊ audi verba ſapientū. Sūt ⁊ alie hmōi ſcripturarū voces q̄ſi innumerabiles: hortātes hoies vt ꝓmpto aio audire velint vba doctoꝝ ⁊ ſapiētū. vt ⁊ ipſi ꝑ exercitiū diſciplīne docti euadere poſſint. Tertio inducimur ad audiēdū eos q̄ docēt hñ btēqꝫ viuere ab exēplis. Scribit eñ Ualeriꝰ maximꝰ li. viij. Rub. de ſtudio ⁊ induſtria. quod etiam refert Tulliꝰ li. de ſenectute. ꝙ Solon ꝓhs ſignificauit v̄ſibꝰ ſe q̄tidie ſeneſcētē aliqđ diſcē. Supmo vo die vite aſſiſtētibus amicis q̄dāqꝫ int̄ ſe ꝯferētibus: ſat iā ꝓſſum caput erexit interrogatuſqꝫ: q̄ꝓpt̄ id feciſſet. r̄ndit vt cū iſtud quicq̄d eſt đ quo diſputatis ꝑcepero moriar. At ⁊ Hiero. ad paulinū inducit multorū phoꝝ exēpla q̄ auiditate diſcēdi nullū timerūt laborē. Legimus inq̄t in veteribus hiſtorijs q̄ſdā luſtraſſe ꝓuincias: nouos adijſſe pplos maria trāſiſſe. vt eos quos ex libris nouerāt corā quoqꝫ viderēt. Sic Pythagoras mēphiticos vates. ſic Plato egyptū. ⁊ Archytā tarētinū: eāqꝫ orā italie q̄ quondā magna grecia dicebat laborioſſime peragrauit. vt qui Athenis magiſter erat ⁊ potēs: cuiuſqꝫ doctrinas Achademie gymnaſia ꝑſonabāt: fieret peregrinus atqꝫ diſcipulus: malēs aliena vecūde diſcere: q̄ ſua impudēter ingerere. Deniqꝫ cū lr̄as q̄ſi toto fugiētes orbe ꝑſequit: captus a piratis ⁊ venūdatus tyrāno crudeliſſimo paruit ductus captiuus vinctus ⁊ ſeruus. tñ qꝛ phs maior emēte ſe fuit. Ad Titū liuiū lacteo eloquētie fonte manantē de vltimis hiſpanie galliarūqꝫ finibus quoſdā veniſſe nobiles legimus: ⁊ quos ad ſui ꝯtēplationē Roma nō traxerat: vnius hois fama ꝑduxit. Habuit illa etas inauditū oībus ſeculis celebrandūqꝫ miraculū: vt vrbeꝫ tantā ingreſſi aliud extra vrbē quererēt. Apollonius ſiue ille magus vt vulgus loquit: ſiue phs vt Pythagorici tradūt: intrauit perſas: ꝑtranſiuit caucaſum: albanos ſcythas maſſagetas: opulētiſſima indie regna penetrauit: ⁊ ad extremū latiſſimo Phiſon amne trāſmiſſo: ꝑuenit ad brachmanas. vt Hyarcham in throno ſedentē aureo: et de tantali fonte potantē inter paucos diſcipulos. de natura. de moribꝰ: ac de curſu dieꝝ et ſydeꝝ audiret docentē. Inde ꝑ helamitas: babylōios: chaldeos: medos: aſſyrios: parthos: ſyros: phenices: arabes: paleſtinos: reuerſus ad alexandrinā ꝑrexit ad ethiopiā: vt gymnoſophiſtas: ⁊ famoſiſſimā ſolis menſam videret in ſabulo. Inuenit vir ille vbiqꝫ quid diſceret: ⁊ ſemper ꝓficiens: ſemper ſe melior fieret. Scripſit ſuper hoc pleniſſime octo voluminibus Philoſtratus. hec ille. Et ideꝫ Hiero. ad Nepotianum cōmendans ſapientie ſtudium ait de demoſthene. Sapiens vir ille grecie Demoſthenes cū expletis centū ſeptem annis ſe mori cerneret: dixiſſe fertur ſe dolere ꝙ tunc egrederet e vita cū ſapere cepiſſet. His igitur exemplis damnari pōt temeritas illoꝝ qui ſe exiſtimāt oia ſcire: oia ſapere: oia deniqꝫ intelligere. Quo fit vt ꝓdicatores doctos nō ſolum audire recuſent. verū etiā ⁊ ꝑuipendāt ſepe ⁊ aſpernant. Ex dictis tamē clariſſime cōſtat nil vnicuiqꝫ tantū ꝯuenire poſſe q̄tuꝫ audire diſciplinā ⁊ eruditionem. Nam ex eius

auditu fructum non mediocreꝫ ſuſcipiūt viri et mulieres: ſenes ⁊ paruuli: boni ⁊ mali: docti pariter ⁊ indocti.

Qđ v̄bū dei eſt audiendū cū ſollicitudine deuotione et humilitate. Capl̄m II

s Ecundū myſteriū ꝯtemplanduꝫ đr modificatio: in quo aperire lꝫ qualiter verbū dei ſit ab oībus audiēdū vt in omnibꝰ ſeruet ordo debitus ⁊ mēſura. Et ad hoc intelligendū dico ꝙ verbum dei debet audiri tripliciter

Primo ſollicite.
Secundo deuote.
Tertio humiliter.

Primo v̄bum dei eſt audienduꝫ ſollicite: vt qui fructū eius hr̄e cupit: conet a principio intereſſe ſmoni. nā ſunt nōnulli q̄ ad ꝓdicationem cōfluūt: ſꝫ tñ ob pigritiā ⁊ ſomnolētiaꝫ raro integrā illā audiūt. Alij vo auaritia victi: diebꝰ ferialibꝰ nolūt ꝓdicationes audire timētes amittere tp̄s ⁊ lucra. Quibꝰ ego dico ꝙ nō bene faciūt. qm̄ ſi audirēt q̄nquaginta ꝓdicationes nō expenderet in illis audiendis trium dierū ſpaciū. Et tñ maiꝰ eſſet lucrū aīe quod inde euenire poſſet: q̄ lucrū omniū tpaliū bonoꝝ. Sed ſi aliq̄s tanta neceſſitate conſtringeret ꝙ niſi laborādo victū acq̄rere nō poſſet. tūc illū ad audiendū v̄bū dei nō cōpellerē: qm̄ vt ait Ariſt. iij. topicoꝝ. Melius eſt philoſophari q̄ ditari: ſꝫ nō indigenti neceſſarijs. Scđo eſt audiēdū v̄bū dei deuote Et hoc dico aut ꝓpter eos q̄ in ꝓdicatōe dormiūt: aut ꝓpter illos q̄ inter ſe confabulant: aut ꝓpter alios q̄ deambulando cū ſuo ſtrepitu ⁊ irreuerētia ꝓdicatorem ipm ⁊ audiētes turbāt: aut ꝓpter laſciuos ⁊ vanos iuuenes leueſqꝫ mulierculas: qui dū ꝓdicat mutuo ſe ſe iocando: concupiſcēdo ridendoqꝫ ꝯſpiciūt in quibus nulla eſt cōpūctio: nulla fides: nulla religio. Et ꝓ his oībus facit illud dictū Augu. i. q. i. c. Interrogo. ſic di. Uos fratres vel ſorores dicite mihi: quid plus eē videt vobis corpus xp̄i an v̄bū xp̄i: Si vere vultis r̄ndere hoc dicere debetis: ꝙ nō ſit minus v̄bum dei q̄ corpus xp̄i. Et ideo quāta ſollitudine obſuamus: q̄ñ nobis corpus xp̄i miſtrat: vt nihil ex ipo de manibꝰ nr̄is in terrā cadat: tāta ſollicitudine obſuemus ne v̄bū dñi quod nobis erogat dum aliud aut cogitamus aut loq̄mur: de corde puro ꝑeat: qꝛ nō minꝰ reus erit qui v̄bū dei negligēter audierit q̄ ille q̄ corpus xp̄i ſua negligētia in terrā cadere permiſerit. Archi. vo ſup hoc. c. dic̄ ꝙ cōparatio corporis xp̄i ⁊ v̄bi ꝓdicati nō ſit reſpectu dignitatis ⁊ excellētie: ſꝫ reſpectu efficacie: qm̄ non minorē efficaciā conſequit qui cū deuotione audit v̄bum dei: q̄ qui cū reuerētia ſuſcipit corpus xp̄i. Unde glo. ſuꝑ dicto verbo di. Uerbū. i. ꝓdicatio q̄ plures cōuertit: ⁊ plꝰ facit cōpungi hoiem ita vt oia pctā ꝑ eā tollant. Sed ꝑ corpus xp̄i tollunt venialia. vt de cōſe. di. ij. Iterat. Tertio eſt audiendum verbū dei hūiliter. Conſiſtit aūt hūilitas i auditore vt bene interꝓtet: ⁊ in bonā partē ſuſcipiat ea q̄ ꝓdicant. Nam repiunt ⁊ quideꝫ plimi q̄ vellēt oia ſꝫ appetitū ſuū dici. nec cogitant ꝙ in ꝓdicatōe ſatiſfaciendū eſt tot varietatibus ꝑſonarū. Alij aūt ſi nō ſentiūt euāgelij textū de v̄bo ad v̄bū explicari: ſtatiꝫ detrahūt murmurāt arguūt di. xp̄m miſiſſe apoſtolos ad ꝓdicandū euāgeliū. Et tñ quicquid reducit ad dei ⁊ ꝓximi charitatē: quicq̄d inducit hoies ad deū colendū timēdū ⁊ diligendū quicq̄d deniqꝫ ipos a vitijs retrahit ⁊ ad v̄tutes hortat: recte euangeliū đr. Un̄ Hiero. in epl̄a ad Gal. ſcribit illud qđ ponitur. i. q. i. c. Marchion. Marchion ⁊ Baſilides ⁊ cetere hereticoꝝ ſecte n̄ hn̄t dei euāgeliū: qꝛ nō hn̄t ſpm̄ſanctū ſine quo humanū ſit euangelium qđ docet. Nec putemus in v̄bis ſcripturarū eſſe euangeliū: ſꝫ in ſenſu. nō in ſuꝑficie: ſꝫ in medulla. non in ſmonū folijs: ſꝫ in radice rōnis. hec ibi. Nōnulli inſuꝑ egre ferūt ſi q̄ſqꝫ vitia reꝓhendant: eo ꝙ ⁊ ipſi vitioſi ſūt. nec de ſuis vitijs corrigi patiunt. Pro q̄bus eſt illa Hiero. ſnīa ad nepotianū. Neminē ſpecialiter meus ſermo pulſauit. Gn̄alis de vitijs diſputatio eſt. Qui mihi ꝓpus itaqꝫ iraſci voluerit: ipe de ſe ꝙ talis ſit ꝯfitebit. hec ille. Cōcludo igit dicēdo omnibus illud. Jacobi. i. In manſuetudine ſuſcipite inſitū verbum quod poteſt ſaluare aīas veſtras.

Qđ obligātur homines pro loco ⁊ tempore audire v̄bum dei ⁊ memoriter retinere ac opere implere. Capl̄m III

t Ertiū myſteriū declarandū đr obligatio. Obligant ſiq̄dē hoies circa auditionē v̄bi dei maxime ad tria.

Primo ad illud audiendum.
Secundo ad retinendum.
Tertio ad faciendum

Primo obligant homines ad verbum dei audiēdū. Quod accipi poteſt: tum quia vnuſquiſqꝫ ſuam ſalutem deſiderare debet: quam aſſequi poteſt verbo dei mediante: tum quia ad hoc inducit ſcriptura vt ſupius viſum eſt.

Sed queri pōt cur non precepit eccl'ia audiri diuinū verbū ita expſſe ſicut ⁊ miſſas:cū tante vtilitatis ſit audire predicatiões, Et dicimus ꝙ hoc fit ꝓpter tria. Primo ꝓpter obligationē curatoꝝ. Scḋo ꝓpter paucitatē predicatoꝝ. Tertio ꝓpter incōmoditatē ppl'oꝝ.

Prima rō eſt ꝓpter obligationē curatorū. Nā qui curā aiarū hītenef ſuo ppl'o predicare. ſicut pꝫ in.c.ſuperi⁹ allegato in ſmone precedenti inter cetere. de officio iudicis ordi. Et xxxvi.diſt.c.Qui eccl'iaſticis.§.Ecce.Et.xvi.q.i.c.Adijcim⁹.§.Ecce.Si ergo prelati obligantur ſuo ppl'o predicare:ḡ ppl'i ꝑ loco ⁊ tēpore predicationes debent audire. Vn̄ de ↄſe.di.i.c. Sacerdote:dicif. Sacerdote verbū in eccl'ia faciente:ſi quis egreſſus fuerit de auditorio excōicef. Et in.c.Oēs fideles:dr̄.Oēs fideles qui ↄueniūt in ſolennitatib⁹ ſacris ad eccl'iam: ⁊ ſcripturas apl'oꝝ ⁊ euangeliū audiant. Scḋo nō obligauit eccl'ia ad audiendū verbū dei determinate ſicut ad audienduꝫ miſſas ꝓpter paucitatē ⁊ raritatē predicatorū:q: rari ſunt qui predicent: ⁊ multi qui celebrant miſſas. Tertia rō eſt ꝓpter incōmoditatē ppl'oꝝ. Nā multi ſunt rurales ⁊ in montibus habitantes ⁊ in alijs locis: quibus difficile eſſet ſic audire predicationes ſicut ⁊ miſſas. Non tñ excuſanf hmōi ꝑ loco ⁊ tp̄e addiſcere per aliquā viā que ſunt ſm ſtatū ſuū eis neceſſaria ad ſalutē. Scḋo obliganf hoies ad verbū dei retinendū. Debet nāqꝫ vnuſquiſqꝫ facere qḋ in ſe eſt: vt ſi nō omīa que predicantur ſaltē aliqua memoriter teneat. Ad qḋ multum ꝓdeſſe pōt domeſtica cōfabulatio ⁊ cōicatio cū vxore filijs aut amicis de his que predicata ſunt. Tertio obliganf homies ad verbū dei faciendū. Nā vt dr̄ Luce.xi. Beati qui audiūt verbū dei ⁊ cuſtodiūt illud. ⁊ Mathei.vij.xp̄s intulit. Omnis qui audit verba mea ⁊ facit ea:aſſimilabif viro ſapienti q̄ edificauit domū ſuā ſupra firmā petrā. Et deſcendit pluuia ⁊ venerūt flumina ⁊ flauerunt venti:⁊ irruerūt in domū illā ⁊ nō cecidit. Fundata enī erat ſupra firmā petrā. Et oīs qui audit verba mea ⁊ non facit ea:ſimilis eſt viro ſtulto qui edificat domū ſuā ſupra arenā. Et deſcendit pluuia ⁊ venerūt flumia: ⁊ flauerūt venti ⁊ irruerunt in domū illā ⁊ cecidit:⁊ fuit ruina eius magna. Hinc etiā ⁊ Jacobus.i.c. ait. Eſtote factores verbi ⁊ nō auditores tm̄ fallentes voſmetipſos: q: ſi quis auditor eſt verbi ⁊ nō factor:hic cōparabif viro ↄſiderāti vultū natiuitatis ſue in ſpeculo. Conſiderauit enī ſe ⁊ abijt:⁊ ſtatim oblit⁹ eſt qualis fuerit. Ergo ſeruentur oīa que tacta ſunt de auditione verbi dei:vt ſit ſemen cadens in bonam terrā non ſecus viā:nō ſupra petrā nec inter ſpinas:afferens fructū ꝓut ſaluator benign⁹ in lectione euāgelica explicauit:quā ⁊ ꝓpoſuit per ſimilitudinē loquens:indeqꝫ illā expoſuit ſicut pꝫ in textu:ſapienter cōcludens. Qḋ q̄ bono corde deuotaqꝫ mente dei verbū audiūt fructū in preſenti ſuſcipiūt grē:⁊ in futuro perennis gl'ie:in qua xp̄s ſaluator oīm ſedet ad dexterā p̄ris:cui q̄ viuit ⁊ regt ī ſcl'a ſcl'oꝝ amē.

Feria tertia poſt dñicā in ſexageſima de ſeueritate diuine iuſticie que mouere debet peccatores ad penitentiam. Sermo X.

Reddet vnicuiqꝫ ſm

opa ſua. Dn̄i noſtri ieſu xp̄i verba ſunt iſta originalif Math.xvi. Letanf plurimi in malis ſuis:neqꝫ de illis penitentiā agere vllo pacto ꝓponunt. qm̄ nō arbitrantur deū pctōꝝ ſuoꝝ vltorem. Quinimo falſo ſibi blandiunf ⁊ perſuadent:nullam poſt hanc vitā obſtinatis pctōrib⁹ penā a iuſto iudice fore paratā. Quo fit vt indies deteriores fiant:⁊ ad vitia quelibet ſine timore labanf. Quapropf in p̄ſenti ſmone aliqua de diuine iuſticie ſeueritate dicere ſtatui:vt per eius tremendā ↄſiderationē dura pctōꝝ corda molleſcant:quib⁹ oſtendem⁹ ꝙ ſeue ſi ſe non correxerint punienf a deo. qm̄ ip̄e vt verba ꝓpoſita dicūt:reddet vnicuiqꝫ ſm opa ſua. bonis ſcꝫ gaudia paradiſi:⁊ malis gehenne cruciatū. In quibus verbis de diuine iuſticie ſeueritate tria myſteria ſunt conſideranda.

Primum dicitur punitio.
Secundum reſtrictio.
Tertium permiſſio.

Qualiter deus punit malos poſt hanc vitā ſi ſe non correxerint contra eos qui dicunt nō eſſe aliud malum neqꝫ bonū ꝙ illud quod experimur in preſenti. Capl'm I.

Primū myſteriū ↄſiderandū de ſeueritate diuine iuſticie dicif punitio. In quo declaranda eſt falſa ⁊ erronea ſnīa ⁊ opinio eoꝝ qui dicūt non expedire peccatorib⁹ ad pnīam reuerti:q: poſt hanc vitam nullū amplius ſentief malū. Contra tales ergo theologi ſacri ſic potētiſſime arguūt. Vbicunqꝫ eſt ſumma iuſticia:ibi dꝫ eſſe iuſta meritorū retributio. ſꝫ cū nō puniat malos in hac vita: ergo puniet illos poſt hanc vitam. Maior ꝓpoſitio ↄſtat ex dictis Tullij in epl'a de caſu reipublice.d. Juſticia eſt cōſtans ⁊ perpetua voluntas ius ſuū vnicuiqꝫ tribuens. Et hec eſt diffinitio iuſticie q̄ hr̄.ff.de iuſti. ⁊ iur. l.iuſticia. ⁊ inſtitutis de iuſticia ⁊ iure.§.iuſticia. Probare etiaꝫ debemus tria q̄ ↄtinenf in rōne p̄tacta.

Primo iuſticie diuine veritatē.
Scḋo maloꝝ in hac vita impunitatē.
Tertio ↄ̄ ipſos rigidā aſperitatē.

Primo ꝓbare dēmus diuine iuſticie veritatē. Et ad hoc ſūt ſcripture ſacre copioſiſſima dicta. Vn̄ Dd̄ in p̄s.x.ait. Juſtus dn̄s ⁊ iuſticiā dilexit:equitatē vidit vult⁹ eius. ⁊ p̄s.xviij. Juſticie dn̄i re.l.c. Et p̄s.xxx. In iuſticia tua libera me. Et p̄s.xxxix. Annūciaui iuſticiā tuaꝫ in eccleſia magna. Et p̄s.lxx. Memorabor iuſticie tue ſolius. Et p̄s.lxxxiiij. Juſticia ante eū ambulabit. Et p̄s.xlvij. Juſticia plena eſt dextera tua. Et p̄s.lxxxviij. Juſticia ⁊ iudi. p̄.ſe.c. Et p̄s.cx. Juſticia eius manet in ſcl'm ſeculi. Et eſa.li.dicit dn̄s. Juſticia mea nō deficiet. Et eſa.lix. Indutus eſt iuſticia vt lorica. Et Baruch.i. Dn̄o deo noſtro iuſticia. Et hiere.xij. Juſtus quidem tu es dn̄e. Et.ij.Timo.iiij. In reliquo repoſita eſt mihi corona iuſticie quā reddet mihi dn̄s in illa die iuſtus iudex. Sed aliqs poſſet arguere ꝙ in deo nulla ſit iuſticia. Primo q: ſm ph̄m.v.eth.c.ij. Dn̄i ad ſuū nō eſt iuſticia:q: iuſticia in quadā equalitate ad alterū cōſiſtit:ſꝫ deus eſt dn̄s oīm. ergo in ipſo nō eſt iuſticia. Scḋo arguif q: iuſticia reſpicit debitū. deus autē nulli debitor eſt:ergo in ipſo nō eſt iuſticia. Hanc.q. ſoluit Ric. de media villa.xlvi.diſ.iiij.ar.i.q.i. di. ꝙ iuſticia pōt accipi ꝑ rectitudine voluntatis qua vult aliqs reddere vnicuiqꝫ in diſtribuendo vel cōmutando qḋ ei debetur. Et ſm hoc duplex eſt iuſticia.ſ.diſtributiua:qua aliqs vult oībus qui ſunt de cōitate diſtribuere bona cōmunia ſm debitā ꝓportionis equalitatē. Et cōmutatiua:qua aliqs in cōmutādo vult ſeruare debitā equalitatē ſm q̄titatem. Cōmutatiua iuſticia ꝓprie loquendo in deo nō eſt. q: nulli eſt debitor ex legis neceſſitate. et de bono retribuit vltra meritū. ⁊ de malo citra demeritū. Juſticia ſ̄o diſtributiua ī deo eſt. Oībus enī diſtribuit bona ſua ſm debitā proportionis equalitatē. Ad primū ergo argumentū dicendū ꝙ licet domini ad ſeruū nō ſit iuſticia cōmutatiua ſm plenā rōnem eiuſdē: q: inter dn̄m ⁊ ſeruum nō eſt equalitas:eo ꝙ oīa que ſunt ſerui ſunt dn̄i. tñ dn̄i ad ſuos poteſt eſſe iuſticia diſtributiua que nō requirit equalitatem q̄titatis. ſed ꝓportionalitatis: que eſt equalitas duarū ꝓportionū q̄ cōſiſtit in hoc ꝙ ſuis ꝓportiōaliter retribuit ſm merita ſua. Ad ſecundū dicēdū ꝙ etſi deus nulli creature ſit debitor ex recepto: tñ debitor eſt ex ꝓmiſſo. Nulli enī eſt debitor niſi cui vult. Si autē queraf q̄re vult:nō reſpondebo niſi q: vult:q: voluntas ſua eſt prima cauſa. hec Ric. Ergo q̄uis deus nihil patiaf ex peccatis cōmiſſis nihilqꝫ eius infinite bonitati adaugeaf ex bonis cōmiſſis:tñ malos punire: bonos p̄miare ex iuſticia diſtributiua debet:qm̄ ſic ipſe ꝓmiſit. Dixit enī ꝑ ꝓphetā p̄s.xxxvi. Qui malignanf exterminabunf. Et Apoca.xxij. Ecce venio cito ⁊ merces mea mecū eſt: reddere vnicuiqꝫ ſm opera ſua. Propter hoc dicit Sapiens ꝓuerb.v. Iniquitates ſue capient impium. ⁊ funibus peccatoꝝ ſuoꝝ cōſtringef. Et ꝓuerb.xi. Simplicitas iuſtoruꝫ diriget eos:⁊ ſupplantatio peruerſoꝝ vaſtabit illos. Et ꝓuerb.xiij.c. Pctōres perſequef malū ⁊ iuſtis retribuenf bona. Et ꝓuer.xiiij. Domus ipioꝝ delebif:tabnacula iuſtoꝝ germinabūt. Et Job.xxxiiij. Opus hois reddet ei deus: ⁊ iux vias ſinguloꝝ reſtituet eis. Et Paul⁹ gal'.vi.ait. Que enī ſemiauerit hō. hec et metet. ⁊.i.Co.iij. Vnuſq̄ſqꝫ ꝓpriā mercedē accipiet ſm ſuū laborē. ⁊ Eph.vi. Vnuſq̄ſqꝫ qḋcūqꝫ fecerit bonū h̄ recipiet. Que auctoritates ⁊ ſctōꝝ dicta iuſticiā diſtributiuā ſummi dei narrant. Scḋo ꝓbare debemus pctōꝝ impunitatē.ſ.ꝙ in hac vita nō oēs pctōres d̄ ſuis malis puniunf. Et ad hoc ē auctas Job xij. dicēs. Abūdāt tabnacula p̄donū. Et Hiere.c.xij.q̄ ſic deū alloquif. Juſtus quidē tu es dn̄e ſi diſputē tecū. Verūtn̄ iuſta loquar ad te. Quare via impioꝝ ꝓſperaf:bn̄ eſt oībus q̄ p̄uaricanf ⁊ iniq̄ agūt. Plātaſti eos ⁊ radicē miſerūt:ꝓficiūt ⁊ faciunt fructū. Prope es tu ori eoꝝ:⁊ lōge a renibus eoꝝ. Et tu dn̄e noſti me audiſti me ⁊ ꝓbaſti cor meū tecū. Cōgrega eos q̄ſi gregē ad victimā: ⁊ ſanctifica eos in die occiſiōis. Et Abacuc idē.d.i.c. Quare nō reſpicis ſuꝑ iniq̄ agētes:⁊ taces deuorā te īpio iuſtiorē ſe. Et facies hois q̄ſi piſces maris ⁊ quaſi reptile nō hn̄s p̄ncipē. Et ne multa dicamus experientia oīm rerū magiſtra:docet q̄liter multi iniqui in via ſua mala ꝓſperātur. Tertio ꝓbare debemus cōtra illos ſic ꝓſperātes p̄paratā eſſe poſt hāc vitā rigidaꝫ ſeueritatē penāqꝫ horribilē damnatiōis eterne. Et ad hoc ꝓpoſitū ſic di. Aug.xx.li.de ciui. dei.c.ij. Nūc autem ⁊ mala ferre equo animo

diſcimus que patiunꝫ ⁊ boni:⁊ bona nõ ma⸗
gni pẽdere que adipiſcunꝫ ⁊ mali. Ac per hoc
etiã in his rebus in qͥbus nõ appet diuina iu⸗
ſticia ſalutaris eſt diuina doctrina. Neſcimꝰ
eñi quo iudicio dei bonꝰ ille ſit paup:malꝰ ille
ſit diues. iſte gaudeat quẽ ꝓ ſuis ꝑditis mori
bus cruciari debuiſſe merorıbꝰ arbitramur:cõ
triſteꝫ ille quẽ vita laudabilis gaudere debu⸗
iſſe ꝑſuadet. exeat de iudicio nõ ſolũ inultus:
verũ etiã dãnatꝰ innocẽs:aut iniqͥtate iudicis
ꝑſſus:aut falſis obrutus teſtimonijs. Ecõtra
rio ſcelestus aduerſariꝰ eius nõ ſolũ ipunitꝰ:
verũ etiã vindicatus inſultet. Impius opti⸗
me valeat:pius lãguore tabeſcat. Latrocinẽꝫ
ſuauiſſimi iuuenes:⁊ qͥ nec ꝟbo quẽq̃ ledere
potuerũt:diuerſa morboꝝ attrocitate affligan
tur. infantes vtiles rebus hũanis immatura
morte rapianꝫ. ⁊ qͥ videnꝫ nec naſci debuiſſe
diutiſſime inſup viuãt. Plenus criminibus
ſublimeꝫ honoribus:⁊ hoiem ſine q̃rela tene
bre ignobilitatis abſcondãt. ⁊ cetera hmõi q̃
qͥs colligit qͥs enumerat. Que ſi haberẽt in ip
ſa velut abſurditate cõſtantiam:vt in hac vi⸗
ta in qua hõ:ſicut ſacer pſalmus eloquiꝫ. Ua
nitati ſilis factus eſt: ⁊ dies eius velut vm⸗
bra ꝑtereũt, nõ niſi mali adipiſcerenꝫ trãſito⸗
ria iſta bona atq̃ꝫ terrena:nec niſi boni talia
paterenꝫ mala. poſſet hoc referri ad iudiciũ iu
ſtum dei:vel etiã benignũ vt qui nõ erant aſſe
cuturi bona eterna que faciũt beatos his tꝑa
libus vel deciperenꝫ ꝓ malicia ſua:vel pro dei
miſericordia cõſolarenꝫ bonis:⁊ qui nõ erãt
paſſuri eterna tormẽta:tꝑalibus vel ꝓ ſuis qͥ
buſcũq̃ꝫ vel quãtuliſcũq̃ꝫ peccatis affligerenꝫ
vel ꝓpter iplẽdas ꝟtutes exercerenꝫ malis.
hec ille. Et idẽ in primo de ciui. dei. c. viij. ait.
Placuit qͥppe diuine ꝓuidentie ꝑparare in ꝑo
ſterũ bõa iuſtis qͥbus nõ fruenꝫ iniuſti: ⁊ ma
la impijs qͥbus nõ excruciabũꝫ boni. Iſta
vero tꝑalia bona ⁊ mala vtriſq̃ꝫ voluit eſſe cõ
munia: vt nec bona cupidius appetanꝫ que
mali quoq̃ꝫ habere cernunꝫ. nec mala turpiꝫ
euitenꝫ qͥbus ⁊ boni plerũq̃ꝫ afficiunꝫ. Inter
eſt aũt plurimũ qualis ſit vſus vel earũ rerꝫ
que ꝓſꝑe:vel earũ q̃ dicunꝫ aduerſe. Nã bo
nus tꝑalibus nec bonis extollitur: nec malis
frangitur. Malus autẽ ideo huiuſcemodi in⸗
felicitate puniꝫ:qꝛ felicitate corrũpitur. Oſtẽ
dit tñ deus ſepe etiã in his diſtribuendis eui⸗
dẽtius operationẽ ſuã. Nam ſi nũc omne pec⸗
catũ manifeſta plecteret pena:nihil vltimo iu
dicio reſeruari putaretur. Rurſus ſi nullũ pec
catũ nũc puniret apte diuinitas:nulla eſſe di⸗

uina ꝓuidẽtia crederetur. Similiter in rebus
ſecũdis ſi nõ eas deus qͥbuſdã ꝑtẽtibus euidẽ
tiſſima largitate ꝯcederet:nõ ad eũ iſta ꝑti
nere diceremus. Itẽq̃ꝫ ſi oĩbus eas ꝑtẽtibus
daret:nõ niſi ꝓpter talia ꝑmia ſeruiendũ illi
eſſe arbitraremur. Nec pios nos faceret talis
ſeruitus:ſꝫ potius cupidos ⁊ auaros. hec ille.
Nõ letentur ergo pctõres ⁊ inimici dei qͥbus
blãdus eſt mundus:ſi ꝓſꝑa viderint ſibi cũ
cta ſuccedere:qꝛ nõ eſt abbreuiata manꝰ dñi
qui pctã que nunc impunita relinqͥt:ſtrictius
puniẽda reſeruat poſt hãc vitã. O perfidi pec⸗
catores ad vos clamo vobiſq̃ꝫ dico. nolite cõ
fidere in iniquitate:nolite inebriari dulcedi⸗
ne honoꝝ huius mũdi:qꝛ oĩa tꝑalia cito defici
ent:⁊ illoꝝ gaudiũ quod in ꝑſenti guſtatis vo
bis cõuertetur in luctum. Non cõtriſtentur in
ſuper hi qui deo ſeruiũt ſi in ꝑſenti aliqͥd pati
antur laborioſum:qꝛ poſt laborẽ calamitates
et erũnas ſubſequetur quies ⁊ pax: oĩmq̃ꝫ bo
noꝝ affluẽtia i repromiſſa felici ac beata vita

Qͥd vno ſolo pctõ mortali iuſtus deus dã⸗
nat eternaliter aĩaſ. nec ſufficit pnĩa de oĩbus
alijs ſi vnũ ſolũ retineat. Caplm II

S Ecundũ myſteriũ declarandũ de ſeue
ritate diuine iuſticie ꝺꝛ reſtrictio.
In quo diſputandũ eſt cõtra nõnul
los qui multa peccata relinquentes: aliqͥd tñ
ſibi in quo delectentur reſeruant:ꝯfidentes ꝑ
talẽ penitentiã poſſe ſaluari. Queritur ergo
vtrũ tam reſtricta tanq̃ꝫ arta ſit dei iuſticia vt
ꝓpter vnũ ſolũ pctm̃ mortale damnare velit
eum qui de oĩbus alijs pnĩam egerit vno ſolo
reſeruato puniens illũ ⁊ ꝓ illo ⁊ ꝓ oĩbus alijs
Et rñdeo ꝙ ſicut ꝙ ſi vnus mille pctã mor⸗
talia cõmiſiſſet:⁊ ꝓ illis omnibus tandẽ vno
duntaxat excepto longã feciſſet pnĩam more
returq̃ꝫ cũ illo pctõ mortali: damnatus vtiq̃ꝫ
foret ⁊ puniretur ꝓ illo ac ꝓ alijs de quibus
penitẽtiã egerat illo vno ſtante. Probatur au
tẽ hoc qͥd dicimus tripliciter.

Primo auctoritate.
Secundo rõne.
Tertio exemplis.

Prio auctꝛate. Uñ ſapiẽs Eccꝰ. ix. ait. Qui
in vno peccauerit multa bõa ꝑdet. Et Ia. ij. c.
hꝫ illͥd qͥd poniꝫ ex de re. iur. c. defleat. Qui totã
legẽ ſuauerit. offẽdat aũt in vno factꝰ ẽ oĩꝫ re
us. Et de peniten. diſ. iij. c. Pnĩam qͥppe agere.
Greg. ait. Quid enĩ ꝓdeſt ſi pctã luxurie qͥs de
fleat:⁊ tñ adhuc auaricie eſtibus anhelat. Et
Augꝰ in li. de penitentia inqͥt illud qͥd ponitur
de pe. di. iij. c. ſunt plures. Sunt plꝛes quos pe

nitet peccaſſe:ſed nõ om̃ino reſuantes ſibi q̃
dã in qͥbus delectenꝫ:nõ aĩaduertentes dñꝫ
mutũ ſimul ⁊ ſurdũ a demonio liberaſſe: per
hoc docens nos nunq̃ niſi de oĩbus ſanari.
Si enĩ vellet pctã ex ꝑte reſuari: habentem
ſeptem demonia ꝑficere poterat ſex expulſis
Expulit aũt ſeptẽ vt oĩa crimina ſimul eijciẽ
da doceret. Legionẽ aũt ab alio eijciẽs nemi
nẽ relinqͥt de oĩbus qui liberatũ poſſiderẽt:oñ
dens ꝙ ſi etiã peccata ſint mille oporteret de
oĩbus penitere. Scdͥo ꝓbaꝫ rõne ꝙ deꝰ nec
pnĩam acceptat illorꝫ qui ſibi aliquod pctm̃
reſuant: nec ſi eos dãnat illoꝝ penã remit⸗
tit. Et eſt ꝑma rõ dñi Boñ. ⁊ Ric. de media
villa in. iiij. di. xv. ar. i. q. vi. Quia oẽ peccatũ
mortale ꝯtriaꝫ grẽ gratũ faciẽti ſine qua pctã
remitti nõ poſſunt:⁊ qꝛ in aĩa nõ põt eſſe ſil
pctm̃ ⁊ grã ꝑdicta vno pctõ mortali tm̃ huic
gratie ꝯtriante nõ poteſt de alijs venia impe
trari. ⁊ ꝺꝛ rõ iſta ꝯtriationis. Secunda rõ ꝺꝛ
falſificationis quam tangit Tho. in. iiij. parte
q. lxxxvi. ar. iij. Nam deus pctã non dimittit
ſine pnĩa vera. Sed pnĩa que eſt i aĩa adhuc
vel actu vel volũtate peccãte mortaliꝫ eſt pe⸗
nitentia falſa. ergo deus ꝑ talem pnĩam fal⸗
ſam mime peccata dimittit. Ideo ait Iſidorꝰ
de pnĩa di. iij. c Irriſor. Irriſor eſt ⁊ nõ peni
tens qui adhuc agit quod penitet:nec videꝫ
deꝫ poſcere ſubditus:ſꝫ ſubſannare ſupbus
vide pe. di. v. c. fratres noſtros. ꝺꝛ. Falſaꝫ pe
nitentiã eſſe conſtat cum ſpretis pluribus de
vno ſolo pnĩa agiꝫ. Tertia rõ ſꝫm prefatos
theologos ꝺꝛ ꝑfectionis:qꝛ deus ꝑfectiſſimꝰ
nihil facit impꝑfectũ. Cũꝫ ergͦ iuſtificatio impij
ſit opus dei debet eſſe opus ꝑfectum. Aut ergͦ
nihil dimittit ſꝫm ordinẽ ſue iuſticie:aut totũ
ſꝫm cõdeſcenſionẽ ſue infinite mĩe. Et hͦ inqͥt
Auguſtinus in ꝑallegato caplͦ ſunt plures.
Quedam impietas infidelitatis eſt ab eo qͥ
iuſtus ⁊ iuſticia eſt:dimidiã ſperare veniam
Nec ꝓpterea tñ deſperãdi ſunt pctõres qͥ de
multis pnĩam aguntvno reſuato:cum facili
us poſſint ad grãm ⁊ veram pnĩam redire ſi
multa pctã vel aliqua lꝫ non omnia deponãt
Tertio ꝓbaꝫ ꝙ tam arta ſit dei iuſticia vt ꝓ
pter vnum ſolũ pctm̃ mortale damnet eũꝫ qͥ
cũꝫ illo ex hac vita migrauerit. manifeſtis ex
emplis. Narrat quidẽ Gregoꝰ. in. iiij. dial. li.
ꝙ fuit in monaſterio quodã mõachus vnus
qui cũ appareret vir ꝓbus:⁊ totus religioſus
exterius longe aliter q̃ꝫ apparebat fuit. Naꝫ
cum ſe ieiunare cũ fratribus demõſtraret:oc
culte manducare conſueuerat. Corporis aũt

ſuperueniẽte moleſtia ad vite extrema ꝑdu
ctus eſt. Qui cũ iam eſſet in fine fratres oĩs
ad ſe qui erant in monaſterio vocari fecit. At
illi putabant viro moriẽte magnum quid ac
delectabile ſe ab eo audire. Quibus ipe affli⸗
ctus ⁊ tremẽs compulſus eſt ꝓdere cui hoſti
traditus cogebaꝫ exire. Naꝫ dixit quãdo me
vobiſcũ ieiunare credebatis occulte comede⸗
bam. ⁊ ecce nũc ad deuorandũꝫ draconi ſum
traditus: qui cauda ſua genua mea pedeſq̃ꝫ
colligauit:caput vero ſuũꝫ intra os meũ mit⸗
tens ſpm̃ meum ebibens abſtrahit. Quibus
dictis ſtatim defunctus eſt atq̃ꝫ vt penitẽdo
liberari potuiſſet a dracone quẽ viderat expe
ctatus nõ eſt. quod nimirũ conſtat: qꝛ ad ſo⸗
lam vtilitatẽ audientiũ viderit. Ad idem eſt
exemplũ quod recitat Cyrillꝰ ſcribẽs ad Au⸗
guſtinum de tranſitu Hiero. Nepos inqͥt qui
dem meus Rufus nomine vtroq̃ꝫ priuatus
parẽte:a teneris annis ad meas deuenit ma
nus:qui vtinã ex vtero nõ exiſſet ne illi quod
ſuſtinet cõtigiſſet:quem tanta diligentia enu
triui vt a pluribus a me genitus putaretur.
Creſcens itaq̃ꝫ infelix puer etate quidem nõ
ſapiẽtia:ingenti pulchritudine corporis deco
ratus:ſed nõ animeta cũctis dilectione ſuper
flua colebatur. Is nãq̃ꝫ. xviij. etatis ſue ãno
imbecillis ⁊ miſerrimus expirauit: de cuius
morte tantus ab oĩbus inſonuit luctꝰ ꝙ vix
ꝑ mẽſem potuit quietari. At ego nimie eiꝰ in
cumbens dilectioni pluries rogaui gl̃ioſum
Hiero. vt mihi quid acciderat nepoti meo re
uelaret. Orãti mihi die quadã hora. ix. tãtus
affuit fetor ꝙ nullatenꝰ potui ſuſtinere. ⁊ dũ
tacitus mirarer vnde tãtus fetor eſſet ſupra
meum verticẽ:eleuatis oculis infelicẽ nepo⸗
tem meũ vidi terribili viſione. Ita ꝙ viſuꝫ in
eum imꝑmere nõ audebã. nam catenis igne
is circũligatus flammas fetidiſſimas erupe
bat. Ad hanc terribilẽ viſionẽ ſubito me tan
tus timor inuaſit vt dum plurimũ loqͥ vellem
formare vocẽ penitus nõ valerẽ. Poſtremo
aliquãtulũ ad me rediẽs ſi meꝰ erat nepos vo
ce cepi ꝑquirere tremebũda. Ad hec inqͥt ille
vlulatibus ⁊ ſuſpirijs. Utinã nõ eſſem ne tã
diris eſſem cruciatibꝰ deputatꝰ. nã ſcias me
ꝑpetuis tꝑibꝰ manſionibꝰ tartareis ꝑmãſurũ
Heu qͥd dicã. His dictis tãtꝰ mihi dolor affu⸗
it vt ꝑpluries ſim miratus qͥo vita e ꝓtinꝰ
nõ deceſſi. Lõgis aũt expletis colloquijs ab
eo ſuſcitatus ſuiſſet ita diuinã mĩam ꝑdide
rat cum tot ꝟtutibus videretur pollere. Pro
nulla inqͥt me ſcias cã fore dãnatũꝫ niſi quia

in ludis maxime delectabar. Atq; i morte vo
luntarie poſtpoſui cōfiteri. Quibꝰ dictis diſpa
ruit: ⁊ tantꝰ fetor remāſit vt in locū illū p ma
gnū ſpaciū nullus auſus ſit introire. Hec Cy
rillus. Ve igif his q̄ cū talia vel legunt vel au
diūt nō timēt: nō mutanf: nō ↄuertūf ad do
minū deū ſuū. Nā ſi p vno pctō ſolūmō hoīeʒ
dei iuſticia eternalr dānat: qd faciet p multis
O ſomnolenti pctōres: o pegrini velociſſimi
⁊ aduene in hoc ſeculo: cōſiderate q̄ ventura
ſunt: ⁊ cognoſcite q̄ta vobis ipenitētibꝰ ⁊ in
pctīs obſtinatis diuina iuſticia cōminaf ma
la. Nec ſufficit aliqua pctā relinq̄re: vt pʒ ex
dictis niſi omnia pariter relinquantur.

Qualiter deus iuſto iudicio permittit eos
q̄ pniam differūt vſq; ad extremū vite impu
gnari varijs impedimentis. Capl'm III.

t Ertiū myſteriū contemplandū de ſe
ueritate diuine iuſticie ↄtra pctōres
impenitētes ē pmiſſio. Cōſueuerūt
nāq; in pctīs ſuis a'iqui eſſe ſecuri pmittētes
ſibi in extremo vite pniam ſe facturos. Verū
tamen iuſticia dei ſeuera q̄ frequēter permit
tit tales impugnari maxime a tribus quibus
eorum penitencia impeditur.

Primo a paſſionibus.
Secundo a demonibus.
Tertio a parentibus.

Primo pmittit deꝰ tales pctōres ipugnari
a paſſionibꝰ. Nā vt inqt Scotꝰ in.iiij.di.xx.
q.vna. Solet euenire q̄ in extremo vite quā
do peccatores īfirmanf i ſenſitiua pte adeſt
in maximꝰ dolor ⁊ maximꝰ timor. Dolent relinq̄
re mūdū quē cū ſuis bonis magis dilexerunt
q̄ deum. Timent mortē que priuat eos oī ter
reno bono ⁊ vita tpali quā pꝑpoſuerūt eterne.
O quantꝰ labor eoꝝ corda menteſq; occupat
Alteraf ex hmōi paſſiōibꝰ rō. qꝛ ſm Aug. paſ
ſiones triſtabiles plus rōnem ſuffocāt q̄ de
lectabiles. Inde fit vt ⁊ ipī miſeri q̄ pꝑpoſuerūt
malefaciendo in extremo vite ad pniam veni
re nihil de deo cogitent: nullāq; de pꝑpria ſalu
te memoriā habeāt. qꝛ vt Aug. in ſmone de
innocentibus ait. Percutif hac aiaduerſione
pctōr vt moriens obliuiſcaf ſui q̄ dūʒ viueret
oblitꝰ eſt dei. Sūt de hoc quotidie exēpla clariſ
ſima. Nā ⁊ ego vidi quendā in extremis la
borantē q̄ ditiſſimꝰ erat ⁊ diuitias nō ſine pec
catis ↄgregauerat. Cūq; monerē eū vt iam
aie ſalutem quereret: male libenter audiebat
hmōi v̄ba: quinimo in lectulo in quo iacebat
ſe voluēs ſuſpirabat: gemebat: imo rugiebat
dicens. O quantū laboraui vt theſaurizarē:
⁊ alij gaudebunt de theſauris meis. o diuitie
mee: o pcunie mee: o iocalia mea: q̄s vos po
ſidebit: ⁊ quibꝰ vos relinquā? Et in his ⁊ ſili
bus retinens cor ⁊ animū miſerrimꝰ expira
uit. In ciuitate etiā Spoletana puella quedā
formoſa fuit que vanitatibꝰ ſemꝑ intenta nil
de futura vita cogitabat. Hec infirmitate per
cuſſa monitiones ⁊ hortamēta ſalutis abhor
rebat: ſicut mihi retulerūt q̄ viderunt ⁊ audie
runt illā. Tandē inualeſcente morbo cū cerne
ret infelix iuuencula de proximo ſibi iminere
mortē: rogauit inſtanter matrē vt eā veſtiret
precioſis indumentis q̄ ferre ↄſueuerat orna
ret: poliretq; illā tanq̄ ſi ad nuptias eſſet ac
ceſſura. Annuit ei mater fecitq; qd̄ filia vole
bat. O terribile iudiciū: o ſtupendū ⁊ admira
bile dictuʒ. Sic ornata: ſic induta ſuſpirando
clamare cepit iuuencula vana. Heu quia mo
riar ego ſic pulchra: moriar ego ſic decora: mo
riar ego in tam tenera etate? Dicebant illi cir
cumſtantes. Cōmitte te deo filia: qꝛ benignꝰ ⁊
clemens eſt. At illa magis lamentabilr rńde
bat. Et quid mihi cū deo: veni tu diabole ſuſci
pe tu aiam meā. Inter que v̄ba expirauit dā
nata ⁊ deſperata. Scđo pmittit deꝰ ipugna
ri pctōres ipenitētes in extremo vite a demo
nibus. Ipſi etenī ſpūs maligni etſi a circūſtā
tibus nō videanf: apparent tn̄ his q̄ moriun
tur aſpectu horribiliſſimo: tēptantq; infeſtāt
ac conanf duriſſimo certamine: vt de mia de
ſperent. Unde Beda refert de geſtis anglorū
q̄ rex quidā anglie Adonerendus noīe: habu
it militē in armis pbū: ſed corruptū in mori
bus. Cū aūt iprouiſa infirmitate ferireſ a re
ge viſitaf ⁊ moneſ ad pniam: q̄ renuit dicēs
q̄ videretur hoc facere ex timiditate cordis.
Cum vero ad mortis deduceretur terminos:
iterū rex viſitauit eū confortans vt peniteret.
At ille. O dn̄e mi rex tarda hora eſt cū iā iudi
catus ſim ⁊ damnatus. Nā paulo ante q̄ huc
intrares ingreſſi ſunt duo clariſſimi iuuenes
quoꝝ vnus ſedit ad pedes lecti mei: alter ad
caput: ⁊ dixerunt. Iſte adiudicatus eſt morti
videamꝰ ſi aliquod ius habemus in eo. ⁊ vnꝰ
extraxit librū ſpecioſiſſimū: ſed valde paruu
lum de ſinu ſuo litteris aureis ⁊ fulgentibꝰ bo
ſcriptum: in quo legens vidi aliqua parua bo
na que feceram in iuuentute mea anteq̄ mor
taliter peccaſſem. Et cū miro modo exultarem
in viſione horū: ecce duo teterrimi demones
intrauerunt: ⁊ attulerunt vnū magnū librum
litteris nigris ſcriptū in quo vidi omnia pec
cata mea. Et dixerunt demones angelis qui

ibi erant. Quid hic facitis cum in eo nullum
ius habeatis: ⁊ liber veſter nihil valeat: ſꝫ no
ſter. Et reſponderunt angeli q̄ verū eſt ⁊ re
ceſſerūt. ⁊ hi duo demones cruciant me. Qui
bus dictis infeliciſſimus expirauit. Eſt ergo
moleſtus diabolus morientibus non ſolū im
pijs atq; peruerſis: ſed etiā ſanctis ⁊ amicis
dei. Scribit enī Cyrillus ad Auguſtinū i tranſi
tu Hieronymi: q̄ euſebiꝰ vir ſctiſſimꝰ quon
dā hieronymi glorioſiſſimi diſcipulus cū eēt
de hac vita migraturꝰ adueniente die qua ſe
ex hieronymi reuelatōne migrare ſciebat. die
tercio preunte labore febriū ↄcuſſus valde ſe
ſuper terrā magiſtri non imemor nudū defer
ri fecit a fratribꝰ ⁊ a ſingulis oſculū accipiens
benigna eos cōſolatione ↄfortauit: vt in ſan
cto manerent pꝑpoſito. Deinde ſaccū quo opie
batur glorioſus Hieronymꝰ deferri ⁊ ſupra ſe
poni fecit: ordinauitq; ſm inſtar magiſtri ſui
Hieronymi glorioſi extra eccl'iam in qua ia
cebat ſancti Hieronymi corpꝰ ſepeliri. poſt h
corpe ſacratiſſimo dn̄i ſe muniens deo ⁊ btō
Hieronymo deuote ſe cōmendauit: ⁊ ſic p tri
duū locutione corpali ac viſione priuatꝰ circū
ſtantibꝰ fratribꝰ pſalteriuʒ ac paſſionē dn̄i ac
alia ſancta legentibꝰ. die vero quo moriturꝰ
erat ante beate aie exitū p duas horas vene
rabilis Euſebiꝰ cepit ita terribiles actꝰ pagere
re q̄ circūſtantes monachi pauore perterriti
velut amentes in terra iacebant. Nam q̄ſq;
tranſuerſis oculis manibꝰ ſimul iunctis voce
dira facieq; terribili clamabat. Nō faciā: non
faciā. Mentiris: mentiris. Poſt hec ad terrā
rediens faciē in terra firmabat q̄tuʒ poterat
clamans. Adiuuate me fratres ne pereā. Qđ
monachi videntes lachrymantibꝰ oculis euʒ
interrogauerunt quid eſſet. Ad quos ille. En
non videtis demonū agmina q̄ me deuorare
cupiūt. Et illi. Quid te facturū volebant cū di
cebas. Non faciā: mentiris. At ille. Conabā
tur nanq; vt nomen dei blaſphemarē: ⁊ ego h
nolle facere acclamabā. Dicebant inſup vt de
dei mia deſperarē eo q̄ eſſem damnatus. Qui
bus ego reſpondebā q̄ mentirenf. Abſconde
bam aūt faciē meā ne viderem eoꝝ aſpectum
qui tam terribilis eſt vt ſuſtineri non poſſit.
Si ergo hic dei amicus tam durū preliū a de
monibus ſenſit: qd facient peccatores nephā
diſſimi qui tam diu diabolo ſeruierunt? Ter
tio permittit deus peccatores impenitentes i
pugnari in extremo vite a parētibus: a dome
ſticis: ⁊ a propinquis. Ipſi equidem ſunt qui
egrotantibus confeſſionē nominare non au
dent: ſacerdotes ⁊ religioſos nominare volen
tes indignanter expellunt. notarios ſi compa
ruerint vt teſtamenta conficiant turpiter eij
ciunt. O amici carnales: o inimici animaruʒ
charorū veſtroꝝ. de vobis dicitur Math.x.
Inimici hoīs domeſtici eius. Propterea ſa
lubriter prouiſum eſt per. c. Cū infirmitas. ex
de pe. ⁊ re. Dicit enī ſic. Cū infirmitas corpora
lis nōnūq̄ ex peccato pueniat dicente dn̄o lā
guido queʒ ſanauerat. Vade ⁊ amplius noli
peccare ne deterius tibi cōtingat: Preſenti de
creto ſtatuimus ⁊ diſtricte precipimus medi
cis corpoꝝ: vt cū eos ad infirmos vocari con
tigerit: ipos ante oīa moneant ⁊ inducant vt
medicos aduocēt aiarū: vt poſtq̄ infirmo fue
rit de ſpirituali ſalute prouiſum. ad corporalis
medicine remediū ſalubrius procedatur. cuʒ
ceſſante cauſa ceſſet ⁊ effectus. hec ibi. Sed p
mittente deo ad puniendā negligentiā impe
nitentiū: nec ipſi medici ſtatutū hoc ſaluberri
mū eccl'ie obſeruant. Timendū igitur eſt omi
bus peccatoribus ne ſeuiat in eos iuſticia dei
Ideo in tempore opportuno ſine dilatiōe ſtu
deant ad pniam redire. vt illa mediante faci
ant ſe dignos gratia: ⁊ conſequenti beata glo
ria in qua viuit deus in ſecula ſeculoꝝ. Amen

Feria quarta poſt dn̄icā in ſexageſima de
ſeueritate diuine iuſticie contra origeniſtas
qui dicunt in fine omnes diabolos ac homi
nes fore ſaluandos. Sermo XI.

r Eddet vnicuiq; ſm
opa ſua. Sapientiſſimi filij dei ver
ba ſunt iſta Math. xvi. origina
liter ſcripta. Offert ſe nobis ex omi parte ma
gis ac magis tremenda iuſticia dei que non
reſpicit perſonas hominum: non curat ange
lorum dignitatem: ſed omnibus peccantibus
⁊ de peccato non penitentibus cōminatur in
differenter dānationē eternaʒ. Sunt tamen
origeniſte quidam pertinaciter aſſerentes q̄
in fine deus lapſis angelis ⁊ damnatis veniā
dabit. q̄q; infideles omēs reuocabuntur ad
celū: ⁊ q̄ xpiani quilibet habitabunt in para
diſo: ita q̄ dei mia ſupabit oēm rigiditatem
iuſticie eius. Contra tales in preſenti ſermo
ne dicere ſtatui oſtendereq; q̄ fortis ⁊ aſpe
ra ſit diuina iuſticia cōtra peccatores quoſcū
q;. Ad quod intelligendū conſiderandamq;
illam proponimus ex triplici parte.

Primo ex parte angelorum malorum
Secundo ex parte infidelium peccatorum
Tertio ex parte xpianorum falſorum.

Qualiter errauit Origenes circa ſaluatio-
nem malorum angelorū: ⁊ quō tantus error
per ſacras ſcripturas roboratur. Capl'm.I.

P Rimo ꝓponim⁹ ꝯſiderādā dei iuſti-
ciā terribilē ⁊ ſeuerā ex parte ange-
lorū maloꝝ. Nā eos excellētiſſimos
nobiliſſimos ꝑfectiſſimoſqꝫ in donis nature
multos ⁊ quaſi inumerabiles ꝓpꝭ vnū ſolum
pctm̄ ſupbie a paradiſo ſeu celo empyreo eie-
ctos eternalr ꝯdēnauit. Verū ꝓ clariori noti
cia hui⁹ partis tria dubia emergūt diſputāda

Primum vtrum Origenis opinio fuit ꝙ
mali angeli ſaluabuntur.

Secundū vtrū mali angeli ſint in inferno.

Tertiū vtrum per ſcripturas probari poſſit
ꝙ angelorum malorum pena nunq̄ finietur.

Circa primum dubiū eſt triplex modus di
cendi. Prim⁹ eſt quorūdā q̄ origenē excuſare
volūt dicētes nūq̄ eū falſa aut rephenſiōe di
gna nō ſolū ſcripſiſſe: ſꝫ nec docere potuiſſe: ſꝫ
inuidie quorūdā attribuūt oīa que de origene
erronea ⁊ heretica p̄dicanꝭ. Inuidi aūt talia
origeni vt illū criminarenꝭ impoſuerūt. Mo
uentur aūt iſti defenſores origenis ad ſic te-
nendū. Tū ꝓpꝭ ei⁹ ſctimoniā. tū ꝓpꝭ ꝓfundā
ſciam. tū ꝓpꝭ feruētiſſimū zelū. Nā vt colligi
tur ex dictis Euſebij in hiſtoria eccl'iaſtica. ⁊
Hiero. in lib. de viris illuſtrib⁹. Origenes ha
buit patrē Leonidā xp̄ianū ⁊ martyrē. poſt
cui⁹ martyriū cū reb⁹ p̄ſimonialib⁹ ob ꝯfeſſio
nē noīs xp̄i eſſet priuat⁹: cū mr̄e vidua ⁊ ſex
fratrib⁹ paup derelict⁹ hn̄s annos circiꝭ. xvij.
etatis ſtudio litterarū intent⁹ ſe mr̄em ⁊ fra-
tres de eo qō docēs lucrari poterat ſuſtētabat
⁊ ſepi⁹ martyr migraſſet ad dn̄z niſi mr̄ eius
pia fraude nocte veſtes ei⁹ ſurripuiſſet. Con-
ſecut⁹ tandē eſt a deo ſcie grām: eratqꝫ poten-
tiſſim⁹ in grāmatica ⁊ oīb⁹ ſecularib⁹ litteris
in oī quoqꝫ ph'ia ⁊ naturali eruditiōe ꝑfect⁹:
ſꝫ inſtruct⁹ maxime in lectiōe ⁊ doctrina diui
noꝝ voluminū. Vn̄ ꝓ incredibili ſcie ſue p̄ro-
gatiua doctor eccl'ie alexandrine a Demetrio
ipſi⁹ loci ep̄o inſtitut⁹ eſt cathedrāqꝫ doctoris
poſt Pantheriū ⁊ clementē terti⁹ obtinuit. cu
ius. ſ. clemenꝭ ⁊ ip̄e auditor extiterat. Ubi dn̄i
verbū dn̄i doceret palā: tam viros q̄ femias
inſtruxit. Et vt oīs maledicti turpis occaſio-
nē infidelib⁹ tolleret: q̄ddā min⁹ ꝑfecti ſenſus
ſꝫ feruētis fidei caſtitatis op⁹ exercuit. Nā il-
lud euangelicū attendens. Sūt eunuchi q̄ ſe
caſtrauerūt ꝓpter regnū celoꝝ: mox illud in ſe
cōpleuit. Tūcqꝫ nulla aduerſarijs detrahendi
occaſiōe relicta vigilāter doctrine ⁊ p̄dicatio
ni vacauit: in abſtinētia plurima: in ieiunijs
⁊ inuigilijs. Ex ei⁹ vero auditorib⁹ multi mar
tyres ſunt effecti. Et nūq̄ ꝑmiſit ea q̄ in eccle
ſijs diſſerebat a notatorib⁹ excipi niſi qn̄ ſexa
geſimū etatis ſue annū agēs multo vſu ⁊ la-
bore plurimū in v̄bo dei fiduciā accepat. Iſi-
dor⁹ aūt in. vi. etymol'. li. ſic de ip̄o ait. Orige
nes in ſcripturaꝝ labore tā grecos q̄ latinos
operū ſuoꝝ magnitudie ſupauit. Deniqꝫ Hie
ro. ſex milia libroꝝ ei⁹ ſe legiſſe fateꝭ. Propꝭ
hec oīa ergo nō videꝭ q̄buſdā vt dixim⁹ ꝙ ori
genes tā ḡuiꝭ potuerit errare. vt diceret etiāz
dānatos angelos fore ſaluādos. Sꝫ his ego
r̄ndeo ꝙ nullus eſt tā ſctūs: tā iuſt⁹: tā doct⁹
in lege dn̄i tanqꝫ exercitat⁹ in via ei⁹ vt cade-
re nō poſſit ſm̄ cōez legē. Sapiētior certe mū
diorqꝫ ipſo Origene erat in celo empyreo lu-
cifer: ⁊ tn̄ ꝓpter pctā expulſus eſt inde. Qua-
re aūt de⁹ ꝑmittit ruere eos qui diu in virtuti
bus ꝑſeuerarūt penit⁹ ignoramus: q2 iudicia
dei abyſſus multa. Scōs modus dicendi de
origene eſt alioꝝ q̄ tenent ip̄m erraſſe: ſꝫ poſt
errorē ad p̄niam veniſſe. Oſtendūt aūt plan
ctum quendā qui aſcribitur origeni: tn̄ plan-
ctus ille inter apocriphas ſcripturas ānume-
ratur. vt pꝫ. xv. diſt. c. Sācta romana eccl'ia.

Terti⁹ modus dicēdi de origene eſt ꝙ in ve
ritate errauerit. Vn̄ Aug. xxi. lib. de ciui. dei. c.
xvij. ait. Nūc iā cū miſericordib⁹ noſtris agē-
dū eſſe video ⁊ pacifice diſputandū: q̄ vel oi-
bus illis hoīb⁹ quos iuſtiſſim⁹ iudex dignos
gehenne ſupplicio iudicabit: vel quibuſdā eo
rū q̄ nolūt credere penā ſempiternā futurā: ſꝫ
poſt certi tp̄is metas ꝓ cuiuſqꝫ peccati q̄titā-
te lōgioris ſiue breuioris eos inde exiſtimāt
liberandos. Qua in re miſericordior profecto
fuit origenes: qui ⁊ ip̄m diabolum atqꝫ ange
los eius poſt grauiora pro meritis ⁊ diutur-
niora ſupplicia ex illis cruciatibus eruendos
atqꝫ ſociandos ſanctis angelis credidit. Sꝫ
illū ⁊ propter hoc ⁊ propter alia nonnulla nō
imerito reprobauit eccl'ia. hec ille. Et Hiero-
nymus ad Palmachiū inquit. Si mihi credi
tis origeniſta nunq̄ fui: ⁊ ſi non creditis nūc
eſſe ceſſaui. Male ſentit de filio: peius de ſpiri
tuſancto: animarū de celo ruinā impie protu-
lit: verā totius carnis reſurrectionē negauit.
Et idē ad Deſideriū ait. Origenes melior in
bonis: peior in malis fuit: cuius hereſes in li-
bris Periarchon quos ipſe compoſuit: maxi-
me inueniri dicunꝭ. Et idem aduerſus Vigi-
lantiū ſic loquitur. Op̄is mei eſt ⁊ ſtudij mul
tos legē vt ex pl'imis diuſos flores carpā nō

tam ꝓbaturus omnia q̄ q̄ bona ſint electur⁹.
Aſſumo multos in manu mea: vt a mult̄ mul
ta cognoſcā. Origenes hereticus q̄d ad me:
q̄ illū in pleriſqꝫ hereticū eſſe nō dubito. Erra
uit eni de diaboli p̄nia. errauit ⁊ de aiarū ſtatu
et qō his deterius eſt patrē ⁊ ſp̄ūſanctū in
cōmentarijs eſaie ſeraphin eſſe teſtatus eſt.
Si erraſſe nō dicerem: ⁊ hoc quotidie nō ana
thematiſarē eſſem ⁊ erroris illius ſocius. Ne
qꝫ eni ita debem⁹ illius bona ſuſcipe: vt mala
quoqꝫ ſuſcipe videamur. At idē in mult̄ ſcri-
pturis bn̄ interp̄tatus eſt: ⁊ ꝓphetarū obſcu-
ra diſſeruit: ⁊ tā noui q̄ veteris teſtamēti re-
uelauit maxima ſecreta. hec ille. Scōm du
biū erat vtꝝ mali angeli ſint in inferno. Et ad
hoc r̄ndet dn̄s Bon̄. diſ. vi. ar. ij. q. i. ij. li. d. cū
alexādro de halis. in. ij. volumine ſumme. q.
xcvi. ꝙ locus demonū poſt lapſum vſqꝫ ad diē
iudicij nō eſt locus ſubterrane⁹ quē vocamus
infernū: ſꝫ aer caliginoſus in quo ḡnaliter de-
monū habitat multitudo. Utrū aūt aliqui de-
truſi ſint i infernū: hoc ego neſcio nec inuenio
determinatū a ſanctis. hoc autē bene credo ꝙ
aliqui deſcendūt ad torquēdas aias ſm̄ ꝙ ha
bēt inter ſe deputata maledictiōis officia. Si
etiam in iſto aere punianꝭ pena ignis diuerſi
ſentiūt diuerſa. Quidā dicunt ꝙ ſic: licꝫ min⁹
intēſe q̄ poſt iudiciū. Alij aūt dicūt ꝙ talis pe
na differꝭ eis vſqꝫ ad iudiciū: ⁊ interim gra-
uem penā ſuſcipiūt: ex eo ꝙ ſūt in iſto aere ca-
liginoſo: q2 locus in quo coditi ſunt erat celūz
empyreū quod eſt luminoſum ⁊ eſt eis locus
naturalis ad quem nō p̄nt amplius reuerti.

Tertiū dubiū ꝓpoſitū eſt vtrū ꝑ ſcripturas
ꝓbari poſſit ꝙ nūq̄ diaboli ſaluabunꝭ. Et ad
hoc Aug⁹. xxi. li. de ci. dei. c. xxiij. inducit duas
auctoritates. Una eſt xp̄i qui Mat. xxv. ait.
Diſcedite a me maledicti in ignē eternū: q̄ pa
ratus eſt diabolo ⁊ angelis eius. Altera ē au-
ctoritas Ioh. Apoc. xx. di. Diabolus q̄ ſeduce
bat eos: miſſus eſt in ſtagnū ignis ⁊ ſulphu-
ris: quo ⁊ beſtia ⁊ pſeudo ꝓphe cruciabuntur
die ac nocte in ſcl'a ſcl'oꝝ. Ex q̄bus ſic Aug⁹.
di. Qō ibi dictū eſt eternū hic dictū eſt in ſcl'a
ſcl'oꝝ. Quibus v̄bis ſcriptura diuina nihil ali
ud ſignificare cōſueuit: niſi qō finē nō habet
tp̄is. Ideo Aug. audacter in li. de fide ad Pe-
trū ſic loquiꝭ. Firmiſſime crede diabolū ⁊ an-
gelos eius in ignē eternū a xp̄o eſſe mittēdos
vbi nunq̄ carebūt pena quā eis p̄parauit di-
uina iuſticia. Si igiꝭ deus tam dure puniuit
angelos: q2 peccauerunt ⁊ in malicia ſua obſti
nati permanſerāt: quomodo ſecuri ſunt trāſ-
greſſores homines diuinoꝝ p̄ceptorūz. O re
probi offenſores maieſtatis diuine. o p̄ſum-
ptuoſi ⁊ temerarij executores oīm malarū af
fectionū: cur nō timetis: cur non paueſcitis:
cur deniqꝫ nō cōpūgimini ad cōminantē vo-
cē ſummi dei. Ipſe q̄dē vt in ſermone p̄cedēti
pꝫ ad vos clamitat. Niſi ꝯuerſi fueritis ſicut
angelis nō pepci: nec vobis parcā. ſicut ange
los a ſedibus celi eieci ita ⁊ vos eijciā. ſicut il
los ꝑpetuo cruciādos damnaui: ita ⁊ vos dā-
nabo. O tremēda iuſticia dei cui nullus reſiſte
re pōt: nō hoīes: nō angeli ſp̄ūs potētiſſimi.

Qualiter iuſticia dei damnabit oēs infide-
les. ⁊ q̄d ſentiendū eſt de paruulis: de ph'is: et
alijs infidelibus. Capitulū II

S Ecundo ꝓponimus ꝯſiderandā ter
ribilē iuſticiā dei ex p̄te infideliū pec
catoꝝ: quos oēs quotquot fuerūt q̄t
ſunt vel erūt cū infidelitate morietes damna
tiōi perpetue deputauit. Sciēdum tn̄ ꝙ triplex
eſt infidelitas.

Prima paruuloꝝ.
Secūda ph'oꝝ.
Tertia malicioſoꝝ.

Prima eſt infidelitas puuloꝝ. ⁊ hec dr̄ ſm̄
purā negationē: ex hoc ſolo ꝙ puuli nō hn̄t fi
dē. ⁊ hec ſm̄ Tho. ii. ij. q. x. ar. i. nō hꝫ rōnē pec
cati: ſꝫ magis pene. q2 talis ignorātia diuino-
rū ex pctō primoꝝ parentū ſecuta eſt. Ideo q̄ cū
tali infidelitate moriunꝭ dānanꝭ q̄dē nō ꝓpꝭ
infidelitatis pctm̄: ſꝫ ꝓpꝭ originalē culpā ab
illis ꝯtctā: ita ꝙ oēs puuli ſine baptiſmo mori
entes: ⁊ in lege veteri ſine alijs remedijs ꝯtra
pctm̄ originale adhibitis erant de numero dā
natoꝝ. Veruntn̄ de illis dubitari ſolet vtrū
puniēdi ſunt pena mālis ignis: qm̄ Aug. de fi
de ad Petrū ait. Firmiſſime tene puulos q̄ ſi
ne ſacro baptiſmatis de hoc ſcl'o trāſeunt eter
ni ignis ſupplicio ſempiterno puniendos. Et
idē in Ench. cōtrariū videꝭ dicere. Mitiſſi-
ma inq̄t ſane eoꝝ erit pena q̄ p̄ter pctm̄ qō ori
ginaliter ꝯtraxerunt nullū inſup addiderūt. Sꝫ
ſi punirenꝭ pena ignis: nō eēꝫ mitiſſima. Iō
dic. d. Bon̄. in. ij. diſ. xxxiij. ar. iij. q. i. ꝙ quidā
attēdentes rigorē diuine iuſticie: ac ſn̄iam q̄
deus hoīez ꝓ vno modico mortali in quo mo
mētanea ⁊ q̄ſi nulla fuit delectatio cruciat eter
naliter: dicūt ꝙ puuli cremabunꝭ igne māli.
longe tn̄ minus q̄ illi q̄ peccauerūt pctō actu-
ali. Et hoc dicūt ſenſiſſe Aug. cū dixit i Ench.
penā paruuloꝝ eſſe mitiſſimā. Et in li. de fide
ad Petrum ait. Paruuli cruciabunꝭ eterno
ſupplicio. Mitiſſimam enim illam vocat nō

abſolute:ſed reſpectu alioꝝ. Sed cū valde du
rū videaṫ ꝙ deus tam dure tā aſpere agat cū
paruulis ſic decedētibus:ideo alia extat poſi
tio mitioꝛ que magis ꝯcoꝛdat pietati fidei et
iudicio rōnis. ꝙ qꝛ paruuli decedētes cū oꝛigi
nali culpa carēt iuſticia:⁊ ſpūſſancti grā q̄ eſt
pignus hereditatis eterne:pꝛiuanṫ in eternū
viſiōe dei. Quia nō in carne fuit feditas:ideo
ponunṫ in loco vili:vtpote infernali. Sed qꝛ
nō habuerūt in ſe actualē delectatōe ꝑccati:
nec in ſpū nec i carne:ıō nō ſentiūt pene ignis
acerbitatē. Et huic opinioni inheret mgr̄ in
lr̄a ⁊ in tex. Ad dictū ꝟo Aug. ꝑalle. in li. de fi
de ad Petrū dicere poſſumus. ꝙ ipſe ſic locu
tus eſt:nō intendēs dicere ꝙ paruuli ſenſibili
ter cruciēṫ:ſ potius manifeſtare voluit penā
eoꝝ q̄ntū ad carentiā viſiōis dei ⁊ q̄ntū etiā ad
vilitatē loci. Et hoc valde abūdanter exp̄mit
plus dicēs ⁊ minus volens intelligi. Nec ſine
cā ſic loquiṫ. Facit eīm hoc ad extirpandā illā
hereſim q̄ dicebat paruulos nulla pena puni
ri. Unde ſicut in moꝛibus documentū eſt:ꝙ q̄
vult ab vno extremoꝝ ꝑuenire ad mediū: dꝫ
declinare ad aliud extremū. ſicut docet phs. ij.
eth. c. ix. nō punienṫ ergo ꝑuuli pena ſenſus ⁊
malis ignis:ſ pena dāni ⁊ carētia viſiōis di
uine. Utrū aūt inſit eis aliq̄s doloꝛ interi
oꝛ ſatis apud doctos dubiū eſt. Quidā eīm vo
luerūt dicere ꝙ carebūt cognitione ⁊ doloꝛe.
Cognitiōe quidē exigēte dei iuſticia:⁊ doloꝛe
exigēte mīa diuina. Juſticia nanq̄ exigit vt
nō deṫ eis poſt hāc vitā donū aliqd cognitio
nis qd̄ in hac vita nō habuerūt. Uñ ſicut ca
ruerūt cognitiōe fidei ⁊ oī genere cognitiōis
intellectiue:illi q̄ moꝛtui ſunt añ vſum rōnis:
ſic etiā carebūt poſt hanc vitā nec diuturnita
te tp̄is addiſcēt. Mīa exigit vt nō habeāt pe
nā actualis doloꝛis cū nō habuerint maculā
actualis culpe. ⁊ ideo iuſto ſuo iudicio pꝛiuat
eos deus omni eoꝝ cognitiōe q̄ pꝯt eis infer
re doloꝛē. melius eſt eīm talia ignoꝛare q̄ ſci
re. Sꝫ qꝛ difficile eſt intelligere ꝙ aīa ſepara
ta nō habeat vſum rōnis: ⁊ nō cognoſcat ea
ſaltē quoꝝ cognitio eſt ei nāliter inſerta: cum
ex ꝑte coꝛpis ipedimentū nō habeat:ideo alij
aliter opinanṫ. ſ. ꝙ aīe ꝑuuloꝝ ⁊ habebunt co
gnitionē:⁊ habebūt doloꝛē. Sciēt eīm ꝓpter
qd facte ſunt:⁊ ſciēt ſe ab illo bono merito oꝛi
ginalis culpe eſſe pꝛiuatos. ⁊ tñ nō habebunt
doloꝛē q̄ mereaṫ dici vermis:qꝛ nō habebūt
remoꝛſum ꝙ ꝑdiderint illō bonū ꝓpṫ ꝓpꝛiā
negligentiā ⁊ ꝯtemptū. Et ꝓ tanto doloꝛ eoꝝ
erit multo mitioꝛ q̄ doloꝛ adultoꝝ. Sed opi
nio iſta bñ ſtare nō pōt. tum ꝓpṫ hoc ꝙ doloꝛ
ille eſt abſq̄ patiētia ⁊ ſpe. ⁊ ita cū murmure
et deſperatiōe:tum etiā qꝛ doloꝛ aīe redundat
in carnē. Et ſi talis doloꝛ ex deliberatiōe ꝓce
dit nō videṫ eſſe abſq̄ actuali obligatōe. Pro
pterea eſt tertius modus dicēdi ꝓbabilioꝛ et
cōmunioꝛ. ꝙ aīe paruuloꝝ carebunt actuali
doloꝛe ⁊ afflictione:nō tñ carebūt cognitione
Et hoc pōt ſatis rōnabiliter intelligi per hunc
modū. Decedētes eīm in ſolo oꝛiginali mediū
tenēt inter hñtes grām ⁊ culpam actualē. Et
q̄m ſtatus retributionis dꝫ rñdere ſtatui vite
pſentis:⁊ in tali ſtatu debēt aīe paruuloꝝ po
ni:vt quaſi mediū teneant inter beatos ⁊ eter
nis ignibus cruciatos. Qm̄ ergo beati carent
malo pene ſenſibilis:⁊ cū hoc habent dei viſio
nem. damnati ecōtrario ſunt in tenebꝛis ⁊ pu
niunṫ pena ſenſibili. Paruuli ſm̄ oꝛdinem re
ctū diuine equitatis debent cōicare in vno cū
damnatis:⁊ in alio cū beatis. Sꝫ nō poſſunt
cōicare cū beatis in hñdo diuinā pſentiā: qꝛ
tunc in nullo cōicarent cū damnatis. Preſen
tia eīm viſionis dei nō ſtat cum pena ſenſibili.
Jdeo cum beatis cōicant in hoc ꝙ carēt om
ni afflictiōe exterioꝛi ⁊ interioꝛi. cū dānatis
vero in hoc ꝙ pꝛiuanṫ viſione dei ⁊ lucis coꝛ
poꝛalis. Paruuli igiṫ ſic diuino iudicio inter
beatos ⁊ ſimpliciter miſeros quaſi in medio
cōſtituti hoc nouerūt. Et cū ex vna parte cōſi
deratio generet deſolationē:ex altera cōſolati
onem: ita equa lance diuino iudicio eoꝛum
cognitio ⁊ affectio libꝛanṫ:⁊ in tali ſtatu ꝑpe
tuanṫ:vt nec triſticia deijciat:nec leticia refici
at. Et in hoc mirabilis oſtendiṫ oꝛdo diuine
ſapiētie:que cuncta nouit ſuis locis diſponere
et ad ſuā gloꝛiā oꝛdinare. Naꝫ ſicut in beatis
potiſſime manifeſtaṫ mīa:⁊ in dānatis iuſti
cia:ita in iſtis mīa ſimul ⁊ iuſticia. Et ex hoc
pꝫ ꝙ nō fac̄ deus aīas fruſtra quas nouit de
coꝛpoꝛe añ ſuſceptōeꝫ baptiſmatis egreſſuras.
Omnia eīm fac̄ deus ad ſuā gloꝛiā manifeſtā
dā. Unde ſi tu queras quid ꝑuuli faciāt vtrū
addiſcant vel ꝯferant:vel aliqd opus exerce
ant:breuiter ego rñdeo ꝙ diuine iuſticie equi
tas ⁊ imutabilitas in eodē ſtatu q̄ntū ad coꝛ
poꝛa ⁊ q̄ntū ad animas ſiue ad cognitiuā: ⁊ q̄
ad effectiuā:ꝑpetualiṫ eos ꝯſolidat:vt nec ꝓ
ficiāt nec deficiāt:nec letenṫ:nec triſtenṫ:ſ ſp
ſic vniformiter maneant:vt ſint mā laudādi
diuinū iudiciū:quod ſic equum ⁊ iuſtū eſt vt
nullū malum relinquat impunitū ⁊ nullū bo
nū irremuneratū ⁊ pfectiſſime teneat mediū
inter ſuperfluum ⁊ diminutū. hec Boñ. Ego

aūtē dico ꝙ difficile eſt aſſignare paruuloꝛū
dānatoꝝ qualitatē ⁊ ꝯditionē. Nobis tamen
ſufficere debet ꝙ dei iuſticia eos ꝑpetuo cō
dēnabit. ⁊ in hoc redarguende ſūt libidinoſe
mr̄es foꝛnicarie ⁊ adultere:īmo filicide q̄ruꝫ
culpa ſit ſepenumero vt vl̄ in vtero vel extra
vterū paruuli interficianṫ. O nephādiſſimū
ſcelus. o deteſtandū malū:quo ſiṫ vt aīe ſimṫ
⁊ coꝛpa ꝑimanṫ. Scđa īfidelitas eſt moꝛa
lium phoꝝ q̄ ſm̄ rōnis regulā vixerūt extol
lentes ꝟtutes vitia ꝟo repꝛobātes:tñ fidem
nō habuerūt nec implicitā nec explicitā. Qui
ꝓfecto oēs ex diuina iuſticia cum damnatis
ſunt deputati. Nec durū videri dꝫ iſta ſentire
de ſapiētib⁹ hui⁹ ſeculi. Qm̄ vt inq̄t Paulus
ad Ro. i. Jnexcuſabiles ſunt:qꝛ cū cognouiſ
ſent deū nō ſicut deū gloꝛificauerūt aut grās
egerūt:ſ euanuerūt in cogitationibus ſuis:⁊
obſcuratū eſt coꝛ eoꝛū. dicētes eīm ſe eſſe ſapi
entes ſtulti facti ſunt. Tertia eſt infidelitas
malicioſoꝝ:que ſꝫ Tho. ij. ij. q. x. ar. ij. eſt per
ꝯtrietatē ad fidē:qñ ſcꝫ aliq̄s repugnat audi
tui fidei vel ipam cōtēnit:⁊ in hoc ꝓpꝛie per
ficiṫ rō infidelitatis ſm̄ q̄ pctm̄ eſt moꝛtale. Et i
hoc implicati ſunt iudei idolatre machome
tani:⁊ alij ꝯdicētes xp̄iane fidei. q̄rū pꝛoch
doloꝛ grādis eſt numerus:oēſq̄ dei iuſticia
dānabit ad inferos etiā ſi alia pctā nō habe
rent. Nec valꝫ opinio illoꝝ q̄ dicūt vnūquēq̄
in ſua fide vel lege ex quo credit eam bonam
poſſe ſaluari:qꝛ vt ſcribiṫ ex. de ſum. tri. ⁊ fi.
ca. vna eſt fideliū vl̄is eccl̄ia extra quā null⁹
oīno ſaluaṫ. Et de hac Cypꝛianus. xxiiij. q. i. c.
loquiṫ. Hanc vnā eccl̄iam in cātico cāticoꝛū
ſpūſſanctus ex pſona xp̄i dñi deſignauerat d.
Una eſt colūba mea:pfecta mea. Hāc eccl̄ie
vnitatē ⁊ btūs Paulus docet ⁊ ſacrm̄ vnitatis
oñdit di. Unū coꝛpus ⁊ vnus ſpūs:vna ſpes
vocatiōis noſtre. Unus dñs:vna fides:vnū
baptiſma. Ad idem eſt. c. q̄m vetus. xxiiij. q.
i. et. c. aliud. de cōſe. di. iiij.

Qualr̄ iuſticia dei dānabit oēs malos xp̄i
anos ſine pnīa moꝛiētes. ⁊ quare pena eoꝛū
grauioꝛ erit alioꝝ. Capl̄m III

T Ertio ꝓponimus ꝯſiderādā acerri
mā iuſticiā dei ex ꝑte xp̄ianoꝝ falſo
rū quos cū diabolis ⁊ infidelibus ſi
in pctō moꝛiāṫ ꝯdēnabit. Et ad h̄ clari⁹ intel
ligendū de illoꝝ dānatōe notabim⁹ tria:

Pꝛimo verificationem.
Secundo rationem.
Tertio grauationem.

Pꝛimo notabim⁹ verificationē. Unde ſcilꝫ
verificari pōt ꝙ xp̄iani mali cū impenitētia
moꝛiētes ſaluari nō poſſint. Ad hoc ſufficiat
audire Aug. li. de fi. ad Petrū di. Firmiſſime
tene ⁊ nullaten⁹ dubites:nō oēs q̄ intra eccle
ſiam catholicā baptiſanṫ accepturos eē vitaꝫ
et'nā:ſ eos q̄ ꝑcepto baptiſmate recte viuūt
id eſt q̄ abſtinuerūt ſe a vitijs ⁊ ꝯcupiſcētijs
carnis. Regnū eīm celoꝝ ſicut heretici infide
les atq̄ ſciſmatici non habebūt: ſic catholici
criminoſi poſſidere nō poterūt. Et ſic animo
ſe locut⁹ eſt Aug. ꝓpter ꝟba xp̄i di. Mat. vij
Non oīs q̄ dicit mihi dñe dñe intrabit in re
gnū celoꝝ. Multi dicent mihi in illa die dñe
dñe nōne in noīe tuo ꝓphetauim⁹. ⁊ in noīe
tuo demonia eiecim⁹:⁊ in noīe tuo ꝟtutes mł
tas fecimus. Et tūc cōfitebor illis: qꝛ nunq̄
noui vos. Diſcedite a me oēs q̄ opamini ini
quitatē. Scđo notabim⁹ rōnē quare. ſcꝫ ba
tiſati xp̄iani dānabunṫ. cū Mar. vlt. dicaṫ.
Qui crediderit ⁊ baptiſat⁹ fuerit ſaluus erit.
Et ad hoc rñdet Jac. ij. ꝙ fides ſine operibus
moꝛtua eſt. Jdeo notāda eſt illa Amb. ſnīa q̄
pōiṫ. xxij. q. v. c. Cauete fratres. Cauete inq̄t
fr̄es mendaciū:qꝛ oēs q̄ amāt mendaciū filij
ſunt diaboli. Mendaciū nanq̄ eſt xp̄ianū ſe
dicere ⁊ opa chꝛiſti nō facere. Mēdaciū nō
ſolū in falſis ꝟbis:ſ etiā in ſimulatis cōſiſtit
opibus. Et vt Aug. dicit i. iiij. de doc. xp̄iana
Ex ſacro vnctiōis xp̄ianoꝝ oīm vocabulū de
ſcendit ⁊ nomē:qd nomē ille fruſtra ſoꝛtiṫ q̄
xp̄m minime imitaṫ. Quid mirū igiṫ ſi contra
malos xp̄ianos ſeuiet iuſticia dīna qñ ⁊ ipſi
crimīoſi flagitioſi vitioſiſſimi repiunṫ. Heu
heu nō ſolū de infidelibus. ſ etiā de xp̄ianis
dici pōt illud ꝓphe. Coꝛrupti ſunt ⁊ abomia
biles facti ſunt in ſtudijs ſuis:nō eſt q̄ faciat
bonū. nam baptiſmate dumtaxat excepto tē
poꝛibus iſtis deterioꝛes ſunt in malis moꝛi
bus xp̄iani q̄ iudei ſiue gētiles. Nō ē in eis:
hoc eſt ꝓ maioꝛi ꝑte in pluribus fides:nō re
ligio:nō pietas:nō reuerētia:nō timoꝛ: non
amoꝛ dei:nō zel⁹:nō iuſticia:nō ſimplicitas:
nō rectitudo:nō veritas:nō innocentia:non
compaſſio:nō liberalitas:nō humilitas:non
manſuetudo:non modeſtia:non continētia:
non ſobꝛietas:non pudicitia; non caſtitas.
Quinimo vbiq̄ regnant vitia contraria:he
reſes ſuperſtitiones erronee:crudelitates: ir
reuerentia ad ſacramēta:pſumptio:amoꝛ ſe
culi:cupiditas:iniuſticia:duplicitas: fraudu
lentia:falſitas:nequitia:auaritia:ſimonia:ſu
ꝑbia:inuidia:odiuꝫ:incōtinentia: laſciuia in
omni abominatione; blaſphemie:ſacrilegia

et hmōi. O xp̄iani tm̄ noīe ⁊ nō re. O xp̄iani omni dolo ⁊ malignitate pleni. quo itis: quo itis: quone ſꝑatis ire cū tāta mole vitioꝝ veſtroꝝ: certe vobis dico ꝙ niſi redieritis ad v̄tutū ſemitā ⁊ ad pniam: habitabitis in inferno: qm̄ vt dictum eſt ſic exigit diuina iuſticia.

Tertio notabimus de damnatōe xp̄ianoꝝ falſoꝝ grauationē. Nā ceteris paribus grauius i inferno punient xp̄iani falſi ꝙ infideles dānati. Qđ cōſtat exemplo Macharij alexādrini: in cuius vita legit ꝙ quadā die dū ipſe deambularet i heremo repperit caput cuiuſdā defuncti: ⁊ dū oraſſet: interrogauit cuiꝰ caput illud fuerit, ⁊ rn̄dit ſe fuiſſe pagani cuiuſdam. Dixit ei Mach. vbi eſt aīa tua. Rn̄dit in inferno. Cūqꝫ requireret ſi multū in pfundo eſſet, rn̄dit ꝙ tantū ꝙtū diſtat celū a terra. Cui Macharius. Sūt ne aliqui pfundiores. Cui ille. Profundiores ſunt oībus falſi xp̄iani qui xp̄i ſanguine redēpti. ⁊ ſacro baptiſmate mūdati tot bn̄ficia puipendūt. Sollicite ergo curemus oēs errata corrigere de peccatꝭ q̄ cōmiſimus dū facultas adeſt: dū tp̄s dat verā agere pniam: vt ſic euadamus mortē gehenne a qua nos liberet bn̄dictus deus dei filius xp̄s ieſus: q̄ eſt bn̄dictus in ſcl'a ſcloꝝ. Amē.

Feria quinta poſt dn̄icam in ſexageſima de grauitate pene damnatoꝝ ꝯ illos qui dicūt leui cruciatu terreri dānatos. Sermo XII

Cruciabūtur die ac nocte in ſecula ſeculoꝝ. Scribuntur hec verba Apoca. xx. c. Satis dura ⁊ inſenſibilia ſunt corda illoꝝ qui nō pauefcunt: nō timent neqꝫ monent ad vocē terribilis iuſticie dei: cui pfecto nulla virtus creature reſiſtere: nec in minimo quidē pōt. Nā licꝫ in ſupioribus multa dicta ſint de illa: tn̄ adhuc nōnulla occurrūt declaranda q̄bus merito cōpungi oꝫ vniuſcuiuſqꝫ pctōris mens excecata. Nō loquimur ſomniū nō recitamus fabulas cū narramus ſeueritatē iuſtiſſimi ⁊ oīpotētis dei: qui oīm iniquitatū aſperrimus vltor eſt. Idcirco cū timore audiēda ſunt eloq̄a diuinarū ſcripturarū q̄ ꝓ emēdatiōe nr̄a manifeſtant nobis ꝙ grauis ⁊ dura erit damnatoꝝ pena de quibus dicit in themate. ꝙ cruciabunt in penis atrociſſimis ꝑ infinita ſecula

In q̄bus v̄bis de grauitate pene dānatoꝝ aſſignabimus triplicē rōnem.

Prima dicit localitatis.
Secūda horribilitatis.
Tertia eternitatis.

Qđ grauiſſima erit damnatoꝝ pena ꝓpter horribiles cōditiones inferni: ⁊ de inferni v̄itate ⁊ qualitate. Caplm I

Prima rō quare grauiſſima eſt dānatoꝝ pena dicit localitatis. Nā cōducent in loco ſatis inepto. ſ. in inferno. in quo tres ſūt penales ꝯditiōes videlicꝫ.

Prima dicit vilitatis.
Secūda tenebroſitatis.
Tertia paupertatis.

Prima penalis ꝯditio inferni ⁊ loci dānatoꝝ dr̄ vilitatis. Eſt infernꝰ locus viliſſimus in cētro terre velut carcer dānatoꝝ a deo ſapientiſſimo ordinatꝰ. Neqꝫ fictio eſt ſicut tulliꝰ inuectiuaꝝ in Catilinā. li. iiij. videt aſſerere. Ut inq̄t aliqua formido iprobis eſſꝫ poſita apud inferos: antiq̄ ſupplicia ipijs ꝯſtituta eē voluerunt. In q̄bus v̄bis q̄ſi videt innuere ꝙ ad terrorē iproꝝ ſapiētes ficte de inferis ſunt locuti. Sed talē errorē eliminant ⁊ deſtruunt maxime tria q̄bus pbat inferni veritas merito cū timore excogitanda.

Primū eſt theologicalis rō.
Scđm ſcripture ꝯfirmatio.
Tertiū fidei cōfeſſio.

Primū qđ oſ̄dit inferni veritatē eſt theologicalis rō. Nā vt colligit ex dictis ſcti Tho. Ric. de media villa. ar. ij. q. ij. in. iiij. diſ. xliiij. Et. S. Boñ. vbi. ſ. q. i. Sicut ſe hꝫ miſericordia dei ad electos: ita ſe hꝫ eius iuſticia ad reprobos ⁊ malignos: ſꝫ mia dei ꝑparauit electꝭ locū delicioſū ⁊ amenū celū. ſ. empyreū in quo eternaliter ꝑmanebūt. ergo iuſticia ꝑparauit reprobꝭ ⁊ malignis locū viliſſimū ⁊ horrēdū i q̄ eternal'r cruciabūt. Iſta rō fundat ſuꝑ dictꝭ Aug. q̄. xix. li. đ ci. dei. c. xiij. ait. Ordo ē pariū diſpariūqꝫ reꝝ ſua cuiqꝫ loca tribuēs diſpoſitio et li. v. ibidē. c. ix. đ. Deꝰ nihil inordiatū relinq̄t. Ergo vniuicuiqꝫ rei locū tribuit ſuo pōderi ꝯuenientē. Sꝫ qđ ē pōdus in corpibꝰ ē amor in ſpiritibꝰ ⁊ creaturis rōnalibꝰ. Uñ idē Aug. xi. li. de ci. dei. c. xxviij. inq̄t. Ita corpꝰ pōdere ſicut aīus amore fert. ⁊. xiij. li. ꝯfeſ. Amor meꝰ pōdꝰ meū eo feror q̄cūqꝫ feror. Ergo ſicꝰ deꝰ ordinat corpa in ſuis locis ſm̄ exigētiā ſuoꝝ naliū pōderū: ſic ordiat creaturas rōnales in locis ſm̄ exigētiā amoꝝ. Ex q̄ ſic electi ſūt in celo: q2 celeſtia terrenis ꝓpoſuerūt i ſuo amore ita reprobi ⁊ erūt ⁊ ſunt in loco infimo: q2 in ſuo amore ifima ⁊ terrena ſupioribꝰ ⁊ celeſtibus ꝑpoſuerūt. Locus aūt oīꝫ infimꝰ ē in centro terre. idō ſub terra i cētro infernus eſt. Uñ Iſiđ. l. xiiij. etymo. Infernus dr̄ q̄ſi inferius.

Et hanc rōnem ſecutꝰ eſt zeno phꝰs de quo ſic inq̄t Lact. in. vi. li. di. inſti. Eſſe inferos zeno ſtoicus docuit: ⁊ ſedes pioꝝ ab ipijs eē diſcretas: ⁊ illos quidē q̄etas ac delectabiles incolere regiones. hos v̄o penas luere i tenebroſis locis atqꝫ in ceni voraginibus horrēdis. Et Señ. in tragedijs. Ingens vorago faucibus vaſtis patet, latūqꝫ pādit oībꝰ pplis iter

Scđm quod oſtēdit inferni v̄itatē ē ſcptu re teſtificatio. Ois nāqꝫ ſcriptura tā veteris ꝙ noui teſtamēti: tam doctoꝝ ſacroꝝ ꝙ etiā gentiliū moraliūqꝫ phoꝝ infernū ꝑdicat. Uñ Geñ. xxxvij. Jacob. đ. Deſcendā ad filiū meū lugens in infernū. Et Job. vij. Qui deſcendit ad inferos nō aſcēdet. ⁊ idē. xvij. c. Si ſuſtinuero infernꝰ domus mea eſt. Et idē. xiiij. c. Quis mihi hoc tribuat vt in inferno ꝓtegas me. ⁊ idem. xxi. In puncto ad inferna deſcendunt. Et dđ. in. p̄s. vi. In inferno aūt q̄s confitebit tibi. Et ps. ix. Cōuertant pctōres in infernū. ⁊ p̄s. xv. Non derelinq̄s aīam meaꝫ in inferno. Et p̄s. xvij. Dolores inferni circū dederūt me. Et p̄s. xxx. Erubeſcāt impij ⁊ deducant in infernuꝫ. Et p̄s. xlviij. Sicut oues i inferno poſiti ſunt. Et p̄s. lxxxvij. Uita mea inferno appropinq̄uit. Et p̄s. cxiiij. Pericula inferni inuenerūt me. Et ſapiēs Prou. ix. In pfundis inferni cōuiue eius. ⁊ Eccl'ſ. ix. Corda filioꝝ hoim implent malitia ⁊ ꝯtemptu i vita ſua. ⁊ poſt hoc ad inferos deducent. Et Cant. viij. Dura ſicut infernus emulatio. Et Eſa. xiiij. Infernus ſubtus te cōturbatꝰ eſt in occurſuꝫ aduētus tui. Et ibidē. Ad ifernū detraheris in pfundū laci. ⁊ Ezech. xxxij. Oēs incircūciſi interfectiqꝫ gladio deſcendūt ad infernū. Et Apo. xx. Mors ⁊ infernꝰ dederunt mortuos ſuos. ⁊ Act. ij. Quē deus ſuſcitauit ſolutis inferni doloribus. Et. ij. Pe. ij. Deus angelis peccātibus nō pepcit: ſꝫ rudentibꝰ inferni detractos in tartarū tradidit cruciādos Et ad Phil. ij. In noīe ieſu oē ge. fle. ce. ter. ⁊ infer. Et in glo. xiij. q. ij. c. tp̄s. ſuꝑ v̄bo: abdictꝭ infernus eſt ſub terra ⁊ celū ſupra. ⁊ notatur etiā. xxiij. q. iiij. c. Hec aūt vita. ⁊ Luce. xvi. Mortuꝰ eſt diues ⁊ ſepultꝰ eſt in inferno. et Mat. xi. Et tu capharnaū vſqꝫ ad infernum deſcēdes. Et Uirg. in. vi. eneidos. Facilis deſcenſus auerni. Et Señ. in tragedija. Nunꝙ ſtygias fert ad vmbras inclyta v̄tus. Nec lethcos ſeua ꝑ annes vos fata trahēt. Sunt ⁊ alie inumere q̄ſi auctes pbātes ꝙ infernꝰ ſit locus ſubterraneꝰ deputatꝰ dānatis q̄s breuitatis cā dimittimꝰ. Sꝫ increduli q̄dā ſtatim ſubridēdo rn̄dent ſanctos de inferno ita fuiſſe locutos vt hoies terrerēt: ꝓut paulo ante cōmēorauimꝰ: q̄ audire debēt Hiero. ad palmachiū ⁊ Occeanū ſic ſcribentē. An putamꝰ fr̄es ꝙ iocādo ꝓphe ꝑdicent. ridēdo loquāt apl'i. Xp̄us iudiciū infantilit cōminet: ſꝫ ioci nō ſunt vbi ſupplicia intēdūt. ſi iocādo paſſi ſunt credant ⁊ iocādo locuti. Eſaias ſerra ſecat. Daniel leonibꝰ deputat. Paulus trūcat gladio. Petrus i cruce dn̄i exēplo ſuſpēdit. ⁊ hoc totū vt nos a pctīs ſua doctrina reuocarēt. hec ille. O igit impiator puerſator fraudulentator deniqꝫ diabolica cogitatio coꝝ q̄ eciſtim āt infernū nō eē: q̄bus ſufficere debent ⁊ ſatiſfacere tot clariſſima teſtimōia. Tertiuꝫ quod oſ̄dit inferni veritatē eſt fidei ꝯfeſſio. Nā in ſymbolo aploꝝ dicit de xp̄o ⁊ ſcribitur ex. c. i. de ſum. tri. ⁊ fi. ca. Deſcendit ad iferos

Scđa conditio penalis inferni dr̄ tenebroſitatis. Eſt eñ infernus locꝰ tenebroſus ⁊ totus obſcurus. Unde Mat. xxij. dicit rex de nō habente veſtē nuptialē. Mittite eū in tenebras exteriores. ⁊ Job. x. Dimitte me inq̄t vt plangā paululū do. me. an. va. ⁊. n. r. ad. t. t. ⁊ op. m. c. t. m. ⁊. t. v. v. m. ⁊. n. or. ſꝫ ſem. horror inhabitat. Notādū ſm̄ Ric. in. iiij. di. l. ar. i. ꝙ lumē ꝑ ſe eſt delectabile. ꝑ accidēs v̄o pōt eſſe triſtabile inq̄tū aliq̄d oſ̄dit qđ diſplicet et q2 infernus locus eſt omnis triſtitie. ideo ſimpl'r locus tenebroſus eſt in quo nō eſt aliquod purū lumen qđ viſum delectet. Eſt tñ ibi aliquod lumē obſcuritati pmixtū q̄ dānati videre poſſint vnde doleāt. ⁊ h̄ inq̄t Greg. ix. li. moral. v̄ſꝰ finē. đ. Ignis inferni ꝙuis ad ꝯſolationē nō luceat: tñ vt magis torq̄at ad aliquid lucet. Nam ſequaces quoſqꝫ ſuos ſecū in tormēto reprobi flamma illuſtrante viſuri ſunt: quoꝝ amore deliquerūt. Hoc ipꝫ in ſnīa dicit Iſiđ. li. i. de ſummo bono. Igneꝫ gehenne ad aliquid lumē habere. ad aliquid v̄o non habere. hoc eſt habere lumē ad damnationem vt videant impij vnde doleant: et nō habere ad conſolationē ne videant vnde gaudeant. Apta fuit comparatio de camino trium pueroꝝ ad exemplū ignis gehēne. Nā ſicut ignis ille nō arſit ad triū pueroꝝ ſupplicium: ⁊ arſit ad cōburēda ligamina vinculoꝝ ita ignis gehēne lucebit miſeris ad augmentum penarum vt videant vnde doleāt: ⁊ nō lucebit ad conſolationem ne videant vnde gaudeant. Inter huius vite et future infelicitatis miſeriam multa diſcretio eſt. Illic eñ miſeria eſt propter cruciationem dolorum:

⁊ tenebꝛe ꝓpter lucis auerſionē: quoꝝ vnū in
hac vita eſt.i. miſeria. ⁊ aliud nō eſt. in infer-
no aūt vtrūqꝫ eſt. hec ille. Simpliciter ergo lo-
cus inferni tenebroſus erit ad quē ſol nō ex-
pandet lumē ſuū. nō luna nec ſtelle in quo ni-
hil videbitur niſi qđ hꝫ incutere terrorē. ſicut
Exo.x. dr̄ de tenebris egypti. Facte ſunt tene-
bꝛe horribiles in vniuerſa terra egypti trib⁹
dieb⁹. nemo vidit fratrē ſuū: nec mouit ſe de
loco in quo erat. Sup̄ que verba di. Nico. de
lyra. ꝙ tenebꝛe ille iō dicunt̄ horribiles: quia
inter illas videbāt egyptij viſione imagina-
ria fantaſmata quedā ⁊ figuras turpes q̄ nō
paruū eis ingerebant timorē. Ita ⁊ in infer-
no erūt horribiles tenebꝛe: qꝛ dānati inter il-
las ⁊ vere videbūt ſe mutuo inter tormentoꝝ
anguſtias laborantes, ⁊ viſione imaginaria
inſpiciēt malignos ſpūs qui dānatis diuerſis
modis ⁊ figuris horrendiſſimis apparebūt.
O q̄ꝫ dolenda erit hora illa qua miſer pctōꝛ ī
trabit infernū nūq̄ꝫ viſurus lucē p̄ tot annoꝝ
milia ⁊ poſt iudiciū p̄ infinita ſecula. O q̄tus
timoꝛ tūc coꝛ ei⁹ inuadet cū videbit noctē ſine
die tā longiſſimā ſibi factā. Nā ſi hoc in mun-
do viderent hoīes noctē ꝓtrahi vſqꝫ ad men-
ſem vel annū: cūcti clamarēt ad ſydera miaꝫ.
Inq̄t Virgi. p̄mo georgicoꝝ de obſcurato ſole
poſt Ceſaris mortē. Ille etiā extincto miſera-
tus Ceſare romā. Cū caput obſcura nitidum
ferrugine texit. Impiaqꝫ eternā timuerūt ſe-
cula noctē. Que igit̄ mens qualiſue anim⁹ fi-
et dānatis in tenebꝛis inferni vbi non ſolum
priuati erūt in eternū oī ſplendoꝛe ⁊ luce dele-
ctabili: verū etiā vt diximus quicq̄d videre po-
terunt accedet eis ad meroꝛem ⁊ luctū. Ter-
tia penalis cōditio inferni dicit̄ paupertatis.
Omēs quidē ibi habitantes paupertate affli-
gentur ⁊ egeſtate nimia. ⁊ qui in hoc mundo
affluebant diuitijs: abundabant tp̄alibus bo-
nis. poſſidebant theſauros: ⁊ imp̄abant alijs
induebant̄ purpura ⁊ byſſo: doꝛmiebant in le-
ctis eburneis: nutriebant canes: ⁊ paſcebant
aues celi: gaudebant in ſonis: canticis: ⁊ cho-
reis: ⁊ letos ducebant dies. Omnibus his in
inferno penitus expoliati guttā aque concupi-
ſcent: ⁊ illā habere non poterunt prout expreſ-
ſe redemptoꝛ noſter aperuit Luc.xvi. aſſerēs
de diuite epulone ꝙ inſtanter rogabat abꝛaā
quatenus mitteret lazarū vt intinctū in aquā
digitū non totū ſed extremā partē ad eū de-
ferret oriqꝫ eius imponeret: nec fuit exaudit⁹
De quo Greg. in omel. dicit. Guttā aque pe-
tijt qui micas panis lazaro negauit. Ideo au-
dietur flebilis vox diuitū ⁊ potentum in infer-
no ſic lamentantiū. vt dicit̄ Sap.v. Errauī-
mus a via veritatis: ⁊ iuſticie lumen nō luxit
nobis: ⁊ ſol intelligentie non eſt oꝛtus nobis.
Laſſati ſumus in via iniquitatis ⁊ p̄ditiōis:
⁊ ambulauimus vias difficiles: viā autē dn̄i
ignoꝛauimus. Quid nobis ꝓfuit ſupbia: aut
diuitiarū iactantia quid ꝯtulit nobis? Trāſie-
runt oīa illa tanq̄ꝫ vmbꝛa ⁊ tanq̄ꝫ nūcius pꝛe-
currens: ⁊ tanq̄ꝫ nauis que p̄tranſit fluctuan-
tem aquā: cui⁹ cū preterierit non eſt veſtigiū
inuenire neqꝫ ſemitā carine illi⁹ in fluctibus:
aut auis que tranſuolat in aere cui⁹ nullū in-
uenitur argumentū itineris illius: ſ; tm̄ ſoni-
tus alarū verberans leuē ventū: ⁊ ſcindens
per vim itineris aerē: cōmotis alis tranſuola-
uit: ⁊ poſt hoc nullū ſignū inuenitur itineris il-
lius. aut tanq̄ꝫ ſagitta emiſſa in locū deſtina-
tum: diuiſus aer continuo in ſe recluſus eſt vt
ignoꝛetur tranſit⁹ illius. Sic ⁊ nos nati con-
tinuo deſinim⁹ eſſe. ⁊ virtutis quidē ſignū nul-
lum valuim⁹ oſtendere. In malignitate autē
noſtra conſumpti ſumus. hec ibi.

Qđ grauiſſima erit damnatoꝝ pena ꝓpter
lamenta ⁊ blaſphemias que ſunt in inferno: ⁊ propter ſocietatem demonum. Capl̄m.II.

Secunda ratio quare grauiſſima erit
damnatoꝝ pena dicitur horribilita-
tis. Nā inter cetera quib⁹ miſeri illi
afficient̄ doloꝛe tria erūt maxime horribilia.

Primum horribilis lamentatio.
Secundum horribilis blaſphematio.
Tertium horribilis ſociatio.

Primū horribile erit lamentatio. Ibi inq̄t
xp̄s: erit fletus ⁊ ſtridoꝛ dentiū. Scđm vero
Rich. in.iiij. diſt.l. ar.v. q.i. ad.ij. ar. ad.ij. par-
tem. Non erit ibi coꝛpoꝛalis fletus inquantū
eſt quedā reſolutio coꝛpoꝛaliū lachꝛymarum
qꝛ talis reſolutio tūc nō erit: ſ; p̄tinet ad coꝛ-
ruptibilē ſtatū. tn̄ erit ibi maxim⁹ doloꝛ interi-
oꝛ q̄ ſignificabit̄ per ſigna in facie ⁊ oculis cū
turbatione ⁊ motu capitis: ⁊ cum ſtridoꝛe dē-
tium vultuſqꝫ triſticia. Quiſnā explicet quā-
tus meroꝛ erit in coꝛdibus damnatoꝛum in-
ter illos ſtrepitus vlulatus atqꝫ querelas? O
beati qui nunc lugent. vt ait xp̄us Matth.v.
qm̄ ipi cōſolabunt̄. Et Luc.vi. Ve vobis qui
nunc ridetis: quia lugebitis ⁊ flebitis. Se-
cundū horribile erit blaſphematio. Pꝛe deſpe-
ratiōe vtiqꝫ blaſphemabūt dānati ſeip̄os: pa-
rentes ſuos: deū ⁊ angelos ⁊ omnē creaturā.
Unde Apoc.xvi. Iohēs ait. Blaſphemaue-
runt deum celi pꝛe doloꝛibus ⁊ vulneribus
ſuis. Ad hoc eſt exemplū quod legit̄ in ſūma
de ſeptē donis. Cū q̄dā vſurari⁹ infirmaret̄
ad moꝛtem: nec ſacerdos vellet ei ſacramēta
conferre: niſi reſtitueret vel cautionē faceret:
illeqꝫ recuſaret: hoꝛtabant̄ ad hoc filij: ne ad
infernū deſcenderet moꝛiēs. Ille vo rn̄debat
Neſcitis quid petatis. Si vellē mala ablata
reſtituere: relinquerē vos paup̄es ⁊ egenos:
meliuſqꝫ eſt ſe cōmittere mie dei q̄ꝫ mie hoīꝫ.
et in hac ptinacia moꝛt⁹ eſt vſurar.⁹ ille ac
ī inferno ſepultus. Ex filijs aūt eius duobus
dixit alter ad alterū Pater nr̄ damnatus eſt
nō imitemur eū retinēdo vſuras p̄ illū extoꝛ-
tas: ſ; reddamus creditoꝛibus vt ſaluari poſ-
ſimus. At ille rn̄dit. Ego meā partē retinebo
nec illā reſtituere curo. Si pr̄ nr̄ vſuras fecit
et nō reſtituit: ip̄e nō ego penā poꝛtet. Alter
ergo poꝛtionē ſuā reſtituit ⁊ ſeculū deſerens
dei obſequio ſe totū tradidit. Dum aūt qui in
ſeculo remāſerat mūdanis ſe immergeret: in-
firmat⁹ ad moꝛtē: nec penitēs ſe cut⁹ eſt prēꝫ.
Quod frater audiēs rogauit deū vt patris et
fratris eius ſtatū ei dignaret̄ oſtēdere. Una
igit̄ dierū cū oꝛaret vidit terrā apertā: ⁊ in i-
ferno prēm in flāmis penitus ſepultū: ⁊ filiū
eius fratrē ſuū iacentē ſup̄ eū: maledicebatqꝫ
pater filiū dicēs. Maledicta ſit hoꝛa in qua
te genui filiū: ⁊ tu ſis maledictus qꝛ ꝓpter te
feci vſuras: nec volui reſtituere ne te pau-
perem relinquerē. ⁊ ꝓpter hoc crucioꝛ in hac
flāma. Et filius rn̄debat. Maledictus ſis tu
pater ⁊ maledicta dies ī qua me genuiſti: q̄a
exemplo tuo docuiſti me fenerari: ⁊ vſuras
extoꝛtas noluiſti reddere: ꝓpter qđ crucioꝛ
in inferno. Et poſt ambo pariter eiulantes
blaſphemabāt cūcta creata ⁊ creatoꝛē illoꝛū.
Quod cernēs ille ſuus dei gr̄as deo egit qui
eū liberauit de tāto malo. Tertiū horribile
erit ſociatio. Erūt nāqꝫ ſocij damnatoꝛuꝫ ne-
quiſſimi ſpūs ⁊ maligni diaboli. Quantū em̄
ſit coꝝ ſocietas dira atqꝫ moleſta pōt cogno-
ſci p̄ effectus peſtilētes quos exercēt in illis
quos deo p̄mittente obſidēt in hac vita. Naꝫ
adeo illos turbāt ⁊ ſic grauiter vexāt: vt q̄nqꝫ
ſic obſeſſi muti aut ſurdi fiāt: vt q̄nqꝫ manib⁹
ꝓprijs ſeip̄os lacerēt ⁊ diſcerpant. quandoqꝫ
niſi catenis ꝯſtringerent̄ etiā domeſticos et
amicos conerent̄ opp̄rimere. Quid igit̄ faciēt
diaboli cū illis quos in inferno volente deo p̄
libitu ſuo vexare poterūt: ſi talia agunt ſ; cuꝫ
his qui de eoꝝ manibus ⁊ p̄tāte poſſunt pe-
nitus liberari. Null⁹ ꝓfecto aut cogitare aut
dicere poteſt q̄ꝫ impoꝛtabilis erit damnatis
miſeris ſocietas diaboloꝛum?

Qđ rōnabil'r punit deus damnatos pena
eterna ſeu infinita p̄ durationē: lꝫ actus pcī
ſm̄ ſe ſit finitus ⁊ tp̄alis. Capl̄m III

Tertia rō quare grauiſſima erit dā-
natoꝝ pena dꝛ eternitatis. Durati-
ua quippe in ſcripturis ſanctis po-
nit̄ pena damnatoꝝ in eternū. vt pꝫ ex dict.
Verūtn̄ vt Aug. dicit. xxi. li. de ciui. dei. [illegible] xi.
Quidā iniuſtū putant vt pctīs quātūlibet ma-
gnis lꝫ paruo tp̄e p̄petratis pena quiſqꝫ dā-
netur eterna: quaſi vllius id vnq̄ꝫ iuſticia le-
gis attendat vt tanta moꝛa tēp̄is quiſqꝫ pu-
niat̄ quāta moꝛa tp̄is vnde puniret̄ admiſit
Octo genera penarū in legibus eſſe ſcribit
Tullius. Damnū: vincula: verbera: talionē:
ignominiā: exilium: moꝛtē: ſuitutem. Quid
hoꝛum eſt: quod in breue tempus ꝓ cuiuſqꝫ
peccati celeritate coaptet̄ vt tanta vindicet̄
moꝛula: quāta dep̄hendit̄ p̄petratū niſi foꝛ-
te talio. Id enīꝫ agit vt hoc patiat̄ quiſqꝫ qđ
fecit. Unde illud eſt legis. Oculum pꝛo oclo:
dentē ꝓ dente. Fieri em̄ poteſt vt tā breui tp̄e
quiſqꝫ amittat oculum ſeueritate vindicte q̄ꝫ
tulit ip̄e alteri improbitate pcī. Poꝛro autēꝫ
ſi aliene femine oſculū infixū rōnis ſit v̄bere
vindicare: nōne qui illud pūcto tēp̄is fecerit
incomparabili hoꝛarū ſpacio v̄berat̄ ⁊ ſuaui-
tas voluptatis exigue diuturno doloꝛe punit̄
Quid in vinculis? Nunq̄d ibi tādiu q̄ſqꝫ iudi-
cādus eſt eſſe debere: q̄ꝫ diu fecit vn̄ meru-
it alligari. hec Aug. Qui etiā de damno igno-
minia exilio ⁊ ſuitute cōtendit ꝙ plerūqꝫ in-
fligunt̄ ꝓ momētaneo quaſi delicto lōgo tp̄e
duratura: que iō eťna eē nō p̄nt: qꝛ p̄ſis vita
nō pōt eē eterna. Quāto magis ergo appꝛo-
banda eſt dei ſeuera iuſticia que pcā punit
eterna pena: lꝫ in tp̄e ſint cōmiſſa. Verūtn̄
vt tāte veritati melius anim⁹ acq̄eſcat ex di-
ctis ſctōꝝ tres principales rōnes aptiſſime ꝓ-
ducunt̄ q̄bus liq̄do cōſtat iuſte deū facere cū
punit malos eterno ſupplicio.

Prima rō eſt ꝓpter voluntatem.
Secunda ꝓpter obiectum.
Tertia ꝓpter contemptum.

Prima rō eſt ꝓpter voluntatē. Nam ſi cō-
ſiderem⁹ in pcō voluntatē: iuſtū eſt vt pctīs
dānatoꝝ eťna pena puniat̄: qꝛ oē pcm̄ tm̄
graue eſt: quātū volūtas ad illud ardētius ſe
inclinat. Et qꝛ volūtas maloꝝ quādiu in hac
vita ſunt: ita ſe inclinat ad pcm̄ ꝙ ſemper ve-
lit peccare. ergo iuſtus iudex q̄ coꝛ aſpicit ma-
gis q̄ꝫ opus dꝫ eos pena in eťnū duratura pu-

mire. Quidnã eſt ꝙ tam multi ſe ſentiũt mori
turos: ⁊ tñ peccare nõ deſinũt. Veniunt ad ia-
nuas mortis ⁊ de pctis nõ dolent: niſi ꝙ ſẽp
peccare vellẽt: quod vtiq; ipſe deus ſcrutator
cordiũ oculo ſapiẽtie ſue clariſſime intuetur.
Hanc rõnem tangit Greg. iiij. lib. dialo. vbi
petrus interrogat eũ ⁊ dicit. Scire vellẽ quõ
iuſtũ eſt vt culpa que cũ fine ppetrat̃ ſine fi-
ne puniat̃. Et greg. rñdet. Hoc recte petre di
ceret̃ ſi iuſtus iudex non corda hoĩm ſꝫ facta
penſaret. Iniqui eñ ideo cũ fine deliquerũt:
quia cũ fine vixerũt. Nam voluiſſent vtiq; ſi
potuiſſent ſine fine viuere: vt potuiſſet ſine fi
ne peccare. Oſtendũt eñ qꝛ in pctõ ſp viuere
cupiũt qui nunq̃ deſinũt peccare dũ viuunt.
ad magnã ergo iuſticiã iudicantis ptinet vt
nunq̃ careãt ſupplicio: q̃ in hac vita nũq̃ vo
luerũt carere pctõ. hec ille. Que verba etiã ha
bent̃ de pe. di. i. c. voluiſſent. Et ad hoc facit
illud quod ſcribit̃. xxiij. di. c. Diaconi ſunt. vbi
ſic habet̃. Moderatio dei ac pietas ſolũ nrm
reditum querit: ac nos cupit longa bonitate
ſua ſaluari. Si nõ conuertimur. ſi duri colli ſu
mus. ſi in pctis vſq; ad mortẽ illicite pdura-
mus. aſſidue peccantiũ nõ miſeret̃ deus. Ad
idẽ eſt. c. Legat̃. xxiiij. q. ij. Aug. inſup de pe.
di. vij. c. vl. in fine ait. Qui impenitẽs morit̃:
omnino morit̃ ⁊ eternalr̃ cruciat̃. Qui aũt impe
nitens finit̃: ſi ſemp viueret ſemp peccaret.

Scḋa rõ quare deus iuſte eternalr̃ dãnatos
punit in quos eſt ppter obiectũ. Quelibet eñ
offenſa conſiderat̃ nõ ſolũ reſpectu actus: ſꝫ
reſpectu dignitatis illius q̃ offendit̃. Quãto
etenĩ pſona que offendit̃ dignior eſt: tãto cul
pa in illã cõmiſſa grauior. ⁊ p ↄ̃ns pena debꝫ
eſſe durior. Sicut qui regẽ offendit grauius
punit̃ q̃ꝫ qui offendit ſuũ famulũ vel aliquẽ
ruſticũ. Qui ergo mortalr̃ peccat: deũ qui eſt in
finitũ bonũ offendit: ⁊ charitatẽ p quã eſt ſo
cietas beatorũ: ergo tam viſione dei q̃ꝫ btõrũ
ſocietate eternalr̃ priuari dꝫ ⁊ eterna pena pu
niri. Bern. aũt ſup Cant. dicit ꝙ qui mortaliter
peccat vult nõ eſſe deũ. Qð ſic pbat. Qui vult
deũ aut impotentẽ aut iniuſtũ aut inſipientẽ
eſſe vult deũ nõ eſſe: ſꝫ qui mortalr̃ peccat vel
let deũ aut ſua pctã neſcire: aut vindicare nõ
poſſe: aut vindicare nolle: ergo vellet deum non
eſſe deũ: ⁊ qui vult deũ nõ eſſe deũ: merito pu
niẽdus eſt eterno ſupplicio. Tertia rõ qua-
re iuſte deus malos eternalr̃ dãnat ẽ ppter
ↄtemptũ. Pctõres nãq; ↄtẽnunt infinitũ bo
nũ ⁊ eternũ gaudiũ quod potuiſſent eligere:
et qꝛ volũtarie elegerũt etnũ malũ iuſte illis
eterna ſupplicia cõdonant̃. Unde Aug'. xxi.
li. de ci. dei. c. xij. inq̃t. Factus eſt malo dign'
eterno q̃ in ſe pemit bonũ qð eſſe poſſet etnũ
hec ille. Audiũt ſiquidem pctõres ſcripturas
clamãtes pmittẽ teſq; tã feliciſſima ⁊ copioſa
atq; iocũda in regno celorũ amicis dei: ⁊ ipſi
de his nõ curãt. Uocat eos deus p dicta ſan
ctorũ: p hortamẽta pphetarũ: p inſtructiones
doctorũ: p terrores cõminationũ: p ſuauitatẽ
q; beneficiorũ. Uenite inq̃t ad cenã magnã:
ad iocunda gaudia: ad paradiſi delitias: vbi
bonũ abſq; malo ⁊ leticia eſt abſq; merore.
Et tamen impij ſic blandientẽ deũ nolũt au-
dire: q̃nimmo ipm q̃tũ poſſunt ſuis mal' ope
ribus impugnãt ⁊ pſequunt̃. O benedicti dei
ordinata iuſticia que malos eternis cruciati
bus deputaſti: nullus pfecto de te cõqri põt.
O miſerabilis damnatorũ conditio q̃ tantã
experit̃ ſeueritatẽ: vt finẽ illorũ pena nunq̃
ſuſcipiat. Durũ eẽt homini ſano per diem et
noctem aſſidere lecto: ⁊ in eius mollitie volu
tari. Durũ eſſet cuiq; diſſoluto iuueni p lõga
ſpacia cũ formoſis iuuẽculis puellisq; orna
tiſſimis chorizare. Durũ eſſet muliercule cui
cunq; corpis ornamẽta ñ deponere. Et vt ex
perientia docet hec ⁊ huiuſmodi que ſolatio-
ſe ⁊ delectabiliter fieri ſolent faſtidiũ inducũt
aſſiduitate ſui. Heu inq̃ heu cur dormiũt pec
catores: cur nõ euigilant: cur non corrigunt
malam vitam: cur nõ conſiderãt ꝙ eis para
ti ſunt in inferno cruciatus horrẽdi. Et tamẽ
ſemp ibi habitabũt poſt cẽtũ ãnos: poſt mil
le: poſt milia miliũ: immo nunq̃ pena ipsorũ
terminabit̃. O anima ſterilis: o anima dura:
o aĩa inſenſata: o aĩa vicioſa. quid agis: quo-
ue tendis iter: quare ad infernũ pperas: vt
vbi in eternũ infeliciter viuas. Reuertere ergo
ad dñm deũ tuũ q̃ te liberet a piculis damna
tionis: ⁊ tibi ↄcedat grãm in pñti ⁊ in futuro
gl'iam. in qua viuit ⁊ regnat deus p infinita
ſecula ſeculorũ. Amen.

Feria ſexta poſt dñicam in ſexageſima de
grauitate pene dãnatorũ ↄ illos q̃ pl' timent
mala vite pñtis q̃ꝫ future. Sermo XIII

Cruciabũtur die ac

nocte i ſecl'a ſecl'orũ. Apo. xx. Ma-
gna pfecto deteſtabiliſq; ẽ crudeli
tas eorũ q̃ cogñſcẽtes ppt̃ ſua pctã iminere ſibi
interitũ dãnatõis etne: nõ timẽt: ñ formidãt
ñ corrigũt ſuã malã vitã. Quidnã mag' vnuſ
q̃ſq; pertimeſcere dꝫ q̃ꝫ cruciat' acerbiſſimos:
atroceſq; pẽas ac luct' itolerabiles iferni. Ti

ment plerīq; in hac vita exiſtẽtes labores an
guſtias: paupertatẽ: egritudines: illatas ↄtu
melias: dãna: ſeruitutẽ: exilia: carceres: tẽpe-
ſtatẽ aeris: vehemẽtiã ventorũ: aliaq; picula
q̃b' vexari ſolet mortaliũ gen'. Sed reuera ſi
recte ſaperẽt magis timere deberent ad inferna
deſcendere. vbi labores: ãguſtie: tormẽta: cala
mitas: luct': gemit': ſuſpiria: clamores: lamẽ
ta: blaſphemie: fames ⁊ ſitis: ignominia ⁊ ar
dor ignis ⁊c. quib' dãnati moleſtabunt̃ ⁊ nũ
q̃ deficiẽt. Et q̃ñ nõ parũ pdeſſe põt vnicui-
q; talia cogitãri ad ↄtritionẽ ⁊ deletionẽ pec-
catorũ: idcirco adhuc in pſenti ſmone de gra-
uitate pene dãnatorũ aliq̃d pſequemur. Et
notabimus tres rõnes precipuas quibus in-
tellige valeam' dãnatorũ penã fore grauiſſimã.

Prima ratio dicitur cognitionis.
Secunda contrariationis.
Tertia deſperationis.

Qð grauiſſima eſt damnatorum pena eo
ꝙ nihil cognoſcent preter illud quo cõtriſta
ri poſſunt: ⁊ de illorum ſcientia. Caplm. I.

P Rima rõ oſtendens grauitatẽ pene
dãnatorũ dr̃ cognitionis. qꝛ nihil co
gnoſcunt aut cognoſcere poſſunt ni-
ſi ea vñ dolere poſſint atq; cõtriſtari. Ad qð
pleni' itelligẽdũ tria dubia pponim' declarãda.

Primum eſt de damnatorum ſcientia.
Secundum de noſtra diſtantia.
Tertium de beatorum gloria.

Primũ dubiũ eſt de dãnatorũ ſcientia. vtrũ
ſcꝫ damnati vtant̃ ſcia in hoc mũdo acq̃ſita.
Et arguit̃ ꝙ nõ. Primo qꝛ in vſu ſcie magna
eſt delectatio. Uñ phus. iiij. ethi. c. viij. Uidet̃
inquit phia magnas delectatiões habere. Et
Lact. in. i. li. di. inſti. Nullus eſt ſuauior aie ci
bus q̃ꝫ cognitio veritat̃. Sed dãnati nullam
habent delectationẽ ſicut nec beati triſticiã. ergo
nõ vtũt̃ aliqua ſcia. Scḋo arguit̃ ex illa ma
xima phi. Si de quo min' videt̃ ineſſe ⁊ ineſt
ergo ⁊ de quo magis. ſꝫ p aliquas prauas hui'
mũdi que minime ſunt reſpectu penarũ infer
ni perdit̃ vſus ſciẽtie. ergo multo forti' defici
et ad penas inferni que maxime pdicantur.
Tertio arguit̃. qꝛ dãnati magis poſſent co-
gitare de deo q̃ꝫ de quocũq; alio intelligibili: qꝛ
ppinquior eſt intellectui eorũ. ſꝫ ſicut dicit ma
giſter ſniarũ in. iiij. di. l. dãnati poſt iudiciũ in
pfundioribꝫ' tenebris erũt vbi nullã lucẽ dei
videbunt. ergo multo min' de quocũq; alio in
telligibili cogitabunt. Sed contra argui po
teſt. Primo quia Luce. xvi. habet̃ ꝙ abraam
dixit diuiti dãnato. fili recordare qꝛ recepiſti
bona in vita tua. quod ſibi non dixiſſet niſi il-
le vti potuiſſet ſciẽtia acquiſita in hoc mũdo.
Scḋo arguit̃. qꝛ dãnati odiũt deũ. ſed null'
odit illud de quo non cogitat. ergo dãnati de
deo cogitant. ⁊ a ſimili poſſunt de alijs cogitare.
Tertio arguit̃. qꝛ dãnati habent remorſum
ↄſcie ⁊ vermẽ. ſꝫ ↄſcia nõ remordet niſi de pec
catis q̃ cognoſcunt̃. ergo in dãnatis eſt vſus
ſcientie. Rñdent ad hãc qõnẽ Rich. de me-
dia villa ar. iij. q. i. ⁊ dñs Bon. i. iiij. di. l. pte. i.
ar. ij. q. ij. ꝙ dãnati vtunt̃ ſcia acq̃ſita in hoc
mũdo: maxime q̃tũ ad aliqua. Conſiderant
eñ mala q̃ fecerũt ⁊ bona opa q̃ omiſerũt. vt
hic vſus ſcie ſit ad maiorẽ eorum afflictionẽ.
Ad primũ ergo argumentũ in oppoſitũ ẽ di
cendũ ꝙ q̃uis vſus ſcie ſit p ſe delectabilis:
tñ p accidẽs põt eſſe triſtabilis. In dãnatis
eñ poſt iudiciũ erit eorũ natura ita plene cõ-
prehẽſa triſticia vt oĩno ſint indiſpoſiti ad ali
quã delectationẽ. Et qꝛ ſicut dicit phus. ij. de
aĩa. Actus actiuorũ ſunt in patiente bene diſ-
poſito. Ideo vſus ſcie nullã in eis delectationẽ
poterit generare. Notãdũ tamen ꝙ demones
ante iudiciũ poſſunt habere ⁊ interdũ habent
aliquas modicas delectationes vanas ⁊ mul
tum reſperſas amaritudine. Anime aũt dam
nate nullã penitus vnq̃ habebunt delectatio-
nem. Ad ſecũdũ argumẽtũ dicendũ ꝙ q̃uis
ille pene ſint maiores q̃ꝫ iſte: tñ non ita pote-
runt auferre damnatis vſum ſciẽtie ſicut poſ
ſunt alique pene hominibus in hoc mũdo. qꝛ
organa corporũ illorũ ex voluntate dei ſeruabũ
tur incorruptibilia ad maiorem afflictionem
Que organa hic per vehementiam penarum
aliquando contingit corrumpi. Damnati ta-
men multo minus erunt apti ad vſum ſciẽtie
niſi reſpectu eorũ quorũ ↄſideratio erit ad au-
gmentũ ſue triſticie. Ad tertiũ argumentũ
dicendũ ꝙ q̃uis de' ſit ppinquior intellectui
eorũ p eſſentiã q̃ꝫ alia obiecta: nõ tñ ſub rõne
obiecti niſi inquantũ eſt puniens. ⁊ ſic de eo
maxime cogitant: nõ ex amore ſed ex odio: in
quantum aũt eſt dulcis ⁊ miſericors minime
de eo cogitant. Secundũ dubiũ eſt de noſtra
diſtantia. vtrũ videlicet damnati diſtantes a
nobis cognoſcant ea que circa nos fiunt. Et
videtur ꝙ ſic. vt habetur Luce. xvi. Dixit ille
diues damnatus ad abraã ſe quinq; fratres
habere. ergo ſciebat adhuc illos ſuperuiuere.
In contrariũ eſt auctoritas Auguſtini in li
bro de cura p mortuis agenda. q̃ ponit̃. xiij. q.
ij. c. Fatendũ. vbi ait. Fatendũ eſt neſcire qui
dem mortuos quid hic agat̃. Rñdet̃ ergo ſm

Ric. in. iiij. diſ. l. ꝙ damnatos cognoſcere que circa nos fiunt pōt intelligi tripliciter. Per ſcientiā: ꝑ cōiecturā: ꝑ reuelationē. Primo mō nō cognoſcūt ea que circa nos fiunt, qꝛ cognoſcere ſic nō poſſent niſi accipiēdo ſilitudines a rebus: ad quas accipiendas requirit̃ ꝓportionata ꝓpinquitas intellectus ad ipſam rem. Quāuis autē diſtantia nō impediat cognitionē intellectus reſpectu rei cuius iam hꝫ ſpēm: tñ ꝓportionata diſtātia qualis eſt inter aīas que ſunt in inferno ⁊ ea que circa viuos fiūt in hoc mūdo impedit cognitionē intellectus: reſpectu rei cuius nō hꝫ ſpēm. qꝛ ꝓhibet ſpeciei acquiſitionē. Scdo mō dānati cognoſcūt multa que circa nos fiunt. Ex ſtatu eñi p̄terito in quo hoies viderūt: poſtea cōiecturant multa que accidūt circa eos. Et ſic cognoſcebat ille diues damnatus quinqꝫ fratres ſuos, adhuc viuere: qꝛ ſecū in tormentis illos nō videbat: nec cū requieſcentibus in ſinu Abrae: tñ nō erat cognitio certa: qꝛ mortui ex ſpāli priuilegio qñqꝫ pniam faciunt in locis i qbus peccauerūt. Tertio mō cognoſcūt aliqua que circa nos fiunt: vel per reuelationem demonū vel animarū ad eos deſcendētium. Sed nunq̄ fit eis aliqua reuelatio niſi talis vnde triſtent̃. Et ſic patꝫ ſolutio ad obiecta. Tertiū dubiū eſt de ſanctoꝝ gloria. vtꝝ ſcꝫ damnati videāt ſanctoꝝ gloriā in celo. Et ad hoc rñdet Ric. vbi. ſ. ꝙ damnati gloriam ſanctoꝝ nō vident. qꝛ viſio eſt cognitio intuitiua ⁊ clara ꝓprie loquēdo de viſione. Sic eñi nō poſſet videri gloria btōꝝ quin videretur beati ⁊ ipſe deus. Cū ergo gloria in perfecta eoꝝ ꝯiunctiōe cū deo ꝯſiſtat. nō eñ pōt videri imediate ⁊ clare cōiunctio aliquoꝝ quin videant̃ ipſa cōiuncta. In generali tñ ⁊ ꝑtim in ſpeciali cognoſcūt gloriā btōꝝ quaſi arguēdo. Nullum eñi vident damnati. qui tenuerit fidē ⁊ bonos mores. Unde cogit̃ intellectus eoꝝ aſſentire ꝙ vera eſt ſacra ſcriptura: ⁊ ex ꝯñti ꝙ boni habeant ea q̄ ipſis in ſacra ſcriptura ꝓmittunt̃. Et qꝛ beatitudo i ſacra ſcriptura ꝓmittit̃ iuſtis: nō ſolum in generali: ſꝫ etiā partim in ſpeciali: inq̄tū eſt bonū traſcēdens oia tpalia bona. Ideo dānati cognoſcūt gloriā btōꝝ: nō tñ in generali: ſꝫ etiaꝫ partim in ſpeciali. De hac ꝟo cognitiōe dānati triſtātur ꝓpter inuidiā felicitatis aliene: ⁊ carētiā beatitudinis ꝓprie. Poſt iudiciū tñ damnati eo ꝙ ad ꝓprias penas quaſi totaliter eoꝝ cognitio reflectet̃ cognitionē iſtā nō habebunt niſi forte in eſſe generaliſſimo: qꝛ per cōplemētum doloris intellectus eoꝝ p̄dicte argumentationi nō vacabit. O quāta igitur erit in dānatis anguſtia: q̄ta amaritudo: quātaue triſticia: qñ cognoſcent diſtincte oia pctā per illos cōmiſſa. q̄tus dolor qñ cognoſcent bona que facere potuerūt qñ cognoſcent mala que patient̃. qñ reuelabunt̃ eis ea que in hoc mūdo fiunt vt diſplicentiā habeant. qñ cōſiderabūt ꝙ boni ⁊ amici dei ſunt in perenni gloria. Propter hec ⁊ hmōi omnis eoꝝ cognitio erit eis doloroſa.

Qualiter grauiſſima erit damnatoꝝ pena: eo ꝙ illoꝝ deſiderium nunq̄ implebit̃. ⁊ quid eſt quod ipſi appetunt. Capl'm II

s

Ecunda ratio oſtendens grauitatē pene damnatoꝝ dicit̃ cōtrariatiōis Fertur nanqꝫ eoꝝ volūtas ad deſiderandū ea quoꝝ ꝯtrarium ſemꝑ eueniet.

Primū eſt beatitudinis participatio.
Secundū peccati delectatio.
Tertium ſui anihilatio.

Primū quod damnati appetunt eſt beatitudinis participatio. Nam ſm Ric. in. iiij. di. l. cum peccatū. vt Auguſtinus dicit. xix. de ciuitate dei. c. xij. delere nō poſſit extrema nature veſtigia: in damnatis remanet aliqua naturalis cognitio ⁊ appetitus naturalis. Cum ergo primus motus naturalis appetitus ſit reſpectu finis in generali. qꝛ ſm philoſophuꝫ vij. ethicorum. c. xij. Finis eſt principiū in appetibilibus ⁊ agibilibus. ſequitur ꝙ damnati naturaliter appetūt finem in generali. Sed vltimus finis eſt beatitudo. Sequitur ergo ꝙ naturaliter appetunt beatitudinem in generali: q̄uis appetitu debili ⁊ exili. Sed hic naturalis appetitus in his ex deliberatiua volūtate quo ad hoc peruertitur: qꝛ bonum quod naturaliter appetunt ſub circumſtantijs malis appetunt. Nec eſt iſte appetitus ad eoꝝ cōpletionem: ſed magis ad afflictionē. Naturaliter eñi appetere quod appetens videt ſe non cōſequi poſſe magna eſt afflictio appetentis. Secundū autem Tho. ij. ij. q. xviij. In damnatis nulla eſt ſpes beatitudinis cōſequende: quoniam ſicut de rōne beatitudinis eſt vt in ipſa quietetur voluntas taliter ꝙ beati ſciant certitudinaliter ſe nunq̄ beatitudinem amiſſuros. Ita de ratione damnatiōis eſt vt in ipſa moleſtetur voluntas: ſic vt damnati certitudinaliter ſciant ſe nunq̄ beatitudinem adepturos. Secundū quod damnati appetūt eſt peccati delectatio. Uellent enim ſe nō peccaſſe: ⁊ illud eſt impoſſibile. Ueruntamē dicit

dñs Bon̄. di. l. quarti lib. ꝙ mala voluntas dicitur dupliciter. ſcꝫ actus ⁊ habitus. Timor ḡ ſeruilis damnatis non aufert habitū male voluntatis: ſed aufert actū. Iſte eñi non vult luxuriari: quia timet puniri. de ipſa tñ voluntate habitū non aufert: quia ſi ſepararetur impunitas vtiqꝫ vellet luxuriari. Sic eſt intelligendū in dānatis: ꝙ dolor penalis aufert ab ipſoꝝ voluntate actū volendi peccare. quia re uera damnati non appetunt luxuriari nec dominari propter penas quas ex illis actib⁹ ſentiunt ſe incurriſſe. Habent tñ habitū male voluntatis per quē appeterent peccare ſi non crederent ex hoc puniri. Damnati ergo vellēt ſe non peccaſſe: non propter hoc ꝙ peccatuꝫ eis diſpliceat: quia iniuſtū: ſed qꝛ diſplicet eis pena iuſta. Et ideo malā habent voluntatē hoc volendo. ⁊ ideo adhuc viuit in eis volūtas peccandi: lꝫ dolore penaꝝ impediatur ne exeat in actū ſuū. Tertiū quod damnati appetūt eſt ſui annihilatio. Et circa hꝰ varie opinati ſunt etiā magni doctores. an ſcꝫ damnati vellent nō eſſe. Quidā nāqꝫ dicūt ꝙ dānati non poſſunt velle non eſſe: quia hoc non eſt appetibile nec per accidens nec per ſe. ⁊ allegāt Aug. in libro de libero arbitrio dicentē. Si quis dixerit non eſſe q̄ miſerū eſſe me mallē: rñdeo mentiris. Inſuꝑ ⁊ Ariſto. in. ij. de aīa di. Oia appetunt eſſe: ⁊ illi⁹ cauſa agūt quicq̄d agunt ſm naturā. Et idem Aug. libro de libero arbitrio. Conſidera quantū bonū eſt eſſe: quod ⁊ beati ⁊ miſeri volunt. Et idē. xi. li. de ci. dei. c. xxvij. inquit. Ita vero vi quadā naturali ipm eſſe iocūdū eſt: vt nō ob aliud ⁊ hi qui miſeri ſunt nolint interire. Et paulo inferi⁹ ait. Quid aīalia oia etiā irrationalia quibus non eſt datum iſta cogitare: ab imenſis draconib⁹ vſqꝫ ad exiguos vermiculos. Nōne ſe eſſe velle atqꝫ ob hoc interituꝫ fugere oibus quibus poſſunt motibus indicant. Eſt adhuc in promptu ratio talis ꝙ p̄electio ſupponit electionē. Sed nō eſſe nō eſt eligibile: quia oē eligibile hꝫ apparentiā boni. ſed ipm nō eſſe nō hꝫ apparentiā boni: qꝛ quod apparet bonū apparet eē. ergo ⁊c̄. Alij aūt doctores vt doctor ſubtilis. Richardus de mediavilla. ⁊ domin⁹ Bonauētura diſt. li. quarti. dicunt ꝙ damnati vellent nō eſſe: non volūtate naturali: quoniam id velle nō poſſunt. quia eſſe in pena melius eſt q̄ nihil eſſe: cum in nihilitate nulla penitus ſit bonitas. Et ſicut dicit phūs. ij. de generatione. In omnibus in quibus eſt eſſe melius eſt deſiderare naturā: loquendo de melioritate naturali. Uolunt ergo damnati ſe non eſſe voluntate deliberatiua: non per ſe ſed per accidens. inquantū ſcꝫ ad non eſſe ſequit̃ carentia pene quā per ſe appetunt. Uident enim ex ſuo eſſe ꝙ non poſſunt conſequi delectationem nec vtilitatē: nec per ſuū eſſe vident poſſe acquirere aliquod bonū. ideo non eſt mirū ſi tali eſſe vellent carere vt malis que eſſendo patiuntur carerent. Nam non tñ bonū eſt ꝑ ſe obiectū voluntatis: ſed etiam carentia mali q̄uis non primo. Quapropter dicitur. v. eth. c. vi. ꝙ in boni ratiōe ſit minus malū ad maius malū. quia minus malū mag' eſt eligibile maiori. Et ratione huius carentie mali non eſſe per eſſe apprehenſum poteſt eſſe damnate voluntatis obiectū. Ex quibus colligimus hanc ſecundā opinionē ſequētes ꝙ tanta pena damnati vexantur vt ſi poſſibile eſſet vellent non eſſe. Et hoc eſt quod Johānes dixit Apoc. ix. In diebus illis q̄rent homines mortem ⁊ non inuenient eā: deſiderabunt mori ⁊ fugiet mors ab eis. Et Aug. libro de miſeria huius mundi dicit. O mors q̄ dulcis es quibus tam amara fuiſti. Te ſolā deſiderant qui te vehementer oderunt. Et ſi queratur cur de⁹ damnatos eſſe nō priuat ⁊ ad nihilū redigit: reſpondet Tho. i. ſecunde. q. lxxxvij. ar. iiij. in ſolutione primi argumenti ꝙ hoc eſt propter tres cauſas. Prima eſt: quia redigi in nihiluꝫ eū qui peccat non conuenit diuine iuſticie: qꝛ repugnat perpetuitati pene que eſt ſm diuinā iuſticiā. Secūda eſt: quia eſſe preſupponitur ad meritū ⁊ demeritū. Tertia ratio eſt: quia ꝑ inordinationē peccati eſſe non tollitur vel corrumpitur. ⁊ ideo priuatio eſſe: non poteſt eſſe pena debita alicuius culpe. Dicitur tamen metaphorice in nihilum redigi ſm illud pš. Ad nihilum deductus eſt in conſpectu eius malignus. quia ſcꝫ ſpiritualibus bonis priuatur. Unde ⁊. i. Coꝝ. xiij. Si charitatem non habuero nihil ſum.

Qō grauiſſima erit pena damnatoꝝ eo ꝙ erunt deſperati: nec ſuffragia eccleſie poſſunt eis prodeſſe aut communicari. Capl'm. III.

t

Ertia ratio oſtendens grauitatē pene damnatorum dicitur deſperatio. Nam inter tot aſperrima mala hoc eis vnū ſuperadditū adauget ipſoꝝ dolorem quia videlicet deſperati ſunt ſcientes ⁊ experientes nullo eccleſie ſuffragio eorū penā poſſe mitigari. Nam ſi colligerentur in vnū omēs lachrymę: omnes orationes: omnia ieiunia: omniaqꝫ pietatis opera quorūcūqꝫ iuſtorum

qui in hoc mundo placuerunt deo ⁊ offerrentur pro vno damnato: nihil ei prodeſſent. Et licet quidam canoniſte dixerint ꝙ ſuffragia eccleſie licet non proſint damnatis quantum ad liberationem a pena: proſunt tamen quantum ad aliquam mitigationem ſiue alleuiationem. Contra eos eſt ſententia theologoruꝫ xlv. diſt. quarti libri dicentiuꝫ ꝙ ſuffragia eccleſie nullo modo proſunt dānatis eo ꝙ ſunt extra charitatem: ⁊ cum non ſint ad vitam ordinati: nec poſſint beatitudine participare nō ſunt ex charitate diligendi. Charitas autem eſt que facit ſuffragiuꝫ acceptabile. Ob quod ſuffragia ipſis nihil proſunt. Hec Richardꝰ. Ideo dicitur. xiij. q. ij. c. pro obeuntibus. Pro obeuntibus quippe conſuluiſſe cognoſceris ſi liceat pro eis oblationes offerri. Sancta ſic tenet eccleſia vt quiſqꝫ pro mortuis vere chriſtianis offerat oblationes: atqꝫ preſbyter memoriam eoꝝ faciat. Et ꝗuis omnes peccatis ſubiaceamus: congruit vt ſacerdos pro mortuis catholicis memoriā faciat ⁊ intercedat. non tamen pro impijs ꝗuis chriſtiani fuerit tale quid agere licebit. Hec ibi. Et idem ponitur in. c. Cū marthe. ex. de cele. miſſa. Sed contra hanc opinionem inducūt aliqui exemplū Traiani. de quo legitur in vita beati Gregorij ꝙ cum quodam die ipſe feſtinaret ad bellum vidua quedaꝫ occurrit ei dicens. Obſecro vt ſanguinē filij mei innocenter perempti vindicare digneris. Cunqꝫ traianus ſi ſanus reuerteretur dixiſſet ſe vindicare: vidua dixit. Et ꝗs mihi hoc preſtabit ſi tu in prelio mortuus fueris? Traianus reſpondit. Ille qui poſt me imperabit. Cui vidua. Et quid tibi proderit ſi alter mihi iuſticiaꝫ fecerit? Traianus dixit. vtiqꝫ nihil. Et vidua. Nōne inquit melius eſt vt tu mihi iuſticiam facias ꝙ alteri hanc tranſmittas? Tunc traianus pie cōmotus de equo deſcendit: ⁊ vidue iuſticiam miniſtrauit. Fertur namqꝫ ꝙ dū filius traiani per vrbē equitando nimis laſciue diſcurreret: filium vidue interemit. ⁊ traianus filium ſuum qui hoc fecerat vidue loco filij ſui defūcti tradidit: ⁊ magnifice ipſam dotauit. Dum igitur quadaꝫ vice defuncto traiano Gregorius per forum traiani tranſiret: ⁊ eius manſuetudinis recordatus fuiſſet ad ſancti Petri baſilicam perueniens ⁊ ibidem pro eius errore amariſſime fleuit. Tunc ſibi diuinitus reſponſum eſt. Ecce petitionem tuam compleui: ⁊ traiano penam eternam peperci. De cetero autē caue ne pro dānato aliquo preces fundas. Damaſcenus autem in quodam ſuo ſermone dicit ꝙ Gregorius audiuit vocem eum diuinitus alloquentem. Vocem tuam audiui ⁊ traiano veniam do. Patet ergo ex hoc exemplo ꝙ oratio Gregorij profuit traiano damnato. Sed ſup hoc diuerſi diuerſa ſunt opinati. Aliqui enim dixerunt ꝙ traianus fuit reuocatus ad vitam vbi gratiam conſecutus eſt ⁊ veniaꝫ meruit: ⁊ ſic gloriam obtinuit. Alij autem dixerunt ꝙ anima Traiani non fuit ſimpliciter a reatu pene eterne abſoluta: ſed eius pena vſqꝫ ad tempꝰ ſcꝫ vſqꝫ ad diem iudicij fuit ſuſpenſa. Alij autem inquiunt ſicut eſt Iohannes diaconꝰ qui vitam beati Gregorij deſcripſit ꝙ non legitur oraſſe ſed fleuiſſe: ⁊ frequenter deus miſertus cōcedit qđ homo ꝗuis deſiderans petere nō preſumit. Ideo anima traiani non fuit ab inferno liberata ⁊ in paradiſo repoſita: ſed tm̄ ab inferni cruciatibus facta exempta. Poteſt enī anima ⁊ in inferno exiſtere: ⁊ inferni cruciatus per dei miſericordiā non ſentire. Aliorum tamen opinio cōmunior eſt ⁊ verior, ꝙ traianus ⁊ a pena liberatus ⁊ ad gloriam ſit aſſumptus oratiōe beati Gregorij. Quod nō eſt factum ſm communem legem: ſed ſm diſpenſationem diuine ſapientie: que preuidēs Gregorium oraturum pro traiano non damnauit ipſum per diffinitiuam ſententiam. Et ideo non eſt dicendum ex illo exemplo vno ⁊ ſingulari ꝙ damnatis per diffinitiuam ſententiam eccleſie ſuffragia proſint cum nec in minimo poſſint fauere. Quinimmo audiendum eſt ſalubre documentum ⁊ obſeruandum ſapientis Eccl'iaſtes. ix. Quodcunqꝫ inquit poteſt manus tua facere: inſtāter operare. quia nec opus nec ratio nec ſcientia nec ſapientia erūt apud inferos quo tu properas. O igitur dolenda damnatorū pena que mitigari ⁊ adiuuari nullo modo poterit: non proprijs viribus: non lachrymis: non diuitijs: non amicorum ſuffragijs: non amicoꝝ potentia: non denicꝫ aliqua oīum creaturarū induſtria. O tremenda vindicta dei ad cuius conſpectū velut cera ante faciē ignis peccatores eliqueſcent. O peccatores inebriati dulcedine honorū huius ſeculi fugite irā dei: ⁊ nolite pugnare cum oīpotenti deo: qui dānatis vt dictū eſt tam tremenda cōminatur mala: a quibꝰ nos ipſe per ſuā demētiā liberet: cui eſt honor ⁊ oīs laus ⁊ gloria per infinita ſeculorum ſecula. Amen.

Sabbato poſt dñicā in ſexageſima de grauitate pene damnatorū ad terrorem incorrigibilium ⁊ obſtinatorum. Sermo XIIII.

c Ruciabūtur die ac nocte in ſecula ſeculoꝝ. Apoc. xx.

Cum mente reuoluo quāte erunt in inferno anguſtie reproboꝝ: admirari plurimū cogor cur tādiu peccatores diſſimulāt agere pniam. Et certe ſi de his malis de ꝗbus loquimur ſcirent nunꝗ: aut poſt longiſſima ſpacia temporꝫ traherenꝭ: aliqualē de ſua impenitentia excuſationē haberēt. Sed cum tam exiguū velociſſimūqꝫ ſit huiꝰ labilis vite tp̄s poſt quod mali incorrigibiles deſcēdunt ad tartara: neſcio quid ipſi dicere poſſint. Reprehenſibiles quidē ſunt: ⁊ ꝓ ſua tarditate merito redarguēdi. Et lꝫ in p̄cedētibus explicauerimus multa q̄ duras mētes domare ſufficiunt: tn̄ adhuc de grauitate pene damnatoꝝ nōnulla occurrūt cōſideranda: quoꝝ ꝯſideratione diligēti mollianꝭ pertinaces mētes obſtinatoꝝ pctōꝝ. Dicemus ergo ꝙ grauiſſima eſt ⁊ ſatis acerba pena damnatorum ad huc triplici ratione.

Prima dicitꝭ combuſtio.
Secunda dr̄ ſuperatio.
Tertia dr̄ priuatio.

Qualr̄ dānati patiunꝭ acerbiſſimā penaꝫ ꝓpter ignem inferni: ⁊ de illius ignis terribiliſſimis cōditionibus. Caplm I

p Rima rō qua oſtēdiꝭ grauitas pene damnatoꝝ dr̄ cōbuſtio. Tradēꝭ nāqꝫ damnati miſeri eternis ignibꝰ cōburendi. Et hoc colligiꝭ ex ſcripturis ſacris. Unde Iob. xx. dr̄. Deuorabit eos ignis q̄ nō ſuccendiꝭ. Et Iudith vlti. Dabit ignē ⁊ vmes in carnes eoꝝ. Et Abac. ij. Laborabūt ppl'i in multo igne. Et Eſa. vlti. Uermis eorum nō morieꝭ: ⁊ ignis eoꝝ nō extingueꝭ. Et Dauid in p̄s. x. Pluet ſup pctōres laqueos ignis. Et Ezech. xxij. In igne ire mee ꝯſumpſi eos. Et Apoc. xviij. In vna die venient plage eius: mors: ⁊ luctus: ⁊ fames ⁊ igni combureꝭ. Et Apoc. xx. Qui nō eſt inuētꝰ in libro vite ſcriptus: miſſus eſt in ſtagnū ignis. ⁊ Mat. xiij. Exibūt angeli ⁊ ſepabūt malos de medio iuſtoꝝ: ⁊ mittēt eos in caminū ignis. ⁊ Mat. vij. Omnis arbor q̄ nō facit fructū bonū excideꝭ: ⁊ in ignē mitteꝭ. Et Mat. xviij. Bonū ē tibi vnū oculū habentē in vitā intrare ꝙ duos oculos habentē mitti in gehennaꝫ ignis. Et Matth. x. Eum timete q̄ hꝫ ptātem aīam et corpus ꝑdere in gehennā. Et Mat. xxv. Ite maledicti in ignem eternum. Uerūtn̄ de hoc igne dubitatur circa tria.

Primo circa veritatem.
Scdo circa poteſtatem.
Tertio circa qualitatem.

Prio ꝯtingit dubitare de inferni igne circa vitatē. An. ſ. ſit ignis verus habēs formaꝫ ⁊ naturā ⁊ ſpeciem ignis. Et rn̄det Ric. in. iiij. ſniarum ꝙ quorūdā opinio fuit ꝙ ille ignis nō ſit corporeus: ſꝫ eſt quedā ſpūalis pena: q̄ ꝓpter ſuū acumen metaphorice dr̄ ignis: q̄a vt ipſi dicūt. Cum diuina potētia reprobos poſſit cruciare ſufficiēter ſpūali pena: ſuperfluum fuiſſet in inferno ponere corporeum ignem. Et ad hoc adducūt illud Luce. xvi. de diuite qui dicebat linguā ſuā cruciari in hac flamma. Cum enī cōſtet aīam illius diuitis linguā corporalē nō habuiſſe: videꝭ ꝙ ſicut ſcriptura ibi de lingua loquitur metaphorice aliquid ſpūale vocans linguam: ita aliquam penam ſpūalem metaphorice vocet ignem. Sed opinio iſta falſa eſt ⁊ cōtra ſcripturam que diſtinguit inter igneꝫ ⁊ damnatoꝝ penā ſpūalem: que vocaꝭ nomīe vmis. Un̄ Eccl'i. vij. Uindicta carnis impij ignis et vermis. Ideo cōmuniter doctores omēs concludunt xliiij. di. quarti. ꝙ in inferno eſt ignis corporeus a p̄ncipio mūdi cum alijs creaturis ꝓductus ⁊ ordinatus ad reprobos cruciandū. Et hoc aſſerit Aug. in li. de mirabilibus ſacre ſcripture. Et idem in li. xxi. de ci. dei. ca. x. ait. Gehēna illa qđ ēt ſtagnū ignis ⁊ ſulphuris dictū ē corpeꝰ ignis erit. Cui ꝯſōat illđ Greg. in. iiij. dial'. li. d. Ignē gehēne corpeū eē n̄ ābigo. Et ſꝫ theologos. ignis ille ꝗtū ad illđ qđ i eo eſt de eēntia ignis eſt eiuſdē ſpēi cū igne elemētali: quia ſicut oīs aqua omni aque eſt eadē ſpē ſm phm. i. To. ita oīs ignis oī igni eſt idem ſpecie. Diuerſificaꝭ tn̄ quo ad diſpoſitionē ⁊ opationē: q: ſibi competit aliq̄ actō que igni elemētali non cōuenit. Nam ignis i aliena materia multū diuerſificaꝭ in opationibus ſuis: ſm exigētiā diſpoſitōis materie. Quod apte patet in fulgure. vbi ignis reſpectū habet ad diuerſas materias: ſm diuerſitatē celeſtis influētie in materia incorporate Unde aliquando nō ledit materiaꝫ mollem ⁊ diſſoluit duram: et ecōuerſo. quandoqꝫ calefacit ⁊ nō comburit: ⁊ ecōuerſo. Aliq̄ tamē opinanꝭ ꝙ in inferno ſit ignis in materia ꝓpria: quāuis ibi non luceat niſi ad modicum ⁊ ſatis imperfecte. Patꝫ g̃ ꝙ in inferno verꝰ eſt ignis ad maloꝝ cruciatū diſpoſitus et deputatus. Secūdo cōtingit dubitare de igne inferni circa poteſtatē. Utrum ſcilicet poſſit

incorporeos angelos ⁊ ſpũs ſeparatos crucia
re. Et ad iſtam q̃onem multi multipliciter re
ſponderunt. Nam quidã dixerunt ſpũs ſepa-
ratos igne nõ affligi niſi per priuationẽ boni
deſiderati. Ex qua priuatione tanꝗ̃ quodam
malo pñſenti in eis vehemens triſticia genera
tur. Et hec fuit opinio Algazelis. vi. li. phiſico
rũ. Sed cõtra hanc ſunt dicta ſctõꝝ dt. ſpũs
incorporeos poſſe pena corpalis ignis affligi:
ſicut apte di. Grego. in. iiij. li. dial. Et Aug.
xxi. li. de ciui. dei. c. x. Ideo alij dicũt ſpũs ſepa
tos cruciari igne corporeo inq̃ꝫtum vidẽt ip-
ſum pparatum ad hoc vt eo crucienꝫ in cor-
poribus ſuis. ſicut latro ſuſpendẽdus patibu-
lo ipſum videndo cruciaꝫ anteꝗ̃ ſuſpendatur
in eo. Et hec opinio nõ ſufficit: q̃ nullo mõ
põt ad angelos malos applicari: qui tamẽ il-
lo igne in perpetuũ cruciabuntur. Quidã autẽ
alij dicunt ꝙ cruciabunꝫ igne corporeo inq̃ꝫ-
tum eoꝝ intellectui imprimetur ſuperexcellẽs
illius ignis ſimilitudo. Sed hoc dictum defi-
cit: q̃ ſm phm. iij. de anima. Non ſic excellen
tia intelligibilis ledit intellectum ſicut excellẽ-
tia ſenſibilis ledit ſenſum: q̃ poſt excellẽs ſen
ſibile ſenſus impeditur in ſentiendo: ſed intel
lectus poſt excellens intelligibile nõ minꝰ in-
telligit infima: ſed magis: q̃ ſenſus apphen-
dit per organũ corporeum: intellectus autem
nõ. Nõnulli inſuper tenent ꝙ ſpiritus ſepara-
ti igne corporeo crucienꝫ: nõ inq̃ꝫtum ipſum
apphendunt apphenſione ſimplici: ſed cũ fir
ma eſtimatione ꝙ eſt cõtrarius ſue nature: q̃
uis eſtimatio falſa ſit. Unde Auicẽ. ix. meth.
loquens de diſpoſitiõe animarũ a corporibus
ſeparatarũ dicit ſic. Anime male vident penã
quã imaginauerant in hoc mũdo ⁊ affligunꝫ
in ea. Forma enĩ imaginata non eſt debilior
ſenſibili: ſed eſt maior impſſione ⁊ claritate: ſi
cut videmus in ſomnijs. Fortaſſe enĩ ſomnia
tum maius eſt ꝓ modulo ſuo q̃ ſenſibile. tũc
q̃to magis illud quod eſt in alio ſeculo eſt for
tius q̃ quod eſt in ſomnijs ꝓpter paucitatẽ
impedientiũ ⁊ expeditionẽ anime ⁊ claritatẽ
recipientis. Sed hec opinio incõueniẽs vide
tur. q̃ ſm hoc ſpũs nõ paterenꝫ ab igne cor-
poreo: ſed a ſua falſa eſtimatiõe. Preterea nõ
videtur ꝓbabile ꝙ demones qui ſubtilitate
ingenij vigent: illũ ignem eſtimarent ſue na-
ture cõtrarium ⁊ leſiuum niſi ita eſſet in re.
Alij adhuc dicũt ꝙ ſpiritus patiunꝫ ab igne
corporeo nõ per virtutem illius ignis abſolu-
te: ſed inq̃ꝫtum eſt inſtrumentũ diuine iuſti-
cie. Videmus enĩ res multas habere actio-
nes in virtute principalis agentis que eis nõ
cõpeterent abſolute. Verbi gratia. calor natu
ralis in virtute anime cõuertit nutrimentum
in carnẽ. Lumen ſolare a luna receptũ ⁊ cum
virtute lune ab eo deriuatũ in virtute lune ge
nerat humiditatẽ. ⁊ fantaſma in virtute lumi
nis intellectus agentis mouet intellectũ poſſi
bilem. Corpora celeſtia cũ inanimata ſint: ta
men in virtute intelligentiarũ modicũ gene-
rant in his inferioribus vitã. vt pꝫ in gene-
ratis p putrefactionẽ. Securis in vtute mo-
toris ſcindit arborẽ. Tenendo ergo ꝙ ignis
affligat ſpũs inq̃ꝫtum eſt inſtrumentũ diuine
iuſticie: adhuc perquirendũ eſt magis in ſpe-
ciali. per quẽ modũ dicant aliqui ꝙ ſupnatu-
raliter impſſa eſt igni infernali quedã ſpecia-
lis virtus: per quã ſpũs affligit naturali vir-
tute ignis ad hoc nõ cooperante nec diſponen
te: q̃ vt dicunt nõ eſt poſſibile vt aliqua vtus
naturalis cooperetur in ſupnaturali actiõe. cuꝫ
per ſe ad eã nullo modo: nec cõplete: nec incõ
plete poſſit attingere. Pro tãto ergo ille ignis
affligere dicitur ſpũs: q̃ ſupernaturalis virtus
exiſtens in eo ſicut in ſubiecto illos affligit: ſi
cut aliqua ſubſtantia ſupnaturaliter dealbata
poſſet dici viſuꝫ diſgregare. Sꝫ hec opinio
in tribus deficit. Unũ eſt ꝙ ſm eã ignis nõ af
fligit illos ſpũs vt inſtrm: q̃ oportet ꝙ in in-
ſtrõ ſit aliqua naturalis aptitudo ad illã actio
nẽ ad quã applicatur a virtute motoris: vt pꝫ
in ſecuri reſpectu actus ſcindendi: ⁊ in malleo
reſpectu actus cõterendi. Aliud eſt q̃ nõ vide
tur ꝓbabile virtutẽ ſpũalẽ eſſe immediate in
re corporali ſicut in ſubiecto: ita vt ſit ibi ma
nens ⁊ nõ in fieri ſicut ponit opinio predicta.
Tertiũ eſt ꝙ videmus naturale lumen rõnis
per qd̃ ſolũ intellectus nullo modo põt attin
gere ad viſionẽ dei: cooperari cũ lumĩe glo. ic
ad illam viſionẽ. Veruntñ q̃ in actione ſuper
naturali que a deo nõ eſt mediãte finita vtu
te: ſed immo imediate: vt creare: nõ põt coo
perari virtus ſupnaturalis. Idcirco dic̃ Ric.
ꝙ ignis infernalis nõ obſtante ꝙ ſit corpore
us: ſpũs ſeparatos affligit inq̃ꝫtuꝫ eſt diuine
iuſticie inſtrumentũ: eos affligit afflictiõe ad
quã diſponit naturalis vtus illius ignis: nec
tñ qualemcũqꝫ afflictionẽ põt cauſare in illis
ſpiritibus: niſi in vtute increate iuſticie prin
cipaliter illos ſpũs punientis: mouẽtis ⁊ diri
gentis illũ ignẽ ad illoꝝ ſpirituũ cruciatũ. In
illo enĩ igne eſt nãlis aptitudo vt eius ſpẽs re
cipiatur i itellectu ſpũs ſepati. ſꝫ ꝙ p talẽ modũ
in illo itellectu impmatur ⁊ vehemẽtia talis ꝙ

ita ad ſe reuocat ſeu cõuertit intentionẽ ipſiꝰ
ſpũs ꝙ p hoc ita notabiliter impediatur in illaꝝ
rerũ cõſideratione ꝯ ſuã voluntatẽ ⁊ ꝙ tale im
pedimentũ ſit ſibi ꝓ graui onere: hoc eſt p vir
tutẽ iuſticie indite. In illo etiã igne eſt natu-
ralis aptitudo vt in ipſo ſit ſpũs ſepatus ſicut
in loco diffinitiue. Sed ꝙ ſpũm ſeparatũ deti
neat cõtra ſuã voluntatẽ hoc ei cõuenit in vir-
tute iuſticie indite. Illa autẽ inuoluntaria de-
tentio eſt ipſi reprobo ſpiritui inexplicabilis
cruciatus. Ignis etiã ille ignis ſua virtute na-
turali tñ nõ poſſet in ſpũ ſepato cauſare diſpo
ſitionẽ repugnantẽ illi diſpoſitioni que cõue-
nit eſſe ſpũs ſm debitũ ſtatũ ſue nature: tñ in
eius cauſatione cooperatur virtute indite iuſti-
cie. inq̃ꝫtum eſt inſtrm eius. Ex apphenſione
autẽ pdicte diſpoſitiõis que ꝯria eſt bono ſta-
tui nature: generatur in ipſo reprobo ſpũ cruci-
atus experimẽtalis. Vñ Grego. iiij. dial. d. ꝙ
aĩa nõ ſolũ videndo: ſed etiã experiendo incẽ
dium patitur. Per pctm̃ aũt in ſpũ eſt diſpoſitio
vt igni infernali mõ pdicto in patiẽdo ſubda
tur. Et ſic pꝫ ꝙ deo volẽte poterit ignis affli-
gere ſpũs ſeparatos. Tertio ꝯtingit dubi-
tare de igne inferni circa qualitatẽ ſeu ꝑpetui
tatẽ. Vñ ſcꝫ erit ꝙ poſt generalẽ reſurrectiõeꝫ
corpa damnatoꝝ in illo igne ꝑpetuo patienꝫ
et nec ignis deficiet: nec corpa illa cõſumenꝫ.
Et licꝫ poſſint multa dici: tñ principalis rõ eſt
ordo diuine iuſticie. Ut enĩ inquit Ric. ille or
do exigit illa corpa in eternis ſupplicijs fore
pmãſura. ⁊ ideo aſſiſtẽte influentia dei gene-
rali: ad hoc vt ignis ille infernalis illa corpora
fortiter calefaciat ⁊ affligat: nõ adeſt tñ ad hoc
vt cõſumat. Sicut autẽ creatura nõ põt ma-
nere in eſſe ſuo: niſi in ſuppoſita influentia dei
gñali ſm ꝙ dicit Aug. iiij. ſup Gen. ad lram.
et cõmẽtator ſup pma ppoſitiõe de cauſis: ſic
dico ꝙ actõꝫ ſuã hre nõ põt: niſi illa influẽtia
gñali aſſiſtẽte: ſicut patuit in paſſiõe ieſu xpi
qñ fuerunt tenebre ſup vniuerſam terrã: non
ſup terrã iudeoꝝ tñ vt aliq̃ ſenſerũt ⁊ male.
Eclipſis aũt ſolis per vniuerſum orbem non
potuiſſet eſſe p ſolã interpoſitiõeꝫ lune. vñ cuꝫ
interpoſitiõe lune fuit alia cã. ſ. q̃ influentia
gñalis cãe pme tũc nõ affuit ſoli ad irradian
dũ. Et ſicut hec influẽtia adeſſe põt ad hoc vt
res ſit ⁊ nõ operetur: ita aliqñ adeſt ad hoc vt cre
atura habeat vnã ſui actõeꝫ: ⁊ nõ aliã. Et hec
eſt principalis rõ q̃re ignis infernalis calefa
ciat dãnatoꝝ corpa ⁊ affligat: nec tñ ꝯſumet.
hec Ric. Augꝰ. vo. xxi. li. de ciui. dei oẽs huiõi
operatiões ignis infernalis attribuit voluntati
et potẽtie dei a quo ſunt de nihilo in eſſe cũcta
ꝓducta diuerſiſqꝫ nature ſue ꝓprietatibus et
legibus regulata. Vñ. c. ij. eiuſdẽ li. ait. Oſten
dã vñ ꝯuincanꝫ increduli poſſe hũana corpa
aĩata atqꝫ viuẽtia nõ ſolũ nunꝗ̃ morte diſſol
ui: ſꝫ in eternoꝝ quoqꝫ igniũ durare tormẽtis
Nolũt enĩ hoc ad oĩpotẽtis nos referre poten-
tiã ſꝫ aliquo exẽplo pſuaderi ſibi flagitãt. Qui
bus ſi rñdebimus eſſe aĩalia ꝓfecto corrupti
bilia q̃ mortalia: que tñ in medijs ignibꝰ vi-
uant. nõnullũ etiaꝫ genus vermiũ in calidaꝝ
aquarũ ſcaturigine repiri: quarũ feruoreꝫ ne
mo impune cõtrectat. Illos autẽ nõ ſoluꝫ ſine
vlla ſui leſiõe ibi eſſe: ſꝫ ex eſſe nõ poſſe: aut no
lũt credere ſi oſtẽdere nõ valemus: aut ſi va-
luerimus ſuis oculis demõſtrare res ipſas: ſi
ue p teſtes idoneos edocere: nõ ſatis hoc eſſe
ad exemplũ rei de qua queſtio eſt: eadẽ infide
litate cõtendent. Quia hec aĩalia nec ſemper
viuũt: ⁊ in illis feruoribus ſine doloribus vi-
uunt. ſue q̃ppe nature cõuenientibꝰ vegetanꝫ
illis: nõ cruciantur elemẽtis. q̃ſi nõ incredibili-
us ſit vegetari q̃ cruciari talibus rebus. Mi
rabile eſt enĩ dolere in ignibus ⁊ tñ viuere. ſꝫ
mirabilius viuere in ignibus nec dolere. Si
aũt hoc creditur. cur nõ ⁊ illud. ⁊. iiij. c. dicti li.
idẽ ait. Quid adhuc a nobis rerũ poſcunꝫ ex-
empla q̃bus doceamus nõ eſſe incredibile vt
hoĩm corpa ſempiterno ſupplicio punitoꝝ et
in igne aĩam nõ amittant. ⁊ ſine detrimẽto ar
deãt: ⁊ ſine interitu doleant. Habebit enĩ tũc
iſta carnis ſubſtãtia q̃litatẽ ſuã ab illo inditã
qui tã miras ⁊ varias tot rebus indidit quas
videmus: vt eas q̃ multe ſunt nõ miremur.
Nam ſicut ſcripſerũt qui naturas animalium
curioſius indagarunt. Salamandra in igni-
bus viuit. Et quidã notiſſimi ſicilie montes
qui tãta tpis diuturnitate ac vetuſtate vſqꝫ
nunc ac deinceps flãmis eſtuant: atqꝫ integri
perſeuerãt: ſatis idonei teſtes ſunt nõ omne
qd̃ ardet abſumi: ⁊ oĩno indicãt nõ omne qd̃
dolere põt poſſe etiam mori. Quis enĩ niſi de-
us, creator oĩm dedit carni pauonis mortui ne
putreſceret. Quod cũ auditu incredibile vide
retur: euenit vt apud carthaginem cocta nobis
apponeretur hec auis. de cuius pectore pulparũ
q̃tum viſum eſt decerptum ſeruari iuſſimus.
Quod poſt dierũ tantũ ſpacium q̃to alia ca-
ro quecunqꝫ cocta putreſceret, ꝓlatum atqꝫ ob
latum nihil noſtrũ offendit olfactum. Itemqꝫ
repoſitum eſt poſt dies amplius q̃ triginta
idem quod erat inuentum eſt. Idemqꝫ poſt
annũ: niſi ꝙ aliquãtulum corpulẽtie ſiccioris

ꝛ contractioꝛis fuit. Quis palee dedit vel tam
frigidã vim vt obꝛutas niues ſeruet: vel tam
feruidã vt poma immatura maturet? De ipſo
igne mira quis explicet: quo queqꝫ aduſta ni
greſcunt cũ ipſe ſit lucidus. ꝛ pene oia que am
bit ꝛ lambit coloꝛe pulcherrim⁹ decoloꝛat: at
qꝫ ex pꝛuna fulgida carbonem teterrimũ red
dit. Neqꝫ id quaſi reglariter diffinitũ eſt. Nã
econtrario lapides igne candẽte decocti ꝛ ipſi
fiunt candidi, ꝛ ꝙuis magis ille rubeat illi al
bido coloꝛe niteſcant: congruit tñ illi luci qd
albũ eſt ſicut nigrũ tenebꝛis. Cũ itaqꝫ ignis
in lignis ardeat vt lapides coquat: cõtrarios
habet nõ in cõtrarijs reb⁹ effect⁹. Etſi eñi la
pides ꝛ ligna diuerſa ſint cõtraria: tñ nõ ſunt
ſicut albũ ꝛ nigrũ: quoꝝ vnũ in lapidib⁹ alte
rũ facit in lignis. clarus illos clarificans: hec
obſcurans. cũ in illis deficeret niſi in iſtis vi
ueret. Quid i carbonib⁹? Nõne mirãda res ẽ
ꝛ tanta infirmitas vt ictu leuiſſimo frangan
tur: preſſu facillimo conterant̃: ꝛ tanta firmi
tas vt nullo humoꝛe coꝛrumpant̃: nulla etate
vincant̃: vſqꝫ adeo vt eos ſubſternere ſoleant
qui limites figunt. ad cõuincendũ litigatoꝛẽ.
quiſquis poſt ꝙtalibet tpa extiterit: fixũqꝫ la
pidem limitẽ nõ eſſe cõtenderit? Quis eos in
terra humida infoſſos vbi ligna putreſcerẽt
tãdiu durare incoꝛruptibiliter poſſe: niſi rerũ
ille coꝛruptoꝛ ignis efficiat. Intueamur etiã
miraculũ calcis: excepto eo de quo iam ſatis
diximus: ꝙ igne candeſcat quo alia terra red
duntur, etiã occultiſſime ab igne ignẽ cõcipit
eũqꝫ iam gleba tangentib⁹ frigida ſit ignẽ tã
latenter ſeruat: vt nulli noſtro ſenſui pꝛoꝛſus
appareat. ſed cõpert⁹ experimento etiã dũ nõ
apparet ſciat̃ eſſe ſopitus. ꝓpter quod eã vi
uam calcẽ loquimñ: velut ipſe ignis latẽs ani
ma ſit inuiſibilis viſibilis coꝛpoꝛis. Jam vero
ꝙ mirũ eſt ꝙ cũ extinguit̃ tunc accendit̃. Ut
eñi occlto igne careat aq̃ ei infundit̃ aqua ve
perfundit̃: ꝛ cũ ante ſit frigida. inde ferueſcit
vnde feruentia cuncta frigeſcunt. Uelut expi
rante ergo illa gleba diſcedens ignis qui late
bat apparet: ac deinde tanꝙ moꝛtua ſic frigi
da eſt vt adiecta vnda non ſuſurſura: ꝛ quam
calcẽ vocabamus viuã vocemus extinctam.
Quid eſt quod huic miraculo addi poſſe vide
atur? ꝛ tamen additur. Nam ſi non adhibeas
aquã ſed oleũ quod magis fomes eſt ignis:
nulla eius perfuſione vel infuſione ferueſcit.
Hoc miraculũ ſi de aliquo indico lapide lege
remus ſiue audiremus ꝛ in noſtrũ experimẽ
tum venire non poſſet: pꝛofecto aut menda
cium putaremus: aut certe granditer mirare
mur. Quarũ vero rerum ante noſtros oculos
quotidiana documenta verſantur: non gene
re minꝰ mirabili: ſed ipa aſſiduitate vileſcũt:
ita vt ex ipa india que remota eſt pars oꝛbis
a nobis deſierim⁹ nõnulla mirari: que ad nos
potuerunt miranda perduci. Adamantẽ lapi
dem multi apud nos habent: ꝛ maxime auri
fices inſignitoꝛeſqꝫ gẽmarũ: qui lapis nec fer
ro nec igne nec alia vi vlla ꝓhibetur pꝛeterꝙ
hircino ſanguine vinci. Sed qui eum habent
atqꝫ nouerunt nunquid ita mirant̃ vt hi qui
bus pꝛimuꝫ eius oſtenditur potentia? Quib⁹
aũt non oſtenditur foꝛtaſſe non credunt: aut
ſi credunt inexperta mirantur. ꝛ ſi contigerit
experiri adhuc quidẽ mirantur inſolita. Sed
aſſiduitas experiendi paulatim ſubtrahit ad
mirationis incitamentũ. Magnetẽ lapidem
nouimus mirabilẽ ferri eſſe raptoꝛẽ: quod cũ
pꝛimũ vidi vehementer inhoꝛrui. Quippe cer
nebã a lapide ferreũ anulũ raptũ atqꝫ ſuſpen
ſum. Deinde cũ tanꝙ ferro qd rapuerat vim
dediſſet ſuã cõmunẽqꝫ feciſſet: idẽ quoqꝫ anu
lus admotus eſt alteri eũqꝫ ſuſpendit atqꝫ vt
ille pꝛioꝛ lapidi ſic alter anul⁹ pꝛioꝛi anulo co
herebat. acceſſit illi eodẽqꝫ mõ tertius. acceſ
ſit ꝛ quartus: iãqꝫ ſibi permutua cõnexis cir
culis non implicatoꝝ intrinſecus: ſed extrin
ſecus adherẽtiũ quaſi catena pependerat anu
loꝛũ. Quis iſtã vim lapidis non ſtuperet que
illi non ſolũ inerat: verũ etiaꝫ per tot ſuſpenſa
tranſibat ꝛ inuiſibilibus ea vinculis ſubliga
bat. Sed multo eſt mirabilius quod a fratre
ꝛ coepo meo Seuero Mileuitano de iſto la
pide cognoui. Seipm nãqꝫ vidiſſe narrauit:
quẽadmodũ Bathanus quondã comes afri
ce cũ apud eũ cõuiuaret̃ epus eundẽ ꝓtulerit
lapidẽ: ꝛ tenuerit ſub argento ferrũqꝫ ſup ar
gentum poſuerit: deinde ſicut ſubter mouebat
manũ qua lapidẽ tenebat: ita ferrũ deſup mo
uebatur: atqꝫ argento medio nihilqꝫ patiente
concitatiſſimo curſu ꝛ recurſu infra lapis ab
homine ſupꝛa ferruꝫ rapiebatur a lapide. Di
xi quod ꝛ ipe cõſpexi, dixi quod ab illo audiui
cui tanꝙ ipe viderim credidi. Quid etiam de
iſto magnete legerim dicam; Quando iuxta
eũ ponitur adamas non rapit ferruꝫ. ꝛ ſi iam
rapuerat: vt ei appꝛopinquauerit: mox re
mittit. India mittit hos lapides. Sꝫ etſi eos
iã cognitos nos deſiſtim⁹ admirari: ꝙto magis
illi a qb⁹ veniũt. Et. c. v. idẽ ait. Agrigẽtinũ ſi
cilie ſalẽ ꝓhibẽt cũ fuerit admot⁹ igni velut in
aqua flueſcere: cũ vero ipi aq̃ adiungit̃ velut in

igne crepitare. Apud garamãtes quẽdã fon
tem ferũt eſſe tam frigidũ diebus vt nõ bibat̃
taꝫ feruidũ noctibus vt nõ tangat̃. In Epiro
aliũ fontẽ in quo faces vt in ceteris extiguũt̃
accenſe: ſꝫ nõ. vt in ceteris accendũt̃ extincte.
Aſbeſton arcadie lapideꝫ ꝓpterea ſic vocari
ꝙ accẽſus ſemel iam nõ poſſit extingui. Li
gnum cuiuſdã ficus egyptie nõ vt ligna cete
ra in aquis natare: ſꝫ mergi: ꝛ qd ẽ mirabiliꝰ
cum in imo aliquãdiu fuerit. inde ad aq̃ ſup
ficiem rurſus emergere quãdo madefactum
debuit humoꝛis pondere ꝑgrauari. hec Aug.
Que ꝟba ob ſui ꝓlixitatẽ nõ ſunt textualr̃ re
citanda: ſꝫ tñ vulgariter. Ex qbus manudu
cimur ꝙ oipotentia dei cuius ꝟtute facta ſũt
oia ꝛ mouent̃. dãnatos in inferno etnis igni
bus faciet cruciari. O ꝙ vrens. o ꝙ ardens
o deniqꝫ ꝙ laboꝛioſa eſt illa flãma in qua mi
ſeri lugebũt: clamabũt: ſuſpirabũt: ꝛ nõ exau
dient̃. O ſi poſſibile eẽt vt aures ad os pone
remus inferni: audiremus ꝓfecto diuite epu
lonem: immo ſecũ oẽs auaros: oẽs ſupbos ꝛ
oẽs luxurioſos: oẽs deniqꝫ pctõꝛes clamoꝛo
ſis vocibus lamẽtãtes atqꝫ dicẽtes. Heu heu
ꝙ ardẽs eſt iſta flãma. Quis dabit nobis ad
refrigeriũ guttulã aque? Quis nos liberabit
a cruciatibus gehẽne? Quis nos ꝯſolabit̃ in
tot meroꝛib⁹? Et vbi ſũt amici: vbi bẽiuoli: vbi
diuitie: vbi ꝟt⁹: vbi potẽtia. O vita nr̃a plẽa
oi doloꝛe oiqꝫ anguſtia. o vita deſtituta omi
auxilio oiqꝫ ſolatio. Credite credite o incoꝛri
gibiles pctõꝛes. Non pcet vobis iuſticia dei
niſi pctã depoſueritis. quinimmo vos ꝓijciet
igneꝫ eternũ. O qd erit eẽ in igne illo quãdo
ad modicũ ſuſtineri nõ põt coctura candele.
Et vt Eſa. xxxiij. dicit. Quis poterit hitare d
vobis cũ igne deuoꝛãte: aut qs hitabit ex vo
bis cũ ardoꝛib⁹ ſempiternis.

Qualit̃ pena damnatoꝝ ſuperat oẽm aliã
penam ſeu purgatoꝛiã ſeu pñtem quo in hac
vita haberi poteſt. Caplm. II

s Ecũda ratio qua oſtendit̃ grauitas
pene damnatoꝛum dicitur ſupera
tio. ſuperat eñi omnẽ aliam penam
Quod vt melius intelligatur triplex pena eſt
diſtinguenda.

Pꝛima eſt pena mundi.
Scda pena purgatoꝛij.
Tertia eſt pena inferni.

Pꝛima pena eſt mũdi q̃ in hac vita ſentit̃.
Et lꝫ multiplex ſit vt expientia docet. tamen
terribilis fuit illa quã p xpo ſcti ſuſtinuerũt.
de qbus dꝛ Heb. xi. Ludibꝛia ꝛ ꝟbera expti
ſunt: inſup ꝛ vincla ꝛ carceres. Lapidati ſũt
ſecti ſunt: tẽtati ſunt: in occiſione gladij moꝛ
tui ſunt. Circuierũt in melotis ꝛ in pellib⁹ ca
pꝛinis: egẽtes: ãguſtiati: afflicti. Quiſnã expli
cet qt toꝛmẽtoꝝ gña excogitauerũt tyrãni quibus
cruciari mãdabant martyꝛes ſanctos. Quis
enarrare ſufficiat: quot diſciplinis: ieiunijs ꝛ
oꝛonibus carnẽ ſuã amici dei crucifixerũt cũ
vitijs. Et tñ oia iſta minima ſunt ꝛ qſi nihil in
cõparatione pene dãnatoꝝ. Jõ Greg. in. iij.
moꝛal. li. ait. Ecce aũt duꝫ beati Job vulnera
cruciatuſqꝫ conſidero: repẽte mẽtis oclos ad
Johem deduco: ꝛ nõ ſine grauiſſima admira
tione ꝑpẽdo: ꝙ ille ꝓphetie ſpũ intra matris
vterũ repletus: atqꝫ vt ita dixerim anteꝙ na
ſceret̃ renat⁹. Ille amicus ſpõſi: ille q̃ inter na
tos mulieruꝫ maioꝛ nemo ſurrexit. Ille ſicut
ꝓpha ꝛ pluſꝙ ꝓpha: ab iniqs in carcere mit
tit̃: ꝛ p puelle ſaltu capite trũcat̃: ꝛ vir tante
ſobꝛietatis p riſu turpiũ moꝛit̃. Nũqd credi
mus aliqd fuiſſe in ei⁹ vita qd illa ſic deſpecta
moꝛs tegeret. Sed qñ ille vl̃ in cibo peccauit
q̃ locuſtas ſolũmodo ꝛ mel ſilueſtre comedit.
Quid deo vel de q̃litate ſui tegminis deliq̃t: q̃
cameloꝝ pilis coꝛpus opuit. Quid de ꝯuerſa
tione ſua offendere potuit q̃ de heremo nõ re
ceſſit. Quid illũ loq̃citatis reatus polluit qui
diſiũctus lõge ab hoibus fuit. Qñ illũ vel ſilẽ
tij culpa attigit q̃ ad ſe veniẽtes tã vehemẽt̃
increpauit dicẽs. Genimina viperarũ qs do
bit vos fugere ab vẽtura ira. Quid ẽ ergo ꝙ
Job dei teſtimonio pfert̃: ꝛ tñ plagis vſqꝫ ad
ſterqliniũ ſternit̃. Quid eſt ꝙ iohes dei voce
laudat̃: ꝛ tñ p temulẽti ꝟbis in ſalt. tõis pꝛe
miũ moꝛit̃. Quid eſt ꝙ ops de⁹ ſic vehemẽt̃
in h ſeclo deſpicit qs ſic ſublimit̃ añ ſecl̃a ele
git: niſi hoc ꝙ pietati fideliũ patet: qm̃ idcir
co ſic eos pmit in infimis quos videt quõ re
muneret in ſummis. Hinc g̃ vnuſquiſqꝫ colli
gat quid illi paſſuri ſint quos reꝓbat: ſi h
ſic cruciat quos amat. Aut quõ ferient̃ qui i
iudicio arguẽdi ſunt. ſi ſic eoꝝ vita pmit̃ qui
ipo iudice teſte laudant̃. hec ille. Et ad idẽ eſt
illud Hiero. ad Palmachiũ ꝛ Occeanum. d.
Job ſanctus in tẽtatione ad gl̃iam ſuã deuo
tus ſic in ſuo doloꝛe clamabat. Quid pꝛodeſt
in toꝛmẽto meo lux. Ut quid mihi iũcta ſunt
genua? Ut quid vbera ſucci? Cur non in ven
tre matris moꝛtuus ſum ꝛ mox vt de vtero
exiui non ꝓtinus obij. Si hoc dei amicus di
cebat in lumine: qd ab inimicis eius dicet̃ in
tenebꝛis. Si ille dolet genua ſibi fuiſſe cõiũ
cta. cuius pedes in dei timoꝛe ſemp cucurre

nunt: quid dicturus eſt cuius nunq̄ inꝟitate
ſteterūt. Si ille ingemiſcit quē febris vrebat
quid dicturus eſt quē gehēna ꝯſumet. Diſpli
cet ⁊ illi ꝙ nat⁹ ex vtero vixit: qui bene vixit:
q̄ȝ illū ꝟmis moriturus edebat: quid facient
quos ignis eternus ⁊ ꝟmis nunq̄ moriturus
expectat. Scd̄a eſt pena purgatorij de qua
ſuo loco dicem⁹. Tertia eſt pena inferni cui
omnis alia pena tam mūdi q̄ purgatorij nō
eſt comparabilis.

Qd̄ grauis erit dānatoꝝ pena ꝓpter carē
tiā viſionis diuine ⁊ d̄ differentia pene ſenſus
⁊ pene damni. Caplm III

[T]ertia rō qua oſtdit̄ grauitas pene
damnatoꝝ dr̄ ꝑuatio. Priuabūtur
ſiquidē damnati in eternū viſiōe dei
Et vt dicit Ric. vi. di. iiij. li. Inter penas dā
ni carētia viſionis dei eſt maxima: ⁊ triſtitia
cauſata ex illa carētia appb̄ēſa vt ꝓueniens
ex actuali malitia ꝓp̄e volūtatꝭ eſt maxīa int̄
penas ſenſus: q̄ȝ q̄uis dānati non appetant
videre deū ꝓpter amorē ſue bonitatis: tn̄ ve
hemētiſſime illud appetūt ꝓpter deſideriū ꝓ
prie delectatōis: eo ꝙ credere firmiter cōpel
lunt̄ ex illa viſione maximā delectationē in
vidēte cauſari. Carētia eīm viſionis illi⁹ app̄
henſa vt ex actuali malitia ꝓprie voluntatis
ꝓueniēs: maior eſt pena q̄ pena ſenſus. In
paruulis tn̄ mitior eſt pena dāni: q̄ȝ ipā ap
ꝑhendūt nō eſſe in eis cauſatā ex actuali mali
tia ſue ꝓprie volūtatis. Procurēt ḡ pctōres
dū tp̄s ⁊ facultas dat̄ ad verā redire pniam
q̄m vt tactū eſt in p̄cedētibus irrepabil̄ erit i
ferni iactura: i quo nō ſemel ſufficit introiſſe
Semel q̄ppe dānat malos de⁹. ſemel ſniam
irreuocabilē ꝓfert. O q̄ amara erit illa dies
īmo illa hora q̄n peccatrix aīa terrenū h̄ cor
pus derelinquēs preſentabit̄ etiā inuita ⁊ no
lens coram maieſtate ſummi dei: ſuſcipietq̄ȝ
punitionem ⁊ penam delictoꝝ ſuorum. Ideo
dico ꝙ non eſt expectāda: ſed potius timen
da dies illa. Ergo ꝯuertimini pctōres ⁊ agite
pniam: vt de⁹ miſereat̄ vr̄i qui eſt bn̄dict⁹ in
ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Dn̄ica in q̄nquageſima. de potentia dei. ꝓ
pter quā humiliari debēt pctōꝝ corda. vt ad
pniam redeant. Sermo. XV

Omnis plebs (vt vi
dit) dedit laudē deo. Habentur hec
ꝟba Lu. xviij. ⁊ in euāgelio p̄ntis
dn̄ice. Ex miraculo ceci illūinati p xp̄m (de q̄
Lu. meminit in euāgelio hodierno) cōmoti fue
re vniuerſi (qui rem tam grandē viderūt) ma
gnificare oīpotentē deū cui⁹ ſolius ꝟtute ce
cus ille potuit illūinari. Clamat (inq̄t euāgeli
ſta) Ieſu fili dd̄ miſerere mei. Et ad vocē xp̄i
d. ſibi. Reſpice fides tua te ſaluū fecit: ſubito
videndi bn̄ficiū obtinuit ⁊ accepit. Neq̄ȝ alia
via (q̄ increata) diuinalis talē potuiſſet effectū
ꝓducere. Iō admirātes illi (q̄ h̄ inſpexerunt)
deū extollēdo laudabāt. Nos ꝟo (q̄ nō ſolū h̄
vnū: ſȝ tot dei miracula ⁊ videm⁹ ⁊ audimus)
magis ac magis laudib⁹ ei⁹ debem⁹ inſiſtere.
Quod vtiq̄ȝ plene exoluim⁹: cū ob ei⁹ reueren
tiā timorē pariter ⁊ amorē pctā relinq̄m⁹ ꝟtu
tib⁹ inherēdo. Et q̄m ad id faciēdū ſatis effi
cax eſt ꝯſideratio altiſſime potētie dei: idcir
co in p̄nti ſmone de illa erim⁹ tractaturi: q̄te
nus illā cōmēorātes ad pniam reuertamur.
⁊ corde cōpūcti cū plebe pariter collaudem⁹ im
mortalē deū. De cui⁹ potētiā tria myſteria
p̄ncipalia ponimus ꝯtemplanda.

- Primum dr̄ vniuerſalitas
- Secundum qualitas.
- Tertium claritas.

Qd̄ deus poſſit nō ſolū oē poſſibile: ſȝ etiaȝ
oīe impoſſibile agenti creato dūmodo illud
nō dicat imꝑfectionē. Caplm I

[P]rimū myſteriū ꝯtēplandū de potē
tia dei dr̄ vl̄itas. In quo diſputādū
eſt. vtrū de⁹ ſit oīps. Et ꝓ pte vera ⁊
affirmatiua eſt ꝯfeſſio fidei. Nam in vtroq̄ȝ
ſymbolo patrū. ſ. ⁊ apl̄oꝝ deū oīpotētē decā
tam⁹. Et h̄ colligit̄ ex vtriuſq̄ȝ teſti pagina.
Vn̄ Gen. xvij. dixit deus ad abraā. Ego dn̄s
oīps. ambula corā me. Et Gen. xxxv. dixit de
us ad iacob. Ego deus oīps. creſce ⁊ multipli
care. Et Gen. xliij. quia iacob remiſit filios i
egyptum ait. Deus meus oīps faciat eū vo
bis placabilem. Et Exo. xv. Omnipotēs no
men eius. Et Tobie. xiij. Non eſt alius deus
omnipotēs p̄ter eū. Et Iudith. xvi. Deus om
nipotens tradidit holofernē in man⁹ femine
et confudit eū. Et Iob. xiij. Ad omnipotentē
loquar ⁊ diſputare cū deo cupio. Et. xxiij. De
us emolliuit cor meū ⁊ oīpotēs ꝯturbauit
me. Et Heſter. xiij. Mardocheus orās dixit
ad deum. Dn̄e rex omnipotēs in ditione tua
cūcta ſunt poſita: ⁊ nō eſt qui tue poſſit reſi
ſtere volūtati. ⁊ ſapiēs Eccl̄i. p̄mo. Vnus ē
altiſſimus creator oīm oīps ⁊ rex potēs ⁊ me
tuēd⁹ nimis. ⁊ Apo. i. Ego ſum alpha ⁊ ome
ga p̄ncipium ⁊ finis. dicit dominus deus qui
eſt ⁊ qui erat: ⁊ qui venturus eſt oīpotens
Et Apocalypſis. iiij. Clamabāt quattuor ani

malia. Sctūs ſctūs ſctūs dn̄s deus oīps. Et
Apoc. xv. Magna ⁊ mirabilia ſunt opa tua
de⁹ oīps. Et. xvi. Audiui alterū angelū dicē
tem. Etiā dn̄e de⁹ oīps vera ⁊ iuſta ſunt iu
dicia tua. Sȝ ꝯ hāc ꝟitatē inſtari pōt tripl̄r

Primo q̄ȝ deus non poteſt omne poſſibile.
Scd̄o q̄ȝ non pōt quodlibet impoſſibile.
Tertio quia in deo nihil eſt defectibile.

Primo inſtat̄ ꝙ de⁹ non ſit oīps ex eo q̄ȝ
nō pōt omne poſſibile. Nā multa ſunt poſſibi
lia agenti creato: vt poſſe pati: poſſe currere:
poſſe peccare: poſſe mori: poſſe mentiri: que tn̄
nullo mō pōt de⁹. ergo nō eſt oīps. Ad hoc
r̄ndet ſctūs Bon. di. xlij. primi. ꝙ ſm ph̄i ſen
tentiā quedā ſunt que dicūt potentiā q̄tū ad
modū dicendi: dicūt tn̄ impotentiā a pte rei.
vt poſſe mori: poſſe corrūpi. Nā ſi interroga
rem aliquē quid magis eligeret: an potentiā
habere moriendi aut illa priuari: r̄nderet pri
mus magis velle potentia illa carere. Propt̄
hoc intelligendū notandū eſt ꝙ quedā ſunt
que poſſe eſt potentia ſimpl̄r ⁊ pfecte. vt poſ
ſe intelligere: diligere: ⁊ opari. Quedā ſunt q̄
poſſe eſt potētie: tn̄ imꝑfecte. vt currere ⁊ am
bulare. Iſti eīm actus dicūt ſimul actionem ⁊
paſſionē ſiue defectū in agente. Quedā q̄ poſ
ſe eſt impotētie ſimpl̄r. vt priuationes: vt poſ
ſe peccare: poſſe mori: ⁊ hm̄oi. Scd̄m hoc in
telligendū ꝙ cū potentia dei ſit potentia perfe
ctiſſima: illa pōt de⁹ per ſe ⁊ in ſe que ſunt po
tentie ſimpl̄r: vt intelligere ⁊ opari. Illa vero
que ſunt imꝑfecte potentie pōt quidē non in
ſe: ſȝ per ſe pōt. Ex hoc qd̄ eſt ibi perfectionis
in ſe nō pōt ꝓpter illud qd̄ eſt ibi impotentie
⁊ imꝑfectiōis que in eo non cadūt. Illa autē
que ſunt ſimpliciter impotentie nec pōt in ſe
nec p ſe. Per ſe non pōt: q̄ȝ nihil eſt a deo qd̄
nō ſit a deo p ſe ⁊ imediate. Hoc aūt qd̄ eſt de
fectus nō pōt eſſe in deo nec a deo: q̄ȝ deus nō
deficit in eſſendo nec in agēdo. Ideo Aug. vt
recitat magiſter in textu: remouet a deo quat
tuor. ſ. mori: falli: miſerū eſſe: ⁊ mentiri. quia
iſta dicūt defectū ipſi⁹ hoīs. Nā quadruplex ē
actus ⁊ quadruplex eſt potentia. Prima ē po
tentia viuificatiua: ⁊ hui⁹ act⁹ eſt viuere. ⁊ cō
tra hunc eſt defect⁹ mori. Secūda eſt cogniti
ua: cui⁹ actus eſt noſcere. ⁊ cōtra hūc eſt defe
ctus falli. Tertia eſt potentia affectiua: ⁊ hu
ius actus eſt velle ſiue amare ⁊ delectari. ⁊ cō
tra hunc eſt miſerū eſſe. Quarta eſt potentia
opatiua: ⁊ hui⁹ act⁹ eſt agere. ⁊ cōtra hunc eſt
vinci ⁊ ſuperari. Ex his aūt quattuor genera
actuū remouentur a deo. ſcȝ corꝑales ſiue in
ſtrumentales vt currere ⁊ ambulare. act⁹ cul
pabiles vt peccare ⁊ mentiri. actus paſſiui vt
vinci ⁊ ſupari. actus defectiui vt mori ⁊ falli.
Et tales act⁹ habent potentiā cōiunctā defe
ctui. Et ſic pȝ ſolutio obiectiōis p̄me. Scd̄o
inſtat̄ ⁊ obijcit̄ ꝙ deus nō ſit oīps: q̄ȝ nō po
teſt oīe impoſſibile. Nā impoſſibile dr̄ tripl̄r
vel ſm naturā vt de ceco fieri videntē. vel ſm
tp̄s: vt te nō fuiſſe ex quo fuiſti. vel ſm diſci
plinā: vt idē eſſe nigrū ⁊ albū. q̄ȝ oīs ſcientia
ſupponit illud principiū ꝙ duo oppoſita non
poſſunt eſſe ſimul vera. Sȝ de⁹ nō pōt impoſſi
bile ſm naturā. q̄ȝ vt dicit Aug. in libro de ve
ra innocentia. Deus ita eſt oīps vt nunq̄
rōni ſue inſtituta euellat. Et idem Aug. ſuper
Gen. ad litterā. Tam nō pōt de⁹ facere contra
naturā quā bonā inſtituit: q̄ non pōt facere
ꝯtra voluntatē ſuā. Nō pōt etiā de⁹ facere im
poſſibile ſm tp̄us: q̄ȝ vt inquit Hiero ad Eu
ſtochiū. Cū cetera poſſit deus non pōt de cor
rupta facere virginē. Quod dictū non eſt in
telligendū quin deus poſſit reparare clauſtra:
ſed quia que corrupta eſt impoſſibile eſt non
fuiſſe corruptā. Item non poteſt deus impoſſi
bile ſm diſciplinā. ſcȝ vt duo oppoſita ſint ſi
mul in eodē ſubiecto. vt pȝ oībus ſapientib⁹.
ergo ſequitur ꝙ deus non ſit oīpotens. Re
ſpondet ſctūs Bon. ꝙ nos iudicamus aliq̄d
impoſſibile quadrupliciter. Vno modo per li
mitationē naturalis potentie. vt virginē pa
rere. Alio modo per limitationē nature intel
lectiue: vt duo corpa eſſe ſimul in eodē loco.
vel idē corpus eſſe in diuerſis. vel maius cor
pus eſſe in minori loco. que nullo modo poſ
ſum⁹ capere: cū noſtra imaginatio ſemp dicat
oppoſitū. Vnde etiā quando deus ſic facit in
ſacramento altaris: neceſſe eſt vt ratio ſupra
ſe eleuetur ⁊ credat. Tertio modo iudicamus
aliquid impoſſibile propter proportionē oīs
exiſtentie ſm oēm comparationē. ſcȝ princi
pij medij ⁊ vltimi. vt preteritū non fuiſſe pre
teritū. Omnis eīm potentia que intelligit̄ ali
quid facere reſpicit ens vel in rōne principij
vel termini vel vtroq̄ȝ modo. Vnde deus po
teſt facere de ente non ens: ⁊ de nihilo aliquid
⁊ de vno aliud. Sed non poteſt de vno ente fa
cere non ens. quia hoc nullius eſt potentie.
Quarto modo iudicamus aliquid impoſſibi
le ſm illuſtrationem veritatis eterne ⁊ ordi
nem diuine ſapientie. Nā ꝙ duo oppoſita in
ſint eidē ⁊ ſm idē: hoc ipſa veritas eterna eo
ipſo ꝙ veritas eſt indicat ⁊ illuſtrat vt iudice
tur impoſſibile: ſicut duo ⁊ tria non eſſe quinq̄ȝ.

Quādo ergo ᵭr ꝙ deꝰ nō poteſt quodlibet impoſſibile: quia nō poteſt impoſſibile ꝑ limitationem naturalis potētie. Rñdemus ꝙ h̄ eſt falſum ſicut experientia docet in operibꝰ miraculoſis. Et ad illud quod obijcit̄ ex dictis Aug. dicendū ꝙ eſt duplex ordo nature. ſpecialis ⁊ generalis. Ordo nature ſpālis tranſmutari poteſt ⁊ deſtrui: quia poteſt in alterā differentiaꝫ res relabi. Sed generalis nō ſic. Specialis ordo attendit̄ ſm potentiā nature ſpālis. Generalis ordo ſm potentiaꝫ obedientie que eſt generalis. Cōtra hūc ordineꝫ non facit deus ſed cōtra alium. Quia vt Augu. xix. lib. de ciuitate dei. ait. Illud eſt vnicuiqꝫ rei naturale: quod de iṗa facere diſpoſuerit omnipotēt̄ volūtas. Et de hoc diffuſius dixi in ſmone de miraculis in qōne. Utrum potentia dei in miraculis faciēdo ſit cōtraria nature. Ideo ſufficit nūc cōcludere ꝙ deꝰ poteſt omne impoſſibile ſm limitationē nature quia potentia dei nō eſt limitata ſ; īfinita. ⁊ ideo ſupra naturā. Secūdo pōt deus quodlibet impoſſibile ꝑ limitationeꝫ noſtre itelligentie: quia potentia eius ſuperat noſtrā intelligentiam. Ideo Baſilius dicit ⁊ Hilarius. Plura poteſt deus facere ꝙ̄ intellectus poſſit intelligere. Qḋ Paulus etiam ad Epheſ. iij. confirmat dicēs. Potens eſt omnia facere ſuperabūdanter ꝙ̄ petimus aut intelligimus. Impoſſibile ꝟo tertio modo nō poteſt deus. quia illud facere eſt nihil facere. Et ideo cum ꝑteritum nihil ſit: deus nō poteſt facere preteritum nō fuiſſe preteritū. Impoſſibile etiā quarto modo nō poteſt deus: quia illud eſſet poſſe inordinata contra ordinē ſapientie ſue Et quoniā deꝰ ſic ē omnipotēs vt nihil poſſit niſi quod ſuam potentiā decet: ⁊ nō deordiat ſapientiā. ideo hec impoſſibilia non poteſt.

Tertio inſtatur ꝙ deus nō ſit omnipotens quia in eo nihil eſt defectibile. Si potētia eēt in deo: tunc eſſꝫ aliquod imperfectū: quia ſm Ariſtotelem. ix. Metħ. Qualibet potētia melior eſt eius actus. Naꝫ forma melior eſt materia: ⁊ actio ꝙ̄ potentia actiua. eſt eñ finis eius. Sed nihil eſt melius eo quod eſt ī deo. ergo nulla potētia ſibi erit attribuēda. Ad hoc reſpōdet Thomas parte ṗma. q. xxv. ꝙ duplex eſt potentia actiua ſcilicet et paſſiua. Prima eſt ṗncipium agendi in aliud. Secūda eſt ṗncipium patiendi ab alio. vt patet. v. Metħ. Potentia paſſiua nō eſt in deo: ſed actiua tantū: eo ꝙ ſibi maxime competit eſſe ṗncipium actiuum: ⁊ nullo modo pati. Ideo ad auctoritatē Ariſt. dicendū eſt ꝙ quando actus aliud eſt a potētia oportet ꝙ actus ſit nobilior potentia. Sed actio dei nō eſt aliud a potentia eius: ſed eſt vtrunqꝫ eſſentia diuina. quia ſm Auguſtinū libro de fide ad Petrum. quicquid eſt in deo eſt iṗe deus. Conuenit igit̄ omnipotentia ipſi deo ſm fidei ſancte et ſcripturarum ſacrarum dogmata. Et inſtantie pretacte cum iam ſint ſolute ei preiudicare non poſſunt.

Qualr̄ oīpotentia dei eſt incōicabilis: ⁊ tñ ab illa depēdet oīs alia potētia: ⁊ ipſa nunꝙ̄ deficiet ſ; durabit in eternū. Caplm̄ II

Secundum myſterium declarandum de potentia dei dicitur qualitas. In quo notabunt̄ tres eius qualitates ſeu conditiones.

Prima ᵭr incōicabilitas.
Secunda ṗncipalitas.
Tertia ᵭr durabilitas.

Prima qualitas ſeu conditio potentie dei dicitur incōmunicabilitas. Nam lꝫ deus multa dederit tam angelis ꝙ̄ hoībus: tamē nūꝙ̄ cōmunicauit omnipotentiā ſuā. Nā vt dicit dñs Boñ. diſt. xliij. tertij libri. Omnipotētia cōmunicari nō poteſt alicui creature: q̄a omnis creatura eo ipſo ꝙ ex nihilo eſt deficit a ſumma ſtabilitate. vñ q: nō exiſtit per ſeipāꝫ deficit a ſumma ſimplicitate: vñ q: non agit per ſe totam deficit a ſumma immēſitate. vnde diſtare poteſt in ipſa virtus a ſubſtantia. ⁊ quoniā per ſe nō ſubſiſtit nec in ſe niſi ſuſtētetur a diuina potentia: quoniā non poteſt ſe iṗam ſuſtinere. ideo impoſſibile eſt iṗaꝫ eſſe omnipotentē. Rurſus quoniā ex ſeipſa tota non agit: nō poteſt in totaꝫ rei ſubſtantiam. et ideo non poteſt eſſe omnipotens cum non poſſit totum producere. Poſtremo quia virtus eius diſtat a ſubſtātia tñ poteſt elōgari ꝙ oīno deficiet. vnde nō poteſt in oīa. Sicut ergo ſoli deo cōuenit ſumma ſtabilitas ſūma ſimplicitas ſumma immēſitas: ſic etiā omnipotētia: que neceſſario req̄rit hec tria. Sed dubiū eſt de aīa xp̄i. an ei cōīcata fuerit oīpotentia: qm̄ videtur ꝙ ſic ex ꝟbis eius. Mat. vltimo. Data eſt mihi inq̄t oīs poteſtas in celo ⁊ in terra. Ubi g'o. hoc non de coeterna patris deitate: ſed de aſſumpta dicitur humanitate. Et iterum glo. ſup illud Lu. i. Hic erit magnus. ᵭ. Non ꝙ ante partum ꝟginis magnus non fuerit. ſed quia potentiā quam dei filius naturalr̄ habet: homo ex tempore erat accepturus. Uerūtamen Richardꝰ de media villa in. iij. diſ. xliij. cōcordans cum Boñ. ceteriſqꝫ theologis dicit ꝙ anima xp̄i nō eſt omnipotens. q: omnipotentia includit actiuā potentiam infinitā intenſiue. In anima aūt xp̄i cum ſit creatura nō eſt nec eſſe pōt actiua potentia infinita intenſiue. q: cuꝫ vnumquodqꝫ agat ſm ꝙ eſt in actu: ⁊ patiat̄ inq̄tuꝫ eſt in potentia: q̄tum res habet de actiua potentia tantū habet de actualitate. Ergo potentia actiua infinita includit actualitatē infinitam in habente illam potentiā. Actualitas autē infinita in nulla creatura eſſe pōt. q: omnis actualitas creature cū paſſibilitate permixta eſt. Poſſumus tñ dicere ꝙ anime xp̄i cōmunicata ſit omnipotētia: eo modo quo cōmunicat̄ ei nomen ⁊ exiſtentia deitatis hoc eſt ꝑ cōmunicationē idiomatū: q: ortum habet ex ꝑſonali vnionē. Sicut eñ poſſumus dicere ꝙ homo eſt deus: ita poſſumus dicere ꝙ homo eſt omnipotens. Et ſic intelligunt̄ gloſe ſuperius allegate. ſm ſcꝫ illum modū loquendi quo idiomata cōmunicant̄.

Scḋa cōditio ſeu qualitas potentie dei dicit̄ principalitas. Ipſa eñ vna ſola principalis ⁊ ſingularis eſt potentia que a nullo dependet. a qua ſunt omnes alie. Unde xp̄s in euangelio Ioħ. xix. dixit Pilato. Nō haberes in me poteſtatem niſi tibi datum eſſet deſuper. Et Paulus Ro. xiij. Nō eſt inquit poteſtas niſi a deo. Que verba ponunt̄ xxiij. q. i. c. Quid culpat̄. Ideo nihil pōt creatura niſi qḋ deus iubet vel ſinit. Et tam diu potuerūt homines ⁊ poterunt dominari ꝙ̄diu ſibi placuerit.

Tertia cōditio diuine potētie dicit̄ durabilitas. Ipſa quidem eſt que ſemꝑ durabit ⁊ nō deficiet. Unde Danielis. vij. Poteſtas eius poteſtas eterna que nō auferet̄. et regnum eius quod nō corrumpet̄. Et reuera ita eſt quando omnia regna mūdi que potētiſſima olim fuere ad nihilum deuenere: de q̄bus latius dicemus cū tractabimus de cōtemptu mundi.

Qḋ potentia dei cognoſci pōt per creatiōeꝫ et cōſeruationem rerum ac per punitionē omnium maloꝝ tam angeloꝝ ꝙ̄ hoīm.

Capitulū III

Tertium myſterium cōtemplandum de potentia dei dicit̄ claritas. Nam lꝫ ſit infinita: tñ magnitudo eius in triplici effectu nobis declarat̄.

Primus dicit̄ creationis.
Secundus cōſeruationis.
Tertius punitionis.

Primus effectus in quo declarat̄ nobis potentie dei magnitudo dicitur creationis. Naꝫ totū hunc mundū cōſtat eius virtute eſſe factum. Ipſe eñ deus potentia ſua cuncta creauit de nihilo. in quo admirari cogimur ineffabilem potentiā eius. Nam ſi oēs philoſophi: omnes viri doctiores huius ſeculi ſapientes: omnes deniqꝫ reges ⁊ principes terre: quotquot fuerunt vſqꝫ in hanc horā: et quot ſunt etiā ⁊ quot erunt vſqꝫ ad cōſummationē mūdi cōgregarent̄ inſimul ⁊ deliberarent ſiue cōtenderent de nouo in eſſe ꝓducere vnū minimum floſculū campi: aut minimū vermiculū terre: aut piſciculum aque: aut auiculam celi. ꝑfecto laborarent in vanū. Et quis eſt q̄ creauit oīa: qui fundauit terrā: qui mari eā circūdedit: qui cōdidit celos: ſolē ⁊ lunam: ⁊ cūcta ſydera que ſunt in eis: qui angelos ⁊ hoīes fecit ad beatitudinē ordinatos. Nempe dei potētia. O magne deus tibi nō īmerito loquit̄ Dauid in ṗs. dicēs. Potēs es tu ⁊ veritas tua in circuitu tuo. Tu dñaris poteſtati maris: motū autē fluctuū eius tu mitigas. Tui ſunt celi: et tua eſt terra: orbē terre ⁊ plenitudinē eius tu fundaſti: aq̄lonē ⁊ mare tu creaſti.

Scḋs effectus in quo relucet potētia dei dicit̄ cōſeruatio. Nā vt inq̄t Grego. Cuncta in nihilū tēderēt niſi manus cōditoris ꝯſeruaret. Que ꝟba ponunt̄ in tex. a magiſtro. diſ. xxxvij. ij. li. Et ſicut creaturas in eſſe cōſeruat: ita cū vult illarū ꝓprietates īmutat. Ipſa equidē potentia dei diuiſit mare rubrū in diuiſiōes. Exoḋ. xiiij. c. Ipſa fuit q̄ tot ſigna oſtēdit ꝑplo iudaico in deſerto. vt ptꝫ Exo. in capitulis ſequētibus. Ipſa tēperauit ignē vt nō vreret pueros poſitos in fornace babylonis. Dañ. iij. c. Ipſa deniqꝫ ſuperna potētia dei quoſcūqꝫ miraculoſos effectus ſupnaturaliter eſt opata.

Tertius effectus in quo declarat̄ nobis magnitudo diuine potētie dicit̄ pūitio. Puniuit ſemꝑ equidē qñ voluit deus omnes inimicos ſuos: et nullus vnꝙ̄ inuētus eſt qui valuerit ſe ab illo defendere. Nō angeli: nō hoīes qui cōfidebant ⁊ gloriabant̄ in virtute ſua. Et quis angelos malos de celo empyreo: ⁊ de illa delitioſa habitatiōe priuatos omni beatitudine exire fecit? Potentia dei. Quis a terreſtri paradiſo primos homines qui imperabāt auibus celi: piſcibus maris: ⁊ beſtiis terre ad hanc vallem lachrymarum eiecit? Potentia dei. Quis gigantes potentiſſimos ⁊ robuſtos ſubmerſit in aquis diluuij? Potentia dei. Quis tot reges et tyrannos: tot malos homines crudeles et impios: quot in mundo ſepius fuere

vt Sēnacherib.Pharao.Holofernes.Antio
chus.Nero.Domitian⁹.Julianus.Anthoni⁹
Seuerus.Ceſar.Pōpeius.Hannibal.⁊ reli-
quos exterminauit de terra.Potētia dei. Quis
oēs hoies mūdi ſtare coget ante tribunal iudi
cantis rōnē de ſuis opibus reddituros.Potē
tia dei.O miſeri mortales.o ꝟmiculi.o ꝑſum
ptuoſi pctōres an ꝯfiditis in viribus veſtris.
An ignoratis ꝙ magna ſit potētia dei noſtri.
Et cur illū cōtēnitis.Cur eius ꝓceptis nō obe
ditis:cur eius monitis nō acquieſcitis.Cur a
peccatis q̄ ſibi diſplicēt nō abſtinetis.Humi-
liamini inq̄t Pet.i.epl'a.v.c.ſub potēti manu
dei vt vos exaltet:qm̄ q̄ ſe humiliat exaltabit.
et q̄ ſe exaltat humiliabit.Ergo vt finis ſit hu
ius ſermonis id agere vnuſq̄ſq; dz:vt ꝯſide-
rata potētia dei reuertat ad pniam:⁊ cū plebe
collaudet illū q̄ paratus eſt penitētibus liberali-
ter indulgere:ꝯcedens hic grām:⁊ in futuro
gloriā.in qua viuit ⁊ regnat deus:ꝑ infinita
ſecula ſeculoꝝ.Amen.

Feria ſcd̄a poſt dn̄icam in q̄nquageſima.
de timore dei q̄ eſt efficaciſſima medicia ad cō
uertēdū pctōres ad pniam. Sermo XVI

O Mnis plebs vt vi-
dit dedit laudē deo.Luc.xviij.hec
verba ſcribunt.Que dicta ſunt in
ꝓcedētibus mouere debēt oim hoim corda ad
deū oipotentē vt illū timeant ⁊ vereant.Qm̄
q̄ꝛ pauciſſimi ſunt q̄ eius timorē hūc ſanctū
habeant:idcirco in hoc ſermōe de ipſo erimus
tractaturi.Ipſe etenī deus optime laudat qui
eū vt decet timet ac colit. Nam vbi timor eſt
ibi ⁊ fuga mali ſiue peccati:q: vt dicit Aug⁹.
ſuper .x.c.Job.Timor eſt fuga mali ſpiritu-
alis ne perdat homo qd̄ amat.Ut igitur ple
nam de ipſo habeamus noticiā tria principa-
lia myſteria ꝓponimus declaranda.

Primum dicit ratio.
Secundū diſtinctio.
Tertium duratio.

Cur deus qui ſumme bonus eſt ac totus
ſuauis ⁊ dulcis timeri debeat ⁊ poſſit a nobis
Capitulū I

P Rimū myſterium declarandū dicit
ratio.In quo diſputandū eſt cur de-
us timeri debeat.Nā videt quibuſ-
dam id nullo pacto cōuenire:eo ꝙ obiectū ti-
moris eſt malū.Unde Ariſ.ij.rheto.Illa inq̄t
timemus ex q̄bus nobis mala ꝓueniunt.Sz
deus eſt ſummū bonū a quo nō egrediunt ni-
ſi bona ſm̄ dionyſium in li.de di.no.ergo deus
nō pōt eſſe timoris obiectum:⁊ per ꝯſequē'
nō erit timendus.Sed in ꝯtrariū eſt omnis ſcri
ptura q̄ vt deū timeamus ampliſſime cōmen-
dat ⁊ clamat.Unde Deut.iiij.dei viuētis hec
ſunt verba ad Moyſen.Congrega ad me po
pulū vt audiant ſermōes meos:⁊ diſcant me
timere omni tēpore.Et ibidē.vi.c.Dominuz
deū tuum timebis ⁊ illi ſoli ſerues.Et Joſue
xxiiij.Timete deū ⁊ ſeruite illi corde perfecto.
Et.i.Reg.xij.Timete dn̄m ⁊ ſeruite ei ſoli in
veritate.Et Tobie.iiij.Multa bona habebi-
mus ſi timuerimus deū.Et Judith.xvi.Qui
timent te magni erūt apud te per omnia.Et
Dauid pſ.ij.Seruite dn̄o i timore.Et pſ.v.
Adorabo ad templū ſanctū tuū in timore tuo
Et pſ.cxviij.Confige timore tuo carnes me
as.Et ſapiens Eccl̄i.i.Timor dn̄i gloria ⁊ glo
riatio ⁊ leticia ⁊ corona exultationis.Et ibi-
dem.Timenti deū bene erit in extremis:⁊ in
die defunctionis ſue benedicet.Et iteruz ibi.
Initium ſapiētie timor domini.Et.ij.c.Fili
accedens ad ſeruitutē dei ſta in iuſticia ⁊ ti-
more.Et.c.x.Gloria diuitum honoratorū et
pauperū timor dei eſt.Et.xix.Da locum timo
ri altiſſimi:q: omnis ſapientia timor dei.Et
xxiij.Nihil melius ꝙ timor dei.Et.xxv.Bea-
tus homo cui donatū eſt habere timorem do
mini.Et.ꝓuerb.xiiij.Timor dn̄i fons vite vt
declinet quis a ruina mortis.Et.xxiiij.Time
deū fili mi ⁊ regem.Et Malachie.i.Si ego
dn̄s vbi eſt timor meus.Et nee.v.Quare nō
in timore dn̄i dei noſtri ambulatis.Et Hiere.
x.Nō eſt ſimilis tui dn̄e.magnus es tu ⁊ ma-
gnum nomen tuū in fortitudine.quis non ti-
mebit te o rex gentiū.Et Michee.vi.Salus
erit timentibus nomen eius.Et.ij.Corin.v.
Scientes timorē domini hominibus ſuade-
mus.Et xp̄s Mat.x.Eum timete qui hz po-
teſtatē animā ⁊ corpus perdere in gehennā.
Et ꝓpt hec omnia Jo.Apoc.xiiij.ait.Uidi
alterū angelū volantē per mediū celū habētē
euangeliū eternū vt euangeliſaret ſedentibus
ſuper terrā ⁊ ſuper oēm gentē ⁊ tribū:⁊ linguā
et populū dicēs magna voce.Timete dn̄m et
date illi honorē.Ex his auctoritatibus appa-
ret ꝙ deus eſt timēdus. Et ꝓ ſolutiōe obie
ctionis facte notandū eſt ſm̄ Tho.ij.ij.q.xix.
ꝙ timor duplex obiectū habere pōt.Quoꝝ
vnū eſt ipſum malū qd̄ homo refugit.Aliud
autem eſt illud a quo malum ꝓuenire poteſt.
Primo modo deus qui eſt ipſa bonitas obie
ctum timoris eſſe nō poteſt.Secūdo aūt mo
do pōt eſſe obiectum timoris inquātum ab

ip̄o vel ꝑ cōparationē ad ip̄m nob pōt aliqd̄
malū imminere.Ab ip̄o q̄dez pōt imminere
malū pene:quod nō eſt ſimpl'r malū ſed ſm̄
quid.bonū aūt ſimpl'r cū bonū dicat in ordi-
ne ad finē.malū aūt importat huius ordinis
ꝓuationē.Illud aūt eſt malū ſimpl'r quod ex
cludit ordinē a fine vltimo:qd̄ eſt malū culpe
malū aūt pene eſt q̄dem malū inquantū ꝓuat
aliquod ꝑticulare.eſt tn̄ bonū ſimpl'r inq̄ntū
dependet ab ordine vltimi finis.ꝑ cōparatōez
aūt ad deū poteſt nobis malū culpe ꝓuenire
ſi ab eo ſeparemur.Ideo dicere poſſumus ꝙ
triplici rōne deus merito ſit timēdus a nobis
⁊ ab oībus hominibus.

Primo rōne ſeparationis.
Scd̄o rōne flagellationis.
Tertio rōne damnationis.

Primo timēdus eſt deus rōne ſeparatōis:
q: lz ip̄e ſit bon⁹:grāde tn̄ malū eſt ipſi aie cū
ꝓpter ſuā culpā ab illo ſeparat.maius etenī
malū eſt ꝑ culpā ſeparari a deo ꝙ ſine illa oēs
atrociſſimas penas ſuſtinere.Unde Anſel.i
li.de ſilitudinibus ait.Si hic cernerē pcti pu
dorē ⁊ ibi inferni horrorē ⁊ neceſſario vni eoruz
hērem imergi:ꝓ⁹ me i infernū mergerē ꝙ i me
pctm̄ dimitterē.mallē enī purus ⁊ innocens
gehennā intrare ꝙ corde pollut⁹ ⁊ ſorde idu
tus celeſtia regna tenere.hec ille.Et nimiruz
ita eſt ꝙ oē dānū incōꝑabile eſt ſeꝑatōi ab
ip̄o deo.Qd̄ cōſiderās dd̄ poſt cōmiſſionem
pcti dicebat.Fuerunt mihi lachryme mee pa
nes die ac nocte dū dr̄ mihi quotidie vbi eſt
deus tu⁹.Cognoſcebat ſe q̄ppe a deo ſeparatuz
⁊ dolebat:ꝯſiderabat damnū ⁊ triſtabat:tan-
diebat ſuā ꝯſciam ſibi dicentē.Ubi eſt deus:
Ubi fons ois boni:Ubi qui te creauit vt ſui
participē in eterna glia faceret.Et tūc ama-
riſſime flebat.heu me q: ꝑdidi illū:ꝑdidi in-
quā qm̄ ꝑ pctm̄ ab illo diſceſſi ⁊ me ſpōte ſua
grā ꝓuaui.O flendū malū.o dolendū dānuz
ꝑdidiſſe deum.O peccatrix.o vana creatura
cur peccare nō times qm̄ certiſſima eē potes
ꝑ pctm̄ ꝓuari deo.Times ꝑdere tpalia hec ⁊
caduca bona:cur nō times ꝑdere deum celi.
Timēd⁹ē itaq; vt dictū eſt de⁹ ne ꝑ pctm̄ aīa
ſeparet ab illo. Scd̄o timēdus eſt de⁹ rōne
flagellatōis ip̄e eqnidē eſt qui ⁊ ſepe ⁊ multi
pl'r ꝓpter pctā pctōres flagellat.multa iquit
pſ.flagella pctoris.Ab illis aūt nullus vt in
ſuꝑiori ſmone tractatū eſt ſe defendere valz
Non valuit ſe defendere Sēnacherib cū cen
tū.lxxxv.milib⁹ armatoꝝ:qm̄ vna nocte āgel⁹
dn̄i oēs illos interemit.⁊ filij ip̄i⁹ Sēnacherib
iudicio dei ꝑcuſſerūt eū gladio ⁊ interfecerūt
in templo.vt dr̄.iiij.Regū.xix.Non valuit ſe
defendere Antiochus cū omni potētatu ſuo:
quē ſuperbia repletū ignē ſpirantē in iudeos
manus dei horribili plaga ꝑcuſſit:⁊ de curru
cecidit.Iſq; qui ſibi videbat etiā fluctib⁹ ma
ris imperare ſupra humanū modū ſuꝑbia re-
pletus:⁊ montiū altitudines in ſtatera appē
dere humiliatus ad terrā in geſtatorio porta
bat manifeſtā dei ꝟtutē in ſemetip̄o ꝯteſtās
ita vt de corꝑe impij ꝟmes ſcaturirent ac vi
uētes in dolorib⁹ carnes ei⁹ effluerent:odore
etiā illius ⁊ fetore exercitus grauaret:⁊ qui
paulo ante ſidera celi ꝯtingere ſe arbitrabat
euz nemo poterat ꝓpter intolerantiā fetoris
portare.In dolorib⁹ etiā ſuis dicebat.Iuſtū
eſt ſubditū eſſe deo:⁊ mortalē non paria deo
ſentire.Igit homicida ⁊ blaſphem⁹ peſſime
ꝑcuſſus:⁊ vt ip̄e alios tractauerat ꝑegre in
mōtibus miſerabili obitu vita functus eſt.vt
habet.ij.Mach.ix.Non valuit ſe defendere
ꝯtra deū herodes agrippa cū ſuis delitijs.de
quo refert Euſebius in.ij.eccle.hiſtorie li.et
Joſephus.ix.li.antiq̄tatū.ꝙ cū regnaſſet tri-
bus annis in imꝑio iudeoꝝ:venit Ceſareaz
ciuitatē que ꝓus Turris ſtratōis appellaba
tur:vbi in honorē Ceſaris ſpectacula oībus
edidit.Ad quā ciuitatē maxima nobiliū cui
uſq; multitudo cōuenerat.Scd̄a ꝟo ſpecta
culoꝝ die indut⁹ veſte fulgēti mirabil'r auro
⁊ argēto cōtexta:incipiēte die ꝓcedit ad thea
trū:vbi cū ꝓmos ſolis radios argēteę veſtis
gremio ſuſcepiſſet:repcuſſio ſplēdoris dupli
catā ſpectātibus lucē fulgor metalli vibrātis
effudit:ita vt intuētibus ꝑſtringeret aciē ter
roris aſpectus.⁊ ꝑ hoc plus aliq̄d de eo ꝙ hu
mana natura eſt artifex arrogātia mētiretur
Illico ergo adulātis vulgi cōcrepāt voces ho
norē ſonātes hinc atq; illinc deū acclamant.
Poſt paululū ꝟo mortiferā corde paſſionem
ſuſcipiens ⁊ vehemēter vteri dolore ꝑcuſſus
cū feſtinatōe a ſuis ad regalia portat:q̄s ip̄e
reſpiciēs dicebat.Heu ego veſter deus ducor
ad mortē.Poſt q̄nq; ꝟo dies nimio ventris
dolore cōfectus vita ꝓuat⁹ eſt.Quid dicaz de
herode aſcalonita:Quid de dioclētiano:⁊ ma
ximiano:Quid de domitiano:Quid de hero
de:Quid deniq; de oībus ꝓſumptuoſis ⁊ ar-
rogātibus peccatoribus quos dei manus hu
miliauit.Longū certe eſſz ſinguloꝝ exempla
recenſere.Idcirco nullus in ſeip̄o ꝯfidere de
bet:nō in delitijs:nō in pulchritudine:non in
fortitudine:nō in dn̄io:nō vſq; in quocunq;

temporali pſidio, Ab oībus timēdus eſt de⁹: qꝛ pōt oēs etiā tpalr aſpa diſciplia caſtigare

Tertia rō quare timēdus eſt deus dꝛ dāna tionis. Ipſe nāqꝫ vt diximus in ſupio:ib⁹ dā nabit iniqs etnis ignibus cruciādos. Et licꝫ damnatio iniquoꝝ mala ſit eis quos affligit verūtñ bona eſt inquātū puenit a iuſticia dei ordinata ad malos puniēdos. Idō vt rōnes ptacte bene cōdudunt deus merito eſt a no bis timendus.

De multiplici timore ⁊ ſufficiētia ei⁹ ⁊ qlr pōt homo in timorē deficere aut pficere pec care vel mereri. Caplm. II

s Ecundum myſteriū declarandū dꝛ diſtinctio. Ut eniꝫ colligit ex dictis magiſtri in.iij.diſt.xxxiiij.triplex ti mor poteſt diſtiugui.

Primus dꝛ naturalis.
Secūdus vitioſus.
Tertius dꝛ virtuoſus.

Primus timor dꝛ naturalis qui orit ab ip ſa natura: quo qlibet timet naturalr. quelibꝫ ꝯria atqꝫ nociua, q timor nō eſt meritorius nec demeritorius. Hic timor fuit in xpo, de q dꝛ Matth.xxvi. cepit ieſus pauere ⁊ tederet meſtus eſſe. Scōs timor dꝛ vitioſus; q naſ ſcitur a ꝯcupiſcētia, ⁊ hoc duplr; qꝛ aut a con cupiſcētia ſui aut a cōcupſicentia ſuoꝝ. Si a concupiſcētia ſui dꝛ timor human⁹. Si a cō cupiſcentia ſuoꝝ vocat timor mūdanus. Ti mor humanus eſt cū aliqs timet plus debito corpori ſuo. Hic phibet Mat.x. ex verbo xpi di. Nolite timere eos qui occidūt corpus. Et Joh.xij. Qui amat aiam ſuam pdet eaꝫ. Et ſumit ibi aia p vita, ſicut etiam ſumit Ms. ij. Joh.x. ⁊ in pleriſqꝫ ſcripture ſacre locꝫ. Pro hoc timore cohibēdo d. Jo. Chryſo. xi.q.iij.c. Nolite timere. Nolite timere eos q occidunt corpus; ne forte ppter timorē mortis nō libe re dicatis que audiſtis. Ideo nō excuſantur qui veritatē quam pdicare tenent tacent ti more deuicti. Non excuſat petrus qui tali ti more negauit dñm xpm. Non excuſant deni qꝫ qui peccāt ppter timorē alicuius pſonalis nocumēti: quia vt dicit Auguſtinus libro de ciuitate dei, ⁊ ponit .xxxij.q.v.c. ita ne. Poti⁹ debet quis quelibet mala tolerare ꝙ malo cō ſentire. Et de hoc dꝛ.xxxi.q.ij. ca. lotharius. Nec etiam occiſores corporis ſunt timēdi cō tra iuſticiam homines impellētes. Sūt de h exempla martyꝝ ⁊ ꝟginū aliorūqꝫ amicorꝫ dei q potius mori elegerūt ꝙ negare chriſtū aut facere contra bonos mores. Sic ſuſanna paſſa eſt potius falſo crimine accuſari ꝯdem nariqꝫ ad mortē. ꝙ libidinoſis ſenib⁹ in adul terio cōſentire, vt habet Dañ.xiij. Sic ſancta illa vidua tpe Antiochi pelegit cū ſeptē filijs quos ipa ad martyriū monuit ⁊ induxit cru delr vitam finire ꝙ contra legē carnes man ducare porcinas. ſic Katherina: ſic Lucia: ſic Cecilia: ſic Agnes: ſic relique tandē virgines magis elegerūt ad mortē tēdere ꝙ a ſuo ſpō ſo xpo viuētes diſcedere. O nequā ⁊ ſubdola excuſatio eoꝝ qui mortalr peccāt aſſerentes id facere ppter humanū timorē. Nunqd cuꝫ dei adiutorio nō poteſt a volētibus ſuperari Einſdē quippe nature cuius ⁊ nos ſum⁹ fue runt ſancti ⁊ ſancte in quibus human⁹ timor locum nō habuit. Eſt alius timor qui dꝛ mū danus qui naſcit a concupiſcētia ſuorū. Et ē qñ aliquis nimis timet de rebus ſuis quo fit vt magis quis velit pdere deū ꝙ hec mūda lia bona. Iſte timor fuit in iudeis cū occiderēt xpm. Dicebāt eñ vt ſcribit Joh.xi. Si dimit timus eū ſic oēs credēt in eū ⁊ veniēt roma ni ⁊ tollent locū noſtrū ⁊ gentē. Tertius ti mor dꝛ virtuoſus qui naſcit a gratia. Et ſi a gratia gratis data dꝛ timor ſeruil. Si a gra tia inchoata dicit timor iitialis. Si a gratia cōſumma ta dicit timor filialis. Timor ſerui lis eſt, vt ait Auguſtinus cum ppter timoreꝫ gehenne homo abſtinet a peccato. Et de hoc timore dicit dñs Boñ. diſt.xxxiiij. tertij libri. ꝙ eſt donum ſpūſſancti. qꝛ vt dicit Auguſti nus quem allegat magiſter in lra. Bonus eſt timor ſeruilis ⁊ vtilis per quem fit paulatim conſuetudo iuſticie. Inſuper ſicut donum dei eſt noſſe ſiue credere penas futuras pro eo ꝙ eſt ibi quedam cordis illuminatio ⁊ directio: ſic donum dei eſt illas penas eternas refuge re ⁊ timere pro eo ꝙ ex tali dono eſt quedam cordis illuminatio ⁊ fluxus cōcupiſcentialis reſtrictio: ⁊ in hoc quedā rectificatio. Sed poſſet aliqs ꝯ hoc obijcere ſic. Omne donum ſpūſſancti poteſt ſtare cum ſpūſancto: quia ſpūſſanctus non repugnat ſuis donis: ſꝫ quā do ſpūſſanctus infundit; tunc timor ſeruilis expellit. ſicut dicit Auguſtin⁹ queꝫ magiſter allegat in textu. Ergo timor ſeruilis non eſt donum ſpūſſancti. Reſpondet dñs Bona. ꝙ dona ſpūſſancti ſunt in multiplici differētia. Quoddam nāqꝫ donuꝫ eſt a ſpūſancto: ſꝫ nō cum ſpūſancto; quia preparat ad ipm̄ ſalutis et tale donum. eſt timor ſuilis. Quoddā do num eſt a ſpūſancto ⁊ cum ſpūſancto: quia p ipm̄ conſecrat habitaculum ſpūſſancti. ſicut

eſt donū charitatis. Quoddā vero eſt donuꝫ qđ eſt a ſpūſancto ⁊ aliqñ cū ſpūſancto. ⁊ ali qñ ſine ſpiritu ſancto, ſicut donū qđ eſt ad ſpi ritusſancti manifeſtationē. ⁊ eſt ordinatū nō ſolū ad ppriam: ſed etiam ad alienam vtilita tem. ſicut donū pphetie ⁊ donuꝫ ſcientie: que aliquādo in bonis: aliqñ in malis reperiri ha bent. Cum ergo dicit ꝙ donum ſpūſſancti cō patit ſecum ſpūmſanctū, dicendū ꝙ iſtud ha bet inſtantiā in ſecundo dono: quod ordinat ad habitationē ſpūiſancto pparandā. Eſt alius timor pueniens a gratia inchoata qui dicit initialis: qui eſt cū perfecta charitate: qꝛ per hunc timorē timet puniri aliquis. ⁊ timet a deo ſeparari quē iam amat. ſed timor ſepa rationis principalior eſt. Alius eſt timor filia lis qui eſt cū charitate perfecta quo quis ca uet offenſam patris celeſtis: ſicut bonus fili us etiā ſi ſciret ex illa offenſa nihil mali ſibi ac cidere. Sed vtinam hoies mundano ⁊ huma no timore poſtpoſito modicū de illo filiali timo re tenerent. Sed ve mūdo a ſcandalis: qꝛ nō eſt timor dei ante oculos hominū. nō filialis: nō initialis: nō vtiqꝫ ſeruilis. Perpetrant qp pe mala letantes ⁊ gloriātes: ridētes: ⁊ parui pēdentes terribilia iudicia dei. Quis aiunt ho die populi peccatores poterit nos offendere. Quid nobis mali aut nocumenti pōt euenire Et ſi qñ audiunt peccatores cōminantē iram et indignationē dei videt eis audire in ſomni um aut fabulā. O fatuitas rephenſibilis, o pſ ſumptio deteſtabilis nō timere deū. Nā in di luuio periere gigantes eo ꝙ deū timere nolue rūt. De vſu timoris q eſt in pria; qui dꝛ ti mor reuerētialis. Caplm III

t Ertiū myſteriū declarandū dꝛ dura tio. Uidēdū nāqꝫ eſt ſi in patria vbi ſancti viuūt in ppetua pace: quiete ſe curitate ⁊ leticia erit aliqs timor dei. Et hoc p pter ꝟba pphe di. Timor dñi ſctūs pmanet in ſclm ſeculi. Et omiſſis obiectiōibus audiē da eſt ſnia. d. Boñ. q pfata. xxiiij. diſ. iij. li. dic ꝙ timoris eſt facere tria, videlicꝫ.

Penam vt fugiat.
Offenſionē vt ipſam caueat.
Maieſtatē ſummā vt illi ſubiaceat: ex hibeat debitā reuerentiā.

Et ſm h triplex eſt doni timoris differētia Unus timor eſt q pncipalr reſpic penā, ⁊ iſte eſt ſuilis vt ſupius dictū eſt. Alius ꝟo qui vnū oculū hꝫ ad penā: ſed tñ principaliorē hꝫ ad offenſam vitādā. ⁊ h eſt initialis. Terti us autē qui vnū oculū hꝫ reſpectu offenſe vi tandet aliū reſpectu reuerentie exhibende. et hic eſt filialis. Cuius etſi vſus ſit in refugien do vt ſeparet a deo: excellentior tamen ⁊ ma gis pcipuus vſus eſt in reuerendo deū: ⁊ inre filiendo a ſumma maieſtate per ppriā parui tatē. Et hic quidem vſus fuit in xpo, de quo di cit eſa.xi. Requieſcet ſuper eū ſpūs timoris dñi. Et eſt in ſanctis angelis: ⁊ erit in omni bus beatis, qui etiā nominari pōt timor reue rentialis. Et quātum ad iſtū oculū ⁊ vſum ma net donū timoris in patria. Quantū vero ad alios inferiores tollit: qꝛ iſti cōpetunt ei ſm ſtatū imperfectionis. Quia ꝟo remanet ei vſ ſus pncipalis; hinc eſt ꝙ nō dꝛ euacuari: ſed magis pfici ⁊ ſaluari. hec Boñ. Ergo vt inqt pſ. Beatus vir qui timet dñm: qꝛ timor dñi expellit pctm̄. Eccl.i.c. Et qui timet dñm ppa rabūt corda ſua: ⁊ in ꝯſpectu illius ſanctifica bunt aias ſuas. Eccl.ij.c. Et qui timet deū fa ciet bona. Eccl.xv.c. Et vt Hiero. inqt in epi ſtolis. Timor ꝟtutū cuſtos eſt ſecuritas ad lapſum facilis. Ergo pcuret vnuſquiſqꝫ time re deū vt ſic illū collaudet ⁊ benedicat q timen tibus ſe largit in pſenti grām: ⁊ in futuro glo riam: in qua oēs ſancti exhibebunt ei cū gau dio timorē ⁊ reuerentiam per infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Feria tertia poſt dñicam in quinquageſima de ieiunio: ad qđ penitentes debēt animari.

Sermo XVII

c Onuertimini ad me in toto corde veſtro: in ieiunio ⁊ fle tu: ⁊ planctu. Dei viuentis ad pec catores ꝟba ſunt iſta originaliter Johel.ij.c. Prope iam eſt ſancte quadrageſime deuotiſſi mū tempus in quo ſancta mater eccleſia cun ctos fideles inducit ad pniam hortaturqꝫ ma xime vt cōmiſſas culpas ieiunando abluant et expurgēt. Uerunetñ vt Hiero. dicit ad Pal machium ⁊ Oceanum. Quorū deus vēter eſt cultū nolunt amare ieiuniū. Sunt nōnulli q ieiunia ſpernūt; ieiunare nolunt; irrident ieiu nantes: ⁊ qđ his deterius eſt de ieiunio falſa p dicant ⁊ loquunt. Aiunt eñ ad nihil fore vti le ieiuniū: neqꝫ deo gratum ſtomachum affli gere fame abſtinereqꝫ a cibis quos deus crea uit ad vtendum: neqꝫ ſapiētis eſt: aut boni vi ri eſſe dicūt vt ſe fame macerando corpus ve lit perimere ante tēpus. Quapropter in hoc ſermone de ieiunij laudibus verba facere ar bitratus ſum perutile ac neceſſarium. Nā ad illud per os pphete Johelis inuitat nos ſpi

ritiſſanctꝰ. vt pꝫ in verbis premiſſis in the-
mate. In quibus de ieiunio tria myſteria ꝓ
ponimus contemplanda.

Primum dicitur diſtinctio.
Secundum inſtitutio.
Tertium commendatio.

De multiplici ieiunio: ⁊ quid eſt ieiunium
ꝓut eſt ps pnie ſiue actꝰ ſatiſfactiõis. Cap. I.

p Rimū myſteriū cõtemplandū de ie-
iunio dr̄ diſtinctio. Ut em̄ pōt colli-
gi ex dictis Alexan. in. iiij. volumie
ſumme. ⁊ Ricħ. in. iiij. di. xv. triplex ē ieiuniū

Primum dicitur naturale.
Secundum generale.
Tertium ſpeciale.

Primū eſt ieiuniū naturale: cū quis nō cō-
edit in nocte nec mane cū ſtatim ſurgit de le-
cto: nec in loco aut tpe quo edere nō licet niſi
vrgente neceſſitate. Tale ieiuniū nō eſt meri-
torium: qꝛ in his que inſunt a natura nec lau-
damur nec vituꝑamur. vt pꝫ ex. ij. ethi. Se-
cundū eſt ieiuniū generale: qn̄ ſcꝫ abſtinemꝰ
a pctis ⁊ ab offenſione dei. Et de hoc inqt Au-
guſtinꝰ ſuꝑ Iob. ⁊ ponit̄ de conſe. di. v. c. Ieiu-
niū. Ieiuniū magnū ⁊ generale eſt abſtinere
ab iniquitatibꝰ ⁊ ab illicitis voluptatibꝰ ſecu-
li. Et de hoc loquit̄ Pius papa. de cõſe. di. v. c.
nihil. di. Nihil prodeſt hoī ieiunare ⁊ orare ⁊
alia bona religionis agere: niſi mens ab ini-
quitate ⁊ ab obtrectationibꝰ lingua cohibeat̄
Glo. vero ſuꝑ dicto. c. in verbo ꝓdeſt: dicit ad
vitā eternā. vt de pe. di. ij. c. vt cognouerūt. §.
Opponit̄. ⁊ di. iij. c. Si quis aūt. Tn̄ ⁊ nos de-
claranimꝰ ad quid valent bona opa in pecca-
to mortali facta. De ieiunio etiā iſto generali
Amb. in omel. di. lxxxvi. c. quid ꝓdeſt. ſic loq̄-
tur. Quid ꝓdeſt ieiunare viſceribꝰ ⁊ luxuriari
venatibus: abſtinere a cibis ⁊ errare pctis?
An putatis illū ieiunare fratres qui p̄mo di-
luculo nō ad eccl'iam vigilat: nō beatoꝝ mar-
tyrū ſctā loca ꝑquirit: ſed ſurgens ꝯuocat ſer-
uulos: diſponit retia: canes ꝑducit: ſaltꝰ ſiluaſ
qꝫ pluſtrat? De hoc ſiquidē ſic loquit̄ Greg. i
omel. quadrageſime. In caſſum caro atterit̄
ſi a prauis voluptatibꝰ animꝰ nō refrenatur.
Hiero. etiā de hoc ſic ſcribit. Tunc preclara ē
apud deū abſtinētia corpis cū animꝰ ieiunat
a vitijs. Tertium eſt ieiuniū ſpeciale. Qd̄ ſic
Alex. diffinit in. iiij. ſumme. Ieiuniū eſt abſti-
nentia a cibo ⁊ potu ſm formā eccl'ie intuitu
ſatiſfaciendi vel vitandi pctū: vel acquirēdi
vitā eternā. Ex qua diffinitiōe habet̄ ꝙ ma-
teriale in ieiunio eſt abſtinere a cibo ⁊ potu:
ſm formā eccl'ie. formale vero vt id bono aīo
⁊ recta intentione fiat. Propterea ieiunātes
cū intentione corrupta ⁊ vicioſa ⁊ deprauata
damnant̄ a xp̄o: qui ait Matth. vi. Cū ieiu-
natis nolite fieri ſicut hypocrite triſtes. exter-
minant em̄ facies ſuas vt appareāt hoībus ie-
iunantes. Amen dico vobis: quia receperunt
mercedē ſuā. Tu autē cū ieiunas vnge caput
tuū ⁊ faciē tuā laua ne videaris hoībus ieiu-
nans: ſꝫ patri tuo qui eſt in abſcōdito. ⁊ pr̄ tu-
us qui videt in abſcondito reddet tibi. Ieiu-
niū ergo hypocritarū infructuoſum eſt: qꝛ de-
ficit in eo ratio formalis virtuoſi ieiunij. Ie-
iunantes vero cū intentiōe recta ad reprimē-
da vitia carnis: ⁊ ad ſatiſfaciendū deo virtuo-
ſe facē cōprobant̄. qm̄ ſm Tho. ij. ij. q. cxlvij.
Abſtinentia hoc modo ꝯſiderata eſt pars ſub-
iectiua temperantie: ⁊ habet rationē timoris

De inſtitutiōe ieiunij q̄dragesimalis ⁊ q̄t-
tuor tempoꝝ: aliorūqꝫ ieiunioꝝ. Caplm. II.

ſ Ecundū myſteriuꝫ principale dicit̄
inſtitutio. Poſſumus em̄ diſtingue-
re triplex ieiuniū ab eccl'ia inſtitutū.

Primum dicitur quadrageſimale.
Secundum temporale.
Tertium particulare.

Primū eſt ieiuniū quadrageſimale: quod
congrue inſtitutuꝫ eſt adhuc triplici ratione.

Primo ratione temporis.
Secundo numeri.
Tertio termini.

Primo quidē rōe tpis quadrageſimale ie-
iuniū eſt cōuenienter tpe veris inſtitutū. Pri-
mo rone tranſgreſſionis primorū parentū q̄
peccauerūt in vere ſm Alex. ij. volumine ſum-
me. Et ſi diceret̄ vnde ꝓbari poſſet ꝙ tp̄s ve-
ris fuit illud in quo peccauit Adā: ego rn̄deo
ꝙ hoc colligi pōt ex quadā hiſtoria quā me-
mini me legiſſe rome in q̄dā Iſidori etymol.
li. viij. exiſtēte in bibliotheca de ara celi. Qd̄
ideo dico qꝛ in alijs libris eiuſdē Iſidori hoc
nō viderim. dicit̄ ergo ibi ꝙ poſt aſcenſioneꝫ
dn̄i ſaluatoris apl'i occupati in p̄dicatiōe euā-
gelij nihil de obſeruantia paſce: qua ſcꝫ die ce-
lebrari deberet tradere potuerūt. Cū vero ipſi
ex hoc mūdo tranſiſſent ꝑ vniuerſum orbem
diuerſa introducta fuere ieiunia: ⁊ oīs gallia
vnū diē anni. i. octauo kal. aprilis paſca tene-
bat. Orientales vero ſicut hiſtoria Euſebij ce-
ſarienſis narrat: quocūqꝫ die menſis martij
luna. xiiij. veniſſet paſca celebrabāt. In italia
aūt alij plenos quadraginta dies ieiunabāt.
Alij viginti. Alij dicebant octo dies in quibꝰ
mūdus ꝯcludit̄ ſibi ſufficere ieiunare. Alij qꝛ
dn̄s quadraginta dies ieiunaſſet. alij quadra-
gita horas abſtinere deberēt. Cū he tales ob-
ſeruatiōes ꝑ ſingulas ꝓuincias tenerent̄: ro-
me meror erat ſacerdotibꝰ vt vbi erat vna fi-
des diſſonarēt ieiunia. Tūc papa victor roma-
ne vrbis ep̄s direxit vt daret auctoritatē ad
Theophilū Ceſaree Paleſtine ep̄m: qꝛ tūc in
hieroſolyma eccl'ia metropolis dicebat̄. vt in-
de paſcalis ordiatio ꝓueniret: vbi xp̄s in car-
ne fuiſſet verſatꝰ. Accepta itaqꝫ aucte Theo-
philus tantū opꝰ ſibi iniūctū ꝯſiderans nō ſo-
lū ſue patrie ſꝫ ⁊ aliarum ꝓuinciarū: ꝙ plures
ep̄os ⁊ viros ſapientes ad cōſiliū cōuocauit.
Cūqꝫ grandis illa multitudo eruditiſſimorū
viroꝝ fuiſſet in vnū collecta: ꝓtulit Theophi-
lus ep̄s auctem ad ſe directā: ⁊ qd̄ erat ſibi i-
iunctū patefecit. Tunc pariter oēs illi viri do-
cti dixerunt. Primū nobis dic q̄d a nobis pe-
tis. Theophilus dixit eis. Quē diē primū cre-
ditis in mūdo creatū? Et cōcordarūt oēs de
dn̄ico. Theophilus ep̄s dixit. Quō hoc ꝓba-
re poteſtis? Rn̄derūt illi. Ex auctoritate diui-
ne ſcripture que ait. Factū eſt veſpe ⁊ mane
dies primꝰ. deinde ſcd̄s: deinde tertiꝰ: quartꝰ:
quintꝰ: ſextꝰ: ⁊ ſeptimꝰ: in quo quieuit deꝰ ab
oī opere ſuo. quē diē ſabbatū appellauit. Cū ḡ
ſabbatum dies ſit nouiſſimꝰ q̄s pōt eſſe prior
niſi dn̄icus? At theophilꝰ acceptauit. Sed ite-
rū interrogauit. de tpe q̄d vobis videt̄? Quat-
tuor em̄ tp̄a in anno accipiuntur. Uer: eſtas:
autūnus: ⁊ hyems. qd̄ ergo tp̄us creditis pri-
mū factū? Epi rn̄derūt. Uer. Theophilus di-
xit. Probate qd̄ dicitis. Et illi. Habemꝰ ſcri-
pturā que ait. Germinet terra herbā virentē
⁊ afferentē ſemen ſm genꝰ ſuū: lignūqꝫ pomi-
ferū faciens fructū. ⁊ hoc tpe veris videmus
fieri. Theophilus dixit. Uerū eſt: tn̄ qm̄ tribꝰ
menſibꝰ veris tp̄us accipit̄: quo loco mūdus
cepit eſſe: in principio medio vel in fine? Epi
rn̄derunt. In eq̄noctio. i. octauo kal. aprilis.
Theophilꝰ dixit. ꝓbate qd̄ dicitis. At illi. Ex
ſcriptura dicente. Fecit deꝰ lucē ⁊ vocauit diē:
fecit tenebras ⁊ vocauit noctē: ⁊ diuiſit deus
lucē a tenebris. Theophilꝰ dixit. Ecce de die ⁊
tpe ꝓbaſtis: de luna q̄d vobis videt̄? Quō di-
citis fuiſſe creatā creſcentē: an plenā: an mi-
nuentē? Epi rn̄derūt. plenā. dicēte ſcriptura.
Fecit deꝰ duo luminaria magna ⁊ poſuit ea in
firmamēto celi vt lucerent ſuꝑ terrā. Lumina-
re maius vt p̄eſſet diei: ⁊ luminare minus vt
p̄eſſet nocti. Et cū tali inueſtigatiōe in illo cō-
cilio ſtatuerūt paſca nō debere celebrari ante
xi. kal. aprilis. Multaqꝫ alia ordinauerūt ad
paſce celebritatē ꝑtinentia. Quare clare pꝫ
ꝙ p̄mi parētes tpe veris in p̄ncipio mūdi q̄
in ꝑadiſo terreſtri fuerāt collocati diuinū cō-
tempſerūt p̄ceptū. Et iō tali tpe xp̄s mortuꝰ ē
⁊ in carne cū hoībꝰ ꝯuerſatꝰ. Scd̄o tp̄s veris
ꝯueniēs fuit quadrageſimali ieiunio: qꝛ tunc
maxime inſurgūt ⁊ inualeſcūt motꝰ carnales
Tertia rō eſt ꝓpter memoriā dn̄ice paſſionis
que celebrat̄ in vere. Nā vt inqt Aug. xviij.
li. de ciui. dei. c. liiij. mortuꝰ eſt xp̄s. viij. kal. ap̄-
lis. Scd̄o ieiuniū quadrageſimale ē ꝯuenien-
ter inſtitutū rōne numeri dierū. Nā numero
q̄dragenario īſtitutū eſt: qꝛ deo tenemur red-
dere decimas. ⁊ decima ps dierū anni ſūt. xxx
vi. dies. ⁊ qꝛ tenemur ſatiſfacere ꝓ trāſgreſſi-
one decalogi ſm inordiationē q̄ttuor affectio-
nū: ſuꝑaddunt̄ q̄ttuor dies ad deſignandū ie-
iuniū purgatiuū eſſe inordinatiōis q̄ttuor af-
fectionū. Et oīa hec colligunt̄ ex dicꝭ Greg.
in. c. quadrageſima. de ꝯſe. diſt. v. Propterea
numerꝰ ille q̄dragenariꝰ eſt ꝑnalitatis ⁊ affli-
ctiōis. Quadraginta em̄ diebꝰ ⁊ quadragita
noctibꝰ pluit deꝰ aquas diluuij in ꝑnā mūda-
ne corruptiōis. vt pꝫ Gen̄. vij. Quadraginta
annis ꝑ deſertū vagauerūt filij iſrael vbi ma-
li afflicti ſunt ⁊ mortui: ⁊ alij ꝑ illā ꝑegrinati-
onē meruerūt. vt pꝫ in libro Numeroꝝ. Qua-
draginta diebꝰ ieiunauit moyſes vt legē dn̄i
mereret̄ accipe ſic̄ ſcribit̄ Exodi. xxiiij. Qua-
draginta dies dati ſunt niniuitis ad ꝑniten-
dū. ſicut notat̄ Ione. iij. Quadraginta diebꝰ
helias ꝑegrinatꝰ eſt vſqꝫ ad montē dei oreb.
iij. Reg. xix. Quadraginta diebꝰ xp̄s ieiuna-
uit in deſerto. Matth. iiij. Quadraginta die-
bus ſtetit poſt reſurrectionē anteꝙ celos aſcē-
deret. Act. i. Iō ſm hūc numerū quadragena-
riū dierū quadrageſimale ieiuniū eſt inſtitu-
tū. De quo ſic cantat eccl'ia. Lex ⁊ ꝓphe p̄ni-
tus hoc p̄tulerūt: poſtmodū xp̄s ſacrauit oīm
rex atqꝫ factor tēpoꝝ. Tertio ieiuniū q̄dra-
geſimale fuit ꝯuenient̄ inſtitutū rōne termi-
ni: qꝛ interpolatim nō ꝯtinuū. determiatū ad
tp̄s nō ꝑpetuū. Qd̄ factū eſt ſm Alex. in. iiij.
tū ꝓpt̄ hūane infirmitatꝭ debilitationē. tū ꝓpt̄
faſtidiū ꝯtinue afflictiōis. tū ꝓpt̄ annihilatio-
nem deuotionis. Nā ꝯtinuū ieiuniū ⁊ ꝑpetuū
debilitas hoīs ſuſtinere nō poſſet: ſꝫ illū diſcri-
mini diſponeret. Faſtidiū afflictiōis nimis fa-
tigaret ⁊ impatientiā induceret: ⁊ deuotio ie-
iunandi ꝑiret. Si aūt quereret̄ quare die dn̄i-
ca nō ieiunamꝰ. Rn̄det Alex. ꝙ hoc fit ī me-
moriā leticie dn̄ice reſurrectiōis. Dicit̄ em̄ in

f

decreto.c.Jeiuniū.de cōſe.di.iij.Jeiuniū dñi-
ce diei ⁊ quinte ferie nemo celebrare dȝ:vt in
ter ieiuniū xpianoꝝ ⁊ gentiliū: ⁊ veracit̄ cre-
dentiū ⁊ inf.deliū atqȝ hereticoꝝ vera ⁊ non
falſa diſcretio habeat̄.hec ibi.Tempore tamē
quadrageſimali diebus dñicis abſtinemus a
carnibus ⁊ lacticinijs vt ieiuniū noſtrū con-
forme ſit ieiunio xpi quantū congruit. Se-
cundo principal̄r inſtitutū fuit ieiuniū tꝑale
ſcȝ quattuor temporꝝ ab eccl̄ia.de quo ſic dicit
Caliptus papa.lxxvi.diſt.c.i.Jeiuniuȝ qđ ter
in anno apud nos celebrare didiciſti ꝯuenie-
tius nūc ꝑ quattuor tꝑa fieri decernimꝰ.vt ſi-
cut annꝰ per quattuor voluit̄ tꝑa:ſic nos qua
ternū ſolenne agamus ieiuniū per quattuor
anni tꝑa. Aſſignat̄ vero a doctoribus ratio
quare ī iſtis quattuor tꝑibꝰ ieiunamꝰ.videlȝ
vt emendemus que in iſtis quattuor tꝑibus
pctā cōmiſimꝰ.Et fiūt per tres dies vt ſatiſfa
ciamus in die:quod deliquimꝰ in menſe.⁊ fi-
unt in feria quarta:qꝛ tunc dñs a iuda tradi-
tus fuit.In ſexta:qꝛ crucifixꝰ. In ſabbato:qꝛ
iacuit in ſepulcro.⁊ triſtes fuerūt apl̄i de nece
dñi. Tertio inſtitutū eſt ab eccl̄ia ieiuniū ꝑ-
ticulare:ſcȝ in vigilijs quarūdā feſtiuitatum.
Nā vt ſcribit Johēs beleth.Mos fuit antiq̄-
tus vt in precipuis feſtiuitatibꝰ ſanctoꝝ ho-
mines cū vxoribus ⁊ filiabꝰ ad eccl̄iam veni
rent ⁊ ibi cū luminaribꝰ ꝑnoctarent:ſed quia
multa adulteria in his vigilijs fiebant:ſtatu-
tum fuit vt vigilie in ieiunia ꝯuerterent̄. No
men tamen antiquum retentum eſt:quia nō
ieiunia ſed vigilie appellantur.

De laudibus ieiunij:quod verbis ⁊ exem-
plis commendatur ab omnibus ſanctis tam
veteris ꝙ noui teſtamenti. Capl̄m III.

T Ertiū myſteriū contemplandū de ie
iunio dr̄ cōmendatio. Nā lȝ multa
ſint quibus ieiuniū ⁊ abſtinentia cō
mendari poſſȝ:tñ laudes eiꝰ accipiemꝰ a tribꝰ
Primo a gentilibus ⁊ ph̄is.
Secundo a patribus ⁊ ꝓph̄is.
Tertio a doctoribus ⁊ ſanctis.

Primo accipimꝰ laudes ieiunij ⁊ abſtinē-
tie a gentilibꝰ ⁊ ph̄is.Ipſi etenī ſuo modo ab-
ſtinentiā magnificare ſtuduerūt.Vñ Valeriꝰ
maximꝰ cōmendat mulieres romanas q̄ ab-
ſtinebāt a vino.Inq̄t enī lib.ij.Fuit antiquo-
rū illa ſimplicitas in cibo capiēdo humanita
tis ſimul ⁊ cōtinentie index certiſſima. Nam
maximis viris prandere ⁊ cenare in ꝓpatu-
lo nō erat verecūdie:qꝛ nec illas epulas habe
bant quas oculis ꝑpli ſubijcere erubeſcerent
Vini vſus olim romanis feminis ignotꝰ fuit
ne ſcȝ in aliqđ dedecꝰ ꝓlaberent̄.qꝛ ꝓximꝰ a li
bero pr̄e intēꝑantie gradꝰ ad incōceſſam ve
nerē eſſe ꝯſueuit.Dicearchꝰ vt ait Hiero.con
tra Iouinianū in libro antiq̄tatū laudat au-
rea ſecula ſaturni.qm̄ cū tūc oia humꝰ funde-
ret nullꝰ comedebat carnes: ſꝫ vniuerſi viue-
bant pomis ⁊ herbis q̄ terra ſponte gignebat.
Xenocrates ph̄s de Triptolemi legibꝰ tria tm̄
ꝑcepta in tēplo Eleuſine reſidere ſcribit. Ve-
nerandos deos:honorādos parētes:⁊ carni-
bus nō vtendū.Tulliꝰ in.q.tuſ.cōmemorat ꝙ
Lacedemonij magꝭ parſimonia delectantur.
Huiꝰ rei Xenophon Theophraſtꝰ:⁊ pene oēs
greci ſcriptores teſtes ſunt.Cherimon hiſto-
ricus vir eloq̄ntiſſimꝰ narrat de vita antiquo
rū egypti ſacerdotū q̄ oībꝰ mūdi curis poſtpo
ſitis ſemꝑ dū in tēplo fuerūt ⁊ rerū naturas
cauſaſqȝ ac rōnes ſyderū ꝯtēplati ſunt ⁊ nūꝙ
ſe mulieribꝰ miſcuerūt:nunꝙ cognatos ſeu ꝑ
pinquos ac liberos quidē viderunt ex eo tꝑe
quo cepiſſent diuino cultui deſeruire: ⁊ carni-
bus ⁊ vino ſemꝑ abſtinuerūt. Pane raro ve-
ſcebant̄ ne onerarēt ſtomachū. ⁊ ſi qñ come-
debant tonſum pariter hyſopū ſumebāt in ci
bo:vt eſcā grauiorē illiꝰ calore decoquerent.
Eubolus quoqȝ q̄ hiſtoriā Mitridatis mult̄
volumibꝰ explicauit: narrat apđ pſas tria ge
magoꝝ gn̄a:quoꝝ ꝑmi q̄ ſunt doctiſſimi ⁊ elo
quentiſſimi excepta farina ⁊ holere nihil am-
plius in cibo ſumebāt.Euripides in creta io-
uis ꝓph̄as nō ſolū carnibꝰ:ſꝫ coctis cibis ab-
ſtinuiſſe refert.Barzafrines vir babylonicus
in duo gn̄a apud indos gymnoſophiſtas di-
uidit:quoꝝ vnū appellat Brachmanas:alte-
rū Samaneos:q̄ tante ꝯtinentie ſunt vt po-
mis arborꝝ iux̄ gangē fluuiū alant̄.De brach
manis etiā ſcribit Didymꝰ in epl̄a ad Alexā-
drū ꝙ pura ⁊ ſimplici vita viuūt. nullis rerū
capiunt̄ illecebris.nihil appetūt amplꝰ ꝙ na
ture rō flagitat. Nulla apud eos morboꝝ ge-
nera:nullꝰ medicine vſus:qꝛ ꝑſimonia ē illis
medicina. Si ergo tm̄ gentiles homies abſti
nebāt vt mūdanā ſapiam acq̄rerent: q̄d nos
agere debemꝰ vt in vera ſapia ꝓficiamꝰ.Au-
diuimꝰ enī quanti apud illos habita ſit abſti-
nentia. Scđo accipimꝰ laudes ieiunij a pr̄i-
bus ⁊ ꝓphetis veteris teſtamēti apud quos
non paru celebre eſt reputatū. Vñ. pſ.xxxiiij.
Dauid ait. Humiliabā in ieiunio animā meā
Et Johel.i. Sāctificate ieiuniū. Et Tob.xij.
Bona eſt oratio cum ieiunio. Et Judith.iiij.
dicitur de filijs iſrael quando timebant impe

tum Holofernis. Humiliauerūt animas ſu-
as in ieiunijs ipſi ⁊ mulieres eoꝝ. Et de Ju-
dith.viij.c.dr̄.Jeiunabat oībus diebus vite
ſue:ꝑter ſabbata ⁊ Neomenias:⁊ feſta domꝰ
iſrl̄.Et.i.Reg.vij.qñ filij iſrael ꝓliaturi erāt
cū philiſteis:ieiunauerūt inquit ſcriptura in
die illa ⁊ dixerūt. Tibi peccauimꝰ dñe. Ter
tio accipimus laudes ieiunij ⁊ abſtinentie a
doctoribus ⁊ ſanctis.Oēs nanqȝ doctores ec
cleſie abſtinentiā ⁊ ieiuniū miris efferūt lau-
dibus.quoꝝ dicta elegātiſſima adducent̄ in
ſequēti ſermone cū dicet̄ de fructibus ieiunij.
Nūc vero tm̄ ꝯtēplari ſufficiat ſctōꝝ exēpla q̄
ieiunando ⁊ orādo carnē ſuā crucifixerūt cuȝ
vitijs ⁊ ꝯcupiſcētijs. Refert Euſebius in.iiij.
li.eccl̄.hiſtorie.ꝙ inter ſctōs egyptios quos
euāgeliſta Marcus inſtituit vinū aut carnes
nemo guſtat. tm̄ aqua eſt eis potus: ⁊ panis
cū ſale ⁊ hyſopo cibus.Itē Hiero.ad Euſebiū
cū vitam cōmēdaſſet cenobitarū ꝙ apđ eos
viuit̄ pane leguminibus ⁊ holeribus: ſubiun
xit.Ad tertiū genus veniā quos anachoritas
vocāt.qui de cenobijs exeūtes:excepto pane ⁊
ſale amplius ad deſerta nihil ꝓferunt. Huius
vite auctor Paulus:illuſtrator Anthonius:et
vt ad ſuperiora cōſcendā princeps Johānes
baptiſta fuit. Et idē ſcribens vitam Pauli ꝓ-
mi heremite ſic inq̄t de illo. Omnē in oratiōi-
bus in ſolitudine duxit etatē. Cibū ⁊ veſtimē
tum ei palma ꝓbebat. Qđ ne cui īpoſſibile vi-
deat̄.ieſum teſtor ⁊ ſanctos angelos vidiſſe
me monachos e quibus vnus ꝑ triginta an-
nos pane hordeaceo:⁊ aqua lutulenta vixit.
Quid dicemus de abſtinētia omniū cōfeſſoꝝ
xpi hilariōis.Agathonis.Amonis. Serapio
nis.Baſilij.Benedicti.Franciſci. omniumqȝ
aliorum. Nullus etenī inuentus eſt qui in de-
litijs ſeruierit deo. Ideo ptȝ per omnia exēpla
tam chriſtianoꝝ ꝙ iudeorum:ſiue etiam gen
tilium ꝙ abſtinentia ſublimāda eſt ⁊ nō ſper
nenda. Habemus exempla auiū que fame et
abſtinentia amicabiles fiunt hominibus et
familiares. Ergo ſm̄ intentionē ſpiritusſan-
cti ſanctam eccleſiam dirigētis diſponamus
mentem ⁊ animum vt inchoemus hoc ſacra
tiſſimum quadrageſimale ieiuniū: quo medi
ante obtinebimus hic gratiaȝ:⁊ in futuro glo
riam:quā nobis largiatur clementiſſimus de
us:cui eſt honor ⁊ gloria per infinita ſecula ſe
culorum. Amen.

Feria quarta cinerum:de ieiunio. ad quod
maxime tali die eccleſia cōuocat ⁊ inuitat fi-
deles. Sermo XVIII

T Heſauriſate vobis
theſauros in celo. Verba ſunt ſal-
uatoris noſtri originaliter Mat.
vi.⁊ in euangelio hodierno. Ecce aduenerūt
dies penitētie ad redimēda peccata:ad ſaluā-
das aīas. Hodie nāqȝ initiū eſt ſacri quadra
geſimalis ieiunij de quo cantat eccleſia. Para
diſi portas ieiunij tꝑs nobis aperuit. Idcirco
cū omni ſollicitudine ⁊ deuotiōe vigilare debe
mus ad ieiunia venerāda: qm̄ ꝑ ipſa acquiri
mus theſauros regni celoꝝ. Et qm̄ ſapiētiſſi-
mus oīm magiſter in verbis allegatis in the
mate cōuocat nos:vt de futura vita nob̄ ꝓui-
deamus.ideo in hoc ſermōe fideles xpi ad ie
iunij reuerentiā ꝑcipuā merito inducemus.
Videbimus autem de ipſo ieiunio adhuc tria
myſteria principalia.
Primū dicitur cōditionis.
Secundū obligationis.
Tertiū fructificationis.

De cibis a q̄bus abſtinendū eſt in ieiunio:
et de tꝑe ſiue hora comedēdi diebus ieiunioꝝ
et q̄re nō eſt determinata q̄ntitas cibi ſicut vi-
ciſſitudo comedendi. Capl̄m I

P Rimū myſteriū vidēdū d̄ ieiunio dr̄
ꝯditio. Scđꝫ enī eccleſie ordinatōeȝ
triplex ꝯditio ponit̄ de ieiunio.
Prima dr̄ qualitas.
Secūda tēporalitas.
Tertia q̄ntitas.

Prima ꝯditio dr̄ q̄litas.qꝛ in ieiunio ſm̄
formā eccl̄ie abſtinēdū eſt ab aliq̄bus cibis:
vtputa carnibꝰ:ouis:⁊ lacticinijs. Oua v̄o ⁊
lacticinia interdicunt̄ ieiunātibꝰ inq̄ntū ſunt
orta ab aīalibus carnes hñtibus:ſicut ptȝ di.
iiij.c.deniqȝ. Notādū tm̄ ꝙ in ieiunio q̄drage-
ſime interdicunt̄ vniuerſal̄r oīa ſuꝑdicta. ſicut
not.de ꝯſe.di.iij.c. Nō oȝ. Piſciū tm̄ eſus vt ſit
infirmitatis ſolatiū nō vt luxurie pariat incē-
tiuū ꝯcedit̄. Et lȝ eſſet a marinis beluis abſti
nēdū:tm̄ de ꝯſuetudine eſt tolerādū. qm̄ q̄ ni-
mis emūgit elicit ſanguinē. vt ptȝ in.d.c.deni
qȝ. In alijs vero ieiunijs abſtinētia a carnibꝰ
ſemꝑ ꝑcipit̄. Ab ouis aūt ⁊ lacticinijs nō niſi
ſm̄ ꝯſuetudinē patrie. Nā dicit Hiero.lxxvi.
di.c.Utinā.⁊ extra de ſepulturis.c.certificari.
Vnaqȝ pr̄ia abūdat ſuo ſenſu. Cōcordat his
Ric.in.iiij.⁊ Tho.ij.ij.q.cxlvij.ar.viij.in rn̄ſi
one ad.iij.ar. Sȝ dubitari pōt cur ieiunioꝝ
tꝑe nō ꝑcipit̄ abſtinētia ab vſu vini cū de illo
tot mala dicant̄. Nā ſapiens ꝓue rb.xx.ait.
Luxurioſa res vinum. Et Ecci.xxxi. Mul-

toſ exterminauit vini. Et Paulus Ephe. v. Nolite inebriari vino in q̃ eſt luxuria. ⁊ Hiero. ad Euſtoch. Hoc moneo hoc obteſtor vt ſponſa xp̄i vinū fugiat ꝓ veneno. Et idem ad Furiā. O filia ſi ap̄ls caſtigauit corpꝰ ſuū ⁊ in ſeruitutē redegit: quō tu iuuēcula adhuc in feruore iuuētutis poſita dapibus ⁊ vino plena poteris eſſe de caſtitate ſecura. Idem inſuper inter ceteras ſancte Paule laudes hanc ipſe enumerat ſingularē: q2 ſcz a vino abſtinētiſſima fuit. Inq̄t enim in deſcriptōne eius vite. Sic referā quod expertus ſum. Mēſe iulio ferventiſſimis eſtibus incidit in ardorē febris ⁊ poſt deſperationē cum dei miā reſpiraſſet: et medici ſuaderēt ob refectionē corꝑis vino eſſe opus tenui ⁊ paruo ne aquam bibens in hydropem verteretur, ⁊ ego clam btm̄ Epiphanium papā rogarē vt eam moneret imo cōpelleret vinū bibere, vt erat prudēs ⁊ ſolertiſ ingenij ſtatim ſenſit inſidias ⁊ ſubridēs immicuz eſſe quod ille diceret intimauit. Quid plura? Cū beatus pōtifex poſt multa hortamenta exiſſet foras querēti mihi q̄d egiſſet. reſpondit. Tantū ꝓfeci vt ſeni homini pene ꝑſuaſerim ne bibat vinū. Silr ad laudē abſtinentie multoꝝ ſanctoꝝ vita inducitur ꝙ vinū nō guſtauerint. Ergo ſi tam celebris eſt illa abſtinentia videtur ꝙ ſalubriter fuiſſet p̄ceptū vt ieiunātes vinū nō biberent. Reſpondet ad hoc Alex. in. iiij. ſumme. ⁊ Ric. di. xv. q̄rti ꝙ eſus carniū magis cōmouet ꝯcupiſcentiā q̄ꝫ vini potus: q2 cū ad incitationē cōcupiſcētie cōcurrāt tria. ſ. abūdantia caloris: ⁊ ſpirituū: ⁊ ſeminis. Ex eſu carniū multiplicatur ſemē q2 in eis eſt multū de nutrimēto. ⁊ ideo ex earum eſu maxime multiplicatur ſupfluitas t'tie digeſtionis que ſeminis eſt materia. Ex eſu vētoſoꝝ multiplicatur abūdantia groſſoꝝ ſpūum Ex potu vini abūdantia caloris. Et abūdantia ſeminis magis eſt incētiua concupiſcētie q̄ꝫ abūdantia caloris maxime cauſati ex potu vini: q2 illa cito euaneſcit ⁊ calor in ſemine manet. Licet ergo vinū ꝓuocatiuū ſit ad libidinē nō tamen ſicut carnes. Ideo eccl'ia iniunxit abſtinentiā a carnibus ⁊ nō a vino. Et ſi adhuc queratur quare nō a vino. Dicit Alex. ꝙ h' factū eſt ꝓpter infirmoꝝ renuitionē: q2 m'lti fuiſſent obediētie cōtemptores: cū tolerabilius ſit a carnibus ꝙ a vino abſtinere. Etiam ſic inſtitutū eſt ꝓpter neceſſitatē digeſtionis Multi enī habēt debilem ſtomachū q̄bus neceſſarius eſt vſus vini ꝓpter digeſtionē ꝑficiēdam. Scđa ꝯditio ieiunij dr̄ tēpalitas. Nā ſm Tho. ij. ij. vbi. s. ieiunātibꝰ aſſignatur tp̄s comedēdi ſcz hora nona. Cum enī ieiunium ordinetur ad deletionē ⁊ cohibitionē culpe: oꝫ ꝙ aliquid addatur ſupra cōem conſuetudinē. ita tn̄ ꝙ ex hoc nō multū natura grauetur. Eſt aūt debita ⁊ cōis cōſuetudo hoībꝰ cōedendi circa horā ſextā: tum q2 iam videtur eē ꝯpleta digeſtio nocturno tp̄e naturali calore interiꝰ reuocato ꝓpter frigus noctis circūſtantis: tū ēt q2 tūc natura corꝑis hūani indiget iuuari Ut ḡ ieiunātes aliquā afflictionē ſentiāt: cōuenienter eis taxatur hora nona: q̄ ꝯueniēs eſt myſterio paſſionis xp̄i q̄ completa fuit hora nona q̄n inclinato capite tradidit ſpm̄. hora aūt illa determinatur ſm groſſam eſtimationē. Si vero diceretur ꝙ ſtatus veteris teſti eſt ꝑfectior q̄ꝫ noui. Sꝫ in veteri teſtō ieiunabant a veſꝑa diei p̄cedētis vſqꝫ ad veſperā diei ſequētis. vt pꝫ Leuit. xxiij. Ergo ſic dꝫ fieri in nouo teſtō. Rn̄det Tho. ꝙ ſtatꝰ veteris teſti cōparatur nocti. ſtatꝰ vero noui cōparatur diei. ſꝫ illud Ro. xiij. Nox p̄ceſſit dies aūt appropinq̄uit. Jō in veteri teſtō ieiunabāt vſqꝫ ad noctē: nō aūt in nouo. Notādū tn̄ ſm Alexā. ꝙ hora nona nō ē in p̄cepto: vel ſi ſit in p̄cepto: q2 hꝫ magnā latitudinē nō ē determinata. idō ſi q̄nqꝫ p̄ueniatur vel ꝓlongetur cā neceſſaria vel rōnabili nō ex h' ieiunās peccat mortalr. Unde q̄nqꝫ religioſi poſſent ita mane ſurgere et tn̄ fatigari an̄ horā ſextā ꝙ ex diſpēſatōe ordis poſſent āticipare horā nonā. De ꝓlōgatione aūt hore: q2 ex cōeſtione poſt horā nonā nō aufertur pena: ſꝫ potiꝰ augetur ⁊ ē magis ſuperogare q̄ꝫ a debito deficere. Silr q̄ nulla hora cōedit nō deficit: ſꝫ magis ſuperogat. h' alex.

Tertia ꝯditio ieiunij dr̄ quātitas. Ordinauit enī eccl'ia ꝙ ſemel cōedatur in die nō aūt pluries ⁊ q̄libꝫ vice parū: q2 nō potuit determinare in ieiunio quātitatē ponderis: cū vnꝰ ſm nature ſue q̄litatē magis cibo indigeat q̄ꝫ aliꝰ ſꝫ bn̄ quātitatē viciſſitudinis. Exceſſus aūt in quātitate lꝫ minuat meritū: nō tn̄ ſoluit ieiuniū: niſi eēt nimiꝰ ⁊ imoderatꝰ vt ſi aliq̄s excederet i q̄ntitate cibi notabilr m'tiplicādo fercula comedēdo varia cibaria deuorādo vſqꝫ ad ſummū vētris: vt detineat tp̄s ne affligatur. Talis inquā ſoluit ieiuniū ⁊ decipit ſeipſ Unde Auguſtinus in ſmone de quadrageſima ait. Sunt quidā obſeruatores quadrageſime delitioſi potius q̄ꝫ religioſi qui vaſa in q̄bus cocte ſunt carnes tanq̄ꝫ immūda horrētes deuitāt: ⁊ i ſua carne vētris aut gutturis luxuriam non formidant. Ieiunent autem

non vt ſolitā ieiunādo minuāt edacitatē: ſed vt imoderate in differēdo augeāt auiditatē. Artificioſis ⁊ ꝑegrinis ꝯdimentoꝝ diuerſitatibus gulā irritāt: tantūqꝫ capiūt manducando q̄ntū digerere poſſunt nō ieiunādo. Et Hieronymꝰ ad Furiā ait. Nōnulli vitā pudicam appetētes in itinere medio corruūt dū carniū abſtinētiā ieiuniū putāt: ⁊ ſtomachū leguminibus onerant. Omia tn̄ intelligenda ſunt cū diſcretione. q2 vt ſcribitur. i. q. v. c. preſentiū. Diſcretio mater eſt oīum virtutū. Quod ideo dixerim quia m'ti indiſcretas ieiunioꝝ regulas conſiderantes q̄nqꝫ nimis arta imo eis impoſſibilia ſumūt ieiunia. Pro quibus quietādis ſtat ſnīa illa Hiero. ad Ruſticū monachū di. Balneorū fomenta non queras qui calorē corporis ieiunioꝝ frigore cupis extinguere. q̄ ⁊ ipa moderata ſint ne nimia debilitēt ſtomachū ⁊ refectionē maiorē poſcentia erūpant in cruditatē que parens libidinū eſt. Et idē ad Nepotianū de vita clericoꝝ ait. Tantū tibi impone ieiunioꝝ quantū ferre potes. Sint pura caſta ſimplicia moderata ⁊ non ſuperſticioſa ieiunia. Et idē ad Demetriadē virginē inq̄t. Neqꝫ vero imoderata tibi impamus ieiunia ⁊ enormē ciboꝝ abſtinentiā: quibꝰ ſtatim corpora delicata frangunt ⁊ ante egrotare incipiunt q̄ꝫ ſancte cōuerſatiōis poſſint iacere fundamēta. Phoꝝ quoqꝫ ſnīa eſt moderatas eē virtutes. Et idē ad Ruſticū monachū ita ſcribit. Sunt qui humore cellularū imoderatiſqꝫ ieiunijs tedio ſolitudis ac nimia lectione dū diebus ac noctibus auribus ſuis perſonant: vertuntur in melancholiā vt Hypocratis magis fomentis q̄ꝫ noſtris indigeant monitis. Idcirco ſeruanda eſt regula Fulgentij qui ita ſcribit ad Probū. Ieiunijs ſic eſt adhibenda tēperies vt corpus noſtrū neqꝫ ſaturitas excitet: nec inedia imoderata debilitet. Saturitas facit vt in caſſum ieiunemus: debilitas vero ne ieiunare poſſimus. hec ille.

Qđ obligantur hoīes ad ieiuniū vel propter p̄ceptū eccl'ie vel ꝓpter impoſitā pniam vel ꝓpter indictionem epiſcoporum. Caplm. II.

ſ Ecundū myſteriū videndū de ieiunio dicitur obligatio. Obligantur ſiquidem hoīes ad ieiunia ſub pena pcti maxime propter tria.

Primo propter eccleſie preceptionē.
Scđo ꝓpter pnīe ac voti impletionē.
Tertio ꝓpter ep̄alem indictionem.

Primo obligantur ad ieiuniū ꝓpter eccl'ie preceptionē: q2 ſcz eccl'ia p̄cipit vt aliqua ieiunia a fidelibꝰ obſeruentur. q2 vt ſcribitur. xiiij. q. i. c. q̄ſq̄s. Quiſq̄s p̄cepta nō obtēperat: reꝰ ē ⁊ debito pene. Et parū poſt infertur. Qđ p̄cipitur: imperatur. ⁊ qđ imperatur: neceſſe eſt fieri. Et di. xij. c. preceptis. dr̄. Preceptis ap̄licis nō dura ſuꝑbia reſiſtatur: ſꝫ ꝑ obediam q̄ a ſctā romana eccl'ia ⁊ ap̄lica auctē iuſſa ſunt ſalutifere ipleantur. Et eadē di. c. nō decet. Calixtꝰ papa ait. Sicut dei filiꝰ venit facere volūtatē prīs: ſic ⁊ vos iplete volūtatē mr̄is vr̄e que eſt eccl'ia. Ad idem eſt. c. ſic oēs. xix. di. vbi ſic dr̄. Sic oēs ap̄lice ſedis ſanctiōes accipiēde ſunt tanq̄ꝫ ipſiꝰ diuina voce petri firmate. Et idē hr̄ in. c. in memoriā. in. c. enī vero. ⁊ in. c. nulli fas. eadē di. Et hoc colligitur ex verbo xp̄i di. Matth. xviij. Qui eccl'iam nō audierit ſit tibi ſicut ethnicꝰ ⁊ publicanꝰ. Scā ḡ mater eccl'ia inſtituit ieiunia quedā ſub p̄cepto fidelibꝰ obſeruanda. Et p̄mo inſtituit ieiuniū quadrageſimale, de quo ſupiꝰ diximꝰ. Clericis aūt q̄buſcūqꝫ iniūctū eſt ieiuniū a q̄nq̄geſima. ſicut pꝫ di. iiij. c. ſtatuimꝰ. ⁊. c. deniqꝫ. ſꝫ ꝯſiliū eſt: nō p̄ceptum. ſm glo. Scđo p̄cipitur ieiuniū q̄ttuor tēpoꝝ ſicut notatur. lxxvi. di. c. ieiuniū. i. c. cōſtituimꝰ. ⁊ c. de ieiunio. Tertio p̄cipitur ieiuniū in oībꝰ vigilijs ap̄loꝝ. Philippi ⁊ Jacobi ⁊ Johis euangeliſte dūtaxat exceptis. vt apparet ex de obſeruatiōe ieiunioꝝ. c. cōſiliū. Quarto precipitur ieiuniū in vigilia natiuitatis dn̄i: q̄ ſi venerit feria ſexta: ibi q̄ nec voto nec r'la ad abſtinentiā carniū aſtricti ſunt: tali die carnibꝰ vti poſſunt ſm ꝯſuetudinē eccl'ie gn̄alē. nō tn̄ reprehendēdi ſunt hi q̄ ab eis ob deuotionē voluerint abſtinere. ex de obſerua. ieiu. c. explicari. Quinto p̄cipitur ieiuniū in vigilia pēthecoſtes lxxvi. di. c. noſſe credo. Sexto p̄cipitur ieiuniū in vigilia aſſumptiōis virgis marie. ex de obſ. ieiu. c. i. Septimo p̄cipitur ieiuniū in vigilia iohannis baptiſte ⁊ bti Laurētij. Et hoc de conſuetudīe approbata q̄ ligat ⁊ tenet, vt pꝫ di. i. c. cōſuetudo. Et di. xi. c. eccl'iarum. ⁊. c. in his. Nā ſm Aſten. in ſumma ſua. Si in aliq̄ regione vel dioceſi ſit aliqđ ieiuniū ꝯſuetū: qđ tn̄ nō eſt p̄ceptū ꝑ ius ſcriptū: nihilominꝰ ab exiſtentibꝰ ibidē eſt obſeruādū. Nec hoc puto intelligendū ꝓ illis tm̄ q̄ in locis illis domiciliū hn̄t: ſꝫ etiā ꝓ alijs forēſibꝰ ⁊ ꝑegrinis q̄ eo tēpore ibi ſe reperiūt. Un̄ Aug. xij. di. c. illi aūt ait Mater mea mediolanū me ſecuta inuenit eccleſiā ſabbato nō ieiunantē: ceperat fluctuari quid ageret. Tūc ego ꝯſiliū de hac re btiſſime memorie ambroſiū ep̄m. At ille ait. Cū romā venio: ſabbato ieiuno. cū mediolani ſum: nō

ieiunio. Sic ⁊ tu ad quācūq; forte eccleſiā ve-
neris eiꝰ morē ſua: ſi cuiꝙ nō vis relinqre ſcā
dalū nec quēꝙ tibi. ħ cū mri renūciaſſez libēr
amplexa ē. Glo. vo in. d. c. ſup vbo veneris di
cit. viatores tenēt ſeq̄ ꝯſuetudinē loci ad quē
veniūt. Et ħ idē colligi videt ex. c. q̄ ꝯ mores
di. viii. in tex. ⁊ i glo. ⁊ i. c. q̄ſq̄s. xli. di. Octauo
ꝑcipit ieiuniū i vigilia ſcti Bartholomei q̄ ſer
uari dz ſm ꝯſuetudinē festi. d. c. ꝯſiliū. ex̄ d ob
ſer. ieiu. Ieiunia aūt triū dierū rogationū an̄
aſceſſionē dn̄i q̄ ponūt de ꝯſe. di. iij. c. rogatōes
ſm gl. ibidē ſūt de ꝯſilio nō de ꝑcepto: niſi vbi
eſſz ꝯriū de ꝯſuetudine approbata. Silr ieiu-
niū aduētus ſi ē in pria de ꝯſuetudie ē ꝑceptū:
alr nō ſm Doſ. lz honeſtū ſit ꝙ ieiunēt clici ⁊
maxie pſbyteri. In decret etiā iuenit ꝙ ſit ie-
iun ādū feria q̄rta. ſexta. ⁊ ſabbo. de ꝯſe. di. iij.
c. ieiunia. ⁊. c. ſabbo. Tn̄ iſtud ꝯſiliū eſt nō ꝑce
ptū: niſi de ꝯſuetudine approbata. In diebꝰ tn̄
ſabbati a carnibus abſtinēdū eſſe dic̄. c. Quia
dies. de ꝯſe. diſ. v. ⁊ hoc vtiq; ꝯſiliū eſt niſi ad
huc ꝯriū videret ꝑ ꝯſuetudinē. In oībus vo
vigilijs feſtoꝝ q̄ ſecūda feria veniūt ieiunan-
dū eſt in ſabbato. vt pz in. c. ex pte. ⁊. d. c. cōſi
liū. ex̄ de obſuatiōe ieiunioꝝ. Notādū tn̄ ꝙ
a ꝑcepto ieiunij excuſant ⁊ abſoluunt q̄ legi-
timā cām habēt ſiue neceſſitatē vt nō ieiunēt
qꝛ vt ſcribit in ſepe allegato. c. ꝯſiliū. Neceſſi-
tas legi nō ſubiacet. ⁊ in. c. remiſſionē. Neceſ-
ſitas nō habet legē. i. q. i. Sz caueat vnuſq̄ſq;
ne decipiat ſeipſum: qm̄ ſi q̄s poſſet ieiunare ꝑ
vno floreno lucrando: poſſet etiā ieiunare vt
impleret eccleſie ꝑceptū. Pn̄t tn̄ aliq̄ rōna-
biliter excuſari a ieiunio. Et primo excuſant
pueri q̄ ſm Tho. ⁊ Ric. ꝓpter debilitatē natu
re indigēt frequēti cibo nō multo ſimul ſum-
pto. Indigēt multo nutrimēto ꝓpter vtutez
augmēti. Ideo vſq; in finē tertij ſeptēnij. id ē
xxi. anni ieiunare nō obligant. Et ꝓ his eſt
dictū illud Diero. ad athletam. Ante annos
robuſte etatis piculoſa eſt teneris abſtinētia
et grauis. Tn̄ ꝯueniens eſt vt ante dictā eta-
tē inducant hoīes ad ieiuniū: tū ꝓpter genera
lē cōmonitionē ⁊ miſericordie dei ipetrationē
ſicut dꝛ Iohel. ij. Coadunate ſenes: ꝯgregate
puulos ⁊ ſugētes vbera. Tū etiā ꝓpt vitioꝝ
refrenationē: qꝛ vt plurimū ⁊ maxime tēpori-
bus his iuuenes ſunt laſciui ⁊ diſſoluti. Ego
vo dico ⁊ teneo ꝙ cōſiderata malicia que in
multis ſupplet etatē, ⁊ corruptela deteſtabili
nephandiſſimoꝝ facinoꝝ q̄ ꝑpetrant tā a ma
ſculis q̄ꝫ a feminis. ꝙ tales nō ſolū inducendi
ſunt ieiunare imo ſtringēdi ſūt. quos valētes
onus ferre ieiunij etiā ante vigeſimūꝑmū an
nū. ad illud credo fore obligatos ſub vtute ꝑ-
cepti. Scđo excuſant a ꝑcepto ieiunij paupes
q̄ nō hn̄t ad comedēdū in vna comeſtiōe ſuffi
ciēter. Tertio excuſant pegrinātes q̄ ꝓpt la-
borē nimiū cōmode ieiunare nō valent. Nec
obſtat ſi dicat ꝙ ꝑceptū ꝯſilio nō eſt poſtponē
dū. Cū ergo ieiunare ſit in ꝑcepto: pegrinari
vo ad indulgētias ē de ꝯſilio. g̃ nō videt ꝙ ꝓ
pter pegrinationē ſint ſoluēda ieiunia: qꝛ vt
dicūt Ric. ⁊ Tho. intētio dātis ꝑcepta de ieiu
nijs excludere nō fuit alias pias ⁊ neceſſari-
as cās. Secus tn̄ eſt de ꝑcepto legis nāe. Quar-
to excuſant ſenes ⁊ debiles. Quinto infirmi.
Sexto mēſe nobiliū ſuitores. d̄ q̄bus. d. Ric.
ꝙ ſi ex cā neceſſaria ꝑueniūt aliq̄ꝫtulū come-
dēdi horā ex toto vel modicū ꝓhibēdo ne ſer-
uiēdo deficiāt. ⁊ ħ faciant iā poſitis mēſis vel
modicū ante: ita ꝙ ꝓpter tpis cōtinuationē
vna mēſa habeat deputari: nō peccāt. ſicut nō
peccāt qui ſurgūt de mēſa vt ꝓ vino vadant.
vel exenia deferant: ⁊ iteꝝ reuertētes ad mē
ſam ꝯtinuāt. Septimo excuſant laborātes q̄
dietim viuūt. nec pn̄t laborare ſimul ⁊ ieiuna
re. Octauo excuſant mulieres ꝑgnantes: et
q̄ lactant filios. ⁊ gn̄aliter oēs q̄bus legitima
adſunt ipedimēta. De diſpenſatiōe tn̄ ieiu
nij ſm Alex. notādū eſt. ꝙ ſi euidēs cā ſit pōt
ſtatim hō ꝑ ſeipſum ſtatuti obſuātiā ꝑterire
ꝑſertim ſi nō poſſit de facili hr̄e recurſum ad
ſuperiorē. Si aūt cā ſit dubia dz hō ad ſupio-
rē recurrere q̄ auctoritatē hz in talibus diſpē
ſare. Scđo obligāt hoīes ad ieiuniū ꝓpter
pnīe vel voti impletionē. qn̄ ſcz q̄s teneretur
ieiunare cū ſibi fuiſſet iniūctū ꝓ pnīa. aut vo
to ſe obligaſſz. Tertio obligātur hoīes ad ie
iuniū ꝓpter epālē indictionē. qn̄ ſcz epūs i ſua
dioceſi indiceret aliq̄d generale ⁊ diſtrictū ie
iuniū ꝓ pace: ꝓ ſerenitate aeris: ꝓ pluuia po-
ſtulanda: ⁊ hmōi. tunc oēs eius cure ſubiecti
obedire tenētur: vt expſſe ponitur de ꝯſe. diſ.
iij. c. ꝓnunciādū. ⁊ diſ. v. c. ieiunia. vbi dꝛ. Ie
iunia in eccleſia a ſacerdotibus ꝯſtituta ſine
neceſſitate rōnabili nō ſoluātur. hec ille.

Qđ ieiuniū fructuoſum eſt ⁊ vtile ad bona
tēporalia ⁊ bona corporalia: ⁊ ad bona ſpiri-
tualia. Caplm III

T Ertiū myſteriū videndū de ieiunio
dꝛ fructificatio. Poſſumus nāq; tri-
plicē eius fructū annotare. Primus
dꝛ corpalis. Scđs tpalis. Tertius ſpūalis.
Primꝰ ieiunij fructus dꝛ corporalis. Ipſi ete
enī corpi ꝓdeſt tripliciter.

Primo refrenando.
Secundo ſanando.
Tertio fortificando.

Primo ieiuniū ꝓdeſt corpori ipm̄ refrenan
do. Nam nullū remediū eſt ita efficax ad rep̄
mendū carnis rebellionē ad ſpm̄ ſicut mace-
rare ⁊ affligere illam ⁊ potiſſimū ꝑ ieiunium
Et q̄s nō indigeat tali medicina quādo oēs
pūgunt vexant ⁊ agitant ſtimulo carnis. Iō
Paulꝰ. i. Coꝛ. ix. dicebat. Caſtigo corpꝰ meū
⁊ in ſuitutē redigo. Et hoc Diero. ad ruſticū
monachū inq̄t. Uas electōnis in cuiꝰ pectore
xp̄us ſonabat: macerat corpus ſuū: ⁊ ſubijcit
ſuituti: ⁊ tn̄ cernit naturalē carnis ardorem
ſue repugnare ſnīe: vt quod nō vult ħ agere
compellat: ⁊ quaſi vim patiēs vociferat: ⁊. d.
Miſ ego homo quis me liberabit de corpe
mortis huius: ⁊ tu te arbitraris abſq; lapſu ⁊
vulnere poſſe trāſire: niſi omni cuſtodia ſua
ueris cor tuū. Et idem in epl'a ad Furiam de
viduitate ſuanda. Apoſtolus inq̄t macerat
corpus ſuū ⁊ aīe ſubijcit impioꝛne quod alijs
ꝑcipit ipē non ſuet. Et tu adoleſcētula feruē
te cibis corpe de caſtitate ſecura es. q. d. non
Et idem in epl'a ad Euſtochiū. ⁊ ponit in. c.
Si paulus. xxxij. q. v. Si paulus inq̄t apl'us
vas electiōis ⁊ ꝑparatus in euāgelio xp̄i ob
carnis aculeos ⁊ incētiua vitiorum reprimit
corpus ſuū ⁊ ſuituti ſubijcit: ne alijs ꝑdicās
ipē reprobus efficiat. ⁊ tamen videt aliā le-
gem in membris ſuis repugnantē legi men-
tis ſue ⁊ captiuātē ſe in lege pcti. Si poſt nu-
ditatē ieiunia fames carceres flagella ſuppli
cia i ſemet reuerſus exclamat. Infelix ego hō
quis me liberabit de corpe mortis huius: tu
te putas ſecuram eſſe debere. In epiſtola vo
ad Saluiniā de nebridio ⁊ viduitate idē Die
ro. ſic loquit. Sicut iraſci hoim eſt ⁊ iram nō
perficere xp̄iani. ſic omnis caro concupiſcit q̄
dem ea que carnis ſunt: quibuſdā illecebris
ad mortiferas anime voluptates trahit. Sz
noſtrū eſt voluptatis ardorem maiore xp̄i
amore reſtringere: ⁊ laſciuiēs iumentū frenis
inedie ſubiugare: vt nō libidinē: ſed cibos q̄-
rat ac deſideret ⁊ ſeſſorem ſpm̄ſanctum mo-
derato atq; compoſito portet inceſſu. Quor-
ſum iſta? Ut hoiem te eſſe noueris: ⁊ niſi ca-
ueas paſſionibus humanis ſubiacere. De eo
dem cūcti facti ſumus luto ijſdem compacti
exordijs ⁊ in ſerico ⁊ pānis eadem libido do
minat. Nec regum purpuras timet nec men
dicorum ſpernit ſqualorē: meliuſq; eſt ſtoma
chum te dolere q̄ꝫ mentez impare corpori q̄ꝫ
ſeruire greſſu vacillare q̄ꝫ pudicitia. Et i epl'a
ad Demetriadē v. idez. d. Ignita ſunt diabo-
li iacula que ſimul vulnerāt ⁊ inflammant: ⁊
a rege babylonis tribus pueris ꝑparant: ſz
qnō ibi quartus ſpēm habēs filij dei intēſos
mitigat ardores. ſic in animo virginali rore
celeſti ⁊ ieiunioꝝ frigore puellaris calor exti
guit ⁊ humano corpori āgeloꝝ conuerſatio
ꝑparat. Item in epl'a ad Euſtochiū ſic refert
Sollicite ꝓuidendū eſt vt quos ſaturitas a
paradiſo expulit eſuries reducat: nō ꝙ deus
inteſtinoꝝ noſtroꝝ delectet rugitu: ſz ꝙ aliter
pudicitia tuta eſſe nō poſſit. Proptea et ipſe
Diero. in ſeipō oſtendit quod alijs ꝑdicauit
Eius vba ſunt ad Euſtochiū loquētis. Quo
tiēs i heremo cōſtitutꝰ ⁊ i illa vaſta ſolitudie
que exuſta ſolis ardoribus horridum mona
chis preſtat habitaculum: putabaz me roma
nis intereſſe delitijs: ſedebam ſolus: quia ple
nus eram amaritudine. Dorrebāt ſacco mē-
bra deformi: ⁊ ſqualida cutis ſitū ethiopiſſe
carnis obduxerat. Quottidie lachryme quot
tidie gemitus: ⁊ ſi quādo repugnantē ſomnꝰ
imminens oppreſſiſſet: nuda humo vix oſſa
herentia collidebā. De cibis vo ⁊ potu taceo
cum etiā languentes monachi aqua frigida
vtant ⁊ coctum aliquid accepiſſe luxuria ſit.
Ille igitur ego qui ob gehenne metū tali me
carceri damnauerā: ſcorpionum tn̄ ſocius ⁊
ferarum: ſepe choris intererā puellarū: palle-
bant ora ieiunijs: ⁊ mēs deſiderijs eſtuabat:
⁊ in frigido corpore: ⁊ ſic ea iam carne ꝑmor
tuo: ſola libidinū incendia bulliebant. Itaq;
omni auxilio deſtitutus ad ieſu iacebā pedes
rigabam lachrymis ⁊ crine tergebam: ⁊ repu
gnantem carnē hebdomadarū inedia ſubiu-
gabaz. Non erubeſco cōfiteri infelicitatis mee
miſeriā q̄n potius plango nō eſſe q̄d fuerim
Memini me clamantē diem crebro iunxiſſe
cum nocte: nec ꝑus a pectoris ceſſaſſe vberi
bus q̄ꝫ rediret dn̄o impante trāq̄llitas. Ipaz
quoq; cellulā meā quaſi cogitationū meoruz
conſciētiā pertimeſcebam. Et mihimet iratꝰ
⁊ rigidus ſolus deſerta penetrabam. Sicubi
concaua vallium aſpera montiū rupium pre
rupta cernebam: ibi mee orationis locus. Et
vt mihi teſtis eſt dn̄s poſt mltas lachrymas
poſt celo oculos inherētes nōnunq̄ꝫ videbar
mihi intereſſe agminibus angeloꝝ. hec Die-
ronymus. Sed quid de alijs oībus ſcis dicā
Nonne ꝑ abſtinentiā afflictionēq; ieiunioꝝ
ſuperauerunt luxuriā. Et vt de alijs taceam
dicam tātū quod de beato Franciſco ſcriptū e

in ſua legēda.d.Boñ. Inquit eñi ſic attēdēs
illud apl'i ꝟbū.Qui aūt ſunt xp̄i carnem ſuā
crucifixerūt cū vitijs ꝛ ꝯcupiſcētijs. Ut cruq
armaturā ſugit ſuo ferret in corpe tāta diſci
pline rigiditate ſenſuales appetitus arcebat
vtvix neceſſaria ſumeret ſuſtētationi nature
Difficile nāqꝫ fore dicebat neceſſitati corpis
ſatiſfacere ꝛ ꝓnitati ſenſuū non pere, Propt
quod cocta cibaria ſanitatis tp̄e vix admitte
bat ꝛ raro, Admiſſa ꝟo aut cōficiebat cinere
aut cōdimēti ſaporē admixtione aque vt plu
rimū reddebat inſipidū. De potu vini quid
dicā cū de aqua dū ſitis eſtuaret ardore vix
ad ſufficientiā biberit. Patet ergo ꝙ ꝑ ieiu-
nium corpus anime inimicū maxime refre-
natur, Scd̄o ꝓdeſt ieiuniū corpori ip̄m ſa
nādo. Nam viſum eſt ꝑ experientiā ꝙ magis
ꝓdeſt ſanitati corpis abſtinentia moderata
ꝙ nimius ꝛ exceſſiu' ciboꝝ vſus, Quiimmo
vt plurimū ex gula oēs egritudines euenire
ſolent, Unde de ꝯſe.di.v.c. Ne tales dicitur,
Morbi ſaturitate nimia concitanf. Et Señ
ad Lucillum ſic ait, Medicina quōdā pauca
rum ſcia fuit herbarū quibus ſiſteref fluens
ſanguis vulnera coirēt paulatim. Deinde in
hanc ꝑuenit tam multiplicem varietatē. Nec
eſt mirū tunc illam minus negocij habuiſſe:
firmis adhuc ſolidiſqꝫ corpibus ꝛ facili cibo
nec ꝑ artes voluptatēqꝫ corrupto qui poſtq̄
cepit nō ad tollendā: ſꝫ ad irritandam famē:
quare inuēte ſunt mille ꝯditure quibus adhi
bitis excitaref. Que deſiderātibus alimenta
erant onera ſunt plenis, Inde pallor ꝛ neruo
rum vino marcentiū tremor ꝛ miſerabilior
ex cruciatibus q̄ ex fame macies. Inde icer
ti tabentiū pedes ꝛ ſemꝑ quaſi in ipa ebrieta
te titubatio. Inde ꝛ in totā cutem humor ad
miſſus diſtētuſqꝫ venter dum male aſſueſcit
plus cape q̄ poterat. Et tandē cōcludit mul-
tos morbos multa fercula feciſſe. Et Johes
os aureū de ꝯſe.di.v.in.c. Nihil. hoc ip̄m cō
firmat di. Abūdantia morbū facit ꝛ moleſti
as ingerit: ꝛ egritudines gñat. Ideo Hiero.
cōtra Jouinianū ait, Egrotāti tibi nō alit ſa
nitas reſtituif niſi tenui cibo victuqꝫ caſtiga
to que dieta dr. Et idē Hiero. i.c. Legim' de
ꝯſe.di.v. Legim' quoſdam morbo articulari
ꝛ podagre humorib' laborātes: ꝓſcriptione
bonoꝝ ad ſimplicē menſam ꝛ paupes cibos
redactos cōualuiſſe. Caruerūt eñi ſollicitudi-
ne diſpēſande domus ꝛ puellarū als epulaꝝ
largitate que corpus frangūt ꝛ aiam. Ter-
tio ꝓdeſt ieiuniū corpori ipſum fortificando.

Nam moderata ieiunia ex ꝯñti corpa mag
ſana ꝛ magis robuſta reddūt. Et ſi dicatur h
nō eſſe verū: qm̄ ꝑ ieiunia debilitanf corpis
vires, ſꝫ illud p̄s. Genua mea in firmata ſūt
a ieiunio. Rn̄dere poſſumus qd̄ Paul' dice
bat.ij. Coꝝ.xij. Cū infirmor tūc fortior ſum,
eo ꝙ infirmitas ꝛ debilitas corpis reddebat
eū fortē ꝛ promptū ad dei obſequia. Scd̄s
ieiunij fructus dr tempalis ꝓdeſt eñi adhuc
tripl'r temporaliter.

Primo placando.
Secundo liberando,
Tertio impetrando.

Primo ꝓdeſt tpal'r placando deū: qñ irat'
ꝓpter pctā populi tempali flagello eos pcu-
tere cōminaf, ſicut pꝫ Jone libro ꝑ totum de
Niniuitis. de qbus ita ait Hiero. li.ij. contra
Jouinianū. Niniue ciuitas magna iram dei
ieiunioꝝ miſeratiōe retorſit. quam vtiqꝫ So
doma atqꝫ gomorra placaſſent ſi penitentiā
agere lachrymaſqꝫ pnīe fundere ieiunio pa-
trocināte deum cōciliare voluiſſent. Miſſus
ſiquidē fuit ad niniuitas ionas, ꝛ audierunt
illi vocē ei' ꝛ timuerūt deū ꝛ ieiunātes ꝛ orā
tes irā ei' placauerf. Scd̄o ꝓdeſt hoi ieiuni
um tpal'r liberādo. ſ.a picul' ꝛ adūſitatib' hu
ius ſecl'i: ſic pꝫ de mlt'q̄ ieiunātes ob reuerē
tiā ꝟgis ꝛ alioꝝ ſctōꝝ libati ſūt a mlt'q picl'is
celi tre ꝛ mariū. Tertio ꝓdeſt ieiuniū tpal'r
ipetrādo. ſ. tēpalia bñficia vt pluuiā tp̄e ſicci
tat: ſanitatē tp̄e ifirmitat: ſerēitatē tp̄e ibriū
pacē tp̄e guerrarū ꝛ ſil'ia. Terti' fruct' ieiu
nij dr ſpūalis, Prodeſt eñi ſpūal'r tripl'r,

Primo clarificando.
Secundo cibando,
Tertio glorificando,

Prio ꝓdeſt clarificādo, nā ad ꝑſpicacitatē
ꝛ puritatē oꝛonis ꝛ ꝯtēplatōis miro mō diſ
ponit. Nōne lectio oꝛo ꝑdicatio ieiuno ſtō-
cho meli' capiūf ꝛ excercēf. Hic Hiero. ꝯ Jo
uinianū ait, Dāiel atqꝫ tres pueri infpratōꝝ
ſomnioꝝ ieiunio reuelāt: paſtiqꝫ legumibus
prudētiores ꝛ pulchriores iuēiūf. h ille. Jobi
euāgeliſte i iſula pathmos ieiunāti reuelata
ſūt ſecreta celeſtia. Apl'i ieiunātes ſpūſſancti
lumie ſūt illuſtrati. Act.ij. Scd̄o ꝓdeſt ieiu
niū ſpūal'r cibādo. Cū eñi mēs fuerit illūina
ta ꝛ diuine ꝯtēplatōi intēta: ex ꝯñti delectatiōe
ſpūali inebriaf, Tertio ꝓdeſt ieiuniū ſpūa-
lit' glificādo: qꝛ ꝑ illud introducimur i beatā
vitā, ſicut helias poſt ieiuniū rapt' ē in celū
iiij. Reg.ij. In huius aūt myſteriū poſt ieiu-
niū quadrageſimale ſtatim reſurrectionis ce

lebratur gloria. Ergo anima feruēti vnuſqſ-
qꝫ ſm̄ facultatē ſuā hodie ieiuniū incipiat, vt
ſic in fine adipiſcaf eternā gloriā. Amē.

Feria quinta poſt diē cinerū de vſu ꝛ lau
dibus ſanctiſſime oꝛonis, ꝯ eos qui dicūt nō
eſſe orandū: neqꝫ ꝓ bonis acquirēdis: neqꝫ
ꝓ malis euitandis. Sermo XIX

Acceſſit ad eū Cen-
turio rogans eū. Notanf hec ꝟba
Matth. viij.c. ꝛ in euāgelio hodi
erno, Promptiſſimus deus ſemꝑ eſt ad libera
liter exhibendū nobis bñficia ſua. q̄ ideo ſepe
nō accipimus: qꝛ negligētes ſumus ad fidu-
cialiter poſtulandū. Nā qui petit accipit: ꝛ qui
q̄rit inuenit: ꝛ pulſanti apief: vt dr Lu.xi. Et
vtiqꝫ ſatis clarū eſt in hiſtoria ſancti euāgelij
die hodierno recitati in q̄ cōmemoraf ſanita
tis donū a xp̄o collatū puero Centurionis pa
ralytico ꝛ male habēti, Qd̄ vtiqꝫ xp̄s fecit cō
motus fidelibus p̄cibus Cēturionis humili-
ter eū deꝑcantis. Qm̄ aūt apud aliquos incre
dulos ꝛ indeuotos oꝛonis vſus vilis ꝛ inuti-
lis reputaf: idcirco in p̄nti ſermone de cōmen
datiōe ꝛ laudibus oꝛonis erimus tractaturi:
vt ſic ois vere penitēs audeat cū Centurione
clamare ſecurius ad dn̄m ieſum xp̄m. No-
tabimus ergo tria ꝑ que principaliter oſtēde
mus vſum oꝛonis cōmendabilē eſſe. ꝛ in hac
vita oībus cōuenire,

Primū dr ꝯrioꝝ debilitas,
Scd̄m dr ſanctoꝝ dignitas,
Tertiū dr omniū indigentia.

Cōfutatio debiliū rōnum quas pleriqꝫ ad-
ducere ſolent ad oſtēdendū ꝙ ſit ſuperfluum
orare, Capitulū I

Primū quo oñdif cōmēdabilis vſus
oꝛonis dr ꝯrioꝝ debilitas. Nam qui
dicūt nō eſſe orādū: neqꝫ ꝓ bonis ac
quirēdis neqꝫ ꝓ malis amouēdis: aſſumunt
ad defenſionē erroris ſui triplicē rōnē, videlꝫ.

Prima eſt diuine ꝓuidētie.
Scd̄a diuine permanētie.
Tertia diuine clementie.

Prima rō eſt diuine ꝓuidētie. Dicūt eñi ꝙ
facta nr̄a ꝛ iſta oia inferiora nō regunf a ꝓui
dētia dei, ꝛ ex ꝯñti ꝓſpera ꝛ aduerſa bōa ꝛ ma
la ab ipſo nō ꝓuenire. Si aūt interrogenf a
quo ḡ iſta gubnanf: aliq̄ rn̄debūt ꝙ a fato: ali
qui ꝙ a fortuna: aliq̄ ꝙ a nulla ꝓuidētia: ſꝫ re
mūt ſic. Primi dicūt ꝙ oia iſta q̄ in h̄ mūdo fi
unt: ꝛ q̄ hoībus accidūt veniūt a fato: noie fa
ti intelligendo influentiā celi ꝛ planetarū ſm̄

quā aſſerunt oia regulari. Et huius opiniōis
fuit Ouidius q̄ in li. de triſtib' dixit. Rō fatū
vincere nulla valet. Idē ꝯfirmauit Señ, i tra
gedijs. d. Fatꝭ agimur credite fatꝭ: q̄cq̄d agit
mortale genus venit ex alto. Et de ꝯſolatiōe
ad Paulinū di. Mutare fata nō poſſum' ſtāt
dura ꝛ inexorabilia. Et Lucanus li. vi. inq̄t,
Preceps agit oia fatū. Nec medij dirimunt
morbi vitāqꝫ necēqꝫ. Et Juuenal' ſatyra. vij.
Seruis regna dabūt captiuis fata triūphos.
Et Tullius li. i. de diuinatiōe. Fato oia fiunt,
Et q̄ntilianus in declamatiōibus, Fato viui-
mus languem' cōualeſcimus morimur. Me
dicina quid p̄ſtat niſi vt vita nemo deſperet.
Inde eſt ꝙ quidā aſtrologi ingerūt ſe ad iu-
dicandū de futuris euentibus hoim: de vita et
moribus regū: de pace ꝛ guerris populoꝝ: de
diuitijs ꝛ pauptate: de fecūditate ꝛ ſterilitate
vxorū: de honoribus ꝛ dignitatibus acquirē-
dis: ꝛ ſil'ibus, q̄ſi iſta oia dependētiā habeant
ſicut a cauſa neceſſaria: ab influētia planetaꝝ
et celeſtiū corpoꝝ. Et ex hoc verſum eſt in ꝓ-
uerbiū inter vulgares: ꝙ nō iuuat orare deū
cū iā diffinitū ſit: q̄d vnuſquiſqꝫ aut boni ha
bere aut mali pati habeat. Cōtra quos Au
guſ. li. v. de ciui. dei. c. i. ſic ait. Prorſus diuina
ꝓuidētia regna ꝯſtituuntur humana. q̄ ſi ꝓ-
pterea quiſq̄ fato tribuit qꝛ ipſam dei volun
tatē vel poteſtatē fati noie appellat: ſniam te-
neat: linguā corrigat. Cur enī nō hoc primus
dicat: qd̄ poſtea dicturus eſt: cū ab illo quiſq̄
queſierit q̄d dixerit fatū. Nam id hoies qñ au
diunt vſitata loquēdi cōſuetudine nō intelli-
gunt niſi vim poſitionis ſyderū: qualis eſt qñ
quis naſcif ſiue ꝯcipitur. qd̄ aliqui a dei volū
tate alienāt. aliqui etiā ex illa hec pendere cō-
firmāt, Sed illi q̄ ſine dei volūtate decernere
opinātur ſidera, q̄d agamus vel quid bonoꝝ
habeamus maloꝝ ve patiamur: ab auribus
oīm repellēdi ſunt. nō ſolū eoꝝ qui verā religi
onē tenent: ſꝫ qui deoꝝ qualiūcūqꝫ licꝫ falſoꝝ
volūt eſſe cultores. Hec eñi opinio q̄d agit ali
ud niſi vt nullus oino colaf aut rogetur deus
Et paulo inferi' ſubdit, Quale deinde iudiciū
de hoim factis deo relinquitur: q̄bus celeſtis
neceſſitas adhibetur cū dn̄s ille ſit ꝛ ſiderū et
hoim; hec ille. Si q̄s vero obijceret ꝙ aſtrolo
gi ꝑſepe ꝟa dicūt: audiat Aug'. ꝯ fati. li. c. vij
di. Nō immerito creditur cū aſtrologi multa ve
ra reſpondeāt ꝛ occulto inſtinctu fieri ſpirituū
non bonoꝝ: quorū cura eſt has falſas ꝛ noxi-
as opiniones de aſtralibus fatis inſerere hu
manis mētib' atqꝫ firmare, Ideo friuola eſt

mathematicoꝝ ſnia q̃ nos noſtroſq; ſucceſſꝰ
aſtris ſubdere moliunt. Secũdi aſſeſt oia
iſta inferiora moueri ad imperiũ fortune et
diſponi. Unde Plutarchus li. de remedio ire
d. ⁊ inducit Euripidẽ ſic loquentẽ. Deus ma
gna regit, parua vo in fortune manibꝰ dere
linquit. Hanc fortunã rudes hoies ⁊ idolatre
gentiles deam quandã eſſe putauerũt. Unde
Lactã. li. iij. Crediderũt inquit pplꝰ fortunã
quandã deam eſſe res humanas varijs caſi
bus illudentem: quia neſciebãt vnde ſibi aut
bona aut mala venirẽt. Hos tñ ſic opinãtes
Aug. li. iiij. de ci. dei. c. xviij. ſic deridet. Fortu
na dea putat ⁊ colit. Certe oẽs deos vtriuſq;
ſexus: ſi et ſexũ habent: non niſi bonos exiſti
mare debemus. Hoc plato dicit. hoc alij pħi.
hoc excellẽtes reipublice populoꝝq; rectores
Quõ ergo dea fortuna aliquãdo bona e: ali
quãdo mala. An forte quãdo mala eſt dea ñ
eſt: ſed in malignũ demonẽ repẽte cõuertit.
Sed Ariſt. li. ij. Phi. dicit fortunã eẽ cauſam
p accñs in agẽtibus ſm ppoſitum. Et tunc
vt dicit Tho. in. ij. ſumme cõtra gẽtiles. et. d.
Ben. di. xxxvij. ſecũdi li. Licet aliqd ſit caſua
le vł fortuitũ reſpectu agẽtis particularis vt
pote particularis nature ⁊ intellectus creati:
nihil tñ eſt caſuale aut fortuitũ reſpectu pui
dentie dei a qua omnia puiſa ſunt ⁊ pordina
ta. Tertij cõtendũt puidentiã dei nullã eſſe
circa iſta inferiora ⁊ hoim facta: ſꝫ oia curre
re ſic ſine vlla puidentia regulãte. Qui error
pniciosiſſimus eſt ⁊ dãnat: tum rõne: tũ au
ctoritate. Et lꝫ multe rões ad hoc poſſent i
duci. tamẽ dicã eam quã Tho. ponit in. iij. ꝯ
gẽtiles. c. lxiij. Ait em̃ ſic. Impoſſibile ẽ ꝙ ali
qua nõ cognoſcẽtia finẽ operent ꝑpter fines
et ordinate pueniãt in ipm: niſi ſint mota ab
aliquo habẽte finis cognitionẽ: ſꝫ oia corpo
ra naturalia mouent ⁊ opant ꝑpter finẽ licꝫ
illum nõ cognoſcãt. Ergo opꝫ ꝙ tota opatio
nature ab aliqua cognitiõe ordinet. Preterea
dia que ſunt natura diſtincta in vnũ ordinẽ
nõ conueniũt niſi ab vno ordinãte colligant
in vnũ. In vniuerſitate aũt rerũ ſunt res di
ſtictas ⁊ ꝯrias naturas habẽtes que tamen
in vnũ ordinẽ cõueniunt. Ergo opꝫ ꝙ vnꝰ ſit
vniuerſoꝝ ordinator ⁊ gubernator. Sũt ad
hoc etiã ſcpture ſacre auctes. Ait ei ſapiẽs
Sap. xiiij. Tua aũt pr̃ puidẽtia cũcta guber
nat. Et Eccl's. v. Ne dicas coram angelo tuo
nõ eſt puidentia. Et Mat. vi. reprehendens
xps imoderatã ſollicitudinẽ eoꝝ q̃ diffidunt
gubernari poſſe a deo. oſtendit qualiter ipſe
puidẽtia ſua decorat terrã floribus: paſcitq;
aues ⁊ volucres celi. Ideo Lact. li. i. di. inſti.
ꝯ dei puidentiã negãtes: ſic pulchre loquit.
Suſcepto igit illuſtrãde veritatis officio: non
putaui adeo neceſſariũ ab illa qõne initium
ſumere q̃ videt pma eẽ natura ſit ne puiden
tie q̃ rebus oibus cõſulat an fortuitu vł facta
ſint oia vel gñant. Cuiꝰ ſnie auctor eſt demo
critus confirmator Epicurꝰ: qs tñ ceteri pħi
ac maxime ſtoici acerrime retulerũt: docẽtes
nec fieri mundũ nec cõſtare niſi ſumma rõne
potuiſſe. Sꝫ ⁊ Marcus Tullius q̃uis acha
demice diſcipline defenſor eẽt: de puidentia
gubernatrice rerũ ⁊ mlta ⁊ ſepe diſſeruit: qd
facit: tũ in oibus pħie ſue libris: tuꝫ maxime
in his q̃ ſunt de natura deoꝝ. Nec difficile ſa
ne fuit paucoꝝ hoim praua ſentientiũ redar
guere mendacia: ceteris pħis in hac vna re
non diſſidẽtibus. Nemo em̃ eſt etiã tã rudis
tam feris moribus q̃ oculos ſuos in celũ tol
lens: ⁊ aetſi neſciat cuiꝰ puidẽtia dei regat h̃
om̃e qd cernit: nõ aliquã tñ eſſe intelligat ex
ipaꝝ motu magnitudine pulchritudine vti
litate temptatõe nec fieri poſſe q̃n illud quod
mirabili rõne cõſtat conſilio aliq maiore ſit i
ſtructũ. hec ille. Dicimus ꝙ ⁊ catholice tene
mus ꝙ oia regunt ſm puidentiã dei q̃ bõa
vel mala hoibus iuſte diſtribuit ſm ꝙ iudi
cat melius cõuenire. Scda rõ quare dicunt
aliqui nõ eſſe orandũ eſt diuine pmanentie.
Dicũt em̃ ꝙ lꝫ oia fiant ſm diuinã puidẽtiã
cum ipa nihil aliud ſit ꝙ ipe deus: ⁊ deus ſit
immutabilis. ſm illud Nume. xxiij. Non eſt
deus quaſi homo vt mẽtiat neq; vt filiꝰ ho
minis vt mutet. Et Malach. iij. Ego dñs et
nõ mutor. Et Jaco. i. Apud quẽ nõ eſt tranſ
mutatio. Et Augu. in lib. de natura boni. So
lus deus imutabilis eſt. Ergo ſi diſpoſuit bñ
facere hoibus indigẽtibus abſq; orone illoꝝ
illud implebit. Et ſi deliberauit mala aliqua i
partiri: nõ ꝑpter orones ceſſabit. Sꝫ cõtra
iſtos eſt auctoritas Hiere. vbi deus ſic loqui
tur. Repente loquar aduerſum gentẽ et ad
uerſus regnũ vt eradicẽ ⁊ deſtruam ⁊ diſper
dam illud. Si pniam egerit gens illa a malo
ſuo: quod locutus ſum aduerſum eã: agam ⁊
ego pniam ſup malo quod cogitaui vt face
rem ei. Et ſubito loquar de gente et de regno
vt edificem ⁊ plantẽ illud. Et iterum Ezech.
xxxiij. deus. d. Si dixero iuſto ꝙ vita viuet.
et confiſus in iuſticia ſua fecerit iniquitatẽ:
omnes iuſticie eius obliuioni tradent: et in
iniquitate ſua quã operatus eſt morieť. Si

aũt dixero ipio morte morieris: ⁊ egerit pniã
a pctõ ſuo vita viuet ⁊ nõ morieť. Et hoc eſt
qd dr. xxij. q. iiij. c. Unuſqſq;. Ipe dñs freqñt
ſuã mutat ſniam. Et in. c. incõmutabilis. de
pẽ. Et de pe. diſt. i. c. nouit. Nouit dñs mutare
ſniam ſi tu noueris emendare delictũ. Ex qbꝰ
verbis pꝫ ꝙ ſm ꝙ nos mentẽ nr̃am ⁊ volun
taria opa ſiue in bonũ ſiue in malũ dirigimꝰ
ita ⁊ ipe ſniam ſuã aut reuocat ⁊ imutat aut
exequit ſine ſui imutatiõe. Nã vt dicit pħus
viij. phi. ⁊. xi. methaph. Deꝰ eſt mouens oia i
mobilis. Et Boeciꝰ. Stabiliſq; manens das
cũcta moueri. Jõ dicit ſctũs Bon. di. viij. pri
mi libri. ar. ij. q. i. ꝙ diuina eſſentia eſt imuta
bilis. Nã nõ mutat loco: q2 vbiq; eſt. nõ tpe:
q2 eternitas ſimul eſt. non forma: q2 pure eſt
actꝰ. Uñ mutationẽ ſm formã tollit ſimplici
tas. ſm tps tollit eternitas. ſm locũ tollit i
menſitas. ⁊ iõ in deo eſt ſumma ſtabilitas: ⁊
inde ois motꝰ cauſalitas. Sine ſui itaq; mu
tatione pduxit deꝰ in tpe mũdũ. Sine ſui mu
tatione carnẽ nr̃am aſſumpſit. Sine ſui etiã
mutatiõe pretẽtibꝰ ⁊ orantibꝰ ſua dona largit
Nã vt inqt Tho. ij. ij. q. lxxxiij. ar. ij. ex diuina
puidẽtia non ſolũ diſponit ꝙ effectꝰ fiãt: ſed
etiã ex quibꝰ cauſis ⁊ quo ordine pueniant.
Inter alias etem̃ cãs ſunt etiã quoꝝdã effe
ctuũ cãe actꝰ hũani. Uñ opꝫ hoies agere aliq̃
nõ vt p ſuos actꝰ diuinã diſpoſitionẽ imutẽt:
ſꝫ vt p actꝰ ſuos impleãt quoſdã effectꝰ ſm or
dinẽ a deo diſpoſitũ. Et idẽ etiã eſt in natura
libus cauſis. Nã neq; q̃ plantat eſt aliqd ne
q; q̃ rigat. ſꝫ q̃ incremẽtũ dat deꝰ. vt dr in. c. cũ
nõ ſit in hoie. ex de decimis. ⁊ tñ ſi hõ nõ plan
tat aut nõ ſeminat: deꝰ nõ dat incremẽtũ. Si
mile eſt de orõne. Nõ em̃ ppť hoc orãtꝰ vt di
uinã diſpoſitionẽ imutemꝰ: ſꝫ vt illud ipetre
mus qd deꝰ diſpoſuit mediãtibꝰ orõibꝰ nobis
donare. vt Greg. dicit. i. dial. li. Tertia ratio
quã aſſumũt negãtes ⁊ dãnãtes orõnis vſũ
eſt diuine clementie. Deus inquiũt clementiſ
ſimus eſt ⁊ liberaliſſimus. ideo cũ noſcat oia
quibus indigemus: non opus eſt orõnibꝰ ab
illo ea petere. q2 vt inquit Seneca. Nulla res
charius emit: ꝙ que precibus empta eſt. Jõ
ſumme liberalitati eius non conuenit benefi
cia preſtare rogatus. Ad hoc rñdet Augu. ad
probũ de orando deũ. ꝙ deus multa nobis ex
ſua liberalitate preſtat nõ petita. Sed ꝙ aliq̃
vult preſtare nobis petentibꝰ: hoc eſt propť
noſtrã vtilitatẽ. vt ſcꝫ fiduciã quãdã accipia
mus recurrendi ad deũ: ⁊ vt recognoſcamꝰ eũ
eſſe bonoꝝ noſtroꝝ actorẽ. Et ſic interimun
tur oẽs obiectiões ſupradicte quibus oratio
nis vſus ipugnabat: q2 debiles ſunt ⁊ nullius
roboris aut momenti.

Qõ vſus orationis cõmendatur auctori
tate ⁊ exemplo ſctõꝝ veteris ⁊ noui teſtamen
ti ⁊ precipue dñi noſtri ieſu xpi. Capłm. II.

Secundũ quo cõmendabilis oratio
nis vſus dicitur eſt ſanctorũ digni
tas. Omnes etem̃ ſancti verbo pa
riter ⁊ exẽplo orare nos docuerũt. Uñ dauid
in ps. xxxvi. orationẽ cõmendans ait. Subdi
tus eſto dño ⁊ ora eũ. Et ps. v. Qm̃ ad te ora
bo dñe: mane exaudies vocẽ meã. Et ps. xxx
iij. Exquiſiui dñm ⁊ exaudiuit me: ⁊ ex oibus
tribulationibus meis eripuit me. Et ſapiens
Eccli. xxxv. Oratio hũiliantis ſe nubes pene
trabit. Et Tob. xij. Bona ẽ oratio cũ ieiunio.
Et Hiere. xxxiij. Clama ad me ⁊ ego exaudiã
te dicit dñs. Et. i. Pet. iij. Omnes vnanimes
in orõne eſtote. Et Jac. v. Orate pinuice vt
ſaluemini. Et doctor gentiũ Paulus Ro. xij.
Spe gaudentes: in tribulatiõe patientes: ora
tioni inſtãtes. Et. i. Cor. vij. Uacetis oratio
ni. Et Phil. iiij. Nihil ſolliciti ſitis: ſed in om̃i
oratione ⁊ obſecratiõe cũ gratiaꝝ actione pe
titiones veſtre innoteſcãt apud deũ. Et Col.
iiij. Orationi inſtate vigilãtes in ea. Et. i. Ti
moth. ij. Uolo viros orare in omni loco: leuã
tes puras manus. Et. i. Theſſal. vlti. Sine i
termiſſione orate. Et xpus in euangelio Lu
ce. xi. Petite ⁊ accipietis: qrite ⁊ inuenietis: pul
ſate ⁊ apiet vob. Et Luc. xviij. Oportet ſem
per orare ⁊ nõ deficere. Et Luc. xxij. Et Mat
thei. xxvi. Uigilate ⁊ orate ne intretis in tẽpta
tionẽ. Et Matth. xxiiij. Orate vt nõ fiat fu
ga vr̃a in hyeme vel ſabbato. Et Marci. xiij.
Uidete vigilate ⁊ orate. Et qd docuerũt ſcti
verbis: ope cõpleuerũt. atq; orando ampliſſi
ma dei munera impetrauerũt. Uñ Gen. xxv.
yſaac deprecatus eſt deũ p vxore ſua Rebecca
eo ꝙ eſſet ſterilis. qui exaudiuit eũ: ⁊ dedit re
becce cõceptum. Et Exod. viij. ix. ⁊. x. c. Ora
uit moyſes pro amotione plagarum ab egy
pto ⁊ exauditus eſt. lꝫ illi mali eſſent. Et Exo
di. xvij. In bello quod habuerũt filij iſrael cõ
tra Amalechitas plus fecit Moyſes orando
ꝙ Joſue pugnando. Et Exo. xxxij. Poſt ado
rationem vituli quando videbatur dominus
velle delere populũ: moyſes per orationis in
ſtantiam obtinuit veniam. Et Numeri. xi.
Per orationẽ moyſi abſorptus eſt ignis qui
deuorabat caſtra murmurantium. Et Nume
ri duodecimo. Per orationẽ moyſi curata eſt

Maria a lepra. Et Numeri.xxi.per orationē etiā moyſi liberat⁹ eſt ppl's a ſerpentibus. Et i.Reg.i.Anna que ſterilis erat orauit dominū ⁊ concepit ⁊ peperit filiū ⁊ vocauit nomē eius Samuel:eo ꝙ a dño poſtulaſſet eū, ⁊.i. Reg.vij. Orante ſamuele filij iſrael debellarunt philiſteos. ⁊ Tobie.vi. Raphael angel⁹ monuit tobiā iuniorē ne demones haberent poteſtatē in eū vt oraret. Et Judith.iiij. Tempore perſecutionis Holofernis filij iſrael orabant deū vt viſitaret populū ſuū. ⁊ Judith.xiij Armis orationis munita illa mulier vidua caput amputauit holoferni. Et Eſaie.xxxviij. Orante cū lachrymis Ezechiā exaudiuit de⁹ ⁊ addidit diebus eius annos quindecim. Et Danielis.xiij. Suſanna per orationē liberata eſt a criminatione falſa ⁊ dānatione mortis. Et Jone.ij. De ventre piſcis per orationē ad littus maris adduct⁹ eſt ionas. Et.i. Machabeoꝝ.xi. Videns Jonathas ꝙ omnes excepꝗ paucis dereliquerunt eū pugnantē cōtra alienigenas:ſcidit veſtimenta ſua ⁊ rogauit dominū ⁊ poſtea miam obtinuit ⁊ victoriā. Et ij. Machabeoꝝ.iij. Onias ſummus pontifex orauit pro Heliodoro diuina virtute grauit' flagellato: eo ꝙ voluerat erarium expoliare. Deus aūt illi vitā donauit. Quid referam de orationibus apoſtoloꝝ:aliorūꝗ ſanctoꝝ qui orando tot mira fecerunt. Sed omnibus dimiſſis breuitatis cauſa: ad xp̄m eſt deueniendū. De ip̄o ſiquidē dicitur Marci.i. Abijt in deſertū locū ibiꝗ orabat. Et Luce.vi. Erat p noctans in oratione dei. Et Luc.ix. Facta eſt dū oraret ſpecies vultus eius altera. Et Luce xxij. ⁊ Matth.xxvi. legitur ad p̄rem oraſſe. Et ad Heb.v.de ip̄o dicitur. Cū clamore valido ⁊ lachrymis exauditus eſt pro ſua reuerētia. Sed circa hoc nōnulli dubitant cur xp̄s orauit:cū Aug.dicat lib.de correptiōe ⁊ gr̄a. Nemo q̄rit ab alio qḋ p ſe pōt. ſ; xp̄s oīa poterat p ſe. ḡ nihil debat ab alio petere nec orare Ad h̄ r̄ndet Boh.di.xvij.tertij lib.ar.ij.q.i.ꝙ decēs fuit ⁊ ꝯueniēs orare chriſtū ꝑpter tria. Primo propter meritum. Secundo propter exemplum. Tertio propter argumētum. Primo propter meritum. quia ſua petitione ⁊ poſtulatione merebatur nobis qui minus idonei eramus ad ſuſceptionem beneficioꝝ dei. Secundo orauit propter exemplum. ſcꝫ vt in ſeipſo inuitaret nos ad orationis ſtudium. in cuius exercitio maxime ſuperatur aduerſari⁹ Tertio orauit propter argumentum. vt oſtēderet ſe eſſe verum hominē ⁊ vere a deo miſſum. Petere ergo ⁊ orare competit chriſto ſꝫm naturam aſſumptam. Et ſic ſoluitur quod dicebatur in contrarium. Concludenda eſt ergo hec ſecūda pars principalis noſtri ſermonis in qua probatum eſt per exempla ⁊ auctoritates ſanctorum ꝙ orationis exercitiū apprime eſt commendabile.

Qḋ omnes indigent auxilio dei ad acquirendam beatitudinem: ad vitanda pericula: ⁊ ad bona tēporalia impetranda. Caplm.III

Ertium quo oſtendemus ad orationem omnes obligari debere dicitur indigentia. Omnes etenim cuiuſcūꝗ ſtat⁹ gradus ⁊ conditionis exiſtant:egent a deo adiuuari. maxime quantum ad tria.

Primo quantum ad beatitudinem acquirendam.

Secundo quantum ad pericula vitanda.

Tertio quantum ad temporalia bona impetranda.

Primo indigent omēs a deo adiuuari quātum ad beatitudinem acquirendā: eo ꝙ nullus illam viribus proprijs aut virtute valet adipiſci. Ideo vnuſquiſꝗ orare debet cū Petro dicente. Dñe ſalua nos. quia vt inquit ps̄. Gratiam ⁊ gloriam dabit dominus. Secūdo indigent omēs a deo adiuuari propter pericula euitanda: quibus fragilis noſtra conditio ſubiecta eſt. Et de his ſic eleganter loquit' Aug.xxij.li.de ciui.dei.c.xxij. Sed preter pueriles penas ſine quibus diſci non poteſt quod maiores volūt:qui vix aliquid vtiliter volūt: quot ⁊ quantis penis genus agitet' humanū que nō ad maliciam nequiciāꝗ iniquoꝝ: ſed ad cognitionē pertinēt miſeriāꝗ cōem:quis vllo ſermone digerit? Quis vlla cogitatiōe cōprehendit quantus eſt metus:quāta calamitas ab orbitatibus atꝗ luctu a dānis ⁊ a dānationibus a deceptionibus ⁊ mendacijs hominum:a ſuſpitionibus falſis:ab omnib⁹ violentijs facinoribus ⁊ ſceleribus alienis. quādoquidē ab eis ⁊ dānatio ⁊ captiuitas ⁊ vincula ⁊ carceres: ⁊ exilia ⁊ cruciat⁹ ⁊ amputatio mēbroꝝ: ⁊ priuatio ſenſuū: ⁊ oppreſſio corporis ad obſcenā libidinē opprimentis explēdā: ⁊ alia multa horrēda ſepe cōtingūt? Quid ab innumeris caſibus qui forinſecus corpori formidant' eſtib⁹ ⁊ frigorib⁹: tempeſtatib⁹ imbribus illuuionibus: coruſcatione: tonitruo: grandine: fulmine: motibus. hiatibuſꝗ terrarū: oppreſſionib⁹ ruinarū: ab offenſiōib⁹ ⁊ pauore: vel etiā malicia iumētoꝝ: a tot venenis fructuū: aquarū: aurarū: beſtiarūꝗ ac ferarū

vel leuiſſimō moleſtijs: vel etiā mortiferis morſibus a rabie q̄ cōtingit a rabido cane vt etiā a blanda ⁊ amica ſuo dño beſtia nōnunꝙ vehementius ⁊ amarius: ꝙ leones ⁊ draconeſꝗ metuat': faciatꝗ hoiem quē forte ꝯtaminauerit cōtagione peſtifera: ita rabioſum vt a parentibus filijs ⁊ ꝯiuge peius oī beſtia formidet'. Que mala patiunt' nauigantes. Que terrena itinera gradientes. Quis ambulat vbicunꝗ nō inopinatis ſubiacēs caſibus. De foro quidā domū rediēs ſanis pedibus ſuis cecidit pedē fregit: ⁊ ex illo vulnere finiuit hanc vitam. Quid videt' ſedente ſecurius. De ſella in qua ſedebat Hely ſacerdos cecidit ⁊ mortuus eſt. Agricole imo vero oēs hoies quot ⁊ ꝙtos a celo ⁊ terra: vel a ꝑnicioſis aialibus caſus metuunt agroꝝ fructibus. Solēt tñ de frumētis tandē collectis ⁊ recōditis eſſe ſecuri. Sed q̄buſdā qḋ nouimus ꝓuentū optimū frumentoꝝ fluuius improuiſus fugientibus hoibus: de horreis eiecit atꝗ abſtulit. Cōtra mille formes demonū incurſus q̄s in innocētia ſua fidit. Q̄nquidē ne q̄s fideret etiā paruulos baptiſatos q̄bus certe nihil eſt innocētius aliq̄ñ ſic vexāt vt in eis maxime deo iſta ſinēte mōſtret' huius vite flenda calamitas: ⁊ alterius deſideranda felicitas. Jam vero de ipſo corpore tot exeunt morboꝝ mala: vt nec libris medicoꝝ cuncta cōprehenſa ſint: in quoꝝ pluribus ac pene oībus etiā adiumenta ipſa ⁊ medicamenta tormēta ſunt: vt hoies a penarū exitio penali eruant' auxilio. Et licet in p̄fata auctoritate multa dixerit Aug. ꝑpter que nullus viuere ſecurus debet niſi q̄ cōfidit in deo. Nos tñ diebus noſtris tāta vidimus eueniſſe ꝙ merito fatuus reputari poſſet q̄ p orōnes ad dñi auxiliū nō ꝯfugit. Tēpore nanꝗ iubilei anno dñi.M.cccc.l.regnāte Nicolao q̄nto pontifice maximo hora.xxiij.cū ingēs multitudo ppl'i eūtis ⁊ redeūtis cōgregata eſſet apud pontē ſub caſtro ſancti angeli: adeo intra ſeſe exiſtētes ibi cōpreſſi ſunt vt illis exceptis q̄ i flumine cadētes ſubmerſi ſunt ducētoꝝ ⁊ ſeptē hominū ſuffocatoꝝ in pōte p̄dicto corpa ſunt inuenta. Tp̄e Alfonſi regis arragonie ⁊ vtriuſꝗ ſicilie ex nocturno ⁊ repētino terremotu in ciuitate Neapolitana: alijſꝗ ciuitatib⁹ regni: et terris ruentibus ex improuiſo domibus et edificijs multa milia hoim periere. Anno dñi M.cccclxv.in dñica de paſſiōe in ciuitate Venetiarū p̄ter morem in lacunis illis nauicule plurime ſubmerſe ſunt: multiſꝗ vtriuſꝗ ſex⁹ pariter naufragiū paſſis. Noui ⁊ ego ep̄m Brixien. qui morſu caniculi ſui quē in camera detinebat: poſt quadraginta dies in rabiē verſus extinctus eſt. Noui ego nō vnū ſed plures q̄s fulgur de celo veniēs ex improuiſo vita priuauit. Vidi tot ⁊ tanta pericula ꝙ ſi illa enumerare vellem lōgiſſima ꝑfecto tēpoꝝ ſpacia occuparem. O vita labilis. o vita innumerabilibus periculis circūdata. o vita miſera ⁊ laborioſa in qua nullus ſecurus eſſe pōt: nō ꝑpter diuitias: nō ꝑpter celſitudinē gradus: nō ꝑpter amicoꝝ copiā: nō ꝑpter acutā prudētiā Ideo hoc vnū nobis dꝫ eſſe ſingulare refugiū vt orātes recurramus ad deū. Tertio indigēt hoies a deo adiuuari ꝙtū ad bona tp̄alia impetranda. q̄ etſi tanꝙ p̄ncipalia petēda nō ſint. vt Aug. inq̄t ad Probā: poſtulari tamen p̄nt tanꝙ quedā adminicula quibus adiuuamur ad tendendū ad beatitudinē inꝙtū .ſ.p ea vita corpalis ſuſtentat': ⁊ inꝙtū nobis organice deſeruiūt ad actus virtutū. vt etiā ph̄s dicit in.i.ethicoꝝ. Centurio etenī orauit p ſanitate pueri ⁊ exauditus eſt. Accedamus ergo ⁊ nos cū ipſo orantes deum omnipotentē et orōnibus inſiſtentes: vt digneť nobis ſalutem anime: deinde ſi ei placuerit ⁊ corpis impartiri: cōcedens hic gratiam ſuam: ⁊ in futuro gloriam. Amen.

¶ Feria ſexta poſt diem cinerū. de cōditionibus que requirunt' in orōnibus vt debito modo fiant. Sermo XX

Orate. Verba ſunt domini noſtri ieſu xp̄i in euāgelio hodierno. Matth.v.c. Puto multos ex his qui audierunt cōſiderauerūtꝗ diligenter ea que diximus in ſermone p̄cedenti iam deliberaſſe de cetero feruentius ſolito orationi vacare. Sed ſcire vellent qualiter orandum eſt vt oratio ipſorum nō ſit inanis ⁊ infructuoſa. Ea ꝑpter hodierna die de modo orationis aliqua: ⁊ quidem neceſſaria declarare curabo. Nam audiuimus xp̄m ſaluatorē in verbis in themate allegatis ad orationem nos exhortantem. vt ergo voci eius ꝓmptiore animo vnuſquiſꝗ pareat ⁊ obediat: triplicem moduꝫ in oratione obſeruandū oſtendemus.

Primus modus dicit' exp̄ſſionis.

Secūdus modus dicit' attentionis.

Tertius modus ordinatiōis.

Qualiter in orōne neceſſaria eſt vocalis exp̄ſſio vt in pluribus: ⁊ q̄re nō ſufficit orare tantū mentaliter. Capitulū I

P Rimus modus qui ſeruādus eſt in orōne dicit̄ expꝛeſſionis.q2 debet orās exꝓmere voce qđ gerit in corde.ſm̄ illđ ps. Uoce mea ad dn̄m clamaui:voce mea ad dn̄m deꝑcatus ſum. Effundo in cōſpectu eius orōnē meā:⁊ tribulationē meā ante ipſum pnūcio. Et Matth.vi. Xp̄s docuit orātes voce dicere. Pr̄ nr̄ ⁊c̄. Et ad inflāmandū fideliū corda que rex varietate ſatis mouent̄ ſctā eccleſia vltra orōnē dn̄icaꝫ: hymnos:ps. et alias diuinas laudes in officijs in quibus orat̄ deus ſtatuit decantari. Sed cōtra hoc argui pōt ꝙ oratio nō dꝫ eſſe verbo aut voce expꝛeſſa. Sūt ad hoc auctoꝛitates ſctōꝝ doctorū. Uñ Amb.li.de ſacris. Qñ oras inqt noli ꝟbis clamare. Et glo. Matth.vi. In fide interioꝛi orat̄ deus:nō ſtrepitu labioꝝ:ſꝫ deuotiōe virtutū. Et Iſidoꝛus li.de ſummo bono. Orō cordis eſt nō labioꝝ. Nō em̄ verba deꝑcantis deus attēdit:ſed orantis coꝛ inſpicit. Et Aug. in li.de ſermone dn̄i in monte. Uos autē cum oratis introite in tabernacula veſtra.q̄ ſunt ipſa corda. Et iterū ibidem ait. Claudendum eſt oſtiū.i.coꝛpoꝛali ſenſui reſiſtendū: vt orō ſpūalis dirigatur ad patrē que fit in hymnis cordis vbi pater orat̄ in abſcondito. Et iterū ibi. Agere debemus apud deuꝫ:nō verbis:ſed rebus quas aīo gerimus cū deuotione pura ⁊ ſimplici affectu. Et Aug. ad Pꝛobū. Multuꝫ loq̄ in orando eſt rē neceſſariā ſuperfluis agere ꝟbis. Et Grego. Ueraciter orare eſt amaros in cōpunctione gemitus nō cōpoſita ꝟba reſonare. Ergo ſm̄ tantoꝝ doctoꝝ documēta nō videt̄ i orōne vox foꝛe neceſſaria. Rn̄dēt ad hāc difficultatē tollendā. Alexā.de halis in iiij.volumine ſūme.q.xl.mē.ij. in diuerſis ar. et Ric.in.iiij.diſ.xv.ar.iiij.q.v.c.⁊ Tho.ij.ij.q.lxxxiij.ar.xij.ꝙ duplex eſt orō. Pꝛima eſt cōis q̄.ſ.fieri hꝫ ꝑ miniſtros eccleſie.in ꝑſona totius ppl'i q̄ ad hoꝛas dicēdas obligant̄.vt in.c.pꝛ̄byt̄.ex.de cele.miſ. Et talis orō dꝫ innoteſcere ppl'o ꝓ quo offert̄ vt excitet̄ ad deuotionē. Iō clerici q̄ obligant̄ ex ſtatuto eccleſie ⁊ religioſi q̄ tenent̄ ex voto regule aut ſtatutoꝝ vigoꝛe dicere hoꝛas:debēt illas voce exꝓmere etiā qñ cōtingat vt extra choꝝ ꝑ ſe illas pſoluant tā alte debēt verba pferre:vt ipſi ſaltē intelligāt qđ loquunt̄.⁊ vbi ꝑus.c. dolētes.repꝛehendunt̄ illi q̄ ſincopiſando ⁊ ſine deuotiōe diuinū officiū celebrāt. Scđa eſt orō ſingularis.ſ.q̄ offert̄ ab hoīe inqn̄tum eſt ſingularis ꝑſona:ſiue oꝛet ꝓ ſe:ſiue ꝓ alio. Et qn̄uis nō ſit neceſſariū talē orationē eſſe ſenſibili voce: tn̄ vox ei adiungitur triplici rōne.

Pꝛimo rōne deuotiōis excitande.
Scđo rōne reuerētie exhibēde.
Tertio rōne affectiōis explicande.

Pꝛimo rōne deuotiōis excitande.vt ſcꝫ per vocē ⁊ verboꝝ ſonū coꝛ excitet̄ ad deū magis timendū:colendū:diligendū:ſiue deſiderādū. Et quadā em̄ nāli vniōe aīe ad coꝛpus motus coꝛꝑis diuerſimode aīe affectiōes excitāt et affectiōes aīe maxime ſi ſint foꝛtes diuerſas mutatiōes faciūt in coꝛꝑe. Iō cū qñqꝫ et q̄ſi ſepius ɔtingat ꝙ orare volētes:⁊ ꝓpt̄ pōdus carnis ⁊ ꝓpt̄ occupatiōes ſeculi:⁊ ꝓpter diaboli tēptamenta:mentē habeant aridā inſipidā debilē:⁊ de deo parū cogitantē:tunc certe nihil adiungenda eſt taliū orationi vox viua in qua noiat̄ magnus ⁊ excelſus bonus:pius demēs:miſericoꝛs:⁊ hmōi vt ꝑ talē ꝓlationē euigilent quaſi ſenſus interioꝛes. Idē dico de genuflexionibus de ꝓſtratiōe ad terrā de tonſionibus pectoꝛis.⁊ ſilibus. Nō indiget his q̄ oīm coꝛda ſcrutat̄ ⁊ videt:ſed ideo fiūt vt per tales motus geſtuſqꝫ coꝛꝑis:toꝛpoꝛ mētis excitet̄:⁊ mens magis inflāmata efficatius ꝑ orationē vniat̄ deo. Scđo adiungit̄ vox orationi rōne reuerētie exhibēde.vt.ſ. deo reuerentiā ipendamus nō tm̄ corde:ſed etiā lingua.qm̄ vt ait Ioh. Dama.in.iiij.li.q2 ex duplici natura cōpoſiti ſumus intellectuali.ſ.et ſenſuali duplicē honoꝛē debemus deo offerre: ſcꝫ ſpūalē ⁊ coꝛpalē. Si tn̄ in caſu adeo q̄s eſſet in ɔtemplatiōe ꝑfectus ꝙ vocalis oratio remitteret interioꝛē feruoꝛē:tunc nō eſſet vocaliter orandū oratiōe ſingulari. Tertio adiungit̄ vox orōni rōne affectionis explicande. Nā ex abundātia coꝛdis os loquit̄.vt dicit̄ Matth.xij. Qñqꝫ ita feruet interius anima itaqꝫ inflāmat̄ in dei amoꝛe:aut humiliat̄ in eius timoꝛe:aut obligat̄ in eius recoꝛdatione bn̄ficioꝝ:ꝙ q̄ſi vim patiens in ꝟba ꝓrūpere cogit̄. Sicut legit̄ de btō Franciſco: quē ſemel audiuit btūs frater Leo eius ſocius et ɔfeſſoꝛ ꝑ longū ſpaciū in oratione eleuatū a terra clamantē ⁊ dicentē. Quis es tu ⁊ q̄ ſum ego. Et dū hec eadem verba ſepius replicaret ſuſpirabat lugebat: ⁊ totus videbatur liq̄factus amoꝛe. Nā vt ipſe poſtea interrogātī cū fratri Leoni p̄dicto qui cū exploꝛauerat retulit p̄dicta verba.ideo ſic dixiſſe:quoniā in coꝛde ſuo tāꝫ ꝓfunda verſabatur ſui cognitio ſue ſcilicꝫ paruitatis ⁊ dei magnitudinis a quo ipſe paruulus et minimus tam copioſa beneficia ſuſceperat:⁊ ſperabatqꝫ ſe vberioꝛa ſuſcepturū ꝙ ex vehemētia animi cū admiratiōe deū compellebat̄ laudare ⁊ bn̄dicere dicendo ſibi. Quis es tu deus meus q̄ nullo indiges ī quo eſt om̄e bonū.⁊ q̄ ſum ego ꝙ nihil bonī habeo nec hr̄e poſſum niſi tu de' me' dederis q̄s es tu q̄ teip̄m etiā mihi dare ꝓmittis. Et multa alia bulliebāt in coꝛde eius ꝓpter que ꝟba p̄dicta ingeminabat. Sic̄r dn̄s Ber. miles ⁊ doctoꝛ de aſſiſio q̄ fuit p̄mus quē ſanct' Frāciſcus traxit ad xp̄m anteq̄ mundū reliquiſſet inuitaſſetqꝫ quodā ſero in domo ſua pauperē Franciſcū. Cū in p̄ma vigilia noctē obſuaſſet cū q̄d faciebat:audiuit eū in orōne poſitū cū ſuſpirijs:⁊ lachꝛymis ſepi' replicātē Deus me' ⁊ oīa:de' me' ⁊ oīa. In q̄bus ꝟbis vt ip̄e poſtea declarauit dn̄o Ber. ꝓfundiſſime ɔtēplabat̄ exceſſum maieſtatē diuine ⁊ infinitā bonitatē ſummi dei.

Qđ i orōne nccīaria ē attētio ſm̄ vim p̄me intētionis:⁊ q̄liter ſꝫ mō orō eſt fructuoſa lꝫ nō ſit ꝑ oīa attenta. Caplm̄ II

S Ecūdus mod' q̄ ſuādus eſt in orōne dꝛ attētionis. Debet nāqꝫ oratio qn̄tū fieri pōt eſſe attēta.qm̄ vt dicit Hiero.⁊ ponit̄ de ɔſe.di.v.c. Nō mediocrit̄. Non ꝟbis tm̄:ſꝫ coꝛde orādus eſt de'. Quapꝛopt̄ melioꝛ eſt q̄nqꝫ pſalmoꝝ decātatio cū coꝛdis puritate ac ſerenitate ⁊ ſpūali hilaritate q̄ꝫ pſalterij modulatio cū anxietate coꝛdis atqꝫ triſtitia. Et ad hoc facit.c. nunq̄.de ɔſe.di.v.⁊.c.qñ.de ɔſe.diſt.i. Et ad idē ſunt apl'i ꝟba.i. Coꝛ.xiiij.dicētis. Nā ſi oꝛem lingua ſpūs me' oꝛat:mēſ āt mea ſine fructu ē. Quid ergo eſt. Oꝛabo ſpū oꝛabo ⁊ mēte. Sꝫ ſatis durū hoc videt̄ qñ etiā ⁊ ſancti viri orantes mētis euagationē patiunt̄.ſm̄ illud ps. Coꝛ meū dereliq̄t me. Quō ḡ qui impfecti ſūt poterunt orādo ſemꝑ eſſe attēti. Et ſi oratio ſiue attētiōe infructuoſa eſt:q̄s poterit orādo mereri. Idcirco ad hoc clare intelligēdū tria ſunt notāda ſm̄ Ric.q.vi.Tho.ar.iij.⁊ Alexā.ar.v.vbi.ſ. Pꝛimo notandū ꝙ ſi adſit intentio debita ⁊ actualis in p̄ncipio orōnis vocalis q̄uis poſtea nō cōcomitet̄:tn̄ orō vocalis eſt meritoꝛia ⁊ impetratiua ꝑ ꝟtutē p̄me intētionis:niſi interrūpat̄ poſtea ꝑ intētōnē ɔꝛiam.ſicut cū aliq̄s ex bona intētione icipit ꝑegrinari vel elemoſynā dare:totus actus ſequēs meritoꝛi' eſt ꝟtute p̄me intētionis:quāuis ceſſet ſua itētio actualis. Scđꝫ notādū ꝙ triplex eſt orōnis effect' p̄mus merēdi. et ad hūc effectū nō ex nccītate req̄rit̄ ꝙ attentio adſit orōni ꝑ totū:ſꝫ vis p̄me intētionis ſufficit vt dictū ē. Scđs effect' eſt impetrādi.⁊ ad hunc etiam ſufficit intētio vt in p̄mo Terti' effectus eſt ſpūalr̄ delectādi inq̄tuꝫ orans ſpūali delectat̄ ɔtemplatione dei.⁊ ad talē effectū neceſſaria ē attētio.⁊ q̄to maioꝛ eſt tāto maioꝛē delectationē ⁊ ſpūalē guſtuꝫ ſentit ille q̄ oꝛat. Si tn̄ aliq̄s hoc guſtu bona intētione orans eo ꝙ nō eſſet attētus etiam contra voluntatē ſuaꝫ gauderet:nō ꝓpterea tanq̄ infructuoſam orōnem relinquere debꝫ qm̄ rariſſimi ſunt qui orādo ſꝑ poſſint mētē attentā hr̄e. Iō dꝛ in legēda ſcti Bern.ꝙ q̄dam vice cū ip̄e eq̄tans in itinere cuidā ruſtico obuiaſſet:materia ſic ſe offerēte de coꝛdis inſtabilitate in orōne:⁊ Bern. ɔq̄ſtus eſt. Qđ ruſticus audiēs mox eū deſpexit ⁊ in orōnib' ſuis coꝛ fixuꝫ ⁊ ſtabile dixit ſe habere. Uolēs aūt Bern. eum cōuincere ⁊ a ſua temeritate cohercere dixit. Seq̄ſtrare parūper a nobis ⁊ tota qua poteris attētione orōnem dn̄icaꝫ inchoato:quam ſi ſine aliqua coꝛdis euagatione finiri poteris equū cui inſideo ꝓculdubio tibi dabo. Tu aūt mihi in fide tua ſpōdeas ꝙ ſi aliquid ibidē cogitaueris.hoc aliquatenus non mihi celabis. Letat̄ ille ⁊ tanq̄ ſe lucratū iam reputāſ audacter ſecedit. Et ſeipſum recolligens orōnem dominicam dicere inchoauit:vix aūt orōnis expleuit dimidiuꝫ: ⁊ ecce impoꝛtuna cogitatio de ſella coꝛdi ſuo ſe ingerit vtrū habere eam debeat cū iumēto Quod ille aduertens concitus ad Bernardū redijt:⁊ quid in ip̄a oratione ſollicite cogitauerit indicauit:⁊ de ſe vt ꝑus temere nō pꝛeſumpſit. Tertium notandū ꝙ triplex eſt attentio que orōni vocali poteſt adhiberi. Una quidem qua attendit̄ ad ꝟba ne quis in eis erret. Secunda qua attēdit̄ ad ſenſuꝫ ꝟboꝝ Tertia qua attendit̄ ad finē orōnis.ſ.ad deū ⁊ ad rem ꝓpter quam oꝛat̄ que eſt maxime neceſſaria.⁊ hanc habere poſſunt etiā idiote Quicūqꝫ ergo ad orōnem accedit ea intētōe vt honoꝛet deum ſeqꝫ orando ſibi ſubijciat ⁊ commēdet:ſi dolens ⁊ male cōtentus mētis patit̄ vagationē nō ꝑdit orōnis fructū q̄tuꝫ ad effectū meriti impetratiōis:lꝫ ꝑuetur effectu delectationis. Idcirco deponēdi ſūt ſcrupuli ⁊ extremitates conſcie quibus nonnulli diabolo inſtigante deuicti ab orōne deſiſtūt exiſtimātes eo ꝙ attenti non ſunt in vanuꝫ orationi vacare.

De oꝛdine in oratione ſuando:⁊ qualiter poſſumus rogare ſanctos tanq̄ interceſſoꝛes ⁊ aduocatos noſtros. Caplm̄ III

Tertius modus in oratione ſeruan-
dus dicitur ordinationis. Debȝ ora
tio eſſe ordinata vt orans intendat
impetrare a deo omne donū quod poſtulat. qꝛ
vt inquit pſ. Gr̄am ꝛ gl'iam dabit dn̄s. San
ctis vero preces ſunt porrigende tanꝗ̄ inter
ceſſoribus ꝛ aduocatis noſtris apud deū. Nā
vt inquit Bon̄. di. xlv. quarti libri. Deus inſti
tuit ꝛ voluit ꝙ ſctōs rogarem⁹ triplici ex cā.

Prima propter noſtram inopiam.
Secunda propter dei reuerentiam.
Tertia propter ſanctorum gloriam.

Prima propter noſtrā inopiā. ſiue in con-
templando ſiue in amando ſiue in merendo.
Sumus inopes in contemplando ſūmā lu-
cem que ipe deus eſt. Sumus inopes in amā
doꝗꝛ miſer homo magis qn̄qꝫ ſentit ſe affe-
ctū ad vnū ſanctū ꝗ̄ ad ipm̄ deū. Sumus ino
pes in merēdo: eo ꝙ exigua ſunt ꝛ parua me-
rita noſtra. Ideo deus voluit nos rogare ſan
ctos vt in ipis eū cōtemplemur. vt ꝑ ipſos fi
duciā habeamus: ꝛ ꝑ coꝝ merita indigentiā
nr̄am ſuppleamus. Secūda cauſa eſt ꝓpter
dei reuerentiā. vt homo peccator ad deū quaſi
pro reuerentia non audens confugere implo
ret auxiliū amicoꝝ ei⁹. Tertia cauſa eſt pro
pter ſctōꝝ gl'iam: vt ipe de⁹ glorificet in ſan-
ctis ſuis: quoꝝ amore deuoti coꝝ gratias: do-
na ꝛ beneficia plurima dignat cōferre. Neqꝫ
audiendi ſunt illi qui dicunt ſuperfluū eſſe ad
ſanctos per orōnes confugere: cū eccl'ia ſan-
ctis orōnes porrigere ꝯſueuit. Quinimo quo
tidie experimur quātū prodeſt nobis deuotio
nem ſanctis dei exhibere. de quibus dicitur in
pſ. Leuaui oculos meos in montes: vnde ve
niet auxiliū mihi. Pijs nāqꝫ ſanctoꝝ precib⁹
ꝛ precipue virginis glorioſe liberati ſunt mul
ti a periculis maris. Alij ab vlceribus ꝛ egri-
tudinibus deſperatiſſimis ſanati. Alij a diabo
li tēptationibus penitus mūdati. Alij ab infa-
mijs ꝛ criminibus falſis plene purgati. Alij a
varijs diuerſiſqꝫ tribulationibus ꝛ anguſtijs
ad quietē ꝛ tranquillitatem perducti. Narrēt
iſta qui experti ſunt. Dicant deuoti ſancti Ni-
colai. ſancti Franciſci. ſancti Anthonij. ſancti
Bernardini. ſancti Petri martyris ꝛ alioꝝ
ſanctoꝝ quid acceperūt: quid obtinuerunt il-
los inuocando. Clament pijſſime virginis fi
deles deuoti quot munera dei ad inuocationē
nois marie abūdanter ipetrauerunt. De qua
Bern̄. ait. In periculis in anguſtijs mariā co-
gita mariā inuoca. Ergo ſimus prompti ꝛ fi-
ducialiter orando inuocemus ſanctos: quoꝝ
patrocinio obtinere poterimus hic gr̄am ꝛ in
futuro gl'iam. in qua viuit deus trinus ꝛ vn⁹
per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Sabbato poſt diem cinerum de impedimē-
tis contrarijs orationi: ꝛ propter que orantes
non exaudiuntur. Sermo XXI.

Erat enim vent⁹ cō-
trarius eis. Scribuntur hec verba
Marci. vi. ꝛ in euangelio hodier-
no. Cōqueruntur plurimi ꝛ quidē abſqꝫ vlla rō-
ne ꝙ in ſuis orōnib⁹ nō exaudiunt a deo: nec
ipetrant orando qd̄ volūt. Sed nō intelligūt
ꝙ (vt Aug. inquit. xvi. q. i. c. decime) Bn̄facere
ſemꝑ de⁹ parat⁹ eſt: ſed hoim̄ malicia ꝓhibet.
Ceſſante ergo ex parte hoim̄ defectu: non eſt
correpta ad dandū man⁹ oipotentis dei libera-
liſſima. Querit nāqꝫ ipe (vt ſua bn̄ficia eroget)
mentes noſtras bn̄ diſpoſitas. Unde naufra-
giū timentibus diſcipulis in nauicula conſti-
tutis (ſicut in euangelio hodierno legitur) xp̄s
dixit. Confidite. Nā ꝓpterea iminebat eis pi
culū ꝛ cōtrariabant venti: quia erat cor eoꝝ
obcecatū: nec (vt decebat) confidebant in virtu
te magiſtri ſui. Sic ꝛ orantib⁹ euenire ſolet ꝙ
qn̄qꝫ non exaudiunt: qm̄ non orant cū ea ſpe
ꝛ fiducia quā habere debent in benigniſſimo
deo. Uerūtamē (vt magis quietet anim⁹ eoꝝ
qui dolent ꝙ coꝝ preces de⁹ non implet) in p̄-
ſenti ſermone de impedimentis orōnis erim⁹
tractaturi. videbimuſqꝫ qualia ſint ipedimen
ta que contrariant orantib⁹ ne exaudiant. Si-
cut venti contrariabant in mari diſcipulis. ꝛ
notabimus tria principalia impedimenta.

- Primum dicitur iniuſticia.
- Secundum dicitur iniquitas.
- Tertium dicitur impatientia.

¶ Qd̄ propter iniuſticiā vel orantis vel ora-
tionis vel coꝝ pro quibus oratur: quandoqꝫ
deus orationes non exaudit. Capl'm. I.

Primū impedimentū (quare multo-
tiens deus non exaudit orantes) dici-
tur iniuſticia. que triplex eſſe poteſt.

- Prima eſt ex parte orantis.
- Secunda ex parte orationis.
- Tertia ex parte eius pro quo oratur.

Prima iniuſticia eſt ex parte orantis: quā
do orās adeo eſt iniuſtus vt exaudiri nō me-
reatur. Sȝ pro clariori noticia queritur vtrū
pctōres impetrent aliquid a deo ſuis orationi
bus? Et arguitur ꝙ non ex verbis ſcripture.
Scribit nāqꝫ Eſaie. i. Cū extenderitis man⁹
veſtras auertā oculos meos a vobis. ꝛ cum

multiplicaueritis orationē nō exaudiā. man⁹
eñ veſtre ſanguine plene ſunt. Et Eſa. lix. Ec-
ce nō eſt abbreuiata manus dn̄i vt ſaluare ne-
queat: neqꝫ aggrauata eſt auris eius vt non
exaudiat. ſꝫ iniqtates vr̄e diuiſerūt inter vos
et deū veſtrū: ꝛ pctā vr̄a abſcōderūt faciē eius
a vobis ne exaudiret. Manus eñ vr̄e ſangui
ne pollute ſunt: ꝛ digiti veſtri iniqtate. Labia
vr̄a locuta ſunt mendaciū: ꝛ lingua vr̄a iniq-
tatē fat. Et Hiere. Trenoꝝ. iij. c. Nos inique
egimus ꝛ ad iracundiā ꝓuocauimus te. idcir-
co tu es inexorabilis. Et Dauid in pſ. Iniq-
tatē ſi aſpexi in corde meo: nō exaudiet dn̄s.
Et puerb. xxviij. c. Qui declinat aures ſuas ne
audiat legē: orō eius erit execrabilis. Et ioh.
ix. Scimus qꝛ pctōres de⁹ nō exaudit. Et chry
ſoſ. ſup Mat. Qui orat ꝛ peccat: nō orat deū
ſed deludit. Et puerb. xv. Lōge eſt dn̄s ab im-
pijs: ꝛ orōnes iuſtoꝝ exaudiet. Et ꝯ eſt aucto-
ritas Chryſoſ. qui ſic gloſat dictū xp̄i Luc. xi.
Omnis qui petit accipit: ſiue iuſtus ſiue pctōr.
Et ad idē Aug⁹ ſup Iohēm ait. Si pctōres
nō exaudiret deus: fruſtra publicanus dixiſſꝫ
Deus ꝓpitius eſto mihi pctōri. ¶ Rn̄deo ꝓ
huius dubij ſolutiōe ſeqnēdo Alex. in. iij. vo-
lumine ſūme. vbi ē. q. xci. mē. iij. ꝙ orātes ho-
mines in triplici varietate pn̄t inueniri. Naȝ
aliqui valde pauci iuſti ſunt. i. ſine pctō mor-
tali. ꝛ orō coꝝ potētiſſima eſt. vt oſtēdemus in
ſmone de vſu orōnis in ipſo Moyſe. ꝛ iō Ia
co. v. d. Multū eñ valet depcatio iuſti aſſi-
dua. Aliqui ſunt pctōres obſtinati: q̄ diuti-
us in malo pſeuerantes nō ſe voluerunt cor-
rigere: a deo vocati nō ſe voluerunt emen-
dare: obdurauerūt corda ſua ſpernētes dei iu-
dicia. Hi cū qn̄qꝫ ꝓpter ſuā duriciē dei manū
eos caſtigantē ſentiāt: in tribulatiōe poſiti cla
mant. Dn̄e dn̄e. ꝛ dn̄s auertit aciē ſuā ab eis.
quibus dicit illud puerb. i. Uocaui ꝛ renuiſtis.
extendi manū meam ꝛ nō fuit qui aſpiceret.
deſpexiſtis omne cōſiliū meū: ꝛ increpationes
meas neglexiſtis. Ego quoqꝫ in interitu vr̄o
ridebo: ꝛ ſubſannabo vos cū vobis qd̄ time-
batis aduenerit. cū irruerit repentina calami-
tas ꝛ interitus quaſi tēpeſtas ingruerit: qn̄ ve
nerit ſup vos tribulatio ꝛ anguſtia: tūc iuoca-
būt me ꝛ nō exaudiā: mane cōſurgēt ꝛ nō in-
uenīet me: eo ꝙ exoſam habuerint diſciplinā.
Aliqui orantes ſunt pctōres humiliati: qꝛ
licet qn̄qꝫ peccent: nō tn̄ ſemper retinent ꝓpo-
ſitū male volūtatis: humiliant deo: timent il-
lū: ob eiuſqꝫ reuerentiā aliqua bona opera fa-
ciunt. Hi in ſuis neceſſitatibus orant deū: ſuā
ꝗ̄ implorant clementiā. Cōfortandi ſunt cer
te tales vt ſperent in dn̄o qui ex miſericordia
ſua eos audit: nec in vanū orare pmittit. qm̄
(vt Aug. inquit in. c. adhuc inſtant. de pe. di. iij.)
Cur docuiſſet dn̄s orātes dicere. Dimitte no
bis debita noſtra: niſi ipſe miſericors perſua-
deret qui nos ab hac petitione nō vult defice-
re. hec ille. Peccator erat publicanus: ꝛ humi
liatus exauditus eſt. Luc. xviij. Peccator Eze-
chias. ꝛ orationem eius ꝓpter humilitatē ex
audiuit deus. Peccatores niniuite: ꝛ orantes
et ieiunantes dei iudiciū euaſerunt. Ideo (qui
peccatores ſunt dūmodo nō ſint obſtinati et
obdurati in malicia ſua) fiducialiter orent ad
deum. Auctoritates autē in cōtrarium allega
te intelligende ſunt de peccatoribus obſtina-
tis: aut de illis qui petūt aliquid a deo ſꝫm deſi-
deriū peccati. quos deus aliqn̄ ex miſericordia
nō audit: qn̄qꝫ vero ex vindicta exaudit per-
mittēs eos amplius ruere in peccata: qꝛ (vt di-
cit Aug⁹) Deus quedā negat ꝓpitius que cō-
cedit iratus. ¶ Secūda iniuſticia eſt ex par-
te orōnis. qn̄ ſcꝫ oratio nō hȝ rōnem ꝟtutis.
Nā (vt dicit Bon̄. diſ. xvij. tertij li. ar. ij. q. iij.)
In qualibet orōne duo ſunt cōſideranda ma-
teria. ſ. ꝛ forma. Materia orōnis reſpicit deſi-
deriū petentis. Forma vero reſpicit diſcretio-
nem ꝓponētis. qn̄ ſcꝫ ille (qui orat) cōmittit om
nia volūtati diuine. ſicut faciebat xp̄s quādo
orans dicebat ad patrē. Pater ſi poſſibile eſt
trāſeat a me calix iſte. veruntn̄ nō mea volun
tas fiat ſed tua. Qui ſic orat (etſi nō ſemꝑ im-
petret qd̄ petit ꝛ deſiderat) nunꝗ̄ tn̄ orat ſine
merito: qm̄ ſic orando deū honorat. qui qn̄qꝫ
denegat tp̄alia iſta bona petentibus: qꝛ videt
illa aīe ſaluti eſſe cōtraria. Ex hoc legit in vi-
ta ſancte Petronelle. quā ſctūs Marcell⁹ ſcri-
pſit. ꝙ cū ipſa filia eſſet Petri apl'i ꝛ ſpecioſa
nimis: deo volēte febribus laborare cepit. Di-
ſcipuli aūt Petri dixerunt ad eū. Cum oēs a
te ſanent infirmi: cur Petronillā iacere pmit
tis. Quibus Petrus rn̄dit. Quia ſic expedit ei.
veruntn̄ ne putet impoſſibilitas ſanitatis ei:
in nomine ieſu xp̄i illam ſanabo. Dixitqꝫ ei.
Surge Petronilla velocius ꝛ miniſtra nobis.
Que ſtatim ſanata ſurrexit ꝛ miniſtrauit eis.
Completo autē miniſterio: Petrus dixit ei.
Petronilla redi ad lectum tuū. Que ſtatim re
dijt ꝛ (vt prius) febrib⁹ laborare cepit. At (vbi
in dei amore cepit eſſe perfecta) eam perfecte
ſanauit. Simile eſt quod legit in vita ſancti
Thome cantuarienſ. Cum eñ quidā (quē ſan-
ctus Thomas dū viuebat valde dilexerat gra-

uiter infirmaret iuit ad eius tumbam ⁊ ꝓ ſa-
nitate rogauit. ipetrauitq; illā ad libitū. Sed
(dū ſanatus rediret) cogitare cepit ꝙ illa ſani-
tas forſan anime ſue nō expediret. Unde ite-
rū ad ſepulcrū rediēs orauit: vt ſi nō eſſet vti-
le anime ſue ꝯtinuo ipſa īfirmitas rediret. ſta-
timq; rediit ſicut prius. Propterea dicimus
ꝙ qui bene orare volūt: oīa tandē cōmittere
debent volūtati diuine. ¶ Tertia iniuſticia eſt
ex pte eius ꝓ quo orat. Fiunt enī q̄nq; oratio-
nes ꝓ aliq̄bus qui nō merent beneficia q̄ po-
ſtulant ꝓ ipſis. Un̄ deus dixit ad Hiere. de po-
pulo iudaico peſſimo ⁊ indurato. Tu noli ora-
re ꝓ populo hoc: nec aſſumes ꝓ eis laudez et
oratione: vt nō obſiſtas mihi: q: ego nō exau-
diā te. Hiere. xi. c. Sz ad hoc facit exēplū ſan-
cti Bartholomei de quo in ſua legenda ſic hr̄.
Anno dn̄i. ccci. ſaraceni Siciliā inuaden-
tes Liparitanā inſulā (vbi corpus ſancti Bar-
tholomei quieſcebat) vaſtauerūt: ac eius ſepul-
crū cōfringentes: oſſa ipſius diſperſerūt. Ap-
paruit aūt ſanctus cuidā deuotiſſimo dicens.
Surge collige oſſa mea q̄ diſperſa ſunt. Cui il-
le. Qua rōne colligere aut aliquē tibi honorē
exhibere debemus: cū deleri permiſeris: nec au-
xiliū nobis impēderis. Cui ille. Per multū tē-
pus meritis meis dn̄s huic populo pepercit: ſz
coꝝ peccatis nimiū inualeſcentibus ⁊ ad celū
clamantibus iam ꝓ eis nō valui veniā impe-
trare. Sed ex his dubitari ſolet an ꝓ omni-
bus in hac vita exiſtētibus ſit orandū. Et rn̄-
det Tho. vbi. ſ. ar. vii. in rn̄ſione ad tertiū ar-
gumentū. Qd̄ ꝓ pctōribus orādū eſt: vt ꝯuer-
tant: q: ſicut nulli (q̄diu hic viuit) ſubtrahēdū
eſt correptionis beneficiū: q: nō poſſumus di-
ſtinguere pdeſtinatos a reprobatis: vt Aug.
dicit libro de correptiōe ⁊ grā: ita etiā nulli eſt
denegandū orōnis ſuffragiū. Pro iuſtis etiā
eſt orādū: vt perſeuerēt ⁊ pficiant: ⁊ vt nō ſup-
biāt dū ꝯſiderāt ſe alioꝝ ſuffragiis indigere.

¶ Qd̄ ſepe deus nō exaudit orātes: q: ipſi ve-
niā petētibus dare nolūt: aut crudeles ſūt pau-
peribus: aut diffidētes de deo. Caplm̄ II.

[S]Ecundū impedimentū ꝯtrium oran-
tibus ne exaudiant dicit iniquitas.
quando inueniunt in eis potiſſime
tres iniquitates, videlicet.
- Prima dr̄ irremiſſibilitas.
- Secunda dr̄ crudelitas.
- Tertia dr̄ infidelitas.

¶ Prima dicit iniquitas irremiſſibilitas, qn̄
orantes nolūt ꝓximis ſuis (qui eos leſerūt) ve-
niam petētibus indulgere ⁊ offenſas remitte-
re. Ideo dicit Eccl. xxviii. Relinque ꝓximo
tuo nocenti tibi. ⁊ tunc dep̄canti tibi peccata
ſoluent. Xp̄s autē in euangelio Mathei. v.
orari iuſſit ꝓ perſequētibus ⁊ calūniantibus.

Sed circa hoc ſatis in dubio verſatur ani-
mus. Primo q: in ſacra ſcriptura inducunt
multe imp̄cationes cōtra inimicos. Dicit enī
in ps̄. Erubeſcant ⁊ cōturbentur oēs inimici
mei. Et alibi. Erubeſcant impii ⁊ deducant in
infernū, muta fiant labia doloſa. Et alibi. Cō-
fundant ⁊ reuereant inimici mei ⁊c. Se-
cūdo q: vindicari de inimicis in malū inimi-
coꝝ cedit. ſz ſancti vindictā de inimicis petūt,
ſicut patet Apoca. vi. vbi martyres xp̄i indu-
cunt di. Uſq; quo nō vindicas ſanguinē no-
ſtrum de his qui habitāt in terra. Et Helias
rogauit vt ignis deſcenderet de celo: qui cōſu-
meret duos principes q̄nquagenarios, ⁊ ex-
auditus eſt. iiii. Reg. i. Tertio q: operatio
hominis ⁊ eius oratio nō deberent eſſe cōtra-
ria: ſed homines q̄nq; licite impugnant ini-
micos: alioquin oīa bella eſſent illicita. ergo
videt ꝙ nō ſit ꝓ inimicis orādū. ¶ Reſpon-
det Tho. vbi. ſ. eo modo (quo tenemur dilige-
re inimicos) tenemur ⁊ ꝓ eis orare. Diligim⁹
enī in eis naturam: nō culpā. Diligere etiā ini-
micos in generali eſt in pcepto. nō aūt in ſpe-
ciali. vt ſcz homo ſm̄ pparationem animi ſit
paratus etiam ſpecialiter inimicum diligere.
⁊ eum iuuare in neceſſitatis articulo: vel ſi ve-
niam peteret. Sed in ſpeciali inimicos dilige-
re abſolute ⁊ eos iuuare perfectionis eſt. Si-
militer ⁊ neceſſitatis eſt vt a cōmunibus no-
ſtris orationibus (quas ꝓ aliis facimus) inimi-
cos non excludamus. Qd̄ autem ſpecialiter
oremus perfectionis eſt: nō neceſſitatis: niſi
in aliquo caſu ſpeciali. ¶ Ad primū ergo di-
cendū ꝙ imp̄cationes (que in ſacra ſcriptura
ponunt) quadruplr̄ poſſunt intelligi. Uno
modo ſm̄ ꝙ ꝓphete ſolent ſigura imp̄cantis
futura pdicere. vt Auguſtinus dicit i li. de ſer-
mone domini in monte. Secūdo modo ꝑ
ut quedā temporalia mala peccatoribus quā-
doq; a deo ad correptionē mittunt. Ter-
tio mō intelligunt petere nō ꝯtra ipſos homi-
nes: ſed ꝯtra regnū peccati. vt. ſ. correptione
hominū peccatū deſtruat. Quarto mō cō-
formādo voluntatē ſuā diuine iuſticie circa
damnationē perſeuerantiū in pctō. ¶ Ad ſe-
cundū dicendū ꝙ (ſicut in eodē libro Aug. ait.)
Uindicta ſanctoꝝ eſt ꝓpter diuinā iuſticiā.
q̄ (vt inquit ps̄.) Letabitur iuſtus cū viderit
vindictā. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ licitum eſt

impugnare inimicos: vt compeſcantur a pec-
catis: eo ꝙ cedit in bonū eorum. Et ſic etiā
lz orando petere aliqua temꝑalia mala inimi-
corum: vt corrigant. Et ſic oratio ⁊ operatio
non erunt contraria. ¶ Secūda iniquitas di-
citur crudelitatis: quando orantes deum libe-
ralem inuenire volunt: ⁊ ipſi proximis ſuis
auari ſūt ⁊ crudeles. Ideo Tobie. xii. dicitur.
Bona eſt oratio cum ieiunio ⁊ elemoſyna.
¶ Tertia iniquitas dicit infidelitatis. Orant
multi ſine fide: ſumendo fidem pro fiducia ſi-
ue confidentia. Ideo dicit Iacobi primo. Si
quis indiget ſapiētia poſtulet a deo, poſtulet
autem in fide nihil heſitans. Nam vt inquit
pſalmiſta ps̄. xxxii. Oculi domini ſuper me-
tuentes eū ⁊ in eis qui ſperāt ſup mīa eius.
Et Prouerb. xxx. Clypeus eſt dn̄s omnibus
ſperātibus in ſe. Et Eccl. ii. Reſpicite filii na-
tiones hoim: ⁊ ſcitote quia nullus ſperauit in
dn̄o ⁊ confuſus eſt.

¶ Qd̄ deus q̄nq; nō exaudit orantes ꝓpter
illorum impatientiam. ⁊ qualiter orandū eſt
perſeueranter. Caplm̄ III

[T]Ertium impedimentū contrarium
orantibus ne exaudiantur dicit im-
patientia. Sunt enī multi qui ſi ſta-
tim non exaudiant cum orant efficiuntur im-
patientes: murmurāt de deo ⁊ ad deum am-
plius redire nolunt: deum eſſe durū tenacē et
auarū di. Quibus ſonare debet vox euāgelica
xp̄i di. Lu. xi. Quis veſtrū habebit amicum
⁊ ibit ad illum media nocte dicēs. Amice ac-
commoda mihi tres panes: qm̄ amicus me⁹
venit de via ad me. ⁊ nō habeo quod ponam
ante illum. Et ille deintus reſpōdens dicat.
Noli mihi moleſtus eſſe. Iā clauſum eſt oſti-
um: ⁊ pueri mei mecū ſunt in cubili: nō poſſū
ſurgere ⁊ dare tibi. Et ille perſeuerauerit pul-
ſans. Dico vobis. Et ſi nō dabit illi ſurgēs eo
ꝙ amicus eius ſit: ꝓpter importunitatez, ta-
men eius ſurget: ⁊ dabit illi quotquot habet
neceſſarios. Et ego dico vobis. Petite ⁊ dabi-
tur vobis. Ubi xp̄us docet nos pſeueranter
orare: quia perſeuerantia continua in quoli-
bet opere arduo ſatis prodeſt. Ideo ait Oui-
dius libro ſcd̄o de ponto. Percuſſu crebro ſa-
xa cauant aquis. Et lib. iiii. dicit Gutta cauat
lapidem non vi ſed ſepe cadendo. Et libro. i.
de arte amandi. Quid magis eſt durum ſaxo
quid mollius vnda? Dura tamen molli ſaxa
cauantur aqua. Et Job. xiiii. c. Lapides exca-
uant aque. ⁊ alluuione paulatim terra conſu-
mitur. Nec ꝓpterea quia replicatis vicibus
deus vult exorari: illiberalis ⁊ inurbanus eſt
cenſendus. qui ideo quandoq; ſua beneficia
rogatus differt conferre: vt nos humiliet: vt
corda noſtra magis inflammet. ⁊ bn̄ficia ſua
ſapidiora reddat. Amoueantur ergo impedi-
menta predicta. ⁊ erit tranquillitas in animo
orantis. Cui xp̄us hic dabit gratiam ⁊ poſt-
ea gloriam. Amen.

¶ Dominica Inuocauit in mane de tp̄e bene
diſpenſando. Sermo XXII

[E]cce nunc tempus

acceptabile. Doctoris gentiū ver-
ba ſunt iſta. ii. Corinth. vi. caplo.
et in epiſtola preſentis dominice. Ponderan-
da ſunt vba apl̄i: q̄ de tēpe dicit in lectione
occurrētis epl̄e: q̄m nulla granior periculoſior
q; iactura ꝙ pditio tp̄is. Illud nāq; datū eſt
nobis a deo vt poſſim⁹ mereri regnū eternū.
Si tn̄ defecerit ſine merito deficiet etiā ſpes
noſtre ſalutis. Diximus enī in pcedentibus ſer-
monibus de iuſticia dei: qualr̄ hīc in inferno
ſunt extra oēm ſtatū omneq; temp⁹ merendi
dolent ſe eſſe poſitos. Solerter itaq; vnuſq̄ſq;
ſtudere debet: vt temp⁹ ſibi cōceſſum fructuo-
ſe diſpenſet: quod q: pleriq; negligūt: idcirco
in preſenti ſermone de tempore erimus locu-
turi. de quo principaliter tria myſteria ppo-
nimus contemplanda.
- Primum dr̄ conditio.
- Scd̄m dr̄ nominatio.
- Tertium dr̄ obſeruatio.

¶ De trib⁹ ꝯditiōib⁹ tp̄is ſcz breuitate mobi-
litate ⁊ irreuocabilitate. Caplm̄ I

[P]Rimum myſteriū contemplandum
de tēpe dr̄ conditio. In quo attente
cōſiderare debemus quot ſunt pnci-
pales tp̄is ꝯditiones. Et reducimus illas ad
tres videlicet.
Prima dr̄ breuitatis.
Secunda mobilitatis.
Tertia irreuocabilitatis.
Prima cōditio temporis dr̄ breuitas: q̄a
vt inq̄t Paulus. i. Cor. vii. Tempus breue ē.
Et hoc tripliciter.
Primo reſpectu ſui.
Secundo reſpectu dei.
Tertio reſpectu noſtri.
Primo tp̄s eſt breue reſpectu ſui: q: incepit
eſſe ⁊ deſinet eſſe. Qd̄ tp̄s incepit eſſe patet ꝑ
dicta doctoꝝ. Unde Caſſiodor⁹ ſup ps̄. liiii.
ait. Tempus tūc cepit qn̄do mūd⁹ ſumpſit
initium. Et Origenes lib. primo ſup. r. Gen.

Tempus nō erat anteq̄ mūdus nō eſſet: ſed
eſſe cepit. Et Iſiđ. lib. i. de ſummo bono. Nul-
la ante p̄ncipiū mūdi fuerūt tp̄a: qꝛ cuꝫ ip̄m
ſit creatura in p̄ncipio mūdi factū eſſe credē-
duꝫ eſt. Et Aug. li. v. de tri. Tēpus non cepit
in tpe. Non em̄ erat tp̄s anteq̄ eſſet tp̄s. Et
ſi diceret̄ q̄ om̄e qđ cepit eſſe: aut cepit eē in
tpe: aut in eternitate. Si ḡ tp̄s cepit eſſe ꝛ nō
cepit eē in et̄nitate: ḡ cepit eē in tēpe. Rn̄det
d. Boñ. ij. di. ſcđ i li. in declaratōe lr̄e. Qđ ſm̄
Aug. differt dicere aliq̄d fieri ex tpe: ꝛ in tpe
ꝛ cū tpe. Ex em̄ importat ordinē: in importat
cōtinentiā: cū importat ſimultatē. ꝛ ideo nihil
factū eſt i tēpe: nec ex tpe: niſi qđ exceditur a
tpe. Quia ergo tp̄s ꝛ ea q̄ in p̄mordio tēpis
creata ſunt a tpe nō excedunt. ideo di. Aug.
ea eſſe creata cū tpe. nō in tpe. nec ex tempe.
Scđm aūt Bedā quē magr̄ inducit i textu
quattuor fuerūt a p̄ncipio creata ſcꝫ materia
p̄ma: angelica natura: celū empyreū: ꝛ tēpꝰ.
Dicit tn̄. d. Boñ. vbi. s. art. ij. q. i. c q̄ tēpus
accipi cōſueuit in ſcripturis ſctōꝝ q̄druplr̄. ſ.
cōiſſime: cōiter: ꝓprie: ꝛ magis ꝓprie. Com
muniſſime tp̄s dicit menſurā cuiuſlibet du-
rationis create. ꝛ ſic accipitur illud Beda. Cō-
muniter dicit menſurā cuiuſcūqꝫ mutatiōis:
ſiue illius q̄ eſt de nō eſſe in eſſe: ſiue alterius
q̄ eſt de vno eſſe in aliud eē. Et ſic accipit tp̄s
Ric. de ſctō Victore in glo. ſup. i. c. Geñ. vbi
dicit. Omne quod cepit ex tempe cepit. Ter
tio modo accipit̄ ꝓprie. ꝛ ſic dicit menſuram
variatiōis ſucceſſiue: ſiue ſit ſucceſſiua ſucceſ
ſione regulari ꝛ ꝯtinua ſiue nō. Et ſic. d. Au-
gu. ad Oroſiū q̄ affectiones varie āgeloruꝫ
mēſurant̄ tēpe ꝛ oīs variatio rerū. Quarto
modo accipit̄ magis ꝓprie: ꝛ ſic dr̄ menſura
motus ſiue variatōis ſucceſſiue cōtinue et re
gulate ſm̄ regulā motꝰ octaue ſphere. Et ſic
cōſueuit accipi ab Ariſto. ꝛ cōmentatore. iiij
phiſicoꝝ. Et iſta eſt coartata tēpis acceptio.
Et ſicut tp̄s cepit eſſe ita deſinet eſſe. Unde
Apo. x. Ioh. ait. Angelus quē vidi ſtantē ſup̄
mare ꝛ ſupra terrā leuauit manū ſuā ad celū
ꝛ iurauit ꝑ viuentē in ſecula ſeculoꝝ: q̄ crea-
uit celū ꝛ ea q̄ in eo ſunt. q̄ tp̄s amplius non
erit. Quēadmodū aūt ceſſante motu celi ceſ-
ſabit etiā ꝛ tempus: plenius dicaꝫ in ſmone
de cōtemptu mūdi. Scđo tp̄s ē breue reſpe
ctu dei. nam deus eſt eternus ſine tpe ſine ſuc
ceſſionis menſura: q̄m vt inq̄t Ariſt. iiij. Phi
ſicoꝝ. Ea dicunt̄ tpe mēſurari que p̄ncipiuꝫ
et finem habēt. Eſt aūt reperire principium et
finē in omni eo qđ mouet̄: quod vō eſt oīno
immutabile: ſicut nec ſucceſſionē ita nec prin
cipiū nec finē habere pōt. Ideo cū deꝰ ſit ma-
xime immutabilis ſibi maxime cōpetit vt ſit
eternus: qꝛ deus eſt ſuū eſſe vniforme. Unde
ſicut eſt ſua eſſentia ita eſt ſua eternitas. Et
hoc expꝛſſit Aug. d. ad Marcellinū. Deꝰ ſolus
eſt qui exordiū nō habet. Sꝫ q̄ ſoli deo nō
competat eternitas ꝓbare poſſet aliq̄s ꝑ di-
cta ſcripture. Un̄ Dan. xij. dr̄. Qui ad iuſticiā
erudiūt mltos fulgebūt q̄ſi ſtelle i ꝑpetuas et
nitates. Sed ſi ſolus deus eſſet eternꝰ n̄ eēnt
plures eternitates. Et dđ in p̄s. mōtes vocat
eternos. Illuminās inquit tu mirabilr̄ a mō
tibus eternis. Et Deut. xxxiij. colles vocātur
eterni. ꝛ Mat. xxv. Ignis inferni adhuc no-
minat̄ eternus. Ergo nō eſt ſolus deꝰ et̄nus
Rn̄det Tho. parte. i. ſumme. q. x. ar. iij. q̄ eter
nitas vere ꝛ ꝓpe in ſolo deo eſt: eo q̄ ꝯſequit̄
imutabilitatē vt dictū eſt. Solus aūt deꝰ eſt
oīno imutabilis. Scđm tn̄ q̄ aliq̄ ab ip̄o im
mutabilitatē recipiunt: ſm̄ hoc aliquid eter-
nitatis eius participāt. Quedam vō quātuꝫ
ad h̄ imutabilitatē ſortiunt̄ a deo: qꝛ nunq̄
deſinūt eſſe. Et ſic dr̄ Eccl̄s. i. Terra vō i eter
nū ſtat. Quedā etiā eterna in ſcp̄turis dicūt̄
ꝓpter diuturnitatē duratōis: lꝫ corruptibilia
ſint: ſicut in vbis allegatis dicunt̄ eterni mō
tes ꝛ colles. Quedā ampliꝰ participāt de rōe
eternitatis inq̄tū hn̄t intrāſmutabilitatem.
vel ſm̄ eſſe vt ignis inferni. vel ſm̄ ſuā ope-
rationē: ſicut angeli ꝛ beati vidētes deum in
q̄bus nō erūt q̄tū ad viſionē beatificā volu-
biles cogitationes vt docet Aug. xiiij. de trini.
Un̄ dicunt̄ hr̄e vitā eternā. ſm̄ illud Jo. xvij
Hec eſt vita et̄na vt cognoſcāt te ſolū verum
deū. Multe ḡ et̄nitates ſunt: qꝛ mlti ſūt par
ticipātes et̄nitatē ex ip̄a dei ꝯtēplatōe. Dici-
mus ḡ q̄ ſicē ſolꝰ deus eſt bonus ꝑ ſuā eſſen-
tiam. vt dicit Boetius i lib. de hebdomadibꝰ
omnia aūt alia ſunt bona ꝑ participationeꝫ:
ita ſolus deus eſt eternus ꝑ ſuā eſſentiā. alia
vō dicunt̄ eterna ꝑ participationē. Tertio.
tp̄s eſt breue reſpectu noſtri. Quid em̄ de tpe
dicā ad vitā p̄ntem nobis cōceſſo. Audiamꝰ
ſapientū ſanctorūqꝫ voces. Inq̄t em̄ Iob. viij
Sicut vmbra ſunt dies noſtri ſup terram. et
xiiij. Homo natus de muliere breui viuēs tpe
replet̄ multis miſerijs. Qui quaſi flos egre. ꝛ
ꝯte. ꝛ fugit velut vmbra. Et. xiiij. Breues di
es hoīs ſūt. Et Greg. xv. li. moral. Oīs lōgi
tudo vite p̄n̄ꝫ pūctus eſſe cognoſcit̄ cuꝫ fine
termínet̄. Et Iſiđ. li. i. ſoliloquiorum. Quoti
die dies vltimꝰ appropinquat. Quotidie ad

finē tendimꝰ. quotidie ad mortē ꝓperamus.
Et Iacobi. iiij. Que eſt vita veſtra: Vapor ē
ad modicū parens: ꝛ deinceps exterminabit̄
Et Seneca ad Lucillū. Punctū eſt oē qđ vi-
uimus: ꝛ adhuc puncto minꝰ. Et iterū ad eū-
dem. Quotidie morimur: quotidie demit̄ ali-
qua pars vite: ꝛ tūc quoqꝫ cū creſcimꝰ vita de
creſcit. Et idē de ꝯſolatione ad Marciā. Oīa
humana breuia ꝛ caduca ſunt ꝛ infiniti tp̄is
nullā partē occupantia. Et idē in tragedijs.
Etate fruere mobili curſu fugit. Et idē in que
ſtionibus naturalibus. Fugit tp̄us ꝛ auidiſſi
mos ſuos deſerit pēdo. Elegant̄ leſio cuidā
dicenti. ſexaginta annos habeo. Hos inq̄t ſe
xaginta dicis quos nō habes. Et Ouidiꝰ lib.
iij. de faſtis. Tp̄a labunt̄ tacitiſqꝫ ſeneſcimus
annis. Et celer admiſſis labit̄ annus equis.
Et in. x. metham. Labit̄ occulte fallitqꝫ vola
tilis etas: Et nihil eſt annis velociꝰ. Hinc ſa
pienter ph̄us quidā quaſdā ſibi q̄ōnes ꝓpoſi-
tas ſoluit. Interrogatꝰ etem̄ cū quibꝰ ſocijs ē
hō. rn̄dit. Cū ſeptē qui eū aſſidue moleſtant.
Hi ſunt fames ſitis calor frigꝰ laſſitudo infir
mitas ꝛ mors. Interrogatꝰ vbi eſt homo. rn̄-
dit. in bello multiplici ꝛ diuerſo. Intra ſe ha-
bet bellū mordentis ꝯſcie. In ꝓprio corpe hꝫ
bellū quattuor elemētoꝝ que ſecū pugnāt ad
inuicē per ꝯtrarias qualitates. Extra ſe habꝫ
bellū rerū cōcupiſcabiliū ꝛ diabolice tēptatio-
nis. Interrogatꝰ tertio quō ſe hꝫ hō: rn̄dit. vt
lucerna ad ventū que cito extinguit̄: vt ſcin-
tilla in mari que cito ab vndis abſorbet̄. vt
ſpuma gracilis que cito a ꝓcella diſpergitur.
vt fumꝰ qui cito diffundit̄. Interrogatꝰ quar
to cui ſilis eſt hō: rn̄dit. aceruo niuis. qꝛ acer-
uus niuis modico calore cito in aquā de qua
fuerat reſoluit̄. Sic hō genitꝰ de putredie mo
dica infirmitate in eā reuertit̄. Silis eſt etiā
hō roſe matutine: que dū colligitur mane pul
chra videt̄: in ſero vero marcida inuenitur.
Sic hō in iuuentute apparet floridꝰ: in ſene-
ctute vero marceſcit. Similis ē etiā pomo no
uo: qđ dū in arbore pendens ad incrementuꝫ
debitū ꝑuenire credit̄: modico tn̄ verme inte
rius exorto corroditur: ꝛ ſubito corruens ef-
ficitur inutile. Sic hō in puericia ſua aut i ado
leſcentia ſepiꝰ ſubita infirmitate preuentꝰ mo
ritur ꝛ inutilis efficitur. Interrogatꝰ q̄nto q̄d
eſt hō: rn̄dit. mancipiū mortis: hoſpes loci: vi
ator tranſiens. Mancipiū dicit̄: qꝛ manum
mortis nequit euadere. Hoſpes loci: qꝛ reci-
pitur cū gaudio. ſꝫ cito obliuioni tradit̄. Via-
tor vero tranſiens vocat̄: qꝛ dormiens aut vi
gilans: ſedens aut ambulans. vel q̄cq̄d aliud
faciens ſemper ad mortē ꝓperat. Abſoluit er-
go ph̄s optime dicta ſua oſtendens vite hūa-
ne dolendā breuitatē. Et quid ꝓdeſt eſſe in de
litijs: poſſidere diuitias: ſedere in throno re-
gni: florere in iuuentute: letari pulchritudine
ꝛ quibuſcūqꝫ tp̄alibꝰ bonis ꝑfrui: qn̄ tam cito
vita ceſſabit: Aut quō nō erūt irriſione digni
qui deū derelinquētes in illa ꝯfidūt: Hinc Au
guſtinꝰ in lib. de miſeria huiꝰ mūdi exclamās
ait. O vita p̄ſens q̄ multos decipis: que duꝫ
cognoſceris nihil es: dū exaltaris fumus es.
Sapientibꝰ amara es: inſipientibꝰ dulcis es.
Qui te querūt non te cognoſcūt: qui te cogno
ſcunt ip̄i te fugiūt. Ideo Paulus hāc breuita
tem vite ꝯſiderās. i. Coꝝ. vij. dicebat. Qui ha
bent vxores tanq̄ non habētes ſint: ꝛ q̄ flent
tanq̄ nō flentes. ꝛ qui gaudēt tanq̄ nō gau-
dentes: ꝛ qui emunt tanq̄ nō poſſidentes. ꝛ
qui vtunt̄ hoc mūdo tanq̄ nō vtunt̄. Prete-
rit em̄ figura huiꝰ mūdi. Scđa cōditio tp̄is
dr̄ mobilitas. Semp em̄ tp̄s eſt mobile ꝛ nū-
q̄ quieſcit. Sic ꝛ cōditio noſtra mutabilis ē
ꝛ mouet̄ ſemp cū tpe. Iō Job dicebat. xiiij. c.
loquens de hoīe. Nunq̄ in eodē ſtatu perma
net. Et Oui. lib. xv. metha. inq̄t. Nec ſpecies
cuiqꝫ manet rerūqꝫ nouatrix. Et alijs alias re
parat natura figuras. Nil equidē ꝯſtare diu
ſub imagine eadē. crediderim. Et in auten. de
nō alie. §. vt aūt dr̄. Quid eſt ſtabile inter ho-
mines ꝛ ita imobile vt nullā patiat̄ imutatio
nē: cū oīs noſter ſtatꝰ ſub ꝑpetuo motu conſi
ſtat. Et. C. de vete. iure. enucle. l. ij. §. ſed quia
diē. Humani iuris ꝯditio ſemp in infinitum
decurrit: ꝛ nihil eſt in ea quod ſtare perpetuo
poſſit. Et Caſſiodorꝰ lib. iij. epl̄arū. Humane
res mutabilitateꝫ patiunt̄. Ideo Seneca ad
Lucillū ꝑpulchre ſic loquit̄. Noli huic tranq̄l
litati cōfidere. Memento mare euertit̄ ꝛ eo-
dem die vbi luſerūt nauigia ſorbent̄. Videmꝰ
oīa iſta quotidie ꝑ expientiā deficere: experi-
murqꝫ oīa vanitati fore ſubiecta. ꝛ tn̄ omneꝫ
operā adhibemꝰ ad hec tp̄alia bona aſſequen
da. Pro celeſti aūt mercede que in eternuꝫ eſt
duratura: nec in minimo labore ſumꝰ parati.

Tertia cōditio tp̄is dr̄ irreuocabilitas. Per-
ditum nanqꝫ tp̄s adeo irreuocabilr̄ euolat vt
ampliꝰ recuperari non poſſit. Un̄ Ouidiꝰ in ter
tio de arte amandi. Nec que preterijt hora re
dire poteſt. O q̄ precioſum eſt tp̄s cū quo lu
crari poſſimus eternitatē. Iō Señ. ad Lucil-
lum dicebat. Oīa mi Lucille aliena ſunt tp̄s
tm̄ noſtrū ē. Ex hoc Hieronymꝰ ſic ſcribit ad

Euſtochiū. Omne tempus in quo te meliorē non ſenſeris exiſtima perdidiſſe. Et Bern. videns ocioſorum incredibilem numerum in libro de contemptu mūdi ſic loquitur. Heu heu nihil precioſius tempore: nihil hodie vilius reputatur. Hec ille.

De triplici vocabulo expreſſiuo temporis, ſcʒ nunc tunc ⁊ olim. Caplm II

Secundū myſteriū contemplandum de tpe dicit nominatio ſeu expreſſio. Nā ſm Tho. in ſcripto ſup. iij. ethi. ⁊ ſuper. v. phiſicoꝝ. Tempus triplici vocabulo exprimi ⁊ nominari ſolet.

Primum vocabulum eſt nunc.
Secundum vocabulum eſt tunc
Tertium vocabulum eſt olim.

Primū vocabulū quo tpus exprimit dicitur nūc, in quo ſignat tps pſens ſeu pſentis vite. qñ poſſum⁹ dūtaxat opari bonū. Nā in inferno opatio bona nulla erit vbi aie ſunt irreuocabiliter condemnate. Jn paradiſo nulla erit opatio laborioſa neceſſaria ⁊ vbi aie ſunt beatificate. Jn purgatorio etiā nulla pōt eſſe operatio meritoria: ſed tm̄ pena ſatiſfactoria. Jdeo cū audimus nūc euigilare debemus ⁊ intelligere ꝙ tm̄ preſens tpus eſt opportunum ad agendā pniam. Et qui futurū expectat mūdi allectus dulcedine grandi ſe exponit periculo. Jdeo dixit ſctūs Barlaā: ꝙ q̄ delectatiōes corporales deſiderāt: ⁊ in preſenti diſſimulāt agere pniam ⁊ puidere ſibi de futura vita: ſimiles ſunt cuidā hoi qui dū a facie vnicornis ne ab eo deuoraretur veloci⁹ fugeret: in quoddam baratrū magnū cecidit, dum aūt caderet manibus arbuſculā quandaʒ apprehendit: ⁊ baſe quadā lubrica ⁊ inſtabili fixit pedes. Reſpiciens vero vidit duos mures: vnū albuʒ ⁊ aliū nigrū inceſſanter radicē arbuſcule quam apprehenderat corrodentes: ⁊ iā ppe erāt vt ipam abſcinderent. Jn fundo aūt baratri vidit draconē terribilē ſpirantē ignē: ⁊ aperto ore ipm deuorare cupientē. Super baſem vero vbi pedes tenebat vidit quattuor aſpidum capita inde prodeuntia. Eleuans aūt oculos vidit exiguū mellis in ramis illius arbuſcule: oblituſqꝫ periculi in q̄ poſitus erat ſeipm totū ad mel comedendū cōuertit. Unicornis mortis tenet figurā que hoiem ſemper perſequit. Baratrū vero mūdus eſt omnibus periculis plenus. Arbuſcula vniuſcuiuſqꝫ eſt vita que per horas diei ⁊ noctis quaſi per murem albū ⁊ nigrū inceſſanter cōſumitur. ⁊ inciſioni appropinquat. Baſis quattuor aſpiduʒ corpus eſt ex quattuor elementis cōpoſitū: quibus inordinatis corporis cōpago diſſoluitur. Draco terribilis eſt os inferni cunctos deuorare cupiens. Dulcedo ramuſculi delectatio fallax mundi qua multi decipiūtur detinenturqꝫ ne in preſenti dū tempus adeſt ⁊ facultas datur clament ad dñm ⁊ toto corde conuertant ad illū. Secundū vocabulū quo tempus exprimitur dicitur tunc, ⁊ ſignificat illud quod eſt remotū a preſenti: ⁊ precipue futuꝝ. Jn ſcripturis vero diuinis ſepte tunc nobis ſe ingerunt iugiter meditanda. Primū tunc ē horribilis viſionis: quando ſcʒ damnati miſeri iudicem omniū in ſua maieſtate videbunt. Et de hoc ſic dicitur Luc. xxi. Tunc videbunt filium hominis venientē in nube cū poteſtate magna ⁊ maieſtate. Secundū tunc eſt generalis lamentationis: quando cōis erit ⁊ infructuoſa lamentatio damnandoꝝ. Et de hoc dicitur Matth. xxiiij. Tunc plangent ſe omnes tribus terre. Terciū tunc eſt iocunde aſſociationis. de quo dicitur Sap. v. Tunc ſtabūt iuſti in magna conſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt ⁊ qui abſtulerunt labores eorū. Quartū tunc eſt timende locutiōis. de quo Dauid in pš. ij. ait. Tunc loquet ad eos in ira ſua: ⁊ in furore ſuo conturbabit eos. Quintuʒ tunc eſt dulcis vocatiōis qñ vocabunt electi ad poſſidendū glorioſiſſimū regnū dei. Et de hoc Matth. xxv. Tunc dicet rex his qui a dextris eius erunt. Uenite bñdicti pris mei poſſidete paratū vob̄ regnū a ɔſtitutiōe mundi. Sextū tūc eſt eterne dānatiōis. de quo Mat. xxv. Tūc dicet ⁊ his qui a ſiniſtris erūt. Diſcedite a me maledicti i ignē eternū q̄ par⁹ ē diabolo ⁊ āgel' ei⁹. Septimū tūc ē plene btificatiōis. de q̄ Eſa. lx. Tūc videbis ⁊ affiues ⁊ mirabit ⁊ dillatabit cor tuū. Si q̄s igit h̄ ſepteʒ tūc ſepi⁹ mēte reuolueret: hui⁹ mūdi fallacijs pfecto nō decipet. Tertiū vocabulū quo tps exprimitur dicitur olim. quod preſertim preterita nobis habet denotare. Jnter oīa aūt ſignificare nobis debet beneficia dei que ſuſcepimus ex quib⁹ ad pniam inducimur in preſenti. Jdeo xpus dicebat Matth. xi. Ve tibi corozaim ve tibi bethſaida: quia ſi in tyro ⁊ ſidone facte eſſent virtutes que facte ſunt in vobis olim in cinere ⁊ cilicio pniam egiſſent

De triplici obſeruatione tpis. ſcʒ naturali: ſuperſticioſa: ⁊ virtuoſa. Caplm. III.

Tertiū myſteriū contemplandū de tēpore dicitur obſeruatio. Nam a multis diuerſimode tempus obſeruatur

Jdeo triplex eius obſeruatio notari pōt.
Prima dr naturalis.
Secūda ſuperſtitioſa.
Tertia virtuoſa.

Prima eſt obſuatio nālis qñ q̄s comedit bibit dormit ſuaqꝫ negocia facit tpe debito. Sic agricole ſeruāt tps frumenta ſerendo tēpore autumnali nō eſtiuo. Naute ſeruant tps nauigando cū venti adſunt ſecundi. Medici ſeruant tps egrotis medicinas tpe opportuno miniſtrādo: qr Eccl'iaſtes. iij. dr. Oia tps habēt. Et Ouidius lib. i. de remedio amoris. Tēporibus medicina valʒ data tpe pſunt. Et data nō apto tpe vina nocent. Scd̄a tpis obſeruatio dr ſupſtitioſa. de qua loquit Aug. in Ench. ⁊ ponit. xxvi. q. vij. c. Quis exiſtimaret. Quis exiſtimaret inqt ꝙ magnū peccatū ſit dies obſeruare ⁊ menſes ⁊ annos ⁊ tpa. ſicut obſuāt q̄ certis diebus: ſiue mēſibus: ſiue annis: volunt vel nolūt aliq̄d inchoare: eo ꝙ ſm vanas doctrinas hoim fauſta vel infauſta exiſtimēt tēpora. Similiter rephendit obſeruatio tēporis ſupſtitioſa eadē cauſa ⁊. q. in c. nō licet. in. c. ſi q̄s. ⁊ in. c. nō obſuetis. Quia inquit apl's. ſiue manducatis: ſiue bibitis: ſiue aliq̄d aliud facitis in nomine dñi noſtri leſu xpi facite. in quo viuimus mouemur ⁊ ſumus. Modernis vero tēporibus exaſperādi maxime ſunt aſtrologi quidā qui oim hoim facta ſm aſtrorū regulam iudicant eſſe regulanda. Quos Aug⁹. li. v. de ciui. dei. c. vij. deridet ſic exclamando. O ſtulticiam ſingularem Eligitur dies vt ducat vxor. Credo ppterea qr pōt in diem nō bonū niſi eligat incurri et infelicit duci. Ubi eſt ergo ꝙ naſcenti iā ſidera decreuerunt. An pōt homo qd̄ ei iam cōſtitutū eſt diei electiōe mutare. Et qd̄ ipſe in eligendo die cōſtituerit nō poterit ab alia poteſtate mutari. Et paulo inferius ſequit Aug. Si autē ppterea valent ad has res dies electi: qr terrenis oibus corporibus: ſiue aiantibus: ſiue nō aiantibus: ſm diuerſitates tēporaliū momentoꝝ ⁊ ſiderū poſitio dūat. ɔſiderēt ꝙ innumerabilia ſub vno tēporis puncto vel naſcant vel oriantur: vel inchoent. ⁊ tam diuerſos exitus habeant. vt iſtas obſeruationes cuiuis puero ridendas eſſe perſuadeant. hec ille. Et reuera qui oīa inchoanda aut agēda perſuadēt ſm mathematicoꝝ dogmata nō ſolū peccant: verū etiam ⁊ ſepius inueniūt ſe deluſos. Nā ⁊ ego ipſe noui aſtrologū quendā in ciuitate Camerini: qui vix domū exire volebat abſqꝫ annotatione curſus ſiderū ⁊ planetarū. Hic vt a fidedignis in pfata ciuitate mihi relatum eſt: oblatas ſibi vxores per plures annos reſpuit: qñ ſm ſuam aſtrologiam nō videbat ſibi tempus ſalubre: tandē vt ipſe dicebat ſm aſtrorum fauorē vnam accepit: illāqꝫ duxit: cui pdicabat diu ſecū in leticia victurum. Sed vix per hebdomadā ſteterūt ſimul: et ſtatim rixe: diſcordieqꝫ peſtilentiſſime exorte ſunt inter ipſum ⁊ vxorē. ⁊ modico poſt tpe elapſo vxor in infirmitatē cecidit ⁊ mortua ē. Aſtrologo vero mentita eſt vis ſiderū. Jdem etiam ſocietatē quandā cū mercatoribus quibuſdā fecit: ⁊ ſeptingentos florenos ad negociandū p parte ſua deputauit. Emerunt autē mercatores maximā q̄titatem croci. Qd̄ cū vellent venetias deſtinare noluit aſtrologus mulos onerare: donec vidit per ſuā artem ſibi aſtra blandiri. Fatebaturqꝫ copioſum lucruʒ ex croco illo ſibi ac ſocijs puenturū. Ueruntñ cum ex ancona nauis quedā croco pdicto alijſqꝫ mercibus onuſta diſceſſiſſʒ flantibus cōtrarijs ventis: tēpeſtateqꝫ inualeſcente naufragiū paſſa eſt. Quod cū audiſſʒ aſtrologus nunꝙ deinceps aſtris credere voluit. Jdeo abſtinendū eſt a talibus obſeruantijs: ⁊ in omni tēpore noſtro diuinū eſt implorandū auxiliuʒ et inuocandū nomen dñi noſtri ieſu xpi. qm̄ vt dicit. xxvi. q. ij. Qui ſine ſaluatore ſalutem vult habere: ⁊ ſine vera prudentia exiſtimat ſe prudentē fieri poſſe: nō ſanus: ſed eger: nō prudēs: ſed ſtultus: in egritudine aſſidua laborabit: ⁊ in cecitatis noxia ⁊ dementia permanebit. Tertia obſeruantia tēporis dicit virtuoſa. eoꝝ ſcʒ qui cōſiderantes ea que diximus cognoſcūt tēpus viſitationis ſue. Hi ſiquidē dū illud habent conant operari bonuʒ audiētes vocē dei. de qua Paulus in epl'a dic. Tēpore accepto exaudiui te. ⁊ in die ſalutis adiui te. Ecce nūc. ſ. in pſenti vita tps acceptabile orandi: ieiunādi: peregrinādi: plangēdi: et lachrymādi p delictis: aliena reſtituēdi: cōfitendi pctā: ſatiſfaciendi deo ⁊ primo ꝟtutūqꝫ actus aggrediēdi: ppt q̄ ɔſequi valebim⁹ ⁊ in hoc ſcl'o dei grām: ⁊ in futuro ei⁹ leticiā in q̄ cū xpo regnabim⁹ p oia ſcl'a ſcl'oꝝ. Amen.

¶ Dominica inuocauit infra diem de vita hominis ſm triplicis ſtatus cōſideratiōnē.

Sermo XXIII

Non in ſolo pane viuit homo. Uerba ſunt redēptoris noſtri originalit Mat. iiij c. ⁊ in euangelio hodierno. Naturale eſt aiantibus

cunctis vt ſup oĩa ſe vitãqꝫ ſuã tueant̃. Joõ Boetiꝰ in.iij.de ꝯſolatõe ait. Omĩe nanqꝫ aĩal tueri ſalutẽ laborat.mortẽ ꝑniciẽqꝫ deuitat. Habet̃ quippe vita ab hoibus rõnabilibus charior ac ꝑcioſior cũctis rebꝰ. Pro illa etenĩ cõſeruãda nullũ laborẽ refugiũt:quelibꝫ alia mala patienter tolerãt:⁊ ſollicitiſſime oĩa oportuna remedia ipam vitã adiuuãtia excogitant ⁊ inueniũt. Verũtamen nullo ingenio nulla vi:nullaqꝫ arte fieri poteſt/vt nõ finiat̃ ⁊ termineť. Eapropter elaborandũ eſt/vt illa acquirat̃ vita: q̃ in eternũ erit duratura:qm̃ vt dicit ſaluator noſter in ꝟbis ꝑmiſſis. Nõ in ſolo pane viuit homo: qꝛ nõ hec ſola vita eſt/q̃ ſuſtentat̃ materiali pane:ſꝫ ⁊ alia longe felicior:longe melior:lõgeqꝫ diuturnior/que reficit̃ btã viſione dei. Cum ḡ pauciſſimi reperiant̃/q̃ ad illã deſiderandã ſuã mẽtẽ inflãment/ꝓpterea in hoc ſmone de vita hois erimus ꝟba facturi.quã ꝯſiderandã ꝓponimꝰ ſm triplicem ſtatum videlicet

·Primo/ſm ſtatũ nature condite.
·Scdo/ſm ſtatũ nature lapſe.
·Tertio/ſm ſtatũ nature beate.

De vita hois ſm ſtatuꝫ eiꝰ añ pctm̃.q̃ erat ſine paſſione ſine labore:⁊ ſine moriendi neceſſitate ⁊ obligatione. Capl̃m I

Primo ꝯſiderãda ꝓponit̃ hois vita ſm ſtatũ nature cõdite ſiue innocẽtie vel̃ originalis iuſticie.añ.ſ.ꝙ ꝑmi parẽtes peccaſſent. Et in tali ſtatu repimus triplicẽ conditionẽ humane vite.

Prima/cõditio dr̃ impaſſibilitatis.
Scda/tranquillitatis.
Tertia/immortalitatis.

Prima illiꝰ vite ꝯditio dr̃ impaſſibilitatis. qꝛ viuebat tũc homo ſine paſſione: nullumqꝫ contrariũ eũ ledere poterat. Unde Iſiõ.in li. de trinitate.quẽ magr̃.xix.di.ſecũdi libri.allegat/ſic inquit. Si homo in paradiſo innocenter viueret/nec ignis eũ vreret:nec aqua mergeret:nec aeris abſentia ſuffocaret:nec oĩa q̃ nocẽt mortalibus/impedirẽt. Et Aug.xiiij.li. de ciui.dei.c.xxvi.ait. Uiuebat itaqꝫ homo in paradiſo/ſicut volebat:ꝙdiu hoc volebat/qd̃ deus iuſſerat:viuebat fruẽs deo/ex quo bono bonus erat. Uiuebat ſine vlla egeſtate:ſemꝑ ita viuere habẽs in poteſtate. Cibus aderat ne eſuriet:potꝰ/ne ſitiret:lignũ vite/ne illũ ſenecta diſſolueret. Nihil corruptiõis in corꝑe vel ex corꝑe vllas moleſtias: vllis eiꝰ ſenſibꝰ ingerebat. Nullus intrinſecus morbus:nullus ictꝰ metuebat̃ extrinſecꝰ. Sũma in corꝑe ſanitas erat:in aĩa tota trãquillitas.h̃ Aug.

Sed ꝯtra iſta inſtare poſſumus ⁊ arguere multiplr̃. Primo ſic. Nulla dos corpis glioſi cõpetere poterat corpi nõ glioſo.ſed corpus ꝑmoꝝ parentũ nõ erat glioſuꝫ: quia corpus efficit̃ glioſum ꝑ redundantiã aie beate. Et aĩa ꝑmoꝝ parentũ nõ erat beata:qꝛ nõ videbat eſſentiã dei. Ergo corporibus illis nõ potuit cõpetere aliq̃ dos corpis glorioſi. Sꝫ impaſſibilitas vt docẽt theologi.xlix.di.quarti. dos eſt glorificatoꝝ corpoꝝ.ergo dos talis in ꝑmis parẽtibus eſſe nõ potuit. Secũdo arguit̃. Quia ſentire ⁊ intelligere eſt quoddã pati.ſꝫ in ſtatu innocẽtie homo ſentiebat et intelligebat.ḡ patiebat̃. Tertio arguit̃:q̃a oẽ molle/naturalr̃ paſſibile eſt a duro. ḡ ſi corpi hominis ꝑmi obiectũ fuiſſet aliquod durum pateret̃ ab eo.⁊ ſic fuiſſet paſſibilis. Ad primũ argumentũ rñdet Scotus di.xix. ſecũdi li.q.vna.ꝙ impaſſibilitas ſumit̃ duplr̃. Quedam eſt/que ꝑuat ⁊ potentiã ⁊ actum patiendi. Et hec dos eſt corpoꝝ glorificatoꝝ que nec patiunt̃ nec pati poſſunt.⁊ hec non fuit i parẽtibus ꝑmis. Quedã vero eſt impaſſibilitas/que ꝑuat actũ.⁊ nõ potentiã.⁊ hec nõ eſt dos/q̃ fuit in hoibꝰ ꝯditis.qm̃ lꝫ poſſent pati.tñ ꝙdiu diuinũ ſuaſſent iperiuꝫ/nunꝙ paſſi fuiſſent. Ad ſcdm obiectũ rñdet ſctũs Tho. p.i.q.lxvij.ar.ij.ꝙ paſſio dr̃ duplr̃. Uno mõ ꝓpe.⁊ ſic pati dr̃/qd̃ a ſua naturali diſpoſitõe remouet̃. Paſſio enĩ eſt effectus actõnis. In rebus aũt naturalr̃ ꝯria agunt ⁊ patiunt̃ ad inuicẽ:quoꝝ vnũ remouet alterũ a ſua naturali diſpoſitione. Et ſic.d.Dama.ꝙ paſſio eſt motus ꝑter naturã. Alio modo dr̃ paſſio cõiter ſm quãcũqꝫ immutationẽ etiã ſi ꝑtineat ad ꝑfectionẽ nature.⁊ ſic intelligere ⁊ ſentire et hmõi/que ordinant̃ ad bonũ nature/largo modo dicunt̃ paſſiones. Cũ aũt dr̃ ꝙ erat hõ impaſſibilis/intelligendũ eſt ꝙ hõ nõ patiebat̃ paſſione ꝑmo modo dicta. Ad tertium argumentũ rñdet ꝑfatus doctor:ꝙ in illo ſtatu poterat homo ꝯſeruare corpus/ne pateretur ab aliq̃ duro:ꝑtim q̃dẽ ꝑ ꝓpriã rõnem/per quã poterat vitare nociua:ꝑtim etiã ꝑ diuinã ꝓuidentiã/que ſic ipm tuebat̃/vt nihil ei occurreret ex improuiſo/a quo lederet̃. Actus ḡ cuiuſcũqꝫ agẽtis cõtrarij in corpus hominis fuiſſet impeditus/ne illud lederet/a potentia dei. Ipſa equidẽ ſuſpendit vim ignis vt non offenderet:nõ vreret/nec calefaceret tres pueros miſſos in fornacẽ ſuccenſaꝫ nimis iuſſu Nabuchodonoſor. vt patet Danielis.iij. Similiter ſanctiſſima virgo Agnes flãmis iniecta nihil nocumẽti paſſa eſt. Et iohãnes euãgeliſta iuſſu Domiciani crudeliſſimi. Rome in doliũ feruentis olei miſſus: diuina ſe ꝓtegente grãa/illeſus exiuit. Quibus exemplis et ſilibus manuducimur vt vera eſſe indubitanter credamus ea/que dicunt̃ de impaſſibilitate hois in ſtatu innocẽtie. Secũda cõditio vite hois in ſtatu nature cõdite dicit̃ trãquillitatis. Uiuebat equidẽ in tranquillitate in q̃ete abſqꝫ aliquo penali labore. Nõ erat ei opus fodere terrã.ſerere campos:colere agros:plãtare vineas:ꝯſtruere domos:peragrare ꝓuincias:nauigare maria:texere linũ aut lanam. vel alia facere:que cũ ſudore a nobis fiunt.vt vita noſtra miſera ſuſtentet̃. Habitabat ĩ paradiſo deliciarũ.vt inquit Damaſ.li.ij. Et Auguſ.xiiij.de ciui.dei.vbi aeris puritas ⁊ ſerenitas aderat:vbi humus ſponte ſuos fructus gignebat:vbi aĩalia ⁊ volucres celi homini deo obedienti obediebant. Et ſi diceret̃ qd̃ Geñ.ij.dicit̃ ꝙ deus poſuit eũ in paradiſo voluptatis vt oparet̃.ergo poſſet dici ꝙ poſuit eũ ad laborẽ. Rñdet Aug.ſuꝑ Geñ.ꝙ operatio illa nõ laborioſa: nõ tedioſa: ſed ſolatioſa ⁊ delectabilis erat.qualis nũc eſſe ſolet in his/q̃ plãtulas quaſdam irrigant aut flores colligunt.

Tertia cõditio vite hominis in ſtatu nature cõdite dicit̃ immortalitatis. erat enĩ abſolutus homo ab obligatione mortis: quã ꝓpt̃ peccatũ inobedientie incurrit. Unde Augꝰ.in q̃onibus noui ⁊ veteris teſtamẽti inq̃t. Deus hoiem fecit/qui ꝙdiu nõ peccaret/imortalitate vigeret.⁊ li.xiij.de ciui.dei.c.iij.ait. Fatẽdũ eſt/primos hoies ita fuiſſe inſtitutos/vt ſi nõ peccaſſent/nullũ morꝫ experirent̃ genus. Sꝫ eoſdem primos als pctõres/ita fuiſſe morte mulctatos:vt quicq̃d eoꝝ ſtirpe eſſet exortuꝫ: eadẽ pena teneret̃ obnoxiũ. Pro magnitudine q̃ppe culpe illius naturã damnatio mutauit in peius:vt qd̃ penaliter ꝓceſſit in peccantibus primis hoibus:naturaliter ſequeret̃ in naſcentibus ceteris. Si autẽ diceret̃ quõ poterat corpus illud ex elementis ꝯrijs cõpoſitum indiſſolubile ꝑmanere.cũ cõpoſitũ ex ꝯrijs naturaliter ſit diſſolubile.qꝛ vt dic̃ Auicenna. Cõtraria ſemꝑ appetũt ire in regiões ꝯrias. Rñdet Hugo li.de ſacris.di.ꝙ in paradiſo celeſti homo põt nõ peccare.⁊ nõ põt peccare.põt nõ mori.⁊ nõ põt mori:qꝛ ibi eſt peccãdi ⁊ moriẽdi omnimoda impoſſibilitas. Et in mũdo põt hõ peccare:⁊ nõ põt nõ peccare. põt mori ⁊ nõ põt nõ mori:qꝛ eſt ibi peccãdi et moriendi neceſſitas. In paradiſo vero terreſtri homo potuit peccare ⁊ potuit nõ peccare potuit mori ⁊ potuit nõ mori. ita/ꝙ in eo fuit moriẽdi ⁊ peccandi poſſibilitas ſine neceſſitate. Sãctus aũt Tho.i.ꝑte.q.xcvij.art.i.dic̃ ꝙ aliquid põt dici incorruptibile triplicit̃. Uno mõ ex ꝑte materie.eo ſcꝫ ꝙ nõ hꝫ materiã.ſicut angelus:vel hꝫ materiã q̃ nõ eſt in potentia niſi ad vnam formã: ſicut corpus celeſte. et hoc dicit̃ incorruptibile ſm naturam. Alio modo dr̃ aliq̃d incorruptibile ex ꝑte forme. qꝛ ſcꝫ rei corruptibili inheret aliqua diſpoſitio per quã totaliter a corruptione ꝓhibet̃.⁊ hoc dicit̃ incorruptibile ſm gloriã. qꝛ vt dicit Auguſ.in epiſtola ad Dioſcorũ. Tam potenti natura fecit deus animam:vt eius beatitudine redundet in corpus plenitudo ſanitatis ⁊ incorruptionis vigor. Tertio modo dicitur aliquid incorruptibile ex parte cauſe efficientis. Et hoc modo in ſtatu innocentie fuiſſet incorruptibilis homo ⁊ immortalis.qꝛ vt Aug.dicit in q̃onibus noui ⁊ veteris teſtamenti. Immortalitas illa erat ſm vim ꝙdam ſupernaturalẽ in anima reſidentẽ:nõ autẽ per aliquã diſpoſitionẽ corpori inherentẽ. ita/ꝙ mors et corruptio homini nõ nocuiſſet:qꝛ deus ita ſtatuerat. Ideo dicit adhuc Augꝰ.in li.de baptiſmo paruuloꝝ. Fiebat ordo iuſticie.vt ſic anima dño ſuo:ita corpus ei obediret. O damnoſa trãſgreſſio.o grauis inobediẽtia primorum parentũ/qua ⁊ ipſi ⁊ nos cũ eis illius ſtatus omnia iura ꝑdidimus.

De vita hois ſm ſtatũ eius poſt lapſum.et qualiter ꝓlongata fuit vita hominũ ad multos annos.⁊ ante ⁊ poſt diluuiũ.⁊ modo abbreuiatur. Capitulũ II

Secundo cõſideranda ꝓponit̃ hois vita ſm ſtatum nature lapſe. Et ꝙtum ad ꝓpoſitum ſpectat. tria de illa inquirere debemus.

·Primũ/dicit̃ ꝓlongatio.
·Secundũ/dubitatio.
·Tertiũ/abbreuiatio.

Primũ de vita hois inquirendũ dr̃ ꝓlõgatio. Nam lꝫ poſt pctm̃ data ſit plena poteſtas horrẽde morti vt cũctos hoies vita priuaret: tñ de mult̃ legimus ꝙ longiſſimis annis vixerũt. Uñ Geñ.v.hr̃ ꝙ Adã vixit annis nõgentis triginta. Et Seth nongentis duodecim. et Enos nõgentis quinqꝫ. ⁊ Caynan nõgẽtis decem. ⁊ Iareth nongentis ſexaginta duobus. ⁊ Mathuſalẽ nõgentis ſexaginta nouẽ. Sꝫ de his annis apud pleroſqꝫ ſat̃ dubita-

tum eſt an tales fuiſſent quales et nunc ſunt anni noſtri. Nā vt inquit Aug. li. xv. de ci. dei Plinius ſecūdus cū audiſſet homines ad tot annos puenisse. hec omnia in ſciētia tempoꝝ veniſſe eſt arbitratus: inquiēs quoſdā terminaſſe annū eſtate: alios hyeme. Archades triū menſiū annos habuiſſe. Egyptios quatuor. Lauinios tredecim. Acarnanas ſex. Ex hoc quidam dicere voluerūt q̄ decem anni illius temporis accipiunt̄ ꝑ vno anno noſtro. volētes q̄ nongenti anni ex illis eſſent ex noſtris nonaginta. Verūtn̄ falſum eſſe cōſtat: qꝛ vt ex codicibus hebraicis colligit̄ centum triginta annoꝝ erat Adam quando tertium filiū genuit: qui anni ſcḋm illos tredecim ex noſtris eſſent. Et homo tredecim annoꝝ nō potuiſſet filios generare. Sed omittamus Adā qui fortaſſe etiā quando creatus eſt potuit. Quid de Seth qui ſcḋm hebreos erat centum quinq̄ annoꝝ quando genuit Enos, ac per hoc nodum habebat vndecimū annū. Enos vero ſeptuaginta annorū erat quando genuit Malalehel. et ſic erat ſeptem annoꝝ. Quis homo ſeptennis generat: ſi tūc anni ſeptuaginta nuncupant̄ q̄ ſeptem fuerunt. Et propterea dicimus cum p̄fato Aug. q̄ tales erāt tunc anni quales et nūc. Quod ꝓbari pōt via triplici. videlicet.

Primo auctoritate

Secūdo rōne.

Tertio experientia.

Primo ꝓbat̄ auctoritate. Nā. xiiij. p̄fati li. Aug. inducit ſcripturā dicentē. Sexcēteſimo anno vite Noe mēſe ſcḋo die ſeptimodecimo menſis: rupti ſunt oēs fontes abyſſi magne. Et iterū Geñ. viij. Requieuit arca menſe ſeptimo. xxvij. die menſis ſuper montes Armenie. At vero aque ibāt et decreſcebant vſq̄ ad decimū menſem. Et poſt ſubdit̄. Sexcēteſimo primo anno vite Noe primo mēſe prima die mēſis iminute ſunt aque ſupra terrā. Ex quibus verbis apte deducit̄ q̄ inter ſexcēteſimū annū et ſexcēteſimū primū vite Noe fluxerūt menſes duodecim. Scḋo ꝓbat̄ q̄ anni illi tales erāt quales ſunt noſtri rōne. Joſephus eñ in primo antiq̄tatū li. aſſerens Hieronymū egyptiū Beroſiū chaldeū et Manetā: in libris quos de antiq̄tate ſcripſerūt de annis illis cōcordare nobiſcū. inducit rōnes quaſdā̄ perſuadētes hoies antiquos potuiſſe tamdiu viuere. Et has rōnes aſſumꝑ ſit ſibi Nicolaus de lira ſup. v. Geñ. Prima rō ſumit̄ ex bonitate cōplexionis primoꝝ parentū q̄ fuerūt a deo imediate formati: et per ꝯſequēs optime cōplexionati: et ſic ad longiorē vitā diſpoſiti. Et illa bonitas cōplexionis magis venit ad hoies ꝓpiquos illius tēporis: q̄ ad remotos tpis moderni. Scḋa rō ſumit̄ ex modo tēperate viuēdi. Ut eñ diximus in ſermōe de ieiunio. Victus ſobrius facit ad corpis ſanitatē. et ꝑ ꝯñs ad ꝯſeruationē et ꝓlongationē longioris vite. Tertia rō ſumit̄ ex bonitate nutrimēti: qꝛ ante diluuiū terre naſcentia fuere meliora q̄ poſt. qꝛ inundatio diluuij fuit ꝑ maiori pte ex aq̄s oceani ſalſis: que inducūt ſterilitatē terre: et ꝑ ꝯñs reddūt peiora terre naſcētia ex q̄bus breuiat̄ vita hois. Quarta rō ſumit̄ ex ꝑfectiōe ſciētie Ade. qui cognouit ꝟtutes fructuū herbarū lapidū p̄cioſoꝝ: et oim rerū naturaliū que faciūt ad ꝯſeruandā ſanitatē et vitā ꝓlōgandā. Et de hoc docuit hoies illius tēporis. Quīta rō ſumit̄ ex bono aſpectu ſiderū ſup regionē illā in qua manebāt: q̄ aſpectus multū facit ad longitudinē vite. Sꝫ per motū celi cōtinuū mutatus eſt tpe ꝓcedēte. Sexta ratio ſumit̄ ex diſpoſitione diuina hoc ordināte, vt ꝑ longā vitā hoim multiplicaret̄ genus humanū. Tertio ꝓbat̄ q̄ illi anni tales erāt quales ſunt noſtri experientia. Nā vt inquit Aug. viij. c. li. xv. de ciui. dei. nō potuiſſent tot homines ex vno adhuc viuēte per ordinata coniugia et honeſta matrimonia multiplicari: niſi illius vita fuiſſet diuturna. Ut eñ dicit magiſter hiſtoriarū ſup. x. c. Geñ. Philo. in li. queſtionū ſup Geñ. narrat q̄ ex tribus filijs Noe adhuc eo viuente poſt diluuiū nati ſunt vigintiq̄tuor milia viroꝝ et centū: exceptis mulieribus et paruulis. Vixit quippe Noe poſt diluuiū annis trecentis q̄nquaginta. et fuere oēs anni vite eius nōgenti q̄nquaginta: vt pꝫ Geñ. ix. c. Dicit etiā Aug. vbi. s. q̄ ex vno Abraā nō multo amplius q̄dringentis annis numeroſitas hebree gētis tāta ꝓcreata eſt: vt in exitu eiuſdē populi ex egypto ſexcenta milia hominū fuiſſe referantur bellice iuuentutis. Secundū inquirēdū de vita hominis lapſi dicit̄ dubitatio. Dubitant nanq̄ quidā vtrū poſt diluuiū vixerint hoies vltra centū et viginti annos ꝓpter ꝟba que Geñ. ix. dixit deus ad Noe. Nō ꝑmanebit inquit ſpūs meus in hoie: qꝛ caro eſt. Erūtq̄ dies illius cētū viginti annoꝝ. Et rñdet Aug. c. xxiiij. li. de ciui. dei. ſupius allegati. q̄ iſte nō fuit terminus humane vite poſt diluuiū: ſed terminus aſſignatus ad penitētiā his qui in diluuio erāt perituri. Et vt teſtat̄ magiſter in

hiſtoria ſcholaſtica deus dixit illa verba ante annos. xx. q̄ cepiſſet arca fieri. q̄ legit̄ facta in centū annoꝝ ſpacio. Vel ſcḋm Strabum eo anno dixit deus ꝟba illa quo cepit arca fieri. Sed quia in malitia ꝑſeuerauerunt ante prefixum terminū ſcꝫ anno cēteſimo deleti ſunt. Qḋ etiā poſt diluuiū nō vixerūt hoies ſupra centū et. xx. ānos patꝫ in ſcriptura. Ut eñ habet̄ Geñ. xi. Sem centū annoꝝ erat quando genuit Arphaxat biēnio poſt diluuiū: et poſt vixit annis q̄ngentis q̄nquagintaquattuor. Thare vixit ānis ducētis q̄nq̄. Et Geñ. xxv habet̄ q̄ Abraā vixit annis centū. lxx. q̄nq̄. Iſaac etiā vixit annis centum octoginta. vt pꝫ Geñ. xxv. et ſic inuēti ſunt q̄plures alij qui poſt diluuiū vixerūt vltra centū viginti ānos. Tertiū inquirendū de vita hois lapſi dicit̄ abbreuiatio. Nam omiſſis illoꝝ temporum que preterierunt cōditionibus: ꝯſiderare debemus q̄ fragilis q̄ debilis q̄ breuis ſit vita hoim tempis noſtri. Vix vnus repit̄ e mille qui centenariū immo octogenariū aut ſexagenarium numerū attingat annorū. Deficit nempe vt in pluribꝰ nimis repēte vita. Quis nam nō videat q̄t q̄ttidie infantes: q̄t pueri: quot adoleſcētuli robuſtiſſimi iuuenes et decore puelle cum luctu et lachrymis ducantur ad ſepeliendū. O vana ſpes, o deceptrix fiducia eoꝝ qui cōfidunt in iuuētute: in diuitijs: in magnificētijs et ſīlibus honoribus dominijs et ſolatijs. Pretereūt nāq̄ oia iſta velut vmbra. Omniū vita breuiſſima eſt. Faciant hoies quicq̄d velint vt ad ſenectutē attingāt et in etate decrepita moriant̄: adhuc ſatis anguſtum ſatiſq̄ breue videbitur ſapientibus oē tempus vite huius.

De vita hois in btitudine q̄ erit cū plena ſatietate abſq̄ admixtione cuiuſcūq̄ ꝯtrarij et cum ꝑpetuitate. Caplm III

Ertio cōſideranda eſt vita hois ſcḋm ſtatum nature beate: qm̄ tandē illa ſola deſiderāda eſt: illa amabilis: illa deniq̄ omni ſtudio ꝑquirēda. Pro illa ſollicitatiſſime eſt cogitandū que vere vita eſt. In qua potiſſime tres conditiones excellentiſſime reperiuntur.

Prima dr̄ ſatietas.

Secunda puritas.

Tertia eternitas.

Prima excellētiſſima cōditio vite beate dr̄ ſatietas: qꝛ in illa ex plena oim bonoꝝ participatione plene ſatiabit̄ animꝰ. ſcḋm illud ps. Satiabor cū apparuerit gl'ia tua. Et de hac ſatietate copioſius diſſeremus in ſmone de beatitudine in li. de ꝟtutibus. Scḋa ꝯditio excellētiſſima vite beate dr̄ puritas: qꝛ pura erit et mūda ab oi malo ſiue ab oi ꝯtrario. Unde Joh. Apo. xxi. de btis ſic ait. Abſterget deus oēm lachrymam ab oculis eoꝝ et mors vltra non erit neq̄ luctus neq̄ clamor neq̄ dolor erit vltra. Et. vij. c. idē ait. Non eſurient neq̄ ſitient amplius neq̄ cadet ſup illos ſol neq̄ vllus eſtus. Tertia cōditio excellētiſſima vite beate dr̄ eternitas. Vita nāq̄ illa durabit in eternū et nō deficiet. Propterea ſic pulchre in ſcripturis ſanctis nominat̄ eterna. Unde ij. Mach. vij. Rex mūdi defunctos nos pro ſuis legibus in eterne vite reſurrectōne ſuſcitabit. Et Sap. v. Juſti aūt in ꝑpetuū viuent. Et. i. Petri. v. Deus ois gratie vocauit nos in eternā gl'iam ſuā. Et. ij. c. i. Abūdanter miniſtrabit̄ vobis introitus in eternū regnū dñi et ſaluatoris noſtri ieſu xpi. et ad gal. vi. Qui ſeminat in ſpū: de ſpū metet vitā eternam. et Joh. iij. xp̄s dicit. Sic deus dilexit mūdū: vt filiū ſuū vnigenitū daret: vt ois q̄ credit i eū non ꝑeat: ſꝫ habeat vitā eternā. et. vi. c. Hec ē volūtas patris mei qui miſit me: vt ois q̄ videt filiū et credit in eū nō ꝑeat: ſꝫ habeat vitā eternā. et. x. c. Oues mee vocē meā audiūt: et ego cognoſco eas et ſequunt̄ me: et ego vitā eternā do eis. Et Matth. xix. Ois qui reliq̄rit domū vel fratres aut ſorores: aut patrē: aut matrem: aut vxorē: aut filios: aut agros ꝓpter nomen meū centuplū accipiet et vitā eternā poſſidebit. Et Matth. xxv. Ibunt hi in ſuppliciū eternū: iuſti aūt in vitā eternā. Mirū certe cur tāta ſit multoꝝ vecordia: immo inſipiētia: qui tam mira tam alta tamq̄ iocūda audiētes de beata vita ad eā ꝓperare non cogitāt. Nam ſi tanta faciūt ꝑ ꝯſuatiōe vite p̄ntis: cur etiā eadē et ſimilia facere recuſant ꝑ adeptione future vite. Hec vita laborioſa eſt: illa delitioſa: hec inq̄eta: illa tranq̄lla hec inſtabilis: illa firma. hec pericloſa: illa ſecura. hec dubia: illa certa. hec periculis plena illa pericula non formidans. hec communis bonis et malis: illa propria tantum bonorū. Hec tandem breuiſſima momentanea et caduca: illa vero vt diximus perpetua et ſempiterna. O igitur damnabilis reprehenſibiliſq̄ imprudentia hominū huius ſeculi: qui tātum ꝓcurant panem et viuāt: viuant inquam ad modicū et quaſi nihil: et non querūt ꝟtutes non penitentiā: non bona opa ꝑ que viuere poſſint vita illa beata ꝑenni. Inquit chriſtꝰ.

Non in ſolo pane viuit hõ: qꝛ nõ hec ſola vita
eſt magnificanda cui panis eſt neceſſariꝰ: ſꝫ
alia exq̃renda in q̃ deꝰ pñtia ſue claritatis pa-
ſcit intuentiũ oim tã angeloꝝ ꝙ hoim: deſide-
ria ⁊ appetitꝰ. vbi oẽs pariter collaudabimꝰ
ipſum deum fontẽ bonoꝝ oium: qui ſit bene-
dictus per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

Feria ſecunda poſt Inuocauit: de veritate
tremendi iudicij ꝯtra eos qui de illo male ſen
tiunt. Sermo XXIIII.

c Um venerit filius

hois in maieſtate ſua ⁊ oẽs ange-
li eiꝰ cũ eo: tũc ſedebit ſup ſedem
maieſtatis ſue ⁊ congregabunt̃ ante eũ oĩs
gentes. Saluatoris noſtri verba ſunt iſta ori
ginalr̃ Matth.xxv. ⁊ in euãgelio hodierno.
Diẽ terribilẽ vltimi iudicij ꝯſiderãtes ſatis ſu
perq; timere debemꝰ: ne ſimul cũ dãnatiſ ⁊ dia
bolis ꝓijciamur in ignẽ eternũ. Sunt tñ mul
ti qui letant̃ cũ malefaciũt: ⁊ deũ nõ timẽt ac
hoies nõ verent̃: qui credere nolũt ꝙ filiꝰ ho-
minis venturꝰ ſit ad iudicandũ oẽs rõnemq;
ab oibꝰ exigendã. Eapropt̃ vt ait Aug. li.xx.
de ciui.dei.c.i. De die vltimo iudicij dei qđ ipe
donauerit locuturi eũq; aſſerturi aduerſus i-
pios ⁊ incredulos tanq̃ in edificij fundamẽ-
to priꝰ ponere debemꝰ teſtimonia diuina. Hec
ille. In hoc itaq; ſermone deſudabimꝰ oĩ inge
nio vincere curioſos: incredulosq; ꝯfundere:
quibꝰ veritatẽ iudicij per ſanctarũ ſcripturaꝝ
ſacrorumq; doctoꝝ dicta dilucida oſtendemꝰ
Et vt ordinate veniamus in campũ: notabi-
mus in hoc ſermone triplex teſtimoniuꝫ quo
probatur futurum vniuerſale iudicium.

Primum eſt patrum ⁊ prophetarum
Secundum chriſti ⁊ apoſtolorum.
Tertium eccleſie ⁊ doctorum.

Qđ oẽs patres ac ꝓphe veteris teſtamẽti
diuinitꝰ inſpirati predixerũt xp̃m eſſe ventu
rũ ad iudicãdos viuos ⁊ mortuos. Caplm̃.I

p Rimũ teſtimoniũ quo ꝓbat̃ futurũ
iudiciũ vl̃e dr̃ patrũ ⁊ ꝓphetarũ. Et
lꝫ Aug. v.c. p̃fati lib.xx. de ciui. dei di
cat priꝰ eligẽda eſſe teſtimonia noui teſtamẽ
ti ꝙ veteris: qm̃ ꝙuis vetera priora ſint tp̃e
noua tñ antepõẽda ſunt dignitate. Verũ in
hoc dicendi gñe mihi plus ſatiſfacit vt a vete
ris teſtamẽti pagina ſumam originẽ. Iõ au-
diamus qđ ibi ponit̃ de iudicio Geñ.xv. Deꝰ
ad Abraam loquens ait. Ego iudicabo. Et
Deut.xxxij. Iudicabit dñs pplm̃ ſuũ: ⁊ in ſer-
uis ſuis miſerebit̃. Et Iob.xix. Fugite a facie
gladij: qm̃ vltor iniquitatũ gladiꝰ eſt. ⁊ ſcitote
eſſe iudiciũ. Et.i. Reg.ij. Dñs aſcendit in ce-
los ⁊ intonuit ⁊ ipe iudicabit orbem terrarũ.
Et ps.ix. Parauit in iudicio thronũ ſuuꝫ. Et
ps.lxxi. Iudicabit pauperes ppl'i ⁊c. Et ps.cix.
Iudicabit in nationibus implebit ruinas ⁊c.
Et Prouerb.xxij. Iudicabit dñs. Et.xxix. A
dño egredit̃ iudiciũ ſinguloꝝ. Et Eccl's.iij.
Iuſtũ ⁊ impiũ iudicabit dñs: ⁊ tp̃s ois rei tũc
erit. Et Sap.iij. Fulgebũt iuſti ⁊ tanq̃ ſcin-
tille ⁊c. Et Iudith.xvi. Ve genti inſurgẽti ſu-
per genꝰ meũ. dñs em̃ omps vindicabit i eis
in die iudicij viſitabit illos. Et Eſa.iij. Stat
ad iudicandũ dñs: ⁊ ſtat ad iudicãdos popu
los. Dñs ad iudiciũ veniet cũ ſenioribꝰ ppl'i
ſui ⁊ principibus eius. Et.xi.c. Non ſm̃ viſio
nem oculoꝝ iudicabit: neq; ſm̃ auditũ auriũ
arguet: ſꝫ iudicabit in iuſticia pauperes: ⁊ argu
et in equitate ꝓ manſuetis terre. ⁊ pcutiet ter
ram virga oris ſui. Et.c.xiij. Ecce dies dñi ve
niet crudelis ⁊ indignationis plenus: ⁊ ire fu
rorisq; ad ponendam terram in ſolitudinem:
⁊ peccatores eius conterendos de ea. Et.li.c.
Brachia mea populos iudicabunt. Et Eze-
chielis.vij. Iudicabo te iuxta vias tuas. Et
Danielis.vij. Iudicium ſedit. Et Iohelis.ij.
Conturbent̃ oẽs habitatores terre: quia ve-
niet dies dñi. qꝛ prope eſt dies tenebrarum ⁊
caliginis: dies nebule ⁊ turbinis. Et Michee
iiij. Iudicabit inter populos multos: ⁊ corri-
piet gentes fortes. Et Sophonie.i. Iuxta eſt
dies dñi magnus: iuxta ⁊ velox nimis. Dies
ire dies illa dies tribulatiõis ⁊ anguſtie: dies
calamitatis ⁊ miſerie: dies tenebrarum ⁊ cali
ginis: dies nebule ⁊ turbis: dies tube ⁊ clan-
goris ſuper ciuitates munitas ⁊ ſuper angu-
los excelſos: ⁊ tribulabo homines: ⁊ ambula
bunt vt ceci: quia domino peccauerũt: ⁊ effun
detur ſanguis eoꝝ ſicut humus: ⁊ corpora eo
rum ſicut ſtercora. Sed ⁊ argentũ eorũ ⁊ au-
rum eoꝝ non poterit liberare eos in die ire do
mini. In igne celi eius deuorabit̃ ois terra: qꝛ
cõſummationẽ cũ feſtinatione faciet cunctis
habitantibꝰ terrã. Scđm aũt Aug. tp̃us iudi
cij aliquando dies iudicij: aliquando dies do
mini nũcupat̃. Hunc vero vltimi iudicij diui
ni diẽ dicimꝰ nouiſſimũ tp̃s. Nã per quot di-
es hoc iudiciũ tendat̃ incertũ eſt. Sꝫ ſcriptu
rarum more dies ſolet poni pro tp̃e. Si vero
aliq̃s obijceret cõtra auctoritates predictas
quibus iudiciũ aſſeritur ꝙ aliter eſſent intel-
ligende: eo ꝙ vt habetur Non iudica
bit deus bis in idipm̃. Sed nunc deus iudicat

de ſingulis operibꝰ hoim: cũ cuilibet poſt mor
tem retribuat penã vel gl'iam. ergo iterũ eos
nõ iudicabit. Rñdet Rich.xlvij.di.q̃rti.ar.i.
ad.ij. ꝙ iudiciũ quo nũc iudicat deꝰ cuiuſlibet
ꝑſone ſingularis nec eſt oibꝰ manifeſtũ: nec
tribuit totũ premiũ nec totũ ſuppliciũ: qꝛ pu-
nit aias nõ in corporibꝰ: ⁊ ſimil'r premiat de
cõi lege. Illud aũt iudiciũ quod futuꝝ eſt erit
oim ſimul ⁊ oibꝰ manifeſtũ: ⁊ reddet̃ cuilibet
ſui premij ⁊ ſui ſupplicij cõplementũ ⁊ cõpoſi
tũ ex aia ⁊ corpe iudicabitur. Sic ergo pꝫ ꝙ
nõ iudicabit bis in idipm̃: qꝛ penã quã aiabꝰ
ante inflixerat iterũ non infliget: ſꝫ qđ deerat
ſupaddet. Hinc Aug. li.xx. de ciui.dei.c.i. ait.
Iſte dies iudicij ꝓprie vocat̃: eo ꝙ nullus ibi
erit iperite querele locus: cur iniuſtꝰ ille ſit fe-
lix: ⁊ cur ille iuſtꝰ infelix. oim nãq; tũc nõ niſi
bonoꝝ vera ⁊ pleniſſima felicitas. ⁊ oium nõ
niſi malorum digna ⁊ ſumma infelicitas ap-
parebit. hec ille.

Qđ xp̃s ⁊ eius apl'i predixerunt apte vni
uerſale iudiciũ eẽ futurũ quo oẽs boni ⁊ mali
ꝯgregabunt̃ añ tribunal iudicis. Caplm̃.II.

ſ Ecundũ teſtimoniũ quo ꝓbat̃ futu-
rũ iudiciũ eſt xp̃i ⁊ aploꝝ. Ipe nan-
q; ſaluator cũ obiurgaret ciuitates
in qbꝰ virtutes magnas fecerat neq; credide
rant. Matth.xi. ait. Ve tibi corozaim: ve tibi
bethſaida: qꝛ ſi in tyro ⁊ ſidone facte eẽnt vir
tutes q̃ facte ſunt olim in vobis: in cilicio ⁊ ci
nere pñiam egiſſent. Verũtñ dico vobis. ty-
ro ⁊ ſidoni remiſſiꝰ erit ꝙ vobis in die iudicij
Et Matth.xij. Viri niniuite ſurgent in iudi
cio cũ gñatiõe iſta ⁊ cõdẽnabũt eã: qꝛ pñiam
egerũt in p̃dicatiõe ione. Notandũ tñ ꝓ in-
telligentia iſtoꝝ verboꝝ ſm̃ Rich. in quarto
di.xlvij.ar.i.q.ij. ꝙ extẽdendo nomẽ iudican
di: q̃nq; mõis põt alicui ꝯuenire iudiciũ. Pri
mo ex ordinaria poteſtate. ⁊ ſic iudicabit tota
trinitas. Scđo delegata ptãte. ⁊ ſic iudicabit
filiꝰ. ſcꝫ xp̃s inquantũ hõ. Ioh.v. Pater oĩe
iudiciũ dedit filio. Et Daniel.vij. Aſpiciebaꝫ
donec throni poſiti ſunt: ⁊ antiquus dierum
ſedit. ⁊ infra. Aſpiciebã in viſione noctis: ⁊ ec
ce cũ nubibus celi quaſi filius hois veniebat
⁊ vſq; ad antiquũ dierũ peruenit ⁊ in conſpe-
ctu eius obtulerũt eũ: ⁊ dedit ei poteſtatẽ ⁊ ho
norẽ ⁊ regnũ. ⁊ oẽs tribꝰ ppl'i ⁊ lingue ipi ſer-
uient. ⁊ poteſtas eiꝰ poteſtas eterna que non
auferet̃. ⁊ regnũ eiꝰ qđ non corrũpet̃. Tertio
aſſeſſoria dignitate. ⁊ ſic iudicabũt viri perfe
cti qui erunt ꝓ perfectione meritoꝝ ſuoꝝ aſſi
ſtentes iudici. Unde de aplis Luc.xi. xp̃s ipe
dixit. Ideo ipi iudices vr̃i erunt. Et Matth.
xix. aplis ipis retulit. Amen dico vob ꝙ vos
qui ſecuti eſtis ⁊c. Quarto approbatiõe. ⁊ ſic
iudicabũt oẽs electi. Oẽs em̃ approbabũt iu-
dicis ſniam. Unde Apoc.xix. Iohes ait. Au-
diui quaſi vocẽ tubarũ multarũ in celo dicen
tiũ alleluya. Laus gloria ⁊ virtus deo noſtro
eſt: quia vera ⁊ iuſta ſunt iudicia eius. Quin
to cõparatione: qꝛ minus mali iudicabũt ma
gis malos. ⁊ ſic ſumit̃ iudiciũ in auctoritate
preallegata de niniuitis. Predicauit inſuper
xp̃us futurũ iudiciũ. Matth.xiij. vbi poſt pa
rabolã de bono ſemine in agro ſeminato ⁊ zi-
zanijs exortis tandẽ illã ſic expoſuit. Qui ſe-
minat bonuꝫ ſemen eſt filius hominis. Ager
aũt eſt mundus. Bonũ vero ſemen hi ſunt fi-
lij regni. zizania aũt ſunt filij nequã. Inimicꝰ
aũt qui ſuperſeminauit ea eſt diabolus. meſſis
vero cõſummatio ſeculi eſt. meſſores angeli.
Sicut ergo colliguntur zizania ⁊ igni cõburũ
tur: ſic erit in conſummatione ſeculi. Mittet
filius hominis angelos ſuos ⁊ colligent de re
gno eius oĩa ſcandala ⁊ eos qui faciunt iniq̃-
tatẽ: ⁊ mittẽt eos in caminũ ignis. ibi erit fle-
tus ⁊ ſtridor dentiũ. Tunc fulgebunt iuſti ſi-
cut ſol in regno patris eoꝝ. Qui habet aures
audiendi audiat. Ut aũt ſcribit Aug. vi.c.xx.
li. de ciui. dei. xp̃us in hac auctoritate iudiciuꝫ
quidẽ vel diẽ iudicij non nominauit: ſed eum
multo clarius ipſis rebus expreſſit: ⁊ in fine
ſeculi futurũ eſſe predixit. In eodẽ etiaꝫ loco
euangelij xp̃s iudiciũ fatetur. quando ſequit̃
Simile eſt regnum celoꝝ ſagene miſſe in ma
ri ⁊c. vſq; ibi. ⁊ ſtridor dentiũ. Et vt breuius
hanc veritatẽ futuri iudicij per xp̃m predica-
tam accipiamus: adeſt lectio ſancti euangelij
hodierna in qua non ſolũ de futuro iudicio: ſꝫ
⁊ de modo de quo in ſequentibus ſermonibus
dicemus fit ſpecialis mentio. Apl'i inſup hoc
iudiciũ prenũciauere. Vñ Petrꝰ.ij. epl'a.iij.c.
ait. Venient in nouiſſimis diebꝰ in deceptio-
ne illuſores iuxta proprias ꝯcũias ambulan-
tes: dicentes. Ubi eſt promiſſio aut aduentꝰ
eius. Ex quo em̃ patres dormierũt oia ſic per
ſeuerant ab initio creature. Latet em̃ eos hoc
volentes ꝙ celi erant prius ⁊ terra de aqua ⁊
per aquam conſiſtens dei verbo: per que ille
nunc mundus aqua inũdatus perijt. Celi au-
tem qui nunc ſunt ⁊ terra eodem verbo repo-
ſiti ſunt igne ſeruati in die iudicij ⁊ perditõis
impioꝝ hominum. Unũ vero hoc non lateat
vos chariſſimi: qꝛ vnus dies apud dñm ſicut
mille anni: ⁊ mille anni ſicut vnus dies. non

tardat dominus ꝓmiſſioné ſuam.ſicut qdaꝫ
exiſtimát.Aug.aút hanc auctem.xviij.c.xx.
li.de ci.dei.exponédo dicit.Celos iſtos aere-
os intelligimus:quoꝝ locú ac ſpacium aqua
diluuij creſcédo ſupauit,nó aút illos ſupmos
vbi ſol ⁊ luna ac ſidera ꝯſtituta ſunt.Et Iac.
v.ait.Patiétes eſtote fratres vſqꝫ ad aduen
tum domini.Ecce agricola expectat pcioſum
fructú terre:patienter ferens donec accipiat
temporaneú ⁊ ſerotinum.Patiétes eſtote et
vos ⁊ cófirmate corda veſtra qm̄ aduentus
dñi appropinqbit.Et paul⁹.ij.Coꝝ.v.ſic ait.
Omnes em̄ nos manifeſtari opꝫ ante tribu-
nal xp̄i vt referat vnuſquiſqꝫ ꝓpria corporis
ꝓut geſſit:ſiue bonú ſiue malú.Quid dicent
amplius increduli vbi tam validiſſima et fi-
dedigna de venturo iudicio audiunt teſtimo
nia.O ꝑtinaces pctóres.o ꝟmiculi debiliſſi-
mi credite credite.Non ſunt locuti ꝓphe:nó
apoſtoli:nó deniqꝫ xp̄s ꝟba médacij qui ve-
ritaté tantope dilexerút:vt ꝓ illa etiam mori
nó recuſarét.O ſomnoléti o pigri ⁊ carnales
hoies recordemini de p̄mo aduentu ieſu xp̄i
filij dei.de quo ꝑ tot ánoꝝ milia acclamatú é
Veniet veniet ad redimédú ppl'm ⁊ ad ſaluá
das gétes:⁊ tandé venit:⁊ q̄ p̄dicta fuerát de
ip̄o in ſcripturis plene compleuit.De ſecúdo
vero aduentu ſcriptura ſacra ꝓclamat oís et
loquit.Ideo firmiter eſt tenendú ꝙ oíno ve
niet.Veniet inquá fortis ⁊ terribilis excelſus
et glioſus in maieſtate ⁊ glía ad húiliandos
ſupbos:ad reprobandú luxurioſos:ad argué
dum auaros:ad ꝯdemnádú tandem eternis
cruciatibus cú corpe ⁊ aía:quoſcúqꝫ miſeros
pctóres.O aía ſterilis quid agis?Quid dor-
mis?Cur venturum iudicem tam ſeue tibi có
minát é nó times.quare pctá tua nó corrigis
nó dimittis nó emédas?Quomodo cuꝫ illis
comparere corá iudice audebis tá eqſſimo.
Propterea Ioh.Apoc.xiiij.audiuit angeluꝫ
voce magna clamaté.Timete deú ⁊ date illi
glíam ⁊ honoré:qꝛ venit hora iudicij ei⁹.O
prelati ⁊ magni viri eccl'ie,o imperatores,o re
ges:o p̄ncipes:o barones:o duces:o milites
o doctores:o iudices:o ph̄ilo eloquétes ora-
tores.O delicati iuuenes:o formoſe puelle:o
ánoſi ſenes:o ſolliciti mercatores:o artifices
o iudei:o gétiles:o xp̄iani:o ꝟgines:o vidue
⁊ ꝯiugati.Timete deú timete deú timete deú
quia veniet ⁊ nó tardabit.

Qḋ omnes doctores eccleſie ſancte loquá-
tur terribilia et tremenda valde de futuro iu
dicio generali. Capl'm III

Ertium teſtimonium quo proba-
tur futurum iudicium dicit eccleſie
et ſacrorum doctoꝝ.Ipſa náqꝫ eccle
ſia in vtroqꝫ ſymbolo tam apoſtoloꝝ ꝙ pa-
trum venturum xp̄m ad iudiciú confitet.Et
hic eſt ſeptimus articulus fidei.vt dicit glo.
ca.i.ex̄ de ſum.tri.⁊ fide catho.ſup ꝟbo ven
turus.Ideo Augu.c.i.xx.li.de ciuita.dei.ait.
Tenet omnis eccl'ia dei veri xp̄m de celo eſſe
venturum ad iudicádos viuos et mortuos.
Inſuper de hoc iudicio clare ⁊ ſepius loquút
ſacri doctores.Unde Bernardus in quadaꝫ
epiſtola ait.Veniet dies illa qñ plus valebút
pura corda ꝙ aſtuta ꝟba:conſciétia bona ꝙ
marſupia plena:quoniáquidé iudex ille non
flectetur donis nec fallet verbis.Et Hiero.
ad Sabinianum diaconú lapſum.Parce q̄ſo
anime tue ⁊ crede dei futurú iudiciú.⁊ idem
ad Aſellam de fictis amicis.Ante tribunal
chriſti ſtabimus.ibi patebit qua mente quis
vixerit.Et idem ad Heliodorum de contem
ptu mundi.Veniet dies illa qua corrupti-
bile hoc ⁊ mortale induat incorruptioneꝫ
et immortalitaté.Beatus ſeruus quem inue
nerit dominus vigilanté.Tunc ad vocé tube
pauebit terra cú populis.Túc gaudebis cum
iudicaturo dño:lugubris múdus immugiet
⁊ tribus ad tribum pectora feriét.Potentiſſi
mi quódam reges nudo latere palpitabunt.
Exhibebit cum prole ſua venere túc ignitus
iupiter.Adducet ⁊ cú ſuis ſtultus Plato di-
ſcipulis.Ariſtotelis arguméta non ꝓderunt
Tunc tu ruſticanus ⁊ paup exultabis gaude
bis ⁊ dices.Ecce crucifixus deus meus.Ecce
iudex qui obuolutus pannis in preſepio va-
gijt.Hic eſt operarij ac queſtuarie filius.Hic
matris geſtatus ſinu hoiem de⁹ fugit in egy
ptum.Hic veſtitus coccino.Hic ſentibus co
ronatus.Hic magus demonium habens et
ſamarites.Cerne manus iudee quas fixeras
Cerne latus romane quod foderas.Videte
corpus an idem ſit quod dicebatis clá nocte
ſuſtuliſſe diſcipulos.hec ille.Et idem ad Pal
machium ⁊ Oceanum.Aderit illa dies i qua
facta noſtra quaſi in quadam tabula depicta
monſtranda erunt.O quantis in die illa ex-
pediſſet ſi ⁊ ſenſu corporis ⁊ viſcerum vigo-
re caruiſſent:quanti paſtores philoſophis:
quanti ruſtici oratoribus:quanti hebetes et
muti argutijs preferendi ſunt Ciceronis.Et
Gregorius omélia.xxix.Preſentis tem-
poris ſi que eſt ita eſt agenda letitia:vt nunꝗ
ꝙ amaritudo ſequentis iudicij recedat a me

moria.Quis cótradicere pót q̄ audet q̄s deꝫ
tá ꝓbatiſſime veritati.Ecce iá audiuim⁹ tam
p̄clariſſimas voces que peccatorib⁹ terribile
dei iudiciú cóminant futurú.Nó letent nó ſe
curi viuant:ſi non puniunt in hac vita.Non
ſunt vane voces ſcripturaꝝ que ve peccatori
bus ⁊ malefacientib⁹ nunciát.Ve ait ſapiens
Eccl'i.ij.diſſolutis corde.Et.xli.Ve vobis vi
ri impij qui dereliquiſtis legé dñi.Et Eſaie.i.
Ve genti peccatrici.Et.iij.Ve impio in malis
ſuis.Et.xlv.Ve qui cótradicit factori ſuo.Et
Apoc.viij.Audiui vocé vni⁹ aquile volantis
per mediú celi voce magna clamantis ⁊ dicé-
tis.Ve ve ve habitantib⁹ in terra.id eſt iniq̄s
peccatorib⁹ ⁊ malis hoib⁹.O humana p̄ſum-
ptio.O deteſtabilis ⁊ periculoſa ꝯfidentia eo
rú qui in ſua mala vita dei iudiciú non formi-
dant.O inſenſati pctóres cogitate diligent
q̄d acturi eritis vel q̄d riſuri in extremo iudi
cij die.⁊ dú cognoſcitis nullá eſſe in vob aſtu
tiam nulláqꝫ virtuté quib⁹ iudici eterno poſſi
tis obſiſtere:reuertimini ad pniam vt ſic eſſe
valeatis de numero electoꝝ qui percipient re-
gnum eterná in quo deus cú oíbus ſctís viuit
⁊ regnat in ſecula ſeculorum.Amen.

Feria tertia poſt Inuocauit.de formidabi-
libus iudicij ſignis. Sermo.XXV.

Iiciebat omnes vé
dentes ⁊ eméntes de téplo.Matth.
xxi.⁊ in euágelio hodierno.ꝙ ter-
ribilis appebit in iudicio xp̄s clare oſtédit no
bis ſacra euágelica lectio hodierna i qua nar
ratur celebre ac famoſum iudiciú ⁊ ſignú po-
teſtatis q̄ erat in xp̄o q̄ ſol⁹ potuit flagello fa-
cto de funiculis grande multitudiné foras té-
plú eijcere.Cóuenerát q̄dé ibi vt ſolet fieri po
puli in magno núero:⁊ neqꝫ inuent⁹ eſt q̄ſqꝫ q̄
potuerit reſiſtere ꝟtuti q̄ erat in vno ſolo hoie
ieſu xp̄o ꝓpt latenté ei⁹ diuinitaté.Ip̄e ḡ vt
potuit eijcere adhuc in nr̄a húilitate ꝯſiſtens
oés vendétes ⁊ eméntes de téplo:véturꝰ eſt in
maieſtate ſua ad ſegregádú a ꝯſortio iuſtoꝝ
cúctos pctóres ipenitétes.añ tñ aduétú ei⁹ ꝑ
cedét terribilia ſigna q̄ i h̄ ſmóe merito ꝯte-
plari debem⁹ vt ꝑ illoꝝ recordationé deú timé
tes ⁊ ad pniam redeútes nó inueniam̄ in nu-
mero illoꝝ quos xp̄us tá acrit a ſua facie eie
cit ⁊ eternal'r ꝯdénabit.De ip̄is ḡ ſignis iudi
cij tria myſteria p̄ncipalia erunt declaranda.
Primum dicitur conditio.
Secundum ratio.
Tertium concluſio.

Qḋ iminéte iudicij tpe multa ſigna fiét in
ſole luna ſtellis.in celo ⁊ in terra:in angelis ⁊
quaſi in omnibus alijs creaturis. Capl'm.I.

Rimú myſteriú cótépládú de ſigna
dr̄ ꝯditio.In q̄ videre debemus q̄lia
erút ⁊ cur⁹ ꝯditóis ſigna iudicij.Vñ
Rich.i.iiij.xlviij.di.ar.i.q.iij.inducit Hiero.
q̄ in ánalib⁹ iudeoꝝ ſcribit ſe legiſſe.xv.ſigna
q̄ ſunt hec.Prima die oía maria exaltabunt
xv.cubitis ſupra oés montes.Scđa die oía
equora ꝓſternent in ꝓfundú:ita vt vix poſ-
ſint videri.Tertia die redigent in ſtatú anti-
quú.Quarta oés belue q̄ mouent i aq̄s ꝯgre
gabút ⁊ eleuabút ſup aq̄s mugiétes.Quita
oía volatilia celi ꝯgregabút i cápis ⁊ nó gu-
ſtabút neqꝫ bibét:ſ; emittét voces q̄ſdá q̄ſi fle
biles Sexta flamia ſurgét ab occaſu ſol' ignea
ꝯ facié firmaméti vſqꝫ ad ortú curréntia.Se-
ptia oía ſydera erratica ⁊ fixa ſpgét ex ſe igne
as comas:ſicut comete.Octaua magn⁹ terre
mot⁹ erit:ita vt oía alta edificia ꝓſternát.No
na oés lapides ſcidét ⁊ vna petra collidꝫ aliá
Decia oés pláte fluét ſágnineú roré Vndecia
oés mótes ⁊ colles ⁊ edificia in puluerè redi
gent.Duodecia oía aíalia veniét ad cápos de
ſiluis ⁊ mótib⁹ rugiétia ⁊ nihil guſtántia.Deci
matertia.oía ſepulcra ab ortu ſolis vſqꝫ ad oc
caſum patebút cadauerib⁹ ad reſurgédú.De-
cimaq̄rta hoies de hitacul' ſuis recedét diſcur
rédo attoniti velut améntes ⁊ nó audétes loq
Decimaq̄nta.oés hoies morient ⁊ reſurgent
cú mortuis longe añ defunct.Et ꝙuis incer-
tú ſit vtrú talia ſigna ſint p̄ceſſura iudiciú:cú
Hiero.ea non affirmet:ſ; tñ legiſſe ſe aſſerat
tamen ex euangelico textu tria ſigna infallibi
liter ⁊ certitudinaliter colliguntur.
Primú dicitur corporú celeſtiú imutatio.
Secundú angelicaruꝫ virtutum cómotio.
Tertium ſigni redemptoris apparitio.
Primú ſignú hr̄ Mat.xxiiij.vbi dr̄.Sol ob-
ſcurabit ⁊ lúa nó dabit lumé ſuú:⁊ ſtelle cadét
de celo.Et Luc.xxi.Erút ſig̃ i ſole ⁊ lúa ⁊ ſtell'.
Et h̄ p̄dixit Eſa.xiij.Stelle celi ⁊ ſplédor earꝫ
nó expádét lumé ſuú.obtenebrat⁹ é ſol i ortu
ſuo:⁊ lúa nó ſplédebit i lúie ſuo.Et Apoc.viij
Quart⁹ ágel⁹ tuba cecinit ⁊ ꝑcuſſa é tertia ps
ſolis ⁊ tertia ps lune ⁊ tertia ps ſtellaꝝ ita vt
obſcuraret tertia ps eaꝝ.Circa obſcuratio-
né ſolis notádú é ſm Alex.in.iij.pte ſúme.q.
xxv.mé.i.ar.i.⁊ Rich.q̄ ſequút mgr̄m.in.xlviij.
diſt.q̄rti lib.ar.i.q.v.ꝙ ſole ⁊ luná obſcurari
pót intelligi vel in ipſo aduentu iudicis.⁊ ſic
dicunt obſcurari nó ſui luminis priuatione:

ſed ſuperueniēte maioris luminis claritate.
Et hoc ꝓdixit eſaias. xxiiij.c. Erubeſcet luna
et ꝯfundeť ſol cū regnauerit dn̄s exercituū
in mōte ſyon ⁊ in hierl'm.⁊ in ꝯſpectu ſenū ſu
orū fuerit glorificatus. Pōt etiā intelligi ſolē
et lunā obſcurari ante iudicis aduentuꝫ. ⁊ ſic
patienť eclipſim ſupnaturaliter:q̄m ſi paterē
tur ꝑ naturā nō oporteret hoc poni inť ſignat
cū multotiēs hoc acciderit. Sꝫ credēdū eſt ꝙ
ꝯ naturā patienť ſimul eclipſim ad terrorem
hoim. Per naturā em̄ ipoſſibile eſſet ꝙ ſimul
paterenť eclipſim. q̄ꝛ naturalis eclipſis ſolis
cauſať ꝑ interpoſitionē lune inter aſpectum
noſtrū ſoliſq̄ꝫ. Et nālis eclipſis lune ꝑ interpo
ſitionē terre diametraliter inter ſolē ⁊ lunaꝫ.
De illa ĝ eclipſi ſic ꝓphauit Iohel.ij.c. Sol cō
uertet in tenebras:⁊ luna in ſanguinē: ante
ꝙ̄ veniat dies dn̄i magnus ⁊ horribilis. De
caſu etiā ſtellarū ſm̄ Aug.xx.de ci.dei.c.xxiiij.
credendū eſt ꝙ tropica ſit illa locutio q̄ dr̄ ſtel
las cadere de celo:eo ꝙ ꝓprie loquēdo verifi
cari nō poſſet. q̄ꝛ corpora celeſtia nō ſunt gra
uia nec coorruptibilia. vt dr̄. Ariſ.i.de celo et
mūdo. Ideo dicunť cadere de celo: q̄ꝛ videbū
tur lumine ſuo ꝓuari ſupueniēte claritate ma
iori. Vel pōt intelligi ꝙ ſtelle cadēt de celo ꝙ̄
tū ad apparitionē:q̄ꝛ inflāmati vapores in tā
ta multitudine deſcendēt ꝙ videbiť aſpiciēti
bus ꝙ ſint ſtelle de celo cadētes. Scōm ſi
gnū erit angelicarū virtutū cōmotio. De quo
Mat.xxiiij. Virtutes celoꝝ mouebunť. Et h̄
ſm̄ doctores ꝓfatos pōt dupliciter intelligi.
Aut ꝓ ordie ꝟtutū q̄ ſm̄ Dio.li.de an.hierar.
eſt medius in media hierarchia. aut ꝓ oībus
celeſtibꝰ ſpiritibus. Primo mō ꝓ tāto virtu
tes celoꝝ cōmouebunť. q̄ꝛ angeli illius ordis
quoꝝ offm̄ eſt circa mūdū regimē gerere:fact
endo aliq̄ facta inſolita ad reuocandū mētes
hoim in deū:ꝑ modicū tp̄s ante xp̄i aduentū
faciēt facta maioris admiratiōis ꝙ̄ vnq̄ꝫ aīi
fecerint. Et in ipſo xp̄i aduētu mouere ceſſa
būt corpa celeſtia. Accipiēdo vero ꝟtutes ꝓ
oībus angelis beatis dicunť moueri ſm̄ ma
giſtrū nō metu damnationis vel aliq̄ ꝑturba
tione pauoris:ſꝫ quadā admiratiōe eoꝝ q̄ vi
debūt. Et ſic intelligiť illud Iob.xxvi. Colum
ne celi pauēt ⁊ ꝯtremiſcūt ad nutū eiꝰ. Ter
tiū ſignuꝫ dr̄ ſigni redēptoris apparitio. de q̄
in euāgelio. Tūc appebit ſignū filij hoīs. Qd̄
multiplr̄ pōt intelligi ſꝫ Alex.in.iij. Vno mō
ſignū illud pōt dici ſignū crucis. de quo cātat
eccl'ia. Hoc ſignū crucis erit i celo:cū dn̄s ad
iudicādū venerit. Et Chryſ. Crux apparebit

ſole lucidior exiſtēs. Scd̄o mō pōt dici ſignū
paſſiōis in carne xp̄i. iuxͣ illud zach.xij. Vide
būt in quē tranſfixerūt. Et Apoc.i.c. Videbit
eū oīs oculꝰ. ⁊ q̄ eū pupugerūt. Tertio mō pōt
intelligi ſignū crucis impſſum mētibꝰ fideliū
Hec ſunt ſigna q̄ colliguntť ex euāgelio. Tn̄ vt
Lucas addit. in terris erit ꝓſſura gētiū ꝓ ꝯfu
ſiōe ſonitus maris ⁊ fluctuū. vſq̄ꝫ vniuerſo or
bi. Iō nō eſt dubitandū ꝙ ante diē iudicij vi
debunť terribilia ſigna:nō ſolū in ſole luna et
ſtell':veꝝ etiā in aere:in auibꝰ:in terra: in ar
boribus:in mari:in aīalibus:in aq̄s: in flumi
nibus:⁊ in oībus abyſſis.

Qd̄ ſigna ꝓdicta in ꝓcedēti capl'o fient ad
ſignificandū terribilitatē iudicis: ⁊ ad accu
ſandū pctā vel quaſi ad cōpatiendūꝫ ſuo mō
miſeriis damnatis. Caplm II

Ecundū myſteriū ꝯtēplandū dr̄ rō.
S In quo ꝯſiderare debemus q̄re ꝓdi
cta ſigna fiēt ante dieꝫ iudicij. ⁊ dici
pōt ꝙ ꝓpter tres rōnes.

Prima dr̄ oſtēſionis.
Secūda accuſationis.
Tertia cōpaſſionis.

Prima rō dr̄ oſtēſionis ad oſtendendū ꝙ terri
bilis erit aduētus filij dei iudicātis q̄ñ creatu
re ſue tm̄ terrorē incutiēt hoibus. Iō Greg. in
omel'.d. Multa debēt mala ꝓcurrere vt malū
valeāt ſine fine nūciare. Nā ſi timēt hoies in
ſolitā ſolis obſcuratōē:ſicut Vir.d.i.geor. Il
le etiā extincto miſꝫatus ceſare romā. Cū cal
put obſcura nitidū ferrugine texit. Impiaq̄ꝫ
eternā timuerūt ſecula noctē. Si timēt nō cō
ſuetas tenebras. ſicut egyptij de q̄bꝰ dr̄ Exo.x.
Facte ſunt tenebre horribiles in vniuerſa ter
ra egypti tribus diebus nemo vidit fratrē ſu
um: nec mouit ſe de loco in q̄ erat. Si timent
terremotū ſi vētoꝝ vehementiā ſi nocturnos
ſtrepitus ſi draconū aut ſerpētū ſibilos leonū
q̄ꝫ rugitus:⁊ hmōi. q̄ꝓto magis timebunt tre
mendā vocē ſeueriſſimi iudicis dānātis ⁊ ex
probrātis malos. Scd̄a rō illoꝝ ſignoꝝ dr̄
accuſatiōis. Oēs em̄ fere creature immutabū
tur pate ad vindictā ꝯ pctōres. iuxͣ illō Sap.
v. Armabit creaturā ad vindictā inimicoꝝ
ſuoꝝ. Nam cū deus oēs creaturas fecerit ad
hoīs vtilitatē:⁊ oēs deo obedierint hoi ſeruiē
do:ipſe vero hō rebellis ⁊ inobediēs creatori
ſuo extiterit:ideo accuſabūt eū quaſi ingratū
Clamabit nanq̄ꝫ ſuo mō celū. O deus oīpotēs
ego hoi miniſtraui cū planetis meis influen
do ſup terrā ⁊ alia opando que iuſſiſti. ipſe ve
ro te offendit. ergo vindica iuſtiſſime iudex.

Clamabūt ſol ⁊ luna ⁊ ſtelle. O deus magne
nos dedimꝰ peccatoribꝰ lucē vt tuū ꝓſequere
mur imperiū. illi vero in oībꝰ te ꝯtempſerunt:
fac ergo vīdictā. Clamabit hoc modo aer. cla
mabit terra: clamabunt aque ⁊ oīa que in eis
ſunt. Ideo Hugo de ſctō victore ait. In die il
la vltionis nihil habebit qd̄ rn̄dere poſſit hō
peccator. vbi celū ⁊ terra: ſol ⁊ luna dies ⁊ no
ctes ⁊ totꝰ mūdus ſtabūt aduerſum nos i te
ſtimoniū pctōꝝ noſtroꝝ. Tertia rō illorū ſi
gnoꝝ dr̄ cōpaſſionis. Mouebunť vtiq̄ꝫ qua
ſi quodā affectu pietatis ⁊ cōpaſſiōis oēs cre
ature ad cōpatiendū dānatis miſeriis. Vnde
Chryſo. ſup Matth. ait. Patrefamilias mo
riente domꝰ eius turbať: familia plangit ⁊ ni
gris ſe veſtibꝰ induit. Sic humano genere cir
ca finē cōſtituto: celi miniſteria lugent ⁊ can
dore depoſito tenebris induunť. Planget er
go ſol dānationē hoim: planget luna: plāgēt
ſtelle: plangent oīa elementa: ⁊ vniuerſa que
creata ſunt. O ꝙ̄ durꝰ es: o tu peccator ꝙ̄ fer
reus: ꝙ̄ tibijpi crudelis qui te dānandū con
ſpicis ⁊ morti ſempiterne adiudicandū: ⁊ tn̄
non ploras. Plange: q̄ꝛ ſol te planget. plāge:
q̄ꝛ planget te luna. plange: q̄ꝛ plangent te ſtel
le. Sed meliꝰ plange vt non plangas. plange
q̄ꝛ offendiſti deū: vt tibi indulgeat. Plange ꝑ
ꝯtritionē ⁊ poſtula veniā. plange ꝑ timorem
vt ſic penam effugias. O ſaxeū pectꝰ. O ada
mantinū cor. o inſenſibilis mens peccatricis
aīe. que audiendo ea que dicimꝰ nō cōmoueť
non cōpungiť: nō excitať: nō deponit peccata:
nec reuertitur ad dominum deum ſuum.

Qd̄ terribilis erit vox tube vocantis mor
tuos ad iudiciū: ⁊ ꝙ virtus diuina erit cauſa
efficiens reformationis corporum ⁊ reſurre
ctionis mortuorum. ⁊ vox tube erit cauſa in
ſtrumentalis. Caplm. III.

Ertiū myſteriū contemplandū de ſi
T gnis iudicij diciť cōcluſio. Conclu
dentur nanq̄ꝫ oīa ſigna terroris in
illo vno paueſcendo: quod erit vox tube. de q̄
i. Cor. xv. Canet em̄ tuba ⁊ mortui reſurgēt
incorrupti: ⁊ nos immutabimur. Scōm aūt
Rich. di. xliij. quarti libri ar. iij. q. iij. Vox tu
be nō erit cā efficiens reformatiōis corporū
⁊ vnionis aīarū ad illa: ſꝫ virtꝰ diuina. Erit tn̄
cā inſtrumētalis. Iō. i. Theſſal'. iiij. In iuſſu
⁊ in voce archāgeli ⁊ in tuba dei deſcēdet de ce
lo. Vbi ponunť tria q̄ ꝯcurrēt ad reſurrectio
nem mortuorum.

Primum erit iuſſio.
Secundum reformatio.
Tertium ſonatio.

Primū erit iuſſio: q̄ꝛ xp̄s iubebit pulueres
ſeu ꝑtes quaſcūq̄ꝫ corporū mortuoꝝ recolligi
per miniſteriū angelicū. ⁊ hoc notauit apl'us
cū dixit. In iuſſu. Secundū erit reformatio.
Precipiet etiā xp̄s ex illis pulueribꝰ recollec
corpora reformari ⁊ reformatis aīas vniri. q̄
duo fient per virtutē diuinā. ⁊ iſtud notať ab
apl'o cū dicit. In tuba dei. Tertiū dr̄ ſonatio.
Archangeli em̄ q̄ fuerūt cuſtodes ꝓuinciarū
in ꝓuincijs quas cuſtodierūt clamabūt forti
ter ⁊ ſenſibilr̄ ſono articulato: ⁊ mediāte aliq̄
ſenſibili creatura formata. clamabūt inq̄ꝫ: ꝙ
oēs corā iudice cōpeāt diffinitiuā ſniam ⁊ ir
reuocabilē auditum. ⁊ hoc notauit apl'us cuꝫ
dixit. In voce archāgeli. De hac aūt ſonoroſa
tuba ſic inq̄t Chryſo. ſup Matth. Vere vox
magna vox tube terribilis cui oīa obediūt ele
menta: q̄ petras ſcindit: inferos apit: portas
tartareas frāgit: vincula mortuorū diſrūpit:
⁊ de ꝓfundo abyſſi aīas corpibꝰ ſuis aſſignat.
Hec aūt oīa citꝰ cōſumenť in ope ꝙ̄ ſagitta
tranſit in aere: dicente apl'o. In momento in
ictu oculi in nouiſſima tuba. Et Hiero. ſuper
Matth. ſic loquiť. Quotiēs diē iudicij conſi
dero: toto corpe ꝯtremiſco. Siue em̄ comedā
ſiue bibā ſiue aliq̄d aliud faciā: ſemꝑ videť il
la tuba terribilis inſonare auribꝰ meis. Sur
gite mortui venite ad iudiciū. Et idē ad Cro
matiū ⁊ Heliodorū. Ego in ſcelerū meorū la
tens ſepulcro ⁊ pctōꝝ vinculis colligatꝰ: quo
tidie dn̄icū illū clamorē expecto. Hiero. Veni
foras. ego deniq̄ꝫ oīa tuta timeo. Quid audis
pctōr? Quid Hiero. dicit? Et q̄s ipe erat? Nō
ne ſctūs? nōne ꝓbus ⁊ virtuoſus? nōne a cu
ris terrenis penitꝰ abſolutꝰ? nōne pn̄ia mace
ratus? nonne in dei ope aſſiduꝰ? Et tn̄ clamat
ego timeo. Et cur nō times tu o amator ſecu
li? O negligens in via dn̄i. O pctōr nequiſſi
me cōtremiſce ⁊ ꝯcutianť viſcera tua. depone
fatuitatē mentis tue qua fit vt non timeas: ⁊
ſepiꝰ mēte reuolue Hiero. ꝟba di. Ego timeo
Ad hoc facit exēplū qd̄ Barlaā dixit de Ioſa
phat ꝙ rex quidā magnꝰ xp̄ianꝰ tn̄ ⁊ deuotꝰ
vt plurimū meſtꝰ oībꝰ apparebat ⁊c. O ama
ra vox: o dura: o tedioſa pctōribꝰ oībꝰ q̄ñ dice
tur eis. Surgite ⁊ venite ad iudiciū. Ergo ꝓ
uideamꝰ vt dū tp̄us adeſt ⁊ facultas dať: per
pn̄iam recōciliemur deo quē offendimꝰ vt bo
nitate ſua ipſe abſoluat nos a peccatis: annu
meretq̄ꝫ ſocietati ſctōꝝ: concedens hic nobis
grām ⁊ in futuro gloriā qui ſit benedictus ꝑ
infinita ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria quarta poſt Innocauit de ordie et cõditionib⁹ iudicij generalis, et de ſententia contra damnatos ferenda: ac de ſuaui vocatione electorum. Sermo XXVI.

Viri niniuite ſurgēt

in iudicio. Uerba ſunt iſta dñi nr̄i ieſū xpi Matth. xij. et in euangelio hodierno. Cõmemorabat frequēti⁹ ſaluator noſter dilectiſſimi diē iudicij: qm̄ nihil terribilius pctōrib⁹ põt dici. Quiſnā tā demens tam ſtult⁹ tāq3 obſtinatiſſim⁹ eſſe põt, vt cū audit ſe iudicandū diuino iudicio reſeruari timere nõ debeat. Iudicabit de⁹ oēs hoies, oēſq3 angelos qui peccauerūt: et ꝯtra eos ſnīaz ꝓferet irreuocabilē. Qm̄ tñ preter ea que dicta ſunt de futuro iudicio gñali nõ parū vtile eſt meditari et ꝯſiderare ea que in illo iudicio fiēda ſūt. Idcirco in preſenti ſermone adhuc de ipo eriimus aliqua tractaturi. De quo tria myſteria adhuc proponimus contemplanda.

- Primum dicitur ordinatio.
- Secundum reuelatio.
- Tertium premiatio.

De ordine iudicij tam ſm locū ꝙ modū: et qualiter ab oīb⁹ ſiue bonis ſiue malis videbitur xp̄s in maieſtate ſua. Caplm. I.

Primū myſteriū contēplandū de iudicio gñali dr̄ ordinatio. Ordinabit etenī ſm doctores quantum ad tria.

- Primo quantum ad locum.
- Secundo quantum ad modum
- Tertio quantum ad aſpectum.

¶ Primo ordinabit quantu ad locū. de quo aliqui dicere voluerūt ꝙ erit vallis ioſaphat ꝓpter verba Iohel. iij. di. Adducā oēs gētes in vallē ioſaphat et diſceptabo cū eis. Sz magiſter ſnīarū. xlviij. di. quarti libri (quē etiā ceteri theologi ſubſequunt) reprehendit illos q dictū illud ꝓpheticū volūt intelligi ad litterā. qm̄ oēs hoies in valle illa cõprehendi nõ poſſent. Et ꝓpterea eſt poti⁹ intelligendū myſtice et ſpiritualr: eo ꝙ vallis ioſaphat interpretatur vallis iudicij. Dicit ḡ magiſter ꝙ xpus deſcendet ad iudicandū ſupra montē oliueti: de quo in celū aſcendit. et ſedebit in aere in loco alto: et forte circa locū illū in quo apl'i deſierunt ipm corꝑaliter videre, qñ aſcendebat in celū. Homines aūt cõgregabunt in valle ioſaphat cui preeminet mons oliueti. Et quot in illo poterunt capi, tot erunt ibi. alij circa vallē. quidam propinquius, quidā vero remotius. electis vero exiſtentibus ad dexteraz iudicis nõ in terra ſed in aere. iuxta illud. i. Theſſal. iiij. Rapiemur cū illis in nubibus obuiā xp̄o in aera. Si enim non raperemur in aera niſi poſt iudiciū quando cū iudice ibunt in celum: non diceremur rapi obuiā xp̄o: ſed poſt xp̄m. Uiri tamen perfecti magis eminentius et ꝓpe iudicē erunt. Magis tamen congruū erit ꝙ xp̄s veniat ad iudicādū in aere ſuper montem oliueti ꝙ ſuper locū in quo paſſus eſt, qꝛ paſſus eſt in forma infirma et iudicabit i forma glorioſa ſicut in glorioſa aſcendit. ¶ Secundo ordinabitur iudiciū quantū ad modū. De ſummis nanq3 celorū deſcendet filius dei cū poteſtate magna et maieſtate: cū omnibus angelicis choris: et ſua glorioſiſſima matre. Deferent ante eū angeli paſſionis inſtrumēta ex miraculo reformata, videlicet columnā: coronam ſpineā: crucem: clauos: ſpongiam: et lanceam. Et omnes electi reaſſumptis corporibus procedent ei obuiam. Quorum proceſſionem et ordinem pie contemplari poſſumus ſm ꝙ Iohes in Apoc. deſcribit. Ait eni. vij. c. Audiui numerū ſignatorum centum quadraginta quattuor milia ſignati ex omni tribu filiorū iſrael. Ex tribu iuda duodecim milia ſignati. Ex tribu ruben: duodecim milia ſignati. Ex tribu gad: duodecim milia ſignati. Ex tribu aſer: duodecim milia ſignati. Ex tribu neptalim: duodecim milia ſignati. Ex tribu manaſſe: duodecim milia ſignati. Ex tribu ſimeon: duodecim milia ſignati. Ex tribu leui: duodecim milia ſignati. Ex tribu yſachar: duodecim milia ſignati. Ex tribu zabulon: duodecim milia ſignati. Ex tribu ioſeph: duodecim milia ſignati. Ex tribu beniamin: duodecim milia ſignati. Poſt h̄ vidi turbā magnā quā dinumerare nemo poterat ex oīb⁹ gētib⁹ et tribubus et ppl'is et linguis ſtantes ante thronū in conſpectu agni amicti ſtolis albis et palme in manibus eoꝝ: et clamabāt voce magna dicentes. Salus deo noſtro qui ſedet ſuper thronum et agno. In qua viſione ponit Iohannes numerum electoꝝ accipiendo more ſcripture numerū determinatū pro indeterminato: deſcribendo illū ꝑ noīa tribuuz filiorū iſrl'. ꝑ que myſtice deſignant ſtat⁹ illoꝝ q erūt ſaluandi. ¶ Primus ergo ſtatus ex tribu iuda (qui interpretatur confeſſio) comparebit in iudicio. et ſignat oēs peccatores omneſq3 peccatrices q poſt multa ſcelera et peccata cõmiſſa redierūt ad pñiam. de quibus xp̄us dixit. Meretrices et publicani precedent in regno celoꝝ. Secundus ſtatus comparebit ex tribu ruben. qui interpretat filius viſionis. et ſignat oīs viros doctos et illuminatos ſciā qui deū in omnib⁹ magnificauerūt. Tertius ſtatus comparebit ex tribu Gad. qui interpretat accinctus latrunculus. et ſignat quoſlibet cõiugatos: q in ſctō matrimonio cum dei timore et obediētia vixerunt. Quartus ſtatus comparebit ex tribu Aſer: qui interpretatur beatus vel diuitias habens. et ſignat omnes ſacerdotes diuites qui miniſtri ſunt ſacramentoꝝ. Quītus ſtat⁹ comparebit ex tribu Neptalim: qui interpretatur dilatatio mea. et ſignat oīs religioſos q ſe dilatant nõ ſolum ꝓpter deum ad ſeruāda ꝑcepta: ſed etiam conſilia. Sextus ſtatus apparebit ex tribu Manaſſe: qui interpretatur obliuio. et ſignat oēs monachos et ſolitarios: qui obliti cuiuſcūq3 cure tempalis: etiā et actōnis ſpūalis ꝑ cõtemplatiuā vitā deo placere ſtuduerūt. Septimus ſtatus comparebit ex tribu Symeon: qui iterpretatur obedientia. et ſignat omnes filios qui mortui ſunt ſub cura parentū, quibus in vita fuerūt obediētes. Octauus ſtatus comparebit ex tribu Leui: qui interpretat aſſumpt⁹: et ſignat oīs prelatos eccl'ie qui aſſumunt ad regimē aiaruz. Nonus ſtatus comparebit ex tribu Iſachar: qui iterpretat vir mercedis: et ſignat mechanicos artifices oīs qui laborāt ꝓ mercede. Decimus ſtatus comparebit ex tribu zabulō. qui interpretat ꝓpugnaculum fortitudinis. et ſignat omnes imꝑatores, reges, ꝓncipes et alios quoſcūq3 dños qui ob rempublicaz defendendā augendā tuēdamq3 habuerūt primatū. Undecimus ſtatus comparebit ex tribu Ioſeph. qui interpretat augmentum: et ſignat oīs bonos mercatores q ſua induſtria ſollicitudine et labore ciuitatū bona multiplicant et augmentāt. Duodecimus ſtatus comparebit ex tribu Beniamin: qui interpretatur continentia. et ſignat omnes cõtinentes qui vitia carnalia maxime ſūt deteſtati. Poſt q̄s veniēt omnes martyres cõfeſſores et apoſtoli et pſentabūt ſe coram altiſſimo imperatore dño ieſu xp̄o laudātes et benedicētes cū leticia nomen ſanctū eius. Ex alio vero latere dānati oīs reaſſumptis corꝑibus ſuis vnā cum diabolis comparebūt. Primi erunt oēs deſperati: quoꝝ capitanei erūt Caym qui interfecit fratrē: et iudas q vendidit xp̄m. Secundi erunt omnes viri docti qui fuerūt ſapientes vt facerent mala: bene autez facere neſcierunt. Ibi erunt inflati theologi, ibi erunt curioſi et vani ph'i: ibi arrogantes iuriſte: ibi ꝓcuratores et aduocati doloſi: ibi notarij falſi ibi oratores mēdaces: et adulationibus veritatem deſpicientes. Tertij erunt omnes vxorati qui matrimonij federa violauerunt, ibi erunt qui contraxerunt in gradibus prohibitis aut cum ordinibus ſacris aut poſt continentie vota: ibi erunt mulieres adultere que de bonis virorum nutrierunt filios alienos. Quarti erunt omnes mali ſacerdotes qui curam animarū acceperūt cum eſſent inſufficientes: qui non dixerūt officiū ad qđ tenebāt qui celebrarūt in mortali pctō: qui tenuerunt ſecrete vel publice cõcubinas: et ſacramēta ꝓ precio vēdiderūt. Quinti erūt oīs mali religioſi qui non ſuauerūt regulas ſuas quas ꝓmiſerūt deo obſuare: qui peiores fuerunt in moribus ꝙ ſtipendiarij: ſuperbi: ꝓſumptuoſi hypocrite: inuidi: maliuoli: iniqui: verſipelles doloſi: detractores: ſuſurrones: bilingues: mēdaces: ſacrilegi: excõicati: et quidā damnabiles heretici. Sexti erunt omnes mali monachi et ſolitarij: ocioſi: pigri: comedentes bene et parum loquētes cū deo et minus cuz hoibus: ſtantes in ſolitudine ꝓpter gl'iam mundi: pleni fantaſijs et cogitationib⁹ etiā et factis turpiſſimis et pre verecūdia talia confiteri omittentes. Septimi erūt omnes ſuperbi filij qui parentibus ſuis inobediētes eos ſpreuerunt affixerunt q3: et moleſtauerūt cõtumelijs conuitijs improperijs et quādoq3 verberib⁹: nec debitam impenderūt reuerentiam. Octaui erunt omnes lupini prelati qui non intrauerunt per oſtium in ouile neq3 vocati fuere a deo ſicut Aaron: ſed munere precio arte dolo importunitate tempaliq3 fauore: et alijs indebitis modis eccleſiaſticos rapuerūt honores et bona eccleſiarū nõ paupibus quoꝝ ſunt: ſ ꝓpinquis et amicis: et qđ peius ē lenonib⁹ et meretricibus diſtribuerūt ꝛc. Noni erūt oēs mali mercatores fraudulēti: falſarij: ſimulati periuri: deceptores et vſurarij. Decimi erunt omnes tyranni et mali dñi qui ſeipos deificātes non timuerūt deum: et ſuos ſubditos grauauerunt iniuſte. Undecimi erūt oīs artifices qui ſuas artes cū iniuſticia et alioꝝ damno exercuerūt. Duodecimi erunt omnes incõſtantes et luxurioſi et omnes alij peccatores q a parte ſiniſtra pſentabunt coram iudice clamantes ac dicētes. Heu heu cur nati ſumus O ꝙ amara ē dies iſta, o miſeri nos quo trahimur. Ue nobis quia ꝑgimus ad rigoroſuz iudicium. Tertio ordinabit iudiciū quātuz ad aſpectū. Scd'm eñ Alex. in. iij. vbi. ſ. inē,

liq.ar.i q.ij.R'.⁊ Boñ.di.xlviij.q̃rti.li.Boni
et mali viſuri ſunt iudicē viuoꝝ et mortuorū
Mali in forma qua filius hois ē:ſ; tñ i clari⸗
tate q̄ iudicabit:nō in infirmitate q̄ iudicat⁹
eſt.Fiet em̄ ꝟtute diuina ſupnaturalr̄ vt vi⸗
deant formā gl'ioſam corpis xp̄i ad ãpliorez
illoꝝ cōfuſionē:q2 qlibet eoꝝ triſtabiť ac con
fundeť vidēdo gl'iam eius quē vehementer
odit.Dānati em̄ vehemēter odiūt deū nō ſub
rōne q̄ bonus eſt:ſ; ſub rōne q̄ eos punit.Co
gnoſcet inſup dānati diuitatē xp̄i ñ p claraz
viſionē:ſ; p effectus.Boni ꝟo videbūt gl'iaz
corpis xp̄i cū gaudio ⁊ letitia oculo corpali:
et gl'iam anime oculo mētali.⁊ etiā clare vi⸗
debunt diuinitatē.Fietq; adhuc ſupnaturali
ter vt ita eū videāt ⁊ audiāt q̄ ſunt a remotis
ſicut ppinq̄.Tunc ſicut dicit ſctūs Chryſo.ſu
per Matth.plangēt iudei vidētes viuentem
⁊ iudicātē quē quaſi hoiem mortuū extiſtima
bant:⁊ cōuincētes ſe corpe vulnerato ſcelus
ſuū negare nō poterūt. Plangent ⁊ gentiles
qui vanis diſputationib⁹ decepti pboꝝ irrō⸗
nabilem ſtultitiā putauerūt eſſe deum colere
crucifixum. Plangēt ſe xp̄iani peccatores:q̄
magis dilexerunt mundū q̄ xp̄m.Plangent
ſe heretici qui purū hoiem crucifixū dixerunt
cum videant ipum eſſe iudicem in quē iudei
trāſfixerunt,hec ille.O quāta erit etiā in dā⸗
natis afflictio:quātuſq; meror cum videbūt
multitudinē electorū.Tūc vt ſcribiť Sap.v.
ſtabunt iuſti in magna conſtantia aduerſus
eos qui ſe anguſtiauerūt ⁊ qui abſtulerūt la⸗
bores eoꝝ.Uidētes turbabunť timore horri
bili:⁊ mirabunť in ſubitatione inſperate ſalu
tis:dicentes intra ſe penitentiā agētes:⁊ pre
anguſtia ſpūs gemētes. Hi ſunt quos aliqñ
ha.in deri.⁊ in ſi.impro. Nos inſen.vitā illo
rum eſtimabamus inſaniā.⁊ fi.illorum fine
ho.Ecce quomodo compu.ſunt inter fi.dei ⁊
inter ſanctos ſors illoꝝ eſt.

Qualiter accuſabunť in die iudicij et nota
fient peccata omniū,nec poterit q̄s defende
re ſe aut excuſare.   Capl'm   II

S Ecundū myſteriū contemplandum
de iudicio vocať reuelatio. Reuela⸗
būtur quippe omnia damnatoꝝ pec
cata:tam publica q̄ ſecreta.Circa quā reuela
tionem occurrent tria.

Primū dicitur accuſatio.
Secundū teſtificatio.
Tertium artatio.

Primū accuſatio.Stabūt nāq; tres accuſa
tores ꝫ pctōres. Prim⁹ erit diabol⁹ q̄ dicet.
Equiſſime iudex iudica iſtū eſſe meū qui no⸗
luit eſſe tuus.Tu⁹ erat p naturā:me⁹ eſt fact⁹
p malitiē.Tibi inobediēs:mihi obediēs. Iu
dica ergo iſtū eſſe meū mecūq; damnandum
Cognoſcēt em̄ tunc fatui pctores:q̄ grauiter
errauerūt acquieſcere diabolicis ſuaſiōibus
quādo videbūt omnes demones cōtra illos
damātes. Scd̄s accuſator erit ꝓpriū ſcel⁹
Nam vt inquit Ric.in.iiij.di.xliij.ar.vij.q.i.
in iudicio cognoſcet qlibet homo pctā q̄ fecit
tam iuſti q̄ reprobi.Mali em̄ cognoſcent vt
ex illa afflictōe ampli⁹ cruciēť. Boni ꝟo q̄a
ex cognitione remiſſionis ⁊ indulgētie ãpli⁹
ꝯſolabunť.⁊ diuinā miam collaudabūt.Nō
ſolum aūt ipſimet:ſ; ſigillatim vniculq; ma⸗
nifeſta erunt oim bona ⁊ mala. Sed notitia
illa ⁊ diuulgatio peccatoꝝ que fecerunt electi
non generabit eis penā nec ignominiaz nec
confuſionē:q̄nimmo cedet ad eorum gloriaz
ꝓpter pniam quā fecerūt.Et h̄ dicit Grego.
in moral.ꝟſus finem.qui ait exponēs illud
p̄s.Miſericordias domini in eternū cātabo
Quomodo mias domini cantat in eternum:
qui miſerū ſe ignorat fuiſſe.Et ſi miſerie trā⸗
acte nō meminit:vnde largitori mie laudes
reddit.Manifeſtatio ergo pctōꝝ quātū ad
reprobos non q̄tum ad iuſtos erit accuſatio

Tertius accuſator erit totus mūdus.Und
Chryſo.ſup Matth. In illa die vltiōis nihil
eſt quod mdeamus vbi celū ⁊ terra aqua ſol
et luna dies ⁊ noctes ⁊ totus mūdus ſtabit
aduerſum nos in teſtimoniū pctōꝝ noſtroꝝ.

Scd̄m quod occurret in reuelatōe pctōꝝ
erit teſtificatio. Tres em̄ teſtes habebit tunc
contra ſe pccōr.Unū ſupra ſe ſcz deū.Scd̄m
intra ſe ſcz ꝯſciam ꝓpriā.Tertiū iuxta ſe ſalz
ꝓpriū angelū homini ad cuſtodiā deputatū
qui tanq̄ cōſcius oim que homo fecit contra
eum teſtimoniū ꝓhibebit.Unde Job.xx.Re
uelabunt celi id eſt angeli iniquitatem eius.

Tertiū quod occurret in reuelatōe pctōꝝ
erit artatio.Arte em̄ erunt tunc ⁊ ſtricte vie
oim pctōꝝ qñ nō poterūt negare:nō excuſare
nō appellare:nō fugere:nō impetrare veniā
non habere refugiū.O q̄ flebilis erit tūc dā⸗
natorum conditio.Non valebūt eis p̄ces:nō
clamores:nō gemitus:nō parentes: nō ami
ci:non deniq; quicq̄ aliud.Unde Chryſo.ſu
per Matth.nō erit tunc reſiſtendi ꝟtus con
tra deū:nec fugiendi facultas ante faciē eius
nec pnie locus:nec ſatiſfactionis tempus.Et
Greg.in omel.inquit. O q̄ ãguſte erūt tunc
vie reproboꝝ:ſupius erit iudex irat⁹:inferi⁹

Sermo XXVI

horrendū chaos:a dextris peccata accuſantia
a ſiniſtris infinita demonia ad ſuppliciū tra⸗
hentia:intus cōſcientia vrens: foris mūdus
ardēs:miſer peccator ſic cōprehēſus quo fugi
et:latere erit ipoſſibile:apparere intolerabile.
hec ille. Poterit tūc vnuſquiſq; dicere illd̄ p̄s.
Quo ibo a ſpū tuo ⁊ quo a facie tua fugiā.Si
aſcēdero in celū tu illic es:ſi deſcēdero ad īfer⸗
nū adeſt. Si ſum.pe.m.di.⁊ ha.in extre.ma.
Etem̄ il.ma.tua dedu.me:⁊ te.me.dex.tua.

Qualiter in iudicio xp̄us alloqueť electos
blande atq; benigne:malos vero aſpere ſatis
et dure:⁊ quō impij ſeparabunť a iuſtis.
Capitulū   III

T Ertiū myſteriū cōtemplandū de iudi
cio d̄r p̄miatio. Circa qd̄ adhuc tria
debemus attētiſſime cōtemplari.

Primū d̄r electoꝝ allocutio.
Scd̄m dānatoꝝ ꝯtriſtatio.
Tertiū oim ſeparatio.

Primū d̄r electoꝝ allocutio. Loqueť nāq;
xp̄s electis ſuis tria ſuauiſſima ꝟba. Pri⸗
mū verbū erit dulcis vocationis:qñ facie leta
et vultu hilari ad dexterā partē ſe vertēs aſpi
ciet ſuā dulciſſimā matrē ⁊ ceteros electos et
ſanctos:poteritq; dicere l; in euāgelio nō po⸗
nať.O genitrix mea.o veneranda ⁊ digniſſi⸗
ma regina celoꝝ. Ecce iam tp̄s eſt vt cunctis
hoibus qui fuerūt in mūdo innoteſcat gloria
tua:videantq; oēs merita tua. Tu nempe es
illa que humilitate:charitate:ceteriſq; ꝟtuti⸗
bus ad tuū vterū me inclinaſti.Tu me nouez
mēſibus in ventris tui tabernaculo tenuiſti.
Tu me natū deū hoiem in p̄ſepio adoraſti:in⸗
uoluiſti pānis:⁊ lacte tuo melliſluo me pauiſ⸗
ti.Tu cū lachrymātē me cernebas lachryma
baris.Cū vigilante vigilabas:cū patiēte pa⸗
tiebaris.Tu me i brachijs ſepe portaſti: ⁊ cor
de ⁊ ope ſemp mecū fuiſti. Mecū p̄ dolore cū
crucifigebar in cruce:crucifigebaris in aīa.
Et cū a toto mūdo eſſem derelictus:tu ſola fir
ma in mea fide manſiſti.Iunxiſti voluntatez
tuā volūtati mee.Sācta:humilis:⁊ deuota ce
leſtia ſemp deſideraſti.En iam toto mūdo pa
riter cōgregato: ⁊ ego excelſam gloriā tuam
quā tibi dare volui patēter monſtrabo. Poſt
modū ꝟo apoſtol' referet. Uos diſcipuli mei
filij ⁊ fratres dilecti:q̄ reliquiſtis oia ꝓpť no⸗
men meū:⁊ paupes ⁊ peregrini per terrarū or
bē fideliter laboraſtis:⁊ tādē patiēter mortē
ſuſtinuiſtis.Et poſt martyribus dicet.O vos
feruētes martyres q̄ p meo amore tormēta
et penas horribiliſſimas ſuſtinuiſtis: ⁊ mori
potius q̄ me negare elegiſtis. Deinde alloq̄⸗
tur virgines.O vos ꝟgines mūdi q̄ ſanctaz
illibatāq; caſtitatē tātope amaſtis. Et vos o
ſancti ꝯfeſſores qui corpa veſtra artiſſima pe
nitētia maceraſtis.O vos oēs ſancti religio⸗
ſi q̄ abnegaſtis ꝓpriā volūtatē.O deniq; vos
q̄ mie opa proximis veſtris exhibuiſtis. Eſuri
ui em̄ ⁊ dediſtis mihi mādūcare.Sitiui ⁊ dedi
ſtis mihi bibere. Hoſpes erā ⁊ collegiſtis me.
Nudus erā ⁊ cooꝑuiſtis me.Infirmus erā ⁊
viſitaſtis me.Uenite ad me vos diligētē. Ue
nite ad me fontē oim bonoꝝ. Ad me ſummū
gaudiū.Ad me ſūmā pulchritudinez. Ad me
ſūmū ſolatiū.Ueni o chara genitrix.Uenite o
oēs electi.O dulce venite.o vox dulcior ſuper
mel ⁊ māna.Et q̄d facient tūc damnati q̄ nō
vocabunť:audiēt tñ xp̄m vocantē electos ſu
os. Percutient ꝓfecto pectora clamabūt ⁊ di
cent.Ue nobis cur nati ſumus.Ue q2 vocati
ſunt illi.⁊ nos nō vocamur:⁊ nobis nihil d̄r.
Quinimo expectantes ſumus audire ſniam
horribilis damnatiōis. Secundū verbum
ſuauiſſimū qd̄ loqueť xp̄s electis ſuis d̄r be⸗
nedictionis.Nā poſt vocationē ſubiūget eis
benedictionē ſuā:diceťq; vt pie credo primō
matri ſue.Bn̄dicta ſis tu:benedicta ſit aia tua
bn̄dictū ſit corpus tuū: benedicti ſint oēs la⸗
bores tui.Deinde dicet ⁊ ceteris Benedicti ſi
tis vos oēs electi mei. O q̄ grata erit benedi
ctio illa oibus illis.O q̄ grauis ipſis dānatis
qui tūc intelligēt q̄tū ꝓfuit bn̄facere: amare
deū:⁊ odire pctm̄. Tertiū verbū ſuauiſſimū
qd̄ loqueť xp̄s electis ſuis d̄r remuneratōis.
qñ ſubiunget. Poſſidete paratū vob̄ regnuz
a cōſtitutione mūdi. Regnū in quo eſt ois io
cunditas:ois plenitudo bonoꝝ:ois ſuauitas:
ois tranqllitas:ois pax:ois cōcordia:ois leti
cia:ois quies:oēs diuitie:ois ſatietas: omne
deniq; bonū.Nullū incō modū:nulla triſticia:
nullus dolor:nullus labor: nulla infirmitas:
nullū faſtidiū:nullus meror: nulla diſcordia:
nullū deniq; malū.O pctōres inſenſati cur ſi
conamini ⁊ vos regnū illud acquirere cui to⸗
tus mūdus cū oibus bonis ſuis cōparari nō
pōt. Scd̄m ꝯtemplandū d̄r dānatoꝝ ꝯtri
ſtatio. Nā poſt oia que ſupradicta ſunt vehe⸗
mēter pctōres ꝯtriſtabunť ꝓpter tria. Primo
ꝓpter exprobrationē.Acriter nanq; xp̄s ex⸗
probrabit illos di.illud vel ſile qd̄ Chryſo.ſu
per Mat.ait.Ego ꝓpter vos hō factus ſu;:
alligatus ⁊ deriſus:ceſus ⁊ crucifixus.Ubi eſt
tantarū iniuriarū mearū fructus. Ecce p̄ciuz
ſanguinis mei quē dedi p redemptiōe aiarū

veſtrarũ. Ubi eſt ſeruitus veſtra quã mihi ꝓ
ꝑcio ſanguinis mei dediſtis? Ego ſup gloriã
meã vos habui: cũ eſſem deus apparens hõi:
⁊ viliorẽ me oĩbus rebus veſtris feciſtis. Nã
oẽm rem viliſſimã terre amplius dilexiſtis ꝙ̃
iuſticiã meã ⁊ fidẽ. hec Chryſo. O ſcelerati et
ingrati pctõres: qd mali feci vobis? Quid ꝓ
veſtra ſalute facere debui qd nõ feci? Uidete
caput meũ ſplendidũ. hoc eſt illud qd ꝓ vob
ſpinis fuit coronatũ. Habui faciẽ meã nũc ſo
le lucidiorẽ: fetidiſſimis ſputis ꝓ vobis detur
patã. Corpus hoc glorioſum qd inſpicitis ꝓ
vobis fuit dure flagellatũ ⁊ in cruce cõfixum.
Ecce ſigna: aſpicite loca clauoꝝ: aſpicite ma-
nus: aſpicite pedes: aſpicite latus. Inq̃t enĩ
Chryſoſ. Ueniet xp̃s in iudicio nõ ſolũ vulne
ra: ſed etiã exprobratiſſimã mortẽ oſtendẽs.
Scd̃o ꝯtriſtabunt pctõres ꝓpter ꝯtrariatio
nẽ. In tantis eñ anguſtijs ꝯſtituti oẽs ſctõs
ꝯ̃trios habebunt. Tertio ꝯtriſtabunt ꝓpt̃ ſentẽ
tiationẽ. qñ audiẽt tonitruũ illud grãde ⁊ for
midabile vocẽ. ſ. ieſu xp̃i indignanter ipſis di
cẽtis. Ite maledicti in ignẽ eternũ q̃ paratus eſt
diabolo ⁊ angelis eius. Tertiũ ꝯtemplan-
dũ ẽ oĩm ſeparatio. O ſi vellemus ꝯtemplari
qñ ſeparabunt iniuſti a ꝯſortio iuſtoꝝ: ⁊ a viſio
ne dei: q̃ta erit illoꝝ lamentatio: ꝙ̃ flebiles vo
ces: prumperemus certe in lachrymas. Ibũt
quidẽ ipſi damnati eiulantes ⁊ querulẽtes in
ignẽ eternũ. iuſti aũt in vitã eternã: in qua re
gnabunt cum chriſto per infinita ſecula ſecu-
loꝝ. Amen.

Feria quinta poſt inuocauit. de neceſſitate
ſanctiſſime ꝯfeſſionis ꝯ̃ eos qui dicũt ſuper-
fluum eſſe aut inane cõfiteri peccata ſua ſa-
cerdoti. Sermo. XXVII

Ccedẽtes diſcipuli

a eius rogabant eũ dicẽtes. Dimit-
te illã: q2 clamat poſt nos. Mat.
xv. c. ⁊ in euãgelio hodierno. Ordineuit xp̃s
ſacerdotes ſuos mediatores fore futuros in-
ter ipſum ⁊ pctõres penitẽtes: voluitq3 vt ab
ſolutionis bñficiũ ipſi ſacerdotes per cõfeſſio
nem ſacramentalẽ largirent. Qd myſtice in-
nuit in euangelica lectiõe in qua narrat quẽ
admodũ apoſtoli p quos ſignificant ſacerdo
tes ſupplicabãt xp̃o ꝓ chananee filia: ſanita-
tẽ poſtulante. per quã peccatrix aĩa denotatur.
Quoniã vero apud nõnullos curioſos extat
opinio quedã falſa: qua aſſerũt nõ fore oppor
tunũ: imo ſuperfluũ ⁊ inane ſacerdotibus cõ-
fiteri peccata. Idcirco in pſenti ſermone de ne
ceſſitate cõfeſſionis tractare curabimus: quã
neceſſariam eſſe cunctis penitẽtibus oſtende
mus triplici rõne.

Prima ratio ꝓpter doctoꝝ ⁊ ſcripturaꝝ
teſtificationem.

Scd̃a ꝓpter xp̃i inſtitutionẽ.

Tertia ꝓpter eccleſie ꝑceptionẽ.

Qd p dicta ſctõꝝ doctoꝝ ꝓbari põt quali-
ter cõfeſſio peccatoꝝ ſit penitẽtibus ad ſalutẽ
neceſſaria. Capitulũ I

p Rima rõ qua oñdit ꝙ ꝯfeſſio ſit ne
ceſſaria ad ſalutẽ eſt ꝓpt̃ doctoꝝ et
ſcripturarũ teſtificationẽ. Et anteꝗ̃
inducant teſtimonia ꝑmittẽda eſt de ꝯfeſſiõe
diſtinctio quedã quã ponit Alex. in. iiij. volu-
mine ſũme. q. lxxvi. mẽ. ij. ar. iij. §. ij. ⁊ Tho. ij.
ij. q. iij. art. i. ad. i. ar. qui dicũt ꝙ triplex eſt cõ
feſſio. Prima eoꝝ q̃ ſunt fidei: ⁊ iſta eſt ꝓ-
prius actus fidei de q̃ Paulus Ro. x. ait. Ore
autẽ cõfeſſio fit ad ſalutem. Scd̃a eſt ꝯfeſ-
ſio grãꝝ actiõis ſiue laudis. ⁊ eſt actus latrie:
q2 ordinat ad honorẽ deo exterius exhibẽdũ.
De q̃ Dauid in p̃s. Cõfitemini dño qm̃ bon⁹
Tertia eſt ꝯfeſſio ſacr̃alis q̃ fit ſacerdoti. Et
de hac Ray. ait in ſũma de pe. Cõfeſſio eſt co-
rã ſacerdote legitima ꝓpoꝝ pctõꝝ declaratio
Et de hac ſcti dicunt ꝙ loco ⁊ tp̃e expediat ad
ſalutẽ. Unñ ẽ pe. di. i. c. nõ põt. i. inducit Amb.
li. de paradiſo ſic loquẽs. Nõ põt quiſꝙ̃ a pctõ
iuſtificari niſi pctm̃ fuerit ante cõfeſſus. Et
idẽ Amb. in ſermõe quadrageſime inq̃t. Ec-
ce nũc tp̃s acceptabile in quo cõfeſſio a mor-
te aĩam liberat. Cõfeſſio paradiſum apit. Cõ
feſſio ſpem ſaluãdi tribuit. Unñ ſcriptura dic.
Dic tu iniq̃tates tuas vt iuſtificeris. Itẽ Io-
os aureũ. eo. in. c. pfecta. In corde ꝯtritio. in
ore ꝯfeſſio. in opere tota humilitas. hec eſt fru
ctifera pnĩa. Et idẽ de pe. diſ. i. c. nõ põt. ij. Nõ
põt quis grãm vite celeſtis accipere: niſi pur-
gatus fuerit ab oĩ ſorde peccati p pnĩe cõfeſſi
onẽ. Et Aug⁹. li. de pnĩa. Agite pnĩam qualis
agit in eccleſia: vt oret ꝓ vobis eccleſia. Ne-
mo ſibi blandiat ⁊ dicat. Occulte ago apud
deũ ago. Nouit deus qui mihi ignoſcit que in
corde ago. Ergo ſine cauſa dictũ eſt. Que ſol-
ueritis in terra erunt ſoluta ⁊ in celo. Ergo ſi
ne cauſa claues date ſunt eccleſie dei. q̃ſi dicat
nõ. Et idẽ in eodẽ li. Quẽ penitet oĩno penite
at. dolorẽ lachrymis oñdat: pſentet vitã ſuã
deo per ſacerdotẽ. pueniat iudiciũ dei p ꝯfeſſi
onẽ. Et Aug. in li. de pnĩa. Cõfeſſio eſt ſalus
aiarũ. diſſipatrix vitioꝝ: oppugnatrix demo
nũ. Quid plura. Obſtruit os inferni ⁊ portas
aperit paradiſi. Et de pe. diſt. i. c. Multiplex
mĩa dei. Leo papa inq̃t. Mediator dei ⁊ ho-
minũ xp̃s ieſus: hãc ꝑpoſitis eccl'ie tradidit
ptãteꝫ: vt ꝯfitẽtibus pnĩe ſatiſfactionẽ darẽt
et eadẽ ſalubri ſatiſfactiõe purgatos ad cõio
nem ſacramentoꝝ p ianuã recõciliatiõis ad-
mitterẽt. Et idem in ſmonib⁹. Nõ remanet
in iudicio cõdemnãdũ quod fuerit ꝯfeſſione
purgatum. Ex q̃bus colligit ꝙ penitẽtes ad
confeſſionẽ ſunt obligati. Sed contra poſſꝫ
quis arguere. Primo q2 null⁹ tenet manife-
ſtare inhoneſta corpis ſui: ergo multo min⁹
nec anime. Secũdo q2 vt dicit Amb. ſup Lu
cã. Petrus doluit ⁊ fleuit: quia errauit vt hõ
Nõ inuenio quid dixerit: ſcio ꝙ fleuerit. La-
chrymas lego: ſatiſfactõeꝫ nõ lego. Et Chry
ſo. ait. Lachryme lauant delictũ quod voce
pudor eſt cõfiteri. Tertio arguitur q2 ſi eſſꝫ
neceſſariũ homines cõfiteri ſacerdoti. h̃ non
videret eſſe niſi ad taxãdã emendã pcti. Sꝫ
homo poteſt ſufficiẽter taxare emendam ꝓ
peccato ſuo. ergo videt ꝙ confeſſio nõ ſit ne
ceſſaria. Reſpõdet ad hec Ric. in. iiij. diſti.
xvij. ar. ij. q. i. dicens ad ꝑmum. Qd inhone-
ſta corporis expedit aliquando manifeſtare
medico ad ſanitatẽ conſequendã. iuxta illud
Boetij. Si operã medicantis expectas opor
tet vt vulnus detegas. Sic etiaꝫ inhoneſta
anime manifeſtãda ſunt ſacerdoti tanꝙ̃ me
dico ſpũali. Ad ſecundũ vero dicit Ri. ꝙ mul
ta facta ſunt que ſcripta nõ ſunt. Et quando
dicitur ꝙ lachryme lauãt delictum excludit
confeſſio publica: non autem ſecreta que cuꝫ
ipſis lachrymis intelligit. Ad tertium inſup
argumentũ di. Ric. ꝙ ille qui eſt nimis fami
liaris vni partiũ iudex nõ debet eſſe in illa cã
vt notat extra de officio ⁊ poteſtate iudicis
dele. c. inſinuãte. Quia dicit glo. ibidẽ. Fami
liaritatis affectio veritatem impedire ſolet.
Homo aũt nimis familiaris eſt carni ſue. et
ideo non eſt rõnabile ꝙ ſit iudex in illa cã in
qua agendum eſt de punitione carnis ſue: ꝙ̃
uis illa punitio ſit ad anime correctionem.
Multi inſuper ſi ſeipõs iudicare deberẽt: de
grauiſſimis peccatis ſibi conſcientiam non
facerent: reperirent q3 vſurarij q̃ vſuras non
ꝯdemnarent. raptores ⁊ fures qui reſtitutio
neꝫ non approbarẽt: adulteri ⁊ fornicatores
qui luxuriam excuſarent. ⁊ huiuſmodi. Qua
re opportune prouiſum eſt: vt in foro con-
ſciencie alij. ſcilicet ſacerdotes de peccatis
noſtris quando illa confitemur habeant iu-
dicare.

Qd cõfeſſio eſt de neceſſitate ſalutis eo ꝙ
tẽpe legis grẽ fuit inſtituta a dño ieſu xp̃o: et
quõ intelligit ꝙ ſit de iure nature: ⁊ qual'r in
lege ſcripta fuit figurata. Caplm II

a Ecũda rõ qua oſtendit ꝙ confeſſio
ſacramẽtalis ſit ad ſalutẽ neceſſaria
eſt ꝓpter xp̃i inſtitutionẽ. Inſtituta
q̃ppe fuit cõfeſſio in lege grẽ a dño ieſu xp̃o
ſm Ric. vbi. ſ. ar. i. q. i. implicite ⁊ explicite.
Implicite in figura cum dicit leproſo mũda
to. Mat. viij. Uade ⁊ oſtẽde te ſacerdoti. Et
etiã explicite ſine figura in hoc ꝙ non tantũ
poteſtatẽ iudicandi in foro exteriori dedit di
ſcipulis accipiendã ab alijs mediante petro:
cui eam ꝓmiſit ante paſſionẽ cum ſibi dixit il
lud quod ſcriptũ eſt Mat. xvi. Tibi dabo cla
ues regni celoꝝ. Et dedit poſt reſurrectioneꝫ
cuꝫ dicit Ioh. xxi. Paſce oues meas. Sꝫ etiã
dedit eis poteſtatẽ iudicandi in foro conſcie
non tm̃ apoſtolis quoꝝ ſunt ep̃i ſucceſſores:
ſed etiã alijs diſcipulis quoꝝ ſunt ſucceſſores
inferiores ſacerdotes. Et illam ptãteꝫ oĩbus
immediate dedit p ſeipm̃ cũ poſt reſurrectio
nem dixit eis. Quorũ remiſeritis peccata re-
mittunt eis. Quibus aũt dat poteſtas iudi-
cãdi de aliqua cauſa: dat eis poteſtas cogno
ſcendi de illa. Nullus eñ põt iudicare ⁊ eẽ bo
nus iudex de his q̃ ignorat. Sacerdos auteꝫ
non põt cognoſcere ſufficiẽter facta peccato
ris ꝯſcientie niſi pctõr ei cõfeſſione conſcientiã ſ
apiat. Alex. aũt in. iiij. ſumme. q. lxxvi. mẽ. iij.
ar. ij. dicit ꝙ duo ſunt in ꝯfeſſione. Unũ for-
male ⁊ completiuũ. ⁊ hoc eſt abſolutio vel po-
teſtas abſoluẽdi vel medicãdi. Et hoc dñs i-
ſtituit qui ptãtem clauiũ cõceſſit. Et penes h̃
reſidet vt⁹. Aliud aũt eſt materiale: ⁊ h̃ ẽ dete
ctio peccati ſiue morbi. Et hoc dñs non inſti
tuit: ſꝫ inſinuauit: quis ſufficit egroto expone
re medicum ⁊ medicinã. Unde Aug lib. i. de
penitentia. ⁊ ponit de pe. di. i. Queꝫ penitet.
Lazarum ait de monumẽto iam reſuſcitatuꝫ
obtulit dñs diſcipulis ſoluendũ. p hoc oſten-
dens poteſtatem ſoluẽdi ſacerdotibus fuiſſe
cõceſſam. Et hic queri poteſt. vtrum cõfeſſio
inſtituta fuerit i lege nature ⁊ in lege ſcriptu
re ſicut in lege gratie. Et de lege nature dice-
re poſſumus ſm Bon. in. iiij. di. xvij. parte. ij
ar. i. q. i. ꝙ du plr̃ ſunt aliqua de dictamine iu
ris nature. ſ. aut in gñali aut in ſpãli. In ſpãli
vt honorare parentes. In gñali vo dictat nã
ea q̃ ſupaddit lex euãgelica. Intelligẽdũ eſt ꝙ̃
ꝙ eſt cõfeſſio de peccato mentalis et vocalis
Mentalis cõfeſſio eſt recognitio peccati ⁊

offenſe dei,⁊ hoc eſt de dictamine nature in
ſpeciali.ſm ꝙ cognitio offenſe eſt de dictami
ne nature. Cognitio autem offenſe humane
eſt de dictamine nature ꝑ ſe ſm ꝙ eſt rōnabi
lis. Sed cognitio diuine offenſe eſt de dicta-
mine nature adiute aliquo modo per fidem.
Quō aūt ſcit homo ſe offendiſſe deū quez nō
videt:niſi ꝑ aliquē radiū fidei hoc cognoſcat
Cum ḡ deū cognoſcit homo ſe ꝑ p̄uaricatio
nez inhonorare: natura dictat ꝙ ab ip̄o mia
eſt humilr̄ petenda:⁊ hoc nunꝙ eſt niſi reco
gnoſcaṫ culpa. Vocalis ṽo cōfeſſio ē duplex
ſcʒ que ſit deo ⁊ q̄ fit homini. Vocalr̄ confite
ri deo dictat natura nō ſimplr̄:ſed in caſu.vt
puta qn̄ deus exigit.ſicut exegit ab Adam ⁊
Cayn.de q̄bus ſcribiṫ ſic de pe.di.i.c.voluiſ-
ſent.§.deniqꝫ. Deniqꝫ vt ꝑſpicue appareat
neminē ſine cōfeſſione a pctō mūdari:ab ip-
ſius humani generis p̄ncipio ſumamus ex-
ordium. Peccato tranſgreſſionis p̄mi paren
tes corrupti a dn̄o ſunt requiſiti de culpa:vt
pctm̄ qō tranſgrediēdo ꝯmiſerant ꝯfitendo
delerēt. Serpens aūt de culpa req̄ſitus non
eſt:q2 ꝑ confeſſionē nō reuocabaṫ ad veniā.
Cayn quoqꝫ cū p̄mel p̄uaricationi fratricidi
um addidiſſet.ſimilr̄ a domino de culpa ē re
quiſitus cum ei d̄r. Ubi eſt Abel frater tuus.
Sed quia ſupbus pctm̄ ſuū confiteri noluit.
potius mēdaciter negando deū fallere cona
tus eſt di. Nunq̄d cuſtos fratris mei ſuʒ ego
indignus venia indicatꝰ eſt. Vn̄ in deſpatio-
nis ꝑfundū merſus eſt dum ait. Maior ē ini
quitas mea ꝙ̄ vt veniā merear:⁊ vagus ⁊ ꝑ
fugus exijt a facie dei. ſignificās eos q̄ pctm̄
ſuum cōfiteri diſſimulāt:reſpectu dīne miſe-
rationis indignos haberi.hec ibi. Vocaliter
ṽo cōfiteri homini nō dictat natura niſi i ge
nerali. Dictat em̄ omibus modis reconciliari
oportere deo q̄bus ipſe ſtatuit. Jdeo natura
dictat ꝙ ſi deus arbitrū cōſtitueret inter ſe ⁊
pctōrez:ꝙ ipi eēt culpa reuelāda.⁊ ita dictat
i generali. De lege aūt ſcripture dicit Boñ.ꝙ
duo p̄ncipalr̄ ſunt in cōfeſſione ꝓpter q̄ opor
tuit ⁊ ꝯueniēs fuit cōfeſſionē inſtitui. Primū
eſt ꝓpter declarationē pcti ⁊ manifeſtationē
et ille eſt finis cōfeſſionis in ſe. Scōs finis ē
ꝓpter recōciliationē faciendā deo ⁊ eiꝰ eccl'ie
Primo ergo fit ꝓpter peccati deteſtationem
Peccator em̄ dum mala agit odit lucē.⁊ ideo
in reuerſione ad iuſtitiaʒ opʒ redargui infru
ctuoſa opera tenebrarū. Que aūt arguūtur a
lumine manifeſtanṫ.hoc aūt eſt ꝑ ꝯfeſſionē.
Et ideo debuit in ea lege inſtitui cōfeſſio in q̄
eſt manifeſtatio ṽitatis. Jn qua verbū caro
factū eſt.vt intelligibile fieret ſenſibile et ma
nifeſtum.hec quidē lex eſt lex gratie. Jō ꝙtū
ad p̄mū finem ſibi competit cōfeſſionis inſti
tutio. Alius finis ē ad recōciliationē faciēdā
humano arbitrio mediante. Jdeo fit homini
vt homo ſit iudex ⁊ arbiter inter pctōrē ⁊ deū
Arbiter aūt talis debʒ eſſe qui poſſit appone
re manū in vtrūqꝫ. Talis aūt non potuit eſſe
quouſqꝫ deus factus eſt homo. Et tūc homo
deificatus datus eſt nobis mediator ⁊ arbiṫ
xp̄s qui potuit arguere ⁊ manum ponere in
vtrumqꝫ. Hic reliquit in eccl'ia ſucceſſores q̄s
arbitros conſtituit ⁊ rectores eccleſie:quibus
commiſit auctem recōciliandi. Et quoniam
hec auctoritas p̄mo fuit in xp̄o ⁊ in nullo po
tuit eſſe anteꝙ̄ veniret. ideo tm̄ in lege noua
debuit inſtitui confeſſio. Confeſſio ergo ꝓut
ſacramentū nō fuit in lege ſcripta niſi in figu
ra.preceſſit aūt i hoc ꝙ ſacerdotibꝰ data erat
ptās ⁊ auctas diſcernēdi inter leprā ⁊ nō le-
pram:ſanctū ⁊ ꝓphanū. Sed hec quidē erāt
corporalia ⁊ non ſpūalia.

Qō homines obligantur de neceſſitate
confiteri non ſolum propter primam inſtitu
tionem:ſed etiaʒ propter preceptum eccleſie
a quo nullus excipitur:niſi qui eſſet abſqꝫ pec
cato. Capitulum III

Tertia rō qua oſtendiṫ ꝙ ꝯfeſſio ſit
neceſſaria ad ſalutē eſt ꝓpter eccl'ie
p̄ceptionē. Precepit nanqꝫ eccl'a vt
hoies confiterenṫ:in.c.ois extra de pe. et re.
vbi d̄r. Ois vtriuſqꝫ ſexus fidelis poſtꝙ̄ ad
annos diſcretōis ꝑuenerit oia ſua ſolus pctā
ſaltē ſemel in anno fidelr̄ confiteaṫ ꝓprio ſa
cerdoti ⁊ iniūctam ſibi pn̄iam ſtudeat ꝓ viri
bus adimplere. Propter q̄ verba di. Boñ.ꝙ
oēs ſiue boni ſiue mali obliganṫ ad ꝯfeſſiōeʒ
ſaltē ſemel in anno. Teneri quidē ad cōfeſſio
nem eſt duplr̄. Uel ex inſtitutiōe p̄ma q̄ a in
ſtituta eſt ſub p̄cepto vt patuit. Uel inſtitu-
tione ſupaddita que eſt a generali cōcilio in
c.p̄reall'.ois. Rōne mādati p̄me inſtitutiōis
qm̄ inſtituta eſt directe cōtra mortale pctm̄:
tenebanṫ om̄s q̄ poſt baptiſmū peccauerunt
mortalr̄. Rōne ṽo ſcd̄e inſtitutionis tenenṫ
omnes ſaltē ad ſemel in anno. Rō aūt huius
inſtitutōis triplex eſt. Prima eſt vl'is indigē
tia. Omnes em̄ peccauerūt ⁊ oēs egerūt grā
dei.ideo quilibet debet deum glorificare con
fitendo ſe pctōrē. Qui em̄ pctōrē ſe confiteṫ:
deum glorificat oſtēdens ſe deum offendiſſe
⁊ eius miſericordia ſe indigere. Secūda ratō

fuit ſacre cōionis reuerentia:q2 oēs tenentur
in paſca cōicare tā ꝑfecti ꝙ̄ imꝑfecti. Et tūc
q2 agnus paſcalis manducandus eſt cū ſolē-
nitate:vt mūdi eſſent manducantes ⁊ digni.
oportuit premitti remediū purgationis ⁊ ꝓ-
bationis.⁊ hoc eſt in pcti cōfeſſione. Tertia
ratio fuit diſcretio gregis dn̄ici:ne lupi abſcō
derentur in grege qui manducarent agnos.
Jdeo inſtitutū eſt vt vultus cōſciētiarū ſua
rū ſacerdotibus oſtenderent:⁊ ne heretici in-
nocentiā palliarent: ⁊ ſub pelle innocentie ſe
abſconderēt. Unde ſi quis nullū haberet pec-
catū mortale:ꝯfiteri dʒ venialia.nō ꝙ hō obli
getur illa cōfiteri de ſe vt declarabiṫ inferius
ꝓpter vinculū peccati:ſʒ ꝓpter obligationem
precepti. Si aūt aliquis diceret ꝙ non habe-
ret remorſum peccati venialis. Dicit Boñ.ꝙ
īpoſſibile eſt ſm ſtatū viatoris vt aliq̄s vnuʒ
diē vel ſeptimanā trāſeat ſine remorſu venia
lis.tm̄ ꝙ totū annū tranſeat illud magis eſt i
poſſibile vt vix credaṫ ꝙ fuerit ħ donū in ali-
quo niſi in xp̄o ⁊ eius matre. Et ideo vnuſq̄ſ-
qꝫ vel hʒ cōſciam de venialibꝰ vel dʒ habere.
⁊ ois hō petere dʒ. Dimitte nobis debita no-
ſtra. Vix em̄ eſt hō in vita iſta ſine venialitū
ꝓpter ignorantiā: quia in multis venialiter
peccamus ⁊ ignoramꝰ ⁊ nō cōſideramꝰ.tū ꝓ
pter adherentiā. qm̄ venialia iſta magne ſūt
adherentie. Et ideo quantūcūqꝫ aliq̄s ſit per
fectꝰ dʒ recognoſcere ⁊ ore ꝯfiteri ſe pctōrem
Si tm̄ quis reperireṫ q̄ non haberet venialia
pctā ꝓpter ſupabūdantē grām:talis nō tene
tur ad illud mandatū:q2 ſolis pctōribꝰ ⁊ via-
toribꝰ datū eſt. ipſe vero iam habitat in celis
qui venialiṫ nō peccauit.hec Boñ. Addit his
Rich.ꝙ regulariter om̄s tam fideles ꝙ̄ infi-
deles tenenṫ ad cōfeſſionē faciendā ſacerdo-
ti xp̄iano:inquantū iſtud p̄ceptū eſt p̄ceptuʒ
dei q̄ ptātem hʒ vniuerſalr̄ ſup oēs:⁊ p̄ceptū
vniuerſalr̄ dedit. Si aūt non eſſet p̄ceptū niſi
ab eccl'ia:ad eiꝰ obſeruationē nō tenerenṫ ni
ſi illi qui ſacrm̄ baptiſmi ſuſceperunt. Quia vi
cario xp̄i non fuit cōceſſa directe ptās ſup il
los q̄ ſacrm̄ baptiſmi nō ſuſceperūt:qō eſt ia-
nua qua intraṫ in eccl'iam militantē. Et tan-
te obligatiōis eſt p̄ceptū de ꝯfeſſiōe vt ſi quis
nō pōt loqui:cōfiteri debeat nutu vel ſigno co
modo quo pōt.ꝓut notaṫ.xxvi.q.vi.c.q̄ rece
dunt. Jſtud etiā preceptū cū ſit euangelicum
quantū ad inſtitutionē.quantū vero ad circū
ſtantiā ſit de iure poſitiuo:pōt a papa diſpen-
ſari quantū ad circumſtantiā. Sed ꝙ aliquis
nullo mō teneaṫ ꝯfiteri:papa nō pōt:q2 non
pōt diſpenſare cōtra euangeliū. Vn̄ Urbanꝰ
papa.xxv.q.i.c.ſunt quidā.ait. Sūt quidā di
centes romano pontifici ſemꝑ licuiſſe nouas
cōdere leges.qō ⁊ nos nō ſolū nō negamꝰ:ſʒ
etiā valde affirmamꝰ. Sciēdū ṽo ſummope
eſt qm̄ ⁊ inde nouas leges cōdere pōt:vn̄ euā
geliſte aliquid ⁊ ꝓph̄e nequaꝙ̄ dixerunt. Ubi
vero apte dn̄s vel eiꝰ apl'i ⁊ eos ſequētes ſan
cti pr̄es ſn̄ialiter aliq̄d diffinierūt:ibi non no
uam legē romanꝰ pontifex dare:ſʒ potiꝰ quod
p̄dicatū eſt vſqꝫ ad aiam ⁊ ſanguinē confir-
mare dʒ. Si em̄ qō docuerūt apl'i ⁊ ꝓph̄e de-
ſtruere:qō abſit:niteret nō ſn̄iam dare:ſʒ ma
gis errare cōuinceret.hec ille. Jō vſqꝫ nūc in
hoc p̄cepto non eſt diſpenſatū:nec ꝙtū ad in
ſtitutionē:nec ꝙtū ad circūſtantiā. Ego aūt
dico ꝙ in hoc p̄cepto:lʒ male:tm̄ aliq̄s diſpen
ſauit. Nā vidimꝰ pleroſqꝫ ſteti ſſe ꝑ.x.xx.aut
xxx.annos ſine cōfeſſiōe. Et q̄s diſpēſauit cū
iſtis? Non deꝰ.nō angelꝰ.nō papa.nō legatꝰ
a latere.nō epūs.nō ſacerdos.nec q̄ſꝙ̄ aliꝰ cle
ricus. Sed q̄s fuit ille diſpenſator? Rn̄deant
ipi. Dic inquā mihi o infelix xp̄iane q̄ per tot
annos ſine cōfeſſiōe ſtetiſti. Quare nō es cō
feſſus:quis diſpēſauit tecū? Et ſtatim dicet.
Ego nō ꝯfiteor ꝓpter luxuriā. Aliṫ dicet.ego
ꝓpter auariciā. Alter:ꝓpter diſcordiā. Ergo
cū his ⁊ alijbꝰ diſpēſat diabolꝰ. Cū luxurioſis
diabolꝰ luxurie.cū auaris diabolꝰ auaricie.cū
odioſis diabolꝰ rixarū ⁊ diſcordie. O iniqua
cōditio malorꝫ xp̄ianorꝫ.o ꝑtinacia dānabiliſ
ſima.o venenata ſynagoga inferni. Cur tam
diu o fatui veſtrā ſalutē negligitis? Expgiſci
mini igiṫ ⁊ ꝯfitemini pctā veſtra:vt ꝑ cōfeſ-
ſionē in preſenti efficiamini digni dei gratia:
⁊ in futuro eterna gloria. Amen.

Feria ſexta poſt Jnuocauit de confeſſione
ſanctiſſima. Sermo XXVIII.

Reſpondit ei langui
dus. Dn̄e hoiem nō habeo:vt cū
turbata fuerit aqua mittat me i pi
ſcinā. Joh.v.⁊ in euāgelio hodierno. Egebat
adhuc auxilio hois vt poneret in piſcinā in-
firmꝰ ⁊ languidꝰ.qui ſi ibi deſcēdiſſet nō hois
ſʒ dei ṽtute ſanitatē fuiſſet ꝯſecutꝰ. Ut myſti-
ce innuaṫ ꝙ lʒ deꝰ cā ſit efficiens pctōꝝ ṽrorꝫ
ſanitatis:tn̄ opportunū eſt ad eā aſſequendā
miniſteriū ſacerdotū. Jpſi equidē ex auctori-
tate ſibi conceſſa peccatores penitentes ꝑ ab-
ſolutionē adiuuant vt ſaluentur. Quoniā au-
tem in precedenti ſermone multa diximus ꝓ
pter que nonnulli ſua peccata confiteri diſpo-

ſuerũt: vt etiã feruẽtius animent̃ ad ſuum ꝓpoſitum exeq̄ndum: idcirco hodierna die adhuc de confeſſione erimus dicturi. De qua tria myſteria pꝛoponemus contemplanda. videlicet.

Primũ dꝛ temporalitas.
Secundum qualitas.
Tertium integritas

Qualiter excuſant̃ aliqui ſi non confiteant̃ ſemel in anno. ⁊ an poſt pctm̃ neceſſarium ſit confiteri. Capl'm I

P Rimũ myſteriũ declarandũ de confeſſione dꝛ tẽpalitas: in quo videre debemꝰ qñ ſit ↄfitendũ. Circa h' aũt triplex tp̄s ſubdiſtinguemus.

Primũ dꝛ tempus aſſignatum.
Scd̃m feſtinatum.
Tertium determinatum.

Primũ tempus dꝛ aſſignatũ. de q̃ fit mentio in. c. oĩs ex̃ de pe. ⁊ re. quando dꝛ. ſemel in anno. Ex quo colligit̃ ꝙ de iure cõi ſaltem ſemel in anno oĩs homĩes confiteri teneant̃.

Notandũ tñ ꝙ ab iſtius p̄cepti obligatõne aliqui excuſant̃: aut ꝓpter infatuationem: aut ꝓpter locutionẽ: aut ꝓpter ſacerdotis priuationem. Primi excuſant̃ ꝓpter infatuationẽ: cum eſſent fatui aut mente capti: q̃ in eo ſtatu non poſſunt mereri nec demereri. Sꝫ ſunt in eo ſtatu ſiue dãnationis ſiue ſaluationis. in quo repti ſunt qñ ꝑdiderunt ſenſum. vt dꝛ extra de baptiſmo ⁊ eius effectu. c. maioꝛes. in fine. Obligant̃ tamẽ tales ad cõfeſſionem quãdo habent lucida interualla. Secũdi excuſant̃ ꝓpter locutionem: q2 ſunt muti: aut ignoꝛãt idioma patrie in qua moꝛant̃. tales confiteant̃ eo modo quo poſſunt ſcꝫ ꝑ ſigna aut per interpꝛetẽ ſi poteſt inueniri: ⁊ tunc interpꝛes ⁊ ſacerdos ꝓ vna ꝑſona cõputantur Tamen dicit Ric. in. iiij. di. xvij. ⁊ videt̃ aliq̃bus ꝙ confiteri per interp̄tem nõ eſt conſtitutum iure diuino nec poſitiuo: ⁊ cũ confiteri ſit multũ difficile: non videt̃ tutũ plus artare confeſſionẽ q̄ꝫ artet̃ per ius diuinũ vel poſitiuum. Ut enĩ dꝛ Prouerb. penul. ⁊ di. iiij. c. deniqꝫ. Qui nimis emũgit elicit ſanguinẽ. Tertij ꝓpter ꝑuationẽ ſeu abſentiam ſacerdotis excuſant̃: quem tamẽ debent penitentes diligenter requirere: vt dicit magr̃ in. iiij. di. xvij c. nunc p̄us. Et illud dictum magiſtri videlꝫ Si defuerit ſacerdos ꝓximo vel ſocio facienda eſt confeſſio: exponendũ eſt de congruitate: non de neceſſitate ſm̃ Ric. Uerũ vero abſente ſacerdote penitẽs debet ei per lr̃as cõfiteri Dicit Ric. q̄ꝫ non: quia hoc non inuenit̃ inſtitutum. Et quia immineret periculũ ne eſſet defectus in examinatione peccatoꝛuꝫ: quam facere debet ſacerdos vt poſſit ſalubꝛia pꝛebere remedia: ⁊ ne reuelarent̃ pctã alicuius: Littere enĩ facil'r poſſunt perdi: ⁊ ꝑ nuntium malitioſe aperiri: aut ꝑ nũtij ignoꝛantiã tradi illis quibus nõ mittunt̃: qui eas aperirẽt: et etiã quia alias malitioſus ſacerdos poſſet contra penitentẽ agere oſtendẽdo ſcripturã ſuam. Secundũ tempus circa confeſſionẽ dꝛ feſtinatum. Pꝛo quo dubitari ſolet. an peccatoꝛ ſtatĩ teneat̃ ↄfiteri pctã hĩta opportunitate ſacerdotis. Et circa hoc ſunt varie opiniones. Prima eſt Innocẽtij ſuper. c. omnis. ex̃ de pe. ⁊ re. ⁊ Archidiaconi ſuper. c. ille rex. de pe. di. iij. qui vident̃ dicere ꝙ omnis q̃ cecidit in peccatũ moꝛtale: tenet̃ q̄ꝫ citius poterit ex debito neceſſitatis confiteri. Idem dicit Hoſtien. in ſumma ſua lib. v. titulo de pe. et re. ℣. quãdo confitentẽ. Cui opinioni quidã inherentes dicũt ꝙ. c. omnis. nõ ſubueuit negligentibus vt nõ obligent̃ ad confeſſionem niſi ſemel in anno: ſed potius punit negligentiam illoꝝ qui ſic ſaltem nõ confitent̃. Ratio aũt eſt: quia quãdocũqꝫ ſit aliquod pꝛeceptũ abſqꝫ determinatione tempꝛis debet impleri q̄ꝫ citius cõmode fieri põt. Cum ergo homo obliget̃ ad ↄfeſſionẽ poſt pctm̃ moꝛtale ex p̄cepto diuino: ergo q̄ꝫ citius confiteri tenetur Scd̃o addunt rõnem aliã. quia oĩs deberẽt vitare periculum: ſed differre confeſſionẽ eſt eſſe in periculo: ⁊ nõ vitat̃ ꝑiculum ꝓpter impedimenta q̃ poſſunt euenire. ⁊ quia differre confiteri facit hoĩem obliuiſci pctõꝝ ſuoꝛum quod põt eſſe nociuũ. Scd̃a eſt opinio Ric. q. xvij. di. quarti li. d. ꝙ peccatoꝛ non tenetur confiteri ſtatiꝫ habita oppoꝛtunitate p̄terq̄ꝫ in aliq̃bus caſibus. Primus rõne ſacramẽti. quãdo ſcꝫ aliquis vult celebꝛare ſeu cõicare. Secũdus eſt rõne periculi qñ aliquis eſſet in expꝛeſſo periculo moꝛtis vel ꝓpter egritudinem vel aliã cauſam. Tertius eſt rõne ↄſcie quãdo aliquis haberet conſcientiã dictanteꝫ ſibi ꝙ ſtatim teneat̃. Quartus eſt rõne dubij quãdo quis veriſimil'r dubitaret illo anno ſe non poſſe plus habere copiam ſacerdotis. Quintus caſus eſt ratione ſtatuti: qui cõpetit religioſis. Ipſi enĩ ratione ſtatutoꝛuꝫ ſuoꝛum ⁊ ſui ſtatus tenentur confiteri frequentius q̄ꝫ ſtatuet conciliũ generale. Nec tamen ꝓpter hoc ſequitur ꝙ ſtatim teneantur confiteri habita oppoꝛtunitate ſacerdotis niſi

adſit dicẽs q̃ ſm̃ ſtatutũ religionis ſue ↄfiteri tenent̃. Qd̃ aũt pctõꝛ regulari' nõ teneat̃ ſtatim ↄfiteri pꝫ. q2 ad h' ñ obligat̃ ex iure nature. q2 ↄfiteri ſacerdoti nõ eſt de iure nature abſolute. nec ad hoc obligat̃ diuina lege: quia ſi xp̄s ↄfiteri ſacerdoti p̄cepit implicite nõ ſtatim tñ p̄cepit hoc fieri. nec ad hoc obligat̃ iure poſitiuo: ſ; tm̃ ſemel in anno. Tertia ẽ opinio dñi Boñ. xvij. di. quarti. qui ait ꝙ de confeſſione eſt loqui dupl'r. vel q̄tũ ad ꝓpoſitum interiꝰ: vel q̄tũ ad verbũ exteriꝰ. Si q̄tũ ad ꝓpoſitũ interiꝰ: ſic cõiter ↄcedit̃ ꝙ pctõꝛ tenetur ꝓponere ↄfiteri: qñ ⁊ ↄteri. Ad hoc aũt tenetur qñ recogitat culpã cõmiſſam ⁊ dei offenſam. vel qñ tp̄s ſe offert in quo recogitare dꝫ ſicut ĩ hoꝛa moꝛtis vel ꝑiculo: vel aliquo alio ſimili. Si aũt loquamur quantũ ad actũ: dico ꝙ oppoꝛtunitas loci tp̄is ⁊ ſacerdotis põt ſe ante paſca offerre: aut ita ꝙ timet̃ ne vnq̄ꝫ ſe offerat: ſicut eſt in his q̃ grauit' infirmant̃. ⁊ tales tenent̃ abſqꝫ dubitatiõe ad ↄfeſſioneꝫ. aut ita ꝙ maioꝛ oppoꝛtunitas expectatur vel quantũ ad tp̄s: vel quantũ ad ſacerdotẽ. ⁊ ſic põt ſine aliquo pctõ differri. Quia ergo tp̄us quadrageſimale eſt tp̄s pnĩe ⁊ aptũ ad deuotionẽ: poſſunt laici tp̄s illud rõnabil'r expectare nec peccant: dũ tñ ꝓponant firmiter cõfiteri. hec Boñ. Alexan. aũt in. iiij. non de neceſſitate ſed quadã congruitate laudat illos qui ſtatim ⁊ ſepius cõfitent̃ cum poſſunt. Aſſerit enĩ cõfeſſionẽ illã ad nouẽ vtilitates valere. Prima eſt peccati cognitio. Secũda ſatiſfactio. Tertia mẽtis ſecuratio. Quarta pene diminutio. Quinta interceſſoꝛũ multiplicatio. Sexta gratie augmentatio. Septima culpe remiſſio. Octaua peccatoꝛuꝫ euitatio. Nona dei gloꝛificatio. Prima vtilitas dr̃ pcti cognitio. Nam ſacerdos tenet̃ cõfitentẽ inſtruere: eiqꝫ oſtendere quantũ põt pctõꝝ qualitatem. qñ ſcꝫ aliquod peccatum moꝛtale eſt: aut veniale. Et ſic eſt ex cõſequenti qui ſepiꝰ confitetur clarius ſua peccata cognoſcit. Secũda vtilitas eſt ſatiſfactio. Uerecundia nanqꝫ cũ qua quis peccata ↄfitet̃ ſacerdoti eſt quaſi palliũ pꝛecioſum peccatũ cooperiens. Unde Aug. libꝛo de pnĩa. ⁊ ponitur de pe. di. i. c. queꝫ penitet ait. Qui ꝑ vos peccaſtis: ꝑ vos erubeſcatis. Erubeſcentia enim ip̄a partẽ habet remiſſionis. Et iterũ ibi. Dignus eſt inquit miſericoꝛdia qui ſpirituali laboꝛe querit gr̃am. Laboꝛat enĩ mens patiendo erubeſcentiam. Et quoniaꝫ verecundia magna eſt pena: qui erubeſcit pꝛo xp̄o fit dignus venia. Tertia vtilitas eſt mentis ſecuratio. Ualet confeſſio ad quandã mentis ſecuritatẽ ex cogitatione venie accepte. Unde pſ. In voce exultatiõis ⁊ confeſſionis ſonus epulantis. Quarta vtilitas eſt pene diminutio. Nam ſacerdos ex viclauiũ põt aliquid pene debite relaxare: lꝫ non oẽm penã. Quinta vtilitas eſt interceſſoꝛũ multiplicatio. Tenẽtur nanqꝫ ſacerdotes oꝛare pꝛo eis qui ſibi confitentur. Sexta vtilitas eſt gratie augmentatio. Sepe enĩ in confeſſione deuota dñs augmentat gr̃am collatã in cõtritione. Septima vtilitas eſt culpe remiſſio. Quandoqꝫ enĩ non ↄteritur homo ante confeſſionẽ: ⁊ confitendo peccata fit contritus ⁊ remittunt̃ ei. Octaua vtilitas eſt peccatoꝝ euitatio. Pꝛopter frequentẽ enĩ confeſſionem melius euitantur peccata. Nona vtilitas eſt dei gloꝛificatio. quia quotienſcunqꝫ quis ſua peccata in ſpe venie confitetur: deuꝫ clementiſſimũ ⁊ miſericoꝛdẽ gloꝛificat. Quare laudabile eſt vt qui frequenter peccant: nõ tm̃ ſemel in anno: ſed frequenter etiã confiteantur. Tertiũ tempus quod notatur in confeſſione dicitur determinatũ. In quo videndũ eſt qua etate determinate obligatur quis ad confeſſioneꝫ. Et ad hoc dixerunt aliqui ꝙ in etate ſeptẽ annoꝝ. quia in glo. in. c. omnis. ſuper verbo diſcretionis. dicitur. Anni diſcretionis dicuntur cũ quis eſt doli capax. quia tunc poteſt peccare. Et ideꝫ habetur. C. ſi aduerſus delictũ. l. i. Et. C. ſi minoꝛ ſe maioꝛẽ dixerit. l. iij. Et glo. ſuper verbo grandiuſculis. ex̃ de delictis pueroꝝ. c. pueris grãdiuſculis. dicit. i. doli capacibus videlicet ſeptẽ annoꝛũ. Tales enim mentiri ⁊ verum dicere ⁊ fateri ⁊ negare poſſunt. vt dicit Auguſtinus in epiſtola ad Renatũ epm̃. vt habetur in glo. ſuper. c. paruuli. de conſe. di. iiij. Hoſtieñ. vero in ſumma ſua libꝛo. v. de pe. ⁊ re. Doli inquit capax eſt cũ q̃s eſt pꝛoximus pubertati. ff. de actio. ⁊ obli. l. i. Et ſm̃ eundẽ lib. iiij. ſumme. ti. de deſpon. ĩpu. Pubertas incipit in muliere ĩ duodecimo anno. In maſculo vero in decimoquarto. Sꝫ addit Hoſtieñ. ꝙ qñ q̃s eſt doli capax in exterioꝛa vir bonus eſtimabit. Unde ex̃ de pꝛeſum. in. c. ex ſtudijs. dicitur. Ex ſtudijs ſuis cognoſcitur puer. Inuenitur nanqꝫ in libꝛo dial'. ꝙ quidã puer quinqꝫ annoꝝ iurans ⁊ blaſphemans a diabolo raptus fuit. Sed in illo ſm̃ Hoſtienſem libꝛo. v. de delictis pueroꝝ. malicia ſupplebat etatẽ. Si ergo pueri nõ ſunt doli capaces: non tenent̃ cõfiteri. Tales enĩ furioſis comparantur: quia eoꝝ etas quicquid

videt ignorat.ff.de acquirē.poſ.l.i.§.furioſus Et.C.de falſa moneta.l.i.in fi. Nec tñ in pueris ante decimū vel quartumdecimū annū negādū eſt peccatū, eo ꝙ peccare nō poſſunt carnaliter.qꝛ p̄ter carnalia peccata reperiunt̄ et alia. Unde in.c.i.de delic.pue.dꝛ. Pueris grandiuſculis peccatū nolunt tribuere quidam niſi ab annis quatuordecim cū iam pubeſcere ceperint.qđ merito crederemus ſi nulla eſſent peccata niſi que mēbris genitalibus cōmittūtur. Sed quis audeat affirmare furta mendacia ⁊ periuria nō eſſe peccata. At his plena eſt puerilis etas: q̄uis nō ita in eis: vt in maioribus punienda eſſe videant̄.hec ibi. Sed heu ꝓch dolor.quid referam. Tāta eſt hodie in pueris ⁊ puellis malicia: vt etiaꝫ in peccata carnis ante annos pubertatis libidinoſiſſime inardeſcant. Quare ſolerti cura a parētibus ad cōfeſſionē ſunt inducendi.

Qualiter ſacerdos audiens cōfeſſionem debet habere auctoritatē: ſcientiam ⁊ bonitateꝫ et quis dicatur ꝓprius ſacerdos.

Capitulū II

S Ecundū myſterium declarandum de cōfeſſione dicit̄ qualitas. In quo notande ſunt qualitates ſeu cōditiōes que requirunt̄ in ſacerdote: cui peccator cōfiteri dꝫ. Et colligunt̄ maxime tres.

Prima dꝛ poteſtas.
Secūda ſanctitas.
Tertia claritas.

Prima cōditio confeſſionis dꝛ poteſtas. Nā ſm Durandū in ſumma li.i.parte.i.diſ.i. ad abſoluendū in foro pnie tria requirunt̄.

Primū ꝙ cōfeſſor habeat auctatē clauiū.
Scđm ꝙ habeat auctoritatis executionē.
Tertiū ꝙ executio ſit libera nō ligata.

Et ꝓpter hoc dꝛ in.c.omnis.extra de pe.⁊ re. ꝙ vnuſquiſqꝫ dꝫ cōfiteri ꝓprio ſacerdoti. qꝛ ſibi ineſt hmōi poteſtas. Sꝫ notādū ſm Ric. diſ.xvij.q̄ſti. ꝙ ꝓprius ſacerdos pōt accipi multipliciter. Uno mō eſt ꝓprius ſacerdos alicuius hñs ſup ipſum iuriſdictionē ordinariā in foro pnie: modo tñ inferiori.⁊ ſic eſt ꝓprius ſacerdos ille qui cōiter vocat̄ preſbyter parochialis. Secūdo modo dicit̄ ꝓprius ſacerdos habens iuriſdictionē ordinariam modo principali. ⁊ ſic ep̄s eſt ꝓprius ſacerdos oim̄ exiſtentiū in ſuo epiſcopatu. Nota tamen ꝙ archiepiſcopi nō habent auctoritatem abſoluendi ſubditos ſuffraganeoꝝ ſuoꝝ excepto caſu quando viſitant ꝓuinciam. extra de cenſibus.c.perpetuo.li.vi. Tertio modo dicitur ꝓprius ſacerdos habens iuriſdictionem modo principaliſſimo.⁊ ſic papa eſt ꝓprius ſacerdos oim̄ chriſtianoꝝ. Quarto modo dicit̄ ꝓprius ſacerdos habens iuriſdictionē delegatam ab aliquo iſtoꝝ: vel a legato dñi pape. Quinto modo dicit̄ ꝓprius ſacerdos habens iuriſdictionē ex cōmuni cōceſſione iuris. Et ſic ſunt ꝓprij ſacerdotes illi quos ep̄i ⁊ abbates exempti ſibi eligunt in cōfeſſores. Talibus em̄ permittit̄ ex lege cōmuni eligere ſibi diſcretū ⁊ ꝓuidum cōfeſſorem. extra de peni.⁊ remiſ. c.ne ꝓ dilatione. Sic etiam eſt ꝓprius ſacerdos illius quem quis audit cōſtitutum in articulo neceſſitatis.in quo caſu quilibet ſacerdos pōt hominem abſoluere.ſicut patet.xxvi.q.vi.c.ſi p̄ſbyter.⁊.c.ſequenti. Et extra de furtis.c.fures. Hoc etiam modo eſt ꝓprius ſacerdos vagabundoꝝ quicūqꝫ p̄ſbyter parochialis: in cuius parochia voluerint cōfiteri: quia tales nū q̄ habent domicilium ꝓprium.ff. ad municipa.l.labeo. Similiter dico de illis qui domicilio relicto nauigant: vel iter faciunt querētes quo ſe transferant. Nam ⁊ tales ſine domicilio ſūt.ff.ad municipales.l.eiu s.§.celſus. Et ſimiliter ſm Inno.ſuper.c.omnis. Scholares poſſunt cōfiteri illi quem elegerint in loco in quo ſtudent ſi moram ibidem cōtraxerint: vel cōtrahere intendant per vnum annum. Accipiendo ergo ꝓprium ſacerdotem ꝓ ſacerdote habente iuriſdictionem aliquo p̄dictorum modorū: qui ſibi cōfitetur cōfiteri dicitur ꝓprio ſacerdoti. Sed hic oritur dubium. Utrum illi qui cōfitentur alicui habenti poteſtatem ⁊ auctoritatem audiendi cōfeſſiones ab epiſcopo: teneantur illo eodem anno cōfiteri ſuo preſbytero parochiali. Et aliquibus videtur ꝙ ſic.qꝛ vt ꝓbatur.xi.q.i.c.peruenit. Si ſua vnicuiqꝫ epiſcopo iuriſdictio et poteſtas non ſeruatur: eccleſiaſticus ordo cōfunditur.ergo ſimiliter ſi nō ſeruatur preſbytero parochiali. Inſuper ſm Bern̄.lib.iiij. de cōſideratione. c. xiij. Eccleſiaſtica hierarchia eſt ad exemplar angelice hierarchie. Sꝫ in angelica hierarchia id quod cōuenit angelis alicuius ordinis ex officio nunq̄ cōmittitur angelis alterius ordinis. ergo ſimiliter fieri debet in eccleſia. Reſpondet Ric.vbi.ſ. ꝙ epiſcopus habet ordinariam iuriſdictionē ſuper ſubditos ſacerdotum parochialium. Illud autem quod conuenit alicui ex ordinaria iuriſdictione: ipſe poteſt committere alij habenti ordinem conuenientem ad illud officium exequendū.extra de cōſecra. eccle.c. aqua. Illi ergo qui cōfitentur legitime habenti poteſtatē ep̄i: ⁊ abſoluunt̄ ab eodem: vere ſunt abſoluti.nec eadē peccata in numero tenent̄ ſuis p̄ſbyteris parochialibus cōfiteri. Unde ep̄s cōcedens poteſtatē alicui audiēdi cōfeſſiones: nō aufert curato iuriſdictionem: ſed ſibi ſeruat dans ei coadiutorē. ⁊ ſic ſoluit̄ primū argumentū. Ad ſecundū vero de ſimilitudine eccleſie ad angelicā hierarchiam: reſpondendū eſt q̄ in hoc nō eſt ſimile. qꝛ angelus ſufficit plene ad exequendū actus cōuenientes officio ſuo. Nō ſic autē vere poteſt dici de quolibet inferiore curato. Secūda cōditio cōfeſſoris dicit̄ ſanctitas. Ut enim dicit Durandus in ſumma vbi.ſ. Tantā debet habere cōfeſſor habilitatem affectionis: vt ſit dignus xp̄i miniſter. Unde de penitē.diſ.vi.c. qui vult cōfiteri.dicitur. Sacerdos itaqꝫ cui omnis offert̄ peccator ante quē ſtatuitur omnis languor: in nullo eoꝝ ſit iudicandus que in alio iudicare eſt ꝓmptus. Judicans enim aliū qui eſt iudicandus: cōdemnat ſeipſum. Cognoſcat ergo ſe ⁊ purget in ſe: qđ alios videt ſibi afferre. Ex quibus verbis ſumit̄ argumentū ſm Durā. ꝙ exiſtēs in mortali peccato: peccat mortaliter abſoluendo: niſi prius peniteat. Nec ſolū debet eſſe ſanctus cōfeſſor: ſed in ſanctitate ſolidus ⁊ firmatus ꝓpter ea que audiunt̄ in cōfeſſione. Ideo Bern̄. ſuper cantica ſermōe.xviij.ait. Tu frater cui firma charitas nōdum eſt: ſed adeo tenera ⁊ arundinea: vt omni cedat flatui: qua fronte aliena vulnera curare: aut ambis aut acquieſcis. Noli eſſe nimis iuſtus. Sufficit tibi ſi diligis proximum ſicut teipſum. Non em̄ ſalutē proximi debes querere: in ſalutis ꝓprie detrimentū. hec ille. Caueant tñ qui cōfiteri volunt ne fiant cōfeſſorum iudices curioſi: ſed eis tm̄ ſufficiat nō cōſpicere malam vitam expſſe. Tertia cōditio cōfeſſoris dicit̄ claritas. Debet vtiqꝫ habere claritatē cognitionis ⁊ ſcientie. vt dicit̄ in.c.omnis.§.ſacerdos. Et in glo.in dicto.c.ſup verbo ſacerdoti. Et in glo.ſuper verbo ꝓuidum.in.c. ne ꝓ dilatiōe. extra de peni. et remiſ. Ideo dꝛ de pe.diſ.vi.in.c.qui vult cōfiteri. Caueat ſpūalis iudex: vt ſicut nō cōmiſit crimē nequicie: ita nō careat munere ſciētie. Oportet em̄ vt ſciat cognoſcere quicq̄d debet iudicare. Judiciaria nanqꝫ poteſtas expoſtulat vt qđ dꝫ iudicare diſcernat. Diligēs ergo inquiſitor ſubtilis inueſtigator ſapient̄ et quaſi aſtute interroget a peccatore qđ forſitan ignorat vel verecūdia velit occultare.hec ibi. Oportet ergo vt cōfeſſores ſciant diſcernere qđ debeāt iudicare. ſicut in veteri lege iudicabant de lepra ⁊ nō lepra. Leuit.xiiij. Hinc eſt ꝙ Grego.li.i.paſtoralis.c.i.ait. Nulla ars doceri p̄ſumit̄: niſi prius intenta meditatiōe diſcatur. Ab imperitis ergo paſtorale magiſterium qua temeritate aſſumit̄: cū ſit ars artiū regimen aiarū. Facit ad hoc. c. Cū ſit. extra de etate ⁊ qualitate ordinandoꝝ. Cōfeſſor ergo ſm Durā.quotiens ſe ingerit ad cōfeſſiones audiēdas: totiens offert ſe ad rñdendū de peccatis mortalibus ⁊ p̄ceptis. de cōtractibus et vſuris.de reſtitutiōibus. Debet itaqꝫ habere ſcientiam ſaltē cōpetentē. Uocatur autē cōpetens que neceſſaria eſt ad executionē cuiuſcūqꝫ ordinis. Unde inq̄tū ſacerdos deputatus eſt ad diuinū officiū celebrandū: tenet̄ tantū ſcire de grāmatica ꝙ ſciat verba ꝓferre: ⁊ ꝙ intelligat ſaltē litteraliter ea que legit. Inq̄tū vero eſt miniſter ſacramētoꝝ: tenet̄ ſcire que ſit debita materia vel forma cuiuſlibet ſacramēti et modū recte ſingula diſpēſandi. Inq̄tū doctor eſt: tenetur ſcire ſaltē fidei rudimēta. Et inq̄tū eſt iudex in foro ꝯſciētie: tenetur ſcire diſcernere inter leprā ⁊ nō leprā: ſaltē in his peccatis q̄ ſunt oibus notiora. In alijs vero de q̄bus etiā ſapientes dubitant ſciat dubitare: et q̄rere ſupioꝝ cōſiliū. Debet ſcire q̄ ſunt mortalia: atq̄ capitalia ſaltē in cōmuni: ⁊ que venialia in genere. Debet etiā ſcire canones pniales: nō tm̄ ꝓpter hoc vt pnias iniungere: cuꝫ pnie hodie ſint arbitrarie. vt dicetur in ſequēti ſermone: ſed vt ꝑ hoc ſciat culparum pnias agnoſcere.hec Durandus. Ego tamen credo ꝙ pōt quis dum nō eſt nimis peritus: in tribus caſibus ſine periculo cōfeſſiones audire. Primus eſt qñ periculū mortis immineret cōfitenti: nec alius poſſet haberi. Tūc quilibet poteſt ⁊ debet audire ꝓpter efficatiā ſacramenti ne ea priuetur. Secundus eſt qñ cōfitens eſt peritus ſufficiēter ita ꝙ ipſum ꝯfeſſorē doceꝫ. Tertius qñ ꝯfitentes ſunt ꝑſone ſpūaliter viuentes ⁊ crebro ꝯfitentes que nō cōſueuerūt habere niſi venialia.

Qualiter cōfeſſio debet eſſe integra vt penitens cōfiteatur omnia peccata mortalia ⁊ circūſtantias trahentes ad aliud genus peccati et in caſu venialia.

Caplm III

T Ertiū myſterium de cōfeſſione declarandum dicitur integritas. Nam vt dicit.c.omnis.ſepius allegatum. De oibus peccatis cōfeſſio eſt facienda vni

ſacerdoti vt integra ſit ⁊ nō diuiſa. Sꝫ i hoc
ſolet dubitari quātum ad tria.

Primo q̄tū ad pctōꝝ differentiam.
Scđo q̄tū ad eoꝝ circūſtantiam.
Tertio q̄tum ad pctā venialia.

Prio ſolꝫ dubitari q̄tū ad pctōꝝ drn̄tiaꝫ.
Utrū neceſſe ſit differentiā oīs peccati mor-
talis ſiue latentis ſiue manifeſti. ſiue ſit cor-
dis: ſiue ſit oris cōfiteri. Et r̄ndet Boū. diſti.
xvij. quarti ꝙ ſic. Et de pctō manifeſto dicit.
ꝙ neceſſariū eſt vt dicat᷑ in cōfeſſione dupli-
ci ex cauſa. Una ex parte audiētꝭ. alia ex par-
te cōfitentis. Ex parte audiētis: qm̄ ſicut eſt
in iudicio forenſi ꝙ iudex aliq̄d nouit vt ꝓua-
ta ꝑſona: quod tn̄ nō nouit vt iudex nec ꝓce-
dit ad ſniam quouſqꝫ innoteſcat ei vt iudici.
quia vt dꝛ. iij. q. vij. c. iudicet. Iudex debet iu-
dicare ſm allegata. Sic eſt in iudicio pnīali:
quia pctā publica q̄uis ſint manifeſta ſacer-
doti ſicut hoi: non tn̄ ſunt manifeſta ſicut dei
vicario. ideo ſunt ꝯfitenda. Scđa rō eſt ex
parte cōfitētis: qꝛ ꝑ ſuā humilē cōfeſſionē hꝫ
iuſtificari. Unde de pe. di. i. c. porro illi. §. alij.
Dic tu ꝓus iniq̄tates tuas vt iuſtificeris. Dū
ergo peccator confitet᷑ oīa mortalia ſecreta ⁊
publica que fecit debet dicere ſacerdoti: et ſi
non recordaret᷑ oīm p̄cedente ſufficiēti ꝓpa-
ratione. ſufficit ei ꝙ in genere doleat ⁊ confi-
teat᷑ ſe in multis offendiſſe quoꝝ nō recorda-
tur: quia vt ſcribit᷑ in glo. ſup. c. porrecta. ex-
tra de confir. vti. vel inuti. Et. C. de veteri iure
enucleādo. l. ij. §. ſi quid aūt. Omniū habe-
re memoriā ⁊ in nullo penitus oberrare diui-
nitatis eſt potius ꝙ humanitatis. Si auteꝫ
pctōr recordet᷑ ⁊ nolit dicere vel nō dat opaꝫ
vt recordet᷑: ꝯfeſſio ſua infructuoſa eſt. vt col-
ligi pōt ex dictis in. c. fratres nr̄os. de pe. di.
v. Scđo ſolet dubitari q̄tum ad pctōꝝ cir-
cūſtantias. vtrū circūſtantie ſint confitende.
Et dicit dn̄s Boū. p̄fata. xvij. diſti. quarti ꝙ
tria ſunt circūſtantiarū genera: quedaꝫ ſunt
alleuiātes: quedā aggrauātes: quedā ad aliō
genus trahētes. Prime circūſtantie alleuiāt
pctm̄: vt ſi quis peccaſſet cū muliere ab ipſa
tn̄ tētatus ⁊ ꝓuocatus ⁊ hmōi. Has circūſtā-
tias confiteri nō eſt bonū niſi ꝓpter hͦ vt ſa-
tiſfaciat aliene inq̄ſitioni: vel vt ꝓuideat᷑ eiꝰ
ſcādalo ⁊ ꝑturbationi: vtpote ſi timeret con-
feſſorē ex hoc accipe occaſionē ⁊ exēplū malū
vel ſi tm̄ circūſtātia minuat pctm̄ vt ſit in ge-
nere venialis aut nullū pctm̄: ſicut comedere
carnes in q̄drageſima ꝓpter infirmitatē. hoc
excepto pctōr nō debet tales circūſtantias re-
ferre: qꝛ in ꝯfeſſione habꝫ ſe accuſare non ex-
cuſare. Scđe circūſtantie dicunt᷑ aggrauantes
q̄ aggrauāt pctm̄: nō tn̄ trahūt in aliud genꝰ
vel in aliā ſpēm peccati. vt ſi quis luſiſſet ad
taxillos multū libēter: ⁊ fuiſſet fornicatus cū
multa delectatione: vel cōmiſiſſet aliq̄d pctm̄
ex ꝓpria malitia nulla tētatione p̄cedente: et
tales circūſtantias nō eſt de neceſſitate confi-
teri ſꝫ de cōgruitate. Tertie circūſtantie dicū-
tur ad aliud genus trahētes: eo ꝙ trahunt in
aliud genus vel in aliaꝫ ſpēm peccati: ⁊ has
confiteri eſt neceſſariuꝫ. Scđm vero dicta
ſctōꝝ octo ſunt tales circūſtantie. Pria ꝑſōe
Scđa loci. Tertia modi. Quarta tpis. Quin-
ta numeri. Sexta q̄litatis. Septima iductio-
nis. Octaua ꝯſequētie. Prima circūſtātia dꝛ
ꝑſone. Notificāda nāqꝫ eſt ꝑſona cū qua vel
ꝯ quā pctm̄ eſt cōmiſſuꝫ. Aliud em̄ ē peccare
cū vna moniali: aliō cū vna ſeculari: aliud cū
ſoluta: aliō cū ꝯiugata: aliō cū ꝯſāguinea: aliō
cū extranea: aliud ꝑcutere laicū: aliud clericū
vel ſacerdotē ⁊ hmōi. Scđa circūſtātia dꝛ
loci. Nā ſi pctm̄ cōmittat᷑ in loco ſacro iducit
aliā ſpēm pcti quod dꝛ ſacrilegiū. ſic no. glo.
de pe. di. v. c. ꝯſideret. Tertia ē modi. Poſſꝫ
em̄ quis tali modo peccare ꝙ pctm̄ traheret᷑
in aliā ſpēm. vt ſi q̄s cū muliere peccaret ꝯtra
naturā. Quarta eſt tpis. qn̄ em̄ pctm̄ cōmit-
tit᷑ in die feſto inducit aliā ſpēꝫ. ſ. trāſgreſſio-
nē tertij p̄cepti: vt dicit Nico. de lira ſup. xx. c.
Exodi. Ideo pctā in feſtis cōmiſſa cum tpis
circūſtantia ſunt ꝯfitenda. Quinta dicitur
numeri: qꝛ quotiēs homo peccat totiens di-
ſtincta ⁊ plura pctā cōmittit. ꝓpterea opꝫ di-
cere quotiēs pctm̄ eſt cōmiſſum. Et ſi q̄s non
recordet᷑ dicat numerū queꝫ poteſt eſtimare
ſm ꝓbabilē opinionē. ⁊ ſi nō poteſt eſtimare
numerū eſtimet quāto tēpe in peccato ſtetit.

Sexta dꝛ qualitatis. Opꝫ em̄ confiteri qn̄
pctm̄ eēt publicū: qꝛ induceret aliā ſpēm hoc
eſt ſcandalū ꝓximi. Septima dꝛ inductōis
quādo aliquis nō ſolum ipē peccauit: ſꝫ alios
induxit ad peccandū. dans conſiliū: auxilium
vel fauorem. Octaua dicitur conſequentie.
Debet peccator etiā dicere peccata que con-
ſequunt᷑ ad alia peccata: vtputa quia in vno
peccato occurrerent mendacia: periuria: adu-
lationes: deceptiōes. ⁊ ſimilia que in cōfeſſio-
ne non ſunt omittēda: ſꝫ ꝓpalanda. Tertio
dubitari ſolet quātuꝫ ad peccata venialia. an
expediat illa confiteri. Et de hoc dicit Bo-
nauen. vbi ſupra. q. i. ꝙ cōfiteri venialia non
eſt preceptum: eo ꝙ abſqꝫ confeſſione multi-

pliciter remittūtur. Et primo ꝑ dignā eucha-
riſtie ſumptionē. de ꝯſe. di. ij. c. cū omne crimē
ex. c. ſi quotienſcūqꝫ. Scđo ꝑ aque benedicte
aſperſionē. vt ptꝫ de ꝯſe. diſ. iij. c. aquā ſale cō-
ſperſam. Tertio ꝑ ieiunia ⁊ ꝑ elemoſynaꝝ lar-
gitionē. vt hr̄. lxxxij. di. c. p̄ſbyt᷑. Et de pe. diſ. i.
c. medicina. ⁊. c. q̄pꝓbrem. ⁊ diſ. iij. c. ſane cauē-
dū. Quarto ꝑ dn̄icā orōnē. vt de pe. diſ. iij. c. de
quotidianis. Quinto ꝑ deuotā pectoris tunſi-
onē. de pe. diſ. i. c. tres ſunt actōes. ⁊ di. ij. c. Si
em̄ inq̄t. Sexto ꝑ generalē ꝯfeſſionē in eccle-
ſia factā. vt de pe. di. iij. c. de quotidianis. In ca-
ſu tn̄ ꝯtingit ꝙ hō teneat᷑ venialia cōfiteri. ſi-
ue ꝓpter dubiū: ſiue ꝓpter eccleſiaſticū ſtatu-
tū. Propter dubiū vt qn̄ quis ꝓbabiliter de ali-
quo peccato dubitat: vtrū ſit mortale vel veni-
ale: qꝛ peccator ſi nō penitet de illo ſicut de mor-
tali: diſcrimini ſe exponit. Et ideo debet cōfite-
ri. Similiter ꝓpter ſtatutū ꝯfitenda ſunt ve-
nialia ſicut dictū eſt ſupius de neceſſitate cōfi-
tendi ſemel in anno: vel de religioſis. Qm̄ ve-
ro multi hoc audientes ſcrupuloſi ſatis effici-
untur dubitantes neſcire cōfiteri ſua pctā vt
decet. Ego dico ⁊ teneo ꝙ ſi quis cū voluntate
ſe emendandi: ⁊ ꝓpoſito bono ad cōfeſſioneꝫ
accedit: faciens qđ in ſe eſt vt bene cōfiteatur
et nullius peccati recordaret᷑: ⁊ nullam diceret
circūſtantiā: ⁊ multa omitteret que ad cōfeſ-
ſionem neceſſaria eſſe dicunt᷑: cōſiderata vo-
luntate bona ⁊ penſata humana infirmitate
vel ignorantia: talis fructu cōfeſſionis mini-
mine priuaret᷑. Ergo cū bona ad deū fiducia
diſponant ſe oēs peccatores ꝓut poterūt vt ſci-
ant peccata ſua cōfiteri: ⁊ a xp̄o ſanitatē ⁊ ſa-
lutem ſimul cū languido quē ſanauit in euan-
gelio firmiter obtinebūt. hic per grām: ⁊ in fu-
turo per gloriā: in qua viuit i eternū deus qui
eſt benedictus. Amen.

Sabbato poſt inuocauit. de fructuoſa ⁊
vtili cōfeſſione peccatorum.

Sermo XXIX

h Ic eſt filius meus
dilectus in quo mihi bene cōpla-
cui: ipſum audite. Matth. xvij. et
in euangelio hodierno. Seruanda ſunt xp̄i p̄-
cepta animo leto ⁊ libenti corde: quē verū de-
um credimus ſaluatorem noſtrū. Teſtat᷑ nan-
qꝫ euangeliū hodiernum qualiter xp̄s tranſfi-
guratus eſt in monte a deo patre ⁊ ſpūſancto
veſtimentū diuinitatis accepit. Ipſe ergo no-
bis viaꝫ ſalutis aperuit: pniāmqꝫ poſt cōmiſ-
ſa peccata illam eſſe p̄dicauit. Ipſe ſacerdoti-
bus claues eccleſie cōſignauit. quibus poſſent
peccatoribus aperire ianuam regni celoꝝ. Ip-
ſe ſanguinem ſuū offert omnibus: quibus me-
rita ꝓpria nō ſufficiunt: vt illius merito veni-
am aſſequant᷑ ⁊ remiſſionem. Qm̄ vero ho-
mines ſaluare ſic voluit per grām ſuaꝫ: vt eti-
am ipſi faciant qđ in ſe eſt: ⁊ p̄cipue peccata
ſua ſacerdotibus cōfitendo. Idcirco vnuſq̄ſ-
qꝫ illū audire debet. Uox em̄ eius eſt. Matth.
iiij. di. Penitentiā agite. Et qꝛ hec penitentia
cōfeſſionem includit: idcirco p̄ter ea que in p̄-
cedentibus dicta ſunt: adhuc in hoc ſermone
tria myſteria ponemus ꝯtēplanda.

Primū dꝛ humiliationis.
Secundū occultationis.
Tertiū iterationis.

Quō pctōr dꝫ humiliter ꝯfiteri. Primo ex-
aminando ꝯſcientiā. Scđo accuſando pctā.
Tertio ſuſcipiendo iniunctā ſibi pniam a ſa-
cerdote.

Caplm I

p Rimū myſteriū de cōfeſſione decla-
randū dicit᷑ humiliationis. Qui em̄
cōfitet᷑ cōfiteri debet cū humilitate:
que p̄cipue cōſiſtit in tribus.

Primo in diligenti examinatiōe.
Scđo in pctōꝝ accuſatione.
Tertio in pnīe ſuſceptione.

Primo cōſiſtit humilitas penitentis in di-
ligēti exaīatiōe. Nam qui humilis eſt ante cō-
feſſionem in aliquo ſecreto loco examinat ſe-
ipſum: cogitans beneficia que a deo accepit:
bona q̄ omiſit. ⁊ mala que cōmiſit. dicēs illud
Eſa. xxxviij. c. Recogitabo tibi oēs ānos me-
os in amaritudine aīe mee. Sꝫ multi ſunt q̄
ad ꝯfeſſionē accedūt indeuoti impmeditati:
ſine vlla cōpunctiōe: ſine cogitatione aliq̄ aut
recordatione pctōꝝ ſuoꝝ: q̄bus ꝯfeſſores qn̄
eos tales inueniūt: ꝑſuadere debēt vt prius ſe
p̄parēt: ⁊ poſtea redeāt ad penitendū: qui mo-
nēdi ſunt vt ꝑ decē cōſideratiōes diſcurrēdo
conent᷑ ſua pctā colligere. Prima ꝯſideratio ē
ſtatus in q̄ pctōr eſt. ⁊ in q̄ fuit: puta ỽginita-
tis: viduitatis: aut mr̄imonij. Scđa eſt etatꝭ
in q̄ pctōr eſt ⁊ in q̄ fuit. Tertia ē fortune ꝓ-
ſpere vel aduerſe. Quarta officij artꝭ ſeu exer-
citij. Quinta ſocietatꝭ cōmemorādo ſocios vl'
ſocias cū q̄bus hō ꝯuerſatus eſt. Sexta ē lo-
coꝝ in q̄bus hō fuit. Septima tēpoꝝ puta pa-
cis guerre aut ſolēnitatū aut dierū ferialium.
Octaua cordis ſpeculādo ſubtil'r q̄d ꝯ deū ⁊ ꝓ-
ximū ē corde ꝯmiſſū. Nona ē ỽboꝝ notāter i
ſeipſo q̄d in ỽbis male loquēdo potuerit erra-
re ꝯſiderās. Decia ē factoꝝ ⁊ opꝝ. Uis mo-

dis diſcurrēdo pōt homo multa peccata que fecit ad memoriā reuocare. ⁊ ꝓpᷓ que in ſua cellula aut camera ſic ſolus exiſtens pect⁹ ſuū percutiēdo dicere dꝫ cū publicano. Luc. xviij. Deus ꝓpicius eſto mihi peccatori. Et cū filio ꝓdigo Luc. xv. Pater peccaui in celū ⁊ corã te. Et cum dauid. Miſerere mei deus ſm magnā miſam tuā. Et quantū pōt conet deteſtari pctōrum ſuoꝝ magnitudinē turpitudinē ⁊ multitudinē: deprecãs oipotentē deū vt dignetur ꝑ vulnera ſui filij indulgere ſibi delicta ſua. Sicqꝫ cū tali diſpoſitiōe reuertat ad ſacerdotem. Sacerdos vero vbi videt illū deficere: diligēter adiuuet ⁊ examinet. Scdō ꝯſiſtit humilitas in pctōꝝ accuſatione. qñ peccator lꝫ cū ruborē tñ libere ⁊ manifeſte accuſat peccata ſua. Nā vt dicit de pe. di. i. c. Quis aliqñ. §. taciturnitas. Taciturnitas peccati ex ſupbia naſcit cordis. Ideo eñ peccatū ſuū quiſqꝫ celare deſiderat: ne iniquitas ſua alijs manifeſta fiat, ne talis reputetur apud homines foris qualem ſe iã dudū exhibuit diuino cōſpectui: quod ex fonte ſuperbie naſci nulli dubiū eſt. Species etē ſuperbie eſt ſe velle iuſtū videri qui peccator eſt. Sed excuſant ſe ⁊ maxime mulieres dicentes. Nolle confiteri peccata nō ꝓpter ſuperbiā: ſed ꝓpter verecundiā. ꝓ quibus Bern. ait. O inſania nimia hoim. pudet ablui ⁊ nō pudet inquinari. pudet ſordes abſtergere: ⁊ non pudet cōtrahere. abſtergit caliga: ⁊ cōtaminatur aia. Propter iſtos etiā de pe. di. i. c. Quis aliqñ. §. Dic etiā. ait Chryſo. Nunc aūt ſi recorderis pctōꝝ tuoꝝ: frequentẽ ea in conſpectu dei ꝓnūcies: ⁊ ꝓ eis dementiā eius deprecieris: citius illa delebis. Si aūt nūc obliuiſcaris pctōꝝ tuoꝝ: tunc eoꝝ recordaberis nolens qñ in toto mundo publicabunt ⁊ in cōſpectu ꝓferent oim tam amicoꝝ tuoꝝ q̄ inimicoꝝ ⁊ ſanctoꝝ angeloꝝ celeſtiūqꝫ virtutum. hec ibi. Nulla ergo verecūdia multo minus nec ſupbia tacenda ſunt in ꝯfeſſione peccata: quinimo illa humiliter ⁊ dolenter ſacerdoti ſunt reuelanda ſine duplicitate: ſine mendacio: ſine excuſatōne. Nec eñ incipiendū eſt vt multi faciūt a ꝓpria laude aſſerentes. Ego ieiuno: do elemoſynas: adiuuo paupes: non ſum blaſphemus aut homicida: lꝫ aliqñ vt homo carnalr peccem: ⁊ hmōi. Nō pura eſt nec deo accepta talis confeſſio. Dicenda etiā ſunt peccata ꝓpria non aliena. vt dicit. c. oīs. ex̄ de pe. ⁊ re. Notandū tñ ſm Rich. in. iiij. di. xxi. ar. v. q. ij. ꝙ expreſſio aliene perſone ſeu alieni peccati: aut eſt neceſſaria ad expreſſionem peccatoꝝ aut non. Si ſic: tenetur eã exprimere confeſſori. Unde mulieri cū qua concubuit frater eius: non ſufficit dicere ꝙ vnus vir cōcubuit cū ea: ſed dꝫ exprimere ꝙ ille eſt frater eius. Et ſi non habeat niſi vnū fratrē: tūc ſcit ſacerdos quis eſt ille. Et ſi eſt religioſus dꝫ exprimere ꝙ eſt religioſus. Et ſi eſt laicus ⁊ eſt cōiugatus dꝫ exprimere. ⁊ ſic de alijs. Si aūt expreſſio perſone nō eſt neceſſaria ad expreſſionē quantitatis peccati: tunc diſtingue. Quia aut eſt vtilis ad correctionē illius: vel preſeruationē a recidiuo: aut nō. Si ſic: tunc credo ꝙ penitens bñ facit ſi extra cōfeſſionē hoc dicit alicui perſone: que illi peccatori poſſit ⁊ velit ꝓdeſſe ⁊ non obeſſe. Sed ꝓ alia cauſa nominare ipm in confeſſione nō expedit nec oportet. quia per talē nominationē confeſſor non poſſet ꝓcedere ad correctionē illius. Si aūt nominatio illa non eſt vtilis ad illius correctionem: tunc ſubdiſtinguitur. Quia aut poteſt eſſe vtilis ad preſeruandū a recidiuo: aut non. Si ſic: tunc bonū eſt ⁊ expedit penitenti vt illam perſonā exprimat confeſſori. Poteſt eniꝫ contingere ꝙ confeſſor per cognitionē perſone ſciet iniūgere penitenti pniam talē ⁊ talia dare documenta ⁊ tales facere monitiones: ꝙ melius ⁊ ſecurius penitens poterit a recidiuo preſeruari. Si aūt nominatio perſone non eſt vtilis ad magnitudinis peccati expreſſionem: nec ad alterius correctionē: nec ad preſeruandū a recidiuo penitentē: tunc credo ꝙ penitens teneatur perſonā celare. Quilibꝫ eñ tenetur non generare malã opinionē de proximo ſuo in corde alterius ſine rationabili ⁊ vtili cauſa. Tertio cōſiſtit humilitas adhuc in humili pnie ſuſceptione. Ut eñ dicit Chryſo. de pe. di. iij. c. perfecta. Perfecta pnia cogit peccatorē oia libenter ſufferre. Sed dubiū ē vtrū penitens teneatur tentione neceſſitatis acceptare ⁊ explere pniam ſibi iniunctā a ſacerdote. Et rñdet Rich. diſt. xviij. quarti ar. i. q. v. ꝙ ſacerdos aut iniūgit pniam rōnalr̄ diſcretam: aut non. Si ſecūdo modo: penitens non tenetur eã recipere nec cōplere, quia ſacerdos indiſcretas pnias iniūgendo abutit claue ſcientie ⁊ poteſtate. Si primo modo: dico ꝙ tenetur tentione neceſſitatis eã recipere: ⁊ pro viribus adimplere. quia talē pniam iniūgēdo clauibus vtitur recte. Quilibet aūt tenetur ſui iudicis iuſtā ſniam ſeruare. Unde ſi penitens talem pniam ſcienter ⁊ ex deliberatione implere omiſerit: mortaliter peccat. cum faciat abſqꝫ legitima cauſa. Scdm eñ Hoſti. in ſū

ma de pe. ⁊ re. ꝓ quolibet pctō mortali regulariter deberet pnia ſeptēnis īponi. vt pꝫ. xxxiij. q. ij. c. hoc ipm. ⁊. §. ſequenti. ⁊. xxij. q. i. c. predicandū. Et eſt rō vna: qꝛ deus precepit mariā ſororē aaron lepra ꝑcuſſam poni extra caſtra per ſeptē dies. ⁊ ſic accipit dies ꝓ anno. Alia rō eſt. vt ſicut pctōr per pctm̄ ſeptiformē ſpūſſancti grām amiſit: ſic per ſeptennē pniaꝫ recuperet. Tñ pōt ſacerdos in penitētijs diſpēſare conſideratis criminis quantitate ⁊ qualitate. ⁊ perſone dignitate: cōditione: ſexu: officio: paupertate: infirmitate: debilitate: ꝯſuetudine: cōplexione: ſocietate: cauſa: animo: voluntate. ⁊ ſic ꝓ arbitrio pnias taxare ⁊ imponere. vt ꝓbat plene ex̄ de pe. ⁊ re. c. ſignificauit ⁊. c. is qui. ⁊. c. omnis. §. ſacerdos. ⁊ ex̄ de homici. c. ſicut dignū. ⁊ ex̄ de eo qui co. conſang. vxoris ſue. c. trāſmiſſe. ⁊. xi. q. iij. c. abſit. ⁊. xv. q. vi. c. Si a ſacerdotibus. ⁊. xxvi. q. vij. c. tempora. ⁊ de pe. di. i. c. menſurā. ⁊ de cōſe. di. iij. c. de penitentib⁹. Ideo dicat penitenti ſacerdos. Chariſſime frater tu cōmiſiſti tot ⁊ talia peccata pro quibus deberes pro quolibet ſic penitere. Sed forte vita tua ad hoc agendū tantū non extenderetur. Iniūgo tamen tibi talē penitentiā pro omnibus: ⁊ elemoſynas quibus peccata redimūtur: ⁊ omnia alia bona que feceris ⁊ mala que pro chriſto ſuſtinueris: accepta loco penitētie. ⁊ ꝙ proſint tibi in remiſſionem peccatorū tuoꝝ. Et ſi interim moriaris: auctoritate dei ⁊ beatoꝝ apoſtoloꝝ petri ⁊ pauli: ⁊ ſancte eccleſie ⁊ noſtra te abſoluimus ab omnibus his que confeſſus es: ⁊ ab alijs de quibus non recordaris inquantū poſſumus ⁊ debemus. ⁊ ſi quid purgandū remanſerit in purgatorio purgetur iuxta miſericordē domini voluntatē. Caueant autē ſacerdotes ꝙ ſic arbitrentur ne vilis fiat auctoritas eccleſie ⁊ poteſtas clauiū contemnatur. Unde diſt. l. c. abſit. dicitur. Abſit a romana eccleſia rigorem ſuū tam prophana facilitate dimittere: ⁊ neruos ſeueritatis fidei euerſa maieſtate diſſoluere: vt cū adhuc non tm̄ iaceant in peccatis: ſed etiā cadant euerſoꝝ fratrū ruine: properata nimis remedia cōmunicationū vtiqꝫ non profutura preſtentur. Ubi eñ poterit penitentie medicina prodeſſe: ſi etiā ipſe medicus interceptã penitentiã indulget periculis hoc nō eſt curare. ſed ſi verū dicere volumus: occidere. Et ex̄ de vi. ⁊ hone. cle. c. vt clericoꝝ. dicitur Facilitas venie tribuit incentiuū delinquendi. Et ad hoc facit. c. eſt iniuſta. xxiij. q. iiij. ⁊. c. loci. xxxv. q. ix. ⁊. c. peruenit. xciij. di. ⁊. c. ſi qs prepoſtera. di. l. Studeat etiā ſacerdos vt peccatori penitenti ſemper in contrariū pniam imponat. vt ſuperbo iniungat humilē orationē. auaro elemoſynarū largitionē. accidioſo peregrinationē. guloſo ieiuniū. luxurioſo carnis maceratōnē. maledico benedictionē. ⁊ hmōi. hec Hoſtiē. Addit Rich. vbi. ſ. ꝙ ſi penitens ſentiat pniam ſibi nimis grauē ⁊ ad obſeruandum periculoſam: ſua infirmitate penſata debet ad illū confeſſorē cui confeſſus eſt vel ad aliū: ſi illū habere non poteſt recurrere: ⁊ alleuiationē vel cōmutationē petere. Et cōfeſſor debet concedere etiā ſi videat ꝙ pnia alleuiata non ſufficiat plenarie ad emendã peccati. ſed poſt eã inexpletū adhuc remaneat aliquid in purgatorio purgandū. Tutius eñ eſt reſeruare purgatorio penitentē puniendū q̄ ipm exponere periculo cadendi in mortale pctm̄ ꝓpter pnie tranſgreſſionē iniuncte. hec Rich.

Qualiter confeſſio debet eſſe ſecreta reſpectu circunſtantium: reſpectu confeſſoris: ⁊ reſpectu peccatoris. Caplm II.

ſ Ecundū myſteriū declarandū de confeſſione dicitur occultatio. Debet cōfeſſio eſſe occulta atqꝫ ſecreta triplici occultatione.

Prima eſt quantum ad circunſtantes.
Secunda quantum ad confeſſores.
Tertia quantum ad confitentes.

Prima occultatio eſt quantū ad circunſtantes. vt confeſſio fiat in ſecreto: non in publico nec corã alijs. Ratio aūt eſt ſm Boñ. di. xvij. quarti. parte. iij. ar. i. q. iij. Prima: qꝛ in cōfeſſione manifeſtant pctã ſacerdoti non vt manifeſtentur: ſed vt deleant ⁊ occultent. qꝛ charitatis confeſſio operit multitudinē pctōrum.

Secūda rō: qꝛ manifeſtant ſacerdoti vt deo ad teſtimoniū ꝯſcie interne. Et iō vt hō totã ꝯſciam reuelet hoī tanq̄ deo non debet alius admitti: ſed ſacerdos qui teneat locū chriſti.

Tertia ratio: quia publicare peccatū coram alijs eſſet oneroſum ⁊ ignominioſum. vnde ſi oporteret publice confiteri nemo auderet cōfiteri peccata ſua. Quarta ratio: quia ſi confeſſio fieret corã alijs infinita mala orirentur ⁊ rixe: ⁊ diſcordie: ac infamie. hec Boñ. Sed iſta occultatio intelligenda eſt reſpectu perſone non reſpectu loci. Nam ego neſcio laudare illos qui audiunt confeſſiones mulierū in locis ſecretis. in cellulis: in cameris: in angulis latebroſis: in quibus etiam quandoqꝫ ⁊ ſepe qui boni ⁊ iuſti creduntur: ad enormiſſima ſacrilegia ⁊ vituperabiles diſſolutiones labunt.

Secũdo dʒ confeſſio eſſe occulta quantũ ad
cõfeſſores. q: vt ait Greg. ⁊ habeẽ in. iiij. ſen
tentiarũ. di. xxi. ꝓ nullo ſcandalo eſt cõfeſſio
reuelãda. Et magiſter ibi dicit. Caueat ſacer-
dos ne pctã penitentiũ alijs ꝓdat: alioqn de-
ponatur. Et de pe. di. vi. c. ſacerdos. dicit de cõ
feſſore reuelante pctã ꝙ deponat: ⁊ oib' die-
bus vite ſue ignominioſus ꝑegrinãdo ꝑgat.
In. c. vero ois. ex de pe. ⁊ re. ſcribit ſic. Qui pec
catũ in pn̄iali iudicio ſibi detectũ p̄ſumpſerit
reuelare: nõ ſolũ a ſacerdotali officio deponen
dũ decernim': verũ etiã ad agendã pn̄iam in
arctũ monaſteriũ detrudendũ. Ideo oẽs theolo-
gi in quarto. di. xxi. ꝯueniũt: dicẽtes ꝙ in nul
lo caſu licet ſacerdoti reuelare cõfeſſionẽ ſiue
cõfitens peniteat ſiue nõ: ſiue confiteat pctm̃
in ope ꝑpetratũ ſiue ꝑpetrandũ. ſiue ſit pctm̃
in fide ſiue in morib'. Hec rõ eſt: q: ſi licitum
eſſet reuelare ꝯfeſſionẽ: primo cõfeſſio vilis
redderet in pplo. Scdo pplus a re ſibi neceſ
ſaria retraheret. Tertio via fraudib' apiret.
q: cũ multũ credat hoi in ſua cõfeſſiõe: multi
mali ſe in ꝯfeſſiõe iuſtos oſtenderent: vt a ſa
cerdote poſtea laudarent: vt ſic poſſent ꝓmo-
ueri ⁊ honorari. Quarto reuelans mentiret:
q: eadẽ ꝑſona ſm naturã vere affirmare po
teſt aliqd in ꝑſona alteri' loquẽs: qḋ vere ne-
gat loquens in ꝑſona ꝓpria. Vñ angelus lo-
quens moyſi in ꝑſona dei vere dixit. Ego ſũ
dñs de' tuus qui eduxi te de terra egypti. Exo
di. xx. qḋ vere negaſſet in ꝑſona ꝓpria loqns
Ergo a ſimili hõ repſentãs dei ꝑſonã in foro
cõfeſſiõis: vere aliqd põt affirmare qḋ extra
forũ ꝯfeſſionis qñ loquit vt ꝑſonã ꝓpriã ge-
rens vere negat. verum ergo dicit negãdo ſe
audiſſe vel ſcire que ad noticiã ei' nõ deuene-
runt: niſi inquantũ eis repſentabat ꝑſonã dei
Ergo extra forũ cõfeſſionis dicẽdo ſe illa au-
diuiſſe vel ſcire mentit. Sʒ cõtra hoc inſta-
tur multipliciter ⁊ arguit. Primo q: Bern. in
lib. de p̃cepto ⁊ diſpẽſatiõe. c. iiij. ait. Iniquũ
ꝓculdubio foret ſi ſtatuta ꝑ ſola charitate cõ
tra charitatẽ tenerent. Cũ ḡ celatio ꝯfeſſiõis
inſtituta ſit ꝑ ſola charitate: ſi aliqñ eſſet vti-
le aie cõfitentis: vt ei' cõfeſſio reuelaret. ergo
iniquũ eſſet ſi celaret. Rñdet ad hoc Rich. ꝙ
etſi aliqñ eſſet vtile confitenti vt ſua cõfeſſio
reuelaretur: tamen nunꝗ poteſt eſſe vtile cõi
vtilitati cuius bonũ principalius reſpicit cha
ritas ꝙ̃ perſone ſingularis bonũ. iuxta dictũ
vij. q. i. c. ſcias. Plurimoꝝ vtilitas vnius vti-
litati preferenda eſt. Secundo arguitur. q:
vnuſquiſqʒ tenetur obedire pape. Ergo ſi pa-
pa p̃ciperet alicui ꝙ reuelaret confeſſionẽ ille
deberet ei obedire. Rñdet Rich. ꝙ ſacerdos
nõ tm̃ teneẽ celare cõfeſſionẽ precepto eccl'ie
ſed iure nature ⁊ diuino. Papa aũt etſi ſit ſu-
pra omne ius poſitiuũ: nõ tñ eſt ſupra ius na
turale vel diuinũ. Ideo in tali caſu pape non ẽ
obediendũ. Tertio arguitur ꝙ eſſet poſſibile
vt ſacerdos haberet aliquod peccatũ mortale
de quo non poſſet confiteri quin reuelaret illi
cui cõfiteretur confeſſionẽ ſibi factã. Ergo in
tali caſu licet reuelare confeſſionẽ. Reſpõdet
Rich. ꝙ non. ⁊ ꝙ tali caſu durante ſacerdos
non debet illud peccatũ confiteri: ſed ſufficit ſi
bi de illo conteri cũ voluntate ⁊ propoſito con
fitendi quando hoc facere poterit ſine reuela
tione illius perſone que ſibi confeſſa eſt: ſine
quocunqʒ preiudicio ſigilli confeſſionis. for-
tiori eñ vinculo obligatur confeſſor ad celan
dum ꝙ̃ penitens ad confitendum. Quarto
arguitur ponendo caſum ꝙ aliquis in cõfeſ-
ſione audiat hereticũ nolentẽ deſiſtere ab he-
reſi: ⁊ volentẽ corrũpere alios: tũc videtur ꝙ
magis ſacerdos tenetur ſeruare fideʒ xp̄o ꝙ̃
ip̄i heretico. ergo magis debet confeſſionem
illius detegere ꝙ̃ permittat eũ gregẽ dñi cor-
rumpere. Rñdet Boñ. ⁊ Scotus ꝙ ꝓpterea
ſacerdos nullo modo dʒ illius cõfeſſionẽ reue
lare. põt tamen ſine reuelatione confeſſionis
ſuperiori dicere. Vigila ſuper gregem: quia lu
pus querit inuadere. ⁊ tunc confitenti ⁊ deo
ſeruatur fides. Ex hoc Scotus improbat ver
ſiculũ illũ. Eſt hereſis crimen quod nec cõfeſ-
ſio celat. Quinto arguitur ponendo caſum
videlicet. Si duo euntes cũ ſuo ſacerdote or-
dinaſſent ip̄m occidere in nemore per quod
eſſent trãſitũ facturi. ⁊ parũ ante nemoris in
troitũ vnus penitẽtia ductus ſacerdoti hoc in
confeſſione reuelaret: tunc licitũ videretur ta
li ſe ſubtrahere ab ingreſſu nemoris: quia ali
ter corpali morti ſe exponeret ⁊ daret alij op-
portunitatẽ crimen cõmittendi. Sed ſubtra-
hendo ſe crimen ſibi cõfeſſum ſuo ſocio reue-
laret. ergo in tali caſu licet reuelare confeſſio-
nẽ. Reſpondet Rich. ꝙ in tali caſu ſacerdos
poſſet renuere intrare nemus cũ illis. ſcʒ pre-
tendendo aliquã cauſam neceſſariam. Si ta
men poneretur caſus ꝙ oporteret ſacerdoteʒ
aut mortẽ ſubire aut reuelare confeſſionẽ: te-
netur mortem ſubire ne confeſſioneʒ reuelet.

Sexto arguitur ponendo caſum aliũ. ſcʒ ꝙ
aliquis prior de ordine monachoꝝ confitetur
abbati ⁊ ꝙ̃diu eſt in prioratu habʒ occaſionẽ
trahentem ad peccatũ a quo nõ vult deſiſtere

Si p̄latus ergo habet curã anime ſue debet il
lum inde amouere: ſed amouendo innoteſcit
ipſum peccaſſe. ergo videt ꝙ ꝯfeſſio poſſit ali
quo mõ reuelari. Reſpondet Boñ. ꝙ abbas
debet perſuadere tunc priori voluntariam cõ-
feſſionẽ ⁊ ꝙ ipſe petat abſolui ab onere officij
Quod ſi nõ vult facere debet eũ ſuſtinere: niſi
ſit talis religio in qua ſubditi tranſmutari et
trãſferri poſſunt ſine nota infamie. Septi
mo arguit q: multotiẽs poſſet eſſe ꝙ penitens
licẽtiaret ꝑ ſua vtilitate cõfeſſorẽ vt cõfeſſio-
nẽ reuelet. ergo in tali caſu nõ eſſet peccatum.
Rñdet Ric. ⁊ Boñ. ꝙ ſacerdos de licentia cõ-
fitentis põt licite peccatũ ſibi cõfeſſum alij re
uelare qui ſibi neceſſarius eſt vel vtilis ad per
ficiendũ que requirunt ad illud foꝝ. q: ꝙ̃diu
hoc pendet adhuc gerit perſonam vicarij dei.
Sed de licẽtia cõfitentis hoc reuelare alij per-
ſone nõ licet niſi ille qui cõfeſſus eſt hoc iterũ
diceret cõfeſſori extra cõfeſſionem. Sed ꝙ̃tũ
cunqʒ penitens hanc licentiã det cõfeſſori: cõ-
feſſor tñ valde debet vitare ſcandalũ. ſ. ne fra-
ctio ſigilli reputet. ⁊ q: ſi dicat ſe licentiatũ a
penitente ꝙ de peccatis eius poſſit loqui ⁊ pe-
nitens negat: cõfeſſori incũbit ꝓbare ꝙ p̄di-
ctam licentiã a penitente habuerit. qḋ ſi ꝓba
re nõ poſſet tanꝗ reuelator cõfeſſionis puni-
ret. Qñ vero cõfeſſor aliquid nouit extra cõ-
feſſionẽ: ⁊ poſtea illud audiuit in ꝯfeſſione: po
teſt illud reuelare alteri: ita tamen ꝙ modus
ſciendi per cõfeſſionẽ ſemꝑ maneat in occul-
to. Quia tamẽ poſſet ex hoc ſcandalũ genera-
ri: maxime apḋ penitentẽ ⁊ apud alios: de bo-
no ⁊ equo magis debet celare ꝯfeſſor ꝙ̃ vnus
alius. Et ideo ꝓpter vitandũ ſcandalũ penitẽ
tis debet ei ꝓteſtari in cõfeſſione quõ nõ de-
bet illud celare: nõ q: per illam ꝓteſtationem
acquirat ius reuelandi: ſed q: ꝓximo auferẽ
nota ſcandali. Debet etiam cõfeſſor peccata il
la reuelare ꝓpter neceſſitatẽ nõ ꝓpter ſuam
voluntatem. Et ſic ptʒ quãta eſt vis ſigilli cõ-
feſſionis. Addit etiam Ric. ꝙ ſub ſigillo cõ-
feſſionis cadit etiã perſona cũ qua penitens
cõfitetur ſe peccaſſe. Ratio eſt. q: cum penitẽ-
tia ſit ſacramentũ: ſacerdos teneẽ celare om-
ne illud quod neceſſariũ eſt ad integritatem
ſacramenti. Sed penitens nõ poſſet ſufficien-
ter exprimere aliquando peccatũ ſuum niſi no
tificando perſonã cum qua peccauit. ſcʒ cũ co-
gnouit filiam ſuã: ⁊ nunꝗ habuit niſi vnam.
et ſimilia. Inſuper teneẽ ſacerdos celare om-
ne illud ſibi dictum in cõfeſſione quo cõfitens
poſſet ꝓdi: vel mala ſuſpitio de illo generari in
cordibus alioꝝ. Sed quandoqʒ detegẽdo per
ſonam cũ qua penitens peccauit ꝓdetetur cõ
fitens: q: ſi detegeret filiam cõcubuiſſe cũ pa
tre ſuo ꝓderet pater qui cõfeſſus eſt cõcubu-
iſſe cũ ea. Adhuc licitum nõ eſt facere aliquid
qḋ ſit occaſio retrahendi hoies a re ſibi ad ſa
lutem neceſſaria. Sed reuelatio perſone cum
qua penitens cõfitetur ſe peccaſſe eſſet occaſio
retrahendi hoies a re neceſſaria. ſcʒ a cõfeſſi-
one. q: nõ tantũ quis retrahitur a re aliqua
ꝓpter timorem leſionis ꝓprie fame: ſed eti-
am perſone ſibi cõiuncte vinculo amicitie.

Quarta ratio ſubſequit. quia dicens extra
forum cõfeſſionis ſe audiſſe crimen de perſo-
na ſibi in cõfeſſione accuſata quod nullo mo-
do audiuit extra cõfeſſionẽ mentiret. vt ptʒ
ex dictis. Peccata ergo ipſius penitẽtis in re
latione ad ipſum cadũt ſub ſigillo cõfeſſiõis
de neceſſitate ⁊ abſolute: ⁊ primo ⁊ directe et
explicite ⁊ ex omnibus cauſis. Perſona auteʒ
cũ qua cõfitens cõfitetur ſe peccaſſe cadit ſub
ſigillo cõfeſſionis de neceſſitate ⁊ abſolute. nõ
primo: ſed ex cõſequenti ⁊ indirecte ⁊ implici
te. nec ex omnibus cauſis: ſed ex aliquibus.
Peccata eñ ipſius penitentis nõ referẽdo ea
ad perſonã determinatã: ſicut cũ aliquis dicit.
Ego audiui tale quid qḋ tamen nõ audiuit ni
ſi in cõfeſſione: cadunt ſub ſigillo cõfeſſionis
de neceſſitate. nõ tñ abſolute: ſed ſub cõditiõe
ſed ſi ex ꝓlatione taliũ verboꝝ ꝑ ſe vel ꝑ acci
dens directe vel indirecte aliqua verecundia
vel cõfuſio vel ſuſpitio mala: vel aliqḋ aliud
nocumentum illi qui cõfeſſus eſt poſſet ꝓue-
nire. Ea vero que penitẽs interſerit in cõfeſſi
one q̃ nõ ſunt peccata nec circũſtantie peccati:
nec que deducũt in manifeſtationẽ ꝯfitentis:
vtpote ſi interſerat in cõfeſſione. In tali terra
ſunt blada ⁊ hmõi. nõ cadũt ſub ſigillo cõfeſ-
ſionis niſi de cõgruitate. Si in dicendo illa nõ
dat intelligere confeſſori ꝙ talia velit celare.
Vñ ꝯfeſſor dicẽs ſe talia audiuiſſe mẽdax nõ
eſt: q: per cõparationem ad ea non repſenta
uit perſonã dei: ſed hois. Similiter ⁊ ſi aliqs
alius a cõfeſſore audiret aliquid ab aliquo dũ
cõfiteẽ debet illud tenere ſecretũ ex lege natu
re q̃ dicit. Qḋ tibi nõ vis fieri: nõ facias alijs

Tertio cõfeſſio debet eſſe occulta ꝙ̃tuʒ ad
ꝯfitentem: vt nõ reuelet ea q̃ ſibi ꝓ ſua ſalu
te in ꝯfeſſione vel dicta vel impoſita ſunt: et
quoꝝ reuelatione ſcãdalũ oriret. De pn̄ia au
tẽ impoſita dicit Ric. ꝙ aut penitens manife
ſtando pn̄iam ſibi iniunctã a ꝯfeſſore faceret
p̄iudicium abſqʒ vtilitate: aut proprie fame

aut cõfeſſori qui forte talem iniunxit pniam
ꝑ qua ſi ſciret incurreret alicuius vel aliq̄ꝝ
maliuolentiã: vtpote qꝛ iniūxit mulieri vt ab
ſtineret a familiaritate alicuius viri piculoſa
Aut penitẽs manifeſtãdo ſuã pniam: nec fa-
me ꝓprie nec ꝯfeſſori: nec alicui ꝑiudiciū ge-
neraret. In pmo caſu penitẽs tenet pniã ſu
am celare: ⁊ in ſecũdo ſimilr. Si em̄ illud qđ
confeſſor ſibi iniūgit ſeu cõſulit bona fide ꝓ
ſalute anime ſue ⁊ ſecreto alij reuelaret in cõ
feſſoris ꝑiudicium crimen ꝓditionis incurre
ret ⁊ ſigilli ſecreti fractionem. In tertio caſu
non tenetur tacere nec dicere: ſed de hoc irre
prehenſibiliter poteſt facere quod illoꝝ duoꝝ
ſibi melius placuerit.

Qđ cõfeſſio eſt reiterãda qñdo q̄s male
cõfeſſus fuiſſet ꝓpter ſuã negligentiã aut qñ
frauduléter diuiſit ꝯfeſſionẽ: vel qñ ꝯfeſſus ẽ
cū deliberatione peccãdi Caplm III

T Ertiū myſteriū cõtemplandum de
confeſſione dicit iteratio. Eſt enim
quãdoq̄ neceſſariū reiterare ꝯfeſſi
onem peccatoꝝ alias factã: ⁊ dicere illa eadẽ
peccata in numero que quis fuiſſet cõfeſſus
maxime ꝓpter tria.

Primo ꝓpter negligentẽ electionẽ
Scđo ꝓpter cõfeſſionis diuiſionẽ.
Tertio ꝓpter malitie cõtinuationẽ.

Primo eſt neceſſariū reiterare confeſſionẽ
ꝓpter negligẽtẽ electionẽ. Qñ q̄s ẽ negligẽs
querere ſacerdotẽ pitū ⁊ abſoluẽdi auctẽ ha
bentẽ: ⁊ cõfeſſus fuiſſet alicui q̄ eū aut neſci-
uit aut nõ põt abſoluere. Talis ꝓfecto ꝙ pri
mū ſibi cõſtat de impitia ⁊ facultate ſacerdo
tis cui cõfeſſus ẽ: ⁊ đ negligẽtia ꝓpa q̄ mag
ſufficientẽ querere noluit: tenet eadẽ pctã in
numero cõfiteri ſacerdoti diſcreto ⁊ eum ab
ſoluere valenti. ꝓpterea đr de pe. di. vi c. cui
aūt. Qui vult cõfiteri pctã ſua vt iueniat gra
tiam: querat ſacerdotẽ ſcientẽ ligare ⁊ ſolue-
re: ne cum negligẽs circa ſe extiterit: negliga
tur ab illo qui eū miſericorditer monet ⁊ petit
ne ambo in foueã cadãt. Scđo iterãda eſt
cõfeſſio rõne diuiſionis. Qñ em̄ quis fuiſſet
cõfeſſus aut ꝑ malitiã: aut ꝑ verecūdiã ꝑtez
peccatoꝝ vni ſacerdoti ⁊ partẽ alteri cū a nul
lo ſit abſolutus: nec talis confeſſio fuerit fru-
ctuoſa: debet ſi vere vult cõfiteri eadem pctã
in numero vni tm̄ ſacerdoti ſe accuſando nar
rare. Nam vt ſcribit de pe. di. v. c. conſideret.
Caueat ſit penitẽs ne verecūdia ductus diui
dat apud ſe confeſſionẽ: vt diuerſa diuerſis
velit ſacerdotibus manifeſtare. Quedã em̄
vni celat que alij manifeſtãda reſeruat. qđ eſt
ſe laudare ⁊ ad hypocriſim tendere ⁊ ſemper
venia carere ad quã fruſtra putat totã ꝑue
nire. hec ibi. Sed dubitat vtrum confitens
alicui ſacerdoti omnia pctã ſua de q̄bus eſt
memor ſi diu poſt ac ceptã remiſſionẽ recor-
detur alicuius peccati mortalis de quo non
fuerit cõfeſſus quod ante ſuã confeſſionẽ cõ
miſerat: teneat tentione neceſſitatis illđ pec
catū confiteri illi eidẽ ſacerdoti. Rñdet Ric.
di. xvij. quarti. d. Mihi diſtinguendū videt
ꝙ aut tempe confeſſionis penitẽs adhibuit
debitã diligentiã ꝓut de lege cõmuni hūana
ꝑmittit fragilitas: vt memoriã haberet oīm
peccatoꝝ ſuoꝝ mortaliū. Aut fuit negligens
et ignorãs ignorãtia affectata vel craſſa. Si
ſcđo modo credo ꝙ recta rõ exigit vt illđ idẽ
pctm̄ confiteat eidem ſacerdoti: ſi illū cõmo-
de poteſt iuenire: ⁊ nõ ſit illi ſacerdoti poſtea
interdicta abſoluẽdi poteſtas: aut predictū
pctm̄ ⁊ omnia alia pctã mortalia priori ſacer
doti cõfeſſa ꝓut poteſt recolere confiteat alij
ſacerdoti. Si pmo modo, nõ credo ꝙ priori
ſacerdoti teneatur tentione neceſſitatis illud
pctm̄ cõfiteri: tenet tñ illđ pctm̄ ꝯfiteri abſq̄
alioꝝ ꝯfeſſione alij ſacerdoti. Quãuis em̄ de
iſto fuerit abſolutꝰ ꝙtū ad iudiciū eccl'ie triū
phãtis ⁊ militãtis. qꝛ ſacerdos abſoluere põt
de confeſſis ⁊ de pdicto modo oblitis. tamen
q̄a abſolutio de oblitis debet intelligi ſub hac
conditione vt ſcꝫ quando reducta fuerint ad
memoriã dicant illi ſacerdoti in confeſſione
qui ab illis poteſt abſoluere: tenet illud confi
teri poſt eius remotã obliuionẽ. Tertio ne-
ceſſarium eſt iterare confeſſionẽ ꝓpt malitie
continuationẽ. quãdo. ſ. cõfeſſus eſt peccata
ſua ſemel aut pluries tm̄ vt faceret qđ eccl'ia
mandat. Cõtinuãdo tamen ꝓpoſitū malevo
luntatis: qm̄ non erat diſpoſitus ab aliq̄ pctõ
ſe corrigere ⁊ emendare. Talis etem̄ adverã
pniam reuerſus ſi debite vult cõfiteri omnia
eadem peccata que pus fuerat confeſſus de-
bet reiterare. Sunt tamẽ aliq̄ ſcrupuloſe di.
ꝙ ſi quis in peccato mortali exiſtẽs cõfiteat
ſacerdoti accuſans malã voluntatem ſuam:
et confitẽs omnia alia pctã quoꝝ recordatur
ex quo paratus eſt ⁊ promptus adhuc pecca
re. ſic confitendo peccat mortalr: quia ꝙtum
in ſe eſt facit irreuerentiã ſacramento: et ſine
ſacramenti cõtemptu eſſe non videtur. Sed
contra iſtos eſt. ca. ꝙ quidam. extra de pe. et
re. vbi dicitur. Qđ quidam ad confeſſionem
de criminibus veniūt ⁊ ꝙuis confiteri velint

·1· 2·do·1·go· 2º d·i· or· R·2· poſt ꝑndiū· de execrãdo pctõ adulterij. c. i. v. 31.

ſe tm̄ aſſerūt abſtinere nõ poſſe. ꝯſultatiõi tue
taliter rñdemꝰ ꝙ eoꝝ cõfeſſionẽ recipe debes
⁊ eis de criminibꝰ cõſiliū exhibere. qꝛ lꝫ nõ ſit
vera illa pnia: admittenda eſt tñ eoꝝ cõfeſſio
⁊ crebris ⁊ ſalubribꝰ monitis eſt pnia indicẽ-
da. hec ibi. Dicit tñ Rich. ꝙ tales abſoluendi
nõ ſunt. Vñ ſi abſolutionẽ non recipiant: non
cõtemnit ſacrm̄ nec a cõfeſſore nec a cõfeſſo.
Si aūt cõfitens in pctõ mortali attritꝰ eſt de
pctõ ſuo: ita vt ꝓbabilr poſſit preſumere ſe eſ
ſe diſpoſitū: non peccat abſolutionẽ recipiẽdo
imo frequent virtute clauiū ꝑ ſuſceptionẽ ab
ſolutionis formatur ſua attritio. Hec Rich.
Dent igitur operã oẽs peccatores vt bene cõ-
fiteantur: qm̄ cõfitentibꝰ largit deus in hoc ſe
culo gratiam ⁊ in futuro gl'iam: in qua ipe vi
uit ⁊ regnat per eterna ſecula. Amen.

¶ Dñica Remiſcere in mane: de fetidiſſimo
ac ꝑniciosiſſimo vitio luxurie. quo quaſi maxi
ma pars virorum ac mulierū demergitur in
infernum. Sermo XXX

Hec eſt voluntas dei

H sanctificatio veſtra vt abſtineatis
vos a fornicatione. Doctoris gen
tiū verba ſunt iſta. i. Theſſal. iiij. ⁊ i epl'a pre
ſentis dñice. Cogitãti mihi ꝙ m'lta milia mi
liū hoim precipitant i infernū ob fetidiſſimū
luxurie vitiū: ſtatim venit in mentẽ aureū illđ
dictū ⁊ notabile Aug. doctoris magni in lib.
de agone xpiano. Inter oīs xpianoꝝ certami
na duriora ſunt prelia caſtitatꝭ: vbi quotidia-
na pugna ⁊ rara victoria. Hec ille. Maximū
autẽ in eo peccato periculū eſt. qm̄ cū grauiſſi
me ledat aiam non ſentitur: q̄nimo vſq̄ adeo
ꝙplures facti ſunt ceci vt ipi turpiſſimi ⁊ abo
minabiles dicere nõ erubeſcant aut nullū aut
ſatis leue peccatū eẽ: illudq̄ deo aut nihil aut
ſatis modicū diſplicere: ſicq̄ cū tali falſiſſima
dãnataq̄ opinione corrupti ſunt ⁊ abomina
biles facti in ſtudijs ſuis. Quapropter aduer
ſus eos quantū poterimus modeſte ⁊ ſine au
ditorū offenſione de ipſa luxuria in generali
verba faciemus. de qua loquitur apl'us in the
mate preallegato monens oẽs vt illã euitẽt.
De ipa ergo tria myſteria erũt contẽplanda.

Primum dicitur offenſio.
Secundum conditio.
Tertium punitio.

Confutatio erroꝝ illoꝝ qui dicunt luxuriã
non eſſe peccatum: quibus cõtrarium per au-
ctoritates rationes ⁊ exempla tam ſanctorū
ꝙ etiam philoſophoꝝ oſtendetur. Caplm. I.

P Rimū myſteriū cõtemplandū de lu-
xuria dicitur offenſio. In quo decla-
randū eſt ꝙ graue peccatū ꝙue pni-
cioſum ſit ipa luxuria qua deus offendit ⁊ aīa
maculat. Oſtendemꝰ aūt hoc tripliciter, videlꝫ

Primo auctoritate
Secundo ratione
Tertio exemplis.

Primo oſtendemꝰ luxuriã eſſe peccatū gra
ue aut mortale auctoritate. Inq̄t em̄ Seneca
in ꝓemio declamationū. Nihil tã mortiferum
ingenijs ꝙ luxuria. Et idẽ in tragedijs. Lu-
xuria eſt peſtis blanda. Et idẽ ad Lucillum.
Vanas fuge voluptates breues ⁊ penitẽdas.
Et idẽ lib. ij. declamationū. Adoleſcens luxu-
rioſus peccat: ſenex luxurioſus iſanit. Et Tul
lius pmo de officijs. Luxuria cū oī etati tur-
pis ſit: ſenibus tñ fetidiſſima eſt. Et idẽ pmo
de officijs. Si cõſiderare volumꝰ que ſit in na
tura excellentia ⁊ dignitas: intelligemꝰ ꝙ ſit
turpe defluere luxuria: ⁊ delicate atq̄ molliter
viuere: ꝙq̄ honeſtū parce cõtinenter ſeuere
⁊ ſobrie. Et Valeriꝰ maximꝰ lib. ix. Blandum
malū luxuria. Et Tob. iiij. Attende fili mi ab
oī fornicatione. Et vt đr. xxxij. q. vij. c. nõ ſolū
Oīs imūda pollutio fornicatio dicit: ꝙuis q̄ſ
q̄ diuerſa turpitudinis voluptate ꝓſtituatur
Et ad Heb. xiij. Fornicatores ⁊ adulteros iu
dicabit deus. Et. i. Cor. vi. Neſcitis qꝛ iniqui
regnū dei non poſſidebūt. Nolite errare: neq̄
fornicarij, neq̄ idolis ſeruientes: neq̄ adulte
ri: neq̄ molles: neq̄ maſculoꝝ concubitores
regnū dei poſſidebūt. Et in eodẽ. c. Fugite for
nicationẽ. Omne em̄ pctm̄ quodcūq̄ fecerit
hõ extra corpꝰ eſt. q̄ aūt fornicat: in corpꝰ ſuū
peccat. An neſcitis qm̄ membra veſtra tẽplū
ſunt ſpūſſcti? Et Ephe. v. Oīs fornicator aut
imūdus aut auarꝰ ⁊c̄. nõ hꝫ hereditatẽ in re-
gno xpi ⁊ dei. Et Gal. v. Manifeſta aūt ſunt
opa carnis: que ſunt fornicatio imūdicia: im
pudicicia luxuria ⁊c̄. que predico vobis ſicut
predixi. qm̄ qui talia agūt: regnū dei nõ conſe
quentur. Et Petrus prima epl'a. c. i. Obſecro
vos tãꝙ aduenas ⁊ ꝑegrinos abſtinere vos
a carnalibus deſiderijs que militãt aduerſus
animã. Et Apoc. xxi. Timidis ⁊ incredulis ⁊
execratis ⁊ homicidis ⁊ fornicatoribꝰ ⁊c̄. erit
pars illoꝝ in ſtagno ardenti igne ⁊ ſulphure.
Et Aug. in libro de conflictu vitioꝝ. O ꝙ par
ua concubitus hora pro qua perditur eterna
vita. Et Iſidorus in preallegato. c. non ſolū.
xxxij. q. vij. Inter cetera ſeptem vitia vitium
fornicationis maximum ſcelus eſt: quia per

carnis immundiciã dei templũ violatur. Ex
cuius verbis colligiꝭ ꝙ luxuria vnũ eſt de ſe-
ptẽ vitijs capitalibus. Qđ etiã pꝫ.xxij.q.i.c.
ꝑdicandũ. Et.xxv.diſ.c.vnũ orariũ.§.alias.
Unde Claudianus ait. Luxuries ꝓdulce ma
lum que dedita ſemꝑ. Corporis arbitrijs hebe
tat caligine ſenſus. Et Hiero.ad Suſannam.
O ꝙ̃ acerbus eſt luxurie fructus; amarior fel
le: ⁊ crudelior gladio. Et Greg.xxxij.li.moral.
Diaboli ꝓprie corpus ſunt qui ſuggeſtionuꝫ
turpiũ blandimentis decepti et per luxurie flu
xum ſuccumbũt. Et Hiero.ad Damaſum pa-
pam de filio ꝓdigo. Luxuria inimica deo: ini-
mica virtutibus; ꝑdit oẽm ſubſtantiã patris:
et a patris volũtate delirans futuram paupꝫ
tatem cogitare nõ ſinit. Et idem ad matrẽ et
filiam in gallijs cõmorantes. Qui luxuriatur
viuens etiã mortuus eſt. Ferreas mẽtes libi
do domat. Quid ad tot dicta ⁊ moraliũ philo
ſophoꝝ ⁊ ſanctoꝝ dei carnales poterũt rñdere.
Quõ amplius ſuam luxuriã poterũt excuſare.
Sꝫ vt fortius cõuincanꝭ rõnes ſuperaddanꝭ
Secũdo oſtẽdimus luxuriã eſſe peccatum
mortale.rõne. Nam multi qñqꝫ dicere ſolent
luxuriam nõ eſſe peccatũ: qꝛ actus eius eſt na
turalis ⁊ ad illũ natura inclinat. Pro quibus
triplicem rõnem aſſignabimus quare luxu-
ria peccatũ eſt.

Prima dꝛ cõtemptus.
Secũda exceſſus.
Tertia damni.

Prima ratio diciꝭ cõtemptus. Ubi enĩ eſt
cõtemptus ⁊ trãſgreſſio mandatoꝝ dei ibi eſt
peccatũ. vt dicemus die ſequenti. ſed in luxu-
ria eſt cõtemptus dei ⁊ tranſgreſſio mandato
rũ eius. ergo ibi eſt peccatũ. Mandauit nãqꝫ
deus homini dicẽs. Exo.xx. Nõ mechaberis.
Et vt diciꝭ ab Aug.xxxij.q.iiij.c. Meretrices
Profecto noĩe mechie omnis illicitus cõcubi
tus atqꝫ illoꝝ membroꝝ nõ legitimus vſus
ꝓhibitus debet intelligi. Secũda ratio di-
ciꝭ exceſſus. Nam ſm Tho.ij.ij.q.cliiij. ideo
luxuria peccatũ eſt: qꝛ modum rõnis excedit
circa venerea: in quibus ordo rõnis eſt: vt
cauſa ꝓcreande ꝓlis ⁊ fornicationis euitan-
de vir habeat vxorẽ ſuam. vt diciꝭ.i.Corint.
vij. ⁊ mulier habeat virum ſuum. Omnis er-
go actus qui nõ eſt ſm legem matrimonij cir
ca venerea deficit a rõne. ideo eſt peccatum.
Tertia rõ eſt quare luxuria eſt peccatum
damni. Ut enĩ inquit Ric.xxxiij.diſ.quarti.
Cõcubitus cõcubinarius ſeu fornicarius eſt
cõtra legem naturalem; nõ a natura generis
ſed ſpeciei. Naturalis enĩ ratio dictat carnalẽ
cõcubitũ nõ debere fieri in ꝑiudiciũ ⁊ damnũ
boni ꝓlis. Sed cõcubitus cõcubinarius ſeu
fornicarius eſt in notabile ꝑiudicium ⁊ dam-
num boni ꝓlis. Sicut enĩ dicit Aug.ix. ſuper
Gen. Bonum ꝓlis eſt vt amanter ſuſcipiaꝭ
benigne nutriaꝭ; religioſe edoceaꝭ. quo bono
vt in pluribus caret ꝓles genita per cõcubitũ
cõcubinarium. Nam primo bono caret ſepiſſi
me eo ꝙ nõ ſuſcipiatur. Quiſnã explicet que
fornicatores ⁊ adulterãtes ſacrilegi ⁊ inceſtu
oſi ne detegaꝭ eorũ malicia ꝓli genite aut ge-
nerande inferant mala. Audiamus Hiero-
nymũ ad Euſtochiũ ſic dicentẽ. Pudet dicere
quot quotidie ꝟgines ruant; quantas de ſuo
gremio perdat mater eccleſia: ſuꝑ quot ſidera
ſuperbus inimicus ponat thronum ſuũ: quot
petras excauet vt habitet coluber in foramini
bus earũ. Uideas pleraſqꝫ viduas anteꝙ̃ nu
ptas ⁊ infelicem cõſcientiam mentita tantũ
veſte ꝓtegere quas niſi tumor vteri ⁊ infan-
tiũ ꝓdiderit vagitus erecta ceruice ⁊ ludenti
bus pedibus incedunt. Alie vero ſterilitatem
ꝓbent. ⁊ nõdum nati hominis homicidiũ fa-
ciunt. Nõnulle cum ſenſerint cõcepiſſe de ſce-
lere abortiuo venena meditanꝭ: ⁊ frequenter
etiam ipſe cũ mortue fuerint trium criminuꝫ
ree ad inferos perducunꝭ. xp̃i adultere. ſui ho
micide: ⁊ nõdum nati filij paricide. Iſte ſunt
que ſolent dicere omnia munda mũdis. Suf
ficit mihi cõſcientia mea. Cor mundũ deſide-
rat deus; Cur me abſtineam a cibis quos de-
us creauit ad vtendũ. Et ſi quando limpide ⁊
feſtiue videri volũt: ⁊ ſe vino ingurgitauerit
ebrietati ſacrilegiũ copulantes; aiũt. Abſit vt
me a xp̃i ſanguine abſtineam. Et ſi quã vide-
rint triſtem atqꝫ pallentem: miſeram ⁊ mani
cheam vocant cõſequenter. Tali enĩ ꝓpoſito
ieiunij hereſis eſt. He ſunt que per publicũ
nuptialiter incedunt: ⁊ furtiuis oculorũ nuti-
bus adoleſcentiũ gregem poſt ſe trahunt: que
ſemper audiũt per ꝓphetam. facies meretri-
cis facta eſt tibi. hec ille. Si honeſtas patereꝭ
vt omnia poſſent dici; multa que diebus me-
is euenerũt ſcandala aperirem: ſed melius eſt
ſilentio ꝑterire. Quid referam quidue dicam
de monaſterijs. Quid de puellis in domo pa-
rentũ. Quid de viduis vanis atqꝫ laſciuis. qđ
de alijs que ſanctũ nomen ꝓfitentur: ⁊ quoti
die cũ patribus ſpiritualibus colloquuntur.
Taceo que ſcio. Certe ſi ponerenꝭ aures in la
trinis: in fluminibus: in hortis: in foueis: ⁊
cauernis terre: audirenꝭ voces ibi clamãtiũ

paruuloꝝ interemptoꝝ ⁊ occiſoꝝ a crudeliſſi
mis matribus. O libidinoſe mulieres. o laſci
ue ⁊ incõtinentes belue. o impie matres do-
mate carnem: refrenate libidinẽ: ſi nõ vultis
vt vterus intumeſcat. De ſodomitis aũt quo
ſmone impietatem loquemur. O inimici hu
mani generis. o abominabiles peccatores. o
peſſimi homines vbi ſunt filij veſtri. perierũt
certe perierũt. Et cur perierũt. ve ac iterũ ve
vobis. quia perierũt ꝓpter iniquitatẽ veſtrã
Similꝛ ꝓles ſi naſcaꝭ aliunde ꝙ̃ de legitimo
thoro vt in pluribus negligẽter nutritur: ⁊ ad
ꝟtutes raro diſciplinaꝭ. Et ſi quãdo ꝯtrariũ
apparet illud eſt ſatis rarũ. Et ſcribitur. ff. de
leg.l.nam ad eã. Non ſolum ius ſcriptuꝫ: ſed
etiam naturale adaptaꝭ potius ad ea que vt
in pluribus ꝙ̃ ad ea que per raro eueniunt.
Sũt ⁊ alia mala que incurrit ꝓles genita ex
adulterio que cauſa breuitatis omitto. Nam
vt ſcribiꝭ.lvi.diſ.c.vndecũqꝫ dꝛ. Undecunqꝫ
homines naſcanꝭ ſi parentũ vitia nõ ſectanꝭ
honeſti ⁊ ſalui erũt. ⁊ ea.di.c.nunꝙ̃. ait Chry
ſo. Nunꝙ̃ de vitijs erubeſcamus parentum.
Ad idem eſt.c.naſci.ea.di. Tertio oſtẽdimꝰ
luxuriam eſſe pctm̃ exemplo. Ob nullã nanqꝫ
cauſam ſancti corꝑa ſua duris flagellatiõibꝰ
caſtigarunt niſi vt luxuriã ſuperarent. Elegit
ſiquidem Suſanna falſo criminari ⁊ accuſa-
ri potius ꝙ̃ in peccato cõſentire. Dañ.xiij. Et
Joſeph paſſus eſt criminari ab vxore Phuti
far ꝑncipis eunuchoꝝ Pharaonis ꝙ̃ pecca-
re cum illa. Gen.xxix. Et Benedictus vt car-
nis tẽtationẽ ſuꝑaret: inter pũgentes ſpinas
ꝓiecit ſe nudum vt refert Greg.ij.dial.li. Et
Hierony. in vita Pauli ꝑmi heremite recitat
qualiter feruente perſecutione Decij ⁊ Vale-
riani; quidam iuuenis etate florens in ame-
niſſimos hortos eſt adductus ibiqꝫ in lectu-
lo inter candentia lilia ⁊ rubentes roſas liga
tis manibus eſt collocatus. Quo cum rece-
dentibus cunctis meretrix ſpecioſa veniſſet
cepit delicatis ſtringere colla amplexibus.
et quod dictu quoqꝫ ſcelus eſt: manibus con
tractare virilia vt corpore in libidinem exci-
tato ſecum meretrix impudica ſuperiaceret.
Incipiebat voluptas iuueneꝫ moleſtare. Tã
dem celitus inſpiratus preciſam mordẽs lin
guam in oſculantis ſe faciem expuit ac ſic li-
bidinis ſenſum ſuccedens doloris magnitu-
tudo ſuperauit.

Qualiter luxuria infatuat hominem et
obdurat cor eius ⁊ inducit ſcandala ac mala
plurima. Caplm II

Ꝺ Ecundũ myſteriũ ꝯtemplanduꝫ de
luxuria dꝛ conditio. Eſt enĩ illiꝰ pcti
peſſimi triplex conditio mala ꝑ quã
eius grauitas declaraꝭ.

Prima dꝛ infatuatio.
Scđa obduratio.
Tertia ſcandalizatio.

Prima mala conditio deteſtabilis luxurie
dꝛ infatuatio. Ex ipã etenĩ iſatuatur anima
vt nec deum timeat nec homines vereatur.
Unde Hieronymus cõtra Jouinianũ inqt.
Amor forme rationis obliuio eſt ⁊ inſanie ꝓ
ximus. Et Ouidius in epiſtolis. Quid dece-
at non videt vllus amans. Propterea apud
antiquos impudicus amor cecus depingeba
tur. Et a Grego.xxxi. moral. Prima luxurie
filia poniꝭ cecitas mentis. Et de hoc exem-
plum habemus Salomonis. de quo ait Gre
gorius.xxxij.q.iiij.c. Salomon. Salomõ ꝗ̃ꝑ
pe immoderato vſu atqꝫ aſſiduitate mulierũ
ad hoc vſqꝫ perductꝰ eſt vt templũ idolis fa
bricaret. ⁊ qui prius deo templum conſtruxe
rat aſſiduitate libidinis ⁊ perfidie ſubtractꝰ
idolis cõſtruere templa non timuit. Et de eõ
Hieronymus ad Euſtochiũ inquit. Rex enĩ
erat Salomon. aliũ nõ timebat qui diſputa-
uit a cedris libani vſqꝫ ad hyſopum que exit
per parietẽ. a dño tamẽ receſſit: quia amator
mulierũ fuit. Nam vt habeꝭ.iij.Regum.xi.c
Auerterunt mulieres cor eius. Cũqꝫ iam eſſꝫ
ſenex deprauatum eſt ꝑ mulieres cor eius vt
ſequereꝭ deos alienos; nec erat cor eius per-
fectum cum domino deo ſuo. ſicut dauid pa-
tris eius: ſꝫ colebat Salomon Aſtharthem
deam ſidoniorum: ⁊ Chamos deum moabi-
tarum: ⁊ Moloch idolum ammonitarum.
Edificauitqꝫ Salomon phanũ Chamos deo
⁊ idolo Moab in monte qui eſt contra hieru
ſalem: ⁊ Moloch idolo ſeruorum Amon ⁊c.
ibi. Sed hic occurrit dubium quomodo ſa
lomon dicatur ſenex quãdo deprauatus fue
rat per mulieres; quia dicit Rabbi Salomõ
ꝙ erat tantũ duodecim annorum quãdo re-
gnare cepit. Et in textu biblie in fine caplĩ ꝓ
allegati dꝛ ꝙ regnauit quadragita annis
Ipſe auteꝫ deprauatus fuit ꝑ mulieres ante
mortẽ ſuam per ſex annos vel circiter: qꝛ edi
ficauit poſt deprauationem templa idoloruꝫ
in quoꝝ edificatione fluxerunt plures anni.
Et ſic quãdo fuit deprauatũ cor eius nõ vide
tur habuiſſe vltra.xlvi. annos vel circiter. Ex
tali vero etate nullus dꝛ ꝓprie ſenex. Ad hoc
reſpondet magiſter in hiſtorijs dicens ꝙ

Salomon regnauit octuaginta annis. ⁊ alle-
gat Joſephū hoc dicentē. Scriptura tñ regni
ſui tacet annos q̄dragīta. ſicut dr̄ de Saule. i.
Reg. xiij. ꝙ duobus annis regnauit ſup iſra-
el. ſ. bene ⁊ innocenter. ⁊ tacent decē ⁊ octo an
ni in quibus male ſe habuit. Sed de dicto ma
giſtri hiſtoriarū parum eſt curandum qui cō
tradicit ſibiipſi ⁊ etiam ſcripture. dicit em̄ ꝙ
Salomon vndecim annoꝝ genuit Roboam.
Et ꝙ Roboam mortuo patre fuit. xli. anni.
Et. iij. Reg. xiiij. c. dicit̄ ꝙ. xli. anni erat Ro-
boam cū regnare cepiſſet. Et ſic reuertit̄ pri-
mum dictū ſcilicet ꝙ Salomon vixit tm̄. lij.
annis. Si autem diceret̄ ꝙ Roboam regna
uit viuēte patre quadraginta annis: ita ꝙ p̄n
cipium regni ſui cōputatur ab illo tēpore quo
pater ſuus incepit depravari: ſequitur ꝙ mor
tuo patre fuit. lxxxi. anni. quod eſt cōtra dictū
magiſtri ⁊ etiam ſcripturam que. xij. c. iij. Re
gū dicit ꝙ Hieroboā audita morte Salomo-
nis reuerſus eſt de egypto. ⁊ venit cū alijs in
ſichen vbi cōgregatus fuit populus ad cōſti-
tuendū Roboam regem. Ex quo videt̄ ꝙ nō
regnauit viuēte patre. Inſuper dicit̄ de Robo
am ꝙ derelicto cōſilio ſenū: adheſit cōſilio iu-
uenū qui nutriti erant cū eo. Ex quo p3 ꝙ tūc
Roboam erat adhuc iuuenis, quod nō pōt di
ci de homine habēte. lxxxi. annos. Ideo dicit
Nicolaus de lira. ꝙ Salomon poſtꝙ̄ q̄dragin
ta annis regnauerat mortuus eſt. ⁊ ſucceſſit
ei in regnū filius eius Roboam habens. xli.
annos ſicut dicit ſcriptura. Sed qñ Salomō
incepit regnare ſcriptura nō exprimit: ſed tā
tū exprimit annos regni ſui. Habuit ergo vi-
ginti vel plures annos in principio regni ſui.
Et ſic qñ mortuus fuit ſexaginta annos habu
it ad minus. Et ſic ꝯuenienter pōt dici ꝙ poſt
q̄nquaginta annos etatis ſue deprauatus fu-
it ꝑ mulieres. Et iam tūc poterat dici ſenex:
q2 et leuite cōpleto anno q̄nquageſimo etatis
ſue ſuire ceſſabāt in tabernaculo tanꝙ̄ ſenes
vt habet̄ Leuit. ix. c. Sed Rabbi Salomon
arguit cōtra. q2. iij. c. iij. Reg. Salomon dixit
in principio regni ſui. Ego ſum puer ꝑuulus
ignorans exitum ⁊ introitū meum. Ergo tūc
erat duodecim annoꝝ. Rñdet Nico. ꝙ verbū
illud Salomonis intelligendū eſt reſpectu tā
ti regiminis ſibi impoſiti. Vñ Exo. xxxiij. dr̄.
Joſue filius Nun puer nō recedebat de taber
naculo. Et tñ tūc erat q̄draginta duoꝝ annoꝝ.
Preterea. ij. c. iij. Reg. dixit Dauid Salomo
ni. Vir ſapiēs es. Vir aūt nō dr̄ ꝓprie niſi ha
bēs annos triginta vel circiter. Et ſi adhuc d.

catur ꝙ Hiero. in epiſtola ad vitalē p̄ſbyterū
videat̄ dicere ꝙ Salomon vndecim annoꝝ
genuit Roboā. ⁊ ꝙ duodecimo anno etati ſ
ſue accepit regnū. Dicēdū ꝙ Hiero. nō loqui
ibi aſſertiue. vt p3 ex fine eiuſdē ep̄le. Hec de
Salomone ſufficiāt. Quid dicemus de alijs
luxurioſis ⁊ carnalibus: nōne ipſi inſaniunt
nūc chorizando: nūc cantādo: nūc cōponendo
veſtes: nūc caput eleuando ad feneſtras mu
lierculaꝝ: nūc vana ⁊ ocioſa loquēdo: ⁊ hmōi
Que oia q̄d aliud dixerim ꝙ̄ fatuitates ⁊ in
ſanias falſas. Juuentus ſiquidē eſt aliq̄s no
cturno tp̄e ꝑ longū ſpaciū ſub quadā feneſtra
ſteciſſe: ibiq3 ꝯſpexiſſe gattā ꝙ̄dam quā ſuā
credebat amaſiā. loquebat̄ illi. ⁊ illa nō reſpō
debat. Suſpirabat: languebat: gemebat: ⁊ an
xiebat̄. Tandē petrullam ꝙ̄dam ꝓiecit ſuper
eā: qua perterritū animal mie mie damās au
fugit. O ꝑditio tp̄is. o deprauatio ſenſus: o ce
citas fatue mētis. Quid dicā de illis mulierib⁹
ſtultis quas poete ſiue gentiles extollūt. eo ꝙ
amore victe ſeipſas interfecerūt. O fatua ⁊ li
bidinoſa Medea: cur tibiipſi mortē intuliſti.
Clamant poete tui ꝓpter amorē Jaſonis qui
te rapuit: qui te eduxit a patria: qui te decepit
et dereliquit. O damnabilis amor qui ad tan
tam dementiā te perduxit. vt vno momento
corpus ſimul ⁊ aīaz interimeres. Et tu o Cle
opatra egypti regina q̄tāta ſcelera perpetra-
ſti ꝓ amore Marci Antonij tui. Scribit nāq3
Plutarchus in vita eiuſdem Marci Antonij
ꝙ ſepius in alexandria Marcus Antonius
noctu famulorū veſtibus indutus per vrbem
ibat: domos populariū obſidebat: illudebatq3
homines ⁊ reportabat quādoq3 verbera. ſed
et Cleopatra ſequebat̄ deferens ancille veſti
menta. Et dum bellū nauale cōmitteret̄ inter
Marcum Antoniū ⁊ Octauianū. Cleopatra
affuit ibi in aurea puppi ⁊ purpureo velo. Et
poſt multas fatuitates deuicto Antonio: et a
ſeipſo perempto gladio: et merore Cleopa-
tra prolapſa eſt in febrim: ⁊ tandem depulſis
omnibus preter duas ſibi amiciſſimas mu-
lieres ianuas claudi fecit: acceptoq3 aſpide
nudum ſibi brachium dedit: cuius morſu atq3
veneno mortua eſt. O ꝙ̄ libenter hec fatua ex
empla a fatuis amatoribus audiunt̄. ſed ve
re ſi cogitarent ꝙ̄ vana ⁊ tranſitoria: imo et
pericu loſa atq3 nociua ſint anime iſta: deum
diligerēt ſuper omnia ſicut ſapienter ſanctiſſi
ma illa Agnes dicebat quando a filio p̄fecti
qui eam diligebat tēporalia pollicebantur. Di
ſcede a me pabulum mortis: fomes peccati:

nutrimentū facinoris: quia iā ab alio amato-
re preuenta ſum qui longe te nobilior eſt ge-
nere ⁊ dignitate: cuius mater virgo eſt: cuius
pater feminā neſcit: cui angeli ſeruiūt: cuius
pulchritudinē ſol ⁊ luna mirant̄: cui⁹ opes nū
ꝙ̄ deficiūt. O ſi cōſiderarent iſta muliercule
leues non ita de facili crederēt ruffianis: nec
ita cito tangerent̄ in corde ad aſpectū cuiuſ-
cunq3 ſpecioſiſſimi aut formoſiſſimi iuuenis
Secūda cōditio immūde luxurie dr̄ obdu-
ratio. Ex nullo ſiquidē pctō ita obdurantur
corda miſtoꝝ ſicut ex maledicta luxuria. Pro
pter illam fiunt incātationes veneficia ⁊ dia
bolice artes. Unde. xxxij. q. iiij. c. i. eo dr̄. Per
vitia luxurie maxime demones colunt̄. Pro
pter illaz legunt̄ libri in quibus blaſphemat̄
et in vanū aſſumit̄ ſanctiſſimuz dei nomen.
Hoc aūt tempe in domibus nobiliū ⁊ dñorū
magnoꝝ ad inſtructionē ribaldā vt ſic dicaz
et meretricalē nobiliū filiarū habent̄ ſoneti
Petrarche. ꝓpter luxuriā multi nō cōfitent̄.
Alij vero ficte confitent̄. ⁊ celebrāt aut cōicant
cum pctō mortali. Et vt omittā reliqua ꝓpt̄
luxuriā multi heretici fiūt nō credētes īfernū
negātes paradiſuz ⁊ hmōi. Quīmmo ꝓ ma
iori parte oēs hereſes aut ortū habēt ab ipā
luxuria aut terminant̄ ad illam ſicut factū ē
diebus noſtris in illis qui dicebant̄ del Bari
letto: ⁊ in illis anima ſimplici ⁊ in fraticellis
de opinione quoꝝ peſſimi mores ⁊ nephāda
opera honeſtius tacent̄ ꝙ̄ referant̄. In cle-
mentina etiā ad noſtrā. de hereticis dicit̄ de
begardis ⁊ beginis mulieribus que fuerūt in
alemania. ⁊ poſt multas hereſes de quib⁹ ibi
dem fit mentio. dicebāt carnalē actum nō eē
peccatū. O vere deflendū malū quo vexatur
humanū genus. Pauciſſimi etem̄ ſunt q̄ ani
moſe velint luxurie vitiū expugnare. Tertia
conditio execrande luxurie dr̄ ſcandalizatio.
Sequunt̄ quippe ex ipā ſcandala plurima et
ꝑiculoſiſſima. Amon ꝓpter violentiam Tha
mar ſororis ſue ab Abſalone fratre ī cōuiuio
occiſus eſt. ſicut patz. ij. Regū. xiij. Sichem ⁊
Emor cū omni populo ſuo ꝓpter violentiam
Dine filie iacob a filijs iacob occiſi ſunt et in
captiuitatē ducti. Gene. xxxiiij. Semiramis
regina poſt mortē viri in libidine exardeſcēs
a ꝓprio filio cognita ꝓpter horrorē facinoris
ab ipō tandem occiſa eſt. prout recitat Pau-
lus Oroſius. Troia magna vt ſcribit Phry-
gius vates ꝓpter raptum Helene poſt bellū
decennale: in quo ex vtraq3 parte tam troia-
norum ꝙ̄ grecoꝝ multa milia hoīz gladio cor

ruerūt: incendio perijt interfectis Priamo ⁊
Heccuba regina alijſq3 innumerabilib⁹ mu-
lierib⁹ atq3 viris. Nos inſuꝑ videm⁹ q̄ttidie
odia rixas ſcādala diſſenſiones ⁊ homicidia
q̄ nō niſi ꝓpter luxuriā eueniūt.

Qualr̄ deus acriter puniuit luxuriā ꝑ aq̄s
diluuij ⁊ ꝑ incendiū ignis: ⁊ punit quottidie
ꝑ tp̄alia flagella. Caplm̄ III

Tertiū myſteriū ꝯtemplandū de lu-
xuria dr̄ punitio. Punit nanq3 deus
op̄s acerrime luxuriā in hoībus: ſicē
p3 in triplici punitione.

Prima generalis.
Secunda ſpecialis.
Tertia peſtilentialis.

Prima punitio gn̄alis fuit tp̄e diluuij: quā
do excepto Noe ⁊ vxore ſua: Sem Cham et
Japhet cum vxoribus ſuis qui ſaluati ſunt ī
arca: cōſumpta eſt omnis caro que moueba-
tur ſuper terrā: non tm̄ hoīm: ſed etiā exceptꝭ
illis animalibus ⁊ volucribus que introierūt
ī arcaz: omniū volucrum animantiū beſtiaꝝ
omniūq3 reptiliū que reptāt ſuper terrā: vni
uerſi homines ⁊ cūcta in quibus ſpiraculum
vite eſt in terra mortua ſunt. vt dr̄ Gene. vij.
O terribile iudicium. o aſpera vindicta ⁊ cru
delis que ſeuit in tam innumerabilē multitu
dinem hoīm ⁊ aīalium ac volucrū celi. Et di-
cit Nico. de lira. ꝙ interfecta ſunt animalia
terre ⁊ aues celi: nō aūt piſces: ad deteſtādū
pctā hominū q̄ facta fuerūt in terra ⁊ in aere
non aūt in aquis. Que vero fuerit illa pecca
ta facile ex ſcripturis colligi pōt. Dicit̄ nanq3
Geñ. vi. Uidentes filij dei filias hominuz ꝙ
eſſent pulchre acceperūt ſibi vxores ex oībus
quas elegerāt ⁊c. que ponunt̄ ibi. Que expo-
nendo Nico. de lira. d. ꝙ. quorūdā opinio fu
it. vt ꝑ filios dei intelligerent̄ demones incu
bi qui dicunt̄ filij dei ꝓpter naturā ſpūalem.
iſti in ſpecie humana cōmiſcuerunt ſe cū mu
lieribus. ⁊ inde nati ſunt gigātes. Et ꝓpt̄ea
indignatus deus inūdauit diluuiū. Sed hec
expoſitio non eſt rōnabilis: quia diluuiū non
fuit in penam demonū: ſed hominū. Alij vero
dixerūt ſicut Rabbi Salomon ꝙ filij dei ac-
cipiunt̄ ꝓ filijs iudicū aut potentū: q̄ quando
videbāt filias ſubditoꝝ pulchre ornari: ⁊ qñ
dabantur ad nuptias accedebāt ad ipās eas
cognoſcēdo carnaliter anteꝙ̄ mariti illas co
gnoſcerent. Sed hic intellectus deficit: q2 vt
dr̄ in ſcriptura. Omnis caro corruperat viā
ſuam ſuꝑ terrā. Propterea dicit Nico. de lira
ꝙ filij dei intelliguntur illi qui fuerūt orti de

Seth ⁊ ab eo deſcēderūt: qui a patre ſuo fuerunt inſtructi in cultu diuino. Per filias hoīs intelligunt mulieres deſcendētes de Cayn: que erant lubrice laſciue ⁊ diſſolute. Et de illis p̄ceperat Seth de voluntate dei filijs ſuis vt non ↄtraherēt cum eis. Et ipſi ꝓcedente tempore fecerunt ↄ̄triū. Et poſt viſꝫ adeo hoīes facti ſunt diſſoluti q̄tū ad pctā fornicatiōis et adulterij ac cōtra naturā. vt dicit Nico. de lira ⁊ ſanctus Metodius martyr. Aggrauabantur antē h̄ peccata: quia nō fiebāt ex paſſione tm̄: ſed ex certa malitia ⁊ cū cōtinuatōe ⁊ ꝑſeuerantia ſine hominū verecūdia ⁊ abſꝫ dei timore. Propterea dr̄ q̄ multa malitia hominū erat ſup terrā. ⁊ q̄ cūcta cogitatio cordis intēta erat ad malū omni tempe. ⁊ q̄ illi potentes erāt a ſeculo viri famoſi. i. male fame qui gloriabant in malitia ſua. O inuincibilis manus oīpotentis dei: o potentiſſimum brachium: o inſupabilis dextera. Poſt fabricatam arcam ⁊ p̄nunciatū diluuiū p centum annos cum illi pſeuerarent in iniquitate ſua ſubmerſi ſunt in aq̄s. Uidiſſes tūc repēte mutari celū: obſcurari aerē: tonare vētos: tonare fulgura: ⁊ nubes celi ⁊ cataractas aperiri. ⁊ aquas abundantiſſime fluere ſup terram. Uidiſſes attonitos cunctos trementes atꝫ pallētes. Uidiſſes manducātes maſticando ruminare. ⁊ non poſſe cibū ꝓijcere aut deglutire. Uidiſſes chorizantes ⁊ luxuriātes oīs pauore pterritos. Audiſſes ⁊ poſt cōmunem eiulatum ⁊ clamores virorū: mulierū: ſenum iuuenum: ⁊ paruuloꝝ mortē expectantiū clamantiū ⁊ dicentiū. Heu heu ve nobis. Ad q̄d deuenimus vt peamus ī aquis? O quid erat iſpicere inde ad modicū illos ab aquis ſublatos ⁊ ibi eiectos. In breui omnes pariter deleti ſunt: ⁊ ꝓpter luxuriaꝫ grauiter ſic puniti.

Secūda punitio fuit ſpecialis: qñ indignatus deus Sodomā incēdio deſtruxit. Ut eñ dr̄ Gen. xix. Pluit dñs ſuper Sodomā ⁊ Gomorram ſulphur ⁊ ignem de celo. ⁊ ſubuertit ciuitates ⁊ omnē circaregionem: vniuerſos habitatores vrbium ⁊ cuncta virentia terre. Scd̄m vero magiſtrum hiſtoriarū ſpāliter etiam punitum fuit luxurie vitiū in ſodomitis in nocte natiuitatis xp̄i: in qua omnes ſubita morte perierūt. Unde Hiero. ſup illud Eſa. ix. Habitātibus in regiōe vmbre mortis lux orta eſt eis, ait. Lux illa oēs iſto vitio laborātes extinxit: ne nā quā ſumpſerat tāta imunditia fedaref. Tertia ↄditio dr̄ peſtilētialis. Ut eñ colligit ex glo. i. c. flagitia. xxxij. q. vij. Et in auten. Ut nō luxurient contra naturā pctm̄ luxurie ⁊ p̄cipue ſodomie tēpeſtates et peſtilentias inducit. Et reuera ob nullā aliaꝫ cauſam credo tempibus iſtis tam crebro italiaꝫ peſte fore vexatā niſi ꝓpter luxuriā ⁊ maxime ſodomiā. O horrendū facin⁹. o fetidiſſimum malū. o execrandū flagitium quo pueri facti ſunt meretricule: ⁊ vbi rōne etatis tenere inueniri debet puritas ⁊ innocētia: iam tē prehēdenda ⁊ obiurgāda ſe offert turpitudo ignominioſiſſime ſodomie. Ut ergo deum habeamus beniuolū nobiſcꝫ ſemp ꝓpitiū mundicie ⁊ puritati vacemus: abhorreamuſꝫ et euitemus damnatiſſima pctā luxurie. Sicꝫ merito obtinebimus in hac vita dei grām et in futuro ſempiternā gl̄iam: in q̄ regnat xp̄s dei filius cum patre ⁊ ſpūſancto p cūcta ſemp ſecula. Amen.

Dñica reminiſcere poſt prandiū de execrādo pctō adulterij q̄ maculata eſt magna pars ⁊ multitudo ↄiugatoꝝ. Sermo XXXI

Hec eniꝫ eſt volūtas

dei ſanctificatio vr̄a vt abſtineatis vos a fornicatōe. Iterū vbi. ſ. Cōquerebat dolens Hier. c. xxiij. ⁊ dicebat. Cōtritū eſt cor meū in medio mei: ⁊ ↄtremuerūt oīa oſſa mea. Factus ſum quaſi vir ebrius et quaſi homo madidus a vino a facie dñi et a facie v̄boꝝ ſanctoꝝ ei⁹: q2 adulterijs repleta eſt terra. Qd̄ ꝑfecto vereficari pōt tp̄e iſtoꝝ: q̄ matrimonia quaſi ꝓ maiori parte ab adulteris ſiue viris ſiue mulieribus polluta ſunt et fedata. Quapropter in hoc ſmone ↄ̄ adulteros aliqua declarabimus: vt intelligant ipſi miſerabilem ſtatum ⁊ damnabilē ↄditioneꝫ in quibus ſeſe reperiunt. De adulterio igitur tractaturi tria p̄ncipalia myſteria per ordinem proponimus declaranda ⁊ annotanda, videlicet.

Primū dr̄ diffinitio.
Scd̄m abominatio.
Tertium punitio.

Quid ſit adulteriū ⁊ quō ſumif multipl'r ⁊ qual'r multi credūt ſe in ſtatu eē mr̄imonij q̄ ſunt poti⁹ adulteri q̄ ↄiugati. Capl'm I

Primum myſteriū de adulterio notandū dr̄ diffinitio. In quo quid eſt adulterium declaremus. Et dominus Hoſt. in ſumma ſua li. v. ti. de adulterijs, ait. Adulteriū eſt alieni thori violatio vl' proprij deturpatio. Que verba ſumi poſſunt ex his que dicuntur. xxxvi. q̄ſtione p̄ma, c. lex in. §.

cū ergo. Pro quoꝝ verboꝝ pleniori intelligētia notandum q̄ adulterium poteſt ſumi tripliciter. Et hoc triplici ratione.

Primo improprie.
Secundo proprie.
Tertio propriiſſime

Primo ſumif adulteriū improprie int' viꝝ ⁊ vxorem.

Primo ratione contrariatiōis.
Secundo ratione inordinationis.
Tertio ratione modificationis.

Primo dicitur adulteriū inter virū ⁊ vxorem rōne cōtrariationis. qñ ſunt int' eos impedimēta ↄ̄ria ꝓpt' q̄ mr̄imoniū ſtare nō pōt Et primū ipedimētū eſt votū ſolēne. poſt qd̄ ſi q̄s ↄ̄heret eēt excōicat⁹ qñ faceret illud ſciēter ⁊ mr̄imoniū nullū eſſet. vt in de. eos. de cōſan. ⁊ affi. Sec⁹ aūt de mr̄imonio ↄtracto poſt votū ↄtinētie ſimplex. Nam vt dicit Rich. in iiij. di. xxxviij. Qui ↄ̄hit poſt votū ſimplex cōtinētie peccat mortal'r ↄtrahēdo ⁊ etiā ↄſummando, tn̄ mr̄imoniū tenet. Quō aūt ſolennizetur votū: ⁊ qd̄ ſit votū ſimplex aut ſolenne: ſpeciali⁹ dicā in ſmone de votis. Secundū impedimentū eſt ordo ſacer. de quo nota ſm Rich. vbi. ſ. q̄ ordines minores nō ipediunt mr̄imoniū cōtrahendū nec dirimūt cōtractū, nec ipediūt vſum ipſi⁹ mr̄imonij niſi ↄtrahentes eſſent religioſi profeſſi tacite vel expreſſe. Et lꝫ ↄtrahēs cū vnica ⁊ virgine cleric⁹ ī minorib⁹ retineat p̄uilegiuꝫ clericale ſi veſtes ⁊ tonſurā deferat clericales. ex. de cleri. ↄiu. lib. vi. c. i. Nō tn̄ retinet bn̄ficiū eccl'iaſticū nec poteſt recipere. Ordines aūt maiores. ſ. ſubdiaconat⁹ diaconat⁹ ⁊ p̄ſbyterat⁹ ſiue ſacerdotiū ipediūt mr̄imoniū ↄtrahendū ⁊ dirimūt ↄtractū, q2 mr̄imoniū nullū eſt. ſicut pꝫ. xxxij. diſt. c. ſi q̄s eoꝝ. ⁊ c. erubeſcāt. Rō eſt: q2 ſic ordinatus in ſacris tenef ſeruare cōtinentiā: eo q̄ ordo ſacer loquendo de ordine maiori hꝫ ipſi citū votū ſolēne ex ↄſtitutiōe eccl'ie. Un̄ Petrus de palude in. iiij. di. xxxvij. dicit q̄ etiā ſi q̄s an̄ annos diſcretiōis ordinaref in ſacris: q̄ talis obligaf ad ↄtinentiā ex ſtatuto eccleſie: lꝫ nō voto ſuo. Ioh. vero an. in nouella dicit q̄ greco cui licitū eſt vti ↄtracto: illicitū eſt in ſacris cōſtituto cōtrahere. Un̄ iſta eſt dr̄ia inter cōſtitutos in ſacris eccl'ie occidētalis ⁊ eccl'ie orientalis. Nā p̄mis nō licet vti cōtracto an̄ ſuſceptū ordinē: ſecūdis vō licet. Et q̄ ↄtrahit in ſacris eſt excōicat⁹. in de. eos. ex. de ↄſan. ⁊ affi. Sciendū tn̄ q̄ q̄uis ordo ſacer p̄cedēs ↄtractū mr̄imoniū dirimat illud: ſi tn̄ ordo ſequif ↄtractū mr̄imoniū nō dirimit. vt in extrauagāte Io. xxij. Et ſi ſciēte vxore ⁊ aſſentiente ordiat⁹ eſt in ſacris tenef ad cōtinētiā vtercꝫ: ita q̄ etiā poſt mortē viri non pōt cōtrahere. Intelligif eñ tacite cū viro ↄfeſſa cōtinentiā. Si aūt ordinat⁹ eſt vxore inuita vel ſciente factū: ſꝫ iuo ignorante ipo tñ ſciente iure: dꝫ cogi p iudicē ad ingreſſum religionis ſi nondū eſt ↄſummatū mr̄imoniū: vt ſic illa poſſit cū alio cōtrahere. Et ſi ad hoc cogi nō pōt vel ↄſummatū eſt mr̄imoniū dꝫ exutus bn̄ficio clericali reſtitui vxori etiā ſi eſſet ep̄s: imo ⁊ papa. Et intelligif ſi vxor eū petit. Ipe tñ exigere nō pōt debitū: ſꝫ reddere tenef Hec Tho. ⁊ Petrus de palude in. iiij. vbi. ſ.

Tertiū impedimentū eſt machinatio mortis. qñ aliquis machinat in mortē viri alicui⁹ vt poſſit cū vxore eius ↄtrahere: aut aliqua machinaref in mortē vxoris alicui⁹ vt virū eius acciperet ſi mors fuerit ſubſecuta. ⁊ ſi ſic machinantes ↄtraxerint mr̄imoniū nullū eſt. Et tales ſunt ſeparādi. q2 ſunt in adulterio ſiue fornicatione. vt notaf. xxxi. q. i. c. Si q̄s viuente marito. Et lꝫ Rich. teneat hoc eſſe verū cū inter eos p̄ceſſit adulteriū dū primū ↄſtabat cōiugiū. Tñ Inno. ⁊ Hoſtien. tenēt q̄ ſola machinatio cū effectu dirimit tā ↄtractū q̄ ↄtrahendū. Rō aūt eſt ne adulteri ꝓpter adulterarum amorē eſſent proni ad interficiēdos maritos earū vt eas haberēt vxores ⁊ ecōuerſo. Tñ ſi adulter interficit virū adultere non hac intentione vt habeat ipām vxorē: ſed ex alia cauſa ⁊ occaſione: ⁊ poſtea ↄtrahit cū ea matrimoniū tenet. vt ex de conuer. infi. in. c. laudabile. Et ex̄ de eo qui du. in matri. quā pol. p adul. c. ſuper hoc. in glo. Uxor etiā procurans maritū interfici per infidelē cū q̄ adulterata ē qui poſt hoc per eius ſtudiū ad fidē conuertitur: non poteſt cū illo contrahere. Et ſi poſtea contrahat dirimendū eſt matrimoniuꝫ. quia vt dicit Rich. xxxv. di. quarti. tale damnū tali lucro eccleſia recompenſare non vult. ex̄ de conuer. infi. c. laudabile. Sed quomodo dicemus de dauid qui cōmiſit adulteriū cū Berſabee: ⁊ poſtea machinat⁹ eſt mortē viro eius ⁊ duxit eā in vxoreꝫ. vt habetur. ij. Reg. xi. Ad qd̄ r̄ndeo ſm illud quod ſcribif. xxxi. q. i. c. ſi qua vidua. §. ſed obijcitur. q̄ in veteri teſtamento multa p̄mittebant ꝓpt' infirmitatē: q̄ in euāgelij perfectiōe eliminata ſunt. Quartū impedimentū eſt adulteriū. Ut eñ dicit Richard⁹. ſi adulter dat fidē adultere viuēte marito de contrahendo cū ipſa ſciens ipſam ha-

dere maritū tp̄e quo cōtrahit cū ea vel dat ſibi fidē de ꝯtrahendo poſt eiꝰ mortē: nō poterit eā ducere in vxorē. Et ſi poſt mortē mariti eā de facto duxerit ſeparandi ſunt. ſicut notatur xxxi. q. i. c. relatū. Et ex̄ de eo qui du. in matri. quā pol. per adul. c. ſi quis vxorē. Huius ratio eſt ne adulter vel adultera proni eſſent ad interficiendū maritū adultere vt poſtea poſſent matrimonialiṫ copulari. Si aūt adulter ignorat illā habere virū poteſt cū ipſa contrahere poſt mortē mariti. Sic eſt de muliere contrahente cū viro quem ignorabat vxorē habere. ex̄ de eo qui dux. in matri. quā pol. per adulte. c. veniens. Tamen ſi vir dat mulieri fidez de contrahendo viuente illius marito quaz nec ante nec poſt cognouit viuente ſuo marito. ſi poſt illius mortē duxerit illā in vxorē nō ſunt ſeparandi. ex̄ de eo qui du. in ma. quā pol. per adul. c. ſi quis. Quintū īpedimentū eſt aliud matrimoniū. quando ſcz quis haberet vxorē ⁊ ſumeret aliā. Et nota diligenter ꝙ ille aut ſcit iſtū habere vxorē: aut non. ſi bene contrahit cū ipſo: ⁊ ſcit illū habere vxorē non poteſt ſtare matrimoniū: etiā ſi mortua prima vxore de nouo contrahat. Et idē iudiciū eſt ſi neſciuit qñ contraxit. ſi poſtea ipſa prima vxore illius adhuc viuente ſciuit: ⁊ ꝑmiſit ſe cognoſci ab eo cū quo de facto contraxerat. Si vero ab initio quādo contraxit neſciuit illū habere vxorem ⁊ ſemper ſtetit in iſta neſcientia vſqz ad mortē vxoris illius: ſed poſt mortē eiꝰ ſcit eſt in poteſtate illius ignorātis matrimoniū ratificare: vł diuortiū petere. Ita tamen ꝙ ſi poſtꝙ̄ ſciuit ſe permiſit cognoſci: non poterit diuortiū petere. ex̄ de eo qui du. in ma. quam pol. per adul. c. i. ⁊ c. veniens. ⁊ de cōiugio ſeruorum. c. propoſuiſti. ⁊ xxxiiij. q. ij. c. ſi virgo. Alīs poterit petere ſi vult. E. quod dictuz eſt de viro ducente ſecundā vxore: idē intelligiṫ de muliere ducente ſecundū maritū. Si autez inde mortua prima vxore vir non cognoſcat illā adulterā ſecūdā carnaliter: que ſecū ignoranter contraxerat: ſed ipſe ducat tertiaz: ſm Hoſtieñ. debet remanere cū tertia. ꝙuis etiā poſtea cognoſcat ſecundā. quia prima viuente conſenſus habitus cū ſecunda nullus fuit. ⁊ ſic non impediuit ꝯſenſum tertie. Quin etiā ſi poſt mortē prime cognouit carnaliter ſecundam que fuit ignorans iſtū habere vxorem. ⁊ nunc etiā ignorans eſt: ⁊ ipſe vir contrahat cū tertia: adhuc remanebit cū tertia. Dicitur aūt mulier ſm Hoſtieñ. inſcia quando habet iuſtā cauſam ignorandi: vt quia vir de remotis veniens: aſſerebat ſe non habere vxorem. ex̄ de ſpon. c. cū ad publicū. Ideo aūt inſcia nō cōmittit adulteriuz: quia non cōmittitur ſine dolo. vt patet. xxxiiij. q. ij. c. cū in lectū. Sextū impedimentū eſt affinitas. que ſm Ray. eſt proximitas perſonarū ex carnali copula ꝓueniens omni carens parentela. Contrahiṫ aūt non ſolū per copulā cōiugalē: ſed etiā per copulā fornicariam. vt notatur. xxxv. q. iij. c. nec eā. Et ex̄ de eo qui cognouit cōſanguineā vxoris ſue. c. diſcretionē. Hec affinitas operatur ꝙ omnes conſanguinei vxoris petri ſunt ſibi affines in eodē gradu in quo ſunt cōſanguinei vxoris. Similiter omnes conſanguinei petri ſunt affines vxoris ſue in eodē gradu in quo ſunt ſibi conſanguinei. Et quod dicitur de vxore idē intelligas de quacunqz muliere carnaliter cognita. Sed conſanguinei petri non ſunt affines conſanguineis vxoris ſue: nec inter eos prohibetur matrimonium. ex̄ de conſan. ⁊ affi. c. ſuper eo. Unde germani poſſunt contrahere cū duabus mulieribꝰ germanis. Et pater ⁊ filius poſſunt contrahere cū matre ⁊ filia. Et relicta viri qui fuit germanus vxoris mee vxore mea mortua poteſt eē vxor mea. Qui ergo contrahit ſcienter in aliquo gradu affinitatis vſqz ad quartū gradū eſt excōicatus. vt habetur ex̄ de conſan. ⁊ affi. in de. eos. Septimū impedimētū eſt cognatio ſiue naturalis que dicitur cōſanguinitas: ſiue ſpiritualis que dicitur compaternitas. ⁊ legalis que diciṫ adoptio vel arrogatio. Quelibet hoꝝ īpedit ⁊ dirimit matrimoniū. Qualiter aūt id fiat: quia longū eſſet hic ponere. ⁊ q̄ ſint alia matrimoniū īpedientia: derelinquo ꝑticulariṫ explicāda audiētibꝰ cōfeſſiōes. qui ſi periti ſunt vt decet: nō debent talia ignorare

Secūdo ſumiṫ adulteriū improprie rōne inordinatiōis: qñ ſcz inter virū ⁊ vxorē inordinatus eſt amor ⁊ adulterinꝰ. de quo ſic loquitur Hiero. xxxij. q. iiij. c. origo. di. Origo quidem amoris erat honeſta: ſ; magnitudo deformis. vñ ⁊ Sextus pythagoricꝰ in ſententijs ait. Adulter ē in ſuā vxorē amator ardentior. In aliena q̄ppe vxore oīs amator turpis eſt: in ſua nimius. Sapiens dz iudicio amare ꝯiugē nō affectu. ſ. libidinis non regnet in eo voluptatis impetus: nec preceps feraṫ ad coitū. Nihil eſt fedius ꝙ̄ vxorem amare quaſi adulterā. Hec ille. Poteſt aūt amor viri ad vxorem ⁊ econtra turpis ⁊ adulterinus vocari: aut rōne intentiōis: aut ratione modi. Ratione intētionis fit turpis cū quis cognoſcen-

do vxorē ſuam mente ⁊ cogitatione exit terminos matrimonij aliam cogitando ⁊ appetēdo vel ita ꝙ vellet facere etiā ſi nō eſſet ſua vxor. Uñ Boñ. in. iiij. di. xxxi. dicit. ꝙ ſi q̄s cognoſcit vxorē ꝓpter delectationē finalem: aut moueṫ in delectationē tāto impetu vt cognoſcat vxorē tanꝙ̄ meretricē. hoc eſt ſi ita cognoſcit ac ſi nō eſſet vxor: q2 tunc ponit delectationem finē vltimū. ſecus autē ſi vult in ea delectari q2 vxor: ita ꝙ nullo mō eā cognoſceret ſi vxor nō eſſet: q2 tūc nō eſt oīmoda inordinatio eſt pctm̄ veniale: q2 excuſaṫ ꝑ bonū matrimonij vt nō ſit mortale. Cōcordat Ric. i. iiij. diſ. xxxi. Rōne etiā modi amor dr̄ turpis qñ cōiuges modū ⁊ regulā honeſtatis excedunt vel ꝑtermittūt. Quō pñt hec turpia abſqz verecundia narrari. Quot inter pleroſqz fiūt illiciti tactus: quot beſtiales: quot ſolatia inhoneſta: quot nefandiſſima ſcelera. Bonū eſt certe edificare domū ad habitādū: ſed incōueniēs videṫ vt in fundamento ponaṫ tectū ⁊ econuerſo. O cōiuges adulteri. quot crimina: quot ſcelera ꝑpetratis. Nō expedit illa dare loqui. Jō Ambro. in li. de patriarchis. ⁊ notaṫ. xxxij. q. iiij. c. nemo. ait. Grauius eſt crimen vbi celebrati cōiugij iura temeranṫ ⁊ vxoris pudor ſoluiṫ. hec ibi. Tales autē adulterini amoris ſunt ſigna cū vir plus ꝙ̄ debet ad vanitates aperit manū: cū eam vanis oculis aſpicit inhoneſtiſqz verbis alloquiṫ: cū ꝓpter eā parētes deſpicit. ⁊ eā ocioſam in domo eſſe nō curat. Tertio ſumiṫ adulteriū improprie inṫ virū ⁊ vxorem rōne modificationis: qñ cōiuges ⁊ cōtrahendo ⁊ cōſummando mr̄imoniū modū ⁊ regulā honeſtatis excedunt aut ꝑtermittūt. Pro q̄bus dixit angelus Tobie: qñ timebat Sarrā accipere in vxorē eo ꝙ tradita fuerat ſucceſſiue ſeptē viris ⁊ demoniū occiderat illos. vt dr̄ Tobie. vi. Audi me ⁊ oſtendā tibi q̄ ſunt quibus pōt ꝑualere demoniū. Hi eos qui cōiugia ita ſuſcipiūt: vt deū a ſe ⁊ a ſua mēte excludāt: ⁊ ſue libidini ita vacēt ſicut equus et mulus q̄bus nō eſt intellectus: hz poteſtatē demoniū. Tu aūt cū acceperis vxorē igreſſus cubiculū ꝑ tres dies cōtinēs eſt ab ea: ⁊ nihil aliō niſi orōnibus vacabis cū ea. Hinc Petrus de palude in. iiij. ait. ꝙ cōtrahētes in peccato mortali ſi ꝯhant per vba de pñti peccant mortaliter niſi ꝯfiteanṫ. Quia vt Augꝰ. dicit. Sacramēta talia fiunt vnicuiqz cū quali cōſcientia accedit ad ea. Et vt idē dicit. In omni ſuſceptiōe ſacramenti poſt baptiſmū neceſſaria eſt vnicuiqz cōfeſſio ſi credit ſe peccaſſe. Ideo repħenſibiles ſunt qui ſine vllo timore dei: ſine vlla deuotione matrimonia cōtrahūt. Magis autē repħenſibiles qui poſt cōtractū matrimoniū ea exercent que exercere nō licz. Nec expedit talia clare loqui. Qui habet aures audiendi audiat. hinc Ambro. in li. de patriarchis ait. Grauius eſt crimen ⁊c̄. vbi. ſ.

Secundo pōt ſumi adulteriū ꝓprie. cū. ſ. aliquis vxoratus accedit ad aliquā perſonaz ſolutam. vel aliqua cōiugata miſcet ſe cuz aliquo libero ⁊ ſoluto. Sed vt in pluribus plus in hoc deficiunt viri ꝙ̄ vxores. Et tamen quidam adeo fatui ſunt vt exiſtimēt viris ad peccatum nō imputari ſi ſic adultereṅṫ. Contra quos eſt dictū Inno. pape. xxxij. q. v. in. c. xp̄iana. Xp̄iana religio adulteriū in vtroqz ſexu pari rōne cōdemnat. Et de hoc Hiero. ad Oceanum ait. Quod nō licet feminis: eque nō licet viris: ⁊ eadem ſeruitus pari rōne cenſeṫ. Et Ambro. xxxij. q. iiij. c. nemo. Nec viro licet quod mulieri nō licet. ⁊ eadem a viro que ab vxore debeṫ caſtimonia. Et Augꝰ. xxxij. q. vi. c. ſi dicturi. Si dicturi eſtis vxoribus veſtris ſeruate vos. Quales vultis eas inuenire: tales ⁊ ipſe vos inueniant. Quis viuēs eſt qui nō velit caſtam ducere vxorem. Et ſi accepturus es virginem: quis nō intactam deſideret Intactam queris: intactus eſto. puram queris: purus eſto. Non enim illa poteſt ſi tu nō potes. Sed his ratio addi pōt. quia ſm apoſtolum. i. Corinth. vij. Mulier ſui corporis poteſtatem nō habet: ſed vir. ſimiliter autē et vir ſui corporis poteſtatem nō habet: ſed mulier. Sed arguūt multi de pluribus veteris teſtamenti qui habuerūt cōcubinas. vt Abraam ⁊ Jacob. Abraam enim habuit filium de ancilla. vt diciṫ Geñ. xvi. ⁊ Gal. iiij. ⁊ Jacob habuit duas vxores ⁊ duas cōcubinas: ⁊ tamen nō fuit illis imputatū ad peccatū. Rñdet Boñ. diſ. xxxiij. q̄rti li. ꝙ illō factū eſt ex diſpēſatiōe diuina q̄ ꝯueniēs fuit ꝓpṫ q̄tuor.

Primo ꝓpter cōgruitatē.
Sc̄do ꝓpter neceſſitatē.
Tertio ꝓpter vtilitatē.
Quarto ꝓpter honeſtatē.

Prio ꝓpṫ ꝯgruitatē. Cōgruū q̄dē fuit. qm̄ tp̄s illō erat figure. ⁊ q2 xp̄s generare debebat liberos ⁊ filios ꝑ baptiſmū in eccl'ia catholica et in hereticis diuerticulis. Jō ī figura debuit ꝓcedere gñatio ex libera ⁊ ancilla. Et rurſus qm̄ inṫ illos q̄ ab hereticis baptiſanṫ q̄dā hereſis ſequūṫ: q̄dā ad eccleſiā reuertūṫ. Jō vtriuſqz figura ꝓceſſit. Primū ī hiſmael: dō q̄ dic. u

eſt. Eijce ancillam ⁊ filiū eius. Secundi in an
cillis Jacob: quarū filij ſunt inter liberos cō⸗
putati. vt habetur ab Aug. in li. de baptiſmo par
uuloꝝ. ⁊ ab eodē ſuper Joban. ⁊ notatur. xxxij.
q. iiij. c. recurrat. Secūdo fuit cōueniens
diſpenſatio illa ꝓpter neceſſitatē. Pauci nan
q̄ erāt deū colentes: ⁊ ne cultus diuinus peri
ret neceſſe fuit vt filios multiplicarent. ⁊ cōti
git ꝙ vxores ſteriles habebāt. Ideo neceſſe
erat ipſos plures habere: vel vxores: vel ꝯcu
binas. Tertio fuit illa diſpenſatio cōueni⸗
ens ꝓpter vtilitatē. q2 filij erudiebantur a pa
rentibus ⁊ vt plurimū mores patrum ſerua⸗
bant. Et ideo q̄to plures tanto dei cultus cele
brior. Quarto fuit cōueniens ꝓpter hone
ſtatem. q2 nō affectu libidinoſo: ſed caſto. nō
affectu adulteri: ſed mariti cōcubinas cogno
ſcebant. Unde Ambro. in li. de patriarchis. de
Abraam ait. Nō ardore aliquo vage ſuccen⸗
ſus libidinis: nō petulantis forme captus de⸗
core ancille cōtuberniū poſthabuit thorum: ſz
ſed ſtudio querende poſteritatis ⁊ ꝓpagan⸗
de ſobolis. Ad idē eſt. c. obijciunt. xxxij. q. iiij.
Nō ſunt itaq̄ antiqui patres in hoc imitādi.
q̄m alia fuit illius temporis q̄ noſtri cōditio.
Reperiunt tamen ⁊ nunc pleriq̄ adulteri pec
catū excuſare volentes ꝓpter vxorū ſterilita⸗
tem ⁊ appetitū habendi filios. Contra quos
Aug. xxxij. q. iiij. c. Sic ait. Sic nō ſunt facien
da adulteria etiā voluntate filios generandū
quēadmodū nec furta facienda etiā volunta
te paſcēdi paupes ſanctos. Et idē. xxxij. q. v.
c. ſi quis. Si quis vxorē habeat ſterilem: ſiue
corpore deformē: ſiue membris debilem: vel ce
cam: vel claudam: vel ſurdā: vel ſi quid aliud:
ſiue morbis: ſiue laboribus: doloribuſq̄ cōfe
ctam: ⁊ quicq̄d excepta fornicationis cauſa
cogitari pōt vehementer horribile ꝓ fide ſo⸗
cietateq̄ ſuſtineat. hec ille. Malū ergo eſt et
rep̄henſibile ſi vxorem quis relinquat ob eius
ſterilitatē vel infirmitatē vel deformitatē: ⁊ al
teri adhereat. Sed peſſimū eſt ⁊ iniquū ſi pul
chram vxorē. ſi fecundā: ſi bene natam: ſi mo
ribus decoram: ſi virū amantem: ipſe cōtem⸗
nat ꝓ quacūq̄ alia perſona. Audi queſo o vir
infatuate quid ad te ſapiēs loquitur Prouer. v.
Letare inquit cū muliere adoleſcētie tue. i. cū
vxore. Et Eccī. vij. Noli diſcedere a muliere
ſenſata ⁊ bona quā ſortitus es in timore dñi.
Gratia enī verecundie eius ſuper aurū. Uidi
ego plures venerabiles: honeſtas: pudicas:
formoſas: manſuetas: benignaſq̄ vxores ab
ingratis maritis derelictas: ipſoſq̄ amatores

factos turpiſſimarum meretricum. O pdito
res viri. o dementes ⁊ ſtulti. nōne vxores ve⸗
ſtre corona ſunt capitis veſtri. Nullum vtiq̄
ornamētū tēporale pōt eſſe in domo: qd̄ vxo⸗
ri bone cōparetur. Nō vaſa argentea: nō aurea
nō eburnei lecti: nō late porticus: nō regis au
le: nō alia queq̄ decora. Naz oīa iſta ſunt qua
ſi ſtelle ⁊ luna in domo ſua. Sed virtuoſa cō⸗
iunx eſt quaſi ſol. Unde Eccī. xxvi. dicitur. Si⸗
cut ſol oriens mūdo: ſic mulieris bone ſpeci⸗
es in ornamentū domus ſue. Ipſa eſt que da
ta eſt in adiutoriū viro: nō cōcubina. Conſide
ra nanq̄ mulieris bone in cunctis diligentē
ſolertiam. Hec enī blada ⁊ frumenta ordinat
et gubernat: tuetur oleum: ſalſas carnes in do⸗
mo eſſe ꝓcurat: pannos laneos ne a tineis
corrodantur ventilat. Lineos quoq̄ ꝓ neceſſi⸗
tate ꝓcurat ⁊ lauat: diſſipata ⁊ quaſi cōſum⸗
pta reſarcit: peruigiles oculos: mentēq̄ pru⸗
dentem ad omnem ſubſtantiā domus habet.
Columna viri ⁊ filiorū eſt. Si maritus lan⸗
guet cū infirmo infirmatur. cibū p̄ dolore nō ſu
mit. ſomni oblita quieſcere neſcit. Erudit fili⸗
os ⁊ omnē familiā in timore dei: ⁊ bonis mo⸗
ribus inſtruit. Sed quid cōcubina facit. Uer
ba certe loquitur blanda ſed venenoſa. fingit ſe
plus amare q̄ amet. nūc meſta facie: nunc le⸗
ta. Aliquid ſemꝑ q̄rit. Si in domo eius vxore
abſente ingreditur: quicq̄d pōt rapere rapit. Si
ſibi in amicitie ⁊ fidelitatis ſignum aliquid
adulter ſeruandū tradiderit: aut perdidiſſe ſe
mentietur: aut ꝓcaciſſima īportunitate abhorū
ad ſe arripiet. Euacuat burſam: denigrat fa⸗
mam: ⁊ ad peccatū ligat animam amatoris.
Hinc eſt ꝙ ſapiēs Prouerb. v. c. ait. Ne intē⸗
deris fallacie mulieris. Fauus enī ſtillans la⸗
bia meretricis. ⁊ nitidius oleo guttur eius.
Nouiſſima autē eius amara quaſi abſinthi⸗
um. ⁊ lingua eius acuta quaſi gladius biceps
Pedes eius deſcendūt in mortem: ⁊ ad infe⸗
ros greſſus eius penetrāt. Per ſemitam vite
nō ambulant: vagi ſunt greſſus eius ⁊ inue⸗
ſtigabiles. Nunc ergo fili audi me ⁊ ne rece⸗
das a verbis oris mei. Longe fac ab ea viam
tuam: ⁊ ne appropinques foribus domus eꝰ
Hec ille. Docet itaq̄ ſapiēs q̄liter vnuſquiſq̄
cognoſcere debet mulieris fornicarie fraudē ⁊
dolū. Sed ve mūdo a ſcandalis: q2 viri pleni⸗
q̄ his ſceleſtiora nefandiora q̄ cōmittūt. Hi
ſunt qui ꝓpter pueros ⁊ maſculos abhor⸗
rent vxores. O peſſimuz. o damnatiſſimū ge⸗
nus hominū. Quid turpius? quid abominabi
lius: quidue fetidius dici poteſt audiri vel co⸗

gitari. Tales ſiquidez ſunt ꝓpter quos venit
ira dei i filios diffidētie. Tertio poteſt ſumi
adulteriū ꝓpriiſſime: cū ſcz cōiugatꝰ accedit
ad cōiugatā. qd̄ pctm̄ ē grauiſſimū ſm̄ Tho.
ij. ij. q. c liiij. eo ꝙ fit iniuria tam ꝓprie vxori
q̄ etiā viro adultere.

Qd̄ abominādū ē adulteriū eo ꝙ ꝯtrariatur
bono m̄rimonij ⁊ inducit ſcādala m̄lta ⁊ ipli
cat adulteros mult̄ laq̄is. Capl'm II

S Ecūdū myſteriū ꝯtēplādū de adul⸗
terio dr̄ abominatio. Abominandū
q̄dē fugiendūq̄ ⁊ deteſtādū ē adul⸗
terij malū maxime ꝓpter tria.

Primo ꝓpter cōtrariationem.
Scdo ꝓpter ſcandalizationem
Tertio ꝓpter implicationem.

Primo ꝓpter ꝯtrariationē. q2 ꝯtriatur omī bono
m̄rimonij. Scdm̄ enī Aug. in li. de bono con
iugali. ⁊ notatur. xxvij. q. ij. c. omne. Tria bona
inueniunt in m̄rimonio. ſ. fides: ples: ſacrm̄
Quoꝝ ſufficiētia ſm̄ Aſteſanū in ſum. li. viij
ti. ix. ſumi pōt a cauſa inſtituēte vel efficiēte.
Nam vno modo m̄rimonium eſt a dictamine
nature: vt ſcz vir cohereat cū muliere ad na⸗
ture cōſuationē. ⁊ ſic eſt bonū ꝓlis. Alio mō
a dictamine rōnis recte. ſ. vt vir cohereat cū
vxore ſua nō cū aliena. ⁊ ſic eſt bonum fidei.
Tertio a dictamine grē ⁊ ſignatur vnio diuine
nature ⁊ humane: ⁊ ſic eſt bonum ſacramēti.
Adulteriū ḡ ꝯtriatur bono fidei: q2 ꝑ illud fran⸗
gitur fides. que q̄dē in hoc attenditur ꝙ vir cū
alia: nec mulier cū alio cōmiſceatur. ad quaz fi
dem ſe mutuo obligant corde ore ⁊ ope. Cor
de cū a viro anulus imponitur digito vxoris.
Unde Iſid. xxx. q. v. c. femine. ait. In primis
anulus a ſpōſo ſpōſe datur. Fit nimirū ꝓpter
mutue dilectōnis ſignū. Uel ꝓpter id magis
vt pignore eoꝝ corda iungantur. Unde ē q̄rto
digito anulus inſeritur: id ꝙ in eo vena quedā
vt fertur ſanguinis ad cor vſq̄ ꝑueniat. h̄ ibi.
Ore ſe obligāt: q2 ore vel ſigno capit̄ vbi eſt
os exprimitur cordis ꝯſenſus. Ope ſe obligāt
cū ſibi mutuo cōſentiunt in copulā carnalem
ex quo inter eos cōſtans debet eſſe fides cor
dis oris ⁊ opis ꝯ quod facit adulteriū. Con⸗
trariatur etiā adulteriū bono ꝓlis. Nam ſollici
tudo naturalis eſt p̄ris vt de ꝓle ſua certitudi
nem habeat. Sed ꝑ adulteriū talis certitudo
haberi nō pōt. Et multa ex h̄ mala ꝓlē ſubſe⸗
quuntur vt dictū eſt in p̄cedenti ſmone. Con⸗
trariatur adhuc tertio adulteriū bono ſacri: q2
m̄rimoniū ſignificat deſpōſationē xp̄i cū ec⸗
cleſia: quā nunq̄ dimiſit. Sed ꝑ adulterium

vxor dimittitur eo ꝙ aplſ Ephē. v. ait. Uiri di⸗
ligite vxores vr̄as ſic ⁊ xp̄s eccl'iam. Scdo
abominādū eſt adulteriū ꝓpter ſcādalizationē
Inducit ſiquidē ad multa p̄iculoſiſſima ſcan
dala adulterātes e quibus vnū referā. Retu
lit mihi quidā frater fide dignus ꝙ in ciuitate
Aſſiſij fuit quedā adultera q̄ vt ſuū amatorez
in virū poſſet habere ordinauit cū eo vt ma⸗
ritū interficeret. Et ſero quodā cū vir iſtius
domū ingrederetur ab vxore ſua ſtatiz capitur ⁊
ſtricte amplexās illū tādiu tenuit donec adul
ter qui latebat ibi exiēs cum ſecuri ꝑcuſſit ca
put eius ⁊ occidit. Quo facto clam ſepelierūt
corpus in domo quadā vetuſta. Mane autē
ſurgens mulier viſitauit eccleſias aſſerēs vi
rū ſuū nocte receſſiſſe a domo ⁊ verſus ſanctū
Jacobū de galacia iter arripuiſſe. mirabātur
ſui: hoc audiētes tā mater q̄ reliqui quō ni⸗
hil retuliſſet de ꝑegrinatiōe ſua. Elapſis aūt
quibuſdā diebus mulier hec viricida i domo
ſua plorādo eiulare cepit. Heu vir mi dilecte
heu me infelicē ⁊ miſerā. Ad quā ꝑueniētes
vicini cauſam petierunt meroris ſui. Que re
ſpōdit ꝙ vir ſuus mortuus erat in via: quia
ſic acceperat a quodā ꝑegrino qui de ſancto
Jacobo reuertebatur: ſibi tamē incognito. Qd̄
cum ꝑueniſſet ad aures parentū viri: ſtatim
ſuſpicari ceperūt de malitia mulieris. Ad que
etiam vehemētius mouebantur ꝓpter nimiaz
adulteri ſui familiaritatē cū illa. Recurrētes
autem ad officiales indicauerūt factum: qui
ordinauerūt vt mulier illa maligna poneretur
in torturam. Quod cū factū fuiſſet veritatez
confeſſa eſt. Qua de re territus amicus eius
fugam petijt extra ciuitatē. Et mane quodā
data ſentētia mulier hec peſſima igni adiudi
cata eſt. Et dū combureretur: ille exiſtēs extra
ciuitatē ſuper montē quendam vnde videre
poterat ſpectaculum: reſpiciebat ⁊ adeo in fa
tuitatez verſus eſt ꝙ ſponte ſua redijt ad locū
in quo ſua fuerat dilecta combuſta. Unde cū
nollet diſcedere etiam a multis monitus ca⸗
ptus eſt: ⁊ die ſequenti in eodem loco decapi⸗
tatus. Tertio abominandū eſt adulterium
ꝓpter implicationem. Implicat enim in mul
tos errores in quibus difficile eſt: immo poſ⸗
ſibile conſulere et prouidere. Quotnam filij
illegitimi matre ſciente ſuccedunt in heredi⸗
tatem? Quot vxores adulteras cum quibus
adulterabantur alijs maritis viuentibus poſt
illorum mortē retinēt cum peccato: licet ſub
colore ⁊ nomie matrimonij. Repperi ego in
vna italie ciuitate hominem qui ex alterius

vxore tres habebat filios: que tñ adultera du
os alios habebat de viro proprio: qui crede-
bat oēs ſimul eſſe filios ſuos. Adulteri aūt cū
diu ſimul familiaritatē habuiſſent; lꝫ ſecrete:
decreuerūt virū interficere. Qđ cū feciſſent ac
cepit eā in vxorē: ⁊ bona oīa viri ꝓ quinqꝫ fi-
lijs quoꝝ tñ duo legitimi erant diſpenſabat
O quot vinculis erat iſte ligatus. peccauerat
adulterando: peccauerat in contrahendo ma-
trimoniū: peccauerat in contracto perſiſtēdo:
peccabat etiā bona cōicando duoꝝ filioꝝ viri
interfecti alijs tribus qui erant ex adulterio.

Qđ oēs leges tā diua ꝙ eccl'iaſtica ꝙ et
ciuilis puniūt grauiter adulteriū. Caplm. III.

Ertiū myſteriū notādū de adulterio
T dicitur punitio. Punitur adulteriuꝫ
grauiter ſm triplicem legem.

Primo ſm legem diuinam.
Secundo ſm legem eccleſiaſticam.
Tertio ſm legem ciuilem.

Primo ſm legē diuinā. Nā Leuit. xx. ſcri-
bitur. Si quis mechatus fuerit cū vxore alte
rius ⁊ adulteriū perpetrauerit cū coniuge pro
ximi ſui morte moriatur: ⁊ mechus ⁊ adulte-
ra. Sed quero an liceat viro propter adul-
teriū interficere vxorē: Ad quod rñdet Rich.
in. iiij. di. xxxvij. ꝙ occidere vxorē propt' adul
teriū pōt intelligi dupliciter. Aut qꝛ ipſam cō
uictā ⁊ condemnatā per iudiciū vir procurat
occidi a iudice. Et hoc viro licitū eſt amore iu
ſticie ⁊ non libidine vindicte. hoc tñ non licet
fieri in iudicio eccleſiaſtico; ſed ciuili. vbi lex
talis poſita eſt per illū qui eā punire de iure po
tuit. Aut qꝛ eā occidit extra iudiciū. Et h° nū-
ꝙ facere licuit ſm legē diuinā: lꝫ in aliquo ca
ſu ꝑmittat ſm legē humanā. Ideo magiſter
ſniarū diſt. xxxvij. quarti ait. Sancta eccleſia
mundanis nunꝙ ſtringitur legibus: gladiuꝫ
non habet niſi ſpiritualē. Quod etiā ponitur
xxxiij. q. ij. c. Inter hec. Scđm vero Rich. in
quarto. ſi cōtraxiſſent non ſemper dirimendū
eſt matrimoniū cōtractū. Secundo punitur
adulteriū ſm legē eccl'iaſticā: que illud punit
per ſeparationē. Scđm aūt Rich. in. iiij. diſt.
xxxv. ſeparatio pōt dupl'r intelligi. Aut ꝙtuꝫ
ad vinculū: aut quantum ad cohabitationē ⁊
thorū. Primo modo vir non pōt ſeparari ab
vxore propter adulteriū. ſed bene ſecūdo mo
do in penā mulieris que fidē fregit ⁊ in fauo
rem viri qui fidem ſeruauit. Excipiuntur tñ
caſus ſeptē in quibus non licet viro propter
adulteriū vxorē dimittere. Primus eſt ſi ipſe
fuerit fornicarius. Et de hoc Aug. in libro de
ſermone dñi in monte. Et. xxxij. q. vi. c. nihil
ait. Nihil iniquius ꝙ cauſa fornicationis di-
mittere vxorē: ſi ⁊ ipſe conuincitur fornicari.
Occurrit enim illud. in quo alterum iudicas:
teipm condemnas. Eadē em̄ agis que iudi-
cas. Quapropter quiſquis cauſa fornicatio-
nis vult abijcere vxorē ſuā: prius debet eſſe a
fornicatione purgatus. Secundus caſus ſi
vxor vi oppreſſa fuit. pro quo facit. c. ita ne.
xxxij. q. v. Cuius ratio eſt: qꝛ vt ſcribit. xxxij.
q. i. c. cū ꝑ bellicā. Nullo modo ad opprobriū
male voluntatis trahitur: quod conditio neceſ
ſitatis extorſit. Terti⁹ caſus. ſi credebat ma-
ritū eſſe mortuū ⁊ cōtraxit cū alio. quia talis
per ignorantiā probabilē excuſatur. vt dicit
in prefato. c. cū per bellicā. Quartus caſus ſi
alter ſub ſpecie mariti cognouit eā. ⁊ talis per
ignorantiā excuſatur. xxxiiij. q. ij. c. in lectum.
Quintus caſus ſi maritus tradidit eā adul-
terandā preſertim inuitā. ex. de eo qui cogno.
conſan. vxo. ſue. c. diſcretionē. quia in illo caſu
adulterium magis imputatur viro ꝙ vxori.
Sextus caſus. ſi maritus poſt adulteriū co-
gnouit eā ⁊ tolerauit: quia crimen per reconci
liationē dimiſſum amplius obijci non debet:
niſi recidiuū ſequatur. Septimus caſus eſt
ſi matrimonio vtriuſqꝫ in infidelitate contra
cto vir dedit vxori libellū repudij ⁊ vxor alte-
ri nupſit. tūc em̄ ſi vterqꝫ reuertat ad fidē vir
tenetur eā recipere. ex. de diuor. c. gaudemus.
Cuius ratio eſt: quia cū dedit ſibi libellū repu
dij quod facere illicitū erat ſm iudiciū dei in-
terpretatiue tradidit eā adulterandā. Aliqui
addunt octauū caſum. ſ. ſi vir contra volunta
tem vxoris abſtinendo ei occaſionē adulterā
di dederit. Aliqui tñ dicunt ꝙ propter hoc nō
excuſaretur mulier adulterans. Notandum
tñ ſm Rich. ꝙ dimittere vxorē propter adul
teriū ordinatur ad correctionē adultere. Aut
ergo mulier q̄ adulterata eſt; eſt correcta vel
parata ſe corrigere; aut probabil'r preſumit
incorrigibilis. Si correcta eſt: non tenetur eā
dimittere. quia non eſt pena corrigēs vbi cor
rectio iam preceſſit. Similiter ſi parata eſt ſe
corrigere vt iuſtū eſt non tenetur eā dimitte
re. quia nō eſt neceſſariū apponere penā gra-
uiorē ad corrigendū delictū qñ mitiori modo
pōt expiari. Si aūt probabiliter preſumitur
incorrigibilis: tunc credo ꝙ eā tenetur dimit
tere ne ſuo crimini videatur conſentire dum
correctionē non apponit. Unde Chryſo. ſuper
Matth. ⁊. xxxij. q. i. c. ſicut crudel'. Sicut cru-
delis eſt ⁊ iniquus qui caſtā dimittit: ſic fatu⁹

eſt ⁊ iniquus qui detinet meretricem. Patro-
nus em̄ turpitudinis eſt qui celat crimē vxo-
ris. Preſumit autē tunc vxor incorrigibilis:
aut qñ pertinaci aīo ſe corrigere renuit. aut
qñ emendationē ꝓmittens ex ꝯſuetudine la-
bit. Sciendū inſuꝑ ꝙ ꝙtū ad ſeparationē
a thoro pōt vir dimittere vxorem ꝓprio arbi
trio ſtatim cū ſcit ipſam adulteraſſe. Nec tene
tur reddere debitū exigēti niſi ꝑ eccleſiā cōpul
ſus. Sed ſic reddendo nō ꝑiudicaret ſibi qn
poſſet agere ad diuortiū: maxime ſi ꝓteſtatio
nem ꝑmiſit ꝙ ad illam copulā accedet: nō vt
velit cedere iuri ſuo: ſed tm̄ ne ſit eccleſie ino-
bediens. Tñ ſm aliquos eccleſia nō dꝫ ipſum
cōpellere niſi cognouerit de cauſa ⁊ diffinierit
Si autē loquamur ꝙtū ad ſeꝑationē a coha-
bitatiōe: tunc diſtinguo. Quia aut matrimo-
niū eſt clandeſtinū ⁊ abſqꝫ teſtibus. ⁊ tūc lici-
te pōt vxorē dimittere: aut ꝯtractū in facie ec
cleſie vel ſaltē coram teſtibus. ⁊ tunc nō licet
dimittere eā ſine iudicio eccleſie. Et ſicut vir
pōt ab vxore adultera ſeparari: ita ⁊ vxor a
viro adultero. Tñ in ſeparatione duo cōſide-
rant. vt dicit Ric. ſ. ipſa dimiſſio cōiugis: ⁊ ac
cuſatio q̄ eſt via ad hanc dimiſſionē. Quantū
ad primū vir ⁊ vxor iudicant ad paria. qꝛ ſi-
cut vir pōt vxorē dimittere ꝓpter adulteriū:
ita ecōuerſo: ꝙuis ad hoc iudicent ex ineq̄li
cauſa. Nec eſt hoc ꝯ iuſticiā: qꝛ minor de illis
cauſis ſufficit ꝙtū ad illum effectū. Sicut vi
demus ꝙ duo latrones quoꝝ vnus plus fu-
ratus eſt ꝙ alius iudicant ad ſuſpendiū. ⁊ ita
ad eandē penam ex ineq̄li cauſa: qꝛ ille q̄ mi-
nus fuit furatus meruit hanc penā. Quantuꝫ
ad ſecundū vir ⁊ mulier nō ſunt equalis cōdi
tionis. Fauorabilius em̄ recipit accuſatio vi-
ri cōtra vxorem ꝙ ecōuerſo. Tum qꝛ vir eſt
caput vxoris. Tuꝫ qꝛ mulier adultera magis
cōfundit virū ꝙ ecōuerſo. Tum qꝛ adulteriū
mulieris magis ledit matrimoniū: qꝛ cauſat
incertitudinem ꝓlis. Et hac rōne grauius eſt
adulteriū in muliere ꝙ in viro: licet fornica-
tio ſimplex grauior ſit in viro: eo ꝙ i ipſo ma
gis viget vſus rōnis. Tertio punit adulte
rium lege ciuili pena mortis. C. de adulte. l. ꝙ
uis. Ex quibus oībus apparet tāti peccati g-
uitas. qđ cōiugati euitare debēt vt habeant
in hoc ſeculo dei grām: ⁊ in futuro beatā glori
am: in qua viuit bñdictus deus ꝑ infinita ſe-
cula ſeculoꝝ. Amen.

Feria ſecūda poſt reminiſcere. de fuga pec-
cati: qđ magis fugiendum eſt ꝙ quelibet hu
ius ſeculi mala. Sermo XXXII

N peccato veſtro
I moriemini. Verba ſunt redēpto-
ris noſtri originaliter Joh. viij. c.
et in euangelio hodierno. Ad oſtēdendum ꝙ
graue malū ſit eſſe in ſtatu peccati: replicauit
ſaluator noſter loquēs phariſeis peccatoribus
ꝑ eadē verba eandēqꝫ ſniam. ſ. ꝙ in peccatis
morerent. vt ſic cognita infirmitate atqꝫ peri
culo ſolliciti eſſent querere ſalutē ⁊ medicinā:
Qm̄ nihil eſt qđ magis detineat i peccatis el
ligatas aīas ꝙ errонеa cogitatio eoꝝ qui ar-
bitrant pctm̄: aut nihil aut parū obeſſe. Ideo
Seneca ad Lucillū dicebat. Nō eſt extrinſe-
cus malū noſtrū intra nos eſt. et in viſcerib⁹
noſtris ſedet: ideo difficulter ad ſanitatē ve-
nimus: qꝛ nos egrotare neſcimus. Et Aug⁹.
ſuꝑ ps. l. Nemo eſt inſanabilior eo q̄ ſibi ſan⁹
videt. ꝓpterea in hoc ſermōe de fuga peccati
dicēdū eſt. de q̄ ſapiēs Ecci. xxi. dicebat. Qua
ſi a facie colubri fuge peccatū. Aſſignabi-
mus autē triplicem principalem rōnem qua
re peccatū eſt fugiendū.

Prima ratio dicit cōplacentie.
Secunda nocentie.
Tertia diſplicentie.

Qđ pctm̄ eſt fugiēdū eo ꝙ placet diabolo:
et qualiter ipſe indirecte cauſa eſt peccatoꝝ: ⁊
quō leticia vel delectatio pōt eſſe in demoni-
bus. Capitulū. I

Rima rō quare pctm̄ eſt fugiēdū dr
P cōplacētie. Placꝫ em̄ multū inimici
ſimo nr̄e ſalutis diabolo. De quo cir
ca tria dubitare cōtingit.

Primo circa cauſalitatē.
Scđo circa generalitatē.
Tertio circa iocunditatē.

Primo ꝯtingit dubitare circa cauſalitatē.
Utꝝ diabolus ſit directe cā pcti. Et videt ꝙ
ſic. qꝛ pctm̄ directe ꝯſiſtit in affectu. Sꝫ Aug.
dic̄ l. iiij. de tri. Diabol⁹ ſue ſocietati malignos
affect⁹ inſpirat. Et Beda ſuꝑ act⁹ apl'oꝝ. Di
abol⁹ aīam i affectū malicie trahit. Et Iſiđ. li.
de ſūmo bono. Diabol⁹ corda hoim occultis cu-
piditatib⁹ replet. ḡ videt ꝙ ipſe ſit cā peccati.
Sꝫ ꝯ eſt qđ Aug. ꝓbat i ꝑmo ⁊ tertio. đ li.
ar. ꝙ nulla alia re mēs ſit ſua libidinis niſi ꝓpa
volūtate. ḡ cā pcti nō ē diabol⁹: ſꝫ ꝓpa volun
tas. Rñdet Tho. l. ij. q. lxxx. ꝙ cū oē pctm̄
volūtariū ſit. nihil pōt directe eſſe cā pcti niſi
qđ pōt mouere volūtatē ad agēdū. Volūtas
aūt a duob⁹ pōt moueri. Uno mō ab obiecto
ſic̄ dꝛ ꝙ appetibile apphēſum mouet appetitū

Alio mō ab eo q̄ interius inclinat voluͣtatē ad
volēdū.hoc aūt nō eſt niſi vel ipſa voluͣtas vl'
deus.De⁹ aūt nō pōt eē cā pcti.q2 vt.d.Aug.
li.lxxxiij.q.Deo auctore nō fit hō deterior.Re
linquit̄ ḡ ꝙ ex hac pte ſola voluͣtas hoīs ſit di
recte cā pcti eius. Ex pte aūt obiecti pōt in
telligi ꝙ aliq̄d moueat voluntatē tripl'r.Uno
mō ipſum obiectū ꝓpoſitū.ſicut dicim⁹ ꝙ cib⁹
excitat deſideriū hoīs ad comedēdū.Alio mō
ille q̄ ꝓponit hmōi obiectū.Tertio mō q̄ pſua
det obiectū ꝓpoſitū hr̄e rōnē boni:q2 ⁊ h̄ aliq̄
liter ꝓponit ꝓpriū obiectū voluͣtati:qd̄ eſt rō
nis bonum vez vel apparēs.Primo mō res
ſenſibiles exterius apparētes mouēt volunta
tē hoīs ad peccandū.Scd̄o mō ⁊ tertio modo
vel diabolus vel etiā hō pōt incitare ad peccā
dū vel offerēdo aliqd̄ appetibile ſenſui:vel p-
ſuadēdo rōne.Sed nullo iſtoꝝ triū modoꝝ
aliq̄d pōt eſſe cā pcti:q2 voluͣtas nō mouet̄ ex
neceſſitate ab aliquo obiecto niſi ab vltimo fi
ne.Uñ nō eſt ſufficiēs cauſa peccati.Neq3 res
exterius oblata:neq3 ille qui eā ꝓponit niſi q̄
pſuadet.Ideo cū diabolus ſuggerēdo vel ali-
qua appetibilia ꝓponēdo inducat in affectū
peccati:nō eſt directe cā peccati:ſed ſolū p mo
dū ꝓponentis vel perſuadētis appetibile. Et
ſic ptz ad obiecta ſolutio.Ex q̄bus colligimus
ꝙ nullus pōt ſi peccat de diabolo cōqueri:ſed
tm̄ ſeipſum debet inculpare vel accuſare eo ꝙ
omne peccatū:vt ꝓbatū eſt in primo ſermone
huius opis:eſt voluntariū. Secūdo cōtin-
git dubitare circa generalitatē.vtrū oīa pctā
hoīm ꝓueniant ex diabolica ſuggeſtione. Et
ꝙ ſic videt̄.q2 dicit Diony.in lib.de diui.no.
Multitudo demonū eſt cauſa oīm maloꝝ ſibi
et alijs.Et Damaſ.d.Oīs malicia ⁊ oīs imū-
dicia a diabolo ſunt excogitata.Sed cōtra eſt
illud qd̄ dic̄ Aug.in li.de eccleſiaſticis dogma
tibus.Nō oēs cogitatiōes male a diabolo ex
citant̄:ſed aliquotiens ex motu liberi arbitrij
emergūt.Rn̄det Tho.i.pte.q.cxv.⁊.i.ij.vbi
d.ꝙ aliq̄d dr̄ cā alicuius dupl'r.Uno mō dire
cte.alio mō indirecte.Indirecte quidē ſicut cū
aliqd̄ agens cauſat aliquā diſpoſitionē ad ali
quē effectū dicit̄ eſſe occaſiōaliter ⁊ indirecte
cauſa illius effectus:ſicut ſi dicat̄ ꝙ ille qui ſe
cat ligna eſt occaſio cōbuſtiōis ipſoꝝ. Et hoc
modo dicendū eſt ꝙ diabolus eſt cauſa oīm
peccatoꝝ noſtroꝝ.q2 ipſe inſtigauit primū ho
minē ad peccandū:ex cuius peccato cōſecuta
eſt in toto humano genere quedā ꝓnitas ad
omne pctm̄.Et p hunc modū intelligēda ſunt
verba Dio.⁊ Damaſ.Directe aūt dicit̄ eſſe ali
quid cauſa alicuius qd̄ operatur directe ad il-
lud.Et hoc mō diabolus nō eſt cauſa oīs pec-
cati.Non em̄ oīa peccata cōmittunt̄ diabolo
inſtigante:ſed quedā ex corruptione carnis ⁊
libertate arbitrij.q2 vt Origenes dicit.Si di
abolus nō eſſet:adhuc hoīes haberēt appeti-
tum cibi ⁊ venereoꝝ. Tertio cōtingit dubi-
tare circa iocunditatē.vtrū demones poſſint
in aliquo iocundari.Et videt̄ ꝙ ſic:q2 Aug⁹.
ꝯ manicheos dicit.Poteſtatē habet in eos q̄
dei p̄cepta cōtemnūt:⁊ de cauſa infelici letat̄.
Item ꝓuerb.xiij.dicit̄.Deſideriū ſi cōpleat̄
delectat aīam.Sed ipſi mali a mala deſiderāt
que eueniūt.ergo in illis delectant̄.Preterea
phs.x.ethicoꝝ.c.x.dicit.ꝙ phīa hʒ mirabiles
delectatiōes.puritate ⁊ firmitate.ſed mali an
geli multū ſciūt de phīa.ergo habēt magnas
delectatiōes. Sed ꝯ arguit̄.Primo q2 dic̄
idē Ariſ.primo ethicoꝝ.c.xviij.Delectatio ſi
ſit fortis expellit oēm triſticiā ⁊ que ſibi ꝯria
eſt.⁊ que cōtingens.ergo a ſimili triſticia ſi ſit
fortis expellit oēm delectationē ⁊ que ſibi ꝯria
eſt.⁊ que cōtingens.Sed triſticia maloꝝ an-
geloꝝ eſt valde fortis.ergo nullam cōpatit̄ ſe
cum in eis delectationē.Item in angelis bo-
nis leticia nullā cōpatitur triſticiam.ergo a ſi
mili:nec triſticia in angelis malis cōpatit̄ leti
ciam.Itē in nobis nō poteſt ſimul eſſe leticia
et triſticia.q2 leticia eſt cū dilatatōe cordis et
triſticia cū quadam cordis cōſtrictione.Con
ſtrictio autē ⁊ dilatatio motus ſunt cōtrarij.
ergo a ſimili in angelis nō pōt eſſe leticia ſi-
mul ⁊ triſticia:ſed ſemp habent triſticiam.er
go nullam habēt leticiam. Rn̄det ad hanc
q̄ōnem Ric.in.ij.diſ.vi.ꝙ de pena maloꝝ an-
geloꝝ cōtingit loqui aut p ſtatu ante iudiciū.
aut p ſtatu poſt iudiciū.Primo mō adhuc pe
na eoꝝ nō eſt cōpleta:q̄uis ſit grauis ⁊ mul-
ta.ideo capaces ſunt alicuius vani gaudij p
uenientis ex euentu malorū que deſiderant.
Unde Aug⁹.de ciui.dei.li.iiij.Praua docent̄
turpibus gaudent.Loquēdo vero de pena eo
rum p ſtatu poſt iudiciū:ſic nō cōpatietur ſe-
cum in eis aliqd̄ gaudium:q2 tunc pena eo-
rū erit cōpleta.Et ideo natura eoꝝ erit ita in-
diſpoſita ad ſuſceptionē gaudij ꝙ nullū agēs
creatū habebit ꝓportionalem virtutē ad cau
ſandū delectationē in ſubiecto indiſpoſito. A-
gens autē increatū ex ingente ſua iuſticia nul
lum cauſabit in eis gaudiū. Preterea Aug.
xiiij.de ciui.dei.c.xvij.ait.Elationis vicium in
dei aduerſario qui eſt diabolus:maxime dña-
ri ſacris lr̄is edocet̄.Sed ſm philoſophū.iij.

Ethi.c.ix.Qualis eſt vnuſquiſq3 talis ⁊ finis
eius.Uidet̄ ergo ꝙ diabolus finē ſuū conſti
tuit in excellentia.Cum ḡ ſm phm̄.vi.Ethi.
c.vi.fines ſint p̄ncipia opabiliū q̄cq̄d malus
angelus appetit ꝓpter excellentiam appetit.
Sed poſt iudiciū nihil eueniet de q̄ cōſequat̄
excellētiā nec verā nec eſtiatā.Cū ḡ ex euētu
rei deſiderate nullū ꝓueniat gaudiū ſi deſide
rans nō cōſequit̄ finē ꝓpter quē illud deſide
rabat:nihil eueniet poſt iudiciū ex cuius euē
tu aliquod in eis gaudiū oriat̄. Ad primū
argumentū dicendū ꝙ ante iudiciū non eſt
maloꝝ angeloꝝ triſtitia ita fortis ꝙ expellat
oēm delectationē ⁊ magnā ⁊ paruā. Ad ſe-
cundū dicēdū ꝙ angeli boni eo ꝙ ita ſunt cō
iuncti cū diuina volūtate vt nihil eueniat cō
tra eoꝝ voluntatē abſolutā:⁊ quia habēt ſub
ſtantialis glorie cōplementū:iō in eis nulla
poteſt eſſe triſtitia.Sed in angelis malis nō
eſt adhuc tota pena completa quam ppetuo
habituri ſunt poſt iudiciū:idō interdū in eis
eſt aliquod gaudium.Gaudent em̄ de malis
euētibus que euenire deſiderāt. Ad tertiū
dicendū ꝙ cū in homine ſimul eſt triſtitia et
letitia:tūc eſt cōſtrictio cordis in vna parte:⁊
dilatatio in alia.Uel pōt dici ꝙ ſi letitia ma-
ior eſt q̄ triſtitia cor dilatabit̄ minus ꝓpter
triſtitiā.Si aūt triſtitia eſt maior q̄ letitia
eſſet ecōuerſo.Si vo equarent̄ tūc cor non
cōſtringeret̄ ꝓhibēte letitia:nec dilataret̄ p-
hibente triſtitia.hec Ric.Notandū tamē ſm
Tho.parte.i.q.lxiiij.ꝙ dolor ⁊ gaudiū ſm ꝙ
ſunt paſſiones in demonibus eſſe nō poſſunt
Sic em̄ ſunt ꝓprie appetitus ſenſitiui qui eſt
vtus in organo corpali.ſed ſm ꝙ nomināt
ſimplices actus:ſic pn̄t eē in demonib⁹.⁊ ſic
dolor nō eſt aliud q̄ recurſus ad illud qd̄ eſt
vel nō eſt.Multa em̄ vellent nō eſſe vt oēs
hoīes fore dānatos q̄ tm̄ nō ſunt:q2 multi ſal-
uant̄.iō in eis eſt dolor:⁊ q2 multos vellent
peccare.⁊ eoꝝ deſideriū implet̄.iō in eis eſt
gaudiū eo mō q̄ ſupius dictū eſt.Cū ḡ pctm̄
diabolo ſūme ſit gratū:q̄ demētia eſt illi com
placere peccādo.An neſcitis o excecati pctōres
ꝙ ipe vos q̄rit perdere cupitq3 btā vita p̄ua
re:⁊ vos ſecū trahere in ifernū.O infelices aīe pec
catrices ꝯſiderate q̄d facitis cū diabolo obtēpe
rat̄.Profecto ꝯtentatis letūq3 facitis hoſtē pe
ſtilentiſſimū q̄ nullo placat̄ obſeq̄o:q̄nimmo
ſuiētes magis crudeliuſq3 torquebit.
Qd̄ pctm̄ eſt fugiendū eo ꝙ p̄uat hoīem
diua gr̄a:⁊ ſep ei eſt ānexus cruciat⁹ ⁊ pena
ac interficit ipam aīam. Caplm̄ II

Ecunda ratio quare peccatū ⁊ deli-
ctum eſt fugiendū dicit̄ nocentie.
Nocet ſiquidē homini plus q̄ cete-
ra mala que dici an cogitari poſſunt potiſſi-
mum propter tria.
Primo ꝓpter priuationem.
Scd̄o ꝓpter cruciationem.
Tertio ꝓpter interfectionem.
Primo pctm̄ nocet hoī ꝓpter p̄uationē eo
ꝙ p̄uat illū bono nature qd̄ p̄eminet cunctis
bonis fortune.h̄.d.Aug.in.iij.⁊.vij.ꝯfeſ.⁊ in
li.de fide ad petrū.Sʒ ꝯ poſſʒ q̄s arguere.q2
d.Dio.in li.de di.no.ꝙ bona nature in demo
nib⁹ manēt integra poſt pctm̄:ſʒ pctm̄ hoīs n̄
eſt grauī⁹ pctō demonis.ḡ ꝓpt̄ illud nō debʒ
p̄uari bono nature. Rn̄det Tho.i.ij.q.lxxxv
ꝙ bonū nature hūane pōt dici tripl'r. Pmo
ipa p̄ncipia nāe ex q̄b⁹ nā ꝯſtituit̄ ⁊ ꝓpetates
ex his cauſate.ſicut potētie aīe ⁊ hmōi. Scd̄o
dr̄ bonū nature donū originalis iuſticie:qd̄
fuit in p̄mo hoīe collatū toti humane nature
Tertio dr̄ bonū nature natural' hoīs digni
tas q̄ eſt ꝙ hō ſit rōnis pticeps:ſm quā hʒ
naturalē inclinationē ad vtutes. Primum
bonū nature neq3 tollit̄ neq3 diminuit̄ p pctm̄.
Scd̄m total'r eſt ablatū p pctm̄ p̄mi parēt̄
Tertiū vo diminuit̄ ⁊ aufert̄ p pctm̄:q̄a vt
inq̄t ps.homo cū in honore eēt nō intellexit
cōparatus eſt iumētis inſipiētib⁹:⁊ ſilis fact⁹
eſt illis.In hoc eq̄dē ꝙ hō rōnalis ē dignior
cūctis volucrib⁹ celi:⁊ nobilior beſtijs terre ⁊
piſcib⁹ maris merito reputat̄.In eo vero ꝙ
peccādo rōēʒ ſubijcit ſenſualitati:viuitq3 mo
re brutoꝝ:ipis recte iuſteq3 cōparatur. Pro
pterea loquēs de⁹ ad aīam peccatricē.Hier.
ij.ait.q̄ vilis fcā es nimis iterās vias tuas
Silr̄ ex ipa naturalis inclinatio ad virtutem
diminuit̄ p pctm̄.Nā ex hoc ꝙ aliq̄d iclinat̄
ad vnū ꝯrioꝝ diminuit̄ inclinatio ei⁹ ad aliud
Unde cū pctm̄ ſit ꝯriū vtuti ex hoc ipo ꝙ hō
peccat diminuit̄ bonū nature qd̄ ē inclinatio
ipa ad vtutē.Per ſeptē quippe gradus ꝯſcie
diminute bone nature ruit in ꝓfundū pctōꝝ
In p̄mo gradu pctm̄ eſt importabile.Mēs
em̄ inſueta pctis cū peccare incipit apparet
ei adeo importabile onus vt videat̄ viuens
eſſe in inferno.In ſcd̄o gradu pctm̄ ē graue.
Nā lapſu tpis ꝓpter p̄cedens pctm̄ iterū pec
care nō iam videt̄ importabile ſed tm̄ graue.
In tertio gradu peccatū eſt leue.Qd̄ ei p̄ma
vice fuit importabile:in ſecūda graue:in ter-
tia fit leue.In quarto gradu pctm̄ eſt inſenſi
bile:eo ꝙ iam onus eius non ſentit̄ nec eius

grauitas eſtimaf, In qnto gradu eſt delecta
bile; eo ꝙ cū maximo ſtudio ꝓpꝫ ei⁹ delecta
tionē cōmittif, In ſexto pctm̄ eſt deſiderabile
qꝛ poſt diuturnā in illo ꝑſeuerantiā adeo ad
ipm̄ inclinaf volūtas vt ſine vlla tētatōe car
nis aut diaboli queraf ꝛ deſideref vt poſſit
cōmitti. In ſeptimo pctm̄ ſit defenſabile tanꝙ̄
bonū ꝛ iuſtū, vt vitiſicef qd ſapiēs ait Prou.
xviij. Pctōꝛ cū in ꝓfundū pctōꝝ venerit cōtē
nit. Cōtēnit ſiquidē dei iuſticiā atqꝫ iudicia
ꝛ pctm̄ ridēs ꝛ ludēs cōmittit, Et ſi redargui
tur illud excuſat atqꝫ defendit, O q̄t vſurarij
erroneā ſibi fecere ↄſciaꝫ qua impijſſime vſu
ras exercēt ꝛ dicūt nō ēē pctm̄, O q̄t adulteri
fornicatores ꝛ ſodomite letanf cū male fece
rint, vt dꝛ Prou. ij. ꝛ exultāt in reb⁹ peſſimis
luxuriāqꝫ ſuā tanꝙ̄ bonā defendētes dicunt
impoſſibile fore quēpiā viuere ſine illa, Ecce
qualꝛ iſti ꝛ ſilꝛes ꝑuati ſunt bono nature icli
natōe .ſ. quā ad bonos actus hēbant. Scd̄o
nocet pctm̄ hoi ꝓpꝫ cruciationē. Eſt ſiqdē ſp
ꝛ etiā in hoc ſeculo mortali culpe ānexa pena
inſeparalꝛ. Et ſumif rō ſm̄ Boñ. in. ij. diſti.
xxxvi. tripliciter.

Primo ex ꝓfectiōe diuine equitatis.

Scd̄o ex pulchritudine vniuerſitatis.

Tertio ex inordinatione culpe ꝛ conditio
ne peccantis.

Primo ſumif rō ex ꝓfectiōe diue eq̄tatis
Tante eñ equitatis eſt deus q̄ eſt iudex oim̄
vt nō patiaf dedecus pcti ad modicū ēē ſine
decore iuſticie. Oimodo iuſticia debꝫ iniuſti
ciā ſupare. Scd̄o rō ſumif ex pulchritudie
vniuerſitatis. Uniuerſum nāqꝫ ex ordie pul
chritudinē hꝫ. ꝛ talis eſt iſta pulchritudo q̄lē
decuit fieri ad oñſionē ſūme ſapie dei, ꝛ ꝓpꝫ
hoc nec ad momētū eſſe in ea aliqd inordia
tum; ꝛ ita nec pctm̄ a pena ſeparef. Tertio
ſūmif rō ex corruptōe culpe ꝛ ↄditōe peccātꝪ
Nam ꝙ eñ culpa cōmittif q̄n modus ſpēs et
ordo circa actionē voluntaꝪ ꝑuef. Et dū vo
luntas volūtarie in ſuo actu deordinat ſemet
ipam incuruat. Et dū incuruaf modo ſpe et
ordine ꝑuaf ꝙtū ad habilitatē ad bonū. Talꝛ
aūt ꝑuatio eſt in aīa magna dānificatio ꝛ le
ſio, Unde Aug. in ſmone de innocētib⁹. Ne
mo hꝫ iniuſtū lucrū ſine iuſto damno. Ubi lu
crū ibi dānū. Lucrū in arca dānū in ↄſciētia,
Tulit veſtē ꝛ ꝑdidit fidē. Accepit pecuniaꝫ ꝛ
amiſit iuſticiā. Preterea volūtas rōnalis q̄ eſt
cā pcti eſt q̄ſi media inꝫ ſinderiſim ꝛ ſenſuali
tatē, media eſt etiā inꝫ deū ꝛ alias creaturas
Et cū ſe cōuertit ad hec inferiora ab eo rece
dit q̄ ſurſum eſt; ꝛ dū acq̄rit ꝑuū bonū vt nūc
amittit magnū bonū ſimplꝛ; ꝛ q̄ erat media
fecit ſe ifimā. Et dū cū ſindēſi diſcordat icurrit
ex illa repugnātia remorſuꝫ quēdā ꝛ afflictiō
nē internā. Jd̄o Aug. li. i. ↄfeſ. Juſſiſti dñe ꝛ ſic
eſt vt pena ſua ſibi ſit oīs inordinat⁹ anim⁹,
Ex q̄ ↄcludif ꝙ ad culpā inſeꝑabilꝛ ſeq̄f pe
na ſiue pena dicaf dānificatio q̄dā; ſiue q̄dā
afflictio ſiue inuolūtaria paſſio. Sed pena q̄
eſt dānificatio ſemꝑ ſequif ꝛ actu ꝛ hitu; q̄a
nunꝙ̄ hō eſt in culpa q̄n ſemꝑ ſit in damno,
Afflictio vō ſiue remorſus ſemꝑ ſequif i ha
bitu; ſaltē ꝙuis ꝓpter delectationē inteſaꝫ vl
incōſiderationē ſiue diſtractionē animi ſi ſen
tiaf, Talis aūt pena cōpetit ſtatui in ꝑñti; in
futuro vō ſubſeq̄f alia pena ↄſūmata ꝛ ꝑfe
cta. Tertio pctm̄ nocet hoi rōne infectōis,
Pctm̄ nāqꝫ inficit aīam ꝛ facit eā mortuaꝫ
mō ſuo. Un̄ Aug. in. xiij. d ci. dei. c. ij. icit, Quā
uis eñ aīa hūana veracif imortalis ꝑhibeaf
hꝫ tñ quādā etiā ipa mortē ſuā. Nam idō dr
imortalis; qꝛ modo ꝙtulocūqꝫ nō deſinit vi
uere atqꝫ ſentire. Corp⁹ autem idō eſt morta
le; qm̄ a vita quā hꝫ deſeri pōt nec per ſeipm̄
aliq̄ten⁹ viuit. Mors igif aīe fit cū eā deſerit
de⁹; ſic corpis cū id deſerit aīa. g̃ vtriuſqꝫ rei
i. toti⁹ hois mors eſt cū aīa a deo deſta deſe
rit corp⁹. Jta eñ nec ex deo viuit ipa. nec cor
pus ex aīa. Hmōi aūt toti⁹ hois mortē illa
ſequif quā ſecūdā diuinoꝝ eloq̄orū appellat
auctas. Hāc ſaluator ſignificauit vbi ait, Eū
timete q̄ hꝫ ptātē aīam ꝛ corp⁹ ꝑdere in ge
hennā. ſ ille. Ex q̄b⁹ vobis habef differentia
triplicis mortis. Prima mors eſt corꝑalis q̄
fit ꝑ ſeparationē aīe ab ipo corꝑe. Et hec ipi
aīe q̄ imortalis eſt cōuenire nō pōt, Secūda
mors eſt ſpūalis que cōꝑetit aīe cū ꝑ pecca
tum ſeparaf a deo. Uita nanqꝫ anime ē dei
gratia ſine qua mortua iudicaf, Tertia mors
eſt gehennalis que ꝑuat dānatos nō omni
vita; ſed vita beata; vita glorioſa; vita felici
ſima omni iocūditate repleta. O quātum re
putati ſunt crudeles qui ſeipos interfecerūt
ſua corpora occidēdo. Sed profecto crude
liſſimi ſunt peccatores qui peccando occidūt
ꝛ perimūt animas ſuas, ꝓpterea dixit in pſ
Dauid, Qui diligit iniquitatē odit animam
ſuam. Et Paulus Roma. vi. rōnem ſubdit
dicens. Stipendia enim peccati mors; gra
tia autem dei vita eterna.

Qualꝛ pctm̄ eſt fugiendū; qꝛ diſplicet deo
qꝛ pctōꝛ trāſgredif ꝑcepta ei⁹ ↄtēnit ifinituꝫ
bonū; ꝛ ꝓuocat irā eius. Caplm III

t Ertia rō quare pctm̄ eſt fugiendum
dicif diſplicentie. Diſplicet nanqꝫ ꝛ
abominabile eſt oīpotēti deo ꝓpꝫ tria.

Primo propter tranſgreſſionem.

Secundo propter derelictionem.

Tertio propter prouocationem.

Primo peccatū diſplicet deo ꝓpter trāſgreſ
ſionē; qꝛ per illud tranſgrediunf hoies; ꝛ con
temnunt mādata ei⁹. Propterea dixit Aug.
in libro contra manicheos. Peccatū eſt in ve
ritatis preceptis vl in ipa veritate errare. Et
idē quē magiſter inducit in textu. xxxv. di. ſe
cundi libri. Peccatū eſt dictū vel factū vel cō
cupitū contra legē dei. Et Ambro. libro de pa
radiſo. Peccatū eſt preuaricatio legis diuine
ꝛ celeſtiū inobedientia mandatorū. Si ergo
diſplicet patri vt filius eius ſua precepta recu
ſet ꝛ paruipendat, ſic cuiqꝫ homini mortali in
aliqua ſuperioritate conſtituto graue eſt a ſu
is ſubditis deſpici atqꝫ contemni. quantoma
gis abominabile eſt excelſo celoꝝ regi ſi pec
cando hoies eiuſqꝫ mandata violando maie
ſtati ſue iniuriā faciant. O peccatores exceca
ti cognoſcite vias veſtras. Cognoſcite erro
res merite dānationis. Quotienſcūqꝫ pecca
tis mortaliter deū omnipotentē vilipenditis.
Secūdo peccatū diſplicet deo rōne derelictio
nis, quia quotiēſcūqꝫ quis mortaliter peccat
derelinquit ipſum qui eſt ſummū bonū; verū
bonū; deſiderabile bonū; durabile bonū in quā
quo ſolo anima repleri poteſt ꝛ ſatiari. pro bo
no vili; pro bono momentaneo; pro bono tē
porali; pro bono quod ſine deo nullū bonū eſt.
Ut eñ inquit Aug. in libro de libero arbitrio.
Peccatū eſt ſpreto incōmutabili bono bonis
cōmutabilib⁹ adherere. Hinc per Hiere. ij. c.
de peccatoribus deus cōqueritur dicens. Me
dereliquerunt fontē aque viue ꝛ foderūt ſibi
ciſternas diſſipatas que continere non valēt
aquas. Fons aque viue dicitur ipe deus; qꝛ i
eo eſt oīs boni indeficiens plenitudo. Hinc
Aug. iiij. lib. confeſ. ait. Redite preuaricato
res ad cor; ꝛ inherete ei qui fecit vos, ſtate in
eo ꝛ ſtabitis; quieſcite in eo ꝛ quieti eritis. bo
nū quod queritis ab illo eſt. Ciſterne aūt diſ
ſipate vocantur huius ſeculi bona que abſqꝫ
deo nihil ſunt. Jdeo Aug. ix. confeſ. dicebat.
Omnis copia que deus me⁹ non eſt egeſtas
mihi eſt. Diſpliceret vtiqꝫ cuicunqꝫ formoſe
puelle ſi ſponſus ſuus ea derelicta turpiſſime
meretricule adhereret. Turbaretur quilibet
magnus dñs gratioſus ꝛ liberalis ſi eius fa
muli eo ſpreto ſeruirent alicui dño paupi par
ciſſimo ꝛ auariſſimo, Quāto magis indigna
ri debet deus infinitū bonū cū a nobis deſerif
propter ſuperbū diabolū; aut corruptibilē car
nem vel tranſitoriū ac labilē mundū. Tertio
peccatū diſplicet deo rōne ꝓuocationis. Per
illud vtiqꝫ prouocatur ꝛ inducif ad indigna
tionē ꝛ irā. Totus ſuauis ꝛ dulcis eſt pius cle
mens ꝛ miſericors atqꝫ benignus; ꝛ propriū
eius eſt miſereri; tamen iraſcitur; indignatur
ꝛ quaſi cogitur vt reos damnet quos voluiſ
ſet ſaluare. Cur damnauit Cayn? propꝫ pec
catū. Cur iudā? ꝓpter peccatū. Cur oēs illos
qui in iudicio cū diabolo iudicabunf eternis
ignibus cruciādi? ꝓpter peccatū. O ſumma
ꝛ infinita pietas dei. Ubi ē dulcedo tua? Cur
tā durus atqꝫ ſeuer⁹ efficieris hoib⁹ quos cō
didiſti? Reuera ſi peccata nō eſſent de⁹ nunꝙ̄
cōmoueref furore. Cū ergo tanta ſit in pecca
to iniquitas tantūqꝫ periculū; merito illud cū
cti fugere ꝛ abhorrere; vt ſic liberenf a mor
te damnationis eterne ꝛ perueniant in regnū
beate vite; in quo viuit ꝛ regnat deus ꝑ eter
na ſecula ſeculorum. Amen.

Feria tertia poſt Reminiſcere: de ſuperbia
quam chriſtus verbo ꝛ exemplo docuit con
temnendam. Sermo XXXIII.

q Ui aūt ſe exaltaue
rit humiliabitur; ꝛ qui ſe humilia
uerit exaltabif. Uerba ſunt redē
ptoris noſtri Matth. xxiij. ꝛ in euangelio ho
dierno. Dñs ꝛ ſaluator noſter precipuus hu
militatis cultor diſcipulos ſuos ꝛ nos oēs ꝑ
ſepe monuit; tam verbo ꝙ̄ exēplo euitare ſu
perbiā. In preſenti vero euangelio deteſtat⁹
eſt ſcribas ꝛ phariſeos; eo ꝙ ad nihil aliud va
cabant; niſi vt in ceteros ſuperbirent. Non ti
mebant deum; deſpiciebant proximos; ꝛ repu
tabant ſeipſos. Querebantqꝫ peruerſe ꝛ inor
dinate propriam excellentiam. Et vt inquit
Aug. xiiij. de ciui. dei. c. xiij. Quid eſt aliud ſu
perbia niſi peruerſe celſitudinis appetit⁹? Per
uerſa enim eſt celſitudo deſerto eo cui debꝫ ani
mus inherere principio ſibi quodāmodo fie
ri atqꝫ eſſe principium. Propterea ipſi phari
ſei ꝛ ſcribe arguebantur a xp̄o; ꝛ eorum opera
condemnabantur. Nos vero ſi ad penitentiā
redire querimus; a ſupbia diſcedere debem⁹.
quia non poteſt cum illa dei gratia inueniri.
Ea propter in preſenti ſermone de ipſa ſuper
bia vitioꝝ omniū venenoſa regina aliqua ꝑ
curremus. de qua modo noſtro tria myſteria
proponemus declaranda.

Primum dicitur diuina odiatio.
Secundum ſpecificatio.
Tertium diſtinctio.

Qualiter deus propter odiū ſuperbie angelos malos eiecit de paradiſo: τ per ſcripturas odiū eius predicaƭ, τ qualiter cōminatur ſuperbis: τ quō iſtos humiliauit. Capl'm.I.

P Rimū myſteriū declarandū de ſuperbia dicit diuina odiatio. In quo cōſiderandū eſt ꝙ graue ſit ſuperbie viciū ex odio quod deus habet ad illud. Quod quidem colligi poteſt ex quatuor.
Primo ex angelorum deiectione.
Secundo ex ſcripture teſtificatione.
Tertio ex multiplici cōminatione.
Quarto ex ſuperbor̄ humiliatione.

Primo colligit odiū dei ad ſupbos ex angelor̄ deiectiōe. Deiecit quidē de⁹ τ expulit angelos malos a celo empyreo: i quo ɔdiderat eos egregios: ſublimes ac nobiliſſimos ſpūs. Propterea dr̄ Eſa. xiiij. ipi lucifero. Quō cecidiſti de celo lucifer qui mane oriebaris: corruiſti in terrā qui vulnerabas gentes: qui dicebas in corde tuo, In celū conſcendā: ſuper aſtra dei exaltabo ſoliū meū: ſedebo in monte teſtamenti in laterib⁹ aqlonis. Aſcendā ſuper altitudinē nubiū: ſilis ero altiſſimo. Veruntamen ad infernū detraheris in pfundū laci. Et lʒ aliqui exponant hanc auctoritatē ad litterā de rege babylonisr̄ vt dicit Nico. pōt intelligi de lucifero q̄ videƭ lucifer. i. pulchrior inter angelos. ſicut lucifer q̄ eſt ſtella matutina inƭ ſtellas. Ideo alio noīe vocaƭ ven⁹ a venuſtate. Et hoc Greg. de pe. di. ij. c. principiū. de lucifero ait. Hūc primū cōdidit quē reliquis angelis eminentiorē fecit. Hui⁹ primat⁹ eminētiā cōſpicit pphā cū dicit. Cedri nō fuerūt altiores illo in padiſo dei: abietes nō adequauerūt ſummitatē ei⁹, platani nō fuerūt equales frondib⁹ illi⁹. Omē lignū pcioſum padiſi dei non eſt aſſimilatū ei τ pulchritudini ei⁹, qm̄ ſpecioſum fecit eū in multis cōdenſis frondibus. Quid nāqꝫ accipi i cedris abietib⁹ τ platanis pōt: niſi illa virtutū celeſtiū pcere celſitudis agmina in eterne leticie viriditate plātata: q̄ quis excelſa ſint ɔdita: huic tn̄ nec plata ſunt nec equata. hec ille. Oriebaƭ mane hic lucifer: qr inter creatōnē ei⁹ que vocaƭ hic ort⁹: τ lapſum fuit modicū tpus. τ corruit in terrā: qr piect⁹ fuit i hoc aere caliginoſo. Vulnerabat gentes. i. alios angelos qb⁹ ipſe fuit occaſio cadendi. Angeli enim frequenter apparuerūt boni τ mali in ſpecie hūana. τ ideo noīe gentiū τ hoim noianƭ, ſicut Act. i. de duobus ſctis angelis dr̄. Ecce duo viri aſtiterūt iuxta illos in veſtib⁹ albis. Et de diabolo dicit ſaluator Mat. xiij. Inimic⁹ hō ſupſeminauit zizania. Proiect⁹ fuit lucifer in terrā. i. in hūc aerē caliginoſum: q̄ ſupbiendo aſcēdere volebat ſupra aſtra celi. i. ſup alios angelos: τ ſedere in monte teſtamenti. i. in celo empyreo. vel ſup eccl'iam que dr̄ mons: in laterib⁹ aqlonis. i. in cordib⁹ frigidis. De ipo inſup Aug. xi. ſup Geñ. ad lr̄am inqt. Fact⁹ continuo ſe a luce veritatis auertit: ſupbia tumid⁹ τ ppriepātis delectatiōe corrupt⁹. Dicit tn̄ Bon. in ij. di. v. ꝙ pctm̄ luciferi inchoatū eſt in pſumptiōe. Statim em̄ vt ſuā pulchritudinē vidit pſumpſit. Conſummatū eſt in ambitiōe: qr pſumens de ſe appetijt qd̄ oīno ſupra ſe fuit: τ ad qd̄ puenire nō potuit. Tertio cōſummatū fuit in inuidie τ odij auerſiōe: qr ex quo obtinere nō potuit qd̄ appetijt: deo inidere cepit τ affectū odij ɔtrahere. Et qm̄ dr̄ in auc̄te p allegata Eſaie ꝙ appetijt deo eſſe ſilis: diſtinguit Bon: duplicē ſiltudinē. Prima dr̄ equalitatis. Scda imitatiōis. Siltudo imitatiōnis pōt appeti ordinate τ inordinate. Ordinate vt appetaƭ ſiltudo i his q̄ nr̄e ſunt aptitudinis τ nr̄i dei acceptatiōis: cuiuſmōi ſunt pfectiōes τ decores virtutū. Inordinate vero vt hō appetat id qd̄ nō decet vl' deo nr̄o nō placet. vt ſi appetat hoib⁹ preeſſe: vel ſe de aduerſarijs vindicare. Siltudo equalitatis nullo mō pōt appeti ordinate: ſ; inordinate aliquo mō eſt appetibilis: aliquo mō non. Nā oīmoda ſiltudo nō eſt appetibilis: qr nō pōt cadere in cognitionē ſiue in intellectū, τ iō nec in appetitū. Et ſi aliqs fingat nō appetit equalitatē: ſ; ſuā fictionē. Alio mō eſt ſiltudo equalitatis in aliq̄ ɔditiōe. vt in diuina pſidentia τ ſcia. Et ſic credo ꝙ pōt appeti. Notandū ꝙ ꝙ diabol⁹ quodāmō appetijt ſiltudinē imitatiōis: quodāmō equalitatꝭ. Et hoc appet ſ attēdaƭ appetibile τ mod⁹ appetēdi. Diabol⁹ em̄ appetijt alijs pēſſe ſua tn̄ auc̄te, ꝙ appetijt pēſſe: hoc fuit imitatiōis. Et hoc quidē aliqn̄ obtinuiſſet ſi ſtetiſſet. Vn̄ Anſel. in lib. de caſu diaboli ait. Nihil appetijt ad qd̄ nō peniſſet Qd̄ aūt appetijt ſic pēſſe ppa auctoritate ſine meritis τ ſine datore: τ ita ꝙ nulli ſubeſſet: ſ; eſt ſolius dei: τ hoc eſt equiparatie. Dicit ergo Greg. ꝙ appetijt eſſe ſui iuris: ita ꝙ nulli ſubeſſet. Et Bern̄. dicit ꝙ appetijt equalitatē potentie. Et Anſelm⁹ ꝙ appetijt preeſſe ſine meritis. Qui in ſententia idem dicunt: ſcʒ ꝙ voluit omnibus pēſſe ppria auctoritate. Angeli etiā minores peccauerūt peccato ſupbie adherētes lucifero: querētes eſſe beati ſine meritis. Propterea dicit hugo de ſancto Vic. Oēs in eandē maliciā cōſenſerūt: τ vnū ordinem puerſe ſocietatis fecerūt. Tūc vt ait Iob. Apoca. xij. Factū eſt pliū magnū in celo. Michael et angeli eius pliabanƭ cū dracone. τ draco pugnabat τ angeli eius: τ nō valuerūt: neqꝫ locus inuētus eſt eor̄ amplius in celo. Et proiectus eſt draco ille magnus ſerpēs antiquus qui vocaƭ diabolus: τ ſathanas qui ſeducit vniuerſum orbē: τ piectus eſt in terram τ angeli eius miſſi ſunt cū eo. Prelium autem illud geſtuꝫ fuit iuxta tria que in ſpirituali natura reperiunƭ: que ſunt ratio: facultas: volūtas. Per rationem nempe electi τ reprobi angeli cōtraria ſentiebant. Per voluntatem ad cōtraria afficiebanƭ. Per facultatem vero ad cōtraria nitebantur. Naꝫ electi angeli ſubmiter ſentiebant de deo τ gratia eius: τ ad gratiam τ gloriam afficiebanƭ: τ p facultate ſibi data p illis nitebantur. Angeli vero ſuperbientes τ cōtemnentes gratiam τ gloriam dei ſublimiter ſentiebant de bonitate nature ſue: τ ppter hoc ad ppriam gloriam afficiebanƭ: τ toto niſu in cōtrarium electis ſpiritibus ferebantur. O ſeuiſſima dei iuſticia. o rectiſſimum eius iudiciū. o ſapientiſſima diſpoſitio. Tam exoſa fuit maieſtati eius malorum angelor̄ ſuperbia: vt a celo empyreo ſemel depulſos nunq̄ amplius ibidem ſinat eos redire. Quinimo vt diximus in ſermone de iuſticia dei: dam̄nauit coeternaliter per ſententiā diffinitiuā. Unde hugo in li. de anima. Superbia in celo nata eſt: ſed velut imemor qua via inde cecidit illuc poſtea redire nō potuit. Secūdo colligitur odium dei ad ſuperbiā ex ſcripturarū teſtificatione. Scribiƭ nanqꝫ Amos vi. Dicit dominus exercituū: deteſtor ego ſuperbiam. Et puerb. viij. c. Arrogantiā τ ſupbiam τ viam prauam: τ os bilingue: ego deteſtor. Et Ecc̄i. x. Odibilis eſt coram deo τ hoībus ſuperbia. Et Iaco. iiij. c. Deus ſupbis reſiſtit: humilibus autē dat gratiam ſuā. Tertio colligitur odiū dei ad ſuperbiam ex multiplici cōminatione. Fiūt nanqꝫ in ſcriptura cōminationes plurime cōtra ſuperbos. Vn̄ eſa. ij. Oculi ſublimis hominis humiliati ſunt: et incuruabitur altitudo virorū. Exaltabitur autem dominus ſolus in die illa: qr dies dn̄i exercituū ſuper omnē ſuperbū τ excelſum: τ ſup omnem arrogantem τ humiliabiƭ. Et. xiij. c. Requieſcere faciam ſuperbiam infideliū: τ arrogantiam fortiū humiliabo. Et ideꝫ. xxiij. c. Dominus exercituū cogitauit hoc vt detraheret ſuperbiā omnis glorie: τ ad ignominiā deduceret vniuerſos indytos terre. Et idem. xxviij. c. Ve corone ſuperbie. Et ibidē. Pedibus cōculcabiƭ corona ſupbie: Et pſ. xvij. Oculos ſuperbor̄ humiliabis. Et ſapiens Ecc̄i. iij Synagoge ſuperbor̄ nō erit ſanitas. Et Malachie. iiij. Erūt ſuperbi τ omnes faciētes iniquitatem ſtipula. τ Oſee. vij. Humiliabiƭ ſuperbia iſrael. Et Ezech. vij. Quieſcere faciam ſuperbiam potentū. Et Hiere. l. Ecce ego ad te ſuperbe dicit dn̄s deus exercituum. qr venit et dies tuus tēpus viſitationis tue: τ cadet ſuperbus τ corruet: τ nō eſt qui ſuſcitet eum. Et Abdie. i. Superbia cordis tui extulit te habitantē in ſciſſuris petrarū: exaltantem ſoliū tuum: qui dicis in corde tuo. Quis detrahet me in terram. Si exaltatus fueris vt aquila: τ ſi inter ſidera poſueris nidum tuum: inde detrahā te dicit dominus. O ſuperbi τ inflati corde q̄ cōfidentes in diuitijs: in delitijs: τ in robore veſtro: ceteriſqꝫ temporalibus bonis dicere cōſueuiſtis Et quis nocebit nobis. Audite ſcripturarū voces reſpondentes. Deus inuincibilis: deus inſuperabilis: deus ſuperborum inimicus. de quo dicit in pſ. xxx. Retribuet abundanter facientibus ſuperbiam. Ipſe eſt etiam qui per eſa. xlvij. c. ſuperbam ciuitatem alloquiƭ dicens. Audi hec delicata τ habitans cōfidēter que dicis in corde tuo. Ego ſum τ nō eſt pter me. Amplius non ſedebo vidua τ ignorabo ſterilitatē. Venient tibi hec duo ſubito in die vna: ſterilitas τ viduitas. Uniuerſa venerūt ſuper te ppter multitudinē maleficiorū tuorū. Quarto colligitur odiū dei ad ſuperbiā ex ſuperbor̄ hominū humiliatione: de q̄bus dixit virgo glorioſiſſima in cantico ſuo. Lu. i. Depoſuit potentes de ſede: τ exaltauit humiles. Et hoc cōfirmat ſapiēs Ecc̄i x. Initiū ſupbie hominis eſt apoſtatare a deo: quoniā ab eo qui fecit illum receſſit cor eius: quoniam initiū omnis peccati eſt ſuperbia. Qui tenuerit illam adimplebitur maledictis: et ſubuertet eū in finem. Propterea exhonorauit dn̄s cōuentum malor̄: τ deſtruxit eos vſqꝫ in finem. Sedes ducū ſuperbor̄ deſtruxit deus τ ſedere fecit mites p eis. Radices gentium ſuperbarū arefecit deus: τ plantauit humiles ex ipſis gentibus. Pꝫ hoc in primis parētibus ſuperbis qui de paradiſo fuerūt eiecti p pter ſuperbiam. vt dicit Geneſis. iij. c. Ingi-

gãtibus qui perierũt in diluuio ꝓpter ſuper-
biã, Ge.vij. In filijs filioꝝ Noe volentibꝰ edi
ficare turrim que ptingeret vſqꝫ ad celuꝫ qui
ꝯfuſi ſunt vt non intelligeret vnus alteruꝫ, et
diſperſum eſt atqꝫ confuſum labium eorum.
Gen̄.xi. In pharaone qui ſupbe detinebat po
puluꝫ dei ⁊ indurauit cor eius: ⁊ ſubmerſus
eſt in mari rubro. Exo.xiiij. In Sennacherib
qui deum blaſphemabat poſtq̄ ab ãgelo om
nis eius exercitus fuit interemptus. clxxxv.
milia bellatoꝝ, ⁊ ipſe a filijs ſuis iudicio dei p
cuſſus eſt gladio ⁊ iterfectus. iiij. Re.xix. In
Nabuchodonoſor qui elatus in ſuperbiã cuꝫ
deambularet in aula dixit. Nonne eſt hec baby
lon magna quam ego edificaui in domuꝫ re-
gni in robore fortitudinis mee ⁊ in gl'ia deco
ris mei? Qui eiectus a regno ſeptem annis
diſcurrendo p nemora ⁊ prata. fenum quaſi
bos comedebat mutatus quaſi in beſtiã. Da
niel.iiij. Quid dicam de Antiocho? quid de he
rode agrippa? quid de Herode aſcalonita?
Quid de omnibus qui ſupbe regnauerũt: aut
in regno aſſyrioꝝ ſiue babylonioꝝ: aut in re-
gno perſarum ⁊ medoꝝ: aut in regno greco-
rũ: aut in regno egyptioꝝ: aut in regno ſicyo
norum: aut in regno athenienſium: aut in re
gno iudeoꝝ vel ſimiliũ. Nonne diuina ꝟtus
debellauit eos ⁊ redegit ad nihilũ. Perijt in-
quit. pſ. memoria eoꝝ cum ſonitu: ⁊ dominꝰ
in eternũ ꝑmanet. An omittẽdi ſunt romani
de quibus dicit Aug. li.i. de ci. dei. c.i. Hoc vbo
quod dei eſt ſupbe quoqꝫ ale ſpũs inflatꝰ affe
ctat: amatqꝫ ſibi i laudibus dici. Parcere ſub
iectis ⁊ debellare ſupbos. Ubi nunc latũ to-
tius orbis dominiũ? Ubi legiones ⁊ exercitꝰ
victorioſiſſimi? Ubi legati ⁊ nũtij pacem pe-
tentes ⁊ veniẽtes a finibus terre? Ubi orato
res ſolẽnes auri ⁊ argẽti tam multa põdera
p tributo ferẽtes? Ubi ſenatores ⁊ patres cõ
ſcripti? Ubi ciues honeſti? Ubi triumphales
arcus ⁊ iocũdi ludi? Ubi alta palatia ⁊ edifi-
cia miranda? Ubi deoꝝ templa tam miro ar
tificio ⁊ ſapiẽti diſpoſitione ꝯſtructa. Trituꝫ
vſitatumqꝫ eſt ꝓuerbium: roma quanta fuit
ipſa ruina docet. O hũana infirmitas: O cõ-
ditio fragilis hominũ. non eſt iuſtũ: nõ equũ
ſuperbire contra deum: quoniã nõ eſt q̃ poſ-
ſit eius poteſtati reſiſtere. Ipſe romanos do-
muit qui totum orbem vi ⁊ armis ac terrore
ſubegerant. Fugiẽda eſt ergo ſupbia quam
deus tam fortiter execrat. De qua Caſſiodo-
rus ſup pſ. xviij. ait. Superbia de angelo dia
bolum fecit ⁊ homini mortẽ intulit ⁊ cõceſſa
beatitudine vacuauit: oĩm maloꝝ mater: ſce-
lerum fons: vena nequitie.

Quõ ſuperbia diuidit in quattuor ſpecies
ſcꝫ cum quis credit bonum quod habet habe
re a ſe: vel a deo ꝓprijs meritis: vl' habere qđ
non habet: vel ꝓpter bonum quod habet ce-
teros ſpernit. Caplm II

Ecundũ myſteriũ declarandum de
ſupbia dr̄ ſpecificatio. In q̃ notãde
ſunt ſupbie ſpẽs. Has aũt. Greg. in
moral. quattuor eſſe dicit.

Prima cum quis exiſtimat bonũ quod ha
bet a ſeipſo habere.

Secunda cum quis bonum quod habet a
deo aſcribit meritis proprijs.

Tertia cum quis iactat ſe habere bonum
quod non habet.

Quarta cum quis ceteris deſpectis ſingu
lariter vult videri.

Prima ſpẽs ſupbie eſt cuꝫ quis ex inordi-
nato appetitu ꝓprie excellẽtie bonũ habitum
vt ingeniũ intellectũ memoriã fortitudinem
corpis pulchritudinẽ, vel bonũ tpale vt diui
tias gl'iam honorẽ potentiã: vel bonũ ſpũale
vt gratiam: ſcientiã: ſapientiã: predicationẽ.
ꝓphetiam: ⁊ huiuſmodi ſibi attribuit vel a ſe
habere: non aũt a deo. Notandũ tñ ſm Tho.
ſcđa ſcđe. q. clxij. ꝙ eſtimatio rõnis exiſtiat
vl' bonũ quod habet nõ habere a deo: ſed a
ſeipſo. Et hoc pertinet ad infidelitatem: cum
recta fides habeat ꝙ deus eſt auctor omniũ
bonorum. Secundo corrumpit eſtimatio
rõnis in particulari ꝓpter aliquã paſſionem:
ſicut verbi gr̃a. ſi aliquis ſentiret in vniuerſa
li fornicationẽ non eſſe peccatũ eſſet ĩfidelis.
Non autem infidelis cenſetur fornicator qui
fornicationẽ elegit tanq̄ bonum propter cõ-
cupiſcentie paſſionẽ. Ita a ſimili. ſi quis exi-
ſtimaret vniuerſaliter ⁊ abſolute deum non
eſſe omniũ creatorem eſſet hereſis vel infide
litatis peccatũ. Sed ꝙ aliquis ꝓpter inordi
natum amoreꝫ ꝓprie excellentie ita de bonis
ſuis glorietur ac ſi ea a ſeipſo haberet perti-
net ad ſuperbiam non ad infidelitatem. Con
tra tales ſic ſupbientes dicit apoſtolus pme
Corinth. iiij. caplo. Quid habes quod nõ ac
cepiſti? Si aũt accepiſti quid gloriaris quaſi
non acceperis? Et Jacobi pmo. Omne datũ
optimũ ⁊ omne donũ perfectũ deſurſum eſt.
Et. i. Paralipomenon. xxix. Tua ſunt omnia
et que de manu tua accepimus dedimus ti-
bi. Secunda ſpecies ſuperbie eſt cum quis
bonum quod habet aſcribit ſibi et proprijs

meritis: credendo aliquã excellentiam eſſe in
natura vel gr̃a vel fortuna. i. tẽporalibus ſuis
meritis ⁊ ꝟtute. p q̃bus videt ſupbo ꝙ deus
ſibi ſit obligatus. Contra quos eſt dictũ apl'i
ad Titũ. iij. c. Nõ ex operibus iuſticie que feci
mus nos: ſꝫ ſm ſuã miſericordiã ſaluos nos
fecit. Tertia ſpẽs ſuperbie eſt cũ quis iactat
ſe habere bonũ qđ nõ hꝫ: vt aptũ ingeniũ: ca
pacem memoriã: induſtriã in agendis: pru-
dentiã in regimine: pulchritudinẽ in pſona:
ſcientiã in mente. vel perfectionẽ in vita: ⁊ ſi-
milia. de q̃bus quis gloriat: cũ tñ illa nõ ha-
beat vl' nõ tantũ ſicut exiſtimat ſe hr̃e. Et hec
exiſtimatio ſatis periculoſa eſt in his q̃ ſe ſan
ctos reputãt ꝓpter bonoꝝ operũ experientiã:
et i ſua ſanctitate cõfidũt eo ꝙ de facili ruũt. ſi
cut patꝫ in Petro q̃ dicebat in ſeipſo cõfidens
Matth. xxvi. Et ſi oportuerit me mori tecuꝫ
nõ te negabo. Sup quo verbo Amb. ait. Si
Petrus lapſus eſt qui dixerat. Et ſi oẽs ſcan-
daliſati fuerint in te ſed nõ ego: quis alius de
ſe iure pſumat. Denique ⁊ Dauid q̃ dixit. Ego
dixi in abundãtia mea nõ mouebor in eternũ
eam ſibi iactantiam obfuiſſe cõfitet dicens.
Auertiſti faciẽ tuã a me ⁊ factus ſum ꝯturba
tus. Que ꝟba notant. vi. q. i. c. Imitare. Ad
hanc ſpẽm ſupbie ptinet excuſare ſuos defe-
ctus ⁊ alleuiare illos. Quarta ſpẽs ſupbie
eſt cũ quis ceteris deſpectis ſingulariter vult
videri. In hanc ruit phariſeus q̃ ſeipſum iuſti
ficabat: ⁊ dãnabat publicanũ: ⁊ ceteros pecca
tores. Luc. xviij. c. dicebat eñ. deus gr̃as tibi
ago: q: nõ ſum ſicut ceteri hoies: adulteri: ra-
ptores: iniuſti: velut etiã hic publicanus. Ie-
iuno bis in ſabbato: decimas do oĩm que poſ-
ſideo. Hac ſupbia periclitant quaſi tẽporibus
iſtis oẽs qui ſe credũt bene viuere quoꝝ offi-
ciũ eſt cõplacere mũdo. iudicare ꝓximos: de-
trahere ceteris: magnificare ſeipſos: menda-
cia loqui: odia retinere: ⁊ iactãter ſe noiare bo
nos: reliquos appellare malos: de q̃bus expſſi
us dicet in ſequẽti tertio myſterio.

De ſupbia platoꝝ clericoꝝ religioſoꝝ ⁊ lai
coꝝ qualiter vnuſquiſqꝫ in ſuo gradu ſupbus
exiſtit. Caplm III

Ertiũ myſteriũ ꝯtemplandũ de ſup-
bia dr̄ diſtinctio. Poſſumus eñ ſm
varios hoim gradus diſtinguere q̃-
druplicem ſuperbiam.

Prima eſt platorum.
Secunda religioſoꝝ.
Tertia clericoꝝ.
Quarta laicoꝝ.

Prima eſt ſuperbia platoꝝ qui in quattuor
ſuperbiũt. Primo in hoc ꝙ exiſtimãt ſe me
ritis ſuis dignitatẽ platiois fuiſſe adeptos:
ſubditis ſuis meliores ſe eſſe arbitrant. Un-
de Greg. xxxiiij. moral. ait. Prelato in cogita
tionibus ſupbia ſe ingerit: q: ſolo vite merito
ſuper ceteros excreuit. Sed q̃tumcũqꝫ quis
ſit certus ꝙ de voluntate dei ſit pꝑoſitus alijs
et videat bene adminiſtrare: nunq̄ tamẽ po-
teſt eſſe ſecurus ſi debitũ ſuum faciat. nec alijs
debet ſe pferre. Quotidie nanqꝫ cõtingit mul
tos ſubditos meliores eſſe platis ſimpliciter.
Nec ſanctiorẽ dicimus Sixtũ Laurentio: q:
Sixtus papa. Laurẽtius ſubditus eius. aut
perfectiorem Ualerium epm Uincentio eius
diacono. Et q̃uis apl's dicat Ro. xiij. Nõ eſt
ptãs niſi a deo. ſ. opante quo ad bonos: tñ po
teſt eſſe a deo ſinẽte ⁊ pmittẽte quo ad malos.
Un. viij. q. i. c. audacter. Hiero. ait. Audacter
fortaſſe aliqđ dicimus. Sed tñ quod ſcriptuꝫ
eſt dicimus. nõ ſemp princeps pplo: ⁊ iudex
eccleſie p dei arbitriũ dat: ſed put merita nr̃a
depoſcũt. Scđo ſupbiũt plati ꝙ tanq̄ eſſent
dij volũt in oĩbus etiã indebitis reuerentiã ⁊
obedientiã ſibi exhiberi: magiſqꝫ dolẽt de ino
bedientia ⁊ irreuerẽtia ſibi facta q̃ de tranſ-
greſſione pceptoꝝ dei. Tales multa ſeueritate
vtuntur erga ſubditos illos p leuibus cauſis
excõicando: ⁊ alijs cenſuris eccleſiaſticis cõ-
peſcẽdo. Pro q̃bus dr̄. xlv. diſ. in. c. vera iuſti-
cia. Uera iuſticia cõpaſſionem habet: falſa ve
ro dedignationẽ. Ideo hi qui de falſa iuſticia
ſuperbire ſolẽt: ceteros quoſqꝫ deſpiciũt nulla
infirmãtibus miſericordia cõdeſcẽdũt. Ter
tio ſuperbiũt plati: q: ſunt ſui capitis: ⁊ dedi-
gnant audire ab alijs que ipſi neſciunt: vel ſe
qui cõſilia alioꝝ: ne minus eis ſapere videan
tur. Cõtra quos eſt illud qđ ſcribit. xxij. di. c.
de cõſtantinopolitana. Stultus eſt eñ q̃ adeo
ſe primũ exiſtimat: vt bona que viderit diſce-
re cõtemnat. Et. xxxviij. diſ. c. nullus eps dr̄.
Nullus eps ꝓpter opprobriũ ſenectutis vel
nobilitatẽ generis a paruulis vl' minimis eru
ditis: ſi quid forte eſt vtilitatis aut ſalutis in
quirere negligat. Quarto ſuperbiũt plati
eo ꝙ nõ patiunt reprehendi ab alijs in his
que minus bñ faciũt. Nõ ſic egit Petrus prin
ceps aploꝝ: qui rephenſus a Paulo de nimia
cõdeſcenſione erga iudeos in obſeruatione le
galiũ eũ audiuit: vt dr̄ ad Gal. ij. c. Scđa
eſt ſuperbia religioſorum qui quadrupliciter
peccant. Primo quia deſpiciunt ſeculares et
peccatores credentes ſe inquinari ex eorum

cō ſortio: ſimiles iudeis de quibus dr. Ioh. xviij ꝙ nolebant introire in pretoriū vt nō cōtaminarent, timentes coinquinari cohabitatione infideliū: nec ſibi cōſcientiā facientes de morte xpi pcurata. Cōtra quos dicit deus Deut. xxiij. Non abominaberis egyptiū: qꝛ ⁊ ipſe aduena fuiſti in terra eius. Egyptus interpretat tenebre ⁊ ſignat ſeculares. Ad qd etiā facit illud Hiero. xlv. diſ. in. c. recedite. Recedite, ſ. inquiunt qui pſumūt d ſua bonitate ad pctōres polluti recedite a nobis: nolite nos tāgere: nolite nobiſcū cōicare. Talis locutio nō illuminat cecum: nō ſanat egrotū: non curat infirmū: ſed magis occidit atqꝫ in deſperationē periditantem inducit. Debent quoqꝫ religioſi cōſiderare ꝙ aliqn in ſeculo ſunt aliqui deo magis grati ꝙ aliqui in religione. Et hoc legit in vitis patrū de beato Pannutio, qui cū oraret ſibi reuelari cui aſſimularet in merito: audiuit a domino ꝙ ſimilis erat cuidā ſymphoniaco qui querebat ſibi victū ex arte cantandi. Quē cū queſiuiſſet Pannutius ⁊ inueniſſet: interrogauit quid boni egiſſet in mūdo iſto. Reſpōdit ꝙ ſemel cū eſſet latro: ⁊ quedā mulier fuiſſet rapta quā ſocij eius volebant opprimere ipſe defendit eam ⁊ liberauit de manibus eoꝝ. Et alia vice cū inueniſſet quādam mulierē per heremū diſcurrentem ⁊ lamentantē eo ꝙ maritus eius ⁊ filij ex debito tenerent captiui: ipſe errantem reduxit ⁊ redemptionem dedit: ⁊ pecunias tribuit quibus maritum ⁊ filios redimeret. Cum autē Pannutius hortaret illum vt dereſereret mundū: acquieuit. ⁊ factus religioſus in ſancta vita perſeuerauit. Iterū poſt hec rogauit Pannutius cui ſimilis eſſet. Et dictū fuit ſibi ꝙ ſimilis erat primario cuiuſdam vici qui erat in pximo. Et cum veniſſet Pannutius ad eum ⁊ diligenter inquiſiuiſſet de vita eius: dixit ſe eſſe coniugatum ⁊ vxorem nō cognoſcere niſi cauſa plis. nō raptorem: nō ledentem alios: ſedantē lites: ⁊ hoſpitalitatem ſeruantem. Qui demum vxore mortua hortatu Pannutij intrauit heremum: et ſancte vitam finiuit. Iterū tertio rogauit Pannutius cui aſſimularet. Et reſponſum fuit ſibi ꝙ cuidam mercatori qui iuſte lucrans ſubueniebat pauperibus. Que oia ſibi reuelata fuere ne eleuaretur in ſuperbiā. Quāuis autem religioſus nō debeat deſpicere ſecularem vitā vel abhorrere cōſortium cum expedit: nō tamē debet extra neceſſitatē ſecularibus nimis familiaris exiſtere: vel plus debito cōuerſari cū eis. Secūdo ſuperbiūt religioſi ex ſua religione de pluribus ſe iactantes: pferentes ſtatum ſuum oibus alijs quinimo ⁊ alios deſpicientes: ⁊ multa mendacia fingentes ad ſe exaltandū ⁊ alios deprimendū. Monachi quidē gloriant ſe patrem habere Benedictū patrē omniū religioſoꝝ in occidēte: ⁊ Baſiliū in oriente: multoſqꝫ ſanctos ac ſūmos pontifices ex monachis extitiſſe. vt Gregorium Naſanſenum. Eugeniū. Urbanum. Petrum Celeſtinum, ⁊ alios multos optimam partē elegiſſe ſcꝫ vitam cōtemplatiuā. Predicatores ⁊ minores multa dicūt ſuos ordines extollendo. Auguſtinū ſumme venerant heremitani vt gemmā doctoꝝ: induentes eū habitu ſuo. et canonici regulares habitu ſuo. Serui te ꝟginis ſe pcipuos ſeruitores appellant. Carmelite a monte carmelo ſub Helia pphete initiū habuiſſe ſuſpicant: partem regule Baſilij ſuſcipientes. Et ita vnuſquiſqꝫ ſuperbe ⁊ paſſionate ſuū ordinem alijs pferre conat. Sed aduertāt oēs illud qd dixit Petrus Act. x. c. In veritate cōperi: qꝛ nō eſt acceptor perſonarū deus: ſed in omni gente qui timet eū acceptꝰ eſt illi. Notent inſup illud Hiero. xl. diſ. c. non eſt. Nō ſunt filij ſanctoꝝ qui tenēt loca ſctōꝝ ſed qui exercēt opa eoꝝ. Et illud Grego. eadē di. c. nō loca. Nō loca vel ordines creatori noſtro nos pximos faciūt: ſed nos ei merita bona cōiungunt: aut mala diſiungūt. Tertio ſuperbiūt religioſi in eo ꝙ ſe ſapientes exiſtimātes ſequi volūt in penitētijs ſenſum pprium ⁊ ppriā voluntatē. Quarto ſupbiūt religioſi q glориant de diuitijs quas habuerūt in ſclo: vel de nobilitate generis: ⁊ hmōi. Tertia ē ſupbia clericoꝝ q q̄drupl'r ſupbiēdo peccāt. Primo in ſupfluo ornatu veſtiū. Qui audire debēt illud qd ſcribit. xli. diſ. c. clericus. Clericus pfeſſionē ſuā etiā habitu ⁊ inceſſu pbet. ideo nec veſtibus nec calciamētis decorē querat. Qd ɔfirmat. xxi. q. iiij. c. ois iactantia. c. nullus eoꝝ. c. epi. ⁊. c. pcipimus. Et xps dixit, Ecce q mollibus veſtiunt in domibꝰ regū ſunt. Secūdo peccāt clerici ſupbiēdo in ampliatione eccleſiarū ſuaꝝ: in picturis ſculpturis marmoribus ornamentis: calicibus: vaſis aureis: ⁊ argēteis: que lꝫ ad dei honorē fiant ⁊ diuino cultui applicent: tn̄ quo ad ſupfluitates q ibi ſunt: ⁊ ad pauperū neceſſitates rephenſibilia ſunt. Pro quibus. xij. q. ij. c. auri. Amb. ait. Aurū habꝫ eccleſia: nō vt ſeruet: ſꝫ vt eroget ⁊ ſubueniat in neceſſitatibus. Quid ē opus cuſtodire qd nihil adiuuat. ⁊c. ibi. Ad qd facit ibidem. c. gloria. ⁊ ibi. §. multi edificant.

cant. Tertio peccāt ſupbiēdo clerici de audientia ɔfeſſionū: cū hn̄t magnū ɔcurſum eſtimātes ſe meliores ⁊ ſanctiores q̄ ſint. Quarto ſupbiūt clerici cū vidēt aut in miſſis aut in pdicatōibꝰ eccl'ias ſuas impleri. Et mlt'q alijs modis inflant vēto ſupbie q̄s omittimus p hōeſtate. Quarta ē ſupbia laicoꝝ q q̄drupl'r ſupbiunt. Prio de diuitijs. Iō. i. Ti. vi. apl's di. Precipe diuitibꝰ huiꝰ ſeculi nō ſublime ſapere. Et Aug. Uermis diuitiarū ſuperbia eſt. Sed aduertāt illud diuites oēs qd dr in ps. Dormierūt ſomnū ſuū ⁊ nihil inuenerūt oēs viri diuitiarū in manibꝰ ſuis. Scdo ſupbiūt laici de nobilitate generis. Un̄ Saluſtiꝰ Cōe malū nobilitatis eſt ſupbia. Sꝫ tales cōſiderare debēt: qꝛ mors ſceptra ligonibꝰ eq̄t. ⁊ morit doctꝰ pariter ⁊ indoctus. Tertio ſuperbiūt laici de opibus ex genere bonis d elemoſynis de ieiunijs ⁊ ſil'ibꝰ cū qbꝰ cōmiſcent multa pctā mortalia: ⁊ ppt illa bona opa reputāt ſe iuſtos: nō ɔſiderātes illud Eccl's. ix. Qui in vno peccauerit multa bona perdet.

Quarto ſupbiūt laici erubeſcendo ceſſare a quibuſdā pctis eis cō ſuetis. Cōtra q̄s diximꝰ i ſmone de dilatiōe pnie. Sūt ⁊ alia mlt'a i qbus oēs pdicti p ſupbiā offendūt deū. Nos aūt hec pauca diximꝰ: qꝛ alimēta que minus ſufficiūt auidiꝰ ſumūt. vt Gre. d. Ergo pꝫ ex dictis ꝙ qui ſe exaltat p ſupbiā humiliabit a deo. Et q ſe humiliat exaltabit hic p grām et in futuro p gl'iam. Amen.

Feria q̄rta poſt reminiſcere de piculoſo vitio ambitionis. de quo xps in euāgelio diſcipulos ſuos redarguit. Sermo XXXIIII

S quis voluerit maior fieri inter vos ſit vr̄ miniſter.

Mat. xx. ⁊ in euāgelio hodierno. Rephēſibile valde eſt atqꝫ fugiēdū ābitiōis vitiū qd xps redēptor nr̄ in lectōe euāgelica terribil'r ⁊ ſapiētiſſime ɔfutauit. Querebant nāqꝫ iacobꝰ ⁊ iohēs filij zebedei mr̄e mediante, ⁊ intercedēte hr̄e pmatū ſup ceteros i regno xpi vt vnꝰ ſederet ad dexterā: aliꝰ ad ſiniſtrā. Sapiebāt adhuc aliqd terrenū atqꝫ carnale credabātqꝫ poſt reſurrectionē xpm tpalit' regnaturū. Alij etiā diſcipuli xpi adhuc debiles et nōdū in ſpū ſolidati talia dici audiētes indignabant. Proptrea ipe dn̄s hūilitatē magr̄ ⁊ illis duobꝰ: qꝛ qd peterēt neſcirent rn̄dit. ⁊ alios vt ambitionē euitarēt admonuit. Qm̄ aūt ppt illā piclitant mlt'i in h ſmone aliq̄ ad ambitōis deteſtatiōnē explicabimꝰ. de q tria myſteria erunt declaranda.

Primū dr offenſio.
Scdm diſtinctio.
Tertium abominatio.

Qd ambitio eſt pctm̄: tum quia procedit a ſuperbia: tum quia contrariat charitati: tū quia opponit magnanimitati. ⁊ quot modiſ honor appetit Caplm I

Primū myſteriū declarandū de ambitione dicitur offenſio. Offendunt ambitioſi grauiter deū. qd pbat ab Alexā. in. ij. ſumme. ⁊ Tho. ſcda ſcde. q̄ſtione cxiij. triplici ratione.

Primo rōne originationis.
Scdo rōne contrariationis.
Tertio rōne oppoſitionis.

Primo rōne originatōis. ſicut fructꝰ eſt infectꝰ q ex infecta radice gn̄at. ita ⁊ actus hūanus q pcedit ex pctō: oꝫ ꝙ ſit pctm̄. Sꝫ ambitio q̄ eſt inordinatꝰ appetitꝰ honoris pcedit ex pctō: g ipa erit pctm̄. Inq̄t em̄ Aug. in li. de ꝟa religiōe: ꝙ ambitio pcedit ex ſupbia ⁊ cupiditate: ſꝫ ſupbia ⁊ cupiditas ſūt peccata. Prout aūt p potētiā vel dignitatē intēdit q̄s acq̄rere apparentē ⁊ excellētē honorificētiā: ſic orit ambitio ex ſupbia. Sꝫ put q̄s intēdit acq̄rere p hmōi ſufficientiā ſeu rerū abūdantiā, ſic orit ambitio ex cupiditate. Scdo pbat ꝙ ambitioſi offendūt ⁊ peccāt rōne ɔrariationis. Qꝛ ome illud qd repugnat ⁊ ē ɔrium charitati eſt pctm̄: ſꝫ ambitio repugnat charitati. iō eſt pctm̄. dicit nāqꝫ apl's. i. Coꝛ. xiij. Charitas nō eſt ambitioſa. i. ſm glo. ibi. Nō vult alij pponi. Charitas em̄ diligit primū ſic ſeipm̄. ⁊ iō nō vult eū ſubijcere ſibi ſꝫ potiū eē ⁊ appetit ſuire primo ⁊ non ſibi ſuiri. ſicut filiꝰ hois nō venit miſtrari: ſꝫ miſtrare. vt dr i pn̄ti euāgelio. Tertio oñdit ꝙ ābitioſi offēdūt ⁊ peccāt rōe oppoſitōis. Oē ei qd opponit ꝟtuti morali q ē ſm regulā rōnis pctm̄ ē ſꝫ ābitio opponit magnanimitati q̄ ē ꝟtꝰ moralis ſm pbm̄. iiij ethi. g eſt pctm̄. magnanimitati ſiqdē aduerſat ābitio ſicut inordiatū ordinato. Notādū tn̄ ſm Tho. ꝙ honor importat quādā reuerētiā exhibitā alicui in teſtimoniū excellētie vel ꝟtutꝪ eiꝰ. Circa excellentiā aūt hois duo ſunt attēdēda. Prio qdē ꝙ id in quo hō excellit nō hꝫ a ſeipo: ſꝫ eſt q̄ſi quoddā in eo diuinū: ⁊ iō ex hoc nō debet ſibi pncipal'r honor: ſed ipi deo. Scdo autem attendēdū eſt ꝙ id in quo excellit dat homini a deo vt ex eo alijs proſit. Unde intantū debet homini placere teſtimoniū ſue excellen

tie qd̉ ab alijs exhibet: inquantū ex hoc para
tur ſibi via ad hoc vt ꝓſit. Triplicit̃ ergo cō
tingit appetitū honoris eſſe inordinatū. Uno
mō q2 appetit hō teſtimoniū de excellētia quā
nō h3, qd̉ eſt appetere honorē ſupra ſuā pro-
portionē, vt ſi malus deſideret honorem ac ſi
eſſet bonus: ⁊ nil curās de virtute: deſideret re-
gimen ⁊ preſidentiā que nō debet̃ niſi virtuo-
ſis. Ex hoc refert Aug. lib. iiij. de ciui. dei, anti
quos romanos cū dediti eſſent idolatrie: duo
cōſtruxiſſe tēpla inter cetera, vnū dee virtutis
aliud dee honoris. ⁊ cōtigua tamē ordinata
ꝙ ad templū dee honoris non poterat eſſe ac
ceſſus niſi per templū dee virtutis. Qui ꝙuis
errarent vt infideles in facto ⁊ opinione: tñ q̃
ad ordinē ꝯſtructiōis temploꝝ nō errabant.
Volebant em̄ cunctis oſtendere ꝙ ad hono-
rem qui multū appetit̃ recte ꝑueniri nō pōt
niſi ꝑ opa virtutis. Scd̉o inordinate appetit̃
honor inquantū non refert̃ in deū, iuxta illud
apl̄i, Soli deo honor ⁊ glīa, ſ; cupit aliq̃s illū
honorē vt quoddā bonū. Sz poſſet aliq̃s obij
cere ſic. Quilibet pōt abſq; vitio appetere illd̉
qd̉ ſibi debet̃ ꝓ premio, ſ; honor eſt premium
virtutis: vt dicit Ariſto. i. ethicor. ergo quili-
bet virtuoſus ſine vitio pōt honorē appetere
Vnde ē qd̉ Iuuenalis ſatyra. x. ait. Quis em̄
virtutē amplectit̃ ipam Premia ſi tollas? Et
Caſſio. lib. ij. eplarū. Nutriūt premioꝝ exem
pla virtutes, nec quiſq; eſt qui nō ad morum
ſumma nitat̃ aſcēdere qñ irremuneratū non
relinquit̃ qd̉ ꝯſcia teſte laudat̃. Et Tulli⁹ in
qōni. tuſcu. honos alit artes. Rñdet Tho. ꝙ
honor nō eſt premiū virtutis quoad ipm̄ vir
tuoſum. vt ſc; hoc ꝓ premio expetere debeat.
ſ; pro premio expetit beatitudinem que eſt fi-
nis virtutis. Dicitur tamen honor eſſe pre-
mium virtutis ex parte aliorū qui non habēt
aliquid maius quod virtuoſo retribuāt q̃ ho
norē: qui ex hoc ipo magnitudinē habet ꝙ ꝑ-
hibet teſtimoniū virtuti. Unde patet ꝙ non
eſt ſufficiens premiū vt dicitur. iiij. ethicorū.
Tertio mō appetit̃ honor inordinate inq̄ntū
appetitus in ipſo honore quieſcit non referēs
honorem ad vtilitatem alioꝝ. Appetere ergo
honorem ſm̄ tres modos predictos eſt appe
tere illum inordinate ⁊ cū peccato. Magna-
nimitas vero tendit ad honores ordinate: cū
ſc; quis virtuoſos actus proſequitur inten-
dens ex illis honorare deum ⁊ adiuuare pro-
ximos: licet ex conſequenti ſibi proueniat ho-
nor de quo gaudet ⁊ contentatur.

Qd̉ in tribus ſolent homines eſſe ambitio
ſi: ſc; in appetitu inordinato dignitatis eccle-
ſiaſtice: aut gradus magiſterij: vel tēporalis
dominij vel poteſtatis. Caplm̄. II.

Circa dū myſteriū contemplandum
de ambitiōe dicit̃ diſtinctio. In quo
diſtinguemus triplicem inordinatū
appetitum honoris ambitioſum.

Primus dicitur eccleſiaſtice dignitatis.
Secundus magiſtralis ſublimitatis.
Tertius temporalis poteſtatis.

Prim⁹ appetit⁹ inordinat⁹ honoris dr̄ eccle
ſiaſtice dignitatꝭ. Sūt quidē multi inhabiles
indocti illitterati inſufficiētes indigni q̃ ſitiūt
dignitates ecclīaſticas: illas querunt ꝑ fas ⁊
nefas: illas ꝓcurāt precib⁹ ⁊ muneribus: ad il-
las habēdas ⁊ acquirēdas adhibēt oē ſtudiū
oēmq; ſollicitudinē, ⁊ qd̉ dolendum eſt: vt in
pluribus ipis ꝯferunt̃. Pro quib⁹ dr̄ in. c. nihil.
ex̄ de electiōe. Nihil eſt qd̉ eccl̄ie dei magis of-
ficiat q̃ ꝙ indigni aſſumunt̃ prelati ad regi-
men aiaꝝ. Et ꝑ clariore ꝑticule hui⁹ noticia
quattuor dubia occurrūt diſputanda. Primū
eſt vtrū ſit licitū appetere epatum. Secundū
dubiū vtrū infra dignitatē epalem ſit peccatū
appetere alias dignitates, vt abbatiā: priora
tum: decanatū: prepoſiturā: vel archidiacona
tū ⁊ ſimilia. Tertiū dubiū vtrū prelatus pec-
cet in cōferendo beneficiū bono, ⁊ pretermiſſo
meliore: ſiue peccent eligentes minus bonū
pretermiſſo meliori. Quartū dubiū vtrū pre-
latus eccleſie poſſit committere cōſanguineo
ſuo curā eccleſie poſtpoſito meliore. Ad pri-
mum dubiū arguit̃ ꝓ vna parte ꝙ non ſit pec
catū: imo ſit licitū appetere epatū. Dicit enim
apl̄s. i. Timoth. iij. Qui epatū deſiderat bonū
op⁹ deſiderat. ſ; licitū eſt ⁊ laudabile deſiderare
bonū op⁹, ḡ eſt laudabile appetere epatū. Se
cundo arguit̃, q2 ſtat⁹ epoꝝ eſt ꝑfectior q̃ ſta
tus religioſoꝝ. ſ; licet appetere ꝓpter ſuā ꝑfe-
ctionē ſtatū religionis, ergo ſtatū epiſcopalē.
Tertio arguitur ꝑ illud qd̉ ſcribit̃ Prouer. xi.
Qui abſcondit frumenta maledicetur in po-
pulis. benedictio aūt ſuper caput vendentiū.
Sed ille qui eſt idone⁹ ꝓpter vitā ⁊ ſcientiā
ad epiſcopatu;: videtur frumenta ſpiritualia
abſcondere ſi ſe ab epatu ſubtrahat, per hoc
aūt ꝙ epiſcopatū accipit ponitur in ſtatu fru
menta ſpiritualia diſpenſandi. ergo videtur
ꝙ laudabile ſit epatum appetere: ipſumq; vi
tuperabile refugere. Quarto arguitur: q2 fa-
cta ſctoꝝ que in ſcriptura narrant̃: proponū-
tur nobis in exēplū, ſm̄ illud Rom. xv. Que
cunq; ſcripta ſunt ad nr̄am doctrinā ſcripta

ſunt. Sz legit̃ Eſa. vi. ꝙ Eſaias ſe obtulit ad
officiū predicatiōis qd̉ ꝓcipue cōpetit epīs. ḡ
videt̃ ꝙ appetere epatū ſit laudabile. Sz in
ꝯtrariū eſt Aug. xix. de ci. dei. q̃ dicit illud qd̉ ſcri
bit̃. viij. q. i. c. q̃ epatū. Loc⁹ ſuperior ſine quo
regi ppl̄us nō pōt: etſi ita teneat̃ atq; admi-
niſtret̃ vt decet: tñ nō decent̃ appetit̃. Rñdet
Tho. ij. ij. q. clxxxv. ꝙ in epatu tria ꝑñt ꝯſide-
rari. Unū eſt ꝑncipale ⁊ finale. ſ. epalis opa-
tio ꝑ quā vtilitati ꝓximorū intēdit̃. ſm̄ illud
Ioh. vlti. Paſce oues meas. Secūdū eſt alti-
tudo grad⁹: q2 eps ſuꝑ alios ꝯſtituit̃, ſm̄ illd̉
Matth. xxv. Fidel' ſeru⁹ ⁊ prudēs quē conſti
tuit dn̄s ſuꝑ familiā ſua;. Tertiū eſt ꝙ ꝯſiter
ſe h3 ad iſta: vt reuerētia ⁊ honor ⁊ ſufficien-
tia tpalitū. ſm̄ illud. i. Timoth. v. Qui bñ pre-
ſunt pſbyteri duplici honore digni habeant̃.
Appetere ḡ epatū rōe hmōi circūſtātiū bono
rū: manifeſtū ē ꝙ nō licet, eo ꝙ finis eſſet cu
piditas ⁊ ambitio. Et dn̄s reprehendit ambi
tioſos phariſeos dicēs Matth. xxiij. Amant
ꝑmos recubit⁹ in cenis ⁊ ꝑmas cathedras in
ſynagogis: ⁊ ſalutatiōes in foro. Quātū aūt
ad ſecundū. ſ. ad celſitudinē gradus appetere
epatū eſt ambitioſum ⁊ ꝑſumptuoſum. Un̄
dn̄s Matth. xx, arguit diſcipulos primatum
q̄rentes di. Principes gētiū dn̄ant̃ eoꝝ. Ubi
Chryſo. dicit. Per hoc oſtēdit ꝙ gētile eſt pri
matū ſape. ⁊ ſic gētiū ꝯpatiōe aīaꝝ eoꝝ eſtua
tionē ꝯuertit, ſ; appetere ꝓximis ꝓdeſſe ē ſm̄
ſe laudabile ⁊ virtuoſum. Uerū q2 ꝓut epalis
act⁹ h3 annexā celſitudinē gradus ꝑſumptuo
ſum videt̃ ꝙ aliq̃s preeſſe appetat ad hoc q̃
ſubditis ꝓſit niſi manifeſta neceſſitate iminē
te, ſicut Greg. dicit in paſtorali. Qd̉ tūc erat
laudabile epatū appetere qñ dubiū nō erat ꝑ
hūc quēq; ad maiora ſupplicia ꝑuenire. Un̄
nō de facili inueniebat̃ q̃ hoc onus aſſumeret:
ꝑſertim cu; ad h' aliq̃s zelo charitatꝭ diuinit⁹
fuiſſet incitat⁹. Pōt tñ q̄libet abſq; vitio pre-
ſumptiōis appetere talia opera facere: ſi ꝯtin
geret in tali officio eē vl' appetere ſe eē dignū
ad talia opera exercēda. ita ꝙ bonū op⁹ cadat
ſub deſiderio: nō aūt ꝑmat⁹ dignitatꝭ. Un̄ Chry
ſo. ſuꝑ Matth. ait. Op⁹ q̄dē deſiderare bonū
eſt: ꝑmatū aūt honoris ꝯcupiſcere vanitas ē.
primat⁹ em̄ fugientē ſe deſiderat: deſiderante;
ſe horret. Ad primū ḡ dicendū ꝙ ſic Greg.
dicit in paſtorali. Illo tp̄e apl̄us dixit illa ver
ba quo ille q̃ plebib⁹ preerat ꝑm⁹ ad martyrij
tormēta ducebat̃. Aug. vo. xix. de ci. dei dicit
ꝙ apl̄us exponere voluit q̄d ſit epatus: q2 no
men oneris eſt nō honoris. Ad ſecundū di-
cendū ꝙ nō eſt eadē rō de ſtatu religiōis ⁊ ſta
tu epali ꝓpt̃ duo. Prio q̄dē: q2 ad ſtatū epa-
lem ꝑexigit̃ vite ꝑfectio. ⁊ ꝑ hoc dn̄s a petro
exq̄ſiuit ſi pl⁹ ceteris eū diligēt añq̃ ei cōmit
teret paſtorale officiū. ſ; ad ſtatū religiōis nō
ꝑexigit̃ ꝑfectio: ſ; eſt via ad ꝑfectionē. Un̄ ⁊
dn̄s Matth. xix. nō dixit ſi es ꝑfect⁹: ſ; ſi vis
eſſe ꝑfect⁹ vade ⁊ vende oīa q̃ habes. Et hui⁹
drīe rō eſt: q2 ſm̄ Dio. perfectio ꝑtinet actiue
ad ep̄m ſicut ad ꝑfectorē: ad monachū autē
paſſiue ſicut ad ꝑfectū. Req̄rit̃ aūt ꝙ ſit ꝑfe-
ctus aliq̃s ad hoc ꝙ poſſit alios ad ꝑfectionē
adducere. qd̉ nō ꝑexigit̃ i eo q̃ d3 ad ꝑfectio-
nē adduci. Eſt aūt ꝑſumptuoſum ꝙ aliq̃s ſe
perfectū reputet: nō aūt ꝙ aliq̃s ad ꝑfectionē
tendat. Scd̉o nō eſt eadē rō: q2 ille q̃ ſtatū re
ligionis aſſumit: ſe alijs ſubijcit ad ſpūalia ca
pienda. ⁊ hoc cuilibet licet. Ille vero q̃ tranſit
ad ſtatū epalem ſublimat̃ ad hoc ꝙ alijs ꝓſit
deat. Et hāc ſublimationē d3 ſibi nullus aſſu
mere. ſm̄ illd̉ Heb. v. Nemo ſibi aſſumat ho
norē: ſ; q̃ vocat̃ a deo tanq̃ aaron. Et vt Gre
go. dicit. viij. q. i. c. in ſcripturis. Sicut locus
regiminis deſiderātib⁹ negādus eſt: ita fugiē
tibus offerendus. Ad tertiū argumentū di-
cendū ꝙ diſpenſatio ſpiritualiū frumentoꝝ
non eſt facienda ſm̄ arbitriū propriū: ſed ꝑn
cipaliter q̄midē ſm̄ arbitriū ⁊ diſpoſitionē dei.
ſecundario aūt ſm̄ argumentū ſuperioꝝ pre-
latoꝝ. Ex quo non intelligitur ille abſcondere
frumenta ſpiritualia cui non competit ex offi
cio nec ei a ſuperiori iniūgitur ſi ab alioꝝ cor
rectione aut gubernatiōe deſiſtat. ſed ſolū tūc
intelligitur abſcondere ſi diſpenſationē negli
git cū ei ex officio incumbat: vel iniunctū offi
ciū pertinaciter recuſat. quia vt dicitur ex̄ de
renuncia. in. c. niſi cū pridē. Tunc in te vera;
humilitatē cuſtodies cū per eā locū ſublimem
effugies ⁊ per obedientiam non dimittes. Et
viij. q. i. c. in ſcripturis. Si is qui valet omni-
potentis dei renuerit paſcere oues: oſtendit ſe
ſummū non amare paſtorē. Ad quartū ve-
ro argumentū reſpondet Greg. in paſtorali.
ꝙ Eſaias qui mitti voluit ad predicandū vi
dit ſe antea purgatū per altaris calculū. Quia
ergo valde difficile eſt quēlibet purgatū ſe co
gnoſcere: ideo nullus predicare debet niſi mit
tatur. Periculoſum ḡ eſt ⁊ non ſine ambitio-
ne etiā viris idoneis querere ⁊ petere epiſco-
patū. Sed quid de illis in quibus nulla condi
tio que in epiſcopo eſt requirenda penitus in-
uenitur. qui inſtant ſatagunt ambiunt: vt ꝓ-
moueantur ad dignitatē epiſcopalē? O teme

raria preſumptio. o inflata elatō. o diabolica ſuperbia. Audiant tales id quod ſcribitur ex̄ de elec. c. cuꝫ in cunctis. Cum in cūctis ſacris ordinibus ⁊ eccleſiaſticis miſterijs: ſint etatis maturitas: morum grauitas: ⁊ litterarū ſcientia inquirēda: multo fortius hec in epō oportet inquiri: qui ad curam alioꝝ poſitus ī ſeipō debet oſtēdere qualr̄ alios oporteat in domo domini cōuerſari. Glo. vero ſup verbo lr̄arum dicit. Propter defectū ſciētie repellit aliquis ab epiſcopatu etiam iam promotus. vt patet extra de etate ⁊ qualitate ordinādorum. c. vltimo. ⁊ extra de elect. c. congregato. Et. i. q. i. c. viliſſimus dicit. Viliſſimus eſt reputandus niſi precellat ſcientia ⁊ ſanctitate qui eſt honore preſtantior. Ad idem eſt. c. nō oportet. viij. q. i. Secundū dubiū erat vtruꝫ vltra epiſcopalem dignitatem ſit peccatū appetere aliquas dignitates ſeu officia vel beneficia: vt abbatiam prioratū ⁊c. Et videtur ꝙ non: quia quod nō eſt ꝓhibituꝫ ꝑ aliquod ius videt̄ eſſe conceſſum. xiij. q. ij. c. hebron. §. ſequenti. Sed iſta nullo iure prohibentur ergo vt licita conceduntur. Contrarium huius videt̄ eſſe rei veritas. Et ratio eſt: quia vbi eadem ratio. l. ⁊ idem ius. Nam de ſimilibus idem eſt iudiciū. ar. di. v. c. ad eius. Sꝫ ratio quare illicitus eſt appetitus epiſcopatus eſt ꝓpter curam quaꝫ habet annexam: quia preſumptuoſum nimis eſt vt quis ſe reputet idoneum ad regendas animas alioꝝ. Sꝫ eadeꝫ ratio eſt in quolibet predictoꝝ: quia ſcilicet in omnibus eſt cura annexa: nec differūt ab epiſcopatu niſi ſm magis ⁊ minus: qꝛ vt patet epūs habet curam vniuerſalē totius dioceſis ſue: ſed in predictis officijs conſtituti habent curam particularē: vt patet vnius parochie vel vnius collegij. Taliū autē appetitus non diuerſificat ſpēm ſed quidditatē peccati ſicut appetere furari vnū florenū eſt eiuſdeꝫ ſpeciei cum appetitu furandi mille: lꝫ hoc ſit grauius. Sic in ꝓpoſito de appetitu epatus et aliorum beneficioꝝ curatoꝝ. Preterea ſm Tho. Ray. Hoſt. ⁊ Goff. Qui petit ꝓ ſe aliqđ p̄dictorū ſi alias ſit dignus efficit̄ indignus rōne p̄ſumptionis ⁊ cōmittit ſimoniā. ergo peccat mortalr̄. Et pro hac cōcluſione faciūt dicta ſanctoꝝ. Unde Chryſo. xl. di. c. mlt̄i. ait Quicunqꝫ deſiderauerit p̄matum in terra inueniet confuſionē in celo: nec inter ſuos xp̄i computabit̄ qui de p̄matu tractauerit. Nullus autem inuenit confuſionē in celo aut ſeparatur a conſortio ſuoꝝ xp̄i niſi ꝓpter mortale. ergo ⁊c. Et. i. q. i. c. Principatus. Leo papa ait Principatus. i. p̄latio quē aut ſeditio extorſit aut ambitus occupauit: etiaꝫ ſi moribus aut actibus nō offendat: ipſius tn̄ initij ſui eſt ꝑnitioſus exemplo: ⁊ difficile eſt vt bono peragant̄ exitu que malo ſunt inchoata p̄ncipio. Sed non dꝛ aliqđ ꝑnitioſum niſi mortale.

Sciendū aūt ꝙ id quod dictū eſt ſcꝫ ꝙ non lꝫ petere beneficiū curatū: nec peti pōt abſqꝫ vitio ſimonie: aliqui illud nō tenēt. vt Bern. ⁊ Guil. Hāc opinionē ſequi videntur curiales ſꝫ tn̄ nō eſt tuta. Forte poſſet dici ꝙ qui intēderet deo ſuire in clero: non ꝓpter honores maiores cōſequēdos ⁊ diuitias in ſeculo: ſed quia ſtatus ille melior eſt q̄ ſecularis ⁊ diuinis applicatus ⁊ magis ſibi gratus ⁊ in eo poſitus appetit ſibi ꝓuideri de beneficio: ⁊ petit illud a ſupioribus vt poſſit ſm conditionem ſuam ſuſtentari: nō ad pompam: ſed ad decētiam: nō habens intentioneꝫ ad curā: nec ad honores ⁊ gradus ⁊ ad pinguius beneficiuꝫ ſed ad ſui gubernationē: ita cōtentus de ſimplici beneficio ſicut de curato: dummodo ſibi ſufficiēs eſſet: nō peccaret. Appetit eñi ⁊ q̄rit quod eſt de iure diuino debitū. videlꝫ ꝙ qui altari ſuit de altari debet viuere vt dicit ap̄ls quod eſt licitum cuilibet. Et q̄uis cura annexa ſit ei quod ſibi confert̄: oculus eius nō eſt ad hoc p̄ncipalr̄: ſꝫ ad ſuſtentationē ſibi debitam ex ſuitio ecclie. illud aūt ſcꝫ ꝙ ſit curatū eſt acceſſorium ⁊ per accidēs: ⁊ acceſſorium naturam ſequi congruit p̄ncipalis de re iur. li. vi. Sed p̄ncipale intentū ſcꝫ ſuſtētatio ſui iure eſt licitum. ergo ⁊ quod inde ſequit̄. non aliquid illicitum adiungēdo. Tertiū dubiuꝫ erat vtrum p̄latus peccet conferēdo bn̄ficiū bono ꝑtermiſſo meliori. vel vtrū peccent ſic eligētes. Et videt̄ ꝙ ſic. Qm̄a. viij. q. i. c. licet. Hie. ait. Sciant oīs ⁊ certi ſint. ꝙ qui p̄ſtātior ē ex oī populo qui doctior: qui ſanctior: q̄ omni virtute eminentior ille eligit̄ ad ſacerdotium. Sed beatus Thomas in quadā queſtione de quolibet dicit ꝙ aliquis poteſt dici melior dupliciter. Uno modo ſimplicit̄. alio modo ſm quid. Simpliciter autem dicit̄ melior qui eſt ſanctior ⁊ plus habens de charitate. Scdm̄ quid dicit̄ melior qui eſt melior ſm aliquem reſpectū. Contingit auteꝫ aliquem eſſe meliorem ſimpliciter id ē maioris ſanctitatis qui nō eſt melior quātū ad hoc ꝙ preficiat̄ in eccleſia. Sed alius minoris ſanctitatis eſſet melior in regimine: quia forte magis ecclīam iuuare poterit vel per lumen ſapiētie: vel per auxiliū potentie: vel qꝛ diu in ecclia deſeruiuit. Non ergo tenet̄ dare prelatus officiū vel beneficiuꝫ meliori ſimplr̄: ſed meliori quo ad hoc. ideo ſi p̄ferat vnuꝫ alteri ꝓpter aliquā cauſam q̄ ꝑtineat ad honorem dei ⁊ vtilitatē ecclie: tā quantū ad hoc iſte eſt melior. ⁊ prelatus recte facit ꝓmouēs illū. ſicut etiā ⁊ eligētes. hec ille. Notādū etiā ꝙ q̄uis minus bonus ſimplr̄ poſſet p̄ferri magis bono in regimine ecclie qꝛ vtilior: non tn̄ ſi ſcitur eſſe malus: q̄uis poſſet iuuare ecclīam ꝑ ſciam ⁊ potentiā. quia in hmōi permaxime requiritur bonitas vite: al's ſine pctō cura exerceri non pōt. Hoc eñi nō eſſet preferre minus bonū ſed ſimplr̄ malū: ⁊ per ꝯns qui non eſt idoneus. Un̄ Albertus magnus dicit expreſſe ꝙ ꝓmouētes ad ordines vel curā paſtoralē: vl' aliquod beneficiū eccl'iaſticū ſcient̄ indignū: abſqꝫ dubio peccant mortaliter. Nec nobilitas excuſare pōt ꝙ ꝓmoueat̄ malus: quia quanto nobilior tanto nociuior. Et ſi dicat̄ ꝙ alius non ſit ita vtilis omnino: iſta ratio nihil valet. quia vtilitas ſpiritualis temporali eſt preponēda. nec excuſat paucitas miniſtroꝝ eccleſie. Hec Albertus. Dicit̄ vero aliq̄s eoipō bonus ꝙ nō eſt malus. ex̄ de preſump. c. dudū. Quartum dubiū erat vtrū prelatus ecclie poſſit cōmittere conſanguineo ſuo curā ecclie poſtpoſito meliore. Videtur ꝙ non. quia Hiero. dicit loq̄ns de moyſe ꝙ ſubſtituit ſibi ſucceſſorem in regimine ieſum naue. viij. q. i. c. ſi ergo. Nulla conſanguinitatis ratio: nulla ꝓpinquitatis habita contemplatio eſt vt ꝓpinquis agroꝝ ⁊ prediorū relinquatur hereditas: gubernatio populi illi tradatur quē deus elegerit hoī. ſ. tali q̄ habꝫ in ſemetipō ſpiritū dei: ⁊ precepta dei in conſpectu eius ſunt. Et idē Hiero. viij. q. i. c. moyſes. Moyſes amicus dei cui facie ad faciem locutus eſt deus: potuit vtiqꝫ ſucceſſores principatus filios ſuos facere ⁊ poſteris propriam relinquere dignitatē. ſꝫ extraneus de alia tribu eligitur ieſus naue: vt ſciremus principatū in populos non ſanguini deferendū eſſe ſed vite. Glo. dicit ibi ſup verbo tribu. Moyſes fuit de tribu leui. Jeſus naue ſiue ioſue fuit de tribu effraim. Ad hoc propoſitū recitat etiā Policratus libro quarto. ꝙ obſecrāte ſenatu vt adrianus filiū quē habebat auguſtū faceret: reſpondiſſe fert̄. ſufficere debet ꝙ ego regnauerim cū non merear. Principatus eñi non ſanguini ſed meritis dandus eſt. Inutiliter quippe regnat qui rex naſcitur nec meretur. Ueruntamen Thomas in quadā queſtione de quolibet. dicit ꝙ aliter eſt dicendū de cōſanguineo eque idoneo: aliter de ꝯſanguineo minus idoneo. Si aūt conſanguineus ſit eque idoneus poteſt prelatus preferre conſanguineū: niſi ex hoc forte ſcandalū oriatur: vel aliqui exinde malū exemplū accipiant. vt quādo probabiliter timetur ꝙ alij prelati inducerentur hoc exemplo ad dandū ſuis minus dignis. Ratio ē hec. qꝛ in hoc ꝙ dat conſanguineo eque digno nil depit vtilitati eccleſie: nec eſt contra charitatē. Et hoc figuratū eſt Gen. xlvij. vbi pharao ioſeph loquens de fratribus ſuis dixit. Si eē noſti in eis viros induſtrios cōſtitue illos magiſtros pecoꝝ meoꝝ. Si vero conſanguineus prelati ſit minus idoneus non debet eū preficere ad curā eccleſie poſtpoſito meliore. Et ſic faciendo ⁊ preficiendo illum grauiter peccat. Quid temporibus his in beneficioꝝ collatione ac diſtributione fiat nō opus eſt enarrare: cū iam manifeſta ſit omnibus eccleſie ſancte iactura. Preficiuntur infames: promouentur ambitioſi: exaltātur amici: ⁊ quaſi nulla eſt amplius cura de regimine animarū. preualuit ambitio ⁊ ad lucra t̄palia mundanamqꝫ pompā oīa ſunt redacta. O deus de celis o deus omp̄s. Inſpice: ſuccurre: viſita ⁊ non derelinquas propter peccata nr̄a ſponſam tuā ecclīam quā tuo precioſo ſanguie redemiſti. Inuaſerunt lupi rapaces gregē tuū: ⁊ non eſt q̄ paſcat oues tuas. Secundus appetitus inordinatus honoris dicitur magiſterialis ſublimitatis. Appetunt nanqꝫ multi indebite magiſterialē gradū. Et lꝫ ſm Hoſtie. in ſumma ſua li. v. in rubrica de magiſtris. p̄ceptor cuiuſlibꝫ diſcipline vocari poſſit magr̄ vt in. l. q̄bus ergo. ff. de ver. ſi. vel q̄ regimē hꝫ p̄ ceteris. vt in. l. i. ff. de exactiōibus. vel doctor legū. vt in proemio. ff. §. penul. Nos tamen loq̄mur de magiſtris prout ſic appellantur doctores theologie. In quibus reprehēſibilis eſſe poteſt magiſterij gradus ⁊ ambitioſus reputari quadruplici ratione.

Primo ratione inſufficientie.
Secundo ratione repugnantie.
Tertio ratione ſuperbie.
Quarto ratione finis.

Primo rōne inſufficientie: qn̄ aliq̄s inſufficiens eſt: qꝛ vel indoctus vel adeo parū doctus vt ſibi gradus magiſterij conuenire nō poſſit. Pro quibus dicitur. lxi. diſt. c. miſerū. Miſerū eſt eū fieri magiſtruꝫ qui nunq̄ fuit diſcipulus. Et. lix. diſt. c. ordinatos. Debet ante eſſe diſcipulus quiſquis doctor eſſe de-

ſiderat, Et ſic docere pōt qđ didicit.xvi.q.i.c.
ſic viue. Multo tpe diſce que poſtmodū doce
as. Et.c.ſi clericatus. Si clericatus titillat de⸗
ſideriū: diſcas qđ poſſis docere. ⁊ rōnabilem
deo offeras hoſtiā: miles anteꝙ̄ tyro: nec pri⸗
us magiſter ſis ꝙ̄ diſcipulus. ⁊ ex de electiōe
c.cū in magiſtrū. In magiſtrū aſſumi nō de⸗
bet qui formā diſcipuli nō aſſumpſit. hec ibi.
Dicit autem Hoſti.vbi.ſ. ꝙ ꝓmouendus ad
magiſteriū cognoſci pōt legendo ⁊ diſputan⸗
do ſi ſit idoneus. Scđo eſt repꝛhenſibilis ⁊
ambitioſus magiſterij gradus rōne repugnā
tie: qn̄ aliquis eſſet in aliqua religione que ta
lia cōtineret ꝙ ſibi magiſterij gradꝰ repugna
ret. ſicut de monacho di. Hiero.xvi.q.i.c. mo⸗
nachus. Monachus nō docētis ſed plangē⸗
tis habet officiū. Ad qđ facit ibidē.c.ſi cupis.
et.c.alia cauſa. Si autē talis eſſet religio in q̄
poſſent religioſi cū obſeruantia regule ⁊ ſtatu
toꝝ ſuoꝝ vacare etiā ſtudio litterarū ⁊ p̄dica
tioni ⁊ inſtructioni alioꝝ: poſſent hmōi viri re
ligionis docti ſm Alex.in.iiij.ſumme: ad gra
dū magiſterij ꝓmoueri. Quod cōfirmat̃ ꝑ ea
que ſcribunt̃.xvi.q.i.c.doctos.c.moderamie.
c.ſunt tñ nōnulli.c.vos aūt.c. i parochia. c.cū
ꝓ vtilitate. Et hoc apparet ꝑ experientiā: qꝛ
quotidie ex ordinibus mendicantiū multi fi⸗
unt magiſtri in theologia. Tertio eſt repꝛhē
ſibilis ⁊ ambitioſus gradus magiſterij rōne
ſupbie: qn̄ aliquis querit illū gradū iportune
ſe ingerēdo vt excellat ⁊ appareat glorioſus.
qđ ꝓhibet xp̄s Matth.xxiij.di. Nec vocemi
ni magiſtri.ſ.cū elatiōe mētis: qꝛ magiſter ve
ſter vnus eſt xp̄s. In qbus verbis nō nomen
aut gradū dānauit magiſterij ſm oēs docto⸗
res: ſed tm̄ ſuperbiā ad quā multi cū nomine
illo deueniūt qui eo ꝙ magiſtri ſunt ⁊ vocant̃
credunt ſe oīa ſcire: ſpernūt indoctos: ⁊ qđ ip⸗
ſi ſciunt alijs cū difficultate ⁊ labore vix cōica
re volūt. Quarto eſt repꝛhenſibilis ⁊ ambi⸗
tioſus magiſterij gradus rōne finis: qn̄ aliqs
magiſteriū ſuſcipit nō ꝓpter honorē dei: aut
ſalutē ꝓpriam vel vtilitatē proximoꝝ: ſed ꝓpt̃
temporalia lucra ꝓpter p̄lationes obtinēdas
et acquirēdas dignitates. Tales ſiquidē qꝛ a
debito fine deficiunt honorē indebite appetūt
et inordinate. Iudicet ergo vnuſquiſqꝫ ſeip⸗
ſum. Ego nō audeo aliena facta culpare: p̄cor
tamen deū celi vt magiſterij dignitas tā mul⸗
tis ad ſalutē accedat quot cauſa eſt damnatio
nis eterne. Tertius appetitus inordinatus
honoris ⁊ ambitiōis eſt ſecularis poteſtatis.
quō aliqui aſpirant tyrannice dn̄ia tēporalia
vſurpare. Rn̄dendū vt melius intelligat̃ no⸗
tandū ꝙ quadrupliciter pōt aliquis recte et
merito eſſe princeps: aut dn̄s.

Primo ex diuina ordinatione.
Secūdo ex eccleſie collatione.
Tertio ex legitima ſucceſſiōe.
Quarto ex populi electiōe.

Primo ex diuina ordinatiōe, ſicut Saul fu
it vnctus in regē a Samuele de volūtate dei.
Ut habet̃.i.Reg.x. Qui cū fuiſſet abſcōditus
domi: cucurrerūt illi de populo: ⁊ tulerūt eum
inde ſicut fuerat diuinitus reuelatū: ſtetitqꝫ
in medio populi. Et Samuel dixit. Certe vide
tis quē elegit dn̄s: qm̄ nō ſit ſil'is ei in oī pp'lo
et clamauit cūctus populus: viuat rex. Se
cūdo pōt eſſe aliquis princeps ex eccleſie col⸗
latione. qn̄ ſcꝫ eccleſia auctoritate diuina ꝯfer
ret alicui principatū: ⁊ p̄cipue iperialē digni⸗
tatē. Papa em̄ imperatorē inſtituere ⁊ deſti⸗
tuere debet ⁊ pōt rōnabilibus cauſis interue⸗
niētibus. ſicut factū fuit tēpore Stephani ſe⸗
cūdi. vt đr in chronica martiniana. quō Ar⸗
ſtulphus rex lōgobardoꝝ inquietabat roma
nos. quapropter Stephanus romanus pon⸗
tifex aduertens ꝙ Cōſtantinus qntus ꝯſtā⸗
tinopolitanus iperator nō poterat iuuare Ro
manos: venit in Franciā ad Pipinū regē frā
coꝝ. Qui cū papa veniēs liberauit romanos
ab iniurijs longobardoꝝ. ⁊ cōtinuo in p̄mio
virtuoſi laboris factus eſt iperator. ⁊ reuer⸗
ſus in franciā imperauit annis tredecim. Pi
pino aūt ſucceſſit in imperio Karolus eius fi
lius. mānſitqꝫ imperiū apud francos annis tri
gintaqnqꝫ ⁊ menſibus nouē. vſqꝫ ad tp̄a Lu
douici tertij. cuius tpe: qꝛ francigene nō iuue
runt Romā ab iniurijs longobardoꝝ fuit di
uiſum imperiū: eo ꝙ̄ vnus imperauit in italia
alius in alemania: ⁊ ſciſma durauit vſqꝫ ad
Otonē. qui liberauit eccleſiā ab impietate Io
hānis pape duodecimi. quem cardinales ſuo
adiutorio depoſuerūt. quare Oto coronā impe
rij ſuſcepit: ⁊ eo mortuo imperauit filius eius
Oto ſecūdus. ⁊ poſt illū Oto tertius ꝑ heredi
tariā ſucceſſione. Sed poſt mortē Otonis ter
tij fuit inſtitutū ꝙ imperator eligeret̃ ab ele⸗
ctoribus.ſ. Maguntinēſi. Treuerenſi. Colo⸗
niēſi. Marchiōe brādeburgēſi. Palatino. du
ce Saxonie. ⁊ rege Bohemie. De poteſtate
vero pape ſupra imperatorē dixi in ſermōe de
ſacerdotali dignitate. Tertio pōt aliquis
eſſe princeps ⁊ dn̄s ex paterna ſucceſſione. ſi⸗
cut de Salomone đr.iij.Reg.ij.c. Salomon
aūt ſedit ſuper thronū Dauid patris ſui ⁊ fir⸗

matū eſt regnū eius nimis. Quarto pōt ali⸗
quis eſſe p̄nceps ex electiōe: qn̄ eligit̃ vnifor
miter ⁊ ꝯcorditer ab illis quibꝰ hꝫ peſſe. His
modis exceptis qui dn̄ari cupit ambitiōis vi
tio tangit̃. Sed dubitaret aliquis quid de of⸗
ficijs ⁊ dignitatibꝰ ſecularibꝰ ſi appetant̃ ⁊ ꝓ⸗
curentur ꝑ preces ⁊ obſequia. vt officiū pote⸗
ſtatis: ſenatoris: capitanei: ⁊ hmōi. nunquid
eſt peccatū? Rn̄deo ꝙ ſi quis hmōi appetat ⁊
querat magis curans de honore ⁊ lucro ꝙ̄ de
iuſticia ſeruanda: ꝙ talis peccaret. Simil'r ſi
ignorat ea que ſpectant ad executionē debitā
dicti officij: nec iuuari per aliū pōt. Simil'r ſi
paratꝰ eſt ſe intromittere de his ad que ſua po
teſtas non extendit̃ ꝙ̄uis ibi ꝯſueuerit fieri.
puta ſi laicus velit de clericis iudicare vel de
eccl'is diſponere. quod eis ꝓhibet̃ di.xcvi.per
totū. Si aūt appeteret qs illos gradus zelo iu
ſticie ⁊ charitatis proximoꝝ exigētemō rōne
ꝓprij cōmodi nō peccaret. Sed quis eſt hic ⁊
laudabimꝰ eū? Iō magnꝰ erit nūerꝰ dānatoꝝ.
Qđ abominanda eſt ambitio. tum qꝛ indu
cit multa mala. tū qꝛ oīs iuſtꝰ illam fugit. tum
etiā quia tollit quietem mentis. Capl'm.III.

Tertiū myſteriū declarandū de ambi⸗
tione dicitur abomiatio. Abominā⸗
dum quippe ⁊ fugiendum eſt hmōi
peccatum propter tria.

Primo quia multa crimina inducit.
Secundo quia omnis iuſtus illam fugit.
Tertio quia quietem mentis tollit.

Prīo ambitio multa crimina inducit. Hoc
maxime malū hꝫ ambitioſus ꝙ nec timet deū
nec veret̃ hoīes: ſepe ⁊ libenter mentit̃ adula
tur ſepe ſimulat humilitatē: inclinatur cūctis.
ſeruꝰ eſt oīum ⁊ tributariꝰ crudeliſſimꝰ ⁊ vene
noſus. quandoqꝫ ꝓpter ambitionē etiā ſuis
Romulus quidē occidit fratrē Rhemū vt ſo
lus regnaret. Iulius ceſar pompeiū eſt ſemꝑ
ꝑſecutꝰ vſqꝫ ad mortē: cū quo plurima bella
geſſit cupiditate imperij. Abſalon ſuū patrem
dauid tēptauit pellere regno: vt ipe rex p̄fice⸗
retur. Et qđ hiſtorias querimꝰ qn̄ clara ſunt
oīa bella que fuerūt in mundo vſqꝫ ad nunc?
Nec dubiū eſt illa fuiſſe ꝓ maiori parte confe
cta ex liuore ampliandi dn̄ia. Propterea Ni⸗
nus rex aſſyrioꝝ bellis vexauit ꝓuicias. Pro
pterea magnꝰ Alexander duxit exercitū extra
patriā cōtra Dariū: imo cōtra oēs reges ori⸗
entales. Propterea marciales romani ſemꝑ
fuerūt in bello ab vrbe cōdita vſqꝫ ad tp̄a Cō
ſtātini: habuerūtqꝫ bella plurima aduerſus ſa
binos ꝯ volſcos: coriolanos: veios: faliſcos:
pelignos: picentes: ſannites: tarentinos: car⸗
thaginenſes: hyſpanos: mitridatē: egyptum:
germanos: cymbros: ⁊ parthos. Et vt breui
ter dicā contra totū mundū. Et qs enumeret
quantꝰ hoīm ſanguis i tot prelijs ſit effuſus?
quot milia miliū ſint extincti: quot ciuitates
depopulate: quot violate ꝟgines: quot vtriuſ
qꝫ ſexus precio venūdati? O ambitio tantoꝝ
ſcelerū mater. o venenoſa radix ex qua facile
ꝓdit oīs facinoris germen. o bonoꝝ morum
diſſipatrix. o tinnica iuſticie. o ſemiatrix odio
rū. o fons oīs ſcandali. o cōfuſio religioſorū.
o turbatrix eccleſie. o deſolatrix ciuitatū. o de⸗
niqꝫ deſtructrix generis humani. Propt̃ am⸗
bitionē nāqꝫ vix pōt aliquis ꝑ viā rectā ince
dere: ⁊ qn̄qꝫ imo multotiens qui boni credun
tur ⁊ ſcti ꝓpt̃ ambitionē efficiunt̃ reprobi ⁊
diaboli filij. Scđo abomināda eſt ambitio
qꝛ qlibet iuſtꝰ eā fugit. Dn̄s nr̄ ieſus xp̄s cū
facto miraculo de qnqꝫ panibꝰ voluiſſent eum
ſibi regē facere aufugit. vt habetur Ioh.vi.
Moyſes cū eſſet annoꝝ.lxxxiij. ⁊ mitteret̃ a
dn̄o vt eſſet dux ppl'i iſrl' multuꝫ excuſauit ſe
dicēs ꝙ eſſet ipeditioris lingue. Exo.iiij. Hie
remias cū mitteret̃ a dn̄o ⁊ ꝯſtitueret̃ ſuper
reges ⁊ regna ad annūciandū verbū dei: ſub⸗
trahebat ſe dicens. A a a dn̄e deus neſcio loq.
Hiere.i. Marcꝰ euāgeliſta vt ſacerdotio in⸗
habilis eſſet amputauit ſibi pollicē. Gregoriꝰ
magnꝰ a clero ⁊ ppl'o acclamatꝰ in papā occul
te fugit. Ambroſiꝰ ne ꝓmoueret̃ in archiep̄m
magnā reſiſtentiā fecit. Et ſic oēs boni ⁊ iu⸗
ſti viri ambitionē ſunt deteſtati. Tertio abo
mināda eſt ambitio: quia quietē mentis tol⸗
lit. Semꝑ em̄ ambitioſi habēt in corde ignē.
ſemper ſunt in cogitationibus. ſemper in deſi
derijs martyres. nō dei: ſꝫ p̄ncipis tenebraꝝ.
Propterea Bern.li.iij.de ꝯſideratiōe ad Eu⸗
genium ait. O ambitio ambientiū crux: quō
oēs torques: oībus places. Nil acrius cruci⸗
at: nil moleſtius inquietat: nil tam apud miſe
ros mortales celebrius negocijs eius. Et idē
in ſermone.xl. Ambitio ſubtile malū: ſecretuꝫ
virus: peſtis occulta: doli artifex: mater hypo
criſis: liuoris parens: vitiorū origo: tinea ſan
ctitatis: excecatrix cordiū. Hec ille. Propt̃ h
itaqꝫ omnia vitari debet ambitio. vt ſic obti⸗
neri poſſit per humilitatem diuina gratia ⁊ in
fine ſempiterna gloria: in qua viuit regnat⸗
qꝫ glorioſus deus per infinita ſeculorum ſecu
la. Amen.

Feria quinta poſt Reminiſcere de vitio va
ne glorie: quo laborabat diues ille damnatꝰ.

⁊ quod plurimum timere debent penitentes: quia oriri ſolet maxime ex operibus bonis.

Sermo XXXV.

Induebatur purpura ⁊ byſſo. Uerba ſunt redemptoris noſtri originalr̄ Luce.xvi.⁊ in euangelio hodierno. Audiuimus ex lectione ſancti euangelij damnatū fuiſſe diuitē in inferno, non quia diuitias poſſidebat: ſed quoniā illis male vtebatur. Erat eñ crudelis proximis ⁊ lazaro mendico: cuius vlcera canes lingebant animalia bruta, ip̄e homo nullam pietatē exhibebat. Cōſtituerat finē ſuū in copia bonoꝝ temporaliū: ⁊ propter illa ſuperiorem non cognoſcebat deū, exaltabat ſeipſum: ⁊ elat⁹ corde cupiebat honorari. Et propterea induebatur purpura ⁊ byſſo: gloriam querens in exceſſiuo ornatu ⁊ imoderato. Et qm̄ plurimi ſunt illius diuitis ſequaces ⁊ imitatores: qui omne deſideriū ſuū inflāmant ad hāc gloriā temporalē inanē ⁊ vacuā, idcirco in p̄ſenti ſermone de vane glorie vitio aliqua diſcutiem⁹, de q̄ tria myſteria occurrūt declarāda.

Primum dicitur diffinitio.
Secundum deteſtatio.
Tertium generatio

Quid ſit vana gl'ia ⁊ quomodo differat a gloria ſancta que eſſe poteſt in bonis ⁊ virtuoſis ⁊ a gloria beata. Caplm. I.

Primū myſteriū de vana gloria dicitur diffinitio. In quo quid ſit vana gloria videam⁹. Et Alex. in.ij. ſumme diffinit eā ſic dicēs. Uana gl'ia eſt appetitus inordinat⁹ ⁊ inordinata delectatio humane laudis. Nā gl'ia claritatē quandā ſignificat. Uñ glorificari idem eſt qd̄ clarificari, vt Aug. dicit ſup Joh. Et Amb. in li. de officijs. Gloria eſt clara cū laude noticia. Et Tullius in rhetori. Gloria eſt frequēs de aliquo fama cū laude. Laus vero vt Ariſto. dicit. i. rheto. eſt ſermo elucidans magnitudinē virtutis. Ideo nomen glorie importat manifeſtationē alicuius de hoc quod apud hoīes decoꝝ videt ſiue illud ſit aliquod bonū ſpirituale ſiue temporale. Poſſumus tamen pro clariori intelligentia diſtinguere triplicem gloriam.

Prima dicitur beata.
Secunda ſancta.
Tertia vana.

Prima eſt gloria beata: de qua in pſ. Gl'ia ⁊ diuitie ī domo eius. Et pſ. cxlix. Exultabūt ſancti ī gloria. Et de hac diffuſius loco ſuo dicem⁹. Scd̄a ē gl'ia ſancta. Et hec ſm Tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. c.xxxij. eſt cū qs cognoſcit bonū ſuū dignū laude: ⁊ approbat illud cupiens ab alijs laudari, aut propter diuinū honorē: aut propter proximoꝝ ſalutē. Nam ſm Alex. laudari propter deū ⁊ propter bonū proximi nō eſt aliud q̄ deum laudari in nobis. Unde non erratur: ſed ſancte appetitur gloria cū virtuoſe viuitur ⁊ non conſtituitur ibi finis. Ad hāc hortatur nos xp̄s dicens Matth. v. Sic luceat lux veſtra corā hoībus vt videant opera veſtra bona: ⁊ glorificent patrē veſtrū qui in celis eſt. Et. i. Cor. x. Sine offenſione eſtote iudeis ⁊ gentibus ⁊ eccleſie dei: ſicut ⁊ ego oībus per oīa placeo: nō querens quod mihi vtile eſt: ſed quod multis vt ſalui fiāt. Et Rom. xij. Prouidentes bona non tm̄ coram deo: ſed etiā corā omnibus hoībus. Et Eccli. xli. Curam habe de bono nomine. Et Prouerb. xv. Fama bona impinguat oſſa. Et Ouidius libro de triſtib⁹. Denicꝫ non paruas animo dat gloria vires. Et fecunda facit pectora laudis amor. Ideo Auguſtinus in ſermone de confeſſione ait. Solet mouere chariſſimi q̄ dominus noſter ieſus chriſtus in ſermone euāgelico cum prius dixiſſet. Luceat lux veſtra coram hominibus vt videant veſtra opera bona ⁊ glorificent patrem veſtrum qui in celis eſt, poſtea dixit. Attendite ne iuſticiam veſtram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis. Turbatur enim mens parum intelligentis: ⁊ precepto vtricꝫ obaudire cupientis ⁊ per diuerſa ⁊ aduerſa diſtenditur. Tam nemo enim poteſt quamuis vni domino obtemperare repugnantia iubenti: q̄ nemo poteſt etiam duobus dominis ſeruire, quod eodem ſermone ſaluator ipſe teſtatus eſt. Quid ergo faciet animus nutans cum ſe obtemperare non poſſe exiſtimat: ⁊ non obtemperare formidat? Si enim opera ſua in luce poſuerit hominibus intuenda vt faciat quod preceptum eſt. Luceat lux veſtra coram hominibus, reum ſe teneri arbitrabitur quaſi contra preceptum fecerit, vbi dicitur. Attendite ne iuſticiam veſtram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis. Qui autem recte intelligit vtruncꝫ implet: ⁊ ſeruiet vni veriſſimo domino qui ſeruum pigrum non damnaret: ſi ea que nullo modo poterat imperaret. Hec ille. Et ibi concludit dicens. Intentio quippe cordis humani quo dirigatur ⁊ quid expectet intuendum eſt. Ex quibus omnibus colligitur q̄ non ſunt virtutis opera pretermittēda: quoniā ad illa ſequit̄ laus multorum: ⁊ redūdant in v̄tuoſorū famā dūmodo ibi intētio nō cōſtituat finem ſuū. Tertia ē gloria vana: que ſm Alex. ⁊ Boñ. vbi. ſ. pōt eſſe triplex. Primo ex parte rei p qua quis gloriam querit, vtputa ſi quis gl'iām quereret de ſapiētia quam nō habet ⁊ hmōi: vel de eo quod eſt pctm̄. Propter quod in p̄s. dicit̄ Quid gloriaris in malitia. Uel cū querit gloriam de eo quod nō eſt gloria dignū: vt de diuitijs, de pulchritudine, de dominijs ⁊ hmōi. de q̄bus nō eſt gloriandū eo q̄ trāſitoria ſūt caduca ⁊ vana. Unde Eſa. xl. dr̄. Omnis caro fenū: ⁊ omnis gloria eius quaſi flos agri

Secūdo gloria eſt vana ex parte ei⁹ a q̄ qs gl'iam q̄rit: puta ab hoīe p̄ncipal'r cuius iudicium nō eſt rectum. Unde in pſ. Maledicta oſſa eoꝝ qui hoībus placent, ſupple cū ponit̄ ibi finis. Tertio gl'ia eſt vana ex parte ei⁹ q̄ gl'iam appetit: qui videlꝫ appetitū glorie ſue non refert in debitū finē, puta ad honorē dei et p̄ximi ſalutē. Nam omnis gloria finaliter ad deum eſt referenda. Unde dd̄ in p̄s. Non nobis dñe nō nobis: ſ; noī tuo da gl'iam. Et chriſtus Johānis. viij. Ego gloriam meam non quero. Si ego glorifico meipſum gloria mea nihil eſt.

Qd̄ fugiēda eſt vana gl'ia: tum q2 p illam offendit̄ deus: tum quia homo per eā ſp̄ualiter infatuat̄: tum etiā q2 oēs iuſti ipſam conati ſunt vitare. Caplm II

Secundū myſterium declarandū de vana gloria dicitur deteſtatio. Eſt ſiquidem vitiū graue ⁊ deteſtabile propter tria.

Primo p̄pter offenſionem.
Scd̄o p̄pter infatuationem.
Tertio p̄pter exemplationem.

Primo vana gloria eſt vitiū graue ⁊ deteſtabile p̄pter offenſionē: q2 p illam offendit̄ deus. Notandū aūt ſm Boñ. vbi. ſ. q̄ aliqñ eſt peccatū veniale: aliquādo mortale. Ueniale eſt cum ex ſubito motu trahit̄ anim⁹ ad p̄priā laudē ⁊ gaudet de bona hoim opinione, tamē cū rō excitat̄ ſtatim rep̄mit ⁊ ſubijcit motū illum recognoſcēs deum ⁊ illi ſe humilians. Difficile nācꝫ eſt p̄mis motib⁹ glorie vt nō veniant poſſe reſiſtere, quia vt dicit Señ. ad Lucillū. Nulla eſt tam excelſa v̄tus que dulcedine glorie non tangat̄. Et Hiero. ad Sabinianum. Naturali ducimur malo ⁊ adulatoribus noſtris libenter fauemus. Et q̄q̄ reſpondeamus nos indignos ⁊ calidus rubor ora p̄fundat: tamen ad laudem ſuam intrinſecus letat̄ animus. Et Chryſo. di. ſup Mattheū. Cum cetera vitia locum habeat in ſeruis diaboli: inanis gloria locum etiam habet in ſeruis xp̄i. Si ergo amor humane glorie q̄uis ſit inanis nō repugnat charitati: necꝫ quātum ad id de quo eſt gloria: necꝫ quātum ad intentionē gl'iam querentis: non eſt peccatum mortale: ſed veniale. Peccatum autē mortale eſt vana gloria: quando contrariat̄ charitati dei duppliciter. Uno modo ratione materie de qua quis gloriatur: vtputa de aliquo falſo quod contrariat̄ diuine reuerentie, ſm illd̄ Eze. xxviij. c. Eleuatū eſt cor tuum ⁊ dixiſti. Deus ego ſum. Uel cum quis bonum temporale de quo gloriat̄ prefert deo. Aut etiā cum quis prefert teſtimonium hominum teſtimonio dei. ſicut contra quoſdam dicit̄. Johānis. xij. Qui dilexerunt magis gloriam hominū q̄ gloriam dei. Alio modo contrariatur charitati ex parte ipſius gloriātis: qui intētionem ſuam refert ad gloriam tanq̄ ad vltimū finem: ad quem etiam ordinat virtutis opera: ⁊ pro illo cōſequēdo nō p̄termittit facere etiā ea q̄ ſunt cōtra deū. Sic faciebant antiqui romani de q̄bus dicit Auguſtinus. v. de ciuita. dei, caplo. xij. Ueteres igitur p̄micꝫ romani quātum eorum docet ⁊ commēdat hiſtoria: quāuis vt alie gentes: excepta vna populi hebreorum: falſos deos colerent ⁊ non deo victimas: ſed demonijs immolarent: tamen laudis auidi: pecunie liberales erant: gloriam ingentem: diuitias honeſtas volebant. Hanc ardentiſſime dilexerunt: propter hanc viuere voluerunt pro hac mori non dubitauerunt, ceteras cupiditates huius vnius ingenti cupiditate preſſerunt. hec ille. Secundo vana gloria eſt vitiū graue ⁊ deteſtabile ratōe infatuationis quia in hoc vitio magna eſt fatuitas: quam dominus explicauit. Matth. xxv. in parabola de decem v̄ginibus quarum quincꝫ erant fatue: ⁊ quincꝫ prudentes. Et prudētes itrauerunt cum ſponſo ad nuptias: fatue vero licet eſſent virgines: quia tamē oleum recte intentionis ad dei gloriam non habebant: excluſe fuerunt a ſponſo. Pro quibus dicit Gregorius in omelia. Sepe vos fratres chariſſimi admoneo praua opera fugere: mundi huius inquinamenta deuitare: ſed hodierna ſancti euangelij lectione compellor dicere: vt et bona que agitis cum magna cautela timeatis: ne per hoc quod a vobis rectum

geritur: fauor aut gratia humana requiratᷣ: ne appetitus laudis ſubrepat. ⁊ qḋ foris oſtē-
ditur intus a mercede euacuetᷣ. Ecce enim re-
demptoris voce decem ꝟgines ⁊ oēs dicunᷣ
ꝟgines. ⁊ tamē infra beatitudinis ianuā nō
omnes recepte: quia earū quedā dum de ꝟgi-
nitate ſua gl'iam foris expetūt oleū in vaſis
ſuis habere noluerūt. Tertio deteſtabile eſt
et graue vitium vane glorie ꝓpter exempla-
tionem. Omnes quidē ſancti dederūt nobis
exemplū vanam gl'iam fugiendi. vt patet in
eorum geſtis. Cicero etiā .i. de officijs dicit.
Cauenda eſt glorie cupiditas. Eripit eñ ani-
mi libertatē: p̄ qua magnanimis viris oīs
debet eſſe cōtemptio .i. cōtemptus. Legimus
in vitiſpatrū: ꝙ cum quidā ſenex in ſpelunca
requieſceret: rogatus eſt multis precibus a
quodam ſeculari vt veniret orōnē facturus
ſup filium ſuum defunctū. Cumqꝫ ille iret oc-
currerunt multi cū lampadibus in eiꝰ occur-
ſum: quia homo ſanctus erat. Quod cū perce-
piſſet ſenex finxit ſe eſſe ſtultum: ⁊ expolians
veſtimenta ſua in flumen deſcēdit ⁊ ſtans la-
uabat ea nudus. Secularis aūt ille erubeſcēs
dixit populo. Reuertimini. ſenex noſter infa-
tuatus eſt. Et veniēs ad ſenem interrogauit
eum dicēs. Quare ſic feciſti: q: omnes dicūt
demoniū habet ſenex. Qui rñdit. Et ego vole-
bam hoc audire. ⁊ ſic rediit in ſpeluncā ſuam
Siꝰr fecit btūs frat' Juniperus. de q̊ ſepius
ſanctus Frācīſcus dicebat. Utinā multi eēnt
tales iuniperi in hortis noſtris. Cum ergo ſe-
mel p̄ſatus iret romā ⁊ multi obuiā ei veni-
rent ꝓpter famā ſanctitatis ſue: eos decliare
volens iūxit ſe ad ludendū cū vno puero ad
vnā tabulā. que dū leuabatᷣ de vno capite de-
primebatᷣ in alio. Quod illi vidētes reputa-
runt eum leuē ⁊ fatuū. Ipſe ꝟo ſub illa ſpecie
vanam gloriam euitauit.

Qḋ ex vana gl'ia gñantᷣ ſeptem pctā que
dicunᷣ ſeptē eius filie   Capl'm   III

TErtiū myſteriū declarandū de vana
gl'ia ē generatio. Scḋꝫ eñ Greg.
xxi. moral'. inanis gloria generat ſe-
ptem filias. Prima eſt iactātia. Secunda eſt
p̄ſumptio nouitatū. Tertia hypocriſis. Quar-
ta ꝑtinatia. Quīta diſcordia. Sexta ꝯtentio.
Septima inobediētia. Nā vt dixit Tho. vbi
ſ̄. vitia illa q̄ de ſe nata ſunt ordinari ad finē
alicuius vitij capitalis dicunᷣ eſſe filie eius.
Finis autē inanis gl'ie eſt manifeſtatio ꝓꝓe
excellentie: ad quā pōt homo tendere dupl'r
Uno modo directe. alio modo indirecte. Di-
recte ſiue ꝑ ꝟba. ⁊ ſic eſt iactātia. ſiue ꝑ facta.
⁊ ſi ſint habētia aliquā admiratione eſt pre-
ſumptio nouitatū quas hoies ſolent magis
admirari. Si aūt facta ſint ſimpl'r ſic eſt hy-
pocriſis. Alio modo nititᷣ qs manifeſtare ſuā
excellentiā indirecte oſtēdendo ſe nō eſſe alio
minorē. ⁊ hoc q̄drupl'r. Primo q̄tū ad inten-
tionem. ⁊ ſic eſt ꝑtinacia ꝑ quā homo nimis
innititᷣ ſue ſcie nolēs credere meliori. Scḋo
q̄tū ad voluntatē. ⁊ ſic eſt diſcordia cū non
vult a ꝓpria volūtate diſcedere vt alijs ꝯcor-
det. Tertio q̄tū ad locutionē. ⁊ ſic eſt ꝯtētio,
dum aliqs ꝟbis clamoroſis ꝯ aliquē litigat.
Quarto q̄tum ad factū. ⁊ ſic eſt inobediētia.
dū ſcꝫ aliqs nō vult exequi ſupioris p̄ceptū
Nos autem tres tantū filias p̄mas ſcilꝫ tria
peccata declarabimus.

Primū eſt iactantia.
Scḋm nouitatū preſumptio.
Tertium hypocriſis.

Primū eſt iactātia. de q̄ dicit Ariſt. in. iiij.
Ethi. ꝙ eſt oſtētatio ꝓꝓe laudis cū veritas
nō ſuadet. Nam ſicut cū aliqs a longe vult ia-
ctare aliqḋ manū i altū leuat: ita qui cupit ſe
laudare ꝟbis in altū ſe extollit. Cōtra qḋ ḋ:
Prou. xxvij. Laudet te alienꝰ ⁊ nō os tuū: ex-
neus ⁊ nō labia tua. Et Tullius in primo de
officijs ait. Turpe ē de ſeipo p̄dicare preſerti
falſa. Notandū tñ ꝙ aliquis poteſt ſeipſum
laudare tripliciter.

Primo meretorie.
Secundo venialiter.
Tertio mortaliter.

Primo meritorie: ⁊ hoc adhuc tripliciter.
Aut ꝓpter charitatem dei.
Aut ꝓpter charitatem proximi.
Aut ꝓpter charitatem ſui.

Primo ꝓpter charitatē dei: cū ſcꝫ qs bona
ꝓpria laudat: nō ꝓpter iactantiā: ſed vt pro
illis referat gratias deo. ſicut glorioſiſſima ꝟ-
go in cantico dicebat Lu. ij. q: reſpexit hu. ā.
ſ. e. e. ex h̄ be. me di. o. g: q: fecit. m. m. q. p. ē ⁊
ſ. n. eius. Hinc eſt ꝙ Cyp̄anus in epiſtola ad
Donatum ait. Odioſa iactatio eſt q̄uis non
iactatum eſſe poſſit: ſed gratum quicquid nō
hominis virtuti aſcribitur: ſed de dei mune-
re predicatᷣ. Secundo poteſt aliquis cum
merito laudare ſeipſum propter ꝓximi chari-
tatem. Eſt eñ quādoqꝫ neceſſariū ad repri-
mendas detractiones ⁊ falſas criminatiões
malorum ꝑ fame ꝓprie ꝯſeruatione enarra-
re ſuas virtutes: quia vt ſcribitur. vi. q. i. ca.
Sunt plurimi. Uerū manifeſtum eſt diabo-

lum: qui ſicut leo rugiens circuīt querēs quē
deuoret: cordibus plebiū ſuadere: vt doctori-
bus ſuis atqꝫ paſtoribus detrahāt. vt plebes
langueſcentes nō tenentibus paſtoribus fre-
na earum laſciuiant atqꝫ in ima ruant. Ideo
Aug. xij. q. i. c. nolo. dicebat. Cōſciētia neceſſa-
ria eſt tibi fama ꝓximo. In ſermone quodā
qui legitᷣ in feſto eiuſdem ipſe ait. Charitati
veſtre de nobiſipſis hodie ſermo reddendus
eſt. Quia eñ vt ait apoſtolus. Spectaculū fa-
cti ſumus mūdo ⁊ angelis ⁊ hominibus. Qui
nos amant querūt quid laudēt in nobis. Qui
nos oderunt querunt quid detrahant nobis.
Nos autē in vtroqꝫ medio cōſtituti: ⁊ vitam
et famā deo adiuuante ſic cuſtodire debemus
vt nō erubeſcant de detractoribus laudātes.
Et Pau. ij. Corinth. xi. ⁊ . xij. c. multis laudi-
bus p̄dicat ſeipſum nō ꝓpter inanem gloriā:
ſed ꝓpter Corinthiorū ſalutem. Nam vt di-
cit Hiero. in argumento in epiſtolā .i. ad Co-
rinthios. Corinthij ſunt achaici. ⁊ hi ab apl'o
audierūt verba veritatis ⁊ ſubuerſi ſunt mul-
tipharie a falſis apoſtolis. Quidā a philoſo-
phie verboſa eloquentia. alij a ſecta iudaice le-
gis inducti ſunt. Hos reuocabat apl's ad ve-
ram ⁊ euangelicam ſapientiā. hec ille. Quoni-
am vero multi illorū multa dixerunt Paulo de-
trahendo: ex oppoſito ipſe multa loquitur ſe-
ipſum laudando. Tertio pōt quis cum me-
rito laudare ſeipſum ꝓpter charitatem ſui: vt
cōſoletur ſeipſum: qñ eſt in aliqua tribulatiōe
poſitus ſicut dicebat Job. xxix. c. de ſe loquens
cū amicis ſuis. Oculus fui ceco: ⁊ pes claudo:
pater eram pauperū. Secundo poteſt quis
laudare ſe venialiter. cum aliqua de ſe dicit ex
quadā animi leuitate que nō ſunt cōtra cha-
ritatē dei nec ꝓximi. Tertio pōt quis lau-
dare ſe mortaliter. ⁊ hoc eſt ſm Tho. ij. ij. q.
cxij. ⁊ ſm Alex. in. ij ſūme. cū quis laudat ſe de
eo quod eſt ꝯtra gloriam dei: vt puta de aliquo
peccato mortali etiam ſi dicatᷣ veritas: aut cū
quis nimis ſuperbe ꝓfert de ſe falſa vt decipi-
at ꝓximos: vel cauſa cupiditatis vel glorie:
aut cum quis refert aliqua de ſe in expꝛſſam ꝓ-
ximi cōtumeliam ſicut faciebat Goliath. i. Re-
gum. xvij. qui dicebat. Ego exprobraui agmi-
minibus iſrael hodie. Et ſicut peccatum eſt
his modis iactantia: ita etiam ⁊ ironia. que
eſt cum quis de ſe minora dicit vt reputetur
bonus. Quod ſm Tho. ſcḋa ſcḋe. q. cxiij. po-
teſt dupliciter fieri. Uno modo cum veritate.
vt ſi quis eſt ignorans: ⁊ dicat ſe ignoran-
tem: ⁊ huiuſmodi. Et ſic non eſt peccatum ni-
ſi per aliquius circunſtantie corruptionem.
Alio modo cum falſitate: cum aliquis dicit il-
lud quod in ſe non recognoſcit nec credit: vt
ſi vir doctus dicat ſe indoctum: aut fortis
dicat ſe eſſe debilem: ⁊ ſimilia. et ſic per inet ad
peccatum. Unde Auguſtinus. xxij. q. ij. c. cum
humilitatis. Cum humilitatis cauſa menti-
ris ſi nō eras peccator anteqꝫ mentireris mē-
tiendo effīceris quod vitaſti. Ueritas ipſa in
te non eſt: niſi ita te dixeris peccatorem vt eti-
am eſſe cognoſcas. Et idem in. c. non ita. Nō
ita caueatur arrogantia vt veritas relinqua-
tur. Et Gregorius ibidem in. c. incauti. ait.
Incauti ſunt humiles qui ſe mentiendo illa-
queant. Hec ille. Debet tamen vnuſquiſqꝫ
ſemper eſtimare ſe peccatorem: ⁊ ſi non inue-
niat peccata de quibus poſſit ſe accuſare: tal-
tem ſciat ꝙ nullus poteſt deo ita perfecte ſer-
uire quin in aliquo deficiat. Propterea dicitᷣ
diſtinc. v. in. c. ad eius. Bonarum mentium
eſt ibi culpam timere vbi culpa nō eſt. Se-
cundum peccatum quod ex vana gloria na-
ſcitur eſt p̄ſumptio nouitatum. Et conſiſtit in
hoc ꝙ aliquis in actibus exterioribus ali-
quid inconſuetum facit ſine cauſa rationabi-
li. Sic ſunt inuentores nouitatum qui no-
uos modos aut cerimonias ſm ſuum caput
in dei cultu: aut in diuinis officijs adinueni-
unt. Pro quibus dicitur. ij. qōne. v. c. conſulu-
iſti. Quod ſanctorū patrum documento ſan-
citum non eſt ſuperſtitioſa adinuentione nō
eſt preſumendum. Sic ſunt inuentores no-
uitatum clerici: qui in officiando omiſſis
antiphonis: vt placeant populo cantant dia-
boli cantica. in quibus omnia ſunt vana mū-
dana atqꝫ laſciua: ⁊ gloriantur in ſuo cantu
artificioſo ⁊ moduloſo. Contra quos eſt ca-
pitulum. cum autem. ⁊ capitulum cantantes
xcij. diſtinc. In capitulo vero. In ſancta. Gre-
gorius ait. Deum moribus ſtimulat. id eſt ad
iram ꝓuocat qui populum vocibus delectat.
Sunt inuentores nouitatum religioſi: qui nō
cōtenti cōmunibus ordinationibus aliquid
ſingulariter agere volunt in orando: come-
dendo: loquendo: ⁊ in alijs auſteritatibus:
vt pre ceteris reputentur. Sed tales cōfuſi re-
manent niſi ſpeciali inſtinctu moueantur. ſi-
cut Dominicus ⁊ Franciſcus: ⁊ alij. Sunt et
q̄ plures alij in quolibet genere hominum
etiam ⁊ mulierum: qui propter ſuperbiam p̄-
ſumunt ſemper vt ſingulares videantur ad-
inuenire noua. Tertium peccatum quod
ex vana gloria naſcitur eſt hypocriſis. Et vt

dicit Yſidorus etymo. Hipocrita greco ſermo
ne in latino ſimulator interpretatur. qui dum
intus eſt malus bonū ſe palam oſtendit. naȝ
in eo eſt defectus ſanctitatis ⁊ bonitatis: ⁊ ta
men ſimulat ipſam. Alex.in.ij. Hypocriſis eſt
amor apparentis bonitatis ꝓpter ſe. Hoc vi
tium maledictum impugnaꝛ a tribus.

Primo a philoſophis.
Secūdo a ſanctis.
Tertio a xp̄o.

Primo a philoſophis. Scribit em̄ Ariſ.i.
elencoꝝ. Quibuſdam eſt magis operepcium
videri eſſe ſapiētes q̄ eſſe ⁊ nō videri. ⁊ Seū.
ad Lucillū. Quod loquimur ſentiamus: cō
cordet ſermo cū vita. Et idem ad eundē. Vir
tutē bona ſequiꝛ fide qui ſe nō exornat ⁊ pin
git. Sed idē ſiue ex denudato videaꝛ ſiue im
peratus ac ſubito nihil ſimulando ꝓficit. Ve
ritas in omnē partem ſui eadem eſt. Et ideȝ
ad eundē. Multomagis ad rem ptinet qua
lis tibi q̄ qualis alijs videaris. Et ideȝ ibidē.
Malum vbi ſe bonū ſimulat tunc eſt peſſimū
Et iterū ad eundem. Illud te admoneo ne eo
rum more qui nō ꝓficere: ſed cōſpici cupiunt
facias aliqua que iu habitu tuo aut genere vi
te nobilia ſint. Et Tullius in li.de offi. Totius
iniuſticie nulla capitalior eſt q̄ eoꝝ qui cum
maxime fallūt id agunt vt boni viri eſſe vide
antur. Et iterū in eodem li. Ficta omnia cele
riter tanq̄ floſculi decidunt: nec ſimulatū quic
q̄ poteſt eſſe diuturnū. Et Horatius. Nunq̄
te fallant animi ſub vulpe latētes. Impia ſub
dulci melle venena latēt. Secūdo reprobā
tur ⁊ impugnaꝛ hypocriſis a doctorib⁹ ⁊ ſan
ctis. Unde ſapiens Eccī.i.ait. Ne fueris hy
pocrita in ꝯſpectu hominū. Et Job.viij. Spes
hypocrite peribit. Et .xx. Gaudium hypocrite
ad inſtar puncti. Et eſa.ix. Omnis hypocri
ta eſt nequā. Et Aug.ſuper p̄s.lxiij. Simula
ta equitas nō eſt equitas: ſed duplex iniqui
tas: q: ⁊ iniquitas ⁊ ſimulatio. Et Chryſoſ.
ſuper Matth. Nulla res ſic exterminat bonū
ſicut ſimulatio. Nam malū ſub ſpecie boni ce
latum dum nō cognoſciꝛ nō cauetur. Et Pe
trus raueñ. in quodam ſermone. Hypocriſis
ſubtile malū: ſecretum virus: venenū latens:
tinea ſanctitatis. Tertio reprobaꝛ hypocri
ſis a dn̄o ieſu xp̄o quem ſepe inuenimus con
tra hypocriſim reclamaſſe. Unde Matth.vi.
dixit. Cum facis elemoſynā noli tuba canere
ante te ſicut hypocrite faciūt. Et iterū Mat.
vi.c. Cū ieiunatis nolite fieri ſicut hypocrite
triſtes. Et Matth.xxiij. Ve vobis ſcribe et
phariſei hypocrite qui clauditis regnum celo
rum ante homines. Uos enim nō introitis:
nec introeuntes ſinitis intrare. Quod dicituȝ
eſt eo q̄ ſcribe erant doctores legis: ⁊ phari
ſei erant religioſi apparentes boni exiſtentes
mali. quibus ſimiles ſunt hodie multi. Et ꝓ
his dicit Aug.lxxxiij.diſ.c.nemo. Nemo quip
pe nocet in eccleſia dei amplius: q̄ qui peruer
ſe agens nomē vel ordinē ſanctitatis ⁊ ſacer
dotis habet. Et iterū Matth.xxiij. xp̄us ait.
Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocrite: q̄ come
ditis domos viduarū: orationes longas orā
tes. Iſtis ſimiles ſunt hodie qui ꝓmittūt di
cere miſſas ⁊ pſalteria: ⁊ plures oratiōes vt
accipiāt bona aliorū. Et iterū ſubdit chriſtus
Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocrite qui cir
cuitis mare ⁊ aridam. vt faciatis vnū ꝓſe
litum: ⁊ cū factus fuerit facitis eum filium ge
henne duplo q̄ vos. Proſelitus dicebatur qui
ex gentilitate cōuertebatur ad iudaiſmuȝ. ad
quod multū phariſei laborabant ꝓpter ina
nem gloriam: ſicut hodie faciūt multi religio
ſi ⁊ p̄dicatores qui paſſim ⁊ indiſtincte indu
unt habitū religionis: vel tertij ordinis quo
ſcunq̄ȝ viros vel mulieres ⁊ multiplicant gen
tem: ſed nō magnificant leticiam. Et iterum
xp̄s ibi dicit. Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei hy
pocrite qui decimatis mētam ⁊ anetū ⁊ cymi
num: ⁊ reliquiſtis que grauiora ſunt legis: iu
diciū ⁊ miſericordiaȝ ⁊ fidē. Similes ſunt ho
die illi qui curant d̄ quibuſdā leuibus: vtputa
fratres minores magnum peccatū reputan
tes ſi quis ꝓ neceſſitate portaret duas tuni
cas: aut ferret calciamēta: ⁊ ſimilia. ⁊ tamē de
odio ꝓximi: de iudicijs falſis: de detractionib⁹
venenoſis: de liuore inuidie: de faſtu arrogan
tie: de ſpiritu p̄ſumptionis: de ambitione ho
noris: ⁊ hmōi. aut nihil aut parum curant.
Sequitur ibi. Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei hy
pocrite qui mūdatis quod deforis eſt calicis ⁊
paropſidis: intus autē pleni eſtis rapina et
immūdicia. Et iterum ibi. Ve vobis ſcribe et
phariſei hypocrite: qui ſil'es eſtis ſepulcris de
albatis que foris parēt hominibus ſpecioſa:
intus vero plena ſunt oſſibus mortuorum: et
omni ſpurcitia. Et iterū. Ve vobis ſcribe et
phariſei hypocrite: qui edificatis ſepulcra pro
phetarum: patres autem veſtri occiderunt il
los. Ex quibus omnibus habetur q̄ acriter
q̄ue duriter propter hypocriſim increpabat
phariſeos chriſtus. Modernis autem t̄porib⁹
bus: o q̄ra diceret ſi nunc ſicut tunc cōuerſare
tur in terra. Et quis explicet quātus ſit hodie

hypocritarū numerus: quāta vitia peccata ⁊
ſcandala ſub ſpecie ſanctitatꝭ ⁊ bonitatꝭ fiunt
O deus meus tu vides oīa. Facile eſt decipe
indoctas plebes q̄ exteriora tantū cōſiderāt.
Sed tu intueris ⁊ penetras etiā intima cor
dis. Audeo dicere q̄ in die iudicij multi qui
nūc credunꝛ boni iuſti: ſobrij: continentes:
amatores paupertatis: puri recti ⁊ ſimplices:
videbunꝛ in ſocietate damnatoꝝ ꝓpter mali
tiam iucontinentiā: laſciuiam: caſtrimargiaȝ:
cupiditatē. ⁊ alia pctā que nūc hoībus abſcō
dita ſunt: tūc vero oībus fient nota. O hypo
crite antixp̄i diſcipuli q̄ ideo ad perpetranda
multa facinora eſtis prompti atq̄ȝ ſecuri: eo
q̄ ppl's illa nō videt: immo ſctōs eſſe vos ar
bitratur. Ecce in celo teſtis oīm noſtrū deus
noſter cui nihil eſt abſconditū. Hinc Seneca
ad Lucillū dicit. Quid ꝓdeſt aliquid ab hoīe
eſſe ſecretū. nihil deo clauſuȝ eſt. Idcirco oīs
hypocriſis eſt reijciēda: viuendūq̄ȝ recte atq̄ȝ
humilr: qm̄ deus humilibus hic dat gr̄am et
in futuro ſempiternā gl'iam: in qua viuit ⁊ re
gnat ꝑ eterna ſecula. Amen.

Feria ſexta poſt reminiſcere de inobedien
tia propter quam deus merito indignaꝛ con
tra ipſos inobedientes ⁊ ſuorum preceptorū
tranſgreſſores: Sermo XXXVI

Aferetur a vobis

regnuȝ dei ⁊ dabiꝛ genti facienti
fructus eius. Uerba ſunt ſaluato
ris noſtri originaliter Mat.xxi. ⁊ in euange
lio hodierno. Iraſciꝛ valde omnipotēs deus
contra elatos ſupbos ⁊ inobediētes homies
Et cum eos abſq̄ȝ fructu humilitatis ⁊ bono
rum operum inuenit. merito ſuis beneficijs
priuatos in eternuȝ ſuppliū cōdemnat. Hoc
myſtice innuiꝛ in lectione ſancti euangelij in
qua xp̄s ſapiētiſſimus phariſeos induxit vt
ſententiā ferrent cōtra malos agricolas: qui
patrifamilias nō dederunt fructum vinee in
tempe ſuo. Dixerunt aūt q̄ malos male per
det. Ac ipſe Ieſus ſuperaddidit q̄ regnū dei
eſſet auferendum ab illis qui ſupbiſſimi erāt
⁊ inflati vane glorie vento: ob quam ſine fru
ctu vere obediētie legis dei viuebant. Quo
niam auteȝ hec peſtis virulenta inobediētie
iam inuaſit multos: cum ipſa ſit vnū ex pec
catis deſcendentibus a vana gloria: ⁊ ꝓpter
ipſam deus aufert ab hominibus regnū gr̄e:
et glorie ſue: idcirco in hoc ſermone de ea eri
mus tractaturi. Diſtinguemus autem tripli
cem inobedientiam.

Prima d̄r ꝓthoplaſtorum.
Scd̄a religioſorum.
Tertia excōmunicatorum.

De inobedientia primorum parentum pro
pter quam abſtulit eis deus plurima benefi
cia que cōtulerat. ⁊ acriter puniuit pena mul
tiplici. Caplm I

p Rima eſt inobediētia ꝓthoplaſtoꝝ
ſiue p̄moꝝ parentū ꝑ qua deus ab
eis regnū ſuum.i.gr̄am ſuam ⁊ bn̄
ficia illa quib⁹ eos p̄uauit quādo illos eiecit
poſt peccatuȝ de paradiſo terreſtri. Ad quod
plenius intelligendū conſideremus de illa in
obedientia tria.

Primo veritatem.
Secundo grauitatem.
Tertio penalitatem

Primo cōſideremus ꝟitatē ꝑ q̄ diſputanduȝ
eſt. vtrū p̄moꝝ parentū pctm̄ ſit inobediētia
Et q̄ ſic ptȝ ꝑ auctes ſcripture. Unde aplus
Ro.v.ait. Per vnius hoīs inobedientiā pec
catores cōſtituti ſunt multi: ⁊ ꝑ vni⁹ obedien
tiam iuſti cōſtituunꝛ multi. Et Aug in lib.de
vera religione. Adam ꝓpter trāſgreſſionem
obediētie de paradiſo eiectus eſt. Et idē ſup
Geñ.ad lram. Non potuit meli⁹ ⁊ diligētius
cōmendari quātum malū ſit ſola obedientia
cum ideo reus iniq̄tatis factus eſt homo: q̄a
eam rem tetigit cōtra ꝓhibitionē: quā ſi non
ꝓhibitus tetigiſſet nō vtiq̄ȝ peccaſſet. Et idē
lib.xiiij.de.ci.dei.c.xij. Non debet exiſtimare
quiſq̄ leue ac paruum fuiſſe illud cōmiſſum
quia in eſca factū eſt: nō quidē mala nec no
xia niſi q: ꝓhibita. Neq̄ȝ em̄ quicq̄ȝ mali deus
in illo tante felicitatis paradiſo crearet atq̄ȝ
plantaret. Sed obedientia cōmendata eſt in
precepto. Que ꝟtus in creatura rōnali maꝛ
eſt quodāmodo oīm cuſtoſq̄ȝ ꝟtutū. Hoc ita
q̄ȝ de vno cibi genere nō edendo: vbi alioruȝ
tanta copia ſubiacebat: tam leue p̄ceptuȝ ad
obſeruandū: tam breue ad memoria retinen
dum vbi preſertim nōdum voluntati cupidi
tas reſiſtebat. Quod de pena trangreſſionis
poſtea ſubſecutū eſt tāto maiori iniuſticia vi
olatum eſt quanto faciliore poſſet obſeruan
tia cuſtodiri. Confirmari etiam poteſt quod
dictum eſt: quia primi parentes ꝓpt inobe
diētiam originali iuſticia ſunt priuati. Unde
Geñ.iij. Dixit deus Ade. Quis indicauit ti
bi q̄ nudus eſſes niſi quia de ligno de q̄ pre
ceperā tibi ne comederes: comediſti? Sed
contra poteſt quis arguere. Primo q̄ pec
catum illud fuit ſuperbia. Nam Eccleſiaſtici

x.d.2. Initium omnis peccati ſuperbia eſt. Et eiuſdem.xxv.c. A muliere initium factum eſt peccati. Et Auguſtinus in libro de virginitate. Diabolus in celo voluit eſſe ſicut deus. cadens aūt ꝑſuaſit homini ſimilitudinē voluntatis ſue. Secundo arguitur ꝙ peccatuʒ illud fuit auaritia largo modo ſumpta. Scđm enī Gregoriū ſuper Ezechielē. Auaritia non tm̄ pecunie eſt: ſed etiaʒ ſciētie ⁊ altitudinis. Sʒ mulier appetijt ſciam quando diabolus dixit ei. Eritis ſicut dij ſcientes bonum ⁊ malum: ergo peccatuʒ id fuit auaritia. Tertio arguitur ꝙ peccatū illud fuit gula: quia comederūt pomum ligni vetiti. Et Ambro.di.xxxv.diſtin. c.ſexto die. Gula a paradiſo regnātē expulit. Et Hieronymus cōtra Iouinianū. Sollicite ꝓuidenduʒ eſt: vt quos ſaturitas a paradiſo expulit: eſuries reducat. Reſpondet Bona. diſt.xxxij.ij.li. ꝙ ꝑncipale peccatuʒ hominis per quod lapſus eſt fuit inobedientia. Et ad hanc diabolus conatus eſt illum adducere. Sed quoniaʒ nemo operatur aliquod malum aſpiciens: nec appetit malū niſi ſub ſpē boni Ideo dare deꝑhendens diabolus ꝙ nō poſſet mulieres ꝑcipitare niſi ꝓponeret aliquod appetibile: illa tētando ꝓpoſuit ad q̄ omnis homo naturaliter inclinatur. Naturalr̄ autem omnis homo appetit beatitudinē: que eſt bonum glorioſum copioſum: ⁊ delitioſuʒ. Unde omnis homo naturalr̄ appetit excellentiaʒ ſufficientiam ⁊ letitiam. Et in ordinato appetitu talium conſiſtit iuſticia. in immoderato vero culpa. Gula enim eſt inordinatus appetitus cibi ſuauiter reficiētis. Auaritia eſt inordinatus appetitus ſufficiētie. Superbia ē immoderatus appetitus excellētie. Diabolꝰ ergo ꝑmo promiſit mulieri dignitatis excellentiam: cum dixit, Eritis ſicut dij. Secundo ſubiunxit cognitionis abūdantiam cū dixit, Scientes bonum ⁊ malū. Poſtremo ſubiunxit ſuauitatis experientiā: cū oſtendit lignuʒ pulchrum viſu: ⁊ ad veſcendū ſuaue. Quia ꝗ mulier diabolice ſuggeſtioni conſenſit in appetendo ꝑmo eſſe ſicut deus: fuit ſuperba. Deinde appetendo ſcire bonuʒ ⁊ malū: fuit auara. Poſtremo in experiēdo ſuauitatem ligni vetiti: fuit guloſa. Et in hoc fuit tranſgreſſionis rea ⁊ inobediētie culpa inuoluta. Nec eſt incōueniens plura genera pctōrum ſm̄ progreſſum cōcurrere ad vnū flagitiuʒ ꝑpetrandum. hec Bon̄. Ex cuius verbis accipimus ꝙ ꝑmi parentes ꝑ inobedientiam deliquerūt.

Secūdo cōſideremus de inobediētia ꝑmorum parentū grauitatē, vtrū ſcʒ fuerit peccatum eorum grauiſſimū oīm peccatorum. Ad quod reſpōdet dn̄s Bon̄. di.xxi.ij.li.⁊.xxxiij. in declaratione littere.d. ꝙ vnuʒ pctm̄ poteſt dici grauius altero duodeciʒ modis. Primo modo cauſalitate: ⁊ ſic peccatū diaboli dicitur eē maximū alioꝝ, cuius inuidia mors intrauit in orbem terrarū. Scđo modo enormitate, ⁊ ſic pctm̄ iude dr̄ eſſe maximū: eo ꝙ vēdidit xp̄m. Tertio modo ingratitudie. ⁊ ſic peccatū illius dr̄ eē maius q̇ plura ꝑcepit donaꝝ beneficia. Quarto modo periculoſitate. ⁊ ſic pctm̄ ignorātie dr̄ eē maximū: qꝛ ꝑiculoſum Quito modo iſeparabilitate. ⁊ ſic pctm̄ cupiditatis dr̄ eſſe maximū: qꝛ cū cetera vitia ſeneſcēte hoīe ſeneſcāt ſola auaritia iuueneſcit Sexto importunitate: ⁊ ſic ſupbia dr̄ eē maximū: qꝛ etiā ex ipis bonis opibus cōſurgit. Septimo modo ꝓnitate, ⁊ ſic luxuria dr̄ eſſe maximū ad quā homīes magis ſunt proni. Octauo modo maioris gr̄e impugnatione, ⁊ ſic pctm̄ in ſpm̄ſanctū dr̄ eſſe maximū. Nono modo rōne maioris offenſe, ⁊ ſic peccatū idolatrie dr̄ eſſe maximū. Decimo modo rōne maioris improbitatis atqꝫ libidinis. ⁊ ſic cuiuſcūqꝫ generis pctm̄ pōt fieri maius altero. Undecimo modo gn̄alitate. ⁊ ſic peccatuʒ ꝑmi parētis dr̄ fuiſſe maius: qꝛ in totū genꝰ humanū ſe diffudit. Duodecimo modo rōne facilitatis reſiſtēdi. Et ſic dicit magr̄ ſniaꝝ in textu ꝙ pctm̄ Ade fuit grauiſſimuʒ. Unde Augu.lib.xiiij.de ciuitete dei. Magna fuit iniquitas vbi tāta fuit in nō peccādo facilitas. Sed adhuc dubiū eſt quis eorum grauius peccauit: vir aut mulier. Ad quod.d. Bon̄. ꝙ ſi loquamur de maiori grauitate quātuʒ ad ingratitudinem: grauius peccauit vir q̄ꝫ mulier pro eo ꝙ abūdantiora dona ſuſceperat. Et ideo cum beneficioꝝ obitus: benefactorem ſuum cōtempſit ⁊ offendit: magis ingratus fuit: ⁊ in ſui ingratitudine maiori culpabilior fuit. Si autem loquamur de maioritate quātum ad libidinem: ⁊ ſic amplius peccauit mulier q̄ꝫ vir pro eo ꝙ magis improba voluntate peccauit, dum concupiuit deo aſſimilari. Et ardentius appetiuit dum credidit hoc ſe obtinere poſſe quod diabolus ei ſuggeſſit. Et ideo ꝓpter voluntatem magis improba mulier peccauit ex maiore libidine, et quātum ad hoc culpabilior viro fuit. Si autem loquamur de maioritate culpe quātum ad corruptionē conſequentē, diſtinguenduʒ: quia aliquid poteſt dici corrūpere dupliciter

aut per modū cauſe: aut per modū occaſionis Si per modū cauſe: ſic qꝛ peccatū viri fuit cā tranſfuſionis peccati in poſteros: ⁊ ita corrupit ſe ⁊ alios: maior cōſecuta eſt ex peccato viri corruptio. ⁊ quantū ad hoc culpa viri dicitur fuiſſe grauior. Si vero per modū occaſionis ſic quia peccatū mulieris fuit occaſio pcti viri ⁊ ita per ꝯſequens oīm alioꝝ. hoc modo mulier pōt dici corrupiſſe ceteros. nō ſolū poſteros: ſed etiā virū ſuū. Unde nō ſolū peccauit in ſe: ſed etiā in proximuʒ. Et quantū ad hoc dici pōt in muliere grauius fuiſſe peccatum.

Tertio conſideremus circa peccatū primoꝝ parentū inobedientie penalitatē. Puniuit nāqꝫ deus inobedientiam illam triplici pena.

Prima fuit temporalis.
Secunda corporalis.
Tertia ſpiritualis.

Prima fuit pena tp̄alis: qn̄ eiecit eos de terreſtri paradiſo in quo habitabant in quiete ⁊ delicijs ac iocūditate: priuauitqꝫ illos habitatione tā grata, vt dicitur Gen̄.iij. Scđa pena fuit corꝑalis. Nā per illā inobedientiā introducte fuere oēs penalitates: oēs labores: oēs anguſtie: oēs egritudines: oīa deniqꝫ genera mortis quibꝰ affligitur humanū genꝰ. Ut enim docent doctores in.iij.diſt.xxx. niſi fuiſſet culpa: non eſſent hec mala ſubſecuta. qꝛ vt dicit Anſel.lib. Cur deus homo, c.x. Ei qui factus eſt iuſtꝰ ad beatitudinē non dꝫ infligi pena ſine culpa. Propterea dixit deꝰ mulieri. Multiplicabo erūnas tuas ⁊ cōceptꝰ tuos in dolore paries filios. Ade vero dixit, Maledicta terra in opere tuo: in laboribꝰ comedes ex ea cunctis diebꝰ vite tue. Spinas ⁊ tribulos germinabit tibi: ⁊ comedes herbas terre. In ſudore vultus tui veſceris pane tuo donec reuertaris in terraʒ de qua ſumptꝰ es: quia puluis es ⁊ in puluerē reuerteris. Tertia pena fuit ſpūalis: qꝛ ꝓpter illā inobedientiā priuatꝰ fuit homo originali iuſticia ⁊ factꝰ indignꝰ beata viſione dei. O quale fuit illud malū ꝓpter quod indignatꝰ deus per tot annoꝝ milia in ira continuit mias ſuas. O grandis culpa que non niſi xp̄i ſanguine vnq̄ꝫ potuit deleri. O damnoſa tranſgreſſio diuini precepti que clauſit oībus celū per tot annoꝝ milia. Patet ergo ꝙ ablatū ſit dei regnū. i. cōceſſa beneficia ab homine inſtituto propter inobedientiam.

De inobedientia religioſorū que aliquādo poteſt excuſari: aliquando interpretari: aliqn̄ vero reprehendi ⁊ reprobari. ⁊ de ſeptem gradibus vere obedientie. Caplm̄. II.

ſ Ecunda inobedientia eſt religioſorum: in quibus poſſumus inuenire precipue triplicem inobedientiam.

Prima dicitur excuſata.
Secunda interpretata.
Tertia reprobata.

Prima inobedientia eſt excuſata: qn̄ aliqs nō obediret prelato: aut qꝛ preciperet aliquid cōtra charitatē dei aut ꝯtra charitatē ꝓximi: aut mādaret qđ nullo mō vel cū magna difficultate fieri poſſet. xi.q.iij.c. non ſemper. Non ſemꝑ malū eſt nō obedire ꝑcepto. Cū enī dominus iubet que deo ꝯtraria ſunt: tunc ei obediendū nō eſt. Et in.c. ſi dn̄s. Si dn̄s ea iubꝫ que ꝯtraria nō ſunt vel aduerſa ſctis ſcripturis: ſubijciatur dn̄o ſuo ſeruꝰ. Scđa inobedientia eſt interꝑtata: qn̄ aliquis lʒ obediat: interpretatiue tn̄ inobediēs dici pōt, qꝛ deſunt ei veri obediētis ꝯditiōes. Scđm enī Bern̄. ſeptē ſunt obedientie gradus. Quoꝝ primus eſt obedire libēter, quē gradū: vt ipe ait: non pōt aſcēdere qui volūtatē precipiētis nō fecerit. Hoc dicitur ꝓpter multos ſubditos q̇ prelatos ſtimulant aut vexant in multis quibꝰ tūc obediūt cum prelati ea que volūt ipi ſubditi mandant. Et ſi qn̄qꝫ in alijs obediant: id facere videntur coacti. Secūdus gradus obediētie eſt obtēꝑare ſimplr̄. Multos enī videmꝰ poſt precipientis imperiū multas facere queſtiones: dicendo. Quare? vnde? quis pōt hoc facere? Inde ſequitur murmuratio: excuſatio: ſimulatio: ⁊ aduocatio amicoꝝ. Tertiꝰ gradus eſt obedire hilariter. Hilarē enī datorē diligit deꝰ. ij. Cor.ix. Quartꝰ gradus eſt obedire velociter. in cuius figurā xp̄s dixit zacheo. Lu. xix. Feſtinans deſcende. Quintꝰ gradꝰ eſt obedire viriliter. Inquit enī ſapiens in perſona obediētis anime. Manū ſuā miſit ad fortia Sextus gradus eſt obedire humiliter. iuxta regulā xp̄i dicentis Luc.xvij. Cū oīa feceritis que precepta ſunt vobis dicite. Serui inutiles ſumus. Septimus gradus eſt obedire indeſinenter. Quia vt dicit Bern̄. Quid cum regula prodeſt ⁊ ante curſus metam deficere?

Notandū tamen ſm̄ Bon̄. in.ij.di.xliiij. ꝙ de obedientia exhibenda prelato a ſubdito religioſo poſſumus loqui dupliciter. aut ſm̄ perfectionē: aut ſm̄ obligationē. Si ꝑmo modo ſic dicit Bernardus ꝙ perfecta obedientia finem neſcit. Et perfectus obediens non ſoluʒ in his que mandat: ſed etiā ſupra ea que prelatus mandat promptū habet officiū. Si autem loquamur de obediētia ſm̄ obligationē:

ſic habet terminū ⁊ menſurā iuxta magnitudinem voti emiſſi. Non eñ amplius tenētur ſubditi obedire ſuis p̄latis: niſi in his que ꝓmiſerunt dño obſuare: et nō ſunt ꝯtra aīe et regl'e ſue. vnde ſi p̄latus aliq̄d p̄cipiat qđ ſit ſupra votū: ſubditus nō tenet᷑ ad illud implēdum. Tertia eſt iobediētia reprobata eorū ſcꝫ qui de facto ſuoꝝ prelatoꝝ preceptis que iuſta que bona que diſcreta ſunt preſumunt repugnare. Et quandoqꝫ totaliter ſine vlla cauſa: ſine alicuius ſuperioris licentia totaliter a religione diſcedere ⁊ apoſtatare: a quibus aufertur dei gratia: ⁊ datur facientibus fructus obedientie.

De inobediētia excōicatoꝝ: ⁊ quare poteſt quis excōicari: ⁊ quō iniuſta excōicatio eſt timenda: ⁊ de ſeptē penalibus ſeparationibus quas excōicatio facit. Caplm III

Tertia inobediētia eſt excōicatorum coꝝ qui ꝓpter inobediētias ⁊ tranſgreſſiones ſuas merito ab eccleſia excōicant᷑. Pro quibus de ipſa excōicatione conſideremus tria.

Primo cauſam,
Secundo iuſticiam
Tertio penam.

Primo ꝯſiderem⁹ cām. vtrū ſcꝫ ſoluꝫ pctm̄ mortale ſit cā vt aliquis excōicet᷑. Et videt᷑ ꝙ nō: q2 q̄nqꝫ excōicat᷑ innocens cū ꝓbat᷑ crimen ꝯtumacie ꝯ eū in foro iudicij: nec tamē iudex hoc faciēs rep̄hēdit᷑: ꝙuis in ſua conſciētia ſciat illū innocentē. ergo aliquādo debet hō excōicari non ꝓ mortali. Sed ꝯ eſt de ꝯ bo. ſig. c. ex pte. i. in glo dr. Nemo excōicat᷑ niſi ꝓ mortali: ⁊ qui aliter non pōt corrigi. Et xi. q. iij. c. Nemo epoꝝ. dr. Anathema nō niſi ꝓ mortali debet imponi crimine: ⁊ illis q̄ aliter non poſſunt corrigi. Rñdet Ric. in. iiij. di. xviij. ꝙ excōicatio maior eſt ꝗuiſſima pena quā eccl'ia poſſit inferre. Uñ dr in pal. c. Nemo. ꝙ anathema eſt eterne mortis dānatio. Et. xxiiij. q. iij. c. Corripiant᷑. dicit᷑ ꝙ excōicatione nulla maior pena eſt in eccl'ia. Et ideo ſicut dicit glo. ibidē nō eſt infligenda ꝓ leuibus criminibus. Unde dicendū ꝙ iudex nullū debet excōicare niſi ꝓ mortali peccato: nec ꝓ quocūqꝫ mortali: ſꝫ ꝓ pctō ꝯtumacie vl' cui ꝯtumacia eſt annexa. xi. q. iij. c. abſit. et. c. epi. Quadrupl'r autē homo pctm̄ cōtumacie incurrit. ſ. aut q̄n ſufficiēter vocat⁹ non venit ad iudiciū: nec remanēdi hꝫ legitimā cauſaꝫ xxiiij. q. iij. ca. de illicita. Aut veniens rñdere ꝯtēnit: ⁊ rōnē reddere quare rñdere nō debet Aut anteq̄ꝫ debeat diſcedit. xi. q. iij. c. certuꝫ ē Aut ſnie nō obedit. ij. q. vi. c. q̄ſquis ꝓbatus. Ille aūt q̄ impedit aut fraudulēter ꝓcurat ne ad ipm̄ citatio ꝓueniat: ꝓ citato dꝫ haberi. Ille etiā qui veniēs ſe nō repñtat iudici: ſꝫ ſe occultat reputādus eſt quaſi nō veniſſꝫ. Ad argumētū in oppoſitū dicendū. ꝙ etſi ille qui excōicat᷑ in p̄dicto caſu nō ſit in pctō mortali tm̄ iudex fert ſniam ſicut ꝓ mortali: q2 iudex in foro cōtentioſo nō debet iudicare ſm ſententiam ꝯſcie ꝓprie: ſꝫ ſm allegata. idō iuxta leges ⁊ iura ꝓnūciat. Scđo de ip̄a excōicatione cōſideremus iniuſticiā: ⁊ q̄rim⁹ vtruꝫ excōicatus iniuſte debeat excōicat⁹ reputari. Et videt᷑ ꝙ nō. q2. xxiiij. iij. c. certū. §. illicita dr. Illicita ergo excōmunicatio nō ledit eum qui notat᷑: ſed illū a quo notat᷑. Et. xi. q. iij. c. cui eſt illata dr. Si iniuſta eſt tāto curare eā nō debet: quāto apud deū ⁊ eius eccl'iam neminē pōt grauare iniqua ſnia. Cōtra eſt qđ dr. xi. q. iij. c. ſnia. Sentētia paſtoris ſiue iuſta ſiue iniuſta fuerit timēda eſt. Reſpondet Ric. vbi. ſ. ꝙ vt dr. xi. q. iij. c. epis. §. ſi ergo. ꝙ ſnia aliquādo eſt iniuſta ex animo ꝓferentis: iuſta ꝯo ex ordine ⁊ cauſa. Aliquādo eſt iuſta ex animo ⁊ ordine: ſꝫ nō ex cauſa. Tunc aūt ex cauſa eſt iniuſta q̄n nullū delictū oīno eſt in eo in quē fert᷑ excōicatio ꝙ ſit excōicatione dignū. Ex animo iniuſta eſt ſententia quādo nō fert᷑ amore iuſticie: ſꝫ liuore odij vl' ꝓcio: aut fauore aduerſarioꝝ. Ex ordine iniuſta eſt quādo fert᷑ iudiciali ordine non ſeruato. vt dr. xi. q. iij. c. ſeruet᷑. §. Item ſententia. In omnib⁹ his caſibus ſnia excōmunicatōis iniuſta timēda eſt quouſqꝫ per eum qui tulit eam vel per alium ſuperiorē fuerit reuocata. exceptis aliquibus caſibus in quibus nō eſt timenda: qui ponunt᷑ in glo. in p̄fato. c. ſnia. Unus eſt quando excōmunicans non habet poteſtatē excōmunicādi. Alius eſt q̄n fertur excōmunicationis ſnia poſt appellationē legitimā ⁊ continet intolerabilē errorē. vt pꝫ extra de appellationibus. c. ad noſtrā preſentiam. ⁊ extra de ſnia exco. c. ꝑ tuas. Tertius caſus cum ꝓ indebitis exactionibus aliquis excōmunicat᷑. extra de exceſ. prela. c. cum ad quorūdam. Ad auctoritates autem primo allegatas dicendū ꝙ intelligunt᷑ de leſione q̄ ad deū: ⁊ de illo qui excōmunicationē nō cōtemnit: ⁊ quādo excōicatio eſt iniuſta ex cauſa. Tertio cōſideremus de excōmunicatiōe penam. Nam excōmunicatio maior dicitur anathema: quod interpretat᷑ ſeparatio: eo ꝙ

ſic excōicatus in penā contumacie ⁊ inobedientie ſeparatur a ſeptē magnis bonis. Primo ſeparatur a celo, q2 nunq̄ꝫ intrabit in illō niſi abſoluat᷑ ab ea. Uñ xp̄s dixit Mat. xvi. Quodcunqꝫ ligaueris ſuper terrā erit ligatuꝫ ⁊ in celis. Propterea Chriſo. xi. q. iij. c. nemo ait. Nemo contēnat vincula eccl'iaſtica. Non eñ homo eſt qui ligat: ſed xp̄s qui hanc poteſtatem dedit: ⁊ dños fecit hoīes tāti honoris.

Secundo ſeparat᷑ excōicat⁹ ab oī ſacramēto eccl'ie. vt patet. iij. q. iiij. c. Engeltrudā. Et ideo nullius ſacramenti talis eſt capax: quia ſacramenta conferuntur exiſtētibus in eccleſia. Unde talis nec abſolui poteſt a peccatis i cōfeſſione q̄tūcūqꝫ eſſet cōtritus ⁊ diſpoſitus ad faciendū oīa: niſi prius abſoluat᷑ a vinculo excōicationis. ſm Tho. in. iiij. ⁊ ſi abſolueretur nō valeret: ſed oporteret eū poſtea abſolui iterū. Nec talis poteſt contrahere matrimoniū. Si tamen contraheret teneret quidē matrimoniū. ſed peccaret mortaliter contrahendo. vel ſi recepit ordines ſacros vel exeq̄tur eorum actus vel celebrando vel cantando euangeliū ⁊ hmōi: efficitur irregularis indigens diſpenſatione pape. Tertio ſepat᷑ excōicat⁹ ab eccl'ie ſuffragio. Dicit eñ apl's Rom. xij. Omēs ſumus vnū corpus in xp̄o, ſcꝫ myſticū ⁊ ſpirituale. Clarū eſt eñ ꝙ membrū ſeparatū a corpore non recipit partē nutrimenti quod per cibum aſſumitur. Cib⁹ huius corporis ſunt orationes ⁊ alia bona que fiunt in eccl'ia. ſed excōicatus eſt membrū ſeparatum ab eccl'ia. Dicit eñ Augl. de verbis apl'i. xi. q. iij. c. oīs xp̄ian⁹. Oīs xp̄ianiſſim⁹ dilectiſſimi qui a ſacerdotib⁹ excōicat᷑: ſathane traditur. quō? quia ſcꝫ extra eccl'iam eſt diabol⁹ ſicut i eccl'ia eſt xp̄s. Et de hac etiā loquit᷑. xxiiij. q. iij. c. apl'ice. c. tā ſacerdos. c. ſecande. ⁊. c. corripiantur. Ex quo excōmunicatus non habet partē bonoꝝ que fiunt a fidelibus. Uñ diabolus habet maiorē poteſtateꝫ ſeuiendi in eum

Quarto ſeparatur a diuino officio. Uñ Iſidorus. xi. q. iij. cū excōicato. dicit ꝙ non licet cū illo orare. Propter quod dicit Ray. in ſumma ⁊ alij doctores ꝙ ſi excōicat⁹ eſt in eccl'ia quando dicit᷑ diuinū officiuꝫ dꝫ admoneri vt exeat. Et ſi exire nolit: violenter dꝫ emitti. Et ſi fieri non poteſt: dimitti debet officiū quouſqꝫ exeat: etiā miſſa ſi nondū incepit canonem Secus ſi incepiſſet: quia tunc debet proſequi vſqꝫ ad cōmunionē ſumptā: ⁊ poſtea reſiduū exeundo in ſacriſtiam dicere. Hoc vero intelligendum eſt quādo excōicatio eſſet notoria. Nam ſi occulta eſt: non eſt euitandus excōicatus in publico: ne prodatur crimen. Hodie tamen per decretū conſtantien. prohibita eſt huiuſmodi participatio in diuinis quo ad excōmunicatos denunciatos in eccleſia ⁊ nominatim. Ipſe tamen excōmunicatus ſcienter participans in diuinis nō euadit mortale peccatū. Quinto ſeparatur a fideliū conſortio: quia non poteſt participare cū alijs fidelib⁹: nec ipi cū eo in comedendo vel bibēdo vel ſalutando vel loquēdo. exceptis caſibus qui ponuntur. xi. q. iij. c. quoniā. in textu ⁊ in gloſa. de quibus loco ſuo plenius dicemus. Sexto ſeparatur excōmunicatus a quolibet actu legitimo. Unde nec teſtificari poteſt nec accuſare nec aduocare nec iudicare. ⁊ iudicata per eū cū notoriū eſſet non tenerent. nec abſoluere nec ligare: nec eligi poteſt ad prelaturā ſeu dignitatē nec eligere. Solū ad predicationē admitti poteſt: ſicut ⁊ infidelis. vt cōuertatur ex doctrina ad verā p̄nīam ⁊ obedientiam. de conſe. di. i. c. epiſcopus. Septimo ſeparatur poſt mortē ab eccleſiaſtica ſepultura: q2 non pōt ſepeliri in eccleſia vel in cimiterio: ſꝫ extra ſicut animalia bruta. Nec debet deferri cū modo conſueto fideliū ad eccleſiā. nec poſſunt ꝓ eo fieri orationes ſolennes ſeu officium: niſi prius abſolueretur poſt mortē a ſententia. qđ fieri poteſt quando apparerent ſigna contritionis ante mortē ⁊ ꝙ queſiuit abſolutioneꝫ. Exemplū eſt de illis ſanctimonialibus quas beatus Benedictus excōicauit propter loquacitatē ſuā: que poſt mortē earū ſunt viſe exire de ſepulcris ⁊ de eccleſia quando celebrabatur ⁊ dicebatur officiū. quas cū beatus Benedictus reconciliaſſet: nō ſunt amplius viſe exire. ſicut refert Gregorius. ij. dial. li. Non ſint igitur chriſtiani obſtinati ad obediendū ſpernentes eccleſiaſticas cēſuras: ⁊ excōmunicationes paruipendentes, quia vt dicitur in. c. nihil. xi. q. iij. Nihil ſic debet formidare xp̄ianus q̄ꝫ ſeparari a corpore chriſti. A contumacibus itaqꝫ ⁊ inobedientibus ⁊ excōmunicatis aufert deus gratiam ſuam: quam nobis et obedientibus largiatur in hac vita: deinde ꝑducens ad etherea regna: qui ſit benedict⁹ in eternum ⁊ in ſecula ſeculorum. Amen.

Sabbo poſt Remiſcē: de pctō ꝯtētiōis qđ vt plimū ex vana gl'a oriri ſolꝫ. Ser. XXXVII

Ixit patri ſuo. ecce

D tot annis ſeruio tibi: ⁊ nunq̄ꝫ mādatum tuum preterivi. Luce. xv.

et in euangelio hodierno. Proprium eſt eorū
qui inanis glorie vento impelluntur libenter cō
tendere. Quod vitiū rep̄henſibile inuentū eſt
in filio ſeniore de quo euangeliū meminit. No
lebat enī introire domū: ſed cōtendebat nō ſo
lum cū ſeruis: ſed etiam cū genitore ſuo. Et
quī ad penitentie integritatem requiritur vt
omnia vitia deponantur. Cum vero cōtentio
que ex vana gloria naſcitur piculoſa poſſit eſſe
atqʒ dānabilis: idcirco de ipſa in hoc ſermone
dicemus de qua tria myſteria erūt declarāda.

Primū dicitur diffinitionis.
Secundū abominationis.
Tertiū determinationis.

Quid ſit ↄtentio: ⁊ quō pōt fieri vel ꝓpter
emulationē: vel ꝓpter diſputationē: vel pro-
pter litigationē. Caplm I

P Rimū myſteriū declarandū dicitur dif
finitionis. In quo q̄d ſit cōtentio vi
deamus. Et nō loquimur de cōtenti-
one que eſt orō ad cōfutandū vel cōfirman-
dum accōmodata qui color eſt rhetoricus. vt
dicit Tullius in rhetorica: ſed loquimur de cō
tentiōe put eſt vitiū. Et ſic diffinitur ſm Alex.
in. ij. ſum me hoc modo. Cōtētio eſt impugna
tio veritatis cū cōfidentia clamoris. Eſt ergo
cōtendere verbis ↄtra aliquem tendere. Hoc
autē fieri pōt tripliciter.

Primo rōne emulationis.
Secūdo rōne diſputationis.
Tertio rōne litigationis.

Primo pōt aliquis cōtendere cuʒ alio rōne
emulationis ⁊ inuidie. Nā aliqui ſunt qui ita
diligūt ſuos ⁊ gloriam eorum: vt nō poſſint ſi
ne diſplicētia famam ⁊ virtutes alioꝝ audire
et dicentibus atqʒ narrantibus obſtant ⁊ cō-
tradicunt. Talis fuit cōtentio que fuit in co-
rinthijs cōuerſis ad fidem. quos Paulus re-
p̄hendit. i. Corinth. i. dicēs. Obſecro vos fra
tres per nomē dn̄i noſtri ieſu xp̄i: vt idipſum
dicatis oēs: ⁊ nō ſint in vobis ſciſmata. Si-
tis autem perfecti in eodem ſenſu ⁊ in eadem
ſcientia. Significatum eſt enī mihi de vobis
fratres mei ab his qui ſunt cloes: q2 cōtentio
nes ſunt inter vos. Hoc autem dico qō vnuſ
quiſqʒ veſtrum dicit. Ego quidem ſum Pau
li. ego autem Apollo. ego vero Cephe. ego au
tem xp̄i. Diuiſus eſt chriſtus? Et. iij. c. Cum
ſit inter vos zelus ⁊ cōtentio: nōne carnales
eſtis: ⁊ ſm hominem ambulatis? Cum enim
quis dicat: ego ſum Pauli: alius autem: ego
Apollo: nō ne homines eſtis. Quid ergo eſt
Apollo. Quid vero Paulus. Miniſtri eius
cui crediditis. Et vnicuiqʒ ſicut dominus de
dit. Ego plantaui. Apollo rigauit: ſed deus in
crementum dedit. Itaqʒ neqʒ qui plantat eſt
aliquid: neqʒ qui rigat: ſed qui incrementum
dat deus. Exiſtimabant nanqʒ illi Corinthij
ꝙ qui a meliore ⁊ maiore eſſet baptiſatus.
ille maiorem gratiam aſſequeretur: quaſi ho-
mines darent gratiam. Similiter etiam cō-
tendebant romani et iudei cōuerſi ad fidem.
Dicit enim Hieronymus in prologo in epi-
ſtolam ad Roma. Romani qui ex iudeis et
gentibus crediderunt: hi ſuperba cōtentione
volebant ſe alterutrum ſuperponere. Nam iu-
dei dicebant. Nos ſumus populus dei quos
ab initio dilexit et fouit. Nos circumciſi ex
genere Abraam ſancta deſcendimus ex ſtir-
pe. Nos de egypto ſignis dei ⁊ virtutibus libe-
rati: mare ſicco pertranſiuimus pede. Nos per
quadraginta annos experti ſumus mirabi-
lia magna dei. Nos ſoli digni ſumus accipere
legem: et vocem dei loquentis audire. No-
bis promiſſus eſt chriſtus: ad quos ipſe ve-
niſſe teſtatur. Dicit enim. Non ſum miſſus
niſi ad oues que perierunt domus iſrael. cum
vos canes potius q̄ꝫ homines appellauerit.
Non eſt ergo equum vt vos hodie idola de-
ferentes comparemini nobis. Econtra gen-
tiles dicebant. Quanto maiora circa vos dei
beneficia narraueritis: tanto maioris crimi-
nis reos vos eſſe monſtrabitis. Semper enī
his omnibus ingrati fuiſtis. Nam ipſis pedi
bus quibus pertranſiſtis mare: poſtea ante
idola ludebatis. Manna vobis faſtidio fuit.
et ſemper in deſerto cōtra deum murmuraſtis
Sepe deum ad iram ꝓuocaſtis. ⁊ ad vltimū
chriſtum in lege ⁊ prophetis promiſſum oc-
cidiſtis. Nos itaqʒ vobis digniores ſumus:
qui vt de chriſto audiuimus mox in eum cre
didimus. Ideo per ꝓphetam de nobis domi-
nus ait. Populus quem nō cognoui ſeruiuit
mihi. Unde cōſtat nos non ex induſtria: ſed
ex ignorantia deliquiſſe. His ergo altercan-
tibus apoſtolus medius inter eos omnes:
eorum cōtentiones dirimens: ad vnam cō-
cordiam eos adduxit: oſtendens nullos eo-
rum meritis ſuis eſſe ſaluatos: q2 omnes iu-
dei ⁊ omnes gentiles ſub peccato tenebantur:
ſed per dei gratiam liberati ſunt. Ideo dicitur
Roma. ij. Nō enim eſt perſonarum acceptio
apud deum. Et. iij. c. Nō eſt enī diſtinctio. oēs
enī peccauerunt ⁊ egēt gloria al's gratia dei.
Et. x. c. Omnis qui credit in illum non cōfun
detur. Non eſt enī diſtinctio iudei ⁊ greci.

Nam idem dn̄s omniū: diues in oēs qui in-
uocant illū. Sic ⁊ diſcipuli Johannis bapti-
ſte forte cōtendebant de Johanne baptiſta et
de xp̄o. Sic ⁊ quotidie cōtendunt aliqui de p̄
dicatoribus: de doctoribus: de fundatoribus
religionū: ⁊ de ſanctis. Pro q̄bus facit exem-
plum illud qō ponitur in legenda Johannis ba
ptiſte. Qō duo doctores erant famoſiſſimi:
quoꝝ vnus in magna deuotione habebat Jo
hannem baptiſtā: alius vero Johannē euan-
geliſtam. Cū quilibet ſatis ſanctū ſuū cōmen
daret: ⁊ alterū alteri p̄ferret: tandē ↄcluſerūt
ſe velle facere publicam diſputationē ad pro-
bandū quis maior eſſet. Sed nocte p̄cedente
diſputationem Johannes baptiſta apparuit
ſuo deuoto. ⁊ Johannes euangeliſta ſuo: reue
lantes ꝙ diſputationē talem dimitterent: q2
ipſi bene cōcordabant in celeſtibus ⁊ ipſi debe-
rent cōcordare in terris: ⁊ demum in ſupernis
viderent hanc veritatē. Scd̄o pōt quis cō
tendere cōtra alium rōne diſputatiōis. Que
ſm Alex. ſi fieret ꝓ declaratione mentis ⁊ ſer
uato modo debito: nullū eſſet peccatum. Sed
ſi fieret ex quadā titillatione honoris ⁊ glorie
veniale peccatū eſſet. ſicut fuit in aplis. de qui
bus dr̄ Luce. xxij. Facta eſt ↄtentio inter eos
quis eoꝝ videretur eſſe maior. Ipſi enī tunc vt
dicit Tho. ij. ij. q. xxxviij. nō cōtendebant cuʒ
intentione impugnandi veritatē: q2 quilibet
defendebat qō ſibi veꝝ videbatur. Erat tamē
in eoꝝ cōtentione deordinatio: q2 cōtendebāt
de quo nō erat cōtendendum. ſcʒ de primatu
honoris. Nōdum enī erant ſpirituales. ſicut
dicit ibi glo. ideo dn̄s cōpeſcuit eos. Sed nun
quid licitū eſt diſputare cuʒ hereticis. Ad hoc
r̄ndet Alex. in. ij. ꝙ hereticus aut eſt ab eccle-
ſia p̄ciſus ꝓpter pertinacem ſn̄iam: aut non.
Si primo mō tunc nō eſt cū eo habendum cō
ſilium. iuxta illud p̄s. Non ſedi cū cōſilio vani
tatis. Et de hoc apl's ad Titū. iij. c. ait. Here-
ticum hominē poſt primā ⁊ ſecūdā correpti
onē deuita. Un̄ heretici poſt damnationē nō
vocantur ad cōſilium. ſicut patʒ. xxiiij. q. i. c. ma-
iores. Si vero heretici adhuc ſunt corrigibi-
les: licitū eſt cōtēdere ⁊ diſputare cū eis vt ad
fidem reuocentur: vel vt falſitas eoꝝ alijs ma-
nifeſtetur. Hoc autē intelligendū eſt de ꝓbatis
in doctrina: q2 periculoſum eſſet ſimplicibus
cū hereticis diſputare. Tertio pōt quis cō
tendere cōtra alium rōne litigatiōis. ſicut fa-
ciunt multi qui omnē ſn̄iam p̄ximi querūt in
fringere: ⁊ clamoroſis vocibus multiplicatio
neqʒ verboꝝ volunt vincere. Et ſm Tho. ij.
ij. vbi. s̄. ſi cōtentio fiat ꝓpter notabilem im-
pugnationem veritatis: aut iniuriam vel dā
nū p̄ximi. ſicut facere ſolēt ꝓcuratores ⁊ ad-
uocati: peccatū eſt mortale.

Qō abominandum eſt vitium cōtentio-
nis: tum q2 reddit hominē exoſum: tum pro-
pter honorem: tum etiam ꝓpter ſcandala que
inde ſequuntur. Capitulū II

S Ecundū myſteriū declarandū de cō
tentione dr̄ abominationis. Eſt enī
abominabile ꝓpter tria hoc vitiū.

Primo ꝓpter cōfuſionē.
Scd̄o ꝓpter honorationē.
Tertio ꝓpter deriuationē.

Primo ꝓpter cōfuſionē. ↄtētio nanqʒ facit
ipſos ↄtentioſos abominabiles ⁊ exoſos hoi
bus: ſil'es canibus q̄ntū ad actū: ⁊ demonibus
q̄ntū ad maliciam. Quiſnā nō vituperabit ho
minē ſemꝑ clamantē ↄtendentem paratū ad
oīa cōtradicere: ⁊ ſn̄iam ſuā verā vel falſam ſu-
perbe ⁊ ptinaciter defendentē. Ideo Aug. ait
Nihil eſt ita ſil'e actibus demonū ſicut litiga-
re. Et ꝓuerb. xvi. Homo ꝑuerſus ſuſcitat li-
tes. Et. xviij. Labia ſtulti miſcēt ſe rixis: ⁊ os
eius iurgia ꝓuocat. Et iteꝝ. xvi. Uir inſipiēs
fodit malū: ⁊ in labijs eius ignis ardeſcit. Et
xvij. c. Semꝑ iurgia querit malus: angelus
autē crudelis mittetur cōtra eū. Scd̄o abo-
minā da eſt ↄtentio ꝓpter honorationē. Eſt
quidē homo qui ↄtentiones fugit dignus ho
nore. Un̄ ꝓuerb. xx. Honor eſt hoi qui ſeꝑat
ſe a cōtentionibus. oēs autē ſtulti miſcent ſe
cōtumelijs. Et Pau. ij. Ti. ij. Stultas autē et
ſine diſciplina q̄ōnes deuita: ſciens ꝙ gene-
rant lites. Seruū autē dn̄i nō oportet litigare
ſed manſuetū eſſe ad oēs docibilē patientē cū
modeſtia corripientē eos qui reſiſtunt verita
ti. Quanti autē meriti ſit apud deū nō cōten-
dere: clarū eſſe pōt per illud qō legitur in vitis
patrū. Qō orāte ſancto Machario vox inſo-
nuit ad eū dicēs. Nō dum ad menſurā duarū
mulierū veniſti que habitāt in p̄xima ciuita
te. Cūqʒ queſiuiſſet Macharius ⁊ inueniſſet
eas: cōuerſionē earū interrogauit. Ipſe vero
dixerūt ꝙ erant mulieres duorū fratrū: ⁊ per
quinqʒ annos ſimul fuerant: nec verbū ↄten
tioſum fecerāt: nec vnq̄ꝫ aliqua earū dicto vel
facto aliā cōtriſtauerat. Qō audiēs Macha
rius bn̄ edificatus receſſit. Tertio eſt abo
minā da ↄtentio ꝓpter deriuationē. ab illa ſi
quidē ſepe deriuantur plurima ſcandala: odia:
diſſenſiones: rixe: ⁊ q̄ñqʒ poſt verba venitur ad v̄
bera. Propterea dr̄ Eccl̄i. xi. Ab vna ſcintilla

augetur ignis: ⁊ ab vno doloſo augetur ſanguis. Et, xxviij, caplo. Lis feſtinans effundit ſanguinem.

Qđ non eſt contēdendū cū potentioribus ſe: nec cum diuitibus: neq͵ cum loquacibus ⁊ linguoſis. Caplm III

T Ertium myſteriū cōtemplandū de contentione đr determinatio. Naȝ licet non ſit cum aliquo contendendum: verūtamen ſapiens enumerat tria hominum genera.

Primi ſunt potentes.
Secundi locupletes.
Tertij linguati.

Primi cū quibus nō eſt litigandū neq͵ cōtendēdū ſunt potētes. Unde Eccli. viij. Non litiges cū homie potente: ne forte incidas in man⁹ illius. Potētes aūt dicunt͛ oēs ſuperbi vel ſupiores dñi plati ⁊ parētes: cuȝ quibus nō eſt ꝯtēdendū. Secūdi ſunt locupletes et diuites. Unde Eccli. vbi ſ. đr. Non ꝯtendas cū viro locuplete: ne forte ecōtra ꝯſtituat tibi litem. Multos pdidit aurū ⁊ argentū: ⁊ vſq͵ ad cor regū ſe extēdit ⁊ ꝯuertit. Et lȝ piculoſum ſit cū talibus ꝯtendere vbis. tñ pcľoſius ē litigare fact. O q̃t paupes voluerīt cū diuiti b⁹ i iudicio ꝯtēdere ſiue p poſſeſſionib⁹ ab eis occupatis ſiue p pecunijs ⁊ alijs rebus vſurpatis, ⁊ tandē diuites pualuerunt. Un̄ enim dicit ſapiēs Prouer. xix. Diuitie addūt amicos plurimos: a paupe aūt ⁊ hi quos habuit ſeparant͛. Et Yſid. xi. q. iij. c. paup. ait. Paup dū nō habet q̇d offerat: nō ſolū audiri cōtennit: ſed etiā cōtra veritatē oppmit͛. Cito violatur auro iuſticia: nullāq͵ reus pertimeſcit culpam quā redimere nūmis exiſtimat. Nec tm̄ paupib⁹: verūetiā ⁊ diuitib⁹ hmōi litigia ſunt dānoſiſſima, qm̄ vt ait Chryſo. lib. iiij. epiſtolarū. Longa queſtio litigantiū nō tam auget patrimonia q̄ euertit. Tertij cū q̇bus nō eſt cōtendendū ſunt hoies linguati ⁊ ſine rōne loquētes. Unde Eccli. viij. Non litiges cū homine linguato: ⁊ nō ſtruas in ignē illi⁹ ligna. Sunt de hmōi genere mulieres garrule loquaces ⁊ litigioſe. vix vna dom⁹ reperit͛ i q̄ n̄ ſit hmōi peſtis macula. Cōtēdit mulier nunc cū vno: nunc cū alio: nūc cū viro: nūc cū ſocru: nūc cū nuru: nūc cū vicina: eſtq͵ ꝯtētio illi velut cibus. De hac ſapiēs Prouerb. xix. dicit. Tecta iugiter pſtillātia litigioſa mulier q. d. ꝙ q̇ habitat in domo pſtillāte qn̄ vult declinare ſtillicidiū in vno loco inuenit in alio. ita ꝙ nō inuenit requiē. Sic ⁊ ille q̇ mulierē habet litigioſam in domo. Ipſa equidem eſt venenū amariſſimū turbās oia bona, q̇a vt ſcribit͛ Prouer. xvij. Melior eſt buccella ſicca cuȝ gaudio q̄ dom⁹ plena victimis cū iurgio. Quiſnam valet exp̄mere quot odia aut ſcandala exorta ſit: ⁊ indies oriri vident͛ int͛ patrem ⁊ filium: inter fratrem ⁊ fratrē: inter vicinum ⁊ vicinū ꝑpter ꝯtētiones mulierū. Sed audiant viri qui ſenſu ⁊ rōne mulieres ſupare debēt ſalubre conſiliū qđ illis damus Si in domo ſunt duo germani ſimul cohabitantes ⁊ inuenerit litigātes vxores: caueant ne ⁊ ipſi litigēt: ſ potius vnuſquiſq͵ aduocet ſuam ⁊ vbis vel factis corrigat illam ꝑut neceſſitatibus viderit expedire. Sic faciāt viri vxoribus: ſic ⁊ paterfamilias ſubditis ſuis. Juſtum nāq͵ eſt inuicē ſupportare ⁊ nō omi verbo cōtrariū referre ſmonē. Iđ apoſtolus Eph. iiij. d. Obſecro vos ego vinct⁹ in dño vt digne ambuletis vocatōne qua vocati eſtis cū omni humilitate ⁊ māſuetudine: cū patiētia ſupportātes inuicē i charitate: ſolliciti ſeruare vnitatē ſpūs in vinculo pacis: quaȝ nobis largiat͛ deus concedēs hic gratiam ⁊ in futuro gloriam. Amen.

¶ Dñica oculi in mane de ira dei: que efficax remediū eſſe poteſt ad inducendū homines ad penitentiā. Sermo XXXVIII

V Enit ira dei i filios

diffidentie. Doctoris gentiū vba ſunt iſta originaliter ad Eph. v. ⁊ in epiſtola pn̄tis dominice. Efficaciſſimū remedium arbitratus ſum peccatoribus vt ad pniam redeant ante illoꝝ faciem proponere terribilitatē ⁊ horrorē iracundie dei, Naȝ vt Auguſtinus ait, iiij. li. de doctrina chriſtiana. Pleroſq͵ incredulos miſericors dei patiētia longa peccare facit intrepidos: quia deum non arbitrant͛ peccatorum ſuorum vltorem Nos igitur huic periculo ꝓuidere volentes: in preſenti ſermōe de ira dei erimus verba facturi. Et lȝ multis infectum guſtum habentibus g̃uia ſint huiuſcemōi verba: tñ humilib⁹ ⁊ deuotis videbunt͛ animarū languentium medicina. Inquit em̄ Auguſti. xxiij. q. iiij. c. ipa pietas. Moleſtus eſt medicus furenti frenetico: ⁊ pater indiſciplinato filio. Tñ nō ppterea negāda ē infirmo medicina: nec a filio diſciplina eſt auferēda. Ad hoc vocati ſumus vt clamem⁹ ⁊ arguamus ⁊ deteſtemur delicta: annūtiemuſq͵ tremenda iudicia dei. Per Eſaiam enim, lviij. c. domin⁹ ait. Clama

ne ceſſes: quaſi tuba exalta vocem tuaȝ: ⁊ annūcia pplo meo ſcelera eoꝝ. Propterea vtar verbis Hiero. ad Palmachiū ⁊ Oceanum dicēs. Adulari nō poſſum: ne ⁊ fratrē meū decipiam: ⁊ me ſermo percutiat Salomonis q̇ ait Uerba adulatoꝝ mollia ſunt ⁊ hec feriunt interiora ventris. Pro ſalute itaq͵ ⁊ correctiōe peccatoꝝ de ira dei ſecure loquimur: de qua tria myſteria principalia erūt ꝯtēplanda.

Primū dicit͛ cōtemptibilitas.
Secundū terribilitas.
Tertiū ꝓpinquitas.

Qđ pleriq͵ cōtemnunt iram dei: vel q: cogitant deum nō eſſe: vel q: credunt ipſum nō iraſci: vel q: diu expectauit illos deus.

Capitulū I

P Rimū myſteriū cōtemplandū de ira dei dicit͛ cōtemptibilitas. In quo videre libet quare eſt ꝙ multi audientes loq̇ de tremēda ira dei: illā nō timēt: ſ potius vt experiētia docet ridēdo ꝯtēnūt. Et colligi pōt huius erroris tres pncipales rōnes.

Prima dicit͛ ſtulte cogitationis.
Secūda falſe opinionis.
Tertia diuturne expectationis.

Prima rō quare a multis nō timet͛ ira dei: dicit͛ ſtulte cogitationis, qm̄ ſtulte cogitant deum nō eſſe. Pro quibus querimus. Utruȝ poſſit aliquis cogitare nō eſſe deū. Et videt͛ ꝙ nō, q: vt ait Anſel. Deus ſm animi cōceptionem eſt: quo nihil melius nihilq͵ maius excogitari pōt. Sed maius eſt qđ nō pōt cogitari nō eſſe q̄ quod pōt. Ergo cū deo nihil maius poſſit cogitari deuȝ eſſe: ita eſt qđ nullo modo pōt cogitari nō eſſe. Sed cōtra arguitur per textū. Job. Damaſ. Dicit em̄ ſic, Intantū pualuit pernitioſa malicia hominū: vt dicant nō eſſe deum. Et Tullius li. i. de natura deoruȝ ait. Quidam dixerūt totam de dijs immortalibus opinionē factam eſſe ab hominibus ſapientibus reipublice cauſa, vt quos ratio nō poſſet eos ad officiū regium ducerent. Reſpōdet dñs. Bon̄. diſ. viij. primi li. ꝙ cogitare cū aſſenſu aliquid nō eſſe pōt ꝓuenire dupliciter. Aut ex defectu intelligentis, aut ex defectu intelligibilis. Defectus intelligentis eſt cecitas vel ignorantia ob quam: q: ignorat rem: cogitat ipſam nō eſſe. Contingit autē dupliciter eſſe cognitionem de aliquo ente. ſcȝ ſi eſt, et quid eſt. Intellectus autē noſter deficit in cognitione diuine veritatis q̄tum ad cognitionem quid eſt, nō autem q̄tum ad cognitionem ſi eſt. Ex hoc ait Damaſ. Cognitio exiſtēdi deū nobis naturaliter eſt inſerta. Et Aug. de fide ad Petrū. Nihil tm̄ nouit mens q̄tum deū eſſe ⁊ ſe. Et hugo de ſancto Uic. Sic deus ab initio cognitionem ſuam in homine temperauit. vt ſicut nunq̄ quid eſſet poſſit cōprehendi, ita nunq̄ q: eſſet poſſit ignorari. Quia ergo intellectus noſter nunq̄ deficit in cognitione dei, ſi eſt: ideo nec pōt ignorare ipſum eſſe ſimpliciter. Quia vero deficit in cognitōe quid eſt. ideo frequēter cogitat deum eſſe qđ nō eſt: ſicut idolum vel creaturam: vel nō eſſe qđ eſt ſicut deum iuſtū. Secūdo pōt cogitari aliquid nō eſſe per defectū a parte intelligibilis. Et hmōi defectus poteſt eſſe duplex. Aut defectus pſentie, aut defectus euidentie. Defectus pſentie, vtpote quia nō ſemper ⁊ non vbiq͵: nō vbiq͵ totaliter quod nō ſemper eſt: ſed aliquando eſt aliquādo nō. aliquando vero poteſt cogitari nō eſſe. Similiter de eo qđ nō eſt vbiq͵: quia eadem ratione qua poteſt cogitari non eſſe hic: poteſt cogitari non eſſe alibi. Similiter etiam de eo quod ſm partem adeſt ſm partem abeſt. Deus autem eſt totus ⁊ vbiq͵ ⁊ ſemper. ideo non poteſt cogitari non eſſe. Hanc rationem aſſignat Anſelmus in libro cōtra inſipientem. Non ſolum ꝓpter defectum preſentie poteſt aliquid cogitari non eſſe: ſed ⁊ propter defectum euidentie quia non eſt euidens in ſe et in probando. Sed deum eſſe eſt veritas euidens in ſe ⁊ in probando in ſe: quia eſt quo nihil maius excogitari poteſt. In probando vero quia ⁊ ductu rationis hoc probarunt philoſophi. ergo non poteſt cogitari niſi inſipienter ⁊ ſtulte ꝙ non ſit deus. Unde Dauid in pſ. ait. Dixit inſipiens in corde ſuo nō eſt deus. Stultus ergo eſt, qui cogitat vel dicit, non eſt deus quem cōfitetur intellectus rationis naturale lumen. Unde Bernardus in li. de diligendo deum. Inexcuſabilis eſt omnino infidelis ſi nō diligit deum toto corde. Clamat nempe intus eius innata iuſticia: q: ex ſe toto illum diligere debet: cui ſe totum debere nō ignorat. hec ille. Clamat deū eſſe omnis creata natura angeli homines celū ⁊ terra ⁊ omnia que in eis ſunt. Un̄ Aug. in li. de vtilitate credēdi ait Non em̄ fruſtra intueri oportet ⁊ inaniter ordinē celi: pulchritudinē ſiderū: viciſſitudines temporꝝ: in quoꝝ cōſideratione nō curioſitas eſt exercēda: ſed gradus ad eterna faciēdus. Et Job. xij. Interroga iumenta ⁊ docebunt te: et volatilia celi: et indicabunt tibi. Loquere terre ⁊ reſpondebit tibi: et narrabūt piſces

maris, Quis ignorat ꝙ omia hec manus dñi fecerit? Mirabilis certe in tanta rerũ varietate ordo reperitur. Eſt quidẽ ordo ſitualis ſiue localis: quia quelibet creatura tenet ſuũ locũ ſm ſuã dignitatẽ. Nã terra ⁊ terrena ſicut viliora in imis locata ſunt. Aqua vt dignior ei preeminet. Aer vt perfectior ſuperior eſt. Et ignis ita actiuꝰ ⁊ calidus a nobis elongatur ſuper alia elementa ſituatus. Celi incorruptibiles: ſol ⁊ luna ⁊ ſtelle lucentes in ſpheris ſuis altiſſime collocate ſunt. Et celũ empyreũ nobiliſſimũ vbi gaudent ſancti cũ xpo ſupremũ oim eſt. Subſequit̃ ⁊ alius ordo qui tempus poteſt dici. Ordiatiſſime eñ ſol facit curſum ſuũ per ſigna zodiaci infra annũ integrũ. Et ſic tranſeũt tempora veris eſtatis: autũni: ⁊ hyemis cũ effectibus ſuis. Tranſeunt ⁊ dies naturales eadẽ tpis menſura ad motum primi mobilis cõpletũ. ⁊ ea q̃ in hyeme mortua videbantur in vere reuiuiſcunt ⁊ in eſtate fructificant. Predicat inſuper deum eſſe ſacra ſcriptura tã veteris ꝙ noui teſtamenti: ⁊ ois ſcriptura ⁊ phoꝝ ⁊ poetarũ oiumq; gentiliũ. O qualis dementia illoꝝ ergo qui tante veritati acquieſcere nolũt. Tales vtiq; ſunt q̃ dei iracundiã nõ formidãt. Secũda ratio quare a multis non timetur ira dei: dicit̃ falſe opinionis. Nã cũ multi negare non poſſint eſſe deũ: opinantur tñ falſe ꝙ in illo ira cadere nõ põt. Dicunt nanq; deũ eſſe clementiſſimũ: irã vero dementie fore cõtrariã, id eo nec in deo cadere poſſe. Pro quibus dicit Lactantius in ꝑncipio libri de ira dei. Aduerti ſepe donate plurimos id exiſtimare qd̃ nonnulli phoꝝ putauerunt non iraſci deũ: qm̃ benefica ſit tñmodo natura diuina, nec cuiq; nocere preſtãtiſſime atq; optime congruat poteſtati. Arguunt ⁊ ſecũdo modo tales, quia nulla paſſio cadit in deo, ſed ira dei eſt paſſio quedã: ergo non cadit in deo. Tertio confirmant errorem ſuũ, quia omne peccatũ a deo eſt remouendũ. ſed ira eſt vnũ ex ſeptẽ vitijs capitalibꝰ, ergo eſt a deo remouenda. Uerũtamen contra ſic tenentes ſunt auctoritates ⁊ dicta ſiue ſcripture ſacre ſiue gentiliũ ⁊ moraliũ philoſophoꝝ. Unde Exo. xv. In multitudine glorie tue depoſuiſti oẽs aduerſarios noſtros. Miſiſti irã tuã que deuorauit eos. Et. xxxij. c. moyſes ad deũ orans ait. Quieſcat ira tua ⁊ eſto placabilis ſuper nequicia ppl̃i tui. Et. iiij. Reg. xxij. Magna ira dñi ſuccenſa eſt contra nos. Et Deut. xi. Iratus dñs clauſit celũ ⁊ pluuie nõ deſcendunt. Et. ij. Paral. xij. dicit̃ de filijs iſrl̃.

Quia humiliati ſunt auerſa eſt ab eis ira dñi. Et. xxiiij. c. Facta eſt ira dñi cõtra iudã ⁊ hieruſalẽ. Et Iob. ix. Deus cuius ire reſiſtere nemo põt. Et dauid in pſ. ij. Apprehẽdite diſciplinã nequãdo iraſcat̃ dñs. Et pſ. vi. Dñe ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me. Et pſ. xvij. Fundamenta montium conturbata ſunt ⁊ cõmota ſunt: qm̃ iratus eſt eis. Et pſ. lxxvij. Ira dei aſcendit in iſrael. Et pſ. lxxviij. Effunde irã tuã in gentes q̃ te nõ nouerunt. Et pſ. lxxxix. Quis nouit poteſtatẽ ire tue: ⁊ pre timore tuo irã tuã dinumerare? Et Eccl̃s. v. Ne dicas corã angelo non eſt ꝓuidentia: ne forte iratus dñs diſſipet cuncta opera tua. Et Eſaie. v. Iratus eſt furor dñi in ppl̃m ſuũ. Et Hiere. iiij. Plangite ⁊ vlulate: qr̃ non eſt auerſa ira furoris dñi a vobis. Et Treñ. iiij. Cõpleuit dñs furorẽ ſuũ: ⁊ effudit irã indignatõis ſue. Et Oſee. v. Effundam quaſi aquã irã meã. Et Naum. i. Ulciſcẽs dominus in hoſtes ſuos: ⁊ iraſcẽs ipe inimicis ſuis. Et Roma. i. Reuelatur ira dei de celo. Et Rom. iij. Nunquid iniquꝰ eſt deus qui infert irã. Et. i. Theſſal̃. ij. Peruenit ira dei ſup illos vſq; in finẽ. Et Apoc. xv. Cõſummata eſt ira dei. Et. xvi. c. Audiui vocẽ magnã de templo dicentẽ ſeptẽ angelis. Ite ⁊ effundite ſeptem phialas ire dei in terrã. Et Ualerius maximꝰ lib. i. Lento eñ gradu ad vindictã ſui diuina procedit ira: tarditatemq; ſupplicij grauitate compenſat. Et Ouidius de arte amandi. Flectitur iratꝰ voce rogante deus. Et Aug. xviij. de ci. dei. c. xij. Apollini delphico inſtituti ſunt ludi muſici: vt placaretur ira eius qua putabant afflictas eſſe ſterilitate grecie regiones: quia non defenderunt templũ eius. quod ref. Danaus cũ eaſdẽ terras bello inuaſiſſet incẽdit. Et in ꝑmo lib. vbi. ſ. c. iij. dicit de iunone que apud gentiles colebat̃ pro dea. Apud virgiliũ nempe iuno inducitur infeſta troianis Eolo ventoꝝ regi aduerſus eos irritando dicere. Gens inimica mihi tyrrhenũ nauigat equor. Iliũ in italiã portans victoſq; penates Hec ille. Et idẽ virgilius cõmemorat in principio ꝑmi libri Eneidos ob irã iunonis eneã profugũ fuiſſe cum reliquis troianis dicens. Arma virũq; cano troie qui primus ab oris. Italiã fato ꝓfugus lauinaq; venit. Littora. multũ ille ⁊ terris iactatus ⁊ alto. Ui ſuperũ ſeue memorẽ iunonis ob irã. At ⁊ Ualerius maximus lib. i. rubrica de neglecta religione: multa narrat de iratis dijs. Nos ħo talia exẽpla non inducimus vt errores gentiliũ com-

probemus: ſed tñ vt oſtendamus ꝙ etiã ſm illos ira ponenda ſit in deo. Pro ſolutione itaq; obiectorũ tria ſunt notanda. Primum ſm Boñ. in. iij. ſen. di. xxxij. ⁊ Rich. in. iiij. di. xxvi. ⁊ Tho. i. parte di. xxij. ꝙ qñcuq; dicit̃ aliquid de deo qd̃ in nobis denotat paſſionẽ: de deo dicit̃ ſm effectũ: ⁊ nõ ſm paſſionis defectũ. Odiũ ergo amor ira ⁊ ſimilia que in nobis ſunt paſſiones: in deo dicunt̃ ſm effectũ quoad nos, vt tũc dicat̃ odire cũ effectũ odij nobis exhibet. tunc iraſci cũ effectũ ire nobis oſtendit. Ipe autẽ deus ſtabilis manens ſine paſſione aliqua dat cuncta moueri. Secundum notandũ ꝙ nõ oĩa que ſm nomẽ ſonãt virtutẽ: dicũt virtutẽ in re. nec oĩs que ſm nomen ſonant vitiũ: dicũt illud in re. Propterea inquit Iuuenalis ſatyra. xiiij. Fallit eñ vitiũ ſpecie virtutis ⁊ vmbra. Et Seneca ad Lucillum. Uitia in nobis ſub virtutũ noĩe repunt. Et Greg. xli. di. c. ſepe vitia. ait. Sepe vitia ſe ingerunt: ⁊ virtutes ſe eſſe mentiunt̃: vt tenacitas parſimonia: effuſio largitas: crudelitas zelus iuſticie: remiſſio pietas velit videri. Idõ non omne quod dicitur ira: vitiũ eſt aut peccatũ. Tertiũ notandũ ſm Boñ. in. iij. di. xv. ꝙ triplex eſt ira. Quedã eſt preter rõnis imperiũ. primus. ſ. iracundie motus. Secunda ira eſt contra rõnis imperiũ quãdo quis cõcitatus in irã paſſioni rationẽ ſubijcit ſequit̃q; inordinate impetuꝫ ire. Tertia eſt ira que eſt ſm rationis imperiũ: quando quis iraſcit̃ ſm ꝙ merito iraſci debet. Sic merito iraſcuntur patres filijs impijs: ⁊ prout exigit illorũ malicia ordinate corrigunt eos. Sic iraſcuntur prelati ⁊ dñi quilibet ſubditis inobedientibus. Sic iratus eſt chriſtus quando eiecit omnes vendentes ⁊ ementes de templo. Dicimus ergo ꝙ deus qui eſt clemẽtiſſimus ſine ſui mutatione: ſine paſſione: ſine peccato: ſua exigente iuſticia iraſcitur ſepe peccatores obſtinatos in ira conculcans: quando eis effectus ire demonſtrat. Hi ſunt guerre peſtilentie: tempeſtates: grandines: ſterilitates terre fames: terremotus: terrores de celo: ⁊ ſigna magna. O preſumptuoſi peccatores: audiuiſtis iam ꝙ falſa eſt opinio veſtra. Dicebatis eñ ꝙ non iraſcitur deus. Et ecce tot preconia ſcripturarũ clamant irã dei ab omnibus eſſe timendã. Tertia ratio quare a multis non timetur ira dei: dicitur diuturne expectationis. Conſueuit equidem deus propter longanimitatem ſuã ſufferre peccatores iniquos per tẽpora longa: vt ſic per dulcediuẽ eius attrahã-

tur ad pniam. Sed inde multi ſumunt audaciam ⁊ deteriores facti irã dei non exiſtimãt. Uerũtamen vt ait Hieronymꝰ in expoſitione Hiere. quanto maior eſt numerus temporꝫ q̃bus obliuiſcimur deũ: tãto maior ẽ pena pctĩ qd̃ nec longitudĩe tempoꝝ potuerit edomari.

Qd̃ terribilis ẽ ira dei eo ꝙ ſeuit in paruulos ⁊ in iuſtos: atq; orõnes ſupplicantũ ſpernit ⁊ abominatur. Capl̃m. II.

Ecundũ myſterium contemplandũ de ira dei dicitur terribilitas. Conſiderandum nanq; eſt ꝙ cũ iraſcitur deus ⁊ prouocatur etiã ad tpaliter flagellandum homines ſibi rebelles: ſeuerus eſt ⁊ terribilis valde maxime propter tria.

Primo propter paruuloꝝ punitionẽ.
Secundo propter iuſtoꝝ afflictionẽ.
Tertio propter orationũ deteſtationẽ

Primo deus iratꝰ eſt terribilis propter paruuloꝝ punitionẽ. Punit nanq; paruulos pueros ⁊ innocentes ꝓpter peccata parentum. Perierunt nempe ⁊ ſuffocati ſunt in diluuio oẽs infantes ⁊ paruuli quotquot reperiebantur in mundo. Aduſti ſunt in ſodomis ⁊ incẽdio concremati oĩs qui erant in vteris matrum ⁊ qui ſugebant vbera. Et tamen ſepius vexatur mundus aut fame aut peſtilẽtia aut qualibet alia aduerſitate: que non niſi ꝓpt̃ peccata veniũt, paruuli qui ea non cõmiſerũt puniuntur pro illis. O formidabilis dei iuſticia. o tremenda dei iracundia: cur eos qui te non leſerunt exterminas? paruulos cur tam acriter punis? ⁊ reſpondebit tibi protinus ꝙ propter peccata parentũ. Sed hic oritur dubiũ. vtrũ filij propter peccata parentũ puniri poſſint. Et videt̃ ꝙ non. Nã per Ezech. xviij. deus dixit. Filius non portabit iniquitatẽ patris: ⁊ pater non portabit iniquitatẽ filij. Iuſticia iuſti ſuper eũ erit: ⁊ impietas impij erit ſup eũ. Et ex̃ de his que fiunt a maio. par. ca. c. queſiuit. in glo. dicitur. Peccata ſuos debẽt tenere auctores. Et idem. C. de penis. l. ſancimus. ⁊. C. ne vxor pro marito. l. ob maritoꝝ. ⁊. xi. q. iij. c. illud. ⁊. ex̃ de ſen. excõ. li. vi. c. romana. §. vlti. ⁊. lvi. di. c. ſacr̃. Et Aug. ait. i. q. iiij. c. nullius. Nullius crimen maculat neſcientẽ. Ad hoc facit ibidẽ. c. placuit. ⁊. c. iudei. Sed contra arguitur quia Exo. xx. deus dixit. Ego ſum dominus deus tuus: fortis: zelotes: viſitans iniquitatem patrum in filijs in tertiam ⁊ quartam generationẽ eoꝝ qui oderunt me Ad idem facit. c. vergentis. ex̃ de hereticis. ⁊ idem habetur ex̃ de filijs preſby. nõ ordi. c. i.

m

c. ad preſentiam. c. preſentium. c. conqueren
te. ⁊. c. quoniam. ⁊. i. q. iiij. c. eccleſia. §. itē. di
citur. Cain peccante chanaā filius eius male
dicitur. Reſpondet ſctūs Bonī. diſt. xxxiij. ſe
cundi libri ꝙ duplex eſt punitio. vna eterna⁊
alia temporalis. Filij non puniuntur pro pec
cato parentum pena eterna. Unde Anſelmꝰ
de conceptu virginali dicit ꝙ paruuli non dā
nantur pro culpa ade tm̄: ſed pro propria cul
pa quā habent. lꝫ non habeant eam agendo:
ſed contrahendo. Puniuntur tamen filij pro
peccato parentum pena temporali: eo ꝙ filij
ſunt aliquid patris. Et hoc patet per ſacram
ſcripturam in pluribus exemplis. Ideo dicit
Greg. i. q. iiij. c. eccleſia. ſ. paruulos. Paruu-
los ſodomitarum non excuſauit ignorantia:
quin pro paterno ſcelere celeſti igne cōſume-
rentur. Sed hoc igne pena illis diminuta eſt
quibus ſucceſſio paterni ſceleris eſt adēpta.
Pariter etiam demonſtratuꝫ eſt pro peccatis
parentum paruulos aliquando corporaliter
flagellari. Secundo deus iratus eſt terribi-
lis propter iuſtorū afflictionē. Affligit etiam
⁊ ſepe bonos cum malis. Sed dubitatur hic
verum poſſit eſſe in aliquo pena ſine culpa. Et
videtur ꝙ non. quia Hieronymus ait. Quic
quid patimur peccata noſtra meruerunt. Et
Gregorius dicit i collecta. Nulla eis nocebit
aduerſitas ſi nulla dominet̄ iniquitas. Sed
contra eſt illud Iob. xvij. Non peccaui ⁊ in a-
maritudinibus moratur oculus meus. Et Io
hannis. ix. Quis peccauit: hic aut parentes
eius vt cecus naſceretur? Et reſpondit xp̄us.
Neqꝫ hic peccauit neqꝫ parentes eius. Et ex-
ponit Augu. ꝙ hoc non dicitur quia non pecca
uerit: ſed quia cecitas non erat pena peccati.
Preterea pro peccato originali non meretur
quis niſi ſemel mori. ſed lazarus non tm̄ fuit
mortuus ſemel: ſed bis. ergo videtur ꝙ aut
mors prima aut ſecunda fuerit ei abſqꝫ meri
to peccati inflicta. Item chriſtus nullum ha-
buit peccatum: ⁊ tamen in eo fuit pena. Re-
ſpondet Bonī. diſt. xxxvi. ſecundi libri. ꝙ ma-
lum pene dupliciter poteſt ordinari. Uno mo
do ad malum culpe quod puniendo ordinat.
Alio modo in comparatione ad bonuꝫ quod
deus elicit ex illa pena. Si ergo aliqua pena in
fligatur cuius ordinatio principaliter conſi-
ſtit in comparatione ad malum culpe punien
dum: neceſſe eſt aliquam culpam preceſſiſſe.
nec tm̄ preceſſiſſe: ſed etiam aliquo modo cō-
municari inſeparabiliter. Pena enim aut eſt
directe ordinata ad puniendum: aut eſt ordi
nata principaliter ad malum excludendum.
Primo modo eſt pena infernalis. Secundo
modo eſt pena purgatoria. Primo modo pe-
na requirit preſentiam culpe ſm̄ deformitatē
⁊ maculam. Secūdo modo requirit culpe pre
ſentiam ſm̄ reatum ⁊ ſequelam. Si autem pe
na infligatur p̄ncipaliter propter ordinē quē
habet ad bonum quod inde elicitur. Aut ergo
propter bonum propriū: aut propter alienū.
Si propter bonum proprium: ſic requirit ꝙ
in ſubiecto illo aliquādo fuerit culpa: ⁊ ꝙ poſ
ſit eſſe de futuro. Si autē propter bonum alie
num: ſic ſufficit pene vt fuerit culpa in alio ꝙ̄
in eo qui punitur. in eo videlicet pro quo pe-
na illa ſuſtinetur. per quem modū fuit in chri
ſto: cuius mors ⁊ paſſio ordinata erat ad re-
dimendum genus humanum ⁊ liberandum
⁊ reparandum a lapſu in quem ceciderat ex
peccato primi parentis. Et ſic patꝫ ꝙ omnis
pena aliquo modo reſpicit culpam. Sed que-
dam vt preſentem in ſe: vtpote pena inferna-
lis. Quedam vt preteritam in ſe: ſed preſen-
tem in reatu ⁊ ſequela. ſicut pena purgatoria.
Quedā vero ſolū vt preteritā. ⁊ hoc in eo qui
punitur. Et ſic eſt omnis pena iuſtoꝝ excepto
xp̄o. Quedā vero reſpicit culpā non in ſe: ſed
in alio. ſicut in xp̄o. Poteſt etiā pena ordina-
ri ad bonū quod inde elicitur. Et ſic poteſt eē
in aliquo ſine culpa talis pene meritoria: q2
illud malū pene recōpenſatur per maius bonū
quod inde elicitur. ſicut patet in ceco nato: in
Iob: in lazaro: in Tobia: ⁊ in quelibet viro in
ſto. hec Bonī. Alex. aūt in. iij. ſumme allegādo
Iohannē damaſcenū dicit. Concedit deus in
ſtuꝫ incidere in calamitates propter multas
cauſas. Prima eſt. vt eaꝫ que in ipſo latet vir
tutem alijs manifeſtam faciat. vt Iob. i. Se-
cunda eſt: vt non ex recta conſcientia cadat p
ſuperbiam: vt in Paulo. ij. Coꝝ. xij. Tertia vt
alij erudiantur: vt in lazaro ⁊ diuite Luc. xvi
Quarta propter gloriam dei. vt in ceco nato
Iohannis. ix. Quinta propter zelum alterius
ſiue imitationem. vt gloria eius qui paſſus ē
magnificata in pugna alijs paſſio fiat ſpes fu
ture vite vt in martyribus. ad Heb. xi. Pro-
pterea dicit Aug. li. i. de ciui. dei. c. viij. Hec cū
ita ſint q̄cunqꝫ boni ⁊ mali pariter afflicti ſūt
non ideo ipſi diſtincti nō ſunt: quia diſtinctū
non eſt qd̄ vtriqꝫ perpeſſi ſunt. Manet enim
diſſimilitudo paſſoꝝ etiā in ſimilitudine paſ
ſionū. Et lꝫ ſub eodē tormento non eſt idem
virtus ⁊ vitiū. Nam ſicut ſub vno igne aurū
rutilat ⁊ palea fumat: ⁊ ſub eadē tritura ſtipu
le cōminuunt̄ frumenta purgantur: nec ideo
cum oleo amurca cōfunditur: quia eodem p̄li
pondere exprimitur: ita vna eademqꝫ vis ir-
ruens bonos p̄bat: purificat: eliquat: malos
damnat: vaſtat ⁊ exterminat. Unde in eadeꝫ
afflictione mali deū deteſtantur atqꝫ blaſphe-
mant: boni autem p̄cantur ⁊ laudant. Ter
tio deus iratus eſt terribilis: eo ꝙ quādo poſt
diuturnam expectationē p̄uocatur ad iracun
diam nō exaudit obſtinatorū voces peccato-
rum. put plene diximus in ſermone de impe-
dimentis orationis.

Qd̄ cognoſcitur ira dei p̄pinqua: tum cum
peccata ſunt cōſummata: tum cum peccato
res ſunt obſtinati. tum cū illam p̄phete ⁊ ami
ci dei p̄nunciant ⁊ cōminant̄.

Capitulū III

Tertium myſteriū cōtemplandum de
ira dei dicitur p̄pinquitas. Quāuis
enī neſciamus certitudinaliter quā-
do p̄pinqua ſit ira dei ad flagellandū peccato
res: poſſumus tamen id cognoſcere ex cōie-
ctura ſignorū. Sunt autem de hoc tria princi
palia ſigna.

Primū peccatoꝝ cōſummatio.
Secundū populoꝝ obſtinatio.
Tertiū p̄phetarū annunciatio.

Primum ſignum ad cognoſcendū ſeu timē
dū ne p̄pinqua ſit ira dei eſt peccatoꝝ cōſum-
matio. Qn̄ cōſummata ſunt peccata ⁊ īpleta
eſt menſura. Poſſunt autē notari ſeptē ſigna
cōſummationis peccatoꝝ: q̄bus ſignis adim
pletis nihil aliud nobis expectandū ⁊ timen-
dum eſt ꝙ̄ ira: vindicta: flagellū: ⁊ vltio diui-
na. Primū eſt horribilitas peccatoꝝ multoꝝ.
Secundū multitudo peccantiū. Tertiū impu
nitas manifeſtoꝝ ſcelerum. Quartū aīaduer-
ſio in peccatis. Quintum affectio ad ſcelera.
Sextū ſtudiū peccandi. Septimū longa per-
ſeuerantia in peccatis. Has cōditiones expli-
cant̄ Geñ. vi. c. Prima cōditio ſeu primum ſi
gnum: q2 in mūdo tēpore diluuij erāt magna
peccata ⁊ horrēda nimis. p̄pterea d2. Uidēs
autē deus ꝙ multa malitia. Qd̄ verbū mani-
feſte oſtendit horribilitatē ⁊ turpitudinē mul
toꝝ peccatoꝝ. Scd̄o cōmuniter homines ta-
lia perpetrabant. p̄pterea ſubdit̄: hominum.
Tertio inſup peccata illa inuerecūde ⁊ impu-
ne fiebant. ideo ſubiunctū eſt: eſſet in terra. i.
manifeſta erant ⁊ impunita. Quarto fiebāt
peccata tota mētis animaduerſione. ideo ad-
dit̄: ⁊ cuncta cogitatio. ſ. nō partim nō diui-
ſim: ſed in malis integra ⁊ cūcta. Quinto fi
ebant tota cordis affectiōe: ideo ſubdit̄: cor-
dis. Sexto perpetrabant̄ toto ſtudio. ideo ſub
dit̄: intenta eſſet ad malū. Septimo fiebant
p̄ſeueranter. p̄pterea addit̄: omni tēpore. Ti
meo ſatis ne hec ſigna verificent̄ in nobis. Tē
pore nanqꝫ iſto nefandiſſima ſcelera cōmitti
ſolēt: nec a paucis: ſꝫ a multis. neqꝫ puniunt̄
aut corrigunt̄: qm̄ illi ad quos ſpectat corri-
gere vel punire deteriores ſunt alijs. Et non
eſt veritas: nō iuſticia: neqꝫ rectitudo in filijs
hoīm. Fiunt peccata cū animaduerſione men
tis: cū omni affectione: ſtudio: ac p̄ſeuerātia.
O fatui populi cur nō timetis? Cur nō expa-
ueſcitis? Cur ad pn̄iam redire negligitis. Au
dite pſal. dicentē. Niſi cōuerſi fueritis gladiū
ſuū vibrauit: arcū ſuū tetendit ⁊ parauit illū.

Secundū ſignū p̄pinquitatis ire dei dicit̄
populoꝝ obſtinatio. Qn̄cunqꝫ populi pctōres
obſtinant̄ ⁊ obdurant̄ in corde: nō moti bene
ficijs dei: nō cōminationibus: nō p̄dicationi-
bus: nō ſignis: nō deniqꝫ vllo alio mō: ſignuꝫ
forte eſt ꝙ p̄pe eſt eis flagellū dei. Eſt de hoc
exemplū obſtinatiſſimi populi iudeoꝝ quē de
us deleuit p̄pter obſtinationē ſuam. Nā poſt
multa mala a iudeis p̄petrata: xp̄s viuens in
carne in medio ipſoꝝ vocauit eos: ad pn̄iam
vita miraculis ⁊ doctrina. Ipſi vero noluerūt
audire ipſum. In dn̄ica autē oliuarū cum in-
troiſſet hieroſolymā. vt dicit̄ Luce. xix. c. Ui-
dens ciuitatē fleuit ſup illā dicens. O ciuitas
ampla. o ciuitas regia. o ciuitas digna: plena
populo: affluēs diuitijs: ⁊ abundās peccatis.
Uenient dies in te: ⁊ circūdabunt te inimici
tui vallo ⁊ circūdabunt te: ⁊ coanguſtabūt te
vndiqꝫ: ⁊ in terrā p̄ſternent te: ⁊ filios tuos q̄
in te ſunt. ⁊ nō relinquēt in te lapidē ſup lapi
dē eo ꝙ nō cognoueris tp̄s viſitationis tue.
Propterea dicit Hiero. in qōnibus ad helbi-
diā. Intantū aūt hieruſalē amauit dn̄s vt fle
ret eā ⁊ plangeret: ⁊ pendēs in cruce loqueret̄
Pater ignoſce eis: q2 neſciūt q̄d faciunt. Ita
qꝫ impetrauit qd̄ petierat: ⁊ datū eſt eis tēpus
pn̄ie vſqꝫ ad q̄drageſimūſcd̄m annū. Poſtqd̄
p̄ſeuerātibus in blaſphemia: egreſſi ſunt duo
vrſi de ſiluis romanoꝝ Ueſpaſianus ⁊ Titus
et eos interfecerūt atqꝫ lacerauerūt. hec ille.
Die autē q̄a crucifixus eſt ieſus dei filius: cō
uerſus ad mulieres que plangebant ⁊ lamen
tabantur eum: dixit. Filie hieruſalem noli-
te flere ſup me. ſed ſup vos ipſas: flete ⁊ ſup fi
lios veſtros: q2 venient dies in q̄bus dicetis
Beate ſteriles que nō genuerunt: ⁊ vbera q̄
nō lactauerūt. O ſaxea. o lapidea: o adaman

tina iudeoꝝ corda. Nec verbis chriſti credide
runt: nec ſuſceperunt teſtimoniũ apoſtoloꝝ: q̇
magna virtute p̄dicabant reſurrectionē ma-
giſtri ſui: ſed indies crudeliores facti: perſeq̄-
banẗ eccleſiã: lapidauerunt Stephanũ: inter
fecerunt Jacobum Juſtum, ⁊ Paulo cõuerſo
miraculoſe: ac ceteris p̄dicantibus xp̄m im-
piiſſime reſtiterũt. Voluit tñ deus anteq̄ irã
ſuã inferret in eos: terroribus ⁊ ſignis: celi il
los ad penitentiã vocare. Et vt meminit Jo-
ſephus in libris de bello iudaico. ⁊ Euſebius
in hiſtoria eccleſiaſtica, ⁊ Policratus in libro
de nugis curialiũ. Stella quedam ſub forma
gladii ſtare viſa eſt: quaſi iminens deſuper ci-
uitati. Cometes exicialibus flãmis per totuz
annũ viſus eſt ardere. Luna eclipſim p duo-
decim noctes paſſa eſt cõtinuas. Cũ die feſti
plurimi cõueniſſent octaua die mẽſis aprilis
noctis t̄pe hora nona tantus fulgor luminis
aram templũq; circũdedit: vt dies clariſſim⁹
videreẗ: manſitq; ſpacio hore dimidie. Hoc
quidē ignaris ꝓſperũ viſum eſt: ſed ꝓbos pe
ritoſq; doctores portẽtũ exiciale nõ latuit. Ja
nua templi que erat ad orientē cũ eſſet ere ſo
lido induta tanti ponderis q̄ vix a viginti vi
ris ſũmo conatu impellẽtibus clauderet: repē
te hora noctis ſexta p ſeipſam aperta eſt: q̄q̄
ferreis vectibus teneret. Die vigeſima p̄ma
maii ꝓpe occaſum ſolis: viſi ſunt currus ⁊ qua
drigẽ in omnẽ regionẽ p aerẽ ferri: ⁊ armato
rũ cohortes nubibus cõmiſceri. In nocte pen
thecoſtes ſacerdotes ingreſſi templũ ad diui
na officia celebranda: primo ſenſerũt quoſdã
ſtrepitus: ⁊ paulo poſt audierũt voces clamã
tes. Diſcedamus ab his ſedibus. Ante quar
tũ annũ belli in die feſti tabernaculoꝝ: quidã
ruſticus ⁊ plebeus ieſus noīe: filius Ananie:
repente clamare cepit. Vox ab oriente: vox ab
occidẽte: vox a quatuor ventis: vox ſup hiero
ſolymã ⁊ templũ, vox ſup ſponſos ⁊ ſponſas,
vox ſup vniuerſum populũ. Sicq; indeſinen
ter die ac nocte clamabat per vicos ⁊ plateas
diſcurrẽdo. ⁊ flagellatus ac percuſſus etiã an
te iudicē flagris vſq; ad oſſa laceratus vt ta
ceret: ipſe quolibet die cũ eiulatu ſemp illud
replicabat addens. Ve hieroſolymis. Ve ma
ſculis ⁊ femellis. Nec vnq̄ in tot ꝓdigiis at
q; ſignis ille dure ceruicis populus errores ſu
os corrigere voluit. Ob quã obſtinationē al
tiſſimus deus in illos iram ſuã effudit. O q̇s
explicet ſine ſingultibus. Quis audiat ſine la
chrymis. Quis ꝯſideret ſine timore ciuitatis
hieroſolymitane exidium ⁊ deſolationē. Re

fert nanq; Joſephus in. vi. libro de bello iudai
co. q̄ Titus ⁊ Veſpaſian⁹ cũ exercitu validiſ
ſimo a romanis miſſi in die ſolenni paſce:
quando etiã ex circumiacentibus locis innu
merabilis populus uenerat: hieroſolymã ciuita
tem obſederunt: feceruntq; in circuitu vallũ
muniti ſſimũ. ita vt nullus ciuitatem exiens
illud pertranſire poſſet. Ob quã cauſam in bre
ui ciuitas fame cepit vrgeri: tantũq; inualuit
penuria rerũ q̄ ꝓpter famem hec que referã:
dicit Joſephus fuiſſe mala ſecuta. Primo q̄
p̄dones per ciuitatem diſcurrentes vi intra-
bant domos ⁊ rapiebant ſi quid ibi inueniſ-
ſent comeſtibile. Secũdo q̄ filii ex ore paren
tum ⁊ ecõuerſo violenter ſtricto gutture ma
ſticatum cibum extrahebant: ⁊ velut rabidi
comedebãt. Tertio q̄ etiam fimũ boum: alia
q; viliſſima ſumpſerunt in cibum. Quarto q̄
multi cõtendebant exire vt herbas colligerẽt
et capiebanẗ a romanis: ⁊ tãtus numerus fu
it captiuoꝝ vt tute cuſtodiri non poſſent. qua
propter ſtatutum fuit: vt euulſis eorũ oculis
aut amputatis illorũ manibus cõpellerentur
ſic ad ciuitatem redire. Quinto q̄ q̄plures di
uites ne iocalia ſua peruenirẽt ad manus ro
manorũ: quos veriſimiliter credebant ciuita
tem debellaturos illa deglutiuerũt. Cuius rei
fama cũ deueniſſet ad aures romanorum: cõ
mouit eos vt exiſtimarent captiuos iudeos
quos tenebant gēmas in ventre adhuc reti
nere. Quare vna nocte duoꝝ miliũ patefacta
ſunt viſcera. Sexto q̄ multi formoſi iuuenes
in via: in plateis publicis: in ꝓpriis domibus
fame afflicti improuiſa morte cadebant. Se
ptimo q̄ inuente ſunt mulieres que filios ꝓ
prios comederunt. Unde refert Joſephus de
quadam. q̄ cũ nõ haberet ad comedendum.
lactentem filiũ in manibus tenens dixit. In
felicis matris: infelicior fili: in bello: in fame:
in direptione: cui te reſeruabo? Veni ergo
nunc. O mi nate eſto cibus matri: p̄donibus
furor: ſeculis fabula. Et his dictis filium iu-
gulauit ⁊ coxit. ⁊ dimidium comedens: partē
alteram occultauit. Et ecce cõfeſtim p̄dones
odorem carnis cocte ſentientes in domuz ir
ruunt: ⁊ niſi carnem ꝓdat mortem minanẗ.
Tunc illa detegens infantis membra. Ecce
inquit vobis partē optimam reſeruaui. At il
los tantus horror inuaſit q̄ nec loqui potue
runt. Et illa. meus eſt inquit hic filius: meuz
eſt peccatum. ſecuri edite: q2 prior ego come
di quem genui. Illi vero trementes ⁊ territi
diſceſſerũt. O quot erant in ciuitate illa amo

ra ſpectacula: vbi videbãtur quotidie tot mo
rientes. O quot infantes ⁊ pueri extẽdentes
manum ad vbera matrum ⁊ panem petentes
ad pedes illarum mortui deficiebant. O quot
erant ibi flebiles voces. quot lamẽta: quot ſin
gultus: quot gemitus ⁊ ſuſpiria. Clauſerat eis
deus ⁊ ſtrinxerat venam miſericordie ſue. Tã
dem poſt biennium capta fuit ciuitas ⁊ in pre
dã data. ⁊ muri ⁊ edificia quelibet ſolo equa-
ta. ⁊ vt Joſephus refert: decies centena milia
iudeorum fame ⁊ gladio perierunt: ⁊ nouem
milia vendita fuerunt. O ſi poſſem in talem
aſcendere ſpeculam: vnde qua omnem italiaz cer
nerem: omneſq; meam vocem poſſent audire
profecto clamarem. O italia plange: o italia
time. o italia caue ne propter obſtinationem
tuã in te deſeuiat ira dei. Vocauit ipſe te mul-
tis annis: dotauit amplis beneficiis. Miſit
ad te predicatores ſuos. Terruit te ſignis ⁊ ꝓ
digiis. Senſiſti terremotus: peſtilentias: ⁊ tē
porum ſterilem cõditionem. Cõminatus eſt
tibi deus? Sic. Certe hoc fecit vt te induceret
ad penitentiam. Et tu indies durior efficeris
in peccatis ⁊ malicia perſeuerando. Fiunt iã
vbiq; vſure publice. Omnia fedata ſunt ſpur
ciſſimis vitiis carnis ⁊ ignominioſe ſodomie
Superbia pomparum iam occupauit omnes
ciuitates ⁊ terras. Blaſphemie dei: periuria:
mendacia: iniuſticie: violentie: oppreſſiones
pauperum: ⁊ ſimilia ſuperabundant. O italia
decora. o regio diuitiis plena. Noli contemne
re deũ: noli exacerbare maieſtatē eius. Ter-
tiũ ſignũ propinquitatis ire dei dicitur ꝓphe-
tarũ annũciatio. Cognoſcimus ꝓpinquã dei
irã q̄ſi per ꝓphas ſuos deus illã ꝓnũciat. Die-
bus aũt iſtis multa dicuntur ꝓnũciata p ſan
ctã Brigidã que ſpiritu claruit ꝓphetico. per
ſanctũ Methodiũ: ⁊ p nonnullos alios. Ego
aũt qui dicta ipoꝝ etiã originaliter legi: cum
illa clare nõ intelligã: non audeo quicq̄ teme
re diffinire. Hortor tñ oēs ꝓplos vt ceſſent a
via ſua mala: ne forte ſi in illa pſeuerauerint:
repente ſupueniat ira ⁊ indignatio dei: a qua
ipſe nos liberet qui eſt benedictus ⁊ laudabi-
lis per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

Dñica Oculi infra diē de vitio ⁊ pctõ diſ-
cordie: qd̃ nullo pacto ſtare põt cum veritate
penitentie: ob quod penitentes ab illo ſibi ma
xime cauere debent. Sermo XXXIX.

Omne regnuz in ſe
diuiſum deſolabitur: ⁊ domus ſu-
pra domum cadet. Verba ſunt re
demptoris noſtri originaliter Luce. xi. c. ⁊ in
euangelio preſentis dominice. Non potuit ef
ficacius aut clarius explicari q̄ pernicioſum
ſit malum aut graue diſcordia damnata q̄ in
verbis domini noſtri ieſu chriſti que dixit cõ
tra phariſeos. Et licz ſua fuiſſet intentio oſtē
dere demones concordes eſſe ad omnem ma
liciam hominumq; perditionem: veruntamē
nos intelligimus diſſenſiones quelibz regna
validiſſime exterminare. Ad hoc autem aſtu
tus diabolus innititur: vt charitate abiecta
cum diſcordiis odiis ⁊ diſſenſionibus deum
omnipotentem offendamus. Eapropter pro
vtilitate penitentium in preſenti ſermone cõ
tra diſcordie vitium ſtilum noſtrum exacue-
mus: quoniam redemptor noſter amarũ illi⁹
effectum qui eſt regnoꝝ deſolatio apperuit in
verbis allegatis in themate: in quibus de diſ
cordia tria myſteria erunt declaranda. videlz

Primum dicitur originatio.
Secundum diſtinctio.
Tertium offenſio.

Qd̃ tres poſſunt eſſe radices vl̃ originales
cauſe damnabilis diſcordie. vanagloria vide
licet: auaricia: vel ſtultitia ſiue leuitas. Cap. I

p Rimum myſterium declarandũ de
diſcordia dicitur originatio. In quo
videndum eſt que ſunt diſcordie ori
ginales cauſe. Et aſſignari poſſunt tres cauſe

Prima dicitur vana gloria.
Secunda dicitur auaricia.
Tertia dicitur ſtultitia.

Prima cauſa diſcordie dicitur vana gloria
Scd̃m enim Greg. xxxii. moral. diſcordia ē
vane glorie filia. Nam vt dicit Tho. ſcd̃a ſcd̃e
q. xxxvii. diſcordia importat quandam diſgre
gationem voluntatum: inquantum ſcz volun
tas vnius ſtat in vno: ⁊ voluntas alteri⁹ ſtat
in altero. Qd̃ autem voluntas alicuius in ꝓ-
prio ſiſtat: prouenit ex hoc q̄ aliquis ea que
ſunt ſua prefert his que ſunt aliorum. Qd̃ cũ
inordinate fit: pertinet ad inanem gloriam ⁊
ad ſuperbiã. Et ſm circunſtantias poteſt eſſe
peccatum mortale aut veniale. Sed aliquis
poſſet arguere q̄ diſcordia non eſt peccatum
Nam Actuũ. xxiii. paulus poſuit diſcordiam
inter phariſeos ⁊ ſaduceos: quod non feciſſet
ſi fuiſſet peccatum. Item dicitur Actuum. xv.
Facta eſt diſſenſio inter paulum ⁊ barnabã.
Sed Thomas reſpondet ad primum q̄ cau
ſare diſcordiam per quam tollitur mala con-
cordia eſt laudabile. ⁊ hoc modo fecit paul⁹.
Chriſtus etiam de ſeipſo dicit. Matthei. x. c.

Non veni pacem mittere: ſed gladium. Ad
ſecunduꝫ dicit Thomas ꝙ diſcordia que fuit
inter Paulum ⁊ Barnabam fuit per accidēs
⁊ non per ſe. Uterqꝫ enim intendebat bonuꝫ.
ſed vni videbatur hoc eſſe bonum: alij aliud.
quod ad humanum defectum pertinebat. nec
erat talis controuerſia in his que ſunt de ne-
ceſſitate ſalutis. Sꝫ hic oritur vnum dubiū
verum auditores diuerſorum magiſtrorum
tenentium diuerſas opiniones excuſentur a
peccato ſi opiniones ſuorum magiſtrorum te
nent quādo nō ſunt bone. Et reſpondet Tho.
in quodlibetis ꝙ ſi diuerſe opiniones docto-
rum ſacre ſcripture non ſunt contra fidem vl'
bonos mores: abſqꝫ periculo auditores vtrā
qꝫ opinionem ſequi poſſunt. Sicut varia fuit
opinio inter Auguſtinum ⁊ Hieronymuꝫ de
obſeruatione legaliū ante diuulgationē euan
gelij. In illis vero que pertinent ad fidem vel
bonos mores: nullus excuſatur ſi ſequat̃ er-
roneam opinionem alicuius magiſtri. in tali
bus enim ignorantia non excuſat. Alioquin
immunes a peccato fuiſſent qui ſecuti ſunt opi
nionem Arrij Neſtorij ⁊ aliorum hereſiarcha
rum. Nec poſſunt excuſationem habere pro-
pter ſimplicitatem: ſi in talibus opinionē er-
roneam ſequantur. In talibus nanqꝫ dubijs
non eſt de facili preſtandus aſſenſus: ſed po-
tius vt dicit Auguſtin⁹ in. iij. de doctrina chri
ſtiana. cōſulere quis debet regulam fidei quā
de ſcripturarum planioribus locis ⁊ eccleſie
auctoritate perceperit. Qui ergo aſſentit opi-
nioni alicuius magiſtri contra manifeſtum
ſcripture teſtimoniuꝫ: ſiue contra illud quod
publice tenetur ſm eccleſie auctoritatem: nō
pōt a vitio erroris excuſari. Cōcordat Mo-
naldus ⁊ Hoſtienſis. Aliqua tamen ſunt que
aliquando fuerunt in varia opinione doctoꝝ
anteqꝫ per eccleſiam fieret determinatio. Et ꝓ
illo tempore potuerunt excuſari qui vnam vel
contrariam tenebant. Sed poſtꝙ determina
tum eſt per eccleſiam ⁊ firmata altera earum
hereticum eſſet contrarium ſentire. ſicut eſt
exemplum de paupertate chriſti: de qua ante
Johannē. xxij. erant varie ⁊ contrarie opinio
nes. vtrum chriſtus cuꝫ apoſtolis habuit ali-
quid in cōmuni. Sed determinatum fuit per
ipſum Johannē. xxij. imo per eccleſiam ꝙ ha
buit. eo ꝙ Johis. iiij. dicitur. Diſcipuli eius
abierunt in ciuitatem vt cibos emerent. Et
Johis. xij. de iuda dicitur. Fur erat: ⁊ loculos
habens ea que mittebantur portabat. Et hoc
ipſum dicitur. xij. q. i. c. habebat. Qui ergo cō
trarium aſſereret pertinaciter hereticus habe
retur. Addit Hoſtieñ. ꝙ quando ſunt diuerſa
iura ⁊ opiniones: ſcꝫ nec contra deum nec bo
nos mores: humanior ſententia eſt preferen
da ceteris . . . bus quia ſtandū eſt ei qui me-
liori innitit . . . ationi. di. xx. c. i. ⁊ ex̄ de ferijs.
c. capellanus. Adde etiā ꝙ in his que ꝯcernūt
forū conſcientie in dubijs tutior via eſt eligē-
da. ex̄ de ſponſalibus. c. iuuenis. Nec tamen de
facili contraria opinio eſt reprobanda. Se-
cunda cauſa diſcordie dicitur auaricia. Inqt
Seneca in libro de quattuor virtutib⁹. Quie-
tiſſime viuerent homines ſuper terram ſi hec
duo pronomina tollerentur meum ⁊ tuū. Et
Plato in Phedrone. Propter pecuniarū poſ-
ſeſſionem vniuerſa bella nobis fiunt. Et Sa-
luſtius in catilinario. Imperij ⁊ diuitiarum
cauſa bella atqꝫ certamina omnia inter mor-
tales ſunt. Et Lucanus libro. iij. Certamen
mouiſtis opes. Uidemus hoc per experientiā
omni die: quando propter auariciā filius diſ-
cordat a patre: frater a fratre: ⁊ amic⁹ ab ami
co. Tertia cauſa diſcordie dicitur ſtultitia.
Sunt nanqꝫ multi ſtulti ⁊ leues: q̄ omnia cre
dunt que a ſuſurronibus eis dicuntur. Suſur
ratio ſiquidem aptiſſimum eſt inſtrumentuꝫ
ad diſcordias ſeminandas. Propterea dixit
ſapiens Prouerb. xxvi. Cum defecerint ligna
extinguetur ignis: ⁊ ſuſurrone ſubtracto iur-
gia conquieſcunt. Et Eccl'i. xxviij. Suſurro ⁊
bilinguis maledictus. Multos enim turba-
uit pacē habentes. Lingua tertia multos cō-
mouit: ⁊ diſperſit illos de gente in gentem. Ci
uitates muratas diuitum deſtruxit: ⁊ domos
magnatorum effodit. Uirtutes populorū cō-
cidit: ⁊ gentes fortes diſſoluit. Lingua tertia
mulieres viratas eiecit: ⁊ priuauit illas labo-
ribus ſuis. Qui reſpicit illam non habebit re-
quiem. nec habebit amicū in quo requieſcat.
Flagelli plaga liuorem facit: plaga autem lin
gue comminuet oſſa. hec ibi. Quiſnam ſuffi-
ceret enumerare diſcordias q̄ exorte ſunt in-
ter ciues: inter vicinos: inter dños: int' pplos
inter vxorē ⁊ virū: inter fratrē ⁊ fratrē ꝓpter
ſuſurrātes. O lingua ignita. O lingua vene
nata. O lingua immanior ⁊ crudelior omni
fera peſtifera. Tu lingua ſuſurronum inſtru-
mentū es diaboli: tu illius ſagitta vulnerans
tu eius acutiſſimus enſis. Propterea ſuſur-
ratio ponitur inter gravia peccā que execratur
deus. de quibus ſapiens dicit Prouer. vi. Sex
ſunt que odit dñs: ⁊ ſeptimū deteſtat̃ aīa ei⁹.
Oculos ſublimes: linguā mēdacē: man⁹ effū

denteſ innoxiū ſanguinē: cor machinās co-
gitatōes peſſimas: pedes veloces ad currēdū
in malū: ꝓferentē mēdacia: teſtē fallacē: ⁊ eū
q̄ ſeminat inter fratres diſcordiā. Sed culpa
pabiles adhuc ſunt illi q̄ a ſuſurronibus ſibi
cauere aut neſciunt aut nolunt.

Qō triplex eſt diſcordia dānabilis: ſciſma
tice prauitatis: ciuilis partialitatis ⁊ impor-
tabilis ſocietatis. Capl'm II

Secundū myſterium declarandū de
diſcordia dicitur diſtinctio. Diſtin-
guitur enī triplex diſcordia damna-
bilis ⁊ periculoſa. videlꝫ

Prima eſt ſciſmatice prauitatis.
Secunda ciuilis partialitatis
Tertia importabilis ſocietatis.

Prima diſcordia eſt ſciſmatice prauitatis
Eſt aūt ſciſma vitiuꝫ quo q̄s ſummo pōtifici
ſubeſſe recuſat ⁊ mēbris eccl'ie ſubiectis cō-
care nō vult. Sciſma ſiquidē grecū eſt nomē
quod latine ſciſſurā ſonat. vt dr. xxiiij. q. i. c.
ſciſma. Eſt aūt petm̄ mortale: qr ꝯriat̃ chari-
tati eccl'iaſtice vnitatis. Eſt aūt drn̄tia inter
hereſim ⁊ ſciſma: quia hereſis oppon it̃ dire-
cte ⁊ per ſe fidei. vt dicit Tho. ij. ij. q. xxxix.
et ſciſma ꝑ ſe opponit̃ eccl'iaſtice vnitatē cha
ritati. Unde Hiero. xxiiij. q. iij. c. int' hereſim.
Inter hereſim ⁊ ſciſma arbitror intereſſe ꝙ
hereſis puerſum dogma habet. ſciſma auteꝫ
ab eccl'ia ſeparat. Cōtra ſciſmaticos dr ex̄. i
c. de ſumma tri. ⁊ fide catho. vna eſt fideliuꝫ
vniuerſalis eccl'ia extra quā nullus omnino
ſaluat̃. Et. xxiiij. q. i. c. loquit̃. Cyprian⁹ ait.
Loquit̃ dñs ad petrū. Ego dico tibi qr tu es
petrus ⁊ ſuꝑ hac petrā edificabo eccl'iam me
am. Suꝑ vnū edificat eccl'iam. Et qꝫuis apo
ſtolis oībus poſt reſurrectionē ſuā parē pote
ſtatem tribuat ⁊ dicat. Sicut miſit me pater
⁊ ego mitto vos: accipite ſpm̄ſanctū: tamē vt
vnitatē māifeſtaret: vnitatis eiuſdē originē
ab vno incipientē ſua auctoritate diſpoſuit.
Ad idem eſt. c. alienus. c. oībus. c. quoniā ve
tus. prefata cauſa ⁊ queſtione. Sꝫ hic orit̃
vnum dubiū. Quid cū duo vl' plures ſunt i ec
cleſia gerētes ſe ꝓ papa: ⁊ quilibet eoꝝ habet
ſuam ſequelā. Quis eoꝝ dicet̃ ſciſmatic⁹ cuꝫ
ſuis ſequacibus. Reſpōdeo aut conſtat aut
cōmuniter tenet̃ ꝙ quilibet eoꝝ intruſus eſt
id eſt nō canonice electus. Aut conſtat vnuꝫ
eoꝝ canonice ⁊ rite electū. videlꝫ a duab⁹ par
tibus cardinaliū ⁊ ſine violētia: ⁊ poſtea ali⁹
ſuꝑinductus. Aut dubitat̃ quis illoꝝ ſit cano
nice vel rite electus vnus vel alter. Et i pmo
caſu nullus eoꝝ eſt papa: ſed quilibet eorūꝫ ē
ſciſmaticus cum his qui ſciēter ſequunt̃ ipꝫ:
⁊ excōicati ſunt ipō facto: extra de elec. c. licet
Et de hoc loquit̃. c. ſi duo. lxxix. diſtin. vbi dr
Si duo forte cōtra fas temeritate ꝯcertātiū
fuerint ordinati in ſummos pōtifices nulluꝫ
ex eis futurum ſacerdotē. i. ſummū pontificē
ꝑmittimus. Sed illū ſoluꝫ in ſede apoſtolica
ꝑmanſurū cenſemus quē ex numero clericoꝝ
id eſt cardinaliū noua ordinatione diuinum
iudiciū ⁊ vniuerſitatis ꝯſenſus elegerit. Nec
obſtat ꝙ hoc ſtatuit Honorius auguſtus. et
ad imperatorē non ſpectat ſtatuere aliquid d̄
electionibus eccl'ie. ſicut nec de reb⁹ alijs eccle
ſiaſticis. vt. xcvi. di. c. bene: quia vt dr in glo.
in prefato. c. ſi duo. Honorius fecit illud roga
tu eccl'ie. ⁊ eccl'ia approbauit. iō rōne appro-
bationis ſtatutū illud habet quaſi feciſſet ec-
cleſia. Qñ ergo cōſtat nullū eoꝝ canonice ele-
ctum: vt quia nō a cardinalibus: ſed ab alijs
in quo caſu loquit̃. c. ſi quis ex epiſcopis. ⁊. c.
ſi quis pecunia. lxxix. diſtin. Uel ſi a cardina-
libus. non tamē a duabus partibus cardina
lium. vt in. c. lꝫ. ex̄. de elec. qui tali adheret ve-
re ſciſmaticus eſt. ⁊ per concilium prouiden
dum eſſꝫ cum cardinales hmōi eſſent. Alias
ſi ipſi cardinales alium eligerēt ille eſſet ver⁹
apoſtolicus. Et nota ꝙ ex hoc electio pape ſi
moniace facta eſſet a cardinalibus dūmodo
alias rite ceſſare non poteſt nec tolli quin ſit
verus papa. Et ſimiliter quātūcūqꝫ crimino
ſus ⁊ irregularis eſſet electus. vt dicit glo. in
ca. ſi quis pecunia. In ſecundo caſu ſcꝫ cum
conſtat vnum canonice electū. ⁊ poſtea alius
ſe intrudit. ſicut Cornelius papa qui Fabia-
no ſucceſſit. ⁊ poſt eum canonice creatū No-
uatianus quidam papam ſe fecit. vt dicitur
vij. q. i. c. factus eſt. ⁊. c. nouatianus. Tūc pri
mus eſt verus papa. ⁊ ſecūdus apoſtaticus
⁊ ſciſmaticus cum ſequacibus eius. Sic ſub
Eugenio quarto factum eſt ſciſma tempore
beati Bernardi. Naꝫ ipō. eugenio rite electo
alius intruſus eſt: ſed meritis ⁊ labore ſancti
Bern̄. ſciſma illud ablatum fuit: remanente
eugenio in apoſtolica ſede. Deinde ſub Johe
xxij. factū eſt aliud ſciſma. Nam cum ipſe de-
clararet fore hereticos qui aſſererēt xp̄ꝫ nihil
habuiſſe in cōmuni etiam mobile. quidaꝫ fra
ticelli nuncupati de opinione dixerunt ipſum
papam Johannē hereticū cum ſucceſſoribus
⁊ ſequacibus eius ⁊ fecerūt aliū papā Piſis
Greci aūt circa annū domini nōgenteſimum
ſciſma facientes in hereſim inciderunt de

ſpũſancto damnatã.extra de ſum.tri.⁊ fi.ca.
c.i.li.vi.Sed reducti fuere ad eccľie vnitatẽ
tempe Eugenij quarti. In tertio vero caſu
cum dubiũ eſt quis hoꝝ duoꝝ ſit canonice ele
ctus:quia electio pmi dꝛ facta ꝑ metum qui
cadit in conſtantẽ virũ:ꝙuis a duabꝰ ptibus
cardinaliũ poſtmodũ ab eis fit electio ſine vi
olẽtia ⁊ metu quocũqꝫ.ſicut accidit caſus cir
ca annos.M.ccc.lxxx.Nam moꝛtuo Gre-
goꝛio.xi.cadinales debentes ꝓcedere ad ele-
ctionem ſucceſſoꝛis.vt dꝛ fuerũt a romanis
cõminati ꝙ occiderent ſi nõ eligerent italicũ
aliquẽ.Elegerunt igiť archiepm̃ barenſem ⁊
qui tũc erat rome exꝑmẽtes ei ꝙ eligebãt eũ
ad vitanduꝫ periculum ſe fingebant eligere.
Electo ergo illo qui Urbanus.vi.dictus eſt:
ille vt fertur.dixit.ꝙ ſi volebant eum eligere
voluntarie eligerẽt.quia intendebat eẽ papa
Publicato igiť Urbano papa ⁊ a cardialibꝰ
ipſis adoꝛato ⁊ conſecrato de cõſenſu eoꝛuꝫ
et ꝑncipibus xp̃ianitatis ac ꝑ eos ſignifica-
to ꝙ canonice eſſet electus.Inde ad aliquot
menſes ipſi receſſerunt ab eo:⁊ ſugientes ad
ciuitatem fundẽſem que eſt in ꝑncipio regni
ibi elegerũt aliũ qui dictus eſt Clemens.vi.
qui tranſtulit curiã ſuam in auinonẽ:illumqꝫ
venerata eſt ꝓ papa tota Francia ⁊ hiſpania
⁊ cathalonia.Alteri vero ſcꝫ vꝛbano adheſit
italia alemania et vngaria ꝑſeuerauitqꝫ hoc
peſſimũ ſciſma vltra.xxx.annos.Cum ergo
hic eſſet dubiũ ex ignoꝛãtia facti:qꝛ exceptis
cardinalibus ⁊ paucis alijs tũc ꝑñtibus:cete
ri ſcire non poterãt ſi talia ſic ꝓceſſerunt vel
aliter cum diuerſi diuerſimode referrẽt:⁊ ꝑ̃
etiã ignoꝛantia iuris:quia dubiuꝫ erat apud
peritiſſimos.vtrum fuerit talis metus qui ca
dere poſſet in conſtantem virum vel nõ:vel
etiam quia poſt electõnẽ habuerunt tempus
ad recedendũ:⁊ non fecerũt:immo per ſigna
expꝛeſſa oſtenderũt voluntarie ⁊ libere factã
electionem.In illo ꝰ ſciſmate illi ꝓpꝛie erant
ſciſmatici:qui ſcientes factum contra iura vľ
contra ꝯſciam faciebãt ducti amoꝛe vľ odio
vel cupiditate vel ambitione.Alij ꝟo excuſa
bantur etiam adherẽdo ei q̃ nõ erat verꝰ pa-
pa:quem tamẽ ipſi credebãt veruꝫ.Et ꝙuis
vna pars excõicaret alterã:tamẽ qui ſimpľr
inherebant excuſari videbanť.Durante ꝟo
illo ſciſmate poſt Urbanum ſucceſſit ex alte-
ra parte Bonifacius nouus.Bonifacio ſuc-
ceſſit Innoc.vi.⁊ Innoc.Grego.xij.ex alia ꝑ-
te Clementi ſucceſſit Benedictꝰ.xij.Sub his
aũt.ſ.Greg.xij.ex vna pte ⁊ Benedicto ex al

tera:factũ ẽ aliud ſciſma ãno dñi.M.cccc.x.
Nam recedentibus cardinalibus ab vtro-
qꝫ papa:⁊ cõuenientibus Piſis conciliũ cele
bꝛantibus depoſitis illis duobus.ſcꝫ Greg.⁊
Bñdic.ſub eadeꝫ videlꝫ rõne:quia dicebanť
ſcandalizare facto ſuo publico totam eccľiaꝫ
cũ nõ vellent cõuenire inſimul in aliquo vno
loco vt ꝓmiſerant ⁊ iurauerãt.demũ creatus
eſt Piſis Alexãder papa qui fuit Petrus de
candia oꝛdinis minoꝝ:cui ſucceſſit Ioh.xxiij
bononie electus.Et cum pene omnes reges
⁊ ꝑncipes xp̃ianitatis dimiſſis Gregoꝛio et
Bene.obedientiã dediſſent Alexandro ⁊ ſuc
ceſſoꝛi ſuo.tamen adhuc maximum dubium
erat.vtrũ cauſa ꝓpter quã creatus fuit Alex.
videlꝫ quia Greg.⁊ Bene.ſcandalizabant ec
cleſiam eſſet vera.Nihilominus ex quacũqꝫ
trium partiũ quicũqꝫ credebat ſimpľr ſuum
verum papã:⁊ non alios motus conſcientie
dictamine:paratus etiam adherere alteri ſi
hoc ſibi conſtaret:excuſatus creditur a vitio
ſciſmatis ⁊ ſentẽtijs eius.Cuius ſignũ eſt:ꝙ
in qualibet obediẽtia erant multi peritiſſimi
⁊ ſancti viri.Nam ſub Urbano ⁊ Bonifacio
fuit ſancta Bꝛigida ⁊ ſancta Katherina de ſe
nis.Sub Clemẽte ⁊ Benedicto ex alia parte
fuit btũs Petrus de lucemburgo clarus mi-
raculis.Sub Benedicto etiã fuit ſanctꝰ Uin-
centius de oꝛdine pꝛedicatoꝝ.Tandem con
gregato concilio conſtantie Grego.pꝛefatus
ſponte renũciauit ꝑ Carolum de malateſtis
ſuum in hoc procuratoꝛem.Iohannes.xxiij.
fugam arripuit:ſed captus per imperatoꝛeꝫ
rediit ⁊ tandem depoſitus fuit.Benedictus
etiam qui nec venire nec mittere voluit depo
ſitus fuit.vbi creatus fuit dominus Oldo de
columna cardinalis:qui fuit Martinus pa-
pa.v. Secunda eſt diſcoꝛdia ciuilis partia-
litatis.quando ciues relicto amoꝛe commu-
nis boni:conuertẽteſqꝫ omnia ad pꝛopꝛium
commodũ diſcoꝛdant ad inuicem.Nam vt i
quit Ariſtoteles.ij.Politicoꝝ.ciuilitas que-
dam cõmunicatio eſt.Et ibideꝫ.Politica eſt
oꝛdo quidam inhabitãtium ciuitatẽ.Quãdo
ergo ciues non regunť ẜm oꝛdinem nec ſunt
cõmunicatiui:ad diſſenſiones veniunt.Ta-
les ſunt hodie quaſi in omnibus ciuitatibus
italie tyranni quidem.de quibus dici poteſt
quod ſapiens ait Pꝛouerbioꝛũ.xxix.Homi-
nes peſtilentes diſſipant ciuitatem.Et vt idẽ
ait.xi.capľo.Benedictione iuſtoꝛũ exaltabiť
ciuitas:⁊ oꝛe impioꝛum ſubuertetur.Impij
equidem ⁊ partiales non reipublice:ſed pꝛo

pꝛie vtilitati ſemꝑ inuigilãt.Cõtra quos ait
Caſſiodoꝛus li.iij.epiſtolarũ.Nobiliſſimi ci-
uis eſt patrie ſue augmenta cogitare.Et Tul
lius in pꝛimo de officijs.Omnino qui reipublice
ꝑſunt ſeruent duo ꝑcepta Platonis.Unum
vt vtilitatem ciuium ſic tueantur:vt quecun-
qꝫ agũt ad eam referant obliti cõmodoꝛũ ſuo
rum.Alterũ vt totũ coꝛpus reipublice curent
nedũ partem aliquam tueanť reliquas deſe-
rant.Ut em̃ tutela:ſic ꝓcuratio reipublice ad
eoꝛũ vtilitatem qui cõmiſſi ſunt:nõ ad eoꝛuꝫ
quibus cõmiſſa eſt gerenda eſt.Qui autẽ par
ti ciuium cõſulunt partẽ negligunt:rem perni
cioſiſſimã in ciuitatem inducunt ſeditionem
atqꝫ diſcoꝛdiam.Hinc apud athenienſes ma
gne diſcoꝛdie orte.⁊ in noſtra republica nõ ſo
lum ſeditiones:ſed etiam peſtifera bella ciui-
lia:que grauis ⁊ foꝛtis ciuis in republica di-
gnus pꝛincipatu fugiet atqꝫ oderit:⁊ tradet
qꝫ ſe totũ reipublice:neqꝫ opes aut potentiam
cõſectabiť:totamqꝫ eam ſic tuebiť:vt omni-
bus cõſulat.nec nõ criminibus falſis in odiuꝫ
aut inuidiam vocabit:omninoqꝫ ita iuſticie
honeſtatiqꝫ adhereſcet:vt ea cõſeruet:ꝙuis
grauiter offendat:moꝛtemqꝫ appetat potius
ꝙ deſerat illa que dixi.Miſeria omnio eſt am
bitio:honoꝛũqꝫ cõtẽtio:de qua ꝑclare eſt apõ
eundem Platonẽ.hec ille.Nam ⁊ antiqui ro-
mani et iam ꝓpter rempublicam domeſticas
iniurias diſſimulabãt.Unde valerius maxi
mus lib.iiij.rubꝛica de moderatiõe.Stagip-
pus teciates hoꝛtantibus amicis:vt grauem
in adminiſtratione reipublice ⁊ emulũ ſibi ve
hementer aduerſariũ:ſed alioquin ꝓbum et
oꝛnatum virũ qualibet ratione vel tolleret vľ
ſubmoueret:negauit ſe facturũ:ne quem in tu
telam patrie bonus ciuis locum obtineret ma
lus ⁊ impꝛobus occuparet:ſeqꝫ vehemẽti ad
uerſario vꝛgeri ꝙ patriam egregio aduocato
carere ꝑoptauit.In eodem libro Ualerius ru
bꝛica.Qui ex inimicis iuncti ſunt amicitia.
aliud refert exemplũ.Emilius inquit lepidus
bis cõſul ⁊ pontifex maximus ſplendoꝛeqꝫ ho
rum par vite grauitate:diutinas inimicitias
cum Fuluio flacco eiuſdẽ amplitudinis viro
geſſit:quas ſimul vt cenſoꝛes renunciati ſunt
in campo depoſuit:exiſtimans eos nõ opoꝛte
re priuatis inimicitijs diſſidere q̃ publice ſum
ma iuncti eſſent poteſtate.O damnoſum vi
rus in ciuibus italie a diabolo diſſeminatum.
Iam iam vbiqꝫ partialitates abundãt.ꝓpter
quas omne bonũ publicũ penitus deſtructum
eſt:⁊ euerſum omniſqꝫ iuſticia cõculcata ⁊ ab

ſecta. Tertia eſt diſcoꝛdia impoꝛtabilis ſo
cietatis eoꝝ qui inſimul ꝯueniunt:aut in vna
domo:aut in vicinia:aut in religione:aut in
aula pꝛincipis:aut in quocũqꝫ collegio:⁊ qui di
ſcoꝛdant:nec vnus aliũ recto oculo reſpicere
valent:eo ꝙ neſciunt ſeruare regulam Pauli
dicentis ad Eph.iiij.Cum omni humilitate
et manſuetudine:cũ patientia ſuppoꝛtantes
inuicem in charitate:ſollicite ſeruare vnitatẽ
ſpiritus in vinculo pacis.O infelix tempoꝛis
huius cõditio in qua ad modicum tolerare ſo
cius neſcit sociũ:frater fratrem:ꝓximus ꝓxi
mum ſuũ.Uix domus reperiť in qua non re
gnet diabolus diſcoꝛdie.vix etiam vt ſic dicã
aliqua cõgregatio eoꝝ qui vocanť iuſti.Ubi
qꝫ ſecte:vbiqꝫ diſſentiões:vbiqꝫ voluntatũ et
animoꝝ cõtrarietates.O ꝙtos decipit ꝑſum
ptio ꝓpꝛia ⁊ ſuijpſius elata opinio:qui dũ ſu
as diſcoꝛdias:imo ⁊ odia ignita cõſiderant:
foꝛmant ſibi cõſcientiam:dicũtqꝫ zelo ⁊ cha-
ritate odire ac diſcoꝛdare.Taceo qꝺ ſcio qꝺ
vidi:quodue quotidie de multis q̃ ſancti repu
tanť experioꝛ.Unũ dico ꝙ vbi cõcoꝛdia non
eſt nõ habitat ipſe xp̃s.Dixit em̃ Mat.xviij.
Ubi fuerint duo vel tres cõgregati in nomĩe
meo ibi ſum in medio eoꝝ.Et Eccĩ.xxv.ſapi
ens notabiliter eſt locutus.In tribus inquit
beneplacitũ eſt ſpũi meo q̃ ſũt ꝓbata coꝛam
deo ⁊ hoĩbus.Cõcoꝛdia fratꝝ:amoꝛ ꝓximoꝝ
et vir ⁊ vxoꝛ bene ſibi ꝯſentiẽtes.

Qꝺ diſcoꝛdia offendit omne bonũ hoĩs:
ſpũale.ſ.coꝛpoꝛale ⁊ tempoꝛale.

Capitulũ III

Tertiũ myſteriũ declarandũ de diſcoꝛ
dia diciť offenſio.Offendit nãqꝫ di
ſcoꝛdia tria deſideranda bona.
Pꝛimũ bonũ ſpirituale.
Secundũ bonũ coꝛpꝛale.
Tertiũ bonũ tempoꝛale.
Pꝛimũ bonũ quod offendit diſcoꝛdia dici
tur ſpũale bonũ.ſ.aĩe.Nam nullũ eſt peccatuꝫ
adeo graue qꝺ diſcoꝛdantibus nõ fiat faci-
le.Ex illa ſiquidẽ ꝓuenerũt ire:rixe:odia:ini
micitie:⁊ lites:cõtentiones:mẽdacia:ꝑiuria:
blaſphemie:homicidia:obſtinatiões:⁊ ꝯtem
ptus ſacramentoꝝ eccleſie.Pꝛopter illaꝫ ple
riqꝫ ꝑ annos ⁊ annos:nec ꝯfiteri nec cõicare
curant.Pꝛopterea figurata eſt diſcoꝛdia per
beſtiã.de q̃ Ioh.Apoc.xiij.ait.Uidi de mari.i.
de amaro coꝛde diſcoꝛdantiũ.beſtiã aſcendẽ-
tẽ.i.diſcoꝛdiã habẽtẽ capita ſeptẽ.i.ſeptem
capitalia vitia.⁊ coꝛnua decem.i.tranſgreſſio
nem decẽ ꝑceptoꝛuꝫ:⁊ ſuꝑ coꝛnua eius diade

mata decem.i.gloriā de malo:qm̄ diſcordan
tes ⁊ partiales letanť in malis ſuis. Scd̄z
bonū quod offendit diſcordia dicíť corpale.
Fac nāq͛ diſcordia cor diſcordātiū triſte. Et
vt dr̄. Prouer.xvij. Anim⁹ gaudens etatē flo
ridaz facit. ſpūs triſtis exiccat oſſa. Et Eccl'i
xxx. Jocūditas cordis hec eſt vita hominis.
Et iterum ibi. Ante tempus ſenectā adducit
cogitatus. Tertium bonū quod offendit diſ
cordia dicitur temporale. Ut cm̄ Saluſtius
ait in iugurtino. Cōcordia parue res creſcūt
diſcordia maxime dilabuntur. Et Tullius de
amicitia. Que domus tam ſtabilis: que ciui-
tas tam firma:que non odijs ⁊ diſſidijs fun-
ditus poſſit euerti. Patet hoc ꝑ experientiā
in romane reipublice deſolatiōe. Cur deſtru
cta? Cur deſolata? Cur ad nihilū deducta ro-
manoꝝ gloria atq͛ potentia? Fatua certe fal
ſaq͛ fuit opinio eorum qui dixerunt romam
defeciſſe:eo ꝙ ibi acceptatus ſit cultus xp̄i:
ob quod indignati ipſoꝝ dij ciuitatez ipam
odio graui ſunt ꝓſecuti. Et lꝫ Aug. ſatis copi
oſe contra ſic dicētes diſputet in lib. de ci. dei
Tamē nō deſunt poete ⁊ hiſtoriographi qui
dicunt romanoꝝ regnū ampliſſimū fore deꝑ
ditum ꝑpter ciuila bella. ꝑpterea Lucanus
in ꝑncipio ſui ꝑmi libri ſic cantat. Bella per
emathios pluſq͛ ciuilia campos. Juſq͛ datū
ſceleri canimus populūq͛ potentem. In ſua
victrici cōuerſum viſcera dextra. Cognataſq͛
acies ⁊ rupto federe regni. Certatum totis
concuſſi viribus orbis. In cōmune nephas i
feſtis obuia ſignis. Signa pares aquilas et
pila minātia pilis. Quis furor o ciues? que
tanta licentia ferri? Gentibus inuiſis latium
prebere cruorem? Cumq͛ ſuperba foret baby
lon ſpolianda tropheis. Auſonijs: vmbraq͛
erraret craſſus inulta. Bella geri placuit nul
los habitura triūphos. Heu quantum terre
potuit pelagiq͛ parari. Hoc quez ciuiles hau
ſerunt ſanguine dextre. Unde venit titan et
nox vbi ſidera fundit. Quaq͛ dies melius fla
grantibus eſtuat horis. Et qua bruma rigēs
⁊ neſcia vere remitti. Aſtringit ſcythicū gla-
ciali frigore pontum. Sub iuga iam ſeres iā
barbarus eſſet araxes. Et in.ij.lib. Idem ait.
Quinniū brute nephas ciuilia bella fatemur
Qui igiť conſiderat romane vrbis interituz
de qua dr̄. Romam quāta fuit ipa ruina do
cet. Facile cognoſcere poterit quāta ſit diſcor
die vis ad nocendum ad perdendum ad de-
ſtruendum ⁊ annihilandum omne regnum.
Sed adhuc nobis ſe offerūt exempla tot flo-
rentiſſimarum ciuitatum italie:in quibus vi
dentur palatiorum ruine: deſolationes viaꝝ
et platearum:paucitas populorūz:⁊ priſtine
dignitatis ac felicitatis antique omnimoda
diminutio. O Bononia ſtudiorum mater. o
ianua regina maris. O parma. O eſculum.
O Placentia. O aſſiſium. O viterbiū. O alie
ciuitates ⁊ terre que diſcordijs ⁊ ꝑtialitatib⁹
locum dediſtis. Ubi eſt gl'ia veſtra? vbi po-
puli multitudo? vbi antique diuitie. O diſcor
dia maligna? O diſcordia deteſtāda? Propť
illam nempe ciuis inſurrexit in ciuē: frater i
fratrē:amicus in amicū:⁊ platee ciuitatū hu
mano ſanguine ſunt madefacte: atq͛ indies
ciuitatum conditiones deteriorate:eo ꝙ om
ne regnum vt dictum eſt in principio in ſeip-
ſum diuiſum deſolabitur, a qua deſolatione
liberet nos chriſtus ieſus dei filius qui cū pa
tre ⁊ ſpūſancto viuit ⁊ regnat per infinita ſe
culorū ſecula. Amen.

Feria ſcd̄a poſt oculi de diuitijs: a qua-
rum cupiditate amoreq͛ inordinato retrahē
di ſunt penitētes q̄ cupiūt eternas ⁊ celeſtes
diuitias poſſidere. Sermo XL

Iecerūt illuz extra

e

ciuitatē. Scribūtur hec verba ori
ginaliter Luce.iiij. capitulo. et in
euangelio hodierno. Horribile ſatis eſt audi
re ꝙ nazareni eiecerunt chriſtum foras ma-
terialem ciuitatem. Sed multo magis dete-
ſtabile eſt ꝙ xp̄iani ipſum de ſuo corde repel
lant. Et licet multa ſint vitia atq͛ peccata ꝓ-
pter que chriſtus a multis cōtemniť: verum
tamen vnū eſt ſatis generale auaritia ſcꝫ ꝓ-
pter quam pauci ſunt hodie qui chriſtū velint
habere. Ut enim diciť Hieremie.vi. A mino
re vſq͛ ad maiorem omnes auaritie ſtudent
et a propheta vſq͛ ad ſacerdotem cuncti fa-
ciunt dolum. Eſt autem auaritia inmodera
tus amor pecunie. vt dicit Auguſtinus ꝑ pe-
cuniam intelligēdo queuncq͛ temporalia bo
na que poſſideri poſſunt. Nam.i.q.iij. caplo
totum. diciť. Totum quicquid homines ha-
bent in terra omnia quoꝝ domini ſunt pecu-
nia vocatur. Propterea vt homines ad ve-
ram penitentiā per diuitiarū contemptū per
ueniant. in preſenti ſermone de diuitijs eri-
mus locuturi:in quo tria myſteria erunt de-
claranda.

Primū diciť damnatio.
Secundū conditio.
Tertium malignatio.

Qd̄ amor inordinatus diuitiarū reprehendi
tur ⁊ damnať v͛bo ⁊ exemplo: tā a ſanctis q̄
a ꝓbis moralibus. Capitulū I

p

Rimū myſteriū declarandū de diui-
tijs diciť damnatio. Damnať ſiqui-
dem nō ſolum a ſanctis: verū etiam
a gentilibus ⁊ moralibus ꝓbis. Et vt clarius
habeať: queriť. vtrū diuites diuitias habētes
aut habere volentes poſſint eternam ſalutē ac
quirere. Et ꝙ nō arguiť. Primo ꝑ teſtimonia
ſanctarū ſcripturarū. Deinde ꝑ dicta ⁊ exem-
pla philoſophoꝝ. Inquit ſapiēs Eccl'i.xi. Si di
ues fueris nō eris immunis a delicto. Et ꝓuer.
xxviij. Qui feſtinat ditari nō erit inocēs. et Da
uid ps.xxxiij. Diuites eguerūt ⁊ eſurierūt. ⁊.i.
Ti.vi. Qui volūt diuites fieri incidūt in tem-
ptationez:⁊ laqueū diaboli ⁊ deſideria multa
inutilia ⁊ nociua que demergūt hoīem in inte
ritum ⁊ perditionē. Et Jaco.v.c. Agite nūc di
uites plorate vlulātes in miſerijs veſtris que
aduenīēt vobis. Diuitie v͛re putrefacte ſunt:
et veſtimēta veſtra a tineis comeſta ſūt. Au-
rū ⁊ argentū veſtrū eruginauit: ⁊ erugo eorū
in teſtimoniū vobis erit:⁊ mādūcabit carnes
v͛ras ſicut ignis. Et Aug. in li.lxxxiij.q. Cha-
ritatis venenū eſt ſpes adipiſcendoꝝ. Et Hie
ro. ad Euſtochiū. Diuinis euangeliū vocibus
intonat nemo pōt duobus dn̄is ſeruire. Et au
deat quiſq͛ xp̄m mēdacē facere deo ⁊ māmo-
ne ſeruiendo. Uociferať ille ſepe. Qui vult ve
nire poſt me abneget ſemetipſum ⁊ tollat cru-
cem ſuā ⁊ ſequať me. Et ego onuſtus auro ar
bitror me xp̄m ſequi? Et idem ad Julianū ait
Diuitem purpuratū gehenne ſuſcepit flāma.
Lazarus pauꝑ plenus vlceribus cuius car-
nes putridas lābebāt canes:⁊ vix de micꝭ mē
ſe diuitis miſerā ſuſtinebat animam: in ſinu
Abrae recipiť:⁊ tanto patriarcha parente le-
tať. Difficile imo impoſſibile eſt vt ꝓſentibus
quis ⁊ futuris fruať bonis: ⁊ hic ventrem et
illic mentē impleat. vt de diuitijs tranſeat ad
diuitias: vt in vtroq͛ ſeculo ꝓmus ſit: vt ⁊ in
celo ⁊ in terra appareat glorioſus. hec ille. Et
ſanctus ſanctoꝝ xp̄s. Luc.vi.c. ait. Ue vobis
diuitibus qui habetis cōſolationē veſtrā. Et
idē Matth.v. Beati inquit pauꝑes ſpū: qm̄
ipſoꝝ eſt regnū celoꝝ. Et Matth.xvi. Facili-
us eſt camelū per foramen acus tranſire q̄ di
uitem intrare in regnū celoꝝ. Genitrix vero
eius v͛go ſanctiſſima. Luc.ij.c. ſic cecinit. Eſu
rientes impleuit bonis:⁊ diuites dimiſit ina-
nes. Satis etiā dānabiles fore diuitias xp̄s
et ſancti exemplo pariter ⁊ opere demonſtra-
runt. Pauper ſiquidem xp̄s ex paupere matre
natus vſq͛ ad patibulū crucis pauperem vi-
tam duxit. Unde Bern̄. in ſermone quodam
ait. Omniū bonorū eterna in celis affluentia
ſuppetebat: ſed paupertas nō inueniebať in
eis. Hanc itaq͛ dei filius cōcupiſcens deſcen-
dit vt eam ſibi aſſumeret: ⁊ ſua eſtimatiōe il-
lam faceret ꝑcioſam. De paupertate autē xp̄i
dixi in ſermone de natiuitate. Pauperes ad-
huc ipſe voluit eſſe apoſtolos ſuos. ꝓ quibus
dicit Chryſoſ. ſuper Matth. Si bonū eſſet au
rum hoc vtiq͛ dediſſet apoſtolis xp̄s: qui eis
ineffabilia cōtulit bona. Nunc autē nō ſolum
nō dedit: ſed etiam habere ꝓhibuit. Unde et
Petrus in paupertate gloriať dicens. Aurū ⁊
argentū nō eſt mihi. Philoſophi inſuper at
q͛ gētiles ſuo mō damnabiles ⁊ periculoſas
eſſe ꝓdicant diuitias tēporales ⁊ illas fateanť
noxias. Un̄ Tullius in primo de officijs ait.
Pecunie fugienda cupiditas eſt. Nihil eſt enī
tam anguſti animi tamq͛ parui q̄ amare di-
uitias: nihil honeſtius: magnificentiuſq͛ q̄
pecuniam cōtemnere. Et Sen̄. ad Lucillum.
Aude hoſpes cōtemnere opes: ⁊ te quoq͛ di-
gnū finge deo. Nemo alius eſt deo dignior q̄
qui opes cōtempſit. Et idem in libro de tran-
quillitate animi inducit exemplū ⁊ verba ze-
nonis. Zeno inquit noſter cū omnia ſua au-
diſſet ſubmerſa. Jubet me dixit fortuna expe
ditius philoſophari. Et Ualerius maximus
de Anaxagora dicit. ꝙ cū poſt longam peregri
nationez rediſſet i patriam omniaq͛ ſua diſ-
ſipata vidiſſet: retulit. Non eſſem ego ſaluus
niſi iſta periſſent. Et de Crate thebano dicit
Hiero. ad Paulinum ⁊ ponif.xij.q.ij.c. gloria
epi. Crates ille thebanus homo quondā di
tiſſimus: cū ad philoſophandū athenas per-
geret: magnū auri pondus abiecit: neq͛ puta
uit ſe poſſe ⁊ virtutes ⁊ diuitias ſimul poſſide
re. Et cōtra Jouinianū idem ſic loquitur. Le
guntur plurimi philoſophorū diuitias nō tan-
tū cōtempſiſſe: ſed etiam abieciſſe quaſi impe
dimentū ſapientie ⁊ virtutis. Fecit hoc So-
crates quem omniū philoſophoꝝ ſecte tanq̄
ſapientie ⁊ virtutis vnicum fontem veneran
tur. Et Lactan. lib. i. di. inſti. ait. Naz ⁊ abie
ciſſe quoſdā res familiares ſuas ⁊ renunciaſ-
ſe vniuerſis voluptatibus cōſtat: vt ſolaz nu
damq͛ virtutē nudi expeditiq͛ ſeq̄renť. Con
cludimus ergo per omnia dicta ꝙ diuites cū
q̄bus virtutes ſtare nō poſſunt eternam ſalu
tem nō habebunt. Sed cōtra obijci pōt.
Diciť enī ꝓuerb.xiij. Redēptio anime viri diui

tie ꝓprie. Et Eccli. xxvij. Propter inopiã multi deliquerunt. Et Saluſti⁹ in catilinario. Semper in ciuitate quib⁹ opes nulle ſunt bonis inuident: malos extollunt: vetera odere: noua exoptant: odio ſuarum rerum mutari omnia ſtudent. Et Ariſto. iiij. ethicorũ. Diuitie ſunt vtiliũ. Et. ij. rheto. Unũ aliquid neceſſariorum eſt ſubſtantia. Et idem. Omnis indigentia mala eſt. Et. i. poli. Res poſſeſſa organũ eſt ad vitam. Et. ij. poli. Confert multitudo ſubſtantie. Et in euangelio Luce. xix. de zacheo diuite ⁊ principe publicanorũ xp̃us dixit. Hodie huic domui ſalus a deo facta eſt. Et Matth. viij. Centurionem ſub ſe milites habentẽ non damnauit: ſed potius approbauit fidẽ eius dicens. Non inueni tantã fidem in iſrael. Reſpondeo ad hãc queſtionẽ ꝙ diuitie poſſunt haberi cũ peccato ⁊ abſq; peccato. Cũ peccato habentur triplici ratione.

Prima dicitur inordinate affectionis
Secunda impie iuſtificationis.
Tertia indebite diſpenſationis.

Prima ratio quare damnabiles ſunt diuitie dicitur inordinate affectionis: cũ quis ad illas inordinate afficitur: conſtituens in eis beatitudinis finẽ. Et ſic intelliguntur omnes auctoritates que videntur concludere ꝙ diuites ſaluari non poſſunt. ſcʒ quando diuitias diligunt tanq̃ ſummũ bonũ paruipendentes deũ. Unde in pſ̃. Diuitie ſi affluant nolite cor apponere. Et Seneca ad Lucillũ. Diuitiarum tibi poſſeſſionẽ non interdico: ſed efficere volo vt illas intrepide poſſideas. Qḋ vno conſequeris modo ſi te etiã ſine illis beate victurũ perſuaſeris tibi. Propterea Aug. lib. i. de ci. dei. c. x. ait. Cũ ap̃ls dixit. Qui volunt diuites fieri incidunt in temptationẽ ⁊c̃. profecto in diuitijs cupiditatẽ reprehendit: non facultatem, quã precipit alibi dicens. Precipe diuitibus huius mundi nõ ſuperbe ſapere: neq; ſperare in incerto diuitiarum: ſed in deo viuo qui preſtat nobis omnia abũdanter ad fruendũ. Et Hiero. ad Saluinã de Nebridio ⁊ viduitate. Nec diuiti obſunt opes ſi eis bene vtatur: nec pauperẽ egeſtas cõmendabiliorem facit ſi iter ſordes ⁊ inopiã peccata nõ caueat. Utrũq; nobis teſtimoniũ ⁊ abraam patriarcha ⁊ quotidiana exempla ſuppeditant. Quorũ alter in ſummis diuitijs amicus dei fuit. Alij quotidie in ſceleribus deprehenſi penas legib⁹ ſoluunt. De abraã inſuper idẽ ad Palmachiũ ita ſcribit. Diues erat abraã auro ⁊ argento: pecore: poſſeſſione: multãq; familiã habebat: ita vt ad ſubitũ nunciũ armare poſſet exercitũ iuuenibus electis. Et quattuor reges qui fugerant in Helan ſecutus occiderat: tamen poſt crebrũ hoſpitalitatis officiũ dũ homines non recuſat ſuſcipere meruit deũ. Hec ille. Damnatur ergo non diuitiarũ poſſeſſio: ſed illarũ nimius ſuperfluuſq; amor. Sunt aũt hec amoris vitioſi tria principalia ſigna. Primũ cum quis ſine rerum indigentia plus debito in diuitijs acquirendis ſe occupat ⁊ affligit. De q̃ dicitur Eccl̃s. iiij. Unus eſt ⁊ ſecundum non habet: non filium: non fratrem: ⁊ tamen laborare non ceſſat: nec ſatiantur oculi eius diuitijs. nec recogitat dicẽs. Cur laboro ⁊ fraudo animam meam bonis? In hoc quoq; vanitas eſt ⁊ afflictio peſſima. Secũdum ſignum ꝙ quis inordinate diligit diuitias eſt cum illas quibus ipſe non eget propter deum pauperibus diſpenſare recuſat. Et de hoc diffuſius loquemur in ſermone de elemoſyna. Tertium ſignum eſt cum quis ſe diuitiarum ſeruum facit. Nam ſunt nonnulli qui diuitias etiam ad proprium commodum neceſſitate vrgente expendere nolunt. Noui ⁊ ego Johannem fuſco venerabilis eccleſie ſancte marie maioris de vrbe canonicum ditiſſimum q̃ plura beneficia habentẽ: eratq; ei ſubſtantia multa. abundabat vino: frumento: armentis ⁊ pecunijs. Remãſerãt etiã ei argentea vaſcula: indumenta: panni: libri: ⁊ alia plurima bona quondam fratris eius cardinalis ſancti Marci. Ipſe tamen miſer ⁊ miſerior ceteris: auaricia victus panem ⁊ aquam ſepius comedebat. Mulam cui inſidebat ne famulũ precio detineret ipſe ſol⁹ gubernabat. Ad dormiendũ ſine lumine accedebat: calciat⁹ incultũ lectũ intrabat. Dũ infirmabatur vix poſt multos dies cũ mori iã timere inciperet: medicũ aduocabat. Ueſtes antiquas ⁊ laceratas deferebat. nec calorib⁹ aut frigore a labore poterat detineri. pro vno denario pauperes ſuffocabat. Semꝑ diſcurrebat: ſemꝑ circuĩbat anxius ⁊ ſitibũdus ad theſaurizandũ. Crudelis alijs: crudelior ſibi: inimiciſſim⁹ deo. O reprobanda conditio. O feralis natura. O deniq; rep̃hẽſibile malũ: amare plus diuitias q̃ deũ: q̃ proximũ: q̃ ꝓpriã animam: q̃ etiam ⁊ corporalẽ vitã. Propterea Seneca in libro de beata vita ait. Diuitie apud ſapientem virũ in ſeruitute ſunt: apud ſtultũ in imperio. Secunda rõ quare dãnabiles ſunt diuitie dicitur impie iniuſtificationis. quãdo aut iniuſte acquirunt̃ aut iniuſte poſſident̃. Tertia rõ dr̃ indebite diſpẽſationis quãdo diſpenſant̃ aut his q̃bus diſpẽſari nõ debent. ⁊ de hoc dicem⁹ in ſermone de elemoſyna: aut quãdo expẽdunt̃ ꝓdigaliter i his in q̃bus expendi nõ debent: vt in ſupflu is edificijs cõuiuijs ⁊ indumẽtis ⁊ ſimilib⁹. Abſq; pctõ habent̃ diuitie cum retinẽtur in vſum: nec ꝓpter illas offenditur deus aut proximus: ſed habent̃ aut per iuſta lucra acquiſite: aut per hereditariam ſucceſſionem: illiſq; homo vtit̃ moderate nõ cõſtituendo in eis finem vltimum.

Qḋ diuitie affligũt eos q̃ illas imoderate amãt labore timore atq; dolore q̃re poti⁹ ſũt ꝯtemnende q̃ diligẽde. Capl̃m II

S Ecundũ myſteriũ de diuitijs declarandum dr̃ cõditio. Reperiunt̃ ſiquidem in diuitijs cum plus debito diligunt̃ tres peſſime cõditiones.

Prima dicit̃ laboris.
Secunda dr̃ timoris.
Tertia dr̃ doloris.

Prima conditio dicit̃ laboris. Affligũt em̃ diuitie ſe diligẽtes triplici labore.

Primus dicit̃ mẽtalis.
Secundus corporalis.
Tertius conſcientialis.

Primus dicit̃ labor mẽtalis: quia mẽs eorum qui diuitias amãt: nunq̃ pot eſſe q̃eta: eo ꝙ cum in diuitijs ſatietatẽ querant illã in eis nunq̃ inueniũt. Propterea dicit ſapiens Eccl̃s. v. Auarus non implebit̃ pecunia. Et Hierony. ad Demetriadẽ ꝟginem. Diuitiarum amor inſatiabilis eſt. Et Ambro. xlvij. di. c. ſicut hi. Nec ſatietas vnq̃ nec finis adeſt cupiditati. ⁊ Boetius in. ij. Si quãtas rapidis flatibus incitus pontus ꝟſat arenas. Aut quot ſtelliferis edita noctibus celo ſydera fulgent. Tantas fundat opes nec retrahat manum pleno copia cornu. Humanum miſeras haud ideo genus ceſſat flere querelas. Et Seneca. ad Lucillum. Uidiſti aliq̃n canem miſſa a domino fruſta panis aut carnis aperto ore captantem. Quicquid excipit ꝓtinus integrũ deuorat ⁊ ad ſpem vẽturi hiat. Idem euenit nobis quicquid expectantibus fortuna proijcit id ſine vlla voluptate dimittim⁹: ſtatim ad rapinam alterius attoniti ⁊ erecti. Et idem ad eundem. Congerant̃ in te quicquid multi locupletes poſſident. Et vltra priuatum pecunie modum fortuna te prouehat auro tegat: purpura veſtiat. ⁊ ad hoc modus delitiarum et opum te perducat: vt terram marmoribus abſcondas: non tantum trahere: ſed calcare diuitias liceat. Accedãt ſtatue et picture: et q̃cq̃d ars vlla luxurie elaborauerit: maiora cupe ab his diſces. Naturalia em̃ deſideria infinita ſunt: ⁊ falſa opinione naſcentia: vbi deſinant non habent. Et Juuenalis. Creſcit amor nummi quãtum ipſa pecunia creſcit. Quid igitur prodeſt ei qui multas habet diuitias ſi non quieſcat vel contẽtatur Inquit enim Cicero in paradoxis. Contentum eſſe ſuis rebus maxime ſunt certiſſimeq; diuitie. Propterea magis diues eſt qui ſcit contentari in paucis q̃ qui in multis ſemper animo anguſtiatur ⁊ eget. Unde Seneca ad Lucillum. Breuiſſima ad diuitias per ꝯtemptum diuitiarum via eſt. Et iterum ad eundem. Qui cum paupertate bene conuenit diues eſt. Et iterum ibi de contemptu pecunie. Multa dicuntur ⁊ longiſſimis orationibus hoc precipitur: vt homines in animo non in patrimonio putent eſſe diuitias. cumq; locupletem eſſe qui paupertati ſue coaptatus eſt Et iterum ibi. Quid miraris? quid ſtupes? põpa eſt. Oſtendũtur iſte res non poſſidentur Ad veras potius te conuerte diuitias. Diſce paruo eſſe contentus. ⁊ illam vocem magnus atq; animoſus exclama. Habeamus aquam: habeamus polentam. Secũdus labor quo diuitie ſe diligẽtes affligunt eſt corporalis. Propterea ait Horati⁹. Impiger extremos mercator currit ad indos. Per mare pauperiem fugies: per ſaxa per ignes. Et ſapiens Eccleſiaſtes. ij. Cuncti dies eius doloribus ⁊ erumnis pleni ſunt. Tertius labor dicit̃ cõſcientialis. de quo Auguſtinus in ſermone de Innocentibus. Lucrum inquit in arca: damnum in conſcientia. Quiſnam explicet quot peccatis oneratur auarorum conſcientia miſera. Ob cupiditatem namq; fiunt rapine furta ſimonie violentie depdationis vſure. fraudes proditiones iniuſticie ⁊ vt ſic dicam omnia mala atq; facinora. Unde Uirgilius in p̊mo eneidos ait. Quid non mortalia pectora cogis? auri ſacra fames? quaſi dicat ad omnia mala. O voratrix animarum auaritia. o ardens ignis cupiditatis. O peſtiferum venenum ſalutis. Magna ſiquidem incredibiliſq; multitudo gentium ꝓpter auaritiam demergitur in infernum. Secunda conditio peſſima diuitiarum dicitur timoris. Cruciant nẽpe ſe diligentes timore continuo. Nam qui nimis ad diuitias afficitur ſemper eſt pauidus: timet inimicos: non min⁹ formidat amicos: non cõfidit in vxore non in filijs nec in

foꝛtiſſimis ſeris. Abſcondit ſepe aut in terra, aut intra muros p̄ timoꝛe pecunias. Terretur ad ſonitū venti: ad motū feneſtre: ad ſaltum muris: ſuſpicando ſemꝑ omnia latrones eſſe. In itineribus ei arboꝝ vmbꝛe terroꝛem incutiūt: ⁊ vbiq; ſemꝑ viuit ſuſpectus. Propterea exclamat Boetius in .ij. de cōſolatione dicens. O p̄clara opum moꝛtalium beatitudo: quam cū adeptus fueris ſecurus eſſe deſiſtis. Et Iuuenalis dicebat. Cantabit vacuus coꝛam latrone viatoꝛ. Propterea beatus Franciſcus paupertatem cōplexus: latrones nō timuit qui irruerunt in eum quando ibat in pꝛincipio cōuerſionis ſue de Aſſiſio verſus Eugubiū. Propterea de illo dñs Boñ. ſic dicit in reſponſoꝛio Dum ſeminudo coꝛꝑe laudes decantat gallice zelatoꝛ noue legis latronibus in nemoꝛe: reſpōdet ſic ꝓphetice. Preco ſum magni regis. Audit in niuis frigoꝛe ꝓiectus: iace ruſtice futurus paſtoꝛ gregis. Tertia cōditio diuitiarum dicif doloꝛ. Afficiunt nempe dolore incredibili ſe diligentes cū dimittuntur aut relinquuntur in moꝛte. Nam moꝛientes nihil de illis ſecum poꝛtare poſſunt. Unde Dauid in p̄s. Doꝛmierunt ſomnū ſuum: ⁊ nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus ſuis. Et Iob .xxvij. c. Diues cū doꝛmierit nihil ſecum afferet: aperiet oculos ſuos ⁊ nihil inueniet. Apꝑhendet eum quaſi aqua inopia. Et vt Grego. inquit .iij. moꝛal. Nunq̄ ſine doloꝛe perditur quod cū amoꝛe poſſidetur. Propterea qui diuitias eſtimant ſicut debent: ſi illas aut viuentes perdant: aut moꝛientes deſerāt: nō cōtriſtantur. Propterea Tullius in paradoxis ait de Biante prieneo. Nec nō illum laudo ſepe ſapientem qui nominaf vt opinoꝛ inter ſeptem cuius cū patriam pꝛiennem cepiſſet hoſtis ceteriq; ita fugerēt: vt multa de ſuis rebus ſecum aſpoꝛtarent: cū eſſet admonitus a quodā: vt idem ipſe faceret. Ego inquit facio. Nam omnia mea mecū poꝛto. Ille hec ludibꝛia foꝛtune: nec ſua putauit que nos etiam bona appellamus.

Cō. maligni ſunt diuitiarū amatoꝛes eo q̄ ſubijciunt ſe terre viliſſime ⁊ deuiant a regula omnis creature: efficiunturq; ſimiles idolatris. Capſm III

t Ertium myſteriū declarandum de diuitijs dicif malignatio. Eſt quidem peccatum malignū diuitias inoꝛdinate diligere, quia auaricia ab auri cupiditate nuncupatur. Grauitas autē eius apparet ex triplici ratione.

Primo rōne ſubiectionis.
Scḋo rōne deoꝛdinationis.
Tertio rōne idolatratiōis.

Primo apparet grauitas auaricie ratione ſubiectionis. Ut em̄ inquit Tho. ij. ij. q. cxviij. Omne peccatū ex hoc ipſo q̄ eſt malū in aliqua coꝛruptione ſeu pꝛiuatione alicuius boni cōſiſtit. Inq̄tum autem eſt voluntariū cōſiſtit in appetitu alicuius boni. Dupliciter ergo oꝛdo peccatoꝝ poteſt attendi. Uno modo ex parte boni quod per peccatū cōtemnitur vel coꝛrumpif, quod quāto maius eſt tanto peccatum grauius eſt. Et ſm̄ hoc peccatū quod eſt cōtra deum eſt grauiſſimū. Alio modo poteſt attendi grauitas peccatoꝝ ex parte boni cui inoꝛdinate ſubdif humanus appetitus: quod quāto minus eſt ac vilius tanto peccatum defoꝛmius. Inter omnia autē bona exterioꝛa minimū eſt et infimū quod ſpectat ad tempoꝛales diuitias. Nam ſi recte cōſideremus quid ſit argentū: quid aurū: quid gemme: quid iocalia quelibet p̄cioſa: quid domus, quid alta palatia: quid famuloꝝ turba: quid greges: quid armēta: quid deniq; omnia: que diuitie vocari ſolent: ꝑfecto inueniemus nō aliud eſſe p̄ter terram. Terra autē in oꝛdine creaturarū infimū habet locum atq; viliſſimum eamq; calcandā deus pedibus hominū dedit. Unde Hiero. ad Demetriadē virginē ait. In actibus apoſtoloꝝ quando domini noſtri ieſu xp̄i feruebat cruoꝛ, ⁊ recēs erat in credentibus fides: vēdebant omnes poſſeſſiōes ſuas: ⁊ ponebant p̄cia ad pedes apoſtoloꝝ: vt docerent pecunias eſſe calcandas. Propter hoc inſuper Seneca ad Lucillū ait. Nihil natura quo auariciā noſtram irritaret poſuit in aperto, pedibus aurū calcandum ac p̄mendū dedit, ⁊ quicquid eſt ꝓpter quod calcamur ac p̄mimur. Illa vultus noſtros erexit ad ſuperos: ⁊ quicquid magnificum mirūq; fecerat videri a ſuſpicientibus voluit: oꝛtus occaſuſq; ⁊ ꝓperantis mundi volubilem curſum tardos ſiderum inceſſus: ſi cōpares toti citatiſſimo: ſi cogites quāta ſpacia nunq̄ intermiſſa velocitate circumeant. Alia deinceps digna miratu ſiue per oꝛdinē ſubeunt: ſiue ſubitis cauſis mota pꝛoſiliunt: vt nocturni ignium tractus celi pateſcentes columnas ac trabes defectus ſolis: ac lune inuicem obſtantium: hec ſupra nos itura diſpoſuit. Aurum quidem ⁊ argentum quaſi male nobis committerentur abſcondit. Nos foꝛtune mala noſtra tradidimus nos in lucem per que pu-

gnaremus extulimus nec erubeſcimus ſumma apud nos haberi: q̄ fuerūt ima terrarum. hec ille. Scḋo apparet grauitas auaritie rōne deoꝛdinatōis. Deoꝛdinat ſiquidē auaritia homines vt peioꝛes fiāt qualibet alia creatura. Nam vt dicit Aug. Iudicium maximum diuine bonitatis eſt q̄ quelibet creatura cogitur dare ſeipam, auari ꝟo omnia vellēt appꝛopꝛiare ſibi. Cōtra quoꝝ parcitatē ⁊ crudelitatē ad ꝓximos dicemus in ſmone de elemoſyna. Tertio apparet grauitas auaritie rōne idolatratōis. Unde paulus Ephē. v. dic̄ q̄ auaritia eſt idoloꝝ ſuitus. qḋ ſm̄ Nico. d̄ lira intelligendū eſt ꝑ quādā confoꝛmitatē: q: ita ſe habet auarus ad nūmū: ſicut ad idola idolatra. ꝓpterea q: auari oēm ſpem ſuā ⁊ confidentiā ponūt in diuitijs. Hec eſt itaq; illa auaritia nequiſſima ꝑditionis mater: pietatis inimica: coꝛruptrix animarū: eſca diaboli: ⁊ materia oīs pc̄ti: quā qui ſequif eijcit a ſe xp̄m: qui nobis ſit ꝓpitius vt valeamus ſua grā terrena oīa conculcare atq; ad regna properare celeſtia: vbi ſanctis aſſociati bñdicemus xp̄m glioſum ⁊ laudabilē ꝑ infinita ſecula ſeculoꝛum. Amen.

Feria tertia poſt oculi de execrando ⁊ periculoſiſſimo pc̄tō ſimonie: ꝓpter quod non parum dānificaf atq; cōfundif oꝛdo eccleſiaſtice hierarchie. Sermo XLI

q Uecūq; ſoluentis

ſuper terram erūt ſoluta ⁊ in celo. Uerba ſunt redēptoꝛis noſtri oꝛiginaliter Mat. xviij. ⁊ in euāgelio hodierno. Contulit ſaluatoꝛ noſter miniſtris eccleſie et ſacerdotibus ſuis ineſtimabilē dignitatem cum fecit eos ſpūalium diſpenſatoꝛes. Ideo tanto grauius eſtimaf ſi quādo peccant eoꝝ delictum: quāto plura donoꝝ dei incrementa ſumpſerūt. Maxime autē damnaf i illis vitium ſimonie: quod ex auaritia pꝛocedere noſcitur. Illud ſiquidē eſt cauſa multoꝝ maloꝝ ⁊ confuſionis damnoſiſſime in eccleſiaſtica hierarchia. Ob eam cauſam in pꝛeſenti ſmone cōtra vitium ſimonie nōnulla erim⁹ diſceptaturi: de quo cōtemplabimur tria myſteria pꝛincipalia.

Pꝛimū dicif diffinitio.
Secundū inductio.
Tertium punitio.

Quid ſit ſimonia ⁊ vñ denoiaf: ⁊ quare eſt pc̄m graue: ⁊ quid intelligitur ꝑ ſpūale aut ſpūalibus annexum Capſm I

p Rimū myſteriū ꝯtēplādū de ſimōia d̄r diffinitio. Et Ri. in .iiij. di. xxv. ⁊ Tho. ij. ij. diffiniūt illā ſic. Simonia eſt ſtudioſa volūtas emēdi vel vēdēdi aliq̄d ſpūale vel ſpūali annexū. Que diffinitio cōtinef implicite in c. q̄ ſtudet. i. q. i. Pro clarioꝛe aūt declaratiōe notabimus tria.

Pꝛimo denominationem.
Secundo rationem.
Tertio determinationem.

Primo ꝯſiderem⁹ denoīatione. Nā ſimōia denoiaf a ſimone, de q̄ h̄r Act. viij. q̄ cum vidiſſet q: ꝑ impoſitionē man⁹ aploꝝ daretur ſpūſſanct⁹: obtulit eis pecuniā di. Date mihi hanc ptātē vt cuicūq; impoſuero man⁹ accipiat ſpm̄ſctm̄. Petr⁹ aūt dixit ad eū. Pecunia tua tecū ſit in ꝑditōē ⁊c. Sed nō videf q̄ ſit cōueniens iſta denoīatio: eo q̄ ſimon noluit vendere ſpūalia: ſed emere. Et vt habef .iiij. Reg. v. Giezi ſpūalia vēdidit Naamā ſyro. ergo nō magis debet dici ſimonia q̄ giezia.

Rñdet Ric. vbi. ſ. q̄ cōueniētius nominaf ſimonia q̄ giezia: q: vitiū tam emptionis q̄ vēditionis q̄tum ad voluntatē fuit in ſimone mago. Ad hoc em̄ voluit emere pecunia donum ſpūſſancti vt poſtea alijs vēderet. Si tñ diſtincte loq̄ volum⁹: poſſum⁹ vendentes ſpūalia appellare giezitas: ⁊ emētes ſimoniacos. Scḋo ꝯſiderem⁹ rōnē quare ſpūalium emptio ſiue venditio ſit illicita.

Pꝛima eſt ex parte vendentis.
Scḋa ex parte ementis.
Tertia ex parte venditionis.

Pꝛima ratio eſt ex parte vendētis: quia ille qui vendit ſpūalia non eſt illoꝛū dominus: ſed diſpenſatoꝛ. Unde .i. Coꝛinth. iiij. c. apoſtolus dixit. Sic nos exiſtimet homo vt miniſtros xp̄i ⁊ diſpēſatoꝛes miniſterioꝛū dei.

Secunda ratio ex parte ementis. Ille qui emit rem multo minoꝛi pꝛecio q̄ valeat iniuſte emit. Sed ſpiritualia ſunt tante nobilitatis et perfectionis: et per conſequens valoris q̄ nulli pꝛecio tempoꝛaliū rerum poſſent adequari. Unde ⁊ de ſapiētia que eſt res ſpiritualis d̄r Prouerbioꝝ. viij. Melioꝛ eſt ſapientia cūctis opibus pꝛecioſiſſimis: ⁊ omē deſiderabile ei non poteſt comparari. Tertia ratio ex parte venditionis: quia qui vtif aliquo actu ad illud: ſeu alio modo q̄ oꝛdinauerit deus inique facit: ⁊ tanto peius quanto illud eſt in ſe dignius. Oꝛdinauit autem deus ſpiritualia gratis conferri debere hominibus per miniſtros eius, quod chꝛiſtus

declarauit dicēs Matth.x. Gratis accepiſtis gratis date. ſcʒ ſacramenta ⁊ alia ſpiritualia. Unde in cōcilio tolletano.i.q.i.c.quicquid.dr̄ Quicquid inuiſibilis gratie ɔſolatōe tribuit͛: nunꝙ̄ queſtib⁹ vel quibuſlibet premijs venū dari penitus debet, dicente dn̄o. Gratis accepiſtis gratis date. Et ſic colligitur ꝙ ſimonia propter dicta peccatū eſt mortale. Et ſuperadditur ratio ꝙ nullus debet excōicari niſi pro mortali peccato: vt dictū eſt in ſermone de inobedientia. Sed pro ſimonia dʒ quis excōicari. Un̄.i.q.i.c.quicunqʒ ſacros. dicit͛. Anathema danti.ſ.fiat ſm̄ gloſam anathema accipienti ſimonia. Tertio cōſiderem⁹ determinationē: quid intelligit͛ per ſpūalia aut ſpūalibus annexa. Et ſm̄ doctores ſpūalia dicunt͛ ſacra. ſcʒ baptiſmus: chriſma: euchariſtia: ordo: pn̄ia: extrema vnctio: ⁊ benedictio nuptiarū. pro quib⁹ dare pecuniā vel recipere vt preciū eoꝝ eſt prohibitū: qꝛ ſimonia. Annexa vero ſpūalibus dicunt͛. dedicatio eccl̄iaꝝ: conſecratio virginū: ⁊ aliarū rerū pertinentium ad cultū diuinū: bn̄dictio abbatū: abſolutō ab excōicatione vel alijs cenſuris eccl̄iaſticis. electio prelatoꝝ eccl̄iaſticoꝝ: cōfirmatio eoꝝ: renunciatio: viſitatio ipſoꝝ prelatoꝝ: correctio criminū: vel deſiſtere a correctione in iudicio eccl̄ie: cura aīarū ingreſſus religionis ſeu monaſterij: eccl̄ia ſeu beneficiū ſimplex vel curatū: prebēda: dignitas eccl̄iaſtica. vt archidiaconatus: prepoſitura: epiſcopatus ⁊ hmōi: officiū ſepulture vel locus eccl̄ie conſecrat⁹ ad ſepulturā vel vbi iam eſt ſepult⁹ aliqs. capelle: ius patronatus: ius percipiendi decimas. Officia eccl̄iaſtica vbi eſt aliquid iuriſdictionis ſpūalis: vt iconono m⁹: vicedomin⁹: ⁊ huiuſmodi. Ferre ſn̄iam in iudicio eccl̄iaſtico: ꝑmutatio dignitatis eccl̄iaſtice vel bn̄ficij ⁊ ſimilia. Paciſci ergo pro his ſimonia ē. Un̄ dicitur.i.q.ij.c.quā pio. Abſit ois pactio: ceſſet ois cōuentio. ſcʒ emptionis aut venditionis

Notandū tn̄ ꝙ ſi quis ſine pactione expreſſa vel exactione conferat aliquid ſpūale ſpiritualiter hac intentione vt propter illud recipiat tꝑale: puta audit confeſſionē: vel dicit miſſam: vel cōfert ordinē ſiue bn̄ficiū: ⁊ ſimilia. principal'r qꝛ ſperat propter hoc ſe habiturū pecuniā vel aliquod precium. Et ſimil'r q̄ dat tꝑale p̄ncipal'r vt recipiat ſpirituale, puta euchariſtiā: ordinē ſacrū: bn̄ficiū ⁊ hmōi: ſimoniā cōmittit mentalē que mortale eſt ſm̄ Richardū Tho. Ray. Hoſtieñ. ⁊ Inno. Sed talis ſimonia mentalis tollitur per pn̄iam, ex de ſimonia.c.mādato. Ubi aūt non ſit pactio vel exactio vel principalis intentio ad temporalia in collatione ſpiritualiū vel receptione: ſed gratis ⁊ elemoſynal'r detur aliquid ⁊ accipiatur ad ſuſtentationē nature vl' reuerentiā ſacramentoꝝ: vel ad ſeruandū laudabilē conſuetudinem: licite ⁊ ſine ſimonia dari ⁊ accipi pōt. Un̄ Greg.i.q.ij.c.ſicut epm̄. ait. Eius oblatio nullā culpe maculā ingerit que nō ex ambientis petitione proceſſit. Nec ſimoniaci ſūt tm̄ qui ſpiritualia vendunt vel emunt: ſ; etiā illi qui in his mediatores ſunt. quos eccleſia grauiter punit. ſicut patet.i.q.ij.c.ſicut epm̄.

Qō pecunia eſt materia inductiua peccati ſimonie: ⁊ quomodo pecunia accipitur multipliciter ⁊ multiplici munere. Capl'm. II.

Secundū myſteriū contemplandum de ſimonia dicitur inductio. Eſt nāqʒ huius ſceleris materia inductiua pecunia: ſumendo pecuniā large. vt in ſermone precedenti dictū eſt. pro omni eo quod poteſt tꝑaliter poſſideri. Poteſt etiā pecunia dici quicquid precio tēporali eſtimari poteſt ſeu menſurari. non ſolū pecunia numerata in monetis auri argenti ⁊ eris: vel ea que cōiter cōſueuerunt emi vel vendi: vt vaſa aurea vel argentea: aīalia: agri: ⁊ hmōi. ſed etiā preces ex quibus acquiritur fauor popularis ⁊ obſeqa tꝑaliter preſtita. Un̄ dicit Greg.i.q.i.c.ſunt nōnulli. Cū virū iuſtū ꝓpheta deſcriberet ait. Beatus qui excutit man⁹ ſuas ab omni munere. Quia aliud ē munus ab obſequio: aliud a manu: aliud a lingua. Munus ab obſequio eſt ſeruitus indebite impenſa. Mun⁹ a manu pecunia eſt. Munus a lingua: fauor. ſ. mūdanus. Et per quodlibet hoꝝ munerū cū interuenit in ſpūalib⁹ cōmittitur ſimonia. vt ibidē Greg. dicit. Et ad idē eſt.i.q.i.c.ſaluator. Urbanus ait. Quiſquis res eccl̄iaſticas.i.ſpiritualia que dei dona ſunt: non ad hoc ad quod inſtitute ſunt: ſ; ad propria lucra munere lingue vel indebiti obſequij: vel pecunie largiat͛ vel adipiſcatur: ſimoniacus eſt. Et quantū ad munus a lingua ſciēdū ꝙ ſi quis prelatus ɔfert bn̄ficiū eccl̄iaſticū ſeu dignitatē eccleſiaſticam: vel aliquod ſacr̄m ad preces alicuius hac intentione principali vt eius precibus conferenti laus vel fama acquiratur: vl' vt contrariū euitetur: ſimoniā cōmittit. Et ſi preces porriguntur ab aliq̄ ꝓ indigno de beneficio curato vel ſimplici: ⁊ ille qui porrigit ⁊ q̄ exaudit ſimoniā cōmittit: ſi ad preces ſactas principaliter mouetur. Si autē preces porri

gunt͛ ꝓ digno: ⁊ ad idoneitatē reſpicitur. non ad p̄ces principaliter: nec rogans nec ɔferēs male facit: nec ſimoniā cōmittit. Si vero q̄s ꝓ ſe p̄ces porrigat de beneficio ſimplici nō reputat͛ ſimonia ſi alias eſt dignus. Nā ſi indignus ſimoniacus reputat͛. Et ſil'iter ſimoniā inducūt p̄ces ꝓ ſe porrecte de beneficio curato. etiā ſi alias ſit dignus: qꝛ rōne ambitiōis et p̄ſumptionis reputat͛ eoipſo indignus ſm̄ beati Tho. in.iiij. diſ.xxv. ⁊.ij.ij.q. centeſima et Ray. in ſūma ſua. Quantū ad munus ab obſequio reputat͛ ſimonia qn̄ quis ſeruiret alicui p̄lato obſequio inhoneſto. Sed quoad obſequia honeſta videlicet ordinata vel ad vtilitatē eccleſie vel p̄lati rōnabilem nō reputat͛ ſimonia: ita tn̄ ꝙ nō principaliter ſeruiēs faciat ꝓpter illud cōſequendū. Un̄ Grego. ait. Eccleſiaſticis vtilitatibus deſeruientē eccleſiaſticis oportet remuneratiōe gaudere.xij.q.ij.c.eccleſiaſticis. Munus a manu eſt cū datur pecunia: ⁊ hmōi. Ubi tamen notandū ꝙ pecunia pōt dari ⁊ recipi licite ꝓ ſpirituali ⁊ ſine ſimonia quinqʒ rōnibus.

Primo rōne permutationis.
Scd̄o rōne ſuſtentationis.
Tertio rōne ꝓuocationis.
Quarto rōne punitionis.
Quinto rōne vitande vexatiōis.

Primo rōne permutationis. ꝓbat͛ ſic. Qui vult remiſſionē peccatoꝝ ɔſequi dʒ ſi pōt elemoſynas facere. Un̄ Danielis. iiij. Peccata tua elemoſynis redime. ⁊ Amb. de pe. diſ.i.c. medicina. Peccatis tuis venūdatus es redime te pecunia tua. Debet etiā quis ꝓ adeptione eterne vite tēporalia cūcta dare iuxta illō Lu.xvi. Facite vobis amicos de māmona iniquitatis. Scd̄o pōt dari pecunia rōne ſuſtētationis. ſicut ſacerdos ꝓ miſſa quā dicit accipit pecuniam vel p̄bendā: nō ꝙ illam accipiat ꝓ cōſecratione euchariſtie: vel ꝓ orationibus: ⁊ hmōi. quaſi p̄cium. ſed vt ſtipendiū ſue ſuſtentationis. Un̄ Hiero.i.q.i.in.c.iudices. ait. Accipiant neceſſitatis ſuſtentationē a populo: mercedē miniſtrationis a deo. Sic ⁊ ꝓphete antiqui teſtamenti ſi aliqſi recipiebant aliquid in ꝓphetando accipiebāt in modum elemoſyne ad ſuſtentationē nō ad p̄cium prophetie. Tertio pōt dari pecunia ⁊ accipi ratione ꝓuocatiōis. Et ſic dant͛ elemoſyne pauperibus ad inducendū eos ⁊ excitandū vt orent ꝓ benefactoribus ſuis nō loco p̄cij. quia oratio ſpūalis eſt ⁊ appciari nō pōt. Quarto rōne punitionis. Exigitur qnqʒ ab eo qui abſoluitur ab excōicatione pecunia nō ꝓ ipſa abſolutione: qꝛ hoc eſſet ſimonia: ſed in punitionē. Quinto rōne redimende vexationis Nam anteꝙ̄ ius acquirat͛ alicui in bn̄ficio vl' dignitate: nō licet dare ad redimendū vexationē ſuā: qꝛ eſſet ſimonia: ſed poſtꝙ̄ fuerit adeptus ⁊ ius ſibi acquiſitū vexationē ſibi iniuſte factā ſuper beneficio vel dignitate: licʒ pecunia redimere: ſ; nō iuſtā vexationē vt ſi iuſte accuſaret͛. ⁊ hmōi.

Qualiter puniunt͛ ſimoniaci. tum ꝑ priuationē gratie diuine: tū per ſuſpenſionem ordinis ⁊ beneficij ſimoniace ſuſceptoꝝ: tum etiā per obligationē ad reſtituendū.

Capitulū III

Tertiū myſteriū ɔtemplandū de ſimonia dicit͛ punitio. Punitur etenī hoc peccatū multiplici pena.

Prima dʒ gratie dei perditio.
Secūda iuſta ſuſpenſio.
Tertia reſtitutiōis obligatio.

Prima pena dʒ gratie dei perditio. Unde.i.q.i.c.qui ſtudet. Grego. nazanzenus ait. Iudas omniū redemptorē vendidit: mox laqo ſuſpenſus: eandē redemptiōis grām nō obtinuit: ⁊ merito: qꝛ nemo pōt retinere qō vendidit. Simon etiam magus cū eandē ſpūſſancti grām emere vellet: damnationis ſn̄iam a Petro audiuit. Dicit etiā Aug.i.q.i.c. Sicut ꝙ ignis ſacrificij q̄ ꝑ ſeptuaginta annos babylonice captiuitatis ſub aqua vixerat: extinctus eſt Antiocho Iaſoni vendēte ſacerdotiū qō ſignificauit ignē. id eſt grāʒ ſpūſſancti nō lucere in ſimoniacis ſacramētis. Secūda pena qua puniunt͛ ſimoniaci eſt iuſta ſuſpenſio. Sunt enī notorij ſimoniaci ſuſpenſi ab ordinibus ⁊ beneficiis ſimoniace ſuſceptis. vt i.q.i.c.ſtatuimus.⁊.c.quiſquis. ⁊ hanc ſuſpenſionem videt͛ Ambroſius vocare excōicationem in.c.reperiunt͛.i.q.i. ſm̄ glo. Et tales ſcʒ cōferentes ordines vel beneficia ⁊ officia eccleſiaſtica: ⁊ iſta etiam recipientes ꝑ ſimoniā ſi ſunt clerici debent deponi ⁊ priuari omni officio ⁊ beneficio ſimpliciter ſi ɔuincant͛ de hoc in iudicio eccleſie. Si ſunt laici vt mediatores ſimonie debent excōicari.i.q.ij.c.ſi q̄s. Efficiunt͛ etiā infames, ⁊ q̄libet criminoſus admittit͛ ad accuſationē eoꝝ. extra de ſimonia. c.tāta. ⁊.c.ſi dn̄s. Tertia pena ſimoniacoꝝ eſt reſtitutionis obligatio. Nā ſm̄ Tho. pecunia recepta ꝑ ſimoniā retineri nō pōt: ſed reſtitui debet. nō ɔferēti: qꝛ turpiter dedit: ſed dʒ pauperibus erogari: vl' illi eccleſie in cuius iniuriā

data eſt applicari.ꝛ hoc in omni ſimonia. Et
ſm Tho.ꝛ Innocentium ꝛ Ray.ſimoniacus
quo ad beneficia ſimplicia vel curata ꝑ ſimo-
niam recepta perdit fructus:qꝛ nō pōt illos re
cipere:ꝛ receptos tenet̃ reſtituere deductis ex
penſis factis in vtilitatē eccleſie:ꝛ gratia fru
ctuum colligendoꝝ.ꝛ hoc qꝛ fur eſt ꝛ latro in
illo beneficio. In veteri autē teſtamento. vt
habet̃.iiij.Reg.v.c.Giezi ꝓpter ſimoniā quā
cōmiſit accipiendo pecuniam a Naaman ſy-
ro:quē Heliſeus ꝓpheta curauerat lepra per
cuſſus eſt cū omnibus poſteris eius. Sed qd
dicam?Quo me vertam?Qualiter verba cō-
cludam?Audiuimus ex his que dicta ſunt ꝙ
graue ſit vitium ſimonie:ꝛ tamē hodie vbiqꝫ
regnat. vbiqꝫ ſua tela ꝓijcit. O eccleſia dei. o
ſponſa decora agni immaculati xp̄i ieſu:qs in
te ꝓſi cit tot ignaros:indoctos:inhabiles ad
curam animarū.Quis ordines:dignitates:ꝛ
beneficia tua tā multis indignis tribuit. Au-
deo dicere ꝙ peſſima illa ꝛ truculenta belua ſi
monia mala hec omnia fecerit. Et ne deſcen-
damus ad particularia tantū vnū tenere fir-
miter poſſumus.ꝙ ſi ſimonia ceſſaret a mini-
ſtris eccleſie:cūcta bene optimeqꝫ diſponeren
tur:ꝛ aīas in peccatis alligatas abſoluerent:
ac de diaboli laqueis liberarēt.ſe vero nō illas
quearent.ſed potius velut miniſtri digni adi
piſcerent̃ in hoc ſclo dei grām.ꝛ in futuro ſem
piternam gloriā:in qua xp̄s viuit ꝛ regnat ꝑ
infinita ſecula ſcloꝝ.Amen.

Feria quarta poſt oculi. de cogitationibus
malis ꝛ vitioſis vitandis:ꝓpter quas ſolas
et abſqꝫ effectu operū exteriorꝫ poſſet homo
damnari.

Sermo XLII

De corde em̄ exeunt

cogitationes male. Verba ſunt re
demptoris noſtri originaliter. Mat.
xv.c.ꝛ in euāgelio hodierno. Extat apud nō-
nullos opinio quidē ſatis falſa ꝛ periculoſa:
qm̄ nō arbitrant̃ eſſe pctā que ꝑ opa extrinſe
ca nō ꝑpetrant̃:cū tn̄ ſm rei ꝟitatē multo plu
ra ſint mala q̄ latēt in corde:in die iudicij ma
nifeſta fiēda:ꝙ̄ ea que nūc apparēt foriſec⁹
et vident̃. Hoc autē euidēter ſatis apuit oīm
doctor ieſus xp̄s dei filius in lectōe ſancti euā
gelij.Quapropter vt q̄ verā pniam agere vo-
lunt totaliter mūdent̃:ꝛ q̄libet expellant̃ faci-
nora:in p̄ſnti ſermōe de cogitatiōibus diſſere-
mus:de q̄bus tria myſteria declarabo.

Primū dicit̃ cognitio.
Secundū offenſio.
Tertiū remediatio

Qd̄ cogitatiōes cordiū certitudinaliter co
gnoſci nō p̄n̄t nec a demonibus neqꝫ ab ange
lis beatis:ſed bene a ſolo deo quē nullū latet
ſecretū. Caplm I

Rimū myſteriū declarādū de cogita
tionibus dr̄ cognitio. In quo viden
dū erit qualiter cogitatiōes noſtroꝝ
cordiū cognoſci p̄n̄t. Et hoc tripliciter.

Primo reſpectu demonis.
Secūdo reſpectu angeli.
Tertio reſpectu dei.

Primo videdū eſt q̄liter cogitatiōes hoim
cognoſcunt̃ reſpectu demōis. De quo dubiū
eſſe pōt vtꝝ cognoſcat ſecreta ꝯſciētie. Et vi
det̃ ꝙ ſic. Primo qꝛ offm̄ demonū ē accuſare
Vn̄ Apoc.xij. Proiect⁹ eſt accuſator fratꝝ no
ſtroꝝ.Ergo ſi in iudicio arguemur de ſecretiſ-
ſimis cogitatiōibus:videt̃ ꝙ he nō lateāt ac
cuſatorē noſtrū. Scd̄o arguit̃. qꝛ dic̄ Aug.
xij.ſup Gen̄.ad lr̄am. Mali angeli cogitatio-
nes nouerūt.qꝛ multa p̄dicunt q̄ nō p̄dicerēt
ſi cogitatiōes nō nouiſſent. Tertio arguit̃
ex dictis Ari.ij.de aīa. Notior eſt opatio ꝙ p
tētia ꝛ potētia ꝙ̄ ſubſtantia:qꝛ ꝑ cognitionē
operatiōis ꝛ potētie peruenit̃ in cognitionē
ſubſtantie. Sed ſubſtantia aīe nō pōt latere
diabolū.ergo nec eius opatio nec ꝟtus.Ergo
ſi cogitatio ꝛ affectio ſunt paſſiones aīe.ergo
nō p̄nt latere diabolū. Sꝫ ꝯ arguit̃ ex dicto
Aug.di.in li.de eccleſiaſticis dignitatibus.In
ternas aīe cogitatiōes diabolū nō videre cer
ti ſumus. Rn̄det Bon̄.ꝛ Ric.diſ.viij.q.ij.
ꝙ duplex eſt cognitio. Prima certitudinalis
et tali cognitiōe demōes nō p̄n̄t ſciētiaꝝ ſecre
ta rimari.Scd̄a eſt cognitio cōiecturalis que
eſt ꝑ aliquos mot⁹ ſeu ꝑ aliqua ſigna. Et qm̄
pauca ſunt ita ſecreta q̄n ꝓdeant in opa exte
riora:vel appareāt per ſigna exteriora facie
vel ꝑ ſigna corpis qd̄ diuerſimode mouetur
ſm diuerſitatē affectionū:hinc eſt ꝙ multe
cogitatiōes noſtre deꝑhendi p̄n̄t a malignis
ſpiritibus niſi arceant̃ virtute diuina.hec aūt
cognitio potius eſt cōiecture ꝙ̄ certe ſcientie.

Ad primū ergo argumētū dicit Bon̄.ꝙ in
die iudicij nō ſolū demon erit accuſator:imo
etiā ꝛ cor noſtrū.Vn̄ de exteriorꝫ accuſa-
bit diabolus:de ſecretis vero ꝯſciētia ꝓpria.
Ad ſcd̄m pꝫ reſpōſio ꝑ diſtinctiōeꝫ iam factā de
duplici cognitōe.Ad tertiū dō.ſ.ꝙ notior eſt
opatio ꝙ̄ ſubſtantia.Dicit Bon̄.ꝙ verū eſt de
opatiōe extrinſeca.De intriſeca aūt aīa nobis
ſemꝑ veritatē.Multe em̄ res ſunt nobis no-

te quarū ꝟtutes ꝛ opatōnes nos latent.Vel
dicendū ꝙ illud habet locū in opatione nālī
nō in opatione volūtaria. Opatio em̄ nālis
ſm ꝙ naturalis eſt ita ſe naturalr̄ nata ē re-
preſentare:nec ſe occultare pōt ſicut nec ſuba
immo ꝑ ipām manifeſtat̃ ſuba dū pl⁹ habet
de rōne actualitatis ac ꝑ hoc manifeſtatōis
ꝛ lucis. In opatione aūt volūtaria ſecus eſt.
Nam cū ſuba naturalr̄ ſe repn̄tet:ſicut natu-
ralr̄ eſt ꝛ ſe occultare nō poſſit:opatio volun
taria ſicut volūtarie exijt in eſſe:ita ꝛ volūta
rie manifeſtat̃:ꝛ ita occultari pōt:immo non
manifeſtat̃ niſi homo velit. Talia autē ſūt q̄
latent in ſecreto noſtre ꝯſcie. Idō ꝙ̄uis diabo
lus videre poſſit aīam ꝓpria ꝟtute:nō tamē
poteſt illam cōſpicere.Et ſic ꝯcludit̃ ꝙ certi-
tudinaliter demones arcana pectoris noſtri
ſcire nō valent. Scd̄o videndū eſt q̄liter co
gitationes cognoſcunt̃ reſpectu angeli. Et lꝫ
hermes in lib.quē fecit de q̄ttuor materijs.ꝛ
quidā alij cōtendāt ꝓbare nō latere ipōs an-
gelos cogitationes nr̄as:verūtn̄ in hac par-
te inherebo doctrine ſancti Tho .Colligo ita
ꝙ ex eius dictis in p̄ma parte ſumme.q.lvij.
ꝛ in.ij.ſcrip.ſen.di.viij.ar.v.ea q̄.ꝑ ſolutione
huius dubij faciūt.Dico ḡ ꝙ cogitatōes p̄n̄t
duplr̄ cōſiderari.Vno modo ꝓut ſunt in ſua
futuritione.Alio mō ꝓut ſunt in ſua p̄n̄tiali-
tate. Primo mō.ſ.ꝓut cogitatōes ſunt futu-
re naturalr̄ cognoſci vel videri ab āgelo nec
ab hoie poſſunt.Cuius rō eſt qꝛ futura nō co
gnoſcunt̃ niſi ſm ꝙ habēt eſſe det̃minatum
in ſua cauſa.ſꝫ cogitatōes cordis nō h̄n̄t det̃
minatū eſſe in volūtate:qꝛ voluntas ſe habet
ad vtrūlibet:ꝛ idō nō poſſunt cognoſci.Scd̄o
modo cogitatiōes cordis poſſunt cōſiderari
ꝓut ſunt in ſua p̄n̄tialitate. Et hoc duob⁹ mo
dis.Vel ꝓut ſunt in ſuo p̄ncipio:vl̄ ꝓut ſunt
in ſigno. Primo modo ꝓut cogitatōes ſūt ſo
lum in ſuo p̄ncipio.ſ.cogitatōes in intellectu
ꝛ affectiones in affectu vl̄ volūtate:ita ꝙ ex
cogitationib⁹ nō reſultat aliquod exterius ſi
gnum:puta aliq̄s effect⁹ vel motus in corde
ꝛ ſic ſolus deus cogitationes cognoſcit. Pri
mo rōne cauſalitatis:qꝛ ille ſolus cogitatōes
cognoſcit cui ſoli ſubiacet intellect⁹ ꝛ volūtas
creature rōnalis:ꝛ q̄ ſolus pōt opari in eam:
ꝛ eſt eius p̄ncipale obiectū ꝛ finis vltimus.
Sed hoc ꝓprium ē dei:ḡ nec angelo nec hoi
cōuenit:ſꝫ ſoli deo.Scd̄o hoc ꝓbatur ratione
entitatis. Nam ꝙ̄to aliq̄d min⁹ hꝫ de ētitate
tāto min⁹ habet de cognoſcibilitate:ſꝫ cogita
tiones minimū h̄n̄t de entitate:ḡ ꝛ minimū de
cognoſcibilitate.Addit̃ ꝛ alia rō.ſ.intimitas.
Nam quāto aliquid eſt magis ſecretū vel ab
ſconditū:tanto min⁹ cognoſci pōt. Sed cogi
tationes cordis ipſi menti ꝛ intellectui ꝛ volū
tati ſunt valde intime eo ꝙ ſunt a p̄ncipio in
trinſeco.ſ.intellectu ꝛ volūtate. Qd̄ patet:q̄a
cogitare dicit actōnē intrinſecā:ꝛ ideo ille ſo
lus cogitationes cordis poteſt cognoſcere q̄
ipſi menti pōt ſe intimare.Talis aūt eſt ſol⁹ de
us. Scd̄o cogitationes conſiderari poſſunt
ꝓut ſunt in exteriori ſigno:ꝛ ſic cognoſci poſ-
ſunt ꝛ ab angelo ꝛ a demone:vt dictum eſt ꝛ
ab ipō homine. Tertio videndū eſt ꝛ cōclu-
dendū ex p̄miſſis ꝙ cogitatōes cognoſcunt̃
ab ipō deo. Ipſi nihil eſt abſconditū nihil oc-
cultum.cognoſcit ꝛ quicq̄d patet ꝛ quicquid
latet.Vnde Job.xlij.ait.Scio qꝛ om̄ia potes
ꝛ nulla te latet cogitatio.Et Eccl̄i.vij.Non te
iuſtifices ante deū:qm̄ agnitor cordis ipē ē.
Et ps.xciij.Dn̄s ſcit cogitationes hominū.
Et.i.Paral̄.penul.Omnia corda ſcrutat̃ do
minus:ꝛ vniuerſas mentiū cogitatōes itelli-
git. Et Heb.iiij. Omnia nuda ꝛ aperta ſunt
oculis dei.Et Job.i.cano.c.iij.Maior eſt de
us corde noſtro ꝛ nouit oīa.Et.xxxij.diſti.c.
erubeſcant.Secretoꝝ cognitor ꝛ iudex de⁹ eſt
Et Sen̄.ad Lucillū.Quid ꝓdeſt aliq̄d ab ho
mine eſſe ſecretū:nihil deo clauſum eſt.ipē co
gitationibus noſtris interuenit.Sic interue
nit dico vt nunq̄ aliq̄n inde diſcedat.Ex qui
bus deꝑhendim⁹ quāta ſit illoꝝ fatuitas qui
gaudēt delinquētes ab hoibus nō videri nec
cogitant deū oīm ſecretoꝝ oīmqꝫ cordiū eſſe
inſpectorē.Vnde ꝛ poeta Ouidius lib.xiiij.
metamorphoſeos ait. Aſpiciūt oculis ſuperi
mortalia iuſtis.

Qualiter in cogitatione poteſt eſſe pecca-
tum:ꝛ ꝙ alia eſt cogitatio nature:alia gratie
ꝛ alia culpe. Caplm II

Ecundū myſteriū declarandū de
cogitationib⁹ dr̄ offenſio.In quo di
ſputandū venit.vtrum in cogitatōe
poſſit homo peccare ꝛ offendere deum.Et ar
guit̃ ꝓ vna parte ꝙ nō. Nam om̄e pctm̄ aut
eſt in volūtate aut in actu volūtatis:ſꝫ cogita
tio eſt actus intellectus.ḡ in cogitatōne non
poteſt eſſe peccatū. Sed in cōtrariū eſt au-
ctoritas ieſu xp̄i in euāgelio preſenti.Et iteꝝ
in ſcripturis ſepius confirmat̃.Vnde Prouͤ.
xv.Abominatio domini cogitationes male.
Et Sap̄.p̄mo.Peruerſe cogitatiōes ſeparāt
a deo.Et Prouͤ.vi. Deus odit cor machināſ
cogitationes peſſimas.Et Eſaie primo.Au-

ferte malū cogitationū vr̄arū ab oculis meis Et.lv. Derelinquat impius viā ſuā:ꝛ vir iniquus cogitationes ſuas. Et Hiere.iiij. Uſq; quo morabuntur in te cogitatiōes noxie? Et Zach.i. Conuertimini de vijs veſtris malis:ꝛ cogitatiōib⁹ veſtris peſſimis. Et Matth.ix. Cū quidā de ſcribis dicerent intra ſe de xp̄o. hic blaſphemat. cū vidiſſet ieſus cogitatiōes eoꝝ dixit. Quid cogitatis mala in cordib⁹ veſtris? Reſpondeo itaq; ad hanc queſtionē ex dictis Alex.in.ij.ſumme.ꝛ ſancti Tho.di.xxxix.ſecūdi libri.arti.ij.diſtinguendo triplicem cogitationem.

Prima eſt nature.
Secunda gratie.
Tertia culpe.

Prima eſt cogitatio nature:qn̄ quis cogitat ea ad que naturalit̄ inclinatur, vt ſi quis ſitiens cogitat de potu.ſi quis grauatus ſomno cogitat de dormitione ꝛ hm̄oi.ꝛ in talibus cogitationibus non eſt peccatū:quia ex his q̄ inſunt a natura nec laudamur nec vituperamur.vt dicitur.ij.ethi. Secūda cogitatio dicitur gratie:cū quis cogitat benefacere. Naz vt diximus in primo huius operis ſermone Non pōt quis a ſeipo cogitare bonū.q: vt inquit Aug. in libro de predeſtinatione ſctōꝝ. Prius eſt cogitare bonū ꝙ credere, ꝛ ipſum cogitare bonū ex deo eſt. Notandū tn̄ ꝙ non oīs cogitatio boni a gratia eſt inſpirāte. Nā cū duplex ſit bonū.ſ.quoddā de neceſſitate p̄cepti.quoddā de ſupererogatione perfectiōis. Iz primū bonū ſemper ſit hoī inſpiratū a deo: non tn̄ ſemper ſecūdū.quinimo poſſet ꝛ qn̄q; diabolus permittēte deo talia bona ſuggerere vt ſub illoꝝ ſpecie induceret ad grauiora mala.puta poſſet temptare aliquē vt pniam faceret quā fecit beatus Frāciſcus. vt ſub illa ſpecie aut faceret illū de ſe multū preſumere: aut ad fatuitatē puenire. Propterea laudo vt cū ſimiles cogitationes aſcendunt in corde velit homo recurrere ad diuinū conſiliū pariter ꝛ auxiliū ꝛ petere bonoꝝ ꝛ ſanctoꝝ viroꝝ iudiciū. Tertia eſt cogitatio culpe.quando q̄s cogitat de peccato aliquo. Et hec cogitatio poteſt eſſe aliquando meritoria:aliqn̄ venialis: aliqn̄ mortalis. Poteſt eſſe cogitatio de peccatis meritoria:cū quis cogitat vel vt doleat vl̄ conteratur. ſicut dicebat Ezechias Eſa.xxxviij. Recogitabo tibi oēs ānos meos in amaritudine aīe mee. Uel cogitat q̄s pctā vt illa cognoſcat. ſicut q̄ hz ꝯfeſſiones audire varia pctā recogitat qualit̄ poſſit illa deteſtari ſiue punire. Qn̄q; cogitatio de pctis pōt eē venialis.ſ.cū quis illa cogitat cū aliquali delectatione:nō tn̄ ex ꝓpoſito nec ex deliberatione:ſ₃ potius ex quadā ſurreptiōe. Qn̄q; inſup cogitatio de pctis eſt pctm̄ mortale:qn̄ videlꝫ q̄s cogitat illa cū ſenſu deliberato ex delectatione ꝛ cōplacentia pcti mortalis. Et ꝗuis non ſeq̄tur actus exterior:tn̄ volūtas deprauat̄ ꝛ maculatur interius. ꝓpterea graue periculū iminet his q̄ nullā ſibi ꝯſciam faciūt de cogitationib⁹ turpib⁹ ꝛ imūdis. Idcirco ſeruāda ē Hieronymi rl̄a ad Demetriadē ꝟginē dicentis. Oīum operū ꝛ cogitationū tuarū ſpeculatorē tuū deū crede. Iō caue ne q̄d loq̄ris aut cogites qd̄ oculos diuine maieſtat̄ offendat.h̄ ille. Qd̄ vitari pt̄ pctā cogitationū per exercitiū orōnis:lectiōis:ꝫ opationis:ꝛ p euitationē locutiōis ꝛ auditiōis ocioſoꝝ ꝟboꝝ:ꝛ nutritiōis ipaꝝ cogitationū:ꝛ p amaritudinem.

Ertiū myſteriū declarandū de cogitationibus dicitur remediatio. In q̄ notabun⁹ tria pnicipalia remedia quibus cogitationum peccata declinari poſſint. Caplm̄ III.

Primum eſt exercitatio.
Secundum euitatio.
Tertiū amaricatio.

Primū remediū ē exercitatio aut in lectione aut in orōne:aut in corpali occupatiōe. Et de hoc ita dicē Hiero.ad Saluinā de nebridio ꝛ viduitate. Semp in manib⁹ tuis diuina ſit lectio ꝛ tā crebre orōnes vt oim cogitationū ſagitte qb⁹ adoleſcētia pcuti ſolꝫ huiuſcemōi clipeo repellāt̄. Et idē ad ruſticū mōachū.ꝛ de ꝯſe.di.v.c.nūq̄. Facito aliq̄d opis vt diabolus te ſemp inueniat occupatū. Et idē ad Demetriadē ꝟginē. Nec iō tibi ab ope ceſſandū eſt:q: deo ꝓpitio nulla re indiges:ſ₃ iō cū oib⁹ laborandū vt p occaſionē opis nil aliud cogites niſi qd̄ ad dn̄i ꝑtinet ſuitutē. Propterea Eccli.xxxiij.dr̄. Multā maliciā docuit ocioſitas. Secūdū remediū dr̄ euitatio. Qui vult cogitatōes malas aut fugere aut vincere:euitet tria. Primo malā locutionē.ſ.ocioſoꝝ verboꝝ.q: vt inq̄t aplſ.i.Coꝝ.xv. Corrūpūt bonos mores colloquia mala. Et Ariſto.vij.politicoꝝ. Ex dicere de facili quodcūq; turpium fit:ꝛ ipm facere. Et Hiero.in epitaphio ſcte Paule. Immūdicia ꝛ turpe ꝟbū atq; laſciuū nunq̄ eſt de ore ꝟgineo pferendū:qb⁹ ſignis libidinoſus anim⁹ oſtendit̄. Scd̄o euitet auditionē.vt non ſolū nō loquat̄ ꝛ verūetiā non audiat que ſordida ſunt ꝛ vana. ꝛ cū viderit

quoſq; de ſimilib⁹ colloquētes velut de ſerpentibus diſcedat ab eis. Tertio euitet nutritionem.vt ſi cogitatiōes irruāt nō nutriat illas. nō retineat:nō in delectatione illaꝝ ꝯſentiat ſ₃ conetur eis repugnare ipſaſq; a ſe repellere q̄tū pōt. Un̄ Hiero.ad Euſtochiū inq̄t Nolo ſinas cogitationes creſcere:nihil in te babylonicū vel confuſionis adoleſcat. Duz paruus ē hoſtis interfice: nequicia elidatur in ſemine. Quia em̄ impoſſibile eſt in ſenſu hoīs nō irruere motū medullarū calore:illie laudat̄ ille predicatur beatus q̄ ſtatim vt ceperit cogitat⁹ interficit ꝛ allidit eos ad petram: petra aūt erat xp̄s. Tertiū remediū dicit̄ amaricatiōis. Sicut matres cū a dulcedine lactis filios paruulos volentes retrahere: ſuper mamillas amara q̄dā apponere ſolent:vt illoꝝ guſtu ceſſent vbera fugere ſic amaritudo mētis cogitationibus imūdis admixta:eas amaras ꝛ inſipidas reddit. Eſt autē triplex amara memoria. Prima mortis. De qua ſapiens Eccli.xli. O mors ꝙ amara eſt mēoria tua. Secūda amara memoria eſt vltimi iudicij. de quo eccleſia cantat propheticū illō: Dies illa dies ire dies calamitatis ꝛ miſerie: dies magna ꝛ amara valde. Tertia memoria amara eſt dn̄i noſtri ieſu xp̄i paſſio. Cuꝫ ergo q̄s ſtimulat̄ aculeis cogitationū malarū: ſi diligenter recogitat ſe moriturū:aut in dei iudicio rationē ſe redditurum:aut videat xp̄m pro ſe in cruce patientē facile victor euadet. Ergo retineamus corda noſtra ne impleantur malicia malarum cogitationum:vt ſic valeamus adipiſci in hoc ſeculo dei gratiam ꝛ in futuro gloriam. Amen.

Feria quinta poſt Oculi de religioſa votorum emiſſione illorumq; obſeruantia: a qua multi defeciunt:quia poſt impetratas gratias vota promiſſa non ſoluūt. Sermo.XLIII.

Operauit febri ꝛ

dimiſit illā. Scribuntur hec verba originaliter Luce.iiij.ꝛ in euangelio hodierno. Subuenit de⁹ virtute ſua infinita neceſſitatibus hominū:ſi tn̄ ipi religioſa pietate ad eius auxiliū cōfluant:ſicut pꝫ in lectione euangelica:in qua narrat̄ benigna cōdeſcenſio xp̄i ad ſanandū ſocrū ſimonis a magnis febrib⁹.fecit tn̄ illud rogat⁹ a ſuis. Sic ꝛ quotidie curant̄ infirmi a varijs languorib⁹ quib⁹ hūanū preſidiū ſuccurrere minime valet:dei tn̄ adiutorio ſalutē recipiunt. Id aūt vt plurimū impetrat̄ nō ſolū per deuotas orationes:ſ₃ etiā per fidelium votoꝝ emiſſionē. Facto nāq; voto deo ꝛ ſanctis eius ꝙplurimi incolumitatis beneficiū ſunt adepti. Quia vero magna ē ingratitudo emittere vota ꝛ illa nō exoluere:ꝓpterea in hoc ſermone de voto aliqua neceſſaria penitentib⁹ percurram⁹. Nam Deut.xxiij.dicit̄. Cū votuꝫ voueris dn̄o deo tuo nō tardabis reddere: q: req̄ret illud dn̄s de⁹ tu⁹. Et i p̄s.xlix. Redde altiſſimo vota tua Et.lxxv. Vouete ꝛ reddite dn̄o deo vr̄o. De voto itaq; tria myſteria principalia erunt declaranda.

Primum dicitur diffinitio.
Secundum prohibitio.
Tertium diſpenſatio.

Quid ſit votū ꝛ de ſeptē ꝯditiōib⁹ q̄ req̄rūt̄ ad hoc vt habeat rationē virtutis. Caplm̄.I.

Rimū myſteriū declarandū de voto dicitur diffinitio. in quo quid ſit votum videam⁹. Et ex dictis ſcti Tho. ſcd̄a ſcd̄e.q.lxxxviij.ꝛ Rich.diſt.xxxviij.q̄rti ſumo hanc diffinitionē. Uotū eſt ꝯceptio melioris ꝓpoſiti animi deliberatiōe firmata. Ex qua diffinitione colligunt̄ ſeptē cōditiones q̄ requiruntur in voto vt debite fiat, videlicet.

Prima dicitur deliberatio.
Secunda promiſſio.
Tertia ſupererogatio.
Quarta ordinatio.
Quinta formatio.
Sexta honeſtatio.
Septima diſtinctio.

Prima conditio que requirit̄ in voto dicit̄ deliberatio vt.ſ.fiat ex volūtate deliberata. Nā vt dicit Rich.vbi.ſ.votū dr̄ a volendo. Un̄ ſicut in nobis eſt duplex velle.ſcꝫ plenū:quod ē velle deliberatiuū.ꝛ ſemiplenū qd̄ eſt velle ex ſurreptiōe.ſic dico ꝙ eſt duplex votū.ſ.votuꝫ qd̄ hꝫ plenā rōnem voti.ꝛ de rōne talis voti ē ꝙ ſit factū ex deliberatiōe. q: vt dr̄.xx.q.iij.c.preſens clericus. Nullū bonū niſi voluntariū. Et.xv.q.i.c.nō eſt. Uolūtariū ſibi militem eligit xp̄s. Et ē aliud votū qd̄ nō hꝫ plenā rōem voti:eo ꝙ nō ſit cū deliberatione:ſ₃ ex quadā ſurreptiōe:ꝛ iō nō obligat. Sꝫ in hoc oritur dubiū.an teneant vota que ſiūt in anguſtijs vt puta a mulierib⁹ tpe part⁹:ꝛ a nauigantibus tpe tēpeſtatꝫ:ꝛ ab infirmis tpe infirmitatis:ꝛ ſimilia. Et quidā abſolute ꝛ male reſpōdent ꝙ nō. Cōtra quos dicit Guilhelm⁹ ꝙ ē diſtinguendū.q: aut vota p̄dicta ſiūt ex intētione deliberata:ꝛ ſic tenēt ꝛ obligāt. vt pꝫ in c.ſunt qui opes.xvij.q.iiij. Si vero ſiāt ex ſurreptiōe nō tenēt.in anguſtijs tn̄ magis ſubri

pitur mens ꝙ̄ in pace ⁊ quiete. eo ꝙ ſm Auguſ.in li.lxxxiij.q. paſſiões triſtabiles plus habent alterare vſum rõnis ꝙ̄ paſſiones delectabiles. Scḋa cõditio que requirit in voto dicitur ꝓmiſſio. Scḋm em̄ Rich. ⁊ Tho.vbi.ſ. Propoſitū ſolū ad faciendū aliqḋ bonū nõ facit votū:ſꝫ ꝓpoſitū firmatū ꝓmiſſiõe. Et ſi fiat corde etiā ſine oris expreſſione:adhuc tenet ⁊ ligat in foro cõſcientie. Expreſſio em̄ voti per vocē refertur ad interiorē deliberationē. Sꝫ hic occurrit vnū dubiū diſputandū. vtrū om̄e votū publicū per expreſſionē vocis factū corā alijs ſit votuꝫ ſolenne? Et reſpondet Rich.ꝙ differentia eſt inter votū publicuꝫ ⁊ ſolenne. quia quodlibet votū corā multis ⁊ in publico factū publicū dici poteſt:ſed non quodlibet tale poteſt dici ſolenne. Non em̄ dicitur votū ſolenne niſi quod in ſe habet aliquid annexū vt in publicū debeat venire:⁊ per quod vouens ponitur ſub alterius hominis poteſtate. Et tale eſt votū in ſuſceptiõe ſacri ordinis:per quē ſuſcipiens cõſtituitur miniſter eccleſie ad deo publice ſeruiendū:⁊ ponitur ſub epiſcopi poteſtate. Unde tale votū eſſet ſolenne etiam ſi predictū ordinē ab epiſcopo reciperet in ſecreto. Profeſſio etiā in religione facta in manu eius qui eā poteſt recipere habet in ſe aliquid annexū quo debeat in publicū venire. vnde talis profeſſio ſolenniꝫat votū etiā ſi fiat in occulto. Solenniꝫatur ergo votū per profeſſionem in religione ⁊ per ſacri ordinis ſuſceptionem. vt patet ex̄ qui cleri. vl̓ vouen. c. rurſus. in glo. ⁊ lib. vi. de voto ⁊ voti redemp. c. quod votū. Notandū tñ vt dicit in glo. xxvij. q.i.c. mulieres. ⁊ ex̄ de conuerſi. cõiu. c. ex parte.ij. ꝙ in propria domo vti veſtibus monachalibus ⁊ votū facere non ſolenniꝫat votū. Tertia ꝯditio que requirit in voto dicit ſuperogatio. Debet fieri votū de bono ſuperogationis ⁊ non de bono neceſſario. qꝛ ad bonū neceſſariū homo tenet etiā ſine voto. Sed magiſter ſn̄iaꝝ di. xxxviij. quarti dicit ꝙ votoꝝ aliud ē cõe ⁊ aliud ſingulare. Cõe eſt qḋ oēs in baptiſmo faciūt cū ſpõdent renūciare diabolo. vt hꝫ de ꝯſe. di. iiij. c. prima igit. ⁊ c. primū interrogetur. Et tale votū fit de his que ſunt neceſſaria ad ſalutē. Ibi tñ diminute inuenitur ratio voti. Singulare votū eſt cū aliquis ſponte ꝓmittit ſe ſeruaturū aliquod bonū ad qḋ nõ tenetur:ꝗ̄uis teneat poſt votū. Hic dicit. xvij. q.i.c. ſunt quedā. Sunt quedā que etiā nõ vouentes debem⁹:quedā etiā que niſi vouerim⁹ nõ debem⁹:ſꝫ poſtꝙ̄ ea deo ꝓmittim⁹ neceſſario reddere cõſtringimur. Sed hic emergit vnū dubiū. vtrū vota que fiunt ſub aliqua cõditione:conditione illa ceſſante ſint obligatoria? Et rn̄det Ray. in ſumma ꝙ duplex eſt cõditio. Una generalis. vt ſi vixero. ſi potero. ſi deus voluerit. que ſemꝑ intelligunt etiā ſi nõ apponant. vt patꝫ. xxvij. q.ij.c. beata maria. Alia eſt ꝯditio ſpecialis:puta cū quis vouendo dicit. ꝓmitto facere tale bonū ſi impetrauero ſanitatē. ſi conditio deficiat votū non obligat. Facit ad hoc qḋ ſcribit. xxxij. q. vij. c. nõ ſolū. Et ex̄ de condi. appo. in diſpen. c. verum. ⁊ de reſti. ſpo. c. olim. Quarta cõditio que requiritur in voto dicitur ordinatio. Debet votū fieri ipſi deo:quia cū vouere ſit actus latrie ſoli deo debetur. Sed dubitatur circa hꝫ qꝛ vota fieri ſolent etiā ſanctis. Sed dicit Rich.ꝙ vota que fiunt ſanctis nõ plene habent rationem voti per cõparationē ad ſanctos:ſed ad deū. Qui enim vouet ſancto Jacobo eius eccleſiam viſitare:locutio ſiue mentalis ſiue vocalis qua dicit ſe viſitatuꝝ ſanctū iacobū fit ſancto iacobo. ſed obligatio ad implendum illud quod dicitur proprie ⁊ ſimpliciter loquendo non fit niſi deo. Unde quod eſt materiale in illo voto fit ſancto: ⁊ quod eſt formale fit deo.

Quinta conditio que requiritur in voto dicitur formatio. Hec nanqꝫ eſt forma voti vt fiat deo de re bona ad bonū finē. propterea dicit Rich. ꝙ votū factū propter malū finē nõ tenet. nā magis dependet votū a ſuo fine ꝙ̄ a ſua materia. quia ſm phm̄.ij. metaphiſi. Finis eſt cauſa cauſarū. ſed votū factū de materia mala propter finē bonū nõ tenet. Idcirco vouens ſe facturū aliquid quod eſt abſolute bonū:non tamen propter hoc intendēs niſi finē malū:grauiter peccat ⁊ non tenet votū. quia talis aut intendit per illud votū ſe poſſe conſequi finē illū:aut non. ſi non: iam nõ obligat ſe propter finē illū. quia ſicut dicit phus iij. ethicoꝝ. Electio non eſt impoſſibiliū. ergo a ſimili non eſt alicuius impoſſibilis ad conſequendū. Si ſic errat. quia ſm Aug. in libro lxxxiij. q. Deo volente ⁊ auctore non fit homo deterior. Deterior aūt fit hõ per ꝯſecutionē ſinis mali. Sexta ꝯditio que requiritur in voto dr̄ honeſtatio. Debet votū fieri de re honeſta ⁊ materia bona. ꝓpterea dr̄. xxij. q. iiij. c. in malis. In malis ꝓmiſſis reſcinde fidē. in turpi voto muta decretū. qḋ incaute vouiſti ne facias. impia eſt ꝓmiſſio que ſcelere adimplet. Sꝫ dubitat hic de Jepte: de quo hꝫ Judicū. xi. ꝙ interfecit filiā ſuā ſicut vouerat. ⁊ ad Heb. xi. numerat inter illos qui per fidem vicerūt regna. ergo videt ꝙ poſſit fieri votuꝫ de re mala ⁊ inutili. Rn̄det Ric. ꝙ votū Jepthe nõ fuit obligatoriū:niſi ad imolandū aīal occurrens imolatitiū. Et quo ad hoc fuit licitum ⁊ placens deo:qḋ oſtēdit victoria ſubſecuta. Unde in occidēdo filiam ſuam fuit fatuus ⁊ impius. de qua impietate poſtea penituit.

Septima cõditio que requirit in voto dicitur diſcretio. Debet nanqꝫ fieri votū diſcrete prudēter ⁊ moderate. Nam ſicut ꝓhibita eſt indiſcreta penitentia:ita ꝓhibet ⁊ votū eius. Sed qḋ de votis ſtultis. vt ſunt vota illoꝝ qui vouent nõ comedere caput:aut nõ comedere pedes:aut nõ comedere columbos. vel nõ lauare manus:⁊ ſilia. Rn̄det Tho. ꝙ talia vota deridenda ſunt potius ꝙ̄ ſeruāda. Accipimus ergo ex dictis ꝗ̄ta in vtroquoqꝫ debet eſſe maturitas in vouendo:quāta inſuper diligentia in cõplendo quod voto ꝓmiſſum eſt. Ideo dicit Ric. ꝙ omne votū licitum obligat vouentem ad illud qḋ vouit adimplendum: niſi in quatuor caſibus. Unus eſt ꝓpter impotentiā adimplendi. Secundus ꝓpter auctoritatem ſuperioris diſpenſandi. Tertius ꝓpter defectū cõditionis appoſite: vt dictum eſt ſuperius. Quartus qñ illud quod tēpore voti facti fuit licitū: poſtea fit illicitum.

Qḋ vouere interdicit ſeptē generibus perſonarū in quibus eſt limitata rõnabiliter facultas vouendi. Caplm̄ II

Secundū myſteriū principale de voto declarādū dicit ꝓhibitio. Nā ꝓhibent ſeptē ḡdus ꝑſonarū vouere.

Primi ſunt epi.
Secūdi clerici.
Tertij religioſi.
Quarti pueri.
Quinti filijfamilias.
Sexti ſerui.
Septimi vxores.

Primi qui nõ pñt vouere ſunt epi. Ipſi em̄ nõ pñt facere votū quo diſſoluat vinculū eccleſie ſine licētia dñi pape. extra de renūciatõe c. niſi cū pridem. Eſt em̄ eps eccleſie ſue ſponſus. vt dicit in. c. inter corpalia. extra de trāſlatione epi ⁊ electi. Idcirco nõ poteſt emittere vota que eſſent in ꝑiudiciū ſue cure. extra de voto ⁊ voti redemptione. c. magna. Secūdi qui nõ poſſunt vouere ſunt clerici beneficiati:qui nõ pñt vouere peregrinationē: aut aliud ꝓpter qḋ habeant relinquere eccleſiā ſine licentia ꝓlati ſui. de cõſe. diſ. v. c. nõ oportet. Excepto ꝙ poſſunt vouere ⁊ votum implere etiam epo cõtradicente de intrando religionem. vt ptꝫ. xix. q.ij.c. due ſunt. Et ſimiliter de accipiendo crucem. vt habet extra de voto et voti redēp. c. ex multa. Tertij ſunt religioſi. ꝓ quibus dicit. xx. q. iiij. c. monacho. Monacho nõ licet votum vouere ſine cõſenſu abbatis ſui:ſi autem vouerit frangendum erit. Ratio autem potiſſima ſm Ric. quare religioſus nihil vouere poteſt eſt:quia penſata humana infirmitate ⁊ religionis onere: nõ poſſet ſe ad aliquid vltra ſuam ꝓfeſſionē obligare quod nõ poſſet implere ſine qualicunqꝫ ꝑiudicio vel ꝑiudicij periculo obſeruationis cuiuſlibet eorum ad que ex ſua ꝓfeſſione tenet et abſqꝫ periculo reddendi ſe interdum oneroſum ꝓlato ſuo vel alicui:ſeu aliquibus fratrū ſuorum ꝓpter ſollicitudines ⁊ modos ſingulares quos interdum haberent illi qui eſſent ad plura ꝙ̄ alij obligati. Propterea tante eſt altitudinis religionis votuꝫ ꝙ omnia alia in ipſum cõmutari poſſunt. Et ideo eccleſia cõſiderans huius voti altitudineꝫ: ⁊ humane nature infirmitatem: voluit auctoritate dei voto religionis nullū poſſe votum aliud ſuperaddi: ꝓpter periculū tranſgreſſionis vitandum. Glo. tamen ſuper dicto. c. monacho. dicit monachum nõ poſſe vouere eſſe intelligenduꝫ de voto abſtinentie per qḋ alij ſcandaliſantur.

Quarti ſunt pueri ante annos pubertatis: qꝛ ꝓ illo tempore nõ habent expeditum vſum rationis ⁊ liberi arbitrij. Et vt dicit extra de reg. ⁊ tranſeuntibus ad religionē. c. ſicut tenor. Carens vſu liberi arbitrij vouere nõ põt quia nõ poteſt cõſentire. Quinti ſunt filijfamilias. Nā filiuſfamilias:qꝛ ſubeſt patri in his que ad regimen domus ⁊ familie pertinēt nõ poteſt de illis votum facere ſeu de pertinentibus ad illa ſine patris auctoritate. Sexti ſunt ſerui qui nõ poſſunt vouere aliquid eorū que ipſos impediāt a ſeruitio dominoꝝ ſuoꝝ ſine ipſoꝝ auctoritate ⁊ voluntate:ſicut patet liiij. diſ. c. ex antiquis. ⁊ c. ſi ſeruus. Septimi ſunt vxores. Pro quibus notandū ꝙ vir et vxor ſibi ſunt mutuo debitores in reddēdo debitū carnale:ideo quilibet eoꝝ ꝓhibetur vouere de nõ reddendo ſine licētia alterius. Sed qꝛ in diſpenſatiõe domus ⁊ regimine familie mulier eſt ſubiecta viro ⁊ nõ ecõuerſo: ideo de pertinētibus ad illa mulier nõ poteſt emittere votum ſine licentia viri. ſicut patet. xxxiij q. v. c. Manifeſtum. §. ex premiſſis. ⁊. c. noluit. Ideo Numeri. xxx. c. dicit deus. Si vo-

nerit vxor ⁊ iuramēto ſe coſtrinxerit:vt ꝑ ie
iunium vel ceterarū rerū abſtinentiā affligat
aīam ſuam:in arbitrio viri erit vt faciat ſiue
nō faciat.Et forte hec ē cauſa eo ꝙ mulieres
magis ad vouendū ꝓne ſunt ꝗ̄ viri.Nec re
prehēdimus eas quia vouēt:ſꝫ quia indiſcre
te vota facere ſolent,Sunt ⁊ ſepe incōſidera
te ⁊ leues:et vota emittūt irrōnabilia ⁊ ſtul
ta:ꝓ quibus nō expedit vt ſacerdotē ꝓ abſo
lutione requirant.Vir in hoc caſu auctem hꝫ
ſoluendi:nō ex vi clauiū que in ipō non eſt:ſꝫ
auctoritate ꝓ̄ſidentie quam in vxorem habꝫ
Et cum vxor obedire nollet viro dicenti ſibi
nolle eam ſua vota complere:poteſt ꝟbis ſu
peraddere ꝟbera.ita tñ vt in oībus modeſtiā
gerat. Volui ſic hec pauca dixiſſe:quia noui
mulierū importunitatē que viros quādoqꝫ
affligunt ⁊ vexant vt ſub votorum occaſione
licentiam eis largiant vagandi diſcurrendi
ac expendendi pecunias domus cuꝫ damno
⁊ detrimento familie.

De diſpēſatione votoꝝ ad declarationem
dubioꝝ q̄ ſup illa poſſent oriri. Cap. III

Ertiū myſteriū de voto declarādū
ē̄ diſpenſatio. Pro cuius plenio
decla ratione ſeptem dubia ſunt diſ
putanda. Primū vtrū expediat homini vo
uere. Secūdū vtrū ſit magis laudabile ⁊ me
ritorium aliquid facere cum voto vel ſine vo
to,Tertium vtrū expediat inducere iuuenes
vt voto ſe obligent ad religionis ingreſſum.
Quartum vtrum votum poſſit coniecturari.
Quintū vtrū quodlibꝫ votū cōmutari poſſit
in votū religionis .Sextum vtrū oīe votuꝫ
ſit diſpenſabile. Septimū vtrum ſolus papa
poſſit in votis diſpenſare. Primum dubiuꝫ
vtruꝫ expediat homini vouere.Et arguiť ꝙ
non. Primo qꝛ nullus debet ſe priuare ma
gno dono dei:ſꝫ libertas hoīs eſt magnū do
num dei:qua in parte ſe ꝓ̄uat ꝑ votū.ğ nō dꝫ
homo vouere.Scđo arguiť:qꝛ nullus debet
ſe exponere ꝑiculo alicuius tranſgreſſionis:
ſed vouēs exponit ſe periculo cui nō erat ex
poſitus ante votū,ergo non expedit vouere.
Tertio arguiť qꝛ nullus debet aliq̄d facere q̄
ſuū aggraueť pctm̄ ſi peccat:ſed religioſus ſi
peccat grauius pctm̄ cōmittit ꝗ̄ ſecularis. ſi
cut dicit Anſel.in li.de ſil'itudinibus.ğ nō ex
pedit vouere religionis ingreſſum ⁊ ⁊ multo
fortius nec quodcūqꝫ aliud bonū.In ꝯtrariū
eſt oīs ſcriptura:⁊ laudabilis vſus fidelium.
Rñdet Ric.ꝙ vouere cum diſcretōe expedit
homini ꝑ hoc ꝙ firmat amplius volūtatem
ſuam in bono:⁊ ꝓ magna parte excludit a ſe
male faciēdi libertatē ⁊ facit actum ꝟtutis la
trie,⁊ ideo vouendo mereť. Ad p̄mū argu
mentū reſpōdet Anſel.in lib.de ſilitudinibus
ꝙ obligatio ad bonū non repugnat libertati
ſimplr,vt etiā plene dictuꝫ eſt in ſermone de
obediētia dei. Ad ſcđm dicendū ꝙ vouēs di
ſcrete nō exponit ſe ꝑiculo trāſgreſſionis niſi
ꝑ accidēs.Ad tertiū dicendū ꝙ lꝫ religioſus
grauius peccet ꝗ̄ ſecularis:tñ de pctō peni
tens maiorem miam conſequiť ꝙ ſecularis
Secundū dubium vtrū magis ſit laudabi
le ⁊ meritoriū facere aliquid cuꝫ voto ꝗ̄ ſine
voto.Rñdet Ric.⁊ Tho.ꝙ ſic.Qđ declarant
triplici rōne ⁊ vna ſilitudine. Prima rō ē ꝙ
opus inferioris ꝟtutis magis eſt meritoriū
imperatū a ſuꝑiori ꝟtute ꝗ̄ non imperatuꝫ:
ſꝫ latria ſuꝑior ꝟtus eſt ꝙ abſtinētia. ⁊ opꝰ
abſtinentie ad quod moueť homo ex voto ē
impatū ab ea.vouere eñ actus eſt latrie. er
go magis meritoriū eſt opus abſtinentie ad
quod moueť homo ex voto. Scđa rō eſt hec
Quāto opus ꝓcedit a volūtate magis firma
ta in bono:tanto eſt ꝟtuoſius ⁊ ex ꝯſequenti
eſt magis meritoriū.Ad oꝑari eñ ꝟtuoſe re
quiriť firmiter ⁊ immobilr operari. vt dicit
phs.ij.Ethi.c.iiij.Sed ceteris paribꝰ volun
tas firmior eſt in bono cū voto ꝗ̄ ſine voto.
Tertia rō eſt hec.Deus cū acceptet opus ꝓꝑ
oꝑantē:tanto magis acceptat illud quāto eſt
ab homine ad ſuū ſuitiū ſpālius deputatū:ſꝫ
ceteris paribus homo ſpālius deputať ⁊ de
dicatur ad dei ſuitiū cum voto ꝗ̄ ſine voto
Ad idem etiā eſt ſilitudo quā ponit Anſel.in
li.de ſilitudinibus:in qua cōparat ſecularem
facientē bonum opus illi qui dño dat de fru
ctu arboris ſue ꝗ̄tum vult:⁊ religioſum illi q̄
dño dat totā arborē cum fructu:q̄ magis eſt
dño acceptus ꝙ p̄mus. Tertium dubium.
vtrum expediat inducere iuuenes vt voto ſe
obligēt ad religionis ingreſſum.Et reſpōdet
notabilr Ric.ꝙ ſic ſi adſint debite conditio
nes ex parte iuuenis ⁊ ex parte inductionis
⁊ ex parte obligationis. Qui eñ vult induce
re iuuenē aliquem ad obligationē predictā:
debet diligēter cōſiderare ꝙ iuuenis debitā
habeat etateꝫ pro ingreſſu religionis que ad
minus complectiť tempus.xiiij.ānoꝝ.extra
de regul.c.i.⁊.c.ſignificatum eſt Et ꝙ prout
patitur etas illa in ꝓpoſitis ſuis licitis ⁊ ho
neſtis habeat ſtabilitatem:⁊ ꝙ ad conſiderā
duꝫ quid illa religio ponderet:⁊ obligatio ha
beat ſufficientē diſcretionem.In inductione

etiam debet eſſe diligens aſperitatis religio
nis ad cuius obligationem induciť explicatio
et omnis ſuggeſtiōis ⁊ falſitatis excluſio: nec
debet eſſe nimis importuna perſuaſio. Aſperi
tatis eñ religionis celatio:⁊ paucitatis ſug
geſtio operanť deceptionē.deceptio autē rōne
ignorantie diminuit de ratione volūtarij.Tūc
eñ nimis eſt importuna perſuaſio qñ fit cum
rerum temporaliū ꝓmiſſione:vel cū indebita
cōminatione vel cū nimia ſollicitudine.Debꝫ
autē inducens cauere a tali importuna ꝑſua
ſione.qꝛ talis perſuaſio operať in iuuene vel
ipſum inclinat ad obligandū ſe ex ſubreptiōe
Et ꝓ̄dicta obligatio fieri nō debet niſi ex ple
na volūtate ⁊ deliberatiōe.Ex parte etiā ob
ligationis tria ſunt obſeruanda.ſ.vt fiat ꝓ̄uia
deliberatione:⁊ ſtabilitatis ꝓpoſiti examina
tione.et ꝙ fiat cū diſcretiōe vt.ſ.obligās obli
get ſe ad ingrediendū vt eaꝫ experiať. Et ſi de
us dederit ſibi grām remanendi ⁊ religiōi pla
cuerit remaneat.Aut ſi ꝓpoſitū infra annum
mutatū fuerit libere poſſit exire abſqꝫ hoc ꝙ
teneať aliam religionē intrare. Debent etiaꝫ
obſeruare ꝙ fiat cū deuotione.Et debent obſer
uari ꝓ̄dicta:qꝛ obligationes facte ſine delibe
ratione:diſcretiōe:⁊ deuotiōe: frequēter ma
los exitus habent. Quartū dubiū. vtrū vo
tum poſſit cōmutari.Et rñdeť ꝙ ſic.vt habeť
in.c.magne.extra de voto ⁊ voti rede. Ratio
eſt ſm Ric.qꝛ ſm Bern.in libro de ꝓ̄cepto et
diſpenſatione.Iniquū ꝓculdubio foret ſi ea q̄
ſunt ꝓ ſola charitate inſtituta cōtra charita
tem tenerenť.Votum autē fieri debet ex chari
tate ⁊ ꝓ charitate. Unde eius obligatio tene
re nō debet cōtra charitatē. Teneret auteꝫ cō
tra charitatem ſi nō liceret illud cōmutari in
melius.Votū ergo pōt in melius bonū cōmu
tari.nō tñ hoc auctoritate ꝓpria fieri debet:ſꝫ
auctoritate ſuperioris:qꝛ nullus fieri debet iu
dex in ſua cauſa. Quintū dubiū.vtrū quod
libet votū cōmutari poſſit in votū religionis.
Rñdet Ric.ꝙ volens facere ꝓfeſſionē in re
ligiōe ſi actualiter vel habitualiter vult rema
nere obligatus ad vota que in ſeculo fecerat:
nō cōmutanť in votū religionis:tñ poſtꝗ̄ de
uenerit ad noticiā ꝓlati ſui hoc factū: poterit
ipſuꝫ ab illis votis abſoluere:maxime ſi igno
rabat ipſum eſſe ligatū ipſis votis tēpore pro
feſſionis.Si autē actualiter ſeu habitualiter
intendit amplius illis votis nō teneri:ſed ſo
lo voto religionis ſuē ab illis abſolutť per reli
gionis votū ꝓpter religionis voti altitudinē
et perfectionē. Unñ extra de voto ⁊ voti redem.
c.ſcripture.diciť. Reus fracti voti aliquate
nūs nō habeť qui temporale obſequiū in per
petuam religionis obſeruantiā noſciť cōmu
taſſe. Et de peni.diſ.i.c.Quis aliqñ.§.his au
ctoritatibus. Non eſt neceſſaria certa ſatiſfa
ctio peccati cuius totū vite tempus impendiť
ſui ſeruitio cōditoris.Et tamē ſi rex vnus vel
imperator vouerit ꝙ vſqꝫ ad trienniuꝫ vel ſe
ptenniū militabit in terra ſancta:⁊ tenebit ſe
cum duo vel tria milia militum: vel vnus ali
us dux vel comes exiſtens dux totius exerci
tus cruce ſignatorū:⁊ de cuius abſentia deſola
retur,vellet religionē intrare:in hoc caſu vide
tur mihi ſummus pontifex ꝯſulendus. Certū
tamen eſt ꝙ ꝑſona mediocris a voto trāſma
rino abſolueref ꝑ religiōis ingreſſum. Se
xtum dubium.vtrū omne votum ſit diſpenſa
bile.Et arguiť ꝙ non. Primo quia ſoluere ꝓ
miſſum eſt de iure nature.ſed ea que ſunt de iu
re nature ſunt indiſpenſabilia,ergo nulluꝫ vo
tum eſt diſpenſabile. Secundo arguiť. quia
qui nō facit quod ꝓmittit mentiť: ſed nullus
poteſt in mendacio diſpenſare.qꝛ ſm philoſo
phū.iiii. ethicoꝝ. Mendacium ſm ſeipſum
prauum eſt ⁊ fugiendū. Cum ergo omne vo
tum ſit ꝓmiſſio.nullum votum eſt diſpenſabi
le.Tertio arguitur.quia extra de ſtatu mona
chorum.c.cū ad monaſterium.diciť. Abrenū
ciatio ꝓprietatis ita monachali regule eſt an
nexa:vt nec cōtra illam ſummus pontifex va
leat diſpenſare.ergo nō omne votuꝫ eſt diſpē
ſabile.Quarto arguitur.quia nullū votum eſt
diſpenſabile quod in melius cōmutari nō po
teſt.ſed votum religionis nō poteſt in melius
cōmutari:cum omnia alia vota in ipſum cō
mutari poſſint.ergo nō omne votum eſt diſpē
ſabile. Ad hanc queſtionē licet multi multa
dicant.tamen Ric.in.iiij.⁊ Tho.ibideꝫ ꝗ̄uis
aliter dicat ſcđa ſcđe.Iohānes neapolitanus
in quodlibetis.Inno. ⁊ Hoſtiē. ⁊ cōmuniter
omnes doctores tenēt.ꝙ omne votum quod
eſt de his que ſunt ſupererogationis eſt diſpē
ſabile:qꝛ diſpenſationis in quodlibet tali vo
to poteſt cauſa rōnabilis inueniri.ſcꝫ ꝓfectus
maioris boni vel mali euitatio:ſiue per cōpa
rationem ad rempublicā: ſiue per cōparatio
nem ad vouentem. Reformatio eñ pacis in
ter regna maius bonum eſt cōmunitati ꝗ̄ cō
tinentia vnius perſone. In tali etiam caſu ſi
perſona que cōtinentiam vouerat nubat per
ꝓ̄ceptum domini pape: ſua obedientia magis
meritoria eſt ſibi ꝗ̄ cōtinentia:ꝗ̄tum ad pre
mium ſubſtantiale. Unde Ariſ.i.ethicorum.

Amabile eſt bonum vni ſoli: melius vero ⁊ di
uinius genti ⁊ ciuitatibus. Uitatio etiam cō-
munis mali: vt vitatio diſcordie inter regna
que ſunt in pace ⁊ ꝓbabilis tranſgreſſio voti
ſi ꝓbabilitas ſit vehemens: poſſet eſſe ratio-
nabilis cauſa diſpenſandi in quocunqꝫ ſupere
rogationis voto. Recta em̄ ratio dictare vi-
detur eſſe aliquem in eccleſia loco dei qui peri
culis cōmunitatum ⁊ perſonarum penſatis
infirmitatibus: vtilitatibus ⁊ damnis: poſſit
rationabiliter obuiare. Ad primum argu-
mentum dicendum ꝙ obligatio in votis non
eſt de iure nature abſolute: ſed ſub hac cōditio
ne, ſcilicet quouſqꝫ per ſuperiorem ex cauſa ra
tionabili fuerit relaxata. Ad ſecundum dicen
dum ꝙ qui nō ſoluit quod ꝓmiſit mentitur:
ſi ſibi nō remittatur obligatio: ⁊ ſoluere poſſit.
ſed obligatiōe remiſſa nō mentitur: quia am
plius debitor nō eſt. Ad tertium dicendum.
ꝙ q̄uis ſummus pontifex nō poſſit facere ꝙ
ſit monachus abſqꝫ abrenunciatione ꝓprie-
tatis: quia hoc eſſet facere cōtradictoria ſi-
mul: tamen poteſt de monacho facere nō mo-
nachum ſi cauſa rationabilis affuerit. Ad
quartum dicendum ꝙ q̄uis votum religio-
nis cōmutari non poſſit in melius bonum pri
uatum: poteſt tamen cōmutari in melius bo-
num cōmune. Talis etiam cōditionis poſſet
eſſe ille qui vouit ꝙ illud bonum ſiue votum
cōmutari poſſet in aliud bonum magis expe-
diens ſibi: q̄uis non poſſet cōmutari in ma-
ius bonum ſimpliciter. Septimum dubiū.
vtrum ſolus papa poſſit in votis diſpenſare.
Et reſpondent doctores ꝙ in votis maiori-
bus: ſicut ſunt votum cōtinentie: religionis:
et crucis: ſolus papa diſpenſare poteſt: quia in
votis iſtis nō eſt diſpenſandum niſi propter
eccleſie cōmunem vtilitatem: vel aliquā ma-
gnam neceſſitatem. Et ideo ipſorum diſpen-
ſatio merito reſeruari debuit illi ad quē perti-
net totius eccleſie cura. Secundū vero morē
curie vota peregrinationis ad viſitanda apo
ſtolorū limina: ⁊ ſancti Jacobi in cōpoſtella:
videntur romano pontifici reſeruata. In omni
bus autē alijs votis que reſpectu p̄dictorum
dicunt vota minora poſſunt epi diſpenſare:
vt habetur extra de voto ⁊ voti redemp. c. i. In-
feriores autē epiſcopis in nullo voto diſpen-
ſare poſſunt: niſi eis fuerit ſpecialiter cōmiſſū
exceptis p̄latis religioſis qui diſpenſare poſ-
ſunt in votis ſuorum ſubditorum. Religioſe itaqꝫ
curare debent oēs circa vota ſua ſe gerere: vt
illa diſcrete emittāt emiſſa cōpleant; aut ſi cō
plere nō poſſunt a ſuperioribus diſpenſatiōē
ꝓcurent: vt ſic mereantur in hoc ſeculo habere
dei grām: ⁊ in futuro ſempiternā gloriā: in q̄
viuit ⁊ regnat deus per infinita ſclorum ſcl'a.

Feria ſexta poſt oculi, de miſericordia ad ꝓ
ximum habenda, ⁊ pia largitione elemoſyna
rum. Sermo XLIIII

Dicit ei ieſus. Da mi
hi bibere. Scribuntur hec verba
Joh. iiij. c. ⁊ in euāgelio hodierno
Cenſenda ſunt duriora ſaxis pectora eorum qui
xp̄o ieſu pietatē exhibere nolūt. Cōtulit q̄dē
ipſe nobis innumerabilia bona: ⁊ q̄nqꝫ de illis
a nobis petit vt ſic ampliora ſuꝑaddat. Pete-
bat nanqꝫ hodie bibere a ſamaritana: vt illā
ſatiaret aqua admirabili ⁊ ſuauiſſima grē ſue
Sic ⁊ ſepe ab hoībus exigit miſericordiā ⁊ cle
mentiā ꝓ ſuo amore ꝓximis exhibendā qua
tenus largiatur eis copioſius p̄mia eterne vite
Quia vero hoc maxime decet penitentes vt
ꝑ elemoſynarū largitiōes ſatiſfaciāt ꝓ pctis
ſuis. Idcirco in p̄nti ſmōe de elemoſyna aliq̄
ꝑcurremus quā xp̄us a ſamaritana poſcebat
di. Da mihi bibē. De ipſa itaqꝫ elemoſyna
tria myſteria p̄ncipalia erūt declarāda.

Primū dicitur inductio.
Secundū cōditio.
Tertiū diſtinctio.

Quō ſeptē ſunt illa q̄bus inducimur ad mi
ſericordiā ꝓximis exhibēdā: ⁊ ad ꝓmpte ele
moſynas largiendū. Caplm I

Primū myſteriū de elemoſyna decla-
randū dr inductio. In quo videre de
bemus atqꝫ notare ſeptē rōnes p̄ci-
puas q̄re vnuſquiſqꝫ ꝓmptus eſſe dꝫ ad ele-
moſynas liberaliter largiendū.

Prima dr auctoritas.
Secūda cōformitas.
Tertia exemplaritas.
Quarta ꝓprietas.
Quinta ſocietas.
Sexta gratioſitas.
Septima felicitas.

Pria rō inducēs oēs ad elyas libalr largiē
dū dr auctas. Ois em̄ auctas ſcripturarum h̄ da
mat. h̄ dic: h̄ p̄dicat. Un̄ Dd. ps. xl. Btūs q̄ in
telligit ſuꝑ ege. ⁊ p. in die. m. li. eū dn̄s. Et To.
iiij. Noli auertere faciē tuā ab vllo pauꝑe. ita
em̄ fiet vt nō auertatur a te facies dn̄i. Et. xij. c.
Bona eſt orō cū ieiunio ⁊ elya. Et eccl. iij. c.
Ignē ardētē extinguit aq̄. ⁊ elemoſyna reſiſtit
pctis. ⁊. vij. c. Facē elyam ne deſpicias. ⁊. xxix.

cap. Pone theſaurū tuū in p̄ceptis altiſſimi:
et ꝓderit tibi magis q̄ aurū. Cōclude elemo-
ſynā in ſinu pauꝑis: ⁊ hec orabit ꝓ te ⁊ libera
bit te ab omni malo. Et Prouer. xix. Feneratur
dn̄o qui miſeretur pauꝑis: ⁊ viciſſitudinē ſuā
reddet ei. Et Eſa. lviij. Frange eſurienti panē
tuū: ⁊ egenos vagoſqꝫ induc in domū tuam.
Cum videris nudū operi eum ⁊ carnē tuam
ne deſpexeris. Et Joh. i. cano. iij. c. Qui habu
erit ſubam huius mūdi: ⁊ viderit fratrē ſuum
neceſſitatē habentē: ⁊ clauſerit viſcera ſua ab
eo: quō charitas dei manet in illo. Et Hiero.
lxxxvi. di. c. qui clementiā. Qui clementiā nō
habet: nec indutus eſt viſcera mīe ⁊ lachry-
marū. q̄uis ſpūalis ſit nō adimplet legē xp̄i.
Et Amb. in lib. de officijs. Natura ius cōe ge
nerauit. vſurpatio vero ius p̄uatū fecit. Unde
ſunt multi qui nullā habēt in agris aut in vine
is portionē: horum inopie de copia quā dedit
dn̄s diuitibus eſt cōſulendū: vt ⁊ ipſi deo pro
terre fecūditate benedicāt nobiſcū. quos ideo
ſub diuerſis moleſtijs laborare ꝑmittit dei ſa
piētia. vt ⁊ miſeros ꝓ patiētia. miſericordes
vero coronet ꝓ beniuolētia. Et idē. xlvij. diſ. c.
ſicut hi. Neqꝫ em̄ minus eſt criminis habenti
tollere q̄ cū poſſis ⁊ abūdans ſis indigētibus
denegare. Eſurientiū panis eſt quē tu detines
nudorum indumentū eſt quod recludis: miſero
rū redemptio eſt ⁊ abſolutio pecunia quā tu
in terra defodis. Et idem. lxxxvi. di. c. in ſin-
gulis. Miſericordia cōis eſt vſus: ideo cōmu
ne p̄ceptū eſt oībus officijs oībus etatibus ne
ceſſaria ⁊ ab oībus deferēda. Nō publicanus.
nō miles excipitur: nō agricola vel vrbanus di-
ues ⁊ pauꝑ: oēs in cōmune admonentur vt cō
ferant nō habēti. Et xp̄s in euāgelio Lu. xi.
Date elemoſynā ⁊ ecce oīa mūda ſunt vobis
Et. c. xij. Uēdite q̄ poſſidetis ⁊ date elemoſy
nam. Hoc ipum colligitur ex dictis moralium
phorum. Hinc eſt ꝙ Tullius. i. de officijs ait.
Quicq̄d ſine detrimento cōmodari poteſt id
tribuatur cuiqꝫ vel ignoto. Et Ouidius in lib.
de pōto. Regia crede mihi res eſt ſuccurrere
lapſis. Cōueniēs homini eſt hoiem ſeruare
voluptas. Et Plato in thimeo. Bonos viros
decet cōmodos eſſe. Theologi inſuꝑ elemo
ſynā laudāt di. ſuꝑ di. xxv. quarti libri ꝙ ipſa
eſt tertia pars ſatiſfactionis. Aſſignat nāqꝫ
magr̄ in textu tres ptes ſatiſfactiōis. Pria
eſt ieiuniū. Scd̄a oratio. Tertia elemoſyna.
Que ſm Ric. ſufficiēter enumerantur tā ex p-
te bonorum ꝑ que ſatiſfaciendū eſt q̄ ex parte
cauſarū pcti: q̄ etiā ex pte eorum ꝯ quos pctm̄
cōmittitur. De bonis em̄ noſtris debemus ſatiſ-
facere. Et ſm Ariſt. i. Ethi. c. xx. tria habemus
bona ſcꝫ bona fortune: bona corꝑis: et bona
aie. De bonis exterioribus ſeu fortune ſatiſfa-
cimus ꝑ elemoſynā. ſub qua comp̄hendit totū
quod expēdit in ꝓximorum vtilitatē. De bonis
corꝑis ſatiſfacimus ꝑ ieiuniū. ſub quo comp̄-
hendit quicq̄d ꝑtinet ad corꝑis afflictionē.
De bonis aie ſatiſfacimus ꝑ orōnem ſub qua
cōp̄hendit quicq̄d deo exhibetur ꝑ latrie virtu
tē. Scd̄o ſufficiēter enumerantur ſatiſfactio
nis ptes ex pte cauſarū pcti. Nā ſm Johā. i.
cano. ij. c. Tres ſunt pctorum cāe. ſ. ꝯcupiſcētia
carnis: q̄ ꝓut poſſibile eſt excidit ꝑ ieiuniū. ⁊
ꝯcupiſcētia oculorū: contra quam ordinatur
elemoſyna. ⁊ ſuꝑbia vite: ꝯ quā ordinatur orō
Tertio ſufficiēter enumerantur ſatiſfactōis p-
tes ex pte eorum ꝯ quos peccat hō. Cōtra deum
ꝯ hoc ordinatur orō. peccat ꝯ ſeipm. ⁊ cōtra h̄
ordinatur ieiuniū. peccat ꝯ ꝓximū: ⁊ cōtra hoc
ordinatur elemoſyna. ⁊ ſic vndiqꝫ reſonāt ele-
moſyne laudes. Scd̄a rō q̄re vnuſq̄ſqꝫ ꝓm-
ptus dꝫ eē ad elemoſynas liberalr largiendū
dr ꝯformitas. Sumus nāqꝫ cōformes ⁊ inui
cem mēbra. Ro. xij. Et vt dr. i. Corum. xij. Si
quid patitur vnū mēbrū cōpatiuntur ei oīa alia
mēbra. Propterea ait ſapiēs Eccli. xvij. Uni
cuiqꝫ mandauit deus de ꝓximo ſuo. Et hoc ſuo
modo. Seneca ad Lucillū explicauit di. Nō
pōt quiſq̄ beate degere qui ſe tm̄ intuetur: qui
oīa ad vtilitates ſuas cōuertit. Alteri viuas
opꝫ ſi vis viuere tibi. Et idem in libro de btā
vita. Ubicunqꝫ homo eſt beneficio locus eſt.

Sed circa hoc dubitatur. vtrū dare elemoſy
nā cadat ſub p̄cepto. Et Rn̄det Ric. ꝙ ſic di
cens elemoſynā eſſe ſub p̄cepto legis nature
q̄ iubet alij eē faciendū qd̄ ſibi q̄ſqꝫ fieri vellꝫ
Luce. vi. ⁊ diſt. i. decretorum. c. i. ⁊ di. ix. c. ſana.
⁊. x. q. i. placuit. Eſt etiam elyna ſub p̄cepto
legis diuine. ſic̄ patet in v̄bis allegatis in p̄ma
rōne vbi inducitur xp̄s. xi. ⁊. xij. c. Lu. qui dare
elemoſynā iubet. Eſt adhuc elemoſyna ſub
p̄cepto legis poſitiue. ſicut ps. lxxxvi. diſtin. c
paſce. Tertia rō inducēs hoies ad elemoſy
nas liberaliter largiendum dr exemplaritas
Exemplum quidem habemus a deo ab āgelis
⁊ ab omni creatura vt cōmunicatiui eſſe de-
beamus. Deus quidē preter illam cōicatio-
nem intrinſecam que eſt in ꝓductione diui-
narū ꝑſonarū: voluit adhuc extrinſecus cōi-
care ſeipm in ꝓductione oīs create nature.
Unde Aug. in q̄onibus veteris teſti inquit.
Bonus eſt q2 fecit exiſtere q̄ non erāt. Et in

iij. de trini. Uolūtas dei eſt prima ⁊ ſumma cā
oīm ſpecierū ⁊ motionū. Nihil eñ fit qḋ de in
telligibili atq; aula ſūmi imꝑatoris non egre
diatur. Angeli inſup ſunt cōicatiui: q2 vt Dio
nyſiꝰ dicit in libro de ãgelica hierarchia. Per
angelos ſuperiores cōmunicanť gradatim ſe
creta myſteria dei angelis inferioribus. Oīa
etiam corpora celeſtia cōmunicāt influentias
ſuā corporibus inferioribus. Omnia tandem
que in celis que in terris ſunt: ſua beneficia
cōicant hoi rationali. vt ſic ⁊ ipē hō diſcat ho
mini ſe cōmunicare. Nā qui poteſt ⁊ non vult
eſſe beneficus: imanior atq; crudelior omni
belua eſſet habēdus. Quarta ratio inducēs
hoies ad promptā elemoſynarū largitionem
diciť ꝓprietas. Quicqḋ eñ fit pauperibꝰ ꝓpť
xp̄m: ꝓprie fit ⁊ ipi xp̄o. Un̄ Hiero. ad Nepo
tianū. Menſulā tuā paupes ⁊ ꝑegrini noue
rint: ⁊ tu cū illis xp̄m cōuiuā noueris. Et xp̄s
Mat. x. Qui vos recipit me recipit. Et Mat
thei. xxv. Quod vni ex minimis meis feciſtis
mihi feciſtis. Eſt de hoc exemplum in ſancto
martino. qui dum pauperi nudo partem chla
mydis ſue dediſſet: nocte ſequenti vidit xp̄m
illa veſtitum: audiuitq; eum dicentē. Marti
nus adhuc cathecuminus hac me veſte conte
xit. Quinta ratio eſt ſocietas. Eſt quidē ele
moſyna ſociꝰ fidelis: q2 aiam nūq̄ deſerit: im
mo ſibi fauet ⁊ aſſiſtit dū citať ante tribunal
eterni iudicis. Propterea legiť in vita Johā
nis elemoſynarij ꝙ fuit quidā thelonariꝰ di
ues valde: noie Petrus: hic paupibꝰ durꝰ: cū
ad domū ſuā accedebāt: eos furibūdus expel
lebat. Cū ergo ſemel pauperes inter ſe de eius
auaricia ⁊ illiberalitate colloquerenť: quidam
eoꝝ dixit. Quid vultis mihi dare ⁊ ego hodie
elemoſynā ab eo accipiā. Et facientibus cum
eo pactū: ad domū eius venit ⁊ elemoſynam
poſtulauit. At petrus domū rediens ⁊ paupe
rem pre foribus videns: cū eius famulus pa
nes ſiliginis in domū deferret: ille lapidē non
inueniens: panē vnū ex illis arripuit: ⁊ cū fu
rore pauperē ꝑcuſſit. Quē ꝓtinus accipiens
paup ad ſocios rediit. ⁊ ꝙ de manu eiꝰ elemo
ſynā accepit indicauit. Poſt duos dies infir
matus ad mortem diues ille vidit ſe ante iu
diciū ſtare: ⁊ mauros quoſdā ſup ſtaterā ma
la eius appendere. Ex altera aūt parte ſtatere
quidā dealbati triſtes ſtabant: eo ꝙ nihil qḋ
ibi apponerēt inuenire valebant. Tunc vnus
eoꝝ dixit. Uere nihil habemus niſi vnū panē
ſiliginis quē ante duos dies vi coactus dedit
quē dū ſuper ſtaterā poſuerent: equalitas vt ſi
bi videbať facta eſt. Dixerūt ei. adauge ad ſi
liginē hanc: alioqn mauri te apphendēt. Eui
gilans aūt ⁊ liberatꝰ dicebat papet ſi vna ſili
go quā ꝑ furorē iactaui ita ꝓfuit: quanto ma
gis oīa ſua bona indigētibꝰ elargiri. Et extūc
liberaliſſimꝰ paupibꝰ ſemꝑ fuit. Sexta rō in
ducens hoies ad elemoſynas ⁊ pietatꝭ opera
dť gratioſitas. Facit eqnidē elemoſyna habi
lem hoiem ⁊ idoneū ad dei grē ſuſceptionem.
Un̄ Act. x. tale ponit exēplū. Uir quidā erat i
ceſarea noie Corneliꝰ centurio cohortis que
dť italica. religioſus ⁊ timens deū cū oī domo
ſua: faciēs elemoſynas multas plebi: ⁊ depre
cans deū ſemꝑ. Is vidit in viſu manifeſte q̄ſi
hora diei nona angelū dei introeuntē ad ſe ⁊
dicentē ſibi. Corneli. At ille intuens in eū ti
more correptus dixit. Quis es dñe? Dixit au
tem illi. Oratōnes tue ⁊ elemoſyne aſcēderūt
in memoriā in cōſpectu dei. Et nunc mitte vi
ros in ioppen: ⁊ accerſi ſimonē quendā qui co
gnominať petrꝰ: hic dicet tibi quid te oporte
at facere. Obtinuit itaq; corneliꝰ elemoſynis
mediātibꝰ grām vt ad ip̄m baptizādū mitte
reť petrꝰ. Septima rō dť felicitas. Pro ipa
vtiq; felicitatē eterne vite ꝯſeqm̄. Un̄. i. Thi.
iiij. apl's ait. Pietas ad oia vtil' ē: ꝓmiſſionē
hñs vite q̄ nūc ē ⁊ future. Qḋ xp̄s declarauit
Matth. xxv. vbi ad regnū celorū vocaturum
ſe dixit eos qui miſericordie opa dilexerunt.

Qḋ ſeptē conditiones requiruntur ad hoc
vt elemoſyna debito modo fiat. Caplm. II.

ſ Ecundum myſterium declarandum
de elemoſyna dť conditio. In quo ex
plicāde ſunt ſeptē q̄litates ſiue ꝯdi
tiones q̄ notanť in ꝟbis zachei dicentꝭ Luce
xix. Ecce dimidium bonoꝝ meoꝝ dñe do pau
peribus. Ubi innuiť ꝙ elemoſyna debet eſſe

Primo prompta.
Secundo copioſa.
Tertio bona.
Quarto propria.
Quinto ordinata.
Sexto liberalis.
Septimo diſcreta.

Primo elemoſyna dꝫ eſſe ꝓmpta. ꝓpterea
dť ecce. q̄ſi dicat zacheꝰ ꝙ cū fieri pōt elemo
ſyna non eſt tardanda: non differenda: non
procraſtinanda: ſicut multi faciunt qui non
niſi poſt multas preces ⁊ diuturnum tempus
elemoſynas erogare volunt. Propterea dicit
ſapiens Prouerbiorum. iij. Nec dicas amico
tuo. Uade ⁊ reuertere. Cras enim dabo tibi
cum ſtatim poſſis dare. Et Seneca libro

ij. de beneficijs. Ingratū eſt beneficiū qḋ diu
inter dantis manus heſit. ⁊ vt ait Macrobiꝰ
lib. ij. ſaturnalium. Pars beneficij ē qḋ petiť
ſi cito neges. Uerūtamē ſatis rephenſibiles
ſunt qui mortē expectāt vt bona ſuperflua q̄
bus non egent paupibus tribuanť. Pro qbꝰ
facit ſapiens ꝟbum illud ſancte Lucie: q̄ ſue
matri dixit. Qḋ moriens das ideo das: quia
tecum ferre nō potes. Solet etiā deo ꝑmittē
te ſepius euenire ꝙ auarorū diuitū bōa que
poſt mortem in pias cauſas diſtribuere diſpo
ſuerunt rapianť ⁊ dilanienť ⁊ diſtrahanť a
parētibus a domeſticis a conſanguineis liti
gantibus ⁊ quādoq; ab extraneis ꝟſutis et
calliditate illa querētibus. Quare cōſulendū
eſt oībus quibus ſupabundant diuitie vt ve
lint ipſi ꝑ ſe collocare illas in celo: nec expecta
re vt poſt mortē id faciāt alij. q2 vt diximus
ſepe fallunť. Secūdo elemoſyna debet eē co
pioſa. ꝓpterea dixit zacheus: dimidiū. Unde
Tobie. iiij. Si multū tibi fuerit abundanter
tribue. Neq; timēda eſt paupertas ſi elemoſy
ne ample fiant. Non eñ deus vult ſupari ab
aliq̄ de liberalitate. ſic videri pōt exēplū de b̄
in. ij. dial'. li. de Bonifacio fundeñ. epiſcopo.
Cui ex paucis vuis vinum collectū pauperi
bus largienti illud miraculoſe multiplicauit
deus. Tertio elemoſyna dꝫ eſſe bona. i. ḋ bo
nis rebus non infectis aut marcidis. ꝓpterea
dixit zacheus: bonoꝝ. Quarto debet eſſe ele
moſyna ꝓpria: vt fiat de ꝓprijs bōis: non de
alienis: ideo dixit zacheus meoꝝ. Unde. i. q.
i. c. non eſt. Greg. ait. Non eſt putāda elemo
ſyna ſi paupibus diſpenſeť quod ex illicitis re
bus acquiriť. Glo. aūt ibi dicit. Non enim cā
pietatis faciēda eſt iniquitas. vt pꝫ. xiiij. q. v
ca. forte. xxxij. q. iiij. c. ſic nō ſunt. xxxiij. q. v. c
ſi dicat. xxvij. q. ij. c. ſi tu abſtines. xxij. q. ij. c.
ne quis. Et. xiiij. q. v. c. nolite. Aug. ait. Noli
te velle elemoſynas facere de fenore ⁊ vſuris
Et in. c. elemoſyna. Gre. ait. Elemoſyna redē
ptoris noſtri oculis illa placet que nō ex illici
tis ⁊ iniquitate congeriť. ſed que de rebꝰ con
ceſſis ⁊ bene acquiſitis impendiť. Quinto
elemoſyna debet eſſe ordinata. vt ſcꝫ fiat ꝑ
dei honore: ꝓximi ſalute: ⁊ ꝓpria vtilitatem
ꝑ vana gloria ac huius ſeculi pompa. Unde
zacheus addidit. Dñe. i. ꝓ tuo amore ⁊ hono
re. qui dicens ei elemoſynā facio. Propterea
xp̄s Matth. vi. dixit. Cum facis elemoſynā
noli tuba canere ante te: ſicut hypocrite faci
unt in ſynagogis ⁊ in vicis vt honorificenť
ab hominibus. Amen dico vobis receperūt
mercedē ſuam. Sexto elemoſyna debet eē
liberalis vt nō fiat ꝓ ſuſceptis ſeruitijs. Nam
ſunt plerīq; qui pauperes laborare cogunt: ⁊
poſtea illis nomine elemoſyne aliqd tribuūt
cum tamen merces laboris potius q̄ elemo
ſyna debeat appellari. ꝓpterea dixit zacheꝰ.
do id eſt non vēdo: ſed liberalr dono. Septi
mo elemoſyna debet eſſe diſcreta: vt detur
his qui indigent ⁊ nō his qui abundāt. Qḋ
dictum eſt ꝓpter illos qui habentes aut vici
nos aut attinētes qui paupertate ⁊ egeſtate
grauanť: elemoſynas faciunt ad exornādas
eccleſias aut eccleſiaſtica ornamēta ampliā
da. Qḋ nō damnamus: niſi dum fame perire
ꝑmittunť ꝓximi indigentes. Propterea dicē
Ambro. xij. q. ij. c. aurum. Aurū habet eccl'ia
non vt ſeruet ſz vt eroget ⁊ ſubueniat in neceſſi
tatibus. Quid eſt opus cuſtodire quod nihil
adiuuat. An ignoramus quātum auri atq;
argenti de templo dñi aſſyrij ſuſtulerūt. Non
ne melius conflat ſacerdos ꝓ alimonia pau
perum ſi aliqua ſubſidia deſunt. q̄ ſi ſacrile
gus contaminet ⁊ aſportet hoſtis. Nōne di
cturus eſt dñs. Cur paſſus es tot inopes fa
me mori. Et certe habebas aurū vnde mini
ſtraſſes alimoniā. Cur tot captiui in captiui
tatem ducti: nec redempti ab hoſte occiſi ſūt.
Melius fuerat vt vaſa viuentium ſeruaſſes
q̄ metalloꝝ. His nō potes reſpōſum referre
Quid eñ dices? Timui ne templo dei ornatꝰ
deeſſet. Reſpōdet aurum ſacramēta nō que
runt neq; auro placēt: que auro nō emuntur
Ornatꝰ ſacroꝝ: redēptio captiuoꝝ ē. Et vere
illa ſunt vaſa ꝓcioſa q̄ redimūt aīas a morte
Ille verꝰ theſaurꝰ ē dñi: q̄ opať qḋ ſanguis
eiꝰ operatus eſt. Et Hiero. ad demetriade ꝟgi
nē inqt. Alij eccl'ias edificēt: veſtiāt parietes
marmoꝝ cruſtis: ſi tibi aliud ꝓpoſitum xp̄m
veſtire in nudis: viſitare in languētibꝰ ⁊ ſub
uenire in oppreſſis. hec ille.

Qḋ ſeptē ſunt opa mie qbus neceſſitatibꝰ ꝓ
ximi eſt ſubueniendū Caplm III

e Ertiū myſteriū declarandum de ele
moſyna diciť diſtinctio. Diſtingui
tur equidē in elemoſynas ſpūales ⁊
corporales. Elemoſyne ſpūales ſunt cum dať
vel fit aliquid ſpūale ad ſubueniendū ſpūali
indigentie ꝓximi. Et continenť in hoc ꝟſu.
Conſule caſtiga doce ſolare remitte fer ora.
Elemoſyne corporales ſunt cum datur vel fit
aliquid corporale ad ſubuentionem corpo
ralis indigentie. Que ſunt ſeptem ⁊ continē
tur in hoc ꝟſu. Uiſito poto cibo redimo tego

colligo condo. ſcilicet.

Prima eſt viſitare infirmum.
Secunda potare ſitientem.
Tertia cibare eſurientem.
Quarta redimere incarceratum.
Quinta veſtire nudum.
Sexta recipere hoſpitem.
Septima ſepelire mortuum.

Et qm̄ corꝑales elemoſyne magis ſe offerūt et occurrūt neceſſarie: q2 multo plures ſunt q̄ corꝑalr̄ ꝙ qui ſpūalr̄ affligunť: iō corꝑales elemoſynas explicabimꝰ. Prima itaq3 elemoſyna eſt viſitare īfirmos ⁊ tribulatos. Et de hac ſapiens Eccl'i. vij. ait. Nō te pigeat viſitare infirmū. ex his em̄ in dilectiōe firmaberis. Et Jac. i. Religio munda ⁊ immaculata apud deū ⁊ p̄rem hec eſt: viſitare pupillos et viduas in tribulatōe eoꝝ. Unde ī vitiſpatrū. Frater quidā interrogauit quēdā ſenem di. Duo fratres ſunt quoꝝ vnus ieiunat ſex diebus multū laborās: alius ꝟo ſuit egrotantibus. Cuius opus magis acceptū eſt deo. Reſpondit ſenex. Si frater ille q̄ ſex diebꝰ laborans ieiunat appēdat ſe per nares nō poteſt eſſe eq̄lis illi qui infirmātibus deſeruit. Secundū opus mīe ſeu ſecūda elemoſyna ē potare ſitientē. Et de hoc xp̄s Mat. x. ait. Qui potum dederit vni ex minimis iſtis calicez aq̄ frigide tm̄ in nomine diſcipuli. Amē dico vobis non ꝑdet mercedē ſuam. Tertia elemoſyna eſt cibare eſurientē. Et de hac dr̄ Tobie iiij. Panem tuū cuz egenis ⁊ eſurientibus cōede. Quarta elemoſyna eſt redimere captiuos. Et de hac Eccl'i. iiij. Libera eum qui iniuriam patiť de manu ſuꝑbi. Quīta elemoſyna eſt veſtire nuduz. Et de hac Lu. iij. xp̄s dixit. Qui habet duas tunicas det vnam nō habēti. Sexta eſt colligere hoſpites. Hec autez hoſpitalitas multa bona facit. Primo ad ſuſceptionē gratie ꝑparat. Qd̄ figuratuz eſt Luc. vlti. in hoc ꝙ duo diſcipuli xp̄m cognouerunt cum eum ad hoſpitiū inuitaſſent. Secundo bona temporalia multiplicat. vt patet in illa vidua que heliam in hoſpitio ſuo ſuſcepit cui farina ⁊ oleum nō defecerūt. iij. Reg. xvij. Tertio a malo tempali ſuat. vt p3 ioſ. ij. in Raab que recepit nūcios. filoꝝ iſrael. et ideo a morte ſaluata eſt. Quarto xp̄3 recipit. Unde in vitiſpatrū legiť ꝙ quidā Martinꝰ noie monachus valde honorabilis in ſuo monaſterio viſitatiōis gratia ad aliud monaſterium tendebat. Pergens itaq3 leproſum quēdam in via volentē ad ſuū hoſpitiū redire et pre laſſitudine nō valentē repperit. Uir autē dei eiuſdem leproſi laſſitudinē miſeratus pallium quo veſtiebať in terrā ꝓtinus proiecit et expandit ac deſuper leproſum poſuit: eumq3 ſuo pallio vndiq3 conſtrictū ſuper humerum leuauit ſecumq3 reuertēs detulit. Cumq3 iam monaſterij foribus appropinquaret: abbas eiuſdē monaſterij magnis clamare vocibus cepit. Currite ⁊ ianuas monaſterij citiꝰ apite: quia frater Martinus venit portās dn̄m xp̄m. Statim ꝟo vt Martinus ad monaſterij portam peruenit: is qui leproſus eſſe putabať de collo eius exiliēs: ⁊ in ea ſpecie apparens q̄ recognoſci ab hoībus ſolz: ⁊ redemptor humani generis deꝰ ⁊ homo ieſus xp̄s ad celū Martino aſpiciēte rediijt: eiq3 aſcendens dixit. Martine tu nō erubuiſti me ſuꝑ terrā ego te nō erubeſcā ſuꝑ celos. Qui ſcīus vir mox vt eſſet monaſteriū ingreſſus ei patri monaſterij dixit. Frater Martine vbi ē quē portabas? Cui ille ridens dixit. Ego ſi ſciuiſſem quis erat: tenuiſſem pedes eiꝰ. Et narrabat: q2 dū eum portaſſet mīme pondus eius ſenſiſſet. Septia elemoſyna ē ſepelire mortuos. Et de hac diffuſius dicemus cū agemꝰ de pietate defunctoruz. Ergo benigno corde impendamus noſtris proximis pietatis opera vt ſic valeamus in hoc ſeculo acquirere dei gratiam: ⁊ in futuro ſempiternam gloriā: in qua viuit ⁊ regnat deus per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

Sabbato poſt oculi de ſimulato vitio adulationis quo ſepius phariſei vtebanť cū xp̄o loquentes. Sermo XLV

Dixerunt ei. Magiſter. Hec mulier modo dephenſa eſt in adulterio. Simulantiū phariſeoꝝ ꝟba ſunt iſta originalr̄. Joh. viij. et in euāgelio hodierno. Sequunť plurimi venenoſos mores virulētoſq3 modos ſcribaruz et pharieſoꝝ: qui xp̄m blāde reuerēterq3 magiſtrum vocātes: eius tm̄ doctrinam nō ſolum ſpernebāt: verūetiā alijs vilem ꝯtemptibilez exoſamq3 reddere ſatagebāt. Ipſorum autez veſtigia retinēt adulatores qui ſuis mellitis ꝟbis veritate neglecta falſitatez fouent. Ea propter in hoc ſmone de vitio adulationis pulchra quedā ⁊ vtilia aperiemus: de q̄ tria myſteria ſunt declaranda.

Primū dicif diffinitio
Secundum offenſio.
Tertium remediatio

Quid ſit adulatio: ⁊ q̄liter pōt q̄s qn̄q3 laudare aliquē cū merito: ⁊ qn̄q3 cū pctō. Cap. I.

Primū myſteriū declarandū de adulatione dicitur diffinitio. In quo q̄d ſit adulatio videamus. Et ex dictis Alex. in. ij. volumine ſumme pōt ſic diffiniri. Adulatio eſt peccatū ꝓueniēs ex ſermone vane laudis alicui facte intentiōe placēdi. Pro cuius declaratione notanda ſunt tria. videlz.

Primū notandū ſm Tho. in ſcripto ſuper libro quarto ethico. ꝙ circa humana colloquia per que maxime homines adinuicē conuiuūt ⁊ conuerſantur ſm nature ſue proprietatem reſpectu aliorum animalium que ſibi in cibis vel in alijs huiuſmodi cōicant: non aūt in colloquijs in quibus proprie conſiſtit conuictus humanus quoad delectare aliū vel contriſtare: triplex differentia reperiť. Quidā em̄ ſunt qui in ſuis colloquijs tenent mediū in laudādo vel contriſtando. ⁊ tales vocantur affabiles vel amici. Quidā vero alij ſunt qui tenent exceſſum in contriſtando: ⁊ defectū in delectādo. ⁊ tales agreſtes diſcholi vel litigioſi nominantur. Quidā vero alij ſunt qui tenent exceſſum in delectando ⁊ defectū in alios contriſtādo. ⁊ tales placidi vel adulatores vocantur.

Primo enim dico ꝙ quidā ſunt qui in ſuis colloquijs tenent mediū in delectando vel cōtriſtando alios: eo ꝙ tales delectant vel contriſtant alios ſicut oportet ⁊ quando oportet: ⁊ ſm alias circunſtantias. ⁊ tales ſunt laudabiles: ⁊ vocantur affabiles vel amici. Habēs enim hanc virtutem affabilitatis vl' amicitie quandoq3 laudat alios ⁊ delectat ſm ꝙ exigit debitus ordo neceſſitatis ⁊ rationis. Quandoq3 vero refugit delectare ⁊ eligit contriſtare. ⁊ hoc duobus modis. Uno modo ex parte ipſius qui contriſtat: puta ſi non ſit ſibi honeſtuz talia colloquia audire. vt cū aliquis loq̄ť verba turpia. vl' etiā ſi ſit ſibi nociuū: puta cū alius loquitur in detrimentū eius. Alio modo ex parte illius quē contriſtat: puta ſi dicat vel faciat aliquid quod ad propriā ipſiꝰ magnā inhoneſtatē pertineat. vel etiā ſi multū ſit nociuū. Secundo quidā alij ſunt qui tenent exceſſum in contriſtando alios ⁊ defectū in delectando. ſuperabundant em̄ in alios contriſtādo: ⁊ volunt contrariari omnibus que dicuntur vel fiunt ab alijs. ⁊ iſti agreſtes vocanť.

Tertio quidā alij ſunt qui in ſuis colloquijs tenent exceſſum in delectando ⁊ defectū in cōtriſtando. Hi em̄ in ſuis ſermonibus ⁊ in rebus alijs quibus cōicant ⁊ conuerſantur cuz alijs oīa que ab alijs dicūtur vel fiunt laudāt ſiue bona ſint ſiue mala ad hoc ꝙ delectabiles ſe eis exhibeant ⁊ in nullo contradicunt eis q̄bus conuiuunt ne eos contriſtent: exiſtimantes ꝙ oportet omnibus conuiuere ſine triſticia. Et tales ſi hoc non faciunt propter aliud niſi propter delectationē vocantur placidi vel placenteri. Si autē hoc faciunt propter adipiſcendā pecuniā vel quicquid aliud quod poteſt pecunia eſtimari: blāditores ſeu adulatores vocantur. Secundū notandū ꝙ cū adulatio conſiſtat in ſermone laudis alteri exhibite vt eſt dictū: ſic homo poteſt aliquē laudare bene ⁊ male prout ſc3 debite circunſtantie ſeruantur vel pretermittuntur. Nam poteſt aliquis ſm Tho ſcd̄a ſcd̄e. q. cxv. aliquē delectare laudando eū tripliciter. Primo vt deus honoretur. Secūdo vt proximus adiuuetur ne in tribulatione deficiat. Tertio vt virtus in ꝓximo augeať vl' vt etiā conetur in bono proficere. Tunc his tribus modis velle laudare aliquē vel velle placere quod eſt licitū ⁊ meritoriū ⁊ pertinet ad rationē amicitie vel charitatis: nec adulatio dici poteſt. Alio modo poteſt quis male laudare aliquē. Primo qn̄ laudat de aliquo ſibi dubio vel incerto. Un̄ Eccl'i. xi. Non laudes virū in ſpecie ſua. Ibi glo. Nec iuxta ſpeciē corporis exiſtimes qualitatē mentis. Secundo aliq̄s male laudat aliū quando laudat de futuro. Unde Eccl'i. xi. Ante mortē ne laudes quēq̄. Tertio aliq̄s male laudat aliū de illicito. ſ. qn̄ laudat de vitio. ſm illō pš. Laudatur pctō: ī deſiderijs aīe ſue. Uel ſm Alex. in. ij. ſumme pōt aliq̄s ꝑ adulationē laudari aut reſpectu mali: aut reſpectu boni. Reſpectu mali duobus modis. Primo laudando malū tanq̄ bonū. Scd̄o malū diminuendo. Reſpectu boni ſit ponendo ⁊ laudādo bonū eſſe qd̄ non eſt: aut augendo bonuz ⁊ laudando ipm magis q̄ ſit. Tertiū notandū ꝙ adulatio aliquando eſt peccatū veniale aliquādo mortale. Ueniale peccatū eſt tribꝰ rōnibꝰ ſm Alex. ⁊ Tho. Prima ratio eſt cū aliquis adulatur ſola auiditate alios delectandi ⁊ non intentiōe nocendi. Secunda eſt cū aliquis adulatur ſola intentione vitandi aliquod malū ſine alterius detrimēto. Tertia cū aliquis adulatur intentione conſequendi bonū aliqd̄ neceſſariū. Sed peccatū eſt mortale duabꝰ rōnibꝰ. Primo rōne criminis. cū ſc3 quis aliquez laudat de peccato. Talis agit cōtra charitatē ꝓximi: q2 prebet ei occaſionē in malo perſeuerandi. Ppterea Aug. ſuꝑ illo ꝟbo pš. Laudať pecca

tor ⁊c. ait. Hec eſt magna ira dei vt deſit correctio ⁊ adſit laudatio. Adulantiū eñ lingue ligant aīas in peccatis. Delectat eñ illa facere in quibus nō ſolū nō metuit̄ reprehenſor: ſ; etiam laudat̄ peccator. Scḋo adulatio eſt pctm̄ mortale rōne intentiōis, cū aliquis adulat̄ alicui hac intentiōe ⁊ fine vt fraudulēter ſiue corpaliter ſiue ſpūaliter ei noceat.

Qualiter ſe habet adulatio in cōparatione ad homicidiū ⁊ ad detractionem: ⁊ ad illū cui fit. Capitulū II

s Ecundū myſteriū cōtemplandu; de adulatiōe dicit̄ offenſio. In quo aperiendū eſt ꝙ grauiter offendit ⁊ peccat adulator. Et ad hoc clarius intelligendu; tria dubia diſputemus. Primū dubiū. Utrum pctm̄ adulationis ſit grauius pctō homicidij. Et rñdet Alex. ꝙ adulatio ⁊ homicidiū in grauedine ſe habent ſicut excedētia ⁊ exceſſa. Qḋ pt;, q: homicidiū eſt grauius pctm̄ adulatiōe duplici rōne. Prima eſt: q: lingua adulatoris nō nocet efficaciter ſicut gladius pſecutoris. Quod pt;, q: gladius pſecutoris effectiue occidit quaſi ſufficiēs cauſa mortis. Lingua autē adulatoris nō ita efficaciter nocet. q: nullus pōt eſſe alteri ſufficiēs cauſa peccandi. Ergo cū gladius perſecutoris ſit cauſa mortis efficienter. ⁊ lingua adulatoris ſit cauſa peccandi nō efficienter ſed occaſionaliter: ideo homicidiū eſt grauius peccatū adulatiōe. Secunda ratio eſt: q: malū irrecuperabile eſt grauius malo recuperabili. ſed nocumentū homicidij eſt irrecuperabile: nocumentū vero adulationis eſt recuperabile. ergo ⁊c. Ex alia vero parte adulatio eſt grauius pctm̄ homicidio: duplici rōne. Prima eſt. q: pctm̄ q̄to eſt magis nociuū in p̄cioſioribus rebus tanto grauius eſt. ſed lingua adulatoris plus nocet in p̄cioſioribus bonis. ſ. in bonis ſpūalibus ꝙ gladius perſecutoris qui nocet in corpalibus tm̄ ergo ⁊c. Secūda ratio eſt. q: peccatū q̄to occultius nocet ⁊ minus caueri pōt: tāto eſt grauius. ſed peccatū adulatiōnis occultius nocet. Magis eñ pōt caueri a manu perſecutoris ꝙ a lingua adulatoris. ꝗ ⁊c. Scḋm dubiū. Utrū adulator ita grauiter peccet ſicut ille cui adulatur. Rñdet Alex. vbi ꝯ duobus modis. Primo ſimpliciter ⁊ abſolute ſine aliqua diſtinctione: ꝙ ille qui adulat̄ alteri ⁊ nocet ei: plus peccat ⁊ plus nocet ſibi ꝙ illi cui adulat̄. Ratio eſt, q: ſibi nocet tanꝙ ſufficiens cauſa peccandi. Alijs autē nocet ⁊ eſt cauſa peccati occaſionaliter tm̄. Scḋo reſpondet̄ cū diſtinctione. Nam diſtinguendū eſt de illo cui aliquis adulatur. Aut eñ ille nō aſſentit adulationi: aut aſſentit. Primo cū quis nō aſſentit adulationi: tūc adulator peccat mortaliter ex intētione inducendi illum ad peccatū mortale q̄tum in eo fuit: licet ille adulationi nō aſſentiret. Secundo vero cū aliquis adulationi cōſentit ⁊ acquieſcit: tūc de tali diſtinguo. Quia eſt quidā q decipitur credendo adulatori plus de ſeipſo ꝙ ſibi. ⁊ talis cum decipit̄ ab adulatore: minus peccat ꝙ adulator. Eſt alius qui nō ſolum credit adulatori: ſed etiam fouet ipſum et ꝓcurat vt fiat adulatio. ⁊ talis plus peccat ꝙ adulator. Tertium dubiū. vtrum adulatio maius ſit peccatū ꝙ detractio. Reſpondet Alex. ꝙ detractio eſt grauius peccatū. Primo ex parte radicis: q: detractio ex deteriore radice ſurgit ꝙ adulatio. ſ. ex odio ⁊ ex inuidia, in quibus detractor ſimilitudine; diaboli tenet. Adulatio vero ex libidine placēdi ꝓcedit vel ex vanitate cordis. Secūdo detractio eſt grauius peccatū ꝙ adulatio ex parte finis: q: adulatio intendit magnificare nomen, detractio vero nitit̄ auferre vel deprimere nomen. vel adulator querit delectationē eius cui adulatur. detractor vero querit diffamationē eius cui detrahit. Sed neſcio quid dicā de adulatione quando tot inueniunt̄ adulatores: ⁊ tot etiam adulatoribus aures beniuolas accōmodantes: quo fit vt veritas cōculcetur: ⁊ malicia ſuperabundet.

De tribus remedijs quibus eſt vtendum vt euitent̄ fraudes ⁊ deceptiōēs adulatoꝝ. Capitulū III

Ertiū myſteriū declarandū de adulatione dicit̄ remediatio. Poſſunt eñ tria remedia ꝯ adulatores opponi.

Primū eſt deceptionis cōſideratio.
Secundū bone cōſcientie cōditio.
Tertiū ꝓprie miſerie inſpectio.

Primū remedium eſt deceptionis cōſideratio. Ab illo eñ ſemper cauendū eſt qui ſemper decipit. ſed oīs adulator eſt talis. Uñ Aug. ſuper p̄s. Adulatio eſt fallaci laude ſeductio. Et idem ſup p̄s. Plus perſequit̄ lingua adulatoris ꝙ manus perſequentis. Et Hiero. ſuper pſal. Nihil eſt qḋ tam facile corrumpat mentes hominū ſicut adulatio. Plus eñ nocet lingua adulatoris ꝙ gladius perſecutoris. Et Beda ſuper Lucā. Ipſa peccati nutrix adulatio eſt: que ſicut oleū flāmigata in culpa ardētibus ſolet adminiſtrare fomentū. Et Caſſiodorus in ep̄lis. Adulatio blāda oībus applaudit: oībus ſalue dicit: prodigos vocat liberales: auaros parcos: ſapientes laſciuos: curiales garrulos affabiles: obſtinatos cōſtantes pigros maturos ⁊ graues: hec ſagitta leuiter volat cito infigitur. Et Seneca ad Lucillum. Malū hoīem blande loquentē agnoſce tuu; laqueū eſſe. Habz eñ ſuū venenū blanda oratio. Et Prouerb. i. Si te lactauerint peccatores ne acquieſcas eis. Secundū remedium eſt bone conſcientie conditio. Nam bona conſcientia ſemper minus exiſtimat de ſe. Propt̄ea xp̄us Luc. xvij. dixit. Cū feceritis oīa que precepta ſunt vobis dicite: ſerui inutiles ſum⁹ quod debuimus facere fecimus. Et Aug. di. v. in. c. ad eius. Bonarū mentiū eſt ibi culpas ſuas cognoſcere vbi culpa non eſt. Tertiu; remediū contra adulationē eſt proprie miſerie inſpectio vel recognitio. Unde Greg. xi. q. iij. c. inter verba. ait. Inter verba laudantiu; ſiue vituperantiū ad mentem recurrendū eſt. Et ſi in ea nō inuenitur bonū quod de nobis dicitur: magnā triſticiā generare deb;. Et rurſus ſi in ea non inuenitur malū quod de nob. hoīes loquuntur: in magnā leticiā debemus proſilire. Et Seneca ad Lucillū. Intus teip̄; conſidera non qualis ſis alijs credas. Et idē ad Lucillū. Alexander cū in obſidione cuiuſdam vrbis circūiſſet muros: ictu ſagitte percuſſus cū repreſſo ſanguine ſicci vulneris dolor creſceret ⁊ crus obſtupuiſſet. Omnes inquit iurant me eſſe filiū iouis: ſed vulnus hoc me hoīem eſſe clamat. Uerūtamen hodie verificatur dictū Hieronymi ad ſabinianū: vbi ait. Naturali ducimur malo ⁊ adulatorib⁹ noſtris libenter fauemus. ⁊ ꝙꝙ reſpondeamus nos indignos ⁊ calidus rubor ora perfundat tamen ad laudē ſummā intrinſecus anima letatur. Idcirco vt dixi paulo ante. Languet veritas ⁊ iuſticia conculcatur: q: adulatio apud viros magnos ⁊ ſeculi huius potētes obtinet magnū locū. Abſtineamus igitur nos ab hoc damnabili vitio: vt mereamur in hoc ſeculo participes fieri diuine gratie: ⁊ in futuro ſempiterne glorie: in qua viuit glorioſus deus ꝑ infinita ſecula ſeculorum. Amen.

Dñica Letare in mane de ſacro cultu dierū feſtoꝝ illorūq; debita veneratōe. Ser. XLVI

e Rat primu; paſca dies feſtus iudeorū. Scribuntur hec verba Ioh. vi. ⁊ in euāgelio p̄ſentis dñice. Magnificat euāgeliſta miraculum factū a xp̄o dū ſatiauit ex paucis panib⁹ atq; piſciculis tot milia hoīm: ꝓpt̄ circūſtantiā diei feſti. Cū vero inter xp̄ianos ſacroru; dierū obſeruantia religioſa penit⁹ ſit extincta quib⁹ merito ꝯuenire pōt: qḋ Eſa. i. dñs ait. Kalādas vr̄as ⁊ ſolēnitates vr̄as odiuit anima mea. Facta ſunt mihi moleſta: laboraui ſuſtinens. Et cū extenderitis manus veſtras auertā oculos meos a vobis. Idcirco in preſenti ſermone pro reformatione preſentiū de feſtis erimus tractaturi: de quibus tria myſteria principalia declarabimus.

Primum dicitur approbationis.
Secundum determinationis.
Tertium obſeruationis.

Qḋ vſus ſacroꝝ feſtoꝝ approbat̄ ⁊ cōmēdat̄ a gētilib⁹: a iudeis: ⁊ a xp̄ianis. Capl̄; I

p Rimū myſteriū de feſtis declarandū dicit̄ approbationis. Nā ſunt multi aſſerentes vanū eſſe vl̄ inutile obſeruare ⁊ celebrare feſta: quibus feſtoꝝ vſum approbatum tripliciter oſtendemus.

Primo per gentiles
Secundo per iudeos.
Tertio per chriſtianos.

Primo oſtendimus vſum feſtoꝝ approbatū per gentiles. Ipi nanq; l; ſm errores ſuos feſta tñ ſolenniter celebrabant. Uñ Uarro in vltimo volumine rerū diuinarū narrat ꝙ romani p̄ma die ianuarij celebrabāt feſtū iani. Ian⁹ vero fuit quidā q regnauit in ptib⁹ illis vbi ē romana quo mons ianicul⁹ dict⁹ eſt. Et ex dictis Ouidij de faſtis colligit̄ ꝙ eodē mēſe celebrabāt feſtū minerue: q erat dea belloꝝ. Et ꝙ in februario habebāt feſtū dee felicitatꝭ. ⁊ feſtū Fauni quē dicebāt deū mōtiū. In martio agebāt feſtū martis dei belloꝝ. In aprili feſtū fortune: quā dicebāt deā. In maio feſtum dee flore q̄ fuit miniſtra veneris: ⁊ dicebatur hr̄e ꝑtātē ſup flores. Erāt eis ⁊ alia feſta que cā breuitatꝭ omitto. Pro qb⁹ dicebat Tibullus Luce ſacra requieſcat hum⁹ requieſcat arator. Et graue ſuſpenſo vomere ceſſet op⁹. Et Seneca ad Lucillū. Feſtis maxime dieb⁹ aīo imperandū eſt: vt tūc voluptatib⁹ ſolus abſtineat: cu; in illas oīs turba ꝓcubuit. Secundo oſtēdim⁹ vſu; feſtoꝝ approbatū eē ꝑ iudeos. Ipis eñ feſta cuſtodienda frequent̄ precipit de⁹. Uñ Leuit̄. xix. ait. Sabbata mea cuſtodite: ego dñs deus veſter. Et. xxvi. c. Ego ſum dñs de⁹ veſter. Cuſtodite ſabbata mea: ⁊ pauete ad ſanctuarium meum. Et Deutero. v. Obſerua diem ſabbati: vt ſanctifices eum. Et Exodi. xvi. c. de manna colligendo dixit.

Sex dieb⁹ colligite. in die aũt ſeptimo ſabba-
tũ eſt dñi. idcirco nõ inuenieſ. Et Hiere. xvij.
Sanctificate diẽ ſabbati ſicut precepi patri-
bus veſtris. Et Eſa. lvi. Omnis cuſtodiẽtẽ m
ſabbatũ ne polluat illud: ꝛ tenentẽ fedus meũ
adducã i montẽ ſanctũ meũ: ꝛ letificabo eos
in domo orõnis mee. Et Ezech. xx. Ego dñs
de⁹ veſter. In pceptis meis ambulate: ꝛ iudi-
cia mea cuſtodite ꝛ facite ea: ꝛ ſabbata mea
ſanctificate: vt ſit ſignũ inter me ꝛ vos: ꝛ ſcia
tis q: ego dñs. Pro declaratiõe tñ hui⁹ voca
buli ſabbatũ notandũ ꝙ aliter denominantur
dies a gentilibus: aliter a iudeis: aliter ab ec-
cleſia. Gentiles etenĩ denominant dies a pla-
netis. Et hoc dicit Albertus magn⁹ in ſuo in-
troductorio in aſtronomia. ꝙ ſapientib⁹ egy
ptijs ꝛ chaldeis viſum eſt ꝙ luna dñaretur
in prima hora diei lune. ideo diẽ illã voluerũt
denominare ab ipſa luna. Et ꝙ mars dñareſ
in prima hora diei martis. Et mercurius in
prima hora diei mercurij. Et iuppiter in pri-
ma hora diei iouis. Et ven⁹ in pma hora diei
veneris. Et ſaturn⁹ in prima hora diei ſabba
ti. Et ſol in prima hora diei dominice. Et ſic
ſm predictos ſeptẽ planetas ſeptẽ dies heb-
domade nominabãt. Hebrei denominabant
dies dicẽtes prima ſabbati. ſ. dñica die quaſi
die prima poſt ſabbatũ. Iuxta illud. Veſpere
aũt ſabbati que luceſcit in prima ſabbati. Et
ſequentẽ diẽ dicebant. ſecũda ſabbati. ꝛ ſic or-
dinate alios tertia ſabbati ꝛc̃. vſq͡ʒ ad ſepti-
mum diem quem appellabant ſabbatuʒ. Qd̃
ſm magiſtrũ in hiſtoria ſcholaſtica ꝛ Dama
ſcenũ interpretaſ requies: eo ꝙ illo die reque-
uit dñs ab oi ope qd̃ patrarat. vt habeſ Ge-
neſis. ij. Quandoq͡ʒ etiã apud Hebreos tota
hebdomada dicitur ſabbatũ. iuxta illud Luc.
xviij. Ieiuno bis in ſabbato. Septimũ tamen
diẽ pprie dicebant ſabbatũ quẽ ipi iudei alias
bant: ꝛ vltra iſtũ diẽ habebãt ipi iudei alias
ſolennitates. Eccleſia aũt denominat dies di-
cens diẽ dñicã. de quo pleni⁹ in ſequentib⁹ di-
cem⁹. ꝛ diẽ ſequentẽ ſecũdã feriã. aliũ tertiã.
aliũ quartã. aliũ quintã. aliũ ſextã. ꝛ ſequen-
tem diẽ ſabbati. Tertio oſtendim⁹ appro-
batũ vſum feſtorũ p xpianos. Nã ſctã mater
eccl'ia ſtatuit ſub pcepto aliquos dies feſtos
a fidelib⁹ celebrandos qui ponunſ p maiori
parte de ↄſe. di. iij. c. pnũciandũ. ꝛ ex de ferijs.
in. c. cõqueſtus. Hi ſunt oẽs dies dñici per to
tũ annũ. Natiuitas dñi. ſcti Stephani. Iohã
nis euãgeliſte. Innocẽtũ. ſcti Silueſtri. Cir-
cuncíſio dñi. Epiphania. Tres dies reſurre-
ctiõis. Aſcẽſio dñi. Penthecoſtes cũ duobus
dieb⁹ ſequentib⁹. Quattuor ſolẽnitates prin
cipales btẽ marie virginis. ſ. natiuitaſ: puri-
ficatiõis: annũciatiõis: ꝛ aſſumptionis eius.
Natiuitas Iohãnis baptiſte. duodecim aplo
rũ. ſcti Laurẽtij. dedicatiõis ſcti Michaelis.
oium ſctõꝝ. ꝛ ſcti Martini. Celebrande ſunt
etiã ille feſtiuitates quas ſinguli epi cum ſuo
clero pplo indixerint celebrãdas. Inſuper de
ↄſe. di. iij. in. c. crucis. ſtatuit Euſebi⁹ ꝙ feſtũ
crucis in tertia die maij ſolẽnniſ celebreſ. In
clemẽtina vero. Si deum. de reli. ꝛ vene. ſan.
mandatur celebrari feſtũ corpis xpi. Sunt ꝛ
alia feſta per cõſuetudinẽ eccl'ie toti⁹ introdu
cta. ſicut ſancti Nicolai. ſcti Anthonij abbis.
ꝛ quedã alia que ſm morẽ patrie celebranda
ſunt. Quare religioſus laudabiliſq͡ʒ appare
ſanctorum feſtorum vſus.

Quare ſabbatũ mutatũ eſt in dominicam:
ꝛ cur alia feſta ſunt ſuperaddita: ꝛ de peccato
illoꝝ qui feſta non cuſtodiunt. Caplm. II.

Secundũ myſteriũ de feſtis declaran
dum dicitur determinatio. In quo
determinare dubitare contingit cir
ca quedaʒ non imerito aperienda: ꝛ maxime
vt iudeis nos reprehendentibus reſpondere
valeamus. Dubitatur ergo de tribus.

Primo de ſabbati mutatione.
Secundo de feſtorum additione.
Tertio de peccato ꝛ offenſione.

Primo dubitaſ de ſabbati mutatione. Nã
vt pʒ ex dictis deus mãdauit ſabbatũ cuſtodi
ri. Exodi inſuper. xx. dixit. Memento vt dieʒ
ſabbati ſanctifices. Dicunt ergo iudei. Cur ec
cleſia ſabbatum mutauit in dominicam? Re
ſpondet Alexander de halis in tertio volumi
ne ſumme ꝙ hoc factum eſt iuſte ꝛ ſancte p
pter tria.

Primo propter declarationem myſterio
rum.
Secundo propter excluſionem errorum.
Tertio propter multitudinẽ priuilegiorũ.

Prima rõ eſt ppter declarationẽ myſterio
rũ. Nã aſſignatio ſeptime diei ẽ pure cerimo
nialis. ꝛ oẽs cerimonie veteris leg: vt dixim⁹
in ſmõe de obediẽtia deũ vmbra erãt ꝛ figura
legis gr̃e ꝛ euãgelij. Scd̃m aũt Aug. in. iiij.
ſup Gen. ad lr̃am dici pbabiſr põt obſuãdũ
ſabbatũ iudeis fuiſſe pceptũ in vmbra futu
ri que ſpiritualẽ requiẽ ſignificabat. cui⁹ quie
tis ipſe dñs ieſus xpus: qui non niſi quando
voluit paſſus eſt: in ſepulture ſue myſterium
cõſummauit. Cũ ergo p ſepulturã xpi figura

ſit adimpleta: nõ eſt amplius neccarium dieʒ
ſabbati cuſtodire. q̃nimmo ſolenniſare. i. in
ſabbato feſtũ facere more iudeoꝝ phibituʒ ẽ
et pctm̃. Unde de conſe. di. iij. c. puenit. Gre-
gorius ait. Peruenit ad me quoſdam puerſi
ſpũs hoies: praua inter vos aliqua ꝛ ſcẽ fidei
aduerſa ſeminaſſe. Ita vt i die ſabbati aliq̃d
operari phiberent: quos quid aliud niſi anti
xpi pdicatores dixerimus? qui veniens dieʒ
ſabbatũ atq͡ʒ dñicum ab omni faciet opere cu
ſtodiri. Quia enĩ mori ſe ꝛ reſurgere ſimulat
haberi vult in veneratione dñicum diem. Et
q: pplm iudaiʒare cõpellit: vt exteriorẽ rituʒ
legis reuocet: ꝛ ſibi iudeoꝝ pfidiam ſubdat:
coli vult ſabbatũ. Secũda rõ quare non ſer
uatur ſabbatũ ſed mutatuʒ eſt in dñicam: eſt
ppter excluſionẽ erroꝝ. Nam gentiles dñica
die conſueuerãt colere ꝛ adorare ſolẽ. Ut ita
q͡ʒ ab hoc errore retraherẽſ ſancta mater ec-
cleſia ſtatuit diem dñicũ ſanctificandũ. Ter
tia rõ quare ſabbatũ mutatuʒ eſt in dñicam:
eſt ppter multitudinem puilegioꝝ. Ut enĩ dr̃
lxxv. di. in. c. quod die dñico. Dies dñica tanq̃
diuinarũ diſpenſationũ myſterijs eſt ↄſecra-
ta: vt quicquid a dño inſigne eſt conſtitutũ:
in huius diei dignitate ſit geſtũ. In hac mun
dus ſumpſit exordiũ. In hac p reſurrectionẽ
ꝛ mors interitũ: ꝛ vita cepit pncipiuʒ. Et de
ↄſe. di. iij. c. ſabbato dr̃. Diem dñicam ob ve-
nerabilem reſurrectionẽ dñi noſtri ieſu xpi:
nõ ſolũ in paſca celebramus: verũetiam per
ſingulas quaſq͡ʒ hebdomadas ipi⁹ diei ima-
ginem frequẽtamus. Colliguntur enĩ duodeci
puilegia diei dñice. Primũ eſt quia fuit pma
oim dierum. Scd̃m q: erit vltim⁹ dies pſen
tis vite in ſeculi huius fine. Tertium eſt quia
illã nulla preceſſit nox. Quartũ q: ſicut infra
patebit: nulla ei nox ſubſequeſ. Quintũ q: in
ea creauit celum ꝛ terrã deus. Sextũ quia in
ea oẽs angeli a deo creati ſunt: ꝛ boni i celo
glorificati fuere: ꝛ mali de celo expulſi ſunt.
Septimũ q: ſm Oroſium in die illa pmo p
cepta ſunt data filijs iſrael. Octauuʒ quia in
illa die incarnatus eſt xp̃s. Nam vt teſtatur
magiſter hiſtoriarum. Et die qua dixit deus
fiat lux. viſitauit nos oriens ex alto. et xp̃us
incarnatus eſt. In huius myſteriũ ꝛ figuraʒ
datum fuit manna in dominica die. ſicut ait
Origenes ſuper exodum. Nonum quia i die
dominica chriſtus deſtructis iferni clauſtris
captiuam ducens captiuitatem ac ſanctoruʒ
animas de limbo eripiens triumphaliter ſur
rexit a mortuis. Decimum quia in dominica
die erit reſurrectio mortuorum: ꝛ reddet vni
cuiq͡ʒ iuxta opera ſua. Undecimum q: in die
dominica ſpiritusſanctus in linguis igneis
miſſus eſt in apoſtolos. Duodecimũ quia in
dominica die erit initiũ ꝛ cõtinuatio ſine fine
laudum dei ꝛ domini noſtri ieſu chriſti. Se
cundo dubitatur de feſtorum additione: cur
videlicet ſuperaddita ſĩt vltra diẽ dñicũ alia
feſta. Et aſſignari põt triplex rõ.

Prima diciſ confutationis
Secunda gratificationis
Tertia imitationis.

Prima ratio diciſ confutationis. Super-
addita ſunt ſanctorum feſta vt confutaretur
error eorum qui dixerunt ante diem iudicij
animas ſanctorum non conſcendere celum.
Ad oſtendendũ ꝙ tales mentiunſ ſtatuit ec
cleſia ſanctorum ſuffragia ꝛ patrocinia in eo
rum ſolẽnitatibus implorari: predicãs ꝛ con
teſtans illos in celo regnare cum chriſto. Ad
hunc etiam errorem eliminandũ eccleſia can
tat. Gaudent in celis anime ſanctoꝝ qui xpi
veſtigia ſunt ſecuti. Quod etiã colligi poteſt
ex dictis ſcripture atq͡ʒ doctorum ſanctorum
Nam Luce. xxiij. xp̃us dixit latroni. Hodie
mecũ eris in paradiſo. Et glo. ſup illo verbo
Luce. xi. Pueri mei mecum ſunt in cubili. ait
Pueri ſunt apoſtoli qui ſunt in eterna requie
Et Gregorius in. iiij. dialog. Iuſtorũ anime
mox vt huius carnis clauſtra exeunt in cele-
ſtibus ſedibus recipiunſ. Et extra de celebra
tione miſſarũ. c. cuʒ marthe. §. tertio loco. di
citur. De ſanctis omnibus ſentiendum eſt ꝙ
non indigeãt orationibus noſtris pro eo ꝙ
cum ſint perfecte beati omnia eis ſuccedunt
ad votum. Et extra de baptiſmo ꝛ eius effe-
ctu. c. debitũ. ſcribiſ ſic. Iudeus ſeipſuʒ bapti
ʒans ſi cõtinuo deceſſiſſet ad patriam protinus
nus euolaſſet. Et de penitẽtia diſtinctõe. vij.
ca. qui egerit diciſ. Quicunq͡ʒ bene poſt pe-
nitentiam vixerit ſicut ante penitentiã viue-
re debuit poſt reconciliationem quandocũq͡ʒ
defunctus fuerit: ad deum vadit: ad requiem
vadit ꝛ regno dei non priuabitur. Secũdo
ſuperaddita ſunt alia feſta propter gratifi-
cationem. Nam ex debito gratitudinis com-
memorare debemus beneficia nobis collata
ſicut ſunt beneficia natiuitatis: paſſiõis: aſcẽ
ſionis: ꝛ conſimilium feſtiuitatum. In ſolen-
nitatibus etiam beate Marie virginis feriã
dum eſt ppter ſummas perfectiones quas in
ſe habuit propter innumeras gratias quas
ipa impetrante ſuſcipimus. Ceteras vero ſo

lennitates ſanctoꝝ quas ſtatuit eccleſia ca-
tholica celebrari: obſeruare inſup obligamur
quia ⁊ ipſi impetrãt nobis miam dei. Unde
dauid in ps. ait. Leuaui oculos meos in mõ
tes, vnde veniet auxilium mihi. In mõtes. i.
in ſanctos. Tertia rõ quare vltra diem do-
minicum ſupaddita ſunt feſta ſanctorum eſt
ꝓpter imitationẽ. Ut in eoꝝ ſolẽnitatib⁹ illo
rum geſta recolẽtes: conemur eos quantum
poſſumus imitari. Ideo Aug. in ſermone de
martyribus ait. Quotieſcũqꝫ fratres chariſſi
mi ⁊c. ſanctoꝝ martyꝝ ſolẽnia celebram⁹: ita
ipſis intercedẽtibus ſpectemus a dño conſe-
qui temporalia beneficia: vt ipos martyres
imitando accipere mereamur eterna. Ab eis
eñi in veritate ſctõꝝ martyꝝ feſtiua gaudia
celebrant: qui ipſorum martyrum exempla ſe
quunt. Solennitates eñi martyꝝ exhorta-
tiones martyrioꝝ ſunt: vt imitari nõ pigeat
quod celebrare delectat. Sed nos volumus
gaudere cum ſanctis ⁊ tribulationes mundi
nolumus ſuſtinere cum illis. Qui ei ſanctos
martyres vel inꝗtum potuerit noluerit imi-
tari: ad eoꝝ beatitudinẽ non poterit ꝑuenire

Tertio dubitat de pctõ ⁊ offenſione. Utruꝫ
peccent mortalr non ſuantes feſta. Et reſpõ
deo ꝙ ſic: quia faciũt contra preceptum dei.
Hinc eſt ꝙ in veteri lege vt habet. Nume. xv
Cum inuẽtus eſſet homo colligẽs ligna i die
ſabbati: ꝑ Moyſen ⁊ Aaron reduſus eſt in
carcerem. Dixitqꝫ dñs ad Moyſen. Morte
moriat homo iſte: obruat eũ lapidib⁹ omnis
turba extra caſtra. Cũqꝫ eduxiſſent eũ foras
obruerũt lapidibus: ⁊ mortuus eſt ſicut pre-
ceperat dominus. Põt tamẽ aliquis ſi labo-
rat aut aliquid aliud faciat diebus feſtis ex-
cuſari a pctõ ꝓpter tria. Primo ꝓpt nccitatẽ
vt patꝫ extra de ferijs. c. cõqueſtus. Et i glo.
ibi ſuper verbo neceſſitas vrgeat dicit. puta
ſi res eſſꝫ peritura. Et ſunt plura exempla. ff.
de ferijs. l. i. ij. et. iij. Et vbi res celeritatẽ deſi
derat. ff. de damno infec. l. i. Secundo excu
ſantur laborãtes in feſtis ꝓpter pietatẽ. pu-
ta ſm glo. in preall. c. cõqueſtus. cã debilium
perſonarum: quia in operibus miſericordie
dierum diſtinctio non eſt habenda. vt patet
lxxvi. diſtin. vtinam. ⁊ de conſe. diſtin. v. ca.
nunꝗ. Tertio excuſant laborantes diebus
feſtis ꝓpter modicitatem, quando ſcilꝫ opus
modicum eſſet ⁊ paruũ. quia ſm theologos
Qḋ modicum eſt ratio apphendit quaſi ni-
hil. Sed quis explicet quãtus in xpianis cir
ca feſtoꝝ ſanctificationeꝫ inueniat abuſus:

Nam cupiditate ⁊ auaritia ducti: diebus fe-
ſtis mercata frequentant ⁊ nundinas. quod
ꝓhibetur in. c. i. extra. de ferijs. Nõnulli etiaꝫ
abſqꝫ neceſſitate vendunt ⁊ emunt: miſſas ⁊
alia officia negligentes conducunt merces i
curribus equis ⁊ mulis: ⁊ faciunt alia opera
ſeruilia non ſine peccato. Nec illud peccatuꝫ
leue putandum eſt: quo ingratus ⁊ miſer ho
mo dedignatur reddere deo partem tempo-
ris ſibi conceſſi.

Qualr feſta ſuãda ſunt cũ deuotõe cordis
oris ⁊ opis: quod tñ a xpianis mltis nõ fit
imo videt ꝯrium. Caplm III

Ertium myſteriũ de feſtis dicit ob-
ſeruationis. Obſeruanda ſunt feſta a
fidelibus cum omni deuotione: ac
ſanctificanda tripliciter.

Primo corde.
Secundo ore.
Tertio opere.

Primo ſunt ſanctificanda feſta corde. vt
vnuſquiſqꝫ memor ſit dei ⁊ beneficioꝝ eius.
Nam in ꝑcepto ſolo de ſanctificatione ſabba
ti poſitum eſt hoc vocabulũ memento: ad de
notandũ ꝙ tali die ad ſpũalium cõtemplatio
nẽ animus ſit reuocãdus. Hinc Iſidorus ait
Purgandus eſt ꝑmo animus atqꝫ a tempo-
ralium rerum cogitationibus ſegregandus:
vt pura acies cordis ad deum vere ⁊ ſimplr
dirigat. Optima aũt eſt regula a nobis tra
dita in tractatu de virtutibus ⁊ in ſmone de
prudentia. i qua ponuntur ſepteꝫ de quibus
vnuſqſqꝫ memor eſſe debet. Inſup ſm qſdaꝫ
cuꝫ ꝑceptũ de ſanctificatione feſti ſit affirma
tiuum ⁊ obliget ſemp: ſed nõ ad ſemp: tenet
homo ex debito die dñico vel ſemel in hebdo
mada deo vacare atqꝫ deũ recognoſcere i ali
qua hora: lꝫ nõ in qualibet: aliter peccat mor
taliter. Proinde qui eſt in mortali culpa ⁊ nõ
conteritur: vel dat operam vt conterat i die
dominico: de nouo mortaliter peccat: q2 traſ
greditur diuinũ preceptuꝫ quo precipit die-
bus dominicis eſſe vacanduꝫ deo. ⁊ maxime
conteri oportet congruis horis: vt puta dum
d2 miſſa vel dicunt veſpe. Tenent aũt ad ꝓ
poſitum confitẽdi ⁊ ſatiſfaciendi loco ⁊ tem-
pore opportuno. Quod qui non ſuat nouaꝫ
incurrit culpã trangreſſionis precepti de ſan
ctificatione ſabbati atqꝫ obſeruatione in pro
pria culpa. Secundo feſta ſunt ſanctifican-
da ore: vt in ipſis oremus ⁊ laudemus deuꝫ
ſibiqꝫ de ſuſceptis beneficijs gratias refera-
mus. Unde de conſe. di. iij. c. ieiunia dicitur,

Die dñica nihil aliud agendum eſt: niſi deo va
candum. Nulla operatio in illa die ſancta aga
tur: niſi tñ hymnis ⁊ pſalmis: ⁊ canticis ſpũa
libus: dies tranſigat. Tertio ſanctificanda
ſunt feſta opere viſitando eccleſias: audiẽdo di
uina. De auditione vero miſſarũ dicam diffu
ſius in ſermõe de miſſa. Sed ve mũdo a ſcan
dalis, q2 xpiani diebus feſtiuis magis inho-
norant deũ ⁊ ſanctos ꝙ diebus alijs. O quot
pompis: quot vanitatibus: quot fatuoſitatib⁹
in diebus feſtiuis ornat corpus: ⁊ cõfundit
ſpiritus. Tunc quidẽ felicior eſt qui exquiſito
ri exceſſu bellum ordinat cõtra deum. Tũc mu
lieres emula cõcertatione inſano ſtudio ac co
natu altera alteram in vanitatibus ſuperare
cõtendit. Tunc geſtant ſtellas ac laminas au
reas vel argenteas vario fulgore ſplẽdentes:
necnõ perlatũ torques cingentes collũ: ⁊ ſimi
lia. Tũc in eccleſijs dei mala plurima perpetrã
tur. Tũc inſiſtunt hoies ꝓhibitis ludis. Tunc
mulieres choreis vacant ⁊ diſſolutionibus.
Propterea d2 de cõſe. diſ. iij. c. irreligioſa. Irre
ligioſa ꝯſuetudo eſt quã vulgus ꝑ ſanctoꝝ ſo
lennitates agere cõſueuit. Populi qui deberẽt
officia diuina attendere: ſaltationibus turpi-
bus inuigilant: cantica nõ ſolum mala canen
tes: ſed etiam religioſoꝝ officijs perſtrepunt.
Sunt ⁊ alia plurima que cõmitti ſolent tem-
poribus deo ac ſanctis dicatis. Nos vero co-
nemur ab illis oĩbus abſtinere: ſolẽnitateſqꝫ
ſacras reuerenter ac debite celebrare: ſicqꝫ im
petrabimus in hoc ſeculo dei grãm: ⁊ in futu-
ro ſempiternã gloriã. ad quã nos ille ꝑducat
ꝗ viuit ⁊ regnat in ſecula ſclꝫoꝝ. Amen.

Dominica letare. de pietate quã viui exhi
bere debent mortuis ac defunctis.

Sermo XLVII

Ecepit ergo ieſus
panes: ⁊ cũ gratias egiſſet diſtri-
buit diſcũbentibus. Scribunt hec
verba Ioh. vi. c. ⁊ in euãgelio hodierno. Qui
de celo deſcendit in vterũ virginis ſola charita
te motus: ipſe verbo pariter ⁊ exemplo docu-
it nos ſuper omnia erga noſtros ꝓximos be-
niuolentiam: pietatẽqꝫ ſeruare. Ecce in ꝓn-
cipiu eſt ſacra lectio euangelica in qua narrat
ꝙ benigne: ꝙ clementer famelicam turbam
xps pauit in deſerto. Nos vero ſi regni eius
ac beatitudinis voluerimus participes eſſe de
bemus ꝗtum poſſumus. ꝓximorum noſtro-
rum indigentiam: miſeriãqꝫ releuare. Qm̃ au
tem circa defun ctos multi ſunt inhumani ac

ꝗ crudeles, cum in ſuperioribus dixerimus
de miſericordia viuis exhibenda: idcirco in ꝑ
ſenti ſermone de pietate que mortuis atqꝫ de-
functis debet erimus locuturi. Diſtinguemus
vero hãc in tres ptes principales.

Prima d2 ſepulture exhibitio.
Secũda teſtamẽtoꝝ executio.
Tertia ſuffragioꝝ cõicatio.

Qḋ defunctoꝝ corpora ſunt ſepelienda: et
qualiter eccleſiaſtica ſepultura ꝓdeſſe poteſt
vel obeſſe. Capitulũ I

Rima pars pietatis ꝗ debet defun-
ctis d2 ſepulture exhibitio. ⁊ ꝓ hui⁹
declaratiõe tria dubia ſũt diſputãda.

Primum vtrũ defunctorum corpora ſint
ſepelienda.

Secundum vtrũ ꝓſit morientibus eccle
ſiaſtica ſepultura.

Tertiũ vtrum obſit in peccato mortali
decedentibus.

Circa primũ dubium poſſꝫ aliquis argue-
re ꝙ corpora defunctoruꝫ nõ ſunt ſepelienda.
Nam dicit Uirgilius. Facilis iactura ſepul-
cri. Et Seneca de remedijs fortuitorum. Si
nihil ſentio nõ pertinet ad me iactura corpo-
ris in ſepulcro. Et idem in li. de tranquillitate
animi. minabat Theodoro philoſopho mor-
tem inſepultam. Cui reſpondet. Sanguis in
tua poteſtate eſt. ſed te ineptum dico ſi putas
mea intereſſe ſupra terram an infra putreſie
ri. Inquit etiam Tullius in qõnibus tuſcula-
nis. ꝙ Socrates ⁊ Anaxagoras crediderũt
ſepulturas ſuperuacuas: nilqꝫ mali atqꝫ inho
neſti eſſe iacere cadauer ſqualidũ abiectum ⁊
inhumatum. quem ritum ſeruabant Caſpij
omnes. Diogenes inſuper Cinicus iuſſit ſe in
humatum ꝓijci volucribus: canibus: ⁊ feris
dicens. Quid ferarũ mihi nil ſentienti oberit
laniatus. Refert adhuc Euſebius li. primo de
euangelica ꝑparatione. ꝙ hircani rapacis ge
neris auibus ꝓijcere defunctorũ corpora cõ-
ſueuerunt. Sed cõtra tales damnatos mo
res: inhumanaſqꝫ ſententias eſt omnis ſcri-
ptura tam ſanctorũ ꝙ moralium philoſopho
rum. Unde Geñ. xxiij. laudat de pietate Abra
am qui ſepeliuit Saram mortuam in hebron
in terra chanaan: ⁊ ſepeliuit eam in ſpelunca
agri. Et Geneſis. xxv. ⁊. xiij. q. ij. c. hebron. di
citur ꝙ Iſaac ⁊ Iſmael ſepelierunt Abraam
in ſpelunca duplici. Et Geneſis. xlix. Iacob in
extremo vite benedictione data filijs ſuis ꝑ-
cepit eis dicens. Ego cõgregor ad populum
meum. Sepelite me cũ patribus meis in ſpe-

lunca duplici que eſt in agro hebron in terra chanaan quam emit Abraam. Et Joſue vltimo habetur qualiter eo mortuo ſepelierūt euꝫ filij iſrael in finibus poſſeſſionis ſue. Ibidem etiam habetur qualiter oſſa Joſeph que tulerant de egypto ſepelierūt in ſichem. ⁊ quomodo Eleazarū filium Aaron ſepelierunt in gabaad fratres ⁊ filij eius. Et Judicum. xvi. fit mentio de ſepultura Sanſonis. Et. i. Regum xxv. de ſepultura Samuelis, Et. i. Paral. ix. de ſepultura Salomonis. Et. i. Machab. ix. de ſepultura Jude machabei. Et. ij. Regum. ij. dixit Dauid viris Jabes Galaad qui ſepelierant Saulem. Benedicti vos a domino qui feciſtis miſericordiam hanc cum domino veſtro Saule ⁊ ſepeliſtis eum. Et. xxi. diſt. decretorum. c. nunc autem. in gloſa dicitur. ꝙ ſi q̄s mandaret corpus ſuū non ſepeliri: quod ⁊ fecit Marcellinus papa in deteſtationem idolatrie commiſſe: non eſt implendum. Et Valerius libro quinto, rubrica de ingratis, reprehendit athenienſes qui Melciadem in carcere mortuum ſepeliri non permiſerunt: niſi Cymo eius filius carcerem pro eo intraſſet. Unde Valerius ait. Nec te Cymo ſilentio inuoluam: quoniam patri tuo ſepulturam voluntarijs vinculis emere non dubitaſti. Et idē Valerius libro primo, rubrica de ſomnijs, narrat qualiter Symonides poeta peregre vadēs ⁊ cum nauis in qua erat appuliſſet ad littus ⁊ corpus inhumatum iacens vidiſſet: ſepulture mandauit. Huiuſmodi beneficio is qui ſepultus fuerat motus nocte ſibi in ſomnis apparuit: eumq̄ ne proximo die nauigaret monuit: qui ſomnio parens in terra remanſit. Illi vero qui inde receſſerant nauigantes in eius conſpectibus ꝓcellis ⁊ fluctibus abſorpti ſunt ⁊ ſuffocati. ⁊ ipſe letatus eſt qui vitam ſuam magis ſomnio q̄ naui cōmiſerat. Et idē Valerius libro quinto: rubrica de humanitate. cōmendat Ceſarem qui caput ſui hoſtis Pompei ſibi per regem egypti deſtinatum honorifice cremari ⁊ ſepeliri fecit. Ibidem etiam laudat Hannibalē qui ſucceſſiue tres romanos Paulum: Gracchum: ⁊ Marcellum hoſtes ipſius honorifice ſepeliuit. Reſpondendum eſt ergo ad dubium propoſitum ſm Rich. in quarto. diſt. xlv. ꝙ defunctorum corpora ſunt ſepelienda propter tria. Primo propter aſtruendam reſurrectionem futuram, propter quā Paulus mortuos vocat dormientes. Ut ergo ſubleuetur ſpes ad reſurrectionem vere fiendam corpora ſepulture traduntur. Secundo corpora ſepeliuntur propter amouendum horrorem. Unde Quintilianus libro quinto declamationum ait, Ad operiendam feditatē ſubtrahendamq̄ dolori materiam: mortuus viuentium cauſa ſepelitur. Tertio corpora defunctorum ſunt ſepelienda propter meritationem: vt illa ſepelientes propter miſericordiā mereantur. Propter hec omnia Aug. lib. i. de ciui. dei. ca. xiij. ait. Non ſunt contemnenda ⁊ abijcienda corpora defunctorū maximeq̄ iuſtorum atq̄ fidelium: quibus tanq̄ organis ⁊ vaſis ad omnia opera bona: ſanctus vſus ē ſpiritus. Si enim paterna veſtis ⁊ anulus ac ſi quid huiuſmodi tanto carius eſt poſteris: quanto erga parentes maior extitit affectus nullo modo ipſa ſpernenda ſunt corpora: que vtiq̄ multo familiarius atq̄ coniunctius q̄ queuiber indumenta geſtamus. Hec enim nō ad ornamentum vel adiutorium quod adhibetur extrinſecus: ſed ad ipā naturā hoīs ꝑtinent. Unde ⁊ antiquorum iuſtorum funera officioſa pietate curata ſunt; ⁊ exequie celebrate: ⁊ ſepultura prouiſa. Ipſiq̄ dum viuerent de ſepeliendis vel etiam transferendis ſuis corporibus filijs mandauerūt. Et Tobias ſepeliendo mortuos deum promeruiſſe teſte angelo commendatur. Ipſe quoq̄ dominus die tertia reſurrecturꝰ ⁊ religioſe mulieris bonum opus predicat: predicandumq̄ cōmendat: ꝙ vnguentum precioſum ſupra membra eius effuderit: atq̄ hoc ad eum ſepeliendum fecerit. Et laudabiliter cōmemorantur in euāgelio qui corpus eius de cruce acceptum diligenter atq̄ honorifice tegendum: ſepeliendūq̄ curarunt. Hec Auguſtinus. Secundum dubium erat, vtrum proſit in charitate morientibꝰ eccleſiaſtica ſepultura. Loquor de his qui habent aliquod purgabile. Et Reſpondet Richardus ꝙ non per ſe: ſed per accidens, ⁊ hoc triplici ratiōe. Prima ratio eſt propter inſpicientium excitationē inquantum ſcꝫ inſpicientes ſepulturam memoriam retinent defunctorum ⁊ pro eis orant. Unde Auguſtinꝰ libro de cura pro mortuis agenda ait, Monumentum eo ꝙ moneat mentem, id eſt admoneat nūcupat. Hic Greg. libro quarto dial. Petro eum interroganti ⁊ dicenti. Putamus ne animabus eorum aliquid prodeſſe poſſe ſi mortuorum corpora in eccleſijs fuerint ſepulta? Reſpondet, cum grauia peccata non deprimūt hoc prodeſt mortuis ſi in eccleſijs ſepeliantur ꝙ eoꝝ proximi quotiens ad eadē ſacra loca conueniunt ſuorꝫ quoq̄ ſepulcra

aſpiciunt recordanť: ⁊ pro eis domino p̄ces fundunt. Nam quos peccata grauia depmūt non ad ſolutionē: ſed potius ad maiorē damnationis cumulū eorum corpora in eccleſijs ponunť. hec ille. Secunda ratio eſt propter miniſtroꝝ eccleſie orationem: quia illi q̄ eccleſie ſeruiunt teneť ceteris paribus ꝓ illis frequentius ⁊ ſpecialius orare. Tertia ratio ē ꝓpter ſanctorum deuotioneꝫ. Credendū nāq̄ eſt ꝙ ſancti illi: ad quorum honorem fabricata eſt eccleſia orant pro eo qui ſepelitur in illa. vel eius cimiterio ꝓpter reuerentiam et deuotionem ipſius eligētis ſepulturā ibidem. Unde Augu. xiij. q. ij. c. non eſtimemus ait. Qȝ vero quis apud memorias martyrū ſepelitur. Hoc tantū mihi videť ꝓdeſſe defūcto: vt commēdans eum martyꝝ patrocinio affectus ꝓ illo ſupplicatiōis augeať. Notādum tamen circa electionē ſepulture ꝙ quilibet adultus compos ſue mētis: libere poteſt vbicūq̄ voluerit in loco magis religioſo eligere ſepulturam. Unde Gratianꝰ. xiij. q. ij. c. Unaqueq̄. §. ecōtra. in fine. ait. Ubi quiſq̄ tumulādus ſit in volūtate eius conſiſtit. Excipiunť religioſi qui nō poſſunt ſibi eligere ſepulturā: ſed in ſuis monaſterijs ⁊ eccleſijs ſepeliuntur. niſi quando moriunť eſſent adeo remoti a monaſterijs ſui ordīs ꝙ nō poſſēt cōmode deportari ad illa: quia tunc poſſent eligere: extra eodē. c. religioſi. li. vi. Impuberes etiam non poſſunt ſibi eligere ſepulturā: ſed parentes eoꝝ poſſunt eos ſepelire vbicūq̄ voluerint ſi conſuetudo terre hoc habeat. alias nō. extra. de ſepul. c. in noſtra. in textu. ⁊ in glo. ⁊ in. c. de vxore. in glo. Inſuper q̄ nō eſt compos ſue mētis: nō poteſt eligere ſepulturam. extra de ſucceſ. ab inteſta. c. cum dilectus. Uxor vero ſi nō elegit ſepulturā ſepeliri debet: vbi ſepultus eſt ſuus maritus. Et ſi plures habuit ſepeliri debet vbi ſepultus eſt vltimus. Et lꝫ multa dicanť de ſepulture electione: tamen multum ſtatur cōſuetudini. vt dicit Ric. vbi ſupra. Poteſt etiam quis eligere ſepulturam ī loco minus religioſo dimiſſa ātiqua. vt patet extra eodem. lib. vi. ca. cū q̄s

Tertium dubiuꝫ erat. vtrū obſit eccleſiaſtica ſepultura in peccato mortali decedētibus quia dicif. xiij. q. ij. c. quibus. ⁊. c. cuꝫ grauia Impijs nocet in loco ſacro ſepeliri. Reſpōdet Ricardus ꝙ impio non nocet eccleſiaſtica ſepultura: niſi inquātum hanc ſepulturam ſibi indignam propter humanam gloriam ꝓcurauit. Sed quid dicemus de ſumptibus ⁊ expenſis que fiunt in funere etiam honorum ⁊ in charitate morientium. Nonne melius eſſet ſi darentur pauperibus ⁊ indigentibus q̄ ſic illas exponere ad quādam quaſi pompam ⁊ inanem gloriam. Reſpōdet Ricardus vbi ſupra ꝙ pompa exequiarū ſi fiat ſm conſuetudinem patrie ⁊ nō cum nimio exceſſu non eſt rephenſibilis. Quinimmo facit ad conſolationem viuorū ⁊ ſubleuationem ſpei ad reſurrectionē futuram. Non eñ tenetur homo de neceſſitate facere omne bonū quod poteſt Faciens autem ſumptus in ſepultura quos poſſꝫ alibi melius collocare: non facit eos in quātum eſt opus minus vtile: ſed inquantuꝫ vtile. Notandū tamē ꝙ nō debent in eccleſijs ſeu cimiterio vł loco ſacro infraſcripti ſepeliri. Primo nullus infidelis nec iudeus ⁊ nec paganus nec hereticus. vt patet de cōſecratione. diſtinctōe pͥma in. c. eccleſiam. et. c. ſequenti. et. xxiiij. queſtione. ij. c. ſane. Et ſi ſepulti eſſent tales in eccleſijs debent exhumari et proijci extra. Secundo interdicitur ſepultura eccleſiaſtica morienti in torneamento. Et exponit Hoſtieñ. etiam ſi quis ibi vulnus letale accepit. licet poſtea ſuperuixerit: ⁊ q̄uis peniteat ⁊ ei eucharistia nō negetur: carebit tamen eccleſiaſtica ſepultura. extra de torneamentis. ca. i. Hoc tamen de illo intelligitur qui venit cauſa exercendi ſe in torneamento. Et etiā ſm Guilhelmū de armigeris eorum qui eis in armis ſeruiunt. extra de torneamentis. c. ij. Secus de aſtantibus cū curioſitate. Tertio prohibeť ſepultura his qui ſeipſos occidunt. vt patet. xiij. queſtione. ij. c. quibus. ⁊. xxiij. q. v. c. placuit. Qȝ intelligendum eſt ſm Guilhelmum. ſi interfecerunt ſe ex deſperatione vel iracundia. Secus ſi ex fortuitate ⁊ huiuſmodi. Unde in. ca. ex parte ij. extra de ſepulturis. dicit Bernardus ꝙ ſi quis propter fugam precipitaret ſe in aquā: quia inde ſic credebat euadere non imputatur ei etiam ſi contrarium eueniat. Quarto negatur ſepultura ei de quo certum eſt et manifeſtum non fuiſſe confeſſum vel nō cōmunicaſſe ſemel in anno extra de peni. et re. miſ. cap. omnis. Et hoc intellige niſi in articulo mortis ſigna contritionis et huiuſmodi emendationis oſtendat. Quinto expellitur a ſepultura eccleſie monachus qui reperitur proprietarius ī fine vite qui debet in ſterquilinio ſepeliri. extra de ſtatu monachoruꝫ. capitulo. ſuper quodam. Sexto blaſphemus dei ſi moriatur abſq̄ penitentia poſtq̄

blaſphemauerit nõ ſepelit in loco ſacro. ex̄ de maledicis. ca. ij. Septimo general'r q̄libet notoꝛius peccatoꝛ ſi moꝛiat abſq̄ pñia in ipſo moꝛtali peccato ꝑuandus eſt eccl'iaſtica ſepultura. xiij. q. ij. c. nõ eſtimemus. Ad ꝓbādū autē contritionē alicuius pctōꝛis moꝛientis ſufficit vnus teſtis. xxvi. q. vi. c. qui recedunt

Itē interdicit ſepultura tpe interdicti illis de illo loco vbi eſt poſitum interdictū dū durat. Item excōmunicatis excōmunicatione maioꝛi in illa moꝛiētibus: et etiā minoꝛi ſm Guil'. quādo hoc eſt notoꝛium. Sunt et alia multa circa hāc materiā q̄ ideo dimittimus: quia non eſt neceſſariū vt pplis predicētur. Sacerdotes aūt et curati: qui talium debent habere ſciam videant titulū de ſepul. li. iij. et vi. decretalium. Ideo hanc partem ↄcludere volētes: dicimus q̄ magna eſt pietas ſatiſq̄ cōmendabilis defunctoꝛum coꝛpoꝛa ſepelire. Hinc p̄terea que dicta ſunt laudat et magnꝰ Alex. qui vt. Q. Curtius refert. inuēto dario a ſuis derelicto vulnerato et extincto in vehiculo viſo coꝛpoꝛe fudit lachꝛymas: fecitq̄ eū moꝛe regio ſepeliri.

De executione teſtamentoꝛuꝫ et q̄ dilatio eoꝛum preiudicat animabus teſtatoꝛū ſi ſint in purgatoꝛio.   Capl'm   II

Ecunda pars pietatis defunctoꝛuꝫ
s dicitur teſtamentoꝛum executio.
In quo adhuc tria dubia occurrunt declaranda.

Primū vtrū teſtamenta poſſint infringi.

Secundū vtrum executoꝛes teneātur ſtatim illa exequi.

Tertium vtrum dilatio executoꝛis preiudicet anime teſtatoꝛis.

Ad p̄mū dubiuꝫ poſſet aliquis arguere q̄ nullū teſtamentū ſit infringendū. Nā vt ſcribitur extra de teſta. ca. indicāte. voluntas teſtatoꝛis debet ꝑ oia adimpleri. Sꝫ teſtamētum continet vltimā voluntatē teſtatoꝛis: ḡ ꝛc. et. xvi. q. i. c. conſideratio. dꝛ. Conſideratio eccl'iaſtice vtilitatis hoc poſtulat ex iuſta diſpoſitione teſtatoꝛis ſ̄uandū arbitriū eē. Sꝫ cōtra eſt quod habet. xvi. q. i. in. c. admonere vbi Greg. ait. Admonere te volumus ne pie defunctoꝝ voluntates: tua quod abſit: remiſſione caſſent. Ibi dicit glo. ſup v̄bo. pie. ſecꝰ ſi ſunt iniuſte: ergo teſtamēta iniuſta ſunt infringenda. Reſpōdet Ric. in. iiij. di. xlv. q̄ aut teſtamentū eſt rōnabil'r factū: et ita q̄ non ſit contra equitatē iuris naturalis nec diuini nec poſitiui, et tunc nullo modo eſt infringendum. Aut teſtamentū eſt irrōnabil'r factū: et tunc licitum eſt et debitum illud infringere. Eſt autem teſtamentum irrationabile duplici ratione.

Primo ratione teſtatoꝛis.

Scdo rōne rei teſtate.

Tertio rōne modi teſtandi.

Primo rōne teſtatoꝛis: cū ſcꝫ nō pōt facere teſtamentū. Nam neq̄ epūs neq̄ religioſus neq̄ fatuus poteſt facere teſtamentuꝫ. Dicit tñ Ric. q̄ epūs aut habet bona que ſibi ꝓuenerūt ex hereditate vel artificio aut doctrina anteq̄ eſſet epiſcopus. Aut nō habet niſi redditus eccleſiaſticos et mobilia que ſibi ex illis redditibus ꝓuenerunt. De p̄mis bonis: quia ꝓꝓetas illoꝝ eſt ſua poteſt licite facere teſtamentū. ex̄ de teſta. c. quia nos. et. c. relatum. et xij. q. i. c. epi. Si tamen epūs eccl'iam leſerit: damnū eccleſie debꝫ de rebꝰ eiꝰ reſarciri. et de reſiduo ſi quid fuerit teſtari poteſt. De redditibus aūt eccl'iaſticis et de mobilibus q̄ poſt ſui conſecrationē acq̄ſierint epi: quia talia dicunt conſeruari eidē eccleſie. cuius ratio eſt: qꝛ que intuitu ſeu cōſideratu eccl'ie receperūt illoꝝ bonoꝝ ꝓpꝛietas ſua nō eſt: ſꝫ illoꝝ ſunt tñ diſpenſatoꝛes et adminiſtratoꝛes: nō poſſunt facere teſtamentū. Et q̄uis de rebꝰ eccleſie non poſſint aliquid donare iure teſtamēti: poſſunt tamē donare de mobilibus cauſa elemoſyne ſiue ſint ſani ſiue ī egritudine etiā moꝛtali conſtituti. Ex quibus colligit q̄ nō eſt idem diſpenſare et teſtari. Unde epiſcopus permittit de bonis eccleſie elemoſynam facere et non teſtari. extra de teſtamentis. c. ad hec. Teſtatoꝛem enim opoꝛtet eſſe dominum rerum de quibus facit teſtamentū. Sꝫ diſpenſatoꝛem non opoꝛtet eſſe dominū rerum de quibus facit elemoſynam. Unde extra e. ca. quia nos. in glo. dicit. Clerici de rebus eccleſie nullū poſſunt facere teſtamentū cum earuꝫ pꝛopꝛietas non ſit ſua. Similiter religioſus cum non habeat pꝛopꝛium nō poteſt facere teſtamentum. patet. xix. q. iij. cap. quia. et in. c. perlatum. Et ſi dicat de Paulo pꝛimo heremita q̄ in teſtamento reliquit collobium ſuum id eſt tunicaꝫ ſuperioꝛem Athanaſio alexandrino epiſcopo: et tunicam inferioꝛem beato antonio. Reſpōdet Richardꝰ q̄ quamuis Paulus pꝛimus heremita fuerit religioſiſſimus ſanctitate: non erat tamē in religionis ſtatu. Unde non eſt ſimile de heremitis et de illis qui ſunt in ſtatu religionis. vt patet in. §. ſequenti poſt pꝛeallegatuꝫ cap. perlatum. Adhuc fatuus non poteſt facere teſtamentū. ex̄ de ſucceſſi. ab inteſta. c. cum dilectus. Et inſtitu. quibus non eſt permiſſuꝫ facere teſtamentū. §. furioſi. Illū eñ qui facit teſtamentū opoꝛtet eſſe compotē mentis ſue pꝛo illo tempoꝛe quo facit teſtamentū. Secundo teſtamentū eſt irrationabiliter factum ratione rei teſtate: cū quis facit teſtamentuꝫ de re quā non habet. Sicut dicitur de Zipꝑthopo. Ipſe eñ cū in extremo vite veniſſet teſtamentum condidit in quo multa milia ducatorū in pios vſus dimittebat. Cū vero circūſtātes interrogarent q̄s eſſet executoꝛ tante pecunie diſtribuēde. Reſpōdit truffatoꝛie. Hic eſt punctus vnde tractum eſt vocabulū illud aut vulgare pꝛouerbiū. Qui ſtael pūcto diſſe Zipꝑthopo. Sunt et alij qui teſtātur de bonis que habent: tamen ad illos non pertinentibꝰ: eo q̄ acquiſita ſunt per vſuras: malos contractus: rapinas: iniuſticias: fraudulētias: et huiuſmodi. et debent perſonis certis. Secus vero quando illoꝝ reſtitutio eſſet incerta. Tertio teſtamentū eſt irrationabiliter factū ratione modi teſtandi, puta cū quis exheredat ſuos heredes qui exheredari nō meruerūt dās totū alijs. Talis facit ↄ equitatē iuris nāliſ: etiā ſi det eccleſie. et teſtamentū tale nō eſt ſeruandum. Propterea dicitur ab Auguſtino in ſermone de cōmuni vita clericoꝝ. et. xvij. q. vlti. c. quicunq̄. Quicunq̄ vult exheredato filio heredē facere eccl'iam: querat aliū qui ſuſcipiat nō Auguſtinū. Et infra. Quā laudabile factum ſancti Aurelij carthaginenſis epiſcopi. Quidā eñ cū filios non haberet nec ſperaret: res ſuas omnes retento ſibi vſufructu donauit eccleſie. Nati ſunt illi filij: nec opinātí reddidit epiſcopus que illi donauerat. In poteſtate habebat epiſcopus non reddere: ſed iure foꝛi et non iure poli. i. quadā naturali equitate. vt dicit glo. ibidē. Secundū dubiū vtrū executoꝛes teſtamētoꝝ teneantur cito. ſcꝫ infra annū executionē complere? Et reſpondet Richardus in quarto diſt. xlv. q̄ aut teſtatoꝛ tēpus determinat infra quod teſtamentum vult eſſe impletū aut non. Si ſic: nō tenentur executoꝛes ratione neceſſitatis vſq̄ ad illud tēpus teſtamentū implere, niſi viderent citius explendo ſe poſſe facere anime defuncti vtilitatem maioꝛem. Tunc enim etſi in foꝛo iudicij compelli non poſſent ad citius implendum tamen ad hoc eos conſcientia deberet compellere: quia preſupponendū eſt q̄ voluntas defuncti fuit vt illo modo et illo tempoꝛe teſtamentū implerent quo eſſet expedientius anime ſue. Si autem non determinat tempus infra quod velit teſtamentum impleri: tunc dico quia aut executoꝛes habent libere bona de quibus poſſint ſtatim teſtamentum implere: aut non habent. Si habent: tunc implere tenentur q̄ citius poſſunt: quia debitoꝛes ſunt illis quibus legata ſunt facta. Et ſicut dicitur ff. de regu. iuris. In omnibus obligationibus in quibus dies non ponitur pꝛeſenti die debetur. Unde illi executoꝛes qui per longum tempus tardant ſuam executionē implere: necatoꝛibus egentiū comparantur. Propterea dicitur. xiij. q. ij. cap. qui oblationes. Qui oblationes defunctoꝛum aut negant eccleſijs: aut difficile reddunt: et tanq̄ egentium necatoꝛes excommunicentur. Et ſm gloſam ibideꝫ hoc non intelligitur de oblationibus voluntarijs: ſed de illis bonis que relicta ſunt eccleſijs. Et cap. ſequenti adhuc dicitur. Qui oblationes defunctoꝛum retinent: et illi qui eccleſijs tradere demoꝛant vt infideles ſunt ab eccleſia abijciendi. Executoꝛes etiam ſi illa bona retinent pꝛo ſeipſis: ſunt ſicut fures et raptoꝛes: et ſacrilegium committunt. ſicut patet. xiij. q. ij. c. de rici. et. xvij. q. iiij. c. ſacrilegium. Unde ſi executoꝛes infra annum ſaltem ammonitione epiſcopi pias voluntates defunctoꝛum non implent cum poſſent ſi vellent: per epiſcopum debent impleri. vt notatur extra de teſtamentis. cap. nos quidem. et. c. tua nobis. in glo. et. c. Iohannes. in textu. Si autem executoꝛes non habeant bona in pꝛomptu de quibus poſſunt infra annum teſtamentum implere, non credo pꝛopter hoc q̄ deuoluatur poteſtas eoꝛum poſt annum ad epiſcopum. Tenentur tamen facere quod in ſe eſt vt bona habeant: et debita debent reſtituere q̄ citius poſſunt. Tertiū dubium erat. vtruꝫ dilatio executionis in aliquo pꝛeiudicet anime teſtatoꝛis. Et Reſpondet Richardus q̄ ſic. Cuius duplex eſt ratio Una: quia quanto citius eccleſie et pauperes quibus legatum eſt recipiunt illud quod teſtatoꝛ eis legauit: tanto feruentius et citius orāt pꝛo anima defuncti et oꝛare tenentur. et quanto tardius recipiunt quod eis legatum eſt: tāto tepidioꝛes ſunt ad oꝛandum et magis tardant oꝛare pꝛo anima eius. ſcꝫ teſtatoꝛis defuncti. Acceleratio autem feruentium oꝛationum pꝛo anima defuncti: multū valet ad eiꝰ alleuiationem et celerioꝛē expeditionem. Alia ratio eſt: quia ſicut defuncti in charitate aliquid purgabile ſecum poꝛtantes in hac vita

meruerunt vt elemoſyne ſi pro eis dentur eis proſint non ad augmentum gratie: ſed alleuiationē ⁊ abbreuiatōnē pene: ſi teſtator teſtm̄ faciens ⁊ in charitate decedens teſtamentuꝫ ſuum faciendo meretur vt eius executio poſt mortem valeat non ad augmentum gratie: ſ ad alleuiationē ⁊ abbreuiationem pene ſue. Et ideo quādo teſtamentuꝫ ſuum citius executioni demandatur: tanto citius alleuiatur: et quanto tardius ſui teſtamenti executio impletur: tanto tardius ceteris paribus incipit alleuiari ⁊ tardius liberatur. Si tamen legata ſua nunꝙ ſoluerētur: non propter hoc perpetuo remaneret in pena: quāuis ꝓpter hoc multo tardius liberaretur ab ipa. Ex predictꝭ patet ꝙ grauiſſime peccēt ⁊ ꝙ magnā perditionē faciāt hi qui executiones teſtamentoꝝ ſibi commiſſas nō complēt ꝙ citius poſſunt habita cōpetenti opportunitate.

Quomodo hi qui ſunt in purgatorio iuuari poſſunt per ſuffragia viuoꝝ: ⁊ de ſuffragiorum fructu. Capl'm III

t Ertia pars pietatis que defunctꝭ debetur dicitur ſuffragiorum communicatio. Et pro huius intelligentia tria dubia erunt diſcutienda.

Primum vtrum ſuffragia viuorum proſint defunctis.

Secundum vtrū ſuffragia facta determinate pro vno proſint omnibus exiſtētibus in purgatorio.

Tertiū vtrū defunctis ꝓſint ſuffragia fctā a viuis exiſtētibus in pctō mortali

Ad primum dubium poſſet aliquis arguere ꝙ ſuffragia viuorum non proſint defunctis. Nam Apocal'. xiiij. dicit. Opera eñi illorum ſequūtur illos. ergo videtur ꝙ non iuuātur operibus alienis. Et Eccleſiaſtes. ix. dicit de mortuis ꝙ non habent partem in opere quod ſub ſole gerit. ergo idem quod prius.

Sed in contrariuꝫ eſt illud quod ſcribit. ij. Machabeoꝝ. xij. Sancta ⁊ ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare: vt a peccatis ſoluantur. Et Auguſtinus in ench. ait. Non eſt negādum defunctorum animas pietate ſuorum viuentium releuari: cum pro illis ſacrificium mediatoris offertur: vel elemoſyne in eccleſia fiunt. Reſpōdet Ricardus ꝙ animarum quedam ſunt beate iam in celo: quedam ſunt damnate in inferno pro peccato originali ⁊ actuali: vel pro originali ſolo: quedā ſunt in charitate ſuā explentes penitentiam i purgatorio. Beatis non proſunt viuorum ſuffragia quia non indigent. Unde Auguſtinus in Ench. dicit ꝙ ſacrificia ſiue altaris ſiue quarūcunqꝫ elemoſynarum pro defunctis valde bonis gratiarum actiones ſunt. Et idem habetur extra de celebratione miſſarum. caplo cum marthe. §. tertio loco. Damnatis etiam ſuffragia non proſunt, vt oſtenſum eſt ſupra eodem ſermone. ſunt tamen conſolationes viuorum. Animabus autem exiſtētibus in purgatorio proſunt viuorum ſuffragia: non ad augmentum gratie gratum facientis: ſed ad pene earum mitigationem ⁊ abbreuiationē. Quia vt dicit Auguſtinus in ench. Cum viuerent in hac vita meruerunt vt hec ſibi poſtea poſſent prodeſſe. Ad auctoritatē ergo Apocalypſis dicendum ꝙ ſuffragia viuoruꝫ que fiunt pro exiſtentibus in purgatorio: dicuntur opera eorum inquantum in hac vita meruerunt vt eis prodeſſent: ſi pro eis fierent. Ad auctoritatē vero Eccleſiaſtes dicendum ꝙ pro tanto mortui dicūtur non habere partem in opere quod ſub ſole geritur: quia tali operi non cooperant: habent tamen partem in fructu operis. Sed pro confirmatione vera dictorum notanda eſt ſententia Gregorij que ponitur. xiij. q. ij. in. c. anime defunctoꝝ. Anime inquit defunctoruꝫ quattuor modis ſoluuntur. aut oblationibus ſacerdotum. aut precibus ſanctoꝝ: aut charorum elemoſynis aut ieiunio cognatoꝝ. Quod enim ſacre hoſtie oblatio plurimū proſit defunctis apparet ex illo exemplo qd̄ Grego. recitat in. iiij. dialog. li. Inquit eñi ꝙ cum quidaꝫ monachus ſuus nomine Juſtus ad extremum veniens tres ſe habere occultos aureos indicaſſet: et de hoc ingemiſcēs mortuus fuiſſet: precepit Gregorius vt corpus eius cum tribus aureis in ſterquilinio ſepelirent. Tandem cuidaꝫ e fratribus Gregori⁹ precepit vt vſqꝫ ad dies xxx. omni die ꝓ eo hoſtiam immolaret. Qui cum iuſſa compleſſet, is qui defunctus fuerat in die. xxx. cuidam fratri ſibi germano apparuit. Quē germanus requiſiuit dicens. Quo modo es? Cui ille reſpōdit. hucuſqꝫ male fui ſed iam modo bene ſum: qꝛ hodie cōionē recepi. Similiter Grego. in preallegato li. oſtēdit quātum orationes proſint exiſtentibus i purgatorio. Narrat enim de Paſcaſio qui cum vir mire ſanctitatis ⁊ virtutis extiterit: ⁊ ſuo tempore duo fuiſſent ſummi pōtifices electi: conueniſſetqꝫ tandē eccleſia in vnum: Ipſe tamen Paſcaſius quaſi ex errore alium papam pretulit. ⁊ in hac ſentētia vſqꝫ ad

mortem permanſit. Qui cū eſſet defunctus et dalmaticā feretro ſuperpoſitam demoniacus tetigiſſet: ſtatim ſanatus eſt. Poſt multū vero temporis cum Germanus capuanus epiſcopus balneum ob gratiam ſanitatis petijſſet. ꝓdictum Paſcaſium diaconem ſtantem ⁊ obſequentem inuenit: quo viſo vehementer extimuit. Et quid illic tātus vir faceret inquiſiuit. Qui ꝓ nulla alia cauſa ſe in loco illo penali deputatum aſſeruit: niſi quia in illa cauſa pontificis plus iuſto ſenſit. ⁊ addidit dicens. Queſo te dep̄care deum ꝓ me: atqꝫ in hoc cognoſces ꝙ exauditus ſis ſi huc rediens me nō inueneris. Qui cum ꝓ eo oraſſet ⁊ illuc poſt paucos dies redijſſet: ꝓdictum Paſcaſiū in eodem loco minime inuenit. Sunt ⁊ alia exempla: que breuitatis cauſa dimittimus.

Secundum dubium erat. Utruꝫ ſuffragia facta determinate ꝓ vno ꝓſint omnibus exiſtentibus in purgatorio. Et reſpondet Ric. ꝙ ad cauſandum penam cōcurrit virtus agētis: ⁊ diſpoſitio patientis: quia actus actiuoꝝ ſunt in patiente diſpoſito. vt dicit ſecundo de anima. Poteſt ergo diminui alicuius pena: vel per diminutionem virtutis ex parte agentis: vel per diminutionem diſpoſitionis ad patiendum ex parte ſuſtinentis: ſicut ⁊ per augmentationem cuiuſlibet iſtoruꝫ pena poteſt augeri. Unde inequaliter diſpoſiti ad patiendum ab equali virtute inequaliter patiuntur. Propterea dicit Auicenna ſexta parte naturalium ꝙ multū diſpoſitus ad triſticiaꝫ ex modica cauſa fortiter triſtatur. Quod autē dictū eſt videmus in exemplo. Pena eñi magnum onus portantis diminui pōt: vel per diminutionem grauitatis oneris: vel per aliquam cōfortationem virtutis illius qui portat onus: qua minuit in ipſo diſpoſitio ad patiendum ab onere. Sic dico ꝙ iſto duplici modo cōuenit intelligere diminui penam exiſtentium in purgatorio. Et ꝗtum ad diminutionem pene modo primo ſuffragia facta determinate pro vno tm̄ alijs nō ꝓſunt: quia ſic virtus eorum nō attingit niſi ad illum ad quem determinantur ⁊ cui applicant per intentionem agentis. Sed modo ſecūdo ſuffragia facta ꝓ vno proſunt alijs: quia miſericordia dei ꝓuidente: ſuffragia facta ꝓ quocūqꝫ in purgatorio omnibus alijs innoteſcūt. Et quia ſeſe diligunt ex charitate: nec ſibijnuicem inuident: imo oēs gaudent de pene illius alleuiatiōe ꝓ quo facta ſunt ſuffragia. Quodlibet autem gaudiū reddit gaudentē minus diſpoſitum ad penam cōtriſtantem. qꝛ ſm̄ ſententiam Ariſ. ij. ethi. c. vlti. Cuiuſqꝫ triſticie repugnat ſm̄ formā generis quecūqꝫ delectatio. ⁊ ideo mitigat eam.

Notandū tñ ꝙ ſi ſuffragia fierent ꝓ pluribus nō tantū ꝓdeſſent cuilibet ꝗtum ſi fierēt ꝓ vno ſolo. qꝛ ſi tantū ꝓdeſſent: ſequeret ꝙ ille q̄ ꝓ vno defuncto teneret dicē miſſam vnā: et vnam ꝓ alio. ſi diceret vnā ꝓ illis duobus cuilibet ſolueret illud ad quod ſibi tenet. Propterea bonū finitū quod ſufficeret ad plenariam liberationē vnius anime de purgatorio: ſufficeret ad liberationē omniū aliaꝝ ad equalem penaꝫ obligatarū. Preterea cōſuetudo eccleſie eſſet inutilis: que ſuffragia aliqñ facit ꝓ ſpecialibus ꝑſonis. que omnia falſa ſunt. Fuere tamen quidā dicentes ꝙ ſuffragia facta ꝓ pluribus tantū ꝓſunt cuilibet ꝗtum ſi fierent ꝓ vno ſolo: ſicut candela accenſa ꝓ pluribus. et lectio lecta ꝓ pluribus: tantū quemlibet iuuant: ꝗtum iuuarent ſi ꝓ vno ſolo candela accenderet vel lectio legeret. Sed reſpondet Ric. ꝙ hec exempla nō valent: qꝛ lumen candele ⁊ vox doctoris ſe cōicant ꝑ nature neceſſitatē. Suffragia autē cōicant per ſuffragantis intentionē. Tertium dubiū erat. vtrum defunctis ꝓſint ſuffragia facta a viuis exiſtentibus in peccato mortali. Et rñdet Ric. in. iiij diſ. xlv. ꝙ malus faciens aliqua bona opa ꝓ defunctis: aut fac ea ſicut auctor: aut ſicut miniſter. Primo mō illa nō ꝓſunt defunctis etiam ſi ea faciat mediāte bono miniſtro: niſi aliqñ per accidēs inꝗtum pauperes ſancti ꝓ elemoſynis receptis ab illo malo excitant ad orandū ꝓ illis defunctis: ꝓ quibus ille malus homo eis elemoſynas dedit. Si autē facit ea vt miniſter diſtinguēdū eſt: qꝛ aut facit ea vt miniſter publicus dei ⁊ eccleſie: vt ſacerdos q̄ celebrat miſſam vel exequias mortuoruꝫ: aut facit ea vt miniſter alicuius priuate perſone. Primo mō dico ꝙ ꝓſunt defunctis: qꝛ malicia miniſtri nō tollit efficaciā ſacramenti. Si aūt facit ea vt miniſter priuate perſone aut illa perſona quando ſibi ꝓcepit tale opus fieri ⁊ qñ factū eſt erat in charitate: aut nō. Primo mō dico ꝙ ꝓſunt defunctis ꝓ quibus fiunt. et ſiue ille qui mandauit fieri migrauerit de hac vita: ſiue nō: quia hoc opus principaliter ipſius eſt qui hoc fieri mandauit. Si vo erat in peccato mortali. aut hoc erat qñ mandauit fieri. aut qñ opus executioni mandatū eſt. Si primo mō dico ꝙ illa opa nō ꝓſunt defunctis ꝓ quibus fiunt: ꝗuis ſit in charitate pro illo tempore quo ſuū mandatū executioni deman

datur: niſi tūc illud iterum fieri demandet: aut demandationē factam de nouo acceptet: quia opus ipſius nō eſt niſi inceptum illud fieri mādat vel acceptat. Si autē erat in peccato mortali qñ demandat opus bonū executioni: qui erat in charitate qñ p̄cepit fieri. dico ꝙ tunc opera ꝓſunt defunctis ꝓ quibus fiunt: maxime q2 ſunt a p̄cipiente ratione illius actus voluntatis quā habuit quando ea fieri p̄cepit. veruntamen cum nemo ſciat vtrum odio an amore dignus ſit: nō debent homines retrahi a cōmunicatione ſuffragiorum erga defunctos. Et potiſſimū tenere debet vnuſquiſqꝫ firmiter ꝙ ſemper valet miſſa ⁊ alia bona que facit homo vt miniſter eccleſie. Supradicte itaqꝫ ſunt pietatis partes: quā debent viui mortuis exhibere. Sed ſi quis poſſet ad purgatorium vſqꝫ deſcendere: audiret ꝑfecto clamantes ⁊ eiulantes q̄ plurimos ac voce querula lamentantes. Audirent quidem patres ⁊ matres di. O filij ingrati quibus bona noſtra dimiſimus ſuccurrite nobis. Audirent viri ſuas vxores vocantes. O vxores impie in quibus cōfidentiam habentes: diuitias noſtras vobis dimiſimus: ſubuenite miſeris ⁊ nos adiuuate: vt eruamur ab his atrociſſimis penis. Audirent ⁊ alij clamātes. O cōmiſſarij. o executores teſtamentorum noſtrorum: expedite fideliter que vobis cōmiſimus. Multi nāqꝫ ſunt et quaſi innumerabiles qui citius a purgatorio liberarentur ſi viuentes illos iuuarēt. Idcirco ꝑcurent omnes benigne ⁊ charitatiue orare ꝓ defunctis: aliaqꝫ pietatis opa illis impēdere: vt ſic mereamur in hoc ſeclo dei obtinere gratiā: ⁊ in futuro ſempiternā gloriā. Amē.

Feria ſecunda poſt letare. de purgatorio et atrociſſimis penis: quibus puniuntur anime illorum qui nō ſatiſfecerūt in hac vita de peccatis ſuis. Sermo XLVIII

Ipſe autē ieſus nō credebat ſemetipſum eis. Scribūtur hec verba Joh. ij. c. ⁊ in euāgelio hodierno. Raro fides inuenitur in hominibus huius mūdi: qui cum ſepe blandiantur multū amicis: eorūqꝫ ſe fateantur beniuolos: adueniente tñ neceſſitate: aduerſitateqꝫ ingruente deficiūt. ꝓpterea ſaluator noſter qui p̄uidebat ſe tēpore paſſionis ſue ab oībus derelinquendū nō credebat ſemetipſum eis qui crediderant in noīe eius ꝓpter ſigna que faciebat. Quo exemplo edocemur: vt ⁊ nos dum poſſumus: dū viuimus: dū facultas adeſt: anime noſtre ſalutem accuratiſſime ꝑcuremus. Neqꝫ fidendum eſt multū in parentibus: aut filijs: in viris aut vxoribus. in domeſticis vel amicis: quoniam vt dictū eſt in p̄cedenti ſermone: cōſueuerunt tales charos ſuos defunctos tradere obliuioni. Et qm̄ pleriqꝫ penitentiam negligunt in ſuis peccatis in hac vita implere: eſtimantes mitiſſimam ſatiſqꝫ leuem penā eſſe et quandoqꝫ nullam penam. ſ. purgatorij. Idcirco in preſenti ſermone de ipſo purgatorio erimus locuturi. de quo tria myſteria erunt declaranda.

Primum dicitur veritatis.
Secundū penalitatis.
Tertium iocunditatis.

De veritate ⁊ loco purgatorij: ⁊ de illis qui poſt hanc vitam anteq̄ euolent indigent purgari. Capl'm I

Primū myſteriū declarandū de purgatorio dicitur veritatis. In quo tria ſunt dubia abſoluenda.

Primū vtrum ſit ponere penā purgatoriam poſt hanc vitam.

Secundū vtrū aliquis locus ſit ꝓprius ad purgandū animas deputatus.

Tertiū q̄ ſunt hi q̄ vadūt in purgatoriū.

Ad primū dubiū r̄ndet Bon. di. xx. quarti, ꝙ ſicut dicit ſcriptura ⁊ auctoritates ſanctorum et plures reuelationes: ⁊ rationes cōcordant: et eccleſia vniuerſalis cōfirmat que orat pro exiſtētibus in purgatorio: abſqꝫ dubio poſt hāc vitam eſt ponere penā purgatoriā. Et hoc colligitur ex verbis xp̄i dicentis Matth. xij. Qui dixerit verbū cōtra ſpūmſanctum nō remittetur ei: neqꝫ in hoc ſeculo neqꝫ i futuro. In qua ſentētia datur intelligi quaſdā culpas in hoc ſeculo: quaſdā in futuro poſſe relaxari. Jō Grego. xxv. diſ. c. qualis. ait. Qualis hinc quiſqꝫ egreditur. talis in iudicio p̄ſentatur. Sed tamen de quibuſdā culpis eſſe ante iudiciū purgatorius ignis credendus eſt: pro eo quod veritas dicit: q2 ſi quis in ſpūmſanctum blaſphemiam dixerit: neqꝫ in hoc ſeculo remittetur ei: neqꝫ in futuro. Et Matth. v. Eſto cōſentiēs aduerſario tuo cito. i. ſindereſi murmurāti in malo: aut angelo ad oppoſitū decertanti: dum es in via cū eo: ne forte tradat te aduerſarius tuus iudici. i. deo. ⁊ iudex tradat te miniſtro. id eſt angelo. ⁊ in carcerē mittaris. i. per angelum in purgatoriū deducaris. Amen dico tibi nō exies inde donec reddas nouiſſimum quadrantem. Hoc idem de carcere huius mundi non poteſt intelligi: eo ꝙ nec ibi ponuntur

omnes tales. Nec de carcere infernali: q2 ibi nunq̄ ſoluitur nouiſſimus quadrans debite pene. Sed de carcere purgatorij habet intelligi: q2 de illo exibit q̄s qñ ſoluerit nouiſſimū quadrantē. Et adhuc eſt in ꝓmptu ratio quare ſit ponenda pena purgatoria. Nā vt dicit Aug. et ponitur a magiſtro in lr̄a. aut hō punit. aut deus punit. ſed frequenter aliqui couertuntur in fine qui nō puniuntur in p̄ſenti. ergo neceſſe eſt ꝙ puniantur a deo: ſed nō in igne infernali ſiue eterno. ergo in igne purgatorio. Itē ſi nō eſſet pena purgatoria poſt hanc vitā. ergo qui ꝑdurat in culpa vſqꝫ ad mortē: cū nullam ſuſtinuerit penam: reportat de malicia ſua cōmodum qḋ eſt falſum. Et ſi q̄s obijceret ꝙ ꝓnior eſt deus ad miſerandū q̄ ad cōdemnandum. ſed decedentē in mortali pctō ſtatim cōdēnat. ergo decedentē in charitate ſtatim glorificat. Itē potentior eſt charitas ad eleuandū q̄ ſit mortalis culpa ad deprimendū. ſed culpa mortalis ſtatim demergit in abyſſum. ergo charitas ſtatim eleuat in celū. ergo nō eſt ponere poſt mortē aliquod ſuppliciū. Itē ſtatus poſt mortē reſpondet ſtatui qui eſt in via. ſed in via nō eſt niſi duplex ſtatus. ſcꝫ bonorum ⁊ malorum. ergo ſimiliter poſt mortē. Ergo anima a corpore recedēs: vel eſt in paradiſo cū bonis: vel eſt in inferno cū malis. R̄ndet Bon. ad primū. ꝙ nō eſt ſimile glorificare decedentem in charitate ſtatim: ſicut cōdemnare decedentem in mortali. qm̄ iſte qui in mortali eſt nihil habet quod ſit dignū vita. Et ideo ſumme eſt diſpoſitus ad damnationē eternā. ⁊ ꝓpter hoc ſtatim damnatur iuſta retributione. Sed ille qui eſt in charitate: cū charitas ſimul ſtet cū veniali culpa: ⁊ reatu pene: pōt in ſe habere aliquid dignū pena. Et q2 gloria nō poteſt ſimul ſtare cū pena ſcḋm forum cōmune: neceſſe eſt prius debitum illud ſolui per penam purgatoriam. Ad ſecundū dicit Bon. ꝙ pondus charitatis habet in ſe aliquid retardans: vt culpam aliquā paruulam: vel reatū. Sed pondus peccati nihil habet eleuans vel retardās. ideo nō eſt ſimile de aſcenſu peccati. Ad tertiū vero dicendū ꝙ licet duplex ſit ſtatus principalis. ſ. bonorum ⁊ malorum: tamen qui habet iuſticiā in duplici eſt differentia. Aut enī eſt in ſtatu perfectorum perfectione cōpleta. ⁊ talis nō habet cremabilia: nec aliqua debita. ⁊ huic ſtatui debetur vita eterna. Alij ſunt in ſtatu imperfectorū: ⁊ hi habent cremabilia vt plurimum. ⁊ etiam debita. ideo oportet primū debita ſolui: ⁊ cremabilia cremari anteq̄ introducantur in patriam. Et hi purgantur pena purgatoria. Similiter carentes iuſticia in duplici ſunt differentia. Quidam ſunt in ſtatu paruulorū. ⁊ hi carent iuſticia originali. ⁊ his cōpetit ſtatus in limbo ſine pena ſenſibili. Alij qui ſunt in ſtatu adultorum: qui carent iuſticia perſonali ſiue gratuita per ꝓpriam culpā. et talibus cōpetit ſtatus infernalis. Et ſic patꝫ ꝙ ratio illa nō valet. Poſſet etiam dici ꝙ pena purgatoria nō dicit ſtatū: ſed magis trāſitum de ſtatu ad ſtatum. Secundū dubium abſoluendum erat. vtrum ad purgationē animarum ſit aliquis locus ſpecialiter deputatus Et reſpondet Ric. di. xxi. quarti. ꝙ in inferno ſunt quatuor loca ſe habentia ſcḋm ſuperius et inferius. In loco maxime infimo ſunt damnati ꝓ peccato actuali. In illo qui eſt imediate ſupra illum ſunt damnati ꝓ ſolo peccato originali. In loco qui cōſequenter eſt ſupra illū ſunt anime que purgantur: quia ibi de lege cōmuni purgantur: q̄uis alique alibi purgentur ex aliqua cauſa ſpeciali. ſcꝫ vel vt viuentibus aliquid nuncient: vel vt ſuffragia ꝓ ſe impetrent. ⁊ vt patiendo vbi peccauerūt dei iuſticiam aliquibus ſenſibilibus manifeſtent. In quarto loco nō ſunt alique anime: ſꝫ ante chriſti aduentum ibi erant anime ſanctorum patrum: que penitentiā ſuam in purgatorio expleuerant. et ille que recedentes a corpore nihil purgabile portauere. Locus autē p̄fatus dicebatur ſinus Abrae: quia Abraam primus ab infidelibus ſe ſeparauit. ⁊ fidei ſignaculū diſtinctiuum accepit. Ideo locus requiei que debetur anime ꝓpter fidem charitate formatam ſinus Abrae dictus eſt. Hugo tamen libro ſecūdo de ſacramentis parte. xv. c. vij. negare videtur aliquē vnū locum determinatū eſſe purgationi animarum: dicens ꝓbabilius eſſe vt in his potiſſimum locis ſingule penam ſuſtinere credantur in quibus culpam cōmiſerunt: ſicut multis ſepe documentis ꝓbatum eſt. Alia vero ſi qua ſunt harum penarum loca nō facile aſſignare videtur. Sed ſententia iſta Hugo. nō acceptatur a doctoribus niſi intelligatur: vt dicit Bon. ſcḋm diſpenſationē diuinam: ⁊ nō ſcḋm cōmunem legē: quia improbabile eſt vt omnes anime que pariſius peccauerunt pariſius puniantur. Ideo ſcḋm legē cōmunem credendum eſt ꝙ ſicut limbus fuit inferius: ſic ⁊ locus purgatorius qui locus pars inferni creditur a quibuſdam ꝓpter illud verbum Gregorij in. iiij. dyal. Sub eodē igne electus purgatur: ⁊ damnatus crematur.

Tertium dubiū abſoluendū erat, qui ſunt ꝙ vadūt ad purgatorium. Et dicere poſſumus ſm̄ doctores ꝙ ſunt tria hominum genera.

Primi quidē ſunt qui cum venialibus moriuntur. Nam ſicut dicit magiſter ſup illo verbo .i. Cor. iij. Si quis ſupedificat ſup fundamentū hoc aurū argentū lapides precioſos lignum fenum ſtipulā: vniuſcuiuſqꝫ opꝰ manifeſtum erit. Dies em̄ dn̄i declarabit, quia in igne reuelabit: ⁊ vniuſcuiuſqꝫ opus quale ſit ignis ꝓbabit. Per lignū fenum ⁊ ſtipulam: intelligunt venialia peccata ꝑ quādā ſimilitudinem: quia venialia in eodē ſubiecto cum charitate exiſtentia poſſunt ꝑ ignem purgatorij et ſpūalem ignem charitatis ⁊ dilectōis cōſumi: ſicut lignum fenū ſtipula q̄ conſumuntur per ignem: ⁊ quia tardius cōſumit lignū ꝙ̄ fenum: ⁊ fenū ꝙ̄ ſtipula, ideo per lignum ſignificant venialia grauiora: ꝑ fenū mediaꝛ ⁊ ꝑ ſtipulā minora. Secūdi qui vadūt in purgatorium ſunt qui pn̄iam ante obitū ſuū nō egerūt, ſicut cōtingit his qui abſqꝫ ꝯfeſſione moriunt contriti. Tertij ſunt hi qui iniūctā ſibi pn̄iam nō compleuerūt. Nā penitentia i ꝯfeſſione a ſacerdote iniūcta: aut eſt maior: aut equalis: aut minor. Si aūt eſt maior: tūc id quod homo plus fecerit cum morit in augmentū ſue glorie cedit. Si eſt eq̄lis tūc ſufficit ad totius pene dimiſſionē. Si autē fuerit minor tūc id qđ reſiduū eſt ex virtute diuine iuſticie in purgatorio emendat: ne aliqđ peccatum remaneat impunitū.

De volūtate illoꝝ qui patiunt in purgatorio: ⁊ de grauitate penarū: ⁊ de miſtro ꝑ quē deus infligit penas illas. Capl̄m II

S Ecundum myſterium principale de purgatorio declarandum dicit penalitatis. In quo tria dubia ſunt aperienda, videlicet.

Primū vtrū pena illa ſit voluntaria.

Secundum vtrum ſit maxima oīm penarum temporalium.

Tertium vtrum per miniſterium demonum infligatur.

Ad p̄mū dubium rn̄det Boñ. ꝙ aliqua pena đꝛ tripl'r voluntaria. Uno modo q̄a aſſumit a voluntate impante: ſicut eſt pn̄ialis pena. Alio modo qꝛ ſuſtinet a volūtate acceptāte: ſicut eſt pena martyꝝ: qꝛ adeo placet ꝙ ab ea liberari nō vellent. Tertio modo eſt q̄dam pena que acceptat ⁊ ſuſtinet a voluntate celerante: vtputa pena que eſt cū patiētia: ita ꝙ eius oppoſitum eſt in deſiderio, ſicut cum amans ⁊ deſiderās ſanitatē infirmat, ſuſtinet quidē infirmitatē tanꝙ̄ penā diuinitus inflictā: attamen ab ea liberari procurat, ⁊ illud minime habet rōnem volūtarij. Hoc modo eſt volūtaria pena purgatorij in viris iuſtis: qui voluntarie eam ſuſtinēt: ⁊ deſiderant vehemēter ad patriā ꝑuenire: ⁊ ab alijs ſibi auxilium preberi. Scōm dubium videndum erat, vtrum pena purgatorij ſit maxima oīm penarum temporaliū. Et ſm̄ doc. rn̄det ꝙ ſic. Et ꝓbatur tripliciter.

Primo auctoritate.

Secundo ratione.

Tertio exemplo.

Primo ꝓbatur auc̄te. Inquit em̄ Augu. de pe. di. vij. c. vl. ⁊ diſt. xxv. c. q̄ in aliud ſeculū. Qui in aliud ſeculū diſtulit fructū ꝯuerſionis purgādus ē igne purgatōis. Hic etem̄ ignis etſi nō ſit eternꝰ: miro tn̄ modo grauis ē. Excellit em̄ oēm penā quam vnꝙ̄ paſſus eſt aliquis in hac vita. Nunꝙ̄ in carne tāta inuēta eſt pena tꝑalis. Scđo ꝓbat ratōne. Et ſm̄ Boñ. pōt ſumi rō ex diuina iuſticia: eo ꝙ deꝰ iuſtus penā nō acceptat ſm̄ ꝙ punitiua eſt: ſꝫ ſm̄ ꝙ plus eſt in ea rō ordinis recti. Scđꝫ hoc ḡ eſt intelligendū ꝙ eſt pena ſumpta: ⁊ pena inflicta. In pena ſumpta non tm̄ placet deo ordinatio pene ad culpā: ſꝫ ordo ⁊ rectitudo q̄ eſt in voluntate aſſumēte. In pena inflicta placet ordinatio pene ad culpā. Qm̄ ḡ pena penitentiū in pn̄ti plus eſt: ꝙ̄ pena morientiū eſt inflicta in purgatorio ꝑ eo ꝙ iam non eſt tꝑs agendi ſꝫ recipiēdi: ideo modica pena in pn̄ti plus ſatiſfacit ⁊ magis eſt de ea ꝯtenta diuina iuſticia: ꝙ̄ de magna i futuro. Ric. ſcđo ſumit rōnē ex cā ipſius pene. Nam pena cauſat dupl'r ſcꝫ ex abſentia boni amati: ⁊ p̄ſentia mali oditi. Et vtroqꝫ mō pena purgatorij maior eſt q̄libet pena tꝑali. Anime em̄ i purgatorio: qꝛ motꝰ earū non retardat mole corꝑis: vehemētiſſime deſiderāt cū deo perfecta fruitione cōiungi. Et iō ex huiꝰ cōiunctiōis abſentia vehemētiſſime affligunt: maxime cū videāt tꝑs aduenīſſe: q̄ cū deo ꝑfecte eſſent cōiuncte, ſi dū erāt in corꝑibus penā ſuis pc̄tis debitā ꝑſoluiſſent. Simili' ignis affligēs aīaꝫ in purgatorio magis eſt actiuꝰ igne noſtro qui tn̄ inter alia elemēta maxiē affictiuus. Ideo pena purgatorij lōge grauior eſt ꝙ̄ alia pena in hoc mūdo. Qualit autē aīa patiat ab illo igne declaratū eſt i p̄cedentibus ſmone. ſ. xiiij. huiꝰ opis. Tertio ꝓbat ḡuitas pene purgatorij exēplo. Habet nāqꝫ i

legēda ſancti Grego. ꝙ poſtꝙ̄ orauit ꝓ Traiano: apparuit ei angelus ⁊ dixit. Quia ꝓ damnato rogaſti duoꝝ tibi datur optio. Aut em̄ in purgatorio duobus diebus cruciaberis. aut certe toto tēpore vite tue fatigaberis doloribus ⁊ infirmitatibus. Qui p̄elegit toto tꝑe vite ſue doloribus cōcuti potius ꝙ̄ duobus diebus in purgatorio cruciari. Unde factū eſt ꝙ ſemꝑ deinceps aut febribus laborauit: aut podagre moleſtia ꝑſſus fuit: aut validis doloribus cōquaſſatus: aut dolore ſtomachi miſerabiliter cruciatus. Uñ in quadā epiſtola ſic loquit di. Tante podagre: ⁊ anticꝫ doloribus p̄mor: vt vita mea mihi grauiſſima pena ſit. Quotidie em̄ in dolore deficio: ⁊ mortis remediū expectando ſuſpiro. Tertium dubium ꝓpoſitū fuit. Utrū pena purgatorij ꝑ miniſteriū demonū infligat. Et q̄buſdā videt ꝙ ſic. eo ꝙ in ſcriptura: aut vix: aut nunꝙ̄ legit ꝙ bonus angelus bonos vexauerit. Sed vexatio bonoꝝ ſolū a malis fuit. ſicut exēplū habet de Iob. de Antonio: ⁊ alijs ſanctis ⁊ amicis dei. Mali ſcđo vexati ſunt a bonis ⁊ malis. Et rō videt eſſe ſm̄ eos. qꝛ qui vexat alterū ⁊ affligit quodāmō odiū habet. Diabolus autē odit bonos ⁊ malos ob ſuā crudelitatē, ideo vtroſqꝫ affligit cū ſibi permittit. boni vero nō odiunt niſi malos: ⁊ ideo illos ſolos affligunt: ſicut affixerūt ſodomitas ⁊ egyptios. Sꝫ opinio iſta ſtare nō pōt: qꝛ nō decet illū q̄ iuſte de aliquo triūphauit: poſtea puniri ꝑ ipſum. Sꝫ aīe que ſunt in purgatorio adherēdo iuſticie vicerunt diabolū. Ergo nō eſſet cōueniēs vt punirent demonū miniſterio. Propterea alij dixerūt ꝙ pena purgatorij infligit angelorū miſterio. Sed hoc nō videt ꝓbabile. ꝙ tā grauiter affligāt ⁊ puniant cōciues ſuos. nec hoc de facili ꝑ ſcripturā poſſet ꝓbari. Ideo dicēdū ſm̄ Ric. ⁊ Boñ. ꝙ ꝙ̄uis boni angeli ⁊ mali aſſiſtant morientibus boni ad iuuandū: mali ad nocendū ſi pn̄t: tn̄ in loco penali ipſius purgatorij nō puniunt anie miniſterio demonū: nec miniſterio bonoꝝ angeloꝝ: ſed ſola diuina iuſticia ignē purgatoriū ſicut inſtrumētū applicāte ad punitionē earū.

De iocunditate quā habent exiſtentes in purgatorio, tum ꝓpter certitudinē de ſua ſalute, tum ꝓpter cōfirmationē in grā, tum ꝓpter auxiliū viuoꝝ. Capl̄m III

T Ertiū myſteriū declarandū de purgatorio dicitur iocunditatis. Nā inter acerbitatē penarū ſentiūt aie in purgatorio exiſtentes m..ltam iocunditatē, maxime ꝓpter tria.

Primo ꝓpter certificationē.

Scđo ꝓpter ſubuentionē.

Tertio ꝓpter ſanctoꝝ affectionē.

Primo gaudent aie in purgatorio ꝓpt' certificationē. qꝛ iam certificate ſunt de gloria et beatitudine ad quā debēt ꝑuenire. Notandū tn̄ ſm̄ Boñ. in. iiij. diſ. xx. ꝙ anime ille maiorem certitudinē habēt ꝙ̄ ille que in via ſunt: ⁊ ſicut habebāt aie que erāt in limbo. Et illa certitudo media eſt inter certitudinē patrie ⁊ certitudinē vie. In patria eſt certitudo tentiōis euacuans expectationē ⁊ timorē. In via autē eſt certitudo expectatiōis mixta timori, qꝛ q̄libet labi pōt dū eſt viator. In purgatorio vero eſt medio mō. ſ. certitudo expectatiōis. qꝛ nōdum obtinuit: ſed eſt euacuatio timoris ꝓpt' liberi arbitrij cōfirmationē, qꝛ oīno ſit ꝙ deinceps peccare nō pōt. Nam cōfirmati ſunt in grā: nec valent malū velle: nec dum agere: qđ eis accedit ad leticiā ⁊ iocūditatē. Propterea ſapiētie. iij. dicit. Spes illoꝝ imortalitate plena eſt. Nec acceptāda eſt quorundaꝫ opinio eoꝝ qui dicunt ꝙ ꝓ acerbitate penarū ita abſorbet ſpūs vt vbi ſit ignoret. ⁊ ex hoc dubitet vtrū ſit in inferno: vel in purgatorio: aut extra. Sicut cū anima ex dulcedine ꝯtemplationis rapit extra ſe vt neſciat vtrū in corꝑe an ex̄ corpus hoc videat: ſic ſuo mō dicunt in penis ſe habere. Sed certe hoc nō videt poſſe rōnabiliter ſuſtineri. qꝛ etſi ſpūs carni cōiunctus poſſit ab huiuſmodi penis adeo abſorberi vt vſum rationis amittat: ſpūs tamen ſeparatus qui immortalis eſt nō videt adeo abſorberi: cū fortior ſit ad ſuſtinendū magnam penā in ſe ꝙ̄ in corpore paruā. Et cōtra dictā opinionē faciunt exempla: que Grego. ponit in. iiij. dial'. li. vbi. dicit ꝙ quidam in purgatorio exiſtentes in grauibus penis petierunt adiutoriū ꝓ liberatione, ergo ſciebant ſe aliquādo liberandos. Inſuper in omelia de diuite: et Lazaro dicit, ꝙ damnati ſupra ſe electos cōſiderant vſqꝫ in diem iudicij. Si ergo pena illa infernalis iꝓportionabilit' grauior eſt ꝙ̄ purgatoria: ⁊ illa nō abſorbet vſum rationis damnatis qui ſunt oppreſſi verme deſperatione ⁊ culpa: quāto magis nec iſta pena abſorbebit ſpiritus iuſtorum qui fortificati ſunt bona cōſcientia: ⁊ ſpe: ⁊ diuina gratia. Secundo gaudent anime exiſtētes in purgatorio ꝓpter ſubuentionem, quando ſubuenit eis per ſuffragia viuorū, de quibus diximus in precedenti ſermone. Innoteſcit autem eis ꝓdicta

ſubuentio quadruplicíter. Primo diuina in-
ſpiratione. Secūdo angelica reuelatione, vt
dicitur.xiij.q.ij.c faciendū. Tertio morientiū
noui intimatione. Quarto experientie cogni
tione: q2 per ſuffragia que impenduntur eis
experiuntur ſibi diminui penā. Conueniens
nanqꝫ eſt vt innoteſcat eis a quibus ⁊ q̄ ſuf-
fragia fiant: vt cū de purgatorio fuerint libe-
rate: ⁊ in gloriā angeloꝝ aſſumpte: grās ſuf-
fragatoribꝰ ſuis impendant: pro eis apud lar
giſſimū miſeratorē oīum deū intercedentes.
Non enī poſſibile eſt vt ingratitudo vel aliqͦd
quodcūqꝫ vitiū locū habeat i gloria ſempiter
na. Tertio gaudent aīe in purgatorio ꝓpter
ſanctorū affectionē. Supni quidē ciues orāt
⁊ rogant dn̄m ieſum xp̄m pro illis proximis
ſuis: quos cruciari cernūt. Scd̄m enī Bon̄. in
iiij. di. xlv. duo inducunt ſanctos orare ꝓ his
qui in purgatorio ſunt. Primū eſt eoꝝ neceſ-
ſitas, qua indigent ab illis releuari. Secūdū
eſt dei voluntas: qui vult ꝙ vnū membrū re-
leuet aliud. Tertiū addi pōt. ſ. futura iocundi-
tas ſeu felicitas. ſcꝫ vt eoꝝ gloria accidenta-
lis augeaᷣ cū videant eos futuros conciues
ſuos. Unde credendū eſt ꝙ angeli ſancti ſem
per viſitant eos ⁊ cōſolātur. Propter que oīa
ad prudentiā ſpectat dū viuimus in hoc ſecu-
lo penā quā poſſumꝰ ꝓ peccatis noſtris exol-
uere. Sin vero illā in purgatorio doleuᷣ lue-
mus: vbi lꝫ ꝓpter rationes iaꝫ tactas aliqua
leticia aderit: non t̄n tanta erit vt Bon̄. ait. q̄
ta erit afflictio. Jdeo ſollicite cogitemus que
ventura ſunt: ⁊ oculos aperiamus in tp̄e oppor-
tuno: vt ſic placemus deū quē offendimꝰ im-
petremuſqꝫ ab ipſo hic gratiā ⁊ in futuro ſe-
culo ſempiternam gloriam. Amen.

Feria tertia poſt Letare de iudicio curioſo
⁊ temerario: ꝓpᷣ qͦ multi q̄ ſe iuſtos credūt
pctōres ſūt ⁊ inimici altiſſimi dei. Ser. XLIX

Nolite iudicare ſm

n faciē: ſed iuſtum iudiciū iudicate.
Uerba ſunt redemptoris nr̄i ori-
ginaliter. Johis. vij. ⁊ in euangelio hodierno
Prebuit nobis ſaluberrimū documentū ſatiſ
qꝫ neceſſariū ſaluator noſter dn̄s ieſus xp̄us
duꝫ dixit verba in themate noſtro propoſita.
qm̄ ob curioſum iudiciū multi q̄ ſe bonos exi-
ſtimant ſepenumero mali fiunt. Scd̄m vero
Alex. ſniam in tertio volumie ſumme duplex
eſt iudiciū. Unū publicū ⁊ ordinatū: quod qui
dem eſt actus iuſticie. Aliud vero vſurpatuꝫ
⁊ temerariū: quo quis proximū ſuum iudicat
vel reputat bonū aut malū. De hoc itaqꝫ iudi
cio de quo locutus eſt xp̄s: ⁊ nos in preſenti
ſermone dicemus. Jn quo triplex iudiciū ſub-
diſtinguemus declarandum.

Primum dicitur dubietatis.
Secundum veritatis.
Tertium temeritatis.

Qͦd peccatū eſt iudicare in deteriorē partē
aliena facta q̄ nobis dubia ſunt: ⁊ q̄re dubia
ſunt in meliorē partē interp̄tanda. Caplm̄. I

P Rimū iudiciū vſurpatū dicitur du-
bietatis, cū q̄s proximū ſuū ex operi
bus dubijs iudicat malū. Nā multa
ſunt opera que bene fieri poſſunt ⁊ male. ſicut
ieiunare: orare: elemoſynas facē: audire miſ-
ſas: viſitare eccleſias: ⁊ ſimilia. in quibꝰ ſi q̄s
diffinitiue iudicaret proximū talia male face
re: vtputa propter vanā gloriā: aut aliquem
aliū malū finē: peccaret per vſurpationē iudi-
cij. Jdcirco in his ſeruanda eſt regula que po
nitur in glo. Rom̄. xiiij. ſuper illis vbis. Qui
non manducat manducantē non iudicet. vbi
dicitur. Dubia ſunt in meliorē partē interpre
tanda. Et ꝙ ita ſit probari poteſt tripliciter.

Primo auctoritate.
Secundo ratione.
Tertio exemplo.

Primo probaᷣ auctoritate. Unde. xxxiij.
di. c. habuiſſe. Jn rebus ambiguis abſolutuꝫ
non debꝫ eſſe iudiciū. Et. xi. q. iij. in. c. graue.
Graue ſatis eſt ⁊ indecens vt in re dubia cer
ta deᷣ ſnīa. Et. xxx. q. v. c. incerta. Jncerta nul
latenus iudicemus: quouſqꝫ veniat dn̄s qui
latentia producat in lucē. ⁊ illuminabit abſcō
dita tenebrarū: ⁊ manifeſtabit cōſilia cordiū.
Ad hoc facit ibidē. c. nullū. ij. ⁊. c. iudicantem.
Et idē ponitur in glo. ſuper. c. nauiganti. ex̄ de
vſur. ⁊ in. c. ex litteris. de ꝓbationibꝰ. Ad ideꝫ
eſt illud dictū ex̄ de regu. iur. Eſtote inq̄t miſe
ricordes ⁊c̄. Hoc loco nihil aliud nobis preci
pi exiſtimo niſi vt ea facta que dubiū eſt quo
animo fiant in meliorē partē interpretemur.

Secūdo probatur ꝙ dubia ſunt in meliorē
partē interpretanda ratione. Et hoc tripl̄r.

Primo ꝓpter diuinā maieſtatē.
Scd̄o ꝓpter pximi charitatē.
Tertio ꝓpter ꝓpriā vtilitatē.

Primo propter diuinā maieſtatē. Dubioꝝ
enī ⁊ ſecretoꝝ iudiciū deus ſibi reſeruat: q̄ di
xit Hiere. xvij. Prauū eſt cor hoīs ⁊ inſcruta
bile: quis cognoſcet illud? Ego dn̄s ſcrutans
cor ⁊ probans renes: q̄ do vnicuiqꝫ iuxta viā
ſuā. Et. xxxij. di. c. erubeſcant. Deus ſecretorū

cognitor ⁊ iudex eſt. Hinc eſt ꝙ ſcribitur. ij.
q. i. ca. nomen preſbyteri. Diuine pietatis po
teſtati facere viderer iniuriā: ſi illius iudiciuꝫ
meo vellē iudicio preuenire. Et. xv. q. vi. c. ſi
a ſacerdotibus. Non poſſunt humano condē
nari examine: que deus ſuo reſeruauit iudicio
Secunda ratio eſt ꝓpter pximi charitatem
Scd̄m enī Tho. ij. ij. q. lxvi. ex hoc ipō ꝙ ali-
quis habet malā opinionē de aliquo abſqꝫ ſuf
ficienti cauſa: iniuriatur ei: ⁊ contemnit ipm̄
Nullus aūt debet aliū contemnere abſqꝫ cogē
te cauſa. Jdeo vbi non apparēt manifeſta in
dicia de malicia alicuius: debemus vt bonum
habere: in meliorē partē interpretando quod
dubiū eſt. Et ſi diceretur ꝙ iudiciū debet eſſe
magis de eo quod vt in pluribus accidit. ſ; vt
in pluribus accidit vt male agant, quia vt di-
citur Eccl̄s. i. Stultoꝝ infinitus eſt numerꝰ.
ergo dubia magis debemus interpretari in
malū q̄ in bonū. Reſpondet Thomas ꝙ ille
qui in meliorē partē alioꝝ facta interpretaᷣ
frequentius fallitur. Sed melius eſt ꝙ aliq̄s
fallatur habens bonā fideꝫ de aliquo homine
malo: q̄ rarius fallatur habens opinionē ma
lam de aliquo bono. quia ex hoc fit iniuria ali
cui. non aūt ex primo. Jdeo Seneca libro q̄r-
to de beneficijs ait. Sanctiꝰ eſt prodeſſe etiaꝫ
malis propter bonos: q̄ bonis obeſſe propᷣ
malos. Jdeo lex fauet vt patiatur potius no
centem abſolui: q̄ innocentem condemna-
ri. ff. de penis. l. abſentē. in principio. Tertia
ratio eſt propter propriā vtilitatem. quia ſic
homo euitat iudiciū dei. ſm illud Luce. vi. No
lite iudicare ⁊ non iudicabimini. Notandū
tamen ſm Alexandruꝫ in ſecundo volumine
ſumme ꝙ proximoꝝ noſtroꝝ facta dubia no
bis poſſunt eſſe tripliciter. Primo ex ignoran
tia principij. Nā vt dicitur ex̄ de ſenten. excō.
c. cū voluntate. Uoluntate ac propoſito male-
ficia diſtinguuntur. Jdeo neſcimus ſepiſſime
ex quo principio procedant alioꝝ opera. pro-
pterea in talibus iudiciū curioſum cauere de-
bemus. Secundo poteſt eſſe aliquid dubium
ex ignorantia medij: quia multotiens muta-
tur voluntas. Nam multi aliqua bona exercē
tes: mala intentione mutari poſſunt ⁊ ecōuer
ſo. Tertio poteſt aliquid eſſe dubiū ex ignorā
tia finis. Jdeo dicitur. xi. q. i. c. ſacerdotibus.
Neſcimus quis in terribili iudicio dei q̄lis ſit
futurus. Etenim Paulus egregius predica-
tor dicit. Nolite ante tempus iudicare quoad
uſqꝫ veniat dominꝰ. Tertio probatur ꝙ du-
bia ſunt in meliorē partē transferenda exem-
plo. Legimus nanqꝫ ꝙ ſanctus frater Leo ſo
cius beati Franciſci duꝫ infirmaretur in loco
ſancte marie de angelis: vidit in viſione mul-
titudinem fratrū proceſſionaliter incedentiū
Jnter quos vidit vnū a cuius oculis radij ꝓ-
cedebant lucidiſſimi: ⁊ querens ab vno illorū
quis eſſet ille cuius oculi ita ſplendebant: au-
diuit ꝙ erat frater Bernardus de quintaual-
le primus ſocius beati Franciſci. qui ſemper
de his que videbat in alijs: in melius iudica-
bat. Quando enī videbat aliquos male indu-
tos dicebat. Jſti melius ſeruant paupertateꝫ
q̄ tu frater bernarde. Cū vero inſpiciebat di
uites precioſa indumenta deferentes cordis
compunctione dicebat. Forſan illi ſub veſtibꝰ
delicatis humiliores ſunt q̄ tu frater bernar
de. Ac per hunc moduꝫ ſemper in dubijs bene
de alijs ſentiebat. His vero dictꝫ viſio diſpuit.

Qͦd non peccat qui manifeſta damnat ma
la ⁊ iudicat. ⁊ qualiter proximorum peccata
non ſunt curioſe exploranda. Caplm̄. II

S Ecundū iudicium dicitur veritatis.
Jp̄m aūt eſt cū quis de manifeſtis
aut virtutibꝰ aut vitijs proximi ſui
recte ſentit. De quo dauid in pſ̄. ait. Recte iu
dicate filij hoim. Et Ariſto. i. ethi. Unuſquiſ-
qꝫ bene iudicat que bene cognoſcit. Et ex̄ de
regu. iur. c. Eſtote miſericordes. Quod enim
ſcriptū eſt. Ex fructibus eoꝝ cognoſcetis eos
De manifeſtis dictū eſt. que non poſſunt bo-
no aīo fieri: vt ſtuprum: blaſphemie: furta: e-
brietates: ⁊ ſimilia. de quibus nobis permitti
tur iudicare. Et. xi. q. iij. c. ſi quis dixerit. Si
quis dixerit iuſtū iniuſtū: ⁊ iniuſtū iuſtū: vter-
qꝫ abominabilis eſt apud deū. Et ibidē in. c. ſi
quis hoiem. ⁊ in. c. ve qui dicitis. inducitur il
lud Eſa. v. Ue qui dicitis bonū malū ⁊ maluꝫ
bonū: ponētes tenebras lucē ⁊ lucē tenebras.
Uerūtamen aliud eſt aliena facta ſubtiliter ⁊
curioſe inq̄rere ⁊ inueſtigare: aliud eo ꝙ ma-
nifeſta ſunt ⁊ mala illa condēnare. Primū vi-
tiū eſt reprehenſibile. ꝓpterea Berſ̄. ait. No-
li eſſe aliene vite aut temerariꝰ iudex: aut cu-
rioſus explorator. Secundū vero etſi non ſit
malū, tamen ita faciendū eſt vt primo pecca
tori cuius peccata ſunt manifeſta cōpaſſio ha
beatur. Nā multi reperiunᷣ qui magis aliena
facta q̄ ſua iudicare contendūt. De quibꝰ dicᷣ
Sen̄. lib. ij. de ira. Aliena vitia ante oculos ha
bemus: a tergo noſtra. Et Marcialis cocus.
Ad fratris culpā aquile tu lumina portas. Ad
ꝓpriā vero nulla: vel ceca geris. Et Chryſo.
in lib. de cōpūctione. Jn alienis delictꝭ ſeueri ⁊

amariſſimi iudices reſidemus: noſtras autē trabes oculis infixas ꝓprijs non videmus. Sed vt inquit Tullius lib.iij.q.tuſcu. Prop̄e ſtultitie eſt aliorum vitia cernere ſuorum obliuiſci Jdeo ſaluator noſter Mat.vij.ait. Quid vides feſtucam in oculo fratris tui: ⁊ trabē in oculo tuo nō vides. Aut quō dicis fratri tuo. Frater ſine eijciam feſtucā de oc'lo tuo: ⁊ ecce trabs eſt in oc'lo tuo. Hypocrita. Eijce p̄mū trabem de oculo tuo: ⁊ tunc videbis eijcere feſtucam de oculo fratris tui. Ex hoc vſitatum ꝓuerbiū eſt. Tollere feſtucā ſi vis de fratris ocello. Que tua cōturbat lumina tolle trabē. Et Greg. in moral'. dicit illud quod ponitur iij.q.vij.c.qui ſine peccato Qui ſine peccato eſt veſtrum p̄mus in illā lapidē mittat. Ad aliena quippe pctā puniēda ibant ⁊ ſua relinquebant. Reuocent' igit' intus ad ꝯſciam: vt prius ꝓpria corrigant: ⁊ tūc aliena reprehendāt. Eſt ad hoc ꝓpoſitū illud quod ſcribit' iij. q.vij.c.iudicet.⁊.c.in grauibus.⁊.c. poſtulatus.⁊.c.ſacerdos. Solent aūt hoc vitio mltū inficī laici ⁊ ſeculares qui ſubtil'r perſcrutari querūt ſacerdotū ⁊ religioſorum vitam. Et ſi peccatū aliquod veniale in eis viderint: dampnant illos: ſpernūt doctrinam: cōtemnūt ipſorum officia ⁊ orationes: reputant ipſos malos: ac aperto ore vbiqꝫ crudeliter detrahunt nec cogitant quot impietatibus ipſi ſunt inuoluti: quot piurijs: blaſphemijs: vſuris: furtis: rapinis: fornicationibus: adulterijs: ſodomijs: atqꝫ ſimilibus. Pro quibus.i.q.i.in c.multi. Gregorius ait. Multi ſeculariū hominum cum plus ſacerdotum vitam q̄ ſuaꝫ diſcutiunt: in magnū cōtemptionis diuinorum ſacramentorum crimen incurrūt. Magna eniꝫ trabe vulneratos oculos habētes: eamqꝫ negligentes: feſtucam tenuem in aliorū oculis conſpiciunt: quam dum incaute auellere feſtinant, in erroris foueam dilabuntur. hec ille. Jdcirco ſalubre eſt documentuꝫ fructuoſum qꝫ vt q̄libet de ſuis defectibus ſe accuſet: ⁊ humiliet, non autē aliorum peccata p̄ſumptuoſe preiudicet. Unde beatus Franciſcus dixit in regula de fratribus ſuis. Quos moneo et exhortor ne deſpiciant neqꝫ iudicent hoīes quos viderint mollibus veſtimentis et coloratis indutos: vtī cibis et potibus delicatis: ſed magis vnuſquiſqꝫ iudicet et deſpiciat ſemetipſum.

Q̄ō temerarium eſt iudicare de proximo malum per quodcūqꝫ ſignum: niſi eſſet ſignū violentum. Capl'm III

Tertiū iudiciū quo quis aliū iudicat dicit' temeritatis. Et eſt cum quis male ſentit de ꝓximo ſuo diffinitiue ꝓpter aliquod indeficiēs ſignū ſuſpitionis. De quo fit mentio.ij.q.i.c.multi.⁊. xi.q.iij.c. temerariū. Notandū tn̄ ſm Alex. ꝙ triplex eſt ſuſpitio: ſm quam quis poteſt malū de ꝓximo ſuo preſumere.

Prima dicit' violenta.
Secunda leuis.
Tertia temeraria.

Prima d' violenta ſuſpitio.ſ. cū apparent omnia ſigna mali: ⁊ nulla bona: vt ſi adulter habitaret cum adultera de quibus etſi nō videatur quid faciāt: tn̄ ꝓpter hmōi ſignū cohabitationis iudicare illos non eſt peccatum: Propter talia iudicauit Salomō de filio illi' meretricis ꝙ alia meretrix illa dormiente abſtuliſſet, de quibus d'.iij. Reg. iij. ⁊ extra de preſūp. in.c. afferte. Nā cū dixiſſet Salomō. Afferte mihi gladiū ⁊ diuidite infantē viuū ⁊ date dimidiam partē vni: ⁊ dimidiā partē alteri: quod nō dixit diffiniēdo: ſed potius tētando ⁊ inquirēdo veritateꝫ, vt dicit glo. ſup dicto.c. afferte. Clamauit mulier cuius filius erat viuus ad regeꝫ. Commota ſunt quippe viſcera eius ſuper filio ſuo. Obſecro domine date illi infantē viuum: ⁊ nō occidat'. E contrerſo illa dicebat. Nec mihi nec tibi: ſed diuidatur. Reſpōdit rex ⁊ ait. Date huic infantē viuum ⁊ nō occidat', hec eſt enim mater eius.

Secūda ſuſpitio dicit' leuis: quādo ſunt leuia ſigna mali: ⁊ fortia ac pl'a boni: vt ſi mulier loquatur cum aliquo viro religioſo honeſte ⁊ in honeſto loco ac condecenti: ⁊ ſimilia. ⁊ ſic iudicare malū pctm̄ eſt. Sciendū tamē ſm Tho. vbi.ſ. ꝙ aliud eſt ex huiuſmodi ſignis dubitare de malo proximi: aliud illud affirmare. Primū pertinet ad humanaꝫ tentationem ſine qua nō ducit' iſta vita, ſm illō apoſtoli.i. Cor.x. Tentatio vos non apprehendat niſi humana. Affirmare vero ⁊ exiſtimare pro his ſignis malum de proximo ſuo peccatū eſt. Unde Augu. ſup illud.i. Cor. iiij Nolite ante tempus ⁊c. ait. Etſi ſuſpitiones vitare nō poſſumus: quia homines ſumus: iudicia tamen.i. diffinitiuas ſentētias continere debemus. Notandū adhuc ſm p̄fatū doctorem ꝙ ſuſpitio de malo alterius poteſt tripliciter prouenire. Primo ex longa experientia. Unde Ariſtoteles.ij.lib. Ethicorum dicit ꝙ ſenes ſunt maxime ſuſpitioſi: eo ꝙ multotiens experti ſunt aliorum defectus. Senes

em̄ inq̄t cacoges ſūt. Eſt em̄ cacogia in deterius exiſtimare oīa. Secūdo ꝓuenit talis ſuſpitio mali ex eo ꝙ aliquis male afficit' ad alterum. Cum em̄ quis alium cōtemnit vel odit: facile opinat' maluꝫ de ipſo: q2 vnuſquiſqꝫ facile credit qō appetit. Tertio ꝓuenit ſuſpitio mali ex hoc ꝙ aliquis in ſeipſo malus eſt, ex quo cōſcius ſue malicie faciliter malū de alijs opinat'. ꝓpterea ſapiēs Eccleſiaſtes.x.c. ait Stultus in via ſua ambulans: cū ipſe ſit inſipiens: omnes ſtultos exiſtimat. Et Seneca in li. de moribus. Hoc habet omnis affectus vt in quo ipſe inſanit: ceteros putet inſanire. Tertia ſuſpitio dicit' temeraria: cū quis omnia bona in malam partē trahit. Unde Chryſo. in quodam ſermone ait. Sunt quidā peruerſi qui de omnibus male iudicant. Dicunt em̄ ſi quis ſtudet ⁊ humilitati vacat hypocrita eſt: ſi recreationi guloſus eſt: ſi ſocietati ſecularis eſt: ſi ſimplicitati fatuus eſt: ſi aliorum correctiōi p̄ſumptuoſus eſt: ſi ſilentio ⁊ paci ſimulator eſt. hec ille. Quis ergo explicet q̄ multos lucretur diabolus ꝓpter temeraria ⁊ p̄ſumptuoſa iudicia: in quibus tanto maius periculuꝫ imminet: q̄to minoris culpe eſſe creduntur. Euitemus itaqꝫ illa q̄tum poſſumus: vt ſic vere penitentiam agentes aſſequamur hoc in ſeculo dei grām, ⁊ in futuro ſempiternā gloriam: in qua viuit glorioſus deus per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

Feria quarta poſt letare. de ſacratiſſimis indulgentijs ⁊ relaxationibus: quas facit eccleſia in remiſſionem pene peccatorum.

Sermo L

Venit nox qn̄ nemo poteſt operari. Redemptoris noſtri verba ſunt iſta originaliter. Job.ix.c. ⁊ in euangelio hodierno. Oſtenſum eſt in ſuperiori ſermone q̄ grauis erit q̄ue timenda purgatoria pena: que ſeruat' his qui in hac vita ꝓ ſuis peccatis ſatiſfacere negligunt. Et qm̄ pleriqꝫ excuſare ſe poſſent di. vires aut tempus illis ad ſatiſfaciendū nō ſufficere, idcirco clemētiſſime ꝓuidit dominus noſter ieſus xp̄s cōcedens theſaurum eccleſie miniſtris ꝓ loco ⁊ tempore peccatoribus diſpenſandū. Fiunt nanqꝫ in eccleſia per p̄latos ⁊ ſuperiores relaxationes: ⁊ indulgentie: in quibus qui faciūt quod debent: peccatoruꝫ ſuorum remiſſionem lucrant'. Ut autē hoc clarius intelligat': ſtatui hodierna die de indulgentijs verba facere: vt penitentes peccatores intelligentes illarū virtutem inuigilent cuꝫ ſtudio eas acquirere. non expectantes noctem mortis ⁊ purgatorie pene: quando amplius nō poterūt operari. De ipſis ergo indulgētijs tria myſteria p̄ncipalia ꝓponimus declarāda

Primū dicit' diffinitio.
Secundum cōceſſio.
Tertiū fructificatio.

Quid ſit indulgentia. ⁊ qualiter ꝓdeſt in foro dei ad diminutionē pene purgatorie: ⁊ de clauibus a xp̄o collatis ſacerdotibus.

Capitulum I

Primū myſteriū de indulgentijs declarandū dicit' diffinitio. Jn quo q̄d ſit indulgentia videamus. Et reſpondet Fran. de mar. in tractatu de indulgentijs. ꝙ indulgentia eſt remiſſio peccatorum. Q̄ō intelligendū eſt de remiſſione pene tēporalis: ad quā peccator remanet obligatus poſt remiſſionem culpe ⁊ pene eterne. Jpſa nanqꝫ pena et culpa eterna remittunt' in cōtritione cū pctōr iuſtificat'. Et q2 vt tactū eſt ſermone ſeptimo huius operis.c.i. licet in baptiſmo oīs pena q̄ ꝓ pctō debet': penitus relaxet' merito paſſionis xp̄i: tamen cū homo peccata iterat reddit ſe indignū tanto beneficio. Jdeo in cōtritiōe niſi eſſet multū feruētiſſima nō remittit' et tota pena. ſed minorat' vt dicit mgr̄ ſen. di. xix. tertij. q̄tū decꝫ ⁊ expedit ſalua diuina iuſticia. Remanet itaqꝫ vt in pluribus obligatus peccator ad tēporaliter ſatiſfaciendū penāqꝫ tēporalē exoluendā. Hanc vero taxare habet ſacerdos in ꝯfeſſiōe: qui vt dictū eſt in ſermōe ꝓ arbitrio pnias pōt iniūgere. Et q2 raro cōtingit vt quis totā penā tēporalē debitā excipere poſſit ⁊ adimplere: ideo qui eā in hac vita nō ſoluunt in purgatorio acriter puniunt'. Sed cū quis facit illud pro quo indulgētie cōcedunt' a dicta pena liberat' plus ⁊ min' ſm indulgētie q̄litatē. Notandū tn̄ ſm Ric. ⁊ Bon. di. xx. q̄rti. ꝙ fuerūt quidā q̄ voluerunt diſtiguere forum dei ⁊ forum eccleſie. Et hi dixerūt indulgētias valere q̄tū ad forum eccleſie: nō q̄tum ad forum dei. Ratio aūt ipſorum erat. q2 null' inferior pōt abſoluere a pena ad quā ligat ſuperior. ſed deus remittēdo culpā ligat ad aliquā penā tp̄alē. ergo videt' ꝙ nullus poſſit de illa aliq̄d dimittere. Et propterea dicūt indulgētias valere ī foro eccleſie: remittēdo penas taxatas a iure vel a iudice. nō tn̄ aliq̄d remittēdo de pena taxata a deo. Uerūtn̄ iſta opinio ſatis impia eſt ⁊ ꝯtraria rōni. q2 ſi ſic eſſꝫ tūc eccleſia abſoluēdo a penis ſatiſfactorijs trāſ

mutaret ad penas purgatorij: ⁊ ad grauiora
ſupplicia. Ideo ſimpliciter dicendū eſt ꝙ re-
laxatio ſatiſfactionis que fit in indulgentijs
valet etiā in foro dei. q2 deus habet ꝓ cōdona
to qđ ſic cōdonaſ. Modus autē intelligendi
qualiter fieri pōt talis eſt. Preſupponendum
nanqȝ eſt ꝙ bonū obtinemus ex triplici meri
to.ſ.ex merito ꝓprio: ⁊ ex merito capitis: ⁊ ex
merito eccleſiaſtice vnitatis. Et ꝙ ita ſit in ſe
manifeſtū eſt. q2 quilibet mereſ ſibi per grām
quā habet. Qđ xp̄s meruerit nobis nemo du
bitat: niſi qui fide caret. Qđ eccleſia mereaſ
nobis. ⁊ eius merita patēt per v̄ba Aug. d. in
li. de pnīa. Credendū eſt ꝙ oēs orones ⁊ ele-
moſyne eccleſie: ⁊ opa iuſticie: ſuccurrūt reco
gnoſcenti mortalitatē ſuam. per hunc moduȝ
ſicut triplex eſt meritū obtinendi bonuȝ: ſic et
meritū liberandi a malo. Meritum ſcȝ ꝓpriū
Et hoc eſt meritū noſtre ꝯtritionis. ⁊ per hoc
meremur liberari a pena eterna: ita ꝙ ſimul
ſunt hic duo: ſicut in angelis grā ⁊ gloria. Se
cūdo eſt meritū xp̄i. ⁊ hoc operaſ in ſacramē-
tis ⁊ poteſtate clauiū. ⁊ per hoc remittiſ pars
pene. Tertio eſt meritū eccleſiaſtice vnitatis.
et ꝑ illud adhuc fit remiſſio. Et ſic ſm̄ triplex
meritū fit triplex pene cōdonatio: vt ſic currat
miſericordia cū iuſticia. ⁊ in qualibet eſt mu-
tatio maioris in minus. Ubi pena eterna pri-
mo mutaſ in tēporalē cū remittiſ culpa. Se-
cūdo tp̄alis magna ⁊ ſupra vires cōmutatur
in penā cōpetentē viribus in ſacerdotis abſo
lutione. ⁊ quod reſiduū eſt reſeruaſ in purga
torio. Tertio vero pena illa ad quā quis tene
tur mutaſ in minorē in indulgentijs. Hoc au
tem pōt facere eccleſia ex diuina auctoritate.
Theſaurū em̄ meritoꝝ. ſ. xp̄i martyrum: cōfeſ
ſoꝝ: ac virginū: recōmendauit eccleſie diſpen
ſanduȝ: cū eccleſie in p̄latis tradidit claues re
gni celoꝝ. Et ꝑ hoc ſolui pōt ratio eoꝝ qui di
cunt ꝙ inferior nō pōt abſoluere a pena impo
ſita a ſuperiore. Nam licet nō poſſit auctorita
te ꝓpria: pōt tamen auctoritate ipſius ſuperi
oris. Uel pōt dici ꝙ p̄latus dans indulgenti-
as nō abſoluit omnino cōdonando: ſed ſolnē
do de theſauro eccleſie. Sed aliquis poſſet
obijcere ꝙ eccleſie nō ſunt date claues. q2 cla-
ues aut ſunt ad claudendū: aut ad aperiendū.
Sed diciſ Apoca. iij. Xp̄s aperit ⁊ nemo clau
dit: claudit ⁊ nemo aperit. ergo eccleſie nō ſūt
date claues. Uerūtn̄ in cōtrariū eſt qđ xp̄s
dixit Petro Math. xvi. Tibi dabo claues re
gni celoꝝ. Ex quibus verbis patet ꝙ median
te Petro eccleſia claues accepit. Qđ no. xxiiij.
q. i. c. manet. c. quodcunqȝ. c. omnibus cōſide-
ratis. Reſpondet ergo Ric. diſ. xviij. quar
ti. ꝙ claues regni celoꝝ date ſunt eccleſie. Et
accipiuntur hic claues ad ſimilitudinē clauiū
materialiū per quas oſtium claudiſ ⁊ aperiſ.
Claues enim eccleſie ſunt quedam poteſtas
data eccleſie in p̄latis ſuis ad aperiendum et
ad claudendū hominibus regnum celoꝝ: qđ
claudiſ homini per peccatū vel ꝑ obligationē
ad penam ꝓ peccato. ⁊ aperiſ per remotioneȝ
vtriuſqȝ. Eſt autē poteſtas triplex aperiendi
celū ⁊ claudendi. Prima eſt auctoritas: q̄
eſt in ſolo deo: qui ſolus aperit effectiue per in-
fuſionē gratie: ⁊ claudit permiſſiue ꝑmittēdo
iuſto iudicio hominē ruere in peccatum grati
am non cōferendo. Secunda eſt clauis ex-
cellentie que eſt in xp̄o ratione humane natu
re: qui celum aperit per meritū paſſionis ſue.
et claudit per poteſtatē iudicialem ſibi traditā
Tertia eſt clauis miniſterij. ſcȝ in p̄latis ec
cleſie: qui celū aperiunt miniſtrando ſacramē
ta: que operanſ in merito paſſionis xp̄i ⁊ vir-
tute. Ad auctoritatē ergo Apoca. dicendū
ꝙ clauſura regni celoꝝ poteſt tripliciter acci-
pi. Uel ꝓ illa qua erat clauſum generi huma-
no ꝓpter peccatum primorū parentum. Uel
ꝓ illa qua claudeſ omnibus reprobis in iudi
cio per ſententiā diffinitiuam. Uel ꝓ illa qua
claudiſ interim homini per culpam ⁊ penam
remittēdas. Prima clauſura fuit vniuerſalis
et nō perpetua. ⁊ hanc xp̄s aperuit merito paſ
ſionis ſue. Et de hac diciſ aperit ⁊ nemo clau-
dit. Alia ſimiliter clauſura erit ꝑpetua. de qua
Math. xxv. Clauſa eſt ianua. ⁊ de hac diciſ.
claudit ⁊ nemo aperit. Alia clauſura eſt parti
cularis: ⁊ nō perpetua. ⁊ hanc prelati eccleſie
poſſunt miniſteriāliter aperire. Propterea nō
mediocriter errant hi qui dicūt indulgentias
nō valere: cū tota eccleſia rōnabiliter cōtrari-
um aſſerat ⁊ affirmet.

De auctoritate cōcedendi indulgentias et
illarū varia cōceſſione: ⁊ de cauſis ꝓ quibus
cōceduntſ. Caplm̄ II

S Ecundū myſteriū de indulgentijs de
clarandū diciſ cōceſſio. In quo de
ipſarū ꝯceſſiōe tria ꝯſideremus.
Primo auctoritatē.
Secundo varietatē.
Tertio cauſalitatem.

Primo cōſideremus auctoritatē quis. ſ. ha
bet auctoritatē indulgentias ꝯcedendi. Et re
ſpondent doc. ſ. Boñ. ⁊ Ric. vbi. ſ. ꝙ illi ſoli
poſſunt indulgentias dare: quibus diſpenſa-

tio theſauri eccleſie cōmiſſa eſt. ⁊ ſm̄ menſu-
ram cōmiſſionis ſue. Et q2 xp̄i vicario cōmiſ
ſa eſt plenitudo poteſtatis ab ip̄o xp̄o. vt pa-
tet ex̄ de peni. ⁊ re. c. cū ex eo. Ideo poteſt dare
indulgentias per totā eccl̄iam militantē: ⁊ tā-
tas quantas ſibi dare placuerit ſi adſit ratio-
nabilis cauſa. Alij aūt habent tantū de hac po
teſtate quantū eis a xp̄i vicario cōceſſum eſt.
Ipſe aūt per ius cōe hoc non conceſſit niſi epi
ſcopis: vel electis in epiſcopos ⁊ ſuis legatis.
Et ideo nulli alij poſſunt indulgentias dare:
niſi ex ſpeciali cōmiſſiōe. nec poſſunt legati da
re indulgentias niſi in prouincia ſua. nec epi
ſcopi niſi in ſuo epiſcopatu. Archiepi tamen
poſſunt eas dare in ep̄atibus ſuffraganeoruȝ
ſuoꝝ. vt patȝ ex̄ de peni. ⁊ re. c. noſtro. in textu
⁊ in gloſa. Iſti tamen in dedicatione baſilice
ſiue dedicetur ab vno ſiue a pluribus: non de-
bent extendere indulgētias vltra annū nec in
anniuerſario dedicatiōis vltra. xl. dies. Limi
tata eſt em̄ eis poteſtas a papa: ne per imode
ratas remiſſiones claues eccleſie cōtemnerē-
tur: ⁊ penitētialis ſatiſfactio eneruareſ. ex̄ de
peni. ⁊ re. c. cū ex eo. Et ſi diceretur ꝙ omnis
ſacerdos habet claues. ergo poteſt indulgen-
tias cōcedere. Reſpondet Boñ. ꝙ clauis non
eſt tota ratio virtutis indulgentias faciendi:
ſed poteſtas clauis cū iuriſdictione ⁊ auctori
tate theſauri diſpenſandi: que ordinarie ſolis
competit epiſcopis ⁊ ſacerdotibus: ſi eis ab
epiſcopis cōmittatur. Secūdo ꝯſideremus
circa cōceſſiones indulgentiarū varietatem.
Scđm em̄ ꝙ apparet ex vſu eccleſie ſolent in
dulgentie variari tripliciter. Conceduntſ nā-
qȝ aut ſm̄ numerū dierū vel annoruȝ: aut ſm̄
parteȝ pctōꝝ: aut ſm̄ plenariā remiſſionem.
Quando conceduntur ſm̄ numerū dierū vel
annoꝝ. vtputa quia dantur centū dies vel cē
tum anni de indulgentia: tunc qui illā lucranſ
abſoluuntur a pnīa quā facere debuiſſent pro
peccatis ſuis per centū dies: vel per centū an-
nos: ſiue in hac vita ſiue in purgatorio. Quā-
do vero conceduntſ indulgentie ſm̄ partē pec
catoꝝ: vtputa quia conceditur tertie vel quar
te partis remiſſio peccatorū: tunc qui illas lu-
crantur abſoluunſ a pena quā tenebanſ exol-
uere ꝓ illa parte: ſiue illa pena ſit centū annoꝝ
ſiue mille: ſiue plurium. Quando aūt concedun
tur indulgentie ſm̄ plenariā remiſſionē: tunc
qui illas lucranſ abſoluunſ ab oī pena: ⁊ ita ꝙ
ſi tunc ex hac vita decederent: ſtatim ad celuȝ
euolarent: ⁊ inter ciues celi nullo obſtaculo i-
pediti collocarentur. Tertio conſiderem⁹ cir-
ca conceſſionē indulgentiarū cauſalitatē. pro
qua cauſa concedi poſſunt ⁊ debent indulgen
tie. Et reſpondet Boñ. ꝙ ſicut videmus in po
liticis ⁊ cōmunitatibus humanis ꝙ theſaur⁹
reipublice propter duo maxime cōſueuit pro-
ferri ⁊ cōmunicari exterius. ſic in ſpiritualib⁹
eſt intelligendū. Profertur nanqȝ theſaurus
extra propter gloriā principis: ſicut faciūt re
ges curiales. quemadmoduȝ fecit rex aſſuer⁹
vt habetur Heſter. i. Alio modo propter vtili
tatē cōmunitatis ſiue neceſſitatē. Unde quā
do leditur cōmunitas proferuntur ſtipendia
⁊ donatiua militibus vt eant ad pugnā. Sic
theſaurus eccleſie ab his qui habent diſpenſa
re duplici ex cauſa debet apiri. ſcȝ propter glo
riā principis ⁊ laudē. Laus vero ⁊ honor dei
eſt in ſanctis ſuis. Et ſancti honorātur in cō
ſtructione baſilicarū: viſitatione earundē: cō-
memoratiōe virtutū ſuarū. Et idē fit in predi
cationibus ⁊ ſermonibus. Ideo pro his omi
bus indulgentie recte fiunt. Cōmunis autem
vtilitas eſt defenſio terre ſancte: defenſio fidei
ꝓmotio ſtudij: ⁊ ſimilia. pro quibus adhuc re
cte indulgentie conceduntur. Et ſi diceretur ꝙ
non licet dare ſpiritualia pro tēporalib⁹ quia
illud eſſet ſimoniacū. ſed in iſtis indulgentijs
dantur ſpiritualia pro tp̄alibus. ſ. remiſſio pe
ne pro pecunijs ⁊ alijs rebus loco elemoſyne
oblatis. ergo videtur ꝙ non licet cōcedere hu
iuſmōi indulgētias. Reſpōdet Rich. ⁊ Boñ.
ꝙ non dantur ſpiritualia ꝓ tp̄alibus niſi per
accidens. Cū em̄ dantur indulgentie ꝓ eccle-
ſijs vel hoſpitalibus conſtruendis: non danſ
vt in illis temporalibus ſiſtatur: ſed propter
vtilitatē ſpiritualē conſequentē. Unde nō dā
tur pro tp̄alibus niſi inquantū ordinātur ad
ſpiritualia. Ideo quando prelatus dat indul-
gentiā: non dat eaȝ pro elemoſyna exteriori:
non conſiderans datū: ſed fructū. videlȝ quia
ex radice bone voluntatis procedit.

De fructu indulgētie reſpectu exiſtentiū in
mortali: ⁊ eoꝝ q̄ ſunt in purgatorio: ⁊ illorū q̄
poſt illarū acquiſitionē erūt propter alia pec-
cata damnandi. Caplm̄ III.

T Ertiū myſteriū de indulgentijs de-
clarandū dicitur fructificatio. In q̄
de fructu indulgentie circa tria pre-
cipue dubitatur.
Primo vtrum indulgentie proſint exiſten
tibus in mortali peccato.
Secundo vtrū proſint his qui ſunt in pur
gatorio.
Tertio vtrū proſint his qui illas lucrantur

ꝛ poſtea propter alia ſua peccata damnantur ad infernum. Ad primū dubium reſpondet Rich. ꝙ non poteſt fieri remiſſio pene manēte culpa. Et ideo cū per indulgētias nō remittatur culpa exiſtētibus in mortali peccato: nō remittiť eis per indulgentiā aliquid de pena. Si tamen aliquis exiſtens in mortali peccato facit illud quod ꝯtineť in forma indulgentie: prudenter facit, qꝛ bona facta in peccato mortali aliquo modo peccatorē diſponunt de congruo ad penitentiā: ꝛ illa mediante ad ſuſceptionē remiſſionis pctōꝝ p diuinā miſericordiā. Hec Rich. Bon. vero dicit ꝙ ad hoc vt indulgentie valeant requiritur duplex conditio ex pte dantis, ſ. poteſtas vel auctoritas de qua ſupra dictū eſt, ꝛ honeſta ac rationabilis cauſa. Unde non eſſet credenda indulgentia alicuius valoris ſi quis daret eā euntibus videre torneamenta. Similiter ex parte accipientis duplex conditio requiritur. ſ. cōfeſſio cū vera contritione: ꝛ fides cū vera deuotione vt vere de peccatis ſit penitens: ꝛ vere confidens ꝙ paſtoris indulgētia ſibi valeat. Secundo contingit dubitare vtrū indulgētie valeāt his qui ſunt in purgatorio. Et quibuſdā viſum eſt ꝙ ſic. ꝛ arguunt ꝙ omēs aīe ſancte aut ſunt de eccleſia triumphante: aut militante. Sed anime exiſtentes in purgatorio ſancte ſunt: nec ſunt de eccleſia triumphāte: quia in ea nulla eſt pena. ergo ſunt de eccleſia militante. Sed oībus habentibꝰ grām in eccleſia militante ꝓſunt indulgētie. ḡ ꝓſunt illis qui ſunt in purgatorio. Alij vero tenēt ꝯtrarium. qꝛ vt ſcribiť de pe. di. i. c. ſi cui. §. alij econtra. Dn̄s par ius ſoluendi voluit eſſe ꝛ ligādi. Si prelati eccl'ie nō poſſunt ligare illos q̄ ſunt in purgatorio. ergo nec eos ſoluere. Quod verū nō eſſet ſi illis ꝓdeſſent indulgentie. Rn̄det Rich. ꝙ indulgentie nō ꝓſunt illis q̄ nō ſunt de iuriſdictiōe illius q̄ eas cōceſſit. vt pꝫ ex de peni. ꝛ re. c. ꝙ aūt. Nec illis q̄ nō faciunt illud pro quo dantur indulgentie: ꝙuis voluntatē habeant faciendi. Nam lꝫ non potenti operari voluntas reputetur pro facto quantū ad p̄mium eſſentiale: non tamē hoc eſt verū ꝙtū ad quodlibet premiuꝫ accidentale. Unde nec pro facto reputatur quantū ad remiſſionem pene per indulgentias obtinende. Illi aūt qui ſunt in purgatorio non ſunt ſub iuriſdictione prelatoꝝ eccleſie: quod ſatis datur intelligi cū dixit dn̄s Petro. Quodcunq3 ſolueris ſuper terrā ꝛc. cōcedendo ei poteſtatē ſuper eos tm̄ qui ſunt viuētes in hac mortali vita. Non poſſunt etiā hi qui ſunt in purgatorio facere illō pro quo datur indulgentia. idcirco indulgentie eis non proſunt directe. Indirecte tamen eis ꝓſunt inquantū exiſtentes in hac vita faciunt pro eis illud quod contineť in forma indulgentie, maxime ſi dentur indulgentie ſub hac forma. Quicūq3 fecerit hoc vel illud pro ſe vel pro patre ſuo defuncto vel alia pſona ī purgatorio exiſtēte: damus tot dies indulgētie. Et ſic etiā ſm̄ cōem opinionē doctoꝝ ꝓſunt per modū ſuffragij: ꝛ non p modū indulgentie. Ad argumentū vero factū pro oppoſitione contraria dicit Rich. ꝙ illi qui ſunt in purgatorio cuꝫ eccl'ia militante quodāmodo cōicant in pena: ꝛ cū triūphante cū impoſſibilitate peccādi: cū vtraq3 in charitate. Et ideo qꝛ cōiuncti ſunt cū militante eccl'ia p charitatem ꝛ maxime auxilio indigent, qꝛ nō ſunt in ſtatu in quo poſſint penā aſſumere volūtariā per quā citius admitterentur ad viſionē beatam: ideo eccleſia poteſt eos iuuare cōicando eis merita viuoꝝ: non tm̄ p modū auctoritatis per quā directe iuuanť illi quibꝰ directe ꝓſunt indulgentie. Tertio ꝯtingit dubitare vtrum indulgentie ꝓſint his qui illas lucranť ſi poſt illarū adeptionē ꝓpter alia pctā per eos commiſſa damnenť in inferno. Sed ad intelligēdū hanc difficultatē neceſſe eſt ſcire an p culpam ſequentē peccata dimiſſa redeant. Et ad hoc nos dicimus ex ſnia Rich. in. iiij. ꝛ dn̄i Bon. diſt. xxij. ꝙ pctā dimiſſa redire intelligi pōt dupliciter. Aut quantū ad culpā: aut quātū ad penā. Primo mō peccata dimiſſa redire nō poſſunt: qꝛ nulla res anihilata redire pōt eadē nūero niſi p diuinā potentiā, iuxta illud Auicēne. iij metaph. Quod anihilatū eſt non redit. Peccatū aūt cū remittiť anihilať, ꝛ per operationē diuine potentie reuerti nō pōt. qꝛ vt inquit Aug. lib. lxxxiij. q. Deo auctore non fit homo deterior. Dicunť tm̄ pctā dimiſſa redire inquantuꝫ ſequens culpa magis grauať ꝙ ſi peccata illa nō fuiſſent dimiſſa. Quantū vero ad penā vtrū dānatꝰ ꝓ pctis que cōmiſit poſt pctā dimiſſa: puniať tm̄ ꝓ illis ꝓ quibus damnatus eſt. aut ꝓ alijs dimiſſis, ꝛ ſic pctā redibūt quantū ad penā. Rn̄det Rich. ꝙ pena que debebatur pro peccatis dimiſſis: aut eſt tota expleta ante ſequēs mortale peccatū: aut nō. Si nō: tūc dico ꝙ remanet obligatꝰ peccator ad ſolutionē reſidui pene: ſi in illo pctō mortali moriať ꝓ pctis illis remiſſis quoad culpā nō quoad penā. Et iō ꝓ illis in inferno pena eterna puniet. Sed p accidēs qꝛ

in peccato mortali nulla pēa eſt ſatiſfactoria in conſpectu dei. Et ideo quātūcunq3 puniať ſemp remanebit obligatꝰ ad penā. Illa tamē pena erit minus intēſa ꝙ ſi illa peccata non fuiſſent ei dimiſſa. Si vo pena eſt ſoluta āte ſequēs mortale: peccata remiſſa nō redeunt niſi inquātum aggrauāt ſequēs pctm̄ ꝓpter quam aggrauationē ſibi maior pena debeť. ꝓpter hoc dr̄ Naum. i. nō iudicabit deus bis in idipſum. Et de pe. diſt. iiij. verſus finem. Diuina clemētia dimiſſa peccata vlterius in vltionem: redire nō patiť. Cum ergo exiſtentibus in charitate p indulgētias remittať pena tpalis ꝓ peccatis debita: ſi poſt ꝓpter alia peccata ſequētia: tales in inferno damnētur non amplius punienť ꝓ pccis illis ꝓ quibus iam remiſſionem pene indulgētijs mediantibus obtinuerūt. Ergo currāt peccatores ſitiētes ad fontē pietatis ꝛ clemētie dn̄i noſtri Ieſu xp̄i, ꝛ de ſuis peccatis vere confeſſi penitētes indulgētias q̄ cōcedunť procurent acquirere, vt ſic a pena liberati ſcādere valeant regna celoruꝫ: vbi xp̄us deus dei filius regnat cum patre ꝛ ſpūſancto per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

Feria quinta poſt letare de viduitate ſuāda ꝛ de eius laudibus atq3 preconijs quibus ſublimatur. Sermo LI

Ecvidua erat: et tur

h

ba ciuitatis multa cum illa: quaꝫ cū vidiſſet dn̄s mīa motus ſup illā dixit illi. Noli flere. Scribunť hec verba Lu. vij. capitulo, ꝛ in euangelio hodierno. Uſus eſt pietate multa ſaluator noſter ergā viduam: vnicum filium ſuum morte iam extinctū dolenter ꝛ amare lugentem. Ipſam quidem vt euangelica lectio teſtať: primo conſolatus eſt verbis, demū ſuſcitatū filium ei benigne reſtituit. Quo exemplo clareſcit quāta ſit vidualis ſtatus gratia: quātusue decor: quātuꝫ etiam ꝛ merituꝫ. Sed quoniā multi ſunt qui ignorant precium eius: ideo ad inſtructionē penitentiū hodierna die de viduitate cōficiemus ſermonē, de quo tria myſteria p̄ncipalia erunt declaranda.

·Primū dicitur obſeruationis.
·Scōm commendationis.
·Tertium regulationis.

¶ Qualiter poſt primū maritum melius eſt tenere ꝛ obſeruare viduitatem ꝙ denuo nubere, tum propter iudicium caſtitatis, tum ꝓpter ſignum charitatis, tum etiam ꝓpter beneficium libertatis. Capitulum I

p

Rimum myſteriuꝫ dicitur obſeruationis. In quo declarādū eſt quare poſt primū maritū melius eſt obſeruare ꝛ tenere viduitatem ꝙ ad ſecūdas nuptias tranſire. Et aſſignari poſſunt tres principales rationes.

·Prima eſt ꝓpter iudiciū caſtitatis.
·Scōa ꝓpter ſignū charitatis.
·Tertia ꝓpter beneficiū libertatis.

·Prima rō eſt ꝓpter iudiciū caſtitatis. Qn̄ enī mulier nubit totiēs ſignū eſt magne incontinentie. Unde Hiero. cōtra Iouinianū refert ꝙ portia minor cū laudareť quedā bene morigerata que ſecūdum acceperat virū: rn̄dit. Felix ꝛ pudica matrōa nūq̄ p̄ter ſemel nubit. Et Uale. li. ij. Que vno fuerāt cōtente matrimonio corona pudicitie honorabanť. Uerū tamē diſputandū eſt. vtrū ſecūde nuptie ſint licite. Et nōnulli arguūt ꝙ nō. Naꝫ Chryſo. xxxi. q. i. c. hac rōne. ait. Scōam ſcꝫ vxorē accipere ſm̄ p̄ceptū apl'i licitū eſt, ſm̄ aūt veritatis rōnem vere fornicatio eſt. Item ratiōe videť: quia bigamus nō pōt ꝓmoueri ad ſacros ordines: ſ pena nō infligiť niſi ꝓ culpa. ḡ in bigamia eſt culpa. Sed in ꝯriū eſt auctoritas Hiero. q. xxxi. q. i. c. apiāt. ait. Apiāt queſo aures obtrectatores mei ꝛ videāt me ſecūdas ꝛ tertias nuptias in dn̄o conceſſiſſe. Et iterū in eodē. c. ait. Non dāno bigamos: imo nec trigamos: ꝛ ſi dici poteſt octogamos. Et Aug. ibidē. c. deus. inqt. Deꝰ maſculū ꝛ feminā ꝓpagandi generis cauſa nuptiali caſtitate coiūxit: ꝛ ſcōas nuptias q̄ in vnoquoq3 teſtamēto pmittunť licitas eſſe monſtrauit. Et idē Aug. exponēs illud apl'i. ꝙ ſi dormierit. dicit. Qō ſi dormierit vir eiꝰ: nō dīc p̄mꝰ vel ſcōs vl' tertiꝰ: nec nob diffiniēdū ē qō nō diffiniuit apl's. Un̄ nullas debeo dānare nuptias: nec eis verecūdiā inferre nūeroſitate. Rn̄dēt doc. i. iiij. diſ. xlij. ſ. Ric. Bon. Petrꝰ de palude. Tho. ꝛ ceteri. ꝙ nō tm̄ ſcōe nuptie ſ etiā tertie ꝛ q̄rte ꝛ plures ſunt licite. Rō: qꝛ p mortē alterius cōiugū tolliť impedimentū p̄mi mrīmonij. Unde dicit Petrus de palude. ꝙ ſi q̄s reſuſcitareť a mortuis nō poſſet ad vxorē viuentē redire; qꝛ nō amplius ſua vxor eſſet: nec ipe vir eius niſi denuo ꝯtraheret. Propterea dicit apl's. i. Cor. vij. Si dormierit vir eius liberata ē a lege viri: cui aūt vult nubat tm̄ in dn̄o. Beatior tm̄ erit ſi ſic pmanſerit ſm̄ meū cōſiliū. Ad dictū ḡ Chry. rn̄deri pōt ꝙ improprie largiſſime fornicatōeꝫ ſu-

mit.ſ.ꝑ naturalis cõcupiſcentie ardore: qui
maxime cõſueuit mouere ad ſecundas nupti
as cõtrahendas. Ad ſecundū vero argu-
mentū dicit Bon.ꝙ nõ poſſe aſcendere ad ſa-
cros ordines: nõ eſt pena: qꝛ etiã nec mutus
vel alius naturaliter impeditus poteſt aſcen-
dere ad ſacros ordines: qð nõ fit ei in penã.
ſed qꝛ nõ eſt idoneus. Sunt ergo licite ſecun
de nuptie ꝛ plures: ꝛ nõ ſunt inhonorabiles.
Ideo Hiero.ad Gerũtiã inquit. Uide qualia
ſunt ſcða matrimonia que lupanaribus pfe-
runtur. Ait em̄.ſ.apl's. Melius eſt nubere ꝙ
vri. Adoleſcentula vidua que cõtinere nõ po-
teſt maritum potius accipiat ꝙ diabolū. Apo
ſtolus vero.i.Cor.vij.ait. Dico innuptis et
viduis.bonū eſt illis ſi ſic permaneãt ſicut et
ego.ꝙ ſi nõ ſe cõtineant nubãt.melius eſt em̄
nubere ꝙ vri. Et Hiero.in epiſtola ad Gerũ-
tiã narrat de quodã rome qui habuerat vigin
ti vxores: quas ſepelierat. Et de muliere que ſe-
pelierat vigintiduos maritos.qui fuerũt co-
pulati matrimonio.ꝛ fuit magna expectatio
quis eoꝝ efferref ad ſepulcrũ ab alio. ꝛ vicit
maritus. Unde Hiero.ſequit̃ di. Obſecro vt
illa teſtimonia nõ noueris: quibus incõtinen-
tibus ꝛ miſeris ſubuenit̃: ſed potius leaites.
quibus pudicitia coronat̃. Facit inſup ad vi-
duitatis laudem ꝙ ꝛ turtures illam ſeruant.
Quod Ambro.in hexameron ait. Diſcite mu
lieres quãta ſit viduitatis gratia: que etiã in
auibus ꝑdicatur. Secũda ratio quare me-
lius eſt obſeruare viduitatem ꝙ tranſire ad
ſecundas nuptias: eſt ꝑpter charitatis ſignū
vt ſcꝫ oſtendat vxor ꝙta charitate virum de-
functum dilexerit. Unde Uirgilius.iiij. enei-
dos. Ille meos primus qui me ſibi iũxit amo-
res: Abſtulit.ille habeat ſecum: ſeruetq; ſepul-
cro. Et Hiero.cõtra Iouinianũ ſcribit. ꝙ cũ
Ualeria rogaretur ſecundū virum accipere:
reſpondit ſe hoc nõ poſſe facere.qꝛ primus ad
huc viuebat.ꝙdiu eniꝫ inquit vixero: vir me-
us per amorem viuet in corde meo. Et iterũ
ibidem recitat.ꝙ dum Martia Catonis nol
let iterũ nubere: ꝛ virum defunctum ſemp lu-
geret: ꝛ interrogata queꝫ diẽ haberet vltimū
luctus: ait. Quem ꝛ vite. Querere tamen
poſſet hic aliquis.vtrũ ſecunde nuptie ſint ſa
cramentales. Reſpondet Bon. ꝙ dupliciter
eſt loqui de ſecũdis nuptijs.aut in ſe: aut in re
latione ad primas. Si in ſe ſic. Cum ſit ibi cõ
ſenſus expſſus inter legitimas perſonas: eſt
vtiq; ſacramentū.nec eſt ibi carnis diuiſio: ſi
vnio carnis viri ꝛ mulieris. Si autẽ loquimur
in cõparatione ad ꝓcedẽtes: ſic manet in eis
ſacramenti ratio incõpleta.ꝑpter carnis diui
ſionem: qꝛ in primis carnem ſuam vniuit cũ
vno.in ſecundis cũ alio. Et talis diuiſio tollit
de plenitudine ſignificationis. Tertia ra-
tio quare melius eſt viduitatẽ ſeruare: eſt ꝑ-
pter beneficium libertatis. Uidua em̄ ſua eſt
dñã: ꝛ in pace viuit. ꝛ ſi virum accipiat diſcri
mini ſe exponit: vt forte inueniat iroſum liti-
gioſum ꝛ ſe tribulantẽ. Unde Hiero.cõtra Io
uinianum narrat.ꝙ cũ quedam rogaret̃ vt ſe-
cundo nuberet: reſpondit ſe hoc nõ facere.qꝛ
bonum habuerat virum: ꝛ ſi ſecundū accipe-
ret: aut ille eſſet bonus aut malus. Si bonus
ſemper eſſet in timore ne illũ perderet. Si ma
lus ſemper eſſet in dolore: qꝛ poſt bonum vi-
rum alium nunꝙ ſuſtineret. Propter aſſertio
nes iam tactas colligi põt ꝙta eſt ꝑeminen-
tia viduitatis. Ueruntamẽ vt ꝑdictum eſt: ſi
que mulieres poſt virorũ mortem voluerint
nubere faciant animo libero. Notandū tñ ꝙ
alique leges dicunt mulierẽ nõ poſſe nubere
infra tẽpus luctus.i.vnius anni poſt mortem
viri.vt pꝫ.C.de ſecundis nuptijs.l.i. Tamen
per licentiam apoſtoli ꝛ auctoritatẽ poteſt id
fieri immediate poſt mortem. ꝛ infamia nu-
bentis aboletur: qꝛ in his ſeculares leges nõ
dedignantur ſacros canones imitari.vt patet
extra de ſecundis nuptijs.c.ſuper illa.ꝛ.c.cum
ſm apoſtolū.

Qualiter cõmendabilis eſt viduitas. tum
ꝑpter diuinam viſitationẽ: tum ꝑpter acce-
ptationem: tum etiam ꝑpter diuinam ꝑcepti
onem. Capitulū II

Secundū myſteriū ꝯtẽplãdū de vidui
tate dꝛ cõmendationis. Oñdit̃ ꝙtū
ſit cõmẽdabilis triplici rõne.

Primo rõne diuine viſitationis.
Scðo rõne diuine acceptationis.
Tertio rõne diuine ꝑceptionis.

Primo rõne diuine viſitatiõis.qꝛ deus vi-
duas ꝗtioſiſſime viſitauit. Uñ.iij.Reg.xvij.
Tpe famis miſſus eſt a deo Helias ad viduã
ſareptanã: q̃ poſtꝙ dedit comedere Helie iux
ṽbū eius: hydria farine eius nõ defecit mira-
culoſe: ꝛ lecbit᷒ olei nõ eſt iminut᷒ oĩbus illis
diebus. Et Iudith ꝑ totū habet̃ ꝙ ꝗta fuerit
vidua illa oĩpotẽti deo: cui tantã ꝯtulit ꝗtiam
vt ꝓprijs manib᷒ interficeret Holofernẽ hĩba
rẽq; ppl'm ab ĩpetu ꝛ furore illi᷒. Luce.ij.c.
dꝛ ꝙ erat ãna ꝓphetiſſa vidua vſq; ad ãnos
lxxxiiij.q̃ vixerat cũ viro ſuo ãnis.vij.a virgita
te ſua. Et h̃ nõ diſcedebat de tẽplo. ieiunijs ꝛ
obſecratõib᷒ ſuiẽs deo die ac nocte. Huic ihs
paruulus ſicut ꝛ Simeoni prebuit ſe viden-
dum: illamq; dignatus eſt viſitare que confi
tebatur dño.ꝛ loquebat̃ de illo omnibus qui
expectabant redemptionẽ iſrael. Secundo
dignitas viduitatis apparet rõne diuine ac
ceptationis. Luce nãq;.xxi.ſcribit̃ quantum
accepta fuit oblatio vidue paupcule. de qua
etiam Hiero.in epiſtola ad iulianū ſic loquit̃
Paupcula vidua: que duo era miſit in gazo-
philatium: cũctos in oblatione munerum dei
dꝛ ſuperaſſe locupletes: que nõ pondere ſuit
ſed offerentiũ voluntate penſat̃. Tertia rõ
dicit̃ diuine preceptionis. Dedit nanq; deus
preceptū omnibus regibus: ꝑncipibus: iudi
cibus ꝛ aduocatis: oĩbuſq; hoĩbus: vt vidua
rum cauſas tuerent̃: neq; illas opprimerẽt ꝛ
moleſtarẽt. Unde Eſa.i.dñs ait. Querite iu-
diciũ: ſubuenite oppreſſo: iudicate pupillo: de
fendite viduã. Et Exod.xxij.ait. Uidue ꝛ pu
pillo nõ nocebitis. Si leſeritis eos vociferа-
buntur ad me: ꝛ ego audiã clamorem eoꝝ: et
indignabit̃ furor meus ꝑcutiãq; vos gladio
et erũt vxores veſtre vidue: ꝛ filij vr̃i pupilli
Et per Hiere.xxij. Facite iudiciũ ꝛ iuſticiam
ꝛ liberate vi oppreſſum de manu calumniato
ris. Aduenam ꝛ pupillū ꝛ viduã nolite cõtri
ſtare: neq; oppꝛmatis inique. Et iterũ Hiere.
v.dñs de his qui viduas ſpernũt et abijciunt
ſic loquit̃. Preterierunt ſmones meos peſſi
me. Cauſam vidue nõ iudicauerunt: cauſam
pupilli nõ dixerũt: ꝛ iudicium pauperum nõ
iudicauerunt. Nũquid ſup his non viſitabo
dicit dñs: aut ſuper gentẽ huiuſcemodi non
vlciſcet̃ anima mea. Et Iob.xxij.ait. Uiduas
dimiſiſti vacuas: ꝛ lacertos pupilloꝝ commi
nuiſti. Propterea circundatus es laqueis ꝛ
conturbat te formido ſubita. Iacobus vero
ꝑmo cap.ait. Religio munda ꝛ immaculata
apud deum ꝛ patrẽ hec eſt. viſitare pupillos
ꝛ viduas in tribulatione eoꝝ. Sed hodierna
die non ſolum nõ viſitant̃.ꝗnimmo vexant̃:
expoliantur: ꝛ turbant̃ a multis: rapiuntur
ſua bona: ꝛ querunt iuſticiam: nec inueniunt
illam. Et quod his deterius eſt: vltra damnū
rerum patiuntur falſas graueſq; criminatio
nes. Taceo reliquas moleſtias que eis infe-
runtur. O viduarũ perſecutores: o lupi rapiẽ
tes illarũ bõa: o crudeles aduocati ꝛ iudices
o falſi notarij: o iniqui teſtes: ꝗs docebit vos
fugere a vẽtura ira? Ut em̄ patet ex dictis: in
ter omnia peccata grauia maximū ſcelus eſt
opprimere viduas.

Quõ vidue debẽt eſſe mortificate ꝛ aliene
a conuerſatione hominũ: ac deuotioni feruẽ-
ter inuigilãtes. Cap'm III

Tertium myſteriū declarandum de
viduitate dꝛ regulationis. In quo
ſcire lꝫ ꝙ tres ſunt regule q̃s vidue
ſeruare tenentur.

Prima dꝛ mortificationis.
Secunda conuerſationis.
Tertia deuotionis

Prima regula viduarũ dicit̃ mortificatio
nis. Debent vidue eſſe mortificate ꝛ caſtiga
te ieiunijs vigilijs ꝛ diſciplinis. aliter in eis
pudicitia tuta eſſe non poteſt. Unde Paulus
i.Timoth.v. Uidua que in delicijs eſt viuẽs
mortua eſt. Et Hieronym᷒ in epiſtola ad Fu
riam ait. O filia ſi apoſtolus corpus ſuuꝫ in
ſuitutẽ redegit ne cũ alijs predicaret ipſe re-
probus efficeret̃.quomodo tu iuuẽcl'a adhuc
in feruore iuuẽtutis poſita dapibus et vino
plena: poteris eſſe de caſtitate ſecura.hec ille.
Reprehẽſibiles itaq; ſunt vidue ille que ocio
vacantes comedũt ꝛ bibũt ſplendide: dormi
unt ſatis: poliunt cutẽ ꝛ ornant: lꝫ ſe viduali
bus induant veſtimẽtis. Secũda regula vi
duarum dicit̃ cõuerſatõnis. Debent euitare
quãtum poſſunt cõuerſationeꝫ hominũ: non
ſolum ſecularium: ſed etiam ſacerdotū ꝛ religio
ſorum: ac quorũcunq; qui ſpũalem vitam ꝓ-
fitentur: quoniã reuera nihil taꝫ viris ꝙ mu
lieribus adeo eſt periculoſum ſicut crebra et
frequẽtata etiam ſub ſpecie boni cõuerſatio
ꝛ collocutio maxie vbi etas cõſentit ad vitiū
Hinc Hieronymus ad Nepotianū ait. Ma-
trem ita tu vide.ne per illam videre cogaris
quarum vultus ita cordi inhereãt ꝛ tacitum
viuat ſub pectore vulnus. Et Iohãnes bapti
ſta ſanctã matrẽ habuit pontificiſq; fili᷒ erat
ꝛ tamẽ nec matris affectu nec patris opibus
vincebat̃: vt in domo parentũ cum periculo
viueret caſtitatis.hec ille. Et.xxxiij.diſt in.c.
hoſpitiolum. Hoſpitiolũ tuũ aut raro aut nũ
ꝙ mulierũ pedes terant: quia nõ poteſt toto
corde habitare cũ deo: qui feminarũ acceſſib᷒
copulat̃. Si igit̃ ꝑiculoſum eſt viris volenti
bus ſuire deo: cũ mulieribus cõuerſari: ꝙto
magis ꝛ mulieribus ipſis que debilioris ſũt
animi: inferioriſq; nature. Debent em̄ vidue
cauere omnes malas ſuſpitiones. Hinc Hie
ronymus ad Saluinã. Caueto oẽs ſuſpitio-
nes ꝛ quicquid ratõnabiliter fingi poteſt: ne
fingat̃ ante deuita. Debẽt adhuc vidue liben
ter inhabitare domũ: audireq; Hiero.di.ad

Euſtochiū. Rarus tibi ſit egreſſus i publicū matres tibi querant in cubiculo. Et non tm̄ viroꝝ: ſʒ ⁊ matronarū nō frequētare domos: cum Hieronymus dicat iterū ad Euſtochiū. Nolo habeas conſortiū matronarū: nolo ad nobilium accedas domos: nolo te frequēter videri: vt contemnas quod eſſe noluiſti. Cur facis iniuriā viro tuo? Ad hominis cōiugem dei ſponſa quid ꝓperas? Diſce in hac parte ſanctam ſuperbiā. Scito te illis eſſe meliorē hec ille. Tertia regula viduarū dicit̃ deuotionis. Debent itaqꝫ eſſe deuote timētes: diligentes: deſiderātes: ⁊ colentes deum. Unde ⁊ apoſtolus .i. Timoth. v. ait. Si qua vidua filios aut nepotes habet: diſcat p̄mo domuꝫ ſuam regere: ⁊ mutuāvicem reddere parentibus. Hoc enī acceptum eſt corām deo. Que autem vere vidua eſt ⁊ deſolata: ſperet in deum ⁊ inſtet obſecrationibus ⁊ orationibꝰ die ac nocte. Huiuſmodi viduis compatit̃ deus eaſqꝫ conſolatur tribuens in hoc ſeculo ſuam gratiam: ⁊ in futuro ſempiternam gloriam: in qua viuit ⁊ regnat deus per infinita ſeculorum ſecula. Amen.

Feria ſexta poſt letare de diuinitate domini noſtri ieſu xp̄i: qui licꝫ verus fuerit homo: fuit etiā verus deus, einſdem cuꝫ patre ⁊ ſpū ſancto nature.

Sermo LII

Tes xp̄s filius dei viui: qui in hunc mūduꝫ veniſti. Scribunt̃ hec verba Joh. xi. ⁊ in euangelio hodierno. Deridet̃ tam a gētibꝰ ꝙ̄ ⁊ iudeis immaculatā fides noſtra: quoniam predicat confitet̃ ⁊ adorat xp̄m crucifixum tanꝙ̄ verum deum dominatorē celi ⁊ terre. Uerūtamen veritas iſta tam multiplicit̃ eſt declarata: vt ampliꝰ merito negari nō poſſit. Ad confuſionē tamen omniū eorum qui contrarium tenent: aſſerūtqꝫ xp̄m purum hoīeꝫ fuiſſe non deuꝫ: in preſenti ſmone curabimꝰ oſtendere ꝙ xp̄s eſt verus dei filius ab eťno a patre genitus: eiuſdem cum patre ⁊ ſpiritu ſancto ſubſtātie ſiue nature. Et diffuſe de ſua diuinitate loquemur. Illam confitebat̃ deuotiſſima Martha cum dicebat verba pmiſſa in themate: q̄re cū oībꝰ veritas eluceſcat ꝙ filius virginis (qui pro nobis in cruce pepēdit) fuerit deus verus: diuinitatem eius triplicit̃ inſinuabimus.

Primo auctoritate.
Secundo experimento.
Tertio ratione.

Quomodo auctoritate veteris teſtamēti et Sybillarum oſtendit̃ xp̄m verum deum ⁊ hominē fuiſſe. Capl'm I

Primo inſinuemꝰ auctoritate ꝙ xp̄s fuerit verꝰ deus. Et adduci poſſunt vtriuſqꝫ pagine ſcripture veteris. ſ. ac noui teſtamenti. Unde Eſa. ix. capl'o ait. Paruulus natus eſt nobis ⁊ filius datus eſt nobis. per hec verba pronūcians chriſti humanitem. Deinde ſequit̃. Et vocabit̃ nomen eius admirabilis, conſiliarius deus fortis, pater futuri ſeculi. princeps pacis. Et vt dicit Nicolaus de lira. Tranſlatio ſeptuaginta interpretū habet: ⁊ vocabitur nomen eius magni conſilij angelus. Et tranſlatio chaldaica dicit. Et vocabitur nomen eius permanens in ſecula Meſſias. in quibus verbis exp̄mit̃ chriſti diuinitas. Et Hieremie. xxiij. ſcribitur Ecce dies veniūt dicit dn̄s. ⁊ ſuſcitabo dauid g. iu. Trāſlatio chaldaica habꝫ: ſtatuā Meſſiam iuſtum. Et ſequit̃. Et hoc eſt nomē quod vocabunt eum dominꝰ iuſtus noſter. Et ſm Nicolaum de lira. vbi nos ponimꝰ: dominꝰ. in hebreo ponit̃ nomen dei. Tetragrāmatō. quod eſt nomē ſignificās ſolam eſſentiā vnā diuinam. vt dicit Rabbi Salomon. Per hec vero verba diuinitas ⁊ humanitas xp̄i manifeſtatur. Et Baruch. iij. c. Hic eſt deus noſter: ⁊ nō eſtimabitur alius ad illuꝫ. Poſt hec in terris viſus eſt: ⁊ cum hominibus cōuerſatus eſt. Et Sibylla erythrea vt Auguſtinꝰ meminit. xviij. libro de ciuitate dei. ca. xxiij. verſus quoſdam compoſuit de fine mundi. Quoꝝ prime littere iūcte ſonant. Jeſus xp̄s filius dei ſaluator. Alie etiam ſibylle naſciturum predixerunt chriſtū filium dei de ꝟgine immaculata. He omnes ſm Iſidoꝝ etymolo. lib. ⁊ Lactan. in p̄mo libro diuinarum inſtitu. decem fuere. Prima perſica que fuit de perſis. Secunda libyca. Tertia delphica in templo delphici Appolinis genita. que ante troiana bella vaticinata eſt. cuius plurimos verſus operi ſuo Homerus inſeruit. Quarta chymeria in italia. Quinta erythrea de qua paulo ante tactum eſt nomine Erophila in Babylone orta: que grecis Ilion petentibus vaticinata eſt perituram eſſe Troiam et Homerum mendacia ſcripturum. Dicta auteꝫ erythrea quia in eadem inſula eius inuenta ſunt carmina. Sexta Samia a ſamo inſula vnde fuit cognominata. Septima cumana que ⁊ cumea: de qua Uirgilius. Ultima cumei iaꝫ venit carminis etas. Dicta aūt

cumana a cumis ciuitate que eſt in campania: cuius ſepulcruꝫ adhuc eſt in ſicilia. Octaua helleſpontia. in agro troiano nata. Nona phrygia. Decima tyburtina. Ab his omnibus diuinitas xp̄i per multa ante tempora ꝙ̄ in vterum virginis deſcendiſſet ꝓphetata fuit. Quarum dicta etſi ſimul collecta legerim: tamen quia vnde originaliter fuiſſent extracta inuenire nō potui: hic minime volui inſerere. preter illud quod dictum eſt per Aug. de Sybilla erythrea. Memini etiam me legiſſe et vidiſſe in caſtro Papienſi ꝓphetiam Sybille delphice: que de chriſto ſic cōtinebat. In vltima etate humiliabit̃ deus: ⁊ humiliabitur ꝓles diuina. Jungetur humanitati deitas: et puellari officio educabitur deus ⁊ homo. Signa p̄cedent apud iudeos: mulier vetuſtiſſima ſcilicet Eliſabeth puerum cōcipiet. ſtella orbis mirabitur. ducatum p̄ſtabit ſcilicet magis: ad ortum. ſcilicet xp̄i. Hic habens pedes id eſt annos trigintatres. eliget ſibi de piſcatoribus electis numerum duodenarium: vnū qꝫ diabolum. ſcꝫ Judam. Non in gladio bellove eneadē vrbem: regeſqꝫ ſubijciet: ſed in hamo piſcatoris deiectione: ⁊ pauperie ſuperabit diuitias. ⁊ ſupbiam cōculcabit. Huic quatuor animalia. id eſt euangeliſte ſurgent in teſtimoniū ſectantes iuſticiam: legemqꝫ irrep̄henſibilem: huic cōtradicetur a beſtia. ſcꝫ anticxpo: ⁊ ſurget ſtella mira. i. pau. quatuor animalium habens imaginē. Erit autem beſtia horribilis. Machomeťh ab oriente veniens: cuius rugitus vſqꝫ ad gentes punicas audietur. Huiuſqꝫ Sybilla que ſatis aperte diuinitatē xp̄i ꝓnunciauit. In hiſtorijs vero romanoꝝ legit̃ ꝙ tempore Conſtantini imperatoris et Helene matris eius inuentū fuit in ciuitate cōſtantinopolitana ſepulcrum quoddam in quo iacebat homo: lamminam auream habens in pectore: in qua ſcriptum erat. Jeſus xp̄s filius dei naſcet̃ de virgine Maria. Credo in eum. O ſol ſub Cōſtantini ⁊ Helene tēporibus iterū me videbis. Simile exemplum inuenit̃ in chronicis regum caſtelle. Dicit̃ enī ibi ꝙ apud Toletū in quodam ſaxo inuentus eſt liber ſatis vetuſtus. qui ſcriptus erat littera hebraica. greca. ⁊ latina. loquens de triplici mūdo myſtico. Et in illo inter cetera dicebat̃ In principio tertij mundi xp̄s filius dei naſcetur de virgine Maria. ⁊ ꝓ ſalute hominū patiet̃. At ⁊ Chalcidius ſuper. ij. thimei Platonis de ſtella que apparuit magis in ortu xp̄i ſic loquit̃. Non fuit ſtella illa morbū ⁊ morteꝫ

denuncians: ſed aduentum dei venerabilis, quam cū ſuſpexiſſent chaldeorum ꝑfecto viri ſapientes ⁊ in cōſideratione rerum celeſtium ſatis exercitati queſiſſe dicunt̃ recentem ortū dei. Joſephus vero in decimooctauo antiquitatum li. de xp̄o ait. Fuit autem p̄dictis temporibus ſapiēs vir: ſi virum eū nominare fas eſt. Erat enī mirabilium operum effector: et doctor hominū eorum qui libenter que vera ſunt audiunt. ⁊ multos quidem iudeorū: multos quoqꝫ ex gentilibus ſibi adiunxit. Xp̄us hic erat. Hunc accuſatione primoꝝ noſtre gētis virorum: cum Pilatus in cruce agendum decreuiſſet: nō deſeruerunt hi qui ab initio dilexerunt eum. Apparuit eniꝫ eis tertia die iterum viuēs ſm ꝙ diuinitus inſpirati ꝓphete vel hec vel alia de eo innumera miracula p̄dixerunt. Angelus autem qui virgini cōceptuꝫ naſcituri dei nunciauit. Luc. i. c. ſubdidit. Qḋ enī ex te naſcet̃ ſanctum vocabit̃ filius dei. Et Johannes baptiſta de xp̄i diuinitate ſic dixit. Uidi ⁊ teſtimoniū perhibui: qr h̓ eſt filius dei. Idipſum dixit Nathanael Johā. i. ⁊ Petrus Matth. xvi. Audiamus iterū ⁊ Paulum Hebre. i. di. Multiphariā multiſqꝫ modis olim deus loquēs patribus in ꝓphetis: nouiſſime diebus iſtis locutus eſt nobis in filio: quem cōſtituit heredem vniuerſorū per quem fecit et ſecula. Et Ro. i. Quod ante ꝓmiſerat per ꝓphetas in ſcripturis ſanctis de filio ſuo. Et ad Titū. ij. Apparuit gratia dei ⁊ ſaluatoris noſtri. Et ne ꝓlixitate dicendi tedium audientibus ingerat̃: dimiſſis alijs teſtimonijs que xp̄m acclamāt deum verū: ſubnotabimus vocem illam paternam: que inſonuit in monte vt pꝫ Matth. xvij. Hic eſt filius meus dilectus in quo mihi bene cōplacui ipſum audite. Et Joh. xij. cum xp̄s dixiſſet. Pater clarifica filium tuū: audita eſt vox de celo. Et clarificaui: ⁊ iterū clarificabo. Et quidam de turba cōfuſum ſonū illius vocis audientes dicebant tonitruum factū eſſe. Alij autem dicebant angelum illi fuiſſe locutum. Sed nō deſunt heretici maledicti. ſ. Cherintus: Hebion: Paulus: Samoſcetanus: Fotinus: ⁊ alij qui ſm Tho. in. iiij. ſumme. cōtra gentiles tam p̄clara validiſſimaqꝫ de xp̄i diuinitate teſtimonia infirmare ⁊ deijcere ſatagunt. Aiunt enī ꝙ de ſimilibus idē eſt iudicium. Sed oēs illi in quibus deus inhabitat p grām vocant̃ in ſcripturis filij dei per nuncupationē ⁊ adoptionem. ⁊ tn̄ nō ſunt eiuſdeꝫ nature ſiue ſubſtantie cū ipſo deo. ergo a ſimili dicet̃ de xp̄o ꝙ eſt dei filius

per participationē: per adoptionē: vel nuncupationē: non aūt per naturā. Probare autem poſſumus per ſcripturas ꝙ iuſti vocantur dei filij ⁊ dij. Un̄ dd̄. in pſ̄. ait. Ego dixi dij eſtis: ⁊ filij excelſi oēs. Et Joh. i. dicitur. Dedit eis pt̄atē filios dei fieri his ꝗ credūt in noīe eius Et Joh. x. Illos deos dixit ad quos ſermo dei factus eſt. Et prime ſue canonice. c. iij. Uidete qualē charitatē dedit nobis pater vt filij dei nominemur ⁊ ſimus. Et Roma. viij. Ipe em̄ ſpūs teſtimoniū reddit ſpūi nr̄o ꝙ ſimus filij dei. Et Jacobi. i. Uoluntarie enim genuit nos verbo veritatis. Huiuſmōi ꝓbationibꝰ heretici veneno ſi ſuū virus effuderūt. Cōtra quos egregiꝰ Aug. in libro de eccl'iaſticis dogma. de xp̄o ita loquit̄. Natꝰ eſt ſm veritatē nature ex deo dei filius: natus eſt ſm veritatē nature ex hoīe hoīs filius: vt nō appellatiōe: nō adoptione: ſꝫ natura in vtraqꝫ natiuitate naſcēdo filij nomē haberet. Et ꝗ dicto doctores theologi diſt. x. tertij libri colligūt vnā ꝓpoſitionē. ꝙ hec locutio. Xp̄s filiꝰ dei ꝑ adoptionē nullo mō eſt admittēda ſiue ꝓferat̄ ſimplicit̄: ſiue cū determinatiōe: vtpote ſi addatur inquātum homo. quia filiatio reſpicit perſonā eo ꝙ xp̄s eſt vnus filius: ⁊ nō duo filij. lꝫ in eo ſint due natiuitates. ſ. eterna ⁊ tēporalis. Adoptio aūt preſupponit quādā extraneitatē: que nullo modo ꝯuenire pōt ꝑſone xp̄i. Ad illud vero qd̄ heretici obijciūt. ſ. de ſilibꝰ idē eſſe iudiciū. Rn̄det Tho. in. iiij. li. ſumme ꝯtra gentiles. ꝙ aliter ſcriptura loquit̄ de xp̄o ꝙ ſit filiꝰ dei. aliter de nob. De ipo em̄ dixit Joh. iij. ⁊ Joh. vi. ꝙ deſcēdit de celo. ꝗ erat anq̄ de celo deſcēdiſſet. Dicit eū vnigenitū Joh. i. ⁊ Jo. viij. ipe dixit. Anteq̄ abraā fieret ego ſum. Que oia diuinitatis eius veritatem oſtendunt.

Qd̄ experimento miraculoꝝ xp̄i oſ̄ditur eiꝰ diuinitas. cū ꝓpt̄ ſpeciē operū. cū ꝓpter modū. tum propter documentum. Caplm. II.

Ecundo inſinuemꝰ experimento vel exemplo ꝙ xp̄us fuerit verus deus eiuſdē cū patre nature. Et de hoc ipe xp̄s dixit iudeis in tēplo in porticu Salomonis qn̄ circūdederūt eū interrogantes ſi eſſet xp̄s. Loquor vobis ⁊ non creditis. Opera q̄ ego facio in noīe patris mei hec teſtimoniū ꝑhibent de me. Joh. x. Et cū ꝓpter hmōi verba voluiſſent euꝫ lapidare dixit. Uos dicitis quia blaſphemo: quia dixi filiꝰ dei ſuꝫ. Si nō facio opa patris mei: nolite credere mihi. Si aūt facio ⁊ ſi mihi non vultis credere: operibus credite. vt cognoſcatis ⁊ credatis q̄ pr̄ in me eſt ⁊ ego in pr̄e. Ex hoc dicit Tho. in. iij. parte. q. xliij. ꝙ miracula xp̄i fuerūt ſufficiēs teſtimonium diuinitatis ſue propter tria.

Primo propter ſpeciem operum.
Secundo propter modum.
Tertio propter documentum.

Primo propter ſpeciē operū que tranſcendebāt omnē poteſtatē create nature: propterea fieri non poterant niſi virtute diuina. Unde Joh. ix. Cecus illuminatus dicebat. A ſeculo non eſt auditū: q: aperuit quis oculos ceci nati. Niſi eſſet hic a deo: nō poterat hec ſigna facere. Secūdo miracula que fecit chriſtus fuerūt ſufficiēs teſtimoniū diuinitatis ſue. q: faciebat miracula ꝓpria virtute ⁊ auctoritate. Unde Luce. vi. ſcriptū eſt. Uirtus de illo exibat ⁊ ſanabat oēs. Et Luce. vij. Reſuſcitans adoleſcētulū imperatiue locutꝰ eſt. Adoleſcēs tibi dico ſurge. Et qn̄ reſuſcitauit lazarū Joh. xi. ait. Lazare veni foras. Neqꝫ audiēdi ſunt qui dixerunt animā beatā. ⁊ precipue animā chriſti virtute propria poſſe miracula facere. Quia vt dicit Rich. di. xliij. iiij. li. Miracula nō poſſunt fieri aliqua creata virtute. Unde q̄uis xp̄s q: eſt deꝰ ⁊ homo: poſſit rōne diuine potētie miracula facere: hoc tn̄ anima eius nō poteſt. Unde Rich. lib. i. de trinitate. c. ij. ait. Illa prodigia ⁊ ſigna que fuerunt facta ad confirmationē fidei nr̄e: nō niſi ꝑ diuinā virtutē fieri potuerūt. Et ſi dicatur ꝙ in ſuſcitatione lazari xp̄us egit grās deo pr̄i. Rn̄det̄ ꝙ aliud eſt grās referre: ⁊ aliud ſuffragiū ipetrare. ꝓpterea xp̄s dixit loq̄ns ad patrē. Ego em̄ ſciebam ꝙ ſemꝑ me audis. ſed ꝓpter populū qui circūſtat dixi vt credāt: q: tu me miſiſti. ideo iperatiua voce clamauit. Lazare veni foras. Alij vero ꝗ miracula fecerūt: nō ea fecere virtute ꝓpria: ſed virtute dei vel virtute ipiꝰ xp̄i incarnati. Un̄ ⁊ Petrꝰ vt ſcribit̄ in actibꝰ apoſtoloꝝ dixit ei qui. xl. annis iacuerat infirmꝰ ad portā templi. In noīe ieſu ſurge ⁊ ambula.

Tertio miracula ſunt ſufficiens teſtimoniū xp̄i diuinitatis propter documentū: q: filium dei ſe predicabat. Un̄ Joh. v. dixit. Pater meꝰ vſqꝫ mō operat̄ ⁊ ego operor. Et Joh. vi. Sicut miſit me viuens pater: ⁊ ego viuo ꝓpter patrē. Et Joh. viij. Si me ſciretis: forſitan ⁊ patrē meū ſciretis. Et Joh. x. Ego ⁊ pat̄ vnū ſumus. Et Johis. xvi. Exiui a patre ⁊ veni in mundū. iterū relinquo mundū ⁊ vado ad patrem. Niſi hoc fuiſſet verū: nequaq̄ ei aſtitiſſet diuina virtꝰ in miraculoꝝ patratiōe. Nam impoſſibile eſt ipm deū tā ſceleſto mendacio

ferre teſtimoniū per opera infinite ꝟtutis: q̄ ſunt miracula vera. Et hoc Greg. in omel'. de epiphania cōtra duros iudeos ſic pulchre loquit̄. Omnia elemēta auctorē ſuū veniſſe teſtata ſunt. Ut em̄ de his quaſi quodā humano vſu loquar: deū hunc celi eſſe cognouerūt quia ꝓtinus ſtellā miſerūt. Mare cognouit: quia ſub eius plātis ſe calcabile prebuit. Terra cognouit: quia contremuit. Sol cognouit quia lucis ſue radios abſcondit. Saxa et parietes cognouerūt: quia tempore mortis eiꝰ ſciſſa ſunt. Infernus cognouit: q: hos quos tenebat captiuos reddidit. Et tn̄ hunc quem deum omnia elemēta inſenſibilia ſenſerunt adhuc infideliū iudeorum corda deuꝫ eſſe minime agnoſcunt: ⁊ duriora ſaxis ad penitētiā ſcindi nolunt: eūqꝫ confiteri abnegant: quem elementa vt diximus aut ſignis aut ſciſſionibus deum clamant.

Qd̄ apparet diuīitas xp̄i ꝯ rōne ſc̄ificatiōis animarū: remiſſionis peccatorum: ⁊ ꝓductionis mundi. Caplm III

Ertio inſinuemꝰ diuinitatē xp̄i rōne. Quecūqꝫ em̄ attribuūt̄ ſm veritatē alicui illa que non poſſunt conuenire niſi ſoli deo: ille eſt deus. ſꝫ xp̄o attribuuntur ſm veritatem ea que conueniūt ſoli deo. ergo ipe eſt deus. Sunt autem illa principaliter tria.

Primū eſt aīarum ſanctificatio.
Scdm̄ pctōrum remiſſio
Tertiū mundi ꝓductio.

Primū quod deo cōuenit eſt aīarū ſanctificatio. Unde ipe Leuit̄. xxvi. ait. Ego dn̄s q̄ ſanctifico vos. Hoc ipꝫ dr̄ de xp̄o. Un̄ Heb. vlti. Jeſus vt ſanctificaret per ſuū ſanguineꝫ ppl'm extra portā paſſus eſt. Scdm̄ qd̄ deo cōuenit eſt pctōꝝ remiſſio. Propterea ꝑ Eſa. xliij. ipe ſic loquit̄. Ego ſuꝫ q̄ deleo iniq̄tates tuas. Sed ⁊ de xp̄o Mat. i. angelus dixit ioſeph. Ipe em̄ ſaluū faciet ppl'ꝫ ſuū a peccatis eoꝝ. Ex hoc Mat. ix. habet̄. Qd̄ cum quidaꝫ ex ſcribis murmuraret intra ſe: quia chriſtꝰ dixerat paralytico. Cōfide fili remittunt̄ tibi pctā tua. Xp̄s rn̄dit. Ut quid cogitatis mala in cordibus veſtris. Quid eſt facilius dicere remittunt̄ tibi pctā tua: an dicere: ſurge ⁊ ambula. Ut ſciatis aūt q: filius hoīs hꝫ ptātem in terra dimittendi pctā: tunc ait paralytico. Surge. tolle lectū tuum ⁊ vade in domū tuā. Tertium qd̄ deo cōuenit eſt mūdi ꝓductio. hinc eſt ꝙ ꝑ Eſa. xlviij. c. ait. Ego ipe. Ego ꝑmus: ⁊ ego nouiſſimꝰ. Manus quoqꝫ mea fundauit terrā: ⁊ dextera mea mēſa eſt celos. Sed de xp̄o etiam. dr̄ Joh. i. In ꝑncipio erat verbum. ⁊. ꝗ. Oia ꝑ ipm facta ſunt: ⁊ ſine ipſo factū eſt nihil. Et mundus per ipm factꝰ eſt et mūdus eum nō cognouit. Non cognouerunt iudei: q: in ꝓpria venit: ⁊ ſui eum nō receperunt. Non cognoſcūt infideles: q̄a ipm purum hoīem exiſtimantes: deū verum adorare recuſant. Non cognoſcūt ⁊ mali xp̄iani: quibꝫ vt dicit Paulus ad Titū. i. confitentur ſe noſſe deum: factis aūt negant. O mūdanorū ſuperbia deteſtanda. O temeraria mētis humane curioſitas. O deniqꝫ ingratitudo maligna. Certe ille qui in cuna vagijt: in preſepio pannis fuit inuolutus: in terris cum hoībus conuerſatus eſt: in cruce in medio latronum pependit: ⁊ i ſepulchro vſqꝫ in diem tertium latuit. ipſe verus deus eſt: qui a mortuis reſurgens aſcendit in celū: ⁊ ſedet a dextris dei Ipe ꝓpter nimiam charitatē ſuam qua dilexit nos cum in forma dei eſſet. non rapinaꝫ arbitratus eſt eſſe ſe equaleꝫ deo. exinaniuit ſeipſum formā ſerui accipiens in ſilitudineꝫ hoīm factus ⁊ habitu inuentus vt homo. vt dr̄ Philip. ij. O immenſa pietas. o ardētiſſima charitas patris noſtri dei. De quo dicit̄ Joh. iij. Sic deus dilexit mundū vt filiū ſuuꝫ vnigenitū daret. vt oīs qui credit in eum nō pereat: ſed habeat vitā eternā. hoc Gregoriꝰ conſiderans xp̄m in cruce nudatū clauis cōfoſſum vulneribus plenum coronatū ſpinis extinctū morte crudeli: cū admiratōe ad deū ac pietate clamabat. O ieſtimabilis dilectio charitatis: vt ſeruū redimeres: filiū tradidiſti. Nos vero cum ipſo tam feruidum amorē recolētes: referamꝰ grās benefactori nr̄o deo ⁊ dn̄o ieſu xp̄o: cui ſit laus ⁊ glia per īfinita ſeculoꝝ ſecula. Amen.

Sabbato poſt letare de veritate: qualitate ſeu tꝑalitate horribilis illius beſtie. ſ. ātixp̄i. qui apparebit in vltimis tꝑibus cū ꝯſūmata fuerit iniq̄tas hoīm. Sermo LIII

Ego ſum lux mūdi

Qui ſequit̄ me nō ambulat i tenebris. Uerba ſunt redemptoris noſtri originalr̄ ſcripta: Joh. viij. ⁊ in euāgelio hodierno. In vltimis tempībus cum cōſummata erit iniquitas hoīnū: apparebit deo ꝑmittente horribilis illa beſtia: que vocabulo cōmuni dicitur antichriſtus ſcilicꝫ chriſto cōtrarius. propterea ſaluator nr̄ ꝑmonuit omnes vt ſolidi eſſent atqꝫ conſtantes in fide:

necꝫ deſererent ipſum ſaluatorē/qui verbo et
exemplo ſalutis viam nobis oſtēdit. Erat em̄
lux vera/que illuminat omnē hoīem venientē
in hunc mundū. Joh. i. Qm̄ autē tp̄e perſecuti-
onis antixp̄i multi deficiēt: qui xp̄m derelinq̄n-
tes/antixp̄m ſequenꝭ ⁊ colent: currētqꝫ (luce re-
licta) poſt tenebras erroꝝ ac vitioꝝ: idcirco in
p̄ſenti ſmone ꝓ eruditiōe p̄ſentiū de antixp̄o
erimus tractaturi. eo ꝙ nō ipſe ſed xp̄us eſt
omni ſtudio ac conatu ſequēdus. De ipſo itaqꝫ
antichriſto/tria myſteria principalia de-
clarabimus.

Primū dicꝭ veritatis.
Secundū qualitatis.
Tertiū temporalitatis.

Qd̄ ꝑ auctoritates ſcripture/⁊ teſtimonia
ſanctoꝝ/oſtendiꝭ: futurus antixp̄s.

Capitulū I

Primū myſteriū de antixp̄o declaran-
dū dicꝭ veritatis. In quo aperte de-
bemus oſtēdere qualiter verū eſt ꝙ
antixp̄s ſit venturus: qui eccleſiā dei artius ex-
pugnabit: ⁊ xp̄ianos crudeliſſime pſequeꝭ: ꝙ
fecerit vnꝙ quicūqꝫ alius xp̄iani noīs inimi-
cus. Ad hoc autē ꝓbandū ſunt auctoritates
ſcripture ⁊ ſctōꝝ teſtimonia q̄ ſequunꝭ. Scri-
bit nanqꝫ Geñ. xlix. c. ꝙ Jacob patriarcha in
extremo vite ſue p̄dicens filijs ſuis que ventu-
ra erant: dixit de Dan. Fiat Dan coluber ī via
ceraſtes in ſemita: mordens vngulas equi vt
cadat aſſeſſor eius retro. Et licet vt dicit ma-
giſter in hiſtorijs ſcholaſticis, intelligāt iudei
hanc ꝓphetiam de Sanſone: qui fuit de tribu
Dan. vt p3 Judicū. xiij. Et iudicauit populū
vt habeꝭ. xv. c. Tamen gloſa ordinaria dicit
ibi ſic. Dan nō ſolum coluber ſed ceraſtes vo-
caꝭ: qui ſerpens eſſe cornutus perhibeꝭ: quo
digne antixp̄i aduentus aſſeritur: quoniā cō-
tra ſanctos morſu peſtifero ⁊ cornu poteſtatis
armabiꝭ. Ambroſius vero libro de benedictio-
ne patriarcharū dicit p̄fatam ꝓphetiam de
antixp̄o debere intelligi. Ait em̄. Antichriſtus
futurus eſt de tribu Dan, ſeuus iudex ⁊ tyran-
nus immanis: qui populum iudicabit. ⁊ tan-
ꝙ ſedens in via ſerpens deijcere tēptabit eos
qui viam ambulant veritatis. Hec ille. Sicut
em̄ duodecim fuerunt apoſtoli. de quorū nu-
mero cecidit vnus: loco cuius ſucceſſit Mat-
thias: ſic in numero duodecim tribuum filioꝝ
iſrael vna tribus ruit. ſ. Dan: que in antichri-
ſto perſequeꝭ xp̄m: loco cuius Apoc. vij. in vi-
ſione beati Johānis ſuppleꝭ tribus Manaſ-
ſe: qui fuit filius Joſeph. vt dicitur Geñ. xli.

Quare ꝓphetia Jacob recte ꝓnunciauit anti-
xp̄m futurū. Daniel vero. xi. c. ita inquit. Ad-
huc aliud tempus erit ſcilicet antichriſti. ſm
Nicolaū de lira. ⁊ faciet rex. i. antichriſtus iu-
xta voluntatē ſuam. ⁊ eleuabitur ⁊ magnifi-
cabitur aduerſum omnē deum: ⁊ aduerſus de-
um deoꝝ loqueꝭ magnifica. ⁊ dirigeꝭ. id eſt ꝓ-
ſperabiꝭ. donec cōpleatur iracūdia. ſcꝫ dei. per-
petrata quippe eſt diffinitio. quaſi dicat. ſic eſt
determinatū in dei p̄ſcientia. Et deum patrū
ſuorū nō reputabit: ⁊ erit in cōcupiſcentijs fe-
minarū: nec quenꝙ deorum curabit: qꝛ aduer-
ſum vniuerſa cōſurget. Et Danieꝭ. viij. c. Cū
creuerint iniquitates: cōſurget rex impudēs
facie. ſ. antixp̄s. inuerecundus ad omne ma-
lum: ⁊ intelligens ꝓpoſitiones. Et roborabiꝭ
fortitudo eius: ſed nō in viribus ſuis. ſ. quia
in viribus diaboli. Et ſupra ꝙ credi poteſt v-
niuerſa vaſtabit. et ꝓſperabitur ⁊ faciet. Et
interficieꝭ robuſtos. ſcꝫ illos qui inuenientur
firmi in lege dei nolentes ei obedire: ⁊ populū
ſanctorū ſm voluntatem ſuam: ⁊ dirigeꝭ do-
lus in manibus eius: ⁊ cor ſuum magnifica-
bit. Et in copia rerū omniū occidet plurimos
et cōtra principem principum. ſcꝫ deum cōſur-
get. Et ſine manu cōtereꝭ. ſcꝫ quia illū deus in-
terficiet: nō per manum hominis: ſed angeli.
De ipſo etiā antixp̄o ꝓphetauit Joh. i. ſua ca-
nonica. c. ij. Audiſtis qꝛ antixp̄s venit. i. veni-
et tempore ſuo ſm Nicolaū de lira. Et Apoca.
xiij. Joh. ait. Uidi de mari beſtiam aſcenden-
tem: habentē capita ſeptem. ⁊ cornua decem.
et ſuper cornua eius decē diademata: ⁊ ſup ca-
pita eius noīa blaſphemie. Et beſtia quā vi-
di ſimilis erat pardo. ⁊ pedes eius ſicut pedes
vrſi: ⁊ os eius ſicut os leonis. ⁊ dedit illi dra-
co virtutē ſuam. ⁊ poteſtatem magnā. Et vi-
di vnū de capitibus ſuis quaſi occiſum in mor-
tem: ⁊ plaga mortis eius curata eſt. Et admi-
rata eſt vniuerſa terra poſt beſtiā: ⁊ adoraue-
runt draconē qui dedit poteſtatem beſtie. Et
adorauerūt beſtiam dicētes. Quis ſimilis be-
ſtie: ⁊ quis poterit pugnare cū ea. Et datū eſt
ei os loquēs magna: ⁊ blaſphemias. Et data
eſt ei poteſtas facere mēſes quadragintaduos
Et aperuit os ſuū ī blaſphemias ad deū blaſ-
phemare nomen eius: ⁊ tabernaculū eius: et
eos qui in celo habitant. Et datū eſt illi facere
bellū cū ſanctis ⁊ vincere illos. Et data eſt illi
poteſtas in omnē tribū: ⁊ populū: ⁊ linguā: et
gentē. Et adorauerūt eā oēs qui inhabitabāt
terrā: quoꝝ nō ſunt ſcripta noīa in libro vite
agni qui occiſus eſt ab origine mūdi. Scrib

etiā Methodius: quē cōmendat Hiero. in ꝓ-
logo ſuper Danielē. de quo etiā meminit ma-
giſter hiſtorie ſcholaſtice. c. iiij. ſuper Geñ. ita
de antixp̄o dixit ī libro quodā ſuo: in quo tra-
ctat de primis ⁊ nouiſſimis tp̄ibus. Ueniet fi-
lius perditionis qui dicitur antixp̄s: ⁊ putās
ꝙ ſit deus exaltabit cornua eiꝰ nimis. Et Pau-
lus. ij. Theſſal. ij. Reuelabitur ille iniquꝰ quē
dn̄s ieſus interficiet ſpiritu oris ſui: ⁊ deſtru-
et illuſtratione aduentus ſui eū cuius aduen-
tus eſt ſm operationē ſathane in omni virtu-
te ⁊ ſignis ⁊ prodigijs mendacibus: ⁊ in om-
ni ſeductione iniquitates his qui pereunt. De
antixp̄o etiā Dama. dixit. iiij. lib. ſuarū ſniaꝝ
Decet ſcire quoniā oportet antixp̄m venire.
Et Aug. xx. lib. de ciui. dei. c. xix. Non veniet
ad viuos ⁊ mortuos iudicādos xp̄s: niſi priꝰ
venerit ad ſeducēdos in aīa mortuos aduer-
ſarius eius antixp̄us. Sed in quo templo vt
deus ſit ſeſſurus incertū eſt. vtrū in illa ruina
templi quod a Salomone conſtructū eſt: an
in eccleſia? Et ſaluator noſter Joh. v. ait. Ego
veni in nomine patris mei ⁊ non accepiſtis
me. Si alius venerit in nomine ſuo ⁊ illū ac-
cipietis. Et Matth. xxiiij. Cū videritis abo-
minationē deſolationis que dicta eſt a Dani-
le ꝓpheta ſtantē in loco ſancto qui legit ītelli-
gat. Predixerat quippe Daniel. ix. c. In dimi-
dio hebdomadis deficiet hoſtia ⁊ ſacrificiū. ⁊
erit in templo abominatio deſolationis. Qd̄
declarans Hilarius ſuper Matth. dicit. To-
tum iudiciū aduētus futuri ponit dicens. Cū
videritis ⁊c. De antixp̄i em̄ tp̄ibus hec locu-
tus eſt ꝓpheta. Abominatio em̄ ex eo dicta ē
ꝙ aduerſus deū veniens: nomen dei ſibi vendi-
dicet. deſolationis aūt abominatio: qꝛ bellis ⁊
cedibus terrā deſolaturus ſit. Deprehēdimꝰ
ergo per tot teſtimonia verū eſſe ꝙ antixp̄us
veniet. Sed nonnulli hanc veritatē ſubterfu-
gere querunt dicentes veniſſe iam antixp̄m.
Nam aliqui ſunt tenentes hereticos oēs an-
tixp̄os fuiſſe. Alij opinanꝭ illū fuiſſe Neronē
Quidā vero arbitrantur ꝙ fuerit ſpurciſſimꝰ
Machometh. Sed primis ridemꝰ non eē
negandū hereticos omēs myſtice antixp̄os
poſſe vocari. Quia ⁊ Joh. i. canonice. ij. c. An-
tixp̄i ait multi facti ſunt. Et Hieronymus ſu-
per illo verbo Matth. xxiiij. Multi venient
in noīe meo dicentes ego ſum xp̄s. inquit. Ego
reor oēs hereſiarchas antixp̄os eſſe: ⁊ ſub no-
mine xp̄i docere que contra xp̄m ſunt. Uerū
tamen non obſtat qn̄ verus ⁊ realis antixp̄s
venire debeat. Contra ſecundos vero dicere

poſſumꝰ ꝙ Nero nō fuit antixp̄us verus. Tū
quia poſt ip̄m inuenti ſunt ⁊ alij crudeliſſimi
perſecutores xp̄ianorū. vt Domitianꝰ. Anto-
nius. Seuerus. Maximianꝰ. Decius. Aure-
lianus. Diocletianꝰ. Maximinꝰ. ⁊ ceteri. Tū
quia antixp̄us regnare debet per tres annos
cū dimidio. ſicut patet in auctoritate ſuperiꝰ
allegata Apoc. vbi dicitur ꝙ data eſt illi pote-
ſtas facere menſes. xlij. Et Danieꝭ. xij. dicitur
ꝙ perſecutio eius durabit per tp̄s. i. per annū
⁊ tp̄a. i. per duos annos: ⁊ dimidiū tp̄is. i. di-
midiū anni ſm expoſitionē Hiero. Nero aūt
ſm Oroſiū ⁊ Eutropiū regnauit ānis. xiiij.
Non potuit etiā Nero eſſe antixp̄us: qꝛ anti-
xp̄s interficiendus eſt ab angelo: ⁊ Nero in-
terfecit ſeip̄m. vt qui alijs crudelis extiterat:
in ſeip̄o crudelitatꝭ officiū exerceret. Sed ad-
huc quidā dixerunt Neronē reſurrecturū ⁊ fu-
turū antixp̄m. de quibus dicit Aug. lib. xx. de
ciuitate dei. Multū mihi mira hec opinantiū
tanta preſumptio. Alios vero qui dixerunt
Machumeth fuiſſe antixp̄m conuincere poſ-
ſumus ex verbis chriſti dicentis Mat. xxiiij.
Niſi breuiati fuiſſent dies illi nō fieret ſalua
omnis caro. Perſecutio autē machumeth du-
rauit iam per annos octogintos. Perſecutio
autem antichriſti lꝫ grauior ⁊ terribilior futu-
ra ſit qualibet alia: abbreuiabitur propter ele-
ctos. Quare expectandus eſt antixp̄s. de quo
Paulus. ij. Theſſal. ij. c. ait. ꝙ reuelabitur ille
homo peccati filius perditionis: qui aduerſaꝭ
⁊ extollitur ſupra omne quod dicitur deus.

De q̄litatibꝰ ſeu cōditōibꝰ ātixp̄i ꝗtū ad eiꝰ
natiuitatē: malignitatē: ⁊ poteſtatē. Cap. II.

Secundū myſteriū declarandū de an-
tixp̄o dicꝭ qualitatis. In quo nota-
re debemus triplicē eiꝰ cōditionem.

Prima dicitur natiuitatis.
Secunda malignitatis.
Tertia poteſtatis.

Prima antixp̄i conditio dicitur natiuitatꝭ.
Scd̄m Methodium naſcetur in Chorozaim
nutrietur in bethſaida. Sed quibuſdā vide-
tur ꝙ naſcetur in babylone: vt dicit gloſa ſu-
per. ij. Theſſal. Et Hieronymꝰ ſup Danielem
Uerūtn̄ nec hoc videꝭ cōſonū veritati: niſi in-
telligamꝰ babylonē myſtice: prout ſignificat
confuſionē: eo ꝙ babylon illa magna cecidit:
⁊ facta eſt inhabitabilis. Ex quo dubium vide-
tur in quo loco determinate ſit naſciturus an-
tixp̄s. De gente vero credibile eſt ⁊ veriſile ꝙ
naſciturus ſit vt Hieronymus dicit ſuper. xi.
c. Dan. de populo iudeorum. De modo autem

lʒ quidā dicant ꝙ opere demonis generabit̃ ſuccubi.ſ.qui aſſumpto corpore in ſpecie mulieris ſupponet ſe viro, ⁊ incubi qui.ſ.poſtea ī ſpecie viri cōmiſcebit ſe mulieri. Tamen hoc nulla auctoritate probari poteſt. Et vt Hiero. dicit ad Paulinū. Quod de ſcripturis ſanctis auctoritatē non habꝫ: eadē facilitate contemnitur qua ꝓbatur. Idcirco inherendū eſt ſententie Dama. qui ait. Non ex fornicatione generabit̃ ⁊ ſuſcipiet oēm actū ſathane. Scda ꝯdicio antixp̄i dicitur malignitatis. Erit quidem homo malus vitioſus ⁊ nequā ſicut vnq̄ꝫ aliquis fuerit in hac vita. Sed apud nonnullos dubiū videtur, vtrū antixp̄us erit diabolus incarnatus quēadmodū xp̄s fuit deus incarnatus. Et quibuſdā videtur ꝙ ſic. quia Greg̃.xvi.moral̃.ait. Caput iniquoꝝ diabolus eſt: qui vltimis tp̄ibus illud vas perditionis ingreſſus antixp̄s vocabitur. Veruntamē Hiero. expreſſe contrariū dicit ſuper illo verbo Danielis. vij.c. Ecce oculi hominis erant in cornu illo. Non putemus inquit iuxta quorundā opinionē illud cornu.i.antixp̄ꝫ diabolum eſſe vl̃ demonē: ſed vnū de hoibus in quo ſathan habitaturus eſt corꝑaliter. Quod dictū intelligēdū eſt non ꝙ iſtud fiat per aſſumptionē ⁊ vnionē in ſuppoſito: quia vt puto inconueniens eſt ſuppoſitū quodcunqꝫ creatuꝫ poſſe naturā extraneā aſſumere, quia hoc eſt priuilegiū ſingulare ſuppoſiti increati. Quare dicenduꝫ ꝙ diabolus in antixp̄o habitabit ꝑ totalē illius hois poſſeſſionē. Et ad hunc intellectū trahenda ſunt verba Greg̃. Hoc etiā ip̄m ſentire videtur Johannes dama. qui de antixp̄o ait. Preſciens deus iniquitatē future voluntatis eius cōcedet in eo habitare ſathanā. Erit itaqꝫ antixp̄s homo purus ⁊ verus lʒ diabolo familiariſſimus: ex cuius cōmertio mlta ſcire⁊ facere poterit. Unde Gregoriꝰ xxix.lib.moral̃.ait. Sicut em̄ cedrus arbuſta cetera in altum creſcendo deſerit: ita etiā antixp̄us mundi gl̃iam tp̄aliter obtinens: menſuras hoim ⁊ hoies culmine ⁊ ſignoꝝ poteſtate tráſcendet. Spiritus quippe in illo eſt qui in ſublimibus poſitus potentiā nature ſue nō ꝑdidit vel deiectus. Cuius idcirco virtus nunc minime oſtenditur, quia diſpenſatiōe diuine fortitudinis ligatur. Tertia antixp̄i conditio dicitur poteſtatis. Accipiet nanqꝫ poteſtatem a deo ſinente ⁊ permittēte ſuꝑ vniuerſam terrā. Attrahet nanqꝫ paucis dūtaxat exceptiſ ad ſe oēs gentes. facietqꝫ non ſolū obliuiſci veꝝetiaꝫ blaſphemari nomen illud quod eſt ſuper omne nomen. nomen .ſ. dn̄i noſtri ieſu xp̄i. Multaqꝫ impia loquetur ⁊ dicet contra honorē eius ⁊ virginis matris: ac oium ſanctorū celi inducetqꝫ oēs pp̄los vt ip̄m colant ꝓ deo. Et vt dicitur Matth. xxiiij. Erit enim tunc tribulatio magna qualis nunq̄ fuit ab initio mundi vſqꝫ modo, neqꝫ fiet. Inuadet ſiquidē ille homo peccati vniuerſum orbē terrarū manu armata: congregabitqꝫ in prelijs copias incredibiles: nec erit qui poſſit ſe defendere a furore illarū. Largietur adhuc ampla munera: ⁊ largiſſima dona his qui ei ſpōte ſua adherebunt. Seducet ⁊ alios ſignis ⁊ prodigijs mēdacibus. Et vt dicitur Matth. xxiiij. Surgent pſeudo xp̄i ⁊ pſeudo ꝓphete: ⁊ dabunt ſigna magna ita vt in errorē inducantur ſi fieri poteſt etiā electi. Ceſſabūt tunc deo permittente oia miracula vera. Cruciabūtur pro xp̄o illi qui feruentes erūt: ⁊ nulla cōſolatione viſitabuntur. O quid erit tunc tantas nouitates inſpicere. O quanta horribilitas videre dirui templa ⁊ eccleſias dei: religionē deleri: contemni virtutes: prophanari ſacra: ⁊ polluí virgines: ac torqueri ſine vlla pietate xp̄ianos. O quanta ignominia occupabit tunc mundū quando licebit vnicuiqꝫ pro libito ad carnalitates ad ſpurciciā omnem: ⁊ ad laſciuias laxare habenas. Sed breue erit tempus illud in quo proſperabitur diabolus antixp̄s. Quoniā vt predictū eſt poſt tres annos cū dimidio deo iubēte īterficiet̃ ab āgelo

Qd̄ ſm̄ aliquos vicinū eſt tp̄s antixp̄i. tū ꝓphetiarū p̄nūciatiōe, tū etatū annumeratione. tū etiā iniquitatū cōſummatiōe. Cap. III

Tertiū myſteriū declarandū de antixp̄o dicitur tp̄alitatis. In quo vidēdū eſt an proximū ſit ⁊ vicinū tp̄us quo apparere debeat peſſimus antixp̄us. Et ſaluo iudicio meliore dicūt q̄dā ꝙ ſic ꝓpt̃ tria

Primo ꝓpter ꝓphetiarū prenunciationē.
Secundo ꝓpter etatū annumerationem.
Tertio ꝓpter iniquitatū conſummationē.

Primo ꝓpter ꝓphetiarū prenunciationē. Aiunt em̄ abbatē Joachim ſpiritu daruiſſe ꝓphetico. Ipſe vero papaliſtā depinxit: in quo multa futura de ſtatu eccleſie p̄nunciauit. Ibiqꝫ ponit duos poſt iſtū qui Paulus ſecundus vocatur ſummos pontifices eſſe futuros, poſt quos ⁊ tertius depingitur qui coronā exhibꝫ antixp̄o. Sed ⁊ ego dico ꝙ lʒ multa predixerint Joachim: ſancta Brigida: Methodius: Merlinus: ⁊ ceteri qui ſp̄m habuerunt ꝓphetie: tamen vt mihi videtur dicta eoꝝ non intelliguntur. Nam de Nicolao: Calixto: Pio ⁊ Paulo pontificibus maximis nihil inuentum eſt qd̄ Papaliſta ſonet ſm̄ veritatē. Quod ſi verū ſit relinquo arbitrio ſapientium dicendum. Et ꝓpterea rep̄henſibiles potius iudico q̄ laude dignos eos qui ꝓphetias que in ſcriptura ſacra nō habentur nimis curioſe legere ⁊ interp̄tari ſtudent: quoniam ſepius inueniuntur decepti. Scio etem̄ etiam graues ac ſanctos viros in hoc ipſo defeciſſe. Nam quidam egregius ⁊ ſanctus p̄dicator diebus noſtris cathalogo ſanctorū aſcriptus bono zelo ductus publice ⁊ ſepiſſime p̄dicauit: imo ſuper inde tractatū copioſiſſime ſcripſit. Qd̄ ſuo tempore natus erat antixp̄s. habebat ipſe quaſdam ꝓphetias: aliquaſqꝫ rationes quibus inducebatur: vt ita crederet ⁊ p̄dicaret. Sed reuera euidentia facti declarat ipſum fuiſſe deceptum. Et ſic nō audeo per aliquam ꝓphetiam quam nō intelligo temere diffinire ꝙ tempus iam immineat antixp̄i. Secunda ratio que mouit aliquos vt dicerent primum iam fore antixp̄i tempus eſt ꝓpter etatum annumerationem. Dicunt em̄ nos eſſe in ſexta etate mundi et qua p̄terierunt. Mcccclxvi. anni. Et ex cōſequenti in breui mundus habebit finem. Et cū antixp̄s anteq̄ mūdus finiatur venturus ſit, ergo veniet in breui. Sed quid ad hoc dicendū ſit diffuſius habebitur in ſermone de cōtemptu mundi. Tertia ratio qua pleriqꝫ aſtruere nituntur antixp̄m cito eſſe venturum eſt ꝓpter iniquitatū cōſummationem. Dicuntur em̄ impletam iā et cōſummatam eſſe menſuram iniquitatum et peccatorum: ac per hoc inſtare tempus. de quo.ij. Ti. iij.c. dicit̃. In nouiſſimis diebus inſtabunt tēpora periculoſa: ⁊ erunt homines ſe ipſos amantes: cupidi: elati: ſuperbi: blaſphemi: parentibus nō obedientes: ingrati: ſceleſti: ſine affectione: ſine pace: criminatores: incōtinentes: immites: ſine benignitate ꝓditores: ꝓterui: tumidi: voluptatum amatores: magis q̄ dei. habentes ſpeciem quidem pietatis. virtutem autē eius abnegātes. hec ille. Quia vero omnia ſupradicta inuoluerūt homines mortales: miſeroſqꝫ ⁊ potiſſimum eos qui nomen xp̄ianū ꝓfitentur, ꝓpterea etſi ratio tertia nō cōcludat de facto ꝙ vicinū ſit tempus antixp̄i: ſatis tamē efficax eſt ad nos monendū vt illud timeamus tempus. Heu heu. quis ſine horrore cogitare queat q̄tuꝫ hodie ſuperabūdauit iniquitas ⁊ refrigerata eſt charitas multoꝝ. O xp̄iana religio. o decora ⁊ inuiolata fides: perſequuntur te hodie. deturpāt et inficiunt nō tm̄ alienigene: ſed ⁊ tui qui fideles ⁊ xp̄iani vocari gloriant̃. Illi ſunt qui modicā aut nullam habent ad dei cultū reuerentiam. Illi qui eccleſiaſticas dignitates ꝓ explendo ambitiōis ſue appetitu furant̃ ⁊ rapiunt. Illi ſunt qui collocauerūt vineā domini ſabbaoth. id eſt eccleſiā ſanctam: nō agricolis fidelibus. ſed vt ita dicam atrociſſimis hoſtibus. Illi ſunt qui eccleſiarū bona lacerant. diſſipant: in vſus malos expendunt ⁊ deuorāt ſicut lupi. Illi ſunt qui principant̃. imperant et dominant̃ populis ſine iuſticia: ſine veritate: ſine clementia. Illi ſunt qui p̄cepta dei viuētis negligunt ⁊ cōtemnunt. Non colunt deū: nō amant: nō venerantur: ⁊ blaſphemant nomen eius ſanctū. ⁊ in illo periurant: dies feſtos nō ſeruant: parentes aſpernantur: inuidi ſunt: iracundi: litigioſi: ſeditioſi: percuſſores: homicide humanū ſanguinem crudeliter effundentes. Non erubeſcūt quaſi iam publice adulterari: fornicari: ⁊ qd̄ his fedius eſt cōtaminari fetidiſſimo vitio ſodomie. Auaricie autē locum dederunt: ita vt nulla ſit amplius veritas: nulla fides: nulla charitas in eis. Lucrant̃ per vſuras: fraudes: ſimulationes: deceptiones: ⁊ alios indebitos modos. Licentiarunt linguā vt loquatur criminationes: mendacia: teſtimonia falſa: detractiōes: ſuſurrationes: ſcurrilitates: cōtumelias: improperia: ⁊ cōuitia. Aperuerunt cor ſuū ad cōcupiſcendū huius ſeculi bona: ⁊ ad deſiderandū delectari in peccatis carnis. Fregerunt multi votū qd̄ deo fecerant. Finxerunt multi bonitatē vite: acceperunt ouiū veſtimenta: intrinſecus autē ſunt lupi rapaces. O quāta peccata: ⁊ q̄ enormia latent ſub ouina pelle: o magne deus: o ſapientiſſime domine: tu omnia vides: tu omnia deniqꝫ noſti. Nos vero merito ꝓpter tanta facinora timere debemus ne in nos deſeuiat ira ſua: ſinatqꝫ ꝑ antixp̄m vexari munduꝫ tēpeſtate magna. A qua nos liberet redēptor noſter pijſſimus: qui cū p̄re ⁊ ſpū ſctō viuit et regnat ꝑ infinita ſecula ſcl̃oꝝ. Amē.

Dn̄ica in paſſione in mane. de honore pentiū exēplo xp̄i: q̄ in euangelio ſuū patrē honorare ſe aſſerit. ſ. quo ad dilectionē: ſubiectōeꝫ et cōuerſationē. Sermo LIIII

Go honorifico patrem meū. Uerba ſunt redemptoris noſtri originaliter Joh. viij. et hodierno euangelio annotata. Facti ſunt

adeo(vt plurimũ)impij filij ad parentes ſuos:
vt merito ꝗlibet pater aut mater dicere poſſit
illud Eſa,i. Filios enutriui ⁊ exaltaui:ipſi autẽ
ſpreuerũt me. Ut igitur etiã ⁊ ipſi iuuenes et
adoleſcentes:ac pueri/parentes colẽdo:ad ve-
ram penitentiã reducant:in pñenti ſermone
de honore parentũ dicere ſtatui. Nam ⁊ Exo.
xx.c.dñs deus dixit. Honora patrẽ tuũ ⁊ ma-
trẽ tuam:vt ſis longeuus ſuper terrã. Xp̃s ve-
ro in euãgelio hodierno patrẽ ſe honorare fa-
tet:vt ſic nos etiã ſuo exemplo inſtrueret ꝗd
agere debemus. De ipſo itaq; parentũ ho-
nore tria myſteria declarabimus.

Primũ dicit dilectionis.
Secundũ ſubiectionis.
Tertium cõuerſationis.

Quod honorandi ſunt parentes ꝓpter bene-
ficioꝝ multiplicitatem: ꝓpter parentũ charita-
tem:⁊ ꝓpter irrõnabiliũ exẽplaritatẽ.

Capitulũ I

Primũ myſteriũ declarandũ de parẽ-
tum honore dicit dilectiõis. Debent
vtiq; filij qui parentes honorare vo-
lũt illos diligere:⁊ ex corde amare ꝓpter tria.

Primo ꝓpter bñficioꝝ multiplicitatẽ.
Scd̃o ꝓpter parentũ charitatẽ.
Tertio ꝓpter irrationabiliũ animalium
exemplaritatem.

Primo filij debent parentes diligere ꝓpter
beneficioꝝ multiplicitatẽ. Quiſnam explicet
quot a parentibus filij beneficia receperunt:
Ab illis equidẽ ſumpſerunt eſſe:quod bonũ
tam grande eſt.vt ipſum ſit fundamentũ om
nium alioꝝ bonoꝝ. Nã qui nõ habet eſſe: nul
lũ aliud bonũ habere põt:nõ diuitias: nõ glo
riam:nõ famã:nõ ſcientiã:nõ virtutes: nõ grã
tiam:nõ vitam eternã. Ipſum etiã eſſe bonũ
ab omnibus eſt deſiderabile. Uñ Ariſ.ij.de aĩa
inquit. Oĩa appetunt eſſe.⁊ illius cauſa agũt
quecũq; agũt ſm naturã. Propter hoc bonũ
a parentibus habitũ libro de hebdomatibus.
Boetius ait. Omniũ bonoꝝ ipſum eſſe bonũ
eſt. Hinc etiã ſapiens Eccl.vij.c. ait. Hono-
ra patrẽ tuũ:⁊ gemitus matris tue ne oblinis-
caris. Memento qm̃ niſi p illos natus nõ fu
iſſes. Et Hiero.in ep̃la.de honore parẽtũ ait.
Honorandi ſunt parẽtes.q: primo ſunt no-
bis cauſa naſcẽdi. Hoc beneficio motus Co-
riolanus romanus cõſul ab vrbis rome obſi-
dione ceſſauit. Scribit nanq; de illo Eutropi-
us.ꝙ poſtq̃ vicerat volſcos ⁊ coriolos: vnde
poſtea nomen accepit:exul factus romanis
ad volſcos in exiliũ mittitur:cũ quibus gratio-
ſe viuens ab eis cõtra romanos dux factus
eſt. Et poſt multas ciuitates ⁊ terras ab eis
adeptas ad foſſas quinq; miliũ paſſuũ ab vr
be caſtra poſuit.ſecũdus poſt Tarquinũ ſuper
bũ:qui cõtra patriã duxiſſet exercitũ. Popu-
latur inde romanũ agrũ cuſtodibus inter po-
pulatores poſitis:qd̃ ſm Frontinũ de re mili-
tari.faciebat vt diſcordia oriret int pr̃es ⁊ po
pulũ. Multitudo tandẽ ingẽs pacẽ expectãs
ſenatũ monuit.vt ad Coriolanũ oratores mit
teret. Qui cũ nõ obtinuiſſent:iterũ miſſi alij
nõ recipiunt in caſtris. Mittunt poſtea ſacer
dotes cũ ſuis inſignibus velati:qui minus fe
cerũt ꝙ primi. Tunc matrone: vt ſcribit Ua-
lerius ſub rubrica de pietate erga parẽtes:ad
Ueturiam matrẽ Coriolani. Uolumniãq;
vxorẽ frequentes cõueniunt vt ipſa mater et
vxor Coriolani duos eius filios in hoſtiũ ca
ſtra ducerent:⁊ vrbẽ pcibus liberarent: quã
armis tutari difficile erat. Cũ ergo ad caſtra
ventũ eſt: nunciat Coriolano adeſſe ingens
mulierũ agmen.q̃ ſpreuit eas: mox quidã fa-
miliariũ:niſi me inquit decipiant oculi:mater
tua:ꝓximi ⁊ liberi tui adſunt. Tũc Coriolan⁹
cũ matri obuie amplexũ ferret,dixit mr̃. Pri-
uſq̃ amplexũ accipiã dic an ad hoſtẽ:an ad fi
liũ venerim.⁊ vtrũ captiua in caſtris tuis ſim
In hoc me lõga vita ⁊ ſenectus traxit vt exu
lẽ te deinde hoſtem viderem. Potuiſti popula
ri hanc terrã q̃ te genuit ⁊ nutriuit. Si ego te
nõ peperiſſem roma nõ oppugnaret. Si filiũ
nõ haberẽ:libera in pr̃ia mortua eſſem. Uxo
ris deinde ac liberoꝝ amplexus ab omni tur-
ba mulierũ ſtrauere vix. Tũc ad matrẽ ꝟſus
ait. Expugnaſti ⁊ viciſti irã meã. Patriam
ergo vtero tuo dono:repenteq; agꝝ romanus
armis hoſtibus liberauit. Recordatus fuit ꝗ
Coriolanus q̃tũ matri debebat in cuius vte-
ro ſuſcepit eſſe. Hinc Hiero.de honorãdis pa
rẽtibus ait. Prebeat patribus amoris mixta
formido:qui primi ſunt nobis cauſa naſcẽdi.
Exhibete pr̃ibus filij qd̃ vos poteſtas pater-
ni nois cogit:que adeo eſt eoꝝ meritis attri-
buta:vt ipſa de vobis exigat qd̃ natura iube-
re nõ potuit. Matribus quoq; debitã impẽdi
te reuerentiã:que vobis vteri liuore ſuietes:
pondus corporis veſtri tolerãt:atq; ignotam
portãtes infantiã famulatũ q̃ndã exhibẽt na
ſcituris. Illo tp̃e nõ tm̃ ſibi mater eſurit: nec
acceptos ſola digerit cibos. Materno victu
alitur ⁊ ille qui latet:eiuſq; membra alterius
comeſtione paſcunt: vt homo futurus alie-
nis morſibus ſaturetur. hec ille. Sunt et alia

beneficia filijs a parẽtibus oblata. Nam vt ĩ
pluribus ipſi filios nutriũt aut nutriri faciũt
ipõs in etate infantili cũ magna diligentia
ab omnibus cõtrarijs ꝓtegunt ⁊ defendunt.
Ipſi eis prouident de vita ⁊ tegumento. Ipſi
eis alludunt:applaudũt ⁊ blandiunt vt a plã
ctu reuocent. Ipſi eos docẽt vt loqui ſciant:ĩ
mo vt ſepiſſime vt bonos mores ſequantur.
Propterea Hiero.de honore parentum.ait.
Memẽto ergo parentũ eſſe ꝙ talis es: q̃rũ
manibus incremẽta ſumpſiſti. Secũdo filij
debent parẽtes diligere ꝓpter parentũ chari
tatem. Nam quãtũcũq; filij diligant patrem
et matrẽ:tamẽ ab his plus diligunt. Et hoc
ſm Ariſt.viij.ethi.ꝓuenit ex triplici ratiõe.
Prima ratio eſt diuturnitatis tempis. Nã
quãto amor magis durat:tanto vehemẽtior
perficit. Amor aũt parentũ ad filios diutur-
nior eſt q̃ filioꝝ ad parẽtes. Statim em̃ cũ
filij naſcunt parẽtes diligũt eos:non tamen
ſtatim filij diligũt parẽtes:q: nõ ſtatim ſunt
tante cognitionis vt poſſint cognoſcere quid
ſit diligendũ. diuturnior eſt ergo amor parẽ-
tum ad filios q̃ ecõuerſo:⁊ fortior eſt ⁊ vehe
mentior. Secũda rõ eſt certitudinis ꝓlis.
Parentes igit ſunt magis certi de ſua ꝓle
q̃ ip̃a de parẽtibus:⁊ ſic matres pl⁹ q̃ pr̃es.
Tertia rõ eſt vnionis:quia filij vniunt pa-
rentibus eo ꝙ ab ipſis habẽt eſſe:⁊ nõ econ-
uerſo. Ideo dixit Alex.in.iij.volumine ſũme.
ꝙ de amore filijs exhibendo nõ dat pceptũ:
ſic nec d̃ amore ſuiipſius:q: ad hoc ſufficient
inclinat natura. Unde ſicut humor aſcendit
a radice ad ramos:⁊ nõ ecõuerſo. ſic natura-
liter a parẽtibus aſcẽdit amor ad filios ⁊ nõ
ecõuerſo. Idcirco amor parentũ ad filios eſt
naturalis. Amor vero filioꝝ ad parentes de
bet eſſe gratuitus. Hinc Hiero.in epiſtola de
honorãdis parẽtibus.ait. Sit tibi grata vita
ipſoꝝ quibus charior eſt vita tua q̃ propria
Redde amoris vicem colende pietatis. De h̃
aũt amore parentũ ad filios eſt exemplũ de
Dauid clemẽtiſſimo.ij. Reg.xviij. Cum enĩ
Abſalon filius eius tẽtaſſet eũ pellere regno:
ac Dauid cõtra eum mouiſſet exercitum: cũ
ip̃e Dauid remãſiſſet in porta ciuitatꝭ: pcepit
Joab ⁊ Abiſai quibus commiſſa erat ſumma
belli.d. Seruate mihi puerũ Abſalon. Itaq;
egreſſus eſt populus contra Abſalonẽ ⁊ ſuos
in campũ:⁊ factum eſt prelium. Debellataq;
eſt ab exercitu Dauid gens Abſalonis. Acci
dit autem vt abſalon occurreret ſeruis dauid
ſedens mulo. Cumq; ingreſſus fuiſſet mulus
ſubter cõdenſam quercum:adheſit caput ei⁹
quercui:⁊ illo per capillos ſuſpẽſo mulus cui
inſederat pertranſiuit. Quod cum nunciatum
fuiſſet Joab.tulit tres lanceas in manu ſua.
⁊ infixit eas in corde abſalonis. Cũq; adhuc
palpitaret occurrerunt decem iuuenes armi-
geri Joab ⁊ interfecerunt eum. Cum ꝟo nũ-
tius curreret ad Dauid:qui ſedebat inter du
as portas:⁊ ſpeculator diceret. Uideo aliquẽ
venientem:dixit Dauid. O ſi bonus eſt iſte
nuntius. Et appropinquans nuntius ad Da
uid ait. Salue rex. Benedictus domin⁹ deus
qui diſperſit omnes contrarios regi meo. Et
ait rex. Eſt ne pax puero abſalon? Qui reſpõ
dit ꝙ interfectus erat. O dauid pater pijſſi-
me. O pater amãtiſſime. Non cogitauit Ab
ſalonis rebellionem: non dixit. Uolebat fili-
us meus ſubripere regnum meum:ideo me-
rito eſt interfectus:immo paterno amore de
uictus:conſtrictus eſt lachrymas fundere:et
aſcendit cenaculum porte:⁊ fleuit ⁊ ſic loque
batur. Fili mi Abſalon. Abſalon fili mi. quis
mihi tribuat vt ego moriar pro te? Abſalon
fili mi. Fili mi abſalon. Uincebat ergo pater-
nus affectus Dauid animum: vt de mortuo
filio licet ſibi inimico non gauderet: ſed po-
tius anguſtiaretur. Tertio filij debent pa-
rentes diligere propter brutorum ⁊ irratio-
nabilium animalium exemplaritatem. Ipſe
equidem ſeuiſſime fere ⁊ animalia ſilueſtria:
ſerpẽtes feroces volucreſq; rapaces ad pa-
rentes ſuo modo pietatem exhibent ⁊ amorẽ
De ciconia enim in libro de natura animaliũ
legitur ꝙ ſeneſcens pater aut mater eius ab
ea nutritur: alis confouetur. ⁊ Ciconia filia
quecunq; poteſt beneficia parentibus indul
get. Quare vt dicit Ambroſius in hexame-
ron. Auis pia romanorum antiquo more ap
pellari ſolebat. Sed dum hec loquimur admi
rari debemus. vnde eſt ꝙ in multis filijs tã-
ta iniquitas reperitur. Nam vſq; adeo pleri-
q; in patrem aut in matrem crudeles effecti
ſunt:vt non ſolum eos odiant:nõ ſolum non
ament:ſed mori illos deſiderent ⁊ affectent:
immo viſũ eſt tp̃ibus noſtris.ſ. Mcccclxx.
in ciuitate Bari filiũ gladio iterimere ꝓpriã
matrem. O genimina viperarum. O omnis
humanitatis inimici. O inexhonorantiſſi-
mi filij. O ſocij proditoris Jude. Ecquid
nequius cogitari aut dici poteſt vel audi-
ri:q̃ erga parentes veſtros veſtra iniqua et
mala voluntas. Sed vt arbitrari poſſum
triplex eſt cauſa: cur filij parentes exoſos

habent. Prima cauſa eſt filioꝝ ſuperbia. propter quã egre ferunt ſi a parentibus corrigantur: ſi illoꝝ reprimatur audacia: ſi moneatur vt bene viuant. Contra tales eſt aureū illud dictū Salomonis Prouerb. i. Audi fili mi diſciplinã patris tui: ⁊ ne dimittas legẽ matris tue: vt addat gratia capiti tuo: ⁊ torques collo tuo. Secunda cauſa quare filij odiunt parentes eſt auaricia. Cupiũt equidẽ dominiū ⁊ poteſtatẽ habere ſuper paternis ⁊ maternis bonis. ⁊ cũ id aſſequi non valeant: contra parentes conceperũt odiũ. Nonnulli vero viduas matres ⁊ vetulas nunc precibus: nunc blandicijs falſis inducunt vt de ſua dote liberam eis faciant donationẽ. Qui tamen cũ id obtinent nullã de matribus curã gerunt. Et propterea caute agendū eſt ⁊ ꝙ̄diu quis poteſt eſſe bonoꝝ ſuoꝝ dñs non det alicui bona ſua Ex hoc ſapiens Eccli. xxxiij. cap. ait. Filio ⁊ mulieri. fratri ⁊ amico non des poteſtatẽ ſuper te in vita tua. ⁊ non dederis alij poſſeſſionem tuã: ne forte peniteat te ⁊ depreceris pro illis

Tertia cauſa quare multi filij parentes odiunt eſt illoꝝ luxuria. Ut eñ dicitur. ij. Eſdre. iiij. Multi dementes facti ſunt propter vxores ſuas. propter illas quandoqꝫ filij parentes moleſtant. expellunt de domo ⁊ quaſi amplius videre non poſſunt. O filij diligite vxores veſtras. ſed non imoderato amore vt parentum veſtroꝝ obliuiſcamini. Mementote ſemper ꝙ magis diligunt vos parentes veſtri ꝙ̄ vxores veſtre.

Qualiter filij debent eſſe parentibus ſubiecti: ⁊ de triplici gradu ſuperioritatis ſpiritualis: temporalis: ⁊ corporalis. Caplm II.

S Ecundũ myſteriũ declarandũ de honore parentum dicitur ſubiectio. Debent vtiqꝫ filij eſſe parentibus ſubditi: illiſqꝫ obedire. Et de hoc dicitur Col. iij. Filij obedite parentibus veſtris per omnia. Et Ephe. vi. Filij obedite parentibus veſtris in dño: hoc eñ iuſtum eſt. Honora patrẽ tuũ ⁊ matrẽ tuã: quod eſt mandatũ primũ in promiſſione. vt bene ſit tibi ⁊ ſis longeuus ſuper terrã. Et Hiero. in epl'a de honorandis parẽtibus: ait. Imitamini filiũ machabeũ: qui matri ſuadenti mortẽ obediuit. ⁊ durũ imperiū gratanter aggreſſus eſt: ne offenderet genitricẽ. Et redemptor noſter humilitatis magiſter. vt dicitur Luce. ij. erat ſubditus illis. ſcꝫ ioſeph ⁊ virgini matri. Et Deut. xxi. c. quando lex currebat ſeueritatis ⁊ iuſticie dixit deus. Si genuerit homo filiũ contumacẽ ⁊ proteruum qui non audierit patris ac matris imperiũ: ⁊ cohercitus obedire contempſerit: apprehendent eum ⁊ ducent ad ſeniores ciuitatis ⁊ ad portã iudicij: dicẽtqꝫ ad eos. Filius noſter iſte proteruus ⁊ cõtumax eſt: monita noſtra audire contemnit: comeſſationibus vacat: ⁊ luxurie atqꝫ cõuiuijs. lapidibus eũ obruet populus ciuitatis: ⁊ morietur vt auferatis malum de medio veſtri: ⁊ vniuerſus iſrael audiens pertimeſcat. Notandũ tamen ſm Alex. in. iij. ꝙ triplex eſt gradus ſuperioritatis ſm quem debet eſſe ordinata obedientia.

Prima eſt ſuperioritas ſpiritualis.
Secunda temporalis.
Tertia corporalis.

Prima eſt ſuperioritas ſpiritualis. in qua eſt prelatus cui obediendũ eſt in ſpiritualibꝰ ⁊ non in tẽporalibus: niſi per accidens inquantũ temporalia quandoqꝫ ordinari poſſunt ad aliquẽ finẽ ſpiritualẽ. Secunda eſt ſuperioritas tẽporalis. in qua preeſt dominꝰ temporalis: qui mandare poteſt ea que concernunt publicũ ⁊ cõmune bonũ. eiqꝫ ſub pena peccati obediendũ eſt. vt dicitur. xi. q. iij. c. qui reſiſtit. c. ſi dñs. c. Iulianus. Et diſt. viij. c. que cõtra mores. Tertia eſt ſuperioritas corporalis. in qua paterfamilias preeſt filijs ⁊ oĩ domui ſue. Et ſm hãc pater poteſt precipere ea que pertinent ad neceſſitatẽ vel vtilitatẽ. Et ſm hoc filij debent parẽtibus obedire. Unde ſi parentes mandarent illa que pertinent ad ſuperiores ſpirituales: vtputa ꝙ filij ieiunarent in pane ⁊ aqua: quod eſt officiũ confeſſorum: aut mandarent ea que pertinent ad ſuperiores temporales ſine ipſoꝝ volũtate ⁊ auctoritate: non eſſet eis obediendũ. Multominus etiã non debent filij parentibus obedire in his que cederent in detrimentũ proprie ſalutis ⁊ eſſet contra diuinũ honorẽ. Unde Hugo de ſancto victore ait. Obedire debemꝰ parentibus in omnibus: exceptis his in quibꝰ dei patris dilectio offenderetur. Et Hieronymus ad Furiã. Honora patrẽ tuū: ſed ſi te a vero patre non ſeparat. tandiu ſcito ſanguinis copulã ꝙ̄diu ille ſuũ nouerit conditorem Alioquin tibi Dauid protinus clamat ⁊ dicit. Audi filia ⁊ vide ⁊ inclina aurem tuam ⁊ obliuiſcere populum tuum ⁊ domum patris tui. ⁊ concupiſcet rex decorem tuũ. hec ille. Ex quibus omibus colligimus ꝙ̄ grauiter errent hi qui filios aut filias non ex leuitate: ſed ex voluntate bona deo ſeruire volentes impediunt ac a propoſito bono reuocare nitũtur. De quibus diffuſius in ſermone de religione dicemꝰ Nunc autem hortari eũ ſufficiat iuuenes propter chriſtum non dubitare parentibus non obedire. Ipſe eñ dixit Matthei. x. Qui amat patrem aut matrem plus ꝙ̄ me: nõ eſt me dignus. Sic confortabat ſanctus Sebaſtianꝰ iuuenes illos fide ⁊ ſanguine ac paſſione germanos Marcum ſcꝫ ⁊ Marcellianum: dum pro fide xp̄i decollari debebãt. Ad quos aduenere parentes: vt eos a ſancto propoſito reuocarent. Aduenit ⁊ primo mater que ſoluto crine ſciſſiſqꝫ veſtibus vbera oſtendens aiebat. O predulces filij circundat me inaudita meſticia ⁊ intolerabilis luctus. Heu me miserā amitto filios ad mortem vltro tẽdẽtes: quos ſi mihi hoſtes auferrent ꝑ media ſequerer bella raptores. ſi violenta iudicia concluderent: carcerem irrumperē moritura. Nouum hoc pereũdi genus eſt. in quo carnifex rogatur vt feriat: vita optatur vt pereat: mors inuitatur vt veniat. Nouus hic luctus. noua miſeria: in qua natorū iuuentus ſponte amittitur: ⁊ parentum miſeranda cogitur ſenectus vt veniat. Hec dicente matre pater ſenior adducitur manibus ſeruuloꝝ: ⁊ puluere aſperſo capite huiuſmodi voces dabat ad celũ. Ad mortẽ vltro proficiſcentibus filijs valedicturus adueni. vt que mee ſepulture parauerã: in filioꝝ ſepulturas expendã infelix. O filij baculus ſenectutis mee: ⁊ geminũ viſcerũ meorū lumen. Cur ſic mortẽ diligitis? Uenite huc iuuenes: ⁊ flete ſuper iuuenes ſponte pereuntes Uenite huc ſenes ⁊ mecũ ſuper filios plangite meos. Deficite plorãdo oculi mei: ne videã filios meos gladio cedi. Aduenerunt etiã cõiuges cum filijs lamentantes. Inter hec ceperunt corda martyrũ molleſcere. quos tamen ſanctus Sebaſtianus ſuis verbis dulciſſimis confortauit: adeo vt pro xp̄o animoſe pati nõ dubitarẽt. Et ſic decollati ſunt. Quo exemplo edocentur iuuenes nõ eſſe illis curandũ: ſi in his que ad anime ſalutẽ proprie ⁊ ad dei ſpectant honorẽ. a parentibus contrariũ precipitur: ⁊ ob hoc ſint eis inobediẽtes: vt deo pareãt

Qꝺ filij debent cũ parentibꝰ ꝯuerſari cũ benignitate: cũ hũilitate: ⁊ cũ pietate. Capl'. III

T Ertium myſterium declarandum de honore parentum dicitur conuerſationis. Debent vtiqꝫ filij cum parentibus conuerſari vt debẽt ⁊ expedit tripliciter

Primo cum benignitate.
Secundo cum humilitate.
Tertio cum pietate

Primo cũ benignitate: vt ſint eis benigni ad conſolandũ eos: non ad contriſtandũ. Nã vt inquit Hiero. habet quandã ſenectꝰ infantiam. Solent vtiqꝫ ſenes eſſe tedioſi: ſuſpicioſi: queruloſi: immundi: ⁊ in domo inutiles. Nõ tamen propterea filij debent per impatientiã verbis illos exaſperare. Unde Hiero. inquit. Nemo parentes aſperis verbis ledat. hoc ora filioꝝ aſpernentur quod parentes ledat audire. Et idē Hiero. de honorandis parentibus ait ad filios. Audite filij ſalutiferã iuſſionẽ ⁊ precepta legis affectu debiti amoris implete Seruite patribus futuri patres: ⁊ matres veſtras tenera diligite pietate. vt veſtre coniuges mereantur matrũ nomine nũcupari. Nemo patrẽ aſperis verbis ledat: ne fiat amara dulcedo. Hoc tamen ſit inter parentes ⁊ filios qꝺ domino iubente natura cõtinuit. Affectum ſonet quicquid lingue dixerint liberorũ Inter charas coniunctaſqꝫ perſonas pietatis iura ſeruentur. Hoc filioꝝ ora loquantur: qꝺ delectat parentes audire. Et iterũ ſupradicto libello idẽ ait. Meretur eñ cecitatis ſue ſubire ſuppliciũ: qui parentũ vultus vel toruo viſu deſpexerit: ⁊ elatis oculis leſerit pietatẽ. Si quicꝙ̄ ſapitis filij: eo animo videte venerabiles facies quo vos ipſi conſpiciunt: ⁊ eorũ labiis dulcibus oſculis inherete. quia eoꝝ oſcula adhuc habetis in membris. Senibus ſeruire perfacile eſt: quos nemo potat nemo nutrit ſucco corporis ſui. Foueatur itaqꝫ parentum ſenectus: ⁊ factis eoꝝ viciſſitudo reddatur. hec ille. Contrariũ aũt facientibus multa mala eueniunt. Unde idẽ Hieronymꝰ vbi. ſ. Irreuerens aũt filius qꝺ a domino ipſe mereatur Salomonis dicta teſtantur. Contumelijs afficiens patrẽ ⁊ contemnens ſenectã matris: confundetur ⁊ in opprobrijs erit. Filius derelinquens cuſtodire diſciplinã patris meditabitur ſermones malicie. Maledicenti patrẽ ⁊ matrem extinguetur lumen: ⁊ pupille oculoꝝ eius videbunt tenebras. Audi fili patrem qui genuit te: nec contempſeris quia ſenuerit mater tua. Parcat patri lingua quã genuit: ⁊ matrem ſuã nemo crudeli verbo ꝑcutiat. Sic te rapiet fili iuuenilis etaſ auctoritas vt noueris vnde ſis natus. Memẽto ſcripture ſancte: vbi ſpiritu ſancto loquente dictũ eſt Qui maledixerit patrem aut matrem: morte moriatur. hec ille. Que omnia breuibus verbis comprehendens ſapiens Eccli. iij. ait. Fili ſuſcipe ſenectam patris tui: ⁊ non cõtriſtes eum in vita illius. Si defecerit ſenſu: veniam

da fili. Suſcipe inquit ſenectam laborioſam ⁊ oneroſam recordans infantie tue, quando flebas turbabas domum, inquietabas dormiētes; fatigabas matrē, fedabas pannos; ⁊ alia faciebas quibus infantilis etas ſolet eſſe moleſta. Sicut eñ tolerauit paṫ aut mater; imo ſuſcepit ⁊ adiuuit infantiā tuā: ſic ⁊ tu ſuſcipe ⁊ non abhorreas ſenectam illorum. Sequiṫ. Sapiens in auctoritate preallegata dicens. Patris tui, non alieni; non canis; non inimici; ſed patris tui chari genitoris; amatoris; ⁊ benefactoris. O ꝙ dulce vocabulū pater aut mater. O ꝙ gratum verbum filius aut filia. Hinc Hiero. ad matrem ⁊ filiam in gallijs cōmorātes ait. Mater ⁊ filia nomina pietatis officiorum vocabula; vincula nature ſunt, hec ille. Caueant autem filij ne quod abſit deficiētes ſenſu parentes derideant ⁊ maledicantur ſicut ⁊ Cham: qui maledictus fuit eo ꝙ Noe patre ſuo dormiente eum diſcoopertū irriſit. vt habetur Gen̄. ix. Secundo filij debent cū parentibus conuerſari cū humilitate illos reuerendo atqꝫ timendo. Maxime aūt filij debent timere ne ſua culpa aut defectu a prē vel a matre maledicantur. Eſt eñ hoc modo paterna aut materna maledictio ſagitta vulnerans ⁊ penetrans intima cordis filioꝝ malorum. Un̄ Aug. xxij. li. de ci. dei. c. viij. narrat ꝙ apud ceſaream capadocie quedā nobilis matrona fuit viri deſtituta ſolacio: decē filios habens. ſeptē mares ⁊ tres feminas. Quadam aūt vice mater ab eis offendiṫ: ⁊ maledictionem filijs imprecatur. Subito imprecationē matris diuina vindicta ſubſequitur: ⁊ omēs pena horribili ⁊ ſimili feriuntur. Nam omnes tremore ſunt horribiliter percuſſi. Quapropṫ nimiū dolentes ⁊ ciuiū ſuoꝝ oculos non ferētes per totū orbē vagari ceperunt. Et quocūqꝫ ibant oīum in ſe prouocabant aſpectū. Ex his aūt duo frater ⁊ ſoror Paulꝰ ⁊ Palladia Hyponiam venerunt. ⁊ Auguſtino quod ſibi aduenerat narrauerunt. Cūqꝫ iam vndecim diebꝰ ante paſca eccl'iam beati Stephani frequentantes ſanitatē ab ipſo martyre multis precibus poſtulaſſent: in ipō die paſce cū frequens populus pſens eſſet oratione facta ante altare ſancti ſtephani: ambo frater ⁊ ſoror ſurrexerunt pariter ſani. O filij ſuperbi: o filij parentibus veſtris inſultantes: o filij irreuerentes: inobedientes ⁊ contumaces: timete paternā ⁊ maternā maledictionē. Timete inſuper ⁊ diuinū iudiciū. Nam ſicut longa vita ſperanda eſt ab illis qui parentes honorant, vt habetur Exod. xx. Ita ⁊ breuis vita ⁊ infelicitate plena a malis filijs eſt pertimeſcenda.

Tertio debent filij cum parentibus cōuerſari cum pietate. illis. ſ. in infirmitatibus neceſſitatibus ⁊ antiquitate: pie ſubueniendo cum facultas adeſt. Unde Hieronymus vbi. ſ. ait. Exolue fili qđ debes ⁊ officia debita qualicunqꝫ exhibe famulatu, parentibus vero nemo reddere poteſt quantum tenetur. Et Ambroſius ſuper Lucam ait. Si paueris inquit matrem: non reddidiſti ei cruciatus quos ꝑ te paſſa eſt: non labores quibꝰ te geſtauit: nō alimenta que tibi miniſtrauit. Audi etiā Hierony. O ingrate fili vbi. ſ. dicentē. Quid ipſa memorem nutrimenta: ⁊ tenere infantie dulces iniurias: quas nutritoris affectus de ſuis parabolis ſumit? Quid cibos in matre confectos: q̄ femineis manantes ex mēbris lacteū ſoluūtur in ſuccū: ⁊ fauces inualidas liquido ſapore perfundunt? Cogente natura ſumunt infantes de matre qđ bibant: ⁊ dente non nato hoc ſibi currentibus labris eliciunt, qđ nō ſit neceſſe mordere. Seruiunt materna poſteris pectora: ſeruiūt ipſis in cunabulis manus ⁊ terga. mēbris deuoluta lactentiū gratos artus accipiunt. Optat mater paruulū creſcere optat cito videre maiorē: eūqꝫ numeris iuuenū miſcere feſtinat nunꝙ ſibi forſitan ſeruiturum. His tot tantiſqꝫ precedentibus factis: parentibus ⁊ matri tota debet alacritate ſeruiri. Hec ille. Prout fecit illa filia licet pagana: quam laudat Ualerius rubrica de pietate erga parentes. Hec matrem adiudicatam vt fame moreretur in carcere per dies plurimos ſingens ſe viſitationis cauſa ad eā accedere velle, impetrato a carceris cuſtode aditu: tamen bene excuſſa ne ſibi alimenta portaret: ꝓpō lacte ſuſtentauit. Quod dum iudici innotuiſſet matri donauit vitam admirans filie pietatem. Curent igitur ſeruare filij que dicta ſunt. patres vero ⁊ matres caueant ne ipſis pro quibuſlibet minimis defectibus maledicant. Hoc ideo dico quia ſolent plures mulieres non poſſe loqui abſqꝫ maledictionibus ⁊ blaſphemijs. O feroces matres cur filios veſtros quos portaſtis in vtero tot maledictionibꝰ iugulatis? Ut igiṫ propitius ſit deus oībꝰ tam parentibꝰ ꝙ filijs cōſulo vt hac die ꝙ primū intraueritis domū anteꝙ comedere incipiatis omnes filij ⁊ filie corā patribꝰ ⁊ matribus genuflexi veniam petant ⁊ poſtulent benedici. At ⁊ ipſi parentes eos amplexantes dulciter oſculenṫ ⁊ benedicant; ſicqꝫ acq̄reṫ in

hoc ſeculo dei grā: ⁊ in futuro eterna gloria: in qua viuit ⁊ regnat Marie vginis filius amoroſus redēptor noſter ieſus: qui vt nobis daret exemplū honorandi parentes: vt diċ Lucas: erat ſubditus illis Joſeph. ſ. ⁊ Marie: vt dictū eſt ſupra. Amen.

¶ Dñica in paſſione infra diē. de maledictionibus diuerſoꝝ creaturarū irrōnabiliū ⁊ intellectualiū: ⁊ ipſius dei oīm creatoris.

Sermo LV

Demonium habes. Judeoꝝ blaſphemantiū xp̄m verba ſunt iſta: originaliter Job. viij. c. ⁊ in euangelio hodierno. Cōtremiſcūt viſcera mea: ⁊ cor meū ſit gelidū totū: cū cōſidero deteſtabilē horribilemqꝫ xp̄ianoꝝ abuſum: q̄ pſumpſerūt iam publice relaxare linguas ſuas ad maledictiones ⁊ ad blaſphemias dei et ſanctoꝝ celi. Eſt autē hoc malū adeo cōmune adeo generale: adeoqꝫ antiquū atqꝫ inueteratum: vt ꝓpterea videaṫ pleriſqꝫ aut paruum: aut ſatis leue peccatū: vel certe nullū. Quo ſit vt iam in vicis: in plateis: in domo: in foro: in ciuitate: in agro reſonet cōtumelia dei ſūmi. ⁊ benedicte matris eius: ⁊ alioꝝ ſanctoꝝ. Et licet nōnulli cōfiteantur ⁊ accuſent ſe maledicendo ⁊ blaſphemando peccaſſe: nihilominus nolūt credere peccati huius grauitatē. Eapropter in pſenti ſermone de peccato maledictionis: ſub quo ⁊ blaſphemiā intercludemus: aliqua neceſſaria ſtudebimus declarare: vt ſic q̄ ad pniam verā voluerint redire: intelligāt q̄tū ipſis cauendū ſit a maledictis. Nā ⁊ iudei peſſimi dño ieſu xp̄o maledicentes: merito videnṫ abhorrēdi: multo fortius ⁊ ipſi xp̄iani: q̄ fidē eius ꝓfitentur. Diſtinguemus ergo triplicē maledictionem.

· Prima eſt facture irrōnalis.
· Scđa creature intellectualis.
· Tertia nature diuinalis.

¶ Qđ nō debent xp̄iani maledicere creaturis irrationabilibus eo ꝙ ordinanṫ ad hoīem per ſubuentionē: ſignificationē: ⁊ per modū cōtinentis.

Capitulū I

Prima maledictio eſt facture irrōnalis. cū ſcꝫ q̄s maledicit terre: lapidibus: arboribus: aīalibus: pluuie: vētis: ſoli ⁊ lune, ac ſyḋibus. Et đ hac maledictōe ſctūs Tho. ij. ij. q. lxxvi. inq̄t. Maledicere rebus irrōnabilibus inq̄ntū ſunt creature dei eſt pctm̄ blaſphemie. maledicere aūt eis ſm̄ ſe cōſideratis eſt ocioſum ⁊ vanū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s illicitū.

Sed poſſet aliq̄s arguere oſtēdēdo nō eſſe illicitum maledicere creaturis irrōnabilibus. Primo qꝛ vt hꝛ. ij. Regū. i. Audita Dđ morte Saulis ⁊ Jonathe maledixit mōtibus gelboe. Scđo qꝛ xp̄s vt hꝛ Math. xxi. ⁊ Marc. xi maledixit ficulnee: in qua nō inuenit niſi folia. Tertio qꝛ Job: vt đꝛ eiuſdē. iij. maledixit diei ſuo. ⁊ dicebat. Pereat dies in qua natus ſum et nox in qua dictū eſt, cōceptus eſt homo: dies illa vertaṫ i tenebras. Rñdet Tho. vbi ſ. ꝙ benedictio ⁊ maledictio ꝓprie pōt pertinere ad illā rem cui pōt bonū aut malū cōtingere. ſ. rōnali creature. Ipſis ergo irrōnabilibus diciṫ cōtingere bonū aut malū in ordine ad creaturā rōnalem ꝓpter quā ſunt. Ordinantur aūtē creature irrōnales ad hoiem tripliciter. Primo ꝑ modū ſubuentiōis: inq̄ntum ex eis ſubueniṫ humane neceſſitati. Et hoc mō a deo. Gen̄. iij. poſt peccatū primoꝝ parentū maledicta eſt terra. vt. ſ. per eius ſterilitatē homo puniereṫ. Et Deu. xxviij. deus dixit Si audire nolueris vocē dñi dei tui, vt facias et cuſtodias oīa mandata eius ⁊ cerimonias quas ego p̄cipio tibi hodie: venient ſuꝑ te oēs maledictiōes iſte ⁊ apphendēt te. Maledictꝰ eris i ciuitate: maledictus i agro. Maledictū horreū tuū: ⁊ maledicte reliquie tue. Maledictus fructus vētris tui. ⁊ fructus terre tue, armēta boū tuoꝝ. ⁊ greges ouiū tuaꝝ. Scđo ordinanṫ creature irrōnales ad hoiem ꝑ modū ſignificatōis. Et ſic xp̄s maledixit ficulnee in ſignificatōeꝫ ſynagoge: ⁊ iudaice gentis: q̄ nō habebat niſi folia. v̄ba. ſ. legis ſine fructu. Et ꝓpterea merito debebat areſcere. ⁊ auferri ab ea regnū dei: qđ ſignificatū fuit in ficulnea a xp̄o maledicta. Tertio ordinanṫ creature irrōnales ad ipſum hoiem ꝓpṫ modū ꝯtinētis: aut tpis: aut loci. Et ſic Job maledixit diei i qua natus erat ꝓpṫ culpā originalē quā naſcēdo ꝯxerat. Ita ꝙ maledictio illa nō arguit in eo aliquā impatiētiā: ſꝫ tm̄ arguit et explicat ꝙ die q̄ natꝰ eſt ⁊ ꝯceptus ꝯxit originalē culpā: q̄ radix eſt oīm paſſionū q̄s patimur i hac vita. Dauid inſuꝑ maledixit mōtibus gelboe: ad explicandā cedē q̄ in eis facta fuerat. ꝓpterea dicebat cū fletu ⁊ lachrymis. Mōtes gelboe: nec ros: nec pluuia veniat ſuper vos i q̄bus ceciderūt inclyti iſrael. Saul ⁊ Jonathas amabiles ⁊ decori. aquilis velociores: leōibꝰ fortiores. Filie iſrl' ſuꝑ Saul flete. Et ego doleo ſuꝑ te frať mi Jonatha. Quare nō eſt trahēdū in ꝯſeq̄ntiā: vt vnuſq̄ſqꝫ ꝓ ſuo libitu facturis irrōnabilibꝰ maledicat.

Qđ homo nõ debet maledicere creaturis intellectualibus. ſ. creature infernali: creature terreſtri ⁊ celeſti Capl'm II

Secũda maledictio eſt creature intellectualis: que adhuc triplex ẽ. Prima eſt creatura intellectualis infernalis: que eſt diabolus cui in quãtũ creatura dei eſt: nõ lꝫ maledicere. Unde in epl'a Jude Cũ altercaret̃ Michael cũ diabolo de corpe Moyſi: nõ fuit auſus in eum iudiciũ inferre blaſphemie. Altercatio aũt illa vt dicit gloſa erat qꝛ diabolus volebat inuenire corpꝰ moyſi, qđ poſt mortẽ vt habet̃ Deut. xxxiiij. deo volẽte vbi ſit ignorat̃: ⁊ diabolus volebat vt ſciret̃ vt ſic traheret ppl'm ad idolatriã. Sed angelus ꝓhibebat, ⁊ tñ cũ diabolo ꝯtendens nolebat blaſphẽare eũ. Idcirco Hiero. xxiiij. q. iij. c. ſi igit̃. ait. Si igit̃ michael nõ fuit auſus diabolo ⁊ certe maledictõnis digniſſimo iudiciũ inferre blaſphemie: ꝗ̃to magis nos ab omni maledicto puri eſſe debemus. Merebat̃ diabolus maledictũ: ſꝫ p os archangeli blaſphemia exire nõ debuit. Scđo creatura intellectualis dici põt terreſtris ſcꝫ homo: cui poteſt quis tripl'r maledicere. Primo ex conformatiõe dei ⁊ amore iuſticie. Et de hac đr xxiiij. q. iij. c. cũ ſancti viri. Cũ ſancti viri maledictionis ſniam ꝓferunt: nõ in hãc ex voto vltionis: ſꝫ ex iuſticie amore ꝓrumpunt. Sic Gen. ix. dixit. Noe Maledictꝰ chanaã ſuus ſuoꝝ erit fratribus ſuis. Sic Act. viij. Petrꝰ maledixit Simoni di. Pecunia tua tecum ſit in ꝑditionẽ. Scđo poteſt quis homini maledicere ex quadã leuitate vel ſubreptõne: ſicut ſolẽt multi facere: lꝫ ocioſe ⁊ beſtialit̃: qui neſciunt loqui cũ ſocio ſine maledictõne: di. Sis ſuſpẽſus p gulam: maſcat̃ tibi vermis canis, ⁊ ſimilia. Tertio poteſt ꝗs homini maledicere ex liuore: odio ⁊ animo malo: et hoc cum ſit contra charitatẽ peccatũ eſt mortale.

Tertia creatura intellectualis đr celeſtialis cui nullo pacto maledicere lꝫ. Sed heu quid referã. Nam tanta eſt corruptela xpianorũ: vt ꝓ nihilo ducãt blaſphemare ſanctos ⁊ glorioſam ꝟginẽ Mariam. Et ſicut hi qui boni ſunt deuotionẽ habent ad ꝟginem: ⁊ vltra illam ſuũ patronũ ⁊ aduocatũ fecerũt ſanctuꝫ Anthoniũ: aliqui ſanctũ Franciſcũ: aliq̃ ſctm̃ Nicolaũ: aliqui ſanctã Katherinaꝫ et hmõi. Ita peſſimi ⁊ maligni blaſphematores blaſphemant ꝟginem beatã. ⁊ ꝓ ſua mala deuotione aliqui ſanctũ Anthoniũ: aliqui ſanctuꝫ Frãciſcũ: Clarã ⁊ hmõi. O ingratiſſimi peccatores. o furẽtes animi: o venenoſa et amariſſima lingua: o deniq; ꝑditiſſimi homines Et quid male fecere vobis ſancti? In quo nocuerunt vobis? An nõ aſſidue ꝓ veſtra ſalute intercedũt ad dñm? Nõne ⁊ ꝟgo illa piiſſima mater gratie: fons mie ꝓ vobis indefeſſa eſt aduocata? Quid ergo blaſphematis illam et reliquos ſanctos? Sed reuera ſi ſuaret̃ illud quod đr in. c. ſtatuimus. extra de maledic. ſ. ꝙ publice blaſphemantes deũ/ vel virginem ſanctiſſimã: vel aliquẽ ſanctoꝝ publica pnia per ſeptem hebdomadas punirent̃. in ꝗ̃rum ſcꝫ qualibet ſexta feria in pane ⁊ aqua ieiunarent: facerẽtq; alia que continent̃ ibi: ꝓfecto non ita de leui ꝓrumperẽt i blaſphemias. Et lꝫ pnie ſint arbitrarie vt tactum eſt in precedentibus: tñ laudo vt hi qui audiũt confeſſiones ipos blaſphemos nõ ita de leui abſoluãt. quia facilitas venie tribuit incentiuam delinquẽdi, ꝓpterea arguãt illos aſpere: increpẽt dure. ⁊ pniam iniũgãt ſalutiferã ⁊ fructuoſaꝫ. Quiſnã nõ videt quãta diligẽtia opus ſit ad blaſphemos ⁊ maledicos emẽdandos? Difficile eſt vtiq; malã ꝯſuetudinẽ derelinquere. O vere mala ꝯſuetudo q̃ hoies xpiani iniuriant̃ deo ⁊ ſcis eiꝰ. In hac ſoli xpiani dementi ſunt: ⁊ q̃m nõ eſt aliq̃ natio neq; iudeorũ neq; gẽtiliũ ⁊ paganoꝝ: an q̃ tot ſint blaſphemie ⁊ maledictores ſicut in ppl'o xpiano.

Qđ peccatuꝫ maledictionis ⁊ blaſphemie dei eſt graue. tum ratione abominationis: tũ ratione ſuperationis. tum etiam ratione contrariationis. Capl'm III

Tertia maledictio eſt nature diuinalis cũ. ſ. quis de deo male loquit̃ conuitia ⁊ cõtumelias maieſtati ſue inferendo. Et de hoc dicit Ric. de ſctõ Victore Sceleratiſſimũ genꝰ pcti eſt quãdo quis in dei vituperiũ delectat̃. Et glo. ſuper illo ꝟbo Eſa. xviij. ad ppl'm terribile ⁊c. Omne pctm̃ blaſphemie comparatũ leuius eſt. Et iterum ibi. Nihil eſt horribilius blaſphemia: que ponit os ſuum in celũ. Quantũ vero graue ſit pctm̃ maledictionis ⁊ blaſphemie colligi põt ex triplici ratione.

Prima đr abominationis.
Secunda ſuperationis.
Tertia contrariationis.

Prima rõ đr abominatiõis. In veteri ſiquidẽ teſtamẽto abominabant̃ pr̃es antiq̃ vſq; adeo pctm̃ blaſphemie ꝙ ex mandato dei de blaſphemia cõuictũ lapidabãt. Unde Leuit. xxiiij. dixit dominus. Educ blaſphemũ extra

caſtra: ⁊ ponant omnes qui audierũt manus ſuas ſup caput eius. ⁊ lapidet eũ omnis populus. Inſup priores illi patres audire deteſtabant̃ eos qui blaſphemabant. Ideo Act. vij. arbitrantes: lꝫ falſo Stephanũ blaſphemare cũ dixit. Uideo celos aptos. ⁊c. Continuerũt aures ſuas. ne. ſ. ſm glo. audirẽt blaſphemantem, ⁊ nõ ſolũ audire: ſed etiã noiare nõ audebant vocabulũ maledictõis. Uñ cũ accuſarẽt Naboth. vt habet̃. iij. Reg. xxi. benedixit deo et regi. i. maledixit. Et Job. vt habet̃ eiuſdeꝫ. primo offerebat holocauſta ꝓ filijs ſuis: Dicebat em̃. Ne forte peccauerint filij mei. ⁊ benedixerint deo. i. maledixerint. Similiter ⁊ tẽporibus his aboĩabilis eſt blaſphemia apud infideles. Nã quicunq; blaſphemaret deũ in terris turchoꝝ aut ſaracenoꝝ grauiter puniret̃. Ob qđ aut nunq̃: aut ſatis raro ſentiunt̃ ibi verba blaſphemie ⁊ maledictiõis. O xpiani principes. o ptãtes ſeculares. o cuiuſlibet reipublice patres: curate: ⁊ vos legibus honeſtis punire blaſphemos: ne deteriores infidelibus habeamini. Secũda ratio oſtendẽs grauitatẽ maledictionis ⁊ blaſphemie dei đr ſuperatiõis. Superat em̃ tria pctã grauiſſima et execrãda. Primũ eſt pctm̃ paganoꝝ ſeu infideliũ: qꝛ vt ait Tho. ij. ij. q. xiij. ar. iij. ſnialiter. Infidelis ea de deo dicit ⁊ loquit̃: q̃ lꝫ falſa ſint: tñ credit eſſe vera. Xpianus ꝟo blaſphemãs loquit̃ ꝯ veritatẽ quã credit. Scđm eſt pctm̃ homicidarũ. Ut em̃ dicit Tho. ibidẽ ꝗ̃tũ ad nocumentũ maius pctm̃ eſt homicidiũ ꝗ̃ blaſphemia: eo ꝙ magis nocet homicida hoi interfecto: ꝗ̃ blaſphemus deo blaſphemato. Sed ꝗ̃tũ ad obiectũ maius pctm̃ eſt blaſphemia ꝗ̃ homicidiũ. qꝛ homicida lꝫ interficiẽdo hoiem offendat deũ: tñ principalit̃ intendit offendere hoiem. Sꝫ blaſphemus ⁊ maledicus intẽdit principaliter ⁊ directe offendere ipſum deũ. Tertiũ eſt peccatũ iudeoꝝ crucifigentiũ xpm. Unde Aug. ait. Magis peccãt blaſphemantes deũ triũphantẽ in celis: ꝗ̃ qui crucifixerũt eũ ambulantẽ in terris. Rõ huiꝰ eſt ſm Alex. in. ij. ſũme. q. cxlviij. mẽ. v. Tum qꝛ iudei nõ cognouerũt ipſum eſſe deũ. Unde apſus. i. Coꝝ. ij. ait. Si cognouiſſent: nunq̃ dñm glorie crucifixiſſent. Sꝫ qui deũ blaſphemant cognoſcunt illũ eſſe deũ. Tum etiã qꝛ iudei nõ ꝓmiſerunt ei fidẽ in baptiſmo: ſicut xpiani. Tum qꝛ ſit maior iniuria rõne maioris ſtatus. Tertia ratio oſtẽdens grauitatẽ pcti maledictiõis ⁊ blaſphemie đr ꝯtrariatiõis. Cõtrariat̃ nãq; blaſphemia ⁊ maledictio dei.

Primo nature.
Secũdo ſcripture.
Tertio creature.

Primo ꝯtriat̃ nature q̃ dictat benefactorẽ ſuũ eſſe cognoſcendũ. Nã ⁊ ſuo mõ hoc faciũt aues celi ⁊ piſces maris: ⁊ beſtie terre: ꝗ̃to magis ad id obligat̃ homo rõnalis: ⁊ tñ inter oĩa beneficia: que magna ⁊ multa ſunt a bono deo hoi collata: beneficiũ lingue eſt vnũ ſingulare ꝓſtantiſſimũ ⁊ egregiũ. O blaſphemator ingrate. o feralis mẽs. o ĩpudica lingua. Cur nõ ſolũ deo tuo grãs nõ agis: ſed qđ peius eſt illũ crudeliter maledicis. Cur nõ ſolũ bñfactori tuo laudes nõ impẽdis: ſed illũ potius turpiter vilipendis. Cur tantũ benefactorẽ nõ ſolũ nõ recognoſcis: ſꝫ potius ita inhoneſte blaſphemas. Dedit tibi ipſe linguã: vt tu cuꝫ illa laudares eũ: ⁊ benediceres nomen ſctm̃ eius.

Scđo blaſphemia ꝯtriat̃ ſcripture. Ipſa vtiq; admonet ⁊ hortat̃ nos vt bñdicamus deũ. Uñ Tobie. iiij. c. ſcribit̃. Omni tpe bñdic deũ. Et eccĩ. xxxix. Bñdicite dñm in oĩbus operibus ſuis. Et Dauid pſal. xv. Benedicã dñm q̃ tribuit mihi intellectũ. Et pſal. xxxiij. Bñdicã dñm in oĩ tpe: ſemp laus eius in ore meo. Et pſ. cxliiij. Per ſingulos dies bñdicam tibi et laudabo nomẽ tuum in ſeculũ ⁊ in ſcl'm ſeculi. ⁊ Ro. xij. Bñdicite ⁊ nolite maledicere.

Tertio blaſphemia ꝯtriat̃ creature. Oĩs em̃ creatura laudat ⁊ bñdicit deũ. Uñ Aug. in ſermone vnius martyris inq̃t. Oĩa queciq; fecit deus laudãt deũ. Audiſtis in bñdictiõibus et audiſtis in omni ſolẽnitate q̃ legunt̃: q̃m omnia laudant deũ: celeſtia: terreſtria: angeli: hoies: luminaria celi: arbores terre: flumina: maria: quicq̃d deus creauit: ſiue in celo: ſiue in terra: ſiue in mari: laudat deũ. Hec ille. Et ſancta mater eccleſia i matutinis cantat hymnũ triũ pueroꝝ. in camino ignis oẽs creaturas inuitantiũ ad laudes ⁊ bñdictionẽ dei. Quid rñdetis igit̃ o blaſphemi ad voces oĩm creaturarũ? Angeli celi laudãt ⁊ dicũt clamãtes. Bñdictus deꝰ: ſol: luna: ſtelle: ⁊ oĩa celeſtia corpora dicũt: bñdictus deꝰ. Terra: aq̃: aer: ignis et cũcta q̃ in eis ſũt dicũt: bñdictus deus. Boni ⁊ recti viri dicũt bñdictus deus. Et vos ꝯ morẽ oĩm aliarũ reꝝ maledicitis: niſi forte dixeritis ꝙ exẽplũ ſumitis ab his q̃ ſunt dãnati in inferno: de q̃bus đr Apoc. xvi. Blaſphemauerũt deũ celi p doloribus ⁊ vulneribus ſuis. O ꝗ̃ infernales hoies. o blaſphemi diabolici q̃ nõ niſi cũ dãnatis blaſphemãdo ⁊ maledicẽdo ꝯformatis ⁊ cõcordatis. Idcirco apparet

ꝙ graue ſit pctm̃ veſtrum, ꝓpterea clamauit
Eſa, i. c. Ve genti peccatrici: populo graui ini-
quitate: ſemini neq̃, filijs ſceleratis. Dereliq̃
runt dñm: blaſphemauerũt ſctm̃ iſrael: abalie
nati ſunt retrorſũ. Et merito ꝓpħa cõminat
blaſphemãtibus ⁊ maledicentibus: qꝛ ꝓpter
blaſphemias ⁊ maledictões indignatus deus
etiã in p̄ſenti ſeculo: blaſphematores flagellat
et extermiat. Eſt de hoc exẽplũ. iiij. Reg. xix. de
Sẽnacherib ob cuius blaſphemiã angelꝰ vna
nocte exercitũ illius aggrediẽs. clxxxv. milia
hoim interemit: ipſo tandẽ Sẽnacherib a ꝓ-
prijs filijs interẽpto. Refert inſup̱ Grego. in
iiij. dial. l. c. xviij. ꝙ Rome puer quinq̧ annoꝝ
blaſphemus in brachijs patris exñs: iuſto iu
dicio dei a diabolo ſuffocatꝰ eſt. Propter hoc
pctm̃ etiã deus mittit peſtilẽtias: famẽ: ⁊ guer
ras, vt dꝛ. xxxij. q. vij. c. Flagitia. in gloſa, ⁊ in
aut, vt nõ luxurient cõtra naturã. Et vt ego
vidi diebus meis: Italia ſepius flagellata eſt
multis tribulatiõibus: ⁊ peſtilẽtijs: puto ꝓpt
fetorẽ ſodomie: ⁊ impietatẽ blaſphemie. Naꝫ
lꝫ multa ſint alia peccata q̃ cõmittunt: hec tñ
duo cõtaminare vident quaſi oẽm carnẽ. Et
vt de blaſphemia dicã, nõ ſunt ab ea mũdi et
puri dñi: nõ ciues: nõ ruſtici: nõ agricole: non
artifices: nõ viri: non mulieres: ⁊ qđ auditu
horribile eſt: nõ ſacerdotes: nõ religioſi. Ex oi
nanq̧ ſtatu grãdis multitudo extat q̃ loquit
verba blaſphemie. O Italia tãto vitio depra-
uata, o populi tãto ſcelere deturpati: timeo ne
deſeuiat cõtra nos furor dei. Corrigat igitur
vnuſquiſq̧ ſeipſum ⁊ refrenet linguã ſuã: om
neſq̧ pariter laudemus ⁊ bñdicamus deũ: q̃ be
nedictus eſt ⁊ laudabilis: per infinita ſecula
ſeculoꝝ. Amen.

Feria ſcđa poſt dñicam in paſſione, de pctõ
inuidie qua laborabant phariſei ꝯtra chriſtũ
ieſum. Sermo LVI

m Iſerunt principes

et phariſei miniſtros: vt apphen-
derent ieſum. Scribunt hec ꝟba
Ioh. vij. c. ⁊ in euãgelio hodierno. Cõmoue-
bant phariſei ⁊ ſcribe ꝯ pijſſimũ ieſum ex li-
uore ⁊ inuidia: qꝛ nõ poterant ſufferre vt ali-
cui maior honor exhiberet ꝙ ipſis, ⁊ ꝓpterea
nõ eſt mirãdũ ſi ita ſeueri fuerũt cõtra inno-
centiſſimũ filiũ ꝟginis. vñ Gilbertus por. ait.
Ita obliquat inuidia vt rectũ natura nõ vide
at. Et Señ. ad Lucillũ. Perit oẽ iudicium cũ
res i affectũ trãſit. Hoc aũt vitiũ ſatis infeſtat
miſeros mortales: adeo vt vix poſſit aliq̃s īmo
nullus euadere laqueos inuidoꝝ. Idcirco in
p̄nti ſermõe de inuidia erimus dicturi. de qua
tria myſteria ꝓponimus p̄ncipalit declarãda

Primũ dꝛ diffinitio.
Secundũ offenſio.
Tertium cõditio.

Qualiter diffinit a doctoribus quid ſit in-
uidia: ⁊ ꝙ dolor ex bono alterius põt ꝓueni-
re ex timore: ex defectu: ⁊ ex malignitate.

Capitulũ I

p Rimũ myſteriũ declarãdũ đ inuidia
dꝛ diffinitio. In quo videndũ eſt q̃d
ſit inuidia. Et iohes Dam. li. ij. ſuaꝝ
ſniaꝝ ait. Inuidia eſt triſticia de alienis bõis.
Pro cuiꝰ declaratõe notãdũ ſm Alex. ij. volũi
ne ſũme. q. clv. ⁊ Tho. ij. ij. q. xxxvi. ar. i. ꝙ do-
lor de alteriꝰ bono põt tripl'r ꝓuenire. Primo
ex timore ꝓprio: cũ q̃s dolet de bono alicuiꝰ:
qꝛ veriſil'r timet ſibi vel alijs nocumẽtũ infer
ri. Et hũc dolorẽ Ari. in. ij. rheto. dic̃ nõ eſſe in
uidiã: ſ; effectũ timoris. de q̃ Greg. li. xxij. mo
ral. ita ait. Euenire plerũq̧ ſolꝫ: vt nõ amiſſa
charitate ⁊ īimici nos ruina letificet. ⁊ rurſus
eiꝰ bonũ ſine inuidie cl'pa ꝯtriſtet: cũ ruẽte co
quoſdã bñ erigi credimꝰ: ⁊ ꝓficiẽte illo q̃ſdã
iniuſte opp̄mi formidamꝰ. Rõnabil'r nanq̧
vnuſq̃ſq̧ magis diligẽ dꝫ ſeipſũ ꝙ alios: ⁊ cõe
bonũ ⁊ ml'roꝝ ꝙ pticulare vel vniꝰ. Sic leta-
bant de malo pharaõis filij iſrl', q̃ Exo. xv. di-
cebãt. Cãtemꝰ dño, gl'ioſe eñ honorificatꝰ ẽ:
equũ ⁊ aſcẽſorẽ ꝓiecit i mare. ⁊ dũ erãt i capti
uitate i manu eiꝰ dolebãt de ꝓſp̄itate illiꝰ. Id-
ipſũ fecerũt de ꝓſp̄itate ⁊ aduerſitate holofer
nis aliorũq̧ q̃ ppl'm dei vexare p̄ſumpſerunt.

Scđo põt ꝓuenire dolor de alteriꝰ bono: ex de
fectu. cũ, ſ. q̃s dolet nõ ꝙ ꝓximꝰ bonũ illđ hẽat
ſ; qꝛ illđ ſibi deficit. ⁊ ſi q̃s dolet ex defectu bõi
qđ nõ eſt ꝟe bonũ: male agit ſic dolendo: vt ſi
q̃s doleat: qꝛ nõ fornicat ſicut multi faciũt: et
ſil'ia. Si ꝟo doleat qꝛ nõ hꝫ bonũ qđ ẽ ꝟe bo
nũ ⁊ honeſtũ: recte agit. Et cũ dolor tal' circa
hõeſta ꝟſat ſm Ari. iij. rheto. vocat zelꝰ. đ q̃
dicebat Paulꝰ. i. Co. xiiij. c. Emulamini ſpũalia
Et hiero. ad Letã đ inſtõne filie. Hẽat ſocias
cũ q̃bꝰ addiſcat: q̃bꝰ īuideat: q̃ꝝ laudibꝰ mor
deat. Tertio põt ꝓuenire dolor đ alteriꝰ bo
no ex malignitate ⁊ iniq̃tate q̃ñ diſplicꝫ mulq̃s
abſq̧ ipſoꝝ ꝯmodo vl' icõmodo ꝙ alij hẽant
bonũ. Et h̃ vt p̄mũ euẽire ſolꝫ ex inani gl'ia
vñ greg. xi. mora. ait. Pria nãq̧ ſoboles ſup-
bie inanis gl'ia ẽ: q̃ dũ opp̄ſſaꝫ mẽtẽ corrũpit
inuidiã mox gignit: qꝛ dũ vani nõis potẽtiã ap
petit: ne q̃s hãc aliꝰ adipiſci valeat: tabeſcit. Et

ex h' eſt ꝙ inuidia ſolet eſſe int' pares: qꝛ vnuſq̃ſ
q̧ appetit alios in gl'ia ſm ſuũ ſtatũ aut g̃dũ
ſupare. Unde nunq̃ ruſticꝰ aut agricola inui
debit doctori de ſcia: nec mulier inuidebit mi
liti de ſtrenuitate vel fortitudine. nec merca-
tor aut ciuis religioſo de fama ſanctitat s;
⁊ ſic de alijs. Sꝫ vnuſquiſq̧ inuidet alteri ſ de
his bonis: q̃ vel ip̄e hꝫ vel habere intẽdit. Et
tñ ſi hoc fiat aĩo deliberato cũ ſit ꝯ charitatẽ:
pctm̃ eſt mortale. Charitas inq̃t apoſtolꝰ. i.
Coꝝ. xiij. non emulatur.

Qđ maligna beſtia inuidie ſemper offen-
dit virtuoſos ⁊ ſanctos viros: vt ex mult̃ pa
tet exemplis. Capl'm II

s Ecundũ myſteriũ declarandũ de in
uidia dꝛ offenſio. Hec eñ beſtia ma
ligna offendit ſemp̱ ꝟtuoſos ⁊ ſan-
ctos viros. Unde Valeriꝰ lib. iiij. de amore ⁊
dilectõe ait. Nulla tam modeſta felicitas eſt
que malignitatis dẽtes vitare poſſit. Et Se
neca de cõſolatione ad Paulinũ. Inimica eſt
ſemp̱ alienis ꝓfectibꝰ inuidia. Et Ouidiꝰ. i.
de remedio amoris. Sũma petit liuor: pflãt
altiſſima venti. Sũma petunt dextra fulmia
miſſa iouis. Et Horatius. Sepius vent̃ agi
tatur ingẽs. Pinus: ⁊ celſe grauiore caſu. De
cidunt turres: feriũtq̧ ſummos. Fulgura mõ
tes. Et Hiero. in epitaphio ſancte Paule. Sẽ
per ꝟtutes perſequit inuidia: Feriũtq̧ ſum-
mos fulgura mõtes. Etẽ oẽs ſãcti emulos
habuerũt. In paradiſo quoq̧ ſpẽs fuit: cu-
ius inuidia mors intrauit in orbẽ terrarum.
Ip̄e quoq̧ dñs nr̃ ieſus xp̄s zelo ẽ crucifixus
hec ille. Hec eſt eñ illa inuidia de q̃ dꝛ Sap̄.
ij. qđ in auc̃te Hiero. eſt iam dictũ. Qđ, ſ. per
illaꝫ mors intrauit in mũdũ. Hec eſt illa fera
peſſima ꝓpter quã fratres ioſeph eum inter-
ficere tẽtauerunt, ⁊ tandẽ vendiderũt hiſma
elitis: dicẽtes patri ꝙ fera peſſima deuoraſſꝫ
eum. Hec eſt ꝓpter quã Saul odio graui cõ
motus fuit cõtra dauid: tentans ſepius illuꝫ
perimere, quod ⁊ feciſſet: niſi Ionathas pre-
monuiſſet eũ: vt habet. i. Reg. xviij. Inuide-
bat aũt ei Saul: quia poſt interfectũ Goliath
et debellatos philiſteos: ad eum puelle canta
bant. Saul percuſſit mille, ⁊ Dauid decẽ mi-
lia. Quid dicam de antiquis romanis? Qui
toto orbe clariſſimi: ⁊ ſue reipublice zelatores
fuere precipui. Nõne inuidie morſibus lania
ti extitere? Patet hoc in furio camillo, de quo
ſcribit Oroſius ⁊ Titus Liuius, ꝙ cũ roma-
nus exercitus p̄ decem continuos ãnos ma-
gnas clades accepiſſet; creatus dictator cuꝫ
capanetibus ⁊ faliſcis maxima cum proſpe-
ritate conflixit: ⁊ victis duobus populis: pre
dam inter milites partitus eſt. Deinde Ve-
hientiũ ciuitatẽ obſedit: quã tãdẽ cepit. Iſta
victoria fuit cũ tanta gloria romanorum ꝙ
dictator ſublatis ad celum manibus p̄catus
eſt ꝙ ſi cui deorum romana felicitas nimia
videretur eius inuidia ſub aliquo ſuo incom
modo ſatiaret: atq̧ inter preces ſubito lapſu
decidit. Qđ omen ſm Valerium ad ſui dam-
nationem: qua poſtea preſſus eſt pertinuiſſe
traditur. Nam poſtq̃ ad vrbem triũphãs re
dijt tribuni multiq̧ ciues Camilli ꝟtuti emu
li: diffamabant gloriam eius contendentes
hoſtilem predam non equo iure fuiſſe diuiſã
⁊ iſta pendente inuidia faliſcoꝝ ciuitatem ro
mano ſubegit imperio. Poſt qđ a. L. Apule-
gio tribuno plebis accitus propter inequam
Vehientium prede deſtributionem: intercur
rente illis diebus adoleſcẽtis ſui filij morte,
vt hinc publico ⁊ inde priuato cruciaretur in
commodo: in exilium pellitur damnatus. xv
milibus eris. Camillus vero ab vrbe diſce-
dens humiliter deos precatus eſt. vt ſi hoc i-
iuſte pateretur. ꝙ primũ ſe ciuibus ⁊ ingrate
patrie neceſſariũ fieri vellẽt. Qđ ſubſecutum
eſt. Nam galli ſenones obſeſſam vrbem pre-
ter capitolium cepere. Quare miſſum eſt ad
Camillum ꝓ auxilio. Qui mox veniẽs ingra
tam patriam ab hoſtibus liberauit. vt dicit
Aug. li. v. de ciuitate dei. c. xviij. De Scipiõe
inſup̱ africano dicit Valerius maximꝰ. li. iij.
de fiducia ſui. c. vij. ꝙ cum poſt plurimos tri
umphos vocaret ad reddendũ computũ de
pecunie quãtitate tanq̃ indignatus tale fert
dediſſe riſum. Cum frater meꝰ totam vobis
ſubiugauit aſiã: ⁊ ego totã africam: nec opes
aſiane fratrẽ meũ: nec africane me diuitẽ fe
cerunt: ſ; inuidia fecit vtrũq̧ glorioſum. Et
vt ſcribit Liuius, tanta fuit inuidia ciuiũ cõ
tra ſcipionem, ꝙ cum accuſaret a tribunis
plebis: nil aliud ad obiecta reſpondit: ſ; dixit
O quirites. hoc die vici carthaginẽ magnaꝫ
ſperantẽ: ⁊ accipere leges noſtras iuſſi. Re-
cordor eñ hunc diẽ anniuerſariũ illum eſſe:
quo ante aliquot ãnos vici Hanibalẽ. Et vt
ſcribit Valeriꝰ de fiducia ſui. lib. iij. c. vij. lau
ream ſuam in capiti ſuo impoſuit ⁊ ſubiunxit.
Equũ eſt diẽ hunc litibus ⁊ iniurijs ſemp̱ im
munẽ eſſe. Ide ergo in capitoliũ ad Iouem
optimũ ⁊ Mineruã, ceteroſq̧ deos q̃ capito
lio ⁊ arci p̄ſident conferã ſalutãdos: eo ꝙ in
die iſto ⁊ ſepe ac feliciter pro repu. dimicaui.

Voſqꝫ oẽs hoꝛtoꝛ:vẽire mecũ oꝛareqꝫ deos vt
vobis mei ſimiles duces omni tpe largiant.
His dictis ⁊ ſenatũ totum ⁊ vniuerſum eque
ſtrem oꝛdinẽ ⁊ cũctam plebẽ comitẽ habuit:
adeo ꝙ paucisſimi cũ tribunis remanſerunt:
q̃ tandem vt inquit Valeriꝰ: doloꝛe anxij atqꝫ
inuidia tabeſcẽtes.⁊ pudoꝛe obꝛuti ſe turbis
immiſcuerẽt ⁊ cũ ceteris pꝛoſecuti ſunt eũ. Sci-
pio aũt non modo capitoliũ:ſed per totã vꝛbẽ
oĩa deoꝝ templa cũ populo romano circũiuit:
nõ minoꝛe honoꝛe reus triumphans de inui-
dis ꝙ victoꝛ olim triũphauit de hoſtibus. Et
cũ videret neceſſe eſſe aut ſuccũbere emulis:
aut viciſſim eutrũ experiri decreuit:ſed potius
voluntariũ ſibi elegit exiliũ.abijtqꝫ Linternũ
ſuã villulã aſperã:ſolitariã:⁊ incultã.haud ꝓ
cul a Cumis ciuitate campanie. O igitur in-
uidia rapaciſſima:o virtutũ emulatoꝛ peſtilen-
tiſſima oĩum virtuoſoꝝ inimica. Ex dictis vti
qꝫ clarũ eſt qualiter ipſa virtuoſis ⁊ ſanctis
quietẽ aut pacẽ habere nec ſinit nec patitur.

De triplici mala conditione inuidie.ſcꝫ ꝓ-
pꝛia flagellatione:charitatiua oppoſitione:⁊
diabolica aſſimilatione. Caplm III.

T Ertiũ myſteriũ declarandũ de inui-
dia dicit̃ conditio. Eſt vtiqꝫ triplex
mala cõditio propter quam inuidia
eſt abominanda.

Prima dicitur propꝛia flagellatio.
Secunda charitatiua oppoſitio.
Tertia diabolica aſſimilatio.

Prima mala conditio inuidie dicitur pro-
pꝛia flagellatio. Eſt vtiqꝫ officiũ eius flagella
re ⁊ affligere ꝓpꝛiũ ſubiectũ. Propterea Iſi-
doꝛus in libꝛo differentiarũ ait. Inuidus aĩo
medullitus eſtuans a ſemetipſo liuoꝛis ꝓpꝛij
ſemper exigit penas. Et Hiero.ad Aſellã de fi
ctis amicis exclamat dicẽs. O inuidia pꝛimũ
tui moꝛdax. Et Socrates dicebat. Utinã in-
uidi in omnibus ciuitatibus oculos ⁊ aures
haberent vt de oĩbus ꝓfectibus toꝛquerent̃.
Quot eñ ſunt hoĩm felicũ gaudia:tot ſunt i-
nuidoꝛũ gemitus. Et Hoꝛatius. Inuidia ſiculi
non inuenere tyꝛanni. Maius toꝛmentum.

Secũda mala cõditio inuidie dicitur chari
tatiua oppoſitio. Opponitur ſiquidẽ charita-
ti pꝛimi. Illã tñ charitatẽ docent nos ſancti:
⁊ ipſe ſanctꝰ ſanctoꝝ xp̃s ieſus. Uñ Paulꝰ.i.
Coꝛ.xiiij.ait. Sectamini charitatẽ. Et.xvi.c.
ait. Oĩa opa vr̃a in charitate fiant. Et Eph.
iij. In charitate radicati ⁊ fundati. Et.iiij.c.
In charitate creſcamꝰ. Et.v.c. Eſtote imita-
toꝛes dei ſicut filij chariſſimi:⁊ ambulate i di-
lectione ſicut ⁊ xp̃s dilexit nos. Et ad Col.iij.
Super omnia charitatẽ habentes. Et.i.Ioh.
iij. Qui non diligit fratrẽ ſuũ manet in moꝛ-
te. Et xp̃us ieſus Ioh.xiij. Mandatũ nouũ
do vobis vt diligatis inuicẽ. Et ibidem. In h̃
cognoſcent omnes quia mei diſcipuli eſtis:ſi
dilectionem habueritis ad inuicem. Aduertẽ
ter igitur ſpirituales conſiderent hi qui per pe
nitentiam ſe affligunt:cogitent religioſi qui
ſeculum derelinquunt vt deo ſeruiant: quantũ
malum ſit inuidia:que cũ charitate ſtare non
poteſt. Ipſa equidem ſola venenum eſt cuiuſ-
cunqꝫ alterius boni. quia vt inquit Auguſti-
nus ſuper Iohannẽ. Dilectio ſola diſcernit in
ter filios dei ⁊ filios diaboli. Signent ſe oẽs
ſigno crucis:baptizentur:cantent omnes alle
luya:intrent eccleſias:impleant parietes ba-
ſilicarum:non diſcernũtur filij dei a filijs dia-
boli niſi charitate. Magnum indicium:ma-
gna diſcretio. Quicquid vis habeas:ſi nõ ha
bes charitatem nihil habes. Alias virtutes ſi
non habes:hanc habe ⁊ legem impleſti. Hec
Auguſtinus. Tertia mala conditio inuidie
dicitur diabolica aſſimilatio. Ipſa ſiquidẽ aſ-
ſimilat homines malignis ſpiritibus. Nam
quid aliud eſt alterꝰ inuidere felicitati ꝙ dia
boli officium exercere. Ideo chꝛiſtus inuidis
phariſeis Ioh.viij.ait. Uos ex patre diabolo
eſtis. Nos vero curemus eſſe filij dei:omnem
inuidiam a coꝛdibus noſtris expellentes:vt
ſic valeamus in hoc ſeculo acquirere dei gra-
tiam:⁊ in futuro ſempiternã gloꝛiam. in qua
viuit ⁊ regnat ipſe benedictus deus per infi-
nita ſecula ſeculoꝛum. Amen.

Feria tertia poſt dñicam in paſſione: de pec
cato detractionis a quo abſtinere debent qui
veram penitentiam deoqꝫ acceptam agere vo
lunt. Sermo LVII.

Uidã eni dicebant

q Q: bonꝰ ẽ:alij aũt nõ:ſ; ſeducit tur
bas. Scribunt̃ hec ṽba Ioh.vij.⁊
i euãgelio hodierno. Loq̇t̃ vnuſq̇ſqꝫ de altero
ſm ꝙ ei afficit̃:ita ꝙ q̇ diligit nõ ſaturat̃ lau
dibꝰ.q̇ ṽo inuidet aut odit:libent̃ detrahit ⁊ vi
tupat. Propterea phariſei inuidẽtes xp̃o ſeq̇-
ceſqꝫ ſui cã detractõnũ moꝛſibꝰ lacerabãt. Nec
potuit pijſſimꝰ ieſus vitare oblocutoꝝ dentes
q̇nimo vt pꝫ in hodierno euãgelio: publice a
multis accuſatꝰ eſt:⁊ nominatꝰ pctõꝛ ⁊ malꝰ.
Iſta nanqꝫ ſolet eſſe peſſima inuidoꝝ cõditio
vt omnia in malã partem interpꝛetent̃ ⁊ tra
hant:ac de omnibꝰ male dicant. Uenit inquit

xp̃s. Matth.xi. Iohãnes baptiſta nõ mãdu
cans nec bibẽs.⁊ dicunt demoniũ hꝫ. Uenit
filius hoĩs manducãs ⁊ bibẽs:⁊ dicunt ecce
homo voꝛax ⁊ potatoꝛ vini. Cũ ṽo detractio
apud ꝙplures minimũ pctm̃ eſſe reputetur.
ideo in hoc ſmone de ipſa aliq̇d diſſeramus
oſtendẽtes ꝙtũ expediat penitentibus a tali
vitio penitus abſtinere.de quo tria myſteria
pꝛincipalia erunt declarãda.

Primũ dicit̃ malignatio.
Scd̃m modificatio.
Tertium offenſio.

Q̇d maligna ſit detractio:tum reſpectu cõ
trarietatis:tũ reſpectu generalitatis:tũ etiã
reſpectu crudelitatis. Caplm I

P Rimũ myſteriũ declarandũ de de
tractione dicit̃ malignatio. Eſt ſiq̇-
dem peccatũ hoc ſatis malignum ⁊
graue triplici ratione.

Primo rõne cõtrarietatis.
Scd̃o rõne generalitatis.
Tertio ratione crudelitatis.

Primo rõne ꝯrietatis. Cõtrariat̃ ſiq̇dem
fame.q̃ vt inq̇t Alexan.in.ij.ſumme.p̃cioſiſſi
ma ẽ oĩũ bonoꝝ tpaliũ. Et hoc expꝛeſſiꝰ dixit
ſapiẽs Prouer.xxij. Melius eſt nomẽ bonũ
ꝙ diuitie multe. Et Eccli.xli. Curã habe de
bono noĩe. Et Aug.id ꝑſuadebat.xij.q.i.c.
nolo.di. Qui cõfidẽs ꝯſcie:famã negligit cru
delis eſt. Eſt ergo fama p̃cioſa coꝛona oĩum
hoĩm:ſiue maioꝝ ſiue minoꝝ:ſiue dñoꝝ ſiue
ciuiũ:ſiue p̃latoꝝ ſiue ſubditoꝝ:ſiue ſeclariũ
ſiue religioſoꝝ:ſiue viroꝝ ſiue mulierũ. Fame
itaqꝫ gradus oẽs nitoꝛe ſuo venuſtat atqꝫ de
coꝛat. Cũ g̃ detractio hãc impugnet nõ debꝫ
pctm̃ leue cenſeri. Propterea ab Alex.vbi.s̃.
q.cxlvi.mẽ.i.ſic diffinit̃ Detractio eſt aliene
fame ꝑ occulta ṽba denigratio. Notandũ
tñ ꝙ eſt differẽtia inter cõtumeliã:conuitiũ:
impꝛoperiũ:ſuſurrationẽ:⁊ detractionẽ. Cõ
tumelia ſm Tho.ij.ij.q.lxxij.ar.i.c.eſt expꝛeſ
ſio defectus alterꝰ corã eo ꝑ ṽba ad ipm̃ de
honoꝛandũ. Et ſi fiat aĩo coꝛrigẽdi nullũ eſt
pctm̃:q: etiã ⁊ ſancti hoc fecerũt. Un̄ Lu.
xxiiij.xp̃us dixit diſcipulis euntibꝰ in Emaus.
O ſtulti ⁊ tardi coꝛde ad credendum ⁊c. Et
Mat.xv.dicit phariſeis. Hypocrite.bene ꝓ-
phetauit de vobis Eſa. Et Paulꝰ Gal.iij. O
inſenſati galathe q̇s vos faſcinauit nõ obedi
re ṽitati. Si ṽo ꝯtumelia fiat aĩo ſolatiãdi:
aut nullũ pctm̃:aut veniale eſt: dũmodo fiat
diſcrete:q: ludus noxius eſt in culpa in pꝛoe
mio ffoꝝ.circa finẽ.ff.ad.l.aq̇liã.l. nã ludus
Et extra de p̃ſump.c.i.de homicidio.c. cõtine
bat. Si aũt cõtumelia fiat aĩo iniuriãdi:q̇a
cõtra charitatẽ eſt:pctm̃ eſt moꝛtale. Ex hoc
Mat.v.xp̃us dixit. Qui dixerit fratri ſuo fa-
tue:reus erit gehẽne ignis. Eſt g̃ cõtumelia
cum refert̃ defectus culpe:ſiue defectꝰ ille ſit
ſm veritatẽ ſiue nõ:in vituperiũ alicuiꝰ. Cõ
uitium eſt cũ refert̃ defectus nature vl̃ pene
vt qui diceret ceco. O cece.⁊ ſurdo. O ſurde ⁊
claudo. O claude. aĩo iniuriãdi. Et ſic.i. Re.
i. Fenẽna que multos habebat filios:amiſit
illos:q: impꝛoperabat anne:q̃ ſterilis erat.

Impꝛoperiũ etiã eſt cũ refert̃ alicui benefi-
cium ſibi collatũ ad ipm̃ ꝯfundendũ. Et de h̃
ſapiẽs. Eccli.xli.ait. Cũ dederis ne ipꝛopes
ſed imiteris deũ. Et.xx.c. Datũ inſipiẽtis nõ
erit tibi vtile..oculi eñ illius ſeptẽplices ſunt
Exigua dabit:⁊ iuſta impꝛoperabit. Idcirco
Seneca lib.ij.de beneficijs.ait. Qui dedit be
ficium taceat:narret q̇ accepit. Iſta tamẽ q̇ñ
qꝫ ſumũt̃ vnũ ꝓ alio. Suſurratõ ẽ cũ refert̃
malũ de alio in eius abſentia vt ponat̃ in di-
ſcoꝛdia cũ pꝛimis ſuis. Et de hac plene dictũ
eſt in ſmone de diſcoꝛdia. Detractio vero eſt
cũ d̃r malũ de alio in abſentia eius vt ſua fa
ma denigretur. Et vt inq̇t Tho.ij.ij.q.lxxiij.
ar.i.c. Suſurratio ⁊ detractio conueniunt in
materia ⁊ foꝛma:ſed differũt in fine:q: ma-
teria tam ſuſurratõis ꝙ detractõis eſt malũ
pꝛimi.foꝛma ṽo eſt dicere illud in abſentia
eius. Sed finis ſuſurratiõis eſt diſcoꝛdia:fi-
nis ṽo detractõis eſt infamia. O quot docti
ꝓpter detractiones credunt̃ indocti. Quot
ṽgines credunt̃ coꝛrupte. Quot vidue conti
nentes ⁊ caſte:luxurioſe creduntur ⁊ vane.
Quot penitẽtes hypocrite. Quot domini iu-
ſticie amatoꝛes tyꝛãni. Quot deniqꝫ boni re
putant̃ mali. Ideo ait Ambꝛo. Tolerabilio-
res ſunt fures qui diripiũt bona noſtra:ꝙ de
tractoꝛes qui lacerãt famã noſtram. Scd̃a
rõ oñdens malignitatẽ detractiõis vocat̃ ge
neralitas. Sunt nãqꝫ multa pctã q̃ etſi com-
mittant̃ non tñ in oĩbus locis:nec omĩ tẽpe
nec ab oĩbus ꝑſonis. Uitium aũt detractõis
nullũ excipit locũ:nullũ tempus nullãqꝫ ꝑſo-
nam. Hinc eſt ꝙ glo.ſup illis verbis ꝓuerb.
xxiiij. Cum detrahẽtibus ne cõmiſcearis.ait
Propter hoc vitiũ ꝑiclitat̃ fere totũ genꝰ hũa
nũ. Et Hiero.ad Celantiã. Raro inuenies q̇
ita irrep̃hẽſibilẽ velit exhibere vitã ſuã:vt nõ
libẽter rep̃hẽdat alienã. Tertia rõ oñdens
malignitatẽ detractõis d̃r crudelitas. Eſt eñ
pctm̃ hoc ſatis crudele.ꝓpterea d̃r.vi.q.i.c.

ſumma iniq̄tas. Sūma iniq̄tas eſt fratres detrahere ⁊ accuſare: q2 oīs qui detrahit fratri ſuo homicida eſt. Qḋ intelligendū ē ꝑ quādā ſimilitudinem, quia ſicut homicida extinguit ꝓximi corpus: ita ⁊ famā detractor. Ex hͦ cōparaſ leoni deuorāti hūanas carnes. Unde Ezech.xix.d̄r. Leo fact⁹ eſt: didicit rape pdā hoīemq̄ꝫ comedere. Et Greg.xiij.li.moral. exponēs illud Job. Quare pſeq̄mini me ſicut deus: ⁊ carnib⁹ meis ſaturamini? ait. Hi ſūt q̄ aliene vite detractōe paſcunſ: ⁊ alioꝝ ꝓcul dubio carnibus ſaturanſ. Et glo. ſup illo v̄bo Pro.ū.xxiij. Noli eſſe in cōuiuijs potatorum: nec in comeſſationib⁹ eoꝝ q̄ carnes ad veſcēdum conferūt. Carnes inq̄t ad veſcēdū eſt in locutione derogatōis viciſſim vitia ꝓximi dicere. Hoc ergo pctm̄ feralē facit hoīez: immo omī fera peiorē: q̄a vt dicit Jac. iij. ſue cano. Ois em̄ natura beſtiarū ⁊ volucrū ⁊ ſpentū et ceterorūꝫ domanſ ⁊ domita ſunt a natura humana. linguā aūt nullus hoīm domare poteſt. O igiſ detractio pctm̄ dānabile. Tu nēpe es que multos ad tartara feſtinantiſſime compellis. Quia vt Jaco. p̄mo ca. dicitur. Si quis putat ſe religioſum eſſe non refrenans linguam ſuam ſed ſeducens cor ſuum: huius vana eſt religio.

Qḋ tribus modis committitur detractionis vitiūꝫ. ſcꝫ per modum iniquū: aſtutum: et ſimulatum. Caplm̄ II

Secundū myſterium declarandū de detractiōe dicit modificatio. Solet equidem peccatū iſtud plurib⁹ modis cōmitti: quos tamē nos ad tres precipuos reducemus.

Primus dicit iniquus.
Secundus aſtutus
Tertius ſimulatus.

Prim⁹ eſt modus iniqu⁹: cū quis ꝓximuꝫ infamare ſtudet cū iniq̄tate. quod poteſt fieri tripl'r. Primo reuelādo pctā ſua ſecreta ⁊ ſuuando p̄ceptū de fraterna charitate. de quo xp̄s dixit Mat.xviij. Si peccauerit in te fraſ tuus: vade ⁊ corripe eū inter te ⁊ ipm̄ ſolum. Scḋo fingēdo de ꝓximo mala q̄ non cōmiſit Tertio ſcribēdo cōtra ipm̄ famoſos libellos. vl' ſicut hodie fieri ſolet inuectiuas lenocinio verborum fucatas componēdo ⁊ cantilenas

Scḋs modus detrahēdi d̄r aſtutus. Sunt nāq̄ꝫ alij cū aſtutia detrahētes ꝓximo adhuc tripl'r. Primo tacēdo. Nā cū interroganſ de alicuius v̄tutibus: lꝫ nullū malū dicāt: tacent tn̄ verū ⁊ bonū quod ſciunt: diceréq̄ꝫ debent. Sicut ſi quis interrogareſ de aliq̄ puella nubili an eſſet honeſta. ⁊ ille ſciret ſic eſſe: tamē aut taceret aut diceret. Non me interpono de alienis factis. talis vtiq̄ꝫ etſi nō directe: indirecte tn̄ ꝓximi ſui famā lederet. Jdeo dicebat Gilbertus por. Grauis rapacitas eſt cū verā alterius gl'iam etſi mēdacio nō corrumpis: ſilentio preteris. Liuor em̄ excellentiā ꝓpriam ſemp cogitans alienaꝫ obſcurat. Secundo detrahunt negādo. cū ſcꝫ etſi malū nō dicant de ꝓximo: negant tn̄ bona que de illo ab alijs narranſ ⁊ p̄dicanſ. Tertio aſtuti detrahūt venenādo. cū ſ. m'lta bona dicūt de aliq̄ venenando: cū aliquo malo inſpoſito. ſicut plerīq̄ꝫ faciūt ſemp addētes. ſꝫ vel ſi. Dicūt em̄. O ſi talis nō haberet illū defectū vel illū ⁊c. quot v̄tutibus quibus floret laudareſ a cūctis: vl' dicunt. talis eſt doctus vel ꝓbus: ſꝫ deficit in humilitate ⁊ hmōi. Sicq̄ꝫ detractores aſtuti ne videanſ detrahere laudāt: vt tandē vituperēt: ⁊ ſimul cū melle porrigūt ad bibenduꝫ venenū. Uenena ait Hiero. ad Lethan. non dant niſi melle circūdata. Terti⁹ modus detrahēdi d̄r ſimulat⁹: q̄ eſt ꝓprius hypocritaꝝ. Jpſi etem̄ detrahūt tripl'r. Primo dolendo. Fingūt nāq̄ꝫ voce: vultu: verbis: geſtu: ſuſpirijs dolēter: ⁊ ex charitate referre criminationes ⁊ diffamatōes ꝓximoꝝ ſuoꝝ: cū tamē id faciant ex impietate liuore ⁊ inuidia. Scḋo hypocrite detrahūt augēdo cū narrant aliqḋ factū minimū v̄bis ſuis aut factis ampliātes illud ⁊ adaugentes. Tertio hypocrite detrahūt noīando. cū ſ. noīant m'ltos cum laude ⁊ poſt alicui alteri detrahūt. Hi modi etſi nō hͦ ordine: nihilomin⁹ in ſubſtātia ꝑ maiori pte ponunſ ab Alex. de hal'. in ſcḋo volumie ſume vbi. ſ. circa fineꝫ. Et a ſctō Tho. ij. ij. q. lxxiij. arti. i. ad tertium.

Qḋ ꝑ detractionē offendunſ detrahētes audiētes: ⁊ patiētes. Caplm̄ III

Tertium myſteriū cōtemplanduꝫ de detractione d̄r offenſio. Eſt etenim pctm̄ hoc offenſiuū valde. Offendit nāq̄ꝫ tria hoīm genera.

Primi ſunt detrahentes.
Secundi audientes
Tertij patientes

Primi quos detractio offendit ſunt ipi detrahentes. Nā vltra hoc ꝙ mortal'r peccant ſm̄ Scotū in. iiij. di. xv. teneņ ad reſtitutionē fame. Qḋ ſm̄ Ric. ar. v. q. iij. ⁊ Tho. fieri habet ad arbitriū boni viri. Et de modo reſtituendi talē famā etiaꝫ ſatis ample ſcripſit

ſanctus Bernardinus in quadrageſimali de chriſtiana religione. Jdeo nō curaui hoc multū hic ampliare. Uerūtamē cū pauciſſimi reperiautur qui famā velint reſtituere his quibus detrahunt: magnū periculū eſt detrahere.

Secūdi quos detractio offendit ſunt audientes. Jlli em̄ qui detrahentibus beniuolū prebent auditū: peccatuꝫ non effugiunt. Jdcirco Bern̄. ad Eugeniuꝫ inquit. Uelle detrahere ⁊ audire: quid horū damnabilius ſit non facile dixerim. Et Auguſtinus. Ne accōmodes aures tuas detractioni. Detrahenti em̄ anime ⁊ audienti: vtriſq̄ꝫ eſca mortis eſt detractio. Et xi. q. iij. c. non ſolū. i. Non ſolū ille reus eſt qui falſum de alio ꝓfert: ſed etiā qui cito criminibus aurē prebet. Propterea caute agēduꝫ eſt vt non ſolū non detrahamus: ſed ne detrahentes quidē audire velimus. Ad hoc aūt quinq̄ꝫ ſunt opportuna remedia. Primū eſt elongatio. vt ſi fieri poteſt elonget ſe vnuſquiſq̄ꝫ ab his quos detrahere videt paratos. Et de hͦ ſapiens Prouerb. iiij. ait. Detrahentia labia procul ſint a te. Secundū remediū eſt contriſtatio. Nā ſi quis nō poteſt ſe a detractoribus elongare: oſtendat eis detrahere volentibus vultū triſtē: ſignificans ſe nō libenter audire. ⁊ cōfricando caput ſpuendo in terrā. poſt tergum reſpiciendo. ⁊ faciendo ſimilia refrenet dicentis audaciam. Quia vt inquit ſapiens Prouerb. xxv. Uentus aquilo diſſipat pluuias: ⁊ facies triſtis linguā detrahentē. Et Hieronymus ad Ruſticū monachū. Sicut ſagitta ſi mittatur in duram materiam nonnunq̄ꝫ reuertitur in mittentem ⁊ vulnerat vulnerantem: ita ⁊ detractor cum triſtem viderit vultū audientis. immo non audientis: ſed obturantis aures ſuas ne audiat iudiciuꝫ ſanguinis. ilico conticeſcit. pallet vultus: ſaliua ſiccatur. Et. vi. q. i. c. Ex merito. dicitur. Nemo inuito auditori libenter refert. Tertium remediuꝫ eſt reprehenſio. ſicut chriſtus fecit dum diſcipuli detrahebant Magdalene, quibus dixit Math. xxvi. Quid moleſti eſtis huic mulieri: bonum opus ⁊c. Et ad hoc propoſitū Job xix. dixit. Conterebā molas iniqui: ⁊ de dentibus illius auferebam predam. Quartū remedium eſt cordis ſtabilitio. vt non credatur cito omne malū quod dicitur: quia multi multa loquuntur: ⁊ ſepius falſa ꝙ̄ vera. Et vt dicitur Eccl'i. xix. Qui cito credit leuis eſt corde De chriſto ⁊ iohanne baptiſta: vt tactum eſt: multi male loquebantur. Duo ſenes iudices tanq̄ adulteram mentiendo accuſabant Suſannā inſtantes vt lapidaretur. vt patet Danielis. xiij. Sancta Marina virgo que in habitu virili incognita alijs deo ſeruiebat in monaſterio: infamata fuit ꝙ impregnaſſet iuuēculam quandam. Ob quod fere vſq̄ꝫ ad mortem extra monaſterium ab inde penitentiam egit. Hieronymus etiam glorioſus in epiſtola ad Aſellam de fictis amicis cōqueritur valde ſic dicens. Si tibi putem a me gratias poſſe referri non ſapiam. Potens eſt deus ſuper perſonam meam ſancte anime tue reſtituere quod meretur. Ego enim indignus: nec eſtimare vnq̄ꝫ potui nec optare: vt tantū mihi in chriſto largireris affectum. Et licet me ſceleratum quidā putent ⁊ omnibus flagitijs obrutū: ⁊ pro peccatis meis etiā hec parua ſint: tn̄ tu bene facis ꝙ ex tua mente malos etiam bonos putas. Periculoſum quippe eſt de ſeruo alterius iudicare: ⁊ non facilis venia praua dixiſſe de rectis. Ueniet veniet dies illa: ⁊ mecum dolebis ardore non paruo. Ego probroſus: ego verſipellis ⁊ lubricus: ego mēdax ⁊ ſathane arte decipiens. Quid enim tutius ē vel hec credidiſſe: vl' finxiſſe de inſontibus. an etiam de noxijs credere noluiſſe? Oſculabanſ quidam mihi manus: ⁊ ore vipereo detrahebant. dolebant labijs: corde gaudebāt. Uidebat dominus ⁊ ſubſannabat illos: ⁊ miſerum me ſeruum ſuum futuro cum eis iudicio reſeruabat. Quintum remedium eſt cordis compaſſio. vt cum quis audit aliquos detrahētes referentes etiam veritatem: compatiatur ꝓximis ſuis peccatoribus. cōſideretq̄ꝫ quia ſm̄ cōmunē legē vt Lactantius ait libro ſexto. nemo poteſt eſſe tā circūſpectus tā prudēs: qui non aliquando labatur. Et ideo quilibet magis timere debꝫ de ſuo lapſu ꝙ̄ de peccatis alienis gaudere. Tertij quos detractio offendit ſunt patientes. illi videlicet quibus detrahiſ. Nam vltra hoc ꝙ illorum fama denigratur cū ſepius innoteſcat eis ꝙ male dicitur de illis. affliguntur ⁊ cōtriſtantur. Sed reuera conari debent vt potius letentur ⁊ iocundenſ. quoniam tales detractiōes criminationes ⁊ oblocutiones falſe faciunt ad augmentum glorie Unde chriſtus Matth. v. dixit. Beati eritis cum maledixerint vobis homines: ⁊ perſecuti vos fuerint ⁊ dixerint oē maluꝫ aduerſum vos mentiētes ꝓpter me. Gaudete ⁊ exultate qm̄ merces veſtra copioſa eſt in celis. Seruāda inſuper eſt regula Gregorij qui. xi. q. iij. c. inter verba. ait. Jnter verba laudantium vel vituperantium ſemper ad mentē recurrendū

eſt. Et ſi nõ in ea invenitur bonũ quod de nobis dicit̃: magnã triſticiã generare debet. Et rurſum, ſi nõ in ea inuenit̃ malũ qđ de nobis hoies loquunt̃ in magnã debemus leticiã pſilire. Uideant itaq; detractores ⁊ belingues q̃ ta mala faciunt detrahendo. Penitentes ergo phibeant linguam ſuam a malo: ⁊ labia ſua nõ loquantur iniqua, vt ſic diuine gratie munera in ſeculo hoc poſſint participare: ⁊ tandẽ puenire ad eternũ regnũ beatoꝝ: in quo xp̃s ſaluator noſter cũ patre ⁊ ſpũſctõ viuit ⁊ regnat p infinita ſecula ſcl'oꝝ. Amẽ.

Feria quarta poſt dñicam in paſſiõe de periurij viciora quo maxime penitẽtes cauere debent. Sermo LVIII

On eſtis ex ouibus

n meis. Uerba ſunt redẽptoris noſtri originaliter Joh. x. c. ⁊ in euãgelio hodierno. Qđ de iudeis locutus eſt xp̃s in verbis p̃miſſis: hodie nõ immerito dici põt de xp̃ianis malis. Ipſi etẽm vocem xp̃i cõtemnentes: diuina mandata obſeruare nõ curãt quinimo grauius offendũt q̃ cetere natiões: que ſub quacunq; falſa religione viuũt. Inter cetera autẽ mala atq; peccata: que ab eis cõmitti ſolent: eſt illud vnum execrandũ valde: violatio ſcʒ ⁊ fractio iuramenti. Iſtud nanq; peccatũ ita inoleuit: vt a multis ob publicam cõmunem perniciosamq; cõſuetudinẽ minimum eſſe credat̃. Ea ppter p p̃ſentium eruditione in hoc ſermone de periurio verba faciemus: qm̃ periuri ex ouibus xp̃i eſſe non pñt. Proponemus ergo de periurio principaliter tria myſteria declaranda.

Primum dicit̃ diffinitio.
Secundum cõmiſſio.
Tertium malignatio.

Quid ſit periurium: ⁊ an iurare ſit licitum: quot ſunt iuramẽti comites, ⁊ que ſit iuramẽti forma. Capitulũ I

p Rimũ myſteriũ declarandũ de periurio dicit̃ diffinitio. In quo videnda ſunt quatuor.

Primũ quid eſt periuriũ.
Secundũ vtrũ iurare ſit licitũ.
Tertiũ quot ſunt iuramenti comites.
Quartũ que ſit iuramenti forma.

Primũ videndũ eſt: qđ eſt periuriũ. Et rñdet Ray. in ſumma ſua dicẽs. Periurium eſt mendaciũ iuramento firmatũ. Et qꝛ dicit iuramento. notandũ ſm Alex. de halis in .iij. ſũme. q̃ duplex eſt iuramentũ. Unũ aſſertoriũ: cũ ſcʒ iurando aſſeritur aliquid ſic eſſe vel nõ eſſe. Secundũ eſt iuramentũ pmiſſoriũ: cũ pmittitur aliqđ fieri vel nõ fieri. Et in vtroq; mentiẽdo periuriũ cõſiſtit. Sed hoc plenius declarabit̃ in ſequẽti myſterio. Hugo vero de ſctõ Uict. quid ſit periuriũ expſſius declarat ſic. Periuriũ eſt falſa vl' indiſcreta iuratio ſeu iuramenti tranſgreſſio. Scđm videndũ. vtrũ iurare ſit licitũ. Et q̃ ſic videt̃ primo exemplo dei. Ipſe etẽm iurauit. Unde Gẽn. xxij. Per memetipſuʒ iuraui dicit dñs. Et p̃s. cix. Jurauit dñs ⁊ nõ penitebit eũ. Et Hiere. xliij. Ecce ego iuraui in noie meo magno ait dñs. Et Amos. iiij. Jurauit dñs deus in ſctõ ſuo. Et Luc. i. Juſiurandũ qđ iurauit ad Abraaʒ patrẽ noſtrũ ⁊c̃. Secũdo q̃ iurare ſit licitũ patet exemplo patrũ taʒ veteris q̃ noui teſtamenti. Scribit̃ eñ Joſue. xiiij. Jurauit Moyſes in die illo dicens. Terrã quã calcauit pes tuus erit poſſeſſio tua: ⁊ filioꝝ tuoꝝ in eternũ qꝛ ſecutus es dñm deum tuum. Et Judicum xxi. Jurauerũt filij iſrael in maſphat. ⁊ dixerunt. Nullus noſtrũ dabit filijs Beniamin de filiabus ſuis. Et .ij. Reg. xxi. Jurauerunt viri Dauid dicẽtes. Jam nõ egredieris nobiſcũ in bellũ: ne extinguas lucernã iſrael. Et .ij. Pa ra. c. xv. dicit̃ de filijs Juda ⁊ Beniamin q̃ venerant in hieruſalẽ. Jurauerũt dño voce magna in iubilo ⁊ in clangore tube. Et Ro. i. iurauit Paulus dicẽs. Teſtis eſt mihi deus cui ſeruio in ſpũ meo: ⁊ in euangelio filij eius: q̃ ſine intermiſſiõe memoriã veſtri facio ſemp in orõnibus meis. Et Phil. i. Teſtis eſt mihi deus quõ cupiam oẽs vos eſſe in viſceribus ieſu xp̃i. Et Hiero. in deſcriptiõe Pauli primi heremite inqt. Teſtor deũ ⁊ angelos eius vidiſſe monachos ⁊c̃. Tertio q̃ iurare ſit licitum pbat̃ ex ordinatione eccleſie ⁊ ſacroꝝ cõciliorꝝ. Nam ordinata ſunt iuramenta romanoꝝ imperatoꝝ. vt pʒ in demẽ. romani principes. de iureiur. Heretici abiurantis hereſim. vt not. de pſec. diſ. ij. c. Ego Berẽgarius. ⁊ extra de heret. c. ad abolendã. platoꝝ. vt extra de elec. in. c. ſignificaſti. ⁊ ſic de alijs iuramentis que ſacri canones ponũt. Quarto q̃ iurare ſit licitũ pbat̃ auctoritate. Uñ Deut. vi. Dñm deum tuũ timebis: ⁊ illi ſoli ſeruies. ac per nomen illius iurabis. Et Deut. x. c. Jurabis in noie eius. Et p̃s. lxij. Laudabunt̃ oẽs qui iurant in eo. Et Hiere. iiij. Jurauit. Uiuit dñs in veritate ⁊ in iudicio ⁊ in iuſticia. Ad idẽ facit qđ ſcribitur. xxij. q. i. c. omne. c. nõ eſt. c. in nouo teſtamẽto. c. vt nouerntis. c. ita. c. in malis

non facis. c. ⁊ iurabunt. c. conſidera. c. ſi pctm̃ eſſet. Quinto pbat̃ q̃ ſit licitũ iurare: rõne. Nã actus latrie eſt licitus, ſed iurare per deuʒ eſt act⁹ latrie. qꝛ ſicut Hiero. in glo. ſuper illõ Matth. v. Reddes dño iuramenta tua. ait. Hoc per qđ quiſq; iurat veneratur. Uenerari aũt deũ act⁹ latrie eſt. ergo act⁹ iurandi per deũ eſt licitus. Sed cõtra arguũt aliq̃ ex auctoritate ſaluatoris dicentis Matth. v. Ego dico vobis non iurare oĩno. Et ex auc̃te Jac. q̃. c. v. ſue canonice ait. Ante oia fratres mei nolite iurare. Rñdet Aug. in lib. de mendacio: ⁊ in ep̃la ad plebeculã. q̃ in his auctoritatibus predictis nõ phibet̃ iuramentũ in quocunq; caſu. Sʒ interdicit̃ imoderat⁹ ⁊ nimi⁹ vſus ei⁹ ne ſic pueniat̃ in periuriũ. Tertium videndũ quot ſunt iuramenti comites vt debito modo fiat. Rñdet Hiero. xxij. q. ij. c. aiad uertendũ. q̃ ſunt tres. ſ. veritas: iudiciũ: ⁊ iuſticia. Idẽ ponit̃ in. c. etſi xp̃s. ex̃ de iureiuran. Prima pditio vel comes iuramẽti eſt veritas vt ſcʒ fiat cũ veritate. Scđa eſt iudiciũ: vt fiat diſcrete. Tertia cõditio eſt iuſticia: vt fiat de re iuſta ⁊ licita. Quartũ videnduʒ erat q̃ ſit iuramenti forma. Et rñdet Inno. ⁊ Ray. q̃ alia fuit forma iuramenti in veteri lege in qua iurare ſolebant dicentes. Uiuit de⁹: ⁊ viuit aia mea. vt pʒ. i. Reg. xxiiij. ⁊. xxv. Alia fuit forma iuramẽti in eccl'ia primitiua. Tũc eñ iurantes dicebãt. Teſtis eſt mihi deus. vt. ſ. dictũ eſt de paulo. Hodie vero forma iuramẽti ſolet eſſe ad ſacra dei euangelia. Omnibus m̃ modis quib⁹ deus iuratur: iuramentum eſt.

Quot modis committatur periurium: ⁊ q̃ quatuor ſunt iuramenta indebita. ſcʒ falſa: iniuſta: incauta: ⁊ omiſſa. Caplm̃ II

s Ecundũ myſteriũ contemplandum de periurio dicitur cõmiſſio. In quo ex dictis notare debemus q̃ piuriũ cõmitti poteſt quadrupliciter ſm quatuor indebita iuramenta.

Primũ eſt iuramentũ falſum.
Secundum iniuſtũ
Tertium incautum
Quartũ omiſſum.

Primo cõmittitur periuriuʒ reſpectu iuramenti cũ quis iurat falſum ſiue in iuramento aſſertorio ſiue pmiſſorio. Aduertendũ tñ ſm Aug. xxij. q. ij. c. hoies. q̃ aliquis põt iurare falſum cũ intentione fallendi, ⁊ talis peccat ⁊ piurus eſt. Aliq̃s põt iurare falſum ſine intẽtione fallendi. ⁊ tũc ſi adhibuit diligentiã debitã ne iuraret falſum: lʒ illud iuret non peccat. Quia vt dr̃ in dicto. c. reatm linguã nõ facit niſi rea mens. Põt etiã quis iurare verũ cũ intentione fallendi. ⁊ talis peccat. ⁊ quantũ in ſe eſt piurus efficit̃. Scđo cõmittitur piuriũ in iuramento iniuſto vel illicito. ⁊ tũc peccatum eſt ſic iurare. ⁊ peccatũ eſt tale iuramentũ obſeruare. Uñ Iſidorus in. c. in malis xxij. q. iiij. In malis promiſſis reſcinde fidem in turpi voto muta decretũ. Quod incaute vouiſti ne facias. Impia pmiſſio eſt que ſcelere adimpletur. Ad idẽ eſt. c. ſi aliquid. c. non ſolũ. c. vnuſquiſq;. c. incõmutabilis. c. magne. c. non ſemper. c. diffinitio. c. ſi ad pctm̃. ⁊. c. mulier. Propterea nõ excuſatur Herodes q̃ iuſſit amputari caput Johãnis baptiſte ne violaret iuſiurandũ. Jurauerat nanq; dare puelle ſaltanti quicquid peteret: lʒ dimidiũ regni ei⁹. At illa petijt dicens. Da mihi in diſco caput iohãnis baptiſte. vt dr̃ Marci. vi. Ideo dicit Ambro. lib. de officijs. Herodes ſaltatrici premiũ turpit̃ pmiſit: crudelit̃ ſoluit. Turpe eſt q̃ regnum p ſaltatione pmittat̃. Crudele q̃ mors pphete p iuriſiurandi religione donatur. Tertio cõmittit̃ periuriũ in iuramento incauto ſiue indiſcreto: in quo deeſt iudiciuʒ. ſicut ſolẽt facere multi qui p oĩ minima re iurant per deũ: per ſanctos ſanctaſq;: p corpus ⁊ ſanguinẽ xp̃i. ⁊ hmõi. qui audire debẽt verbũ ſapientis dicentis Eccl'i. xxiij. Juratiõi nõ aſſueſcat os tuũ. multi enim caſus in illa. Et iterũ ibi. Uir multũ iurans implebitur iniq̃tate: ⁊ non diſcedet a domo illius plaga. Qui aũt ſic conſueuerũt iurare difficile corrigunt̃. Unde ⁊ ego ſcio in ciuitate quadã italie ep̃m quendã qui neſciebat loqui niſi diceret p corpus xp̃i: ⁊ in noie diaboli. Cũ vero nullus auderet illuʒ corrigere: dñs ciuitatis charitate motus hoc officiũ in ſe ſuſcepit. quare inuitauit ep̃m vt ſecuʒ pranderet. ⁊ finito prandio dñs traxit ep̃m ad partẽ. ſatiſq; reuerenter ⁊ honeſte dixit ei. Pater reuerendiſſime multi de te aiunt q̃ non ſcis verbũ pferre ſine iuramento ⁊ inuocatiõe diaboli. At ep̃s in impatientiã verſus rñdit. In noie diaboli: ⁊ q̃s de me ita dicit: per corpus xp̃i non eſt verũ. Cui dñs. Jã a teipõ teſtimoniũ accepi. ſicq; ep̃us ille cũ rubore diſceſſit. Illi vero ſil'es plurimi inueniunt̃ qui etiã dũ pfitent̃ ob iurandi lõgã cõſuetudinẽ iurare nõ erubeſcũt. Quarto cõmittit̃ piuriũ in iuramẽto omiſſo. cũ ſcʒ non ſeruant̃ ea q̃ ſeruari debẽt ⁊ poſſunt etiã iuramento firmata. O ſi ſeruarent reges: p̃ncipes: duces: comites: marchiones: barones:

officiales publici: capitanei: poteſtates: rectores: iudices: aduocati: procuratores: notarij. ⁊ certe multi alij que iureiurādo promiſerūt. quot iniuſticie ceſſarent. quot impietates deeſſent: q̄tue mala deficerent. De p̄latis aūt curā aīarū habentibꝰ nihil dico. tm̄ vnū aſſero ꝙ multi ex his qui in dignitatibꝰ ſunt conſtituti tā ſpūalibꝰ q̄ tp̄alibꝰ: ex euidentia facti ipſorūq; opibꝰ periuri eſſe cognoſcunt̄.

Qd̄ periuriū oſtenditur peccatū malignū ⁊ graue, tum ꝓpter tranſgreſſionē, tum ꝓpter prouocationē, tum propter aſſimilationem. tum etiā ꝓpter punitionē. Caplm̄. III

(t)Ertiū myſteriū de periurio declarādū dicit̄ malignatio. Eſt ſiquidē pctm̄ ſatis graue atq; malignum quadruplici ratione.

Primo rōne tranſgreſſionis
Scdo rōne ꝓuocationis
Tertio rōne aſſimilationis
Quarto rōne punitionis.

Prima rō dr̄ tranſgreſſionis. Tranſgrediuntur ſiquidē ipſi periuri p̄ceptū dñi: qui ait Exo.xx. Non aſſumes nomē dei tui in vanū Et Leuit.xix. Nō periurabis in noīe meo. O q̄ntū ꝯfundi debent xp̄iani periurantes: qñ apō infideles tantā vim hꝫ iuſiurandū, vt Marcus regulus mori potius elegerit q̄ iurata ꝑ ſtillū violare. Inquit em̄ Aug. de illo lib.i.de ci. dei.c.xv. Marcus regulus imꝑator populi romani: captiuꝰ apud carthaginenſes fuit: qui dū ſibi mallent a romanis ſuos reddi: q̄ eoꝝ tenere captiuos: ad hoc impetrandū hunc p̄cipue regulū romā miſerūt: prius iuratiōe cōſtrictū: ſi qd̄ volebant minime peregiſſet rediturū carthaginē. Perrexit ille atq; in ſenatu cōtraria pſuaſit: q2 non videbat̄ eſſe vtile romane reipublice mutare captiuos. Nec a ſuis poſt hoc ad hoſtes redire cōpulſus eſt: tm̄ q2 iurauerat id ſponte cōpleuit. Carthaginenſes aūt vt dicit Valeriꝰ lib.ix. ſub rubrica de crudelitate: eū grandibus cruciatibꝰ necauerunt Incluſum quippe anguſto ligno vbi ſtare cogeretur: clauiſq; acutiſſimis referto: vt ſe in vllā partem ſine penis atrociſſimis inclinare nō poſſet: etiā iugulādo peremerunt. O xp̄iani periuri: o violatores fidei. o fractores iuramēti aīaduertite ⁊ cōſiderate q̄ vituperabile eſt q̄ue dānabile pctm̄ veſtrū. ⁊ in exemplo marci reguli diſcite quāta diligentia teneri debeat iuſiurandū. Scdo pctm̄ periurij eſt graue atq; malignū rōne ꝓuocatiōis. Ex illo nāq; ꝓuocat̄ deꝰ ad indignationē ⁊ irā. q2 ſicut inuocantes nomē eiꝰ ꝓtegit ⁊ defendit: ita illud falſificantes ⁊ cōtemnentes abhorret ⁊ perſequitur. Dixit em̄ Iohel.ij.c. Oīs qui inuocauerit nomen dñi ſaluus erit. Et per dauid in pſ. Protegā eū qm̄ cognouit nomen meum. Et Prouerb.xviij. Turris fortiſſima nomen dñi. Sic ecōuerſo expugnat illos qui nomen eius irreuerenter tractant. Propterea Haſdrubal a carthaginēſibꝰ miſſus ad romanos legatus ꝓ pace firmanda: poſtq̄ Scipio vicit Hannibalē: vt dicit Titus Liuius, cū oraſſet in ſenatu: flexiſſetq; ad miſam patres: vni eoꝝ qui pre oībus carthaginenſiū fraudes celarat dicenti. Per quos deos iurabitis nobis: quos aīs iurando fefelliſtis? Rñdit per eoſdem quos tam aduerſarios experimur cōtra iurata frangentes. Legit̄ etiā in vita ſancti Nicolai ꝙ vir quidā ab vno iudeo quandam ſummā pecunie mutuo accepit: iurans ſuper altare ſancti nicolai ꝙ q̄citius poſſet eā ſibi redderet. Tenente illo diu pecuniā iudeus eā expoſtulat: ſed ille eā ſibi reddidiſſe affirmat. Ducitur res ad iudicium: ⁊ iuramentum indicitur debitori. At ille baculum cauatum quem auro minuto impleuerat ſecū detulit: q̄ſi eiꝰ adminiculo indigeret. Volens igitur facere ſacramentum: iudeo ibidem exiſtenti baculū tenendū dedit. Iurauit itaq; ꝙ plus reddiderat q̄ acceperat. facto iuramento baculū ſuū repetijt. quē iudeus ignarus aſtutie ſibi reddidit. Rediens autem qui fraudē fecerat in quodam biuio oppreſſus ſomno corruit. Curruſq; cum impetu veniens eum necauit: ⁊ plenum auro baculum fregit ⁊ aurū effudit. Audiens hoc iudeus concitus illuc venit. Cumq; dolum vidiſſet: ⁊ a multis ei ſuggereret vt aurū reciperet omnino renuit: niſi qui defunctus fuerat ad preces beati Nicolai ad vitā rediret: aſſerēs ſi hoc fieret ſe baptiſma ſuſcepturū. Cōtinuo igit̄ qui defunctus fuerat ſurrexit: ⁊ iudeus in chriſti nomine baptizatus eſt. In ciuitate vero Litij fuit quidam qui antonius pedulus dicebatur quem ego cognoui. hic dum coram officialibus iuraſſet falſum addidiſſetq;. Precor deum celi vt ſi mentiar faciat me morte ſubita interire. ſtatim cecidit in eodem loco ⁊ miſerrimus expirauit. Tertio periurium eſt peccatum graue atq; malignum ratione aſſimilationes. Facit vtiq; hominem ſimilem proditori iude: qui chriſtum oſculando ⁊ ſalutando tradidit inimicis ſuis Sic periuri inuocantes nomen dei veritatem ⁊ iuſticiā opprimunt ⁊ occidūt. Quarto periurium eſt peccatū graue atq; malignū rōne punitionis. Nam per ciuiles leges punit̄. vt ptꝫ ex textu multarū legum ciuiliū: quas cauſa breuitatis omitto. Nam videmus iuramētū violantes truncatione manus affici: ita vt oībus ſint eos videntibus in exemplū. ⁊ vt ſibi caueant monimentū. Per leges aūt canonicas punit̄ periuriū grauiter. vt ptꝫ.xxij.q.v. c.qui periurat. c.ſi q̄s coactus. c.ſi q̄s ꝯuictus. licet hodie vt tactū eſt in p̄cedentibus: penitētie ſint arbitrarie. Sunt etiā periuri infames: vt ptꝫ.vi.q.i.c.infames. Ex quibus oībus colligimus q̄ntum hi qui ad penitentiā venire volunt: curare debēt vt abſtineāt a periurio. Hoc ſiquidē pctm̄ eſt quo maximus xp̄ianoꝝ numerus ad tartara ruit. Hoc pctm̄ eſt quo nutriunt̄ fraudes: deceptiōes: ſimulatiōes: ⁊ iniuſticie. Hoc pctm̄ eſt ꝓpter qd̄ opprimunt̄ pauperes: vexant̄ vidue: pupilli ⁊ orphani tribulant̄. Quia vt ſuperius dictū eſt: ſi hi q̄ vel eccleſie: vel reipublice p̄ſunt ſeruarent iuramēta ſua: cuncta recte: ſancte: iuſtiſſimeq; fierēt. eſſentq; de ouibus ieſu xp̄i: qui nobis omnibꝰ ſuam largiat̄ gratiam: ⁊ in fine ſempiternam gloriam. Amen.

Feria q̄nta poſt dñicam in paſſiōe de Maria magdalena. ſcꝫ de triplici eius ſtatu: vt offenſionis: cōuerſionis: ⁊ gratificatiōis.

Sermo LIX

(r)Emittunt̄ ei peccata multa: qm̄ dilexit multū. Verba ſunt redēptoris noſtri originalit̄ Luc.vij.c. ⁊ in euāgelio hodierno. Relucet in exemplo Marie magdalene benignitas ⁊ clementia ſaluatoris noſtri dei. ſuſcepit penitentiā ⁊ peccata oīa remiſit illi. Propterea ſancta mater eccleſia legit hodie euangelium: in quo res tā pia: tanq; dulcis exprimit̄ ⁊ narratur: vt ſic peccatores nō diffidant de clemētia ieſu xp̄i benedicti. Quare equū eſt ac rōnabile vt ⁊ nos tota mente cōtemplemur Marie magdalene penitentiā ⁊ cōuerſionē. Ipſa eſt que in peccatis deū offendēdo diutius fuerat immorata. Ipſa eſt que corde cōpūcta xp̄m audiuit peccata ſua ſibi remittentē. Ipſa eſt in qua prius abūdauit delictū: ⁊ poſtremo ſuperabundauit ⁊ grã. Quapropter de ea loqui volentes: in p̄ſenti ſermone triplicem eius ſtatū cōſideremus.

Primus dicit̄ offenſionis.
Secundus: cōuerſionis.
Tertius gratificationis.

De ſtatu offenſiōis Marie magdalene. in quo vidēdū eſt: an hec mulier fuerit ſoror Lazari. ⁊ an pctm̄ eius fuerit corde ⁊ opere perpetratū: ac que potuit eſſe cauſa peccati eius.

Capitulū I

(p)Rimus ſtatus Marie magdalene quē cōſiderare debemus dr̄ offenſionis. Hoc notat̄ in euangelio, cū dr̄. Ecce mulier que erat in ciuitate peccatrix. ſcꝫ notoria publica ⁊ infamis. Virgilius in. iiij. eneid. Fama malū quo nō aliud velocius vllum.
Mobilitate viget: vireſq; acquirit eūdo
Parua metu primo: mox ſeſe attollit i auras.
Ingrediturq; ſolo: ⁊ caput inter nubila cōdit.

Pro cuius clariore noticia tria dubia emergunt declarāda.

Primū: verū iſta peccatrix: de qua Lucas meminit fuerit Maria magdalena ſoror Lazari.

Scdm̄. vtrū huius mulieris peccatricis pctm̄ fuerit tm̄ corde: aut ſimul̄ ⁊ ope ꝑpetratū

Tertiū que potuit eſſe cauſa vt Maria magdalena rueret ⁊ peccaret.

Ad primū dubiū dixerunt aliqui ꝙ hec peccatrix cuius mentionē Lucas facit non fuit Maria magdalena: ſed quedā alia. Tū q2 nomē eius nō exprimit̄. Tū q2 videt̄ eis incōueniens nobiliſſimā mulierē: qualis fuit Maria magdalena: ad tātā infamiā infameq; vitam potuiſſe ꝑuenire. Sed ego dico ꝙ q̄ hāc opinionē ſequūt̄ minꝰ bn̄ ſentiūt. Nā etſi Lucas nomē illiꝰ peccatricis nō expſſit: hō fecit ad denotādū ſm̄ morē ſcripture ꝙ i ſtatu peccati nō deo erat cognita ꝑ approbationē. Dicit̄ em̄ v̄ginibus ſtultis a deo q̄ oīa nouit cognitione ſimplicis noticie. Mat.xxv. Neſcio vos. q2 illas nō cognoſcebat: vt approbaret q̄ ab eo ꝑ pctm̄ erāt ſepate. Sic ⁊ Luc.xvi. exp̄mit̄ nomē Lazari q̄ erat ſcriptus in libro vite. ⁊ tacet̄ nomē diuitis q̄ erat reprobatus. Sic a ſiĺi dicimus de maria magdalena. Qualit̄ aūt ipſa nobilis gñe ⁊ ſoror Lazari tāta potuit infamia deturpari declarabimꝰ in tertio dubio. Hic v̄o ꝓpe debemꝰ dicē ꝙ Lucas de ipſa maria mag. v̄e et realit̄ eſt locutꝰ. Ad hō aūt facit p̄mo auctas Aug. q̄ in li. de ꝯſenſu euangeliſtarum aſſerit hanc peccatricē mariā magdalenā fuiſſe. Et hoc ipſum aſſerit Greg. q̄ in omelia p̄ntis euāgelij ſic ait. Cogitāti mihi de Marie p̄nia flere magis libet q̄ aliq̄d dicere. Cuiꝰ em̄ vel ſaxeū pectꝰ ille huiꝰ peccatricis lachryme ad exēplū penitēdi nō emolliūt. Cōſiderauit nāq; q̄d fecit ⁊ noluit moderari q̄d faceret. Sup cōui

uãtes ingreſſa eſt:nõ iuſſa venit inter epulas
lachꝛymas obtulit:diſcite quo doloꝛe ardet.
que flere ⁊ inter epulas nõ erubeſcit. Hãc vo
quã lucas peccatricẽ mulierẽ vocat iohãnes
mariã nominat. Illã eſſe mariã credim⁹, de
qua marcus ſeptẽ demonia eiecta fuiſſe teſta
tur. Et quid ꝑ ſeptẽ demonia niſi vniuerſa vi
tia deſignant. Hec ille. Ioh. aũt. xi. ait. Ma
ria erat que vnxit dñm vnguẽto ⁊ extersit pe
des eius capillis ſuis:cuius frater lazarus i
firmabat. Marcus etiã vlti. c. ſic de ipã ſcri
bit. Surgẽs ieſus mane pͥma ſabbati apparuit
pͥmo marie magdalene:de qua eiecerat ſeptẽ
demonia. Inſup patet hanc peccatricẽ mari
am magdalenã fuiſſe. eo ꝙ eccl'ia in feſto ma
rie magdalene legit euangeliũ hui⁹ peccatricꝭ
Et in hiſtoꝛia btẽ marie magdalene habetur
qualr ipã reuelauit ſacerdoti cuidã qui eã in
heremo inuenit:ꝙ ipã fuiſſet famoſa illa pec
catrix. quare nõ eſt dubium ꝙ lucas loquit
de ipã. Scõm dubium erat. vtrũ hui⁹ pecca
tricis marie magdalene pctm̃ fuit tm̃ coꝛde:
aut ſimꝉ ⁊ opere ꝑpetratũ. Et ad h̃ eſt triplex
modus dicẽdi. Quidã em̃ dicunt ipãm fuiſſe
ꝟginez coꝛpoꝛe ⁊ carne:ſ; tm̃ mẽte coꝛruptã
Contra illos tamẽ eſt auctas eccl'ie:que in fe
ſto eius nõ facit officiũ ꝟginũ. cũ tamen ſm̃
oẽs doctoꝛes mẽtalis ꝟginitas recuperetur
ꝑ pñiaz. Contra iſtos etiã eſt:quia eccl'ia nõ
iudicat de peccatis occultis ⁊ mẽtalibus:ſed
de manifeſtis ⁊ ope ꝑpetratis. Cum g̃ euan
geliſta noiat illam peccatricẽ:⁊ in ciuitate no
tam. ſequit ꝙ de peccatis eius manifeſtis et
nõ ſecretis ſcripſerit. Alij doctoꝛes dicunt ꝙ
maria magdalena fuit publica meretrix. qm̃
de illa Chꝛyſo. ſup Mattheũ. ait. Tunc illa ꝓ
ſtituta lupanar exiuit:qñ diſcipulus gehẽnaz
intrauit. Et Hiero. ad Furiã. Meretrix illa ĩ
euangelio. que pedes dñi lachꝛymis lauit:et
crine deterſit:⁊ cõfeſſionis ſue honoꝛauit vn
guento:manifeſte depingit eccl'iam de genti
bus congregatã. Et idem in ꝓlogo Oſee pro
phete. Hec eſt illa mulier meretrix ⁊ adulte
ra. de qua loquit dñs ad iudeos dicẽs. Me
retrices ⁊ publicani p̃cedent vos in regno ce
loꝛum. Propter huiuſmodi ꝟba dixerunt alii
qui p̃fatam ſecundã opinionẽ. Sed ego dico
ꝙ ſatis durum eſt:immo nec credibile mulie
rem generoſam nobiliſſimis parẽtibus oꝛtã
et diuitijs abũdantem loca ſpurciſſima ꝓ p̃re
cio inhabitaſſe. Doctoꝛes aũt Chꝛyſoſtom⁹ ⁊
Hieronymus loquunt de ea. vt ſupra dictũ
eſt. ad denotandũ ꝙ vita eius diu in ꝓpria do
mo tam laſciua erat tamq; diſſoluta vt vide
retur quaſi vna ex meretricibus que ſolent in
lupanaribus immoꝛari. Et ꝓpterea ẽ terti⁹
modus dicendi cui ego adhereo tenens viaz
mediam ꝙ Maria magdalena in ſua domo
delitijs ⁊ ocio vacans vſq; ad ſuam conuerſi
onem omne tempus ſuũ:omnẽq; vitaz volu
ptatibus expoſuit:oꝛnando caput: poliendo
crines:vngendo faciem: componẽdo veſtes
cantando vanas cantilenas:loquendo laſci
ua:conuerſando cum iuuenibus. ⁊ ex conſe
quenti de facili alia faciendo:que nõ licet ho
mini loqui. Tertium dubium erat. que po
tuit eſſe cauſa vt maria magdalena rueret et
peccaret. Et dico ꝙ potuerũt eſſe tres. Pͥa
cauſa fuit ei⁹ foꝛmoſitas ⁊ pulchꝛitudo. Erat
ſiquidẽ pulchꝛa ⁊ foꝛmoſa naturalr. atq; pul
chꝛitudinem illam ampliabat cum oꝛnatu va
no inhoneſto ac meretricio. Talis vtiq; pul
chꝛitudo cum inhoneſtate habitus aſpectus
vultus ⁊ geſtus ſociata:in magnũ ponit diſ
crimen mulieres:quia vt inq̃t Aureolus the
ophꝛaſtus. Mulier pulchꝛa cito adamatur
⁊ difficile eſt cuſtodire quã multi amant. Et
ſapiens Prouerbioꝝ. xxxi. ca. inquit. Fallax
ſpecies als gr̃a ⁊ vana eſt pulchꝛitudo. Pro
pterea Hieronymus rephendit acriter oꝛna
tum inhoneſtũ mulierũ. Unde ad Furiã ait
Oꝛnatus iſte non domini eſt velamen: ſ; an
tixp̃i. Aut loquẽdũ nobis vt veſtiti ſum⁹. aut
veſtiendum vt loquimur. Lingua ꝑſonat ca
ſtitatem:⁊ totuz coꝛpus p̃refert impudicitiã
Et idem ad ſacras virgines de continentia
virginali. Propheticus ille ſmo non ꝑferat
de vobis. Filie eoꝛum compoſite circũoꝛnate
vt ſimilitudo tẽpli:⁊ dealbate abextra vt mo
numenta que auro relucent: intus vero ple
na ſunt oſſibus moꝛtuoꝝ. He non filie regis
xp̃i ſed regis Tyꝛi. He ſemꝑ in muneribus
vultus in pudicitia diuites plebis ⁊ capiunt
⁊ capiunt. Impudiciſſimus mulierũ affect⁹
ſemper in auro:ſemper in gemmis:ſemper i
oꝛnamentis extrinſecus gloꝛiam ponũt. Nõ
ſufficit eis libido innata nature:ſed occaſio
nem querunt explende libidinis. Affectant ꝓ
culdubio vt oculi viroꝛum aurum contẽplan
tes ⁊ gemmas tandem figantur in faciem. ⁊
furtiuis oculoꝛum ſuoꝛum nutibus facilius
incitent ad libidinoſum incendium. hec ille.
Sic maria magdalena diſſoluta ⁊ vaga va
nitatibus dedita:offerebat ſeipãm viris dili
gendam amoꝛe vano ⁊ vitioſo. ⁊ ex cõſequẽ
ti ſollicitandã. Secũda cauſa quare ad tam

laſciuã vitã deuenit:fuit vbertas ⁊ abundan
tia bonoꝛũ temporaliũ: ob quã ſatiſfaciebat
coꝛpoꝛi in omnibus delicijs ſuis. paſcebat illud
ſplendide:bene comedebat:bibebat ⁊ doꝛmie
bat:refugiebatq; quoſcũq; laboꝛes. Qð q̃ti
pericli ſit non ſolũ mulieribus:ſed etiã viris
declarat deus per Ezech. xvi. c. dicentẽ. Hec fu
it iniquitas ſodome ſoꝛoꝛis tue ſuperbia ſatu
ritas panis ⁊ abundantia: ⁊ ociũ ipſius ⁊ fi
liarũ ei⁹. Tertia cauſa quare maria magda
lena tanta flagitia enoꝛmia cõmiſit fuit liber
tas. Scõm em̃ Aug. in libꝛo de decẽ choꝛdis.
quattuoꝛ ſunt cuſtodie mulieris quibus adiu
uatur vt honeſte viuat.

Prima eſt amoꝛ dei.
Scða timoꝛ legũ adulteras punientium.
Tertia ſocietas viri.
Quarta verecundia mundi.

De hac ſic dicit Hiero. ad Furiã. Tenera
res in feminis fama pudicitie ẽ: ⁊ quaſi flos
pulcherrimus cito ad leuẽ marceſſit auram.
maxime vbi etas conſentit ad vitiũ ⁊ marita
lis deeſt auctoꝛitas: cuius vmbꝛa tutamen ẽ
vxoꝛis. hec ille. Cũ ergo magdalena nec deũ
nec leges timeret:eſſetq; abſq; viro ⁊ in liber
tate ſua:q: patrimoniũ diuiſum erat inter la
zarum ⁊ ipſam ⁊ marthã: facile eſt credere ⁊
opinari ꝙ frontẽ fecerit meretricis. ⁊ ſine ru
boꝛe ac verecũdia ſue libidini ſatiſfecit. ita
vt per excellentiã diceretur peccatrix. O ma
ria magdalena q̃ vilis eſt in tali ſtatu condi
tio tua? O q̃tum denigrata eſt fama tua? O
quanta ignominia pꝛopter tuã lubꝛicã vitaz
circundedit parentelã tuã? Sed his oib⁹ gra
uius eſt:quia facta es dei inimica:⁊ eius an
gelis ac ſanctis oibus odioſa valde. O infelix
⁊ excecata:o miſerrima aia: cur tanto ſtudio
ꝓcuras perdere celũ? offendere deũ:⁊ in inte
ritũ currere dãnationis eterne? Et quid aliud
eſt eſſe peccatricẽ niſi eſſe in periculo grandi
dãnationis future? Uerũtñ qð audim⁹ de ma
gdalena q: peccatrix erat:hodie dici põt de in
numerabilib⁹ quaſi mulierib⁹ adulteris:foꝛni
carijs:inceſtuoſis:⁊ omĩ flagitio ac dedecoꝛe
infectis. O impie creature:o carnales ⁊ laſci
ue mulieres cognoſcite ſtatũ veſtrũ: ⁊ ſcitote
ꝙ nihil magis põt vos ledere q̃ peccatum. ſi
cut pꝫ de magdalena.

Qualiter maria magdalena cognouit pec
catum ſuũ:⁊ coꝛde contrita ad pedes ieſu hu
militer ſatiſfecit. Capl'm II

Secundus ſtatus marie magdalene
quem conſiderare debemus dicitur
cõuerſionis. Hunc explicat Lucas cum dicit.
Ut cognouit q: ieſus accubuit in domo pha
riſei:attulit alabaſtrum ⁊c̃. vbi ponuntur tria
de ipſa magdalena.

Primum eſt cognitio.
Secundum ſatiſfactio.
Tertium contritio.

Primum eſt cognitio. quia dicitur. vt co
gnouit. Cognouit ſiquidem bona que omiſit:
mala que commiſit:damna que incurrit. Co
gnouit peccatoꝝ ſuoꝛum magnitudinem:tur
pitudinem:⁊ multitudinem. Cognouit dei cõ
tra peccatoꝛes ſeueritatem. erga pñitentes
pietatem. ⁊ circa iuſtos liberalitatẽ. Quomo
do iſta cognouit cum pꝛopter peccatũ anima
ceca efficiatur? Iuxta illud quod de peccatoꝛi
bus dicitur Sapie. ij. Excecauit illos malicia
eoꝛum. Et Sophonie. i. Ambulabunt vt ceci:
quia domino peccauerunt. Et vt Ariſtoteles
inquit. ij. de anima. Nihil videtur niſi in lumi
ne. Et dicere poſſumus ꝙ cognitionẽ accepit
oium ſupꝛadictoꝛum per lumen irradiantis
gratie dei: qui etiã peccatoꝛibus ⁊ malis q̃tũ
eſt de ſe offert claritatem ⁊ ſplendoꝛem gratie
ſue. Quidam autem pie dicunt magdalenã au
diuiſſe pꝛedicantem xp̃m: quod ſatis veriſil'e
eſt:deteſtantemq; peccata anime ad dei imagi
nem foꝛmate. O q̃ acuta: q̃ penetrabilia: q̃
ue ardentiſſima erant verba ieſu chꝛiſti pꝛe
dicantis. Loquebatur ſiquidẽ ex intimis coꝛ
dis cũ admirando feruoꝛe bulliebat ei⁹ mens
vt animas eriperet de diaboli laqueis. Aſpexit
ergo ſic pꝛedicans ⁊ vidit magdalenã extrin
ſecus ⁊ intrinſecus. Clamare foꝛte cepit. O
anima mea pꝛo cuius amoꝛe de⁹ homo fact⁹
ſum: cur me perſequeris? cur mundum ample
cteris? Cur patrem omniuz deum ita ſuperbe
contemnis? Quid tibi in fine ſuccedet pꝛo va
nitatibus tuis? O plena omĩ miſeria: cur nõ
erubeſcis carnalẽ ducere vitam? An non con
ſideras ꝙ peccatoꝛũ finis interitus eſt? Uita
pꝛeſens nihil eſt:mundus cũ ſuis bonis pꝛo
ditoꝛ ⁊ labilis eſt. Redi ad coꝛ tuũ ⁊ conſide
ra vias tuas. Reuertere reuertere a vita tua
mala:reuertere ad me qui te patiẽter expecto
dulciſſime inuito:clemẽtiſſimeq; ſuſcipio. Ue
ni depone pctã tua:⁊ veni ad me ſecura. veni
inquã aia mea dilecta: ⁊ ego remittã tibi pec
cata cũcta que cõmiſiſti. Nõ em̃ veni vocare
iuſtos:ſ; pctõꝛes ad pñiam. Huiuſmodi aũt
ſimilibuſq; verbis potuit xp̃s peccatricẽ ma
gdalenã excitare:illuminare:⁊ inflãmare. qua
re mentẽ mutauit:mũdũ cõtemnere cepit: ⁊

voluntatē ꝓpoſito ſe emendādi: ac benefaciē di impleuit. qḋ myſtice deſignaẜ in alabaſtro, id eſt in vaſe de alabaſtro facto: ſm̄ Cyrillum. qḋ attulit plenū vnguēto p̄cioſo. Scḋm qḋ ponit̃ de Maria magdalena in eius cōuerſione d̃r ſatiſfactio. Per que em̄ peccata peccauerat, per eoꝝ oppoſita ſatiſfacere curauit. ſm̄ Greg. in omelia. Peccauerat ſiquidē ꝑ p̄ſumptionē ⁊ audaciā. ſatiſfecit cū verecūdia ⁊ erubeſcentia: q2 ingreſſa domū phariſei nō ſtetit ante: ſed retro xp̄m. Et ſtās inquit euāgeliſta retro ſecus pedes ⁊c̄. Peccauerat ꝑ ſuperbiā. ſatiſfecit cū hūilitate tota inclinata ad pedes ieſu. Peccauerat per vanū oculoꝝ aſpectū: ſatiſfecit cū lachrymarū inundantia. Peccauerat per inordinatū capilloꝝ decorem: ſatiſfecit per illoꝝ cōtemptum: pedes ieſu cū illis abſtergendo. O felix cōmutatio excelſi dextera facta que paulo ante a deo erat aliena. nunc ſtudioſiſſime illi conaẜ adherere. Tertiū qḋ ponitur in Marie magdalene cōuerſione d̃r cōtritio. Erat vtiq3 abundās dolor ꝓ peccatis ſuis in corde illius: quē per lachrymas oſtēdebat. Tot em̄ ab eius oculis lachryme defluebant: vt ſufficerent ad lauandum pedes ieſu. Pieq3 poſſumus cōtemplari ꝙ licet nihil diceret verbo: corde tamē ſuo loquebaẜ ad dn̄m. O bone ieſu, o paſtor animarū: o ſpes vnica ſalutis mee miſerere mei. Ego ſum illa infelix ingrataq3 peccatrix: que te offendi. Ego ſum illa que laſciuo geſtu. vano aſpectu: nimioq3 ornatu multoꝝ animas illaqueaui. Ego ſum illa que mundū cū ſuis bonis magis dilexi ꝙ̄ te deum meū benefactorē meum: fontē indeficientē omnis boni. Heu me miſerā. Heu me dolentē nimiū. Heu me quid feci. peccaui: iniq̄ue egi: ſ3 tu pius ⁊ miſericors indulge mihi. Ecce pedes tuos teneo qui me peregrinando queſierūt. Nō veniſti vocare iuſtos: ſed peccatores ad pn̄iam. Non deſpicis cor cōtritum et humiliatū. O ieſu dulcis. o ieſu clemētiſſime: o fili dei benedicti ſana aiam meā: ſuſcipe penitentem: cōſolare lachrymantē: ad te veni: ad te fugi: ad te totis viſceribus clamo: miſerere mihi peccatrici: que parata ſum de cetero obtēperare volūtati tue. Talia vel ſimilia in ꝯtrito corde Magdalene verſabanẜ.

Qualiter poſt ꝯuerſionē Maria magdalena multiplicem gr̄am a dn̄o ieſu xp̄o eſt cōſecuta. Capl̄m. III

T Ertius ſtatus Marie magdalene quē cōſiderare debemus dicit̃ gratificationis. Inuenit nanq3 Magdalena cōtrita gr̄am apud xp̄m. qui tria beneficia ei exhibuit admiranda.

Primū dicit̃ defenſionis.
Secundū remiſſionis.
Tertium cōſolationis.

Primū beneficium dicitur defenſionis. Factus etenī fuit chriſtus defenſor eius: qui defendit illam a phariſeo intra ſe murmurante, vt pz in euangelio, a Martha ſorore ſua de illa cōquerente, vt dicitur Luc. x. c. ⁊ a diſcipulis indigne ferentibus cū vngeret caput eius vt notatur Matth. xxvi. c. Secundū beneficiu3 dicitur remiſſionis. Remittunt ur dixit xp̄s ei peccata multa. Et cōuerſus ad illā addidit. Remittuẜ tibi peccata tua. O melliſluū verbū: o iocunda ſententia. Ecquid potuit audiri melius: quid vtilius: quidue fructuoſius: Beati ait pſal. quoꝝ remiſſe ſunt iniquitates et quoꝝ tecta ſunt peccata. O felix pn̄ia Magdalene: que xp̄m ad ſe traxit. Fecitq3 vt peccatricē animam antea ꝓpter peccata deletā3 de libro vite iuſtificaret: ⁊ in numero cōſcribere electorū ſuorū. Tertium beneficiū collatum a xp̄o Magdalene fuit cōſolationis. Fecit etenī eam dignam cōſolationibus ſuis ſpiritualibus: ita vt merito dicere poſſet illud pſ. Conſolationes tue letificauerūt animā meā. Quiſnam explicet qualis fuit cōſolatio Magdalene: quando ſtabat ⁊ audiebat verbum chriſti: quando cōuerſabatur cum glorioſiſſima Maria matre eius: quando angelos vidit reſurrectionē ſuam illi annūciantes: quādo prima reſuſcitatum xp̄m in ſpecie hortulani aſpexit: ⁊ vocata ab eo Maria cognouit illum eſſe: voluitq3 pedes eius tangere: ⁊ tunc nō fuit permiſſa: quando poſt cū alijs mulieribus tenuit pedes eius dū eis apparuit in via quando poſt exiliū perueniens cum Lazaro et Martha: ⁊ ceco nato: quem xp̄s illuminauerat: ⁊ beato maximino alijſq3 chriſtianis Marſiliā. poſt illius patrie cōuerſionē: poſtq3 miracula plurima ſuperne ꝯtemplationis auida aſperrimā heremū petijt: ⁊ in loco angelicis manibus ꝑparato ꝑ triginta annos incognita manſit: in quo nec aquaꝝ fluēta. necarboꝝ nec herbarū erāt ſolatia. vt ex hoc manifeſtareẜ ꝙ nō terrenis refectiōibus: ſ3 celeſtibus epulis ſatiabatur. Qualibet enī die ſeptē horis canonicis ab angelis in ethera eleuabatur: ⁊ celeſtiū agminū glorioſos cātus corporalibus aurib9 audiebat. Quāta adhuc fuit ei iocūditas ꝯcū diſpoſitione dei in extremo vite ſue a ſacerdote quodā inuēta eſt: quē ad btm̄

Maximinū miſit vt die reſurrectionis dn̄ice oratorium ſolus ingredereẜ tp̄e quo ad matutinum ſurgere cōſueuerat. Qḋ ⁊ fecit: vidit q3 in oratorio mariā magdalenā ſpacio duorum cubitoꝝ eleuatā a terra ⁊ ſtantē ī medio angeloꝝ. O quātum fuit magdalene gaudium quādo poſtremo cōuocato vniuerſo clero ab ip̄o ep̄o ſanctiſſimū ſacramentum cum multa lachrymarū inūdatione ſuſcepit: ⁊ āte altare ꝓſtrata aiam emiſit ad celos. O admirabilis deus. O pater miſericordiarū q̄ obliuiſceris oim̄ iniquitatum quas fecit impius: ſi ad pn̄iam reuertaẜ. Ecce oſtendiſti nobis in maria magdalena quāta eſt bonitas tua: ꝙ̄ta patientia: quāta charitas: quanta gratia. Tu illam peccantem ſupportaſti: a te fugientem tenuiſti: obaudientem aduocaſti: reuertentem ſuſcepiſti: ⁊ penitentem iuſtificaſti atq3 iuſtificatam in celo eſſe iuſſiſti. Cuius meritis maieſtatē tuam ſupplices dep̄camur: vt nobis largiaẜ hic gr̄am ⁊ in futuro ſempiternam gl̄iam. Amen.

Feria ſexta poſt dn̄icā in paſſione, de horrendo pc̄ō homicidij ad quod conſequi ſolet deſꝑatio ⁊ impenitētia. Sermo LX

C Ogitauerūt vt interficerent eum. Scribunẜ hec verba Joh. xi. ⁊ in euangelio hodierno. Neſcit quieſcere maligna mēs inuidoꝝ: que ſemꝑ ꝓximo machinaẜ mala: ⁊ exq̄rit dolos. Neq3 pct̄m aliquod tam graue eſt: vt ſibi facile non appareat. Propterea ſcribe ⁊ phariſei ſtatuerūt in cogitatu peſſimo inẜficere xp̄m: qḋ tandē opere compleuerunt. Sic ⁊ plerīq3 hoīes nequā ferales atq3 crudeles ad ſuā irā explendā ſepiſſime ſuos ꝓximos occidere nō formidāt. Et qm̄ homicidij pct̄m ſolet ſequi deſperatio: idcirco ad tantū piculū deuitādū in p̄nti ſmone de homicidio erim9 locuturi: q2 penitētib9 ſatis ꝓdeſſe pōt huius materie declaratio. De homicidio ḡ tria p̄ncipalia myſteria ꝓponemus aperiēda.

Primū d̃r diffinitio.
Scḋm modificatio
Tertium punitio.

Quid ſit homicidium: ⁊ de his qui interficiunt ſeip̄os. ⁊ de occiſione brutorum ⁊ qualiter quandoq3 homicidiu3 fieri poteſt abſq3 peccato. Capl̄m I

P Rimū myſteriū de homicidio apiēdū d̃r diffinitio. In q̄ q̄d ſit homicidiū videam9. Et ſm̄ Ray. in ſū. ſua ⁊ Hoſti. in ti. de homicidio. Homicidium eſt hois occiſio ab hoīe facta: ⁊ d̃r ab hoīe ⁊ cedo cedis: q̄ſi hois cediū. Pro cui9 ꝯclōnis declaratione tria ſunt dubia declarāda.

Primū vtrum ſit licitū occidere volucres piſces ⁊ huiuſmodi.

Secundum vtrum homo peccet interficere ſeipſum.

Tertium vtrum homicidium fieri poſſit abſq3 peccato.

Ad p̄mū dubiū rn̄det Aug. li. i. de ci. dei. c. xxi. ꝙ fuit ⁊ eſt error Manicheoꝝ tenētiū ꝙ nō ſit licitū hoī inẜficere bruta ⁊ irrōnabilia. Cui9 erroris impietas appet: q2 de9 bn̄dict9 oia ſup̄dicta ad vſum hois deputauit. Unde Gen̄. ix. dic̄ deus. Creſcite ⁊ mltiplicamini ⁊ replete terrā: ⁊ ſit terror vr̄ atq3 tremor ſuper cūcta aialia terre: ⁊ ſuꝑ oēs volucres celi cum vniuerſis q̄ moueẜ ſuꝑ terrā. Oēs piſces maris manui vr̄e traditi ſunt. ⁊ oē qḋ moueẜ et viuit erit vob̄ ī cibū. Propẜea Aug. vbi. ſ̄. ait Juſtiſſima ordinatione creatoris et vita et mors eoꝝ nr̄is vſib9 ſbdiẜ. Ex q̄ inq̄t tho. ij. ij q. lxiiij. ar. i. ꝙ null9 peccat vtendo re ſua ad h̄ ad qḋ ē ordiata. Ex ordiatōe aūt dina vt p̄dictū ē: gn̄alr̄ plāte ſẜ ꝑꝑ aialia ⁊ vt̄q3 ꝑꝑ hoīe3 Uſus aūt eoꝝ ī cibū marie necc̃ri9 ē qḋ ſine occiſiōe fieri n̄ pōt. Hic ⁊ Ar. i. i. poli. inq̄t. ꝙ venatio ē q̄ſi qḋdā iuſtū bellū: q̄ hō rōnalis rebelles ſibi beſtias deuicit: ⁊ ad ſuū vſu3 ꝯdūcit: ꝓpẜ q̄ oia ī diffinitōe d̃r ꝙ hōicidiū ē hois ⁊ n̄ bruti. Ad ſcḋ3 dubiū fuere nōnlli q̄ dixerūt ꝙ n̄ peccat q̄ inẜficit ſeip̄3: q2 iuēti ſẜ p̄ſtātiſſimi viri q̄ ſibijpſis mortē ītulerūt. Nā ſanſō inẜfec̄ ſeip̄3: vt p3 Judic. xvi. Cato cēſorin9 vt d̃r ī ſpeclo h̄ ip̄3 fec̄. Idē ⁊ Cato vticeñ. vt refert Lac. i. iij. li. id: p̄3 ꝯfirmās de cleāte. de. criſpo. de zenōe, ⁊ de ēpedocle. Curti9 armat9 eq̄ ī hiatū t̄re ſe p̄cipitauit. vt aug. meminit. li. v. d̄ ci. d. c. xviij. Sz ꝯ hāc opi. ē v̄itas rei. q2 vt inq̄t alex. i. iij. q. xxxiij. me. i. ⁊ tho. ij. ij. vbi. ſ̄. ar. ij Nulli lic3 ſibijp̄i mortē īferre q̄druplici rōne.

Prio h̄ ē ꝯ rōnē nālē: q2 vnaq̄q3 res nititur ꝯſuare ſeipa3. Un̄ Ariſt. i. ij. de ai a. ait. Oia appetūt eē: ⁊ illi9 cā agūt q̄cq̄d agūt ſm̄ nā3. Et Boe. in. iij. de ꝯſo. Omē nāq3 aial tueri ſalutē laborat: mortē ꝑniciēq3 deuitat. Scḋa rō ē q2 ē ꝯ charitatē q̄ vnuſq̄ſq3 teneẜ ſe diligere. Tertia rō ē: q2 ē ꝯ cōitatē: q2 q̄libet hō ē ꝑs cōitaẜ. Quarta q2 ē ꝯ deū: ſicẜ q̄ alienū ſuū inẜficit. Quare ꝑ nllo caſu d3 ſe q̄s occidere. Neq3 etiā occaſiōe vitādi penā. q2 ſ3 regl̄aꝝ apl̄i. nō ſūt faciēda mala vt inde eueiāt bōa.

De Sanſone vero ⁊ virginibus q̄buſdā q̄
tp̄e pſecutiōis ſe in caſurū fluuiū p̄cipitarunt
et tñ inter ſctōs habenƭ, ait Aug. li. i. de ci. dei.
ꝙ nō peccauerūt ſe occidēdo, q꞉ fecerūt illō ex
reuelatiōe ⁊ inſtinctu ſpūſſancti. Cauēdū tñ
eſt hodie vt nō credaƭ omni ſpūi: q꞉ diabolus
trāſfigurās ſe in angelū lucis mľtos decipe cō
ſueuit. Ad t'tiū dubiū cū q̄rebaƭ, vtꝝ hōici
diū fieri p̄t abſqꝫ pctō. Dicoꝙ ſic. i triplici actu

Primus d꞉ caſualitatis.
Secūdus neceſſitatis.
Tertius vtilitatis.

Primus actus d꞉ caſualitatis: cū q̄s aliūꝫ
interficit nō volūtate: ſed caſu. vt inq̄t Ray.
in ſūma ſua. Caſu fit homicidiū. vt cū q̄s ꝓij
cit lapidē ad auē: vel ad aīal: ⁊ alius trāſiens
ex inſpe rato occidiƭ: vel incidit arborē ad cu⸗
ius caſum aliq̄s opprimiƭ. Sed diſtinguēdū
eſt: q꞉ interficiens caſu: aut dabat operā rei li
cite: aut illicite. Si illicite vtputa ſi ꝓijciebat
lapidē verſus loca p q̄ ꝯſueuerūt hoīes tranſi
tum facere: ⁊ ſiľia. hic homicida reputaƭ. vt
xv. q. i. c. merito. § itaqꝫ ex p̄miſſis. Vñ ſi cleri
cus ludo: vel exercitatiōe viriū: vel venatione
iaculū mittens aliū perimit, q꞉ hoc ab eo debꝫ
eſſe penitus alienū: homicidij reus efficiƭ: vt
pꝫ. l. diſ. clerico. ⁊ ex̄ de p̄ſump. c. i. Si vō in⸗
terficiens caſu dabat operā rei licite: vt q꞉ ma
giſter cauſa diſcipline v̄berabat diſcipulū: vel
q꞉ deponebat aliq̄s fenū de curru. vel arborē p
priam ſibi neceſſariā incidebat: ⁊ ſiľia. hic ſi
adhibuit diligentiā quā potuit: videlicꝫ reſpi
ciendo ⁊ ꝓclamando nō nimis tarde vel re⸗
miſſe: ſed tp̄e cōgruo ⁊ alte: ita ꝙ ſi aliq̄s erat
ibi: vel veniebat: poterat fugere ⁊ ſibi cauere.
et magiſter nō exceſſit modū in verberādo di
ſcipulū: nō imputabiƭ ei homicidiū ſi caſu cō
tingat. Si autē dabat operā rei licite: ⁊ nō ad
hibuit diligentiā debitā: homicidiū imputabi
tur ei. Huiuſmodi diſtinctio poniƭ diſ. l. c. ſepe
cōtingit. ⁊ c. ſi duo fratres. ⁊ extra de homi. c.
Iohes. ⁊ c. quidā. vt aſſeris. Secūdus a⸗
ctus in quo homicidiū nō eſt pctm̄ d꞉ neceſſi
tatis. cū quis aliū interficit ſe defendendo ne
occidaƭ ab eo. Notandū tñ ſm Ray. in ſūma
ſua. ꝙ aut neceſſitas occidēdi fuit euitabilis:
q꞉ poterat euadere abſqꝫ occiſiōe. ⁊ tūc eſt re⸗
us homicidij: aut fuit neceſſitas ineuitabilis:
q꞉ occidit hominē ſine odij meditatiōe: imo
cū dolore animi ſe ⁊ ſua liberando cū alias nō
poterat euadere. ⁊ ſic occidens nō peccat: nec
aſtringiƭ ad pniam niſi ad cautelā ꝓpter am
biguū duplicitatis. vt pꝫ. xxiij. q. v. c. excōmu
nicatoꝝ. Et licet quidā dixerint ꝙ iſtud intel
ligiƭ de laicis tm̄ ⁊ nō de clericis. Veruntñ ve
rior eſt opinio ⁊ cōmunior ꝙ clericus interfi
cere p̄ōt in neceſſitate ineuitabili: ⁊ nō peccat
nec efficiƭ irregularis. ſicut habeƭ extra de ho
mici. in. c. ſignificaſti. ⁊ extra de ſen. excō. c. di
lecto filio. li. vi. ⁊ in cle. ſi furioſus. de homici.
q꞉ vt diciƭ. ff. de iuſti. ⁊ iure. l. vt vim vi. Vim
vi repellere licet cū moderamine inculpate tu
tele. Tertius actus in quo homicidiū non
eſt peccatū diciƭ vtilitatis. cū ſcilicet quis ali⸗
um occidit: vel in bello iuſto pugnando: vľ ex
auctoritate officij iuris ordine ſeruato: male⸗
ficos puniēdo. Nam Exo. xxij. dixit deus. Nō
patieris maleficos viuere ſuper terrā. Ex quo
dicit Tho. ſcd̄a ſcd̄e. vbi. ſ. ar. ij. ꝙ ſicut licitū
eſt occidere animalia bruta: inq̄ꝛtū naturali⸗
ter ordinanƭ ad vſum hoīm. ſicut imperfectū
ordinaƭ ad perfectū. Sic cū omnis pars ordi
neƭ ad totū. ſicut imperfectū ad perfectū. Om
nis eñ pars naturaliter eſt ꝓpter totū, vnde
et ꝓ ſalute totius corporis laudabiliter p̄cidi⸗
tur membrū putridū. Idcirco cuꝫ quelibet ſin
gularis perſona cōpareƭ ad totam cōmunita
tem ſicut ad totū: vnus homo periculoſus cō
munitati ⁊ corruptiuus alioꝝ: laudabiliter et
ſalubriter occidiƭ: vt bonum cōmune ſerueƭ.
quare nec iudex peccat reos ad mortē cōdem
nando ex debito officij: ⁊ amore iuſticie. Nec
miniſter peccat ſi iuſſus a iudice occidat cō⸗
demnatum. vt habeƭ exp̄ſſe. xxiij. q. v. c. mi⸗
les. ⁊ c. cū miniſter. c. lex eterna. c. officia. ⁊ c.
qui malos percutit. Et vtinā huiuſmodi ſeue
ritas abundaret in illis: ad quos ſpectat alio
rū crimina punire. Veruntñ hodie puniunƭ
non rei ⁊ malefactores amore iuſticie: ſed illi
tm̄ qui lꝫ rei ſunt fautores tñ nō hn̄t.

Qō nō ſolū manu: ſed etiā multis alijs mo
dis homicidiū dānabiliter cōmitti p̄ōt.

Caplm II

Ecūdū myſteriū de homicidio aprē
dū d꞉ modificatio. In quo videndū
eſt q̄t modis homicidiuꝫ cōmittiƭ.
Et loquendo de homicidio ꝓprie dico ꝙ cō⸗
mitti p̄ōt tripliciter.

Primo ſuaſione.
Scd̄o auxiliatione.
Tertio operatione.

Prio ſuaſiōe vel ꝯſilio. ⁊ ſm Guil. h̄ intelli
giƭ de ꝯſilio exhortatiōis vľ approbatiōis nō
de ꝯſilio ſimplicꝫ opiatōis. ſi q̄s eñ q̄reret alicui
i gñe, an liceret xp̄iano clico vľ laico paganū
occidere: ⁊ nō aio ꝑſuadēdi ſ; exponēdi q̄d ho⸗

caſu ſentiret, reſpōderet hoc eſſe licitum non
fieret irregularis: lꝫ ille cui taliter reſpōdiſſet
paganū poſtea interficeret ex cōfidentia illi⁹
reſponſionis. lꝫ etiā iſte erraſſet in rn̄dendo.
Inno. vō in glo. ſup. c. ad audientiā. extra de
homi. dicit ſic. Intelligiƭ conſiliū vel manda⸗
tum dediſſe in mortē alicuius quando ſuaſit
illud vel rogauit vel mandauit: vel alios con
ſuluit vtilitatē q̄ ſequereƭ ex homicidio oſtē⸗
dendo. Secūdo cōmittiƭ homicidiū auxilia
tione: cum ſcꝫ quis auxiliaƭ occiſori aſtando
miniſtrando arma: monēdo: confortando ⁊ c
hmōi. Vt eñ d꞉ Ro. p̄mo. Non ſolū q̄ faciūt
ſed etiā qui cōſentiūt facientibus digni ſunt
morte. Tertio committiƭ homicidiū opera⸗
tione: ⁊ hoc multipľr. Primo veneno aut ve
nenoſis medicinis. Sic occiderūt Alexādrū
magnuꝫ Caſſander Philippus ⁊ Solla filij
antipatris ſm. Q. Curtium. Dederūt nanqꝫ
in potum venenū ſibi. quo hauſto ſm Iuſti⸗
num in media potione velut telo confoſſus
ingemuit: deportatuſqꝫ eſt a cōuiuio ſemiani
mis. Maliuoli aūt dicebāt eū ebrietate ꝑire.
Quarto it aqꝫ die indubitata morte: ſentiēs
tumultuātes milites: quia rex occidebaƭ inſi
dijs pia orōne ſedauit: cūctiſqꝫ dexterā porri
gens eos oſculatus eſt. ſicqꝫ defecit āno etatis
ſue. xxx. Venenoſis inſuꝑ herbis atqꝫ medi⸗
cinis carnales quedā ⁊ libidinoſe mr̄es filios
ſuos adhuc in vtero latitātes ꝑimūt. Medi⸗
ci aūt ⁊ aromatarij vel incuria vel negligen⸗
tia vel malitia dū venenoſas medicias egro
tis tribuunt: in hunc errorē ꝓbabunƭ. Taceo
reliqua que dicere poſſem tam de mulieribus
q̄ꝫ de viris: q̄m ſufficere debet eis q̄ venenis
vtunƭ: ſtimulus conſciētie ſue. Secūdo cō⸗
mittiƭ homicidiū opere cum maleficijs ⁊ in⸗
cantationibus. Vidi ego Ianue combuſtam
⁊ affixam palo quandā ſclauā: que ſuū dn̄m
ac dn̄am cum his diabolicis ſupſtitionibus
interfecerat. Tertio committiƭ homicidiuꝫ
ope ꝑcutiendo manu. Sic Cayn interfecit fra
treꝫ ſuū Abel. vt d꞉ Geñ. iiij. Et h̄ vtiqꝫ pctm̄
ſatis graue eſt atqꝫ crudele: tum q꞉ eſt cōtra
p̄ceptum dei qui ait. Exod̄. xx. Non occides.
Tum q꞉ eſt contra opificiū eius qui corpus
⁊ aīam mirabili ſapiētia ſua vniuit. Eſt etiā
hoc pctm̄ contra corpus primi ⁊ ſepe contra
aīam eius: quia dum interficiƭ nō eſt contri
tus. Eſt cōtra parētes interfecti qui excitāƭ
⁊ commouenƭ ad odium. Eſt ꝯ rempublicaꝫ
quia homicida oēs leges omniaqꝫ iura ſper
nit. Eſt contra angelū cuſtodientē q̄ nō parū
de ſuo cuſtodito interfecto dedignaƭ. O igiƭ
homicida ꝑimax ⁊ ſuꝑbe. o pctōr neq̄ſſime:
o crudelior omni fera peſſima: contine ma⸗
num tuā: noli ſeuire in ꝓximos tuos. Si pec
caſti hactenus age pniam. Si in ꝓpoſito es
occidendi deſine ab ira ⁊ derelinque furoreꝫ:
vince teip̄m: ⁊ noli pctm̄ tam horrendū tāqꝫ
deo exoſum immortali cōmittere. Noui nāqꝫ
q̄ꝫplures qui tandē leti facti ſunt: eo ꝙ muta
uerunt conſiliū ſuū. Propterea dico ⁊ iterum
dico. Nolite locū dare diabolo. nolite effunde
re ſanguinē hoīs: q̄m inter cetera peccata ho
micidiū maximi eſt nocumenti. Unde poſito
ꝙ homicida haberet in poteſtate vel deſtrue
re celum ⁊ terrā ⁊ oīa que in eis ſunt: dūmo⸗
do talis deſtructio non veniret in damnū ho
minū: vel interficere hoīem: maius malū cō⸗
mitteret illū interficiēdo q̄ꝫ deuaſtādo cūcta
corpa celeſtia: ⁊ oīa alia q̄ ſunt in hoc mūdo.
Maiorē ſiquidē iniuriā faceret deo hoīeꝫ in
terficiēs: q̄ꝫ qui ſine hoīs dāno celū priuaret
luminaribus ſuis: aerē volucribus: terraꝫ ar
boribus: ⁊ mare aquis.

Qō leges omnes tam diuine q̄ꝫ humane
acriter ⁊ grauiſſime damnant ac puniūt ho⸗
micidas. Caplm III

Ertiū myſteriū aꝑiendū de homici
dio d꞉ punitio. Puniƭ ſiquidem ho
micidiū grauiter triplici pena.

Primo pena legali
Scd̄o pena cōſcientiali.
Tertio pena diuinali.

Primo puniƭ pena legali. Scriptū quippe
eſt in lege veteri Exod̄. xxi. Qui ꝑcuſſerit ho
minē volens occidere: morte moriaƭ. Idem
dicit lex ciuilis. ff. ad. l. cor. de ſica. l. i. ⁊ C. ad
l. cor. de ſica. l. is qui cū telo. Scd̄m vero legē
canonicā homicida eſt irregularis: et nō p̄ōt
ꝓmoueri: ⁊ eijciƭ iam ꝓmotus. ſicut pꝫ. l. di.
c. ſi quis viduā. Et li. di. c. aliquātos. ⁊ de pe.
di. i. c. ꝑiculoſe. ⁊ extra ne cle. vel mo. c. ſuiaꝫ
ſanguinis. ⁊ extra de homi. c. ſicut dignum.
⁊ c. ſignificaſti. Scd̄o puniƭ homicidiū pe⸗
na conſcientiali. Nam in foro pnie ſm Ric.
in. iiij. homicida aſtringi debet ad ſatiſfaciē⸗
dum. ⁊ q̄ꝫuis non poſſit reſtituere vitā: obli⸗
gatur tamen ad reſtituendū alia bona ꝓ illo
damno compēſata qualitate leſi: ⁊ quātitate
damni: ⁊ poſſibilitate damnificātis. Et hanc
reſtitutionē debet facere ad arbitrium boni
viri. Et ꝙ talis teneaƭ ad reſtitutionē pꝫ. q̄a
quāto homo aliū plus damnificat. tanto ma
gis ad reſtitutionē teneƭ. Bona aūt corporis

bona exteriora excedunt. Scotus aūt in.iiij.
di.xv.di.ꝙ ꝓ ſatiſfactione homicidij expedit
homicide pmo ꝙ exponat vitā ſuaȝ in cauſa
iuſta: vtpote ꝯ eccl'ie inimicos: vel ꝯtra here
ticos ſeu alios infideles: ⁊ hoc ordinādo labo
rem ⁊ periculū ſuū in ſatiſfactionē illi⁹ quem
ipe occidit: vt ſi cui nō poteſt in corporalibus
ſatiſfacere: ſatiſfaciat in ſpūalib⁹ bonis. Se
cundo ſi pdicti caſus nō occurrāt totam vitā
ſuā in orōne ⁊ pnia debet ordinare ad illius
ſubleuationē quē ipe occidit. Tertio quoqȝ ſi
interfect⁹ alios ſuſtētabat. ſ. prēm vel matrē:
aut alios ſibi ꝓpinquos ſeu paupes: obligat
talis interfector oībus illis ad tantā reſtitu
tionem: quātā illis abſtulit p interfectionem
illius. Sed ego puto Scotū oia ſupradicta i
telleriſſe de quadā congruitate: nō neceſſitate
⁊ pcipue pmum ſcȝ de exponēda vita ꝓ aia
interfecti: quod ſi ipe intelligi voluit de neceſ
ſitate expedire: ego ſalua reuerētia ſua id nō
credo neqȝ teneo. qꝛ ſi vt inqt Hiero. ad Dama
ſum papā. Lex iuſticie tenax dementiā non
habebat. Sed quicūqȝ adulter fraudator ho
micida. ⁊ vt breuiter dicam qualicūqȝ morta
li crimine detinebat: nulla venia pnie laxa
batur a crimine: oculū p oculo: dentē p dente
aiam ꝓ anima iubebat exoluere. Sed miſit
deus filium ſuū natum ex muliere factuȝ ſub
lege qui auſteritatē legis euāgelij gratia tem
perauit. hec ille. Et ꝓpterea mihi videt ꝙ oc
ciſori penitēti ſatiſfaciat quelibet alia ſatiſfa
ctio ſibi impoſita ad arbitrium diſcreti cōfeſ
ſoris abſqȝ hoc ꝙ vitam ſuam exponat peri
culo mortis: quia talis obligatio ſatis eēt du
ra atqȝ periculoſa. Induceret nanqȝ quoſlibȝ
homicidas in deſperationē ⁊ deus benign⁹
deſperationem maxime odit: quia vt ait Hie
ro. ad Ruſticum monachū. Nihil ſic offendit
deum ſicut cor impenitēs. Solum deſperatō
nis crimen eſt quod veniā cōſequi nō poteſt

Tertio punit homicidiū pena diuinali. Eſt
vtiqȝ ſepiſſime deus homicidarū ſeuiſſimus
vltor ⁊ robuſtiſſimus pſecutor: cuius iudicio
fit vt homicide ferientes gladio: gladio feriāt
Et omiſſis que in ſcripturis habent ⁊ notiſſi
ma ſunt. Patet etiā hoc in exemplis gētiliuȝ
Crudelis ⁊ homicida Cyrus ſm Iuſtinuȝ ⁊
Paulum Oroſiuȝ in bello occiſus fuit: eiuſqȝ
caput in vtrem humano ſanguine plenū miſ
ſum eſt. Crudelis ⁊ homicida Nero: vt dixi
mus in ſmone de antixpo interfecit ſemetip
ſum. Domitianus ſm Eutropiū ⁊ Oroſium
qui ſenatores nobiliſſimos occidit: multos
etiā ꝯſobrios ſuos: a cubicłarijs ſuis occiſus
eſt anno etatis ſue.xlv. Hannibal carthagi
nenſis qui ex crudelitate captiuos romanos
oneribus ⁊ itinere feſſos. vt dicit Valeri⁹ ſub
rubrica de crudelitate. ſucciſa pma pte pedū
relinqbat: quoſdāqȝ fratres ⁊ ꝓpinquos fer
ro vſqȝ ad mortē decertare cogebat: veneno
ſe extinxit. Nam fugerat poſt carthaginē de
uictam ad antiochū regem: ad queȝ a ſenatu
romano miſſi fuere legati qui regē ad pacem
cogerent: hannibalemqȝ depoſcerent. et cum
hannibal de fuga atqȝ ſalute omnino deſpe
raſſȝ: veneno hauſto qd more regio ſub gem
ma ferebat incluſuȝ obijt. ſicqȝ ab his qui ad
eum cōphendendū miſſi fuerant exanimiſ
eſt inuentus ſm Eutropiū. De interfectorib⁹
etiam ceſaris ſic ſcribit Suetonius. Null⁹ fe
re triennio ſuperuixit: nulluſqȝ naturali mor
te obijt. Nam pars naufragio: pars prelio de
functa eſt. Quidam ſe illo pugione quo Ceſa
rem vulnerauerāt occiderūt. Diebus etiā no
ſtris multa nobis exempla monſtrata ſunt.
Ex quibus vnū tacendū minime puto. In ci
uitate Eugubij quidā iuuenis nomine petr⁹
impedire volens teſtamentū patris iam de
functi. vnum de executoribus Laurentiū ſcȝ
de euſtrotijs de Florentia filiū domini Pale
manu ꝓpria interfecit. Eram ego Padue vbi
et dñs Palas ſupradictus etiam morabat:
egoqȝ ſibi nūciaui dolendū caſum ⁊ inopina
tum filij: hortans illum plurimū ad patiam.
Sequenti vero quadrageſima cum Senas
acceſſiſſem repperi ibi homicidam illū qui ſe
pius ad me veniens precabatur vt ab vxore
interfecti que Florentie tunc erat per meas
litteras ſibi veniam impetrarē. qd cum obti
nere nō valuiſſeȝ: ille miſer in ciuitate Sena
rum ſtare decreuit: ⁊ dum habitaret in qdaȝ
hoſpitio: venerunt duo ex Florentia pcio du
cti qui hoſpitē pecunia corrumpētes in eius
cellario pfatum iuuenem occiderūt: amputa
ueruntqȝ digitū eius his qui illos miſerāt ꝓ
ſigno ferendū. Dum aūt ſimul irent in itinere
duo illi ceperunt cōtendere vnuſqȝ in ſocium
irruens ipſum peremit. At ⁊ ille captus eſt. ⁊
ſm iuris regulas vita pu atus in parteſqȝ di
uiſus tanq̄ duoruȝ homicidiorꝫ pditiſſimus
reus. O igitur terribilis iuſticia dei: qui homi
cidis etiā in hac vita repēdit vicem. Timete
igit illam omnes qui prompti eſtis ad rixas
⁊ ab homicidio vobis caueatis. vt ſic valeat
acquirere in hoc ſeculo dei grām ⁊ in futuro
gloriam. Amen.

Sabbato poſt dñicam in paſſione de ſacra
tiſſima cōmunione: ad quā omnes fideles ſe
debēt diſponere ⁊ preparare. Sermo LXI.

Ui manducat meā

q carnē ⁊ bibit meū ſanguinē in me
manet. ⁊ ego in illo. Verba ſunt re
demptoris noſtri originaliter Ioh. vi. c. Am
plius non eſt differendū dicere ⁊ loqui de ſan
ctiſſima cōione: quoniam iam appropinquat
tempus quo fideles cuncti ad illam deuote ſu
mendā eſſe debent expediti. Sunt tamē mul
ti qui obliti ſalutis ſue: cōicare aut negligunt
aut renuunt ⁊ contemnunt: quibus in hoc ſer
mone oſtendere ſtatui: quanta ſit neceſſitas
ſuſcipiendi ſanctiſſimū eucharíſtie ſacramen
tum. Opus equidē eſt cū verbis veritatis cō
terere duriciem obſtinatorꝫ. quoniā nihil peri
culoſius aut damnabilius ipſis poteſt euenire
re q̄ ſeparari ab amore: a beniuolentia: ⁊ a gra
tia domini noſtri ieſu chriſti. Ipe vtiqȝ in ver
bis in themate allegatis ſe manſurꝫ pollicetur
cū eo qui eius carnē manducat ⁊ ſanguinem
bibit in ſacramento altaris. Ut igitur rumpā
tur corda duriſſima eorꝫ qui cōmunionē fugi
unt: de ipſi⁹ neceſſitate locuturi tria myſteria
proponimus declaranda.

Primū dicitur obligationis.
Secundum excluſionis.
Tertium conditionis.

Qd obligantur ad cōmunionē homines:
tum ob memoriā paſſionis xpi. tum propter
eccleſie preceptum. tum etiam propter chriſti
comminationem. Caplm I

p Rimū myſteriū de cōmunione decla
randū dicitur obligationis. Obligā
tur ſiquidē hoies ad cōicandū ſuſci
piendumqȝ ſanctiſſimū ſacrm dñi noſtri ieſu
xpi triplici ratione.

Primo rōne recordationis.
Scdo rōne preceptionis
Tertio rōne cōminationis.

Primo rōne recordationis. Inſtitutū ſiq
dē fuit ſacramētuȝ altaris a domino ieſu xpo
vt fideles ſui illud ſumētes recordarent amo
ris quē nobis oſtendit. dum pro noſtra ſalute
paſſionē acerbiſſimā crudeleqȝ mortē patiē
tiſſime tolerauit. Vñ Matth. xxvi. ⁊ Lu. xxij.
ipe ait. Hoc facite in meā cōmemorationem
Et Paulus. i. Corꝫ. xi. ait. Quotienſcūqȝ man
ducabitis panē hunc ⁊ calicē bibetis: mortē
dñi annunciabitis donec veniat. Et idē ponit
tur in ſnia de ꝯſe. di. ij. c. ſcriptura. c. qꝛ paſſus.
c. ſemel xpus. c. ſemel imolat⁹. ⁊. c. in xpo. ⁊. c.
qꝛ corpus. Euſebi⁹ ita loquit. Quia corp⁹ aſ
ſumptū ablaturus erat ab oculis: ⁊ illatur⁹ ſy
deribus: neceſſariū erat vt die cene ſacrm no
bis ſui corpis ⁊ ſanguinis cōſecraret. vt cole
retur iugiter per myſteriū qd ſemel offereba
tur in preciū. vt qꝛ quotidiana ⁊ indefeſſa cur
rebat pro oīum ſalute redemptio: perpetua eſ
ſet redemptionis oblatio: ⁊ perennis victima
illa iugiter viueret in memoria: ⁊ ſemper pre
ſens eſſet in gratia. hec ille. Cū ergo ſacramē
tum hoc venerabile fideliter ⁊ deuote ſumptū
xpm paſſum ad mentē reuocet: ingratiſſimi
ꝓfecto cenſendi ſunt illi qui ſaltē ſemel in an
no cōicare nolūt. O obſtinate mentes que tā
ti bñfactoris nec etiā perraro recordari vult.
O impia aia peccatrix. nō ſic fecit erga te fili⁹
dei bñdicti. Nunq̄ ipſe te obliuioni tradidit.
Quinimo ſemper fuit memor tui naſcēdo: ſu
gendo vbera: in cuna vagiendo: peregrinan
do: vigilando: ieiunando: orando: predican
do: patiendo: ⁊ moriendo. Propter te nanqȝ
omnia iſta fecit. ſemper te videbat. ſemper te
diligebat: ſemper tecū in corde ſuo colloque
batur atqȝ dicebat. O anima delicata: o aia in
ſignis ⁊ nobilis: propter te ſum fact⁹ homo:
propter te ſum carne veſtitus: propter te fero
quoſcūqȝ labores: ꝓpter te deniqȝ affixus in
cruce pendeo. Quare hic xps ſubdit illud Tre
norꝫ. iij. Recordare paupertatis ⁊ trāſgreſſio
nis. i. afflictionis mee. potationis fellis ⁊ ab
ſinthij. O ferrea mens: cur non audis vocem
amoroſi ieſu: Cur illū non inſpicis: ⁊ pro ſuo
amore ac commodo tuo vitia ⁊ peccata depo
nis: Cur ſacramentum eius in memoriam
ipſius (vt debes) non accipis: Cur non compa
teris doloribus: cruciatibus: ⁊ afflictionibus
eius: Quibus omnibus grauior eſt ingratitu
do tua. Audi ipſum o peccator: audi inquam:
audi de cruce ad te clamantem ⁊ dicentem ſm
Bernardum. Vide homo que pro te patior.
vide penas quibus afficior. vide clauos qui
bus confodior. Non eſt dolor ſicut quo crucī
or. Cum ſit tantus dolor exterior: intus eſt ta
men dolor grauior: tam ingratum dum te ex
perior. Ad hanc ergo ingratitudinem euitan
dam facit communio altiſſimi ſacramenti:
quod (vt predictum eſt) ſignum eſt memorati
uum dominice paſſionis. ¶ Secundo obli
gantur homines ad cōmunionē rōne precē
ptionis. Precepit nāqȝ ſancta mater eccleſia
fidelibus cunctis. vt cōmunionē ſuſcipiant.
De hoc autē pro varietate temporum varia

facta ſunt ſtatuta. In eccleſia ſiquidē primi-
tiua dū ſanguis xp̄i recens feruebat in corde
credentiū/cōicabant oēs quotidie. vt pꝫ Act.
ij. Et de ꝯſe. diſt. ij. c. peracta. Lapſu vero tp̄is
vſus cōionis deductus eſt ad dies dñicos. Et
de hoc dixit Aug. de ꝯſe. di. ij. c. quotidie. Quo-
tidie euchariſtie cōmunionē accipere/nec lau-
do nec vitupero. Oībus tñ diebus dñicis cō-
municandū hortor. Succedente vero tp̄e ſta-
tutū fuit/vt ter in anno hoīes cōicarēt. videlꝫ
in paſca. dñi natali: ꝯ penteꝯ. vt expreſſe pꝫ de
ꝯſe. diſt. ij. c. et ſi non frequentius. ꝛ. c. ſecula-
res. Notandū tñ/quia quod dicitur de conſe.
di. ij. c. A quibuſdā in cena dñi. ſcꝫ ꝙ cōican-
dū erat in die cene/intelligitur de conſilio/non
de precepto. Tp̄e vero (in quo charitas refri-
guit) eccleſia obligauit laicos ad cōmunionem
tñ ſemel in anno. ſicut pꝫ ex̄ de peni. ꝛ remiſ.
in. c. oīs vtriuſqꝫ ſexus. Et tñ tanta eſt in mul-
tis nequicia maleqꝫ voluntatis obduratio/ꝙ
non ſolū non cōicant ſemel in anno/verūetiā
ſine cōione per annos ꝛ annos perdurant.

Tertio obligantur ad cōmunionē rōne cō-
minationis. Dicit eñ xp̄s cōminanter. Joh.
vi. Niſi manducaueritis carnē filij hominis
ꝛ biberitis eius ſanguinem/non habebitis vi-
tam in vobis.

Qō excuſantur a peccato qui non commu-
nicant ſemel in anno propter punitionē vel
defectū/ꝛ de his q̄ indiſpoſiti ſunt. Caplm II

S Ecundū myſteriū declarandū de cō-
munione dicit excluſio. Excluduntur
etenī a cōione nonnulli/qui cōmuni-
care non debent iuxta ſtatutū eccleſie prefatū
ſcꝫ ſemel in anno/ꝑpter tria.

Primo ꝑpter punitionē
Scdo ꝑpter defectionē
Tertio ꝑpter indiſpoſitionē.

Primo ꝑpter punitionē. Nā nonnullis in-
terdicta eſt cōmunio ſemel in anno/lꝫ contri-
ti ſint ꝛ confeſſi: ꝑpter punitionē precedēn-
tiū peccatoꝝ. Vñ. xxxiij. q. ij. c. latorē. dr̄ de pa
tricida aut matricida: ꝙ non dꝫ cōicare vſqꝫ
ad tres annos. Et vt dicit Ricꝰ. in. iiij. Nulli
notorio ꝛ manifeſto ac infami peccatori: cuꝫ
ad pñiam reuertit: eſt ſtatim euchariſtia mi-
niſtranda. Tum ꝑpter reuerentiā ſacramen-
ti. Tum vt ꝓbetur cōuerſio vera vel ficta. Tū
ne alij puſilli ſcandaliſentur. Poſſet tamē cō-
trariū fieri vbi articulus pietatis vel neceſſi-
tatis aliquando aliter fieri ſuaderet: puta qꝛ
eſſet tam feruida penitentia: cōpūctio ꝛ la
chrymarū abundantia: ꝙ etiā alios ad deuo-
tionem prouocaret vel mortis periculum im-
mineret. Nam in extremo vite nulli peniten-
ti eſt euchariſtia deneganda. vt probatur di.
l. c. penitentes. ꝛ. xxvi. q. vi. c. ſi preſbyter. ꝛ. c.
agnouimus. ꝛ ex̄ de elec. in. c. licet. Secūda
ratio quare aliqui excluduntur a cōmunione
dicitur defectiua ſiue defectionis. quando ſcilꝫ
aliquis deficit ſenſu aut ratōne fatuitatis aut
ratione etatis. De etate autē in qua quis ad
cōmunionē ſit inducēdꝰ. dicit Alexan. in. iiij.
ſumme ꝙ ſtādū eſt arbitrio boni viri: qui po-
tiſſime conſiderare habet an ille qui cōmuni-
care debet tantā habet fidē ꝛ diſcretionem vt
diſtinguere ſciat inter ſacramētū in quo reali-
ter continetur xp̄s: ꝛ materialē panem ſeu vi-
num. Tertia ratio quare aliqui excludūtur
a cōmunione dicitur indiſpoſitionis. quia nō
ſunt diſpoſiti cū firmo propoſito a vitijs abſti-
nere. qui vt dicetur in tertio myſterio: ſi ſic cō
municauerint peccāt. Et rurſus ſi non cōmu
nicauerint ſemel in anno: a peccato non ſunt
imunes. Et ſi dicatur ꝙ non videtur peccare
qui cōmunionē omittit: qꝛ ſe ad illam indiſpo
ſitum videt: cum hoc accedat ad ſacramenti
reuerentiam. Reſpondeo ꝛ dico ꝙ non peccat
propter reuerentiam ſacramenti/ſed propter
indiſpoſitionem ſuam. eo ꝙ quilibet peccator
tenetur diſponere ſe ad correctionem ꝛ emen
dationem. Ex quo dicit Alexander in ſecūdo
ſumme ꝙ quando peccator cogitat de ſua ma
la vita: ꝛ excitatur intrinſecꝰ a dei gratia gra
tis data: ꝛ extrinſecus a verbis ſcripture: a vo
ce predicatorum: ab exemplis bonorum viro
rum: vt peccata deponat: ſi in tali actu non a-
git operam vt conteratur de nouo mortaliter
peccat: peccato ſcilꝫ negligentie: ad quod ſe-
quuntur alia peccata. ſcilicet contemptus di-
uine gratie: obduratio cordis: ꝛ impeniten-
tia. Idcirco friuola eſt atqꝫ periculoſa excuſa-
tio illius qui dicit: communicare nolo: quia
non ſum diſpoſitus peccata relinquere. Nam
licet non ſit cum peccato communicandum:
tamen a peccato eſt abſtinendum. O quot de
tinet illaqueatos diabolus. O quot ſunt for-
nicatores: adulteri: ſodomite: vſurarij: ꝛ ſimi
les: qui nullam in ſuo corde mentionem faci-
unt de emendatione ſua. O inſenſati. o repro
bi. o maligni inimici creatoris veſtri dei. O
damnandi cruciatibus eternis: cur duriti-
am veſtram: voluntatemqꝫ in malo perſe-
uerantem non inſpicitis? Flete ſuper vo-
metipſos. Flete inquam: quia in breui pro
dilectione momentanea luetis penas eter-

nas. Heu heu quanta crudelitas. quanta im-
pietas: quanta feralitas nō cōpati ꝑprio peri
culo: ꝑprio damno atqꝫ iacture. O luxurioſi
domate veſtram libidinē. O auari refrenate
veſtram cupiditatē. O ſuperbi deponite iras:
rancores: ꝛ odia. ꝛ nolite fugere: nolite ꝯtem-
nere xp̄m deum. Ipſe eſt qui ad nos venit. Ip
ſe nobis offert ſeipſum in ſacramento altaris
Sed dicet aliquis. Ecquis ſcire pōt ſi ſine pec
cato ꝛ mūdus ſit? Inquit eñ ſapiens Eccs.
ix. Nemo ſcit vtrū amore an odio dignus ſit.
Et Dauid in ps. Delicta quis intelligit. Cui
ego reſpondeo. ꝙ etſi certitudinaliter de cōmu
ni lege nullus ſe ſciat eſſe in charitate: tamen
per cōiecturas ꝛ ſigna pōt vnuſquiſqꝫ id cre-
dere atqꝫ tenere. Sunt autem he cōiectur et
dolor de peccatis cōmiſſis: ꝓpoſitum ab illis
in poſterum abſtinendi: humilis ꝛ diligēs cō
feſſio: ꝓmpta ſatiſfactio: ad bonū operandū
expedita voluntas. Veruntamen vt p̄dictum
eſt ſi quis oīno ſe ad hoc indiſpoſitū viderit a
ſacra cōmunione omnino abſtineat.

De tribus cōditionibus que p̄cipue obſer-
uari debēt ab his/qui ſanctiſſimū ſacrm̄ deuo-
te ſumere volūt. Caplm III

T Ertiū myſteriū declarandū de cōmu
nione dicit cōditio. Cōmunicare ſi
quidē volentes debent corpus xp̄i
cū deuotione fide ac reuerentia ſuſcipere. qui-
bus neceſſaria ſunt maxime tria.

Primū eſt mundicia.
Secundū diligentia.
Tertiū reuerentia.

Primum quod cōmunicantibus eſt neceſ
ſarium dicit mundicia. que eſt triplex. Pri-
ma eſt mundicia mentalis: vt ſcꝫ mens mun
da ſit ab omni ꝓpoſito malo et ab omni actu
cuiuſcūqꝫ peccati mortalis. Et de hac dic apo-
ſtolus. i. Corinꝯ. xi. c. Probet autem ſeipſum
homo: ꝛ ſic de pane illo edat: ꝛ de calice bibat.
Qui enim manducat ꝛ bibit indigne/iudiciū
ſibi manducat et bibit. Notandum ta-
men ꝙ pōt quis dici indignus iſto ſacramen
to dupliciter. Aut ratione ꝑprie iniquitatis.
et ſic eſt indignus omnis exiſtens in peccato
mortali. Aut ratione ꝑprie paruitatis ꝛ infir
mitatis. et ſic etiā ꝗlibet q̄tūcūqꝫ ſanctus/in-
dignus eſt. Propterea oīs cōmunicans di-
cit. Dñe nō ſum dignus. Sed illi qui ꝑpter ſu
am impietatē ꝛ maliciam indigni ſunt/iudi-
cium ſibi manducant ꝛ bibūt: dum ſanctiſſi-
mum ſacramentum ſuſcipiunt. O ſacerdotes
o religioſi euchariſtiam frequentantes/nota-
te verba: ſignate myſteria. Ve mundo a ſcan-
dalis. Ecquis enumerat quot ſunt/qui pollu-
to ore p̄ſumunt accipere corpus xp̄i. Verū
tamen circa hoc dubium oritur. vtrū peccet ſa-
cerdos dās euchariſtiā illi/quē ſcit eſſe i pecca
to mortali. Et rñdet Ricar. in. iiij. ꝙ talis pec- ·Sa·
cator aut nō petit euchariſtiā ſibi dari. ꝛ tunc
ſacerdos dando peccaret. Aut petit. ꝛ tunc di-
ſtinguo. qꝛ aut ſuū peccatū eſt occultū: aut ma
nifeſtum. Si manifeſtū/tunc ſacerdos dādo
ſibi euchariſtiā peccaret: qꝛ legitimā cōtra ip-
ſum habet exceptionē/quā ſibi publice obijce-
re pōt. Et accipio hic manifeſtum nō ꝓ omni
eo/qd̄ ꝓbari pōt: qd̄ magis ꝓprie dicit mani
feſtabile/ꝙ manifeſtū. Unde ſi ſacerdos ſciret
parochianum ſuum eſſe in crimine: qd̄ legiti-
me cōtra eum poſſet ꝓbare: ita ꝙ illud crimē
neſcirent cum ipſo/niſi duo vel tres teſtes/per
quos hoc ꝓbare poſſet/nō ꝑpter hoc deberet
euchariſtiā negare illi in publico petenti: qꝛ
iam inferret ſibi penam ante criminis ꝓba-
tionem. quod fieri nō debet. vt ponit. xi. q. iij.
in. c. eoꝝ. Sed accipio hic manifeſtum ꝓ no-
torio. Eſt autē peccatum notoriū: vel per ſen-
tentiā: vel per ꝯfeſſionē factam in iudicio: aut
per euidentiā rei/que tergiuerſatione aliqua
celari nō pōt. extra de coha. cle. ꝛ mulie. c. vlt.
Si autē peccatū ſuum eſt occultum. Aut petit
in occulto. ꝛ tunc ſacerdos ſibi dādo peccaret:
qꝛ habet cōtra eum legitimam exceptionem:
quam ſibi in occulto obijcere pōt: ꝛ ipſum de-
bet monere ne petat in publico. vt habet de cō
ſecra. diſ. ij. c. nō ꝓhibeat. Aut petit in publico
et tunc eſt diſtinguendū. qꝛ aut eſt de aliena
parochia. ꝛ tunc peccaret ſibi dando. Aut eſt
de parochia ſua. ꝛ in tali caſu ſacerdos tenet
ſibi dare: qꝛ cōtra eum nō habet legitimā ex-
ceptionem: quā ei in publico obijcere poſſit. ex
tra de offi. iudi. ordi. c. ſi ſacerdos. Sic xp̄s cō
municauit Iudam quem ſciebat ꝓditorē: ne
peccatū eius occultū panderet. vt dicit. i. q. i.
c. xp̄s. ꝛ. vij. q. i. c. aduerſitas. Illi ergo qui cū
peccato mortali cōicare p̄ſumunt Iude ſiles
efficiunt. Secunda mūdicia neceſſaria cō
municare volentibus dicit cōfeſſionalis. De
bet nanqꝫ quis ante ſacramenti ſuſceptionē
mundare ſe per cōfeſſionē factam ſacerdoti.
Sed hic dubitare cōtingit vtrū cōtritus nō
cōfeſſus peccet mortaliter cōmunicando. Et
reſpondet Ric. ꝙ diſtinguendū eſt. qꝛ aut ta-
lis habet copiam cōfeſſoris idonei: ꝛ tempus
ſufficiens ad cōfitendum: ꝛ loquelam liberā
aut nō. Primo ſuſcipiendo hoc ſacramentū

mortaliter peccat, quia adhoc ꝙ homo ſit dignus hoc ſacramentū ſuſcipere: requiritur ꝙ recōcilietur deo ꝛ eccleſie, que recōciliatio eſt per cōfeſſionem ꝛ abſolutionē. Secundo modo ſubdiſtinguendū eſt. qꝛ aut imminet ſcandalum perſone ſue: aut cōmunis hoc eſt populi: aut quia iam incepit ſacrū myſteriū ſi ſacerdos eſt: ꝛ in quolibet iſtorū caſuū licitū eſt cōmunicare cū ꝓpoſito cōfitendi. Si tamen nō adeſt aliquis p̄dictoꝝ caſuū: tenetur expectare quouſqꝫ habeat copiam cōfeſſoris. Tertia mundicia que requirit in volentibus cōmunicare dicit corporalis. Pro cuius intelligentia notandū ſm Boñ. ꝛ Ric. in. iiij. diſ. ix. ꝙ alia eſt immundicia corporalis q̄ eſt cōiuncta ſpūali, ſicut pollutio ꝓueniens ex crapula. vel ex turpibus cogitationibus p̄cedentibus. et cū hac nō licet ad ſacramentum accedere. Alia eſt immūdicia pure corporalis nullū horrorem immūdicie in aīa generans: vt immūdicia in pede, ꝛ hec nō impedit. Unde pollutio ꝓueniens ex infirmitate: vel debilitate nature nō impedit vſum ſacramenti: licet laudabile ſit ob reuerentiā abſtinere. Similiter immundicia menſtruoꝝ nō ꝓhibet mulierem cōmunicare: qꝛ eſt immūdicia pure naturalis. Simile pōt dici de illa infirmitate: que Leui. xv. vocat fluxus ſeminis. Et ſi diceret ꝙ tales in veteri lege reputabant immūdi: ꝛ arcebant ab ingreſſu in templum: ꝛ ab eſu agni. Reſpondent p̄fati doctores ꝙ iſtud nō tenet hodie: qꝛ lex data eſt in onus ꝛ in figurā: ꝛ ꝑ illas immūdicias ſignificabant immundicie ſpirituales. Dicit tamen Boñ. ꝙ deus diligit mundiciā corporalem que excitat deuotionē mentis: ꝛ abominat immundiciā corporalē que eſt via ad irreuerentiā mentis. Unde qui immūdis manibus tractaret corpus xp̄i: propter irreuerentiā ſacramenti nō eſſet immunis a peccato. Secundū principale qd̓ requirit ꝛ eſt neceſſarium cōmunicantibus dicit diligentia: que adhuc triplex eſſe poteſt.

Prima eſt diligentia examinationis. Debet quidē quilibet qui vult cōmunicare examinare diligenter ſeipſum: vt cōfiteat de oībus peccatis mortalibus: de q̄bus memor eſſe pōt qm̄ ſi quis omiſiſſet cōfiteri aliquod peccatū mortale ꝓpter ſuam voluntariā negligentiā: licet perſuaderet ſibi ꝙ ꝓpter cōfeſſionē alioꝝ eſſet mūdus: cōicādo peccaret mortaliter. Et ſi quis facta diligentia ſua nō recordaret niſi de vno peccato: ꝛ de illo dumtaxat cōfiteret in particulari: ꝛ de oblitis in generali cōmunicādo grām xp̄i obtineret ſm Scotū in. iiij. diſ. ix. Immo multotiēs oblita peccata virtute ſacramēti ad memoriā reducunt. Et tūc tenet homo poſt ſuſceptū corpus xp̄i q̄citius pōt cōfiteri d̓ illis in ſpeciali. qd̓ etiā tactū eſt a nobis: dū diximꝰ de reiteratiōe ꝯfeſſionis. Secunda diligētia eſt feruētis orationis. Debēt vtiqꝫ qui coīcare habēt: per aliqd̓ ſpaciū ante orare feruenter. Tertia diligētia eſt pie meditationis. Debent em̄ pie meditari ꝛ cōtemplari clementiā ꝛ amorē dñi noſtri ieſu xp̄i q̄ nobiſcū eſſe dignat in venerabili ſacramēto.

Tertiū quod eſt neceſſariū cōicantibus dr̄ reuerentia. Debēt nanqꝫ corpus xp̄i ſumere cū reuerentia ꝛ honore genuflexi: videlicet et pectora ſua tundentes di. Centurionis verba Matth. viij. Dñe non ſum dignus ꝛc̄. Et de hoc deuotiſſimū eſt exemplū illud: mēteqꝫ ſollicita ſpeculandū. quod de beato Hieronymo Euſebius in eius tranſitu narrat. Scribit em̄ ſic. Quidā frater ad locum accedens ſanctiſſimū corpus ieſu xp̄i ſecum tulit. quod vbi Hieronymus vir dñi videre potuit, nobis ei auxiliantibus ꝓſtrauit ſe in terrā ꝓtinus ꝛ voce et lachrymis q̄tum poterat clamabat dicens. Dñe quis ego ſum vt ſim dignus ꝙ ſub tectū meū intres? Meruit hoc peccator homo? Certe dñe nō ſum dignus. Nunquid ego melior ſum q̄ oēs patres mei? Tu Moyſi noluiſti vno ictu oculi te monſtrare. Cur nunc tantū te humilias: vt patiaris ad hominē deſcendere publicanū ꝛ peccatorē? Cunqꝫ ꝓximus eſſet ſacerdos: erigēs ſe vir religioſus genibus flexis eū cunctis tenentibus magnis lachrymis ꝛ ſuſpirijs: ꝛ q̄ pluries percutiens pectus ſuum dixit. Tu es dñs meus ꝛ deus meus qui ꝓ me paſſus es: an forte alius? Certe tu es ille: qui cū deus eſſes ſolus ante tempora ꝛ ſine principio genitus a deo patre eterna ꝛ inueſtigabili generatione: qui cū ipſo patre ꝛ ſpiritu ſancto vnus deus es permanens illud quod eras ꝛ es. Intra vnius puelle corpuſculum te clauſiſti factus homo. Tu nēpe es ille ſup quē in Jordane baptiſante Johanne vox ſubito paterna celitus intonuit. Hic inquit eſt filius meus dilectus in quo mihi cōplacui ipſum audite. Et ſpiritusſanctus in te in columbe ſpecie deſcendens te eſſe vnum cū patre ꝛ idē in ſubſtantia declarauit. Tu bone Jeſu ꝑ me crucis tam grandis in tuo iſto quod cerno p̄ſens corpore ſuptuliſti ſupplicium: vt mortē quā meis incurrerā flagitijs interimeres. et animas antiquoꝝ quas dudum diabolica ꝗ

ſtia īfernalibꝰ māſiōibꝰ detiebat recuperares ꝛ totā hūanā naturam q̄ corruerat ī mortē ꝓpter mēditū cū ipa pacificato p̄re: ad vitā īterminabilem reuocares. Tu es vita vitalis ꝛ amabilis atqꝫ iocunda. Multaqꝫ alia addidit verba myſterijs deuotiſſimis plena. Quibꝰ finitis vir domini glorioſus ſacramentū ſuſcipiens ad terram ſupinus rediit. Deinde manus in modum crucis ſupra pectus tenens Simeonis ꝓphete vaticinium decantauit. Quo finito apparente luce quadam mirabili: ex hac vita migrauit. Elaboremus itaqꝫ oms̄ vt cum omni deuotione qua poſſumus ſacramentū hoc frequentemus vt ſic mereamur in hoc ſeculo participes fieri diuine gratie: ꝛ in futuro ſempiterne glorie: in qua videbimus deū ſicuti eſt: qui viuit ꝛ regnat per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Dñica ī ramiſpalmarū in mane de ꝯtēptu mūdi. ad quē nos xp̄us rex regū inducit vbo pariter ꝛ exemplo. Sermo LXII

Ecce rex tuus venit tibi manſuetus ſedens ſup aſinā.

Scribunt hec vba Mat. xxi. ꝛ in euangelio hodierno. Inuigilandū eſt accuratiſſime ab oībus nobis: ne decipiamur a blādicijs ꝓditoris mūdi. Allicit equidē nos apparenti ſuauitate dulciqꝫ armonia bonorum temporaliū. Cui ſi prebuerimus aures mentis immemores facti glīe celeſtis: ruemus in pelagus vaſtiſſimū inferni tenebroſi: ſicut illi q̄ ſyrenaꝝ cātus nō curāt euitare. De quibꝰ ſic dicit Hiero. ad matrē ꝛ filiā in gallijs cōmorantes. Narrant gentiū fabule cātibus ſyrenarum nautas in ſaxa p̄cipites. ꝛ ad orphei citharam arbores beſtiaſqꝫ: vt ſilicum dura mollita. Hic ꝛ Hiero. in prologo ioſue dicit. Nos ad patriā feſtinantes mortiferos ſyrenarum cantus ſurda debemus aure ꝑtranſire. Propterea ſaluator noſter in omni vita ſua verbo pariter ꝛ exemplo ꝯtemnere mundū nos docuit. Pro cuius ꝯtemptu hac die manſuetus ꝛ humilis ſedere voluit ſuper aſinam. Et qm̄ rariſſimi ſunt q̄ eius exemplū ſequāt: pluresqꝫ inueniunt dilectores q̄ cōtēptores mundi. Idcirco in p̄nti ſmone de mūdi ꝯtēptu dicemꝰ: notabimuſqꝫ tres p̄ncipales rōnes quare ſit cōtemnēdus.

Prima rō dr̄ diuine ordinationis.
Scōa finalis cōſummationis.
Tertia maligne cōditionis.

Qd̓ mūdus ꝯtemnēdus eſt. eo ꝙ deus ita ordinauit. ꝛ de cauſa ꝓductiua mundi ꝛ tēpe ac vnitate. Caplm̄ I

Prima ratio quare cōtemnēdus eſt mundus dr̄ diuine ordinatiōis. Ordinauit em̄ deus vt homo diligeret ipm̄ deum ſummū bonū: non aūt mundum. Unde magr̄ ſen. i. di. ſecūdi libri ait. Fecit deꝰ rationalem creaturā vt ſummū bonū intelligeret: intelligendo amaret: amando poſſideret: poſſidendo frueretur. Sed pro huius partis pleniore intelligentia: tria ſunt de mūdo declaranda.

Primū dr̄ cauſalitas.
Scōm temporalitas.
Tertium vnitas.

Primū declarandū dr̄ cauſalitas. vtrū ſcꝫ cauſa efficiens ꝓductiua mūdi fuerit ipe deꝰ. Et circa hoc ſunt tres opiniōes. Pria phoꝝ rum. qui neſciētes intelligere quō aliqd fieret ex nihilo: ſunt multa falſa de mundo locuti: ſicut pꝫ de democrito ꝛ epicuro. qui vt Lactā. ait in. i. di. inſti. dixerunt omnia fortuitu eſſe facta. Contra quos licet alij phi dixerit mūdum eſſe factum. vt pꝫ. i. de celo ꝛ mūdo. ꝛ. ij. Methauroꝝ. tamē errauerūt aliqui aſſerentes illum factū eſſe a deo de ſui eſſentia. Sꝫ hec poſitio ſequētibus phis apparuit improbabilis ꝙ dei eſſentia nobiliſſima ꝛ oīno inuariabilis fieret corporaliū ꝛ variabiliū materia que de ſe eſt imperfecta niſi ꝑficiatur ꝑ formam. Anaxagore aūt opinio fuit vt dicit Ariſt. p̄mo phiſicoꝝ. ꝛ. ij. de anima. ꝛ ī primo de generatione ꝙ mūdus erat factus ex p̄ncipijs exiſtētibus ſcilicet materia ꝛ forma. ſꝫ forme latebant in materia anteq̄ intellectꝰ illas diſtingueret. Platonici vo poſuerūt mūdū ex p̄ncipijs exiſtētibus materia ꝛ forma ſed materiam poſuerūt per ſe ꝛ formas ſeparatas. Thales mileſius vt refert Lactā. in. i. di. inſti. dixit deū ex aqua cūcta formaſſe. Uñ materiā rerum poſuit in hūore: ꝛ principiū cauſamqꝫ naſcēdi conſtituit in deo. Omitto qd̓ ſenſerit Criſippus qd̓ Cleanꝗ: qd̓ zeno: qd̓ Empedocles ꝛ ceteri q̄ ideo errauerūt: q̄a neſcierunt contemplari omnipotentiā dei: q̄ ex nihilo poteſt facere aliqd. Unde ex nihilo creauit angelos: ex nihilo materiā p̄mā: ex nihilo creat aīas noſtras. Propterea dicit magr̄ diſt. xij. ſecūdi libri. Creare eſt ex nihilo aliqd facere. Hoc aūt nos intelligimꝰ ex reuelatōe dei facta Moyſi eximio ꝓphetarū. qui in p̄n. Geneſ. ita ſcripſit. In p̄ncipio creauit deꝰ. i. ex nihilo ꝓduxit ſm gloſam, celum ꝛ terram

Ex quo de pħis dicimus illud Lactantij in .i. di. inſti. Omiſſis terrenis hmõi pħie auctoritatibus nihil certi aſſerentibus ⁊ aggrediamur viã rectã: quos cq̃dẽ ſi putarẽ ſatis idoneos ad bene viuendũ duces eſſe: ⁊ ipe ſequerer ⁊ alios vt ſequerentur hortarer. Sed cũ magna inter ſe concertatione diſſideant: ſecũq ipi plerũq diſcordẽt: apparet eoꝝ iter nequaq̃ eſſe directũ. Siquidẽ ſibi quiq vt eſt libitũ proprias vias impreſſerunt. confuſionẽ q maximã inquirẽtibus veritatẽ reliquerũt. Nobis aũt qui ſacramentũ religionis accepimus cũ ſit veritas reuelata diuinitus omnes vtriuſq ſexus ſine vllo diſcrimine ad celeſte pabulũ conuocamus. Hec ille. Sileant ergo pħi ⁊ erroribus ſuis circa productionẽ mundi imponant iã finẽ. Scd̃a opinio eſt hereticoꝝ. Nã manichei vt cõmemorat Aug. in li. de natura boni. ponentes duo principia. vnuꝫ ſcꝫ deũ oĩum inuiſibiliũ. aliud diabolũ oĩm viſibiliũ: dixerunt mundũ iſtũ viſibilẽ factũ fuiſſe atq productũ a diabolo tenebrarũ principe. Hanc autẽ hereſim perditiſſimã conant ipſi probare auctoritate: ratione ⁊ exemplo. Auctoritate cõtendunt ꝓbare dicentes ꝙ diabolus in ſcripturis vocatur princeps ⁊ deus mundi huius. Unde Joh. xij. xp̃s ait. Nũc iudiciũ eſt mundi ⁊ nunc princeps mundi hui⁹ eijcietur foras. Et Joh. xiiij. Uenit eñ princeps mundi huius: ⁊ in me non habet quicq̃. Et de ſe Jo. xviij. pilato dixit. Regnũ meũ nõ eſt de hoc mundo. Scd̃o arguunt manichei rõne ſic. Nullũ malũ eſt a deo. quia vt habetur Geñ. i. Uidit deus cuncta que fecerat ⁊ erant valde bona. Et Dionyſi⁹ i libro de diuinis nominibus ait. A ſummo bono nõ egreditur niſi ſummũ bonuꝫ. ſed mundus eſt malus. ergo non eſt a deo. Qd̃ aũt ſit malus pꝫ. quia ſi eẽt bonus: eſſet diligendus. quia ſm Dionyſiuꝫ vbi. s̃. Bonũ eſt naturaliter diligibile. ſed omnis predicat mundũ fore contemnendũ. Uñ Joh. i. cano. ij. c. ait. Nolite diligere mundum neq ea que in mundo ſunt. quia ſi quis diligit mundũ non eſt charitas patris in eo. Et Jaco. iiij. ſcribitur. Adulteri an neſcitis quia amicicia huius mundi inimica eſt deo? Quicunq ergo voluerit amicus eſſe huius ſeculi: inimicus dei conſtituitur. Et Joh. vij. de mũdo xp̃s dixit. Non poteſt mundus odiſſe vos me aũt odit. quia teſtimoniũ perhibeo de illo: quia opera eius mala ſunt. Tertio ſupinducunt manichei ad ſuũ errorẽ confirmandum exemplũ quod Matth. recitat. iiij. c. quando oſtendit diabolus xp̃o oĩa regna mundi ꝓmittens ſe ea illi daturuꝫ ſi cadens adoraſſet eũ. ergo videtur ꝙ ipe erat dñs mundi. Sꝫ certe mentiunt manichei ⁊ ſcripturas corrũpunt: diſtrahuntq a veritate ſenſus. Quĩ vt ait magiſter hiſtoriarũ ſcholaſticarũ in principio Geñ. Et Alexan. in. ij. ſumme. q. xiiij. mẽbro. i. arti. i. ⁊ Boñ. ⁊ Rich. di. i. parte. i ar. ij. q. i. ad. ij. ſecundi libri. Mundus in ſcriptura multipliciter accipi conſueuit. Nã aliquando accipitur pro deo: aliquando pro omni creatura ſeu omni creata natura: aliquãdo pro ipo hoĩe: aliquando pro vita preſenti: aliquando pro vitioſa vita maloruꝫ. Probatur hec acceptio multiplex ſatis clare. Naꝫ Joh. i. dicitur de ỽbo dei. In mũdo erat. i. in patre ſm Aug. Et mũdus per ipm factus eſt. i. omẽ quod reperitur ſiue in celo ſiue in terra. Et mundus id eſt homo: eũ ſcꝫ verbũ incarnatum non cognouit. quod dictũ refert ad iudeos. Qd̃ etiã homo intelligatur nomie mundi: pꝫ per illud quod dicitur Joh. iij. Sic deus dilexit mũdũ vt filiũ ſuũ vnigenitũ daret: vt oĩs qui credit in eũ non pereat: ſed habeat vitã eternã. Qd̃ etiã mundus accipiatur pro vita preſenti: pꝫ in verbis xp̃i dicentis Joh. xvi. Exiui a patre ⁊ veni in mundũ. iterũ relinquo mundũ ⁊ vado ad patrẽ. Qd̃ etiã mundus accipiatur pro vita maloꝝ ⁊ iniquoꝝ hoĩm: colligitur ex verbis xp̃i Joh. xv. diſcipulis dicentis. Quia de mundo nõ eſtis: ſed ego elegi vos de mundo propterea odit vos mundus. Diabolus itaq dicitur princeps mundi: non ꝙ ab ipſo mundus creat⁹ ſit: ſed quia eſt oĩum maloꝝ caput. ſm illũd Greg. xvi. moral. Caput iniqꝝ diabolus eſt. Et hoc modo mundus dicitur malus ⁊ merito odiendus atq ſpernẽdus. Explicauit hoc ipm Joh. cũ ſubdidit in auctoritate ꝓ allegata. Nolite diligere mũdũ ⁊c̃. Omne qd̃ eſt in mũdo concupiſcentia carnis eſt. ⁊ concupiſcẽtia oculoꝝ: ⁊ ſuperbia vite. Dicitur ita q diabolus princeps malorũ rõne pretacta. Et a Paulo vocatur deus huius ſeculi nuncupatiue. ſicut ab eodẽ Phil. iij. guloſoꝝ venter dicitur deus. Et per hec dicta ſatis ſufficienter reſponſum eſt ad auctoritates ⁊ ac rõnem quas manicheus induxerat. Ad exemplũ vero dicimus ꝙ diabolus quando promittebat chriſto. mẽdaciter loquebatur. Uoluiſſet vtiq decipere eũ mẽdacio ſuo: ſicut decepit in paradiſo terreſtri primos homines ⁊ quotidie decipit ſibi credentes. Propterea Joh. viij. xp̃us de ipo dixit. In veritate non ſtetit: quia veri-

tas nõ eſt in eo. Cum loquitur mendaciũ ex ꝓprijs loquitur: q: mendax eſt ⁊ pater eius. Sint ergo cõfuſi manichei cũ diabolo patre ſuo: ⁊ de mundi ꝓductione amplius nõ loquãtur. Tertia eſt opinio vera ſanctoꝝ ꝙ mũdus eſt in eſſe ꝓductus a deo: quã eccleſia in ſymbolo apoſtoloꝝ p̃dicat dicens. Creatoreꝫ celi ⁊ terre. Et in ſymbolo patrũ. Factorẽ celi et terre viſibiliũ omniũ ⁊ inuiſibiliũ. Que veritas colligit ex dictis ſcripture vtriuſq teſtamenti. Unde ſapiẽs Ecci. i. ait. Unus eſt altiſſimus creator oĩm oĩpotens: ⁊ rex potens ⁊ metuendus nimis. Et Judith. xiij. Benedictus dñs qui creauit celũ ⁊ terram. Et Dauid in pſ. lxxxviij. Tui ſunt celi: ⁊ tua eſt terra: orbem terrarũ ⁊ plenitudinẽ eius tu fundaſti: aquilonẽ ⁊ mare tu creaſti. Et eſa. xlviij. Ego primus ⁊ ego nouiſſimus. Manus mea fundauit terrã: ⁊ dextera mea menſa eſt celos. Et Joh. i. Omnia ꝑ ipſum facta ſunt. Et Ephe. iij. In deo qui omnia creauit. Et Colloceñ. i. In ipſo cõdita ſunt vniuerſa in celis: ⁊ in terra viſibilia ⁊ inuiſibilia. ⁊ Heb. i. In p̃ncipio tu dñe terram fundaſti: ⁊ opera manuũ tuarũ ſunt celi. Et Act. iiij. Dñe tu feciſti celũ ⁊ terrã. Et. xvij. Deus qui fecit mundũ: ⁊ omnia que in eo ſunt. Et Apoca. x. Jurauit per viuentem in ſecula ſeculoꝝ: qui creauit celum ⁊ terram. Hoc inſuper vt p̃miſſum eſt pħi q̃plures cõfirmant: licet in modo ꝓducẽdi deficiant. Unde Lact. li. i. di. inſti. Orpheus inq̃t. vetuſtiſſimus poetarũ deum verum ⁊ magnũ primogenitũ appellat: eo ꝙ ante ipſum nihil ſit genitũ ſed ab ipſo ſunt cũcta generata. Et Macrobius li. i. de ſomno Scipionis ait. Deus qui prima cauſa eſt: vocat vnus omnium que ſunt: queq videnẽ eſſe princeps ⁊ origo eſt. Et vt inquit Aug⁹. lib. xi. de ciui. dei. c. iiij. Exceptis ꝓpheticis vocibus mundus ipſe ordinatiſſima ſui mutabilitate ⁊ mobilitate: ⁊ viſibilium omniũ pulcherrima ſpecie: quodãmodo tacitus ⁊ factũ ſe eſſe. ⁊ nõ niſi a deo ineffabiliter atq inuiſibiliter magno ⁊ ineffabiliter ac inuiſibiliter pulchro ſe fieri potuiſſe proclamat. Et idem li. x. cõfe. Interrogaui de deo meo celum. ſolẽ: lunam: ⁊ ſtellas. Et rñderunt. Neq nos ſumus qd̃ queris. ⁊ dixi oĩbus que circũſtant fores carnis mee. Dicite de deo meo aliqd̃. ⁊ exclamarũt voce magna. Ipſe fecit nos Interrogatio mea: intentio mea: ⁊ reſponſio. eoꝝ ſpecies eoꝝ. Hec ille. Ex q̃bus oĩbus cõſiderare debemus q̃ admiranda ſit ſapientia creatoris: q̃ timenda ⁊ veneranda potentia: q̃ue laudanda ac benedicenda bonitas. que nobis ſunt notiſſima duꝫ inſpicimus mundum iſtũ ab illo ꝓductũ de nihilo: in quo oĩa ſunt ordinatiſſima: ⁊ nihil eſt ſuperfluuꝫ atq diminutũ. Secundũ de mundo declarandũ dicit temporalitas. Et hic videndũ eſt. vtruꝫ mundus fuerit a deo ꝓductus ex tempore: aut ab eterno. ⁊ quibuſdã viſuꝫ eſt Ariſtoteleꝫ teuiſſe ꝙ mundus fuerit ab eterno ⁊ ꝓpterea q: primo phiſicoꝝ dicit ꝙ materia eſt ingenita. Et in primo de celo ⁊ mundo. ꝙ celum eſt ingenitũ: ⁊ nullum ingenitum incepit eſſe. ergo vniuerſitas rerũ nõ incepit eſſe. Propterea Boñ. i. diſ. ſcd̃i li. arti. i. q. ij. ait. Excellentior inter pħos Ariſtoteles ſm ꝙ ſancti ei imponũt: ⁊ cõmentatores exponunt: ⁊ ỽba eius ꝓtendunt in hũc errorẽ dilapſus fuit. Quidã tamen moderni dicũt illũ nequaq̃ ſenſiſſe nec q intendiſſe ꝓbare ꝙ mũdus oĩno nõ ceperit ſꝫ ꝙ nõ cepit motu naturali. hec Boñ. Et ſanctus Tho. q. xlv. ar. i. prime partis dicit. Non põt ꝓbari demonſtratiue mundũ ſemꝑ fuiſſe nec rõnes quas ad hoc Ariſto. inducit ſunt demonſtratiue ſimpliciter. ſed ſm q̃d. ad cõtradicendũ poſitionibus antiquoꝝ ponentiũ incipere ſm quoſdã modos in veritate impoſſibiles. Et ꝙ ita ſit appet ex tribus. Primo q: tã in octauo phiſicoꝝ q̃ in primo de celo et mundo p̃mittit quaſdã opiniones. vt Anaxagore ⁊ Empedoclis ⁊ Platonis: contra quos rõnes cõtradictorias inducit. Secũdo q: vbicunq de hac materia loquit inducit teſtimonia antiquoꝝ. qd̃ nõ eſt demonſtratoris ſed perſuadẽtis. Tertio: q: expꝛ̃ſſe dicit in primo topicoꝝ ꝙ quedã ſunt ꝓblemata dialectica. de quibus rõnes nõ habemus. ſ. vtrũ mũdus ſit eternus. Et cũ ꝓbat materiã ingenitaꝫ: hoc facit ideo: q: materia nõ habet ſubiectum de quo ſit. ⁊ ſic ꝓbat celũ ingenitũ: q: nõ habet ſubiectũ ex quo generet. ideo materia ⁊ celũ nõ inceperũt ꝑ generationẽ vt q̃daꝫ ponebant. Sed quicq̃d Ariſ. ſenſerit ⁊ ceteri pħi de eternitate mũdi: a nobis paruifaciendum eſt: qñ ſcriptura ſacra teſtat mundũ nõ fuiſſe ab eterno. Uñ ꝓuer. viij. Sapientia dei deus dei filius cũ patre eternus ⁊ cum ſpũſctõ ait. Dñs poſſedit me in initio viarũ ſuarum: anteq̃ quicq̃ faceret a principio ab eterno ordinata ſum: ⁊ ex antiquis anteq̃ terra fieret. Ipſe adhuc ieſus bñdictus deus incarnatus. Joh. xvij. inquit. Pater clarifica filiũ tuũ claritate quã habui anteq̃ mũdus fieret. Unde apte inuit mundũ ab eterno nõ fuiſſe. Ratio

autem eſt ſm Tho. vbi. ſ. Quia voluntas dei
eſt cauſa rerū, vt not. de cōſe. diſ. ij. in. c. reuera
et. c. oīa. Sic ergo neceſſe eſt oīa eſſe ſicut ne-
ceſſe eſt deū velle: cū neceſſitas effectus ex ne-
ceſſitate cauſe dependeat: vt dr̄ q̄nto metaphi.
Abſolute ergo loquēdo nō eſt neceſſe deū ali-
quid velle niſi ſeipſum. Unde nō eſt neceſſari
um deū velle ꝙ mundus ſemꝑ fuerit: ſed eate
nus mūdus eſt quatenus deus vult ipſum eſ-
ſe. cū eſſe mūdi ex dei volūtate dependeat ſicut
ex ſua cauſa. Et ſi dicat̄. Cur deus nō cōdidit
mundū antecꝙ̄ cōderet. Rn̄det Aug. li. i. ſuper
Geñ. cōtra manicheos: qꝛ noluit. Et ſi adhuc
petat̄ cur noluit. Adhuc reſpondet ꝙ nō poſſu
mus aſſignare cām volūtatis diuine: qꝛ tunc
eſſet dare aliq̄d maius volūtate diuina, qḋ eſt
falſum. Ideo magiſter ſen. i. diſ. ij. li. ait. Volū
tatis dei cauſa querēda nō eſt. Tūc ergo deus
mundū ꝓduxit: cū voluit ⁊ ſibi placuit. Quod
etiā cōfirmat Macrobius. li. ij. de ſomno Sci
pionis dicēs. Quis nō hinc eſtimet ipſuʒ mū
dū cepiſſe. ⁊ nec longā retro eius etatē cuʒ ab
hinc vltra duo retro annoꝝ milia de excellenti
um rerum geſtarū memoria. nec greca quidē
extet hiſtoria. Nam ſupra Ninum nihil in li-
bros p̄clarum redactū eſt. Si em̄ ab initio: im
mo ante initiū fuit mūdus: cur ꝑ innumerabi
liū ſeriem ſeculoꝝ nō fuerit cultus: quo nunc
vtimur inuētus: nō litterarum vſus: quo ſolo
fulcit̄ eternitas. Hm̄ōi omnia vident̄ eterni-
tati rerū repugnare: dū opinari nos faciūt cer
to mūdi p̄ncipio paulatim ſingula queqꝫ rep-
periſſe. Tertiū de mūdo declarandū dr̄ vni
tas. Circa quod querit̄. vtrū mūdus ſit vnus
aut plures. Et lʒ Anaxagoras ⁊ Democritus
dixerint eſſe infinitos mundos: tñ̄ ſcriptura
mūdū noīat in ſingulari. qꝛ vnus eſt ⁊ nō plu
res. Ratio eſt ſm Tho. vbi. ſ. q. xlvij. art. iij.
Quia vnus eſt ordo in rebus creatis extiñs. ꝓ
pterea mūdus dicit̄ vnus vnitate ordis: ſm
ꝙ quedā ad alia ordinant̄. Nā quecūqꝫ ſunt
a deo: ordinē habēt ad inuicē ⁊ ad ipſum deū.
Quare neceſſe eſt ꝙ oīa ad vnū mundū perti
neant. Hinc Ariſ. xi. metaphi. ex vnitate ordi
nis in rebus exiſtentis ꝯcludit vnitatē dei gu
bernantis. Fecit ergo deus vnū mundū: licet
ꝯſtet ex diuerſis diſtinctiſqꝫ partibus ⁊ natu
ris. Dim vero que ſunt fine voluit eſſe hoiem
rōnalem ſm illud pħi. Sumus quodāmodo
finis oim eoꝝ que ſunt. Dicit tñ̄ Boñ. i. diſ. ſe
cūdi. ꝙ homo dr̄ finis ſub fine. Sed deus eſt
finis principalis ⁊ vltimus: qm̄ omne officiū
oēm motū: oēmqꝫ operatione cuiuſcūqꝫ crea-
te nature: deus ad vſum homis deputauit. Il
nanqꝫ ſeruiunt elementa: obſequunt̄ celeſtia
corpa: ⁊ aſſiſtunt ad cuſtodiam angeli. Et cur
iſta niſi vt omnia diligāt benigniſſimū deum:
qui nō ideo fecit mundū ad hoīs vſum vt in-
de ipſe cōtemneret̄: ſed potius vt ab hoīe co-
gnoſceret̄ ⁊ amaret̄ ꝓpter tot exhibita bene-
ficia. O igit̄ ingratiſſima anima que creatu-
ram in amore p̄ponis creatori tuo: bonū ſum
mū ⁊ increatū negligis atqꝫ ſpernis ꝓ bono
viliſſimo ⁊ creato. Non ſic aīa peccatrix nō ſic
Euigila ⁊ ſuſpice celū. cōtemplare ibi deū crea
torem: benefactorē: ⁊ glorificatorē tuum tibi
dicentē atqꝫ clamantē. Noli diligere mundū.
dilige me qui illū ad te tam ordinate creaui.
Noli me obliuioni tradere. Noli ꝓ momenta
nea dilectione perdere eterna gaudia ⁊ obliga
re te ad eterna ſupplicia.

Qḋ mūdus eſt cōtemnēdus: qꝛ finiet̄ ⁊ cō
ſummabit̄: ⁊ q̄d cognoſci pōt a nobis de hmōi
fine ⁊ cōſummatione. Capitulū II

Secūda ratio quare cōtemnendus eſt
mūdus dr̄ finalis ꝯſummatōis. Ha
bebit nāqꝫ mūdus iſte ꝯſummatōeʒ
et finē: nec durabit ſemꝑ. Ad cuius clariorem
intellectū i hac ꝑte circa tria dubitare ꝯtingit.

Primo circa noticiā generalē.
Scdo circa noticiā certitudinalē.
Tertio circa noticiā cōiecturalē.

Primo cōtingit dubitare de fine mūdi cir
ca noticiā generalem. Utrū ſcʒ in generali co
gnoſcere poſſumus ⁊ ſcire ꝙ mūdus habebit
finē. Et reſpondeo ꝙ ſic. eo ꝙ ſancte ſcriptu
re: omneſqꝫ doctores id tenent ⁊ cōfitentur.
Unde Job. i. c. ij. ait. Tranſit mūdus ⁊ cōcupi
ſcentia eius. Et. i. Corinth. vij. Paulus ait.
Preterit figura huius mūdi. Et xp̄s Lu. xxi.
et Marci. xiij. ⁊ Math. xxiiij. Celum ⁊ terra
tranſibūt. Et Dauid in pſ. Opa manuū tua-
rū ſunt celi. Ipſi peribūt. tu autē ꝑmanebis. et
oēs ſicut veſtimētū veteraſcēt. ⁊ velut amictū
mutabis eos: ⁊ mutabunt̄. Et ſapiens Eccſ.
iij. Oīa tp̄s hñt: ⁊ ſuis ſpacijs tranſeūt vni-
uerſa ſub ſole. Et Aug. li. q. noui ⁊ veteris te-
ſtamēti. ⁊. xij. ſuꝑ Geñ. ad lr̄am. Incōueniēs
eſt mūdū eternū dicere: quē cū videmꝰ paſſio
ni ſubiectū: ⁊ ꝑ ſingula ſenectute deficere credi
mus ⁊ finiri. Et Greg. in moral. expōnēs illḋ
Job. xiiij. c. Hō cū dormierit: nō reſurget. Do
nec atterat̄ celū: nō euigilabit. Et niſi huius
mūdi finis aduenerit: humanū genus a ſom-
no mortis nō euigilabit. Sed poſſet ali-
quis arguere cōtra ex dictis pħorum ⁊ etiam

ſanctoꝝ. Naʒ Plinius li. i. hiſtorie naturalis
ait. Mundū mime eſſe credi par eſt eternū i
mēſum neqꝫ genituʒ neqꝫ interiturum vnꝙ̄.
Et Ariſt. lib. i. de planetis. Mūdus totalis ē
ꝑpetuus ⁊ ſempiternus. nec ceſſabit vnꝙ̄ ge
nerare aīalia ⁊ plantas ⁊ om̄es ſuas ſpecies.
Et idem in. ij. de gn̄atione. Semꝑ continua
erit gn̄atio ⁊ corruptio ⁊ nunꝙ̄ deficiet. Ric.
etiā in. iiij. xliij. di. ar. iij. q. i. dicit ꝙ fuit opio
quorūdam pħoꝝ ꝙ cū oīa naturalia ꝑ influē
tiam corpoꝝ celeſtiū diſponant̄: quādo om̄s
partes celi redibūt ad p̄mū ſue creatōis locū
tunc oīa generabilia ⁊ corruptibilia eadē nu
mero que ante fuerant reuertent̄. Et hoc per
naturā vl̄em: que ſicut dicit Auicenna in. vi.
Metaph. eſt v̄tus infuſa in ſubſtātias celo-
rum gubernans vniuerſitatē generationum
Illa autē celi diſpoſitio erit in complemento
xxxvi. miliū annoꝝ ab iſto inſtāti quo creatū
eſt firmamentū. Hanc v̄o opinionē deriden
do cōmemorat Augu. xij. de ci. dei. c. xiij. d. ꝙ
qui ſic tenuerūt ꝓfitebant̄ Platonem iteruʒ
lecturū in achadēia: eaſdēqꝫ futuras ſcholas
ſiloſqꝫ pħos qui ante fuerūt. Uerūtamē oēs
pħi qui de mūdi eternitate loquuntur: aut ex
parte ante: aut ex parte poſt. vt inquit Aug.
x. cap̄. p̄fati libri. xij. dicunt ꝙ putant non ꝙ
ſciunt. Et contra ponētes annoꝝ rerūqꝫ illaʒ
reuolutionem ſupradicto. c. xiij. inq̄t. Abſit vt
nos iſta credamus. Semel em̄ xp̄us mortuꝰ
eſt ꝓ peccatis noſtris. reſurgēs aūt a mortu-
is iam nō morit̄: mors ei vltra nō dn̄abitur
⁊ nos poſt reſurrectionē ſemꝑ cum domino
erimus. hec ille. Sunt tñ̄ nōnulli obijcientes
ex dictis ſacre ſcripture. Nam Eccl̄s. i. dicit̄.
Generatio p̄terit ⁊ gn̄atio aduenit: terra aūt
in eternum manet. Et de ſole luna ſtellis cete
riſqꝫ celeſtibus corꝑibus. Dauid pſ. cxlviij.
ait. Statuit ea in eternū ⁊ in ſeculum ſeculi.
Ergo non deficiēt. ⁊ ex ꝯſequēti mūdus du-
rabit in eternū: ⁊ ſemꝑ erūt terra elemēta et
celeſtia corpora. Cui obiectioni rn̄dere poſſu
mus ex dictis Scoti in. iiij. di. xliij. q. i. in re-
ſponſione ad ſcōm argumentū: cū q̄ ꝯcordāt
ceteri theologi in. iiij. di. xlviij. Dicimus ergo
ꝙ mūdus pōt cōſiderari dupl̄r ſcʒ q̄tum ad
ſuam ſubām vel eſſentiam: ⁊ q̄tum ad ſuas
opationes. Mūdus ḡ manebit quātum ad
ſubām. ſed nō q̄tum ad operationem Unde
Ric. dicit ꝙ ceſſabit motus corpoꝝ celeſtiuʒ
quia vt habet̄ Apo. x. Angelus iurauit ꝙ tp̄s
amplius nō erit: ſed impoſſibile eſt eē motuʒ
ſine tp̄e. ḡ motus celi ceſſabit. nō quidē ꝑ na
turam: ſed ꝑ voluntatē intelligentiarū mouē
tium obedientiū volūtati creatoris in definē
do mouere. ſicut ex amore eiꝰ modo ſibi obe-
diūt i mouēdo. Quapropt̄ cōuenietēter a pħo
xij Metaph. dr̄. Cauſa p̄ma mouet̄ in rōne
amati ⁊ deſiderati. Si tñ̄ pħus in ſuo v̄bo ſa
num habuit intellectū. Tūc aūt placebit crea-
tori vt amplius intelligētie corꝑa celeſtia nō
moueāt: qꝛ tunc habebit̄ finis motꝰ corporū
illoꝝ. Intelligētie em̄ mouēt illa corꝑa vt per
motū eoꝝ fiat renouatio influētiarū ⁊ cōtem
perātia: q̄ req̄rit̄ ad gn̄atione ⁊ corruptionē
quouſqꝫ impleat̄ numerꝰ electoꝝ. Om̄e autē
quod ꝑ aliquē finē mouet̄: illo fine habito rō
nabile eſt ꝙ ab illo motu quieſcat. Tho. etiaʒ
in. iiij. ſum. cōtra gētiles. c. vlti. ait. Quia oīa
corꝑalia q̄dāmō ſt̄ ꝓpt̄ hoīeʒ ꝯſūmato electo
rum numero neceſſe eſt vt totiꝰ creature cor-
poree ſtatus immutet̄ vt cōgruat ſtatui hoīʒ
qui tunc erūt. Et quia tūc hoīes incorruptibi
les erūt a tota creatura corꝑea tollet̄ genera
tionis ⁊ corruptōis ſtatus. Et ſic nō germina
bit amplius terra: non ambulabunt in fluuis
animalia: nō volabunt aues in aere: nō fiet
viciſſitudo temporꝝ: nō alternatio diei et no-
ctis: non videbunt̄ homines inhabitare ter-
ram: non reperient̄ ciuitates caſtella: ⁊ oppi
da: ſi edificia: nō agriculture: ſi exercitia ⁊ ar-
tes: nō erūt dn̄ia p̄ncipatꝰ ⁊ regna. Si aūt q̄-
reret̄. ḡ q̄d erit. Rn̄deo ꝙ i fine ſecl̄i oēs ho
mies morient̄. et oēs poſtea reſurgēt. Exurget
aūt flamma cōflagrationis: ⁊ diluuiū ignis
ſm illud ꝓphe. Ignis ante ip̄m precedet. Et
de illo dicit glo. ſuꝑ. ij. c. ij. Theſſal. ⁊ Beda in
glo ſuꝑ ij. Petri. iij. c. ꝙ tm̄ aſcendet quātum
aqua diluuij: fuit altior ſuꝑ omnes montes
terre. Et licet aliqui voluerint contendere ꝙ
diluuium illud fiet naturalr̄: eo ꝙ illius ignis
generatio erit naturalis: quia virtute ignis
elementi ⁊ corporum celeſtium: generabitur
in materia terreſtri aquea ⁊ area. Et allegāt
Senecam in libro de q̄ſtionibus naturalibꝰ.
⁊ Ariſtoteleʒ in. ij. Metaph. qui aiunt. Dixit
Empedocles arſuram eſſe terram cuʒ vniuer
ſa ſydera cōuenient in ſigno cancri: ⁊ vniuer
ſalem inūdationem futuram cum eadē turba
ſiderum cōuenient in capcorno. Tamē Ric.
in. iiij. diſti. xlvij. arti. ij. queſtione. iij. dicit ꝙ
ſicut purgatio mūdi ꝑ aquaʒ diluuij fuit ſuꝑ
naturalis ad purgandum mūdū de hominibus
malis ſm ꝙ manifeſte innuit textꝰ ſacre ſcri
pture: ita ⁊ illius ignis ꝓductio erit ſuperna-
turalis. Nec eſt icōueniēs ꝙ eius ꝓductionē

pꝛecedat vehemēs ſiccitas naturalr generata illius ignis pductōni cōcoꝛdans: nō tamē ſicut diſpoſitio neceſſaria: ſed cōgrua. Quare aūt pma purgatio mūdi fuit p aquā ⁊ ſecunda erit per ignē. Dicit Bon. xlvij. diſt. quarti. ar. ij. q. i. ad vlti. ar. ꝙ rō eſt qꝛ ſicut in pꝛincipio ardoꝛ regnauit concupiſcētie. ſic in ſenectute mūdi frigus auaritie. Refrigeſcet eniꝫ charitas multoꝝ: ⁊ ideo qꝛ purgatio dꝫ fieri p ꝯtrium: ſicut purgatio ardoꝛis ꝯcupiſcentie facta eſt p aquā. ſic purgatio frigoꝛis malitie ⁊ auaritie fiet p ignem. Poſt reſurrectionem vo erit p amicis dei dies lōgiſſima iocūdiſſima atqꝫ leta que nunꝙ̄ habet noctē: qn̄ deꝫ oēs electi cū anima ſimul ⁊ coꝛpe conregnabunt hinc cū xp̄o. Pro dānatis aūt repꝛobis fiet nox amara ⁊ tenebꝛoſa que p infinita ſecula ptrahetur: in qua nunꝙ̄ deerūt luctus: gemitus ſuſpiria ⁊ ve. quādo ⁊ ipſi cum anima ſimul ⁊ coꝛpoꝛe tremēdas penas iferni luēt.

Scd̄o cōtingit dubitare circa notitiā certitudinalē vtrum poſſit aliqs certitudinaliter ſcire q̄tum tempus ſit vſqꝫ ad cōſummationem ſeculi. Et rn̄det Ric. xlvij. diſt. quarti. ꝙ nō: qꝛ vt tactū eſt ſupius: cōſummatio ſeculi nō dependet a cauſa naturali: ſꝫ a voluntate diuina. Ideo xp̄s dicit Mat. xxv. Neſcitis diē neqꝫ hoꝛā. Et Marci. xiij. De die aūt illa vel hoꝛa nemo ſcit: neqꝫ homo neqꝫ angeli i celo neqꝫ filiꝰ. Et ſm Aug. ſumitur hic filiꝰ p capite rōne membꝛoꝝ. ⁊ nō rōne ppꝛie pſone: quiā xp̄s nouit oīa: oīmqꝫ ſciam habuit: vt dicitur i iij. ſen. ſed nulli mēbꝛo ſuo declarauit quādiu erit mūdꝰ duraturꝰ. Hinc Lu. xij. dixit. Eſtote pati qꝛ q̄ hoꝛa nō putatis filiꝰ hoīs veniet. ⁊ Mar. xiij. Uidete vigi. ⁊ oꝛa. ne. eñ qn̄ tp̄s ſit. Tertio cōtigit dubitare circa notitiā cōiecturalem. vtrum ſcꝫ p coniecturas aliquas poſſet quis aſſerere modico tempe mundum foꝛe duraturū. Et quidā dicūt ꝙ ſic i ducētes ſuo modo tres pncipales cōiecturas. Prima eſt etatum antiqtas. Dicūt eñ etates mundi etati hominis comparari. qđ Aug. ſentire videtur ſup Job. ⁊ xxij. li. de ci. dei. in fine. Sicut ergo ſex ſunt etates hoīs: ⁊ in ſexta nō poteſt diu viuere. ita g̃ in ſexta etate diu durare nequit. Prima etas hominis eſt infantia: q̄ durat vſqꝫ ad ſeptimū annū. Secūda ē pueritia vſqꝫ ad. xiiij. annum. Tertia eſt adoleſcentia vſqꝫ ad. xxv. annū. Quarta eſt iuuētus vſqꝫ ad. l. Quīta eſt ſenectus vſqꝫ ad. lxx. Sexta eſt decrepitus vſqꝫ ad moꝛtē. Cum autē ad illam puenit iam certus eſt ꝙ moꝛs nō multum tardabit. Et lꝫ quādoqꝫ ſenes cōfoꝛtent ſeipſos dicantqꝫ: adoleſcētes etiā moꝛiuntur allegantes illud dictum Tullij in libꝛo de ſenectute. Fruſtra ſperat adoleſcēs ſe diu victurum. Quid eñ ſtultius ꝙ̄ incerta p certis habere: quoniā etiā illa etas multo plures ꝙ̄ ſenectus moꝛtis habet caſus. Facilius eñ adoleſcentes in moꝛbos incidunt. grauius egrotant: triſtius curantur. Tamen vꝛbana cōfutatio huius ſententie eſt quā facit ſancta Marcella. de qua Hieronymꝰ in epiſtola ad Principiam ait. Oꝛbata patris moꝛte. viro quoqꝫ poſt nuptias ſeptimo menſe priuata eſt. Cūqꝫ eam cerealis Inns: clarum inter conſules nomen eſt: ppter etatem ⁊ antiquitatē familie ⁊ inſignem: quod maxime viris placere cōſueuit: decoꝛē coꝛpoꝛis ac moꝝ temperantiā ambitioſus peteret: ſuaſqꝫ lōgeuus polliceretur diuitias. ſed non quaſi in vxoꝛē: ⁊ quaſi i filiam vellet donatiōes trāſfundere. Albinaqꝫ mater tam clarum pſidiū viduitate domꝰ vltro appeteret. Illa reſpōdit. Si vellem nubere ⁊ nō eterne me pudicitie dedicare: vtiqꝫ maritum quererē non hereditatē. Illoqꝫ mādante: poſſe ⁊ ſenes diu viuere ⁊ iuuenes cito moꝛi: eleganter luſit. Iuuenis quidē poteſt cito moꝛi: ſed ſenex diu viuere nō pōt. hec ille. Si ergo moꝛs vicia eſt ſenectuti. Ergo finis imminet mūdo iam ſeneſcēti. Eſt equidē prima etas eius ab Adam vſqꝫ a Noe. Secūda a Noe vſqꝫ ad Abꝛaam. Tertia ab Abꝛaam vſqꝫ ad Dauid. Quarta a Dauid vſqꝫ ad captiuitatem babylonis. Quinta a captiuitate babylonis vſqꝫ ad xp̄m. Sexta a xp̄o vſqꝫ ad finē mūdi. Ex iſta aūt ſexta etate fluxerūt. M. cccclxvi. anni. quare videtur ꝙ parum eſt illō quod ſupeſt. Secūda cōiectura quā ſumūt alij de ppinquitate finis mūdi eſt antixp̄i vicinitas. Aſſerunt eñ ſm pphetias antixp̄m foꝛe de pximo venturū. poſt cuius aduentū non multum durabit mūdus. Tertia coniectura eſt peccatoꝝ conſummata iniqtas. Refriguit quippe charitas multoꝝ: ⁊ ex omni parte ſupabundat malitia. ⁊ ingratitudo occupauit cūctos habitatoꝛes terre. Ueruntamen cum coniecturis huiuſmodi aut ſimilibus non audeo ego affirmare quicꝙ̄ de vicinitate finis mūdi ſequens in hoc Auguſtinū qui lib. xviij de ciuitate dei. c. liij. ait. Fruſtra annos qui huic remanēt ſeculo computare ac diffinire conamur: cum hoc ſcire non eſſe noſtrum ex oꝛe veritatis audiuimus. Quos tamen alij quadringentos: alij quingentos: alij etiā mille ab aſcenſiōe dn̄i vſqꝫ ad vltimū eius aduentū cōpleri poſſe dixerunt. Quēadmodū aūt quiſqꝫ eoꝝ aſtruat opinionē ſuam longū eſt demonſtrare: ⁊ non eſt neceſſarium. Coniecturis quippe vtuntur humanis: non ab eis aliquid certū de ſcripture canonice auctoritate pꝛofertur. Oīum vero de hac re calculantiū digitos reſoluit. ⁊ qeſcere iubet ille qui dicit. Non eſt veſtrū noſſe tp̄a vel momenta q̄ pater poſuit in ſua poteſtate. hec ille. Quare vt optime hanc partē concludā: omni curioſitate dimiſſa dico ꝙ ſatis debet eſſe omnibꝰ nobis: quia cito deficiemꝰ. ⁊ in bꝛeui rapiet nos violentiſſima moꝛs. Tūc ergo nobis deficiet quando vita preſenti priuabimur.

Qđ contemnendus eſt mundus: quia eſt falſus ⁊ vanitate plenus: ſicut apparet in exēplis eoꝝ qui dilexerunt illū: ⁊ qꝛ dilectoꝛes ſuos ducit in damnationē. Caplm III

Tertiū myſteriū ſiue tertia ratio quare contemnendus eſt mundus dicitur maligne conditionis. Reperitur ſiquidem in huius mundi tpalibus bonis triplex mala conditio.

Prima dicitur falſitatis.
Secunda vanitatis.
Tertia damnabilitatis.

Prima conditio bonoꝝ huius mundi dicitur falſitatis. Sunt nanqꝫ hec bona huiꝰ mūdi falſa non vera: ſi in eis finis conſtituatur. qm̄ ad veritatē boni quod nos beatos facere debet: requiritur excluſio oīs mali ⁊ cuiuſcunqꝫ contrarij. Sed in hac vita nullꝰ euitare poteſt laboꝛes: doloꝛes: anguſtias: calamitates ⁊ erumnas: quibus pꝛemitur moꝛtaliū genꝰ. Ex quo Hiero. ad Heliodoꝝ de vita Nepotiani ait. Ubiqꝫ luctus: vbiqꝫ gemitꝰ: ⁊ plurima moꝛtis imago. Et Boecius libꝛo. ij. de ꝯſola. Quis eſt inquit tam compoſite felicitatis: vt nō aliq̄ ex parte cū ſtatꝰ ſui q̄litate rixetur. Anxia eñ res eſt humanoꝝ bonoꝛū cōditio: ⁊ q̄ vel nūꝙ̄ tota pueniat vel nūꝙ̄ tota ppetua ſubſiſtat. Huic ceſus exuberat: ſꝫ ē ſibi pudoꝛi degener ſanguis. Hunc nobilitas notū facit: ſꝫ anguſtia rei familiaris incluſus mallet eſſe ignotus. Ille vtroqꝫ circunfuſus vitā celibem deflet. Ille nuptijs felix: oꝛbus liberis alieno cenſum nutrit heredi. Alius pꝛole letatur: filij filie ve delictis meſtꝰ illachꝛymat. Idcirco nemo facile cū foꝛtune ſue conditione cōcoꝛdat. Hec ille. Quare quaſi pꝛo miraculo narratur felicitas. Q. Metelli. de quo Ualerius libꝛo vij. c. i. rubꝛica de felicitate. ait. Q. Metellum naſci in oꝛbe terrarū pꝛincipē voluit foꝛtuna parentes ei nobiliſſimos dedit: adiecit animi rariſſimas dotes ⁊ coꝛpoꝛis vires: vt ſufficere laboꝛibus poſſet: vxoꝛē pudicitia ⁊ fecunditate conſpicuā. conſulatus decus: impatoriā poteſtatē: ſpecioſiſſimi triumphi pꝛetextū largita eſt. Fecit vt eodē tp̄e tres filios conſulares: vnū etiā cenſoꝛē triumphalē videret. ⁊ quartū pꝛetoꝛē: vtqꝫ tres filias nuptui daret earumqꝫ ſobolē ſinu ſuo exciperet. Hunc vite actū eius finis conſentaneus excepit. Nā vltimo ſenectutis ſpacio defunctū: leuiqꝫ genere moꝛtis inter oſcula completuſqꝫ chariſſimorum pignoꝛū extinctū: filij ⁊ generi humeris ſuis per vꝛbē latum rogo impoſuerūt. hec ille. Sed rariſſima ſunt huiuſmoi exempla. Propterea dicit Lucanus. Felix qui potuit mundi euitare ruinas. Quinimo audiuntur oīum regū: oīum pꝛincipū: oīumqꝫ magiſtratuū ſepius deflende querele. Nec poteſt aliquis diu perſiſtere quin tamen clamet ⁊ dicat. Heu mihi quia circundederunt me mala. Patet hoc in exemplo illo quod Tullius refert i libꝛo de finibus bonoꝝ ⁊ maloꝝ. Qđ etiā recitat Ualerius de mutatione moꝝ ⁊ foꝛtune. libꝛo. v. c. ix. Et Plinius in hiſtoꝛia naturali. Polycrates inquit Samioꝝ tyꝛannus adeo foꝛtunā ſibi obſequioſam habuit: ꝙ oīa deſiderata perficiebat. Ad moderandā igitur foꝛtune inuidiam ſumpto in manu anulo: quē pꝛecioſum poſſidebat in mare iecit: ſed inopinate illū repente recuperauit. Nā poſt dies paucos a piſcatoꝛibus piſcis captus qui anulū ſoꝛbuerat tyꝛanno donatus eſt. Accidit tandē ꝙ aduerſus Dariū perſarū regeꝫ duxit exercitum: ⁊ ꝙ Oꝛinthes pꝛefectus Darij illuꝫ acie fuderit: ceperitqꝫ. ⁊ in ſummo magalēſis montis vertice ſuſpendi iuſſerit. Et relictus auibus lacerandus: qui vbiqꝫ feliciſſime in terra vixerat in aere miſerrime expirauit. Quid de infelicitate alioꝝ referā: qui ſe beatos crediderunt. Legantur hiſtoꝛie que vtplurimū illos infelici doloꝛoſaqꝫ moꝛte ac violenta extinctos eē deſcribunt. Ninus rex aſſyꝛioꝝ qui bella finitimis intulit quinquaginta annis: vt refert Paulus oꝛoſius libꝛo pmo. poſt deuictā aſiaꝫ ſcythiam ⁊ zoꝛoaſtrem dū deficientē a ſe oppugnat vꝛbē: ſagitte ictu interijt. Balthaſar rex babylonis: vt ait Joſephus. decimo antiqtatū libꝛo. obſeſſa babylone a medis ⁊ perſis: Dario ſcꝫ ⁊ Cyꝛo. intantū venit in obliuionē ſui: vt celeberrimū iniret conuiuiū ⁊ in vaſis templi biberet: ⁊ obſeſſus vacaret epulis. Un

in nocte captus eſt ⁊ iugulatus. Cyrus rex ꝑ
ſarum: vt Oroſius vbi.s. commemorat: qui
gangem fluuiū in quo miles ſubmerſus fue-
rat in quadringentos ſexaginta alueos com-
minuit: a Thamari maſſagetarũ regina ſupe
ratus occiditur. Xerxes ille rex potẽtiſſimus
qui ſubuertit montes: vt Hieronymꝰ ait ad
Heliodoꝝ de vita Nepotiani: ⁊ maria cõſtra-
nit: bello in grecia infeliciter geſto contempti
bilis ſuis factus: ſm Juſtinũ per Arthabanũ
prefectũ ſuũ occiditur. Darius vt commemo
rat. Q. Curtius: ab Alexandro magno ſupe-
ratus a ſuis captus apud tharã oppidũ Par
thie detentus: in vehiculo catenis ⁊ compedi-
bus aureis vulneribus confoſſus: ⁊ letaliter
vulneratus dimiſſus: ſicq́ miſerabiliter expi
rauit. Alexander magnꝰ poſt tot celebres glo
rioſaſq́ victorias: ſubiectionemq́ vniuerſe
aſie: imo pene totius orbis: per Caſſandrũ fi-
liũ antipatris vt. Q. Curtius dicit venenatus
eſt. Nam Caſſander ille ⁊ Philippus ⁊ Sol-
la fratres eius miniſtrare regi ſolebant: qui i
potu illi venenũ dederunt: quo hauſto ſm Ju
ſtinum in media potione velut telo confoſſus
ingemuit, deportatuſq́ eſt a cõuiuio ſemiani-
mis. Malinoli aũt dicebant eũ ebrietate pe-
rire: quod ⁊ Solinus ſentit in libro de mirabi
libus mundi. Contra quẽ eſt Tullius libro .i.
de diuinatiõe. ⁊ Juſtinꝰ. ⁊. Q. Curtius. Quar
to itaq́ die Alexander indubitata morte ſen-
tiens tumultuantes milites: quia rex occide-
batur inſidijs. pia oratione ſedauit. cunctiſq́
dextrã porrigens eos oſculatus eſt. Tandem
moritur anno etatis ſue. xxxiij. ⁊ menſe vno.
cũ regnaſſet annis. xij. prout patet. i. Mach.
i. c. Romulus fundator vrbis rome: vt ponit
Titus Liuius: apud paludẽ capree tempeſta
te magna orta ⁊ tonitruis circundatus nube
nuſq́ apparuit ⁊ nomine Quirini inter deos
conſecratus eſt. Seruius Tullus ſextus Ro
manorũ rex a Tarquinio ſuperbo occiſus eſt.
Pyrrhus rex epyrotarũ: qui romanis bella i-
tulit in fauorẽ tarentinoꝝ: venitq́ romã vſq́
Preneſte a romanis tandẽ victus ad patriã
rediens ſm Juſtinũ Sparthanis indixit bel
lum: quibus relictis Argos inuaſit. vbi ferut
de magis ꝙ caute pugnans ictu ſaxi e muris
iacti mactatus eſt. Hannibal penorũ dux qui
annis quattuordecim in italia romanos con
triuit: poſtea in africa a Scipione deuictus ꝓ-
fugus: ⁊ damnatꝰ exilio ad Antiochũ magnũ
regem ſyrie veniens: vt Juſtinus meminit
Quia a romanis petebat: fugereq́ nequiret

veneno raptim hauſto: qđ more regio ſub gẽ
ma ferebat incluſum obijt. Sicq́ ab his qui
ad eũ cõprehendendũ miſſi fuerãt exanimis
inuentus eſt. Pompeius magni Pompei ge-
nitor ſm Oroſiũ fulmine pcuſſus perijt. Põ-
peius magnus filiꝰ eius qui. xxij. reges orien
tales vt ait Oroſius ſuperauerat: a Ceſare deui
ctus cũ fugiſſet in Alexandriã ad Ptolomeũ
regẽ: cui teſte Eutropio Pompeius a ſenatu
tutor datus fuerat ꝓpter iuuenilẽ etatẽ eius.
cuiq́ regnũ ſumma fide ſeruauerat ⁊ paterna
pietate reſtituerat: conſilio Theodoli Fotini
⁊ Achille: ſiue timore ne Pompeius Alexan-
driã occuparet: ſeu deſpecta infelicitate eius ſi
ue credens placere multũ victori Ceſari: per
Achillẽ prefectũ regni occiſus eſt. Florus aũt
dicit in quarto libro. Pompeius ſuo gladio
trucidatus ſub oculis vxoris ſue: liberorũq́
ſuorũ moritur. Ceſar vt Suetonius narrat:
mortuo Pompeio in eodẽ menſe: ſed interie
ctis diebus quinquies triumphauit. Primo
de Gallia ⁊ Britãnia. Scđo de egypto. Tertio
de Pharnace ⁊ Ponto. Quarto de Juba ⁊ Afri
ca. ⁊ quinto de Hiſpania. Fuitq́ illi glĩa mul
ta in vſurpato imperio annis tribus ⁊ menſi
bus ſeptẽ. Tandẽ Caio Caſſio ⁊. M. Bruto
ↄtra eũ conſpirantibus princeps orbis. xxiij.
plagis cõfoſſus occubuit anno. lvi. etatis ſue
Marcus Antonius nepos Julij Ceſaris ex
ſorore Julia ab Octauiano Auguſto victus i
Alexãdria ab eodem Ceſare obſeſſa ſm Plu
tarchum gladio ſe peremit dum annum age-
ret etatis. lvi. Caius Gallicula imperator ro-
manus tertius ab Octauiano ſceleratiſſimꝰ
auarus ⁊ libidinoſus: adeo vt duabus ſorori
bus ſtuprũ intulerit: crudelis omnibus ⁊ exo
ſus Rome in palatio occiſus eſt. vt habetur
in chronica Martiniana cũ regnaſſet annis
tribus: menſibus decem: diebus octo. Nero i-
perator quintus ab Auguſto: qui natus eſt ꝓ
miſſis pedibus: vt ſcribit Plinius lib. vij. hi-
ſtorie naturalis. Vitioſus: auarus: ⁊ laſciuꝰ:
ab vrbe fugiẽs ſm Eutropiũ. xxxij. anno eta
tis ſue. ⁊ impij. xiiij. ſeipſ interfecit. Domicia
nus imꝑator ſm Suetoniũ ⁊ Eutropiũ a cu
bicularijs ſuis. vij. vulneribꝰ occiſus eſt anno
etatꝪ ſue. xxxvi. ⁊ cũ dedecore ſepultꝰ. Heliꝰ ꝑti
nax imꝑator vulneribꝰ obtrũcatꝰ eſt. Mauri
cius imꝑator ob inuidiã occiſus ẽ. cũ impaſ-
ſet anno vno. Antonius imperator tertio im-
perij ſui anno: interfectus eſt a tumultu mili-
tari rome cũ matre ſua. Maximianꝰ impera
tor cũ imperaſſet annis tribus apud Aquileiã

deſerentibus eum ſuis militibus: cũ filio ſuo
adhuc puero occiſus eſt. Gordianus impera-
tor ſexto imperij ſui anno poſtꝙ de Perſis triũ
phauit veniens Romam ꝓpe vrbem: fraude
Philippi occiſus eſt. Decius imperator cũ im
peraſſet annis duobus i bello barbaro perem-
ptus eſt. Valerius imperator a rege Perſarũ
deuictus eſt: ⁊ in ſeruitutẽ redactus. Nam ꝙ-
diu vixit rex eiuſdem ꝓuincie pedem ceruici-
bus eius imponendo: ſolitus erat equũ aſcen
dere. Aurelianus imperator fraude ſui ſerui
occidit. Tacitus imperator ſeptimo mẽſe im-
perij ſui ſubita morte pͦoccupatus eſt. Probꝰ
imperator ſexto anno imperij ſui militari tu-
multu vexatus eſt. Clarus imperator fulmi-
ne perijt. Diocletianus imperator veneno ex-
tinctus eſt. Cõſtãtinus filius Cõſtãtini ma-
gni a ducibus fratris ſui Cõſtantij perẽptus
eſt. Julianus apoſtata a ſctõ Mercurio mili-
te miraculoſe occiſus eſt. Vales imperator q̄r
to imperij ſui anno a Gottis in bello perem-
ptus eſt. Et ne ſi oĩa hmõi exempla dicеremꝰ
tediũ oriret in mẽtibus auditoꝝ: cõcludimus
breuiter ꝙ cuncta huius ſeculi blandimenta
amaritudine ſunt permixta. Nec põt hõ ab il
la ſe liberare ꝓ libito voluntatis ſue. Non enĩ
potuere pͦdicti potentes imperatores ⁊ reges
euitare illam cũ omni potentia ſua. Nõ value
runt ſe ab illa defendere viri fortes. Nõ anthe
us: nõ Hercules: nõ Sanſon: nõ Hector: nõ
Achilles: non deniq́ quilibet alij. Nequierunt
etiã ⁊ ipſi philoſophi cũ philoſophia ſua decli
nare malignitatẽ ſeculi. Quinimo paſſi ſunt
et ipſi incõmoda multa: perſecutiões: captiui
tates: exilia: cruciatus: ⁊ damna rerũ. Propť
que omnia merito mũdus eſt paruipenden-
dus. Secunda cõditio bonoꝝ huius mũ-
di dicit vanitas. Poſito enĩ ꝙ cuncta feliciter
dilectoribus eius ad votũ ſuccederent: tñ va-
na ſunt: caduca ⁊ breuia: nulluſq́ põt in illis
diutius imorari. Oĩa nanq́ q̄ in mũdo ſunt:
cito in breui deficiũt. Jdeo ait Hugo li. i. de aĩa
Dic mihi vbi ſunt amatores mũdi: qui ante
pauca tp̄a nobiſcũ fuerũt? Nihil ex eis man-
ſit niſi cineres ⁊ vermes. Hoĩes fuerũt ſicut
tu: comederũt: biberũt: riſerunt: duxerunt in
bonis apparẽtibus dies ſuos: in pũcto autẽ
deſcenderũt ad inferna. Hic caro eoꝝ vermi-
bus. illic aĩa eoꝝ eternis deputat ſupplicijs do
nec rurſus infelici collegio colligati ſempiter-
nis inuoluant incẽdijs. hec ille. Cui cõſonat
ſnĩa Baruch ꝓphe. c. iij. di. Vbi ſunt pͥncipes
gentiũ: ⁊ q̄ dñant ſup beſtias que ſunt ſup ter

ram. Qui in auibus celi ludũt: qui argentum
theſauriſant: ⁊ aurũ in quo ↄfidunt hoĩes: et
nõ eſt finis acq̄ſitiõis eoꝝ. Qui argẽtũ fabri-
cant: ⁊ ſolliciti ſunt: nec eſt inuẽtio opeꝝ illoꝝ.
Exterminati ſunt: ⁊ ad inferos deſcenderunt.
Dicite igit o amatores mũdi. vbi ſunt tot cla
ri viri: q̄ reputabant beati. Vbi ſũt reges Aſ-
ſirioꝝ? Belus: Ninus: Semiramis: Zame-
nus: Arius: Athaius: Xerxes: Arametres:
Bolchus: Balliꝰ: Alcadas: Manachus:
Methalenus: Sperus: Manulus: Spa-
retus: Aminites: Bolothus: Boloſparis:
Lampdes: Soſores: Mithreus: Tãtanes:
Thimeus: Eupales: Offratenes: Gazepes:
Sardanapalus: q̄ regnauerũt cũ tãta gloria:
ſucceſſiue ſm Pau. Oroſiũ. li. i. annis mille cẽ
tũ lx. vſq́ ad Sardanapalũ. Vbi ſunt reges
Perſarũ atq́ medoꝝ: rex Darius: rex. Cyrus
Cambiſes: Xerxes: Arthaxerxes ⁊ ceteri: V-
bi ſunt reges Athenienſiũ: Cecrops: Granaus
Amphitrion: Erichthoniꝰ: Pacleõ: Erichthe
us: Pãchion: Egeus: Theſeus: Meneſteus:
Demoſon: Nichites: Obſides: Themiſtes:
Melãpus: Codrus: Archipꝰ: Theſipus: Fa
bras: Magetes: Digenitꝰ: Agameſtor: Eſchi
lꝰ. Vbi ſũt reges Lacedemonioꝝ. Heraſcheꝰ
Egis: ⁊ Therratꝰ: Labotes: Doriſtus: Aga
ſeſſeus: Archilaꝰ: Thelerꝰ: Calchamines Vbi
ſunt reges Sicconioꝝ: Geſſipus: Egialchꝰ:
Europs: Thelicinus: Apis: Egialcha: Thelly
on: Elgiorus: Meſapus. Erathꝰ: Oraſtus:
Orthopolus: Marathus: Pylobꝰ: Siccion:
Jnachus. Vbi ſunt Ptolomei ⁊ Pharaones:
qui regnauerunt in egypto. Ptolomeus pri-
mus a quo ſm Juſtinũ alij dicti ſunt Ptolo-
mei ꝓpter claritatem nominis eius. Pto-
lomeus: Philadelphus: Ptolomeus Euerge
tes: Ptolomeus: Philopater: Ptolomeus:
Epiphanes: Ptolomeus Philometor: Pto
lomeus Phyton: Ptolomeus Euergetes ſe-
nus: Ptolomeus Alexander: Ptolomeus
Dionyſius. Vbi ſunt Judices ⁊ Reges iu
deorum: Moyſes: Joſue: Othoniel: Ayoth:
Sangara: Delbora: Barach. Gedeon Abi-
malech: Thola de Jſachar Hyair Galadites
Jepthe Abeſan. Helonica Abdon Sanſon
Heli ⁊ Samuel. Hi omnes fuerunt iudices
ſucceſſiue. Regum autem primus fuit Saul
poſt quem regnauerunt David. Salomon
Roboam Abias Aſſa Joſaphat Jorã Ocho
zias. Johas. Joatan. Amaſias. Ozias. A-
chaz. Ezechias. Manaſſes. Amon. Joa-
chim. Sedechias. Ariſtobolus. Alexãder He

rodes. Ubi ſunt reges latinoꝝ: Janus. Saturnus. Picus: Faunus ⁊ Latinus. Ubi ſunt reges Albanoꝝ: quoꝝ primus fuit Aſcanius Enee filius: qui cōdidit Albā ſm Titū Liuiū cui ſucceſſerunt Poſthumus Siluius filius eius ſic dictus. q2 in ſilua ⁊ venatiōe nutritus eſt. Eneas ſiluius: Latinus ſiluius: Alba ſiluius: Egiptꝰ ſiluius: Capis ſiluius: Carpētus ſiluius: Tyberius qui ſuffocatus ī Tyberi fluuio nomen dedit. Nam ante Albula dicebat: Agrippa ſiluius: Aremulus Auentinus: Procus: Amulius. Ubi ſunt reges Romanoꝝ: primus Romulus. Scđs Numa pōpilius: Tertius Tullus hoſtilius. Quartꝰ Anchus. Quintus Tarq̄nus p̄ſcus. Sextus Seruius tullꝰ. Septimus Tarq̄nus ſupbus. Ubi tot glorioſi ſenatores: cōſules: dictatores: inuictiſſimiq; duces qui floruerūt in vrbe. Brutus: Lucius: Tarquinus: Collatinus: Spurius: Caſſius: Coriolanus: Caius: Flauius: Luciꝰ Uirginius: Lucius q̄ntus: Cincinatus: Furius: Camillus: Appius: Claudius. Q. Cecilius: Metellus: Ba'charicus. Scipio aſina: Scipio aphricanus: Scipio emilianus: Curius dētatus. Q. Fabius: Caius: Flaminius ⁊ ceteri: Ubi ſunt tot īperatores qui ibi regnauerūt quoꝝ aliquos ī p̄cedētibus noīauimus: Ubi ſunt tot ſapiētes ſeculi: phī: aſtrologi: hiſtoriographi: oratores: ⁊ poete: Ubi tales mileſius Chylo lacedemonius: Solon athenienſis: Periander corinthius: Pithacus mithileneus: Byas prieneus: Pythagoras ſamius: Plato Socrates: Ariſtoteles: Diogenes: Anaximales: Zeno: Empedocles: Epicurus: Anaxagoras: Democritus: Heraclius: Leucippꝰ: Hyparcus: hi oēs phī. Hali abragel: Albumaſar Ptolomeus. hi aſtrologi. Hieronymꝰ egyptius: Beroſus chaldeus: Manethā: Suetorius Calinicus: Dyodorus: Poſſidonius: Theon: Andronicus: Aphricanꝰ: Tertulianus: Phrygius: Dares: Trogus: Pōpeius: Juſtinus abbreuiator eius: Joſephus iudeus: Titus liuius. hi hiſtoriographi. Lyſias: Demoſtenes: Hegeſias: Cyreneus: Antiochus: Aſcalonita: Apollonius: Niconius: Cicero: Cato cenſorinus. hi oratores. Ouidiꝰ: Juuenalis: Lucanus: Uirgilius: Horatius: Terentius: Perſius: Tibullus: hi poete. Ubi ſunt deniq; oēs quos etiā diebus noſtris ⁊ vidimus ⁊ cognouimus: quos mūdus tulerat in ſublimi: Perijt certe memoria eoꝝ cū ſonitu: vt ait ꝓpheta: ⁊ dn̄s in eternū permanet. O q̄ cito q̄ue repente euaneſcūt, velut fumus oīa que ī hoc mūdo creduntur ⁊ reputantur bona. Qđ cōſiderans Salomon in Eccleſiaſtes. c. ij. dixit. Magnificaui opa mea: edificaui domos: et plantaui vineas. feci hortos ⁊ pomeria ⁊ cōſeui ea cuncti generis arboribus. Extruxi mihi piſcinas aquarū: vt irrigarem ſiluas lignoꝝ germinantiū. Poſſedi ſeruos ⁊ ancillas: multāq; familiā habui: armēta quoq; ⁊ magnos ouiū greges: vltra oēs q̄ fuerūt ante me ī hieruſalē. Coaceruaui mihi argentū ⁊ auꝝ: ⁊ ſubſtantias regū ac ꝓuinciaꝝ. Feci mihi cantores ⁊ cantatrices: ⁊ delicias filioꝝ hoīm. Cyphos ⁊ vrceos in miſterio ad vina fundēda: et ſupgreſſus ſum opibus oēs qui ante me fuerūt in hierl'm. Sapiētia quoq; perſeuerauit mecū. ⁊ oīa que deſiderauerunt oculi mei non negaui eis: nec ꝓhibui cor meū quin omni voluptate frueret: ⁊ oblectaret ſe in his que p̄parauerā. Et hāc ratus ſum partē meā ſi vterer labore meo. Cūq; me cōuertiſſem ad vniuerſa opera que fecerant manus mee: ⁊ ad labores in quibus fruſtra deſudaueram: vidi in omnibus vanitatē ⁊ afflictionem animi: ⁊ nihil permanere ſub ſole. Quāta autē fuerit magnificentia ⁊ gloria Salomonis p3. Primo ſi cōſideretur eius potentia: ⁊ diuitiarū copia et fame claritas. ac delitiarū affluentia. Nam vt habet. iij. Regū. i. c. Uiuente Dauid patre et ipſo imperante ⁊ volente vnctus fuit in regem: ⁊ dixit omnis populus. viuat rex Salomon. Et aſcendit vniuerſa multitudo poſt eū et populus canentiū tibijs: ⁊ letantium gaudio magno: ⁊ inſonuit terra a clamore eoꝝ. Et vt dicit. iij. Regū. iiij. c. Regnauit ſup omnem iſrael. ⁊ erat in ditione ſua habēs omnia regna ſecū a flumine terre Philiſtijm vſq; ad terram Egypti offerentiū ſibi munera: ⁊ ſeruientiū ei cunctis diebus vite eius. Erat autem cibus Salomonis p ſingulos dies triginta chori ſimile: ⁊ quadraginta chori farine. decem boues pingues. ⁊ viginti boues paſcuales. ⁊ centū arietes: excepta venatiōe ceruoꝝ et caprearū atq; bubalorum: ⁊ auium altiliū. Habebat q̄draginta milia p̄ſepia equoꝝ curriliū. ⁊ duodecim milia equeſtriū. Et vt ſcribitur. x. c. p̄fati li. Regina Sabba donauit ei cxx. talenta auri. ⁊ aromata multa nimis: ⁊ gēmas p̄cioſas. Scđm autē Catholicon apud aliquos eſt q̄nq̄ginta librarū. ſm alios. lxxij. In ſcđo vero libro Paral. c. ij. narrat qualiter Salomon volēs edificare domū dei. ⁊ palatiū ſuū numerauit ſeptuaginta milia viroꝝ portantiū humeris ſuis. ⁊ lxxx. milia qui cederent

lapides in mōtibus: prepoſitoſq; eoꝝ tria milia ſexcentos. Fecitq; fieri edificia ſpecioſa valde: diffundebaturq; fama eiꝰ per vniuerſum orbem: ⁊ tamen deprauatū eſt cor eius: vt adamaret mulieres alienigenas. Habuitq; omnē delectationē in quibuſcunq; ſm ſenſualem appetitum: nihilominus omnia preterierunt ⁊ defecerunt. Ideo ipē conquerit ī ca. p̄mo. Eccl's di. Uanitas vanitatū ⁊ oīa vanitas. Ob quod Chryſo. ſup Job. ita pulchre loquit. Uanitas vanitatū inq̄t ſalomō ⁊ omnia vanitas. Hunc v̄ſiculum ſi ſaperent qui in potentia verſantur: in parietibus ſuis omnibus ⁊ veſtibulis ſcriberēt: in domo: in foro: ⁊ in egreſſibus: ⁊ āte omnia in ꝯſciētijs ſuis: vt ſemp eum ⁊ oculis cernerēt et corde ſentirent: qm̄ multe ſunt rerum facies ⁊ imagines falſe: que decipiūt incautos. Iſtud ops quottidie carmē ſalutare ⁊ in prādijs ⁊ in cenis: ⁊ omnibus cōuentibus libēter vnūquēq; proximo ſuo canere. a ꝓximo ſuo libēter audire: quia vanitas vanitatū ⁊ oīa vanitas hec ille. Que verba nō immerito pōderanda ſunt vt ſic cognoſcat mūdi miſeria. Tertia conditio bonoꝝ huius mundi dr̄ damnatio. Ipſa etem̄ ſe diligētes ducūt in damnationē eterne mortis. Et vt Greg. ait. Momentaneum eſt quod delectat. ſed qđ cruciat eſt eternū. Ideo Augu. in quodam ſermone inq̄t. Nulla maior inſania q̄ ꝓ delectatiōe momentanea ꝑdere eterna gaudia: ⁊ obligare ſe ad eterna ſupplicia. Audite ergo o mortales homines: ⁊ conſiderate que dicta ſunt. ad mētēq; vr̄az currite: ⁊ reducite corꝫ animū ad amorē dei: ⁊ ad beatitudinē eius: inardeſcat deſiderium veſtrum. reuocate affectū a ꝓditore mundo. illumq; ſpernite. vt ſic poſſitis in hoc ſeculo adipiſci dei gratiam: ⁊ in futuro ſempiternam gloriam. Amen.

Feria ſecunda hebdomade ſancte. de myſterijs ſacramenti eucharíſtie: quoꝝ notitia fideles excitat ⁊ inflammat ad feruorē ⁊ deuotionem. Sermo LXIII.

m Emoriā fecit mirabilium ſuoꝝ miſericors ⁊ miſerator dn̄s: eſcam dedit timentibus ſe. Illuminati ꝓphete verba ſunt iſta originaliter pſ. cx. Oſtēdit nobis dn̄s ieſus xp̄s ardētiſſimam charitatē ſuā non ſolū in cruce ⁊ paſſione: verūetiā ⁊ multis alijs diuerſiſq; modis: ⁊ potiſſimū cum inſtituit ſanctiſſimū ſacramentū precioſiſſimi corporis ⁊ ſanguinis ſui. Quoniā aūt tanto feruētius chriſtianorum anime cum reuerētia ⁊ deuotione ad illud ſuſcipiendū animari poſſunt: quāto clarius eiꝰ myſteria cognoſcūt ⁊ intelligūt: idcirco ī preſenti ſmone de eo aliqua apiemꝰ. qm̄ ſi xp̄s illud fecit in memoriā eius ⁊ ſuoꝝ mirabiliū. niſi nos tanti beneficij recordaremur: merito de ingratitudinis vitio veniremus culpandi. De ipo itaq; ſacramēto venerabili tria myſteria erūt a nobis declaranda.

- Primū dicit inſtitutionis.
- Scđm figurationis.
- Tertiū fructificationis.

¶ Qualr xp̄us inſtituit ſacramentū eucharíſtie ī cena: ⁊ ordinauit apoſtolos ſacerdotes: ⁊ quare hoc ſacramentū cōficit in ſpecie panis ⁊ vini: ⁊ ſub duplici ſpecie: ⁊ an ſub vtraq; debeat ſumi. Caplm I

p Rimum myſterium declarandū ē inſtitutionis. In quo cōtingit dubitare circa ſeptem.

Primo circa tempus.
Scđo circa horam
Tertio circa ordinem.
Quarto circa materiam.
Quinto circa ſpeciem.
Sexto circa additionē aque.
Septimo circa obligationem.

¶ Primo circa tp̄s dubitat q̄re h̄ ſacrm̄ īſtitutū fuit tp̄e legis grē: ⁊ nō an̄. Ad qđ r̄ndet alex. in. iiij. ſum. q. xxx. mē. i. ar. ij: ⁊ Bon. di. viij. q̄rti. p̄te. i. ar. ij. q. i. q̄ iſtud fuit ꝯueniēs ꝓpt duo. Primo ꝓpt reʒ ꝯtentā: q̄ eſt corpꝰ xp̄i verū. vt pleniꝰ declarabit ī ſeq̄nti ſmōe. Scđo fuit cōueniēs ꝓpt efficaciā: q̄ eſt charitatis vinculū: q̄ in noua lege apparere ⁊ abūdare debuit. Et ex h̄ inſtitutū ē iminēte paſſione ī ſignū amoris quē xp̄s ad genꝰ hūanū hēbat. Nā nō ſolū voluit dare nob ſua. i. obſeq̄a oīm creaturarū. ⁊ ſuos. i. āgelos in adiutoriū: ſʒ etiā ſeipm dedit in filiū p carnis aſſumptionē. ſm illud Eſa. ix. Filiꝰ datꝰ eſt nobis. Dedit ſe in ſocium p nature nr̄e ꝯformationē. vʒ illđ apl'i Phil. ij. Habitu inuētꝰ vt hō. Dedit ſe in magrm p doctrine p̄dicationē. ſm illud Joh. xiij. Uos vocat me magr̄ ⁊ dn̄e: ⁊ bene dicit: ſuʒ etenī. Dedit ſe in lucē p exēpli opatōeʒ. ſm illđ Jo. xiij. Exēplū em̄ dedi vob vt queadmodū ego feci: ita ⁊ vos faciat. Dedit ſe in p̄tiū p grē regnationē. ſm illđ Joh. i. Quotq̄t aūt receperūt eū dedit eis po. fi. dei fi. his q̄ cre. in no. eius. Dedit ſe in holocauſtū medullatū p paſſionē. Et tādē dedit ſeipʒ ī cibū ad ſpūale refectōeʒ.

O inflammata charitas ieſu xp̄i. O ardens amor clementiſſimi cordis ſui. Superabūdāter ꝑfecto oſtēdit nobis q̄tū nos ipſe dilexit, et ꝓpterea tunc ſacramentū eſt inſtitutū: cum amor eius bulliebat atq̄ ferueƀat. Vn̄ Ioh. xiij. dicif. Cum dilexiſſet ſuos qui erāt in mū do: in finē dilexit eos. i. ſm glo. maiora ſigna dilectionis oſtēdit. Secundo dubitaf circa horam. Et vt colligif ex dictis euangeliſtarum: xp̄s hoc ſacramentū inſtituit hora cene: q̄n iam comederant ipſe ⁊ apoſtoli agnum paſcalem. Ex quo pleriq̄ nō bene intelligentes dicere voluerūt ꝙ hoc ſacramentum nō debet cōfici ante prandium: ſed poſt cenam. Arguunt em̄ ſic. In operando debemus nos cōformare xp̄o tanq̄ exemplari, iuxta illud Exo. xxv. Inſpice ⁊ fac ſm exemplar quod tibi in monte monſtratū eſt. ſed xp̄s hoc ſacramentum poſt cenam cōfecit: ergo ⁊ a nobis debet cōfici poſt cenam. Cōtra iſtos vero eſt tex. de cōſec. diſ. i. in. c. ſacramenta. Sacramenta inquit altaris nō niſi a ieiunis hominibus celebrenf. Ratio eſt ſm Ric. in. iiij. diſ. viij. ar. ij. q. i. ꝓpter maiorē ſolennitatē ⁊ ſobrietatē miniſtri. ⁊ maiorē reuerentiam ſacramenti. Nec valet obiectū. eo ꝙ xp̄s rationabiliter cōfecit poſt cenam: q: voluit terminare figuram et legē in eſu agni paſcalis. ⁊ introducere veritatē in inſtitutione ſacramenti. Huiꝰmōi autē ratio nō cōuenit ad hoc vt a nobis debeat poſt cenam cōfici. Et ſic hoc ſacramentum cōfici debet a ieiunis. vt patet de cōſecra. diſ. ij. in. c. liquido. Et ſm Ric. vbi. ſ. q. ij. ſumif hic ieiunium ꝓ priuatione cuiuſlibet alimenti ante ſcʒ q̄ quis ſumat cibum vel potum. ſi etiā poſt ea in die pluries comeſturus ſit. In caſu tamen neceſſitatis iminente mortis periculo ꝑ poteſt hoc ſacramētū poſt alios cibos ſumi. Etiam ſi ſacerdos ante miſſam lauerit os ſuū: et caſu aliquo gutta illius aque intrauerit in ſtomachum: nō ꝓpter hoc tenef dimittere miſſam: p̄cipue in die ſolenni. quia hoc non videtur impedire dignam p̄parationem p̄ſbyteri: nec reuerentiam ſacramenti. Et de ſimilibus idem iudiciū habeaf. Tertio cōtingit dubitare circa ordinem. quando ſcʒ apoſtoli fuerunt a xp̄o ordinati ſacerdotes: ⁊ acceperunt cōſecrandi poteſtatem. Ad qd̄ reſpondet Ric. in. iiij. diſ. xxiiij. ar. iiij. q. iij. Tertio queritur in quo actu cuiuſlibet ordinis imprimaf charaćter. In reſponſione ad argumentū ꝙ xp̄s ordinauit apoſtolos ſacerdotes: cū dedit eis poteſtatē cōficiendi. Luc. xxij. ⁊ Mat. xxvi. dicēs

Hoc facite in meā cōmemorationē. Quarto dubitaf circa materiā in qua ſacr̄m eſt cōficiēdū. Et r̄ndēt doc. in. iiij. diſ. xi. ꝙ materia ꝯgrua huic ſacramēto eſt panis de frumēto: ⁊ vinū de vite: eo ꝙ xp̄s ita inſtituit. Et hoc rōnabiliter. Primo quidē q̄tū ad vſum huiꝰ ſacramēti: q̄ eſt mādūcatio. Sicut em̄ aqua aſſumif in ſacr̄o baptiſmi ad vſum ſp̄ualis ablutionis: q: corꝑalis ablutio ꝯuenienter fit in aqua. Ita panis ⁊ vinū q̄bus cōiter hoīes reficiunt. in hoc ſacr̄o aſſumunf ad vſū ſp̄ualis manducatiōis. Scd̄o q̄tū ad effectū ꝯſideratum in vnoquoq̄ ſumentiū: q: vt Amb. dicit ſuper ep̄lam ad Corinth. hoc ſacr̄m valet ad tuitionē corporis ⁊ aīe. Ideo caro xp̄i ſub ſpecie panis: ꝓ ſalute corꝑis. Sanguis vero ſub ſpecie vini ꝓ ſalute aīe offerf. Tertio q̄tū ad effectū reſpectu eccleſie q̄ ꝯſtituif ex diuerſis fidelibus: ſicut panis cōficif ex diuerſis granis: ⁊ ſicut vinū ex diuerſis vuis. Notandū tn̄ ſm Tho. in. iij. pte. q. lxxiiij. ar. iij. in r̄nſiōe ad tertiū argumentū ꝙ ſi farine triticee admiſceref aliqua q̄titas modica ⁊ pua alterius farine: poterit ex inde ꝯfici panis: qui eſt materia huius ſacramēti: q: modica ꝑmixtio nō ſoluit ſpēm. ſecus vero ſi eſſet magna. Quinto dubitaf circa ſpēm. q̄re. ſ. ſacr̄m hoc cōficiaf ſub duabus ſpebus. Ad qd̄ r̄ndet Alex. de hal. in. iiij. q. xxxi. mē. ij. ꝙ hͦ p̄ncipaliter fit duplici rōne. Primo ꝓpr̄ duplicis nāe a xp̄o ſumptionē ad vtriuſq̄ redēptōēʒ. vt oſ̄deret xp̄s totā humanā naturā. i. aīam ⁊ corpus aſſumpſiſſe vt vtrūq̄ redimeret. Panis em̄ ad corpus referf: vinū ad aīam. Secūda rō eſt ꝓpt̄ duplicē xp̄i imolationē. ſ. in vita ⁊ in morte. Nam expectatio ⁊ p̄paratio ad mortem fuit mors quedā. que ergo fuit in vita repſentaf ſpecie panis. que aūt in morte ſpē vini. Sexto dubitaf circa additionē aque. vtrū aqua ſit de ſubſtātia ſiue integritate ſacramēti. Ad qd̄ r̄ndet Boſ̄. in. iiij. diſ. xl. ar. i. q. iij. d. ꝙ de integritate huius ſacri ſunt q̄tuor. ſ. mā: forma: ordo: ⁊ intētio ꝯſecrantis. De cōgruitate aūt ⁊ bene eſſe ſunt q̄ ſunt his annexa. Aq̄ ergo cū nō ſit aliqd̄ hoꝝ nō eſt de neceſſitate ſacramēti: ſʒ annexū eſt mā̄e. ſ. vino: q: adiūgif vino: ⁊ i ipſum ꝯuertif: ⁊ poſtmodū in ſanguinē: ⁊ ideo eſt de ꝯgruitate apponēda. tn̄ admiſcēda eſt vino. vt d̄r extra de cele. miſ. c. vl. Cuius rō multiplex eſt ſm Alex. Prima ꝓpter exēplū dn̄i. Probabiliter em̄ credif ꝙ dn̄s hͦ ſacr̄m inſtituit in vino aqua permixto. vt dic Dama. ⁊ Cyprianus. de ꝯſe. di. ij. c. ſcriptura.

Scd̄a rō eſt ꝓpter ſignuʒ vnionis corporis myſtici cū capite. Unde de cōſe. di. ij. c. cū omne. d̄r. Cuʒ in calice vino aqua admiſcef: xp̄o populus adunaf: ⁊ credentiū plebs ei in quē credit copulaf ⁊ iungif. i. copulāda ⁊ iūgēda ſignificaf ꝑ fidē ⁊ dignā ſacramēti ſuſceptionem. Ex quo Ric. in. iiij. di. xi. refert ꝙ ꝓpter huiꝰmōi ſignificationē tm̄ debet apponi de aq̄ ⁊ de vino ꝙ aqua poſſit trahi ad naturā vini. Populus em̄ trahendus eſt ad xp̄m. Et ideo multū ſunt illi rephenſibiles q̄ plus ponūt de aqua q̄ de vino. Eſt quidē ꝑniciosus abuſus vt d̄r in. c. ꝑniciosus. extra d̄ cele. miſ. Tertia rō quare aq̄ admiſcef vino eſt ꝓpter fluxum aque de latere xp̄i: a quo lāceato. vt hr̄ Io. xix. ꝯtinuo exiuit ſanguis ⁊ aqua. Iō de ꝯſe. di. ij. c. in ſacr̄oꝝ oblationibꝰ: d̄r. Non dʒ in calice dn̄i aut vinū ſolū aut aqua ſola offerri: ſʒ vtrūq̄ ꝑmixtū: q: vtrūq̄ ex latere xp̄i in paſſione ſua ꝓfluxiſſe legif. Notandū tn̄ ſm magiſtrū ſenten. ca. penul. xi. di. quarti. ꝙ ſi ſacerdos conſecret vinū ſine aqua vere cōuertif i ſanguinē. Nam ⁊ grecoꝝ eccl'ia d̄r aquā nō apponere ſacramēto. vt ait Inno. de officio miſſe parte. iij. c. xxvi. ⁊ tn̄ eccl'ia nō negat ipſos conficere ſanguinē xp̄i. Ille tamen qui aquā nō apponeret rephēdēdus eſſet ꝓpter rōnes iam dictas. Septimo dubitaf circa obligationem. vtrū ſcʒ ppl's debeat cōicare ſub vtraq̄ ſpecie. Ad quod r̄ndet ſctūs Tho. iij. parte. q. lxxx. arti. xij. ꝙ circa vſum huiꝰ ſacramenti duo p̄nt cōſiderari. Unū ex pte ipſius ſacramenti. aliud ex pte ſumentiū. Ex pte ipſius ſacramēti cōuenit ꝙ vtrūq̄ ſumaf ſcʒ corpꝰ et ſanguis: q: in vtroq̄ cōſiſtit ꝑfectio ſacri. Et ideo q: ad ſacerdotē ꝑtinet hoc ſacramentuʒ ꝯſecrare ⁊ ꝑficere: nll'o modo debet corpꝰ xp̄i ſumere ſine ſanguine. put plene pʒ de conſe. di. ij. in. c. cōperimus. Ex pte aūt ſumentium reqrif ſumma reuerētia ⁊ cautela: ne aliqd accidat qd̄ vergat in iniuriā tāti ſacramenti. Quod p̄cipue poſſet accidere in ſanguis aſſūptione: qui quidem ſi incaute ſumeref: de facili poſſet effundi. Et q: creſcēte multitudine populi xp̄iani: in qua continenf ſenes ⁊ iuuenes: quoꝝ quidā nō ſunt tante diſcretionis: vt cautelam debitam circa vſum huius ſacramenti adhiberēt. Ideo ꝓuide obſeruatur: vt populo ſanguis ſumēdus non def: ſed ſoluʒ ſumaf a ſacerdote: ⁊ etiā ſm aliquos nō dat ſub vtraq̄ ſpecie. ꝓpter periculum erroris: ne ſcʒ cōmunis populus crederet xp̄m non eſſe totum ſub vtraq̄ ſpecie.

De figuris que p̄ceſſerūt ſacr̄m euchariſtie ⁊ de ſeptem ꝓprietatibus manne appropriād huic ſacramento. Capl'm II

Secundū myſteriū declarandū de ſacramento euchariſtie d̄r figuratōis. Fuit nāq̄ congruū hoc ſacramentū prefigurari ſm Alex. ⁊ Boſ̄. in. iiij. diſt. viij. parte. arti. i. q. i. ꝓpter tria. Primo ꝓpter dignitatem: q: p̄dicandū ⁊ expectandū erat ſic donū dei excellentiſſimū. ideo figure huiꝰ ſacramenti preire debuerūt. in quibꝰ reſulciref expectatio fideliū: ⁊ dignitas huiꝰ ſacramēti famoſior oſ̄deref. Unde figurarū premiſſio non fuit aliud q̄ fame eiꝰ diuulgatio. Secunda rō eſt ꝓpter difficultateʒ. Inter cetera em̄ ſacramēta hoc eſt difficillimū ad credēdū. immo inter cetera credibilia. iō hoīes debuerunt ad hoc aſſuefieri quadā figurarū manuductione. Tertia rō fuit ꝓpter ſignificatōeʒ. quia hoc ſacramēto xp̄s paſſus ſignificaf et continef. Congruebat aūt xp̄m paſſum aliq̄ figura prefignari. Similr̄ aūt ⁊ hoc ſacramentum quo ſignificatur ⁊ cōtinetur. Preceſſerunt autem nō vna ſed plures figure. Quia ſicut dicit Aug. in. iiij. d̄ trini. oportebat quia per multa eramus a deo deciſi: ꝙ multa vitā venturam cōclamarēt ſcʒ xp̄m. Et ſm Alex. licet res prefigurata tātis figuris ſit vna ſm ſuam ſubſtantiā: tamen illius ſunt multi effectus ⁊ multe ꝓprietates ſiue cōditiones: quarum multiplicitatem reſpiciunt ipe figure diuerſe. Magiſter vero ſententiarum dimiſſis alijs figuris que aſſignari poſſent: tm̄ q̄tuor enumerat. ſacrificium ſcilʒ Melchiſedech: agnum paſcalem: manna: ⁊ ſanguinem q̄ fluxit de latere xp̄i. Que figure ſufficienter enumerantur duplici rōne. Prima eſt reſpectus ſiue relatio figurarum ad legem nature moſaice ⁊ euangelice. vt ſcilicet ꝑ oblationē melchiſedech oſtendatur fuiſſe prefiguratum ſacramentum in lege nature. Per agnū paſcalem ⁊ manna in lege ſcripture. Et per ſanguinem qui fluxit de latere chriſti in lege gratie. Secunda ratio eſt ſi attendamus ad ea q̄ prefignantur. Nam in hoc ſacramento eſt viſibilis forma. ⁊ hec prefigurata eſt in ſacrificio Melchiſedech. ⁊ eſt res contenta: ⁊ hec figurata eſt in agno paſcali: ⁊ res ſignificata tantū: ⁊ hoc in mānā. Et virtus dans efficaciam: ⁊ hoc in ſanguine qui defluxit de latere xp̄i. Veruntamē ſolerter eſt aduertendū ꝙ in manna quod pluit dominus patribus in deſerto. Exo. xvi. ſeptē conditiones reꝑiunf.

conuenientes huic ſacramēto ineffabili. Pri-
mo eſt modus generationis. Secunda eſt lo-
cus deſcenſionis. Tertia tempus recollectōis
Quarta terminus menſurationis. Quinta ri-
tus preparationis. Sexta auſus reſeruatio-
nis. Septima guſtus ſaporationis. Prima
conditio erat modus generationis. q2 in no-
cte inuiſibiliter de celo deſcendebat. Quid eñ
deſignatur per noctē niſi fidei noſtre ſtatus.
Sicut eñ in regno celoꝝ nulla eſt obſcuritas
tenebroſa: ꝛ in inferno nulla pōt luciditas ap-
parere: ſic in preſenti peregrinatione non eſt
lux clara viſionis deifice ſicut in celo. non ob-
ſcura tenebroſitas eterne dānationis ſicut in
inferno: ſed nocturna fidei lux ſtellari ꝛ luna-
ri. non quidē ſolari lumine illuſtrata quib9 lu-
minibus videmus ꝛ cognoſcimus hoc ſacra-
mentū. Secunda ꝯditio illius manne erat
locus deſcenſionis. quia deſcendebat in deſer-
to circa caſtra filioꝝ iſrael ſolū. eiſqꝫ defecit cū
intrauerunt terrā promiſſionis. Sic hoc ſa-
cramentuꝫ non niſi in eccleſia: ꝛ in eius fide
veraciter conſecratur. atqꝫ in deſerto preſen-
tis vite tm̄modo frequentatur. Cū aūt ad repro
miſſam viuentiū terrā ventū fuerit: iam non
amplius hoc ſacrificiū offeret: ſed glorioſus
ieſus in cōſummato felicitatis loco conſpicie-
tur ineffabiliter exaltatus. Tertia conditio
erat tp̄s recollectionis. Sex eñ diebus pote-
rat reperiri. precepitqꝫ moyſes ex parte dn̄i fe-
ria ſexta ꝓ ſabbato recolligi. Sabbato auteꝫ
egreſſi quidā de populo vt colligerent: non in-
uenerunt. Sic ꝛ iſtud viuificum ſacramen-
tū non niſi ſex diebus preſentis peregrinatio
nis reficere habet. Sed ſabbato ſempiterne
quietis inuenietur rex noſter ieſus xp̄us non
myſtice ſacramento velatus: ſed manifeſtus
ꝛ decore regio glorioſus. Quarta condito
eſt terminus menſurationis. quia per ſingu-
la capita mēſurā gomor ex parte dn̄i moyſes
colligi inſtituerat. nec qui plus collegit plus
habuit. nec qui minus: minus inuenit. Sic qꝫ
dem iſtud mirabile ſacramentū nequaꝗ̄ con-
tinet minorē ieſum in minori hoſtia ꝗ̄ in ma-
iori. nec plus in pluribus ꝗ̄ in vna. Quin-
ta conditio erat rit9 preparationis. quia illud
manna ignē optime ſuſtinebat. nā manna li
quidū colligebatur ſimile coriandro. ꝛ prope
ignē ponebatur ꝛ efficiebat durū. deinde attri-
turabatur ꝛ ex eius farina ꝯficiebatur panis.
Sed ſi ponebat ad ſolē liqueſiebat ꝛ cōtabe-
ſcebat. Sic iſtud benedictū ſacramentū perfe
cte ignē ſuſtinet deuoti ꝛ feruentis amoris atqꝫ
rōnes ab amoris fornace ꝓcedentes perfe
cte ꝯcludunt hui9 ſacri irrefragabilē veritatē.
Sed ſol curioſitatis hūane ꝛ fantaſtice rōnis
ad perſcrutationē ſacramenti per perfidiā eū
liqueſcere facit. Sexta ꝯditio eſt auſus re-
ſeruatiōis. Nā precipiens moyſes ꝙ nullus
ſeruaret ex eo vſqꝫ in mane: qui voluerunt re-
ſeruare inuenerūt ꝙ ſcaturire cepit vermib9
atqꝫ computruit. Sic hoc ſacr̄m reſeruatū ab
his qui ad illud nolūt accedere ſcatet vermi-
bus: q2 ipi tales deteriorant ꝛ īdurant. vt pꝫ
lxxxij. di. in. c. preſbyter. Septima cōditio
erat guſtus ſaporationis. quia vnicuiqꝫ ſapie-
bat iuxta deſiderij ſui appetitū. Aliqui eñ cuꝫ
ſumma delectatione veſcebātur cibo illo ſapi-
diſſimo: nōnulli vero murmurantes dicebāt
Anima noſtra nauſeat ſuper cibo iſto leuiſſi-
mo. Sic hoc ſacratiſſimū ſacramentū ſumen-
tibus diuerſimode ſapit: ſm̄ diuerſas diſpoſi-
tiones quas in eis format: vel deſideriuꝫ cha-
ritatis vel indeuotio malignitatis. O quot
ſunt obſtinati peccatores ꝛ preſumptuoſi qui
corpus chriſti ſumentes nullum ex eo percipi-
unt guſtum. Alij vero ꝗ̄ mirabiliter propter
deuotionem ꝛ fidem recreantur ꝛ cōſolantur.
De quo etſi multa poſſent exēpla narrari: vnū
tamen referam quod rome euenit. Tempore
nanqꝫ Eugenij quarti: quedā notabilis ꝛ ſpi-
ritualis domina deo deuotiſſima Frāciſca no-
mine de pontianis: ſingulis dieb9 feſtis ſacra-
menti communionē de manu ſacerdotis reue-
rentiſſime ſuſcipiebat. ſentiebatqꝫ delectatio-
nem admirabilem: adeo vt ſepius poſt cōmu-
nionem per magnū temporis ſpacium rapere-
tur in extaſim. Quodam vero die dum in ec-
cleſia ſancte Cecilie tranſtyberim expectaret
accipere cōmunionem: ſacerdos ille qui cele-
brabat aut leuitate ductus: aut diaboli tem-
ptatione deuictus: temptauit ſibi dare hoſtiā
non conſecratam. Cumqꝫ ori eius appropin-
quaſſet recuſauit illam ſumere dicens. Par-
cat tibi deus o pater ſacerdos: qui me non ſo-
lum decipere credidiſti: ſed etiam idolatram
facere voluiſti. Quibus verbis commotus ſa-
cerdos veniā petijt: ꝛ peccatū poſtea cōfeſſus
rem alijs ſtuduit enarrare.

De ſeptem fructibus quos acquirunt hi qui
fideliter ꝛ deuote ſanctam communionem ſu-
ſcipiunt. Caplm̄ III

Tertium myſterium declarandum de
ſanctiſſimo ſacramento dicitur fru-
ctificationis. Deuote eniꝫ cōicantes
multos fructus cōſequunt: ꝛ ꝓcipue ſeptem.

Prim9 dicit gratificatio.
Secūdus remiſſio.
Tertius ſatiſfactio
Quartus defenſio.
Quintus releuatio
Sextus cibatio.
Septimus glorificatio.

Prim9 fruct9 dicit gratificatio. Cōfert eñ
ſacr̄m deuote cōicantib9 grām. Ratio eſt ſm̄
Tho. iij. parte. q. lxxix. arti. i. Tum q2 in eo cō
tinetur xp̄s: qui ſicut veniens in mūdo venit
cum gratia. ſm̄ illud Joh. i. Gratia ꝛ veritas
per ieſum xp̄m facta eſt. Ita veniens in iſto ſa
cramento. Tum q2 repreſentatur paſſio eius
que fuit gratie effectiua. Tum quia ſumitur
ſub ſpecie cibi nutrientis. Unde ſicut cib9 pre
ſtat vitā ꝛ ita ꝛ hoc ſacramentū. propterea vo-
catur euchariſtia. i. bona gratia. Nā dicit ſa-
crificiū reſpectu preteriti. ſcꝫ paſſiōis xp̄i quā
repreſentat. Et dicitur cōmunio reſpectu pre
ſentis. quaſi cōmunis vnio. quia vnit mem-
bra cū corpore: vel in corpore myſtico. Et dici
tur viatici reſpectu futuri: quia eſt prefigura
tiuuꝫ vite. ꝛ quia paſſio vnio ꝛ gloria ſunt ex
gratia: ideo nominatur euchariſtia. Secū
dus fructus deuote cōmunicantiū dicitur re-
miſſio. Remittunt nanqꝫ per hoc ſacramen-
tum peccata venialia. vt habet de cōſe. di. ij. c.
cū omne. c. ſi quotiens. ꝛ. c. ante benedictionē
Quantū aūt ſit iſtud. ſ. remiſſionē venialium
habere: patere poteſt ſi conſideretur quantuꝫ
ipa aiam ledant. Nā lꝫ eternā dānationē nō
inducant: tamen inferunt duo precipua no-
cumenta. Primū eſt: q2 diminuunt feruoreꝫ
charitatis. Secundū: q2 obligant ad penā tē
poralē. Ex quo dicit Bon. in. iiij. di. xx. parte. i.
ar. i. q. i. per totū. ꝙ ſi quis morit tm̄ venialia
habēs vadit ad purgatoriū. Tertius fru-
ctus deuote cōmunicantiuꝫ dicit ſatiſfactio.
Hoc ſiquidē ſacramentū ſatiſfacit ꝓ peccatis
Scdm eñ Tho. iij. parte. q. lxxix. arti. v. hoc
ſacr̄m ſimul eſt ſacrificiū ꝛ ſacramentū. Sed
rationem ſacrificij habet inquantū offertur.
Rationē vero ſacramenti inquantū ſumitur
Et ideo effectū ſacramenti habet in eo qui ſu
mit. effectū aūt ſacrificij in eo qui offert. vel i
his pro quibus offertur. Si ergo cōſideretur
vt ſacramentū: habꝫ duplicē effectū. Uno mō
directe ex vi ſacramenti. Alio modo quaſi ex
quadā cōcomitātia. Ex vi quidē ſacr̄i directe
hꝫ illū effectū ad quē eſt inſtitutum. nō ē aūt
inſtitutū ad ſatiſfaciendū: ſ3 ad ſpūaliter nu-
triendū per vnionē ad xp̄m ꝛ ad mēbra eius
ſicut ꝛ nutrimētū vnit nutrito. Sed q2 hmōi
vnitas fit ꝑ charitatē ex cui9 feruore aliquis
conſequit remiſſionē non ſolū culpe ſ3 etiā pe
ne: inde eſt ꝙ ex cōſequenti per quandā cōco
mitantiā ad principalē effectū hom: ꝯſeque
tur remiſſionē pene. non quidē: totius: ſ3 ſm̄
modū ſue deuotionis atqꝫ feruoris. Si aūt cō
ſideretur inquantū eſt ſacrificiū: hꝫ vim ſatiſ
factiuā. ꝛ ꝓdeſt his ꝓ quib9 offert tam viuis
ꝗ̄ defunctis. Sed in ſatiſfactione magis attē
ditur affect9 offerentis. ꝗ̄ qualitas oblatōis.
Quāuis ꝫ hec oblatio ex ſui quantitate ſuffi-
ciat ad ſatiſfaciendū pro oī pena: tm̄ fit ſatiſ-
factoria illis pro quibus offertur. vel etiaꝫ ꝓ
offerentib9 ſm̄ quantitatē ſue deuotiōis. ꝛ nō
ꝓ tota pena. Hinc Alexan. papa de cōſe. di. ij.
in. ca. nihil. ait. Nihil in ſacrificijs maius eſſe
pōt: ꝗ̄ corpus ꝛ ſanguis xp̄i. nec vlla oblatio
hac potior eſt. ſed oēs hec precellit. que pura
cōſcientia dn̄o eſt offerenda. Quart9 fru-
ctus deuote cōmunicantiū dicit defenſio. De-
fendit vtiqꝫ hoc ſacramentū ꝓſeruando a pec
catis futuris. Ut eñ ait Tho. vbi. ſ. arti. vi.
Pctm̄ eſt quedam mors ſpūalis aie. Uñ hoc
modo preſeruat aliqs a pctō futuro: quo pre
ſeruatur corp9 a morte futura. Quod quideꝫ
ſit dupliciter. Uno modo inquantū hoīs na-
tura inter9 roborat cōtra interiora corrupti
ua. ꝛ ſic preſeruat a morte per cibū ꝛ medici-
nā. Alio mō ꝑ hoc ꝙ munit cōtra exteriores
impugnationes. ꝛ ſic ꝓſeruat per arma qui-
bus munit corp9. Utroqꝫ aūt mō hoc ſacr̄m
ꝯſeruat a pctō. Nā primo quidē ꝑ hoc ꝙ xp̄o
cōiungit per grām roborat ſpiritualē vitā ho
minis tanꝗ̄ ſpiritualis cib9 ꝛ ſpiritualis me-
dicina. ſm̄ illud pſ. Panis cor hoīs ꝯfirmat.
Et Aug. ſuꝑ Joh. ait. Securus accede panis
eſt non venenū. Secundo inquantum eſt ſi-
gnuꝫ paſſionis xp̄i ꝑ quam victi ſunt demo-
nes repellit ipſorum impugnationem. Unde
Chryſo. ſuper Joh. ait. Ut leones flammā ſpi
rantes de menſa dn̄i recedimus terribiles de
monibus facti. Notandū tamen ꝙ lꝫ hoc ſa-
cramentū inquantū eſt de ſe habeat virtutem
preſeruatiuam a peccato: non tamen aufert
homini poſſibilitatem peccandi. eo ꝙ homo
in ſtatu vie eſt huius conditionis ꝙ poteſt fle
cti in bonum ꝛ in malum. Quintus fruct9
deuote cōmunicantium dicitur releuatio. Si
enim homo poſt deuotam cōmunioneꝫ in pec
catuꝫ rueret: facilius ab illo ſurgere poteſt ꝗ̄
ſi ante illud nō cōmunicaſſet. Ratio eſt. quia
vt diximus: per ſacram cōmunionem anima

roboratur ⁊ fortificatur. ⁊ ideo facilius eſt for
ti reſurgere ꝙ̄ debili. Sextus fructus deuo-
te cōmunicantium dicitur cibatio. Cibat vti-
ꝗ hoc ſacramentum ſpiritualiter animam. ⁊
multotiēs miraculoſe reficit ipm̄ corpus. Di-
citur em̄ de beata Katherina de ſenis. ꝙ ſepi-
us cōione ſuſcepta ꝑ dies plurimos ſine cibo
⁊ potu ꝑſiſtebat abſqꝫ aliqua ſui corpis leſio
ne. Septimꝰ fructus dꝛ glorificatio. Facit
etiā hoc ſacramentū ad augmētū glorie que
ſequit̄ ad augmētū grē. Quāto em̄ aīa ꝑficit
⁊ creſcit in grā tanto copioſiorē gl'iam ꝓme-
ret. Sed ꝗ deuote ⁊ humilit̄ ſuſcipit ſacramē
tum eucharistie ꝑficit in grā: vt tactū eſt ſu-
perius. idcirco abūdantius gl'iam obtinebit.
Currite igit̄ oēs ⁊ cōſciētijs a pctīs emūda-
tis ſacram cōmunionē accipite. qꝛ ſaluator
noſter dixit Joh. vi. Si quis manducauerit
ex hoc pane viuet in eternū. hic ꝑ grām et in
futuro ꝑ gl'iam: in qua viuit ⁊ regnat ipe ſſbs
dei filius cum patre ⁊ ſpūſancto ꝑ cūcta ſecl'a
ſeculorum. Amen.

Feria tertia hebdōe ſancte. de ꝟitate ſacra
menti eucharistie in quo vere ⁊ realr̄ cōtine-
tur ipſe chriſtus. Sermo LXIIII

Caro mea vere eſt ci-
bus. ⁊ ſanguis meꝰ vere eſt potus.
Verba ſunt redēptoris noſtri ori
ginaliter Joh. vi. Inter cetera fidei nr̄e credi
bilia maximū ⁊ admirabile eſt realis ac vera
ra exiſtētia corpis ⁊ ſanguis xp̄i in ſacramē
to altaris ſub ſpēbus panis ⁊ vini. Hoc vtiqꝫ
niſi fides credat ſmo nō explicat. Verūtamē
ad ꝯfundendā ꝑfidiā infideliū conſolādoſqꝫ
fideles qui id credūt: in hoc ſmone de ꝟitate
altiſſimi ſacramēti ꝟba faciemus. Eſt etenīꝫ
neceſſariū ſimplr̄ credere ⁊ firmiter confiteri
ꝙ a dn̄o ieſu xp̄o audiuimꝰ dictū: carnē. ſ. ſuā
vere eſſe cibū: ⁊ ſuū ſanguinē vere eſſe potuꝫ
ſcꝫ in ſacramento altaris in quo vere ⁊ realit̄
continet̄. Ad quod ꝓbandū ⁊ fidelr̄ ꝑſuadē-
dum ꝓcedemus tripliciter.

Primo ꝑ auctoritates.
Scōo per rationes.
Tertio per exempla.

Qō oēs tam theologi ꝙ̄ ſacra cōcilia ⁊ do
ctores antiqui tenent ⁊ ꝯfitent̄ dn̄m Jeſum
xp̄m realiter eſſe in ſacramēto altaris ſub ſpe
ciebus panis ⁊ vini. Caplm̄ I

Rimo ꝓbanda eſt veritas corpis ⁊
ſanguinis xp̄i in ſacramēto altaris
per auctoritates.

Primo theologoꝝ.
Scōo conciliorum
Tertio doctorum.

Primo itaqꝫ theologi oēs Ric. ſ. ar. i. q. i.
Boñ. par. i. arti. i. q. i. Tho. Sco. ⁊ ceteri. di. x
quarti libri. dicūt ꝙ opinio quorūdam fuit ⁊
error peſſimus ꝙ xp̄s nō eſſet in altari: niſi
tm̄ ſicut in ſigno: ⁊ dꝛ manducari: quia ſignū
eius tm̄ accipit̄. Sed iſte error contra pieta-
tem fidei eſt: que tm̄ beneficiū ſibi a deo datū
recognoſcit ⁊ gratias agit. ꝙ in carne ſua et
natura ꝓpria ſit nobiſcū. Eſt etiam contra ſa
cramenti dignitatē ⁊ excellentiā: in quo relu
cet diuina potentia ⁊ bonitas altius ceteris
ſacramētis. Nam cetera ſacramēta excellit. ⁊
quaſi cōſummatiuū eſt alioꝝ oīm: ſicut chari
tas oīm ꝟtutum. Manifeſtat̄ nāqꝫ omnipo-
tentia dei in opīs ſingularitate. Cū em̄ pāis
in corpus xp̄i verum ⁊ integrū in multis alta
ribus conuertit̄ nullo remanēte cōmuni: oñ-
dit ſe deus poſſe ſupra oēꝫ potentiā opatiuā
in cōuerſione. Et per hoc ꝙ idem in pluribus
locis ſupra imaginatiuā: ⁊ per hoc ꝙ taꝫ ma
gnum ⁊ integrum in tam parua ſpecie facit
exiſtere non cōtractum: oſtendit ſe poſſe ſup
potentiam intellectiuā. Error igit̄ ꝓteracꝰ
detractus eſt a quodam Berēgario rome co-
ram. cxiij. epiſcopis. vt habet̄ de conſecra. di.
ij. in ca. ego Berengarius. Ideo catholice di
cendum eſt ſm̄ franciſcū de marone in quo-
dam ſmone de corpore xp̄i. ꝙ ſub ſpecie pa-
nis que videtur in hoſtia quattuor eſſe credū
tur. Primo quideꝫ creditur ibi eſſe corpꝰ xp̄i
ex vi verborum: quia verba cōſecrationis de
ſolo corpore faciunt mentionē. Secundo eſt
ibi ſanguis xp̄i ex cōcomitantia immediata.
quia ſanguis immediate diſponit corpus ad
vitam. Tertio eſt ibi anima xp̄i ex cōcomitā
tia propinqua: quia licet anima non viuificet
corpus niſi mediante ſanguine: tamen perti-
net ad eandē naturā. ⁊ ideo concomitat̄ ipm̄
propinque. Quarto eſt ibi diuinitas verbi ex
cōcomitantia remota: quia licet diuinitas cū
tribus precedētibus faciat vnum ſuppoſituꝫ
tm̄ non ꝑtinet ad vnā naturā. Similr̄ etiā in
calice iſta quattuor eſſe credunt̄: ſꝫ alio ordie
Primo eſt ibi ſanguis ex vi verboꝝ: ꝓ eo ꝙ
verba cōſecrationis calicis de ſolo ſanguine
faciunt mentionē. Secundo eſt ibi corpus ex
concomitantia immediata: quia corpus ſan-
guinis eſt immediatū receptaculum. Tertio
eſt ibi anima ex ꝯcomitantia ꝓpinqua: quia
ꝑtinet ad eandē naturā humanam. Quarto

eſt ibi diuinitas ex cōcomitantia remota. qꝛ
non pertinet ad eandē naturā: ꝙuis ad idem
ſuppoſitū. Et iſta quattuor ſignificauit ſalua-
tor noſter ibi eſſe dicens Joh. vi. Ego ſum pa
nis. per hoc dans intelligi corpus. Et ſubiūgi-
git. viuus. per hoc denotans animā per quam
corpus viuificatur. Et quia anima ſine corpo
reo ſanguine viuificari non poteſt: ideo ſubin
telligitur hic ſanguis. Deinde addit. qui de ce
lo deſcendi. propter diuinitatē. Quare totus
xp̄us continetur ſub ſpecie panis: ⁊ totus ſub
ſpecie vini. Secundo ad oſtendendā veri-
tatē ſacramenti facit auctoritas ſacroꝝ conci
liorū. Scribitur em̄ ex de cele. miſſa. in. c. cum
marthe. Dicitur hoc ſacramentū myſteriū fi-
dei: quoniam aliud ibi creditur ꝙ̄ cernatur: ⁊
aliud ibi cernitur ꝙ̄ credatur. Species panis
⁊ vini cernitur: ⁊ credit̄ veritas carnis ⁊ ſan
guinis xp̄i. Et ex in. c. i. de ſum. trini. ⁊ fi. ca. ſic
ſcribitur. Una eſt fideliū vniuerſalis eccleſia
extra quā nullus oīno ſaluatur: in qua idem
ipe ſacerdos eſt ⁊ ſacrificiū ieſus xp̄s: cuius
corpus ⁊ ſanguis in ſacramento altaris ſub
ſpeciebus panis ⁊ vini veraciter continetur:
tranſſubſtantiatis pane in corpus: ⁊ vino in
ſanguinem virtute diuina: vt ad perficiendū
myſteriū vnitatis accipiamus ipſi de ſuo qō
accepit ipſe de noſtro. Sed propter dicta in
preallegato. ca. cuꝫ marthe. notanda ſunt ſm̄
Franciſcū de marone quattuor documenta.
Primū ꝙ in hoc ſacramento ꝓprie non vide-
tur xp̄us oculo corporali. quia accidentia que
ibi cernuntur non ſunt in corpore xp̄i ſicut in
ſubiecto. Et ſi queratur quare xp̄us in hoc
ſacro corpus ſuū dedit nobis velatū ſub acci-
dentibus. Rn̄deri pōt ſm̄ Franciſcū vbi. ſ.
ꝙ id fecit ꝓpter quattuor rōnes. Prima eſt ꝓ
pter humilitatē. vt ſcꝫ hoīes in hoc ſacro hu-
miliarentur credētes ea que ſunt ſupra intel-
lectū. in hoc em̄ ſacramento valde neceſſaria
eſt captiuatio intellectus i obſequiū xp̄i. Se-
cunda ratio eſt propter fidelitatē. vt ſcꝫ fides
habeat meritū. quia vt Greg. dicit in omelia
Fides non habet meritū vbi humana ratio
prebet experimentū. Tertia ratio eſt ꝓpter in
dignitatē. ſcꝫ quo ad malos qui indigni ſunt
clare conſpicere corpus dn̄i ieſu xp̄i. Quarta
ratio eſt ꝓpter imbecillitatē quo ad oēs: quia
claritatē corpis ieſu xp̄i nullus viator natura
liter pōt inſpicere. Secundū documentuꝫ
ꝙ lꝫ ꝓprie ibi non videat̄ xp̄s: tn̄ non errant
fideles qui dicunt dn̄m ſe vidiſſe in manibus
ſacerdotis: qꝛ nullus errat cuiꝰ verba poſſunt
verificari eo modo quo verificat̄ ſcriptura di
uina. in qua dicit̄ ꝙ aliqui viderūt deū oculo
corpali. ſicut de moyſe dicit̄ ꝙ vidit dn̄m cer
nendo corpalē rubū. Exod. iij. nō ꝙ ibi vide
rit diuinitatē: ſꝫ qꝛ dn̄s aſſiſtebat illi rubo. Et
ita corpꝰ xp̄i ſuo mō aſſiſtit ſpeciebꝰ que in hꝰ
ſacro cernunt̄. Tertiū documentuꝫ. ꝙ in hꝰ
ſacro adoratio non eſt dirigenda ad illud qō
cernit̄: ſꝫ ad illud qō credit̄ tm̄: qꝛ illud eſt di-
gnū adoratione. Quartū documētū. ꝙ an
te cōpleta verba conſecrationis hoſtia non ē
adoranda donec eleuetur a ſacerdote vel ado
retur: qꝛ nondū ibi cōſtat eſſe corpꝰ xp̄i. Ter
tio ad oſtendendā veritatē ſacri ſunt auctori
tates ſanctoꝝ doctoꝝ. Ex quibus oībꝰ quattu
or tm̄ inducemꝰ noiatiſſimos ⁊ famoſos do-
ctores. ſcꝫ Ambroſiū: Auguſtinū. Gregoriūꝫ
⁊ Hilariū. Ambroſiꝰ em̄ in libro de ſacris: ⁊ po
nitur de cōſe. di. ij. in. c. panis. ij. ait. Panis eſt
in altari vſitatꝰ ante verba ſacroꝝ. vbi aūt ac
ceſſit cōſecratio: de pane fit caro xp̄i. Et idem
in lib. de officijs. ⁊ hr̄ in. c. ante bn̄dictionē. de
cōſe. di. ij. Ante bn̄dictionē alia ſpecies noiat̄
poſt bn̄dictionē corpus ſignificat̄. Et idē de
ꝯſe. di. ij. in. c. reuera. ait. Hoc quod cōficimꝰ
corpus ex virgine eſt. Et idē de ꝯſe. di. ij. in. c.
oia. ita pulchre loquitur. Omnia quecunqꝫ vo
luit dominus fecit in celo ⁊ in terra. ⁊ qꝛ volu
it ſic factum eſt. Ita licet figura panis ⁊ vini
videat̄: nihil tamē aliud ꝙ̄ caro chriſti ⁊ ſan-
guis poſt conſecrationem credenda ſunt. Un
de ipſa veritas ad diſcipulos. hec inquit caro
mea eſt pro mundi vita. Et vt mirabilius lo-
quar: non alia plane ꝙ̄ que nata eſt de maria
⁊ paſſa eſt i cruce: ⁊ reſurrexit de ſepulcro. Et
Auguſtinus de conſecra. diſt. ij. c. nos autem.
dicit. Nos autem in ſpecie panis ⁊ vini quaꝫ
videmus: res inuiſibiles. i. carnem ⁊ ſangui-
nem honoramus. Et idem in. ca. non omnis.
Non omnis panis ſed accipiens benedictio-
nem chriſti fit corpus chriſti. Et ideꝫ in epl'a
ad Hyreneū. Perfectus panis de celo: corpus
eſt ex virgine. Greg. aūt in omelia paſcali. ⁊
habetur in. c. quid ſit. de conſe. diſt. ij. Myſte
riū fidei dicitur quod credere debes ꝙ ibi ſa-
lus noſtra cōſiſtat. Prouidens em̄ nobis do-
minus dedit hoc ſacramentū ſalutis: vt quia
nos quotidie peccamus: ⁊ ille iam mori non
poteſt: per illud ſacrm̄ remiſſionē ꝯſequamur
Quotidie enim ipſe comeditur ⁊ bibitur in ve
ritate: ſed integer ⁊ viuus atqꝫ immaculatus
permanet. Et iō magnū ⁊ pauendū eſt myſte
rium. quia aliud videtur ⁊ aliud intelligitur.

Hilarius.de cõſe.diſ.ij.c.corpus.ij.ita loquit.
Corpus xp̄i qͦ ſumit de altari figura eſt.duꝫ
panis ⁊ vinũ extra videt. veritas autem duꝫ
corpus ⁊ ſangms xp̄i in veritate interius cre
ditur. Confiteri igit debemus ⁊ indubie crede
re dn̄m ieſum xp̄m in ſacramento altaris ve⸗
re ⁊ realiter cõtineri.

Quod rõnibus fidelibus ꝓbari põt etſi nõ
demonſtratiuis v̄itas carnis ⁊ ſanguinis xp̄i
in ſacramẽto euchariſtie. Capl'm II

S Ecũdo ꝓbanda eſt veritas corpis
et ſanguinis xp̄i in ſacr̄o admirabili
euchariſtie per rõnes:nõ quidẽ na⸗
turales ⁊ demonſtratiuas:ſed fideles ac pſua-
ſiuas. Et colligi pñt principaliter tres.
- Prima dicit diſtantiua.
- Secũda ꝯceptiua.
- Tertia cõmutatiua.

Prima dr diſtantiua. Maior em̄ diſtãtia
eſt (vt dicit Boñ.diſ.x.quarti pte.ij.ar.i.q.i) in
ter ens ⁊ nõ ens:ꝙ inter ens ⁊ ens. Si ergo
deus potuit de nihilo ꝓducere omnia que ſunt
in celo ⁊ in terra:cur nõ poterit mutare vnum
ens in aliud ens:⁊ cõuertere panẽ in carnẽ.⁊
vinũ in ſanguinẽ: Ideo Amb.in li.de ſacramẽ
tis ait.De totius mundi operibus legiſtis: q̄
ipſe dixit ⁊ facta ſunt:ipſe mandauit ⁊ creata
ſunt. Sermo igit qui potuit ex nihilo facere
quod nõ erat:nõ poterat ea que ſunt in id mu
tare qͦ nõ erat: Nõ eſt em̄ minus dare ꝙ mu
tare nouas naturas rebus. Scd̄a ratio di
cit cõceptiua. Si corpus xp̄i ſupnaturaliter
et miraculoſe potuit a v̄gine cõcipi:cur nõ po
terit in ſacr̄o ex miraculo realiter ꝯtineri. Jõ
ait Amb.vbi ſupra. Quid hic queris nature
ordinẽ in xp̄i corpore:cuꝫ p̄ter naturam ſit ip⸗
ſe dn̄s natus ex v̄gine. Sꝫ nõ immerito du
bitari põt vtrũ nobilior ſit virtus tranſſubſtã
tiandi panẽ in carnẽ:⁊ vinũ in ſanguinẽ xp̄i:
virtute virginis ipſum cõcipientis. Et nõnul
li tenere voluerũt ꝙ ſic.tum q̄ ſacerdos cõfi⸗
cit corpus xp̄i paucioribus verbis ꝙ̄ cõcepe⸗
rit virgo:tum q̄ virtus ꝯceptionis in virgi⸗
ne terminata fuit ad corpus xp̄i paſſibile et
mortale:⁊ v̄tus trãſſubſtãtiãdi terminat ad
corpus xp̄i ĩpaſſibile ⁊ ĩmortale. Contra
iſtos tñ ſic aſſerentes dicit Boñ. x.diſ. quarti
vbi. s̄.q.ij. ꝙ dupliciter eſt loqui de virtute
trãſſubſtantiante ⁊ de cõcipiente. Uno mõ
ꝓut ſunt in ſuo fonte ⁊ primo principio:vt di
cat virtus cõcipiendi.que operata eſt cõcepti
onem principaliter:⁊ ꝓpria auctoritate:⁊ ſi⸗
militer virtus tranſſubſtantiandi:⁊ ſic nõ eſt
cõparatio ſm magis ⁊ minus in ſe:cũ ſit vna
et eadem virtus diuina nõ intenſa nec remiſ⸗
ſa. Sed ſi ipſa cõparetur ad manifeſtationẽꝫ
factam per hos effectus iudicandũ eſt ꝙ ſe ha
bent ſicut excedẽtia ⁊ exceſſa. licꝫ em̄ vtrunqꝫ
ſit nobiliſſimũ:⁊ oſtendat potentiã eſſe ſum⸗
mam.in cõceptione tamen magis laudat ma
ieſtas diuina.⁊ in tranſſubſtantiatiõe magis
captiuat ratio noſtra. Secũdo mõ poſſu⸗
mus loqui de hac duplici virtute.ꝓut dicit cõ
municari creature ſm ꝙ dicit ꝙ virgini data
eſt poteſtas cõcipiendi:⁊ ſacerdoti per verbã
poteſtas cõficiendi.⁊ ſic loquendo ſimpliciter
virtus cõcipiendi dignior:⁊ excellẽtior:⁊ nobi
lior eſt.tum q̄ ſubiectũ magis nobilitat. Ma
ius em̄ eſt eſſe matrẽ dei ꝙ̄ eſſe ſacerdotẽ:tum
q̄ actio eſt ſingularior ⁊ ꝑclarior. Maius em̄
eſt cõcipere ꝙ̄ cõficere:q̄ terminus actionis
plus accipit a cõcipiente matre ꝙ̄ a cõficiente
ſacerdote. Accepit em̄ a matre humanitatem
et eſſe. In cõſecratione vero corporis xp̄i nõ
accipit eſſe. Idcirco reſpondendũ eſt his q̄
cõtrarium tenere voluere dicentes virginem
cõcepiſſe xp̄m mediantibus pluribus verbis
ꝙ̄ ſacerdos cõficiat. Quos neſcio ſi inſanos
aut ignorantes nominẽ.eo ꝙ cõparatio iſta
nulla eſt:q̄ verba ſunt de neceſſitate cõſecra⸗
tionis.nõ autem cõceptionis. Unde ſi ſacer⸗
dos nunq̄ ꝓferret verba nunq̄ cõſecraret.
Beatiſſima autem virgo nõ cõcepit xp̄m ex
vi verboꝝ: ſed ex merito virtutũ ſuarum. ob
qͦ poſito ꝙ cũ dixit. Ecce ancilla dñi obmu⸗
tuiſſet.remanentibus in ea tamen v̄tutibus
ſupradictis adhuc cõcepiſſet xp̄m. Simili
ter male intelligunt qui virtutẽ tranſſubſtan
tiandi hoc modo p̄ferunt virtuti cõcipiendi:
q̄ illa terminat ad corpus impaſſibile et im⸗
mortale ⁊c. Nam arguunt quaſi corpus xp̄i
cõſecratione fieret. Sed certe nõ fit. Naꝫ nõ
fit eius humanitas:q̄ facta eſt in cõceptiõe.
nõ fit gloria corporis:q̄ facta eſt in reſurre⸗
ctiõe.nõ fit perfecta etas:q̄ etas trigintatriũ
annoꝝ ſpacio eſt ꝑfecta. vnde argumẽtũ defi
cit vt diximus:q̄ arguit ac ſi faceret:ſed ꝑ cõ
ſecratiõem nihil nouũ fit. Sed hoc ſolũ fit.vt
qͦ erat in celo perfectũ ⁊ glorioſum: idẽ ſine
mutatiõe ſui ſit in ſacramẽto virtute trãſſub
ſtantiandi. Tertia ratio manuducẽs nos
vt firmiter credamus corpus xp̄i eſſe ĩ ſacra⸗
mento altaris dicit cõmutatiua. Nã legimus
ſepius fuiſſe per diuinã virtutẽ immutatã na
turã. Ideo Amb.in.c.reuera.de cõſe.diſ.ij.in⸗
quit: Forte dices aliud video:quõ tu mihi aſ⸗

ſeris ꝙ corpus xp̄i accipiã: Et hoc nobis ad⸗
huc ſupereſt vt ꝓbemꝰ. quãtis igitur vtimur
exemplis:vt ꝓbemus hoc non eſſe quod natu
ra formauit:ſed quod benedictio conſecrauit
maioremqꝫ vim eſſe benedictiõis ꝙ̄ nature.
quia benedictione etiã natura ipſa mutatur.
Uirgã tenebat moyſes ⁊ ꝓiecit eã ⁊ facta eſt
ſerpens. Rurſus apprehendit caudã ſerpen⸗
tis ⁊ in virge naturã reuertitur. Uides ergo
prophetica gratia bis mutatã eſſe naturam:
⁊ ſerpentis ⁊ virge. Currebant egypti flumi⸗
na puro meatu aquaꝝ:ſubito de fontiũ venis
ſanguis cepit erumpere.non erat potus in flu
uijs. Rurſus ad prophete preces cruor ceſſa⸗
uit fluminũ:aquarũ natura remeauit. Circũ⸗
duſus erat vndiqꝫ populus hebreoruꝫ. Hinc
egyptijs vallatus:inde mari clauſus. Uirgã
leuauit moyſes:ſeparauit ſe aqua:⁊ in muro
rum ſpecie congelauit: atqꝫ inter vndas via
pedeſtris apparuit. Jordanis retrorſum con
uerſus contra naturã:in ſui fontis reuertitur
exordiũ. Nonne claret naturã ⁊ maritimorũ
fluctuũ:vel fluuialis curſus eſſe mutatã. Si⸗
tiebat populus patrũ:tetigit moyſes petram:
⁊ aqua de petra fluxit. Nunquid nõ preter na
turã operata eſt gratia:vt aquã vomeret pe⸗
tra quã non habebat natura: Marath fluuiꝰ
amariſſimus erat: vt ſitiens populus bibere
non poſſet.miſit moyſes lignũ in aquã ⁊ ama
ritudinẽ ſuã aquarũ natura depoſuit:quã infu
ſa ſubito gratia temperauit. Sub heliſeo pro
pheta vni ex filijs propheraruꝫ excuſſum eſt
ferrũ de ſecuri:⁊ ſtatim merſum eſt. Rogauit
heliſeũ qui amiſerat ferrũ vt illud ſibi acquire
ret. Miſit heliſeus lignum in aquã ⁊ natauit
ferrũ:vtiqꝫ ⁊ hoc preter naturã factũ eſſe co⸗
gnouimus. Grauior eſt ferri ſpecies ꝙ̄ aqua⸗
rũ liquor. Aduertimus igitur maioris poten
tie eſſe gratiã ꝙ̄ naturã.⁊ adhuc tamen pro⸗
phetice benedictionis miramur gr̃aꝫ. ꝙ ſi tã
tum valuit humana benedictio vt naturã cõ
uerteret:quid dicemus de ipſa conſecratione
diuina:vbi ipſa verba dñi ſaluatoris operan⸗
tur. Nã ſacramẽtũ iſtud quod accipis xp̄i ſer
mone conficitur. hec Amb. Qui in talibus ⁊
ſimilibus exemplis nobis oſtendit quanta po
teſt magnus ⁊ excelſus deus:cuius poteſtati
atqꝫ virtuti ĩmenſe ⁊ infinite aſcribuntur om
nia miracula ſacramenti altaris.

Qualr miracl'a ⁊ exẽpla oꝑata in ſacr̄o al⸗
ris oñdũt v̄e ibi eẽ corpꝰ xp̄i. C.III.

T Ertio ꝓbanda eſt veritas ſacr̄i per
exẽpla. Nã de bñdictꝰ etſi nõ ſemper
q̄ſiqꝫ tñ ad cõfuſionẽ cordiũ inflatoꝝ multa
de hoc ſacr̄o oſtendit mira atqꝫ ſtupenda. Int
que illud vnũ eſt celeberrimũ ac memoria di
gnũ quod euenit dũ ſanctꝰ Antoniꝰ de padua
Arimini p̄dicabat. Ibi nanqꝫ hereticꝰ quidã
aderat:q̄ male ſentiebat de corpe xp̄i:atqꝫ in
cõtemptũ corpis xp̄i hoſtias non cõſecratas
ſepꝰ aſino ſuo p̄bebat in cibũ. Cũ vero hoc in
notuiſſet Antonio fidei defenſori acerrimo:
illũ ad ſe vocatũ dure redarguit:veritatemqꝫ
ſacr̄i ei fidel'r pſuaſit. Cũ vero ille pertinax in
ſuo ſenſu maneret: aſſereretqꝫ aſinũ ſuũ perſe
pe tali cibo fore depaſtũ:cõuenit cum eo Anto
nius:vt de hoc experientia fieret:⁊ ꝑ dies tres
aſinꝰ ſine cibo tranſiret.⁊ die tertia Antonius
in foro celebrata miſſa:⁊ reſeruato ſacr̄o illud
inter hoſtias nõ cõſecratas reponeret atqꝫ il⸗
lo mõ aſinꝰ famelicꝰ inuitaret ad pabulũ. qͦ
cũ factũ fuiſſet corã multitudie maxia:aial il
lud appropinquãs ſponte in qua corpꝰ xp̄i in⸗
tra hoſtias nõ cõſecratas reuerẽter recõditũ
erat:ex miraculo dei cognouit dñm ſuũ. ⁊ ca⸗
put ⁊ pedes inclinãs humilit adorauit. neqꝫ
cura ſibi fuit de cibo:quo indigebat. Cũqꝫ ver
beribꝰ ab illo heretico angeret traheret ⁊ vol
ueretur:ſemp faciebat vt priꝰ.ob qͦ hereticꝰ
ille ⁊ alij ꝙ̄plurimi oĩ errore depoſito ad veraꝫ
fidẽ redierũt. Antoniꝰ aũt deo gr̃as referens
ſacr̄m honorifice in loco debito poſuit ⁊ cõſer⸗
uauit. De multis etiã cõpertũ eſt ꝙ ex priui⸗
legio ſpeciali corpꝰ xp̄i viderunt:aut in ſpecie
pueri:aut carnis ãt ſanguis. Qͦ fit ſm Tho
mã.iij.pte.q.lxvi. ar.vi.ꝑ immutationẽ ocu⸗
loꝝ eoꝝ qui ſic vident;quoꝝ oculi ĩmutantur
ac ſi expreſſe viderent exteriꝰ carnem aut ſan
guinẽ vel puerũ nulla tranſmutatiõe facta ex
parte ſacr̄i. Quod pꝫ ex eo q̄ alijs videt ſub
ſpecie panis. Nec tñ id pertinet ad aliquã de⸗
ceptioneꝫ: q̄ talis ſpecies diuinitꝰ format in
oculo ad aliquã veritatẽ figurandã:ad hoc.ſ.
ꝙ manifeſtet vere corpꝰ xp̄i eẽ ſub hoc ſacr̄o
ſicut etiã xp̄s abſqꝫ deceptiõe apparuit diſci⸗
pulis eũtibꝰ in emaus. Dicit em̄ Aug.in li.q.
euãgelij. ꝙ cum fictio nr̃a refert ad aliquã ſi
gnificationẽ nõ eſt mendaciũ: ſ aliqua figu⸗
ra. Sũt itaqꝫ multa huiꝰ ſacr̄i p̄clariſſima te⸗
ſtimonia : q̄ tñ oĩa ſi deeſſent ſufficere nob̄ dꝫ
verbũ xp̄i dicẽtis. Hoc eſt corpꝰ meũ.de quo
dicere poſſumꝰ qͦ yſaac dixit dũ filiũ tãgebat
Uox quidẽ vox iacob eſt : ſ manꝰ manꝰ ſunt
Eſau. Nã in tactu ⁊ in odoratu Eſau eũ repu
tabat:in voce tñ iacob eũ cõfitebat. Sic in h̄
admirabili ſacr̄o ſenſibꝰ nr̃is.ſ. viſui: odora⸗

tui:guſtui:ꝛ tactui:accidētia panis ſe offerūt
ſ; ipi auditui veritas carnis xpi. O igiꝰ ineſ⸗
fabile ſacꝛm:o inexplicabile ſignū amoꝛis ie⸗
ſu xpi.o deniq; triūphale priuilegiū nobis ex⸗
hibitū. Nō eſt em̄ aut fuit aliquando tā gran
dis natio:que habeat deos appꝛopinquātes
ſibi:ſicut adeſt nobis deꝰ noſter. Ergo oī deuo
tione qua poſſumꝰ celebꝛemꝰ huius ſacramē⸗
ti myſteria quo nobis adueniat gratia. ꝛ tā⸗
dem perennis ꝛ eterna gloꝛia:in qua ipſe do⸗
minus ieſus viuit ꝛ regnat cū patre ꝛ ſpiritu
ſctō per infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria quarta hebdomade ſctē de ſacꝛo eu⸗
chariſtie:ad quod deuote ſuſcipiendū fideles
inuigilare debent. Sermo LXV

Ecepit panē ꝛ grati

as agens fregit ꝛ dixit. Accipite ꝛ
māducate:hoc eſt coꝛpus meū:qđ
ꝓ vobis tradeꝛ. hoc facite in meā cōmemo⸗
ratiōnē. Doctoꝛis gētiū verba ſunt iſta. i. Co
rinth. xi. Satis vtile ꝛ pꝛficuū eſſe arbitratus
ſum:ſi adhuc de ſacramēto ineffabili euchari⸗
ſtie nōnulla dixero. quoniā quanto magis il⸗
lius pꝛeconia fidelibus innoteſcunt:tanto ar
dentius excitantur ad illius vſū:deuotamq;
ſuſceptionē. Idcirco pꝛeter ea que dicta ſunt
adhuc vidiſbimus quedā nō immerito de hoc
benedicto ſacꝛo dilucidanda. Pꝛoponemꝰ ita
q; tria pꝛincipalia myſteria que apl'us in ver
bis pallegatis explicauit ꝛ annotauit. videlz

Primū dꝛ tranſſubſtantiationis
Secundū manducationis
Tertiū conſecrationis.

De trāſſubſtantiatiōe panis in carnē ꝛ vi⸗
ni in ſanguinē xpi. ꝛ de ꝯditionibꝰ admiran⸗
dis ipſiꝰ trāſſubſtantiatiōis. Capl'm I

Rimū myſteriū annotatū ab apl'o
dꝛ tranſſubſtantiationis. Quia xps
panē accipiens ꝛ gratias agens pa
nē illū bn̄dixit ꝛ ꝯſecrauit: cōuertitq; ſubam
eiꝰ in ſubam coꝛpis ſui:ſic ꝛ in ſacꝛo iſto ſub⸗
ſtantia panis in ſubam coꝛpis xpi. ꝛ ſuba vi
ni in ſubam ſanguis eiꝰ vere ꝯuertiꝛ. Ad qđ
plenꝰ intelligēdū quattuoꝛ ſunt dubia decla⸗
randa. Primū vtrū in cōſecratiōe ſit vera
tranſmutatio ſiue ꝯuerſio panis in coꝛpꝰ xpi:
an panis ſimul maneat cū coꝛpe. Ad qđ rn̄
det Alexanđ. in. iiij. ſuo volumine. q. xxxviij.
memb. i. ꝙ aliqui errantes dixerūt ꝙ in hoc
ſacꝛo nō eſt aliqua cōuerſio: ſ; ad ꝓlationem
vboꝝ ſine cōuerſiōe aliqua ſit diuina vtute:
vt coꝛpꝰ xpi ſit ibi. Tn̄ hec poſitio eſt ꝯtra ſan⸗
ctoꝝ aucti. vt pz. Eſt etiā ꝯ ꝯgruitatē ſacꝛi:ꝗ
minuitq; vtilitatē meriti. Nā multiplex eſt rō
q̄re ꝯgruit vt panis ꝯuertaꝛ in coꝛpꝰ xpi ꝛ nō
maneat ſimꝉ. Pria ē vitatio idolatrie. Si em̄
ſub ſacꝛo maneret panis: foꝛtaſſis qñq; indi
ſtincte adoꝛareꝛ cū dn̄o. Scđa rō ē efficacioꝛ
deductio ad ipm̄ xpm̄ cōphēdēdū. Spēs em̄
panis q̄ mō deduc̄ imediate ad dn̄m xpm̄ cō⸗
phendēdū ꝛ veſcēdū:tūc mediate deduceret:
q: p̄mo deducēt ad ꝯphēſionē panis: ꝛ poſt
ad ꝯphēſionē dn̄i. Tertia rō eſt ſpūalioꝛ refe⸗
ctio. mō em̄ illa refectio ē ſpūalis oīno:tūc eſ⸗
ſet etiā carnaꝉ. q: tūc cibꝰ carnalis aſſumereꝛ
ꝛ nō ſolū ſpūalis. Quarta rō ē vitaꝗ inſinua
tio. ſ. vt credaꝛ ꝙ ſit tm̄ cibꝰ aīe ꝛ nō coꝛpis:
ꝛ ꝙ hoc cibo ſit vnio ſpūalis ꝛ nō coꝛpalis.
Opinio ad h̄ ꝯtraria minuit vtilitatē meriti.
q: ponēdo ꝙ accidētia nō pn̄t eſſe ſine ſubie⸗
cto innitēdo rōnibꝰ hūanis:meritū fidei dimi⸗
nuit. Iō dicēdū ꝙ tota ſuba panis ꝯuertiꝛ in
ſubam coꝛpis xpi remanētibꝰ accidētibꝰ ſine
ſubiecto. Secūdū dubiū declarādū. vtrū in
iſta cōuerſiōe annihileꝛ ſuba panis. Et ad h̄
rn̄det Rich. in. iiij. di. xi. arti. i. q. iij. d. ꝙ quis
poſt ꝯuerſionē ſube panis in ſubam coꝛpis
xpi nihil de ſuba panis remaneat: tn̄ q: ſuba
coꝛpis xpi in quā ꝯuerſa eſt aliqđ eſt: ānihila
ta nō eſt. vnde ſuba panis nō eſt in nihilum
redacta:ſed in melius cōmutata. ſcʒ in coꝛpꝰ
xpi. non tamen ſm̄ Alexan. vbi. ſ. de pane illo
accipit eſſe coꝛpus xpi:ſed ipa eſſentia panis
ſine omni mutatione facta in coꝛpus xpi mu
tatur in illud. Ideo Hugo lib. ij. de ſacramen⸗
tis parte. viij. c. ix. ait. Non ſic coꝛpꝰ xpi in pa
ne ꝯſecrari dicimꝰ vt de pane coꝛpꝰ xpi eſſe ac
cipiat:nec q̄ſi coꝛpꝰ nouū ſubito factū de mu
tata eſſentia:ſed in ipm̄ verū coꝛpꝰ mutatam
eſſentiā. nec ipam ſubam panis ꝛ vini in ni⸗
hilū redactā: q: deſijt eſſe qđ fuit:ſ; mutatam
potiꝰ q: cepit eſſe aliud qđ nō fuit. Tertiū
dubiū declarandū. vtrū illa ꝯuerſio fiat in in
ſtanti vꝉ ſucceſſiue. Et reſpondet Richardus
vbi. ſ. ꝙ fit in inſtanti. quia vt accipi poteſt
a cōmentatoꝛe. iiij. metaph. Omis ſucceſſio
in mutatione cauſatur vel ex reſiſtentia mobi
lis ad motoꝛē:vel medij ad motoꝛē:vel rōne
vtriuſq;. ꝛ puto ꝙ ſub reſiſtentia ipſius me⸗
dij debeat compꝛehendi diuiſibilitas ſpacij ꝑ
comparationem ad limitationem virtutis in
motoꝛe. Vn̄ ꝗuis coꝛpale mediū angelo nō
reſiſtat:tamen quia limitate virtutis eſt:non
poſſet ſe transferre ab oꝛiente in occidentem
pertranſeundo ſpacium in inſtanti. Virtus

aūt cōuertens ſubſtantiā panis in coꝛpꝰ xpi
nō eſt limitata. Illa em̄ conuerſio ſit ꝑ vtutē
diuinā que infinita eſt. Nec ſibi reſiſtit ſuba
panis: q: tota natura pfecte ſubdiꝛ vtuti di⸗
uine. Nec eſt aliquod mediū ꝑ quod iſta con
uerſio fiat. hoc em̄ nō habet locū ꝓpꝛie loquē
do:niſi de mutatione locali. Panē em̄ nō eſſe
coꝛpus xpi nihil poſitiuū dicit: ꝛ tamē ſi eſſet
medīū nō opoꝛteret ꝙ cauſaret ſucceſſionem
in diuina opatione. Deus em̄ vnum lapidem
transferre poſſet ab oꝛiente in occidentem ꝑ
totū mediū in inſtanti. Non em̄ opʒ ꝙ diuiſi
bilitas medij cauſet ſucceſſionē in mutatiōe
niſi cū hoc mutās ſit limitate vtutis. Quar
tū dubiū ꝺclarādū vtrū vtꝰ trāſſubſtatiua pn
cipalius reſpiciat ſacerdotē ꝗ vba. Et rn̄det
Ric. di. viij. quarti ar. iij. q. iij. ꝙ vtꝰ pdicta
pncipalius reſpicit ſacerdotē: q:. quādo dn̄s
operaꝛ aliquē effectū mediāte inſtrumento
animato cuiuſmodi eſt ſuus ſm̄ pħm pꝛimo
politicoꝝ: ꝛ inanimato. vtus dn̄i pncipalius
reſpicit inſtrumentū aiatū ꝗ inaiatū. In trāſ
ſubſtātiatione aūt ſacerdos ſe habet ſicut in⸗
ſtrumentū aiatū:ꝛ vba ſicut inanimatū. ideo
vtus dn̄i pncipalꝛ operātis pncipalius reſpi
cit ſacerdotē ꝗ vba. Scđa rō eſt: q: quando
plura inſtrumēta ꝑ oꝛdinē ſe habentia ꝯcur⸗
rūt ad eundē effectū:vt manꝰ ꝛ pēna ad ſcri⸗
pturam: vtus pncipalis motoꝛis pncipaliꝰ
reſpicit illud inſtrumentū qđ eſt ſibi ꝓpinqui
us ꝛ mediāte quo aliud inſtrumentū moueꝛ
vnde vtus ſcribētis pncipalius reſpicit ma⸗
num ꝗ pennā. Ad tranſſubſtātiationē autē
ꝯcurrūt plura inſtrumēta ꝑ oꝛdinē ſe haben⸗
tia. ſ. ſacerdos ꝛ vba: quoꝝ ſacerdos eſt ꝓpi⸗
quioꝛ pncipali agenti:quia ſibi eſt ſimilioꝛ: ꝛ
eius repn̄tat ꝑſonā. Eſt etiā ꝓlatōis vboꝝ
cauſa:ꝙ:vtus tranſſubſtātiatiua pncipaliꝰ
reſpicit ſacerdotē ꝗ vba. Tertia rō eſt quia
vtus trāſſubſtātiatiua ſacerdotē reſpicit ꝑma
nente rōne characteris q̄ in ſacerdote ꝑmāet
vba aūt ſicut ſunt trāſeūtia reſpiciūt tranſeū
ter nō ꝑ aliquē tranſitū ex pte vtutis: put ē
in pncipali agēte:ſed ꝑ tranſitū ipoꝝ vboꝝ
ſm̄ quid tamen pdicta vtus reſpicit pncipa⸗
lius vba ꝗ ſacerdotem:inquātum vba ma⸗
gis de pꝛopinquo ſe habēt ad effectum ꝗ ſa⸗
cerdos. ſm̄ quem modum etiam dici poteſt
ꝙ virtus ſcribentis pncipalius reſpicit pen
nam ꝗ manum.

De multiplici manducatione coꝛpoꝛis
chꝛiſti:ꝛ de dubijs que circa illam haberi poſ
ſunt. Capl'm II

Ecundū myſteriū quod annotauit
apoſtolꝰ in themate dꝛ māducatio⸗
nis. aſſerens quod xps dixit. Accipi
te ꝛ māducate: h̄ ē coꝛpus meū. Ad qđ pleni
us intelligendū quattuoꝛ ſunt dubia declarā
da. Primū quot ſunt modi manducādi coꝛ⸗
pus xpi. Et reſpōdet magꝛ in. iiij. di. ix. ꝙ eſt
duplex. vnus ſacramētalis:aliꝰ ſpūalis. Que
diſtinctio ſm̄ Bon̄. art. i. q. i. oꝛitur vno mo⸗
do a diſpoſitione ſumentiū:quia quidā acce⸗
dunt male diſpoſiti:ꝛ hi māducāt ſacramēta
liter:quidā bene ꝛ hi ſpūaliter. Secundo acci
pitur a modo ſumendi:quia quidā ſuſcipiūt
oꝛe coꝛpoꝛis:ꝛ nō coꝛdis. ꝛ hi ſacramētaliꝛ.
Quidā vo oꝛe coꝛdis:ꝛ hi ſpūaliter. Come⸗
dere igiꝛ ſacꝛm ſpūaliter eſt illud ſuſcipe cum
fide infoꝛmata charitate. Comedere aūt ſa⸗
cramentaꝉr eſt illud ſuſcipe cū fide ſine chari
tate. Qui manducāt ſacramētaꝉr tm̄ ſuſcipi⸗
unt ſacꝛm:ſed non effectum illius. Qui vero
manducāt ſpūaliter effectū gratie cōſequūꝛ.
Scđm dubiū. vtrum mali ſumant coꝛpus
xpi veraciter. Et reſpondet Tho. iij. parte. q.
lxxx. ar. iij. ꝛ Bon̄. in. iiij. di. ix. ar. ij. q. i. ꝙ cir⸗
ca hoc quidam antiqui errauerūt dicentes ꝙ
coꝛpus xpi verum a malis nō ſumiꝛ: q:a non
decet tantā maieſtatē ꝛ carnē tam ſanctā et
puram in coꝛpus peccatis ſubditum introire
Ideo aſſerebāt ꝙ coꝛpus xpi verum a ſpecie
bus abſcederet:ex quo peccatoꝛ ipſum labijs
ꝛ oꝛe polluto cōtingeret. Sʒ hoc eſt erroneū:
eo ꝙ manētibus ſpeciebꝰ coꝛpus chꝛiſti ſub
eis eſſe nō deſinit. Species aūt manet ꝗdiu
ſubſtātia panis maneret:ꝛ ſibi adeſſet. Ma
nifeſtum eſt aūt ꝙ ſubſtātia panis aſſumpta
a pctōꝛe nō ſtatim eſſe deſinit:ſi manet ꝗdiu
ꝑ caloꝛē naturalē digeraꝛ. Unde tādiu coꝛpꝰ
xpi ſub ſpēbus ſacꝛalibus manet etiā a pctō⸗
ribus ſumptū. Quare doctoꝛes oms̄ dicūt ꝙ
pctōꝛes veraciter ꝛ ſacꝛaꝉr: lʒ non ſpūaliter:
coꝛpus xpi ſuſcipiāt. qđ cantat ecclīa in ꝓſa
in feſto coꝛpoꝛis xpi dicens. Sumūt boni:ſu
munt mali:ſoꝛte tn̄ inequali vite vel interitꝰ.
Et Aug. ſuꝑ Iob. ait. Multi de altari accipi
unt:ꝛ accipiendo moꝛiunꝛ. Ad idē eſt. c. ꝛ ſcā
et. c. ſicut iudas. de cōſe. di. ij. Tertiū dubiū.
vtrum peccatoꝛ qui cū certa ſciētia ī peccato
ſumit coꝛpus xpi: ſumat illud damnabiliter.
Et ꝙ ſic ptʒ ꝑ dictū apl'i di. ꝙ iudiciū ſibi mā
ducat ꝛ bibit. Qđ nō eſt ſm̄ Bon̄. quia ipſum
coꝛpus aliquā maculam det anime: ſed quia
peccatoꝛ ipm̄ cōtemnit dum ſe pparare non
vult ꝛ mundare. Sed aliquis obijcere poteſt

ſi manducare corpus xp̄i cū pctō pctm̄ eſt.ſ
a ſimilr videre.ergo quotieſcūq3 exiſtens in
pctō mortali videt corp⁹ xp̄i peccat mortalr
Rñdet Tho.vbi.ſ.ad.iiij.ar.⁊ Bon.vbi.ſ.q
ij.ad vltimū ↄtra.ꝙ viſus nō ptingit ad ſub
ſtantiā corpis xp̄i:ſ ſolū ad ſpēs ſacrales:ſ
ille qui mādūcat nō ſolū ſumit ſpēs ſacrales
ſed etiā xp̄m q̄ eſt ſub eis:⁊ iō a viſione corpo
ris xp̄i null⁹ baptizat⁹ phibeť.nō babtizati
aūt nō ſunt admittēdi:etiā ad inſpectiōes hu
ius ſacramēti. vt pz p Diony. in libro ange.
hierar.ſed ad manducationē nō debēt acce
dere niſi illi qui bene diſpoſiti ⁊ mūdati ſunt.
quare nō eſt ſimile videre⁊ ſumere hoc ſacra
mentū. Quartū dubiū eſt.vtrū accedere ad
hoc ſacrm̄ cū ↄſcia peccati ſit grauiſſimū om
niū peccatoꝝ.Et quibuſdā videť ꝙ ſic.Prio
quia glo.ſup illud.i.Coꝛ.xi. Qui manduca
uerit ⁊c.De indigne mādūcāte ait.Ac ſi xp̄m
occiderit punieť.ſed pctm̄ xp̄m occidentium
videť fuiſſe grauiſſimū,ergo ⁊ hoc pctm̄.Se
cundo arguit:q: Hiero.dicit in quadā epl'a
Quid tibi cū feminis q̄ ad altare cū domino
fabularis.Dic ſacerdos dic clerice qualr cū
eiſdem labijs filiū dei oſcularis:quib⁹ oſcula
tus es filiā meretricis.O iuda oſculo filiū ho
minis tradis.Ex quibus v̄bis videť ꝙ for
nicator accedēs ad mēſam xp̄i peccat ſic pec
cauit iudas pctō enormir grauiſſimo.Reſpō
det tm̄ Tho.vbi.ſ.ar.v. ꝙ aliquod pctm̄ pōt
dici grauius alio duplr.Uno modo p ſe.alio
modo p accidēs.Per ſe quidē ſm rōnem ſue
ſpeciei:que attendiť ex parte obiecti.⁊ ſm h
quāto id ↄ quod peccať eſt maius:tāto pctm̄
eſt grauius:⁊ q: diuinitas xp̄i eſt maior hūa
nitate ipſius:⁊ ipa hūanitas eſt potior q̄ ſa
cramenta humanitatis:unde eſt ꝙ grauiſſima
pctā ſunt que cōmittunť in ipam diuinitatez
ſicut eſt pctm̄ infidelitatis ⁊ blaſphemie.Se
cūdario aūt ſunt grauia pctā que cōmittunť
in humanitatē xp̄i.Tertio aūt loco ſunt pctā
que cōmittunť ↄtra ſacra que ptinēt ad hūa
nitatē xp̄i.Et poſt hoc ſunt alia pctā ↄtra pu
ras creaturas.Per accidēs aūt vnū pctm̄ eſt
grauius alio ex parte peccātis:puta peccatū
quod eſt ex ignorātia vel infirmitate leuius
eſt pctō quod eſt ex ↄtemptu vel ex certa ſcia
Et eadē rō eſt de alijs circūſtantijs.Scdm h
ergo cōicare in pctō mortali in q̄buſdam pōt
eſſe grauius:ſicut in his q̄ ex actuali cōtēptu
in ↄſcia peccati ad hoc ſacrm̄ accedūt.In qui
buſdam v̄o min⁹ graue,puta in his q̄ ex quo
dam timore ne dephendanť in pctō cū ↄſcia
peccati hoc ſacramētū ſuſcipiāt.Sic ergo pz
ꝙ hoc pctm̄ eſt multis alijs grauius ſm ſuaz
ſpēm:non tamē oīm grauiſſimū. Ad pmū
ergo dicendū ꝙ pctm̄ indigne ſumentiū hoc
ſacramentuz comparať peccato occidentiuz
xp̄m ſm ſimilitudinē:quia vtrūq3 committiť
contra corpus xp̄i:nō tamē ſm criminis quā
titatem.Peccatū em̄ occidentiū xp̄m fuit ml
to grauius.Primo quidē quia illud peccatū
fuit cōtra corpus xp̄i in ſua ſpecie ppria.hoc
aūt eſt cōtra corpus xp̄i in ſpecie ſacramenti
Secūdo quia illud pctm̄ pceſſit ex intentōne
nocendi xp̄o.nō aūt hoc pctm̄.Similr forni
cator accipiēs corpus xp̄i cōparať iude oſcu
lanti xp̄m q̄tū ad ſimilitudinē criminis:quia
vterq3 ex ſigno charitatis xp̄m offēdit.nō tm̄
q̄tuz ad criminis quātitatē.Hec tm̄ ſilitudo
nō minus cōpetit alijs pctōribus q̄ fornica
toribus.Nam ⁊ p alia pctā mortalia agitur
ↄtra charitatē xp̄i:cuius ſignū eſt hoc ſacrm̄
tāto magis quāto pctā ſunt grauiora.Scdʒ
q̄d tm̄ pctm̄ fornicatōis magis reddit hoiem
ineptū ad pceptionē huius ſacramēti.ineptū
ſcʒ per hoc pctm̄ ſpūs maxime carni ſubijciť
⁊ ita impediť feruor dilectōis qui requiritur
i hoc ſacro.Plus tm̄ pōderat impedimentuz
ipſius charitatis q̄ feruor eius.Unde etiam
pctm̄ infidelitatis:quod funditus ſeparat ho
minē ab eccleſie vnitate ſimplr loquēdo ma
xime hoiem ineptū reddit ad ſuſceptionē hu
ius ſacramēti:vnde grauius peccat infidel
accipiēs hoc ſacramentum q̄ pctōr fidelis:⁊
magis cōtemnit xp̄m ſm ꝙ eſt ſub h ſacra
mento pſertiʒ ſi nō credat xp̄m vere ſub hoc
ſacramēto eſſe:quia quātū eſt in ſe diminuit
ſanctitatē huius ſacramēti ⁊ v̄tutē xp̄i opan
tis in hoc ſacramēto:quod eſt ↄtemnere ipm
ſacramentū in ſeipo.Fidelis autem qui cum
conſcientia peccati ſumit cōtemnit hoc ſacra
mentum non in ſeipſo:ſed quātum ad vſum
indigne accipiens.

De poteſtate cōſecrandi cōceſſa ſacerdoti
bus rite ordinatis ſm formā eccl'ie q̄ ſoli cō
ficere poſſunt. Capl'm III

t Ertium myſterium quod apoſtolus
annotauit diciť conſecrationis.ibi.
Hoc facite in meam commemora
tionem.In quibus verbis ſm Franciſcū da
ta fuit poteſtas conſecrandi apoſtolis qui vt
dictum eſt in pcedētibus:fuerunt tunc a xp̄o
ordinati ſacerdoteſ.Sed hic quattuor dubia
adhuc occurrunt aperienda. Primū vtrum
angeli habeant poteſtatem conſecrandi.Et

reſpondet Alex.in.iiij.q.xxxv.mē.i.ꝙ nō.eo
ꝙ deus talem poteſtatē ipſis nō dedit.⁊ hoc cō
grue.Primo q: virtus tranſſubſtantiandi ele
mentū in corpus xp̄i ⁊ ſanguinē:data eſt ver
bo ſenſibili.vnde cuius eſt pferre verbū ſen
ſibile eius eſt miniſterialiter mediante verbo
tali cōſecrare.Inquit em̄ Aug.i.q.i.in.c.detra
he.Accedit verbum ad elementū ⁊ fit ſacra
mentū.Secunda ratio eſt:q: ſi ſacramēta mi
niſtrarenť homini per angelos:eſſet homo in
ſua reparatione ſubiectus angelice nature:et
ſic nō eſſet per xp̄m ſolum reſtitutus in priſti
nam dignitatē. Secundū dubium vtrum
aliquis nō ſacerdos poſſit cōſecrare.Et reſpō
deo ꝙ nō.imo ſi omnes homines mundi nō
ſacerdotes eſſent ſancti ⁊ iuſti:⁊ per annos et
annos dicerent verba cōſecrationis ſuper de
bita materia cū intentione cōſecrandi nunq̄
cōſecrarent.Ideo ſcribiť extra de ſum tri.⁊ fi.
catho.c.i.Hoc vtiq3 ſacramentū nemo poteſt
cōficere niſi ſacerdos qui rite fuerit ordinat⁹
ſm claues eccleſie quas ipſe cōceſſit apoſtolis
eorūq3 ſucceſſoribus ieſus xp̄s.⁊ eccleſia can
tat ſic.Sacrificiū iſtud inſtituit.cuius offici
um cōmitti voluit ſolum pſbyteris quibus ſic
cōgruit vt ſumant ⁊ dent ceteris.Et.xxv.diſ.
in.c.perlectis.diciť.Ad pſbyterum pertinet ſa
cramentū corporis ⁊ ſanguinis dñi in altario
dei cōficere. Tertium dubiū vtruʒ ſacerdo
tes mali ⁊ peccatores poſſint cōſecrare.Et re
ſpondet Boñ.in.iiij.diſ.xiij.ꝙ ſic.q: officium
cōſecrandi nō eſt ex ppria ſanctitate:vt qui
dam heretici dicunt:ſed ex auctoritate Tho.
vero in.iij.pte.q.lxxxvij.ait.Non ex hoc ipſo
aliquis deſinit eſſe miniſter xp̄i ꝙ eſt malus:
q: dñs habet bonos ⁊ malos miniſtros.qui
cū auctoritatem habent cōſecrandi:cōſecrare
poſſunt.Unde Aug.i.q.i.c.intra ait.Intra ca
tholicam eccleſiā in miniſterio corporis ⁊ ſan
guinis dñi:nihil a bono maius:nihil a malo
minus perficiť ſacerdote:quia non in merito
cōſecrantis:ſed in verbo perficiť creatoris:et
in virtute ſpūſſancti.Ad ideʒ eſt.c.ppheta.c.
vt euidēter.c.cū ſcriptura.c.multi ſeculariū.et
c.ſacerdotes. Quartū dubium vtrū ſacer
dotes heretici:ſciſmatici:excōmunicati:vel
degradati:poſſint cōficere.Et reſpondet Boñ.
in.iiij.diſ.xiij.ar.i.q.i.ꝙ aliqui voluerunt di
ſtinguere ꝙ ſacerdotes mali quidam occulte
ſunt mali:⁊ tales poſſunt cōſecrare.Alij vero
ſunt manifeſte mali ⁊ ab eccleſia pciſi:ſicut he
retici ⁊ alij pdicti:⁊ tales non poſſunt.Et ad
hoc allegant dictum Aug.i.q.i.c.extra catho
licam.Extra catholicam eccleſiam nō eſt lo
cus veri ſacrificij.Et Hieronymi in.c.odit q̄
dicit.Odit dominus ſacrificia hereticorum:
et a ſe pijcit:⁊ quotiens in nomine eius con
gregati fuerint deteſtatur fetoreʒ eorū.⁊ clau
dit nares ſuas.Habent etiam ibi.c.nō opor
tet.Sed tamē poſitio iſta falſa eſt:vt patebit.
Ideo dicendum ⁊ melius ꝙ ſacerdotes om
nes pnominati cōſecrare poſſunt:quia pote
ſtas cōſecrandi euchariſtiam vt inquit Tho.
parte.iij.q.lxxxij.ar.i.⁊ oēs theologi ptinet
ad characterē ſacerdotalis ordinis.Chara
cter autē indelebilis eſt.Ideo dicendū ꝙ in ſa
cramento duo attenduntur.ſcʒ ſacramenti veri
tas:que cōſiſtit q̄tum ad rem primam:⁊ ſa
cramenti vtilitas:que cōſiſtit q̄tum ad rem
vltimam:que eſt incorporatio vel vnio:q̄tuʒ
ad corpus myſticum.Si de veritate ſacramē
ti loquamur veritas ſaluatur vbi ex parte mi
niſtri eſt ordo ⁊ intentio ⁊ verbi platio:cum
adeſt debitum elementū.Si auteʒ loquamur
q̄tum ad vtilitatem:dicendū ꝙ ſacerdos bo
nus cōficit ad vtilitatem ſuam ⁊ aſſiſtentiū.
Malus occultus ad damnū ſuum tm̄:nihilo
minus ad vtilitatem aſſiſtentiū qui deuote au
diunt miſſam.Sed pciſus ⁊ hereticus ad dā
nationem ſuam:⁊ omniū aſſiſtentium.Quia
ergo in pciſis ⁊ hereticis manifeſtis priuatur
ſacramentū omni fructu:q̄uis ſit ibi corpus
xp̄i verū.ideo loquunť ſacri canones ipſorū
ſacrificia deteſtantes nō rōne operati operis:
ſed dāni.Ric.vero in.iiij.ar.i.q.i.dicit ꝙ p
fatos ſacerdotes poſſe hoc ſacrificiū cōficere
intelligiť dupliciter:aut de iure:aut de facto.
Primo modo nō omnis ſacerdos poteſt hoc
ſacramentū cōficere:quia nec irregularis nec
ſuſpenſus:nec interdictus.nec excōmunicat⁹:
nec ſciſmaticus:nec hereticus:nec degradat⁹:
hoc ſacramentū pōt de iure cōficere:q: cuili
bet pdictoꝝ phibitus eſt poteſtatis ſacerdo
talis vſus.vnde cōficiendo grauiſſime pec
cant.Secundo modo ſcilicet de facto quilibet
ipſoꝝ poteſt vt pdictum eſt.Cōſiderent itaq3
laici q̄ta eſt ſacerdotalis dignitas:q̄ a ſacer
dotibus data eſt poteſtas.Nō ſint ipſi ſacer
dotum iudices:⁊ ex cōſequenti ſacramentoꝝ
cōtemptores.de quo plenius diximus in ope
re de virtutibus.Uenerentur ⁊ colant illos vt
patres:et dños ⁊ tanti ſacramēti miniſtros.
Preparent ſe omnes cū omni humilitate ⁊ re
uerentia ad ſacram cōmunionē de illoꝝ mani
bus ſuſcipiendā.Ipſi vero ſacerdotes ſtude
ant p viribus nitore mentis ⁊ anime cōſer

nare: viuereq́ꝫ munde ⁊ caſte: vt ſic digne cõficere poſſint ⁊ diſpenſare fidelibus abſq́ꝫ proprio detrimento: imo cum merito ⁊ benedictione dei ſacratiſſimū corpus filij eius domini noſtri ieſu xp̄i: qui eſt bñdictus ⁊ laudabilis per infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria quinta in cena dñi. de exẽplis a xp̄o nobis exhibitis: in quibus eū ſequi debemus et ꝑcipue tempore ſacre eucharíſtie cõmunionis.

Sermo LXVI

Exemplum enim dedi

vobis. vt quẽadmodum ego feci: ita ⁊ vos faciatis. Pijſſimi ieſu verba ſunt iſta. Joh. xiij. c. ⁊ in euangelio hodierno. Suſcepturi ſanctiſſimū ſacramentum hodierna die. vel in ꝓxima ſolennitate paſcali: diligenter ac ſollicite inuigilare debemus: vt ad illud accedamus cū omni mundicia: puritate ac reuerentia. Id autem facere poterim⁹: ſi voluerimus imitari exempla virtutū: que docuit nos ipſe xp̄s in vltima ſua cena. In illa nanq́ꝫ docuit nos omnes quid cõmunicando eſſemus facturi. Idcirco in p̄ſenti ſermõe ꝓ morali declaratione euangelij de exemplis moralibus ſpiritualiter in eo cõtentis: ⁊ a domino ieſu xp̄o nobis oblatis erimus tractaturi: quoniam ad illa xp̄s ieſus nos in verbis in themate p̄miſſis inuitat. In quibus totum euangeliū hodiernū cõplectendo ſeptẽ exempla deuotiſſima declarabimus.

- Primū dꝛ memorande mortalitatis.
- Secundū cõſummande charitatis.
- Tertiū tolerande aduerſitatis.
- Quartū cõtemnende ꝓſperitatis.
- Quintū obſeruande caſtitatis.
- Sextū exercende humilitatis.
- Septimū deſiderande felicitatis.

Qualiter xp̄s docuit nos exemplo ſuo memores eſſe mortis acerbiſſime: quã ꝓ nobis pctõribus ex charitate ⁊ amore patiẽtiſſime tolerauit.

Caplm I

P Rimum exemplū quod xp̄s nobis exhibuit dicit̃ memorande mortalitatis. Ipſe etenī memor erat mortis ſue: quod euangeliſta exprimit dicẽs. Ante diem feſtū paſce: ſciẽs ieſus q2 venit hora eius vt tranſeat ex hoc mūdo ad patrẽ. Pro quoꝝ verboꝝ declaratiõe tria ſunt notanda. Primū qd ꝑ hoc nomẽ paſca intelligat̃. Et ad h̄ ſic dicit Aug. ſuꝑ Joh. Paſca nõ ſicut qdã eſtimãt grecū nomẽ eſt: ſꝫ hebreū. Opportuniſſime tñ occurrit in h̄ noie qdã ꝯgruentia vtrarunq́ꝫ linguaꝝ. Quia enī pati grece paſchi dr: ideo paſca paſſio putata eſt. vel hoc nomen a paſſiõe ſic appellatū. In ſua vero lingua .i. eſt in hebrea paſca tranſitus dr. ꝓpterea ꝙ tūc primū paſca celebrauit ppl's dei: qñ ex egypto fugiẽs rubrū mare ptrãſiuit. Scdm aūt Nico. de lira dicebat̃ paſca iudeoꝝ trãſitus: eo ꝙ tūc angelus trãſijt ꝑ egyptū interficiẽs p̄mogenita egyptioꝝ. ⁊ filios iſrael ſaluãs. Scdm notandū ꝙ paſcale feſtū apd iudeos incipiebat a veſpera diei in qua luna erat. xiiij. Dies aūt feſtiuus apd eos incipit a veſpera vnius diei. ⁊ durat vſq́ꝫ ad veſperã ſeq̄ntis diei. Vñ Leuit. xxiij. c. dr a deo. A veſpere vſq́ꝫ ad veſperū celebrabitis ſabbata vr̃a. ⁊ ſic dies paſce ſolẽnis erat luna. xv. ꝓpter qd eundẽ diẽ quem Jobes noiat. ante diẽ feſtū paſce ꝓpt naturalẽ diſtinctionem dierum. Marcus noiat primū diẽ azymoꝝ: q2 a veſpere p̄cedẽtis diei incipiebãt comedere azyma. Quare ſm Hiero. oẽſq́ꝫ theologos. diſ. xi. q̃ rti. tenendū eſt ꝙ ieſus fecit cenã luna. xiiij. ⁊ paſſus eſt luna ſequẽte. xv. Tertiū notandū ꝙ ſicut xp̄s recordabat̃ mortis de ꝓximo ſibi iminẽtis: ita ⁊ qui vult cõicare morte xp̄i ad ſuã mentẽ reuocare dꝫ. hoc docuit apl's cū dixit. i. Coꝝ. xi. Quotienſcūq́ꝫ mãducabitꝭ panẽ hūc ⁊ calicẽ bibetis: mortẽ dñi annūciabitis donec veniat.

¶ Qualiter xp̄s nos docuit exẽplo ſuo vt memores ſimus immẽſe charitatis ſue: qua nos dilexit.

Caplm II

S Ecundū exẽplū qd docuit nos xp̄s dicit̃ ꝯſūmande charitatis. ſ. de quo euãgeliſta ſcribit. Cū dilexiſſet ſuos qui erãt in mūdo: i finẽ dilexit eos. i. ſm glo. maiora ſigna dilectiõis oñdit. Dilexit nanq́ꝫ nõ ſolū ſeruos ſuos iuſtos ⁊ ſctõs: reos ⁊ peccatores: ꝓ eis patiẽdo ⁊ moriẽdo. Ob qd Hiero. ad Damaſum papã de filio ꝓdigo ait. Que maior pot eſſe dementia: ꝙ vt dei filius hois putaret̃: decẽ mẽſiū faſtidia ſuſtineret: partus expectaret aduentū: per ſingulas adoleſceret etates: ⁊ poſt ꝯtumelias vocū: alapas: ⁊ flagella crucis: ꝓ nobis fieret maledictus: vt nos a maledicto legis abſolueret. Et apl's Ro. v. inqt. Cõmendat ſuã charitatem deus in nobis: qm̄ cum adhuc peccatores eſſemus: xp̄s ꝓ nobis mortuus eſt. Si ergo xp̄s tm̄ dilexit nos vt ſanguinē ſuū ⁊ vitam daret ꝓ nobis: nos debemus ⁊ illū diligere: ac ꝓ eius amore primoꝝ odia deponere. An nõ heretici vel ingrati habendi ſunt illi qui xp̄m nõ diligunt. pro quibus mori dignatus eſt? Propterea ſcribit̃ de cõſe. di. ij. in. c. iterat̃. Semꝑ xp̄i mors ꝑ ſeculi vitã poſteris eſt nūcianda vt diſcãt qua charitate dilexit ſuos qui ꝓ eis mori dignatus eſt. Cui oẽs debemus vicẽ repẽdere charitatis. quia ad hoc prior dilexit nos cum eſſemus gehẽne filij: vt eū diligerem⁹ a morte iam liberati. Et Caſſio. in li. de dilectõe dei ait alloquens aiã ſic. Audi anima mea ⁊ auribus ꝑcipe diuinã clementiã. Quis abyſſū tam ineffabilis grẽ cõſiderauit? Quis de fonte tante dulcedinis guſtauit et non amauit? Quare non diffundis in deū vniuerſos affectus quos dirigis ad vanitates ⁊ inſanias falſas? Cur queſo diligis aliqd p̄ter illū qui tam benigne tam miſericordit̃ a tot miſerijs te redemit? Jugi ſcrutinio ⁊ aſſidua meditatione reuolue qualr vnigenitus dei p̄ris cum eſſet ſplendor ⁊ figura ſubſtãtie eius poſt exinanitõẽ vſq́ꝫ ad formã ſui: poſt lachrymas poſt labores: poſt ſudores: poſt cõtumelias: poſt flagella: poſt ſputa: poſt liuores: poſt coronam ſpineam: ꝓ te affixus in cruce quãdo pependit. Manus eleuabat ad patrem in ſacrificium veſpertinū vt te ad amplex⁹ amicabiles inuitaret. Vide aia mea ne ingrata ſis in tanto cumulo beneficioꝝ. Ingratitudo enī eſt ꝑemptoria ſalutis. hec ille. Qñ ergo xp̄us conſpicit hoiem ꝙ nõ diligit cõquerit̃ de illo vt Aug. inqt lib. ꝯ. v. hereſes di. Cū eſſẽ vnicus patris mei recõciliaui te. cū inter montes ⁊ ſiluas errares q̃ſiui te: humeris meis portaui te: laboraui: ſudaui: caput meū ſpinis appoſui: manus meas ⁊ pedes clauis obieci: lãcea latus meū aperui: vt te mihi copularem: ⁊ tu diuideris a me

Qualr xp̄s nos exẽplo ſuo docuit aduerſa libẽti animo tolerare: ⁊ in tribulationibus eẽ patientes

Caplm III

T Ertiū exemplū quod nobis xp̄s dedit dr tolerande aduerſitatis. Tolerauit enī iudam ꝓditorẽ ſuum equo ⁊ patienti animo: quẽ in cena retinuit: cõmunicauitq́ꝫ eum cū alijs diſcipulis: ne ei⁹ pctm̄ occultū faceret manifeſtū. vt habet̃. i. q. i. i. c. xp̄s. ⁊ hoc euãgeliſta expꝛſſit cū dixit. Et cena facta ſcꝫ q̄tum ad eſum agni paſcalis: nõ tñ cõpleta q̄tū ad alia cibaria. Sequit̃. cū diabolus iam miſiſſet in cor vt traderet eum iudas ſimonis ſcariotis: ⁊ ſm Nico. de lira: qa die p̄cedenti eū vẽdiderat ſuggeſtiõe diaboli. hanc ꝓditionẽ in cor ipſius mittẽris. Seqtur tex. Sciẽs quia oĩa dedit ei pater in manus: ⁊ q2 a deo exiuit: ⁊ ad deum vadit: Que verba exponẽs Greg. iiij. moral. ait. Sciebat enī ꝙ in manu ſua ipos etiã ꝑſecutores acceperat: vt ipe in ſe ad vſum pietatis intorq̄ret quicqd eoꝝ contra ſe malitia ꝑmiſſa ſeuiret. O quãta erat patiẽtia et longanimitas benedicti ieſu xp̄i: quãdo ĩ cena illa reſpiciebat ꝓditorem. videbatq́ꝫ cor eius malignū: ⁊ tñ nõ eijciebat eū: nõ oſtẽdebat ſibi turbulentã faciem: nõ inferebat cõtumelias illi ⁊ cõuitia ſed modis oĩbus manſuetiſſimis q̄tum in ſe erat: querebat reuocare illū a cogitatu maligno. O patiẽtia inuictiſſimi xp̄i ieſu bñdicti. Hanc docuit nos verbo cū dixit Lu. xxi. In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Et Mat. v. Beati qui ꝑſecutionẽ patiunt̃ ꝓpter iuſticiã qm̄ ipſorum eſt regnū celorum. De patientie autẽ laudibus multa dicta ſunt a nobis in opere de virtutib⁹. ideo pauca hec ſufficiant.

Qualr xp̄s nos exemplo ſuo docuit ꝯtẽnere ꝓſpera mundi huius: ⁊ ne in illis fiduciam habeamus.

Caplm IIII

Q Uartū exemplū quod xp̄s nobis dedit fuit ꝯtemnẽde ꝓſperitatis. De q̄ euangeliſta ſcribit. Surgit a cena ⁊ ponit veſtimenta ſua. i. deponit. ꝑ hoc inuẽs deponendū eſſe oẽm ſeculi hui⁹ affectū: neq́ꝫ cõfidendū eſſe in bonis p̄ntis vite. Qd Hiero. dixit: ſic ſcribẽs in epl'a ad Exuꝑantiū. Si fieri pot imitare ioſeph. ⁊ egyptie dñe palliū derelinq̄: nudus xp̄m: nudū ſeq̄re. Nec ſolū a xp̄o eiuſq́ꝫ ſctis: verū etiã a gẽtilib⁹ ſꝑ monemur: vt hui⁹ vite gaudia ꝑuipẽdam⁹: reſpuamuſq́ꝫ oĩa bona ei⁹. Vñ ⁊ Señ. ad Lucillum ait. Noli huic tranq̄llitati ꝯfidere. Et iterū ad eundẽ. Clamo vitate q̄ vulgo placẽt q̄ caſus ad oẽ fortuitū bonū ſuſpicioſi pauidiq́ꝫ ſubſiſtite. Et fera ⁊ piſcis ſepe aliq̄ oblectatiõe decipit̃. munera iſta fortune putaq̄ inſidie ſunt. Quiſq̄s veſtrū tutã agere vitã volet: iſta fiſcata bñficia deuitet ꝙ plurimū: in q̄bus hoc quoq́ꝫ miſerrimi fallimur. ꝙ dū habere putamus: in p̄cipitia curſus iſte deducit ⁊ huius eminẽtis vite exitus cadere eſt.

Qualiter xp̄s exemplo ſuo nos docuit obſeruare ⁊ cuſtodire ſibi valde acceptã virtutẽ caſtitatis.

Caplm V

Q Uintū exẽplū a xp̄o nobis datū fuit obſeruãde caſtitatis. Qd euãgeliſta explicauit cū dixit. Et cū accepiſſet linteum p̄cinxit ſe. Nos etiã lũbos p̄cinctos habere debemus. ſm illud Luc. xij. Sint lũbi veſtri p̄cincti. Que verba exponens Grego.

in omelia ait. Lumbos eniȝ pcīngimus cum
carnis luxuriā p continentiā coartamus. Sȝ
vt dicit Augu. quē allegauimus in ſmone de
luxuria. Inter oia xpianoꝝ certamina durio
ra ſunt prelia caſtitatis: in quibus q̄ttidiana
eſt pugna. ⁊ rara victoria. O quāta multitu-
do damnat̄ ꝓpter vicia carnis. Et quis expli
cet quot ſunt illi qui ſ̄t ꝑſiſtant in miſerijs ⁊
turpitudine cōfiteri ⁊ cōmunicare poſtponūt.
Quis etiaȝ enumeret quot inueniunt̄ q̄ poſt
ꝑpetrata nephādiſſima ⁊ fetidiſſima pecca-
ta carnalia: pre verecūdia illa nō confitent̄. ⁊
ſine vera emendatione cōſcientie accedūt ad
ſacram cōmunionem. O infelix conditio ta-
lium ſic facientium: qui iudicium dei mandu-
cant ⁊ bibunt.

Qualr̄ xp̄s exēplo ſuo nos docuit vt hūili
tatis exercitia nō recuſem⁹. Capl̄m VI

Extum exemplum quod xp̄s nobis
tribuit ē exercēde humilitatꝭ. De q̄
euāgeliſta ſubdit. Deīde miſit aquā
in peluiȝ: et cepit lauare pedes diſcipuloꝝ: ⁊
extergere linteo quo erat ꝑcinctus. O. quid
erat videre regem angeloꝝ: ⁊ dn̄m celi ⁊ t̄re
genuflexū ante pedes diſcipuloꝝ: ⁊ manibus
ꝓprijs cōtrectantē ⁊ lauantem pedes illos
ſordidos ⁊ lutoſos. Interroga eū aīa mea: et
dic illi. Cur o bone ieſu tm̄ te hūilias: vt defa
tigatus ⁊ madefactus ſudore pedes diſcipu
lis tuis laues. Et r̄ndebit tibi ꝓtinus. O aīa
mea. Charitas que me traxit vſq; ad exinani
tionem vſq; ad formā ſui ip̄a me ſic humi-
liare compellit. Quinimo ⁊ maiora humilita
tis officia ſuſcipere coget: cum die craſtina
crucifixus ⁊ nudus cum latronibus deputa-
bor. Sed diſcite a me omnes: quia mitis ſuȝ
⁊ humilis corde.

Qualr̄ xp̄us exēplo ſuo nos docuit vt deſi
derem⁹ ſupnā felicitatē. Capl̄m VII

Eptimū exemplū qd̄ xp̄s nobis de-
dit ē deſiderāde felicitatis. quia pe
trum induxit vt deſideraret habere
partem ſecū. Dicit ergo iohānes. Uenit ergo
ad ſimonē petrū. Et dixit ei petr⁹. Dn̄e tu mi
hi lauas pedes. In paſſu iſto dubitare ſolent q̄
dam. vtrū xp̄s lauerit pedes diſcipuloꝝ alio-
rum p̄uſq̄ Petri. Et Origeñ. dicit q̄ ſic. q: in
cepit lauare a minoribus. Sed nō videt̄ ve-
riſimile. vt dicit Nico. de lira. ſi tranſiſſet per
oēs alios: q̄n aliq̄s eoꝝ vel plures recuſaſſēt
hanc lotionē ſicut ⁊ petr⁹. Et iō alij doctores
dicūt q̄ p̄mo venit ad petrum. ꝓpter qd̄ alij
diſcipuli audita rephēſione petri nō fuerunt
auſi vltra iam recuſare. Qd̄ ergo euāgeliſta
dicit. cepit lauare ⁊c. Et poſtea ſubdit. Uenit
ergo ad ſimonē: nō eſt ꝑ hoc intelligendū q̄
alios lauerit ante ip̄m: ſȝ euāgeliſta p̄us dixit
factū in generali. poſtea explicat modū i par
ticulari. incipiēs a Petro q̄ dixit. Domine tu
lauas pedes. i. tu vis lauare pedes mihi pec
catori: tu qui es filius dei. q. d. nullo modo de
cet. Simile v̄bum dixit in p̄ncipio ſue cōuer
ſionis: Luc. v. Exi a me: q: homo pctō: ſum.
R̄ndit ieſus ⁊ dixit ei. Qd̄ ego facio tu neſcis
modo. ſcies aūt poſtea. i. ſm̄ Chryſo. humili-
tatē huius doctrine. Et quō hūilitas ſufficiat
in deū ducere. Dicit ei Petrus. non lauabis
mihi pedes in eternū. i. nunq̄ ſm̄ Aug. ac ſi
diceret. Nunq̄ ſuſtinebo vt tu laues pedes
meos. Et ſm̄ Nico. de lira. lȝ Petrus hoc fa
ceret bono zelo: tn̄ indiſcrete hoc faciebat: q̄a
cū xp̄s nō poſſet errare: nō debebat volūtati
eius aliquo modo reſiſtere. Idcirco r̄ndit ei.
Jeſus. Si nō lauero te nō hēbis ꝑtē mecum.
Qd̄ moralr̄ ⁊ l̄ralr̄ intelligi pōt. Moraliter
q̄ppe intelligendo: null⁹ pōt hr̄e partē cū xpo
in gl'ia celeſti: niſi lotus fuerit a macula pctī:
iuxta illud Apo. xxi. Non intrabit in eā aliq̄d
coinq̄natū. Si aūt intelligat̄ de lotione corpo
rali l̄raliter: tūc ſm̄ Origeñ. dubiū eſt quō ille
qui ob reuerentiā ieſu non ꝑmittebat lauare
pedes ſuos: nō hēbit partē cū filio dei. Et r̄n
det Nico. de lira. q̄ ſicut aliq̄d eſt illicitū non
ex ſui natura: ſȝ tm̄ q: ꝓhibitū: vt pȝ de ligno
vetito p̄mo parēti: ita ſilr̄ aliquid eſt neceſſa
riū ad ſalutē: nō ex ſui natura: ſȝ ꝓpt̄ p̄ceptuȝ
dei vel prelati. ⁊ ſic erat in ꝓpoſito. Ex q̄ eniȝ
xp̄s volebat ſimplr̄ hoc facere. Petrus de ne
ceſſitate ſalutis tenebat̄ hoc ſuſtinere. Sed
cum a xp̄o fuit rephenſus reſpōdit. Domine
non tm̄ pedes meos: ſed ⁊ manus ⁊ caput. q̄
ſi dicat p̄us ſuſtiuerē a te per totū corpus la-
uari q̄ a te ſepari: q̄a ꝙuis eſſet durū ſibi vt
magiſter ſuus ei ſuiret: tamē grauī⁹ illi erat
ab ip̄o ſeparari. Unde dr̄ i itinerario demētꝭ
q̄ quādocunq; Petrus memor erat dulciſſi-
me ſocietatis chriſti: reſoluebatur in lachry-
mas: ita q̄ facies eius aduſta videbat̄ ex fre
quenti lachrymarū fluxu. Dicit ei ieſus. Qui
lotus eſt ſcȝ ꝑ baptiſmū nō indiget: niſi vt pe
des lauet. i. affect⁹. q: vt dicit Aug. in expoſi
tione hui⁹ paſſus. Si aliq̄s baptiſat⁹ ſtatim
moriat̄ euolat ad patriā. nec indiget aliq̄ alia
lotione: ſed ſi ſupuiuat indiget lotione pedūȝ
id eſt affectionū mētꝭ. Subdit adhuc chriſt⁹.
Uos mūdi eſtis: ſed nō oēs. Ubi Augu. Uoc

quid ſit ne quererem⁹ ip̄e euangeliſta patefe
cit adiungens. Sciebat em̄ quiſnā eſſet q̄ tra
deret eū. Et Origeñ. Qd̄ ergo dicit. vos mū-
di eſtis: refert̄ ad. xi. qd̄ vero ſubdit̄: ſed non
oēs. dicit̄ ꝓpt̄ iudā exiſtentē imundū. Sequi
tur euāgeliſta. Poſtq̄ ergo lauit pedes diſci-
puloꝝ ſuoꝝ accepit veſtimenta ſua: ⁊ cū recu-
buiſſet iterū dixit eis. Scitꝭ quid fecerim vo-
bis. Uos vocatꝭ me magiſter ⁊ dn̄e. ⁊ bn̄ dici-
tis: ſum etem̄. Si ergo laui pedes vobis ego
dn̄s ⁊ magiſter: ⁊ vos debetꝭ alter alteri⁹ laua
re pedes. i. pietatꝭ: benignitatꝭ: ⁊ humilitatꝭ ob
ſequia inuicē exhibere. quoniā hec eſt via per
quā acquirit̄ beata vita. Ergo vt ſacra cōmu
nio nobis ꝓficiat: demus operā vt in his ſeptē
premiſſis exēplis imitemur dn̄m ieſum xp̄m
vt ſic tandē admittamur ad cenā illā magnā
in qua oēs electi paſcunt̄: reficiunturq; bea-
ta viſione dei: qui eſt benedictus in ſecula ſe-
culorum. Amen.

¶ Feria quinta in cena dn̄i. de celebratione
miſſe ac eius ſignificatiōe: necnon ⁊ illius au
ditione. Sermo LXVII

Acrificate ſacrifici
um iuſticie: ⁊ ſperate in dn̄o. Illu-
minati ꝓphete verba ſunt iſta pſ.
iiij. Poſſunt ac debēt oēs fideles ſperare vbe-
rem fructū ſe fore ſuſcepturos ex frequēti ob-
latione ſacrificij imaculati dei noſtri ieſu xp̄i:
qui quotienſcūq; miſſe debite celebrant̄ offer
tur ꝑ viuis atq; defunctis. Et lȝ nō omēs eſſe
poſſint parati ſemper ⁊ quotidie ſanctiſſimuȝ
ſacr̄m ſuſcipe: verūtn̄ nō priuant̄ ſuauiſſimo
ei⁹ fructu: cū aſſiſtunt fidelir̄ ⁊ deuote. q̄n a ſa-
cerdotib⁹ cōſecrat̄. Un̄ Aug. de cōſe. di. ij. i. c.
vt quid. ait. Ut quid paras dentē aut ventrē:
crede: ⁊ māducaſti. Quoniā aūt pleriq; coꝝ ha
bentes aridū ⁊ indeuotuȝ negligent̄ ſuo tp̄e
ad miſſas audiēdas ꝯueniūt: aut illas audi-
unt min⁹ reuerent̄: idcirco in hoc ſermone de
miſſa loquemur. ad quā nos inuitat ꝓpheta
in v̄bis ꝓpoſitis: exhortans etiā eos q̄ nō ſūt
ſacerdotes. vt velint adeſſe in celebratiōe tā-
ti myſterij: ſperātes ob id cōſequi copioſa mu
nera gr̄e dei. De miſſa itaq; tractaturi tria my
ſteria principalia declarabimus.

Primū erit de celebratione
Secundū de ſignificatione
Tertiū de auditione.

Qd̄ triplex regula eſt obſeruanda in cele-
bratione miſſe. ſcilicet loci: temporis: ⁊ modi.
Capl̄m I

Rimū myſteriū de miſſa declarādūȝ
eſt de ei⁹ celebratiōe. Nā lȝ (vt ait Hu
go lib. de ſacris.) Miſſa nil aliud eſt
q̄ ꝯſecratio euchariſtie. q̄ iō dr̄ miſſa: q: mit-
titur hoſtia. vel oblatio. Uel ſicut dicit magi-
ſter diſt xiij. q̄rti. Miſſa dr̄: q: mittit̄ celeſtis
miſſus. q̄ (vt exponit Inno.) eſt magni ꝯſilij an-
gel⁹. Iſte inq̄uā mittit̄ ad ꝯſecrandū: q: ille ē
ſacerdos inuiſibilis dn̄s ieſus xp̄s. q̄ ꝯſecrat ⁊
ꝯficit hoc ſacr̄m vbicūq; ꝯficiat̄. Uel dr̄ miſ-
ſa: q: ꝑplus fidelis per miniſteriū ſacerdotis
p̄ces ⁊ vota ⁊ oblatōes deo mittit. Tn̄ celebrā
da eſt cū obſeruatiōe triplicis regule. ſ.

Prima eſt loci.
Secunda temporis
Tertia modi.

Prima regula obſeruanda in celebratione
miſſe eſt loci. Ut em̄ inq̄t Ricb. in. iiij. di. xiij.
ar. iij. q. i. Cōiter nō licet miſſam celebrare in
loco nō ſacro. q: ſic iuſtituit eccl'ia. vt pȝ de cō
ſe. di. i. c. ſicut. c. miſſarū. c. hic ergo. ⁊. c. nullus
preſbyter. Cui⁹ inſtitutionis rō fuit: q: in ſa
cramēto altaris (qd̄ in miſſa ꝯſecratur) ꝯtine-
tur ille q̄ eſt ſumme ſanct⁹ ⁊ toti⁹ nr̄e ſanitatꝭ
cā effectiue inquantū de⁹: ⁊ memorie inquā-
tū homo. In caſu tn̄ magne neceſſitatis per-
mittunt iura celebrari in loco non ſacro: ſi ta-
men tabula ſit cōſecrata: ceteraq; ſancta my-
ſteria ad illud officiū pertinentia ibi affuerint.
ſicut cū eccleſie oēs fuerint incenſe. vel cū ho-
mines eſſent in itinere: vel cū adeſſet alia ali-
qua legitima ⁊ rationabilis cauſa. in quibus
caſibus cū licētia epiſcopi celebrare licet in lo
co non ſacro. Conceditur tamen fratrib⁹ pre-
dicatorib⁹ ⁊ minorib⁹. exigente legitima cau-
ſa: vtputa dū eſſent predicantes verbū dei in
publicis campis vel plateis: aut in ſimilibus
celebrare cū altari viatico abſq; licētia ab epi
ſcopo poſtulata vel impetrata. qd̄ pȝ ex̄ de pri-
uile. ⁊ priuil'. excel. c. in his. vbi ſic habet̄. In
his que ad cultū diuinū facere dignoſcuntur:
non maligna. ſed benigna eſſet potius interp̄
tatio facienda. Unde mirari cōpellimur q̄ cū
fratribus predicatoribus ⁊ minoribus duxe-
rimus indulgendū: vt vbicunq; fuerint ſine
parochialis iuris preiudicio: cum altari vale-
ant viatico celebrare. Quidā nimis ſtricte in
terpretando indulgentiā noſtrā nitūtur aſſe-
rere q̄ per eā dicti fratres preter prelatorum
aſſenſum facere hoc non poſſunt: propter qd̄
eos celebrare iuxta indulgentiam apoſtolicaȝ
non permittunt. Cum autem nihil eis confer
ret memorata indulgentia: ſine qua prelatis

ammuētibus id liceret eiſdem: fraternitati tue mādamus, quatenus interp̄tatione hmōi reprobata: dum tamē ab alijs q̄ iuri parochiali ꝓueniunt: prorſus abſtineāt, datam eis ſic licentiā celebrādi auc̄te noſtra non differas publicare: ita ꝙ dicti fratres aliquā ex indulgentia noſtra videanꝰ in hoc grām cōſecuti. hec ibi. Que v̄ba ſunt honorij tertij. Et ſicut in loco ſacro vt dictū eſt cōiter miſſe ſunt celebrande: ita etiā celebrari debēt ſup altari cōſecrato. Notandū tn̄ ſm Ric. vbi ſupra. q. ij. ꝙ ante tempus Silueſtri celebraretur ſuper altare ligneū: quod cito poterat trāſferri: q2 ꝓpter pſecutionē nō erat fidelibus certus locus ad manendū. tn̄ poſtea inſtituit ecclia vt celebrareꝰ ſup altare lapideū. Unde de cōſe. di. i. in. c. altaria d̄r: Altaria ſi nō fuerint lapidea chriſmatis vnctione nō cōſecrentur. Eius rō fuit: quia altare debet eſſe de materia forti quia cōſecrari debet. et ideo non debet eſſe de terra. Et quia in eccleſia debet eſſe copia altariū: vt hoc myſteriū frequentetur: ideo altare nō debet eſſe de auro vel de argento: q̄ non facil'r poſſunt haberi. In veteri aūt lege q2 non ſic multiplicabanꝰ altaria: nihil opus erat ſi de auro fierent. Cōuenientius etiam eſt altaria fieri de lapide q̄ de ligno ꝓpter ſignificationē. quia vt dicit glo. in dicto ca. altaria Altare ſignificat xp̄m: qui d̄r petra. Sz occaſione dictoꝝ apud multos dubitaꝰ. Utrū celebrans ſup altare nō ꝯſecratū aut fractū ſit irregularis: Et r̄ndet Ric. vbi. ſ. ar. iiij. q. ij. ꝙ nō: eo ꝙ irregularitas eſt de iure poſitiuo: et hoc nō eſt in iure poſitū. Scienter tamē celebrans ſup altare nō conſecratū grauit' peccat etiā ſi h̄ faciat ex ignorātia craſſa: q̄uis minus grauiter q̄ ſi hoc faceret ſciēter: quia eccleſia ordinauit ſup altare conſecratū debere celebrari: vt pz de ꝯſe. di. i. c. ecclie. et extra de conſe. eccle. vel alta. c. i. et ca. qd̄ in dubijs.

¶ Scōa regula ſuāda in celebratiōe miſſe d̄r tp̄is. De quo ſciendū ſm Ric. vbi. ſ. ar. ij q. iiij. ꝙ q2 hoc ſacr̄m p̄tinet ad tp̄us gratie: qd̄ p diem ſignificaꝰ, iuxta illud ap̄li Rom. xiij. Nox p̄ceſſit dies aūt appropinquit: ideo cōiter loquēdo miſſa debz celebrari in die artificiali: et nō in nocte: icipiēdo diē artificialē non tn̄ ab aſcēſu ſolis ſup orizontē noſtrum: ſed ab illa p̄te tp̄is qua poteſt ꝓpendi eſſe ſuper orizontē noſtrū aliqua aeria illuſtratio p aliquos radios ſolis: q̄ illuſtratio eſt manifeſtatio ſolis orituri. In nocte tn̄ natiuitatis dn̄i media nocte vel circa illam horaꝫ celebratur miſſa: et antiquitus celebrabaꝰ in principio noctis reſurrectionis. Et hoc ꝓpter p̄uilegiū illarum noctium. Et hoc d̄r de cōſe. diſt. i. in. ca. nocte ſancta. Nocte ſancta natiuitatis domini ſaluatoris miſſas celebrent preſbyteri et hymnū angelicum in eis ſolenniter decantent: quoniam etiam eadem nocte ab angelo paſtoribus eſt nūciatus. Et ſubito facta ē cū angelo multitudo celeſtis exercitus laudantium deū et dicentiū. Glia in excelſis deo et in terra pax hoībus bōe voluntatꝭ. de h̄ Ric. vbi ſ. q. iiij. Quare aūt celebranꝰ tres miſſe i die natalis dn̄i: rō eſt ſm Archi. in tractatu q̄ fecit de offi. eccleſie: quia vna miſſa ſcz ante diem ſignificat tp̄s ante legē quādo eramus in tenebris. Secūda miſſa in aurora ſignificat tempus ſub lege quādo nōdum plena dei cognitio habebaꝰ. Tertia in die ſignificat tēpus gratie quādo iam plena cognitio habeꝰ.

¶ De hora aūt miſſe ſciendū eſt ꝙ inſtituta eſt fieri cōiter tribus horis. ſcz hora tertia. ſexta et nona. Celebratio eniꝫ miſſe eſt memoriale paſſionis xp̄i: qui ſm Aug. in li. de concordia euangeliſtarū. crucifixus fuit hora tertia linguis iudeoꝝ: hora ſexta manibus militum: et hora nona expirauit. Cōſuetudo tn̄ eſt vt nō dicaꝰ ſolennis miſſa hora nona: niſi in dieb' ieiunioꝝ: et maxime qn̄ ep̄i faciūt ordinationes. Miſſe aūt p̄uate dici poſſunt ab aurora vſq3 ad ſextā. Ric. dicta. q. iiij. Sed dubitatur apud pleroſq3 quare in paraſceue nō celebratur miſſa. Et reſpōdeꝰ ꝙ id rōnabiliter fit: quia dupl'r rep̄ntatur ab ecclia paſſio xp̄i. Uno modo in quātum fuit in chriſto ſm ſe et abſolute vt moueanꝰ corda eorum ad compaſſionem. et quia ipſa dies in qua paſſus fuit ipſam paſſionem ſatis efficaciter repreſentat: ſtatuit eccleſia vt illa die non conſecretur corpus xp̄i: ſed quod in p̄cedenti die reſeruatum eſt ſumaꝰ. Sanguis tamē nō reſeruaꝰ ꝓpter effuſionis p̄iculū. Quia autē effectus paſſionis illius ſeu influentie ad nos continue ꝓueniunt ſeu in nos deſcendunt: ideo ſtatuit ecclia vt excepta die p̄dicta q̄tidie in eccleſijs miſſa celebreꝰ.

¶ Tertia regula ſeruanda in celebratione miſſe dicitur modi: qui conſideratur aut reſpectu calicis: aūt reſpectu luminis: aut reſpectu indumentorū. Si reſpectu calicis: et tūc aduertendū eſt. vt dicit Ric. ar. iij. q̄ſtione p̄ma ꝙ nō licet celebrare in calice lapideo. ꝓpter eius ineptitudinem: nec ligneo ꝓpter eius humiditatē: nec vitreo ꝓpter fragilitatē: nec ereo vel de auricalcho: q2 ob vini virtutē eruginē colligeret et vomitū prouocare poſſet. ſed dz eſſe calix de auro vel de argento. Et ſi quis tam pauper eſt ꝙ nō poſſit habere calicē aureū vel argenteū: habeat ſtagneū. vt pz ex p̄ſſe de ꝯſe. di. i. c. vaſa. et. c. et calix. Secūdo ꝯſideraꝰ modus in celebratione miſſe reſpectu luminis. Nā ſacerdos nō debet celebrare ſine igne ſeu lumine. Et hoc primo ꝓpter ecclie ꝯſtitutionē: que reprehendit celebrātes ſine igne. ex de cele. miſ. c. vltimo. Scōo ꝓpter ip̄i' ignis ſignificationē. Significat em̄ dilectiōis feruorē. per quē xp̄us p nobis paſſus hoc ſacr̄m inſtituere voluit. Etiaꝫ et' lumen et calor ſignificāt ꝙ ſacr̄m operatur in celebrante digne: et ſuſcipiēte augmentum illuminationis in intellectu: et feruorē charitatis in affectu. ¶ Tertio cōſideraꝰ modus celebrādi reſpectu indumentoꝝ. Nullus vtiq3 celebrare dz ſine veſtib' ab ep̄o bn̄dictis. de q̄bus ſic dicitur de cōſe. diſt. i. c. veſtimēta. Ueſtimenta ecclie (quib' dn̄o miniſtraꝰ) et ſacrata eſſe debent et honeſta: quib' in alijs vſib' non debēt frui q̄ eccliaſticis: et deo dignis officijs: que nec ab alijs debent cōtingi aut offerri: niſi a ſacratis hoīb': ne vltio q̄ Balthaſar regem percuſſit ſuper hoc trāſgrediētes veniat. et corruere eos faciat ad ima. Et (vt dicit glo. in. c. ſequēti. ſuper verbo polluūꝰ) Ex veſte alicuius dn̄e vel alteri' nō dz fieri caſula vel ali' ornat' ecclie. Que aūt et quot ſint veſtes ille q̄ requirunꝰ ad celebrationē miſſe refert Inno. in lib. de offi. miſſe. p̄te. i. c. x. dicens. Sex ſunt indumenta cōia ep̄is et preſbyteris. videlicet amict': alba: cingul': ſtola: manipul': et caſula. In multis tn̄ locis inualuit conſuetudo vt cingul' nō benedicaꝰ. Quicūq3 ergo celebraret ſine hmōi veſtib': grauiter peccaret. Sint ergo ſacerdotes diligentes et ſollicti ne omittāt q̄cq̄ de his que ordinata ſunt ab eccleſia.

¶ Qd̄ illoꝝ q̄ req̄runꝰ in celebratiōe) quedā ſignificāt p̄tinentia ad incarnationē: q̄dā ad paſſionē: q̄dā v̄o ad reſurrectionē. Cap. II

Secundū myſteriū de miſſa declarandū eſt de ei' ſignificatiōe. In quo videre debem' quid ſignificēt illa que requirunꝰ ad miſſe celebrationē vltra ea que requirunꝰ ad eſſentiā ſacramēti. Et reſpondz Rich. vbi. ſ. ar. iiij. q. iiij. ꝙ per illa ſignificantur tria.

· Primo quedā p̄tinentia ad incarnationē.
· Scōo quedam pertinentia ad paſſionem.
· Tertio quedā pertinētia ad reſurrectionē.

¶ Primo ſignificanꝰ quedaꝫ pertinentia ad incarnationē et natiuitatē xp̄i. Nā ſacerdotis calciatio: incarnationis eſt repreſentatio. In perſona em̄ filij dei d̄r in p̄s. In idumea extendam calciamentū meū .i. humanā naturam. quā aſſumā. Unde ſacerdos cū xp̄m rep̄ſentet: miſſam nō debet dicere diſcalciatus. Amictus in capite repreſentat diuinitatē amictā humanitate. Caput em̄ xp̄i eſt deus. Alba commiſſa nouitatē vite ſignificat: quā xp̄s habuit et docuit et tribuit i baptiſmo. Zona ſiue cingulus ſignificat xp̄i iuſticiā. iuxta illud ꝓpheticum. Et erit iuſticia cingulū lumboꝝ eius. Manipulus poſitus in leua (per quā vita preſens deſignatur) ſignificat ꝙ chriſtus in via manipulū portauit virtutū et meritoꝝ. Stola que collo ſacerdotis incūbit ſignificat obedientiam quā chriſtus propter ſalutē humani generis ſubijt factus obediēs vſq3 ad mortem. Caſula que alijs veſtimentis ſuperponitur: chriſti charitatē ſignificat: que oēs alias virtutes excellit. Introit' ſacerdotis ad altare aduentū chriſti ſignificat: et introitus miſſe deſideriū aduentus eius ſignificat. Et ideo in miſſa ſolenni non dz intrare ſacerdos quouſq3 inceptus ſit introitus miſſe: q2 ante xp̄s fuit deſideratus q̄ veniret. Et quia in aduentu chriſti fuit aperta vena miſericordie: ideo poſt introitū ſubditur Kyrie eleyſon: quod interpretatur: dn̄e miſerere. quod nonies dicitur computando ibi. Xp̄e el. vt per miſericordiā xp̄i nouē aſſociemur ordinibus angelorum. Poſt hoc ſubiungitur. Gloria in excelſis deo. ad repreſentandū hymnū que angeli paſtoribus nato domino concinerunt: quem ſacerdos inchoat: quia angelum magni conſilij repreſentat. Et chorus concinendo proſequiꝰ: quia ſubito facta eſt cū angelo multitudo militie celeſtis laudantiū et c̄. Orationes autem que ſubſequunꝰ repreſentāt orationes quas xp̄s poſt ſuā natiuitatē fecit pro populo. Epiſtola que premittitur euangelio ſignificat p̄dicationē precurſoris baptiſte. Graduale ſignificat lamentū p̄nitentie. quia Iohannes p̄niam predicabat. Et q2 poſt luctū ſequiꝰ cōſolatio: iuxta illud Matth. v. Beati qui lugēt quoniā et c̄. Ideo poſt graduale cantatur alleluya: quod ſignificat ineffabile gaudiū angelorum et hominū in eterna felicitate laudantiū deum. Diaconus ſuſcipiens codicem euangelij benedictionem a ſacerdote poſtulat: ad ſignificandum ꝙ nullus debet predicare niſi mittatur. Lectio enim euangelij predicationem xp̄i ſignificat. Et debz legi in loco magis

eminenti ꝙ epiſtola. iuxta illud. Sup montē excelſum aſcende tu qui euangeliſas ſyon. et quia corde creditur ad iuſticiā/ ore autē ↄfeſſio fit ad ſalutem: vt oſtendat eccleſia ꝙ euangelij verbū corde recipit: mox poſt euangeliū fidei ſymbolū ore decantat: quod tamen ſacerdos incipit. vt ſignificet ꝙ xp̄s ore ꝓprio xp̄ianam fidem docuit. Offertoriū quod cantat ſignificat ſacerdotem oblaturum ſacrificium laudis. Qui anteꝙ dicat oremus: ꝑmittit dominus vobiſcū: ad ſignificandū: q̄ niſi dominus ſit nobiſcū ad ſalutem noſtram orare nō poſſumus. ¶ Secundo ſignificant in miſſa quedam pertinentia ad xp̄i paſſionē. Nā poſt offertoriū fit ſilentiū ⁊ dicunt orōnes tacite. ad repſentandum illud tp̄s quo xp̄s nō ambulabat palam inter iudeos. cū eum interficere cogitarent. q̄ tamen appropinquante paſſione iterū palam ambulauit: ad hoc ſignificandum exclamat ſacerdos. Per oīa ſecula ſeculoꝝ. Prefatio autē eſt quedam gratiaꝝ actio et diuine laudis cōfeſſio: repſentans illā gratiarū actioem quā ſancti reddunt xp̄o in celo. Sanctus repſentat laudē quā ſibi cecinerūt pueri hebreoꝝ in dñica palmaꝝ. Eleuatio corporis xp̄i repſentat eleuationem xp̄i in cruce. Demiſſio depoſitionē eius de cruce. Poſitio ſup palam inuolutionē in ſyndone munda. pala eni ſyndonem repſentat. Ideo dicit de cōſe. diſ. i. c. cōſulto. Conſulto omniū ſtatuimus vt ſacrificiū altaris nō in ſerico panno aut tincto quiſꝙ celebrare p̄ſumat: ſed ī puro linteo ab epiſcopo cōſecrato terreno. ſcz lino ꝓcreato atq̧ ↄtexto. ſicut corpus dñi noſtri ieſu xp̄i in ſyndone linea munda ſepultum fuit. Dec ibi. Cū autē ſacerdos dicit. Nobis quoq̧ peccatoribus: repſentat cōtritionem ⁊ cōfeſſionem latronis alterū increpantis: ⁊ miſericordiam petentis: eo ꝙ Centurio ⁊ qui cum eo erant reuertebant percutientes pectora ſua. Quādo ſacerdos exclamans dicit. Pater noſter ⁊c̄. reductio eſt ad memoriā illius clamoris: quē emiſit xp̄s in hora mortis dicēs. Pater in manus ⁊c̄. Altare crucē ſignificat. Calix ſepulcrū. Patena lapidem quo ſepulcrum fuit clauſum. ¶ Tertio ſignificant in miſſa quedam pertinentia ad xp̄i reſurrectionē. Nam cū ſacerdos dicit. Pax domini ⁊c̄. Inſinuat ꝙ vna ſabbatoꝝ ſtetit ieſus in medio diſcipuloꝝ ſuoꝝ. ⁊ dixit eis. Pax vobis. Et q̄ tūc dedit eis poteſtatē remittendi peccata: ideo chorus exclamat. Agnus dei ⁊c̄. quod ter repetit ad ſignificandū ꝙ petimus nobis dimitti peccata cogitationis: locutionis: ⁊ operationis per quorū remiſſionē veniemus ad eternā pacem. Poſt cōmunio ſignificat gaudiū apoſtoloꝝ de xp̄i reſurrectione. Ite miſſa eſt. repſentat illud quod dictū eſt apoſtolis poſt aſcenſionem in celū. ſ. hic ieſus qui aſſumptus eſt ⁊c̄. Deo gratias: repſentat apoſtolos regreſſos in hieruſalem cū gaudio magno vnanimiter perſeuerantes in orōne. Significat etiā ꝙ ꝓ beneficio redemptionis noſtre cuius myſteriū repſentat in miſſa debemus eſſe in cōtinua gratiarū actione. Si quis vero quereret: cur non dicit. Ite miſſa eſt. in qualibet miſſa. Reſpōdet Boñ. diſ. xiij. quarti. in declaratiōe littere. ꝙ quedam miſſe celebrant ſpecialiter ad honorem ſanctoꝝ. ⁊ quia ipſi ſunt beati: ⁊ coraꝫ deo: ideo in talibus licentiat populus ⁊ dicit. Ite ⁊c̄. quaſi feſtinate ingredi in illam requiē. Quedam miſſe ſpecialiter celebrant ad ſalutē viuoꝝ: ⁊ q̄ nō ſumus certi de ſalute nr̄a: ideo debemus ↄtinue ſolliciti eſſe. ne ꝑ noſtrā ignauiā in nobis miſſe efficacia depereat. Ideo dr̄ in miſſa. Bn̄dicam⁹ dño. Quedā miſſe ſpālit dicunt ad requiē defunctoꝝ. ⁊ in illis dr̄. Requieſcant in pace. Si aūt adhuc aliquis quereret quis adinuenit ritum celebrandi miſſam cū tot ↄditionibus audiat. Ric. d. in declaratiōe lre. di. xiij. q̄rti. Miſſam btūs Petrus apl̄s primus oīm Antiochie dr̄ celebraſſe: ſm qd̄ dicit Hugo li. ij. de ſacris pte. viij. c. vlt. Et de cōſe. diſ. i. c. Jacob⁹. dr̄ Jacob⁹ frater dñi ſm carnē cui primū tradita eſt hieroſolymitana eccl̄ia. et Baſilius ceſarienſis ep̄s tradiderūt nobis miſſe celebrationē. i. miſſe celebrande ordinē ſm glo. ibidē. Et poſt alij alia addiderūt ad ſolēnitatē ⁊ decorē. vt hr̄ di. xi. c. eccleſiaſticaꝝ.

An ſit melior miſſa ſacerdotis boni ꝙ mali et an ſit de obligatione audire miſſam: ⁊ qualiter miſſa ſit audiēda humiliter/ reuerenter ⁊ deuote.

Cap̄lm III

Tertiū myſteriū declarandū de miſſa dicit auditio. In quo cōſiderabim⁹ adhuc tria videlicet.

- Primo meliorationē.
- Secūdo obligationē.
- Tertio deuotionē.

¶ Primo ↄſideremus meliorationē. vtꝝ melior ſit miſſa boni ſacerdotis ꝙ mali. Et q̄buſdā videt ꝙ nō. ꝓpter verba Grego. q̄ in regiſtro ait. Heu in ꝙ magnū laqueū incidūt q̄ diuina ⁊ occulta myſteria plus ab aliis ſanctificata fieri poſſe credūt: cū vn⁹ idē ſpūſſctus ea myſteria occulte atq̧ inuiſibilit̄ operando ſanctificet. Sed in cōtrariū eſt illud qd̄ ſcribit. i. q. i. c. ipſi ſacerdotes. vbi ſic habet. Quāto ſacerdotes fuerint digniores: tanto facilius in neceſſitatibus ꝓ q̄bus clamant exaudiunt. Ad idē facit. c. ibidē ſacerdotes. ⁊. c. ſacroſancta. Rn̄det Tho. iij. parte. q. lxxxij. ar. vi. ꝙ in miſſa duo ſunt ↄſiderāda. ſ. ipſum ſacr̄m: qd̄ eſt p̄ncipale: ⁊ orōnes: q̄ in miſſa fiūt ꝓ viuis et mortuis. Quātū ergo ad ſacr̄m: nō minus valet miſſa mali ſacerdotis ꝙ boni: q̄ vtrobiq̧ idē cōficit ſacr̄m. Ad qd̄ facit. c. cū ſcriptura. i. q. i. ⁊. c. ſignificaſtis. ⁊. c. non quales. ⁊. c. dñs. ⁊. c. nō nocet. De oratione autē que fit in miſſa dicendum ꝙ pōt cōſiderari dupliciter. Uno mō inq̄tū habet efficaciā ex deuotiōe ſacerdotis orantis. ⁊ ſic nō eſt dubiū q̄n miſſa melioris ſacerdotis eſt mag̃ fructuoſa. Alio mō oratio pōt cōſiderari inq̄tū ꝓfert a ſacerdote in ꝑſona totius eccleſie: cuius ſacerdos eſt miniſter: qd̄ quidē miniſteriū etiā in peccatoribus manet. Un̄ q̄tū ad hoc eſt fructuoſa nō ſolū oratio ſacerdotis peccatoris ⁊ miſſa: ſed etiā oēs alie eius orōnes quas facit in eccleſiaſticis officijs: in q̄bus gerit perſonam eccleſie. Orōnes tn̄ eius priuate non ſunt fructuoſe. Greg. ergo loquit de ↄitate ſacramēti in auctē p̄allegata ad partē ↄriā. Ex q̄ Boñ. di. xiij. quarti. ſen. ar. i. q. iiij. di. Siq̄s libētius audiat miſſam melioris ſacerdotis: credo ꝙ bene facit: dū tn̄ credat ipſum in ſubſtātialibus nō ſupexcedere peccatorē: alioq̄n periculoſe erraret. ¶ Scd̄o cōſideremus miſſe obligationē. de qua ſic loquit. c. miſſas. de ↄſe. di. i. Miſſas die dñico ſecularibus audire totas ſpāli ordine p̄cipimus: ita vt ante benedictionē ſacerdotis egredi populus nō p̄ſumat. Ubi circa tria dubitare cōtingit. Primo vtrū clerici ⁊ religioſi teneant ſuare hoc ſtatutū: q̄ dicit ſecularibus. Et rn̄det Jo. an. in roſario. ſuper dicto. c. ꝙ ſi ad hoc tenent laici: multomagis ⁊ clerici: q̄ totaliter dediti ſunt diuino cultui. vt pꝫ. xij. q. i. c. duo ſunt genera. Scd̄o dubitat vtrū eadē ſit obligatio audire miſſaꝫ alijs diebus feſtiuis: q̄ et diebus dñicis. Et dicendū ꝙ ſic: q̄ de ſil̄ibus idē eſt iudiciū. Nam ſtatutū de auditiōe miſſe factū fuit vt ſaltē ꝓ illo tēpore vacaret diuinis. Ex quo p̄cipit ꝙ tota miſſa audiat. vt pꝫ ī p̄allegato. c. miſſas et in. c. oēs fideles. ⁊ in. c. cū ad celebrandas. Sed alia feſta ab eccleſia p̄cepta ſunt ſuperaddita diebus dñicis: vt in illis vacet diuinis: ideo populus in illis feſtis p̄dictis audire miſſas tenet. Et hoc colligit ex his que dicuntur extra de parochijs. in. c. vt dñicis vel feſtiuis diebus. Tertio ↄtingit dubitare vtrū peccet qui nō audit miſſam a ꝓprio parochiano. Et dicūt cōiter doctores ꝙ nō: dūmodo nō fiat ex cōtemptu: ⁊ ꝓprius ſacerdos nō req̄rat. q̄ ſi requireret indiſcrete ⁊ indebite nō eēt audiēdus: puta ſi requireret impediēs deuotiōeꝫ et ſalutē parochianoꝝ: puta ſi requireret aliquē parochianū: vt audiret miſſam ſuā: dū ille vellet peregrinari: vel ꝓ implēdo aliquo voto: vel ꝓ cōſequenda aliqua indulgētia. Nā requiſitio ſacerdotis in tali caſu irrōnabilis eſſet ⁊ iniuſta. Similiter etiā cū populus ire vellet ad audiendū verbū dei ab aliquo illō p̄dicante: qui auctoritatē habeat p̄dicādi: ſicut habere ſolent religioſi mēdicantes: iniquū ꝓculdubio eſſet ſi ſacerdotes aſtringere vellent ſuos ſubditos: vt omiſſo verbo dei miſſas audirent in parochia. in quo etiā caſu ſubditi etiā nō obedientes meo iudicio nō peccant: q̄ vt inquit Bern. in li. de p̄ceptiōe ⁊ diſpenſatiōe. iniquū ꝓculdubio foret ſi ea que ſunt ꝓ ſola charitate inſtituta cōtra charitatē tenerent: ſed obſeruare ſtatutū de auditione miſſe in ꝓpria parochia eſt inſtitutū ꝓ charitate: ergo nō debet ſeruari cōtra charitatē. Eſſet autem cōtra charitatē ſi populus cōis impediret ne poſſet cibari: ⁊ recreari ſpūali doctrina: ⁊ maxime. q̄ vt in pluribus ipſi curati ⁊ parochiani aut nō p̄dicant: aut p̄dicare neſciunt: ⁊ tn̄ (vt diximus in ſermone de verbo dei: vt habet extra de offi. iudicis ordi. c. inter cetera.) Inter cetera (que ad ſalutē ſpectant populi xp̄iani) pabulū verbi dei maxime noſcit neceſſariū: q̄ ſicut corpus materiali: ſic anima ſpūali cibo nutrit. Si ergo neceſſitas corꝑalis aut tēporalis excuſat a pctō nō audientes ſimplicit miſſam. ⁊ et ↄſequenti ſi illā nō audiant in parochia: multofortius neceſſitas ſpūalis excuſabit: q̄ (vt dictū eſt) ineſt populo cōmuni ad audiendū verbū dei. Hortandi tamen ſunt oēs tam viri ꝙ mulieres: vt ſuos parochianos reuereant. cōſuetaſq̧ faciant oblatiōes: ⁊ cum eoꝝ benedictiōe ſe transferant. cū adeſt legitima cauſa ad miſſas alibi audiendū. imo laudarem ſi ipſi patres ſacerdotes cū p̄dicatur verbum dei ab aliquo famoſo viro: ſurgerēt bono mane: ⁊ celebrata miſſa populos ſuos admonerent vt cōfluerent ad p̄dicationes: ipſiq̧ ꝓ bono exemplo vna cū illis idem facerent. q̄m (vt dictū eſt) ſatis indigent ſeculares dirigi ꝑ verbū dei in viam ſalutis. ¶ Tertio cōſideremus miſſe deuotionē. Audienda etenī eſt hu-

militer:reuerēter et deuote. Sunt tn̄ multi q̄
dum miſſa celebraf ponūt ſe ꝓpe os ſacerdo-
tis: pſpiciētes ſi de illo paſſeres exeāt ac mu-
ſce. Alij ſacerdotē pueniūt fortiter clamantes
Glia i excelſ. Credo. ⁊ filia. Nā dū ſacerdos
facit pauſam poſtq̄ dixit viſibiliū ⁊ inuiſibili-
um: anteq̄ ſequaf. Et in vnū dn̄m ieſuz xp̄z
Et illi ſubmurmurātes dicūt. Et in vnū dn̄m
⁊c. Multi adhuc nō curant audire ea q̄ ſacer
dos in miſſa dicit: ſed ſuas orōnes ⁊ officia
genuflexi dicūt: qui tn̄ q̄diu ſacerdos alte lo-
quitur aut cantat aſtare debēt miſſe cū ſilen-
tio ⁊ intente audire, vt dr̄ de cōſecra. di. i. in.
c. aplica. Quādo vo ſacerdos ſecretas oratio
nes ⁊ canonez dicit: tūc poſſunt ⁊ ipſi dicere
orōnes ⁊ orare: nō tn̄ cū ſtrepitu faciēdo. pis
pis. pis. ⁊ turbando mentē ſacerdotis. Pleri
q̄ etiā volunt audire miſſas quaſdā peculia-
res omiſſa ꝓpria miſſa diei dn̄ici aut feſti pre
cepti: qui ſi ſciēter id faciūt nō excuſanf a pec
cato niſi audiāt miſſam ꝓpriā. Unde dr̄ ex de
cele. miſ. c. quidā. Quidā laicorū habēt in cō-
ſuetudine vt p ſingulos dies audiāt euange
lium. In pn̄cipio erat vbuz. ⁊ miſſas peculia-
res: ⁊ hoc eſt de ſancta trinitate: ⁊ de ſancto
michaele: ⁊ ido ſtatutū eſt vt vlterius hoc nō
fiat niſi ſuo tp̄e. Et niſi aliq̄s velit ꝓpter reue-
rentiam ſancte trinitatis nō p alia deuotiōe
audire. Sed ſi voluerint vt miſſe ſibi canten-
tur de eodē die miſſas audiāt p ſalute viuoꝝ
ac etiā defunctoꝝ, hec ibi. Quare ſbt finē huic
ſmoni demus audiēde ſunt miſſe cum omni
manſuetudine ⁊ feruore: qm̄ ſic audiētes con-
ſequunf in hoc ſeculo dei grām. ⁊ in futuro
ſempiternā gliam, in q̄ viuit ⁊ regnat deus p
eterna ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Feria q̄nta in cena domini: de ſacramēto
baptiſmatis per quod efficiunf homines dei
filij pmittentes in illo abrenūciare diabolo ⁊
eius pompis. Sermo. LXVIII

Ui lotus eſt non in

q

diget niſi vt pedes lauerit eſt mū-
dus totus. Uerba ſunt redēptoris
noſtri, Joh. xiij. ⁊ in euāgelio hodierno. Mul
ta debet eſſe mūditia mētis oībus q̄ p ſacrm
baptiſmi regn̄ati facti ſūt pticipes ⁊ heredes
celeſtis regni dn̄i ieſu xp̄i. Per baptiſmū nāq̄
filij dei efficimur: in illo pmittētes abrenun-
ciare diabolo: ⁊ oībus popis eiꝰ, vt notaf de
ↄſe. di. iiij. c. pma igif. ⁊. c. pmū ſi roget. Qm̄
aūt plerīq̄ tāti bn̄ficij imemores totū cor ſuuz
ad mūdana atq̄ terrena ↄuertūt ꝑuipēdētes
nō ſolū repromiſſam btitudinē: verū etiā ha-
bitā dignitatē ⁊ grām p baptiſmū: idcirco de
ipo i pn̄ti ſmone aliq̄ diſcutiemꝰ: vt intelligē-
tes tāti ſacri vtutē ꝑeminētiā ⁊ ſublimitatē
conemur iux ſaluatoris nr̄i ſniam in vbis al
legat p themate lauare pedes. i. mētis affe-
ctiones mūdare ab oī inq̄namēto ⁊ turpitu-
dine iordinati amoris cuiuſcūq̄ boni creati
De ipo itaq̄ baptiſmate locuturi tria myſte-
ria ꝓponimus declaranda.

Primū dr̄ diffinitionis.
Scdm obligationis.
Tertium fructificationis.

Quid ſit baptiſmus ⁊ de eius inſtitutione
ac materie determinatione: necnon ⁊ forme
obſeruatione. Capl̄m I

p

Rimū myſteriū de baptiſmo decla-
randū dr̄ diffinitiōis: in q̄ q̄d ſit ba-
ptiſmꝰ videamꝰ. Et lz Hugo li. ij. de
ſacris pte. vi. c. ij. dicat, Baptiſmꝰ ē aq̄ diluē
dis criminibꝰ ſctificata p vbū dei. Tn̄ ↄueni
entior eſt diffinitio magri q̄ in. iiij. di. iij. a it
Baptiſmꝰ eſt ablutio corꝑis extior facta ſub
forma pſcripta vboꝝ. Scdm em̄ Ric. ſuper
pfata diffinitōe duplex ē materia baptiſmi. ſ.
remota: q̄ eſt aq̄: ⁊ ꝓpinq̄ q̄ eſt ablutio in aq̄:
Diffinitio ḡ hugonis expmit mām remotā:
⁊ illa magri materiā ꝓpinquā. Pro declara-
tione aūt clariore huiꝰ ptis tria adhuc de ba
ptiſmo cōſideremus.

Primo eius inſtitutionem.
Scdo materie determinationē.
Tertio forme obſeruationem.

Primo eiꝰ inſtitutionē ↄſideremꝰ, qn̄. ſ. ba
ptiſmꝰ fuit inſtitutꝰ. Et aliq̄ dixerūt q̄ fuit in
ſtitutꝰ poſt reſurrectionē qn̄ xp̄s dixit aplis
Mat. vlti. Eūtes docete oēs gētes baptizan
tes eos in noīe pr̄is ⁊c. Alij aūt dicūt q̄ fuit i
ſtitutꝰ ab illo tp̄e quo xp̄s ipm̄ ſanctificauit.
Sz vt dic̄ dama. in. iiij. li. c. i. Xp̄s ſctificauit
baptiſmū qn̄ fuit baptiſatꝰ, ḡ tūc fuit iſtitutꝰ.
Et glo. ſup illō Lu. iij. Jeſu baptiſato ⁊c. Ba
ptiſatꝰ inq̄t ē dn̄s mūdari nō idigēs: ſ tactu
mūde carnis aq̄s mūdās vt viz hēant ablue
di. Sz ric i. iiij. d. iij. ar. v. q. i. d. q̄ xp̄s baptiſ
mū ſacr̄z pmo iſtituēdū iſinuauit, ſcdo iſtituit
tertio iſtitutū obſuari pcepit. Primū fecit fcō ⁊
vbo. Facto qn̄ a iohe baptiſatꝰ fuit: in q̄ ba-
ptiſmo iſinuauit fore baptiſmū in aq̄ fiendū
q: ipe in aqua baptizatꝰ fuit: in noīe trinita-
tis in q̄tū i ſuo baptiſmo appuit pſona pr̄is i
voce: ⁊ pſona filij in carne, ⁊ pſona ſpūſſcī
in columbe ſpecie: nec tunc aliquaz virtutem

regenerandis cōtulit aquis: niſi q̄ ex tunc or
dinata fuit aqua ad hoc vt in ea inſtituerer re
generatiōis ſacrm̄. Si tn̄ haberef illa aqua q̄
corpus eius tetigit ſeruari deberet cū maxima
reuerentia ꝓpter mundiſſimā ⁊ ſanctiſſimā
carnem quā tetigit. Uerbo etiā inſinuauit ba
ptiſmū qn̄ Joh. iij. c. dixit Nicodemo. Niſi q̄s
renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpūſancto nō pōt in-
troire in regnū dei. Secūdo xp̄s baptiſmū
inſtituit qd̄ fecit facto ⁊ verbo. Facto qn̄ vt di
cif Joh. x. Baptiſauit p diſcipulos ſuos q̄ de
mandato eius baptiſare ceperunt. Et vt dicit
Nico. de lira ſequēdo Aug. Primo ipſe xp̄s ba
ptiſauit diſcipulos ſuos baptiſmo ſuo. ſ. aqua
et ſpūſancto, qd̄ etiam ponif de cōſe. diſ. iiij. c.
qn̄ ab hieroſolymis. ⁊. c. ſi eos. Deinde verbo
inſtituit qn̄ miſit diſcipulos ſuos binos ad p̄-
dicandū ⁊ baptiſandū: de qua miſſione habef
Luc. x. Tertio xp̄s inſtitutū baptiſmū ob-
ſeruari pcepit qn̄ poſt reſurrectionē dixit diſci
pulis. Eūtes ⁊c. Sāctus vero Tho. in. iij. pte
q. lxvi. art. ij. d. q̄ baptiſmus inſtitutus fuit
ante paſſionē xp̄i. ſed neceſſitas vtēdi hoc ſa-
cramēto indicta fuit poſt paſſionē ⁊ reſurrecti
onē. Tum q: in paſſione xp̄i terminata ſunt
figuralia ſacramēta: quibus ſuccedit baptiſ-
mus ⁊ alia ſacramenta noue legis. Tum etiā
q: per baptiſmum cōfiguratur homo paſſioni
et reſurrectioni xp̄i inq̄tū morif peccato: ⁊ in
cipit nouaz iuſticie vitā. ⁊ ideo oportuit xp̄m
pati prius ⁊ reſurgere q̄ hoībus indiceref ne
ceſſitas ſe cōfigurādi morti ⁊ reſurrectiōi. Et
lz apoſtoli baptiſaſſent vt dictū eſt ante paſſi-
onē xp̄i. tn̄ ſm Ric. vbi. ſ. q. ij. adhuc nō pub-
licabāt baptiſmū vt neceſſariū ad ſalutē: ⁊ lex
nō obligat quouſq̄ ſit ꝓmulgata. Secun
do cōſideremus circa baptiſmū materie deter
minationē. Eſt em̄ baptiſmi materia aq̄, vt
ait Ric. in. iiij. diſ. iij. ar. iij. q. i. ⁊ oēs doctores
tā theologi q̄ canoniſte, cōprehendendo ſub
aqua ablutionē: que fit in ea. ⁊ loquēdo de ba
ptiſmo ſm q̄ diſtinguif a baptiſmo ſangui-
nis ⁊ flaminis: de quibus dicemus in ſequēti
myſterio. Ratio eſt ſm Hugo. in li. de ſacra-
mentis: q: omne ſacramentum ſimilitudinez
q̄dam habet ad ipſam rem cuius eſt ſacramē
tum. Aqua em̄ eſt repſentatiua effectuuz ba-
ptiſmi ⁊ rōne nature ⁊ ratione vſus. Nam aq̄
eſt naturaliter frigida, ratione cuius repſen-
tat fomitis repſſionem. Eſt etiam naturali-
ter humida humiditate apta ad abluendum
ratione cuius repſentat a ſordibus peccati
purgationem. Eſt etiam naturaliter diapha
na ⁊ clara. ratione cuius repſentat gratie illu
minationem. Quia etiam q̄tum ad vſum eſt
multum vtilis: repſentat ſacramētum baptiſ-
mi eſſe in effectu valde vtile. Et q: eſt ad ha-
bendū valde facilis: repſentat ſacramentum
baptiſmi eſſe q̄tum ad obſeruantiam facile.
Et quia etiam q̄tum ad vſum eſt multum cō-
munis: repſentat ſacramentum baptiſmi q̄-
tum ad neceſſitatem eſſe cōmune. Nec poteſt
eſſe aliqua artificialis aqua materia baptiſ-
mi: ſed naturalis tm̄: quia baptiſmus inſtitu-
tus fuit ſacramētū neceſſitatis q̄tum ad om
nes. Et ideo xp̄s ipſum inſtituere noluit niſi
in aqua: que faciliter poſſet haberi. ⁊ cōmu-
niter ab omnibus tam pauperibus q̄ diuiti-
bus, qd̄ nō eſt verū de aliqua aqua: niſi natu-
rali. Et ſi diceref q̄ ignis eſſet cōueniens ma
teria baptiſmi: qm̄ ſm Dionyſiū ⁊ Dama. ha
bet vim illuminandi. Et Johannes baptiſta
Matth. iij. pn̄uucians xp̄i baptiſmum dixit.
Ille vos baptiſabit in ſpūſancto ⁊ igni. Rn̄-
det Tho. q̄ ꝓpter rōnes iam tactas aqua et
nō ignis eſt materia baptiſmi. Dictū vo Jo-
hānis ſm expoſitionē Hiero. referf ad ſpūm
ſanctū: q̄ ſup diſcipulos in linguis igneis ap
paruit. vt dr̄ Act. ij. Uel p ignē pōt intelligi
tribulatio, vt Chryſ. dicit ſup Matth. q: tri
bulatio peccata purgat ⁊ cōcupiſcentiā: quare
ignis accipif ibi metaphorice. Qm̄ aūt vt ſu
perius cōmemorauimus materia ꝓpinqua
baptiſmi eſt ablutio in aqua: vnde baptiſare
in greco tantū valet q̄tum lauare in latino.
ſm illud Judith. xij. Deſcendebat in vallē Be
thulie ⁊ baptiſabat ſe. Propterea apud nōnul
los de immerſione in aq̄ dubitaf. vtrū. ſ. ſit ne
ceſſaria. Et rn̄det Tho. in. iij. pte, q. lxvi. art.
vij. ⁊ Bon. pte. ij. ar. ij. q. ij. ⁊ Ric. in. iiij. di. iij.
ar. iiij. q. iij. q̄ q̄uis tutius ſit baptiſare p mo
dum immerſiōis: q: hoc hz cōior vſus, pōt tn̄
baptiſmus fieri p modū aſperſiōis: vel p mo
dū effuſiōis, ſm illud Ezech. xxxvi. Effundā
ſup vos aquā mūdā. Sic apl̄i baptiſauerunt
tria milia hoim vna die: nō imergēdo ſ aſper
gēdo. Et btūs Laurētius baptiſauit Roma
nū effundēdo. Qn̄ ergo imineret neceſſitas
vel ꝓpter paucitatē aque: vel ꝓpt debilitatez
miniſtri: qui nō pōt ſuſtentare baptiſandum:
ve ꝓpter damnū quod baptiſandus ex imer
ſione timeret: ⁊ ſimiliter dubitaret: pōt ba
ptiſmus ſine immerſiōe celebrari, q: licz ablu
tio aque ſit de neceſſitate ſacri: modus tn̄ ab
lutionis per accidēs ſe hz ad ſacrm̄, Scdm ve
ro Ric. vbi. ſ. cum totum corpus nō poſſet ab

hu:abluenda eſt pars principalioꝛ, vt caput. ⁊ maxime facies: q2 in ea vigent ſenſus. Unde credo ꝙ ſi caput pueri baptizaretur anteq̄ pars coꝛpoꝛis exeat: quod aliquando faciendū eſt propter periculū moꝛtis: puer baptizatus eſt. Si vero manꝰ vel pes abluatur anteq̄ aliqua pars alia appareat: volunt aliqui dicere ꝙ puer baptizatus eſſet: quia anima ē in qualibet parte coꝛpoꝛis tota. Cōmuniꝰ tamen tenetur ꝙ de lege cōi non eſſet baptizatus. Q̄uis foꝛte diuina pietas in tali caſu vicē ſuppleat baptiſmi, ⁊ ideo ſemper qñ periculū moꝛtis iminet: abluendū eſt illud de puero qd̄ poteſt ablui ſiue ſit parū ſiue ſit multū. hec Richardus. Dubitatur adhuc a multis an imerſio effuſio vel aſperſio debeat eſſe vna vel trina. Et rn̄dent doctoꝛes ſuperius nominati ꝙ vnitas vel multitudo imerſionū non eſt de ſubſtantia baptiſmi: ſed ſolū de bene eſſe, ideo vtrunq̧ licite fieri poteſt. ſ. ⁊ ſemel ⁊ ter imergere. quia vnica immerſione ſignificatur vnitas moꝛtis xp̄i ⁊ vnitas diuinitatis. Per trinam aūt imerſionē ſignificatur triduū ſepulture xp̄i: ⁊ etiā trinitas perſonarū. Sed vt dicit Tho. vbi. ſ. arti. viij. diuerſis ex cauſis ſm̄ oꝛdinationē eccleſie quandoq̧ inſtitutus eſt vnus modus: quandoq̧ alius. quia eñ a pn̄cipio naſcentis eccleſie quidā de trinitate male ſentiebant: xp̄m puruꝫ hoīem eſtimantes: nec filiū dei dictū ſm̄ veritatē nature: ſi tm̄ ꝓpter meritū eius quod precipue fuit in moꝛte Ideo non baptiſabant in noīe trinitatis: ſed in configuratione moꝛtis xp̄i: ⁊ vna imerſiōe Quod repꝛobatū fuit in p̄mitiua eccleſia: ſtatutumq̧ vt baptizaretur in noīe patris ⁊c. ⁊ tunc imergendo. ſicut pꝫ de cōſe. di. iiij. c. poſtq̄ vos. ⁊ c. ſi quis epūs aut pꝛeſbyter. ⁊ c. de trina. ⁊ c. eodē modo. ⁊ c. multi. Poſt moduꝫ vero inoleuit quoꝝdā hereticoꝝ ⁊ ſciſmaticorū erroꝛ, quia ſm̄ Aug. ſuper Job. male ſentiebant de vnitate diuinitatis. ideo in deteſtationem erroꝛis eoꝝ fuit ſtatutū in concilio toletano vt vna tm̄ fieret imerſio, ſicut habetur de cōſe. di. iiij. c. ꝓpter vitandū. Sed ceſſante tali cauſa cōiter obſeruatur in baptiſmo trina imerſio. vt poteſt colligi ex̄ de baptiſmo ⁊ eius effectu. c. i. ⁊ ideo grauiter peccaret aliter baptizans quaſi ritū eccleſie non obſeruans. nihilominus tamen eſſet baptiſmus. Occurrit aūt ꝓpter dicta dubitare circa talē caſum. Quidā exiſtens ſuper pontē non potens habere aquā ad baptizandū puerū: ⁊ veriſimiliter timens eū cito moꝛiturū intendens prouidere ſaluti pueri: ꝓijcit eū in aquā cū intentōne baptizandi ꝓferens verba in quibus conſiſtit debita foꝛma: poſtea puer euadit aliquo caſu vtrū talis debeat reputari baptizatus? Et aliquibus videtur ꝙ ſic: quia ibi concurrunt debita foꝛma: debita materia: ⁊ debita intentio. Rich. aūt diſt. iiij. quarti. ar. iiij. caſu. ij. tenet contrariū. quoniā cū ꝓxima materia baptiſmi ſit ablutio in aqua: quod aqua abluit: primo aqua cooperit in toto vel in parte: ⁊ poſtea diſcooperitur. Unde propter primū baptiſmus repꝛeſentat xp̄i ſepulturā. ⁊ ꝓpter ſecundū reſurrectionē. Q̄uis aūt puer in caſu predicto per actū illius qui ip̄m ꝓiecit in aquam imergatur: non tamē eſt actus oꝛdinatus ex ſui natura ad hoc vt puer abluatur: ſed ad h̄ vt ſubmergat. Et ideo ſi aliquo caſu puer extrahatur de aqua puer eſſet baptizandus, qm̄ illa imerſio q̄tū fuit ex ſui natura non oꝛdinabatur ad eleuationē pueri de aqua: ſed ad ſubmerſionē. Tertio circa baptiſmū conſideremus foꝛme obſeruationē. Eſt eñ foꝛma baptiſmi. Ego te baptizo in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti. amen. vt habetur ex̄ de baptiſmo. c. i. Et vt dicunt doctoꝛes: nulli licet mutare aliqd quātū ad illud quod eſt de eſſentia foꝛme, ⁊ ſi mutatur nihil agit. ⁊ vltra hoc culpa incurritur. Si aūt aliquid quod ꝑtinet ad foꝛmā ex ſola determinatione eccleſie mutat: nihilominus eſt ſacr̄m. ſed culpa incurritur. Uerū ab apl̄is qui baptizabant in nomīe dn̄i ieſu. vt habetur Act. viij. non fuit mutata foꝛma quantū ad intellectū: quia in noīe xp̄i tota trinitas intelligitur. ſed ſolū quantū ad vocem. nec hoc ipſi potuiſſent niſi ex familiari cōſilio ſpūſſcti. Et hoc fuit vt dicit Tho. vbi. ſ. ar. vi. ad. i. ar. vt nomen xp̄i quod erat odioſum iudeis ⁊ gentibus: honoꝛabile redderet. Nec pōt dari baptiſmus dicendo. In nomīe trinitatis: non expꝛimendo perſonas. nec in noīe vnius perſone: non expꝛimendo alias. qm̄ ſacramēta habent efficaciā ab inſtitutione xp̄i. ⁊ ideo ſi pretermittatur aliquid eoꝝ que xp̄us inſtituit circa aliquod ſacr̄m efficacia caret: niſi ex ſpeciali diſpenſatōne eius qui virtutē ſuā ſacramētis nō alligauit. Xp̄s autem inſtituit ſacr̄m baptiſmi dari cū inuocatione trinitatis: ⁊ ideo quicquid deſit ad inuocationē plenā trinitatis: tollit integritatē baptiſmi. Nec obſtat ꝙ in nomīe vnius perſone intelligatur alia: ſicut in noīe patris intelligitur filius, aut ꝙ ille qui nominat vnā ſolā ꝑſonā poteſt habere rectā fideꝫ de tribus: quia

ad ſacr̄m ſicut requirit materia ſenſibilis: ita ⁊ foꝛma ſenſibilis. vnde nō ſufficit intellectꝰ vel fides trinitatis ad perfectionē ſacramenti: niſi ſenſibilibus verbis trinitas expꝛimat. Uñ ⁊ in baptiſmo xp̄i vbi fuit oꝛigo ⁊ ſctificatio noſtri baptiſmi affuit trinitas ſenſibilibus ſignis. ſcꝫ pater in voce: filiꝰ in hūana natura: ⁊ ſpūſſctūs in colūba. Notandū tm̄ vt inquit Tho. vbi. ſ. ar. v. ad. i. ar. qñ greci baptiſant in noīe p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpūſſcti: tn̄ dicūt baptizetur ſeruꝰ xp̄i: ⁊ nō ego te baptizo. qd̄ ipi faciūt ad euitandū antiquoꝝ errorē: qui virtutē baptiſmi baptiſte attribuebāt: dicentes. Ego ſum pauli, ego cephe, ⁊ nihilominꝰ quia in illa foꝛma expꝛimit actꝰ exercitatꝰ per miniſtrū cū inuocatione plena trinitatis: verū perficit ſacr̄m. qm̄ ego nō eſt de ſubā foꝛme: ſꝫ ponitur ad maioꝛē expꝛeſſionē intētionis. Nec ſufficit verba coꝛde cogitare niſi vocalit expꝛimantur. q2 vt inquit Boñ. in. iiij. di. iij. ꝑte. i. ar. i. q. ij. In vocali expꝛeſſiōe verboꝝ ſignificatur ꝑfecta fidei ꝓfeſſio: que ꝯſiſtit in vboꝛ in coꝛde. Significat etiā ꝙ regñatio facta ē ꝑ verbū incarnatū: qd̄ optime ſignificat per verbū voce inductū. Hinc Aug. ait. i. q. i. c. detrahe. Detrahe verbū: aqua quid erit niſi aq̄. Accedit verbū ad elementū: ⁊ fit ſacr̄m. Unde iſta tanta virtus aque: vt coꝛpꝰ tangat ⁊ coꝛ abluat niſi faciēte verbo? Et idē Aug. Baptiſmus inqt eſt tinctio in aqua verbo vite ſanctificata. Propter p̄dicta vt plenioꝛ habeatur cognitio de foꝛma baptiſmi: ſciendū ē ſm̄ Rich. ⁊ Boñ. ꝙ foꝛma pōt variari ſex mōis.

Primo ſubtrahēdo
Secundo addēdo
Tertio interponēdo
Quarto coꝛrūpēdo
Quinto verbū ꝓ verbo ponendo
Sexto tranſponendo.

Primo variat foꝛma ſubtrahēdo. Et q̄tū ad hoc ſciendū ꝙ ſi ſubtrahit aliquid de eſſentia foꝛme: non remanet virtꝰ baptiſmi. Et q2 tota iſta pars: In noīe p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpūſſcti: ꝑ quā expꝛimit p̄ncipalis baptizans ⁊ ſanctificatur elementū eſt de eſſentia foꝛme: iō ſi de h̄ ſubtrahat aliqd non remanet virtꝰ baptiſmi. In alia aūt parte foꝛme que eſt. Ego te baptizo. ſunt aliqua ꝑtinentia ad eſſentiā foꝛme. ſ. expꝛeſſio actꝰ baptizandi: ⁊ ꝑſone baptizate: eo ꝙ in illa terminat baptizādi actꝰ. Uñ ſi aliqd̄ p̄dictoꝝ ſubtrahat: non remanet virtꝰ baptiſmi. Expꝛeſſio aūt miniſtri non videt eſſe de eſſentia foꝛme: quā xp̄s tradidit in baptiſmi inſtitutiōe. q2 a miniſtro baptiſmꝰ nō h̄ꝫ virtutē. Scd̄o variat foꝛma addendo. Et vt ait Rich. in. iiij. di. iij. art. ij. q. iij. circa hoc cōſideranda ſunt duo. vnū ex parte addentis aliud ex parte additi. Si eñ addens illud qd̄ addit intēdit eſſe de eſſentia foꝛme volens baptizare in alia foꝛma q̄ baptizaret eccl̄ia: tollitur virtꝰ baptiſmi. ad quā requirit ꝙ baptizans intēdat facere qd̄ facit eccl̄ia. ſi etiā illud qd̄ addit eſt coꝛruptiuū foꝛme: non remanet virtꝰ baptiſmi. vt ſi poſtq̄ dictū eſt: ⁊ ſpūſſcti: addat hmōi determiatio: creati: vel minoꝛis q̄ pater ⁊ filiꝰ ⁊ hmōi. Si aūt addens nō intēdat mutare ritū vel foꝛmā eccl̄ie: ⁊ illud qd̄ addit nō eſt coꝛruptiuū foꝛme: non tollit ꝑ h̄ virtꝰ baptiſmi. vñ ſi baptizās terminata foꝛma qua vtit eccl̄ia ſupaddit illud: ⁊ beata virgo adiuuet te: aut aliquid cōſimile. vl̄ ſi in p̄ncipio foꝛme addat nomē ꝓpꝛiū poſt hoc ꝓnomen ego. dicēdo. Ego iohānes baptizo te ⁊c. nō tollit virtꝰ baptiſmi. Tertio variat foꝛma interponēdo ſeu interrūpendo. Et circa h̄ aduertendū ꝙ cū actꝰ baptizādi ſit actꝰ vnꝰ: ſi fiat interpoſitio talis que coꝛrūpat vnitateꝫ actꝰ: ⁊ maxime ſi coꝛrūpat cōtinuitatē intentionis baptizātis: nō remanet virtꝰ baptiſmi Uñ ſi baptizās poſtq̄ dixit. Ego te baptizo i noīe p̄ris, interponat vnā longā narrationeꝫ vel vadat ad faciendū aliqd̄ negociū ⁊ poſtea reuertat ⁊ dicat, ⁊ filij ⁊ ſpūſſcti. nō ē puer baptizatꝰ. Si autē interpoſitio ſit modica: ita ſcꝫ ꝙ nō diſcōtinuet intentionē baptizantis nec actū ſm̄ vſum cōem: ⁊ interpoſitū nō ſit foꝛme coꝛruptiuū: nō ꝓpter hoc impedit virtus baptiſmi. Uñ ſi baptizans poſtq̄ incepit actū tuſciat, vel dicat taceatis. vel aliquid ſimile: ⁊ poſtea ꝑficiat: nō ꝓpter hoc impedit virtus baptiſmi. Quarto variat foꝛma coꝛrūpendo. ⁊ tūc ſi coꝛruptio verboꝝ ſit talis ꝙ nō remaneat eadem ſignificatio: nec ſm̄ inſtitutionem pꝛime impoſitiōis nec ſm̄ accomodationem vſus: impedit virtꝰ baptiſmi. Si autē ſit talis ꝙ q̄uis nō remaneat ſignificatio ſm̄ inſtitutionē pꝛime impoſitiōis: remanet tm̄ ſm̄ accomodationē vſus: tūc ſi non fiat talis coꝛruptio ex malicia vel deriſione: ſed ex ignoꝛantia vel defectu lingue: non pꝛopter hoc impeditur virtus baptiſmi. Unde de conſe. di. iiij. c. retulerunt. Zacharias papa Bonifacio epiſcopo ita ſcribit. Retulerunt nuncij tui ꝙ fuerit in eadem pꝛouincia ſacerdos qui latinam linguam penitus ignoꝛabat. ⁊ dum baptizaret neſciens loqui latine infringens linguam

diceret. Baptiſo te in noie patria ⁊ filia ⁊ ſpūſ
ſancta. ⁊ per hoc tua reuerenda ſcitas conſi-
derauit eos rebaptiſare: ſ; ſanctiſſime frater
ſi ille qui baptiſauit nō errorē inducēſ aut he
reſim: ſ; ꝑ ſola ignorātia romane locutōis in
fringēdo linguā: vt. ſ. diximꝰ hoc baptiſans
dixiſſet: nō poſſumꝰ cōſentire vt denno bapti
ſent. Quinto variaſ forma ꝟbū ꝓverbo po
nendo, ⁊ tunc ſi accipiaſ ꝟbū ꝓ ſua materia
q̄ ē vox ponere ꝟbū ꝓ ꝟbo nō impedit ꝟtutē
baptiſmi: quia in q̄libet lingua licitū eſt bap-
tiſare ꝙuis male faceret latinꝰ ſi baptiſaret
in lingua greca vl' hebrea: niſi ex aliquo caſu
impitiā lingue latine incurriſſet ⁊ in linguis
alijs eſſet ꝑitus. Si aūt accipiaſ verbum ꝓ
ſua materia ⁊ forma ſimul vel ſua forma tm̄.
cū forma verbi ſit ſignificatio ponere ꝟbum
ꝓ verbo exīti de eēntia forme: impedit ꝟtu-
tem baptiſmi: q2 talis mutatio corrūpit for-
mā. Unde ſi diceret. In noie genitoris ⁊ ge-
niti nō eſſet baptiſmus eo ꝙ ꝑ nomē pr̄is et
nomē filij ſignificanſ ipe ꝑſone ꝑncipal'r: ꝑ
genitorē aūt ⁊ genitū ſignificanſ actus noto
nales. Sexto variaſ forma trāſponendo: ⁊
tūc ſi fiat talis tranſpoſitio q̄ mutet ſenſum
orōnis quā h3 ex vi ordinis ꝟboꝝ ipediſ vir
tus baptiſmi: vt dicaſ. Ego pr̄is ⁊ filij bapti
ſo te in noie ſpūſſancti: q2 ex vi iſtius ordis
ꝟboꝝ ſenſus eſt. Ego q̄ ſū pr̄is ⁊ filij ⁊c. et h°
qō dico: i noie: n̄ accipiſ niſi reſpectu ſpūſſcti
Si aūt trāſpoſitio nō mutat ſignificationem
orōnis quā habet ex vi ordinis ꝟboꝝ: tūc di
co ꝙ ſi nō fiat ex malitia: ſed ex ignorantia:
nō impediſ ꝟtus baptiſmi. Si autem fiat ex
malitia impediſ propter defectū intentionis
in baptiſante.

Qual'r oēs teneanſ baptiſari de nc̄citate: ⁊
de ptāte baptiſmatis ac de cōditōibꝰ q̄ ſuari
debent in baptiſmo. Capl'm II

s Ecundū myſterium de baptiſmo de-
clarandū diciſ obligatōis. In quo
tria adhuc habemus non inmerito
exquirere ⁊ ꝯſiderare ad hoc vt pars iſta di-
lucidior appareat.

Primo cōſiderabimus poteſtatem.
Scdo neceſſitatem.
Tertio qualitatem.

Primo cōſideremus baptiſmi ptātem q̄s. ſ.
ptātem habeat baptiſandi. ⁊ circa hoc q̄nq3
dubia ſolēt emerge. Primū vtrū ad diaco-
nū ꝑtineat baptiſare. Et arguūt quidā ꝙ ſic
Primo q2 ſimul iniūgiſ a dn̄o officiū bapti-
ſandi ⁊ ꝑdicandi. ſm illud Mat. vl. Euntes
docete ⁊c. ſed ad officiū diaconi ꝑtinet euāge
liſare. ergo videſ ꝙ etiā ad officiū diaconi ꝑ
tineat baptiſare. Scdo arguūt: q2 btūs Lau
rentius cū eſſet diaconus plures baptiſauit.
Sed ꝯ eſt qd dicit Pelagius papa. xciij. d.
c. diacones. vbi ait. Diacōes ꝓpriā ꝯſtituimꝰ
obſuare menſurā: nec vltra tenorē paternis
canonibus deputatū quippiā tētare ꝑmitti-
mus. Et. ſ. Abſq3 epo vel pſbytero baptiſare
non audeant niſi ꝑdictis ordinibꝰ fortaſſe lō
gius cōſtitutis neceſſitas extrema compellat
Ad idem eſt tex. de cōſe. di. iiij. in ca. conſtat.
Pro ſolutōe g̃ p̄ſtis dub ij rn̄det Tho. iij. pte
q. lxvij. ar. i. ꝙ ſicut celeſtiū ordinū ꝓprietates
⁊ eoꝝ officia ex eoꝝ noibus accipiunſ. vt dic
Diony. in li. de cele. hierar. ita etiā ex noibus
eccleſiaſticoꝝ ordinū accipi pōt q̄d ad vnum
quēq3 ꝑtineat ordinē. Dicunſ autē diacones
quaſi miniſtri: q̄a ad eos nō ꝑtinet aliqd ſa-
cramentum ꝑncipaliter. ⁊ quaſi ex ꝓprio offi
cio prebeſ: ſed miſteriū adhibere alijs maio
ribus in ſacramentoꝝ exhibitiōe. ſicut habeſ
xciij. di. in. c. diaconi. i. ij. et. iij. c. nō op3. i. et
ij. et in alijs. c. diaconi. ⁊ in. c. legimus. ⁊ in. c.
dn̄s. Quare ad diaconū nō ꝑtinet quaſi ex ꝓ
prio officio facere ſacramentū baptiſmi: ſed
in collatione huiꝰ ſacramēti ⁊ alioꝝ aſſiſtere
⁊ miniſtrare maioribus. Hinc Iſidorꝰ lib. ij.
de officijs ait. Ad diaconū ꝑtinet aſſiſtere et
miniſtrare maioribus ſacerdotibus in oībꝰ q̄
aguntſ in ſacramētis xp̄i in baptiſmo. ſcilz in
chriſmate in patena ⁊ calice. Ad primum
ergo dicendum ꝙ ad diaconū ꝑtinet recitare
euangeliū in eccleſia: ⁊ ꝑdicare ipm poſtmo-
dum cathezizādis. Unde ⁊ Diony. dicit ꝙ di-
aconi habent officiū ſuꝑ immūdos: inter q̄s
ponit cathecuminos: ſed docere id ē expōere
euangeliū ꝑtinet ꝓprie ad epm. vnde nō ſeq
tur ꝙ ad diacones ꝑtineat officiū baptizan-
di. Beatus ꝟo laurētius baptiſauit neceſſita
tis cauſa. Scdm dubiū eſt. vtrū baptiſare
ſit officium preſbyteroꝝ. ⁊ reſpōdet Tho. vbi
ſ. ar. ij. ꝙ ſic. eo ꝙ ſacerdotes ad hoc cōſecrā
tur: vt ſacramentū corpis chriſti conficiant.
Illud autem eſt ſacramentū eccleſie vnitatis
Per baptiſmū aūt aliquis ſit particeps eccle
ſie vnitaſ. q2 ianua eſt ⁊ fundamentū alioꝝ
ſacramentoꝝ. vt dr de conſecra. diſt. iiij. c. cū
itaq3. Unde ⁊ baptiſatꝰ accipit ius accedēdi
ad menſam domini: quia ſine baptiſmo alia
ſacramēta conferri non poſſunt. vt habetur
i. q. i. c. ſi quis ꝑ ignorantiā. Ideo ſicut ad ſa-
cerdotē pertinet conſecrare euchariſtiam: ad

quod principaliter ordinaſ ſacerdotiū: ita ad
ꝓprium officiū ſacerdotis pertinet baptiſare.
Eiuſdem eſt videſ eſſe operari totū ⁊ partem
in toto diſponere. Et ſi diceret ꝙ ſolū epiſco-
poꝝ eſt baptiſare: q2 ipſoꝝ eſt docere: vt dicit
Dionyſius in lib. eccleſiaſtice hierar. Rn̄det
Tho. ꝙ officiū docendi ⁊ baptiſandi dn̄s apo
ſtolis iniunxit: quoꝝ vicem gerunt epi. aliter
tamen ⁊ aliter. Nam officiū docendi cōmiſit
eis xp̄s: vt ipſi per ſe illud exercerēt tanq̄ prin
cipaliſſimū. Unde ⁊ ipſi apoſtoli dixerūt Act.
vi. Non eſt equū nos derelinquere verbū dei:
et miniſtrare menſis. Officiū autē baptiſan
di cōmiſit apoſtolis vt per alios exercendum.
Unde. i. Corint. i. dicit apoſtolus. Nō eſt mi
ſit me xp̄s baptiſare: ſed euangeliſare. Et hoc
ideo: quia in baptiſando nihil operatur meri-
tum ⁊ ſapientia miniſtri: ſicut in docendo.
nec tamen per hoc excludiſ quin epiſcopi poſ-
ſint baptiſare. Nā ⁊ apl's dicit ſe quoſdā ba
ptiſaſſe i epl'a vbi ſ. Tertium dubiū. vtrū
laicus poſſit baptiſare. Et reſpondeſ ꝙ ad mi
ſericordiā eius qui vult omnes homines ſal
uos fieri pertinet vt in his que ſunt de neceſſi-
tate ſalutis homo de facili remedium inueni-
at. Inter omnia autem alia ſacramenta maxi
me neceſſitatis eſt baptiſmus: qui eſt regene
ratio hominis in vitam ſpūalē: quia pueris
aliter ſubueniri nō poteſt. ⁊ adulti nō poſſunt
aliter q̄ per baptiſmū plenam remiſſionē cō
ſequi: ⁊ q̄tum ad culpam: ⁊ q̄tum ad penam.
Et ideo vt homo circa remedium tam neceſ-
ſarium defectiuū pati nō poſſit: inſtitutum eſt
vt etiam laicus iminente neceſſitate baptiſa-
re poſſit. vt habetur de cōſe. diſ. iiij. c. conſtat.
et. c. in neceſſitate. Non debet tamen laicus fa
cere illa ſacramentalia baptiſmi que faciunt
ſacerdotes: que pertinent ad ſolennitatē non
autem ad neceſſitatem baptiſmi. ⁊ ideo ſolū
a ſacerdote fieri debent. cuius eſt ſolenniter ce
lebrare. Quartū dubium eſt. vtrū mulier
poſſit baptiſare. Et reſpondet Tho. vbi. ſ. art.
iiij. ꝙ ſicut nec laicus debet baptiſare p̄ſente
clerico: nec clericus p̄ſente ſacerdote: ita ⁊ fe-
mina nō debet baptiſare nō ſolum p̄ſente cle-
rico vel ſacerdote: ſed nec etiam p̄ſente viro
ſiue maſculo. In neceſſitatis tamen articulo
poteſt abſq3 ſolennitate baptiſare. vt habetur
de cōſe. diſ. iiij. c. mulier. Quintū dubiū eſt
vtrū ille qui nō eſt baptiſatus poſſit baptiſa-
re. Reſpondet Tho. ar. v. ꝙ per eccleſiā deter-
minatum eſt ꝙ nō baptiſati ſiue ſint iudei: ſi
ue pagani: poſſunt baptiſmi ſacramentum cō
ferre: dūmodo in forma eccleſie baptiſent. vt
patet de cōſe. diſ. iiij. in. c. romanus pontifex. ⁊
in. c. a quodam. Si autem forma eccleſie nō
fuerit obſeruata: ſacramentum baptiſmi nō
cōfertur. Et ſic intelligendum eſt illud Greg.
ſecundi in. c. quos a paganis. de cōſe. diſ. iiij.
Quos a paganis baptiſatos aſſeruiſti. ſc3 ec-
cleſie forma nō obſeruata: vt denno baptiſes
in nomine trinitatis mandamus. Notandū
autem ꝙ ſi talis baptiſmus a pagano ſiue in-
fideli ſuſcipiſ neceſſitate vrgente debite fit.
Si vero extra articulum neceſſitatis hoc fie
ret: vterq3 grauiter peccaret. ſc3 baptiſans et
baptiſatus. ⁊ per hoc impediret baptiſmi effe
ctus: licet nō tolleretur ipſum ſacramentum.
Et ſi diceret quomodo ille qui nō eſt baptiſa
tus cum nō ſit miniſter eccleſie poteſt baptiſa
re. Reſpondetur ꝙ ille qui nō eſt baptiſatus
q̄uis nō pertineat ad eccleſiam re vel ſacra-
mento: poteſt tamen ad eam pertinere inten-
tione ⁊ ſimilitudine actus. inq̄tum ſc3 inten-
dit facere quod facit eccleſia: ⁊ formam eccle-
ſie ſeruat in baptiſando. ⁊ ſic operatur tantū
exterius vt miniſter chriſti. qui interius ba-
ptiſat. vt notatur de cōſecra. diſ. iiij. c. ſi inter
bonos. ⁊. c. baptiſmus. ⁊. c. cum baptiſat.

Secundo cōſideremus baptiſmi neceſſi-
tatem. Et circa hoc quinq3 adhuc ſunt dubia
aperienda. Primo vtrum omnes teneantur
ad ſuſceptionem baptiſmi. Et reſpondetur ꝙ
poſt diuulgationem inſtitutiōis eius omnes
tenentur baptiſari. Unde Auguſtinus de fide
ad Petrum dicit illud quod ſcribitur. xv. q. i.
in. c. firmiſſime. Firmiſſime tene: ⁊ nullate-
nus dubites: exceptis illis qui ꝓ chriſti nomi
ne ſuo ſanguine baptiſantur: nullum homi-
nem accepturum vitam eternam qui nō hic a
malis fuerit per penitentiam fidemq3 cōuer-
ſus. ⁊ per ſacramentum fidei ⁊ penitētie. i. per
baptiſmum liberatus. Et Chryſoſ. idem dicit
in ſententia de cōſe. diſ. iiij. c. non poteſt. Tāte
autem dignitatis eſt baptiſmus. ꝙ etiā ſan
ctificati in vtero debent baptiſari. vt inquit
Bon. in. iiij diſ. vi. parte. ij. ar. i. q. ij. ⁊ hoc tri-
plici rōne. Prima ratio eſt ꝓpter bonū obedi
entie: quia deus ꝑcepit vt omnes renaſcanſ
aqua. Secunda eſt ꝓpter humilitatem. quia
vnuſquiſq3 debet ſe reputare peccatorem. ⁊ in
digere xp̄i redemptione. Tertia ratio eſt pro-
pter vnitatē: vt ab alijs membris xp̄i homo
nō diſcordet. Secundū dubium vtrū ſine
baptiſmo poſſet quis ſaluari. Et rn̄det Tho.
vbi. ſ. ar. ij. ꝙ ſacramētū baptiſmi dupliciter

poteſt alicui deeſſe.Uno modo ⁊ re ⁊voto.qđ
cõtingit illis qui nec baptiſant nec baptiſari
volunt:quod manifeſte ad ↄtemptū ſacri ꝑti
net q̃tū ad illos q̃ hñt vſum liberi arbitrij:et
tales ſalutē conſequi nõ poſſunt.Alio modo
poteſt ſacrm̄ baptiſmi alicui deeſſe re: ſed nõ
voto:ſicut cū aliquis deſiderat baptiſari: ſed
aliquo caſu ꝑuenit morte anteq̃ baptiſmum
ſuſcipiat.talis aūt ſine baptiſmo actuali ſalu
tem cõſequi poteſt.Unde Amb.dicit de Ua-
lentiniano qui cathecuminus mortuus fuit.
Quē regeneratur⁹.eram amiſi.verūtamē ille
grām quā popoſcit nõ amiſit.Et de b̄ Aug.
de cõſe.di.iiij.in.c.baptiſmi.ita ait.Baptiſmi
vicem aliquādo implere paſſionē de latrone
illo cui nõ baptiſato dictū eſt.Hodie mecum
eris in paradiſo:Btūs Cypꝛianus nõ leue ar-
gumentū aſſumit:quod etiam atq̧ etiā cõſi
derans inuenio nõ tm̄ paſſionē ꝓ nomīe xpī
id quod baptiſmo deerat poſſe ſupplere : ſed
etiā fidem ⁊ conuerſionē cordis:ſi forte ad ce
lebrandū myſteriū baptiſmi in anguſtijs tē-
porum ſuccurri nõ poteſt.hec ibi. Cui conſo-
nat notabile dictū Inno.tertij in.c.apl'icā.ex̄
de p̄ſbytero nõ baptiſato.Propter iſta autē
magr̄ ſniaꝝ ceteriq̧ theologi diſtinguūt tria
baptiſmata.Primū vocāt flamis.i.ſpūſſācti
quo baptizāt hi qui baptiſari vellēt:vt dictū
eſt ⁊ nõ poſſunt.Scdm̄ vocant baptiſmum
fluminis.i.aque de quo loqmur.Tertiū dicūt
baptiſmū ſanguis cū quis nõ valēs baptiſa-
ri aqua.patit ꝓ fide xpī ⁊ morit ꝓ cõfeſſione
eius.cui ianua celi aperit. vt dr̄ de conſe.di.
iiij.c.cathecuminū. Et ſi obijceret ꝙ non eſt
niſi vnū baptiſma.iuxta illud apoſtoli Eph.
iiij.Unus dñs:vna fides:vnū baptiſma.Re
ſpõdet Tho.pte.iij.q.lxvi.arti.xi.ad.i.ꝙ tria
baptiſmata p̄dicta vnū dici pñt ppt vnitatē
ſpūſſancti:a quo hñt ꝟtutē ⁊ grām. Uel põt
dici ꝙ vnū eſt baptiſma ſacrm̄.ſ.fluminis ſeu
aque.alia duo licz conferāt ſalutē:tn̄ nõ ſunt
ſacrm̄.vt dicit Boñ.in.iiij.di.iiij.pte.ij. ar.i.
q.iij.ꝑ totū. Tertiū dubiū.vtrū baptiſm⁹ ſit
differēdus vel accelerādus.Et rn̄det tho.vbi
ſ.q.lxviij.ar.iij.ꝙ circa hoc eſt diſtinguendū
de baptiſandis.Nā aut ſunt pueri:aut adul-
ti. Si ſunt pueri nõ eſt differendū baptiſma.
Primo quidē quia nõ expectat in eis maior
inſtructio aut plenior cõuerſio. Scđo ꝓpter
periculū mortis:q: eis nõ poteſt alio remedio
ſubueniri niſi per ſacrm̄ baptiſmi: quibus ba
ptiſmus ꝓdeſt ꝓpter fidem offerentiū ⁊ eccle
ſie.vt dicit Aug.de cõſe.di.iiij.c.illud perſcru
tari.Et Iſidorus ibidē in.c.paruuli.Si aūt
argueret ꝙ actus actiuoꝝ ſunt in paciēte p̄e
diſpoſito ſm̄ Ariſt.in.ij.de anima:ſed in par
uulis nulla p̄ceſſit diſpoſitio ad ſuſceptionē
effectus baptiſmi.ergo baptiſm⁹ nõ põt cau-
ſare ſuū effectū in paruulis.Reſpõdet Ric.
ꝙ illa ꝓpoſitio debet intelligi de actiuo limita
te ꝟtutis.deus aūt a quo ſunt p̄ncipalr̄ effe-
ctus baptiſmi agens eſt infinite ꝟtutis.Mi
nor etiam argumenti vlr̄ intellecta falſa eſt:
quia fides eccleſie aliquo modo ad ſuſceptio
nem baptiſmi diſponit quare pueri q̃ citius
commode fieri poteſt ſunt baptiſandi.Si ꝟo
de adultis loquimur quibus ſubueniri poteſt
per baptiſmi deſideriū vt ſupra dictum eſt.
tunc eis vt ait Tho.vbi.ſ.nõ ſtatim cum con
uertunt eſt ſacrm̄ baptiſmi conferendū:ſed
opꝫ differre vſq̧ ad aliquod certum tempus
Primo quidē ꝓpter cautelā eccl'ie:ne deci
piatur conferēs ſacramentū a credētib⁹ ficte
Unde de conſe.diſti.iiij.in.c.iudei dr̄. Iudei
quorum perfidia frequēter ad vomitum re
dit:ſi ad leges catholicas venire voluerint
octo menſes inter cathecuminos eccl'ie limē
introeant:⁊ pura fide venire noſcant.tunc de
mum baptiſmi grām mereātur. Secunda
ratio dilationis eſt vtilitas eoꝝ qui baptiſan
tur:qui aliquo tempis ſpacio indigēt ad hoc
ꝙ plene inſtruant de fide:⁊ exerceant in his
que ꝑtinent ad chriſtianā vitam. Tertia rō
eſt ſacramēti reuerentia:ob quam antiquit⁹
adulti baptizabant in duabus precipuis ſo-
lēnitatibus paſca ſcz ⁊ pentħ. vt habetur de
conſe.diſt.iiij.c.duo tempora:⁊ ca.de cathe-
cuminis.⁊ cap̄.venerabilis.Poteſt tn̄ omitti
dilatio p̄dicta:aut ꝓpter neceſſitatē puta cū
aliquis baptiſari cupiēs eſſet in articlo mor
tis ꝑſecutionis ⁊ naufragij.vt expreſſe habe
tur de ↄſecratione diſt.iiij.in cap̄.hi qui.Aut
quando illi qui ſunt baptiſādi apparēt perfe
cte inſtructi i fide ⁊ ad baptiſmū idonei.ſicut
Philippus apoſtolus ſtatim baptiſauit eu-
nuchum.vt habet Actuū.viij.⁊ Petrus Cor
nelium:⁊ eos qui cum ipſo erant.Actuū.xi.
Quartū dubiū.vtrū pctōres ad baptiſmū
accedentes teneantur ſua peccata confiteri:
Reſpõdet Thomas vbi ſupra arti.vi.ꝙ du-
plex eſt peccatoꝝ confeſſio.Una que fit inte-
rius deo.⁊ hec requiritur ante baptiſmū. vt
ſcilicet homo peccata ſua recogitans de eis
doleat.Non enim poteſt inchoare nouam vi
tam:niſi eum peniteat veteris vite. vt Augu
ſtinus dicit in libro de penitentia. Alia vero

eſt confeſſio peccatoꝝ exterior que fit ſacerdo
ti. ⁊ talis confeſſio non requirit ante baptiſ-
mū.Primo quidē quia talis confeſſio cuꝫ re-
ſpiciat ꝑſonā miniſtri pertinet ad pnīe ſacra-
mentū:quod nõ requirit ante baptiſmū:q: ē
ianua oium ſacramētoꝝ. Secūdo:quia con-
feſſio exterior que fit ſacerdoti ordinatur ad
hoc ꝙ ſacerdos cõfitentē abſoluat a peccatis
⁊ liget ad opera ſatiſfactoria:que baptizādis
non ſunt imponenda . ſm̄ illud Ambroſij in
glo.Roma.xi.Gratia dei in baptiſmo non re
quirit gemitū neq̧ planctū: vel etiā opus ali
quod:ſed ſolā fidē ⁊ omia gratis condonat.
Que verba notant de cõſe.diſt. iiij. in.c. ſine
pnīa. Baptizandi etiā nõ indigent remiſſio-
ne peccatorū per claues eccleſie:quibus omia
remittuntur per baptiſmū.Sufficit ergo his
qui baptizantur confeſſio generalis: quā fa-
ciunt ſm̄ ritū eccleſie abrenūciantes ſathane
⁊ omibus operibus eius.Si tamen ex ſua de
uotione vellent confiteri audiendi ſunt : non
ad hoc ꝙ ſatiſfactio eis imponatur:ſed vt cõ
tra peccata conſueta eis ſpiritualis vite infor
matio tradatur. Quintū dubiū.vtrū pueri
iudeoꝝ ⁊ infideliū ſint inuitis parentibus ba
ptizandi:Et reſpondetur ſm̄ ſniam Rich.di.
lxvi.quarti.art.iij.q.iij.⁊ Tho.ſcđa ſcđe.q.x.
art.xij.⁊.iij.parte.q.lxviij. art. x. ꝙ filij infi-
deliū aut habent vſum rõnis ⁊ annos diſcre-
tionis:aut non . Si ſic:quoniā quantū ad ea
que ſunt iuris diuini vel naturalis incipiunt
ſue poteſtatis eſſe:ideo propria voluntate in-
uitis parentibus baptizari poſſunt . Si vero
nondū habent vſum liberi arbitrij: baptizari
non debent.quoniā nunq̃ hoc fecit eccleſia. ⁊
hoc duplici ratione.Una quidē eſt propter pe
riculū fidei . Si eñ pueri nondū vſum ratio-
nis habentes baptiſmū ſuſciperēt: poſtmodū
cū ad perfectā etatē peruenirent: de facili poſ-
ſent a parentibus induci vt relinquerent qđ
ignorāter ſuſceperunt:quod vergeret in fidei
detrimētū.Alia ratio eſt:quia repugnat iuſti-
cie naturali.Filius eñ eſt aliq̄d patris:⁊ pri-
mo quidē a parentibus non diſtinguitur ſm̄
corpus q̃diu in mr̄is vtero continetur. Poſt
modū vero poſtq̃ a matris vtero egreditur
anteq̃ habeat vſum liberi arbitrij continetur
ſub parentum cura: ſicut ſub quodā ſpiritua
li vtero.q̃diu eñ vſum rationis nõ habet pu
er:non differt ab animali irrationali.vnde ſi-
cut bos vel equus alicuius eſt vt vtatur eo cū
voluerit ſicut proprio miniſtro ſm̄ iura ciui-
lia:ita de iure naturali eſt ꝙ filius anteq̃ ha-
beat vſum rationis ſit ſub cura patris.quare
inuitis parentibus non debet filijs baptiſma
dari. Ipſi etiā infideles adulti nullo modo co
acti ſunt baptizandi.vt dicitur.xlv.di.c.de iu-
deis.q: vt ibi habetur tales nõ ſunt inuiti ſal
uandi ſed volentes:vt integra ſit forma iuſti
cie.Sicut eñ ꝓprij arbitrij volūtate hõ ſerpē
ti obediēs perijt:ſic vocāte ſe gratia dei ꝓpria
mentis ↄuerſione q̄ſq̧ credēdo ſaluat. Notā
dū tn̄ ſm̄ Rich.vbi.ſ.q.ij.ſequēdo ſniam In
nocētij tertij in.c.maiores.ex̄ de bap. ⁊ ei⁹ ef-
fectu.ꝙ aliq̄s põt cogi ad baptiſmū ſuſcipiē-
dū duplici coactiõe.Prima eſt coactio abſolu
ta:q̄n quis baptizat inuit⁹⁊ penit⁹ ↄtradicēs
q̄ lꝫ abluat exterius ⁊ baptizet ſm̄ debitā for
mā:tn̄ nec rem nec characterē ſuſcipit ſacri.
Scđa eſt coactio ↄditionalis:q̄n quis terro-
ribus atq̧ ſupplicijs violenter attrahit ⁊ ne
detrimentū incurrat:baptiſmi ſuſcipit ſacrm̄.
talis ſicut ⁊ is qui ficte ad baptiſmū accedit
characterē ſuſcipit xp̄ianitatis impreſſum: ⁊
ipe tanq̃ cõditionalr̄ volens : lꝫ abſolute nõ
velit:cogēdus eſt ad obſeruātiā fidei xp̄iane
Tertio cõſiderem⁹ baptiſmi qualitatē.De-
bet nanq̧ baptiſm⁹ cõferri q̄n a miniſtris ec-
cleſie dat cū q̄nq̧ cõditionib⁹.
Prima dr̄ vnitatis
Scđa ſimultatis
Tertia modalitatis
Quarta paternitatis
Quinta ſacralis ſolēnitatꝭ.
Prima cõditio que obſeruari dꝫ in baptiſ-
mo dr̄ vnitas.Nā vn⁹ dꝫ baptizare ⁊ nõ plu-
res.q̄n ſi plures baptizarēt aut dicerēt : nos
te baptizam⁹:⁊ hoc nõ eſſet cõueniēs. q̄n hõ
nõ baptizat niſi vt miniſter xpī ⁊ vicē ei⁹ ge-
rens.Uñ vt vn⁹ eſt xp̄s:ita oꝫ vnū eſſe mini
ſtrū qui xp̄m rep̄ſentet. ⁊ iđ ↄtraria intentio
videt excludere baptiſmi ſacrm̄ . Aut plures
baptizarēt ⁊ vnuſquiſq̧ diceret. ego te bapti
zo.⁊ ſic q̄libet exp̄meret ſuā intentionē ꝙ ipe
ſingularit baptiſmū cõferret:⁊ tūc manifeſtū
eſt ꝙ ille qui pri⁹ verba ꝓferret daret baptiſ-
mi ſacrm̄.Ali⁹ ꝟo q̃tūcūq̧ ius baptizādi ha-
beret ſi ꝟba ꝓnūciare p̄ſumeret: eēt puniēd⁹
tanq̃ rebaptizator.Si aūt oīno ſimul ꝟba ꝓ-
ferrēt:aut hoiem imergerēt vel aſꝑgerent: eſ-
ſent puniēdi de inordīato mõ baptizādi: ⁊ nõ
de iteratiõe baptiſmi.q: q̄libꝫ q̃tū in ſe bapti
zaret:nec traderet aliud ⁊ aliud ſacrm̄.ſꝫ xp̄s
q̄ eſt vn⁹ interi⁹ baptizans vnū ſacrm̄ ꝑ oēs
ↄferret.Si aūt q̄reret an poſſit vn⁹ plꝫs ſimul
baptizare:dicendū ꝙ in caſu neceſſitatis ſic

ſub hac forma. Ego vos baptiſo ⁊c̃. nec ꝑ hoc diuerſificaref forma eccleſie: q2 plurale nõ eſt niſi ſingulare geminatũ: ꝓſertim cũ pluraliter dicatur Matth. vlti. baptiſantes eos ⁊c̃. hec Tho. q. lxvij. ar. vi. ad. ij. Scd'a cõditio q̃ in baptiſmo cõferendo requirif dr ſimultas: vt ſcꝫ ſimul ſint verba ꝓlata cũ ipſa ablutione. Dicit tñ Ric. diſ. iij. quarti. ar. iiij. q. ij. ꝙ vba et ablutionẽ ſimul eſſe põt intelligi tripliciter. Aut per realẽ exiſtentiã vnius in alio: aut per eoꝝ coexiſtentiã in intentiõe: aut in tempore. Simultas ſm modũ primum nõ requirif: q2 nec poſſibilis eſt: eo ꝙ verba nõ ſunt nata eſſe in ablutione. nec ecõuerſo. Simultas ſecũdo modo requirif de neceſſitate explicite: inquãtũ neceſſariũ eſt ꝙ abluens ⁊ verba ꝓferens intendat circa baptiſandũ facere quod facit eccleſia. Simultas autẽ tertio modo aliquo mõ requirif de neceſſitate: ⁊ aliquo modo nõ. Neceſſariũ em̃ eſt ꝙ baptiſans ſic abluat ⁊ verba ꝓferat. ꝙ ſm cõem vſum illa duo videanf pertinere ad actũ vnum: qd' nõ eſſet verũ ſi in mane ablueret: ⁊ in ſero vba ꝓferret: vel ecõuerſo. nõ eſt tñ neceſſariũ ꝙ ſimul pũctualiter vtrũqꝫ incipiat ⁊ terminet: ſed ſufficit ꝙ ꝓlatio verboꝝ incipiaf anteꝙ̃ ablutio termineſ. vel ecõuerſo. Debet tñ baptiſans illa facere ſimul: quãto magis põt bono mõ. Tertia cõditio q̃ in baptiſmo eſt ſeruanda dr modalitas. Nã vt inquit Ric. vbi. ſ. q. iij. ⁊ Boñ. diſ. iij. pte. ij. q. ij. Sacerdos dꝫ puerũ tenere per latera ⁊ verſa facie ad aquã dꝫ imergere. Quare autẽ faciẽ magis ad aquã ⁊ nõ ad celũ baptiſandus tenetr dꝫ eſſe in ſignũ humilitatis et reuerẽtie. Quarta cõditio que in baptiſmo ſeruanda eſt dr paternitatis. Debet nanqꝫ aliqs adeſſe q̃ baptiſandũ leuet d' ſacro fonte vt Dio. d. in li. de cele. hierar. Rõ ẽ ſm Tho. vbi. ſ. ar. ij. q2 ſpiritualis regeneratio que fit per baptiſmũ aſſimilaf quodãmodo generationi carnali. Unde dicif. i. Pet. ij. Sicut modo geniti infantes rõnabiles: ſine dolo lac cõcupiſcite. In generatione autẽ carnali paruulus nuper natus indiget nutrice ⁊ pedagogo. Unde etiã in ſpirituali generatione baptiſmi requirif aliquis qui fungaf vice nutricis ⁊ pedagogi. inſtruendo eum qui eſt nouitius in fide: de his que pertinẽt ad vitam xpianam. Ad quod plati vacare nõ poſſunt circa omnẽ curam populi occupati. Et debet eſſe vnus qui leuet de ſacro fonte. vt dicif de cõſe. diſ. iiij. c. nõ plures. Si tñ plures eſſent: cũ omnibus cõtrahitur cognatio ſpũalis, vt habef extra de cognatione ſpirituali. c. Quis. li. vi. Et qui leuat etiã debet eſſe ſecularis nõ religioſus aut monachus. vt dicif de cõſe. diſ. iiij. c. nõ licet. i. ⁊ c. monachi. Debet etiam eſſe fidelis nõ infidelis. vt ptꝫ de cõſe. diſ. iiij. c. in baptiſmate. Ratio eſt ſm Tho. vbi. ſ. ar. viij. ad. i. q2 infidelis nõ eſt membrũ eccleſie, cuius perſonã gerit tenens ad ſacramẽta. Et ſi de facto ſiue in neceſſitate leuat vel tenet: ſeu baptiſat: nõ cõtrahit aliquã cognationem ſpũalem. Qui aũt leuat de ſacro fonte aliquẽ: eius pater ſpiritualis dicif: vt patet. xxx. q. i. in. c. ad limina. in. §. filia. et in. c. oẽs. ⁊. xxx. q. iij. c. ita. vbi dicif. Ita diligere debet homo eum qui ſe ſuſcepit de ſacro fonte ſicut patrẽ. Et de cõſe. diſ. iiij. in. c. vos ante oĩa. de hoc Aug. ita loquif. Uos ante omnia taꝫ viros ꝙ̃ mulieres qui filios in baptiſmo ſuſcepiſtis moneo: vt vos cognoſcatis fideiuſſores apud deũ extitiſſe ꝓ illis quos viſi eſtis de ſacro fonte ſuſcipere. Jdeoqꝫ eos ſemꝑ admonete vt caſtitatẽ cuſtodiant: iuſticiã diligant: charitatẽ teneant. Dicit tñ Tho. vbi ſ. ꝙ patres ſpirituales moderno tẽpore ad hoc nõ ita ſtricte obligantur. quia vt plurimuꝫ hi qui baptiſantur parentes habent xpianos: de quibus ꝓſumendũ eſt ꝙ ſuos filios diligẽter inſtruant. Si tamẽ quocunqꝫ modo ſentirent ꝯtrium: tenenf ſm ſuũ modũ saluti ſpũaliuꝫ filioꝝ curã impẽdere. Sed nõ licet effari quot mala: quot fraudes: quotue lenocinia ſub nomine cõpaternitatis ⁊ cõmaternitatis fianf. Taceo illa ne ſcandaliſenf hi qui deũ timẽtes dũ cõpatres fiunt ſacramentũ baptiſmi fideliter reuerenf. Unuſquiſqꝫ iudicet ſeipſum ⁊ videat ſi qs ille eſt qui cõpaternitatis iura fidẽqꝫ polluat: ⁊ ꝙ̃ graue nephandũqꝫ ſcelus cõmittat. Quinta cõditio q̃ in baptiſmo ſeruari dꝫ dr ſacramẽtaliũ ſolẽnitas. Nã vt inqt Tho. pte. iij. q. lxvi. ar. x. lꝫ ſacr̃alia nõ ſint de ſubſtantia ſacri: ſunt tñ ad bene eſſe ad excitandũ deuotionẽ fideliũ ⁊ reuerẽtiã ad ſacrm. Scdm vo Boñ. diſ. vi. q̃rti. pte. ij. ar. iij. q. ij. Ordo eoꝝ que ſunt ad ſolẽnitatẽ ſacramenti baptiſmi ſm cõem eccleſie cõſuetudinẽ h' eſt. Primo exufflaf. ⁊ hoc fit vt virtus diaboli exterior expellaf: ⁊ interior expellẽda ſignificef. ſicut ptꝫ ex dicto Rabani. de inſtitutione clericorũ. Et Aug. in li. de ſymbolo. de cõſe. diſ. iiij. c. poſtꝙ̃. i. ⁊. c. ſicut noſtis. Scdo ſignũ crucis fit in pectore ⁊ in fronte. vt demon cognoſcat ſe pellendũ tã in occulto cordis ꝙ̃ in apto cõfeſſiõis. Rabanus aũt vbi ſup̃. ⁊ in. c. poſtea. dicit. Poſtea ſignaf baptiſandus ſignaculo

ſanctẽ crucis tam in fronte ꝙ̃ in corde. vt ab eo tempe apoſtata diabolus in ſuo vaſe ꝓſtino ſue interemptionis cognoſcẽs ſignaculuꝫ iam ſibi deinceps illud ſciat eẽ alienũ. Tertio ſal i ore ponif. vt ſequif Raban⁹ in. c. ex hic. vt ꝑ ſal typicum ſapie ſal cõditus fetore careat iniqtatis: ne a vmibus peccatoꝝ vltra putreſiat: ſed magis illeſus ſeruef ad maiorem grãm ꝑcipiendam. Significat ergo ſal ꝙ per baptiſmum ſapie ſapor ꝑparaf: ⁊ fetor fomitis reſtringif. Quarto fit linitio auriũ et narium cum ſputo. ⁊ de hoc dicit Rabanus vbi ſ. in. c. poſtea. Poſtea tangunf ei nares ⁊ aures ſaliua. ⁊ dr ei vbum euangelicum quod ieſus qñ ſurdũ ⁊ mutũ ſanauit tangens cum ſputo linguã eius: ⁊ mittẽs digitos in auriculam eius dixit. Effeta qd' eſt adaperire. h' eniꝫ ſacrm hic agif vt ꝑ ſaliuã typicã: ⁊ ſacerdotis tactum ſapia ⁊ vtus diuina ſalutẽ eiuſdẽ cathecumini operef: vt aperianf ei nares ad accipiendum odorẽ notitie dei: vt aperianf ei aures ad audiendũ mãdata dei. Quĩto fit inunctio in pectore ⁊ ſpatulis, vt ſignificetur gratia vnctionis ad deũ amandũ: ⁊ ad bona opera faciendũ. de quo etiã loquif Raban⁹ in. c. deinde. Sexto poſt baptiſmũ fit inũctio chriſmatis in vertice: vt dicit ibidẽ Raban⁹ in. c. poſtꝙ̃. ij. vt xpi regni baptiſat⁹ ꝑticeps fiat: vt a xpo xpianus vocari poſſit: ⁊ tal' vnctio fit in capite. q2 vt inqt Amb. in lib. de ſacramẽtis. Sapiẽtis ſenſus in capite eſt⁹. Per caput ergo ſm Bo. vbi. ſ. anima deſignatur que ꝑ baptiſmũ imputribilis reddif ad cõtẽplandũ eterna. Chriſma em̃ confectuꝫ eſt ex oleo lucente ⁊ balſamo cõſeruante. Septimo baptiſatus veſtif veſtimento cãdido. de quo Rabanus vbi ꝓus in. c. poſt baptiſmũ. inqt Poſt baptiſmũ tradif xpiano veſtis cãdida que ſignificat innocentiã ⁊ puritatẽ xpianã, quã poſt ablutas veteres maculas: ſtudio ſãcte ꝯuerſationis immaculatã ſuare debꝫ: ad repñtandũ ante tribunal xpi. Amb. vo in ca. accepiſti. ſic ait. Accepiſti poſt baptiſmuꝫ veſtimenta cãdida: vt eſſet indicium ꝙ exueris voluntatẽ pctõrũ: ⁊ indueris innocẽtie caſta velamine. Nec ꝓpterea tenẽdũ eſt vt ait Tho. vbi. ſ. ad. iij. ꝙ ñ liceat xpiãis alijs veſtib⁹ vti qm̃ veſtis illa vt dictũ eſt daf ꝓ tũc in myſterio ſpũalis ſignificationis. Ultimo ponif cereus in manibus: vt ſit lucerna pedibus eius vbum dñi ⁊ lumen ſemitis eius. Debẽt ergo cum neceſſitas non ꝯdicit ſacramẽta ꝓdicta deuote celebrari cum aliquis baptiſaf: quoꝝ etiã nõ immemores eſſe debẽt hi qui ſunt baptiſati. Recordare o anima xpiana qualiter in ſacro fonte diabolo abrenuncians ieſu xpi membrũ effecta es. Recordare quẽadmodũ in baptiſmo grã tibi cõceſſa eſt: vt ſm vtutẽ ⁊ volũtatẽ dei viuere poſſes. Recordare inſuꝑ quõ in baptiſmo viã ingreſſa es eterne ſalutis. Noli o infelix peccatrix tantoꝝ beneficiorum oblita diabolo cõicare. Noli opera bona negligere. Noli viam paradiſi deſerere: ſed currere poſt chriſtũ in odorem vnguentoꝝ illius: cuius nomen eſt oleum infuſum: a quo xpo xpiani dicunf: vt dr extra de ſacra vnctione c. cum veniſſet.

Qd' ꝑ baptiſmũ delef culpa: remittif pena ⁊ conferf gratia. Caplm III

Ertium myſterium declaranduꝫ de baptiſmo dicif fructificatio in quo de fructibus ſiue effectib⁹ baptiſmi libet dicere: ⁊ notari poſſunt tres principales effectus.

Primus dr deletio culpe.
Scds remiſſio pene.
Tertius collatio gratie.

Primus effectus baptiſmi dr deletio culpe Per ipſum etem̃ deletur omnis culpa taꝫ originalis ꝙ̃ actualis. vt docet magr ſentẽtiarũ in. iiij. diſt. iiij. Et de hoc dicit Auguſtinus de conſecra. diſt. iiij. in ca. a paruulo. A paruulo recenter nato vſqꝫ ad decrepitum ſenẽ: ſicut nullus ꝓhibendus eſt a baptiſmo. ita nullus eſt qui ñ peccato moriaf in baptiſmo. Sed paruuli tantũ originali. maiores autem omnibus etiam moriunf peccatis: que male viuendo addiderũt originali. Et idem Auguſtinus in ca. ꝓcedenti ſcꝫ vt oſtẽderet ait. Nullo excepto dictũ eſt ſcꝫ ab apoſtolo. Quicũqꝫ baptiſati ſumus in xpo: in morte ipſius baptiſati ſumus. Et ideo dictum eſt vt probaret nos mortuos eſſe peccato. Et glo. ſuper illud Exo. xiiij. Nec vn⁹ quidẽ ſupfuit in eis. inqt. Omnia peccata ablata ſunt in baptiſmo: potẽtia diabolica eſt ſubmerſa. Dicit ergo dñs Boñ. diſt. iiij. parte ꝓma. ar. i. q̃ſtione ꝓma. ꝙ i baptiſmo omnis culpa delef: ⁊ reſtituif homo in ꝓſtinam innocentiã quãtum ad animam. Si autem queratur ratio huius. dicit ꝙ eſt diuina liberalitas: que tantam huic ſacramẽto contulit efficaciam. Sed poſſet aliquis arguere ſic. Diuerſoruꝫ morborum diuerſe ſunt medicine. ergo cum culpe ſint diuerſe: nõ tm̃ ſpecie: ſed etiam genere: vtpote originalis et actualis ⁊ venialis ⁊ mortalis: ꝙ̃ ad h' ꝙ cu-

rentur neceſſe eſt ꝙ diuerſe adhibeanť ſpūa-
les medicine. Rñdet Boñ. ad.i. cōtra.ꝙ re-
medium pōt morbuꝫ reſpicere dupliciter,aut
qꝛ principaliť ſit ad hͦ, aut qꝛ hoc curat tanꝙ̄
annexū. Scōm ergo ꝙ diuerſi ſunt morbi ſpi
rituales:diuerſe ſunt etiā medicine ſacramen
tales principaliter ad illos ordinate, Si autē
morbus habeat aliū morbū cōiunctum:ꝛ me
dicina perfectā habeat virtutem curandi: nō
tm̄ curat principalem,ſed etiam annexum.et
ſic facit baptiſmus. Secundus baptiſmi
effectus eſt remiſſio pene. Remittiť ſiquideꝫ
baptiſato omnis pena peccato debita. Unde
Aug⁹,in li.de baptiſmo paruuloꝝ. ꝛ habeť de
cōſe.diſ. iiij.in.c.per baptiſmū,inquit. Quic-
quid ab homine dictū factum ꝛ cogitatuꝫ eſt,
totū aboletur, ꝛ quaſi nō factum habetur. Et
glo.ſuper illo verbo pſal.quoꝝ tecta ſunt pec-
cata,dicit. Ita ſunt tecta peccata in baptiſmo
ꝙ deus ea nō vult punire. Si autē diceretur
ꝙ hoc nō videť cōſonum eo ꝙ Anſel. in lib.
cur deus homo.ait. Si peccatum nō puniť: in
ordinatum dimittiť: ꝛ deus nihil inordinatū
relinquit. Rñdet Ric.in.iiij. diſ.iiij.ar. iij.q.
ij.ad.i.ꝙ xp̄s per paſſionē ſuā ſufficiēter exol
uit penā peccatis debitam:que in baptiſmo re
mittunť. Sed adhuc nōnulli arguūt oſten
dentes ꝙ per baptiſmū nō remittať omnis pe
na. Primo qꝛ vt habeť de cōſe.diſ.iiij.in.c.ne
qō abſit.iudeis venientibus ad baptiſmū in-
dicenda eſt penitētia ꝛ abſtinētia quadragin
ta dierū, Secundo qꝛ videmus paruulos ba-
ptiſatos qui nullum peccatū cōmiſerunt poſt
baptiſmū multis penalitatibus ſubiacere: et
cōſtat ꝙ nō iniuſte.ergo baptiſmus nō remo
uet omnē penam. Inquit enī Aug. xiij.de tri-
ni. Omnia huius ſeculi mala: dolores: la-
boreſqꝫ hominū veniunt de peccatoꝝ. ꝛ maxi
me de peccati originalis meritis, Tertio argu
unt:qꝛ baptiſatus ante xp̄i paſſionem adhuc
paradiſum nō intrabat.ſed clauſura illa erat
pena peccati,ergo per baptiſmum nō remittiť
illa pena. Ad primū reſpondet Ric.vbi.ſ.
ad.v.ꝙ illa penitētia nō indiciť iudeis ꝓpter
ſacramenti efficaciā:ſed ꝓpter eius reueren-
tiam.ꝛ iudeoꝝ recipientiuꝫ baptiſmum ꝓba
tionem.vnde eis nō indicebať poſt ſuſceptio
nem baptiſmi.ſed ante.ꝛ q̄uis ſic obſeruareť
quondā:tamen modo nō oportet obſeruari:
ſed quod innuit glo.in pallegato,c.ne qō ab-
ſit.niſi eſſet cōtraria cōſuetudo, Ad ſcōm re-
ſpondet Boñ.vbi. ſ.q.ij.dicens,ꝙ diſtinguē
dum eſt de penis. Quedā enim ſunt pene ete-
nales:ꝛ quedam temporales. Ab omni eter-
nali abſoluit baptiſmus delendo omnem cul-
pam. De penis autem tēporalibus adhuc eſt
diſtinguendum:quia quedā cōtrahuntur. vt
fames:ſitis: paſſioneſqꝫ cōtemporanee vite,
Quedam imponuntur ꝛ aſſumuntur:vt ieiu-
nia corporalia:ꝛ ſpiritualia exercitia: ꝛ labo-
rioſa opera, Baptiſmus ergo vt dictuꝫ eſt ab-
ſoluit ab omni pena eternali:ꝛ ab omni pena
temporali ſatiſfactoria ſiue aſſumpta: nō au-
tem ab omni cōtracta:vtpote a fame:ſiti: ꝛ ce
teris ſimilibus, Ratio autem eſt.quia ad hoc
ipſum nō ordinauit.ꝛ ratio quare nō ordina
uit eſt:quia cōgruum fuit ꝙ huiuſmodi pena-
litates in nobis ꝓpter tria relinqueret. Pri
mo ꝓpter manifeſtandam equitatem diuini
iudicij. vt illa ſententia quam dictauerat de
morte Ade ꝛ poſteroꝝ eius imobilis perma
neret.vñ ab illa nemo euadit. Secunda ra
tio fuit ad oſtendendū fructum paſſionis xp̄i
a qua virtutem ſacramentuꝫ habet.vt penas
remittat perſonales nō naturales: quia reme
dium reſpicit perſonam nō naturam. Ter
tia ratio fuit ꝓpter hominem adiuuandum.
Per huiuſmodi etenī penalitates adiuuať ho
mo vt ſpiritualiter viuat:ꝛ pugnans corone
tur. Tho.vero.q.lxix.tertie partis.ar.iij.dicit
ꝙ baptiſmus habet virtutē auferendi penali
tates p̄ſentis vite. Non tamen eas aufert in
p̄ſenti vita: quod fit totū vt baptiſati cōfor-
mentur xp̄o:qui licet a principio ſue cōceptio
nis fuerit plenus gratia ꝛ veritate:habuit ta
men corpus paſſibile, quod per paſſionem et
mortem eſt ad vitam glorioſam reſuſcitatū.
Ita ꝛ xp̄ianus in baptiſmo grām cōſequitur
q̄tum ad animā: habet tamen corpus paſ-
ſibile:in quo ꝓximo poſſit pati: ſed tandeꝫ re
ſuſcitabitur ad impaſſibilē vitam. Unde et
apl's Ro.viij.ait. Qui ſuſcitauit ieſum xp̄m
a mortuis viuificabit ꝛ mortalia corpora ve
ſtra per inhabitantē ſpiritum eius in vobis.
Penalitates ergo virtute baptiſmi auferenť
a iuſtis in reſurrectione quando mortale cor
pus hoc induet incorruptionē ꝛ immortalita
tem. Ad tertiū argumentū reſpondet Ric.
vbi.ſ.ad.iiij.ꝙ baptiſm⁹ modo aperit celi ia-
nuā baptiſato q̄tū ad efficaciā:q̄uis hoc nō
p[illegible] facere ante paſſionē.quia particularis
remotio clauſionis p̄dicte q̄tum ad efficaci
am dependet ex vniuerſali remotione illius
clauſionis q̄tum ad efficaciam que per chri-
ſti paſſionem facta eſt. Tertius baptiſmi
effectus eſt collatio gratie, Ut enim inquit

glo.ad Titū.iiij.in expoſitione verborū apl'i
dicētis. Saluos nos fecit p lauacrū regene-
rationis ꝛ renouationis ſpūſſancti quē effu-
dit in nos abūde. Lauacrū regeneratōis eſt
ſacramentū baptiſmi in quo dať grā ſpūſſci
ꝛ copia virtutum. Sed nōnulli dubitant an
pueri in baptiſmo conſequanť grām ꝛ virtu
tes cum nōdum habeāt vſum liberi arbitrij
Et dicit Tho.iij.parte.q.lxix.ar.vi. ꝙ quidā
antiqui poſuerūt ꝙ pueris in baptiſmo non
danť gratie ꝛ ꝟtutes.ſed imp̄miť eis chara-
cter xp̄i:cuius ꝟtute cū ad perfectam etatem
venerint conſequunť grām ꝛ ꝟtutes. Sed hͦ
patet eſſe falſum dupl'r. Primo quidē ꝙ pu
eri ſicut ꝛ adulti in baptiſmo efficiunť mem-
bra xp̄i. Unde neceſſe eſt ꝙ a capite recipiāt
influxum gratie ꝛ virtutis. Scōo quia ſm
hoc pueri decedētes poſt baptiſmū non ꝑue
nirēt ad vitam eternā:quia vt dꝛ ad Ro.vi.
Gratia dei vita eterna. Cauſa auteꝫ erroris
fuit:quia neſcierūt diſtinguere inter habituꝫ
ꝛ actum.ꝛ ſic videntes pueros inhabiles ad
actus virtutū:crediderūt eos poſt baptiſmū
nullatenus ꝟtutem habere. Sed iſta impotē
tia operandi nō accidit pueris ex defectu ha
bituū:ſed ex impedimēto corꝑali: ſicut ꝛ dor
mientes q̄uis habeant habitus ꝟtutum:im
pediunť tamē ab actibus ꝓpter ſomnuꝫ.hec
Tho. Ex quibus oībus colligimus quantum
debeamus deo nos q̄ baptiſati ſumus:q̄bus
tam liberal'r ſua dona dignatus eſt imparti-
ri.conari inſuper omni ſtudio tenemur vir-
tutes amplecti:ad quas nos facileſ reddidit
in ſuſceptōne baptiſmi.vt ſic mereamur in hͦ
ſeculo gratie ꝑfectum:ꝛ in futuro eterne vite
premium. Amen.

Feria ſexta in paraſceue de doloribus an-
xietatibus ꝛ amaritudinib⁹ chriſti ieſu quos
in ſua paſſione p totius humani generis ſa-
lute ſuſtinuit, Sermo LXIX

Dolores noſtros ip

ſe portauit. Eſa.ꝓphe verba ſunt
iſta.liij.c. Paſſione dñi noſtri ieſu
xp̄i tam acerbiſſimam q̄ ignominioſam ho-
die recolētes a lachrymis cōtinere minime de-
bemus:q̄nimmo flentes inuitare debemus
inſenſibiles creaturas.vt modo ſuo ꝯpatiāť
filio ꝟginis in cruce pēdenti.d.illud Senece
i pma tragē. Lugeat ether. magnuſqꝫ parēs
etheris alti. Telluſqꝫ ferax. ꝛ vaga ponti mo
bilis vnda. Tuqꝫ ante oēs q̄ p terras tractuſ
q̄ maris fundis radios:nocteqꝫ fugas ore
decoro. Quidnā flebilius cōmemorari poteſt
ꝙ mors illa ſeuiſſima dei ꝛ ſaluatoris noſtri
ieſu xp̄i: Talis memoria (inq̄t Berñ) requirit
lachrymas. Ad illas etem̄ nos ꝓuocat ſacta
mater eccleſia hodie nigris induta, Ad illas
nos excitat xp̄us ieſus in doloribus ſuis, Ad
illas inſup nos trahit ꝟgo illa piiſſima: ſpes
vnica mūdi, Nam ſi pie volumus ꝯtemplari:
videbimus eam vultu meſto.facie ſqualida:
ſparſo crine:ac ſciſſis veſtibus ſtantem ante
crucem:ꝛ querula voce dicentē. O fili mi (quē
de ſpūſancto conceptū deū verū ꝛ hominem
peperi) video te inter duos latrones cruci af-
fixum ꝛ vulneribus plenū. O fili mi (quē ado
rant angeli) caput ſpinis tenes coronatū. O
fili mi (quē tanta diligētia dum tenellus eras
enutriui:quē ſemp dilexi:ſemp amaui: q̄a tu
me dilexiſti ꝛ amaſti genitricē tuā) ecce i cru-
ce mortuus es ꝛ extinct⁹. O pater eterne:cō-
patere mihi ſue miſerrime matri.ꝛ plāge me
cum tuū ac meū filiū. Et qꝛ id tue nature non
cōuenit: ꝑcipe illud creaturis tuis. O angeli-
ci ſpūs:ꝛ vos modo veſtro plangite mecū. O
celeſtia corpora (quoꝝ pulchritudinē vincebat
decora facies filij mei) plangite illū iſta die in
ſtar leproſi deformē factū. O inſenſibilia ele
menta. O terra cū tuis arboribus ꝛ plantis.
o aqua cuꝫ tua claritate ꝛ admirabili fluxu.o
aer cū tua facilitate,o ardēs ignis cū tua viua
citate plangite mecū factorē veſtrū filiū me-
um. O reges terre, ꝑncipes:ꝛ quilibꝫ domini
plangite mecū dñm dñantiū filium meū, O
populi om̄s:ꝛ tu ꝑcipue o popule xp̄iane (q̄s
xp̄us [illegible]auit.vt ꝛ mori p vobis eligeret)
plangite illū mecū tam dire mortuū filiū me-
um. O ꝟgines:o vidue:o ꝯtinentes:o ſenes
o paruuli:lugete mecū benigniſſimū dominū
veſtrum. O matres (q̄ filios genuiſtis) ſoluite
crinē.ꝛ p meſta colla capilli fluant: implētes
aerē vocibus:ꝛ dicētes mecum. Fili mi ieſu:
ieſu fili mi,hodie p pctōribus paſſus:ꝛ mor-
tuus es. O lumen oculoꝝ meoꝝ.o ſpes ꝛ ſo-
latium vite mee.o gaudiū ꝛ iocūditas mea:
quō factus es mihi amaritudo ꝛ dolor:vulne
raſti cor meū.ꝛ tranſfodiſti illud pūgenti gla
dio. Vis aut ſcīb⁹ ꝟbis piiſſima virgo nr̄aꝫ
duriciē rūpe ſatagit. Sed qꝛ non ſum⁹ a no-
bis ſufficiētes horum myſterioꝝ (vt debem⁹)
cum deuotione:compūctione:fletu:ꝛ lachry-
mis recordari) opus eſt vt ſupnū implorem⁹
auxilium. Et licet in oībus alijs ꝑdicatōnib⁹
conſueuerimus ꝟginum ꝟginem interpellā-
re:tamen quia hodie circa filij lamenta eſt oc-

cupata: gaudiumq̃ angelice ſalutationis cō-
uerſum eſt illi in triſticiã ⁊ merorẽ: ideo ad
crucem humilr̃ confugiemus: illamq̃ ſaluta-
bimus / ṽba (quibus eccl'ia vtit̃) referẽtes. O
crux / aue ſpes vnica hoc paſſionis tẽpe: auge
pijs iuſticiã reiſq̃ dona veniã. Et tu pater de
celis deus / concede nobis oībus: vt p merita
crucis filij tui corda noſtra flectere mollireq̃
valeamus: quaten⁹ cũ lachrymis loquẽt au-
dire poſſimus paſſionẽ eius. Hac itaq̃ ſuſce-
pta fiducia de ipa paſſiõe locuturi / ad chriſti
dolores cõuertemus ſmonẽ: quos in verbis
ĩ nr̃o themate allegat̃ eſſe. pnũciauit. Ut aũt
ordinate incedam / diſtinguem⁹ in tres pnci-
pales articulos hodiernam p̃dicationem. In
quorũ quolibet quattuor dolores chriſti pie
contemplabimur.

In p̃mo articulo quattuor dolores.
- Primus dolor d̃r orationis.
- Secũdus / cõp̃henſionis.
- Tertius / deductionis.
- Quartus / cõtradictionis
- In ſcd̃o articulo / quattuor.
- Primus / preſentationis
- Secũdus / ſententiationis.
- Tertius / crucifixionis
- Quartus inſpectiõis.
- In tertio articulo / quattuor.
- Primus / clamationis.
- Secũdus / potationis.
- Tertius / cognitionis.
- Quartus / ſeparationis.

Qualiter xp̃s in oratiõe vehementer doluit
ꝓpter contriſtationem / ꝓpter petitionem: ⁊
ꝓpter confortationem.

Primi articuli dolor primus.

Primus dolor quẽ chriſtus ieſus p
nobis tulit: ⁊ nos pie illũ medita-
ri habem⁹ d̃r orõnis. Doluit nanq̃
dei filius in laborioſa orõne. quã poſt cenam
fecit ad patrem. Cuius doloris vehementia
colligi poteſt ex tribus
- Primo ex contriſtatione.
- Scd̃o ex petitione.
- Tertio ex confortatione.

Primo apparet vehemẽtia doloris xp̃i ad
orandũ euntis ex ꝯtriſtatiõe. Ad qd̃ intelligen-
dũ notare debemus: qr̃ Ioh. xviij. d̃r: ꝙ poſt
cenã egreſſus eſt ieſus cũ diſcipulis ſuis trãſ
torrentẽ cedron. vbi erat hortus in quem in-
troiuit ipe ⁊ diſcipuli eius. Et lʒ Mat. xxvi.
Marci. xiiij. ⁊ Lu. xxij. narret̃ ꝙ hymno dcõ
exierũt in montẽ oliuarũ / tñ ſm̃ Aug. de con-
ſenſu euangeliſtarum dicit ꝙ idem eſt locus
Hortus em̃ ille erat trãs torrente cedron ad
pedes mõtis oliueti. Ibi poſtq̃ diſcipulis di-
xit ſcandalũ / quod paſſuri erãt p̃monuiſſetq̃
petrũ in ſe nimium cõfidentẽ: qualr̃ eum ter
anteq̃ gallus bis cãtaret eſſet negatur⁹. Ue-
nit cum eis in villã: que d̃r gethſemani: et di-
xit diſcipulis ſuis. Sedete hic donec vadam
illuc ⁊ orem. Et aſſumpto petro ⁊ duob⁹ filijs
zebedei / cepit cõtriſtari ⁊ meſtus eſſe: ⁊ ait ill'
Triſtis eſt aĩa mea vſq̃ ad mortẽ. Sed hic
theologi querũt / vtrũ in aĩa xp̃i fuerit paſſio
triſtitie. Et arguũt quidã ꝙ nõ. Nã ſapiens
Eccl'i. xxx. triſtitiã diſſuadet dicẽs. Triſtitiaʒ
nõ des aĩe tue. ⁊ nõ affligas teipm̃ in cõſilio
tuo. Et iterũ ibi. Triſtitiaʒ longe expelle a te.
multos em̃ occidit triſtitia: ⁊ nõ eſt vtilitas
in illa. Ariſt. inſup. iij. Topi. ait. Eadẽ ſũt ma-
gis eligẽda ſine triſtitia: ꝙ cũ triſtitia. Sapi-
ens inſup Prouer. xij. ait. Nõ ꝯtriſtabit iuſtũ
quicq̃d ei acciderit. Sed Ric. arti. iij. q. i. et
Bon. ar. ij. q. ij. diſti. xv. tertij. r̃ndent ꝙ abſq̃
dubio ſicut magr̃ ſen. refert. ⁊ textus euãgeli-
cus confirmat. in aĩa xp̃i fuit paſſio triſtitie.
Sicut em̃ ex cõiũctõne rei amate cũ apphen-
ſione eiuſdẽ / cauſat̃ in appetitu ſenſitiuo paſ-
ſio delectatõis: ſic ex cõiunctione rei odite cũ
apphenſiõe eiuſdẽ cauſat̃ in appetitu paſſio
triſtitie: ⁊ quia res de proximo ⁊ certitudina-
liter futura conſiderat̃ quaſi iam preſens p-
pter euẽtus inſtantem ꝓpinquitatẽ ⁊ infalli-
bilitatẽ: iõ nõ ſolum reſpectu rei odite cũ eſt
preſens: ſed etiam reſpectu rei odite infallibi-
liter ⁊ de proximo venture / eſt paſſio triſtitie.
Unde ſm̃ ph̃m in. ij. rheto. Illi qui iam de ca-
pitantur / non timẽt videntes ſibi neceſſitatem
imminere: ſed triſtant̃. ⁊ ideo quia ſenſuali-
tas anime xp̃i mortem recuſabat / cum appre-
hendit ipam vt de ꝓximo infallibilr̃ venturã
ram / cauſata fuit in eius appetitu paſſio tri-
ſtitie. Aliter tñ fuit in eo triſtitia / ꝙ in nobis.
In nobis em̃ frequẽter cauſat̃ contra ⁊ pter
imperium rationis. quod vituperabile eſt. vt
patet per auctoritates ſupius allegatas. In
xp̃o vero non fuit niſi ſm̃ imperiũ rationis:
que imꝑabat ſenſualitatẽ triſtari moderate
ſm̃ exigentiã ſue nature: ⁊ ideo in ipo nõ fu-
it triſtitia rationem peruertens. neq̃ conturbãs: nec de neceſſitate. Ob quod Hieronym⁹
ſuper Mattheũ. ait. Dñs noſter vt veritatẽ
ꝓbaret aſſumpti hominis / vere quidem cõ-
triſtatus eſt. Sed ne paſſio in animo illi⁹ do-
minaret̃ per ꝓpaſſionẽ / cepit cõtriſtari. Aliud

em̃ eſt contriſtari: aliud incipere contriſtari.
hec ille. Conſiderem⁹ ergo ꝙ benigne dñs or-
bis tribus illis diſcipulis aduocatis eos for-
te amplectãdo: ⁊ nũc ſupra vnũ / nũc ſupra aliũ
dexterã extendendo cum ſuſpirijs ⁊ anxietate
meſta dicebat. Heu filij mei: diſcipuli mei cha-
riſſimi. Triſtis eſt aĩa mea vſq̃ ad mortem.
Scd̃m Nicolaũ de lira. dictio vſq̃ accipi põt
dupliciter. Uno mõ intenſiue: qr̃ tantũ intenſa
erat / quantũ poterat eſſe. Alio mõ extenſiue:
quia durauit vſq̃ ad horã mortis. Secun-
do apparet vehemẽtia doloris xp̃i ex petitio-
ne. Dimiſſis vtiq̃ tribus illis / quib⁹ dixit. Su-
ſtinete hic ⁊ vigilate mecũ. auulſus eſt ab eis
quantũ iact⁹ eſt lapidis. vt Lucas meminit.
⁊ poſitis genib⁹ orauit dicens. Pater mi ſi poſ-
ſibile eſt / tranſeat a me calix iſte: verũtamen
non ſicut ego volo: ſed ſicut tu. Et venit ad di-
ſcipulos ſuos: ⁊ inuenit eos dormientes: ⁊ di-
xit Petro ſic. Non potuiſti vna hora vigilare
mecũ: Uigilate ⁊ orate. ne intretis in tempta-
tione. ſpirit⁹ quidẽ promptus eſt: caro aũt in-
firma. Iterũ ſecũdo abijt ⁊ orauit vt pri⁹. Et
venit iterũ ⁊ inuenit diſcipulos dormientes
pre triſticia. Et relict̃ iterũ ſecũdo abijt ⁊ ora-
uit. Ubi doctores theologi querũt / vtrũ illa
oratio fuit a rõne / aut a ſenſualitate: Et r̃ndet
Bon. diſt. xvij. ar. ij. q. iij. tertij. ꝙ de ipa dupli-
citer poſſum⁹ loqui. aut quantũ ad materiam
aut quantum ad formã. Si loquamur de ipa
quantũ ad materiã: cũ materia orõnis reſpi-
ciat deſideriũ petẽtis: talis fuit petitio ſenſua-
litatis: cui⁹ deſideriũ erat ad nõ moriendum.
vt magr̃ ſniarũ dicit in lr̃a. Si aũt loquamur
de p̃dicta orõne quantũ ad formã: ſicut cũ for-
ma petitionis reſpiciat diſcretionẽ ꝓponẽtis.
⁊ talis modus ꝓponendi fit a diſcretione rõ-
nis: cõcedendũ eſt ꝙ talis oratio fuit volunta-
tis rõnalis. Ad qd̃ meli⁹ intelligendũ notã-
dũ ſm̃ Bon. vbi. ſ. arti. i. q. i. ⁊ Rich. ibidẽ. ꝙ
cũ in xp̃o ſint plures nature intellectuales: vi-
delicet diuina ⁊ hũana / neceſſe eſt in xp̃o plu-
res eſſe volũtates. qd̃ magr̃ in textu per mul-
timodas auctes ſctõꝝ oſtẽdit. Unñ ſi numerẽ-
tur volũtates xp̃i ſm̃ naturas / due ſunt. ſcʒ di-
uina ⁊ hũana. ſ; ſm̃ potentias / tres ſunt. ſ. vo-
luntas diuina: ⁊ volũtas aĩe rõnalis: ⁊ volun-
tas appetitiua ſenſitiua: que extenſo noĩe vo-
luntatis / volũtas dicit̃. qr̃ mouet̃ poſt appre-
henſionẽ. qr̃ ꝓprie loquẽdo de noĩe volũtatis
volũtas nõ iuenit̃ niſi in pte aĩe rõnalis ſm̃
ph̃m. iij. de aĩa. Igit̃ tanq̃ verus homo cogi-
tans. imo clare videns dñs ieſus xp̃us / que ſibi
parabant̃ in ꝓximo / paſſiones: que martyria
in ſuo corpe toleratur⁹ erat / volũtate quadã
pietatis dicebat. Pater ſi poſſibile eſt tranſ-
fer a me calicẽ iſtũ: verũtñ qr̃ ſic eſt voluntas
tua / vt p humano genere moriẽdo ⁊ patiẽdo
ſatiſfaciã: ecce me promptiſſimũ ⁊ paratum.
fiat nõ qd̃ ego volo volũtate ſenſualitatis: ſ;
qd̃ tu. qr̃ ego idẽ volo volũtate rõnis. O bo-
ne ieſu doctor veritatis / q̃ cepiſti facere ⁊ do-
cere. tu nobis dixiſti vt orantes loqueremur
patri tuo verbũ hoc: quod tu in tua agonia ſe-
pius replicaſti. Fiat voluntas tua. Ob quod
Leo papa in ſermone de paſſiõe ait. Hec vox
oẽs fideles inſtruxit: oẽs confeſſores accen-
dit: oẽs martyres coronauit. Nã quis mũdi
odia: quis tẽptationũ turbines: quis poſſet
perſecutoꝝ ſuperare terrores: niſi xp̃s in oib⁹
⁊ pro oib⁹ patri diceret. Fiat volũtas tua. Di-
ſcant ergo hanc vocẽ oẽs eccl'ie filij: vt cũ ad-
uerſitas violenter alicui⁹ tẽptatiõis incũbit:
ſeparato tremore formidinis / accipiant tole-
rantiã paſſionis. Hec ille. Tertio apparet
vehementia doloris xp̃i in ſua oratione ex cõ-
fortatione. Tam vrgens em̃ erat dolor ei⁹ vt
angelus ad eũ ꝯfortãdũ mitteret̃. Apparuit
inquit Lucas ei angelus cõfortans eũ. Appa-
ritio aũt illa ſm̃ Nicolaũ de lira fuit in viſiõe
corpali. Ubi oſtẽdit̃ ꝙ in eo erat vera huma-
nitas: q̃ cõfortabat̃ cõtra triſticiã inſurgentẽ
in parte ſenſitiua ex apprehenſione mortis ĩ-
minentis. Et fact⁹ in agonia ꝓlixius orabat.
Erat autẽ hec agonia reluctatio ſenſualitatis
mortẽ horrentis: ⁊ rõnis ipam acceptantis.
qr̃ virtute diuina quelibet pars permittebatur
agere ⁊ pati / qd̃ erat ſibi ꝓpriũ. Et factus eſt
ſudor eius / ſicut gutte ſanguinis decurrentis
in terraʒ. Ex vehementi em̃ anxietate fiebat
vt non ſolũ humores exirent per ſudorẽ: ſed
etiã aliq̃d de ſanguine ſudorẽ tingẽte. Scd̃m
vero opinionẽ aliquoꝝ hoc ſupnaturalr̃ fa-
ctũ eſt: vt ſic xp̃s ſuũ ſanguinẽ iã p ſalute no-
ſtra effundere inciperet. Sed nõ imerito q̃-
rere q̃s poſſet / vtrũ dolor xp̃i patiẽtis / fuit do-
lor acerbiſſim⁹: ita ꝙ excelſerit oẽm dolorem
quorũcũq̃ patiẽtiũ. Et r̃ndet Rich. in. iij. di.
xv. ar. iiij. q. iij. ⁊ Bon. ar. i. q. ij. di. xvi. ⁊ Tho.
tertia parte. q. xlvi. arti. vi. ꝙ quis dolor xp̃i
nõ fuerit maxim⁹ oĩum dolorũ ſimplr̃: cũ do-
lor dãnatoꝝ ſit eo maior: fuit tñ maxim⁹ oĩm
doloꝝ hui⁹ vite ꝓpter tria.
- Primo ꝓpter cauſam paſſionis.
- Scd̃o ꝓpter modũ patiendi.
- Tertio ꝓpter conditionẽ patientis.

1· Primo ſi cõſiderec̃ cauſa ob quã xp̄s paſſus fuit: ĩ eo doloris afflictio magna fuit. Nõ eñ patiebatur pro culpa propria: imo pro aliena. non pro amicis: ſed pro inimicis, ⁊ etiã ꝓ his quos videbat ingratos. 2· Scd̃o ſi cõſideretur modus patiẽdi: fuit in eo dolor acerbiſſimus. Tum ꝓpter generalitatẽ: quia in oĩbus membris affligebatur. tum etiam ꝓpter continuitatẽ: q: ſuſpendiũ eius continuabat. ⁊ claui adeo affligebant pendentẽ. Ob quod mors confixorũ in cruce eſt acerbiſſima: quia configuntur in locis neruoſis: ⁊ maxime ſenſibilibus. 3· Tertio ſi conſideretur qualitas ſiue conditio patientis: maxima fuit in eo afflictio propter maximã cõplexionis equalitatẽ ⁊ propter ſenſus viuacitatẽ. Unde quia nullus potuit ei equari nec in equalitate complexionis nec in viuacitate ſenſus: dolor illi⁹ fuit oĩum dolorũ acutiſſimus. Addit etiã Thõ. q ſi conſiderec̃ puritas doloris xp̄i: dolor iſte fuit maximus. Nã in alijs patientibus mitigatur triſticia iterior ⁊ etiã dolor exterior ex aliqua conſideratione rõnis. per quandã deriuationẽ ſeu redundantiã a ſuperioribus virib⁹ ad vires inferiores: quod in xp̄o patiente nõ fuit. Unicuiqꝫ eñ viriũ permiſit agere quod eſt ſibi ꝓpriũ ſm Dama. Ideo xp̄s Treñ. i. ait O vos oẽs qui tranſitis per viã attendite ⁊ videte ſi eſt dolor ſicut dolor me⁹. Cuius magnitudinẽ nos colligere poſſumus cũ videm⁹ xp̄m ſuã paſſionẽ cogitantẽ ſudorẽ ſanguinẽ emittere. Ubi es o aĩa ratiõalis? Quid agis? O inſignita imagine dei tui? Uelis obſecro xp̄o ieſu oranti: ſudanti: gementi: lachrymanti: ⁊ agonizanti pro ſalute tua aſſiſtere miſericorditer. Noli dormire illi q̃ nõ dormiuit ipſe tibi. Inſpice mentis oculo cõpaſſiuo quanta pro te paſſus eſt a die natiuitatis ſue vſqꝫ ad horã preſentẽ: ⁊ nũc vigilans ⁊ orans frequẽter patri ſeip̄m offert: mortẽ acerbiſſimã hodie fore paſſurũ. Et quia hõ eſt: cogitat in ſeip̄o ⁊ ſibiip̄i loquic̃. Heu me filiũ mr̃is mee: hinc ad modicũ captus ero: ligatus: flagellatus: deluſus: ſpinis coronat⁹: ⁊ inter duos latrones in cruce confixus. Faciã oĩa libenc̃. vt obediã patri meo. ⁊ redimã humanũ genus. Sꝫ heu me q̃ta ſuſtinebo tormẽta? O q̃ta ẽ triſticia mea ⁊ amaritudo cordis mei? Compatere illi anima dura: ⁊ collige in corde tuo guttulas illas ſanguinis quas ſudãdo pro te fudit in terram.

Qd̃ in cõprehenſiõe vehementer doluit ꝓpter iude damnationẽ: ꝓpter ſuã ligationẽ: ⁊ propter diſcipulorum turbationem.

Primi articuli dolor ſecundus.

Secundus dolor quẽ xp̄s ꝓ nobis ſuſtinuit dr̃ cõprehenſionis. qñ ſcꝫ miniſtri iudeorũ cõprehenderunt eum ⁊ velut mancipiũ viliſſimũ ligauerũt. Fuit autem tũc vehemens dolor eius ꝓpter tria.

- Primo ꝓpter iude dãnationẽ.
- Scd̃o ꝓpter ſuã ligationẽ.
- Tertio ꝓpter diſcipulorũ turbationẽ.

Primo fuit vehemens dolor xp̄i ꝓpter iude dãnationẽ. Ipſe naqꝫ turbã duxit ad locũ in quo xp̄us orauerat: poſtq̃ erat cũ diſcipulis ſuis. Sciebat eñ ip̄e locũ illũ: quia frequẽter conuenerat illuc cuꝫ diſcipulis ſuis. Dederat aũt ſignũ his qui xp̄m cõprehenſuri erãt dicens. Quemcunqꝫ oſculatus fuero ipſe eſt: tenete eũ. Hoc aũt ſignũ ſm glo. dedit eis ne loco xp̄i caperent iacobũ minorẽ: q̃ erat ſimilis xp̄o in facie. Accedens ergo iudas ad xp̄m oſculatus eſt eũ: ⁊ dixit. Aue rabbi. Cui ieſus. Amice inquit: ad quid veniſti? quaſi dicat ſm aliquos. Tu oſtendis amicitiã ſigno: ⁊ proditionem agis de facto. Uel melius ſm alios. O iuda amice mi quẽ ego dilexi: quẽ ad apoſtolatum vocaui: cui familiarẽ me dedi: cuius pedes in cena laui: cui nunq̃ diſplicui: oſculo me tradis? Cur ita contra me facis? O amice mi iuda: cui ſi ad penitentiaꝫ redire volueris veniam ſum preſtare paratus. Cur me derelinquis? Cur a propoſito tuo malo animũ tuum non reuocas? Amice mi ſi adhuc me amicum habere volueris: lꝫ me tradas in manus inimicorum meorũ: reuertere tamen ad me ⁊ ego ſuſcipiã te. O vere benigniſſimũ ⁊ manſuetiſſimũ dñm: q̃ lꝫ doleret de iniuria quã ſibi iudas inferebat: magis tamẽ ac magis affligebatur de damnatione eius. Nam lꝫ xp̄s qui videbat omnia dolore non modico afficeretur quando iudas concepit animo illũ vendere: quando iudas ad principes ſacerdotuꝫ acceſſit: ⁊ triginta argẽteos in manu recepit: quando a cena exiuit ⁊ ad colligendũ cohortem ⁊ miniſtros ſollicitus properauit. inſuper ſuo fetido ore auſus eſt ꝓditorie oſculari faciem ieſu decorã: ⁊ os eius precioſiſſimũ: plus tamen anguſtiabatur cũ videbat iudam propter ſuã obſtinationẽ fore damnandũ. Sꝫ hic dubitatur vtrum ſi iudas non tradidiſſet xp̄m ⁊ iudei nõ crucifixiſſent eũ fuiſſet humanũ gen⁹ redẽptũ? Et r̃ndet Alexã. in. iij. volumie ſumme. q. xvij. mẽ. iiij. ar. ij. q ſic. q: ĩ tali cãu ſola volũtas patiẽdi ſuffeciſſꝫ ad redẽptionem ſiue ad liberationẽ: ideo nõ excuſac̃ Iudas a pctõ: neqꝫ iudei. Et ſi dicac̃ Ro. viij. hr̃. Proprio filio ſuo nõ pepercit deus: ſꝫ ꝓ nobis oĩbus tradidit illũ. Et Eſa. liij. Tradidit in mortẽ aĩam ſuaꝫ. Ergo ſicut pater ⁊ filius nõ peccauerũt: a ſimili nõ peccauit Iudas neqꝫ iudei. R̃ndet Thõ. iij. pte. q. xlvij. ar. ij. ad. iij. ar. q eadẽ actio diuerſimode iudicatur in bono vel malo: ſm q ex diuerſa radice ꝓcedit. Pater eñ tradidit xp̄m paſſioni ex charitate. Qd̃ intelligi põt. vno quidẽ modo ſm q ſua eterna volũtate p̄ordinauit paſſionem xp̄i ad humani generis liberationẽ. ſm illud Eſa. liij. Dñs poſuit in eo iniquitatem omniũ noſtrũ. Secũdo nõ ꝓtegendo eũ a paſſione: ſed exponẽdo perſequẽtibus. vt Aug. dicit. Ipſe vero filius tradidit ſeipſum paſſioni ꝓpter humilitatẽ: ⁊ ex obedientia fact⁹ ꝓ nobis obediens vſqꝫ ad mortẽ. vt dicic̃ Phil. ij. Iudas cooperatus eſt paſſioni xp̄i ex cupiditate ⁊ iniquitate. Pilatus ex humano timore. Et phariſei ex liuore ⁊ inuidia: ideo ipſi vituperanc̃. et potiſſimũ ingratiſſimus Iudas: de quo ſic exclamat Berñ. O Iuda mercator peſſime, o ꝓditor auariſſime, cur nõ petiuiſti a matre triginta illos argenteos. Et q: paupercula erat aut mendicaſſet: aut ſeipſam potius vẽdidiſſet: dediſſetqꝫ tibi p̄cium: ne filium ſuũ ꝑderes innocentẽ. Scd̃o fuit vehemens dolor xp̄i ꝓpter ſuã cõprehenſionẽ ⁊ ligationẽ. qñ ſcꝫ a miniſtris illis ligatus fuit. Ad qd̃ plenius intelligendũ querendũ prius nobis eſt. vtrũ ipſe filius dei benedicti volẽs paſſionẽ ſuſtinuit Et ſideo q ſic. quod ptꝫ tripliciter. Primo ex ſcripture cõfirmatiõe. Unde eſa. liij. dicic̃. Oblatus eſt q: ipſe voluit. Scd̃o ex p̄nunciatiõe. Prenũciauit quidẽ paſſionẽ ſuam qñ dixit. Mat. xvi. q oporteret ire hieroſolymaꝫ et multa pati a ſenioribus ⁊ ſcribis: ⁊ principibus ſacerdotũ: ⁊ tertia die reſurgere. et Mat. xvij. c. qñ poſt trãſfigurationẽ p̄cepit diſcipulis ſuis dicẽs. Nemini dixeritis viſionem donec filius hoĩs a mortuis reſurgat. Et iteruꝫ Matth. xx. qñ aſſumpſit duodecim diſcip̄los ſuos ſecreto: ⁊ ait illis. Ecce aſcẽdimus Hieroſolymã ⁊ filius hoĩs tradec̃ principibus ſacerdotũ ⁊ ſcribis. ⁊ cõdemnabũt eũ morte. et tradent eũ gentibus ad illudendũ ⁊ flagellandũ: ⁊ crucifigendũ. Tertio patet q voluntarie xp̄s ſe obtulit paſſioni ex facti ꝓbatione Nam iudeos ⁊ eos qui cũ ipſis erant ſolo verbo virtute ſua in terram ꝓſtrauit. Quippe cũ interrogaſſet eos quẽ queritis? Illiqꝫ r̃ndiſſent ieſum nazarenum. vt eis dixit. Ego ſum abierunt retrorſum: ⁊ ceciderũt in terram. vt ſic declararec̃ vir tus diuinitatis eius. Ob qd̃ Aug. ſup Iohẽm inquit. Ubi nunc militum cohors? Ubi terror ⁊ murmur armorũ. Una vox turbam odijs ferocem: armiſqꝫ terribilẽ: ſine telo vllo percuſſit: reppulit: ſtrauit. Deus eñ latebat in carne: ⁊ ſempiternus dies ita mẽbris occultabatur humanis: vt laternis et facibus quereretur in tenebris. Hec ille. Et vt Chryſoſ. ſequic̃. Demum ne quis dicat qñ ipſe iudeos ad hoc induxit vt ipſum occiderent: ſeipſum in manibus eorũ tradens: manifeſte oſtẽdit eis omnia que ſufficiebãt eos reuocare. Sed q: permanebant in malicia: ⁊ nullam habebant excuſationẽ: tunc ſeipſum in manibus eorũ tradidit: ideo iterũ interrogauit eos poſtq̃ a terra ſurrexerũt. Et illi reſponderunt ſicut prius. Quibus ipſe dixit. Dixi vobis: q: ego ſum. ſi ergo me queritis ſinite hos abire. Tũc Simon Petrus gladio percuſſit Malchũ ſeruũ pontificis: abſciditqꝫ auriculã eius dexteram. Siquis aũt quereret vnde gladius erat Petro. Chryſoſ. dicit. q audiẽs iudeos cõtra xp̄m cõſpiraſſe armauerat ſe. Theophilus vero ait q habuerat ipſum in cena ꝓ vſu agni. Sed xp̄s auricula illius ſanata. vt Lucas refert. Petrũ charitatiue redarguit dicẽs. Mitte gladium tuũ in vaginam. An putas: quia nõ poſſum rogare patrẽ meũ: ⁊ exhibebit mihi modo pluſq̃ duodecim legiones angelorũ. Ubi Hiero. Quaſi dicat. Nõ indigeo duodecim apoſtolorũ auxilio. etiaꝫ ſi oẽs me defenderẽt: qui poſſum habere duodecim legiones angelici exercitus. Unde legio apud veteres ſex milibus hoĩm cõplebac̃. De duodecim legionibus ſeptuagintaduo milia angelorũ fiũt in quot genus hoĩm lingua diuiſa eſt. Hec ille. Subdidit xp̄s. Quõ ergo implebuntur ſcripture ꝓphetarũ? Calicem quẽ dedit mihi pater nõ vis vt bibam illũ. Deinde dixit turbis. Tanq̃ ad latronem exiſtis cũ gladijs ⁊ fuſtibus cõprehendere me. Quotidie apud vos eram docens in tẽplo: ⁊ nõ me tenuiſtis. Sed hec eſt hora veſtra: ⁊ poteſtas tenebrarũ. Hora veſtra dicit. ſcꝫ vobis cõceſſa ad me cõprehendendũ: ⁊ poteſtas tenebrarũ: q: diabolus tenebrarũ princeps eos ad hoc incitabat. Tũc illi cõprehenderunt ieſum: ⁊ ligauerunt eum. O flebile ſpectaculum. o dolendũ malum. o lachrymabilẽ factũ videre illos in xp̄m ſeuientes. Nam vt pie poſſumus cõtemplari irruerunt in eum frementes ⁊ rugientes leonum

more. Alij ceperunt eum per capillos ſuos: et violenter in terram ꝓiecerunt. Alij gratioſas manus ſuas capientes retro verterūt. Alij funibus duris illas ligauerūt. Alij catenam collo eius impoſuerūt. Alij cōtumelioſis verbis iniuriabant̄ ſibi. Alij deniqȝ pugnis ⁊ pomis ſuorū enſium percuſſerunt eum. Quid vides o anima mea? Quid audis? Quid loquor? De quo dicimus ꝙ tāta patiebat̄. ꝙ ligatus erat et tam viliter oppꝛſſus ⁊ fatigatus? Nōne ipſe eſt ieſus dei ⁊ virginis filius? Nōne rex hominū ⁊ angeloꝝ? Nōne creator: gubernator: redemptor: glorificator: ⁊ bñfactor tuus? Cur igitur nō ploras: cur nō clamas ad ſydera. O ieſu mi ſalus anime mee. amice ꝓpter me miſeram peccatricē tam dire vinctus es ⁊ catenatus. Emolli cor tuū ad pietatem: ⁊ cōmiſerationem: ⁊ ſequere illū meditatione deuota quocūqȝ de cetero perget. Tertio fuit vehemens dolor xpi ꝓpter diſcipulorum turbationem. Diſcipuli etenī talia que in xpm fiebant cōſpiciebant: ⁊ ex hoc territi fugerūt eo relicto. Et hoc ꝑdixit Zacharias ꝓpheta. xiij. c. Percutiam paſtorē ⁊ diſpergent̄ oues gregis. Sed hic incidit queſtio. Utrū ꝓphete ꝑdixerunt mortem xpi ⁊ paſſionem. Et reſpondeo ꝙ ſic. Nam Lact. lib. iiij. inducit verba Sibylle dicēs. Et in manus impias infidelium poſtea veniet. dabunt autē deo alapas inceſtis manibus: ⁊ impurato ore expuent venenatos ſputos. Dabit vero ad verbera ſimpliciter ſanctum dorſum. ⁊ colaphos accipiēs tacebit: ne quis agnoſcat ꝙ verbum ſit. vel vnde veniat vt inferis loquat̄: ⁊ corona ſpinea coronetur. Ipſa enī inſipiens gens deum tuum nō cognouiſti: ſed ſpinis eum coronaſti: ⁊ horridum illi fel miſcuiſti. Hec ibi. Sed expꝛſſe adhuc ſancti ꝓphete paſſionem chriſti multipliciter ꝓnunciarunt. Dicit nanqȝ Eſa. v. c. Incuruabit̄ homo ⁊ humiliabitur vir. Glo. Rabbi Salomon dicit. Inclinabit̄ homo: ⁊ humiliabit̄ altus vel robuſtus virorū. Et idem exponens illud Deutro. xxxij. Deum qui te genuit dereliqſti. dic̄ In hebreo. Theſſi i. debilitas ⁊ obliuiſceris deum. Moho ele ele mole lecha. i. vulneratum vel occiſum tuum vel afflictum. Et Treñ. i. c. Hieremias dixit. Plorās plorauit in nocte ⁊ lachryme eius in maxillis eius. Glo. Rabbi Moyſi habet. Plorans erit. ſ. ipſa Hieruſalem: ⁊ plorare faciet deum ſanctum. Et Treñ. iij. Hieremias inqͭt. Dabit percutienti ſe maxillam: ſaturabit̄ opprobrijs. Quibus verbis ꝯſonat dictum Michee. v. c. In virga inquit percutient maxillam iudicis iſrael. i. xpi. Nam eſa. xxxiij. dicitur. Adonai iudex noſter. Adonai dator noſter. Adonai rex noſter. ipſe autē ſaluabit nos. Et eſa. liij. c. de xpo paſſuro ita locutus eſt. Dñe quis credidit auditui noſtro. i. paſſionis xpi myſterio: qḋ ego ⁊ alij ꝓphete audiuimus a ſpiritu ſancto? Et brachium domini cui reuelatum eſt? quaſi dicat. paucis. Et aſcendet ſicut virgultū coram eo. ſ. xps coram deo patre et ſicut radix. ſ. ſurſum fructificans: de terra ſitienti. i. de virgine nō humectata vel fecundata humano ſemine. Et nō eſt ei ſpecies neqȝ decor. ſcȝ in paſſione: ⁊ vidimus eum: ⁊ nō erat aſpectus: ⁊ deſiderauimus eum deſpectum et nouiſſimum virorū: virum dolorum ⁊ ſcientē infirmitatē. Et quaſi abſconditus vultus eiꝰ et deſpectus. ſcȝ ꝑ verecundia. vnde nec reputauimus eum. Uere languores noſtros ipſe tulit: ⁊ dolores nr̄os ipſe portauit. Et nos reputauimus eum quaſi leproſum ⁊ percuſſum a deo ⁊ humiliatū. Ipſe autem vulneratus eſt ꝓpter iniquitates noſtras. ⁊ attritus eſt propter ſcelera noſtra. Diſciplina pacis noſtre ſuper eum: ⁊ liuore eius ſanati ſumus. Omnes nos quaſi oues errauimus. vnuſquiſqȝ in viam ſuam declinauit: ⁊ dñs poſuit in eo iniquitatem omnium noſtrum. Hec ille. Qḋ autem ꝑdicta ꝓphetia ad litteram intelligat̄ de xpo: patet per Rabbi Moyſen qui hoc tenet vt dicit Nico. de lira. De tribulatiōe etiam xpi exponunt doc. iudei. illud eſa. xi. Timoris domini. quod ſequit̄ ad illa verba. Requieſcet ſuper eum ſpūs timoris dñi ⁊c̄. Nam in li. ſanhedrin implhec. i. diſtinc. helecy taliter ſcriptum eſt. Uaharibo. i. ⁊ moleſtabit eū in timore domini. Ibi dicit. Rabbi Alexandri. docet ꝙ honoraret eum dominus ꝑcepto tribulationum et tormentorum. Et Dauid in pſal. xxi. qui de xpo ſm Nico. de lira intelligit̄ in perſona xpi ita dicit. Deus deus meus. i. pater rōne diuinitatis: ⁊ rōne humanitatis reſpice in me. ſcȝ poſitum in afflictiōe: quare me dereliquiſti. ſ. in manibus iudeoꝝ. longe a ſalute mea. ſ. corporali. verba delictoꝝ meoꝝ. i. populi que ſua fecit ſuſtinēdo ꝓ eis penā. Deus meus clamabo ꝑ diē. ſ. circa horā nonā. ⁊ nō exaudies qꝛ oratio illa ꝓcedebat vt dictū eſt ꝗtum ad ſuā materiā a volūtate ſenſualitatis: ⁊ nō ad inſipientiā mihi. ſ. hoc cōtingit ꝙ nō ſum exauditus: imo magna fuit ſapiētia ſic redimere genꝰ humanū. Tu aūt in ſctō habitas. i. oīa ſctē facis. In te ſperauerūt patres nr̄i: ⁊ liberaſti eos. ſcȝ de ſeruitute egypti ⁊ captiuitate babylonis. Que liberationes fuerunt quedā figure liberatiōis hominū propter mortē meā facte. Ego aūt ſum vermis. i. viſus abominabilis: ⁊ non homo. ſcȝ non vtens rōne ꝗtum ad opinionē iudeoꝝ qui dicebāt eū demoniacū: opprobriū hoim. ſ. maiorū: ⁊ phariſeorū. ⁊ abiectio plebis. ſ. populi cōis. Oēs videntes me deriſerūt me: locuti ſunt labijs ⁊ mouerūt caput. ſ. dicentes. Sperauit in dño eripiat eū ſaluū faciat eū: quoniā vult eū. Quoniā tu es qui extraxiſti me de ventre. ſcȝ ſuper naturam feciſti me naſci de virgine ſpes mea: quia in chriſto fuit ſpes future glorie quo ad corpus. In te proiectus ſum ex vtero. i. tibi in ſuppoſito verbi vnitus a conceptionis principio. de ventre matris mee deus meus es tu. i. deum meū te cognoui: quia anima chriſti ab inſtanti conceptionis fuit repleta virtutibus. Ne diſceſſeris a me: quoniā tribulatio proxima eſt ⁊ non eſt qui adiuuet. Circundederunt me vituli multi: tauri pingues. ſ. iudei petulantes. ⁊ auari obſederunt me. Aperuerunt ſuper me os ſuū: ſicut leo rapiens ⁊ rugiens. Sicut aq̄ effuſus ſum: ⁊ diſperſa ſunt omīa oſſa mea. i. diſcipuli. Factū eſt cor meū tanꝗ cera liqueſcens in medio ventris mei. Aruit tanꝗ teſta virtus mea: ⁊ lingua mea adheſit faucibꝰ meis: ⁊ in puluerē mortis deduxiſti me. Quoniā circundederunt me canes multi: concilium malignantiū obſedit me. Foderunt manꝰ meas ⁊ pedes meos: dinumerauerunt omīa oſſa mea. Ipſi vero conſiderauerunt ⁊ inſpexerūt me: diuiſerunt ſibi veſtimēta mea: ⁊ ſuper veſtem meā miſerunt ſortē. Et iterū pſ. ij. quem apl̄i Act. iiij. de xpo intelligendū teſtati ſunt: de eius paſſione ita inquit. Quare fremuerūt gentes: ⁊ ppl̄i meditati ſunt inania. Aſtiterūt reges terre. i. herodes qui vocabatur rex galilee: Marci. vi. ⁊ Matth. xiiij. Et pontius pilatus qui tenebat pro tunc locū imperatoris. Unde Centurio ſub eo cōſtitutus vocatur regulus. Job. iiij. Et principes conuenerunt in vnū: aduerſus dñm ⁊ aduerſus xpm eius. Ad hoc etiā eſt ꝓphetia illa Zach. xij. di. Uidebūt in quem tranſfixerunt. Sunt ⁊ alie plures de xpi paſſione ꝓphetie: quas omittimus breuitatis cauſa: ⁊ ad diſcipulos reuertimur in captione xpi perterritos ⁊ fugientes. Neqȝ credendū eſt id fuiſſe ſine anguſtia cordis magiſtri ſui etiā: ⁊ ſine fletu ac planctu ipſoꝝ. Puto etenī ꝙ poſtꝗ viderunt turbā xpm ligantem ab illo aliquantulū elongati fugiendo cū eiulatu ⁊ ſuſpirijs dicebant. O magiſter clementiſſime omni melle ſuauior: quō videmus in te ſeuire maliciam iudeoꝝ. Heu ⁊ nos miſeri quid faciemus tam gratioſum prēm amittētes: Reliquimus oīa vt ſequeremur te: ⁊ nūc certificati ſumꝰ ꝙ preſentia tua priuabimur: qm̄ occident te phariſei. His ⁊ ſimilibꝰ querelationibꝰ diſcipuli meſti magiſtrū ſolū in perſequentiū manibꝰ ac crudeliſſime eū tractantium dereliquerunt.

Qḋ xps vehementer doluit in deductione propter diſcipuli negationem: ⁊ propter anne interrogationē: ⁊ ꝓpter alape percuſſionē.

Primi articuli dolor tertius.

[T]ertius dolor quē xps pro nobis peccatoribus ſupportauit dr̄ deductionis. qꝛ ſi vt hr̄ Job. xviij. vinctus ductus eſt ad annā primū. i. primo. cuius cauſa ſubditur. Erat enī ſocer caiphe. ⁊ qꝛ eūdo ad domū caiphe habebant tranſire ante domum iſtius anne: ideo intrauerūt domū eiꝰ ob ipiꝰ reuerentiā. Beda vero dicit: quia forte diuinitus factū eſt: vt qui erant affines ſanguine ſociarentur in ſcelere. Tunc autem fuit vehemens dolor xpi ꝓpter tria.

Primo propter negationē

Scd̄o propter interrogationē.

Tertio ꝓpter percuſſionē

Primo fuit vehemens dolor ille ꝓpter negationē: qñ a diſcipulo negatꝰ fuit. Ut etiam inquit Jobes: ſequebat̄ ieſum ſimon petrꝰ ⁊ aliꝰ diſcipulꝰ. i. Jobes ſm Aug. Diſcipulꝰ aūt ille erat notꝰ pontifici. ⁊ introiuit cū ieſu i atriū pontificis. Petrꝰ autē ſtabat ante oſtiū foris: quē iohānes introduxit. Cui ancilla oſtiaria dixit. Nūquid ⁊ tu ex diſcipulis es hois iſtiꝰ? Dicit ille. Non ſum. Erat aūt ſimon petrꝰ ſtās ⁊ calefaciens ſe. ⁊ ibi ſecundo miniſtris dixit Non ſum. Et tertio reſpondit cognato illius cuius abſcidit auriculā dicenti. Nonne ego te vidi in horto cū illo? Sed dubitatur hic de hac negatione petri: eo ꝙ videtur diuerſimode ab euangeliſta narrari. Nam Mattheus dicit ſecundam negationem factam ad vocem ancille. ⁊ iohannes dicit ad vocem miniſtrorum ad ignē ſtantium. Similiter Mattheus dicit tertiā negationē factā ad vocē illoꝝ qui ſtabant: ⁊ iohannes ad vocē cognati illiꝰ cuius petrus abſcidit auriculā. Rñdet Nicolaꝰ de lira ſequendo Auguſtinū de ꝯſenſu euangeliſtarū ꝙ principalis intentio euangeliſtarum erat exprimere trinam petri negationem. ⁊ in hoc omnes conueniunt. De perſonis autē ac

cuſantibus ſiue de negatiõis loco nõ erat pñ⸗
cipalis intentio. ⁊ ꝓbabile eſt ꝙ multi ad ver
ba petri circa eũ ⁊ cõſimilia verba dicebant: i
properando ei magiſtrũ ſuũ. ⁊ ideo vnus euã
geliſtarũ et primit vnã perſonã accuſantem
⁊ aliꝰ aliã. Unde ſm veritatẽ hiſtorie: prima
negatio fuit facta ad oſtiarie vocẽ pñcipalit̃.
Secunda ad vocẽ illoꝝ qui ſtabant ad ignem,
fuerũt tamẽ excitati ab alia ancilla. Et tertia
facta eſt multis eũ accuſantibus: inter quos
principalis erat cognatus illius cuius petrus
abſciderat auriculã. De hac aũt negatiõe pe⸗
tri Chryſo. in ſermone ita ait. Idcirco aũt di⸗
uine prouidentie ſecretũ permiſit: vt primus
ipſe laberetur petrus: quo erga peccatores du
riorem ſniam ꝓprij caſus intuitu temperaret.
Petrus enĩ orbis terrarum doctor ⁊ magiſter
peccauit: ⁊ veniã impetrauit, vt hec indulgen
tie norma ⁊ regula iudicantibus preberetur.
Idcirco nõ angelis arbitror cõmiſſam ſacer⸗
dotij poteſtatẽ: ne cũ ipſi minime peccarent: in
peccatoribus ſine miſericordia iudicarẽt. Ho
mo paſſibilis ſupra hoĩes ordinat̃: vt dũ ipſe
in alijs ſuas recolit paſſiones: mitẽ apud eos
ſe prebeat ⁊ benignũ. hec ille. Scdm aũt Ni⸗
colaũ de lyra, quidã voluerunt tenere ꝙ petrꝰ
nõ negauit xpm ex timore mortis: ſ; ex amo⸗
re nolens ab eo ſeparari. Sciebat enĩ ꝙ ſi di⸗
xiſſet ſe eſſe diſcipulũ xp̃i: ſtatim fuiſſet eiectꝰ
⁊ ſeparatus ab eo. Sed hoc pꝫ eſſe falſum ꝓ
pter verbũ xp̃i: qui predicens petro ꝙ eũ eẽt
negaturus: ⁊ videns ꝙ eſſet de ſe multũ preſu
mens ſubdidit. Spiritus quidẽ promptus ẽ
caro aũt infirma. Et ꝙ negatio ſua ex timore
ꝓuenerit: teſtat̃ Rabanus, qui ait. Palã co⸗
rã oĩbus negauit: qui ſe manifeſtari expauit.
Et de hoc Leo papa ſic dicit. Ob hoc aũt heſi⸗
tare permiſſus eſt: vt in eccl'ie principe reme⸗
diũ pñie recõderet̃: ⁊ nemo auderet de ſua vir
tute cõfidere. Et Hiero. ſic refert. Scio quoſ⸗
dã pio affectu erga apl'm petrũ locũ hũc ita i⸗
terpretatos: vt dicerent petrũ hoĩem negaſſe
nõ deũ. ⁊ eẽ ſenſum. Neſcio hoĩem: q2 ſcio deũ.
hoc ꝙ friuolũ ſit prudẽs lector intelligit. Si
enĩ iſte nõ negauit: ergo mentitꝰ eſt dñs qui
dixerat. Ter me negabis. Et iterũ Leo papa
in quodam ſermone ſic loquit̃. Felices o apl'e
ſancte lachryme tue: que ad diluẽdã culpã ne
gationis virtutẽ ſacri habuere baptiſmatis.
Affuit enĩ dextera dñi ieſu xp̃i que labentẽ te
prius ꝙ deijcereris excipet: ⁊ firmitatẽ ſtãdi
in ipſo cadendi periculo recepiſti. Cito itaqꝫ
ad ſoliditatẽ redijt petra tanꝙ recipiens for⸗

titudinẽ: vt qui tunc in xp̃i expauerat paſſio⸗
ne: in ſuo poſt ſupplicio nõ timeret. Et Greg.
in. iij. moral. ita ſcribit. Ideo intus ⁊ charita
tis calore petrus torpuerat: ⁊ ad amorẽ p̃ſen
tis vite quaſi ad pſecutoꝝ prunas infirmita
te eſtuante recalebat. Ex quibus cõſtat ꝙ pe⸗
trus ex timore magiſtrũ negauit: quẽ tamen
ip̃e pie reſpexit: penitentemqꝫ miſericorditer
ad ſe recepit. Secũdo fuit vehemẽs dolor
xp̃i propter interrogationẽ. Interrogabat nã
qꝫ eũ pontifex Anna de diſcipulis ſuis ⁊ de do
ctrina eius. Scdm Chryſo. interrogabat eũ
velut ſeditioſum ⁊ nouarũ rerũ factorẽ redar
guere volens. Sed hic dubiũ oritur. vtrũ iſte
anna ⁊ ceteri perſecutores xp̃i cognouerunt
eũ? Et ꝙ nõ: ꝓbari poſſet ex verbo apl'i. i. Co
rinth. ij. dicentis. Si cognouiſſent: nunꝙ do
minũ gl'ie crucifixiſſent. Et de hoc etiã Act.
iij. c. petrus loquens iudeis dixit. Scio ꝙ per
ignorantiam feciſtis ſicut ⁊ principes noſtri.
Uerũtñ Tho. iij. parte. q. xlvij. ar. v. ⁊ Rich. in
iij. d i. xvi. q. v. dicunt ꝙ iudei nõ cognouerũt
xp̃m ꝓpter ignorantiã craſſam ⁊ affectatam:
q̃ñ euidentia ſigna habebant aduentus eius
⁊ videbant miracula que fiebant per ip̃m: ſed
ꝓpter odiũ ⁊ inuidiã noluerunt eũ recipere.
Ideo Jo. xv. xp̃s dixit. Si nõ veniſſem ⁊ eis
locutus nõ fuiſſem: peccatum non haberent.
Tertio fuit vehemens dolor xp̃i ꝓpter per
cuſſionẽ. Narrat enĩ euangeliſta ꝙ phariſeo
reſpondit. Ego ſemꝑ docui in ſynagoga ⁊ in
templo quo oẽs iudei cõueniunt: ⁊ in occulto
locutus ſum nihil. Quid me interrogas? In⸗
terroga eos qui audierunt quid locutus ſum
ip̃is. Ecce hi ſciunt que dixerim ego. Hec aũt
cũ dixiſſet: vnus aſſiſtẽs miniſtroꝝ dedit ala⸗
pã ieſu dicens. Sic reſpondes pontifici? O ad
miranda patiẽtia manſuetiſſimi ieſu. percuſ⸗
ſus in faciẽ ictu graui: manu furibũda: adeo
vt ſm quoſdã dentes oris eius remoueren̄t:
⁊ os ſanguinẽ expueret: nihil tamen cõtume
lioſe locutus eſt illi: ſed ſic magis innocentiã
ſuã defendit dicens. Si male locutus ſum: te⸗
ſtimoniũ perhibe de malo: ſi aũt bene cur me
cedis? Ubi Aug. ait. Quid iſta reſponſione ve
rius: manſuetius: iuſtius? Sed hic dubita
tur an xp̃s ſic reſpondẽdo bene fecerit: cũ ipſe
dixerit Matth. v. Si quis te ꝑcuſſerit in ma
xillã dexterã tuã: prebe ei ⁊ alterã. Ip̃e aũt h
nõ fecit: ſed magis percutientẽ ſe correxit. Ad
quod r̃ndet Aug. ꝙ illud preceptum nõ datur
abſolute: ſed magis ſm preparationẽ animi.
quia homo dꝫ habere animũ preparatũ ad h

faciendum vbi videret hoc expedire ad hono
rem dei ⁊ vtilitatẽ eccleſie: et alias autem nõ. im
mo aliqñ expedit iniuriãtibus reſpondere ad
ipſorum ⁊ alioꝝ inſtructionem. ſicut fecit hic
xp̃s: qui licet ita reſponderit: tamen nõ ſolũ al
teram maxillam iterũ ꝑcuſſuro: ſed totũ cor⸗
pus figendũ parauit in crucis ligno.

Quod xp̃s vehementer doluit in cõtradi⸗
ctione ꝓpter falſam teſtificationẽ: ꝓpter pu⸗
blicam criminationem: ⁊ propter ſibi factam
deriſionem.

Primi articuli dolor quartus.

Uartus dolor quem xp̃s ſuſtinuit in
:q paſſione ꝓ nobis dicit̃ cõtradictio⸗
nis: q̃ñ a domo anne ligatus miſſus
eſt ad domum Cayphe pontificis: in qua ve⸗
hementer doluit ꝓpter tria.

Primo ꝓpter falſam teſtificationẽ.
Secũdo ꝓpter publicam criminationẽ.
Tertio ꝓpter deriſionẽ.

Primo fuit vehemens dolor xp̃i ꝓpter fal
ſam teſtificationem. Ut enĩ dicit Mattheus.
Principes ſacerdotum ⁊ omne cõcilium que⸗
rebant falſum teſtimonium contra ieſum: vt
eum morti traderent: ⁊ nõ inuenerunt: cum
multi falſi teſtes acceſſiſſent. Refert enĩ Nico
demus in euangelio ſuo ꝙ cũ multi ſurrexiſ⸗
ſent aliquis eoꝝ dicebat. Ego vidi xp̃m mira
cula facientẽ. Alter aſſerebat. Et ego vidi eũ.
et audiui verba veritatis p̃dicantem: ⁊ ſimi⸗
lia. Plerīqꝫ locuti ſunt ſpũſancto mouente lin
guam eorum cõtra voluntatem ſuam. Nouiſ⸗
ſime autẽ venerunt ⁊ duo falſi teſtes: ⁊ dixe⸗
runt. Hic dixit. Poſſum deſtruere templũ dei:
et poſt triduum reedificare illud. Sꝫ hic ori
tur queſtio quõ iſti dicunt̃ falſi teſtes. quãdo
Joh. ij. xp̃s dixerat. Soluite templũ hoc. ⁊ in
tribus diebus excitabo illud. Ad quod reſpon
det Hiero. ſuꝑ Mattheũ. quem ſequit̃ Nico
laus de lira, ꝙ illa verba que dixit xp̃s intelli⸗
gunt̃ de templo corp̃is ſui. vt ibidem dicit̃. Et
hoc ſonant verba ibidem poſita que xp̃s dixit
nõ p̃cipiendo: ſed p̃dicendo eis quid eſſent fa
cturi. Unde ſenſus eſt. Soluite. i. ſoluetis tẽ⸗
plum hoc. ſcꝫ corpus meũ per mortem. ⁊ in tri
bus diebus excitabo illud per reſurrectionem.
et nõ deſtruam dixit: vel poſſum deſtruere. In
quit ergo Hiero. Falſus teſtis eſt qui nõ eo⸗
dem ſenſu dicta intelligit quo dicunt̃. poſſen:
etiam dici p̃dicti falſi teſtes ex falſa intentio
ne quia intendebant ꝓcurare mortẽ innocen
tis. Secundo fuit vehemens dolor xp̃i ꝓ
pter publicam criminationẽ. Nam cum tace⸗

ret ⁊ nihil reſponderet ad ea que ſibi obijcie⸗
bant̃: quaſi reſponſione indigna: princeps ſa
cerdotum qui ex impatientia de tribunali ſur⸗
rexerat, ait illi. Adiuro te per deũ viuum: vt di
cas nobis ſi tu es xp̃s filius dei. Dicit ei ieſus.
Tu dixiſti. Ad quod reſpondet ꝓpter reueren
tiã diuini nominis inuocati. Et ſubdidit. Ue⸗
runtamen dico vobis: amodo videbitis filiũ
hominis ſedentẽ a dextris dei: ⁊ venientem in
nubibus celi. Tunc princeps ſacerdotũ ſcidit
veſtimẽta ſua dicẽs. Blaſphemauit. quid ad⸗
huc egemus teſtibus? Audiſtis blaſphemiã.
Quid vobis videt̃. Ubi Hiero. ait. Pontifi⸗
cem quẽ de ſolio ſacerdotali furor excuſſerat:
eadem rabies ad ſcindendas veſtes ꝓuocat.
Et chryſoſ. in omelia inq̃t. Hoc fecit vt accuſa
tionem redderet grauiorẽ: ⁊ quod verbis di⸗
cebat: factis extolleret. Qui autem erant cum
pontifice fremẽtes dixerũt. Reus eſt mortis
Ubi Origenes ait. Quantũ putas fuit erro⸗
ris ipſam principalẽ oĩm vitã ream mortis ꝓ
nunciare. ⁊ ꝑ tantoꝝ reſurgentiũ teſtimonia
nõ reſpicere fontẽ vite: de quo in oẽs viuẽtes
vita fluebat. Hec ille. Quãuis vero falſo il
li violenta morte dignũ acclamaſſent xp̃m: tñ
dubiũ h incidit. vtrũ in ipſo neceſſitas fuit ad
moriẽdũ morte naturali. Et r̃ndet Ric. in. iij.
diſ. xvi. ꝙ in ipſo fuit neceſſitas moriendi ꝙ⸗
tum ad humanã naturã: que neceſſitas nõ fu
it cõtracta: nec ꝓpter peccatũ debita: ſed fuit
voluntarie aſſumpta. Uolũtarie enĩ filius dei
talem aſſumpſit naturã humanã: ꝙ niſi eam
miraculoſe cõſeruaret: neceſſariũ erat ꝙ cor⸗
pus eius reſolubile ⁊ mortale ſenio defeciſſet:
ꝙuis valde diu duraſſet ꝓpter excellentiſſi
mam cõplexionem. Fuit ergo in eo neceſſitas
moriendi rõne nature aſſumpte relicte ſuo re
gimini naturali. nõ tñ fuit neceſſarium illum
mori morte qua mortuus eſt: niſi per cõpara
tionẽ ad diuinam p̃ordinationẽ. Sꝫ adhuc
nõnulli dubitant vtrũ neceſſitas moriendi in
xp̃o ſubiecta fuerit eius voluntati humane.
Et quidã tenent ꝙ ſic. Primo q2 ſm Anſel. in
li. cur. deus homo. Sapiẽtie ⁊ iuſticie dei repu
gnat cogere mortẽ pati ſine culpa illum quem
iuſtum ad eternam fecit beatitudinẽ. ſed ho
mo xp̃s nunꝙ habuit culpam. ⁊ fuit factus
iuſtus ad eternam beatitudinem. ergo repu
gnaſſet ſapientie ⁊ iuſticie dei ꝙ xp̃s mortem
ſuſtinuiſſet ſi noluiſſet. Alij vero cõtrarium
aſſerunt. quoniam mori ex cõditione nature:
et poſſe mori nunꝙ aliqua creata virtute: re⸗
pugnare vident̃. ſed in chriſto fuit neceſſitas

moriendi ex conditione nature. ergo cū volū
tas humana ſit creata non potuit illa volun⸗
tate fieri imortalis. Rñdet Rich. ad iſtā que
ſtionē vbi. ſ. q. iij. ꝙ vt tactū eſt aliqui dicunt
ꝙ neceſſitas moriēdi in xp̄o ſubiecta fuit vo
luntati humane. Dicunt eñ ꝙ ꝑ cōparatio⸗
nem ad neceſſitatē moriendi xp̄s inquantū
homo tenuit mediū inter ſtatū innocentie ⁊
nature lapſe. In primo eniꝫ ſtatu nec natura
nec voluntas ſuberat neceſſitati moriendi. ſꝫ
in nobis tā natura q̄ volūtas ſubſunt neceſſi
tati moriendi: non ſic intelligendo ꝙ neceſſa
riū ſit voluntatē mori: ſed quia corpus a mor
te preſeruari nō poteſt. In natura aūt huma⸗
na xp̄i natura ſuberat neceſſitati moriendi.
ſed voluntas preerat. ita ꝙ non potuiſſet mo
ri niſi voluiſſet. Cui opinioni videtur cōcor⸗
dare Dama. libro. iij. c. xix. dicens. ꝙ non pre
cedebant in domino voluntatē naturalia. Ni
hil eñ coactū in ip̄o conſideratur: ſed oīa vo⸗
luntaria. Alij autē dicunt contrariū: quia ille
ſolus poteſt mutare curſuꝫ ⁊ legē nature qui
naturā inſtituit ⁊ ordinauit. cū ergo in natu⸗
ra humana xp̄i fuit neceſſitas moriēdi ex cō⸗
ditione nature. ergo ꝑ aliquā voluntatē cre
atam tanq̄ ꝑ cauſam efficientē non potuiſ⸗
ſet preſeruari a morte. ſi tamen ex deliberatio
ne mori noluiſſet: diuina voluntas eū a mor⸗
te preſeruaſſet. Huic opinioni ſecūde magis
q̄ prime Richardus inherere videtur: licꝫ vtra
qꝫ ſit ſuſtentabilis. Nihilominus propter di⸗
cta alia ſuboritur queſtio. Utrū xp̄s per volū
tatē ſepauerit miraculoſe aīam ſuā a ſuo cor⸗
pore: an vero fuerit ſeparata vi afflictionū ei
illatarum. Et reſpondet Rich. vbi. ſ. q. iiij. ꝙ
xp̄us mortuus fuit ꝑ violentiā afflictionuꝫ
ei illatarū: cōcurrente vehemētia doloris cō⸗
paſſionis que mortē accelerauit. Unde ⁊ Pe
trus Act. ij. dixit iudeis de xp̄o. Hunc ꝑ ma
nus iniquoꝝ affligentes interemiſtis. Et. c.
iij. Auctorē vero vite interfeciſtis. Et ſi argu
eretur ex dicto Aug. in. iiij. de trini. c. xiij. vbi
ait. Longa morte cruciabantur ligno ſuſpen⸗
ſi. Unde latronibus vt iā morerentur ⁊ de li⸗
gno ante ſabbatū deponerentur: crura confra
cta ſunt. Xp̄s autē quia mortuus inuentus ē
miraculo fuit. ergo ſi fuit mortuus miraculo:
non ꝑ violentiā mortuus eſt afflictionū illa
tarū. Reſpondet Richardus ad quartū ꝙ ibi
Auguſtinꝰ accipit miraculū pro mirabili: qꝛ
mirabatur pilatus ⁊ ſui quomodo ita cito eſ⸗
ſet mortuus: eo ꝙ cauſam accelerationis mor
tis eius non conſiderabant. Cuius accelera⸗
tionis cauſa fuit vehemētia doloris cōpaſſio
nis: ⁊ tenerrima cōplexio: quā habebat. ⁊ ꝓ⸗
terea ꝑ totā noctē fuerat afflictꝰ: ⁊ in crucifi⸗
gendo eū crucifigētes grauiꝰ extēderūt mem
bra eiꝰ q̄ illorū q̄ crucifixi fuerūt cū eo: qꝛ pl'
eū odiebant. Fuit tñ aliquo mō mors illa mi⸗
raculoſa: qꝛ niſi diſpēſatiue diuina potētia ꝓ⸗
hibuiſſet beatitudinē anime xp̄i in ſuū corpꝰ
redūdare: corpꝰ xp̄i nulla interueniēte morte
glorificatū fuiſſet. Qḋ ſi fuiſſꝫ factū nulla vir
tute creata potuiſſet illa aīa a corpe ſuo ſepa⸗
ri. Hec Rich. Ex q̄bꝰ oībꝰ colligimꝰ dñm nr̄m
ieſum xp̄m ꝓ charitate ſua voluiſſe vnire aīe
ſue corpꝰ paſſibile ⁊ mortale: vt ſic ꝓ nob̄ pec
catoribꝰ patiēdo ⁊ moriēdo ꝓ nr̄is debitis ſa⸗
tiſfaceret. Iudei aūt criminabant eū fore reū
mortis tanq̄ malefactorē: ſeductorē: ⁊ blaſ⸗
phemū. Tertio fuit vehemēs dolor xp̄i ꝓ⸗
pter deriſionē. qm̄. ſ. vſqꝫ mane dimiſſus eſt in
manꝰ ſeruoꝝ viliſſimoꝝ qui expuerūt in faciē
eiꝰ: ⁊ colaphis eū ceciderūt. Alij aūt palmas
in faciē eiꝰ dederūt dicētes. Prophetiza nob̄
xp̄e q̄s eſt q̄ te ꝑcuſſit. Et vt inq̄t Marcꝰ: ve⸗
lauerūt faciē eiꝰ. Et hoc fecerūt ſm̄ aliquos:
ne vidētes digniſſimā faciē illā pietate vince
rentur. O ieſu bñdicte q̄ dura nox hec eſt: in
qua a p̄ncipio vſqꝫ ad finē quietē neſcis: ſed
nunc vno mō: nūc alio corpe ⁊ aīo fatigaris.
O amātiſſime iuuenis q̄tū me pctōrē dilexi
ſti: quē cū tot laboribꝰ: paſſionibꝰ: ⁊ cruciati⸗
bus redimere voluiſti. O mens humana cur
tam dura es vt dño tuo compati negligas: q̄
pro cōpaſſione tua ſputis deturpatur. alapis
ceditur: ⁊ ab indigniſſimis ꝑſonis viliter ꝑ
tractatur. Heu me quid erat inſpicere illos ſe
uientes in eū. alios trahentes capillos eius:
nonnullos ſudariū leuantes ſpuere in os eiꝰ:
quoſdam importunis vocibus clamare in au
res eius: hos pugnis ꝑcutere pctus eius: il
los extenſa manu verberare collū eius. O ie⸗
ſu mi quantū nos dilexiſti. Sꝫ nos miſeri te
non diligimus. Uince o humanum cor: vince
torporē tuū genus humanū: ⁊ oēm affectum
tuuꝫ porrige ieſu xp̄o. Ecce ꝙ iam appropin
quat dies: ⁊ mors de proximo pro amore tuo
ſibi paratur. Sed vbi es o maria mater? Ubi
habitas? An ignoras que circa dilectiſſimū fi
lium tuum geruntur? Dicunt nanqꝫ quidam
ꝙ iohannes euāgeliſta dimiſſo ieſu in domo
caiphe cucurrit verſus bethaniam ad domuꝫ
magdalene: vbi virgo remāſerat quādo chri
ſtus cum diſcipulis ſuis venit hieruſalem ad
cenā faciendā: ⁊ ibi clamans ad oſtiuꝫ a vir

gine orante: tremente. ⁊ attonita auditus eſt
Aduocauit mox magdalenā. d. Surge filia ⁊
videamus quid nobis de filio meo ſignifica
tur. Aperta fuere oſtia domus: ⁊ intrauit Io
hannes eiulans: flens ⁊ lachrymās: dicēſqꝫ.
Heu me venerāda mater: q̄ durus tibi nun
cius aduenio. Et cuꝫ pre ſingultibus vix loq̄
valeret: interrogabat a v̄gine collachrymā⸗
te. Ubi eſt filius meus? vbi eſt ieſus meus?
Quid actū eſt de filio? Uiuit adhuc an iudei
interfecerūt eum? Heu me dolentē nimium.
Et iohānes reſpondere poterat atqꝫ dicere.
nōdum mortuꝰ eſt: ſed puto hodie morti erit
tradēdus. Comp̄henderūt enim illū in nocte
miniſtri iudeoꝝ: ⁊ detinēt eum vinctū in do⸗
mo caiphe: aſſerūtqꝫ neq̄ illi phariſei ⁊ ſcribe
d̄bere morti adiudicari. O q̄ gelidū tūc fcm̄
eſt cor illud v̄gineum: quātoue dolore reple⸗
ta fuit anima eius. Que ſtatim exiuit domuꝫ
cum iohāne ⁊ magdalena alijſqꝫ comitātibꝰ
hierl'm feſtina petēs. Cum aūt intrauit ciui
tateꝫ trāſeūtes quoſdā interrogabat. d. illud
Cant. iij. Nū quē diligit anima mea vidiſtis
filium meū vnicū? Et illi interrogabāt. q̄lis
eſt dilectus tuus. Et illa. Dilectus meus can⸗
didus ⁊ rubicūdus: filius meus pulcher ⁊ de
corus: ſanctus: morigeratus: v̄tutibus redi⸗
mitus: gratia plenus: etatis. xxxiij. annoꝝ: et
mihi chariſſimus. O fili mi ieſu vbi te inueni
am? Circūibo ciuitatē ꝑ vicos ⁊ plateas vt te
querā: vt te inueniā: vt te videā vt cōplectar
vt alloquar priuſq̄ moriaris. Perrexit tādeꝫ
vſqꝫ ad domū pōtificis vbi multitudinē con
gregatam inuenit: qm̄ ad Pilatū ieſus xp̄us
mittēdus erat. Tētabat ad filium ꝓperare: ⁊
non ꝑmittebat. Clamabat altiſona voce. Fi⸗
li mi ieſu: ieſu fili mi? Audiebat tūc forte filiꝰ
lamentantē matrē ⁊ adaugebat āguſtia mē
tis eius. Nam quāto inter eos amor erat ve
hementior: tanto vtriuſqꝫ dolor cōpaſſionis
intenſior. Compatiebat vtiqꝫ mater filio: cō
patiebat filius cōpaſſiue matri. Sed vt de
notius hanc partē euoluamus querendū eſt.
vtrum v̄go glorioſa magis dilexerit filiū ſuū
q̄ aliqua alia mater filios ſuos. Ad qḋ ego
reſpōdeo ꝙ ſic. ⁊ ꝓbo hoc multiplici ratione.

Primo rōne claritatis. Clare eñ virgo co⸗
gnoſcebat: ⁊ certiſſima erat ꝙ a filio ſumme
diligebat. ⁊ cum firmiter crederet ip̄m eē de
um in ſuo vtero incarnatū: ſciebat illum eam
diligere pre ceteris creaturis ⁊ hūanis et an⸗
gelicis: qre cor eiꝰ inflāmabat vt illum dilige
ret: a quo ſciebat magnopere ſe fore dilectaꝫ

Secundo hoc ꝓbo rōne ſanctitatis. Dilige
bat v̄go filium ſuū copioſiſſime: quē plenum
ſanctitate gratia omniqꝫ v̄tute diligendū cē⸗
ſebat. Tertio hoc ꝓbo rōne totalitatis. Fuit
eñ beata v̄go ita mater xp̄i: vt ab ea ſola ſpi
ritu ſancto cooperāte corpulentā ſubſtantiā
acciperet. Quare amor qui debet eſſe patris
⁊ matris ad filiuꝫ. erat in v̄gine ſola ad xp̄m
ab ea genitū. Quarto hoc ꝓbo rōne diutur⸗
nitatis. Amor eñ q̄to diuturnior tanto ve⸗
hementior. Cum ergo filiū ſuum v̄go dilexe
rit ꝑ annos. xiij. abſqꝫ vlla ꝑturbatione: con⸗
ſequēs eſt ꝙ eū diligebat in etate florenti iaꝫ
conſtitutuꝫ vltra q̄ dici poſſit. Quinto hoc
ꝓbo rōne familiaritatis. Nunq̄ eñ inuentꝰ
eſt aliquis filius qui ita blande: ita reuerent'
ita dulciter: ita familiarit' conuerſaret cū pa⸗
rentibus ſuis: ſicut xp̄s faciebat cum v̄gine
matre. Non eñ dubitare quiſpiā poſſet ꝙ ꝑ
tot annos quibus xp̄s cum matre cōuixit nō
fuerit liquefactū cor eius in amorē illius a q̄
totiens vocari matrē ſe ſenſit: quem et ip̄a fi
lium ſepe nomiabat. Quare firmiter teneo ꝙ
v̄ginis amor ad xp̄m vincebat oēm amoreꝫ
quorūcunqꝫ parentū qui tenerrime filios ſu⸗
os diligūt aut dilexerunt.

Qḋ xp̄us in p̄ntatione vehementer dolu⸗
it: ꝓpter accuſationem: ꝓpter flagellationeꝫ
⁊ ꝓpter coronationē.

Secūdi articuli primus dolor.

s Ecūdi articuli p̄mus dolor ieſu xp̄i
dicit̃ preſentationis. Cū eñ pilato
fuit p̄ſentatus doluit vehemēter. ⁊
p̄cipue propter tria.

Primo ꝓpter accuſationem.
Scḋo ꝓpter flagellationem.
Tertio ꝓpter coronationem.

Primo doluit vehemēter propter accuſa⸗
tionem. Ad quod intelligendū commemorā
dum eſt quod euāgeliſte tradūt. videlicet ꝙ
mane adductus fuit ieſus a domo caiphe ad
domum pilati preſidis in pretoriū. Erat autē
pretorium locus vbi audiebant ⁊ examina⸗
bantur rei: ⁊ ipſi non introierunt iudei in pre
torium: vt non cōtaminarent ex ingreſſu do
mus hominis gentilis: ſed manducarent pa
ſca id eſt azymos panes. qui a iudeis ꝑ dies
octo comedebantur. O impia cecitas. alieni⸗
gene iudicis pretorio contaminari timebant
et fratris innocentis ſanguinem nō timebāt
Exiuit ergo Pilatus ad eos foras dicens.
Quam accuſationem affertis aduerſus ho⸗
minem iſtum? Reſponderunt. Si non eſſet

hic malefactor: non tibi tradidiſſemꝰ eū. Ubi
Auguſtinus. Interrogent atq; reſpōdeāt ab
immundis ſpiritibus liberati: ceci videntes:
mortui reſurgētes. vtrum ſit malefactor. Ad
diderūt etiā qd lucas dicit. Hunc inuenimꝰ
ſubuertentē gentē noſtrā. ⁊ ꝓhibentē tributa
dari Ceſari: ⁊ dicentē ſe xp̄m regē eſſe. Dixit
eis Pilatus. Accipite eū vos: ⁊ ſm legē; ve
ſtra; iudicate eū. quaſi dicat. ſi ſufficit veſtra
examinatio: ſufficiat ⁊ veſtra ſentētia. Nam
vt dicit Nico. d̄ lira. Romani aliqua minora
iudicāda ꝑmiſerāt iudeis retinētes ſibi penā
mortis: ⁊ cauſa; ſanguīs. Ideo ꝑ hanc rñſio
nem inhibebat ne xp̄o mors inferret. Et ido
illi intēdentes eū morti adiudicari rñdebant
Nob nō l; interficere quēq̄. Introiuit ḡ iteru;
in pretoriū pilatus: ⁊ interrogauit ieſum. Tu
es rex iudeoꝝ? Ubi querit. quare Pilatꝰ ſic
eum interrogabat. Et rñdet Nico. de lira. ꝙ
cum iudei accuſaſſent eū de tribus. videl; q̄r
ſubuerterat gente; ⁊ ꝓhibuerat tributa dari
ceſari: ⁊ dixerat ſe eſſe regē. De duobus ꝑmiſ
pilatus nō curauit inquirere. Non de ꝑmo. q̄a
ip̄e gentilis erat: ⁊ nō iudeus. Non etiam de
ſecūdo: quia ſciebat illud eſſe falſum: ſed tātū
de tertio. eo ꝙ romani ſ nomen regiū a iudeis
abſtulerāt. Reſpōdit ieſus. A temetipſo h̄ di
cis: an alij tibi dixerūt de me? q. d. Concepiſti
hanc opinionē de me ꝑ temetip̄m. Ubi Chry
ſo. ait. Non ignorās īterrogat: ſ; ab ip̄o accu
ſari iudeos volens. vnde ſequit euangeliſta
reſpōdit pilatꝰ. Nūq̄d ego iudeus ſum? Gēs
tua ⁊ pōtifices tui tradiderūt te mihi. Quid
feciſti? Reſpōdit ieſus. Regnū meū non eſt
de hoc mūdo. quaſi dicat. non quero tp̄alem
dominationē. Dixit ei pilatꝰ. Ergo rex es tu?
Reſpōdit ieſus. Tu dixiſti: quia rex ſum ego.
Ego in hoc natus ſum ⁊ ad hoc veni in mun
do vt teſtimoniū ꝑhibeam veritati. Omnis
qui eſt ex veritate audit vocem meā. Dixit ei
pilatus. Quid eſt veritas? Et non expectato rñ
ſo exiuit ad iudeos dicēs. Ego nullam in eo
inuenio cauſam: ⁊ vt liberaret eum de furore
ip̄oꝝ ꝓpoſuit ſm conſuetudinē quā habebāt
ſc; in ſolēnitate paſce vt vnum reū morte pe
terent liberandū: an vellent xp̄m eſſe illū: vel
barrabam: qui in carceribus ꝓpter maleficia
ſua detinebat: ⁊ populo erat odioſus. Clama
uerunt omnes. Non hunc: ſed barrabam. O
quali gladio feriebat tūc cor v̄ginis matris
quādo audiebat horribiles illos clamores iu
deorum petentiū potius liberationē barrabe
latronis q̄ filij ſui innocētiſſimi. Dicit pilatꝰ
iudeis. Quid igit faciam de ieſu: qui d̄r xp̄s
Dicunt om̄s crucifigat. Et ille quid inq̄t ma
li fecit. Rñderūt. Cōmouit ꝑpl; ꝑ vniuerſa; iu
deam incipiēs a galilea vſq; huc. Quare pila
tus miſit ieſum ad herode; galilee tetrarchā
qui illis diebus hieroſolymis erat. Et cum ie
ſus benedictus nullū v̄bum corā eo dixiſſet
ſpreuit illū herodes cum exercitu ſuo: ⁊ illuſit
indutū veſte alba ⁊ remiſit ad pilatū. Pilatꝰ
aūt cōuocatis ꝓncipibus ſacerdotū dixit eis:
volens eripe xp̄m de manibus eorum. Ego
nullā cauſam inuenio in hoīe iſto ex his in q̄
bus eū accuſatis. Sed neq; herodes. Nā re
miſit eū ad nos: ⁊ ecce nihil dignū morte actū
eſt ei. At illi clamabāt. Nos legē habemus ⁊
ſm legem debet mori. Dixit eis pilatus. Cor
ripiam eum ⁊ dimittā. O pilate ſi innocens
eſt: cur corripies? Si reus: cur dimittes? O
q̄ laborioſa fuit mors ieſu xp̄i tam diu mali
gnis cōſilijs: criminationibus: accuſatōnibꝰ:
⁊ clamoribus exquiſita. Scd̄o doluit xp̄us
vehemēter ꝓpter flagellationē. quādo vt re
fert Marcus. Pilatus tradidit ieſum militi
bus flagellandū. Ut eīn doctores dicūt liga
uerunt illi ieſum denudatū ad columnā quā
dam ⁊ flagellauerunt eū a planta pedis vſq;
ad v̄ticē. Et vt ait greg. nazāzenus: caro xp̄i
flagellata poſt liuores ſanguinē ex omni ꝑte
ſcaturiebat. quo etiā terra ſub pedibus ieſu ⁊
columna ip̄a atq; flagella madefiebāt. Et vt
arbitror poſt crudelē illam flagellationē cu;
ſoluiſſent eū pre debilitate nimia ⁊ doloris i
menſitate in terrā cecidit ſanguie ſuo irriga
tam dn̄s noſter ieſus. Sed hic theologi q̄
runt. vtrū in xp̄o fuit vera doloris paſſio. Et
quidā l; nō dicere voluerint ꝙ nō arguentes
dicunt ꝑmo ex dicto Hilarij. d. in. x. li. de trini
tate. Uirtus corꝑis ſine ſenſu pene vim pene
in ſe deſeuientis excepit. verus aūt dolor nō
eſt ſine ſenſu pene. ergo ⁊c. Secūdo adducūt
dictum Dionyſij: qui ad iohannē euāgeliſta;
ita ſcribit. Abſit vt ita inſaniam vt credam
ſanctos aliquid pati ſm corꝑis paſſiones: ſ;
ſolum credo nos iudicare ip̄os ſentire. Si ḡ
ſancti nō ſentiūt paſſiones niſi ſm iudicium
et non ſm experientiam. ergo patiendo non
habent dolorem verum: ⁊ per conſequēs mĺ
to minus nec ſanctus ſanctorum chriſtus.

Tertio conantur probare opinionem ſua;
exemplo Moyſi qui ieiunauit quadraginta
diebus ⁊ quadraginta noctibus ſine aliqua
corporis leſione propter continuam contem
plationē. Si ergo perfectio contemplatiōis

aufert paſſionē ⁊ ſenſum famis: pari rōne vi
detur ꝙ aufert ſenſum doloris in carne paſſi
bili. Sed in xp̄o fuit continua contemplatio ⁊
perfectiſſima. ergo videtur ꝙ nulla fuit in eo
doloris experientia. Sed ꝯtra hanc opinio
nē eſt oīs ſcriptura ſacra. Uñ in ps̄. in perſo
na xp̄i dicitur. Afflictus ſum ⁊ humiliatꝰ ſum
nimis. Et iterum. Ego ſum pauper ⁊ dolens.
Et iterū. Super dolorē vulnerū meoꝝ addi
derunt. Propterea dicunt theologi di. xvi. ter
tij libri ꝙ vera doloris paſſio fuit in xp̄o. qm̄
in eo fuit caro paſſibilis ⁊ perforabilis. Fuit
etiā virtus ſentiendi ſm quā aīa cōpatit cor
pori leſo. Et qm̄ hec duo verū dolorē faciunt
ſc; vera leſio ⁊ verꝰ leſionis ſenſus: ⁊ hec duo
vere fuerunt in xp̄o: indubitanter tenendū ē
ꝙ in ipſo vera fuit doloris paſſio. Ad dictū
aūt Hilarij rñdetur ꝙ ſm quoſdā dictū illud
retractauit. Uel pōt dici ꝙ Hilarius in ver
bo predico nō excludit ſenſum doloris a xp̄o
ſm humanā naturā: ſed ſm diuinā. Unō illa
verba referenda ſunt ad perſona; xp̄i. Uel vt
magr̄ ſniaꝝ exponit dicere poſſumꝰ ꝙ hilariꝰ
non vult oſtendere xp̄m non habuiſſe veru;
dolorē: ſed non habuiſſe cauſam doloris. qm̄
paſſus eſt ꝓpter delicta noſtra. Ad ſecūdū
vero ſc; verbū Dionyſij dicit Boñ. in. iij. di.
xvi. ar. i. q. i. ꝙ dionyſius non vult dicere nec
ſenſit ꝙ beatꝰ iohānes ⁊ alij ſancti nō experiā
tur dolorē in tormentis: ſed vult cōmendare
cōſtantiā mentis: que non magis cōmoueba
tur ex experiētia ſenſus q̄ cōmoueretur ex ſo
la conſideratiōe ⁊ iudicio rōnis. Ad tertiū
vero qd̄ obijciebat de moyſe dicendu; q̄ etſi
dulcedo cōtemplationis quodāmodo ip̄m re
ficeret ⁊ a ſenſibus exterioribus abſtraheret:
adeo vt naturales virtutes quodāmodo cō
ſopiret vt non ita conſumerent ⁊ cibū requi
rerent: tñ ꝙ tanto tp̄e ieiunauit ſine ſui leſiōe
hoc fuit per ſpeciale beneficiū ⁊ diuinū mira
culū. ⁊ ideo non h; locū in ꝓpoſito: q̄r xp̄us in
paſſione ſua non exercuit miracula potentie:
ſed potius vſus eſt armis patiētie. Tertio
doluit vehementer xp̄s propter coronationē
quando milites duxerunt eū in atriū pretorij
⁊ induerunt eū purpura: ⁊ impoſuerunt capi
ti eius coronā ſpineā: ⁊ circundederunt eum
⁊ veniebant ad eū illudentes ⁊ dicentes. Aue
rex iudeoꝝ. ⁊ expuebant in eū ⁊ dabant ei ala
pas: ⁊ percutiebant caput eius. Et caput illō
angelicis ſpiritibus tremendū: vt ait Bernar
dus. ſpinarū denſitate pungebatur. Nam co
rona illa de iuncis marinis ad modū ſpinarū
acutis erat confecta. vt dicit Nicolaus de lira
At pilatus fecit ieſum ſic coronatū ⁊ purpura
veſtitū velut contemptibilē ⁊ abiectu; exire.
dixitq; iudeis. Ecce homo. quaſi dicat. puni
tus eſt: ideo debet vobis ſufficere. At illi ma
gis clamabant. Crucifige: crucifige eum. Et
poſt multa addiderunt. Si hunc dimittis nō
es amicus ceſaris. Omnis em̄ qui ſe regē fa
cit contradicit ceſari. Et cū talia agitarentur:
miſit ad pilatū vxor eius dicens. Nihil tibi ⁊
iuſto illi. quaſi dicat. nullo modo eū condem
nes: ſed magis dimitte. Multa em̄ ſu; hodie
paſſa per viſum propter eū. quia vt dicit Ra
banus: diabolus apparuerat ei mouens eam
terroribus ad liberationē xp̄i: volens ſic im
pedire hoim ſalutē. Sed dubitatur vtrū viſio
predicta facta fuerit in ſomno vel vigilia? Et
reſpondet Nicolaus de lira ꝙ hoc non habet
expreſſe: creditur tñ magis ꝙ fuerit i ſomno.
Qd̄ chriſtus in ſententiatione vehement
doluit propter onerationē: propter aſſociatio
nem: ⁊ propter lamentationē.

Secundi articuli dolor ſecundus.

Ecundus dolor ſecundi articuli dici
s tur ſententiationis. Uidens nanq;
pilatus non poſſe iudeorū furorē ſe
dare nec mitigare q̄nimo audiebat eos ma
gno cū tumultu clamātes. Si hūc dimittis ñ
es amicus ceſaris. accepta aqua lauit manꝰ
corā populo dicens. Innocens ego ſum a ſan
guine iuſti huius. Uos videritis. Ubi Remi
gius ait. Mos erat apud antiquos vt cum
vellet quis oſtendere ſe imunē eſſe ab aliquo
crimine: accepta aqua lauare manus ſuas co
ram populo conſueuerat. Et reſpondens vni
uerſus populus dixit. Sanguis eius ſuꝑ nos
⁊ ſuper filios noſtros. Quare pilatus huma
no timore victus pro tribunali ſedens ſm or
dinem curie ſue: ſniam iniuſta; contra ieſum
protulit vt crucifigeretur. Tunc amantiſſimꝰ
noſter ieſus cruciatus eſt ꝓpter tria.

Primo ꝓpter onerationē.

Secundo ꝓpter aſſociationē.

Tertio ꝓpter lamentationē.

Primo cruciatꝰ eſt ꝓpter onerationē. qm̄. ſ.
crux oneroſa ⁊ dura humeris ſuis fuit impoſita
Tūc em̄ cū de domo pilati v̄ſus montē caluari
rie duceret: anteq̄ deueniſſet ad locū: vt d̄r in
quadā hiſtoria: afflicta ⁊ meſta mater eiꝰ ob
uiā illi ꝓceſſit: volēs illū tangere ⁊ amplecti.
Quā vt filiꝰ aſpexit merore ꝯfectā: cecidit fa
tigatꝰ ſub cruce. Ipſa etiā mat̄ dulciſſima q̄ſi
mortua in terrā ruit. Ob qd̄ i loco illo in huiꝰ

facti memoriā capella a fidelibus conſtructa
fuit: que ſancta maria de ſpaſmo nuncupatur
Tandē iudei angariauere hominē cyreneum
nomine ſimonē vt tolleret crucem ieſu. Quē
vt aiunt quidā cū ſepius temptaſſet ieſus illā
portare pre debilitate ferre amplius non vale
bat. Curre o anima mea: curre velociter ⁊ hu
meros tuos ſubijce illi cruci: in qua ieſus dei
filius operabitur ſalutē tuā: imo oīum ſaluan
doꝝ. Sed hic doctores querunt quare xp̄s
benedictꝰ pati voluit mortē crucis. Et rn̄det
Tho. iij. parte. q. xlvi. ar. iiij. ꝙ hoc fecit ꝓpter
ſeptē rōnes. Prima rō eſt ꝓpter exemplū
virtutis. Dicit enī Aug. in libro. lxxxiij. q. Sa
pientia dei hoīem ad exemplū quo recte viue
remus ſuſcepit. Pertinet aūt ad vitam rectā
ea que non ſunt metuenda nō metuere. Sūt
aūt hoīes qui q̄uis mortē ip̄am non timeāt
genus tn̄ mortis horreſcunt. Ut ergo nullū
genus mortis recte viuenti hoī metuendum
eſſet: illius hoīs cruce oſtendendū fuit. Nihil
enī erat inter oīa genera mortis illo genere
execrabiliꝰ ⁊ formidabiliꝰ. Secunda rō eſt
quia hoc genꝰ mortis maxime cōueniēs erat
ſatiſfactioni ꝓ peccato primi parentis. Unde
Aug. dicit in quodā ſermone de paſſione. Cō
tempſit adā preceptū accipiēs ex arbore: ſed
quicq̄d adā perdidit: xp̄s in cruce inuenit. Et
Ambro. de xp̄o ita ait. De parētis prothopla
ſti fraude facta condolens: qm̄ pomi noxialis
morte morſu corruit. ip̄e lignum tūc notauit
damna ligni vt ſolueret. Hoc opus noſtre ſa
lutis ordo depopoſcerat: multiformis ꝓdito
ris ars vt artem falleret: ⁊ medelā ferret inde
hoſtis vn̄ leſerat. Et iterū eccleſia dicit. Om̄i
potēs eterne deus qui ſalutē humani generis
in ligno crucis conſtituiſti: vt vnde mors ori
ebatur inde vita reſurgeret: ⁊ qui in ligno vin
cebat in ligno quoqꝫ vinceretur. Tertia rō
eſt: quia vt dicit Chryſo. in ſermone de paſſio
ne. In excelſo ligno ⁊ non ſub tecto paſſus eſt
vt etiā ipſius aeris natura mundaretur. Sꝫ
⁊ ip̄a terra ſimile beneficiū ſentiebat decurrē
tis de latere ſanguinis ſtillatione mundata.
Et idē Chryſo. ſuper Iob. inquit. Audiens ſu
ſpenſionē itelligas in altū: vt ſanctificaret ae
rem qui ſanctificauerat terrā ambulando in
ea. Quarta rō eſt: quia ꝑ hoc ꝙ xp̄s in cru
ce moritur aſcenſum nobis parat in celū. vt
Chryſo. dicit. Quinta ratio eſt. qꝛ hoc com
petit vniuerſali ſaluationi totius mundi. Nā
figura crucis vt ait Gregorius nazanzenus:
a medio contracta in quattuor extrema parti
ta: ſignificat virtutem ⁊ prouidentiam eius
qui in ea pependit vbiqꝫ diffuſam. Chryſoſt.
etiam dicit ꝙ in cruce expanſis manibꝰ mori
tur vt altera manu veterē populū: altera eos
qui ex gentibus ſunt trahat. Sexta ratio
eſt. quia per hoc genus mortis diuerſe virtu
tes deſignantur. Unde Aug. dicit in libro de
gratia veteris ⁊ noui teſtamēti. Non fruſtra
tale genus mortis elegit: vt latitudinis ⁊ alti
tudinis ⁊ longitudinis ⁊ profunditatis: de q̄
bus apl's loquitur: magiſter exiſteret. Nā la
titudo eſt in eo ligno qd̄ tranſuerſum deſuper
figitur. hoc ad bona op̄a pertinet: qꝛ ibi extē
duntur manꝰ. Longitudo eſt in eo ligno: qd̄
vſqꝫ ad terrā trahitur: quo crux ſtat ſiſtitur ⁊
perſeuerat. qd̄ longanimitati tribuit. Altitu
do eſt in ea ligni parte: que ab illa que tranſ
uerſa figit verſus ſurſū relinquit. hoc eſt ad
caput crucifixi. quia bene ſperātiū ſuperna ex
pectatio eſt. Iam vero illud ex ligno qd̄ fixū
occultat vnde totū illud exurgit ſignificat ꝓ
funditatē gratuite gratie. Et ſicut etiā Aug.
dicit ſup Iob. Lignū in quo fixa erant mem
bra patientis ad cathedrā fuit magiſtri docē
tis. Septima rō ē: qꝛ hoc genꝰ mortis plu
rimis figuris rn̄det. Ut enī Aug. dicit in ſer
mone de paſſiōe. In diluuio aquarū humanū
genus arca lignea liberauit. De egypto dei po
pulo recedente moyſes mare virga diuiſit: ⁊
Pharaonē proſtrauit: ac populū dei redemit.
Idem moyſes lignum in aqua miſit ⁊ amari
tudinem eius in dulcedinē commutauit. Et
lignea virga de ſpirituali petra ſalutaris vnda
profertur. Et vt Amalech vinceretur: contra
virgam moyſes expanſis manibus extendi
tur. Et lex dei arce teſtamenti creditur lignee
vt his omnibus ad lignū crucis per quoſdā
gradus veniatur. Secundo cruciatus eſt
xp̄s ingēti dolore propter aſſociationē. Aſſo
ciatus nanqꝫ eſt cū duobus latronibus ſicut
predixerat Eſa. liij. c. Et cū ſceleratis deputa
tus eſt. Ubi doctores querūt vtrū hoc con
uenienter ſit factū. Et rn̄dent ꝙ in hoc alia fu
it intentio iudeoꝝ: alia ordiatio dei. Quantū
enī ad intentionē iudeoꝝ ſic dicit Chryſoſt.
Duos latrones vtrinqꝫ crucifixerunt: vt eoꝝ
ſuſpitionis fieret particeps: ſed nō ita euenit
Nā de illis nil dicitur: huiꝰ aūt vbiqꝫ crux ho
noratur. Reges diademata deponentes aſſu
munt crucem in purpuris ⁊ diadematibꝰ ma
ximis: in menſa ſacrata: vbiqꝫ terrarū crux co
micat. Quantū vero ad dei ordinationē xp̄s
cū latronibꝰ crucifixus eſt. Primo qꝛ vt dicit

Hiero. ſuper Matth. Sicut ꝓ nobis maledi
ctum crucis factus eſt: ſic ꝓ omniū ſalute in
ter noxios quaſi noxius crucifigit. Secundo
vt dicit Leo papa in ſermōe de paſſione. Duo
latrones: vnus ad dexteram: alius ad ſiniſtrā
crucifiguntur: vt in ipſa patibuli ſpecie denota
retur illa que in iudicio ipſius hominū omni
um facienda eſt diſcretio. Et Aug. dicit ſuper
Iohannē. Ipſa crux ſi attendas tribunal fuit
In medio enī iudice cōſtituto: vnus qui cre
didit liberatus: alter qui inſultauit damna
tus eſt. Iam ſignabat quid facturus eſt de vi
uis ⁊ mortuis: alios poſiturus ad dexteram: ⁊
alios ad ſiniſtram. Tertio ſm̄ Hilarium duo
latrones leue ac dextre affigunt: omnem hu
mani generis diuerſitatem vocari ad ſacra
mentum paſſionis domini oſtendentes: ſed
quia per diuerſitatē fidelium atqꝫ infidelium
ſit omniū ſm̄ dexteram ⁊ ſiniſtram diuiſio. v
nus ex duobus ad dexteram ſitus fidei iuſtifi
catione ſaluatur. Tertio cruciatus eſt xp̄s
acerbo dolore ꝓpter lamentationem. quando
vt meminit Lucas: ſequebat illum multa tur
ba populi ⁊ mulierū que plangebant ⁊ lamen
tabantur eum. Cum quibus etiam ipſe cōpa
tiendo p̄dixit futuram illius ciuitatis calami
tatem ⁊ deſolationem. Sed doctores hic
querunt. cur ieſus xp̄s in hieruſalem pati vo
luit. Et reſpondent ꝙ hoc cōuenienter factū
eſt multiplici rōne. Primo quidem. qꝛ hie
ruſalem erat locus a deo electus ad ſacrificia
ſibi offerenda: que quidem figuralia ſacrifi
cia figurabant xp̄i paſſionem: que eſt verum
ſacrificium. iuxta illud Ephe. v. Tradidit ſe
metipſum oblationem ⁊ hoſtiam deo in odo
rem ſuauitatis. Secundo quia virtus paſ
ſionis eius ad totū mūdum diffundēda erat:
ideo in medio terre habitabilis pati voluit. id
eſt in hieruſalē. Unde dicitur in pſalmo. De
us autē rex noſter ante ſecula: operatus eſt ſa
lutem in medio terre. i. hieruſalē: que dicitur
eſſe terre habitabilis vmbilicus. Tertio qꝛ
hoc maxime cōueniebat humilitati eius. vt. ſ.
ſicut turpiſſimū mortis genus elegit: ita etiā
ad eius humilitatē pertinuit ꝙ in loco tā cele
bri cōfuſionem pati nō recuſauit. Unde Leo
papa dicit in ſermōe ep̄hie. Qui formā ſer u
ſuſceperat bethleem p̄elegit natiuitati: ⁊ hie
roſolymā paſſioni.

Qd̄ in crucifixione xp̄s vehementer dolu
it ꝓpter potationem: ꝓpter cōclauationē: et
ꝓpter eleuationem.

Secundi articuli dolor tertius.

Tertius dolor ſecūdi articuli dicitu
crucifixionis. qn̄ crucifixerunt eum
in monte caluarie. vbi nimio dolore
agitatus eſt ꝓpter tria.

Primo ꝓpter potationē.
Secūdo ꝓpter cōclauationē.
Tertio ꝓpter eleuationē.

Primo nimio dolore agitatus eſt xp̄s ꝓ
pter potationē. qꝛ vt inq̄t Mattheus. Dede
runt ei vinū bibere cum felle mixtū. Ubi
querendū eſt quare illo vino ſic amaro pota
uerunt eū. Et dicit Nicolaus de lira. ꝙ aliqui
dicunt id factū fuiſſe. vt citius xp̄s moreret:
et ſic milites eius cuſtodia citius expedirent:
qui debebant eū cuſtodire quouſqꝫ expiraſſet.
Sed ipſe Nico. aliter dicit. Nā legit in quodā
libro hebraico: qui apud eos intitulat liber iu
dicum ordinarioꝝ: ꝙ qꝛ Salomon dixerat
Prouerb. xxxi. Date ſiceram merentibus: et
vinū his qui amaro ſunt animo. vt bibant et
obliuiſcant egeſtatis ſue. Et ideo ſeniores iu
deoꝝ ſtatuerant vt cōdemnatis ad mortē da
ret vinum aromaticū ad bibendū: vt facilius
tolerarent paſſionē. In hieruſalem autē erāt
matrone deuote ⁊ cōpaſſiue: que hoc vinum
et ſiceram. i. potū inebriatiuū dabant ex deuo
tiōe. Iudei ergo ex nimia crudelitate moti ta
le vinum datū ꝓ xp̄o ⁊ alijs duobus latroni
bus acceperūt ſibi ſm̄ ꝙ dictū erat Amos. ij.
Uinum damnatoꝝ bibebant: ⁊ loco eius po
ſuerunt acetū cum felle mixtū. Talem potum
cū guſtaſſet ieſus noluit bibere. Nec cōtradi
cit Marcus. cuius textus habet. Et nō acce
pit: qꝛ non accepit ad bibendū: ſed ad guſtan
dum ſolū: vt ſic impleret in eo quod dictū eſt
in pſalmo. Et dederūt in eſcā meā fel: ⁊ in ſiti
mea potauerūt me aceto. Scd̄o multo do
lore fatigatus eſt xp̄s ꝓpter cōclauationem.
qn̄. ſ. cruce iā parata atqꝫ diſpoſita: ⁊ in terra
collocata ſm̄ cōem opinionē exuentes nequā
illi magno impetu dn̄m ieſum xp̄m ad terrā ꝓ
iecerūt vt clauis eū cōfigerent. Et lꝫ euangeli
ſte nō oīa dicant: qꝛ tm̄ eſſentialia ſcribere cu
rauerūt: nihilominus ꝟiſimiliter credere poſ
ſumus: ꝙ ita nudatus ⁊ genuflexus ieſus vt
ſe ſup crucē extēderet oculis ad celū leuatis in
corde ſuo dixit. Suſcipe ſctē pater eterne me
dilectū filiū tuū: quē tibi offero i ſacrificiū ima
culatū ꝓ ſalute humani generis: ⁊ remiſſione
pctōꝝ. Ecce iam nō offerunt tibi legalia ſa
crificia hircoꝝ: aut agnoꝝ vl ſimiliū: ſꝫ caro in
nocētꝫ mei filij tui. Triginta ⁊ tres anni elapſi
ſūt q̄bus hāc crucē ſꝑ aſpiciēs in illā mori ꝓ

humani generis redemptione cõcupiui ⁊ deſideraui. Tandē ꝓijciēs ſe ſuper crucē: manus ſuas ⁊ pedes liberaliſſimo geſtu extendit. Ac ceperūt autē clauos crucifixores: ⁊ ꝯfixerunt eū. Malleoꝝ autē ictus ⁊ ſonitus audiri poterāt a virgine matre: cuius cor clauis illis acutiſſimis: qui manus ⁊ pedes: oſſa ⁊ carnes filij ſui rumpebant cõfigebatur. Crucifixi ſunt etiam cū eo duo latrones: quos pleriq; voluerunt tenere fuiſſe cruribus alligatos tm̄. Sed ego dico ꝙ fuere cõclauati. q2 vt inquit Aug. ſup Johannē. Pendētes in ligno: clauis ad lignum manibus cõfixi: ꝑducta morte necabanf. Scripſit autē ⁊ titulū Pilatus: ⁊ poſuit ſuper crucē. Erat autē ſcriptū. Jeſus nazarenus rex iudeoꝝ. litteris hebraicis: grecis: ⁊ latinis. Ubi querif a doctoribus cur hac triplici lingua deo volente titulus ille fuerit ſcriptus. Et rn̄det Chryſoſ. Credibile eſt multos gentiles ſimul cū iudeis ꝑpter feſtū ꝯueniſſe et ideo vt nullus ignoraret nō in vna lingua: ſed in tribus ſcripſit. Et Aug. dicit. Tres lingue ibi p̄ ceteris eminebāt. Hebraica ꝑpter iudeos in dei lege gloriantes. Greca ꝑpt̄ gentiū ſapientes. Latina ꝑpter romanos multis ac pene oībus tūc gētibus imperātes. Theophilus vero inqt. Significat autē ſuperſcriptio triplici ſermone ſignata, dn̄m eſſe regem practice: philoſophice: necnō theologice. Nā per latinas lr̄as figuraf practica: eo ꝙ romanū imperiū potentiſſimū ſatiſq; officioſum in expeditionibus fuit. Per grecas vero philoſophia figuraf. Greci nanq; erga naturaliū ſpeculationē inſudauerūt. Demū per hebraicas theologia protendif dū iudeis eſt credita rerū diuinaꝝ agnitio. Dicebant ergo Pilato pontifices iudeoꝝ. Noli ſcribere rex iudeoꝝ. ſed q2 dixit. Rex ſum iudeoꝝ. Rn̄dit Pilatus. Qd̄ ſcripſi ſcripſi. Milites autē diuiſerūt ſibi veſtimenta ſua: ⁊ tunicam mittētes ſortē. erat autē tunica incõſutilis. i. ſine ſutura deſuper cõtexta per totū: ſuper quā miſerunt ſortes. Et licz Marcus dicat ꝙ ſortes miſerūt ſuper eis. ſ. alijs indumentis xp̄i: tn̄ ſm̄ Nico. de lira. illud debet intelligi ꝑ ſynecdochen. i. ſup aliqd eoꝝ. i. ſuper tunicā. Tertio vexatus eſt ieſus multo dolore qn̄ crux fuit eleuata a terra: et poſita in foramine atq; plantata: in qua iā natus erat fructus noſtre ſaluationis: anteq̄ꝫ in monte caluarie defigeref. Jn ipſo autē motu ⁊ eleuatiōe crucis: ac plantatione pondus corpis per tres clauos vel quatuor ſm̄ quoſdam ſuſtinebaf. Jdeo mēbra illa debilitata incredibili cruciabanf dolore. Sed ⁊ tunc meſtiſſima mater filiū intuens cõtemptibilē: cõfuſibilē: deſpectū: deformem: grandi anguſtia plenū: plagis attritū: in medio latronum pendentē: adiutorio Magdalene ⁊ Johānis q̄ꝫ tū potuit cruci ꝓpinquā ſe fecit. Ubi mutatū cernens aſpectus filij ſui venuſtatē ⁊ elegantiā: cõſiderānſq; q̄ꝫ graui ſupplicio detinebaf lamētabiles voces emittebat. Hec aūt expſſit Johānes qn̄ dixit. Stabat aūt iuxta crucem ieſu mater eius: ⁊ ſoror matris eius Maria Cleophe. ⁊ Maria magdalene. Sz dubiū hic eſt. q2 Luce. xxiij. dicif. Stabant oēs noti eius a lōge. Sed dicit Nico. de lira. ſeqndo Aug. in li. de ꝯſenſu euangeliſtarū. ꝙ in tāto interuallo erāt. vt ⁊ iuxta dici poſſent: q2 in cõſpectu eius p̄ſto aderant: ⁊ a longe reſpectu turbe ꝓpinquius circūſtantis cū Centurione et militibus. Pretereuntes autē blaſphemabant eū mouentes capita ſua ⁊ dicētes. Uah qui deſtruis templū dei: ⁊ in triduo illud reedificas. Salua temetipſum. Si filius dei es deſcende nunc de cruce. Similiter ⁊ principes ſacerdotuz illudentes cū ſcribis ⁊ ſenioribus dicebant. Alios ſaluos fecit: ſeipſum nō poteſt ſaluum facere. Jeſus autē in tot perſecutionibus ⁊ maledictis dixit verbū illud primū in cruce omnis patientie exemplū. Pater dimitte illis: q2 neſciunt quid faciunt. opere implens quod verbo docuit qn̄ dixit. Orate pro perſequentibus ⁊ calūniantibus vos. Jmproperabant etiā ei latrones qui crucifixi erant cū eo. Lucas vero dicit ꝙ vnus tm̄ blaſphemabat: quem alius reꝑhendit. Sed Aug9. in libro de cõſenſu euangeliſtarū dicit. ꝙ Johannes loquif in plurali ponens plurale ꝑ ſingulari ſm̄ vſitatum loquendi modū. Uel poteſt dici ſm̄ Hieronymū ꝙ primū vterq; blaſphemauerit: deinde vnus credidit in chriſtum: et priorē negationem ſequenti cõfeſſione emendauerit. Unde Hieronymus ſequif. Jn duobus latronibus vterq; populus ⁊ gentiliū et iudeorū. primo dominum blaſphemauit: poſt ea ſignorū multitudine alter exterrit9 egit penitentiam. ⁊ vſq; hodie iudeos increpat blaſphemantes. Hec ille. Dixit ergo latro penitēs Dn̄e memento mei dum veneris in regnū tuum. Reſpiciens autē ieſus benedictus huius latronis cõtritionem: fidem: ſpem atq; charitatē: reſpondit ei ſecūdū verbū: qd̄ in cruce ꝓtulit dicens. Hodie mecū eris in paradiſo. O felix ꝓmiſſio. O breuis tante felicitatis adimpletio. Nullus ante latronem hoc verbum

audiuit. Promiſſa ſiquidē fuit patribus ⁊ ꝓphetis eterna vita ꝑ xp̄m: ſ3 nulli ſicut latroni ita breui ſpacio deſignata.

Qd̄ i iſpectōne xp̄s vehemēter doluit ꝑpt̄ querelationem: ꝑpter recordationē: ⁊ ꝑpter cõmendationem.

Secūdi articuli dolor quartus.

q

Uartus dolor ſecundi articuli ē inſpectionis. Cū em̄ de cruce inſpexiſſet matrē aſperrimo dolore vulneratum eſt cor eius ⁊ ꝑcipue ꝑpter tria.

Primo ꝑpter querelationē.

Scd̄o ꝑpter recordationem.

Tertio ꝑpter cõmendationem.

Primo doluit xp̄s ꝑpt̄ q̄relationē. Audiebat nanq; querelas matris ingemētis ⁊ dicētis ſibi vocabulum illud qd̄ ꝑ triginta ⁊ tres annos cum tanta dulcedine vtriuſq; commemorauerat. Jn paſſione ꝟo illud ꝓferebat cū corde pleno dolore merore ⁊ amaritudine. Poterat ergo ꝟgo illa ſanctiſſima lamētari ⁊ dicere. Fili mi anime mee olim cõſolatio ⁊ gaudiū: nūc aūt gladi9 penetrabilior om̄i mucrone acutiſſimo. Fili mi quē nouē menſibus in vtero tenui: quē paruo lacte paui: quē totiēs infantem ⁊ paruulū pannis inuolutū. i cuna repoſui: ⁊ amoroſis amplexibus ſtrinxi inter vbera mea ⁊ oſculata ſum. O q̄ꝫ infelix mihi ⁊ tibi facta ē dies iſta. Et q̇s poterit mederi vulneribus doloꝝ meoꝝ: ⁊ mitigare anguſtiam miſelle matris tue: cū inſpiciā te filiū meum vt leproſum factū: q̇ ſpecioſus eras pre filijs hoīz. vt maleficū ⁊ reū cū iniquis deputatum. Qui ſanctus ſanctoruz es: vt fatuum et ſtultum cerno: in quo recōditi ſunt om̄s theſauri ſapiē dei: vt hoſtē ⁊ oīm inimicum: qui omnibus affabilis benignus ⁊ human9 ſemper aſtitiſti: ⁊ ſup omnia velut oblitū mei vidue matris tue. Nam ecce iam morieris: ⁊ nihil mihi dicis. Et quid faciaz ego ſine te filio meo? Quo diuertā? Ad quem confugiam. Tu mihi pater. tu mihi frater. tu mihi blādus filius eras: tu mee diuitie: tu mee delitie: tu mea gloria. O me deſolatā: quē tm̄ filiū in cruce video deficere. O amātiſſime fili loquere mihi matri tue: loquere vt audiā vocē tuā cygneo canore dulciorē. Loquere inquā vt ſic ſaltem audiens ꝟba tua patiētior fiam ad tolerādā que me cruciat ꝑ amore tuo penā. Non deneges mihi quod poſtulo. Exaudi me et verbo tuo conſolare ne deficiā in hac tribulatione. O fili mi lumen oculoꝝ meoꝝ condeſcēdiſti latroni miſericorditer loquēs ei. Acqeſce itaq; voto matris tue: ⁊ dic mihi quid factura ſim. Cui me orphanā derelinq̇s? His vel ſimilibus querelis pulſabat meſtiſſima mater aures afflictiſſimi filij ſui: qui non minorē penaz experiebaf i mente ꝑpter teneritudinē matris q̄ꝫ ſentiebat in corpore a planta pedis vſq; ad capitis ꝟticem vulnerato. Jdeo ſm̄ quendam deuotū: tacitus in corde ſuo dicebat carmen illud vulgare ſiue eius ſniam. Matre mia benedicta molto tevego afflicta. El tuo lacrimare e vna ſagitta. Che el cuor mio ha paſſato. Non piangere o matre mia. El tuo lacrimare e pena mia. Supporta ſin chio ſia da morte reſuſcitato. Scd̄o doluit xp̄s ꝑpter recordationem. Jn talibus nāq; myſterijs recordabaf: ⁊ in ſeipo conferebat dicens. O mea mater quomodo omnia gaudia q̄ d̄ me ſuſcepiſti cõuerſa ſunt in merorē ⁊ luctū. Ubinam ſunt angeli in mea natiuitate cantātes? Ubi paſtores ad p̄ſepe veniētes? Ubi orientales reges in cuna me adorātes? Ubi grata ꝑ triginta ⁊ tres annos vtriuſq; conuerſatio ⁊ familiaritas? Ubi tot ⁊ tanta de me p̄dicata miracula: ꝑpter que omnia letabaf cor tuum? Heu me; nūc vides tm̄ filiū tuū factum in deriſum omni populo: ⁊ abiectiſſimam mortez pati. Tertio doluit xp̄s ꝑpter cõmēdatiōez quādo aꝑiens os ſuū mellifluū dixit ei. Mulier ecce filius tuus ſcz iohānes euāgeliſta: q̇ ſecū iuxta crucē aſtabat. Et vt doctores dicūt non vocauit eā materno noīe: ſed cõmuni ne ex teneritudine noīs materni: ſi exprimeref aggrauaref anim9 eius. Deinde cõmendans eaz diſcipulo dixit. Ecce mater tua. q. d. Deputo te ad eius obſequiū. Et ex illa hora accepit eam diſcipulus in ſuā. ſcz curam ⁊ diligentiā. O quot doloꝝ aculeis punctū fuit cor virgineuz ex vna parte: cum mulieris non matris audiuit vocabulum: licet ex parte altera aliq̄liter cõſolaref: quia filius amātiſſimus eius ieſus eam commendauerat dilecto diſcipulo. Jdeo Auguſtinus ait ſup hoc paſſu Job. Ex illa hora ⁊c. Hec nimirū eſt illa hora. de qua ieſus aquam conuerſurus in vinum dixerat matri. Quid mihi ⁊ tibi eſt mulier? nondum venit hora mea. Tunc em̄ diuina factur9 non diuinitatis ſed infirmitatis matrem velut incognitā repellebat. Nunc autem humana iā patiens ex quo fuerat factus homo: affectu commendabat humano. Moralis igitur inſinuatur locus ⁊ exemplo ſuo inſtruit preceptor bonus: vt a filijs pijs impendatur cura parentibus tanq̄ꝫ lignum illud vbi erant fixa

mẽbra moriẽtis eſſet cathedra mgr̃i docẽtis.

Qđ xp̃s vehementer doluit in clamatione ꝓpter mũdi horrorẽ: ꝓpter ſui cõfuſionẽ: et ꝓpter patris derelictionẽ.

Tertij articuli primus dolor.

Primus dolor tertij articuli dicit̃ clamationis. Oſtendit em̃ in clamore ſuo immenſitatem doloris: ⁊ potiſſimũ ꝓpter tria.

Primo ꝓpter mundi horrorẽ.

Secũdo ꝓpter ſui cõfuſionẽ.

Tertio ꝓpter patris derelictionẽ.

Primo oſtẽdit xp̃s immẽſitatẽ doloris in mũdi horrore. qñ. ſ. inſenſibiles creature crudelitatẽ q̃ in ipſum fiebat horrẽtes modo ſuo patienti ieſu cõpati viſe ſunt. A ſexta nanq̃ʒ hora tenebre facte ſunt ſuper vniuerſaʒ terrã vſq̃ʒ in horã nonã. Et vt Lucas inquit. Sol obſcuratus eſt. ⁊ velum tẽpli ſciſſum eſt in duas partes: a ſummo vſq̃ʒ deorſum. ⁊ petre ſciſſe ſunt. ⁊ terra mota eſt. Ubi appet perturbatio corpoꝝ ſuperioꝝ primo: deinde inferiorũ. Qualiter autẽ fuit illa tũc ſolis eclipſis doctores varie ſunt opinati. Hieronymus nãq̃ʒ dixit ꝙ ille tenebre fuerũt facte ꝑ retractionẽ radioꝝ ſolis diuina virtute. Origenes autẽ dixit ꝙ hoc factũ eſt ꝑ interpoſitionẽ nubiũ denſarũ. Sed in hoc magis credendũ eſt Dionyſio ariopagite: qui dicit in ep̃la ad Policarpũ hoc fuiſſe per interpoſitionẽ lune inter terrã ⁊ ſolẽ: ſicut fit in eclipſi ſolis. Et ibidẽ dicit ꝙ ipſe hoc vidit tũc exiſtens in Egypto vbi eſt aeris puritas. Uidit igit̃ lunã ab oriente aſcendentẽ verſus meridiem ⁊ ſupponentẽ ſe ſoli. Hiero. aũt ⁊ Orige. nõ loquunt̃ de illa eclipſi aſſerẽdo ꝙ ſic fuerit vt dicũt: ſed ꝙ potuit ſic fieri. Quare ſequendo Dionyſiũ dicimus ꝙ illa eclipſis nõ potuit eſſe naturalis: ſed miraculoſa. ⁊ hoc multipliciter. Primo q2 luna erat q̃ntadecima. ⁊ tũc diſtat a ſole ꝑ diametꝝ celi. Eclipſis aũt ſolis nõ põt fieri naturaliter niſi tempore cõiunctionis ſolis ⁊ lune: ꝓpter quod dicit Dionyſius ꝙ mirabat̃. quia non erat tempus cõueniens ad talem cõiunctionem. Secundũ miraculuʒ fuit: q2 trãſacta eclipſi luna rediit ad orientẽ: ita ꝙ in veſpere fuit in oriente ſole exiſtente in occidẽte: ⁊ ſic orbes eorũ ſunt ad priſtinum ſtatũ reſtituti.

Tertiũ miraculum fuit. quia pars oriẽtalis ſolis primo fuit obſcurata: ⁊ iterũ vltimo illuminata. cõtrario autem modo fit in eclipſi naturali. Quartũ miraculum fuit ꝙ luna fuit immobilis ſub ſole per tres horas. In naturali vero eclipſi ꝯtinue mouet̃ ſub ſole: vt etiam refert Chryſoſ. Quintũ miraculũ fuit. q2 illa eclipſis abſtulit lumẽ vniuerſis partibus terre: licet aliqui hoc velint intelligi tm̃ de terra Iudee. Ueruntm̃ vt apparet ex dictis Dionyſi fuit in Egypto: fuit in grecia: ⁊ fuit Rome: ⁊ ſic in alijs mũdi partibus. Unde Oroſius ait. Cum dñs patibulo affixus eſt maximo terremotu per vrbẽ Romam facto: ſaxa in montibus ſciſſa: maximarũq̃ʒ vrbium plurime partes plus ſolita cõcuſſione ceciderunt Eodẽq̃ʒ die ab hora dei ſexta ſol in totũ obſcurat⁹ eſt. tetra nox ſubito obducta terris eſt: adeo: vt ſtellas tũc diurnis horis: vel potius in illa horrẽda nocte toto celo viſas fuiſſe referatur. Euſebius etiã in chronica aſſerit ſe legiſſe ꝙ tũc in Bithynia que eſt in Aſia fuit magnus terremotus: ⁊ maior ſolis obſcuratio q̃ vnq̃ fuerit: ⁊ ꝙ dies hora ſexta in tenebroſam noctẽ verſus fuerit a vt ſtelle viderent̃ i celo: ⁊ ꝙ in Nicea que eſt vrbs Bithynie multas edes terremotus ſubuerterit. De illius eclipſis miraculo. Dionyſius i epiſtola ad Apolophanũ qui ſecum erat in Egypto illo tempore poſtea ſic ſcripſit. Cum reperimus: quia et erat notiſſimũ ſolem pati moleſtias nõ debere: aio ad te vaſte peritie ſacrarium: adhuc neſcimus tante rei myſterium. Quid inquã ſpeculum doctrine Apolophani his ſecretis aſcribis: atq̃ʒ tu mihi ore diuino: ⁊ nõ humani ſenſus ſermone? O bone Dionyſi diuinarum permutationes ſunt rerũ. In hiſtoria vero ſcholaſtica legit̃ ꝙ philoſophi ad hoc adducti ſunt vt dicerent. Aut deus nature patit̃ aut ordo nature peruertitur. De turbatiõe corporuʒ inferioꝝ clara ſunt omnia. Tantũ de velo ſciendũ eſt ſm Nicolaũ de lira. ꝙ erat iuxta templũ inter ſanctũ ⁊ ſanctũ ſanctoꝝ. Cuius ſciſſio ſignificauit impletionẽ veritatis in morte xp̃i q̃ latebat in figuris veteris teſtamẽti.

Scđo fuit imẽſus dolor xp̃i ꝓpt̃ ſui cõfuſionẽ: qñ ꝯſiderabat q̃ ꝯfuſibiliter patiebat̃: q2 p̃cedẽti dñica ab oi ppl'o ita venerabiliter fuerat ſuſceptus. Erat etenĩ paſſio ei⁹ ignominioſiſſima ⁊ deſpecta valde: de qua alias deo dãte ſuo loco dicem⁹. Tertio imẽſus fuit dolor xp̃i ꝓpter patris derelictõeʒ. Ideo clamãs circa horã nonã voce magna dixit. Hely hely lama zabathani. Qđ eſt interp̃tatũ. hely. i. deus meus. lama. i. quare. zabathani. i. dereliquiſti me Ubi gloſa. dicitur deus eũ deſeruiſſe in morte quia poteſtati perſequentium eum expoſuit. Subtraxit enim ꝓtectionem: ſed non ſoluit vnionem. Quidam autẽ illic ſtantes. ſcilicet milites romani ſm Hieronymuʒ idioma hebraicum ignorantes dicebant. Heliaʒ vocat iſte. At ⁊ mater verba illa audiens ⁊ intelligens. illorumq̃ʒ viri conſiderans vndiq̃ʒ experiebatur merorem.

Qđ xp̃s vehemẽter doluit in potatione ꝓpter amaricationẽ: ꝓpter pctõꝝ obſtinatõeʒ ꝓpterq̃ʒ matris lamentationẽ.

Tertij articuli ſecundus dolor.

Secũdus dolor tertij articuli dicitur potationis: quãdo iterum clamans dixit. Sitio. oblataq̃ʒ fuit ori ei⁹ ſpõgia potu amariſſimo repleta. Tũc doluit xp̃s propter tria.

Primo ꝓpter amaricationem.

Scđo ꝓpter pctõꝝ obſtinationem.

Tertio ꝓpter matris lamentationẽ

Primo doluit xp̃s ꝓpter amaricationem: q2 ſpõgia illa ori ei⁹ ſic appoſita amaricauit labia ⁊ eius linguã. quare iterũ clamãs dixit Cõſummatũ eſt. i. totũ iam corpus meũ doloribus ⁊ paſſionibus circũdatũ eſt. Naʒ lingua que ſine leſione hucuſq̃ʒ fuerat reſuata: modo amaritudine eſt repleta. Uel ꝯſummatum eſt myſtice intelligẽdo opus redẽptiõis humãe. Scđo doluit vehemẽter xp̃s ꝓpter peccatoꝝ obſtinationẽ. Non enĩ minus ſitiebat peccatoꝝ ſalutẽ q̃ corporis ſui in cruce extenſi ⁊ fatigati recreationẽ. Dicebat eteniʒ ſitio ſcʒ ſalutẽ oim: q2 ꝓ oibus patior: ꝓ omnibus ſanguinẽ meũ patri offero: ꝓ omnibus morior. Uenite ad me oẽs corde compuncti: ⁊ emẽdatione ac correctione veſtra recreate mentẽ meã. O q̃ grauis tũc illius animum dolor vrgebat cũ videbat innumeros eſſe: q̃ a pctis ad pniam nunq̃ redirent: ⁊ quib⁹ nec paſſionis ſue virtus ꝓpter eoꝝ duritiã eſſet in aliquo ꝓfutura. Ut eñi dicũt theologi licʒ xp̃i paſſio ſufficiẽtiſſima fuerit ꝓ ſalute oium: ⁊ tñ illius effectũ nõ cõſequunt̃ illi q̃ peccata deponere nolũt. Quare cum omnibus ꝓfit ſufficienter. nõ tamẽ omnibus efficiẽter. Unde ſi cut erga xp̃m crudeles fuerũt illi qui eũ potauerunt felle ⁊ aceto: ita pctõres qui ad pniaʒ redire nolũt. Audite illum audite o peccatrices anime. pro vobis clamat amoroſiſſimus ieſus: pro vobis dicit. Sitio. Cur ergo ſaxea corda non rumpitis. Cur tam clementiſſimo domino nõ cõpatimini. Hinc Bern̄. ait. Aſcẽdit in altũ crucis vt ab omnibus videret̃. voce magna clamauit: vt ab omnibus audiret̃ clamori lachrymas addidit: vt ei homo compateretur. Qui ad eius vocem non excitatur

ad clamorem non compungitur: grauior eſt terra ⁊ fetidior ſepulcris. Tertio doluit xp̃s vehementer ꝓpter matris lamentationem. Potuit igit̃ tunc virgo benigniſſima filiũ audiens in cruce dicẽtem. Sitio: multis ſingultibus lachrymis ac ſuſpirijs dicere. Heu heu me: quid video? quid audio? O vniuerſe creature celi ⁊ terre admiramini paupertatẽ filij mei. Ipſe enim qui diuinitatis ſue potentia ſatiat angelos: paſcit etiaʒ ꝓuidentia ſua volucres celi ⁊ piſces maris: beſtias ac vniuerſa pecora campi: atq̃ʒ hominibus cũctis quotidianum panem diſtribuit: clamat in cruce: Sitio. ⁊ denegatur ſibi paululum aque: imo tribuit̃ ſibi pot⁹ amariſſim⁹. O fili fili fili mi amoroſiſſime: cur tibi de meo pectore lac illud porrigere non valeo: quod totiens dum paruulus eras ſuxiſti. O fili mi cur nõ poſſum tibi miniſtrare in cruce ſitienti cibum ⁊ potũ quem colo ⁊ acu ita diligẽter dum in etate infantili eras acquirebam. Poterat etiã tunc illa feruentiſſima magdalena ⁊ ipſa flẽdo dicere. O magiſter chare: o magiſter bõe. Et cur ego indigna tua diſcipula in hac tanta neceſſitate tibi ſubuenire non poſſum. O damnata ſeuitia iudeorum. cur tanto furore inflammaris aduerſus dominũ ⁊ magiſtrũ meuʒ: Que oia ipſi dño ieſu ad dolorem accedebãt.

Qđ xp̃s vehementer doluit cognoſcẽs generalẽ ſcandaliſatõnẽ: iudeoꝝ ingratitudinẽ ⁊ multoꝝ incompaſſionẽ.

Tertij articuli tertius dolor

Terti⁹ dolor tertij articuli dr̃ cognitionis. Doluit etiã ſummope ieſus noſter amoroſiſſim⁹ ꝓpter ſuã ſciaʒ ⁊ cognitionẽ: quia vt inquit ſapiẽs Eccl's. i. Qui addit ſciam addit ⁊ dolorẽ: al's laboreʒ Et licet oia xp̃s cognoſceret p̃ſentia p̃terita ⁊ futura. Ueruntamẽ i cruce poſitus cognoſcebat ⁊ conſiderabat precipue tria vnde triſtabatur atq̃ʒ dolebat

Primo generalẽ ſcandaliſationẽ.

Scđo iudeoꝝ ingratificationẽ.

Tertio multoꝝ in compaſſionẽ.

Primo cognoſcebat generalem ſcandaliſationeʒ. Uidebat vtiq̃ʒ ꝙ virgine matre dũtaxat excepta in qua ſola vt doctores dicunt remanſit fides diuinitatis ſue. ceteri omnes a fide defecerant. Nam apoſtoli ⁊ omnes diſcipuli videntes ignominiam crucis: putauerunt eum purum hominem ⁊ non deum.

Secundo conſiderabat chriſtus ⁊ cognoſcebat iudeorum ingratificationem. de quoruʒ ingratitudine dolens in ſeipo: dicebat il

ſud quod eccleſia hodie decantat. Populе me
us quid feci tibi: aut in quo cõtriſtaui te? Rñ
de mihi. Ego ꝓpter te flagellaui egyptũ cum
primogenitis ſuis: ꝛ tu me flagellatũ tradidi
ſti. Ego te eduxi de egypto demerſo pharaone
in mari rubro: ꝛ tu me tradidiſti principibus
ſacerdotũ. Ego ante te p̄iui in colũna nubis:
ꝛ tu me adduxiſti ad pretoriũ pilati. Ego te
paui mãna ꝑ deſertũ: ꝛ tu me cecidiſti alapis
ꝛ flagellis. Ego dedi tibi ſceptrum regale: ꝛ tu
modo capiti meo coronã ſpineã. Ego propť
te chananeorũ reges percuſſi: ꝛ tu percuſſiſti
arundine caput meũ. Ego te exaltaui magna
virtute: ꝛ tu me ſuſpendiſti in patibulo crucis

Tertio cognoſcebat ꝛ cõſiderabat xp̄us in
cruce multoꝝ incõpaſſionẽ. Sciebat etenim
quotquot futuri erant qui nõ ſolũ ſibi compa
ti nõ debebant: verumetiã ꝛ crucẽ ip̄am ꝛ paſ
ſionẽ ipſius forent deriſuri. Verbũ nanq꞉ cru
cis vt aplus inquit: pereuntibus quidẽ ſtul-
titia eſt. O quot innumerabiles: vt ſic dicam:
viri ꝛ mulieres inter xp̄ianos reperiuntur: q̃
hodie paſſionẽ xp̄i recolẽtes nec minima pi-
etate flectuntur: nec curant dare operaꝫ vt in
cõmemoratione tanti myſterij: etſi nõ oculis
corporis: ſaltẽ oculis mentis fleant ꝛ lachry-
mentur. Quinimo multi ſunt qui aut luxuria
aut auaricia aut ſuperbia excecati dñm ieſuꝫ
xp̄m habent in deriſum: rurſus ſibi crucifigẽ-
tes filiũ dei. Pro quibus omnibus ip̄e mitiſſi
mus dñs ſua charitate dolore attrahebať ve
hementer.

Qđ chriſtus vehementer doluit dũ inclina
to capite emiſit ſpiritũ: ꝛ de lamentatione ma
tris eius.

Tertij articuli dolor quartus.

q Vartus dolor tertij articuli dř ſepa-
tionis. Doluit dñs ieſus xp̄s dũ cla-
mauit ad p̄rem dicens: In man⁹ tu-
as dñe ꝯmẽdo ſpiritũ meũ: ꝛ inclinato capite
tradidit ſp̄m. Ubi Chryſo. ait. Per hoc ꝙ mo
riens vocẽ emiſit magnã: apertiſſime ſe verũ
deũ eſſe oſtendit. Qm̄ hoĩes aũ moriunť vix
tenuẽ vocẽ emittere poſſunt. Caput aũt incli-
nauit vt ex modo moriendi oſtẽderet ꝙ mo-
riebatur ex obedientia p̄ris. Cõprobata autẽ
fuit veritas mortis ei⁹ vt pꝫ ex textu euãgelij
Iudei em̄ qm̄ paraſceue erat. i. dies veneris.
in cui⁹ veſpera incipit ſolẽnitas ſequẽtis ſab-
bati: vt nõ remanerent in cruce corpa ſabba-
to. Erat em̄ magnus dies ille ſabbati: ꝛ pro-
pter ſe ꝛ propter paſce ſolennitatẽ: rogauerũt
pilatũ vt frangerentur crucifixoꝝ crura: ꝛ de
cruce tollerentur eoꝝ corpora. Venerũt ergo
milites ꝛ fregerunt crura latronuꝫ. Ad ieſum
aũt cũ veniſſent vt viderunt eũ iam mortuuꝫ
non fregerunt eius crura: ſed vnus militum
lancea latus eius aperuit: ꝛ continuo exiuit
ſanguis ꝛ aqua. Sanguis ad noſtram redem
ptionem. Aqua ad peccatorum ablutionem.
Sciendum tamen ſm̄ beatuꝫ Thomã tertia
parte. q. lxvi. arti. iiij. in reſponſione ad tertiũ
argumentũ ꝙ aqua illa non fuit humor phle
gmaticus vt quidam dixerũt: ſed aqua mira
culoſe egrediens a corpore mortuo: ſicut ꝛ mi
raculoſe prodijt ſanguis: ad comprobandum
veritatem dominici corporis contra maniche
orum errorem: vt ſcꝫ per aquam que eſt vnuꝫ
ex quattuor elementoꝝ numero: corpus chri
ſti vere fuiſſe compoſitum ex quattuor elemẽ
tis: per ſanguinem vero oſtenderetur eſſe cõ-
poſitum et quattuor humoribus. Itaq꞉ poſt
tot labores: cruciatus: ꝛ penas: rex angeloruꝫ
ꝛ dominus in crucis ſupplicio fuit extinctus
O quale nouum? Quo merito pro amore ꝛ
pietate tanti domini omnes homines lugere
debent ſenes ꝛ iuuenes: mulieres ꝛ viri. Mo
ueri ſiquidem debent eorum corda: cum intu-
entur mortuum inter latrones benignum ie-
ſum ꝛ matrem ſemiuiuam inter brachia ma-
rie magdalene: ꝛ iohannis euangeliſte: ac ali
arum mulierum deuotarum cadentem. O ꝙ
durus eſſet qui tẽperaret a lachrymis videns
virginem illam iuxta crucem interfectum fi-
lium lamentantem. Puto ꝙ pre lachrymis ꝛ
clamoribus precedentibus rauce facte fuerãt
fauces eius. tamen voce qua poterat clamãs
dicebat. O fili mi vita angelorum: quomodo
extinctus es? ꝛ amplius non loqueris. O fili
mi lumen oculorum meorum: quis mihi det
vt moriar pro te? O fili mi in cuius conceptu
partu ꝛ ortu tantam ſuſcepi leticiam: quomo
do omnia mihi verſa ſunt in triſticiam? O pa
ter eterne defleo ꝛ plango vnigenitum filium
tuum ac meuꝫ: ꝛ pre dolore quaſi deficio. Ad-
iuua me ꝛ quaſi dolore mortue mihi ſuccurre
O gabriel angele: ꝛ vbi ſunt verba que mihi
dixiſti? Dixiſti nanq꞉ mihi. Aue. id eſt ſine ve.
ꝛ hodie circundederunt me anguſtie vndiq꞉.
Dixiſti mihi ꝙ eram plena gratia: ꝛ hodie ple
na ſum tot tribulationibus. Dixiſti mihi ꝙ e-
ram in mulieribus benedicta: ꝛ hodie ſum a
iudeis maledicta. Dixiſti mihi ꝙ erat bene-
dictus fructus ventris mei: ꝛ ecce fructus eſt
hodie crucis maledictum. O me miſeram tot
penis atrociſſimis agitatam. Fleuit ergo ho-

die xp̄s ſaluator noſter i cruce. Fleuit mater
eius maria peccatorũ oium aduocata. Fleuit
magdalena. fleuit iohannes: fleuit petrus: fle
uere diſcipuli ceteri. fleuit ſol dũ obſcuratus ẽ
fleuit terra dũ contremuit. fleuit templi veluꝫ
dũ ſciſſum eſt. fleuerunt ſaxa dũ ſunt ſciſſa. fle
uerunt ſepulcra dũ ſunt aperta. Plange ergo
ꝛ tu o popule chriſtiane: ꝛ dũ paſſionẽ chriſti
cõmemoras: age ei quas potes totis viribus
gratias: vt ſic ipſe participes nos efficiat me
ritis ſanctiſſime paſſionis ſue: qui cũ patre ꝛ
ſpirituſancto viuit ꝛ regnat deus per imorta-
lia ſeculoꝝ ſecula. Amen.

Sabbato ſancto de ſepultura corporis chri
ſti ꝛ eius morte: quaꝫ ſemper animo reuolue
re debemus. Sermo LXX

e Rat enim magnus

dies ille ſabbati. Scribunť hec ver
ba Ioh. xix. Deuotiſſimus hic dies
ſabbati pia deuotione a nobis eſt recolendus
in quo domini noſtri ieſu chriſti mors occur
rit non imerito contemplanda. Diximus nã
q꞉ in precedenti ſermone quantis doloribus
agitatus chriſtus crucẽ pro nobis cõſcendit:
ibiq꞉ tradidit ſpiritũ. Nunc vero ad declaran
da ſue mortis myſteria dirigendus eſt ſtilus
Neq꞉ em̄ quicq̄ aut deuotius aut conuenien-
tius meditari hodie fideles poſſent. Propter
ea magnus dicitur dies iſte ſabbati: non ſolũ
ſm̄ litteralẽ intellectũ iudeoꝝ: verumetiã ſm̄
myſticũ ſpiritualemq꞉ intellectũ. Magnifi-
cauit em̄ illũ chriſtus benedictus per mortẽ ꝛ
ſepulturã ſuam: de qua loqui volentibus tria
myſteria ſe ingerũt declarãda.

Primũ eſt ex parte carnis.
Secundũ ex parte anime.
Tertiũ ex parte ſepulture.

An caro chriſti fuerit mortua, ꝛ an fuerit a
diuinitate ſeparata: ꝛ vtrũ ꝑ mortẽ carnis ſit
mors attribuẽda ꝑſone verbi. Caplm I

p Rimũ myſteriũ declarandũ de mor-
te xp̄i ẽ ex parte carnis. Circa quaꝫ
tripliciter dubitare contingit.

Primo circa mortificationẽ.
Secundo circa ſeparationẽ.
Tertio circa attributionẽ.

Primo contingit dubitare circa mortifica
tionẽ. vtrũ ſcꝫ per ſeparationẽ anime a corpe
xp̄i caro eius fuit mortua. Et ꝙ ſic pꝫ: quia in
ſymbolo dicitur de xp̄o ꝙ mortuus eſt ꝛ reſur-
rexit. Et hoc cantat eccleſia cũ dicit. Ipſe eniꝫ
verus eſt agnus: qui abſtulit peccata mundi.
qui mortẽ noſtrã moriendo deſtruxit. ꝛ vitaꝫ
reſurgendo reparauit. Dñs aũt Boñ di. xxi.
tertij. art. ij. q. ij. dicit ꝙ caro illa fuit mortua
eo ꝙ caruit vſu ꝛ cõplemẽto vite. res em̄ cor
poralis nõ eſt viuificabilis: niſi ab aliqua for
ma ſpirituali ip̄am complẽte ꝛ ſibi proportio
nabili. Qm̄ ergo in ipſa ſeparatiõe anime ca
ro xp̄i caruit hmõi forma: ideo vere mortua
fuit. Et q̄uis haberet diuinitatẽ vnitã: nõ ta
men ab ea viuificabatur. nõ propter defectũ
a parte viuificantis: ſed propter improportio
nem a parte viuificabilis. Secundo cõtin
git dubitare circa ſeparationẽ. vtrũ ſcꝫ i mor
te caro xp̄i fuerit a diuinitate ſeparata. Et rñ
dent doctores ꝙ non. Unde Leo papa in ſer
mone inquit. Tanta eſt vnio dei ꝛ hoĩs vt nec
ſupplicio poſſet dirimi nec morte diſiungi. Et
Aug. contra Felicianũ. Xp̄us in ſepulcro car
nem ſuã non deſeruit. Que verba magr̄ ſniaꝝ
ponit in littera di. xxi. tertij. Quare aũt non fu
it diuinitas a carne ſeparata ſm̄ Boñ. vbi. ſ.
ar. ij. q. ij. põt eſſe ratio triplex. videlꝫ liberali
tas ex parte aſſumentis: dignitas ex parte aſ
ſumptibilis: ꝛ vtilitas et parte aſſumptionis
Liberalitas inquã ex parte aſſumentis. quia
quando deus dat aliquod donũ: nõ ſubtrahit
illud ſine culpa. Si ergo nulla culpa interue-
nit: non decuit diuinã liberalitatẽ carnẽ quaꝫ
ſibi liberaliter vniuerat a ſe ſeparare. Digni-
tas etiã ex parte aſſumptibilis fuit in cauſa:
quia ſicut caro illa propter ſui dignitatẽ non
debuit videre corruptionẽ: ita nec ipſam decu
it a verbo ſeparari. Utilitas aũt ex parte aſ-
ſumptionis ad hoc ip̄m faciebat. Ad hoc em̄
fiebat illa vnio diuinitatis ad humanã natu
rã ꝛ carnis ad aĩam. vt procuraretur noſtra
ſalus. Et quoniã ſeparatio anime a carne or-
dinabatur ad hoc vt noſtra ſalus procurare-
tur: ſepatio autẽ carnis a diuinitate ad nihil
vtilis erat. Ideo firmiter eſt tenendũ ꝙ nun-
q̄ diuinitas fuit a carne illa ſanctiſſima ſepa
ta. Tertio ꝯtingit dubitare circa attributi-
onẽ. vtrũ ſcꝫ ꝓpť mortẽ carnis ſit mors ꝑſo-
ne verbi attribuẽda. Et rñdẽt doctores theo
logi ꝙ abſq꞉ dubio ꝯcedendũ eſt filiũ dei pro
nobis fuiſſe mortuuꝫ ꝓut in ſymbolo dř. Qđ
etiã Ambroſi⁹ expreſſe teſtať dicẽs. Tantum
fuit peccatũ noſtrũ vt ſaluari nõ poſſem⁹ niſi
vnigenit⁹ dei fili⁹ moreref ꝓ nobis debitorib⁹
mortis. Hoc autẽ ſibi vere attribuiť: non ſm̄
naturã diuinã: ſed ſm̄ humanã. nõ per eſſen-
tiã: aut per inherẽtiã: ſed per idiomatũ cõmu
nicationẽ. ꝛ hoc i nullo derogat diuine digni-

tati: ꝛ multum conſonat pietati. Nullum eñ
ꝟbum maioris dignationis ꝛ clementie reſo
nare poteſt in auribus cordis noſtri q̄ ꝙ vni
genitus dei filius ꝑ nobis ſit mortuus. quod
vt p̄dictū eſt intelligi debet nō ſm naturam
diuinā: ſed humanā ꝑ idiomatū cōicationez
quis vt ait Augu. quē magr̄ inducit in textu.
Si quis dixerit atq̧ crediderit deum paſſuz
anathema ſit.

An aīa xp̄i fuerit a carne ſepata etiā ſepa-
rata diuinitate: ꝛ an poſt inſtans ſeparatio-
nis ſit effecta impaſſibilis: ꝛ an ex benignita
te deſcēdit ad inferos. Capl'm II

S Ecundū myſterium declarandū de
morte chriſti ē ex parte anime. Cir-
ca quam adhuc contingit tripliciter
dubitare.

Primo circa ſeparabilitem.
Scd̄o circa impaſſibilitatē.
Tertio circa benignitatē.

Primo cōtingit dubitare circa ſeparabili-
tatem. an ſcʒ anima xp̄i a carne ſeparata fue
rit etiā ſepata a diuinitate. Et rn̄det magr̄ ſen.
quē ſequunt̄ ceteri theologi diſt. xxi. ꝙ ſic nū
q̄ fuit diuinitas ſeparata a carne: ita nec ab
anima. Unde Joh. Dama. inquit. Si mortuꝰ
eſt vt homo: ꝛ ſancta illa anima ab eiꝰ corpe
diuiſa eſt. diuinitas tn̄ inſeparabilis ab vtro-
q̧ ꝑmanſit. Ratio aūt hmōi inſepabilitatis
ſm Boñ. vbi. ſ. arti. i. q. i. poteſt eſſe triplex.

Prima qꝛ deū nō decebat: qui indiſſolubili
matrimonio animā illam ſibi copulauerat.
Unde ſicut nō decet virū relinquere vxorem
ſic non decuit ꝟbum ab aīa ſeparari. Scd̄a
rō eſt: quia nobis nō expediebat: eo ꝙ ſi fctā
fuiſſet ſeparatio: anima illa nō habuiſſet po-
tentiam ad eripiendū genus captiuū: nec me
diatricis effectum ad reconciliandū ꝛ neutrū
erat nobis expediens. Tertia rō eſt: qꝛ ani-
me illi non congruebat. Tum quia erat inno
centiſſima. tum quia erat beatiſſima. Qꝛ eñ
beatiſſima erat nolebat a ꝟbo ſeparari. et q̄a
innocētiſſima nō poterat contra voluntatem
ſuam ſeparari ab co: qꝛ iam punita fuiſſet ſi-
ne culpa. Hinc Dama. ait. Anathema ſit qui
dicit ꝟbum depoſuiſſe quod ſemel aſſumpſit
Sed contra hoc aliq̄ inſtant obijciētes illud
Joh. x. Poteſtatē habeo ponēdi aīam meam
ꝛ ptātē habeo iterū ſumendi eā. ergo ſi iſte ſmo
eſt ꝑſone filij dei. videt̄ ꝙ filius dei aīam de
poſuit in morte: ergo in morte aīa fuit a ꝟbo ſe-
parata. Ad hoc rn̄det Aug. ꝙ ꝟbū illud eſt ꝑſo
ne filij dei rōne carnis aſſumpte. Erat eñ in
poteſtate eius ſeparare aīam a corpe: ꝛ iterū
corpori illā reunire. Ideo aliud eſt ibi depo-
nens: aliud vnde deponit. deponens eſt ꝟtus
diuina. vnde deponit eſt corpꝰ. Secūdo cō
tingit dubitare circa impaſſibilitatē. vtrum
aīa xp̄i poſt inſtās ſepatiōis impaſſibilis ſit
effecta. Ad quod rn̄det Boñ. vbi. ſ. ar. ij. q. i.
ꝙ ex certitudine auctis hoc nō eſt determiatū.
ſicut etiā magr̄ tangit in. iij. di. xviij. Uerūtn̄
ꝓbabile eſt ꝛ rōni magis conſonū ꝙ ſtatim
poſt ſepationē habuit impaſſibilitatē. Si eñ
nō patiebat̄ aīa xp̄i niſi diſpēſatiue: et ꝑpter
noſtrā ſalutē ſi iam nō erat tp̄us ꝛ locus me
rendi: iam aīa xp̄i nō debebat nec poterat pa
ti. Nec ſolū de aīa xp̄i ꝓbabile eſt ꝙ ſtati poſt
ſeparationez a corpe facta ſit impaſſibilis: ſꝫ
etiā de qualibet aīa viri ſancti in qua nō repe
ritur reatus alicuius peccati. Et ſi diceretur:
cur caro xp̄i nō fuit impaſſibilis facta āte re-
ſurrectionē ſicut ꝛ anima. Reſpōdet Boñ. ꝙ
hoc fuit ex duplici cauſa. Prima quidez quia
anima ꝓpinquor erat glīe q̄ caro. Erat enim
beata ſm aliquā ſui partē. Secūda ꝟo cauſa
quia dilatio impaſſibilitatis i carne faciebat
ad fidei noſtre confirmationē. videlꝫ vt oſtē
deret̄ xp̄us veraciter paſſus ꝛ mortuꝰ fuiſſe
nō ſic dilatio impaſſibilitatis in aīa. Ideo ma
gis dilata fuit impaſſibilitas corporis q̄ im
paſſibilitas aīe ex diſpēſatione diuina. Ter
tio contingit dubitare circa benignitatē. vtꝫ
ſcʒ ex benignitate aīa xp̄i deſcēdit ad inferoſ
Et ꝙ ſic pꝫ. quia in ſymbolo apoſtoloꝝ dicit̄
Deſcēdit ad inferos. Et Act. ij. Hūc deꝰ ſuſci
tauit ſolutis doloribus inferni. Et Joh. Da-
ma. ait. Deſcēdit ad inferna aīa deificata: vt
quēadmodū his q̄ i terra ſūt. ita ꝛ his q̄ in te
nebris ꝛ vmbra mortis ſedent ſuperluceſcat.

Sciendū tamē ſm Boñ. di. xxij. q. iiij. tertij
libri. ꝙ nomine inferni aliqñ intelligit̄ pena:
aliqñ locus pene. ꝛ ſm hoc dupliciter poteſt
aliquis dici deſcendere ad inferos: aut quia
deſcendit ad penam: aut quia deſcendit ad lo
cum pene. Primo modo non cōuenit chriſto
In eo eñ non fuit pena damni: nec fuit pena
ſenſus. Secūdo modo competit xp̄o. Deſcen
dit eñ quātū ad illam partē in qua erant illi
qui detinebant̄ merito peccati ꝑmi parētis:
que quidē pars conſueuit limbus appellari.
Ad illam inquā partē deſcendit. nō cōpulſus
neceſſitate. ſed ſua volūtate ꝛ poteſtate. Ra-
tio aūt quare voluit deſcēdere ad eripiendos
illos qui detinebant̄ ibi compediti cum etiaʒ
poſſet facere hoc non deſcendendo: fuit du-

plex. videlicʒ ꝑpter cōſolationem vinctoꝝ: et
ꝑpter cōfuſionem aduerſarioꝝ. Propter cōſo
lationē vinctoꝝ: qꝛ magna fuit eis cōſolatio
de p̄ſentia ipſius aīe ieſu xp̄i: ꝛ maxima fuit
dignationis oſtenſio in hoc ꝙ ipſe ꝑſonaliter
voluit deſcēdere ad eos. Fecit etiā hoc ꝑpter
cōfuſionē aduerſarioꝝ: vt ipſi demones cōfun
derent̄ ex ſua p̄ſentia. ꝛ ſicut vicerat eos i ter
ra in natura aſſumpta: ſic aīa eius de eiſdē tri
umpharet apud inferos de eiſdem ipſos inui-
tos expoliando. Deſcendit itaq̧ aīa illa ad cō
ſolādos ſanctos patres: ad letificādos ꝛ bea-
tificandos. Uiderūt nanq̧ q̄ primū illis ſe p̄
ſentauit diuinitatē eius Unñ in loco infernali
exiſtes habuerūt ꝑadiſum ꝛ apertā dei viſionē
q̄ non eſt aliud q̄ vita eterna. Sed adhuc
q̄s querere poſſet vtrū aīa xp̄i morā cōtraxit
in inferno vſq̧ ad horā reſurrectionis. Et rn̄
det Boñ. vbi. ſ. q. iij. ꝛ Ric. vbi. ſ. ar. ij. q. ij. ꝛ
Tho. iij. pte. q. lij. ꝙ ſicut xp̄s vt noſtras pe-
nas in ſe ſuſciperet voluit corpus ſuū in ſepul
cro poni: ita etiā voluit aīam ſuam ad infer-
nū deſcendere. Corpus aūt eius manſit in ſe-
pulcro ꝑ diē integrū ꝛ duas noctes: ad cōpro
bandā veritatē mortis ſue. Unñ etiā tantūdez
credendū eſt animā eius fuiſſe in inferno: vt
ſimul aīa eius educeret̄ de inferno. ꝛ corpꝰ de ſe
pulcro. Ex quo Aug. xviij. li. de ci. dei. c. xliiij. ait
Propheta in vētre ceti triduo fuit: ꝛ tn̄ illum
ſignificauit in ꝓfundo inferni triduo futurū
qui dn̄s eſt oīm ꝓphetarū. Et in li. de fide ad
Petrū de anima xp̄i loquēs dicit. Ipſa de infe
ris die tertio reuertente: idē deus ſm carnem
que in ſepulcro iacuit: de ſepulcro reſurrexit.
Sed nōnulli arguunt: qꝛ Luce. xxiij. xp̄s di-
xit latroni. Hodie mecū eris in paradiſo. er-
go videt̄ ꝙ anima xp̄i illa die qua mortuus
eſt fuit in paradiſo. ꝛ ſic deſcendēs ad infernū
nullā moram ibi cōtraxit. Ad qd̄ rn̄det Aug.
exponens verbū p̄dictum ꝙ nomine paradiſi
nō intelligit̄ ibi locus celi empyrei: nec locus
paradiſi terreſtris: ſed ipſa aperta ꝛ clara vi-
ſio ipſius dei. De hoc vero deſcenſu xp̄i ad in-
feros ſic pulchre loquit̄ Aug. in quodā ſermo
ne. Mox vt xp̄s ſpūm tradidit vnita ſue diui
nitati anima ad infernoꝝ ꝓfunda deſcendit.
Cumq̧ tenebrarū terminum quaſi quidam de
p̄dator ſplendidus ac terribilis attigiſſet: aſpi
cientes eum impij ac tartaree legiones: terri-
ti inquirere ceperūt dicētes. Unde eſt iſte taʒ
fortis: tam terribilis: tā ſplendidus: tam p̄da
rus: Mundus ille qui nobis ſubditus fuit:
nunq̄ nobis talem mortuum miſit. nunq̄ in-
feris talia munera deſtinauit. Quis ergo
iſte qui ſic intrepidus noſtros fines ingredit̄
et nō ſolum noſtra ſupplicia nō veretur: verū
etiam ꝛ alios de vinculis noſtris abſoluit. Ec
ce ipſi qui ſub noſtris ſolebant ſuſpirare tor-
mentis: inſultant nobis de perceptiōe ſalutis.
Et nō ſolum iam nihil verent̄: ſed inſuper no
bis minantur. Nunq̄ hic ſic mortui ſuperbie-
runt: nec aliquando ſic leti potuerūt eſſe capti
ui. Ut quid huc iſtū adducere voluiſti o prin-
ceps noſter? Perijt omnis leticia tua. in lu-
ctum cōuerſa ſunt gaudia tua: dum tu chriſtū
ſuſpendis in ligno: ignoras quanta damna ſu
ſtineas in inferno. Poſt iſtas crudelium vo-
ces infernalium: ecce innumerabiles ſanctoꝝ
populi lachrymabili voce clamabant. Adue-
niſti redemptor mundi. adueniſti quem deſi-
derantes quotidie expectabamus. Deſcendi-
ſti ꝑ nobis ad inferos. noli nobis deeſſe: cum
reuerſus fueris ad ſuperos. Aſcende domine
ieſu inferno ſpoliato: ꝛ auctorem mortis ſuis
vinculis irretito: ꝛ redde iam leticiam mūdo.
Succurre inquiunt: iam ſeuas extingue pe-
nas: ꝛ miſerando reſolue captiuos: dum hic
es abſolue reos cum deſcenderis defende tu-
os. Hec ille. O q̄ ingenti leticia animarum
in limbo exiſtentiū tunc mentes perfuſe ſunt:
cum viderunt benigniſſimum ieſum tam diu
expectatum: tam diu deſideratum: tam diu de-
niq̧ aclamatum. Uiderunt inquam animaʒ
eius et diuinitatem: cui erat vnita. Uiderunt
chriſtum redemptorem mediatorem: ꝛ glori
ficatorem ſuum. Neq̧ locus ille etiaʒ luce cor
porali ex p̄ſentia anime chriſti illuſtratus: vt
Ric. vbi. ſ. ad primum articulum. dicit erat
eis amplius penoſus. Expectauerunt ergo vt
predictum eſt anime ille ſancte cum ſumma
leticia in eodē loco tp̄s reſurrectionis xp̄i.

Qualiter chriſtus depoſitus fuit de cruce: et
de afflictiōe matris eius: necnō ꝛ de eius ſepeli
tione. Capl'm III

T Ertium myſterium declarandum de
morte xp̄i ē ex pte ſepulture Ad quā
pie volentes attendere tria cōſidera
re debemus.

Primo ſubuentionē.
Secūdo afflictionē.
Tertio ſepelitionē.

Primo cōſiderare debemus ſubuentionez:
qualiter. ſcilicʒ Joſeph ab arimathia ꝛ Nico
demus licentia a Pilato obtenta: depoſuerūt
chriſtum de cruce. Ipſi enim qui erant diſci
puli occulti ieſu ferentes ſecū inſtrumenta ve

nerunt ad crucē: ad cuius pedes iacebat meſta mater cū Maria magdalena: ⁊ Maria iacobi: ⁊ matre filioꝝ Zebedei: ⁊ euāgeliſta Johāne. ceteriſqꝫ mulieribus q̄ ſecute fuerant ieſum a galilea miniſtrātes ei. vt Mattheus refert. Cū autē Joſeph ⁊ Nicodemus virginē reuerenter ſalutaſſent lachrymātibus oculis ei dixerūt. Uenimus o mater meſta: vt filium tuū ⁊ magiſtrū noſtrū deponamus de cruce: ⁊ cōdamuſqꝫ vt moris eſt honorifice: in ſepulcro. O pietas cōmendabilis hoꝝ viroꝝ nobiliū: o deuotio digna laudū Joſeph ab arimathia: qui a Pilato petijt vt ſepelire poſſet p̄cioſum corpus ieſu. Sed ſi q̄s quereret quare ꝓ hmōi licētia nullus ex duodecim acceſſit ſed ſolū iſte Joſeph. R̄ndet Chryſoſ. ꝙ nullus audebat ſicut iſte: qui inſignis iudeoꝝ erat et Pilato notus. Dicebat etiā ille Joſeph ab arimathia: ex quo iam dixerat. vt ait Beda ipſa eſt ciuitas: que primo Regū. dr̄ ramatha: de qua fuit Samuel. Sc̄do ꝯſideremus afflictionē. Surgēs Maria mater cū anxietate multa brachia extendebat vt dilectū filiū tangere poſſet. Et cū auulſi fuerunt claui de manibus ⁊ pedibus: ſuſcepit cū cōtriſtantium auxilio eū inter brachia ſua: indeqꝫ in terram poſitum adorabat eū. Deinde cū multa charitate dolore mixta cōtractabat ſua ſanctiſſima mēbra. Tangebat caput: ⁊ ſpineā coronā extrahebat ab illo: oſculabat illud multipliciter ꝑforatum: ⁊ cruore reſperſum atqꝫ dicebat. O caput dignū diademate ⁊ corona imperiali: ꝙ turpiter coronatū te vidi hucuſqꝫ corona ſpinea. Inſpiciebat liuidam faciē: ⁊ in illam merens ⁊ ruens oſculabat eā atqꝫ ſubdebat. O decora facies ⁊ ſpecioſa nimis: ex qua per tot annos tantū gaudiū ſuſcepi: quō facta es vt leproſa. Suſcipiebat deinde perforatas manus amoroſe oſculās illas: referēs ſemꝑ pijſſima verba cōpatiende querele. Sic etiā ⁊ latus apertū tāgebat manu oſqꝫ illi applicabat. Fili inquiēs mi ꝙ dira fuit crudeliſqꝫ manus illa: que te lācea perforauit. Nec puto poſſet aliquis plene inueſtigare qualiter ꝟgo depoſitū de cruce filiū dolenter lamentabat. Magdalena etiā ⁊ Joſeph ⁊ Nicodemus: ceteriqꝫ aſtantes p̄ cōpaſſione flebant ⁊ ipſi. Tertio cōſideremus ſepelitionē qualiter hora cōpletorij iam imminēte Joſeph ⁊ Nicodemus inſtabant vt corpus ſepeliret. Quare Nicodemus ꝓtulit mixturā myrrhe ⁊ aloes quaſi libras centū: ⁊ licet tali vnctiōe a putrefactiōe cōſeruatiua xp̄s nō indigeret: qm̄ corpus eiꝰ corrumpi nō poterat nec debebat: tñ Nicodemus hoc nō intelligēs: et deuotiōe ſua ad vngendū corpus xp̄i tulit vnctionē p̄dictam. Acceperūt ergo corpus ieſu: ⁊ ligauerunt eū linteis. ſ. pannis lineis inuoluerūt cum aromatibus: ſicut mos eſt iudeis ſepelire. Erat aūt in loco vbi crucifixus eſt hortus. ⁊ in horto monumentū nouū: in quo nōdum quiſq̄ poſitus fuerat. Ibi ergo ꝓpter paraſceuē iudeoꝝ: q: iuxta erat monumētū poſuere ieſum: que oīa in myſterio facta ſunt. Nā vt inquit Tho. parte iij. q. li. ar. i. ſepeliri voluit xp̄s rōnabiliter. Primo quidē ad cōprobandā veritatem mortis. Non enī aliquis in ſepulcro ponit niſi qui iā vere mortuus eſt. Un̄ Pilatꝰ vt habet Marci. xv. anteq̄ cōcederet xp̄m ſepeliri diligenti inquiſitione cognouit eū eſſe mortuū. Sc̄do q: per hoc ꝙ xp̄s de ſepulcro reſurrexit datur ſpes reſurgēdi per ipſum his qui ſunt in ſepulcro: ſꝫm illud Joh. v. Oēs qui in monumētis ſunt audient vocē filij dei: ⁊ qui audierint viuent. Tertio ad exemplū eoꝝ qui per mortem xp̄i ſp̄ualiter moriunt peccatis: qui ſcꝫ abſcōdunt a cōturbatione hominū. Unde dicitur Col. iij. Mortui eſtis ⁊ vita veſtra abſcondita eſt cū xp̄o. Modus etiā ſepeliēdi rōnabilis fuit. Nā in horto ſepultus eſt ad deſignandū ꝙ ꝑ mortē ⁊ ſepulturā ipſiꝰ liberamur a morte: quā incurrimus ꝓpter pctm̄ Ade in horto paradiſi cōmiſſum. In aliena etiā poſitus eſt ſepultura: vt dicit Aug. in quodā ſermōe. q: ꝓ aliena moriebat ſalute. ⁊ etiā ꝓpter abundātiā paupertatis ꝓ nobis ſuſcepte. Nā q̄ domū in vita nō habuit vt Theophilus refert: poſt mortē quoqꝫ in alieno ſepulcro recōdit. ⁊ nudus exiſtēs a Joſeph cooperit. Erat inſuꝑ monumentū nouū. vt Hiero. ait. ne poſt reſurrectionē ceteris corꝑibus remanētibꝰ ſurrexiſſe alius fingeret. Et vt Aug. dic. Sicut in Marie ꝟginis vtero nemo ante illū: nemo poſt illū ꝯceptus eſt: ita in hoc monumēto nemo ante illū: nemo poſt illū ſepultus eſt. Aduolutus etiā fuit ſaxū magnū ad monumēti oſtiū: vt ſic appareret oīmoda veritas ſepulture ſue. Quare vt ꝑticipes ſimꝰ mortꝭ ⁊ ſepulture xp̄i: ſepeliamus ⁊ nos vitia noſtra atqꝫ pctā: ſicqꝫ cōſurgemus cū ipſo accipientes hic gratiā: et in futuro beatā gloriā. Amen.

Dominica reſurrectionis domini noſtri ieſu xp̄i. de iocunditate particulari: generali: et materiali reſurrectionis eius.

Sermo LXXI

h Ec dies quam fecit

dominus. exultemus ⁊ letemur in ea. Scribunt hec verba pſ. cxvij. Sicut amara fuit credentibus in ieſum xp̄m paſſio eiꝰ: ita iocūda dꝫ eſſe reſurrectio illius. Propterea gaudere vnuſquiſqꝫ ⁊ letari dꝫ ac iocūdari: cum audit vere ex mortuis xp̄m ſurrexiſſe. Hoc enī docet nos ⁊ inſtruit ſctā mater eccl'ia dū ſepius replicat ꝓpheticū dictū a nobis aſſumptū ꝓ themate. In diuinis nanqꝫ officijs diurnis/nocturniſqꝫ horis huiꝰ tēporis exultandū eſſe predicat pro victoria: ꝓ gloria: proqꝫ magnificentia xp̄i reſurgentis. Letabundū profecto nouū ab angelo nunciatū eſt. cū dixit. Surrexit: non eſt hic. Surrexit inquā ille qui ꝓ amore noſtro pati ⁊ mori nō recuſauit: vt nos mortuos peccato/reſuſcitaret ad vitā. Quapropter vt diē iſtū cū ſpirituali leticia compleamus: in hoc ſermone de reſurrectionis xp̄i iocūditate verba faciemus. ſubdiſtinguemuſqꝫ ſermonē in tres principales partes: triplicē. ſ. iocūditatē.

Prima dr̄ ꝑticularis.
Secūda generalis.
Tertia maternalis.

De iocunditate quā habuit ip̄e xp̄us in reſurrectione: ⁊ de mirabilibus actibus opatis a potētia diuina in ip̄o reſurgēte. Capl'm. I

p Rima iocūditas reſurrectionis xp̄i dr̄ ꝑticularis. que. ſ. fuit in aīa benedicta ipſius ieſu xp̄i. dū corpus ſuum iterū ſibi vniuit efficiens illud ꝑpetuo glorioſum. Ad qō pleniꝰ intelligendū notandū eſt ꝙ in ip̄o xp̄o reſurgēte quattuor actꝰ mirabiles opata eſt virtꝰ ⁊ potentia dei.

Primꝰ fuit ſanguis reaſſumptio.
Secūdus corꝑis mutatio.
Tertiꝰ gl'ie vnio.
Quartꝰ ſepulcri penetratio.

Primꝰ actꝰ fuit ſanguis reaſſumptio. Nā reaſſumpſit corpꝰ xp̄i clauſum exiſtēs i ſepulcro ſanguinē ꝓpriū qui extra erat diſperſus: quod non niſi per diuinā virtutē fieri potuit. Ratio aūt prefate reaſſumptiōis ſanguinis ſꝫm Tho. in. iij. parte. q. liiij. ar. iij. eſt: q: quicquid ad naturā corꝑis humani pertinet: totū fuit in corꝑe xp̄i reſurgentis. Manifeſtū eſt aūt ꝙ ad naturā corꝑis humani ꝑtinēt carnes ⁊ oſſa ⁊ ſanguis. ⁊ alia hmōi. ideo omīa iſta in corꝑe xp̄i reſurgētis fuerūt. Dicit etiā phꝰ ꝙ ſanguis ē ſedes aīe: ⁊ aīa viuificat corpus ſanguie mediāte. Quare indubitant ſanguinē ſuū reſurgēs xp̄s ad ſuū corpꝰ reduxit. Utrum aūt totū ſanguinē aſſumpſerit: ita ꝙ nulla ꝑticula ſiue guttula de illo in terra remāſerit: due ſunt opiniones. Prima eſt ſancti Tho. qui vbi. ſ. in rn̄ſione ad argumentū. iij. dicit ꝙ totꝰ ſanguis qui de corꝑe xp̄i fluxit cū ad veritatē hūane nature ꝑtineat: in xp̄i corpore reſurrexit. Sanguis aūt ille qui in q̄buſdā eccleſijs ꝓ reliquijs cōſeruat nō fluxit de corꝑe xp̄i: ſꝫ miraculoſe dr̄ effluxiſſe de quadā imagine xp̄i ꝑcuſſa. Alia eſt opinio Franciſci d̄ marone q̄ ait. Nō ē incōueniēs ſi aliq̄d de ſanguie xp̄i fuſo dicat eē in aliq̄bꝰ eccleſijs: q: forte corpꝰ in vita incorruptibili non indiget tanto ſanguine ſicut in vita mortali. Et lꝫ vtraqꝫ opinio ſit ſuſtētabilis: tñ ſecūda maiorē firmitatē videt habere. Tum q: totꝰ ſanguis nō pertinet ad veritatē humane nature. Un̄ ⁊ ſanctꝰ Tho. in ſuo quotlibet. v. q. iij. dicit. Cū ergo xp̄us ante ſuā paſſionē comederit ⁊ biberit: nihil ꝓhibet in eo fuiſſe aliquem ſanguinē nutrimentalē qui ad veritatē hūane nature nō ꝑtinet: ⁊ quē nō oporteret in reſurrectione ad corpꝰ eiꝰ redire. Tum q: in pleriſqꝫ ſolēniſſimis locis oſtendit verꝰ xp̄i ſanguis. Nā in capella regis frācie eſt de ſanguine xp̄i: ⁊ de ſpinea corona ſanguine tincta. In ꝓuincia ꝓuicie apud ſanctū maximinū in cōuentu fratrū p̄dicatoꝝ in feſto ſancte marie magdalene oſtendit ampulla cū ſanguie xp̄i. Apud eſculū in cōuentu fratrū predicatorū ē ſpina cū ſanguine xp̄i. Alia inſuper ſpina cū ſanguine xp̄i eſt Racaneti in cōuentu fratrū heremitarū. In ciuitate vero mantue in abbatia ſancti Benedicti in eccl'ia ſancti Andree ē de ſanguine xp̄i quē aſportauit Longinꝰ: cuiꝰ corpꝰ requieſcit ibidē. In alemania vero in ciuitate Nuremberge eſt ferrū cū quo Longinus lanceauit latus xp̄i: ſanguine reſperſum. Et ſic in multis partibꝰ xp̄ianoꝝ verus oſtenditur ſanguis xp̄i. Facit etiā ad confirmationem ſecūde opinionis auctoritas ſummi pontificis. Nam per Pium maximū ſcriptum eſt vt ſequitur. Pius epiſcopus ſeruus ſeruorū dei: dilectis filijs abbati monaſterij beate marie xantonēſis dioceſis: ⁊ cantori eccleſie xantonenſis ac priori prioratꝰ ſancti Eutropij extra muros xantone: ſalutē ⁊ apoſtolicā benedictionē. Illius qui ſe pro dn̄ici ſaluatiōe gregis in preciū imolari non abnuit vices: ꝙuis immeriti gerentes in terris ad ea curis vrgemur indefeſſis: per que cunctoꝝ xp̄i fidelibus erga ſaluatorē ſuū creſcat deuotio: ac ipſorum

quibus ſit ab eis dubietatis ſemotis ſcrupulis per amplius ſuccedat ſalus animaruꝫ. Exhibita ſiquidē nobis nuper ꝓ parte dilectoꝝ filioꝝ guardiani ⁊ cōuentus domus ville Rupelle: ordinis fratrū minoꝝ Xantoneñ. dioceſis petitio cōtinebat, Quia licet ⁊ tanto tempore: cuius memoria nō extitit in eccleſia dicte domus: vt pie creditur quedā portiuncula p̄cioſiſſimi ſanguinis domini noſtri ieſu xp̄i in ligno crucis ꝓ redemptione humani generis ſalubriter effuſi: ⁊ per eoſdem guardianū et cōuentum certis anni temporibus chriſti fidelibus ſolenniter oſtendi: ac inibi ab eodem tempore citra ab eiſdeꝫ fidelibus venerari cōſueta fore inhibeatur ⁊ honorifice cōſeruet. Nōnulli tamen curioſi plus q̄ oporteat ſapere ſatagentes: quo ſpiritu ducti neſcitur. publice ac priuate aſſerere non verentes ꝙ nil de prefato ſanguine remanſit in terris: fideles ipſos a pia eorum deuotione quam hactenus geſſerunt ad p̄fatam ſanguinis portiunculam in dicta eccleſia colendam retrahere conantur in nō modicum incolarum partium illarum ac guardiani ⁊ cōuentus predictorum ſcandolum atqꝫ grauamen. Quare ꝓ parte dictorum guardiani ⁊ cōuentus nobis fuit humiliter ſupplicatum: vt ſuper his ſibi ⁊ fidelibus eiſdem opportune ꝓuidere benignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur qui de premiſſis certam noticiam nō habemus: attendentes ꝙ veritati fidei nullatenus repugnat affirmare redemptorem noſtrū de ſanguine p̄fato ob ipſius paſſionis memoriam aliquā partem in terris reliquiſſe: ac ꝓpterea deuotionem ipſoꝝ fidelium plurimum cōſeruari: et ſcandalis ipſis q̄ntum in nobis eſt obuiare cupientes, hmōi ſupplicationibus inclinati diſcretioni veſtre per apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus vos vel duo: aut vnus veſtrū ſi ⁊ poſtq̄ vocatis qui fuerint euocandi de premiſſis vobis legitime cōſtiterit omnibus et ſingulis tam exemptis q̄ nō exemptis cuiuſcunqꝫ p̄eminentie ſtatus dignitatis gradus ordinis vel cōditionis fuerint: auctoritate noſtra ſub penis ⁊ cenſuris eccleſiaſticis: ne dictos fideles ab omni pia eorū deuotione quaꝫ hactenus geſſerunt ad p̄fatam ſanguinis huiuſmodi portiūculā in eadē eccleſia venerādā vt p̄fertur quoquo modo retrahere. Guardiano quoqꝫ ⁊ cōuentui p̄dictis ne per illatas eis retroactis temporibus p̄miſſorum occaſione iniurias quaſuis perſonas ad iudicium euocari facere. p̄ſumant dicta auctoritate diſtrictius inhibere curetis cōtradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatiōe poſtpoſita cōpeſcendo: nō obſtantibus cōſtitutionibus et ordinationibus apoſtolicis: necnō domus et ordinis p̄dictorum iuramento: cōfirmatione apoſtolica: vel quauis firmitate alia roboratis: ſtatutis ⁊ cōſuetudinibus: ceteriſqꝫ cōtrarijs quibuſcunqꝫ: aut aliquibus cōmuniter vl diuiſim ab apoſtolica ſede indultuꝫ exiſtat. ꝙ interdici ſuſpēdi: vel excōmunicari nō poſſint per lr̄as apoſtolicas nō facientes plenam ⁊ expreſſam de verbo ad verbū de indulto hmōi mentionem. Datū rome apud ſanctum Petrum anno incarnationis dn̄ice, Mcccclxi. quintodecimo kal'. auguſti. Pontificatus noſtri anno tertio. Propter que omnia ſatis rōnabile eſſe videt ꝙ aliquid de vero xp̄i ſanguine effuſo inueniat in terra. Utrum vero talis ſanguis ſit tanta veneratiōe dignus: quanta ſanguis qui eſt in euchariſtia: apud pleroſqꝫ dubium eſt: quoniā ſi vnitus eſt diuinitati: adorandus eſſꝫ adoratione latrie. Si vero nō eſt vnitus diuinitati: tunc honor latrie nō debet ei: ſicut ſanguini in euchariſtia. Quid autē tenendū ſit, an ſcꝫ a ſanguine fuſo ſit ſeparatus diuinitas vel vnita nō eſt diffinituꝫ vel determinatum cū altera opinionuꝫ ſuſtineri poſſit vt patet per cōſtitutionem nouā factā a ſummo pontifice Pio ſecūdo: qui p̄diſputatā materiam iſtā in ſui p̄ſentia ꝑ doctiſſimos viros ſtatuit ⁊ ordinauit ꝙ nullus d̄ cetero ſub pena excōmunicationis auderet damnare q̄ncūqꝫ opinionū p̄dictarū: cū vtraqꝫ ſuſtineri poſſit abſqꝫ errore. Ego vero adhereo opinioni doctoris mei Fran. qui ait. ꝙ licet aīa xp̄i ⁊ caro nūq̄ fuerint a diuinitate ſeparate: ſanguis tamen ſeparatus a corpe: ex cōſequenti erat ſeparatus a diuinitate. Cuius ſignū eſt: q2 licꝫ dicamus filius dei fuit ſepultus: ⁊ filius dei deſcendit ad inferos: nō tamen dicimus filius dei fuit effuſus ſuper terrā. Iſta autē idiomatuꝫ cōmunicatio eſt nota talis vnionis ſm Aug. in primo de tri. ¶ Secūdus actus que ꝫ operatus eſt virtus diuina in xp̄o reſurgente fuit corporis mutatio. Etſi corpus nō ſit mutatum ſm ſubſtantiā: q2 eiuſdem nature reſurrexit: fuit tamen mutatū ſm qualitatē. Erat enim ſm Grego. in omel'. eiuſdē nature: ſꝫ alterius glorie. Nō potuit ergo fieri creata ꝟtute vt corp9 exanime aīa ⁊ vulnerib9 plenū ſanaret ipaſſibiliter additis alijs dotibus corpis glorioſi. ¶ Terti9 act9 fuit aīe ad corp9 vnio. Nō em pt niſi diuīa ꝟtute aīa ſepata eidē corpi vniri: q̄d

meli9 ⁊ diffuſi9 explicabit in ope de ꝟtutib9 in ſmone de reſurrectiōe generali. ¶ Quart9 actus fuit ſepulcri penetratio. Exiuit nanqꝫ xp̄us de ſepulcro clauſo: ſigillato ⁊ cuſtodito. Sed nōnulli circa hoc dubitant ꝓpter ꝟbum Matth. dicentis. Angelus aūt domini deſcēdit de celo: ⁊ accedēs reuoluit lapideꝫ. Ad q̄d reſpondet Beda di. Accedēs reuoluit lapidē non vt egreſſuro dn̄o ianuam pandat. ſed vt egreſſus eius iam facti hoībus p̄ſtet indiciū. Qui em̄ mortalis clauſo ꝟginis vtero potuit naſcendo mundū ingredi: ipe factus immortalis clauſo ſepulcro potuit reſurgendo exire de mundo. Conſideremus ergo quāta letitia fuit mens chriſti ꝑfuſa cum de ſepulcro exiēs (qui p9 paſſibilis fuerat) glioſum ⁊ impaſſibilem ſe conſpexit. Ut puto q̄ p̄mū eleuatis in celū oculis grās retulit patri: q̄ eū de morte iam fecerat triumphare.

De iocunditate quam habuerunt ex reſurrectione chriſti vincti: diſcipuli: mulieres: et angeli. Caplm. II

Secunda iocunditas dicitur generalis: que quadrupliciter ſubdiſtingui poteſt.

Prima vinctorum.
Secunda diſcipuloꝝ.
Tertia mulierum.
Quarta angelorum.

Prima iocūditas fuit vinctoꝝ. ſcꝫ eoruꝫ q̄ vincti detenti fuerāt in limbo: quos inde reſurgens xp̄s penitus eduxit ⁊ liberauit: ꝓut Zacharias ꝓpheta p̄nunciauerat. ix. ca. di. Tu quoqꝫ in ſanguine teſtamēti tui emiſiſti vinctos tuos de lacu: in quo nō erat aq̄. Que ꝟba ſm Nico. de lira ad lr̄am intelliguntur de xp̄o. cui ꝓpheta loquit in ſecūda perſona: de quo ante dixerat in tertia ꝑſona. Sꝫ dubiū hic orit. vtrum xp̄us oēs aīas que erāt in inferno liberauerit. Ad quod reſpōdet Boñ. di. xxij. tertij li. q. v. ꝙ xp̄s non liberauit niſi animas electorum ſuoꝝ: ⁊ eoꝝ qui erant mēbra ipſius. Quāuis em̄ paſſio xp̄i oībus ſuffecerit: non tamen influit niſi in eius membra. ⁊ ideo illi ſoli per paſſionē xp̄i ſaluati ſunt: qui vel erant eius membra quādo paſſus eſt: vel futuri erant ꝑ conuerſionē ad ip̄m. Quoniaꝫ igit multi erant in inferno: qui nec membra xp̄i erāt: nec futuri erant: quia nō erant in ſtatu merendi: nō oēs dn̄s eripuit de inferno: ſed tm̄ electos. Unde Greg. in quadā omel. infra octauā paſce ait. Q̄d ante paſſionē ſuā dixit in reſurrectione ſua dominus impleuit Si exaltatus fuero a terra oīa trahaꝫ ad me ipſum. Omnia em̄ trahit qui de electis ſuis apud inferos nullū reliquit. Omnia abſtulit vtiqꝫ electa. Unde etiā recte per os Oſee. xiij dicit. Ero mors tua o mors. morſus tuus ero inferne. Quia em̄ in electis ſuis fundit9 occidit mortē: mors mortis extitit. quia vero in inferno partē abſtulit: partē reliq̄t: nō occidit funditus: ſed momordit infernū. hec ille. Nō fuerunt ergo ab inferno liberati per chriſtuꝫ damnati ꝑ ſn̄iam diffinitiuā: ſiue ꝓpter pctm̄ actuale: ſiue etiam ꝓpter pctm̄ originale. Nā vt iquit Thomas. iij. parte. q. lij. ar. vij. Pueri qui cū originali deceſſerūt nullo modo fuerunt cōiuncti paſſioni xp̄i ꝑ fidē ⁊ dilectiōeꝫ. ideo non fuerūt ab inferno liberati. Et licet ſancti patres adhuc tenerent aſtricti reatu originalis peccati inquantū reſpicit hūanaꝫ naturā: tamen erant liberati ꝑ fidem xp̄i ab omni macula peccati. ⁊ ideo capaces erant illius liberationis quam xp̄s attulit deſcendēs ad inferos. Paruuli ꝟo qui nō fuerant a peccato originali mūdati. neqꝫ per fidem ꝓpriaꝫ quia nondum habuerūt vſum liberi arbitrij: neqꝫ ꝑ fidem parentū: aut ꝑ aliquod fidei ſacramentū. quia nō erant in ſtatu in quo eēnt capaces grē xp̄i: nec merita xp̄i poterant eis ſuffragari: nec ſatiſfactio eius ꝓ peccato Ade ad eos habebat extēdi: liberati nequaq̄ fuere. ¶ Sed adhuc dubiū eſt an liberate fuerūt aīe q̄ erāt i purgatorio. Et reſpōdet Tho. vbi ſ. ar. viij. ꝙ paſſio chriſti ñ habuit tūc maiorem efficaciam q̄ habeat nūc: ⁊ ideo illi qui fuerunt tales quales nūc ſunt illi qui in purgatorio cruciant: liberati non fuerūt. Si qui autem inuenti ſunt ibi tales quales etiā nūc ſatiſfactione completa liberant: nil prohibet eos a purgatorio fuiſſe liberatos. Fuit ergo iocūditas illa omniū patrum qui in limbo detinebant: quibus gaudium accidētale accreuit locum illum derelinquēdo: in quo taꝫ diu habitauerāt in tenebris ⁊ merore. ¶ Secūda fuit iocūditas diſcipulorum. Ipſa etenim reſurrectionis die apparuit xp̄s diſcipulis euntibus in Emaus. vt patet Lu. vl. Itē appͥuit diſcipulis cōgregatis in vnū. vt dr̄ Joh. xx. ⁊ tunc non aderat Thomas. Apparuit adhuc ⁊ ſimoni. ſed vbi aut quando neſcitur: niſi forte quādo redibat a monumēto cum Johanne Luce vltimo caplo. Uel vt dicitur in hiſtoria eccleſiaſtica apparuit ei in cauerna: qua flendo manebat. Nam poſtq̄ negauit xp̄m i cauernam quandā intrauit. que modo dicit

gallicantus, vbi ſe totum ad lamenta pnie cõuertit, Ibi vt quibuſdã placet in ipſa reſurrectionis die magiſter benigniſſimus viſitauit eum: certificans illũ de ſui remiſſione peccati: ob quod Petrus miro gaudio fuit affectus. Similiter letatus eſt ex reſurrectione xp̄i Ioſeph ab arimathia, Legit᷑ nanqȝ in euãgelio Nicodemi ꝙ iudei indignati cõtra ipſum eo ꝙ xp̄m ſepelierat ceperunt ipſum: ꝛ in quodã cubiculo diligenter clauſo ꝛ ſigillato eũ recluſerunt: volentes poſt ſabbatum eum occidere. Et ecce xp̄s in ipſa nocte reſurrectiõis ad eũ intrauit: ꝛ oſculũ ei dedit, ꝛ inde ſaluis ſigillis eum educens in domũ ſuam in arimathia ipſum adduxit, Tertia fuit iocunditas mulierum: que ipſa die reſurrectionis viderunt eũ. Uidit nanqȝ illũ Maria magdalene in ſpecie hortulani, vt dicit᷑ Ioh. xx, Uiderunt ꝛ illũ ſecum poſtea ꝛ alie Marie: quibus a monumẽto redeuntibus apparuit ieſus occurrẽs illis, et dicens, Auete, Ille autem acceſſerũt ꝛ tenuerunt pedes eius: ꝛ adorauerunt eum, vt patet Matth. vlti. c. Quarta fuit iocunditas angelorum: quibus accidentale gaudiũ accreuit ꝓ gloria xp̄i reſurgentis, ꝓ liberatione patrũ de limbo: etiam ꝛ ꝓ totius leticia eccleſie militantis.

De iocunditate quã habuit mater ieſu xp̄i ex reſurrectiõe eius ſicut multipliciter ꝓbat᷑.

Caplm III

Tertia iocunditas principalis dicit᷑ maternalis. Super ceteros etẽ ꝓ xp̄o reſuſcitato letificatũ eſt cor virginis matris, Sibi nanqȝ vt pie creditur prius ꝙ ceteris benedictus filius eius apparuit: qd̄ ꝓbari põt quadrupliciter.

- Primo ex teſtificatione.
- Scd̄o ex ɔrij cõfutatione.
- Tertio ex celebratione.
- Quarto ex cõuenienti rõne.

Primo ꝓbari põt ex teſtificatione. Teſtat᷑ enĩ hoc Amb. in li. de virginibus dicẽs. Uidit Maria reſurrectionẽ dñi. Et primo vidit et credidit, Uidit maria magdalena: ꝙuis iſta adhuc nutaret, Scd̄o ꝓbat᷑ ex cõtrarij cõfutatione, Aiunt enĩ nõnulli xp̄m virgini matri ideo nõ apparuiſſe: qꝛ nullus euãgeliſtarũ hoc aſſerit, Sed ad hoc doc. dicit᷑ ꝙ euangeliſtarũ officiũ fuit ſolũmodo reſurrectionis teſtes inducere, matrẽ aũt ad teſtificandũ ꝓ filio inducere eos nõ decuit. Si enĩ verba extraneorũ feminarũ deliramenta viſa ſunt: quõ nõ magis matrẽ ꝓ filij amore crederent delirare. Non ſcripſerũt ergo euangeliſte ꝙ xp̄s apparuerit virgini matri: ſed ꝓ cõſtanti dereliquerunt illud, Tertio ꝓbatur ex celebratione. Ad inſinuandũ nanqȝ ꝙ xp̄s reſurgẽs a mortuis appareret virgini matri ſancta romana eccleſia ipſa reſurrectionis die ſtationem celebrat apud ſanctam Mariã maiorem, vbi tẽpore magni Grego. dũ ipſe in die paſce miſſam cantaret: ꝛ pax domini ꝓnunciaret: angelus dñi alta voce reſpondit: Et cũ ſpiritu tuo, Ob qd̄ cũ ipſa die papa ibidẽ celebrat huius miraculi teſtimoniũ: nil ſibi cũ dic. pax ꝛc. reſpondet, Quarto ꝓbatur ex cõuenienti rãne. Rationabile etenĩ fuit vt filius reſurrectione ſua prius matrẽ letificaret: quã amplius ceteris doluiſſe cõſtat, Contemplari ergo deuote poſſumus ꝙ ſanctiſſima illa virgo ipſa reſurrectionis nocte orõnibus intenta filium ſuũ (quẽ ſepulcro clauſum reliquerat) videre ardentiſſime cupiebat. Neqȝ enĩ ignara erat illum die tertia a mortuis reſurrecturũ, Ob qd̄ vel corde vel ore dicere poterat, O pater eterne ecce iam tp̄s inſtat, vt filiũ tuũ ꝛ meũ a mortuis reuoces, Suſcita ergo illũ ꝛ ad me mitte tanto merore ꝓ ſua paſſion e cõtritam. O fili mi dulciſſime, o fili mi amantiſſime quẽ vidi plagis repletũ: ſpinis coronatũ: crudeli morte extinctũ ꝛ in ſepulcro repoſitum, qñ videbo te ex mortuis triũphaſſe, Dixiſti o fili mi: ꝛ totiens dixiſti, Die tertia reſurgã, Ecce iam dies tertia iminet, Surge dñe in requiẽ tuam: ꝛ veni vt videam te ſolatiũ vite mee. Et dũ hec ꝛ ſimilia, virgo glorioſa rogaret, ecce cũ ingenti lumine, decora facie: aſpectuqȝ affabili apparuit ei filius. Salue inquiens mater: ꝛ de cetero miſericordie regina, Ceſſent amodo doloroſa ſuſpiria: amara lamenta: ꝛ copioſe lachrymę. Ecce egoipſe ſum, qui in vtero tuo ſteti: quẽ peperiſti: quẽ paniſti lacte ꝟginco: quẽ teneriime educaſti: quẽ tantope dilexiſti: quem deniqȝ defleuiſti trãffixa doloris gladio. Ego ſum ieſus filius tuus: qui infernum expoliaui, Inde patres eduxi, ꝛ eternitatis aditum deuicta morte reſeraui, Gaude o mater veneranda: qꝛ data eſt mihi oĩs poteſtas in celo ꝛ in terra: ꝛ ĩ noĩe meo flectet᷑ omne genu, Tu vo poſt me in regno celorũ ſup oẽs hoĩes ꝛ angelos exaltaberis. Nõ poſſet ꝑfecto mens nr̄a inueſtigare ꝙ benigna fuerit viſitatio illa: ꝙ blanda ꝛ amicabilia ꝟba matris ꝛ filij: ꝙ gratioſi ꝛ iocũdi vtriuſqȝ in alterũ aſpectus: ꝙ etiã reuerẽtes morigeratiqȝ reciproci geſtus, poſt que oĩa diſceſſit filius matre in leticia ꝛ de ſide...

...nũs ſimul remanẽte. Letemur ergo ꝛ nos cũ illa deſiderantes videre ſuũ dilectũ filiũ ſedentẽ ad dexterã patris, cũ quo ꝛ ſpũſſanctus viuit ꝛ regna ꝑ eterna ſecula. Amen,

Feria ſecunda poſt dñicam reſurrectionis de temporalitate: qualitate: ꝛ veritate reſurrectionis xp̄i, Sermo LXXII

Eſurrexit dñs vere.

R Scrib᷑unt hec verba Luce vlti. c. et in euangelio hodierno, Iocundiſſima reſurrectiõis dñi noſtri ieſu xp̄i ſacra a fidelibus cũctis diligẽtiſſime pariter ꝛ deuote ad mentẽ ſunt reuocanda, qm̃ per illa exurgere põt cũctorũ animus ad ſpem future ꝛ immortalis vite, Idcirco ꝑter ea (que dicta ſunt in ſermone ꝑcedenti) reſtant adhuc plurima nõ immerito aperienda, Ipſe etenĩ xp̄s mortis peccatiqȝ deſtructor: multifariã reſurrectionis ſue veritatẽ patefacere voluit mũdo: vt ſic nullus (qui in eũ credere nollet) inexcuſabilis redderet᷑. Et vt euangelica lectio ꝑſentis diei hʒ) diſcipulis euntibus in Emaus: in ſpecie peregrini ſe oſtẽdit, quẽ in fractione panis cognouerũt ex mortuis vere ſurrexiſſe, Ut igitur de hac reſurrectiõe glorioſa clara habeat᷑ noticia de ipſa in hoc ſermone locuturi, tria myſteria ꝓponẽmus declaranda,

- Primũ dicit᷑ tẽporalitatis.
- Secundũ qualitatis.
- Tertiũ veritatis.

Quare xp̄s accelerauit reſurrectionẽ ſuam nec illam diſtulit vſqȝ ad generalẽ oĩm reſurrectionem.

Caplm I

Primũ myſteriũ declarandũ de reſurrectiõe dr̄ tẽporalitatis. In quo poſſumus ſubdiſtinguere triplex tp̄s.

- Primũ dr̄ tp̄s acceleratũ.
- Scd̄m tp̄s retardatũ.
- Tertiũ tp̄s determinatũ.

Primũ dr̄ tp̄s acceleratũ. Accelerauit enĩ xp̄s reſurrectionẽ ſuã: nec illã diſtulit vſqȝ ad reſurrectionẽ generalẽ, rõnabiliter ꝓpt᷑ tria.

Prima rõ fuit ꝓpt᷑ corporis dignitatẽ. Cum enĩ illud corpus digniſſimũ foret ex eo ꝙ erat deificatũ ſiue diuinitati vnitũ, nõ fuit decẽs vt tã diu ſub puluere iaceret. Qd̄ ꝓnunciauerat ꝓpha dicẽs. Nõ dabis ſctm̃ tuũ. i. corpꝰ ſanctificatũ: qꝛ in oĩ ſanctitate ɔceptũ ꝛ cũ diuinitate vnitũ, videre corruptiõem, Scd̄a rõ fuit ꝓpt᷑ fidei firmitatẽ, Si enĩ nõ ſurrexiſſet fides periſſet: nec verũ deũ eũ aliqs crediſſꝫ, ſicut pꝫ in diſcipulis: de qbus nũc euãgeliſta loquit᷑. Ipſi etenĩ in via triſtes ꝛ dolentes colloquebant᷑ de his que acciderãt, nõ quaſi credẽtes (vt Theophilus ait) ſed ſicut ſtupentes in rebus extraneis, ꝓpterea xp̄us repꝛehendit eos, vt pꝫ in lr̄a euãgelij, Tertia rõ fuit ꝓpter reſurrectiõis nr̄e exemplaritatẽ. Si enim xp̄s reſurrexit, ergo ꝛ nos ſperare poſſumꝰ reſurretionẽ noſtrã. Un̄ Pau. i. Cor. xv. ait. Si xp̄s ꝑdicat᷑ ꝙ reſurrexit a mortuis: quõ quidã in vobis dicũt ꝙ reſurrectio mortuorũ nõ eſt. Et Greg. in omel. inqt. Exẽplo dñs monſtrauit qd̄ ꝓmiſit in ꝓmio: vt ſicut illũ fideles reſurrexiſſe cognoſcũt, ita in ſeipſis ĩ fine mũdi ꝓmia reſurrectionis ſperaret. Et idẽ iterũ ait. Non plus ꝙ triduanã mortẽ eſſe voluit: ne ſi in illo reſurrectio differet᷑, in nobis oĩno deſperaret᷑. Sed circa hoc dubitare ɔtingit vtrũ xp̄s ꝓmus fuerit reſurgẽtiũ. Et ꝙ ſic videt᷑ eo ꝙ Apoc. i. vocat᷑ ꝓmogenitus mortuorũ. Et i. Cor. xv. aplꝯ ait. Xp̄s reſurrexit a mortuis primitie dormientiũ. Ubi glo. qꝛ prior tpe ꝛ dignitate. Cõtrariũ tñ videt᷑: qꝛ in veteri teſtõ per Heliã ꝛ Heliſeũ aliqui reſuſcitati legunt᷑, Silr̄ ꝛ xp̄s ante paſſionẽ ſuã tres mortuos ſuſcitauit. Inſup Matth. xxvij. dr̄ ꝙ inter cetera miracula in paſſione xp̄i viſa monumẽta aperta ſunt: ꝛ multa corpa ſctõrũ qui dormierãt ſurrexerũt. Ergo nõ videt᷑ ꝙ xp̄s fuerit primus ad reſurgendũ. Rñdet Tho. iij. pte. q. liij. ar. iij. ꝙ reſurrectio eſt reparatio a morte in vitã. Dupliciter aũt aliqs eripit᷑ a morte. Uno mõ actu. ſ. vt viuere incipiat: qualitercũqȝ etiã poſt morietur. Alio mõ vt aliquis liberet᷑ nõ ſolũ a morte: ſed etiã a neceſſitate, ꝛ qd̄ plus eſt a poſſibilitate moriẽdi, ꝛ hec eſt vera ꝛ ꝑfecta reſurrectio: cuiꝰ reſpectu prima dr̄ imꝑfecta. Loquendo ergo de reſurrectiõe ꝑfecta xp̄s eſt primus reſurgentiũ: qꝛ ipſe reſurgẽdo ꝓmo ꝑuenit ad vitã penitus immortalẽ, ſm̄ illud. Ro. vi. Xp̄s reſurgẽs ex mortuis iam nõ morit᷑, mors illi vltra nõ dñabit᷑. Sed reſurrectiõe imꝑfecta quidã alij ſurrexerũt ante xp̄m ad ꝓmõſtrãdũ quaſi in quodã ſigno reſurrectionẽ ipſius. De illis aũt (de qbus dic᷑ Mattheus) varie loquuntur doc, Naȝ Hiero. ſup Mattheũ ſentire videt᷑ ꝙ ſurrexerũt ante xp̄m iterũ morituri, In ſermone ꝟo de aſſumptiõe ꝟginis hoc ſub dubio derelinqt, Remigius ꝟo ait. Indubitãter credere debẽmꝰ (vtqȝ reſurgẽte dño a mortuis ſurrexerũt) aſcendente illo ad celos pariter ꝛ ipſi aſcenderũt, Et lꝫ ſuſtineri poſſet opinando ꝙ reſurrexerint ante xp̄m iterũ morituri, tñ ma-

gis cōſonum eſt pietati ꝙ reſurrexerint poſt
xp̄m, nō iterū morituri. Tum q2 mors ē pena pec-
cati: ⁊ ipſi erant ab oī pctō vltimate purgati:
tum q2 corpibus eoꝝ vnite fuerūt aīe glorifi-
cate: ex qua vnione ſm Aug. in epl'a ad Dio-
ſcoꝝ efficiunt corpa ipaſſibilia ⁊ glorioſa. Re-
ſurrectio autē illoꝝ ponit ab euangeliſta ante
reſurrectionē xp̄i per q̄dam anticipationē: p-
pterea ipſe ait. Et exeuntes de monumētis poſt
reſurrectionē eius. i. xp̄i. ſm Nicolaū de lira.
venerunt in ſanctā ciuitatē ⁊ apparuerūt mul-
tis. ¶ Secundū tempus ānotādū i reſurrecti
one xp̄i dicit retardatū. Licet eīm ſurrexit an
te reſurrectionē generalē: nō tī ſtatī vt mor
tuus eſt reſurrexit: ſed diſtulit vſq3 in diē ter-
tiū. ⁊ hoc rōnabiliter ꝓpter tria. Primo ꝓ-
pter ſignificationē. vt. ſ. ex hoc ſignificaret ꝙ
lux ſue mortis curauit noſtrā duplicē morte.
et ideo vna die integra ⁊ duabus noctibus ia
cuit in ſepulcro. vt per diem intelligat lux ſue
mortis. per duas noctes noſtra duplex mors.
Hanc rōnem aſſignat glo. ſup illud Luc. vlt.
Oportuit xp̄m pati ⁊c̄. Scd̄a rō fuit ꝓpter
reſtaurandoꝝ pfigurationē: quā tāgit Petr⁹
rauen. dicēs. Tres dies voluit xp̄s eſſe ſue ſe-
pulture: que in celo ſunt reſtauraturus: que in
terra reparaturus: que apud inferos redēptu-
rus. Tertia rō fuit ꝓpter pbationē. vt ſc3
pbaret veritatē mortis eius. vt ſic clarius elu
ceſceret veritas reſurrectiōis. ¶ Tertiū tp̄s
annotandū de reſurrectiōe xp̄i dicit determi-
natū. Surrexit eīm die tertia. quod pdixerat
Matth. xij. Sicut enī Jonas fuit in ventre
ceti tribus diebus ⁊ tribus noctibus: ſic erit fi-
lius hoīs in corde terre. i. in ſepulcro. ſm glo.
tribus diebus ⁊ tribus noctibus. Notandū tī
ſm Aug. li. iiij. de tri. ꝙ h̄ intelligit p ſynecdo
chen. vt pma dies accipiat ſ3 partē ſui poſtre-
mā. ſecunda dies ſm ſe totā ⁊ integrā. tertia
ſm partē ſui primā. ⁊ ſic erunt tres dies. ⁊ qli
bet hoꝝ dieꝝ ſuā noctē habuit pcedentē. Tūc
eīm ſm Bedā mutatus eſt ordo: ⁊ curſus die-
rū ac noctiū. Antea eīm dies pcedebant ⁊ no-
ctes ſequebant. poſt paſſionē aūt h' ordo mu-
tatus eſt. ita ꝙ noctes pcedūt. ⁊ dies ſequunt.
et hoc myſterio cōgruit. qm̄ hō primo de die
gr̄e cecidit i noctē culpe. poſt paſſionē aūt xp̄i
et reſurrectionē de nocte culpe redijt ad diem
gr̄e. ¶ De hora vero reſurrectiōis varie lo-
quunt doc. Nā quidā vident dicere ꝙ ſurre-
xit media nocte. quidā vō ꝙ ſurrexit in auro-
ra. Rō aūt huius diuerſitatis eſt ꝓ eo ꝙ cōſi-
derant diuerſimode in illa dilatiōe cōgruētiā

q̄tum ad numerū horarū. Nam aliqui incipi
unt tp̄s cōputare ab hora ſexta qua crucifix⁹
eſt ⁊ tenebre facte ſunt ſup vniuerſam terrā.
et iſti ptendūt tp̄s vſq3 ad mediā noctē inter
diē ſabbati ⁊ diē dn̄icum. ⁊ ſic cōputāt trigin
ta ſex horas. q2 tūc erat equinoctiū v'nale q̄n
xp̄s dn̄s paſſus eſt. Aliqui inceperūt cōputa-
re a ſero in quo poſitus fuit in ſepulcro. ⁊ ptē
dunt tp̄s vſq3 ad diluculū diei dn̄ice: ⁊ tā3 iſti
ꝙ illi tandē cōſiderant ꝯgruentiā tāte dilatio
nis. Jdeo eīm dn̄s diſtulit p trigintaſex horas
vt i hoc ſignificet liberatio ⁊ victoria pfecta.
Jlle eīm numerus eſt ex ſenario numero in ſe
ducto. q̄ quidē eſt numerus pfectus ſm arith
meticū. Eſt ⁊ alia ꝯueniētia: q2 in triginta ſex
horis ſunt due noctes. ⁊ vnus dies: ita ꝙ ſal-
ua eſt ibi ꝓportio ſimplicis ad duplū. vt ſigni
ficet (ſicut pdictū eſt) ꝙ xp̄s vna ſimplici ſua
vetuſtate abſtulit duas nr̄as vetuſtates. L3
ergo (vt ait Bon. di. xxij. tertij. li. q. iij) pdicte opi
niōes videant differre: tī ꝯueniūt in aſſignā
do tp̄is ꝯgruentiā. Et poſſet dici ꝙ in hora ſi
bi nō ꝯdicūt. q2 dupliciter dr̄ res fieri. aut q̄n
fit ſm veritatē. aut q̄n innoteſcit. Et illi q̄ ho
ram mediā noctis aſſignāt reſurrectiōis tp̄s
determināt q̄n pmo fuit. q̄ vō mane aſſignāt
tp̄s determinant q̄n innotuit. Uel certe reſur-
rectio fuit int' horā medie noctis. ⁊ mane dilu
ce. ⁊ q2 mediū denoiat ab extremis: ideo aliq̄
dicūt fuiſſe i media nocte: aliq̄ vō in mane.
¶ Qō xp̄s reſurrexit inuiſibiliter: veraciter
et feliciter. Caplm̄ II

Secūdū myſteriū declarandū de reſur-
rectiōe xp̄i dr̄ qualitatis. Jn quo ſci-
endum eſt ꝙ xp̄s reſurgere voluit a
mortuis cū triplici q̄litate ⁊ ꝯditiōe.

- Surrexit eīm primo inuiſibiliter.
- Secūdo veraciter.
- Tertio feliciter.

¶ Primo ſurrexit inuiſibilit': q2 nullus mor-
taliū vidit eū reſurgentē. Ad qd̄ intelligendū
q̄rūt doc. vtꝝ reſurrectio xp̄i in ſuo actu debuit
oīb⁹ manifeſtari. Et q̄buſdā videt ꝙ ſic. Pri
mo q2 ſi publico pctō debet publica pnīa. ſm
illd̄. i. Timo. v. Peccantes corā oībus argue.
Jta merito publico debet p̄miū publicū. ſ3 cla-
ritas reſurrectiōis eſt p̄miū hūilitatis paſſio
nis. vt Aug. dic̄ ſup Joh̄. Cū ḡ paſſio xp̄i oīb⁹
fuerit manifeſtata eo publice patiēte videt ꝙ
glia reſurrectiōis ipſi⁹ debuit oīb⁹ manifeſta
ri. Scd̄o arguit. q2 diſcipuli viderūt xp̄m
actu aſcēdētē i celū. iux illd̄ Act. i. Uidētib⁹ il
lis eleuat⁹ ē. ḡ a ſili debuerūt ipſū videre actu

a mortuis reſurgētē. Tertio arguit: q2 illi q̄
b⁹ fuit māifeſtata reſurrectio xp̄i teſtes fuerūt
reſurrectiōnis. quod teſtimoniū ferebāt publi
ce pdicando: quod nō cōuenit mulieribus. ḡ
videt ꝙ icōueniēter pmo illis ꝙ ceteris fue
rit manifeſtata. ¶ Reſpōdet Tho. iij. pte. q. lv.
ar. i. ꝙ eoꝝ (que cognoſcunt) quedā cognoſcū
tur cōmuni lege nature. quedam vō ex ſpeci-
ali munere gr̄e. ſicut ea que diuinit⁹ reuelāt.
quoꝝ (vt Diony. dicit in li. cele. hierar.) hec eſt
lex diuinit⁹ inſtituta: vt a deo immediate ſu-
perioribus reuelent: quibus mediātibus de
ferant ad inferiores. ſicut p3 in ordinatione
celeſtiū ſpirituū. Ea vō (que pertinent ad fu
turam gl'iam) cōem oīm cognitionē excedūt
ſm illud Eſa. lxiiij. Oculus nō vidit de⁹ abſq3
te que pparaſti expectātibus te. Jdeo hmōi
ab hoie nō cognoſcunt niſi diuinit⁹ reuelata.
Quia ergo xp̄us reſurgens non reſurrexit ad
vitam mortalē: ſ3 immortalē ⁊ gl'ioſam: ideo
reſurrectio illi⁹ debuit ordinate pus angelis
deinde p angelos hoībus reuelari. Un̄ Hila-
rius ſup Mat. dicit ꝙ iō angel⁹ pmus reſur-
rectionis eſt index: vt quodā famulatu pater
ne volūtatis reſurrectio nūciaret. Et vt dicit
Actuū. x. Dedit eū manifeſtū fieri nō oī pplo
ſ3 teſtibus pordinatis a deo. ¶ Ad pmū ergo
argumentū dicendū ꝙ paſſio xp̄i pacta ē in
corpe adhuc habēte naturā paſſibilē: que cōi
lege nota eſt oībus. ⁊ ideo paſſio xp̄i oī pplo
immediate manifeſtari potuit. Jpſa autē re-
ſurrectio ſimpl'r ſupnaturalis ⁊ miraculoſa
fuit. Ad ſcd̄m argumentū dicendū ꝙ aſcen
ſio xp̄i q̄tum ad terminū a quo nō traſcēde-
bat hoim cōem noticiā: ſ3 ſolū ad terminum
ad quē. Et ideo diſcipl'i potuerūt videre aſcē
ſione xp̄i q̄tū ad terminū a quo ſc3 ſm ꝙ ele
uabat a terra. nō aūt viderūt ipm quātū ad
terminū ad quē: q2 nō viderūt quō reciperet
in celo. Sed reſurrectio xp̄i traſcēdebat cōe3
noticiā: ⁊ q̄tum ad terminū a quo: ſm ꝙ aīa
redijt ab inferis: ⁊ corpus de ſepulcro clauſo
exiuit: ⁊ q̄tum ad terminū ad quē ſm ꝙ eſt
adeptus vitā gl'ioſa3. Et ideo nō debuit fieri
reſurrectio ſic ꝙ ab hoie videret. Ad tertiū
argumentū dicendū ꝙ mulieri non pmittit
docere in eccl'ia publice: ſ3 bene pmittit aliq̄s
domeſtica admonitione inſtruere. Apparuit
ergo xp̄s pmo marie magdalene: vt ſic mulier
pma fuit nūcia mortis: ita eſſet nuncia vite.
Ex quo Cirillus ait. Femina (que quodāmo-
do fuit mortis miniſtra) venerāde reſurrectō
nis miſteriū pma pcipit ⁊ nūciat. Adeptū eſt

ergo femineū genus ⁊ ignominie abſolutio-
nem ⁊ maledictionis repudiū. Similr' etiam
p hoc oſtendit ꝙ q̄tum ad ſtatū gl'ie ptinet.
nullū detrimētū patiet ſexus femine⁹. Oſtē-
dit etiā ⁊ xp̄us: quia iam nō venerat vocare
iuſtos. ſed pctōres: ⁊ quia pctōres ⁊ meretri-
ces ad pniam redeūtes precedēt in regno ce-
lorum. Supeſt adhuc ⁊ alia rō quare mulieri-
bus pus apparuit: eo ꝙ ipe ipm ardētiſſime
amauerunt: intantū vt ab eius ſepulcro diſci-
pulis recedētibus non recederent: ⁊ precipue
ipſa feruētiſſima Magdalena: que ſtabat ad
monumentū foris plorās. vt dr̄. Joh̄. xx. que
a xp̄o ſibi apparēte interrogata. mulier quid
ploras: eſtimās ꝙ hortulanus eſſet rn̄debat
Tulerunt dominū meū. ⁊ neſcio vbi poſuerūt
eum. Domine ſi tu ſuſtuliſti eum dicito mihi
vbi poſuiſti eum: ⁊ ego eū tollam. O ardens
amor marie magdalene. Colloquebat magi-
ſtro ſuo de ſeipo cū tanta affectione: q̄re xp̄s
benedictus eam nominādo Maria ſe cogno
ſcendum illi dedit: atq3 voluit prius ꝙ diſcipu
lis ſibi appareret. ¶ Secūdo ſurrexit chriſtus
veraciter: quia verū corpus habuit. Contra
quod aliqui arguūt. Primo quia verū corp⁹
nō poteſt eſſe cū alio corpore in eodem loco:
ſicut erat corpus chriſti. na3 intrauit ad diſci
pulos ianuis clauſis. vt dicit Joh̄. xx. caplo.
Secūdo quia verū corpus non euaneſcit ab
aſpectu intuentiū niſi forte corrumpatur: ſed
corpus chriſti euanuit ab oculis diſcipuloꝝ
eum intuentiū. vt dicit Luce vltimo. Tertio
q̄a cuiuſlibet veri corpis eſt determiāta figu-
ra: ſed corpus xp̄i apparuit diſcipulis in alia
effigie. vt patet Marci vltimo. ergo videtur
ꝙ xp̄us poſt reſurrectionē nō habuit verum
corpus humanū. ¶ Ad pmum argumentum
reſpondet Tho. q. liiij. art. i. ꝙ corpus chriſti
poſt reſurrectionē nō ex miraculo: ſed ex ꝯdi-
tione glorie (ſicut quidā dicūt) clauſis ianuis
ad diſcipulos intrauit ſimul cū alio corpore i
eodem loco exiſtēs. Uel dicendū ꝙ nō ex na-
tura corpis: ſed potius ex v'tute diuinitatis
vnite illud corpus ad diſcipulos (l3 verū eſſet)
ianuis clauſis intrauit. Un̄ Augu. ſup Joh̄.
dī. Moli corporis vbi diuinitas erat clauſa
oſtia nō obſtiterūt. Jlle q̄ppe nō eis apertis in
trare potuit: quo naſcēte v'ginitas mr̄is in-
uiolata pmāſit. ¶ Ad ſcd̄m argumētū dic̄ tho.
vbi. s. ꝙ quicūq3 habet corpus glorificatum
in poteſtate ſua habet videri quādo vult. ⁊ nō
videri quando non vult. hoc tamen xp̄us ha
buit nō ſolum ex cōditione corporis glorioſi.

ſed etiã virtute diuinitatis ſue. Euanuit ergo
ab oculis diſcipulorum:non quia corrumperet
aut reſolueret in aliqua inuiſibilia. ſed q̃a ſua
volũtate deſijt ab eis videri: vel eo pñte vel
eo abſcedente p dotem agilitatis. Et ſi adhuc
quereret cur poſt reſurrectionẽ non conuer-
ſabat cum diſcipulis ſicut ante cõtinue. Rñ-
det Tho. vbi. ſ. q. lv. ar. iij. ꝙ circa reſurrectio
nem xp̃i duo erant diſcipulis declarãda. ſcilꝫ
ip̃a veritas reſurrectionis: ⁊ glia reſurgentis.
Ad veritatem aũt reſurrectionis manifeſtã-
dam: ſufficit ꝙ eis pluries apparuit vt dicet
in tertio myſterio. Ad gliam aũt reſurrectio-
nis manifeſtandã noluit cõtinue conuerſari
cum eis ſicut p̃us fecerat: ne videret eis ad
talem vitã reſurrexiſſe qualẽ p̃us habuerãt.
Ad tertium dicendũ ꝙ apparuit diſcipulis ſi-
cut voluit ſine ſui mutatione: quia ſic erat in
poteſtate eius. Ex quibus cõcludim⁹ ꝙ verũ
corp⁹ habuit ⁊ veraciter reſurrexit. Tertio
ſurrexit xp̃s feliciter. q: in reſurrectione cor-
pus habuit glioſuꝫ: quod apparet triplici rõ-
ne. Primo quidem quia reſurrectio xp̃i fuit
exemplar ⁊ cauſa noſtre reſurrectiõis. Sãcti
aũt in reſurrectione habebũt corpa glorioſa.
vt dicit apoſtolus p̃ma Cor. xv. Unde cum
cauſa ſit potior cauſato: ⁊ exemplar exempla-
to: multo magis corpus xp̃i glioſum fuit cũ
reſurrexit. Secũdo hoc apparet: quia p hu-
militatẽ paſſionis meruit gliam reſurrectio-
nis. Tertio q: anima xp̃i a p̃ncipio ſue con-
ceptionis fuit glioſa p fruitionẽ ⁊ viſionem
diuinitatis. Eſt aũt diſpenſatiõe factuꝫ vt ab
anima gloria non redũdaret in corpus. ad h̃
ꝙ myſteriũ noſtre redemptionis ſua paſſio-
ne impleret. ⁊ ideo pacto hoc myſterio anima
xp̃i ſtatim in corpus in reſurrectione reaſſũ-
ptum ſuam gliam deriuauit: ⁊ ita factum eſt
corpus illud glioſum. de quo Phil. iij. ap̃lus
dicit. Reformabit corpus hũilitatis nr̃e con-
figuratũ corpori claritati ſue. Sꝫ nonnulli obij-
ciunt ꝑpter cicatrices quas in corpe poſt re-
ſurrectionẽ retinuit: q̃ ad quãdã corruptiõeꝫ
ꝑtinere vident. Ad quod rñdet Tho. vbi. ſ.
ar. iiij. ꝙ cicatrices ille erant in corpe chriſti
poſt reſurrectionẽ non ad corruptionẽ ⁊ de-
formitatẽ. ſed ad dignitatẽ ⁊ decorẽ. vt dicit
Augu. li. xxij. de ci. dei. Quare aũt cũ cicatrici-
bus reſurrexit: plures a doctoribus aſſignãt
rõnes. Prima rõ eſt ꝑpter gliam xp̃i. Unde
Beda ſup Lucã. Non (inquit) ex impotẽtia cu
randi cicatrices ſuauit: ſed vt in ꝑpetuũ vi-
ctorie ſue circũferat triumphuꝫ. Sc̃da ratio
fuit ad confirmandã fidẽ circa reſurrectõeꝫ.
Tertia rõ vt patri p nobis ſupplicans, quale
gen⁹ mortis p homine ꝑtulerit ſemp oſtẽdat.
Quarta rõ vt illas in iudicio ad confuſionẽ
reproborum demõſtret. Unde Aug. in lib. de
ſymbolo ait. Inimicis vulnera demõſtraturꝰ
eſt ſua vt conuincẽs eos veritas dicat. Ecce ho-
minẽ quẽ crucifixiſtis: videte vulnera q̃ in-
fixiſtis: agnoſcitis latus quod pupugiſtis: q̃
niam per vos: ⁊ propter vos apertuꝫ eſt: nec
intrare voluiſtis.

Q̃d ſufficienter chriſtus declarauit reſur-
rectionem ſuam verbo/nuncio/⁊ argumento.
Capitulum. III

Ertiũ myſteriũ declarandũ de reſur-
rectione xp̃i dr̃ veritatis. Uoluit nã-
q̃ clementiſſimus ſaluator noſter veritatem
reſurrectionis ſue declarare ſufficiẽter; quod
fecit tripliciter.

Primo verbo.
Secundo nuncio.
Tertio argumento.

Primo declarauit xp̃s veritatẽ reſurrectiõ
nis ſue verbo: q̃n ſcꝫ ante paſſionẽ prenũciauit
illã. Unde Mat. xvij. poſt tranſfigurationem
ſuam dixit. Nemini dixeritis viſionem hanc
donec filius hominis a mortuis reſurgat. Et
Mat. xx. poſtq̃ dixit ꝙ filius hois erat cru-
cifigend⁹: ſubdidit. Et tertia die reſurget. Et
Mat. xxvi. paſſione ſua iaꝫ de ꝓximo iminẽ-
te dixit. Poſtq̃ reſurrexero precedam vos in
galileam. Sc̃do declarauit veritatem reſurre-
ctiõis ſue nũcio: q̃n ſcꝫ ip̃o volẽte angel⁹ dixit
mulieribus. Surrexit nõ eſt hic. Mar. vlti. ⁊
Mat. xxviij. Tertio id declarauit argumen-
to. Unde Act. i. Prebuit ſeip̃m viuũ in argu
mẽtis multis poſt paſſionẽ ſuã. Notandũ tñ
(vt inq̃t tho. iij. pte. q. lv. ar. vj.) ꝙ argumentuꝫ
dr̃ dupl'r. Uno modo quecũq rõ rei dubie fa-
ciens fidẽ. Alio modo aliq̃d ſenſibile ſignum
quod inducit ad alicuius veritatis manifeſta-
tionẽ. Primo modo xp̃s non ꝓbauit diſcipu-
lis reſurrectionẽ: q: talis ꝓbatio argumẽta-
tiua ꝓcedit ex aliquib⁹ p̃ncipijs: q̃ ſi nõ eẽnt
nota diſcipulis: nihil per ea eis manifeſtare
tur: q̃ ſi ex ignotis non poteſt aliquid fieri
notũ. Si autem eſſent eis nota non trãſcẽde-
rent rõnem humanã. ⁊ ideo nõ eſſent effica-
cia ad fidẽ reſurrectionis aſtruendã: q̃ rõneꝫ
humanã excedit. Oportet em̃ principia ex eo-
dem genere aſſumi. vt dicit p̃mo poſterior.
Si autẽ accipiat argumentũ ſecũdo modo:
ſic chriſtus reſurrectionẽ ſuam dicitur argu-

mentis declaraſſe inquãtũ per quedã ſigna
euidẽtiſſima vere ſe reſurrexiſſe oñdit. Oſtẽ-
dit aũt illa ꝑpter duo. Primo: q: nõ erant
corda eorum diſpoſita ad hoc ꝙ de facili fidẽ re-
ſurrectiõis acciperẽt. Uñ dixit eis Luc. vlti.
O ſtulti ⁊ tardi corde ad credẽdũ. Et Mar.
vlti. Exprobrauit incredulitatem illorum. Se-
cundo vt p hmõi ſigna eis oſtẽſa efficaci⁹ te-
ſtimoniũ illorum redderet. Ip̃a aũt argumẽta
vel ſigna cũ ſimul ſumpta oſtẽdũt verã ⁊ glo
rioſam reſurrectionẽ. Q̃d vera fuerit reſur
rectio oſtẽdit xp̃s ex pte corporis/⁊ ex pte aie.
Primo ex pte corpis / circa q̃d tria oñdit.
Primo ꝙ eſſet verũ ⁊ ſolidũ nõ fantaſticũ vl
rarificatum ſicut aer. per hoc ꝙ palpabile ꝓbuit. Uñ
ip̃e dixit Luc. vlti. Palpate ⁊ videte: q: ſp̃us
carnẽ ⁊ oſſa nõ hꝫ ſicut me videtis hr̃e. Sc̃do
oñdit ꝙ eſſet corp⁹ hũanũ oſtẽdẽdo eis verã
effigiẽ: quã oculis intuerent. Tertio oñdit ꝙ
eſſet idẽ corp⁹ nũero oſtẽdendo vulnerũ cica-
trices. ob q̃d dixit Luc. vlti. Uidete man⁹ me
as ⁊ pedes meos: quia egoipſe ſum. Sc̃do
oſtẽdit veritatẽ reſurrectiõis ex pte aie itera
to corpi vnite. ⁊ hoc p opa triplicis vite. Pri-
mo quidẽ p op⁹ vite nutritiue. in hoc ꝙ cũ di-
ſcipulis mãducauit ⁊ bibit. vt legit Luc. vlt.
Et ſi diceret ꝙ angeli in aſſumptis corpib⁹ cõ-
ederũt ⁊ biberũt. vt pꝫ Geñ. xviij. de angelis
quos abraã ſuſcepit hoſpicio. ⁊ tñ et hoc non
cõcludit ꝙ angeli habeãt vera corpa ſibi natu
raliter vnita. ergo nec p hoc ꝙ xp̃us comedit
poſſet argui ꝙ habuerit ſuũ verũ corp⁹ iterũ
aie vnitũ. Rñdet Tho. vbi. ſ. ad. i. ar. ꝙ ẽ alia
rõ de angelis: alia de xp̃o. Nã angeli apparen-
tes nõ aſſerebãt ſe hoies eẽ: ſicut aſſeruit xp̃s
ſe verũ hoiem eſſe. Etiã alit' xp̃s mãducauit:
⁊ alit' angeli. Nã q: corpa ab angelis aſſum-
pta nõ erãt corpa viua vel aiata: non erat ve-
ra comeſtio: lꝫ eſſet vera cibi cõtritio ⁊ iniectio
in interiorẽ partẽ corpis aſſumpti. Uñ ange-
lus dixit Tob. xij. Cũ eſſem vobiſcũ videbar
quidẽ mãducare ⁊ bibere vobiſcũ: ſꝫ ego cibo
inuiſibili vtor. Sꝫ q: corp⁹ xp̃i vere fuit aiatũ:
vera fuit ei⁹ comeſtio. q: (vt Aug. inq̃t.) Non
ptãs ſꝫ egeſtas edẽdi corpib⁹ reſurgentiũ au-
fert. quare xp̃s vere mãducauit ptãte nõ ege-
ſtate. Jõ Beda inq̃t. Mãducauit poſt reſurre-
ctionẽ non q̃ſi cibo indigẽs: nec q̃ſi nos in re-
ſurrectione (quã expectam⁹) cibis egere ſignifi-
cans. ſꝫ vt eo mõ naturã corporis reſurgẽtis
aſtrueret. Sc̃do oñdit veritatẽ reſurrectio-
nis per opa vite ſenſitiue. in hoc ꝙ diſcipulis
ad interrogata rñdebat ⁊ p̃ntes ſalutabat, in
quo oñdebat ſe ⁊ videre ⁊ audire. Tertio p
opa vite intellectiue: in hoc ꝙ cũ eo loquebã-
tur ⁊ de ſcripturis diſſerebant. ⁊ (ne q̃d deeſſet
ad ꝑfectionẽ manifeſtatiõis) oñdit ſe hr̃e di-
uinã naturã per miraculũ q̃d fecit in captura
piſciũ. ⁊ vlteri⁹ p hoc ꝙ eis vidẽtib⁹ aſcẽdit
i celũ. Gliam adhuc oñdit intrãs ianuis clau-
ſis/pmittẽs ſe videri ⁊ nõ videri. Uñ Greg.
in omel. Palpãdã carnẽ dñs ꝓbuit: quã clau-
ſis ianuis introduxit: vt etiã poſt reſurrectio-
nẽ oſtẽderet corp⁹ ſuũ eiuſdẽ nature: ⁊ alteri⁹
glie. Ip̃e itaq redẽptor mũdi (q̃ tot argumẽ-
tis veritatẽ ſue reſurrectiõis (vt tactũ eſt) con-
firmauit) voluit tãdẽ de illa certiores nos red-
dere. cũ ad ſe attraxit oẽs ꝑplos: oẽſq natio-
nes (falſorum deorum cultu penit⁹ extincto). Quõ nã-
q (niſi viueret de⁹ ⁊ hõ ſedẽs in glia pr̃is) cre-
didiſſent in eũ nõ ſolũ populares ⁊ rudes: ve-
rumetiã ⁊ docti ph̃i/ac potẽtiſſimi reges/⁊ p̃n-
cipes. O vere efficaciſſimũ ſignũ ad creden-
dũ in xp̃m reſuſcitatũ: quẽ adorant (vt dixim⁹)
tot milia miliũ eorum qui credũt ⁊ ſperant in il-
lum. Ipſe igit' eſt in cui⁹ femore erat ſcriptũ.
Hic eſt rex regum ⁊ dñs dñantiũ. Apoc. xix.
Ipſe eſt cui data eſt oĩs ptãs in celo ⁊ in ter-
ra: qui ſurrexit vere regnaturus cum patre ⁊
ſp̃uſancto in eternũ. Amen.

Feria tertia poſt dñicã reſurrectionis de re
ſurrectione oium generali ante iudiciũ: con-
tra illos quibus hec videtur veritas impoſſi-
bilis. Sermo LXXIII

Uidete man⁹ meas ⁊
pedes meos: q: egoipſe ſum. Uer-
ba ſunt redẽptoris nr̃i Luc. xxiiij.
⁊ i euãgelio hodierno. Cũ audim⁹ a mortuis
ſuſcitatũ dñm ieſum xp̃m ſpem nr̃am ſubleua
re debem⁹ ad futurã oium reſurrectionẽ. Q̃m
aũt pleriſq incredulis ⁊ curioſis impoſſibile
videt: ac nullo pacto veriſimile ꝙ rurſus aie
ſuis corpib⁹ reuniant. ſicq oẽs hoies tandeꝫ
reſurgent. Idcirco in preſenti ſermone de ge-
nerali reſurrectiõe aliqua diſcutiem⁹. q̃m hãc
ſaluator nr̃ reſurgẽs idẽ numero p̃monſtra-
uit in ſeipſo. ſicut patet in verbis allegatis in
themate: in quibus ad generalem reſurrectio
nem animum reuocantes tria myſteria decla
rabimus.

Primũ dr̃ veritatis.
Secundũ generalitatis
Tertiũ qualitatis.

Q̃d veritas reſurrectiõis gn̄alis ꝓbat per
auctes: rõnes: ⁊ exẽpla. Caplm I

PRimū myſteriū de reſurrectiõe generali declarandū dꝛ ꝟitatis. In q̄ ponit̄ talis ꝯclõ: ꝙ numero electoꝝ cõpleto oēs aīe reunient̄ coꝛpibus ſuis ⁊ reſurgēt hoīes illi ijdē ſm naturā q̄ prius fuerūt

Probat̄ aūt hoc tripliciter

Primo auctoꝛitate
Secundo ratione.
Tertio exemplo.

Primo auctē. Scribit̄ eñ Job. xix. Scio eñ ꝙ redēptoꝛ meus viuit viuit. ⁊ in. n. d. d. t. ſ. ſ. ⁊ rur. c. p. m. ⁊ in. c. m. v. d. ſ. m. q. v. ſ. e. i. ⁊ n̄ a. ⁊. o. m. c. ſ. Propter q̄ verba Hiero. dicit de Job ad paulinū. Ut de ceteris ſileam reſurrectionē coꝛpoꝝ ſic ꝓphetat: vt nullꝰ de ea vel manifeſtius vel clariꝰ ſcripſerit. Et Ezechiel xxxvij. deus ait. Ecce ego intromittā in vos ſpm̄ ⁊ viuetis. ⁊ dabo ſup vos neruos ⁊ ſuccreſcere faciā ſup vos carnē: ⁊ ſuperextendā in vobis cutē: ⁊ dabo vobis ſpm̄ ⁊ viuetis: ⁊ ſcietis q2 ego dñs. Et Eſa. xxvi. dicitur. Uiuent moꝛtui veſtri: interfectiqꝫ mei reſurgent. Et Dañ. xij. Multi de his q̄ doꝛmiūt in t̄re puluere euigilabūt. alij ī vitā eternā: alij ī oppꝛobrium vt videant ſemꝑ. Et Sopho. iij. Expecta me in die reſurrectõis. Et Jone. ij. Subleuabis de coꝛruptiõe vitā meā. ⁊ ps. cxxxviij Tu cognouiſti ſeſſionē meā ⁊ reſurrectionē meā. Et. ij. Mach. xij. Rex mūdi defunctos nos ꝓ ſuis legibus in et̄ne vite reſurrectione ſuſcitabit. Et. i. Coꝝ. xv. Oēs q̄dem reſurgemus. Et ibidē. Stella differt a ſtella in claritate, ſic erit ⁊ reſurrectio moꝛtuoꝝ. Et. i. Theſſal. iiij. Nolumꝰ vos ignoꝛare de doꝛmientibus vt nõ contriſtemini ſicut ⁊ ceteri q̄ ſpem nõ habēt. Si eñ credimꝰ ꝙ ieſus moꝛtuꝰ eſt ⁊ reſurrexit. ita ⁊ deꝰ eos q̄ doꝛmierūt ꝑ ieſū adducet cū eo. Et Lu. xiiij. Retribuet̄ tibi in reſurrectione iuſtoꝝ. Et Joh. v. Procedent q̄ bona fecerūt in reſurrectionē vite: q̄ ꝟo mala egerūt in reſurrectionē iudicij. Et Mat. xxij. In reſurrectione neqꝫ nubent neqꝫ nubent̄. Et ne multa dicamꝰ i vtroqꝫ ſymbolo reſurrectio moꝛtuoꝝ decantat̄. De q̄ etiā in. c. i. extra de ſum. trini. ⁊ fide. ca. Innocētiꝰ tertiꝰ ſic ait Oēs cū ſuis ꝓpꝛijs reſurgēt coꝛpibus: q̄ nūc geſtant vt recipiant ſm opa ſua ſiue bōa fuerint ſiue mala. illi cū diabolo penā perpetuā: et iſti cū xp̄o gl'iam ſempiternā. Sed cõtra hanc veritatē arguūt nõnulli multipl'r. Primo infirmāt teſtimoniū ſcripturarū aſſerētes ꝙ quicq̄d in eis dꝛ de reſurrectione eſt ſpūaliter intelligēdū: licz etiā coꝛpoꝛal'r loqui videant̄. ſicut cū dicimꝰ multa de deo coꝛpoꝛalia: qui ī coꝛpoꝛeus eſt q̄ ꝑ metaphoꝛā aliquid ſpūale deſignāt. Scdo arguūt q2. i. Coꝝ. xv. dꝛ. Caro ⁊ ſanguis regnū dei nõ poſſidebūt. Tertio arguūt q2 dicit̄ Auicēna. iij. meta. Qd̄ ānihilatū ē n̄ reducit̄: ſꝫ foꝛme coꝛpoꝝ hūanoꝝ ad vltimū annihilant̄: q2 nihil de eis remanet niſi materia ꝑma: g̃ ille foꝛme eedē numero nūq̄ reuertent̄. Quarto arguūt: qm̄ cõtingit vt aliquādo hoīes carnibus veſcant̄ humanis: ⁊ ſolū tali nutrimēto nutriāt̄. Caro g̃ eadē in pluribꝰ hoībus repit̄. Nõ eſt aūt poſſibile ꝙ in pluribus reſurgat. nec alit̄ videt̄ vl'is reſurrectio ⁊ integra: ſi vnicuiqꝫ nõ reſtitueret̄ quod habuit. videt̄ g̃ impoſſibile ꝙ hoim reſurrectio ſit futura. Ad ꝑmū argumentum rñdet Tho. in. iiij. ſum. ꝯ gētiles. c. lxxxix. dicē. ꝙ philetus quidā ⁊ himeneꝰ tenuerūt ſpūal'r intelligēda dūtaxat ꝟba ſcripturarū de reſurrectione q̄s apl's. i. Ti. ij. repꝛobat. d. Philetꝰ ⁊ himeneꝰ exciderūt a ꝟitate. d. reſurrectõez iam eſſe factā. Contra eoꝝ igit̄ opinionē eſt euāgelicꝰ tex. Jo. v. vbi de vtraqꝫ reſurrectõe ſpūali ſcz ⁊ coꝛꝑali expꝛ̄ſſe dñs eſt locutꝰ. Ait eñ. Amē amē dico vob. q2 venit hoꝛa ⁊ nūc eſt qñ moꝛtui audiēt vocē filij dei: ⁊ q̄ audierint viuēt. Qd̄ ad reſurrectionē ſpūalē aīarū ꝑtinere videt̄: q̄ iam tūc fieri incipiebat: cum aliqui ꝑ fidē xp̄o adherebāt. Sed poſtmodū coꝛꝑalē reſurrectionē expꝛ̄mit di. Uenit hoꝛa in q̄ omnes qui in monumētis ſunt audiēt vocē filij dei. Manifeſtū eſt aūt ꝙ in monumētis nõ ſunt anime: ſꝫ coꝛꝑa. g̃ ꝑdicitur hic reſurrectio coꝛpoꝝ. Ad ſcõm argumētū dicit Boñ. in. iiij. di. xliij. ꝙ apl's loquit̄ de carne ⁊ ſanguine quātum ad coꝛruptionē: nõ q̄tum ad ſubſtantiā: vt intelligat̄ ꝙ qui carnaliter viuunt regnum dei poſſidere non poterūt. et ſumit̄ ibi caro pꝛo homine per ſynecdochen. Ad tertium argumentū reſpondet Ric. in. iiij diſt. xliij. ar. i. q. ij. ad quintū ar. ꝙ Auicenna loquit̄ de poteſtate nature que eſt limitata ⁊ finita: ꝟtus aūt diuina cū ſit infinita poteſt idem coꝛpus in numero refoꝛmare: et anime ſue vnire. Ad quartū argumentum reſpõdet Thomas in. iiij. ſumme contra gentiles. cap. lxxxi. ꝙ non eſt neceſſariū. ꝙ quicq̄d fuit ī homine materialiter reſurgat in eo. Et iterū ſi aliquid deeſt ſupplet̄ ꝑ potentiā dei. Ad hoc ergo ꝙ reſurgat homo idem numero non requirit̄ ꝙ quicq̄d fuit material'r in eo ſm totū tempꝰ vite ſue reſumat̄: ſꝫ tantū quātū ſufficit ad complementū debite quātitatis: ⁊ precipue illud reſumendū videtur quod perfectiꝰ fuit ſub foꝛma ⁊ ſpecie humanitatis ſubſiſtēs.

Caro ergo comeſta reſurget in eo in quo priꝰ fuit anima rationalis perfecta: in ſecūdo vero ſi nõ ſolū carnibus humanis paſtus eſt: ſed ⁊ alijs cibis poterit reſumere tantū de alio quod ei materialiter aduenit: quod erit neceſſariū ad debitā quantitatē coꝛpoꝛis reſtaurandam Si vero ſolā hūanis carnibus ſit paſtus: reſurget in eo quod a generantibus traxit: ⁊ qd̄ defuit ſupplebitur omnipotentia creatoꝛis. Qd̄ etiā parentes ex ſolis humanis carnibus paſti fuerant: vt ſic ⁊ eoꝝ ſemen quod eſt ſuperfluū alimenti ex carnibus alienis generatum ſit: reſurget quidē ſemē in eo qui eſt natus ex ſemine. loco eiꝰ cuiꝰ carnes comeſte ſunt ſupplebitur aliūde. Hoc eñ in reſurrectione ſeruabitur ꝙ ſi aliquid materialiter fuit in pluribus hoībus: reſurget in eo ad cuius perfectionē magis pertinebat. Uñ etiā fuit in vno vt radicale ſemen in quo eſt gñatus: in alio vero ſicut ſupplemētū ſuperueniēs: reſurget in eo qui eſt gñatus ex hoc ſicut ex ſemine. Si vero in vno fuerit vt pertinens ad perfectionē indiuidui: in alio vt deputatū ad perfectionez ſpeciei: reſurget in eo ad quē pertinebat ſm ꝑfectionē indiuidui. Unde ſemē reſurget in genito ⁊ nõ in generante. Et coſta ade reſurget in eua: non in adā in quo fuit ſicut in nature pꝛincipio. Si aūt ſm eundē perfectionis modū fuit in vtroqꝫ: reſurget in eo in quo pꝛimitus fuit. Que oīa fient virtute illius cui nihil eſt impoſſibile. Hinc Aug. libꝛo. xxij. de ci. dei. c. xx. ait. Abſit vt ad reſuſcitanda coꝛpoꝛa vitęqꝫ reddenda non poſſit omnipotentia creatoꝛis oīa reuocare que vel beſtia vel ignis aſſumpſit: vel quicq̄d in puluerē cinerē ve collapſum: vel in humoꝛē ſolutū vel in auras eſt exhalatū. Abſit vt ſinus vllus ſecretūqꝫ nature ita recipiat aliquid ſubtractū ſenſibus noſtris: vt oim creatoꝛis aut lateat cognitionē: aut refugiat poteſtatē. hec ille. Secundo ꝓbatur veritas generalis reſurrectionis rõne, que triplex eſſe põt.

Prima dicit̄ reꝑationis
Scda ꝑfectiõis.
Tertia cõpletiõis.

Prima ratio oſtendens futurā coꝛpoꝝ reſurrectionē dicitur reparatõnis. Ut eñ dicit Anſelmus in libꝛo: cur deus homo. Si homo non peccaſſet nunq̄ moꝛeretur: ſed cū anima ſimul ⁊ coꝛpoꝛe ad beatam gloꝛiam aſſumeretur. ergo ſi chꝛiſtus perfecte reparauit hoiem lapſum: debuit illū ad talem ſtatū reducere in quo ſimul anima ⁊ coꝛpus gloꝛificaretur. Cū aūt hoc nõ fiat in ꝑſenti q2 oēs moꝛimur. ergo aut oēs reſurgemꝰ poſt moꝛtē: aut humani generis reparatio fuit minꝰ ſufficiens: qd̄ eſt falſum. Idcirco ſaluatoꝛ nr̄ voluit a moꝛtuis reſurgere. vt dictū eſt in pꝛecedentibus: quatinus ⁊ nos de reſurrectione noſtra ſpem habeamus indubitatā. Unde ⁊ Paulꝰ. i. Coꝛinth. xv. ait. Si aūt xp̄s pꝛedicatur ꝙ reſurrexit a moꝛtuis: quõ quidā dicūt in vobis ꝙ reſurrectio moꝛtuoꝝ non eſt? Si aūt reſurrectio moꝛtuoꝛū non eſt: neqꝫ xp̄us reſurrexit.

Secunda ratio dicitur perfectiõnis. Ut eñ inq̄t Rich. in. iiij. di. xliij. art. i. q. i. reſurrectio coꝛpoꝝ facit ad perfectionē vniuerſi. Eſt eñ triplex ſubſtantia. ſcz pure coꝛpoꝛalis: ⁊ pure ſpiritualis: ⁊ coꝛpoꝛali ⁊ ſpirituali compoſita. Si aīe ergo a coꝛpoꝛibus ſeparate nunq̄ coꝛpoꝛibus iterū vnirent̄: ſequeret̄ ꝙ in hac parte vniuerſum perpetuo ſua perfectione careret. Preterea anima nata eſt vt ſit pars ſubſtantie cõpoſite ex coꝛꝑali ⁊ ſpirituali natura, pars autē habet de cõi lege imperfectā eſſe extra totū. Incõueniens aūt eſt vt tam nobilis ſubā perpetuo careat naturali ꝑfectiõe ſui eſſe. Inſuper cū anima ſit coꝛꝑis foꝛma: ⁊ foꝛma naturalē inclinationē habeat ad materiā: aīa ex conſequenti naturalē inclinationez habet ad perficiendū humanum coꝛpus ⁊ regendū. ſed nulla naturalis inclinatio eſt fruſtra. quia vt dicitur in tertio de anima. Natura nihil facit fruſtra. Et in pꝛimo de celo ⁊ mundo. Natura non facit aliquid factū vacuū. Et ſi hoc ē verum de natura naturata: multo foꝛtius de natura naturāte. hoc eſt de inſtitutoꝛe create nature: qui ipām non naturaliter nec de neceſſitate: ſed libera volūtate inſtituit. Fruſtra autem ⁊ vana eſſet in anima ſeparata pꝛedicta inclinatio ſi nunq̄ eſſet humano coꝛpoꝛi iterū vnienda. Tertia rõ dicit̄ cõpletiõis. Nam vt ait Iſidoꝛꝰ in ꝑmo de ſummo bono. c. xxix. Qui mente tractauerūt qd̄ ꝑficerent coꝛꝑe: ſimul ⁊ aīo punient̄ ⁊ coꝛꝑe. Spectat ergo ad cõpletā rõnem punitiõis iniquoꝝ ⁊ manifeſtatiõez diuine iuſticie: vt mali cū ſuis ꝓpꝛijs coꝛꝑibꝰ ꝑpetuo puniant̄. Sic etiā requirit ſuperabūdantiſſima clemētia ⁊ liberalitas ſummi dei vt electi ſui cū ꝓpꝛijs coꝛꝑibꝰ eternal'r letentur ⁊ gaudeant. Fuerunt nanqꝫ coꝛpoꝛa ipſa inſtrumenta ⁊ oꝛgana animarum ad virtutum opera exercēnda. Ipſi etenim ſancti ꝓ chꝛiſti amoꝛe carnem ſuam crucifixerūt cum

vitijs ⁊ cõcupiſcentijs. Et vt ait Paulus Hebre.xi. Alij diſtenti ſunt nõ ſuſcipientes redẽptionẽ: vt meliorẽ inuenirent reſurrectionez. Alij vero ludibria ⁊ verbera experti: inſuper ⁊ vincula ⁊ carceres: lapidati ſunt: ſecti ſunt: tẽptati ſunt: in occiſione gladij mortui ſunt. Circuierunt in melotis ⁊ in pellibus caprinis egentes: anguſtiati: afflicti: qbus dignus nõ erat mũdus, in ſolitudinibus errãtes in montibus ⁊ ſpeluncis: ⁊ in cauernis terre. Tertio ꝓbat exemplo veritas reſurrectiõis generalis. Et Aug. li.xxij. de ciui. dei refert. exẽplu illud qḋ Valerius recitat. li.i. in rubrica de miraculis. Et Macrobiꝰ li. primo de ſomno Scipionis. Et plato in li. de repub. ꝙ quidã Pheretres natione Pãphilus miles officio cũ vulneribus in ꝑlio acceptis vitã effudiſſe crederet. cũ duodecima die inter ceteros vna ꝑemptos iacẽs tandẽ eſſet honorãdus igne: ſubito ſeu recepta aĩa ſeu retẽta quicq̃d emerſis diebus egerat videratue tanq̃ publicũ ꝓfeſſus iudiciũ humano generi enũciauit. Faciũt adhuc ad reſurrectionẽ corpoꝝ approbandã exempla eoꝝ qui ſurrexerũt per ſolã virtutẽ dei tam in veteri q̃ in nouo teſtõ. Scribit nanq̃ iij. Regũ.xvij. ꝙ Helias p̃cibus ſuis filiũ vidue ſuſcitauit. q2 iam mortuus erat. Et de ipſo dicit Hiero. in ꝓlogo in Jonã. Jonã ſcḋm hebrei affirmãt filiũ fuiſſe mulieris vidue ſareptane: quẽ Helias ꝓpħa mortuũ ſuſcitauit matre poſtea dicẽte ad eũ. Nũc cognoui ꝙ vir dei es tu. ⁊ verbũ dei in ore tuo veritas eſt. Et iiij. Reg. iiij. c. hr̃ ꝙ Heliſeus extinctũ filiũ mulieris p̃cibus ſuis ad vitã reuocauit. Luc. ꝟo vij. c. ponit reſurrectio adoleſcẽtis. Et Mat. ix. reſurrectio filie archiſynagogi. Et Joh. xi. reſurrectio Lazari quatuor dies in monumẽto iam habentis. Et Act. xx. c. narrat de Paulo qui dũ p̃dicaret apud Troadẽ: quidã adoleſcens noĩe Eutychus ſup feneſtram cũ mergeretur ſomno graui: cecidit de tertio cenaculo deorſum ⁊ ſublatus eſt mortuus. Adquem cum deſcendiſſet Paulus: incubuiſſetq̃ ſup eũ: adoleſcens ille ꝓtinus viuẽs ⁊ incolumis reſurrexit. Et vt breuius partẽ iſtã cõcludamus omiſſis alijs in mediũ adducemus memorabile illud exemplũ de ſeptẽ dormiẽtibus qḋ Theodorus ⁊ Rufinus inſimul ſcripſerũt. In ciuitate ergo Epheſi orti ſunt. ſ. Maximianus: Malchꝰ: Martianus: Johẽs: Serapion: ⁊ Cõſtantinus. Hi cũ accuſati eſſent Decio: tũc Epheſi exiſtẽti ꝙ xp̃iani eſſent: dato eis reſipiſcendi ſpacio vſq̃ ad redituz eiꝰ q̃ ꝓuinciam viſitaturus erat, dimittunt. At illi interim patrimoniũ ſuum in pauperes expendentes: inito cõſilio in montẽ Celion ſeceſſerunt: ⁊ ibi eſſe ſecretius decreuerũt. Diu ergo latẽtibus ſic vnus eoꝝ. ſcʒ Malchus mutato habitu ne cognoſceret ad emendũ panes ciuitatẽ intrabat. Cum autẽ Decius rediſſet ⁊ eos ad ſacrificandũ perquiri iuſſiſſet. Malchus territus ad ſocios redijt: q̃ ſedẽtes ⁊ colloquentes in luctu ⁊ lachrymis: ſicut deus voluit dormierũt. Mane autem facto cũ innotuiſſet Decio illos in ſpelunca latere: iuſſit os ſpelunce lapidibus obſtrui, vt ibi fame morerentur. Mortuo ergo Decio poſt annos. ccclxxii. tẽpore Theodoſij imperatoris pullulauit heres eoꝝ qui negabant reſurrectionẽ mortuorũ. Unde cõtriſtatus Theodoſius indutus cilicio ꝑ ſingulos dies flebat. Qḋ miſericors deus videns theſaurũ ſue pietatis aperuit: miſitq̃ in cor cuiuſdã burgenſis Epheſi: vt in illo monte edificaret ſtabulũ paſtoribus ſuis. Cementarijs ergo ſpeluncã aperientibus ſurrexerũt ſancti. ⁊ putabãt ſe vna nocte tñ dormiſſe. Malchus vero ad vrbẽ deſcẽdere diſpoſuit vt panes emeret. ⁊ quid de ipſis diceret ſentiret. ⁊ cũ deueniſſet ad os ſpelunce videns lapides miratus eſt. Veniens autẽ ad portaz vrbis: vidit ſignum crucis ſuperius depictũ. Inſpexit cum admiratione ⁊ timore: pariter vrbem ingreditur in qua neminem cognoſcebat: audiebatq̃ homines colloquẽtes de xp̃o. Sicq̃ ſtupefactus ⁊ attonitus acceſſit ad eos qui panes vendebant: ⁊ cũ argenteos ꝓtuliſſet mirati venditores dicebant ad inuicez. ꝙ ille iuuenis antiquum theſaurum inueniſſet. Malchus vero eos adinuicẽ loqui vidẽs territus: rogabat eos vt ipſum dimitterẽt: et panes ⁊ pecunias retinerent. At illi tenentes eũ dixerunt. Unde es tu qui theſauros imperatorũ inueniſti? Indica nobis ⁊ erimus ſocij tecum: ⁊ celabimus te. At ille quaſi inſanus ſtabat. Illi vero clamare ceperũt ꝙ theſaurũ abſconditũ inueniſſet: adduxerũtq̃ eum ad epiſcopum ciuitatis nomine Mamertinũ: ⁊ ad ꝓcõſulem nomine antipatrem. Qui dum vidiſſent argẽteos. iterrogaſſẽtq̃ Malchũ vbi illos repperiſſet: ꝓcidẽs ante eos Malchus dixit. Pro deo dicite mihi vbi eſt Decius imperator: qui heri fuit in hac ciuitate. Epiſcopus dixit. Fili nõ eſt hodie in terra qui Decius imperator nominetur. Hic fuit ante longum tempus. Malchus dixit. In hoc ego ſtupeo: ⁊ nemo mihi credit. Sʒ ſequimini me: et oſtendã vobis ſocios meos q̃ ſunt in monte celion. ⁊ ipſis credite. Hoc em̃ ſcio ꝙ a facie Decij iꝑatoris nos cõfugimꝰ ⁊ heri ſero vidi ꝙ ingreſſus eſt Decius hanc vrbẽ. ſi tamen hec eſt ciuitas epheſi. Tunc ep̃s dixit p̃conſuli. Viſio eſt quã vult dñs oſtendere i iuuene iſto Perrexerũt ergo cũ eo ⁊ populi plurima multitudo: ⁊ inuenerũt ſicut Malchus dixerat. Videnteſq̃ facies ſanctoꝝ glorificauere dñm: nũciauerũtq̃ rem taz grandẽ iꝑatori. Qui mox ex conſtãtinopoli epheſum veniẽs iuit ad locum vbi ſancti morabant: amplexanſq̃ illos dicebat. Sic video vos tanq̃ ſi viderez dñm reſuſcitantẽ Lazarũ. Tunc dixit ſanctꝰ Maximianus. Crede nobis, ꝙ ꝓpter te ſuſcitauit nos deus. Vere em̃ reſurreximꝰ ⁊ viuimꝰ ⁊ ſicut infans eſt in vtero matris nõ ſentiẽs leſionẽ ⁊ viuit: ſic fuimus viuentes iacentes ⁊ dormiẽtes: ⁊ nõ ſentiẽtes. Ex his dictis cõſolatus totꝰ ppl's fuit xp̃ianoꝝ. ⁊ cũctis vidẽtibus inclinãtes capita ſua in terrã ſpm̃ dño tradiderũt. Surgens aũt iꝑator cecidit ſuper eos flens: ⁊ deoſculãs eos. Et cũ iuſſiſſet fieri loculos aureos in quibus mitterent. In ipa nocte apparuerũt iꝑatori dicentes. vt ſicut hactenꝰ in terra iacuerãt. ⁊ de terra ſurrexerant: ita eos dimitteret: donec illos deus iterũ ſuſcitaret. Juſſit ergo iꝑator locũ illuz in honorẽ ⁊ memoriã eorum ornatis lapidibus decorari.

An reſurrectio erit gñalis reſpectu electoꝝ dãnatoꝝ: ⁊ paruuloꝝ. Caplm̃ II

s Ecundũ myſteriũ de reſurrectõe generali declarandũ dr̃ gñalitatis. In quo apiendũ eſt an reſurrectio erit generalis. ⁊ hoc triplici reſpectu.

Primo reſpectu electoꝝ.

Scḋo damnatoꝝ.

Tertio paruuloꝝ.

Primo videndũ eſt ſi reſurgẽt electi. Et lʒ ex p̃cedẽtibus firmiter habeat ꝙ ſic. tamen nõnulli arguũt in ꝯtrium. Et p̃mo q2 liberior eſt aĩa ad ꝯtemplãdũ deũ a corpore exuta q̃ corpi cõiuncta: ſed nihil debet fieri quo animé electoꝝ ſint minus libere ad ꝯtemplandũ deũ. ergo electoꝝ anime iterũ corporibus nõ reuniunt. Scḋo arguũt q2 nõ dʒ pticipare in p̃mio quod p̃ſtat impedimentũ in merito. ſed corpus p̃ſtat impedimentũ aĩe in merito q2 vt dr̃ ad Gal. v. caro cõcupiſcit aduerſus ſpm̃. ergo nõ debʒ participare cũ aĩa in p̃mio participaret aũt ſi iterũ anime vniret electe. Tertio arguũt q2 nõ poteſt eſſe reſurrectio niſi a morte in vitã reparatio. ſed nõ omnes hoĩes moriunt: ergo nõ oẽs reſurgẽt. P̃ dicit enĩ i ſymbolo ꝙ xp̃s ventur9 eſt iudicare viuos ⁊ mortuos: ergo aliq̃ iudicabunt q̃ nũq̃ moriẽt Et Hiero. ad Marcellã ait. Quoſdã in fine ſeculi aduenĩete xp̃o nõ eſſe morituros: ſꝫ viuos reptos in immortalitate repẽte mutandos. Et Aug. li. ij. de baptiſmo paruloꝝ dicit. Quibuſdã in fine largiet vt mortẽ iſtã repẽtina cõmutatione nõ ſentiãt. Ad p̃mum argumentũ rñdet Ric. in. iiij. diſ. xliij. ar. ij. q. i. ꝙ lʒ aĩa vnita corpori tali quale hʒ modo nõ ſit ita libera ad ꝯtemplãdũ deũ ſicut a corpe exuta. tñ hoc nõ eſt verũ de corpe glificato q̃le habebũt electi in reſurrectiõe. Ad ſecũdũ dicendũ ſcḋm Ric. ꝙ in corpe nr̃o duo ſunt. ſ. natura. ⁊ hec nõ p̃ſtat impedimentũ merito: ⁊ vitioſitas q̃ p̃ſtat impedimẽtũ merito. ⁊ iõ in electis nõ reſurget vitioſitas corpis: ſed nã Ad tertiũ refert Ric. vbi. ſ. ar. iiij. q. i. ꝙ falſum eſt dicere ꝙ nõ oẽs hoĩes moriẽt cum dicat Geñ. iij. ad adã. Puluis es ⁊ in puluerẽ reuerteris. q̃ ſnĩa cecidit ſup oẽs q̃ ſcḋm legem nature ab eo erant deſcẽſuri. Uñ Paulꝰ Ro. v. d. Sicut ꝑ vnũ hoĩem pctm̃ in hũc mundũ intrauit ⁊ ꝑ pctm̃ mors. ita in oẽs homines mors ptranſijt: in quo oẽs peccauerunt. Et Heb. ix. ait. Statutum eſt oĩbus ſemel mori. Quare dicendũ eſt ꝙ ad ſoluendũ debitum originalis peccati oẽs hoĩes moriẽt. In ſymbolo ꝟo dr̃ ꝙ xp̃s iudicabit mortuos qui iaʒ mortui ſunt. ⁊ viuos qui ſcʒ viuunt in p̃nti. lʒ ſint morituri. Hiero. etiã ꝓ tãto dixit quoſdã nõ morituros: q2 poſt mortẽ q̃ſi ſtatiʒ reſurgent. Aug. aũt dictũ ſuũ correxit li. ij. retractationũ. c. xxiij. Scḋo videdũ eſt ſi reſurgent oẽs adulti dãnati. Et hoc ꝓpter ꝟbũ ꝓpħe. d. Non reſurgẽt impij in iudicio. Ad qḋ rñdet Ric. ar. ij. q. ij. ꝙ illud ꝟbũ intelligit vel de reſurrectione ſpũali i p̃nti iudicio mie. vel de reſurrectione corpali glioſa: qḋ pʒ ex verbis ſequẽtibꝰ vbi ſubdit. Neq̃ peccatores in ꝯſilio iuſtoꝝ. Tertio videdũ eſt an reſurgent paruuli q̃ cũ ſolo originali deceſſerũt. Et q̃buſdã videt ꝙ non. eo ꝙ reſurrectio erit ꝓpt plenã retributionẽ meritoꝝ. ſed paruuli tã purgati a peccato originali q̃ illi qui in pctõ origiali decedũt. non meruerũt nec demeruerũt. ergo nec illi nec iſti reſurgent. Sed in ꝯtrariuʒ eſt ſententia oĩm theologoꝝ. Ideo Ric. vbi. ſ. q. iij. dicit ꝙ paruuli qui cũ originali deceſſerũt reſurgent. Ratio eſt: quia pro pctõ originali obligat homo ad penam damni: pctm̃ autez

originale cõtrahit illa anima ꝑ ſui vnionem cum infecta carne. ꝛ ideo ꝯueniens eſt vt aĩe paruuloꝝ carentiã viſionis dei ꝑpetuo patiãtur ſuis corpibus vnite: per quoꝝ cõtagionẽ incurrerunt obligationẽ ad penã. Ad ratõnẽ ergo in contrariũ dicendũ ꝙ q̃uis in puulis nõ ſit actus merendi vel demerẽdi. in illis tñ in quibus remiſſum eſt pctm̃ originale eſt radix merendi ſcꝫ grã gratũ faciẽs: ꝛ illis q̃bus non eſt remiſſum eſt radix demerẽdi ſcꝫ habitualis cõcupiſcentia: ꝛ ideo reſurgẽt tam iſti q̃ꝫ illi. Ex quibus oĩbus cõcludim⁹ reſurrectõnem corporum futuraꝫ ad omnes homines ſe extendere.

Qualr̃ mortui reſurgẽt reſpectu loci diſpoſitionis ꝛ finis. Caplm III

TErtiũ myſteriũ de reſurrectione generali dr̃ qualitatis. In quo aperiẽdum eſt qualiter mortui reſurgent. ꝛ hoc triplici reſpectu,

Primo reſpectu loci.
Scđo reſpectu diſpoſitionis,
Tertio reſpectu finis.

Primo vidẽdũ eſt qualr̃ mortui reſurgẽt reſpectu loci. in quibus ſcꝫ locis reſurrecturi ſunt. Et dicit Ric. in. iiij. q. xliij. art. v. q. iij. ꝙ ſi corpora mortuoꝝ ſiue illoꝝ pulueres fuerit in monumẽtis: ibidẽ reformabunt ꝛ ſurgent iuxta illud Ezech. xxxvij. Ecce ego aperiã tumulos veſtros: ꝛ educã vos de ſepulcris veſtris popule meus. Et glo. ſup illud Matth. xxvij. Monumẽta apta ſunt ꝛc. d. Monumẽta apta ſunt ĩ typũ reſurrectionis future. Si aũt corpora nõ erũt in monumẽtis: reſurgẽt in illis locis ĩ quibus tpe reſurrectõis erit ps pncipalior corporis. Si aũt illo tpe cõtingat alicuius corpis partes eſſe in pluribus locis vtpote qꝛ medietas cordis eſſet in vno loco: ꝛ medietas in alio: ꝛ ſic de capite ꝛ alijs mẽbris: tũc reſurrectio fiet in loco vbi de⁹ volet. Si autẽ in vno loco eẽt cor totũ: et in alio totũ caput: tunc quidã dicũt ꝙ reſurrectio fiet in eo loco vbi erit cor: quia ipꝫ format pꝰſq̃ cetera membra. vt dicit Ariſt. in. xiij. de aĩalibus. Et ſic dicit Auicẽna. Cor eſt pmũ membrum in vita. ꝛ eſt pmũ pncipium venaruꝫ ꝛ neruoꝝ: ꝛ ab ipo tanq̃ a pmo principio deriuatur ꝑ totum corpus influẽtia anime vitalium motuũ cauſatiua: quia ab ipo eſt prima origo ſpirituũ qui ſunt delatiui influẽtie ipi⁹ anime. Circa cor etiam alia membra congregantur. ſicut circa centrũ. ꝛ eſt illud quod vltimo morit in homine. Alij dicunt ꝙ homo reſurget vbi tunc erit caput. quia vt habet. ff. de reli. ꝛ ſump. fune. l. cum in diuerſis. Ibi ẽ hominis ſepultura: vbi eſt caput eius ſepultuꝫ. Amb. etiam. in glo. ſup illud. ps. Uide humilitatẽ meã ꝛ eripe me. dicit ꝙ caput totũ corpus dirigit ꝛ ſenſibus implet: ꝛ ibi expſſe videt attribuere ſibi pmatum inter oẽs partes totius corpis. Quicqd aũt de hoc ſit: reliquamus ipſi deo cuius vtute (vt dictũ eſt) reſurrectio mortuoꝝ fiet. ¶ Scđo videndum eſt qualiter mortui reſurgent reſpectu diſpoſitionis: ꝛ hoc quãtuꝫ ad tria.

Primo q̃tũ ad etatem.
Scđo q̃tum ad quãtitatem.
Tertio q̃tum ad deformitatẽ.

Primo q̃tum ad etatẽ querit ſi oĩs reſurgent in eadẽ etate. Et reſpõdet Ric. in. iiij. di. xliiij. ar. i. q. vij. ꝙ etas poteſt accipi dupliciter. Uno modo ꝑ toto tempe quo vixit homo ab inſtanti ſue formationis vſq; ad inſtans ſue reformationis: ꝛ ſic nõ omnes in eadẽ etate reſurgent. Alio modo ꝑ ſtatu corpis ꝛ vtutis qui ex annis in humano corpe relinquit: ſm quem modũ accipiẽdi etatẽ dicimus. ꝙ Adã factus fuit in etate virili. Et ſic oĩs in eadeꝫ etate reſurgent: quia oĩs reſurgent in ſtatu corporis ꝛ naturalis vtutis quam habituri erant ſi tñ vixiſſent. vel habuerũt qui tantuꝫ vixerũt: que eſt in tempe ad quod terminat modus pficiendi: ꝛ q̃ circiter de lege cõmuni ẽ illud tempus quo xp̃s mortuus eſt. Propterea glo. Eph. iiij. quam magiſter ſen. inducit in textu dicit. Omnes in eadẽ etate reſurgẽt in qua xp̃s mortuus eſt ꝛ reſurrexit: cuiuſcũq; etatis mortui fuerint. Et Aug. xxij. lib. de ci. dei. c. xv. inquit. Quod cõmemorauit apoſtolus de mẽſura etatis plenitudinis chriſti. ſic accipiamus dictũ: vt nec vltra nec infra iuuenilem formã reſurgãt corpora mortuoꝝ: ſed in ea etate ad quã xp̃m ꝑueniſſe cognouim⁹.

Secũdo quãtum ad quãtitatem querunt doctores. vtrum oẽs reſurget in eadẽ forma. Et reſpondet Ric. vbi. ſ. q. ix. ꝙ nõ. ſꝫ quilibet reſurget in ea quãtitate ꝛ menſura ſiue ſtatura: que vnicuiq; indiuiduo debebat in termino motus pficiendi ſm naturalẽ vtutẽ caloris extẽdentis humidũ ꝛ humidi ſuſcipiẽtis extenſionẽ. Si autem per errorẽ nature vl ꝑ nimiã ſupabundantiã materie eſſet indebit⁹ quãtitatis exceſſus: vel diminutio ſiue defectus: diuina potẽtia ſupplebit vel reſecabit. ꝑ ut plene ponit Aug. lib. xxij. de ciuitate dei. c. xv. Tertio quantũ ad deformitatẽ queritur

vtrũ corpora reſurgentiũ reſurgẽt cũ deformitatibus ſuis. Et quidã arguunt ꝙ ſic. Primo quia cicatrices ſunt deformitates in corpe. ſꝫ corpus xp̃i reſurrexit cũ cicatricibus. vt patꝫ Iob. xx. ergo multo fortius reſurgẽt alia corpora cũ ſuis deformitatibus. Secundo arguunt. quia Aug. dicit. xxij. de ciui. dei. c. xvij. ꝙ mulieres in ſexu femineo reſurgent. ſed feminin⁹ ſexus eſt ex defectu nature ꝛ preter ei⁹ intentionem. quia ſicut dicit Ariſto. in. xvi. de animalibus. Femina eſt vir occaſionat⁹. i. imperfectus. ergo aliqua deformitas erit in illis reſurgentibus. Sed in contrariũ eſt auctoritas Aug. in Enchiridion dicẽtis. Reſurgẽt corpora ſanctoꝝ ſine vllo vitio ſeruata integritate nature. Rñdẽt ergo doctores theologi ꝙ ſicut accipi põt ex ſnĩa Aug. xxij. de ciui. dei. c. xix. Omis deformitas reducit vel ad illam que eſt ex parte coloris: vel ad illaꝫ que ẽ ex parte figure: vel ad illã que eſt ex parte diminutiõis partiũ: vel ad illã que eſt ex parte ſuperabũdantie. Quocũq; mõ accipiat deformitas: nullo pacto erit in corpib⁹ electorum. Corpa aũt damnatoꝝ reſurgẽt ſine deformitate que eſt ex parte diminutionis partiũ. qꝛ vt apl's dicit. i. Coꝝ. xv. Mortui reſurgent incorrupti. i. ſine diminutiõe. ſm glo. Sed vtrũ reſurgent ſine deformitatibus alijs dubiũ eſt. Et quidam dicunt ꝙ deformitates alie manebunt in eis ad maiorẽ confuſionẽ illorũ. Alij vero dicunt ꝙ reſurgent ſine illis: qꝛ in repatione corpis reſurgẽtis magis attendet nature perfectio q̃ꝫ cõditio que prius fuit. Hoc tñ Aug. in Ench. relinqt indetermiatũ dicẽs ꝙ nos fatigare nõ dꝫ eoꝝ icerta habitudo vel pulchritudo: quoꝝ erit certa ꝛ ſempiterna dãnatio. Ad primũ ergo argumẽtũ rñdet Aug. xxij. de ciui. dei. c. xx. ꝙ cicatrices in corpe xp̃i ꝛ in corpib⁹ martyꝝ: vt etiã tactũ eſt in ſmone precedẽti: nõ erũt ad deformitatẽ: ſꝫ ad dignitatẽ ꝛ decorẽ. Ad ſecũdũ argumentũ notandũ ꝙ vt Aug. dicit. xxij. de ciui. dei. c. xvij. Aliqui voluerũt dicere ꝙ oẽs reſurgẽt in ſexu virili ꝑpter verbum apl'i qui ait Eph. iiij. Donec omẽs occurramus in virũ perfectũ. Et ſic Aug. exponit. Uir dicitur hic nõ a ſexu: ſed a virtute. nõ corpis: ſed mentis. per quẽ modũ mulier ſancta vir ẽ. Et ſm hoc dicitur in ps. Beatus vir qui non abijt in conſilio ꝛc. quod intelligi etiã poteſt de muliere. Dicenduꝫ ergo ꝙ ſicut viri reſurgent in ſexu virili: ſic mulieres in femineo. quia hoc exigit natura indiuidui ꝛ congruit perfectioni ſpeciei: ꝛ erit occaſio laudandi ſapientiaꝫ dei. Et vt ait Aug. vbi. ſ. Membra feminea non erunt accommodata veteri vſui: ſed nouo decori quo non alliciatur aſpicientis ꝯcupiſcentia que nulla erit ſꝫ dei laudet ſapientia atq; demẽtia. Quãuis igitur mulier generet preter intentionẽ nature particularis. eſt tñ de intentiõe nature vniuerſalis: que vtrũq; ſexũ requirit ad pfectionem humane ſpeciei. nec erit poſt reſurrectionem in illo ſexu confuſio. qꝛ ſicut dicit Aug. nõ erit ibi libido que cõfuſionis cauſa eſt. Nã priuſq̃ peccaſſent nudi erant: ꝛ non cõfundebantur vir ꝛ femina. Unde nec poſt reſurrectionẽ veſtibus opus erit. Tertio videndũ eſt qualiter mortui reſurgent reſpectu finis. Et ad hoc dicim⁹ ꝙ vt ex pcedẽtib⁹ colligi poteſt: finis dãnatoꝝ erit vt cũ corporibus eternaliter crucient. Finis aũt electoꝝ erit: vt cũ corpib⁹ in perpetuũ letent ꝛ cõſolent. Sed dubiũ in hoc orit. vtrũ electoꝝ beatitudo maior erit poſt iudicium q̃ꝫ ante. Et rñdet Rich. di. xlviij. ar. ij. q. vij. ꝙ maior erit extẽſiue: eo ꝙ modo nõ habẽt niſi beatitudineꝫ aĩe. tunc aũt erũt beati ꝛ in aĩa ꝛ in corpe. Beatitudo etiã cuiuſlibꝫ aĩe erit maior extenſiue: qꝛ nũc gaudet de bono ꝓprio: tunc aũt gaudebit ꝛ de ſuo ꝛ de corporis bono. Aliqui tñ dicunt ꝙ nõ erit maior intẽſiue. Sed ꝯtra eos eſt auctas magiſtri dicẽtis in textu. Peracto iudicio ampliorem gloriam ſue claritatis deus monſtrabit electis. non ꝙ anima ſit receptura maiorem glorie habitũ: ſed quia augebit perfectio ſue naturalis virtutis. Quanto aũt pfectior eſt naturalis aĩe virt⁹: tanto cũ equali adiutorio ſupernaturali deũ clarius videt. Qđ aũt ꝑfectior futura ſit ꝑ corpis reſumptionẽ naturalis aĩe virt⁹ Rich. vbi. ſ. pbat ſic. Quanto res hꝫ pfectiorẽ eſſendi moduꝫ: tanto pfecti⁹ põt habere ſue virtutis opationẽ. Sꝫ aĩa beata per ſui corpis reſumptionẽ habebit perfectiorẽ eſſendi modũ q̃ꝫ modo. qꝛ oĩs pars hꝫ pfectiorẽ moduꝫ eſſendi in toto q̃ꝫ ſeparata. ideo habebit perfectiorẽ naturalẽ virtutẽ q̃ꝫ modo. Preterea natura recta non appetit naturaliter habere aliquid quo habito nõ fieret perfectior ſm moduꝫ eſſendi nec ſm virtutẽ. ſed ſi cuiuſlibet anime beate eſt natura recta: ꝛ quilibet naturaliter appetit reſumptionem corporis ꝓprij. ergo per illã reſumptionẽ quilibet perfectior fiet ſm eſſendi modũ vel ſm virtutem. Perfectioreꝫ ergo habebũt anime eſſendi modum ꝛ virtutem poſt reaſſumptionem corporũ q̃ꝫ ante. ꝛ per conſequens maio

tem beat tudinē. Qđ aūt aīa in corpe corruptibili imperfectiorē habeat ſuā opationē naturalē ꝙ ſepata: hoc eſt per accidēs, ſcʒ rōne corruptibilitatis corpis. Quia vt dr̄ Sap. ix. Corpus qđ corrūpit aggrauat aīam. Sed vt dicit Aug. xij. ſuper Gen. verſus finē. Cū aīa hoc corpus iam nō aīale: ſꝫ per futurā cōmutationē ſpirituale receperit: perfectū habebit nature ſue modū obediens ⁊ imperans. viuificata ⁊ viuificās tam ineffabili facilitate. vt ſit ei glorie quod fuit ſarcine. Erit itaqꝫ in illa generali reſurrectiōe ſuperadmiranda leticia ⁊ iocūditas amicoꝝ dei: qui ex affectu experientur ꝙ fructuoſum ē ꝑpter xp̄m quoſcūqꝫ ſubire labores. Et ecōuerſo vero dānati miſeri ex pene acerbitate cognoſcent q̄nta eſt ſtulticia: quanta demētia negligere aīam ⁊ fouere corpus: cōtemnere celū ⁊ querere mundū: reſiſtere deo ⁊ ſeruire diabolo. Sollicite igit̄ prouidēdū eſt vt ab ip̄is impijs ſeparati per bona opa ⁊ verā pniam annumerari valeam⁹ angelicis choris ordinibuſqꝫ ſanctoꝝ: collaudātes ⁊ benedicentes deū per immortalia ſeculorum ſecula. Amen.

¶ De aſcenſione ſaluatoris nr̄i ieſu xp̄i q̄n videntib⁹ diſcipul' celos aſcēdit. Ser. LXXIIII

Aſumptus eſt in celum ⁊ ſedet a dextris dei.

Scribunt hec verba originaliter Marci vlt. ⁊ in euāgelio preſentis ſolennitatis. Iocūdiſſimū nouū aſcenſionis ieſu xp̄i filij dei merito excitare dʒ mentes noſtras: ſubleuareqꝫ oim corda ad ardentiſſime deſiderandū bonū illō ſummū ac copioſum. qđ cū quiſqꝫ acquiſierit nūqꝫ amittet. Neqꝫ ampli⁹ excuſare ſe hoies poſſunt ſi ſe ignaros ꝓmiſſe felicitat̄ dicāt: cū ip̄e ieſus non ſolū verbo: ſed experientia facti oſtēderit clarū ad ſupos iter. Qđ Micheas predixit. c. ij. Aſcendit pandens iter ante eos. Profecto res clariſſima ⁊ admirāda fuit: dū xp̄s quadrageſima die poſtqꝫ ſurrexit a mortuis videntib⁹ diſcipulis ei⁹ alijſqꝫ deuotis ꝙ plurimis ⁊ bn̄dicta matre: de monte oliueti celum cōſcendit. Quapropter (vt hec oia cūctis innoteſcant) ad xp̄i aſcenſionē dirigam⁹ animū ⁊ verba. De qua in preſenti ſermone tria myſteria ꝓponim⁹ cōtemplanda.

- Primū dr̄ dignitatis
- Secundū ꝯgruitatis
- Tertiū qualitatis.

¶ De dignitate ⁊ preeminentia xp̄i: que notatur per hoc ꝙ ſedet a dexteris dei: ⁊ quid per dexteram intelligitur. Caplm I

Primum myſteriū cōtemplandū de aſcenſione xp̄i dr̄ dignitatis. q: aſcēdit ⁊ ſedet a dextris dei. i. ꝑeminet oībus creaturis ⁊ angelis ⁊ hoib⁹. Iuxta illud qđ ſcribit ap̄lus ad Eph. i. Conſtituit illum ad dexterā ſuā in celeſtib⁹ ſupra oēm principatū ⁊ poteſtatē ⁊ virtutē ⁊ dn̄ationē: ⁊ omne nomen qđ noiatur. nō ſolū in hoc ſeculo: ſed etiā in futuro. Sed ꝓ clariore hui⁹ partis intelligētia tria ſunt hic dubia declarāda.

- Primum vtrum chriſto conueniat ſedere ad dexteram patris.
- Secundū. vtrū ſedere ad dexterā patris cōueniat xp̄o ſm ꝙ homo.
- Tertiū vtrū alijs a xp̄o cōueniat ſedere ad dexterā patris.

Ad primū dubiū arguunt quidā ꝙ nō conuenit xp̄o ſedere ad dexteram p̄ris. neqꝫ bene aiunt ita de xp̄o loquentes. Primo ſic. Nullū corpale cōpetit deo qui ſp̄us eſt. ſꝫ dextera ⁊ ſiniſtra ſunt differētie poſitionū corpaliū. ergo nō ꝯueniūt deo. Scđo. ſi fili⁹ ſedet ad dexterā: ergo pater ad ſiniſtrā. ſed dextera nobilior eſt ſiniſtra: ergo pater ſedet in parte ignobiliori. Tertio. ſtare ⁊ ſedere ſunt oppoſita, ſed Act. vij. c. ſtephan⁹ vidit ieſum ſtantē a dextris virtutis dei. ergo nō ſedet. Sed cōtra ſic arguentes pri⁹ opponam⁹ teſtimonia ſcripturarū: deinde ſoluem⁹ obiecta. In ſymbolo nāqꝫ apoſtoloꝝ dr̄. Aſcēdit ad celos: ſedet ad dexteram dei p̄ris omnipotentis. Et in ſymbolo patrū. Aſcendit in celū ⁊ ſedet ad dexterā p̄ris. Et ad Eph. i. c. ſcribit̄. Conſtituens illū ad dexterā in celeſtib⁹. Et ad Coloſ. iij. Xp̄s eſt in dextera dei ſedens. Et ad Heb. i. Sedet ad dexteram maieſtatis in excelſis. Et. x. c. Sedet in dextera dei p̄ris. Et ad Roma. viij. Xp̄us ieſus eſt ad dexterā dei: qui etiā interpellat ꝓ nobis. Et Marci. xiiij. Luce. xxij. Matth. xxvi. Erit filius homis ſedens a dextris virtutis dei. Hoc predixit dauid pſ. cix. Dixit dn̄s dn̄o meo: ſede a dextris meis. Qđ aūt hec verba de xp̄o dicantur: pʒ ex eo ꝙ paulus ad Heb. i. c. ait. Ad quē aūt angeloꝝ dixit aliq̄n de⁹. ſede a dextris meis. Et xp̄s Matth. xxij. dixit. Quo dauid vocat eum in ſp̄ū dn̄m dicens. Dixit dn̄s dn̄o meo: ſede a dextris meis. Et ſi iudei negarent teſtimoniū pauli ⁊ xp̄i aſſerentes verba iſta de alio nō de ip̄o xp̄o affirmari debere: ſtatim incredulitatē eoꝝ cōuincim⁹ per doctores ipſorum. Nā rabbi ionathā apud hebreos phariſſimus in ſua tranſlatione chaldaica ait. Dixit dn̄s verbo ſuo. Et rabbi ioden ſup illud pſ. xvij. Dediſti mihi ꝓtectionē ſalutis tue: ⁊ dextera tua ſuſcepit me. Inquit. In futurū de⁹ ſanctus ⁊ bn̄dict⁹ conuertere faciet regē meſſiam ad dexterā ſuam. Sicut ſcriptū eſt. Dixit dn̄s dn̄o meo: ſede a dextris meis. Iſtud inſup tenet rabbi moyſes addarſam. ¶ Pro ſolutione igit̄ obiectoꝝ notāde ſunt tres veritates.

Prima veritas ꝙ hoc nomē dextera i ſcripturis inuenit̄ de deo dictū. Unde Exod. xv. Dextera tua dn̄e magnificata eſt in virtute: dextera tua pcuſſit inimicū. Et pſ. xv. Delectationes in dextera tua vſqꝫ in finē. Et pſ. xx. Dextera tua inueniat omēs qui te oderūt. Et pſ. xlvij. Iuſticia plena ē dextera tua. Et pſ. cxvij. Dextera dn̄i fecit virtutem dextera dn̄i exaltauit me. Et pſ. cxxxvij. Saluū me fecit dextera tua. Et Eſaye. xlviij. Dextera mea menſa ē celos. Et Abachuc. ij. Circūdabit te calix dextere dn̄i. ¶ Secūda veritas, quia cū dicim⁹ xp̄m ad dexterā patris ſedere: nō intelligim⁹ per dexterā aliquid corpale. Sed locutio ē metaphorica, quales ⁊ alie cū dicim⁹ oculos dn̄i brachiū dn̄i: ⁊ ſimilia. per que deſignant̄ ſpirituales ꝓprietates ſiue opatōes diuine. Hinc Damaſcen⁹ in tertio ſuarū ſniarū ait. Non localem dexterā p̄ris dicim⁹, qualiter eñ qui incircūſcriptibilis eſt localē adipiſcetur dexterā?

Tertia veritas, ꝙ noīe dextere intelligunt̄ tria. ſcʒ gl'ia diuinitatis: beatitudo: ⁊ iudiciaria poteſtas. Ex quo ſm Aug. libro de ſymbolo. ⁊ Damaſcenū. Sedere ad dexterā patris nīl aliud eſt niſi cū patre habere gl'iam diuinitatis ⁊ beatitudinē: ⁊ iudiciariā poteſtatē, ⁊ hꝫ incōmutabiliter ⁊ regaliter. Un̄ Damaſcen⁹ inquit. Dexterā p̄ris dicim⁹ gl'iam ⁊ honorem diuinitatis: in qua dei fili⁹ extitit ante ſecula vt de⁹ ⁊ p̄ri cōſubſtātialis. Scđm vero Tho. iij. parte. q. lviij. art. ij. Hec prepoſitio ad vel in: cū dicim⁹ ad dexterā vel in dextris: ſolā diſtinctionē perſonalē importat ⁊ originis ordinē: nō aūt gradū nature vel dignitatis: qui null⁹ eſt in diuinis pſonis, q: ſm Athanaſiū tres pſone coeterne ſibi ſūt ⁊ coequales. Et ſic ſoluimus primū obiectū oſtēdentes ꝙ nō dicit̄ dextera corpaliter de deo. ¶ Ad ſecundū vero reſpondet Aug. in libro de ſymbolo. In illa beatitudine oia dextera ſunt: q: nulla eſt ibi miſeria. Uerūtñ vt inquit Tho. vbi. ſ. ad. iij. nullo mō pōt dici ꝙ pater ſedeat ad dexterā filij vel ſp̄uſſcti: q: fili⁹ ⁊ ſp̄uſſctūs trahūt originē a p̄re ⁊ nō ecōuerſo. Sed ſp̄uſſctūs ꝓprie poteſt dici ſedere ad dexterā p̄ris vel filij ſm ſenſum p̄dictū. Uerūtñ ſm quandā appropriatione attribuit̄ filio equalitas. Un̄ Aug. ait. In p̄re eſt vnitas: in filio equalitas: i ſp̄uſctō vnitat̄ equalitatiſqꝫ cōnexio. Cōfirmat hāc ſniā Alexā. in. iij. ſumme. q. xxiiij. mē. iij. vbi ait. Sedere ad dexterā p̄ris ip̄ortat diſtinctionē pſonarū ⁊ equalitatē perſone ad pſonā in gl'ia ⁊ honore: ſꝫ ſic ſe hꝫ ſp̄uſſctūs ad p̄rem. g̃ ei ꝯuenit ſedere ad dexterā p̄ris. Sed de equalitate dupl'r loqui poſſum⁹. ſcʒ ꝓprie vel ꝑ appropriationē. Scđm ꝙ ꝓprie ſumit̄ nō dicit aliud equalitas i diuinis niſi diuinā eſſentiā vel virtutē que nō eſt maior in pſonis in vna ꝙ in alia: ſꝫ vna eadē in qua coequant̄ pſone, hoc mō eſt vna equalitas in diuinis pſonis: ſicut vna eſſentia. Alio mō ſumit̄ equalitas i diuinis ſm appropriationē: ⁊ ſic appropriat̄ filio. Ad tertiū obiectū dicimus ꝙ viſio ſtephani fuit eodē mō quo xp̄s auxiliū ſibi p̄ſtare iā erat parat⁹. Un̄ Greg. in omelia inquit. Sedere iudicātis eſt: ſtare vero pugnātis vl' adiuuātis. Stephan⁹ ergo in labore certaminis poſitus ſtantē vidit quē adiutorē habuit. Sed hūc poſt aſcenſionē Marc⁹ ſedere deſcribit, q: poſt aſſumptiōis ſue gl'iam iudex in fine videbit̄. ¶ Secūdū dubiū erat. vtrū ſedere ad dexterā p̄ris cōueniat xp̄o ſm ꝙ hō. Et ad hoc dicūt ſctūs Tho. vbi. ſ. ar. iij. ⁊ Alexā. vbi. ſ. mē. ij. ꝙ cū noīe dextre intelligant̄ tria ſupradicta. ſcʒ gl'ia diuinitat̄: beatitudo: ⁊ iudiciaria ptās, hec ꝑpoſitio ad: quendā ad dexterā acceſſum ſignificat: in quo deſignat̄ cōuenientia cū quadā diſtinctione. Qđ pōt eſſe tripl'r. Primo. vt ſit ꝯuenietia in natura ⁊ diſtinctio in pſona. Et ſic xp̄us ſm ꝙ fili⁹ dei ſedet ad dexterā p̄ris: q: hꝫ eandē naturā cū patre. Un̄ gl'ia diuinitatis: beatitudo: ⁊ iudiciaria ptās ꝯueniūt eſſential'r filio ſicut ⁊ patri. ⁊ hoc eſt eſſe in equalitate p̄ris. Scđo pōt intelligi ſm grām vnionis: que iportat ecōuerſo diſtinctionē nature ⁊ vnitatē ſuppoſiti ſiue pſone. Et ſm hoc xp̄s ſm ꝙ hō eſt fili⁹ dei. ⁊ ꝑ ꝯſequēs ſedet ad dexterā p̄ris ſm equalitatē honoris inquātū eodē honore veneramur ip̄m filiū dei cum eadē natura aſſumpta. Humanitas quidē xp̄i ſm ꝯditionem ſue nature nō hꝫ gl'iaʒ vel honorē diuinitatis: quā tñ hꝫ rōne perſone cui vnit̄. Un̄ Damaſcen⁹ ait. In gl'ia diuinitatis dei fili⁹ exiſtēs ante ſecula vt de⁹ ⁊ patri cōſubſtātialis ſedet cū glorificata ei carne eius. Adorat̄ eñ vna yποſtaſis vna adoratiōe ei⁹ cū carne ei⁹ ab oī creatura. Tertio pōt intelligi ſm ꝙ hō ſm ꝯditionē natu-

re. ⁊ hoc ſm graꝫ habitualẽ que abundãtioꝛ
eſt in xp̃o pꝛe oĩbus alijs creaturis: intantuꝫ
ꝙ ip̃a natura humana in xp̃o beatioꝛ eſt ⁊ ſu
per oẽs alias creaturas habẽs regiã ⁊ iudici
ariam ptãtem. ⁊ ſic eſſe in eq̃litate patris nõ
ptinet ad ip̃am naturã humanã xp̃i: ſed ſolũ
ad pſonã aſſumentẽ. Nihilominus ſic ſm ꝙ
homo ſedet ad dexterã patris. i. ſm Augu. in
bonis paternis potioꝛib⁹ pꝛe ceteris creatu-
ris: qꝛ oẽs alias p̃cellit in btĩtudine ⁊ iudicia
ria poteſtate vt p̃dictuꝫ eſt. Tertiũ dubium
erat vtrũ alijs a xp̃o ↄueniat ſedere ad dext
ram patris. Nam Aug. in lib. de ſymbolo. Se-
dere ad dexterã eſt habitare in eius beatitu
dine. Sed oẽs electi ſunt beati: ergo oĩs ſe-
dent ad dexterã. Qđ cõfirmari põt per illud
Mat. xxv. Statuet oues quidẽ a dextris. Cõ-
trariũ tñ videt᷑ eſſe ex eo ꝙ ap̃lus ad Heb. i.
ait. Cui aliquãdo ãgeloꝝ dixit. ſede a dextris
meis. quaſi dicat nulli. R̃ndet ḡ ſanct⁹ Tho.
ꝙ xp̃s ſedet ad dexterã patris inq̃ntũ ſm di
uinam naturã eſt in equalitate patris. Sc̃d'
humanã xo eſt in excellẽti poſſeſſione bono
rum diuinoꝛum pꝛe ceteris creaturis: qđ nul
li homini vel angelo cõuenit. Sedere ergo in
dextera non ſignificat ſimpl'r eſſe in beatitu-
dine: ſed habere beatitudinẽ cũ quadã domi
natiua poteſtate ⁊ quaſi ꝓpꝛiam naturalem:
quod ſoli xp̃o cõuenit. Poteſt tñ dici ꝙ oĩs
beatus etſi non ſedeat: ſit tñ ad dexteram dei
cõſtitutus. Cõſideremus itaqꝫ ex his q̃ dicta
ſunt q̃ta eſt gl'ia filij virginis beate: quem
adoꝛant angeli: cui oĩs obediunt creature. i
cuius nomine flectit᷑ oĩe genu. Vhe ſtultis
gẽtibus ip̃m deſpiciẽtibus. Vhe duris iude-
is in euꝫ nõ credẽtibus. Vhe malis xp̃ianis
illũ nõ ſequẽtibus. Hic eſt ille ieſus qui ꝓ no-
bis carnem aſſumẽs deus ⁊ homo triginta-
tribus annis cũ hoĩbus habitauit. Hic ẽ ille
qui affixus pependit in ligno in medio latro
num ſpinis coꝛonatus. Hic qui tertia die re
ſurrexit a moꝛtuis. Hic qui regnabit in et'nũ
cuius regni nõ erit finis ſm ãgeli ſententiã.
Luce p̃mo. Hic eſt deniqꝫ de quo dum aſcen
deret ad celos angeli dixerunt tanta p̃conia.
Nam poſtq̃ nube tectus videri deſijt: diſcipu
li intuebant᷑ in celum ſuſpẽſis vultibus: ⁊ ere
ctis luminibus. Et ecce duo viri id eſt angeli
in ſpecie viroꝝ apparẽtes iuxta illos in ꝓpin
quo ſcꝫ aere in veſtibus albis in ſignũ ſolen-
nitatis ⁊ leticie: qui ⁊ dixerũt vt habet᷑ Act.
p̃mo. Viri galilei cur ſtatis aſpiciẽtes i celũ:
quaſi admirãtes ⁊ ſtupidi de hoc quod vidi-
ſtis: ⁊ quaſi triſtes ⁊ deſolati de hoc ꝙ magi
ſtri veſtri p̃ñtiam coꝛpoꝛaleꝫ perdidiſtis. Hic
ieſus qui aſſumptus eſt a vobis in celũ: aſcẽ-
dere potuit: quia opus a p̄re ſibi impoſitũ cõ-
ſummauerat: ne cõtriſtemini. quia ſic veniet
quẽadmodũ vidiſtis eum euntẽ in celũ. O fe-
lix regnu quod no deficiet. O rex inclyte qui
⁊ ſuos tecum regnare p̃mittis. O gens ſc̃ã
amicoꝝ tuoꝝ: qui vocem tuã dulciſſimã erũt
audituri: Venite bñdicti p̄ris mei. poſſidete
paratũ vobis regnũ a cõſtitutione mũdi. Tu
igitur rex gl'ie xp̃e. Tu patris ſempitern⁹ es
filius. Tu ad dexterã dei ſedes in gl'ia patris
Iudex crederis eſſe ventur⁹. Te ergo queſu-
mus famulis tuis ſubueni: quos pꝛecioſo ſan
guine redemiſti.

Qđ aſcenſio chriſti congrue celebꝛata eſt
reſpectu tempoꝛis perſone ⁊ termini.

Capitulum II

S Ecundũ myſteriũ cõtẽplanduꝫ de
aſcenſiõe xp̃i dꝛ cõgruitas. Cõgrue
nãqꝫ cõuenientiſſimeqꝫ fc̃ã fuit aſcẽſio illa. Et
hoc triplici reſpectu.

Pꝛimo reſpectu tempoꝛis.
Sc̃do reſpectu perſone.
Tertio reſpectu termini.

Pꝛimo fuit congrue aſcenſio xp̃i celebꝛata
reſpectu tempoꝛis. Quia die quadrageſimo
poſtq̃ vite auctoꝛ a moꝛtuis ſurrexit aſcẽdit
ad celos. Potuiſſet quidem antea aſcendiſſe
ſed ſic differre voluit vt veritatem reſurrecti
onis pꝛobaret. Difficilius enim erat pꝛoba-
re veritatem reſurrectionis q̃ paſſionis: q̈a
a pꝛima die vſqꝫ ad tertiam vere pꝛobari po
terat moꝛs. Sed ad veram reſurrectionem
pꝛobandã plures dies requirebant᷑. Et hoc
eſt quod dꝛ Actuum p̃mo capl'o. Pꝛebuit ſe
ipſuꝫ viuum poſt paſſionem ſuam in multis
argumentis per dies quadraginta apparẽs
eis ⁊ loquẽs de regno dei. Hinc Leo papa in
ſmone de aſcenſione inquit. Quadragenari⁹
hodie dierũ completus eſt numer⁹ ſacratiſſi
ma oꝛdinatione diſpoſitus ⁊ ad vtilitatẽ no
ſtre eruditionis impẽſus: vt dũ a dño in hoc
ſpacio moꝛa p̃ñtie coꝛpalis extẽdit᷑: fides re-
ſurrectionis documẽtis neceſſarijs muniret᷑
Et iteꝝ in eodẽ ſmone ait. Non hi dies q̇ in
ter reſurrectionẽ domini aſcenſioneqꝫ fluxe-
runt ocioſo tranſiere diſcurſu: ſed magna in
eis confirmata ſunt ſacramẽta, magna ſunt
reuelata myſteria. In his metus dire moꝛtis
aufert᷑: ⁊ nõ ſolũ anime: ſed etiam carnis im
moꝛtalitas declarat᷑. In his ꝑ inſufflationeꝫ

domini infundit᷑ apoſtolis ſpũſſanctus. ⁊ bea
to Petro ſupꝛa ceteros poſt regni claues oui-
lis dñici cura mandat᷑. In his duob⁹ diſcipu
lis tertius in via dñs iungit᷑ comes. ⁊ ad om
nẽ noſtre ambiguitatis caliginẽ detergendã
pauentiũ vel trepidantiũ tarditas increpat᷑.
flãmã fidei illuminata coꝛda cõcipiunt: ⁊ q̃
erant tepida reſerante dño ſcripturas effici-
unt᷑ ardentia. Hec ille. Sc̃do fuit ↄgrue
aſcẽſio xp̃i pꝛeperacta reſpectu ꝑſone. vbi a docto
ribus querit᷑. An fuit cõueniens xp̃m aſcẽde
re. Et poſſet q̇s arguẽdo dicere ꝙ nõ. Pꝛimo
qꝛ p̄hs dicit in. ij. de celo ⁊ mũdo. Illa q̃ opti-
mo modo ſe habẽt poſſidẽt ſuũ bonũ ſine mo-
tu. Sed xp̃s optimo mõ ſe habuit. ⁊ ſm diui-
nam naturã: qꝛ eſt ſummũ bonũ: ⁊ ſm huma
nam: qꝛ erat optime gloꝛificatus. ergo nõ cõ-
ueniebat illi aliq̇s motus: ſed aſcẽſio eſt q̇daꝫ
motus quare videt᷑ ꝙ nõ debebat aſcendere.
Sc̃do omne qđ mouet᷑ mouet᷑ ꝓpter aliquid
melius: ſed xp̃o nõ fuit melius eſſe in celo q̃
in terra: nec q̃tũ ad aĩam: nec q̃tũ ad coꝛpus
qꝛ vbiqꝫ eque beatus. ergo nõ debebat aſcẽde
re. Tertio ſi poſt reſurrectionẽ ſuã fuiſſet
cũ hoĩbus ↄuerſatus: vel gloꝛioſus regnaſſet
in terris: multo plures eũ ſequerent᷑ ꝙ mõ: er
go debuit nobiſcũ manere ⁊ nõ aſcẽdere in ce
lũ. Pro declaratiõe veritatis ⁊ hoꝝ ſolutõe
R̃ndet ſc̃tũs Tho. iij. pte. q. lvij. ar. i. ꝙ locus
dꝫ eſſe ꝓpoꝛtionatus locato. Xp̃s aũt per re-
ſurrectionẽ vitã immoꝛtalẽ ⁊ incoꝛruptibileꝫ
inchoauit. locus xo in quo habitamus eſt lo-
cus generationis ⁊ coꝛruptionis: ſed locus ce
leſtis eſt locus incoꝛruptiõis. ideo ↄgruenter
xp̃s ad locũ illũ ſe tranſtulit. Ad pꝛimũ er-
go dicit Tho. ꝙ deus eſt q̇ poſſidet ſuũ bonuꝫ
ſine motu: qꝛ oĩno immutabilis eſt. Quelibet
aũtẽ creatura eſt aliquo modo mutabilis ſm
Aug. viij. ſup Geñ. ad l'ram. Et qꝛ natura aſ-
ſumpta a filio dei remanſit creatura. nõ eſt in
cõueniens ſi ei aliq̇s motus attribuat᷑. Ad ſe-
cundũ r̃ndet ſanctus Tho. ꝙ xp̃o aſcendenti
nihil accreuit q̃tũ ad ea q̃ ſunt de eſſentia glo
rie. ſiue ſm coꝛpus ſiue ſm aĩam. Tñ accre-
uit aliquid q̃tũ ad loci decentiã qđ eſt de bene
eſſe gloꝛie. nõ ꝙ coꝛpoꝛi eius aliquid: aut ꝑfe
ctionis: aut cõſeruationis acquireret᷑ ex coꝛ-
poꝛe celeſti: ſ; ſolũmodo ꝑ q̃daꝫ decentiã. hoc
aũtẽ aliquo mõ pertinebat ad eius gloꝛiã. Et
de hac decentia gaudiũ quoddã habuit. nõ q̇-
dẽ ꝙ tũc de nouo gaudere inciperet q̃ñ in celũ
aſcẽdit: ſed qꝛ nouo mõ gauiſus eſt ſicut dꝛ re
impleta. Ad tertiũ argumẽtũ dꝛ ꝙ licet p̃ſen-
tia coꝛpalis eius fuerit ſubtracta nõ tñ diui-
nitatis. Adeſt inſup ſemꝑ nobiſcũ in ſacro al
taris: lꝫ nõ videat᷑ oculis coꝛpalibus. Ob qđ
Matth. vlti. dũ aſcẽdendo diſcipulos relinq̇-
bat dixit. Ecce ego vobiſcũ ſum oĩbus diebus
vſqꝫ ad cõſũmationẽ ſeculi. Fuit cũ ap̃lis aſſi
ſtẽdo eis in opib⁹ miracl'oſis. qꝛ vt dic̃ Mar
cus vlti. c. Pꝛedicauerũt vbiqꝫ dño cooꝑante
te ⁊ ſermonẽ ↄfirmante ſeq̃ntibus ſignis. Aſ-
ſiſtit nobiſcũ exiſtẽdo vt dictũ eſt in ſacro eu-
chariſtie vbi eſt xp̃s totus. Aſſiſtit etiã eccle
ſie ſemꝑ ipſam dirigẽdo ꝑ occultos inſtinct⁹
ſpũſſancti vt ſic nõ deficiat fides Petri. Pꝛo-
pterea Auguſtinus in ſermõe de aſcenſiõe ita
pulchꝛe loquit᷑. Dia chariſſimi q̃ dñs ieſus
xp̃s in hoc mũdo ſub fragilitate noſtra mira-
cula edidit nobis ꝓficiũt. Qui dũ humanam
cõditionẽ ſideribus iportauit: credẽtibus celũ
patere poſſe mõſtrauit. Et dũ victoꝛẽ moꝛtis
in celeſtia eleuauit: victoꝛẽ eiuſdẽ moꝛtis quo
ſequemur oſtẽdit. Aſcẽſio ergo dñi catholice
fidei cõfirmatio fuit. vt ſecuri in poſterũ cre-
deremus miraculi ipſius donũ: cuius in p̃ñti
ꝑcepiſſemus effectũ. ⁊ fidelis quiſqꝫ cũ iã tã-
ta ꝑceperit ꝑ ea q̃ agnoſcit p̄ſtita diſcat ſpera
re ꝓmiſſa ac dei ſui pterita p̄ſentiqꝫ bonitate
q̃ſi futuroꝝ teneat cautõeꝫ. hec Aug. Ter-
tio aſcenſio xp̃i fuit cõgrue celebꝛata reſpectu
termini: qꝛ aſcẽdit ſuꝑ oẽm creaturã tã ſpũa-
lem q̃ etiã coꝛpalẽ. Ex quo ap̃ls ad Eph. iiij.
c. ait. Qui deſcẽdit ipſe eſt ⁊ q̇ aſcẽdit ſuꝑ oẽs
celos vt adimpleret oĩa. Sc̃dm Nico. d lira ſuꝑ
hoc paſſu nõ eſt intelligẽdũ ꝙ aſcẽderit totali
ter ſupꝛa celũ empyreũ vbi nullus eſt loc⁹ nec
creatura aliqua. ſed ꝙ aſcẽderit ad partẽ di-
gnioꝛẽ celi empyrei. qđ eſt locus beatoꝝ ⁊ ce
lũ ſup̃mum. Locus aũt ille debet᷑ etiã ſubſtan-
tijs ſpũalibus ſm q̃dam cõgruentiã: qꝛ ille
ſubſtãtie ſunt ſup̃me in oꝛdine ſubſtantiarũ.
Et tñ xp̃s aſcendit ſuꝑ oẽs ſubſtantias ſpũa-
les: ⁊ ſupꝛa oẽs oꝛdines angeloꝝ. Nec eſt in-
cõueniens coꝛpus xp̃i p̃poni ſubſtantijs ſpũa
libus: cũ ſpũs ſimpliciter nobilioꝛ ſit omni coꝛ
poꝛe. Quia vt inq̇t ſanctus Tho. vbi. s. ar. v.
licet coꝛpus iſtud cõſiderando cõditionẽ na-
ture coꝛpoꝛee ſit infra ſubſtantias ſpũales: cõ
ſiderando tamẽ dignitatẽ vnionis q̈a eſt ꝑ-
ſonaliter deo cõiunctum: excellit nobilitateꝫ et
p̃eminentiam omniũ ſubſtantiarũ ſpũalium
et omnium angeloꝝ.

Qualiter xp̃s aſcẽdit cũ poteſtate ⁊ magni
ficentia vidẽtibus patenter diſcipulis.

Capitulũ III

Tertiū myſteriū ꝯtemplādū de aſcēſi
one xp̄i ē qualitas. In quo perſcru
tari debemus qualiter xp̄s aſcendit.
Ad qd̄ dicimus: ꝙ aſcendit tripliciter.

Primo potenter.

Secūdo magnifice.

Tertio patēter.

Prio aſcēdit potēter vbi tres difficultates
oriunt̄. Prima vtꝝ aſcēdere cōueniat xp̄o
ſm diuinā naturā. Ad hoc ita r̄ndet ſanctus
Tho. vbi. ſ. ar. ij. ꝙ li ſm duo pōt notare. ſ. cō
ditionē aſcendētis τ cām aſcēſiōis. Prio mō
nō pōt ꝯuenire xp̄o ſm ꝯditionē diuine natu
re. Tū q2 nihil ē diuinitate altiꝰ q̄ poſſit aſcen
dere. tū q2 aſcēſio eſt motꝰ localis q̄ diuine na
ture nō cōpetit q̄ eſt imobilis τ inlocalis. Sed
ꝑ hūc modū cōpetit xp̄o ſm hūanā naturā q̄
ꝯtinet̄ loco τ motui ſubiacet. Itaq3 xp̄s aſcē
dit in celū ſm ꝙ hō nō ſm ꝙ deus. Si vero li
ſm dicat cām aſcēſiōis. cū xp̄s ex virtute di
uina i celū aſcēderit: dicimus ꝙ aſcēdit ſm ꝙ
deus. Scd̄a difficultas vtrū aſcēdit ꝓpria
ꝟtute. Ad iſtud Tho. vbi. ſ. ar. iij. dicit. ꝙ cū
in xp̄o ſit duplex natura. diuia. ſ. τ hūana ſm
vtranq3 accipi pōt ꝓpria virtus. Xp̄us ergo
aſcēdit ꝓpria virtute diuina. de ꝟtute ꝟo hūa
na diſtingrit Tho. ꝙ hoc pōt dupliciter acci
pi. Una quidē eſt virtus naturalis q̄ ꝓcedit
ex principijs nature. τ hac xp̄us nō aſcendit.
Alia aūt virtus eſt glorie ſm quā xp̄s in celū
aſcēdit. Cuius qdē virtutis rōnem qdā acci
piūt ex natura q̄nte eſſentie: q̄ eſt lux vt dicūt
quā ponūt eſſe de cōpoſitiōe corꝑis hūani τ ꝑ
eā elemēta ꝯria ꝯciliari in vnū. Ita ꝙ in ſta
tu huius mortalitatis natura elemētaris in
corporibus humanis dn̄at̄. Et ideo ſm naturā
elemēti p̄dn̄antis corpus humanū naturali ꝟ
tute deorſum fert̄. In ſtatu aūt glorie p̄domi
nabit̄ nā celeſtis ſm cuiꝰ inclinationē τ vir
tutē corpus xp̄i τ alia ſctōꝝ corꝑa ferunt̄ in
celū. Alij vero aſſignāt rōnem p̄dicte ꝟtutis
ex ꝑte aīe glorificate ex cuius redūdātia glori
ficabit̄ corpꝰ. vt dicit Aug. ad dioſcoꝝ. τ. xxij
li. d̄ ciui. dei. Erit em̄ tāta obediētia corꝑis glo
rioſi ad aīam btām. vt vbi volet ſpūs: ibi erit
ꝓtinus corpꝰ. Licʒ ergo aſcēdere ſurſum ſit ꝯ
naturā hūani corꝑis ſm ſtatū p̄ntis vite: tn̄
nō erit ꝯ naturā corꝑis glorioſi: cuiꝰ tota na
tura erit oīno ſubiecta ſpūi. Tertia difficul
tas eſt: an corpus xp̄i τ qd̄cūq3 gl'ioſuʒ poſſit
localiter moueri i inſtāti: cū tali motu opet̄ ꝟ
tus diuia: Ad h̄ r̄ndet Alex. iij. ꝑte. q. xxiij. mē.
iij. τ Tho. vbi. ſ. ad. iij. ꝙ lʒ ꝟtus diuina ſit in
finita q̄tū eſt ex ꝑte opantis: tn̄ effectꝰ illiꝰ
ꝟtutis recipit̄ in rebꝰ ſm capacitatē earū et
diſpoſitiōeʒ. Corpꝰ aūt nō ē capax vt i inſtāti
localr̄ moueat̄. q2 oʒ ꝙ cōmiſceat ſe ſpacio ſʒ
cuiꝰ diuiſionē diuidit̄ tp̄us. vt d̄r. vi. phicoꝝ.
Uerūtn̄ lʒ corpꝰ xp̄i nō fuerit motū in inſtāti
de terra ad celū: nihilominꝰ motꝰ ille fuit ſatis
velox atq3 feſtinꝰ: dū eadē die de terra euola
uit ad celū empyreū. qd̄ ē ſup̄ oēs celos. Re
fert em̄ Rabbi moyſes maximꝰ phs. ꝙ q̄libet
circulꝰ cuiuſlibʒ planete hʒ tm̄ ſpaciū q̄tū poſ
ſet aliq̄s ire d̄ via plana in q̄ngētis annis. Et
diſtātia inter celū τ celū. i. inter circulū τ circu
lū eſt ſilr̄ vt dicit via q̄ngentoꝝ annoꝝ. Et io
cū ſint ſeptē celi erit ſm ipſū a cētro terre vſq3
ad cōcauū celi ſaturni qd̄ eſt ſeptimū celū via
multoꝝ miliū annoꝝ. i. tm̄ ſpaciū q̄tū de via
plana aliq̄s iret in mult̄ milibꝰ annis ſi tm̄ vi
ueret. ita tn̄ ꝙ iter vniuſcuiuſlibet diei ſint q̄
draginta miliaria. Qd̄ ſi verū ē nouit deꝰ. Cla
rū tn̄ eſſe pōt ꝙ ſatis lōga diſtātia ē a terra vſq3
ad celū empyreū. q2 corꝑa celeſtia ſol τ lūa cū
excedāt in q̄titate oīa elemēta tn̄ ita ꝑua vi
dent̄. Scd̄o aſcēdit xp̄s magnifice cū tri
pudio τ leticia āgeloꝝ. Si em̄ beatiſſimi ſpūs
illi alios ſctōs ad celū eūtes cū exultatiōe re
ciꝑiūt: q̄to magis regi regū ſeſe oēs obſeq̄oſos
reuerētiſſimos ac iocūdiſſimos exhibuerunt.
Ex illis vtiq3 fuerūt duo illi de q̄bus diximꝰ in
p̄mo myſterio. ꝙ aſtiterūt iuxta diſcipl'os in
veſtibus alb̄. Sʒ hoc loco interponēdā du
co. Gregorij ſniam q̄ in omelia inq̄t. Queren
dū eſt q̄dnā ſit: ꝙ nato dn̄o angeli apparuerit
et tn̄ nō legunt̄ in veſtibus alb̄ appuiſſe: aſcē
dēte aūt miſſi angeli in alb̄ veſtibꝰ legunt̄ ap
paruiſſe. In alb̄ veſtibꝰ gaudiū τ ſolēnitas mē
tis oſtēdit̄. q2 magna tūc ſolēnitas angelis fa
cta eſt cū celū deꝰ hō penetrauit. Quia naſcēte
dn̄o videbat̄ diuinitas hūiliata: aſcēdēte ꝟo ē
hūanitas exaltata. Albe etem̄ veſtes exaltati
oni magis ꝯgruūt ꝙ hūiliatiōi. In aſcēſiōe ḡ
eiꝰ angeli in alb̄ veſtibꝰ videri debuerūt. q2 q̄
in hūanitate ſua apparuit deꝰ hūilis: in aſcēſi
one ſua oſtēſus ē deus ſublimis. hec ille. Ad
triūphū iā xp̄i redeamus τ cogitemꝰ ꝙ ſtupē
dū q̄q3 mirabile fuit ſpectaculū illō: qn̄ cū glo
rificata carne ſua reḡ celeſtia penetrauit. Su
ꝑauerat hoſtes. terruerat demōes. τ p̄dā in
numerabiliū ſctoꝝ eduxerat de inferno. Pro
ſtrauerat mortē quā ſua morte deſtruxit. τ ad
p̄ris dexterā ſeſſurus ꝓficiſcebat̄. Nō talis nec
tātus fuit illoꝝ triūphus quoꝝ hiſtoria roma
na meminit. q2 iā perijt memoria eoꝝ cū ſonitu

ſed ieſus xp̄s i eternū ꝑmanet. Rem grandē
pleriq3 putāt dū legūt vel audiūt ꝙ ceſar poſt
tot victorias τ finē belloꝝ ciuiliū morteq3
pompei: dū redijt ad vrbē ſm Suetoniū vno
menſe: ſʒ interiectis diebꝰ q̄nquies triūphauit.
Primo de gallia τ britānia. Scd̄o de egypto.
Tertio de farnate τ ponto. Quarto de iuba τ
africa. Quinto τ vltimo de hiſpania. Alij non
ſine maxima voluptate ꝯmemorāt q̄ de q̄plu
ribꝰ ad eoꝝ laudē ꝯſcripta ſunt: q̄ ob reipubli
ce libertatē hoſtes rebelleſq3 romanorum do
muerūt. Scribit nāq3 Piniꝰ in libro de viris
illuſtribꝰ. τ Eutropiꝰ lib. iiij. ꝙ Auliꝰ metellꝰ
dictꝰ macedonicꝰ a deuicta macedonia: Phi
lippū macedonie regē circa tp̄a q̄bus cartha
go euerſa eſt duxit ad vrbē. τ triūphans ante
currū vinctū trahi fecit. Metellꝰ filiꝰ eiꝰ dictꝰ
Creticꝰ ſm Oroſiū τ Eutropiū: q2 Cretā ro
mano ppl'o ſubiugauit: reuerſus romā triū
phauit. Papirus q̄ luciꝰ papirꝰ curſor ſm Ti
tū liuiū: q2 ſamnitū duriciam prelijs fregit: τ
adeo clare cūcta geſſit ꝙ Eutropiꝰ τ Oroſiꝰ
dicāt ꝙ romani hūc Alexandro magno ducē
parē eſſe putabant ſi aſia domita in Europā
arma tēptaſſet. romā rediens poſt debellatos
hoſtes triūphauit. Papirꝰ filiꝰ eiꝰ cōſul adhuc
ꝯtra ſamnites q̄ Aq̄loniā ciuitatē eoꝝ cepit:
expugnauitq3 aliā ciuitatē illoꝝ fortiſſimam
ſm Titū liuiū: poſt romā rediēs triūphauit.
Octauianꝰ vt refert Oroſiꝰ τ Eutropiꝰ: victor
rediēs ab oriēte cū triplici triumpho vrbē in
greſſus: tūc primū q2 rēpublicā auxerat: Au
guſtꝰ ſalutatꝰ eſt. Probꝰ impator ſm Rufinū
in annalibꝰ romanoꝝ q̄ vicit alemanos ger
manos gothos τ ſarmathus: ob qd̄ electꝰ fu
it impator: poſtq̄ ſuꝑauit bello Proculū τ bo
noſum: quos ipſe duces miſerat ad p̄ſidiū gal
liarū. at illi impatores ſe dixerāt pacata ꝓuin
cia τ occiſis illis in p̄lio: romā rediēs q̄nq3 di
ebus gl'ioſe triūphauit. Nā int̄ alia ſpectacu
la qd̄ nunq̄ priꝰ factū fuerat: totū circū in ſpe
ciem ſilue fecit cōſeri arboribꝰ: ac ꝑ diuerſos
aditꝰ ſtrutiōes mille: ceruos mille: apros mil
le: leones centū: centūq3 libicos imiſit leopar
dos. τ quotquot alias viuas feras hr̄e potuit
τ oīa ꝯceſſit diripiēda ppl'o. Scipio africanꝰ
vt ponit Titꝰ liuiꝰ poſt victū Hānibalē domi
tamq3 carthaginē: vbi romā attigit triūpho
olim clariſſimo capitoliū honeſtauit: quē ſeq̄
bant̄ captiui oēs romāi q̄ ad quattuor milia
erāt de manibꝰ hoſtiū liberati. Scipio frater
eiꝰ poſt multa ꝑ eū feliciter geſta domita aſia q̄
re vt ſcribit Piniꝰ lib. de viris illuſtribꝰ. aſia
ticus dictꝰ eſt: triūphauit. Cuiꝰ triūphꝰ oculo
rū ſpectaculo maior ꝙ africani fuit. Nā por
tauit cōſul triūphās ducēta vigintiq̄ttuor ſi
gna militaria hoſtiū: ſimul'acra captoꝝ hoſtiū
oppidoꝝ τ vrbiū centū trigintaq̄ttuor. Aure
as coronas ducētas trigintaq̄ttuor. Uaſa au
rea τ argētea nūero īfinita. Principes vrbiū
τ duces trecētos vigintiſex. cū q̄bꝰ τ adoleſcē
tem filiū Antiochi ꝑtulit an̄ ſe. Fuerūt τ alij
q̄bꝰ triūphi gl'ia ꝯceſſa fuit: quos omittimus
ne tedio auditores afficiamꝰ. Illud tn̄ ſciēdū
ꝙ triūphꝰ erat honor maximꝰ q̄ dari poterat
a romanis. Nam erat triplex notabilis leticia
triūphātis. Erat p̄ma ꝙ cū ad vrbē triūpha
lis ciuis rediret: ei cū effuſa leticia occurrebat
ppl's vniuſus. Erat ſcd̄a leticia ꝙ triūphātis
currū p̄cedebāt manibꝰ poſt terga ligatis ca
ptiui oēs. Tertia leticia erat maxima: qn̄ triū
phans lauro coronatꝰ indutꝰ aurea veſte aſcē
debat currū aureū triūphalē tractū a quattu
or albis equis. Sicq3 dux pompaticꝰ ꝑeunte
ſenatu in capitolio albos tauros ſacrificabat
ioui. multaq3 alia fiebāt ad gl'iam ducis triū
phantis. Attamē oīa illa vana fuerūt friuola
τ trāſitoria: ludiſq3 pueroꝝ cōꝑanda. Eri
gamus ḡ mentis nr̄e oculos ad regē regum
beatoꝝ ducē inuictiſſimū ieſum xp̄m aſcēdē
tem ad celos: τ ꝯſideremꝰ cū quali militia ce
lum ingredit̄: τ quot innumeri angeli ei p̄ce
dunt obuiā: q̄taq3 ſit in celis cōmotio. O fe
ſtum trāſcendens oēm exaltationē ſublimē τ
gl'iam quorūcūq3 impatorū τ regū q̄ fuerunt
ab initio mūdi: τ q̄ erūt vſq3 in finē. Ducebat
xp̄s ſecū oēs aīas ſctās quas eduxerat de in
ferno. q2 nulla ante ip̄m ad celū empyreū per
uenerat. Ducebat τ ſanctos reſuſcitatos q̄ in
corꝑe τ aīa ip̄m feliciter ſeq̄bant̄. Ducebat in
ſuꝑ τ aīas eoꝝ iuſtoꝝ τ ꝑuuloꝝ fideliū: que i
his q̄draginta diebꝰ a ꝓprijs corꝑibꝰ ꝑ mor
tē diſceſſerāt. De q̄bꝰ oibꝰ aliq̄ tenet ꝙ a reſur
rectiōe xp̄i vſq3 ad aſcēſionē eiꝰ fuerūt in ꝑa
diſo terreſtri. Aliq̄ ꝟo alit̄ opinant̄. ſ. ꝙ xp̄m
aſſociabāt inuiſibilit̄ in hoc mūdo cū hymnis
τ laudibꝰ. Et vtrūq3 eſt poſſibile: lʒ nō ſit au
ctoritate firmatū. Ibi nō erat opꝰ curru queʒ
equi traherēt: vbi corpꝰ quadruplici dote cla
ritatis agilitatis ipaſſibilitatis τ ſubtilitatis per
ſemetip̄m mirabilr̄ ferebat̄ in celū. Et qn̄ d̄r
ꝙ nubes ſuſcepit eū ab oculis eoꝝ: intelligen
dū eſt ſm doctores ꝙ nubes illa nō p̄buit ad
miniculū xp̄o aſcēdenti ꝑ modū vehiculi: ſed
apparuit in ſignū diuinitatis ſm ꝙ gl'ia dn̄i
appebat ſuꝑ tabernaculū in nube. Puto aūt

nubē illā fuiſſe lucidā: aſpectu decorā: angeli-co miniſterio formatā: ⁊ ad xp̄m reuerentiſſime ꝑductā. Nā ⁊ nubes illa de q̄ dr̄ Nume. ix. ꝙ operuit tabernaculū ⁊ ſm̄ ꝙ mouebat̄ vel ſtabat ita faciebāt filij iſrl̄. mouebant̄ angeli-co p̄ſidio. vt inq̇t Nico. de lira. Nubes inſuper in q̄ ſpūſſctū̄s appuit in trāſfiguratiōe xp̄i lucida fuit. vt ſcribit̄ Mat. xvij. Tertio xp̄s aſcēdit patent̄. q: voluit a diſcipulis videri ī manifeſto. Ubi aduertēdū ꝙ ip̄a die aſcēſionis bis appuit diſcipulis. Primo appuit vndecim ap̄lis recūbētib⁹ in cenaculo. Oēs em̄ tā ap̄li ꝙ alij diſcipuli necnō mulieres habitabant in illa p̄te hierl̄m q̄ dicebat̄ mello. ſ. in mōte ſyon. vbi dauid ꝯſtruxerat ſibi palaciū ⁊ erat ibi cenaculū grande ſtratū: in quo dn̄s p̄cepit ſibi parari paſca. Et ī illo cenaculo tūc xp̄iani ap̄li hitabāt. Ceteri āt diſcipuli ⁊ mulieres hitabāt circūquaq̄ ꝑ diuerſa hoſpitia. Cū ḡ in iſto cenaculo comederēt: dn̄s eis apparuit ⁊ exprobrauit incredulitatē illoꝝ ⁊ duriciā cordis. ⁊ officiū predicādi cōmiſit ⁊ formā baptiſmi inſtituit atq̄ grām miraculoꝝ cōtulit: vt pꝫ Marci ⁊ Math. vlti. c. Deinde fuit cū eis familiariſſime prāſus. vt dr̄ Act. i. vt ꝑ effectū comeſtiōis ſm̄ Greg. veritas pateſceret carnis. Et ī his oīb⁹ credēdū ē matrē ſuā ſanctiſſimā affuiſſe. Nā vt hr̄ Act. i. poſtq̄ xp̄s aſcendit reuerſi ſunt diſcipuli in domū vbi manebāt cū mulierib⁹ ⁊ matre ieſu ⁊ fratrib⁹ ei⁹. Iſta aūt regreſſio denotat ꝙ inde exierant. Refectiōe aūt cōpleta p̄cepit eis vt in montē oliueti verſus bethaniā irent. Aliq̇ dicūt ꝙ xp̄s iuit cū eis. ex eo ꝙ Lucas ait vlti. ca. Eduxit illos foras in bethaniā. Aliqui vero tenent ꝙ poſtq̄ dixit vt irent ad montem oliueti: diſparuit ab eis. ⁊ iterū in monte apparuit. Erat aūt mons ille ſm̄ Nicolaū de lira extra hierl̄m in via eundi verſus bethaniā. Ibi aliq̄diu ſtetit xp̄s cū bn̄dicta matre ⁊ diſcipulis ſuis: ſicut amici valde faciētes ſolent figere gradum. Ibi diſcipulos docuit ꝙ non erat eoꝝ noſſe t̄pa vel mométa q̄ pr̄ poſuit in ſua p̄tāte. cū p̄terēt. Si in illo t̄pe reſtituēdū eſſet regnū iſrl̄. Ibi p̄cepit eis ne diſcederent a hierl̄m quouſq̄ reciperēt ſpm̄ſctm̄. Ibi tandem poſt multa blāda ⁊ ꝯſolatoria verba bn̄dixit eis. Pie quidē ꝯtēplari poſſum⁹ ꝙ dum dixiſſet. O mr̄ mea bn̄dicta. O genitrix ſuauiſſima. O dilecti mei diſcipuli. Ecce cōpleta ſunt oīa. Tp̄us eſt vt reuertar ad eū q̇ me miſit. Igit̄ ſuſcipite bn̄dictionē meā. ꝙ oēs cadentes in terrā adorauerūt eū: ⁊ bn̄dictione accepta genua tenebant in terra defixa: aſpiciebantq̄ faciē in quā angeli deſiderant ꝓſpicere. At ieſus ad orientē reſpiciens forte ingemendo benedicta ſis mater mea. benedicti vos diſcipuli mei. eleuatis manibus paulatim ferebatur in celū. O noua prodigia. O miracula inaudita. Ille qui de virgine natus mortē tulit abiectiſſime crucis non ſolū ſurrexit a mortuis ⁊ ſuā reſurrectionem ſignis euidentiſſimis cōprobauit: ſed poſt hec oīa palā ⁊ hora nona vt credit̄ viſibiliter a monte oliueti ad celos progreditur. Currite gentes vndiq̄ ⁊ adorate illū q̇ eſt rex regū ⁊ dn̄s dn̄antiū. Poſtq̄ vero videri amplius nō potuit: regreſſi ſunt apoſtoli ⁊ ceteri in hierl̄m ⁊ laudātes ⁊ bn̄dicētes deū in gaudio ⁊ leticia. Amē.

¶ De ſpūſctō q̇ miſſus eſt ap̄lis in ſigno viſibili ignearū linguarū. Sermo LXXV.

Spiritusſanct⁹ quē mittet pr̄ in noīe meo: ille vos docebit oīa.

Uerba ſunt redeptoris nr̄i originalr̄ Ioh. xiiij. ⁊ in euāgelio p̄ntis ſolennitat. Ampliſſimū donū hodierna die collatum fuit humano generi: cū ſpiritusſanctus viſibiliter miſſus eſt in apoſtolos fundatores militantis eccleſie. Per illos enīꝫ in xp̄m credidit mundus. Per ipſos deleta fuit penitus ⁊ extincta p̄nicies idolatrie: que omnes quaſi populos inuoluebat. Per ip̄os deniq̄ via regni celoꝝ mortalibus facta fuit nota. Tanta quippe virtute ex alto prediti ſpiritusſancto cooperante fuere: vt ſicut pſalmiſta refert. In omnē terrā exiuit ſonus eoꝝ. cū fructu ⁊ vtilitate oīum gentium. atq̄ in fines orbis terre verba eoꝝ. Preterea vt tanti miraculi memores eſſe poſſimus: in preſenti ſermone de ſpiritusſancto in apoſtolos miſſo eximus verba facturi. de quo tria proponimus myſteria contemplanda.

Primū dr̄ cognitiōis.
Secundū miſſiōis.
Tertiū operationis.

¶ Qd̄ vi nature ſpūſſctūs nō eſt cognoſcibilis. ſ; tm̄ ꝑ reuelationē. ⁊ q̄lr̄ ſpūſſctus ē deus ꝓcedēs a p̄re ⁊ filio: ipis coeq̄lis. Capl̄m I.

Primū myſteriū contemplandū de ſpiritusſancto dr̄ cognitiōis. In quo notāde ſūt tres theologoꝝ v̇itates. Prima ꝙ nullus viator pōt cognoſcere ꝓpria vi nature tertiā perſonā in diuinis quā dicimus ſpm̄ſctm̄. Unde Hilarius in libro de trinitate ait. Nō putet homo ſua intelligētia ſacramentū generatiōis ⁊ ꝓceſſionis ſe poſſe cōſequi. Et Diony. in lib. de diuinis no. Non eſt audendum dicere aliquid nec cogitare de ſupſubſtāciali occulta diuinitate preter ea q̄ diuinit⁹ nobis ex ſacris eloquijs ſunt expſſa. Et de hoc Paul⁹. i. ad Coꝝ. ij. dixit. Loq̇mur dei ſapiaꝫ quā nemo: p̄ncipū hui⁹ ſecli nouit ſcꝫ phoꝝ ſm̄ glo. ¶ Scd̄a v̇itas ꝙ nobis reuelatū eſt in diuinis eē tertiā ꝑſonā ꝓcedētē ꝑ modū amoris q̄ dr̄ ſpūſſanct⁹. Nā ī veteri ac in nouo teſtamēto fit mētio de ſpū dei. Un̄ Gen. i. dr̄. Spūs dn̄i ferebat̄ ſuꝑ aquas. Et vi. Non ꝑmanebit ſpūs me⁹ in hoīe. Et. xli. Nū inuenire poterim⁹ talē virum qui ſpū dei plenus ſit: Et Iudicū. iij. Fuit in eo ſpiritus dn̄i ⁊ iudicauit iſrl̄. Et. xi. c. Factus eſt ſuper Iepthe ſpūs dn̄i. Et. i. Reg. x. Inſiluit ſuper ſaulē ſpūs dn̄i: ⁊ ꝓphetauit. Et p̄s. xxxij. Uerbo dn̄i celi firmati ſunt. ⁊ ſpū oris ei⁹ omnis v̇t⁹ eoꝝ. Et p̄s. l. Spm̄ ſanctū tuū ne auferas a me. Et p̄s. ciij. Emitte ſpm̄ tuū ⁊ creabunt̄. Et p̄s. cxlij. Spūs tu⁹ bonus deducet me in terrā rectā. Et Sap. i. Spūs dn̄i repleuit orbem terrarū. Et. xij. O q̄ bonus ⁊ ſuauis eſt dn̄e ſpūs tuus in nobis. Et Eſa. xi. Requieſcet ſuꝑ eū ſpūs dn̄i. Et. xlij. Dedi ſpm̄ meū ſuper eum. Et. xlviij. Dn̄s de⁹ miſit me ⁊ ſpūs eius. Et. lxi. Spūs dn̄i ſuꝑ me. Et Iohel. ij. Effundam ſpm̄ meū: ⁊ dabo ꝓdigia in celo ⁊ in t̄ra. Eodē. c. Effundā ſpm̄ meū ſuꝑ oēm carnē ⁊ ꝓphetabūt filij veſtri ⁊ filie veſtre. Et Mat. i. Inuēta eſt in vtero habēs de ſpūſancto. Et iij. c. Baptizabit vos in ſpūſancto. Et. xij. c. Qui dixerit v̇bum ꝯ ſpm̄ſanctū: nō remittet̄ ei. Et vlti. c. Euntes docete oēs gētes baptizantes eos in noīe p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpūſancti. Et Lu. i. Spūſancto replebit̄ adhuc ex vtero matris ſue. Eodē. c. Spūſſanct⁹ ſuꝑueniet in te. Eodeꝫ. c. Repleta eſt ſpūſancto eliſabeth. Et ij. Spūſſanctus erat in eo. Et. iij. c. Deſcendit ſpūſſanctus corꝑali ſpecie ſicut colūba ī ip̄m. Et Ioh. xx. Accipite ſpm̄ſanctū. Et Actuū. i. Accipietis v̇tutem ſuꝑuenientis ſpūſſancti ī vos. Et. ij. c. Repleti ſunt om̄s ſpūſancto. Et x. c. In nationes grā ſpūſſancti effuſa eſt. Et vi. c. Elegerūt ſtephanū plenū fide ⁊ ſpūſctō. Et. viij. c. Imponebāt manus ſuꝑ illos ⁊ accipiebant ſpm̄ſanctū. Et ad Ro. v. Charitas dei diffuſa eſt in cordibus nr̄is ꝑ ſpm̄ſanctū. Et. ij. Pet. i. Spūſancto inſpirati locuti ſunt ſancti dei hoīes. Et Ioh. ꝑme ſue canonice. v. c. Tres ſunt q̇ teſtimoniū dant in celo pr̄ v̇bū ⁊ ſpūſanct⁹. ¶ Tertia veritas ꝙ ſpūs accipit̄ multiplr̄. Primo ꝑ ſubſtātia aīe. Unde Act. vij. Dn̄e ieſu accipe ſpm̄ meū. Et Luce. xxiij. In manus tuas pater cōmendo ſpm̄ meuꝫ. Secūdo accipit̄ ꝑ vento vt Io. iij. Spiritus vbi vult ſpirat. Tertio pro aere. vt in p̄s. Os meū aperui ⁊ attraxi ſpm̄. Quarto ꝑ āgelo vt in p̄s. Qui facis angelos tuos ſpūs. Quinto ꝑ deo. Ioh. iiij. Spūs eſt deus. Sexto ꝑ tertia perſona in trinitate. ¶ Sed aduertendum ſm̄ Bon. in. i. diſt. xi. ar. ij. q̄ſtione. iij. ꝙ ſpūs in ſubſtantia ſpūali dicit̄ dupliciter. ſ. a ſpūalitate contra corpulentiā. Et ſic ſubſtātia rōnalis vel intellectualis aut eius potētia interior dicit̄ ſpūs. Uel a ſpiratione. ⁊ ſic amor vel affectus dr̄ ſpūs. Primo modo conuenit toti trinitati. ⁊ ſic eſt nomē abſolutū. Secundo modo conuenit illi ꝑſone que procedit vt amor. Spirari em̄ in ſpūalibus eſt ſoli⁹ amoris. Et q̇m̄ amor pōt ſpirari recte ⁊ ordinate ⁊ ſic eſt purus. vel indirecte ⁊ immūde ⁊ ſic ē libidinoſus. Ideo illa ꝑſona q̄ eſt amor non tm̄ dr̄ ſpūs: ſed ſpūſſanct⁹. Non ſic filius dicitur ſanct⁹: q: generatio eſt mot⁹ natural̄ circa quē nō attendit̄ ſanctitas vl̄ puritas. ſicut attendit̄ circa amorē volūtatis. Albert⁹ aūt in cōpendio theologie dicit ꝙ ſpūſſctūs multa hꝫ noīa. Dicit̄ em̄ ſpūs a ſpirādo actiue: eo ꝙ ſpiret vbi vult. Et ſic cōuenit tribus ꝑſoīs. ſed ſpūſancto ꝑ appropriationē. Alio modo dr̄ ſpūs a ſpirando paſſiue: eo ꝙ ſpirat̄. ⁊ h̄ modo ꝓpriū eſt ſpūſancto q̇ ꝓcedit ꝑ modū ſpirationis. Non ſolū aūt dr̄ ſpūs. ſ; additur ſanctus: q: ſanct⁹ idē eſt qd̄ mūd⁹ vel firm⁹ vel ſine terra: Que ꝯueniūt nō ſoli ei quo ad ſe: ſ; in cōparatione quo ad nos. Nā ꝑ grām ſpūſſancti a p̄ctis mūdamur: in bonis firmamur: a terrenis ſeparamur. Inſuꝑ ſpūſſctūs vocat̄ nexus. vnitas ⁊ amplexus: ⁊ hoc ꝓut cōparat̄ ad p̄rem ⁊ filiū. Item dr̄ donum dei altiſſimi: q: om̄e donū ab ip̄o fluit. Dicit̄ fons viuus: q: ſitiētib⁹ grāꝫ largit̄. Dicit̄ ignis: q: affectū accēdit. Dicit̄ charitas nō ſolū q: eſt amor p̄ris ⁊ filij: ſ; q: nos amātes facit. Dicitur ſpiritalis vnctio: q: oēs tribulatōes mundanas ſuaues facit ⁊ iocundas. ſm̄ illud. In labore requies. in eſtu t̄ꝑies. Dicit̄ dextre dei digit⁹: q: ſicut omnes corꝑales res digito demonſtrant̄: ita ꝑ ſpm̄ſanctū oſtendūtur res ſpūales oculo ſpūali. Dicit̄ paraclyt⁹. q: cōſolationes celeſtes mētibus inſtillat. Dicit̄ magiſtrorum optimus: quia intellectū ad cognitioneꝫ dei ⁊ ſupꝑnus illuminat. Eſt itaq̄ ſpiritusſanctus ut colligit̄ ex dictis. Auguſtinus

i.li.de trini) Deus tertia perſona in trinitate ꝑducta a patre ⁊ filio ꝑ modū volūtatis. Deus nāqꝫ eſt ſūme ſimplex: vt pꝫ.xij. metaphiſice. vbi phs dicit ꝙ deus eſt act⁹ puriſſimus abſqꝫ aliq̄ cōpoſitiōe, ergo oē (qd eſt in deo) eſt deus. Et ꝑ cōſequēs ſciētia: ſapiētia: intellect⁹ cognitio: volūtas: ⁊ amor dei: eſt deus. Cōſtat aūt ꝙ ſpūſſanctus eſt amor p̄ris ad filiū. Deus enī pater ꝑ intellectū ſuū cognoſcit eſſentiā ſuā eſſe infinite bonitat. ergo eque amat amore infinito. Sicut ergo (q̄ ſeipſum cognoſcit) cognitio eſt filius, ita amor (quo ſeipſum amat) eſt ſpūſſanctus. Sed ꝯ ꝑdicta tres inueniunt hereticoꝝ opiniōes dānate. Prima fuit opinio Arrij qui vt dicit ſctūs Tho. in. iiij ſumme ꝯ gētiles. c. xvi. docuit filiū ⁊ ſpūmſanctum eſſe creaturas: filiū tn̄ maiorē ſpūſancto et filiū minorē patre. Quem errorē q̄tum ad ſpūmſanctū ſecutus eſt Macedonius: qui de patre ⁊ filio recte ſenſit, ꝙ vnius ⁊ eiuſdē ſubſtantie ſint. Sꝫ hoc de ſpūſancto credere noluit: creaturā eſſe ꝯteſtās. Vn̄ quidā Macedonianos ſemi arrianos vocant. eo ꝙ cū arrianis in parte cōueniūt ⁊ in parte differunt ab eiſdē. Quos tn̄ oēs cōuincim⁹ teſtimonio ſcripturarū ſctāꝝ: ex q̄bus veriſſime colligimus ꝙ ſpūſſctūs eſt deus. Nā nulli templū ꝯſtruit et cōſecrat niſi deo. Vn̄ in ps dr̄. Dn̄s in templo ſctō ſuo. Sed templū deputat ſpūſſctō. Dicit enī apl's. i. ad Corinth. vi. c. An neſcit q̄m mēbra veſtra templū ſunt ſpūſſancti. ergo ſpiritusſanctus eſt deus. Inſuper cōprehendere oia ꝓfunda dei: nō eſt alicuius creature: ſed ſpiritusſanctus cōprehēdit oia ꝓfunda dei. igit nō eſt creatura. dr̄ enī. i. ad Corinth. ij. c. Que dei ſunt nemo cognouit niſi ſpūs dei. Itē deus locutus eſt ꝑ ꝓphas. Vn̄ Num. xij. c. ſcribit Si q̄s fuerit inter vos ꝓpheta dn̄i in viſione apparebo ei: vel ꝑ ſomniū loquar ad illū. Sꝫ ſpūſſanctus locutus eſt ꝑ ꝓphas. ergo eſt deus. Nā actuū ꝑmo ſcribit. Oportet impleri ſcripturā quā ꝑdixit ſpūſſanctus ꝑ os dauid. Et ij. Petri. i. c. Spūſancto inſpirati locuti ſunt ſancti dei hoies. Itē interius docere ꝓprium opus dei eſt. Vn̄ in ps. Qui docet hoiem ſcientiā. Sꝫ hoc eſt opus ſpūſſancti: ergo eſt deus. Nā Joh. xiiij. c. dr̄. Paraclitus aūt ſpūſſctūs quē mittet pater in noīe meo: ille vos docebit oia. Adhuc. Quoꝝ eſt eadē opatio: oꝫ eandē eſſe naturā. Eſt aūt eadē opatio filij ⁊ ſpūſſancti: nā xp̄s loquit in ſanctis. Vō Paulus. ij. ad Corinth. xiij. c. dicebat. An experimentū q̄ritis eius q̄ in me loquit xp̄s. Spūſſctūs etiaꝫ loquitur iuxta illud Matth. x. c. Nō enī vos eſtis q̄ loq̄mini: ſed ſpūs patris veſtri q̄ loquitur in vobis. Ergo eadē eſt natura filij ⁊ ſpiritusſancti. ⁊ ꝑ ꝯſequēs patris. Amplius eſſe vbiqꝫ eſt ꝓpriū dei: q̄ dicit Hiere. xxiij. c. Celū et terrā ego impleo. hoc ſpūſſctō ꝯuenit ſm̄ illō Sap. i. c. Spūs dn̄i repleuit orbē terrarū, ergo eſt deus. Preterea Actuū. v. c. petrus dixit. Anania cur tēptauit ſathanas cor tuū mentiri te ſpūſancto. Et poſtea ſubdit. Nō es mentitus hoibus ſed deo. ergo ſpūſſanctus eſt deus. Paulus etiam. i. ad Corinth. c. xij. ita ſcribit. Nemo pōt dicere dn̄s ieſus niſi in ſpūſancto. Diuiſiōes vo grāꝝ ſunt: idē aūt ſpūs. ⁊ diuiſiones miſtrationū ſunt: idē aūt dn̄s. ⁊ diuiſiones opationū ſunt: idē vo deus q̄ opat oia in oibus. Vnicuiqꝫ autē dat manifeſtatio ſpūs ad vtilitatē. Alij quidē ꝑ ſpūm dat ſermo ſapiētie. Alij aūt ſermo ſciētie ſm̄ eundē ſpūm. Alteri fides in eodē ſpū. Alij grā ſanitatū in vno ſpū. Alij opatio vtutū. Alij ꝓphetia. Alij diſcretio ſpirituū. Alij genera linguarꝫ. Alij interp̄tatio ſermonū. Hec aūt oia opat vnus atqꝫ idē ſpūs diuidēs ſingulis ꝓut vult. In q̄bus vbis manifeſte exprimit ſpūm ſanctū eſſe deū. Scd̄a opinio dānata de ſpūſctō ꝙ non ꝓcedit a filio: ſed a ſolo p̄re. que ſm̄ Tho. i. pte. q. xxxvi. ar. ij. inuēta fuit a Neſtorianis. vt pꝫ in quodā ſymbolo dānato ab Epheſina ſinodo. Propterea in ſimbolo patrū dicit. Et in ſpūmſanctū dn̄m ⁊ viuificantē: q̄ ex p̄re filioqꝫ ꝓcedit. Athanaſius etiā h̄ retulit cū dixit. Spūſſctūs a p̄re ⁊ filio: nō factus: nec creatus: nec genitus: ſed ꝓcedēs. Idipſum ꝓfitetur Cirillus in ep̄la ſua q̄ ſinodus calcedonēſis recepit. Idē fatet didimus i libro de ſpūſancto. Aug. etiā ſic aſſerit ſup Johannē. ⁊ in libris de trini. Sed greci ꝯ hoc inſtant. Primo ꝙ xp̄s de ſpūſancto loquēs eū a patre ꝓcedere dixit. nulla mentiōe facta de filio. Vn̄ Johā. xv. ait. Cū venerit paraclitus quē ego mittam vobis a patre ſpūm veritatis qui a patre ꝓcedit. Scd̄o q: Johānes Dama. dicit. Spiritumſanctū ex patre dicimus. ⁊ ſpūm patris noiamus. Ex filio aūt ſpūm nō dicimus. ſpūꝫ vo filij noiamus. Tertio ſpūſſctūs ꝑfecte ꝓcedit a p̄re. ergo ſupfluū eſt ꝙ ꝓcedat a filio. Sꝫ ad ꝑmū r̄ndet ſctūs Tho. i. pte. q. xxxvi. ar. ij. ⁊. in. iiij. ſūme ꝯ gētiles. c. xxv. ꝙ ꝓpter vnitatē eēntie (qd̄ i ſcripturis d̄ vna ꝑſona dr̄ de alia) oꝫ intelligi niſi repugnet ꝓꝑetati ꝑſonali ipſi⁹, ēt ſi dictio excluſiua adderet. Lꝫ enī dicat Matth. xi. c. Nemo nouit filiū niſi p̄r. ſi tn̄ a cognitiōe filij vel ip̄e fili⁹ vel ſpūſſanct⁹ excludit. Vnde etiā ſi diceret in euāgelio ꝙ ſpūſſanctus nō ꝓcedit niſi a patre. nō ꝑ hoc remoueret q̄n ꝓcederet a filio: cū hoc ꝓꝑetati filij nō repugnet. Nec eſt miruꝫ ſi dn̄s ſpm̄ ſanctū a p̄re ꝓcedere dixit de ſe mētione non facta: q: oia ad p̄rem referre ſolet a q̄ habet quicq̄d hꝫ. Sicut cū dicit Joh. vij. Mea doctrina nō eſt mea: ſꝫ eius q̄ miſit me p̄ris. Et multa hmōi in vbis dn̄i inueniunt ad cōmēdandā in p̄re auctēꝫ ꝑncipij. Nec tn̄ in vbis allegatis oino obticuit eſſe ſe ſpūſſancti ꝑncipiuꝫ. Cū dixit eū ſpm̄ vitatꝭ: ⁊ ſe ꝑus dixerat vitatē. Preterea ſpūſſanct⁹ a filio mittit. ſm̄ illud Joh. xv. Cū venerit paraclit⁹ quēꝫ ego mittā vobis: ſed mittēs auctēm hꝫ aliquā in miſſum. Opꝫ ḡ dicere ꝙ fili⁹ habeat aliquaꝫ auctēm reſpectu ſpūſſancti: non aūt dn̄ij vel maioritatꝭ. ſꝫ ſm̄ ſolū originē. ¶ Si q̄s autēꝫ obijceret ꝙ fili⁹ mittit a ſpūſancto. q: dr̄ Lu. iiij. ꝙ dn̄s dixit i ſe ipletū illō Eſa. Spūs dn̄i ſup me: ꝓpter qd̄ vnxit me euāgeliſare paupibus miſit me. R̄ndere poſſumus ꝙ filius a ſpūſctō mittit ſm̄ naturā aſſumptaꝫ. Spūs aūt ſanct⁹ nō aſſumpſit naturā creatā: vt ſm̄ eā poſſit dici miſſus a filio: vel fili⁹ hr̄e auctē reſpectu ip̄ius. Relinquit ḡ ꝙ reſpectu ꝑſone eīne filius ꝑ ſpm̄ſctm̄ auctēꝫ habeat. Ad ſcd̄m obiectū de Damaſceno dicit ſctūs Tho. ꝙ in h̄ nō eſt audiēd⁹. q̄uis a q̄buſdā dicat ꝙ ſicut nō ꝯfitet ſpm̄ſcm̄ eſſe a filio, ita etiaꝫ nō negat ex vi vboꝝ illoꝝ. Ad tertiū de ꝓductione ꝑfecta p̄ris dicit ſanct⁹ Tho. ꝙ ꝑ hec ꝙ ſpūſſctūs ꝑfecte ꝓcedit a p̄re: nō ſolū nō eſt ſupfluū dicere ꝙ ꝓcedat a filio: ſꝫ oino neceſſariū eſt: q: vna eſt vtus p̄ris ⁊ filij. Et q̄cq̄d eſt a p̄re nc̄ce eſt eē a filio: niſi ꝓꝑetati filiatōnis repugnet. nō enī filius eſt a ſeipō, lꝫ ſit a p̄re. Igit p̄r ⁊ fili⁹ ſunt vnū ꝑncipiuꝫ ſpūſſcti ꝓpter vnitatē diuine vtutꝭ: ⁊ vna ꝓductione ꝓducūt ſpm̄ſcm̄. ſicut etiā tres ꝑſone ſūt vnū ꝑncipiū creature. ⁊ vna actione creaturaꝫ ꝓducūt. Tertia opinio de ſpūſctō dānata fuit aliquoꝝ q̄ dixerūt ꝙ ſpūſſanct⁹ nō ſit equal' p̄ri aut filio. Arguebāt vo ſic. Dare ſe totū ſine ſui diminutōe: eſt ſumme potētie: hoc aūt poteſt p̄r. hoc pōt filius. nō aūt ſpūſſanctus, nō enī pōt generare filiū ſicut p̄r. nec pōt ſpirare ſpm̄ſcm̄ ſicut p̄r ⁊ filius. ḡ nō eſt illis equalis. Ad hoc r̄ndet Alex. in. i. volumine ſumme. q. xlvij. mē. iij. ꝙ ſicut eſt eadē potētia filij q̄ potuit gn̄ari q̄ eſt in p̄re q̄ potuit gn̄are: ſic eadē eſt potētia ſpūſſancti: qua pōt dari. i. ſpirari que patris ⁊ filij qua poſſunt dare. i. ſpirare. Vnde Aug. lib. ꝯ maximū inq̄t. Abſit vt ideo ſit potētior p̄r filio: q: creatorē genuit pater: filius nō genuit creatorē. Neqꝫ enī nō potuit ſꝫ nō oportuit. i. nō ex impotētia fecit: ſed q̄a ſibi nō cōueniebat. Sil'r pōt dici in ꝓpoſito. Si vo querat vtrū artata ſiue ligata ſit potētia ꝓducēdi in ꝑſona ſpūſſancti ꝓpter hoc ꝙ nō poteſt exire in actū ꝓducendi ꝑſonā ſic poteſt in p̄re ⁊ filio. Dicendū ꝙ nō: imo ex ſumma ꝑfectione ip̄ius potētie eſt: q: nō poteſt exire in actū hmōi: q: nō congrueret. Vn̄ Anſelmus in monologio ait. Qui pōt quod ſibi nō ꝓdeſt ⁊ nō debet: tanto magis aduerſitas ⁊ ꝑuerſitas poſſunt in illū. Sanct⁹ vo Tho. i. pte. q. xlij. ar. vi. ad. iij. dicit ꝙ ſicut eadē eſſentia q̄ in p̄re eſt paternitas: in filio ē filiatio: ita eadē eſt potētia q̄ p̄r generat. ⁊ qua filius generat. Vnde verū eſt ꝙ quicq̄d pōt pater pōt filius. Non tn̄ ſequit ꝙ poſſit generare. nam generatio ſignificat relationē in diuinis. habet ḡ eandē potentiā quā p̄r: ſꝫ cū alia relatione. q: p̄r hꝫ eam vt dans. Et hoc ſignificat cū dr̄ p̄r poteſt generare: filius aūt habet eaꝫ vt accipiēs. ⁊ hoc ſignificat cum dicit poteſt generari. Idem dicendum eſt de ſpūſancto reſpectu patris ⁊ filij.

Quid ſit miſſio in diuinis. ⁊ qualiter ſpūſſanctus mittit inuiſibil'r ⁊ viſibil'r. ⁊ de congruitate temp̄is quo ſpūs datus fuit apoſtolis in ſigno viſibili. Caplm̄ II

Secūdū myſteriū ꝯtēplādū de ſpūſctō dr̄ miſſionis. In quo tres conſiderationes faciemus.

- Prima dr̄ quidditatis
- Scd̄a temporalitatis.
- Tertia qualitatis.

¶ Prima cōſideratio dr̄ q̄dditatꝭ. vbi quid ſit miſſio in diuinis ē apiendū. Ad qd̄ ita ait Ric. in. i. di. xv. ar. i. q. i. Miſſio ē ꝑſone emanātis vel emanatōis ꝑſone ꝑ aliq̄d ſibi appropatū actu vl' habitu manifeſtatio. Nā miſſio reſpectu miſſi: duo hꝫ ex ſuo intellectu emanatoēꝫ ⁊ manifeſtationē ꝑ effectū. Vn̄ Aug. iiij. lib. de tri. inq̄t. Mitti ē coḡſci eē ab alio. Et q: p̄r a nll'o ē, iō nūq̄ dr̄ miſſus. Sed vt iſta clari⁹ hēant. tria in hac pte dubia ſunt apienda.

Primum vtrum ſit ponere miſſionem in diuinis.

Secundū vtrum miſſio ſit quid creatū vel increatum.

Tertiū vtrum miſſio dicat de deo ab etno vel ex tempe. vel vtroqꝫ modo.

Ad p̄mū dubiū rn̄det ſcriptura ſctā. Dicit̄
enī ad Gal. iiij. Miſit deus filiū ſuū. Et ibidē
Miſit deus ſpm̄ filij ſui in corda veſtra. Et
Joh. iij. Non enī miſit deus filiū ſuū in mūdū
vt iudicet mundū. Et. vi. c. Miſit me viuens
pr̄. Et. viij. c. Qui miſit me verax eſt. Et Joh.
xv. c. Cū venerit paraclytus quē ego mittam
vobis. Ex q̄bus τ ſil'ibus p3 φ filius miſſus
eſt etiā τ ſpūſſanctus. ¶ Contra hoc tn̄ q̄dam
obijciūt. Prīo q2 q̄ mittit̄ ab aliquo diſcedit
ab eo. τ ad aliquē locū de nouo vadit: ſ3 in di-
uinis nō pōt eſſe loci mutatio: cū deus ſit vbi
q3. ḡ in diuinis nō poteſt eſſe miſſio. Secūdo
omne quod mittit̄ ſeparat̄ a mittēte: ſ3 in di
uinis nō eſt ponere ſeparationē vnius pſone
ab alia. ergo nec miſſionē. Tertio nihil perti-
nens ad inferioritatē τ ſuperioritatē dr̄ de vna
pſona reſpectu alterius. Unde dicit Dama-
ſcenus. φ filius ſm̄ φ deus dr̄ obediens vel
inobediēs prī. ſubiectorū enī eſt hoc. Cu3 ḡ il
le q̄ mittit̄ inq̄tū hui9 ſit īferior φ ille q̄ mittit.
τ ille q̄ mittit ſit ſuperior: nō dicūt̄ hmōi noīa
mittere τ mitti de vna pſona reſpectu alteri9
¶ Ad ſoluenda hmōi obiecta notandū eſt ſm̄
Boñ. in. i. diſt. xv. q. i. φ miſſio in his inferio
ribus habet reſpectū ad tria. ſc3 ad p̄ncipiū:
ad terminū: τ ad miſſum. Ad p̄ncipium ſiue
ad mittentē miſſio h3 ſub triplici habitudine
comparari: videl3 vt ad dantē eſſe: τ ſic mitti
tur radius a ſole. Ut ad dantē v̄tutem. et ſic
mittit̄ iaculū a piectore. Et vt ad dantē iuriſ
dictionem. τ ſic mittit̄ nūcius a preceptore.
Scd̄m omnē hanc comparationē eſt miſſio
i diuinis: q2 ſpūſſanctus mittit̄ a prē τ filio
tanq̄ habens eſſe τ v̄tutē τ auctē in opādo
ab eis. Et ideo miſſio ſm̄ hunc reſpectū com
pletiſſime eſt in diuinis. Simil'r ad terminū
ſub triplici habitudine comparat̄. Mittitur
enī aliq̄d alicubi vbi videl3 quietat̄. vt lapis
mittit̄ deorſum. Mittit̄ etiā aliq̄d alicubi vt
a quo habeat̄. ſicut aliq̄s mittit alicui donū.
Mittit̄ inſuper ad aliq̄d φ operet̄. τ ſic mittit̄
filius vel ſpūſſanct9 vt alicubi inhabitādum
vt alicubi ad poſſidendū. vt donū ad aliquid
ſc3 ad effectū cōferendū. Et ideo miſſio p cō
paratione ad terminū repit̄ cōpletiſſime i
diuinis multo magis φ in creaturis. Si aūt
loq̄mur de miſſione in cōparatōe ad miſſum.
Sic in his inferiorib9 ponit triplicē cōditōes
impfectionis. ſ. ſeparationē: ſubiectionē: τ mu-
tationē: q̄ quidē nō ſunt in diuis. Eſt tamen
aliq̄d pfectōis ibi iſtis correſpondens. Et rō huī9
p3 ſic. In iſtis inferiorib9 ſepat̄ miſſ9 a mittē-
te. nā cū mitto aliquē romā: q2 roma diſtat
a me: ille quē mitto ſepat̄ a me. In diuis v̄o
q2 deus mittēs eſt vbiq3: nulla ē diſtātia. ido
nulla ſeparatio: loco tn̄ hui9 eſt miſſi a mittēte
egreſſio ſiue emanatio. Sil'r in his iferiorib9
eſt i miſſo ſubiectio ppt̄ drn̄tiam mittēns ad
miſſum: q2 miſſus drt a mittēte in ſuba. Sed
i diuis nō ē ſubalis drn̄tia. Et iō oīa ſūt eq̄lis
nobilitatis in miſſo τ mittēte. Sic etiā in his
inferiorib9 eſt in miſſo mutatio ppt̄ diſtātiā
miſſi a termino. Q2 v̄o in diuis miſſus nulli
loco abeſt: iō nō eſt ibi mutatio: ſ3 alicui9 effe
ctus de nouo pductio. hec Boñ. Sanct9 v̄o
Tho. i. pte. q. xliij. ar. i. eandē ſniam cōfirmans
aſſerit. φ in rōne miſſionis duo important̄.
quorū vnū eſt hitudo miſſi ad eū a q̄ mittitur.
Aliud eſt hitudo miſſi ad terminum ad quem
mittit̄. Per hoc aūt φ aliq̄s mittit̄ oñdit̄ p-
ceſſio quedā miſſi a mittēte: vel ſm̄ imperiū
ſicut dn̄s mittit ſuū: vel ſm̄ cōſiliū: vt ſi con
ſiliari9 dicat̄ mittere regē ad bellandū. vl' ſm̄
origi nē. vt ſi dicat̄ φ ſlos mittit̄ ab arbore.
Oſtendit̄ etiā hitudo termini ad quē mittit̄
vt aliq̄ mō ibi eē incipiat. vel q2 p̄us ibi oīno
nō erat quo mittit̄. vel q2 incipit ibi aliq̄ mo-
do eē quo p̄us nō erat. Miſſio ḡ diuie pſone
cōuenire pōt ſm̄ φ iportat ex vna pte pceſſio
nē originis a mittēte. Et ſm̄ φ importat ex
alia pte nouū modū exiſtēdi in aliq̄. Sic fili9
dr̄ eē miſſus a prē in mūdū ſm̄ φ incipit eſſe
in mūdo viſibil'r p carnē aſſumptā: τ tn̄ ātea
in mūdo erat. vt dr̄ Joh. i. Non ponit̄ ḡ miſ
ſio in diuis q̄ ſit ſm̄ motū localem. Quare nec
ibi eſt ſepatio: ſ3 ſola diſtictio originis. Neq3
pōt eē minoratio: cū nō ſit a p̄ncipio mittente
aut ſm̄ impiū aut ſm̄ cōſiliū: q2 impans eſt
maior. τ cōſilians ſapiētior. Et vt pdictū eſt
miſſio illa nō importat niſi pceſſionē origis
q̄ eſt ſm̄ eq̄litatē. ¶ Scd̄m dubiū fuit vtrum
miſſio ſit q̄d creatū vel increatū. Ad quod ita
rn̄det Alex. in. i. ſum. q. lxxi. mem. ij. φ miſſio
ſiue dicat̄ actiue de patre reſpectu filij: ſiue de
prē τ filio reſpectu ſpūſſancti: ſiue dicat̄ paſſi
ue de filio vel ſpūſancto: eſt q̄d increatū. τ ide3
qd̄ de9. Nā pceſſio ſpūſſancti eſt ipe ſpūſſan-
ctus pcedēs: τ ſctificatio ſpūſſcti eſt ipe ſpūſ-
ſanct9 ſanctificās. S3 miſſio ſpūſſci eſt ei9 p-
ceſſio a prē τ filio ad ſanctificandū creaturā.
vtrūq3 aūt ē q̄d increatū: qd̄ eſt ſpūſſanct9. ḡ
miſſio q̄ ſpūſſanct9 eſt miſſus eſt q̄d icreatum
Et eadē rōne miſſio q̄ fili9 mittit̄ τ qua pat
mittit. ¶ Tertiū dubiū fuit. vtrum miſſio dicat̄
de deo ex tempe. vel ab eterno. Et reſpōdent

doctores theologi φ dicit̄ ex tēpore. Uerumtn̄
Alex. in. i. ſūme. q. lxxi. mē. ij. dicit φ in miſſio
ne duo ſunt. Eſt enī ibi principale ſignificatū
qd̄ eſt q̄d increatū. Et eſt ibi aliqd̄ cōnotatū. ſ.
effect9 in rōnali creatura: qd̄ eſt quid creatū.
Nā miſſio eſt pceſſio alicui9 pſone manifeſta
ta in creatura. vl' manifeſtatio pceſſiōis eter
ne facta rōnali creature. rōe ḡ cōnotati quod
tpale eſt dr̄ miſſio tpalis. Sed ſctūs Tho. i. i.
pte. vbi. ſ. ar. ij. dicit φ in his q̄ iportāt origi-
nē diuinarū pſonarū eſt q̄dā drīa attendenda.
Quedā enī in ſua ſignificatiōe iportant ſolam
habitudinē ad principiū. vt pceſſio τ exitus.
Quedā v̄o cū habitudine ad p̄ncipiū determi
nant pceſſiōis terminū. Quorū q̄dā determi-
nāt terminū eternū. ſicut generatio τ ſpiratio
Nā generatio eſt pceſſio diuine pſone in na-
tura diuina. τ ſpiratio paſſiue accepta iportat
pceſſionē amoris ſubſiſtētis. Quedā v̄o cum
habitudine ad principiū iportāt terminū tpa
lē. ſicut miſſio τ datio. Mittit̄ enī aliq̄d ad h̄.
vt in aliquo ſit: τ dat̄ ad h̄ vt habeat̄. Perſo-
nā autē diuinā haberi ab aliqua creatura vel
eſſe nouo mō exiſtendi in ea eſt qd̄dā tpale.
Uñ miſſio τ datio in diuinis dicunt̄ tpaliter
tm̄. Generatio autē τ ſpiratio ſolū ab eterno.
Proceſſio aūt τ exitus dicunt̄ in diuinis eter
naliter τ tpaliter. Nā filius ab eterno pceſſit
vt ſit deus: tpaliter aūt vt ſit hō ſm̄ miſſionem
viſibilē. vel vt ſit in hoīe ſm̄ miſſionē inuiſibi
lē. Scd̄a cōſideratio de miſſione ſpūſſancti
dr̄ tpalitatis. In qua q̄ tpe miſſus fuit aplis
ponderare debemus. Nā q̄nq̄geſima die poſt
xp̄i reſurrectōem myſteriū iſtud fuit celebratū.
Et hoc quidē cōgrue factū eſſe cōſtat. Tum q2
in veteri teſtamēto ſic fuerat figuratū. dū q̄n-
quageſima die poſtq̄ moyſes eduxerat filios
iſrael de egypto: deſcēdit deus in igne in mōte
ſynai. Sic τ q̄nquageſima die poſtq̄ xp̄s tra-
xerat patres de inferis: deſcendit ſpūſſctūs in
linguis igneis. Tū etiā q̄ in iubileo beneficia
ppl's accipiebat data fuiſſe multo copioſiora
in xp̄m credētib9 a ſpūſctō noſcant̄. Ut enī col
ligit̄ ex. xxv. c. Leui. nūero q̄nq̄genario ānorū
in iubileo debita remittebant̄. Ita ſpūſſancti
grā in aplos deſcēdētis penitētibus pctā τ de
bita remittunt̄. Sil'r in illo iubileo ſerui dona
bant̄ libertati. Ita nūc ſpūſſctūs liberat a ſui
tute diaboli in ſpem glorie filiorū dei. Adhuc in
illo iubileo recuperabant̄ hereditates amiſſe.
Sic ſpūſſctūs eſt pignus hereditatis nr̄e. Ue
nit etiā ſpūſſctūs in die dn̄ica vt eſſet dies re-
nouatiōis q̄ fuerat τ creatiōis. Dn̄ica nanq3
die creatus eſt mūdus. Hora adhuc q̄ ſpi
ritusſanct9 in aplos deſcēdit fuit tertia. vt p3
ex auctoritate eccleſie q̄ cātat in hymno. Dum
hora cūctis tertia: repēte mūdus intonat. orā
tibus apoſtolis: deū veniſſe nunciat. Idipſum
habet̄ ex v̄bo petri. Actu. ij. c. Fuit aūt iſta ho
ra cōueniēs. Tū q2 ſpūſſctūs eſt tertia in trini
tate pſona. Tū q2 primi pentes dicunt̄ in ho
ra tertia pdidiſſe grām. vt ponit̄ in cōpendio
theologie li. i. Uñ cōueniens fuit φ eadē hora
aplis redderet̄. Tū etiā vt inſinuet̄ φ in ter-
tio tpe grā dei copioſe in mūdū effuſa eſt. Nā
genus humanū ſub triplici ſtatu decurrere po
nit̄ a doctoribus. Primus legis nature ab adā
vſq3 ad moyſen. Scd̄s fuit legis ſcripte. a moy
ſe vſq3 ad xp̄m. Tertius legis grē. a xp̄o vſq3 ad
cōpletū numerū electorū. Tertia cōſideratio
de miſſiōe ſpūſſancti dr̄ qualitatis. Duplex eſt
miſſio ſpūſſancti. Una inuiſibilis q̄ mittit̄ in
mentē ad ſignificandū creaturā. τ iſta miſſio
ſit ad inhabitationē creature rōnalis. Alia ē
miſſio viſibilis ſicut apparuit ſup xp̄m in co-
lūbe ſpecie: τ ſup aplos i linguis igneis. Qui
ſpūmſctm̄ inuiſibil'r hr̄e cupit op9 eſt vt ſe cō
formet aplis in q̄b9 ſeptē cōditiōes deſcribunt̄
fuiſſe. Pria cōditio fuit q2 erāt aīo q̄eti. Et
h̄ eſt qd̄ dr̄ act. ij. c. Dū cōplerent̄ dies pēthe
coſtes. i. dies requietiōis. Illō enī feſtū erat ad
requiē dputatū. Iō dixit de9 p eſaiā. lxvi. Su
p q̄ē requieſcet ſpūs me9 niſi ſup humilē τ q̄etū.
Scd̄o erāt apli dilectōe vniti. qd̄ notat̄ cū dr̄
Erāt oēs pariter. Erat q̄dē eis cor vnū τ aīa v-
na. Sic enī ſpūs hoīs nō viuificat mēbra cor-
pis niſi vnita. ſic nec ſpūſſctūs mēbra ſpūalia
Tertio erāt apli loco ſecreti. dr̄ h̄ ſubdit̄. i eodē
loco. ſ. i cenaclo. Quarto erāt orōne aſſidui. iō
ſubdit̄. Erāt pſeuerātes vnanimit̄ in orōne.
de ill' cātat eccl'ia. Orātibus aplis deū veniſſe
nūciat. Quito erāt humilitate pditi ex eo φ ſcri
bit̄. q2 erāt ſedētes. i. humiles. Sexto erāt pace
cōiūcti: q2 erāt i hierl'm q̄ interptat̄ viſio pacꝫ.
Septio erāt cōtēplatiōe erecti. p hoc φ dr̄: q2
receperūt ſpm̄ſctm̄ in ſuperiori cenaclo. Qua
lis aūt miſſio illa viſibilis i aplos fuerit cōple
ta declarat̄. Act. ij. c. vbi dr̄. Fact9 eſt repēte de
celo ſonus tanq̄ aduenientis ſpūs vehemētis
τ repleuit totā domū vbi erāt ſedētes. Nico.
de lira. ſedētes. i. manētes. eo modo quo dr̄ in
Deut. c. i. Sediſtis in cades barne multo tē-
pore. i. māſiſtis. Nā apli tūc erāt in orōne: q̄
nō ſit ſedēdo: ſed magis flectēdo genua: vel
ſtando. Inſuper luce vltimo. xp̄us dixerat eis.
Sedete in ciuitate. i. manete quouſq3 indua-

mini virtute ex alto. Et apparuerūt illis diſptite lingue tā̄q̄ ignis: ſeditq̄ʒ ſup̄ ſinglos eorū: ⁊ repleti ſunt om̄s ſpūſctō. Sʒ poſſet aliq̄s q̄rere an apl'i añ iſtā diē acceperāt ſpm̄ſctm̄: Et r̄ndēt doctores q̄ ſic: ſʒ nō in tāta copia. Cū em̄ fuerūt vocati ad xp̄i ſequelā ⁊ apl'atū receperūt ſpm̄ſctm̄ ad ꝓpriā iuſtificationē ⁊ perſonalē perfectionē. Qñ aūt miſit eos ad p̄dicādū añ ſuā paſſionē: tūc receperūt ſpm̄ſcm̄ ad infirmoꝝ curationē ⁊ miraculoꝝ opatio-nē. Dedit nāq̄ʒ ptātē illis curādi languores: ⁊ eijciēdi demones. ſicut pʒ Matth. x. Sed qñ inſufflauit ⁊ dixit eis. Accipite ſpm̄ſctm̄: tunc receperūt eū ad pctōꝝ remiſſionē ⁊ ſacroꝝ miniſtrationē. Et vt refert Aug. iiij. libro. de tri. Flatus ille corpore⁹ ſub a ſpūſcti nō fuit: ſʒ demonſtratio p̄ ꝯgruā ſignificationē. non tm̄ a p̄re: ſʒ etiā a filio ꝓcedere ſpm̄ſcm̄. Et ſpūſſanctus ibi non accipit ꝓut eſt tertia in trinitate pſona: ſʒ p̄ dono ſpūſcti. vt ſit ſenſus. Accipite ſpm̄ſctm̄. i. donū ſpūſcti. ꝓut exponit Philippus de monte calerio in euāgelio Johānis. Iſta vero die apl'i receperūt ſpm̄ſctm̄ ad habendā intelligentiā ſcripturarū. vt declarabimus in ſequēti myſterio. ⁊ noticiā oium linguarū ad audaciā ⁊ fortitudinē: ad oim meritoꝝ plenitudinē: ad p̄dicationē euāgelij: ad tolerationē martyrij: ad cōuerſionē pploꝝ ⁊ coruſcationē miraculoꝝ. Ergo repleti ſunt nō ſolum plenitudine ſufficientie: ſed etiam plenitudine redundantie.

Qd̄ apl'i faciente ſpirituſancto loquebant̄ varijs linguis: ⁊ acceperunt ſcientiā diuinaꝝ rerū: atq̄ʒ fortes facti fuerant. vt non timerēt cruciatus neq̄ʒ mortem. Capl'm III

Tertiū myſteriū ꝯtemplandū de ſpūſancto dr̄ opatiōis. Inter cetera q̄ppe ſtupenda (que in apl'is eſt operatus) ſunt p̄cipua ⁊ ſingulariſſima tria.

Primū fuit locutio
Secūdū illuſtratio
Tertiū fortificatio.

Primū op⁹ mirabile fuit locutio. nā ſtatim fecit illos loq̄ idiomata oim gentiū: que tn̄ antea nō didicerāt. Et lʒ q̄dā dicere voluerūt q̄ apl'i lingua ꝓpria loquētes intelligebant̄ ab audiētib⁹ ac ſi eoꝝ idiomata ꝓferret. tn̄ verior eſt ſnia illoꝝ q̄ tenent q̄ ipi apl'i varia linguarū gn̄a p̄ ſpm̄ſctm̄ didicerūt. Vñ eccl'ia de ipis cantat. Linguis loquunt̄ oium turbe pauēt gētiliū: muſto madere deputāt quos ſpūs repleuerat. Et Act. ij. ſcribit̄. Ceperūt loq̄ varijs linguis ꝓut ſpūſctūs dabat eloqui illis.

Erāt aūt i hierl'm hitātes iudei viri religioſi id ē in cultu diuino deuoti ſm Nico. de lira. ex oī natiōe q̄ ſub celo ē. q̄ ꝯuenerāt i hierl'm rōne feſti. Nā iudei captiuati p̄ ſalmanaſar regē aſſirioꝝ nō redierūt in iudeā. Silr captiuati p̄ regē chaldeorū nō redierūt oēs. q̄uis hr̄ent licētiā redeūdi: ſʒ remāſerūt multi amore filioꝝ q̄s genuerāt ibi: ⁊ poſſeſſionū q̄s acq̄ſierāt. Multi adhuc captiuati per Antiochū regē grecoꝝ ⁊ diūſis gētib⁹ vēditi remāſerūt. Verūtn̄ aliq̄ eoꝝ mag̃ deuoti ꝓpt̄ reuerentiā tēpli aliqn̄ in hierl'm maxie i ſolēnitatib⁹ magnis: quarū vna erat ſolēnitas pēthecoſtes: ꝯueniebāt. Et dr̄ pēthecoſtes a pētha qd̄ eſt q̄nq̄ʒ: ⁊ coſte qd̄ eſt decē. Quinq̄geſima nāq̄ʒ die a paſca celeberrima erat apud iudeos in memoriā bn̄ficij leg̃ date: q̄ fuit data i mōte ſynai q̄nq̄geſima die vt ſup̄⁹ tactū ē poſtq̄ filij iſrl' egreſſi ſūt de egypto. Facta igit̄ hac voce. ſ. ſpūs vehemēt̄ vel vēti vel tonitrui: q̄ ab alijs audita fuit. vel apl'oꝝ ⁊ alioꝝ cū eis exiſtentiū deū voce magna laudātiū q̄ p̄i⁹ timore ducti nō audebāt loq̄: cōuenit multitudo ⁊ mēte ꝯfuſa ē. i. ſtupefacta. qm̄ audiebat vnuſq̄ſq̄ʒ lingua ſua illos loq̄ntes. dicebāt autē cū admiratiōe. Nōne ecce oēs iſti q̄ loquunt̄ galilei ſunt? Et quō nos audiuim⁹ vnuſq̄ſq̄ʒ linguā nr̄am in q̄ nati ſumus? Parthi: ⁊ medi: ⁊ elamite: ⁊ q̄ hitāt meſopotamiā. iudeā ⁊ capadociā: pōtū ⁊ aſiā. phrigiā ⁊ pāphiliā egyptū ⁊ ptes libie q̄ ē circa cirenē: ⁊ aduene romani. Et dicunt̄ hic romani aduene poti⁹ q̄ alij, tū q̄ a remotiorib⁹ ptib⁹ venerūt. tū quia mare trāſierāt. Iudei quoq̄ʒ ⁊ ꝓſeliti. i. ꝯuerſi de gētilitate ad iudaiſmū. Cretes ⁊ arabes: audiuimus eos loq̄ntes nr̄is linguis magnalia dei. Alij aūt irridētes dicebāt q̄ muſto pleni ſūt. ꝓ q̄b⁹ cantat eccl'ia. Muſto madere deputāt q̄s ſpūs repleuerat. Tn̄ petr⁹ ỽitatē rei p̄ ſcripturas declarauit. Et illa die appoſite ſunt. i. baptizate ⁊ ad nūerū fideliū cōgregate aie circiter tria milia. Secundū op⁹ mirabile qd̄ ſpūſctūs in apl'is fuit operat⁹: illuſtratio dr̄. Nā intellectū eoꝝ illuminauit vt de diuinis q̄ ad ſalutē ſūt nccr̄ia nihil penit⁹ ignorarēt. Hoc ꝓmiſerat eis xp̄s cū dixit Jo. xiiij. Paraclyt⁹ aūt ſpūſctūs quē mittet pr̄ i noīe meo ille vos docebit oīa ⁊ ſuggeret vob̄ oīa q̄cūq̄ʒ dixero vob̄. Et. xvi. c. Cū venerit ille ſpūs veritatis docebit vos oēm veritatē. Et Luce. xxi. Ego dabo vobis os ⁊ ſapiam cui nō poterūt reſiſtere ⁊ ꝯtradicere oēs aduerſarij vr̄i. Res eſt ꝑfecto ſtupenda q̄ tam celeriter abſq̄ʒ docto-

re ſpūſſancti ſola p̄ntia notitiam apl'i pleniſſimā acceperūt de oibus q̄ a moyſe ⁊ ꝓphetis fuerant cōſcripta. Hinc Hiero. ad paulinum ait. Phariſei ſtupēt in doctrina dn̄i: ⁊ mirāt̄ in petro ⁊ iohāne quō legē ſciant cū l̄ras nō didicerūt. Quicq̄d em̄ alijs exercitatio ⁊ q̄tidiana in lege dn̄i meditatio tribuere ſolet. illis ſpūſſanctus ſuggerebat: ⁊ erant iuxta qd̄ ſcriptū eſt docibiles deo. Quinimo de ſecret̄ diuinis magis fuerūt illuminati q̄ ꝓphe veteris teſtamēti: ⁊ in maiori plenitudine grāꝫ ſpūſſancti receperūt atq̄ʒ donū ꝓphetandi excellētius habuerūt. Qd̄ aūt apl'i ꝓphetie munere fuerūt p̄diti. patʒ Act. ij. c. v. c. vi. c. xi. c. xiij. c. xxvij. c. Tāta aūt fuit i illis vis doctrine q̄ in oēs gentes ⁊ nationes mūdi p̄ eos lux ỽitatis effulſit. Tertiūʒ opus mirabile qd̄ ſpūſſanctus opatus eſt in apl'is dr̄ fortificatio: q̄ corda eoꝝ adeo fortificauit. vt nullo timore nullo terrore: nullaq̄ʒ cōminatōe a xp̄i p̄dicatione retardarent̄. Ideo in ſmone qui legit̄ in officio apoſtoloꝝ Greg. ait. Scriptū eſt. ſpūs dn̄i ornauit celos: ornamēta ei celorum ſunt ỽtutes p̄dicantiū. Que videlʒ ornamenta paulus enumerat dicēs. Alij datur p̄ ſpm̄ ſmo ſapie. Alij ſmo ſcie ſm eundeʒ ſpm̄ Alij fides in eodem ſpū. Alij grā ſanitatū in vno ſpū. Et infra. Quot ſunt bona p̄dicātiūʒ tot ſunt ornamēta celoꝝ. Hinc rurſus ſcriptū eſt. Verbo dn̄i celi firmati ſunt: ⁊ ſpū oris ei⁹ omnis ỽtus coꝝ. Verbū em̄ dn̄i fili⁹ eſt p̄ris Sed eoſdē celos videlʒ ſanctos apoſtolos vt tota ſimul trinitas oſtēdat̄ opata repente de ſanctiſpūs diuinitate adiungit̄. Et ſpū oris eius oīs ỽtus eoꝝ. Celoꝝ igitur ỽtus de ſpū ſumpta ē. q̄ mūdi hui⁹ poteſtatibus ꝯtraire nō p̄ſumerent: niſi eos ſanctiſpūs fortitudo ſolidaſſet. Quales nāq̄ʒ doctores ſctē eccleſie ante aduentū hui⁹ ſpūs fuerint ſcim⁹: ⁊ poſt aduētū illi⁹ cui⁹ fortitudis facti ſūt ꝯſpicim⁹ Certe ipe paſtor eccl'ie petr⁹ quāte debilitat̄ q̄teq̄ʒ formidinis ante aduentū huius ſpūs fuerit: ancilla oſtiaria req̄ſita dicat. Vna em̄ mulieris voce p̄culſus: dū mori timuit vitaʒ negauit. Et tūc petrus negauit in terra: cum latro ꝯfitebat̄ in cruce. Sed vir iſte tāte formidinis q̄lis poſt aduētū ſpūs extiſtat audiamus. Fit cōuētus magiſtratuū atq̄ʒ ſenioꝝ: ceſis denūciat̄ apl'is ne in noīe ieſu loq̄ deberent. Petrus magna auctē r̄ndit. Obedire oꝫ deo magis q̄ hoibus. Et rurſuʒ ſi in ꝯſpectu dn̄i iuſtū eſt vos poti⁹ audire q̄ deū: iudicate. Libēs btūs andreas p̄ſecutorib⁹ ſuis r̄ndit.

Tanto em̄ ero regi meo acceptior: quāto pro eius noīe fuero p̄manēs in tormēt̄ ꝯſtātior. Non em̄ poſſum⁹ q̄ audiuimus ⁊ vidim⁹ nō loqui. Et illi quidē ibāt gaudētes a cōſpectu cōcilij: qm̄ digni habiti ſunt ꝓ noīe ieſu cōtumeliā pati. hec ille. Secur⁹ ⁊ gaudēs ad crucem ꝓparauit petrus. ita ⁊ frater ei⁹ andreas. q̄ ſpūſctūs erat in eis. Sic ⁊ apl'i ceteri mortem violētā letāter tulerūt. q̄ ſpūſctūs oēm ab eis timorē eiecerat. Nec tm̄ apl'is hec fortitudo ſup̄naturalr̄ tributa eſt. quinimmo et ſctis vt ſic dicā innūeris ꝯfeſſorib⁹ ỽginib⁹ ⁊ martyrib⁹. Quiſnā fecit tpaliū bonoꝝ ꝯtemptores eos q̄ xp̄m nudū nudi ſecuti ſunt niſi ſpūſſanct⁹. Quis habitare fecit in ſolitudine i ſpelūcis amicos dei: vigilantes orantes: et carnē duriſſimis ieiunijs diſciplinis ⁊ ỽberibus affligētes: niſi ſpūſſanct⁹. Quis deniq̄ʒ fecit martyres aīo intrepido tot illata tormēta ⁊ exq̄ſitiſſima cruciatuū genera p̄peti niſi ſpūſſanct⁹. Vbi admirari plurimū ſit̄ ⁊ i fide ꝯſolidari debem⁹ dū ſup̄dicta oīa in ſexu fragili: mulierū inueniri ꝯſpicim⁹. O vere ſtupēda ỽtus ſpūſſancti: q̄ tot hoīes ſupra hoīes eleuauit. O grā dei electis copioſiſſime diſpenſata: q̄ terrenos hoīes celeſtes effecit. O fons indeficiēs bonitat̄ dei: ad quem cuncti mortales cōfugere ſecuri debēt. qm̄ vt inquit Cyp̄anus i epl'a ad donatū. Profluēs largiter ſpūs nullis finib⁹ p̄mit̄. nec vllis cohercentibus clauſtris intra certa metarū ſpacia refrenat̄. Manat iugiter. exuberat affluēter. noſtrū tm̄ pectus ſitiat ⁊ pateat. Quantū illic fidei capacis afferim⁹. tm̄ inde grē inūdātis haurim⁹. hec ille. Supplici corde igit̄ poſtulemus: vt pijſſim⁹ deus ſpūſancto ſuo repleat corda noſtra: qui ſit benedictus in ſecula ſeculorum: Amen.

¶ In feſto ſanctiſſime trinitatis ſmo. lxxvi. De vnitate diuine eſſentie ⁊ trinitate pſonaꝝ quere. j. in tractatu diuinoꝝ iudicioꝝ ſmone xviij. De cognitione dei.

¶ In ſolēnitate ſctiſſime eucharíſtie ſeu ſacratiſſimi corpis xp̄i ſmo. lxxvij. De eodē ſacro. q̄re. ſ. ſabbo poſt dn̄icā i paſſiōe ⁊ feria. ij. iij. et. iiij. poſt dn̄icā in palmis. vbi habes multa ⁊ plura de hac materia.

¶ Et in his explicitū eſt opus quadrageſimale Roberti de litio.

¶ Tabula ſermonū de timore iudiciorū dei

¶ Sequitur ipſius tractatus de timore iudiciorū dei: cōprehendens ſermones. XIX.

De ſacre ſcripture ſublimitate: ac euangelij multiplicitate. Sermo I

De iudicijs dei: ⁊ quare a multis vilipendunt: ⁊ quō vicina eſſe cognoſcunt: ⁊ quomodo euitant. Sermo II

De iudicio dei contra ſuperbientes angelos. Sermo III

De demonum ꝓſidentia: atqꝫ potētia grandi: quibus nihilominus homines dei adiutorio reſiſtere poſſunt. Sermo IIII

De fructibus ſupbie. Sermo V

De iudicio dei cōtra primos parentes noſtros. Sermo VI

De iudicio dei cōtra mundum laſciuientez facto tēpore Noe. Sermo VII

De mulieribus que multoꝝ ſunt cauſa peccatorum. Sermo VIII

De iudicio dei cōtra fetidos ſodomitas. Sermo IX

De iudicio dei cōtra Pharaonem ⁊ egyptios. Sermo X

De iudicio dei cōtra iudaicum populum in deſerto murmurantē. Sermo XI

De iudicio dei cōtra iudeos hieruſalem habitantes. Sermo XII

De iudicio dei cōtra iudeos xp̄m ⁊ eccleſiā perſequentes. Sermo XIII

De iudicio dei cōtra Dauid populum numerantem. Sermo XIIII

De iudicio dei cōtra Sēnacherib, blaſphemum. Sermo XV

De iudicio dei cōtra Nabuchodonoſor ſuperbientē. Sermo XVI

De iudicio dei cōtra Antiochum crudeliſſimum in iudeos. Sermo XVII

De cognitiōe dei: ⁊ de debito ſibi honore exhibendo. Sermo XVIII

De honore ⁊ reuerentia deo exhibendis. Sermo XIX

¶ Epiſtola venerabilis clariſſimiqꝫ in ſacra theologia magiſtri fratris Roberti Carazoli de licio ordinis minorū: ad reuerendiſſimum et illuſtriſſimū dñm dominū Johannē de aragonia: ſerēiſſimi dñi noſtri Ferdinandi regis ſicilie ⁊c̄. filiū: ⁊ locūtenētē generalē aplice ſedis ꝓthonotariū: in q̄ ſua docilitas cōmēdat.

Reuerendiſſimo patri ⁊ dño: domino Johāni de Aragonia chriſtianiſſimi regis Ferdinandi filio: ſedis apoſtolice digniſſimo ꝓthonotario: frater Robertus carazolus de licio ordinis minoꝝ ſacre theologie magiſter humiliter ſe cōmendat. Inter ꝑclariſſimas virtutes tuas: ingenteſqꝫ animi dotes docilitas magnopere fulget. Qua fit vt animū ſemper ꝓmptū: beniuolūqꝫ exhibeas: ad intelligendū doctrinam ſapientū. Neqꝫ vero elegantiſſimo ingenio tuo ſatis eſſe pūtaſ: q̄ in palacio tue reſidētie ſingulis diebus ab eruditiſſimis viris audire cōtendis. quinimo diuinarū: humanarūqꝫ rerū inueſtigare ac ſcire rōnem cupiens: pia religione frequentare ſoles tēpla ſacra dei. vt etiam ibi haurias: quid ab his qui declamatores et ad populum loqui ſolent edocetur. Laudabilis pfecto inſtitutio iſta: nedum in adoleſcēte vel iuuene: verum etiam in quolibet annoſiſſimo ⁊ ſene. et eoſqꝫ nullus tā ſapiens tamqꝫ doctus eſſe poteſt: q̄n audiendo doctior fieri valeat. Ex quo ſtat ſentētia illa. i. c. Prouerb. Audiens ſapiens ſapientior erit. Et ⁊ iuriſcōſultus. ff. de fideicomiſſarijs libtatib⁹. l. apud Julianū dicit cupiditatē diſcēdi optimā eſſe rōnem viuēdi. Vñ Julianus dixiſſe fert. Etſi alterū pedē in ſepulcro haberē: adhuc diſcere aliqd vellem. Quare Ualerius in rubrica d ſtudio ⁊ induſtria: miris laudibus extollit Solonē phm. q̄ ſupmo die vite: aſſiſtētibus amicis: qdāqꝫ inter ſe ꝯferētibus: ſatis iam ꝑſſum caput erexit. Interrogatuſqꝫ quapropter id feciſſz. Rñdit. Ut cū iſtud quicqd eſt de quo diſputaꝰ ꝑcepero: moriar. Sacer vero Hiero. in epiſtola ad Pamachiū et Oceanū. ſic de ſeipſo fatetur. Dū eſſem iuuenis: nimio feruebā amore diſcendi. Nec iuxta quorundam ꝓſumptionem ipſe me docui. Appollinarem audiui Antiochie frequenter ⁊ colui. Jam comis ſpargebatur caput canis: ⁊ magiſtrum potius q̄ diſcipulum me eſſe decebat. Perrexi tamen Alexandriam. audiui Didimū. in multis ei gratias ago. Quia (quod neſciebam) didici. quod ſciebam illo docente non perdidi. Putabant me homines finem feciſſe diſcēdi. Ueni rurſus Hieroſolymam et Bethleem. Quo labore: quo precio Baraniam nocturnum habui preceptorem: Timebat enim Judeos: et alterum mihi exhibebat Nicodemum. hec Hieronymus. Horum ſtudia imitanda ſunt, nō eorum qui ſibi ſcioli videntur: et ſpernunt omnem diſciplinam. De his loquitur ſic Seneca libro de tranquillitate animi. Puto multos ad ſapientiam peruenire potuiſſe: niſi putaſſent ſe perueniſſe. Sed tu ſapientie cultor et venerator ꝑcipuus: omnem

diligentiam apponis: vt a multis multa cognoſcas. Licet dignata ſit dominatio tua (dū Neapoli predicabam) quaſi quotidie ſermonibus meis adeſſe: hortari tandem me voluiſti: vt opus de timore iudiciorū dei in ſcriptis redigerem: illudqꝫ dominationi tue legendū tranſmitterē. Feci libens quod iuſſiſti: ⁊ operam dedi vt morem tue gererem voluntati. Accedet hoc ad vtilitatem plurimorum. Quoniam que noua ſunt allicere ſolent humanas mentes. Nam (vt ſcribitur Actuū. xvij.) Dum Paulus eſſet athenis diſputaretqꝫ in ſynagoga cum iudeis ⁊ colentibus deum: ⁊ in foro ꝑ omnes dies cum epicureis ⁊ ſtoicis philoſophis: quidam dicebant eum ſeminiuerbium. id eſt ſeminatorem verborum. Alij vero nouorum demoniorum annunciatorē, id eſt nouarum ſcientiarum ſm̄ Nicolaū de lira. Propter quod duxerunt eum ad Ariopagum dicentes. Poſſumus ſcire que eſt hec noua que a te dicitur doctrina: Noua enim quedam infers auribus noſtris. Uolum⁹ ergo ſcire qdnam velint hec eſſe. Athenienſes autem omnes ⁊ aduene hoſpites ad nihil aliō vacabāt niſi dicere aut audire aliquid noui. Hoc ē qd Ouidius dixit libro ſcdo de ponto. Eſt quoqꝫ cunctarum nouitas chariſſima rerum. Et de hoc Seneca in queſtionibus naturalib⁹. Naturale eſt magis noua q̄ magna mirari. Et idem in quarto declamationum. Ad noua homines conueniunt: ad noua concurrunt. Cicero inſuper in ſua rhetorica docet: auditores fieri poſſe attentos: ſi de rebus nouis ⁊ inuſitatis nos promiſerim⁹ verba facturos. Scripſi igitur donante deo: non in doctis humane ſapientie verbis: quicquid legere aut inuenire potui: quod hominum corda ad timendum deum glorioſum reuocet ⁊ inducat. Accipe itaqꝫ tu pater colēdiſſime libellum iſtum: in quo ſi quid boni repperẽris: proba: ſi qd vero aut ſuperfluum: aut minus rectum in illo deprehēderis: corrige. Pro tamen humaniſſimā dominationē tuā: ne cōmunicet aut tradat illū inuidis ⁊ maliuolis meis: quos multos noſtit quia (vt vtar verbis Hieronymi i prologo in Eſdram) Inuidorum ſtudia omne quod ſcribimus reprehendendum putant. ⁊ interdum contra ſe conſcientia repugnāte publice lacerant que occulte legunt: intantum vt clamare compellar ac dicere. Domine libera animam meam a labijs iniquis: ⁊ a lingua doloſa. Bene vale ſpeculum bonorum morum. ⁊ memento mei dum bene tibi fuerit.

¶ Sermo I

¶ Incipit prologus in opus de timore diuinorum iudiciorum: in quo exponuntur myſtice verba iohannis in themate.

Idi alterum angelum volantem per mediū celum: habentem euangeliū eternum. vt euangelizaret ſedentibus ſuper terram: ⁊ ſuper omnem gentem. ⁊ tribum ⁊ linguam: ⁊ ſuper populū dicens magna voce. Timete dominū. ⁊ date illi honorem. quia venit hora iudicij eius. Habentur hec verba Apocalipſis. xiiij. ca. Ad tantam inſaniam ceccitatemqꝫ mentis mortales homines iam deuenerunt: vt deum excelſum non arbitrentur ſuorum peccatorum vltorem. Adijciunt indies iniquitatem iniquitati: ⁊ in malicia perſeuerantes nolunt conſiderare formidabilia iudicia magni dei. Ipſe vtiqꝫ minatur chriſtianis ingratis pro ſuis execrandis ſcelerib⁹ terribilia mala. poſita iam ſecuris eſt ad radicē: ⁊ tamen pauci rariſſimiqꝫ inueniunt: qui ſua corda humilient ſub manu illius: cuius potentie reſiſtere nemo poteſt. Et reuera nil periculoſius q̄ iminentia pericula nō timere. Quia (iuxta Ariſtotelis ſententiam ſecundo rhetoricoꝝ) timor facit homines cōſiliatiuos. Qua de re ad excitandas mentes duras (que penitentiam fugiunt: ⁊ bene beateqꝫ viuere nolunt) decreui opus preſens ſub titulo de timore iudiciorum diuinorum compilare. ¶ Pro clariore tamen dicendorum noticia: in hoc prologo per modum ſermonis ipſa verba Johannis in themate exponenda ſe offerunt. In quibus tria myſteria declaranda continentur.

- Primū dicitur ſcripture ſancte ſublimitas
- Secundum euangelij multiplicitas
- Tertium timoris diuini rationabilitas.

¶ De excellentia ⁊ ſublimitate ſcripture ſancte: que deſignatur per angelum volantem.

Caplm I

Rimum myſterium declarandum quod continetur in verbis Johannis: dicitur ſcripture ſancte ſublimitas. que per angelum volantem recte meritoqꝫ deſignatur. Eſt autez ſcriptura ſacra vetus ac nouum teſtamentum. vt dicitur diſt. ix. decretoꝝ. c. quis neſciat. Quia vero hec diuinitus eſt hoib⁹ inſpirata: atqꝫ de celo miſſa ſm̄ illud. i. Petri. ij. Spūſctō inſpirati locuti ſunt ſancti dei homines. Ideo angelus dici poteſt.

Nā teſte Iſidoro libro.vij. etymol. Angelus nuncius vel miſſus interpretatꝰ. In altū aūte ipa ſcriptura volat per mediū celū: qꝛ publice in eccl'ia legiꝰ ⁊ predicatꝰ. Inquit eīm Greg. i omel. Regnū celoꝝ pſentis tpis eccl'ia dicitꝰ. Quanta ergo ſit huiꝰ ſcripture ſublimitas ex quattuor deprehēdere poſſumꝰ.

Primo ex eiꝰ dignitate.

Scḋo ex eiꝰ veritate.

Tertio ex eiꝰ pfunditate.

Quarto ex eiꝰ vtilitate.

Qḋ ſcptura ſacra ē excellētiſſima rōne dei.

Primo ſiquidē intelligere poſſumus ſublimitatē ⁊ excellētiā ſcripture ſancte ex eiꝰ dignitate. Eſt eīm incōparabiliter dignior oībꝰ ſciētijs ⁊ ſcripturis: eo ꝙ eſt de digniore ſubiecto. ſcꝫ altiſſimo deo. Un Aug. lib. viij. de ciui. dei. c. i. Theologia (inquit) eſt ſermo vel rō de deo. Necꝫ obſtat qꝛ Ariſt. dicit. i. poſterioꝝ. ꝙ in qualibet ſcīa oꝫ ſupponere ſubiectū qḋ eſt. Et Dama. dicit. In deo qḋ eſt dicere impoſſibile eſt. Quare nec deus ſubiectū ſic eſſe poterit ſcripture ſancte ⁊ theologie. Qm̄ vt inqt Tho. i. parte. q. i. arti. vij. in rñſione ad pmū argumētū. lꝫ de deo nō poſſumus ſcire qḋ ſit: vtimur tn̄ effectu eiꝰ. vel nature vel gratie loco diffinitiōis ad ea q̄ de deo in ſcriptura ſacra cōſiderantꝰ. Ipa igitur ſcriptura a pncipio vſqꝫ ad finē predicat mirabilia facta dei. Ex quo illi cōparari nō valet cūcta que a grāmaticis: rhetoribꝰ: dialecticis philoſophis: geometris: muſicis: medicis: aſtrologis: poetis: ⁊ iuriſcōſultis fuēre conſcripta. Verſantꝰ bia illa circa infima hec ⁊ mortalia vilia atqꝫ terrena. hec decentꝰ oīum ſciaꝝ regina mentē hoīs ad deū cognoſcendū diligēdūqꝫ ſublenat. Necꝫ de aduentu Enee in italiam canit. vt Virgiliꝰ qui dicit. Arma viruꝫqꝫ cano troie qui primꝰ ab oris ⁊c. Nec ad bella ciuilia inuitat deplorāda. ſicut ⁊ Lucanꝰ q̄ ait. Corduba me genuit: rapuit nero: prelia dixi. Que geſſere pares hic ſocer: inde gener. Bella p emathios pluſꝙ ciuilia cāpos. Iuſqꝫ datū ſceleri canimꝰ: populūqꝫ potentē. In ſua victrici 9uerſum viſcera dextra. ⁊ reliqua. Non de his minimis ſcriptura curat: ſꝫ de deo creatore celi ⁊ terre diſſerit. de illiꝰ pↄuidētia bonitateqꝫ iuſticia: ceteriſqꝫ perfectionibꝰ diuinis claro ſermone loquitꝰ. Verūtn̄ plerīqꝫ dubitare ſolent: cur hec ſcriptura magnalia dei depromens rudi ac ſimplici ſtilo eſt annotata. Et quidā abſolute rñdere ſolēt ꝙ eloquentia inutilis eſt: imo ⁊ dānoſa. qꝛ bonis viris vti minime licet. Ad eoꝝ aūt robur aſſumūt verba Lactantij: qui libro. v. diuinarū inſtitutionū ait. Hec in pmis cā eſt cur apud ſapiētes ⁊ doctos ac pncipes huiꝰ ſeculi ſcriptura ſancta fide careat: ꝙ pphete cōmuni ac ſimplici ſermone (vt ad populū) ſunt locuti. Cōtemnūtur itaqꝫ ab his q̄ nihil audire vel legere niſi expolitū ac diſertū volūt. Nec quicꝙ inherere animis eoꝝ pōt: niſi qḋ aures blādiore ſono mulcet. Illa vero q̄ ſordida videntꝰ: anilia inepta vulgaria exiſtimantꝰ. Ideo nil verum putant niſi qḋ auditu ſuaue eſt. nil credibile: niſi qḋ pōt incutere voluptatē. Nō credunt q̄ diuinis: qꝛ fuco carent. Sed ne illis quidē q̄ ea interpretantur: qꝛ ipī ſunt oīno rudes: aut certe parū docti. Nā vt plene ſint eloquentes prraro cōtingit. cuiꝰ rei cā in apto eſt. Eloquētia eīm ſeculo ſeruit. pplo ſe iactare. ⁊ in rebus malis placere geſtit. Siquidē veritatē ſepiꝰ expugnare conatꝰ vt vim ſuā monſtret: opes appetit: honores cōcupiſcit: ſummum deniqꝫ gradū dignitatis expoſcit. Hucuſqꝫ Lactātiꝰ. De Hiero. inſup glorioſo narratꝰ ꝙ ab angelo fuit correptꝰ: eo ꝙ ciceronianꝰ eēt. ſicut notatur. xxxvij. di. decretoꝝ. c. legimꝰ. Qḋ ⁊ ipſemet in epl'a ad Euſtochiū pfitetꝰ. Quare eloquentiā omnino reijciendaꝫ multi accuſant.

Quibꝰ ego dico (ſalua eoꝝ reuerētia) ꝙ eloquentia exornat oēm gradū: oēm ſtatū: oēm deniqꝫ hoīem recte fulgentē. Qua Hierony. poſt v̄bera (vt appetiꝰti) inſup voluit: de qua ⁊ Cicero i pmo rhetorice ait. Cū hoīes multis rebꝰ hūiliores ⁊ infirmiores ſint beſtijs: hac in re maxime beſtijs pſtare videntꝰ ꝙ loq̄ poſſunt. Quare pclarū quoddā mihi videtꝰ adeptus q̄ in ea re hoībꝰ antecellit: qua in re homines beſtijs pſtant. Ob id iudicio meo rectius dici pōt ꝙ eloquētia de ſe bona eſt ⁊ laude digna: dū tn̄ ea quiſqꝫ vtat bn̄. Qḋ ſic ppolite narrat Quintilianꝰ libro. ij. de oratoria inſtitutione. Quid q̄ (inqt) vehementer in eā. ſ. rhetoricā vel eloqntiā inuehi ſolet. ⁊ qḋ ſit indigniſſimū in excuſatiōes orōnis vtuntꝰ oradi viribꝰ. eloquentiā eſſe que penis eripiat ſceleſtos: cuiꝰ fraude dānentꝰ interim boni: cōſilia ducantꝰ in penis: nec ſeditiōes mō turbeqꝫ populares. ſed bella etiā inexpiabilia excitentur. Cuiꝰ deniqꝫ cū maxime ſit vſus cū p falſis cōtra veritatē valet. Nā ⁊ Socrati obijciūt comici docere eū quō priorē cām meliorē faciat ⁊ cōtra Tiſiā ⁊ Gorgiā ſimilia dicit polliceri Plato. Et his adijciūt exempla grecoꝝ romanorūqꝫ: ⁊ enumerāt q̄ pniciosa nō ſingulꝫ tm̄:

ſed rebus etiam publicis vſi eloquentia. turbauerunt ſtatus ciuitatū vel euerterunt: eoqꝫ et lacedemonioꝝ ciuitate expulſam: ⁊ athenis quoqꝫ vbi actor mouere affectus vetabatꝰ. velut reciſam orandi poteſtatē. Quo quidēꝫ mō nec duces vtiles erunt. nec magiſtratus: nec medicina: nō deniqꝫ ipſa ſapientia. Nā ⁊ dux Flaminius ⁊ Gracchi ſaturnini glaucie magiſtratus egere. ⁊ in medicis venena: ⁊ in his qui phoꝝ noīe male vtuntꝰ grauiſſima nōnūꝙ flagitia dephenſa ſunt. Cibos aſpernemur attulerūt ſepe valitudinis cauſas. Nunꝙ tecta ſubeamus: ſuperhabitantes aliqñ pcunbunt. Non fabricetꝰ militi gladius: pōt vti eodē ferro latro. Quis neſcit ignes aquas: ſine quibus nulla ſit vita: ⁊ ne terrenis immorer: ſolē lunamqꝫ: pcipua ſyderum aliqñ nocere. Num igitꝰ negabitꝰ deformem. Pirrhi pacē cecus ille Appius dicēdi viribus diremiſſe. aut nō diuina Marci Tullij eloquentia ⁊ cōtra leges agrarias popularis fuit. ⁊ Catiline fregit audaciam ⁊ ſupplicatiōes qui maximus honor victoribus bello ducibus datur: in toga meruit. Nōne perterritos militū animos frequenter a metu reuocat orator: ⁊ tot pugnandi pericula ineuntibus laudē vita potiorē eſſe pſuadet. Nec vero me lacedemonij aut Athenienſes magis mouerin ꝙ populus romanus: apud quē ſumma ſemꝑ oratoribus dignitas fuit. Equidem nec Urbiū cōditores reor aliter effecturos fuiſſe vt vaga illa multitudo coiret in populos: niſi docta voce cōmota. Nec legū repertores ſine ſumma vi orandi cōſecutos: vt ſeipſi homines ad ſeruitutem iuris aſtringerent. quin ipſa vite pcepta: etiā ſi vera ſint ⁊ honeſta: plus tamē ad formandas mentes valent: quotiens pulchritudineꝫ rerū claritas orationis illuminat. Quare etſi in vtranqꝫ partē valent arma facundie: nō tamen eſt equū illud haberi malū: quo bene vti licet. Hec Quintilianus. Ex qbus oībus cōcludimus laudabiliſſimaꝫ eloquentiā eſſe. Sꝫ illā diuinus ſermo nō ſequitꝰ. qꝛ vt Lact. li. vi. diui inſti. ait. ſumma pↄuidētia carere fuco voluit ea que diuina ſunt: vt oēs intelligerent: que ipſe oībꝰ loquebatꝰ. Scḋo cōprehendimus excellentiā ſcripture ſancte ex eius veritate: qꝛ in ipſa ſola nihil cōtinetꝰ falſum. In alijs vero tā phoꝝ ꝙ poetarū aliorūqꝫ litteris q̄ta inueniantꝰ mendacia. Dicant hi qui ſtudioſiſſime legere illas. Sed ob cām iſtā dubitari ſolet vtrū liceat legere libros gentilium illorūqꝫ dicta aſſumere in rebus noſtris.

Ad qḋ reſpondemus ꝙ ſi id fiat ſcriptura ſacra cōtempta: ⁊ vt erroribus gentiliū aſſentiatur: iniquū eſt ⁊ illicitū: ſicut pꝫ diſ. xxxvij. decretoꝝ. c. ſacerdotes: vbi ſic habetꝰ. Sacerdotes dei omiſſis euangelijs ⁊ pphetis: videmꝰ comedias legere: amatoria bucolicoꝝ verſuū verba cantare: tenere Virgiliū: ⁊ id qḋ in pueris eſt cā neceſſitatis: in ſe crimen facere voluptatis. Ad idē eſt in eadē diſ. c. Nōne. ⁊. c. Ideo. ⁊. c. eps. ⁊. c. vnio. Illi igitꝰ qui plus debito delectabiliter inſudant ad legendas litteras ſeculares: rephenſibiles ſunt: qm̄ vt inqt Hiero. ad Damaſum papam de filio pdigo: demonū cibus eſt carmina poetarū. ſecularis ſapiētia: rhetoricoꝝ pōpa verboꝝ. Hec ſua oēs ſuauitate delectant: ⁊ dū aures dulci verſibus modulatiōe currentibus capiūt: animaꝫ quoqꝫ penetrant: ⁊ pectoris interna deuinciūt. Ubi cū ſummo ſtudio fuerint ac labore perlecta: nil aliud niſi inanē ſonū ⁊ ſermonū ſtrepitū ſuis lectoribus tribuunt. Nulla ibi ſaturitas veritatis: nulla iuſticie refectio reperitur. Studioſi earū in fame veri. ⁊ virtutū penuria perſeuerāt. Hec ille. Sed ſi quis gētiliū ſcripturas perſcrutetꝰ. vel vt eoꝝ cognoſcat ⁊ cōfutet ineptias: vel vt per illas in quibuſdā ſententijs moralibus arguat criminoſos: vel vt ex illis capiat ſi qḋ veri reperit: vtrīqꝫ bene facit. Confirmatꝰ hoc diſ. xxxvij. decretoꝝ. c. qui de menſa. c. turbat. c. ſi quis artē. Hinc Augꝰ. li. ij. de doctrina xpiana ait. Si qua verba noſtre fidei phi accōmoda dixerunt: nō ſolū formidanda nō ſunt: ſed etiam ab eis tanꝙ ab iniuſtis poſſeſſoribus in noſtrū vſum vendicanda. Qḋ phi q̄nqꝫ ⁊ gentiles vera dixerunt teſtatꝰ Hiero. qui ſup primū. c. Danielꝫ dicit. Simulqꝫ animaduertendū eſt ſm Anagogen. ꝙ rex Babylonis nō potuerit vniuerſa dei vaſa transferre: ſed partē vaſoꝝ templi dei que intelligēda ſunt dogmata veritatis. Si eīm cunctos phoꝝ reuoluas libros: neceſſe eſt vt in his repias aliquā partē vaſoꝝ dei. Ut apḋ Platonē fabricatorē mūdi deū: apud zenonē ſtoicoꝝ principēꝫ inferos ⁊ immortales aīas et vnū bonum honeſtatē. Sed qꝛ iungūt mēdaciū veritati ⁊ nature bonū multis perdunt malis: ideo partē vaſoꝝ dei: ⁊ nō oīa vaſa integra atqꝫ perfecta accepiſſe memorantꝰ. Hec ibi. Ipſe adhuc Hiero. in ꝓlogo. in expoſitiōe Danielis de lr̄is ſecularibus ita fatꝰ. Ad intelligēdas extremas partes Danielis multiplex grecoꝝ hiſtoria neceſſaria eſt. Sutorij videlicet: ⁊ Calinici. Diodori. Hieronymi. Polibij.

Poſſidonij: Claudij: Theonis ⁊ Andrionici
Joſephi quoqꝫ ⁊ corū quos ponit Joſephus
precipueqꝫ noſtri Liuij ac Pompei Trogi at
qꝫ iuſtini. qui oēs extreme viſiōis narrant hi
ſtoriā. ⁊ poſt Alexandrū vſqꝫ ad Ceſarē Au
guſtū ſyrie ⁊ egypti. i. ſeleuci ⁊ ātiochi ⁊ pto
lomeoꝝ bella deſcribūt. Etſi q̄n cogimur ſecu
lariū litterarū recordari ⁊ aliqua ex his dice
re que olim omiſimus. non noſtre eſt volun
tatis: ſed vt ita dicā grauiſſime neceſſitatis.
vt probemus ea que a ſanctis prophetis an
te ſecula multa predicta ſunt: tam grecorū ꝙ̄
latinoꝝ: ⁊ aliarū gentiū lr̄is contineri. Et ipe
idem Hiero. in ep̄la ad magnū oratorē vrbis
dicit ꝙ ap̄ls Paulus in ep̄la ad Titū Epimi
nandris poete vſus eſt verſiculo dicens. Cre
tenſes male beſtie mendaces ventres pigri.
Et ne multa dicamus: tā Hieronym⁹ ꝙ̄ Au
guſtin⁹: reliquiqꝫ greci ⁊ latini doctores in ſu
is dictis perſepe ad ſuū propoſitū gentiliū ſen
tentias trahunt. Tamen vt prediximus: ſola
ſcriptura dei eſt que ab om̄i falſo ⁊ mendacio
immunis exiſtit: ⁊ quicquid loquit̄ veriſſimū ē
eo ꝙ verax eſt deus qui nobis illā dignat⁹ eſt
reuelare. Ob qđ Lactāci⁹ li. i. de diui. inſtitu.
ait. Omiſſis terrenis huiuſce pħie auctorib⁹
nihil certi aſſerentibus: aggrediamur viam
rectā. Quos eq̄dē ſi putare ſatis idoneos ad
bn̄ viuendū duces eſſe: ⁊ ipe ſequerer: ⁊ alios
vt ſequerētur hortarer. Sed cū magna inter
ſe cōcertatiōe diſſideāt ſecūqꝫ ipi pleruqꝫ diſ
cordēt: appet eoꝝ iter nequaꝙ̄ eſſe directum
Siquidē ſibi quiqꝫ vt eſt libitū ꝓprias vias
impreſſerūt cōfuſionēqꝫ maximā inq̄rentib⁹
veritatē reliquerūt. Nobis aūt qui ſacrm̄ reli
gionis accepim⁹: cū ſit veritas reuelata diui
nitus: cū doctorē ſapie: ducēqꝫ veritatꝫ deum
ſequamur: vniuerſos ſine vllo diſcrimine vel
ſex⁹ vel etatis ad celeſte pabulū cōuocamus.
Null⁹ em̄ ſuauior aīo cib⁹ eſt ꝙ̄ cognitio veri
tatis. hec ille. Sꝫ ſtatim increduli nos ag
grediunt̄ obijciētes ꝙ ſcti qui ſcripſerunt cō
finxere mendaciū a deo accepiſſe que tradūt.
O pniciosa ⁊ deteſtanda opinio que refelli fa
cile pōt ſi cōſiderēmus ꝙ̄to amore ꝓphete ⁊
amici dei veritatē cōplexi ſunt. Inq̄t Lact. li.
p̄mo de diui. inſti. Volūtas fingēdi ac mētiē
di eoꝝ eſt q̄ opes appetunt q̄ lucra deſiderant.
Que res ꝓcul a ſanctis viris fuit. Ipi vero ſe
uiſſima paſſi ſunt tormenta: diroſqꝫ cruciat⁹
ꝓ defenſione veritatis quā docebant. Unde
Hieronymus in ep̄la ad Pāmachiū ⁊ Ocea
num ait. An putamus fratres: quia iocando
prophete predicent: ridendo loquantur ap̄li:
xp̄us iudiciū infantiliter cōminetur? Sed io
ci non ſunt vbi ſupplicia intercedūt. Si iocā
do paſſi ſunt credantur iocādo locuti. Eſaias
ſerra ſecatur. Daniel leonib⁹ deputatur. Pau
lus truncatur gladio: ⁊ Petrus domini exem
plo in cruce ſuſpenditur. Et hoc totū vt nos a
peccatis ſua doctrina reuocarent. Non eſt igi
tur fictio aut mendacium: quod de vita futu
ra proclamatur: quod de inferni penis preco
nizatur: ⁊ quod predicatur de ipſius dei perfe
ctionibus admirandis.

De profundo ſenſu ſcripture ſcte q̄uo om̄e
humanū ingeniū ſuperatur.

t Tertio apparet excellentia ⁊ ſublimi
tas ſcripture ſancte ex eius profun
ditate. In ipa quidē non ſolū voces
ſignificant: verūetiam res per voces ſignifica
te. Ratio ſm̄ Thomā prima parte. q. i. art. x.
quia auctor ſcripture eſt de⁹: in cuius poteſta
te eſt ꝙ non ſolū voces ad ſignificandū acco
modet: ſed etiā res ipſas. Illa ergo prima ſi
gnificatio qua voces ſignificant res: pertinet
ad primū ſenſum: qui ſcꝫ eſt hiſtoricus vel lit
teralis. Illa aūt ſignificatio qua res ſignifica
te per voces iterū res alias ſignificant: dicit̄
ſenſus ſpūalis. Hic aūt trifariā diuidit̄. Sic
em̄ dicit ap̄lus: lex vetus figura eſt noue leg
⁊ ipſa noua lex vt ait Dionyſi⁹ libro de celeſti
hierarchia: eſt figura future gl̄ie. In noua etiā
lege ea que in capite geſta ſunt: ſunt ſigna eo
rum que nos agere debemus. Scđm ergo ꝙ
ea que ſunt veteris teſtamenti ſignificant ea
que ſunt noue legis: eſt ſenſus allegoric⁹. Al
legoria em̄ idē eſt quod aliena ductio. ab alle
quod eſt alienū: ⁊ goges ductio. Scđm vero
ꝙ ea que in chriſto facta: vel in his que chri
ſtū ſignificant ſunt ſigna eoꝝ que nos agere
debemus: eſt ſermo tropologicus. i. cōuerſus
ad mores. Prout vero ea que ſunt in noua le
ge ſignificant ea que ſunt in eterna gloria: eſt
ſenſus anagogicus. Anagogia: id eſt ſurſum
ductio. ab ana quod eſt ſurſum: ⁊ goges du
ctio. Eſt itaqꝫ ſcriptura ſacra in ſenſu litterali
plana ⁊ facilis. In ſenſu vero ſpirituali omne
deuincit ⁊ ſuperat humanū ingeniū. Hinc Au
gu. lib. ij. ſuper Gen̄. ait. Maior eſt huius ſcri
pture auctoritas: ꝙ̄ omis humani ingenij ꝑ
ſpicacitas. Et idē in ep̄la ad Voluſianū dic.
Tanta eſt enim chriſtianarū profunditas lit
terarum: ꝙ in eis quotidie proficerem: ſi eas
ſolas ab ineūte pueritia vſqꝫ ad decrepitā ſe
nectutē maximo ocio: ſummo ſtudio: meliore

ingenio conarer addiſcere. Non ꝙ in eis que
ad ſalutem ſunt neceſſaria tanta ꝑueniat̄ diſ
ficultate: ſed cū fidem ibi quiſqꝫ tenuerit ſine
qua pie recteqꝫ non viuit̄: tam multa tamqꝫ
multiplicium myſteriorū vmbraculis opaca
intelligenda ꝓficiētibus reſtant: vt annoſiſſi
mis acutiſſimis flagrātiſſimiſqꝫ ſuauitate di
ſcendi cōtingat. Qđ eadē ſcriptura in quodā
loco cōmemorat ſcꝫ Eccl̄i. xviij. Cū ꝯſumma
uerit homo tūc incipiet. hec ille. Et Hierony.
ſuper illo verbo p̄s. Adipe frumēti ſatiat te.
Pinguiſſimus eſt ſmo diuinus. Quicq̄d vis
ex ſmone diuio naſcit̄. Et Greg. xx. Moral.
c. i. Omnē ſapientiā atqꝫ doctrinā ſacra ſcri
ptura tranſcēdit. Que vera p̄dicat: ad celeſtē
vitam inuitat: a terrenis deſiderijs cor legen
tis reuocat: dictis obſcurioribus fortes exer
cet: paruulis humili ſmone blandit̄. Nec ſic
clauſa eſt vt paueſci debeat: nec ſic pꝫ vt vile
ſcat: ſed vſu faſtidium tollit: ⁊ tanto plus dili
gitur quāto amplius meditat̄. Quāte autē
ſit ꝓfunditatis ſcriptura ſacra apparet ex tot
libris. ſmonibus, omelijs, expoſitiōibuſqꝫ pe
ne innumeris. In quibus doctores taꝫ greci
ꝙ̄ latini totis viribus deſudarūt. Et omiſſis
alijs inſpiciamus quot quātave volumia edi
dit. Origenes. ⁊ poſt illum Aug. de q̄bus ita
inquit Iſidorus li. vi. etymol. Origenes oēs
tam grecos ꝙ̄ latinos operū ſuoꝝ magnitu
dine ſupauit. Deniqꝫ Hiero. ſex milia librorū
eius ſe legiſſe fatet̄. Horum tamen omnium
ſtudia vicit. Augu. qui tanta ſcripſit vt dieb⁹
ac noctibus nec legere quiſꝙ̄ ſufficiat libros
illius. Ulterius ſcripture altitudinē comp̄
hendere valemus ſi reuocemus ad mentem
miracula que veraciter ꝓdamant̄ de interp̄
tatione facta tempe Ptolomei. Hic vt. d. Ra
banus. xiij. li. de origine rerū fuit ꝑitiſſimus
oīm lrarum. diſcipuluſqꝫ ſtrabonis pħi: q̄ bi
bliothecam fecit: in qua habere voluit libros
legis iudeoꝝ: qui ad ſacrā ſcripturā ꝑtinent.
Ut em̄ tradit Iſid. lib. vi. etymol. tempori⁹
eius alexādrie. lxx. milia libroꝝ inuenta ſunt.
Aſſerit aūt Euſbius in hiſtoria eccleſiaſtica.
ꝙ Teopōpus hiſtoricus tētauit ſcripturam
ſacram de hebreo in grecuꝫ transferre: et dei
iudicio ꝑ. xxx. dies in amentiam eſt verſus.
Theodotus etiā ob eādē cauſam cecatus eſt
Uerū penitētes ſanati ſunt. Ob quod miſit
Ptolomeus ꝓ interp̄tibus ad Eleazarū pon
tificem iudeoꝝ. Et de hoc ſic loquit̄ Aug. li.
xviij. de ciuitate dei. c. xlij. Poſt alexādri ma
cedonis qui etiā magn⁹ cognomi natus eſt.
mirificentiſſimā minimeqꝫ diuturnam po
tentiam qua aſiam vniuerſam: immo pene
totū orbem partim vi ⁊ armis partim terro
re ſubegerat: quādo īter cetera oriētis regna
etiam iudeā īgreſſus obtinuit. eo mortuo co
mites eius cū regnū illud ampliſſimū nō pa
cifice inter ſe poſſeſſuri diuiſiſſent: ſed potius
diſſipaſſent bellis oia vaſtaturi. Ptolomeos
reges habere cepit egyptus. Horum p̄mus
Lagi filius multos ex iudea captiuos ī egy
ptum tranſtulit. Huic aūt ſuccedēs ali⁹ Pto
lomeus q̄ eſt appellatus Philadelphus: oēs
quos ille captiuos adduxerat liberos redire
ꝑmiſit. Inſup ⁊ dona regia in templum dn̄i
miſit. petiuitqꝫ ab eleazaro tūc pontifice dari
ſibi ſcpturas quas ꝓfecto audierat fama p̄di
cante diuinas. Et iō illas habere cupiebat in
bibliotheca quā nobiliſſimā fecerat. Has cū
idem pōtifex eidem miſiſſet hebreas: poſt et
ille interp̄tes poſtulauit: ⁊ dati ſunt ei. lxxij.
de ſingulis duodecim tribubus ſeni homīes
vtriuſqꝫ lingue doctiſſimi grece ſcꝫ ⁊ hebree
q̄ꝝ interp̄tatio vt ſeptuaginta vocet̄ iā obti
nuit conſuetudo. Tradit̄ ſane tam mirabilē
ac ſtupendū planeqꝫ diuinū in eorum verbis
fuiſſe cōſenſum: vt cū ad hoc opus ſeparatiꝫ
ſingli ſederint: ita enīꝫ placuit ptolomeo regi
eoꝝ fidem explorare: in nullo vbo qđ ideꝫ ſi
gnificaret: ⁊ tantūdem valeret: ⁊ in vborum
ordine alter ab altero diſcreparet. Sed tanꝙ̄
vnus eſſꝫ interpres ita qđ om̄s interpretati
ſunt vnuꝫ erat: qm̄ reuera ſpūs vnus erat in
oibus. hec Aug. Ad plenius tamē intelligē
da illius verba ſciendū ꝙ vt Juſtinus refert
poſt mortem Alexādri factus eſt p̄mus rex
egypti: Ptolomeus qui regnauit annis. xl. tā
dare vt om̄s regnātes ab eo poſtea dicerent
ptolomei. Hic ſm̄ Siccardū ſuo lib. de tem
poribus in die ſabbati aſcendit hieruſalem ſi
mulans velle ſacrificare deo: ſciens iudeos
tali die abſtinere ab armis. Itaqꝫ cepit hieru
ſalem. Succeſſor vero eius fuit Philadelph⁹
q̄ regnauit annis. xxxviij. ⁊ fuit ſtudioſiſſim⁹
Et hic vt dicit Aug. conſtitui fecit copioſiſſi
mā bibliothecā. Notandū inſup ſm̄ Iſido.
lib. vi. etymol. ꝙ bibliotheca dr̄ a biblio gre
ce: quod eſt libroꝝ ⁊ theca repoſitio. Biblio
thecam aūt veteris teſtamēti Eſdras ſcriba
poſt incēſam legem a chaldeis dum iudei re
greſſi fuiſſent in hierl̄m: diuino afflat⁹: al's af
flatus ſpū repauit: cūctaqꝫ legis ac ꝓphetaruꝫ
volumia q̄ fuerūt a gētib⁹ corrupta correxit.
Apud grecos bibliothecā primus inſtruxit

Piſiſtratus tyrannus athenienſiū: quā deinceps ab athenienſibus auctā Xerxes incenſis athenis euexit in perſas: longoq; poſt tempore Seleucus Nicanor rurſus in greciā rettulit. De hinc magnus Alexander ⁊ ſucceſſores eoꝝ inſtruendis oīum libroꝝ copijs animū intendere, maxime Ptolomeus Philadelphus. Rome prius libroꝝ copiā aduexit Emilius paulus perſa rege macedonū deuicto, deinde Lucullus e pontica preda. Poſt hec Ceſar dedit Marco Uarroni negociū maxime bibliothece ↄſtruende. De his ſatis. Ad ſcripturā ſanctā iam ſermo vertendus eſt: que ꝓfunditate ſua tot peritiſſimoꝝ viroꝝ vt dictū eſt excitauit ingenia.

De vtilitate legendi aut audiendi ſcripturam ſacram.

Quarto cognoſcere poterimus excellentiā ⁊ ſublimitatē ſcripture ſancte et eius vtilitate. Prodeſt quidem ⁊ non parū illā deuote legentibus ac audientibus. Unde ⁊ Paulus .ij. Timoth. iij. ca. dicit. Omnis ſcriptura diuinitꝰ inſpirata vtilis eſt ad docendū ⁊ arguēdū: ad corripiēdū: ad erudiendū in iuſticia, vt ꝑfectus ſit homo dei ad omne opus bonū inſtructus. Hec peccatoribus per pn̄iam ſalutis fiduciā preſtat: hec iuſtos perſeuerare ſuadet in via dn̄i: hec vitia deteſtatur: virtuteſq; extollit. hec ſummū bonū deſiderandū ꝓdicat. hec infernū fugiēdū hortatur. hec dei mandata ſeruanda monet. hec blanditur humilibus: cōminatur impenitentibus: ⁊ recte viuentibus aut poſt peccata ad deū redeuntibꝰ vitā pollicetur eternā. Hanc q̄ valent legant delectabilit̄: qui vero legere nō poſſunt negocijs familiaribꝰ impediti audiāt illā bn̄dicentes precipue predicatores. quibꝰ cura puigil eſſe dꝫ ſcripturas ipas principaliter predicare. Uenite ergo o ppl'i ⁊ audite diſciplinā ſacrarū litterarū. qꝛ vt dr̄. xxviij. di. decretoꝝ. c. ſicut. Sic̄ ſtellas celi nō extinguit nox: ita mentes fideliū inherentes firmamēto ſctē ſcripture nō obſcurat mūdana iniquitas. Dictū ſit de ſublimitate ſacre ſcripture: q̄ fons eſt irriguꝰ refocillās ⁊ ſatiās oēm aīam iuſticiā ⁊ veritatē ſitientē.

De multiplici euangelio: ⁊ q̄liter ſcriptura tota nos excitat vt timeamꝰ deū. Caplm. II.

Xpiſtimo rem gratā facere: ſi in hoc ſecundo myſterio aperuero euangelij varietatē ex eo ꝙ quaſi ꝑplexꝰ eſt multoꝝ animꝰ: ꝗ intelligere ambiūt quid in verbis Johānis noīe euāgelij eterni importetur. Sunt ⁊ adhuc pleriq; predicatoribꝰ inſultantes: dū euāgelicū textū predicare omittunt: quaſi tranſgreſſores exiſtāt precepti dominici Marci vlti. c. vbi dr̄. Euntes in mundū vniuerſum ꝓdicate euāgeliū oī creature. Quare ad hmōi perplexitate amouendam in hac parte de multiplicitate euāgelij erit diſceptandū: vt ſic vniuſcuiuſq; animꝰ quieſcat in cognitiōe euāgelice veritatis: neq; de cetero predicatoribꝰ detrahat: qui vt dictū eſt: euangelicā litterā nō ſemꝑ ſequunt̄. Quadruplex ergo euangeliū diſtinguemꝰ.

Primū eſt euangeliū approbatū
Secundū euangeliū dubitatū
Tertiū euangeliū reuelatū
Quartū euangeliū interpretatū.

De euangelio quod ſcripſerunt quattuor euangeliſte.

Primū eſt euāgeliū approbatū. illud ſcꝫ qđ ſcripſerūt quattuor euangeliſte. Ut eīn hr̄ ex dictis Hiero. in ꝓlogo in Mattheū. ⁊ Iſidori. vi. lib. etymolo. primꝰ qui ſcripſit euangeliū fuit Mattheus, anno. ſ. xp̄i. xlij. Nā volens ex iudea recedere: que ſic dicta eſt ex tribu iuda: poſtq̄ intrauerunt tarrā ꝓmiſſiōis. Nā antea dicebatur terra chanaā. eo ꝙ poſt diluuiū habitauerunt ibi filij cham. ſcripſit euāgeliū litteris hebraicis: vt ſic remaneret apđ iudeos credētes memoria eoꝝ que docuerat. Ubi appet q̄nta ſit vis litterarū. Iđ dicit Iſidorꝰ libro. i. etymol. Uſus litterarū repertꝰ eſt ꝓpt̄ memoriā rerū. Nā ne obliuione fugiant: litteris alligantur. In tanta eīn rerū varietate nec diſci audiendo poterant oia: nec memoria retineri. Et addit ipe Iſidorꝰ ꝙ lr̄e ſunt indices rerū: ſigna verboꝝ: quibꝰ tanta vis eſt vt dicta nobis abſentiū ſine voce loquant̄. Hebreoꝝ lr̄as moyſes: ſyroꝝ ⁊ chaldeoꝝ abraā repertor. Ideo cū lr̄is numero ⁊ ſono concordant: ſolis characteribus diſcrepāt. Egyptioꝝ lr̄as Iſis regina Inachi filia a grecia veniens in egyptū repperit ⁊ egyptijs tradidit. Grecarū lr̄arum vſum primi Fenices inuenerūt, de quibus ait Lucanus. Fenices primi fame ſi credit̄ auſi: Manſurā rudibꝰ vocē ſignare figuris. Cadmꝰ Agenoris filiꝰ grecas lr̄as ex fenice. xvij. attulit i greciā. Iſponiades troiano bello tres adiecit: poſt quē ſimonides miles tres alias addidit. Latinas lr̄as Carmētis nimpha prima italis tradidit. Carmentis aūt dicta quia carminibus futura canebat. Hec proprie vocata eſt Nicoſtrata. Chartarū vero vſus vt Iſidorꝰ dicit. vi. lib. etymol. in memphi egypti ciuitate inuentus eſt. Ante eīn ſcribebant vel in tabulis marmoreis vel latericijs. Apđ gentiles vero Frigiꝰ Dares: de grecis ⁊ troianis hiſtoriā edidit. quā in folijs palmarū ab eo cōſcriptā eſſe ferunt. Redeundum iam eſt ad efficaciā litterarū ſine quibꝰ multa ⁊ quidem neceſſaria obliterata eſſent. Quapropt̄ Johānes ſolobrienſis in ꝓlogo Policratonis ait. Exempla maioꝝ que ſunt incitamenta ⁊ fomenta virtutis nullū oīno erigerēt aut ſeruarent: niſi pia ſollicitudo ſcriptoꝝ ⁊ triūphatrix inertie diligentia eadē aliquid ad poſteros tranſmiſiſſet. Et iterū idē. Quis alexandros ſciret: aut ceſares: quis ſtoicos aut peripateticos miraret̄: niſi eos inſignirent monimenta ſcriptoꝝ? Quis apl'oꝝ aut prophetaꝝ amplexanda imitaretur veſtigia: niſi eos poſteritati diuine littere conſecraſſent? Hec ibi. Matthēꝰ ergo vt dicit Nico. de lira. interpretatur datus: qꝛ inter euangeliſtas primo datus eſt a deo ad ſcribendū euāgeliū. Secūdus ſcripſit euangeliū Marcus anno ſequēti eloquio greco ſm̄ Iſidoꝝ in italia ſecutus Petrū vt diſcipulus. Tertiꝰ Lucas greci ſermonis eruditiſſimꝰ ſm̄ Iſidorū ⁊ Hierony. in grecia in Achaye partibꝰ ſcripſit euāgeliuꝫ ſub Theophilo epō. Quartꝰ ⁊ vltimꝰ Johānes ſcripſit euāgeliū in aſia: qui fuit in ſcribēdo vltimꝰ, vt inquit Hiero. in ꝓlogo in Johēꝫ ex eo ꝙ erat virgo ⁊ iuuenis. Quare vt verecundꝰ ſe ingerere noluit quouſq; ab epis aſie rogaret̄ ⁊ ab hereticis excitaret̄. Sed hic tria dubia ſunt apienda.

Primū quare nō vnꝰ ſcripſit euangelium.
Secundū quare xp̄s bn̄dictus nō ſcripſit quicq̄ poſteris relegendū?
Tertiū vtrū predicatio veteris teſtamenti repugnet ꝓdicationi euāgelij?

Ad primū r̄ndet quedā glo. ꝙ euangeliſte ſunt teſtes dn̄i: ⁊ hoc nō ꝓpter indigentiā claritatis diuine: ſꝫ infirmitatis humane, q̄ firmius ⁊ certiꝰ credit pluribꝰ q̄ vni. In ore eīn duoꝝ vel triū teſtiū ſtat omne verbū. vt dicit̄ Mat. xviij. ⁊. ij. q. iiij. c. i. Et. ij. ad Coꝝ. xiij. ⁊ Deut̄. xix. ⁊. xlviij. di. c. qm̄. ⁊. xi. q. iij. c. precipue. ⁊ ex̄. de teſti. ⁊ atteſta. c. licet. i. ⁊ ex̄. de teſta. c. relatū. i. Et ideo diſpoſuit diuina ſapientia vt plures eſſent euāgeliſte: qui ſi omnino diuerſa dicerent: fidē non firmarent. Ad hoc eīn vt teſtimoniū ſit ſolidū: neceſſe ē teſtes cōcordare. Si vero oino idē dicerent: iam totū vnū eſſet ⁊ ſuperfluū. Ut ergo certū eſſet teſtimoniū ⁊ nihil contineret ſuperfluū: diſpoſuit ſpiritusſanctus vt aliqua ſingularit̄ narrarēt aliqua cōiter: nulla vero diſcordit̄. Ideo dicit Aug. de cōſenſu euāgeliſtarū: ꝙ nō oēs euangeliſte idē dixerūt. Sed vbi cōcurrerūt in idē narrandū non diſcordant. Ad ſecundū dubiū r̄ndere poſſumus ex dictis ſancti Tho. iij. parte. q. xlij. ar. iiij. ꝙ xp̄s bn̄dictꝰ nō ſcripſit: qꝛ nō fuiſſet cōueniēs dignitati ſue ita ſcribere: ſicut expediebat cōi vtilitati eoꝝ quibꝰ doctrina ſua erat tradenda. Si vero ſcripſiſſet ſm̄ altitudinē dignitatis ſue: nullus fuiſſꝫ capax myſterioꝝ: ⁊ ſic ſcriptura illa fuiſſet fruſtra. Ad tertiū dubiū iam imorandū eſt ꝓpter nōnullos q̄ palatū īfectū hn̄tes me mordent: qꝛ in hoc opere hiſtorias veteris teſtamenti predicandas cōſcripſi. Uidetur forte ipis vetus teſtamentū abijciendū. Sed caueant ne ſeueriani ſint. De quibꝰ dicit Iſidorꝰ viij. lib. etymol. ꝙ fuerunt quidā heretici ſic nominati a Seuero hereſiarcha: non recipiētes vetus teſtamētū ⁊ reſurrectionē. Dicimꝰ ergo ꝙ quicūq; predicat ea que cōtinent̄ in euangelio: predicat euangelium. ſed qui predicat vetus teſtamentū predicat ea que continentur in euangelio: ergo predicat euangeliū. Mattheus nanq;. i. c. genealogiā xp̄i explicat nominās patres ⁊ reges veteris teſtamenti. Et in eo inducit auctoritatē Eſa. vij. Ecce virgo concipiet. Et in. ij. c. allegat dictū Michee. v. Et tu bethleē ⁊c̄. Et eodē. c. dictū Oſee. xi. Ex egypto vocaui filiū meū. Et. iij. c. dictū Eſaye. xl. c. Uox clamantis in deſerto parate viā dn̄i. Et. iiij. c. dictū Deut̄. vi. Non temptabis dn̄m deū tuū. Et. xij. c. exemplū Ione: qui fuit in vētre ceti. Et. xv. c. textū Eſaye Populus hic labijs me honorat: cor aūt eoꝝ longe eſt a me. Et. xvij. c. apparitionem expreſſit moyſi ⁊ helie. Et. xix. c. xp̄us docet precepta decalogi que ponuntur Exod. xx. Et. xxij. c. allegatur auctoritas dauid. Dixit dominus domino meo: ſede a dextris meis. Et. xxvi. c. auctoritas Zacharie ꝓphete. xiij. c. Scriptū eſt: percutiā paſtorē ⁊ diſpergentur oues gregis. Et Luc. ij. c. dicitur. Impleti ſūt dies purgationis marie ſm̄ legeꝫ moyſi. Leuit̄. xij. c. Eodem. c. circunciſus eſt puer. Et. xvi. c. dixit chriſtus verba abraam. Habent moyſen ⁊ ꝓphetas: audiant illos Et vltimo. c. Neceſſe ē impleri omnia que ſcripta ſunt in lege moyſi ⁊ ꝓphetis ⁊ pſalmis de me. Utriq; hec ⁊ ſimilia ex veteri teſtamēto ſumpta in euangelijs cōtinētur. Quare qui ea que ſunt veteris le

gis ad chriſtum ordinata predicat: euangelium vtiq̃ʒ non omittit.

De euangelijs apocriphis: quibus nõ adhibetur plena fides.

ſ Ecundū eſt euangeliū dubitatuʒ. vt Nicodemi Jacobi ⁊ alioꝝ que inter apocripha computantur. xv. diſt. ca. Sancta romana eccleſia. Scd̃m aūt Yſidorū libro. vi. etymol. apocripha dicta. i. ſecreta: qꝛ in dubiū veniunt. In his apocriphis etſi inueniatur aliqua veritas: tamen propter multa falſa nulla eſt eis canonica auctoritas, que recte a prudentibus iudicantur non eſſe credēda quibus aſcribūtur. Nā multa ⁊ ſub nominibus prophetaꝝ ⁊ recentiora ſub nominib⁹ apoſtoloꝝ ab hereticis proferuntur. que oīa ſub nomīe apocriphorū auctoritate canonica diligēti examinatiōe remota ſunt. hec Yſido.

De euangelio beati pauli apl̃i.

t Ertiū eſt euangeliū reuelatū. de quo apl̃us ad Gal. i. Notū vobis facio euangeliū quod euangelizatuʒ eſt a me: quia non eſt ſm̃ hoīem. Neq̃ʒ em̄ ego ab homine accepi illud: neq̃ʒ di dici: ſed per reuelationem ieſu chriſti.

De euangelio large ſumpto quod eſt tota ſcriptura ſancta.

q Uartū eſt euangeliū interpretatuʒ. Tota ſiquideʒ ſcriptura ſacra large euangeliū dici pōt. Scd̃m em̄ Yſidorū: euangeliū interpretatur bona annunciatio. Grece eu: bonū. angeliū: annūciatio dicitur. Hoc eſt illud euangeliū eternuʒ ſcriptura ſcʒ ſacra: bene annuncians nobis eternā veritatem dei nobis temporaliter reuelatā. Ideo dicit Hiero. i. q. i. c. marchion. Marchion ⁊ baſilides ⁊ cetere hereticoꝝ ſecte non habent dei euangeliū: quia non habent ſpiritūſanctū ſine quo humanū euangeliū nō docetur. Nec putemus in verbis ſcripturarū eſſe euāgeliū ſed in ſenſu. non in ſuperficie: ſed in medulla. non in ſermonū folijs: ſed in radice rationis. hec ille. Que verba cōtra illos dicta ſunt qui litterā tm̄ quattuor euangelioꝝ noīe euangelij volunt intelligi. Nos vero oēm ſcripturaʒ dei vltra quattuor euangelia: vt prediximus: euangeliū appellam⁹. Hec ergo eſt que bene oib⁹ annūciat vt deū timeant. Excitent iam oēs ppl̃i: oēs gentes: oēs vtriuſq̃ʒ ſexus: ⁊ audiant quid vndiq̃ʒ ſcriptura canit. Certe a principio vſq̃ʒ ad finē. Timete deū: timete deū: timete deū. Hoc dicitur Leuit. c. xxv. Timeat vnuſquiſq̃ʒ deū ſuū. Et de h̃ ſcribit Deut. iiij. Dixit deus ad moyſen. Cōgrega ad me populū vt audiāt ſermones meos ⁊ diſcant timere me oī tpe. Et Deut. vi. Dn̄m deū tuū timebis ⁊ illi ſoli ſerui es. Et Joſue. xxiiij. Timete deū ⁊ ſeruite ei corde pfecto. Et. i. Reg. xij. Timete dn̄m: ⁊ ſeruite ei in veritate. Et pš. ij. Seruite dn̄o in timore. Et pš. xxxiij. Timete dn̄ʒ oēs ſancti eius. Et pš. cxi. Beatus vir qui timet dn̄m. Et Tobie. iiij. Multa bona habebimus ſi timuerim⁹ deū. Et Judith. xvi. Qui timent te magni erūt apud te p oīa. Et Eccl̃i. i. Timenti dn̄m bene erit in extremis: ⁊ in die defunctionis ſue benedicet. Et. ij. c. Fili accedens ad ſeruitutem dei: ſta in iuſticia ⁊ in timore. Et. x. c. Gloria diuitum honoratorum ⁊ pauperū timor dei eſt. Et. xix. c. Da locū timori altiſſimi: qꝛ oīs ſapientia timor dei. Et xxiij. Nihil melius q̃ timor dei. Et. xxv. Beatus vir cui donatum eſt habere timorē dei. Et Prouerb. iij. Time deum ⁊ recede a malo. Et xiiij. c. Timor dn̄i fons vite: vt declinet a ruina mortis. Et. xxiij. c. In timore dn̄i eſto tota die: qꝛ habebis ſpem in nouiſſimo. Et Eccl̃s viij. Ego cognoui q̃ erit bonū timentib⁹ deū. Et Malach. i. Si ego dn̄s ſum: vbi eſt timor meus? Et Neemie. v. Quare nō in timore dei noſtri ambulatis? Et Michee. vi. Salus erit timentibus nomen eius. Et. ij. Coꝛ. v. Scientes timorē dn̄i hoībus ſuadem⁹. Et Luce. ij. Et miſericordia eius a progenie i progenies timentibus eū. Hec eſt tonans illa vox omis diuine ſcripture: de qua Johes dicit q̃ oibus ppl̃is alte ſonāda ē. Timete deū. Qui quare timendus ſit: in ſequentib⁹ oſtēdem⁹.

¶ Qd̃ rōnabile eſt timere deū. Capl̃m. III

ſ Unt plurimi qui de timore dei audientes loqui nō ſolū nō formidant ⁊ pauent: ānimo in deriſum hn̄t que dicunt. Aiunt em̄ clementē eſſe deū ⁊ natura miſericordē a quo nullū maluʒ puenire pōt. Et hꝰ docet Ariſto. ij. rhetorice illa timemus ex quib⁹ nobis mala pueniūt. Sed nō aduertunt theologoꝝ ſniam: ⁊ pcipue ſcti Thome ſcd̃a ſcd̃e. q. xix. ar. i. q̃ malū pene etſi ſit malū ſm̃ qd: inquantū ſcʒ ledit eos qb⁹ infertur: verūtn̄ eſt bonū ſimpliciter inquantū puenit ex ordie diuine iuſticie. Ea propter vt intelligāt oēs quare timendus deus eſt a quo pueniūt mala pene in hoc capl̃o de rōne diuini timoris erimus tractaturi. quia Johannes ſubdit qm̄ venit hora iudicij eius. Sunt em̄ quattuor in deo iudice ⁊ peccatorum vltore. propter que merito timeri debet.

· Primum eſt noticia.
· Secundū diſplicētia.
· Tertium potentia.
· Quartū iuſticia.

Qd̃ deus benedictus cognoſcit oīa peccata tam ſecreta q̃ publica.

p Rimū qd̃ eſt in deo quare timeri debet eſt noticia. Ipſe vtiq̃ʒ oīa noſtra mala: nō ſolū publica ⁊ manifeſta: ſʒ etiā occulta ⁊ in corde latentia noſcit: ſcrutaturq̃ʒ intima oīa: ⁊ penetralia cordiū. Probatˀ hec veritas auctoritatibus oīs ſcripture diuine ⁊ humane. Ait ergo Job. xlij. c. Scio dn̄e qꝛ oīa potes: ⁊ nulla te latet cogitatio. Et ſapiēs Prouerb. v. Reſpicit dn̄s viam hoīs: ⁊ oēs greſſus eius cōſiderat. Et eccl̃i. vij. Nō te iuſtifices ante deū: qm̄ agnitor cordis ipſe eſt. Et xvi. c. Nō dicas: a deo abſcondam: ⁊ quis mei memorabitˀ? Omne cor intelligitur a deo. Et xxix. Non eſt quicq̃ abſconditum ab oculis eius. Et pš. xciij. Dn̄s ſcit cogitationes hoīm. Et. i. Regū. xvi. Homo videt ea que parēt: deus autē intuetˀ cor. Et. i. Paral. c. penul. Omnia corda ſcrutatur dn̄s: ⁊ vniuerſas mentiū cogitationes intelligit. Et Daniel. xiij. c. Deus eterne qui abſconditoꝝ oīm es cognitor: ⁊ q̃ noſti oīa anteq̃ fiant. Et Paulus ad Heb. iiij. c. Oīa nuda ⁊ aperta ſunt oculis eius. Et Johis. i. canoñ. iij. c. Maior eſt deus corde noſtro: ⁊ nouit oīa. Et in decretis. diſ. xxxij. c. erubeſcant. Secretoꝝ ⁊ cognitor deus ⁊ iudex eſt. Et. ij. q. i. c. deus omnipotēs. Et. ij. q. v. c. cōſuluiſti. Deus ſolus nouit corda filioꝝ hominū. Et ad ideʒ facit quod ſcribitˀ. xi. q. i. c. ſacerdotibus. ⁊. xviij. q. ij. c. pernicioſam. ⁊. xxiij. q. v. c. pdeſt. ⁊. xxiiij. q. i. c. odi. ⁊. xxvi. q. v. c. nec mirum. ⁊. xxvi. q. vi. c. agnouimus. ⁊. xxxij. q. i. c. apud. Et de peni. diſ. i. c. quē penitet. Et extra de offic. lega. c. nouit. ⁊ de ſimonia. c. tua nos. Et Hieronymus ad Demetriadē virginem. Omniū operū ⁊ cogitationū tuarū ſpeculatorem tuū crede deuʒ. Et Sixtus pythagoricus in ſententijs ſuis. Cogitatio hominis deū nō latet: ⁊ iō cogitatio tua pura ſit ab omni malo. Et Seneca ad Lucillum. Quid pdeſt aliquid ab hoie eſſe ſecretū? Nihil deo clauſum eſt. Ipſe cogitatiōibus noſtris interuenit: ſic interuenit dico vt nunq̃ aliqñ inde diſcedat. Et Ouidius in. iij. metamorphoſeos. Aſpiciunt oculis ſuperi mortalia iuſtis. Sed ɔtra iſta obijcitˀ multipliciter. Primo qꝛ deus nō cognoſcit: ⁊ nō intelligit aliud a ſe. ergo nō cognoſcit noſtra peccata. Ulteriꝰ em̄ dicit Ariſto. xi. metaphi. Intelligibile eſt pfectio intellectus. Si igitˀ deus intelligeret aliud a ſe: intellect⁹ eius perficeretˀ ab alio: ⁊ ſic aliqd eſſet nobilius ipſo: qd̃ eſt falſuʒ. Scd̃o arguitˀ ſm̃ Anſel. Omne qd̃ eſt melius circa deū eſt ponendū. ſed q̄dā melius eſt neſcire q̃ ſcire: ſicut dic̄ Aug. in enchiridion. ergo neceſſe eſt ponere q̃ deus illa nō ſciat. Sed illa ſunt peccata: ergo deus neſcit noſtra peccata. Tertio ſicut deus eſt oīm ſciens: ita deus eſt oīpotens. ſed deus nō pōt mala. ergo neq̃ʒ ſcit mala. Quarto arguitˀ. Abachuc. i. dicitˀ. Mūdi ſunt oculi tui dn̄e: ne videas malū. Ad primū reſpondet Boñ. in. i. diſ. xxix. ar. i. q. i. q̃ cognoſcere aliud a ſe eſt dupliciter. Aut per aliud a ſe cognoſcente, aut per ſe. Quando cognoſcēs cognoſcit aliud ⁊ per aliud: tunc verū eſt q̃ perfectionem habet aliunde: ⁊ tūc eius intellectus eſt in potentia, ⁊ recipit aliunde perfectionem, et ideo additionē ⁊ tranſmutationē. ⁊ hoc oino eſt impoſſibile circa deum: quia vt inquit cōmentator ſuper. xij. metaph. Intelligere dei eſt ſua ſubſtantia. Patet quia ſua ſubſtantia eſt ſua actio. Patet etiam qꝛ eſt actus purus et ſimplex. Et ibidem cōmentator dicit q̃ intellectus in deo. id eſt intellectio ⁊ intellectus idē ſunt. Deus ergo illa que ſunt extra ſe: nō per illa: ſed per ſuam eſſentiā intelligit. quia illa ſuum intellectum nō poſſunt perficere mouere ac in ſeipſis terminare. ⁊ ideo intellectus diuinus cognoſcendo vilia nō vileſcit. Propterea dicit Dionyſius li. de diui. no. materialia deus cognoſcit immaterialiter: ⁊ diuiſibilia indiuiſibiliter: et multa vnitiue. Ratio quia deus immaterialis eſt ⁊ ſimplex ⁊ vnus. Unde qualis eſt ipſe: talis eſt eius cognitio. Ex quibus omnibus ſequitˀ ſm̃ Tho. prima pte. q. xiiij. artˀ. v. in reſponſione ad ſecundū argumentū: q̃ nihil aliud eſt perfectio diuini intellectus: niſi ipſa eſſentia dei. Ad ſecundū obiectuʒ reſpondet Boñ. vbi. š. q. ij. ad. i. q̃ aliquid dicitˀ melius dupliciter. ſcʒ ſimpliciter ⁊ ſm̃ ſtatum. Dico ergo q̃ ſcire omnia ſimpliciter melius eſt ⁊ nobilius. Sed homini corrupto qui accipit occaſionem peccandi ex cognitiōe melius eſt quedam neſcire. Ideo nō ſequitˀ q̃ ſit deo attribuendū. Ad tertiū dicit Boñ. vbi š. ad. iiij. q̃ nō eſt ſimile de potētia ⁊ ſciētia: qꝛ rectitudo manēs rectitudo eſt rō cognoſcēdi malū. Sed rectitudo nō eſt cā mali niſi declinādo a rectitudine in deficiēdo. Ideo ſcire mala eſt de perfectiōe ſciētie: ſed poſſe mala nō eſt de perfectione potentie. Ad quartum dicit

Bonauen. ꝙ in deo eſt duplex cognitio. Una approbationis ⁊ alia ſimplicis noticie. Cognitio approbationis notat complacentiam voluntatis. Et hac nō cognoſcit deus omnia ⁊ ſic nec mala nec malos: ſed tm̄ bona et bonos: ⁊ ſic dicūt auctēs. Eſt alia cognitio ſimplicis noticie. Et hec quia habet rationē cognoſcendi a veritate: que eſt lux ſumma cui nihil poteſt occultari: nec etiā tenebꝛe obſcurant ab ipō, ideo cognoſcit omnia magna et parua: bona ⁊ mala.

Qō pctā diſplicēt deo ꝯ illos qui dicunt ꝙ deus de pctis noſtris non curat.

Ecundū quod eſt in deo quare timeri debet eſt diſplicentia. Diſplicent enī ſibi peccata, ꝓpter que peccatores abominatur ⁊ odit. Unde Dauid in ps. Odiſti omnes obſeruātes vanitates. Et Ecclesiaſtici. xij. Altiſſimus odio habet pctōꝛes Et Sap. xiiij. Simil'r ſunt odio deo impius ⁊ impietas eius. Et Aug. li. de peni. ⁊ de peni. di. iij. c. ſunt plures. Scio dn̄m inimicū oī crimīnoſo. Et idē li. xij. de ci. dei. c. iij. Dicunt in ſcripturis inimici dei omnes q̄ nō natura ſed vitijs eius aduerſant imperio. Cur deus odit diabolum: niſi ꝓpter pctm̄. vtiqꝫ nec Petrum diligeret ſi criminoſus eſſet. Intantum nanqꝫ pctm̄ eſt ei exoſum: ꝙ filiū ſuū crucifigi voluit: vt cum illo peccatū crucifigeretur. inquit Aug. ſuꝑ epl'am ad Col. Innocēs occiditur: pctm̄ crucifigitur. Animaduerte o peccatrix anima: ⁊ conſidera dei filiū in cruce pendentē: liuoꝛibus ⁊ plagis plenū: ⁊ pie ipſum interroga. O delicatiſſime innocēs: o fili dei altiſſimi. cur iſta pateris: cur tanto doloꝛe cruciaris: Et r̄ndebit tibi ꝓtinus. Hec oīa patioꝛ vt patri meo ꝓ pctō humani generis ſatiſfaciam. Hoc eſt quod eſa. dixit. liij. Uulneratus eſt ꝓpter iniq̄tates noſtras: ⁊ attritus eſt ꝓpter ſcelera noſtra. Diſciplina pacis nr̄e ſuꝑ eum: cuius liuoꝛe ſanati ſumus. Et Petrus. i. epl'a. c. ij. Peccata noſtra ipē ꝑtulit in coꝛpoꝛe ſuo ſuꝑ lignū vt peccatis moꝛtui iuſticie viuamus: cuius liuoꝛe ſanati ſum⁹. O quātum timeret ſubditus regis cū certitudinal'r ſciret ſe in eius foꝛe odio ac diſplicētia. Semꝑ pauid⁹ eēt ac nimio terroꝛe coꝛrept⁹ tacit⁹ cogitaret. O quid ꝯ me rex erit facturus. Hen me, diſplicui ſibi: odiū i me iecit ſuū Quāto magis tu infelix aīa timere debes dū mente recogitas: ꝙ regē regū offendiſti. Expaueſce ⁊ ꝯtremiſce: qꝛ iniq̄tates tuas ſi te nō coꝛrexeris puniet.

Qō potētie dei nullus reſiſtere poteſt.

Ertiū quod eſt in deo: q̄re timēdus eſt potentia dī. Diximus in quadrageſimali de pniaꝛ in ſmone de oīpotentia dei: qualiter ipſi dn̄o celoꝝ nulla creatura āgelica vel humana reſiſtere pōt. Apparebit etiā hoc in ſequētibus cū in particulari de iudicijs eius ꝟba faciemus.

Qō iuſticia eſt in deo: qua etiā in preſenti ſepe numero punit malos.

Uartū quod eſt in deo: quare timere omnes illum tenent eſt iuſticia. de qua inſuꝑ eſt dictū diffuſe in ſermonibus de iuſticia dei. i quadrageſimali de pnīa. Nunc ꝟo id ſcire ſufficiat: ꝙ lꝫ in gn̄ali iudicio oīa ſint mala puniēda: tn̄ frequētius multa in hoc ſeculo puniunt. vt oſtendat ꝙ deus iuſtus iudex concidit ceruices pctōꝛum. Neceſſe eſt ergo vt pctōꝛibus duris dicam⁹ id ps. Niſi cōuerſi fueritis: gl adiū ſuū vibrauit: arcū ſuū tetēdit ⁊ parauit illū: qꝛ venit hora iudicij ei⁹. A quo nos miſericoꝛditer liberet q̄ eſt bn̄dict⁹ in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

De diuinis iudicijs ⁊ flagellis: q̄ a ſtultis pctōꝛibus nō timent. Sermo II

Urioꝛa ſaxiſ humana coꝛda ꝑſepe vident eſſe. q̄ nullo dei timoꝛe terrentur. neqꝫ pctā deponere ſtudēt. Infixa manēt in fecib⁹ ſuis. ⁊ deū celi illis ꝯminantē ꝯtemnūt. Idcirco ad excitādas aīas inertes (vt auſu temerario depoſito timeāt deū) in pn̄ti ſmone de timoꝛe dei i gn̄ali dicemus. Uidebimuſqꝫ de illo tria myſteria principalia.

- Primū dr̄ vilipenſionis
- Scd̄m cognitionis
- Tertium euitationis.

Quare hoīes nō timent immo cōtemnūt iudicia dei. Capl'm I

Alis ē mlt̄oꝝ cōditio: vt dei iudicia ſpernāt atqꝫ derideāt. Qō q̄dē rōne quadruplici facere cognoſcunt.

- Prima dr̄ incredulitas.
- Scd̄a longanimitatis.
- Tertia apparētis bonitatis.
- Quarta mundane ꝓſperitatis.

Qō multi non credunt que dicuntur de iudicijs dei.

Rimo nō timent dei iudicia ꝓpter incredulitatē. quia cū narrant aut legunt nolunt excecati peccatores fidem preſtare dictis: quia male libēter quis

accepta: q̄d nolet: immo ꝯtrariū. ſm illud Senece in pꝛima tragedia. Qō nimis miſeri volunt hoc facile credūt. Sic euenit tēpoꝛe diluuij: de quo paulo inferius tractabimus. Nunq̄ voluit gens illa peritura Noe arcam fabricanti dare fidē. Sic accidit Balthaſar regi babylonis: de quo dicit Nico. de lira ſuꝑ. v. c. Danie. q̄ cū publice diceret regnum eius debere perſiſtere vſqꝫ ad finē captiuitatis iudeoꝝ: de qua ꝑdixerat Hieremias Hiere. xxix. c. ſcꝫ ꝙ ſeptuaginta annis erat duratura: deridebat eos. Et cū ſibi diceret ꝙ exercitus darij ⁊ Cyri validiſſimus veniebat cōtra eū: negligebat ꝓuiſionē cōtra venientē. Dū ꝟo obſeſſa eſſet babylon: fecit grande ꝯuiuium ⁊ celeberrimū optimatibus ſuis: ⁊ in cōtemptū bibebat in vaſis templi que aſpoꝛtauerat Nabuchodonoſoꝛ. Et ſic vacans epulis vidit manū ſcribentē in pariete. Mane. Techel. Phares. Aduocato autē Daniele interpꝛetatus eſt viſionē dicens. Mane: numerauit deus regnū tuum: et cōpleuit illud. Techel: appenſus es in ſtatera: ⁊ inuentus es minus habēs. Phares diuiſum eſt regnū tuū: ⁊ datū Medis ⁊ Perſis. Cū autē hoc audiſſet: licꝫ honoꝛaſſet Danielē: tn̄ ſtabat in pertinacia ſenſus ſui. Quare eadē nocte babylon capta fuit: ⁊ Balthaſar interfectus ac iugulatus. De iſta euerſiōe babylonis dicit Oꝛoſius li. ij. Babylon eo tēpoꝛe a Cyro rege ſubuerſa: quo pꝛimū roma tarquinioꝝ dn̄atione liberata eſt. Siquidē ſub vna eadēqꝫ ꝯueniētia tempoꝝ illa cecidit: iſta ſurrexit. ⁊ quaſi moꝛiēs dimiſit hereditatē.

Qō deus lōganimis eſt ⁊ patiens: tn̄ ad lōgū iudicat impenitentes.

Ecūdo nō timent dei iudicia ꝓpt̄ dei patientiā ⁊ longanimitatē. Aiūt nāqꝫ pctōꝛes ceci. Tādiu ſuſtinuit nos deus. ⁊ nūc nec aliter faciet. De his Aug. li. iij de doctrina xp̄iana ſic loquit. Pleroſqꝫ incredulos miſeratiōis dei patiētia lōga peccare fac intrepidos. qꝛ deū nō arbitrant ſuoꝝ pctōꝝ vltoꝛē. Uerūtn̄ librāda ſunt illa ꝟba Ualerij li. i. de neglecta religiōe. Lēto etenī gradu ad ſui vindictā dīna ꝓcedit ira: tarditatēqꝫ ſupplicij grauitate cōpēſat. Et Hiero. in cōmēto ſuꝑ Hieremiā inq̄t. Quāto maioꝛ eſt nūerus tēpoꝝ q̄bus obliuiſcimur deū. tāto maioꝛ eſt pena pcti q̄d nec lōgitudine ſeculoꝝ potuerit edomari.

Qō multa bona opa fiūt: ſꝫ nō ꝓpter deū.

Ertio nō timent iudicia dei ꝓpt̄ apparentē bonitatē. Fiunt qn̄qꝫ aliqua bona ſimulata: nō ꝓpter deū: ſed ad cōplacentiam hominū. Uadūt ad miſſas vſurarij: libꝛos in manibus deferētes: ſodomite: foꝛnicatoꝛes: ⁊ alij ſimiles frequētant diuina nō vt honoꝛēt deū. ſed vt boni viri eſſe videant. Qn̄qꝫ autē ſuaſu ꝑdicatoꝝ ⁊ inſpirante deo per donū grē gratis date: ad talia peragenda ducunt. tn̄ grandia pctā nō relinquūt ⁊ ꝑſuadēt ſibi ex quo operant aliq̄d bonū: timendū eis nō eſſe. Quibus ego dico: ꝙ ſi deus aliquādiu retardat ſniam ꝓpter hmōi bona: verūtn̄ niſi ſequat vera ⁊ realis emēdatio: tādē ad ſua iudicia ſepe numero manuū extēdet.

Qō multi cōfidunt in ꝓſperitate: ⁊ tn̄ ex inſperato ſepe flagellant a deo.

Uarto nō timent iudicia dei ꝓpter mūdanā ꝓſperitatē. In qua quidē (velut ebꝛij iam facti) putāt ſe eſſe deos in diuitijs: in roboꝛe coꝛpis: in gloꝛia ſeculi. licere ipſis arbitrant facere quicq̄d velint. In q̄bus vt dicit Seneca in tragedijs. ꝓſpeꝝ ac felix ſcelus virtus vocat. Cōfidunt in vanitate ſua: ⁊ de ſua virtute ac tēpoꝛalibus bonis ꝑſumunt ⁊ gloꝛiant. Contra quos dicit Seneca in tragedijs. Nemo cōfidat nimium ſecundis. Et idē ad Lucillū. Noli huic tranq̄llitati cōfidere. Momēto mare euertitur ⁊ eodem die vbi luſerūt nauigia ſoꝛbentur. Hinc Eſa. xlvij. c. ciuitati affluēti ꝓſperitate ⁊ nō timenti dē: ait. Audi hec delicata ⁊ habitās cōfidenter: que dicis in coꝛde tuo: ego ſum: ⁊ nō eſt p̄ter me ampli⁹. Nō ſedebo vidua: ⁊ ignorabo ſterilitatē. Uenient tibi hec duo ſubito in die vna: ſterilitas ⁊ viduitas. O quot ciuitatibus ex impꝛouiſo ſuperuenit ira dei: Et vt omittamus reliqua: inſpiciamus quid factū eſt per inopinatos terremotus. Accepi oīa q̄ ſequunt ex quadā chꝛonica ricobaldi ferrarienſis. Regnante Tigrane in Syria terremotu facto periere hominū ſeptuaginta milia. Urbes alique ſubuerſe. Anno quinto Tiberij tredecim vꝛbes in Aſia cecidere terremotu concuſſe. Imperante Nerone tres in Aſia vꝛbes terremotu coꝛruere. Anno octauo Ueſpaſiani tres vꝛbes terremotu cecidere. Anno octauo Traiani Nicea ⁊ Nicodemia coꝛruerūt Anno eiuſdē. xvi. Antiochia pene tota coꝛruit terremotu. Imperāte Diocletiano terremotu facto apud Tirū ⁊ Sydonē multa milia hoīm periere. Tēpoꝛe Cōſtātini ſcdi terremotus in oꝛiēte plurimas vꝛbes ſolo ſtrauit. Nō oīa et ſingula explicari pn̄t: in q̄bus apparet ꝙ terribilis ⁊ foꝛmidāda eſt dextera dei oīpotentis: q̄ in momēto cōfundit oēm ſuperbiā hominū:

ideo ſemper timendus eſt.

Quibus ſignis debemus veriſimiliter eſti⸗mare qñ iudicia dei ſunt ꝓpinqua.

Capitulũ ·II·

L Icet inſcrutabilia ſint iudicia dei: et noſtrũ nõ ſit cognoſcere tẽpora ⁊ mo⸗menta: que in ſua poſita ſunt poteſta⸗te: nihilominus per ſigna quedã cognoſcere poſſumus qñ timendũ eſt: ne in breui veniãt ſuper nos mala. Nec pſumptuoſum eſt ita lo⸗qui: aut tenere, qñ quidẽ ipſe dñs ieſus bene⸗dictus, Matth. xxiiij. ⁊ Luc. xxi. dixit. Ab ar⸗bore autẽ fici diſcite parabolã: cũ videritis q̇ ramus eius tener fuerit: ⁊ folia nata: ſcitis q̇ ꝓpe eſt eſtas. Quare i hac parte notabimus quatuor ſigna: per que ſcire debemus qñ timendũ ſit: ne de ꝓximo nos pulſent iudicia et flagella dei.

- Primũ dicitur magnitudo.
- Secundũ multitudo.
- Tertium cõſuetudo.
- Quartum ꝓmptitudo.

Qñ cum cõmittunt grauia peccata ꝓxi⸗ma ſunt iudicia dei.

p Rimũ ſignum quo cognoſcuntur in ꝓximo ventura iudicia dei: dicit magnitudo peccatoꝝ. Qñ ſcʒ fiunt pecca⸗ta horrenda: grauia: ſiue nephanda. Nec tenẽ⸗da eſt opinio ſtoicorũ de quibus dicit Tho. pri⸗ma ſcḋe. q. lxxiij. ar. ij. ꝙ volebant oĩa peccata eſſe paria. Quinimo ſm diuerſitatẽ ⁊ qualita⸗tem circũſtantiarũ vnũ alio grauius iudicat ff. de penis. l. aut facta. Sunt ergo omnia pec⸗cata mortalia grauia: quedã tamẽ ceteris gra⸗uiora: ſicut ſunt ſimonie: ꝓphanatiões ſacro⸗rum locorũ: irreuerẽtia diuini cultus: filicidia ſacrilegia: adulteria: inceſtus: ſodomie: blaſ⸗phemie: periuria: crudelitates: violentie: rapi⸗ne: vſure: odia: liuores: rãcores: fraudes: dece⸗ptiones, ꝓditiones: ⁊ ſimilia.

Qñ multitudine peccantium deus iudicat populos.

s Ecundũ ſignũ quo cognoſcunt in ꝓximo dei iudicia ventura dicit mul⸗titudo peccantiũ. Quando eñ pecca⸗ta grauia cõmittunt a paucis: adhuc equani⸗miter ſuffert deus. Sed ſi a multis perpetrant nõ diu cõtinebit manũ ſuã. Ve ⁊ iterũ ve no⸗bis: q2 nos ſumus in quos fines ſeculoꝝ deue⸗nerũt: in quibus cõplet dictũ ps. Oẽs declina⸗uerunt ſimul inutiles facti ſunt: nõ eſt q̇ faci⸗at bonũ: nõ eſt vſqꝫ ad vnũ. Rara inq̇t Hie⸗ro. aduerſus Vigilantiũ: virtus eſt nec a pluri⸗bus appetit. Et Ouidi⁹. li. ij. de ponto ait. Nec facile multis inuenies milibus vnũ. Virtutẽ pcij qui putet eſſe ſui. O ꝙ exiguus eſt nume⸗rus ſeruientiũ deo in veritate. O ꝙta eſt ſeqla diaboli. O quot diſcipulos iam hʒ antixpus. Nõ eſt veritas: nõ eſt bonitas: in filijs hoim. Deſcendẽtibus ab vniuerſalibus ad particu⸗laria iubet Plato quieſcere.

Qñ cõſuetudo ⁊ perſeuerantia in peccatis ꝓuocat deum ad iram.

t Ertiũ ſignũ quo timenda ſunt in ꝓximo ventura iudicia dei dicit cõſue⸗tudo: qñ. ſ. peccata grauia a multis cõ⸗miſſa: cõſuetudine ⁊ lõga perſeuerãtia in cor⸗dibus populoꝝ leuia facta ſunt. Defendũt nã qꝫ multi peccata ſua: ⁊ excuſant cõſuetudinẽ allegãtes: nõ aduertẽtes oim doctoꝝ ſniaʒ: q̇ firmiter aſſeuerant ꝙ cõſuetudo nec excuſat nec alleuiat peccata: imo aggrauat ⁊ adauget. Quare di. viij. c. mala dĩ. Mala cõſuetudo nõ minus ꝙ ꝑniciosa corruptela vitanda eſt. Et ibi in. c. veritate. Veritate manifeſta cedat cõ⸗ſuetudo veritati. Et infra. Nemo cõſuetudinẽ rõni ⁊ veritati ꝑponat: q2 cõſuetudinẽ ratio et veritas ſemꝑ excellit: al's excludit. Et eadem diſ. c. ſi cõſuetudinẽ. Vſus qui veritati eſt contra⸗rius abolẽdus eſt. Et in. c. qui contempta. Cuʒ xp̃s veritas ſit magis veritatẽ ꝙ cõſuetudinẽ ſequi debemus. Et in. c. cõſuetudo. Cõſuetudo ſine veritate vetuſtas erroris eſt. Propter qḋ relicto errore ſequamur veritatẽ. Et extra de cõſuetudine. c. ad noſtrã. Conſuetudo que ca⸗nonicis obuiat inſtitutis nullius dʒ eſſe mo⸗menti. Idem habet eodẽ de cõſuetudine. c. cũ venerabil'. extra de aucto. ⁊ vſu pallij. c. ex tua⸗rũ. extra de offi. archidi. c. cũ ſatis. extra de iu⸗ramẽto calũnie. c. ceterũ. extra de vita ⁊ hone. cleri. c. cũ decorẽ. extra de ſtatu mona. c. ea que extra de cõſecratione eccle. c. aqua. extra de ſū⸗mo. c. tua nos. ⁊ in tantũ. extra de cõſuetudine c. cõſuetudinẽ. li. vi. extra de cenſibus. c. ꝙꝙ. li. vi. Hec dixiſſe volui ad refellendã reprimen⸗dãqꝫ temerariã excuſationẽ trangreſſoꝝ diui⸗ne legis: qui ſemꝑ ad cõſuetudinẽ querũt ſub⸗terfugere. Sic faciũt vſurarij: ſic mercatores fraudulẽti: ſic mulieres vane: ſic ambitioſi de⸗rici: ſic per nomẽ dei in vanũ crebro iurantes: ſic blaſphemãtes deũ ⁊ ſanctos: ſic deniqꝫ oẽs diſſoluti corde. Qui tãto magis debẽt timere iudicia dei: q̃to vident ſe per cõſuetudinem a peccatis detineri.

Qñ ira dei vicina eſt qñ peccatores nec ti⸗ment deũ: nec de hoibus erubeſcũt.

q Uartum ſignũ ad cognoſcendũ irã dei fore ꝓpinquã: eſt promptitudo. Quãdo ſcʒ tota aĩaduerſione ⁊ ꝓmp⸗titudine committunt pctã horrẽda a multis in quolibet ſtatu cõſuetudinarie ⁊ pſeuerant ſine timore dei ⁊ ſine verecundia hoim. Quo me vertam: vnde incipiã: an tacere debeã. Ve mũdo a ſcandalis. Non erubeſcũt ampli⁹ ho⸗mines pecuniã petere: pecuniã dare in qb⁹ erubeſcendũ eſſet: nõ adulterari ⁊ alia nephã⸗da cõmittere publice: nõ mutuare ad vſuraʒ: nõ facere queqꝫ turpia. Et tñ Cicero gẽtilis o xp̃iane peſſime li. i. de officijs ait. Sine ve⸗recundia nihil rectũ eſſe poteſt: nihil honeſtũ. Et Valerius li. iiij. Verecũdia eſt parẽs oĩs honeſti conſilij: tutela ſolẽniũ officioꝝ: magi⸗ſtra innocẽtie: chara ꝓximis: accepta alienis omni loco: oĩ tp̃e fauorabilẽ: pre ſe ferẽs vul⸗tuʒ. Et Apuleius lib. de deo Socratis. Artes alie ſiue ſcĩe poſſunt ignorari ſine erubeſcẽtia ſicut rõ pingẽdi: ſaltãdi: ſiue cantandi: quas vir bon⁹ poteſt ſine vituperatione contemnere. Sed neſcire bene viuere nunq̃ audebis dice⸗re ſine pudore. Et Bern. ſuꝑ cãtica. Verecun⸗dia inquit ſpũalis glĩa cõſcĩe eſt: fame cuſtos vite decus: ſedes virtutum: ꝓmitie laus: natu⸗re inſigne: ⁊ totius honeſti. Proch dolor. Pu⸗det dicere que fiũt his tp̃ibus inuerecũde: im⸗pudẽter, elata facie. ⁊ cũ deriſione ⁊ contemptu dei. O xp̃iana religio q̇ oĩs mũditie ⁊ ſctimo⸗nie ſpeculũ eſſe deberes: hodie (q2 verecũdia eſt extincta) facta es turpis ⁊ ſordida ⁊ tẽplũ oĩs immũditie ⁊ diſſolutionis.

De remedijs quibus euitari poſſunt iudi⸗cia dei. Caplm III

r Eſtat hoc loco tertio differendũ q̇lr dei iudicia poſſumus euitare. In⸗quit Hiero. ſuꝑ Hieremiã. Admira⸗bilis clementia dei ppl'os ad pñiam inuitat: mauĩs ſaluare cõuerſos ꝙ ꝑdere delinquen⸗tes. Idcirco ſi voluerimus nobis ꝓuidere: ca⸗uereqꝫ a furore dñi: notabimus quattuor ꝑn⸗cipalia ꝑcipuaqꝫ remedia.

- Primũ dr̃ pctõꝝ emendatio.
- Scḋm corpoꝝ afflictio.
- Tertium orationũ frequẽtatio.
- Quartũ ſanctoꝝ viroꝝ deuotio.

Qñ ceſſanduʒ eſt a peccatis vt fugiamus iudicia dei.

p Rimũ remediũ eſt emendatio pec⸗catoꝝ: vt pctõres emendent ⁊ corri⸗gant deponantqꝫ veterẽ vitã. Nam ſi ceſſante cauſa ceſſat effectus: vt dicit extra de renũciatiõe. c. poſt tranſlationẽ. ⁊ extra de appel. c. cũ ceſſante. extra de iureiurãdo. c. ⁊ ſi xp̃s. extra de pe. ⁊ re. c. cũ infirmitas. ⁊. lxi. di. c. ſtatuimus. §. his omnibus. ⁊. c. neophitus. ⁊. i. q. i. c. qḋ ꝓ neceſſitate. ⁊. i. q. vij. c. qḋ pro remedio. Si igit deus flagellat populos ꝓpt peccata: deficiẽtibus pctis deficiet ⁊ plaga. Hoc eſt quod Augu. dixit. Nouit deus muta⸗re ſniam: ſi tu noueris emendare delictum. Que verba notant. xxij. q. iiij. c. vnuſquiſqꝫ. c incõmutabilis. ⁊ de pe. di. i. c. nouit dominus. Et zach. i. dixit deus. Conuertimini ad me et ego cõuertar ad vos: dicit dñs. An ad h' oſtẽ⸗dendum inualidũ eſt exemplũ Ezechie. Abſit. De illo vtiqꝫ. iiij. Regũ. xx. narrat: ꝙ cũ egro⸗taſſet ad mortẽ: venit ad eũ Eſaias ꝓpha. d. Diſpone domui tue: q2 morieris. ⁊ non viues. Qui cõuertit faciẽ ſuã ad parietẽ: fleuitqꝫ fle⸗tu magno. ⁊ orauit dñm: ⁊ anteq̃ egrederet eſaias mediã partẽ atrij: factus eſt ſmo dñi ad eum dicẽs. Reuertere: ⁊ dic Ezechie. Au⸗diui orõnem tuam: ⁊ vidi lachrymas tuas: Ecce adijciam vite tue annos. xv. Ex quo pʒ ꝙ deus reuocat multotiẽs ſententiã commi⸗natoriam. cum peccatores ad illuʒ humiliter conuertuntur.

Qñ ieiunia ⁊ diſcipline mitigant irã dei.

s Ecundũ remediũ quo euadere poſ⸗ſum⁹ dei iudicia eſt corpoꝝ afflictio. Vt ſcʒ corpora caſtigemus diſcipli⸗nis atqꝫ ieiunijs: ſicut viri niniuite fecerunt. De quibus Ione per totũ clara narrat hiſto⸗ria. De his dicit Hiero. lib. ij. contra Iouinia⸗num. Niniue ciuitas magna: iram domini ie⸗iuniorum miſeratione retorſit. Quam vtiqꝫ ſodoma atqꝫ gomorra placaſſent: ſi ieiunio patrocinante deũ cõciliare voluiſſent. Cum eñ audiſſent niniuite Ionam clamantẽ: ad⸗huc. xl. dies ⁊ niniue ſubuertet. non deriſerũt eum: nõ ſpreuerũt vocem eius: ſed credentes illi veſtiti ſũt ſaccis: ⁊ ieiunauerũt: ⁊ domin⁹ miſertus eſt illorum.

Qñ orõnibus ⁊ elemoſynis placat ira dei

t Ertium remediũ ad iram dei decli⸗nandam dicit orationũ frequenta⸗tio. Vt fiant elemoſyne ⁊ orationes aſſidue: dicatqꝫ vnuſquiſqꝫ. Ne reminiſcaris dñe delicta noſtra vel parentum noſtrorum: neqꝫ vindictã ſumas de pctis noſtris. Bona inquit Tob. xij. eſt oratio cũ ieiunijs ⁊ elemo⸗ſyna. Inducant pueri ⁊ puelle: vt virginem glorioſam precent ſalutentqꝫ reuerenter cuʒ Aue Maria.

Qđ interceſſio bonoꝝ viroꝝ flectit deum.

q Uartũ remediũ eſt bonoꝛuʒ viroꝝ ⁊ ſanctoꝝ deuotio. Dũ em̃ ſe populi pec catoꝛes cognoſcũt: inducant bonos religioſos ⁊ ſpirituales viros vt deprecentur pꝛo illis deũ. Qui crebꝛo vota illoꝝ exaudiẽs: populos ſuſtinet: ⁊ tandẽ largitur gratiã: qua mediãte peruenire poſſunt ad gl'iam. Amen.

De iudicio dei contra angelos ſuperbien tes. Sermo III

E iudicijs dei diſti

b cte particulariterq; de cetero locu turi: ab illo ſumemus initiũ quod primũ a diuina iuſticia factũ: omnes doctoꝛes ſancti indubitanter affirmant quando .ſ. angeli mali ꝓpter peccatũ a celo empyꝛeo cõfuſibiliter eiecti: per diffinitiuam ſniam penis eternis fuerunt deputati. Ad hoc aũt bene intelligendum opus erit de angelica natura aliqua ſubinferre: quib⁹ intellectis admirari timereq; cogemur: ne demonũ ſectantes veſtigia cũ illis tandẽ damnemur eternaliter in inferno. Si em̃ ipſi non peccaſſent: vna cũ beatis alijs (qui remanſerẽt) habitarent in delicijs paradiſi. Sed (quia deo imoꝛtali auſi ſunt fieri rebelles): exulabunt in perpetuũ a patria illa omni leticia ⁊ vbertate referta. De ipſis igitur in hoc ſermone tria myſteria ꝓponim⁹ declaranda.

- Primũ dr̃ cõditionis.
- Secundũ offenſionis.
- Tertiũ punitionis.

De excellẽtia demonũ ⁊ ꝯditiõe ſublimi anteq̃ peccaſſent. Caplm 1

b Iligenter in hoc myſterio pꝛimo ꝑſcrutari debem⁹ ꝙ egregia ſublimiſq; fuerit conditio demonũ anteq̃ diuine rebelles fuerunt maieſtati. Hoc vero ex quattuoꝛ colligere poſſum⁹.

- Primo ex parte nature
- Secundo ex parte gratie
- Tertio ex parte gloꝛie
- Quarto ex parte excedentie.

Qđ deus benedictus creauit omnes demones bonos natura.

p Rimo colligit dignitas ãgeloꝝ ante peccatũ ex parte nature. Ubi queritur a doctoꝛib⁹ vtrũ demones fuerunt mali natura. Et aliqui nitunt ꝓbare ꝙ ſic triplici medio. Pꝛimo qꝛ Aug. lib. x. de ciui. dei. c. xi. dicit. Eſt quoddã genus demonũ natura fallax: ſimulãs deos ⁊ aĩas defunctoꝝ. Scđo qꝛ pctm̃ eoꝝ ponit fuiſſe in p̃mo inſtanti ſue creationis. Ptʒ: qꝛ Joh. viij. dr̃ ille homicida erat ab initio. Et. i. Joh. iij. Qui facit pctm̃: ex diabolo ẽ. qꝛ ab initio diabol⁹ peccat. Et Aug. xi. ſup Geñ. ad lr̃am. Fact⁹ cõtinuo ſe a luce veritatꝭ auertit ſupbia tumidus ⁊ ꝓpꝛie ꝑtatis delectatõe coꝛrupt⁹. Et idẽ. xi. de ciui. dei. Moꝛ ut fact⁹ eſt: in ſupbiã erupit. Tertio arguit a ſili. Quia ſi aliq̃ hoies ſũt naturalr̃ mali: de qb⁹ dr̃ Sap. xij. Erat eoꝝ malicia naturalis. g̃ ⁊ aliqui angeli pñt naturaliter eſſe mali. ¶ Sed ꝯtra. magr̃ ſniarũ in textu diſt. iij. libꝛi ſecũdi dicit. Boni erant oẽs angeli qñ pꝛimo facti ſunt: ſʒ ea bonitate quã natura incipiens acceperat. Dicendũ ergo ꝙ deus fecit oẽs ãgelos bonos. qꝛ vt dr̃ Geñ. i. Uidit deus cuncta q̃ fecerat ⁊ erant valde bona. Et Hiero. ad Paulinũ ait. Bonus eſt de⁹ ⁊ omnia quecunq; facit bona ſint neceſſe eſt.

Ad pꝛimũ itaq; dicendũ ꝙ verba illa non ſunt Auguſtini: ſed Poꝛphirij: quẽ ipe repꝛehendit plene conteſtans ꝙ demones nõ ſunt natura mali: ſed ꝓpꝛia voluntate. Ad ſecundum dicit Bon. in. ij. diſt. iij. parte. ij. ar. i. q. ij. ꝙ fuit quoꝛũdam opinio ꝙ ſimul tempoꝛe fuit diabolus ⁊ peccauit: nec vnq̃ fuit niſi malus. Que opinio excõicata eſt ab epo pariſienſi. Ideo theologi in hoc oẽs conueniunt ꝙ inter creationẽ ⁊ lapſum fuit aliqua moꝛula: ſʒ adeo paruula ꝙ ꝓ nihilo reputat. qꝛ vt dr̃. ij. phiſicoꝝ. Qđ modicum deeſt: quaſi nihil deeſſe videt. Ideo auctates intelligende ſunt recte ꝓ illa moꝛula non ꝓ ſimultate nature ⁊ pcti. Landulfus aũt in. ij. diſt. iiij. q. iiij. cõclu. v. ponit q̃ttuoꝛ moꝛas. Pꝛima eſt in qua oẽs angeli fuerũt creati in ꝑfect naturalib⁹ ⁊ iuſticia oꝛigiali. Scđa in q̃ boni ꝯuerterũt ſe ad deũ ⁊ mali ad ꝓpa naturalia ſe ardẽtiſſime diligẽdo. Jõ i iſta moꝛa boni gr̃aʒ recepũt nõ ponẽdo obicẽ mali ꝑdiderũt. Tertia moꝛa i q̃ mali opati ſũt varia pctã ⁊ tẽptauerũt bonos ⁊ fuit illud pꝛeliũ iñ a boni fecerũt multa bona ⁊ viril'r reſtiterunt. Quarta moꝛa in qua boni p̃miati ſunt ⁊ mali puniti. Ille ỽo moꝛe diſtinguunt vel per coexiſtẽtiã ad aliq̃s ptes tꝑis nr̃i: lʒ valde ꝑuas. vel ex diſtinctiõe iſtoꝝ ſtatuũ ⁊ operationũ ſeu variationũ in angelis. Ad tertiũ obiectũ dicit ſanct⁹ Tho. i. pte. q. lxiij. ar. iiij. ad ſecundũ ar. ꝙ malicia aliquoꝝ hoim põt dici naturalis vel ꝓpt cõſuetudinẽ q̃ eſt altera nã: vt dicit Ariſto. lib. de meõꝛia ⁊ reminiſcẽtia. ⁊. vij ethi. ⁊. i. rheto. Uel dicit naturalis propter naturalẽ inclinationem

ex parte nature ſenſitiue ad aliquã inoꝛdinataʒ paſſiõeʒ: ſicut quidã naturalr̃ dicunt iracũdi vel ꝯcupiſcẽtes: nõ aũt ex pte nature intellectualis. Angelis itaq; hoc competere nõ põt: qꝛ (vt dicit Diony) Angeli ſunt ſpũales mẽtes in qbus nõ eſt natura ſenſitiua.

De opinionib⁹ varijs doctoꝝ an ãgeli fuerunt creati cũ gratia.

s Ecũdo apparet dignitas angeloꝝ ante pctm̃ ex parte gr̃e. Fuerũt etẽi a deo ſic ꝓducti ꝙ gr̃e capaces erãt. Hic ỽo inter doctoꝛes nõ parua eſt contro uerſia. Utrũ ſcʒ ante lapſum habuerũt demones gr̃aʒ gratũ facientẽ. Quidã dicere voluere ꝙ angeli nulla gr̃a indiguerũt vt ꝯuerterẽtur in deũ: qm̃ ſupeſt gr̃a ad aliquẽ effectum vbi ſufficit natura. Angelus ỽo naturalr̃ cõuertitur in deũ: quia naturalr̃ deuʒ diligit. g̃ gr̃a non eſt illi neceſſaria. Sed contra hanc opinionẽ eſt oĩs doctrina theologoꝝ. Jõõ dicit Tho. i. pte. q. lxij. ar. i. ꝙ angeli indiguerũt gr̃a ad hoc vt cõuerterent in deũ ꝓut eſt obiectũ beatitudinis. Nam angelus naturaliter diligit deum inquãtũ eſt p̃cipiũ natural' eẽ: non aũt inquãtũ eſt beatificãs ꝑ ſue eſſentie viſionẽ. Uidere quippe deũ ꝑ eẽntiã ẽ ſupꝛa naturã intellectus creati. Unde nulla creatura poteſt habere modũ voluntatis oꝛdinatuʒ ad illam beatitudinẽ niſi mota a ſupnaturali agente. ⁊ hoc dicimus auxiliũ gratie. Quare angeli indiguerũt gratia gratum faciente vt conuerterẽt ſe ad deum ſub ratõne foꝛmalis obiecti beatitudinis: quia volũtas creata ſiue angelica ſiue humana inferioꝛ eſt ipſo obiecto beatifico. Fuerũt alij dicẽtes ꝙ ex quo gr̃a erat eis neceſſaria vt cõuerterent i deuʒ habuerunt gr̃am gratum facientẽ. Nã Aug. xij. de ciui. dei. dicit. Creauit deus angelos: ſimul in eis cõdens naturã: ⁊ largiens gr̃aʒ. Et Hiero. ſup Oſeam. Demones cuʒ magnitudine ⁊ pinguedine ſpiritusſancti ſunt creati. Alioꝝ vero opinio eſt: ꝙ angeli nõ fuerunt creati cum gr̃a gratũ faciente. Hanc opinionem tenet dñs Boñ. ar. i. q. ij. ⁊ Scot⁹ et Frã. de marone: ⁊ cõiter oẽs moderni in. ij. di. iiij aſſerẽtes: ꝙ boni angeli poſt creationẽ ante ꝯfirmationẽ acceperũt gr̃am: demones vero nunq̃ illã habuerũt. Et hoc ꝓpter diſpoſitõeʒ nature angelice: q̃ fert in id qđ appetit ſine retardatione. Unde ſicut ex conuerſione ad malũ ita ꝓfunde cõuerſi ſunt vt non poſſent redire. ſic immo multo magis ex conuerſione ad bonuʒ ſiue ex habilitate ita bono totaliter adheſiſſent ſi gr̃aʒ gratũ facientẽ habuiſſent: ꝙ nunq̃ lapſi eſſent. Unde nõ videt ꝓbabile ꝙ lucifer habuerit illã gr̃aʒ: ⁊ ſic nec alij. Huic opinioni adheret mgr̃ in textu. vbi inducit Augu. qui ait. ꝙ angelus ⁊ homo lʒ accepit vnde ſtare poſſet: nõ tñ gr̃am vnde ꝓficere poſſet. Et Augu. li. ij. ſup Geñ. ad lr̃am dicit. Intellectualis natura p̃mo creata eſt infoꝛmis: poſtea ỽo foꝛmata. Hugo inſup li. ij. de ſacramẽtis pte. v. c. viij. aſſerit q̃ttuoꝛ fuiſſe angelis in ſua creatione attributa.

Pꝛimũ fuit diſcretio ꝑſonalis.
Scđm intelligẽtie claritas.
Tertiũ ſubſtãtia ſimplex.
Quartũ liberi arbitrij facultas.

Et nõ enumerat gr̃am. Qui ỽo hanc opinionem ſequunt rñdent ad auctes inductas in ſecũda opinione. ꝙ gr̃a ſumit tripl'r. ſ. cõmuniſſime. cõmuniter: ⁊ ꝓpe. Pꝛimo modo gr̃a dr̃ quicq̃d ſupaddit donis nature ſine q̃ homo eſt homo: ⁊ ſine quo homo põt ſaluari: et cũ quo etiã põt dãnari. ſicut eſt habere excellens ingeniũ: fecũdã memoꝛiã: ſingularẽ foꝛtitudinẽ ⁊ robur coꝛpis: elegantẽ aſpectum: eloquentiã copioſam: ⁊ ſimilia. Scđo modo gr̃a dr̃ quicq̃d ſuperaddit libero arbitrio diſponẽs ad ſalutẽ ꝓpꝛiã vel alterius. ſicut timoꝛ ſeruilis: lumẽ ꝓphetie: gr̃a p̃dicãdi: ⁊ reliqua q̃ ꝑtinent ad gr̃am grat' datam. De hac gr̃a dicit Alex. in. ij. ſumme ſue. q. lxxiij. mẽ. ij. Gratia gratis data eſt donũ infuſum rõnali nature ſine meritis ꝯ̃tum in ſe eſt: diſponens ad ſalutem ꝓpꝛiam vel alterius. Tertio modo dr̃ gr̃a quicq̃d ſupaddit libero arbitrio ꝑficiens illud in merito. Et hec ẽ gr̃a gratũ faciẽs. Poſſumus g̃ dicere ꝙ angeli a p̃ncipio ſue creatõis hũerũt gr̃aʒ p̃mo ⁊ ſcđo modo dictã. Sed Tho vbi. ſ. ar. iij. arguit ſic ꝯtra iſta. ꝙ ex quo gr̃a erat ãgelis neceſſaria vt cõuerterent in deũ: habuerũt gr̃am gratũ facientẽ: quia ſicut nature coꝛꝑali indite ſunt rõnes ſeminales ad ſuos effectus. vt Augu. dicit ſuper Geñ: ita angelice nature ad ſuos. Sed talis rõ ſeminals reſpectu diuini obiecti eſt ipa gr̃a: quia gr̃a gratũ faciẽs hoc mõ comparat ad beatitudinẽ. ſicut ratio ſeminalis in natura ad effectũ naturalẽ. Iſta tamẽ non admittunt ab alijs doctoꝛibus: quia vt dicit Landulfus in. ij. di. v. q. iij. cõclu. ij. conuerti ad deũ vt ad obiectũ beatificũ eſt dupliciter. Uel de cõgruo: ⁊ per gr̃am preuenientem: qua deus mouet liberum arbitriũ vt cõuertatur in ipm̃: ⁊ ita cõuerſio nõ fit ꝑ gr̃am

gratum facientē: ſꝫ diſponit ad ipam: q2 niſi ſit bonus motus in volūtate potēte vti rōne nō daꝛ gr̄a gratū faciēs. Uel cōuerſio ad dominū accipit ꝑ modū merētis ⁊ ꝓficiētis: qḋ fit cū gr̄a gratū faciēte. Hec non fuit cum angelis in ſua creatōne.

Qḋ angeli nō fuerūt in ſua creatione beati: neqꝫ ante confirmationē ⁊ lapſum videre eſſentiam dei.

t

Ertio demonſtraꝛ demonū excellētia ⁊ ſublimis cōditio ex parte gl'ie quia ad gl'iam ⁊ beatitudinē erant habiles ⁊ diſpoſiti. Uerumtñ dubitari ſolet vtrum demones ante lapſum fuerūt in beatitudine. Et videꝛ quibuſdā ꝙ ſic. Nā de lucifero dr̄ Ezech. xxviij. Tu ſignaculū ſil'itudis plenus ſapia: ꝑfectus in decoꝛe: in delitijs paradiſi dei fuiſti. Sed eē in delitijs paradiſi ē eſſe in beatitudine. Et iterū Aug. li. de mirabilibus ſacre ſcipture. Diabolus in ſummo ſui oꝛdinis honoꝛe cōſtitutus eſt lapſus. Et iterū Aug. li. de fide ad petrū. Angelici ſpūs ꝓ eo ꝙ ratōnales facti ſūt eternitatis ⁊ beatitudinis donum in ip̄a nature ſue ſpūalis creatione diuinitus acceperūt. Et idē Aug. i li. de eccl'iaſticis dogmatibus. Angeli qui in illa qua creati ſunt beatitudine ꝑſeuerant: nō natura poſſident vt nō mutenꝛ. Contrarium eſt quod rei ỽitas confiteꝛ, ꝙ ſcꝫ angeli ante confirmationē ⁊ lapſum nō fuerūt beati. Nā beatitudo in viſione diuine eſſentie conſiſtit. Si igiꝛ demones vidiſſent eſſentiā dei nūq̄ lapſi eſſent. quia ſm Tho. p̄ma ſcḋe. q. v. art. iiij. Impoſſibile eſt ꝙ aliquis vidēs diuinā eſſentiā velit eam nō videre: qm̄ om̄e bonū habitū quo q̇s carere vult aut eſt inſufficiēs: ⁊ quæriꝛ aliquid ſufficiēs loco eius: aut hꝫ aliquod incōmodū annexū ꝓpter quod in faſtidium venit. Uiſio autē diuine eſſentie replet videntē oībus bonis. Similr̄ etiā non habet aliquod incōmodū adiunctū. ǧ ꝓp̄a volūtate btūs nō poteſt eam deſerere. Similiter nō poteſt eam ꝑdere deo ſubtrahēte. Quia cum ſubtractio beatitudinis ſit quedā pena: nō poteſt talis pena a deo iuſto iudice prouenire niſi ꝓ aliqua culpa: in quam cadere nō p̄ōt qui dei eſſentiā videt: cū ad hanc viſionē de neceſſitate ſequaꝛ rectitudo volūtatis. Ideirco dicendū eſt ad auctes allegatas ꝙ beatitudo ſm Boñ. di. iiij. ar. i. q. i. poteſt duplr̄ dici. Uno modo ſtatus ꝑfectus ꝑuatiōe oīs mali ſed nō plenitudine oīs boni. Et ſic fuerūt angeli in creatione beati. Alio modo ſtatus perfectus tam ꝑuatione omnis mali q̄ plenitudine omnis boni. Et hoc vt dictū eſt in clara dei viſione conſiſtit. Et ſic angeli vt dictū eſt non fuerunt beati.

Qḋ angeli dignitate nature excedūt om̄s creaturas excepta aīa xp̄i.

q

Uarto lucet demonū excellentia āte pctm̄ ex parte excedentie. Producti equidē fuerūt angeli in tanta naturaliū excedentia: ꝙ minimus diabolus q̇ cecidit ſm naturā excedit decoꝛē ⁊ ꝑfectionem quarūlibet creaturarū coꝛpoꝛaliū ⁊ ſpūalium non loquendo de anima xp̄i dei verbo vnita. Unde Aug. xi. de ciui. dei inq̇t de angelica natura. Omnia cetera que deus cōdidit nature dignitate p̄cellit. Sed ꝯtra hoc aliqui moueꝛ ⁊ dicunt: ꝙ homo eſt nobilioꝛ ⁊ excellētioꝛ ꝓductus a deo q̄ angelus: quia deus fecit hoīem ad imaginē ⁊ ſimilitudinem ſuam: ⁊ non angelum. Dicit Aug. in quodā ſmone. Deus nulli alij creature dedit ꝙ ſit ad imaginem eius niſi homini. Sed Tho. p̄ma parte q. xciij. ar. iij. ad. i. Reſpōdet ꝙ Aug. hoc dicit reſpectu creaturarū inferioꝝ intellectu carentium ⁊ non reſpectu angeloꝝ. Quinimo in ipſis angelis dignitas imaginis reperiꝛ. Unḋ Diony. ait. Angelus ē imago dei: manifeſtatio occulti luminis. Et Greg. xxvij. moral. exponēs illud Eze. Tu ſignaculū ſil'itudis inq̇t. Lꝫ homo ad ſil'itudinē dei creat⁹ ſit: angelo tñ q̄ſi maius attribuēs nō eū ad ſil'itudinē ꝯditū ſed ip̄m ſignaculū ſil'itudinis dei dicit: vt quo ſubtilioꝛ ē i natura eo i illo ſimilitudo dei plenius credatur expꝛeſſa. Notandū tamē ſm Ricardum de media villa. in. ij. diſt in. xvi. et Tho. vbi. ſ. in coꝛ. q. ꝙ de imagine dei loqui poſſumus duplr̄. Uno modo q̄tum ad id in quo p̄mo conſideraꝛ rō imaginis quod eſt intellectualis natura. Et ſic imago dei magis ē in angelis q̄ ſit in hoīb⁹: q2 intellectualis natura ꝑfectioꝛ eſt in eis. Scḋo p̄ōt cōſiderari imago dei in homine q̄tū ad id in quo ſecūdario conſiſtit. ꝓut ſcꝫ in homine inueniꝛ q̇dam dei imitatio inquantū ſcꝫ hō eſt de hoīe ſicut deus de deo ⁊ inq̄tū aīa hoīs ē tota in toto coꝛꝑe ei⁹: ⁊ iterū tota in q̄libet ꝑte ipſius ſicut deus ſe hꝫ ad mūdū. Et ſm hec ⁊ ſimilia magis inueniꝛ dei imago in homine q̄ in angelo. Sed q2 hec cōſideratio accn̄talis ē imagini. ideo nō cōcludit ſimpliciꝛ: ſed ſm quid quātum ad aliqua accidētalia. Ideo ſimpliciter angelus magis eſt ad imaginē dei q̄ homo. Et ſic concludimus ꝙ deus glorioſus

plus ceteris creaturis excellentes cōdidit angelos. Inter oēs autē ſiue bonos ſiue malos ꝑſtantioꝛ fuit lucifer, de quo Greg. de pe. di. ij. c. principiū, ait. Hunc primū cōdidit: quē reliquis angelis eminentioꝛem fecit. Huius primatus eminentiā cōſpicit ꝓpheta cū dicit. Cedri nō fuerūt altioꝛes illo in paradiſo dei: abietes nō adequauerunt ſummitatē eius: platani nō fuerunt equales frondibus illius: omne lignū p̄cioſum paradiſi dei nō eſt aſſimilatum ei ⁊ pulchꝛitudini eius: qm̄ ſpecioſum fecit eū in multis cōdenſis frondibus. Quid nāqꝫ accipi in kedꝛis ⁊ abietibus ⁊ platanis poteſt: niſi illa virtutū celeſtiū ꝓcere celſitudinis agmina in eterne leticie viriditate plantata? Que q̄uis excelſa ſint cōdita: huic tñ nec p̄lata ſunt nec equata. O q̄ta benignitate vſus eſt deus tam p̄celſa munera largiēs illis quos p̄ſciebat ingratos ⁊ malos futuros. Diſcant illi qui liberales volunt eſſe atqꝫ magnifici: nō detineri q̇n benefaciāt illis quos beneficijs iudicauerint eſſe indignos: dūmodo beneficentia cedat ad gloꝛiā benefactoꝛis. Sit virtus ſeipſa cōtenta. Ecce pater ſummus tā ineffabilia bona cōtulit demonibus: qui tñ vt diceꝛ in ſequenti myſterio totis viribus maieſtati ſue ſeſe obiecerūt. Neqꝫ per ignoꝛantiā peccauerunt. De q̇bus dicit magiſter in textu di. iij li. ſecūdi, ꝙ tāta luce ſapiētie p̄diti fuerunt: ꝙ erat in eis naturalis cognitio triplex: q2 ſciebant ꝙ facti erant. ⁊ a quo facti erāt ⁊ cū quo ſcꝫ mūdi facti erant: ⁊ habebant aliquā boni et mali noticiā intelligentes q̇d appetendum vel reſpuendū illis foꝛet.

Qualiter angeli mali volūtate ꝓprīs auerterunt ſe a deo: ⁊ facti ſunt ei rebelles.

Capitulū II

c

Irca offenſionē ruētiū angeloꝝ hoc ſecūdo loco erit imoꝛandū: ⁊ quatin⁹ agnoſcentes peccati eoꝝ grauitatē intelligamus deum iuſtū illos nō imerito ſempiternis cruciatibus cōdemnaſſe. Nouit ipſe totius cōditoꝛ creature: ex quocūqꝫ malo bonum elicere. vt Aug. dicit in libꝛo de libero arbitrio. Ipſeqꝫ decoꝛe in hoc ꝑfecit vniuerſi: ꝙ bonis tribuit eternalia p̄mia: malis vero nūq̄ finitura ſupplicia: vt p̄fatus Aug. li. xi. de ciui. dei. expſſe fatetur. Qualiter ergo demones volūtate ſua in maliciā cōſenſerūt: ꝯtēdemus hoc plene diſſerere. Circa quoꝝ offenſionem quatuoꝛ nobis occurrūt ꝯſideratiōes.

Prima dr̄ poſſibilitatis.

Secūda numeroſitatis.

Tertia qualitatis.

Quarta cōtrarietatis.

Qḋ angeli potuerūt peccare in puris naturalibus ꝯſtituti ꝓpter libertatē arbitrij.

i

N prima ꝯſideratiōe ꝑſcrutari debemus: vtrū angeli potuerunt peccare. Quibuſdā videꝛ ꝙ nō. Primo q2 erant in celo empyreo loco ſublimi ⁊ ſancto. Quibus rn̄demus: ꝙ locus nō ꝓhibet quin homo in hoc ſeculo: ⁊ angelus ante cōfirmationē in celo potuerit peccare. Ideo diciꝛ diſ. xl. c. nos. c. nō loca. c. multi. c. quelibet. Non locus hoīem ſanctificat: ſed homo locū. ⁊. c. non eſt. Nō ſunt filij ſanctoꝝ q̇ tenēt loca eoꝝ: ſꝫ q̇ exercēt op̄a eoꝝ. Scḋo arguūt ꝙ angelus in puris naturalibus ꝯſtitutus peccare nō potuit ꝑ locū a minoꝛi. Quia ſi in coꝛꝑibus celeſtibus nō p̄ōt eſſe malū: vt dicūt p̄hi, ergo neqꝫ in angelis: cū ipſi ſint dignioꝛes. Ad ħ dicit Tho. p̄ma ꝑte. q. lxiij. ar. i. ad. ij. ꝙ coꝛꝑa celeſtia nō habēt operationē niſi naturalē: et ideo ſicut in natura eoꝝ nō p̄ōt eſſe coꝛruptionis materia: ita nec i actiōe naturali eoꝝ p̄ōt eſſe malū inoꝛdinatiōis. Sꝫ in angelis vltra actionē naturalē eſt actio volūtaria liberi arbitrij ſm quā ꝯtingit i eis eſſe malū. Uñ magiſter in textu di. iij. li. ſcḋi. Poterāt inq̇t ꝑ liberū arbitriū ſine violētia ⁊ coactiōe ad vtrū libet ꝓpꝛia voluntate deflecti. Tertio arguunt. q2 appetitus nō eſt niſi boni vel apparētis boni. Sed in angelis nō p̄ōt eſſe apparēs bonū: quod nō ſit veꝝ bonū: q2 in eis vel oīno erroꝛ eſſe nō p̄ōt: vel ſaltē nō p̄ōt p̄cedere culpā. ergo angeli nō p̄nt appetere niſi illud qḋ eſt vere bonū. Sed nullus appetēdo illud qḋ eſt vere bonū peccat, ergo angeli nō potuerunt peccare. In cōtrarium eſt rei veritas. Unde Job. iiij. Ecce qui ſeruiunt ei nō ſunt ſtabiles: ⁊ in angelis ſuis reperit prauitatē. et. ij. Petri. ij. Deus angelis peccātibus nō pepercit. Dicit ergo ſanctus Tho. vbi. ſ. ad. iiij. ꝙ peccatū moꝛtale in actu liberi arbitrij cōtingit eſſe dupliciter. Uno modo ex hoc ꝙ aliqḋ malum eligiꝛ: ſicut homo peccat eligendo adulterium quod ſm ſe eſt malū. Et tale peccatum ſemper ꝓcedit ex ignoꝛantia vel erroꝛe. alioquin id quod eſt malū nō eligereꝛ vt bonum. Errat quidem adulter in particulari eligens hanc delectationē inoꝛdinati actus: quaſi aliquod bonū ad nunc agendum ꝓpter inclinationē paſſionis aut habitus: etiam ſi in vniuerſali nō erret: ſed verā de hoc ſententiā teneat. Hoc modo in angelis peccatum eſſe non

potuit: q2 in angelis nõ ſunt paſſiões quibus ratio aut intellectus ligetur: nec ante peccatũ habitus p̄cedere potuit ad peccatũ inclinans. Alio modo cõtingit peccare per liberũ arbitriũ eligẽdo aliquid qd̄ ſm ſe eſt bonũ: ſed nõ cũ ordine debite menſure aut regule: ita ꝙ defectus inducens peccatũ ſit ſolũ ex parte electionis: que nõ habet debitũ ordinẽ: nõ ex parte rei electe: ſicut ſi aliq̃s eligeret orare nõ attendens ordinẽ ab eccleſia inſtitutũ. Et hmõi peccatũ nõ p̄exigit ignorantiã: ſed ſolũ abſentiã cõſiderationis eoꝝ que cõſiderari debent. Et hoc modo angeli peccauerũt: cõuertendo ſe ꝑ liberũ arbitriũ ad ꝓpriũ bonũ abſq3 ordine ad regulã diuine voluntatis. Landulfus aũt dicit in. ij. diſ. iiij. q. i. cõclu. iiij. ꝙ abſq3 errore hoĩs vl' angeli in intellectu põt eſſe malicia in volũtate. Ideo prima radix poſſibilitatis peccandi in angelis fuit volũtas creati arbitrij q̄ potuit in oppoſita ꝓ libito.

De numero angeloꝝ qui peccauerũt.

s Ecunda cõſideratio circa offenſionẽ angeloꝝ dicit numeroſitas. Ubi videre habebimus: vtrũ plures angeli peccauerũt q̄ adheſerũt deo. Et ꝙ plures aliqui ſic oſtendunt. Primo q2 phs dicit. Malũ eſt vt in pluribus: bonum vt in paucioribus. Item. Iuſticia ⁊ peccatũ eadem rõne inueniuntur in angelis ⁊ hoĩbus. ſed in hoĩbus plures inueniunt mali q̄ boni: ſm illd̄ Eccs. i. Stultoꝝ infinitus eſt numerus. ergo in angelis plures defecere in malicia q̄ ſteterunt in iuſticia. Cõtra iſtos eſt glo. iiij. Regũ. vi. c. vbi dicit. Plures nobiſcũ ſunt q̄ cũ illis. quod de bonis angelis exponit qui ſunt nobis in auxiliũ: ⁊ de malis qui nobis aduerſant. Reſpondet Tho. vbi. ſ. ar. ix. ꝙ plures angeli remanſerunt q̄ peccauerũt. Et qd̄ obijcit de malo: ⁊ de hoĩbus: intelligit de hominibus nõ de angelis: q2 in hominibus malũ eſt: vt in pluribus ex eo ꝙ ſequunt bona ſenſibilia: que ſunt pluribus nota: deſerto bono rõnis: qd̄ eſt paucioribus notũ. in angelis nõ eſt niſi natura intellectiua. Unde nõ eſt ſimilis ratio. Verũ eſt ꝙ nõnulli curioſius inueſtigare conati ſunt: quot homines erunt ſaluandi. Et quidã dixerũt: ꝙ tot quot angeli perierũt. Quidã ꝙ tot quot remanſerunt. Quidã vero ꝙ tot quot ceciderunt: ⁊ inſuꝑ ꝙ tot quot fuerũt oẽs ſimul vt dicit Tho. i. pte. q. xxij. ar. vij. Sed melius eſt illud relinquere ſapiẽtie dei cui eccleſia in quadã collecta dicit. Deus cui ſoli cognit⁹ eſt numerus electoꝝ in ſuperna felicitate locandus. Quia vero de numero angeloꝝ loquimur: notandũ ꝙ nõ eſt acceptanda ſententia phoꝝ humana ſapientiũ. Plato enĩ poſuit numerũ ſubſtantiarũ ſeparatarũ ſm numerũ ſpecierũ ſenſibiliũ. Et Ariſto. xij. metha. ſm numerũ orbium aut motuũ. ſ. ad p'us. Immo firmiter tenendũ eſt ſm Landulfum in. ij. di. iij. q. vlti. ꝯcluſione. ij. ⁊ Tho. i. pte. q. v. ar. iij. ꝙ plures numero ſunt angeli: q̄ oĩa alia etiã ſimul ſumpta: ⁊ arene maris: ⁊ gutte aque: ⁊ ſtelle celi. Quod ꝓbat ꝑ Dio. xiiij. c. cele. hie. di. Multi ſunt exercitus ſupernaꝝ manſionũ infirmã ⁊ cõſcriptam noſtroꝝ materialiũ numeroꝝ cõmenſurationẽ excedentes. De numero angeloꝝ dr Dañ. vij. Milia miliũ miniſtrabant ei. ⁊ decies centena milia aſſiſtebant ei. Ponit hic numerus determinatus ꝓ indeterminato. ⁊ Matth. xxvi. c. d. xps. An putas q2 nõ poſſum rogare patrẽ meũ. ⁊ exhibebit mihi mõ plus q̄ duodecim legiones angeloꝝ. Quare aũt tot ſint angeli a deo ꝓducti, dicit Tho. i. pte. q. v. ar. iij. Quia q̄to aliq̃ ſunt magis ꝑfecta: tanto ſunt in maiori exceſſu creata a deo. Sicut autẽ in corporibus exceſſus attendit ſm magnitudinẽ: ita in rebus incorporeis exceſſus põt attendi ſm multitudinem. Uidemus autẽ ꝙ corpora ſuperiora que ſunt ꝑfectiora excedũt quaſi incõparabiliter corpora inferiora ſm magnitudinẽ. Naꝫ tota ſphera actiuoꝝ ⁊ paſſiuoꝝ eſt aliquid modicũ reſpectu corpoꝝ celeſtiũ. Unde rõnabile eſt ꝙ ſubſtãtie immateriales excedãt ſm multitudinẽ ſubſtãtias materiales: quaſi incõparabiliter.

Quale fuit peccatũ luciferi angelorũq3 ſibi adherentiũ.

t Ertia cõſideratio de angelis peccantibus dicit qualitatis. In qua ſolerter attendendũ eſt vt ſciamus quale fuit luciferi ⁊ alioꝝ peccatum. Et refert Boñ. diſ. v. ar. i. q. i. ſcdi. ꝙ peccatũ luciferi inchoatum eſt in ꝑſumptione. Statim enĩ vt ſuã pulchritudinem vidit ꝑſumpſit. Confirmatũ in ambitione: q2 ꝑſumens de ſe appetijt qd̄ oĩno ſupra ſe fuit: ⁊ ad qd̄ peruenire nõ potuit. Cõſummatũ eſt in inuidie ⁊ odij auerſione: q2 ex quo obtinere nõ potuit qd̄ appetijt deo inuidere cepit: ⁊ affectu odij cõtrarie. Angeli ꝟo minores adheſerũt lucifero querentes eſſe beati ſine meritis. Et vt dicit Hugo de ſancto victore. oẽs in eandẽ maliciã cõſenſerunt: ⁊ vnum ordinẽ peruerſe ſocietatis fecerũt. Quare tam lucifero q̄ reliquis ꝓpria ⁊ volũtaria ſuperbia fuit cauſa illoꝝ ruine. Nihilominus in his dubitare cõtingit: vtrũ lucifer appetijt eſſe ſicut de⁹. Et ꝙ ſic pꝫ ꝑ Eſayã. xiiij. c. Dic̄ enĩ ibi in dicto. c. diabol⁹. Aſcendã in celũ ⁊ ero ſil'is altiſſimo. Et Aug. in. q. noui ⁊ veteris teſtamenti dicit. Elatione inflat⁹ voluit dici deus Et in libro de virginitate ſubdit. Diabol⁹ in celo voluit eſſe ſicut de⁹. Sed mirũ videt imo impoſſibile quibuſdã ꝙ angel⁹ tanta luce ſapientie p̄dit⁹ appetierit id qd̄ erat impoſſibile: cũ vt inquit Ariſto. iij. ethi. electio nõ ſit impoſſibiliũ. Propterea ſciendũ ſm Tho. pte. i. q. lxiij. ar. iij. ꝙ appetere eſſe vt de⁹ põt intelligi dupl'r. Uno mõ per equiparantiã ſeu equalitatẽ. Scdo mõ ꝑ ſimilitudinẽ. Primo mõ nõ potuit appetere eſſe vt de⁹: q2 ſciuit hoc eſſe impoſſibile naturali cognitione. nec primũ actũ peccandi in ipo p̄ceſſit vel habitus vel paſſio ligans ipſius cognoſcitiuã virtutẽ: vt in particulari deficiens eligeret impoſſibile: ſicut in nobis interdũ accidit. Appetere aũt eſſe vt de⁹ ſm ſil'itudinẽ cõtingit dupl'r. Uno mõ q̄tuꝫ ad id in quo aliquid natũ eſt aſſimilari deo. Et ſic ſi aliquis q̄tũ ad hoc appetat eſſe deo ſil'is non peccat: dũmodo ſimilitudinẽ dei debito ordine appetat adipiſci. vt ſcꝫ illaꝫ a deo habeat. Peccaret nãq3 ſi q̃s appeteret ſm iuſticiam eſſe ſimilis deo per propriã virtutẽ: ⁊ non ex virtute dei. Alio modo põt aliquis appetere eſſe ſil'is deo quantuꝫ ad id in quo non eſt natus aſſimilari. ſicut ſi q̃s appeteret creare celũ ⁊ terrã quod eſt ꝓpriũ dei: in quo appetitu eſſet peccatũ. hoc modo lucifer appetijt eẽ vt de⁹: q2 appetijt finalẽ beatitudinẽ per ſuam virtutẽ habere: quod eſt propriũ dei.

De bello realiter geſto inter ãgelos bonos ⁊ malos.

q Uarta cõſideratio dr̄ cõtrarietatis. In qua de bello geſto in angelica natura tractandum eſt, de quo Apoc. xij. ſcribit ſic. Factũ eſt p̄eliũ magnũ in celo michael ⁊ angeli ei⁹ p̄eliabant cũ dracone: ⁊ draco pugnabat ⁊ angeli ei⁹: ⁊ nõ valuerunt neq3 locus eoꝝ amplius inuentus eſt in celo. Queritur hic vtrũ illud fuit bellũ reale? Et Franciſc⁹ de marone in. ij. diſt. vi. dicit ꝙ licet ſꝫ nõ fuerit corpale. Nã p̄ter ea q̄ ꝑtinent ad potentiã executiuã exprimur aliqua gñã bellorũ ꝑtinentiũ ad opatiões imanẽtes. Primuꝫ eſt inter appetitũ ſenſitiuũ ⁊ intellectiuũ. Appetit⁹ enĩ iſti inclinant ad oppoſita. Secundũ bellũ eſt inter intellectũ ⁊ volũtatẽ. ſicut qñ rõ iudicat aliq̃d faciendũ ⁊ volũtas renuit. Tertiũ bellũ eſt inter voluntatẽ ⁊ voluntatẽ: non vni⁹ ad ſe: ſꝫ duoꝝ hoĩm. Quartũ bellũ ẽ int' intellectũ ⁊ intellectũ: ex ꝯtrarijs opinionib⁹ ꝑ rões oppoſitas. Bellum ḡ angeloꝝ bonoꝝ ⁊ maloꝝ actuꝫ eſt iuxta tria q̄ in ſpũali natura reꝑiunt: q̄ ſunt. rõ: voluntas: ⁊ facultas. Per rõnem nempe electi ⁊ reprobi angeli ꝯ̄ria ſentiebãt. Per volũtatẽ ad ꝯtraria afficiebant. Per facultatẽ ad ꝯtraria nitebant. Nã electi angeli ſublimit' ſentiebã: de deo ⁊ gr̃a eius: ⁊ ad gr̃am ⁊ gl'iam ei⁹ afficiebant: ⁊ ꝓ facultate ſibi data ꝓ illis nitebant. Angeli ꝟo ſuperbientes ꝯtẽnentes gr̃am ⁊ gl'iam dei ſublimiter ſentiebãt de bonitate nature ſue: ⁊ ꝓpt' h̄ ad ꝓpriã gl'iam afficiebant: ⁊ toto niſu in cõtrariũ electis ſpiritib⁹ ferebant. Magnis ergo affectionib⁹ electi ⁊ reprobi angeli in ꝯtraria ferebantur. boni in creatorem: mali in naturã. boni in gr̃am: mali ꝯtra illã. boni in diuinũ amorẽ: mali in odiũ dei.

Qualiter angeli mali puniti ſunt: nec potuerunt reſiſtere potentie dei. Caplm III

e Xperti ſunt angeli mali q̄ robuſta ſit ⁊ valida manus dei excelſi. Nulla equidẽ ſua virtute: nulla ſapientia: nulla potentia: nullaq3 cõcordi cõuentione ad malũ potuerunt reſiſtere ire dei. Ipẽ depoſuit eos de ſede ⁊ inimicos ſibi factos punit grauiſſima pena. Idcirco in hoc tertio myſterio de illoꝝ pene grauitate erimus verba facturi. Quã quadrupl'r ꝯſiderabim⁹, videlꝫ

Primo rõne impedimenti.
Scdo rõne loci.
Tertio rõne ſupplicij.
Quarto rõne termini.

Qd̄ demones nõ p̄ñt ꝓ libito vti bonis nature: q̄ adhuc manẽt in ipis.

p Rimo ꝯſiderare debem⁹ grauitateꝫ pene maloꝝ angeloꝝ rõne impedimenti. Quia cũ dona nature i ipſis maneant integra: vt dicit Diony. li. de di. no. veruñ impedit act⁹ executio ⁊ vſus illoꝝ: ita vt nõ poſſint facere ea que velint. Sunt autẽ inter cetera tria in demonib⁹: de quib⁹ ꝓ libito diſponere nõ poſſunt.

Primũ eſt naturalis exiſtẽtia.
Secundũ naturalis ſapia.
Tertiũ naturalis potentia.

Primũ qd̄ ẽ in demonib⁹ eſt naturalis exiſtentia. Sunt enĩ demones natura pulcherrimi: neq3 quantũ ad ſubſtãtiã ſue nature ſunt angelis bonis turpiores: ⁊ tamen hominib⁹ in ſui ſubſtantia ⁊ decore apparere non p̄ñt. immo apparent in corꝑib⁹ aſſumptis in aliq̃

viſione: ſicut deo placet cũ deformitate tali ac
tanta ꝙ videtes illos in tali aſpectu maxime
terrentur ⁊ cõtriſtantur. Quo fit vt virgo glo
rioſa in ſuo felici tranſitu petierit ab angelo ⁊
vt hanc p̄ ceteris filius eius ieſus benedictus
grãm dignaret̃ cõcedere: ne imundos demo-
nes: horribileſq́ʒ videret. Sed fabule vidẽ
tur iſta quibuſdã. qui multa ſcire ſe arbitrant̃
Inquiũt enim demones nõ reperiri. Contra
quos offerũt ſe iuincibilia teſtimonia omnis
ſcripture. Unde Leuit. xvij. c. habet̃. Nequa-
q̄ͣ vltra immolabũt hoſtias ſuas demonibus.
Et Tobie. vi. c. Sara tradita fuit ſeptem vi-
ris: ⁊ demoniũ illos occidit. Et pſal. xcv. Om-
nes dij gentiũ demonia. Et pſal. cv. Immola-
uerunt filios ſuos ⁊ filias ſuas demonijs. Et
Matth. iiij. c. Obtulerũt xp̄o eos qui demo-
nia habebant. Et Matth. vij. In noīe tuo de-
monia eiecimus. Et Matth. viij. Obtulerũt
ei multos demonia habentes. Et Matth. xii.
Oblatus eſt ei demoniũ habens. Et Matth.
xv. Filia mea male a demõio vexat̃. Et Mat-
thei. xvij. Exijt demoniũ ⁊ curatus eſt puer.
Et Marci. i. Demonia multa eijciebat. Et
xvi. In nomine meo demonia eijcient. Et Lu
ce. iiij. In ſynagoga erat homo demonium ha
bens ⁊ exclamauit. Et Luc. vij. Uenit Iohan
nes baptiſta nõ manducans panem: neq́ʒ bi
bens vinũ. ⁊ dicitis. Demonium habet. Et Lu
ce. viij. Occurrit ei vir quidã qui habebat de-
moniũ iaʒ tẽporibus multis. et Luce. xi. Erat
ieſus eijciens demoniũ. ⁊ Ioh. viij. Ego demo
nium nõ habeo. ⁊ Ioh. x. Dicebãt multi demo
nium habet ⁊ inſanit. ⁊ apoc. xviij. Cecidit ba
bylon illa magna: ⁊ facta eſt habitatio demo-
niorũ. et Plato in Thimeo. Inuiſibilium diui-
narũ poteſtatũ: que demones nuncupant̃ p̄-
ſtare rõnem: maius eſt opus q̄ͣ ferre valeat
hominis ingeniũ. ⁊ Apuleius de quo memi-
nit Aug. ponit demones eſſe. ⁊ Porphirius
adhuc de illis loquit̃ vt patuit ſupra. Lactan.
li. ij. diuinarũ inſtitutionũ. Poete ⁊ ſciunt eſſe
demones: ⁊ loquunt̃. Tales mileſius mundũ
animatũ eſſe dicit ac demonibus plenũ. So-
crates eſſe circa ſe aſſiduum demoniũ loque-
batur: vt dicit Lactantius. Idẽ teſtatur Apu
leius: qui ſuper hoc librũ edidit quem vocauit
de deo Socratis: ⁊ teſte Xenophonte lib. de
morte Socratis in orõe quã ab athenienſibus
cõdẽnandus fecit: ſic inter cetera dicit. Enim
ue ro iam bis mihi defenſionẽ paranti demo-
nium aduerſat̃. Ariſto. in ꝓlogo li. de ſomno
⁊ vigilia querit. An ſ omniũ ꝓcedat a cauſa
aliqua naturali: vel cuʒ aliquod demoniũ oꝑe
ret̃. Hermes termegiſtus ſm Aug. de ci. dei.
li. viij. c. xxiij. demones eſſe fatet̃. Calcidius
ſuper Thimeũ Platonis de demonibus diffu
ſam mentionẽ facit. Ptolomeus in quarto qua
dripartiti malignos ſpiritus demones appel
lat. Sufficere ergo debent tantorum teſtimo
nia ad fidem faciendam de demonibus re
probatis.

De cognitione ⁊ ſcientia demonũ.

s Ecundũ qȯ eſt in demonibus eſt na-
turalis ſapientia. Iſidorus in. viij.
etymo. ait. ꝙ angelus malus dr̄ dia
bolus hebraice. i. deorſum fluens: grece vero
diabolus. i. criminator. Uocat̃ etiam ſathe-
nas. i. aduerſarius ⁊ demon. i. peritus ac rerũ
ſcius. Uellẽt ergo demones cõtra nos vti om
ni aſtutia ſua: ſed nõ ſinit illos deus: q̄ ſua de
mẽtia ad euitandas fraudes ⁊ deceptiões eo
rũ reſperſit nos luce ꝟitatis. miſitq́ʒ filiũ ſuũ
vnigenitũ in mũdũ: q̄ fuit lux ⁊ ſplẽdor oīs do
ctrine. Ioh. i. Erat lux vera. et Ioh. viij. dice-
bat. Ego ſum lux mũdi. et Ioh. xiiij. Ego ſum
via ꝟitas ⁊ vita. Hic tñ dubitari ſolet. U-
trũ intellectus demonis poſt pctm̃ cognoſcat
aliquã ꝟitatẽ. ⁊ arguit̃ ꝙ nõ. Primo: q2 ſi ali
quã ꝟitatẽ cognoſcerẽt: maxime cognoſcerẽt
ſeipos: qȯ eſt cognoſcere ſubãs ſeparatas. Hoc
aũt eorũ miſerie nõ ꝯuenit: cũ ad magnã felici
tatẽ ptinere videat̃: in tantũ ꝙ q̄dã vltimam
beatitudinẽ poſuerũt in cognitiõe ſubarũ ſepa
ratarũ. ergo demones priuant̃ oī cognitiõe ꝟi-
tatis. Inq̄t eñ Lact. Nullus eſt ſuauior aīe
cibus q̄ͣ cognitio ꝟitatis. ⁊ Ariſ. x. ethi. dicit.
Uidet̃ phia admirabiles delectatões habere
Delectatio aũt nõ ꝯuenit demonibus. q̄ nul-
lã ꝟitatẽ cognoſcũt: ⁊ eorũ intellect⁹ eſt totali
ter excecat⁹. Rñdet his Tho. i. pte. q. lxiiij.
a. r. i. ꝙ duplex eſt cognitio ꝟitatis. Una q̄ hʒ
ꝑ grãm. Alia ꝑ naturã. Prima cognitio du-
plex eſt. Una ẽ ſpeculatiua tm̃: ſicut cũ alicui
aliqua ſecreta diuina reuelant̃. Alia vero que
eſt effectiua: ꝓducẽs amorẽ dei: ⁊ hec ꝓprie
ptinet ad donũ ſapiẽtie. Harũ aũt triũ cogni
tionũ: cognitio naturalis nec eſt ablata nec di
minuta. Cõſequunt̃ eñ ipſam naturã angeli
q̄ ſm ſuã naturã eſt q̄dã intellectus vel mẽs.
Cognitio aũt que eſt ꝑ grãm in ſpeculatione
ꝯſiſtens nõ eſt eis totaliter ablata: ſʒ diminu-
ta: q2 de hmõi ſecretis diuinis tantũ eis reue
lat̃ q̄ͣtũ oportet. vel mediantibus angelis: vl
ꝑ aliquos tꝑales diuine virtutis effectus. vt
Aug. dicit. ix. de ci. dei. c. xxiij. nõ autẽ ſicut ipſis
ſanctis angelis quibus plura ⁊ clarius reue-
lant̃ in ipõ ꝟbo. Cognitõe aũt effectiua tota
liter priuati ſunt ſicut ⁊ charitate. Ad argu-
mentũ ꝟo dicendũ: ꝙ felicitas ꝯſiſtit ī appli-
catione ad id qȯ ſupius eſt. Subſtãtie autẽ
ſepate ſunt ordine nature ſup nos. Unde ali
qua rõ felicitatis eẽ põt hoi ſi cognoſcat ſub-
ſtãtias ſepatas: lʒ ꝑfecta felicitas ſit ī cogno
ſcendo ſubãʒ ꝑmã ſcʒ deũ. Sʒ ſubẽ ſeparate
cognoſcere ſubãm ſeparatã eſt ꝯnaturale: ſicut
⁊ nobis cognoſcere naturas ſenſibiles. Unde
ſicut nõ eſt in hoc felicitas hoīs ꝙ cognoſcat
naturas ſenſibiles: ita nõ eſt felicitas angeli
in hoc ꝙ cognoſcat ſubãs ſeparatas. Ad au-
ctoritates ꝟo allegatas q̄ videnf excludere
cognitionẽ naturalẽ a demonibus dicit Ric. i
in. iiij. diſt. l. ar. iij. q. i. ad. i. ꝙ q̄uis vſus ſcie
ſit ꝑ ſe delectabilis: tñ ꝑ accñs põt eẽ triſtabi
lis. Natura q̄ppe dãnatorũ tam angelorũ q̄ͣ
hoīm ita eſt plene cõphẽſa triſtitia. vt oīno
ſint indiſpoſiti ad aliquã delectationẽ: quare
vſus ſcie in eis nullã poterit generare delecta
tionem aut ſuauitatẽ.

De naturali potẽtia demonũ.

t Ertiũ qȯ eſt in demonib⁹ eſt natura
lis potẽtia. de qua Iob. xli. c. dicit̃.
Non eſt ptãs ſup terrã q̄ cõparet̃ ei
Poſſunt demones facere mira: etſi nõ mira-
cula. ⁊ naturã adiuuãdo ad ſtupẽdos effect⁹
cõcurrere: vt patebit. Poſſunt ſenſus deludere
poſſunt vexare corpa: poſſunt aquas maris
ſup terrã ſpargere: ⁊ alia facere q̄ ipſi vellent
q̄ ſi ꝑmitteret deus: tota pene mundialis ma
china turbaret̃: ſuffocarent̃ homies: ruerent
dom⁹: ſiccarent̃ herbe: arboreſq́ʒ ⁊ mutatões
ſdies viderent̃ in oībus elemẽtis. O pietas
dei bñdicti: que impetũ inimicorũ extinguit:
nec ſinit illos ꝯ nos exercere qȯ ſatis ãbiunt
⁊ ſi q̄ñq́ʒ id fieri ꝑmittat: iuſta ſunt eius iudi
cia ⁊ nobis inſcrutabilia. Ex dictis tñ oībus
demones atrociter cruciant̃.

Qȯ demones vſq́ʒ ad diẽ iudicij ſunt in hoc
aere caliginoſo: ⁊ poſt ad infernũ deſcendẽt.

s Ecũdo cõſideranda eſt pena demo-
nũ rõne loci. Proiecti equidẽ fuerũt
a celo empyreo in hũc aerẽ caligino
ſum. de quo ait Aug. iij. ſup Geñ. ad litteram
Aer caliginoſus eſt quaſi carcer demonibus
vſq́ʒ ad tempus iudicij. Et Tho. i. parte. q.
lxiiij. ar. iiij. Locus iſte dat̃ demonibus rõ-
ne exercitatiõis humane. Nã ꝓcuratio ſalut̃
noſtre ꝓtendit̃ vſq́ʒ ad diẽ iudicij: ⁊ vſq́ʒ tũc
durat miniſteriũ angelorũ ⁊ exercitatio demo
num. Deſcendũt tamẽ aliqui ad infernum: vt
ibi damnatos vexẽt. Poſt diẽ ꝟo iudicij ſimul
cuʒ damnatis hoībus ibi oẽs recludent̃. Sʒ
hic ſpeculari libet: q̄m̄ eſſe extra celũ empyre
um nõ debet demonib⁹ in penaʒ cedere: qm̄
ſpũalis natura nõ afficit̃ loco. ergo null⁹ loc⁹
eſt demonibus penalis. Reſpõdet Tho. i. pte
q. lxiiij. ar. iiij. ad. i. ꝙ locus nõ eſt penalis an
gelo aut anime quaſi afficiẽs alterãdo natu
ram: ſed quaſi afficiẽs voluntatẽ ꝯtriſtando
dum angelus vel anima apphẽdit ſe in loco
non cõuenienti. Si ꝟo obijceret̃ ꝙ angelus
non ſit in loco. quia vt dicit Boetius in libro
de hebdomadibus. Cõmunis animi cõceptio
apud ſapientes eſt incorporalia in loco nõ eẽ
Et Ariſt. iiij. phiſicorũ. Non oẽ qȯ eſt eſt in
loco ſed mobile corpus: ergo angelus nõ eſt
in loco. Reſpondet Tho. i. parte. q. lij. ar. i. ꝙ
equiuoce dicit̃ eſſe angelus in loco ⁊ corpus
Corpus eñ eſt in loco ꝑ hoc q2 applicat̃ loco
ſm tractũ dimẽſiue quãtitatis: que quidẽ in
angelis non eſt. ſed eſt in eis quãtitas virtu
alis. Per applicationẽ ergo virtutis angelice
ad aliquem locuʒ qualitercũq́ʒ dicit̃ angelus
eſſe in loco corporeo. Et ſm hoc patet ꝙ non
oportet dicere ꝙ angelus cõmenſuret̃ loco:
vel ꝙ habeat ſitum in cõtinuo. Hec eñ cõue
niunt corꝑali locato: prout eſt quãtum quã-
titate dimẽſiua. Simil̃r etiã non opʒ propter
hoc ꝙ contineat̃ a loco. Nam ſubſtãtia incor
porea ſua ꝟtute cõtingens rem corporeã cõ
tinet ipãm: ⁊ non continet̃ ab ea. Anima eñ
eſt in corpore vt cõtinens: non vt contenta.
Sic angelus dicit̃ eſſe in loco corporeo: non
vt contentum: ſed vt cõtinens aliquo modo.
Addit Thomas vbi. ſ. ar. ij. in fine. ꝙ diuerſi
mode eſſe in loco cõuenit corꝑi: angelo ⁊ deo
Nam corpus dicit̃ eſſe in loco circũſcriptiue.
quia cõmenſurat̃ loco. angelus nõ circũſcri-
ptiue cum nõ menſuret̃ loco: ſed diffinitiue:
quia ita eſt in vno loco ꝙ nõ in alio. De⁹ aũt
neq́ʒ circũſcriptiue neq́ʒ diffinitiue: q2 ẽ vbi-
q́ʒ. Quomodo aũt hoc ſit non poteſt intelligi
ab humano ſenſu. vt dicit magiſter in primo
diſti. xxviij. vbi inducit Chryſo. ſuper epl̃am
ad Hebreos dicẽtẽ. Sicut multa de deo intel
ligimus que loqui penitus nõ valem⁹: ita mul
ta loq̄mur que intelligere nõ ſumus idonei.
Uerbi gratia. Qȯ vbicũq́ʒ deus eſt ſcimus:
⁊ dicim⁹. Quõ aũt vbiq́ʒ ſit itellectu nõ capi-
m⁹. Itẽ ꝙ eſt incorporea q̄daʒ ꝟtus que om
nium eſt cauſa bonorũ ſcimus: que autẽ ipſa
ſit penitus ignoramus. Ut autẽ redeamus

ad angelos.nota ſm Zandul.di.viij.ſecūdi.
q.ij.ꝯclu.ij.ꝓpo.iiij.ꝙ opinio eſt modernoꝝ
ꝙ angelus nō eſt in loco ꝑ applicationē vtu
tis:ſed ꝑ ſuā ſubam diffinitiue:ſeu pñtialit
nō cōmenſuratiue.Nam in angelo eſt poten
tia paſſiua ad plura vbi nec eſt detminatꝰ re
ſpectꝰ alicuius.ergo in eo eſt potētia paſſiua
ad eſſendū in oībus illis.Qđ aūt angelus ha
beat potentiā paſſiuā ad vbi patet.quia arti
culus eſt excōicatus dicere ꝙ ſubſtātie ſepa-
rate nuſꝙ ſunt.Silr erroꝛ eſt dicere ꝙ ange
lus eſt vbiqꝫ.ergo opoꝛtet dicere ꝙ angelus
poſſit recipe aliqua vbi.

Qđ demones puniunt pena ignis.

Ertio ꝯſideranda eſt pena demonū
t rōne ſupplicij:qꝛ puniunt in igne.
Probat hoc Mat.xxv.Ite maledi-
cti in ignē eternū:q̄ paratꝰ eſt diabolo ⁊ āgel'
eius.Et Apoc.xx.Diabolus q̄ ſeducebat eos
miſſus eſt in ſtagnū ignis ⁊ ſulphuris vbi be
ſtia ⁊ pſeudo ꝓphe cruciabunt die ac nocte i
ſecula ſeculoꝝ.Et de hoc inq̄t Aug.in li.de fi-
de ad Petrū.Firmiſſime tene ⁊ nullatenꝰ du-
bites:diabolū ⁊ angelos eiꝰ in ignē eternū a
xp̄o eſſe mittēdos:vbi nunꝙ carebunt pena
quā eis ꝑparauit diuina iuſticia.Qualit vo
ſpūs ſeparati patiunt ab igne dictū eſt abun
de in q̄dragesimali de penitētia.

Qđ pena demonū nunꝙ terminabit.

Uarto ꝯſiderāda eſt pena demonū
q rōne termini:qꝛ nūꝙ finiet.Et q̄d
ſuꝑ hoc dixit Origenes adhuc in q̄-
dragesimali diffuſius eſt ptractatum.Quare
ex dictis cōſtat ꝙ diſtrictus iudex eſt deus:
q̄ ꝓpter vnū pctm̄ angelis nunꝙ pepercit.Et
vt dicit Tho.i.pte.q.lxiiij.ar.ij.tenēdū eſt fir
miter ꝙ volūtas bonoꝝ angeloꝝ ꝯfirmata ē
in bono:⁊ volūtas demonū obſtinata eſt in
malo.Cauſam aūt huiꝰ obſtinatōis non opꝫ
accipe ex grauitate culpe:ſ ex ꝯditōe nature
ſeu ſtatus:qꝛ vt dicit Aug.li.de fide ad petrū
ſic deꝰ creauit āgelos:vt q̄ vellēt ꝑpetuo boni
eſſent:q̄ aūt nollēt nunꝙ eos diuino munere
repararet.Sicqꝫ in eternū demones obſtinati
luent penas nequitie ſue:a q̄bus nos liberet
xp̄s redemptoꝛ benignus.Amen.

De bello quod continue gerit inter demo-
nes ⁊ homines. Sermo IIII

Umus i quottidia
f na frequētiqꝫ pugna cum angelis
malis:qui nos tētare nō deſinunt
vt peccātes tandem eoꝝ iūgamur ſocietati.
Et hoc petrꝰ.i.epl'a.c.v.dicebat.Sobrij eſto
te ⁊ vigilate:qꝛ aduerſarius veſter diabolus
tanꝙ leo rugiēs circuit querēs quē deuoꝛet
cui reſiſtite foꝛtes in fide.Et eccl'ia ſancta in
officio apl'oꝝ nos admonet ſic.Eſtote foꝛtes
in bello:⁊ pugnate cū āntiquo ſpēte:⁊ accipie
tis regnum eternū.Quia tñ plerīqꝫ quādoqꝫ
diffidunt:nec arbitrant ſe poſſe demonū ef-
fugere mille nocēdi modos:⁊ ſicqꝫ in peſſima
peccata labunt.idcirco in hoc ſmone aliqua
de ipſis demonibus apiemus:quibus intelle
ctis poterit quilibꝫ animi vires aſſumere ad
pugnandū ſtrenue cum illis qui noſtram pdi
tionem procurant.De quibus tria myſteria
erunt declaranda.

Primū dicit preſidentie.
Scđm potentie.
Tertium reſiſtētie.

De ꝑſidentia demonū ⁊ qualr oīa diſponūt
ad interitū hoīm. Capl'm I

Abent demōes int ſe deputata ma-
h ledictionis officia:⁊ cūcta q̄ poſſunt
ordināt ad trahēdū hoīes vt dei pce
pta trāſgrediant.Impant ſupioꝛes:⁊ infeno
res obediūt.Sꝫ ꝓ huiꝰ ptis clarioꝛe noticia
de ꝑſidentia demonū locuturi:cōſideremus
illam ſm triplicē reſpectum.

Primo reſpectu angeloꝝ maloꝝ.
Scđo reſpectu angeloꝝ bonoꝝ.
ertio reſpectu coꝛpoꝝ ſuperioꝝ.

Qualr demones ꝑſunt demonibus.

Rimo ꝯſideremus ꝑſidentiā demo
p num reſpectu ipoꝝ angeloꝝ maloꝝ
vtrū ſcꝫ inter eos ſit ꝑlatio.Et argu
unt quidā ꝙ nō.Primo qꝛ oīs ꝑlatio eſt ſm
aliquē ordinē iuſticie:ſ demones totaliter a
iuſticia ceciderūt.ergo i eis nō eſt ꝑlatio.Se
cundo vbi nō eſt obediētia ⁊ ſubiectio ibi nō
eſt prelatio.Hec autē ſine cōcoꝛdia eſſe non
poſſunt:que in demonibꝰ nulla eſt.ſm illud
Prouerb.xiij.Inter ſupbos ſemp ſūt iurgia:
ergo in demonibus nō eſt ꝑlatio.Tertio ſi in
demonibus eſſet aliqua ꝑlatio:aut hoc ptine
ret ad eoꝛum naturā:aut ad eoꝝ culpam vel
penam.ſed non ad eoꝝ naturaꝫ:quia ſubie-
ctio ⁊ ſuitus nō eſt ex natura:ſed ex peccato
ſubſecuta.Nec ptinet ad culpam vel penam
quia ſic ſupioꝛes demones qui magis pecca
uerūt inferioꝛibus ſubderent.Non ergo eſt
prelatio in demonibus. In contrarium eſt
ipa veritas.Nam glo.i.ad Coꝛinth.xv.dicit
Quādiu mūdus durat:angeli angelis:homi
nes hoībus ⁊ demones demonibus preſunt

nō quare inter demones eſt ꝑlatio.ſm Tho.
q.cx.ar.ij.qꝛ actio ſequit naturā rei.Quoꝝ-
cunqꝫ nature ſunt oꝛdinate:opoꝛtet ꝙ etiam
actiones ſubinuicem oꝛdinent:ſicut ptꝫ in re
bus coꝛpalibus.Quia enī inferioꝛa coꝛpoꝛa
naturali oꝛdine ſunt infra celeſtia coꝛpa:acti
ones ⁊ motus eoꝝ ſubdunt actiōibus ⁊ moti
bus celeſtiū coꝛpoꝝ.Manifeſtū eſt autē ꝙ de
monū quidā naturali oꝛdine ſub alijs cōſtitu
unt.vnde ⁊ actiōes eoꝝ ſunt ſub actiōibus ſu
perioꝝ.Et hoc eſt qđ rōnem ꝑlationis facit
vt.ſ.actio ſubditi ſubdat actiōi ꝑlati.Sic igit
ipſa naturalis demonū diſpoſitio requirit ꝙ in
eis ſit ꝑlatio.Cōuenit etiā hoc diuine ſapien
tie:que nihil in vniuerſo inoꝛdinatū relinq̄t:
que attingit a fine vſqꝫ ad finē foꝛtiter:⁊ diſ-
ponit oīa ſuauiter:vt dicit Sap.viij.c. Ad
primū ergo dicendū ꝙ ꝑlatio demonū nō fun
dat ſuper eoꝝ iuſticia:ſed ſuꝑ iuſticia dei cun-
cta oꝛdinātis. Ad ſcđm dicendū ꝙ cōcoꝛ-
dia demonū qua quidam alijs obediūt:nō eſt
ex amicitia quā inter ſe habeant:ſed ex cōi ne
quitia qua hoīes odiūt:⁊ dei iuſticie repugnāt
Eſt enī ꝓpꝛiū hoīm impioꝝ vt eis ſe adiun-
gant ⁊ ſubijciant ad ꝓpꝛiā nequiciā exequen
dā quos potioꝛes viribus vident. Ad tertiū
dicendū ꝙ demones nō ſunt equales ſm na-
turā.Unī in eis eſt naturalis ꝑlatio:qđ in hoi
bus nō cōtingit:qꝛ natura ſunt pares.Qđ au
tē ſupioꝛibus inferioꝛes ſubdant:non eſt ad
bonū ſupioꝝ:ſed magis ad malū eoꝝ:qꝛ cum
mala facere maxime ad miſeriā pertineat:ꝑ-
eſſe in malis eſt eſſe magis miſerū.

Qualiter angeli boni habent ꝑlationem ſu
per demones.

Ecundo cōſideremus ꝑſidentiā de-
s monū reſpectu angeloꝝ bonoꝛum.
Ubi videndū erit an boni angeli ha
beant ꝑlationem ſuꝑ malos.Et poſſet argui
ꝙ nō. Primo qꝛ ꝑlatio angeloꝝ pcipue at
tendit ſm illuminatiōes.ſed mali angeli cuꝫ
ſint tenebꝛe nō illuminant a bonis.ergo boni
angeli nō habēt ꝑlationē ſuꝑ malos. Se-
cūdo ad negligentiā ꝑſidentis ptinere viden
tur ea q̄ ꝑ ſubditos male fiūt:ſicut ptꝫ.lxxxiij.
diſ.c.erroꝛ.c.q̄d enī ꝓdeſt.⁊.c.ꝯſentire.lxxxiiij
diſ.c.ꝑuenit.lxxxvi.di.c.culpā.⁊.ij.q.vij.c.ne
gligere.xvij.q.ij.c.ſi q̄s.xxiij.q.iij.c.qui pōt.⁊
extra de homicidio.c.ſicut dignū.Sed demo-
nes multa mala faciūt.Si ergo ſubſunt ꝑla-
tioni bonoꝝ angeloꝝ:videt in angelis bonis
eſſe aliqua negligentia:quod eſt incōueniēs.

Tertio ꝑlatio angeloꝝ ſequit nature oꝛdi-
nem.ſed ſi demones de ſingulis oꝛdinibus ce-
ciderunt:vt cōmuniter dicit:qꝛ ipſi etſi nō fu
erunt in oꝛdinibus ſimpliciter:fuere ſm q̄d:
inꝙtum erant aliqui diſpoſiti ſi ſteriſſent eſſe
de vno oꝛdine:alij de alio:ſm variam diſpoſi-
tionem ſuoꝝ naturalium.Sic multi demones
multis bonis angelis ſunt ſuperioꝛes oꝛdine
nature.Non ergo boni angeli ꝑlationem ha-
bent ſuper oēs malos. Cōtra iſtos eſt au-
ctoꝛitas Aug.qui.iij.de trini.ait.Spiritus vi
te deſertoꝛ atqꝫ peccatoꝛ regitur per ſpūm vite
rōnalem piūm ⁊ iuſtum.Et Gregoꝛiꝰ dicit ꝙ
poteſtates dicunt angeli:quoꝝ ditioni virtu
tes aduerſe ſubiecte ſunt. Reſpondet Tho.
vbi.ſ.ar.iiij ꝙ totus oꝛdo ꝑlationis primo ⁊
oꝛiginaliter eſt in deo:⁊ participat a creatu-
ris ſm ꝙ deo magis appꝛopinquant.Ille enī
creature ſuper alias influentiā habent:q̄ ſunt
perfectioꝛes ⁊ deo ꝓpinquioꝛes.Maxima
autē perfectio:⁊ per quam maxime deo appꝛo
pinquatur eſt creaturarū fruentium deo:ſicut
ſunt ſancti angeli:qua perfectione demones
priuant.Et ideo boni angeli ſuper malos ꝑla
tionem habent:⁊ per eos reguntur. Ad pri
mum ergo dicendum ꝙ per ſanctos angelos
multa de diuinis myſterijs demonibus reue-
lant:cum diuina iuſticia exigit:vt per demo-
nes aliqua fiant:vel ad punitionē maloꝝ:vel
ad exercitatiōem bonoꝝ.Sicut in rebus hu-
manis aſſeſſoꝛes iudicis reuelant toꝛtoꝛibus
eius ſententiā. Huiuſmodi autem reuelatio-
nes ſi ad angelos reuelantes cōparentur illu-
minationes ſunt:qui oꝛdinant eas ad deum.
Ex parte vero demonū nō ſunt illuminatiōes
qꝛ eas in deum nō oꝛdinant:ſed ad expletiōeꝫ
ꝓpꝛie iniquitatis. Ad ſecundū dicendū ꝙ
ſancti angeli ſunt miniſtri diuine ſapientie.
Unde ſicut diuina ſapiētia permittit aliq̄ ma
la fieri per malos angelos vel hoīes ꝓpter bo
na que ex eis elicit:ita ⁊ boni angeli nō totali-
ter cohibent malos a nocendo. Ad tertiuꝫ
dicendū ꝙ angelus qui eſt inferioꝛ oꝛdine na
ture:ꝑeſt demonibus ꝙuis ſuperioꝛibus oꝛdi
ne nature:qꝛ vtus diuine iuſticie cui inherēt
boni angeli:potioꝛ eſt ꝙ virtus naturalis an-
geloꝝ.Unde ⁊ apō hoīes ſpūalis iudicat om
nia vt dꝛ.i.ad Coꝛinth.ij.

Qđ demones nō ſubdunt actionibus coꝛ-
poꝝ celeſtium.

Ertio cōſideremus ꝑſidentiam de-
t monum reſpectu coꝛpoꝝ ſuperioꝛum
Ubi diſputandū eſt vtrum demones
ſubdant actionibus coꝛpoꝛum celeſtium.Et

quidā contendunt probare ꝙ ſic. Primo: quia demones ſm certa augmenta lune aliquos hoies vexant: qui propter hoc lunatici vocātur, vt pꝫ Matth. iiij. ⁊ xvij. ſed hoc nō eſſet niſi corpib⁹ celeſtibus ſubiacerent. ergo ſubiacent actionib⁹ celeſtiū corpoꝝ. Scdo nigromātici obſeruant certas cōſtellationes ad inuocandos demones: qđ non facerent ſi demones corporib⁹ celeſtib⁹ nō ſubderentur.

Tertio. celeſtia corpa virtuoſiora ſunt ꝙ̄ inferiora. ſed quibuſdā inferiorib⁹ corporib⁹ demones arcenť. ſcꝫ herbis: lapidib⁹: ⁊ ſonis quibuſdā ac vocib⁹, vt a Porphirio dictū Aug. introducit. x. de ciui. dei. c. xi. ergo multo magis demones ſubduntur actioni celeſtiū corpoꝝ.

Cōtra iſta oia eſt ipa ratio. Nā demones ſunt ſuperiores ordine nature ꝙ̄ corpora celeſtia. Agens aūt eſt ſuperius paciente: vt Auguſtin⁹ dicit. xij. ſuper Geñ. ad lram. Cū ergo demones ſint ſubſtantie intellectuales corporib⁹ nō vnite. pꝫ ꝙ nō ſubdunť actioni corporū celeſtiū nec per ſe nec per accidens. nec directe nec indirecte. Ad primū rñdet Tho. q. cxv. ar. v. ad. i. prime ptis. ꝙ demones ſm certa augmenta lune ꝯtingit vexare propter duo. Primo quidē ad hoc ꝙ infament creaturā dei. ſ. lunā. vt Chryſoſto. ⁊ Hiero. dicunt. Scdo qꝛ cū nō poſſint opari niſi mediantib⁹ naturalib⁹ virtutib⁹ vt dicet: in ſuis operib⁹ ꝯſiderāt corpoꝝ aptitudines ad effect⁹ intentos. Manifeſtū ē aūt ꝙ cerebrū eſt humidiſſimū oium partiū corpis: vt Ariſto. dicit. ⁊ idō maxime ſubijcit opationi lune: que ex ſua ꝓprietate hꝫ mouere humorē. In cerebro autē perficiunť vires aiales. Et ideo demones ſm certa augmenta lune perturbant hoīs fantaſiā qñ conſiderant cerebrū ad hoc eſſe diſpoſitū. Ad ſecundū dicit Tho. ꝙ demones aduocati in certis conſtellationib⁹ veniūt ꝓpter duo. Primo vt hoies in hunc errorē inducāt ꝙ credant aliqđ numen eſſe in ſtellis. Scdo qꝛ cōſiderant ſm aliquas certas conſtellationes materiā corporalē eſſe magis diſpoſitam ad effectus pro quibus aduocātur. Ad tertium vero dicit Auguſtinus. x. de ciuitate dei c. xi. ꝙ demones alliciuntur per varia genera lapidum: herbarum: lignorum: animaliū: carminum: rituum: non vt animalia cibis: ſed vt ſpiritus ſignis. inquantum hec eis exhibētur in ſignum honoris diuini: cuius ipſi ſunt cupidi. Nam vt dicitur. xxvi. q. v. c. Nec mirum. Ad hoc nititur diabol⁹ vt adoretur quaſi de⁹.

De potentia demonū que ſuperat ſm naturā oēm potentiā hoīm. Capl'm II

a D potentiā demonū iam ſermo noſter vertendus eſt. Equidē vix poſſunt credere multi que de illa veriſſime ſunt conſcripta. Verūtamē preter ea que ſancti doctores dicūt: adſunt quotidiana exēpla coꝝ qui magicis artibus inuoluti ſtupenda ⁊ ineffabilia quodāmodo opari videntur. Has artes vt Iſido. inquit. viij. lib. etymol. prim⁹ inuenit Zoroaſtes rex bactrianoꝝ: quē Ninus rex aſſyrioꝝ interfecit. De quo etiam Aug. lib. xxi. de ciui. dei. c. xiiij. aſſerit ꝙ quando natus eſt primo riſit. Immiſcent ſe hmōi artibus demones: ⁊ permittente deo fiunt que homines facere nullo pacto poſſent. Ut tamē iſta magis nobis innoteſcant ⁊ conſideranda nobis occurrit potentia demonum ſm triplicem reſpectum.

Primo reſpectu miraculoꝝ.
Secundo reſpectu deluſionū
Tertio reſpectu vexationū.

Qđ demones ꝙ̄uis non poſſint facere miracula: poſſunt tamē facere vera opera ſm facultatem hominum.

p Rimo ꝯſiderāda eſt demonū potentia reſpectu miraculoꝝ. Ubi a doctorib⁹ diſputať vtrū demones poſſint miracula facere. Et rñdet Alex. in. ij. volumie ſumme. q. xliij. ⁊ Tho. i. pte. q. cx. iiij. ar. iiij. ꝙ ſi miraculū proprie accipiť: demones miracula facere non poſſunt: nec aliqua creatura: ſed ſolus deus. qꝛ miraculuꝫ ꝓprie dr̄ qđ fit preter ordinē tot⁹ nature create: ſub quo ordine ois virt⁹ creature ꝯtineť. Diciť tñ qñqꝫ miraculū large: qđ excedit humanā facultatē ⁊ ꝯſiderationē. Et ſic demones poſſunt facere miracula: que ſcꝫ homies mirantur inquantū eoꝝ facultatē ⁊ cognitionē excedunt. Nam vn⁹ hō inquantū facit aliquid qđ eſt ſupra facultatē ⁊ cognitionē alterius: ducit aliū in admirationem ſui opis: vt quodāmodo videatur miraculū operari. Sciēdū tñ ꝙ ꝙ̄uis huiuſmodi opera demonum que mirabilia videntur ad verā rationē miraculi nō pertingant: ſunt tñ quandoqꝫ vere res. Sicut magi pharaonis ꝑ virtutē demonū veros ſerpentes ⁊ ranas fecerūt. Et ſicut qñ ignis de celo cecidit ⁊ familiā iob cū gregibus pecoꝝ vno impetu abſumpſit ⁊ turbo domū deijciens filios eius occidit: ſic etiam demonibus operantibus factum eſt vt terre athenienſium vaſtarētur aquis. Refert Aug. xviij. lib. de ciui. dei. c. ix. ꝙ poſtꝙ̄ cōdite fuerunt athene vt athene vocarenť: qđ certe

nomē a Minerua eſt: que grece athena dr̄. Hanc cauſam Varro indicat: cū apparuiſſet illic repēte oliue arbor: ⁊ alio loco aq̄ erupiſſꝫ regem pdigia iſta mouerūt. Et miſit ad apollinem delphicū ſciſcitandū qđ intelligendum eſſet quid ve faciendū. Ille reſpondit: ꝙ olea Mineruā ſignificaret: vnda Neptunū: et ꝙ eſſet in ciuiū poteſtate: ex cuius potius noie duoꝝ deoꝝ q̄rū illa ſigna eſſent ciuitas vocaret. Iſto Cecrops oraclo accepto: ciues oēs vtriuſqꝫ ſexus. Mos em̄ eis tunc in eiſdē locis erat vt etiā femine publicis ꝯſultationib⁹ intereſſent: ad ferendū ſuffragiū. conuocauit. Conſulta igiť multitudine mares ꝓ Neptuno: femine ꝓ Minerua tulere ſententias. Et quia plus vna inuēta eſt feminarū minerua vicit. Tunc Neptunus iratus marinis fluctibus eſtuātibus: terras athenieſium populat⁹ ē. qñ ſpargere latius q̄ſlibꝫ aq̄s difficile demonibus nō eſt. hec Aug. Sequiť Tho. vbi ē. ad. ij. ar. ꝙ ꝙ̄uis materia corpalis nō obediat angelis bonis ſeu malis ad nutū: nec demones ſua ꝟtute poſſint trāſmutare materias de forma in formā: poſſunt tñ adhibere q̄dam ſemina q̄ in climatibus mūdi inueniūť ad aliquos effectus complēdos. vt di. Aug. in. iij. de trini. Ideo oēs trāſmutatiōes corporalium rerū q̄ poſſunt fieri ꝑ aliquas ꝟtutes naturales ad quas ꝑtinent p̄dicta ſemina. poſſunt fieri ꝑ opationē demonū hmōi ſeminibus adhibitis: ſicut cū aliq̄ res trāſmutanť in ſpentes vel ranas que ꝑ putrefactionem generari poſſunt. Ille vo trāſmutatōnes corporalium rerū que nō poſſunt fieri ꝟtute nature: nulla opatōe demonis ꝑfici poſſunt ſm rei veritatē: ſicut ꝙ corpus humanū muteť i corp⁹ beſtiale: aut ꝙ corp⁹ hoīs mortuū reuiuiſcat. Dicta ſunt oia iſta ad ꝯfirmationē p̄cedentiū. Nā niſi pietas dei nobis ſubueniret a ptāte demonū nunꝙ̄ effugeremus.

Qualiter demones poſſunt multiplr̄ deludere ſenſus humanos.

s Ecūdo ꝯſiderāda ē demonū potētia reſpectu deluſionum. Ut enim dicit Bonauen. in. ij. diſtin. viij. qōne. iij. poſſunt demones deludere ſenſus humanos et hoc tripliciter.

Primo oñdēdo p̄ns eſſe quod nō eſt.
Scdo oſtendēdo rem aliter ꝙ̄ eſt.
Tertio abſcōdendo qđ preſens eſt.
Primū quidē facit ſpēs offerendo.
Scdꝫ q̄dē facit ſenſuꝫ vl' obiectū variādo
Tertiū vo impedimentū preſtando.

Primum intelligi pōt ſic. Qñ fantaſmata exiſtētia interius offerunť forti oblatiōe ipſi ꝟtuti interiori: vel ꝟtus interior fortiter illis intēdit. ſimilitudo rei videť eſſe veritas. Hoc manifeſtū eſt ꝑ naturā. Naꝫ frenetico ꝓpter aſcenſum fumoſitatū ad cerebruꝫ ex modica occaſione exteriori videť ꝙ videat vel audiat multa que nō ſunt ſibi p̄ntia. Silr̄ ꝑ fortez ꝯuerſionē intētionis fantaſma videť veritas. ſicut Aug. exemplificat: ꝙ quidā tāta cōuerſione recogitabat cuiuſdā mulieris imaginem: ꝙ ei carnalr̄ cōmiſceri videbať etiaꝫ vigilando. Per hunc modū pōt demon diuerſa homini facere apparere. Eſt de hoc exemplū in. ij. dialogoꝝ. li. Ubi narrat Greg. qualiter dum conſtrueret monaſteriū quoddā: i quo aderat ſanct⁹ Bñdictus: inuentū eſt ſub terra idolū qđdā eneū: qđ cū fratres portaſſent in coquinam viſum eſt eis ꝙ exiliſſet inde flāma ignis que totā coquinā potuiſſet incendere. Qđ cū per ſpm̄ cognouiſſet btūs Bñdictus: accurrit ad eos: ⁊ oīone facta fantaſticū illd euanuit. Secūdo poteſt diabolus deludere ſenſus oſtendēdo rem aliter ꝙ̄ eſt. Nā naturaliter pōt ꝯtingere hoc ꝓpter variationē aliquā ex parte organi: ſicut quādo humor ſanguineus vel vapor igneus deſcēdit ad oculos videť homini ꝙ ea q̄ exteri⁹ ſunt ſint rubea. vel ꝓpter variationē aliquā ex parte obiecti. ſicut cōtingit aliqñ ꝙ ex poſitione cādele: vel diſpoſitiōe palearū, videnť palee eſſe ſpētes

Tertio poſſunt diaboli deludere ſenſus abſcondēdo quod p̄ns eſt. Nā res que p̄ſens eſt duplr̄ pōt latere ſenſum noſtrū. Aut qꝛ impediť ꝟtus ſenſus: ne ꝑueniat ad ſenſibile. Aut qꝛ impediť ſpēs ſenſibilis ne ꝑueniat ad ſenſum. Et vtroqꝫ mō fieri pōt ꝟtute demonis. De hac deluſione diffuſe loquiť Aug. xviij. li. de ci. dei. c. xvij. ⁊ xviij. ⁊ xix. vbi inducit ꝙ tradunt gētiles de ſocijs diomedis conuerſis in volucres. dicūtqꝫ tēplū Diomedis eē i inſula diomedia nō longe a mōte gargano: q̄ eſt in apulia: ⁊ hoc tēplū circūuolare atqꝫ incolere aues illas tā mirabili obſeqo: vt roſtrum aq̄ impleāt ⁊ aſpgant: ⁊ eo ſi greci venerint: vel grecoꝝ ſtirpe ꝓgeniti: nō ſolū q̄etas eē: verū ⁊ ſup aduolare. Si aūt alienigenas viderint ſubuolare ⁊ capita tanꝙ̄ grauibus ictib⁹ vulnerare vt etiā ꝑimant. Nā duris ⁊ grandib⁹ roſtris ſad ad hec p̄lia ꝓhibenť armate. Hec Varro vt aſtruat cōmemorat alia nō minus incredibilia de illa magna ⁊ famoſiſſima circe q̄ ſocios qꝫ Ulixis ꝯuertit in beſtias: et de

archadibꝰ q̃ ſorte ducti tranſnatabāt quoddā ſtagnū: atq; ibi cōuertebanť in lupos: ⁊ cum ſiľibus feris ꝑ illius regiōis deſerta viuebāt Si aūt carne non veſcerenť humana rurſus poſt nouē annos eodē renatato ſtagno reformabanť in hoīes. Si eñ dixerimus hec non eſſe credēda: nō deſunt etiā nūc q̃ dicāt talia fuiſſe exꝑtos. Nam ⁊ nos inq̄t Aug. cum eſſemus in italia audiebamus talia de quadam regione illarū partiū: vbi ſtabularias mulieres in caſeo dare ſolere dicebāt imbutas his malis artibus: q̄bus vellēt ſeu poſſent viatoribus: vnde in iumēta ilico ↄ̄uerterenť ⁊ neccīa queq; portarēt poſtq; ꝑfuncta opera iterum ad ſe redirēt: nec tñ fieri in eis mētē beſtialē ſed rōnalem humanāq; ſuari. ſicut Apuleiꝰ in libris quos aſini aurei titulo inſcripſit ſibi ipſi accidiſſe vt accepto veneno: humano aīo ꝑmanēte aſinus fieret: aut indicauit: aut finxit. Hec vel falſa ſunt: vel tā inuſitata vt merito non credanť. Firmiſſime tamē credendū eſt non ſolū animū: ſed nec corpus quidē vlla rōne arte vel poteſtate demonū in membra ⁊ liniamēta beſtialia veraciter poſſe conuerti. Sed poteſt eſſe vt corpora ipa hoīm alicubi iaceant viuentia quidē: ſed multo grauiꝰ atq; vehemētius q̄ſ ſomno ſuis ſenſibus obſerata talisq; etiā ſibi homo eſſe videať: ſicut tal' videri ſibi poſſit i ſomnis: ⁊ portare onera que oñera ſi vera ſunt corꝑa portanť a demonibꝰ vt illudať hoībus. Nam quidam nomie Preſtātius patri ſuo cōtigiſſe indicabat: vt venenum illud ꝑ caſeū in domo ſua ſumeret: ⁊ iaceret in lecto ſuo quaſi dormiens: qui tamen nullo modo poterat excitari. Poſt aūt aliquot dies: eū velut euigilaſſe dicebat. ⁊ quaſi ſomnia narraſſe que paſſus eſt. caballum ſe ſciſ factū annonam inter alia iumēta militibꝰ baiulaſſe. Qḋ ita vt narrauit factū fuiſſe compꝑtum eſt. que tamen ei ſua ſomnia videbātur. Indicauit ⁊ aliud ſe domui ſue per noctē anteq̄ requieſceret vidiſſe venietē ad ſe philoſophum quēdam ſibi notiſſimū: ſibiq; expoſuiſſe nōnulla platonica que antea rogatꝰ exponere noluiſſet. Et cum ab eodem philoſopho queſitū fuiſſet cur in domo eius fecerat: qḋ i domo ſua petenti negauerat. Non feci inq̄t ſ; me feciſſe ſōniaui. Ac ꝑ hoc alteri ꝑ imaginez fantaſticā exhibitum eſt vigilanti: quod alter vidit in ſomnis. Hec ad nos eis referētibus ꝑuenerunt: quos nō eſtimamus fuiſſe mentitos. Hec Aug.

Qualr demones pñt vexare corꝑa.

t Ertio ↄ̄ſiderāda eſt demonū potentia reſpectu vexationū. poſſunt eniz vexare humana corꝑa vt inq̄t Aug. lib. de nā dēonū. Nā ꝓpter ſubtilitatē nature pñt penetrare quecūq; corꝑa ſine obſtaculo. Inſuꝑ poſſunt illa corꝑa ꝑturbare ⁊ moleſtare vt clare pȝ in euāgelijs: de his quos xp̄us liberauit. Diebus etiam meis aliq̄s mulieres demoniacas vidi: ⁊ audiui illas loquētes talia que nō niſi demōes dicere potuerūt: ⁊ virtute ieſu xp̄i liberate fuerūt. Inter ceteras tñ vna fuit Neapoli. āno dñi. M.cccclxx. de qua exꝑtus ſum que referā. Predicāte me ibi tēpore quadrageſimali ſonabat vndiq; rumor q̄ anime quorūdā defunctoꝝ intrauerāt corpus eius. Loquebať illoꝝ idiomata: commemorabat geſta: ⁊ q̄ nunq̄ ipa didicerat enarrabat. Acceſſit ad eā cū ſuis illuſtriſſimus calabrie dux regis ꝓmogenitus. Duxit eum in admiratione nō paruā: dū ſecretiſſima illorū defunctoꝝ aꝑiebat. Quadam ꝟo die ego ipe ad eam videndā acceſſi: ⁊ q̄ primuz intraui camerā: in qua multi aderāt: ipa ꝟo iuuēcla iacebat in lecto. cepit furere: oculos torquere vultūq; minacē ⁊ triſtē exhibere. Tandē damans aiebat. Tu veniſti huc? Ad q̄d? Ad q̄d? Ego rñdi. Ut tecū ꝓlier i noīe ieſu xp̄i glioſi. At illa. Quid vis? Uolo dixi ſcire: quiſnā es. Illa reſpondit. Ego ſum Stephanus ſiculus quondam armiger ⁊ ſtipendiarius. Ego ſubiunxi. Mentiris o fallax ⁊ immūde ſpiritus. Adiuro te per ieſum: in cuius nomine omne genu flectiť celeſtium terreſtrium ⁊ infernorum vt veritatē patefacias. Tunc cū grandi moleſtia illius corporis arrogāter reſpondit Ego ſum diabolus. At ego. Quare dicebas q̄ eras anima Stephani ſiculi? Et illa. Ut decipiam. Ad hoc enim intendimus: vt decipiamus: quia vellemꝰ omnes homines fore dānatos: ſicut ⁊ nos ſumus. Iterum ego interrogaui eam. Et quare me non decepiſti: ſed mihi verum confeſſus es. Ille addidit. Propter officium tuum: quia tu predicas euangelicam veritatez: ⁊ es inimiciſſimus noſter Ego replicaui. Quare. Quia inquit nos ſollicitamus homines vt perdantur: tu vero trahis illos vt ↄ̄uertanť. Dixi ad hec ego. Quis ego ſuz? Reſpondit. Tu es frater Robertus qui per omnez italiam pluribus annis fuiſti contrarius operibus noſtris: ⁊ nouiter veniſti Neapolim: et prima die quadrageſime predicaſti in caſtro coram rege Ferdinādo. Ego petij ab illo. Quare odio habetis deum. Reſpondit. Quia eiecit nos a celo empyreo: ⁊ priuauit nos dignitate noſtra. Et ne ītmorer multis: per longū ſpaciū ad interrogata rñdit. lȝ q̄nq; male libenter ⁊ ita docte ita efficaciť. ita etiā hoſtiliter veritatē exprimebat: q̄ oīno ⁊ infallibiliť dep̄hēdi ipm diabolum eſſe. Cui cū precepiſſem vt in nomie ieſu corpus illud exiret nec illud lederet: poſt multas cauillationes faciente miſericordia dei abceſſit. Remanſit vero puella illa pallida. Et a me interrogata quid faceret: reſpondit ſe a ſomno euigilaſſe cū oīm membroꝝ ſuoꝝ colliſione. Quare aūt deus permittat aliquando hoīes ſic vexari? Rñdeo q̄ hoc faciť aut ad maloꝝ punitionē: aut ad bonoꝝ purgationē ⁊ ꝓbationē: aut ad ſue glīe manifeſtationē. Iudicia tñ eius abyſſus multa.

Qḋ oēs volētes pñt nō ſolū reſiſtere demonibꝰ: ſ; etiā illos vincere ⁊ ſupare. Cap. III

c Um audiūt hoīes que de demonibꝰ dicta ſunt: nimio terrore corripiunť diffiduntq; poſſe ſaluari: ⁊ dū opus ē cū hoſtibus tam terribilibus conſerere manꝰ Ueruntamen vt Gregorius ait: debilis eſt hoſtis ⁊ non vincit niſi volentē. Quare facile ē non ſolū reſiſtere viribus demonū: ſed etiam illos vincere ⁊ ſuperare. Qḋ vt plene innoteſcat in hoc tertio myſterio oſtendemus q̄ q̄libet volens diabolū ⁊ oēs demones ad maluz nos impellentes pōt cōfundere. Probabimꝰ aūt hoc triplici rōne.

Primo rōne ligationis.

Scdo rōne cuſtoditiōis.

Tertio rōne ꝑmiſſiōis.

Qḋ per dñm ieſum xp̄m ligata eſt poteſtas demonum.

p Rimo pōt vnuſquiſq; diabolo reſiſtere: ⁊ illūq; vincere ⁊ ſuperare rōne ligationis: quia per dñm ieſuz ſaluatorē noſtrū eius poteſtas eſt ligata. Un̄ Apocal'. xx. Johannes ait. Uidi angelū. i. xp̄m deſcendentē de celo: habentē clauē abyſſi: ⁊ catenam magnā in manu ſua. Et apꝑhendit draconē ſerpentē antiquū: qui eſt diabolus ⁊ ſathanas ⁊ ligauit eū. Notandū tñ ſm Boñ. diſt. xix. tertij libri. ar. i. q. iij. q̄ ſicut etiā dicit magiſter in textu: per paſſionē xp̄i ſumꝰ a poteſtate diaboli liberati: oēs quidē quantū ad ſufficientiā: ſed illi ſoli qui ſunt de eius corꝑe: qḋ eſt eccľia: quātū ad efficaciā. Diabolꝰ eñ ante paſſionē xp̄i habebat duplicē manū. ſcȝ attrahentē: ⁊ impellentē. Manus attrahens erat poteſtas trahendi ad limbū etiā iuſtos ⁊ ſanctos. Manus impellēs erat poteſtas precipitandi in malū: vl' per fallaciā vel per violētiā: q: tēptabat vt draco: tēptabat vt leo. Et prima manus. ſ. attractiua erat tante potētie vt nullus poſſet ei reſiſtere. Et hec fuit ei oīno amputata per xp̄m. Jam eñ nullū iuſtum pōt ad limbū trahere: q: per paſſionē xp̄i deletū eſt cyrographū peccati ade. Manū aūt impellentē habebat ita fortē vt cū magna difficultate poſſet quis ei reſiſtere. Et ideo fere in oībus regnabat. Oēs eñ vel ſuꝑabat ꝑ fraudulentiā vel per violentiā. Et hec poteſtas debilitata eſt per xp̄m: per quē lumen veritatis aperitur contra fraudulentiā diabolicā: ⁊ adiutoriū virtutis tribuiť contra diabolicā violentiā. Apparuit aūt lumē veritatis ⁊ interiꝰ per diuinā inſpirationē: ⁊ exterius per humanam inſtructionē. Iā eñ oībus eſt veritas ꝓpalata: ⁊ ideo deſtructa eſt idolatria que priꝰ regnabat. Adiutoriū etiā virtutis tribuiť per grē infuſionē q̃ reprimit cōcupiſcentiā.

Qḋ ꝓpter angelū cuſtodientē poſſumꝰ diabolo reſiſtere.

s Ecundo pōt vnuſquiſq; diabolo reſiſtere illūq; vincere ⁊ ſuperare rōne cuſtoditionis. Nā habēt oēs hoīes angelū cuſtodiētē: vt Hiero. docet ſuꝑ Mattheū. ⁊ ponit magiſter in. ij. di. xi. Quare ſi tēptat diabolus ad malū: angelus cuſtodiens inducit ad bonū. De cuſtodia vero bonoꝝ angeloꝝ dictū eſt in quadrageſimali in ſermone de amore dei ad aīam. ideo hic non curo diffuſiꝰ de illa tractare.

Qḋ deꝰ nō ꝑmittit vt diabolꝰ tēptet hoīem ꝓ voluntate ſua.

t Ertio poteſt vnuſquiſq; diabolo reſiſtere: illumq; ſuperare ratione permiſſionis. Ut enim dicit apoſtolus i. ad Corinth. x. Fidelis deus eſt qui non permittit vos temptari ſupra id quod poteſtis: ſed faciet cum temptatione ꝓuentum. Nūq̄ ergo deus ſinit aliquē a demone impugnari cui non preſtet gratiā ne decipiatur aut opprimatur. Noſtra igitur intereſt fortiť dimicare. quia ſi legitime certauerimus coronabimur. quia vt dicitur Jacobi. i. Beatus vir q̄ ſuffert temptationem: quoniam cum probatus fuerit accipiet coronaz vite. quam nobis largiatur chriſtus dei filius qui viuit ⁊ regnat per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

De cognitione ſuperbie que fugienda eſt: ne cum angelis ruentibus deputemur.

Sermo V

Aulum ad modum

p
ꝓdeſſet nobis intelligere q̄ dicta
ſunt de iudicio dei cōtra angelos
trāſgreſſoꝛes niſi omni ſtudio ⁊ diligētia ela
boꝛauerimus tumentē ſuperbiā fugere ⁊ de-
teſtari. Ipſa ſiquidem eſt oīm vitioꝝ regina
quā difficile multi cognoſcunt:q2 vitium eſt
ſpūale:latet in coꝛde:viget in mēte:feruet in
aio:⁊ ſola voluntate deliberata cōplet:Quia
tñ ꝑ extrinſeca cognoſcunt intrinſeca: vt ſic
ſupbiā cognoſcamus: mūdoſcꝫ nos ab eius
labe reddamus:de fructibus ⁊ ſignis ſuperbie
dicem⁹ in pñti. Diſtinguemus aūt ſub tribus
articulis.xij.fructus.

Fructus p̄mi articuli.
Primus fructus eſt extollentia.
Secūdus arrogantia
Tertius vana gloꝛia.
Quartus iactantia.

Fructus ſecūdi articuli.
Primus fructus ambitio.
Secūdus hypocriſis.
Tertius pertinacia.
Quartus ingratitudo

Fructus tertij articuli.
Primus fructus inobediētia.
Secūdus curioſitas.
Tertius contentio.
Quartus p̄ſumptio.

Qō ſuperbi deificant ſeipſos ⁊ ſpernunt
deum celi:quia ſe cognoſcere nolunt.

Articulus I

p
Rimus fructus q̄ ſignū eſt ſupbiē
animi extollētia dr quādo.ſcꝫ aliq̄s
ꝓpter dona aut nature aut foꝛtune
vt ſic loq̄mur:aut ſpūalia:aut coꝛpoꝛalia:aut
tpalia:puta ꝓpter diuitias:generis nobilita
tem:coꝛpis foꝛmoſitatē:robur ⁊ foꝛtitudinē
elegantiā:ſubtilitatē ingenij:fecunditatē me
moꝛie:⁊ ſilia deificat ſeipm̄.⁊ deū cognoſcere
negligit. Contra illud qō dr Biere.ix. Non
gloꝛiet ſapiēs in ſapia ſua:nec foꝛtis in foꝛti
tudine ſua:nec diues in diuitijs ſuis:ſꝫ in hoc
gloꝛiet q̄ gloꝛiat ſcire ⁊ noſſe me. Sequit ex
hoc ignorātia ſui:que obliuionē inducit infir
mitatis ⁊ fragilitatis humane. Et certe dam-
nificat in hoc homo:dū deficit ab ea regl'a q̄
cūctis eſt oīs ſapie fundamentū. Uoce q̄ ꝓpe
oīm tam ſanctoꝝ ꝙ pħoꝝ cognitio ſuijpſius
p̄dicat lex ꝓcipua fructifere vereq̄ ſapiētie.
Unde Bern.li.de ꝯſideratione ad Eugeniū
ait. Noueris lꝫ oīa myſteria lata terre:alta ce
li:ꝓfunda maris:ſi te neſcieris:ſilis eris edi-
ficanti ſine fundamēto:ruinā non ſtructurā
facies. Et Aug.in ꝓemio quarti lib.de trini.
Laudabilioꝛ eſt animus cui nota eſt infirmi
tas ꝓpꝛia:ꝙ qui ea nō reſpecta vias ſiderū:
fundamēta terrarū:⁊ faſtigia celoꝝ ſcrutat.
Et Hugo lib.i.de aia. Melioꝛ eſt ſi teipm̄ co
gnoſcas:ꝙ ſi te neglecto cognoſceres curſus
ſyderū:vires herbarū: complexiones hoim:
naturas animaliū celeſtiū ⁊ terreſtriū ſciam
haberes. Multi eñ multa ſciūt:⁊ ſeipſos ne-
ſciunt:cū tñ ſumma pħia ſit cognitio ſui. Et
Macrobius li.de ſomno Scipiōis. Delphici
vox hec fuit oꝛaculi cōſulēti ad beatitudinē
quo itinere ꝑuenire poſſet. Si te inq̄t noue-
ris. Supbi itaq̄ ꝯtempto deo in ſeipſis con-
fidunt:nō arbitrātes deū ſuperioꝛem: nec ſe
ꝑpetuis paſſionibus ⁊ moꝛti ſubiectos. Talis
erat ſupbia Atrei:qui dū fratris filios in odi
um occidiſſet dicebat. Equalis aſtris gradi-
oꝛ:⁊ cūctos ſupoꝛaltū ſupbo vertice attingens
celū. Talis fuit ſupbia romanoꝛū. de quibus
Aug.li.i.de.ci.dei.c.i.dicit ꝙ ad tantā ſuper
biam extollentiā reputationēq̄ deuenerunt.
ꝙ ſe deos eſtimabāt. Unde inq̄t. Hoc vo qō
dei eſt:ſuperbe q̄ꝫ aie ſpūs inflatus affectat:
amatq̄ ſibi in laudibus dici. Parcere ſubiectis
⁊ debellare ſupbos. Talis fuit ſupbia Domi-
tiani impatoꝛis:q̄ vt ſcribit Suetoni⁹ Eutro
pius.⁊ Beda li.de tpibus fuit Ueſpaſiani fi
lius ⁊ frater iunioꝛ Titi. Cui Tito Domitia-
nus in impio ſucceſſit:immo ita fuit regnan
di cupidus ꝙ ſepe fratrē iterficere ſatagebat
⁊ clam ⁊ palā ſemꝑ fraudes illi parabat quē
Titus ſemꝑ ferebat patiēter. Tandē moꝛtuo
Tito:in imperiū ſublimatus oſtēdit ſe in pn-
cipio moderatū valde:ſimulauit diligere ſtu-
dia lrarum ⁊ bibliothecas reficere: ita vide-
batur hoꝛrere cedes: vt ne boues immolare
mandauerit. Sed firmatus ſeuerus appar-
it. Senatoꝛes etiā nobiliſſimos occidit. Per
ſecutus eſt xp̄ianos ⁊ iudeos ſm̄ Euſebium
lib.iij.hiſtoꝛie eccleſiaſtice. Et ſm̄ Oꝛoſiū li.
vij.ſe deum ⁊ dominū iuſſit appellari:⁊ in cū
ctis p̄moꝛdijs lrarū ſuarū dicebat. Domin⁹
⁊ deus veſter Domitianus ita mādat. Tādē
deo permittēte a cubicularijs ſuis ſeptē vul-
neribus acciſus eſt anno etatis ſue q̄drageſi
moq̄nto. Ad extollentiā inſuper aſcendit coꝛ
Herodis agrippe qui occidit Jacobū ⁊ Pe-
trum incarcerauit. Refert quidē Joſephus
xix.antiquitatū lib.ꝙ cum ceſareā aduenijſſꝫ
⁊ ad eum totius prouincie viri vnanimiter

cōueniſſent:ille veſte fulgenti ex auro: argen
toq̄ mirabiliter cōtexta indutus: incipiente
die ꝓceſſit ad theatrū. vbi cū p̄mos ſolis ra
dios veſtis argentea ſuſcepiſſet:repcuſſo ſplē
doꝛe duplicatā ſpectātibus lucē fulgoꝛ metal
li vibrātis effudit vt intuētibus perſtringeret
aciem terroꝛ aſpectus. Ilico adulantis vulgi
cōcrepant voces dicētis. Hucuſq̄ vt hoiem
te timuimus:ſꝫ ex hoc iam ſupꝛa humanā na
turā te eſſe fatemur. Et dū adulatoꝛijs demul-
ceret honoꝛibus:⁊ oblatos ſibi diuinos hono
res nō reſpueret:repente moꝛtifero viſcerum
doloꝛe coꝛripit:⁊ dū ꝑ manus ſuoꝝ deportare
tur dicebat. En ego veſter deus ducoꝛ ad moꝛ
tē. Uixit igit quinq̄ dies ⁊ vermibus eius vi-
ſcera coꝛrodētibus expirauit. Nec mirū:q2 vt
dicitur Jaco.iiij.c. Deus ſuperbis reſiſtit. Et
Seneca tragedia.i. Sequit ſuperbos victoꝛ
a tergo deus.

Qō ſuperbi cum ſuis ꝓximis cōuerſantur
arroganter.

s
Ecūdus fructus ſuperbie:qui ſignū
eſt ſuperbi coꝛdis arrogantia dicit.
Hic facit ꝓximos paruipēdere: ⁊ in
dictis geſtis moꝛibus cūctiſq̄ extrinſecis re-
bus ſupbe cū ꝓximis ſe habere. Qui ſic eſt ar
rogans ſuperbe incedit:ſupbe loquit:ſuperbe
ingredit ⁊ egredit:ſupbe comedit:ſupbe oīa
facit cū clamoꝛe ⁊ ſtrepitu: miniſ ⁊ cōtume-
lijs. Uerūtñ cōtra iſtos eſt auctoꝛitas. Ecci.
iij.c.dicentis. Quanto maioꝛ es humilia te in
oībus. Et Cicero in.i. de officijs inq̄t. In re-
bus etiam ꝓſperis ſupbia fugienda eſt ⁊ arro
gantia. Nam vt aduerſas res: ſic ⁊ ſecundas
imoderate ferre leuitatis eſt. Et Ouidius.iij.
de arte amandi. Nō natet in vultu damnoſa
ſupbia veſtro. Dicit Caſſiodoꝛus in epiſtolis
Oꝛnamentū omnium bonoꝝ eſt ſincera beni
gnitas. Igit ſi in gradu:aut dignitate:aut vir
tute ſuperas reliquos:noli illos pedibus ꝯcu
care. Sis amabilis: affabilis:⁊ vultu facieq̄
placidus.⁊ vt dicit Sen.ad Luciliū. Sic cū
inferioꝛe viuas:quēadmodum tecum ſuperio
rem viuere velles. Scribit in policratone.li-
bꝛo.v.ꝙ Gratianus optimus imperatoꝛ argu
entibus eum amicis:ꝙ in omnes familiaris
eſſet nimium ⁊ comis. Reſpondit ſe talem
velle imperatoꝛem eſſe priuatis:quales impe
ratoꝛes ſibi eſſe priuatū optaſſet. Bene eſt vt
qui alijs imperat timeatur:ſed melius vt dili
gat. De hoc Cicero lib.ij.de officijs ait. Om-
nium rerum nec aptius quicq̄ ad opes tuen-
das ac tenendas ꝙ diligi:nec alienius ꝙ ti-
meri. Laudatur ergo manſuetudo in omni-
bus etiam magnis viris:dummodo tanta nō
ſit vt vileſcat auctoꝛitas. Recitat Ualerius li
bꝛo quinto.c.i.de Alexandꝛo magno:ꝙ cū vi
diſſet militem quendam ſenio cōfectum fri-
goꝛe nimio ſtupefactum:cū ipſe eſſet in ſede
ſublimi ꝓpinqua igni ſurrexit: ⁊ ſuis mani-
bus illum in ſede ſua repoſuit dicens: illud ſa-
lutare ſibi futurū. Sed nobis qui xp̄iani ſu-
mus exemplū xp̄i ſatis eſſe debet:d quo ſic pul
chꝛe loquit Hiero.in epiſtola ad Antonium
monachū. Dominus noſter humilitatis ma
giſter diſceptantibus de dignitate diſcipu-
lis:vnum apphendit ex paruulis dicens. Ni-
ſi cōuerſi fueritis ⁊ efficiamini ſicut paruuli:
non intrabitis in regnum celoꝛū. Quod ne ſe
docere tñ nec facere videret docuit exemplo
dum diſcipuloꝛū pedes lauat:dum loquit cū
ſamaritana:dum ad pedes ſibi ſedente Ma-
ria de celoꝛum diſputat regno: dum traditoꝛē
oſculo excipit:dum reſurgēs p̄mo muliercu-
lis apparuit. Ad idē eſt textus Cypꝛiani.xciij.
diſ.c. dominus.

Qō ſuperbi querunt gloꝛiam tempoꝛalem
que nihil eſt.

t
Ertius fructus qui ſignū eſt ſupbie
eſt vana gloꝛia. Sed quomodo va-
na gloꝛia dicat pleriq̄ audire cupi-
unt. Nam ſi loquamur de illa beata de qua p̄s
ait. Exultabunt ſancti in gloꝛia. certe vana
nō eſt quam cuncti deſiderare tenentur. Tem
poꝛalis adhuc gloꝛia vana nō eſt: que virtuti
fauet:cōfoꝛmatur nature:⁊ animum ad que-
q̄ difficilia ⁊ ardua roboꝛat. Eſt hec ſm̄ Am
bꝛo.lib.de officijs clara cum laude noticia. Et
ſm̄ Tullium in rhetoꝛica:eſt frequens de ali-
quo fama cū laude. Laus vero vt dicit Ariſt.
p̄mo rhetoꝛicoꝝ.eſt ſermo elucidans ma-
gnitudinem rei. Unde Aug.ſuper Johannē.
Gloꝛiari idem eſt quod clarificari. De hac glo
ria inquit Seneca ad Lucillum. Nulla eſt
tam excelſa virtus que dulcedine gloꝛie non
tangatur. Et Hiero.ad Sabinianum. Natu-
rali ducimur malo:⁊ adulatoꝛibus noſtris li-
benter fauemus. Et ꝙꝙ nos reſpondeamus
indignos:⁊ calidus ruboꝛ oꝛa perfundat: ta
men ad laudem ſui intrinſecus anima leta-
tur. Et Claudianus. Gaudet enim virtus te-
ſtes ſibi iungere muſas. Carmen amat quiſ-
quis carmine digna gerit. Et Ouidius li-
bꝛo de triſtibus. Deniq̄ non paruas animo
dat gloꝛia vires. Et fecunda facit pectoꝛa lau
dis amoꝛ. Et eccleſiaſtici.xli. Curam inq̄t ſa

piens habe de bono nomine. Et ꝓuerb. xv.
Fama bona impinguat oſſa. Et. xij. q. i. c. no-
lo. Aug. famam tuendã hoꝛtaꝰ. Et idem. v. de
ciui. dei. c. xij. dicit de romanis. Gloꝛiã ingen-
tem: diuitias honeſtas volebãt. Hanc arden
tiſſime dilexerũt. Propter hanc viuere volue-
rũt. Propter hanc ⁊ moꝛi nõ dubitauerũt. Et
xviij. c. eiuſdẽ. Hec ſunt duo illa: libertas ⁊ cu
piditas laudis humane: que ad facta cõpule
re miranda romanos. Nõ ergo videꝰ gloꝛia
fugienda: quã omnes efferũt miris laudibus
Sed Alex. in. ij. q. ciiij. mem. i. ⁊ Tho. ſcđa ſe
cũde. q. cxxxij. ar. i. dicunt ꝙ gloꝛia tꝑalis põt
appeti oꝛdinate ⁊ inoꝛdinate. Cũ primo mo-
do appetiꝰ nullum eſt peccatum. Nam cum
quis cogitat bonũ ſuum dignum laude ⁊ ap-
probat illud cupiens ab alijs laudari: aut pro
pter diuinũ honoꝛem: aut ꝓpter ꝓximoꝝ ſa
lutem: aut appetendo nõ appetit cõtra deũ
et ꝓximũ: nec in gloꝛia finem cõſtituit: de ſuꝑ
bia ⁊ vana gloꝛia repꝛehendi nõ poteſt. In-
oꝛdinate vero gloꝛia appetiꝰ primo q̃n quis
querit gloꝛiam de eo quod eſt peccatũ. ſicut lu
xurioſus de carnalitate: iracũdus de vindicta
et cõtume lijs: ⁊ ſimilia. de quibus aliqui glo-
rianꝰ: quos repꝛehendit ps dicẽs. Quid gloꝛia
ris in malicia: qui potens es in iniquitate.

Secundo gloꝛia appetiꝰ inoꝛdinate cũ eã
quis querit de eo qđ nõ habet: puta de ſcientia
de ſapiẽtia: de ſanctimonia vite: ⁊ hmõi. Ter
tio q̃n quis querit gloꝛiã de eo qđ nõ eſt glo-
ria dignum: vt de diuitijs: de pulchꝛitudine: de
foꝛtitudine: de edificijs: de dominijs ⁊ quibuſ-
libet tꝑalibus bonis. Fatue quippe homines
in his gloꝛianꝰ ⁊ vane: q2 omnia iſta fumus
et fauilla ſunt. Ideo ſapiens Eccĩs. i. c. ꝑ iſtis
dicit. Vanitas vanitatũ ⁊ omnia vanitas.
Chꝛyſoſ. ſuꝑ Iohem. ſic ſequiꝰ. Hunc verſicu
lum ſi ſaperent qui in potentia verſanꝰ in pa-
rietibus ſuis omnibus ⁊ veſtibulis ſcriberẽt
in domo: in foꝛo: ⁊ in egreſſibus: ⁊ ante om-
nia in cõſcientijs ſuis: vt ſemper eum ⁊ ocu-
lis cernerent: ⁊ coꝛde ſentirẽt: q̃m multe ſunt
rerũ facies ⁊ imagines falſe: que decipiunt in
cautos. Illud opoꝛtet quotidie carmen ſaluta
re: ⁊ in prandijs ⁊ in cenis: ⁊ in omnibus cõ-
uentibus libenter vnũquodq̃ ꝓximo ſuo cane
nere: a ꝓximo ſuo libẽter audire. q2 vanitas
vanitatũ ⁊ oĩa vanitas. hec ille. An nõ vide-
mus ꝙ breui deficiant oĩa. Dicit eſaias. xl. c.
Omnis caro fenũ: ⁊ oĩs gloꝛia eiꝰ quaſi flos
agri. Exiccatũ eſt fenũ: ⁊ cecidit flos. Io. Hu-
go li. i. de anima inq̃t. Dic mihi vbi ſunt ama-

toꝛes mundi: qui ante pauca tẽpoꝛa vobiſcũ
erant. Nihil ex eis remanſit: niſi cineres ⁊ ver
mes. Homines fuere ſicut tu. Comederunt:
biberunt: riſerũt: duxere in bonis apparenti-
bus dies ſuos: in puncto autẽ ad inferna de-
ſcendere. Hic caro eoꝝ vermibus: illic anima
eternis ſupplicijs deputaꝰ: donec rurſus infe-
lici cõmercio colligati ſempiternis inuoluan-
tur incendijs. Et Baruch. iij. Ubi ſunt princi
pes gentiũ: ⁊ qui dominanꝰ ſuper beſtias que
ſunt ſuper terrã: qui in auibus celi ludũt: qui
argentũ theſauriſant: ⁊ aurum in quo cõfidũt
homines: ⁊ nõ eſt finis acquiſitionis eoꝛum
qui argentũ fabꝛicant: ⁊ ſolliciti ſunt: nec eſt
inuentio operũ illoꝛum? Exterminati ſunt ⁊
et ad inferos deſcẽderũt. Et alij loco eoꝝ ſur
rexerũt. Ad hoc facit exemplũ de quodam im
peratoꝛe moꝛtuo: ad cuius ſepulcrũ accedẽs
quidã phs: tumulo patefacto videns cada-
uer illud hoꝛribile dixit. Intuitus ſum cada-
uer ceſaris in ſepulcro: ⁊ vidi eum liuido colo
re coloꝛatum: putredine circũdatum: aluum
eius diruptum: ⁊ vermium cateruas: quꝰ il
lum tranſeuntes diſcurrebant. Duo famelici
angues in oculoꝝ foueis paſcebantur: crines
nõ adherebant capiti: dentes patebant labijs
cõſumptis. Et dixi. Ubinam ceſar choꝛus pu
ellarũ: magnitudo diuitiarũ: caterua baronũ:
acies militũ. Ubi ſunt canes venantes: equi
veloces: aues rapaces: thalamus depictus: le
ctus eburneus: aureum atrium? Ubi ſunt tot
mutatoꝛia veſtimenta: diuerſa cibaria: canti
cum lire: oꝛganoꝝ ſonitus: odoꝛ aromaticus.
Te verebantur hoĩes: timebant principes: co
lebant vꝛbes. Ubi eſt tanta potentia: ⁊ tã ꝓ-
clara magnificentia. Et r̃ndit mihi. Hec om-
nia defecerũt in me q̃ñ defecit in me ſpũs me-
us: ⁊ reliquerũt in hoc me miſerũ ſepulcro cir
cũuolutũ putredine carnis mee.

Qđ ſuperbi de ſe iactanter loquanꝰ: ⁊ qua-
liter põt quis abſq̃ pctõ ſe laudare.

Quartus fructus qui ſignũ eſt elate
mentis iactantia diciꝰ. ⁊ eſt cũ quis
ꝓpꝛio oꝛe ſe laudat. Hoc autẽ incõ-
ueniẽs eſſe dictis ſanctoꝝ ⁊ phoꝝ demonſtra
tur. Ũñ ſapiens ꝓuerb. xxvij. ait. Laudet te
alienus ⁊ nõ os tuũ: extraneus ⁊ nõ labia tua
Et Cicero in pꝛimo de officijs. Turpe eſt de ſe
ipſo ꝑdicare. Et Quintilianus li. viij. de oꝛa-
toꝛia inſtitutiõe. Uitioſa eſt iactatio: infertq̃
audientibus nõ modo faſtidium: ſed etiam
plerunq̃ odium. Et Seneca lib. ij. de benefi-
cijs. Retrahenda eſt inanis iactatio. Reſo

quanꝰ nobis tacentibus. Quando aũt quis
põt de ſeipſo dicere abſq̃ peccato: lz dictum ſit
in quadꝛageſimali: tñ hic repetendũ eſt. Ideo
nota ſm doctrinã Alexandꝛi in ſcđo volumi
ne ſũme ꝙ aliquis põt tripliciter ſe laudare.
Primo meritoꝛie.
Secundo venialiter.
Tertio moꝛtaliter.
Primo cũ merito. Et hoc tripliciter.
Aut ꝓpter charitatẽ dei.
Aut ꝓpter charitatem ꝓximi.
Aut ꝓpter charitatẽ ꝓpꝛiã.

Primo laudat ſe quis ꝓpter charitatẽ dei:
vt ſue bonitati gratie referanꝰ. De hoc ſic lo-
quitur Cypꝛianus in epiſtola ad Donatum.
Odioſa iactatio eſt. q̃uis nõ iactatũ eſſe poſ-
ſit ſed gratũ: quicq̃d nõ hominis virtuti aſcri
bitur: ſed de dei munere ꝑdicaꝰ. Sic fecit glo-
rioſiſſima virgo dũ viſitauit Eliſabeth. Lu. ij
q̃ñ cecinit verba illa ſuauiſſima. Magnificat
anima mea dñm. Secundo poteſt quis cũ
merito ſe laudare ꝓpter charitatem ꝓximi:
vt puta ne ſcandaliſeꝰ ꝓpꝰ verba detrahẽtiũ.
Nã vt diciꝰ. vi. q. i. c. ſũt plurimi. Sunt plurimi q̃
vitam moꝛeſq̃ bonoꝝ foꝛtaſſe amplius ꝙ de
bent laudant. Et ne qua elatio de laude ſubꝛe-
pat: permittit omnipotẽs deus malos in obtre
ctatiõem ⁊ obiurgationẽ ꝓrumpere: vt ſi qua
elatio aliꝰ culpa ab oꝛe laudantiũ in coꝛde na
ſcitur: ab oꝛe vituperantiũ ſuffoceꝰ. Qua de re
ſepe numero de viris bonis ⁊ iuſtis puſilli ſcã
daliſanꝰ: ideo licet quandoq̃ virtutes ꝓpꝛi-
as aperire. Sic fecit Aug. qui in ſermone qui
legiꝰ in feſto ipſius ait. Charitati veſtre de no
biſipſis hodie ſermo reddendus eſt. Quia eñ
vt ait apoſtolus. ſpectaculũ facti ſumus mun
do: angelis ⁊ hominibus: qui nos amant que
runt quid laudent in nobis: qui nos oderunt
querunt quid detrahant nobis. Nos autẽ in
vtroq̃ medio cõſtituti: adiuuante deo ⁊ vitã
et famam ſic cuſtodire debemus: vt nõ erube-
ſcant de detractoꝛibꝰ laudatoꝛes. Hinc Pau
lus. ij. Coꝛinth. x. ⁊ xi. c. tam alta de ſeipſo ꝓ-
nunciat. Nam vt inquit Hiero. in argumen-
to in epiſtolã ad Coꝛinth. Coꝛinthij ſunt a-
chaici: ⁊ hi ab aplo audierãt verbũ veritatis:
et ſubuerſi ſunt multifarie a pſeudo apoſtolis
qui multa dixerunt cõtra Paulũ. Tertio po
teſt quis laudare ſe cũ merito ꝓpter charita
tem ꝓpꝛiam q̃ñ eſt in aliqua tribulatione: vt
ſe cõſoletur. ſicut Iob dicebat. xxix. c. Oculus
fui ceco: pes claudo: manus debilis: ⁊ pater erã
quondam pauperum. Secundo in laude

ſuijpſius poteſt eſſe peccatum veniale. cum ſ.
dicitur aliquid quod non eſt cõtra deum: nec
cõtra ꝓximum. Tertio poteſt quis lauda
re ſe cum peccato moꝛtali. Ut cũ quis laudat
ſe de eo quod eſt cõtra honoꝛem dei: puta de
aliquo moꝛtali: etiam ſi veritas dicatur. Aut
cum quis nimis ſuperbe ꝓferꝛ de ſe falſa: vt
decipiat ꝓximos. Uel cauſa cupiditatis: vel
cauſa gloꝛie. Aut cum quis refert aliqua de ſe
in expꝛeſſam ꝓximi contumeliam: ſicut facie
bat Goliath. i. Regum. xvij. ca. qui dicebat.
Ego expꝛobꝛaui agminibus iſrael hodie. Et
ſicut peccatũ eſt iactantia: ita ⁊ ironia: que eſt
cũ quis de ſe minoꝛa dicit: vt reputeꝰ bonus
Poteſt autem fieri dupliciter ſm Tho. ſcđa
ſcđe. q. cxiij. ar. i. Uno modo cũ veritate: ⁊ ſic
nõ eſt peccatum: niſi per alicuius circũſtantie
coꝛruptionem. Alio modo cũ falſitate: cum ali
quis dicit illud quod in ſe nec recognoſcit nec
credit. Et de hoc dicit Aug. xxij. q. ij. c. cum hu
militatis. Cum humilitatis cauſa mentiris:
ſi nõ eras peccatoꝛ anteꝙ mentieris mentien
do efficeris quod euitaras. Idem in. c. nõ ita
et in. c. incauti. diciꝰ. Incauti ſunt humiles q̃
ſe mentiendo illaqueant. Debet tamen vnuſ
quiſq̃ ſemꝑ eſtimare ſe peccatoꝛẽ. Unde diſ.
v. c. Ad eius. Bonarũ mentiũ eſt ibi culpã co
gnoſcere: vbi culpa nõ eſt.

De quatuoꝛ alijs fructibus ſuperbie: quoꝝ
pꝛimus eſt ambitio. Articulus II

Admonet nos diuina ſcriptura: vt
ſuperbie crimen effugiamus oſten
dens deũ omnipotentẽ illam nõ pa
rum odire. Ũñ Amos. vi. Dicit dñs deus ex
ercituũ. Deteſtoꝛ ego ſuperbiã. Et ꝓuer. viij.
Arrogantiã ⁊ ſuperbiã ⁊ viam pꝛauã ⁊ os bi
lingue ego deteſtoꝛ. Et eccĩ. x. Odibilis eſt co
ram deo ⁊ hominibus ſuperbia. Quare ipſe
excelſus dominus cõminaꝰ ſuperbis duriſſi
me. Dixit eñ eſaie. xiij. c. Requieſcere faciam
ſuperbiam infidelium: ⁊ arrogantiam foꝛtium
humiliabo. ⁊. xxviij. c. Ue coꝛone ſuperbie. Et
Hier. l. Ecce ego ad te ſuperbe dicit dñs deus
exercituũ. quia veniet dies tuus tempus viſi
tationis tue. Et cadet ſuperbus ⁊ coꝛruet: et
non erit qui ſuſcitet eum. Propterea ĩ hoc
articulo de alijs quatuoꝛ fructibus ſuperbie
loquemur.

Primus fructus eſt ambitio qua q̃s
inoꝛdinate dignitates appetit ⁊ hono
res. Hec imanis beſtia totũ fere mũ
dũ deſtruit: ſtatus oẽs ꝯturbat: ſcãdala plurima
perit: eccleſiãq̃ ꝯfũdit. Ũñ in. c. nihil. ex õ ele

ctione, dr. Nihil eſt quod magis officiat ec-
cleſie dei ꝙ ꝙ indigni aſſumantur prelati ad
regimen animarū. Hoc ideo eſt quia ābitioſi
ꝑſumūt ⁊ ingerūt ſe ꝑcibus ⁊ ꝑcio vt dignita
tes acquirant. Sed audiāt Chryſo. diſt. x. c.
multi di. Quicūqꝫ deſiderauerit ꝑmatum in
terra: inueniet cōfuſionē in celo: nec inter ſer
uos xpi computabit qui de ꝑmatu tractaue-
rit. Et. viij. q. i. c. in ſcripturis, ponitur dictuꝫ
apl'i ad Heb. v. Nemo ſibi aſſumat honoreꝫ
ſꝫ qui vocat a deo tanqꝫ Aaron.

De hypocriſi maligna xpo exoſa.

ſ Ecūdus fructus ſupbie eſt hypocri-
ſis: que vt dic Alex. in. ij. q. clxxxvi.
mē. i. eſt amor apparentis boni: qñ
quis eſt malus: ⁊ ſimulat ſe eſſe bonū. De his
hypocritis loquit Ariſt. i. elencoꝝ. Quibuſdā
inquit eſt magis opepciū videri eſſe ſapiētes
ꝙ eſſe ⁊ nō videri. Et Sen. ad Lucillum ait.
Quod loquimur ſentiamus: ⁊ cōcordet ſmo cuꝫ
vita. Et iterū ad eundē. Multo magis ad rē
ptinet qualis tibi ꝙ qualis alijs videaris. Et
idem ad eundē. Illud te admoneo ne eorum
more qui nō pficere: ſꝫ conſpici cupiūt facias
aliqua que in habitu tuo aut genere vite no-
tabilia ſint. Hos hypocritas ſupra oēs pctō
res deteſtatus eſt dñs ieſus xps. Naꝫ Mat.
vi. dicit. Cū facis elemoſynā noli tuba cane-
re ante te, ſicut hypocrite faciunt. Et ibideꝫ.
Cum ieiunatis nolite fieri ſicut hypocrite tri
ſtes. Et. xvi. Attēdite a fermēto phariſeoruꝫ
qd eſt hypocriſis. Et. xv. Hypocrite bñ pphe
tauit de vobis eſa. Et. xxiij. Ue vobis ſcribe
⁊ phariſei hypocrite: qui clauditis regnuꝫ ce
lorum ante hoīes. Uos eñ nō introitis nec i
troeuntes ſinitis intrare. Tales ſunt religioſi
ignorātes qui in pdicationibus ⁊ cōfeſſioni-
bus ac cōſilijs damnāt cōiugia: aſſerētes ne
mineꝫ in ſtatu mrīmonij poſſe ſaluari. Et ite
rum Mat. xxiij. c. Ue vobis ſcribe ⁊ phariſei
hypocrite: qui comeditis domos viduarum:
orōnes longas orātes. Tales ſunt religioſi ⁊
ſacerdotes multis artibus bona viduarū ra-
pientes. Et iterū ibi. Ue vobis ſcribe ⁊ phari
ſei hypocrite, qui circuītis mare ⁊ aridam: vt
faciatis vnū pſelitum: ⁊ cū factus fuerit faci-
tis eum filiū gehenne duplo ꝙ vos. Proſeli-
tus dicebat q ex gētilitate conuertebat ad iu
daiſmū ad quod phariſei multū elaborabāt
ꝓpter inanē gl'iam. Sic hodie faciūt religio
ſi qui indiſtincte induūt fratres: ⁊ penitētes
de tertio ordine. Et iterū: Ue vobis ſcribe et
phariſei hypocrite: qui decimatis mentam ⁊
anetum: ⁊ cyminū: ⁊ reliqſtis que grauiora
ſunt legis: iudiciū miam ⁊ fidem. Tales ſunt
multi qui ſibi ꝯſciam de minimis faciūt que ali
qñ pctā nō ſunt, tamē ō odio formali ꝓximi:
de detractionibus ⁊ infamijs nō curant. Et
iterum. Ue vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocrite
qui mūdatis qd deforis eſt calicis ⁊ paropſi
dis: intus aūt pleni eſtis rapina ⁊ immūdicia.
Tales ſunt qui tm̄ opiniones vulgariū de q-
buſdam ad rem nō ptinētibus paſcūt, vt fer-
re ante oculos ſcapulare: ⁊ nudos oſtendere
pedes ac ſimilia: que ſi fiant vt hoībus oſtē-
dantur: hypocriſis vitiū ſapiūt. Secus ſi bo-
no animo ⁊ ꝓpter diuinū amorē. Et iterum.
Ue vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocrite: q ſiles
eſtis ſepulcris dealbatis: que foris parēt ho-
minibus ſpecioſa: intus vo plena ſunt oſſib⁹
mortuoꝝ ⁊ omi ſpurcitia. Et iterū. Ue vobis
ſcribe ⁊ phariſei hypocrite: q edificat monu-
menta ꝓphetarū, patres aūt veſtri occiderūt
illos. Nec mirum ꝙ ita acriter perſecutus eſt
hypocritas xps, quia dicit Eſaie. ix. Omnis
hypocrita eſt nequā. Et Augu. lxxxiij. diſtin.
c. nemo. Nemo nocet amplius in eccleſia: ꝙ
q pͧuerſe agens nomē vel ordineꝫ ſctitatis et
ſacerdotis habet. Concordat huic ſententie
Ciceronis dictum in primo de officijs. Tot⁹
iniuſticie nulla capitalior eſt: ꝙ eoꝝ qui cum
maxime fallunt: id agunt vt boni viri eſſe vi-
deantur. Cognoſcere poſſunt omnes ſapien
tes ⁊ viri graues hypocritas a fructibus eo
rum, vt docuit xps Matth. vij. qui ſunt: pro
ximorum odia: perſecutiones: detractiones.
impatiētie: ambitiones: appetitus honoris
⁊ laudis: diligētia querēdi fauores dñorum
temporaliū: mēdacia: fictiōes: extra clauſtrū
diſcurſus inutiles: mulierū frequētationes et
cōuerſationes: ⁊ his ſimilia. Taceo qd ſcio:
quod vidi: qd audiui: vnuſqſqꝫ iudicet ſeipꝫ
Unū tñ aſſerere poſſum ꝙ rariſſimi ſunt qui
religioſam vitā pfitentes aut ſpūalem: hypo
criſis labe nō deturbent. Fatet hoc Hierony.
qui libro ſecūdo contra pelagianos ait. Om̄
nis alijs vitijs carere poſſumus: hypocriſis
maculam non habere: aut nullorum aut pau
corum eſt.

Qd ſuperbi pertinaces ſequunt propriuꝫ
ſenſum.

t Ertius fruct⁹ ſupbie dr pertinacia.
Dicit pertinax qui ita firmiter ſuo
heret ſenſui: vt nemini velit acq-
ſcere: ſequitur proprias opiniones ⁊ iudicia
ſpretis conſilijs et ſapientum et amicorum

dictis. Ne igit quis pertinax deprehendatur:
tria principalr dꝫ obſeruare. Primū vt p-
boꝝ viroꝝ ſentētijs magis ꝙ ꝓprie inhereat
Hoc ſcribit extra de cōſtitutionib⁹. c. ne inni-
taris, vbi ſic habet. Ne innitaris prudētie tue
Prudentie ſue innititur qui ea que ſibi agen
da vel dicenda videntur: patrū decretis ꝑpo-
nit. Idē ponitur extra eo. c. canonū. ⁊. viij. q.
i. c. ſciēdū. ⁊. iij. q. ix. c. pura. Secundū vt a
ceptis que bona credebat: ⁊ poſtmodū compe
rit mala ſiue in dictis ſiue in factis: retroce-
dat. Unde dicit. xxij. q. iiij. c. diffinitio. Diffi-
nitio incauta laudabiliter eſt ſoluenda. Idem
in ſententia ponitur in. c. magne. Auguſtinus
doctor eximius fecit librū retractationū. Ar-
rius hereticus fuit pertinax: ⁊ perijt. Sic cai⁹
flāminius fuit pertinax: ⁊ princeps: ⁊ ab hā-
nibale apud lacū tranſimenū deuictus eſt ⁊ oc
ciſus. Tertiū quod obſeruandū eſt vt euī-
tetur pertinacia: ꝙ quantūcūqꝫ homo ſit ſapi
ens: in rebus tamen duris ⁊ arduis vtat ma
turis conſilijs. Inquit eñ Hierony. ſuper illo
verbo Eſaye. iij. Et conſiliarius non eſt tibi.
Greci poete laudabilis ſapientie dixerunt pri
mū eſſe beatū qui per ſe ſapiat: ſecundū qui ſa
pientem audiat. Qui autē vtroqꝫ caret: hunc
inutilē eſſe tam ſibi ꝙ alijs.

Qd ſuperbi ingrati ſunt deo ⁊ hoīb⁹.

q Uartus fruct⁹ ſupbie dicitur ingra-
titudo. Solent ſupbi eſſe ingrati deo
⁊ hoībus. Nā ſuperbus beneficia ⁊
dona que habet a ſe habere: aut proprijs me-
ritis credit. Cui apl's. i. ad Cor. iiij. ait. Quid
habes qd non accepiſti? Si aūt accepiſti cur
gloriaris: quaſi non acceperis? Et Jacobi. i. c.
Omne datū optimū ⁊ omne donū perfectum
deſurſum eſt. Superbus ergo nec deū recogno
ſcit: nec primo benefico refert gratias: imo
ſemper detrahit: ſemper conqueritur: qꝛ nulli
vellet ſubdit⁹ eſſe vel obligat⁹.

De qtuor alijs fructib⁹ ſupbie: quorū pri-
mus eſt inobedientia. Articulus III

s I diuerſis iaculis non vulneraret ſu
perbia mentes mortaliū: nō inſuda
rem tam diu ad eius reprobationē.
Sed quia ipſa pene oēs inuoluit: ⁊ vix repe-
ritur qui ab ipſa ſit alienus: idcirco in hoc ar-
ticulo de quattuor eius fructibus vltimis ad-
huc dicemus. Primus itaqꝫ fructus inobe
dientia vocatur. Ex hoc filij parentibus: ſub-
diti prelatis: ⁊ inferiores ſuperioribus obedi
re contemnūt. Hoc aūt maxime perficitur in
illis qui ſe bonos reputantes cū videant de fa
cto malos ſuperiores ⁊ prelatos: ab eoꝝ obe-
dientia ſe eximunt: reputantes iniquū ⁊ iniu
ſtū fore vt boni criminoſis ſubijciant ⁊ reis.
Cōtra iſtos dicit Alex. in. iij. ſūme in. q. vtrū
boni ſubijci teneant malis. in. q. xlviij. mē. ij.
ar. i. ꝙ ſic. qꝛ mali ſubijciunt malis ꝓpt vitiū
puniendū: ⁊ boni ſubijciunt malis ex dei or-
dinatiōe ꝓpt vtilitatē ſue purgatiōis. Unde
Amb. ſup epl'am ad Ro. xiij. ait ſup illo ver-
bo. Principes nō ſunt timori boni opis. Si
bon⁹ ē pnceps: bñ opantē nō punit ſꝫ diligit.
ſi mal⁹ eſt: nō nocet bono ſꝫ purgat eū. Et in
q. xl. mē. iij. Utrū plat⁹ mal⁹ poſſit iudicare in
feriorē bonū? Rñdet ꝙ pōt de officio pl'atis.
Et adducit exēplū Saulis: de quo. viij. q. i. c.
Audact. ⁊. ij. q. vij. c. plerūqꝫ. ⁊. i. Reg. xxiiij.
Qui cū eſſet a dño reprobatus: iudicabat ta-
men populū dei: ⁊ vniuerſus populus eius iu-
dicium expetebat. Unde dixit Dauid poſt re-
probationē profiteus ipm eſſe iudicē a dño.
Propitius ſit mihi dñs vt non extendā ma-
nū meā in xpm dñi. Dauid etiā cū eſſet adul-
ter ⁊ homicida interrogatus a propheta: ſen
tentiā in diuitē dedit qui rapuit ouē pauperis
dicens. Judicium mortis eſt viro huic. Salo
mon etiā amore mulieruꝫ deprauatus coluit
deos gentiū: tamen vniuerſa plebs iſraelitica
ad eius iudicium confluebat. Et in queſtione
Utrū honor ſit exhibendus malo prelato, di-
cit Alex. q. xxxiij. mē. iij. ar. v. ꝙ ꝙdiu ab ec-
cleſia toleratur debet ſibi honor. ⁊ ꝙuis male
ꝑſideat: quouſqꝫ ab eccl'ia deponat: vt bñ pre-
ſidens debet haberi. Nec debēt inferiores iu-
dicare vtrum bene operentur: ſed illos dñs iu
dicabit. Et in. q. Utruꝫ malus prelatus mag
ſit honorandus ꝙ bon⁹ ſubdit⁹, dicit ꝙ mal⁹
prelat⁹ inquantū prelat⁹ magis dꝫ honorari
ꝙ bon⁹ ſubdit⁹: qꝛ magis eſt in pticipatione
debiti honoris. Cōfirmant dicta p Alex. i. Pe
tri. ij. vbi dicitur. Serui ſubditi eſtote in om-
ni timore dominis. non tantum bonis ⁊ mo-
deſtis: ſed etiam diſcholis. Et ad idem eſt te-
xtus diſt. ix. c. i. §. Quicunqꝫ. ⁊. xi. q. iij. c. Juli-
anus. c. Qui reſiſtit. c. Si dominus. c. Impe-
ratores. c. Quid ergo mirum. ⁊. c. Si is. Dum
igitur prelati mali precipiunt ea que nō ſunt
contra deum ⁊ bonos mores: audiēdi ſunt iu
xta precepta domini Matthei. xxiij. dicentis
Super cathedrā moyſi ſederūt ſcribe ⁊ phari
ſei. Oia ḡ quecunqꝫ dixerint vobis ſeruate ⁊
facite: ſm opa vero eoꝝ nolite facere.

Qd ſuperbi ſunt curioſi ſcire que non poſ-
ſunt aut non debent.

s Ecūdus fructus ſuꝑbie curioſitas vocaꝫ. Scdm aūt Tho.ij.ij.q.clxvij ar.i.curioſus aliqs pōt dici multipliciter. Primo q̄ querit ſcire qd̄ ſupꝛa vires eſt. Contra illud qd̄ ſcribiꝫ Eccli.iij. Altioꝛa te ne queſieris: ⁊ foꝛtioꝛa te non fueris ꝑſcrutatus. Sic ſunt curioſi qui volunt inueſtigare ingenio ſuo ſecreta dei. Pro quib⁹ dicit Lactanti⁹ libꝛo.i.diuinarū īſtitutionū. Ueritas ⁊ arcanū ſummi dei qui fecit oīa ingenio ac ꝓpꝛiis ſenſibus non pōt cōpꝛehendi. Alioquin nihil inter deū hoīemq; diſtaret: ſi conſilia ⁊ diſpoſitiones illius maieſtatis eterne cogitatio aſſequereꝫ humana. Scdo dicit curioſus cū quis querit ſcire alioꝝ facta: q̄ ad ipm non pertinent. Nam quilibet ſeipm inſpicere bꝫ non pꝛoximos: vt dixi in quadrageſimali in ſermone de iudicio curioſo ⁊ temerario. Qm̄ vt inquit Cicero in queſtionib⁹ tuſculanis. Pꝛopꝛiū ſtultitie eſt aliena vitia cernere ſuoꝝ obliuiſci. Uerū hodie impletur illud dictū Senece libꝛo.ij. de ira. Aliena vitia ante oculos habem⁹: a tergo noſtra. Et de hoc ait Marcialis coquus. Ad fratris culpā aquile tu lumina poꝛtas. Tertio dicitur aliquis curioſus cū querit ſcire quod ſcire peccatū ē. vt artes magicas. Nā vt dicit ſctūs Bon. in.ij. diſt.vij.pte.ij.ar.ij.q.iij. Huiuſmodi artes exerceri nō poſſunt abſq; peccato: qꝛ ꝓhibitum eſt: ⁊ per legē diuinā.vt pꝫ Leuit.xx. ⁊ per legem poſitiuā: vt hꝫ.xxvi.q.v.c. Si quis.⁊.c. qui diuinationes.⁊.c.nō liceat. Ratio huius pꝛohibitionis eſt: quia qui diabolū aduocat per magicas artes aut quouis modo: peccat ī ſeipm dū ſe cōmittit diſcrimini. peccat in eccleſiā dū habet cōmertiū cum illo qui eſt oīno pꝛeſciſus ⁊ eccleſie aduerſarius. peccat etiam in maieſtatē diuinā dū recurrit ad diabolum quaſi deus non ſit omīps ⁊ ſufficiens atq; benignus. Quarto pōt aliquis dici curioſus cū querit ſcire quod ſcire non eſt peccatū: ſed cū indebito modo. vt faciunt illi qui volūt acquirere ſciam per artē notoꝛiā. Et quinto dꝛ quis curioſus cū querit ſcire ſed non ad debitum finem.

Qd̄ ſuperbi ſunt contentioſi

t Ertius fructus ſuperbie contētio vocatur. quia ſuperbi ſolent eſſe verboſi: ⁊ contendunt libenter: ⁊ oībus loquentibus contradicunt. aſſumūtq; libenter oēm contrarietatē vt videantur ſapiētes. De hac cōtentione dixi in q̄drageſimali copioſe.

Qd̄ ſuperbi ſunt pꝛeſumptuoſi.

q Uartus fructus ſuperbie dicitur pꝛeſumptio. De qua ſunt tria notanda. Primū ꝙ pꝛeſumptio ſumitur multipliciter. Aliqñ pꝛo ꝓbatione ſemiplena in iure. ⁊ ſic dicit hꝫ.vi.de reg.iuris. Semel malus ſemꝑ pꝛeſumitur eſſe malus. Scdo accipitur pꝛeſumptio pꝛo quadā bona ꝯfidentia Et ſic accipitur Judith.vi. Benedict⁹ es domine qui non derelinquis pꝛeſumentes de te. Et diſt.iiij.c.deniq;. Tertio ſumitur pꝛo vna ex ſpecieb⁹ peccati in ſpm ſctm̄. Quarto ſumiꝫ ꝓut oppoiꝫ magnanimitati. Et ſic ē ſpecies ſuperbie: ⁊ poteſt ſic diffiniri. Pꝛeſumptio eſt vitiuꝫ quo quis aggrediꝫ vel exequiꝫ ea que ſunt ſupꝛa facultatē ſuā ⁊ ꝯditionē. Hoc vitiū oppoiꝫ magnanimitati per exceſſuꝫ. Nā magnanimitas eſt virtus moꝛalis tendēs ad magna opa ⁊ magnos honoꝛes: ſ ſm rōem ⁊ ſm virtutē ſuā ⁊ dignitatē. Huic aūt virtuti opponitur aliqd̄ vitiū ſm defectū ⁊ aliquod ſm exceſſum: ſicut ⁊ alijs virtutibus moꝛalibus. Et ſm defectū quidē opponitur vitium puſillanimitas quo quis retrahit ſe ab his oībus quibus eſt dignus vel aptus: dū ſcꝫ non conatur ad operanduꝫ ea que ſibi competunt ſm ſtatum ſuū. Et hoc pꝛohibetur Eccli.vij. Noli inquit ſapiens eſſe puſillanimis in animo tuo. Sed per exceſſum opponitur magnanimitati pꝛeſumptio: que attemptat magnū opus excedens facultatē ſuā. Qd̄ quidē peccatū eſt ſm Tho.ij.ij.q.cxxx.art.ij. quoniā vt inquit Seneca libꝛo de quattuoꝛ virtutibus. Magnanimitas ſi ſe ſupꝛa modū extollat facit virū minacē inflatū ⁊ inquietū ⁊ turbidū. ⁊ in quaſcunq; excellentias dictoꝝ factoꝝq; neglecta honeſtate feſtinā. Secundū notādū ꝙ ſi homo vult ſe retrahere ⁊ cōuertere ad diuina per oꝛationē: contemplationē: ⁊ hmōi vniendo ſe eis per intellectū ⁊ volūtatē: q̄uis diuina ſint ſupꝛa hoīem: non tñ diceꝫ pꝛeſumptuoſus ſi debito modo id eſt ſm rōnem ſe applicet eis: id eſt ſm capacitatē ſuā. Tertiū notandū ꝙ ſi aliquis attemptat aliquod op⁹ facere non ex ſe: ſed virtute diuini auxilij: hoc non erit pꝛeſumptuoſum. Opus enī magnū de ſe cū fiducia diuini auxilij facultatē noſtrā non excedit: dūmodo illud ſit ꝓpoꝛtionatū p⁹ ſuppoſito auxilio cōis gratie: ſicut attemptādo celebꝛationē: cōmunionē: religionis ingreſſum: regimē animaꝝ poſitū cū debitis circūſtātijs ⁊ hmōi. Hi pꝛenominati fructus a ſupbie radice ꝓueniunt. Eradicetur arboꝛ: ⁊ fruct⁹ peribunt ⁊ exiccabunꝫ. Niſi enī humiles fuerim⁹

heredes celeſtis regni nunq̄ eſſe valebimus Ad quod nos perducat ieſus redemptoꝛ mūdi: qui eſt bñdict⁹ in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

De iudicio dei cōtra pꝛimos parentes: mādato diuino inobedientes. Sermo VI

p Reſtatur nobis indies cauſa quare dei iuſticiā timere debeamus. Quiſnā non paueat dū ſm veridicā ſcripture ſancte traditionem ꝓ inobediētia pꝛimoꝝ parētū: ⁊ ipſos ⁊ oēm ipoꝝ poſteritatē penis grauiſſimis viderit afflicꝫ. Non ſinit de⁹ iniuriā ſibi fieri: quin per flagella ſequentia oſtēdat quantū ſibi diſpliceat Nō eſt acceptoꝛ perſonarū: nec reſpicit cuiuſq̄ dignitatē. Non permiſit hoīem labentē impune tranſire. Apud quoſdā tamen impios ⁊ incredulos figmenta videntur eſſe: que dicūtur de peccantib⁹ hoīb⁹ pꝛimis. Jdcirco in hoc ſermone de iudicio dei ꝯtra hoīem inobedientem dicturi: tria moꝛe ſolito myſteria declarabimus.

Primū dꝛ cauſalitatis.
Secundū qualitatis
Tertiū penalitatis.

De cauſa pene pꝛimoꝛum parentum: quia pꝛopꝛia voluntate pꝛeterierunt dei pꝛeceptū.

Capl'm I

ſ Atiſfaciendū arbitroꝛ in hoc pꝛimo caplo eoꝝ opinioni qui pꝛimoꝝ parentū culpā alleuiare: ⁊ imo excuſare nituꝫ. Aſſerunt equidē. Si voluiſſet de⁹ non peccaſſet adā. quaſi de⁹ cauſa fuerit tranſgreſſionis illius. Quare ad tranquillitatē coꝛdis op⁹ eſt hic quattuoꝛ dubia diſputare.

Primū vtrū de⁹ ſit cauſa peccati.
Secundū. vtrū de⁹ poſſit facere volūtatem creatā impeccabilē per naturā.
Tertiū vtrū deus debuit permittere hominem impugnari.
Quartū vtrū diabolus ex inuidia temptauit hominem.

Ad pꝛimū dubiū obijciendo arguunt aliq̄: ꝙ deus ſit cauſa peccati. Et pꝛimo ex auctoꝛitate Eſaye.xlv. Ego dñs ⁊ non eſt alter: foꝛmans lucē ⁊ creans tenebꝛas: faciens paceꝫ ⁊ creans malū. Et Amos.iij. Non eſt malum in ciuitate qd̄ dñs nō faciat. Et Eccli.xi. Bona ⁊ mala: vita ⁊ moꝛs: paupꝫtas ⁊ honeſtas a deo ſunt. Jtē arguiꝫ ex rōne pħi. Quicquid eſt cā cāe: eſt cā cauſati. ſ de⁹ eſt cā liberi arbitrij: liberū arbitriū eſt cā peccati. ergo de⁹ ē cā peccati. Contra iſta eſt auctoꝛitas Aug. in libꝛo.lxxxiij.q. qui ait. Deo auctoꝛe non fit hō deterioꝛ. Rñdet ergo Tho.ij.ij.q.lxxix.ar.i. ꝙ hō dꝛ eſſe cā peccati dupl'r. Uno modo directe: inclinando.ſ. volūtatē ſuā vel alteri⁹ ad peccandū. Alio mō indirecte: dū.ſ. nō retrahit aliquos a peccato. Ezechiel.iij. ſpeculatoꝛi dicitur. Si non dixeris impio moꝛte moꝛieris: ſanguinē ei⁹ de manu tua requirā. Deus autē nō pōt eſſe directe cā peccati: qꝛ oīe pctm̄ ē per receſſum ab oꝛdine. De⁹ aūt omia inclinat ⁊ cōuertit in ſemetipm ſicut in vltimū finem ſicut Dionyſi⁹ ait.ij.c.de diui.no. Uñ impoſſibile eſt ꝙ ſit ſibi vel alijs cā diſcedendi ab oꝛdine qui eſt in ipm. Uñ nō pōt directe eſſe cā peccati. ſimil'r nec indirecte. Contingit enī ꝙ deus aliquib⁹ nō pꝛebet auxiliū ad vitāda peccata: ⁊ ſi pꝛeberet non peccarent. Sed totū hoc facit ſm oꝛdinē ſue ſapie ⁊ iuſticie: cū ipſe ſit ſapia ⁊ iuſticia. Uñ nō imputaꝫ ꝙ aliqs peccat ſicut cauſe peccati. ſicut gubernatoꝛ nō dicitur cā ſubmerſionis nauis: ex hoc ꝙ nō gubernat nauim: niſi qñ ſubtrahit gubernationem potens ⁊ debens gubernare. Et hoc modo intelligiꝫ dictū apli ad Roma.i. Tradidit illos de⁹ in repꝛobū ſenſum vt facerent ea que nō cōueniunt. inquantū.ſ. nō ꝓhibet eos qn ſuū repꝛobū ſenſum ſequanꝫ. Rñdet ꝫ Tho. ad auctoꝛitates in cōtrarium allegatas ꝙ triplex eſt malū.ſ. culpe: pene: ⁊ dāni. Inter que eſt differentia: qꝛ malū culpe eſt in agēdo. Nā peccatū eſt dictū vel factū vel cōcupituꝫ cōtra legē dei. vt dicit Aug. ꝯtra Fauſtū. Malum vero pene ⁊ dāni eſt in patiēdo. Illud eſt voluntariū: iſta inuoluntaria. Deus igiꝫ eſt cauſa mali pene: quia omis pena iuſta. Et qui cōtrariū aſſereret: diceret vtiq; pꝛopoſitionē hereticā.xxiiij.q.iij.c. quidā. Similiter dicendū eſt de malo damni. Unde Job.i.ca. non dixit chaldei abſtulerunt: ſed dixit. Dominus dedit dominus abſtulit. Patet hoc etiā.xxiij.q.v.c. remittuntur. Si loquimur de malo culpe: vt ꝑdictum eſt: deus nullo modo eſt cauſa peccati. Ad rationem vero pħi dicit Thomas ꝙ effectus cauſe medie pꝛocedens ab ea: ſm ꝙ ſubditur oꝛdini cauſe pꝛime: reducitur in cauſam pꝛimā. Sed ſi ꝓcedat a cauſa media ſm ꝙ exit oꝛdinē cauſe pꝛime: non reducitur in cauſam pꝛimā. ſicut ſi miniſter facit aliq̄d cōtra mandatū dñi: hoc nō reducitur in dñm ſicut in cām. Sil'r pctm̄ qd̄ liberū arbitriū committit nō reduciꝫ in deū ſicut i cām. Nā lꝫ de⁹ dederit homini liberū arbitriū quo poſſet peccare: etiam dedit quo non peccaret. Quare di

cit Hiero. ad demetriadē. Utrunq; nos poſſe voluit optimus creator: ſed facere tm̄ quod īperauit. Unde vt peccata vitaremus dedit angelū cuſtodē: dedit lumen rōnis naturalis: dedit bñficia ſua: volens reliquas creaturas homini ſeruitiū tribuere: dedit legē ſcriptā ⁊ precepta vite: miſit in mundū vnigenitū filium ⁊ veritatē fecit per apl'os predicari: cōminatur eternas penas: pollicetur futurā gl'iam: ⁊ ſimilia: cū quibus oibus hortatur omnes: imo ⁊ precipit vt declinent a malo ⁊ faciant bonū.

Secundū dubiū erat. vtrū deus poſſit facere voluntatē creatā impeccabilē per naturā? Rñdet Anſelmus libro Cur deus homo. ij. c. x. ꝙ non: ex eo quia non pōt facere creaturā eſſe deū. Unde non pōt creatura eſſe impeccabilis niſi ſit deus eſſentialiter: qḋ eſt impoſſibile. vel ſuppoſitalit' ſicut xp̄s. Ideo dicit Hierony. in euāgelio prodigi. Solus deus eſt in quē peccatū cadere non pōt. Et Aug. contra maximin̄. Solus de⁹ natura ſua nō potuit nec pōt nec poterit peccare. Declarant' iſta a ſancto Bon̄. in. ij. diſt. xxiiij. parte. i. arti. i. q. i. ſic. Si liberū arbitriū creature rōnalis fieret naturaliter ad malū inflexibile: aut hoc eſſet propter ipius arctationē ad bonū: aut ꝓpter determinationē. Si ꝓpter arctationē vt ſic faceret bonū ſicut lapis tendit deorſum: certe iam liberū arbitriū non eſſet liberū: nec opus eius eſſet laude dignū: ⁊ ita ineptū eſſet ad finem ꝓpter quē eſt factū: videl3 ad laudis ⁊ glorie premiū aſſequēdū. Si aūt inflexibile eſſet ad malū ꝓpter determinationē: quia ſic potens eſſet per ꝓpriā naturā in bonū vt non poſſet deficere in malo: ſicut eſt de libero arbitrio diuino quod ad ſola bona determinatū eſt: liberū arbitriū careret vanitate per naturā ſuā. ergo iam non eſſet creatura nec ꝓductū ex nihilo: cū omnis creatura vanitati ſit ſubiecta. Propterea eſſe impeccabilē per naturā ꝓpriū eſt ſolius dei. Tertiū dubiū fuit. vtrū deus debuit permittere hoiem impugnari: quē preſciebat in pugna deficere? Et ad h' dicit Bon̄. in. ij. diſt. xxiij. ar. i. q. ij. ꝙ ſic decet deū adminiſtrare res ⁊ eis ꝓuidere: vt ſalua ſit lex quam indidit eis a primaria rerū conditione, iuxta illud Auguſtini libro. vij. de ciui. dei. Sic deus res quas condidit adminiſtrat: vt vnāquāq; agere ꝓprios motus ſinat. Sed deus fecit hominē in vertibilitate arbitrij: ⁊ ſimiliter diabolū. ergo ſi diabolus voluit hoiem temptare ⁊ homo voluit ei conſentire: deus nullū illorū debuit impedire. Inſuꝑ facilius erat homini vincere aduerſariū ꝙ̄ diabolo vincere hominem. Homo enim non poterat vinci niſi volens: quare pugna illa de ſe magis erat ordinata ad victoriā hominis ꝙ̄ diaboli, ⁊ ſic magis ad bonū ꝙ̄ ad malū. Si ergo deus permittere debet quod directe ad bonū hominis ordinatur: videtur ꝙ a temptatione primi hominis non erat arcendus aduerſarius. Adhuc voluit permittere hoc deus: quia voluntarium peccatū hominis remedio carere nō debebat: quod fuit dū chriſtus filius dei miſericorditer pro illo dignatus eſt ſatiſfacere. Ob quod eccleſia cantat. O felix culpa que talē ac tantū meruit habere redēptorē. Accedit etiā hec permiſſio ad peccati alleuiationē. Leuius enim fuit peccare alio ſuggerente ⁊ impellente: ꝙ̄ voluntate propria iucitante. quia fortaſſis homo cecidiſſet etiā ſi nūꝙ̄ aduerſari⁹ peſtifera ſuggeſſiſſet. Si ergo peccauit homo imputandū eſt ſibi voluntarie ad peccatū conſentienti. Nam vt dicit magiſter in ſcd̄o diſt. xxiiij. Fuit homini adiutoriū datū in creatione: quo poterat manere ſi vellet. Illō vtiq; fuit libertas arbitrij ab omni labe ⁊ corruptela immunis: atq; voluntatis rectitudo ⁊ oium naturalium potentiarū anime ſinceritas atq; viuacitas. Sed inquiunt nonnulli. Potuiſſet ne deus qui eſt omnipotens voluntatem hominis vertere in bonū? Et reſpondet magiſter ſniaru3 diſt. xxiij. ſecundi. c. i. Potuiſſet reuera. Cur non fecit? Quia noluit. Cur noluit? Ipſe nouit. Non debemus plus ſapere ꝙ̄ oportet. Quartum dubiū fuit. vtrum inuidia motus eſt diabolus ad temptandum hominē? Et ꝙ ſic probatur auctoritate ſcripture. Dicitur enim Sapie. ij. c. Inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarū. Sed contra hoc poſſet quis inſtare. Primo quia omis inuidia eſt reſpectu paris vel ſuperioris: ſm ꝙ dicit Gregorius ſcd̄o moraliū ſup illo verbo Iob. Paruulum occidit inuidia. Superioris inquit: ſaltem ſm reputationē. Sed diabolus non reputabat hominem ſuperiorē ſe, ergo videtur ꝙ ei non inuidebat. Secūdo inuidia eſt reſpectu boni quod aliquo modo poteſt acquiri. ſed diabolus non poterat peruenire ad eternam beatitudinē: quia lapſus erat irreparabiliter. ergo videtur ꝙ propter illius acquiſitionem non inuidebat homini. Reſpondet Bonauentura in ſecundo diſt. xxi. articulo. i. q. i. ꝙ mens diaboli a ſuperbia ⁊ inuidia poſſeſſa videns hominem in ſtatu in quo poterat cadere ſub diabolica poteſtate: ⁊ in q̄

poterat aſcendere ad ſupernam felicitatē: eſt ex hoc ex ſupbia motus: ⁊ ex inuidia ad ipſum temptandū. Ex ſuperbia nanq; vt ipſum ſibi ſubijceret. Ex inuidia vero vt ipſum a ſuperna felicitate retraheret. Et ſuperbia fuit ſicut mouens primū. Inuidia vero ſicut mouens primū ⁊ immediatū. Eſto em̄ ꝙ non poſſet dñium ſuper hominem acquirere: adhuc ſtuduiſſet ipſum a paradiſi gaudijs impedire.

Ad primū ergo in oppoſitum dicendum ꝙ inuidia nō ſolum eſt reſpectu ſuperioris eius qui eſt ſuperior: ſed eius qui pōt eſſe. Quāuis autē in ſtatu illo nō reputaret hominem ſuperiorem ſe: inuidebat tamen ne merito obedientie ſublimaret' ad ſtatum glorie: in quo ſtatu ipſum ſuperiorem ſe non dubitaret. Poteſt etiam dici ꝙ tūc reputabat ipſum ſuperiorem ſe in hoc ꝙ̄ poterat peruenire ad illam gloriā ad quā non poterat aſcendere ipſe diabolus.

Ad ſecundū dubium ꝙ nō ſolum inuidet aliquis reſpectu boni quod pōt obtinere: ſed etiam reſpectu eius quod natus eſt habere ꝙ̄uis nō poſſit: ſicut truncatus ⁊ cecus inuidet alijs de viſu ⁊ ꝓgreſſu. Licet autem diabolus nō poſſit ad beatitudinem peruenire: tamē habet ad hoc naturalem aptitudinē. Temptauit itaq; hominem ⁊ a muliere cepit: vt patet Gen̄. iij. Quare autē ab ipſa cepit: ⁊ non a viro. Dicit Bon̄. vbi. ſ. q. i. q2 attendebat mulierem eſſe minoris ſapiētie: debilioris cōſtantie et importunioris adherentie. Propter minorem ſapientiā erat facilior ad ſeducendum: et ideo diabolus ſeductor p eam ſibi voluit facere tranſitum ad viam. Propter debiliorem cōſtantiam facilior erat ad peruertēdum: ⁊ ideo diabolus expugnator aggreſſus eſt hominis ciuitatem ex ea parte ex qua erat aditus minus munitus. Propter importuniorem vero adherentiam: cogitauit diabolus ꝙ ſi mulier primo vinceretur nō quieſceret quouſq; peruerteret virum.

De qualitate peccati primorū parentum. et grauitate illius culpe ⁊ remiſſibilitate.

Capitulū II

c Upiunt equidē multi declarari ſibi quod fuit illud peccatū tam grande exoſumq; deo celi: quod nō niſi morte xp̄i deleri potuit: ⁊ ꝓpter qḋ tamdiu altiſſimus dñs cōtinuit in ira miſericordias ſuas. Utile qppe eſt inſpicere diligēter: ꝙ̄ ſit damnoſum dei mandata pterire: cū ex inobedientia: vt patebit Adam deo ſit factus inimicus. Ad hoc autē melius inueſtigandū: quatuor in hac parte dūbia erūt declaranda.

Primum: vtrū peccatū primorū parentum fuit inobediētia.

Scd̄m. vtr3 peccatū illud fuit grauiſſimū omniū peccatorū.

Tertium. vtrum grauius peccauit vir ꝙ̄ mulier.

Quartū. vtrū magis fuit remiſſibile peccatū hois ꝙ̄ peccatū angeli. Et licet tria dubia poſita ſint in q̄dragesimali in ſermone de obedientia: tn̄ adhuc inſerenda illa cenſui: vt materia iſta clarius ab oibus intelligat'.

Qḋ inobedientia fuit peccatū Ade.

p Rimū igitur dubiū eſt. Utrū pctm̄ primorū parentum fuit inobedientia. Et ꝙ ſic pt3. q2 apl's ad Ro. v. c. dicit. Per vnius hois inobedientiā peccatores cōſtituti ſunt multi. Et Aug. in li. de ꝟa religione. Adam ꝓpter tranſgreſſionē obedientie de paradiſo eiectus eſt. Et idē ſuper Gen̄. ad l'rām. Non potuit melius ⁊ diligentius cōmēdari. ꝙ̄tu3 malū ſit ſola inobediētia: cū ideo reus iniquitatis factus eſt homo: q2 ea3 rem tetigit ꝯ ꝓhibitionē: quā ſi nō ꝓhibitus tetigiſſet nō vtiq; peccaſſet. Et Gen̄. iij. c. dixit illi deus. Quis indicauit tibi ꝙ nudus eſſes: niſi ꝙ de ligno de q̄ ꝑceperā tibi ne comederes: comediſti. Sed aliq̄ dicūt ꝙ fuit ſupbia. Na3 Eccī. x. c. dr. Initiū ois peccati eſt ſupbia. Et eiuſdē. xxv. A muliere ſumpſit initiū ois ꝑditio. Et Aug. li. de ꝟginitate. Diabolus in celo voluit eſſe ſicut deus. Cadēs autē ꝑſuaſit hoi ſimilitudinē volūtatis ſue. Alij aūt aſſerunt ꝙ fuit auaricia ſumēdo illam large. Auaricia inqt Gregorius ſup Ezech. nō tm̄ pecunie eſt: ſ etiā ſciētie ⁊ altitudinis. S3 mulier appetijt ſciētiā qn̄ diabolus dixit ei. Eritis ſicut dij ſcientes bonū ⁊ malū. Nōnulli clamant ꝙ pctm̄ illud fuit gula. Un̄ Ambro. xxxv. diſ. c. ſexto die ait. Gula regnantē a paradiſo expulit. Et idē in hymno quē cantat eccleſia. De parentis ꝓthoplaſti fraude facta cōdolens: qn̄ pomi noxialis morte morſu corruit: ipſe lignū tūc notauit: dāna ligni vt ſolueret. Et Hiero. ꝯ Iouinianū. Sollicite ꝓuidendū eſt vt quos ſaturitas a padiſo expulit: eſuries reducat. Rn̄det ſctūs Bon̄. xxij. diſ. ſcd̄i. ar. i. q. i. ꝙ principale pctm̄ hois ꝓpter qḋ lapſus eſt fuit inobedientia: ⁊ ad hāc diabolus conatus eſt illū adducere. Sed qm̄ nemo opat' ad malū aſpiciēs: nec appetit malū niſi ſub ſpecie boni. ideo clare dep̄hendēs diabolus ꝙ nō poſſ3 mulierē ꝑcipitare niſi ꝓponeret aliqḋ appetibile: illā

temptando ꝓpoſuit ad que oīs homo naturaliter inclinat. Omnis vero homo naturaliter appetit beatitudinē: que eſt bonū copioſum: glorioſum ⁊ delicioſum. Unde omnis homo naturaliter appetit excellentiā: ſufficientiā: ⁊ deliciam. Et in appetitu ordinato taliū cōſiſtit iuſticia: in imoderato vero culpa. Gula enī eſt appetitus inordinatꝰ cibi ſuauiter reficiētis. Auaricia eſt inordinatus appetitus ſufficientie. Superbia eſt imoderatus amor excellētie. Diabolus ergo primo ꝓmiſit mulieri dignitatis excellentiam cum dixit. Eritis ſicut dij. Secūdo cognitionis abundantiam: cū addidit. ſcientes bonū ⁊ malū. Tertio ſuauitatis experientiam: cū oſtendit lignum pulchrū viſui ⁊ ad veſcendū ſuaue. Ideo mulier in appetendo primū fuit ſuperba: appetendo ſecundū fuit auara. ⁊ tertium guloſa. ⁊ in hoc fuit trāſgreſſionis rea. Et ſic Adam a muliere ſtimulatus comedit de pomo: nō ꝙ crederet ꝙ eſſet deus: ſed ne cōtriſtaret Euam: vt dicit Augꝰ. ſuper Gen. ad lr̄am. Nec eſt incōueniens plura genera peccatoꝝ cōcurrere ad vnum flagitium perpetrandū. Nam p̄ter dicta mulier peccauit peccato mendacij: tꝗ̄ dixit ſerpenti: ꝙ deus p̄ceperat ne pomum comederent neqꝫ tangerent. De tactu itaqꝫ p̄ceptum nō acceperāt ſed hoc addidit in diſplicentiā p̄cepti: vt dicit Nico. de lira. Quare cōcluditur ꝙ principale peccatū Ade ⁊ vxoris eius inobedientia fuerit: ⁊ ex ꝯſequenti crimen leſe maieſtatis. De quo Aug. li. xiiij. de ciui. dei. c. xij. ait Nō dꝫ exiſtimare quiſꝗ̄ leue ac paruū fuiſſe illud cōmiſſum: qꝛ in eſca factum eſt: nō quidē mala nec noxia: niſi quia ꝓhibita. Neqꝫ enim qui ꝗ̄ mali in illo tante felicitatis paradiſo deus crearet atqꝫ plantaret. Sed obedientia cōmēdata eſt in p̄cepto: que virtus in creatura rationali mater eſt quodammodo oīm: cuſtoſqꝫ virtutum. Hoc itaqꝫ de vno cibi genere nō edendo: vbi aliorum tanta copia ſubiacebat: p̄ſertim cum nōdum voluntati cupiditas reſiſtebat: qđ de pena tranſgreſſionis poſtea ſubſecutum eſt. Tam leue p̄ceptum ad obſeruandū tam breue ad memoria retinendū: tanto maiore iniuſticia violatū eſt: ꝗ̄to faciliore poſſet obſeruantia cuſtodiri. hec Aug. Ex cuius verbis deprehendimus ꝙ̄ graue fuerit primoꝝ parentum peccatū. Nec mirū: qm̄ ſi pater indignatur filio: ⁊ dn̄s ſubdito inobedienti: ꝗ̄to magis pater miſericordiarū: ⁊ dn̄s celi ⁊ terre moleſte ferre debuit: dum preceptum ſuum defacto vidit cōtemni ⁊ preteriri.

Secundum dubiū erat: vtrum peccatum illud fuit grauiſſimum omniū peccatoꝝ. Et reſpondet Bon. in. ij. diſ. xxi. ar. ij. q. iij. ⁊. xxxiij. in. q. circa lr̄am. q. ij. ꝙ vnum peccatum pōt dici grauius altero duodecim modis. Primo cauſalitate. Et ſic peccatū diaboli eſt maximum: cuius inuidia mors intrauit in orbem terrāꝝ. Scdo enormitate. Et ſic peccatū Iude. Tertio ingratitudine. Et ſic peccatū illius qui plura ſuſcepit dona ⁊ beneficia. Quarto periculoſitate. Et ſic pccatū ignorantie. Quinto inſeparabilitate. Et ſic peccatū auaricie. Sexto impotuuitate. Et ſic ſupbia: q̄ ex ipſis bonis operibus cōſurgit. Septio ꝓnitate. Et ſic luxuria. Octauo maioris gr̄e impugnatiōe. Et ſic peccatū in ſpūmſanctū. Nono maiori offenſione Et ſic idolatria. Decimo rōne maioris libidinis. Et ſic cuiuſcūqꝫ generis peccatū pōt fieri maius altero. Undecimo generalitate. Et ſic pctm̄ primi parētis dicit fuiſſe maius. qꝛ in totū genus humanū ſe diffudit. Duodecimo rōne facilitatis reſiſtēdi. Et ſic dicit magiſter in tex. ꝙ pctm̄ Ade fuit grauiſſimū. qꝛ vt dicit Aug. li. xiiij. d ciui. dei. Magna fuit in peccando iniquitas: vbi tāta fuit in nō peccando facilitas.

Tertiū dubiū fuit: vtꝝ grauius peccauit vir ꝙ̄ mulier. Et reſpondet Bon. in. ij. diſ. xxij. ar. i. q. iij. ꝙ ſi loquamur de grauitate ꝗ̄tū ad ingratitudinē: grauius peccauit vir: qꝛ copioſiora dona ſuſcepit. Si aūt loq̄mur ꝗ̄tū ad libidinē: magis peccauit mulier: qꝛ cum magis improba volūtate: dum cupiuit deo aſſimilari ⁊ credidit. Si vero loquamur ꝗ̄tum ad corruptionē diſtinguendū: qꝛ aliq̄d dꝛ corrūpere dupliciť. Aut p modū cauſe aut p modū occaſiōis. Si p̄mo mō: ſic qꝛ peccatū viri fuit cauſa tranſfuſionis in poſteros: ⁊ ita corrupit ſe ⁊ alios: maior cōſecuta eſt ex peccato viri corruptio. ⁊ ideo eius culpa fuit grauior. Si per modū occaſionis: ſic qꝛ peccatum mulieris fuit occaſio peccati viri. ⁊ ita p cōſequens omniū alioꝝ. hoc modo mulier poteſt dici ceteros corrupiſſe nō ſolum poſteros ſed etiam virū ſuū. Unde nō ſolū peccauit in ſe: ſed etiā in ꝓximū. Et ꝗ̄tū ad hoc peccatū eius fuit grauius ꝙ̄ pctm̄ viri.

Quartū dubiū fuit. Utrū magis fuit remiſſibile pctm̄ hoīs ꝙ̄ angeli. et r̄ndet Alex. in. ij. ſūme. in principio. q. ij. ꝙ ſic. et cōgruentia ſumitur ex tribus.

Primo ex libertate arbitrij.
Secundo ex cōditione nature.
Tertio ex qualitate peccati.

Primo ratiōe liberi arbitrij fuit magis remiſſibile peccatū hoīs ꝙ angeli. Scdm̄ enim Aug. ⁊ ponitur a magiſtro. xxiiij. diſt. ſecūdi. in libero arbitrio eſt facultas voluntatis ⁊ rationis tā in hoīe ꝙ̄ in angelo: verūtamē differenter. Primo quantū ad voluntatem: qꝛ liberū arbitriū hoīs ante electionē voluntatis ⁊ poſt electionē ſe habet mutabiliter. Liberū arbitriū angeli ante electionē ſe habet mutabiliter: ⁊ poſt electionē imutabiliť. Et hac rōne in ſummo gradu liberū arbitriū eſt in deo in infimo in hoīe: in angelo vero medio modo ſe habens. Quare deus de neceſſitate imutabilitatis ſemp eligit bonū. homo pōt eligere bonū ⁊ malū. ⁊ iteꝝ bonū. angelus aūt tm̄ ſemel pōt eligere. Et ideo quicquid elegit nō potuit deteſtari: ex quo nō pōt penitere neqꝫ p p̄miſam culpā delere: que ē deteſtatio mali. Et ita relinquitur ꝙ culpa eius non pōt remitti ſicut remittitur illa hoīs. Itē quantū ad proprietatē rōnis differt liberū arbitriū in hoīe ⁊ in angelo: quia ſicut dicit Dionyſiꝰ. Intellectus āgeli deiformis eſt. ⁊ hoc eſt quia ſupra tēpus: ⁊ ita accipit totū ſimul: ⁊ non poſt hoc illud: vel hoc ex illo. ⁊ ideo dicitur āgelus intellectualis ſubſtantia. Sed intellectus hoīs eſt in tpe ⁊ ita conferendo accipit. Unde non accipit totū ſimul: ſed vnū poſt aliud: ⁊ vnū ex alio: ſicut ex premiſſis cōcluſionē. Et ideo homo dicitur rōnalis ſubſtantia: quia ratio eſt virtus collectiua vnius ab alio. Qualis eſt ergo comparatio ſimplicis ad compoſitū: ⁊ puncti ad lineā in eſſendo: talis eſt comparatio intellectus angelici ad humanū in intelligendo ⁊ iudicādo. Cū ergo iudiciū fiat ab intellectu patet ꝙ angelus ſm̄ ſtatū ſue conditionis iudicat de re tota ſimul ⁊ nō in tpe: ⁊ iudicando de ipa videt eā totā ſimul. ergo certiſſime iudicat. Si ergo peccat in iudicādo: patet ꝙ peccat ex certiſſima malicia. ⁊ ſic nullo modo poteſt excuſari. ergo eius peccatū eſt irremiſſibile. Nō ſic aūt eſt de hoīe. Unde cū totā rem nō ſimul videat: poteſt decipi in iudicio ſuo: ⁊ ita cū peccatū eiꝰ aliquo modo poſſit excuſari: nō eſt irremiſſibile. Unde Gen. vi. dixit deꝰ. Nō permanebit ſpiritus meꝰ. i. indignatio mea: in hoīe in eternū: quia caro eſt. Scdo peccatum hominis fuit magis remiſſibile ꝙ̄ peccatum angeli rōne nature. Ut enī inquit Anſelmus libro Cur deus homo. per aliū hominem qui non eſſet ſui generis homo non debuit liberari ⁊ reparari. Et cum non omnes angeli ſint vnius generis: patet ꝙ nō fuit poſſibilis reparatio in angelo ſicut in homine. Tertio peccatum hominis fuit magis remiſſibile ratione qualitatis peccati: attendendo in peccato tria.

Primo genus.
Secūdo circūſtātiā
Tertio occaſionē.

Primo attēdendo genus: tam angelus ꝙ̄ homo peccauit per ſuperbiam: ſed differenter. Homo enī appetijt ſcientiā dei: ſed angelꝰ oīpotentiam. Omnipotentia aūt dei non eſt cōmunicabilis alicui creature. Unde xp̄s ſm̄ ꝙ homo non habuit oīpotentiā: ſed bene oīum ſcientiā. Quia ergo ſumma inordiatio eſt appetere illud ad quod nullo modo creatura eſt ordinata. homo aūt erat ordinatus ad ſcientiā quā appetebat. ideo peccatū hominis fuit remiſſibile: non autem angeli. Secūdo attendendo circumſtantiā peccati patet differētia. Nam in Adā fuit aliqua ignorantia: quia peccatū quod erat mortale credidit veniale. ſicut dicit Auguſtinus. Unde non tantū credidit peccare quantū peccauit. Angelus autem nō habuit ignorantiā in peccando. Itē homo habuit ꝓpoſitū penitendi ⁊ petendi veniā de peccato quod credebat veniale: angelus autē non: ⁊ ꝓpter hoc peccauit in ſpiritūſanctum. homo vero non. Tertio oſtendendo occaſionē peccati patet: quia angelus per ſe peccauit: hō nō peccauit ſeipō ſ alio mediāte. ſ. vxore. Uxor etiam ſuaſa fuit a ſerpēte. Inſup in vno hoīe erat tota ſpecies humana nō adhuc multiplicata: ſed multiplicanda in alijs. ſed ī angelo peccante non erat tota natura angelica. Et propter hoc diuine iuſticie congruū fuit vt non ſtatim iudicaret hoīem ꝗ̄cito peccaret: donec ſpecies humana multiplicaretur: ⁊ maxime numerꝰ electoꝝ.

Qđ duodecim penis punitū ē genꝰ humanū propť pctm̄ primoꝝ parētū. Caplm. III

e ſt quotidie in nobiſipſis experimur ꝙ̄ miſerabilis facta ſit humana cōditio propter lapſum primorum parentum: verūtamen vt vehementius excitetur animus ad timorem: de penis quas humanum genus incurrit propter tranſgreſſionem diuini precepti: in hoc tertio myſterio flebiliter diſſeremus. Deus nanqꝫ iuſto iudicio quadruplici pena voluit ade pctm̄ punire

Prima dr̄ ſpūalis.
Scda corporalis.
Tertia tp̄alis.
Quarta eternalis.

De triplici pena ſpirituali quā incurrit humanū genus ꝓpter lapſum primoꝝ parentū: ⁊ pmo de pditione iuſticie originalis.

P Rima pena qua puniuit deus peccatum Ade fuit ſpiritualis. Et hec eſt triplex.

Prima dr̄ iuſticie originalis pditio.
Scđa aīe maculatio.
Tertia donoꝝ ſpiritualiū diminutio.

Prima pena ſpiritualis fuit iuſticie origīalis perditio. De hac dicit Nico. de lira ſup. v. c. ad Roma. Iuſticia originalis eſt quedā humane nature rectitudo. ſm quā corpus erat aīe ſubiectū: ⁊ vires īferiores rōni ꝙdiu aīa ſubdita erat ſuo creatori. Hec aūt iuſticia erat quoddā donū ſupernaturale datū hoī a deo: per quod ipē homo erat totaliter ſubiect⁹ deo quantū ad rōnem. Rationi vero erant ſubiecte vires inferiores, ſcꝫ iraſcibilis ⁊ concupiſcibilis. Hanc iuſticiā vocat ſalomon rectitudinē: qn̄ dicit Eccl'ſ. vij. Inueni ꝙ deus fecerit hoīem rectū. Iſta ergo iuſticia vt dicit Lādulfus in. ij. diſt. xxix. q. ij. ꝯclōne. iij. ordinabatur reſpectu dei: vt plena obediencia exhiberetur ei. deinde reſpectu ſui vt perfecte faceret inferiores potentias ſequi motū recte rōnis ⁊ voluntatis. deinde reſpectu ꝓximi vt redderet vnicuiqꝫ quod ſuū erat: ⁊ debitā cōdilectionem. Addit Landulfus vbi. ſ. ꝯclōne. iiij. ꝙ erat in volūtate ſicut in ſubiecto. quia ſi iuſticia moralis eſt in volūtate ſm Ariſto. v. ethi. non minus originalis iuſticia. Et ideo nō tenetur opinio eorū qui dixerunt ꝙ erat in appetitu ſenſitiuo: quia illa iuſticia fuit habitus preceptiuus non obeditiuus. Fuit enī data ad prompte inclinandū voluntatē: ⁊ vt intenſiue ⁊ ordinatiue preciperet. De hac dicit Tho. i. parte. q. c. ar. i. ꝙ ex eo ꝙ fuit donū diuinitus datū toti nature: idcirco filij parentib⁹ aſſimilati fuiſſent quantū ad originalē iuſticiā. O ꝙ grauis fuit hec iactura donū tale perdidiſſe: cuius vtiqꝫ perditiōe etiā ſancti cū tot aſperitatibus ⁊ caſtigationibus ac mortificationibus carnis: concupiſcentiā vix ſuperare potuerunt. Clamabat Paulus Roma. vij. Video aliā legē in membris meis repugnantē legi mentis mee. Si non peccaſſet Adā: non erat opus cū tot ieiunijs: diſciplinis: vigilijs: ⁊ laboribus acquirere regnū celoꝝ. O Adā quid feciſti: cur non obediſti voci dei? Ecce ꝓpter culpā tuā perdita eſt tibi ⁊ oībus a te deſcendentibus originalis iuſticia. Ideo dicit text⁹ Gen. iij. Aperti ſunt oculi eoꝝ. Nico. de lira. ſcꝫ ad cognoſcendū ſuā nuditatē eſſe confuſibilē: que prius erat honeſta, quia ſubtracta iuſticia originali: ſtatim ſenſerunt rebellionē carnis ad ſpiritum ⁊ motū inordinatū membrorum. Ideo ſtatim ſtuduere cooperire ſuā nuditatem ⁊ turpitudinem. ⁊ vt dicit textus: cōſuerunt folia ficus. Et ex hoc dicunt hebrei ꝙ ficus fuit arbor ex cuius fructu comederunt: ⁊ fecerunt ſibi perizomata, id eſt ſuccinctoria circa lumbos. Nota tamen ſm doctores modernos: vt dicit Landulphus in. ij. diſt. xxix. q. i. ꝯclōne. ij. ꝙ iuſticia originalis nō fuit habitus gratie gratū facientis: ex eo ꝙ primus homo non fuit creatus cū gratia gratū faciēte: vt magiſter dicit in littera preſentis nominate diſtinctiōis: ꝙ creatus fuerit cū iuſticia originali: tamen anteꝙ peccaret habuit gratiam gratū facientē. Fuit enī tribus horis in ſtatu innocentie: quia fuit creatus hora ſexta ⁊ expulſus hora nona. In iſta morula fuit ſibi collata gratia. quia Greg. ⁊ Damaſcenus quos magiſter adducit in textu: dicunt ꝙ primus homo fuit in charitate ⁊ fuit coniunctus deo: ⁊ donis mirandis preditus. ergo ſi charitatem habuit: habuit gratiam. quia idē ſunt.

S Ecunda pena ſpiritualis quā incurrit Adam propter inobedientiam illam: dicitur anime maculatio. Thomas. i. ij. q. lxxxvi. articulo. i. dicit. Macula ꝓprie dicitur in corporalibus quando aliquod corpus nitidum perdit ſuum nitorē. Sic macula fuit anime ade. Nā innocētia pdita mortali peccato facta fuit obnoxia: ⁊ qđ his grauius eſt: omnes ab adā deſcendentes xpo dūtaxat excepto: quia fuit deus ⁊ homo per naturam: ⁊ virgo maria per gratiā: cū ſorde originalis culpe naſcuntur: que eſt culpa cōtracta etſi non acta. Omnes inquit apl'us Rom. v. in adā peccauerunt. De hac vero materia diffuſius loquar in ſermone pro feſto conceptionis virginis glīoſe.

T Ertia pena ſpiritualis dicitur donorum ſpiritualiū diminutio. Sequitur ex cōſequenti ꝙ poſtꝙ iuſticiam originalē ⁊ grām gratū facientē adā amiſit: non cū illa dulcedine deū contemplabatur ſicut prius: nec gaudebat eius ꝯſcientia intrinſecus guſtibus rerū diuinarū. Nam licꝫ deum per eſſentiā non viderit: vt dicit Tho. i. parte q. xciiij. arti. i. ⁊ Bon. in. ij. diſt. xxiij. arti. ij. q. iij. vidit tamen deum per ſpeculum clarū: ⁊ per apparitionem in aliquo ſigno: ſeu in ſubiecta creatura. ſic potuit letanter vidiſſe angelos in

corporibus aſſumptis apparentes ſibi. Ex quibus omnibus ſuauiſſime reficiebat in mēte: que tamen poſt illam tranſgreſſionem in eo fuerunt diminuta.

De punitione corporali.

S Ecunda pena qua punitur fuit ade peccatum dicitur corporalis. Et hec eſt triplex.

Prima dr̄ contrarioꝝ actio.
Secūda laborioſa vite ſuſtentatio.
Tertia mortis ſubiectio.

Prima pena corꝑalis eſt contrarioꝝ actio. Si enī adam ſtetiſſet: que nūc homini ꝯtrīant: minime illum ledere potuiſſent. Si in ignē fuiſſet piectus ipm̄ nō combuſſiſſet: ſi in aquaꝫ fuiſſet immerſus: ipm̄ nō ſuffocaſſet: ⁊ ſi'lia. Et hoc vtiqꝫ eueniſſet per dei ꝓuidentiā: que ſic actiuoꝝ actum ſuſpendiſſet ꝙ in paſſiuis minime agerent. De hac impaſſibilitate ⁊ duabus penis ſequētibus copioſius tractaui in quadrageſimali: in ſmone de vita: ideo in hoc loco iſta breuiter pcurro. Secūda pena corporalis eſt laborioſa vite ſuſtētatio. Dictum equidē fuit homini Gen. iij. In ſudore vult⁹ tui veſceris pane tuo. Si nō peccaſſꝫ nō erat opus tot laboribus: tot artib⁹: tot induſtrijs: acquirere victū ⁊ tegumentū. Unde Aug. li. xiiij. de ci. dei. c. xxvi. ait. Viuebat itaqꝫ hō in paradiſo ſicut volebat: ꝙdiu hoc volebat qđ deus iuſſerat. Viuebat fruēs deo: ex quo bono erat bonus. Viuebat ſine vlla egeſtate: ſic ſēp viuere habēs in poteſtate. Cibus aderat ne eſuriret: potus ne ſitiret: lignū vite ne illū ſenecta diſſolueret. Nihil corruptionis ī corꝑe vel ex corꝑe vllas moleſtias vllis ei⁹ ſenſib⁹ ingerebat. Nullus intrinſecus morbus: null⁹ ictus metuebat extrinſecus. Sūma in carne ſanitas erat: in animo tota tranquillitas. ſ ibi Igit oēs dolores parturientiū: omnes ſudores laborantiū agricolarū: artificū: ⁊ quorūcunqꝫ: ⁊ omnia mala egrotantiū ⁊ infirmoꝝ que nec libris medicoꝝ cūcta dephenſa ſunt: oīa deniqꝫ huius vite picula a culpa pmorū parentū deriuant. Tertia pena corꝑalis eſt generalis mortis ſubiectio. Propter pctm̄ etenī pmoꝝ parentū mors dn̄atur in oīb⁹. Un̄ Aug. li. xiij. de ci. dei. c. iij. ait. Fatendū eſt primos hoīes ita fuiſſe inſtitutos: ꝙ ſi non peccaſſent: nullū genus mortis experirent. Sed eoſdē pmos pctōres ita fuiſſe morte mulctatos: vt etiā quicqd eorū ſtirpe eſſet exortum eadē pena teneret obnoxiū. Pro magnitudine quippe culpe illius naturā dānatio mutauit in peius: vt qđ penaliter ꝓceſſit in peccantibus hoībus pmis: naturalr̄ ſequeret in naſcentibus ceteris.

De tertia pena temporali.

T Ertia pena qua punitū eſt peccatū pmoꝝ parentuꝫ dr̄ temporalis. Et hec eſt triplex

Prima eſt a paradiſo expulſio.
Scđa animaliū rebellio.
Tertia ſubiectionis introductio.

Prima pēa fuit a paradiſo expulſio. Ut enī habet Gen. ij. Plātauerat aūt dn̄s deus paradiſum voluptatis a pncipio. i. a principio creature: ſm expoſitionē magiſtri in hiſtoria ſcholaſtica. ſ. cum apparuit arida: ⁊ germinare terram fecit. Uel a pncipio. i. a pma parte orbis. i. ad orientē. Nam vt dicit Tho. i. pte q. cij. ar. i. cōueniēt in pte orietali dr̄ ſit⁹: qa credendū eſt ꝙ in nobiliſſimo loco toti⁹ terre ſit ꝯſtitutus. Cū aūt oriēs ſit dextera celi ſm Ariſt. ij. de celo ⁊ mūdo. Dextera aūt eſt nobilior ꝙ ſiniſtra: cōueniens fuit vt in orientali parte paradiſus ille inſtitueret a deo. De hoc paradiſo ſic ait Damaſ. li. ij. c. xi. Paradiſus ī oriente poſitus eſt: omni terra excelſior: temperato tenuiſſimo ac puriſſimo aere fulgens plantis ſemꝑ floridis ornatus: bono odore plenus: lumineqꝫ repler⁹. Iſiđ. li. xiiij. ethimo. idem dicit in ſuis. Et Aug. viij. ſuꝑ Gen. ad lr̄am. Tres inqt ſunt de paradiſo generales ſententie. Una eſt eoꝝ qui tm̄modo corꝑalr̄ volunt intelligi. Alia eſt eoꝝ qui ſpūalit' tm̄. Tertia eoꝝ qui vtroqꝫ modo paradiſum accipiūt quā mihi fateor placere ſniam. Et. xiij de ciui. dei. c. xxi. Que commode dici poſſunt de intelligēdo ſpūaliter paradiſo nemine ꝓhibente dicant: dum tamē ⁊ hiſtorie veritas fideliſſima rerum geſtarū narratione cōmēdata credat. Tria enī que de paradiſo in ſcriptura dicunt ꝑ modū narratiōis hiſtorice ꝓponūt. In oīb⁹ aūt que ſic ſcriptura tradidit eſt ꝓ fundamēto tenenda veritas hiſtorie. et deſuper ſpūales expoſitiones fabricāde. Hec Aug. Ad hunc paradiſum trāſlat⁹ eſt Enoch vt habet Gen. v. ⁊ Eccl'iaſtici. xliiij. ⁊ Helias vt patet. iiij. Regum. ij. c. Ambroſius in hexameron. ⁊ Baſilius in hexameron dicunt ꝙ poſitus eſt in altiſſimo mōte: de cuius cacumine cadunt aque cū tanto ſtrepitu ꝙ omnes circa habitātes fiunt ſurdi: ⁊ faciūt aque lacum: ex quo ꝓgrediunt quattuor flumina. Ueruntamen vt dicit Thomas vbi ſupra ad iij. arti. ſequendo Auguſtinū. viij. ſuper Ge-

neſim ad lrãm. Locus ille ſeduſus eſt a nr̃a ha
bitat iõe aliquibus impedimẽtis: vel montiũ
vel mariũ: vel alicuius eſtuoſe regiõis que pꝫ
tranſiri nõ põt. Et ideo ſcriptoꝛes locoꝝ de h̃
loco mentionẽ nõ fecerunt. Ad noſtra igitur
redeũtes: magiſter i hiſtoꝛia ſcholaſtica dicit
ꝙ homo cõditus eſt in agro damaſceno: ⁊ in
de tulit eũ deus: ⁊ poſuit eũ in ꝑadiſo. Rõ ſm
Tho. vbi. š. ar. iiij. eſt qꝛ paradiſus fuit locus
cõgruus habitationis humane q̃tũ ad incoꝛ
ruptionẽ pꝛimi ſtatus. Incoꝛruptio autẽ illa
nõ erat hoĩs ſm naturã: ſed ex ſupernaturali
dei dono. Ut ergo hoc grẽ dei imputaref: ⁊ nõ
humane nature: deus hoĩem extra ꝑadiſum
fecit: ⁊ poſtea in paradiſo poſuit, vt ibi habi
taret toto tẽpoꝛe aĩalis vite: poſtmodũ cũ ſpi
ritualẽ vitam adeptus eſſet transferref in ce
lum. Ibi ergo vt dictũ eſt paulo ante: tribus
hoꝛis credit Adam traxiſſe moꝛã: in qua diui
ni mãdati tranſgreſſoꝛ inuẽtus eſt: ⁊ a ꝑadi
ſo cũ pellicea tunica turpiter eiectus: miſſuſqꝫ
eſt cũ vxoꝛe ſua in hãc vallẽ lachꝛymarũ.

De perditione dominij animaliũ.

S Ecũda pena tꝑalis qua punitũ eſt ꝑ̃
moꝝ parentũ pctm̃ dicif aĩalium re
bellio. De q̃bus dicit dñs Boñ. in. ij
diſ. xv. art. ij. q. i. ꝙ aliter oꝛdinanf aĩalia ad
hoĩem ſm ſtatũ innocẽtie: aliter ſm ſtatũ na
ture lapſe. In ſtatu innocẽtie oꝛdinabanf ſm
rõnem quadꝛuplicẽ. Pꝛima ratio ad mani
feſtandũ hoĩs imperiũ, qȯ manifeſtarent dñ
ei per oĩa obedirẽt. Scȯa ad decoꝛandũ ho
minis habitaculũ aĩaliũ multitudine nõ ſolũ
arboꝝ. Tertia ad excitandũ hoĩs ſenſum: vt
in ipſoꝝ aĩaliũ naturis diuerſis videret homo
multifoꝛmẽ ſapientiã dei. Quarta ad mouen
dũ hoĩs affectũ: vt videns illa deo ſubiecta et
ſibi: ipſe deũ amaret. Scȯm vero ſtatum
nature lapſe oꝛdinanf animalia aliter ad ho
minẽ. Iumenta enĩ ⁊ pecoꝛa oꝛdinanf ad re
leuandũ hominis indigentiã: q̃tum ad cibũ:
q̃tum ad veſtitũ: q̃tum ad obſequiũ: ⁊ q̃tuꝫ
ad ſolatiũ. Hec ꝑ maioꝛi parte ſumpta ſunt
ex dictis Aug. iij. ſuper Gen. Ante peccatũ ita
qꝫ oĩa animalia ſub hominis erant poteſtate:
oẽs volucres celi: ⁊ omnes piſces maris. Un
de deus dixit Geñ. i. c. Dñamini piſcibus ma
ris: ⁊ volatilibus celi ⁊ vniuerſis aĩantibus q̃
mouenf ſuper terram. Ex quo vt dicit Tho. i.
ꝑte. q. xcvi. ar. i. naturaliter hõ dñs eſt omniũ
aĩaliũ. Ideo pꝛimo politice dicit Ariſ. ꝙ vena
tio eſt quaſi quoddã iuſtũ bellũ. Qȯ vtiqꝫ nõ
expediret: ſi Adam nõ peccaſſet. Ueruntñ om

nia hec videnf pleriſqꝫ: qui facile ſeipſos cõ
fundere vel coꝛrigere qȯ melius eſt poſſunt: ſi
amicoꝝ dei ⁊ ſanctoꝝ viroꝝ exempla inſpice
re velint. Refert nanqꝫ Hiero. in vita Pauli
pꝛimi heremite. ꝙ coꝛuus, diebus ſingulis di
midiũ panẽ Paulo deferebat. ⁊ dñi Antonius
ad illũ viſitandũ ſe cõtulit integrũ: vt vtriqꝫ
ſufficeret appoꝛtauit. Inſuꝑ dũ Antonius poſt
illius felicẽ tranſitũ coꝛpus vellet ſepelire: ſu
peruenientibus leonibus: ⁊ mãſuetiſſime fodi
entibus terrã: id fecit. Ipſe adhuc Hieroni
leonẽ ferociſſimũ in monaſterio velut agnũ
manſuetũ retinuit. At ⁊ Franciſcus noſter lu
pũ apphẽdit in ciuitate Eugubij qui multos
hoĩes occiderat: ⁊ cũ obedientia multa lupus
Franciſcũ ſecutus eſt. Qui mãdato eius bien
nio ſupuiuens mãſit cũ hoĩbus ⁊ pueris ⁊ ca
nibus: nimine vltra ledẽs. Sãctus adhuc põ
tifex Silueſter dꝛaconẽ ingentẽ ferreo anulo
impoſito in naribus eius: ſine aliquo nocumẽ
to in vꝛbe maxima ligauit. De leonibus itẽ
legimus ꝙ Danielẽ ſeruũ dei nõ offenderunt.
Nã vt dꝛ Daniel. xiiij. c. fuit ipſe in lacu i quo
erant ſeptẽ leones diebus ſeptẽ: quibus dari
cõſuetum erat q̃tidie duo coꝛpa: ⁊ due oues: ⁊
tunc data nõ fuerũt eis vt deuoꝛarent Danie
lem: qui tamen ꝓtegente ſe deo liber cũ leoni
bus habitauit.

Qȯ ſubiectio violenta eſt ꝓpter pctm̃.

T Ertia pena tꝑalis fuit ſubiectiõis in
troductio. Si enĩ nõ peccaſſet hõ hõi
hoĩ homo nõ ſubijcerẽf. Ueritũ vt
accipi põt ex dictis ſancti Tho. i. ꝑte. q. xcvi.
ar. iiij. finaliter. duplex eſt ſubiectio. Una vio
lẽtie: altera oꝛdinis ⁊ reuerẽtie. Pꝛia nõ fuiſ
ſet in ſtatu innocẽtie: qꝛ penalis eſt ⁊ dura.
Scȯa ꝟo q̃ nemini nocet fuiſſet in illo ſtatu:
qꝛ reuerenter ⁊ cũ amoꝛe filij fuiſſent ſubditi
parẽtibus ſuis: vxoꝛes maritis: ⁊ iuuenes ſe
nibus: ⁊ ſimilia.

Qȯ nõ eſſent tot dãnati ſi nõ peccaſſꝫ adã

Q Uarta pena qua punitũ eſt peccatũ
pꝛimoꝛũ parentum dicif eternalis.
Nam illud peccatum punitur pena
eterna tripliciter.

Pꝛimo in paruulis.
Secũdo in infidelibus.
Tertio in damnatis oĩbus.

Pꝛimo illȯ pctm̃ punif pena eterna in par
uulis: qui in ſolo oꝛiginali decedũt. Oẽs ꝗppe
tales in eternũ ꝑuabunf viſiõe dei: vt dic ma
giſter in. ij. di. xxxiij. De hac materia ⁊ ſeq̃nti
de infidelibꝰ dixi in q̃dꝛageſimali. Scȯo il

lud pctm̃ punif i ĩfidelibꝰ pena eterna. Oẽs
quippe infideles in ſua infidelitate moꝛien
tes eternalr damnari puniẽntur in inferno.
Nec vera nec tenẽda: immo velut heretica re
ijcienda eſt opinio eoꝝ qui dicunt vnũquẽqꝫ
in ſua fide ſaluari. Unde ſcribif extra de ſum
ma trini. ⁊ fide ca. c. i. Una eſt fidelium vlis
eccl'ia, extra quã nullus oĩno ſaluaf. Tertio
punif pctm̃ ꝑ̃moꝝ parentũ in dãnatꝭ oĩbus.
Tenent quidẽ aliqui ꝙ ſi ſtetiſſet hõ in ſtatu
innocẽtie: ſoli fuiſſent nati q̃ modo ſũt electi
Hoc videf aſſerere Greg. qui in. iiij. moꝛal.
ca. xxv. ait. Si parentẽ ꝑ̃mũ pcti nulla putre
do coꝛrumpet: nequaq̃ filios ꝑditionis ge
neraſſet. Sed illi qui nũc ꝑ redemptoꝛem ſal
uãdi ſunt: ſoli ab illo electi naſcerenf. Et ſi di
ceref ꝙ multi electi nati ſunt de parẽtibꝰ dã
natis. ergo illi parẽtes fuiſſent nati. Reſpõ
det Landul. in. ij. ſuo. diſ. xx. q. ij. conclu. ij. ꝙ
iſti electi fuiſſent geniti ex illis parẽtibꝰ electꝭ
Quare aũt deus ꝑmittat tot hoĩes naſci q̃s
ante ſecula vidit foꝛe dãnandos: ⁊ q̃re xp̃us
qui miſericoꝛditer venit in mundũ ⁊ ſuo ꝑcio
ſo ſanguine nos redemit tam grãdi periculo
tot hoĩm ꝑditionẽ non obſiſtit: ⁊ ſilia: nõ eſt
noſtrũ inueſtigare. Sed potius vnuſquiſqꝫ
timere debet: ne ꝓpter ſua volũtaria ſcelera ⁊
delicta deputef cum damnatis alijs igni ge
henne. Et ideo ſtudeat operã dare: vt per pe
nitentiam ⁊ virtutis opa numero electoꝛum
aſcribaf: ſicqꝫ poſſideat eternũ regnũ: i quo
xp̃s cum ſuis omnibus viuit ⁊ regnat in ſe
cula ſeculoꝝ. Amen.

De iudicio dei ꝯ mũdũ laſciuientẽ qñ dilu
uio ꝑdidit hoĩes pctõꝛes. Sermo VII

Q Uã teribilia nimis
ſint iudicia dei: ꝑter ea que de an
gelis ruẽtibus ⁊ peccãtibus homi
nibus ꝑ̃mis enarrata ſunt: oſtẽdit adhuc no
bis diluuiũ illud generale: qȯ inũdauit tẽpo
ribus Noe: quo paucis dũtaxat exceptis de
leta eſt oĩs caro. Extendit vtiqꝫ rex celoꝝ po
tẽtiſſimũ bꝛachiũ ſuũ: ⁊ ꝯtriuit ſuꝑbiã hoĩm
maloꝝ. Nec inuẽtus eſt quiſpiã: qui valuerit
effugere furoꝛẽ illius. Omnes perierũt: oẽs
ſuffocati ſunt in aquis inũdantibus. Qua de
re vt efficacius timoꝛ dñi ingeraf coꝛdibꝰ no
ſtris ſtatui in hoc ſmone de iudicio dei cõtra
mũdũ laſciuientẽ diſſerere. Dicamqꝫ quid ve
raciter in ſcripturis de diluuio: quo carnales
homines puniti ſunt: continef. Neqꝫ ꝓut in
textu biblie ſingula poſita ſunt explicabimꝰ
ſed quedam pꝛincipalia tamen pertractabi
mus eo oꝛdine quo in hoc dicendi genere au
ditoꝛibus facilius veritatem perſuadere poſ
ſimus. De diluuio igitur locuturi tria myſte
ria declarabimus.

Pꝛimũ dꝛ temporalitatis.
Scȯm cauſalitatis.
Tertium terribilitatis.

De tempoꝛibus circa diluuiũ cõſiderandis.
pꝛimo de annis qui fluxerunt ab adam vſqꝫ
ad diluuium. Caplm I

P Ro amplioꝛe dicendoꝛũ noticia ad
tempus diluuij animũ in hac parte
vertemus: diſtinguemuſqꝫ q̃tuoꝛ
tpa conſideranda.

Pꝛimum tempus dicitur mundialis du
rationis.
Scȯm retardate generationis.
Tertiũ diuturne expectationis.
Quartũ menſis determinationis.
Ab Adam vſqꝫ ad diluuiũ anni duo millia
ducenti quadragintaduo.

P Rimũ tempus cõſiderandum circa
diluuiũ dicif mũdialis durationis.
In quo lꝫ ſcire quot anni exacti ſunt
a ꝑ̃ncipio mũdi vſqꝫ ad diluuiũ. Et ſm Ioſe
phum ⁊ magiſtrũ in hiſtoꝛia ſcholaſtica, ab
adam vſqꝫ ad diluuiũ fluxerũt anni duo mi
lia q̃ngenti quinq̃gintaſex. Scȯꝫ ꝟo Hiero.
Euſebiũ ⁊ ſeptuaginta interꝑ̃tes ⁊ oẽs tam
grecos q̃ latinos fuerũt anni duo milia du
centi quadragintaduo. Pro hac differentia
annoꝝ nõ debet quis turbari: potiſſimũ q̃a
anni a diuerſis diuerſimode computanf. Eſt
enĩ annus maximꝰ: de quo dicit macrobius
ij. li. ſuꝑ ſomnũ Scipionis. ⁊ Tullius li. ij. de
natura deoꝝ. ⁊ in. vi. de republica. qȯ cõplef
cum ſol ⁊ luna ⁊ oĩa ſidera firmamẽti ad eun
dem locum vnde ſemel ꝓfecta ſunt redierint
Hunc annũ Uarro cõfici ꝯſcripſit in q̃dragi
ta milibus annis. Et dicit Aug. li. xij. de ciui.
dei. Platonici ꝟo in q̃ndecim milibus ãnis: ꝓut refert Macrobius li. ij. ſuꝑ ſomno Sci
pionis. Ptolomeus ꝟo in li. Almageſti dixit
annũ maximũ cõpleri in trigintaſex milibus
Sed Reſtaurus modernꝰ pħs ⁊ aſtrologus
in ꝑ̃mo libꝛo de cauſis eſſe mũdi dixit: ꝙ ſtel
le fixe ⁊ erratice mouenf verſus oꝛientẽ q̃t
tuoꝛ gradibus nec vlterius ⁊ poſt retrogra
dando alijs q̃tuoꝛ gradibus retroredeunt:
⁊ motus iſte nunq̃ ceſſat ab hoc oꝛdĩe. Qua
re celũ nunq̃ faciet opationes tales quas ſe
mel fecit: cũ ſemꝑ tendat ad ꝓducenda noua

ꝓpter maiorē nobilitatē ⁊ ꝑfectionē ipſius. Ideo nec annus maxim⁹ poteſt poni. Eſt annus ſolaris: q̄ duob⁹ modis accipit. Uno mō ꝓut eſt annus reuolutionis. ꝓut ſcribit Ptolomeus li. iij. Almageſti. i. c. Eſt temp⁹ mot⁹ ſolis: quo ſol ſemel circuit. xij. ſigna zodiaci: redeundo ad ꝑmū punctū ſui circuli. Qḋ q̄dē fit in trecētis ſexagintaq̄nq̃ diebus ⁊ ſex horis. Annus ḋo viſualis tribus cōtinuis ānis cōtinet dies trecētos ſexagintaq̄nq̃. Sed q̄rtus annus qui dr̄ biſextilis ꝑficit in trecentis ſexaginta ſex diebus. Nam ille ſex hore q̄ ſuꝑabundāt a trecētis ſexagintaq̄nq̃ diebus nō computant in tribus ꝑoribus annis: ſed in quarto conſtituūt vnū diem: ⁊ vocat annus biſextilis. Et ſi ſic ſex hore nō intercalarent i quibuſlibet quattuor annis: ſucceſſu tempis variarent ꝑncipia ⁊ fines tempoꝝ: ⁊ ſolennitates q̄ ſunt in hyeme reperirent in eſtate. Quare ſancta mater eccl'ia ſingulo q̄drienio accepit diē vnū: qui vocat biſextus: quaſi ex bis ſex horis collectus: ⁊ ꝑ hunc biſextū ſtāt firma in kalēdario ꝑncipia ⁊ ſolēnitates tēpoꝝ. Eſt adhuc annus lunaris cōtinens duodecim lunationes. quarum quelibet continet dies. xxix. cum dimidio. ergo dies hui⁹ anni ſunt treceni q̄nquaginta quattuor eſtq̃ minor ſolari diebus vndecim: ſeu quādo eſt biſextus duodecī. Quid plura? Annus vt prediximus apud varias natiōes diſpari numero per multa ſecula fluctuauit. Et vt commemorat Aug. li. xv. de ci. dei, c. xij. ⁊ Plini⁹ lib. vij. de naturali hiſtoria egyptij quattuor mēſibus annū terminabāt; archades tribus; archanane ſex; latini tredecim; Ex quibus nullum fit preiudiciū hiſtorice veritati ſi inter ſcriptores rerum geſtarū de numero annorū tanta ſuborta videat differētia. Aduertēdū tamē eſt vt nullo modo mūdū ⁊ hoies fuiſſe ſemꝑ teneamus. Hic fuit error Metrodori chij: qui ſm Euſebiū libro ꝑmo de euāgelica ꝑparatione dixit vniuerſū fuiſſe ſemꝑ: q: ſi eſſet factum: eſſet a nō ente. Fuerūt ⁊ alij ꝑhi vt Pythagoras ſamius: Archita tarētinus: Theofraſtus: ⁊ peripatetici fere omnes qui vt ſcribit Cenſorinus ad Cirillū in libro de natali die: affirmauerūt hoies ſemper fuiſſe. Contra quos Auguſtinus libro. xij. de ciuitate dei caplo decimo ſic ait. Si ſemper fuit humanum genus: quonam modo verum loquitur hiſtoria gentilium narrans qui fuerunt quarūcunq̃ rerum inuētores: qui primi liberalium diſciplinarum aliarumq̃ artium inſtitutores: vel a q̄b⁹ ꝑmū illa vl' illa regio partes terrarum illa atq̃ inſula incoli ceperit. hec ille. Qui doctor eximius non immerito ad hiſtorias recurrit: quia vt inquit Tullius libro de oratore. Hiſtoria eſt teſtis temporum lux veritatis ⁊ nuncia vetuſtatis. Nos vero ſcripture ſancte adherere debemus: que veridica narratione commemorat ab vno Adam genus hominū multiplicatum. Scripſit autē Moyſes hiſtoriā Geneſis ex reuelatione diuina. Unde Hieronymus in epiſtola ad paulinū ait. Manifeſtiſſima eſt geneſis: in qua de creatione mūdi. de exordio generis humani: de diuiſione terre: de cōfuſione linguarū ⁊ gentium vſq̃ ad exitū ſcribit hebreorum. Sicut ergo cepit mūdus: ſic ceperūt eſſe homines. Et vt docet Thomas ꝑma parte queſtione. xlvi. ar. ij. ſolus deus pater ⁊ filius ⁊ ſpiritusſanctus eſt ab eterno. Hoc enī fides catholica tenet: ⁊ omne contrariū eſt hereticū. Sic enī creaturas deus produxit: ꝙ eas ex nihilo fecit. id eſt poſtq̄ nihil fuerant. Ideo ab Adam vſq̃ ad diluuium terminus aſſignatur.

Quare Noe diſtulit generare vſq̃ ad quingenteſimum annum.

s Ecundū tempus circa diluuiū conſiderandum dicit retardate generationis. Uolens equidem ſcriptura de diluuio mentionem facere: generationem Noe tangit. Noe vero cum quingentorum eſſet annorū genuit Sem Cham et Japhet. Ubi dubitare contingit quare Noe vſq̃ ad quingenteſimū annum diſtulit generare. Reſpondet Nicolaus de lira ꝙ doctores hebrei dicunt hoc factum eſſe ex eo ꝙ deus diſpoſuerat eum ſaluare in diluuio cum tota ſua poſteritate. Si autem ante quingenteſimum annum generaſſet: fuiſſent tot ex eo ⁊ filijs eius multiplicati: ⁊ fuiſſent inter eos multi mali: de quibus non eſſet dignum vt ſaluarentur. Nam ſi in trecētis quinquaginta annis quibus Noe vixit poſt diluuium. vt habet Geneſ. ix. ex tribus eius filijs vigintiquattuor milia ⁊ centū viros: extra mulieres ⁊ paruulos procreatos affirmat philo: vt refert magiſter in hiſtoria ſcholaſtica: quid fuiſſet in quadringentis annis. Inſuꝑ tot perſone cum neceſſarijs ad vitam ꝑ annū integrū quo durauit diluuiū: non potuiſſent competenter in arca collocari. Quare deo volente cum q̄ngentorum eſſet annoꝝ filios generauit: cum quibus ⁊ vxorib⁹ ſaluus factus eſt i arca. Uerū

tamen plerīq̃ dubitant de Mathuſalem. Secundū eīn cōputationē ſeptuaginta interp̄tū vixit quatuordecim annis poſt diluuiū: ſꝫ nec legit in arca fuiſſe: nec tranſlatus vt Enoch. Et quidā dicūt ꝙ mortuus fuit ante diluuiū ſeptē annis. Hiero. aſſerit ꝙ eodē anno in q̄ fuit diluuiū: qḋ etiā diligēs cōputatio annoꝝ eius ſm Geneſim manifeſtat. Tñ oēs in numero annoꝝ eius vite cōueniunt. ſ. ꝙ fuerunt oēs dies eius anni nongenti ſexagintanouē. vt dicit Geñ. ix. c.

Qḋ deus per centum annos ꝑdicari voluit diluuium.

t Ertiū tp̄s circa diluuiū cōſiderandū dicit diuturne expectatiōis. Pro ſua quippe pietate deus benignus anteq̄ diſperderet pctōres illius tp̄is: diutius expectauit: ⁊ monuit vt ad pniam rediret. Nam ſm Aug. li. xv. de ci. dei. c. xxiiij. cū dixit deus ad Noe. Erūt dies eius centū viginti annoꝝ: nō de termino humane vite locutus eſt; ſꝫ de termino ad pniam aſſignato. Nanq̃ centū annis arca legit fabricata: vt refert magiſter in hiſtoria ſcholaſtica: ⁊ Noe verbo ⁊ facto diluuiū ꝑdicabat. Uerūtñ illi hoies nequā deridebāt eū: ⁊ minabāt ꝙ anteq̄ ipſe arcā ingrederet: ſi diluuiū ſuꝑueniret interficerēt illū.

Qḋ menſe maio inundauit diluuiū.

q Uartū tēpus circa diluuiū dicit menſis determinatiōis: quo. ſ. menſe diluuium illud veniſſe credit. Et ad hoc dicit magiſter in hiſtoria ſcholaſtica ꝙ fuit menſis maius: qui ab hebreis dicit. iſan. a macedonibus yon: a latinis maius. De iſto menſe lata eſt inter auctores diſſenſio. Titus liuius primo li. ab vrbe cōdita. ⁊ Uarro li. vi. de origine lingue latine. ⁊ Beda li. de tp̄ibus dicunt Romulū diuiſiſſe ppl'm romanū in maiores ⁊ iuniores: vt altera pars ꝯſilio: alia armis rē publicā tueret. In honorē ergo vtriuſq̃ ꝑtis hūc maiū ſeq̄ntē iuniū dixit. Aug. ḋo ꝯ fauſtū tertiū inquit menſem veteres dixerūt maiū a maia: quā Mercurij matrē colebant deam: ex quo oēs mercatores illo menſe ſacrificabant Maie ⁊ mercurio. Papias vult vt dicat maius a madendo: q: hoc tempore ros ꝑcipue cadat madefaciens terrā: ſeu q: tunc oriantur hyades ſtelle pluuiales.

Qḋ diluuiū factū eſt volente deo ꝓpter peccata hoim ꝑniēda: q̄ ſi nō fuiſſent nec diluuiū inundaſſet. Caplm II

i Am diſputandū eſt cōtra curioſos de cauſa diluuij: qm̄ plerīq̃ nolūt ꝓpt peccata hominū diluuium inundaſſe. Idcirco vt de hac re veritas clarius eluceſcat: notabimus quatuor cās que a multis diuerſimode ſolent aſſignari.

Prima dicit celeſtis influentia.
Secunda demonū malicia.
Tertia potentū violentia.
Quarta oīs carnis immūdicia.

Qḋ influentia celi nō fuit cauſa ꝑcipua et ꝑncipalis diluuij.

p Rima cauſa diluuij aſſignat a q̄buſdā celeſtis influētia. Hi enī dicūt ꝙ ſi tp̄e illo oēs fuiſſent iuſti ⁊ ſancti: adhuc diluuiū ſuꝑueniſſet: ⁊ hoc ꝓpter diſpoſitionē celi. ſ. ꝓpter ꝯiunctionē planetarū frigidoꝝ ⁊ humidoꝝ talē effectū cauſantiū. Nā vt dicit Seneca in li. de naturalibus q̄ōnibus. Dixit Empedocles arſurā eſſe terram cū vniuerſa ſidera cōuenient in ſigno cancri: ⁊ vniuerſalē inundationē futuram: cū eadē turba ſiderū cōuerſa in capricorno ꝯuenit. Igit aiunt iſti diluuiū ex cauſa naturali. ſicut ⁊ alia diluuia cōſueuerunt q̄nq̃ ꝯuenire. Ut enī inq̄t Iſidorus li. xiij. etymol. in achaia fuit diluuiū Jacob ꝑriarche ⁊ Ogigi tp̄ibus: q̄ Eleuſine cōditor ⁊ rex fuit. Idē Iſidorus narrat qḋ recitat Oroſius libro primo. ꝙ anno octingenteſimo decimo ante vrbē cōditam aquarū illuuies maiorē partem populoꝝ theſſalie abſumpſit: paucis per refugia montiū liberatis maxime in monte parnaſo in cuius circuitu Deucalion tūc regno potiebat. Qui tūc ad ſe ratibus cōfugientes ſuſceptos fouit ⁊ aluit: ita quo ꝓpterea genus hoim grecoꝝ fabule ex lapidibus ferūt reparatū. De hoc Deucalione mētionē facit Juuenalis ſatyra. i. qui ait. Et quo Deucalion nimbis tollētibus equor. Nauigio mōtē aſcēdit: ſorteſq̃ popoſcit. Paulatimq̃ animis caluerūt mollia ſaxa. Et maribus nudas oſtendit pirrha puellas. Quicq̄d agūt hoies votū: timor: ira: voluptas. Gaudia: diſcurſus noſtri eſt farrago libelli. Iſiḋ. lib. xvij. etymol. c. iij. dicit. Farrago a farre dicta. Eſt enī herba hordeacea adhuc viridis: necdū granis ad maturitatē turgētibus. Ouidi⁹ inſuꝑ in. i. metamorphoſeos ita inq̄t. Deucalion lachrymis ita pyrrham affat abortis. O ſoror o coniunx o femina ſola ſuꝑſtes. Quā cōmune mihi genus ⁊ patruelis origo. Deinde thorus iunxit. nunc ipſa pericula iungūt. Terrarū quaſcunq̃ vidēt occaſus ⁊ ortus. Nos duo turba ſumus: poſſedit cetera pontus. Et ibi Ouidius. Miſſa viri manibus faciē traxere

viroꝝ. Et de femineo eſt reparata femina lactu. Inde genus durū ſumus experieſq; laborū. Et documenta damus qua ſumus origie nati. Famoſum ergo fuit illud diluuiū de quo ipi etiaꝫ poete tanta cecinere. Nec tamen niſi a cauſa naturali proceſſit. Sed ne multū inutiliter contendamus: dicit Nico. de lira ꝙ nobis ſatis eſſe debet teſtimoniū ſcripture: que diluuiū aſſerit firmiter inundaſſe in penā peccati. Poſſumus tñ dicere ſm Ricħ. in. iiij. di. xlvij. ar. ij. q. iij. ꝙ ꝓductionē ignis purgantꝫ mundū in fine ſeculoꝝ p̄cedet vehemens ſiccitas naturaliter generata: illius ignis ꝓductioni concordans. non tñ ſicut diſpoſitio neceſſaria: ſed congrua. Ita diluuiū aque potuit precedere aliqua diſpoſitio planetarū frigidorū ⁊ humidoꝝ: concurrens ad nutū dei ad talem aquarū inundationē. Ideo influentia illa nō fuiſſet ſi deus non ſtatuiſſet diluuio perimere ſe ſpernentes.

De demonib⁹ icubis ⁊ ſuccubis ⁊ gigātib⁹

s Ecunda cauſa diluuij ab aliquibus aſſignatur demonū malicia. Scribitur nanq; Gen. vi. Uidētes filij dei id eſt demones: ſm expoſitionē iſtoꝝ: qui dicuntur filij dei ꝓpter naturā ſpiritualē: filias hoīm ꝙ eſſent pulchre: miſcuerunt ſe in ſpecie humana cū mulieribus: ⁊ inde ſunt nati gigātes. Magiſter in hiſtoria ſcholaſtica dic. Potuit eſſe vt incubi demones genuerint gigantes a magnitudine corpoꝝ denominatos. Sꝫ imanitati corpoꝝ rñdebat imanitas animorū. Uerūtamen non acceptatur hoc ꝙ gigantes naſcantur opere demonū incuboꝝ ⁊ ſuccuboꝝ: quia ⁊ ipſi nati ſunt ex viris ⁊ mulierib⁹ ſicut ⁊ ceteri homies. Nam de Og rege baſan Deut. ij. ⁊. iij. c. dicitur ꝙ monſtratur lectus eius ferreus nouē cubitos habens longitudinis: ⁊ quattuor altitudinis. Et. i. Reg. xvij. legitur de Goliath ꝙ erat altitudinis ſex cubitoꝝ ⁊ palmo. In chronica Ricobaldi reperi ꝙ tp̄e Clementis pape ſecundi rome cadauer inuentū eſt gigantis incorruptū magnitudinis inſolite: cui erat tale epitaphiū. Fili⁹ euandri pallas quē lancea turni Militis occidit more ſuo: iacet hic. Hec ideo dicim⁹: qꝛ etiam naturaliter gigantes poſſunt abſq; demonibus generari. Et ideo vtrū illi qui erant diluuij tempore nati ſunt vt pretactū eſt demonibus cooperantibus: in dubiū vertitur. Sed poſito ꝙ ſic eſſet: non propterea deus diluuiū inundare fecit, qm̄ vt inq̄t Nico. de lira. Diluuiū datū ē in penā hoīm ⁊ nō demonū.

Qd̄ tempore diluuij filij potētum etiam vi carnaliter concūbebant cū filiab⁹ pauperum.

t Ertia cauſa diluuij aſſignatur ab alijs potentū violentia. Dicit em̄ rabbi ſalomon ꝙ filij dei accipiuntur ꝑ filijs iudicū ⁊ potentū. Qui quando videbant filias ſubditoꝝ pulchre ornari: ⁊ quando dabantur ad nuptias accedebant ad eas cognoſcendo carnaliter anteq̄ mariti eas cognoſcerent. Et lꝫ ſic potuerit eſſe: tamen hec non eſt totalis cauſa: ſed quarta que ſequitur.

Qd̄ propt̄ peccata carnis de⁹ miſit diluuiū

q Uarta cauſa igitur quare diluuiuꝫ fieri voluit deus: fuit omnis carnis immūdicia. Dicitur quidē in textu biblie. Omnis caro corruperat viam ſuā. Alij itaq; filij dei ſm Nicolaū de lira: intelliguntur qui deſcenderunt de Seth: qui ab Adā inſtructi fuerunt in cultu diuino. Per filias hoīm intelliguntur mulieres deſcendentes de Cayn: que erāt lubrice laſciue ⁊ diſſolute. Et de illis preceperat Seth filijs ſuis de voluntate dei vt non contraherent cum eis. Ipſi vero fecerūt contrarium. Quia tamen hic fit mentio de filiis Seth ⁊ filiabus Cayn: notanduꝫ eſt ſm magiſtruꝫ in hiſtoria ſcholaſtica: qui allegat ſanctum Methodium cui in carcere exiſtenti pro amore chriſti: facta fuit reuelatio de tēporibus primis ⁊ nouiſſimis: dicentē ꝙ adā ⁊ eua virgines egreſſi ſunt de paradiſo. Et hoc vtiq; Hieronymus ad Euſtochiū confirmat dicens. Eua in paradiſo virgo fuit: poſt tunicas pelliceas ſumpſit initium nuptiarum. Anno vero vite adam decimoquinto: natus eſt ei Cayn ⁊ ſoror eius Calmana. poſt alios. xv. annos natus eſt Abel ⁊ ſoror eius Delbora. Et ideo natus ē primus Cayn peſſimus q̄ Abel iuſtus: vt oſtenderetur ꝙ in Adam tota generis humani maſſa damnata eſt. ⁊ qñ aliquis ex ea vas ſanctificatiōis efficitur: nō hoc prouenit ex natura: ſed ex de vocātis miſericordia. Anno vite Adam centeſimo trigeſimo Cayn occidit Abel. ⁊ luxere eum Adam ⁊ Eua centum annis. Locus in quo luxerunt dicit̄ vallis lachrymarū: iuxta Ebron. Cayn ergo peſſim⁹ remāſit: qui primus terminos terre poſuit ad calliditatem fallaciāq; ꝓduxit. prim⁹ i terra ſupbiuit. p⁹ adā i padiſo prim⁹ hōicidiū ꝑpetrauit. prim⁹ ciuitates edificauit: muriſq; muniuit: ⁊ hoīes male agētes i vrbib⁹ collegit. ſm ioſephū. Cayn itaq; cognouit vxorē ſuaꝫ que peperit enoch. Enoch genuit Irad. Irad Mauiael. Mauiael Mathuſael

Mathuſael Lamech. Hic p̄mus ſcꝫ Lamech bigamiā introduxit. ⁊ ſic adulteriū ɔtra legē dei ex natura fecit. In p̄ma em̄ creatiōe vni cū vnica facta eſt mulier: ⁊ deus p os Ade de creuerat vt eſſent duo in carne vna. Hic aūt accepit duas vxores Ada ⁊ Sellā. Genuitq; Ada Iabel: qui adinuenit portatilia paſtorū id eſt tētoria ad mutāda paſcua. Nomen fratris eius. Iubal ſcꝫ pater canentiū in cithara ⁊ organo. Non inſtrumētoꝝ quidem: que longe poſt inuēta fuerūt: ſꝫ inuētor fuit muſice ⁊ conſonantiarū: vt labor paſtoralis q̄ſi in delitijs tranſiret. Et qꝛ audierat Adam ꝓphetaſſe de duobus iudicijs: ne periret ars inuenta ſcripſit eam in duabus colūnis in q̄libet totā vt dicit Ioſephus. Una marmorea: altera latericia: quarū altera nō dirueret diluuio: altera nō ſolueret incendio. Sella genuit Tubal cayn: qui ferrarias artem p̄mus inuenit: res bellicas decēter exercuit: ſculpturas operum vel hoīm in metallis in libidinē oculoꝝ fabricauit. Sicq; vſq; ad tp̄s diluuij gn̄atio cayn ſemꝑ excreuit numero ⁊ malitia ac iniq̄tate. Generatio vo Seth inſtructa erat in diuino cultu. Dicit em̄ Strabus ꝙ poſt mortē Abel vouit adam nō vltra ſe vxorē cogniturū: ſed deo iubēte ꝑ angelū fregit votū vt dei fili⁹ de eo naſceret̄. Quare cognouit vxorē ſuā ⁊ natus eſt Seth. q̄ genuit Enos. Enos genuit Caynan. Cayna genuit Malalehel. Malalehel genuit Iareth. Iareth Enoch. Enoch Mathuſalem. Mathuſalē Lamech. Addit magr̄ hiſtoriarū: ꝙ breuiter legiſlator generationes ade tranſit feſtināns ad tēꝑa Abrae patris hebreoꝝ: ⁊ plures ſubticet ade filios ⁊ filias. Ex quibus oībus vt ad ꝓpoſitū redeam⁹ pꝫ ꝙ non abrae ꝓhibitū fuerat ſꝫ his q̄ deſcenderant de Seth: ne inirent matrimonia cum filiabus deſcendētibus de gn̄atōe cayn. ⁊ tamen contrariū facere non erubuere. Inquit adhuc ſanctus Methodius ꝙ filij cayn abutebant̄ vxoribus fratrū ſuoꝝ nimijs fornicationibus, deinde mulieres in veſaniam verſe ſupgreſſe viris abutebant̄: tandem exarſerunt homines in alterutrum coeuntes. Abundabant peccata immūdiſſima carnis i omnibus excepto Noe ⁊ vxore: filijs eius et vxoribus eoꝝ: quia pc̄tā illa nephandiſſima deū ꝓuocauerūt vt diluuio extingueret cōcupiſcentiam hoīm.

De terribilitate diluuij: quo tanta ſtrages facta eſt contra homines ⁊ animalia. Capitulum III

a Udite obſecro om̄s populi pctōres ꝙ terribile fuit iudiciuꝫ illud a quo ſe hoīes defendere nō valuerūt. Timete deū ⁊ humiliate in cōſpectu eius corda veſtra. Non em̄ eſt potentia: nō fortitudo: nō conſiliū contra dn̄m. Ipſe fuit qui vires gigātum contriuit: ⁊ deleuit aquis inūdantibus omnē carneꝫ. Si autē cōp̄hendere velim⁹ illius diluuij terribilitatem: quattuor conſiderare debemus.

Primo terre deteriorationem.
Scd̄o animaliū occiſionem.
Tertio paruuloꝝ ſubmerſionem.
Quarto tantoꝝ hoīm ꝑemptionem.

Qd̄ propter aquas diluuij terra deteriorata eſt.

p Rimo cōſideremus terre deteriorationē. Dicit magr̄ in hiſtoria ſcholaſtica exponēdo v̄ba dei. ſ. Diſꝑdam eos cū terra. i. cū fertilitate terre. Tradūt em̄ vigorē terre: ⁊ fecūditatē longe inferiorē eſſe poſt diluuiū. Unde eſus carniū hoī cōceſſus eſt: cū antea fructibus victitarent. Nec mirū quia tam diu fuit terra coop̄ta aquis diluuij. que pro maiori parte, vt dicit Nicolaus de lira fuerunt de mari oceano ſalſo.

Qd̄ animalia ⁊ volucres periere exceptis piſcibus.

s Ecūdo ɔſiderem⁹ diluuij terribilitatem ꝓpter animaliū occiſioneꝫ. Uc em̄ inquit textus biblie mortua eſt omnis anima viuēs ſuꝑ terrā: oīa animalia: omneſq; volucres exceptis que erant in arca. Nō fuerūt mortui piſces. quia vt dicit Nico. de lira peccata cōmiſſa erant in terra ⁊ i aere non aūt in aquis.

Qd̄ paruuli periere: in aquis diluuij.

t Ertio ɔſiderem⁹ diluuij terribilitatē ꝓpt̄ ꝑuuloꝝ ſubmerſionē. Erāt illo tp̄e tot ꝑuuli: tot ad vbera matrū pendētes: q̄ tñ ꝓ paterno ſcelere oēs eiulātes lamētanteſq; ſubmerſi ſunt. Qualr̄ autē filij puniunt̄ ꝓ pctīs parentū dixi in quadrageſimali in ſmone de ira dei.

Qd̄ omnes homines ſuffocati ſunt: Noe ⁊ ſuis exceptis.

q Uarto ɔſiderem⁹ illi⁹ iudicij terribilitatē ꝓpt̄ tātoꝝ hoīm peremptōeꝫ. Cōpleta ſiq̄dē arca iuxͣ dei ordinationē dixit de⁹ ad Noe. Ingredere in arcā tu ⁊ filij tui: vxor tua: ⁊ vxores filioꝝ tuoꝝ tecum. Magr̄ i hiſtoria ſcholaſtica. Seorſuꝫ viros ſeorſuꝫ mulieres noīauit dn̄s: cū de ingreſſu

loqueretur: ac ſi diceret. Tempoꝛe afflictiõis, ceſſandũ eſt ab amplexibus mulierum. In exitu vero dixit deus. Egredere de arca tu ⁊ vxoꝛ tua. Coniuncti iubent exire: qui diſiuncti intrauerant. Ac ſi diceret eis. Nunc rediit tẽpus amplexandi: vt multiplicemini ſuper terram. Mox eñ ſubiunxit. Creſcite ⁊ multiplicamini. Dicit Rabbi Salomon: ꝙ in arca nõ fuit cõcubitus hominum: nec auium: nec beſtiarũ ꝓpter vniuerſalẽ mũdi tribulationem. In articulo itaq̃ʒ diei illius intrauit Noe in arcam iuxta p̄ceptum dñi cum oĩbus aĩalibus ⁊ volucribus deputatis. Que ſᷣm magiſtrũ in hiſtoꝛia ſcholaſtica nutu diuĩo: ⁊ angeloꝝ miniſterio adducta fuerũt. Refert Nico. de lira ꝙ articulus impoꝛtat rem diſtinctam ⁊ manifeſtam. Deus nanq̃ʒ ingredi fecit Noe de die clara ⁊ manifeſta: ad oſtendendũ ꝙ poterat eum tueri a malis hoĩbus illius tẽpoꝛis qui cõminati fuerant eũ occidere. O q̃d fuit videre ⁊ q̃̄ tremendũ ſpectaculũ illud: q̃ñ ſubito nebuloſus aer fuit effectus: ventiq̃ʒ ſtridere ceperũt. Tonabat ether: tonitrua audientes terrebãt: et cataracte celi. i. nubes aperte ſunt. Scd̃m Nico. de lira loquit̃ ſcriptura metaphoꝛice, nec dicit de celo ſtellato ſed aereo: vbi generantur nubes ⁊ pluuie. O q̃̄tus omnium luctus mox inſonuit. Quot lamenta: dum breui ſpacio excreſcentes aque rapere ceperunt coꝛpoꝛa mergendoꝝ. Uidebat pater ſubmergi filium. Uidebat frater fratrẽ: ⁊ ipſe necandus clamabat ad ſidera. Heu heu perimus in aquis. Filius patrem aut matrẽ foꝛte p̄cabat̃. Adiuua me natu. tuũ pereuntẽ. At ille reſpondere poterat. O me miſerũ ⁊ ego tecum pereo. Uix puto pertrãſiit dies ꝙ maioꝛ pars defecit in aq̃s diluuij. Et ſi qui foꝛſan in mõtibus erant: ſuffocati ſunt tandẽ ⁊ ipſi: q̃ñ pluit quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus: ⁊ aq̃ multiplicate ſuperauerũt omnia cacumina montium. Expergiſcimini ergo o pc̃tõꝛes polluti. o carnales ⁊ laſciui. o ſacrilegi ⁊ inceſtuoſi: o libidinibus ſpurciſſimis fedati: ⁊ timete regeʒ regũ deum noſtrũ. Deponite veterem vitam: abiicite voluptates: coꝛrigite malos moꝛes: vt ſic ipſe miſericoꝛs pater liberet nos ab omni malo in p̄ſenti: ⁊ in futuro largiat̃ gloꝛiam ſempiternã. Amen.

De mulieribus q̃ occaſio ſunt multoꝝ peccatoꝝ ꝓpt̃ q̃ indignat̃ deus. Sermo VIII

Ropter mulierũ cõ

p ditiones noxias in grandia peccata ſepenumero lapſi homines deũ irritant: vt ſue iuſticie in illos furoꝛẽ effundat. Et q̃̄uis ita foꝛe facile dep̄hendi poſſit ex relatis in duobus p̄cedẽtibus ſermõibus: verũtñ videmus quotidie p̄rias flagellari. Qd̃ ꝓbi ⁊ ſancti viri arbitrant̃ fieri: q꞉ indignat̃ deus, ꝓpt̃ inoꝛdinatos exceſſus o nat⁹ mulieꝝ: ⁊ põpã: imo inhoneſtatẽ veſtimẽtoꝝ. Adeo vtiq̃ʒ inualuit iã vbiq̃ʒ ꝑniciosa ⁊ deteſtabilis ꝯſuetudo hui⁹ diſſolutiõis ꝙ nulla foꝛti ꝑſuaſione p̄dicatoꝝ põt aboleri. Ex hoc multiplicate ſũt vſure: rapine: fraudulẽtie: ⁊ iniq̃ſſime extoꝛſiões. Qui imo cũ iuuẽcule mulie: nuptui tradi nõ poſſint et alijs facultates nõ ſupperãt ad ſuis vanitatibus ſatiſfaciẽdũ: nouit deus q̃d inde ſequat̃. Ob id ergo ſtatui in p̄ſenti noſtro ſermõe de mulieribus verba facere. De quibus dicturi tria myſteria declarabimus.

Primũ dicit̃ ꝓductionis.
Secundum cõmendationis.
Tertium rep̄henſionis.

Qd̃ deus bñdictus ꝓduxit mulieres ad ꝑfectionẽ vniuerſi. Caplm I

Ta obiurgãda puto vitia mulieꝝ: vt ſexus ipſe nõ ꝯtẽnat̃: neq̃ʒ ille q̃ virtutibus floꝛẽt occaſionẽ ſumant deſperandi. Idcirco in hoc myſterio p̄mo mulierũ ꝓductionẽ inueſtigabim⁹ ſub q̃tuoꝛ dubijs.

Primũ vtrũ mulier ꝓduci debuit cum alijs creaturis.

Secundũ vtrũ mulier fuerit immediate foꝛmata a deo.

Tertiũ: vtrũ mulier fieri debuit ex viro.

Quartũ vtꝝ mlier ꝓducta ſit ad imaginẽ dei.

Primũ dubiũ inueſtigãdũ eſt: vtrũ mulier ꝓduci debuit cũ alijs creaturis. Et arguit̃ q̃dã ꝙ nõ. Pꝛio q꞉ dicit pħs i li. de gñatiõe aĩaliũ: ꝙ feia eſt mas occaſiõat⁹. Sʒ nihil occaſionatũ ⁊ deficiẽs debuit eſſe in rerũ ꝓductiõe. ergo mulier nõ debuit ꝓduci. Scd̃o occaſiões pc̃tõꝝ ſunt amputande. ſʒ deus p̄ſciuit ꝙ mulier futura eſſʒ viro i occaſionẽ pc̃ti. ergo nõ debuit mulierẽ ꝓducere. Refert Lact. li. iij. ꝙ Plato d̃ q̃tuoꝛ agebat deo grãs. Pꝛio ꝙ hõ natus eſſʒ nõ aĩal brutũ. Scd̃o ꝙ grecus poti⁹ q̃̄ barbarus. Tertio ꝙ athenie ⁊ ipe Socrat̃. Quarto ꝙ mas potius q̃̄ femia. Rñdet hĩc Tho. i. p̃te. q. xcij. ar. i. ꝙ neceſſariũ fuit feias fieri ſicut ſcriptura dic̃ Geñ. ij. in adiutoꝛiũ viri: nõ q̃dẽ in adiutoꝛiũ alicui⁹ alteri⁹ opis: vt q̃daʒ dixerũt: cũ ad q̃dlibet aliud opus ꝯuenientius iuuari poſſit vir ꝑ aliũ virũ q̃̄ ꝑ mulierẽ: ſed in adiutoꝛiũ generatiõis. Ad illud v̈o qd̃

pꝛimo obiectũ eſt dicit Tho. ij. ij. q. iiij. ad. iij. ar. ⁊ in. iiij. di. xliiij. q. i. ar. iij. ꝙ q̃̄uis mulier generet̃ p̃ter intẽtionẽ nature ꝑticularis, eſt tñ de intẽtione nature vl'is que vtrũq̃ʒ ſexuʒ req̃rit ad ꝑfectã humane ſpẽi generationem. Dicit̃ ergo mulier aliq̃d deficiẽs ⁊ occaſionatum: q꞉ v̓tus actiua q̃ eſt in ſemine maris intendit ꝓducere ſimile ſibi: ꝑfectũ ſᷣm maſculinũ ſexum. Sed ꝙ femina generet̃ hoc eſt ꝓpter v̓tutis actiue debilitatẽ: vel ꝓpt̃ aliquã materie indiſpoſitionẽ: vel etiã ꝓpter aliquã tranſmutationẽ ab extrinſeco: puta a ventis auſtralibus q̃ ſunt humidi: vt dicit Ariſt. lib. de aĩalibus. Ad ſcd̃m v̈o qd̃ adductũ ẽ dicit Tho. ꝙ ſi oĩa ex q̃bus homo ſumpſit occaſionem peccãdi deus ſubtraxiſſet a mũdo: remãſiſſet vniuerſum impfectũ. Nec debuit cõmune bonũ tolli: vt vitaret̃ ꝑticulariter malũ: pꝛeſertim cũ deus nouit oꝛdinare malũ omne in bonũ. Scd̃m dubiũ erat vtrũ mulier fuerit immediate foꝛmata a deo. Rñdet ad h̃ Tho. vt. ſ. ar. iiij. ꝙ ſolus deus q̃ eſt nature inſtitutoꝛ põt p̃ter nature oꝛdinẽ res in eẽ ꝓducere. Et ideo ſolus deus potuit vel viꝝ de limo terre: vel mulierẽ de coſta viri foꝛmare. Und̃ Augu. lib. ix. ſuꝑ Geñ. ad lr̃am. Foꝛmare vel edificare coſtã vt mulier eſſet: nõ potuit niſi deus: a quo vniuerſa natura ſubſiſtit. Et iterũ ibi. Qd̃ miſteriũ angeli exhibuerũt deo in foꝛmatõe mulieris neſcim⁹. Certũ tñ eſt ꝙ ſicut coꝛpus viri de limo nõ fuit foꝛmatũ ꝑ angelũ: ita nec coꝛpus mulieris de coſta viri. Et iterũ ibidẽ Aug. Nõ habuit p̄ma rerũ ꝯditio vt femina oĩno ſic fieret: ſʒ tñ hoc habuit: vt ſic fieri poſſet. Et id̃ ſᷣm cauſales rõnes p̄extitit coꝛp⁹ mulieris in p̄mis opibus: non ſᷣm potentiã actiuã: ſʒ ſᷣm potentiã paſſiuã tñ in oꝛdine ad potẽtiã actiuã creatoꝛis. Tertiũ dubiũ fuit vtrũ mulier debuit fieri ex viro. Et poſſet q̃s arguere ꝙ nõ: q꞉ ſexus cõis eſt hoĩbus ⁊ alijs aĩalibus: ſʒ in alijs aĩalib⁹ femine nõ ſunt facte ex marib⁹: ergo nec in hoĩe fieri debuit. Scd̃o arguit̃: q꞉ eoꝝ q̃ ſunt eiuſdeʒ ſpẽi eſt eadẽ materia: ſʒ mas ⁊ femia ſunt eiuſdeʒ ſpẽi: ergo femina fieri debuit ex limo terre ſicut ⁊ vir. Tertio mulier facta eſt in adiutoꝛium generatõis: ſʒ nimia ꝓpinq̃tas reddit ad hoc ꝑſonã ineptaʒ. Unde ꝑſone ꝓpinq̃ a mr̃imonio excludunt̃. vt pʒ Leuit. xviij. ergo mulier nõ debuit fieri ex viro. Rñdet his oĩbus Tho. vbi. ſ. ar. ij. ꝙ mulier ex viro foꝛmari debuit ꝓpter tria. Pꝛimo quidẽ vt in hoc quedã dignitas p̄mo homini ſuaret̃, vt ſᷣm rei ſilitudinem eſſet ip̄e p̄ncipiũ toti⁹ ſue ſpeciei. ſicut deus eſt p̄ncipiũ totius vniuerſi. Uñ Paul⁹ dixit Act. xvij. ꝙ deus fecit ex vno oẽ genus hoĩum. Scd̃o mulier facta eſt ex viro: vt vir magis mulierẽ diligeret: ⁊ ei inſeparabilius inhereret: dũ cognoſceret eam ex ſe eſſe ꝓductam. Unde d̃ꝛ Geñ. ij. Ex viro ſumpta eſt: q̃̄obꝛem relinquet homo patrẽ ſuũ ⁊ matreʒ ⁊ adherebit vxoꝛi ſue. Et hoc maxime neceſſarium fuit in ſpecie humana: in qua mas et femina cõmanent ꝑ totã vitã: qd̃ nõ ꝯtingit in alijs aĩalibus. Tertio mulier facta eſt ex viro: quia vt pħs dicit. viij. Ethicoꝝ. mas et femina cõiungunt̃ in hoĩbus: nõ ſolũ ꝓpter neceſſitatẽ gñationis: vt in alijs animalibus: ſʒ etiã ꝓpt̃ domeſticã vitã: in qua ſunt aliq̃ opera viri ⁊ femine: ⁊ in qua vir eſt caput mulieris. Unde cõuenienter ex viro foꝛmata ẽ mulier: ſicut ex ſuo pꝛincipio. Quarta ratio addi poteſt ſacramentalis. Figurat̃ eñ per hoc ꝙ eccl'ia a xp̄o ſumit p̄ncipiũ. Unde apoſtol⁹ dicit ad Eph. v. Sacramentũ hoc magnuʒ eſt: ego aũt dico in xp̄o ⁊ in eccl'ia. Et ꝑ hoc pʒ reſpõſio ad p̄mũ. Ad ſcd̃ʒ dicit Tho. ꝙ materia eſt ex qua aliq̃d fit: natura autẽ creata habet determinatũ p̄ncipiũ: cum ſit determinata ad vnũ: habet etiam determinatum ꝓceſſum. Unde ex determinata materia ꝓducit̃ aliquid in determinata ſpecie. Sed v̓tus diuina cũ ſit infinita: põt idem ſᷣm ſpẽm ex q̃cũq̃ʒ materia facere: ſicut virũ ex limo ⁊ mulierẽ ex viro. Ad tertiũ dicit Tho. ꝙ ex naturali gñatione ꝯtrahit̃ quedã ꝓpinq̃tas q̃ matrimoniũ impedit. Sed mulier nõ eſt ꝓducta a viro ꝑ naturalẽ gñationẽ: ſʒ ſola v̓tute diuina. Unde Eua nõ d̃ꝛ filia ade: ⁊ ꝓpterea rõ non concludit. Ut igit̃ ſcribit̃ Gene. ij. poſtq̃̄ adã in paradiſum introduxerat deus miſit ſopoꝛem in eũ. Augu. ix. ſuꝑ Geñ. ad lr̃am dicit ꝙ ſopoꝛ ille fuit raptus ⁊ extaſis, quia tũc vidit deum per eſſentiã: ⁊ interfuit curie angeloꝝ. Hoc vtiq̃ʒ opinãdo dicit nõ aſſerẽdo de viſione eſſentie diuine. Cũq̃ʒ obdoꝛmiuiſſet: tulit vnã de coſtis eius abſq̃ʒ leſione ⁊ doloꝛe: vt dicit Tho. vbi. ſ. art. iij. ad. ij. ar. Scd̃m vero Landul. di. xviij. ſecũdi. q. ij. concluſione. iiij. Coſta detracta fuit miniſterio angeloꝝ: non tñ eoꝝ miniſterio fuit in mulierem foꝛmata. Dicit etiam Landulphus vbi. ſ. conclu. iij. ꝙ foꝛmatio de coſta nõ fuit ꝓpꝛie generatio: ſicut aliqui dicũt: ꝙ deus de aere circũſtãte: vel terra. coꝛrupta eo꞉ũ foꝛma de⁹ ſuppleuit ma t eriã illi⁹ coſte: q꞉ vt dicit magr̃ i textu. magr̃

debꝫ dici mulier facta de illa materia: que fuit
maior ꝙ̄ de illa coſta. Nec pōt dici proprie cre
atio. Tum: quia creatio humane nature pre-
ceſſerat i hoie. Tum: quia fuit facta de aliqua
preiacēti materia. ſcꝫ de coſta. Fuit ergo mul
tiplicatio ſicut magiſter dicit in littera: quō de
quinqꝫ panibꝰ multiplicatis dñs ſatiauit qn-
qꝫ milia hoim. Cōtrariū tñ tenet Tho. vbi. ſ̄.
ad. i. ar. qui aſſerit ꝙ corpꝰ mulieris fuit for-
matū de coſta: per additionē materie vel per
creationē. Sed qui fecit ipe nouit. Quare ve
ro de coſta nō de alia parte fuit mulier forma
ta dicit Tho. vbi. ſ̄. ⁊ glo. xxxiij. q. v. in. c. mu-
lierē. Nō de pede formata eſt mulier: ne oīno
videretur famula. Non de capite: ne oīno vi-
deretur dña. ſed de coſta vt videretur collate-
ralis. Quartū dubiū fuit: vtrū mulier fuit
producta ad imaginē dei. Nā. i. Cor. xi. dicit
Uir eſt imago dei: mulier aūt eſt imago viri.
Propter que verba dicitur. xxxiij. q. v. c. Hec
imago dei. ꝙ mulier non eſt ad imaginē dei.
Rñdet Bon. in. ij. di. xvi. ar. ij. q. ij. ⁊ Tho.
i. parte. q. xciij. ar. iiij. ꝙ cū homo ſm intelle-
ctualē naturā ad imaginē dei eſſe dicatur: ſm
hoc eſt maxime ad imaginē dei: ꝙ intellectua
lis natura deū maxime imitari pōt. Imitatur
aūt intellectualis natura maxime deū: quātū
ad hoc ꝙ deus ſeipm̄ intelligit ⁊ amat. Unde
imago dei tripliciter pōt in hoie ꝯſiderari. Uno
quidē modo ſm ꝙ habet homo aptitudinē
naturalē ad intelligendū ⁊ amandū deū. Et hꝫ
aptitudo cōſiſtit in ipa natura mentis: que ē
cōis oībus hoibus. Alio modo ſm ꝙ actu vel
habitu deū cognoſcit ⁊ amat: ſꝫ tñ imperfecte.
Et hec eſt imago per cōformitatē gratie. Ter
tio modo ſm ꝙ homo actu deum cognoſcit ⁊
amat perfecte. Et ſic attenditur imago ſm ſi-
militudinē glorie. Unde ſuper illud pſ. Si-
gnatū eſt ſuper nos lumen vultꝰ tui dñe. glo.
diſtinguit triplicē imaginē. ſcꝫ creationis: re-
creationis: ⁊ ſimilitudinis. Prima imago in-
uenitur in omibus hoibus. Secūda in iuſtis
tm̄. Tertia vero ſolū in beatis. Tam ergo in
viro ꝙ̄ in muliere inuenitur dei imago: qntū
ad illud in quo principaliter rō imaginis cō-
ſiſtit. ſcꝫ quantū ad intellectualē naturā. Uñ
Geñ. i. cū dixiſſet ſcriptura. Creauit deꝰ homi
nem ad imaginē ⁊ ſilitudinē ſuā: ad imaginē
dei creauit illum. ſubdidit. Maſculū ⁊ feminā
creauit eos. Et dicit principaliter eos: vt etiā
intelligatur mulier ad imaginē dei creata. Sꝫ
quantū ad aliquid ſecūdariū imago dei inue-
nitur in viro: ſm qō nō inuenitur in muliere

Nā vir eſt ꝑncipiū mulieris ⁊ finis: ſicut deꝰ
eſt principiū ⁊ finis totius creature. Uñ cum
apl's dixiſſet ꝙ vir imago ⁊ gloria dei eſt. mu
lier aūt gloria viri eſt. oſtendit quare hoc di-
xit ſubdens. Non eñ vir eſt ex muliere: ſꝫ mu
lier ex viro. ⁊ vir non eſt creatus propter muli
erē: ſed mulier propter virū. Diximꝰ hec oia
vt intelligamus mulieres nō eſſe contemnē-
das: que ad imaginē dei create participes fie
ri poſſunt eterne vite.

De prerogatiuis virtutū quibus mulieres
floruiſſe compertū eſt. Caplm II

ſ Olent pleriqꝫ mulieres a deo produ
ctas ad oñe bonū ad oēmqꝫ virtu-
tem inhabiles reputare. Quibus in
hac parte admirabiles laudes mulierū aperi
endas duxi. Que licꝫ de multis commendari
poſſint: tamē quattuor precipue ſunt illa: que
in ſexu muliebri excellentiſſima ſunt reperta.

Primū ē fortitudo ⁊ magnanimitas
Secundū pudicicia ⁊ honeſtas.
Tertiū clementia ⁊ liberalitas
Quartū deuotio ⁊ pietas.

Prima laus muliebris ſexus eſt de fortitu-
dine ⁊ magnanimitate. Quis eñ non miretur
de his q̄ mulieres magnanimiter fortiterqꝫ
egere? Et vt taceā de Judith: que caput Holo
fernis trūcauit. de Thamari maſſagetaꝝ regi-
na: que ſuperauit Cyrū vt refert Juſtinus. de
Pantaſilea regina amazonū que in bellis tro
ianis cū ſuis puellis pugnando egit ſtupēda
vt cōmemorat Frigius dares. de Semirami
de aſſyrioꝝ regina: que vt Ualerius aſſerit li
bro. ix. de ira ⁊ odio: deficientē babylonē recu
perauit: priuſqꝫ decorē capilloꝝ in ordie rede-
giſſet. Ad tot milia mulierū cōuertendus eſt
animus: que pro xpi amore ſeuiſſima tormē
ta paſſe tandē nec mori recuſauerūt. Longū
quippe eſſet recenſere ſingula. Propter que ec-
cleſia ſancta in oratiōe ſic dicit ad deū. Deus
qui inter cetera potentie tue miracula. etiā in
ſexu fragili victoriā martyrij contuliſti. Am-
broſius de ſancta Agnete affirmat ꝙ terciode
cimo anno etatis ſue mortē perdidit ⁊ vitam
inuenit. qñ ſcꝫ in vrbe maxima glorioſo mar
tyrio migrauit ad celos. Cecilia ſponſum ⁊ co
gnatū conuertit: ⁊ oēs pariter coronā marty
rij ſunt adepti. Rufina ⁊ Secunda due ſoro-
res fuerunt virgines romane: parentibꝰ cla-
riſſimis genite: que tpe Ualeriani imperato-
ris accuſate ꝙ xpiane eſſent ⁊ capte ac tradi-
te Donato prefecto: poſt multa verbera iuſſit
Rufinā prius cedi. Qd̄ videns ſoror clama-

re cepit ad iudicem. Quid eſt ꝙ ſororē meam
glorificas ⁊ me inhonoras? Tandē poſt mul-
ta vtriqꝫ illata tormenta ducte fuerūt in ſiluā
in via cornelia ab vrbe roma miliario decimo
in fundo qui vocatur Buxeto. ibiqꝫ Rufina
capite truncatur. Secūda percutitur: ⁊ eoruꝫ
corpora feris voranda linquuntur. Deniqꝫ Plā
tilla matrona in cuius ꝑdio hoc factū eſt: vi-
dit eas in viſu ſedentes gemmatas in thala-
mo: ⁊ dicentes ſibi. Plantilla deſine a flagitijs
idoloꝝ: ⁊ crede in xp̄m: ⁊ veni in ꝑdium tuū.
et corpa noſtra ſepeli. Quod illa fecit. Multa
percurrenda eſſent de Katherina: de Lucia: de
Agatha: de Juſtina: de Urſula ⁊ vndecim mi-
libus puellis eius. ⁊ de reliquis q̄ forti animo
diros cruciatus ꝓ xp̄o pati voluerūt. Se-
cūda laus muliebris ſexus eſt de pudicitia et
honeſtate. Inuente ſunt mulieres ⁊ quidē in-
numere: que honeſtatē ⁊ pudicitiā cunctis re
bus huius mūdi ꝓpoſuerunt. Suſanna vt ha
betur Danielis. xiij. c. ꝑelegit mori falſo crimi-
nata ⁊ accuſata ꝙ̄ ſenibus libidinoſis cōſenti
re. Lucretia matrona romana: a filio Tarqui
ni ſupbi vi cognita ſemetipſam ꝑemit. vt dicit
Aug. li. i. de ci. dei. c. xix. Eufroſina domo pr̄is
relicta: viriliqꝫ habitu ſumpto: vſqꝫ ad mortē
incognita manens in monaſterio: habitu mo
naſtico induta: virginitatē vſqꝫ ad mortem
prudentiſſime cōſeruauit: vt ponitur in vitiſpa
trū. Et ne multis imorer: mater dñi noſtri Je
ſu xp̄i virgo virginū nūcupatur: quia omnis mū
dicie ⁊ caſtitatis ſpeculū mundiſſimū fuit: cu-
ius exēplo vſqꝫ in ꝑſentē diem pene innumere
iuuēcule virginitatē ſuam dño cōſecrarunt:
vt noſtra ſanctiſſima clara: ⁊ alie etiā tēpori-
bus noſtris. Neqꝫ aliter ꝙ̄ vana cenſeri pōt
maloꝝ hoim ſententia: qui aiunt. mulierē nul
lam bonā. ⁊ vt poeta canit. Caſta eſt quā ne-
mo rogauit. Mentiuntur vtiqꝫ: qm̄ ⁊ nupte
plurime: imo ꝓ maiori parte viris ſuis fidē
quam ꝓmiſerūt inuiolabiliter ſeruant. ⁊ vgi
nes deo dedicate: ac alie viduitatē tenētes in
ſua pudicitia firmiter perſeuerāt. Tertia
laus muliebris ſexus eſt. de clemētia ⁊ libera
litate. Mulier fuit regina Saba: que venit a
finibus terre ad Salomonē: ⁊ donauit ei cen
tū viginti talenta auri: ⁊ aromata multa ni-
mis: ⁊ gēmas ꝑcioſas. vt habetur. iij. Reg. x. c.
Nota hic ſm Huguitionē ⁊ Catholicon ⁊ Iſi
dorū. xvi. etymol. ꝙ talentū eſt quoddā pon-
dus: qd̄ ſummū eſſe perhibetur in grecis. Nam
nihil eſt calculo minus: nihil talento maius.
Cuius variū apud diuerſas gentes pondus

habetur. Nam apud romanos talentū eſt ſe-
ptuagintaduarū librarū: ſicut Plautus oſten
dit: q̄ duo talenta eſſe dicit centū quadragin-
taquattuor libras. Sed eſt talentū minus. id
eſt quinquaginta librarū. Et mediū vt dictū
eſt ſeptuagintaduarū. Et ſummū centū vigin
ti librarū. Accipiendo ergo talētū minus: cen
tū viginti talenta faciunt ſex milia libras. Ap
paret ex hoc ꝙ̄ liberalis fuit ꝑnoīata regina.
Ualerius aūt maximus li. iiij. in rubrica de li
beralitate. ⁊ Titus liuius li. ij. de ſcd̄o bello pu
nico Paulam canuſinam cōmēdant: qm̄ mu-
lier illa clara diuitijs romanos oēs qui de cla
de cannenſi canuſinū fugerant circa decē mi-
lia ciuium romanoꝝ ſolū menibus ac tectis a
canuſinis receptos: ꝓprijs ſumptibus frumē
to veſte ⁊ viatico iuuit. Uidemus inſuꝑ quo-
tidie mulierū elemoſynis: tot pauperes: tot re
ligioſos: tot mēdicantes ſuſtētari. De ſancta
Paula romana Hiero. ita ſcribit in epitaphio
ſuo. Poſtꝙ̄ vir mortuus eſt: ita eū planxit: vt
ꝓprie ipſa moreretur: ita ſe cōuertit ad dei ſer-
uitutē vt mortē eius videretur optaſſe. Quid ꝗ
referā ample ⁊ nobilis domus: ⁊ quōdā opu
lentiſſime oēs pene diuitias in pauperes ero-
gatas. Quarta laus muliebris ſexus eſt de
deuotiōe ⁊ pietate. Tēpore nanqꝫ ꝑſecutionis
xp̄ianoꝝ mulieres ꝯfeſſoribus ſanctis mini-
ſtrabāt neceſſaria vite: ⁊ martyrū corꝑa ſepe
liebant. Uñ eccleſia dicit in officio ſancti An
dree. Maximilla xp̄o amabilis tulit corpus
apoſtoli: ⁊ optimo loco cū aromatibꝰ ſepeliuit.
Hec Maximilla vxor fuit Egee. Druſiana
mater pauperū: Johēm euāgeliſtā apō Ephe
ſum hoſpitio deuotiſſime recipiebat: quā ⁊ ip
ſe a mortuis ſuis meritis reſuſcitauit. Luci-
na romana corpus martyris Sebaſtiani in-
uentum tradi ꝓcurauit ſepulture. Et omiſ-
ſis alijs mulieres inquit Marcus vlti. c. eme-
runt aromata vt venientes vngerent ieſum.
Quanta autē ad cultū dei ſit cōmuniter mulie
rum deuotio experientia magiſtra rerum hoc
manifeſtat. Magnus ergo in celis erit nume
rus mulierū: que ſimul cum xp̄o gaudebūt in
delitijs paradiſi.

De mulierū exceſſiuo ⁊ reꝑhenſibili orna-
tu. Caplm III

m Ulieres quas tam ample laudibus
huculqꝫ proſecuti ſumus: in hoc my-
ſterio reꝑhēſibiles arguēdaſqꝫ oſtē-
dam: qm̄ hodierna die ꝓpter excreſcētes va-
nitates ſuas cominatur nobis altiſſimus deus
ꝑ eſaiā ꝓphetā ſuū. iij. c. Pro eo ꝙ eleuate ſūt

Filie ſyon: ⁊ ambulauerunt extenſo collo: ⁊ nu
tibus oculoꝝ ibāt: ⁊ plaudebāt ⁊ ambulabāt
⁊ pedib⁹ ſuis cōpoſito ḡdu incedebāt: decalua=
bit dn̄s verticē filiarū ſyon: ⁊ dn̄s crinem ea=
rū nudabit. In die illa auferet dn̄s ornamen=
tū calciamentoꝝ: ⁊ lunulas ⁊ torques ⁊ moni
lia ⁊ armillas ⁊ mitras ⁊ diſcriminalia ⁊ peri
chelides ⁊ murenulas ⁊ olfactoriola: ⁊ inaures
⁊ anulos: ⁊ gēmas in fronte pendentes: ⁊ mu
tatoria ⁊ palliola ⁊ linteamina ⁊ acus: ⁊ ſpe
cula ⁊ ſyndones ⁊ vittas ⁊ theriſtra. Et erit
pro ſuaui odore fetor: ⁊ pro zona funiculus:
⁊ pro criſpanti crine caluitiū: ⁊ pro faſcia pe
ctorali ciliciū. Pulcherrimi quoqꝫ viri tui gla
dio cadent: ⁊ fortes tui in prelio. Et merebūt
atqꝫ lugebūt porte eius: ⁊ deſolata in terra ſe=
debit. Dicēdū itaqꝫ ē in hoc myſterio qua=
re mulierū ornatus reprehenſibilis eſt ⁊ exo=
ſus deo. Et ad hoc poſſunt aſſignari quattuor
precipue ⁊ principales rōnes.

Prima dr̄ additionis.
Scd̄a parificatiōis
Tertia intentionis
Quarta inhoneſtatiōis.

Prima rō quare mulierū ornatus eſt rep=
henſibilis dicitur additionis. Excedunt qui=
dem in hoc: q̄ addere ſatagunt opificio dei.
Nā breuitati corporis imo conuenienti ſtatu
re adinueniunt altas caligas: quas calciātes
videntur ſtatura magne. Defectui capilloꝝ
addunt capillos adulterinos ⁊ extraneos. Co
lori faciei ſuperaddunt ceruſa: ⁊ alia feda fu=
camenta. De quibus dicitur de ꝯſe. di. v. c. fu=
care. Secūda rō quare mulierū ornatus ē
reprehenſibilis dicitur parificationis. Contē
dunt ſiquidē minores ⁊ populares equari ſe
maioribus ⁊ principalioribus. Compertū vti
qꝫ eſt q̄ quidā vendidit vinū ⁊ bibebat aquā
vt manicas ſericas emeret vxori. Nō licet ar
tifici vel agricole vxorē induere p̄cioſis ⁊ de
licatis veſtib⁹: maxime dū poſſibilitas abeſt.
Sed diebus iſtis in quolibet gradu homīes
corrupti ſunt. Nā intantū excreuit ornamen=
torū pompa: vt neceſſe ſit ampliſſimas dotes
filiabus nubilibus dare. Ob quā cauſam ille
qui plures habet filias: vix vnā poteſt nuptui
tradere. Si vna nubat: alie vl̄ in domo rema
nent: vel non propter deū: ſed quaſi vi monia
les fiunt. Taceo flagicia que ſequunt̄ ex his.
Dicit Hiero. ad Euſtochiū. Pudet dicere q̄t
quotidie virgines ruāt: q̄tas de ſuo gremio
perdat mr̄ eccl'ia: ſuper quot ſydera ſupb⁹ ini=
mic⁹ ponat thronū ſuū: quot petras excauet vt
habitet coluber in foraminib⁹ earū. Videas
pleraſqꝫ viduas anteq̄ nuptas: ⁊ infelicē cō
ſcientiā mentita tm̄ veſte ꝓtegere: q̄s niſi tu
mor vteri ⁊ infantū ꝓdiderit vagitus: erecta
ceruice ⁊ ludētib⁹ pedib⁹ incedūt ⁊c. ibi. Non
rephēdim⁹ nō dānam⁹ decentē ornatū. q: vt
inq̄t Aug. xli. di. c. q̄ſq̄s. Quid loco ⁊ tpi ⁊ pſo
nis ꝯueniat attendendū eſt: ne temere flagi=
cia rephēdam⁹. Sꝫ cur tot expēſe fiūt vbi nō
debēt: imo vbi cōmode fieri nō pn̄t? Si fiunt
inq̄s: quō fieri nō pn̄t? Fiūt fiūt: ſꝫ vn̄ acq̄rū
tur pecunie? Heu heu infelix tēpoꝝ hoꝝ cōdi
tio. Xp̄iani oēs iuſticie ⁊ veritat̄ obliti exten
derūt iā man⁹ ſuas ad fraudes: ad deceptio=
nes: ad rapinas: ad ipſa ⁊ turpia lucra: ad cō
tract⁹ ꝓhibitos: ⁊ vſuras publicas. Vix vnus
repit̄ de mille q̄ vt acq̄rat ⁊ theſaurizet ꝯſciaꝫ
nō inficiat. Tertia rō q̄re eſt rephenſibilis
mulierū ornat⁹ dr̄ intētiōis. Nā poſito q̄ ſm̄
ſui ſtat⁹ decentiā mulieres ſe ornent: tn̄ ſi que
inueniant̄ in tali ornatu intentionē hn̄t vt vi
roꝝ aſpiciētiū aīos ad ſui ꝯcupiſcētiā allicāt
cū hoc ſit ꝯ charitatē dei ⁊ primi: etiā ſi nō ſe=
quat̄ alicui⁹ ruina mortaliter peccant, q: eſt
ibi ꝓprie ⁊ ꝑ ſe ſcādalū actiuū ⁊ mortale: ſm̄
Tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. xliij. ar. iij. ⁊. iiij. De talibus
ſic ſe ornātib⁹ dicit Hiero. ad ſacras virgīes
de ꝯtinentia virginali. Impudiciſſim⁹ mulie
rū affect⁹ ſemꝑ in lapidib⁹: ſemꝑ in gemmis
ſemꝑ in ornamētis extrinſecis gl̄iam ponit.
Non ſufficit eis libido innata nature: ſed oc
caſionē querūt explende libidinis. Affectant
ꝓculdubio vt oculi viroꝝ aurū cōtemplantes
⁊ gemmas: tandē figant̄ in faciē: vt furtiuis
oculoꝝ ſuoꝝ nutibus: facilius incitent ad libi
dinoſum incendiū. hec ille. Si vero alique ſe
ornāt propter iactantiā ⁊ vanā gl̄iam ibi cō
ſtituentes finem ſuum vltimū: magis diligē=
tes illam gloriam q̄ ſalutem anime ſue: vel
gloriam eternam: parate facere contra prece
pta domini vel eccleſie vt poſſint conſequi il=
lam laudem: ipſe adhuc mortaliter peccant.
Si aūt id faciant vt virū a concupiſcentia re
trahāt aliarū mulierū: nullū ibi tūc erit pctm̄.
Sed quis intentionē ſe ornantiū cognoſcere
pōt niſi deus? Pro maiori ſiquidē parte hoc
ſolet eſſe mulierū ſcutum: vt aſſerant ſe orna
re intentione placendi viris ſuis. Si verū di
cunt: bene eſt. ſin aūt: imputetur eis. Quar
ta ratio quare eſt reprehenſibilis mulierum
ornatus dicitur inhoneſtationis. Decet nam
qꝫ mulieres honeſte loqui: honeſte incede
re: honeſte conuerſari: honeſte denīqꝫ ſe or=

nare: q: honeſtas extrinſeca mentē oñdit pu
dicam. Inquit em̄ Ariſt. li. i. rheto. Operū ſi=
gna habitus ſunt. Et. iiij. Ethic. Vnuſquiſqꝫ
qualis eſt: talia dicit ⁊ opat̄: ⁊ ſic viuit. Et ſa
piens Eccli. xix. Amict⁹ corpis: ⁊ riſus dētiū
hoīs inceſſus enūciant de illo. Cū igit̄ multe
ſint mulieres inhoneſte ſe ornātes: non pn̄t
de inhoneſtate nō vitupari. He ſunt q̄ denu=
dant pectus: oſtēdunt collū: ⁊ diſcooperiunt
brachia: ludunt cū oculis: loquunt̄ ſcurrilia, ⁊
ocioſa. De q̄bus Hiero. ad matrē ⁊ filiaꝫ ait.
Palliolū interdū cadit: vt cādidos nudet hu
meros. Et ad Furiā idem inq̄t. Aut loquēdū
nobis vt veſtiti ſum⁹: aut veſtiendū vt loq̄=
mur. Lingua ꝑſonat caſtitatē: ⁊ totū corpus
p̄fert impudicitiā. Arbitror ego nil ita exor=
nare poſſe mulieres ſicut honeſtateꝫ. Hinc ⁊
tibi q̄ vxoreꝫ ducere cupis audeo dicere illud
quod Hiero. ſcribit ad demetriadē ꝟginem.
Illa tibi ſit pulchra: illa amabilis: illa habēda
ꝑ ſocia: q̄ neſcit ſe eſſe pulchraꝫ: que negligit
forme bonū: ⁊ ꝓcedēs ad publicū nō pectus
⁊ colla denudat: nec reuocato pallio ceruices
apit: ⁊ vix vno oculo: q̄ vie eſt neccari⁹ patēter
ingredit̄. Et recte hec aſſerit: q: ve illi qui va
ne vxoris incurrit cōmertiū. Multa eſſent de
huiuſmodi exceſſibus enarrāda: atque breuita
tis cauſa relinquimus. Id tamen cōcludim⁹
q̄ mulierum publicas pompas deus guerris
et alijs tribulationibus domat. A quib⁹ nos
liberet ipſe qui eſt benedictus in ſecula ſecu=
lorum. Amen.

De iudicio dei contra fetidos ſodomitas.
Sermo IX

Primo trepidanti
corde qꝫ gelido cōmemorandū eſt
a nobis quid egerit robuſta man⁹
excelſi dei contra hoīes ſodomitas. Naꝫ tem
poribus noſtris maxima chriſtianoꝝ mul=
titudo heu heu vitio ſodomitico periclitatur
Neqꝫ ſcelus tam nephandiſſimuꝫ ſilentio eſt
pretereundū: quinimmo acriter inſiſtendū eſt
ad eius deteſtationē: exprobrationē: ⁊ incre=
pationem. Ob illud ſiquideꝫ vt patebit ſodo=
mitis indignatus deus igne de celo miſſo: et
regiones ⁊ homines cunctos deleuit. Qua=
re in hoc ſermone de ſubuerſione ſodomo=
rum dicenduꝫ eſt. De qua declarabimus tria
myſteria.

Primū dr̄ rationis
Secūdū reuelationis.
Tertiū modificationis.

Qd̄ propter peccatum execrandum ſodo
mie deus celeſti igne deſtruxit gentes ſodo=
morum. Capl'm I

Sine cauſa putāt pleriqꝫ increduli ſo
domā eſſe deletā. Dicit em̄ Paulus
Oroſius li. i. q̄ ante annos vrbis cō
dite mille centū ſexaginta arſit ſodoma. Qd̄
Cornelius tacit⁹ etiā ſcripſit: lꝫ cauſaꝫ taceat
Sꝫ Iſid. xiiij. etymol. expſſe ſic loquit̄. Pēta
polis regio in cōfinibus arabie ⁊ paleſtine ſi
ta: dicta a q̄nqꝫ ciuitatib⁹ ipſoꝝ q̄ celeſti igne
cōſumpte ſunt: terra amplius hieroſolymis
olim vberrima: nunc aūt deſerta atqꝫ exuſta.
Naꝫ ꝑ ſcelere incolarū de celo deſcēdit ignis
qui regionē illā i cineres eternos diſſoluit. Cu=
ius vmbra quedā ⁊ ſpēs in fauillis ⁊ in arbo
ribus ipſis etiā adhuc videt̄. Naſcunt̄ em̄ ibi
poma virētia ſub tāta ſpecie maturitatis: vt
edendi deſideriū gignāt. Si carpas fatiſcūt
ac reſoluunt̄ in cinerē: fumūqꝫ exhalāt quaſi
adhuc ardeant. Hoc ipm̄ ponit Aug. li. xxi. d̄
ciui. dei. c. v. Scripturā ḡ ſanctā imitātes ſir
miter dicimus ⁊ tenem⁹ q̄ vitiū ſodomiticuꝫ
cauſa fuit illius ardētis ⁊ inflammati iudicij
Nec mirū cū pctm̄ illud ſit ḡuiſſimū: ⁊ deo bn̄
dicto fetidum ⁊ exoſum: imo āgelis ⁊ hoībus
recta ſapiētib⁹. Cuius grauitatē oſtendunt
nobis potiſſime tria.

Primū nominatio
Scd̄m vociferatio.
Tertium punitio.

De grauitate vitij ſodomitici.

Primū quod oñdit vitij ſodomitici
grauitatē: dr̄ noīatio. Noīatur eniꝫ
quadruplici vocabulo.

Primū eſt crimē peſſimū.
Scd̄m paſſio ignominie.
Tertium turpitudo.
Quartū abominatio.

De p̄mo eſt textus Geñ. xiij. vbi dr̄. Hoīes
ſodomite peſſimi erāt: ⁊ pctōres coram dn̄o
nimis. Et Geñ. xxxvij. Accuſauit ioſeph fra=
tres ſuos apud patrē crimine peſſimo. Ma=
giſter in hiſtoria ſcholaſtica. i. de coitu cū bru
tis: lꝫ ſm̄ Nico. de lira aliq̄ expouāt vl' d̄ odio
in ipm̄ ioſeph: vel de rixa peſſima. De ſecūdo
vocabulo dicit apl's Roma. i. Tradidit illos
deus in paſſiones ignominie. Nam femine
eoꝝ immutauerūt naturalē vſum in eū vſuꝫ
qui eſt contra naturā. De tertio vocabulo ſe=
quitur ibidem Paulus. Similiter autē ⁊ ma
ſculi relicto naturali vſu feminē: exarſerūt in
deſiderijs ſuis: maſculi in maſculos turpi=

tudinem operãtes. De quarto vocabulo ſcribif Leuit. xviij. Cũ maſculo ne cõmiſcearis: q2 abominatio eſt. Ex his dicit Girard⁹ odonis ſup. vij. ethico. ꝙ Ariſt. poſuit cõcubituꝫ maſculoꝝ inter beſtialitates cõſuetudinales nõ inter egritudiales. Et iõ talis beſtialitas eſt inexcuſabilis. Naꝫ beſtialitas reducif ad duo. ſ. ad naturã: ⁊ ad ꝯſuetudinẽ. Prio modo eſt a natura. i. ex leſione nature. Que qdẽ poteſt eſſe cõnaturalis: q2 a natiuitate ꝯcta ex mala cõplexione. Uel actualis: q2 ex aliq̃ caſu incurſa: puta ꝓpter egritudinẽ vel maniã. Quibuſdã aũt accidit ex ꝯſuetudine: puta ill' qui ſunt ad talia cõſueti a pueritia. Peccatuꝫ ergo ſodomiticũ oĩno contra naturã ẽ: ⁊ grauius ceteris pctĩs carnalibus: ſicut pꝫ. xxxij. q. vij. ca. adulterij. c. offerebat. c. flagitia. ⁊. c. vſus. ⁊. xxxij. q. v. c. in eo. ⁊ de pe. diſt. i. c. ſi qs tam maſculũ. c. qui puero. ⁊ extra de exceſſi. prelatoꝝ. c. clerici. Scõm qḋ oñdit grauitatem vitij ſodomitici eſt vociferatio. Quattuor quippe pctã ꝑcipue inueniunf: q̃ fortiter clamant dei vindictã poſcẽtia. Primũ eſt homicidarũ. Geñ. iiij. Dixit deus ad Cayn. Ecce vox ſanguis fratris tui abel clamat ad me. Scõm eſt pctm̃ oppreſſoꝝ viduarũ. Unde Exod. xxij. dixit deus. Uidue ⁊ pupillo non nocebitis. Si leſeritis eos: vociferabunt ad me: ⁊ audiã clamorẽ eoꝝ: ⁊ indignabif furor meus cõtra vos. Tertiũ eſt pctm̃ detinẽtiũ mercedẽ laborantiũ. Et de hoc Iac. v. c. Ecce merces operarioꝝ: q̃ meſſuere regiones veſtras que fraudata eſt a vobis clamat: ⁊ clamor ipoꝝum in aures dñi ſabaoth introiuit. Quartũ eſt pctm̃ ſodomitarũ. Unde Geñ. xviij. dixit deus. Clamor ſodomoꝝ ⁊ gomorreoꝝ multiplicatus eſt ⁊ pctm̃ eoꝝ aggrauatus eſt nimis. Tertiũ qḋ oñdit grauitateꝫ vitij ſodomitici eſt punitio. Inuenif hui⁹ ſceleris quadruplex punitio. Prima eſt Leuit. xx. vbi dr. Qui dormierit cũ maſculo coitu femineo, vterq3 opat⁹ ẽ nephas morte moriã: ſit ſanguis eoꝝ ſup eos. Per legẽ inſuper ciuilẽ ſodomitis infligif pena mortis. C. de adulterijs. §. cũ vir. Et in autẽtico: vt non luxurienf contra naturã. collatione. vi. Scõa punitio ſodomoꝝ fuit nocte q̃ natus eſt xps. Tunc eñ oẽs ſadomite morte ſubita pierunt. Hoc videf ſentire Hiero. qui ſup illo Eſaie ix. Habitãtib⁹ in regione vmbre mortꝭ lux orta eſt eis. ait. Lux illa oẽs iſto vitio laborantes extinxit ne natura quã ſumpſerat tanta immundicia fedaref. Tertia punitio pcti ſodomitici eſt in peſtilẽtijs: quas frequẽter ꝓpter ea immittit deus: vt pꝫ. xxxij. q. vij. c. flagitia. Quarta punitio fuit in ſodomis: de q̃ dicemus in ſequẽtibus. Quid plura. Abominabile vltra q̃ꝙ dici põt eſt pctm̃ iſtud: adeo vt feraf a quibuſdã ipſis demonib⁹ deteſtanduꝫ. Nam inter demones aliq̃ inueniri dicunf: q̃ dum vitiũ iſtud ꝑpetraf: nullo pacto volunt eſſe pñtes. O ſcelus nec noiandũ. o maluꝫ oĩ vituperio dignũ. o pctm̃ naturã maculans. o vitiũ ſpurciſſimũ: a cũctis merito exprobrãdũ. Danaf a gẽtilibus Tãtalus rex phrigie qui rapuit Ganymedẽ filiũ Troij regis dardanorum: vt eo abuteretur. In dardania regnauit tros. a quo troiani dicti ſunt. O quale dedecus: qualiſue ignominia int' xpianos tale quid cogitari vel dici. Ue mũdo a ſcãdalis. Ue ſodomitarũ ꝯciuibus. Ue q2 excreuit hec perditiſſima iniq̃tas: ita vt pene omnes inuoluat ſtatus.

Qual'r ſodomoꝝ incendiũ fuit Abrae reuelatũ: qui orauit ꝓ pplo: ⁊ q2 nõ fuit pplus dignus liberari abraã cũ ꝑuenit ad numerũ decẽ nil dixit amplius. Caplm II.

v Olens deus benedictus ſodomitas peſſimos iuſte deuaſtare ſecretũ ſuũ aperuit Abrae dilecto ſuo. De quo cõſiderare debemus tria.

Primo amicitiam.
Scõo beniuolentiam.
Tertio prudentiã.

Quare deus voluit Abrae reuelare que ſodomite faciebant.

q Rimo ꝯſideremus in Abraã amicitiã: q2 meruit eſſe amicus dei. Eſt vtiq3 hoc vnum de vere amicitie ſignis: q̃ñ quis cõicat amico ſecreta. vt plene poſui in ſmone de amicitia in li. de ꝟtutibus. Unde Amb. lib. de officijs. Nil inq̃t occultat amicus ſi verus eſt. Et ſapiẽs Prouer. xxv. Cauſaꝫ tuã tracta cũ amico tuo. Tenẽda eſt tñ ſemp regula Señ. ad Lucillũ. d. Oĩa cum amico delibera: ſꝫ de ipo p̃us. De⁹ igif verus erat amic⁹. cui fidelitas abrae notiſſima erat. Ideo dixit vt ponif Geñ. xviij. Nũ celare potero abraã q̃ geſturus ſum. Dixit ergo illi. O chare Abraã clamor ſodomoꝝ ⁊ gomorreorum multiplicatus eſt: ⁊ pctm̃ eoꝝ aggrauatum eſt nimis. Deſcendã ⁊ videbo vtruꝫ clamorẽ qui venit ad me ope ꝯpleuerint. Scõꝫ oẽs doctores deus cui nihil eſt abſconditum hoc ſic dixit in exemplũ noſtrum: ne precipites ſimus ad ferendas in proximos repente

ſententias: ⁊ ne eos de facili morti adiudicemus. Da hoc eſt textus. ij. q. i. c. deus omp̃s.

De oratione abrae pro populo.

s Ecundo conſideremus in abraã beniuolentiã ad proximos. Cũ eñ audiſſet h̃ verba dei dixit. O de⁹ meus nũquid perdes iuſtũ cũ impio? Si inuenti fuerint quinquaginta iuſti in ciuitate: peribũt ſimul ⁊ non parces loco illi propt' hos iuſtos ſi fuerint in ea? Abſit vt rem hanc facias: ⁊ occidas iuſtũ cũ impio. Ait dñs. Si inuenero in ſodomis quinquaginta iuſtos: dimittã oẽm locũ propter eos. At vero abraã deſcendit ad xlv. deinde ad. xl. deinde ad. xxx. deinde ad. xx. deinde ad. x. auidus vt populus ab illa plaga liberaretur.

Qḋ decem perſone faciunt populum.

t Ertio conſideremus in abraã prudentiã: quia non deſcendit infra decem. Scõm Nico. de lira hoc ideo fecit: quia decẽ faciunt populũ. Neq3 videbatur conueniens: vt vbi non inuentref pplus iuſtorũ: indulgeret de⁹ tot iniquis atq3 peruerſis.

De terribili ſodomoꝝ ꝯcrematiõe. Ca. III.

t Am dicendũ eſt quomodo de⁹ vltus eſt iniquitatem illorũ: qui vt ſic dicam: tamdiu fatigauerãt eius mentem. Ubi tria conſideremus.

Primo angeloꝝ apparitionẽ.
Scõo loth liberationẽ.
Tertio ciuitatũ deletionẽ.

De angel' q̃ appuerũt abrae in ſpẽ iuuenũ

p Rimo conſiderem⁹ angeloꝝ apparitionẽ. Dicit textus biblie. Abijt dñs id eſt nõ apparuit: poſtq̃ꝙ ceſſauit loqui: ⁊ abraã reuerſus eſt in locum ſuũ. Ueneruntq3 duo angeli ſodomã veſpere. Nico. de lira. venerunt inquit in aſſumptis corporibus in ſpecie iuuenũ ſedẽte loth in foribus ciuitatis expectãte alicuius hoſpitis aduentũ. Qui occurrens eis: adorauit. i. reuerenter ſuſcepit eos: petens vt declinarent in domũ ſuã. Quibus ingreſſis fecit conuiuium ⁊ comederunt.

Pro habenda aliquali intelligentia eoꝝ q̃ hic dicunf: de angelis notanda ſunt tria. Primũ ꝙ angeli non habent corpora ſibi naturaliter vnita: vt docent oẽs theologi in ſcõo ſententiarũ. diſt. viij. Et hoc ꝓbaf per Damaſcenũ ⁊ Dionyſiũ. Tamen ꝯtra hoc arguunt aliqui. Nam Origenes in libro periarchon dicit ſic. Solius dei. i. patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti vere id propriũ eſt: vt ſine materiali ſubſtantia ⁊ abſq3 vlla corporee additionis ſocietate intelligatur exiſtere. Bernardus etiam dicit omelia ſexta ſuper cantica. Demus ſoli deo ſic imortalitatem: ſic incorporeitatẽ: cuius natura ſola nec propt' ſe: nec propter aliud ſolatio indiget inſtrumenti corporei. Liquet aũt omnem ſpiritũ creatũ corporeo indigere ſolatio. Et Aug. in ſcõo ſuper Geñ. ad lr̃am, ⁊ in tertio de trinitate. ⁊ in. viij. de ciui. dei. ⁊ in libro de eccle. dogma. videtur aſſerere ꝙ angeli habent corpora aerea ⁊ ſubtiliſſima. Et Grego. in omelia epiphanie nominat angelũ animal rõnale. His auctoritatibus reſpondet ſanctus Tho. i. parte. q. li. ar. i. ad. i. arg. ꝙ aliqui eſtimauerũt nullas ſubſtantias incorporeas eſſe: niſi corporib⁹ vnitas: adeo ꝙ quidã etiã deum poſuerunt eſſe aĩam mundi: vt Aug. docet lib. vij. de ciui. dei. c. vi. Sed quia hoc fidei catholice repugnat: que ponit deũ ſuper omia exaltatũ. ſm illud pſ. Eleuata eſt magnificẽtia tua ſuper celos. Origenes hoc de deo recuſans dicere in alijs ſecutus eſt aliorũ opinionem: ſicut ⁊ in multis alijs deceptus fuit: ſequens antiquoꝝ philoſophoruꝫ opiniones. Unde Hieronymus ad Deſideriũ de illo inq̃t Origenes melior in bonis: peior in malis fuit: cui⁹ hereſes in libris periarchon quos ipſe compoſuit maxime inueniri dicuntur. Magiſter in hiſtoria ſcholaſtica ſuper Geneſim circa principiũ. Periarchon eſt liber in quo Origenes dixit xpm adhuc in aere pro demonib⁹ pati debere: ſicut in terra pro hominibus paſſus eſt. Non tenetur igitur eius dictũ: ꝙ angeli habeant corpora. Uerbũ vero Bernardi exponitur ꝙ ſpiritus creati indigẽt corporeo inſtrumento: non naturaliter vnito: ſed ad aliquid aſſumpto: vt infra dicetur. ſcꝫ propter inſtructionẽ nr̃am. Aug. aũt loquitur non aſſerendo: ſed platonicoꝝ vtẽs opinione. Greg. vero nominat angelum rõnale animal: metaphorice propter ſimilitudinẽ rõnis. Secũdum notandũ ꝙ quidã dixerunt angelos corpora nunq̃ꝙ aſſumpſiſſe: ſed omnia que in ſcripturis diuinis leguntur de apparitionib⁹ angeloꝝ: contigiſſe in viſione prophetie: hoc eſt ſm imaginẽ. Sꝫ hoc dictũ vt dicit Thomas vbi. s̃. arti. ij. repugnat intentioni ſcripture. Illud enim quod imaginaria viſione videtur eſt in ſola imaginatione videntis. Unde nõ videtur indifferenter ab omnibus. Scriptura autem diuina ſic introducit interdum angelos apparentes: vt communiter ab omnibus viderenf. ſicut angeli apparentes abrae viſi ſunt ab eo ⁊ a tota familia eius. a loth ⁊ a

ciuibus ſodomoꝛum. Similiter angelus qui apparuit Tobie ab oibꝰ videbat᷑. Ex quo manifeſtū fit iſta contigiſſe ſm̄ coꝛpoꝛeam viſionem: q̄ videtur id qḋ poſitū eſt extra videntē: vnde ab oibus videri pōt. Tali aūt viſione non videtur niſi coꝛpꝰ. Cū ergo angeli neqꝫ ſint coꝛpa neqꝫ habeant coꝛpa ſibi naturalit᷑ vnita: relinquit᷑ ꝙ interduꝫ coꝛpa aſſumant. Aſſumunt aūt illa ex aere: condenſando ipm̄ virtute diuina: quantuꝫ neceſſe eſt ad coꝛpis aſſumendi foꝛmationē. Nā aer condenſatus figurari ⁊ coloꝛari pōt. Coꝛpus vero aſſumptū ab angelo vnitur ſibi. nō quidē vt foꝛme: ſed ſicut motoꝛi repꝛeſentato per coꝛpus mobile aſſumptū. Sicut enī in ſacra ſcriptura ꝓprietates rerū intelligibiliū ſub ſimilitudinibus rerū ſenſibiliū deſcribūtur: ita coꝛpa ſenſibilia diuina virtute ſic foꝛmantur ab angelis vt congruant ad repꝛeſentandū angeli intelligibiles pꝛopꝛietates: ⁊ hoc eſt angelū aſſumere coꝛpus. Et lꝫ angeli non indigeant coꝛpoꝛe aſſumpto pꝛopter ſeipos: tamē aſſumūt coꝛpoꝛa pꝛopter nos: vt familiariter cū hominibus conuerſando demonſtrent intelligibilē ſocietatē: quā hoies expectāt cū eis habendā in futura vita. Hoc etiā ꝙ angeli coꝛpoꝛa aſſumpſerunt in veteri teſtamēto: fuit quoddā figurale indiciū ꝙ verbū dei aſſumpturū eſſet coꝛpus humanū. Omnes enī apparitiones veteris teſtamēti ad illā apparitionē oꝛdinate fuerunt: qua filius dei apparuit in carne.

Tertiū notandū ꝙ ſicut non eſt contra veritatē ꝙ in ſcripturis itelligibilia ſub figuris ſenſibilibus deſcribuntur: quia hoc nō dicitur ad aſtruendū ꝙ intelligibilia ſint ſenſibilia: ſꝫ quia per figuras ſenſibiliū ꝓprietates intelligibiliū ſm̄ ſimilitudinē quandā dantur intelligi. Ita non repugnat veritati ſanctoꝝ angeloꝝ ꝙ coꝛpoꝛa ab eis aſſumpta vident᷑ homines viuentes: lꝫ non ſint. Non enī aſſumunt᷑ niſi vt ꝑ ꝓprietates hoīs: ⁊ opationē hoīs ſpirituales ꝓprietates angeloꝝ: ⁊ eoꝝ ſpirituali ope deſignent᷑. Qḋ non ita cōgrue fieret ſi veros hoies aſſumerent: quia ꝓprietates eoꝝ ducerēt in ipos hoies: nō in angelos. Quare āgeli ꝑ oꝛgana aſſumptoꝝ coꝛpoꝝ nō ſentiūt nec tñ illa oꝛgana ſupflue ſunt foꝛmata: quia nō ſunt foꝛmata vt ꝑ ea angeli ſentiāt: ſꝫ ad hꝫ vt ꝑ hmōi oꝛgana ꝟtutes ſpūales angeloꝝ deſignent᷑: ſicut ꝑ oculū deſignat᷑ virtꝰ cognoſcitiua angeli: ⁊ ꝑ alia mēbꝛa alie eiꝰ virtutes vt dicit Dionyſiꝰ vl. i. c. cele. hierar. Ad hiſtoꝛiā itaqꝫ reuertētes enarremꝰ quid actum ſit. Et ſcribit᷑ in textu biblie ꝙ viri ciuitatis a puero vſqꝫ ad ſenē vallauerunt domū: ⁊ dixerunt loth. Educ viros illos huc: vt cognoſcamus eos. Quibꝰ loth obtulit filias: q̄ nondū cognouerāt viros dicēs. Accipite illas ⁊ abutimini eis: viros aūt iſtos nō tāgatis. Hic querit᷑ vtrū loth ſic faciēs peccauerit. Et quidā dicūt ꝙ non: eo ꝙ de duobꝰ malis minꝰ eſt eligendū. vt pꝫ di. xiij. c. duo. ⁊ xxij. q. iiij. c. iurauit. ⁊ c. nō ſolum. Sed Nico. de lira dicit ꝙ illud intelligit᷑ in coꝛpalibꝰ ſeu tꝑalibꝰ: nō autem in ſpūalibꝰ. qm̄ vt dicit apl's: nō ſunt faciēda mala vt inde veniant bona. Et idem dicitur. xxxij. q. iiij. c. ſic non ſunt. ⁊ xxxij. q. v. c. ſi quis vxoꝛē. Quare illicitū fuit loth cōcedere filias ad abuſum. Charitas enī eſt oꝛdinata: ⁊ ideo nullus debet cōmittere aliquid inoꝛdinatū vt pꝛecaueat a maioꝛi peccato alterꝰ. Loth ergo nō potuit offerre filias ſuas quin conſentiret peccato moꝛtali. Excuſatur itaqꝫ a tanto: ſed non a toto. Tum ratione perturbationis mentis in qua erat. Tum quia vitio peſſimo in ſuis ciuibus ⁊ violentie in hoſpitibus occurrere intendebat. Dum ergo ſodomite violentiā inferre temptarent: ita vt vellent effringere poꝛtas domus: angeli introduxerunt loth: clauſeruntqꝫ oſtium: ⁊ eos qui foris erant percuſſerunt cecitate a maximo vſqꝫ ad minimū. Nicolaus de lira dicit ꝙ percuſſi ſunt cecitate. non priuatione viſus: ſed acriſia. Magiſter ī hiſtoꝛia ſcholaſtica dic. Acriſia eſt quando homines habent oculos apertos ⁊ non vident. qḋ magi faciūt incantationibus. Fit inſuper aliquādo ꝙ homines rem habent in manu ⁊ non vident: ⁊ hoc etiaꝫ eſt acriſia, ab a quod eſt ſine: ⁊ criſis iudicium.

Secundo conſideremus loth liberationē. Dixerunt angeli ad loth. Omnes tuos educ de vꝛbe hac. Delebimus enim locū iſtū. Et ingreſſus loth ad generos ſuos ait eis. Surgite ⁊ egredimini: quia delebit dominus ciuitatem iſtam. Non eſt credendum vt ait Hieronymus his qui dicūt alias filias a pꝛedictis virginibus loth habuiſſe habētes viros que cum viris ſubmerſe ſunt: ſed generos vocat futuros generos. Unde hebꝛaica veritas habet. Egreſſus eſt Loth ad ſponſos qui noluerunt egredi: ⁊ viſus eſt eis ludēs loqui. Mane diſſimulante loth exire appꝛehenſum eum cum vxoꝛe ſua ⁊ filiabus ſuis ſtatuerunt eum angeli extra ciuitatem dicentes. Ne reſpicias retro: ſed in monte ſaluum te fac. Qui ex perturbatione nondum plene credens domino

ait. Nō poſſum in monte ſaluari: ne foꝛte appꝛehendat me malū ⁊ moꝛiar. Dicit magiſter in hiſtoꝛia ſcholaſtica. Foꝛte ſenex: ⁊ mōtiū frigoꝛa: ⁊ laboꝛē vie hoꝛrebat. Addidit Loth. Eſt hic ciuitas parua: ad quā fugere ſufficio: vt ſaluer in ea. Et ait dñs. Non ſubuertam vꝛbē ꝓ qua locutus es. Et ꝓpter verba Loth vocata eſt ciuitas illa ſegoꝛ. id eſt parua. Quādiu autē fuit ibi Loth: dñs pepercit ei: ſꝫ vt dicit Hiero. cōcuſſa fuit bis terremotu. Unde Loth timens egreſſus manſit in monte: ⁊ ſegoꝛ poſt ſubuerſionem quatuoꝛ ciuitatum: tertio terremotu abſoꝛpta fuit. Tertio cōſideremus ciuitatum deletionem. Egreſſo Loth de Sodomis: pluit dominus ſuper ciuitates illas ſulphur ⁊ ignem. Dicit Nicolaus de lira ꝙ ignis ſulphureus habet ardoꝛem ⁊ fetoꝛē: ad ſignificandum vitium ſodomitarū: quod fetet vilitate: ⁊ ardet ardoꝛe concupiſcentie. Et ſubuertit dominus ciuitates illas: ⁊ omnes habitantes in eis. Uxoꝛ vero Loth reſpiciens poſt ſe verſa eſt in ſtatuam ſalis. quam Joſephus dicit ſe vidiſſe. Dicunt hebꝛei ꝙ hoc fuit quia peccauerat in ſale: vt ſic pena reſponderet peccato. Petenti enim Loth ſal ꝓ cōdimento cibi angeloꝛum: quos homines credebat: ipſa renuit appoꝛtare: quia non habebat charitatem ad hoſpites. Perierunt itaqꝫ in igne omnes vtriuſqꝫ ſexus: qui erant in ciuitatibꝰ illis: totaqꝫ regio cōuerſa ē in lacū. De quo Iſidoꝛus li. xiij. etymol. ait ꝙ dicitur mare moꝛtuum: qꝛ nihil gignit viuum: nihil recipit ex genere viuentium. Nam neqꝫ piſces habet: neqꝫ aſſuetas aquis ⁊ letas mergendi vſu patitur aues: ſed ⁊ quecunqꝫ viuentia mergenda temptaueris: quacūqꝫ arte demerſa ſtatim reſiliunt: ⁊ ꝗuis vehementer illiſa: ſtatim excutiunt᷑. Sed neqꝫ ventis mouetur: reſiſtente turbinibus bitumine. Neqꝫ nauigationis patiens eſt: qꝛ omnia vita carentia in ꝓfundum merguntur. Nec materiam vllam ſuſtinet: niſi que bitumine illuſtrat᷑. Lucernam accenſam ferūt ſupernatare: extincto lumine mergi. Puto ꝙ ſapiētiſſimus deus ſtatuerit lacum illū tam admirandis ꝓprietatibus ſociari, vt ſic magis occaſionē habeant homines cognoſcendi virtutē ⁊ potentiā dei. Ipſe ergo ſodomitas deleuit: nec paſſus eſt regionem illoꝝ in lacum cōuerſam vt tactum eſt: vllo vnꝗ̄ tempoꝛe habitabilē fieri. Caueant ergo qui xpīano nomine decoꝛant᷑: ne tāto crimine irretiti: deum celi cōturbent: ⁊ inducant vt iudicet illos: et verberet flagello ſuo, A quo nos miſericoꝛditer liberet; qui eſt benedictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

De iudicio dei cōtra Pharaonem ⁊ egyptios: in populum iudeoꝛum ſeuientes.

Sermo X

q Ue repetimus frequentius de iudicijs dei viuentia: vident᷑ his quibus lapidea coꝛda ſunt ⁊ adamantina: friuola eſſe ineptaqꝫ et abijcienda. Aiunt enī illa cōficta inuentaqꝫ eſſe: vt ſic vulgares terroꝛibus quatiant᷑. Sed ꝑfecto rerū geſtarū experiētia docet: ipſos velint nolint eſſe mētitos. Offert nanqꝫ ſcriptura ſancta vndiqꝫ apertiſſima exēpla ⁊ manifeſta in ꝗbus luculēter cognoſcere poſſumꝰ ꝙ terribilis oīpotēs deus fuerit: ⁊ ꝗdē ſepius ꝯ pctōꝛes illū ſpernētes. Inter q̄ extat illud vnū de quo in pñti ſermone erimus diſceptaturi: qñ. ſ. tot plagis ꝑcuſſit Pharaonē ⁊ ppl'm egyptioꝝ ꝓpter delicta ⁊ facinoꝛa ſua. Quare de iudicio dei ꝯ Pharaonē locuturi: tria myſteria de illo ꝓponimus percurrēda.

Primū dꝛ populi iſraelitici afflictio.
Secundū Moyſi diuina electio.
Tertiū Pharaonis ⁊ ſuoꝝ punitio.

Qualiter Pharao ⁊ egyptij crudeles erāt populo iudeoꝝ. Capl'm I

p Eccauit Pharao cōtra populum dei: et egyptij fecerunt ſimiliter. Neqꝫ arbitrandū eſt illum Pharaonē fuiſſe ſub quo Joſeph tam glorioſe ſublimatus eſt: qꝛ vt dicit Uincētius in ſpeculo hiſtoꝛiali ille dictus fuit Mefres. poſt quē ⁊ multi alij pharaones regnauerunt ſucceſſiue in egypto: vſqꝫ ad iſtū Pharaonē Amenoſis nominatū: q̄ in iudeos acriter inſurrexit. Qḋ vt meliꝰ innoteſcat: in hoc myſterio de populo iudaico tria cōſiderare debemus.

Primo multiplicationem.
Secūdo perſecutionem.
Tertio aggrauationē.

Qualiter multiplicatus eſt populus iudeoꝛum.

p Rimo ꝯſideremus illius populi multiplicationem. Dicit᷑ enī Exo. i. c. Filij iſrael creuerunt: ⁊ quaſi germinātes multiplicati ſunt: ⁊ roboꝛati nimis impleuerūt terram. Et Aug. xv. li. de ciui. dei. dicit. Ex vno Abꝛaam nō multo amplius quadꝛingentis annis multiplicatio hebꝛee gētis tanta ꝓcreata eſt: vt in exitu eiuſdē populi ex egypto ſexcenta milia hominū fuiſſe referantur

bellice iuuētutis. Scōm autē magiſtrum in hiſtoria ſcholaſtica, et colligit ex .xij. c. Exod. habitatio filiorum iſrael in egypto fuit quadringentorum triginta ānorum. Sed noīe egypti itelligēdus eſt oīs incolatus eorum qui incepit a pmiſſione facta Abrae in via meſopotamie.

Secūdo cōſideremus illius ppl'i pſecutōez quare ſcz pharao et egyptij pſeqbant iudeos Et dicit ioſephus ꝙ egyptij inuidebāt eis ꝓpter ꝟtutem ingenij et laboris induſtriam: et affluentiā opum et ſobolis nobilitatē. Scōa rō aſſignat Exodi. i. vbi dr. ꝙ pharao dixit. Populus iſrael fortior eſt nobis opp̄mam⁹ eū ne multiplicatus inſurgat contra nos: vel adulādo hoſtibus noſtris exeat liber. Tertia rō ponit in glo. ſup Mat. ꝙ diabolus preſagiens xp̄m naſciturū ex hebreis: ppl'm extinguere nitebat. Cōcurrebāt ergo ſimul iuidia populi: timor Pharaonis: et malicia diaboli.

Tertio cōſideremus illi⁹ ppl'i grauatōnez Impoſuit pharao illi ppl'o graues angarias operum ſm magiſtrū in hyſtoria ſcholaſtica quibus fracti nō vacarēt amplexibus: et magiſtros operum p̄fecit egyptios vt duri⁹ affligerent eos. Compellebant coquere lateres: ex quibus ampliarent ciuitates ſcz Phitom et Rameſſen que erāt in finibus egypti: et fortificauit eas Pharao ponēs ibi armatos: ne quis poſſet ingredi vel egredi ſine regis nutu. Aliud opus nō tam graue ꝙ̄ vile impoſuit eis vt lutū plateārū et ſordes vicorum cophinis exportarēt. De quo pſal. Man⁹ eius in cophino ſeruierūt. Tertiū etiā addit Joſephus. vt ſcz fluuiū ꝑ multas deriuatiōes diuiderēt et circūdarēt ciuitates foſſatis. Quāto magis aūt opp̄mebant: tanto magis deo auctore multiplicabāt. Quod vidēs pharao p̄cepit obſtetricibus hebreorum Sephore et phue: que ſm Nic. de lira erāt egyptie: et preerant multitudini obſtetricū: vt maſculos hebreorum obſtetricādo interficerēt et abortuz factū mētirent: feminas aūt reſeruarent. Dicit magiſter in hiſto. ꝙ hoc factū eſt: tum quia femine nō poterant ſurgere cōtra regez: tum quia volebant illas ad luxuriā egyptiorum. tum qr erant vtiles ſm Nico. de lira ad aliq̄ opera q̄ egyptij facere neſciebāt. In tot angarijs: in tot laboribus nō ſatiabat crudelitas pharaonis. Quinimo cū obſtetrices qd ordinauerat facere noluiſſent dicentes hebreas mulieres artē obſtetricādi habere et abſqz illis parere: p̄cepit pharao omni ppl'o ſuo dicēs. Quicqd maſculini ſexus natū fuerit. ſ. de iudeis in flumen proijcite. et quicquid feminei reſeruate. O quātus erat meror quātuſue luctus hebreorum. Quot lamenta: quot gemitus. Clamabant ad deū creatorez oīm. Miſerere noſtri dn̄e miſerere noſtri: ſubueni nobis: et fer pereūtibus opem. Adiuua nos deus ſalutaris noſter: et ꝓpter gl'iam noīs tui domine libera nos: nec patiaris nos tam dure vexari ac moleſtari.

Qō deus exaudiuit clamorez populi iudaici: et elegit Moyſen ducem et liberatorem.

Capitulum II

Non derelinqt in ſe ſperātes deus q̄ſi quādoqz illos pati ſecreto ſuo iudicio ſinat: tandē ſue miſericordie venā aperire nō deſinit. Voluit ḡ ꝓ pietate ſua ppl'm in afflictione clamantez exaudire. Elegitqz Moyſen ducem et liberatorem quē ampliſſimis prerogatiuis dotare dignatus eſt. Ut autem hoc clarius habeatur: bene eſt vt de hoc Moyſe in hoc ſecundo myſterio tria conſideremus.

Primo generationem.

Scōo preſeruationem.

Tertio vocationez

De natiuitate et ortu moyſi q̄ natus eſt ſm beneplacitum dei.

Primo cōſideremus moyſi generatione. Natus q̄ppe eſt moyſes ſm bn̄placitū diuinū. Dicit nāqz Exo. ij. Egreſſus eſt poſt h' vir d' domo leui: et accepit vxorē ſtirpis ſue: q̄ cōcepit et pep̄it filium Dicit Nico. de lira. ꝙ iſta acceptio nō poteſt intelligi de acceptōe in mr̄imonio. qr dr poſt hoc. i. poſt p̄ceptū regis de pueris ſubmergēdis. Nā ante illud p̄ceptū vxor peperat aarō q̄ natus fuit ante moyſen annis tribus. Cō ꝓbat Exod. vij. vbi dr. ꝙ moyſes. lxxx. erat ānorum. et aarō octogintatriū qn̄ locuti ſunt ad pharaonē. Jō ioſephus et alij dicūt: ꝙ iſta acceptio intelligit de copula: qr ꝓpter edictum regis multi ſeparauerūt ſe ab vxorib⁹: q̄tū ad carnalē copulā: magis eligētes nō generare: ꝙ ꝙ filij ſtatī nati ſubmergerent in flumie. Et dn̄s āmonuit amrā p̄rez moyſi in ſomnis: ꝙ ſecure ad vxorē accederet: qr ex illa filius generaret: q̄ ppl'm eēt liberaturus. Et ſic cā cognouit. cōcepit ḡ vxor Amrā et pep̄it filium ſm magiſtrū in hiſtoria ſcholaſtica ſilentio: eo ꝙ nō multū doloris part⁹ ei intulerit. Nec abſurdū aut īpoſſibile id cēſeri dz: qm̄ Plutarchus refert in vita Ciceronis. ꝙ qn̄do in lucem venit Tullius: nullo puerperij dolori

tertio kal. Januarij natus eſt. Abſcondit ergo mater Moyſen tribus mēſibus. Refert Aug. xviij. li. de ciui. dei. xxxix. c. ꝙ eo tp̄e quo Moyſes natus eſt fuiſſe reperitur Athlas ille magnus aſtrolog⁹ Promethei frater maternus auus Mercurij maioris: cui⁹ nepos fuit mercurius trimegiſtus. Secundo ꝯſideremus Moyſi p̄ſeruationem. Preſeruauit illū deus a penalis: ne violēta morte occideret. Ut em̄ inquit Nico. de lira. qr inquiſitiōes fiebant in domibus: nō potuit vltra illū abſcondere mater. Quare cōpulſa ſumpſit fiſcellam ſcirpeam vt dicit Exo. ij. c. i. capſellam de iuncis ꝯtextā et rotundam. vt dicit magiſter in hiſtoria. et liniuit eam bitumine ac pice: et ponēs intus infantulū in carecto ripe eum expoſuit: ne impetu fluminis raperet ſtante ꝓcul ſorore puella Maria: et expectante rei exitū ex matris p̄cepto ſm magiſtrū in hiſtoria. Et ecce deſcēdit filia Pharaonis vt lauaret in flumie. Que videns fiſcellā: afferri fecit et aperiri: videnſqz paruulū vagientē: miſerta eſt eius dicēs. De infantibus hebreorum eſt. Refert Joſephus ꝙ tante pulchritudinis erat: vt nullus adeo ſeuerus eſſet qui inſpiciens illum nō diligeret: multiqz de poſt dū cernerent eū ꝑ plateā ferri: occupatiōes in q̄bus ſtudebant deſererēt. Dū igit ſuſceptū puerū expoſitū: vt Joſephus narrat: alique Egyptie vellent lactare: volebat illarū ſugere mamas. At maria ſoror diſſimulans ꝙ frater eius eſſet: dixit filie Pharaōis. Uis dn̄a vt aduocem aliquā hebream? Que dixit. ſic. Vocauitqz matrē cui illa ablactādū tradidit filiū ꝓmiſitqz mercedē. Suſcepit mulier et nutriuit puerū: adultumqz tradidit filie Pharaonis. Que adoptauit illū in filiū: vocauitqz nomen eius Moyſes dicēs: qr de aqua tuli eū: ſm magiſtrū in hiſtoria ſcholaſtica. Egyptij mos aquamxis ſaluatū dicūt. Addit magiſter in hiſtoria ſcholaſtica. ꝙ dū quadā die Pharaoni filia obtuliſſet Moyſen vt et ipſe eū adoptaret: admirans rex pueri venuſtatem: coronā quā fronte geſtabat capiti illius impoſuit. Erat autē in ea Amonis imago fabrefacta. Puer autē coronā ꝓiecit in terrā et fregit. Sacerdos autē heliopoleos a latere regis ſurgens exclamauit. Hic eſt puer quē nobis deus occidendū mādauit: et voluit irruere in eū: ſed auxilio regis liberatus eſt: etiā perſuaſione cuiuſdā ſapientis: qui ꝑ ignorantiā hoc factū eſſe a puero aſſeruit. In cuius rei argumentū cū prunas allatas puero obtuliſſet: puer eas ori ſuo appoſuit: et lingue ſue ſūmitatem igne corrupit. Unde et hebrei cū impeditioris lingue fuiſſet: inde ꝓceſſiſſe autumant.

Poſtq̄ vero creuit vt habet Exo. ij. c. amplius factus robuſtus. vidit quadam die vnum de Egyptijs ꝟberātē quēdā hebreū: et Moyſes reſpiciēs huc atqz illuc: videns ꝙ nullus adeſſet: interfecit eū et abſcōdit in ſabulo. Dicit Nico. de lira ꝙ hebrei tenēt: ꝙ iſte qui erat percuſſus ab Egyptio: fuit vir Salumith: que erat pulchra valde. de qua habet Leuit. xxiiij. c. Egyptius autē ille erat vnus ex p̄poſitis q̄ ordinauit ꝙ hebreus in aurora ſurgeret: et veniret ad opera. At ille domū adiens ad Salumith adhuc in lecto iacentē acceſſit. Que credens eſſe virū accepit eū. Poſtq̄ vero innotuit ſibi ꝓditio: cōqueſta eſt viro. Quare vir rixabat cū illo egyptio. et ille verberabat eū. Moyſes aūt ex reuelatione dei ſciebat ſe eſſe electū ducem et defenſorē illius populi. Itaqz ſine peccato interfecit illū. Altera die vidit duos hebreos rixantes: et dum argueret eū qui fecerat iniuriam. rn̄dit. Quis te cōſtituit iudicem ſup nos? Num occidere me vis: ſicut heri occidiſti egyptiū? Audiuit Pharao verbuz hoc. et querebat occidere Moyſen. Qui fugiens ꝑ deſertū venit in terrā Madian: ſeditqz iuxta puteū. Erāt autē ſacerdoti Madian. i. primati: qr antiquitus ſacerdotes appellabātur maiores et principaliores: ſeptē filie. Ipſe vero dicebat Raguel cognominatus Jetro: que venerāt vt haurirent aquā gregibus ſuis. Dicit magiſter in hiſtoria ſcholaſtica. Officium em̄ greguz alendorum tunc erat etiā mulierū. Superuenientes vero paſtores reppulerūt eas: quos ꝓhibuit Moyſes ab iniuria virginū: et adaquauit greges earū. Que maturius ſolito redeuntes: rogauerunt patrē ne beneficiū peregrini retributione priuaretur. Vocatuſqz Moyſes iurauit: ꝙ habitaret cū illo: et accepit vxorem filiā eius Sephorā que peperit ei Gerſan: qd ſonat aduena: eo ꝙ in exilio genuerat eū. Peperitqz alterū quez dixit Eliezer. id eſt diuinū adiutorium. Deditqz ei ſocrus omnē curā gregum ſuorū in quibus ſm magiſtrū in hiſtoria. omnis antiq̄s barbaris erat poſſeſſio. Tertio cōſideremus Moyſi vocationem. Non em̄ a ſeipſo p̄ſumptuoſe grandia eſt aggreſſus: ſed a deo vocatus. Nā dum paſceret greges ouium in deſerto: vt notat Exo. iij. c. venit ad montez ſynai. Qui ſm magiſtruz in hiſtoria ſcholaſtica in q̄dam ſui parte dictus eſt Oreb. Et apparuit ei dn̄s in flāma ignis de medio rubi qui ar

debat ⁊ nō cōburebatur. Uocauitqꝫ dominus Moyſen. Et ait Moyſes. Vadā ⁊ videbo viſionē hanc magnā. Et vocauit eum dñs de rubo. ⁊ ait. Moyſes Moyſes. Qui reſpondit. adſum. Et dominus. Tolle calciamēta. locus enī in quo ſtas terra ſancta eſt. Ego ſum deus Abꝛaam. deus Yſaac: ⁊ deus Jacob. Uidi afflictionē populi mei in egypto ⁊ deſcendi vt liberem eū. Ueni. mittam te ad Pharaonē. Sunt ⁊ alia multa in textu biblie in quibus luculenter oſtendit̄ ꝙ deus Moyſen ducem illius populi elegit: cui in ſociū dedit Aaron fratrem eius. Confundant̄ ergo illi qui deceptorem ⁊ ſeductoꝛem accuſant Moyſen: ⁊ criminantur illum: quaſi ex vi ingenij ⁊ artis magnalia que de ipſo ꝑdicantur feciſſet. Contra quos eſt ſcriptura diuina tam veteris ꝙ̄ noui teſtamenti ꝑut expꝛeſſius poſui in quadrageſimali de pnīa in ſermone de obediētia dei.

De varijs plagis ⁊ flagellis egypti. Capitulū III

Dicendū hoc tertio loco reſtat de varijs dei iudicijs: quibus omnem egyptum ⁊ Pharaonem iuſte concuſſit. Quod vt plenius intelligat̄: tria conſiderare debemus.

Pꝛimo Pharaonis obdurationē.
Secundo magoꝝ operationem.
Tertio egypti plagationē.

Pꝛimo cōſideremus Pharaonis obdurationem. Cum enī Moyſes ⁊ Aaron coram Pharaone locuti fuiſſent mandata dei: feciſſentqꝫ ſigna: indurauit Pharao coꝛ ſuum. Et vt dicit̄. xxiij. q. iiij. c. Nabuchodonoſoꝛ. ipſis flagellis durioꝛ eſt effectus ⁊ perijt. Hac occaſione querit̄ a doctoꝛibus. Utrū obduratio ſit a deo. Et ꝙ ſic pꝫ. Quia Exodi. iiij. c. dixit deus. Indurabo coꝛ Pharaonis. Et Exo. ix. c. ⁊. x. ⁊. xiiij. Indurauit deus coꝛ Pharaonis. Et Eſa. lxiij. ſcribit̄. Induraſti coꝛ noſtrū ne timeremus te. Et Roma. ix. apl's ait. Cuius vult deus miſeret̄: ⁊ quē vult indurat. Sed cōtrariū ꝓbari pōt. Dicit enī ꝓpheta. ps. xciiij. Nolite obdurare coꝛda veſtra. Et Hiere. v. c. cōqueritur deus dicēs. Indurauerūt facies ſuas ſupꝛa petrā ⁊ noluerūt reuerti. Et Hiere. xvij. c. Indurauerūt ceruicem ſuam ne audirēt me et ne acciperent diſciplinā. ergo videt̄ ꝙ induratio ſit a ꝓpꝛia malicia. Rñdet Bonā. diſ. xl. pꝛimi li. ar. iij. q. i. ⁊. ij. ꝙ obduratio vno mō dicit culpā. Et ſic ſm Aug. li. de ꝑdeſtinatiōe ſanctoꝝ obduratio nīl aliud eſt: ꝙ̄ dei obuiare mandatis. Et glo. Roma. ij. c. Obduratio eſt obdurate mentis in malicia ꝑtinatia: ꝑ quā fit homo impenitens. Hec eſt ab homine nō a deo: qꝛ vt ꝓbatū eſt: deo auctoꝛe nō fit homo deterioꝛ. Alio modo obduratio dicit penā. Et qꝛ omnis pena iuſta eſt ⁊ oꝛdinata. ſic obduratio eſt a deo que nihil aliud eſt ꝙ̄ ſubtractio gratie qua homo nō eſt dignus: qꝛ illa abutet̄. Propterea de multis dicit deus in ps. Dimiſi eos ſm deſideria coꝛdis eoꝝ: ibunt in adinuentionibus ſuis. Hinc Aug. ait li. de li. ar. Indurauit deus Pharaonē iuſto iudicio: ſꝫ ipſe ſe libero arbitrio. Unde cū audiſſet relata per Moyſen ⁊ Aaron: vidiſſetqꝫ virgam cōuerſam in colubꝛū: ⁊ rurſus colubꝛum cōuerſum in virgam: iuſſit affligi populū ne darentur eis palee: ſed ipſi acquirerent ⁊ redderent numerum laterū cōſuetum. Secundo cōſideremus magoꝝ operationē. Nam vt dicitur Exo. vij. c. Magi Pharaonis ꝓiecerūt ṽgas in terrā: que verſe ſunt in ſerpentes. Sed hꝛ difficultas nō parua oꝛit̄. Utrū ille virge cōuerſe ſunt in veros ſerpentes. Et quidā dicūt ꝙ ibi nō fuerunt veri ſerpentes: ſed fuit tantū quedā deluſio: qꝛ vt dicit Aug. iij. de trini. Nō eſt putandū iſtis trāſgreſſoꝛibus angelis ad nutū ſeruire hanc viſibiliū materiam rerū: ſed ſoli deo. Ratio iſtoꝛū eſt: qꝛ foꝛtioꝛ erit diabolus tēpoꝛe antixp̄i ꝙ̄ nunc. Sed tūc mendaciter operabit̄. vt dicit Aug'. ij. li. de ciui. dei. c. xix. ⁊ apoſtolus etiā ſcribit. ij. Theſſal'. ij. c. Cuius aduentus erit ſm operationē ſathane in omni ṽtute ⁊ ſignis ⁊ ꝓdigijs mendacibus. Uerumtñ Alex. in. ij. li. q. xliij. mē. i. ſoluit. d. ꝙ cum in mendacio duo intelligant̄. ſ. falſitas ⁊ intētio fallēdi: in miraculis antixp̄i aliqñ erit falſitas ex parte rei: aliqñ erit veritas ex parte rei: nō tñ ex parte intentiōis. Intendet ꝙppe decipere hoīes: ⁊ facere credere ſe eſſe deū. Sic opera magoꝝ Pharaonis erant vera ex ꝑte rei: ſed mēdacia ex parte intentiōis. Intendebant nanqꝫ ipſi: vt vidētes crederēt: ꝙ opera ſua ꝓcederent volente deo: ſicut opa Moyſi. tamen vt dicit Aug. li. x. de ci. dei. viij. c. faciebant illi veneficijs. i. incantationibus magicis: quibus ſunt angeli mali: hoc eſt demones dediti. Alij dicunt ꝙ cōuerſio virgarū in ſerpentes fuit ſm apparentiā: ⁊ tñ. ibi fuerunt veri ſerpentes: qꝛ demones ꝓpꝛia virtute dimiſſi poterāt virgas a magis ꝓiectas per motū localē imperceptibiliter ſenſui humano tollere: ⁊ loco earū ſerpētes aliūde poꝛtātes ſubponere. Uidemus enī ꝙ aliq ꝑ ſubtilitatē mentuū ⁊ motū localē: aliqua ſic trāſmu

tant ꝙ hoīes nō percipiūt: multo foꝛtius demones. Nōnulli ṽo referūt ꝙ ibi fuit ṽa cōuerſio ṽgarū in ſpentes. Et hoc dicit Strabo in glo. Modū aūt aſſignat Alexā. in. ij. q. xliij. ⁊ Nico. de lira ſuꝑ hoc paſſu. Nā demones ꝑ motū locale poſſunt applicare actiua naturalia paſſiuis: ⁊ ſic ſequunt̄ effect' naturales: ſicut applicatis lignis ad ignē ꝑ manū hoīs generat̄ ignis in materia lignoꝝ: illa tñ gñatio eſt ab igne ſicut ab agente ꝓpꝛio: ⁊ ab applicāte ligna miniſterial'r tm̄. Si obijceretur quia in textu dr̄: deuoꝛauit ṽga ṽgas: ḡ nō erant ſpentes. Reſpōdet Aug. ꝙ iſtud dictum fuit initialiter. ⁊ final'r ꝙ videlicet ex ṽga moyſi factus eſt ſpens: ⁊ in ṽgā redijt. Sil'r ṽge magoꝝ potuerūt dici ṽge initialit̄ ſed nō final'r. Ideo ṽga Aaron deuoꝛauit. i. abſtulit eis poteſtatē redeūdi in ṽgas: quia etſi aliquo modo eēt oꝛdo naturalis: vt ex virgis fierēt ſpentes: non tñ ecōuerſo. Tertio ꝯſideremus egypti plagationē. Uoluit nāqꝫ deus flagellare egyptū decē plagis. Prima ponit̄ Exo. vij. Aqua fluminis ṽſa eſt in ſanguinem: ⁊ piſces q̄ erant in aqua moꝛtui ſūt diebus ſeptē. Dicit magiſter in hiſto. ꝙ fuit ſanguis in omni terra egypti in fluuijs: riuis: et paludibus: ⁊ in vaſis domoꝝ tam ligneis ꝙ̄ ſaxeis. Foderūtqꝫ puteos egyptij ꝑ circuitum fluminis: ⁊ inuenerūt ſanguinē. Refert Joſeph' ꝙ hebꝛeis erat fluuius potabilis: lꝫ eſſet mutat'. Egyptijs ṽo nō ſolū coloꝛe: ſed etiā ſapoꝛe amaro cruoꝛē ꝑferebat. Scd̄a plaga notat̄ Exo. viij. Aſcēdit multitudo ranarū: operuitqꝫ totā terrā egypti. Aſſerit Joſephus ꝙ orte in breui moꝛiebant̄ ⁊ putreſcētib' cadaueribꝰ: fetoꝛ nimis noxi' exhalabat ex aq̄: immo quaſi quedā domeſtice domos intrātes. ſic in cibis ⁊ potibus ⁊ lectis inueniebant̄. Tertia plaga adhuc annotat̄ Exodi viij. ꝙ oīs puluis terre ṽſus eſt in cynifes ꝑ totā terrā egypti: moleſtātes hoīes ⁊ iumenta. Magiſter in hiſto. ſcho. dicit. Sunt cyniſes muſce adeo ſubtiles vt viſuꝫ niſi acute videntis effugiant. Addit ioſephus ꝙ innumera multitudo pediculoꝝ egyptijs pullulauit ex interioꝛibus ebulliens: quos nec lauacris nec medicamentoꝝ vnguentis exterminare poterant. Nam vt recitat magr̄ in hiſto. mlt'q plagis ꝑter decē famoſas credibile eſt ꝑcuſſos egyptios. Quarta plaga fuit: quia venit muſca grauiſſima. i. multitudo muſcarū. Ponit magiſter in hiſto. ꝙ quidā egyptioꝝ iter hec flagella timētes egyptū ꝑituram egreſſi ſunt: vt Cecrops q̄ igreſſus greciā vꝛbē cōdidit q̄ poſtea dicta eſt athene. Credit̄ et eadē tempeſtate egreſſus dionyſius Bacchus: q̄ ⁊ agros coluit: ⁊ vſū vinee greci dedit. Quinta plaga ꝺſcribit̄ Exo. ix. Moꝛtua ſūt oīa aīantia egypti: de filijs iſrl' nō. Nico. de lira i quit Intelligit̄ de illis q̄ erant in campis. Sꝫ magiſter in hiſto. dicit ꝙ de illis que erant in domibꝰ: quia q̄ in paſcuis poſt grādines ꝑiuerunt. Uel foꝛte determinādū nō eſt: quia ſine multo tꝑis interuallo foꝛte hec facta nō ſunt ⁊ potuerūt aliūde habere iterum aīantia. Nō enī eſt credenduꝫ ꝙ hodie vna plaga ⁊ cras alia ꝑcuſſi ſunt: ſed foꝛte ꝑ q̄nquēniuꝫ vel amplius vel min'. Sexta plaga fuit: quia facte ſunt veſice turgētes in hominibus ⁊ iumētis.

Septima plaga fuit: qñ venerūt tonitrua ⁊ grādines ⁊ deuaſtauerūt ſm magr̄m hoꝛdeum ⁊ liuū: qꝛ erant in ſpica: triticū ⁊ far non.

Octaua plaga. Uenit locuſta ⁊ deuoꝛauit frumentū. Quia in quolibet mēſe kalēdarij duo dies atro coloꝛe tanꝙ̄ abominādi ſignati ſunt. Iō nota ſm magr̄m ꝙ egyptiaci idō dicunt̄: qꝛ in his paſſa eſt egypt'. Ob qꝺ voluit mr̄ eccl'ia illos in kalēdario poni: vt diuina miracula ſemꝑ nobis exēplo ſint. Mathematici ṽo dicūt: ꝙ ꝑitiſſimi egyptioꝝ aſtrologi: quaſdā ꝯſtellationes nociuas humanis actibus in ſingulis mēſibꝰ deꝑhenderūt: q̄rū conſtellationū pūcta vulgus ꝓpter imperitiā vitare nō poterat. Quapꝛopter cautuꝫ eſt vt tota dies obſeruaret̄ ꝓpter hoꝛā illius abominabilis lucis. i. diei. Sꝫ hoc obſeruari ꝓhibitum eſt. xxvi. q. vij. c. nō obſerueſ. Nona plaga habet̄ Exo. x. Facte ſunt tenebꝛe hoꝛribiles in omni terra egypti. Ubi aūt filij iſrael habitabāt lux erat. Nico. de lira. Dicunt̄ hoꝛribiles: qꝛ viſione imaginaria videbāt mlt'a fantaſmata vt terreret̄. Decima plaga fuit ꝑcuſſio ⁊ moꝛs ꝑmogenitoꝝ. qñ Moyſes expletis oībus que deus iuſſerat: ⁊ acceptis vaſis aureis ⁊ argēteis mutuo ab egyptijs: factū eſt noctis medio ꝑcuſſit dñs oīe ꝑmogenitū in terra egypti: nec erat dom' in q̄ nō iaceret moꝛtu'. Dicit magiſter in hiſto. ꝙ executio iſta fc̄tā fuit ꝑ manū boni āgeli: q̄ apparuerat moyſi in rubo in perſona dei. Aug. tñ ſupꝛ illū locū. ps. Immiſſiones per angelos malos. ait. Poſſumus ſine dubitatione malis angelis attribuere moꝛtes peccatoꝛum. Nocte igit̄ illa cōgregato oīni populo iudeoꝛum pꝛecingere ſe ad iter: ⁊ mane omnes ſimul iter arripuere. In egreſſu vero eoꝝ vt di

eit magiſter: facto terre motu multa templa
egypti cū ſuis idolis corruerunt. Adhuc aūt
factū eſt ꝙ nilus preter ſolitū inundans ter-
rā in qua ſepulcrū ioſeph erat cooperuit. Te-
nebantur aūt iudei ex iuramēto aſportare oſ-
ſa eius. Tūc moyſes ſcripſit in lamina aurea
nomen dñi tetragrāmaton: que iniecta aque
ſupernatauit: vſqꝫ dū veniens ſtetit ſupra vbi
erat ſepulcrū. Et effodientes ſuſtulerunt oſſa.
Nico. de lira ſuper. xiij. c. Exo. hoc īpugnat di-
cens. Que dicuntur de nilo ⁊ oſſibꝰ ioſeph: vi-
dent̄ eſſe ficticia. Tum: qꝛ gloſe hebraice ⁊ io-
ſephus talia nō dicūt: lꝫ imponat̄ eis ab illis
qui libros eorꝫ non viderunt. Tum: qꝛ vna
de cauſis quare oſſa ioſeph remāſerūt in egy-
pto fuit: vt per eiꝰ ſepulcrū memoria bñficio-
rū eiꝰ apud egyptios diutius remaneret: ⁊ ſic
ppl̄us iſrael mitius tractaretur. Ideo nō eſt
veriſil̄e ꝙ oſſa eius eſſent poſita in pratis vl̄
in campis vbi aque poſſent inundare: ſed in
loco valde ſolenni ⁊ celebri: vbi aque nō poſ-
ſent inundare. maxime cū tpe mortis eiꝰ eēt
potentiſſimꝰ ⁊ regi ⁊ ppl̄o predilectꝰ. Verūtñ
hec ratio infringi pōt de facili: eo ꝙ nō eſt in-
conueniens qñqꝫ aquas ⁊ maris ⁊ fluminꝫ
preter ſpem ⁊ vltra ſolitū inundare. Ariſto. i.
methauroꝝ tractatu vltimo ſm nouā trāſla-
tionē: ſm vero veterē eſt in ſecūdo. dicit. Nō
ſemper autē eadē loca terre neqꝫ aquoſa ſunt
neqꝫ arida: ſꝫ permutant̄ ſm fluuioꝝ genera-
tiones ⁊ defectꝰ. Propt̄ quod ⁊ aque circa ari-
da permutant̄ ⁊ mare: ⁊ nō ſemper hec quidē
terra: hic aūt mare pſeuerat oī tpe: ſed fit ma-
re quidē vbi arida. Vbi aūt nūc mare: iterꝫ
hic terra. Scđm tñ quendā ordinē putare oꝫ
hoc fieri ⁊ periodū. Itē ſm Ariſto. videtur ꝙ
cauſa iſtarū mutationū ſit motꝰ celi cū ſole ⁊
ſtellis: ⁊ planetarū cōiunctiōes. Inuenimus
nanqꝫ ꝙ tpe Gregorij ſecūdi vt narrat Rico-
baldus in chronica: diluuiū rome fuit ꝓpter
aquas tyberis: qui tantū intumuit vt in via
lata ad homis ſtaturā ⁊ ſemis fuerit. durauit
qꝫ diebꝰ ſeptē. Letanijs actū eſt ad deū ⁊ ceſſa-
uit. Iterū anno xpi milleſimo ducēteſimoter-
tio: terremotꝰ in creta permaximꝰ mare adeo
cōcuſſit: vt aquas maris impulerit in ciuita-
tem candiā tanto impetu ꝙ oīa edificia rui-
nauit: ⁊ oēs hoīes fere occidit. mox adeo retro
ceſſit mare ex portu vrbis: vt vbi aqua ꝓfun-
da erat: nunc nulla videretur: arene fundi ma-
ris oculis hoīm patuerunt. Anno ab vrbe cō-
dita quingenteſimo: flumen tyberis vltra ſo-
litum intumeſcens rome edificia in plano po-
ſita deleuit. Sic potuit illa nili inundatio eſſe
ſingularis: ita vt ſepulcrum ioſeph cooperue-
rit. Sed iſta ad rem non faciunt. Nos tñ ea
que ſcriptura tradidit proſeq̄mur. Egreſſus
ergo fuit moyſes cum illa multitudine ⁊ per-
uenit ad mare rubrum. Pharao autem ſecu-
tus eſt cum certis curribus ⁊ equitibus quin-
quaginta milia ⁊ trecentis milibus peditibus
armatorum. Leuantes oculos iudei timue-
runt valde: quia nec fugere poterant nec pu-
gnare eo ꝙ inermes erant. Quos conforta-
uit moyſes: ⁊ de mandato dei tetigit mare: ⁊
aqua diuiſa eſt: ⁊ populus dei pertranſiuit ſic-
co veſtigio. Nec hoc diſcredendum dicit ioſe-
phus: cum Alexandro macedoni ⁊ exercitui
eius Darium inſequenti: mare pamphilicum
diuiſum fuiſſe legatur: deo volente: qui per eū
perſarum regnum deleri volebat. Egyptij ve-
ro tranſire temptantes omēs perierunt. quo-
niā aque que velut muri fuerant diuiſe ex mi-
raculo deinceps vnite ſunt ⁊ coniuncte. Sic
qꝫ turpiter pharao ⁊ omnes ſui exercitus in
mari rubro perierunt. Dicit autem Paulus
Oroſius libro primo ſic. ꝙ extant nunc cer-
tiſſima horum monumenta geſtorum. Nam
tractus curruum rotarumqꝫ ſigna orbice: nō
ſolum in littore: ſed etiam in profundo quo-
uſqꝫ viſus admittitur peruidentur: et ſi forte
ad tempus vel caſu vel curioſitate turbantur
continuo diuinitus in priſtinam faciem ven-
tis fluctibuſqꝫ reparant̄. Hec ille. Timendus
ergo ab omnibus eſt deus: qui etiā creaturas
ſuas armat ad vltionem inimicorum ſuorꝫ
qui ſit ſemꝑ bñdictꝰ in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

De iudicio dei contra iudaicum populū in-
gratum de deo murmurantem.

Sermo XI

Nisi fuiſſent pecca-

ta grandia populi iudaici: nō tam
frequenter pius ⁊ miſericors deus
in deſerto duris caſtigationibus illum viſitaſ-
ſet. Elegit nanqꝫ iudeorum gentem pre cete-
ris nationibus mundi: ⁊ tamen quanto plu-
ra illis collata ſunt dona ⁊ bñficia: tanto cre-
brius ad iracundiam deum ſuis ſceleribus cō-
citauerunt. Idcirco in hoc ſermone de iudicio
dei contra iudeos criminoſos in deſerto dice-
mus. De quibus tria myſteria proponimꝰ
declaranda.

Primū dr̄ bñficioꝝ largitio
Secundū multoꝝ pctōꝝ cōmiſſio.
Tertiū diuerſarū penarū incuſſio.

De ſeptē ampliſſimis bñficijs q̄ largitꝰ eſt
deꝰ ppl̄o iudeoꝝ. Caplm̄ I.

Ignatus eſt deus clementiſſimꝰ am-
pliſſima beneficia elargiri populo iu-
deoꝝ: poſtq̄ illū liberauerat de ſerui-
tute egyptiaca. Ob quod gentiles cōuerſi ad
fidē dicebāt iudeis baptizatis: vt refertur in
prologo in epl̄am ad Romanos. Quāto ma-
iora erga vos dei bñficia narraueritis: tanto
maioris vos criminis reos eſſe monſtrabitꝭ.
Ut ergo de beneficijs populo iudaico exhibitꝭ
plenam noticiaꝫ habeamus: in hoc myſterio
ſeptem beneficia erunt enumeranda atqꝫ diſ-
ſerenda.

Primū dr̄ aquarū dulcoratio
Secūdū celeſtis cibatio.
Tertiū viarū directio.
Quartū aque de petra eductio.
Quintū inimicoꝝ expugnatio.
Sextū legis illuſtratio.
Septimū miraculoꝝ frequēs coruſcatio.

De dulcoratiōe aque fluminis marath.

Rimū bñficiū quod largitus eſt deꝰ
populo iudeoꝝ fuit aquarū dulcora-
tio. Ut eñ ſcribit̄ Exo. xv. poſt trāſi-
tū maris rubri: egreſſi ſunt in deſertū ſur: am-
bulaueruntqꝫ tribꝰ diebꝰ per ſolitudinē ⁊ non
inueniebant aquā: ⁊ venerunt in marath nec
poterant bibere aquas de marath: eo ꝙ ama-
re eſſent. Et hoc dicit Amb. de conſe. diſt. ij. c.
Reuera. Marath fluuius amariſſimꝰ erat:
ita vt ſitiens ppl̄us bibere non poſſet. Scđm
Nico. de lira ſuper hoc paſſu Exo. qđ dr̄. Vene-
runt in marath. fit per anticipationē, qꝛ locꝰ
ille adhuc non vocabat̄ marath: ſed ſic voca-
tus eſt a filijs iſrael ꝓpter amaritudinē aque
ſm ꝙ ſubditur in textu. Vñ ⁊ cōgruū nomen
loco impoſuit: ſcꝫ populus iſrael. Magiſter in
hiſtoria addit. Non ſolū dicebat̄ marath pro
amaritudine aque: ſed etiā pro amaritudine
animi. Amarior quidē eſt qui ſitit: qui nō in-
uenit potum: q̄ ſi inuentū guſtare non poſſit.
Recitat ſm hoc ꝓpoſitū Plutarchus in vita
marci antonij ꝙ dū marcus antoniꝰ cōtra in-
dos ⁊ parthos bellū gereret: vexatꝰ ab eis ꝑ
iuga montiū cū exercitu fugiebat. Edebāt nā-
qꝫ romani multis diebꝰ radices ⁊ herbas in-
cognitas ⁊ cruciabant̄ a ſiti: qꝛ in montibus
per quos ibant non erant aque: ⁊ parthi tene-
bant planicies. Venerūt tandē ad flumen cu-
ius aqua erat gelida ⁊ clara: ſed quia erat ſal-
ſa faciebat viſcera doloroſa. Ob quod flebāt
oēs velut conſpicerent paratā mortē. Quare
marcus antonius coegit quen iā familiarem
ſuū vt qñcūqꝫ iuberet ſibi caput abſcinderet:
vt neqꝫ viuus poſſet ab hoſte ledi: neqꝫ cogno-
ſci mortuus. Ab his tñ periculis tandē euaſit
Sic ergo ppl̄us iudeoꝝ querelis ⁊ lamenta-
tionibus replebatur. Clamauit ad dñm moy-
ſes: ⁊ oſtēdit ei lignū: qđ cū poſuiſſet in aqua
mox aq̄ dulcorate ſunt ⁊ facte potabiles. Sed
ego puto maius nobis xpianis beneficiū cō-
ceſſum qñ in aquis xp̄s baptizari voluit: inſi-
nuans baptiſmū in aqua fore fiendū. Iudei
nāqꝫ in aquis marath dulcoratis refocillarūt
corpa ſua: nos in aquis baptiſmi recreamus ani-
mas: ⁊ ſpiritualiū donoꝝ vbertate illas reple-
mus. De effectibus aūt baptiſmi dixi in qua-
drageſimali de pnia in ſermone de baptiſmo.

De coturnicibus ⁊ manna.

Ecundū beneficiū qđ largitꝰ eſt deꝰ
populo iudeoꝝ: fuit celeſtis cibatio.
Scribit̄ nāqꝫ Exo. xvi. ꝙ trigeſimo
die ab exitu eoꝝ de egypto defecerūt eis victu-
alia. Cūqꝫ oraſſet moyſes ad dñm veſpe aſcē-
dens coturnix de ſinu arabico: vbi p̄cipue nu-
tritur ſm magiſtrū in hiſtoria. operuit caſtra
⁊ ad libitū populi capiebatur. Nico. de lira in-
quit. Coturnix eſt auis pinguis ⁊ ſapida. Et
ſumitur ſingl̄are ꝓ plurali. i. multitudo cotur-
nicū. Mane vero cū oraret moyſes: deſcēdit
manna. Et vt ſcribit̄ Nume. xi. Erat manna
quaſi ſemen coriandri: coloris bdellij: qui eſt
ſicut cryſtallꝰ ſm Nico. de lira. Circūibatqꝫ po-
pulus: ⁊ colligens illud frangebat mola ſiue
terebat in mortario coquens in olla: ⁊ faciēs
ex eo tortulas. Et vt habet̄ Exo. xvi. erat gu-
ſtus eius quaſi ſimile cū melle. Ubi dicit Ni-
co. de lira. Simila eſt farina tritici delicatiſſi-
ma. Sapor igitur illius manne erat quaſi ſa-
por panis facti de ſimila cū cōmixtiōe mellis.
Scđm aūt Nico. de lira. de iſta manna fuerūt
octo mandata. Primū vt mane colligerēt.
Hora eñ colligendi erat poſt ortum ſolis: ele-
uato rore qui erat ſuper manna per vapores.
Erat quidē deſuper manna ros congelatus:
qui reſoluebatur oriente ſole. Quare manna
colligi poterat vſqꝫ ad horā ſextā: ⁊ tunc inci-
piebat liquefieri ad modū pruine. Ad ignem
vero indurabatur ⁊ formabātur inde panes.

Secundū mandatū fuit vt colligerent ad
ſufficientiā ⁊ non plus. Tertiū vt comede-
rent menſurā gomor. Sed dubiū hic oritur.
quia non eſt idem per ſingula capita mediūꝫ
omnibus. ſicut dicitur. ij. ethicoꝝ: ꝙ non ideꝫ
eſt medium miloni: de quo dicitur ꝙ comede-

bat in die bouem int egrū qui erat ſufficiens pluribus hoībus. Ideo cibus cōueniens vni alteri plus indigēti eſt deficiēs: ⁊ min⁹ indigenti eſt ſupabundans. Reſpondet Nico. de lira ꝙ iſte cibus dabaƭ diuino miraculo. ita eodem modo fiebat vt plurimū indigēti ſufficeret: ⁊ a min⁹ indigēte cōſumi abſq; ſuperfluitate valeret. Dicit aūt ioſephus ꝙ ex diuina ꝓuidentia factū fuit hoc ne ex cupiditate et guloſitate illi qui fortiores erāt plus debito vellent colligere: ⁊ ſic debiliores debito alimento ꝑuarenƭ: ⁊ in ppl'o ſeditio oriret. Quartū mandatū fuit: vt nō relinquerēt vſq; mane. Et dimiſerūt quidā. ſ. dathā ⁊ abiron vt dicūt hebrei: ⁊ ſcatere cepit ꝟmibus ⁊ cōputreſcere. Hoc ꝟo nō cōtigit ex natura māne: quia ſuari poterat. Sed erat ex volūtate dei ne aliqui ex cupiditate ⁊ guloſitate plus debito vellent colligere ad ſuandū quod eſſet occaſio maloꝝ. Quītū preceptū fuit: vt die ſexta colligerent duplū. Sextū vt reſeruarēt vnū gomor ꝑ ſabbato. Septimū vt illud comederent in die ſabbati. Octauū vt impleret vas cōtinens gomor ad reſeruandū in futuras generatiōes. De iſto māna dr Sap. xvi. Panem de celo ꝑſtitiſti illis ſine labore: omē delectamentū in ſe habentē: ⁊ oīs ſaporis ſuauitatē. Nico. de lira ait. Hoc intelligiƭ non ex natura manne: ſ ex merito ſanctoꝝ hominū qui eum comedebāt quib⁹ ſapiebat ſicut deſiderabant. Malis enī hoībus ex eoꝝ demerito deſipiebat. Unde Numeri. xi. c. dicebant. Nihil vident oculi noſtri niſi māna. Anima noſtra nauſeat ſup cibo iſto leuiſſimo. Et dicebatur panis de celo: quia gnābatur in celo aereo. ⁊ panis angeloꝝ: quia in deſcēſu manne coopabanƭ angeli: nō ꝙ angeli ipō veſcerentur. quia ipſi non indigent cibo corporali. Hoc cibo aliti ſunt filij iſrael quadraginta annis donec venirent in terram habitabilem. ſ. in terrā Chanaam: que fuerat eis promiſſa. Et vt dicit Nico. de lira. nō ſtatim defecit māna cum intrauerūt illam: q2 tranſito iordane fecere circūciſionem in galgalis: ⁊ poſtea celebrauerūt paſca: ⁊ in craſtino paſce ceſſauƭ manna. vt habetur Joſue. v. ca. Satis tamē cito poſt ingreſſum terre Chanā defecit. Miranda profecto ſunt omnia que de iſto cibo dicta ſunt. Et vt dicit Ambro. libro de ſacramentis. reuera mirabile eſt fratres: ꝙ māna plueret dominus patribus in deſerto: qui qtidiano celi paſcebanƭ alimento. Uerūtamē his omnibus maius eſt: quod nobis chriſtianis exhibetur. verū ſcilicet corpus chriſti in ſacramento altaris.

De mirabili ducatu populi iudaici.

t Ertium beneficiū quod largitus ē deus populo iudeoꝝ: fuit viaruꝫ directio. Ut enī habeƭ Exo. xiiij. Angelus domini ꝓcedebat caſtra iſrael: ⁊ cum eo pariter columna nubis. Et Numeri. ix. dicƭ. ꝙ die qua erectū eſt tabernaculū: opuit illud nubes. A veſpere aūt ſuper tentorium erat quaſi ſpecies ignis vſq; mane. Sic fiebat iugiter per diem operiebat illum nubes. ⁊ ꝑ noctem quaſi ſpecies ignis. Cumq; ablata fuiſſet nubes que tabernaculū protegebat tunc proficiſcebātur filij iſrael: ⁊ in loco vbi ſtetiſſet nubes: ibi caſtrametabātur. Ad imperiū domini proficiſcebanƭ: ⁊ ad imperium illius figebant tabernaculum. Cunctis diebus quibus ſtabat nubes ſ tabernaculū manebat in eodē loco. Dicit Nicolaus de lira. ꝙ nubes mouebatur angelico ꝑſidio vel miniſterio. Sꝫ maius beneficiū nobis chriſtianis cōceſſum eſt quibus via ſummi boni verbo et exemplo a chriſto eſt manifeſtata. Nam cuꝫ philoſophi plurimū deſudaſſent querētes noſcere i quo ſummū bonū conſiſteret: euanuerūt in cogitationibus ſuis. Et Uarro vt refert Auguſtin⁹ xix. libro de ciui. dei. capl'o ꝑmo. dicit ducentas octogintaocto opiniones falſas de beatitudine philoſophos ipōs habuiſſe. O vere ſecula aurea: chriſti preſentia illuſtrata. O felicia tempora noſtra in quibus omnes qui volunt ſcire poſſunt. ꝙ ꝑfecta beatitudo cōſiſtit in deo. Hinc Lactan. lib. vij. diuinarū inſtitutionum ait. Pater enī noſter ⁊ dominus: qui condidit firmauitq; celum: qui libratam magnitudine ſua terrā vallauit montibus. mariq; diſtinxit: ⁊ quicquid eſt in hoc opere mūdi conflauit ⁊ perfecit e nihilo: perſpectis erroribus hominū ducem miſit: qui nobis viam iuſticie panderet. Hunc ſequamur oēs: hūc audiamus: huic deuotiſſime pareamus: quoniam ſolus vt ait Lucretius. Ueridicis hominum purgauit pectora dictis. Et finem ſtatuit torpedinis atq; timoris. Oſtenditq; bonū ſummū quo tendimus oēs. Quid foret atq; viam monſtrauit limite paruo. Nec tm̄ oſtendit ſed etiā ꝓceſſit: ne quis difficultatis gratia iter ꝟtutis horreret.

De fluxu aq̄ de petra contra naturā.

q Uartū beneficiuꝫ fuit aque de petra eductio. Ut enī habeƭ Exo. xvij. duꝫ veniſſent in raphidi. defeciſſetq; aq̄ dixit Moyſes ad dominum. Adhuc puſillū et lapidabunt me. Inquit Nico. de lira. ꝙ hoc dicebat Moyſes ductus timore naturali: qui cadit in perfectū virū. Et magis dicebat timore populi: ne eo interfecto a dn̄o recederet per idolatriaꝫ. Et ait dn̄s ad Moyſen. Sume de ſenioribus iſrael. Nico. de lira. ſ. vt ſint teſtes ꝙ antea ibi nō fuerūt fontes vel aque: ac etiā vt ꝑ hoc appareat dei miraculū. Subdiditq; deus. Et vade ad petrā oreb. percutieſq; ꝟga. Magiſter in hiſto. Oreb. ſic dicta ꝓpter oreb qui occiſus eſt in ea. factūq; eſt ita. Et egreſſe ſunt aque: ⁊ bibit populus. Sed his omībus amplius eſt qd̄ nos accepim⁹: nō vtiq; aquā de petra: ſed ſanguinē ꝓcioſiſſimū de corpe ieſu xp̄i. Unde Petrus. i. epl'a. c. i. dicebat. Nō corruptibilibus auro vel argento redempti eſtis: ſed ꝓcioſo ſanguine agni incōtaminati et immaculati ieſu xp̄i.

De inimicoꝝ expugnatione.

q Uintū beneficiū fuit inimicoꝝ expugnatio ⁊ debellatio. Dicƭ nāq; Exo. xvij. Uenit autē Amalech: vt pugnaret aduerſus iſrael in raphidim. Notādū hic ſm Nico. de lira. ꝙ quedā gloſa ſup iſtū locuꝫ dicit ꝙ amalech fuit filius hiſmaeliſta quo dicti ſunt amalechite: qui ⁊ hiſmaelite. Ipſi ſūt ſaraceni. Qd̄ autē. i. Paral. i. c. dr ꝙ Eliphaz primogenitus Eſau genuit Amalech: dicunt ſequentes dictam gloſam ꝙ fuit alius: ⁊ ſunt duo eiuſdē noīs. Sed hoc dictū de ſacra ſcriptura nō habet auctoritatē: imo cōtrarietatē q2 Geū. xxxvi. ⁊. i. Paral. i. c. dicƭ expreſſe ꝙ Amalech fuit filius Eliphaz ꝑmogeniti Eſau nec legiƭ alius Amalech. Inſup Joſephus in ſcd̄o antiquitatū libro dicit ꝙ ab Amalech filio Eliphaz dicti ſunt amalechite. Hoc etiam colligiƭ ex. ij. Reg. i. c. vbi dr ꝙ filius Doech idumei venit ad Dauid nunciās mortē Saulis. Licet enī non exprimaƭ ibi ꝙ fuerit filius Doech: tn̄ oēs expoſitores cōcorditer hoc dicunt. Et cū interrogareƭ a Dauid: quis eſſet ait. Filius hoīs aduene amalechite ego ſum. Ex quo videƭ ꝙ amalechite ſunt idumei. Et ſic nō deſcenderunt ab hiſmaele: ſed ab Eſau. Quare aūt iſti amalechite inſurrexere aduerſus iudeos: dicit Nico. de lira ſup. xv. c. Exodi ꝙ ipſi ⁊ populi qui erant eis cōfederati: audientes ꝙ filij iſrael tranſierant mare rubrū: et eſſent in deſerto eis ꝓpinquo irati ſunt: timētes ne inuaderent terram eorū: ⁊ ideo anteꝗ̄ eſſent magis fortificati: voluere eos delere: et aſcendere ad pugnandū cū ipſis. Super. xvij. c. Exo. aliam cauſam aſſignat Nico. de lira. ex parte populi iſrael. Ad hoc enī permiſit deus bellum illud inſurgere: vt ex victoria ſequenti eſſent audaciores de cetero cōtra aduerſarios inſurgentes: ⁊ de ſpolijs Amalech eſſent muniti armis ⁊ alijs neceſſarijs: que fugientes dimiſere. Elegit autem Moyſes Joſue: de tribu Effraim: virum bellicoſum: cui ⁊ paucos tradidit armatos: ſm magiſtrum in hiſtoria: plurimos ad cuſtodiam caſtrorum retinuit. Ipſe autem aſcendit in montē habens virgam dei in manu: vt ex hoc victoria deo aſcriberetur. Aſcenderetq; cum Aaron et Ur: qui Ur ſm Joſephum fuit maritus Marie. Cumq; leuaret Moyſes manus vincebat iſrael. Ubi apparet orationis efficatia. Sin autē et paululum remiſiſſet: vincebat Amalech. Quo cōperto Ur ⁊ Aaron ſuppoſuerunt ei lapidem: ⁊ ex vtraq; parte manus eius ſuſtentabant. Erant enim graues ꝑ labore orandi. In cuius rei figura ſm magiſtrum in hiſtoria. ſacerdos eleuat manus i miſſa: ⁊ etiam in figura xp̄i orantis in cruce. Nec remiſit Moyſes manus vſq; ad ſolis occaſum. Fugauitq; Joſue Amalech in ore gladij. Nobis vero xp̄ianis glorioſior eſt victoria: qui per xp̄m demones ſuperamus. Nam vt diximus in ſermone de bello demonū: priuſꝗ̄ chriſtus moreretur in cruce omnes iuſti trahebātur ad limbū. At ex poſt penitēti latroni patefactus eſt paradiſus.

De lege quā dedit Moyſi deus.

s Extum beneficium quod largitus eſt deus populo iudeorum dicitur legis illuſtratio. Ut enim habetur Exodi. xxxij. in monte ſynai Moyſes legem accepit a deo ſibi datam. Qui reuerſus eſt de monte: portans duas tabulas teſtimonij manu ſcriptas ex vtraq; parte. ⁊ factas opere domini. Dicit Rabbi Salomon ꝙ vnica ſcriptura erat ibi: que tamen erat legibilis indifferenter ex vna parte: ſicut ex altera: quod erat valde mirabile: quia littera ex vna parte figurata ordine recto in parte oppoſita apparet eius figura modo oppoſito. Uel poteſt dici abſq; tali miraculo: ꝙ littere erāt duplices: ita ꝙ ꝓcepta erant ſculpta ex vna parte: ⁊ ſimiliter ex altera. Has tabulas fregit Moyſes: vt diceƭ in tertio myſterio ꝓpter peccatū populi: reputans populū indignū: vt dicit Nico. de lira. accipere legē digito dei ſcriptam. Hec autē fractio tabularū ſignū fuit euacuationis legalium in aduentu xp̄i. Tandem vt

dicif Exo. xxxiiij. Aſcendit Moyſes montē de mandato dei tuliitqꝫ ſecū duas tabulas lapideas: inſtar prioꝝ. i. ſimiles alijs prius factis in materia ⁊ in qͣtitate. Dicit Nico. de lira ꝙ de quo lapide fuerint nō habef ex textu. Rabbi tñ Salomou tenet ꝙ fuerint de lapide ſaphirico. Inquit enī ꝙ deus oſtendit Moyſi vnā maſſam talis lapidis: formatā de nouo diuina virtute: de qua Moyſes dolauit duas tabulas: ⁊ dolature ſuperflue fuerūt ſue: ⁊ inde ditatus fuit multū. Sed hoc tacet Ioſephus: qui prior fuit Rabbi Salomone. Fuit ergo Moyſes in monte cū dño quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus: nihil comedēs aut bibens. Cūqꝫ deſcendiſſet de monte cū tabulis: apparuit facies eiꝰ cornuta: ⁊ ipſe ignorabat. Dicit magiſter in hiſtoria ꝙ erant quidā radij miri ſplendoris ꝓcedētes in altū ad modū cornuū. quos apl's vocat gloriam vultus Moyſi. ij. ad Corinth. iij. c. Unde in hebreo habef. Et non cognouit ꝙ cornuta eſſet lux faciei ſue. Hic querif quare Moyſes nō habuit ante hanc gloriā: cum locutus fuiſſet cū dño diu in monte. Et rñdet Nico. de lira ꝙ aliqui dicunt ꝙ nō habuit ante ita limpidam cognitionē de deo ſicut poſt: ad qͦ denotandū apparuerunt tales radij. Alij dicunt ꝙ hoc factū eſt vt populus qui ꝑ idolatriā peccauerat magis eū timeret: ⁊ haberet in reuerentia. Rabbi ſalomon dicit ꝙ fuit ex hoc ꝙ dñs poſuit manū ſuā ſuꝑ faciē eius. Quare Moyſes poſuit velamen ſuꝑ faciem ſuam: cū loqueref filijs iſrael. ⁊ locutus eſt eis omnia que ſibi fuerūt imperata. Concludit magiſter in hiſtoria. Quantū hec gloria durauerit: ⁊ vtrū ſemel vel pluries hoc acciderit ignoramus. Sed xp̄ianis lux amplior effuſa eſt qͥbus euāgelium effulſit.

De miraculis ⁊ ſignis multiplicibus.

s Eptimū beneficiū quod deus donauit populo iudeoꝝ: fuit miraculorū frequens coruſcatio. Nam p̄ter ea q̄ diximus multa ſigna ⁊ miracula de ipſis fuerūt oſtenſa. Miraculū certe fuit ꝙ Maria ſoror Aaron murmurans cōtra Moyſen: ſtatim fuit lepra percuſſa: ⁊ tandē Moyſi oratione ſanata: vt habef Numeri. xij. c. Miraculū fuit ꝙ aperta eſt terra: ⁊ deglutiuit Dathan et Abiron. Numeri. xvi. c. Miraculū cū floruit virga Aaron. Numeri. xvij. c. Et ne ſingula cōmemorenf: quadraginta annis fuit ille populus in deſerto: nō comedens panē: nec bibens vinū: nec vetuſtate attrita ſunt veſtimēta eius: aut calciamenta cōſumpta: vt habef Deut. xxix. c. Sed xp̄ianis maiora ſigna poſt xp̄i aduentū monſtrata ſunt: quinimo ꝯtinue in eccleſia ſancta miracula fiunt. Quiſnā non admiref ex aridis oſſibus Nicolai ſanctiſſimi apud Barū. ⁊ Matthei euangeliſte apd̄ Salernū. ⁊ Andree apoſtoli apud malfiam ſcaturire manna? Quid dicam de ſanguine glorioſi martyris Ianuarij? Conſeruaf quippe Neapoli in vaſe vitreo aut cryſtallino: eſtqꝫ ſemꝑ ſtrictus ⁊ cōgelatus. At dum caput p̄fati ſancti de ꝓpe ponif ſanguis ille ebulliens: tandē cunctis videntibus liqueſcit: ⁊ capite amoto rurſus induratur: ⁊ cōgelatus nō mouef amplius. O pietas dei benedicti: qui ſic humano generi ꝑ tot innumera miracula virtutē potētie dignatus eſt demonſtrare.

De multis miraculis quibus populus in deſerto temptauit ⁊ ad iram cōcitauit deum excelſum. Capitulū II

i N tāto cumulo beneficioꝝ nō cuſtodierunt iudei teſtamentū dñi: ⁊ in lege eius noluerūt ambulare: ⁊ obliti ſunt beneficioꝝ eius: ⁊ mirabilium eius que oſtendit eis. Temptauerūt quidē deum excelſum: varijſqꝫ peccatis maieſtatē eius offendere. Idcirco in hoc ſecundo capitulo de offenſionibus iudeoꝝ in deſerto dicemus: quas reducemus ad ſeptē.

Prima dr̄ murmurationis.
Secunda inobedientie.
Tertia ingratitudinis.
Quarta idolatrie.
Quinta gule.
Sexta deſperationis.
Septima fornicationis.

De ſeptē peccatis populi: ⁊ primo qualiter murmurauerūt iudei cōtra deū ⁊ Moyſen.

p Rima offenſio ⁊ peccatū iudeorū in deſerto dr̄ murmurationis. Nam cōtra Moyſen murmurauerūt qñ venerunt ad flumen marath. vt dr̄ Exo. xv. Itē qñ dicebant. Utinā mortui eſſemus per manus dñi in terra egypti. i. per plagā ab eo immiſſam: cū primogenitis egyptiorū: qñ ſedebamus ſuꝑ ollas carniū: ⁊ comedebamus panē in ſaturitate. Cur eduxiſti nos in deſertū iſtud: vt occideres omnē hanc multitudinē fame. Exo. xvi. c. Et qñ venerūt in raphidim: vbi nō erat aqua: iurgati ſunt cōtra Moyſen Quibus ipſe dixit. Quid iurgamini cōtra me et temptatis dñm? Exo. xvij. c. Sed hic poſſ aliquis querere. Quare deus eduxit eos per talem viā: vt paterētur defectū cibi ⁊ potus. Et rñdet Nico. de lira ꝙ hoc fuit vt ex frequenti neceſſitate oporteret eos recurrere ad dñm: ⁊ ſic ſub timore dñi retinerenf: ⁊ ꝑ hoc etiā bonorū patiētia ⁊ maloꝝ impatiētia declararetur.

De inobedientia populi.

s Ecunda offenſio fuit inobedientia. Quia multi collegerūt plus de manna q̄ fuerat ordinatū ⁊ reſeruauerūt in diē alterū: vt dicitur Exodi. xvi.

De ingratitudine populi.

t Ertia offenſio ingratitudo appellatur. In tot nanqꝫ beneficijs male locuti ſunt de deo. Dicif nanqꝫ Numeri. xiiij. ꝙ voluerunt ſibi preficere ducē vt reduceret eos in egyptū. Quare dixit deus moyſi. Uſqꝫ quo detrahet mihi populus iſte? Quouſqꝫ non credent mihi in omnibus ſignis que feci corā eis? Et infra cōminatus eſt dicens. Nullus eoꝝ qui viderūt ſigna que feci in egypto: numeratis. ſ. a viginti annis ⁊ ſupra: videbit terram pro qua iuraui patribus eorum preter caleph ⁊ ioſue.

De idolatria populi

q Uarta offenſio idolatria fuit. Ut enī ſcribitur Exo. xxxij. videns populus ꝙ moyſes morā faceret dū eſſet in monte corā dño: dixit ad aaron. Fac nobis deos. Rabbi ſalomon dicit ꝙ iſti fuerūt egyptij ꝯuerſi ad iudaiſmū q̄ aſcēderūt cū iudeis de egypto. Et iſti qui erāt nutriti in idolatria incitauerūt magnā partē de filijs iſrael. vnde ſubiungebant. Moyſi enī ignoramus q̄d acciderit. Scd̄m ioſephū ⁊ magiſtrū ī hiſtoria alij dicebant eum a beſtijs comeſtū: alij a dño tranſlatū: alij ſane mentis cū dño philoſophantem. Ut vero ſequif in hiſtoria. Aaron ⁊ Ur reſtiterunt. Sed indignatus ppl's ſpuens in faciē Ur ſputis vt traditur eū ſuffocauit. Unde timens aaron ait. Tollite inaures vxorū ⁊ liberoꝝ ⁊ afferte ad me. Dicit magiſter ī hiſtoria ꝙ hoc erat quod precioſius ⁊ carius habebant: putans ꝙ conſulentes auaricie ſue nollent afferre. Fecit tñ ppl's quod dixerat: auidus ad idolatrandū. Formauit itaqꝫ ope fuſorio vitulū cōflatilē: quia in egypto bouem adorauerunt. Nāqꝫ vt dicit magiſter in hiſtoria in principio Exo. i. c. de ſubmerſione paruuloꝝ: erat apis deus egyptioꝝ: vt Plinius dicit qui ⁊ teſtaf ſe eū vidiſſe. Quidā taurus q̄ ex improuiſo egrediebaf de flumine: habens in humero dextero ſignū candidū inſtar lune corniculate: atqꝫ cū ſtatim cōfluerent egyptij omni genere muſicorū pſallentes leuabaf in aera: ⁊ ſuper eos tanq̄ pſallens ferebaf ⁊ ad motū vel ſtationē ipſiꝰ in terra mouebantur ⁊ ſtabant: ⁊ eodē die euaneſcebat. Que oīa demonū artificio cōplebanf: vt docet Aug. lib. xviij. de ciui. dei. c. v. Formato itaqꝫ vitulo dixit ppl's. Hi ſunt dij tui iſrael qui te eduxerūt de terra egypti. Fecitqꝫ aaron altare corā eo: ⁊ in craſtinū indixit ſolēnitatē. Maneqꝫ ſurgentes obtulerūt hoſtias: ſeditqꝫ pplus manducare ⁊ bibere: ⁊ ſurrexerūt ludere. i. adorare. Hic querif quare aaron edificauit altare? Et dicit Nico. de lira ſm Rabbi ſalomonē ꝙ ad retardandā imolationē: q2 aut ſtatim pplus imolaſſet ſine altari: aut in momēto altare cōſtruxiſſet. Ideo ſubdit aaron. Cras ſolennitas dñi eſt. Non dixit hodie: ſi forte interim veniret moyſes ⁊ impediret. Tunc dixit dñs ad moyſen. Deſcende: peccauit pplus tuus. Quaſi dicat. nō meꝰ ꝓpter idolatriam. Uel ex eo quia erat moyſes illi pplo manſuetus. vt pꝫ. xlv. di. c. diſciplina. ⁊. xxiij. q. iiij. c. quid crudele. Subiūxit deus. Cerno ꝙ ppl's iſte dure ceruicis ſit. Dimitte me vt iraſcaf furor meus. Dixit aūt moyſes. Queſo dñe quieſcat ira tua: ⁊ eſto placabilis ſuper nequicia ppl'i tui: ne dicant egyptij. Callide eduxit eos vt interficeret in montibꝰ: quaſi impotēs dare terrā quā ꝓmiſerat. Recordare abraam. quaſi dicat. Si pplus iſte meruit mori ꝑ incendiū: ecce abraā pater eoꝝ ꝓpter amorem tuū ꝑiectus fuit in ignē chaldeoꝝ. Sequif textus. ⁊ yſaac. ac ſi dicat. Si pplus meref mori per gladiū: ecce yſaac paratus fuit pro te imolari. Et additur. ⁊ iacob. i. ſi meruerit puniri pplus exilio: ecce iſrael tanq̄ exul fuit in meſopotamia obediens patri ſuo: ⁊ tibi: quibꝰ iuraſti per temetip̄m qui es imutabilis de dāda terra chananeoꝝ ſemini eorū. Placatuſqꝫ eſt dñs: ⁊ moyſes deſcendit.

De gula populi.

q Uinta offenſio fuit gula: quando ardenter dicebant vt ponitur Numeri xi. Recordamur piſciū quos comedebamus in egypto gratis. i. pro paruo precio. In mentem nobis veniūt cucumeres: pepones: porri: cepe: ⁊ allia.

De deſperatione populi.

s Exta offenſio fuit deſperatio: quando vt ponitur Numeri. xiiij. oīs turba fleuit dicens. Utinā mortui eſſemus in egypto: ⁊ non in hac vaſta ſolitudie.

De fornicatione populi.

s Eptima offēſio fuit fornicatio. Scribitur nanqꝫ Numeri.xxv. ꝙ fornicatus eſt ppl'us cū filiabus Moab: que vocauere eos ad ſacrificia ſua. Dic̄ hic Nicolaus de lira. ꝙ Balaam ſciēs filios iſrael eſſe ꝓnos ad luxuriā: dedit cōſilium Balach regi moabitarū: vt mitteret puellas pulchras ⁊ ornatas per exercitū eoꝝ: ⁊ ꝙ iuuenes veniētes ad ſe verbis allicerēt: ⁊ cū viderent eos inflāmatos ad actum carnis: nō permitterēt ſe ab eis cognoſci niſi prius comederent de idolotitis: ⁊ idola adorarēt que ſecum portauerant: vt ſic deus offenderef: ⁊ populus iſrael ab eo percuteref: ⁊ daref in manus hoſtiū. Dicit etiam Joſephus ꝙ aliqui nobiles de iſrael acceperunt ſibi vxores de illis. Et licꝫ nō ſit ſcriptū in iſto caplo. xxv. ꝙ Balaā dedit tale cōſiliū: tamē habef Exo. xxxi. c. vbi d̄r. Nōne iſte ſūt que deceperūt filios iſrael ad ſuggeſtionem. Balaaꝫ. Et Apoc̄. ij. c. dicif. Habeo aduerſus te pauca: qm̄ habes hic tenentes doctrinam Balaam: qui docuit Balach mittere ſcandala coram filijs iſrael edere de ſacrificijs idolorū: et fornicari.

De ſeptē plagis quibus populus punitus fuit. Caplm III

t Ot ſceleribus iudeoꝝ ad iracundiā cōcitatus dn̄s: flagella multiplicia cōtra eos miſit. Et ꝗuis dictum ſit paulo ante in fine quarte offenſionis: ꝙ dn̄s fuit placatus: illud tamen intelligif ſm Nico. de lira. ꝙ deus nō ſimul nec ſubito populū idolatram ⁊ durū puniuit. Jdcirco aduertendū eſt in hoc myſterio ꝙ ſeptē famoſis plagis populus ille percuſſus eſt.

Prima plaga fuit poſt adorationem vituli de qua dicif Exo. xxxij. c. in fine. Percuſſit dn̄s ppl'm ꝓ reatu vituli. Nam poſtq̄ Moyſes deſcendit de monte, ⁊ vidit vitulū ⁊ choros: redegit in puluerem vitulū: quē ſparſit in aqꝫ et dedit ex eo potū filijs iſrael. Rabbi Salomō dicit ꝙ iſte aque potate erant nociue culpabilibus: cauſando in eis inflationeꝫ ⁊ languorē per quē poterant ab alijs diſcerni: alijs autem erant dulces ⁊ vtiles: ſicut aque in ſacrificio zelotipie oſtēdebant per effectū culpā mulieris vel eius innocentiā. vt habef Numeri. v. c. Alij aūt doctores dicunt ꝙ color auri remāſit circa ora eoꝝ qui erāt culpabiles ita ꝙ barbe eoꝝ videbanf auree, ⁊ ſic ab alijs diſtiguebanf. Quare filij Leui obediētes Moyſi zelo dei interfecerūt ex tranſgreſſoribus viginti tria millia. Facto ꝟo die altero Moyſes orauit ꝓ populo dicēs. Peccauit dn̄e populus tuus iſte. Aut dimitte eis noxam hanc: aut dele me de libro vite. Dicit Rabbi Salomon. ꝙ iſte liber intelligif lex: que denoiaf a Moyſe eo ꝙ fuit eius miniſter. Eſt ergo ſenſus ſm eū. Dele me de libro. vt. ſ. lex nō denominef nomine meo. niſi populus iſte tibi recōcilietur. Aug. vero exponit dicēs. ꝙ Moyſes ſic dixit ex cōfidentia ⁊ familiaritate diuina: vt ſit ſenſus. Sicut certus ſum ꝙ nō delebis me de libro tuo: ita peto vt certifices me vt remittas noxam iſti populo.

De igne qui deſcendit in caſtra.

s Ecunda plaga punitus eſt ille populus ꝓpter peccata ſua: qn̄ accenſus ignis dn̄i deuorauit extremā parteꝫ caſtrorū: vt dicif Numeri. xi. c. Forte ibi erāt magis culpabiles. Tandeꝫ oratione Moyſi ignis abſorptus, id eſt extinctus fuit.

Tertia plaga fuit poſtq̄ habuerūt coturnices. Ut em̄ habef Numeri. xi. c. adhuc carnes erant in dentibus eoꝝ, nec defecerat hmōi cibus: ⁊ ecce furor dn̄i cōcitatus in populū percuſſit eū plaga magna nimis. Uocatuſqꝫ eſt ille locus ſepulcrū cōcupiſcentie. Jbi em̄ ſepelierē populū qui deſiderauerat carnes. Dic̄ magiſter in hiſtoria ꝙ modus plage h̄ nō determinaf. Credif tn̄ ꝙ fuerit ignis.

Quarta plaga ponitur Numeri. xvi. c. quādo multitudo murmurabat cōtra Moyſen et Aaron dicens. Uos interfeciſtis populū. Cūqꝫ vellent eos obruere lapidibus: fugerūt ad tabernaculū: ⁊ operuit eos nubes: ⁊ apparuit gloria dn̄i. Dicunt aliqui ꝙ non fuit illa que pbebat ducatum populo: ſed quedā parua nubes in qua dominus ſolitus erat loqui cum Moyſe. Alij dicunt ꝙ fuit illa que p̄bebat ducatum: ſed ſtabat in alto ſuper tabernaculū: ⁊ tūc deſcendit operiēs ⁊ ambiens circūqꝫ: vt nullus poſſet adire. Et egreſſus ignis deuorauit populū. Fuerūt aūt percuſſi tredecim millia ⁊ octoginta.

Quinta plaga exprimif. Numeri. xxi. quādo ꝓfecti de monte hoc venerūt in Salmona. Et q̄ male loquebāf de deo: miſit dn̄s in populū ſerpentes ignitos. Qui ſic dicebantur ſm Nico. de lira. ⁊ magiſtrū in hiſtoria. q̄ nimi ⁊ veloces erāt ad modū ſcintillarū: vl' q̄ voātes ꝑ aera emittebāt ſcintillas ardētes: vl' ex eo ꝙ ꝑ morſus eoꝝ calefiebat caro: ac ſi ignireſ. Tunc venerūt iudei ad Moyſen: videntes mortes plurimoꝝ dicētes. Peccauimus q̄ locuti ſumus cōtra deū ⁊ tu ora vt tollas a nobis ſpentes. Orauitqꝫ moyſes ad dn̄m. Cui dn̄s ait. Fac ſpentē eneū: ⁊ pone in perticam eminentē in medio ppl'i: ⁊ quicūqꝫ percuſſus fuerit a ſpente reſpiciat eum ⁊ viuet. Et factū eſt ita. Dicit Rabbi Salomon: ꝙ in ſpente nō erat ꝟtus ſanādi: ſed aſpicientes ſpentē cognoſcebant afflictionē illā a deo ſibi iuſte illatā: petendo miaꝫ: ⁊ ip̄e deus ſanabat eos. Rō aūt myſtica eſt: q̄ ſpens ille figurabat xp̄m paſſum in cruce: ꝑ cuius intuitum fidē ⁊ deuotōnē ſanamur a morſu ſathane. Ex quo xp̄s dixit Joh̄. iij. Sicut exaltauit moyſes ſpentē in deſto: ita exaltari opꝫ filiū hois. Dicit magr̄ in hiſto. ꝙ illū ſpentē eneū habuerunt ſecū filij iſrl' ſemꝑ ⁊ magnifice repoſitus eſt in hieruſalē. Tandē ob cultū ſuꝑſtitiōis quē ſibi exhibebat ppl's cōminuit eū in puluerē rex Ezechias: ⁊ poſuit in torrente cedron: ſicut etiā patet. iiij. Reg. xviij.

Sexta plaga enarraf Numeri. xxv. qn̄ ſcꝫ iſrl' initiatus eſt. i. ꝯſecratus beelphegor idolo madianitarū. Jrat' aūt dn̄s dixit ad moyſen. Tolle cūctos p̄ncipes ppl'i: ⁊ ſuſpende in patibulis ꝯ ſolē vt auertaf furor me' ab iſrl'. Dicit magr̄ in hiſtoria. Forte q̄ ſubditos nō corripiebāt duces tribuū voluit ſuſpendi. vel potius p̄ncipes. i. auctores huius idolatrie. Occiſiqꝫ ſunt. xxiiij. millia hoim.

Septima plaga fuit qn̄ iuuenes plurimi zelo phinees acceſi: multa millia hoim ꝑcuſſerūt. Ut em̄ refert ioſephus, ⁊ ponif Nume. xxv. p̄ncipes tribus Simeō zambri filiaꝫ cuiuſdam potētis madianitarū duxerat: q̄ dicebatur corbi. Qui vxore iubēte in q̄dā ſolēnitate cū alijs ducibus deo nō immolauit. Quā obrem cū a moyſe rep̄henderenf in generali qui colebant idola nō deūt: ille corā oibus ꝓfeſſus eſt ſe alienigenā duxiſſe: ⁊ ſe idola colere: nec tyrānicis legibus q̄s ip̄e ſibi moyſes impoſuerat obnoxiū eſſe: q̄bus ſub figmento legū ⁊ dei grauiori ſeruitute ppl'm premebat q̄ egyptij: cū ꝓpriū auferebat viuēdi arbitrium. Et diſcedēs corā omni turba que flebat ante fores tabernaculi intrauit tabernaculuꝫ vxoris. Surgēſqꝫ phinees filius eleazari de medio multitudinis: ⁊ accepto pugione igreſſus eſt poſt illum in lupanar. Et cū inueniſſꝫ coeūtes ꝑfodit ambos in locis genitalibus. Quo exemplo multi moti idolatras plurios occiderūt. Quid plura? Ut cōcludif in ꝓlogo in eplam ad romanos: ita crebra ꝓuocatone dn̄m irritauerūt: vt oēs in heremo morerenf nec plures ex ſenioribus eoꝝ q̄ duo homies

terrā ꝓmiſſionis intrarūt. Nos igitur caueamus nobis: ne deum contra nos ꝓpter peccata noſtra prouocemus: quia quanto plura digniora qꝫ ſuſcepimus dona: tanto grauiora noſtra facinora delictaqꝫ reputātur. Et ſi illa deponere neglexeremus: non negliget aut retardabit vltionē deus qui eſt benedict' in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

De iudicio dei contra iudeos in hieruſaleꝫ habitantes. Sermo XII

d Edit deus populo iudeoꝝ ciuitatē hieroſolymitanā ad inhabitandū: in qua tempore Nabuchodonoſor regis babylonis tm̄ excreuerunt iniq̄tates ⁊ execrāda mala ꝙ de' oēꝫ populū tradidit in manus inimicoꝝ ſuorum ⁊ ciuitate debellata: omnes vtriuſqꝫ ſexus iuſto iudicio dei captiui ducti ſunt in babylonē. Neqꝫ ob aliā cauſam tam graue damnū ſcurrerunt: niſi quia diuina mādata cōtemnebāt erantqꝫ deo celi abominabiles ⁊ exoſi. Ad qđ clare intelligendū ſtatui in hoc ſermone de iudicio dei contra iudeos in hieruſalē commorantes loqui. De quo ſi plenam noticiam habere voluerimus: neceſſe eſt vt tria myſteria diſſeramus.

Primū d̄r glorie.
Secundū nequitie
Tertium pene.

De gloria ⁊ magnificentia ciuitatis hieruſalem. Caplm II

e Xaltauit deus gloriam ciuitatis hieroſolymitane: ⁊ fecit illam ſpecioſam ⁊ decoram valde: in qua morabanf iudei cū ingēti leticia ⁊ quiete. Uerūtamen vt ſic fuiſſe demonſtremus tria de ipſa ciuitate cōſideremus.

Primo ſitum.
Secundo cultum.
Tertio ſtatum.

De optimo ſitu ciuitatis hieruſalem.

p Rimo cōſideremus illius ciuitatis ſitum. Et de hoc notandū ſm Rabanū libro. xij. de origine rerum. ꝙ hieruſalem eſt ciuitas in paleſtina in medio iudee poſita: vmbilicus toti' habitabilis noſtre zone. Unde Ezechielis. v. dicit dominus Jſta eſt hieruſalem: quam in medio gentiuꝫ ſituaui. Nicolaus de lira dicit: quia ſituata ē in quarto climate terre habitabilis ſepteꝫ climatibus diſtincte. Eſt ibi terra fertilis: nō modo frugum: ſed etiam balſamo: melle ⁊ lacte.

Que in diſtributione terre pmiſſionis data
fuit tribui beiamin:dicta iebus q̄ eſt hierl'm:
vt notaē Joſue.xviij. Et idem fateē Yſid.lib.
xiiij.etymol'. In.xv. v̄o li. aſſerit ꝙ ſm iude=
os Sem filius Noe:quē dicūt melchiſedech
pmus poſt diluuiū in ſyria cōdidit ſalē vrbē
hanc:poſtea ipam tenuerūt Jebuſei:ex qbus
dicta eſt iebus. Sicqꝫ duobus noibus copu=
latis iebus ⁊ ſalem vocata eſt. Que poſtea a
Salomone hieroſolyma:quaſi hieruſalomo=
nia dicta eſt.

De templo mirabili hieruſalem.

S Ecūdo cōſiderem⁹ illius ciuitat cul
tum. Jbi equidē a ſalomone conſtru
ctum eſt templū miro artificio:de q̄
dr.ij. Paral'.iij. Cepit ſalomon edificare do=
mū domini in hierl'm in mōte moria:qui de=
mōſtrat⁹ fuerat dd prī eius:anno q̄rto regni
ſui. Glo. Hiero. ſup illo v̄bo. Uade in terram
viſionis. Jn hoc mōte inquit: obtulit Abraā
holocauſtuꝫ p Jſaac. Et glo. ſuper illo verbo
iacob. Non eſt hic aliud niſi domus dei dicit
Jn hoc loco credit iacob dormiuiſſe ⁊ vidiſſe
angeloꝝ viſionē in ſcala: pūidiſſeqꝫ templuꝫ
⁊ dei cultū ibidē futurū. Quātū v̄o fuerit do
mus illa mirāda:patet ex his que dicūtur.iij.
Reg.vi. Erat ibi cōcurſus ⁊ frequētia gētiū.
Precipue v̄o ſm Nico. de lira. ex omī iudea
ppl's ibi cōfluebat in feſto paſce ſiue azymoꝝ
in memoriā liberationis de egypto. Jn feſto
pēthecoſtes:in memoriā date legis: Jn feſto
ſcenophegie ſiue tabernaculoꝝ:in memoriaꝫ
manſionū in deſerto. Hanc domū xp̄s voluit
ſua pñtia decorare. Jbi oblat⁹ eſt q̄dragēſima
die poſtq̄ natus fuerat. Jbi inuētus poſt tri
duū in medio doctoꝝ. vt dr Lu. ij. Jbi doce=
bat. Unde Mar.xiiij. dixit. Quotidie apud
vos erā docēs in templo.

De ſtatu hieruſalem.

T Ertio cōſideremus illius ciuitat ſta
tum. Facta equidē fuit ciuitas inſi=
gnis ⁊ regia. Primuſqꝫ ibi regnauit
rex ſaul. quē ſamuel vnxit in regē.ij. Dd.iij.
Salomon.iiij. Roboā.v. Abias.vi. Aſa.vij.
Joſophat.viij. Joram.ix. Ochozias.x. Joas
xi. Amaſias.xij. Ozias.xiij. Joathan.xiiij.
Achaz.xv. Ezechias.xvi. Manaſſes.xvij.
Amon.xviij. Joſias.xix. Joachim.xx. Sede=
chias. Erat ergo ciuitas illa famoſa plena po
puloꝝ diuitijs. Erant ibi ornata edificia:alta
palatia:⁊ iuuenes robuſti ⁊ bellicoſi. Sed vt
dicit Lactan.li.ij. Tum maxime deus ex me=
moria hoīꝫ elabiē:cū beneficijs eius fruētes
honorē diuine indulgētie dare debent. Jdeo
populus hieroſolymoꝝ:vt patebit incraſſat⁹
nimis recalcitrauit.

De nequitia populi iudaici ⁊ impietate
multa. Capl'm II

Q Uāta fuit iniq̄tas iudaici populi in
hierl'm habitātis inueſtigandū eſt:
vt ſic percipiamus q̄ iuſte de⁹ populꝫ
illum nequā tradidit in captiuitatem. Sunt
aūt tria que accuſant hieroſolymoꝝ culpam
et impietatem.

Primū eſt multiplex offenſio.
Scdm temeraria pſumptio.
Tertiū dura obſtinatio

De octo peccatis quibus in hieruſalem of=
fendebatur deus.

P Rimū quod accuſat ⁊ arguit hiero=
ſolymorum culpam:eſt multiplex of
fenſio. Jn multis nanqꝫ non in vno
ſolo peccato offendebant deū. Octo tm̄ erant
inter cetera peccata principalia que abunda
bant in illa ciuitate.

Primū pctm̄ dicit negligentie.
Scdm iniuſticie.
Tertium auaritie.
Quartū fraudulentie.
Quintū violentie.
Sextum luxurie.
Septimum idolatrie.
Octauū irreuerentie.

Primū pctm̄ qd abūdabat in illa ciuitate
dr negligentie. Supiores nāqꝫ nō curabant
de ſalute ſubditoꝝ. Quiūmo ſuo malo exem
plo corrūpebant eos:⁊ inducebāt ad male fa
ciendū. Hinc Hieremias cōquerebaē.x.c.d.
Stulte egere paſtores:⁊ deū nō exquiſierūt:
pptereа nō intellexerūt.⁊ omīs grex eorum
diſperſus eſt. Et.xxiij.c. Hiere. aiebat. Ue pa
ſtoribus q̄ diſpdunt ⁊ dilacerāt gregē paſcue
mee dicit dn̄s. Sis cautus o pdicator ne pro
pter iſta platis detrahas. Si boni ſunt:bene
erit ipis. ſi v̄o mali:iudicet illos deus. Noſtra
v̄o nō intereſt illoꝝ icrepare delicta. Scdm
pctm̄ qd abūdabat in ciuitate hierl'm erat in
iuſticia. Et de hac Hiere.v.c. ait. Circūite vi
as hierl'm:⁊ aſpicite ⁊ cōſiderate: ⁊ querite i
plateis eius:an inueniatis virū facientē iudi
cium ⁊ querentē fidem. Et infra. Cauſaꝫ vi=
due non iudicauerūt:⁊ cauſam pupilli nō di=
rexerunt. O quid de nobis dicā: Heu heu pe
rijt pfecto de terra iuſticia. Timore: amore:
odio:ac pcio ē eiecta. vt dr.xi.q.iij.c. q̄tuor.
Sꝫ pfecto impletū eſt dictū Jſidori:q ait.

nes ſolobrieſis in policratōe lib.ij. ait. Quo=
tiens ſol in celo videbiē geminari inūdatio=
nem aquarū ſubtus orbis expectet. Et licet a
raritate ſui miraculis videaē accedere:opus
tm̄ nature eſt:que quidē ſoles nō geminat: ſ
nubē ſimillimā facit:vocaē qꝫ pareliō. Eſt em̄
parelion nubes ſimillima ſoli. Scdm ſignuꝫ
ppter quod timēda ſunt mala futura dicitur
comete apparitio. De qua nota qd dic̄ Tulli⁹
lib.ij. de natura deoꝝ:ꝙ cometa grecū voca=
bulū eſt: quā latini crinitā ſtellā vocant:eo ꝙ
comas luminis de ſe fundat. Pythagorici di
xerunt cometā eſſe vnā de ſeptē ſtellis errati
cis. Quoꝝ falſitas apparet:cū ſepe omnes lu
ceant apparēte cometa. Ariſt.i. methau. ſcri=
bit anaxagorā Democritū ⁊ alios dixiſſe co=
metam fore de natura celi. Sed cum omnis
ſtella celi ſit ppetua:⁊ cometa videaē defice=
re abſqꝫ eo ꝙ ſolis radijs abſcondaē. ideo di
cendū cū Johāne damaſceno. ꝙ cometa non
eſt ſtella de natura celi:ſ vapor ad volūtateꝫ
creatoris accenſus in viſcoſa materia ⁊ adu
ſtibili. De apparitione ſ comete dicit Ptolo=
lomeus in cētiloquio ppoſitione.xcix. ⁊ in.ij.
quadripartiti.c.vlti. ⁊ Ariſt. in.i. methau. ꝙ
ſignificat malos effectus. Scribit Seneca i
q̄ſtionibus naturalib⁹ ꝙ due inſule ſubmerſe
ſunt pnunciāte cometa. Narrat Juſtinus ꝙ
anno:quo natus eſt Mithridates:⁊ anno q̄
pmū regnare cepit:cometa p vtrūqꝫ tempus
multis diebus ſplēduit cū luce tāta:vt celum
omne videreē ardere. Jn quātitate videbaē
occupare magnū celi ſpaciū: ⁊ in luce vince=
bat nitorē ſolis. Apparebatqꝫ horis q̄tuor.
Hic Mithridates.xlvi. annis cum romanis
atrocia bella geſſit. De quo ſcribit Uale. lib.
viij. in rubrica de ſtudio ⁊ induſtria. Et idem
cōfirmat Solinus in lib. de mirabilib⁹ mūdi
Uigintiduarū gentiū quibus impabat idio
ma didicerat. Et vt refert Juſtin⁹ ⁊ Eutropi
us cum Nicomedē regem bythinie regno pa
raret pellere amicū romanoꝝ: cum diceretur
ſibi ꝙ ſi id faceret romanis diſpliceret: cum
epheſum peruenīſſet:crudeli edicto. vt ſcribit
Uale. lib.ix. in rubrica de crudelitate. multaꝫ
familiā romanoꝝ ciuiū in Aſia:per vrbes ne
gociandi cauſa diſpſam vna epiſtola et vno
die truncari fecit. Quā miſerabilis illa reruꝫ
facies fuit:vt vbicūqꝫ romanus fuiſſet inuē=
tus. puta in agro:in domo:in foro. in via: in
templo:in lecto:in cōuiuio:velut hoſtis ma=
ctareē. Seneca. li.xvi. de q̄onibus naturalib⁹
dicit ꝙ impante Nerone ſenis menſibus ap
paruit cometa. Neqꝫ v̄o peius quid illis tem
poribus potuit eſſe q̄ viuere ſub domio tam
crimīnoſo. De quo dicit iohānes ſolobrienſis
in policratone lib.i. Jn tāta mole imperij oēꝫ
poſus eſt grauitatē:pbiam pſequēs q̄ſi ma=
ieſtatis imperij inimicā:⁊ nobiliora ingenia
veritus:ſe cōſilijs ſubdidit hiſtrionū. Cuꝫ v̄o
eſſet oīm auariſſimus:adeo vt nulli quodcū=
qꝫ officiū delegaret qn pſequereē:noſti quid
mihi opus eſt: aut illud ſubijceret. qui oībus
preeſt:oībus indiget:tm̄ hiſtrionibus et mi=
mis pecunias infinitas erogare non graua=
batur. Singulos put quibuſqꝫ placuerat:am
pliſſime dignitat nomine ſublimabat: alios
patricios:alios ſenatores dicēſ. hos illuſtriū
ſpectabiliū ve noībus illuſtrabat. Tertium
ſignum ppter quod timēda ſunt mala futura
dicit portentoruꝫ frequētatio. Quando mul
tiplicanē pdigia ⁊ oſtenta ſolent ſequi prodi
tiones ⁊ mala. Unde Plinius lib.ij. de natu=
rali hiſtoria ſcribit. ꝙ āno anteq̄ craſſus oc=
cidereē a parthis:ferrum pluit in lucanis: et
omnes lucani milites:quoꝝ numer⁹ multus
erat:in illo exercitu fuerūt ceſi. Recitat Oro=
ſius ꝙ anno ab vrbe cōdita q̄dringēteſimo
octogeſimo:ſanguis de terra e multis fonti=
bus ſcaturijt: pro malo quod ſecutum eſt qm̄
ſequēti anno terribilis peſtis romanos inua
ſit. Jdem Oroſius refert:ꝙ anno ab vrbe cō
dita quadringēteſimooctogeſimoſexto dira
pdigia viſa ſunt rome. Edes ſalutis ictu ful
minis diſſoluta eſt. Apud phormias multis
ictibus fulminū menia vndiqꝫ cōbuſta ⁊ diſ=
ſoluta ſunt. Sequēti anno Sempromi⁹ cōſul
aduerſus picētes exercitū duxit. Triſte adeo
id bellum fuit:vt cum media pugna contre=
muiſſet terra ⁊ fuiſſet terremotus. ⁊ dicereē:
ꝙ cum ſono tam horribili ſanguinem huma
num accipe voluiſſet. Romani quippe pauci
admodū qui remāſerunt vicerunt:q̄ vtraqꝫ
pars gladio corruit:paucis romanis rema=
nentibus. Oroſius inſup dicit. ꝙ bellū picen
tum:marſorum:pelignoꝝ:ſannitū:⁊ lucano=
rum multa pdigia pceſſerunt. Nam Rome
ſub ortu ſolis globus igneus e regione ſeptē
trionis cū maximo celi fragore emicuit. Apd
tarentinos cum panes per cōuiuia frangerē
tur:cruor e medijs panibus quaſi e vulneri=
bus corpoꝝ fluxit. Tunc per ſeptem continu
os dies grando lapidum:immixtis etiam te
ſtarum fragmentis:terram latiſſime verbe=
rauit. Bellū punicū ſcdm multa pdigia pre=
monſtrarunt. Nam bos quidam locutus eſt

rome dicēs. Caue tibi roma. Et Aug. li. iij. de
ciui. dei. c. vlti. de hoc ait. Omitto boues lo-
cutos: infantes nōdum natos quedā verba
clamaſſe de vteris matrū: volaſſe ſerpentes:
feminas τ gallinas τ hoīes in maſculinū ſe-
xū fuiſſe cōuerſas. Inter cetera mala que ex
poſt ſecuta ſunt ſm Oroſiū in ea pugna que
apud cānas celebrata eſt. x liiij. milia roma-
noꝝ ceſa ſūt. Hannibal in teſtimoniū victorie
tres modios anuloꝝ aureoꝝ qui ex manib' as
interfectoꝝ detracti fuerāt carthaginē miſit.
Narrat Sigibertus ꝙ in gallia añ ſo'. ſticiū
eſtiuale orta tempeſtate cū grandi- e ingens
fragmentū glaciei de celo cecidit: cuius lati-
tudo ſex pedum: altitudo duoꝝ: lōgitudo vo
q̄ndecim fuit. Et vt ſcribit .n ſpeculo geſtoꝝ
mūdi: ſtatim normāni ſe- tētrionales populi
venerūt in galliā pote- ti manu: domuerūtq̧
gallos ſtrage bellica p. xl. annos. Poſtremo ī
ſignū pacis norm- ānis data eſt quedam por
tio gallice regionis que vſq̧ ad iſta tempora
dr normānia. Tertiū dubiū aperiendū fuit
Quibus ſignis hieroſolymoꝝ excidium fuit
p̄monſtratū. Et lꝫ fuerint multa q̄ Joſephus
ponit in libris quos ſcripſit de bello iudaico.
nos tñ aliqua pncipalia colligemus. Et pmū
fuit ꝙ ſtella quedā pannꝫ ſub forma gladij
ſtare viſa eſt quaſi imminens deſup ciuitati.
Scdm. cū die feſti populi cōueniſſent: octa-
ua die menſis aplis: noctis tēpe hora nona:
tantus fulgor luminis aram tēplūq̧ circūde
dit: vt dies clariſſimus videref: manſitq̧ ſpa
cio hora dimidie. Hoc quidē ignaris pſperū
viſum eſt: ſed pitos pitoſq̧ portentū exitiale
non latuit. Tertiū ſignū ꝙ luna eclipſim per
duodeciꝫ noctes cōtinuas paſſa eſt. Quartū
ſignū ꝙ ianua templi q̄ erat ad orientē: cum
eſſꝫ ere ſolido induta tanti pōderis ꝙ vix vi
ginti viri ſummo conatu impellentibus clau
deref: repente hora noctis ſexta per ſeipſam
aperta eſt: ꝗꝗ ferreis vectibus teneref. Qui
tum ſignū ꝙ die. xxi. Maij ppe ſolis occaſuꝫ
viſi ſunt currus τ quadrige in omni regione
per aerē ferri: τ armatoꝝ cohortes nubib' cō
miſceri. Sextū ſignū in nocte pēthecoſtes ſa
cerdotes ingreſſi templū ad diuina officia ce
lebranda, pmo ſenſerūt quoſdam ſtrepitus:
τ paulopoſt audierūt voces clamātes. Diſce-
damus ab his ſedibus. Septimū ſignū q̄d ā
ieſus nomine poſt quattuor annos clamauit
cōtinue alta voce. Uox ab oriēte. Uox ab oc-
cidente. Uox a quattuor vētis. Uox ſup hie-
ruſalē. Uox ſup ſponſos τ ſpōſas. Uoxq̧ ſup
vniuerſuꝫ ppl'm. Sicq̧ indeſinēter die ac no
cte clamabat per vicos τ plateas diſcurrēdo
Et flagellatus ac pcuſſus etiā añ iudicē fla-
gris vſq̧ ad oſſa lacerat' vt taceret: cū q̄daꝫ
eiulatu ſemp illud replicabat addēs. Ue hie-
roſolymis. Ue maſculis τ femellis.

Qualr xp̄us pnunciauit excidiū hieroſoly
moꝝ pcipue tribus vicibus. Caplm II

H Ic ad mentē reducendū eſt: ꝙ dñs
τ ſaluator noſter ieſus xp̄s illi pplo
prenūciare dignatus eſt que ventura
erant mala: vt ſi vellēt poſſent penitendo fle-
ctere furorē dñi. Tribus aūt vicibus id fecit.
Qd commemoraf a Luca pmo. xix. c. Scdo
xxi. c. Tertio. xxiij. c. Primo Lu. xix. habef q̄li
ter cum dñica oliuarū veniret in hieruſalē: et
turbe pceſſerunt ei obuiā. videns ieſus ciui-
tatem fleuit ſup illam dicēs inter alia. O hie
ruſalem plena populo. O ciuitas ſacerdota-
lis τ regia: veniēt dies in te: τ circūdabunt te
inimici tui vallo: τ circūdabūt te τ coangu-
ſtabunt te vndiq̧: τ ad terrā pſternēt te τ filios
tuos qui in te ſunt: τ non relinquent in te la-
pidem ſup lapidē: eo ꝙ nō cognoueris tp̄us
viſitationis tue. Inquit ppterea Hiero. in q̄-
ſtionibus ad Helbidiā. Intantū hieruſalem
amauit dñs vt fleret eam τ plangeret τ pen-
dens in cruce loqueref. Pater ignoſce illis:
quia neſciūt q̄d faciunt. Itaq̧ impetrauit qd
petierat: datūq̧ eſt eis tempus pnie: videlicꝫ
vſq̧ ad. xlij. annū. Poſt quod pſeuerantibus
illis in blaſphemia: egreſſi ſunt duo viri de fi
nis gentium romanoꝝ Ueſpaſianus τ Tit':
τ eos interfecerūt atq̧ lacerauerunt. hec ille.
Secundo xp̄s prenūciauit deſolationē hieru
ſalē. Luce. xxi. cum dixit. Erit enim preſſura
magna ſup terram: τ ira populo huic. Et ca-
dent in ore gladij τ captiui ducenf in om̄es
gentes. Et hierl'm calcabif a gētibus: donec
impleanf tempa nationū. Tertio xp̄s pnun-
ciauit ruinam hierl'm. Luce. xxiij. ca. quando
die paſſionis ſue ſequebatur illum cruce one
ratum multa turba populi τ mulierū que plā
gebant τ lamentabanf illuꝫ. Conuerſus aūt
ad illas ieſus dixit. Filie hieruſalem nolite
flere ſuper me: ſed ſuper voſipſas flete et ſup
filios veſtros. Quoniā ecce venient dies in
quibus dicent. Beate ſteriles que non genue
runt: τ vbera que non lactauerunt. Quid plu
ra? Crucifixus eſt chriſtus: τ tota mundia-
lis machia eſt commota. Tremuit terra ob-
ſcuratus eſt ſol: petre cōtrite ſunt: aperta mo
numenta: τ velum templi ſciſſum eſt in duas

partes a ſummo vſq̧ deorſum: vt dr Matth.
xxvij. tñ iudei duriores effecti in xp̄m τ eccle
ſiā ſeuiūt. Poſt xp̄i reſurrectionē q̄nquageſi-
ma videlꝫ die apl'i receperunt ſpm̄ſctm̄: τ ea
die Petrus publice predicauit reſurrectioneꝫ
xp̄i: τ pniam in remiſſioneꝫ pctoꝝ. vt dicitur
Act. ij. Et poſtꝗ̄ ſanauit claudū τ paralyticū
ex vtero mr̄is: qui ſedebat ad portā templi: q̄
vocabatur ſpecioſa: dicens. In noīe ieſu xp̄i
ſurge et ambula. Cū eſſet factus concurſus po
puloꝝ ad rem tam grandē videndā: iterū p-
dicauit Petrus innocentiā xp̄i τ impietateꝫ
eoꝝ contra illū. Et ſubdit. Penitemini τ con-
uertimini: vt deleātur peccata veſtra. Act. iij.
Sed ecce ſacerdotes τ magiſtratus templi i
iecere manus in Petrū τ Johem: τ icarcera
uerunt eos. Act. v. c. Sequenti vero die edu
ctos de carcere liberauerunt precipientes ne
docerent in noīe ieſu. Cū aūt illi pſeuerarēt
in doctrina: iterū poſuerūt eos in cuſtodia pu
blica: a qua fuerunt per angelū liberati. Et ne
ſingulis imoremur: obſtinati iudei lapidaue-
runt Stephanū. Actuuꝫ. vij. Surrexit tandē
Saulus contra diſcipulos: qui conuerſus eſt
ex miraculo xp̄i ſibi apparentis. Act. ix. τ a iu
deis pſecutiōes grauiſſimas paſſus eſt. Oc-
ciſus eſt Jacobus frater Johānis gladio. In
carceratus ē. Petrus τ per angelū liberatus.
Act. xij. Sicq̧ continue addebant mala ma-
lis miſerabiles iudei.

De terribili ſententia diuini iudicij contra
hieruſalem. Caplm III

N Eſcio quis tā ferus eſſe poteſt: vt ſi-
ne gemitu audiat que paſſa eſt hie-
roſolymitana ciuitas recto iudicio
dei. Idcirco in hoc myſterio de executione di-
uine ſnie cōtra hierl'm dicemus. De qua tria
ſunt cōſideranda.

Primū eſt multitudis ꝯcluſio.

Secundū famis afflictio.

Tertiū ciuitatis deletio.

Primū ꝯſiderandū eſt multitudis ꝯcluſio.
Cū eñ ab exercitu romanoꝝ circundata fuit
hierl'm τ ꝯcluſa: inuenta eſt ibi innumerabi-
lis multitudo ppl'i. Refert Euſebi' lib. iij. ec-
cleſiaſtice hiſtorie. qd etiā Joſephus ponit. ꝙ
ex oī iudea ppl'i in die ſolenni paſce hieroſoly
mā velut exitiali quadā manu cogente cōue-
nerunt: quos tricies centena milia hoīm di
cit fuiſſe iuſto. ſcꝫ iudicio dei tpe hoc vltionis
electo: vt q̄ in dieb' paſce ſaluatorē ſuū xp̄m
dñi cruentis manib' τ ſacrilegis vocib' vio-
lauerant: in ipis dieb' velut in vnū carcerem
oīs multitudo cōcluſa: feralis pene exitiū qd
merebaf exciperet. Secundū cōſiderandū
eſt famis afflictio. Obſeſſa nanq̧ ciuitate fe-
cerunt romani vallū muniti ſſimū in circuitu:
ita vt nullus ciuitatē exiēs illud ptranſire poſ
ſet. Ob quā cām in breui ciuitas vrgeri fame
cepit: tantūq̧ excreuit penuria rerū: ꝙ ppter
famē ea q̄ referā dicit Joſeph' mala eſſe ſecu
ta. Primū ꝙ pdones p ciuitatē diſcurrentes
vi intrabāt domos: τ rapiebāt ſi q̄d ibi inue-
niſſent comeſtibile. Secūdū. ꝙ filij ex ore pa
rentū τ ecōuerſo violenf ſtricto manib' gut-
ture maſticatū cibū extrahebāt: τ velut rabi-
di comedebant. Tertiū ꝙ etiā fimū boū alia-
q̧ imūda ſumpſerūt in cibū. Quartū ꝙ multi
cōtendebāt exire vt herbas colligerēt: τ capie
bantur a romanis. Et tant' fuit numer' capti
uoꝝ: vt tute cuſtodiri nō poſſent. Quapropf
ſtatutū fuit vt eruīs eorū oculis manibuſq̧
amputatis cōpellerenf ſic ad ciuitatē redire.
Quintū ꝙ pleriq̧ diuites timentes ne ſua io
calia ad manus romanoꝝ venirent: quos ve
riſimiliter preſumebāt ciuitatē debellaturos
illa deglutiuere. Cuius rei fama cū deueniſſet
ad aures romanoꝝ: cōmonuit eos vt exēteraꝛ
rēt iudeos captiuos quos eſtimabāt gēmas
in ventre adhuc retinere. Quare vna nocte
duoꝝ miliū patefacta ſunt viſcera. Sextū ꝙ
multi formoſi τ delicati iuuenes in vis in pla
teis: in pprijs domib' fame vexati: impro-
uiſa morte τ repentina cadebant: τ ſepi' illi qui
cadauera ſepeliebāt: ſupra ſepultos mortui τ
ipi deficiebant. Septimū ꝙ inuente ſunt mu
lieres filios pprios comedentes. Unde τ de
quadā dicit Joſephus: ꝙ cū fame torqueref
nihil habēs ad comedēdū: lactētē filiū in ma
nib' tenēs dixit. Infelicis mr̄is: infelicior fili:
in bello: in fame: in direptōe cui te reſeruabo?
Ueni ḡ nūc o mi nate: τ eſto cib' mr̄i: pdoni-
bus furor: ſeculis fabula. Et his dictis filium
iugulauit τ coxit: dimidiū comedit: parte al-
terā occultauit. Ecce cōfeſtim pdones odorē
carnis cocte ſentiētes i domū irruūt: τ vt car
nem prodat mortē minanf. Tūc illa detegēs
infantis mēbra: ecce inq̄t voƀ partē optimā
reſeruaui. At illos tant' horror inuaſit: ꝙ nec
loqui potuere. Et illa. meus eſt inquit filius.
meum eſt peccatum. ſecuri edite: quia prior
ego comedi quem genui. Illi vero tremētes
τ territi diſceſſerunt. O quot erant in ciuita-
te illa amara ſpectacula vbi videbantur quo
tidie tot morientes. O quot infantes τ pue-
ri extendentes manum ad vbera matrum:

et panem petentes: ad pedes illarum extincti ruebant. O quot erāt ibi flebiles voces: quot lamenta: quot ſingultus: quot ſuſpiria: ⁊ tamen a deo nō exaudiebant. Tertium cōſiderandum eſt ciuitatis deletio. Anno enim ſecundo imperij Veſpaſiani, Titus eius filius: qui in obſidione remanſerat ciuitatem cepit: quā a fundamentis ſubuertit. Ubi periere viroꝝ vndecies centena millia fame ⁊ gladio: ꝑter mulieres ⁊ paruulos: reliqui venundati. Ubi es ẏ magna ciuitas hieruſalē. Ubi decora ſyon. Ubi es ciuitas quondā referta gentibus: dn̄a populoꝝ: regibus veneranda: acceptabilis deo: ſedes gratie? Ubi es templum illud mirabile: pauimenta marmoꝛea: poꝛte nitentes auro? Omnia vtiqꝫ euerſa ⁊ a fundamentis dirupta fuere. O inuictiſſima dei viuentis dextera: que ceruices deprimit peccatorū. Ipſa faciēte tot calamitatibus ⁊ cladibus hierl'm perijt. Et poſt tēpoꝛe. ſ. Helij Adriani cō fluentibus diuerſarū nationū incolis reedificata eſt: ⁊ Helia ex pnomine īperatoꝛis dicta. Qui Adrianus vt dicit Oroſius lib. vij. pcepit: ne cui iudeo hieroſolymā intrare liceret. Digne itaqꝫ oībus timoꝛē dn̄i pdicamus qui timentibus ſe largit grām in pſenti: ⁊ in futuro gloꝛiā ſempiternā. Amen.

De iudicio dei cōtra David populū numerantem. Sermo XIIII

Compelloꝛ equidez nō parū admirari de hoīm huius tēpoꝛis temeritate: qui videntes quotidie patrias peſtilentijs grauiſſimis agitari: nō timēt tremenda iudicia dei. Profecto acerbiſſimum eſt flagellū peſtilentiarū. Nam pater filiū: filius fugit patrē: frater fratrez deſerit: vxoꝛ virū derelinquit: ⁊ vir vxoꝛem aboꝛminat. Quid plura? Suffocatur penitus pietas. Fiunt ciuitates vacue populis domuſqꝫ etiaz clauduntur ampliſſime. Viduant vxoꝛes maritis: ⁊ delicati iuuenes foꝛmoſeqꝫ puelle miſerabiliter extinguunt. Tali etenī flagello deus David in ſuis iuſte puniuit. Quod vt euidētius innoteſcat ad ipſum David ꝓ inſtructione noſtra ſermonez vertemus. De quo tria myſteria declarabimus.

Primū dicitur excellentie.
Secundū deficientie.
Tertium peſtilentie.

De admirandis ꝓrogatiuis ⁊ excellentijs David.

Capitulū I

Eniunt in vſum eccleſie ſancte dei: ꝓ maioꝛi pte pſalmi quos David cōpoſuit: quare nomē eius cū laude ſonat in auribus audientiū. Jdō i hac pte vidēdū erit quātis ꝑuilegijs ⁊ excellētijs dd̄ a deo fuerit donatus. Et ex multis quīqꝫ dūtaxat colligem'.

Prima dr̄ ꝓphetica illuſtratio.
Secunda filialis noīatio.
Tertia victoꝛioſa ſuperatio.
Quarta manſueta cōditio.
Quinta regalis exaltatio.

Qd̄ David claruit ſpū ꝓphetie.

Rima excellētia David dr̄ ꝓphetica illuſtratio. Claruit enī ſpū ꝓphetico ꝓnunciās myſteria xpi. Sz hic pulchꝛe diſputādū eſt. Utrū David fuerit reliquis ꝓphetis pſtantioꝛ. Et ad hoc rn̄det Nico. de lira ſup ꝓlogū in pſalterio. ꝙ david pōt cōparari ad ꝓphetas noui teſtamēti cuiuſmodi fuerūt apl'i. Et ſic David nō exceſſit alios. qꝛ apl'i fuerūt de ſecretis diuinis magis illuminati: ⁊ in maioꝛi plenitudine receperūt grām ſpūſſancti. Et ꝙ apl'i ſpūm acceperint ꝓphetādi ptz Act. ij. v. vi. xi. xiij. ⁊ xxvij. c. Si aūt cōparet David ad ꝓphetas veteris teſtamēti, ſic dic̄ Tho. ij. ij. q. clxxiij. ar. iiij. ꝙ nō fuit David excellētioꝛ alijs ꝓphetis: ſed Moyſes. Et hoc ꝓpter tria.

Primo ꝓpter clarioꝛē cognitionē.
Scd̄o ꝓpt̄ cōioꝛē denunciationē.
Tertio ꝓpter miraculoꝝ rutilationē.

Primo ꝓpt̄ clarioꝛē cognitionē. Nā excellētioꝛ gradus ꝓphetie eſt vbi eſt cognitio clarioꝛ. Sed Moyſi ꝯceſſuz fuit videre eſſentiā dei ſm̄ Aug. ad Paulā de vidēdo deū: qd̄ nō fuit ꝯceſſum David ⁊ alijs ꝓphetis. Ergo habuit clarioꝛē cognitōz: ⁊ ſic fuit ceteris excellētioꝛ. Scd̄o Moyſes fuit excellētioꝛ ſm̄ Tho. ꝓpt̄ cōioꝛem denunciationē: qꝛ Moyſes ꝓphetiā ſuā denunciauit toti populo iudeoꝝ: nō ſic David ⁊ alij ꝓphete. Tertio Moyſes fuit excellētioꝛ ꝓpter miraculoꝝ rutilationē: qꝛ maioꝛa ſigna fecit Moyſes in egypto: in mari rubꝛo: ⁊ in deſerto ꝙ̄ David ⁊ alij ꝓphete. Sz Nicolaus de lira dicit ꝙ ſm̄ glo. in principio pſalterij David dicit ꝓpheta per excellentiā. Et pꝛima ratio de Moyſe nō cōcludit: qꝛ claritas cognitionis actū ꝓphetandi excludēs nō pōt cōſtituere excellētioꝛem gradū ꝓphetie: qꝛ idem cōſtitueret ⁊ excluderet. vt patet. Viſio autē diuine eſſentie excludit actum ꝓphetandi ſicut ⁊ actū fidei: qꝛ vtriqꝫ eſt neceſſario actus enigmaticus. Et ideo viſio diui

q. iij. c. pauper. Paup dū nō habet quid offerat in iudicio nō ſolū audiri ꝯtemnit: ſꝫ etiam ꝯ veritatē opprimit. Cito violat auro iuſticia: nullāqꝫ reus pertimeſcit culpā: quā nummis redimere exiſtimat. Et tn̄ vt dicit Aug'. li. iiij. de ciui. dei. c. iiij. amota iuſticia: qd̄ ſunt regna niſi magna latrocinia. Ideo dicit. xij. q. ij. c. ſi ſecul'i leges. Summū in rebus bonuz eſt iuſticiā colere. ac ſua cuiqꝫ iura ſeruare. Et Ariſto. v. ethi. ait. Preclariſſima virtutū eſſe videt iuſticia: ⁊ neqꝫ heſperus neqꝫ lucifer ita admirabilis. Tertiū peccatū qd̄ erat in hieruſalē fuit auaricia, de qua Hiere. vi. c. ſic ſcribit. A maioꝛe vſqꝫ ad minoꝛē omnes ſtudent auaricie, ⁊ a ꝓpheta vſqꝫ ad ſacerdotē cuncti faciunt dolū. Hoc tn̄ tpe neſcio quid referam. cū mūdus totus auaricie vinculis detinetur. Ob illā etenī multiplicata ſunt oīa mala: periuria. ſ. fraudes: deceptiōes: mendacia: odia: liuoꝛes: rācoꝛes: rapine: vſure: ſimonie: ⁊ ſil'ia.

Quartū peccatū qd̄ erat in hieruſalem fuit fraudulentia. Oēs ꝓ maioꝛi parte erāt ſimulati: ficti: aſtuti: callidi: ⁊ deceptoꝛes in oī arte: in oī exercitio: in oī deniqꝫ ꝯuerſatiōe ſua. Un̄ Hiere. ix. c. dicebat. Unuſquiſqꝫ a ꝓximo ſuo ſe cuſtodiat: ⁊ in oī fratre ſuo nō habeat fiduciā: qꝛ oīs frater ſupplantās ſupplantabit: et omnis amicus fraudulēter incedet. O q̄s habet nunc vnū amicū verū? Inquit Amb. li. iij. de officijs. Facilis vox ⁊ cōmunis: tuus ſuz totus: ſed paucoꝝ effectus. Quintū peccatū in hieruſalē fuit violētia. De hoc dicit Hiere. xxxiiij. c. Retraxerūt ſeruos ſuos ⁊ ancillas ſuas quos dimiſerant liberos: ⁊ ſubiugauerunt in famulos ⁊ famulas. Hoc dicit Nico. de lira ꝙ Exo. xxi. c. dictū fuit. Si emeris ſeruum hebreū ſex annis ſeruiet tibi: in anno ſeptimo exeat liber gratis: ita ꝙ nō poterat vltra teneri niſi vellet remanere. Tēpoꝛe vero Sedechie regis: ⁊ ante tenuerāt ſeruos ⁊ ancillas diutius ꝓpter auariciā ſuā: tn̄ ad monitionē Hieremie ⁊ alioꝝ viroꝝ bonoꝝ rex Sedechias ⁊ ſui ſubditi ſtatuerūt firmiter dimittere ſuos ſuos hebꝛeos ⁊ ancillas ſm̄ pceptū legis. Et vt hec oꝛdinatio eſſet firma ſciderunt vituluz in duas ptes: ⁊ inter illas ptes tranſierūt rex et principes eius ad ſignificandū: ꝙ ſic eſſꝫ dignus occidi ⁊ diuidi infringēs illā oꝛdinationē. Uerūtn̄ poſt cupiditate ducti retraxerunt ad ſe redigēdo in ſeruitutē. Et ſic nō ſolū peccauerūt ꝯ legē diuinā: ſed etiā ꝯ ſtatutū ꝓpꝛium. Similes his hodie ſunt qui retinēt famulos ⁊ ancillas: ⁊ permittūt eos perire fame et frigoꝛe: ſuntqꝫ illis infeſti: nō ſolū cōpellendo plus debito laboꝛare: ſed etiā iniuriando ⁊ cōtumelijs ac verberibus afficiendo. Nō didicere iſti diſciplinā ſapientis: qui Eccl. iiij. c. ait. Noli eſſe ſicut leo in domo tua: euertēs domeſticos tuos: ⁊ opprimēs ſubiectos tibi. Et ꝓ his facit id Senece ad Luciliū. Colant inquit te potius ſerui tui: ꝙ̄ timeant. Sextū peccatū hieruſalē fuit luxuria. Et de hoc dicit Hiere. v. c. in pſona dei. Saturaui eos: ⁊ mechati ſūt. Et. xxiij. c. Adulterijs repleta eſt terra. Sileant de hoc verba: loquant exempla. Septimum peccatū fuit idolatria: de qua Hiere. i. c. deus cōquerebat ſic. Dereliquerūt me: ⁊ libauerunt dijs alienis: ⁊ adoꝛauerūt opus manuum ſuarū. Octauū peccatū fuit irreuerentia ad cultum diuinū. nam in templo abſqꝫ deuotione ingrediebant ⁊ egrediebant. Et de hoc ſic habet Hiere. vij. c. Fecere filij iuda malū in oculis meis: dicit dn̄s. Poſuerunt offendicula ſua in domo in qua inuocatū eſt nomen meū: ⁊ polluerūt eaz. O ꝙ̄ rephenſibiles xpiani ſunt: qui templa dei ⁊ eccleſias tanꝙ̄ lupanaria calcant. Pro quibus facit illud quod ſcribit de immunitate eccleſie. li. vi. in. c. decet. Decet domū dn̄i ſanctitudo. Decet vt cuius in pace factus eſt locus: eius cultus ſit cū debita veneratiōe pacificus. Sit itaqꝫ ad eccleſias humilis ⁊ deuotus ingreſſus. Sit in eis q̄eta cōuerſatio: deo grata. inſpicientibus placida. In hieruſalē ergo erāt huiuſcemodi vitia. et alia plurima q̄ ſolet abhoꝛrere deus.

De pſumptione populi.

Ecundū qd̄ accuſat ⁊ arguit hieroſolymoꝝ culpam eſt temeraria pſumptio. In tot enī peccatis deū ſpernebant. Un̄ Hiere. v. c. dicit. Negauerūt dn̄m: et dixerūt. Non eſt ipſe: neqꝫ veniet ſup nos malū: gladiū ⁊ famem nō videbimus. Et infra. Non dixerūt in coꝛde ſuo: metuamus dominum deū noſtrū. Confidebant ergo in ſeipſis: ⁊ perſeuerātes in malis: ſuis penitentiā recuſabāt. De hoc dicit Hiere. viij. c. Nemo qd̄ bonū eſt loquitur: nullus eſt qui agat penitentiā ſuper peccato ſuo dicēs. quid feci. Oēs cōuerſi ſunt ad curſum ſuū: quaſi equus impetu vadens ad pliūm.

De obſtinatione iudeoꝝ.

Ertiū qd̄ oſtendit hieroſolymoꝝ culpā: eſt dura obſtinatio. naz cū ꝑ plures annos ppl's ille cōmonitus fuiſſet: nūꝙ̄ ſe coꝛrigere voluit. Inq̄t Hiero. in cōmēto ſup hieremiā. ꝙ hieremias cū eſſet ad-

huc puer ꝓphetare cepit anno tredecimo Joſie filij Amon regis Juda: ꝓphetauitqꝫ in ipſo eius annis decē τ nouē: τ poſtea ſub Joachiꝫ filio eius annis vndecim: τ ſub Sedechia ꝗ vltimus fuit regni Juda: annis vndecim vſqꝫ ad quītū mēſem: quo a babylonijs capta eſt hieruſalē. Ac ꝑ hoc ab exordio ꝓphetie ſue vſqꝫ ad captiuitatē hieruſalē: qua τ ipſe captus eſt ꝓphetauit annis quadragīta τ vno: τ pdixit clare ciuitatis excidiuꝫ: niſi penitentiā agerent. At illi nō ſolum nō timebant: τ humiliabant ſe deo: verū etiam Hieremiā perſequebantur. Scribit naqꝫ Hiere. xxvi. c. ꝙ cū ſemel ꝓphetaſſet: apphenderūt eum dicētes. Morte moriat. Et cōgregatus eſt oīs populus aduerſus Hieremiā in domū dñi. Tandē vtens bonis verbis Hieremias: dixit oīs populus. Nō eſt viro huic iudiciū mortis: q2 in noīe dñi dei noſtri locutus eſt ad nos. Et Hiere. xxxij. habet qualiter ceſum eū miſerunt in carcerē: vbi ſedit diebus multis. Et Hiere. xxxviij. c. narrat qualiter ſubmiſerunt eū in lacū in quo nō erat aqua: ſed lutū: multaſqꝫ alias perſecutiōes intulerunt ſibi. O malicia incorrigibilis, o malignitas hominū iniquorꝫ. o duricies prauorū cordium. Ueritas adamat: deus pdicatur tīmēdus: vitia increpant: efferunt virtutes et boni mores: tū odio habent qui deo iubēte talia nunciant. Idcirco nemo pōt de deo cōqueri ſi in nos ſeuerus appareat.

De ꝗui punitiōe τ plaga hierl'ꝫ. Capi. III

[q] Ui dudū longanimis per Hieremiā populum ad penitentiā vocauerat: ſceleribus τ malicis iniquorꝫ ꝓuocatus: ad vindictam tandē excitatus eſt. Qd' vt cuncti valeant ſcire in hoc myſterio: tertio de pena hieruſalē pertractabimus: de quo tria ſūt cōſideranda.

Primū dr' ciuitatis obſeſſio.

Secundū ciuitatis afflictio.

Tertiū ciuitatis captio τ delectio.

De valida obſidione ciuitatis.

[p] Rimū ꝯſiderandum eſt ciuitatis obſeſſio. Ut em̄ habet. iiij. Reg. vlti. c. et. ij. Paral'. vlt. c. Anno nono Sedechie circūdata eſt hieruſalē a Nabuchodonoſor cū validiſſimo exercitu: τ extructe fuerunt in circūitu eius munitiōes: τ clauſa eſt ciuitas decē τ octo menſibus. Secundū cōſiderandū eſt ciuitatis afflictio. Preualuit quippe interim fames: nec erat panis populo terre. Tertiū cōſiderandū eſt ciuitatis captio. Nā ciuitas capta fuit: τ fugit Sedechias. Rabbi Salomon dicit ꝙ ipſe fugit per quādā viam ſubterraneā: cuius exitus erat bene lōge a ciuitate. Sed deus fecit apparere vnā capreā ſiluestrē et dū chaldei vellēt eā capere fugiēdo currne ſuper terrā ſcḋm viā illius linee ſubterranee pdictā vſqꝫ ad exitū. Et ſic chaldei inuenerunt Sedechiā: qui exierat viam illā. Sꝫ Nico. de lira dicit ꝙ hoc nō eſt veriſile ꝙ chaldei tunc intenderēt venationi. Jō dicendū ꝙ inſecuti ſunt Sedechiā ꝑ indiciū aliquorꝫ quos ceperūt in ciuitate: qui nō poterant fugere. Scḋm magiſtrū in hiſtoria, capta fuit ciuitas circa mediā noctē. Captus itaqꝫ fuit Sedechias: τ adductus corā Nabuchodonoſor. Qui dixit ei. Magnus deus hūs nequiciā tuā odio tradidit te mihi. Occidit τ filios eius coram eo. Oculos vero Sedechie effodit: τ catenis vinxit eū: τ duxit eū in babylonē. Muri autē hieruſalē deſtructi ſunt: τ ciuitas expoliata. τ adē ſuccēſa: τ ppl's ductus in captiuitatē. Refert mgr̄ i hiſtoria ꝙ cū Nabuchodonoſor intraſſet babylonē cū triumpho: victimas ſolennes īmolauit dijs ſuis: τ ſolēniſauit cū oī ppl'o nouē diebus. Cūqꝫ recūberent exhilarati: pcepit rex vt adduceret Sedechias in mediū: τ aliq de cantoribus templi cū eo: qui pſallerēt coram cōuiuantibus in muſicis inſtrumētis τ canerent hymnos de canticis ſyon. Bibebant aūt cōuiue in vaſis domus dñi: quorꝫ qdā Nabuchodonoſor ꝯſecrauit idolis: quedā vo ſibi reſeruauit. Cūqꝫ darent pſallētibus potū: clāculo pcepit rex: vt daret Sedechie potus laxatiuus. Et corā oībus ignominioſe laxatus eſt: ſicqꝫ irriſum reduxere ad carcerē: quinimo afflictus dolore poſt paucos dies mortuus eſt. At Nabuchodonoſor fecit eū honore regio ſepeliri. Tali iudicio deus illū puniuit: q2 vt ſcribit. ij. Paral'. vlt'. c. viginti τ vnius anni erat cū regnare cepiſſet: τ vndecꝫ annis regnauit in hierl'm: τ fec̄ malū corā oculis dñi dei ſui: nec erubuit faciē Hieremie ꝓphe loq̄ntis ad ſe τ ex ore dñi. A rege quoqꝫ Nabuchodonoſor receſſit: q adiurauerat eū ꝑ deū: τ idurauit ceruicē ſuā τ cor: vt nō reuerteret ad dñm deū iſrl'. Si ḡ ipſe timuiſſꝫ deū: abſtinuiſſꝫ vtiqꝫ a tot tantiſqꝫ pctis: τ ds miaꝫ ſuā oñdiſſꝫ illi: quā nobis exhibeat q eſt bñdictus in ſcl'a ſcl'orꝫ. Amē.

De iudicio dei cōtra iudeos xp̄m τ eccleſiā perſequētes. Sermo XIII

[c] Ompletis ānis. lxx iudaice captiuitatis operante Eſdra ſacerdote et Zorobabel: ſuſcitauit

dñs ſpm̄ Cyri regis perſarꝫ: qui anno p̄mo ſui imperij laxata hebreorꝫ captiuitate: quattuor ferme hoīm milia fecit regredi in iudeam reſtituēs eis vaſa templi aurea τ argētea quīqꝫ milia quadringēta: que nabuchodonoſor portauerat in babylonē. Sicqꝫ reedificata ē hierl'm τ templuꝫ eo tempe quo Tarquinus ſupbus regnabat in vrbe. Colligunt iſta ex p̄mo libro Eſdre. c. i. ex dict Joſephi in libris antiquitatū: τ Bede in libro de temporibus. Sicqꝫ ppl's ille ibi multiplicatus eſt vſqꝫ ad tempa xp̄i. Uerūtamē quia xp̄m τ eccleſiam iudei acriter perſecuti ſunt. de qua impietate noluerūt penitere: volente deo ciuitas hierl'ꝫ a romanis euerſa eſt: τ ppl's fame et gladio perijt. τ qui remāſerunt viliter fuerūt venundati. Propterea vt indies ad timendū deum ſtudioſius inuigilemus: in hoc ſmone de iudicio dei contra iudeos xp̄m τ eccl'iam perſequētes vba faciemus: videbimuſqꝫ qual'r ciuitas hierl'm deſtructa fuit: τ populus eius diſperſus. De qua deſolatione tria myſteria erunt declaranda.

Primū dicit ſignificationis.

Scḋm prenūciationis.

Tertiū executionis

De ſignis τ portētis, quibus dei iudicia ſe pe premonſtrant. Capl'm I

[s] Ignificata fuit portētis τ ſignis deſolatio hieruſalem: Et in hoc apparet duritia populi: quia nunꝙ ad penitentiam redijt. Ueruntamen vt plenius intelligantur ſingula: in hoc myſterio tria ſunt dubia abſoluenda.

Primū: an timendū ſit cum alique nouitates apparēt in corporibus celeſtibus: etiam ſi naturaliter fiant.

Secundū: que ſunt illa ſigna propter que timendū eſt: ne immineāt de propinquo hominibus mala.

Tertiū quibus ſignis hieroſolymorū excidium fuit pmonſtratum.

Pro p̄mo dubio arguūt aliq dicētes illud Hiere. x. A ſignis celi nolite timere: q ſolent metuere gētes. Et tū ꝯtra iſtos ē auctas xp̄i qui Lu. xxi. c. ait. Erūt ſigna in ſole τ luna et ſtellis. Que vba dicta ſunt vt ꝑ illa ſigna homines terreant. Rñdet his Nico. de lira ſup pfato. x. c. Hiere. ꝙ timere ppt' ſigna celi pōt eē dupl'r. Aut rōabil'r: aut ſupſtitioſe. Primo mō licitū eſt: τ ad prudentiā ſpectat ſic timere. Nam lꝫ corpa celeſtia non ſint agentia de neceſſitate: tñ habēt vtutē immutādi elemēta τ compoſita ex eis ad diuerſas qualitates ex quibus diſponunt humana corpa ad varias infirmitates: ſicut ex dñio martis cholera accendit: ex qua accēſione nō ſolū corpora diſponunt ad infirmitatē aliquā: ſi etiam appetitus ſenſitiuus ad iram: ex quo ſequūt vlterius lites τ diſſenſiones: eo ꝙ homines vt in pluribus ſequunt ſuas paſſiones: ſoli ſapientes eis dñant ꝑ rōnem. Timor autem facit pcauere a malis futuris. Et ideo timere a celi cōſtellationibus ad hoc ꝙ homo ꝯſulat de habendo remedio ꝯ diſpoſitionē ad infirmitates corporꝫ τ paſſiones malas: τ alia huiuſmodi q poſſunt ex influētia celi cauſari: nō eſt malū ſed bonū τ ſatis ꝯueniēs. Secūdo mō time re ꝓpter ſigna celi ſcꝫ ſupſtitioſe illicitum eſt τ pctm̄. Et ſic loquit Hiere. Unī ſubdit. Quia voces ppl'orꝫ vane ſunt. Qd' inſup ponit. C. de penis. l. decurionū filij. Uane inquit voces populorꝫ non ſunt audiēde. Apd' populos autem triplex ſuperſtitio inuenta eſt circa corpora celeſtia.

Prima eorꝫ q dixerūt illa eſſe aiata.

Scḋa eorꝫ qui dixerūt illa eſſe deos.

Tertia eorꝫ qui dixerūt corpa celeſtia imprimere in intellectū noſtrum.

Prima ſupſtitio eſt eorꝫ qui tenuerūt corpora celeſtia eſſe animata. Contra quos eſt auctas Damaſceni: qui l. ij. lib. ait. Nullꝰ animatos celos: vel luminaria exiſtimet. Inanimati em̄ ſunt τ inſenſibiles. Et Aug. li. xiij. de ciui. dei. ait. Non eſt credendū ꝙ Plato dicit globos iſtos luminū ſiue orbiculos luce corporea ſup terrā: ſeu die: ſeu nocte fulgētes ſuis quidē pprijs aiabus viuere. Et. xviij. li. de ciui. dei dicit ꝙ anagoras factus eſt reꝰ apud athenienſes: quia dixit ſolē eſſe lampadeꝫ ardentem negans vtiqꝫ ip̄m eſſe deum. vel aliquid animatū. Si vero obijceret: ꝙ nō ſoluꝫ platonici: ſed etiā doctores fidei tenueſt corpora celeſtia eē animata. vt Origenes τ Hieronymus. Auguſtinus inſup hoc ſub dubio derelinquit. vt in li. lxxxiij. qonū in enchiridion. τ in. ij. ſup Gen̄. ad l'ram. vbi dicit ꝙ ſi ſūt animata corpora celeſtia pertinēt ad ſocietatem angelorum eorꝫ anime. Reſpōdet Thomas p̄ma parte. queſtione. lxx. ar. iij. ꝙ inter ponentes corpora celeſtia eſſe animata vel inanimata: parua vel nulla eſt differentia in re: ſed in voce tantuꝫ. Quoniam dici poſſunt animata: non ſicut plante et animalia; ſed equiuoce: inquantum ſubſtantie ſpirituales vniuntur corporibus celeſtibus: vt motores

mobilibus: quo fit vt motus celeſtiū coꝛpoꝝ fit ab aliqua ſubſtantia appꝛehendente: ⁊ nō ſolū a natura ſicut grauia ⁊ leuia. Unde Auguſtinus dicit.iij.de trinitate. coꝛpoꝛa oīa adminiſtrari a deo per ſpiritū vite. Secūda ſuperſtitio fuit alioꝝ dicentiū coꝛpa celeſtia eſſe deos: vt fuerunt egyptij. De quib⁹ Euſebius pamphili, libꝛo.i. de euangelica pꝛeparatione ait. Egyptios ferunt pꝛimos oīum cū in celū oculos ſuſtuliſſent motū oꝛdinē ⁊ quātitates celeſtiū coꝛpoꝝ admiratos: ſolē ac lunā deos putaſſe. Tertia ſuperſtitio fuit alioꝝ qui tenuerunt ꝙ coꝛpoꝛa celeſtia impꝛimant in intellectū noſtrū. Qꝺ vtiq̧ falſum foꝛe oſtēdit Tho.in.iij.ſumme contra gentiles.c.lxxxiiij. dicens ꝙ directe ⁊ per ſe nō impꝛimūt, qꝛ vt dicit Dionyſi⁹ libꝛo de diui.no. ⁊ Aug.iij.de trinitate: diuine ꝓuidentie oꝛdo eſt vt per ſupeꝛioꝛa regant̄ inferioꝛa ⁊ moueant̄. Intellect⁹ aūt oꝛdine nature oīa coꝛpoꝛa excedit. Impoſſibile eſt ergo ꝙ coꝛpoꝛa celeſtia agant in intellectū directe: nec poſſunt eſſe cauſa per ſe eorū que ſunt circa intellectū. Inſuper nullū coꝛpus agit niſi ꝑ motū: vt habet̄.viij.phiſicoꝝ. ergo que ſunt oīno extra motū: nō poſſunt eē cauſata a coꝛꝑibus celeſtibus. Sed ea q̄ ſunt circa intellectū ſunt oīno extra motū per ſe loquendo: ſicut pꝫ.vij.phiſicoꝝ. Quinimo ꝑ q̄etem a motibus fit aīa pꝛudens ⁊ ſciens: vt dicit̄ ibidē. Indirecte tñ coꝛpa celeſtia poſſunt impꝛimere in noſtrū intellectū: quia lꝫ intellectus noſter non ſit virtus coꝛpoꝛea: tñ in nobis operatio intellectus cōpleri non pōt eſt ſine operatione virtutū coꝛpoꝛeaꝝ: q̄ ſunt imaginatio ⁊ vis rememoꝛatiua ⁊ cogitatiua. Et inde eſt ꝙ impeditis harū virtutū operationibus propter aliquā indiſpoſitionē coꝛpoꝛis īpeditur operatio intellectus. ſicut pꝫ in freneticis ⁊ lethargicis ⁊ ſi͂lib⁹. Et ꝓpter hoc etiā bonitas diſpoſitionis coꝛpoꝛis humani facit aptū ad intelligendū: inquantū ex hoc pꝛedicte vires foꝛtioꝛes exiſtunt. Diſpoſitio aūt coꝛpoꝛis humani ſubiacet celeſtib⁹ motibus. Et ſic ad ꝓpoſitū redeundo: ſuperſtitioſe opiniones de coꝛꝑib⁹ celeſtib⁹ nō ſunt acceptande.

Secundū dubiū quod erat abſoluēdū eſt. que ſunt illa ſigna ꝓpter que timendū eſt ne īmineant de pꝛopinquo hominibus mala. Et dico ꝙ ſunt tria.

Pꝛimū ſolis ⁊ lune defectio.
Secundū cometarū apparitio.
Tertiū poꝛtentoꝝ frequentatio.

Pꝛimū ſignū. Quotienſcūq̧ eñ eclipſatur ſol vel luna: timendū eſt de aliquo malo venturo. Pꝛobat̄ hoc pꝛīmo ꝑ Ptolomeū: q̄ in centiloquio ait. Sol ⁊ luna ſunt dñi alioꝝ planetarū: eo ꝙ ſunt cauſe toti⁹ operis ⁊ gubernationis ſtellarū. Ideo eclipſes accidentia grandia ſignificant. Et Meſſahalla.c.vij.de tēporū varietate ait. Scito ꝙ in eclipſi ſolis aut lune non poterit fieri quin ſignificetur aliquod magnū accidens ſꝫm quantitatē eclipſis ipi⁹. Nā in ſignis igneis ſignificabit interitū regū ⁊ diuitū: ⁊ ſiccitatē ⁊ terre ſterilitatē atq̧ famem. Et Uirgilius in pꝛimo geoꝛgicoꝝ inq̄t. Sol tibi ſigna dabit: ſolē quis dicere falſum Audeat: ille etiā cecos inſtare tumultus, Sepe monet fraudemq̧ ⁊ opta tumeſcere bella. Ille etiā extincto miſeratus ceſare romā. Cū caput obſcura nitidū ferrugine texit. Impiaq̧ eternā timuerunt ſecula noctē. Recitat Ricobaldus in chꝛonicis ꝙ āno Neronis quarto ſolis defectio fuit ⁊ terremotus magnus. Tunc magna pſecutio inſurrexit contra chꝛiſtianos. Petrus ⁊ Paulus martyꝛio fuerunt coꝛonati. Poſt paſſionē vero illoꝝ tanta rome peſtilentia fuit: vt triginta milia funerum in fatione venerunt. Laodicia ⁊ Coloſſa ⁊ Jeropolis vꝛbes in Aſia terremotu conciderūt. Tempoꝛe Conſtantini tertij facta eſt ſolis defectio. Hic Conſtantinus italiam de Longobardis liberare conatus: ab Athenis per mare Tarentū tranſiuit: omneſq̧ vꝛbes in campania ⁊ terris circumuicinis a Longobardis occupatas per quas venit vi cepit. Romam tandem pergit: ⁊ papam Martinum occidit. In Sicilia apud Syꝛacuſas a ſuis occiditur Paulopoſt ſaraceni cum nauibus in ſiciliam veniunt: ſyꝛacuſas captas diripiunt oꝛnamēta alexandriā deferūt. Templū conſtruitur in hieruſalē vbi templū ſalomonis fuerat. Tp̄e Lotharij ſecundi factus eſt ſol ſanguineus: ⁊ poſt paucos dies hoīm lues eſt ſecuta. Refert adhuc Eutropi⁹ ꝙ feruente tumultu belloꝝ ciuiliū: tres ſoles ſimul exoꝛti ſunt: q̄ paulatim coierūt in vnū. Scias tñ ꝙ nō ſunt idē eclipſis ſolis ⁊ multiplicatio in aſpectu. Nam vt dicit Iſidoꝛ⁹ li.iij.etymol. Eclipſis ſolis eſt quotiens luna.xxx.ad eandē lineā qua ſol vehitur peruenit: eiq̧ ſe obijciens ſolē obſcurat Nam deficere nobis ſol videtur dū illi oꝛbis lune opponitur. De multiplicatione vero ſolis quia videtur.iij. dicit Seneca libꝛo pꝛimo de queſtionibus naturalibus: hos nō eſſe ſoles: ſed imagines ſolis in nube ſpiſſa ſoli pꝛopinqua: in qua radij ſolares incluſi ſūt. Et Johā

ne eſſentie nō poteſt cōſtituere excellentioꝛē gradum ꝓphetie: licet faciat clarioꝛem cognitionem: ſeu aliquid clarius cognoſcere. Uerū ergo eſt ꝙ claritas cognitionis maioꝛ cōſtituit maioꝛem gradum ꝓphetie: dum tamē talis claritas limites cognitionis ꝓphetice nō tranſcendat. Inſuper ſi ratio p̄tacta ſtaret: ſequeret̄ ꝙ Moyſes fuit excellentioꝛ apoſtolis p̄ter Paulum: quibus nō fuit cōceſſum videre eſſentiam dei in p̄ſenti vita. Secūda inſuper rō deficit: eo ꝙ denunciatio ꝓphetie eſt aliquid ſequens ꝓpheticam cognitionem: et ideo nō videtur variare gradum ꝓphetie: ex hoc ꝙ pluribus vel paucioꝛibus nūciat̄. Tertia adhuc ratio debilis eſt: qꝛ cōfirmatio per ſigna ⁊ miracula ſequitur ꝓphetiam: ⁊ nō eſt de eſſentia eius. Unde Johannes baptiſta ſignum nullū fecit: vt habetur Joh.x.c. ⁊ tamē cōceditur maioꝛ Moyſe. Ex quo dicit Nico. de lira. ꝙ licet Moyſes habuerit eundē gradum ꝓphetie quē habuit Dauid. ſ. abſq̧ quibuſcunq̧ ſignis ſenſibilibus aut figuris: tamen nō habuit totiens: nec ita cōmuniter tales illuſtrationes ſicut Dauid. Inſuper dicit Tho. vbi.ſ̄. in coꝛpoꝛe. q. in fine. ꝙ Dauid clarius ⁊ plenius expꝛeſſit myſteria xp̄i q̄ Moyſes. Lex autē vetus ⁊ ꝓphete oꝛdinabant̄ ad xp̄m ſicut ad finē. Unde Rabbi Moyſes in libꝛo directionū perplexoꝛū inquit. Oēs ꝓphete nō ſunt locuti: niſi ad dies meſſie. Cū ergo finis nobilioꝛ ſit his q̄ ſunt ad finē: ꝓphetia Dauid videt̄ ſoꝛtiri q̄dam excellentiā ex hoc ꝙ xp̄i myſteria ſic expꝛeſſit. Pꝛobabiliter itaq̧ pōt dici ꝙ Dauid fuit excellētioꝛ ꝓpheta Moyſe: q̄uis Moyſes excellētioꝛ fuerit in alijs: q̄ ꝓphetiam tranſcendunt: vel eam cōſequunt̄. Que autē ipſe p̄dixit ꝓphetico ſpiritu irradiatus legunt̄ in pſalmis ſuis: in quibus ſuaui melodia de xp̄o multa cantauit. Ob qꝺ Hiero. ad Paulinū inq̄t. Dauid Simonides noſter Pindarus ⁊ Alceus Flaccus quoq̧ Catullus ⁊ Serenus: xp̄m lira perſonat: ⁊ in decachoꝛdo pſalterio ab inferis excitat reſurgētē. hec ille. Ex chꝛonica Ricobaldi ſumpta ſūt que ſequunt̄ ꝓ declaratiōe verboꝝ Hiero. Simonides poeta fuit tēpoꝛe Tulli Hoſtilij.iij. regis romanoꝛum anno ab vꝛbe cōdita.lxxij. Pindarus poeta anno ab vꝛbe cōdita.cclij. poſt expulſum Tarquinū vltimū regē. Alceus poeta tēpoꝛe Tarquini p̄ſci quinti regis romanoꝝ. Hoꝛatius Flaccus venuſij oꝛit̄: anno ab vꝛbe cōdita ſexcenteſimo nonageſimoſexto. Catullus poeta veronenſis: anno ab vꝛbe cōdita ſexcenteſimo triceſimoquinto. Serenus quidā alius poeta cuius tempoꝛa nō inueni. Sunt p̄noſati poete apud Quintilianū lib.xij. de iudicijs: multa laude cōpꝛobati. Quibus ꝓ melodia ⁊ ſuauitate cōcentus: Hiero. Dauid voluit cōparare. Notandū tñ ꝙ ipſe Hiero. glorioſus: vt dicit Nico. de lira. vbi.ſ̄. ter tranſtulit pſalteriū. Pꝛimo ſꝫm ſeptuaginta interp̄tes qꝺ dꝛ pſalteriū romanoꝝ: eo ꝙ eccleſia beati Petri illo vtit̄. Secundo fecit aliā trāſlationem nō multū diſtantē a pꝛima: ⁊ tñ appꝛopinquantē hebꝛaico: ⁊ vocatur pſalteriū gallicanum: eo ꝙ Damaſus papa ad rogatū Hiero. illō fecit cantari in eccleſijs gallicanis Et hoc vtunt̄ fratres minoꝛes. Tertio ad pꝛeces Serphennij qui frequenter diſputabat cū iudeis: qui ſolū recipiūt illud qꝺ eſt in hebꝛeo fecit tranſlationē immediate acceptā ab Hebꝛeo. Pꝛopter quod vocat̄ pſalteriū Hieronymi iuxta hebꝛaicā veritatē.

Qꝺ xp̄s dicitur filius Dauid.

s Ecūda excellētia dauid dꝛ filialis nominatio. Nā dñs noſter ieſus xp̄us deus verus dei filius ꝓ nobis oībus incarnatus: natus de ꝟgine verus homo: nominat̄ per excellentiā filius Dauid. Uñ euangeliſta Matheus.i.c. dicit. Liber generationis ieſu xp̄i filij Dauid. Scꝺm Nico. de lira. modus hebꝛeoꝝ eſt denominare libꝛos ab eo de quo tractat̄ in pꝛincipio: ſicut dicit̄ liber Geneſis: qꝛ in pꝛincipio tractat̄ de creatiōe mundi. Similiter Mattheus: qꝛ incipit euāgeliū a genealogia xp̄i: ideo ab ipſa denoīat ⁊ intitulat ipſum. Ratio autē quare incepit a genealogia xp̄i fuit: qꝛ iudei negabant ieſum nazarenum eſſe verū xp̄m: ⁊ deſcēdiſſe a Dauid: qꝛ galileus erat ſꝫm ꝙ dꝛ Joh.vij. Nunquid a galilea venit xp̄s? quaſi dicerent: nō. Sed iudei ſic loquentes nō intelligebant ſcripturas. Dicit̄ ergo a Mattheo filius Dauid: ⁊ p̄ponit̄ Dauid ipſi Abꝛaam: licet ſit poſterioꝛ ſꝫm tempus ꝓpter eminentiā regie dignitatis: et vt cōuenientius generationis oꝛdo tradat̄ Angelus etiā q̄ ꝟgini cōceptū filij dei annūciauit. vt habet̄ Luce.i.c. dixit. Dabit illi dñs deus ſedē Dauid patris eius. Et Chananea clamauit: vt pꝫ Matthei.xv. Miſerere mei domine fili Dauid. Et pſallētes turbe. vt notat̄ Matth.xxi. cantabāt. Oſanna filio Dauid: bñdictus q̄ venit in noīe dñi. Et Matth.xxij. interrogauit ieſus phariſeos. Quid vobis videt̄ de xp̄o cuius filius eſt? Et dixerūt. Dauid Et Luc.xviij. Cecus clamabat. Fili dauid mi

ſerere mei. Et apl's ad Ro. i. Factus eſt ex ſemine dd̄ ſm carnē. Licet ḡ vt Hiero. dicit in cōmento ſup Danielē, ſm ſcripture ſcē cōſuetudinem proaui oēs ⁊ maiores patres vocētur: tamen ſingulari modo chriſtus dauid filius nuncupatur.

Qd̄ dauid ſupauit philiſteū Goliam.

t Ertia excellētia dauid dr̄ victorioſa ſupatio. Supauit nāqꝫ Goliā philiſteum gigantē cum eſſet adoleſcens ⁊ frībus ſuis minor etate: armatꝰ fiducia dn̄i vt pz. i. Reg. xvij. neqꝫ p̄ſumptuoſus fuit aut temerarius vel culpabilis: qꝛ certamen illud iniīt ex reuelatōe dei. vt dicit Nico. de lira. et Hiero. ad Augu. Unde Sauli diffidenti ⁊ timenti ne ſuccumberet: Dauid reſpōdit. Dn̄s qui eruit me de ore leonis ⁊ de manu vrſi: ipſe liberabit me de manu philiſtei huius. Quare deo ſibi fauente: gigantē illū interfecit: ⁊ populū ab opprobrio liberauit. Quo exēplo deterreri debēt hi qui ſepenumero in viribꝰ ſuis confidunt: qui recordari debent illius carminis quod Ouidius libro de remedio amoris cecinit. Parua necat morſu ſpacioſum vipera taurum, A cane non magno ſepe tenetur aper.

Qd̄ ꝓpter manſuetudinem dd̄ placuit deo

q Uarta excellētia dauid dr̄ māſueta cōditio. de qua in p̄s. Memēto dn̄e dauid: ⁊ ois māſuetudinis eius. Uocatur eñ dauid iuſtus pius ⁊ ſanctus. vij. q. i. c. Omis. ⁊. xxij. q. iiij. c. ꝙ dauid. Iſta nāqꝫ māſuetudo benigniſſimo deo ſatis accepta ē. Hinc Judith. ix. dr̄. Humiliū ⁊ māſuetorum tibi ſemꝑ placuit depcatio. Et Prouerb. iij. c. Māſuetis dabit dn̄s grām. Et Eccli. i. Beneplacitū eſt illi fides ⁊ māſuetudo. Et p̄s. cxlix. Exaltabit manſuetos in ſalutē. Et Mat. v. Beati mites. Gerardus odonis ſup quarto Ethi. ſm mentē Ariſt. dicit ꝙ ſex ſunt conditiones manſueti. Prima ꝙ eſt imperturbatꝰ ⁊ hoc exigit natura manſuetudinis. Secūda ꝙ paſſione nō ducit. Tertia ꝙ ratōni ⁊ eius ordinationi ſubijcit q̄tum ad oēs circūſtantias ſm quas opportunū eſt iraſci ⁊ nō iraſci. Quarta ꝙ ad defectū ire magis q̄ ad exceſſum declinare videt. Quīta ꝙ nō eſt punitiuus nec vindicatiuus. Sexta ꝙ eſt iniurie ⁊ offenſe remiſſiuus. Sic fuit māſuetꝰ dauid quē ꝑſecutus eſt ſaul. Ipſe tamē cum potuit noluit eū offendere. Nam vt dr̄. i. Reg. xviij. Ex eo ꝙ mulieres i tympanis cātabāt, Saul ꝑcuſſit mille ⁊ Dauid decē milia, Iratꝰ Saul dixit. Quid ei ſupeſt niſi ſolū regnū. Ex tunc nō rectis oculis aſpiciebat eū: ⁊ lancea tentauit eum configere cum pariete. Deinde fecit eum tribunū ſup mille viros: vt ſic pugnādo veniret in manus philiſtinorū. Et vt notat p̄mi Reg. xix. Req̄ſiuit Jonathan ⁊ ſuos ſuos vt occiderēt dauid. Jonathas aūt q̄a diligebat eū valde: monuit eū vt ſe abſcōderet: ⁊ ſequēti die Jonathas placauit Saul p̄rem di. Ne pecces rex in ſeruū tuū dd̄, qꝛ nō peccauit tibi: ⁊ opa eius bona tibi ſunt valde: ⁊ poſuit aīam ſuā in manu tua: ⁊ occidit philiſteū: et fecit deus ſalutē magnā in iſrael. Uidiſti ⁊ letatus es. Quare ḡ peccas in ſanguine innoxio vt interficias Dauid: qui eſt abſqꝫ culpa. Rn̄dit Saul. Uiuit dn̄s nō occidet. Et ſic Jonathas vocauit dauid: ⁊ venit ſecurus corā Saul. Motū eſt rurſū bellū. ⁊ dauid ꝑcuſſit philiſteos plaga magna: reuerſuſqꝫ coram Saule iterū tētauit eū lancea infigere in parietem. Dauid vero fugit ⁊ euaſit. Saul miſit ſatellites nocte ad domū ſuā: vt cuſtodirent eum ⁊ mane īterficeret. Quē vxor eius Michol filia Saul depoſuit ꝑ feneſtrā. Et tamē poſt tot validiſſimas ꝑſecutiones dd̄ potuit interficere Saulē in ſpelūca, vt habet primi Reg. xxiiij. Et iterū. xxvi. c. potuit eū īterficere: cū inuenit eū dormientē in tētorio: ⁊ oēs ſuos. Dixitqꝫ Abiſai ad dauid. Cōcluſit deus hodie inimicū tuū ad manꝰ tuas. nūc ḡ ꝑfodiam eum lancea. Reſpōdit dauid ne interficias eum. Quis eñ extēdet manū ſuā in xp̄m dn̄i: ⁊ innocēs erit. Abſtulitqꝫ dauid haſtam q̄ erat ad caput eiꝰ ⁊ cyphū aq̄. Tandē cū nunciata eſſet ei mors ſaulis ⁊ ionathe. vt ſcribit ij. Regū. i. amare fleuit di. Saul ⁊ Jonathas amabiles ⁊ decori in vita ſua: in morte q̄ꝫ nō ſunt diuiſi. Aquilis velociores: leonibus fortiores. Filij iſrael ſuper Saul flete: q̄ veſtiebat vos coccino in delitijs: qui p̄parabat ornamenta aurea cultui veſtro. ſ. de p̄da hoſtiū ſm Nico. de lira.

De regia dignitate dauid.

q Uinta dauid excellentia dr̄ regalis exaltatio. Exaltatus nāqꝫ fuit ad regiam dignitatē ſm beneplacitū dei poſt mortē Saul, vt pz. ij. Regū. v. Ideo p̄s. lxxxviij. Dicit deus. Inueni dauid ſuū meū: oleo ſctō meo vnxi eum. Et ꝓpterea in genealogia chriſti. Mattheus ſolum dauid nominat regem cum dicit. Jeſſe aūt genuit Dauid regem: lz ante eū ⁊ poſt fuerint alij reges quia vt tactum eſt fuit p̄mus electꝰ in regem

ſm beneplacitū dei ꝓpter ſanctitatē ſuā. i. q. vij. c. ſi quis omnem.

De peccatis in quibꝰ dauid defecit ⁊ offendit deum. Caplm̄ II

i Mminet mortalibus cunctis de cōmuni lege ꝑiculū ſatis graue: quia nullus quantumcunqꝫ ſanctus ⁊ iuſtus poteſt eſſe de lapſu ſecurus. Ecce in promptu eſt dauid ſanctus: q̄ poſt multiplicē grām a deo ſibi datā: in peccata plurima ruit. De q̄bus nos dicturi illa reducemꝰ ad quinqꝫ.

Primū fuit peccatū adulterij.
Secundū homicidij.
Tertiū negligentie.
Quartū iniuſticie
Quintū vane glīe.

De adulterio qd̄ cōmiſit dauid.

p Rimū peccatū in quo dauid defecit fuit adulterium. de quo fit mentio. ij. Reg. xi. ⁊. xij. c. In quod lapſus ē ꝓpter duo ſm Nico. de lira. Primo qꝛ remāſit ocioſus in hierl'm. Ut eñ ait ſapiens Prouerb. xxviij. Qui ſectat ociū replebit egeſtate. Et Hiero. ad Demetriadē virginē inquit. Nihil in ſctō ꝓpoſito ocio deteriꝰ eſt. Et Bernardus ad fratres de monte dei. Omniū temptationū ⁊ cogitationū malarū ⁊ inutiliū ſentina eſt ociū. Et Quintilianꝰ. Ad om̄e votum fluente fortuna laſciuit ociū. Et Seneca ad Luciliū. Ociū mors eſt: ⁊ viui hois ſepultura. Et Ouidiꝰ de remedio amoris. Ocia ſi tollas periere cupidinis artes. Et Eccli. xxxiij. Multam inquit ſapiens maliciā docuit ocioſitas. Propterea Hiero. ad ruſticū monachū dicit id qd̄ notat de cōſe. diſ. v. c. nūq̄. Semꝑ aliquid operis facito: vt diabolꝰ te inueniat occupatū. Hinc ꝑ Ezech. xvi. c. deꝰ dicit. Hec fuit iniquitas ſororis tue Sodome: ſaturitas panis: ⁊ abundātia: ⁊ ociū ipſius: ⁊ filiarū eius.

Secūdo lapſus eſt in adulteriū dauid: qꝛ vidit berſabee ſe lauantē. Periculoſum certe eſt oculis libertatē aſpiciēdi concedere. Uñ ꝓpheta p̄s. cxviij. dicit. Auerte oculos meos ne videant vanitatē. Et Seneca in lib. de remedijs fortuitorū ait. Oculi eñ ſunt irritamenta viciorū: ducesqꝫ ſcelerū. Et. v. li. cauſarū cauſa prima. Oculi inquit noſtri: ſunt tota luxuria noſtra. Hi nos in om̄ia quottidie vicia precipitant. Ideo Hiero. ad Nepotianū ſic ſcribit. Matrē ita vide: ne per illā alias videre cogaris: quarū vultꝰ cordi tuo hereat: ⁊ tacitū viuat ſub pectore vulnus. Cū ergo dauid captꝰ eſſet pulchritudine nudate berſabee: miſit ſuos: ⁊ fecit illā ad ſe venire: ⁊ compleuit adulterium. Statimqꝫ ſanctificata eſt ab immūdicia ſua. ſ. a fluxu menſtruorū. qꝛ ſcꝫ purgata fuit a mēſtruis futuris vſqꝫ ad partū: ſm Nico. de lira: qꝛ in illo coitu cōcepit vt pz in textu.

De homicidio qd̄ fieri fecit dauid.

ſ Ecundū pctm̄ in quo dauid defecit fuit homicidiū. Poſt vtiqꝫ expletā ſuā libidinē: ꝓcurauit ꝓditorie interfici vriam virū berſabee. Pro quo miſit et temptauit eū mittere in domū vxoris: hortās vt lauaret: mittenſqꝫ regiū cibū. vt ſic per balneū ⁊ cibū delicatū ꝓuocaret ad coitū. Dicit Nico. de lira ꝙ ſic faciebat dauid: vt vrias cognoſceret vxorē ſuā: ⁊ crederet puer naſciturus eſſe ſuus: ⁊ pctm̄ eius occultaret. Quod cū renuiſſet facere vrias: dixit dauid ad ioab Ponite vriā ex aduerſo belli: vbi fortiſſimū ē ꝓliū ⁊ relinquite eū: vt ſcꝫ ſic occidat. Qd̄ ⁊ factū fuit. vt pz. ij. Reg. xi. Qd̄ cū audiſſet vxor fleuit eū. Nicolaꝰ de lira fictiue inq̄t: qꝛ ⁊ ipſa mortē eiꝰ deſiderabat: vt ſic vxor regis fieret. Statimqꝫ Nathan ꝓpheta vt hr̄. ij. Reg. xij. venit ad dauid. Qui rephendit eū dure de peccato cōmiſſo addēs. nō recedet gladiꝰ de domo tua vſqꝫ in ſempiternū. Qd̄ verificatū ē ſm Nico. de lira. qꝛ frater occidit fratrē. ſcilꝫ Abſalō Amnon. ij. Reg. xiij. ⁊ Salomō Adoniā. iij. Reg. ij. ⁊ filiꝰ inſurrexit ↄtra patrē. ſ. Abſalon. ij. Reg. xv. Tūc dauid hūiliatꝰ ⁊ penitentia ductꝰ dixit. Peccaui. ⁊ nathan rn̄dit. Et dn̄s abſtulit a te pctm̄. Ubi apparet q̄ta ſit vis pnie: q̄n poſt homicidiū ⁊ adulterium ſpiritū prophetie recepit: ⁊ in primo gradu ꝑmanſit. vt habetur. xlix. diſt. c. hinc etenī. ⁊. l. di. c. cū exaudiero. c. ſacerdos. c. vt cōſtitueretur. ⁊. i. q. vij. c. ſi quis oēm. ⁊. ij. q. vij. c. nos. ⁊ iij. q. vij. c. ſacerdos. ⁊ de pe. di. i. c. ⁊ venit. ⁊ de pe. di. iij. c. totā. c. dauid. ⁊. ca. ille rex.

De negligentia Dauid qua non correxit Amnon.

t Ertium peccatū in quod lapſus fuit dauid fuit negligentia. non eñ correxit amnon: qui ſtuprauerat ſororē ſuā Thamar. Nam vt ſcribitur. ij. Reg. xiij. noluit cōtriſtare ſpiritū amnon filij ſui: quoniā diligebat eū, quia primogenitus erat ei. O quot ſunt patres qui imoderato amore filios diligentes negligunt illorū vitijs ⁊ paſſionibus obuiare. Ob quod ⁊ filios q̄qꝫ immo multotiēs vidēt male finire. Ecce q̄d amnon euenit. Certe in cōuiuio occiſus eſt a pueris abſalonis fratris ſui ipſo iubente.

De iniuſticia dauid.

q Uartū peccatū dauid fuit iniuſticia circa miphiboſeth. De quo fit mentio.ij. Reg.xvi.ꝛ.xix.c. Dicit Nico. de lira ꝙ adulatores ꝛ detractores ſunt periculoſi principibus: quia dauid tam iuſtus ꝛ ſanctus v̄bis Sibe adulatoris ꝛ detractoris fuit ita captus ꝛ inuolutus ꝙ hereditatē miphiboſeth dn̄i ſui ei conceſſit in abſentia miphiboſeth: ꝛ eo non audito. Et qd̄ eſt peius poſt ꝙ̄ audiuit miphiboſeth ſe excuſantē ꝛ vera dicentē: non retractauit dictū ſuū iniuſtū totaliter: ſed ſeruū eius peſſimū, ſcꝫ Sibam fecit equalē dn̄o dicens. Tu ꝛ Siba diuidite poſſeſſiones. Quē tn̄ debuit ſuſpendiſſe ꝓpter falſaꝫ accuſationē dn̄i ſui de crimine leſe maieſtatis. Erat miphiboſeth filius ſaul. Et recedēte dauid de hierl'm cū exercitu: miphiboſeth remāſit: quia erat claudꝰ. ꝛ ſiba ſeruus eius venit ad dauid ꝛ dixit. falſo tamen. Miphiboſeth remanſit in hierl'm dicēs. Hodie reſtituet mihi domus iſrael regnū patris mei ſaul. vt notatur.ij. Reg.xvi.

De vana gloria dauid.

q Uintū peccatū dauid fuit vana gloria. Fecit nanqꝫ ſuperbe numerari populū: ꝛ inde gloriabatur. ſicut ponitur.i. Paral.xxi.ꝛ.ij. Reg. vlti. Ad quā numerationē fiendā cooperatus eſt ſathan.

De plaga peſtilentie qua deus puniuit populum. Capl'm III

q Uamuis inſcrutabilia ſint nobis iudicia dei: verūtamen ab eo iuſte fieri oia merito confiteri debemus. neqꝫ curioſe eſt inquirendū cur quandoqꝫ peccata que nobis parua videntur ꝛ minima puniat ꝛ que maxima reputantur ad tp̄s linquat impunita. Cuncta recte moderatur ꝛ ordinat ſapientia ſua. Idcirco in hoc myſterio de peſtilētia qua deus populū percuſſit eo ꝙ illū ſuperbe dauid numerauerat dicemus. De qua quinqꝫ dubia ſunt declaranda.

Primum vtrum peſtilentia ſit flagellū dei pro peccatis?

Secundū quare dauid potiꝰ elegit peſtilentiā ꝙ̄ famē ꝛ gladiū?

Tertiū vtrū ꝓ pctō dauid debuit populus eius puniri?

Quartum, quid intelligitur per tempus cōſtitutum?

Quintū quō adimpletū fuit dictū ꝓphete de peſtilentia triū dierū?

Qō ꝓpter peccata veniunt peſtilentie.

a D primū dubiū reſpondemꝰ ſm̄ veritatem infallibilē ſcripture ſancte ꝙ deus excelſus propter peccata peſtilentias mittit. Nam Leuit.xxvi. cōminatur deus tranſgreſſoribus ſuoꝝ preceptoꝝ dicēs. Mittā peſtilentiā in medio veſtri. Et Numeri.xiiij. ꝯquerebatur de populo iudaico dicēs. Quouſqꝫ non credent mihi? Et infra. Feriaꝫ ergo eos peſtilentia. Et Ezech. vij. Ira mea ſuper populuꝫ. Gladius foris: peſtis ꝛ fames intrinſecus. Et Ezech. xxviij. Hec dicit dn̄s deus. Ecce ego ad te ſydon: ꝛ gloriabor in medio tui. Et ſcient quia ego dn̄s cū fecero mea iudicia: ꝛ ſanctificatus fuero in ea. Et imittā ei peſtilentiā: ꝛ ſanguinē in plateis eiꝰ. Quare iudicio dei attribuendū eſſe arbitror quicquid in chronicis de peſtilentijs aſſeritur. De ipis em̄ meminit Hieronymꝰ Oroſius ꝛ Eutropius: ac reliqui rerū geſtarum ſcriptores. Nā anno ab vrbe condita.ccclxxxiij. ingens peſtilentia romā affecit biennio. Suaſerunt pontifices templi: vt ludi ſcenici dijs expetentibus ederentur. Eo tp̄e terra in medio vrbis diſſiluit. Dixerunt aruſpices eā voraginem poſſe tolli: viui hois nece ſpontanea inſiliētis in eā. In quā marcus curtius eques inſiluit ꝓ liberatione patrie. ſicqꝫ vorago concluſa eſt: vt refert Oroſius libro.iij. ꝛ Aug. lib.v. de ciuitate dei.c.xviij. Anno ab vrbe condita.cccclxxxi. ingēs peſtilentia vrbē afflictauit ꝛ libri ſibyllini cōſulti: reſponderunt eā peſtē ira dei illatā. Recitat oroſius libro.v. ꝙ anno ab vrbe condita ſexcenteſimoſexto: tanta rome exorta eſt peſtilentia: vt miniſtri quoqꝫ faciendorū funerū primū nō ſufficerent: deinde nō eſſent. Iāqꝫ etiā magne domus vacue viuis plene mortuis remanſere: largiſſime introrſum hereditates: ꝛ nulli penitꝰ heredes. Aliō ſtupendū Oroſius narrat: ꝙ poſt locuſtas innumerabiles: que in mari a vento rapte ſuffocate ſunt: tanta corruptio aeris eſt ſubſecuta ꝛ tā grauis peſtilētia vt in Numidia octingenta milia hominū morerentur. Et circa orā maritimā que carthaginenſi atqꝫ vticēſi littori adiacet: pluſqꝫ̄ ducēta milia. Que clades tam repentina fuit apud vticā: vt ſub vna die per vnā portā plus ꝙ̄ mille quingentos mortuos delatos fuiſſe narretur. Tp̄e Antonij imperatoris qui xp̄ianos perſecutꝰ eſt: tāta lues eſt ſecuta vt agricultoribus carerent. Tēpore Pelagij pape: romā peſtis concuſſit in qua ꝛ pelagius mortuus eſt. Cui ſucceſſit Gregoriꝰ magnꝰ: qui vir mire ſanctitatis letanias ad

deū ordinauit agi. Et cū ppl'us dei clementiaꝫ imploraſſet: vna dierū vidit pontifex ille ſanctus angelū ſupra caſtrū qui cruētatū enſem in vaginā reponebat: ſignificās peſtem dei iudicio imiſſam iā ceſſare. Nota hic tamen ſm̄ Oroſiū libro.v. ꝛ Eutropiū ꝙ Adrianus imperator qui duodecimus ab Auguſto imperauit caſtrū illud obſtruxerat cū ponte mirabili ꝛ caſtrū Adriani dictū fuit vſqꝫ ad tp̄s beati Gregorij: exinde ſancti angeli propter viſionem predibatam.

Quare dauid elegit peſtilentiā.

s Ecundū dubiū ꝓpoſitū fuit quare dauid elegit potius peſtilentiā ꝙ̄ famē ꝛ gladiū. Nam Gad ꝓpheta dixit ei ex parte dei. Aut ſeptē ānis veniet tibi fames in terra tua: aut tribꝰ menſibꝰ fugies aduerſarios tuos ꝛ illi te perſequentur. aut certe tribus diebꝰ erit peſtilentia in terra tua. Et rn̄dit dauid. Coartor nimis vndiqꝫ. Et elegit peſtilentiā. Dicit Nico. de lira ꝙ ſperabat de miſericordia dei. Unde in textu ſubdidit. Meliꝰ eſt vt incidā in manus dn̄i. Multe em̄ miſericordie eius ſunt: ꝙ̄ in manus hois. Secundo ſi elegiſſet famē ſeptē annoꝝ: ipe ꝛ alij diuites ꝓuidiſſent ſibi de victu ꝛ pauperes fuiſſent nimis afflicti. Itē ſi elegiſſet fugā coram aduerſarijs: ipe ꝛ alij potentes fuiſſent ꝓtecti auxilio pugnatoꝝ: ꝛ refugio fortalicioꝝ: ꝛ ceteri fuiſſent occiſi. Ideo elegit penā oibꝰ equalem. quia peſtilentia a deo imiſſa equaliter poterat cadere ſuper oēs.

Quare ꝓ pctō dauid punitꝰ eſt ppl'us.

t Ertiū dubiū vtrū ꝓ pctō dauid debuit ppl'us eiꝰ puniri. Et quidā dicunt ꝙ ppl'us fuit innocens. Nam cū vidiſſet dauid angelū cedentē ppl'm: dixit ad dn̄m. Ego ſum qui peccaui: ego inique egi. Iſti q̄ oues ſunt quid fecerūt? Uertaꝰ obſecro manus tua cōtra me ꝛ ꝯtra domū pr̄is mei. Ergo nō videꝰ ꝙ ppl'us debuit puniri. qꝛ vt dicit glo. ex̄ de his que fiūt a maiori parte capituli.c. queſiuit. Peccata ſuos tenere debent actores. Idē. C. de penis.l. ſancimꝰ. C. ne vxor ꝓ marito.l. ob maritoꝝ.ꝛ.xi.q.iij.c. illud.ꝛ ex̄ de ſen. exco.c. romana.§. vl.li.vi.ꝛ.lvi.di.c. ſatis.ꝛ.i.q.iiij.ca. placuit.ca. nullius.ꝛ.c. iudei.

Sed ad hoc poſſet rn̄deri ſm̄ Bon. in.ij.di.xxxiij.ar.i.q.i. ꝙ lꝫ pena eterna vnꝰ nō puniatur ꝓ peccato alterius: tn̄ pena tp̄ali ſic. Quare nō eſt incōueniens ſm̄ rigorē diuine iuſticie vt ppl'us a dauid ſupbe numeratꝰ peſtilentia minuereꝰ. Nico. vero de lira dicit ꝙ in lib. de hebraicis q̄ſtionibꝰ hr̄ ꝙ ppl'us peccauit eo ꝙ dauid nō reſtitit vt debuit i facto vrie. Sꝫ hoc nō videꝰ verū: qꝛ pctm̄ dauid vſqꝫ ad cōplementū fuit ſecretū. Un̄ Nathan dixit ſibi.ij. Reg.xij. Tu feciſti abſcondite. Dicit ergo Nico. de lira ꝙ pctm̄ ppl'i fuit rebellio eiꝰ ꝯtra dauid: ſequēdo Sibā filiū Bochri: q̄ erat hō ſeditioſus ꝛ peſſimꝰ. vt poniꝰ.ij. Reg.xx. Ego vero teneo ꝙ lꝫ principal'r deꝰ punierit ppl'm ꝓpter pctm̄ dauid: tn̄ credibile eſt ꝙ in ppl'o ſic punito eſſent aliqua ſcelera deo exoſa. Nā ſicut ꝛ nūc plures tūc erant mali ꝙ̄ boni.

Quid intelligitur per tp̄us cōſtitutū.

q Uartū dubiū. quid intelligiꝰ ꝑ tp̄s cōſtitutū. Nam in textu dr̄. Immiſit deꝰ peſtilentiā de mane vſqꝫ ad tp̄us cōſtitutū. Et dicūt aliqui vſqꝫ ad tertiū diem incluſiue: qꝛ ſic erat pena determiata. Sꝫ hoc nō videꝰ verū: qꝛ textꝰ dicit infra. Uenit aūt Gad ad dauid in die illa. Et videꝰ loqui ſcriptura de prima die peſtilentie. Ad hoc em̄ venit Gad vt dauid offerret holocauſtū: ꝛ ceſſaret plaga inchoata. Idō meliꝰ dr̄ ꝙ tp̄s conſtitutū intelligiꝰ hora ſacrificij veſpertini. Illud em̄ ſtatutū fuit in lege Exo.xxix. ita ꝙ a mane primi diei vſqꝫ ad horā veſꝑtinā mortui ſunt de ppl'o.lxx. milia viroꝝ.

Quō verificaꝰ dictū ꝓphete de peſtilentia triū dierū.

q Uintū dubiū. quō verificatū fuit dictū ꝓphete de peſtilentia triū dieruꝫ. Et dicit Nico. de lira ꝙ duo dies vltimi fuerūt dicti ꝓpter cōminationē tm̄: ſicut etiā dixit Ionas de.xl. diebꝰ. Primꝰ vero dies fuit per modū ſnīe diffinitiue. Quare peſtilentia fuit tm̄ illa die. Ideo ſubdiꝰ in textu. Cūqꝫ extendiſſet manū ſuā angelus dn̄i ſuꝑ hieruſalē vt diſperderet eā: miſertus eſt dn̄s ſuꝑ afflictionē: ꝛ ait angelo percutienti ppl'm. Sufficit nūc: cōtine manū tuā. Tali peſtilentia ꝑcuſſus fuit ppl'us ille. Nos vero diebus iſtis magnas clades fieri vidimꝰ: ꝛ peſtilentijs pene italiā deuaſtatā. Poſcentibꝰ quidē peccatis ppl'oꝝ: frequentiꝰ peſtilentie irrūpunt. Ideo timendꝰ eſt deꝰ: qꝛ ipe viuificat ꝛ mortificat qui eſt bn̄dictꝰ in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

De iudicio dei cōtra Sennacherib nomen dn̄i blaſphemantem. Sermo XV

s Anctum ꝛ ineffabile nomen dei ſic vſiluit i ore xp̄ianorū: vt illud blaſphemari ꝛ maledici ducatur quaſi ꝓ nihilo. Aperiūt nanqꝫ mul

ti fetidū os in blaſphemias impias creatoris
ſui:ꝛ irreuerent̄ ſacrilegis buccis lacerant al
tiſſimā maieſtatē regis regū ꝛ dn̄i angelorū
ꝛ hoim. ꝑ quib⁹ in hoc ſermone bn̄ eſſe arbi-
tratus ſum iudiciū dei deprōmere ↄtra Sēna-
cherib blaſphemantē. In illo ſiquidē ſpecula-
bimur ꝙ̄ graue ſit peccatū blaſphemia ꝛ ma-
ledictio dei. De quo tria myſteria proponim⁹
contemplanda.

Primū dr̄ ſupbie ꝛ violētie
Secundū maledictiōis ꝛ blaſphemie.
Tertiū punitiōis ꝛ vindicte.

De ſuperbia ꝛ fraude Sennacherib regis.
Caplm I

i Nſatiabilis eſt anim⁹ ambicioſorū:
quib⁹ nec ipſe mūd⁹ tot⁹ ſufficere po
teſt. Patet hoc in Sēnacherib: de q̄
iiij. Reg. xviij. dr̄ ꝙ anno. xiiij. regis Ezechie
aſcēdit Sēnacherib rex aſſyrioꝝ ad vniuer-
ſas ciuitates iuda munitas: ꝛ cepit eas. Tūc
miſit Ezechias nūcios ad regē aſſyrioꝝ. Ni-
cola⁹ de lira dicit ꝙ Ezechias ſciēs pplm ſibi
ſubiectū: ꝛ Achaz prēz ſuū deū multipl'r offen
diſſe: merito timuit ne in vindictā dictorum
maloꝝ ꝑmitteret̄ rex aſſyriorū venire ad de-
ſtructionē ciuitatis hierl'm: vbi vigebat diui-
nus cult⁹ de quo ipſe erat zelantiſſim⁹. Quare
nūcios miſit dicēs. Peccaui. reputans pctm̄
pr̄is ſuū. recede a me: ꝛ omne qd̄ impoſueris
mihi feram. Prudēter in hoc egit: q: vt dicit
Aug. lib. xviij. de ciui. dei. c. ij. In oibus fere gē
tibus quodāmō vox nature iſta perſonuit: vt
ſubiugari victorib⁹ mallēt quib⁹ cōtingit vin
ci: ꝙ̄ bellica oīfaria vaſtatione deleri. In dixit
itaqꝫ rex aſſyrioꝝ Ezechie trecēta talenta ar-
genti ꝛ triginta auri. deditqꝫ Ezechias omne
argentū qd̄ repertuꝫ fuerat in domo dn̄i ꝛ in
theſauris regis. ꝛ cū non ſufficeret: confregit
valuas templi dei: ꝛ lamias aureas quas ipſe
affixerat ad decorē: ꝛ dedit eas regi aſſyriorū.
Dicit Nico. de lira. ex hoc accipit̄ argumentū
ꝙ ꝑncipes in neceſſitate ꝑ cōſeruatiōe reipu-
blice poſſunt accipe de theſauris eccl'ie. Nā vt
dicit̄. xij. q. ij. c. aurū. Aurū hꝫ eccl'ia nō vt ſer
uet: ſꝫ vt eroget. Scd̄m vero magiſtrū in hi-
ſtoria accepta pecunia rex aſſyrioꝝ ſub pacto
in pace dimittendi regnū Ezechie: infideliter
agens pactū non ſeruauit: ſꝫ miſit exercitū ꝛ
nūcios in hierl'm ad terrendū Ezechiā: vt ter
ritus redderet ciuitatē: ꝛ ꝑ plus transferretur
in aſſyrios: ꝛ cultus dn̄i de hierl'm auferretur
Quod nullo modo Ezechias fecit: ſed reſtitit
ꝛ conuocans pplm exhortatus fuit ad defen-
dendū templū ſanctuꝫ ꝛ gentē. Quia vero in
hoc caplo de regno aſſyrioꝝ fit mentio; ideo
de illo conſiderem⁹ tria.

Primo originē.
Scd̄o dilatationē.
Tertio terminationē.

De regno ꝛ monarchia aſſyriorum: ꝛ pri-
mo de ortu eius.

p Rimo conſideremus regni aſſyrio-
rum originem. Dicit magiſter in hi
ſtoria ſuper Gen. poſt caplm de mor
te Abrae. Exortum eſt regnum aſſyrioꝝ vige
ſimoquinto anno Saruch proaui Abrae ſub
Belo. Quod quidē intelligendū eſt quantum
ad regni initiū. Nam Belus primus intrauit
aſſyriam: ꝛ parū obtinuit in ea. Sed eo mor
tuo: filius ei⁹ Ninus vt refert Iuſtin⁹ ꝛ Oro
ſius: totam aſſyriam occupauit: ꝛ in regione
aſſyriorū edificauit ciuitatem quam Niniue
nominauit: anno regni ſui. xlix. Quinquagin
ta aūt annis bella finitimis intulit. Qui duꝫ
deficientes a ſe oppugnat vrbem: ſagitte ictu
interijt. Et vt dicit Oroſius libro ꝑmo. regnū
aſſyriorū vſqꝫ ad Sardanapalū annis mille
centū ſexagita actū eſt. Iſido. li. xiiij. etymol.
Aſſyria inq̄t vocata eſt ab Aſſur filio Sem: q̄
eā regionē poſt diluuiū ꝑm⁹ incoluit. Hec ab
ortu indiā: a meridie mediam tangit: ab occi-
duo tigrim: a ſeptentrione montē caucaſum:
vbi porte caſpie ſunt.

De magnificentia regni aſſyrioꝝ.

s Ecundo conſideremus illius regni
dilatationeꝫ. Fuit enim regnū illud
ampliſſimū. de quo Aug. libro. xviij
de ciui. dei. c. ij. ait. Duo regna cernim⁹ longe
ceteris ꝑueniſſe clariora: aſſyrioꝝ primū: de-
inde romanoꝝ: vt tpib⁹ ita locis inter ſe or
dinata atqꝫ diſtincta. Nā quō illud pri⁹: hoc
poſterius: eo mō illud in oriente: hoc in occi-
dente ſurrexit. Et infra ſubdit Aug. Quantū
attinet ad ꝑmū iperiū nullū mai⁹ ꝑmis tēpo-
ribus ꝙ̄ aſſyrioꝝ fuit: nec tā longe lateqꝫ dif-
fuſum. Quippe vbi Ninus rex Beli fili⁹ vni-
uerſam aſiam: que toti⁹ orbis ad numerū par
tiū tertia dicit̄: ad magnitudinē vero dimi-
dia reperit̄: vſqꝫ ad libye fines ſubegiſſe tra-
ditur. Solis quippe indis in partib⁹ orientis
nō dn̄abat̄: quos tn̄ eo defuncto Semiramis
vxor ei⁹ eſt aggreſſa bellando. Itaqꝫ factum
eſt vt quicūqꝫ i illis terris ppl'i ſeu reges erāt
aſſyrioꝝ regno ditioniqꝫ parerent: ꝛ quicq̄d
imperaretur efficerent.

De fine ꝛ terminatione regni aſſyriorum.

t Ertio cōſideremus regni aſſyriorū
terminationē. Scd̄m em̄ magiſtrū
i hiſtoria ſcholaſtica ſup. iiij. li. Reg.
c. de Ozia. ſub Ozia rege iuda terminata eſt
monarchia aſſyrioꝝ. Nā ſardanapalus vlti-
mus monarcha vict⁹ ab Arbate medo: ſeme
ipſum cōcremauit. De hoc inq̄t Iuſtinus li. i. ꝗ
Sardanapalus fuit vltimus rex aſſyrioꝝ: oi.
muliere corruptior: mollicie corpis ꝛ laſciuia
oculoꝝ omnes feminas antecellēs. Sed hic
dubitat̄. Si tpe Ozie defecit monarchia aſſy
rioꝝ: quō Sēnacherib erat rex aſſyrioꝝ. Naꝫ
poſt Oziam regnauit Ioathan: vt pꝫ. iiij. Re
gū. xv. c. ꝛ poſt Ioathan Achaz. ꝛ poſt Achaz
Ezechias: cui⁹ tpe Sēnacherib rex erat aſſy-
riorū. Rn̄det magiſter in hiſtoria ſup. iiij. li.
Reg. ꝙ poſt Sardanapalū fuerūt reges aſſy
riorum ſine monarchia potentes vſqꝫ ad ſub
uerſionē Niniue.

De blaſphemia Sēnacherib. Cap. II

i N viribus ſuis cōfidens Sēnache
rib: deū blaſphemare ac maledicere
auſu temerario ꝑſumpſit. Qd̄ quidē
fecit tribus vicibus.

Prima per Rapſacen.
Secūda per eundem.
Tertia per ſuas litteras.

Prima vice blaſphemauit deū ꝑ Rapſa-
cen. Ut em̄ dr̄. iiij. Reg. xviij. c. irritū faciens
iuſiurandū Sēnacherib: miſit ad obſidenduꝫ
hieruſalē Thartan ꝛ Rapſacen cum exercitu
valido. Uocauerunt aūt regem ad colloquiū
et noluit exire. Dicit Nico. de lira: q: fuerat ex
pertus fraudē poſt ſolutionē pecunie: ideo ti-
mebat de ꝑditione. Nā vt ait Uegetius li. ij.
de re militari. frequētius cōuentiōes paciſqꝫ
ſimulatio credulis magis nocuere ꝙ̄ arma.
Miſit ergo Ezechias Eliachim pontificeꝫ et
Sobnam ſcribā: ꝛ Ioachim a cōmentarijs: ꝛ
loquebat̄ ad eos hebraice: ꝛ dicebat. O Eze-
chia in quo cōfidis vt audeas rebellare? Si
ↄfidis in rege egyptio: tinniteris baculo arun
dineo. Si ſpem ponis in deo tuo: nunq̄d dij
gentiū: ꝛ iſrael liberauerūt eos de manu mea

Secundo blaſphemauit deū per ꝑfatū Ra
pſacen. Nam cū loqueret̄ audiente ppl'o. Eli-
achim ꝛ ſocij rogabant eū. vt loqueret̄ eis ſy-
riace ꝛ nō iudaice audiēte populo: qui erat ſu
per murū: ne. ſ. ppl's terreret̄ ex ꝟbis Rapſa
cen: ꝛ q: in verbis ſuis intermiſcebat verba
blaſphemie ſm̄ Nico. de lira. ex hoc dicūt he-
brei: ꝙ iſte Rapſaces erat iudeus natiōe: ſed
derelicta lege ↄuerſus eſt ad gentilitatē. Ma
giſter in hiſtoria dicit ꝙ erat ſamarites. Et
quidā aiunt filiū fuiſſe eſaie qui tranſierat ad
aſſyrios ꝛ ſuſceperat ritū gentium. Iſte ergo
Rapſaces exclamauit etiā ad ppl'm. Dicit rex
magnus aſſyrioꝝ. Facite mecū qd̄ vobis vti
le eſt: ne comedatis ſtercora veſtra: ꝛ bibatis
vrinaꝫ veſtrā. Egredimini ad me ꝛ vtimini
bonis veſtris. Nolite audire Ezechiā q̄ vos
decipit dicēs. Dn̄s liberabit nos. nunquid libe
rauerunt dij gentiū terrā ſuaꝫ de manu regis
aſſyrioꝝ? Et multa alia referēdo: ponebat in
deo falſitatē ꝛ deceptionē: ꝛ ſaluandi impoſſi-
bilitatē. Populus aūt tacuit ꝛ nihil reſpondit.

Tertio blaſphemauit Sēnacherib deuꝫ qn̄
litteras cōminatorias ꝛ terribiles miſit Eze-
chie. Ut em̄ habet̄. iiij. Reg. xix. Reuerſus eſt
Rapſaces ad regem aſſyrioꝝ expugnantem
lobnam. Nā vt dicit magiſter in hiſtoria Sē
nacherib tranſierat ad egyptū expugnandū
vt triumphans rediret ꝛ euerteret hieruſaleꝫ
Interim ergo miſit litteras Ezechie in q̄bus
inter cetera dicebat. Nō te ſeducat deus tuus:
in quo habes fiduciā. Et plura alia ſcripſit in
ↄtuelia dei: ꝛ vt puto ſui oēs ſil'ia loq̄bant̄ ſper
nentes ꝛ deridentes magnū deū ꝛ imortalē.

De tremenda plaga Sēnacherib ꝛ exerci-
tus eius. Capitulū III

n Oluit deus ferre blaſphemias ꝛ cō-
tumelias irrogatas noī ſuo: ſed ↄtra
Sēnacherib: ſuoſqꝫ effudit iram in-
dignationis ſue. Ad qd̄ inueſtigandū tria in
iſta parte cōſideremus.

Primo Ezechie zelū ꝛ orationē.
Secūdo exercitus occiſionem.
Tertio Sēnacherib peremptionē.

De zelo ꝛ oratione Ezechie.

p Rimo ↄſideremus Ezechie zeluꝫ et
orationē. Cum em̄ ad ipſum reuerſi
fuiſſent illi quos miſerat ad Rapſa-
cen: nunciaſſentqꝫ ꝟba illi⁹ blaſphemie: ſcidit
Ezechias veſtimenta ſua ꝛ opertus eſt ſacco.
Lectis vero l'ris Sēnacherib: aſcendit in do-
muꝫ dn̄i: ꝛ expādit l'ras corā dn̄o: ꝛ orauit di
cens. Dn̄e deus iſrael: qui ſedes ſup cherubin
id eſt ꝑſides omni creature: etiā angelice: tu
es deus ſolus oim regū terre: tu feciſti celū et
terrā: inclina aurem tuā: ꝛ audi. i. effectū iuſti
cie tue oſtēde ↄ Sēnacherib: q̄ miſit vt expro
braret nobis deū viuentē. Saluū nos obſecro
de manu ipſius. Tūc deus miſit eſaiā ad Eze-
chiam cōfortans eū: ꝛ ꝑnuncians que ventu
ra erant ſup Sēnacherib.

De exercitus Sēnacherib occiſiōe.

s Ecundo cōſideremus exercitus occiſionem. Poſtq̄ em̄ Sennacherib venit de egypto ⁊ hieruſalē obſedit: nocte angelus dn̄i percuſſit in caſtris aſſyriorum centū octogintaquinq̧ milia.ſ.oēs robuſtos bellatores ⁊ principales exercitus: vt ſcribitur.ij.Paral'.xxxij.c. Cūq̧ diluculo ſurrexiſſet Sennacherib: vidit oīa corpora mortuoꝝ. Dicit Nico.de lira ſm̄ Hebreos.ꝙ corpora fuerūt incinerata: ſub armis ⁊ veſtibus intactis ita ꝙ ppl's Ezechie potuit de facili ſpolia colligere: ⁊ ſine cadauerū fetore.

De Sennacherib peremptione.

t Ertio cōſideremus Sennacherib peremptionē. Qui timens fugit cū decem viris tantū: vt dicunt hebrei: et rediit in Niniue. Cūq̧ adoraret in templo Neſrach deum ſuū: Adramelech ⁊ Saraſar filij eius percuſſerunt eū gladio: fugeruntq̧ in terraꝫ armenioꝝ: ⁊ regnauit ꝓ eo Aſſaradon filius eius. Magiſter in hiſtoria dicit ꝙ indignati erant filij maiores in patrē: eo ꝙ filiuꝫ minorem natu p̄fecerat eis in regem: q2 magis diligebat matrem ipſius q̄ illoꝝ. Et in h̄ oſtenſus eſt Sennacherib deterior populo: q2 paricidio filioꝝ eſt reſeruatus. Rabbi auteꝫ Salomon aſſerit ꝙ principes regni cōturbati erant cōtra Sennacherib: eo ꝙ filij eoꝝ et amici erant mortui modo p̄dicto: ꝓpter eius blaſphemiā ⁊ ſuperbiā cōtra deum iſrael. Propter quod tractabant de morte ipſius. Quod cū ad eius aures perueniſſet: intrauit templū dei ſui: orans ⁊ ꝓmittens ꝙ ſi hoc periculum euaderet: in eius honorē duos filios p̄dictos ſacrificaret. Quod cū illis innotuiſſet eum interfecerūt: ne ab eo interficerent. Neq̧ friuolam rem putandus eſt loqui Rabbi Salomon de voto filios immolandi: quoniam dum pernicies idolatrie totum pene mundū inuoluebat: hec erat demonū malicia: vt hoies ſacrificari ſibi ſagaciſſime ꝓcurarēt. Declarat hoc Euſebius Pāphili li.iiij.de euangelica p̄paratione: vbi ait. Gentiliū adhuc vocibus: ad declarandā priſcoꝝ temporꝝ peſtem vtemur: que adeo aīos hoim inuaſerat: vt quaſi demoniaci: ⁊ a pernicioſis ꝓfecto ſpiritibus agitati: liberoꝝ ſanguine ſceleſtas placarent virtutes. Ita pater vnicum filiū: dilectam mater filiam demoni tanq̄ ouē ſacrificabāt. Ita genus hominū qd̄ humanū eſſe natura cognoſcit ad furiam: immanēq̧ crudelitatē a demonibus impellebat. Que ita ſe haberi nō ſolū apud barbaros: verū etiam apud grecos omnis hiſtoria plena eſt. Nam ⁊ Rhodij hominē ſaturno ſacrificabant. Quā rem magis tp̄ibus poſtea mitigare volētes: mortis ſupplicio aliquem damnatū ad ſaturnia vſq̧ ꝯſeruabant: quē in ipſo feſto vino grauatū immolabant. In ſalamine vero inſula quā antiquiſſimis tp̄ibus coroneā vocabant: vſq̧ ad Diomedis tēpora Agrauale Cecropis filie homo cedebat: poſtea vero in templo Pallidis Agrauale ac Diomedis. vnū em̄ trium fuit Diomedi: homo immolabat: qui ab adoleſcentibus ter circum aram ductus: tandē a ſacerdote haſta percuſſus: ⁊ in rogo impoſitus cremabat. Quā rem Diphilus rex cypri Seleuci tp̄ibus abolatus nō hoiem: ſed bouē Diomedi ſacrificari ſtatuit. Demon autē ille quicq̧ fuerit nō inuitus bouem ꝓ hoie ſuſcipiebat. Ita nō multū inter eſſe inter immolationē hois atq̧ beſtie videt. Manethus autē hiſtoricus apud egyptios in eliopoli hoies imolatos fuiſſe in libris de pietate teſtat. Quē morē Amoſſis iprobauit. Sacrificabant vero Iunoni tres in die quos inquirebant ſi mundi eſſent quemadmodum poſtea vituli. Cereos autē hoies offerri ꝓ illis tres Amoſſis iuſſit. Dionyſio etiam omadio apud chios appellato homo crudeliter diſcerptus ſacrificabat. Lacedemonios etiā Apollodorus ſcribit hoiem Marti ſacrificare ſolitos. Et phenices belloꝝ: aut peſtilentie calamitatibus amiciſſimos ſaturno ſolebant immolare. Philo etiā qui phenicū hiſtoriam ꝯſcripſit his verbis in primo vtit libro. Morem inquit priſcis in magnis calamitatibus atq̧ periculis fuiſſe: vt ciuitatis aut gētis p̄nceps dilectiſſimū e liberis vlciſcenti demoni: quaſi redemptionis p̄mium traderet: ⁊ ſic traditū myſtice iugularet. Dionyſius etiam Alicarnaſeus vir romane hiſtorie ac italice peritiſſimus huius ſceleris teſtis eſt: qui in lib. de antiquitate italica: Iouē ⁊ Apollinē: qm̄ decima hominū immolata nō fuerat magnas italis calamitates induxiſſe his verbis ſcribit. Nullus in arboribus fructus ad maturitateꝫ vſq̧ permāſit: ſ immaturi oēs defluebāt: nec ſpice ſemine replebant: nec herbe pecori ſufficiētes germinabāt: fontes quoq̧ ipſi alij bibi nō poterant: alij eſtatis tp̄e deficiebant: ⁊ aut mulieres abortum patiebant: aut nati pueri manci ⁊ diſcerpti erāt. Cetera quoq̧ hominū multitudo egrotatiōe ac morte crebrius q̄ ſolebāt vexabant. Et plura alia cōmemorat Euſebius: q̄ breuitatis cā dimittimus. Quibus apparet ꝙ Rabbi Salomon rationabilē cau-

ſam adduxit: quare filij Sēnacherib in p̄rem manus extēderūt. Facta ſunt tn̄ oia ex dei iudicio: qui ſic vlciſci voluit iniq̄tatē regis blaſphemi. Sed ⁊ hodie xp̄iani in hoc grauit' errant qui de deo turpiter loquunt: illumq̧ ſuis buccis maledictis lacerant: cū tn̄ oēs obligentur deū cū laude ⁊ reuerentia noiare. Nā ſi falſos deos romani ita venerati ſūt: vt nihil turpe de ipīs loqui liceret: quāto magis nos deū verū ⁊ imortalē honorare debemus? Audite diligenter o xp̄iani lauacro ſacri baptiſmatis regenerati: quid Euſebius Pamphili libro.ij.de euangelica preparatione ſcribit. Romani inquit ꝓbe intelligentes fabularuꝫ figmenta ſpreuerūt. Quod ab Alicarnaſeo Dionyſio cognoſcere poteris: qui in ſcd̄o vetuſte romanorū hiſtorie res geſtas Romuli enarrans: ſententiā quoq̧ illi' viri de dijs his verbis oſtēdit. Non ignorauit quia diligenter quotidie leges: ⁊ de bonis rebus contentio ⁊ militaris exercitatio optimā ciuitatē conſtituunt. Quarū rerū magnā curā adhibuit: ita cultu deoꝝ incipiens. Templa igitur lucos aras ſimulacra formas ⁊ ſymbola: v̓tutes bn̄ficia: que a dijs hominib' collata ſunt: cerimonijs ac celeberrimas ſolennitates quibus dij culti gaudent ⁊ dies feſtos ceteraq̧ ſic cōſtituit: vt optime grecoꝝ reipublice res romana conferri poſſit. Fabulas aūt que de dijs traduntur turpes atq̧ inutiles exiſtimās: nec ſolū dijs: ſed neq̧ ꝓbis hoibus dignas cūctas eiecit: ac perſuaſit vt optime de dijs romani ⁊ exiſtimēt ⁊ loquātur. Nullū em̄ opus imortali nature indignū illis attribuit. hec ibi. O quanta cōfuſio igit' xp̄ianorū qui deū ꝓditorē impiū acceptatorēq̧ perſonarū improbe accuſant: aliaq̧ inhoneſta ꝓferunt in contumeliā eius. Non ſic impij non ſic. Bn̄dicite ⁊ nolite maledicere. quatinus liberet nos ipſe ab oī malo: largiens in hoc ſeculo ſuā gr̄am: ⁊ in futuro gl'iam ſempiternam. Amen.

De iudicio dei contra Nabuchodonoſor ſuperbientem. Sermo XVI

s Uperborū colla deus omp̄s potēti virtute calcare cōſueuit. Neq̧ vllus vnq̄ inuentus eſt tam diues ⁊ magnus qui effugere potuerit manū eius. Eſt de hoc exemplū Nabuchodonoſor regis babylonis: qui ꝓ elatione ſua humiliatus fuit a deo ⁊ punitus flagello ſingulari. Idcirco vt cōmoneamur ad timendū ſemper deū: ſtatui in hoc ſmone de iudicio dei contra Nabuchodonoſor ſuperbientē dicere. De quo tractaturi tria myſteria ꝯtēplabimur

Primū dr̄ ſupbe elatiōis
Secundū acerbe punitiōis.
Tertiū fructuoſe emēdatiōis.

De ſupbia Nabuchodonoſor. Caplm I

h Ec eſt ꝓſperitatis tp̄alis cōditio: vt ingratos hoies dei bn̄factoris ſui faciat obliuiſci. Siquidē Nabuchodonoſor a deo ſublimatus in regnū: poſt multas glorioſas victorias ⁊ iudeoꝝ captiuitatē: cōtra deū ceruicē erexit: factuſq̧ eſt ſuperb' elatus ⁊ preſumptuoſus. Quod maxime monſtratur in tribus.

Primo in ſtatue erectiōe.
Scd̄o in pueroꝝ cōdēnatiōe.
Tertio in ſuijp̄ius ꝯfidētia ⁊ p̄ſumptione.

De ſtatua Nabuchodonoſor.

p Rimo apparet ſuperbia Nabuchodonoſor in ſtatue fabricatione. Ubi tanto grauius deliquit: quāto antea magnalia dei ſibi fuerant predicata ⁊ reuelata. Nā vt dicitur Daniel'.ij.c. anno regni ei' ſcd̄o viſionē habuit de ſtatu quattuor regnoꝝ ⁊ monarchiarū in ſtatua mirabili que ſibi ſupernaturaliter fuit oſtēſa. Qd̄ nō ab re factū eſt. Nā vt dicit Hiero. vidit rex impius ſomniū futuroꝝ: vt interpretante ſancto qd̄ viderat de' glorificet: ⁊ captiuoꝝ deoq̧ in captiuitate ſeruientiū ſit grande ſolatiū. hec ille. Cū vero oēs ſapientes babylonis eſſent reqſiti vt dicerēt quid ipe viderat: eo ꝙ a mente ſua receſſerat: ⁊ quid viſio ſignificaret: omnes dei virtutē ſibi nūciabāt dicētes. Sermo quē tu rex queris grauis eſt: nec reperitur quiſq̄ qui indicet illū exceptis dijs quoꝝ cū hoibus non eſt conuerſatio. Ubi Hiero. ait. Confitentur magi: cōfitent arioli: ⁊ oīs ſcientia ſecularis litterature: preſcientiā futuroꝝ non eſſe hois ſed dei. Ex quo ꝓbat ꝓphetas dei ſpiritu locutos qui futura cecinerunt. hec Hiero. Tandē volēte deo: Daniel ſomniū ⁊ interpretationē aperuit. Tunc Nabuchodonoſor cecidit in faciē ſuā: ⁊ Danielē adorauit: ⁊ hoſtias ⁊ incēſum precepit vt ſacrificarent ei. Hic Hiero. dicit. Non tam Danielē q̄ in daniele adorauit dn̄m q̄ myſteria reuelauit. Ideo dixit danieli Uere deus veſter deus deoꝝ eſt: ⁊ dn̄s regum reuelans myſteria. Uerūtn̄ vt Hiero. refert: velox obliuio veritatis: vt qui dudū ſeruū dei quaſi deū adorauerat: nunc ſtatuā ſibi fieri iubet vt ipſe adoraret in ſtatua. Scribit nāq̧ iij.c.Dan. ꝙ fecit ſtatuā aureā: altitudine cu-

bitoꝝ ſexaginta: ⁊ latitudine cubitoꝛum ſex. Et poſuit eam in campo duran ꝓuincie babylonis. Dicit Nico. de lira. ꝙ ꝑ ſupbiā ꝓpt̓ monarchie adeptionē voluit ſibi vſurpare honoꝛem diuinū. ⁊ ideo fecit ſtatuā in qua adoꝛaretur. Simile legitur de Caio imperatoꝛe qui vt dicit Joſephus. xviij. antiquitatū. miſit ſtatuam ſuam per totū imperium ſuum. vt in ea adoꝛaret̄. Addit Nicolaus de lira. ꝙ altitudo ſtatue Nabuchodonoſoꝛ cōputatur cum baſe ſuper quā erat poſita. ⁊ ꝙ ſtatua tantū exterius erat deaurata: quia nō eſt credendum ꝙ ibi fuerit tanta moles auri. vel foꝛte interius erat cōcaua. Sed ego non reputo impoſſibile aut ſatis difficile: ſtatuam que erat ſuper baſim: fuiſſe totā de auro cōpactam: ſi vera ſunt que Uincentius tradit in ſpeculo hiſtoꝛiali de baſilica regis Poꝛi quem ſuperauit Alexander magnus. Hanc vtiqꝫ deſcribit cum columnis aureis ſolidis: ingentiſ groſſitudine numero triginta: parietes quoqꝫ laminis aureis: groſſitudinis digitalis operti erant. Uinea ſolida et auro cum folijs ⁊ racemis cryſtallinis diſtinctis ſmaragdis. Thalami ⁊ cubicula omnia margaritis: ⁊ carbunculis oꝛnata erant. Sic potuit ex auro fabꝛicari ſtatua Nabuchodonoſoꝛ. Et quia dicit textus ꝙ poſuit eam in campo duran ꝓuincie babylonis. Notandū hic ꝙ Hieronymus ſup. xi. c. Eſa. ſic ait. Babylon eſt metropolis chaldeoꝝ: cuius muri ſexdecim miliū paſſuum erant per quadꝛum ab angulo in angulum: qđ eſt ſimul ſexaginta quatuoꝛ milia paſſuū. Ibiqꝫ erat turris in altitudine trium miliū paſſuum. De hac babylone ſic ſcribit Jſidoꝛus li. xv. etymol. Pꝛimus poſt diluuium Neroth gigas babylonem vꝛbem meſopotamie fundauit. Hāc ſemiramis aſſyrioꝝ regina ampliauit. Uerum n̄ vt refert ipſe Jſidoꝛus lib. xiiij. etymol. babylonie regioni: caput babylon vꝛbs eſt: a qua ⁊ nuncupata: tātū nobilis. vt Chaldea ⁊ aſſyria ⁊ meſopotamia in eius nomen aliqñ tra nſiuerint. Et hoc nō eſt incōueniens vt tota ꝓuincia babylonia nuncupet̄. Sed hic dubitat̄ adhuc. quare Daniel q̄ erat factus regi familiaris nō ꝓhibuit eū a tali inſania. Et r̄ndet Nico. de lira. ꝙ foꝛte erat abſens in aliqua ꝑte regni aut erat infirmus: vel vidit regē obſtinatū.

De pueris miſſis in caminum ignis ardentis.

s Ecūdo apparet ſuperbia Nabuchodonoſoꝛ in pueroꝝ cōdemnatione. Nam cū edicto publico ſtatuiſſet; vt omnes cōuenirent ad dedicationem ſtatue illamqꝫ adoꝛarent: ⁊ qui cōtrarium faceret mitteretur in foꝛnacem ignis ardentis. Cū maxima multitudo regis p̄cepto pareret. Sidꝛach Miſach: ⁊ Abdenago iudei: ſcelus id facere recuſarunt. Quos chaldei inuidia moti accuſarunt. Tunc Nabuchodonoſoꝛ in furoꝛe et ira p̄cepit vt adducerent̄ coꝛam eo. Qui cum ſtatim fuiſſent adducti: dure arguit eos Nabuchodonoſoꝛ: q2 ſuum p̄ceptum non impleuiſſent: neqꝫ penam cōminatoꝛiā timuiſſent: addens. Et quis eſt deus qui vos eripiat de manu mea? O fides admirabilis illoꝛum iuuenum. O inuicta coꝛda. o cōfidentia omni p̄ſumptione carens. Non fuerunt territi: imo audenter reſponderunt. Deus noſter quē colimus pōt eripere nos de camino ignis ardentis: ⁊ de manibus tuis o rex liberare. Qđ ſi noluerit: notū tibi ſit o rex: q2 deos tuos nō colimus: ⁊ auream ſtatuam quā erexiſti nō adoꝛamus. Tūc Nabuchodonoſoꝛ p̄cepit vt ſuccenderet̄ foꝛnax in ſeptuplū plus ꝙ̄ ſuccendi cōſueuerat: ⁊ viris foꝛtiſſimis de exercitu ſuo iuſſit vt ligatis pedibus Sidꝛach Miſach et Abdenago: mitterent eos in foꝛnacem ignis ardentis. Uincti igit̄ ⁊ veſtibus ſuis induti ꝓiecti fuere in foꝛnacē. Succendebat̄ aūt foꝛnax napta. Dicit Nico. de lira. Napta eſt gen⁹ bituminis inuentū circa babylonē: ⁊ maxime nutrit ignē. Scđm alios ſunt oſſa oliuarū arefacta cū amurca. Poꝛro viros illos q̄ miſerūt Sidꝛach Miſach ⁊ Abdenago in foꝛnacē interfecit flāma ignis. Ipſi vero ſoluti ibant in medio flāmarū illeſi: laudātes ⁊ benedicētes deū. Poſt igit̄ flāmarū diminutionē: videns Nabuchodonoſoꝛ ſuos aduſtos: ⁊ pueros ſuper prunas gradiētes. ⁊ quartū qui erat angelus habētē ſpeciem filij dei ꝓpter irradiationem vultus in coꝛpoꝛe aſſumpto: acceſſit ad oſtium foꝛnacis ⁊ dixit. Sidꝛach Miſach et Abdenago ſerui dei excelſi viui egredimini et venite. Statimqꝫ egreſſi ſunt Sidꝛach Miſach ⁊ Abdenago de medio ignis. Et obſtupeſcentibus cūctis dixit Nabuchodonoſoꝛ. Benedict⁹ deus Sidꝛach Miſach ⁊ Abdenago: qui miſit angelū ſuū: ⁊ eripuit ſeruos ſuos: qui crediderūt in eo. Et infra. A me ergo poſitum eſt hoc decretum: vt quicunqꝫ locutus fuerit blaſphemiā cōtra deum Sidꝛach Miſach et Abdenago diſpereat: ⁊ domus eius vaſtetur. Honoꝛauit autē ipſos pueros: ⁊ ꝓmouit in ꝓuinciam babylonis.

De p̄ſumptiōe Nabuchodonoſoꝛ regis.

t Ertio apparet ſupbia Nabuchodonoſoꝛ in ſuiipſius ꝯfidentia ⁊ pſumptione. Nam cū viſionē habuiſſet de arboꝛe magna: vt dꝛ Dañ. iiij. cui⁹ altitudo ꝑtingebat vſqꝫ ad celū: ⁊ aſpect⁹ illius in oēm terrā: ⁊ rami eius pulcherrimi: ⁊ fructus eius nimius: ⁊ eſca omniū in ea: ⁊ ſubt⁹ eā habitabant beſtie agri: ⁊ in ramis eius cōmoꝛabāt aues celi. Dixiſſetqꝫ daniel: arboꝛ iſta tu es: q̄ magnificat⁹ es: ⁊ inualuiſti: ⁊ magnitudo tua creuit ⁊ ꝑuenit vſqꝫ ad celū. ⁊ poteſtas tua i terminos vniuerſe terre. verūtñ vidiſti ſanctū deſcēdere de celo ⁊ dicere. Succidite arboꝛē ⁊ diſſipate illā: attñ germē radicū ei⁹ in terra dimittite: ⁊ vinciat̄ ferro ⁊ ere i herbis foꝛis: ⁊ roꝛe celi cōſpergat̄: ⁊ cū feris ſit pabulū ei⁹ donec ſeptē tpa cōmutent̄ ſup eū. Hec eſt interꝑtatio. Eijcient te ab hoibus: ⁊ cū beſtijs ferisqꝫ erit habitatio tua ⁊ fenū q̄ſi bos comedes: ⁊ roꝛe celi infunderis. Septē quoqꝫ tpa mutabunt̄ ſup te: donec ſcias ꝙ dñetur dñs excelſus in regno hoim: vt cuicunqꝫ voluerit det illud. Qđ aūt pꝛecepit vt relinqueret̄ germē radicū eius. i. arboꝛ regnū tuū tibi manebit poſtꝙ̄ cognoueris ꝑtātem eſſe celeſtem. Quāobꝛē conſiliū meū rex placeat tibi. ⁊ peccata tua elemoſynis redime. Poſt oīa iſta deambulando in aula Nabuchodonoſoꝛ cepit cogitare de viſione ⁊ v̄bis danielis: ⁊ cōfidens in ſeipo dicebat. Nōne hec eſt babylō ciuitas magna: quā ego edificaui in domum regni: in roboꝛe foꝛtitudinis mee ⁊ in gloꝛia decoꝛis mei: quia ſcꝫ ipe babylonē ampliauerat nō ꝙ p̄ncipal̓r edificaſſet. Reputabat g̃ dictū danielis quaſi crufaticū ⁊ mīme pōderandū. Nota hic q2 Hiero. ſup iſto paſſu dicit ꝙ Nabuchodonoſoꝛ in pꝛincipio acceptauit v̄ba danielis: ⁊ elemoſynas multas fecit. idcirco ad mēſem. xij. dilata eſt in eū ſnīa. Sed q2 poſtea ambulās in aula gloꝛiāter dicebat. Nonne hec eſt babylon ⁊c. Bonū miſ̄icoꝛdie ꝑdidit malo ſuperbie.

De flagello quo puniuit deus Nabuchodonoſoꝛ. Caplm II

e Tupēda ſunt q̄ legunt̄ de punitione nabuchodonoſoꝛ. Nā vt ſequitur in textu danielis. Cū adhuc eſſet ſmo de quo ſupius narratū eſt in oꝛe regis: vox de celo ruit. Tibi dꝛ Nabuchodonoſoꝛ rex. Regnū trāſibit a te: ⁊ ab hoibus te eijciēt. ⁊ cum beſtijs feriſqꝫ erit habitatio tua. Fenū quaſi bos comedes: ⁊ ſeptē tempoꝛa mutabuntur ſup te; donec ſcias ꝙ dñet̄ excelſus in regno hoim. Eadē hoꝛa ſmo cōpletus eſt ſup nabuchodonoſoꝛ. Hic queri ſolet. Utrū iſta de nabuchodonoſoꝛ poſita v̄a ſint. ⁊ circa hoc tres inueniunt̄ opiniones.

Pꝛima eoꝝ qui dicunt ꝙ iſta myſtice ſūt intelligenda.

Secunda eoꝛum qui dicunt ꝙ̄ fuit mutatus in beſtiam.

Tertia eoꝛum qui aſſerūt ꝙ̄ fuit mutatus quaſi in beſtiam.

Pꝛima eſt opinio eoꝝ qui dicūt ꝙ ea q̄ de Nabuchodonoſoꝛ legunt̄ myſtice nō lr̄aliter ſunt intelligēda. Dicūt ergo ſm Nico. de lira ꝙ hec eſt metaphoꝛa de diabolo: q̄ in fine ſeculi conſequet̄ maioꝛē gl̓iam ꝙ̄ angeli q̄ nō peccauerūt. Sed hoc falſum eſt: quia peccatū diaboli eſt irremiſſibile. Scđa opinio ē eoꝝ qui dicūt ꝙ vera ſunt etiā lr̄alit̄ que ſcribunt̄ de nabuchodonoſoꝛ: ⁊ ꝙ fuit mutatus in beſtiam. Sic videt̄ dicere ioſephus. cōtra quē dicit Nico. de lira. ꝙ lꝫ veraciter narret hiſtoriam veteris teſtameti. tñ quādo vult exponere: aliquādo turpiter deficit: ſicut de nuditate Ade in ſtatu inocētie dicit. q2 nō erubeſcebat. Et rōnem aſſignās addit: q2 Adam tūc viuebat ſimplicitate beſtiali; ſicut pueri añ vſum rōnis non erubeſcūt de ſua nuditate. Sꝫ hoc eſt falſum: quia ſic ꝑ pctm̄ melioꝛatus fuiſſet ſtatus p̄mi hoīs: q2 poſt adeptus fuiſſꝫ vſuꝫ rōnis. Sic in ꝓpoſito. Sed cōtra hoc poſſet quis inducere tertū Aug. ad Bonifaciū. q̄ ponit̄. xvij. q. iiij. ca. Miroꝛ. Nabuchodonoſoꝛ inquit regem intēde: qui cauſa ſupbie de homine in bouē eſt mutatus: atqꝫ a regno ſuo ꝓfugus recedēs: nō ante regnū p̄us recepit: ꝙ̄ cōuerſus deū p̄dicauit. Poſſumus r̄ndere ꝙ Aug. loquit̄ ſic: quia vt bos paſcebat̄ feno ⁊ non ꝙ real̓r fuerit in bouē ꝯuerſus. Ideo tertia opinio cōſoꝛ ⁊ vera eſt ſm Nico. de lira ꝙ hiſtoꝛia vera eſt lr̄aliter. Ex qua colligitur ꝙ nabuchodonoſoꝛ perdidit vſum rōnis per amentiā: ⁊ ſic fact⁹ eſt quaſi beſtia: quia vita hoīs nō differt a beſtiali vita: niſi ꝑ vſum rōnis. ſm illud Ariſt. i. ethi. Multi quidē oīno beſtiales vident̄ eſſe: pecudū vitā eligentes. Sed quibuſdā durū ac difficile videt̄ quō nabuchodonoſoꝛ nutritus in delitijs potuit tam diu veſci feno ⁊ herbis: ⁊ quō abſqꝫ vlla laceratione coꝛpoꝛis ſui inter beſtias vixerit. Et Hiero. r̄ndet ſic. Quid mirū eſt ſi ad oñdēdā potētiā dei: ⁊ hūiliādā regū ſupbiā hoc dei iudicio ſit patratū. Nico. v̄o de lira dic̄ ꝙ̄ furia hoīem deoꝛdinat ⁊ quaſi beſtialē facit. Et ex

hoc ſequit̄ ꝙ aliqua ſunt poſſibilia ⁊ delectabilia que ante nō erant ꝓpter tranſmutationem nature: ſicut mulieribus p̄gnātib⁹ carbones vel terra fit cibus delectabilis ꝓpter nature deordinationē: q̄ tñ eis alias ſūt abominabilia. Furioſi etiā cū beſtijs ꝯhūt familiaritatē ꝓpter quandā aſſimilationē ad eas. Et ꝓpt̄ h̄ beſtie non deuorabāt nabuchodonoſor: ſic̄ expimento habet̄ ꝙ canes ferociſſimi nō nocent fatuis naturalr̄ vel amētibus. Sed adhuc querit̄. Quare nō fuit ligatus ⁊ detentus Reſpōdet Nico. de lira. quia infirmitas fuiſſet aggrauata ⁊ hoies ſui ſciebāt ꝑ reuelationem danielis ꝙ in campis non moreret̄: ſed in regnū finalr̄ reſtitueret̄. Ex quo regnum fuit illo tp̄e gubernatū ꝑ p̄ncipes: ⁊ maxime ꝑ danielē qui diligebat regē. Et quia per danielis reuelationē ſciebāt regē reſtituendū. ideo nullū aliū audebant interim ſtatuere ne nabuchodonoſor poſtea reſtitut⁹ puniret eos tanq̄ reos criminis leſe maieſtatis. Uel filius eius Euilmorodach ꝑ illo tempore regnauit ⁊ poſtea ceſſit patri.

De fructuoſa penitentia nabuchodonoſor Capitulum. III

p Reſtolatur benignitas dei peccatores quos quādoq; flagellat vt ſi tādem ad pn̄iam redire velint illorum miſereat̄. Ideo nabuchodonoſor ad ſe cōuerſum humiliatū nō ſpreuit: imo mīe ſue ſinuꝫ dignatus eſt ei aperire. Et lꝫ in textu daniel̄ nō ſint poſita que ſequunt̄: tñ q2 magiſter in hiſto. illa recitat: nō eſt viſum ſupfluū in hoc loco inſerere vt ſic melius intelligam⁹ fructū emēdationis eius. Refert igit̄ magr̄ in hiſt. ꝙ nabuchodonoſor nō corpis mutationem: ſed mētis alienationē paſſus eſt: ⁊ ablatus ē ei vſus lingue: ⁊ herba data eſt in cibuꝫ: ⁊ videbat̄ ſibi ꝙ bos eſſet in anteriorib⁹: ⁊ leo in poſterioribus ſm myſteriū tyrannorū: q̄ in pma etate voluptatibus deditj: ⁊ ceruicoſi iugo belial ſubdunt̄: in fine vo interficiūt diripiunt ⁊ cōculcāt. Multi quoq; egrediebātur ⁊ videbāt eū. Solus daniel non egrediebat̄: q̄a toto tp̄e alienationis ei⁹ orōni ꝓ eo vacabat. ⁊ ad p̄ces eius anni ſeptē quos totidem dn̄s dixerat tēpa in ſeptē menſes conuerſi ſunt: in q̄bus. xl. dies inſaniā patiebat̄: et ꝑ alios. xl. reuerſus ad cor hoīs flebat: ⁊ ſupplicabat deo: adeo ꝙ ex nimio fletu oculi ei⁹ vt caro facti erant. ⁊ iterū ꝑ alios. xl. dies vertebatur in inſaniā: donec ſeptē menſes complerentur. Poſt quos reuocatus eſt: non tamen regnauit ſtatim: ſed ſtatuti ſunt ꝓ eo ſeptem iudices ⁊ vſq; ad finē ſeptē annorum pn̄iam egit: panē ⁊ carnes nō comedit: ⁊ vinum nō bibens: leguminib⁹ vtebat̄ ⁊ herbis iuxta cōſilium danielis. Et hac pn̄ia completa regnauit iterū ⁊ benedixit altiſſimuꝫ. Et ſm Nico. de lira mortuus eſt in ſtatu ſalutis. Jdō dicit Augu. xxiij. q. iiij. ca. Nabuchodonoſor. ꝙ penitentia eius fuit fructuoſa. Illius igit̄ exemplo ſtudeamus ⁊ nos peccata noſtra corrigere: vt ſic participes fieri valeamus eterne vite: in qua viuit glorioſus deus per oīa ſecula ſeculorum. Amen.

De iudicio dei contrà antiochuꝫ in iudeos ſeuientem. Sermo XVII

Exeriūtur homies

r qui oī clementia depoſita: feris ac beluis crudeliores exiſtūt. Quidnā de antiocho dicem⁹ imaniſſimo rege qui iudeos acriter eſt ꝑſecut⁹. Uiq; vt patebit oēs beſtias crudelitate ſua anteceſſit. Cōtra quē deus iuſtus vindictā ſuā exercuit: illūq; tandē humiliauit atq; puniuit. Idcirco i hoc ſmone de iudicio dei ꝯtra antiochū i iudeos ſeuientē dicemus. Cōtemplabimurq; more noſtro tria myſteria.

Primū dicit̄ feritatis
Scōm penalitatis
Tertium generalitatis.

De crudelitate Antiochi Caplm I

q Uā ferus atq; crudelis antioch⁹ extiterit in h̄ myſterio apiēdū eſt. Et lꝫ Tho. ij. ij. q. clix. ar. ij. dicat ꝙ differētia eſt inter ſeuitiā ⁊ crudelitatē. Qm̄ ꝓpe ſeuitia dr̄ ſm ꝙ aliq̄s in penis inferēdis nō cōſiderat aliquā culpā ei⁹ qui punit̄: ſꝫ ſolū h̄ ꝙ delectat̄ in hoīm cruciatu. Crudelitas vo attēdit culpā in eo q̄ punit̄: ſꝫ excedit modū i puniēdo. Unde crudelitas dr̄t a ſeuitia; ſicut malicia hūana a beſtialitate: vt pꝫ. vij. ethi. Uerūtñ large poteſt crudelitas noīari promptitudo volūtatis ad effundendū ſanguineꝫ humanuꝫ. Et ſic fuit crudelis ⁊ feralis valde antiochus. Qḋ pꝫ tripliciter.

Primo in hierl̄m captione.
Scḋo in rabida ordinatione.
Tertio in matris ⁊ filioꝝ occiſione.

De multitudine interfectorum ex iuſſu Antiochi.

p Rimo apparet crudelitas antiochi in hierl̄m captione. Ut enim ſcribitur. ij. Machabeoꝝ. v. ca. profectus

Antiochus ex egypto efferatus animo ciuitatem hieruſalē armis cepit. Juſſit autē militibus interficere: nec parcere occurſantib⁹: ⁊ ꝑ domos aſcendentes trucidare. Fiebat ergo cedes iuuenū ac ſeniorum: mulierū ⁊ natoruꝫ exterminia: virginumq; ⁊ paruuloꝝ neces. Erant autē toto triduo octoginta milia interfecti: nō minus autem venundati. Nota hic ꝓpterea: q2 omnia Antiochi geſta ex libris Machabeorū ſumuntur: quod Hieronymus in argumento in libris Machabeorum ait. Machabeoꝝ libri licet nō habeantur in canone hebreoꝝ: tamen ab eccleſia inter diuinorū librorum annotant̄ hiſtorias. Inſuper aduertendū ꝙ deus benedictus permittebat populū ſic turbari propter excreſcentes iniquitates. Nam vt dicit̄. i. Machab. i. c. In diebus Antiochi exiere ex iſrael viri iniq̄. ⁊ edificauerūt gymnaſium in hieroſolymis ſm leges nationum: ⁊ fecerunt ſibi p̄pucia: ⁊ receſſerunt a teſtamēto ſancto. ⁊ iuncti ſunt natiōibus.

De alijs interfectis.

s Ecūdo apparet crudelitas Antiochi in rabida ordinatiōe. Nam expoliauit ⁊ ꝓphanauit templū. Et reuerſus Antiochiā miſit quendam principem Appolloniū nomine cum exercitu viginti duorum miliū: qui diſcurrens per ciuitateꝫ ingentem multitudinē peremit ⁊ interfecit. Nō multo poſt miſit quendā Antiochenum: qui cōpelleret iudeos. vt ſe tranſferrent a patrijs ⁊ dei legibus: ⁊ eos qui nollent tranſire ad inſtituta gentiliū interficeret. Due mulieres delate ſunt: natos ſuos circumcidiſſe. Quas infantibus ad vbera ſuſpenſis: cū publice per ciuitatem illas circūduxiſſent per muros p̄cipitauerunt. Alij vero ad proximas coeuntes ſpeluncas: ⁊ latenter ſabbati diē celebrantes: cū indicati eſſent cuidā Philippo p̄poſito Antiochi flāmis ſuccenſi ſunt.

De matre occiſa cum ſeptem filijs.

t Ertio apparet crudelitas Antiochi in matris ⁊ ſeptem filioꝝ occiſione. Erat vtiq; mater quedā ſepteꝫ filios habens. Et vt dicit̄. ij. Machab. vij. c. dum a crudeli Antiocho cōpellerentur: vt cōtra patrias leges: carnes porcinas comederent: maior natu dixit. Parati ſumus mori magis q̄ patrias ⁊ dei leges p̄uaricari. Iratus rex iuſſit ſartagines ⁊ ollas eneas ſuccendi: eiq; qui ſic locutus fuerat amputari linguā: ⁊ cutem capitis abſtrahi. ſummas quoq; manuū ⁊ pedum p̄cidi ceteris eius fratribus ⁊ matre inſpiciētibus: ſicq; in ſartagine torqueri donec moreret̄. Interim vero ceteri vna cuꝫ matre ſe hortabant̄ mori fortiter. Poſt ⁊ ſecūdus ſi milia tormenta patiens extinctus eſt: qui in vltimo cōſtitutus dixit. Tu quidem ſceleſtiſſime in p̄ſenti vita nos perdis: ſed rex mūdi defunctos nos ꝓ ſuis legibus in eterne vite reſurrectiōe ſuſcitabit. Poſt iſtum tertius illuditur: ⁊ linguam poſtulatus cito ꝓtulit: ⁊ manus cōſtanter extendit: ⁊ cuꝫ fiducia ait. E celo iſta poſſideo: ſed ꝓpter dei leges nūc hec ipſa deſpicio: qm̄ ab ipſo ea me recepturū ſpero. Cunctiſq; admirantibus adoleſcentis ꝯſtantiam expirauit in tormentis ſartaginis ſicut et alij. Uexatur iam quartus ſimilibus cruciatibus. deinde quintus. ⁊ tandē ſextus. Que dū agerent̄: mater ſapientia repleta: cogitationi feminee maſculinū animuꝫ inſerens: dicebat ad filios. Neſcio qualiter in vtero meo appaurīſtis. Neq; eñ ego ſpiritum ⁊ animam donaui vobis ⁊ vitam: ⁊ ſinguloꝝ membra nō egoipſa cōpegi: ſed mundi creator qui formauit hominū natiuitatem: quiq; omniū inuenit originem: ⁊ ſpūm vobis iterum in miſericordia reddet: ⁊ vitam ſicut ⁊ nunc voſmetipſos deſpicitis ꝓpter legē eius. Remanente adhuc ſeptimo iuniore: multa pollicebat̄ Antiochus, vt dei leges cōtemneret: ſuadebatq; matri. vt ad hoc illū induceret. Que inclinata ad filium hebraica lingua dicebat. Fili miſerere mei: que te in vtero nouem menſes portaui. ⁊ lac triennio dedi ⁊ alui: ⁊ in etatem iſtam perduxi. Aſpice celū ⁊ terram que omnia fecit deus. Illum honora: ⁊ cum fratribus mori non timeas. At adoleſcens animoſior factus: exclamans dixit. Quem ſuſtinetis: Non obedio precepto regis: ſed precepto legis: que nobis data eſt per Moyſen. Tu vero qui inuentor omnis malicie factus es: nō effugies manuꝫ dei. Quare acrius indignatus tyrannus: et iſtum in domino cōfidentē: inter dura tormēta cōpulit mori. Nouiſſime poſt filios ⁊ mater ſupplicijs cōſummata eſt.

De horribili pena ⁊ plaga Antiochi crudelis. Caplm II

n On eſt abbreuiata manus domini, que tandē iniquos ⁊ malos homines ꝓſternit fortiter ⁊ humiliat. Ecce Antiochi exemplū veritatem huius rei nobis apertiſſime pandit. De ipſius ergo penalitate in hoc ſecundo capitulo erit diſſerendū de quo tria cōſideremus.

Primo plagam.

Secundo notitiam:
Tertio penitentiam.

P Rimo cõſideremus antiochi plagã. Ut enĩ ſcribit.ij.Macha.ix.cũ rediret de pſide ⁊ frigia ſpirãs aĩo ↄtendit hieroſolymã redire:illam〈qꝫ〉 delere funditus dicens ſe illam cõgeriem ſepulcri iudeoꝝ eſſe facturũ.Sed qui vniuerſa conſpicit dñs pcuſſit eũ inſanabili plaga. Apphenditqꝫ eũ dirus dolor viſcerũ:⁊ amara inteſtinoꝝ tormenta.Inſup cõtigit illũ in impetu euntẽ de curru cadere:⁊ in graui colliſione corpis mẽbra vexare.Factecꝫ ſunt carnes eius vmib⁹ ſcaturiẽtes:⁊ fetore nimio vulnerũ eius exercitus grauabat.Et qui pauloante ſidera celi cõtingere ſe arbitrabat:eũ nemo poterat ꝓpter intolerantiã fetoris portare. Secũdo cõſideremus antiochi noticiam.Ut enim ait Greg.oculos quos culpa claudit:pena aperit Ideo ſic pcuſſus antiochus:cepit ad ſui agnitionem venire:nõ valẽs ⁊ ipe ſuijpſius ferre fetorem pariter ⁊ dolorẽ.Dicebatqꝫ.Juſtum eſt ſubditũ eſſe deo ⁊ mortalẽ nõ paria ſentire de deo. Tertio cõſideremus antiochi penitentiã.In tot vtiqꝫ vexationib⁹ antiochus pniam egit:ſed infructuoſam:q2 vt dic Boñ. in.iiij.diſt.xiiij.parte.ij.ar.i.q.iij.Dolebat de peccatis ſuis:nõ ꝓpter diuinũ amorẽ:ſed ꝓpter penã quã ſibi ꝓpter ſua delicta iminere cõſpiciebat.Ideo dicit textus.ij.Macha.ix. Orabat aũt ſceleſtus dñm a quo nõ erat miſericordiam cõſecuturus:⁊ ciuitatẽ ad quam feſtinãs veniebat:vt eam ad ſolũ deduceret optabat liberã reddere:⁊ iudeos eq̃les athenienſibus facturũ pollicebat:pmittẽs adhuc tẽplũ quod pus expoliauerat ornaturũ optimis donis:⁊ multiplicaturũ ſancta vaſa ⁊ iudeum eſſe futurũ.Tamen cũ a deo non acceptaretur oratio eius homicida:⁊ blaſphem⁹ peſſime pcuſſus pegre in mõtibus miſerabili obitu vita functus eſt.

De generali punitione hominum crudelium; qui q̃lia fecerũt talia paſſi ſunt. Caplm III

C Rudeliũ hoim culpã inuẽtus eſt deus generalr vt in plurib⁹ adeo moleſte tuliſſe; vt crudeliore pena eos acerbiſſime mactauerit. Nec ſolũ antiochus ꝓ crudelitate punit⁹ eſt:ſed etiã quaſi innumeri ſui ſimiles exterminati ſunt de terra viuentiũ.Idcirco in hoc myſterio adducem⁹ q̃plurĩũ exempla:vt ſic dephẽdamus generaliter crudelitatẽ exoſam deo.Qui cũ ſit natura miſericors ⁊ pius:aduerſus crudeles tamen efficit durus ⁊ rigidus. Scribit g̃ Judic.i. q̃ Adonibezech crudelis captus a iudeis in bello ceſis ſummitatib⁹ manuũ eius atqꝫ peduꝫ dixit.Septuaginta reges amputaꝫ ſummitatibus manuũ ac pedũ colligebãt ſub mẽſa mea ciboꝝ reliq̃as.Sicut feci ita reddidit mihi deus.De Cyro rege crudeli refert Iuſtinus q̃ poſtq̃ adoleſcentulũ filiũ Thamaris regine maſſagetarũ cũ tertia parte copiaruꝫ decepiſſet:ſimulato metu quaſi fugiẽs:et inſtructa caſtra vino epuliſqꝫ debuiſſet:interfeciſſetqꝫ:a matre thamari ſupat⁹; ita q̃ ducẽta milia pſarum ſimul cũ rege deleta fuere:et tante cladis nec nũcius ſupfuit. Ipſi⁹ caput amputatũ in vtrem humano ſanguine plenũ iuſſit regina cõijci dicẽs.Satia te hũano ſanguine quẽ.xxx.annis ſitiſti.Narrat Suetonius de pcuſſoribus ceſaris:q̃ null⁹ fere triennio ſuperuixit:nulluſqꝫ naturali morte obijt. Nam pars naufragio; pars prelio defuncta eſt.Quidã ſe illo pugione quo ceſarẽ vulneraverant occiderũt.vt apte monſtraret cedeꝫ illam nec deo nec hoibus placuiſſe.Uiginti nãqꝫ ⁊ tribus vulneribus cõfoſſus ceſar occubuit anno.lvi.etatis ſue.Nero.vi.romanorũ impator:qui vt ſcribit Plinius lib.vij.de naturali hiſtoria natus eſt premiſſis pedibus; ⁊ crudeliſſimus ac vitioſus valde fuit. Poſt multa facinora audiẽs Sergium Galbam a militibus in hiſpanijs vbi pcõſ erat impatorem electũ.ſm ſuetoniũ tribunos ⁊ centuriones de fuge ſocietate tẽtauit ⁊ nullum habuit ſibi ↄſentiẽtẽ. Nocte miſit ꝑ amicis ⁊ nil ſibi renũciabat ab aliquo.Ipe cum paucis hoſpitia ſingulorꝫ adijt.Uerum clauſis omniũ foribus nullo reſpondente in cubiculum redijt. Requiſiuit deinde percuſſorem cuius manu ipe periret:ſed nemie reperto.ego inquit nec amicum habeo nec inimicum. Et excurrit vt ſe precipitaret in tiberim:ſed reuocato impetu cum iam nox iret in diem equum aſcendit q̃ttuor ſolis comitantibus. Deinde cũ ad diuerticulum ventum eſſet circa quartũ miliarium dimiſſis equis per vepres ⁊ arũdines ſemitam agere necnõ ſtrata ſub pedibus veſte ad proximã villaꝫ euaſit diuerticqꝫ in paruulam caſam.Et cũ fames ⁊ ſitis eũ inuaderet:ſordidũ panẽ ſibi oblatũ ſpreuit.Bibit tñ aliquantulũ aque tepide.Inter moras percepit ſe hoſtem a ſenatu iudicatũ.⁊ queri vt puniatur more maiorũ.Interroganti quale id pene genus eſſet; cũ diceret ſm Eutropium

nudi hois ceruicẽ furce inferri; per publicas vias duci:⁊ corpus virgis ad necẽ cedi: ⁊ de ſaxo pcipitari:cõterritus duos acutos pugiones arripuit:orauitqꝫ vt aliquis ſe ad mortẽ capeſſendã iuuaret extẽplo.Jam propinquabant equites quos per clamorẽ propinquos ſenſit:quibus pceptũ erat vt eũ viuũ traherẽt Qñ vt ſenſit ferrũ iugulo appoſuit ad quartũ ab vrbe lapidẽ.Et cũ ſemianimis adhuc eẽt irrumpenti cẽturioni ⁊ penula ad vulnus poſita in auxiliũ ſe veniſſe ſimulanti; q̃ ſero dixit Nero.⁊ hec eſt fides. Et in hac voce deſecit.xxxij.anno etatis.⁊ anno.xiiij.imperij ſm Oroſiũ ⁊ Eutropiũ.Domitian⁹ impator propter ſuã crudelitatẽ iuſto iudicio dei a cubicularijs ſuis ſeptẽ vulnerib⁹ occiſus ẽ:anno etatis ſue.xlv.vt diximꝰ in ſmone de cognitione ſuperbie.Legit de Agenſorico rege qui fuit arriana hereſi infect⁹ ⁊ ꝑ hiſpaniã ⁊ aphricã pſecutus eſt xp̄ianos:⁊ multos martyres fecit:⁊ cõfeſſoribus linguas abſcidit:q̃ vt Iſidorus narrat abſciſis linguis pfecte loquebant vt etiã ponit.C.de officio pfecti proris aphrice:q̃ tandẽ cũctis effuſis viſcerib⁹ miſerabili vitã finiuit.Pilat⁹ crudelis in multas incidens calamitates ſeipm occidit.Judas impius deſpat⁹ laqueo ſe ſuſpẽdit. Herodes aſcalonita qui innocẽtes occidit fecit poſt tantam cedẽ paruuloꝝ ſuſpectos habẽs filios Alexandrũ.ſ.⁊ Ariſtobolũ:vt dicit magiſter in hiſtoria ſcholaſtica quaſi eũ interfici pcuraſſent:⁊ vt ipi regnarent illos occidi fecit.Septuageſimo vero anno etatis ſue in grauiſſimã egritudinẽ cecidit.Nã febre valida prurigine corporis: colli cõtinuis tormẽtis: pedũ inflatiõe vermeſcẽtibus teſticulis intolerabili fetore:⁊ crebro anhelitu:⁊ interruptis ſuſpirijs torq̃batur. A medicis vero in oleo poſit⁹:inde q̃ſi mortuus eſt ablat⁹. Sciens aũt iudeos cum gaudio mortẽ ſuã expectare:nobiliores viros ex oĩ iudea collectos in carcere poſuit.Dixitqꝫ ſolome ſorori ſue.Scio iudeos de morte mea gauiſuros:ſ; potero hrẽ multos lugẽtes: ſi cũ ſpm emiſero cũctos occidas q̃s i cuſtodia ſruo. vt ſic ois iudea me defleat inuita.Et vt dicit Joſephus in.xvij.antiquitatũ: gladio quo pomũ purgabat:ſe peremit. Sũt ⁊ alia innumera quaſi exẽpla huiõi que nos breuitatis cauſa tacem⁹.Cõmemorauim⁹ aũt que ſupra poſita ſunt:vt ex illis percipiam⁹ quantũ deo diſplicet ſeuicia atqꝫ crudelitas. Sꝫ pleriqꝫ falſo in ſemetipis gloriant; ⁊ dicũt hoc vitio ſe fore mũdatos.Qmb⁹ nos videm⁹ q̃ etiã abſqꝫ humani ſanguinis effuſione:crudeles multi in diuinis eloquijs appellant. Et pmi ſunt ꝓximos odiẽtes.Pro qb⁹ dic Johes.i.canõ.c.iij.Ois q̃ odit fratrẽ ſuũ homicida eſt.Secũdi ſunt ꝓximis detrahẽtes.De qb⁹ dr.vi.q.i.c.ſumma iniq̃tas.Sũma iniq̃tas eſt fratres detrahere ⁊ accuſare.vñ ſcriptũ eſt.Ois q̃ detrahit fratri ſuo homicida eſt. Tertij ſunt diuites paupes nõ paſcẽtes. Uñ.lxxxvi.diſt.c. In ſingulis.⁊.c.Paſce.Paſce fame morientẽ ſi nõ paueris fame occidiſti. Quarti ſunt executores teſtamẽtorũ q̃ relicta ad pias cauſas cũ poſſunt nolunt eccleſijs ⁊ pauperibus dare Contra quos ſcribitur.xiij.q.ij.c.qui oblationes.i.Qui oblationes defunctoꝝ aut negant eccleſijs:aut difficile reddunt; tanq̃ egentiũ necatores excõmunicentur. Quinti ſunt filij parentibus non ſubuenientes.Pro quib⁹ dicit aplus.i.Timoth.v.Si quis ſuoꝝ ⁊ maxime domeſticoꝝ curã non habet fidẽ negauit ⁊ eſt infideli deterior.Et vt breuiter concludamus oẽs qui ꝓximos iniuſte perſequuntur:aliiſqꝫ ſunt infeſti:homicide crudeles nuncupãtur.ſicut patet de pe.diſt.i.ca.homicidiũ.⁊.c. homicidioꝝ tria genera. Sim⁹ g̃ demẽtes ⁊ pij:quatin⁹ crudelitate reiecta dignos reddamꝰ noſmetipos ad habẽdã hic grãm ⁊ i futuro ſempiternã gliam: in q̃ viuit ⁊ regnat de⁹ per oia ſecula ſeculoꝝ. Amen.

De cognitiõe dei:⁊ de debito ſibi exhibendo honore ac cultu. Sermo XVIII

Q Uoniam deus oculis corporis non videtur: q2 remotiſſimus eſt a ſenſu vt docet Ariſt. in ꝓlogo metaphiſice:in varias noxiaſqꝫ opiniones errorum homines dilabuntur. ⁊ aut negant eſſe deum.aut deos plures confingunt. aut ea que de diuinarũ perſonarũ pluralitate ſm dei traditionẽ dicuntur acceptare nolunt. Inde fit vt diuinus cultus minuatur:neqꝫ debita exhibeatur reuerentia ipſi deo. Quare in hoc ſermone de deo glorioſo merito pertractandum cenſui, vt ſic eum agnoſcentes maieſtatem eius honore debito proſequamur. In ſuperioribus nanqꝫ de timore ſuorum iudiciorum diximus. amodo vero circa honorem qui ſibi debetur a nobis inſudabimus. De deo igitur tractaturi tria miſteria elucidare conabimur.

- Primũ dr cognitiõis gñalis.
- Secundũ vnitatis eſſentialis.
- Tertiũ trinitatis perſonalis.

De ḡnali cognitione dei. Capl'm I

Oꝛtandi ſunt omēs hoīes mūdi vt deū cognoſcē ſtudeāt. q2 ſine cognitione dei cetera queqꝫ que grandia eſtimari poſſunt ꝯparua ſunt ⁊ vilia. Ex quo deus Diere. ix. dicit. Non glorietur ſapiens in ſapiētia ſua: nec diues in diuitijs ſuis: nec glorietur fortis in fortitudine ſua. ſꝫ in hoc glorietur qui gloriat̄ ſcire ⁊ noſſe me: q2 ego ſum dñs. Uerūtñ quidā deū eſſe minime credunt. De quib⁹ dicit Damaſcen⁹. In tātū preualuit pernitioſa hoīm malicia: vt dicant nō eſſe deū. De his loquit̄ ſic Tullius in primo de natura deoꝝ. Quidā dixerunt totā de dijs imortalib⁹ opinionē eſſe factā ab hoībus ſapiētibus rei publice cauſa: vt quos ratio nō poſſet eos ad officiū religio duceret. Hmōi falſitatis ſectatores quid aliud ꝙ fatuos dixerim? Cogitare nanqꝫ vel dicere deū non eſſe non niſi ex ſtulticia ꝓuenire poteſt. Ideo pſalmiſta inqt. Dixit inſipiens in corde ſuo non eſt de⁹. Et Hieremie. iiij. dicit deus. Stultus ppl'us me⁹ me non cognouit: filij inſipiētes ſunt ⁊ vecordes. Quare aūt ſtultitia ſit cogitare ꝙ non eſt de⁹. apparet ex hoc ꝙ rōnabiliter quilibet poteſt (ſi velit) cognoſcere deū eſſe ꝓpter qnqꝫ ſpecula. que deū eſſe apertiſſime manifeſtant.

- Primū dr̄ naturalis legis illuminatio.
- Secundū ſcripture teſtificatio.
- Tertiū mundi ꝓductio.
- Quartū creaturarū ordinatio.
- Quintū oīm deſideratio.

De nālis leḡ illuminatione in cognitōe dei

Rimū ſpeculū (i quo lucet veritas diuina) eſſe dicitur naturalis legis illuminatio. Ab ipſo vtiqꝫ ſummo patre accepimus naturalē legē: qua quilibet ratione vtens cognoſcere poteſt ꝙ deus eſt. Nā poſito ꝙ aliquis mox natus exponeret̄ nutriretur qꝫ aut ī mari a marinis beluis: aut in ſilua a feris indomitꝭ: nec videret vnꝙ̄ aut audiret quicꝙ̄ de deo dici ꝙ̄ primū ad annos diſcretionis attingeret: ex lumine rōnis naturalis cognoſceret ꝙ deus eſt. lꝫ in particulari errare poſſet: credens deū eſſe aliquā creaturaꝫ. Hec oīa ꝓbant̄ ⁊ roborantur dictis ⁊ teſtimonio ſapientū. Inquit Aug. in libro de fide ad Petrū. Nihil tantū nouit mens quantū deus eſſe: ⁊ ſe. Et Damaſcenus. Cognitio exiſtēdi deū nobis naturaliter inſerta eſt. Et Hugo de ſancto Uictore. Sic deus cognitionē ſuaꝫ in homine temperauit: vt ſicut quid eſſet nō poſſet comprehendi: ita quia eſſet nō poſſet ignorari. Et Cicero libro p̄mo queſtionū tuſculanarū. Nemo hoīm tā immanis: cuius mentē non imbuerit diuinitatis opinio. Et idē libro primo de legibus. Nulla gens eſt tam imanſueta tam fera: que non etiā ſi ignoraret qualem habere deū debeat: non tamen habenduꝫ ſciat. Et hoc idē libro p̄mo de natura deoꝝ ait Pythagoras iuſſu athenienſium vrbe ⁊ agro exterminatus eſt: libriqꝫ eius cōbuſti ſunt: ꝓpter hoc ꝙ hoc cōe verū i dubiū reuocauerit. In ſcḋo vero de natura deoꝝ dicit. Nā niſi cognitū cōprehenſumqꝫ animis idē haberem⁹ ſcilꝫ ꝙ deus eſt: non tam ſtabilis eius opinio permaneret: nec confirmaretur diuturnitate temporis: ſed vna cum ſeculis etatibuſqꝫ hominum inueteraretur.

De teſtificatiōe ſcripture in cognitōe dei.

Ecundum ſpeculū (in quo cognoſcere poſſumus ꝙ deus eſt) dicitur ſcripture teſtificatio. His quippe ſcriptura vtriuſqꝫ teſtamenti deuꝫ eſſe predicat. De quo ſic incipit principiū Geneſis. In principio creauit deus celū ⁊ terrā. ⁊ vſqꝫ ad finem magnalia dei clare proclamat. Neqꝫ opus eſt ſingula recenſere: que de deo continentur in illa: cū (vt diximus) tota circa dei viuentis myſteria ſtupenda verſetur. Doctores inſup ſancti illius ſcripture interpretes eruditiſſimi de deo glorioſo loquuntur: quorum aliqua dicta hic interponenda puti. Inquit Caſſiodorus ſuper pſalmū illū: Magnus dominus ⁊ laudabilis nimis. Deus eſt virtus inexplicabilis pietas incomprehenſibilis: ſapientia ineffabilis: cuius vera diffinitio eſt: finem in ſuis laudibus non habere. Et Boecius libro de trinitate. Deus eſt eſſe pulcherrimū fortiſſimūqꝫ: vere vnum in quo nullus numerus: nullū in eo aliud preter ꝙ id quod eſt. Et Anſelm⁹ in proſologion. Deus eſt pulchritudo que nō videtur: odor qui olfactu nō percipitur: ſapor qui non cognoſcitur: bonitas que non ſentitur. Et Gregorius in moralibus. Deus eſt viuificatrix virtus: cauſa cauſarum: vita viuentium: ⁊ ratio rationabilium creaturarum. Et Auguſtin⁹ libro primo de libero arbitrio. De⁹ eſt (quo nihil ſuperius eſſe conſtat) eternus incommutabilis. Et Aug. xv. de trinitate. Deus eſt qui eſt omnium potentiſſimus: ſpecioſiſſimus: beatiſſimus: quem mori: mutari: corrūpi eſt impoſſibile. Et Aug. libro de vera religione. De⁹ eſt incommutabilis natura: prima vita: prima eſſentia: prima ſubſtantia. Et Auguſtin⁹. v. de trinitate. c. ij. Deus eſt ſubſtātia.

vel (vt melius dicat̄) eſſentia: cui ip̄m eſſe maxime ac veriſſime competit. Nota h̄ ꝙ nomē ſubſtantie ſm̄ cōem hoīm acceptionē a ſubſiſtendo videt̄ dici ſm̄ Ariſt. in ꝑdicamētis. Et ſm̄ hoc ſubſtātia grece vſia dr̄: quia ſubſiſtit. Corpus aūt (quia ſubſiſtit) ꝗ ſubſtantia dr̄. Unde cū forma pura (que deus eſt) nulli ſubſtat: ꝓprie ſubſtantia dici nō poteſt. Uerum abſolute nomen ſubſtantie ſumit̄: ſm̄ qḋ dr̄. ꝙ ſubſtantia eſt quod nō ab alio: ſed ſemper ex hoc eſt quod ꝓpria intra ſe ꝟtute conſiſtit. Et ſic poteſt dici cauſa p̄ma ſubſtātia. Unde Auicenna. lib. viij. ca. iiij. Quāuis refugiam⁹ de deo dicere nomen ſubſtantie: non tamen intentionē: cuius intentio eſt res habens qdditatem ſtabilē: cuius eſſe eſt eſſe: qḋ non eſt in ſubiecto corpore vel anima. Et ꝓpter hoc dici poteſt ſubſtātia. melius tamē dr̄ eēntia. Sicut eñi ab eo qḋ eſt ſcire dicit̄ ſcientia: ita ab eo quod eſt eſſe dicta eſt eēntia. Et q2 ille maxime eſt qui dicit: ego ſum qui ſuꝫ. ideo ꝓprie dr̄ eſſentia. ſm̄ Hiero. ad Damaſum papam: q2 ip̄e eſt origo ⁊ p̄ncipium eſſendi: ⁊ quod eſt a quo eſt: quicqd eſt ſm̄ Algazelem ij. Meta. ⁊ quia noſtrū eſſe cōparatione illi⁹ eſt nō eſſe: ſicut dicit Plato in thimeo. Philoſophi etiā (qui rectam in hac parte mentē tenuerūt) de deo magnifice multa dixerūt. Auicenna. viij. metha. ſic ait. De⁹ eſt bonitas pura in deſiderio oīm. Et Cicero in p̄mo de natura deoꝝ. Deus eſt quo nihil beatius: nihil qꝫ bonis omnibus affluētius excogitari pōt. Et in. ij. de natura deoꝝ. Deus eſt natura p̄ſtans quo nihil eſt melius. Et Albumaſar in maiorib⁹ introductionibus. Deus eſt mouēs omnia: immobilis incorruptibilis altiſſim⁹: cuius noīe eſt bn̄dictū ⁊ exaltatū exaltatōe maxima. Et Ariſt. in p̄mo de celo ⁊ mundo. Deus eſt apud quē eſt vita fixa: ſempiterna in ſecula ſecl'oꝝ: q̄ nec finit̄ nec deficit. Et. xij Metha. Deus eſt nobiliſſimus oīm entium ⁊ nihil eo nobilius.

De mundi ꝓductione ad cognitionem dei.

Ertiū ſpeculū (quo cognoſcere potenimus deum eſſe) dr̄ mūdi ꝓductio. Nam ꝓductum hunc mundū credimus ab aliquo potēte ſapiēte optimoqꝫ artifice. Hic autē eſſe non potuit niſi deus. Nam ſi cūcti reges ⁊ philoſophi quotquot fuere: qtquot ſunt ⁊ erunt cōuenirent in vnuꝫ nec minimū florem ꝓducere poſſent de nouo. Ideo ait ſapiēs. xiij. c. Sap. A magnitudine ſpeciei et creature poterit creator eorum cognoſci. Et Aug. lib. xi. de ciui. dei. c. iiij. inquit. Exceptis ꝓpheticis vocib⁹: mūdus ip̄e ordinatiſſima ſui mutabilitate ⁊ mobilitate: ⁊ viſibiliuꝫ omnium pulcherrima ſpecie: quodāmodo tacite ⁊ factum ſe eſſe: ⁊ nō niſi a deo ineffabilit̄ atqꝫ inuiſibil'r fieri ſe potuiſſe ꝓclamat. Et Aug. lib. x. confeſſionū. Interrogaui de deo meo celum ſolē ⁊ lunaꝫ ⁊ ſtellas: et rñdere mihi. Neqꝫ nos ſumus quod queris. Et dixi omnibus (qui circūſtāt fores carnis mee) Dicite de deo meo aliqd. Et exclamauerūt voce magnā. Ipſe fecit nos. Interrogatio mea intentio mea: et reſponſio eorum ſpēs eoꝝ. Et de hoc Iob xij. Interroga iumenta ⁊ docebunt te. volatilia celi. ⁊ indicabunt tibi. Loquere terre ⁊ reſpondebit tibi: ⁊ narrabunt piſces maris. Quis ignorat ꝙ hec omnia manus domini fecerit? Lactā. vero libro p̄mo diui. inſti. Orpheus inquit vetuſtiſſimus poetarū dominū deum verum ⁊ magnū p̄mogenitū appellat: eo ꝙ ante ipſum nihil ſit genitum. et ab ipſo cuncta ſint generata.

De creaturarum ordinatione ad cognoſcendum deum.

Uartum ſpeculū (in quo omnes poſſunt inueſtigare deum eſſe) dr̄ creaturaruꝫ ordinatio. Omnia eñi (que ſunt in vniuerſo) in tanta rerū varietate ordinata ſunt. ita ꝙ Ariſt. dicit in. xij. metha. Nihil naturaliū aut in celeſtibus aut in terreſtribus eſt ſine ordine. Uidemus nāqꝫ ꝯtrarias naturas ignis ⁊ aque: aeris ⁊ terre: in vnius mundi cōſeruatione adinuicem conuenire: et indiſſolubil'r permanere. Uidemus corporū omniū ordinatiſſimos motus. Uidemus rerum inſenſibiliū regulatiſſimos ad ſuos effectus innumerabiles modos. Uidem⁹ corpa ſuperiora in hec inferiora influere. Et vnde tanta in oībus rebus menſura? Certe ab ipō deo: de quo ap'lus ad Roma. xiij. ca. ait. Que a deo ſunt ordinata ſunt. Ideo ⁊ Ariſt. p̄mo methauroꝝ. c. v. ait. Ordinatio eorū que ſunt in mundo eſt ex diſpoſitione primi p̄ncipij. q̄ eſt deus glorioſus.

De deſideratiōe oīm in cognitionē dei.

Uintū ſpeculū (in quo deum eſſe deprehendimus) dr̄ omniū deſideratō. Impoſſibile nāqꝫ eſt eſſe aliquid in appetitu: ſiue nature: ſiue rōnis: qn illud ſit. Impoſſibile eſſet ꝙ grauia tenderēt deorſuꝫ: niſi eſſet centrum. Impoſſibile eſſet ꝙ flumina mouerentur ad mare: niſi eſſet mare. Impoſſibile eſſet ꝙ animalia peterent cibum:

ſi nō eſſet cibus. Quia in ſecūdo de celo ⁊ mundo dicit. ꝙ natura nō facit aliqd factū vanū. Et in tertio de aia. Natura nihil facit fruſtra. Sed hoies appetūt cognoſcere veritatē ⁊ habere bonitatē. Ergo opoꝛtet ꝙ ſit aliqd verū cognoſcibile: quo cognito mens humana quieſcat: ⁊ aliqd bonū diligibile: quo adepto nil vlterius deſiderare queat. Sed hoc in nulla creatura inueniri pōt. Ergo opoꝛtet ponere deum eſſe. Sed inſultāt quidā nobis aſſerētes nō eſſe opus tā ꝓlixa diſceptatione cōtendere: vt deū eſſe monſtref. Credimus aiunt hoc: et firmiter id tenemus. Sed vtinā nō ſint de numero illoꝝ: de qbus dicit apl's ad Titū. i.c. Confitenf ſe noſſe deū: factis aūt negant: cū ſint aboiati: ⁊ incredibiles: ⁊ ad oē opus bonū reꝓbi. Si deū eſſe cognoſcūt dn̄m oim: vbi eius obediētia: ⁊ ſuoꝝ obſeruantia mādatoꝝ. Si deū credūt oīpotentē ⁊ iuſtū: vbi timoꝛ ei⁹. Si deū ſuū benefactoꝛē exiſtimant: vbi laus et gloꝛia: Ubi gratiarū actio. O damnabilis et fatua multoꝝ cecitas: qui dicendo dn̄e dn̄e ſaluos fieri ſe putāt. His dicif Matth. vij.c. Nō omnis qui dicit mihi dn̄e dn̄e intrabit in regnū celoꝝ. ſed qui fecerit voluntatē patris mei qui in celis eſt.

De his qui plures dicunt eſſe deos: ad cōuincendū eos vnum tantū eſſe deum.

Capitulū II

c

Ontra eos qui plures eſſe deos dicunt: in hoc ſecūdo myſterio viriliter inſiſtendū eſt: vt plenā veramq̄ de deo noticiā habeamus. Nam parū eſſet credere ꝙ ſit deus: niſi ꝙ ⁊ vnus tm̄ ſit cōfiteamur. Et licet ſimpliciter pureq̄ hoc ſit acceptādū: tn̄ ad ꝯuincendos incredulos ꝓbare nitemur ꝙ deus eſt vnus quinq̄ modis.

- Primus dr̄ cōtrarioꝝ ſolutio.
- Scōs ſcripturarū teſtificatio.
- Tertius theologoꝝ ratio.
- Quartus gentiliū ⁊ ꝑhoꝝ cōfeſſio.
- Quintus idolatrarū ſuperſtitio.

De cognitione vnius dei ex cōtrarioꝛum ſolutione.

p

Rimus modus (quo ꝓbamus ꝙ deus eſt vnus) dr̄ cōtrarioꝛū ſolutio. Nam qui deos plures eſſe volūt: arguūt tripliciter. Primo ſic. ex. iij. topicoꝝ habef ꝙ plura bona ſunt melioꝛa paucioꝛibus: ſed plures dij ſūt plura bona. ergo melius eſt eſſe plures ꝙ vnū. Sed ſm̄ Anſel. Omne qd eſt melius circa deū eſt ponendū. Ergo eſt ponere plures deos. Secūdo arguūt: q2 apl's dicit. i. ad Coꝛinth. viij.c. Siquidē ſunt dij multi ⁊ dn̄i multi. Tertio arguūt: q2 vnūqdq̄ ꝑfectum eſt cū pōt ꝓducere ſibi ſimile. ſed diuina eſſentia eſt ꝑfectiſſima. ergo pōt eſſentiā ſibi ſimilē ꝓducere. Sz eſſe ⁊ poſſe in diuinis idē ſunt ſm̄ Dionyſiū. Ergo eſſentia diuina ꝓducit aliam eſſentiā: ⁊ alia aliā in infinitū. Sz ad primū argumentū rn̄det Boñ. in. i. diſ. ij. q. i. ad. ij. ꝙ dictū ꝑhi habet veritatē in bono creato ⁊ finito: quod rōne ſue finitatis recipit bonitatis augmentū per additionē alterius boni. Non autē intelligi pōt de bono infinito, quod augeri nō pōt. Ad ſcōm dicit Boñ. li. i. diſ. iiij. q. iij. ꝙ hoc nomē deus ſumif tripliciter. Primo nuncupatiue. Secūdo adoptiue. Tertio naturaliter. Apl's ergo dicit: ꝙ ſunt dij multi nūcupatiue. Un̄ ad Phil'. iij.c. dixit apoſtolus de guloſis. Quoꝝ deus venter eſt. Et de amicis dei dicit ps. Ego dixi dij eſtis ⁊ filij excelſi oēs. Ad tertiū obiectū dicit Ric. in. i. diſ. ij. ꝙ illud qd adducif de ꝓductione ſimilis: intelligendū eſt in generabilibus ⁊ coꝛruptibilibus. Neq̄ ꝓpterea iudicam⁹ ſolē imperfectū: q2 nō pōt aliū ſolē generare: nec angelū: q2 nō pōt generare aliū angelū.

De cognitione vnius dei ex ſcripturarum teſtificatione.

s

Ecūdus modus quo ꝓbamus ꝙ deus eſt vnus dicif ſcripturarū teſtificatio. Inſpiciant oēs ſcripture tam veteris ꝙ noui teſtamenti: ⁊ inueniemus ꝙ deus vnus vndiq̄ ꝓclamaf. Un̄ Exo. xx. Non habebis deos alienos. Et Deut'. iiij.c. Non eſt alius deus neq̄ in celo neq̄ in terra. Et Deu. iiij. Scito ⁊ cogita in coꝛde tuo ꝙ dn̄s ipſe ſit deus in celo ſurſū: ⁊ in terra deoꝛſum: ⁊ nō ſit ali⁹. Et Deut'. vi. Audi iſrael dn̄s de⁹ tuus de⁹ vnus eſt. Et Deut'. xxxij. Uidete ꝙ ego ſim ſolus: ⁊ nō ſit alius deus ꝑter me. Et. ij. Reg. vij c. Magnificatus es domine deus: q2 non eſt ſimilis tui: neq̄ eſt deus extra te. Et. iiij. Reg. xix.c. Tu es deus ſolus omniū regū terre. Et ij. Paral'. ij.c. Magnus eſt dn̄s deus noſter ſup oēs deos alibi celos. Et Judit. ix.c. Tu es deus: ⁊ nō eſt alius ꝑter te. Et Dauid ps. xvij Quis deus ꝑter dn̄m: aut quis deus ꝑter deum noſtrū. Et ps. lxxi. Benedictus dn̄s deus iſrael qui facit mirabilia magna ſolus. Et ps lxxxij. Tu ſolus altiſſimus i omni terra. Et ps lxxxv. Magnus es tu: ⁊ faciēs mirabilia: tu es deus ſolus. Et ſapiēs Ecci. i. Unus eſt altiſſim⁹ creatoꝛ oim oꝑs ⁊ rex potēs ⁊ metuēdus nimis. Et ecci. xxxvi. Nō ē ali⁹ ds niſi tu

Et Eſaie. xli. Ego dn̄s ꝑmus ⁊ nouiſſimus. Et Eſa. xlv. Ego dn̄s ⁊ nō eſt dn̄s alius: ⁊ extra me nō eſt deus. Et idē habef extra de ſūma tri. ⁊ fide ca. c. i. ⁊. xxiij. di. c. qui epſ. ⁊. xlv. di. c. de iudeis. ⁊. i. q. i. c. hi qui. ⁊. c. paulianiſte. ⁊ xi. q. iij. c. ad mēſam. ⁊. xxij. q. iiij. ca. ſi quis. ⁊ xxiiij. q. i. ca. loquif. ⁊. xxvi. q. vij. ca. nō licz. ⁊ xxij. q. v. c. puto.

De cognitione vni⁹ dei ex theologoꝝ rōne

t

Ertius modus (quo pꝛobamus ꝙ deus eſt vnus) dicitur theologoꝛum ratio. Sunt apud theologos quinq̄ rationes precipue: quibus concluditur ꝙ deus eſt vnus.

- Prima dicif poteſtatis.
- Secunda charitatis.
- Tertia intellectus infinitatis.
- Quarta bonitatis.
- Quinta cauſalitatis.

De ꝑma rōne theologoꝝ ſcz poteſtatis dei ad oſtendendā dei vnitatem.

p

Rima rō dr̄ ꝑtātis quā ponit Boñ. diſ. ij. ꝑmi. q. i. arguēdo ꝓ ꝑte quam tenet dicēs. Stat em̄ iſta ꝙ deus ſit oīpotentiſſimus: ḡ poterit facere ꝙ ois alia potētia a ſua nihil poſſit. Ergo ſi ſunt duo dij diuerſi in natura: hoc pōt vn⁹ facere de altero ꝙ alter nihil poſſit: ⁊ ecōuerſo: Sed cui potētia pōt auferri nō eſt de⁹: ḡ nō ſunt duo nec plures dij. Hāc rōnē tāgit Lact. in. i. li. diui. inſti. dic. Sit igif nr̄i opis q̄ſtio illa ꝯſequēs atq̄ ſcōa. Utrū ꝑtāte vni⁹ dei mūdus regaf an ne multoꝝ. Nemo eſt qui deū ſapiat rōnē q̄ ſecū putet: qui nō vnū eſſe intelligat: qui ⁊ cōdiderit oia: ⁊ eadē qua cōdidit ꝟtute moderef. Quid em̄ multis opus ē ad mūdi regimen ſuſtinendū: niſi foꝛte arbitremur: ſi plures ſint min⁹ hr̄e ſingulos neruoꝝ atq̄ viriū. Qd q̄nidē faciūt hi q̄ eſſe multos volūt: quia nccē eſt imbecilles eſſe. Siqdē ſinguli ſine auxilio reliquoꝝ tāte molis gubernaculū ſuſtinere nō poſſent. De⁹ aūt q̄ eſt et'na mēs: ex oī vtiq̄ parte ꝑfecte ꝯſummateq̄ ꝟtut̄ ē. Qd ſi verū ſit: vn⁹ ſit nccē eſt. Ptās em̄ vel ꝟt⁹ abſoluta retinet ſuā ꝓpꝛiā firmitatē. Id aūt ſolidū eſt exiſtimandū: cui nihil decidere. Id ꝑfectum: cui nihil poſſit accedere. hec ille.

De ſecūda rōne theologoꝝ. ſ. charitatis ad oſtendendā dei vnitatē.

s

Ecūda rō ad vnitatē dei oſtēdendā dr̄ charitatis: q̄ pōif ab eodē Boñ. vbi. ſ. Nam ſi ſunt duo dij diuerſi q̄rū vterq̄ eſt ſummū bonū: aut vnus diligit alterū vt diligēdus eſt: aut nō. Si ſic: cū vterq̄ ſit ſummū bonū: vterq̄ diligēdus eſt amoꝛe fruitionis. Ergo vterq̄ fruif altero. Sz qui fruif alio bono a ſe indiget illo: ḡ vterq̄ eſt indigens. ḡ neuter deus. Si vnus non diligit alium. ḡ nullus deus.

De tertia rōne theologoꝝ. ſ. infinitatis intellectus ad oſtendendā dei vnitatem.

t

Ertia rō dr̄ intellectus infinitatis. Hāc ponit Scotus di. ij. i. q. iij. di. Quia intellectus diuin⁹ eſt infinit⁹ intellectus diuin⁹ cognoſcit quodcūq̄ intelligibile ꝑfectiſſime: ꝙtū eſt intelligibile in ſe Si ſūt duo dij ſint A et B. A ergo cognoſcit B ꝑfectiſſime ꝙtum B eſt cognoſcibile. Sz hoc eſt impoſſibile: q2 aut cognoſcit B ꝑ eēntiam B. aut non. Si non. ⁊ B eſt cognoſcibile per eſſentiam. ergo nō cognoſcit B perfectiſſime ꝙtū B. ſ. eſt cognoſcibile. Nihil em̄ cognoſcibile per eſſentiā ꝑfectiſſime cognoſcitur niſi cognoſcaf ꝑ eſſentiā ſuā: vel ꝑ aliquid ꝑfectius includens ipam eſſentiam. ꝙ ſit ipa in ſe. Eſſentia aūt B in nullo ꝑfectius includitur ꝙ in B. quia tunc B non eſſet deus. Si autem cognoſceref B per eſſentiam B. ergo actus ipſius A eſt poſterioꝛ naturali eſſentia ipſius B. Et ita A. non erit deus. Qd actus ipius A ſit poſterioꝛ ipo B pꝛobo Quia omnis actus cognoſcendi qui non eſt idem obiecto eſt poſterioꝛ obiecto. Neq̄ em̄ ꝑoꝛ neq̄ ſimul natura erit actus cū obiecto alio ab actu: q2 tūc actus poſſet intelligi ſine obiecto ſicut econuerſo.

De quarta ratione theologoꝛū ſcilicet bonitatis ad oſtendēdam dei vnitatem.

q

Uarta rō dr̄ bonitatis. Hec eſt Tho. li. i. ꝯ gētiles. c. xlij. vbi ait. Impoſſibile eſt eē duo ſūme bona. q2 qd per ſupabundātiā dr̄: vni ſoli cōuenit: ſz deus eſt ſummū bonū: ḡ eſt vnus ſolus.

De q̄nta rōne theologoꝝ. ſcz cauſalitatis ad oſtendendā dei vnitatem.

q

Uinta rō dr̄ cauſalitatis: q̄ ponif a Petro de aq̄la di. ij. ꝑmi. Dicit enim ſic. Ponaf ꝙ ſint duo dij: ⁊ vn⁹ velit petrū ꝓducere: ⁊ alius nō. Aut petrus pꝛoducef: aut nō. Si ſic. ḡ ille qui non vult non erit deus. Si non: ergo ille qui vult non erit deus. Si dicas ꝙ pepigere pacta: ⁊ ita ſunt ꝯcoꝛdes nō valet: quia eiuſdē effect⁹ nō pn̄t eſſe due cauſe totales in eodē ordine cāe. Sz infinita potētia eſt cā totalis effect⁹ in rōne cauſe pꝛime. ergo ⁊c.

De cognitione vnius dei ex gentiliũ ⁊ philoſophoꝝ confeſſione.

Quartus modus quo ꝓbatur ꝙ deus eſt vnus dicitur gentiliũ ⁊ phõꝝ cõfeſſio. Dicit enĩ Lact. lib. i. diuinarũ inſtitutionũ. Poete ꝗuis deos carminibꝰ ornauerint: ⁊ eorũ res geſtas amplificauerint ſummis laudibus: ſepiſſime tñ confitentur ſpiritu vel mente vna contineri regiqꝫ omia. Et Aug. lib. viij. de ciui. dei inducit Platonẽ qui ait. Deus eſt vnus verus ⁊ optimus qui cuncta precellit. Et Ariſto. viij. phiſi. Unũ inquit mouens magis ꝙ̃ multa oportet exiſtere. Et in. xij metaph. Unus inquit dñatus ⁊ vnus princeps. Et Lact. lib. i. diuinarũ inſtitutionũ poſtꝙ̃ enumerauit opiniões Thaletis mileſij. Pythagore: Anaxagore: Antiſthenis: Cleantis: Chryſippi: ⁊ Zenonis: qui de deo varia ſunt locuti: concludit dicens. Horuꝫ tñ ſnĩa ꝗuis ſit incerta: eodẽ tñ ſpectat vt ꝓuidentiã eſſe vnã conſentiant.

De cognitione vnius dei ⁊ idolatrarũ ſuperſtitione.

Quintus modus (quo ꝓbamus ꝙ deꝰ eſt vnus) dicitur idolatrarũ ſuperſtitio. Nã idolatre qui deos multos ſibi prefecere: ſuperſticioſe quidẽ ad talẽ deuenerunt inſaniã. Nã vt inqͥt Tho. ij. ij. q. xciiij. ar. iiij. Aliqui non conſiderantes deũ: ſed admirantes pulchritudinẽ ⁊ virtutẽ creaturaꝝ ipſas pro deo ſunt venerati. De qbꝰ Sap. xiij. ſic ſcribitur. Uani ſunt oẽs hoĩes in quibꝰ nõ ſubeſt ſcientia dei. Et de his que videntur bona non potuerunt intelligere eũ qui eſt. neqꝫ operibus attendentes agnouerunt quis eſſet artifex. ſed aut ignẽ aut ſpiritũ: aut citatũ aerem: aut gyrũ ſtellarũ: aut nimiã aquã: aut ſolem ⁊ lunã rectores orbis terrarũ deos putauerunt. Et Euſebiꝰ pamphili li. i. de euangelica preparatione inquit. Diodoꝝ de prima hominũ theologia ſcribẽtẽ audiamꝰ. Egyptios ferunt primos oĩum: cũ in celũ oculos ſuſtuliſſent: motũ ordinẽ ⁊ quantitates celeſtium corpoꝝ admiratos: ſolẽ ac lunã deos putaſſe. Et ibi Plato in cratillo ſic ſcribit ad verbum. Uidentur mihi primi grecoꝝ eos ſolũmodo deos putaſſe: quos etiã nunc multi ex barbaris colunt: ſolẽ videlꝫ atqꝫ lunã tellurẽ ſtellas atqꝫ celũ. Nã cũ ipſa cernerent thein ſemper. hoc ẽ currere atqꝫ reuolui ab hac ipius thein natura. theos. i. deos appellarũt. Nonnulli vero moti ſunt propter inordinatã affectionem ad ſuos. Et cũ defuncti eſſent: ſtatuas in eoꝝ memoriã dedicauerũt. Quas cũ famuli ad cõplacentiã dñoꝝ ſalutare venerariqꝫ cepiſſent mox demones illas ingreſſi: reſponſa dare ceperunt. Quare ⁊ ſtatuis diuinis honor eſt cõſecratus. Unde Yſidorꝰ li. x. etymol. refert ꝙ a Nino orta ſunt idola: modo qui ſequitur. Mortuo ſiquidẽ Belo patre eius: Ninus in ſolatiũ doloris fieri fecit imaginẽ pr̃is ſui cui multã exhibebat reuerentiã. Proinde hoĩes regionis ſibi blandiri volentes: diuinos honores imagini exhibere ceperunt. Hoc exemplo plures charis ſuis mortuis imagines ceperunt dedicare. Et ſicut ab idolo Beli cetera traxerunt originẽ: ſic ab eius noĩe noĩa generaliter acceperunt. Sicut enĩ Belus dicꝰ eſt ab aſſyrijs: ſic ⁊ alie nationes ſcḋm idiomata ⁊ linguaꝝ varietates alie beel: alie bel: alie baal: alie beelphegor: alie beelzebub: deorũ idola vocauerũt. Quos itaqꝫ pagani deos dicebãt, hoĩes fuiſſe mõſtrãtur: ⁊ pro vniuſcuiuſqꝫ vita vel meritis: apud ſuos coli ceperũt. Ut apud egyptios iſis, apud cretã iuppiter, apud mauros iuba, apud latinos faunus, apud romanos quirinus, apud athenĩeſes minerua. In quoꝝ laudibus acceſſerunt poete: qui eos in celũ compoſitis carminibus extulerunt. Sũt ⁊ alia multa: que nos breuitatis cauſa dimittimus. Igitur vt ſcribitur ex. de ſum. trini. ⁊ fi. ca. c. i. Firmiter credimus ⁊ ſimplr̃ cõfitemur ꝙ vnus ſolus eſt verus deus eternus immẽſus ⁊ incõmutabilis ⁊c̃.

De trinitate perſonali. Capl̃m III

De altiſſima trinitate amodo dicendũ erit. Quoniã lꝫ vnã veraciter dei confiteamur naturã: vnãqꝫ ſubſtantiam: tamen tres in diuinis perſonas fideliẽ proclamamus. Ad cuius rei pleniorẽ habendam noticiam: quinqꝫ de ipa ineffabili trinitate occurrũt ꝯſideranda.

- Primũ dr̃ naturalis cognitio.
- Secundũ ſcripture ꝓnuciatio.
- Tertiũ ſupna reuelatio.
- Quartũ pſonarũ terminatio.
- Quintũ fideliũ obligatio.

De cognitiõe trinitatis diuinarũ pſonarũ.

Primũ (quod conſiderandũ occurrit de trinitate) dicitur naturalis cognitio. Ubi videndũ eſt. vtrũ per rones naturalẽ poſſit cognoſci trinitas perſonarum diuinarũ. Et r̃ndet Alex in. i. ſumme. ⁊ Tho. i. parte. q. xxxij. ar. i. ꝙ impoſſibile eſt per rationẽ naturalẽ ad cognitionẽ trinitatis venire, quia homo per rõnem naturalẽ in cognitionem dei venire nõ poteſt niſi ex creaturis. Creature autẽ ducunt in dei cognitionẽ: ſicut effectus in cãm. Hoc ergo ſolũ rõne naturali põt de deo cognoſci: qḋ cõpetere ei neceſſe ſit: ſcḋm qḋ eſt omniũ entiũ principiũ. Uirtus autẽ creatiua dei eſt cõmunis toti trinitati. Unũ pertinet ad vnitatẽ eſſentie: nõ ad diſtinctionẽ perſonarũ. Per rõnem ergo naturalem cognoſci poſſunt de deo ea que pertinẽt ad vnitatem eſſentie. nõ autẽ ea que pertinẽt ad diſtinctionẽ perſonarũ. Qui autẽ ꝓbare nititur trinitatẽ perſonarũ naturali rõne: fidei dicit derogare. Primo quidẽ ꝗ̃tum ad dignitatẽ ipſius fidei que eſt: vt ſit de rebus inuiſibilibus: q̃ rõnem humanã excedũt. Secundo ꝗ̃tum ad vtilitatẽ trahendi aliquos ad fidem. Cũ enĩ aliquis ad ꝓbandũ fidem inducit rões que nõ ſunt cogentes: cedit in deriſionẽ infideliũ: qui credũt ꝙ hmõi rõnibus innitamur: ⁊ propter eas credamus. Ideo dicit Hilarius li. de trini. Nõ putet homo ſua intelligentia ſacrm̃ generationis ⁊ ꝓceſſionis ſe poſſe cõſequi. Et Dio. li. de diui. no. Non eſt (inquit) audendũ dicere aliquid: nec cogitare de ſupſubſtãtiali occulta diuinitate: pter ea q diuinitus nobis ex ſacris eloquijs ſunt expſſa. Notandũ tñ ſcḋm Rãdul. in. i. diſ. iij. q. vlt. ar. iiij. cõclu. iij. ꝙ poſſumus ꝑ imaginẽ venire in cognitionẽ trinitatis in diuinis: nõ tñ ſuppoſitoꝝ ſed ꝑfectionũ. vt arguat ſic. Omnis perfectio (que eſt in nobis) eminẽtius eſt in deo. Iſta ꝯcedit a phõ q2 cõcederet ꝙ ſpẽs ſuperior cõtineret virtualiter oẽm perfectionẽ inferioris remota imꝑfectiõe. Sed perfectõis eſt in nobis mens: noticia ⁊ amor. ergo arguit eſſe in deo. Iſtud accepit a phõ qui in. xij. metaph. ait. ꝙ in deo eſt ſũmus intellectus: ⁊ ſummũ intelligere: et ſumma voluntas ſumme voluptuoſa. i. gaudioſa. Ubi comentator cõmento. xxxvij. ꝓbat ꝙ in deo eſt intellectus. ⁊ volũtas. ⁊ actus eorũ quis nõ per additã rem vel intenſionẽ. Hoc idẽ dicit in fine cõmẽti. xxxvi. ꝙ in deo eſt trinitas perfecta. Sed dicit ꝙ hanc trinitatẽ putauerũt xpiani eſſe trinitatẽ ſuppoſitoꝝ: ⁊ illud ipſe negat: ſed male negat. Hoc dic̃ Aug. vij. cõfeſſionũ fuiſſe de mẽte Platonis. ⁊. x. de ci. dei. c. iij. fuiſſe de mente Porphirij. Cõcludendũ ergo ſcḋm Tho. vbi. ſ. ad. i. ꝙ phi nõ cognouerũt myſteriũ diuinarũ pſonaꝝ ꝑ ꝓpria que ſunt paternitas. filiatio. ⁊ ꝓceſſio. iuxta illud apl̃i. i. ad Corinth. ij. c. Loquimur dei ſapientiã: quam nemo principum huius ſeculi cognouit. i. philoſophoꝝ ſcḋm gloſaꝫ. Cognouerunt tamen quedã attributa que appropriantur perſonis: ſicut potentia appropriat patri: ſapiẽtia filio. ⁊ ſpũiſancto bonitas. Si vero aliqs quereret. Ad quid eſt ergo neceſſaria cognitio trinitatis: ſi humana rõne cognoſci non põt. R̃ndet Tho. vbi. ſ. ad. ij. ꝙ talis cognitio neceſſaria eſt nobis dupliciẽ. Uno mõ ad recte ſentiendũ de creatione rerũ. Per hoc enĩ ꝙ dicimus deũ omnia feciſſe verbo ſuo: excluditur error ponentiũ deum ꝓduxiſſe res ex neceſſitate nature. Per hoc autẽ ꝙ ponimꝰ in eo ꝓceſſionem amoris oſtendit ꝙ deus nõ ꝓpter aliquã indigentiã ꝓduxit creaturas: neqꝫ ꝓpter aliquã cãm extrinſecã: ſed ꝓpter amorẽ ſue bonitatis. Secũdo fuit neceſſaria cognitio trinitatis ad recte ſentiendũ de ſalute generis humani: que perficit per filiũ incarnatum.

Secundũ (qḋ cõſiderandum occurrit de trinitate) dicit ſcripture ꝓnunciatio. In veteri namqꝫ lege ſepius pluralitas perſonarũ eſt ꝑſignata. Nam ſcribit Geñ. i. c. In principio creauit deus celũ ⁊ terrã. Scḋm Nico. de lira hebraica veritas habet. In principio heloim creauit celũ ⁊ terrã. Heloim autẽ eſt plurale huius noĩs Hel. ſicut pꝫ ſcientibus ꝓprietates idiomatis hebrei. Per hoc autẽ ꝙ nomẽ plurale diuinũ cõiungitur cum verbo ſingularis numeri, cũ dicitur creauit heloim: ac ſi diceretur creauit dij: oſtẽdit ſcriptura ꝙ in deo eſt aliqua pluralitas in vnitate eſſentie. Et talis modus frequentiſſime in veteri teſtamento inuenit. Sed cõtra hoc reſpondent iudei dicentes: ꝙ hoc nomen heloim quando ponitur ꝓ deo improprie dicit. ⁊ indifferenter accipitur ꝓ ſuo plurali ⁊ ſingulari. Quando autem de deo vero dicit ſemper accipitur in ſingulari. Et ſic ſumitur in ꝓpoſito: quando dicitur. In principio creauit heloim. i. deus. Ad quam ſolutionẽ infringendam arguit Nico. de lira ex textu ſacre ſcripturẽ. Quia hoc nomen heloim quando ponit ꝓ deo: ⁊ alia nomina diuina dicunt frequenter de deo vero in plurali. Quod pꝫ manifeſte. quia cõiungit cũ adiectiuis pluralis numeri. Unde Ioſue vltimo dicit. Non poteſtis ſeruire domino: q2 dominus ipſe ſanctus eſt. Hebraica veritas habet ſic. Non poteſtis ſeruire domino: q2 heloim ſancti ipſe eſt. Item Hiere. xxiij. c. Peruertiſtis verba dei viuentis: dñi exercituum dei veſtri. Hebraica veritas ſic habꝫ. Peruertiſtis verba heloim viuentiũ domini. Et notandum ꝙ ibi ponit nomen dei thetragrãma

ton: cū dicitur in auctoritate premiſſa. Dñi exercituū. Ubi em̄ habemus dñi: in hebreo ponitur nomen dñi thetragrāmaton, quod ſignificat diuinā naturā ſm ſuas proprietates intrinſecas: abſqȝ reſpectu ad extra. Et ſic patet ꝙ in intrinſecis diuinitatis eſt aliq̄ pluralitas per pluralitatē immediate precedentē: cū dico in auctoritate. Peruertiſtis ꝟba eloim, id eſt deoꝝ viuentiū. Et coniūgitur iſta pluralitas nomini dei thetragrāmaton: cū immediate ſubditur. Dñi exercituū ꝛc. Et ſic patet per hec ꝙ in vnitate diuine eſſentie ē aliqua pluralitas cū ſumma ſimplicitate. Qđ non ē in alijs: q2 ſemper vbi ſcriptura ponit aliqđ denotans pluralitatē perſonarū: ibidē oſtendit eſſentie vnitatē. Itē Eſa. liiij. ſcribitur ſic. Dominabitur tui qui fecit te. Dñs de⁹ exercituum nomen eius. Ueritas hebraica ſic habet. Dominatores tui: factores tui: dñs exercituū nomen eius. In hac auctoritate vbi ponitur de⁹ exercituū nomen eius: ponitur nomen dei thetragrāmaton. Et ideo poteſt argui ſicut ex precedēti. Similiter hoc nomen eloim frequenter coiungitur cū verbo pluralis numeri. Uerbi gratia. ij. Reg. vij. c. dicit. Que eſt gens vt populus iſrael in terra: ꝓpter quā iuit dñs vt redimeret eā ſibi i pplm. Hebraica veritas habet. Fuerunt eloim. Fuit adhuc a ꝓphetis alio modo prenunciata trinitas perſonarum. Unde pš. xliiij. dicit. Sedes tua deus in ſeculum ſeculi: virga directionis virga regni tui. Propterea vnxit te deus de⁹ tu⁹. Scđm Nicolaū de lira ſuper. i. c. ad Heb. in hac auctoritate exprimitur xps tanꝗ̄ deus vnctus: quia in humanitate vnctus eſt plenitudie gratie. Exprimitur per hoc deus vngens tanꝗ̄ perſona diſtincta ab ipſo vncto: quia ſcriptura de ipſo vngendo loquitur tanꝗ̄ de alia perſona. Inſuper ex parte dei vngētis duplicatur hoc nomē deus: cū dicitur. Unxit te deus deus tu⁹: ad denotandū perſonā patris ꝛ ſpiritusſancti. Sed moderni iudei exponunt hunc pš. de Aſſuero: ꝛ dicūt ꝙ iſte pſalm⁹ fact⁹ eſt a Mardocheo. Sed hoc patet falſum. Primo quia non intitulatur a Mardocheo ſicut aliqui pſalmi intitulantur ab Aſaph qui eos fecit, vt patet in titulo pſalmi. xlix. ꝛ in plurib⁹ alijs locis. Iſte aūt pſalmus intitulatur a dauid: vt patet in hebraico. Hoc etiā patet per litterā pſalmi ſequentis: quia iſte rex de quo eſt pſalmus habetur tanꝗ̄ deus adorandus. ſm ꝙ ibidē dicitur. Concupiſcet rex decorē tuū: quia ipſe ē dominus deus tuus: ꝛ adorabunt eū. Si aūt iſta verba dicantur de Aſſuero rege: ſequitur ꝙ Mardocheus induceret totum populum: ꝛ ipſam Heſter: ad quam diriguntur verba premiſſa ſm expoſitionem eorum: ad adorandum Aſſuerum ſicut deum. Quod manifeſte patet falſum, quia in eodem libro dicitur ꝙ noluit flectere genu coram Aman, ne honorē dei transferret in hominem. Hoc etiam patet per tranſlationem chaldaicam ſuper pſalmuȝ iſtum: que auctentica eſt apud hebreos. Ubi enim in hoc pſalmo habemus ſic. Specioſus forma pre filijs hominum: diffuſa ē gratia in labijs tuis: chaldaicum ſic habet. Pulchritudo tua meſſia maior ꝙ̄ filiorū hominum: datus eſt ſpiritus prophetie in labijs tuis. Sic ergo patet ex predictis ꝙ auctoritas (que hic inducitur de illo pſalmo) ad litterā intelligitur de xp̄o. Itē oſtenditur pluralitas perſonarum in pš. cix. Dixit dñs dño meo ꝛc. qui ad litterā de xp̄o eſt intelligendus. Sed iudei aliqui dicunt ipſum debere intelligi de Abraam: ꝛ ꝙ Eliezer eius diſpenſator fecit illum ad reddendū gratias deo de victoria quā habuit Abraā contra illos reges qui captiuauerāt Loth nepotem ſuum: ſm ꝙ habetur Geñ. xiiij. c. Sed hoc patet falſum ex titulo pſalmi: quia non intitulatur ab ip̄o Eliezer: ſed a dauid. Ideo dicunt alij ꝙ eſt factus a dauid, non tamen loquitur de chriſto: ſed de angelo ſuo. Ut ſit ſenſus. Dixit dominus domino meo, id eſt angelo me cuſtodienti. Sed hoc patet falſuȝ: quia infra dicitur. Tu es ſacerdos in eternum. Sacerdotium vero non competit angelis. Ideo ſm Nicolaū de lira ſuper epl̄am ad Hebreos dicendū ꝙ ad lr̄am eſt pſalmus factus a dauid: loquens de xp̄o. Et hoc per tranſlationeȝ chaldaicā: quia vbi nos habemus. Dixit dñs dño meo: chaldaicū ſic habꝫ. Dixit dñs verbo ſuo. Itē ex illo quod ſequit. Ex vtero ante luciferū genui te, quod non poteſt alicui competere niſi filio dei. Et per has cōditiones ꝙ dicitur hic verbum dei: ꝛ ex vtero .i. dei ſubſtantia: oſtenditur vnitas eſſentie, quia diuinitas plurificari non poteſt. Per hoc enim ꝙ dicitur genitus de ſubſtātia dei: oſtenditur diſtinctio perſone, quia nulla res gignit ſeipſam. Similiter per hoc ꝙ dicitur ſede ad dexteram dei. Una em̄ perſona non poteſt ſedere ad dexteram ſuijpſius. Inſuper oſtenditur pluralitas perſonarum Eſa. xlviij. vbi dicitur. Non a principio in abſcondito locutus ſum: ex tempore anteꝗ̄ fierent ibi eram. Et nūc dñs me⁹ miſit me ꝛ ſpiritus eius. Iſta ſunt verba dei

loquētis. Qđ pꝫ ex textu p̄cedēti. ꝛ ſil̄r ex hoc quod immediate ſubdit. Hec dicit dñs de⁹ redemptor tuus ſanctus iſrl̄. In hac auctoritate loquit de datione legis: que data fuit i manifeſtatō, ꝛ de die. ꝛ audiēte omni populo vocem dei loquētis. vt habet Exodi. xix. ꝛ. xx. c. Et hoc eſt quod dicit. Nō a p̄ncipio locutus ſum in abſcōdito. i. ip̄a lex fuit data. Et immediate ſubdit. Et nūc dñs meus miſit me: ꝛ ſpiritus eius. Hic deus dicit ſe miſſum a deo et a ſpū eius. Nunc autē eſt ita ꝙ inter mittētē ꝛ miſſum debet eſſe ſemidiſtinctio pſonalis: quia trinitas pſonarū eſt in diuinis ſcȝ miſſi dei mittenti ꝛ ſpūs eius. Deum aūt miſſuȝ dicimus filium incarnatū: deum mittentem patrem ꝛ ſpm̄ eius ſpm̄ſanctū. ¶ Adhuc p̄nunciata fuit trinitas pſonarū diuinarū. Eſa. vi. vbi dr̄. In anno quo mortuus eſt rex Ozias vidi dñm ſedentē ſup ſolium excelſum ꝛ eleuatum: ꝛ ea que ſub ip̄o erant replebāt tēplū. Seraphin ſtabāt ſuper illō: ſex ale vni: ꝛ ſex ale alteri. Et infra. Clamabant alter ad alterum. Sanctus: ſanctus: ſanctus dñs deus exercituum. Plena eſt omnis terra gloria eius. Et in pš dicitur. Benedicat nos deus deus noſter: benedicat nos deus. Ubi ter h̄ nomē deus replicatur.

Tertium (quod occurrit conſiderandū circa trinitatem) dr̄ ſup̄na reuelatio. Nam in noua lege (vt dixit Alexander in p̄mo ſumme) manifeſtata eſt trinitas pſonarū: non ſoluȝ ſm nūerū ꝛ diſtinctionē: ſꝫ etiā ſm originē ꝛ proprietatem: que pſona p̄ma a nullo eſt pater: ꝛ ſecūda genita filius. ꝛ tertia ſpūſſanct⁹. Uñ Ioh. i. cano. c. v. Tres ſunt qui teſtimonium dant in celo: pater ꝟbum ꝛ ſpūſſanctus. et hi tres vnū ſunt. Itē xp̄s dixit Mat. vl. Eūtes docete oēs gētes baptiſantes eos in nomine patris ꝛ filij ꝛ ſpūſſancti. Iterū in baptiſmo xp̄s apparuit in aſſumpta carne: pr̄ in voce: ſpūſſanctus in columbe ſpecie. vt pꝫ Luc. iij. Et Mat. xvij. pater apparuit in voce: filius in aſſumpta humanitate: ꝛ ſpūſſanct⁹ i nube.

Sciēdū aūt hic ſm Alex. in. i. ſum. q. lxxiiij mē. iiij. ꝙ apparitio aliqn̄ dr̄ manifeſtatio in aliquo effectu intelligibili oblato intellectui. Et ſic ſumit Sap̄. i. vbi dr̄. Apparet aūt his qui fidē habent in illū. Aliqn̄ vero dr̄ manifeſtatio in aliqua ſimilitudine corp̄ali oblata imaginatōni. Et hoc modo dr̄ angelus apparere in ſomnis. Mat. ij. ꝛ etiā ip̄e domin⁹ danieli. Dañ. vij. Aſpiciebam in viſione noctis. Et Salomoni. iij. Regū. iij. Tertio modo dr̄ apparitio manifeſtatio in aliquo ſigno ſenſibili rep̄ntato ſenſui: ſiue illud ſignū ſit viſibile ſiue ſit audibile. Et hoc modo apparuit pr̄ in nouo teſtamēto: vt pꝫ Mat. xvij. ꝛ Iohā. xij. Quarto modo dr̄ apparitio manifeſtatio facta in aliqua ſimilitudine corporali ſenſibili oblata viſui. Et ſic vſitatiori modo dr̄ apparitio. ꝛ ſic dr̄ ꝙ apparitio non ſolum dicit manifeſtatio in ſigno viſibili: ſed etiam audibili. Si autem queraf: quare non apparuit ſpūſſanctus in aliqua voce ſiue ſigno audibili vel etiam filius: dicit Alexan. vbi. s. ꝙ congruitas fuit: vt ſicut erat diſtinctio in pſonis ita eſſet diſtinctio in ſignis exp̄mentibus perſonas. Unde filius apparuit in rōnali creatura ſibi vnita vnitate pſone. Spūſſanctus in irratōnali creatura non vnita ſibi vnitate pſone. Pater ꝟbo in voce tanꝗ̄ in ſigno diſtīcto ab vtroqȝ. Sed quādo ſpūſſanctus ſolus apparuit: tūc apparuit vtroqȝ modo. ſ. in ſono tanꝗ̄ in ſigno audibili: ꝛ in linguis igneis tanꝗ̄ in ſigno viſibili.

Quartū conſiderandū dicitur perſonaruȝ terminatio. Sunt em̄ in diuinis tres tantuȝ perſone. Sed quidā arguūt contra ſic. Quicquid eſt in deo eſt infinitum: ſed numerus pſonarum eſt in deo: ergo infinitus. ergo infinite perſone. Ad hoc reſpōdet Bonauentura in p̄mo diſtinctione ſecūda. queſtione tertia. ꝙ cum duplex eſt infinitas ſcilꝫ numeralis ꝛ immēſitatis: deus eſt infinitus infinitate virtutis ꝛ immēſitatis: que eſt infinitas perfectionis: ꝛ ideo ponenda in deo. Infinitas autem numeralis: quia repugnat perfectōni a deo eſt amouēda. Nam cum deo ſit attribuendum quod nobilius eſt: neceſſe eſt ponere perſonarum finitatē. Primo ratione diſtinctionis: quia in perſonis eſt diſtinctio: ergo non cōfuſio: ſed vbi eſt infinitas ſcȝ numeralis ibi cōfuſio. Secūdo ratione ordinis: quia vbi eſt ordo ibi eſt terminatio. Nam vbi deficit terminatio: ibi deficit ꝛ mediatio: et per conſequēs ordo. Sed vbi eſt terminatio non eſt infinitas: ergo ſi in perſonis diuinis ē ordo non erit ibi infinitas. Dicimus ergo ꝛ cōfitemur tres tantū perſonas in diuinis: neqȝ confundentes perſonas neqȝ ſubſtantiam ſeparantes, quia (vt dicit Athanaſius) Alia eſt enim perſona patris: alia filij: alia ſpiritusſancti. Sed patris et filij ꝛ ſpiritusſancti vna eſt diuinitas: equalis gloria: coeterna maieſtas. Qualis pater: talis filius: talis ſpiritusſanctus.

Quintū(quod erat conſiderandū circa tri-
nitatē diuinarū perſonaꝝ)dicitur fideliū obli-
gatio. Ubi videre debem⁹ vtrū credere expli-
cite myſteriū trinitatis ſit de neceſſitate ſalutꝭ.
Et rñdet Tho.ij.ij.q.ij.ar.viij.ꝙ myſterium
xpi explicite credi non pōt ſine fide trinitatis.
qꝛ in myſterio xpi hoc cōtinetꝰ ꝙ fili⁹ dei car-
nē aſſumpſerit ꝙ per grām ſpūſſancti mūduꝫ
renouauerit:⁊ iterū ꝙ de ſpūſctō concept⁹ fue-
rit. Et ideo eo modo quo myſteriuꝫ xpi ante
xpm fuit quidē explicite creditū a maioꝛib⁹:
implicite aūt ⁊ quaſi obumbꝛate a minoꝛib⁹:
ita etiā ⁊ myſteriū trinitatis. Poſt tp̄us aūt
gratie reuelate tā maioꝛes ꝙ minoꝛes tenen-
tur habere fidē explicitā de myſterijs xpi:pꝛe-
cipue quantū ad ea que cōmuniter in eccleſia
ſolenniʒantur ⁊ publice. Ita etiam poſt tp̄us
gratie diuulgate tenētur oēs ad explicite cre-
dendū myſteriū trinitatis. Quare erigamus
oculos mentis noſtre:⁊ deum benedictū cola-
m⁹ honoꝛe debito:vt ſic digni efficiamur gra-
tia eius:per quam tandem adipiſcamur eter-
nam gloꝛiam eius. Amen.

De honoꝛe ⁊ reuerentia deo exhibendis ⁊
debitis. Sermo XIX

Errāt grauiter circa

cultū dei xpiani:qui tanto ſunt re-
pꝛehenſibilioꝛes:quanto veritas
eis eſt magis nota. Omnis vtiqꝫ natio magꝭ
reuerenter deos falſos colit:ꝙ xpianus ppl's
deū regē celi. Idcirco vt deus nobis pꝛopicius
⁊ miſericoꝛs fiat:de honoꝛe ſibi debito in hoc
ſermone dicem⁹. In quo triplex honoꝛ diſtin-
guendus eſt.

Prim⁹ cōſiſtit in ſacroꝝ locoꝝ veneratiōe
Scōus in ſacrarū pſonarū exiſtimatione
Terti⁹ in ſacrarū cerimoniarū perſolutiōe.

De pmo honoꝛe deo debito:q̄ cōſiſtit in ſa-
croꝝ locoꝝ veneratione. Caplm I

Rimus honoꝛ(qui deo debetur)con-
ſiſtit in ſacroꝛū locoꝛū veneratione.
Debent vtiqꝫ oēs venerari loca ſa-
cra deo dicata ita vt in eccleſijs vnuſquiſqꝫ in-
grediatur:cōmoretur:⁊ exeat cū deuotione hu-
militate timoꝛe ⁊ reuerētia. Et hoc ppt tria.
Primo ppt dei maieſtatē.
Scōo ppt vtilitatē
Tertio ppt exēplaritatē.
Primo dʒ vnuſquiſqꝫ venerari tēpla dei p-
pter ei⁹ maieſtatē. Nā vt dr in ps. Dñs in tē-
plo ſctō ſuo. Et Apoc.xxi. Ecce tabernaculum
dei cū hoībus. Sed poſſet aliquis obijcere
ꝙ non ſit aliquis locus deputat⁹ ad cultū dei
qꝛ(vt dr Act.xvij.)Deus(qui fecit mundum ⁊
oīa que in eo ſunt)hic celi ⁊ terre cū ſit dñs nō
in manufactis tēplis habitat:nec manib⁹ hu-
manis colitꝰ indigēs aliquo. Et.iij.Reg.viij.
Salomon dixit. Si celū ⁊ celi celoꝝ te capere
non poſſunt: quanto magis dom⁹ hec quam
edificaui tibi. Ad hoc rñdet Tho.i.ij.q.ciij.
ar.i.ad.ij.⁊.ij.ij.q.lxxxiiij.art.iij.ad.ij.arg.ꝙ
in adoꝛatiōe dei ⁊ oꝛationib⁹ ſiendis duo cō-
ſiderari poſſunt. Aut de⁹ qui colitꝰ adoꝛatur ⁊
oꝛatur. Et ſic non eſſet aliquis locus ad ado-
randū neceſſarius. Aut cōſiderantꝰ ipi hoīes
colentes deū. Et ſic determinat⁹ locus eligitꝰ
ad adoꝛandū. nō ppter deū qui adoꝛatur q̄ſi
loco cōcludatꝰ:ſʒ ppter ipos adoꝛantes. Et hꝰ
triplici rōne. Primo quidē ppter loci ꝯſecra-
tionē:ex qua ſpiritualē deuotionē concipiunt
oꝛantes vt magis exaudiantꝰ. Scōo ppter ſa-
cra myſteria ⁊ alia ſanctitatꝭ ſigna que ibi cō-
tinentur. Tertio ppter ꝯcurſum multoꝝ ado-
rantiū: ex quo fit oꝛatio magis exaudibilis.
ſm illud Matth.xviij. Ubi ſunt duo vel tres
cōgregati in noīe meo:ibi ſum in medio eoꝝ.
Ideo eccl'ia ad diuinū cultū deputatꝰ. Et quo
multiplicitꝰ noīatur.ſcʒ baſilica:templū:taber-
naculū:eccl'ia:⁊ dom⁹ dei. Primo dicitur
baſilica:vt habetꝰ diſt.xlij.c.non oʒ. Ubi dicit
archidiacon⁹ ꝙ baſilica dicitꝰ palaciū regis.
Baſileos enī grece: latine rex interpꝛetatur.
Unde baſilica dicitꝰ quelibʒ eccl'ia:qꝛ palaciū
eſt ſummi regis:⁊ regi regū in ea miniſtratꝰ.
Quidā tñ dixerunt eccl'ias epales tm̄ dici ba-
ſilicas: qꝛ hmōi reges cōſueuerūt fundare ⁊
dotare ſm Huguitionē. Uel baſilica dr a baſi-
leo rege grecoꝝ:q̄ pꝛimo ſe fecit ſepeliri apud
eccl'iam ſm Iſidoꝝ. Scōo eccl'ia dicitꝰ tē-
plū. Et ſm archidiaconū templū dicitꝰ quaſi
tectū amplū:qꝛ ppl's ibi ſub vni⁹ tecti ampli-
tudine cōtinetꝰ. Et ppꝛie tēpla ſunt maioꝛes
eccl'ie. Uel templū dicitꝰ a cōtēplando:qꝛ hoc
ibi fieri dʒ. Tertio dicitꝰ eccl'ia. vt de conſe.
di.i.c.eccl'ia. Que interpꝛetatur collectio ſeu
conuocatio. Ubi dicit archidiaconus ꝙ ideo
dicitur conuocatio: quia continet pplm con-
uocatū a deo. Ubi aūt conueniebat ppl's iu-
deoꝝ dicebatur ⁊ adhuc dicitur ſynagoga. q̄
interpꝛetatur congregatio:quia ad verba le-
gis(que aſpera erant ⁊ dura)populus ille(ve-
lut grex pecoꝝ)congregabatur. Sed in catho-
licis adunatio dicitur eccleſia.i. conuocatio:
vbi conuenitꝰ qꝛ amoꝛe ſpiritusſancti ad vnā
fidē ⁊ pꝛemiū futuri ſeculi vocatur. Quar-

to eccleſia dicitur tabernaculū. quod eſt mili-
tare habitaculū. Unde dauid in ps. Tranſibo
in locū tabernaculi admirabilis vſqꝫ ad do-
mū dei.i. ab eccleſia militante vſqꝫ ad trium-
phantē. Quia enī militia eſt vita hoīs ſuper
terrā:ideo eccl'ia vbi adunatur populus mili-
tans non habens hic ciuitatē manentē:dicitꝰ
etiā apte tabernaculū. Quinto eccl'ia dici-
tur domus dei. vt pʒ Iob.ij. ⁊ Matth.xxi.c.
⁊ de imu.eccle.c.decet domū dñi.lib.vi. Unde
ij.Paral.vij. poſt conſtructionē templi appa-
ruit dñs Salomoni nocte in tēplo:⁊ ait. Au-
diui oꝛationē tuā:⁊ elegi locū iſtū mihi in lo-
cū ſacrificij. Si clauſero celū ⁊ pluuia non flu-
xerit:⁊ mandauero ⁊ pꝛecepero locuſte.vt de-
uoꝛet terrā:⁊ miſero peſtilētiā in populū meū
conuerſus autem populus meus(ſuper quo in-
uocatū eſt nomen meū)depꝛecatus me fuerit
⁊ exquiſierit faciē meā ⁊ egerit pniam a vijs
ſuis peſſimis:⁊ ego exaudiā de celo ⁊ pꝛopici-
us ero peccatis eoꝝ:⁊ ſanabo terrā eoꝝ. Ocu-
li quoqꝫ mei erunt aperti: ⁊ aures mee erecte
ad oꝛationē eius q̄ in loco iſto oꝛauerit. Ele-
gi enī ⁊ ſanctificaui locū iſtū:vt ſit nomē meū
ibi in ſempiternū: ⁊ permaneant oculi mei ⁊
coꝛ meū ibi cunctis diebus. Igitur cū ſumma
reuerentia q̄libet in eccleſijs adeſſe debet. Un-
de in pꝛefato.c.decet domū dñi.dicitur. Decet
domū dñi ſanctitudo. Decet: vt cuius in pace
factus eſt locus: eius cultus etiā ſit cū debita
veneratione pacificus. Sit itaqꝫ ad eccleſias
humilis ⁊ deuotus ingreſſus. Sit in eis q̄e-
ta conuerſatio: deo grata: inſpicientibus pla-
cida. Et Aug.xlij.di.c.in oꝛatoꝛio. inquit. In
oꝛatoꝛio preter oꝛandi ⁊ pſallendi cultū peni-
tus nihil agatur:vt nomini huic ⁊ opera iugi-
ter impenſa concoꝛdent. Sed ve mūdo a ſcan-
dalis: quia hodie i dei templis nulla ſeruatur
modeſtia:nulla hōeſtas:nulla religio. Quini-
mo ibi abundāt riſus: ioci:ſpectacula vana:⁊
alia q̄plura nephanda. O pernicioſa conſue-
tudo.o deteſtabiles moꝛes xpianoꝝ maloꝛū.
qui templa dei ita inhabitant:quaſi eſſent vi-
liſſima lupanaria. Secūda ratio quare dei
templa ſunt merito venerāda eſt pꝛopter vti-
litatē. In illis nāqꝫ ſuſcipimus ſpiritualia be-
neficia. Ibi recipimus ſacramenta. Ibi ſepe-
limur poſt moꝛtē reſeruātes coꝛpoꝛa vſqꝫ ad
generalē reſurrectionē. Propterea inquit ps.
Suſcepim⁹ deus miſericoꝛdiā tuā in medio
templi tui. Hinc eſt ꝙ eccleſia fundatur cum
pꝛeeminentia:quia nullus eā edificare poteſt
niſi auctoꝛitate diœceſani:qui debʒ ponere pri-
mariū lapidē:figere crucē:deſignare cymite-
riū:⁊ etiā petere dotē ſufficientē aſſignari: ſi-
ne qua conſecrari non debet. vt patʒ de conſe.
diſt.i.c.nemo.⁊.c.placuit. Inſuper eccl'ia con-
ſecrata non debet reuerti ad ſecularē habita-
tionē ⁊ pphanos vſus.xix.q.iij.c.que ſemel.
⁊.c.quoniā.⁊.xvij.q.vltia.c.queſti.⁊ ex de re-
ligioſis domibus.c.ad hec. Tertia ratio q̄-
re veneranda ſunt dominica templa: dicitur
exemplaritatis. Non ſolū enī a ſanctis doce-
mur exēplo vt veneremur dominica templa:
ſed offerunt ſe gentiliū exempla.qui ſuoꝝ ido-
loꝝ tēpla diligentiſſime honoꝛare ſtuduerūt.
Unde Ualerius libꝛo pꝛimo rubꝛica de religi-
one recitat qualiter Fabius(quia queſtiones
audiuit in templo)dictaturā amiſit. Nā nulla
melodia ⁊ nullus ſonus in tēplo eſſe debebat
niſi pꝛo laude deoꝝ. Iterū in rubꝛica de negle-
cta religione eodē libꝛo pꝛimo narrat ꝙ qui-
dam nomine Flaccus cenſoꝛ exiſtens:a quo-
dam templo quod erat in ciuitate calabꝛie:te-
gulas marmoꝛeas fecit remoueri: ⁊ romā in
pꝛopꝛia domo fecit poꝛtari. Propter quā cau-
ſam demens fuit effectus. Inſup duos filios
perdidit. Quod factū poſtmodū ſenatus rete-
xuit ⁊ emendauit:tegulas ad templū repoꝛta-
ri iubendo. Inſuper ibidē ponit ꝙ quidā poſt-
humus nomine a Scipione dū eſſet in aſia:
romani pꝛo militum erario ſiue ſtipendio fuit
miſſus. Qui dū in aſiā reuerteretur:pꝛoſerpi-
ne templū expoliauit theſauro. Quod vt ſena-
tui fuit intimatū: ſtatim per ſenatū reuocat⁹
⁊ in carcere clauſus fuit. In quo detētus an-
teq̄ examinaretur ſua cauſa: crudeli moꝛbo
valde:vtpote demens ⁊ furioſus obijt. Itaqꝫ p-
ſerpina ſenatus edicto poſthumi ſibi confiſca-
tum theſaurū ſuū rehabuit. Iſti itaqꝫ ſuo mo-
do mirā exhibere contendebant reuerentiam
templis falſoꝝ deoꝝ. Quanto magis ⁊ nos re-
uerenter tractare debemus templa dei. Nam
⁊ dñs ieſus xps in nullo ita ſeuerus apparuit:
ſicut dū in templo inuenit vendentes ⁊ emē-
tes:quoꝝ mēſas euertit. pꝛoiecitqꝫ pecunias
⁊ flagello facto de funiculis eos eiecit a tēplo
dicens. Domus mea domus oꝛationis voca-
bitur: vos aūt fecitis eā ſpeluncam latronū.

De ſecundo honoꝛe deo debito in ſacrarum
perſonarū exiſtimatione. Caplm II

Ecundus honoꝛ(qui deo debetur)cō-
ſiſtit in ſacrarum perſonarum ſcʒ ſa-
cerdotum exiſtimatione. Eſt enim
ſacerdotalis dignitas excellentioꝛ quacunqꝫ
dignitate tempoꝛali. Quod pꝛobare poſſum⁹

tripliciter,
- Primo ratione.
- Secundo auctoritate.
- Tertio exemplo.

Primo oſtēdimus ꝙ dignitas ſacerdotalis excellit omnē dignitatem temporalē ratione, que triplex eſſe poteſt. ſ.
- Prima rō dr̄ ſignificatiōis.
- Scḋa inſtitutiōis.
- Tertia ↄditionis.

Prima ratio dicitur ſignificationis. Nam ſacerdos ſm Yſidoꝝ libro. vij. etymol. dicitur quaſi ſacer dux. vel ſacra dans. Ratio autem iſtius duplicis interpretationis ſm Tho. in iiij. di. xxiiij. q. i. ar. iij. q. iij. ad. i. eſt: quia p miniſteriū ſpirituale ſacerdos eſt medius inter deū ꝛ populū. Nā ipſe diuina nunciat ꝛ miniſtrat populo: ꝛ vota populi offert deo. Dicitur etiā ſacerdos quaſi ſacra dans. Sacra autez dare poteſt aliquis duobus modis. Uel auxiliando: vel ſacramenta diſpenſando. Primo modo quilibet iuſtus inquantū ſacra ſua merita dat vel cōmunicat alijs auxiliando: interpretatur ſacerdos. Secūdo modo nomen ſacerdotis eſt inſtitutū ad ſignificandū eū qui ſacra dat in ſacramentoꝝ diſpenſatione. Et ſic ille (qui eſt in gradu ordinis cōſtitutus) dicitur ſacerdos. Ob id i ſcripturis ſacerdotes nominantur aliquando dij: aliquando angeli: vt dicitur. xi. q. i. c. ſacerdotib⁹. Unde ꝛ ad moyſen de eo qui ad iuramentū deducendus eſt dicit. Applica illū ad deos. id eſt ſacerdotes. Et rurſus ſcriptū eſt. Dijs non detrahes. id eſt ſacerdotibus. Et propheta ait. Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiā. id eſt iuſticiā. ꝛ legē requirunt ex ore eius: quia angel⁹ dn̄i exercituū eſt. Secunda ratio oſtendens ſacerdotalē dignitatē: dicitur inſtitutionis. Nā ſacerdotiū preceſſit legē ſcriptā: quia in veteri teſtamento primus ſacerdos (qui iubente dn̄o victimas obtulit) fuit Melchiſedech, ſicut patet Gen̄. xiiij. Demū per ſacerdotez iubente dn̄o regia poteſtas eſt ordinata. Unde. i. Regū. viij. c. dixit deus ad Samuelē ſacerdotē. Audi vocē eoꝝ ſcz filioꝝ iſrael petentiū regē: ꝛ conſtitue ſuper eos regem. Hinc eſt ꝙ ſpiritualis auctoritas terrenā poteſtatē habet inſtituere vt ſit: ꝛ iudicare ſi bona nō ſit. Quod probatur per apl'm dicentē. i. ad Coꝝ. vi. Ne ſcitis quoniā angelos iudicabimus: quanto magis ſecularia? Et idē in. c. per venerabilē. ex q̄ filij ſint legitimi. ꝛ. ix. q. iij. ca. nemo. ꝛ. c. alioꝝ. Tertia ratio oſtendens dignitatem ſacerdotalē dicitur conditionis. Eſt enī ſacerdotalis dignitas ſpiritualis. ꝛ iō quanto ſpiritus nobilior eſt corpore: tanto ſacerdotalis dignitas nobilior eſt quacunqꝫ dignitate tēporali. Sicut patet ex̄ de tranſlatione epiſcopi ꝛ electi. c. inter corporalia. Secundo oſtēditur dignitas ſacerdotalis (que excedit oēm dignitatē temporalē) auctoritate. De ſacerdotibus enī dicitur Eſa. lxi. Uos ſacerdotes domini vocabimini. Miniſtri domini dei noſtri dicetur vobis. Et. i. Petri. ij. Uos eſtis gen⁹ electū: regale ſacerdotiū: gens ſancta: popul⁹ acquiſitionis. Et. xcvi. diſt. ca. duo. ſcribitur. Aurū nō tam precioſius eſt plumbo: ꝙ regia poteſtate ſit altior ordo ſacerdotalis. Et eadē diſt. c. quis dubitet. Quis dubitet ſacerdotes xp̄i: ꝛ regū ꝛ principū omniumqꝫ fideliū pr̄es ꝛ magiſtros cenſeri? Propterea. vi. q. i. in. ca. ſacerdotes. dicitur. Sacerdotes (qui proprio ore corpus domini conficiunt) ab omnibus ſunt obediendi ꝛ timendi. Et. iij. q. i. c. nulli. Dn̄m crucifigunt qui eū in ſuis ſacerdotibus perſequuntur. Et. xi. q. iij. c. abſit. Antherius papa ait. Abſit vt quicꝙ ſiniſtrū de his arbitremur: qui apoſtolico gradui ſuccedētes xp̄i corp⁹ ſacro ore conficiunt: per quos nos xp̄iani ſumus. qui claues regni celoꝝ habētes: ante iudicij diē iudicāt. In veteri quoqꝫ lege habetur. Quicunqꝫ ſacerdotibus non obtemperaſſet: aut extra caſtra poſitus lapidabatur a populo: aut gladio ceruice ſubiecta cōtemptū expiabat cruore. Et. xvi. q. i. ca. ſi clericatus. Hiero. ait. Non eſt humilitatis mee neqꝫ menſure iudicare de ceteris: ꝛ de miniſtris eccleſie ſiniſtrū quippiā dicere. Tertio oſtendit dignitas ſacerdotalis exēplo. Chriſtianiſſimi enī imperatores ſacerdotes honorare ſemper ſtuduerunt. Sicut patz de Theodoſio imperatore. De quo legitur in hiſtoria tripartita ꝙ cū apud Theſſalonicā ciuitatē quidā iudices fuiſſent lapidati. xi. q. iij. c. cū apud theſſalonicam. indignatus Theodoſius: omnes pariter iuſſit interimi. Ubi ſeptē milia ſunt occiſi: nullo precedente iudicio. Huiuſmodi antē cladē plenā gemitibus audiens beatus Ambroſi⁹ cū princeps veniſſet Mediolanū: ꝛ ſolenniter in ſacrū voluiſſet intrare templū: occurrit ſanctus epiſcopus foris ad ianuas: ꝛ ingredientem his ſermonibus a ſacri liminis inceſſu phibuit. Neſcis miſer imperator perpetrate a te necis quāta ſit magnitudo? neqꝫ poſt cauſaz tanti furoris mens tua molam preſumptionis agnoſcit? Sed forte recognitionē peccati prohibet poteſtas imperij. Decet tamē vt vincat ratio poteſtatem. Quibus igit oculis aſpicies cōmunis dn̄i templum? Quibus calcabis pedibus ſanctū illius pauimentum? Quo modo manus extendes: de quibus adhuc ſanguis ſtillat innoxius? Recede recede igit: ne ſecundo peccato priorē nequiciam augere cōtendas. His ſermonibus imperator obediēs erat enī diuinis eruditionibus enutritus: et aperte ſciens que ſunt ꝓpria ſacerdotis que regum: gemens ꝛ deflens ad regalia remeauit. Cumqꝫ octo menſium tranſiſſent tēpora: appropinquauit natiuitatis ſaluatoris noſtri feſtiuitas. Imperator autē lamentationibus aſſiduis in palatio reſidens: cōtinuas lachrymas inceſſabiliter expandebat. Ingreſſus autem Rufinus tunc magiſter militū. ꝛ ſingularem apud principē fiduciaz habens: ꝛ vidēs principē in lamentationibus ꝓſtratum: acceſſit vt lachrymarū cauſas inquireret. At ille vehementius ingemiſcens: ꝛ amariſſime lachrymas fundēs: tu inquit Rufine ludis et mea mala nō ſentis. Ego autē lamentor ꝛ gemo calamitatē meam: qꝛ ſeruis quidem dei: et mēdicantibus aperta ſunt tēpla dei. At Rufinus ad Ambroſiū perrexit. Cui Ambroſius ait. Impudentiā canū imitatus es Rufine: tante videlicet necis auctor exiſtens. Ego dico tibi: qm̄ imperatorē ingredi ſacra limina phibebo. Hec ꝛ alia plurima Rufinus audiēs imperatori nunciauit votū antiſtitis. At imperator in media iam platea pergo inquit. vt iuſtas in facie ſuſcipiam cōtumelias. Cumqꝫ ad ſacra limina perueniſſet: in ſacram quidez baſilicam nō ꝑſumpſit intrare: ſed veniēs ad antiſtitem ſupplicabat vt eius vincula reſolueret. Cui Ambroſius. Quā penitentiā oſtendiſti poſt tantas iniquitates? Cui Thodoſius. Tuū eſt docere: meū vero ſuſcipere. Cui Ambroſius iniunxit: vt legem cōderet: ne ſententis mortis ferri poſſet animo irato: ſed trāſacto triginta dierū numero. Quod ꝛ fecit. Sicqꝫ cū lachrymis ꝛ deuotione templū tandem ingreſſus eſt: in cunctis reuerenter ſe habēs erga ſacerdotem Ambroſiū. Quid fecit Conſtantinus de quo eſt tex. xcvi. diſ. c. in ſcripturis. ꝛ. c. Conſtantinus? Quid reliqui omnes xp̄iani reges: vel imperatores? Omittamus omnia que repetere lōgū foret. Inſpiciamus dn̄m ieſum xp̄m de quo dicit Ciprianus. xciij diſ. c. diacones. Dn̄s noſter ieſus xp̄s rex ꝛ iudex: et deus noſter vſqꝫ ad paſſionis horam ſeruauit honorē pontificibus ꝛ ſacerdotibus. Naz cum leproſum mundaſſet dixit eidem. Uade oſtende te ſacerdoti. Sacerdotē adhuc appellans quē ſciebat ſacrilegum. Itē cum ſubditus paſſioni alapam accepiſſet: nihil cōtumelioſe locutus eſt in perſonā pontificis: ſꝫ ſic magis innocentiā ſuā tutatus eſt dicēs. Si male locutus ſum: teſtimoniū perhibe de malo. ſi autē bene: cur me cedis? Hec igit ab eo humiliter ꝛ patiēter facta ſunt: vt nos humilitatis et patiētie exemplū haberemus. Sed hodie plerīqꝫ de illis ſunt: de q̄bus dr. i. q. i. c. multi. Multi ſeculariū hoīm cū plus ſacerdotū vitā ꝙ ſuam diſcutiūt: in magnū ↄtemptiōis diuinoꝝ ſacramētoꝝ crimē incurrūt. Magna enī trabe vulneratos oculos habētes eāqꝫ negligētes: feſtucā tenuē in alioꝝ cōſpiciūt oculis. Quam dū incaute euellere feſtinant: in erroris foueam dilabunt.

De tertio honore deo debito in ſacrarū cerimoniarū obſeruatiōe. Caplm III

Tertius honor (q̄ deo debet) cōſiſtit in ſacrarū cerimoniaꝝ obſeruatōe. Nā vt dic Tho. ij. ij. q. lxxxviij. deū etſi nō rōne ſui: rōne noſtri etiā corpaliter reuereri debemus. Tū vt p corpales motus excitemus mentē noſtrā. tū vt deū ſm vtrāqꝫ naturā noſtrā honoremus. Un̄ Johes Dama. inqt. Quia ex duplici natura cōpoſiti ſumus. ſ. corpali ꝛ ſpūali: duplicē deo honorē referre debemus. Cōſiſtit aūt hic honor in tribus.
- Primo in capitis inclinatiōe.
- Secūdo in incuruatione.
- Tertio in genuflexione.

Primo ↄſiſtit honor in capitis inclinatōe. Et ſic ſtatuit eccleſia: vt cū noiat nomē ieſus in eccl'ia: i miſſis: ꝛ diuinis officijs: oēs reuerēter inclinēt caput. Un̄ de imu. eccle. li. vi. in c. decet. dicit. Cōuenīētes in eccleſia nomē illud (qō eſt ſup omne nomē) nomē videlz dn̄i noſtri ieſu xp̄i: exhibitiōe reuerētie ſpālis attollant: ꝛ ita flectāt genua mētis: qō vel capitis inclinatiōe ꝑteſtent. Scḋo ↄſiſtit honor dei in incuruatiōe. Habet hūc vſum eccleſia: vt in diuinis officijs cū Gloria pr̄i ꝛ filio et ſpūiſctō. decantat in fine pſalmoꝝ: oēs corpus incuruant ſimul cū capite. Tertio cōſiſtit hic honor in genuflexiōe. Genuflectimus nāqꝫ cū adoramus corp⁹ xp̄i: in oībus moribus huiuſcemodi ꝑfitētes nos ſubditos deo: q̄ eſt bn̄dictus in ſecula ſcl'oꝝ. Amē.

Explicitus eſt tractat⁹ de timore iudicioꝝ dei

¶ De diuina charitate

¶ Tabula in ſequentem tractatum.

De diuina charitate	Sermo I
De diuina charitate	Sermo II
De diuina charitate	Sermo III
De diuina charitate	Sermo IIII
De diuina charitate	Sermo V
De diuina charitate	Sermo VI
De diuina charitate	Sermo VII

¶ Incipit tractatus de diuina charitate: cõpilatus p reuerendum ſacre theologie doctorez magr̃m Robertũ de licio ordinis minoꝝ. In quo oñdit cũ oĩ veritate ſacroſctẽ ſcripture: qualr̃ deus bñdictus: qñtuz in ſe eſt: oĩbus pctõribus offert indulgentiã: remiſſionem peccatorum: nemine excludens a ſalutis via: cuius ſunt ſmones ·VII·

Venite ad me oẽs

q laboratis: ⁊ onerati eſtis: et ego reficiã vos. Uerba ſunt redemptoris nr̃i ieſu xp̃i originaliť. Mat. xi. Ineſtimabilez charitatẽ dei: q̃ hoĩes diligit: impugnãt ſepenumero hĩ: q̃ a pctĩs deſiſtere nolũt. Ipĩ nã ipſo: ac ſacrilego ore ſuo aſſerũt: optimũ deuz fore cãm dãnatiõis eoꝝ. q̃ſi nec hoĩs merita in aliq̃ pſint. nec ĩpĩs iniq̃s ſua malicia valeat ĩputari. Hoc errore illuſi pleriq̃ audaciã i malo pſeuerãdi ſuſcipiũt: pñiamq̃ negligũt delictoꝝ ſuoꝝ. Nihil (inquiũt) intereſt qualis quiſq̃ ſit ſiue bonꝰ ſiue malus. cũ deꝰ q̃ſdam ſic hẽat odio: vt etiã poſt diuturnã i ṽtutibus pmanctiam reprobet. quoſdã aũt diligat: vt frequẽtata impietas ſua: ãtiq̃t acq̃ malicia ipſos nõ phibeat ſaluos fieri. Contra hmõi genus hoĩm acriter inſiſtẽdũ eſſe cẽſui. Ad q̃rũ cõfuſionẽ decreui in pñti tractatu de charitate dei ad hoĩes tã bonos q̃ malos copioſius diſſerere. Oſtendã eq̃dẽ q̃ (q̃tũ eſt ex pte diuine clemẽtie) nullꝰ q̃tũcũq̃ ſit ſceleſtiſſimꝰ ac flagitioſus) expelliť a ſalute. imo (vt ſic dicã) oẽs pctõres mũdi dulciſſime: blãde: ⁊ amoroſiſſime inuitanť. vt ſalui fiãt. vt pz in ṽbis ppoſitis in themate nr̃o. Que ṽba etſi a xp̃o clamãte in templo dicta ſint: tñ extendũtur ad quoſlibet pctõres: q̃ ſunt vel erũt vſq̃ ad cõſummationẽ ſeculi. Clamat itaq̃ dominꝰ ieſus xp̃s ex abũdantia charitatis ſue. ⁊ dic. Uenite ad me ⁊c. Ubi p inſtructione noſtra notare poſſumus ſeptẽ ignitas flammas. de diuina charitate erga miſeros ingratoſq̃ peccatores.

Prima dĩ facilitas: cũ dicit. Uenite.
Scđa dĩ ſuauitas: cum dicit. ad me.
Tertia dĩ generalitas: cũ dicit. oẽs.
Quarta dicit multiplicitas: cum dicit. qui laboratis.
Quinta dicitur grauitas: cum ſubiungit. ⁊ onerati eſtis.
Sexta dĩ pcioſitas: cũ ſubdit. ⁊ ego.
Septima dicit gratioſitas: cum concludit. reficiam vos.

Et cũ ſingulas has flãmas difficile ſit in vno ſmone explicare: dicemꝰ de ĩpĩs in. vij. ſmonibus bñ diſtinctis. In hoc ṽo ſmo primaz incipiamꝰ elucidare flãmã: que dĩ facilitas. Cuiꝰ ſenſus eſt: q̃ deus oĩps nemine violentat. neq̃ cogit. vt ſaluꝰ aut reprobꝰ fiat. ⁊ cum oẽs ſint liberi: faciliſſime pñt ſaluari. Que veritas ſub triplici cõcluſione declarať.

Prima dicit voluntatis.
Scđa dicit gratioſitatis.
Tertia dicit exemplaritatis.

¶ Quarũ in libertate ⁊ libera oĩm volũtate eſt. vt ſaluenť. vel dãnenť. ex quo concludit: q̃ ſi oẽs mũdi pctõres volũt pñt ſaluari: ⁊ ſi non ſaluanť: imputať ipſis.

Caplm I

Prima cõcluſio dĩ voluntatis: q: cuz oĩm volũtas libera ſit: q̃cũq̃ volũt ſaluari: ſaluanť. q̃ ṽo dãnari: dãnãť. Poſſunt q̃ppe oẽs beneẽ male facere: ſic volunt. Nulluſq̃ cõpelliť ad vtrũq̃. Probať hõ p aug. li. v. đ ci. dei. c. x. vbi ait. Qut nr̃e volũtates. ⁊ ipe faciũt quicq̃d volẽdo facimus: ſiue bonũ ſiue malũ. qđ nõ fieret ſi nollemus. Et idẽ in lib. de li. ar. ait. Uaſis ire nunq̃ deꝰ redderet interitũ: ſi nõ ſpõtaneum inueniret hõ hẽre pctm̃. Que ṽba ponunť in decret. xxiij. q. iiij. c. Nabuchodonoſor. ⁊ hõ idẽ pbat Aug. d. illud qđ notať. xv. q. i. c. merito. c. illa. et. c. ex volũtate. Et. viij. q. i. c. ſciendũ. Et. ſvi. diſ. c. naſci. Peccatũ eſt adeo volũtariũ: q̃ ſi nõ ſit volũtariũ: nullũ eſt pctm̃. Idẽ dic Chryſo. xxxij. q. v. c. ſicut. Sicut em̃ pctm̃ (inq̃t) opus ſine volũtate nõ facit: ita ⁊ iuſticia ex ope nõ ↄſummať: niſi volũtas fuerit. De hõ dicit etiã Gratia. de pe. di. ij. c. Si em̃. §. ceterũ cõfido. Nec ad vitia nec ad ṽtutes nccitate trahim̃. ſ volũtate. Oĩa tñ icludit elegãtiſſime. Hiero. i q̃onibꝰ ad heluidiũ: hĩ ſic ait. Hoĩes ſuo arbitrio delicti ſr̃. Neq̃ em̃ bonũ nccitate faciũt: ſ volũtate: vt credẽtes coronã accipiãt: incredulĩ ſupplicijs mãcipeť. Et itez Hiero. eodez loco. Deꝰ eq̃li cũctos ſorte gñauit: ⁊ dedit arbitrij lĩbtate. vt faciat vnuſq̃ſq̃ qđ vult ſiue bo-

nũ ſiue malũ. Et iterũ. Dedit hoĩbꝰ ptãtẽ: vt vox ipſa diſputet ↄ creatorẽ ſuũ: ⁊ cauſas voluntatis illius perſcruteť. Hoc etiã cõfirmat ſapiẽs eccĩ. xv. c. cũ dicit. Deus ab initio cõſtituit hoĩem. ⁊ reliquit eũ in manu cõſilij ſui. Unñ patere põt: q̃ hõ ſit liberi arbitrij. alioquin ſz Tho. prima pte ſũme. q. lxxxij. ar. i. fruſtra eſſent cõſilia: exhortatõẽs: ⁊ pcepta: phibitõẽs pmĩa: ⁊ pene. Ueruntñ eſt ſciendũ: q̃ quedaz agũt abſq̃ iudicio: ſicut lapis moueť deorſuz. ſimiliter oĩa cognitõe carẽtia. Quedã agũt iudicio ſed nõ libero: ſicut aĩalia bruta. Iudicat em̃ ouis videns lupũ eũ eſſe fugiendũ naturali iudicio: ⁊ nõ libero. q: nõ ex collectiõe: ſed ex naturali inſtinctu hoc indicat. ⁊ ſile eſt de quolibet brutoꝝ aĩaliũ. Sed homo agit iudicio: q: per vim cognoſcitiuã iudicat aliq̃d eſſe fugiendũ vel pſequendũ. Et q: iudiciũ illud nõ eſt ex naturali inſtinctu in pticulari opabili: ſed ex collectione rõnis: ideo agit libero iudicio: potẽs i diuerſa ferri. Ratio em̃ circa cõtingẽtia habet viam ad oppoſita: vt pz in dialecticis ſyllogiſmis: ⁊ rhetoricis pſuaſiõibus. Particularia aũt opabilia ſunt quedã cõtingentia. ⁊ ideo circa ea iudiciũ rõnis ad diuerſa ſe habet. ⁊ nõ eſt determinate ad vnũ. Et p tanto neceſſe eſt: q̃ homo ſit liberi arbitrij: ex hoc ipſo q̃ eſt rõnalis. hec Tho. Cuius verbis ↄgruit illud dictũ Tullij. li. i. de officijs. vbi dicit. Inter hoĩem ⁊ beluam hoc maxime intereſt: q̃ hec tantũ q̃tũ ſenſu moueť ad illud ſolum qđ adeſt. q̃dq̃ pñſens eſt ſe accõmodat: parũ admodũ ſentiẽs preteritum aut futurum. Homo aũt q̃m rõnis eſt particeps: p q̃ quã cõſequentia. i. cãs finales: ⁊ cãs rerũ. i. principia videt: earũq̃ pgreſſus quaſi anteceſſiões nõ ignorat: ſimiles cõparat: rebuſq̃ pñtibus adiungit atq̃ annectit futuras: facile totius vite curſum videt. ad eamq̃ regendã pparat res neceſſarias. hec ille. Ex q̃bus oĩbus clariſſimũ eſt: hoĩem id poſſe in bono ⁊ in malo qđ velit. Quinimo tãta eſt hec libertas: vt nullũ agens creatũ poſſit ipſum liberũ arbitriũ cogere. iuxta illud Berñ. in li. de lib. arbi. Uoluntas p ingenita ſui nobilitate nulla cogiť neceſſitate. Ad hoc tñ aduertendũ ſiue intelligẽdũ ſm Boñ. in. ij. diſ. xxv. pte. ij. q. iiij. q̃ eſt dupliciter loqui de libero arbitrio. Uel q̃tũ ad actũ exteriorẽ: vel q̃tum ad actũ interiorem. Si antẽ loquamur q̃tum ad actũ exteriorem: reſpectu talis actus põt interuenire coactio. Põt em̃ quis cõpelli: vt (ipſo nolente) genua coram idolis flectat. Si loquamur q̃tũ ad actũ interiorem. qui ſcz eſt velle eligere vel cõſentire: ſic reſpectu talis actus põt liberũ arbitrium aliquo modo induci: põt ⁊ impediri: ſed nullo modo cogi ſiue cõpelli. Induci quidẽ poteſt cũ amat aliud a ſe. ⁊ qđ infra ſe eſt. Unde p oblationẽ alicuius rei amate põt induci ad cõſentiendũ in aliquid multũ efficaci perſuaſione: per quẽ modũ idolatre temptabant ſanctos martyres cõſentire idolatrie. modo promittendo leta: modo infligendo triſtia. Iſta tamen inductio longe diſtat a coactione: ſicut pbat ipſe exitus: q: nec blãdimẽtis allici nec tormentis terreri adeo potuerunt: vt a veritate iuſticie mutarenť. Et ſic liberũ arbitriũ poteſt induci. Põt etiã impediri pper inclinationem ⁊ cõiunctionẽ ſui ad naturam corporalem: qua poſſet aliquis aliũ ita ledere: vt vſum liberi arbitrij amitteret. Coactio em̃ ponit liberi arbitrij vſum: ⁊ actum. ſed ligatio et impeditio tollit. Et iterũ impeditio puenire põt ab inferiori: coactio vero a ſuperiori. Et hinc eſt: q̃ liberũ arbitriũ: etſi poſſit induci ab agente creato rõne boni exterioris amati: et poſſit impediri rõne corporis cõiuncti: nõ tamen põt cogi reſpectu actus pprij. ¶ Sed ad huc dubiũ venit in mentẽ qđ declarare ⁊ intelligere optimũ eſt ac delectabile. Põt nãq̃ peccator quiſq̃ querere: an liberũ arbitriũ (quod a creatura cõpelli nõ poteſt) cogi poſſit a creatore. Et videtur q̃ ſic. Nam Luc. xiij. c. dicit. Exi in vias ⁊ ſepes: ⁊ cõpelle intrare: vt impleatur domus mea. Si ergo domũ dei nõ cõtingit intrare niſi p vſum liberi arbitrij: ⁊ dominus intrare cõpellit: videtur q̃ liberũ arbitrium cogat. Item Job. vi. dicit. Nemo põt venire ad me niſi pater qui miſit me traxerit eũ. Sed tractus eſt motus violentus: vt dic philoſophus: ergo liberum arbitriũ violentatur. Item Prouerb. xxi. Sicut diuiſiones aquarũ: ita cor regis in manu dñi: quocunq̃ voluerit: immutabit illud. Sed talis immutatio eſt q̃dam coactio: ergo deus cogit liberũ arbitriũ. Qđ ſi verũ eſſet: cõqueri poſſent peccatores de deo: poſſentq̃ ad ipſum clamare. O creator omnipotẽs cur nos perire permittis: cur nos in errore noſtro relinquis: Cur tantã multitudinem a te ſempiternis cruciatibus deputandam nõ cõpellis: nõ cogis ad bonum: Tua eſt potentia: tuum eſt regnũ: tua deniq̃ bonitatis omnis: ⁊ dulcedinis abundantia. Miſerere noſtri deus: ⁊ ſuccurre volũtatibus pereuntiũ. Uoluntatem habemus: ſed malũ volumus: malum eligimus: malũ nos ſequitur. Tu au-

tem ꝓpꝛiam vim inferas voluntati: quod ſi
tu deus nō feceris: cauſa certiſſime eris noſtre
perditiōis. Sed ꝑfecto fragile debileqꝫ eſt ta-
le peccatoꝝ fundamentū. qm̄ qui veritatē co-
gnouerūt: aſſerūt nullo modo liberū arbitriuꝫ
a deo cogi poſſe. Nam Aug. ſup Gen. ad lr̄am
dicit. Non pōt deus facere ꝯtra naturam quā
bonam inſtituit: qm̄ nō pōt facere cōtra ſuaꝫ
voluntatē. Si ergo deus voluntarie liberū ar-
bitriū homini dedit: impoſſibile eſt euꝫ facere
de libero arbitrio ꝯ innatā eius libertatē. Sꝫ
ſi ipſum cogeret: ꝯ libertatē faceret. ergo libe-
rū arbitriū a deo cogi eſt impoſſibile. Itē Aug.
xxi. de ciui. dei dicit. Illud eſt vnicuiqꝫ rei natu-
rale qd̄ de ipſa facere diſpoſuerit oīpotētis vo-
lūtas. ergo ſi nullū naturale eſt violentū: nihil
qd̄ facit deus eſt violentū. Si ergo oīs coactio
eſt ꝑ violentiā: quicqd deus de libero arbitrio
faciat: nulla pōt ſibi inferri violētia: ac ꝑ hoc
nulla coactio. ¶ Ad clarioꝛē tn̄ noticiā huius
veritatis dicit dn̄s Bon. in. ij. diſ. xxv. vbi. ſ.
q. v. ꝙ cū querit ſi liberū arbitriū pōt a deo co-
gi: dupliciter pōt intelligi. Aut ita ꝙ poſſit au-
ferre libertatē: ⁊ auferendo libertatē inducere
coactionē. ⁊ hoc mō nulli dubiū eſſe debet qn
deus poſſit hoc facere qn̄tū eſt de imēſitate ſue
potentie. Alio mō vt intelligat ꝙ deus cogit li-
berū arbitriū ſalua libertatis ꝓpꝛietate ⁊ eius
natura. ⁊ hoc mō nō ſolum eſt impoſſibile: ſed
etiam nō intelligibile: ꝑ eo ꝙ iplicat duo ꝯdi-
ctoꝛie oppoſita. Ex hoc enī ꝙ liberū eſt: ſi ali-
qd vult libere vult. et hoc ꝙ voluntariū eſt: ſi
aliquid vult voluntarie vult: ⁊ ſeipſo mouente
vult. Ex hoc autē ꝙ cogit: ſi quid vult ſeruili-
ter vult. Et ſi quid vult inuite vult. ⁊ ſi quid
vult ab alio vult: qꝛ violentū eſt cuius princi-
pium eſt extra nihil cōferente vim paſſo. Er-
go liberū arbitrium a deo cogi nō eſt aliud ꝙ
actū liberi arbitrij ſimul ⁊ ſemel eſſe liberū et
ſeruilem: eſſe voluntariū ⁊ nō eſſe voluntariū
eſſe a ſe ⁊ nō eſſe a ſe. Si ergo eſt impoſſibile
quod claudit in ſe vtranqꝫ partem cōtradicti-
onis: nō tn̄ eſt impoſſibile creature: verū eti-
am creatrici eſſentie: qꝛ illud poſſe nō eſt poſ-
ſe. Ad intelligentiā autē obiectoꝛuꝫ eſt ſci-
endum ꝙ differt dicere voluntatē induci: et
voluntatē mutari: ⁊ voluntatē cogi. Tūc enī
induci dicit qn̄ aliqua perſuaſio ei fit: qua diſ-
ponit vt ad aliqd̄ appetibile inclinetur: que ſi
valde intenſa ſit nomē coactionis ſoꝛtit: qꝛ-
uis nō ſit vera coactio. Tunc autem volūtas
mutatur: qn̄ ipſa nolente vnū potenti ꝟtute
affectio ei immittit ad ꝯtrium: ⁊ de nolēte fit
volēs: ita ꝙ vna affectio expellitur ⁊ cōtraria
inducit: ſicut pꝫ cū deus de amatoꝛe tpalium
facit cōtemptoꝛē. Et hoc d̄ꝛ eſſe qdā cōpulſio
et tractio diuina: vt volūtas ab eo ſepet cū ꝑ
amoꝛis glutinū foꝛtiter iūgebat. Tūc ꝟo vo-
luntas d̄ꝛ cogi: qn̄ intelligit ipſam inuitā ali-
quid velle ⁊ repugnāte actu volūtatis delibe-
ratiue: aliena virtute mouēte: ⁊ repugnantia
manente ad aliqd volendū inclinari. Et hoc
duo oppoſita implicat. Voluntas igit induci
pōt ab agente creato. mutari vero ab alio nō
pōt niſi ab agente increato. ſed cogi a nullo.
Cū igitur d̄ꝛ in ſcriptura deū voluntatē hoīs
cōpellere vel trahere vel mutare: intelligit nō
qꝛ voluntatē cogat: ſed qꝛ voluntatē creatam
nō ſolum inducit: ſicut agens creatum: veruꝫ
etiam immutat immittēdo affectiones vari-
as. In qua immiſſione nō eſt coactio: pꝛo eo
ꝙ ita voluntarie volo illud qd̄ deus immittit
ſicut illud quod ex meipſo volo. Et ſi aliquid
volo volens volo nō inuitus: ⁊ ita in volen-
do ad nihil cōpelloꝛ. hec Bon. Cum ergo liber-
tas a coactione in omnibus equaliter ſe habe-
at: quis de deo ſi ipſemet agit cōqueri poteſt?
Quis etiam ſuijpſius culpaꝫ in ſemetipſo nō
reflectet? Quis ꝓpꝛiam ⁊ voluntariā nequi-
ciam nō agnoſcet? Niſi dicere velit adhuc ali-
quis ꝙ deus minime rectum quid fecit: quia
hominem in libertate arbitrij voluit cōſtitue-
re. Sed ꝑfecto ſi bene ſapiant: intelligent hō
inanem foꝛe ſententiā illam qua dicit Gen.
c. i. Vidit deus cuncta que fecerat ⁊ erant val-
de bona. Ex qbus verbis Hieronym⁹ ſcribēs
ad Paulinū dicit. Bonus eſt deus: ⁊ omnia
que fecit bona ſint neceſſe eſt. hec ille. Sapiē-
tiſſimus ergo rerum opifex omnium ⁊ magi-
ſter: cum hominem cōderet rationalem ad be-
atitudinē: in tali ſtatu eum voluit eſſe: in quo
ad beatitudinem perueniens: dei iuſticia ſem-
per ſalua ⁊ miſericoꝛdia laude honoꝛis ⁊ glo-
rie coꝛona decoꝛaretur. Quomodo ergo ho-
mo potuiſſet laudari ꝙ malum nō feciſſet qd̄
facere nō valebat? Inquit enī Lactantius in
vi. li. diuinarū inſtitutionū aduer. gen. Nulla
laus eſt nō facere quod facere nō poſſis. Hinc
Hiero. ad Demetriadē virginem ait. Jam ꝓ-
uidendū eſt ne foꝛte illō remoꝛdeat te: in quo
temere imperitū vulgus offendit: vt ideo nō
vere bene factum hominem putes: eo ꝙ is
malum facere poteſt: nec ipſa natura aſtrin-
gatur ad immutabilis boni neceſſitatē. Nam
ſi diligenter rem tractes: ⁊ ad ſubtilioꝛem in-
tellectum animum totum coges: hinc tibi

melioꝛ ⁊ ſupioꝛ hoīs ſtatus apparebit vnde
putat inferioꝛ. In hoc enī gemini itineris diſ-
crimine. in hac vtriuſqꝫ libertatis parte: rō-
nalis anime decus poſitū eſt. Hinc inqꝫ tot⁹
nature noſtre honoꝛ conſiſtit: hinc dignitas:
hinc pꝛemiū: hinc deniqꝫ optimi quiqꝫ laudē
merent. Nec eſſet hoīs vlla ꝟtus in bono ꝑ-
ſeuerantis: ſi is ad ima tranſire nō poſſꝫ. hec
ille. Nōnulli aūt obijciūt his que dicimus ex
diuina pſciētia q̄ ē infallibil: ꝙ ipa nccitatē iſe-
rat actōib⁹ hoīm. Quib⁹ rn̄demus ſibi pſciē-
tiā eē: ⁊ hoīes volūtate ñ nccitate ad bona vel
mala inclinari. Unde Augu. li. v. de ci. dei c. x.
dicit. Nullo modo cogimur: aut retenta pſciē-
tia dei tollere volūtatis arbitriū: aut retento
voluntatis arbitrio deum (quod nephas eſt)
negare pſcium futuroꝝ. ſed vtrunqꝫ comple-
ctimur: vtrūqꝫ fideliter ⁊ veraciter cōfitemur.
Illud vt bene credamus. hoc vt bn̄ viuamus.
Male autem viuit ſi de deo nō bene credit.
Unde abſit a nobis eius negare pſcientiā vt
liberi eſſe velimus: quo adiuuāte ſumus libe-
ri vel erimus. Pꝛoinde nō fruſtra ſunt leges:
obiurgationes: exhoꝛtationes: laudes ⁊ vitu-
perationes. quia ⁊ ipas futuras eſſe pſciuit
et valent plurimuꝫ qn̄tum eas valituras eſſe
pꝛeſciuit. Et pces valent ad ea impetrāda: q̄
ſe pꝛecātibus conceſſurum eſſe pſciuit. Et iu-
ſte pꝛemia bonis factis: ⁊ peccatis ſupplicia
conſtituta ſunt. Neqꝫ enī ideo peccat homo:
quia deus illū peccaturū eſſe pſciuit. imo ideo
non dubitatur ipm peccare cū peccat. qꝛ ille
(cuius pſciētia falli nō poteſt) non fatum: nō
foꝛtunam: nō aliquid aliud. ſed ipm peccatu-
rum eſſe pſciuit. Qui ſi nolit oīno nō peccat:
ſed ſi peccare noluerit etiā hoc ille pſciuit. hec
ille. Liberi ergo ſunt oēs qui bene agunt. li-
beri ſunt qui male. liberi qui iam celum con-
ſcenderunt. Inſup liberi ⁊ qui ſuoꝝ criminuꝫ
ſupplicia lugent.

¶ Qd̄ facile eſt vt pctōꝛes ſaluent: qꝛ grā ad
ſalutē neceſſaria oīb⁹ ꝑparata eſt a deo. ⁊ nul-
li volenti negatur. Caplm̄ II

S Ecunda cōcluſio d̄ꝛ gratioſitas. Fa-
cile quippe eſt vnicuiqꝫ volēti poſſe
ſaluari: quia grā ad ſalutem neceſſa-
ria omnibus eſt ꝑparata. Ad quod pleni⁹ in-
telligendū ſciendū quoſdā ita tenuiſſe liberi
arbitrij facultatē: ⁊ tn̄ illā eſtimaſſe: vt abſqꝫ
auxilio diuine grē ꝑ ſolius liberi arbitrij pote-
ſtatem ſaluari oēs poſſe pfiterent. Fuit autē
erroꝛis huius pniciosiſſimus garrulatoꝛ Pe-
lagius ⁊ eius imitatoꝛes: de qbus egregi⁹ do-
ctoꝛ Aug. lib. pmo retractatōnū ait. Noui he-
retici pelagiani cum ſic liberū aſſerūt volun-
tatis arbitriū: vt grē dei nō relinquant locū:
quam ſm merita noſtra dari aſſerūt. Cōtra
quā ſniam validiſſime pugnat idem doctoꝛ
pclariſſimus in qꝫpluribus doctrine ſue locis:
oñdēs neminē abſqꝫ grā ñ ſolū ñ poſſe in ali-
qd̄ op⁹ meritoꝛiū: ſꝫ et in quācūqꝫ meritoꝛiā
cogitationē volūtas vel ad opa meritoꝛia de-
uenire. Unde ad bonifaciū papā ait. Nō pōt
homo aliquid boni velle niſi iuuet ab illo q̄
nō pōt malū velle. Et iterū in lib. de pꝛeſtia-
tione ſanctoꝝ. Pꝛius eſt cogitare bonū ꝙ cre-
dere: ⁊ ipm cogitare bonū ex deo eſt. Et in li.
de coꝛrectione ⁊ grā. Sine grā dei nullū pꝛoꝛ-
ſus ſiue volendo ſiue agendo faciūt hoīes
bonū. Et ad Ualentinū. Cogitare vel agere
ſm deū nulla rōne ſine grā dei poſſumus. et
in enchiridion. Grā pueniſ vt velim⁹ bonuꝫ.
Et in libꝛo d̄ eccl̄ia. dogma. di. Mouet ad q̄-
rendā ſalutē libertas arbitrij: monente pus
deo. Sunt ⁊ alij doctoꝛes qui Aug. dictis fir-
miſſimo iudicio alligant. Inqt naqꝫ Iſido.
lib. differentiarū. Grā eſt diuine mīe donū ꝑ
quod bone volūtatis eſt exit⁹. hec ille. Et ite-
rum ibidem. Sciāt defenſoꝛes liberi arbitrij
nihil boni poſſe niſi diuine gratie iuuamine
ſuſtentent. Et de hoc etiā magr̄. ij. ſentētiaꝝ
xxvi. diſ. Bona volūtas comitat gratiā: non
grā voluntatē. Et paulus vas electionis. ij
Coꝛ. iij. Non ſum⁹ ſufficiētes aliqd cogitare
a nobis quaſi ex nobis. ſꝫ ſufficientia noſtra
ex deo eſt. Et Rom. ix. Non eſt volētis neqꝫ
currētis: ſꝫ miſerētis dei. ¶ Aduertēdū tn̄ ſm
Bon. i. ij. di. xxviij. q. vi. ꝙ op⁹ aliqd tripl'r pt
dici bonū. Uno mō d̄ꝛ bonū eē aliqd ſimpl'r.
Et hoc eſt bonū qd̄ oꝛdinatū eſt in finē: ⁊ ta-
le eſt bonū meritoꝛiū. Et hmōi bonū nō pōt
liberū arbitriū lapſum abſqꝫ auxilio grē gra-
tum facientis. Scdo modo d̄ꝛ aliqd ee bonuꝫ
in hoc ꝙ aliquo modo de cōgruo diſponit ad
bonū. Et tale eſt bonū qd̄ fit extra charitatē.
nihilomin⁹ tn̄ cū recta intētione. Et in tale ñ
pōt liberū arbitriū abſqꝫ munere grē gratis
date: ꝑ qd̄ illuminet ⁊ dirigat ⁊ excitet vt ve-
lit facē vt ſit aliqd deo placitū. Tertio mō d̄ꝛ
aliquid bonū: qꝛ eſt oꝛdinabile: et habet ali-
quam oꝛdinationē intra ſe: ſiue ex tranſitu
ſuper materiā debitā: ſicut paſcere eſurientē
ſiue ex debita circunſtantia ſuperaddita. ſcꝫ
cū id faciat quādo id exigit loci ⁊ tempoꝛis
oppoꝛtunitas. Ad illud autem genus boni
complendū: etſi gratia gratis data ſit necel-

ſatis ad hoc ꝙ fiat faciliter: circūſcripto tñ oī munere grē ꝛ relicto libero arbitrio in puris naturalibꝰ per naturale iudiciū ꝛ inſtinctū hō poſſet in tale bonū deo ſibi coopante ſicut coo peratur in alijs creaturis. Nā ſine pmo agente nullū agens pōt agere. Ad bonū aūt qd ducit ad bonū pfectū ſiue merito cōgrui: ſiue merito cōdigni: non pōt abſq auxilio dei. Et his qdā minꝰ bn intelligētes dicūt ꝙ nullꝰ abſq grā ſaluari pōt. ꝛ ꝙ nō eſt in hoim poteſtate ſeu volūtate poſſe ſaluari. Sed his leuiter rñdere poſſumus: qꝛ diuina grā nec liberū arbitriū coartat: nec ipm a ſe excludit. Exprimit nanq Aug. ordinē grē ꝛ liberi arbitrij in lib. de eccliaſticis dogmatibꝰ dicēs. Initiū ſalutꝭ noſtre deo miſerante habemꝰ. Ut acquieſcamus ſalutari inſpirationi: noſtre poteſtatis ē. Ut adipiſcamur quod acquirēdū admonitione cognouimꝰ: diuini eſt muneris. Ut non labamur iā adepto ſalutis munere: nr̄e ſollicitudinis eſt: ꝛ diuini pariter adiutorij. Ex hoc dicto clare cognoſcit ꝙ principiū ſalutis a grā dei eſt: ſꝫ non niſi in hoie ꝯſentiēte. Qd etiam Aug. lib. de lib. ar. aptiſſime manifeſtat. Uirtutē inqt deꝰ in nobis ſine nobis opaꝫ. Et iterū. Qui fecit te ſine te: nō ſaluabit te ſine te. Que auctoritates vnā eandēq ſniam habēt nullāq repugnantiā. Nā prima auctoritas denotat in hoīs ſalute diſpoſitionē ſuſceptiuā virtutis ꝛ poteſtatē effectiuā. Diſpoſitio ſuſceptiua virtutis eſt liberū arbitriū, ptās autem effectiua eſt diuina grā. Dicit ergo. Uirtutē deꝰ opaꝫ in nobis ꝯſentiētibꝰ. Ecce diſpoſitio ſuſceptiua, ſine nobis efficientibꝰ. Ecce effectiua poteſtas: que deo tribuiꝫ. Et in ſcd̄s auctoritate idē dicit. Qui fecit te ſine te: efficiēte. Ecce ptās effectiua. Nō ſaluabit te ſine te ꝯſentiēte. Ecce diſpoſitio ſuſceptiua. Et cū liberū arbitriū vix aut nūq̄ deſtituaꝫ a grā gratis data ſm Boñ. in. ij. di. xxviij. art. ij. q. i. qd aliud reſtat niſi malos nō ſaluari non ex defectu grē ſꝫ ex defectu ppꝛie voluntatis. Sicut em̄ ſol radios ſuos nō abſcondit: ſꝫ illos q̄tū in ſe eſt oibus indifferent cōicat: ita ꝛ deꝰ gratiā ſuā. Et ſicut aliquis claudēs feneſtrā ne ſlumen ſolis videat eſt inculpādus qꝛ lumen recuſat: ꝛ nō ſol ipē qui q̄tū in ſe eſt relucet ei: Ita rephēſibilis eſt hō q̄ reſiſtit grē dei ꝛ quā ipē ſemp dare eſt paratꝰ. Quid nāq culpe in fonte vberrimo ꝛ affluētiſſimo eē pōt: ſi trāſiens quiſpiā ſiti defatigatꝰ ꝛ ppꝛia ſua negligentia illiꝰ aquā nō bibat. Audite itaq miſeri pctōres ꝛ intelligite ſi ſaluari cupitis: ſi peccatoꝝ veniā cōcupiſcitis: ſi celeſtē patriā anhelatis. Aperite coꝛ veſtrū: ꝛ nō cōtemnatis grām dei vocātis. qꝛ Apoc. iij. c. dicit. Ecce ſto ad oſtiū ꝛ pulſo. Si qs audierit vocē meam ꝛ aperuerit mihi: intrabo ꝛ cenabo cū illo ꝛ ille mecū. Clamat equidē deꝰ benignꝰ ad aiaꝫ peccatricē illud qd Cant. v. c. ſcribiꝫ. Aperi mihi ſoroꝛ mea: ſponſa mea: amica mea ꝛ columba mea: formoſa mea. Aperi. ſ. anima. ſoroꝛ mea quia tu ad imaginē ꝛ ſimilitudinē meā facta es. Sponſa mea: quia ad hunc finē deſponſaui te in fide: vt mecū in celis in eternū regnare valeas. Amica mea: qꝛ beneficioꝝ multitudine vt me cognoſcas: vt me diligas: a me p̄dotata es. Colūba mea: vt mihi ſimiliꝫ obedires p̄ceptis ꝛ monitis ſalutaribꝰ: a me bene inſtructa ꝛ diſciplinata es. Formoſa mea: qꝛ vt me ſolū formoſum amares: ſumma pulchritudine a me decorata es. Aperi ergo mihi ꝛ me nō abijcias neq repellas.

De exemplis quibus clare conſtare poteſt ꝙ omnes peccatores ſi volunt poſſunt ſaluari: ꝛ ſi qui non ſaluantur: ideo eſt quia nolunt nemine ipſos cogente. Caplm III

Tertia ꝯcluſio dr̄ exēplaritatis. Sūt quidē exēpla plurima quibꝰ apparere pōt ꝙ facile ſit ſaluari, cū ſit hoc in voluntate vniuſcuiuſq ſicut ſuperius diximus. Audiamus ergo Aug. in lib. de libe. ar. Et notatur in decretis. xxiij. q. iiij. c. Nabuchodonoſoꝛ. Ubi egregius doctoꝛ adducit exemplum de Nabuchodonoſoꝛ ꝛ pharaone dicēs Nabuchodonoſoꝛ penitentiā meruit fructuoſam. nonne poſt innumeras impietates flagellatꝰ rex ille penituit: ꝛ regnū qd pdiderat rurſus accepit. Pharao aūt ipis flagellis durioꝛ eſt effectus ꝛ perijt. Hic mihi rōnem reddat qui diuinū conſiliū nimiū alte ſapiēti corde dijudicat. cur medicamentū vnius medici manu confectum: alij ad interitum: alij valuerit ad ſalutē: niſi quia xp̄i bonꝰ odoꝛ alijs eſt odoꝛ vite in vitam: alijs eſt odoꝛ mortis in mortem. Quantum autē ad naturā ambo hoīes erāt: quantū ad dignitatē ambo reges quantū ad cauſam ambo dei populū captiuū poſſidebant: quantū ad penā ambo flagellis clementꝫ admoniti. Quid ergo fines eoꝝ fecit eſſe diuerſos: niſi ꝙ vnꝰ manū dei ſuper ſe ſentiēs: in recoꝛdatōe ppꝛie iniq̄tatis ingemuit, alter vero libero ꝯtra dei miſericordiſſimā veritatē pugnauit arbitrio. hec ille. Pharao nāq decē plagis a deo pcuſſus nō ſe humiliauit ſed populū dei perſequens in mari rubro ſubmerſus damnatus perijt. Nabuchodonoſoꝛ vero poſt ſeptennē pniam ſiue ſui caſtigationē vt dꝛ Dan. iiij. leuauit oculos ad celū: ꝛ ſe deo humiliās ad honorē regni decoremq venit. Et ſm Nico. de lira ſup hoc paſſu daniel: ſaluus mortuus eſt. quia ſcriptura hiſtoriā illā in eius ſalutē terminat. Patet ḡ ꝙ nec Pharaoni nec nabuchodonoſoꝛ ad diuerſos fineſ facta eſt violētia. Eſt ꝛ huic ſile exemplum petri ꝛ iude diſcipuloꝝ xp̄i. Petrus xp̄i aplꝰs Judas xp̄i aplus. Peccauit petrus negando xp̄m: peccauit iudas pdendo xp̄m. Quid eſt ergo ꝙ petrus poſt pctm̄ xp̄o ſucceſſit in animarum cura ꝛ merito coronatus btitudinis palmā recepit. Judas vo ſe laqueo perimens ꝛ ſuſpendēs dānatus eſt. Nulli dubium eſſe debet ꝙ ſi iudas ſaluari voluiſſet vtiq vere potuiſſet. Unde de pe. di. i. c. his poteſtatꝭ dꝛ Arbitroꝛ em̄ ꝙ etiā iudas potuiſſet tāta miſeratione dñi nō excludi a venia: ſi pniam nō ſolū apud iudeos: ſed apud xp̄m egiſſet. hec ibi. Penituit inq̄s iudas: ſꝫ cur veniam non accepit. Ad quod facile eſt rn̄dere. Quia laqueo ſe ſuſpendit. Et ideo in. c. Judas de pe. di. iij. dꝛ. penituit ſed male. nā lequeo ſe ſuſpēdit. Jdem notaꝫ in. c. Nihil. ꝛ in. c. ſceleratioꝛ eadē di. ꝛ in. c. nemo. de pe. diſt. i. vbi dꝛ. Nemo pōt bene agere pniam niſi ſperauerit indulgentiā. Uidens q̄ppe iudas ꝙ male egerat in ſingultibus ꝛ ſuſpirijs proꝛupit dicēs. Peccaui o me dolentē. peccaui o me infelicē. Peccaui inq̄: qꝛ tradidi ſanguinem iuſtum. O impie iuda cur tuum pctm̄ cognoſcēs non occurriſti ad pedes ieſu xp̄i: ſꝫ poſtꝰ ad pedes ſacerdotū etiā ſi illū querere debuiſſes: ſiue ligatum ad columnā ſiue crucifixū: ſiue inꝫ duos latrones pendentē. Si eo inuēto dixiſſes ei: peccaui ieſu: qꝛ oſculo te tradidi in manus iniquoꝝ: vile p̄cium ab eis ſuſcipiens: ſtatim audiuiſſes vocē dulciſſimā eius dicentē tibi Remittunꝫ tibi pctā tua. Nō hoc fecꝫ iudas: ſed abiens laqueo ſe ſuſpēdit: ꝛ ſic damnatus interijt. Petrus vo poſt trinam negationē ſi voluiſſet dānatus fuiſſet. Nullus eū induxit ad ſalutē: ſꝫ ſentiēs cantum galli vt p̄dixerat ei xp̄us. ꝛ videns ſe a xp̄o reſpici. ſicut habeꝫ Lu. xxij. egreſſus foraſ fleuit amare. Dicebat forte petrus. O quāta eſt iniq̄tas mea. O q̄ graue pctm̄. Negaui me ſcire xp̄m quē vidi quē amaui: qui me tm̄ dilexit. Uidi eum ſup aquas ambulare: et mortuos ſuſcitare: illuminare cecos: ꝛ mūdare leproſos. ꝛ tamē dixi me eū nō vidiſſe. O benigniſſime p̄ſtm̄ negaui noſcere te quem aſpexi ppꝛijs oculis trāſfiguratū in monte: ꝛ captus formoſitate ꝛ pulchritudine maieſtatis tue dixi, faciamus hic tria tabernacla. O pijſſime ſaluatoꝛ mūdi: tu me ad apoſtolatū vocaſti: tu meos pedes lauiſti tu mihi tua ſecreta mōſtraſti: ꝛ ego cū iuramento negaui te. Parce mihi: indulge pctis meis: non me deſpicias penitentē. O Petre eſto ſecurus. quia humilitas pnīe tue xp̄m inclinat ad veniā. Pepercit petro xp̄s quē nūc ſedere facit in gloria regni celorū. Que itaq difficultas eſt vt pctōres ſaluenꝫ: qui cū volunt poſſunt ſaluari. Audiant pctōres om̄es: quid loquar: quid cū veritate dicā. Si anima peccatrix: diaboli ſp̄ua: inimica dei: et gratia ſpoliata: deleta ex libro viuentiū pp̄ter ſua ſcelera multa ꝛ nephādiſſima deo recōciliari voluerit: tanta eſt facilitas vt ad recōciliatiōē hmōi non ſit expediens neq neceſſarium expectare tempa longa: nō annos: non mēſes: nō diem: non horam: ſed vt ſic dicam in ictu oculi reuoluto corde ad deū cū cōpunctione ꝛ pꝓpoſito bene viuēdi ipo facto omnis culpa ceſſabit. O igiꝫ rephēſibilis hūana durities. o reprobanda negligentia peccatoꝝ. o impietas humane mētis. Tam dulcis eſt via ſalutꝭ omnibus populis: ꝛ tamē pauciſſimi illā ingrediunꝫ. Clama ad deū o peccatrix anima ꝛ dic ei. Miſerere mei. ꝛ ſtatim ſine vlla dilatione dabit tibi grām ſuā: quā offert oibꝰ ad ſe recurrētibus: quos vocat ſicut patꝫ in themate di. Uenite ſcꝫ ad grām meā quā vobis liberaliter exhibeo. Hāc ipē deus det nobis omnibus vt peruenire tandem poſſimus ad eternam gl'iam. Amen.

De diuina charitate in quo oſtenditur q̄ ſuauis ꝛ benignꝰ ſit deus bn̄dictus ipis peccatoribus vt ſaluenꝫ q̄ ſuauitas ad omnes ſe extendit ꝛ nullū excipit. Sermo II

Uenite ad me om̄es qui laboratis ꝛ onerati eſtis ꝛc. vbi. ſ. Conaꝫ āntiquus hoſtis ſuggerere eis qui peccata p̄ſtina deponere iam diſponūt ſentientes facilitatē volūtatis ſue: ꝙ benignus deus cū mlta exprobratōe atq obiurgatione peccatores ad ſe redeuntes ſuſcipiat. Quod falſiſſimū eſſe conſtat ꝛ ab oī veritate alienum: cum rex ipē ꝛ dn̄s omnium creaturarū penitētibus ſit totus blādus benignus placabilis dulcis ſuauis ꝛ piꝰ. Quare in preſenti ſmone ad confortationē oim de ſecūda flamma diuine charitatis q̄ ſuauis

tas dicta eſt differemus:oſtendẽtes ꝙ immẽ
ſa ſit ſuauitas dei ad omnes ſub triplici radio
illuſtrante. Eruntqꝫ hi tres radij tres concluſ
ſiones cõfirmantes hanc veritatẽ.ſ. ꝙ deus
ex ſuauitate ſua multa facit vt peccatores ſal
uent: que nõ faceret ſi nõ vellet:ꝗtũ in ſe ẽ
ſaluos fieri omnes.

Primus radius dicitur beneficiorũ com-
municatio.

Scõs radius dͬ diuturna ſupportatio.

Tertius radius dͬ abũdans miſeratio.

Ubi dͬ de immẽſis beneficijs q̃ deus exhi
bet cũctis pctõribus oñdens ꝙ ꝗtũ in ſe eſt
vult omnes ſaluari. Caplm I

P Rimus radius quo illuſtramur ad
cognoſcendũ dei ſuauitatẽ erga oẽs
dͬ beneficioꝝ cõmunicatio. In prĩ
cipio aũt quero abs te o miſer homo:ſi vnq̃
cogitaſti quis ille ſit qui te ardẽtius ceteris
diligat. Rñdebis forte ꝙ pater tuꝰ vel mater
tua: vel ſoror tua ⁊ hmõi. Sed certe ignoras
verum amatorẽ tuũ. Deus hic eſt, de quo dicĩ
hugo de arra ſponſe. Spõſum habes ⁊ neſcis
pulcherrimũ oĩm ⁊ faciẽ eius nõ vidiſti. Ipſe
enĩ te videt:quia niſi te videret non te dilige
ret. Noluit adhuc ſeipm tibi pñtare:ſi munes
ra miſit arram dedit pignus amoris. hec ille.
Uerba iſta ſunt poteris dicere de illis q̃ iuſti
qui boni ſanctiqꝫ ſunt:hos deus amat: hos
diligit:hos amplectit vinculo charitaſ. Pec
catores ꝟo quõ diligit deus. cũ nequeat eſſe
amor vbi eſt inimicitia ⁊ odiũ. Scribit náqꝫ
Augu.xij.li.de ciui.dei.c.iij.di. Dicunt in ſcri
pturis iĩmici dei:qui nõ natura ſed vitijs eiꝰ
aduerſant ſpio:nihil ei nocere valẽtes:ſ ſibi
inimici ſunt reſiſtendi volũtate nõ poteſtate
ledẽdi. Et idem ſcio deũ inimicũ omni crimi
noſo. Et dͦ hoc inſup habet Sap.xiiij. vbi dͬ
Abominabilis eſt deo impius ⁊ impietas eiꝰ
Et Eccli.xij. Altiſſimꝰ odio habet peccatores
Et Iudith.v. Deus pctõꝝ odit iniquitatem.
Et dauid loquẽs ad deum dicit. Odiſti oĩs
obſeruantes vanitatẽ. Ad hoc reſpondere
poſſumus ex dictis Boñ.in.iij.diſt.xxxij.q.ij
ꝙ deus non dͬ creaturã diligere ratiõe affe-
ctionis animi:ſed rõne cõmunicationis ali-
cuius boni. Ita ꝙ dilectio dei dͬ potius eſſe
dilectio effectus ꝙ affectus. Cõicatio autem
bonitatis diũe ſi attendat ꝗtum ad effectuꝫ
gratie nõ ſe extendit ad pctõres. Ideo ꝓpter
huiuſmodi boni ſubtractionẽ dͬ illos odire.
Et ſic intelligunt auctoritates ꝓallegate. Sꝫ
cõmunicatio aliorum beneficiorum ⁊ bonis
et malis eadem eſt. Ob quod et malos deus
diligit:nõ vt malos: ſed ſua illis beneficia tri
buens vt boni fiant. Sũt autẽ inter cetera
tria beneficia que ⁊ bonis ⁊ malis tribu-
unt a deo. ſcꝫ

Primũ eſt creationis.

Scõm eſt ſociationis.

Tertiũ eſt gubernationis.

Primũ eſt beneficium creationis. Quiſnã
eſtimet quãtum bonũ eſt eſſe innumero crea
turarum non quarũcunqꝫ:ſed rationabiliũ.
Nullo quidem precio emi poſſet vnus ex ocu
lis:aut aliquod ex membris noſtris. Multo
minus aliqua anime potentia cuiuſcũqꝫ the-
ſauro precioſo poterit cõparari. Et quis eſt q̃
omnibus dedit animã cum potentijs: ⁊ cor-
pus cum ſenſibus niſi deus. Dedit autẽ hoc
ex mera liberalitate ſua. Hinc eſt ꝙ Lactan.
in ſecundo libro diuinarũ inſtitu. aduer. gen.
dicit. Deus veri patris officio functus eſt. Ip
ſe corpus effinxit:ipſe animã quam ſpiramꝰ
infudit:illiꝰ eſt totũ quicq̃d ſumus. hec ille.
Et Bern. in ſermone quodam. Parum tibi
videtur homo. Cogita qualem te fecit. Nem
pe ſm corpus egregiam creaturam:ſm ani-
mam magis. vtpote imagine creatoris inſi-
gnem rationis participẽ:beatitudinis eter-
ne capacem. Porro ambo ſibi coherere fecit
artificio incomprehenſibili ſapientia inueſti
gabili. Nec hoc ante promeruit:qui ante non
fuit. Nec ſpes retributionis fuit:quoniã bo-
norum noſtrorum nõ indiget. Secundum
beneficium dicit ſociationis. Magnũ quip-
pe hoc eſt vt vnuſquiſqꝫ habeat ſocium ange
lum. Unde dicit Hieronymus ſuper.xviij.c.
Matthei. Et ponit ſecundo ſententiarũ di-
ſtinctione.xi. Magna eſt dignitas animarũ
vt vnaqueqꝫ ab ortu ſue natiuitatis in ſui p-
fectionẽ ⁊ cuſtodiam habeat angelum ſpãliſ
delegatum. In qua auctoritate tria notãtur
a doctoribus theologicis. Primũ notandũ
ſm Alex. de hal. in.i. ſum. q.xli. mẽ.iiij. ar.iij.
⁊ Archidiaconũ ſup. c. firmiſſime. de ꝯſe. di.
iiij. ꝙ eſt duplex natiuitas ſcilꝫ in vtero ⁊ ex
vtero. Prima eſt qñ aĩa creat ſil ⁊ infundit
corpori. Secũda vero eſt qñ exit de vẽtre ma
tris. Angelus aũt deputat homini a pͥma na
tiuitate. ſcꝫ in vtero nõ ante. Nec debuit etiã
poſt iſtam differri. Ratio enĩ ſm Boñ. in.ij.
diſtinctiõe.xi. in declaratione littere. ꝙ illa
cuſtodia pͥncipalius reſpicit ſpm̃ ꝙ corpus.
Et ideo non debet ſpecialẽ angelum ad ſuaꝫ
cuſtodiam habere anteq̃ ſpũs infundatur.

Non debet etiam differri. q: ex tunc defendere
poteſt ⁊ adiuuare. Utrũ autem ꝗdiu paruu-
lus caret vſu rõnis aliquem occultum effectũ
habeat ꝗtum ad habilitatem ⁊ directionem
in bonũ:rationem aſſignare eſt difficile: ſed
negare nõ eſt tutum. hec Boñ. Secundum
notandum ꝙ angelus ſ nõ deſerit obſtinatum
in peccatis vſqꝫ ad mortẽ. Ratio eſt ſm Boñ.
in.ij. diſ.xi. ar.ij. q.i. q: ꝓnior eſt bonus ange
lus ad adiuuandũ: ꝙ malus ad perdendum.
Sed malus angelus hominẽ nõ derelinquit
vſqꝫ ad mortẽ etiam ꝗtumcunqꝫ ſanctũ. ſic ⁊
bonus ꝗtumcunqꝫ ſceleratũ nõ dimittit vſqꝫ
in finem. Tertiũ notãdũ eſt ꝙ angelus be
atus ꝓpter cuſtodiam hominis nõ eſt inferi-
or homine viatore, neqꝫ indignior: cũ illud fi
at ex dulcedine ſummi dei: qui homini oſten-
dere voluit benignitatẽ ſuam: que tãta eſt vt
angelos ſuos mittat: qui homines habẽt ad-
iuuare. De hoc autẽ auxilio ⁊ angeloꝝ cuſto-
dia ſuo loco alias dicturi ſumus. Nunc vero
hm̃ tetigiſſe ſufficiat, ꝙ deus benedictus ita de
putauit angelos ad cuſtodiam iniquoꝝ: ſicut
ad cuſtodiam bonoꝝ. Sed hic incidit du-
bium nõ immerito diſcutiendũ. ſ. vtrum deus
magis diligat hominẽ ꝙ angelũ: vel ecõuer-
ſo. Et ꝙ magis diligat angelũ oſtenditur ſic.
Maior dilectio ⁊ minor attendit ſm maiorẽ
et minorẽ cõmunicationẽ diuine liberalitatis
ſed deus ꝓ vno ſolo motu angelũ glorificauit
qͦ nõ facit hoibus, ergo eſt eis liberalior ꝙ
nobis, ergo magis angelos diligit ꝙ nos ho-
mines. Item angeli magis diligunt deũ ꝙ ho
mines ꝓ eo ꝙ nullã habẽt retardationẽ qua
impediant ne totaliter poſſint tendere in deũ.
ergo ſi deus magis diligit diligẽtes ſe: videt
ꝙ magis diligat angelos ꝙ nos hoies. Cõ
tra. Dicit ad Heb.ij. Nuſq̃ angelos appͥhen
dit: ſed ſemen Abrae. Sed illud fuit potiſſimũ
ſignũ dilectionis ⁊ familiaritatis diuine ꝙ aſ
ſumeret noſtrã naturã creatã in vnitate per-
ſone ſue. Ergo magis videt ꝙ dilexerit natu
ram humanã ꝙ angelicã. Item Ioh.xv. Ma
iorem charitatẽ nemo habet ⁊c. Sed deus po
ſuit aĩam ſuam ꝓ hoibus ⁊ nõ ꝓ angelis. er-
go videt ꝙ magis dilexit homines ꝙ ange-
los. Item illã naturã magis diligit quã in al-
tiori gradu honoris ꝯſtituit: ſed deus huma-
nam naturã in vtroqꝫ ſexu angelicis ſpiriti-
bus ſuperpoſuit. ſ. xpm ⁊ eius nobiliſſimã ma
trem. ergo videt ꝙ humanã naturam magis
diligat ⁊ magis dilexit ꝙ naturã angelicam.
Huic qõni. Boñ. rñdet in.iij. diſ. xxxij. q.
iiij. dicẽs. ꝙ cũ deus dicat diligere creaturam
effectu: ſm ꝙ duplex eſt effectus principalis
dei reſpectu creature rõnalis: ſm hoc põt dile-
ctio dei maior ⁊ minor dupliciter cõſiderari.
Eſt aũt duplex effectus. ſ. ꝯditionis: ⁊ repara
tiõis. Si loquamur de dilectiõe dei ꝗtũ ad ef-
fectũ ꝯditionis: ſic magis dilexit angelos: q:
meliora cõtulit eis naturalia ⁊ magis poten-
tes eos fecit. Si vero loquamur ꝗtũ ad effe-
ctũ reparatiõis: ſic magis dilexit hoies ꝙ an
gelos: qm̃ angelos deſeruit: hoies vero repa-
uit ſeu releuauit. Si autẽ queras que illarũ di
lectionũ magis excedat reliquã: tunc reſpon-
dendũ eſt. ꝙ eſt loqui de exceſſu dilectiõis ſm
ſtatũ pñtem: ⁊ ſm ſtatũ finalẽ. Scõm ſtatũ
pñtẽ magis dilexit angelos ꝙ hoies. Scõꝫ
ſtatũ finalis gratie in quo erit reparatio ꝯſũ-
mata: videt rõnabiliter poſſe dici: ꝙ magͥ dili
gat hoies. De pluribus enĩ habebit hõ in pa-
radiſo vñ gratus ⁊ deuotus exiſtat deo ꝙ an-
gelicus ordo. Tũ ꝓpter beneficiũ creationis: ⁊
tum ꝓpter beneficiũ incarnatiõis. Et ſic ptꝫ
ad obiecta rñſio. Nã prime rões cõcludunt
ſm effectũ ꝯditiõis: alie ſm effectũ repatõis
hito reſpectu ad finalẽ ſtatũ. Hec Boñ. Di
ctũ eſt ſatis de dilectiõe hois: ⁊ angeli repara-
tiõe. Nos vero a deo ſingulariter dilectos ho-
mines cognouimus: qbus angelicos ſpũs di
gnatus eſt ſociare, a quoꝝ ſocietate alieni nõ
ſunt infideles: nõ iudei: nõ heretici: nõ deniqꝫ
mali xpiani. O ſupna dei pietas cur hoc facis
Cur angelos ad cuſtodiã nõ tm̃ amicoꝝ: ſed
etiã inimicoꝝ tuoꝝ deputas. Profecto nõ ob
aliã cãm: niſi vt tua a cũctis noſcat ſuauitas:
qua etiã peccatores ad tuam euocas charita
tẽ. Quiſnam eſt qui oẽs hoies gubernat: oẽs
alit: oẽſqꝫ paſcit. Ille ꝓculdubio de quo dͬ in
ꝑs ⁊ decret. di. viij. c. quo iure. ⁊ exce deci. in. c.
tua nobis. Dñi eſt terra ⁊ plenitudo eius: or-
bis terraꝝ ⁊ vniuerſi q̃ habitãt in eo. Ipſius
nanqꝫ ſunt oĩa: celũ ⁊ terra: mare: ⁊ oĩa elemẽ
ta: luna: ſol: ſtelle: arbores: plante: ⁊ cuncta q̃
ſunt in mũdo: a quibus beneficiũ ſuſcipiũt in
grati peccatores. Uñ Hugo de arra ſponſe ait
Reſpice vniuerſum mundũ iſtũ: ⁊ cõſidera ſi
aliquid in eo ſit qͦ tibi nõ ſeruiat. Oĩs natu-
ra ad hunc finẽ dirigit curſum ſuum. vt obſe-
quijs tuis famulet ⁊ vtilitati deſeruiat tuiſqꝫ
oblectamẽtis pariter ⁊ neceſſitatibꝰ ſm afflu
entiam indeficientem occurrat. Hoc celum:
hoc mare: hoc aer: cũ his que ſunt in eis vni-
uerſis explere nõ ceſſat. hec ille. Uideamus er
go ꝙ multis ꝗtis ac quibus bonus deus oĩa

ſtilla lergitur. Propterea Matth.v. dicit. Plu
it ſuper iuſtos ⁊ iniuſtos: ⁊ ſolem ſuū oriri fa-
cit ſuper bonos ⁊ malos.

Qualiter deus ex abundāti pietate ſua nō
ſtatim punit peccatores: ſed eos expectat lon
go tēpore ſolum vt cōuertantur.

Capitulū II

S Ecūdus radius quo illuſtramur ad
cognoſcendā dei ſuauitatem dicitur
diuturna ſupportatio. Nullus quidē
eſt tā inſane mētis qui nō cognoſcat luce cla
riſſima peccatū ſūme diſplicere deo. Ob qd
ſtatim mortali peccato ꝑpetrato meret pecca
tor eternas penas ſubire. Certiſſimū eſt autē
ꝙ deus in tā ſeue punitiōis executiōe potenti
am habet ⁊ facultatē: cui nemo reſiſtere pōt:
et tn̄ tolerat patienter: nō vnū tm̄: ſed plures:
et ꝙ innumeros peccatores nephandiſſimis
ſpurciſſimis horridiſq; peccatis fedatos: de q̄
bus dr̄ Eccſ.i.c. Stultorū infinitus eſt nume
rus. Quot nanq; ſunt in hac vita erūnoſa hu
iuſmōi in ſtultitia laborātes idolatre: hereti
ci: ſciſmatici: excōicati: ꝓditores: ſacrilegi: ſe
ditioſi: detractores: ſuſurrōes: bilingues: falſa
rij: periuri: deceptores: mēdaces: vſurarij: ſor
tilegi: malefici: incantatores: elati: ſuperbi: ina
nis glorie cupidi: hypocrite: iroſi: guloſi: blaſ-
phemi: luſores: fornicatores: adulteri: ſodo-
mite: tyranni dn̄i: ⁊ crudeles: ꝓprietarij reli-
gioſi: nō officiantes clerici: ſigilli pnie fracto-
res: ſimoniaci dei tēpla ingredientes ⁊ habi-
tantes irreuerēter: aduocati ⁊ ꝓcuratores ſi-
ne veritate ⁊ ſine iuſticia: ſemel in anno non
cōfitentes: ⁊ cōicantes: cōmunionē in peccato
mortali ſuſcipiētes. ⁊ alijs pluribus vitijs ob
noxij: quos expectauit deus ⁊ tolerat patiēter
quoſdā ad vnū annū. quoſdā ad duos: quoſ-
dam ad vltimū vite ſue. Cur non periclitant
ſubito tot pctōres qui merent viui deſcendere
ad infernū. Cur nō aperit terra ⁊ deglutit eos
Cur tanto tēpore vt ꝓdiximus primo radio
diuinis beneficijs perfruunt? O ſuperexcelſa
latitudo diuine charitatis. O pelagus infini-
tum diuini amoris. Exaltant impij ⁊ ſuperbi
mortales cōtra deū: ⁊ ipſe nō ſtatim priuat il-
los ſalute ꝓpter affluentiſſimā charitatē ſu-
am. Vn̄ Sap.xi.dr. Miſereris omniū dn̄e:
q: oia potes: ⁊ diſſimulas peccata hoim ꝓpter
pniam. Et.ij. Pet.iij.c. Deus patiēter agit ꝓ
pter nos: nolens aliquē perire: ſed oēs ad pe-
nitentiā reuerti. Peccatores aūt nō corrigū-
tur ex diuina expectatiōe: ſed potius malicia
ꝓpria obdurant in mente. Hinc apl's Ro.ij.
c. ait. An ignoras q: benignitas dei ad penitē
tiam te adducit. Tu autē ſm duritiam tuā ⁊
impenitēs cor theſauriſas tibi iram in die ire
et reuelationis iuſti iudicij dei. Siquidē ſi eſ-
ſet aliquis potēs qui in poteſtate ſua haberet
filij ſui interfectorē: nōne benignus eſſet ſi eū
viuere permitteret. Igit a ſimili: peccādo noſ-
metipſos qui ſumus filij dei interficimus ſpū
aliter: ⁊ tn̄ deus ſinit nos viuere vita tēporali:
et etiā vita ſpūali per quā nos filij dei ſumus.
Qd̄ vero peccantes nos interficimus ꝓbat
Sap.xvi.c. Homo per maliciā occidit aiam
ſuam in ſe. Peccando etiā filiū dei ieſum xp̄m
qui in nobis eſt interficimus. Vn̄ Hebr.vi.
Rurſus crucifigentes ſibimetipſis filium dei.
Et glo. ſup Matth. Vere ois homo malus
q̄tum ad voluntatē ſuam: ⁊ manus mittit in
deū ⁊ occidit eum.

De abundātia diuine miſericordie: que tā
ta eſt vt peccata oia ⁊ ſuperet ⁊ antecedat.

Capitulū III

T Ertius radi⁹ quo illuſtramur ad co
gnoſcendū dei ſuauitatē dicit abun-
dans miſeratio. Multa ꝗppe eſt mi
ſericordia dei pctōribus ad ſe cōuertentibus
exhibita. Sed quō dices hoc pōt eſſe verū: cū
Damaſcenus dicat li.ij.c.xiij. miſericordia eſt
triſticia in alienis malis. Sed in deo nulla eſt
triſticia. ergo nec miſericordia. Ad qd̄ re-
ſpondet ſm Ric. in.iiij. di.xlvi. ar.ij.q.i. ꝙ mi
ſericordia īportat duo. Vnū tanq̄ eſſentiale.
aliud tanq̄ accidentale. Primū eſt ꝓmptitu-
do volūtatis ad ſubueniendū miſeris in qua
eſt totū virtutis miſericordie eſſentiale. Se-
cundū vero eſt paſſio triſticie: que orit in ap-
petitu ſenſitiuo ex cognitiōe miſerie alterius.
Quantū ad ſcd̄m nō eſt in deo miſericordia:
ſed q̄tum ad primū eſt ſumme miſericors: ita
ꝙ miſericordia eſt in eo ſm effectū: ⁊ nō ſm
paſſionis affectū. Cōcordat his Bon. ⁊ Sco.
xlvi. diſ.iiij. Et Alex. in.iiij. ſūme. ⁊ Tho. pma
pte.q.xxi. ar.iij. Hinc eſt ꝙ Anſelmus in mo-
nologion loquēs ad deū ait. Miſericors es:
q: miſeros ſaluas: peccatoribus parcis. Mi-
ſericors nō es: q: nulla miſerie cōpaſſiōe affi
ceris. Quanta autē ſit latitudo huius diuine
miſericordie: pꝫ in ſacra ſcriptura decretorū
q; ſentētijs. Et primo ſapiens eccī.xvij.c ait.
Magna miſericordia dn̄i: ⁊ ꝓpiciatio illius
cōuertentibus ad ſe. Quis adijciet enarrare
miſericordias dei. Eccī.xviij. Letetur anima
veſtra in miſericordia eius. Ibidē.li.c. Tu aūt
deus noſter ſuauis ⁊ verus es: ⁊ in miſericor

dia diſponens oia. Sap.xv. Exo.xxxiiij. Dn̄a
tor dn̄e deus miſericors ⁊ clemens patiens ⁊
multe mie ⁊ verax. Et Eſa.liiij. dicit dn̄s. In
mia ſempiterna miſertus ſum tui: dicit redē-
ptor tuus dn̄s. Derelinquat impi⁹ viā ſuā: ⁊
vir iniquus cogitationes ſuas: ⁊ reuertatur
ad dn̄m ⁊ miſerebit ei⁹. Eſa.lv. Inuocabis ⁊
dn̄s exaudiet: clamabis ⁊ dicet adſum: q: mi
ſericors ſum dn̄s deus tuus. Eſa.lviij. Cōuer
timini ad dn̄m deū veſtrū: q: beni gnus ⁊ mi
ſericors eſt: patiens ⁊ multe mie: ⁊ preſtabi-
lis ſuper malicia. Johel.ij. Magnificata eſt
vſq; ad celos mia tua. ps̄.lvi. Tu aūt dn̄e ſua
uis ⁊ mitis ⁊ multe mie oibus inuocantibus
te. ps̄.lxxxv. Laudate nomen ei⁹ qm̄ ſuauis ē
dn̄s: in eternū mia ei⁹. ps̄.xcix. Magna ē ſu-
per celos mia tua. ps̄.cvij. De pe.di.i.c. vide.
Pius eſt dn̄s ⁊ miſericors qui vindictā tem-
perat ab eo qui illā penitēdo preuenit. ⁊ de pe.
di.i.c. q: diuinitatis natura. Hiero. ait. Quia
diuinitatis natura clemēs eſt ⁊ pia: magiſq;
ad indulgentiā ꝓna ꝙ ad vindictā: que non
vult mortē peccatoris ſ; vt cōuertat ⁊ viuat.
Si quis poſt lapſum peccatorū ad verā pniaꝫ
ſe ꝯuerterit: cito a vero mie iudice veniā im-
petrabit. Et de pe.di.i.c. nouit dn̄s. ⁊.c. ſi aga-
mus. ⁊.c. ꝙ obrē. Et.xxij.q.iiij.c. vnuſquiſq;.
⁊.c. incōmutabilis. Nouit deus mutare ſniaꝫ
ſi tu noueris mutare ꝓpoſitū .i. emēdare deli-
ctū. Quid faciunt ergo peccatores: cur nō ad
deū reuertant qn̄ tantā miam peccatores ip-
ſos ſuſcipientem inueniūt? Inqt em̄ Greg. in
omel. Qui ſtare contempſit ſaltē poſt lapſum
ſurgat. Reuerentes nos dn̄s clemēter ample
ctitur: q: pctōrū vita eē indigna iam nō pōt
que fletib⁹ ſaluat. hec ille. Et de pe. diſt.i.c. in
actione. Cor cōtritū ⁊ humiliatū de⁹ non de-
ſpicit. Et per Ezechielē.xviij.c. dn̄s dicit. No
lo mortē peccatoris: ſ; vt conuertat ⁊ viuat.
Reuertimini ⁊ viuite. Pauluſq; ad Eph.ij.c.
dicit. De⁹ diues eſt in mia. Et iterū.ij. Corī.i.
Bn̄dictus de⁹ ⁊ pater dn̄i noſtri ieſu xp̄i pater
miſericordiarū. Que oia cōſiderans deuotus
Bern. ſuper cantica ſermone.xxij. ait. O ino ꝓ
pter manſuetudinē que de te predicatur cur-
remus poſt te dn̄e ieſu: audientes ꝙ non ſper
nas pauperē: peccatorē non horreas. Nō hor
ruiſti confitentē latronē: non lachrymantem
peccatricē: non chananeā ſupplicantē: nō de-
prehenſam in adulterio: non ſedentē in thelo
neo: non ſupplicantē publicanū: non negan-
tem diſcipulū: non perſecutorē diſcipulorū: nō
ipſos crucifixores tuos. hec ille. Nihil ergo in
deo auſterū: nihil terribile eſt ad ſeuenientib⁹
peccatorib⁹. Ideo clamat. Venite ad me ope
rantes iniquitatē. Venite ad me flumē inde
ficiens omis charitatis. Ad me qui vos crea
ui. Ad me qui vobis contuli tanta beneficia.
Ad me qui multis annis vos expecto. Ad me
qui dulciſſime vos inuito. Ad me qui vos be
nigne ſuſcipio. Ad me q̄ vobis indulgeo. Ad
me veſtrum creatorē: qui paratus ſum dare
vobis felicitatem regni celorū. quam nobis
concedere dignetur qui eſt benedictus in ſe-
cula ſeculorum. Amen.

De diuina charitate: in quo declaratur qua
re deus benedictus ⁊ glorioſus multa peccata
⁊ oia cuiuſcūq; grauitatis remittit vere peni
tentib⁹ ad ſe redeūtib⁹. Sermo III

V Enite ad me omēs
qui laboratis ⁊ onerati eſtis. Itē-
rum vbi.ſ. Etſi quodcunq; pecca-
tum mortale quia contra deū cū ſit infinitum
bonū: malū infinitū merito dici poſſit: ⁊ verū-
tamen vnū altero grauius eſſe reſpectu alicu
ius circūſtantie: nullus ſane mentis ambigit
imo ⁊ plerīq; peccatores: lꝫ alios penitētes vi
deant: tamen ſe illis grauius errare rōne co-
gnoſcunt rōneq; iudicant. Ob quod in dubiū
venit. Si diuina charitas ad oēm peccati ge
nus ⁊ ad quoſcūq; peccatores ſe extēdat. Qd̄
quidē ſaluator noſter ſoluit in verbis premiſ
ſis: cū dicit. Venite ad me oēs .ſ. peccatores.
In quibus verbis tertia flāma diuine chari-
tatis exprimitur: de qua in preſenti dicendū
eſt ſub triplici ꝯcluſiōe. videlꝫ

Prima vocat volitiōis.
Scd̄a vocat remiſſiōis.
Tertia vocat dānatiōis.

Qd̄ deus ſuauis eſt oibus: ⁊ qualiter intel-
ligitur illud dictū apl'i: ꝙ vult oēs ſaluos fie-
ri: cū tn̄ non oēs ſaluent. Caplm I

P Rima cōcluſio dicit volitionis. In
qua ſcire debemus ꝙ deus gratioſus
quātū in ipo eſt vult oēs ſaluos fie-
ri. Iuxta illō ps̄. Suauis dn̄s vniuerſis: ⁊ mi
ſerationes eius ſuper omia opera eius. Apl's
autem .i. ad Timoth.ij. loquens de liberaliſſi-
ma voluntate dei dicit. Omnes homies vult
ſaluos fieri: ⁊ ad agnitionē veritatis venire.
Sed non imerito dubiū oritur: quia cū nō
omnes ſaluentur: videtur ꝙ voluntas dei nō
ſit efficax: vel dictū apoſtoli eſt minus verū.
Ad quod declarandū dicit doctor ſeraphicus
Bonauentura in primo. diſt.xlvi.q.i. ⁊ Nico.

de lira ſuper hoc paſſu ꝙ dictū apoſtoli tribus modis exponitur. Uno modo vt ſit ibi diſtributio accommoda ſicut ⁊ hic. Omnis homo timet in mari. Scd̄m em̄ cōem modū loquendi intelligitur qui eſt in mari. Similiter Auguſtinus exēplificat, vt ſi dicatur. Magiſter iſte docet omnes pueros de iſta ciuitate. quia ſcȝ docet illos qui addiſcunt. Nullus em̄ docetur niſi per ipſum Sic in propoſito poteſt eſſe ſenſus. Deus vult ſaluos fieri omnes homines qui ſaluātur; quia nullus ſaluatur niſi velit deus. Secundo modo poteſt exponi vt ſit ibi diſtributio pro generibus ſinguloꝝ: ⁊ nō pro ſingulis generū. Sicut cū dicitur. Omne animal fuit in arca Noe; quia de omnib⁹ generib⁹ animaliū fuerunt ibi aliqua indiuidua Et deus de omni genere vult aliquos ſaluos fieri. ſcȝ de grecis: de latinis: de p̄latis: ⁊ de ſubditis: ⁊ de omni genere. Et ſic exponit magiſter ſniāꝝ in textu diſt. xlvi. primi libri. Tertio modo pōt exponi de volūtate dei antecedēte ⁊ nō cōſequēte. Volūtas āncedens eſt qua quis vult aliq̄d abſolute. Volūtas aūt que eſt ꝯſequēs eſt qua q̄s vult aliq̄d ꝯſideratis circunſtantijs. Volūtas āncedēs eſt volūtas reſpectu eiuſdē ꝓpter qd̄ de⁹ hoiem facit: ⁊ eſt irrefragabilr̄ bonoꝝ. Volūtas ꝯñs ē qua vult aliqua ſm̄ ꝑſcientiā meritoꝝ. Differētia aūt inter hāc ⁊ illā volūtatē nō eſt ſm̄ diuerſitatē affectiōis ſiue modi volēdi q̄ ſit i deo: ſ; ſm̄ rōnem cōnotandi ⁊ intelligēdi. Prout enim dr̄ deū velle ſalutē oium āncedent: cōnotatur in oib⁹ hoib⁹ ordinabilitas ad ſalutē. Tum ex parte nature date. Tum ex parte grē oblate. Dedit em̄ de⁹ naturā ſm̄ quā ipm̄ poſſent cognoſcere: ⁊ cognitū querere: ⁊ queſitū inuenire: ⁊ inuento inhererent: ac p hoc ſalutē obtinere. Grām ſimili mō obtulit dū filiū miſit: cui⁹ preciū oim ſaluti ſufficit. Leges etiā ⁊ mādata ſalutis tribuit ⁊ oſtēdit. Ipe inſup ꝓpe eſt oib⁹ inquirentib⁹ ⁊ oib⁹ inuocantib⁹ eū. Velle ḡ hoiem āncedent ſaluare nō cōnotat ſalutem. Velle aūt ꝯñter ſaluare: eſt velle dare ſalutē ei quē ſcit ad ſalutē ꝑuenturū p ſuū auxiliū ⁊ grām: ⁊ cōnotat ſalutis euentū. Et ſic nō eſt dicere ꝙ de⁹ vult oēs hoies ſaluos fieri.

Qualiter de⁹ penitentib⁹ peccatorib⁹ remittit oē gen⁹ pcti: ⁊ quō intelligit̄ de pctō in ſpiritumſctm̄ ꝙ ſit irremiſſibile. Caplm̄ II

[S]Ecunda cōcluſio dicitur remiſſiōis. Si em̄ deus vult oēs hoies ſaluos fieri qui ſaluari volunt; adhuc remanet dubiū de peccato in ſpūſctm̄. Poſito eniȝ ꝙ aliq̄s peccaſſet in ſpūſctm̄ ⁊ reuerti velit: vtrū de⁹ talē ad veniā ſuſciperet? Et videt̄ ꝙ nō, qꝛ pctm̄ in ſpūſctm̄ eſt irremiſſibile. Pȝ p Aug. lib. de fide ad petrū. vbi ait. Hīs q̄ peccant in ſpūſctm̄: neqȝ hic neqȝ i futuro remitti dicim⁹. His r̄ndēdū eſt ſm̄ magrm̄ ſen. diſt. xliij. ſcd̄i libri. ꝙ pctm̄ in ſpūſctm̄ vix aut raro aut difficulter remittit̄. Scd̄m em̄ Alexā. de halis in. iij ſumme. q. i. mē. ij. art. ij. vbi tractat de remiſſione peccati Ade: peccatū tripliciter dr̄ irremiſſibile. ſ.

Negatiue.
Priuatiue.
Contrarie.

Negatiue ē irremiſſibile illud qd̄ nullo mō pōt remitti. Et iſto modo eſt irremiſſibile peccatū luciferi ⁊ alioꝝ damnatoꝝ. Priuatiue dicitur irremiſſibile quod non habet aliq̄d dignū vt remittat̄. Et ſic oē pctm̄ mortale eſt irremiſſibile: qꝛ nullū pctm̄ mortale habet aliquid per quod ſit dignū remiſſiōe. Contrarie vero dr̄ irremiſſibile qꝛ hȝ ꝯtrariā diſpoſitionē ad grām: ſine qua nullo mō pōt peccatū remitti. Et iſto mō eſt irremiſſibile peccatū in ſpūſctm̄: qꝛ directe ē ꝯ effectū ſpūſſctī q̄ q̄dē dr̄ grā pnialis. Hui⁹ autē pcti ſex ſunt ſpecies vt pȝ per Aug. in Enchiridion: ⁊ de fide ad petrū. ⁊ in lib. de ſmone dñi in monte. ⁊ in lib. de baptiſmo paruuloꝝ. videlȝ

Deſperatio.
Preſumptio.
Inuidia fraterne grē
Obſtinatio.
Finalis impnia.
Impugnatio ꝟitat̄ agnite.

Quarum ſpecierū numerus aſſignatur ſm̄ Boñ. in. ij. diſt. xliij. arti. iij. q. i. vbi dicit. ꝙ cū peccatū in ſpiritūſanctū ſit contra penitentialem grām: tūc aut eſt ꝯtra ipam rōne ſui: aut rōne antecedentiū: aut rōne ſubſequentium. Si rōne antecedentiū: cū ad penitentiā antecedant timor ⁊ ſpes tanq̄ due mole: cōtra timorem eſt preſumptio: ꝯtra ſpem eſt deſperatio. Si rōne cōſequentiū: cū ad pniam conſequatur emēda que ꝯſiſtit in duob⁹. ſ. in vera ꝯfeſſiōe ⁊ ꝟa ſatiſfactōe: ſic ſumūt̄ due ſpēs: quarū vna eſt impugnatio veri agniti. alia ē deteſtatio boni. Si rōne ſui: ſic eſt obſtinatio que cōprehendit etiā finalē impniam. Dicit̄ ergo pctm̄ in ſpūſcm̄ irremiſſibile magis q̄ alioꝝ pctōꝝ genera: p eo ꝙ nō tm̄ repugnat gratie: ſed etiā diſpoſitioni ad veniā ⁊ grām ſuſcipiendam. Remiſſibile aūt eſt tum ratione diuine potentie remittētis: tum qꝛ homo poteſt de illo penitere: excepto pctō finalis impenitētie. Hec aūt finalis inpenitētia dr̄ dupliciter ſicut et ꝑſeuerātia. Naȝ ꝑſeuerātia vno modo dr̄ ꝓpoſitum ꝑſeuerandi. Alio mō dr̄ ꝯtinua ꝑmanētia in bono vſqȝ in finē. Sicut impenitētia vno modo dr̄ ꝓpoſitū nō penitēdi. Alio modo dr̄ ꝯtinua ꝑmanētia in malo. Impenitētia p̄mo modo put dr̄ ꝓpoſitū non penitendi eſt pctm̄ irremiſſibile: qꝛ vix remittitur eo ꝙ tale ꝓpoſitū claudit viam ad gratiam ⁊ impedit ingreſſum ſpūſſancti. Tamē poſſibile eſt ꝙ illud peccatū interduȝ: licȝ nō ſemper remittat̄. Sed impenitentia ſecundo modo dicta nullo modo poteſt remitti. Hec autem nemini eſt attribuenda vſqȝ ad illud inſtans in quo poſſet dici de aliquo ꝙ finaliter ſit impenitens.

De pctō damnatoꝝ ꝙ talib⁹ etiā remitteret ſi ipſi veram pniaȝ facerēt: ⁊ ꝙ pnia eoꝝ nihil valet. Caplm III

[T]Ertia cōcluſio dr̄ damnatiōis. Naȝ licȝ ea q̄ dicta ſunt locū habeāt in his qui peccāt in via: ⁊ emendant̄ duȝ viuūt in hoc ſeculo: tm̄ nullo pacto extēdi pñt ad eos qui in inferno damnati ſunt p ſniam diffinitiuā. His em̄ nunq̄ deus veniā dabit ⁊ tm̄ pniam agunt. ſicut pȝ Sap. v. Dicentes intra ſe pniam agentes. Ergo videt̄ ꝙ dei benignitas nō ſit oibus cōis: neqȝ omnes penitentiam agētes dei ſuauitatē inueniūt. Ad quod dicendū eſt ſm̄ Boñ. in. iiij. di. xiiij. parte ij. ar. i. q. iij. ꝙ agere pniam ſine dolore de culpa ſua cōmiſſa pōt eſſe dupl'r. Aut ꝓpter leſionem nature: aut ꝓpter offenſionē maieſtatis diuine Primā pniam habere quis pōt ex ſola natura ſine aliquo munere grē. Sicut em̄ hō naturalr̄ ſe diligit. ſic etiā odit oē ꝓpter qd̄ malū incurrit. Et talis pnia eſt in damnatis ⁊ in malis. Fuit hec in antiocho ſceleſtiſſimo de quo dr̄. ij. li. Macha. ix. Orabat ſceleſtus dñm a quo non erat miam ꝯſecuturus. Fuit etiā in Eſau. de quo dr̄ ad Heb. xij. nō inuenit locū pnie: q̄q̄ cū lachrymis poſtulaſſet eam Hanc dñs nō acceptat: nec quis ſic penitēs inuenit grām vel veniā. Alia eſt pnia q̄ quis penitet ꝓpter dei offenſam. Et hec nō eſt ſine diuina grā gratū faciēte vel gratis data: que deo placet. Et qm̄ diabolus hanc habere non poteſt. ideo nec veniā habere pōt. Sed ſi per impoſſibile poneret̄ ꝙ diabolus ⁊ dānati poſſent habere hanc pniam. tunc dñs daret eis grām. Unde de diabolis loquēs Bern. in lib. de gradibus humilitatis: ait. Sic enim deus temꝑauit in vindicta ſniam: vt ſi vellet recipere veniam nō neget. Nullū ergo pctm̄ ē tā graue: tam pōderoſuȝ qd̄ deus clemētiſſim⁹ pctōrib⁹ nō remittat: ſiue ſit mortale ſimplex ſiue ſit in ſpūſanctū ſiue in deū. Unde Chryſo. de pe. di. iij. c. talis ait. Tal' ē mihi crede. talis erga hoies dei pietas ꝙ nunq̄ ſpnit penitentiam ſi ei ſincere ⁊ ſimpl'r offerat̄. Etiā ſi ad ſummū quis ꝑueniat maloꝝ: ⁊ inde tamē velit reuerti ad veritatis ac ꝟtutis viaȝ: ſuſcipit libēter ⁊ amplectit̄. hec ille. Et Hiero. ad Oceanū de hac ſic dicit. Que pctā fletus iſte nō purget. Quas inueteratas maculas h' lamenta nō abluant. Petrus trinā negatōeȝ trina ꝯfeſſione deleuit. Aaron ſacrilegium ⁊ cōflatum ex auro vituli caput fratrne correxere p̄ces. Dauid ſancti ⁊ māſuetiſſimi viri homicidiū pariter ⁊ adulteriū ſeptē dierū emendauit fames. Iacebat in terra: volutabat̄ in cinere: ⁊ oblitus regie maieſtatis lumen querebat in tenebris al'unqȝ tm̄ reſpiciens queȝ offenderat lachrymabili voce dicebat. Tibi ſoli peccaui ⁊ malū corā te feci: ⁊ redde mihi letitiā ſalutaris tui: ⁊ ſpū p̄ncipali confirma me. Atqȝ ita factū eſt vt q̄ me docuerat ꝟtutibus ſuis quō ſtans nō caderē: doceret p penitentiā quomodo cadens reſurgerē. hec ille De ipo quoqȝ dauid pctōre grauiſſimo idem Hiero. ad Sabinianū diaconū lapſuȝ ita ſcribit. Totā pniam pctōris oſtēdit pſ. l. quādo ingreſſus eſt dauid ad Berſabee vxorē Urie Ethei. ⁊ a nathan ꝓpha corrept⁹ r̄ndit dicēs Peccaui. Statiqȝ meruit audire. Et domin⁹ abſtulit a te pctm̄ tuū. Adulterio em̄ iunxerat homicidiū. ⁊ tamē inde cōuerſus ad lachrymas ait. Miſerere mei deus ſm̄ magnā miaȝ tuam. Magnuȝ em̄ pctm̄ magna indigebat mia. Unde adiūgit ⁊ dicit. Amplius laua me ⁊c. Tibi ſoli peccaui. Rex em̄ aliū nō timebat Et malū corā te feci ⁊c. Cōcluſit em̄ deus oia ſub pctō: vt oibus miſereret̄. Tantūqȝ ꝓfecit vt dudum pctōr ⁊ penitēs trāſierit in magrȝ Ait eniȝ. Docebo iniquos vias tuas ⁊c. Hec Hiero. Hoc ꝟo qd̄ dictuȝ eſt de dd̄ notat̄. ij. Reg. xij. Ubi narrat̄ ꝙ poſt adulteriū pariter ⁊ homicidiū p dauid cōmiſſum: cū ei cōminaret nathan ꝓpha iudiciū dñi. dixit ad nathā. Peccaui domino. Statimqȝ audiuit nathan reſpondentē. Et dñs tranſtulit pctm̄ tuū a te. Hec pro omniū dixim⁹ conſolatione: vt ſentiant peccatores omnes q̄ ampla ſit charitas ⁊ benignitas ſummi dei. Et ad h' occurrit

quoddam exemplū vere ſtupendū ⁊ admirabile ſicut habet in legenda ſancti Baſilij. Vir quidā venerabilis Heradius nomine filiam ſuam habebat vnicā quā diſponebat dn̄o cōſecrare. Diabolus vero callidus ⁊ aſtutus inflāmauit ſupra modū vnū de ſeruis ſuis in amorem puelle. Hic cū impoſſibile iudicaret poſſe in amplexus tam nobilis puelle ⁊ domini ſui filie ꝑuenire: accerſiuit maleficū quēdam ſubſidium ab eo ⁊ auxiliū poſtulans ꝓmiſſo ꝑcio. Cui ille reſpondit. Si vis mittam te ad dn̄m meū diabolū: cui ſi volueris obtemparare fauebit tibi ⁊ completū erit deſideriū tuum: ⁊ ꝓſpera q̄q; ſuccedent. Ad quem iuuenis ibo inquit: ſed modum terminūq; eundi inſinua. Ille igit maleficus ad diabolū ꝑ predictū iuuenem miſit hec verba. Quī quidē mi dn̄e ſtudium meū eſt omnes quos poſſum tue adducere volūtati: mitto tibi hunc iuuenē: ꝑcor te vt ſuū deſideriū aſſequat. Et dās hāc ep̄lam iuueni dixit. Vade tali hora noctis ad monumentū cuiuſdā gentilis: ibiq; acclama demonem: ⁊ hanc chartam in aere exalta: ⁊ ſtatim aderit tibi. Qui iuuenis hoc faciēs: ſubito apparuit tenebrarū ꝑnceps cum ſua comitiua. Et epiſtola ꝑlecta dixit ad eū. Credis in me. Qui ait. Credo dn̄e. Et diabolus. Abnegas deum tuū. Cui reſpōdit. Abnego. Dixitq; diabolus. Ne a te decipiar: fac mihi manu tua ſcriptū in quo cōfitearis te xp̄o ⁊ baptiſmo ⁊ xp̄iane renūciare ꝓfeſſioni. Qui fecit ſcriptū qualr̄ xp̄o abrenūciaſſet: ⁊ diaboli ſeruituti ſe mācipaſſet. At diabolus miſſis ſpiritib⁹ fornicationis ad cor puelle inflāmandū in amorē iuuenis diſparuit. Poſtea aliquib⁹ elapſis diebus adeo puella in iuuenis amore ꝯuerſa eſt: vt patri diceret. vel mihi iuuenē talem in virum tradas: vel mortuā me cito videbis. Et cū nulla ꝑſuaſione poſſet eā pater lugens ⁊ dolens ab hoc ꝓpoſito āmouere: eā ꝑdicto iuueni deſpōſauit. Qui cū diebus aliquibus moraret cū vxore ſua nouiter ducta: notat⁹ ē a multis ꝙ nihil xp̄ianitatis erat i eo. Videbant eum eccl'ias fugere: crucis ſignū horrere: ⁊ dei verba ſpernere atq; alia facere q̄ bono viro non cōueniunt. Retulerunt hi qui obſeruabant vxori ſue quid viderāt q̄due de iuuene ſentirēt. Illa vero diligēter inq̄rendo a viro didicit veritatē: ⁊ primeſcens valde iuuenez flexit: vt ambo ad ſanctū Baſiliū ꝑgerēt. Ad quē cū veniſſent: ⁊ ſibi oia narraſſent. ait ad iuuenē. Vis reuerti fili. Vellem inq̄t ſed non poſſuz. Obligatus eīm ſum ſcriptura propria ad diabolo ſeruiendū. Cui Baſilius. Non ſit tibi cure. Benignus eīm eſt dn̄s ⁊ te penitētē ſuſcipiet. Et cōtinue apprehendens eū ſignum crucis impreſſit in frontē ei⁹: incluſumq; in cellula quadā poſt tres dies eū viſitauit. Quem iuuenis libēter vidit. dixitq;. O p̄r terribiles ſunt clamores demonū qui tenētes ſcriptuꝫ meum in manu dicunt. Tu veniſti ad nos: ⁊ nō nos ad te. dixitq; ei ſanctus Baſili⁹. Noli timere fili. Et iteruꝫ eo recluſo ꝓ ipſo orauit. Poſt aliquot dies iterū viſitauit eum. Cui iuuenis ait. O pater a longe nūc audio clamores demonū ⁊ minas: ⁊ nō video ipſos. Quo cōfortato ſanctus baſilius diſceſſit. Alia vero die ad eum rediit. Cui iuuenis. Bene inquit habeo pater. Vidi nanq; hodie in viſu te pugnantē ⁊ vincentē diabolū. Poſt hec educēs eū: clerū ⁊ ppl'z fecit cōgregari: ⁊ oēs monuit orare ꝓ iuuene: quē tenēs manu ducebat ad eccl'iam. Et ecce diabolus cum ſua comitiua ad eum venit: ⁊ conabat rapere iuuenem de manu eius. Iuuenis aūt clamabat. Scte dei adiuua me. Diabolus vero dicebat. O Baſili ꝑiudicas mihi. Ipſe venit ad me. Ecce ego teneo eius ſcriptū. Tunc oēs qui aderāt clamauerunt Kyrie eleyſon. Et orāte baſilio. Ecce charta per aerem delata. ⁊ ab oībus viſa venit ad manus Baſilij: quā ipſe ſuſcipiēs dixit iuueni. Cognoſcis has lr̄as frat: ⁊ ille. Mee ſunt dn̄e. Et fregit baſilius ſcriptū in ſignum remiſſionis culpe tam grādis. ⁊ regulaꝫ ſibi bene viuēdi docuit. Recepit ergo iuuenis tāti ſceleris remiſſionē qui deuꝫ reliquerat: qui diabolo ſe dederat: qui ſalutē ſuā i obliuionē tradiderat. O amplitudo miſericordie dei. O abundantia diuine pacis. Quis deſperabit. O omniū peccatoꝝ portus refugium ſalutis vita. reuertimini ergo peccātores ad deū nō terreamini pctōꝝ magnitudine: quocūq; pctō longe maior eſt dei mia: quam nobis ſua gracia hic impartiri dignet vltimo nos ꝑducēs ad eternā gl'iam. Amen.

De diuina charitate in quo declarat q̄ntuꝫ ipſe deus benign⁹ ꝯdeſcēdit hūane fragilitati remittendo pctā ſepius iterata: a q̄b⁹ pauci ſe abſtinent: ⁊ qualiter remittit etiā multitudinem pctōrum. Sermo. IIII

Venite ad me om̄es

qui laboratis ⁊ onerati eſtis. Itē vbi. ſ. Nihil ſi recte cōſpicimus debili⁹ eſt hūana mēte: q̄ velut arūdo a vēto agitata: facile mouet: facile flectit: faciliq; a bono incepto deficit ⁊ ad malū ꝯuertitur. Eſt vtiq; hec in multis infirmitas laborioſa: vt poſt pn̄iam poſt ſuſceptā indulgentiā pctōꝝ relabantur in ſcelera multo plura illis a quibus ꝑantea fuerant abſoluti. Quibus volēs deus oſtendere ſuā charitatē eos ad ſe vocat etiā ſuccurrere huic neceſſitati: ſua benignitate ſpondēs. ait eīm. Venite ad me oēs q̄ laboratis. ſ. ſepius peccādo: peccataq; multa in ſimul aggregando. q: ⁊ vobis ſum indulgere paratus. Ad qd̄ plenius intelligendū eſt in ꝑſenti ſermone de quarta flāma diuine charitatis que multiplicitas vocat dicendū. Pro cuius declaratiōe notabimus tres ꝯcluſiōes.

Prima d̄r ruinationis.
Secūda d̄r replicationis.
Tertia d̄r multiplicatiōis.

In quo aperit error eoꝝ qui dicūt ꝙ ſi homo poſt pn̄iam cadat vel recidiuet ꝙ illa penitentia nō fuit vera. Caplm I

P Rima cōcluſio d̄r ruinationis: vbi veritatē hanc aſſerimus. ſ. ꝙ homo poſt pn̄iam pōt iterū ruere in pctm̄: et indigere miſericordia dei. Sed ꝯtra hoc arguūt nōnulli dicētes. ꝙ ſi homo cadat a penitētia: vel vt clarius dicam. ſi homo poſt penitentiā peccat: ꝙ illa nō fuit vera pn̄ia. Curant aūt illud ꝓbare auctoritatibus ſanctoꝝ. Nā vt habet de pe. diſ. iij. c. i. Amb. in ſermōe quadrageſime ait. Penitētia eſt mala ꝑterita plangere: ⁊ plangenda iterū nō cōmittere. ergo qui iterū peccat verā pn̄iam nō facit. Itēꝫ ibidē. c. pn̄iam. Greg. ait. Pn̄iam quippe agere eſt ⁊ ꝑpetrata mala plangere ⁊ plangenda iterū nō perpetrare. Naꝫ qui ſic alia deplorat: vt tn̄ alia cōmittat: adhuc pn̄iam agere: aut diſſimulat aut ignorat. Et itē Iſid. de ſūmo bono. ⁊ no. de pn̄ia. di. iij. c. irriſor inq̄t. Irriſor eſt nō penitēs qui adhuc agit qd̄ penitet. Nec videt deū poſcere ſubditus: ſed ſubſannare ſuꝑbus. Et Aug. in li. ſoliloquioꝝ. Inanis eſt penitētia inq̄t quā ſequēs culpa coinq̄nat. Ergo ex his auctoritatibus videt ꝙ pn̄ia quā ſequit culpa nulla eſt: nec vera eſt. Ergo ſi hoies experiētia certa cōſpexerint: ſe poſt pn̄iam ad peccata ꝓlapſos: eaq; pn̄ia nulla fuerit: quid aliud remanet: niſi vt timētes ruinam bonuꝫ facere nunq̄ velint. Auertat deus ꝙ ita eſſe credamus: imo ſi q̄s hāc poſitionē teneret: ꝙ ſi homo cadat a pn̄ia ꝙ pn̄ia illa nō fuit vera: vel poſt quēcunq; ꝯceptū bonū ſi ab illo deſiſtat: ꝙ illud bonū veꝝ bonū nō fuit: tanq̄ hereticus ab oībus eſt vitandus. Fuit hic antiquus error impij manichei. Pro quo ꝯfutando notandū eſt ſm doctrinā Alex. de halis. in iiij. volumie ſūme ſue. ꝙ veritas pn̄ie accipit dupliciter ſicut ⁊ veritas cuiuſlibet virtutis. Vno modo eīm virtus vera d̄r que habet veꝝ virtutis opus: vel nata eſt habere q̄ntū eſt de ſe Et hoc eſt de eſſentia virtutis. Alio mō d̄r virtus vera: que perducit in finē. Et hec veritas non eſt eſſentialis virtuti. ſed tm̄ dicit virtutis ꝯtinuationē. Si ergo primo mō dicat penitētia vera: que verū virtutis habet actū: ſic de pn̄ie veritate eſt deteſtari malū cōmiſſum: et ꝓ illo tpe nullū cōmittere: ⁊ de futuro ꝓponere nō cōmittere. In hoc ſtatu ſi q̄s decederet ſaluus eſſet. Et tn̄ ab his oībus pōt homo cadere: ⁊ ita a pn̄ia vera veritate primo mō dicta. Si aūt dicat pn̄ia vera q̄ perducit in finē: vt finalis ⁊ cōtinuata. ab hac nō eſt cadere. Nam ſi quis lōgo tēpore in pn̄ia permanſiſſet: in qua ſi fuiſſet mortuus fuiſſet aggregatus numero electoꝝ: poſtea in pctō mortali moreret: ꝑterita pn̄ia ipſum non ſaluaret. Nō remanet tn̄ quin pn̄ia illa nō fuerit vera. imo etiā veriſſima. Et ab illa pōt homo cadere. Ptꝫ hoc in niniuitis hoībus qui pn̄iam agentes in ꝑdicatione Jone: ſubterfugere ſubuerſionis interitū meruerunt. Non eīm cōſecuti fuiſſent grām: niſi illa fuiſſet vera penitētia. Et tamen vt notat in. c. ſicut ait erodot⁹ niniuite. de peni. diſ. iij. q: poſtea ad vomitum ſunt reuerſi. ex ira dei eoꝝ ciuitas a rege medoꝝ ſubuerſa eſt regnāte apud Hebreos Joſia. Et etiā ad hoc cōueniens eſt exemplū Dauid. de quo. ij. Reg. xij. c. dicit. ꝙ de pctō mortis Vrie penituit: ⁊ dn̄s pn̄iam eius acceptauit. Poſtea vero peccauit iterū numerādo populū. ꝓut plenius legit. ij. Reg. penul. c. ⁊ nihilominus ꝑma eius pn̄ia a qua cecidit fuit vera. Intelligēde itaq; ſunt auctoritates in ꝯrium adducte. Nā ſm Gratianū de pe. di. iij. c. in caſſum. §. ſi verba. Illa verba auctoritatū nō ad diuerſa tpa ſed ad idē tp̄s referunt. vt ſ. eo tpe quo q̄s deflet mala q̄ cōmiſit ⁊ pn̄iaꝫ facit. nō peccet: ⁊ ſcelera nō cōmittat. Penitētia equidē habet eſſe in libero arbitrio ſm ſtatū vie qd̄ vertibile eſt: ⁊ pōt a bono in malū. et a malo in bonū ſepius exire.

Qualiter deus nō tm̄ ſemel ſed pluries peccatoribus penitētibus remittit oia pctā: ⁊ q̄re pn̄ia pōt iterari: baptiſmus vero nō.

Caplm II

S Ecunda ꝯcluſio d̄r replicatiōis. Nā licꝫ homo poſſit a vera pn̄ia cadere

ri peccatū:pōt tamen ſepius per pniam ſurge
ſe ⁊ dei miſericoꝛdiā inuenire. Cōtra quaꝫ
niam pleriqꝫ ꝯueniūt aſſerētes nō niſi ſemel
ꝯceſſum pctōꝛibus poſſe ꝑ pniam a pctō reſi-
lire. Et lꝫ homo vt dictū eſt a vera pnia vale-
at ruere:nō tñ pōt pniam iterū agere fructuo
ſam. Arguūt aūt ꝙ Ambꝛoſius dicit in.c.repe
riunť.ď pe.di.iij. Sicut vnū baptiſma:ita vni
ca eſt pnia. Quibus rñdendū eſt ſm Bonī
ſin.iiij.diſ.xiiij.qui dictū Ambꝛoſij intelligit ď
pnia ſolēni ſm moꝛē aliquarū eccleſiarū: non
aūt de pnia coꝛdis qua peccatoꝛ mente ad deū
ꝯuertiť. Qđ aūt pnia poſſit iterari baptiſ-
mus vero nō ꝓbatur tripliciter. Pꝛimo qꝛ in
baptiſmo ipꝛimiť character q̄ eſt indelebilis:
in pnia vero nō. Scđo qꝛ baptiſmus eſt cō-
tra moꝛbū nō iterabilem qualis eſt oꝛiginalis
culpa:ſed pnia cōtra moꝛbū iterabilē qualis
eſt moꝛbus peccati actualis. Et medicina de-
bet aptari moꝛbo. Tertio qꝛ baptiſmus hꝫ to
tam efficatiā a paſſione xp̄i:ſed penitentia nō
tm̄ a paſſione xp̄i:ſed etiā ab actu noſtro. Jō
baptiſmus nō iteratur ſicut ⁊ pnia. Peniten-
tia vero iterať ſm ꝙ voluntas noſtra conuer-
titur ⁊ reuertiť. Dicere ergo ꝙ pnia nō poſ
ſit iterari eſt erroꝛ crudeliſſimus claudens vi
ſcera diuine miſericoꝛdie:cogēs oēs peccato-
res ad deſperandū:ideo ſciant oēs peccatoꝛes
ꝙ deus miſericoꝛs ⁊ clemētiſſimus paratus
eſt indulgere:nō tm̄ ſemel:ſed bis:ter:millies
⁊c. Unde ⁊ ipſe dñs ieſus Matth.xviij.c.dic
interrogāti Petro ⁊ dicēti. ſi peccauerit in me
frater meus dimittā vſqꝫ ſepties ei. Nō dico
tibi ſepties:ſed vſqꝫ ſeptuagies ſepties.i.toti
ens quotiens ſm Hiero. Et poniť numerus
finitus ꝓ nūero infinito. Hinc Aug. de pe.di.
iij.c.adhuc inſtant.circa finē ait. Qm̄ quoti-
diana eſt offenſio:opoꝛtet vt quotidiana ſit re
miſſio. Cur docuiſſet dñs oꝛantes dicere: di-
mitte nobis debita noſtra, niſi ipſe nobis mi-
ſericoꝛs perſeueraret aľs ꝑſuaderet q̄ nos ab
hac petitione nō vult deficere? Hec Aug. Hie-
ronymus autē ad Ruſticum ſcribit. Septies
in die cadit iuſtus ⁊ reſurgit. Si cadit quō iu-
ſtus. ſi iuſtus quō cadit. Sed iuſti vocabulū
nō amittiť qui ꝑ pniam ſemꝑ reſurgit. Et nō
ſolū ſepties:ſed ſeptuagies ſepties delinquēti
ſi cōuertatur ad pniam peccata donanť. Hec
ille. Ad hoc etiā Lactantius.vi.li.diuinaruꝫ
inſtitutionū aduerſus gentes ait. Nemo em̄
pōt eſſe tam circūſpectus:tam pꝛudēs q̄n ali-
q̄n labatur. Et idcirco deus imbecillitateꝫ no-
ſtram ſciēs:ꝓ ſua pietate aperuit homini poꝛ
tum ſalutis:vt huic neceſſitati cui fragilita
noſtra ſubiecta eſt medicina penitētie ſubue-
niret. Et Leo papa. de peni.diſ.i.c.multiplex
miſericoꝛdia dei. Inq̄t. Multiplex miſericoꝛ-
dia dei ita lapſibus humanis ſubuenit: vt nō
ſolum per baptiſmi grām: ſed etiā per peniten
tie medicinā ſpes vite repareť eterne: vt qui
regenerationis dona violaſſent: ꝓpꝛio ſe iu-
dicio cōdemnantes ad remiſſionem criminū
peruenirēt. Quid igitur peccatoꝛes ſe excu
ſando rñdebunt. Quid gratioſius poſſunt au
dire de deo:q̄ꝙ tot multiplicatq̄ vicibus veniā
polliceť his qui ab eius amoꝛe non ſemel tm̄:
ſed totiens ꝓpꝛia malicia cadūt. Aperi coꝛ tu
um o peccatoꝛ negligēs: ⁊ vide ſi erga te blan
dus ſit deus. Eſto quippe vt nūc ad ipſum re-
uertaris ⁊ dicas ei. peccaui: ⁊ ſtatim indulget
tibi: ⁊ modico interuallo tēpoꝛis occurrēte ite
rū peccata pꝛiſtina vel peioꝛa cōmittis: ſi re-
uertaris ad deū: ⁊ dicas ei: heu me infelicē pec
caui:doleo.ignoſce mihi.adhuc iterū īpetras
qđ optas: ⁊ adhuc poſt paululū: ꝓpoſito bone
voluntatis relicto recidiuas grauioꝛa facino
ra pꝛoſequendo: poſtq̄ ſi cōpuncto coꝛde ad
deum clamaueris pro remiſſione impetranda
exaudiet te.

Qualiter deus remittit peccatoꝛi penitenti
multa peccata:nec ꝓpter multitudinē negat
ei veniam. Capłm III

Ertia cōcluſio diciť multiplicatiōis.
t Oſtendit em̄ deus peccatoꝛibus cha
ritatē ſuam:cum ſi in vno ſolo ſi fie
ri poſſet omniū maloꝛū:ſiue demonuꝫ:ſiue ho
minum eſſent peccata:omniū hereticoꝝ idola
triū:omniū homicidarū. ⁊ huiuſmodi. hic
tamen ad deū cōuerti deſiderās benigne ſuſci
piť:nec deſpiciť ob tantā cōgeriem peccatoꝝ
iniquitatūqꝫ. Quod vtiqꝫ verū cōſtat eſſe au
ctoꝛitate. Eſaias nanqꝫ in ꝑſona dei.xliiij.c.
ait. Delebo vt nubē iniquitates tuas: ⁊ quaſi
nebulā peccata tua. Dicit iniq̄tates in plurali
ad notādū ꝙ plura ⁊ multa peccata remittit:
etiā ſi in vno inueniānť. Jdipſuꝫ voluit dñs oſ
dere ꝑ Ezech.xviij.c.vbi ait. Si impius ege
rit pniam ab omnibus peccatis ſuis que oꝑa
tus eſt. ⁊ cuſtodierit vniuerſa ꝑcepta mea: ⁊
fecerit iudiciū ⁊ iuſticiaꝫ: vita viuet: ⁊ nō mo
rietur. Omniū iniquitatū eius quas oꝑatus
eſt nō recoꝛdaboꝛ. Dicit ergo deus remiſſurū
ſe nō aliqua ſed oia atqꝫ ſe nō recoꝛdaturū.
Aduertendū tm̄ eſt in eo ꝙ dicit:non recoꝛda
boꝛ:qꝛ non recoꝛdari pōt dupliciter intelligi.
Pꝛimo q̄tum ad ſimplicem obliuionem. Et

hoc modo nō cōuenit deo:qꝛ oia ſcit:ꝑterita
pñtia ⁊ futura. Alio modo non recoꝛdari pōt
intelligi q̄tum ad vindictā ⁊ punitionē: vt ſi
quis nō recoꝛdať de alicuius pctō ad ipſum
puniendū ⁊ iudicandū. Et hoc modo non re-
coꝛdari dꝛ de deo. Cum ergo dꝛ. nō recoꝛda-
boꝛ. ſenſus eſt iſte. Cum pctōꝛem penitenteꝫ
ꝑſpexero. ita eum videbo ac ſi nunq̄ peccaſſꝫ
Jgiť audi tu aīa vocē clamātis dei qui ad te
loquiť: tibiqꝫ dicit. Tu foꝛnicata es cū ama-
toꝛibus multis, tamen reuertere ad me: ⁊ ego
ſuſcipiam te. Cur tam dura es o ingrata crea
tura. Cur non molliť coꝛ tuū ad vocem tam
dulcem celeſtis ſpōſi. Foꝛte dices. Timeo ipꝫ
⁊ deſpero ꝓpter multitudinē pctōꝝ meoꝛuꝫ.
An non audiſti q̄ dixit pauloāte. Sed adhuc
vt ſpes tua ſubleueť: ſpeculare ⁊ ꝯſidera illaꝫ
peccatricem Magdalenā cui dñs pctā dimi
ſit. O q̄ꝫ multa ⁊ varia cōmiſerat contra deū
cum ꝑditōne animarū ſuoꝝ pꝛimoꝝ. ⁊ tamē
ſcribiť Lu.vij. Dixit ieſus phariſeo qui de ip-
ſa murmurabat. Remittunť ei pctā multa.
Marcus in euāgelio ſuo aſſerit ieſum xp̄um
ab illa eieciſſe ſeptē demonia. ꝑ que ſm Gre
go. in omel. ſuꝑ Lu. vitioꝝ vniuerſitas deſi-
gnať. O magna olim peccatrix:nunc ⁊ ſctā
quid remiſit tibi lachꝛymāti xp̄s. Nūq̄d vnū
pctm̄. Certe inquiet ad oēs euangelicā vocē
ꝑſcrutātes. Non vnū ſed plura mihi dimiſſa
ſunt. Utinā oēs pctōꝛes mūdi ad pedes ieſu
currerēt ſicut ⁊ ego. q̄ꝛ vnicuiqꝫ diceret. Re-
mittunť tibi pctā tua. Que omnibus nobis
remittat dñs noſter ieſus xp̄s ſaluatoꝛ ſeculi
concedens hic nobis gratiam: ⁊ demū perdu-
cens nos ad eternam gloꝛiam: qui ſit benedi
ctus: exaltatus: magnificatuſqꝫ in ſecula ſe-
culoꝛum. Amen.

De diuina charitate. in quo oſtendiť q̄ꝫ ar
dens ſit amoꝛ diuinus vt ſaluenť peccatoꝛes
quos etiā in extremo vite ſi vere pniam ege-
rint libēter ſuſcipit. Sermo. V

Enite ad me oṁes

v qui laboꝛatis ⁊ onerati eſtis. Jte-
rum vbi.ſ. Rem grandē de chari
tate diuina aggrediar in pñti ſmone: in q̄ cō
templabimur latitudineꝫ diuini amoꝛis: qui
tam vehemēs ⁊ ardētiſſimus eſt erga quoſli
bet peccatoꝛes vt ſaluenť: vt poſt inueteratā
in malis conſuetudinē diuturnāqꝫ ꝑſeueran
tiam ſi ſe coꝛrigere voluerint: benigne adhuc
eis veniam pꝛebet. Hoc vtiqꝫ in q̄nta flāma
amoꝛis ſaluatoꝛ expꝛeſſit: cū dixit. Uenite ad
me oēs qui laboꝛatis ⁊ onerati eſtis ⁊c. Onꝰ
ſiquidē peccatoꝝ: vetuſtatē conſuetudinēqꝫ
deſignat: que aggrauat illos qui pniam diffe
runt: nō ſolum vſqꝫ ad decrepitā ſenectutem
verū etiaꝫ vſqꝫ ad extremū vite. His tamen
ita tarde ac ſero penitētibꝰ ſpondet redēptoꝛ
mūdi pctōꝝ indulgentiam. Ob quod in pñti
ſmone aperiam hanc flammam moꝛe ſolito
ſub triplici cōcluſione.

Pꝛima concluſio vocať difficultas.
Scđa concluſio vocať poſſibilitas.
Tertia cōcluſio vocať remiſſibilitas.

Qualr hi qui pniam differūt vſqꝫ ad extre
mū vite vix pñt vere penitere ꝓpť īpedimēta
q̄ poſſunt ocurrere. Capłm I

Rima cōcluſio dꝛ difficultas. Dif-
p ferre ſiquidē pniaꝫ vſqꝫ ad extremū
vite in malo ꝑſeuerādo periculoſiſſi
mū eſt: quia difficile eſt vt poſſit quis tunc di
gne pniam agere ꝓpter q̄nqꝫ impedimenta q̄
poſſunt occurrere.

Pꝛimū dꝛ paſſionū alteratio
Scđm dꝛ charitatis ꝑuatio.
Tertiū dꝛ in peccatis habituatio.
Quartū dꝛ diaboli impugnatio.
Quintū dꝛ ꝓpinquoꝝ inimicatio.

Pꝛimū impedimētū dꝛ paſſionū alteratio.
Solet em̄ euenire ꝙ in extremitate vite quā
do peccatoꝛes īfirmanť in ſenſitiua pte adeſt
maximus doloꝛ ⁊ timoꝛ maximus: ⁊ quando
qꝫ vterqꝫ ſimul: ⁊ vtraqꝫ paſſio vehemēs na-
ta eſt impedire liberū arbitriū ⁊ vſum libere
rōnis ⁊ voluntatis. Et lꝫ oēs noſtre paſſiōes
rōnem ⁊ mentē hominis triſtari habeant. tñ
ſm Aug. li. lxxxiij. queſtionū. q. xxxvi. Paſſio
nes cauſate a triſtabilibus plus mouent q̄
paſſiones cauſate a delectabilibꝰ. Actus aūt
diſplicētie de pctō ad hoc ꝙ ſit ſufficiens ad
pniam veram neceſſario requiriť habere vſū
liberum rationis: qui multotiēs ꝓpter paſſio
nes impediť. Efficiunť quippe multi freneti
ci: ⁊ nec dei nec ſui valent recoꝛdari. Multi
ꝑdūt loq̄lā cū ſenſu: ⁊ loqui quippiam nō poſ
ſunt. Hinc Auguſtinus in ſermone de inno-
centibus ait. Hac aīaduerſione ꝑcutiť pecca
toꝛ vt moꝛiens obliuiſcať ſui: qui dū viueret
oblitus eſt dei. Ex hoc Augu. de pe. di. vij. ca.
nullus. ait. Nullus expectet q̄n peccare nō po
teſt. Arbitrij querit libertatē vt delere poſſit
commiſſa non neceſſitatem. Qui ꝑus itaqꝫ a
peccatis relinquiť q̄ꝫ illa relinquat: non ea li-
bere ſed quaſi neceſſitate condemnat. Se-
cundum impedimētum diciť charitatis pꝛi-

uatio. Ad hoc em̄ vt diſplicētia peccatoꝝ ſit
deo grata eſt neceſſe ꝙ ſit debite circūſtantia
ta circūſtātia ꝑncipij ⁊ finis. hoc eſt ꝙ ſit vo-
luntaria ꝓpter deum. Unde Aug. in predicto
c. nullus. Scriptum eſt inquit. Neminem ſine
charitate poſſe ſaluari. Nō itaqꝫ in ſolo timo
re viuit homo. Quem ergo petinet: opꝫ nō ſo
lum deum timere iudicē: ſed etiā iuſtū dilige
re: vt nō tm̄ penā timeat: ſed anxief ꝑ glīa. hͤ
ille. Cū ergo in tali extremitate vite magꝭ q̄s
timore q̄ꝫ amore ducaf ad pn̄iam: ꝑiculoſuꝫ
eſt tale tempus expectare. Tertiū impedi-
mentū eſt peccatoꝝ habituatio. Nam vt phs
dicit, habitus eſt qualitas de difficili mobilis
a ſuo ſubiecto. Ex frequētatis enim actibꝰ ge
neratur habitus. Cum itaqꝫ aliq̄s diuturno
tempore in mūdi amore ꝑſeuerauit: difficili-
mum eſſet ipm̄ trahere vt mundū nō diligat
⁊ de ꝑdito mūdo nō doleat. Dicit nāqꝫ Greg.
in moral. Nunq̄ ſine dolore ꝑditur: quod cuꝫ
amore poſſidef. Uidi ⁊ ego multa exēpla de
hoc. Nam cum diues quidā laboraret i extre
mo: ego eum monebā vt aīam ſuā deo com-
mitteret. Ipſe ꝟo ſentiēs a ſuis domeſticis ⁊
familiaribus ꝑ domū diſcurrētibus cōtracta
ri bona ſua cū ſuſpirijs dicebat. Heu me. heu
me tm̄ laboraui pro his bonis adipiſcēdis ⁊
modo diripiunf mihi. O diuitie mee, o pecu
nie mee: o localia mea quis vos poſſidebit
Inter hec ⁊ hmōi parū de ſua ſalute ſollicitus
miſerrimus expirauit. Fuit aliud exemplum
etiā huic ſimile in ciuitate Spoleti. Ibi enim
erat puella quedā formoſa q̄ vanitatibꝰ ſemꝑ
intenta erat: ⁊ nihil de futura vita cogitabat.
Hec infirmitate ꝑcuſſa monitiones ⁊ horta-
mēta ſalutis abhorrebat. Tandē cū cerneret
ſe ſuꝑuiuere nō poſſe, petiuit cūcta ad orna-
mentū corꝑis expectātia. Et cū ſe ornaſſet q̄
ſi nuptias itraturā cū ſingultibus ⁊ ſuſpirijs
e n morīar dicēs: en dilectā mihi vitā ablatā
cōſpicio. o diabole ſuſcipe aīam meā. Int̄ hec
ꝟba expirauit damnata ⁊ deſperata. Quar
tum impedimentuꝫ ē diaboli impugnatio.
Ingerit nāqꝫ diabolus graues tentationes
cum aliquē appropinq̄re fini ꝯſpicit. De quo
ps. ait. Inſidiaf in abſcōdito quaſi leo in ſpe
lunca ſua. Quia etſi a circūſtātibus nō videa
tur: apparet tn̄ durꝰ ⁊ grauis his qui ad mor
tem corporalē laborāt. Unde Beda refert in
geſtis angloꝝ. ꝙ rex quidā anglie Odoardꝰ
noīe habuit militē i armis ꝓbum: ſꝫ corruptū
in moribus: qui frequēter admonitꝰ in ſani-
tate cōtemnebat ſe corrigere. Cum aūt ipro-
uiſa infirmitate ferireſ a rege viſitaf ⁊ mo-
netur ad pn̄iam. Qui renuit dicēs: ꝙ videreſ
hoc facere ex timiditate cordis. Cum ꝟo ad
mortis deduceref terminos: iterum rex viſi-
tauit eum monēs vt peniteret. Qui dixit: O
domine mi rex: tarde eſt cum iam ſim iudica
tus ⁊ damnatus: ideo nō poſſum penitere: qꝛ
parū anteq̄ ingreſſus fuiſti domū iſtā intra
uerunt duo clariſſimi iuuenes: quoꝝ vnus
ſedebat ad pedes lecti mei: alius ad capud: q̄
⁊ dixerunt. Iſte adiudicatus eſt morti. Uide
amus ſi aliquod ius habemus in eo. Et vnꝰ
extraxit librū ſpecioſiſſimū de ſinu ſuo: ſꝫ val-
de paruulū lr̄is aureis ⁊ fulgētibus ſcriptuꝫ.
In quo legens vidi aliqua parua bona que
feceram in iuuētute mea anteq̄ mortalr̄ pec
caſſem. Et cum miro modo exultarē in viſio
ne eorum: ecce duo teterrimi demones intra
uerunt ⁊ portauerūt vnum magnum librum
teterrimis litteris ſcriptum. In quo vidi ſcri
pta omnia peccata mea atqꝫ flagiria. Et dixe
runt dictis angelis qui hic erant. Quid hic ſe
ditis: cum in eo nullum ius habeatis: et liber
veſter nihil valeat: ſed bene noſter. Angeli
autem reſpōderunt ꝙ verum eſt: ⁊ receſſeft.
Et hi duo demones cruciant me. Quibus di
ctis expirauit. Nec tm̄ malis diabolus mole
ſtus eſt in extrema vita, verū etiā ⁊ bonis et
ſanctis. Scribit em̄ Cyrillꝰ ad Aug. de trāſi
tu Hieronymi. ꝙ Euſebius vir ſanctiſſimus
olim diſcipulus Hieronymi: cum eſſet e vita
migraturus aduenīente die qua ſe ex Hiero-
nymi reuelatione migrari ſciebat: die tertio
preeunte labore febriū cōcuſſus valide ſe ſuꝑ
terraꝫ magiſtri ſui Hieronymi nō immemor
nudū reclinari fecit a fratribus. Et a ſingulis
oſculum accipiens: benigna eos conſolatōne
confortauit: vt in ſancto manerent ꝓpoſito.
Deinde ſaccū quo operiebaf glorioſus Hie-
ronymus deferri: ⁊ ſupra ſe deponi fecit. Or
dinauitqꝫ ſe nudū ad inſtar glorioſi Hiero-
nymi magiſtri ſui extra eccl̄iam in q̄ iacebat
ſancti Hieronymi cadauer ſepeliri. Poſt hoc
corpore dn̄i noſtri ieſu xp̄i ſe muniens deo et
btō Hierouymo deuote ſe cōmendauit, et ſic
ꝑ triduū locutione corꝑali ac ꝑuatus viſione
circūſtātibus alternotim fratribus pſalteriū
paſſionē dn̄i: ⁊ alia ſacra cōtinue legentibus
iacuit. Durū quippe eſt hoc qđ narrorait Cy
rillus ⁊ cūctis rōne vtētibꝰ formidabile. Die
em̄ quo moriturus erat ante beate aīe exituꝫ
ꝑ duas horas: venerabilis Euſebiꝰ cepit ita
terribiles actus ꝑagere ꝙ circūſtātes mona

chi pauore ꝑterriti timentes in terra iacebāt
Nā quandoqꝫ tranſuerſis oculis manibus ſi
mul ictis: voceqꝫ dura: facie terribili clama-
bat. Non faciā. Non faciā. Mentiris. Men
tiris. Poſt hoc ad terrā vertēs faciē ſuā ⁊ in
terra eā firmabat quantuꝫ poterat clamans.
Adiuuate me fratres ne pereā. Quod mona-
chi videntes: oculis lachrymantibus eum in
terrogauerūt quid hoc eſſet. Ad quos ille. Nō
ne vidiſtis demonū agmina qui me debellare
cupiebant? Et illi. Quid te facere volebant cū
dicebas. non faciā. mentiris? Ait illis. Cona
bantur vt dei nomen blaſphemarē. Tunc em̄
hoc facere negabā ac clamabā. At illi. Quare
pater abſcondebas faciē tuā in terrā? Reſpō
dit. Ne eoꝝ conſpectū viderē: qui tam turpis
⁊ terribilis eſt: ꝙ omnes terrores qui ſunt in
mundo reſpectu eius nihil ſunt. Tandē appa
rente Hieronymo glorioſo feliciter expirauit
Si ergo amicus dei tam durū preliū cū diabo
lis eſt congreſſus: quid facient demones his
qui dei ſunt inimici? Ideo ſeruanduꝫ eſt illud
Eccl̄i. v. Ne tardes conuerti ad dn̄m: nec dif-
feras de die in diē. Subito em̄ veniet ira illiꝰ
⁊ in tp̄e vindicte diſperdet te. Quintū im-
pedimentum eſt amicoꝝ ſeu propinquoꝝ ini
micatio. Ut em̄ dn̄s Matth. x. dixit. Inimici
hoīs domeſtici eius. Conuenit em̄ iſtud diui
tibus ⁊ magnatibus: ꝙ in fine nullus eis au
det nominare confeſſionē vel ſatiſfactionem
Sed qui ſunt amici ſollicitant: ſi quid de ſuis
bonis rapere poſſint. O quot moriuntur ſine
pn̄ia propter culpā propinquoꝝ. Hinc eſt ꝙ
eccleſia medicis preceptū dedit. ex̄ de pe. ⁊ re.
c. cū infirmitas. dicens. Cū infirmitas corpo
ralis nonnunq̄ ex peccato proueniat: dicen-
te domino languido quem ſanauerat, vade ⁊
amplius noli peccare ne deterius tibi contin-
gat. Preſenti decreto ſtatuimus ⁊ diſtricte ꝑ̄
cipimus medicis corpoꝝ: vt cū eos ad infir-
mos vocare contigerit: ipſos ante omnia mo
neant ⁊ inducant: vt medicos aduocent ani-
marū. Ut poſtq̄ infirmo fuerit de ſpirituali ſa
lute prouiſum: ad corporalis remediū medici
ne ſalubrius procedatur, cum ceſſante cauſa:
ceſſet ⁊ effectus, hec ille. Cum itaqꝫ ex predi-
ctis alijſqꝫ impedimentis manifeſtuꝫ ſit ſepe
penitentiam differentibus periculum graue i
minere: non eſt ſecurū tardare vſqꝫ in finem.

Qualiter non negatur peccatoribus peni-
tentia: etiā in extremo vite: ⁊ ꝙ de nullo pec-
cato eſt deſperandum in hac vita.

Caplm̄ II

S Ecunda concluſio dicitur poſſibilita
tis. Nā etſi ſit difficile vt homo qui
diu in malo ꝑſeuerauerit ad bonā
viā redeat: non tn̄ eſt impoſſibile. Immo pōt
eſſe vt quiſpiā oī tp̄e vite ſue fuerit malus: ⁊
tn̄ in vltimo ad deū reuertaf. Probaf equidē
hoc quintuplici via.

Prima via dr̄ auctoritatis.
Scđa via dr̄ libertatis.
Tertia via dr̄ ꝑ̄cepti maieſtatis.
Quarta via dr̄ charitatis.
Quinta via dr̄ exēplaritatis.

Prima via dicif auctoritatis. Probaf em̄
eſſe poſſibile vt homies ad ſalutē veniāt poſt
diuturnā in peccatis conſuetudinē auctorita
te Leonis pape. ⁊ ponif de pe. di. vij. c. nemo.
Nemo eſt deſperandus dū in hoc corpe cōſti-
tutus eſt. Et idem in libro de vita xp̄iana ait.
Nonnullos ſcimus ⁊ legimus qui antea aut
ignorantie cecitate: aut cauſa ꝑfidie: aut ado
leſcentie vanitate decepti: multiplici ⁊ vario
peccatoꝝ genere tenebantur obnoxij: ⁊ per ſu
ſtinentē dei clementiſſimā patientiaꝫ poſtea
ab errore ꝯuerſi: maiora adhuc opera feciſſe
iuſticie q̄ꝫ ante pctā cōmiſerāt. Scđa via
dr̄ libertatis. Anteq̄ em̄ de corpore exeat aīa:
vnuſquiſqꝫ viator liber ē: ⁊ de cōi lege ad bo-
nū ⁊ ad malū ꝓnus. Un̄ ſic ſe hꝫ vnuſquiſqꝫ
pctōr ad bonū: ſicut q̄libet iuſtꝰ ad malū. Sꝫ
ſicut q̄ꝫdiu in libero arbitrio ſumꝰ: vnuſquiſ-
qꝫ q̄ꝫtumlibet ſctūs ſecurꝰ eſſe nō pōt: ita ⁊ ois
pctōr q̄ꝫtūcūqꝫ nequā deſpare nō dꝫ. Propt-
ea Hiero. ad Iulianū ait. Etem̄ ſcti corruunt
ſi fuerint negligētes: ⁊ pctōres priſtinū reci-
piunt gradū: ſi ſordes fletibꝰ lauerint. Hoc q̄-
dē dico vt te nō terreāt deſcendentes: ſꝫ ꝓuo
cent aſcendētes. Nunq̄ a malis exēplū ſumi
tur: ⁊ in rebꝰ ſeculi ſemꝑ a parte meliori inci-
tamēta ſalutis ſumunf, hec ille. Tertia via
dr̄ ꝑ̄cepti maieſtatis. Nā ſatiſfacere deo vſqꝫ
ad extremū ē oībꝰ ꝑ̄ceptū. Precepit nāqꝫ deꝰ
pn̄iam indifferent̄ pctōribꝰ. Sꝫ vt ait Aug.
in ſmone cōfeſſoꝝ: ſeruū pigrū nō dānaret ſi
ea que fieri nullo modo poterant imperaret.
ergo indifferenter omēs peccatores poſſunt
facere penitentiā. Quarta via dicif chari-
tatis. Omnes ex charitate tenentur diligere
proximos ſuos ſiue ſint boni ſiue ſint mali.
Sed fundamentū huius charitatis eſt: quia
proximi poſſunt participare beatitudinem.
Sed qui ſunt mali: ſunt taꝫ̄ proximi ex cha-
ritate diligendi. ergo poſſunt participare bea
titudinē. Sꝫ hoc nō poſſunt q̄ꝫdiu in peccato

ſunt.ergo poſſunt a pctō reſurgere. Quinta
via dr exemplaritatis:que ꝓbatur exemplo.
Legiẜ in legenda ſancti andree ꝙ ſenex qdā
nomine nicolaus adijt ſanctū Andreā dicēs.
Dn̄e ecce.lxx.anni vite mee in quibꝰ luxurie
deſeruiui.Accepi aliquādo euangelium orans
deum vt mihi amodo continentiā largiretur
ſed in pctō inueteratus ⁊ mala ɔcupiſcentia
inflammatus:ſtatim ad opus ſolitū reuerte-
bar.Quadā aūt vice oblitus euāgelij qd̄ ſuꝑ
me poſueram ad lupanar iui:ſtatimqꝫ mere-
trix dixit mihi.Egredere ſenex egredere:qa
angelus dei es tu.Ne me cōtingas:neqꝫ huc
accedere p̄ſumas.Uideo em̄ ſuꝑ te mirabilia
Stupefactus recolui ꝙ mecū euangeliū detu
liſſem.Nunc ergo ſancte dei pro ſalute anime
mee pia tua oratio intercedat.Audiēs h̄ bea
tus andreas flere cepit:⁊ a tertia vſqꝫ ad ho-
ram nonam orauit.Et ſurgēs comedere no-
luit:ſ dixit.Non comedā niſi ſciam ſi deꝰ mi
ſerebiẜ iſtius ſenis.Cūqꝫ diebꝰ qnqꝫ ieiunaſ
ſet venit vox ad andreā di.Obtines andrea
ꝓ ſene.Sꝫ ſicut ieiunijs maceraſti te:ſic ⁊ ip
ſe ſe affligat ieiunijs vt ſaluet.Qd̄ ⁊ ip̄e fecit
mēſibus ſex in pane ⁊ aqua ieiunās.Et poſt
modū plenus bonis opibus in pace quieuit.
Uenit ergo vox ad andreā dicēs.Per orōnē
tuam nicolaū quem ꝑdideram acquiſiui.Ex
his ergo colligimus ꝙ nemo ſit tā prauus
qui poſt retēta facinora longo tempe penite
re nō poſſit.Aliud em̄ eſt dicere ꝙ ſit diffici-
le:⁊ aliud ꝙ ſit impoſſibile.Primū verū eſt:
ſcd̄m nō ſolū falſum:ſ etiā hereticū ⁊ ɔ oēm
veritatem ſcripture.

Qualr̄ ſi nunꝙ̄ hō bene feciſſet:ſed ſemꝑ
fuiſſet malus:⁊ tn̄ in vltimo vite pniā age
ret deus ſibi indulgeret. Caplm III

Tertia cōcluſio diciẜ remiſſibilitatis
Poſito em̄ ꝙ aliqs toto tpe vite ſue
inimicus dei fuit nihilqꝫ boni ope-
ratus eſt in infantia:vel in pueritia:vl̄ i ado
leſcentia:vel iuuētute:vel deniqꝫ in ſenectute
adhuc de illius ſalute non eſt deſperandum.
Talis egrotat grauiter:nihil cogitās de emē
datione:non ſic eſt deſperandū.Incipit labo
rare in extremis:nec agit pniam:adhuc non
eſt deſperandū.Duciẜ ad talem terminū ꝙ
nō poteſt amplius dicere niſi hec verba.Pec
caui deus miſere mei.Si ex corde talia loqẜ
tam ampliſſima eſt dei miſericordia:ꝙ indul-
get ſibi omnem vitam male actam ⁊ aſcribit
eum numero electoꝝ.Et hoc probatur quin-
tuplici teſtimonio.

Primū eſt Hieronymi.
Scd̄m eſt Leonis pape.
Tertiū eſt Julij pape
Quartum eſt Cypriani.
Quintum eſt celeſtini.

Primum teſtimonium eſt Hieronymi ad
Paulam de dormitione bleſille.que.xx.ſue
etatis anno diem clauſit extremū dicens ſic.
Cum ſanctū corpuſculū febrium ardor excoq̄
ret:⁊ ſemianimē in lectulo vallaret circulꝰ ꝓ-
pinquorum.hec in extremis v̄ba mandabat
Orate dn̄m ieſum vt mihi ignoſcat:quia im
plere non potui quod volebam.Secura eſto
o mi bleſilla.Confidimus probare vera eſſe
que dicimus:nunꝙ̄ eſt ſera conuerſio.Uox h̄
p̄mum in latrone dedicata eſt.Amē dico tibi
hodie mecū eris in paradiſo.Et idem ad da-
maſum papam.⁊ poniẜ de pe.diſt.i.c.impor
tuna.Chriſtus inquit de cruce in paradiſum
latronem tulit.Et ne quis aliquādo ſerā con
uerſionem putaret fecit homicidij penā mar
tyrium. Secundū teſtimoniū eſt Leonis pa
pe.⁊ notaẜ in decretis.xxvi.q.vi.ca.his qui.
Ubi ait.Miſericordie dei nec mēſuras poſ-
ſumus ponere nec tēpa diffinire.apud quem
nullas patiẜ venie moras conuerſio.dicente
dei ſpū per ꝓphetā.Cum cōuerſus ingemue-
ris ſaluus eris. Tertiū teſtimoniū eſt Julij
pape.xxvi.q.vi.ca.Si p̄ſbyter.vbi ait.Uera
cōfeſſio in vltimo tempe poteſt eſſe.qa dn̄s
non ſolum tempis:ſed etiā cordis inſpector
eſt.Sicut latro vnius momēti penitētia me-
ruit eſſe in paradiſo in hora vltime cōfeſſiōis

Quartum teſtimoniū eſt Cyp̄ani in epiſto
la ſecunda ad Demetrianū.qui dicit.In iſto
adhuc mundo ꝑmanenti nulla penitentia ſe-
ra eſt.Patet ad indulgentiā dei aditus ⁊ que
rētibus atqꝫ intelligētibus veritatē facilis
eſt acceſſus. Quintū teſtimoniū eſt celeſtini
pape.xxvi.q.vi.c.agnouimꝰ.Perdidiſſet vti
qꝫ latro in cruce p̄miū.ad xp̄i dexterā pēdēs
ſi illum hore vnius pnia nō iuuiſſꝫ.Cum eſſꝫ
in pena penituit:⁊ ꝑ vnius confeſſione ſmo
nis habitaculū paradiſi eo ꝓmittēte ꝓmeru-
it.Uera ergo ad deū ɔuerſio in vltimis poſi-
toꝝ mēte potiꝰ eſt eſtimāda ꝙ̄ tēpe.ꝓpha h̄
taliter aſſerente.Cū ɔuerſus ingemueris tūc
ſaluꝰ fueris.hec ille.Patet ergo ꝙ largiſſima
eſt dei charitas:⁊ effuſa pietas illiꝰ q non tm̄
peccata relaxat:ſed etiā ex modica pnia feti-
diſſimos peccatores ad ſuam grām ſuſcipit:
quā nobis ip̄e largiaẜ qui eſt benedictus in
ſecula ſeculorum.Amen.

De diuina charitate:in quo apiẜ ꝙ̄ ineſti-
mabile ſit preciū noſtre redēptiōis:vbi offer
tur copioſiſſime ſanguis xp̄i vt pctā abluāẜ:
quem ipſe chriſtus paſſus offert omnibus
gratioſe. Sermo VI.

Uenite ad me omēs

q laboratis ⁊ onerati eſtis.Iterū
vbi.ſ.Cupiēti ſcire ꝓfundū diui-
ne charitatꝭ:neceſſariū eſt inſpicere dei filium
in cruce pendentē.q vt paterne iuſticie ſatiſ-
faceret:recuparetqꝫ ꝑditū hūanū genꝰ:volu-
it p̄cioſum ſanguinē ſuū effundere:cuiꝰ v̄tu-
te nobis pctā ɔdonanẜ:grā ɔcediẜ:⁊ apiẜ ia
nua regni celoꝝ.Erāt em̄ tria q̄ hoīes in celū
ɔſcendere ipediebāt.diabolica ptās:dei iuſta
ſeueritas:⁊ ꝓpria hoīm malicia.ꝓpter q̄ di-
gnatꝰ eſt mundi redēptor in ſuo corꝑe ſacra-
tiſſimo ſuſcipe omne debitū ſatiſfactiōis.Uñ
oēs pctōres ad deū volētes redire ſecurū hñt
ad illū acceſſum cui nō ꝓpria merita:ſ inno-
centis ieſu meritū offerre valēt.Idcirco in p̄
ſenti ſmone de ſexta flāma diuine charitatis
dicēdū eſt:q p̄cioſitas nūcupaẜ.de q̄ ſaluator
dicit Ego ſcilꝫ.Ego ſum ip̄e q ꝓ pctōꝝ vroꝝ
abſolutione p̄ciū ſufficiētiſſimū ſoluo.Ad qd̄
plenꝰ itelligēdū notabimꝰ tres ɔditiōes xp̄i
patientis oppoſitas ipedimentis nr̄e ſalutis.

Prima ɔditio dr̄ abiectiōis hūilitas.
Scd̄a dr̄ doloris acerbitas.
Tertia dr̄ extrema pauꝑtas.

De hūilitate xp̄i i cruce q̄ vicit diaboli ſuꝑ
biā:q ipediebat hoīes ne ſaluarenẜ. Cap̄.I.

Prima ɔditio vocaẜ abiectiōis hu-
militas.Uoluit ſiqdē ieſus bn̄dictꝰ
a ptāte diaboli liberare nos ꝑ ſuā ab
iectionē ⁊ humilitatē.Mors qdē eiꝰ abiectiſ
ſima ⁊ ignominioſiſſima ⁊ viliſſima fuit eo
volente:vt diabolū humilitate vinceret.Po-
teſt aūt hūilitas xp̄i crucifixi oſtendi ſi conſi-
derentur tria.videlꝫ

Locus
Tempus
Modus.

Primo quidē fuit mors xp̄i abiectiſſima
rōne loci.Nā q elegit bethleē natiuitati:hie-
ruſalē ſue paſſioni elegit:vt maior mortis eſ
ſet abiectio ꝙ̄ ortꝰ ſui extitiſſet glīa.Erat em̄
hierl̄m metropolitana:p̄ncipalis ſedes regꝫ
magiſterij ⁊ ſacerdotij.Et ideo ibi voluit pa-
ti ille q erat rex magiſter ⁊ ſacerdos:⁊ in cul-
tu vnius dei ⁊ in magno pplo.Nā dr̄ Act.ij.
Et erant habitantes in hierl̄m iudei viri re-
ligioſi ex om̄i natiōe q̄ ſub celo eſt.Et ſubdiẜ
Parthi ⁊ medi ⁊ elamite:⁊ qui hitabant me-
ſopotamiā:iudeā ⁊ cappadociā:pontū ⁊ aſiā
phrigiā ⁊ pamphiliā:egyptum ⁊ partes libye
que eſt circa cyrenē:⁊ aduene romani:iudei
quoqꝫ ⁊ ꝓſeliti:cretes ⁊ arabes.Ex quo pꝫ ꝙ
eius mors fuit maxime ignominie ꝓpter dif-
fuſionē infamie ad oēs mūdi ptes.Fuit etiā
crucifixus in monte caluarie:vt Joh.xix.ſcri
bitur.vbi impij crucifigebanẜ ⁊ decapitaban
tur.Hic quidē eſt mons in quo abraā voluit
imolare filiū ſuū yſaac.Gen̄.xxij. Secūdo
fuit chriſti paſſio ignominioſiſſima ratiōe tē
poris:quia paſſus eſt in feſto azymoꝝ:quan
do de tota iudea populus iſrael in hierl̄m con
uenire debebat.Nam ſm̄ Nicolaū de lira viri
ter in anno tenebantur hieroſolymā accede-
re:⁊ intereſſe feſto ⁊ apparere corā dn̄o.Pri-
mo in paſcate quod in āno illo fuit feria ſexta
⁊ tali die crucifixus eſt ieſus.Scd̄o in penthe
coſte in memoriā date legis in monte ſynai.
Tertio in ſcenophegia quod idē eſt qd̄ fixio
tabernaculoꝝ:⁊ fiebat in memoriā quadragi
ta annoꝝ quibus filij iſrael fuerūt in deſerto.

Tertio fuit xp̄i paſſio vituperoſiſſima rōne
modi:qꝛ crucifixꝰ eſt in alto loco vt ab oībꝰ vi
deretur.⁊ poſitꝰ eſt in medio latronū tāꝙ̄ ip̄e
duobꝰ illis latrōibꝰ deterior extitiſſet.Hec aūt
oīa ieſus patienẜ tulit vt diaboli ſuparet po-
teſtatē.Uñ ⁊ Jobes Apoc.xx.c.ait.Uidi an-
gelū deſcendentē de celo.i.xp̄m habentē clauē
abyſſi.⁊ catenā magnā in manu ſua:⁊ appre
hendit draconē magnū ſerpentē antiquū:q ē
diabolus:⁊ miſit eū in abyſſum:⁊ poſuit ſi-
gnaculū ſuper ip̄m.Per iſtū angelū ſm̄ oēs
expoſitores intelligitur xp̄us:qui virtute ſua
diaboli poteſtatē ligauit. Sed non imeri-
to aliqs poſſet obijcere:ꝙ ſcꝫ diaboli poteſtas
non eſt ligata.Nā.i.Petri.v.dicitur.Sobrij
eſtote ⁊ vigilate:quia aduerſarius veſter dia
bolus tanꝙ̄ leo rugiens circuit querens quē
deuoret.Et Ephe.vi.Non eſt nobis collucta-
tio aduerſus carnē ⁊ ſanguinē:ſed aduerſus
principes ⁊ poteſtates:aduerſus mūdi recto-
res tenebrarū harū. Ad qd̄ rn̄dēt Alexā.de
halis in.iij.volumie ſumme.q.xviij.mē.iij.⁊
Boñ.in.iij.diſt.xix.ar.i.q.iij.ꝙ vt etiā magr̄
ſen.i lr̄a dicit.Per paſſionē xp̄i liberati ſumꝰ
a ptāte diaboli:oēs qdē ꝙ̄tū ad ſufficiētiā:ſ
illi ſoli qui ſunt de eius corpore qd̄ eſt eccleſia
quantū ad efficaciā.Quod patet ſic.Nā dia-
bolus ante xp̄i paſſionē habebat duplicē ma-
nū.ſcꝫ attrahentē:⁊ impellentē.Manꝰ attra-

hẽis erat poteſtas trahendi hoĩes ad limbũ
etiã iuſtos ⁊ ſanctos. Manus impellẽs erat
poteſtas ꝓcipitandi in malũ: vel fallacia: vel
ꝑ violentiã, q: tẽptabat vt draco: ⁊ tẽptabat
vt leo. Prima manus attractiua erat tãte po⸗
tentie: vt nullus poſſet ei reſiſtere. Et hec fuit
ei oĩno amputata xp̄i paſſione. Jam eñ nul⸗
lum iuſtũ põt ad limbũ trahere: q: per paſſio
nem xp̄i deletũ eſt cyrographuz peccati Ade.
Manũ autem impellentẽ habebat ita fortez
vt cũ magna difficultate poſſet q̄s ei reſiſtere
Et ideo ĩ multis regnabat: imo fere in oĩbus
et oẽs ſuperabat: vel ꝑ fraudulentiã vel ꝑ vio
lentiã. Et hmõi poteſtas debilitata eſt ꝑ paſſi
onẽ xp̄i: ꝑ quã lumẽ veritatis aperiẽ ꝯ diabo
licã fraudulentiã: ⁊ adiutoriũ tribuiẽ ꝟtutis
ꝯ diabolicã violentiã. Apparuit aũt lumẽ ve⸗
ritatis interius ꝑ diuinã inſpirationẽ: ⁊ exte⸗
rius ꝑ humanã inſtructionẽ. Jam eñ fere oĩ
bus eſt veritas ꝓpalata: ⁊ ideo deſtructa eſt
idolatria q̄ prius regnabat. Adiutoriũ autez
virtute tribuiẽ ꝑ grẽ infuſionẽ q̄ reprimit cõ⸗
cupiſcentiã: ⁊ ꝑ angelicã ꝓtectionẽ q̄ cõpri⸗
mit ⁊ reprimit poteſtates aduerſas, ⁊ hoc idẽ
ꝟtute paſſiõis merito cuius mittiẽ nob̄ ſpũs
ſcs. mittunẽ et iã ⁊ ipſi angelici ſpũs vt ſupeẽ
aduerſarius. Uñ diabolus ſuꝑ oĩa abhorret
memoriã paſſiõis ⁊ figurã crucis per quã ſu⸗
mus ab eius ꝓtãte liberati. Et ſic põt ad obie
cta rñderi. Quicũq3 ergo xp̄m interrogет: cur
caput nõ erigit in cruce: audiet illũ ꝓtinus rñ
dentẽ. Heu q̄ta eſt ꝯfuſio. Ego ille ſum q̄ hie⸗
ruſalẽ intrauerã clamãtib⁹ pueris: bñdict⁹
q̄ venit in noĩe dñi: ⁊ omni ppl'o iubilante: et
mõ nudus patior ĩ medio latronũ: vt hoĩez li⸗
berẽ a diabolica ſuꝑbia ⁊ ꝓtãte.

De immẽſo dolore xp̄i in cruce quẽ ſuſtinu
it vt ipſe ꝓ oĩbus peccatoribus penitentiam
faceret. Capitulũ II

s Ecũda cõditio xp̄i patiẽtis fuit do⸗
loris acerbitas vt penas noſtras ip⸗
ſe portaret, de q̄bus eſa. liij. c. ait. Ue
re lãguores noſtros ipſe tulit, ⁊ dolores nr̄os
ipſe portauit. Et nos reputauimus eũ quaſi le
proſum ⁊ ꝑcuſſum a deo ⁊ humiliatũ. Jpſe au
tẽ vulneratus eſt ꝓpter iniq̄tates noſtras, et
attritus eſt ꝓpter ſcelera noſtra. Diſciplina
pacis noſtre ſuꝑ eũ: ⁊ liuore eius ſanati ſum⁹
Oẽs nos q̄ſi oues errauimus, vnuſquiſq3 in
viã ſuã declinauit: ⁊ dñs poſuit in eo iniq̄tatẽ
oĩm noſtrũ. Et. i. Pet. c. ij. Pctã nr̄a ꝑtulit in
corꝑe ſuo ſuꝑ lignum: vt ꝑeccatis mortui iu⸗
ſticie viuamus: cuius liuore ſanati ſumus.

Que verba declarãs magiſter in. iij. di. xix. ait
Pctã portare eſt ꝓ peccatis nr̄is penam pati.
Doluit itaq3 ieſus ꝓ nobis. Ad cui⁹ pleniorẽ
intelligentiã tria de ipſo ꝯſideremus.

Primo veritatem.
Secundo grauitatẽ.
Tertio vtilitatẽ.

Primo ꝯſideremus doloris xp̄i veritatez.
Non eñ videẽ quibuſdã xp̄m vere doluiſſe:
q: arguũt primo ex quodã dicto Hilarij. x. li.
de trinitate. vbi ait. Uirtus corporis ſine ſen⸗
ſu pene vim pene in ſe deſeuiẽtis excipit. Sed
verus dolor nõ eſt ſine ſenſu pene. ergo ĩ xp̄o
nõ fuit verus dolor. Secundo arguunt ex di⸗
cto Dionyſij: qui ad Johannẽ euangeliſtã ita
ſcribit. Abſit vt ego inſaniã. vt credã ſanctos
aliquid pati ſ̄m corporis paſſionẽ: ſed ſ̄m ſo
lũ iudicare ipſos ſentire credo. Si ergo hoc ẽ
verũ ſancti nõ ſenſerũt paſſiões vllas niſi ſo⸗
lũ ſ̄m iudiciũ: nõ ergo ſ̄m experientiam: ergo
patiendo nõ habuerunt dolorẽ verum. Ergo
multo minus ſanctus ſanctoꝝ xp̄s. Tertio ar
guunt. q: Moyſes ieiunauit q̄draginta die⸗
bus ⁊ q̄draginta noctibus ſine aliqua corꝑis
leſione ꝓpter cõtinuã ꝯtemplationẽ. Si ergo
perfectio ꝯtẽplationis aufert paſſionẽ ⁊ ſen⸗
ſum famis: pari rõne videẽ q̄ auferat ſenſuz
doloris in carne paſſibili. Sz in xp̄o fuit ꝯti⸗
nua ꝯtẽplatio ⁊ ꝑfectiſſima, ergo videẽ q̄ nul
la fuerit in eo doloris experiẽtia. Quarto argu⸗
unt: q: natura agẽs ꝑſtãtior eſt patiẽte, ſ3 na
tura aſſumpta ꝑſtãtior eſt oĩ alia. ergo nõ vi⸗
deẽ q̄ ab aliqua natura poſſit affligi vel ledi.
Quinto arguũt: q: ſi anima petri poneret in
inferno: ab ignibus nõ cruciareẽ: q: nõ habet
in ſe cãm ꝑ quã debeat dolere. Jgiẽ ſi aĩa xp̄i
nullã cãm paſſiõis in ſe habebat: videẽ q̄ nul
lũ dolorẽ ſentiebat in carne q̄tũcunq3 paſſibi
li. Si ergo dolor eſt paſſio ipſius aĩe potius q̄
carnis: ſicut diẽ Aug. videẽ q̄ in xp̄o nõ fue⸗
rit dolor verus. Tali errori innituntẽ qdã he
retici. ⁊ eſt etiã antiquus error ſaracenoꝝ: q̄
error nõ ſolũ euacuat fidem xp̄i: ⁊ xp̄i euãge
liũ: ſed etiã euacuat redemptionẽ nr̄am: ⁊ di⸗
cit xp̄m nõ eſſe xp̄m. Dũ eñ dicit xp̄m nõ fu⸗
iſſe ꝟaciter paſſum: diẽ ipſum nõ ſatiſfeciſſe:
ac ꝑ hoc nec genus humanũ eſſe redẽptũ. Dũ
ꝟo dicit ipſum ſimulaſſe ſe pati: dicit ipſuz fu
iſſe mendacẽ. ⁊ ita nec vere fuiſſe dei filiũ nec
dei nunciũ. ⁊ ita nec mediatorẽ: ſed potius de⸗
ceptorẽ. Jdeo catholice dicẽdũ eſt ſ3 Alex.
in. iij. ſũme, q. xvij. mẽ. i. ar. ij. ⁊ Boñ. di. xvi. iij
libri ſententiarũ. ar. i. q. i. q̄ abſq3 dubio vera

doloris paſſio fuit in xp̄o ſicut ſcriptura teſta
tur. Uñ eſa. liij. c. dicit. Uidimus eũ nouiſſi⸗
mũ virorũ virũ doloꝝ ⁊ ſcientẽ infirmitatez.
Qd̄ nõ intelligit ꝓpheta de ſcientia ſimplicis
noticie: ſed de ſciẽtia experiẽtie, ⁊ in ꝑſona ei⁹
diciẽ in pſal. Ego ſum pauꝑ ⁊ dolẽs. Fuit eñ
in xp̄o caro paſſibilis ⁊ ꝑforabilis. fuit etiam
virtus ſentiendi ſ̄m quã etiã anima cõpatiẽ
corꝑi leſo. Qm̄ igiẽ hec duo verũ dolorẽ faci⸗
unt. ſ. vera leſio ⁊ verus ſenſus leſiõis, ⁊ hec
duo vere fuerũt in xp̄o: indubitãter tenendũ
eſt q̄ in xp̄o fuit vera doloris paſſio. Ad ꝑ
mũ ergo quod obijciẽ de auctoritate Hilarij
tripliciter eſt rñdendũ. Quidã eñ dicũt ipſuz
verba illa retractaſſe: alij vero aſſerũt q̄ in ꝟ
bo ꝑdicto: ⁊ in alijs ibidez poſitis nõ excludit
ſenſum doloris in xp̄o ſ̄m humanã naturaz:
ſed ſ̄m diuinã. Uñ verba illa nõ ſunt referen
da ad xp̄i perſonaz. Et hoc cõfirmatur: q: vt
dicit idẽ Hilarius. intelligẽtia verboꝝ ex cau
ſis dicendi eſt aſſumẽda. Uoluit itaq3 in ver⸗
bis ꝑmiſſis excludere errorẽ Arrij heretici: q̄
dicebat xp̄m ſ̄m ſe totũ paſſum fuiſſe. Quidã
vero vt magiſter ſententiarũ in lr̄a rñdẽt q̄
Hilarius nõ voluit oſtendere xp̄m nõ habu⸗
iſſe verũ dolorẽ: ſed nõ habuiſſe cãm doloris.

Ad ſecundũ de auctoritate Dionyſij dicen⸗
dũ eſt q̄ Dionyſius nõ ſenſit q̄ btũs Jo hes.
et alij ſancti nõ experirentẽ dolorem in tormẽ
tis: ſed voluit cõmendare cõſtantiã mentis:
que nõ magis cõmouebaẽ experientia ſenſus
q̄ cõmoueretẽ ex ſola cõſideratione ⁊ iudicio
rõnis. Ad tertiũ de Moyſe dicendũ eſt: q̄
etſi dulcedo cõtemplationis quodãmodo ip⸗
ſum reficeret: ⁊ a ſenſibus exteriorib⁹ abſtra⸗
heret adeo q̄ naturales virtutes quodãmo⸗
do cõſopiret: vt nõ ita cõſumerentẽ: ⁊ cibũ re
quirerent: tñ q̄ tanto tẽpore ieiunauit ſine ali
qua ſui leſione: hoc fuit ꝑ ſpãle priuilegium ſi
ue beneficiũ: ⁊ diuinũ miraculũ. Et ideo non
habet locũ in ꝓpoſito: q: xp̄s in paſſione ſua
nõ exercuit miracula potẽtie: ſed potius vſus
eſt armis patientie. Ad quartum dicendũ
eſt q̄ illud nõ oportet intelligi q̄ ſit verũ ſim⸗
pliciter: ſed ſ̄m aliquã cõditionem ſiue ꝓprie
tatẽ. Quia eñ lapis ledit pedẽ: nõ oportet q̄
lapis ſit nobilior pede: ſed ſufficit q̄ excedat
in aliqua cõditione: vtputa in duritie ⁊ ſolidi
tate. Et ſic eſt in ꝓpoſito. Quãuis eñ clauus
non eſſet nobilior carne xp̄i: erat tñ durior et
ſolidior. Et ſi tu obijcias mihi de aĩa q̄ nõ poſ
ſet pati: dicendũ q̄ aĩa nõ patiebaẽ ꝑ ſe: ſed ꝑ
accidens. ſ. cõpatiendo carni. Uel ſ̄m Aug.

in. vi. muſice. anima ſumit occaſionẽ patien⸗
di ex carne: veruntamen patiẽ ex ſe occa ſione
accepta aliunde. Poteſt etiã dici q̄ illud ver⸗
bum habet intelligi ſ̄m inſtitutionem nature
nõ ſ̄m diſpenſationem miſericordie ⁊ puni⸗
tionem iuſticie: quorũ primũ reſpicit animaz
xp̄i. reliquum animã peccatricem: ſicut. xliij.
diſ. iiij. expꝛ̄ſſe habetur. Ad quintũ qd̄ obij⸗
ciẽ q̄ anima Petri nõ patereẽ in inferno: di⸗
cenduz q̄ nõ eſt ſimile. quia anima Petri poſt
glorificationẽ perfectam non eſt paſſibilis ex
cauſa ꝓpria: nec ex diſpenſatione diuina pro
pter ſalutem alienam. Nõ autem eſt ſic de ani
ma xp̄i que diſpenſatiue ⁊ voluntarie paſſibi
litatem habuit cũ carne paſſibili cui adiuncta
fuit. Secundo cõſideremus doloris grauita
tem. Fuit eñ dolor eius grauiſſimus: ita vt
excederet oẽs penas martyrũ: ⁊ quecunq3 ge
nera tormentoꝝ triplici rõne. videlz.

Primo ꝓpter aĩe ſue limpiditatem.
Secũdo ꝓpter carnis teneritudinẽ.
Tertio ꝓpter vtriuſq3 neceſſitudinẽ.

Prima ratio ptz. q: aĩa eius habuit notici
am omniũ veritatum. Unde nouit diſtincte
que ſibi fuerant penalia: nec ꝓpter vnum ali
ud minus appꝛ̄hendit. Jdeo ſ̄m numerum eo
rum que patiebatur ⁊ partium ſ̄m quas pa⸗
tiebatur fuit apud animam ieſu doloris mul⸗
tiplicitas. Unde Eccleſiaſtes. i. Dicitur. Qui
addit ſcientiam addit ⁊ laborem. Secũda
ratio patet. quia ſ̄m Boñ. in. iij diſ. xvi. ar. i.
q. ij. in eo erat maxima cõplexionis equalitas
et ſenſus viuacitas. Quanto eñ cõplexio eſt
nobilior. ⁊ quanto ſenſus tactus eſt viuacior:
tanto dolor eſt acutior. Secundũ autem do⸗
loris ipſius magnitudinem eſt totius corpo⸗
ris afflictio. Audi eñ omnium membrorum
afflictionem. Pedes eius fuerunt afflicti: cuz
diſcalciati ⁊ nudi per totam noctem ⁊ per par
tem magnam diei huc ⁊ illuc currerent. Pie⸗
q3 credendũ eſt q̄ ſepius in lapides impinge
bant: effundebantq3 per viam ſanguinem ſa⸗
crum. Uitalia mẽbra ac reſpirantia ſicut cor
et pectoris cõcauum: ⁊ ſimilia dure fuerũt af⸗
flicta in timore ⁊ multorum ſuſpiriorũ ⁊ ge⸗
mituum aſſumptione circa coſtas dorſum la
tera atq3 corpus. Et vniuerſaliter omnia mẽ
bra in dura flagellatione afflicta fuerunt: in
qua ſuperficies carnis ſue tenere: ⁊ delicate fu
it crudeliter lacerata: ⁊ ſanguine cruentata.
Brachia fuerunt afflicta ob duram ligationẽ
et cõſtrictionem. Humeri fuerunt afflicti du
ro onere crucis. Os quoq3 afflictum fuit tam

fetido oſculo ꝓditoris: ꝙ etiā fellis ⁊ aceti a
maro potu. Nares afflicte fuerūt horribili fe
tore ſputoꝝ abominabiliū iudeoꝝ ⁊ fetore ca
dauerum mortuoꝝ. Gene quoqȝ afflicte fue
runt ⁊ tumefacte ac ſanguine ⁊ liuore cōſpſe
Tum ex ꝑcuſſionibus faciei: tum etiā ex ſpi
nea corona ꝓpter quā ſanguis ꝑ eius faciē
defluebat. Oculi fuerūt afflicti cōfuſi ⁊ velati
ac fletu reliquati: in furoris ⁊ iracūdie ignē
ſpirantiū inimicoꝝ ſuoꝝ aſpectu: nec nō: q̄a
videbat matrē ⁊ diſcipulū quē diligebat flen
tes ⁊ cruciatos. Aures replete fuerūt oppro
brijs. Uertex capitis afflictus fuit duriſſimiſ
ſpinis ⁊ ꝑcuſſione arūdinis. Ob hmōi mēſitatē
itaqȝ doloris clamat xp̄s. Trenoꝝ. i. dicens.
O vos omnes qui trāſitis ꝑ viam attēdite ⁊
videte ſi eſt dolor ſimilis ſicut dolor meus.
Tertia rō ꝓpter anime ⁊ corꝑis neceſſitudi
nē. Quāto equidē maior eſt amicitia aīe ad
ip̄m corpꝰ: tāto ſeparatio eſt doloroſior. Cū
ergo inter aīam xp̄i ⁊ ip̄m corpus maior eēt
amicitia ꝙ fuit in alijs hoibus mūdi: tū ꝓpt
anime bene ordinate charitatē: tū etiā ꝓpter
corꝑis ſeu carnis puritatē ⁊ dignitatē: ſequi
tur ꝙ quādo anima xp̄i ꝑ mortē fuit a corpo
re ſeparata ꝙ dolor ipſius intenſior fuerit ꝙ
dolor cuiuſcūqȝ morietis. Tertio ↄſiderare
opꝫ doloris xp̄i vtilitatē. Nam per dolorem
ſuū nos liberamur a pena cui merito ſubijce
remur. Scđꝫ enī Boā. i. iij. di. xix. ar. i. q. iiij.
paſſio xp̄i nos liberauit a pena tēpali ⁊ ab
eterna: ⁊ ab ea q̄ eſt inter vtrāqȝ media. A pe
na tēpali liberat: dum vtute illius cōdonā
tur nobis pctā nō ſolum q̄tum ad culpam ⁊
reatum pene eterne: ſed etiā q̄tum ad dimiſ
ſionē pene ſatiſfactorie ſicut habet fieri in ſa
cramēto baptiſmi. A pena eterna liberat libe
rando a culpa. Dum enim per paſſionem xp̄i
nobis gr̄a impetrat: ꝑ quā culpa dimittitur
nobis debitū pene eterne mortis relaxat. Li
berat a pena que eſt etiā inter vtrāqȝ media
que quidē fuit carētia viſionis diuine ex me
rito peccati ade. Et illa quidē etſi fuerit ad tē
pus ꝓpter gr̄am reparata in eis q̄ detinebāt
in limbo: debebat tamē habere eternitatē ha
bito reſpectu ad culpā Ade. Sꝫ aliq̄s obijci
et: quia nūc illis penis tpalibus ſubiacemus
q̄bus ſubiacebāt illi q̄ erant ante paſſionem
xp̄i. Et nullus qui eſt in inferno damnatus li
berat a pēa tempali nec ab eterna. Rn̄det
dn̄s Boā. vbi. ſ. ad vlti. art. ꝙ rō illa peccat
ſm̄ cōſequens. Non enī ſequit ꝙ ſi hoc modo
non liberat a pena tempali ⁊ eterna: ꝙ ꝓpter
hoc nullo modo. Quāuis enī nō liberet a pe
na eterna eos q̄ ſunt in malo obſtinati: libe
rat tamen eos qui volūt ⁊ poſſunt ad chriſtū
cōuerti. Rurſus q̄uis nō liberet a pena tem
porali in preſenti: vt ab iſta fame ⁊ ſiti: libera
bit tamen in futuro. Liberat etiā ab aliq̄bus
penis tempalibus ad quas eſſemus obligati
merito peccatoꝝ noſtroꝝ: niſi paſſio xp̄i inter
ueniret. Si quis ergo pie xp̄m cōtemplando
in cruce pendentem interroget: cur caput te
net inclinatum: audiet illum dicentem proti
nus. Heu me doloribus angor: paſſionibus
crucior: ⁊ in amaritudine morat anima mea.
Alloquere ipſum alloquere anima dura. ⁊ lo
quetur ip̄e tecum libenter. Dic ei. O amātiſſi
me iuuenis: quod ſcelus cōmiſiſti vt crucem
cum tanto dolore aſcenderes. Et ip̄e dicet ti
bi: tu anima es mihi cauſa doloris. tu pecca
ſti ⁊ peccare non ceſſas: ⁊ cum penas non va
leas ſoluere delictorum: ego pro te peniten
tiam ago ⁊ pro omnibus qui ſaluari volunt.
Abſqȝ enim mei ſanguinis effuſione nullus
ſaluari poſſet. Sanguis vero meus effuſus
tante virtutis eſt ⁊ efficacie: vt vna gutta ſo
la ſufficiat ad redimēdū omne genus huma
num. Sed ego largus redemptor vt ſecuri ſi
ant qui ſaluari ⁊ conuerti volunt non vnam
guttulam: ſed de toto corpore meo ſanguinē
meum effundo: De capite: de facie: de ore: de
collo: de manibus: de pedibus: de oībus mē
bris meis: ⁊ deniqȝ de corde meo. Propter
hoc Bern̄. ſuper Cant. ſermone. xxij. ait. Ad
cumulū pietatis tradidit in morte animā ſuā
⁊ de proprio latere protulit preciū ſatiſfactio
nis: quo placaret patrem. Propter qđ illum
ad ſe verſiculum traxit. Apud dominū miſeri
cordia: ⁊ copioſa apud eū redemptio. Pro
ſus copioſa: quia nō gutta: ſed vnda ſangui
nis largiter ꝑ quinqȝ partes corporiſ emana
uit. hec ille. Sed hominis peccatoris ipſum
fugientis maliciam xp̄s conſiderans: de ipſo
ſic conquerit per Aug. contra q̄nqȝ hereſes.
Cum eſſes inquit inimicus patris mei recō
ciliaui te. Cum inter mōtes ⁊ ſiluas errares
queſiui te. Humeris meis portaui te. Patri
meo reddidi te: laboraui: ſudaui: caput meū
ſpinis oppoſui: manus meas clauis obieci:
lancea latus meū aperui: ſanguinē meū fudi:
animā meā poſui vt te mihi copularem. Et
tu diuideris a me.

De paupertate chriſti quam in cruce ſuſti
nuit: vt nobis diuitias gratie inueniret.
Capitulum III

T Ertia cōditio chriſti patientis eſt ex
trema paupertas: quā ſuſtinuit ꝓ no
ſtris culpis delendis. De qua ipſe
Math. viij. c. ait. Uulpes foueas habent: et
volucres celi nidos: filius autē hoīs nō habet
vbi caput ſuū reclinet. Fuit nanqȝ xp̄s tripli
ci paupertate fatigatus.
Prima paupertas fuit bonoꝝ tēporaliū.
Secunda amicoꝝ familiariū.
Tertia donoꝝ ſupernaturaliū.
Prima paupertas fuit bonoꝝ tēporalium.
Nullū quippe bonū tēporale aderat xp̄o i cru
ce anguſtiato, nō domus: nō tectū: nō pānus
nō aurū: nō argētū: ſed nudus ipſe pendebat.
Secūda paupertas fuit amicoꝝ familiariū
q: oēs eo relicto fugerūt. Hinc ꝑ ꝓphetā cō
querit dicens. Conſiderabā ad dexterā ⁊ vi
debam: ⁊ nō erat qui cognoſceret me. Scđm
Alex. de halis. nō dicit ad ſiniſtrā ꝓpter virgi
nem beatā que ſola ad ſiniſtrū ꝑſecutionā fili
um verū deū ⁊ hoīem cognoſcebat. Ceteri ve
ro etſi ex generali cōpaſſione xp̄o cōpaterent
tn̄ ipſi iꝫ credebant purū hoīem in tormentis
deficientē. Tertia paupertas fuit donorū
ſupernaturaliū. Habebat xp̄s dona plurima:
virtuta: ſcientiā: ſapientiā: ſanctitatē: pulchri
tudinē corporis ⁊ anime: ⁊ alia hmōi: q̄bus
oībus in cruce: etſi nō fuerit priuatus: priua
ri tamen viſus eſt dū reputatus eſt peccator:
ſtultus: ſeductor: ⁊ oim maloꝝ perpetrator.
Quare nō immerito: ad ſe aduocans animā pec
catricē dicere pōt. Reuertere ad me aīa mea.
Ecce ꝑ te p̄cium ſoluo. Expendo ꝓ te omnes
theſauros meos. Suſcipe ſanguinē meū. Su
ſcipe penas meas: ⁊ offer illas patri celeſti.
Dic ei parce mihi miſere peccatrici ꝑ vulnera
per dolorē ⁊ ſanguinē: ꝑ mortē ieſu xp̄i. Par
ce dn̄e q: filius tuus ꝓ nobis peccatoribus
pati dignatus eſt. Et ſtatim deus remittet ti
bi peccata tua. Ergo nō immerito p̄cioſitas vo
cari pōt hec flāma amoris: vbi xp̄s p̄cioſum
ſanguinem ſuū offert peccatoribus: vt eo vſe
quantur ſalutem quā nobis donet ille qui vi
uit in ſecula. Amen.

De diuina charitate in quo declarat ꝙ gra
tioſus ſit deus peccatoribus penitētibus: ⁊ ad
ſe redeuntibus: quibus admirāda dona cōce
dit Sermo VII

U Enite ad me oēs
qui laboratis ⁊ onerati eſtis: ⁊ e
go reficiā vos. vbi. ſ. Ut ſe tandē
beniuolū reddat deus peccatoribus penitēti
bus: offert illis munera gr̄e ſue: cum dicit. refi
ciam vos. Ad quod plenius intelligendū in p̄
ſenti ſermone: de charitate diuina ↄcludemus
tractatū: exponētes ſeptimā flammā: que vo
cabat gratioſitas. Pro cuius declaratiōe no
tabimus tria gratioſa dona q̄ deus ꝓ ſui amo
re pctōribus ad ſe redeūtibus elargit.
Primū donum d: reſtitutionis.
Secundū letificationis.
Tertiū glorificationis.
Qualiter deus reſtituit peccatoribus per pe
nitentiā bona prius perdita: ⁊ pe[illegible]ccatum
mortificata. Caplm I

P Rimū donū qđ deus bn̄dictus elar
git pctōribus penitēbus d: reſtitu
tiōis. Scđm Ric. in. iiij. diſ. xiiij. ar.
vij. q. ij. ⁊ cōem opi. theologoꝝ: ꝑ pniam reſti
tuunt hoī opa pus pdita: ⁊ ꝑ culpā mortifica
ta: q̄ ante viua fuerūt. Si q̄s nanqȝ in chari
tate exiſtēs decē annis ſeruierit deo: ieiunan
do: ⁊ orando: ⁊ cetera hmōi faciēdo adueniē
te culpa mortali: bona hec oīa ꝑdidit. Sed eo
a culpa reſurgēte reuiuiſcunt ſimul oīa ſupra
dicta. Sed ↄ obijci pōt ꝑ dictū Hugonis.
qui ait. Nemo in ſpe correctiōis peccare debet
q: qđ ſemel amittit ipſum nō recupat ampli
us. Ergo ſi bona opa pus facta ſunt amiſſa ꝑ
culpā: īpoſſibile eſt ea reſtitui: ergo nec viuifi
cari. Itē. Oē qđ viuificat eſt aliquo mō. ſed
qđ oīno perijt nullo mō eſt. ⁊ talia ſunt opera
bona prius facta: ergo nec viuificari nec recu
perari pn̄t. Rn̄det Boā. in. iiij. di. xiiij. pte
ij. ar. ij. q. iij. ꝙ opa q̄ prius fuerūt viua. q: ex
charitate facta ⁊ digna vita eterna: poſtea ad
ueniēte culpa mortificant in iſto: q: amplius
in hoc q̄diu eſt culpa in eo nō eſt diſpoſitio di
gna remuneratiōe ꝓpter indignitatē ipſius:
ſed rurſus gr̄a redeunte que iſtū facit dignū
vita eterna: iam opa in hoc ſunt digna remu
neratiōe. ⁊ ideo reſtituunt ⁊ viuificant. Ad
intelligētiā tn̄ obiectorū notādū ꝙ dicūt q̄dā
ꝙ opa bona in charitate facta: q: bona ſūt et
ideo fiunt in laudē dei vt inde debeat laudari
deus. q: vo in vnitate myſtici corꝑis. ⁊ q: in
charitate: ptinēt ad corpus myſticū. q: vo ex
libera volūtate ⁊ iuſta: ad radicis p̄miū ſiue
ad facientis meritū. Unū lꝫ iſte cadat q̄ fac o
pera: nihilominus remanēt in corꝑe myſtico:
q: inde alia mēbra gaudebūt: ⁊ deus inde lau
dabit. Sed tn̄ nō manēt ad gloriā faciētis. ⁊
ideo moriunt iſta cū iſte moritur: ſ; eo reſur
gente a culpa: ⁊ facto de corpore myſtico: ſibi
opa bona reuiuiſcūt. ⁊ q̄tum ad hoc dicunt

ītelligi illō Apoc. iij. Tene qđ habes. Quicqđ aūt ſit de hoc ſiue remaneant in corpe myſtico ſiue non: verū eſt ꝙ remanēt in memoria eius qui fecit: ⁊ dubiū etiā non eſt quin maneant in memoria dei. ⁊ ꝙdiu manet culpa: manent in cognitione dei cuncta reſpiciētis: ⁊ in memoria peccatoris. Sed ibi non manēt ad remunerandū: nec in memoria peccatoris ad gaudiū: ſed magis ad dolendū. Sed cū reſurget manent in deo ad remunerandū: ⁊ in memoris ipſius peccatoris ad gaudendū. Ad dictū D[illegible]nis dicendū eſt ꝙ intelligit de illo ope bono quod homo potuiſſet facere vel feciſſet illo tpe quo peccauit. qđ quidē non recuperabitur. qꝛ ſi alio tpe velit facere opus qđ omiſit: perdit quod deberet facere in illo tpe.

Ad ſecundū dicendū ꝙ illa opa que mortificata fuerunt manent in memoria eius qui fecit: ⁊ dei pro quo fecit. hec Boñ.

De leticia angeloꝝ ⁊ totius celeſtis curie ꝓpter pniam ⁊ ꝯuerſionē pctoꝝ. Caplm II

s Ecundū donū dicitur letificationis. Facit vtiq3 deus angelos ſuos iubilare in cōuerſione peccatorū. Unde Luc. xv. dicitur. Gaudiū eſt angelis dei ſuper vno peccatore pniam agente. Sed circa hͦ notandū de gaudio angeloꝝ ſm Boñ. diſt. xi. ar. ij. q. ij. ſecūdi libri. ꝙ ipm gaudiū in angelo creſcere: pōt intelligi dupl'r. Uel extenſiue: vel intenſiue. Extēſiue dicitur creſcere qñ qs de pluribus gaudet. Intenſiue aūt qñ affectꝰ eius de aliquo copioſius gaudet. Si ergo loquamur de cremento gaudij ſm primū modū. ſ. quantū ad extenſionē: verū eſt. Et doctores cōiter ſentiunt ꝙ ipſis beatis angelis accreſcit gaudiū ex ſalute peccatoꝝ: qꝛ de pluribus gaudent: ſm ꝙ plures ſaluantur. Si aūt loquamur de cremento gaudij ſm modū aliū ſcꝫ quantū ad intēſionē: ſic eſt diſtinguendū. Nā gaudiū duplex eſt. Quoddā eſt gaudium in quo conſiſtit premiū ſubſtātiale. ⁊ illud eſt gaudiū de bono increato: quod angelus habꝫ de deo ⁊ i deo. Eſt iterꝝ gaudiū quoddā accidētale. ⁊ illud eſt gaudiū quod angelus habꝫ de bono creato: ſiue ꝓprio ſiue alieno. Ergo aliqui dixerūt ꝙ in āgelis beatis accreſcit vtrūq3 gaudiū intēſiue: quia nondū ſunt perfecte beati: ꝙuis ſint cōfirmati. De quoꝝ opiniōe videtur fuiſſe magiſter. Sꝫ quia hec opinio non videtur ꝓbabilis: ideo fuerūt aliqui qui dixerunt ꝙ neutrū gaudiū creſcat in eis intēſiue: ſed ſolū extenſiue. ſicut charitas eoꝝ non eſt maior ꝙ fuerit ab initio: ꝙuis plures nūc diligant ꝙ tunc. Sed quia iſtud non videtur adhuc ſatis ꝓbabile ꝙ angelis accreſcat materia gaudij quin etiā accreſcat ⁊ gaudiū: iō eſt tertius modus dicēdi ꝙ in angelis nullo modo accreſcit gaudiū in quo cōſiſtit premiū eſſentiale: quia quantū ad illud perfecte beati ſunt. Sed gaudiū in quo conſiſtit premiū accidentale accreſcere pōt nō ſolū extenſiue: verū etiā intenſiue: ⁊ rōne ꝓprij boni cōiuncti ꝙ miniſtrando alijs bona opera ⁊ rōne boni faciunt in quibus premiū accidentale merenť. Et quia etiā cōciues ſuos ad beatitudinē perducunt ſuper quibus congratulantur. non ſolum aūt angeli: ſed etiā tota trinitas gaudet ⁊ facit feſtū de conuerſione peccatoris. Et primo gaudet pater. Nā rex terrenꝰ multū gaudet qñ filius ſibi concipitur: ſicut letatus eſt Abraā ī conceptu Sare. Multū gaudet qñ naſcitur: ſicut Zacharias ⁊ Elizabeth in ortu precurſoris. Multū gaudet qñ filius ablactatus eſt. Unde Abraā fecit magnū cōuiuiū in ablactatione filij ſui yſaac. Gen. xxi. Multū gaudet qñ filius grandis effectus eſt: ⁊ ad menſam recipitur. Sic pater celeſtis de filio ſpiritual'r cōcepto: nato: ablactato: ⁊ ad menſam recepto multū gaudet. Conceptio nanq3 accipitur in contritione: ſiue boni ꝓpoſiti inchoatione. Unde Eſa. xxvi. A facie tua dñe concepimus: ⁊ quaſi parturiuimꝰ: ⁊ peperimꝰ ſpiritū ſalutis. Natiuitas attendiť in confeſſione vel bonoꝝ operū oſtenſiōe. Sed de multis pōt dici illud Eſa. xxxvij. Venerunt filij vſq3 ad partū: ⁊ virtus non eſt pariendi. Ablactatio attenditur in vite perfectione: qñ hō in tantū ꝓficit ꝙ iam non indiget lacte paruulorum: ſed cibo ſolido perfectoꝝ. de quo Heb. v. Perfectoꝝ eſt ſolidus cibus. Ad menſam receptio attenditur in celeſti refectione. Iuxta illud Luc. xxij. Ego diſpono vobis regnū vt edatis ⁊ bibatis ſuper menſaꝫ meā in regno meo. Scđo gaudet filius triplici de cauſa. Primo quia videt effectū ſue paſſionis. Qđ notatur in parabola de oue perdita ⁊ inuenta De qua Greg. ait i omel. Una ouis perijt qñ homo peccando vite paſcua dereliquit. In humero aūt poſuit: quia peccata in corpe ſuo ipe portauit. Et Aug. in libro cōtra quinq3 hereſes. Cū eſſes inquit xpus inimicus pris mei reconciliaui te: cū inter montes ⁊ ſiluas errares queſiui te: humeris meis portaui te: pri meo reddidi te: laboraui: ſudaui: caput meū ſpinis oppoſui: manꝰ meas clauis obieci: lancea latus meū aperui: totus iniurijs ⁊ aſperitatibus laceratus ſum. ſanguinē fudi ⁊ aiam poſui: vt te mihi copularem: ⁊ tu te diuidis a me. hec ille. Tantū aūt deſideriū de oue inuenta habuit: ꝙ etiā deſertū. i. celū dereliquit. Qđ dicitur deſertū. i. derelictū ab homie qui fuerat ipm habiturꝰ. Tum qꝛ ad inſtar deſerti in eo ſunt dulces cantus auiū. i. angeloꝝ. Ibi etiaꝫ ſunt roſe martyꝝ: viole ꝯfeſſoꝝ: ⁊ lilia virginū. Scđo gaudet filiꝰ: qꝛ videt in peccatore conuerſo reformationē ſue imaginis. Quod notatur in ſecūda parabola de drachma ꝑdita ⁊ inuenta: in qua imago regis refulget. Decem eñ drachme ſunt nouē ordines angelorū: ⁊ decimus hoim: qui ad dei imaginez ſunt creati. Sed decima drachma perdita fuit qñ homo peccauit. Sed xp̄s ipam queſiuit ⁊ ſuā imaginē repauit. Tertio gaudet eo ꝙ videt reſuſcitationē ſui fratris. Qđ notať in tertia parabola de filio ꝓdigo: de quo diciť. Epulari ⁊ gaudere oportebat: qꝛ frater tuꝰ perierat ⁊ inuentus eſt. Tertio de cōuerſione peccatoris gaudet ſpūſſanctus triplici de cauſa. Primo qꝛ recuperat templū ſuū qđ dꝫ inhabitare. de quo. i. Coꝝ. iij. c. Neſcitis qꝛ templū dei eſtis: ⁊ ſpūs dei habitat in vobis? Habitare aūt non poſſet niſi ſpūs malignus recederet. ij. Coꝝ. vi. Que aūt conuentio xp̄i ad belial? quis cōſenſus templo dei cū idolis? Secūdo gaudet qꝛ recuperat membrū ſuū quod dꝫ viuificare. i. Coꝝ. vi. An neſcitis qm̄ mēbra veſtra templū ſunt ſpūſſancti? Uidemus aūt ꝙ membrū preciſum putridū vel paralyticū nō viuificať a ſpiritu humano. Eodē modo nec peccator a ſpū diuino. Tum qꝛ diuiſus eſt a deo. Eſaye. lix. Iniquitates veſtre diuiſerunt inter vos ⁊ deū veſtrū. Tum qꝛ putrefactꝰ eſt in peccato. Iohel. i. Cōputruerūt iumenta in ſtercore ſuo. Tum qꝛ palyticatꝰ eſt ex inordinato motu. non eñ hꝫ ſenſum amoris dei. de quo diciť Sap. i. Sentite de dño in bonitate Tertio gaudet qꝛ recuperat vas ſuū qđ dꝫ implere. Oportet autē ꝙ iſtud vas ſit vacuū ab amore mundi ſi debet impleri amore dei. Unñ Aug. ſup Iohem. Uas es: ſi plenꝰ es. Funde qđ habes: vt recipias qđ non habes. Funde amorē ſeculi: vt implearis amore dei. Sed circa hoc queri pōt quō intelligať illud xbū. Maius gaudiū eſt āgelis dei ſup vno pctōre pniam agente: ꝙ ſuper nonagintanouem iuſtis. Ad qđ dicendū ꝙ pōt intelligi dupliciť. Aut de tepidis iuſtis: aut de feruētibꝰ. Si primo modo: hoc verū eſt. Unñ Greg. ait. Maiꝰ de peccatore ꝙ de fratre iuſto gaudiū fit in celo: quia ⁊ dux in prelio plus illū militē diligit qui poſt fugā reuerſus hoſtē fortiter premit: ꝙ illū qui nunꝙ terga vertit ⁊ nunꝙ aliquid fortiter fecit. Sic agricola illā terrā amplius amat que poſt ſpinas vberes fruges profert: ꝙ eā que nunꝙ ſpinas habuit ⁊ nunꝙ fertilem meſſem produxit. De hoc etiā Aug. in libro contra Fauſtū ſic dicit. Agricole plꝰ placent agri qui ſpinis etiā magnis eradicatis centenū proferunt: ꝙ qui nullas ſpinas vnꝙ habuerunt ⁊ vix ad triceſimum peruenerunt. Si aūt intelligatur de iuſtis feruentibus: tūc diſtinguendū eſt inter affectū ⁊ effectū. Naꝫ ſm Boñ. meliori maior affectus: magis aūt indigenti: maior eſt tribuendus effectus. Uidemus eñ ꝙ ſi aliqua mater decē filios haberet: ſi vnus infirmatur ⁊ poſtea ſanatur: maiꝰ gaudiū oſtendit de ſanitate iſtius recuperata ꝙ de ſanitate in alijs conſeruata.

De gl'ia quā acquirunt peccatores cōuerſi ⁊ de ipoꝝ btitudie in regno celoꝝ. Cap. III

t Ertiū donū quod deus peccatoribꝰ penitentibus elargitur: dicitur glorificationis. Nā in celeſti ⁊ beata hieruſalē ipos tandē aggregat ſocietati ciuiū ſupernorū. Neq3 eñ ꝓpter peccata ipis infimū locū concedit: quinimo vt ſaluator ait ꝓpter ipſam pniam meretrices ⁊ publicani precedent in regno celoꝝ. Quanta aūt ſit eoꝝ gloria in celo: oſtēditur in Thayde meretrice: de qua in vitiſpatrū legitur ꝙ tante pulchritudinis extitit: ꝙ multi ꝓpter eā venditis ſubſtātijs ſuis ad vltimā paupertatē deuenerunt. ſꝫ ⁊ amatores eius mutuo ſe interficiebāt. Qđ cū audiſſet abbas Pannutius: ſumpto habitu ſeculari ⁊ vno ſolido: ꝓfectus eſt ad eā in quandā egypti ciuitatē: deditq3 ei ſolidū q̄ſi ꝓ mercede peccandi. Illa aūt accepto precio ait illi. Ingrediamur ſimul camerā. Cunq3 ingreſſus eſſet ⁊ locū precioſis ornamētis ſtratum aſcēdere inuitareť: dixit ad eā. Si eſt interius cubiculū in ipm eamus. Illa aūt dixit. Eſt quoddā cubiculū vbi nullus ingreditur. Si vero deū times: nullus locus eſt qui eiꝰ diuinitati abſcondatur. Qđ cū ſenex audiſſet dixit ei. Scis eſſe deū? Cūq3 illa reſpondiſſet ſe ſcire deū ⁊ regnū futuri ſeculi: necnon tormenta peccatoꝝ: dixit ei. Si ergo hec noſti: cur tot animas perdidiſti? Et non ſolū ꝓ tua: ſed ⁊ ꝓ alioꝝ reddenda rōne damnaberis. Illa vero prouoluta ad pedes abbatis Pannutij cū lachrymis orabat dicens. Scio eſſe pniam pater: ⁊ confido remiſſionē te orante ſortiri. Pe-

ſo tribus horis induciasꝰ: ⁊ poſt hec quo volueris ibo: ⁊ quecunqꝫ preceperis faciam. Cūqꝫ ei locum abbas conſtituiſſet vbi veniā impetrare deberet: illa collectis omnibus quecūqꝫ de peccatis lucrata fuerat: perlatiſqꝫ in media ciuitate populo expectante igne combuſſit clamans ⁊ dicens. Venite omnes qui peccaſtis mecum: ⁊ videte quomodo ea que mihi contuliſtis exuram. Cum autem omnia incendiſſet: ad locum quem abbas pannutius conſtruxit perrexit. Qui illam in cellula parua recluſit: oſtiumqꝫ cellule plumbo ſignauit: ⁊ paruam reliquit feneſtram: per quam ei cibus daretur. iuſſitqꝫ parum panis ei ⁊ paululum aque ab alijs miniſtrari. Cumqꝫ ergo tribus annis fuiſſet incluſa: profectꝰ abbas pannutius ad abbatem Antonium: cōuocatis diſcipulis vt ab eo inquireret ſi remiſiſſet ei ſua peccata deus: narrata cauſa ſanctus Antoniꝰ diſcipulis conuocatis: precepit vt illa nocte orarent. Statimqꝫ abbas Paulus maior diſcipulus Antonij vidit in celis lectum precioſis veſtibus ornatum: quem tres virgines facie clara cuſtodiebant. Cumqꝫ paulus diceret gloriam illam eſſe Antonij. non eſt Antonij: ſed Thaydis meretricis: vocem ſibi dicentē audiuit. Quod cum mane audiſſet abbas pānucius cum gaudio diſceſſit. Et cum illā eduxiſſet de cella: quindecim diebus ſuperuixit ⁊ pauſauit in pace. Ergo aperiant oculos ſuos peccatores vt videant longitudinem latitudinem altitudinem ⁊ profundum ardentiſſime charitatis dei: qui ſua ampliſſima ⁊ immenſa clementia paratus eſt ſemper peccatoribꝰ penitentibꝰ dare ſalutem: quam nobis omnibꝰ largiatur ipſe qui viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

Explicitus eſt tractatus de diuina charitate.

Tabula in ſequentem tractatum.

De immortalitate anime: vbi tractatur de vita in communi. Sermo I

De vita hoīs ſꝫ ſuā beatitudinē. Ser. II

De immortalitate anime que ſua nobilitate exemplis ⁊ teſtificatione ꝓbaꝝ. Ser. III

Sequitur tractatus de immortalitate anime: cuius ſunt ſermones III

De vita in communi Sermo I

Viſti autē in perpetuū viuent. Scribunꝝ hec verba originaliter Sap. v. Quī falſo plerıqꝫ opinantur extinctos hoīes corporali morte amplius nec viuere nec viuificari poſſe: ſianteqꝫ ex hoc in oībꝰ vitijs brutis deteriora in p̄ſenti tractatū de imortali vita ſtatui compilare. Eſt ꝗppe ſatis ſuperqꝫ neceſſariū aperire oībus: quēadmodū dei ſapīa ſtatuit vt homines ꝑ varietate meritoꝝ: aut in eternū viuant in feliciſſima patria paradiſi: aut illā cōtemnentes eternis ſupplicijs deputētur. Nā que durior petra cenſeri poteſt ꝙ̄ peccator homo: qui ſentiens certitudinaliter proponi ſibi bonum ⁊ malum perpetuo duraturū a peccato ſeparari non curat? Grandis equidem iactura eſt pro momentaneo ac labili huius mundi bono perdere gaudia nunꝙ̄ defutura: ⁊ obligare ſe in ſecula ſeculoꝝ ad eternas penas. Quapropter vt ipſius immortalis vite plenior ac lucidior poſſit haberi noticia: in h̄ ſermone ad vitam in cōmuni ſtilum noſtrū dirigemus: de qua tria myſteria erunt contēplanda.

Primū erit de vite diffinitione

Secundū erit de vite originatione.

Tertiū erit de vite ſubſtātiata ſuſceptione.

Quid ſit vita ſm philoſophum declaratur: ⁊ an anima ſit ipſa vita. Caplm I

Primum dicendum erit de vite diffinitione. Nā vt Cicero tradit in primo de officijs. Omnis que a ratione ſuſcipitur de aliqua re inſtitutio: debet a diffinitiōe proficiſci, vt facilius intelligatur quid ſit de quo diſputetur. Igitur inquiramus primo quid ſit vita. Et diffinitur ſic a pħo libro de motu cordis. Vita eſt actus anime primꝰ in motu corporis adaptati ad mouēdū. Ex quibus verbis dubitatio mouetur. an vita ſit ipſa anima? Et quibuſdā videtur ꝙ ſic. Nam Ambro. in libro de bono mortis oñdit ꝙ aīa non pōt mori: q2 eſt vita, ⁊ vita eſt cōtraria morti. Ait aūt ſic. Aīa vita eſt: quō pōt mortem ſuſcipere: cū ſit ipſi contraria? Ipe etiam Ambroſius in eodem libro probat ꝙ vita ſit anima ſic. Cui anima infunditur: vita infunditur, a quo aīa diſcedit: vita diſcedit. Aīa ergo vita eſt. Iſidorꝰ libro. i. de ſum. bo. Vita in quit corporis eſt aīa. Sed ⁊ pħs vult ꝙ aīa viuat ſeipſa. Igiꝰ erit ſua vita. Quod ꝓbari poteſt. Anima viuit, aut ergo ſeipſa aut alio. Si alio: aut illud viuit: aut nō. Si nō ergo nō dat vitā. Si viuit: ergo aut ſeipſa aut alio. Tūc ſimiliter queriꝰ de illo alio. Si ergo nō eſt abire in infinitū: relinquiꝰ ꝙ illud quo viuit viuit ſe ipſo. Sꝫ verſimilius eſt ꝙ aīa viuat ſeipſa ꝙ̄ aliud quo viuit. ergo aīa ſeipſa viuit: ergo aīa vita eſt: ergo vita eſt aīa. Soluit aūt hāc ambiguitatē Alex. iu. ij. volumine ſūme ſue. d. q. xc. mē. ij. ar. ij. ꝙ vita nō eſt aīa: ſꝫ actus ab ipſa egrediēs. Quia vt ſcribiꝰ in libro de motu cordis, primus ⁊ ꝯtinuus actus aīe vita eſt. Vñ aīa eſt cā vite in corpe, ⁊ cā aīe eſt cā vite in ipſa. Vñ vita qua aīa in ſe viuit nō eſt aīa. ſed illud qō eſt cauſa aīe: ideo vita nō eſt aīa: nec ecōuerſo formaliter loqñdo. Ad auctoritates in ꝯtrium allegatas rñdet Alex. ꝙ intelliguntꝰ per comitantiā cauſalē: nō ꝑ identitatē eſſentialē. rōne ſcꝫ effectus quo ipſa corpus viuificat. Ad aliud etiā qō inducebaꝰ: ꝙ aīa viuit ſeipſa aut alio ⁊c̄. rñdet p̄dictus doctor, ꝙ anima dr̄ viuere ſeipſa: q2 principiū vite eſt in ipſa: nec eſt ab aliquo extra ipſam ſicut eſt de vita corporis: qō eſt ab intrinſeco. ſ. ab ipſa anima: ſm ꝙ dicit Amb. ꝙ aīa cauſat vitam: ⁊ facit ꝙ vita ſit in corpe. Nota ergo ꝙ viuere ſeipſo eſt dupliciter. Aut ſicut ſe toto: aut ſicut aliquo ſui. Verbi grā. Aliter viuit anima ſeipſa: aliter vita. Viuit enī vita ſeipſa tota ſicut eſt. Vñ viuere vite eſt eſſe. In vita enī nō eſt aliquid qō nō ſit vita. Sed anima viuit ſeipſa. id eſt aliquo ſibi intrinſeco. vt potē formali principio: qō nō eſt alterius nature ꝙ̄ ipſa anima. Et ideo ex hoc nō ſequiꝰ: ꝙ aīa ſit vita. Si enī hec eſſet vera. anima eſt vita: neceſſario oporteret ꝙ idem in ea eſſet informans ⁊ informatū. id eſt ipſa eſſet ſua forma Et idem eſſet illi eſſe ⁊ viuere. ſicut idē eſt vite eſſe ⁊ viuere: q2 vita ſeipſa viuit. Vita ergo eſt actus primus ⁊ cōtinuus ſubſtantie nobilis mouentis: vel cognoſcentis: vel vtrūqꝫ facientis. Sed adhuc arguūt quidā dicentes ꝙ vita nō poſſit eſſe actus aīe. Nam vita cū ſit perfectio viuentiū: actus cū ſit accidēs: nō pōt eſſe perfectio talium. Rñdet ad hoc Alex. ꝙ eſt primus actus forme ſubſtantialis: ⁊ eſt actus cōſequens ad primū actum. Licet autem cōſequentiū actuum ſit aliquod accidēs: tamē actus primus qui eſt perfectio ſubſtantie nō eſt accidens. Nam ſicut intellectus qñqꝫ noīat ipſaꝝ potētiaꝝ intellectiuaꝝ: qñqꝫ autem actum eiuſdē accidentalē vt ſcꝫ qui ꝓuenit ex cōprehenſione rerū extrinſecarū. ſimiliter eſt de vita. Vñ vita qñqꝫ noīat ipſam vitā ꝓut eſt ſubſtantia: qñqꝫ actū eiuſdē accidētalē. Iſta nihilominus rudibus oñdi nō pñt: q2 vt Ari. inqͭ in tertio metapħ. Soluere vinculū ignorāti nō eſt poſſibile.

Unde vita habet ſuum principiū.

Capitulū II

Secundū myſteriū cōtemplandū eſt de vite originatiōe. vnde ſcꝫ vita trahit originē ſicut a principio efficiente. Et Plato dicit animā eſſe principiū vite. In libro autē de motu cordis dr̄, ꝙ motus eſt cauſa vite. Ariſ. ij. de aīa. Anima eſt viuentis corporis cauſa: ⁊ principiū verū. Tamen reſtat dubiū. q2 ex verbis ſctōꝝ videtur ꝙ oīs vita ſit a deo. Inqͭ enī Aug. li. de vera religione. Nulla vita eſt que nō ſit ex deo, q2 deus ſūma vita eſt, ⁊ ipſe eſt fons vite. Et Dionyſius in li. de diui. no. Omnis vite erit vitalis motus ex vita ipſa que eſt ſuper oēm vitā. Et Gen. ij Formauit deus hoīem de limo terre. ⁊ inſpirauit in faciē eius ſpiraculū vite. ergo ꝑ effectū principiū vite eſt ipſe deus. Rñdet Alexā. vbi. ſ. dicēs, ꝙ aliqͩ viuit in ſe ꝑ ſe ⁊ ex ſe. vt vita p̄ma q̄ eſt deus. Et aliqͩ viuit in ſe ⁊ per ſe: ſed nō ex ſe: vt aīa ⁊ angelus. Eſt iterū aliqͩ qō viuit in ſe: ſed nō ex ſe: nec ꝑ ſe: vt aīa ſenſibilis ⁊ vegetabilis. Illoꝝ que viuūt ꝑ ſe et in ſe: quedā pñt alijs vitā cōicare: vt aīe rationales corporibus organicis potentiā vitam habentibus. quedā nō poſſunt: vt ſpūs angelici ⁊ ſpūs rōnales. quedā que nō ꝑ ſe ſed participando vitā illis mediantibus que ꝑ ſe viuunt: vt corpꝰ humana. Ex quibus patet ꝙ quedā ſunt que ꝑ ſe viuūt. vt ſunt ſpūs angelici: ⁊ aīe rōnales. Dicimus ergo ꝙ vita eorū q̄ per ſe viuūt imediate ſit a deo ſicut eoꝝ ſubſtantia vel eſſentia. Vita vero eoꝝ que viuūt participando vitā mediantibus illis q̄ viuūt per ſe: nō eſt imediate a deo: ſed illis mediantibus q̄ ꝑ ſe viuūt. Sed ꝓpꝰ hoc qō diximus ſanctus Tho. q. xviij. prima ꝑte. querit dubiū videlicet. Utrū oīa ſint vita in deo. Et ꝙ ſic ipſe ꝓbat. q2 Joħ. i. diciꝰ. Qō factū eſt: in ipſo vita erat. ſed oīa ꝑ deū facta ſunt. ergo in deo oīa ſunt vita. Inſuꝑ viuere dei eſt eius intelligere. In deo autē idē eſt intellectus ⁊ qō intelligiꝰ: ⁊ ipſum intelligere eius. Unde quicqͩ eſt in deo vt intellectū: eſt ipſum viuere: ſeu vita eius. Cū ergo omnia que facta ſunt a deo ſint in ipſo vt intellecta: ſequitur ꝙ omnia in

ipſo ſint vita diuina. Cōtra tñ hoc poſſumꝰ inſtare. Primo ſic Act.xvij.c.dr. In ipō viuimus mouemur ⁊ ſumus: ſ; nō oīa in deo ſūt motus. ergo non oīa in deo ſunt vita. Scḋo ſic. Oia ſunt in deo ſicut in pmo exēplari. Cuʒ ergo nō oīa viuant in ſeipſis: videt ꝙ nō oia i deo ſint vita. Rñdet his pfatus doctor. Ad primū ꝙ creature dicunt eſſe in deo dupl̄r. Uno modo inqntū ꝯtinent ab ipō ⁊ ꝯſuant xtute diuina: ſicut ea dicimꝰ eſſe in nobis: q̄ ſunt in noſtra ptāte. Et ſic creature dicunt eē in deo put ſunt in pprijs naturis. Et h̄ mō itelligit xbū apl̄i dicētis. In ipō viuimꝰ mouemur et ſumꝰ: qr noſtrū eſſe: ⁊ nr̄m viuere: ⁊ noſtrum moueri cauſat ab ipō deo. Alio modo dicunt res eē in deo ſic̄ i cognoſcēte. Et ſic ſunt i deo p pprias rōnes q̄ nō ſunt aliud in deo ab eſſentia diua. Uñ res put ſunt in deo ſūt eēntia diua. Et qr eēntia diua eſt vita. nō aūt motꝰ: ide ē ꝙ res h̄ modo loquēdi in deo non ſunt motus ſ; vita. Ad ſcḋʒ dicit ꝙ exēplata opʒ ꝯformari ẜm rōnē forme: nō aūt ẜm moduʒ eſſendi. Nā alterꝰ modi hʒ eē q̄libet forma i exēplari ⁊ in exēplato: ſic̄ forma domꝰ i mēte artificis hʒ eſſe imateriale ⁊ intelligibile. In domo aūt q̄ eſt extra aiam hʒ eſſe materiale ⁊ ſenſibile. Unde rōne rerū que in ſeipſis nō viuūt in mēte diuina ſunt vita: qr in mēte diuina habēt diuinū eſſe.

De ſubſtantiata ſuſceptione vite: ⁊ que ſūt illa que vitam ſuſcipiunt ⁊ viuentia dicūtur. Capitulum III

t Ertiū myſteriū ꝯtemplandū eſt de vite ſubſtātiata ſuſceptione. videlʒ que ſunt illa q̄ vitā ſuſcipiunt ſeu viuunt: ita vt viuētia dici poſſint. Et fit circa h̄ inſtantia tripliciter.

Primo reſpectu omniū rerum naturaliuʒ an viuant.

Secundo reſpectu corporum celeſtiuʒ an illis ſit vita.

Tertio reſpectu increate nature an inſuper etiam ipſa ſit viuens.

Primo qbuſdā forte videret ꝙ i oibꝰ rebꝰ naturalibꝰ ſit vita. Inqt em̄ Ariſt. viij. phi. ꝙ motꝰ eſt vt vita qdā natura exñtibꝰ hoibus ⁊ ſ; oēs res naturales pticipāt motū. ergo oēs res naturales pticipāt vitā. Sʒ ꝯ h̄ Dio. in li. de diui. no. ait ſic. Plāte ẜm vltimā reſonantiā vite hñt viuere. Ex qbꝰ xbis accipit ꝙ vltimū gduʒ vite obtinēt plāte. Rñdet ẜʒ Th. i. pte. q. xviij. ꝙ illa ppe dicunt viuētia: q̄ ſe ipſa ẜm aliquā ſpēm motꝰ mouēt. Alia xo in quoꝝ natura nō eſt. vt agāt ſe ad aliquē motū vel opationē. viuētia dici nō pñt niſi p ſilitudinē. Et ſic xbū phi pōt intelligi vl̄ de motu pmo ſcʒ corpoꝝ celeſtiū vel de motu cōiter. Et vtroqʒ modo dr q̄ſi vita corpoꝝ naturaliū p ſilitudinē ⁊ p ppetatē. Nā motꝰ celi eſt in vniuerſo corpaliū naturarū: ſicut motꝰ cordis in aiali quo vita cōſeruat: ⁊ ſil̄r quicūqʒ motꝰ naturalis ſe hʒ ad res naturales vt quedā ſilitudo vitalis opationis. Scḋo fit inſtātia de corpibꝰ celeſtibꝰ de qbꝰ nōnulli aſſerunt ꝙ ſint aiata. Scribit ſiqdē Aug. li. xviij de ci. dei. c. xli. ꝙ Anaxagoras apud athenienſes reꝰ factꝰ ſit: qr ſolē dixit eē lapidē ardēteʒ negāſqʒ vtiqʒ eſſe deū. Et vt docet dñs Bon. in. ij. di. xiiij. pte. i. ar. iij. q. ij. quidā phi poſuerūt ꝙ celi haberēt aiam: ⁊ ꝙ celū eēt magnū aial: ⁊ ꝙ moueret a ppria forma pfecta: ſic mouet aia. Et hanc aiam motricē poſuerunt regi ⁊ dirigi a deo mediāte intelligentia. Cui poſitioni qdā inherētes inducūt Hiero. aſſerentē ſup illud Eccl's. i. Luſtrās vniuerſa p circuitū pgit ſpūs. ꝙ celi ſunt aiati. Quibꝰ obſtat dictū Io. Damaſ. d. li. ij. Nullus aiatos celos aut luminaria exiſtimet. Inaiati qppe ſunt ⁊ inſenſibiles. Rō xo pōt eē ẜm Bon. vbi. ſ. qr ſuba intellectual̄ nō vnit corpi niſi mediāte vegetabili ⁊ ſenſibili: Et ita ſi celuʒ pficeret a ſuba ſpūali: hrēt ſentire ⁊ vegetari. Hiero. xo metaphorice locutꝰ eſt. Qḋ ſi adhuc obijceret ex xbis cōmētatoris. q̄ ait i. ij de celo ⁊ mūdo. Principia q̄ ſūt in orbibꝰ ſūt viua. Phs etiā dicit ꝙ pncipiū potential̄r ⁊ cā in vita ē orbis. Ad pmū dici pōt ẜm alex. vbi. ſ. q. xcix. mē. iiij. ꝙ illud intelligit de itelligētijs que viuūt q̄s motrices orbiū ponūt. Uel dicunt viua effectiue. nō ꝙ hēant vitaʒ vt formā vl̄ actū: ſ; effectiue tm̄ ſic̄ hñt calorē aut frigꝰ: nec tñ calida ſūt nec frigida formaliter loquēdo. Uiua itaqʒ dici pñt. i. ꝯſuātia viuētes in vita. Nimirū deteſtādus eſt error pouentiū illa viuere cū facile ſi aliqd diuinitat̄ hrē poſſent ea venerarēt ac colerēt. Iſti quidā falſitate deluſi ſolē ⁊ lunā deos exiſtimātes corpa illa adorare ſunt auſi. De qbus ſic loquit Euſebiꝰ li. i. de euāgelica ppatōe. Egyptios ferūt pmos oim cū in celū oculos ſuſtuliſſent: motū ordinē ⁊ quātitates corporum celeſtiū admirātes: ſolē ac lunā deos putaſſe: ac ſoleʒ qdē oſirim. lunā yſin nūcupaſſe a ppetate qdā inditis ſibi noibꝰ. Nā ſi qs ad latinā linguā xba trāſferat multioculꝰ oſiris dici pōt. Nec id ab re. Radios em̄ ſuos quaſi

multos rebꝰ imittit oculos qbus oia pſpicit. yſin vero latine priſcā dicere poſſumꝰ: lune h̄ nomie indito: qr ſempiterna priſcaqʒ ſit. Et iterū de grecis idē platonē inducit. Plato interim in cratillo ſic ſcribit ad verbū. Uident mihi primi grecoꝝ eos ſolūmō deos putaſſe: q̄s etiā nūc multi et barbaris colūt ſolē videlʒ atqʒ lunā: tellurē: ſtellas: atqʒ celū. Nam cū ipa cernerēt thein ſemp hoc ē currere atqʒ reuolui ab hac ipſiꝰ thein natura theos. i. deos appellarūt. Tertio de natura increata dubitat an ipa ſit viuēs. Cū em̄ vita addat ſupra eē in illo in quo nihil addit ad eſſe: videt ꝙ nō ſit ibi vita. In deo aūt nihil addit ad eſſe: alioquin in ipſo eſſet aliqua cōpoſitio. Uñ nec in ipō erit vita. Rñdet Alexā. vbi. ſ. mē. i. ꝙ in deo eſt vita nō p drām a ſuba: ſ; ipē ſua vita eſt ⁊ ſuū viuere: ⁊ tāto nobilior eſt eiꝰ vita quāto ſimplior. Quia aūt diuinū eſſe eſt ſimpliciſſimū nihil habēs de potētialitate admixtū: ideo eſt in plena actualitate atqʒ vigore. Qḋ aūt in deo ſit vita: pʒ p Aug. q̄ ait in libro de fide ad petrū. Deꝰ natural̄r vita eſt. Inde ē ꝙ antiqui p iuramentū ſolebāt dicere, viuit dñs. ſicut pʒ. xxij. q. i. c. ⁊ iurabūt. Et. i. Reg. xix. ⁊. xxiiij. ⁊. xxvi. ⁊. xxviij. Et. ij. Reg. ij. Et Iudith. xiij. dixit illa ſctā Iudith. Uiuit ipſe dñs deꝰ noſter. Et Eſa. xlix. Uiuo ego dicit dominus. Et Daniel̄. xiiij. dixit daniel. Nō colo idola manufacta: ſ; viuentē deū q̄ creauit celū ⁊ terrā. Et Hier. xxij. Uiuo ego dicit dñs. Et Ezech. xiiij. ⁊. xvi. Uiuo ego dicit dñs deus. Ipe ergo eſt deus qui viuit cuiꝰ vita eſt eterna. Tum qr eſſe diuinū eſt eternū. Ut aūt inquit Tho. pma pte. q. x. art. i. illud qḋ vere eſt eternū nō ſolū eſt ens ſ; viuēs. Tum qr vt ait Ariſt. xi. metaph. oſtenſio ꝙ deꝰ ſit intelligēs ꝯcludit ꝙ hʒ vitā ſempiternā ⁊ pfectiſſimā. qr eiꝰ intellectꝰ eſt pfectiſſimꝰ ⁊ ſemp in actu. Quare cū ipē ſit vita vera: alijs nō tm̄ tpalē ſ; etiā eternā vitā cōcedere pōt: ad quā iuſti feſtinantes adipiſcunt regnum celoꝝ: in quo xp̄us ſaluator noſter viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

Explicit ſermo de vita tpali in cōi.

De vita hois ante ſuā btitudinē. Ser. II

Uſti autē in perpetuū viuent. Iterū vbi. ſ. Acquirenda nunc eſt vita imortalis nō ſine labore. quoniā ipa eſt premiū cuiuſcunqʒ operis virtuoſi. Et vt Gregorius ait in ſermone plurimoꝝ martyrū: ad magna premia perueniri non poteſt niſi per magnos labores. Ueruntamen anteqꝫ de ipſa vite eternitate quicq̄ dicamꝰ: de vita hois ante ſuā beatitudinē aliquid aperiemus. Unde conſiderabimꝰ eā ẜm triplicem ſtatum.

Primo ẜm ſtatū nature ꝯdite

Scḋo ẜm ſtatū nature lapſe

Tertio ẜm ſtatū nature reparate.

Qḋ in ſtatu nature cōdite hō ſi voluiſſet impaſſibilis fuiſſet ⁊ imortalis. Capl'm I

p Rimo conſideremus hois vitā ẜm ſtatū nature condite. ſcʒ ante peccatū: quo tpe ſi voluiſſet impaſſibilis erat ⁊ imortalis. Ad qḋ plenꝰ intelligenduʒ erūt declarāde tres difficultates. videlʒ

Prima de impaſſibilitate.

Scḋa de imortalitate.

Tertia de cibi neceſſitate.

Prima difficultas eſt de ipaſſibilitate. quō ſcʒ verū ſit ꝙ hō cōditꝰ fuerit ipaſſibilis. Primo quia ſentire eſt quoddā pati: ſed in ſtatu innocentie erat homo ſenſibilis, ergo ⁊ paſſibilis. Secūdo quia corpus homis molle fuit ⁊ omne molle naturaliter paſſiuū eſt a duro. ergo ſi corpori primi homis oblatū fuiſſet aliquod durū ab eo pateretur. ⁊ ſic fuiſſet homo paſſibilis. Tertio quia Aug. ſuper Geñ. ad literam dicit. Adā non māducauit de pomo eo ꝙ nō crederet eſſe deū: ſed ne ſuas delicias cōtriſtaret. ſcʒ vxorē ſuā. ſicut Salomon adorauit idola. iij. Reg. xi. ne cōtriſtaret vxores ſuas. Ex quibus patet ꝙ Eua erat cauſa propt quā Adā comederet. Nā ſtatus prime conditionis erat ſtatus paſſibilitatis anime ⁊ corporis triſtabilis in ſtatu prime conditionis. Sed triſticia eſt paſſio affligens animā. Relinquitur ergo ꝙ ſtatꝰ prime cōditionis erat ſtatus paſſibilitatis anime ⁊ corpis. Ad h̄ obiecta ſoluēda ſanctꝰ Tho. i. pte. q. xcvij. ar. ij. dicit ꝙ paſſio dupl̄r dicit. Uno modo proprie: ⁊ ſic pōt dici qḋ a ſua naturali diſpoſitione remouetur. Paſſio enim eſt effectus actionis ẜm Gilbertū porretanū libro ſexto principiorū. In rebus autem naturaliter contraria agunt ⁊ patiuntur ad inuicem: quoꝝ vnū remouet alterum a ſua naturali diſpoſitione. Et de hoc dicit Damaſcenus ꝙ paſſio eſt motus preter naturam. Alio modo dicitur paſſio cōmuniter ẜm quamcūqʒ immutationem: etiā ſi pertineat ad perfectionem, ſicut intelligere vel ſentire dicitur quoddam pati. Patet ergo ex diffinitione iſta ꝙ paſſio erat iſto ſecundo modo ⁊ non primo. quoniā ſentire ⁊ dormi-

re non remouent hoiem a naturali diſpoſitione: ſed potius ordinantur ad bonum nature.

Ad ſecundū idē doctor dicit ꝙ in illo ſtatu hō poterat corpus preſeruare ne pateret ab aliquo duro. Poterat quidē per ꝓpriā rōnem per quā poterat vitare nociua. Poterat etiam per diuinā ꝓuidētiā que ſic ipm̄ tuebatur: vt nihil ei occurreret ex improuiſo a quo lederetur. Ad tertiū r̄ndet Alexā. in tertio volumine ſumme ſue. q. i. ꝙ ꝗuis hō haberet naturā triſtabilē nunꝗ tn̄ triſtaretur dūmō ratio per negligentiā ⁊ ꝓprio ſtudio non deficeret. Concludunt itaqꝫ doctores oīno impaſſibilitatē illius ſtatus. Vn̄ Iſidorꝰ libro de trinitate ait. Si hō in paradiſo innocens viueret: nec ignis eū vreret: nec aqua mergeret: nec aeris abſentia ſuffocaret: nec oīa que nocent mortalibus impedirent. Et Aug. lib. xiiij. de ciui. dei. c. xxvi. ait. Nihil corruptionis in corpore vel ex corpe vllas moleſtias: vllis eius ſenſibus ingerebat. Nullus intrinſecꝰ morbꝰ, nullus ictus metuebatur extrinſecus. Sūma in carne ſanitas erat: ⁊ in animo tota tranquillitas. Sicut in paradiſo nullus eſtus aut frigꝰ ſic in eius habitatore nulla ex cupiditate vel timore accidebat bone voluntatis offenſio. Nihil oīno triſte: nihil erat inaniter letū. hec ille. Notandū tn̄ ſm̄ dicta Scoti ⁊ dn̄i Boñ. ⁊ alioꝝ doctoꝝ diſt. xix. ſecundi libri ꝙ impaſſibilitas illa non erat dos ſicut impaſſibilitas beatoꝝ: qm̄ ſolū priuabat actū: ſed non potentiā patiendi. Impaſſibilitas vero beatoꝝ priuat actū ⁊ potentiā paſſionis ſm̄ oēm ſtatū.

Et ne cui impoſſibile videat̄ qđ dicimꝰ de ſtatu primi hoīs oīa ad dei volūtatē ⁊ ordinē referendo inſpiciamꝰ exempla quibus patere pōt qualiter deꝰ actū ſuſpendit actiuoꝝ ⁊ paſſiuoꝝ approximatoꝝ ⁊ non impeditoꝝ: ita vt actio non fuerit ſecuta: ſicut ſm̄ naturā factū fuiſſet. Eſt quippe ignis elementum maxime actiuitatis: ⁊ nihilominus tres pueros in ardentē fornacē miſſos vt comburerentur: nec minime leſit: quinimo ambulabant in medio flāme laudantes ⁊ benedicentes deū. Dan. iij. Sanctiſſima Agnes flammis iniecta fuit ⁊ nihil ſibi nocuit. Iohānes euangeliſta Domitiani crudeliſſimi tpībus: rome in doliū feruētis olei miſſus illeſus exiuit. Idē etiā venenū mortiferū bibit: quo exhauſto duo alij extincti fuerant: ipe vero intactus permāſit. Quid plura? Indomitas feras māſuetas fecit deus ſanctis ſuis. Nonne fecit ſemp iternꝰ deꝰ ꝙ illos nedū offendere auſe ſūt, vt tn̄ etiā eis obediebāt ac ſi rōne vigerēt? Ferociſſimi int̄ alii a leones reputent̄: ⁊ tn̄ Antonio miniſtrabant ad terrā effodiēdā ꝓ ſepultura pauli primi heremite. vt in vitiſpatrū de paulo legitur. Leōis p̄ſidio abbas zoſimas ſctē marie egyptiace corpuſculū ſepeliuit. Leonē etiā Hieronymꝰ habuit: q̄ ita obediēs erat vt ⁊ aſinū monaſterij ad paſcua dirigeret. De Iona legimꝰ ꝙ fuit a cete deuoratꝰ: ⁊ poſt triduū ad littus ab eadē belua ſanꝰ fuit electꝰ. Ione. ij. Nec mirandū ſi ad ipm̄ rerū oīm opificē ſapiam atqꝫ potentiā iſta referamꝰ. Ipē ſiquidē ⁊ hec ꝑpa tenebrarū ꝓut meliꝰ indicauit hoī ꝯuenire aliquibꝰ beluis marinis dōauit vt cū hoīe familiaritatē ꝯhere poſſent. Sicut de delphine Plinius in libro de naturali hiſtoria ait. Delphinus hoīem nequaꝗ vt alienum expaueſcit: ſ obuiā nauigijs venit exultās alludit. Solinꝰ aūt de mirabilibus mūdi lib. i. inqͭt. Auguſto p̄ncipe in cāpania delphinū puer fragmentis panis p̄mo allexit: ⁊ in tantū ꝯſuetudo valuit vt alendū ſe etiā manu ipīꝰ crederet. Moxqꝫ cū pertuliſſet puerilis audacia eū inter ſpacia lucerni lacus euectauit. Unde effectū eſt vt a Baiano littore puerū equitantē vſqꝫ ad puteolos veheret. Hoc per annos plurimos tādiu geſtum eſt donec aſſiduo ſpectaculo deſineret eſſe miraculū. Sed vbi puer obijt ſub oculis publici deſiderij merore delphinus interijt. In africo quoqꝫ littore delphinꝰ ab hipponēſibꝰ paſtus eſt: tractandūqꝫ ſe prebuit impoſitoſqꝫ frequenter geſtauit. ꝓcōſul africe flauianꝰ ipē eū contigit. Apud Iaſſum aūt vrbē puerū delphinus adamauit. Quē p̄ maria inſidentē cū vndoſior fluctus necauiſſet: delphinus ad terraꝫ reuexit: ⁊ ac ſi ille reatum ſuū fateretur: penitentiā ſuā morte mulctauit: nec amplius ꝓfunda reuerti voluit. Hec. A. Gellius in libro noctiū acticarū. Et Aug. libro primo de ciui. dei. c. xiiij. dicit ꝙ Arion citharista optimus a Periandro corinthioꝝ rege artis gratia dilectus fuit: a quo licentia obtenta ſiciliā ⁊ alias partes italie viſitauit: demulcēs aures omnium ⁊ mentes: adeo vt multas quantitates pecunie congregaret. Et reuerti proponens Corinthum: elegit ſibi nauim ⁊ nautas Corinthios. Naute autē proiecta in altum naui tenuerunt concilium de ipſo necando. Arion autem intellecta morte pecuniam ⁊ bona ſua obtulit ⁊ cuncta que habebat illis dedit pro ſalute. Tunc ei naute inquiunt: ſibi vim proprijs manibus nō inferre: ſed imperāt ꝙ ipē ſolus in mari ſaliat. Orauit tūc citharedꝰ Arion ꝙ

ſibi ꝑmittant nobiles veſtes capere ⁊ cū fidibus illius carmē canere. Naute vt delectarēt̄ eius cantu quod orauerat conceſſerūt. Arion ergo ſtans in ſummo puppis ornatus altiſona voce cātauit. demum cū fidibus: ⁊ ornatu ſeſe in ꝓfundū egit. Naute nequaꝗ dubitantes qn̄ periſſet curſum ſecuti ſunt. Sꝫ cōtigit delphinū aduenīſſe dorſoqꝫ ſuo cautorē in latoniam regionē deportaſſe. Arion vo᷑ petiuit Corinthū: retulitqꝫ oīa regi. Qui nautas fecit inquiri. Quibus inuētis interrogauit q̄d foret de Arione. Qui r̄ndeRūt ꝙ eēt in italia. Quos tn̄ mentiri volentes rex de v᷑itate conuicit. Huius hiſtorie argumēto dicit A. gelliꝰ ꝙ athenis ſuo tempe ſculptū atqꝫ pictū videbatur ſimulacrū. ſ. delphinus vehēs ſup̄ quo effigies ſedebat humana. Diximus iſta vt clareat oībus nō eſſe durū quod loqͥmur de hoīs conditi impaſſibilitate. Scōa difficultas ē de illius ſtatus imortalitate: quomō ſcilꝫ poterat tūc corpꝰ hoīs eſſe icorruptibile ⁊ imortale. Nā om̄e compoſitū ex ꝯrarijs eſt naturalr̄ diſſolubile ⁊ corruptibile. igit̄ ⁊c. Ad iſtud r̄ndet hugo in libro de ſacramētis vbi ponit tres ſtatus humane nature.

Primus eſt nature cōdite.
Scōs eſt nature lapſe.
Tertius eſt nature beate.

In p̄mo ſtatu habuit homo poſſe peccare ⁊ poſſe nō peccare: ⁊ ſic habuit poſſe mori ⁊ poſſe nō mori: ⁊ hoc fuit p̄ma hūani corpis immortalitas. In ſcōo ſtatu habuit poſſe mori ⁊ nō poſſe nō mori. Et ſic poſſe peccare ⁊ nō poſſe nō peccare: qm̄ in hoc ſtatu ē peccādi et moriēdi neceſſitas. In tertio vo᷑ ſtatu habebit poſſe nō mori ⁊ nō poſſe mori: ſicut ⁊ poſſe nō peccare ⁊ nō poſſe peccare: qm̄ ad hunc ſtatū ꝑtinet moriēdi et peccandi impoſſibilitas. Sāctus vero Tho. in p̄ma pte. q. xcvij. art. i. dicit ꝙ aliq̄d poteſt dici incorruptibile tripl̄r. Uno modo ex parte materie: eo ſcꝫ ꝙ nō habet materiā: ſicut angelus. Uel hꝫ materiam que nō eſt potencia niſi ad vnā formā ſicut corpus celeſte. ⁊ hoc dicit̄ ſm̄ naturam incorruptibile. Alio modo aliquid dr̄ incorruptibile ex parte forme: q̄r. ſ. rei corpali iheret aliqua diſpoſitio p̄ quā totalit̄ a corruptione ꝓhibet̄. Et hoc dr̄ incorruptibile ſm̄ gr̄iam quia vt Aug. dicit in epiſtola ad Dioſcoꝝ: tā potenti natura fecit deus aīam vt eius beatitudine redundet etiā in corpus plenitudo ſanitatis ⁊ incorruptionis vigor. Tertio modo dicit̄ aliquid icorruptibile ex parte cauſe efficientis. Et hoc modo in ſtatu innocentie fuit incorruptibilis ⁊ immortalis: quia deꝰ ſic voluit. Hinc ait Auguſtinus in queſtionibꝰ noui ⁊ veteris teſtamēti. Deus hoīem fecit qui ꝙdiu non peccaret immortalitate vigeret: vt ſibi auctor eēt aut ad mortē āt ad vitā. Et idē in libro de baptiſmo paruuloꝝ. ait. Fiebat inquit ordo iuſticie: vt ſicut aīa dn̄o ſuo: ita ei corpus obediret. Et i li. xiij. de ci. dei. c. iij. ait Fatendū eſt p̄mos hoīes ita fuiſſe iſtitutos: vt ſi nō peccaſſent nullū genus mortis experirent̄. Sed eoſdem p̄mos hoīes ita fuiſſe morte mulctatos: vt quicquid eorū ſtirpe fuiſſet exortum eadem pena teneret̄ obnoxium. Et ibidem paulopoſt idem ait. Pro magnitudie quippe culpe illius: naturā dānatio mutauit in peius: vt quod penal̄r preceſſit in peccantibus hominibus p̄mis: etiā natural̄r ſequeretur in naſcētibus ceteris. hec ille. Et idē in li. xiiij. de ciui. dei. c. xxvi. dicit. Uiuebat itaqꝫ homo in paradiſo ſicut volebat: ꝙdiu h̄ volebat quod deus iuſſerat. Uiuebat fruēs deo ex quo bono bonꝰ erat. Uiuebat ſine vlla egeſtate ſic ſemp̄ viuere habēs in ptāte. Cibꝰ aderat ne eſuriret: potꝰ ne ſitiret: lignū vite ne illū ſenecta diſſolueret. hec ille. Tertia difficultas dr̄ d̄ cibi neceſſitate. Si eñ corpꝰ erat impaſſibile quō cibis indigebat. Et r̄ndet Aug. in q̄ōnibꝰ noui ⁊ veteris teſti. ꝙ imortalitas p̄mi ſtatꝰ erat ſm̄ vim quādā ſupnaturalem in aīa reſidentē: nō aūt p̄ aliquā diſpoſitionē corpori inherentē. Unde ꝓ reſolutōe corpis aliquid de humido ſcꝫ corpis poterat deꝑdi ⁊ ne total̄r conſumeret̄ neceſſe erat p̄ aſſumptionē cibi homini ſubueniri.

De vita hoīs ſm̄ ſtatū nature lapſe quō incurrit neceſſitatē moriēdi. Caplm̄ II

Secūdo cōſideremus hoīs vitaꝫ ſm̄ ſtatū nature lapſe. Peccāte ſiquideꝫ hoīe introducta fuit lex mortis: vt moreret̄ vſqꝫ ad cōſummationē ſeculi: iuxta cōminationeꝫ dei dicētis. Gen̄. ij. Quacunqꝫ die comederis ex eo morte morieris. i. mortꝭ neceſſitatē incurres: ⁊ vel̄ morti obligatus eris ſm̄ ꝙ exponit Aug. ſuper Gen̄. Uerūtamen in illis p̄mordijs longa fuit vita illoruꝫ: adeo vt audiētes Adam vixiſſe nōgentis. xxx. annis. ⁊ Malalehel octingentis. xcv. annis. ⁊ Iareth nōgentis. lxij. annis. ⁊ Mathuſalem nongentis. lxix. annis. vt patet Genes. v. plurimum admirant̄. Unde apud pleroſqꝫ varia ⁊ falſa quidem de annis illis opinio ē exorta. Nam vt dicit Aug. libro. xv. de ciuitate

dei.c.xij.Aliqui dixerūt ꝙ decem anni illius tēpoꝛis accipiunt ꝓ vno anno noſtro. volētes ꝙ nongēti anni ex illis eſſent nonaginta. Sꝫ falſum eſſe hoc cōſtat vt ex codicibus colligit. Habet em̄ Gen̄.v.c. Centū ⁊ triginta annoꝝ erat Adā qn̄ tertiū genuit filiū. Qui anni ſm̄ illos eſſent tredecim ex noſtris. Sed omittamus Adam: qꝛ foꝛtaſſe etiam qn̄ creatus eſt generare potuit. Sed quid de Seth. de quo habet ꝙ centū quinqꝫ erat annoꝝ quando genuit Enos: ac ꝑ hoc nōdum habebat annos vndecim. Enos vero nonaginta erat annoꝝ qn̄ genuit Caynan. ⁊ ſic nouē annos habebat Caynan autē ſeptuaginta erat annoꝝ qn̄ genuit malalehel. ⁊ ſic ſeptem annos habebat. Quis homo generat in ſeptē annis: ſic tūc anni ſeptuaginta nuncupant ꝙ ſeptem fuerūt. Plinius vero cū audiſſet hoies ad tot peruenīſſe annos. hec omnia inſcitia ipſa ꝓueniſſe eſt arbitratus: inquiens quoſdā tranſiſſe annum eſtate ⁊ aliū hyeme. Archades triū menſiū annos habuiſſe: egyptios ⁊ lauinios tredecim. Acharuanas ſex. Cōtra quā opinionem Aug. ſup Gen̄. ad lr̄am adducit ſcripturā dicentē. Sexcenteſimo anno vite Noe mēſe. ij. die ſeptima mēſis: rupti ſūt oēs fontes abyſſi magne. Et Gen̄.c. viij. Requieuit arca mēſe ſeptimo vigeſimoſeptimo die mēſis ſup montes armenie. At vero aque ibāt ⁊ decreſcebāt vſqꝫ ad decimū mēſem. Et poſt ſubdit ſcriptura. Sexcenteſimopꝛimo anno vite Noe pͥmo menſe pꝛima die mēſis imminute ſunt aque ſuper terrā. Tales igit erant tūc anni: quales ⁊ nunc. Et ſi adhuc vltra querat: quō tam diu hoim illoꝝ vita poterat elongari. Ad hoc reſpondet Nicolaus de lira ſuper Gen̄ .v. c. ex verbis Joſephi in pꝛimo libꝛo antiquitatū: q̄ opinioni noſtre imo ſcripture ſancte de annis cōcoꝛdat aſſerens Hieronymū egyptiū: ⁊ Beroſium Caldeū ⁊ Manethā idem tenuiſſe in illis libꝛis: quos de antiquitate ſcripſerunt ꝙ hoc fiebat multiplici rōne. Pꝛima ratio ſumit ex bonitate cōplexionis pꝛimoꝝ parētū: qui fuerūt a deo imediate foꝛmati: ⁊ ꝑ ꝯñs optime cōplexionis: ⁊ ſic ad longioꝛē vitam diſpoſiti. Et illa bonitas cōplexionis magis deuenit ad hoies ꝓpinquos illius tēpoꝛis q̄ ad remotos tp̄is moderni. Scd̄a rō ſumit ex modo viuēdi: qꝛ tꝑate viuebāt. Tertia rō ſumit ex bonitate nutrimenti: qꝛ ante diluuiū terrenaſcentia fuerūt melioꝛa q̄ poſt: qꝛ inundatio diluuij fuit ꝓ maioꝛi parte ex aq̄s oceani ſalſis: que inducunt ſterilitatē terre: et per cōſequens reddunt peioꝛa terrenaſcentia ex quibus abbꝛeuiat hominis vita. Quarta ratio ſumit ex ſcientia Ade: qꝛ foꝛmatus fuit in ſcientie perfectiōe. Et ideo cognouit ꝟtutes fructuū herbarū ⁊ lapidum p̄cioſoꝝ: que faciunt ad cōſeruandam ſanitatē ⁊ vitā ꝓlongandam. ⁊ de hoc docuit hoies illius tēpoꝛis. Quinta ratio ſumit ex bono aſpectu ſiderū ſuper regionē illam in qua manebant: qui aſpectus multū facit ad longitudinē vite. Sed ꝑ motū celi cōtinuum mutatus eſt tēpore ꝓcedenti. Sexta ratio ſumit ex diſpoſitione diuina hoc oꝛdinante. vt per longā vitā hominū multiplicaret genus humanū. Propter omnia hec Aug⁹.c.viij.lib. xv. de ciui. dei manuducit nos ad intelligēdā illius vite diuturnitatem: qꝛ nō potuiſſent tot hoies ex vno multiplicari niſi per longū tractū tēpoꝛis. Nā magiſter hiſtoꝛiaꝝ dicit ſup Gen̄. x.c. ⁊ Aug. narrat in li. queſtionū ſup Gen̄. ꝙ ex intus filijs Noe adhuc eo viuēte nati ſunt viginti quatuoꝛ milia viroꝝ ⁊ centū ⁊ decē: pꝛeter mulieres et puulos. Uixit qppe Noe poſt diluuiū annis ccl. ⁊ fuerūt oēs anni noe nongēti q̄nquaginta: ſicut ptꝫ Gen̄. ix. c. Ex vno inſup Abꝛaam dicit Aug. vbi. s̄. nō multo amplius quadꝛingētis annis numeroſitas hebꝛeoꝝ gētis tāta ꝓcreata eſt. vt in exitu eiuſdē populi de Egypto ſexcēta milia hoim fuiſſe referant bellice iuuētutis. Et ſi dicat ꝙ poſt diluuiū nō tādiu vixerūt hoies: cū dn̄s dixerit Gen̄. vi. Erūt dies illius centū viginti annoꝝ. Rn̄det Aug.c. xxiiij. li. xv. de ciui. dei. Quō illud nō fuit tp̄s humane vite poſt diluuiū: ſed terminus aſſignatus ad pniaꝫ his q̄ in diluuio erāt perituri. Et vt teſtat mgr̄ hiſtoꝛie ſcholaſtice. dixit dn̄s hꝫ ꝟba ante annos viginti q̄ inciperet arca fieri q̄ facta legit centū annis. Uel ſm̄ Strabonē eo anno hoc dixit deus quo cepit arca fieri Sed qꝛ in malicie perſeuerauerūt: ante p̄fixū terminū. ſ. cēteſimo anno deleti ſunt. Quō etiā poſt diluuiū vixerint hoies ſup̄ centū ⁊ viginti annos ptꝫ. Habem⁹ em̄ ex. xi. c. Gen̄. Sem erat centū annoꝝ qn̄ genuit arphaxat biēnio poſt diluuiū: ⁊ poſt vixit q̄ngentꝭ annis. Sale vixit q̄dꝛingētꝭ triginta trib⁹ annis. Uixit Heber. cccclxiiij. an. Uixit Thare. ccv. an. Uixit Abꝛaā. clxxv. ānis. Gen̄. xxv. Uixit Iſmael cxxxvij. ānis. Gen̄. xxv. Et ſic etiā alij plimi q̄s lōgū eſſꝫ cōmemoꝛare. Nō tn̄ ꝓpterea hi q̄ tādiu vixerūt moꝛtē euadere potuerūt.

De vita hois ſm̄ ſtatū nature reparate. Capitulū III

t Ertio cōſideremus hois vitam ſm̄ ſtatum nature reparate. In q̄. ſ. poſt aduentū xp̄i ⁊ eius moꝛtē ac aſcēſionem in celū bꝛeui⁹ q̄ ꝑus hoies vitā finiūt. Si em̄ ꝓpter pctm̄ moꝛs eſt ſubſecuta ⁊ itro ducta: cur nō poſt ſatiſfactionē q̄ facta ē xp̄i paſſione total'r eſt remota. Et ſic dicimus ex doctrina Alex. in. iij. ⁊ dn̄i Bon̄. di. xix. ar. i. q. iiij. ꝙ xp̄s incarnat⁹ eſt vt hoibus ſubueniret ⁊ ꝓ eis ſatiſfaceret. Homo aūt peccādo incurrit aliq̄ dāna p̄ncipalia: vt ꝑuatione diuine viſionis ⁊ deſtinationē in limbo. Aliq̄ ꝟo incurrit ex ꝯñti: vt famē: ſitim: laboꝛē. moꝛtē ⁊ huiuſmodi. Debuit itaqꝫ xp̄s ita ꝓ hoie ſatiſfacere vt meli⁹ ip̄e homo cōſequi poſſet beatitudinem eternā. Hoc aūt fit remanētib⁹ penalitatibus: qꝛ hoies ꝓpter has vel pctm̄ hois lapſi cōfitent vel cōpatiunt xp̄o paſſo: vel de regno celoꝝ curāt. Ut em̄ inq̄t Augu. ſup p̄s Ecce turbat mūdus ⁊ amat. Quid ſi trāq̄ll⁹ eſſꝫ ⁊ foꝛmoſus. Quō ei hereres q̄ ſic āplecteris fedum. Floꝛes eius quō colligeres: ſi ſic a ſpinis nō reuocas manum. Et in li. de ꝟbis dn̄i idē ait. Ideo deus felicitatib⁹ hui⁹ ſeculi amaritudinē miſcet: vt alia querat felicitas cui⁹ dulcedo nō eſt fallax. Et lꝫ xp̄s vt tactuꝫ eſt ab his penalitatibus nō liberauit nos vt nūc: ipſius tn̄ fiet merito vt in generali reſurrectione: put dicet in ſequētibus: vbi ſua coꝛpoꝛa reaſſumāt ipaſſibilia immoꝛtalia ⁊ gl'ioſa: cū q̄b⁹ eternal'r letabunt in gl'ia celeſti: in qua xp̄us bn̄dictus viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculoꝛum. Amen.

Animā eſſe imoꝛtalē ſua nobilitate exemplis ⁊ teſtificatiōe ꝓbat. Sermo III

Uſti aūt in ꝑpetuū

i viuēt. Dei viuētis ꝟba ſunt. iterū vbi. s̄. Pꝛedicāt eq̄dē publice amatoꝛes mūdi: nihil poſt moꝛtē homini ſupeſſe aiāꝫqꝫ ſimul aiūt cum coꝛpe interire. ideoqꝫ nullū agendū bonū eſſe ꝓ futura vita ꝯſequēda. Cui erroꝛi dānatiſſimo in h̄ ſmone q̄tū poterim⁹ reſiſtem⁹. Oſ̄ndem⁹ aūt aie imoꝛtalitatē: q̄ a coꝛpe exuta nō moꝛit: nō coꝛrūpit nec vt iſti aiūt deſinit eē: q̄nimo bti ſūt illi q̄s dn̄s iuenerit vigilātes: ⁊ ve illis q̄ negligunt pniaꝫ pctōꝝ ſuoꝝ. Ad intelligēdū ꝟo q̄l'r aia rōnalis ſit imoꝛtalis vtemur trib⁹ modis.

Pꝛimus modus erit ipſius anime nobilis conditio.

Scd̄s modus erit mr̄oꝝ teſtificatio.

Terti⁹ modus erit exēploꝝ coꝛuſcatio.

Quō tanta eſt nobilis anime conditio ꝙ omniū coꝛpoꝛum ſuperioꝛum ⁊ inferioꝛum dignitatē excedit. Caplm̄ I

p Rim⁹ modus ad oñdendū aie imoꝛtalitatē dꝛ nobilis ꝯditio. que vtiqꝫ talis eſt ꝙ aia ip̄a rōnal' excedit dignitatē quoꝛūcūqꝫ coꝛpoꝝ: ſiue inferioꝛū ſiue ſupioꝝ. Quō aūt omni coꝛpoꝛe nobilioꝛ ſit aia rōnalis ꝓbatur tripl'r.

Pꝛimo auctoꝛitate

Secundo ratione.

Tertio exemplo.

Pꝛimo ꝓbat aucte. Naꝫ inq̄t Ariſt. i. de aia Aia aūt aliq̄d meli⁹ eē ⁊ antiquus. i. nobilius impoſſibile eſt. Impoſſibili⁹ aūt adhuc itellectu. ſ. eſſe aliq̄d nobili⁹. Rōnabiliū em̄ eſſe hꝫ ⁊ nobiliſſimū ⁊ diuinū ſm̄ naturā. Idem in p̄mo de aia in p̄ncipio docet qual'r ſcia de aia q̄tū ad bonitatē. ⁊ honoꝛabilitatē eſt p̄ponēda alijs ſciētijs naturalib⁹: que ſunt de numero bonoꝝ honoꝛabiliū ꝓpter bonitatē ſubiecti quod eſt aia intellectiua q̄ ē nobilioꝛ omni coꝛpe. Ad idem dicit Aug. in li. de libero arbitrio. vbi ait. Ois aia omni coꝛpe eſt nobilioꝛ ſeu melioꝛ. Et in lib. lxxxiij. queſtionū. Omis aia melioꝛ eſt omni coꝛpe. Meli⁹ eſt em̄ quō viuificat q̄ quō viuificat. Coꝛpus aūt ab aia viuificari: non aiam a coꝛpe nemo ambigit. Et idem in lib. de duabus aiabus. Anima luce iſta quā hoies venerant melioꝛ eſt: qm̄ q̄dē illa intelligit mēte. hec ſenſu coꝛpis innoteſcit. Et in lib. viij. de ci. dei. c. xiij. dicit. Omi coꝛpoꝛi p̄ferunt aie. Et in li. ſoliloquioꝛum. Quicq̄d em̄ celi ambitu ꝯtinet: inferi⁹ humana aia eſt. Et idē in li. de q̄titate aie. Queadmodū fatendū aiam humanā nō eſſe quō de⁹ eſt: ſic p̄ſumēdū eſt nihil inter oia q̄ dicuntur ipſi deo eſſe ꝓpinq̄us. Et Chꝛyſo. in libꝛo de lapſu mūdi. Quāto celū terra pulchꝛius: tāto aie pulchꝛitudo oēm foꝛmā pulcherimi coꝛpoꝛis ſupat. Ad idē eſt glo in. ca. Cū ſit. ex̄ de etate ⁊ q̄litate oꝛdinādoꝝ q̄ dicit. Aie p̄cioſioꝛes ſunt cūctis reb⁹ etiā coꝛpalibus. Ideꝫ hꝫ. xij. q. i. c. Pꝛecipim⁹. ⁊. xxiij. q. iij. c. Si habes. Et de pe. ⁊ re. c. Cū infirmitas. Et. C. de ſacroſan. eccleſijs. l. Sancimus.

Scd̄o ꝓbat rōne q̄ triplex poteſt eſſe

Pꝛima rō creationis.

Scd̄a rō oꝛdinationis.

Tertia rō aſſimilationis

Pꝛima rō dꝛ creationis. Quia aia nobilioꝛ eſt q̄ ip̄a coꝛpoꝛa creata: ⁊ in eſſe producta ſi attendamus adhuc tria.

Primū ſcʒ a quo ſit creata.
Scōm ſcʒ de quo ſit creata.
Tertiū qualiter ſit creata

Primo quidē aīa rōnalis creata eſt a deo
opifice ſummo. Unde glo. ſup illud ps. Qui
finxit ſingillati corda eoꝝ. dicit. Creauit de⁹
aīas ſinguloꝝ p ſe. Aduertendū tn̄ ꝙ phi q̄
dam cū platone dixerūt ꝙ aīe fuerūt ſil' crea-
te in corpibus ſtellarū: ꝛ poſt formaq̄ corpo-
ribus iſtis organicis: p orbes planetarūʒ ad
hoc viuificādū deſcendūt. ꝛ poſtmodū coꝛru
ptis corpibus illuc reuertunť. ꝛ poſtmodum
ſuo loco ꝛ tpe iterū ad alia corpa deſcendūt.
Hanc opinionē videť narrare Macrobius
explanās ſomniū Scipionis. Sʒ hec opinio
eſt ꝯ phiam q̄ dicit ꝙ ꝓprius act⁹ dʒ fieri in
ꝓpria materia. Unde ſi opio iſta eēt ſeparata
corpibus nō eēt pfectior. Fuerūt iſup heretici
quidā dicētes ꝙ aīe fuerūt create in celo cū
angelis: qꝛ ſunt eiuſdē nature. ꝛ poſtmodum
ad ſuggeſtionē dei tenebrarū peccauerunt: ꝛ
merito illius pcti in corpa ſunt retruſe tanꝙ
in carcerē: vt ibi purgenť: vt cū purgate ſunt
ad celeſtē gliam reuocenť. Et hec opinio eſt
māicheoꝝ q̄ ꝯriať fidei xpiane: ponēs nullā
aīam debere dānari. Cōtrariať etiā phie: cū
ponit ꝙ corpus cōparať ad aīam nō ſicut ꝑ
fectibile: ſʒ ſicut carcer. Qḋ ſi verū eēt: ſeque-
reť ꝙ homo nō eēt vera ſpēs: cū ex anima ꝛ
corpe non fiat vnū. Eſt adhuc opinio talis ꝯ
ſenſibilē expientiā: qꝛ videm⁹ aīam ꝙtūcūqʒ
bonā nolle a corpe ſeparari: adeo vt aīe etiaʒ
beate vt oſtendeť in ſeqntib⁹ inclinationeʒ
habeāt ad ipm corp⁹ ſibi vniendū. Jdo illa
opinio eſt abijciēda. Cui Aug. ꝯdicit li. de ec-
cle. dogma. vbi ait. Credendū eſt ꝛ firmiť te-
nendū ꝙ aīe nō ſunt ab initio create. vt Ori-
genes finxit: aut in corpib⁹ ſeminanť. vt Lu
ciferiani. ꝛ cyrillus ꝛ quidā latinoꝝ affirmāt
ſʒ a deo aīam creari ſimul ꝛ infundi in corpe
cōpoſito ꝛ formato. hec ille. Scdo attendē-
dum eſt de quo ſit aīa creata. Et heretici q̄dā
pariť etiā ꝛ phi dixerūt aīam de dei ſuba eſſe
ꝓductā. Nā ſm Aug. pſcilianiſte manichei ꝛ
gnoſtici. vt ptʒ lib. vij. ſup Gen̄. ad lrām. ꝛ li.
ꝯ Fauſtū. ꝛ in li. de duab⁹ aīabus. dicebāt ꝙ
aīa eēt oino qḋ deus eſt: vel aliq̄d eē de ſuba
dei. Jdipm tenuit Euripides phs vt teſtatur
Tulli⁹ in li. tuſcu. qōnū. Et ipe Tulli⁹ li. eodeʒ
earūdē qōnū ait. Spūs human⁹ ex diua mē
te diſeruſ cū nullo alio niſi cū ipo deo cōpa-
rari pōt. Et Sen̄. ad Lucillū epla. lxvi. inq̄t.
Nihil aliud eſt aīa ꝙ ps diuini ſpūs in corp⁹

noſtrū immerſa. Hoc idē ſcripſit Macrob⁹
ſ. ſomniū Scipionis. Quā opinionē deiecit
Aug. li. de origine aīe: qm̄ ſi ita eēt: aīa nec in
meli⁹ nec in peius labi poſſet. Et iterū. Deus
multarū aīarū formatōe laceraret. Un̄ idem
Augu. li. de fide ad petrū ait. Nō vni⁹ nature
pūt eſſe q̄ fecit ꝛ factū. Alij inſup phi ex ele
mētis aīam ꝯſtare aſſeruerūt. Ut em̄ ſcribit
Ariſt. in pmo de aīa. Democrit⁹ dixit aīam eē
ignē quedā. Jn li. ꝓo de vita ꝛ morte Ariſt.
legiť Eraclitū ſemꝑ affirmaſſe deos oīs ex
igne eē ꝛ ex igne vniuerſa ꝯſtare: ꝛ aīaʒ ſauil
lam eē ſtillātis eēntie. zeno ſtoic⁹ ꝛ leucippus
illud idē ꝓfitebanť ſʒ Tulliū li. i. qōnū tuſcu.
Hoc idē affirmabat Hipparchus ꝓut ſcribit
Macrob⁹ in. li. i. ſup ſomniū Scipionis. Ad
illud aūt tenere moti ſunt: qꝛ aīa pñte corpus
calet: ꝛ recedēte frigeſcit. Diogenes teſte pho
in pmo de anima dixit aīam eſſe aerem. Cui
concordarūt Cleantes ꝛ Criſippus: vt ſcribit
Gregorius nazāzenus in libro de natura ho
minis. Anaximenes. vt ait Aug. libro. viij. de
ciui. c. ij. oīs rerum cauſas aeri dedit. Nam
dicebat deos animā ꝛ omnia alia ab aere gi-
gni: ꝛ cum abſqʒ aere nulla animalia cerneret
procreari moriqʒ ſubito aere perdito. Hic ſʒ
Pliniū in libro de naturali hiſtoria inuenit
horologiū. Thales mileſius ꝓut referť Tulli⁹
libro pmo de natura deoꝝ. materiam poſuit
in humore cām naſcēdi: tenuitqʒ deum ex aq̄
cūcta formaſſe. ꝛ alia huiuſmodi de anima lo
cuti ſunt delatrātes. Cōtra quos theologi cō
ueniunt affirmātes de nihilo a deo aīam eſſe
creatā. Unde Augu. in libro de quātitate ani
me ait. Non ex his notis vſitatiſqʒ naturis
aīa facta eſt quas iſtis corporeis ſenſibus tā
gimus. Nam neqʒ ex terra: neqʒ ex aere: neqʒ
ex aqua: neqʒ ex igne: neqʒ ex his omnib⁹: ne
qʒ ex alijs coiunctis horum cōſtare animam
puto. Nec nunc diſputandū eſt qualiter deus
poſſit ex nihilo aliquid facere qui et angelos
de nihilo ſicut ꝛ aīas voluit creare. Tertio
attendendū eſt qualiter anima ſit creata. ſcilʒ
quia ſpiritualis ꝛ incorporalis ſubſtātia. Ut
em̄ Auguſtinus ait. anima ſubſtantia eſt in-
corporea regens corpus. Sed ignaris nō fa
cile perſuademus ſpm̄ eſſe animā ꝛ non cor-
pus: qꝛ quia vt Thomas dicit queſtione. lxxv.
articulo pmo prime partis. dicūt ſola corpo-
ra eſſe: ꝛ quod nō eſt corpus nihil eſſe: cuʒ ta
men deus ſpiritus ſit. Job. iiij. caplo. ꝛ ange
li ſpirituales eſſe dicantur. Hinc eſt ꝙ La-
ctantius in ſeptimo libro diuinarum inſti

tutionū. c. ix. de inuiſibili deo dicit. Quia deus
ab hoīe videri nō pōt: ne quis tamen putaret
ex eo ipſo deum nō eſſe: qꝛ mortalibus oculis
nō videreť: inter cetera ſuorū inſtitutoꝝ mi-
racula fecit etiam multa quorū vis quidē ap-
pareret: ſubſtantia autē nō videretur. ſicut eſt
vox odor ventus: vt harū rerū argumento et
exemplo etiam deū licet ſub oculis nō veniret
de ſua tamen vi ꝛ effectu ꝛ operibus cernere-
mus. Hec ille. Angelos etiā nō ſolum bonos:
ſed etiaʒ malos. i. demones eſſe ex effectu ma
gicarū artium cōſpicimus: de quibus nunc lo
qui omittimus: quia latius ſuo loco tractabi
mus. Ad animā igitur incorpoream venia-
mus: quā eſſe Alexā. in. ij. ſic oſtendit. Uide-
mus inquit quedā corpora que non nutriun-
tur: nec augmentantur: nec generanť: nec mo
uentur niſi motu violentiſſimo vt lapides.
Quedam que nutriunť ꝛ augmentantur: vt
plante. Quedā vero que vltra hec mouentur:
et ſentiunt: vt animalia. Quedā vero que vl-
tra hec agunt rōne. Si ergo harū operationū
eſſet corporeitas pncipiū ꝛ cauſa: inuenirenť
tunc in oībus corpibus. Sed hoc eſt falſum.
Ergo illud a quo ille operatiōes ꝓueniūt: nō
erit corpus ſed aīa. Jnſup videmus actiones
in quibus cōueniūt vegetabilia: ꝛ aīalia: ꝛ ho
mines: vt nutrire ꝛ generare. Et videmus a-
ctiones cōmunes hoībus ꝛ brutis: in quibus
nō cōicant vegetabilia: vt ſentire ꝛ imagina-
ri. Et videmus alias que ſunt ꝓprie hoībus:
vt rōcinari ꝛ intelligere: vt inter bonū ꝛ malū
verū ꝛ falſum diſcernere. ꝛ hmōi. Ergo erit in
vegetabilibus principiū generatiōis: qḋ qui-
dē eſt anima vegetatiua. Jn aīalibus brutis
principiū mouēdi ꝛ ſtandi: qḋ eſt anima ſen
ſitiua. Jn hominibus vero principiū rōcinan
di ꝛ intelligendi: qḋ eſt aīa intellectiua. Quiſ-
nam explicet quot ſunt hoīm operatiōes: que
licet per corpus exerceanť tanꝙ ꝑ inſtrumen
tū: nihilominus ab aīa ipſa ꝓcedūt. Quanta
eſt pteritarū rerū memoria. Quanta ad futu
ra ꝓuidentia? Quot picture: quot artes: quot
ad capiendū aues: piſces: ꝛ indomitas feras
modi diſtincti? Quot ad pugnandum arma?
Quot ad nauigandū mare diſpoſitiōes mira
biles? Quot ad inueniendā ſciendāqʒ verita-
tem artiū liberaliū ſcientie. Unde iſta in hoīe.
Certe nō ab ipſo corpore: ſed ab ipſa aīa. Un
de Aug. homines naturā aīe ſcire volētes re-
darguit in libro ꝯfeſſionū dicēs. Eunt hoīes
mirari alta montiū: ingentes fluctus maris:
et altiſſimos lapſus fluminū: oceani ambitū

et gyros ſyderū: ꝛ ſeipſos relinquunt nec mi-
rantur. Et in libro de ſpū ꝛ anima idē Aug. di
cit. Qm̄ dictū eſt mihi vt meipſum cognoſcā:
nō poſſum ſuſtinere vt me habeā incognitū.
Magna autē negligentia eſt neſcire quid ſit
illud quo celeſtia tam ꝓfunde cogitamus: na
turalia taʒ ſublimi indagatiōe inueſtigamus
et de ipſo quoqʒ creatore noſtro tam ſubtilia
deſideramus ſcire. Nec eſt res peregrina: nec
longe quodāmodo quo ipſa ſapimus: ſʒ adeſt
ſemꝑ nobiſcū: tractat loquiť: ꝛ intus neſciť.
Datū eſt illi tam ingentium rerū ſcire ſecreta:
et ſeipſum cognoſcere nō pōt. hec ille. Anima
itaqʒ ſpūalis eſt. Neqʒ ex hoc aīas ꝛ angelos
eiuſdē ſpeciei dicimus: lʒ angeli ſpūales intel-
lectualeſqʒ ſubſtantie ſint. Qḋ Origenes te-
nuit: vt dicit ſctūs Tho. prima pte. q. lxxv. ar.
vi. ꝛ in. q. vij. ſecūdi li. qōnū de aīa. Cōtra quē
idē Tho. dicit ꝙ illa que hñt diuerſas perfecti
ones ſm ſpēm: differūt ſpecie. ſed angelus et
anima habent diuerſas rōnes ſm ſpēm: ergo
angelus ꝛ aīa differūt ſpecie. Anima em̄ rōna
lis homini pbet ſpēm ꝛ actū ſpecificū: qḋ non
facit angelus. Secūdo ꝓbať ꝙ aīa omni
corpe ſit nobilior rōne ordinationis. Quidnā
eſt quo ipſa ſit finis oīm corpoꝝ: imo vt phs
dicit. ij. phiſi. omniū rerum que ſunt. O ꝙ mi
randa eſt omniū rerum elementoꝝ celorūqʒ
varia pulchritudo. Quāta eſt in omnibus cre
aturis creatis bonitas? ꝙtaqʒ in cūctis vtili-
tas? Jdeo audi o anima miſera. o anima pi-
gra qualiter tibi ſeruiūt vniuerſa. Reſpice in-
quit Hugo in libro. de arra ſponſe. vniuerſum
mundū: ꝛ cōſidera in eo ſi aliquid ſit quod ti-
bi nō ſeruiat. Omnis nanqʒ creatura ad hūc
finem dirigit curſum ſuū: vt obſequijs tuis fa
mulet ꝛ vtilitati deſeruiat: tuiſqʒ oblectamen
tis pariter ꝛ neceſſitatibus ſm affluentiā in-
deficientē occurrat. Hoc celum: hoc terra: hoc
mare: hoc aer: cū his que ſunt in eis vniuerſis
explere nō ceſſant. hec ille. Et ſi dicať debent
iſta omnia ad corporis cōditionē referri: poſ-
ſumus reſpondere corpora iſta ꝓpter animā
eſſe. Unde Ariſto. in. ij. lib. de aīa ait. Omnia
em̄ corpa phiſica aīe inſtrumenta ſunt: ſicut
animaliū ſicut ꝛ plantaꝝ: tanꝙ gratia anime
extrinſeca. Eſt ergo corpus aīe inſtrumentū
organicū. Jdeo Aug. in li. ſoliloquioꝝ ad deū
dicit. Omnia dñe q̄ dicunť ſub pedibus hoīs
ſubieciſti vt ſolus homo ſuꝑ omnia tua tuus
eſſet totus. Exteriora nanqʒ ꝓ corpe cuncta
creaſti: ipſum ꝟo ꝓ aīa: aīam vero ꝓ te: vt ti
bi ſoli vacaret: te ſolum amaret: ꝛ poſſideret

ad ſolatiū.hec ille. Tertia rō ad oſtēdendū
aīe imoꝛtalitatē dr̄ aſſimilationis,q2 aīa deo
aſſimilaꝫ.Nā Geñ,i,dixit deꝰ.Faciamꝰ homi
nem ad imaginem ⁊ ſimilitudinē noſtrā.Qō
negantes heretici reputanꝫ.xxiiij.q,iij.c.pe-
nultimo.De iſta vero ſilitudine dicemꝰ ſuo lo
co diffuſiꝰ.Nunc tñ dicimꝰ aīam deo ſimilem
q2 ſicut deꝰ eſt ſimplex ⁊ non cōponitur:ſic aīa
que de nihilo eſt creata.ſicut deus eſt imoꝛta-
lis:ita ⁊ aīa.Et alie ſunt hmōi ſilitudines q̄
non accipiunꝫ ſm identitatē:ſ ſm quandā
ꝓpoꝛtionē. Tertio ꝓbaꝫ exemplo:ꝙ omni
coꝛpe ſit aīa nobilioꝛ.Nā videmꝰ ſctōs cruci
fixiſſe coꝛpa ſua ⁊ dura pnīa caſtigaſſe vt aīa
ſalua fieret,Quanta fuit pauli primi heremi
te pnīa in heremo:de quo ſcribit Hiero,in vi-
tiſpatrū.Qē in ſolitudie duxit etatē cibū ⁊
veſtitū ei palma prebebat,Quid fecit Anto-
nius:quid Hylarion:quid Macharius:q̄d
Franciſcus:quid Dominicus:O ſancti ⁊
amici dei:dicite nob quare tot vigilijs ⁊ ora-
tionibus ⁊ diſciplinis carnē veſtrā moꝛtifica
ſtis:Reſpondebunt certe oēs.Propter aīam
O martyꝛes triūphantes:cur vos tot crucia
tibus expoſuiſtis ⁊ tot ſupplicijs:⁊ moꝛi non
recuſauiſtis:Iterū ⁊ ipi clamabunt ⁊ dicent.
Propter aīā,O ieſu bñdicte:cur tu triginta
annis in mundo ⁊ amplius:famē:ſitim:labo
res:ſudoꝛes:vulnera:⁊ liuoꝛes ſuſtinuiſti:
Statim clamabit,Propter aīam.O aīa no-
bilis:o aīa delicata:cur tuā in tot exēplis no-
bilitatē non curas agnoſcere:Reſpice aīa mi
ſera:quia carnē ꝓ te ſuſcepit xp̄us:ꝓ te paup
natus eſt in preſepio:ꝓ te circūciſus:ꝓ te pe
regrinatur in egyptū:ꝓ te ieiunat:ꝓ te oꝛat:
ꝓ te lachꝛymaꝫ:ꝓ te patiꝫ:ꝓ te ſanguinē fū-
dit,Ideo Berñ.in meditationibꝰ ait.Subli-
me eſt aīe principiū:que nō niſi ſanguine xp̄i
redimi potuit.Quā ergo cōmutationē ꝓ aīa
tua das:qui ꝓ nihilo das illā:Nonne dei filiꝰ
cū eſſet in ſinu patris a regalibus ſedibus ꝓ-
pterea deſcēdit:vt eā liberaret a poteſtate dia
boli:Quā cum vidiſſet peccatoꝝ funibus irre
titam iam iamq3 demonibus tradendam vt
moꝛte damnareꝫ perpetua:fleuit ſuper illā q̄
flere ſe neſciebat.Nō ſolū aūt fleuit:ſ etiā ſe
moꝛi permiſit,vt ſui ſanguinis precio redi-
meret.hec ille.Et Hugo in libꝛo de arra ſpon
ſe ait.Amplꝰ mihi vilis eſſe nō debeo q̄ tantū
deo placui vt moꝛi dignareꝫ ne perderet me.
Patet ergo ex dictis quanta ſit anime nobili
tas:⁊ quantū coꝛpa cūcta dignitate precellit
quā tñ infeliciſſimi petōꝛes ſuis miſerijs vi-
lem fedāq3 reddūt ac faciūt.Cū itaq3 tāta ſit
aīe nobilitas:quō poterimus eā dicere interi
re cū coꝛpoꝛe:quaſi deus tam egregiā creatu-
rā cōdidiſſet:vt eā tam breui tp̄e perimeret:
Concludendū eſt ergo cū verbis catonis que
in lib.de ſenectute Cicero ſcripſit vbi ſic habe
tur,Sic mihi perſuaſi:ſic ſentio:cū tanta ce-
leritas animoꝛū ſit:tanta memoꝛia p̄teritoꝛū
futuroꝝ prouidentia:tot artes:tante ſcientie
tot inuenta non poſſe eā naturā que res ipas
contine at eſſe moꝛtalē.

Qō animam eſſe immoꝛtalem teſtificatio
ne probatur, Capl'm II

Ecundus modus ad oſtēdendū aīe
S imoꝛtalitatē:dr̄ multoꝝ teſtificatio
Adducemꝰ aūt tria teſtimonia

Primū eſt philoſophoꝝ
Secundū eſt ſanctoꝝ atq3 doctoꝝ
Tertiū eſt theologoꝝ.

Primū teſtimoniū eſt pħoꝝ.q̄ ſuo modo
aīe imoꝛtalitatē cōfeſſi ſunt.Vñ Seneca ad
Luciliū ep'la.xxxvi.ſic ait.Moꝛs illa quā per
timeſcimꝰ ⁊ recuſamꝰ iter mutat:vitā nō eri-
pit,Aliꝰ eñ expectaꝫ qui nos reponat in lucē
dies.Idē in libꝛo de naturalibꝰ qōnibꝰ ait.Si
tranquille volumꝰ viuere:in expedito haben-
da eſt aīa:vt ſiue illā inſidie ſiue egritudines
petant:q̄d aliud debeo niſi vt exeat exhoꝛtari:
⁊ cū oibꝰ eā bonis emittere:Vade inquā:va
de foꝛtiter:vade feliciꝫ nihil dubitās:fac qō
qſiq3 faciendū eſt.En rerū natura que gene-
rauit expectat:⁊ locꝰ iſto melioꝛ ⁊ tutioꝛ.Auer
rois ſup.xi.metaph.Aīa rōnalis manet poſt
moꝛtē:⁊ finis proſperitatis eius erit ſi coniū
gatur p̄mo motoꝛi.Galienus in libꝛo de ſper-
mate.Sicut lumen ſolis quod eſt incoꝛpoꝛa-
le ſeparatur ab aere ab omni oculoꝛū intuitu
ſine coꝛruptiōe:ſic ⁊ anima ſine ſui coꝛruptio
ne ſeparatur a coꝛpoꝛe.Plato inſuper pħus
nobiliſſimus anime imoꝛtalitatē primo con-
feſſus eſt.Nam vt dicit Macrobius in libꝛo
ſaturnaliū.Et.A.Gellius in libꝛo noctiū acti
carū libꝛū edidit de immoꝛtalitate anime:quē
Tullius tranſtulit in latinū.Denomiatur aūt
ille liber a Phedrone quodā Socrati ⁊ Pla-
toni adeo dilecto:vt plato nomini ſuo libꝛū
dicaret.In dicto igitur libꝛo plato ſic ait.Per
fectus ⁊ purgatus hinc trāſiens habitabit cū
deo.Idem plato in Thimeo.Anima eſt im-
moꝛtalis ⁊ ſm ꝙ vicerit paſſiones vel victa
fuerit premiabitur:vel punietur poſt hanc
vitam.Macrobius in pꝛologo ſuper ſomni-
um Scipionis ſic ait.Sic habeto omnibus

ꝙ patriam ſeruauerint iuuerint auxerint:cer
tum eſſe in celo diffinitū locū vbi beati ſempi
terno euo fruanꝫ.Lact.libꝛo.vij.diuinaꝝ in-
ſti.aduerſus gen.refert ꝙ Polites quidā cō-
ſuluit Apollinē mileſiū:vtrū remaneat anima
poſt coꝛpus:an diſſoluaꝫ.Qui rñdit.Aīa q̄-
diu vinculis teneꝫ in coꝛpe coꝛruptibiles paſ
ſiones ſentiēs moꝛtalibus cedit doloꝛibꝰ.Cū
vero humanā ſolutionē ꝑuelociſſimā poſt ſo
lutū coꝛpus inuenit:oīno ad ethera fertur:et
manet in eternū.Tullius in qōnibus tuſcula-
nis ſic ait.Nō eſt lugēda moꝛs quā ſequiꝫ im
moꝛtalitas.Idē in phil.Breuis a natura no-
bis data eſt vita:ſed memoꝛia bene acte vite
ſempiterna.Que ſi nō eſſet longioꝛ q̄ hec vi-
ta:quis eſſet tā amens q̄ maximis doloꝛibus
et periculis ad laudē gloꝛiāq3 ꝯſcēderet:Sa-
luſtius in libꝛo de repu.dicit.Diuitiaꝝ ⁊ fame
gloꝛia fluxa atq3 fragilis eſt:virtus clara eter
naq3 habeꝫ.ergo p̄clara facies.magne diui-
tie:ac he vires coꝛpoꝛis breui dilabunꝫ:inge-
nia ⁊ egregia facinoꝛa:ſicut aīa immoꝛtalia
ſunt.Quintilianus dicit.Si q̄s ſciat q̄s ſit fi-
nis bonoꝝ que vera felicitas nunq̄ ſibi vide
biꝫ p̄matura moꝛte perire.Lucretius.Redit
idē retro de terra qō fuit ante.Sꝫ qō miſſum
eſt ex etheris oꝛis.Id rurſum celi fulgētia tē-
pla receptāt.Cicero in li.d̄ ſenectute dic̄.Apō
xenophontē autē moꝛiēs Cyrus maioꝛ hoc
dixit.Nolite arbitrari o mihi chariſſimi filij
me cū a vobis diſceſſero nuſq̄ aut nullū foꝛe.
Nec eñ dū eram vobiſcū animū meū videba
tis:ſed eū eſſe in hoc coꝛpoꝛe ex his rebus q̄s
gerebā intelligebatis.Eundē ergo eſſe credi-
tote etiā ſi nullū videbitis.Nec vero claroꝛū
viroꝝ poſt moꝛtē honoꝛes ꝑmanēt:ſi nihil ip
ſoꝝ animi efficerēt quo diutius memoꝛiā ſui
teneremus.Mihi nunq̄ quidē ꝑſuaderi pōt
animos cū in coꝛpibus eſſent moꝛtalibus vi-
uere:cū exiſſent ex his emoꝛi.Et paulo poſt.
Verū ex vita ita diſcedo tanq̄ ex hoſpitio.nō
tanq̄ e domo.Cōmoꝛandi eñ nobis natura
diuerſoꝛiū dedit nō habitandi.O p̄claꝝ illum
diē:cū ad illud diuinoꝝ aīoꝝ cōciliū cetūq3 ꝓ
ficiſcar:cūq3 ex hac turba ⁊ colluuione diſce-
dā.Proficiſcar eñ nō ſolū ad eos viros de q̄-
bus antea dixi:verū etiā ad Catonē meū quo
nemo vir melioꝛ natus eſt:nemo pietate p̄ſtā
tioꝛ.Et in eodē li.introducit Catonē ſic dicen
tē.Ego veſtros pſes.P.Scipio tuq3.C.Leli
viros clariſſimos:mihiq3 amiciſſimos viue-
re arbitroꝛ:⁊ ea quidē vita:q̄ eſt ſola vita no
minanda.Nā dū ſumus incluſi in his cōpagi
nibus coꝛpoꝛis:munere quodā neceſſitatis ⁊
graui ope perfungimur.Eſt eñ celeſtis ani-
mus ex altiſſimo domicilio depſſus:⁊ quaſi de
merſus in terrā:locū diuine nature:eternita-
tiq3 ꝯtrium.Sed credo deos imoꝛtales ſpiraſ-
ſe aīos in humana coꝛpa vt eſſent qui terras
tuerenꝫ:quiq3 celeſtiū oꝛdinē ꝯtēplantes imi
tarenꝫ cū vite mō atq3 cōſtantia.Nec me ſo-
lā ratio ac diſputatio impulit:vt ita ſcriberē:
ſed nobilitas etiā ſūmoꝝ pħoꝝ ⁊ auctoꝛitas.
Audiebā Pythagorā pythagoꝛeoſq3 incolas
pene nr̄os qui eſſent italici pħi quondā noīa-
ti nunq̄ dubitaſſe:q̄n ex vniuerſa mente diui
na delibatos aīos haberemus.Demōſtraban
tur mihi p̄terea q̄ Socrates ſup̄mo vite die
de imoꝛtalitate aīoꝝ diſſeruiſſet:is q̄ eſſet om
niū ſapiētiſſimus oꝛaculo Apollinis iudicatꝰ.
Similiter Didymus ad Alexandꝛū cuius v̄-
ba hec ſunt,dicit.Nos nō ſumus huiꝰ mūdi
incole:ſed aduene:nec ita in oꝛbē terrarū ve-
nimus:vt in eo libeat ꝯſiſtere:ſ trāſire.Pro-
peramus eñ ad patriā legibus nullis delicto-
rūq3 pōderibus ꝑgrauati ⁊c̄.Valerius maxi
mus lib.ij.c.i.anime imoꝛtalitatē fatetur aſſe
rens fuiſſe moꝛē galloꝝ mutuare pecunias vt
eas reciperēt apud inferos.Quid plura.Pħi
nō tm̄ verbo:ſed etiā exemplo aīe oſtenderūt
immoꝛtalitatē.Nam refert Aug.lib.i.de ciui.
dei.c.xxij.ꝙ pħs quidā cui nomen Theobꝛo-
tus lecto Platonis libꝛo de imoꝛtalitate aīe:
de muro ſe p̄cipitem dedit atq3 interfecit ſeip-
ſum.Et Lactā.li.iij.diuinarū inſti.dic̄.Mul-
ti ex his q̄ eternas eſſe aīas ſuſpicabanꝫ:tan-
q̄ incertiſſimi migraturi eſſent ſibiipſis ma-
nus intulerūt.vt Cleantes Criſippus Zeno
et Empedocles.⁊ ex romanis Cato q̄ fuit in
omni vita ſua ſocratice v̄itatis imitatoꝛ.Om
niū hoꝝ hiſtoꝛia omiſſa de Catone libet aliq̄d
declarare.Plures eñ ſic dicti ſunt.Fuit nāq3
q̄dā Cato Cēſoꝛinus,de quo meminit Tulliꝰ
li.i.de amicitia:quē etiā cōmēdauit Plinius
de viris illuſtribus.aſſerēs ꝙ q̄dꝛageſies q̄-
ter accuſatus:ꝓ ſe ſolū cām dixit:optimeq3 fu
it abſolutus.Et Valerius li.viij.ſub rubꝛica
de ſtudio ⁊ induſtria.d.Nunq̄ fuit ita aggra
uatus ꝙ ꝑ aliū defendi voluiſſet.Et Tullius
in qōnibus tuſculanis.d.li.i.ꝙ fuit in eo tāta
eloquētia q̄ta illis tp̄ibus dici poſſet.Et Va-
lerius vbi.ſ.inq̄t ꝙ erat doctiſſimus lr̄is gre
cis ⁊ latinis.Latinas tñ didicit ſm Plinium d̄
viris illuſtribus:dū iam eſſet ſenex ⁊ in ſardi
nia p̄toꝛ.Hic vt notaꝫ in ſpeculo.tedio dupli
cis q̄rtane affectꝰ.vt beatioꝛe vita frueꝛeꝫ ſe

ipſum interfecit. Fuit alius Cato filius ſupra
dicti vir bellicoſus, de quo Frontinus de re mi
litari refert: ꝙ dū in bello ꝯ macedonie regem
pugnaret equo ꝓlapſus: cum ſe recollegiſſet:
aīaduertit gladiū cecidiſſe, e vagina; quē forti
ter recuperauit; ꝛ vulneratis hoſtibus ad ſuos
rediit. Quod exemplū adeo romanos accen-
dit ad plurium: ꝛ macedones terruit: vt mace-
dones vincerent. Fuit ꝛ alius Cato q̄ Mar-
cus Cato dicebat filius ſupradicti: ꝛ nepos
Cenſorini qui cōſul in africa diem clauſit ex-
tremū. Fuit vero alius Cato qui et Porcius
filius p̄cedentis Marci Catonis: qui Uti-
cenſis dicit quia in vtica lybie ciuitate ſe oc-
cidit. Et de hoc loquitur Lact. in auctoritate
ꝑallegata. Cauſa autem fuit vt nō ſubijceret a
ceſare, qm̄ ipſe pompeianas partes fuerat ſe-
cutus. De quo Aug. lib. primo de ciuitate dei.
c. xxiij. dicit ꝙ nō fortitudine: ſed impatiētia
ſe peremit. O q̄ꝫ cōfundi deberent chriſtiani
anime negantes immortalitatē: q̄nquidem
et ipſi philoſophi gentiū verbo ꝛ opere animā
nunq̄ꝫ mori tam lucidiſſime teſtificati ſunt.

Secundū teſtimoniū eſt ſanctoꝝ atqꝫ do-
ctorū. Omnes quippe ſancti anime imortali-
tatem p̄dicant. Unde Sap. iij. c. dicit. Salo-
mon. Juſtoꝝ anime in manu dei ſunt: ꝛ non
tanget illos tormentū malicie. viſi ſunt ocu-
lis inſipientiū mori: illi autē ſunt in pace. Et
Jacob patriarcha Geñ. xxxvij. cum ſibi filij di
xiſſent de Joſeph: ꝙ fera peſſima deuoraſſet
eum. Deſcendam inq̄t ad filium meū lugens
in infernū. Et Tobias cū cecus fuiſſet dicebat
his qui inſultabant ei. Tob. ij. Filij ſanctoruꝫ
ſumus: ꝛ illam expectamus vitam quaꝫ deus
daturus eſt his qui fidē ſuam nunq̄ꝫ mutant
ab eo. Septem fratres inſuper cū certi eſſent
de anime immoralitate teſtificati ſūt. ij. Ma
chab. vij. Cum em̄ Antiochus cōtra fas cō-
pelleret eos carnes porcinas comedere: nec
vellēt obedire: iuſſit ſartagines ꝛ ollas eneas
ſuccēdi: q̄bus ſtatim ſuccēſis iuſſit ei qui prior
fuerat locutus amputari linguā: ꝛ cute capitis
abſtracta: ſūmas quoqꝫ manus eiꝰ ꝛ pedes p
cidi ceteris eiuſdē fratribus ꝛ m̄re inſpiciēti-
bus. Et cū iaꝫ ꝑ oīa inutilis factus eſſet: iuſſit
ignē ei admoueri: ꝛ adhuc ſpirantē torreri in
ſartagine. In qua cū diu cruciaret ceteri vna
cū matre inuicē ſe hortabant fortiter mori. d.
Dñs deus in ſeruis ſuis ꝯſolabit. Mortuo h̄
primo ſcd̄s capit: ꝛ cute capitis eius cū capillis
detracta interrogabāt ſi māducaret priꝰ q̄ꝫ to
to corpe ꝑ mēbra ſingula puniret. At ille rn-

dens patria voce dixit. Nō faciā. Nō ideo: qꝛ
frater meus crudeliter ꝯſecutus eſt mortē ne
gabo dñm. Propter qd̄ ꝛ ille ſequēti loco p̄mi
tormēta ſuſcepit. ꝛ in vltimo ſpū ꝯſtitutus ſic
ait. Tu q̄dē ſceleſtiſſime in p̄nti vita nos ꝑdis
ſ; rex mūdi defunctos nos ꝓ ſuis legibꝰ in eter
ne vite reſurrectiōe ſuſcitabit. Poſt hūc terti-
us illudit: ꝛ linguā poſtulatus cito ꝓtulit: et
manus ꝯſtanter oſtēdit ꝛ cū fiducia ait. E ce
lo iſta poſſideo: ſed ꝑpter dei legē nunc hec ip
ſa deſpicio: qꝛ ab ipſo me maiora receptuꝝ ſpe
ro. Ita vt rex ꝛ qui cū ipſo erāt mirarent ado
leſcentis animū: ꝙ quaſi nihilū eſtimaret cru
ciatus. Et h̄ ita defuncto quartū vexabāt ſilr
torquētes. Et cū iā eſſꝫ ad mortē ſic ait. Poti
us eſt ab hoībus morti datos ſpem expectare
a deo: iterū ab ipſo reſuſcitādos. Tibi em̄ reſur
rectio nō erit ad vitā. Et cū eū amouiſſent q̄n
tū vexabāt. At ille reſpiciēs in eū dixit. Pote-
ſtatē inter hoīes hñs cū ſis corruptibilis fa-
cis qd̄ vis. Noli aūt putare genus nr̄m a deo
eſſe derelictū. Tu autē patiēter ſuſtine ꝛ vide-
bis magnā poteſtatē ipſius: q̄liter te ꝛ ſemen
tuū torq̄bit. Poſt hūc ducebant ꝛ ſextū. Et is
mori incipiēs ſic ait. Noli fruſtra errare. Nos
em̄ ꝑpter noſmetipſos hec patimur peccātes
in deū noſtrū ꝛ digna admiratōe facta ſunt in
nobis. Tu autē patiēter ſuſtine ꝛ videbis ma
gnā poteſtatē ipſius qualiter te ꝛ ſemē tuum
torquebit. Poſt hūc duxerūt ꝛ ſeptimū: q̄ ſili
modo aīoſe tormēta excepit. At mater p̄ſens
exiſtēs morientibus filijs talia loquebat. Ne-
ſcio qualiter i vtero meo apparuiſtis: Nec em̄
ego ſpūm ꝛ aīam donaui vobis ꝛ vitā: ꝛ ſin-
guloꝝ membra nō ego ipſa cōpegi: ſed mūdi
creator qui formauit hoīs natiuitatē: quiqꝫ
omniū inuenit originē: ꝛ ſpūm vobis iteruꝫ
cū miſericordia reddet ꝛ vitā. Ad vltimū cuꝫ
ad adoleſcentiorē veniſſent dicebat. Fratres
mei modico nūc dolore ſuſtētato ſub teſtamē
to vite eterne effecti ſūt. Poſt quos oēs ꝛ ma
ter cōſumpta eſt.

Similiter ꝛ doctores ſan
cti anime imortalitatē teſtant. Primus nan-
qꝫ eſt Augꝰ. qui. xiiij. li. de trini. c. iiij. ait. Ani-
ma habet mortē ſuam: cum vita beata caret:
que vere anime vita dicenda eſt. Sed immor
talis ideo nuncupat: qm̄ qualicunqꝫ vita etiā
vita miſerrima nunq̄ꝫ deſinit viuere. Et idē in
libro de ſpū ꝛ aīa dicit. Immortalis eſt aīa: ne
a creatoris ſui ſimilitudine diſcrepare videat.
Non em̄ poterat eſſe imago ꝛ ſimilitudo dei ſi
vllo mortis termino clauderet. Et in li. de ec-
cleſiaſticis dogmatibus ait. Solū hominem

inuenimus habere aīaꝫ ſubſtantiuā: q̄ exuta
corpore viuit: ꝛ ſenſus ſuos atqꝫ ingenia vi-
uaciter tenet: nec cū corpe morit ſicut arabi
aſſerūt: nec poſt modicū interuallū ſicut zeno
quia ſub al'r viuit. Et idem in ench. ꝛ ponitur
xiij. q. ij. c. tempus. Tempus quod inter hoīs
mortē ꝛ vltimā reſurrectionē interpoſitū eſt
aīas abditis receptaculis cōtinet. ſicut vnaq̄
qꝫ digna eſt vel req̄e vel erumna: ꝓ eo quod
ſortita eſt in carne dū viueret. Et Greg. li. iiij
dial. ſic loquit. Tres vitales ſpūs creauit om
nipotēs deus. Unum qui carne nō tegit: nec
cū carne morit. Aliū qui carne tegit: ſed non
cum carne morit. Tertiū qui carne tegit ꝛ cū
carne morit. Primus eſt angelicus ſpiritus
Scd̄us eſt ſpūs humanus. Tertius eſt ſpūs
iumentoꝝ oīmqꝫ brutoꝝ animalium. hec ille
Et Hiero. ad bñdictū eūdē rep̄hēdēs de imo
derato dolore ꝓ morte filie ſue dicit. Charitatis
tue ſcripta p̄cepi: in quibus aīꝫ tuū dolore cō
motū de filie dormitōne cognoui. Non aliud
in te admiratus ſum q̄ꝫ xp̄iani pectoris in te
ꝟtutē ablatā fuiſſe. Stupeo murū fidei pene
erutum vulneribus orbitatis: quē ſopire de-
buerat ſpes reſurrectōnis ꝛ regni celeſtis. Et
Anaſtaſius papa. q. xiij. q. ij. c. hñt. ad idē, ait
Habēt forſitan illi iuſtā longi doloris excuſa
tionem: qui vitā alterā neſciūt: q̄ de hoc ſecu-
lo ad melius eſſe tranſitū nō confidunt. Nos
aūt qui hoc credimus ꝛ docemus: contriſtari
nimiū de obeūtibus nō debemus. At vt con-
cludamus audiēdus eſt xp̄s. qui. x. c. Mat.
dicit. Nolite timere eos qui occidūt corpus ꝛ
aīam aūt nō poſſunt occidere. Sꝫ potius eū
timete qui pōt aīam ꝛ corpꝰ ꝑdere in gehēnā
Et Mat. v. Gaudete ꝛ exultate; quia merces
veſtra copioſa eſt in celis. Mat. xxv. Ibūt hi
in ſupplicū eternū: iuſti aūt in vitā eternam
Omitto alioꝝ teſtimonia ne lōgitudine ꝟbo
rum audiētes tedium ſuſcipiāt. Hoc tantuꝫ
addens ꝙ oīa q̄ ſcripta ſunt taꝫ in vtroqꝫ te
ſtamento q̄ꝫ in libris doctoꝝ eccl'ie hāc ꝟitu-
tem directe vel indirecte cōcludunt.

Tertiū
teſtimoniū eſt theologoꝝ qui in. ij. di. xix. ml'
tipl'r aīe immortalitatē defendūt. Eſt tñ huiꝰ
ꝟitatis inter ceteros defenſor acerrimus. d.
Boñ. vbi. ſ. ar. i. q. i. q̄ ait p̄mo ꝙ ſi ꝯſideremꝰ
aīam in cōparatione ad diuinā iuſticiā: ncc̄e
eſt illā eſſe immortalē. Ad diuinā q̄ppe iuſticiā
ſpectat: vt nihil quod bene ꝛ iuſte fit ꝟgat in
malū exitū. Sed ſm̄ oēs ſapiētes ꝛ morales
ph'os: potius debet homo pati mortē q̄ꝫ rece
dere a ꝟitate vite: ꝛ a ꝟitate iuſticie. Sed ſi

oīno ꝑimeret aīa: ꝑimeret oīs iuſticia que ē
in ipa. ergo talis ꝑpeſſio q̄ eſt iuſta: ꝛ quam
laudat oīs rō recta malū haberet exitū: quod
eſt contra diuinā iuſtitiā.

Scd̄o ſi cōſidere
mus aīam in cōparatione ad ꝓpͣam ꝟtutem
neceſſe eſt eam eſſe immortalē. Nam cuiuſli
bet ſubſtātie corruptibilis opatio antiquat ꝛ
ſeneſcit in tempe. Sed aīe rōnalis operatio
nec antiquat nec ſeneſcit in tpe: immo iuue-
neſcit: qꝛ in antiq̄s eſt ſapiētia: ꝛ in mlto tpe
prudentia.

Tertio ſi cōſideremus animā in
comparatione ad ſuū finē neceſſe eſt eā fieri
immortalē. Nam finis imponit neceſſitatem
his q̄ ſunt ad finē. Finis ꝟo ipſius anime eſt
beatitudo. Si ergo btūs eſſe nō pōt: q̄ bonuꝫ
qd̄ hꝫ pōt amittere. Igit neceſſe eſt animam
eſſe immortalem.

Qd̄ aīam eſſe immortalē exemploꝝ coru-
ſcatione ꝓbatur. Caplm III

Tertius modus ad oſtendenduꝫ aīe
immortalitatem eſt exemploꝝ coru
ſcatio. Poſſumus aūt ſubdiſtingue
re tria exempla.

Primū exemplū dr̄ apparitionis.
Scd̄m exemplū dr̄ exauditionis.
Tertiū exemplū dr̄ defenſionis.

Primū exemplū dr̄ apparitiōis. Et ſi dica
tur quō pōt aīa apparere cū ſit inuiſibilis ꝛ i
corpea. Dicimꝰ ꝙ deo volente apparēt aliq̄n
aīe in vigilia: ꝛ aliq̄n i ſomnis. De apparitōe
in ſōnis nō eſt dubiū ꝙ viſio illa ē imagiaria
q̄ fit ꝑ aliquā repñtationē alicuiꝰ rei corpalis
Illa ꝟo apparitio q̄ fit i vigilia ſicut appitio
moyſi. Mat. xvij. in trāſfiguratōe ꝛ aiaꝝ alia
rūꝫ de q̄bꝰ dicet in ſequētibꝰ qual'r fiat diffici
le eſt aſſignare. Nā aliq̄ dicūt ꝙ aīa moyſi ap
paruit ibi in ꝓꝓo corpe qd̄ aſſūpſit ad tēpꝰ.
Qd̄ videt tenere Aug. in li. de mirabilibꝰ ſa-
cre ſcripture. li. iij. c. xiij. Sꝫ dicit Tho. iij. pte.
q. xlv. ar. iij. ꝙ liber hic falſe aſcribit Aug. iō
q̄ ibi tradunt nō ſunt autētica. Itē alij dicūt
ꝙ aīe p̄nt apparere in alienis corpibꝰ aſſum
ptis ſicut apparēt angeli. Recitat Dionyſius
in ep'la ad Timotheū qual'r Petrꝰ ꝛ Paulus
ſibi apparuerūt in hec ꝟba. Attēde miraculū
vide ꝓdigiū frat Timothee. Die em̄ victima
tionis eoꝝ preſto fui. Poſt mortē ꝟo illorum
vidi eos inuiceꝫ manu ad manus intrantes
portas vrbis: ꝛ indutos veſte lumis: ꝛ colo-
re claritatis ꝛ lucis ornatos. h̄ ille. In legēda iſtu
ꝑ pauli narrat ꝙ cū ipe ducerretur ad locuꝫ
paſſiōis cuidā matrōe plātille eiꝰ diſcip'le ob
uiauit. q̄ hꝫ Dio. alio noīe lenobia nūcupabat

Que flens oꝛationibus Pauli cōmendare ſe
cepit. Cui paulus. Uade plantilla eterne ſalu
tis filia: cōmoda mihi velū quo caput tuū te-
gis: ⁊ illo oculos meos ligabo. ⁊ poſtmodū il
lud tibi reſtituā. Cum ergo ad locū paſſionis
veniſſet: verſus oꝛientē manibus in celū extē
ſis deuotiſſime cū lachꝛymis pꝛima vice oꝛa-
uit. Poſtmodū vt dicit Dionyſi⁹ ſuis ocul' im
poſito velo plantille extendit collū: ⁊ ſuſcepit
coꝛonā. Et percutiente carnifice amputatum
eſt caput pauli. Tunc beatiſſimus in ipō ictu
explicauit velū: ⁊ collegit ſanguinē ꝓpꝛiū ⁊ li
gauit eū ⁊ obuoluit ⁊ tradidit euꝫ femine. Et
reuerſo carnifice dixit ei Lenobia. Ubi dimiſi
ſti magiſtrū meū paulū? Rndit. Cū ſocio ia-
cet ibi extra vꝛbē in valle pugilū: ⁊ velo tuo
velata eſt facies eius. Et ipa rndens ait. Ec-
ce nunc intrauerunt petrus ⁊ paulus induti
veſte pꝛeclara: ⁊ coꝛonas fulgētes habebant
iu capitibus. Et ꝓtulit velū ſanguine cruen-
tatū: ⁊ mōſtrauit eis. Pꝛopter quod multi fu
erunt ad xp̄m conuerſi. Secundū exemplū
In legenda quoqꝫ pauli pꝛimi heremite legi-
tur ꝙ beatus Antonius ille magnus vidit an
gelos aiam pauli ad celos deferētes. Qui cur
rens ad eius cellā inuenit euꝫ genibus flexis
ad modū oꝛantis: ita vt viuere eū eſtimaret.
Sed cū moꝛtuū didiciſſet: dixit. O ſanctiſſi-
ma aīa qd̄ gerebas in vita: in moꝛte monſtra
ſti. Sicqꝫ adiutoꝛio duoꝝ leonū ſuperuenien
tiū: ipꝫ tradidit ſepulture. Tertiū exemplū
eſt de ſancto Germano, de quo dicit Greg. ij.
dialogoꝝ. ꝙ ſanctus Bndict⁹ longe a cappa-
na ciuitate poſit⁹: ipſius aiam in globo igneo
ad celū ferri ab angelis aſpexit. Quartum
exemplū eſt de beato Franciſco. de quo refert
dn̄s Bon. in legenda maioꝛi: ꝙ illa hoꝛa qua
obdoꝛmiuit: vn⁹ ex fratrib⁹ vidit ipſius aiam
ſub ſpecie ſtelle pꝛefulgide in celū recto trami
te ſurſum ferri. Miniſter quoqꝫ fratrū terre
laboꝛis: qui tūc erat frater Aug. vir vtiqꝫ ſan
ctus ⁊ iuſtus i hoꝛa vltima poſit⁹: cū iāpꝛidē
amiſiſſet loqlā: audiētib⁹ q̄ aſtabāt ſubito cla
mauit ⁊ dixit. Expecta me pr̄: expecta me pa-
ter. Jam venio tecū. Querentibus aūt fratri-
bus ⁊ admirantibus cur ſic loqueretur: rn̄dit
Nonne videtis patrē noſtrū Franciſcū q̄ va
dit ad celū? Et ſtatim ſancta illa aīa migrans
a carne patrē eſt ſecuta ſanctiſſimū. Ep̄us in
ſuper aſſiſinus ad oꝛatoꝛiū ſancti Michaelis
in monte gargano tunc ep̄is peregrinationis
cauſa perrexerat. Cui beatus Franciſcus in
nocte tranſitus ſui apparens dixit. Ecce relin
quo mūdū: ⁊ vado ad celū. Mane igitur ſur
gens ep̄s ſocijs narrauit que viderat. Et aſ-
ſiſiū rediēs cū ſollicite requiſiſſet certitudina-
liter recognouit ꝙ ea hoꝛa qua ſibi per viſio-
nem innotuit: beatus pater ex hoc mūdo mi
grauit. Quintū exemplū eſt de beato Mar
tino, de quo refert beat⁹ Seuerus in ſuo dia-
logo: ꝙ beat⁹ Seuerin⁹ ep̄us colonienſis dū
die dn̄ica cum ſuis clericis poſt matutinas lo
ca ſctā viſitaret: illa hoꝛa qua vir beat⁹ obijt
audiuit choꝛū canentiū in ſublimi: dixit itaqꝫ
ſuis. Dn̄s me⁹ Martin⁹ ep̄us migrauit ex h̄
mundo: ⁊ nunc angeli canendo deferunt eum
in celū. Eodē quoqꝫ tp̄e mediolani Amboꝛſi⁹
ep̄s erat. Cū aūt celebꝛaret dn̄ica die: erat cō-
ſuetudo vt veniens lectoꝛ nihil legere pꝛeſu-
meret pꝛiuſq̄ ſanct⁹ pater nutu iuſſiſſet. Fa-
ctū eſt aūt vt illa die dn̄ica nullus extaret qui
lectionē beati pauli legeret: qua beatus anti-
ſtes ſuper ſanctū altare obdoꝛmiuit. Quē cū
nullus excitare pꝛeſumeret tranſacto longo
ſpacio excitauerunt eū dicentes. Jam hoꝛa p̄
terijt. Rn̄dit beatus Ambꝛoſius. Nolite tur-
bari. Multū mihi valet ſic obdoꝛmiſſe. Quia
tale miraculū dn̄s dignatus eſt oſtēdere. Nā
noueritis fratrē meū martinū ſacerdotē egreſ
ſum fuiſſe de coꝛpe: ⁊ me antē eius funeri obſe
quiū pꝛeſtitiſſe. Tunc illi ſtupefacti diē ⁊ tp̄s
notant atqꝫ reperiunt ſicut dixerat illis Am-
bꝛoſius. Sextū exemplū eſt ſanctoꝝ Ger-
uaſij ⁊ Pꝛothaſij martyꝝ: quoꝝ coꝛpa inue-
nit beatus Ambꝛoſius anno ſecūdo Theodo
ſij mediolani. Nā ſibi apparuerunt: ⁊ etiā cuꝫ
eis apparuit paulus: ⁊ declarauerunt locū in
quo ſua coꝛpa erant recondita. Que magna
deuotione Ambꝛoſius ad baſilicā fauſte repo
ſuit. Septimū exēplū eſt de inuentione coꝛ
poꝛis ſancti Stephani: quod repertū fuit hie
roſolymis apparente Gamaliele pꝛeſbytero
cuidā Luciano. Et ne per ſingulos ire neceſſe
ſit: multa viſa ſunt etiā poſt moꝛtē de ſtatu de
functoꝝ in quibus aīarū imoꝛtalitas aptiſſi
me demonſtratur. Secundū exemplū dici-
tur exauditionis. Si enī aīe ſanctoꝝ non vi-
uerent in regno dei: quō poſſent hoīes mundi
in ſuis petitionibus exaudiri? Qd̄ aūt exaudi
antur rꝫ de illis qui ſe virgini glorioſe Kathe
rine: Antonio: alijſqꝫ ſanctis cōmendāt: quo-
rū ſuffragijs a multis periculis: ⁊ aduerſitati-
bus liberāt. In tempeſtate maris naufragiū
patientibus: in egritudie: varijſqꝫ anguſtijs
laboꝛantib⁹ quotiens ſubuenit virgo beata.
Quid igit referes tu o fili perditiōis? Eſt ne

moꝛtua virginis aīa? eſt ne moꝛtua aīa beati
Antonij. Nunqd moꝛtua ē aīa btē Urſule ali
oꝛūqꝫ ſctoꝝ? Abſit tā impiuꝫ errorē cogitare.
O pr̄ Fr̄āciſce quō aiam tuā dicere poſſumus
moꝛtuā: q̄ poſt moꝛtē tuā tātis exhibuiſti ſubſi
dia charitat. Narrat dn̄s Bon. h̄ miraculū in
legēda maioꝛi beati Frāciſci: ꝙ i ptib⁹ catha
lonie accidit virū qndā noīe Johem btō Frā-
ciſco deuotū: quodā ſero p q̄dā viā incedere:
in qua p inferēda moꝛte inſidie latitabāt nō
quidē ſibi ſ cuidā alteri. Exurgēs aūt quidā
de inſidijs cū hoſtē ſuū eū eſſe putaret: tā leta
liter eū plagis pluribus gladiauit: vt nulla pꝛ
ſus ſubeſſet ſpes recuperāde ſalutis. Cuꝫ igit
iudicio medicoꝝ ipſius deſperata eſſꝫ curatio:
ꝯuertit ſe ad beati Frāciſci pꝛocinium: ⁊ q̄ta po
terat deuotōe ſalutē poſtulabat. Cui nocte aſti
tit quidā i habitu fratris minoꝛis p feneſtrā
ingreſſus: q̄ vocans eū dixit. Quia fiduciā ha
buiſti in me. ecce dn̄s liberabit te. A quo cuꝫ
eger inquireret q̄s eſſet. Frāciſcū ſe eſſe rn̄dit.
Et ſtatim appꝛopinqns vulnerū ſuoꝝ ligatu
rā reſoluit. Et cū vnguēto p oēs plagas vt vi
debat punxit. Statimqꝫ ſenſit ſe pꝛiſtine re-
ſtitutū ſanitati. Quo facto btūs Frāciſcus ſe
ceſſit. At ille vxoꝛē letus vocauit. Que celerit
currēs: ⁊ ſtare iā vidēs quē ſepeliēdū putabat
in craſtinū viciniā totā clamoꝛe cōpleuit. Ac-
currētes aūt ſui cū niterent illū tāq̄ freneticū
in lectū reponere: ⁊ ille renuens oſ̄deret ⁊ aſſe
reret ſe ſanatū: tanto ſunt ſtupoꝛe attoniti: vt
q̄ſi ſine mēte oēs ſint effecti: ⁊ ipſū fantaſticū
eſſe crederēt: q: quē paulo ante ꝯſpexerāt pla
gis atrociſſimis laniatū: plena videbāt inco-
lumitate iocundū. Quibus ille q̄ factus fuerat
ſanus ait. Nolite timere: q: ſctūs Franciſcus
mō a loco iſto receſſit. Et illaꝝ ſacraꝝ manuū
tactu me integre liberauit. Inq̄t poſt hec dn̄s
Bon. Digne quidē btūs pr̄ carne iam moꝛtu
us: ⁊ viuens cū xp̄o p̄ſentie ſue oſtenſiōe mi-
rabili: ⁊ manuū ſacrarū palpatōe ſuaui vulne
rato letaliter viro ſanitatē cōceſſit: cū illius in
ſe ſtigmata tulerit q̄ miſericoꝛditer moꝛiēs et
mirabiliter reſurgēs: vulneratū genus huma
nū: ⁊ ſemiuiuū relictū plagarū ſuarū v̄tute ſa
nauit. Tertiū exēplū dꝛ defenſiōis. Sctōꝝ
q̄ppe patrocinia q̄bus ſepius populi ſubſidiuꝫ
defenſionis obtinuerūt: aiam oſtendūt imoꝛ-
talē. Scribit nanqꝫ in. ij. Machab. c. xv. q̄li-
ter cū Judas Machabeus cogeret bellū cō-
mittere ꝯ Nicanorē qui hierl'm ⁊ tēplū diſſi-
pare volebat: eſſetqꝫ Judas in locis ſamarie
cū paucis qui timebant ꝓpter paucitatē ſuā:
hoꝛtatus eſt eos Judas: expoſito ſomnio qd̄
in eadē nocte viderat in hūc modū. Uiderat
enī ſummū ſacerdotē defunctū iam manus ꝓ
tendentē oꝛare ꝓ populo iudeoꝝ. Poſt hunc
apparuiſſe Hieremiaꝫ ꝓph̄am deditſeqꝫ ipſi
Jude gladiū aureū: ⁊ dicentē. Accipe gladiuꝫ
ſanctū: in quo cōcidas aduerſarios ppl'i mei
iſrael. Qua viſione cōfoꝛtati q̄ erant cū Juda
impetū fecerūt in hoſtes: ⁊ ꝓſtrauerūt ex eis
nō minus q̄ trigintaqnqꝫ milia. Nicanoꝛe cū
eis interēpto. Et redierūt hieroſolymā bn̄di-
cētes deū. caput Nicanoꝛis ⁊ manū cū hume
ro abſciſam: cōtra templū ſuſpendētes. Nōne
ſctūs Mercurius Julianū apoſtatā interfec?
Nam cū ipſe ꝯ perſas incederet manu foꝛti in
nocte vidit Baſilius in eccleſia ſancte Marie
in viſu multitudinē angeloꝝ: ⁊ in medio q̄dā
feminā in thꝛono ſtantē: ⁊ aſtātibus dicētē.
Uocate mihi cito Mercuriū q̄ Julianū apo-
ſtatā occidat: q̄ me ⁊ filiū meū ſupbe blaſphe-
mat. Erat aūt Mercurius q̄dā miles q̄ ab ip
ſo Juliano ꝓ fide xp̄i fuerat interfectus: ⁊ in
eadē eccleſia erat ſepultus. Statimqꝫ ſanctus
Mercurius cū armis ſuis: que ibi ſeruabant
affuit: ⁊ iuſſus ab ea in p̄liū ꝓperauit: ⁊ mo-
numētū ſuū aperuit. Expergefactus aūt Baſi
lius ad locū vbi ſctūs Mercurius cuꝫ armis
ſuis quieſcebat: iuit. ⁊ monumentū ſuū aperi-
ens: nec coꝛpus ibi nec arma inuenit. Sequē
ti mane ibidē rediens: inuenit coꝛpus eius et
arma ⁊ lanceā ſanguine cruentatā. Et ecce q̄
dā de exercitu dixit. Cuꝫ Julianus imperatoꝛ
in exercitu moꝛaret affuit miles q̄dā ignotus
qui vꝛgēs calcaribus equū audaci mente Ju-
lianū impetijt: lanceā foꝛtiter vibꝛās: ⁊ ipſum
p mediū perfoꝛauit. Et ſubito abſcēdēs nuſq̄
cōparuit. Ipſe vero Julianus dū adhuc ſpira
ret: vt dꝛ i hiſtoꝛia tripartita: ſanguie ſuo ma
nū impleuit. ⁊ in aere ꝓiecit: dicēs. Uiciſti me
galilee viciſti. Sicqꝫ in his vocibus expirauit
Et ab oībus ſuis inſepultus relictus fuit. Ec-
ce quot nobis offerunt exēpla vt aiam imoꝛ-
talē ſciamus. O dura coꝛda q̄d facitis? Cur
aīe ſalutē negligitis. Audite xp̄m dicentem.
Matth. xvi. Quid ꝓdeſt homini ſi vniuerſuꝫ
mūdū lucret: aīe vero ſue detrimentū patiat.
Aut quā dabit cōmutationē ꝓ aīa ſua. Quera
mus igit illā ſaluare: vt viuat cū xp̄o h̄ p gra-
tiam: ⁊ in futuro p gloꝛiā. Amē.

Explicitus eſt tractatus de immoꝛtalitate
anime.

Tabula in ſequentem tractatũ. ſ.

De beatitudine ſanctoꝝ ꝯtra fatuos hoīes qui nil credũt de futura vita. Sermo I

De gaudijs beatoꝝ ex viſiõe dei: ⁊ dotatõe corpoꝝ ⁊ loci habitatiõe. Sermo II.

Incipit tractatus de beatitudine ſanctorũ cuius ſunt ſermones ·II·

De beatitudine ſanctoꝝ in quo cõfutaẜ fatuitas hoīm mundanoꝝ qui nõ credũt aliq̃d de vita futura. Sermo ·I·

Merces veſtra copioſa eſt ĩ celis.

Uerba ſunt redemptoris noſtri originaliter Matth. v. c. Tanta eſt quorũdã ſtulticia vt arbitrenẜ nulla eſſe bona pter ea que in pſenti vita a piiſſimo deo vſibus humanis cõceduntur. Nil credũt: nil cogitãt: nihil deniq̃ ſperãt de futura celeſtis regni hereditate. Somniũ putant: imo fictionẽ ⁊ fabulam: quicquid ſm oẽm veritatẽ de ſanctoꝝ beatitudine pdicatur. Ui oẽm diligentiã adhibent vt corporeis ſenſibus in ſuis delectationibus voluptuoſis ſatiſfiat. Animã vero virtutibus: honeſtiſq̃ moribus inſtruere: ⁊ negligũt ⁊ cõtemnunt. Propterea equũ eſſe cenſui: vt in pſenti ſermone de beatitudine verba fecero. Nam illam cũcti deſiderare debet: que merito pponenda eſt oĩbus que ab hoĩe pcio haberi ſolet. De hac q̃libet iuſtus atq̃ fidelis aſſerit illud Sapientie c. vij. Prepoſui illã regnis ⁊ ſedibus: ⁊ diuitias nihil eſſe dixi in cõparatione illius. Nec cõparaui illi lapidem pcioſum. qm̃ omne aurũ in cõparatione illius arena eſt exigua. ⁊ tanq̃ lutum eſtimabiẜ argentũ in cõſpectu illius. Super ſalutẽ ⁊ ſpem dilexi eam: ⁊ ppoſui p luce habere illã: qm̃ inextinguibile eſt lumen illius. Uenerunt aũt mihi oĩa bona pariter cũ illa. Ut igiẜ diſponamus ea que tractaturi ſumus ordine debito: beatitudiniſq̃ laudes magnificẽtiſſimas cõplectamur: q̃ copioſa merces a nr̃o ſaluatore merito nuncupaẜ: de ipſa tria myſteria pncipalia pponemus ꝯtẽplãda.

Primũ dr̃ beatitudinis deſideriũ.

Scdm beatitudinis ſubiectũ.

Tertiũ beatitudinis obiectũ.

Qd beatitudo eſt bonũ: q̃d cuncti deſiderare debet. Caplm I.

Primũ myſteriũ ꝯtẽplãdũ dr̃ beatitudinis deſideriũ. In quo inducẽda eſt cunctoꝝ mẽs: vt ad beatitudinẽ dirigant cordis affectũ: illãq̃ viribus totis cõnenẜ adipiſci. Nã ⁊ hoc ita pulchre loquiẜ Seneca ad Lucillũ. Ad ſummũ (inq̃t) bonũ: ⁊ ppoſitũ totius vite tue reſpice. Illi em̃ ꝯſentire dꝫ q̃cquid agimus. iõ peccam⁹: q2 de ptibus vite oẽs deliberamus: de tota vo nemo deſiderat. Errant ꝯſilia nr̃a: q2 nõ hñt q̃ dirigant. Ignoranti quẽ portũ petat: nullus ſinus certus eſt. hec ille. Sed vt pars iſta lucidior fiat: opus eſt vt ad tria dubia rñdeamus.

Primũ vtrũ hoĩ ꝯueniat agere ppẜ finẽ.

Scdm vtrũ finis hũane vite ſit beatitudo.

Tertiũ vtrũ beatitudo ſit bonũ deſiderabile.

Ad pmũ dubiũ rñdet ſctũs Tho. i. ij. q. i. q̃ actionũ (q̃ ab hoĩe agunẜ) ille ſole ppe dicũẜ humane: q̃ ſunt ppe hoĩs inq̃tũ ẽ hõ. Differt aũt hõ ab alijs irrõnalibus creaturis in hoc q̃ eſt dñs ſuoꝝ actuũ: qd̃ ſit p rõnem ⁊ volũtatẽ. Ille itaq̃ actões ppie hũane dicunẜ: q̃ ex volũtate deliberata pcedũt. Alie vo nõ ppie hũane ſũt: ſicut dũ mouet pedẽ. vel fricat barbã alijs intẽtus ⁊ ſil'ia: lꝫ ſint hoĩs iſte actões ſcdo nõ ſunt ppter finẽ: ex q̃bus hõ nec mereri põt nec demereri. Sed prime actiões ad finẽ ſunt dirigẽde. Inq̃t nanq̃ phs .ij. phiſicoꝝ. Finis eſt pncipiũ in opabilib⁹ ab hoĩe. Et in .ij. ethicoꝝ aſſerit. Finis oẽs opanẜ. Et iteꝝ in .ij. phiſicoꝝ. Nõ ſolũ itellect⁹ ſꝫ ẽt natura agit ppẜ finẽ. Et in .ij. metaph. Qui infinitũ faciũt auferunt naturã boni. Cũ itaq̃ finis ſit q̃ mouet agentẽ: ⁊ licꝫ in executiõe ſit poſterior: tñ prior eſt in intentiõe agentis ⁊ habet rõnẽ cauſe. ppterea ad hominẽ ſpectat vt agat ppẜ finem. Ad ſecundũ dubiũ rñdet Ric. in. iiij. diſ. xlix. q̃ vltimus finis hũane vite eſt beatitudo vt ait Aug. lib. viij. de ciui. dei. c. iij. Finis boni appellaẜ quo quiſq̃ cũ peruenerit beatus eſt. Et idẽ li. xix. de ciui. dei. Illud eſt finis boni ppter qd̃ appetẽda ſunt cetera. ipſuꝫ aũt ppẜ ſeipſum. Et. xxij. li. de ciui. dei. Finis (inq̃d) nr̃ ẽ puenire ad illud regnũ cuius nullus finis eſt. Et apl's ad Ro. vi. Habetis fructũ veſtrũ in ſanctificatiõe: finẽ vero vitã eternã. Sed hic oriẜ difficultas: qm̃ cũ beatitudo ſit in ipſo deo: ⁊ beatitudo eſt finis hũane vite: etiaꝫ erit finis oĩm creaturarũ. Nã (vt inq̃t Dionyſius in li. de diuinis noĩbus) Deus ꝯuertit oĩa ad ſe ipſũ tanq̃ ad vltimũ finẽ. Ad qd̃ dicẽ Tho. i. ij. q. prima q̃ (ſicut colligiẜ ex dictis Ariſto. ij. phiſicoꝝ. ⁊ v. metaphiſice) Finis dr̃ dupliciter. ſ. vel eius terminus a quo. ſ. ipſa res in qua ratio boni inueniẜ: vel vſus ſiue adoptio illius rei. Sicut ſi dicamus q̃ motus corporis grauis finis eſt: vel locus inferior vt res. vel hoc qd̃ eſt eẽ in loco iferiori: vt vſus. Et finis auari eſt vl' pecunia vt res: vel poſſeſſio pecunie vt vſus. Si ergo loq̃mur de vltimo fine hoĩs q̃tum ad ipam rem q̃ eſt finis: ſic in vltimo fine hoĩs omnia creata cõueniũt: q2 deus eſt vltim⁹ finis hoĩs ⁊ oĩꝫ aliarũ rerũ. Si aũt loq̃mur de vltimo fine hoĩs q̃tum ad ꝯſecutões finis: ſic in fine hoĩs nõ cõmunicant creature irrõnales. Nam ⁊ homo ⁊ alie creature rõnales cõſequunẜ vltimũ finẽ cognoſcẽdo ⁊ amãdo deũ: quod nõ competit alijs creaturis: que adipiſcunẜ vltimũ finẽ inq̃tũ pticipant aliquam ſilitudinẽ dei ſm q̃ ſunt vel viuũt vel etiã cognoſcũt ſm inſtinctũ nature: lꝫ nõ per rõnem vel intellectũ. Ideo magr̃ in. i. di. ij. dicit. Fecit deus creaturã rõnalẽ vt ſummũ bonum intelligeret: ⁊ intelligẽdo amaret: amãdo poſſideret: ⁊ poſſidẽdo frueret. Quare vt Aug. docet in li. lxxxiij. q. Non cadit in aliq̃ rõs necarentia vt btã ſint. Tertium dubiũ fuit vtrum beatitudo ſit bonum deſiderabile: Et poſſet quis arguere q̃ nõ. Nam nullũ bonuꝫ icognitũ ẽ deſiderabile: Hoc pꝫ: q2 bonũ appbenſum eſt obiectũ appetitus. vt inq̃t Ariſt. in. iij. de aĩa. Ideo Aug. lib. x. de trini. c. i. ait. Firmiſſime notum ẽ amari niſi nota non poſſe. Sed btitudo eſt bonũ incognitũ: ergo nõ eſt bonũ deſiderabile. Philoſophi quidẽ multuꝫ ſubtilr̃ elaborarũt. vt de beatitudine ac ſũmo bono cognitionẽ inuenirẽt. Et (vt Lactãtius ſcribit in pncipio pmi libri diuinarũ inſtitu.) Neq̃ adepti ſunt quod volebãt: ⁊ operam ſil' atq̃ induſtriã pdiderunt. Hoc iõ dixit q2 (vt recitat Aug. lib. xix. de ci. dei. c. i.) Marc⁹ varro notauit ducẽtas octogintaocto falſas opiniões d' btitudine q̃s phi ſuo igenio adinuenerunt. Aug. etiã in. xiij. de tri. c. iiij. aſſerit q̃ſdã poſuiſſe beatitudinẽ in voluptate corporis: q̃ſdam in voluptate animi: quoſdã in alijs reb⁹ puta in diuitijs vel honorib⁹ ⁊ hmõi. vt etiaꝫ ſcribit Ariſt. in pmo ethi. De his ad hoc ita loquiẜ Lactan. lib. iij. diuinarũ inſti. Epicurus ſummũ bonũ in voluptate animi eſſe cenſet. Ariſtippus in voluptate corporis. Caliphon' ⁊ Dinomachus cirenaici honeſtatẽ cũ voluptate iũxerunt. Diodorus in pũatione doloris ſummum bonũ poſuit. Hero. in nõ dolendo. Peripatetici aũt in bonis animi ⁊ corpis ⁊ fortune. Erilli ſummũ bonum eſt ſcientia. Zenonis cũ natura cõgruẽter viuere. Quorundã ſtoicoꝝ vtutẽ ſequi. Ariſt. in honeſtate ac vtute ſummũ bonũ collocauit. hec ille. Sed infra de Epicuro ita ſequiẜ. Epicuri diſciplina multo celebrior ſemp fuit q̃ ceteroꝝ: nõ q2 veri aliq̃d afferret: ſꝫ q2 multos ad populare nomen voluptatis inuitat. Nemo eñi nõ in vitia pn⁹ eſt. Propterea (vt ad ſe multitudinẽ cõtrahat) appoſita ſingulis quibuſq̃ moribus loquiẜ. Deſidioſum vetat lr̃as diſcere. Auarũ populari largitione liberat. Ignauuꝫ phibet accedere ad rempublicã. pigrũ exercere. timidũ militare. Conſtat itaq̃ ex his q̃ erronea fuerit phoꝝ mens circa beatitudinẽ agnoſcendam. Sed preter illos adhuc cõfirmare poſſumus q̃ beatitudo nõ eſt cognoſcibilis p vba pauli qui. i. ad Coꝝ. c. ij. ait. Oculus nõ vidit. nec auris audiuit: nec in cor hoĩs aſcendit q̃ pparauit deus his qui diligũt illum. Sed iſta de beatitudine ſic paulus locutus eſt. Ergo tale bonum eſt quod a nobis percipi minime poteſt: ⁊ ex conſequenti neq̃ deſiderari. At in contrarium eſt ſententia Auguſtini qui libro decimo de ciuitate dei. ca. primo ait. Omniũ certa ſententia eſt (qui ratione quoquo modo vti poſſunt) beatos eſſe omnes homĩes velle. Et in. xiij. de trinitate caplo. viij. Ad appetendum beatitudinẽ natura compellit: cui ſumme bonus ⁊ immutabiliter beatus creator hanc indidit. Et de hoc Ariſtoteles in pmo Ethicorum ſic ſcripſit. Bene enunciauerũt dicentes bonum eſſe quod omnes appetunt. Et in tertio Thopicorum. Maxime bonuꝫ omnes maxime appetunt. Pro amouenda igitur omni ambiguitate notandum ex dictis Ricardi in quarto diſtinctione octogeſimano na. ⁊ Thome prima ſecunde queſtione quinta articulo octauo: q̃ beatitudo poteſt accipi tripliciter. ſ.

Primo in ſuo eſſe generali.

Scdo in ſuo eſſe ſpeciali.

Tertio in ſuo eſſe ſpecialiſſimo.

Primo põt btitudo accipi in ſuo eſſe generali inquãtũ eſt bonũ quoddã ſufficiẽtiſſimũ. ⁊ ſic eſt oĩbus nota. Quilibet em̃ ſcit quid eſt bonuꝫ: ⁊ quid eſt ſufficientiſſimũ. Et h̃ modo omnes beatitudinẽ appetũt. Nã ſic appetere beatitudinẽ nihil eſt aliud q̃ appetere. vt voluntas ſatieẜ quod quilibet vult. Et hoc ẽ qd̃ Boetius dicit in tertio de cõſolatione. Omnis nãq̃ mortaliũ cura (quam multipliciũ ſtudiorum labor exercet) diuerſo quidẽ calle pceditur: ad vnũ tamẽ beatitudinis finẽ nitiẜ puenire. Et ſumiẜ hic vnus finis ſm Geraldum odonis ſuper primũ Ethicorum non ſm ſpecies opinionis: ſed ſm proportionem. Nam ſicut

leuia habent vnū finem ſm ſpēm nature. ſcʒ
locum ſurſum: ⁊ grauia habeāt aliuʒ finē ſm
ſpēm nature ſcʒ locū deorſum/tamē grauia ⁊
leuia hn̄t vnū finē ſʒ ꝓportionē nāe.eo ꝙ ita
ſe hʒ locꝰ deorſum ad grauia: ſicut locꝰ ſurſuʒ ad
leuia. Ita ⁊ oēs hoīes rēdūt ad vnū finē ſʒ ꝓ-
portionem opinionis: eo ꝙ ita ſe habet pecu-
nia ad auarū/in qua opinaẜ ſe fieri poſſe bea-
tum: ſicut delectatio libidinis ad luxurioſum:
qui in ſua luxuria putat cōſtare beatitudineʒ.
Omnes quippe appetūt/quicq̄d etiā indebi-
te appetūt/tanq̄ cōſummatū bonū. Sed non-
nulli ſupbientes/in quo cōſiſtit vera beatitudo
noluñt attēdere. Ideo conanẜ lucrari pecunī
am/ibi credētes eſſe beatitudinē. Exemplum
pater. Nam ſi quis vellet emere aurū: ⁊ oſten-
dereẜ ei auricalchū: qd̄ non cognoſceret: eme-
ret ꝓ auro. Et ſi queras quid vis emere: rn̄-
det aurū: lʒ ei oſtendas auricalchū. Si dicis
auaro. Quid vis. Dicet beatitudinē. Uis para-
diſum. Paradiſuʒ dicet pecuniā: q: ibi credit
ꝙ ſit beatitudo ⁊c. Sed decepti ſunt vt pate-
bit inferius. Nonnulli etiā ꝑcipientes/in quo
cōſiſtat beatitudo: cū talis ꝑceptio ſit ex mūe-
re gratie/facti ſunt ſibimetipſis ſapientes: et
voluerūt bn̄ opari. Et ſic pʒ reſpōſio ad pri-
mū argumentū. ¶ Sʒ adhuc eſt notandū cir-
ca beatitudinē in generali. videlʒ. Si aliquis
queratẜ quō cognoſciẜ beatitudo in generali.
dico ꝙ innata eſt iſta cognitio. Et ſi queraẜ
ꝑ quid: dico q: ſufficiētia cognoſciẜ ꝑ indigē-
tiam. Et ſi opponaẜ ꝙ ꝑuatio non eſt via co-
gnoſcendi habitū: dicendū ꝙ eſt quedā indi-
gentia oīno priuās/quedā diſpones ⁊ incli-
nans. Et hec eſt rō cognoſcendi. ¶ Poſſet tn̄
dici ꝙ cognitio beatitudinis: ⁊ multarū rerū
naturaliū nobis eſt innata. Et ſi dicaẜ ꝙ aīa
eſt vt tabula raſa: hoc intelligiẜ ſolum q̄tuʒ
ad ſpēs ⁊ ſimilitudies/quas querit ꝑ ſenſus.
Hec Boñ. in. iiij. diſt. xlix. Sc̄do pōt beatitu-
do accipi in ſuo eſſe ſpeciali: inq̄tū ſcʒ cōſiſtit
nō in bonis p̄ntis vite: ſʒ in clara dei viſione
⁊ pfecta eius dilectione ⁊ gaudio: quod habʒ
de dei bonitate p̄ſenti ꝑ claram eius viſioneʒ
⁊ pfectaʒ dilectionē. Et hoc modo beatitudo
nō fuit nota philoſophis/quam tamē poſtq̄
xp̄s dei filius venit in mundū/omnes (qui vo-
lunt) agnoſcere/deſiderare/⁊ acquirere valēt.
Ipſe quidem (qui lux fuit ⁊ ſplēdor omnis ve-
ritatis) viam nobis ſummi boni oſtēdit. Ipe
clamauit. Mat. iiij. c. dicēs. Penitētiā agite:
appropinquabit regnū celoꝝ. Et. v. c. Merces
veſtra copioſa eſt in celis. Et. vi. Nolite the-
ſaurizare vobis theſauros in terra: vbi erugo
⁊ tinea demoliẜ: ⁊ vbi fures effodiūt ⁊ furāt:
Theſaurizate aūt vobis theſauros i celo: vbi
nec erugo nec tinea demoliẜ: ⁊ vbi fures non
effodiūt nec furanẜ. Et Ioh. xvij. Hec eſt vita
eterna vt cognoſcāt ſcʒ facie ad faciē te ſoluʒ
verū deum: ⁊ quē miſiſti ieſum xp̄m. Et com-
pletis humane redēptionis myſterijs q̄dra-
geſima die poſtq̄ ſurrexit a mortuis/videnti-
bꝰ diſcipl'is eleuatꝰ eſt ⁊ aſcēdit ad celos. Idcirco
Lactātius li. vij. diuinarū inſtitutio. ait.
Pater em̄ veſter ac dn̄s (qui cōdidit firmauit
q̄ celū: qui librată magnitudine ſua terrā val-
lauit motibus: mari circūdedit amnibuſq̄ di-
ſtinxit: ⁊ quicq̄d eſt in hoc mūdo mirabile: cō-
ſtauit ac perfecit ex nihilo: perſpectis erroꝛi-
bus hoīm/ducem miſit/qui nobis viā iuſticie
ꝑanderet. Hunc ſequamur omnes: hunc au-
diamus: huic deuotiſſime pareamus: quoniā
ſolus (vt ait Lucretius) Ueridicis hominum
purgauit pectora dictis. Et finem ſtatuit cu-
pedinis atq̄ timoris. Oſtenditq̄ bonū ſum-
mum (quo tēdimus omnes) Quid foret atq̄
viam monſtrauit limite paruo: Quo poſſemus
ad id recto cōtendere curſu. Nec tantuʒ oſtē-
dit/ſed etiam preceſſit: ne quis difficultatis
gratia iter virtutis horreret. hec ille. ¶ Tertio
poteſt accipi beatitudo in ſuo eſſe ſpecialiſſi-
mo/put ſcʒ eſt actualiter in beatis. cuius ma-
gnitudinem explicare nequaq̄ poſſumus: q:
nulla ſenſibilis experiētia quarumcunq̄ dele-
ctationuʒ preſentis vite minimā partē illius
dulcedinis poteſt deſignare. Et oculus nō vi-
dit: nec auris audiuit: neq̄ humanū cor ex co-
gitauit vnq̄ ꝙ ingēs ſit illa ſupna felicitas.
Hic greg. in omelia inquit. Si cōſideremꝰ fra-
tres chariſſimi: que ⁊ quāta ſunt que nobis
ꝓmittuntur in celis: vileſcūt animo oīa que
habenẜ in terris. Terrena nāq̄ ſubſtātia ſu-
pne felicitati cōparata: pondus eſt nō ſubſi-
dium. Temporalis vita eterne vite compa-
rata: mors eſt potius dicēda q̄ vita. Hinc in
tranſitu beati Hieronymi ſcribit hec vba Au-
guſtinus ad Cyrillum. Eo die ⁊ hora q̄ Hie-
rōnymus ſanctiſſimus ex hac luce migrauit
dum hipponie in cellula mea quieſcēs de glo-
ria beatorum cogitarem/vellemq̄ de illa tra-
ctatum breuem componere compulſus preci-
bus noſtri ſeueri quodam venerabilis Mar-
tini epiſcopi turonēſis diſcipuli. charta cala-
mo pugillariq̄ ſuſcepti: volui epiſtolā ſcribe-
re ſanctiſſimo Hieronymo deſtinandam: vt
qd̄ ipe in re tā difficili ſentiret reſpōderet/

cuncq̄ iam ſcribens ſalutatiōis exordiū Hie-
ronymo preſentareʒ: ineffabile ſubito lumen
cum inaudita odoꝝ fragrantia cellulā in qua
ſtabā intrauit. hora iam cōpletorij. Ad quaʒ
viſionē ꝑpter rei tam admirabilis nouitateʒ
perterritus eſſe cepi. Cūq̄ quidnā id eſſet at-
tentius cogitarē: de luce vox inſonuit dicens.
Auguſtine auguſtine qd̄ queris: putaſne bre-
ui immittere vaſculo mare totū: Modico inclu-
dere pugillo terrarū orbē: Celū firmare ne ſu-
os exerceat motus: Infinite rei quis inerit fi-
nis: Immenſa qua menſura metieris: Potiꝰ
totuʒ mare in artiſſimo clauderetur vaſculo.
Potius orbē terrarū paruus teneret pugilꝰ.
Potius a motu cōtinuo celū deſiſteret: q̄ gau-
dioꝝ ⁊ glorie quibus beatoꝝ anime ſine fine
potiuntur minimā particulam intelligeres: niſi
(vt ego) experientia docearis. Diſcurre ad hoc
breue tpis ſpaciū: ⁊ talia ſatage opa exercere
vt poſtmoduʒ ibi q̄ hic aliqualiter itelligere
copias in eternuʒ habeas. Interroganti vero
mihi quiſnā eſſet qui talia tam grauiſſime lo-
queretur: Reſpondit benigne. Hieronymi il-
lius preſbyteri/cui ep'am ſcribere cepiſti/ſum
aīa: que in hac hora in bethleeʒ carnis onere
depoſito: iocūda ⁊ glorioſa pergo ad regna ce-
loꝝ. Poſt que ⁊ alia multa (que mecū contulit)
a meis oculis lux diſparuit. Quāto igitur mi-
nus beatitudinis ſuperne ſublimitas pōt cō-
prehendi: tanto ardentiꝰ eſt a nob̄ exoptāda.

¶ Qd̄ beatitudo conſiſtit in aīa in intellectu
videlʒ ⁊ in voluntate. Caplm II

Ecundū myſteriū contemplandum
dicitẜ beatitudinis ſubiectū. In quo
tria dubia ſunt abſoluenda.
¶ Primū vtrum beatitudo ſit actus aīe tm̄.
¶ Secundum vtrum ſit actus intellectus ⁊
voluntatis.
¶ Tertium vtrū ſit principalius in actu vo-
luntatis q̄ intellectus.
¶ Ad primū dubiū rn̄dʒ Rich. in. iiij. di. xlix.
ꝙ beatitudo eſt actꝰ aīe tm̄. Nā beatitudo ē
nobiliſſimū qd̄ in hoīe poſſit eſſe: nec in crea-
turis infra hoīes conuenire pōt. Oportet er-
go ꝙ cōſiſtat in actu ꝓprio hoī. nō quocunq̄
ſʒ nobiliſſimo. Actꝰ aūt hoīs ꝓpriꝰ nō eſt niſi
ille qui eſt hoīs per illā formā qua hō eſt. hoc
eſt aūt aīa intellectiua. Nobiliſſimꝰ ergo actꝰ
hoīs eſt ille qui ſibi cōuenit ſm aīam intelle-
ctiuā: ſiue ſit cognitio ſiue dilectio. Ex quo dā-
natur opinio illoꝝ qui dixerunt aīam ſine cor-
pore beatā eſſe non poſſe. Nā vt inquit Tho.
pma ſcd̄e. q. iiij. loquendo de beatitudine per-
fecta (que in dei viſione cōſiſtit) ſine corpe aīa
pōt eſſe beata. quoniā intellectus ad ſui ope-
rationē non indiget corpe: niſi propter fan-
taſmata in quibus intelligibilē veritatē conti-
net. diuina aūt eſſentia per fantaſmata vide-
ri non pōt. Unde cū in viſiōe diuine eſſentie
perfecta hoīs beatitudo cōſiſtat: non depēdet
beatitudo hoīs a corpe. quare ⁊ ip̄m corpus
ad perfectioneʒ beatitudinis non requiritur.
Sciendū tamen ꝙ ad perfectionē alicuius
rei dupliciter aliquid pertinet. Uno modo ad
conſtituendā eſſentiā rei. ſicut aīa requiritur
ad perfectionē hoīs. Alio modo requiriẜ ad ꝑ-
fectionē rei id qd̄ pertinet ad bene eſſe eius.
ſicut pulchritudo corpis ⁊ velocitas ingenij
pertinet ad perfectionē homis. Quāuis ergo
corpus primo modo ad perfectionē beatitu-
dinis humane non pertineat: pertinet tn̄ ſcd̄o
modo. Quare quāto aīa perfectior erit in ſua
natura: perfectius habebit ſuā ꝓpriā opatio-
nem in qua cōſiſtit felicitas. hoc vero erit cū
ſuo corpori ipſa beata reunietur. Propter il-
lam aūt vnionē non erunt hoī neceſſaria ex-
teriora iſta bona. q: corpus ex cōiūctione ſui
ad aīam erit glorioſum ac impaſſibile. Nā vt
ſcribit dn̄s Boñ. in ſuo. iij. diſt. xxviij. Contin-
git aliquid eſſe beatū tripl'r. ſcʒ ꝑ eſſentiā: ⁊ ꝑ
primā influentiā: ⁊ ꝑ quandā redūdantiam.
Beatū ꝑ eſſentiā eſt ſolus deus. Beatū ꝑ pri-
mā influentiā eſt ſolus rōnalis ſpūs. Beatū
deniq̄ ꝑ quandā redūdantiā eſt corpꝰ huma-
nū: in qd̄ gaudiū glie redūdat ex coniūctione
ſui ad aīam beatā. Et lʒ corpꝰ humanū nō ſit
ad imaginē dei ꝑ ſe: tn̄ vnitū ē aīe q̄ eſt ad dei
imaginē: ⁊ rōne illiꝰ ē btitudīs cōꝑticipabile.
¶ Si vero aliq̄s inſtaret ꝯtra dicta de exteri-
oribꝰ bonis: q: videẜ ꝯtrariū. Nā cibꝰ potꝰ di-
uitie ⁊ regnū exteriora bona ſunt: ⁊ hec pro-
mittunẜ beatis. Un̄ Luc. xxij. xp̄s dixit. Eda-
tis ⁊ bibatis ſup menſam meā in regno meo.
Et Matth. vi. Theſaurizate vob̄ theſauros
in celo. Et Matth. xxv. Poſſidete paratū vo-
bis regnū. ergo ⁊ iſta ad beatitudinē exigun-
tur. ¶ Rn̄det Tho. ꝙ omīa iſta metaphorice
ſunt intelligenda ſm ꝙ in ſcripturis ſolēt ſpi-
ritualia per corpalia deſignari. Sicut per cibū
⁊ potū intelligiẜ delectatio beatitudinis. ꝑ di-
uitias ſufficiētia que ſufficit hoī deꝰ. ꝑ regnū
exaltatio hoīs vſq̄ ad ꝯiūctionē cū deo. ¶ Se-
cundū dubiū fuit vtrū beatitudo ſit actꝰ intel-
lectus ⁊ volūtatis ſimul. Et lʒ quidā teneant
ꝙ eſſentia beatitudinis vite humane in ſolꝰ
intellectꝰ actu cōſiſtat: ita ꝙ nullo mō in actu

volūtatis. Tñ Ricĥ. in. iiij. vbi. ŝ. dicit ꝙ beatitudo ꝯſiſtit in actu volūtatis ⁊ intellect⁹ ſimul. Cuius rō eſt: qꝛ eſſentia beatitudinis vite humane cōſiſtit in perfecta vnione aie rōnalis cū deo. Hec aūt vnio includit vnionem aie cū deo ſm oēm ſui potentiā per quā vnibilis eſt cū eo imediate. Potentia aūt aie rōnalis nō tm̄ ē intellect⁹: ſʒ ē et volūtas. ⁊ p qualibʒ illarū vnibilis eſt cū deo imediate. Sicut em̄ deus ſub rōne qua ſummū verū: eſt imediatū obiectū intellect⁹ btōꝝ. ita ſub rōne qua ſummū bonū eſt imediatū obiectū volūtatis eoꝝ. Quāuis em̄ ipo imediate non fruerentur niſi ipm imediate viderent: tñ imediatū obiectū volūtatis eoꝝ nō eſt ipſa viſio ſummi boni: ſʒ ipm ſummū bonū. Non em̄ volūt ſummū bonū ꝑpter illā viſionē ſicut ꝑpter finē: ſʒ volūt ipam viſionē ꝑpter ipm ſummū bonū ſicut ꝑpter vltimū finē. Ipm ǧ ſummū bonū pmo ⁊ imediate eſt ab ipis volitū. ǧ eſt volūtatis eoꝝ imediatū obiectū. Ergo pfecta vnio aie cū deo in qua beatitudo cōſiſtit eſt p intellectū ⁊ volūtatē. itaqʒ in actu vtriuſqʒ ſimul cōſiſtit.

Et ſi obijceret ꝙ auctes in ꝯtrariū volentib⁹ eas intelligere ꝯtrariū ſonare videntur. puta qꝛ in viſione dicūt beatitudinē ꝯſiſtere. Rñdet Ricĥ. ꝙ ſemp includūt cōcomitantē dilectionē. Nā ꝯſummata dei dilectio inſeparabiliter cōcomitat clarā ei⁹ viſionē. Propterea Aug. lib. i. de trinitate. c. vlti. dicit ꝙ viſio eſt ſummū premiū. ⁊ ipa eſt act⁹ intellectus. Et in. i. lib. de doctrina xpiana idē dicit. Hec eſt ſumma merces vt pfruamur deo. ſumma merces eſt beatitudo: ⁊ fruitio eſt act⁹ voluntatis que viſionē cōcomitat. Tertiū dubiū erat vtrū beatitudo pncipali⁹ cōſiſtat in actu volūtatis ꝙ intellect⁹. Et rñdet Ricĥ. ꝙ ſic. Primo: qꝛ ſicut inter habit⁹ vie charitas eſt donū principali⁹ ſm Aug. xv. de trini. c. xviij. Ita inter habit⁹ patrie charitas patrie eſt donū principali⁹. Sed in patria nobilioꝛ habitus hʒ nobilioꝛe actū. Ergo deū pfecte diligere q̄ eſt act⁹ charitatis patrie eſt act⁹ nobiliſſimus aie. Cū ergo in nobiliſſimo actu principaliſſime cōſiſtat beatitudo: ⁊ diligere ſit act⁹ volūtatis: pncipali⁹ cōſiſtit in actu volūtatis ꝙ intellect⁹. Scdo pbat ꝙ beatitudo pncipalius cōſiſtit in actu volūtatis ꝙ intellect⁹: ex eo ꝙ volūtas eſt nobilioꝛ potentia ꝙ ſit intellect⁹. Nā Berñ. in libro de libero arbitrio dicit rōnem eſſe quodāmō pediſſequā voluntatis. Et Anſelm⁹ in libro de cōceptu virginali dñium toti⁹ regni aie attribuit volūtati. Et Ariſt. in. vij. politice. c. v. Potētia qua eligim⁹ pncipalioꝛ eſt. Adhuc id pbat: qꝛ volūtas in ſuo actu cogi nō pōt: nec circa ea que ſunt ad finē neceſſitari. Intellect⁹ aūt cogi pōt ⁊ circa ea que ſunt ad finē neceſſitari. Inſup magis pōt trāſformare aīam volūtas ꝙ intellect⁹ ⁊ ſuū obiectū reſpicit ſub rōne meliori. Bonum em̄ eſt obiectū volūtatis. Ens obiectū intellectus. Ratio aūt boni eſt pfectioꝛ ꝙ ſit rō entis. Tertio pbat: qꝛ de⁹ eſt vltim⁹ finis: maxime ſub rōne qua bonū. Qđ pʒ: qꝛ ex hoc ꝙ creature ordinant in ipm vt in finē: maxime eſt in eis rō bonitatis. ſicut per hoc ꝙ ipm reſpiciūt vt exēplar: maxime eſt in eis rō veritatis. Sed de⁹ ſub rōne qua ſummū bonū eſt volūtatis obiectū. ſub rōne qua ſummū ens vel verū eſt intellect⁹ obiectū: ergo voluntas magis reſpicit deū ſub rōne finis ꝙ intellect⁹. Sed de⁹ ſub rōne qua vltim⁹ finis eſt beatificans: ergo ſub rōne qua eſt beatitudinis obiectū pncipali⁹ tendit volūtas in ipm ꝙ intellect⁹. Et ſic ꝯſiſtit beatitudo pncipalr̄ in actu volūtatis ꝙ intellect⁹.

Qđ beatitudo non poteſt eſſe in bonis preſentis vite. Capl̄m III.

Ertium myſterium contemplandū dicitur beatitudinis obiectum. In quo ſunt tria dubia abſoluenda.

Primū vtrū btitudo ſit qđ creatū.

Scdm vtrū btitudo poſſit amitti.

Tertiū vtrū btitudo poſſit in hac vita hꝫri.

Ad pmū dubiū rñdʒ Ricĥ. vbi. ŝ. Et Tho. i. ij. q. ij. ꝙ btitudo vite hūane duplr̄ pōt accipi. Uno mō p illo bono in quo pfecte ⁊ plenarie requieſcit hūana vita. Alio mō p pfecta q̄ete hūane vite in illo bono q̄ ꝯſiſtit in perfecta hois ꝯiūctiōe cū illo bono. Primo modo btitudo accipit p btitudis obiecto. ⁊ ſic beatitudo eſt qđ increatū. ſ. ipe de⁹. Beatitudo autē ſcdo mō accepta eſt aliqđ exiſtēs in beato tanꝙ ei⁹ vltimata ⁊ plenaria perfectio. ⁊ ſic ē aliqđ creatū. Cū em̄ beatitudo ꝯſiſtat in viſione dei: videre deū eſt actus creature videntis. Scdm dubium fuit vtrū beatitudo poſſit amitti. Et ad hoc dicim⁹ ex ſnia ſancti Tho. prima ſcde. q. v. ꝙ beatitudo poteſt tripliciter conſiderari.

Primo in ſua impfectiōe.

Scdo in ſua gnali rōne.

Tertio in ſua ſpeciali reſtrictione.

Primo pōt btitudo cōſiderari in ſua ipfectiōe. put. ſ. beatitudo eſt illa impfecta q̄lis in hac vita hꝫri pōt ſiue ſit felicitas ꝯtēplatiua

ſiue ſit actiua. Hec quidē amitti pōt. licʒ nō de facili. ſicut pʒ in felicitate ꝯtēplatiua q̄ amittit: vel per obliuionē. puta cū corrumpit ſciētia ex aliqua egritudine: vel etiā p aliquas occupatiōes q̄bus totaliter abſtrahit aliqs a cōtemplatione. Pʒ etiā idē in felicitate actiua. volūtas em̄ hois tranſmutari pōt vt in viciū degeneret a vtute. Ideo phs dicit in. i. ethicoꝝ aliquos eſſe in hac vita beatos nō ſimpliciter: ſed ſicut hoies quoꝝ natura mutatiōi ſubiecta ē. Scdo pōt beatitudo ꝯſiderari in ſua generali rōne. ⁊ ſic beatitudo nō pōt amitti. Cū em̄ ſit perfectū bonū ⁊ ſufficiēs: oportet ꝙ deſideriū hois quietet. ⁊ oē malū excludat. Naturaliter aūt hō deſiderat retinere bonū qđ hʒ. et ꝙ eius retinēdi ſecuritatē obtineat. Alioqn neceſſe eſt ꝙ vel timore amittēdi: vel doloꝛe de certitudine amiſſionis affligat. Requirit ergo ad verā beatitudinē ꝙ hō certā opinionē habeat: bonū qđ habet nunꝙ ſe amiſſuꝝ. q̄ quidē opinio ſi vera ſit: ꝯſequēs eſt ꝙ beatitudinē nunꝙ amittet. Si aūt falſa ſit: hoc ipſum eſt quoddā malū. ſ. falſam opinionē habere. Nā falſum eſt malū intellectus. ſicut verū eſt bonū ipſius. vt đꝛ in. vi. ethicoꝝ. Nō ergo iā erit vere btūs ſi aliqđ malū ei ineſt. Tertio pōt beatitudo ꝯſiderari in ſua ſpāli reſtrictione: inq̄ntū. ſ. pfecta beatitudo ꝯſiſtit in viſione diuine eſſentie. Et ſic beatitudo nullo mō pōt amitti: neqʒ ex pte vidētis: neqʒ ex pte dei: neqʒ etiā ex pte alicuius alterius agētis. Nō ex pte vidētis: qꝛ ipoſſibile eſt ꝙ aliqs vidēs diuinā eſſentiā velit eā nō videre. Nō eſt qm̄ oē bonū habitū quo qs carere vult: aut eſt inſufficiēs: ⁊ querit aliqđ ſufficiēs loco ei⁹. aut hʒ aliqđ incōmodū annexū ꝑpt qđ in faſtidium venit. Uiſio aūt diuine eſſentie replet animā oībus bonis. ⁊ nō hʒ aliqđ incōmodū adiunctū. Quare ꝓpria volūtate nō pōt beatus beatitudinē deſerere. Silr̄ beatus nō pōt beatitudinē perdere deo ſubtrahēte: qꝛ cū ſubtractio beatitudinis ſit quedā pena: nō pōt talis pena a deo iuſto iudice ꝓueniret niſi p aliqua culpa: q̄ cadere nō pōt in eū q̄ dei eſſentiā videt: cū ad hāc viſionē de neceſſitate ſequat rectitudo volūtatis. Nō pōt etiā beatitudo amitti ex pte alicuius alterius agētis. qꝛ mens deo ꝯiuncta ſup oīa alia eleuat. ⁊ ſic ab hmōi ꝯiūctione nullū aliud agēs pōt ipſum excludere. Eſt ergo beatitudo pfectio ꝯſummata q̄ oēm defectū excludit a beato. Et ideo abſqʒ mutabilitate adducit eā habenti: faciēte hoc vtute diuina: que hoiem ſubleuat in participatione eternitatis tranſcendentis omnē mutationē. Idcirco male dixit Origenes ſequēs quorundā platonicoꝝ errorē: ꝙ poſt vltimā beatitudinē homo pōt fieri miſer. Tertiū dubiū fuit. vtrū beatitudo poſſit haberi in hac vita. Et ad hoc rñdemus ꝙ nō. loquendo de lege cōi. ⁊ hoc ꝑpterea qꝛ dñs noſter ieſus xps fuit viatoꝝ ⁊ cōprehēſoꝝ. Quare vero in hac vita qs beatus eſſe nō poteſt: aſſignari poſſunt tres rōnes pcipue.

Prima đꝛ inſatiabilitatis.

Secūda penalitatis.

Tertia moꝛtalitatis.

Prima rō đꝛ inſatiabilitatis. Ut em̄ inqt dñs Boñ. diſ. v. iiij. libri. Beatitudo eſt finis ſatians appetitū. Sed bona pſentis vite non ſatiāt appetitū. nō diuitie: nō delitie: nō honores: nō fama: nō gloꝛia: nō quecunqʒ deſiderabilia ⁊ delectabilia excogitari poſſunt. vt docet experientia. Ergo nec in hmōi bonis btūs qs reputari debet. Tho. vero prima parte. q. ij. dicit. Impoſſibile eſt beatitudinē hois eſſe in aliquo bono creato. qꝛ beatitudo eſt bonū perfectum q̄ totaliter quietat appetitū: alioquin nō eſſet vltimus finis ſi adhuc reſtaret aliqđ appetendū. Obiectū autē voluntatis eſt vniuerſale bonū. ſicut obiectū intellectus eſt vniuerſale verū. Ex quo pʒ ꝙ nihil pōt quietare voluntatē hois niſi bonū vniuerſale. qđ nō inuenit in aliquo creato: ſed ſolum in deo. qꝛ omnis creatura habet bonitatē participatā. Unde ſolus deus voluntatē hominis implere pōt. Ideo Dauid in ps dixit. Satiabor cū apparuerit gloꝛia tua. Et Aug. li. i. cōfeſſionū. Feciſti nos dñe ad te: ⁊ inquietū eſt coꝛ noſtrū donec quieſcat in te. Et in. iiij. li. Redite inquit pؚuaricatoꝛes ad coꝛ: ⁊ inherete ei q̄ fecit vos. ſtate in eo ⁊ ſtabitis. quieſcite in eo ⁊ quieti eritis. Quo itis in aſpera: quo itis: bonū quod queritis ab illo eſt. Quia igit aīa eo imago dei eſt quo eius capax eſt ⁊ particeps eſſe poteſt. vt ſcribit Aug⁹. xiiij. de trinitate. c. iij. Idcirco nulla creatura anime capacitatē implere valet. Ex hoc dicit Ric. diſ. xlix. iiij. ar. ij. q. vi. ꝙ ſine clara dei viſione nō pōt haberi beatitudo. Et ratio eſt. qꝛ vt inquit Aug⁹. xiij. de ciuitate dei. c. v. Beatus nō eſt niſi qui habet que vult ſcʒ naturaliter. ⁊ nō voluptuoſe. Et ſanctus Tho. i. ij. q. iij. art. viij. dicit. Perfectio vniuſcuiuſqʒ attendit ſm rōnem ſui obiecti. Obiectū autē intellectus eſt quod quid eſt. id eſt eſſentia rei. vt dicit. iij. de anima. Unde in tantum ꝓcedit perfectio intellectus: inq̄ntum cog-

g noſcit eſſentiā alicuius rei. Si ergo intellectus aliquis ſcit eſſentiā alicuius effectus: per quā nō poſſit cognoſci eſſentia cauſe: vt. ſ. ſciat de cauſa quid eſt: nō dr̄ intellectus attingere ad cām ſimpliciter: quis per effectū cognoſcere poſſit de cauſa an ſit. Et ideo remanet naturaliter homini deſideriū cognoſcēdi effectū ſi ſcit eū habere cauſam: vt ſciat etiā de cauſa quid eſt. Et illud deſideriū eſt admirationis: et cauſat inquiſitionē. vt dicit in principio metaph. puta ſi aliquis cognoſcēs eclipſim ſolis cōſiderat ꝙ ex aliqua cauſa ꝓcedit: de quo quia neſcit quid ſit admirat: τ admirando inquirit. nec iſta inquiſitio quieſcit quouſqȝ perueniat ad cognoſcendū eſſentiam cauſe rei. Si ergo intellectus humanus cognoſcens eſſentiā alicuius effectus creati: nō cognoſcat de deo niſi an eſt: nōdū perfectio eius attingit ſimpliciter ad primā cauſam: ſi remanet adhuc ei naturale deſideriū inquirendi cauſam. vnde nōdū eſt perfecte beatus. Ad perfectā igit beatitudinē requirit ꝙ intellectus pertingat ad ipſam eſſentiā prime cauſe: que eſt nobiliſſimū intelligibile: τ ſic perfectionē ſuam habebit ꝑ vnionem ad deū ſicut ad obiectū: in quo ſolo beatitudo hominis cōſiſtit: vt ſupra dictū eſt.

¶ Secūda ratio cur in hac vita nō poſſit q̄s eſſe beatus: dr̄ penalitatis. vt enī ait Tho. i. ij. q. v. Beatitudo excludit omne malū. Uita aūt pñs multis malis τ penalitatibus ſubiacet: que vitari nō poſſunt. Et ignorātie ex parte intellectus. τ inordinate affectionis ex parte appetitiue: τ multiplicibus laboribus: calamitatibus: τ erūnis ex parte corporis. quō igitur in tot fluctuationibus beatū ſe credere quiſpiam habet. Inquit Job. xiiij. Homo natus de muliere breui viuēs tēpore: replet multis miſeriis. Et Hiero. ad heliodorū. Ubiqȝ luctus: vbiqȝ gemitus: τ plurima mortis imago. Auguſti. li. de ſimbolo. tractatu. x. Ecce ruinoſus eſt mūdus: ecce tātis calamitatibus repleuit deus mundū. ecce amarus eſt mūdus. Et ſi ſic amatur quid faceremus ſi dulcis eſſet. O mūde immunde tenebras paries quid faceres ſi maneres. Quem nō deciperes dulcis ſi amarus alimenta mentiris. Et Auguſtinus. ix. de ciuitate dei. Omnes inquit homines quādiu in orbe mortales ſunt: miſeri ſunt. Et Hiero. ad matrē τ filiam in galliis cōmorantes. Stadium quoddā eſt hec vita noſtra mortalis: in q̄ bellū quotidie gerimus: quia milicia vita hominis ſuper terrā. Quis inter ſerpentes τ ſcorpiones tutus ingredit. vel ſecure dormitat.

Quis dulces iuxta viperas ſomnos capit. Nam etſi ſemper nō percutiat: tamen ſollicitat. Securius eſt ergo perire nō poſſe q̄ iuxta periculum nō periſſe. hec ille. Et Boetius lib. ij. de cōſolatione. Quā multis amaritudinibus humane felicitatis dulcedo reſperſa eſt: que etſi fruenti iocunda eſſe videat: tamen quo minus cū velit abire retineri non poteſt. Et Seneca in tragediis. Nulla ſors lōga eſt. dolor atqȝ voluptas inuicem cedunt. Nemo vtiqȝ reperitur qui diutius in quocunqȝ ſit ſtatu delectari poſſit: τ abſqȝ turbatiōe vel animi vel corporis pertranſire. Nemo inqt Seneca vbi. 8. cōfidat nimiū ſecundis. nemo deſperet meliora lapſis. Et ad Lucillū. Noli huic tranquillitati cōfidere. momento mare euertitur. et eodem die vbi luſerūt nauigia ſorbentur. Quiſnā felicior iudicari potuiſſet Policrato tyranno ſamiorū. De ipſo quippe refert Tullius in li. de finibus bonoꝝ τ maloꝝ. Et idē cōfirmat Ualerius de mutatione moꝝ τ fortune ꝙ adeo ſibi fortunā obſequioſam habuit ꝙ omnia deſiderata perficiebat. Ad moderandā igitur fortūe inuidiā ſumpto e manu anulo quē ꝓcioſum poſſidebat in mare iecit. Sed inopinate illū repēte recuperauit. Nā poſt dies paucos a piſcatoribus piſcis captus qui anulum ſorbuerat tyrāno donatus eſt. Accidit tandē ꝙ aduerſus Dariū perſarū regē duxit exercitum. τ ꝙ Orinthes ꝓfectus Darij illū acie fuderit ceperitqȝ. τ in ſummo megalēſis mōtis vertice ſuſpēdi iuſſerit. Et relictus auibus lacerādus qui vbiqȝ feliciſſime in terra vixerat in aere miſerrime expirauit. Mutant oia q̄ ſūt in hoc mūdo. τ nihil ſtabile: nihil ē firmū. nihil deniqȝ tutū. Ideo ſapiēs Eccs. ij. c. dicebat. Uidi in oibus vanitatē τ afflictionē ſpūs et animi: τ nihil ꝑmanere ſub ſole. ¶ Tertio quare in ꝓſenti vita nullus pōt eſſe btūs dicit mortalitas. Oēs quippe ad mortē tēdimus cuius manus potētiſſimas nullo ingenio: nulla vi: nulla arte: nullo ꝓcio euitare valemus. Inſtat ceruicibus noſtris. Et ſm̄ Aug. xiij. de ciui. dei. c. vij. beatitudo ſine imortalitate eſſe nō pōt. Si quis igit dixerit aliquē beatū eo ꝙ diuitiis affluat: ſtatiȝ rn̄debo. Nō ſic: nō ſic qr̄ diuites moriunt. Si q̄s affirmauerit aliū eſſe btm̄ eo ꝙ oibus deliciis huius ſcl̄i ꝑfruat. Ad h̄ rn̄debo. neqȝ ſic eſt. qr̄ poſt breuē hanc vitā oēs hoies moriunt. Si q̄s btm̄ reputauerit eū q̄ orbi vniuerſo dn̄aret. Clamabo: ego ꝙ nec regna ſiue iꝑia btm̄ hoiē reddūt. q̄m et principes τ reges. τ purpurati τ iꝑatores

omneſqȝ dn̄i moriunt. Jō hec ꝯſiderans Augu. in ꝑma parte ſuppurationū ſic ait. Uita h̄ vita miſera: vita incerta: vita laborioſa: vita immūda: vita dn̄a maloꝝ: regina ſupboꝝ: plena miſeriis τ erroribus: q̄ nō eſt dicēda vita ſꝫ mors: in q̄ momētis ſingulis morimur per varios mutabilitatis defectus: diuerſis generibus mortis. Nunq̄ ergo q̄diu viuimus in hoc mūdo poſſum' dicere vitā quā humores tumidāt: dolores extenuāt: ardores excitant aera morbidāt: eſce inflant: ieiunia macerāt ioci diſſoluūt: triſtitie cōſumūt: ſollicitudo coartat: ſecuritas hebetat: diuitie iactāt: paupertas deiicit: iuuētus extollit: ſenect' incuruat: infirmitas frangit: meror depꝛimit: τ his oib' malis mors furibunda ſuccedit: ſicqȝ gaudio iſtius miſere vite finē imponit: τ ita vt cū eſſe deſierit nec fuiſſe putet. hec ille. Itē Aug. li. ſoliloquioꝝ dicit. Uita mea vita caduca: vita que quāto magis creſcit tāto mag' decreſcit quāto magis ꝓcedit tāto magis ad mortem accedit. Uita fallax τ vmbratica plena laqueis multis. Nūc gaudeo: ſepe triſtor: nūc vigilor iam infirmor. Nūc viuo: ſtatim morior: nūc felix apparebo ſemꝑ miſer: nūc rideo: iam fleo ſicqȝ oia mutabilitati ſubiacēt: vt nil vna hora vno ſtatu ꝑmaneat. Hinc timor: hinc tremor: hinc fames: hic ſitis: hinc calor: hinc frigus: hinc lāguor: inde dolor exuberat. Subſequit his oibus inopinata mors: que mille modis miſeros hoies quotidie rapit. Hunc necat febribus: illū oppꝛimit doloribus: hūc conſumit fame: illū ſiti extinguit: illū ꝑo ſuffocat aquis: hunc ꝑimit flāmis: hunc interimit laqueo: illum dētibus beſtiarū fortiū deuorat: hūc trucidat ferro: illū veneno corrumpit: alterum ꝑo tm̄ repētino terrore miſerā vitam finire compellit. Et nūc ſuꝑ hec oia magna ē miſeria: quia cū nihil ſit certi' morte: ignorat homo finem ſuū: τ cū ſtare putat tollit τ perit ſpes eius. Neſcit aūt homo quādo vl' vbi: vel quomodo moriat: τ tn̄ eſt certum ꝙ eum mori oporteat. hec ille. Quare vita pñs beata eſſe minime poteſt. Et ideo cū Lactā. cōcludimus dicēte in lib. Summū bonuȝ qō btōs facit nō pōt eſſe niſi in ea religione atqȝ doctrina cui ſpes imortalitatis adiūcta ē. Igit demus operā ne decipiamur tꝑaliū bonoꝝ ſuauitate: atqȝ mūdū audacter ſub pedib' habeamus: eoqȝ tm̄ vtamur vt ſic tandē ꝑueniam' ad fruitionē illā beatā: ad quā nos perducat ieſus filius dei q̄ cū patre τ ſpūſancto viuit τ regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

De gaudiis beatoꝝ qui letabunt ex viſiōe dei: τ dotatione corporum atqȝ habitatiōe in celo empyreo. Sermo II

Exultabūt ſancti in

gloria. Illuminati ꝓphete ꝟba ſūt iſta originalr̄ ps. cxlix. Licet arta ſit via que ducit ad vitā quātum eſt ex parte virtuoſoꝝ actuū: nihilominus facillima atqȝ ſuauis ex cōſideratione futuri premij. Inquit em̄ Origenes ſuꝑ epiſtolas pauli. Spes futurorum laboribus requiē parit. Hinc Hieronymus Euſtochium virginem in epiſtola ad eandē cōmonet: vt allicientes blāditias ſeculi ad que mens humana communiter inclinat paradiſi recordatione excutiat. Ait ergo. Quotiens te vana ſeculi delectat ambitio. Quotiens ibi videris aliqd gl'ioſum: ad paradiſum mēte trāſgredere: τ eē incipe quod futura es. Egredere queſo pauliſꝑ de carcere corporis tui: τ ꝓſentis laboris mercedem ante oculos depinge. quam oculus nō vidit: τ auris non audiuit. nec in cor hominis aſcendit. hec ille. Idcirco vt in via domini expeditius fortiuſqȝ bene viuendo ambulemus: decreui in preſenti ſermone de gaudio beatorum verba facere. Qd̄ vtiqȝ ꝙ ſit immenſum oſtendemus maxime propter tria.

Primo propter dei viſionem: fruitionem et tenſionem.

Secundo ꝓpter corporis dotationē τ ſenſuum perfectionem.

Tertio ꝓpter loci habitationem: ſociationem τ liberationem.

¶ Qualiter poteſt videre eſſentiam diuinaȝ homo vel angelus: τ quō non oēs vidēt illaȝ equaliter. τ quāta ſit in illa viſione iocūditas τ delectatio. Caplm I.

Primo oſtendamus ꝙ ſit copioſum gaudiū beatoꝝ ꝓpter dei viſionem: de qua tria ſunt cōſideranda.

Primū dicit poſſibilitas.

Secundū inequalitas.

Tertium iocūditas.

¶ Primuȝ conſiderandū dicitur poſſibilitas. Ubi inueſtigandū eſt. vtrum poſſit quis homo vel angelus videre deum in ſui eſſentia ſiue facie ad faciem. Et pro parte vera τ affirmatiua dicimus ꝙ ſic. Nam vt dicunt doctores in. iiij. diſtinctione. xlix. Et eſt de hoc gloſa ſuper illud ps. Oſtendam illi ſalutare meuȝ. Tota merces eſt viſio. Et ad hoc facit auctoritas apoſtoli qui ꝑme ad Corinth. xiij. c. ait.

Uidemus nunc per ſpeculū in enigmate: tunc autē facie ad faciem. Et iterū ibi. Nūc cognoſco ex parte: tūc cognoſcam ſicut ⁊ cognitus ſum. Et xps Matth. v. ait. Beati mūdo corde: qm̄ ipſi deum videbunt. Et Matth. xviij. Angeli eoꝝ ſemper vident faciem patris mei qui eſt in celis. ¶ Sed nonnulli arguunt cōtendentes pbare ꝙ nulla creatura pōt videre diuinā eſſentiā. Et hoc tripliciter.

Primo auctoritate.
Secundo rōne.
Tertio exemplo.

¶ Primo pbant auctoritate. Nam ſcribitur Johannis primo. c. Deum nemo vidit vnq̄. Que verba ſic pſequitur Auguſtinus ad paulam de vidēdo deum. Quoniā ſicut natura incorruptibilis: ita ⁊ natura inuiſibilis. Et Chryſoſ. ſuper Johannē. exponens dictum pallegatum inquit. Idipſum quod deus eſt nō ſolum pphete: ſed nec angeli viderunt: nec archangeli. Quod em̄ creabilis nature eſt qualiter videre poterit quod increabile eſt? Et apoſtolus prime ad Timotheū vltimo. c. dicit de deo. Solus habet immortalitatē: ⁊ lucem habitat inacceſſibilem: quā nullus vnq̄ als hominum videre potuit. ſed neq3 pōt. Et Dionyſius lib. de myſtica theologia ait. Deus inuiſibilis eſt et incognoſcibilis: omnē ſenſum ſuperans et omnem intellectū. ¶ Secundo arguunt ratione. Nam cognoſcentis ad cognitum oportet eſſe pportionem. cū cognitum ſit perfectio cognoſcentis. Sed nulla eſt pportio creature ad creatorem. q2 in infinitū diſtant. ergo nulla creatura pōt videre diuinam eſſentiam.

¶ Tertio iſtud videtur poſſe pbari exemplo. Nam Exo. xxxiij. c. habet qualiter du3 loqueretur deus Moyſi cui apparebat in ſigno vel ſubiecta creatura. Moyſes dixit. Oſtende mihi gloriā tuā. id eſt ſm̄ Nicolaū de lira. Oſtē de mihi teipſum ſicut videris in gloria. Et dominus reſpondit ei. Nō poteris videre faciem meam. Nō videbit me homo ⁊ viuet. Et infra. Poſteriora mea videbis: faciem autē meam videre nō poteris. ¶ Pro ſolutione pdictorum ⁊ intelligentia veritatis notare debemus tres catholicas ppoſitiones ſequentes. ex Alexandro de hales in primo volumine ſūme. Et Bonauentura in ſuo primo di. iij. Et Tho. prima parte. q. xij. ¶ Prima veritas. ꝙ eſſentia dei videri nō poteſt oculis corporalibus. quia deus incorporeus eſt. vnde nec ſenſu. nec imaginatione videri pōt: ſed ſolo intellectu. Et ſi diceretur ꝙ deus poteſt videri ab homine viſione imaginaria. quia dicitur eſa. vi. c. Uidi dominū ſedentem ſuper ſolium excelſum ⁊ eleuatu3. ⁊ viſio imaginaria a ſenſu originem habet. quia fantaſia eſt motus factus a ſenſu ſm̄ actū. vt dicitur. iij. de anima. ergo deus ſenſibiliter viſione videri pōt. Reſpondet Tho. ꝙ in viſione imaginaria nō videtur ipſa dei eſſentia: ſed aliqua forma in imaginatione formata repſentans deum ſm̄ aliquem modū ſimilitudinis: put in ſcripturis diuina per res ſenſibiles metaphorice deſcribuntur.

¶ Secūda ppoſitio. ꝙ nullus homo vel angelus pōt videre diuinam eſſentiam viſione intellectuali pp̄s vi nature. Ratio eſt ſm̄ Tho. in. iij. ſūme cōtra gentiles. quia qd̄ eſt ſuperioris nature pprium: non pōt cōſequi natura inferior: niſi per actionē ſuperioris nature cuius eſt pprium. Sicut aqua non pōt eſſe calida: niſi per actionē ignis. Uidere autem deu3 per ipſam eſſentiā diuinam: eſt ppriū nature diuine. Operari em̄ ſm̄ ppriam formā eſt ppriū cuiuſlibet operantis. nulla ergo intellectualis ſubſtantia pōt videre deū per diuina3 eſſentiā: niſi deo hoc faciente. Et hoc eſt qd̄ dicitur ad Romanos. vi. c. Gratia dei vita eterna. q2 videre diuinam eſſentiā cōuenit intellectui creato per gratiam: nō per naturā. ¶ Tertia ppoſitio. ꝙ videntes per eſſentiam deum: licet apphendant eſſentiam diuinā: nō tamē illā cōprehendunt. Uident nanq3 eſſentiā diuinam infinitā: ſed mō finito. Nam illud cōphendi dr̄ qd̄ perfecte cognoſcit. perfecte aūt cognoſcit qd̄ tm̄ cognoſcit q̄tū cognoſcibile eſt. Unde ſi illud qd̄ eſt cognoſcibile per ſcientiam demonſtratiuā opinione teneat: ⁊ ex aliqua ratione pbabili cōcepta: nō cōprehendit. puta ſi hoc quod eſt triangulū habere tres angulos equales duobus rectis aliquis p demōſtratione cognoſcat: cōprehendit illud. Si vo aliquis opinionē eius accipiat per hoc ꝙ a ſapientibus ⁊ philoſophis ita dicat: non cōprehendit ipſum. quia nō pertinget ad illum perfectū modū cognitionis quo cognoſcibile eſt. Nullus autē intellectus creatus pertingere poteſt ad illū perfectū modū cognitionis diuine eſſentie quo cognoſcibilis eſt. Quia cū eſſentia diuina ſit infinita: infinite cognoſcibil' eſt: et intellectus creatus nō pōt illā infinite cognoſcere. Quanto em̄ aliqs intellectus creatus diuinā eſſentiā pfectius vel minus pfecte cognoſcit: inq̄tū maiori vel minori lumine glorie pfundit. Cū ergo lumē glorie in quocūq3 intellectu creato receptū nō poſſit eſſe infinitum: impoſſibile eſt ꝙ aliqs intellect⁹ creatus deū infinite cognoſcat. Probant iſta per Aug. qui in li. de cognitione vere vite ait. Deus eſt ſpūs incōphēſibilis. Et in. xij. lib. de ci. dei. c. xviij. inqt. Quicqd ſcia cōphendit: ſcientis apphenſione finit. Et idem ad paulā de videdo deū. Aliud eſt videre: aliud totum videndo cōphēdere. Uidetur qd̄ necariu3 pñs ſentit. Cōphendit qd̄ ita videt vt ei nihil lateat. cuius fines cōſpici pñt. Un̄ cū de⁹ ſit infinit⁹: nulli creature eſt cōprehēſibilis. Quis igit non admiret pariter et collaudet infinitā celſitudinē ſūmi dei: quē l3 tot milia miliū angeloꝝ ⁊ hoi3 clare videāt ⁊ intelligāt ſumme bonū: ſumme felicē: ſumme gl'ioſum: ſumme ſapientē. ſumme pulchrū: ſumme delectabilē. ſumme deſiderabilē: ſumme potētē: ſumme iuſtū: ſumme clementē: ſumme dominantē: ſumme regnantē ⁊ ſil'ia. Tamē in his excedit adhuc incōparabil'r cognitionē illoꝝ.

¶ Soluēda ḡ iam ſunt obiecta. Et ad auctes atq3 exemplū dicim⁹ ꝙ deus in ſui eſſentia videri nō pōt viſione corpali: neq3 ppria virtute viſione intellectuali. Sed tali viſione videri poteſt cū adiutorio ipſius dei illuminād ⁊ eleuātis intellectū creatū ad ſuā btā3 viſionē. Nec ſic etiā videri pōt a creatura viſione cōphēſionis vt iam eſt pdictū. ¶ Ad rōnem q̄ in contrariū adducta fuit. Rn̄det Tho. ꝙ pportio dr̄ dupl'r. Uno modo certa habitudo vni⁹ q̄titatis ad alterā. Alio modo quelibet habitudo vni⁹ ad alterū. Hoc modo ſcdō poteſt eſſe pportio creature in deū inq̄tu3 ſe h3 ad ipm̄ vt effect⁹ ad cām aut potētia ad actū. Et ſm̄ hoc intellect⁹ pportionat⁹ eſſe pōt ad cognoſcendū deū. Et vt clarius loq̄r. Alia eſt pportio ſm̄ quātitatē: vtputa eſt proportio aq̄ in duobus vaſis eiuſdem cōtinentie. ⁊ ſic nō eſt pportio inter deū ⁊ creaturā. Eſt alia pportio ſm̄ quādā attingentiā ſiue ordinis cōuenientiā: ⁊ ſic eſt pportio inter guttulam aque ⁊ aquā oceani etiā ſi eſſet infinita. Hoc modo eſt pportio inter intellectū creatū āgeli vel hoīs ⁊ ipm̄ deū. Et quo Aug. dicit libro xiiij. de tri. Eo anima imago dei eſt quo eius capax eſt ⁊ particeps eſſe pōt. ¶ Scdō conſiderandū de beata viſione dei dr̄ inequalitas. Licet em̄ tot milia miliū angeloꝝ ⁊ hominu3 videant eſſentiā dei: tñ nō oēs equal'r vidēt. Un̄ ſaluator noſter Joh. xiiij. dixit. In domo pr̄is mei manſiones multe ſunt. vbi glo. i. diuerſa pmia meritoꝝ. Hec aūt inequalitas ſm̄ Tho. vbi. ſ. erit p hoc ꝙ intellectus. vni⁹ habebit maiorē vtutem ſeu facultatē ad videndum deum ꝙ alius. Facultas vero videndi deum vt dictum eſt: nō cōpetit intellectui creato ſm̄ ſuā naturā: ſ3 per lumen glorie quod intellectū i quadam deiformitate conſtituit. Unde intellectus plus participās de lumine glorie pfectius deum videbit. Plus aūt participabit de lumine glorie qui plus habet de charitate. Quia vbi eſt maior charitas: ibi ē maius deſideriū: ⁊ deſideriū quodāmodo facit deſiderantē aptum ⁊ paratū ad ſuſceptionem deſiderati. Unde q̄ plus h3 de charitate pfectius eū videt ⁊ cum maiori beatitudine.

¶ Si vo aliquis obſtaret ex vbo Johannis qui pma cano. c. iij. ait. Uidebim⁹ eū ſicuti ē. ſed ipe vno modo eſt: ergo vno modo videbitur ab oībus: ⁊ ſic nō pfectius ab vno ꝙ ab alio. Reſpōdere poſſumus ſm̄ Tho. ꝙ cum dicimus videbimus eū ſicuti eſt: aduerbium determinat modū viſionis ex parte rei viſe. vt ſit ſenſus. Uidebimus eū ita eſſe ſicuti eſt quia ipm̄ eſſe eius videbimus quod eſt eius eſſentia. Non aūt determinat modū viſionis ex parte videtis. vt ſit ſenſus ꝙ ita erit perfect⁹ mod⁹ videdi: ſic ē i deo pfect⁹ mod⁹ eēndi. Quare diuerſitas illa vidēdi nō erit ex parte obiecti: q2 idē obiectū oīb⁹ pñtabit ſc3 dei eēntia. S3 erit p diuerſā facultatē intellect⁹ nō naturalem: ſ3 gl'ioſam. Quis nāq3 poterit explicare q̄ pulcher: q̄ bonus: q̄ pius: q̄ benign⁹ ſit creator? Deficit certe ſenſus: non ſufficit intellectus hoc in mūdo excogitare i creaturis que nihil ſunt reſpectu creatoris. Ideo Aug. in libro ſoliloquioꝝ. Ue cecis oculis q̄ te non vident ſol illuminās celum ⁊ terram. Ue caligantibus oculis qui te videre non poſſunt. Ue auertētibus oculos vt non videant veritatem. Nequeunt eni3 oculi aſſueti tenebris ſumme veritatis radios intueri: nec ſciunt de lumine aliquid eſtimare: quoꝝ eſt i tenebris habitatio. Tenebras vidēt: tenebras diligūt: tenebras approbant: de tenebris euntes in tenebras neſciunt vbi corruant. Ideo nanq3 ſi mortales miſeri cōſpicerēt quāta ſit creatoris dulcedo: nihil aliud guſtarent de mundo. Quid eſt deus? Qualis eſt aut quātus. Cu3 ſit infinitus: certe cōphendi nequaq̄ poteſt. Uerum de ipſo noticia aliqua haberi poteſt: ſi conſideremus que ipſe fecit atq3 creauit. Ideo Sapientie. xiij. dicit. A magnitudine ſpeciei ⁊ creature cognoſcibiliter poterit creator horum videri. Et Iſidorus de ſummo bono li. pmo. c. iiij. Sepe ad incorpoream crea

torie ⁊c. Ibi videas (obſecro) Quot in mūdo fuerūt hoīes ſunt ⁊ erūt: Quot ipoꝝ gaudia: Quot leticie: Quot exultationes: Quot felicitates: de diuitijs: de delicijs: de choreis: de odoribus: de coloribus: de ſaporibus: de honoribꝰ: de ceteris ꝓpter que humani noſtri ſenſus delectari ſolent ⁊ gaīa. Oīa ſimul collige: ⁊ cū ſimul ea collegeris: inuenies nihil eſſe reſpectu gaudij quod habent beati de viſione diuina. O lumen incōprehenſibile. O ſumma maieſtas dei: quō potero te in hoc mundo aliqualiter ſentire. O aīe xpiane vultis aliquid videre de imagine creatoris: Audite quid aſſerit Auguſtinus libro ſoliloquioꝝ. qui deū multis modis queſiuit. Ait eñ ſic. Circuiui vicos ⁊ plateas ciuitatis huius mundi querens te: ⁊ non inueni, quia male querebā foris qd̄ erat intus. Miſi nuncios meos oēs. ſ. ſenſus exteriores: vt quererent te ⁊ non inueni: qꝛ male querebā. Uideo eñ lux mea deus (qui illuminaſti me) Quia male ꝑ illos querebā: quia tu es interius: ⁊ tamen ipſi vnde intraueris neſcierunt. Nā oculi mei dicunt: Si non fuit coloratū: per nos nō intrauit. Aures dicunt. Si ſonitū non fecit: per nos nō tranſiuit. Naſus dicit. Si non oluit: per me non venit. Dicit guſtus. Si non ſapuit: per me non intrauit. Tactus etiā addit. Si corpulentus non eſt: nihil de hac re me interroges. Nō iſta in te ſunt deꝰ meus. Non eñ corpis ſpeciē. non decus tpis: non candorē lucis vel colorē: non dulciū melodiarū cantus ⁊ quecūq; dulce ſonantia: non florū ⁊ vnguentoꝝ vel aromatū odores: non mella vel mānā guſtui delectabilia: non cetera que ad tangendū vel ad amplexandū amabilia: nec oīa alia ſenſibus his ſubiecta quero cū deū meū quero. Abſit vt iſta crediderim deū meū eſſe: que etiā brutaliū ſenſibus comprehenduntur. Et tñ cū deū meū quero: quero nihilominus quandā lucē ſuper oēm lucē: quā non capit oculus. Quandā vocē ſuper oēm vocem: quā non capit auris. Quendam odorem ſuper oēm odorē: quē nō capit naris. Quendā dulcorē ſuper oēm dulcorē: quē non ſapit guſtus. Quendā amplexū ſuper oēm amplexum: quē tactus non tangit. Et interioris quidem homis iſta lux fulget vbi locus non capit. Iſta vox ſonat vbi tpus non capit. Odor iſte redolet vbi flatus non ſpargit. Sapor iſte ſapit vbi non eſt edacitas. Amplexus iſte tangitur vbi non diuellitur. Hic eſt deus meus: ⁊ non eſtimabitur alius ad illū. Et. ij. Circuibā oīa querens te ꝓpter te: ꝓpter oīa derelinquēs me. Interrogaui terrā ſi eſſet deus meus. Et dixit mihi. Non. Et omnia (que in ea ſunt) hoc idē confeſſa ſunt. Interrogaui mare ⁊ abyſſos: ⁊ reptilia que in eis ſunt. Et reſponderunt. Nō ſumus deus tuus. Quere ſupra nos. Interrogaui flabilē aerē: ⁊ inquit. Fallitur labor tuus non ſum ego deus tuus. Interrogaui celū lunam ⁊ ſtellas. Nec nos ſumus deus tuus inquiunt. Et dixi oībus his qui circunſtant fores carnis mee. Dicitis mihi ꝙ vos nō eſtis deus meus. Dicite mihi aliqd̄ de illo. Et exclamauerunt oēs voce grandi. Ipſe fecit nos. Interrogaui ꝑinde mūdi molē: dic (inquā) mihi ſi deꝰ meꝰ es an nō. Et rn̄dit voce forti. Nō ſum inquit ego: ſꝫ ꝑ ipm ſum ego. Quē queris in me ipſe fecit me. Supra me quere q̄ regit me qui regit ⁊ te. hec ille. O magna igitur dulcedo mentis: qñ tot Aug. cōſiderabat. Nempe magnus ei videbat̄ dn̄s ⁊ laudabilis nimis. Ideo Eſa. xxxiij. dr̄. Regē in decore ſuo videbunt. Eccl'ſ. xi. Dulce lumen ⁊ delectabile eſt oculis videre ſolē. Et tanta eſt leticia in viſione gratioſe eſſentie diuine: ꝙ potiꝰ ſancti dei vellent in inferno eſſe ⁊ deū videre: ꝙ̄ in paradiſo ⁊ deū non videre. ⁊ potius in penis eſſe ⁊ deū videre: ꝙ̄ extra penas ⁊ deuꝫ non videre. Chryſo. quoq; ait. Ego dico. multo grauior eſt ꝙ̄ gehēne cruciatus remoueri ⁊ abijci ab illa gloria. Nec puto ita acerba eſſe gehenne incendia vt ſunt illa quibus torquentur hij q̄ arcentur a conſpectu dei. Et Bern. Reuera illud eſt ſummū ⁊ verum gaudiū: quod non de creaturis: ſed de creatore concipitur. quod cū poſſederis: nemo tollet a te. cui cōparata oīs aliunde iocūditas meror eſt: oīs ſuauitas dolor eſt: omne dulce amarum: omne pulchrum fetidum: oīe poſtremo quod delectare poſſit moleſtum. cum dei bonitas in infinitum excedat omnem bonitatē creatā. Delectatio (que erit in perceptiōe immediate illius bonitatis) in infinitū melior erit omni perceptōe create bonitatis. Joh. xvij. Hec eſt vita eterna vt cognoſcant te ſolū deū verū ⁊ que miſiſti ieſum xpm. Aug. ſup. a. ij. Coꝝ. xij. Ibi beata vita i fonte viuo bibitur vnde aliquid ſpargit huic humane vite. Ideo propheta Dauid dicit. Quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarū ⁊c. Oēs delicie (que ſunt in toto mūdo) velut minime gutte ſunt aque: que fluxerunt ab illo ſacro fonte trinitatis. Ue ergo inimici dei qui dimittunt infinitā dulcedinē ⁊ bonitatē ꝑ minima ſcintilla que vertet̄ in amaritudinē. Hier. ij. Dereliquerūt me fontē aq̄ viue ⁊c.

Tertiū cōſiderandū de viſione dei dr̄ iocunditas. Erit vnicuiq; videnti deū tanta iocunditas ⁊ plena leticia: vt in illa omne hoīs deſideriū quieſcat: nihilq; ampliꝰ appetat. Ratio eſt (ſm Rich. in. iiij. di. xlix) qꝛ vnuſquiſq; naturaliter appetit ſuā perfectionē. Secūdaria vero humani intellectꝰ perfectio cōſiſtit in perfectione ſui actꝰ qui eſt intelligere. Nunq̄ autē actꝰ intelligendi eſt perfectꝰ niſi ſit reſpectu nobiliſſimi intelligibilis ⁊ nobiliſſimo modo intelligēdi. Nobiliſſimū intelligibile eſt deus. nobiliſſimꝰ modus intelligendi eſt intelligere ipm in ſui ſubſtātia. Ex quo tā amabilis tāq; gratiſſima eſt viſio illa: ꝙ ſi q̄s ꝓponeret alicui beato vellet ne per milia miliū annoꝝ eſſe in hoc mundo abſq; hoc ꝙ videret deū: habere q; oēs diuitias: oēs theſauros: oēs pecunias: oēs ꝑcioſos lapides: oīa iocalia: oīa regna mundi: oīa delicata cibaria: oēm viroꝝ clariſſimoꝝ famā ⁊ glīam: ac deſiderabilia queq; q̄ in hoc ſeculo poſſunt eſſe. Statim clamaret. Diſcede a me ⁊ ſine me eſſe in delicijs viſiōis dei: que ſola incomparabiliter excedit quelibꝫ tēporalia bona: quelibet tpalia gaudia: quālibꝫ phoꝝ ſciam: quālibet regū ⁊ imperatoꝝ preeminentiā. Hinc Aug. li. iij. de libero arbitrio ait. Tanta eſt illa pulchritudo iuſticie ⁊ incōmutabilis lucis eterne: ꝙ ſi non liceret in ea morari pluſq̄ vnius diei horā: propt̄ hoc ſolum innumerabiles anni huius vite pleni circumfluentia bonoꝝ tpaliū recte meritoq; contemnerentur. Et libro. x. de ciui. dei. c. xv. inq̄t. Illa nanq; beata viſio dei tante pulchritudis viſio eſt ⁊ tāto amore digniſſima: vt ſine hac quibuſlibet alijs bonis preditū ⁊ abundantē nō dubitē ꝓtinꝰ infeliciſſimū dicere. Et apl's pme ad Coꝝ. ij. Oculus non vidit nec auris audiuit nec in cor hoīs aſcendit que preparauit deus his qui diligūt eū. ¶ Uidebimꝰ etiā deū incarnatū. qd̄ quante iocunditatis ſit dicit Bern. Plenū prorſus oīs ſuauitatis videre hoīem hoīs conditorē. Profecto nimia leticia erit videre xpm tanq̄ glorioſum deū ire ꝑ paradiſum. Un̄ Scotus in. iiij. diſt. xlix. dicit ꝙ xps pōt ſe mouere realiter vere ⁊ ſicut rex in celo empyreo. Uidebimꝰ quoq; ipm nr̄m ſinē. Uidebimus ipm factorē: creatorē: ⁊ ſicut vnus ex nobis: ⁊ humanā naturā exaltatam ſuper angelos. Et hec erit prima dos anime. De ſecunda dote (que eſt fruitionis) inquit Rich. in quarto vbi. ſ. ꝙ dos fruitionis eſt ꝑfectus charitatis habitus quo aīa fruit̄ deo. De tertia dote (que eſt tentiōis) inq̄t Rich. vbi. ſ. Dos tentiōis eſt habitꝰ ꝑfectꝰ quo voluntas eſt ꝑfecte ſecura de tentiōis ꝑdicte perpetuatione. Quid plura. Surſum corda leuemus de tenebris vite huiꝰ: ⁊ dulcedinē paradiſi per contemplationē deguſtemus. qꝛ nihil arbitror dulcius ꝙ̄ tali cogitatione occupari. Exemplū fratris Egidij. Exēplū fratris Bernardi de quinta valle. Cū aūt experiemur ea admirabimꝰ ⁊ letabimur ſciētes multo vberiorē eſſe felicitatē ipam ſcōꝝ ꝙ̄ rumor qui inſonat noſtris auribus in hac vita. Sicut factū legimus de regina ſaba que venit a finibꝰ terre ad Salomone audita fama ipſiꝰ. vt dr̄ .iij. Reg. x. Hec cū cōſideraſſet ſapiam Salomonis: vidiſſetq; domū quā edificauerat: ⁊ cibos menſe eius: ⁊ habitacula ſeruorū: ⁊ ordinē miniſtrantiū: veſteſq; eoꝝ ⁊ pincernas: ⁊ holocauſta que offerebat in domo dn̄i: non habebat vltra ſpm̄. dixitq; ad regē. Uerꝰ eſt ſermo quē audiui in terra mea ſuper ſermonibus tuis ⁊ ſuper ſapia tua: ⁊ non credebā narrantibus mihi donec ipſa veni ⁊ vidi oculis meis: ⁊ ꝓbaui ꝙ̄ media pars mihi nunciata non fuerit. Maior eſt ſapia tua ⁊ opera tua: ꝙ̄ rumor quē audiui. Beati viri tui ⁊ beati ſerui tui hi qui ſtant corā te ſemper ⁊ audiūt ſapientiā tuā. O igitur preclarū illū diē cū aīa noſtra ad viſionē illā diuinā attinget. Comperiet ꝑfecto tantā eſſe viſionis delectationē: ꝙ merito dicere poterit. O deꝰ dulciſſime: beati qui te querunt: beati qui te habent: beati q̄ te vidēt: beati qui habitant in domo tua: beati deniq; qui mundo ſpreto te verū ⁊ ſummū bonum deſiderant.

¶ De origine dotium corpoꝝ beatoꝝ: ⁊ de numero atq; conditione illarū. Cap'm II.

Secundo oſtendimus ꝙ ſit copioſuꝫ ⁊ immenſum gaudiū beatorum propter corporis dotationē. de quibus dotibꝰ tria conſideremꝰ.

Primo originationē.
Scdo diſtinctionē.
Tertio conditionē.

Primo cōſideremꝰ originationē. vn̄. ſ. erit origo dotiū in corpibꝰ btōꝝ. Ad qd̄ ita dicit Rich. in. iiij. diſt. xlix. Dotiū origo erit a deo ꝑ creationē vt q̄dā nō iprobabil'r dicūt. Un̄ ꝓ tāto dr̄ ꝙ dotes erūt in corpe a btitudie aīe ꝑ quādā redūdātiā. qꝛ deꝰ illas creabit in corpibꝰ btōꝝ ꝓpt̄ meritū aīaꝝ. qꝛ in via ⁊ ſibi ⁊ corporibꝰ ſuis glīam meruerunt. Uel pōt dici ꝓbabil'r ꝙ origo illarū dotiū erit a deo nō tñ ꝑ creationē: ſꝫ mediāte btitudie aīe. q̄ ſicut dic

Videbimus. i. clara viſio.
Amabimus. i. perfecta charitas.
Tenebimus. i. firma tentio.

Aug. in ep̄la ad dioſcor. Tam potentē fecit deus aiam: vt ex eius pleniſſima btitudine q̄ in fine tempor ſanctis pmittit redūdet in inferiorē naturā q̄ eſt corpus nō btitudo q̄ fruentis ⁊ intelligētis eſt ppria: ſ; plenitudo ſanitat ⁊ incorruptōis vigor. Dn̄s aūt Bon̄. in ſuo. iiij. di. xlix. ita poſuit. q̄ eſt loqui de dotibus corpis in q̄bus eius glificatio conſiſtit. vel q̄tum ad diſpoſitionē vel q̄tū ad cōſummatonē. Si quātū ad diſpoſitionē: ſic dicunt diſpoſitiōes que ſunt q̄litates abſolute ipius corpis: que ſibi dant a deo in eius reformatione. Si q̄tum ad ↄſummationē: ſic dico q̄ ſunt a gloria anime ſiue ab anima glorioſa. Unde ſicut in p̄nti aia in corpus influit: ⁊ per illam influentiā corpus eſt coloratius: durabilius, ↄtuoſius ⁊ agilius q̄ cū aia ſeparat. Similr dico in pposito ſuo modo q̄ aia glioſa influens in ſuū corpus oēs dotes iſtas ad quas diſpoſitionē habebat p ſui reformatione pficit ⁊ cōſūmat. ¶ Secūdo ↄſidere m⁹ de dotibus beator corpor diſtinctionē. Diſtinguunt em̄ a ſanctis q̄ttuor dotes ipz corpus glioſum pficiētes, videl; impaſſibilitas: claritas: ſubtilitas: ⁊ agilitas. Rō aūt hui⁹ numeri ⁊ ſufficiētie aſſignat a Bon̄. q̄a corpus noſtrū eſt compoſitū ex quattuor elemētis: ⁊ quia elementa ſunt impfecta: quadruplicem habet ab eis defectibilitatē. Ab aqua que eſt elementū humidū ⁊ paſſibile: h; paſſibilitatē ⁊ corruptionē. vnde humidū aqueū corpus corrumpit. A terra q̄ eſt elementū opacū: h; obſcuritatē. Ab igne animalitatē. quia calor conſumit ↄtinue: ideo cōtinue indiget ciboꝝ alimonia. Ab aere h; infirmitatē. Aer em̄ facile immutat. ⁊ cedit cuilibet impellenti. Om̄ ergo quattuor iſti defect⁹ debēt p bōa oppoſita remoueri: ad hoc q̄ corpus ſit perfectū pfectione completa: ideo q̄ttuor ſunt dotes. Contra corruptionē ⁊ paſſionē: incorruptibilitas vel impaſſibilitas. Contra obſcuritatē: claritas. Contra aialitatē ſpūalitas. Contra infirmitatē: ↄtus ſiue penetrabilitas. Hinc apl's. i. Cor. xv. ait. Seminat in corruptōne: ſurget in incorruptione. ecce impaſſibilitas. Seminat in ignobilitate: ſurget in gloria. ecce claritas. Seminat in infirmitate: ſurget i ↄtute. ecce ſubtilitas. Seminat corp⁹ aiale: ſurget ſpūale. ecce agilitas. Et Aug. li. xxij. de ci. dei. inq̄t. Abiciet a corpibus noſtris oīs deformitas: oīs tarditas: oīs infirmitas: oīs corruptio. Omnis deformitas p claritatem. Omnis tarditas p agilitatē. Oīs ifirmitas p ſpūalitatem. Omnis corruptio p impaſſibilitatem. Uidet itaq̄ ſufficiēs iſta dotium enumeratio. Nam dotes corporis dicunt nō omnes qualitates: ſed qualitates nobiles ⁊ pncipales de nouo ſupaddite nature. Et q̄a de nouo ſupaddite: debent accipi ſm naturales defectus: ⁊ hi ſm cauſas pncipales q̄ ſūt quattuor elemēta. ¶ Tertio ↄſiderem⁹ de dotibus corpor beator conditōnē. Prima dos eſt impaſſibilitas. Erunt em̄ corpora illa incorruptibilia ⁊ impaſſibilia. Sed huius impaſſibilitatis cauſam diuerſimode plerīq; ponunt. Dicūt ergo quidā q̄ elementa erunt in corpore glioſo ſm ſubſtātiā nō ſm q̄litates. Et ideo q̄ꝛ ſubſtātie nihil eſt ↄtrariū: ſed vbi nulla eſt ↄrietas nulla eſt pugna nec diſſolutio. et cōſequenti corpa illa erūt incorruptibilia ⁊ impaſſibilia. Sed hoc ſtare non poteſt, vt dicit Bon̄. q̄ a corporib⁹ glioſis (vt refert Auguſtinus) vitia detrahunt. natura ſuabit. Sed qualitates elemētales ſunt eis naturales: ergo manebūt. Si dicas q̄ manēt ſm eſſentiam nō ſm actū. Contra. q̄ꝛ vnūquodq; nobilius eſt quādo eſt cōiunctus actui q̄ qn non. ¶ Alij dicunt q̄ corpora beata erunt impaſſibilia per hoc q̄ ceſſabit motus celi: quo ceſſante nihil poteſt moueri. Sed articulus iſte excōmunicatus eſt. Nam ſm Auguſtinū ſi ceſſaret motus celi: adhuc rota figuli poſſ; moueri. Landul. in ſuo. iiij. aſſerit q̄ cauſa impaſſibilitatis corpor beator eſt ex hoc q̄ voluntas diuina non coagit cuiſcūq; cauſe ſecunde corrumpēri. Ceſſante em̄ prima cauſa ab actione ſua: ceſſabit cauſa ſcḋa. Ideo nulla cauſa ſcḋa poteſt corrumpe corpora btā: q̄a deus nō coaget illi: ſicut corpa trium pueroꝝ erāt impaſſibilia ab igne, q̄ꝛ de⁹ nō coagebat igni ad cōburendū eos: ſicut coageret ei ad talia cōbuſtibilia. Si obijcias ↄ iſta. q̄ꝛ tunc impaſſibilitas nō eſſet dos: q̄ꝛ nihil poneret in corpe dotato niſi puationē actionis diuine. Et ſecūdo quia eodē modo erūt impaſſibilia corpora damnatoꝝ: q̄ꝛ de⁹ nō coaget igni vt corrumpat ea. Reſpōdet Landul. q̄ nō op; q̄ dos ſit in dotato. Nam dos nō eſt in ſpōſa que dotat: ſ; ſufficit q̄ ex dote aliq̄d fiat circa pſonam dotatā. ⁊ ſic eſt in pppoſito. Uel dicere poſſumus. q̄ impaſſibilitas eſt quedā priuatio paſſionis ſeu potentie recipiend paſſionem. ⁊ iſta puatio eſt in corpore dotato. ſ. corpore beato: ſ; eſt a volūtate diuina. ¶ De corporibus vo dānatis dic̄ Landul. q̄ nō hēbūt dotē ipaſſibilitatis, Tū q̄ꝛ fortiſſime patient ab igne, tū q̄ꝛ non datur eis p meritis q̄ nō corrūpant ab igne: ſ; vt cōtinue crucient. ¶ Richard⁹ vero in ſuo. iiij. xlix. ſ. refert q̄ in ipaſſibilitate eſt cōſiderare ⁊ illud qḋ ponit ⁊ illud qḋ excludit. Quāuis em̄ ſignificet negatiuo mōꝛ: ſi res p eā ſignificata non eſt priuatio: ſ; habit⁹. Eſt em̄ qualitas in corpe ex redūdantia beatitudinis aie cauſata: corp⁹ phibēs ab oī paſſiōe corruptiōi cōtraria. Omiſſis itaq; doctoꝝ opinionib⁹ varijs de cauſa impaſſibilitatis illoꝝ corpoꝝ glorificatoꝝ: firmiter ⁊ indubitanter tenere debem⁹ q̄ pretacta corpora nec patient nec poterunt pati: nec ab interiori nec ab exteriori. non a frigore: nō a calore: nō a fame: nō a ſiti: nō ab egritudib⁹: ⁊ hmōi quib⁹ moleſtamur in p̄ſenti vita quotidie. Io. Apocal. xxi. ſcribit. Abſterget de⁹ oēm lachrymā ab oculis eoꝝ: ⁊ mors vltra nō erit: neq; luct⁹ neq; clamor: neq; dolor erit vltra. Erit itaq; ibi ſanitas ſine infirmitate: iuuent⁹ ſine ſenectute: vita ſine morte. ¶ Scḋa dos corporibꝰ btōꝝ dr̄ claritas. De hac ſcribit Sap. iij. Fulgebūt iuſti. Et Matth. xiij. Fulgebunt iuſti ſicut ſol in regno patris eoꝝ. ¶ Sunt nihilominus in hac parte tres theologoꝝ ppoſitiones attendende. Prima eſt dn̄i Bonauenture ⁊ Landulfi. qui dicunt q̄ corpa beatoꝝ erūt luminoſa ⁊ colorata. Colorata quidē ꝓpter naturā quattuor elementoꝝ ⁊ eoꝝ qualitates ex quibus conſtabit corp⁹ humanū. Sz luminoſa rōne luminis ſuperadditi. nā noctiluca de die apparet colorata: de nocte lucida. Similr carbo per ſui naturā alicui⁹ coloris ē: igne aūt adueniēte efficit luminoſus. ⁊ tū nihilomin⁹ eſt colorat⁹. q̄ꝛ eſt ibi lux materie terreſtri incorpata. Sic corp⁹ reſurgens p naturā ſuā habebit colorē ⁊ claritas luminis ſupinducet ipm̄ ſicut ignis carbonē. ¶ Scḋa ppoſitio ſm Richardū. q̄ lux elementalis ⁊ lux corpis glorificati nō ſunt eiuſdē ſpeciei. ſ; lux eſt quaſi quedā imitatio illi⁹. ſicut lux ſpūalis aie non eſt eiuſdē ſpeciei cū ſpirituali luce glorie. ſ; eſt quedā imitatio illi⁹. Similr lux ſolaris eiuſdē ſpeciei nō eſt cū luce corpis glorificati: ſ; vna eſt quedā ſimilitudo ſeu imitatio alterius. Et lz dicat Matth. xvij. de xp̄o. Reſplenduit facies eius ſicut ſol. tamē gloſa ibi dicit. Plus certe q̄ ſol. ſed nō habuit exemplū maius cui cōpararet. ¶ Tertia propoſitio eſt q̄ lux corporis xp̄i eiuſdē ſpeciei eſt cū luce q̄ poſt reſurrectionē erit in alijs corporib⁹ glorificatis. Ideo ap̄ſus dixit Phil. iij. Reformabit corpus humilitatis noſtre configuratum corpori claritatis ſue. Tamen erit differentia inter lucem corporis chriſti ⁊ lucem alioꝝ. Et inter ſe etiam differunt lux vnius corporis glorioſi a luce alterius ſm magis ⁊ min⁹. Quod notauit apoſtolus dicēs prime ad Corinthios. xv. Alia eſt claritas ſolis: alia claritas lune: alia claritas ſtellarum. Stella enim differt a ſtella i claritate: ſic ⁊ reſurrectio mortuorum. Nam ſicut dicit magiſter ſententiarum in littera. Claritas corpoꝝ eſt differens ſm differentiam glorie animarū. quia ex claritate beatitudinis anime claritas redundabit in corpus. Unde ſm proportionē qua beatitudo anime chriſti excedit beatitudinē cuiuſlibet alterius anime: ſic lux corporis chriſti excedit lumen futurū in quocunq; alio corpore. ¶ Tertia dos corporum beatorum erit ſubtilitas. Ubi dicit Richardus de media villa ex mente philoſophi q̄ res triplici de cauſa eſt penetratiua. Aut propter quantitatis paruitatem: maxime ſm latum ⁊ profundū, vnde acus quamuis longa: penetratiua eſt. Aut propter raritatem: ⁊ ſic aer eſt penetratiuus. Aut propter actiue virtutis magnitudinem: ⁊ ſic vinum eſt penetratiuum multomagis q̄ ſimplex aqua quantūcunq; tenuis. Quapropter aqua cum modico vino bibita magis refrigerat ſanum q̄ ſi per ſe bibatur, quia vinū facit eam ad loca corporis penetrare. Scḋm primam cauſam penetrandi non attenditur ſubtilitas corporum beatorum: quia in debita quantitate reſurgent. Nec etiam ſm cauſam ſecundam: quia tota materia que eſt neceſſaria ad eſſentiam eorum reſurget in eis. Unde quidam errauerunt dicentes q̄ corpora glorioſa erunt rariora aere vel vento. Quem errorem vt ponit Gregorius in moralibus tenuit Euticius conſtantinopolitane vrbis epiſcopus. Igitur ſubtilitas illoꝝ corporum erit ſm tertiam cauſam. Per virtutē nanq; beatitudinis anime erit in beatis corporibus tanta magnitudo virtutis actiue q̄ per eā multo efficaci⁹ poterunt penetrare q̄ ignis vel aer. Un̄ Anſelm⁹ in libro de ſimilitudinib⁹ int̄ principiū ⁊ mediū de quolibet beato dicit: q̄ intātū erit fortis vt etiā ſi velit terram cōmouere poſſit. ¶ Quarta dos corpoꝝ beatoꝝ erit agilitas. De qua Sap. iij. ſcribit. Tanq̄ ſcintille in arundineto diſcurrent. ſ. beati volabunt ⁊ non deficient. Ad quod intelligendū dicit Landulfus q̄ tria concurrunt ad agilitatē. Primum eſt potentia anime motiua. Duplex em̄ motus eſt in hoīe, Unus qui eſt ſm elemen

tum pdominans quo mouet deorſum, ⁊ iſte motus nõ ineſt ſibi per aiam. Alius eſt motus pgreſſiuus cuius principiũ eſt aia, q motus tripliciter differũt. Primo qꝛ vnus eſt ab aia ſcꝫ pgreſſiuus alius aũt nõ. Scdo qꝛ motus primus eſt ad vnũ tm eo ꝙ ſequit grauitatẽ. ſcds põt eſſe ad diuerſa ſm diuerſam apphẽſionẽ ſenſus quã ſequit aia. Tertio qꝛ in primo motu grauitas (que eſt principiũ eius) nõ põt reſiſtere: ſed in ſecũdo motu põt aia reſiſtere. Habet nihilominus aia potẽtiã nõ ſolũ ad motũ pgreſſiuũ organice: ſed etiã ad mouendũ corpus nõ organice. Dicit autẽ aia mouere organice qñ mouet vnam partẽ mediante alia. ſicut mouẽdo cor mouet alia mẽbra. ⁊ ſic fit motus pgreſſiuus. Mouet eñ imediate vnã partẽ: mediante illa mouet aliã. ⁊ ſic mouet totus homo ſucceſſiue. Dicit etiã mouere nõ organice mouẽdo totũ ſimul. Et ſic aia beata poterit corpus ſubito mouere: licꝫ nõ in inſtanti de loco ad locũ. ¶ Secundũ qđ occurrit ad agilitatẽ erit multiplicatio ſpirituũ puriſſimoꝝ. Tũ qꝛ ſpũs vitales erũt puriſſimi ⁊ vigoroſiſſimi, tũ qꝛ corpꝰ replebit aliq̃ puriſſimo elemẽto. ſ. puriſſimo aere vt nõ ſit vacuũ nõ erunt tũc faces. ¶ Tertiũ qđ cõcurrit ad agilitatem erit remotio omĩs indiſpoſitionis que eſt in neruis ⁊ in corpore: ⁊ oĩs ponderoſitas que nõ eſt de eſſentia nature. Et tunc aia poterit mouere faciliter tale corpus vel motu pgreſſiuo vel totũ ſimul. ¶ Si dicas quõ ſtabunt corpa in celo empyreo? Rñdeo ꝙ ambulabunt ⁊ mouebunt ſubito p libito. Si qñ ſtabunt credit ꝙ ſtabunt erecta. Licet eñ corpi inqetũ corpus eſt magis cõpetat ſedere vel iacere: Tñ inqtũ eſt inſtrumentũ aie magis cõpetit ſibi ſtare ppter participatione ad operãdũ. Unde Stephanus vidit ieſum ſtantem a dextris dei. Actuũ. vij. c. Oẽs etiã ſenſus tam ſpũales ꝙ corpales erũt in ſua perfectiõe. Uidebit nanqꝫ anima deũ per clarã viſionẽ, odorabit deũ p transformationẽ, audiet deũ p ſue volũtatis impletionẽ. Ex his ſenſibus in anima glorificata redundabit gloria in ſenſibus corpis glorioſi. ⁊ q̃to magis aia erit glorificata a deo in ſenſibus ſuis, tanto in corporeos ſenſus in maiorẽ gloriam redundabit. ¶ Primo quidẽ viſus erit tãte perfectiõis, ꝙ ab extrinſeco nõ poterit corrumpi vel impediri. Nã ſine obſtaculo videbit cuncta corpa. Uñ vndecim nobilitatibus erit decoratus. Primo qdẽ videbit intra ſicut extra: ⁊ oĩa corda. ⁊ corporis armoniã: atqꝫ interioꝝ membroꝝ diſpoſitionem. vt dicit cõmentator ſuper Yſidoꝝ de ange. hierar. Scdo videbit oculus ſubtus ſicut ſupra. Tertio videbit de longe ſicut ppe. Quarto minima ſicut magna. nã videbit beatos in oriẽte etiã ſi ipſe maneret in occidente. Quinto ſupiora oculos nõ leuando. Sexto inferiora oculos nõ inclinando. Septimo videbit diuerſa obiecta ⁊ q̃ſi infinitos radios tam ꝙ vnũ ⁊ quaſi vnitos. Octauo videbit qđlibet obiectũ ⁊ qđlibet pdictoꝝ quaſi infinitoꝝ radioꝝ ab altero ſeparatũ. Nono videbit in nocte ſicut in die. Decimo oculis clauſis ſicut apertis. Undecimo abſqꝫ labore aliquo ⁊ infatigabili oĩa ſupradicta. Uñ eſaie. lx. Tũc videbis et afflues ⁊ mirabit ⁊ dilatabit cor tuũ. ¶ Secũdo auditus perficiet. Nã nullũ audit obſtaculũ poterit ipedire eũ vel pturbare. Qui in tribus maxime pfectus erit. Primo nanqꝫ audiet oẽs inſimul ſonos ⁊ voces ⁊ oẽs cantus totius celeſtis curie ſine reuerberatione aeris. Scdo diſcernet i his vnũ ab altero ita diſtincte ꝙ nullus cantus ſonus aut vox poterit ab altero ipediri. Tertio audiet ita de lõge ſicut de ppe. ¶ Tertio aũt guſtus perficiet q̃ eſt quidã tactus. Nã guſtus ⁊ tactus in pñti vita ſimiles quodãmodo dici põt. Nã guſtus particularis eſt tactus qui eſt in oĩbus ſubiectis. id eſt ſenſuũ partibus ſubiectiuis. Guſtus autẽ nõ erit in patria in aliquo actu. qui debulat nutritiue: ſed tantũmõ inq̃tũ eſt apphẽſiuus ſaporꝫ: redũdabit quedã dulcedo aie in ſenſuꝫ guſtus. ⁊ ſm quoſdã cauſabit in lingua ⁊ guſtu beato q̃dam ſuauiſſimã humiditatẽ habẽtem illũ saporẽ qui correſpondeat perfectiõi illius cuius erit lingua. Ric. diſ. xcix. ar. iiij. q. iij. ad. v. ar. tñ ſentit ꝙ talis humiditas in palato ⁊ guſtu aut fiet a deo per creationem: aut cauſabit in ea ex vi beatitudinis anime. Exẽplũ de ſanctis patribus qui tam parũ comedebant. Exemplũ de beato Franciſco qui ieiunauit in lacu peruſino. Exemplũ de Maria magdalena. ¶ Quarto ſenſus odoratus perficietur in eſtimabili ſuauitate odoris: qui tñ odor nõ cauſabit ex euaporatione ſeu reſolutione ab aliquo corpore odorabili que tunc nõ erit: qꝛ repugnat impaſſibilitati: ſed ſolũ per multiplicationẽ odoris a corpe odorifero ad ipſuꝫ ſenſum: immutando ipſum nõ immutatione materiali: ſed tm̃ immutatiõe animali. Pro quo notandũ ſm Ric. vbi. s. ad. vi. ar. ꝙ formalis euaporatio nõ eſt per ſe neceſſaria ad hoc vt ſimilitudo odoris pertingat vſqꝫ ad olfactuꝫ. Qđ patet qꝛ refert phs. ij de anima: quedã

ſunt aialia que a longe currunt ad alimentuꝫ per hoc qđ ab odore mouent. Uñ vultures ex odore pcepto ad loca tã remota currũt ad cadauera: ꝙ non eſſet poſſibile ꝙ euaporatio facta ab illis cadaueribꝰ pertingeret ad loca tã remota. Sed ꝙ cũ multiplicatiõe odoris fiat euaporatio aliqua a corpe odorifero: hoc puenit ex hoc qꝛ corpa odorifera ſunt nimia humiditate aſperſa. Sed in corpibꝰ glioſis erit odor in ſua vltima pfectione: nullo mõ p aliquã ſupfluã humiditatẽ diſpſus. Et ideo ab eis multiplicabit odor ad olfactũ ſine aliqua euaporatiõe. ¶ Quinto tactꝰ perficiet: atqꝫ inexplicabili delectatõe iocũdabit. Quia nempe iocũdiſſima ſuauitate adherebit deo. hinc eſt ꝙ corpi ſuo iũctus hanc iocũdiſſimã adherẽtiam illi impartiet. Sꝫ quia aia glorioſa erit in toto ſuo corpe glioſa: hinc eſt ꝙ gliam ſuã toti corpi cõmunicabit per experientiã tanti altiſſimi ⁊ glorioſiſſimi ſenſus ꝙ in pñti vita non põt bene intelligi aut credi: niſi ab illis qui p priuilegiũ ſingulare toto corpe aliquaꝫ diuinã dulcedinẽ expimentalit experti ſunt. Talis aũt perfectio pdictoꝝ pcedet: qꝛ voluntas ſubiecta deo corpi ⁊ eiꝰ ſenſibꝰ ad libitum imperabit. Corpus vero cũ ſenſibus ſuis aie ſicut aia deo obediet.

Qđ ingens erit leticia beatoꝝ ex eo ꝙ habitabunt in celo empyreo. Capl̃m III

Tertio oſtendimꝰ ꝙ ſit copioſum gaudium beatoꝝ ppter loci habitationem. qꝛ habitabunt in celo. vbi tria dubia merito declaremꝰ.

Primũ vtrũ ſcriptura ſacra celi productionem recte denunciet.

Scdm vtrũ celũ ſit vnũ vel plures.

Tertiũ vtrũ celũ ſit locꝰ beatoꝝ.

¶ Ad primũ dubiũ oritur ambiguitas: ⁊ quidem nõ parua. quoniã Geñ. i. ſcribit. In pncipio creauit deus celũ ⁊ terrã. vbi aſſerit ſcriptura celũ prima die creatũ. deinde ſequitur. vocauit deus firmamentũ celũ: quod confirmat ſecunda die factũ. ¶ Ad hoc rñdet Tho. pma pte. q. lxviij. primo ſm Chryſo. q̃ aſſerit ꝙ moyſes ſummarie dixit qđ deus fecit pmittens. In principio creauit deꝰ ⁊c. poſtea p partes explicauit. ſicut ſi quis dicat hic artifex fecit hanc domuꝫ. ⁊ poſtea ſubdat. primo fecit fundamenta. ſecũdo erexit parietes. tertio ſuppoſuit tectũ. Et ſic nõ oportet nos aliđ celũ intelligere cũ dr. In pncipio creauit deus celũ ⁊ terrã. Et cũ dr ꝙ ſcda die factũ eſt firmamentũ. ¶ Scdo põt dici aliud eſſe celum qđ legit in pncipio creatũ ⁊ qđ legit ſecũda die factũ. ⁊ hoc diuerſimode. Nã ſm Aug. celum (qđ legit prima die factũ) eſt natura ſpũalis informis. Celũ aũt (qđ legit ſcda die factũ) eſt celũ corporeũ. Scdm vero Bedã ⁊ Serabiũ. Celũ (qđ legit prima die factũ) eſt celũ empyreũ. Firmamẽtũ vero (qđ legit ſcda die factũ) eſt celũ ſydereũ. Damaſcenꝰ vero dicit ꝙ celũ prima die factũ eſt quoddã celũ ſphericũ ſine ſtellis. de quo phi loquunt dicentes ipm eſſe nonã ſpherã ⁊ primuꝫ mobile qđ mouet motu diurno. Per firmamentũ vero factũ ſecunda die intelligit celũ ſydereũ. ¶ Secũdũ dubiũ fuit vtrũ celũ ſit vnũ vel plures. Et ꝙ ſit vnum pbari poſſet: qꝛ dr celũ in ſingulari. Geñ. i. c. vbi. s. Sed hec obiectio debilis eſt: qm̃ ſcriptura sepiꝰ celos noiat in plurali. Uñ Deut. xxxij. Audite celi que loquar. Et. ij. Regũ. xxij. Inclinauit celos ⁊ deſcendit. Et Iob xv. Celi nõ ſunt mũdi in ꝯſpectu eiꝰ. Et pſ. ij. Qui hitat in celis irridebit eos. Et pſ. xxxij. Uerbo dñi celi firmati ſunt. Et pſ. xlix. Annũciabũt celi iuſticiã eiꝰ. Et pſ. lxxxviij. Tui ſunt celi ⁊ tua eſt terra. Et Sap. ix. Que in celis ſunt quis inueſtigabit. Et Eſa. xlv. Rorate celi deſup. Et Ezech. i. Aperti ſunt celi ⁊ vidi viſiones dei. Et ad Heb. i. Opera manuum tuarũ ſunt celi. ¶ Rñdet ſ Tho. pma parte vbi. s. ꝙ circa hoc videt eẽ quedã diuerſitas inter Baſiliũ ⁊ Chryſoſto. ¶ Chryſoſtomꝰ eñ dicit nõ eſſe niſi vnũ celũ. Et ꝙ pluralr dicit celi celoꝝ: hoc eſt ppter pprietatẽ lingue hebree. in qua cõſuetũ eſt vt celũ ſolũ pluraliter ſignificet. Sicut ſunt multa etiã noĩa in latino que ſingulari carent. Baſiliꝰ aũt ⁊ Damaſcenus dicunt plures eſſe celos. ¶ Sed hec diuerſitas magis eſt in voce ꝙ in re. Nã Chryſoſtomus vnũ celũ noiat totũ corpꝰ qđ eſt ſupra terrã ⁊ aquã. Nã etiã aues que volant in aere dicuntur propter hoc volucres celi. Sed quia in iſto corpore ſunt multe diſtinctiones propt hoc Baſilius ponit plures celos. ¶ Ad diſtinctionẽ ergo celoꝝ ſciendã: cõſiderandũ eſt ꝙ celũ tripliciter dicitur in ſcripturis. Qñqꝫ eñ dicitur proprie ⁊ naturaliter: ⁊ ſic dicitur celũ corpus aliquod ſublime ⁊ luminoſuꝫ actu vel potentia ⁊ incorruptibile per naturã. Et ſm hoc ponuntur tres celi. Primũ totalit lucidũ quod vocant empyreũ. Secundum totaliter dyafanuꝫ quod vocant celũ aqueũ vel criſtallinũ. Tertiũ partim dyafanũ ⁊ partim lucidũ actu quod vocant celũ ſydereũ. Et diuiditur in octo ſpheras. ſcꝫ ſpherã ſtellarum.

fixarū: ⁊ ſeptē ſpheras planetarū que poſſunt dici octo celi. Scḋo dicit celū ꝑ participationem alicuius ꝓprietatis celeſtis corpis, ſcʒ ſublimitatis ⁊ luminoſitatis actu vel potentia. Et ſic totū iſtud ſpaciū quod eſt ab aquis vſqʒ ad orbē lune. Damaſcenus ponit vnū celū nominans illud aereū: ⁊ ſic ſm eum ſunt tres celi, aereū: ſydereū: ⁊ aliud ſuperius de quo intelligit qḋ apl'us legit raptus vſqʒ ad tertiū celū. Sed quia iſtud ſpaciū continet duo elementa ignis ⁊ aeris: ⁊ in vtroqʒ eorū vocat inferior ⁊ ſuperior regio: ideo iſtud celū Rabanus diſtinxit in quattuor: ſupremā regionē ignis nominans celū igneū. Inferiorē vero regionē celū olimpiū: ab altitudie cuiuſdā montis qui vocat olimpus. Supremā vero regionē aeris vocauit celū ethereū: ꝓpter inflammationē. Inferiorē vero regionē celum aereū. Et ſic cū iſti quattuor celi tribus ſuperioribus cōnumerant fiunt in vniuerſo ſm Rabanū ſeptē celi corporei. Tertio dicit celū metaphorice: ⁊ ſic quoqʒ ipa ſctā trinitas dicitur celū ꝑpt eius ſpūalē ſublimitatē ⁊ lucem. Quoqʒ etiā ſpiritualia bona in quib' eſt ſanctorū remuneratio ꝓpter eoꝝ eminentiā celi nominant. Quoqʒ vero tria genera ſupnaliū viſionū, ſ. corpalis: imaginaria ⁊ intellectualis. tres celi nominant: de quib' exponit Aug. qḋ paulus eſt rapt' vſqʒ ad tertiū celū. Tertiū dubiū fuit vtrū celū ſit loc' beatoꝝ. Et qḋ ſic pꝫ ex teſtimonio ſcripturarū. Inquit em̄ ſaluator noſter Math. v. Beati pauperes ſpū: qm̄ ipoꝝ eſt regnū celoꝝ. Et ibidē. Merces veſtra copioſa eſt in celis. Et. xxij. c. Erūt ſicut angeli dei in celo. Et Paul' Act. xiiij. Oportet nos ꝑ multas tribulatiōes intrare in regnū celorū. Et. i. Pet. i. Bndict' de' ⁊ pater dn̄i noſtri ieſu xp̄i: qui ſm miām ſuā magnā regenerauit nos in ſpem viuā ꝑ reſurrectionē ieſu xp̄i ex mortuis in hereditatē icorruptibilē ⁊ icontaminatā ⁊ imarceſſibilē ꝯſuatā i celis. Et etiā eccl'ia cantat. Gaudent in celis aīe ſctōꝝ qui xp̄i veſtigia ſunt ſecuti. Et iteꝝ in officio vni' martyris. Iſte eſt qui ꝯtēpſit vitā mūdi ⁊ ꝑuenit ad celeſtia regna. Et Macrobi' ſuper ſomniū Scipionis. Sic habeto oib' q̄ patriā ſuauerint: iuuerint: auxerint certū eē in celo diffinitū locū vbi beati euo ſempiterno fruunt. Et Lucretius: de quo refert Lactanti' li. vij. Cedit idē retro de terra quod fuit ante In terram. ſed quod miſſum eſt ex etheris oris. Id rurſum celi fulgentia templa receptant. Conueniunt itaqʒ in hoc oēs viri ſapiētes qḋ beati habitabunt in celo. Theologi vero explicāt illud fore celū empyreū, quod ſm Tho. p̄ma parte. q. lxvi. ar. iij. dicit empyreū, i. igneum, non ab ardore: ſed a ſplendore ⁊ luminoſitate. Illud nanqʒ celum ſm ſanctū Bon. in ſcḋo diſt. ij. parte. ij. ar. i. q. i. Eſt locus ſpiritualium ſubſtantiarū ⁊ locus corporꝫ glorificatoꝝ. Ethnici vbi de hoc celo nihil ſunt locuti: tamen via naturali etiā percipimus hoc celum percipere. Scriptura vero ſacra illud exprimit cum ait. In principio creauit deus celū ⁊ terrā. Nicolaus de lira exponit de empyreo. Et hoc ꝓbat per litteram ſequentem: quia firmamentum ⁊ celum aqueum facta ſunt ſecunda die. Et Damaſcenus hoc exponit. In principio creauit deus celum ⁊ terram, id eſt ſine ſtellis ſphericeforme. Qḋ autem illud celum ſit ponendū (vt dicit Boneuentura vbi ſupra) triplex ratio finis perſuadet.

Prima eſt ꝑfectio vniuſi.
Scḋa ē ꝓpt motū firmamēti
Tertia ē habitatio hoīs beati.

Et quonia finis imponit neceſſitatē hiis q̄ ſunt ad finē ꝓpt ꝑfectionē vniuerſi: neceſſe ē ipm eſſe vniforme, quia cū ſit celū luminoſum diſſorme: ſi non eſſet vniforme non eſſet vniuerſum completū. Propter motum firmamenti ponendū eſt ipm eſſe imobile: vt mot' mobilis ſiat circa imobile, ſcʒ centrū. ⁊ intra continens immobile ⁊ locans, ſcʒ empyreū. Nā Ariſto. dicit in. ij. de celo ⁊ mūdo. c. iiij. In quolibet gn̄e mobile ſupponit imobile: q2 oē fluxibile ad aliquod fixū terminat. Sed corpus celi ſyderei eſt mobile: ergo ſupra illud de neceſſitate eſt ponere vltimū corpus qḋ ſit imobile. hoc qdē eſt empyreū. Itē. x. metaph. c. ij. ⁊ libro. ij. celi ⁊ mūdi. v. c. ⁊ in arithmetica in multis locis. In quolibʒ genere in quo eſt ponere infinitū ⁊ mediū eſt ponere ſupremū. Sed gradus in corpib' attendit ſm gradus ꝑſpicui ⁊ lucis. Sed inuenit corp' opacū ſimpliciter: vt terra ⁊ ſm totū opacū. Ergo ſi cōplementū eſt in corpib' dʒ eſſe corp' ſimplr ⁊ ſm totū luminoſum. Propter etiā habitationē hoīs beati ponendū eſt ipm luminoſitatis perfecte: vt habitatio congruat ſuo habitatori. Nam cum aliquis locus tenebroſus debeatur damnatis: per oppoſitum lucidus debetur beatis. Procedet autem leticia beatis propter tria. ſ.

Primo ꝓpt loci luminoſitatē
Scḋo ꝓpt loci puritatē.
Tertio ꝓpt loci magnitudinē.

Primo beatis ꝓcedet leticia ꝓpter loci luminoſitatē: quia dicit Scotus in. iiij. di. xlix. Illud celum erit lumine pleniſſimuʒ: et omni iocunditate gratioſum. Ideo clamat Tobias. xiij. Beatus ero ſi fuerint reliq̄e ſeminis mei ad videndā claritatem hierl'm. Certe ſi eſſet poſſibile vnaʒ animā videre gaudia illi' vite certiſſime deſpiceret īfinita gaudia hui' mūdi. Unde Aug. li. iij. de li. arbi. inquit. Tanta eſt aūt pulchritudo iuſticie: tanta eſt iocunditas lucis eterne, hoc eſt incōmutabilis veritatis atqʒ ſapiētie: vt etiā ſi in ea nō liceret āplius manere qḋ vnius diei mora: ꝓpter hoc ſoluʒ innumerabiles anni huius vite pleni delitijs ⁊ affluētia temporaliū bonoꝝ recte meritoqʒ cōtemnerent. Non em̄ prauo aut falſo affectu dictum eſt. Quoniam melior dies vna in atrijs tuis ſup milia. O igit ceci mūdani qui paradiſum facitis de hoc mūdo: qui eſt paradiſus aſinorum. Surſum corda. Hinc eſt qḋ Aug. in li. ſoliloquioꝝ illam patriam conſiderans magna cū dulcedine dicebat. O regnuʒ eternū: regnū omniū ſeculoꝝ: vbi lume indeficiens ⁊ pax dei que exupat omnē ſenſuʒ: in qua ſanctoꝝ anime requieſcūt: ⁊ leticia ſempiterna ſup capita eoꝝ: gaudiū ⁊ exultationē obtinebunt: ⁊ fugiet dolor ⁊ gemit'. O qḋ glorioſum eſt regnū in quo tecū domine regnāt oēs ſancti amicti lumine ſicut veſtimento: habentes in capite ſuo coronā de lapide precioſo. O regnum beatitudinis eterne: vbi tu domine ſpes ſanctoꝝ ⁊ corona glorie facie ad facieʒ videris a ſanctis: letificās eos vndiqʒ in pace tua que exuperat omnē ſenſum. Ubi gaudiū infinitū: leticia ſine triſticia: ſal' ſine dolore: vita ſine labore: lux ſine tenebris: vita ſine morte: omne bonū ſine omi malo. Ibi iuuētus nunq̄ ſeneſcit: ibi vita terminū neſcit: ibi decor nunq̄ palleſcit: ibi ſanitas nūq̄ marceſcit: ibi gaudiū nunq̄ decreſcit: ibi dolor nunq̄ ſentit: ibi gemitus nunq̄ auditur: ibi triſte nihil videt: ibi leticia ſemper habet: ibi malū nullū timet: quoniā ſummū bonuʒ poſſidet: quod eſt ſemꝑ videre faciē domini virtutū. hec ille. Non opʒ ibi querere oleuʒ ꝓ lucerna vt luceat in ea. Nam claritas dei illuminabit illaʒ: ⁊ lucerna eius eſt agnus ⁊ ambulabunt in lumine eius. Secundo ꝓcedet beatis leticia ꝓpter loci puritatē. Non erunt ibi caligines: nō lutum: nō fetores: non calores: nō frigora: nō malicia: nō pauptas: non tormēta ⁊ odia: ſed tota puritas: ſanctitas: ⁊ fides. Apoc. xxi. Non intrabit in eā aliqd coinquinatū: ⁊ abominationē faciens et mēdaciuʒ. Et Aug. de vanitate mūdi. Non erūt ibi fames neqʒ ſitis: nō frigus: nō eſtus: nulla temptatio: aut peccādi voluntas. Tertio ꝓcedet beatis leticia ꝓpter loci magnitudinē. Si qs velit comphēdere magnitudinē illius patrie ſupne: incipiat ab his inferioribus numerare: q2 Ro. i. ſcribit. Inuiſibilia dei a creatura mūdi ⁊c. Cōſidera ergo p̄mo terrā aquā aerē ignis ſpheram ⁊ lunam: mercuriū: ſolem: venerem: martem: iouem: ſaturnum: ſtellatum celum, ⁊ cryſtallinum: ⁊ celum empyreū. Iſtorum nāqʒ quodlibet alterū in decuplo ſupat in magnitudine ⁊ pulchritudine. Baruch. iij. O iſrael qḋ magna eſt domus dei ⁊ ingēs locus poſſeſſionis eius. Aug. de vanitate mundi dicit. Nil hoc loco magnificentius: nil glorioſius: nil purius: nil verius: nil iſta bonitate ſincerius: nil abūdantia copioſius. Exēplū de templo Salomonis ⁊ regine auſtri. tertij Regū. x. c. Iſtud aūt regnū eſt regnū omniū ſeculorum ⁊ abſqʒ fine. Qualiter vero accedit ad leticiam ſanctoꝝ eſſe in illo celo: ſatis conſtare poteſt ex his que dicunt in ſmone de anime rōnalis admirandis prerogatiuis. Igit dicere poſſumus cuʒ ꝓpheta. Beati qui habitant in domo tua dn̄e in ſecula ſeculoꝝ laudabūt te. Ibi erit ex omni parte quies ⁊ delectatio: ⁊ ſancti omnes eterna pace fruentur. Et Auguſtinus libro ſoliloquioꝝ inquit. O patria noſtra patria ſecura: te a lōge videm' ab hoc mari te ſalutam': ab hac valle ad te ſuſpiramus et nitimur cum lachrymis ſi quando ad te perueniamus. Augebit quoqʒ gaudium beatorum iocunda ſocietas: quod patet ex tribus. ſ.

Primo ex ſocietatis multitudine.
Scḋo ex ſocietatis nobilitate.
Tertio ex ſocietatis amicabilitate.

Primum gaudium erit ex ſocietatis multitudine. quia tanta erit ibi multitudo regum ⁊ reginarum: ſanctoꝝ ⁊ ſanctarum ⁊ angelorum qḋ non ſine magno tripudio videri poterunt. Apoc. vij. Uidi turbam magnā: quam dinumerare nemo poterat ⁊c. Secundum gaudium erit ex ſocietatis nobilitate. O qḋ mirabile erit videre tot mirificos ſanctos et ſanctas: videre chriſtum ⁊c. Ideo Hieronymus ad Euſtochium. Quotiens te vana ſeculi delectat ambitio: quotiēs ibi vides aliquid glorioſum: ad paradiſum mente tranſgredere: ⁊ eſſe īcipe quod futura es. Egredere paulisꝑ de carcere corporis tui: ⁊ ꝑſentis laboris

mercedem ante oculos depinge: quā oculus non vidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs aſcendit. ¶ Tertium gaudium erit ex ſocietatꝭ amicabilitate. Nunquid in patria illa vnum eſt ⁊ equale oīum meritum? Certe non. Nam Job. xiiij. dr. In domo patris mei mā̄ſiones multe ſunt. Glo. id eſt diuerſa p̄mia meritoꝝ. Et. i. Cor. xv. Stella differt a ſtella in claritate. Hoc tamen intelligendū eſt ſcḋm Ricar. in quarto. di. xlix. ar. ij. q. viij. cum diſcretiōe. In beatitudine nāq; eſt cōſiderare beatitudinis obiectum ſcꝫ bonum increatum: quod ⁊ ideꝫ exiſtens ab oībus participat. ⁊ etiam ipſam diſpoſitionem beatorū per quā iſtud bonum clare videndo ⁊ pfecte intelligendo ip̄m participant. Ex parte quidē eiuſdem obiecti participat vnus nō eſt alio beatior: q2 idem eſt obiectum quod oēs participant: ſed ex parte diſpoſitiōis beatorum vnus eſt beatior alio. quia ꝓpter merita capacior eſt. O miranda ſuauitas. Dicit quippe Scotus in. iiij. di. vlt. q. v. ꝙ tanta eſt charitas inter ip̄os ꝙ vnus participat de bonis oīum. Et ꝗuis naturali amore quilibet plus ſe diligat ꝙ aliū: ⁊ plus deuꝫ actu elicito: tamen tanta erit delectatio ſocietatis: ꝙ quilibet nō minus vellet ꝓ alio bona ꝙ ꝓ ſe. Si em̄ in hoc mundo multi poſuerunt corpus in morte ꝓ amico: certe mlto maior charitas erit ibi. Unde Anſelmus ait. Perfecta charitate innumerabiliū angelorū ⁊ hoīm ibi nullus minus diliget aliū ꝙ ſeipſ nec aliter gaudebit q̄ſq; ꝓ ſingulis ꝙ ꝓ ſeipo. Unde in paradiſo ſunt tres qualitates ſanctorum: ſcꝫ maiorum: minorum: ⁊ equalium. Qui ſunt in equali gloria reduplicant eorum gl'iam ab omni parte: q2 cognoſcūt ſe amari a quolibet equali menſura. Maiores vero reduplicant eorum gl'iam ab omni parte: quia cognoſcunt ſe amari ꝙtum amant. ſcꝫ q̄a gaudent de eorum gloria ꝓ quolibet ſicut de ſua ꝓpria. Minores vero reduplicant eoruꝫ gl'iam per eorum amorē: ⁊ magis cognoſcūt illos ſe glorioſiores: ⁊ iſti minores vident aliquem ſex gradibus ſe glorioſiorē: aliquē centum ⁊ hmōi infiniti: ⁊ ꝓ quolibet reduplicāt quot vicibus cognoſcūt illos glorioſiores ſe. Ex quo accidētaliter gloria in ſanctis multiplicabitur. ¶ Accedet quoq; ad beatitudinem ſanctoꝝ certiſſima liberatio ab oī pena triſticie. que erit triplex ſcꝫ.

Primo a peccato.
Secundo a mundo.
Tertio ab inferno.

¶ Primo a peccato erūt ita liberi: ꝙ amplius peccare non poterūt. O quātus eſt ſeruis dei timor in hac vita. ⁊ dicit Aug. in li. de ci. dei. xxij. c. xxij. ne in peccatū ruant. ibi aūt timere non expedit. ¶ Secundo a mūdo ⁊ ſuis malis. Non erit em̄ caro aduerſus ſpm̄: non diabolus tētans: non pericula aliqua. Jō Apoc. vij. dr. Non eſurient neq; ſitient amplius ⁊c. Ideo Bern. dicit. O felix anima que ſeculēte carnis ſupata miſeria in huius ſapie lumine requieſcit. Jdō Pau. Ro. vij. dicebat. Infelix ego homo quis me liberabit de corpe mortis huius. Et Aug. li. ſoliloquioꝝ dicit. Felices q̄ de naufragio vite p̄ſētis ad tanta gaudia iaꝫ ꝑuenire meruerunt. Infelices nos ⁊ miſeri: q̄ ꝑ huius maris fluctus magnas ⁊ ꝓcelloſas voragines trahimus nanē: ignorātes an ad portuꝫ ſalutꝭ ꝑuenire valeamꝰ. Infelices iquā quoꝝ eſt vita in exilio: vita in ꝑiculo: finis in dubio: neſciētes finem noſtrū: quia omnia in futurum reſeruant incerta. ⁊ adhuc in pelagi fluctibus v̄ſamur ſuſpirātes ad portū. ¶ Tertio ab inferno videbūt ſe liberatos: et a tanta miſeria: vbi ſempiternus eſt horror: ⁊ damnati cruciant. ¶ Ex quibꝰ oībus colligit ꝙ cantabunt ⁊ glorificabūt deum. ¶ Sed quō in celo poſſit cantari: multis nō eſt clarum. cum dicat Damaſcenꝰ de angelis. Cōſilia ꝑmone ſine voce ꝓlato. Et Eſa. ꝯdicere videt. vi. ca. Clamabant alter ad alterū ſanctus ſcūs ſcūs. Ad hoc dicit Bon. in. ij. di. ij. ꝙ in ꝑadiſo erit laus mentalis ⁊ vocalis. Patet hoc q2 multi ſancti ab angelis cū laudibus vocalibus ſunt delati. Sed tn̄ tutius eſt dicere ꝙ erit in āgelis mentalis. in hoībus v̄o vtraq;: vt totꝰ hō feratur in laudem diuinā. Et ſi queratur quomō poteſt hoc eſſe: dicit ꝙ illa formatio vocis nō fiet ꝑ ſpirationem ⁊ reſpirationē: ſed ꝑ aereꝫ qui quaſi naturalr̄ erit beatis cōplantatus ſicut patet in quibuſdā aīalibus. vt in apibus. Vel certe ita deſeruiet empyreuꝫ glorificatis ſicut aer corporibus non glorificatis. Si cōſideremus ergo fratres chariſſimi ſcḋm Grego. in omel. que ⁊ quāta ſunt que nobis ꝓmittuntur in celis ⁊c. vſq; ibi. munere letari. Ad que nos perducat ille qui viuit ⁊ regnat ī ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Explicitus eſt tractatꝰ de btitudine ſctōꝝ.

¶ Tabula in ſequentem tractatū.

De cōceptione intemerate marie virginis Sermo I
De ſancta nobi[...]na natiuitate virginis glorioſe. [...]mo II
De annunci[...]e glorioſiſſime virginis marie. Sermo III
In feſto viſitationis beate marie: de priuilegijs maternitatis eiuſdē: ꝓpter que ipſa preſtantiſſima ⁊ ſingularis merito nuncupatur. Sermo IIII
In feſto purificationis beate marie. de tribus virtutibus eiuſdē cōtemplandis. Sermo V
De aſſumptione ⁊ exaltatione virginis ſacratiſſime. in qua maxima relucet diuina potētia. Sermo VI
De ſancto Joſeph. VII
De bona ſpe. Sermo VIII
De v̄ginitate. Sermo IX
De patientia que eſt omnibus neceſſaria. Sermo X
De p̄deſtinatoꝝ numero ⁊ damnatorum. Sermo XI
De iudicio peſtilētie. Sermo XII
De morte. Sermo XIII
De catenis. Sermo XIIII

¶ Sequit tractatus vltimus huius operis d̄ ꝑcipuis feſtis beate marie virginis. In quo etiam nōnulli ſermones cōmunes multū vtiles habent. ¶ Et ſunt p̄ſentis tractatus omnes ſermones. XIIII.

De cōceptione intemerate Marie virginis: de qua varie ſunt opiniones doctorum: licet feſtum ab eccleſia celebret. Sermo I

Ondū erant abyſſi ⁊ ego iam cōcepta erā. Sapiētis verba ſunt iſta originaliter ꝓuerb. viij. c. ⁊ in epl'a hodierne feſtiuitatis. ¶ Ob ſingularē ⁊ p̄cipuā reuerētiā: quā totus mūdus ad v̄ginē glorioſiſſimā gerit: feſtū ꝯceptiōis eius annuatim ꝑ terrarū orbē ſolēniter celebrat. Sūt em̄ tot inumera ampliſſimaq; bn̄ficia meritis ⁊ intercelliōe illiꝰ pijſſime m̄ris a deo p̄ri ipſiuſq; filio ⁊ ſpūſctō nob exhibita: vt merito ad eā colendā laudādā honorandāq; oībus viribꝰ obligemur. Ipſa nos ꝓtegit ab hoſte maligno. Ipſa iratū deū ꝓpt̄ excreſcētes mortaliū iniq̄tates ſepiſſime placat. Ipſa nomē eiꝰ inuocātibꝰ p̄ſidia liberaliſſime p̄ſtat. Et nō ē q̄ ſe abſcōdat a calore charitatis ⁊ beniuolētie ſue. Quapropter vt hodierna die ꝯceptiōis illius dignitas agnoſcat de ipſa in p̄nti ſermōe q̄dā ꝑpulchra dicemus audiētes auribus cordis v̄ginē benedictā dicētē v̄ba in themate poſita. Nōdū erāt abyſſi et ego iā ꝯcepta erā. In q̄bus triplicē v̄ginis ꝯceptione diſtinguemus.

Prima dr̄ diuinalis.
Secunda ſpecialis.
Tertia maternalis.

¶ Qd̄ deus ab eterno ꝯcepit virginem in ſua mente oībus puris creaturis p̄ferendam.

Capitulū I

Prima v̄ginis illibate ꝯceptio dr̄ diuinalis. qn̄. ſ. ab eterno deus ꝯcepit illā in ſua mēte. Ad qd̄ intelligendū ſcire debemus ꝙ ꝓpoſitū cordis dr̄ cōceptio. vnde cū q̄s deliberat aliq̄d facere dicere ſolet. Ita ꝯcepi aīo. Sic deus anteꝙ aliq̄d crearet in ſua voluntate firma ⁊ incōmutabili: ꝓpoſuit creare vnā puellā virginē ſanctiſſimā: q̄ eſſet filij ſui vnigeniti futura m̄r: ſpūſſancti camera: porta paradiſi: ac celi regina. ¶ Sꝫ hoc loco q̄rendū eſt vtrū beata v̄go fuit ꝓducta ante oēm creaturā. Nā de ipſa eccleſia dicit illud Eccl. xxiiij. c. Ab initio ⁊ ante ſcl'a creata ſuꝫ. Et iterū in epl'a huiꝰ ſolenitatis inducit v̄go dicēs illud ꝓuerb. viij. c. Dn̄s poſſedit me ab initio viarū ſuarū antiq̄ꝙ q̄cq̄ faceret a p̄ncipio. Ab eterno ordinata ſuꝫ. ⁊ ex antiq̄s anteq̄ terra fieret. Nōdū erāt abyſſi ⁊ ego iam cōcepta erā. Necdū fontes aquarū eruperant: necdum motes graui mole ꝯſtiterant. Ante oēs colles ego parturiebar. Que verba ita ſonare videntur ꝙ ipſa ꝓducta fuerit ante ꝓductiōeꝫ quarūcunq; rerū. Et ſi diceret ꝙ ipſa loquit̄ q̄tū ad eſſe qd̄ habuit in mente diuina nō in ꝓprio genere: neq; ſic erimus de v̄itate declarati. cū ſcḋm doctrinā dn̄i Bonauēture in. i. diſ. i. Oīa que nūc ſunt queq; fuerūt a deo ꝓducta ⁊ producent vſq; in finē: fuerūt ab eterno ī deo ſcḋm cauſatiuā potentiā: ⁊ ſcḋm ſimilitudīs p̄ſentiā: que tn̄ hn̄t ex t̄pe actualē exiſtentiā. Elementa itaq; ⁊ corpa celeſtia: angeli ⁊ hoīes: ⁊ cuncta q̄ ſunt: fuerūt in mēte diuina anteꝙ eſſent. Ergo nō magis hoc cōpetit v̄gini digniſſime ꝙ reliquis creaturis. Et ſi dicimus ꝙ v̄go fuit in ꝓprio eſſe. vel genere ante oēm creaturā: tūc irridere nos poſſent fidei ⁊ religionis nr̄e aduerſarij. cū beata v̄go nata fuerit ex Joachim ⁊ anna ſexta etate mūdi. que ieſum peperit eadē etate. ⁊ ab vrbe cōdita anno ſeptingenteſimo q̄nquageſimoſecūdo. Ideo in hac

parte inducimus ſententiã Auguſtini. xij. li. cõfeſſionum. vbi ait. ꝙ aliquid dicit̃ prius altero quatuor modis.

·Prĩo eternitate. ſic deꝰ p̃cedit oẽm creaturã

·Scdõ origine. ſi ſonus p̃cedit cantũ.

·Tertio tẽpore. ſic flos p̃cedit fructũ.

·Quarto electione vel dignitate. ſic aliq̃s preeligit fructum magis ꝙ florem.

Uirgo igit̃ fuit prior omĩ creatura: excepta natura creata ſui dilectiſſimi filij electiõe ſiue dignitate. Sicut a ſili dixit de xp̃o Johes baptiſta. Joh. i. c. Ipſe eſt q̃ poſt me venturus eſt q̃ ante me factus eſt ſm̃ diuinitatẽ. de xp̃o dicimus genitũ nõ factũ. Scdm̃ humanitatem vero dñ xp̃m ↄcepit virgo: Johãnes in vtero matris agebat ſextũ menſem. Quare Grego. in omelia exponit. ante me factus eſt. i. mihi p̃latus in dignitate. Et ſi obijceret̃ ꝙ angeli ſunt p̃ſtantiores ꝛ digniores hoĩbus: cũ ſint intellectuales ſubſtantie: quõ virgo ſanctiſſima angelicã ſublimitatẽ excedere põt. Ad hoc r̃ndere poſſumus ex dictis dñi Bonauẽ. in. i di. xliiij. in q̃one. vtrũ deus potuit virginẽ facere meliorẽ: ꝙ beata virgo põt cõſiderari tripliciter. Primo q̃tum ad ſtatũ naturalis cõditionis. ꝛ ſic fuit paulominus ab angelis minorata. Angelus eñ ſm̃ ſuã eſſentiale naturam potior eſt virgine. Scdõ q̃tũ ad grãm cõceptionis que data eſt ei. vt cõciperet xp̃m eſſetq̃ veriſſima eius mater. Et q̃tũ ad hoc tranſcendit dignitatẽ oĩm creaturarũ: omniũ hoĩm: omniũq̃ angelorũ. Nam in illo vno cõſenſu cum dixit. Ecce ancilla dñi: plus meruit cõſentiendo in cõceptionẽ xp̃i: ꝙ oẽs creature: ſiue angeli: ſiue homĩes: in oĩbus ſuis actibus: motibus: ꝛ cogitationibus. Et quidem oẽs quicunq̃ meruerunt: nihil plus potuerunt mereri: niſi ſm̃ diuerſos ſtatus gloriã felicitatis eterne. Hec autẽ virgo illo glorioſo cõſenſu meruit primatũ orbis: p̃ncipatum vniuerſi: extinctionẽ fomitis: ꝛ oĩm grãrũ donorũ et virtutũ plenitudinẽ: ſceptrũ regni ſup omnes creaturas: fecũditatẽ in virginitate: ꝛ maternitatẽ vnigeniti filij dei: ꝛ vt adoret̃ in regno celorũ adoratione dulie dignioris. Tertio põt ↄſiderari beata virgo q̃tũ ad excellentiã glorificatiõis: q: vt eccleſia cãtat, exaltata eſt ſancta dei genitrix ſup choros angelorũ ad celeſtia regna. Ipſa nanq̃ fuit illud indiuiduũ ſingulare: qđ et ſi nõ in natura: in grã tñ ꝛ gloria oĩbus angelis eſt p̃latũ. Dignitas aũt grẽ et multo plus dignitas glorie incõparabiliter trãſcẽdit dignitatẽ nature. Nã ꝛ hoc fulget ad huc in demonibus: in q̃bus dona nature manẽt integra ꝛ ſplẽdidiſſima: cũ tñ ipi viliſſimi turpiſſimi ꝛ abiectiſſimi ꝓpt̃ culpã habeant̃. Magnificata ergo fuit a deo tã p̃clare v̾go illa delicatiſſima: vt p̃ter filiũ eius nulla creatura poſſit ei equari. O femina ſup oĩa ꝛ ab oĩbus bñdicta, p̃electũ ꝛ digniſſimũ vaſculũ fabricatũ a primo artifice: erariũ diuinorũ chariſmatũ. Elegit te deus ꝛ p̃elegit: vt in tabernaculo tuo deus ꝛ hõ nouẽ mẽſibus habitaret.

Audeo dicere ꝙ ꝓpter virginẽ in mẽte diuina cõceptã p̃ multa annorũ milia anteq̃ naſceret̃: humanũ genus fuit p̃ſeruatũ in eſſe. Cõſtat eñ ꝙ p̃ prima trãgreſſiõe Adam et Eua: nõ ſolũ mortis: ſed etiã annihilatiõis exterminiũ meruerũt. Et diuina vltio (que acceptiõnẽ perſonarũ ignorat) ſicut nec culpã angelicã: ſic nec humanã dimiſiſſet ĩpune. Sed ꝓpter p̃cipuã reuerentiã quã ad virginẽ habebat: q: eã ab eterno ſup oẽs creaturas nõ vniẽdas deo q̃ creãde erãt dilexit: p̃ſeruati ſũt ꝓthoplaſti: nec ĩ nihilũ redacti. Rõ eſt: q: hec puella erat in lũbis Ade ſm̃ rõnem ſeminalẽ. ꝛ potẽtia ꝓducẽde puelle erat ĩpreſſa ĩ p̃mis parentibus donec in actũ educeret̃. Sicut aũt debebat naſci ieſus: q̃ in adã erat ſolũ ſm̃ corpulentã ſubam: de v̾gine educẽdus ꝛ de nulla alia. Indulſit g̃ deus p̃mis parentibꝰ nec eos annihilauit: q: ſic nõ fuiſſet nata btã v̾go. ꝛ per ↄñs nec ieſus ſiue deus carnẽ hũanã veſtiſſet. Ergo p̃ iſtã nobilẽ creaturã ſaluauit deꝰ p̃mos parentes de p̃ma trãſgreſſiõe. ꝛ Noe de diluuio. Abrahã de cede regũ. Iſaac de hiſmaele. Jacob de Eſau. Ppl'z iudaicũ de egypto de manu pharaonis. de mari rubro: de p̃tãte diuerſorũ regũ tyrãnorũ. de Nabuchodonoſor: ꝛ captiuitate babylonica. Dd̃ de leone: de Golia ꝛ de Saul. Et breuiter oẽs indulgẽtias ꝛ liberatiões factas ĩ veteri teſtõ: nõ dubito deũ feciſſe niſi ꝓ huiꝰ amore puelle ꝛ reuerẽtia: quã deꝰ ab eterno p̃ordinauit ſuis cũctis opibus p̃ponẽdã.

Qđ angeli a principio cognouerũt xp̃m de virgine naſciturũ. Caplm II

Secunda cõceptio virginis admirande dicit̃ ſupernalis. Cõceperunt q̃dẽ illã angeli: dũ a p̃ncipio ſue beatitudinis cognouerũt xp̃m incarnãdũ: ꝛ ex ↄſequẽti de v̾gine naſciturũ. Ad qđ plene intelligẽdũ dicit ſctũs Tho. i. pte. q. lvij. ꝙ in angelis eſt duplex cognitio. Una nãlis: ſm̃ quã cognoſcũt res, tũ p̃ exiſtẽtiã ſuã: tũ per ſp̃es innatas. Et hac cognitiõe miſteria grẽ cognoſcere nõ poſſunt: quia ex pura dei voluntate dependent. Si eñ vnus angelus non poteſt cognoſcere cogitationes alterius ex voluntate eius dependẽtes: multo minus põt cognoſcere ea que ex ſola dei voluntate dependet. Eſt aũt alia angelorũ cognitio q̃ eos beatos facit qua vident verbũ ꝛ res in verbo. Et hac quidem viſione cognoſcũt myſteria grẽ. nõ q̃dẽ omnia. nec equalr̃ oẽs: ſed ſm̃ ꝙ deus eis voluerit reuelare. Ita tñ ꝙ ſup̃iores angeli perſpicacius diuinã ſapiãz ↄtemplantes: plura myſteria ꝛ altiora in ip̃a dei viſiõe cognoſcũt q̃ inferioribus manifeſtãt eos illuminando. Et horũ etiã myſteriorũ quedã a p̃ncipio ſue creationis cognouerũt: quedã v̾o poſtmodũ ſm̃ ꝙ eorũ officijs congruit. Quare ꝛ myſterium incarnatõnis in generali ſumptũ oĩbus reuelatũ eſt a p̃ncipio ſue btitudinis. Cuiꝰ rõ eſt: quia hoc eſt quoddã generale p̃ncipium: ad quod omnia eorũ officia ordinant̃. Omĩs eñ ſunt adminiſtratorij ſp̃ũs in miniſteriũ miſſi ꝓpter eos qui hereditatẽ capiũt ſalutis vt dr̃ ad Heb. i. Qđ quidẽ fit p̃ incarnatiõis myſteriũ. Unde oportuit đ hoc myſterio omnes a p̃ncipio cõiter edoceri. De hoc ſic dicit Aug. li. v. ſuper Geñ. ad lr̃am. Sic fuit incarnationis myſteriũ abſconditũ a ſeculis ĩ deo vt tamen innoteſceret p̃ncipibus ꝛ p̃tãtibus in celeſtibus. Loquẽdo tamẽ de ſacramento incarnationis q̃tum ad ſpeciales cõditõnes ſic nõ omnes angeli a p̃ncipio de oĩbus ſunt edocti: imo quidã etiã ſup̃iores angeli poſtmodum didicerũt. vt refert Dio. vij. c. de celeſti hierar. Unde Paulus ad Eph. iij. dicebat. Mihi aũt oĩum ſcõrũ. i. apl'orũ minimo data eſt gratia hec in gẽtibus euãgelizare inueſtigabiles diuitias xp̃i: ꝛ illũinare oẽs: q̃ ſit diſpẽſatio ſacramẽti. ſcꝫ redemptionis p̃ chriſtum facte que diſpenſabilis eſt gentibus ſicut et iudeis ſm̃ glo. Nico. de lira. abſcõditi a ſecul' in deo qui omnia creauit: vt innoteſcat p̃ncipibus ꝛ poteſtatibus in celeſtibus p̃ eccl'iam multiformis ſapia dei ſm̃ prefinitionẽ ſeculorum quam fecit in xp̃o ieſu dño noſtro. hec ibi. Hoc loco dicit Nicolaus de lira. ꝙ angeli ſancti non cognouerũt ad plenum myſterium xp̃i incarnati extendendũ ꝛ dilationem vſq̃ ad vocationẽ gentiũ: donec p̃dicãtibus apoſtolis fuit impletũ. Quia ante habuerũt tantũ ſimplicẽ noticiã: que poteſt dici abſtractiua inquãtum eſt rei non p̃ñtis. Sꝫ quãdo fuit impletũ habuerunt noticiã experimentalẽ ſiue intuitiuã. Sicut aſtrologus per motum celi certitudinal'r cognoſcit eclipſim futuram tamen adhuc p̃fectius eam cognoſcit quãdo videt eã actu exiſtentẽ. Alij v̾o dicunt ꝙ angelis innotuit myſteriũ xp̃i de vocatione gẽtium ſimpl'r ꝛ omni modo p̃ eccl'iam. i. p̃ p̃dicationem apoſtolorũ: qđ tñ q̃tum ad h̾ ãtea nullo modo cognouerãt. Quicquid ſit negare nõ poſſumus q̃n a p̃ncipio ſue beatitudis vt eſt p̃dictũ reuelationem habuerũt de xp̃o de v̾gine naſcituro. Puto nanq̃ ꝙ poſt illã ſolẽniſſimam victoriã quam habuerũt de lucifero ꝛ ſequacibus ſuis dum plenã beatitudinem obtinuiſſent: quia angelorũ ruentium ſedes erãt vacue: benigne rex celorũ: excelſus deus ſuo modo oĩbus dixerit. O aſtra matutina. O mee creature nobiliſſime; Gaudete ꝛ exultate: q̃m ex oĩbus ſaluandis iux̃ vniuſcuiuſq̃ merita veſtri ordines p̃ficient̃ ꝛ implebuntur ruine. Ad id vero exequendũ cũ venerit plenitudo tẽp̃is: ſponſam accipiã puellã vnam v̾ginem ꝛ plenã gratia: in cuius vtero ſp̃ũ ſctõ cooperãte incarnabit̃ filius meꝰ vnigenitus ꝛ dilectus. Sonuit hec vox cũ ingẽti leticia in mentibus angelorũ: qui p̃ multa annorum milia virginem pijſſimã p̃ſtolãtes: miro illam colebant affectu. Nec angelis tm̃ innotuit virgo dei filiũ in ſuo vtero geſtatura: ſed inſup̃ multis patribꝰ patriarchis atq̃ ꝓphetis: quibus incarnatõnis myſteriũ fuit diuinitus reſeratum.

Qđ beata v̾go abſq̃ infamia culpã originalem cõtraxit: a qua ſm̃ opinionẽ aliquorũ preſeruata fuit. Caplm III

Tertia cõceptio v̾ginis ſacratiſſime dr̃ maternalis: quãdo ↄcepit eã mater ſua. Et quoniã cõceptionis officium publice fit in eccleſia: ſcire plerîq̃ cupiunt. vtrum beata virgo fuit cũ peccato originali concepta. Et vt clare oĩa denudent̃. tria ſunt in hac parte notãda. Primũ ꝙ ↄceptio poteſt dupl'r ſumi. Uno modo ꝓ commixtione ſeminũ in copula viri ꝛ mulieris. Alio modo ꝓ animatione que fit dum anima ſimul creatur ꝛ infundit̃ a deo in corp̃e iam formato.

Secundũ notandũ ꝙ pctm̃ originale duobus modis habet̃ ſcꝫ formal'r ꝛ radical'r. Accipiendo cõceptionẽ p̃mo modo: v̾go nõ habuit originale formal'r: q: originale formal'r eſt in anima: ꝛ ſolũ cuiuſlibet pcti eſt anima. vt declarat Franc. ſcus de marone in ſuo. iij. Petrus de cãdia ꝛ ſanctꝰ Tho. iij. pte. q. xxvij Sicut eñ v̾tus eſt q̃litas ſp̃ũalis ita ꝛ vitiũ.

Tertium notandũ ꝙ radical'r ꝛ in cauſa peccatum originale eſt in carne. Unde docto

res theologi dicunt ꝙ peccatū originale eſt i-
fectio quedā in anima contracta ex ei⁹ vnio-
ne ad carnē concupiſcibiliter ſeminatam. Ut
enim ait Franciſcus de marone in ſuis ſermo
nibus. Sicut corpus quod induitur ſordido
veſtimento inquinatur ab eo: ſic ſpūs rōna-
lis qn̄ induitur corpore infecto per cōcupiſcē-
tiā genito dicitur maculari. Et ſicut in veteri
teſtamento fuit lex poſita Leuit. xiiij. ꝙ q̄cun
qꝫ intraret domū leproſam efficeret imūdus
ita anima ex eo ꝙ intrat corp⁹ quaſi domū le
proſam: efficit imunda. Et vt inq̄t Petrus de
candia. Cōtrahere originale cōpetit hoibus
ꝓpter demeritū primi parētis ⁊ diuinū decre-
tū libere obligās filios ade ad penā dāni pro
crimine tali. Nec ſufficit ſolū demeritū primi
parētis ad hoc ꝙ concupiſcibil'r ab eo deſcen
dens ꝯtrahat pctm̄ originale: ſ; requirit diui
nū decretū. Sctiſſima ergo virgo lꝫ ex hone-
ſtiſſimis parētib⁹ carnē ꝯtraxerit: tn̄ caro illa
fuit ꝯcupiſcibil'r ꝓpagata. Nec admitten-
da eſt illa vulgi falſa ſnia: ꝙ ſcꝫ ꝟgo cōcepta
fuerit ſpūſctō cooperante ſine virili ſemine ⁊
abſqꝫ viri ⁊ mulieris copula. Heretica eſt ⁊ ꝑ
nicioſiſſima opinio iſta: lꝫ apparenter videa-
tur ad virginis laudē accedere. Sed nō eget
deus mēdacio nr̄o. Et vt refert Aug. in libro
de mendacio. Mendaciū maxime ꝑnicioſum
eſt quod fit in his que ad xp̄ianam religionē
pertinēt. Et iterū idē Aug. pertractans illud
apl'i. i. ad Cor. xv. Inuenimur falſi teſtes. ait
Perhorrendū eſt aliquid falſe de deo diceret
etiam ſi ad laudem eius videatur pertinere.
Non enim minori ſed maiori fortaſſis ſcele-
re in deo laudatur falſitas q̄ vituperetur veri
tas. Sic damnabiliter cū falſitate virginem
laudant qui eā de ſpirituſancto cōceptā teme
re predicant. Uidi ⁊ ego in pleriſqꝫ locis depi
ctas imagies Joachim ⁊ Anne ſeſe oſculo ob
uiantiū inferiuſqꝫ rubricā ſic cōtinentē. Qua
liter Anna accepto oſculo a ſuo viro Joachim
concepit in vtero virginem mariam. Delira-
menta ſunt iſta q̄ ⁊ virgini ſumme diſplicēt,
quare ⁊ de peccato originali formaliter ſum-
pto reſtat veritas diſſerenda. An ſcꝫ duꝫ aīa
corpori ſuo fuit vnita originalē maculā con-
traxit. Et circa hoc diuerſimode doctores lo-
quuntur. Ex quo duplex eſt huiuſmodi rei fa
moſa opinio. Prima eorum qui dicunt virgi-
nem originale habuiſſe: a quo ſtatim per ſan
ctificationem fuit mūdata. Secunda opinio
modernorum qui aſſerunt virginem a pecca-
to originali preſeruatā. Prima opinio habet
tria. i. firmitatē, rationū congruitatē. ⁊ impec
cabilitatē. Primo habet firmitatē, qm̄ mul
ti ſancti deuotiſſimi clariſſimiqꝫ doctores illā
docuerunt. Ex quibus aliquos explicabim⁹.
Infraſcripti nanqꝫ oēs expreſſe fatentur vir
ginem in originali conceptam.

Anſelmus in libro Cur deus homo.
Beda in omelia ſuper Miſſus eſt.
Caſſiodorus.
Hugo in libro de ſacramentis
Alanus in expoſitione ſymboli Athanaſij.
Guilhelmus altiſſiodorenſis.
Guilhelmus cancellarius pariſienſis.
Henricus de gandauo in quodlibetis
Guilhelm⁹ durādi in rōnali diuinoꝝ officioꝝ

Et de ordine fratrum predicatorum.

Sanctus Thomas de aquino.
Hugo cardinalis in expoſitione Luce.
Albertus magnus
Petrus de tarantaſio qui fuit Innocēti⁹ q̄nt⁹
Jacobus de voragine.
Durandus poſtea ep̄us meldenſis
Herueus generalis ordinis.
Petrus de palude.
Jacobus de lauſana epiſcopus lauſanenſis.
Hugo de argentina.
Nicolaus treueth.
Robertus holcoth.
Martinus qui fecit chronicas.
Uincentius qui fecit ſpecula.

De ordine minorum.

Aluarus hiſpanus.
Johannes de rupella
Robertus canton.
Alexander de halis
Bonauentura.
Richardus de media villa
Reginaldus archiepiſcopus rothomagēſis.
Johannes rigaldi.
Nicolaus de lira.
Beltrandus de turri cardinalis
Bartholomeus de piſis
Giraldus odonis in libro de figuris.

De ordine heremitarum.

Egidius de roma.
Gregorius de arimino.
Bernardus oliueri
Johannes theutonicus.
Jordanus theutonicus.
Johannes ſteringacij.

De ordine carmelitarum.

Guido ep̄us maioricenſis.
Paulus de peruſio.

De collegio canoniſtarum.

Johānes theutonic⁹ gloſator decreti in. c. ꝓ-
nunciandū. de conſe. di. iij.
Bartholomeus brixienſis ⁊ Raymundus in
titulo de ferijs.
Guilhelmus durandi in ſpeculo iudiciali.
Jo̅hes andree in. c. cōqueſtus. ex̄ de ferijs.
Guido archidiaconus in. c. firmiſſime. de cō
ſecra. diſt. iiij.

Bernardus inſuꝑ ꝟginis amator ꝑcipu⁹
in epiſtola ad canonicos lugdunenſes repre-
hendit celebrantes feſtum conceptionis. De
quo quidē aiunt ⁊ forte ficte, ꝙ poſt mortem
viſus eſt cuidam ſuo diſcipulo in veſte fulgē
ti in qua erat macula quadā: cui indicauit h̄
ſignificare maculam eius quia tenuerat vir-
ginem in peccato originali conceptā. Sctūs
Tho. ⁊ Bonauen̄. dicunt ꝙ per feſtum conce
ptionis de ꝟgine celebratum: non datur in-
telligi ꝙ in ſua cōceptiōe fuerit ſancta aut ꝙ
fuerit ſine originali. Sed quia quo tempore
ſanctificata fuerit ignorat, celebratur feſtuꝫ
ſanctificationis eius potius q̄ conceptionis
in die cōceptionis ipſius. Secundo opinio
iſta habet rōnum congruitatē. adducunt aūt
plures congruētes rōnes quibus oſtenditur
ꝙ ꝟgo originale contraxit. Et ꝑma eſt: quia
ſoli xp̄o filio dei ac ipſius ꝟginis bn̄diete cō-
uenit immunitas ab omni pctō. quod ꝓbat
auc̄te ſanctorum. Inquit em̄ Greg. li. xij. mo
ralium. Nullus ſine pctō eſt: niſi ille qui i hūc
mundū non venit ex peccato. Et Hierony. in
euangelio filij ꝓdigi. Solus deus eſt in queꝫ
pctm̄ cadere non poteſt. Et Aug. in expoſitio
ne pſalmi trigeſimi. Chriſt⁹ oīs peccatores
inuenit ſolus ſine pctō venit. Et idem in lib.
de nuptijs ⁊ cōcupiſcentia. Omnes ſub pctō
naſcimur ⁊ ꝑ vnū ſolū qui ſine pctō natus eſt
liberamur. Et idem in Enchiridion. Per me-
diatorem qui ſolus ſine pctō natus eſt: recō-
ciliari nos oportebat. Et hanc ſententiā ideꝫ
Aug. refert li. i. ⁊. ij. contra Julianū. Et li. iij.
de baptiſmo paruuloꝝ. Et in li. de fide ad pe-
trum. Et in li. de ꝑfectione iuſticie. Et in epi-
ſtola ad optatū epm. Et in ep̄la ad Ualeriū.
Ex q̄bus apparet ꝙ cū de ſolo xp̄o doctores
affirment ꝙ fuerit ſine pctō: ⁊ ꝟgo mūda fu-
it ab omni culpa mortali ⁊ veniali. igit dabi
tur ſibi culpa originalis. Scd̄a rō ad hoc in
ſinuandū eſt: quia xp̄s fuit vl'is redemptor.
ergo redemit ꝟginem: ſed ſi nullum habuiſſꝫ
pctm̄ non fuiſſet redempta. ergo aut ipa ha-
buit originale: aut xp̄s non fuit vl'is redem-
ptor. Hinc Leo papa in ſmone de natiuitate
ait. Dn̄s noſter ieſus xp̄s mortꝭ peccatiqꝫ de-
ſtructor ſicut nullū a reatu liberuꝫ reppit: ita
liberandis oībus venit. Et Hiero. in omelia
ſuper Mat. inquit. Notandū in genealogia
ſaluatoris nullum ſanctarū aſſumi mulierū:
ſed eas quas ſcriptura rep̄hendit: vt qui pro
pctōrib⁹ venerat: de peccatricibus naſcens
omniū peccata deleret. Et ad Roma. iij. cap.
apoſtolus dicit. Omnes em̄ peccauerūt ⁊ egēt
gloria dei. Et. v. c. Per vnū hominē in hunc
mundū peccatū intrauit: ⁊ per pctm̄ mors: ⁊
ita in omnes hoīes mors pertranſijt in quo
omnes peccauerūt. Tertia rō quare videt
ꝙ ꝟgo originali culpa ſubiacuit eſt: q: de ne
ceſſitate penas illi culpe debitas incurrit. Nā
⁊ penalitates contraxit ⁊ mortē euitare non
potuit. ⁊ ſi ante xp̄m deceſſiſſet non intraſſet
celum quouſqꝫ fuiſſet per xp̄m ianua aperta
ſed cum patribus iuiſſet ad limbuꝫ. Tertio
opinio iſta hꝫ impeccabilitatē. Non equideꝫ
rei ſunt habendi nec blaſphemi cenſendi qui
de ꝟgine ſic loquunt: cū peccatum originale
culpa ſit cōtracta nō acta: pro cuius deletio-
ne ac remiſſione xp̄o filio ſuo omnes ingētes
debemus gratias. Secūda opinio que ma
gis innitit pietati eſt illorum qui aſſerūt vir
ginem ab omni labe culpe originalis immu
nem a qua preſeruata fuit. Et inquit. Franci
ſcus in ſmonibus ſuis. Non obſtāte tali pre
ſeruatione mater dn̄i dici poteſt fuiſſe pecca
to obnoxia. Quia q̄ncunqꝫ aliquis defectus
conuenit alicui ex ſua natura pōt ei attribui
q̄tūcūqꝫ ille defectus ei auferat. vt cum d̄r.
Oēs declinauerūt ſil' inutiles facti ſunt. ⁊ tn̄
hoc de facto nunq̄ fuit verū: q: ſemꝑ aliqui
inuēti ſunt boni. Sed hoc d̄r q: q̄tū eſt ex ſe
ita eēt niſi eēnt diuina gr̄a p̄ſeruati. Itē d̄r i
p̄s. Oīs homo mēdax. ḡ arguit Aug. marty
res fuerūt mēdaces. iō dicendū ꝙ martyres
fuerūt mēdaces q̄tū erat de ſe niſi ſpū diuo
illuſtrati fuiſſent veraces. Inſuꝑ Job. iiij. c.
ſcribit. Ecce qui ſuiūt ei nō ſunt ſtabiles: ⁊ i
angelis ſuis repperit prauitatē: quoꝝ ꝑmuꝫ
ad btōs angelos: ſcd̄m ad malos refert vt
exponit Greg. in mora. ⁊ tn̄ boni angeli non
ſunt inſtabiles cū ſint in gr̄a cōfirmati. vt pꝫ i
ij. ſenten. dicit ḡ iſtud ꝙ q̄tū eſt ex ſe ſūt in-
ſtabiles niſi eſſent gr̄a cōfirmati. Sic et btā
ꝟgo q̄tū erat de ſe ex cōditione nature erat
apta nata ꝯhē pctm̄ origīale. ſ; illud nō ꝯxit
ex ꝑuilegio ſpeciali. Ad qd̄ ſuadendū indu-
cunt infraſcripte rōnes.

Prima dr̃ contrarioꝝ ſolutio.
Scd̃a poſſibilis preſeruatio
Tertia ꝟginis exceptuatio.
Quarta puritatis comparatio.
Quinta honoris exhibitio.
Sexta grãe completio.
Septima diuina reuelatio.

Prima ratio dr̃ contrarioꝝ ſolutio. Nã rõnes inducte ꝑ pͥma opinione ſolui facile pñt. Cũ em̃ dr̃ ꝙ eſſe abſq; pctõ cõuenit ſoli xp̃o ergo non ꝟgini. Reſpondeť ꝙ xp̃o conuenit ꝑ naturã: ꝟgini non ꝑ naturã ſed per grãm. Et ad illud quod adducebať ꝙ xp̃s fuit vlis redemptor: ergo redemit ꝟginem: ergo ab originali. Diciť ꝙ redemit eam ab originali p̃ſeruando. Si quis ꝟo quereret quomodo xp̃s potuit ꝟginem redimere p̃ſeruando qui nõdum erat incarnatus cũ aĩa ꝟginis corpori ſuo vnita fuit. Reſpõdere poſſum⁹ ꝙ bñficia incarnationis xp̃i cõmunicata ſunt non ſolum pñtibus ⁊ futuris: ſꝫ etiã p̃teritis. Nã ipſe caput eſt oĩum electoꝝ ⁊ patrũ ⁊ patriarcharum ⁊ ꝓphetarum veteris teſtamenti, vt docet Alex. in. iij. ſumme: qui anteq̃ chriſtus incarnareť ex eo ꝙ ip̃m fide incarnandũ cognoſcebant atq; credebant diligebãtq; ieſus meruerũt fieri membra eius: qui lꝫ nondum eſſet homo in re: erat tñ homo ⁊ deus incarnandus in ſpe: cuius gratia multa illis beneficia fuerũt p̃ſtita. Sic ⁊ in ꝓpoſito cum deus p̃elegiſſet ꝟginem ſui filij futurã matrẽ: meriro ipſius filij incarnandi a contagione culpe originalis voluit p̃ſeruare. Ad tertiam vero rõnem q̃ dicebať ꝙ ꝟgo de neceſſitate incurrit penas originali debitas. Reſpõdemus ꝙ penas illas incurrit de neceſſitate nature: q̃ q̃tum in ſe erat corrumpe habebat pſonam ꝟginis: niſi fuiſſet ab originali p̃ſeruata. Et ſicut circũciſio vel baptiſmus penalitates cõpatiunť. Nam illi q̃bus ꝑ circũciſionẽ originalis culpa remittebať: ⁊ illi quib⁹ ꝑ baptiſmum nunc dimittiť a penalitatibus nõ liberanť. Et ſancti patres q̃ ſine aliquo pctõ decedebant trahebanť ad limbũ. Ita lꝫ beatiſſima ꝟgo preſeruationẽ hanc habuiſſet: nihilominus penalitatibus ⁊ morti iuſte obligata fuit. Nam vt vꝫ ꝟbis ſancti Tho. iij. parte q. xxvij. ar. i. in rñſione ad. iij. ar. Beata ꝟgo ſanctificata fuit: ⁊ nos addimus preſeruata a pctõ originali q̃tum ad maculã pſonalẽ: ſꝫ tñ fuit liberata a reatu quo tota natura tenebať obnoxia. Secũda rõ qua ꝓbať ꝟginis immunitas ab originali culpa: dr̃ poſſibilis preſeruatio. Potuit nãq; deus illam ſic p̃ſeruare: ⁊ ſi potuit debuit: cum p̃elegiſſet eã ſuã immaculatã ⁊ dilectiſſimã ſpõſaꝫ. Quare frãciſcus de marone in ſuo. iij. ſic ſcribit. Quãto aliquod agens eſt ꝑfectius: tanto citius põt ſuum effectũ inducere in paſſum. deus autem eſt agens ꝑfectiſſimũ. Sed agẽs naturale effectum ſuuꝫ inducit in pͥmo inſtanti: ſicut pꝫ quia generatio lucis a ſole fit in inſtanti. Inſuper quãdo aliq̃ potẽtia poteſt in duas operationes oppoſitas. ſi in pͥmo inſtanti poteſt in illam ad quã minus inclinať: multofortius in illam ad quã magis inclinať. Sꝫ potẽtia volitiua poteſt in dilectionẽ ⁊ odium. ⁊ deus maxime inclinať ad diligendũ. Sed in pͥmo inſtanti potuit ꝟginem odire, ergo multofortius potuit ip̃am diligere: ⁊ hoc p̃ſeruãdo ne inficereť originali culpa. Adhuc legiſlator q̃ poteſt legẽ condere: poteſt in legẽ diſpenſare ⁊ illam deſtruere. Sed decreto diuino ꝓpter actualem culpã pͥmoꝝ parentũ factum eſt vt omnes ab eo cõcupiſcibiliť deſcendẽtes naſcerenť filij ire. ergo eodẽ decreto potuit cũ ꝟgine diſpenſare: vt ꝑ nullo inſtãti fuerit filia ire. Sicut em̃ potuit deus ſi originale contraxit in pͥma ſanctificatiõe illam mũdare: ita eque potuit ſimul ⁊ ſemel eam ſanctificãdo preſeruare. Sed reuera nõ dubiũ ꝙ multa poſſit facere deus ⁊ multoplura q̃ꝫ intellect⁹ intelligere: nihilominus nõ niſi ex pietate ⁊ ſingulari deuotione cogimur acceptare ſic feciſſe deuꝫ ſicut facere potuit ⁊ ꝟginem ade filiam a peccato preſeruaſſe. Tertia ratio ad oſtendendam virginis munditiam ab originali culpa dicitur exceptuatio. ſicut em̃ excipiť a generalitate mulierum quãtum ad conceptũ et partum. quia vt ſcribitur Geneſ. iij. ca. et dictũ fuit eue. In dolore paries filios. qð et ad omnes alias mulieres ſpectare cognoſcimus. ꝟgo tamen concepit ſine rubore: ⁊ peperit ſine dolore. Ita etiam excludiť a generalitate mulierum ⁊ virorum quãtum ad nequitiã peccati. Unde Auguſtinus in libro de correctione ⁊ gratia inquit. Cum de peccatis agiť nullaꝫ de matre domini volo facere queſtionẽ: qua excepta ſi omnes ſancti ⁊ ſancte interrogarenť ſi peccatũ haberent: quid aliud dicerẽt niſi qð Johannes ait. Si dixerimus quia peccatum non habemus ipſi nos ſeducimus ⁊ veritas in nobis nõ eſt. Et quia dť ꝙ omnes peccauerunt. Reſpondetur ꝙ duplex eſt vniuerſalitas. Una politica: alia logica. In vniuerſali logica vna particularis interimit vlem. Uniuerſali aũt politice nõ ꝯtradicũt ab ip̃a diſtrahentes vnã vel plures particulares. vt dicendo. oẽs de iſta ciuitate ſunt ſani. om̃s currunt ad ſpectacula. tamen aliqui ſunt infirmi: aliq̃ in domo. Et ſic Matth. iij. dť. Exibat ad Johannẽ hieroſolyma ⁊ om̃is iudea ⁊ oĩs regio circa iordanẽ. Quarta rõ faciens ad cõfirmandã opinionẽ iſtã: dť puritatis comparatio. Debuit quidẽ virginis puritas ſuperexcedere puritatẽ quarũcũq; aliarũ creaturarum ⁊ angeloꝝ ⁊ hoĩm. Unde Anſelm⁹ libro de cõceptu ꝟginali inquit. Decuit vt illius hoĩs cõceptio de matre puriſſima fieret: que ea puritate niteret qua ſub celo maior nequit intelligi: cui deus pater vnicũ filiũ ſibi equalẽ de corde ſuo genitũ ita dare diſpoſuit: vt eſſet vnus idemq; dei ⁊ virginis filius. Sanctus Tho. in primo ſniaꝝ diſt. xliiij. ar. iij. in rñſione ad tertiũ argumentũ dicit. Puritas intendiť per receſſum a contrario. In reb⁹ aũt creatis nil purius eo qð eſt ſine contagione peccati: qualis fuit puritas beate virginis: que a peccato originali ⁊ actuali imunis fuit. Si ergo beata virgo peccatũ originale contraxiſſet: tunc puritas eius non exceſſiſſet puritatẽ alioꝝ. Nã angelus creatus fuit ſine aliqua labe peccati. Sic ⁊ anima primi hominis ⁊ mulieris.

Quinta rõ ꝓ hac opinione diciť honoris exhibitio. Debet vtiq; filius honorare mr̃em quantũ põt. quoniã vt inquit Hiero. parentibus nemo põt reddere quod teneť. Sed xp̃s potuit honorare mr̃em illam preſeruando ab originali culpa. igiť debuit ita facere. Sexta rõ diciť grẽ completio. Fuit equidẽ in virgine tanta grẽ plenitudo: quantã capere potuit aliqua pura creatura. Ideo angelus eam dixit plenã gratia. Luc. i. Et Hiero. in ſermone ad Paulã ⁊ Euſtochiũ inquit. Ceteris per partes preſtatur: marie vero totaꝫ ſe infudit gratie plenitudo. Quare pro nullo inſtanti defecit illi gratia. quod tamen non fuiſſet ſi ad modicũ originalis culpa habitaſſet in anima eius. Item vt inquit Franciſcus. Ip̃a fuit virgo virginũ: ſi cõtraxiſſet originale virginitas eius fuiſſet diminuta. Nã virginitas angelorum que ſpiritualis eſt. de qua Hierony. dicit. Semper eſt angelis cognata virginitas: eſt maior virginitate corporali. Et ideo ſi fuiſſet virginitas anime marie per originale corrupta non eſſet par cum virginitate angelica.

Septima ratio diciť diuina reuelatio. Cepit nanq; celebrari feſtũ conceptionis virginis marie reuelatione dei. Nã vt ſcribit Anſelmus cantuarienſis. dum quidaꝫ venerabilis abbas Remenſis cenobij Helſinus nomine: miſſus fuiſſet a Guilhelmo angloꝝ rege in daciam: dũ peractis que ſibi cõmiſſa fuerant: ad angliam redire cuperet: ingreſſus eſt mare: vbi poſtq̃ꝫ per ſpaciuꝫ proſpere nauigauit: vt ſolet eſſe: tempeſtas valida cepit nauigantes terrere. Fatigatis igitur nautis nec vltra valentibus ſe iuuare: remis fractis: funibus ruptis: cadentibus velis: ſpes ſalutis amittitur: ⁊ nihil ſibi niſi ſubmerſionis iudicium expectatur. Cumq; eſſent de corporum ſalute deſperati: curam ſolummodo animarum creatori ſuo magnis clamoribus commendarent: ⁊ beatã genitricẽ dei mariã mr̃em miſeroꝝ in ſuũ auxiliũ inuocarent: conſpiciunt quendaꝫ venerande habitudinis virũ pontificali infula decoratũ ſtantem proximũ naui. Qui aduocans ad ſe abbatẽ Helſinum: his verbis alloquicepit eum. Uis periculuꝫ maris euadere? Uis in patriam tuam ſanus redire? Cũq; cũ fletu id ſolum deſiderare dixiſſet: tunc ille ait. Scias me a domina noſtra dei genitrice ad te miſſum: vt ſi meis dictis obtemperare volueris: ſaluus cum comitantibus ad portum deuenies. Spopondit ille ſe facturum omnia. Cui vir ille. Promitte mihi ꝙ diẽ conceptionis matris xp̃i ſolenniter celebrabis: ⁊ celebrandũ predicabis. At Helſinus. Et quo inquit die feſtum iſtud erit mihi celebrandum. Sexto ait idus decembris. vteriſq; officio natiuitatis: excepto ꝙ nomẽ natiuitatis mutabis in nomen cõceptionis. His dictis ille diſparuit. Et ſedata tempeſtate abbas cum reliquis applicuit ad littus. Et que viderat quibus potuit notificauit. Statuitq; in Remenſi cenobio ipſum feſtum celebrari. Sic paulatim excreſcere cepit deuotio xp̃ianoꝝ ad conceptionẽ virginis excolendã: que tamen temporibus iſtis vt apparet vbiq; terrarum ab omnibus preconizatur. Omnes clerici: om̃s religioſi de concepta virgine feſtiue officium dicunt. At ⁊ Sixtus quartus pontifex maximus per ſuas litteras ad perpetuã rei memoriam: ſtatuit vt per totã octauã huius conceptionis officiũ protendatur. concedens eandẽ indulgentiã oĩbus qui miſſe ⁊ horis canonicis adeſſe curauerint: que cõcediť ꝓ feſto ⁊ octaua corpis xp̃i. Planũ iam eſt ꝙ hec opinio ſecunda indies roboratur ⁊ proficit ⁊ magis videtur fore conſona pietati. Et ſm̃ ſententiam Hoſtiẽſis alioꝝq; doctoꝝ. Qñ ſunt diuerſa iura ⁊ opiniones non contra deũ nec

cōtra bonos mores: humanior ſententia eſt pferenda ceteris paribus. extra de tranſac. ca. ſi. vbi gloſa ſuper verbo humaniorē. Proniores inquit eſſe debemus ad ſoluendū ꝙ ad cōdemnandū: vt. j. in. c. ex litteris. de pba. ⁊. ff. de accuſa. ⁊ obligatio. l. arrianus. Nec tamē vt ex dictis colligi pōt feſtum cōceptionis refertur ad tranſfuſionē ſeminis: de quo fuit formatum corpus virginis: que dicit̄ prima cōceptio hominis. q2 licet fuerit ſine peccato parentū virginis: fuit tamen cum feditate ⁊ deordinatione nature. vt refert dn̄s Beltrādus cardinalis in expoſitione epiſtole ſexte ferie quattuor tempoꝝ de aduentu. Sed feſtum illō ordinatur ad ſcdam cōceptionē: ſm quā virgo fuit cōcepta: ⁊ in eſſe naturali humano ⁊ in eſſe ſpirituali gratioſo. i. in animatione illius benedicti corporis: que fuit diu poſt primam cōceptionem forſan octogeſimo die. Nam dicit̄ ꝙ corpus maſculi animat̄ quadrageſimo die: femine vero octogeſimo. Et hoc modo ſi fuit de peccato originali pſeruata: de iſta cōceptione ſecūdo modo ſumpta facimus ad virginis laudem feſtū: referentes gratias omnipotenti deo qui aduocatam noſtrā tanto priuilegio decorauit. Si autem peccatū originale cōtraxit: a quo tamen per ſanctificationē mūdata anteꝙ nata: tunc feſtū ſub noīe cōceptionis ad ipſam ſanctificationē refert̄. Ut vero iam finē dicendi faciamus conemur virginem affectiōe ſingulariſſima: ⁊ reuerētia qua poſſumus ꝓſequi. vt ſic mereamur ipſa interueniēte ſui filij grām acquirere: ⁊ gloriā celeſtem tandē letanter ingredi. Amē.

De ſancta nobili ⁊ digna natiuitate virginis glorioſe. Sermo II

Egredietur virga de radice ieſſe ⁊ flos de radice eius aſcendet.

Eſaie ꝓphete verba ſunt iſta. c. xi. Dum recolitur memoria natiuitatis virginis glorioſe debet humana mens in magnam leticiam ꝓſilire. Nam eccleſia legit ſermonē ſancti Auguſtini ſic dicētis. Adeſt nob dilectiſſimi optatus dies beate ac venerabilis ſemp virginis marie. Ideo cū ſumma exultatione gaudeat terra noſtra tāte virginis illuſtrata natali. Hec em̄ eſt flos campi de qua ortum eſt pcioſum lilium cōuallium: per cuius partū natura mutat̄ ꝓthoplaſtorum quo deletur ⁊ culpa. Et in antiphona dicit̄. Cum iocūditate natiuitatem beate marie celebremus: vt ipſa ꝓ nobis intercedat ad dn̄m ieſum chriſtum. Propterea vt ad natiuitatis huius pconia extollēda incitemur: in hoc ſermone de ipſa naſcente virgine verba faciemus: que deſignatur noīe virge ab eſaia ꝓpheta in verbis aſſumptis ꝓ themate. Predixit quippe eſaias virginē ex ꝓgenie Dauid oriundam: deſignatam noīe virge que fuit rectiſſima ſine aliqua curuatione ad inania bona ⁊ tranſitoria mūdi. Fuit etiam pleniſſima: q2 in ea fuit omne foliū ſanctoꝝ ſermonū: ⁊ oēs fructus ſanctarū operationū. ⁊ oīs flos ſanctarū ꝟtutū: quinimo ex ipſa ꝓdijt flos floꝝ ⁊ fructus fructuū: bn̄dictus ieſus filius eius ⁊ dei. Et ꝙ hec ꝓphetia ſit dicta de xp̄o pz per tranſlationē chaldaicā que in hoc loco ſic habet. Exurget rex de filijs yſai: ⁊ meſſias de filijs filioꝝ eius. Igitur de ipſa naſcente virgine tria myſteria cōtemplemur.

Primū ſanctitatis. Fuit iſta natiuitas ſancta nobilis ⁊ digna.
Scdm nobilitatis.
Tertiū dignitatis.

Qd beata virgo fuit in vtero matris ſanctificata: ex qua ſanctificatione fomes in ea nullum actū habuit ⁊ ab omni peccato pſeruata. Caplm I

Primo cōtemplemur ꝟginis naſcentis ſanctitatē. Fuit nāqz ante ſancta ꝙ ex vtero nata. Et licz hoc nō tradat̄ in ſcriptura ſacra expſſe: veruntm̄ vt dicit ſanctus Tho. iij. pte. q. xxvij. rōnabiliter id credimus: q2 m̄ illa que genuit vnigenitum a patre plenū gratie ⁊ veritatis: p̄ omnibus alijs maiora gratie priuilegia debuit accipere. Inuenimus autē quibuſdam alijs hoc fuiſſe ꝯceſſum vt in vtero ſanctificarent̄. ergo ⁊ virgini non fuit negatū. Dictū nanqz fuit hieremie. ſicut pz eiuſdē. i. c. Anteꝙ exires de vulua ſanctificaui te. ⁊ de Iohe baptiſta dixit angel9 Luc. i. c. Spūſctō replebit̄ adhuc ex vtero mr̄is ſue. Sz in hoc loco tres difficultates ſe offerūt.

Prima vtrum beata virgo fuit ſanctificata ante animationem.

Secūda: vtrum fuit mundata ab infectione fomitis.

Tertia: vtrū per ſanctificationē in vtero fuit pſeruata ab oī peccato.

Pro prime difficultatis declaratiōe: rn̄det ſctūs Tho. vbi. ſ. ꝙ ſanctificatio de qua loquimur nō eſt niſi emundatio ab originali pctō. Sanctitas em̄ eſt pfecta mūdicia. vt dic̄ Dionyſius. xij. c. de diuinis no. Culpa aūt nō pōt emūdari niſi ꝑ grām cuius ſolū eſt ſola creatura rōnalis. Et iō ante infuſionē aīe rōnalis

beata virgo ſanctificata nō fuit. Et hoc figuratū fuit per ſanctificationē tabernaculi. Exo. vlti. c. de quo dr. Poſtꝙ cuncta perfecta ſunt: operuit nubes tabernaculū teſtimonij: ⁊ gloria dn̄i impleuit illud. Tabernaculum virginem ſignificat: de qua dicit̄ in ps. Sanctificauit tabernaculum ſuum altiſſimus. que ſanctificata fuit poſtꝙ cuncta eius perfecta ſunt. ſcz corpus ⁊ aīa: vel in ipſa aīatiōe ſi fuerit ab originali pſeruata: vel ſtatim poſt ipſam aīationē ſi originale cōtraxit. Et ſi obijceret̄ ꝙ alij ſanctificati ſunt ante animationē. ergo et virgo. Nam Hieremie dictū fuit. Priuſꝙ te formarē in vtero noui te. Hiere. i. Non autēz infundit̄ anima ante corpis formationē. Similiter etiā de Iohanne baptiſta dicit Ambroſius ſup Lucam. ꝙ nōdum inerat ei ſpiritus vite: ⁊ iam inerat ei ſpūs gratie. Ad hoc reſpondet ſctūs Tho. ꝙ dn̄s dicit ante formationem in vtero Hieremiam nouiſſe noticia pdeſtinationis. ſed ſanctificaſſe ſe dicit eum non ante formationē: ſed anteꝙ exiret de ventre. De beato inſup Iohanne baptiſta nō eſt intelligendū ſm ꝙ ſpūs vite dicit̄ anima viuificans: ſ ſm ꝙ ſpūs dr aer exterius reſpiratus. Uel pōt dici ꝙ nōdum inerat ei ſpūs vite. i. anima ꝗtum ad manifeſtas ⁊ cōpletas operationes ipſius. Secūda difficultas erat an beata virgo mundata fuit ab infectiōe fomitis. Et ad hoc inueſtigandū ſequamur ſanctū Tho. qui ait. ꝙ circa hoc ſunt diuerſe opiniones. Quidam em̄ dixerūt ꝙ in ipſa ſanctificatione beate virginis qua fuit ſanctificata in vtero: totaliter fuit ei fomes ſubtractus. Quidam vero dicūt ꝙ remanſit fomes ꝗtum ad hoc ꝙ facit difficultatē ad bonū: ſublatus tamen fuit ꝗtum ad hoc ꝙ facit ꝓnitatem ad malū. Alij vero tenent ꝙ ſublatus fuit fomes ꝗtum pertinet ad corruptionē pſone: put impellit ad malū ⁊ difficultatē facit ad bonum. Remanſit tamen inꝗtū pertinet ad corruptionem nature put. ſ. eſt cauſa traducēdi originale peccatū in ꝓlem. Nōnulli vero affirmāt ꝙ in prima ſanctificatione remanſit fomes ſm eſſentiā ſed ligatus fuit. i. in ipſa autem cōceptione filij dei fuit totaliter ſublatus. Ad horū autem intellectū oportet ꝯſiderare ꝙ fomes nihil eſt aliud ꝙ inordinata cōcupiſcentia ſenſualis appetitus habitualis tamen: q2 actualis cōcupiſcentia eſt motus peccati. Dicit̄ autem cōcupiſcentia ſenſualitatis eſſe inordinata inꝗtū repugnat rationi. qd quidē ſit inꝗtum inclinat ad malū vel difficultatē facit ad bonū. Et adeo ad ipſam rōnem fomitis pertinet ꝙ inclinet ad malū vel difficultatem faciat in bono. Unde ponere ꝙ remanſit fomes in beata virgine nō inclinans ad malum: eſt ponere duo oppoſita ſimul. Similiter nō eſt intelligibile ꝙ remanſit fomes inꝗtū pertinet ad corruptionē nature: ⁊ nō inꝗtū pertinet ad corruptionē perſone. Reſtat ergo vt dicamus ꝙ vel totaliter fomes fuerit ab ea ſublatus per primā ſanctificationē. vel ꝙ fuerit ligatus. Poſſet tn̄ quis dicere ꝙ totaliter fomes fuit ſublatus hoc mō. ꝙ cōceſſum fuit aīe beate virginis ex abundantia grē deſcēdētis in ipſam: vt talis eſſet diſpoſitio viriū aīe ꝙ inferiores vires nunꝙ mouerent̄ ſine arbitrio rationis. ſicut dictū eſt fuiſſe in xp̄o: quē cōſtat peccati fomitē nō habuiſſe. Et ſicut fuit in Adam ante peccatū per originalē iuſticiā. Itaqz ꝗtum ad hoc grā ſanctificationis in ꝟgine habuit vim originalis iuſticie. Et ꝗuis hec poſitio ad dignitatē virginis matris pertinere videat̄: derogat tn̄ in aliquo dignitati xp̄i: abſqz cuius virtute nullus a prima damnatione liberatus eſt: ꝗuis per fidē xp̄i aliqui ante eius incarnationē ſint ſm ſpūm ab illa damnatione liberati: tamen ꝙ ſm carnē aliquis ab illa damnatiōe liberetur: nō videt̄ fieri debuiſſe: niſi poſt incarnationē eius: in qua primo debuit immunitas damnatiōis apparere. Et ideo ſicut ante immortalitatē carnis xp̄i reſurgentis: nullus adeptus fuit carnis imortalitatē: ita incōueniēs etiā videt̄ dicere ꝙ ante carnem xp̄i in qua nullū fuit peccatū: caro ꝟginis matris eius: vel cuiuſcūqz alterius fuerit abſqz fomite: qui dr lex carnis ſiue mēbroꝝ. Et ideo melius videt̄ dicendū ꝙ per ſanctificationē in vtero nō fuerit ſublatus ꝟgini fomes ſm eſſentiā: ſed remanſit ligatus nō quidē ꝑ actū rōnis ſue ſicut fuit i viris ſanctis: q2 nō ſtatim habuit vſum liberi arbitrij adhuc in ventre matris exiſtēs. hoc em̄ ſpāle priuilegiū fuit xp̄i: ſed per grām abundantē: quā in ſanctificatiōe receperat: ⁊ etiā pfectius ꝑ diuinā ꝓuidentiā: ſenſualitatē eius ab omni motu inordinato ꝓhibentē. Poſtmodū vero in ipſa ꝯceptione carnis xp̄i: in qua primo debuit refulgere peccati immunitas: credēdū eſt ꝙ ex ꝓle redūdauerit in mr̄em totaliter a fomite ſubtractio. Et hoc ſignificat̄ Ezech. xliij. c. vbi dr. Ecce gloria dei iſrl' ingrediebat̄ per viā orientalē. i. per beatā ꝟginē. ⁊ terra. i. caro ipſius ꝟginis ſplēdebat a maieſtate ei9. i. xp̄i. Si aūt inſtaret aliqs ꝙ apl's. ij. ad Co

ritholos.xij.ait. Uirtus in infirmitate pficif,
τ loquif de infirmitate fomitis ſm quã pa
tiebaf ſtimulũ carnis. Sed nihil quod ptinet
ad pfectionẽ ꝟtutis fuit beate ꝟgini ſubtra
hendum: ergo neqꝫ fomes. Rñdetur ꝙ infir
mitas carnis ad fomitẽ ptinens eſt quidẽ in
ſanctis viris pfecte ꝟtutis occaſio: nõ tamẽ
cauſa ſine qua pfectio haberi nõ poſſit. Suffi
cit autẽ in beata ꝟgine ponere pfectã ꝟtutes
τ abundantiã gratie. Nec in ea opꝫ ponere
vẽm occaſionẽ pfectiõis. Tertia difficultas
amouẽda erat, vtrũ p ſanctificationẽ in vte
ro fuit virgo pſeruata ab omni pctõ actuali.
Et de hoc ſic loquif ſanct⁹ Tho. ꝙ illos quos
deus ad aliquid eligit: ita pparat τ diſponit:
vt ad id ad quod eliguntur inueniant idonei.
Beata igif ꝟgo fuit electa diuinitus vt eſſet
mater dei. Et ideo nõ eſt dubitãdũ quin de⁹
p ſuam grãm eam ad hoc idoneam reddidit
ſm ꝙ angelus ad eam dixit, Inuenisti grãm
apud dñm. Ecce concipies τc. Nõ aũt fuiſſet
idonea mr dei ſi peccaſſet aliqñ. Tũ qꝛ honor
parentũ redũdat in plẽ, ſm illud Prou.xvij
Gloria filioꝝ patres eoꝝ. Unde etiã p oppo
ſitum ignominia matris ad filiũ redũdaſſet.
Tum etiã qꝛ ſingularẽ affinitatẽ habuit ad
xpm qui ab ea carnẽ accepit. Tũ qꝛ ſingulari
modo dei filius q̃ eſt dei ſapia in ipa hitauit:
nõ ſolum in aĩa, ſed etiã in corpore ſiue vtero
Dicif aũt Sap.i. In maliuolã animã non in
troibit ſapia, nec habitabit in corpe ſubdito
peccatis. Et ideo ſimplr fatendum eſt ꝙ bea
ta virgo nullum actuale peccatum commiſit:
nec mortale nec veniale: vt impleaf quod dr
Cant.iiij. Tota pulchra es amica mea τ ma
cula non eſt in te.

De nobilitate virginis glioſe deſcripta ab
euãgeliſta mattheo. τ ↄcordia matthei τ luce
in huius deſcriptione. Capl'm II

S Ecũdo cõtemplemur ꝟginis naſcẽ
tis nobilitatẽ. Ipſa q̃ppe fuit nobili
us indiuiduũ oĩbus indiuiduis q̃ in
humana natura fuerũt aut potuerint gñari.
Et quidẽ mattheus.i.cap. deſcribit eã natã
de.xiiij. patriarchis: de.xiiij. regib⁹: τ de.xiiij.
ducibus. Ex q̃ cũ ipa ſit vera mr xpi. τ xpus
ſit eius verus fili⁹: oĩs nobilitas xpi ſm car
nem ortũ habuit a ꝟgine bñdicta. Et cũ ipſe
ſit vltimus rex: vltim⁹ dux: τ vltim⁹ patriar
cha ppli iudaici: hoc totum habuit a virgine
bñdicta. Quia igif oẽs pclaritates: ingenui
tates: pfecturas: dignitates τ nobilitates: q̃
poſſent eſſe in aliquo indiuiduo humano ſm
originem ſanguinis, deſcribunt euãgeliſte in
hac puella. Opꝫ nos eoꝝ teſtimonio eam pre
ferre oĩbus pncipibus τ pncipiſſis: regibus
τ reginis: impatoribus τ impatricibus: et oĩ
bus ptãtibus tribubus τ linguis. Eccl'ia ꝟo
ſancta dei omnia iſta conſiderans in officijs
ita illam extollit. Natiuitas inq̃t glioſe virgi
nis marie ex ſemine abrahe orta de tribu iuda
clara ex ſtirpe dauid. Et iterũ. Regali ex pro
genie maria exorta refulget. Sed hic tria ori
unf dubia declaranda.

Primũ, vtrũ matthe⁹ potuit genealogiã
chriſti deſcribere.

Scdm. vtrũ ex deſcriptiõe hmõi genealo
gie nobilitas ꝟginis demonſtref.

Tertiũ. vtrũ eadẽ ſit deſcriptio genealogie
xpi facta p mattheũ q̃ τ p lucam.

Ad pmũ dubiũ poſſet q̃s arguere ꝙ mat
theus nequiuerit deſcribere genealogiã xpi:
ſiue ꝟginis matris. Primo quia Eſa.liij. dr:
Generationẽ eius quis enarrabit? Inſup vt
ex ioſephi dictis colligimus in.xvij. antiqui
tatum libro. Et Beda illud refert in ſua chro
nica. Cum oẽs generationes hebreorum in
archiuis templi ſecretioribus ſeruarenf. He
rodes alienigena oẽs iuſſit incendi: vt ſic ſua
ignobilitas iudeis minus cõtemptibilis eẽt.
Quomodo igif mattheus elapſis iam annis
ferme quadraginta a deletione huiuſmodi li
broꝝ: euangeliũ ſcribens potuit hãc genea
logiam agnoſcere. Ad quod reſpondemus
τ pmo ad illud eſaie cũ Hieronymo in omel.
ſic dicente. In Eſaia legimus generationem
eius quis enarrabit? Non ergo putem⁹ euan
geliſtam prophete eſſe contrarium: vt quod
ille impoſſibile dixit affatu hic narrare incipi
at: quia ibi de generatõne diuinitatis, hic de
incarnationis eſt dictũ. Uerũtamen ꝯ iſtam
reſponſionẽ plerıqꝫ inducunt ſententiam leo
nis pape in ſermone de natiuitate chriſti vbi
ait. In domino noſtro ieſu xpo non ſolum ad
diuinã: ſed etiam humanam ſpectat naturã
quod dictum eſt per pphetã. Generationem
eius quis enarrabit? Igif nec generatio tem
poralis xpi ſm carnem eſt explicabilis. Ad h'
rñdemus ex doctrina ſancti Tho.iij. parte.q.
xxxi. ꝙ ꝟba iſta intelliguntur de modo icarna
tionis q̃ ineffabilis eſt: qđ ex ꝟbis ſequẽtib⁹
ipſius leonis pape concludif, inq̃t em. Utrã
qꝫ em naturã in vnã cõueniſſe pſonã niſi fi
des credat ſermo non explicat. Ad aliud ꝟo
quod obiectũ eſt de combuſtione libroꝝ in
quibus deſcripta erat origo nobilis iudeoꝝ

Rñdet Nicolaus de lira ſuper Mattheum. ꝙ
Mattheus habuit per reuelationẽ qđ nõ ha
buit per ſcripturã. Unde apoſtoli τ euãgeliſte
non minus fuerunt illuminati: immo magis de
myſterijs xpi q̃ patriarche τ antiqui pphete
Quidã tñ dicunt ꝙ nõ oẽs illi libri cõbuſti fu
erunt: cũ τ domi cõſeruarentur a multis. Eti
am τ aliqui memorie mandauerãt q̃ de hmõi
nobilitate didicerãt a pauis. Nã τ ſi Eſdras
ſcriba vt Iſidorus narrat in.vi. etymologiaꝝ
libro, incenſam legẽ a chaldeis dum iudei re
greſſi fuiſſent in hieruſalẽ diuino afflatus ſpi
ritu reparauit: cunctaqꝫ legis ac pphetarum
volumina que fuerũt a gẽtibus corrupta cor
rexit: q̃nto magis potuit Mattheus xpi gene
ratione retexere: qui ſpũm. ſ. cũ alijs aplis in
linguis igneis deſcendentẽ accepit. Ad ſe
cundũ dubiũ rñdet Nico. de lira, ꝙ q̃uis Io
ſeph nõ fuerit pater ieſu: tñ beatiſſima ꝟgo et
Ioſeph fuerũt ex eadẽ tribu: qꝛ mulier nõ po
terat nubere cũ viro alterius tribus qñ ad ip
ſam pertinebat hereditas paterna, vt pꝫ Nu
men.xxxvi. Beata autẽ ꝟgo Maria fuit vni
ca Ioachim patri ſuo, τ ideo cogebaf ex lege
viro ſue tribus nubere, ppter hoc etiã iuit cũ
Ioſeph in bethleem ciuitatẽ dauid: vt pfitere
tur cũ eo. vt ſcribif Luce.ij.c. Tertiũ dubiũ
fuit. vtrũ ſit eadẽ deſcriptio xpi facta p matthe
um q̃ per Lucã. Et videf ꝙ ſit diuerſa. Nam
Mattheus dicit ꝙ Iacob genuit Ioſeph vi
rũ Marie. Lucas aũt dicit Ioſeph eſſe filiũ
Heli. vt pꝫ.iij.c. Ad hoc rñdet Aug⁹. li. de
cõſenſu euangeliſtarũ dicens, Tres cauſe oc
currunt quarũ aliquã euangeliſta ſecutus eſt
Aut em̃ vnus euãgeliſta patrẽ Ioſeph a quo
genitus eſt noĩauit, Alter vero vel auũ mater
nũ vel aliquẽ de cognatis maioribus poſuit.
Aut vnus erat Ioſeph nãlis pr̃, Alter eũ ado
ptauerat. Aut more iudeoꝝ cũ ſine filijs vn⁹
deceſſiſſet: eius vxorẽ ppinquus accipiẽs: fili
um quẽ genuit ppiquo mortuo deputauit. qđ
eſt quoddã genus adoptionis legalis. Et hec
vltima cauſa eſt ꝟior ſm ſctm̃ Tho.iij. pte.q.
xxxi. quã etiã Hiero. ſup Mattheũ ponit. Et
Euſebius ceſarienſis i eccleſiaſtica hiſtoria ab
africano hiſtoriographo traditũ aſſerit, dicũt
em̃ ꝙ mathan τ mathath diuerſis tpibus de
vna eadẽqꝫ vxore Eſta noĩe filios pcrearũt
de mathan natus eſt Iacob, de mathath Heli
ita ꝙ Heli τ Iacob fuerũt fratres vterini: ſed
de duobus fratribus a Dauid diuerſimode de
ſcendẽtibus. Heli autẽ accepta vxore mortu
us eſt ſine ſemine. Et ideo Iacob frater eius
accepit vxorẽ fratris ſui vt ei ſuſcitaret ſemẽ
et genuit Ioſeph, ita ꝙ Ioſeph fuit filius na
turalis ipſius Iacob. Et ſic accepit eũ in gene
alogia mattheus. Et fuit filius legalis Heli.
et ſic accepit eũ Lucas. Nam filius qui mõ di
cto naſcebaf ſm naturã erat filius generãtis
ſm autẽ legẽ erat filius defuncti. Idẽ etiã di
cit Iohes Damaſcenus li.iiij.c.vi. Quare nõ
eſt mirandũ ſi aliter xpi genealogiam ſcribit
Mattheus q̃ Lucas cũ vterqꝫ pferat veri
tatẽ. Nam etſi multa noĩa vel alia dicat Lu
cas q̃ tacet Mattheus: illud eſt ſm Auguſti
num de cõſenſu euangeliſtarũ, qꝛ Mattheus
in xpo regiã inſtituerat inſinuare pſonã, Lu
cas aũt ſacerdotalẽ. Ex quo Mattheus expli
cat illos qui regia corona fuerũt decorati, Lu
cas alios q̃bus dignitas ſacerdotalis fuit cõ
ceſſa. Mattheus poſuit carnales patres: Lu
cas poſuit patres ſpũales. ſ. iuſtos viros q̃ di
cunf patres ppter ſimilitudinẽ honeſtatis.
Mattheus deſcribit genealogiã xpi deſcẽden
do a Dauid τ Abraam vſqꝫ ad Ioſeph. ex eo
ꝙ deſcripſit aſſumptionẽ noſtre humanitatis
a deo, Lucas aũt pgreſſus eſt aſcendẽdo a Io
ſeph vſqꝫ ad deũ: qꝛ deſcripſit redemptionẽ no
ſtram in deum que fit per grãm adoptionis.

Sed adhuc poſt oĩa iſta in dubiũ vertitur
animus, qm̃ vt Hiero. inquit ſup Danielem,
Proaui oẽs τ maiores patres dicunf. Cũ igi
tur in generatõe xpi multi fuerint patriarche
et plures reges: q̃re tm̃ filius Dauid τ Abraã
nuncupaf. Ad qđ rñdet Hiero. in omelia di
cens, Ideo aũt ceteris pt̃ermiſſis hoꝝ filium
nuncupauit: qꝛ ad hos tm̃ facta eſt de xpo re
promiſſio. Ad Abraã inq̃t. In ſemine tuo be
nedicenf oẽs gentes. Ad Dauid, de fructu vẽ
tris tui ponã ſup ſedẽ tuã. Dauid ꝗ fuit pnci
palis inť reges, Abraã inter pñarchas, Abra
am fuit pmus q̃ fidẽ vni⁹ dei publice cõfeſſus
eſt. Et in ſignũ huius accepit circunciſionẽ: q̃
fuit ſignũ diſtinguẽs fideles ab infidelibus.
Dauid autẽ fuit primus rex electus a deo ſm
voluntatẽ dñi ad fidelẽ populũ regendũ. Uñ
dicif primi Regũ.c.xiij. Queſiuit dñs virum
iuxta cor ſuũ. Saul autẽ licet primo fuerit ele
ctus a dño: hoc tamen nõ fuit ſm cor dñi: ſed
ſm exauditionẽ populi. Propterea dixit deus
ſamueli. Audi vocẽ populi. ſ. petentis regem.
Et ob hãc cauſam Mattheus noĩat ipſum ſo
lum regem: cũ dicit, Ieſſe autẽ genuit Dauid
regem. Dauid autẽ rex genuit Salomonẽ: cũ
tamẽ τ Salomon rex fuerit: τ Roboã τ Ma
naſſes τ Ioſaphat: τ Ezechias τ reliqui. Pre

ponitur vero dauid ipſi Abraā lȝ fuerit tpe ꝑo ſterioꝛ ꝓpter eminentiā regie dignitatis.

Qđ natiuitas virgis fuit digna rōne bonitatꝫ parētū qbꝰ fuit ꝑ āgelū nūciata. C. III

t Ertio cōtemplemur virginis naſcē tis dignitatē. Fuit eqꝫdez natiuitas eius digniſſima triplici rōne.

Primo rōne parētalis ꝯditiōis

Scđo rōne angelice nūciatiōis

Tertio rōne diuine reuelationis.

Primo apparet dignitas natiuitatis virginis benedicte rōne parentalis ꝯditionis. Habuit nanqꝫ parentes honeſtiſſimos τ timentes deū. Joachim τ Annā. Joachim quidem ex galilea τ ciuitate nazareth: ſanctā Annam ex bethleē duxit vxoꝛē. Ambo autē iuſti erant τ ſine reprehenſione in oībus mandatꝭ dñi incedebant: oēmqꝫ ſuā ſubſtantiā tripharie diuidebāt. Unā partē templo τ templi ſeruitoꝛibus impendebāt: aliā peregrinis τ pauperibus erogabant. τ tertiā ſuis vſibus ꝓ ſeſe ſuaqꝫ familia reſeruabant. Et ita per annos viginti plem non habentes: vouerunt dño ꝙ ſi eis ſobolē concederet: eā ſeruitio dñi mancipaent. Cuius rei grā cū ſingulis annis in tribus feſtis pꝛecipuis hierl'm frequentarēt. In feſto enceniozum Joachim cū ſuis hierl'm aſcendit: τ cū ceteris ad altare accedens oblationē ſuā offerre voluit. Quē vidēs ſacerdos cū indignatione nimia repulit. τ cū ad altare accedere pꝛeſumeret increpauit: aſſerens non eſſe cōueniens maledicto regis obnoxiū oblationem dño legis offerre: nec inter fecundos infecundū τ qui ppl'm dei non auxit aſtare. Joachim ergo ſic confuſum ſe videns pꝛe pudoꝛe domū redire noluit: ne ſimil'r a cōtribulibus ſuis qui hoc audierant tantū oppꝛobꝛiū ſuſtineret. itaqꝫ ad ſuos paſtoꝛes ſeceſſit. Scđo apparet dignitas natiuitatis virginis rōne angelice nunciationis. Fuit nanqꝫ ab angelo Joachim τ Anne modo qui ſeqꝫtur annunciata. Ut eñ ſcribit in legenda natiuitatis. Cū Joachim aliqꝫdiu cū ſuis paſtoꝛibus moꝛā traxiſſet: quadā die ei ſoli angelꝰ cū ingenti claritate apparuit: τ de eius viſiōe turbatū ne timeret admonuit dicens. Ego ſū angelus dñi miſſus ad te: vt annunciē tibi ꝑ ces tuas exauditas eſſe: τ elemoſynas in conſpectu dñi aſcendiſſe. Uidi eñ pudoꝛē tuū: τ audiui ſterilitatis oppꝛobꝛium non recte tibi obiectum. peccati quippe non nature vltoꝛ eſt deus. Et ideo cū alicuius vterū claudit: ad hoc facit vt mirabilius denuo aperiat: τ non libidinis eſſe quod naſcitur: ſed diuini foꝛe muneris cognoſcat. Pꝛima gentis veſtre mater ſara nonne vſqꝫ ad nonageſimū annū ſterilitatis oppꝛobꝛiū pertulit: τ tñ yſaac cui repꝛomiſſa erat oīm gentiū benedictio generauit. Rachel etiā nonne diu ſterilis fuit: τ tñ Joſeph genuit qui totius egypti dñium habuit. Quis foꝛtioꝛ ſanſone: vel ſanctioꝛ ſamuele: τ tñ hi ambo matres ſteriles habuerūt. Rōni igit τ exemplis crede dilatos diu conceptus τ ſteriles partꝰ: mirabilioꝛes eſſe ſolere. Proinde Anna vxoꝛ tua pariet tibi filiam: τ vocabis nomē eius mariā. hec vt vouiſtis erit ab infantia dño ꝯſecrata: τ adhuc ex vtero mřis ſue ſpūſctō plena. nec foꝛinſecus inter populares ſed in templo dñi ſemꝑ moꝛabit. Et ſicut ex ſterili matre ipa naſcet ita mirabilit' ex ea filius altiſſimi generabit. cuius nomē erit ieſus τ per eū omnibꝰ gentibꝰ erit ſalus. Et tibi hoc ſignū. cū perueneris ad aureā hieroſolyme poꝛtā: Annā vxoꝛē tuā obuiā habebis: q de tua tardatione modo ſollicita: tunc in tuo cōſpectu gaudebit. His dictis angelus ab eo diſceſſit. Anna aūt cū amare fleret τ quonam vir ſuus iuiſſet ignoꝛaret: idē angelus ſibi apparuit: τ eadē que viro annunciauerat patefecit. addens ꝙ ꝓ ſigno hierl'm ad aureā poꝛtam pergeret: τ ibidē viro ſuo redeunti obuiaret. Igit iuxta angeli pꝛeceptuȝ ambo ſibijnuicē obuiantes de mutua viſione letati τ de ꝓle ꝓmiſſa ſecuri: adoꝛato dño redierunt diuinū ꝓmiſſum hilarit' expectantes. Anna ergo cōcepit τ filiā ſuo tpe peperit que vocata fuit maria. Tertio apparet dignitas natiuitatꝭ virginis rōne reuelatiōis diuine. Poſtqꝫ eñ in celū aſſumpta fuit dies natiuitatis eiꝰ aliquanto tpe fideles latuit. Contigit ergo vt refert Johēs beleth ꝙ quidā vir ſanctus ſedule cōtemplationi inſiſtens ſingulis annis ſexto idus ſeptembꝛis in oꝛōne poſitꝰ: iocūdiſſimā angeloꝝ ſolennitatē audiret in celo. Cūqꝫ deuotiſſime ſibi reuelari peteret cur quolibet anno illa tñ die τ non alia hoc audiret: diuinuȝ accepit reſponſum: ꝙ virgo gl'ioſa maria tali die mūdo fuiſſet nata. Et ideo hoc manifeſtaret filijs ſancte eccl'ie: vt cōcoꝛdes fierent in hac celebꝛitate celeſti curie. Cū vero hoc ſummo pontifici τ alijs intimaſſet: hunc diē in honorem natiuitatis virginis celebꝛandū vniuerſaliter ſtatuere. Gaudeamꝰ igit τ exultemus de tot ampliſſimis nobis oībꝰ collatis donis. Nā virgo que nata eſt ſalutē attulit mundo. Et vt inqꝫt Aug. in [illegible]. pꝛeciſum eſt in ea

illud Eue infelicitatis elogiū. de quo dicit. In triſticia paries filios: quia iſta in leticia dñm parturiuit. Eua eñ luxit: iſta exultauit. Eua lachꝛymas: maria gaudiū in ventre poꝛtauit. quia illa peccatoꝛē: iſta edidit innocentē. Et iterū in eodē ſermone. Benedicta tu in mulieribus que vitā τ viris τ mulieribꝰ peperiſti. Mater generis noſtri penā intulit mundo. genitrix dei noſtri ſalutem attulit mundo. Auctrix pcti eua: auctrix meriti maria. Eua occidendo obfuit: maria viuificando ꝓfuit. Percuſſit illa: ſanauit iſta. que ſimul cū filio collaudetur in eternū τ in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

In feſto annunciationis virginis marie.

Sermo III

n Etimeas maria: inueniſti eñ grām apud deū. Luc. i.

Sacratiſſime ſolennitatꝭ hodierne pꝛeconia digna laude ingenioli paruitatē deterrent: τ inde oꝛitur difficultas fandi vbi adeſt rō non tacendi. Quia oēs huius ſeculi hoīes virginē deū τ hoīem in vtero ſuo recipientē in hac die pꝛecipua reuerentia extollere debent. Quāobꝛē τ loqꝫ difficile. τ tacere videtur ingratū. Uerūtñ (ſicut poſſumus) in meritis beatiſſime dñe conſiderantes ſacratiſſime annūcationis ſue myſteria enarremus. ſi quid ibi fuerit in dicendo diminutū: cōpatietur ipa fragilitati noſtre. Audacter itaqꝫ ad noſtrā deuotionē circa huius diei ſolennitatē dirigimus ſermoneȝ. Hec ſiquidē dies eſt in qua ꝓ humani generis ſalute dei filius virginalē ingreſſus eſt vterū. Hec dies eſt in qua angeli leti facti exultauerūt in iubilo. Hec dies eſt in qua per vniuerſum mundū melliflui facti ſunt celi. Quare (vt poſſumus) mētes noſtras feruentiꝰ deuotioni ſubijciamꝰ: quod vt meliꝰ τ deuotiꝰ facere poſſimꝰ: de hac bñdicta ſolēnitate dicere ſtatui: q annūciatio virginis gl'ioſe ab eccl'ia nūcupat: eo ꝙ ipa virgo inuenit hodie grām. nō ſolū ſibi: ſꝫ cūctis gentibꝰ. ſicut verba ꝓpoſita dicūt. In quibꝰ de hac annūciatione aliquid loqui cupiētes: tria poſſumꝰ myſteria contemplari.

Primū dr miſſionis.

Scđm dr annūciatiōis.

Tertiū dr ꝯſenſiōis

p Rimū myſteriū cōtēplandū dr miſſionis. de quo Luc. i. dr. In menſe ſexto miſſus eſt angelꝰ gabꝛiel a deo in ciuitatē galilee cui nomen nazareth: ad virginem deſponſatā viro cui nomen erat Joſeph de domo dauid: τ nomen virginis maria. In quibꝰ verbis lȝ multa poſſint ꝯſiderari: nihilominus cā bꝛeuitatꝭ qnqꝫ ꝯſideratiōes de hac miſſiōe poterūt notari.

Pꝛima dr qñ.

Scđa dr qs.

Tertia dr a quo.

Quarta dr ad quē locū.

Quinta dr ad quā ꝑſonā.

Pꝛima ꝯſideratio dr qñ. Uñ dr in euangelio. in menſe ſexto. ſm Nico. de lira. ſcȝ a cōceptu ꝑcurſoꝛis. qꝛ fuit ꝯceptꝰ in ſeptēbꝛi circa finē menſis. Saluatoꝛ aūt circa finē martij. ſcȝ. xxv. die ſm Berñ. Fuit aūt hic menſis cōueniens vt in eo filij dei fieret incarnatio pꝛopter tria.

Pꝛimo ꝓpt' nouitatē.

Scđo ꝓpt' delitioſitatē.

Tertio ꝓpt' cōfoꝛmitatē.

Pꝛimo fuit ꝯueniens hic menſis ꝓpt' nouitatē. Nā ait Iſidoꝛꝰ. v. lib. etymol. ꝙ martius appellat ꝓpt' martē romane gentis auctoꝛē. τ dr quaſi menſis nouarū. Cōuenient ergo tali tpe debuit ꝯcipi: qui auctoꝛ eſt mūdi In cuiꝰ conceptione facta ſunt a deo quattuoꝛ noua. Pꝛimū nouū eſt angeli ſalutatio. Uñ Berñ. in ſermone de annūciatiōe dicit. Iniūgitur noua legatio angelo: τ nouā virgo pꝛofeſſa virtutē: noue ſalutationis honoꝛat obſequio. hec ille. Et Hiero. in ſermone de aſſumptione. Cogitis me τc. Non ſimplex vel conſueta fuit iſta ſalutatio: ſꝫ oī admiratōe digna. Secundū. facta eſt noua ſine viro virginalis cōceptio. Ideo Berñ. in quodā ſermone de pentb. ait. Subſtantial'r vtero virgis elapſus: de ſpūſctō ꝯceptus eſt xp̄s. O noua miracula. Cōceptꝰ fuit ſine pudoꝛe: partꝰ ſine doloꝛe: mater ſine coꝛruptiōe. Tertiū. facta ē noua tante maieſtatis abbꝛeuiatio. qꝛ Berñ. ſuꝑ miſſus eſt: inquit. In ꝯceptu partuqꝫ virginali noua ac mira ꝑfecto inſpicit qui diligēter inqꝫrit. Poꝛro ibi agnoſcit longitudo bꝛeuis: latitudo āguſta: altitudo ſubdita. Et hieronymꝰ ad Pau. τ Euſtochiū. Uere nouum τ oīum nouitatū ſuꝑeminens nouitas virtutū qñ deus quē ferre nō poterat mūdus: neqꝫ videre aliqꝫs vt viuere poſſit: ſic ingreſſus ē hoſpiciū ventris vt coꝛꝑale clauſtrū neſciret: ſicqꝫ gehatꝰ vt totꝰ deus in eo eſſet. Quartuȝ. facta eſt noua oīs creature renouatio. Quippe oīs creatura antiquata erat: τ a ꝓpꝛio vſu elongata: qꝛ poſt pꝛimū pcm̄ nulla creatura habuit vſum ſuū debitū. Facta eſt eñ vt hoī

ſemiret exiſtēti ſine peccato ⁊ ſubdito deo. qñ ergo hō peccauit ⁊ iā myſteriū creaturarū renouationis creatura debito vſu caruit. Nunc aūt eſt reſtituta: qꝛ xp̄o hoī oīs creatura exhibebat ſeruitutē ⁊c̄. ⁊ ſic impletū eſt illud Apocal. xxi. Ecce noua facio oīa. Scḋo fuit hic menſis conueniens ꝓpter delitioſitatē. Nā tpe veris ⁊ menſe nouorū ſolent quedā flumina principalia inundare, vt phiſon ⁊ tigris. Sic modo flumina ſpiritualiū chariſmatum ⁊ donoꝝ. Vñ Eccli. xxiiij. Ego ſapiā effudi flumina. ſ. gratie ⁊ ſcie. Ideo Iſidor⁹. v. etymol. dicit. Ver dictū eſt qꝛ viret. Tunc poſt hyemē veſtitur tellus herbis: ⁊ flore cūcta replenſ. Et phs dicit ꝙ ver eſt pictor terre. Iſtud tpi gr̄e conuenit: poſt hyemem culpe iſta aruit herba ⁊c̄. Tertio fuit hic menſis conueniens ꝓpter cōformitatē. Tali em̄ menſe vetus Adā eſt de limo formatus: ⁊ in paradiſo collocat⁹ ⁊ inde ꝓpter preuaricationē expulſus. Tali ergo menſe fieri debuit reparatio per nouum adā. Vñ ⁊ tunc eſt xp̄s incarnat⁹ ⁊ in paradiſo vteri virginalis collocat⁹ vt multo melius operaref ⁊ cuſtodiret illū. Eodē inſup die quo vetus adā ſuos per lignū damnauit: nouus adā eos per lignū reparauit. Dicif em̄ ꝙ adā in mane creat⁹ hora nona peccauit. O adam vbi es? O adā ecce iā incarnatiōe filij dei tua oīa mala finienf. Scḋa cōditio dr̄ quis. ſ. miſſus eſt. ⁊ dr̄ angelus gabriel. Quare autē per angelū facta ſit iſta ſalutatio: triplex ratio ſumi poteſt.

Prima ex parte dei
Scḋa ex pte angeli
Tertia ex pte v̄gis

Prima rō ſumif ex parte dei: vt ſeruaretur ordo quē ipē ſtatuit: quo mediātib⁹ angelis diuina homibus miniſtranf. Hec eſt regula Dionyſij in libro de angelica hierarchia: qui ait. Diuicū benignitatis myſteriū angeli primū edocti ſunt: poſtea per ipos ad nos cognitionis gr̄a tranſiuit. Scḋm enim Iſidoꝝ. vij. etymol. Angeli grece vocanf: hebraice malahoth. latine vero nūcij interpretanf. ab eo ꝙ dn̄i volūtatē ppl'is nūciant. Angeloꝝ autem vocabulū officij nomen eſt: ⁊ nō nature. Sēper em̄ ſpūs ſunt. ſed cū mittunf vocanf angeli: quib⁹ ideo pictoꝝ licentia pennas facit vt celerē eoꝝ in cūctis diſcurſum ſignificet. Angelus ergo nūcius dicif: qꝛ ad v̄ginē miſſus eſt ad annūciandū myſteriū incarnatiōis filij dei. Sed cōtra hoc dici poſſet: qꝛ quod ſupra dicif nō fuit cōgruū. Nā vt dicit Diony. in libro celeſtis hierarchie: ſupremis angelis fit reuelatio imediate a deo ꝓpter ipoꝝ dignitatē. Sed mater dei eſt ſuper oēs angelos exaltata, ergo videf ꝙ imediate a deo debuerit ſibi annūciari incarnationis myſteriū. ⁊ non per angelū. Ad qḋ rn̄det btūs Tho. iij. parte, q. xxx. ar. ij. ad. i. ꝙ mr̄ dei ſupior erat quantū ad dignitatē ad quā diuinit⁹ eligebaf. Sed quantū ad ſtatū preſentis vite inferior erat angelis: quia ipſe chriſtus ratione paſſibilis vite modico ab angelis minoratus eſt: vt dicitur Hebre. ij. Sed tamen quia chriſtus fuit ſimul viator ⁊ comprehenſor: quantū ad cognitionē diuinoꝝ non indigebat ab angelis inſtrui. Sed mater dei non erat in ſtatu comprehenſoꝝ: ideo de diuino ꝯceptu p angelos inſtruēda erat. Et ſi adhuc obijciaf ꝙ beata virgo ex lumine gr̄e ⁊ fidei cognoſcebat dei filiū incarnādū: ⁊ credebat hoc fideliſſime q̄ in vtero mr̄is fuerat ſanctificata: ideo nō videtur ꝙ tale myſteriū debebat ei per angelū reuelari. Ego dico: ꝙ lꝫ fidē de mediatore virgo habuerit ante annūciationē angeli: verūtñ ex humilitate cordis ſui nunꝗ̄ cogitauit ſe ad tale myſteriū ſublimandā. igif ante hoc debuit p̄moneri. Scḋa rō ſumif ex parte angeli: vt oſtēderet ſe iuuare hūanā naturā ⁊ ei⁹ querere ſalutē. ſicut diabol⁹ impulerat ad pditionē. ⁊ ſicut prima ſuggeſtio fuit a diabolo: ſic annūciatio ſaluatoris fieret ab angelo. Et hāc rōnem poſuit Beda in omelijs. Aptū humane reſtaurationis principiū vt angelus a deo mitteref ad virginē partu ꝯſecrandam diuino: qꝛ prima perditiōis hūane cauſa fuit cū ſerpens a diabolo mittebaf ad mulierē ſpiritu ſuperbie decipiendā. Tertia rō ſumitur ex parte virgis. Primo vt ex tali nūcio mēs eius eleuaref in deum: ⁊ ſic ardenti charitate flāmeſceret: vt pri⁹ per amorē eū cōcipet mēte q̄ corpe. Vñ Aug. libro de virginitate ait. Beatior erat maria ꝯcipiendo fidē xp̄i: q̄ cōcipiendo carnē xp̄i. Et poſt ſubdit. Materna proximitas nihil marie profuiſſet: niſi felici⁹ chriſtum corde q̄ carne geſtaſſet. Secundo, vt eius puritas oſtenderetur. Ideo Hiero. in ſmone de aſſumptione ad paulā ⁊ euſtochiū ait. Bene angelus ad virginē mittitur: quia ſemper eſt angelis cognata virginitas. Tertio vt eſſet certior teſtis hui⁹ ſacramenti: quādo ſuper hoc ſacramentum erat inſtructa. Dicebatur ergo nūcius angelus gabriel. Scḋm Hieronymum hoc nomen gabriel poteſt multipliciter interpretari. Primo, virtus noſtra deus. Secūdo fortitudo dei. Tertio cōfortauit me deus. Quarto cōfirmatio dei. Miſſus eſt ergo angelus Gabriel: qꝛ virtute diuina cōcepit virgo: nō humana. Secundo qꝛ diuina fortitudo magis videtur cōnexa fuiſſe in iſta annunciatione q̄ in mundi creatione. Plus em̄ diſtat deus a qualibet creatura ſua q̄ creatura a nihilo. Ideo dicitur in. c. damnamus, extra d̄ ſum. trini. ⁊ fide catho. Inter creatorem ⁊ creaturam nō poteſt tanta diſſimilitudo notari: quin inter eos ſit maior diſſimilitudo notanda. Plus ergo fuit facere hominem deum q̄ ꝓducere de nihilo mundū. Tertio angelus cōfortauit virginem. Quarto per eius annunciationem cōfirmatum eſt cor v̄ginis. Tertia cōſideratio dicif a quo. dicitur. euangelij a deo. Sed pie mens humana dubitare pōt cur nō ſtatim poſt peccatum operatus eſt deus ſalutem humanā: ⁊ carnem nō aſſumpſit de virgine. Ad quod aſſignari poſſunt tres rationes. ſm Bonauen. in. iij. diſ. i. art. ij. q. iiij.

Prima ꝓpter peccati punitionē.
Scḋa ꝓpter morbi curationē.
Tertia ꝓpter xp̄i honorationē.

Prima rō quare tantū diſtulit incarnari filius dei dr̄ ꝓpter peccati punitionē. Nam in hoc manifeſtaf diuine vltionis ſeueritas: que tantos clamores ⁊ luctus hominū tanto tpe ſuſtinuit anteq̄ vellet deſcendere. ⁊ ipſe adā cū poſteritate ſua tanto tempore expectauit in limbo exulans a paradiſo: qꝛ diuina iuſticia nihil inultū relinquit. Secunda ratio eſt ꝓpter morbi curationē. Nam peccatum quod homo cōmiſerat ex ſuperbia ꝓuenerat. Ideo per humilitatē liberandum erat: quod fieri debuit vt homo ſe infirmum agnoſceret: ⁊ liberatore indigere. Vnde glo. ſuper. iij. c. ad Gal. Magno cōſilio factum eſt: vt poſt hominis caſum nō ilico dei filius mitteretur. Reliqt em̄ deus hominē prius in libertate arbitrij in lege naturali. vt ſic vires nature ſue cognoſceret. vbi cū deficeret legem accepit: qua data inualuit morbus: nō lege ſed nature vitio: ⁊ ita cognita infirmitate clamaret ad medicum: et gratie quereret auxiliū. hec ibi. Per totū itaqꝫ tps illud quo venire diſtulit: cum multa humilitate ſancti patres ⁊ amici eius aduentū ipſius p̄cibus multiplicatis rogabant. Facta em̄ erat ipſis ꝓmiſſio de incarnatiōe filij dei: ⁊ in fide mediatoris viuebant. Quiſnam nō cogitet Adam ⁊ Euā poſt peccatū cōmiſſum ad penitētie lamenta ſe cōuertiſſe: q̄ñ eccleſia ſanctos illos cōfitetur ⁊ ponit in numero electoꝝ quod eſſe nō poſſꝫ ſine fide mediatoris. Ideo Aug. in libro de correctione ⁊ gratia dicit. Illa fides ſana eſt: qua credimus nullū hominē q̄tumcunqꝫ parue etatis liberari a cōtagiōe mortis: ⁊ obligatione peccati: niſi per vnū mediatorem dei ⁊ hominū ieſum xp̄m. Potes etiam rōnabiliter credere ꝙ primus pater Adā qui ita ſapiens cōditus fuerat poſt lamentū pnīe ⁊ recognitionē ſalutis ſue in ieſu naſcituro de carne ſua magna ⁊ mira reuerētia deum coluit: ⁊ colendū generationi electoꝝ mandauit ad ieſum in carne venturū. ⁊ ꝓ ſalute noſtra moriturū ardentiſſimo ſuſpirauit affectu et alios docuit ſuſpirare. Cū em̄ Adā nongētis ⁊ triginta annis vixerit. ſicut pꝫ Gen̄. v. quāta putas documenta ſalutis de fide mediatoris dedit poſteris. Quid Noe vir iuſtus atqꝫ perfectus fecit q̄ñ inundante diluuio ſaluum ſe recepit in arca. Quid Abraam pater cui facta eſt de xp̄o repromiſſio. Quid Moyſes legiſlator. Quid ſancti patres ceteri omnes ⁊ ꝓphete. Nempe hi omnes agnouerūt morbum ſuū: imo oīm hominū qui per xp̄m curari debebant. O quāti dum viuerēt in hoc ſeculo erant illoꝝ gemitus. o q̄ta ſuſpiria. O q̄ vehementiſſima ⁊ ardentiſſima deſideria poſt mortē corporis huius. cū illum tenebroſum limbū inhabitarēt: ſperantes inde p xp̄m reuocari ad lucē glorie per tot milia annorū. O q̄ deuoti erant ipſoꝝ clamores. Veni dicebant, veni ad liberandū nos dn̄e deus virtutū. Oſtende faciē tuam ⁊ ſalui erimus. Sed pudeat ex hoc deuotā aīam iam xp̄i morte redemptā: ⁊ in ſuo ſanguine lotā: nō delectari et nō quieſcere in recepto munere. qḋ ſancti patres ita volebant: vt nihil aliud viderenf: nec cupere nec velle: niſi ſolū ſibi exhiberi dilectū ieſum dei miſeratiōe ꝓmiſſum. Vñ Ber. ſmone. ij. ſup Cant. ait. Ardorē deſiderij patrum ſuſpirantiū xp̄i in carne p̄ſentiā frequētiſſime cogitans cōpungor: ⁊ cōfundor in memetipſo: ⁊ vix ꝯtineo lachrymas: ita pudet torporis miſerabiliū tempoꝝ hoꝝ. Cui nanqꝫ noſtrum tantū ingerat gaudiū gr̄e huius exhibitio: q̄tum ſanctis veteribus accēderit deſideriū ꝓmiſſoꝝ. hec ille. Patet itaqꝫ nō incōuenienter fore factū. vt ꝓpter hoim humilitatē tardaret filius dei incarnationē ſuā. Tertia rō q̄re tantū diſtulit incarnari filius dei eſt ꝓpf xp̄i honorationē. Magna quippe dignitas ⁊ vtilitas erat v̄bi īcarnati: quā vt merito vn⁹quiſqꝫ cognoſceret p lōgā p̄conū ſeriē ꝯuenientes erat.

Ideo in glo.ſup.iij.c.ad Gal.dr.Quanto ma ior iudex veniebat:tanto p̄conum ſeries lon gior p̄cedere debebat.hec ibi.Debuerunt ita q̧ p̄cedere de illo incarnato verbo figure: p̄ phetie ⁊ alia que in veteri teſtamẽto relatu di gna ſunt vt verbi incarnati excellentiã om̃es aſpicerent.Cũ ergo oĩa cõpleta eſſent dei de mentia humano generi ſubuenire nõ diſtulit quinimo diffinito cõſilio angelum aduocauit cui ambaſiatã virgini exponendã impoſuit. dixitq̧ pater.Vade ad virginẽ illã immacu latam:puraʒ ⁊ ſanctã.q: illam in ſponſam eli go.Subiunxit filius.Et ego eam in meã ma trẽ eligo.de cuius puriſſimis ſanguibus paſſi bilem carnẽ aſſumam.Eccq̧ ei vnicus filius ipſaq̧ mihi dilectiſſima mater.Spiritusſan ctus ſuperaddidit.Et ego inhabitator ero ſu us gratioſiſſimus: ⁊ operatiõe mea virgo in eternũ cõcipiet filiũ.Quis dubitabit ſine er rore mirabili ſtupendaq̧ leticia exultaſſe cele ſtes hierarchias:⁊ angelicos choros: q̃n vi debant totum mundũ ad penitentiã in breui rediturum p̄ incarnatione filij.Si ipſis gau diũ eſt ſup vno peccatore pniam agente.Le tabanẽ ergo gaudebant ⁊ exultabant benedi centes deũ.O inquã gaudium ſuauiſſimum: que per tot milia annoꝝ in damnatione dereli cta fuerat humana natura:iaʒ aſſumiẽ in vni one pſone a filio dei:quare angelus a dño mit titur ad ſuam ſponſam:cui tã ſublimia ſacra menta referre deberet. Quarta cõſideratio dicitur ad quem locũ:quia in ciuitatẽ galilee cui nomen Nazareth. Poniẽ hic nomen loci ad denotandã certitudinẽ hiſtorie ſm Nico. de lira.Inſup vt adimpleref pphetia eſa.xi. que dicit.Egredieẽ vga de radice ieſſe:⁊ flos de radice eius aſcẽdet.Ubi ſm veritatem he braicã habeẽ.Et Nazareus de radice eius a ſcendet.Iſte locus fuit cõueniens vt in eo an nunciareẽ virgini diuinũ ꝓpoſitũ:quia Naza reth interp̄tatur flos.Et floris eſt triplex cõ ditio:que virgini cõpetit.

Prima pulchritudo.
Secũda redolentia.
Tertia fructuoſitas.

Pouit has cõditiões deuotus Berñ.in ſer mone de aſſumptiõe dicẽs.Cõmendãt flores pulchritudo:ſuauis redolẽtia: ⁊ ſpes fructus gr̃a triplex. Prima ergo õditio dr pulchri tudo:q: flores ſunt pulcherrimi.Sic ⁊ btã v go in oĩbus ſuis actiõibus ex p̄te corpis ⁊ ex p̄te mẽtis.Vñ Cant.iiij.dr.Tota pulchra es amica mea:⁊ macula nõ eſt in te.Sup que v ba Hugo de ſctõ Uic.dicit.Pulchra in corpe: pulchra in mẽte:corpe virica ⁊ mẽte ſincera.

Scda õditio floris eſt redolentia:⁊ ſuaui tas odoris.Sic ⁊ beata vgo ſuauiſſimũ red debat ſuarũ vtutũ odorẽ.Ideo in pſona eius dr Ecci.xxiiij.In plateis ſicut cinamonum et balſamũ aromatiſans odorẽ dedi:quaſi myr rha electa dedi ſuauitatẽ odoris.Fuit h odor beate virginis:exemplaris ⁊ imaculata vita. Vñ Amb.li.i.de vginitate ait.Ut virgula fu mi ex aromatibus myrrhe ⁊ thuris: q: mulier erat repleta virtutũ odoribus:manans et ea fragrabat ſuauiſſimus odor etiaʒ ſpiritibus angelicis.Et Hiero ad Pau.⁊ Euſto.in ſer mone de aſſumptiõe.Vere hortus delitiaꝝ be ata virgo:in quo cõſita ſunt oĩa florũ genera et odoramenta virtutũ. Tertia cõditio flo ris eſt fructuoſitas.Sic ⁊ a virgine florẽtiſſi ma fructus ille dulciſſimus exijt ieſus bñdi ctus:p cuius guſtũ oẽs electi ſalui fiũt.Ideo ecci.xxiiij.dicit.Ego mater pulchre dilectiõis et timoris ⁊ magnitudinis ⁊ ſctẽ ſpei.In me gr̃a omnis vie ⁊ veritatis:in me omnis ſpes vite ⁊ vtutis.Tranſite ad me oẽs qui cõcu piſcitis me: ⁊ a generationibus meis imple mini.Spũs eñ meus ſup mel dulcis:⁊ here ditas mea ſup mel ⁊ fauũ.Ipſa virgo flos eſt campi:de qua ortũ eſt p̄cioſum liliũ cõuallium: p cuius partũ mutaẽ natura ꝓthoplaſtoꝝ:q̃ deleẽ ⁊ culpa ſm Aug. in ſermõe de natiuitate vginis. Quinta õſideratio dr:ad quã per ſonã:q: ad virginẽ deſponſatã viro cui nomẽ erat Ioſeph de domo Dauid: ⁊ nomẽ vginis Maria.In q̃bus verbis tres huius ſponſe cõ ditiones notanẽ.

Prima dr virginitas.
Secunda dr ſocietas.
Tertia dr nobilitas.

Prima õditio ſponſe ad quã angelus mit tiẽ dr virginitas.Erat eñ illa puella: que in dei matrẽ eligebaẽ virgo puriſſima.Cõgrue bat eñ ſic eſſe ꝓpter tria.ſm Tho.p̄te.iij.q. xxvi.art.i. Primo ꝓpter dignitatẽ patris ſeruandã.Cũ eñ xp̄s ſit verus deus nõ fuit õueniens vt aliũ patreʒ haberet q̃ deũ:ne di gnitas transferreẽ ad aliũ. Scdo ppẽ pu ritatẽ filij.Nã filius eſt vbũ.Verbũ aũt abſq̧ oĩ corruptiõe cordis õcipiẽ.Quia ergo caro xp̄i ſic fuit de vgine aſſumpta vt eſſet caro v bi dei:õueniens fuit vt etiã ipſe ſine corrupti one m̃ris õciperet. Tertio fuit õueniẽs p̄ pter incarnationis finẽ.Nã ad hoc facta fuit i ncarnatio:vt hoĩes transferrenẽ in filios dei

Unde Ioh.i.dicitur.Dedit eis poteſtatẽ fili os dei fieri his qui credunt in noĩe eius:qui nõ ex ſanguinibus neq̧ ex volũtate carnis neq̧ ex volũtate viri:ſed ex deo nati ſunt.Per carneʒ ſm Nico.de lira intelligiẽ hic mulier Geñ.ij. Os ex oſſibus meis:⁊ caro de carne mea.q: fe mina parum participat de rõne reſpectu viri. Filij ergo dei nõ debebant generari ⁊ naſci vo luntate carnis ⁊ viri.i. cognitiõe maris ⁊ fe mine.Ob quã cauſam xp̄us de virgine naſci debebat.Ideo Aug.in libro de virginitate ait Oportebat caput nr̃m inſigni miraculo ſm corpus naſci de virgine:vt ſignificaret ſua mẽ bra ſm ſpm̃ de virgine naſcitura.hec Tho.iij. parte.q.xxiiij. Scda õditio pſone ad quã angelus mittiẽ dr ſocietas: q: virgo hec ſan ctiſſima erat deſponſata viro.Qd triplici rõ ne cõuenienẽ factũ eẽ cognoſcimus. Prima rõ ſumiẽ ex parte xp̄i.vt ſcʒ genealogia eius cõſueto modo texereẽ per virũ.vt Amb.dicit ſuper Lucã.ij.vt partus eius diabolo celareẽ ſm Hiero.⁊ Chryſo.ſup Matth.iij. vt puer na tus a ioſeph nutrireẽ.Unde ⁊ pater eius di ctus eſt: q: nutritius eius fuit. Secũda rõ ſumiẽ ex parte m̃ris.vt ſcʒ liberareẽ ab infa mia:⁊ ne tanq̃ adultera lapidareẽ: ⁊ adiuto riũ haberet a ioſeph ſanctiſſimo:vt dicit Hie ronymus ⁊ Amb. Tertia rõ ſumiẽ ex parte nr̃i.Et prima eſt vt certius teſtimoniũ habere mus ex xp̄o q: de virgine fuit natus.Unde di cit Amb.ſup Lucã.Locupletior teſtis pudo ris maritus adhibeẽ:qui poſſet dolere iniuriam ⁊ vindicare opprobriũ ſi nõ agnoſceret ſacra mentũ.Secunda fuit.quia cũ ip̄a deſponſata eſſet ⁊ vgo:in pſona ipius ſiẽ vgitas ⁊ m̃rimo niũ honoraret:cõtra hereticos alteri iſtoꝝ de trahentes. Tertia cõditio ſponſe ad quam angelus mittiẽ dr nobilitas.Propẽ hoc ſub iungiẽ.de domo dauid.Ad oſtẽdendũ q̧ xp̄s deſcendit de domo ⁊ ſemĩe dauid: ſicut fuerat per pphetas predictũ.Licet eñ Ioſeph non fuerit pr̃ ſaluatoris:tñ virgo maria de q̃ xp̄s carnẽ aſſumpſit fuit de eadẽ tribu cũ ioſeph. Quod pbaẽ per hoc:q: mulieres in heredita te paterna ſuccedentes:nõ poterant cõtrahe re matrimoniũ niſi cũ viris de eadẽ tribu:ne fieret cõfuſio ſortiũ.vt habeẽ Numeri.xxxvi. Beata aũt virgo fuit vnica ioachim pr̃i ſuo: ſuccedens ei in hereditate.Ex quo ſequiẽ q̧ ip̄a ⁊ ioſeph fuerunt ex eadẽ tribu.ſcʒ dauid. Ex quo aperte monſtraẽ nobilitas virginis. Equidẽ Matth.i.ponunẽ ter quaterne gene rationes ab Abraã vſq̧ ad xp̄m.in quibus de ſcribiẽ q̧ beata virgo fuit nata ex quatuorde cim patriarchis:⁊ quatuordecim ducibus: ⁊ quatuordecim regibus ſm q̧ dicit Nicolaus de lira.Et vt dicunt quidã hoc factũ fuit vt q̃ nobiliſſima erat virtute ⁊ gratia:nobilis eſſꝫ ⁊ progenie.Iſta fuit illa benedicta virgo ad quã celeſtis nuncius e celo mittebaẽ a deo.O q̃ iocũdũ nouũ ſentiet in breui anima tua vir go benedicta.O q̃ mirabilẽ gr̃am conſeque ris o puella ſanctiſſima: que tantũ apud deũ meruiſti vt te ſolã eligeret: de qua pro ſalute mundi aſſumeret humanã carnẽ:feſtinat ita q̧ angelus:⁊ tota angelica natura letante fi deliſſimus nuncius ad virginẽ pperat.

Ecundũ myſteriũ contemplandum
s dicit anũciatio.Et de hoc ſubditur.
Ingreſſus angelus ad eã dixit.Aue gr̃a plena dñs tecũ:benedicta tu in mulieribus Que cũ audiſſet turbata eſt in ſermone eius: ⁊ cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio.Et ait angelus ei.Ne timeas maria:inueniſti enim gr̃am apud deũ.Ecce concipies in vtero ⁊ pa ries filiũ:⁊ vocabis nomen eius ieſum.Hic erit magnus:⁊ filius altiſſimi vocabiẽ.Et da bit illi dñs deus ſedẽ dauid pr̃is ſui: ⁊ regna bit in domo iacob in eternũ:⁊ regni eius non erit finis ⁊c̃.In quibus verbis quinq̧ conſi derationes per ordinẽ ſunt declarande.

Prima dr̃ appitiõis.
Scda dr̃ occupatiõis.
Tertia dr̃ ſalutatiõis
Quarta dr̃ cognitiõis
Quinta dr̃ õfortatiõis

Prima cõſideratio dr̃ apparitiõis.q: dici tur.ingreſſus angelus.Circa quod querunt doctores.An angelus ille apparere debuerit virgini viſione corpali.Et videtur q̧ ſic.ſm q̧ Chryſoſt.ait ſuper Matth.Et hoc õgruũ fuiſſe monſtraẽ triplici rõne.

Primo ppẽ ſiſtitudinẽ
Scdo ppẽ magnitudinẽ.
Tertio ppẽ certitudinẽ.

Prima rõ fuit ppẽ ſiſtitudinẽ.Quia id qd annunciabaẽ erat incarnatio dei inuiſibilis. Unde conueniens fuit vt ad huius rei decla rationẽ viſibilis creature formã aſſumeret in qua viſibiliter appareret:cũ etiã oẽs appari tiones veteris teſtamenti ad hanc ordinenẽ: qua dei filius apparuit in carne. Secunda rõ fuit propter magnitudinẽ.Quia hoc con gruum fuit dignitati matris dei: que non ſo lum in mẽte:ſed etiã in corporeo ventre erat dei filiũ receptura.Et iõ nõ ſolũ mens eius:ſ

etiā ſenſus corporei erant angelica viſione re
fouendi, Sed obijci pōt ꝙ magis videreſ
pertinere ad dignitatē virginis: ſi angelus ei
apparuiſſet viſione intellectuali tantū, Nā vt
inq̄t Aug. xij. ſuper Geñ. dignior eſt intellectu
alis viſio q̄ corporalis, ⁊ precipue ipſi angelo
magis cōueniens. Nam viſione intellectuali
videſ angelus in ſua ſubſtantia. Viſiōe autē
corporali videſ in aſſumpta figura corporea.
Sed ſicut ad annunciandū cōceptum diuinū
decebat venire ſummū nunciū: ita videtur ꝙ
etiā decuerit eſſe ſummū genus viſionis: ergo
videſ ꝙ angelus debuerit apparere viſiōe in
tellectuali, Ad hoc rñdet beatus Tho. iij. p
te. q. xxx. ꝙ itellectualis viſio eſt potior q̄ ima
ginaria vel corporalis: ſi ſit ſola. Sed Aug. di
cit ꝙ eſt excellētior ꝓphetia: que hꝫ intellectu
alem ⁊ imaginariā viſionē: q̄ illa que hꝫ alte
ram tm̄. Beata igiſ virgo nō ſolū percepit vi
ſionē corpalē in angeli apparitiōe: ſed etiā in
tellectualem illuminationē. vnde apparitio
nobilior fuit. Fuiſſet tm̄ nobilior ſi ipſum an
gelū intellectuali viſione in ſua ſubſtantia vi
diſſet: ſed hoc nō patiſ ſtatus viatoris: vt an
gelum per eſſentiā videat, Tertia ratio fu
it ꝓpter certitudinē. Conueniebat in hoc cer
titudini eius ꝙ annunciabanſ ea que imagi
namur. Propter iſta Auguſtinus in quodaꝫ
ſermone qui legiſ in feſto annunciationis ſic
introducit loquentē beatam virginē. Audite
fratres: audite Mariam nobiſcum loquentē:
carne abſentē: ſpiritu p̄ſentem: verecundia v̄
ginitatis vultū auertentem a collocutione et
indicantē: quomodo imp̄gnata ſit a creatore.
Eram (inquit Maria) in domo mea puella iu
dea. Dauid regis ſtirpe generata. Adulta fa
cta ſum ⁊ deſponſata. Deſponſata ſum cōiugi.
et placui alteri: nō interueniente adulterio: ſꝫ
interueniente ſpūſancto. Deſponſata ſum ho
mini iudeo. ⁊ placui altiſſimo deo. Deſponſa
uit me vir iudeus: ⁊ adamauit me xp̄s deus.
Ignorauit Joſeph ſponſus meus. ꝙ me ada
maſſet deus meus: ⁊ putauit ꝙ de adulterio
imp̄gnatus eſſet venter meus. Nam ignorā
te Joſeph ſponſo meo: venit ad me quidā pa
ranimphus xp̄i: nō patriarcha primus aut ꝓ
pheta egregius: ſed Gabriel archangelus: fa
cie rutilans: veſte coruſcans: greſſu mirabi
lis: qui viſitauit: ſalutauit: ⁊ grauidauit me.
hec ille. ¶ Secunda cōſideratio diciſ occupa
tionis. Propter quod ſubditur, Ad eaꝫ. Sed
quid facientem. Ad quid occupatam. Quid
ve agentem exercitij. Nam vt doctores dicūt

ingreſſus eſt ad eam.
Primo orantem.
Secundo ſuſpirantem.
Tertio lachrymantem.
Primo eſt ingreſſus angelus ad eam orantē,
q2 illa hora orationi ardētiſſime inuigilabat.
Unde Bern. ſup miſſus eſt inquit. Quo in
greſſus. In ſecreto cubiculo: vbi clauſo ſuper
ſe oſtio orabat patrem in abſcondito. Si em̄
cōceptio p̄curſoris fuit denunciata patri p̄oc
cupato in ſacrificio: multo ꝓbabili⁹ eſt ꝙ ꝯce
ptio ſaluatoris fuerit denunciata virgini in
oratione ⁊ deuotiōe actualiter exiſtenti. Se
cundo ingreſſus eſt ad eam ſuſpirantē. Nam
totus impetus ſanctificationis prime impel
lebat mentē huius ſacratiſſime virginis ad
deſideriū incarnationis filij dei ⁊ ſalutis om
nium electorū. Unde omnes virtutes mētis
ſue in id quod poſtea in ea factū fuit: toto co
natu p̄cedebant. Hec em̄ fuit felix clauſula to
tius expectationis ⁊ deſiderij ⁊ poſtulationis
aduentus boni ieſu: in qua omnia deſideria
ſanctoꝝ patrum p̄cedentium ꝯſummari ⁊ ter
minari videnſ. Propter qd̄ oīno eſt inexp̄ſſi
bile nobis illud feruidū deſideriū: ⁊ orationis
virtuoſe ſuſpiriū quo ſuſpirabat ad deum: vt fi
lium ſuū mittere dignareſ ad noſtram aſſu
mendā naturā. Non credas autē ꝙ ad ipſuꝫ
recipiendū in carne ſua reputaret ſe dignam:
q2 gr̄a ſctificationis: que eam omī virtute re
pleuit: ſic a principio ipſam mentē virginis
in omniū virtutum radice. ſ. ſancta humilita
te inabyſſauit ꝓfundo: ꝙ ſicut nulla poſt filiū
creatura tantū aſcendit in dignitate gratie: ſic
nulla creatura eā trāſcendit in humilitatis ꝑ
fectiſſime recognitione. Nec alicui pure crea
ture datum eſt in via tantum guſtare: nihilꝫ
eſſe: nec tantū ſe annihilare ſub volito maie
ſtatis diuine. Propter quod nō mirū ſi ora
tio talis humilitatis nō ſolum penetrabat nu
bes: ſed etiam omnes angelicas cohortes: et
cōtinue ſiſtebaſ ante acceptabiliſſimum cōſi
ſtorium ſanctiſſime trinitatis. In ipſa ergo
hora annunciationis cum ſuſpirijs multis fi
lium dei vt ad incarnandum veniret: dep̄caba
tur, Tertio ingreſſus eſt angelus ad eaꝫ la
chrymantem p̄ deuotione. p̄ dulcedine quam
concipiebat cum cogitabat deum hominibus
adeo fore ꝓpitium ꝙ ꝓ eis carnem aſſume
ret. Lachrymantem inſuper p̄ cōpaſſione to
tius humani generis ſauciati ⁊ vulnerati: et
captiuati ſub iugo tenebrarum. O ſi vidiſſes
virginem paulo ante aduentuꝫ angeli in hac

oratione feruida: forte ⁊ cor tuū molliret dul
cedine deuotionis. Erat quidem ipa vt puto
in hac orone plus ſolito feruētiſſima: mētali
eleuationi intētiſſima: ⁊ diligētiſſima ad per
ſcrutāda deuote myſteria incarnatōis. Tunc
humilr corde deuoto plangentibus oculis et
vultu ad celeſtia eleuato: dicebat ad deuꝫ. O
clementiſſime dñe deus rex regū: q̄ bonitate
tua mundū creaſti de nihilo: ⁊ poſt angelos
holeꝫ ad tuā imaginē formatū dñm cōſtitui
ſti creaturarū: vt tibi ſuiret: vt te diligeret: ti
biq; in oībus obtemparet. Miſere ei iam ꝑ
dito ꝓpter patrē: miſere bonitate tua: miſere
clemētia ⁊ charitate tua. Aperi oclos ⁊ deſcē
de. Jam tot annoꝝ milia p̄currerunt, ex quo
ſancti patres ⁊ ꝓphete patriarche ⁊ amici tui
in tenebris habitāt expectātes lumen tuum
Ueni obſecro pater benigniſſime: veni et ne
reſpicias pctā hoim. Deſcēde de celis verus
deus: verū lumen, gaudiū: ſolaciū: dulcedo et
conſolatio afflictoꝝ. O ſi oculis proprijs taꝫ
grande myſteriū aſpicerem. O q̄tum letarer
cū deum in carne viderē. O q̄tum ſancti pa
tres gaudiuꝫ ſuſciperēt. Rumpe moras crea
tor optime: ⁊ veni ad liberanduꝫ nos. In hu
iuſmodi meditationib⁹ occupata: angeluꝫ lu
mine refulgentē conſpexit. O maria q̄d expe
ctas? Quid queris? Quid ploras? Ecce iaꝫ in
breui ꝑficieſ in te quod dictū eſt a dño. Ecce
angelus ad te venit nunciare ſaluteꝫ mundi.
Tertia cōſideratio diciſ ſalutationis. Et de
hoc ſubdiſ. Dixit ſcꝫ angelus ad eā. Aue gr̄a
plena domin⁹ tecum benedicta tu in mulieri
bus. In qua ſalutatione triplex virginis ex
cellentia notatur.
Prima diciſ nature.
Secunda gratie.
Tertia glorie.
Prima excellentia v̄ginis q̄ in hac ſaluta
tione notaſ dr̄ nature. Qd̄ quidē triplici mō
demonſtraſ. Primo modo Aue. i. ſine ve. hoc
eſt triplici ve. cui ſubiacet totū femineū gen⁹
ſcꝫ ve pudoris laboris ⁊ doloris. Ipſa auteꝫ
fuit ſine ve pudoris in conceptione. Sine ve
laboris in geſtatiōe. Sine ve doloris in par
turitione. Nā teſte Bern. fuit ſine corruptiōe
fecunda: ſine grauatione grauida: ſine dolo
re puerpera. Ratio aūt quare fuit ſine ve pu
doris eſt: quia eius cōceptus fuit ſine corru
ptione nō humano ſemine: ſed myſtico ſpira
mine. Soli em̄ principi porta illa ſeruata eſt:
quam nō violauit egrediēs: ſicut myſtice po
nit Ezech. xliiij. Hac triplici maledictōe nulla

mulier immunis natura fuit: niſi ſola v̄go be
nedicta. Unde Eue Geñ. iij. dictū eſt. Multi
plicabo erumnas tuas ⁊ cōceptus tuos: pari
es in dolore filios tuos. Secundo in v̄gine
ꝑ aue excellētia nature demonſtraſ: quia ab
alio triplici ve immunis fuit ſcꝫ cōcupiſcētie
culpe ⁊ pene. De quo Apoc. viij. Aquila cla
mabat. Ue ve ve habitantibus in terra. Fuit
ergo beata virgo ſine p̄mo ve erumne concu
piſcentie peccati originalis: quia ſine eo con
cepta eſt. Cāticoꝝ. iiij. Tota pulchra es ami
ca me ⁊ macula nō eſt in te. Aut in ea omnis
fuit extincta per ſpūſſancti ſanctificationem.
Unde p̄s. Sanctificauit tabernaculum ſuuꝫ al
tiſſimus. i. beatam v̄ginem in qua nouē men
ſibus habitauit. Secūdo fuit ſine ve culpe
⁊ venialis ⁊ mortalis. Unde Auguſtinus in
lib. de natura ⁊ gratia. Cuꝫ de culpa agiſ nul
lam de matre domini volo fieri queſtionem.
Tertio fuit ſine ve pene, que ſcꝫ eſt in ſepa
ratione anime a corpe: que eſt incineratio et
corporis diſſolutio. Nam ſicut dominus non
dedit ſanctuꝫ ſuū videre corruptionē. i. xp̄m
ſic nec ſanctā ſuaꝫ de qua natus eſt ſanctus: et
ſed corpe ⁊ anima in celū aſſumpta ē. Ter
tio inſup modo per aue: virginee nature ex
cellentia demonſtraſ: quia ſciꝫ fuit ſine alio
triplici ve. De quo. i. Joh. c. ij. dr̄. Omē quod
eſt in mūdo cōcupiſcentia carnis eſt: ⁊ concu
piſcentia oculoꝝ: ⁊ ſuperbia vite. Auaritiam
nāq; cōcluſit ꝑ paupertatē: luxuriā ꝑ v̄ginita
tem: diabolū vo. ſ. ſuperbiā ꝑ humilitatē: q̄a
has v̄tutes in ſe ꝑfectiſſime habuit. Scd̄a
excellentia v̄ginis que in hac ſalutatiōe de
claratur dr̄ gratie. Et de hac ſubdiſ. Gratia
plena. Et vere plena: quia vt Hiero. inq̄t ad
Paulā ⁊ Euſtochiū. Ceteris ꝑ ptes preſtaſ.
Marie vero totā ſe infudit gratie plenitudo
Quiſnā explicet etiā multis ſmonibus gra
tiam virginis benedicte? O armarium ſpūſ
ſancti. o arca domini. o virgo glorioſa. q̄d ma
ius dici poteſt matre dei? quid tale? quid ve
equale Tertia excellentia diciſ glorie: cum
ſubdiſ. Dominus tecū. Domin⁹ em̄ eſt pater
dñs filius: dñs ſpūſſanctus. Tecū dñs pater
quia tu es ſponſa patris. Tecum dñs filius:
quia tu es mater filij. Tecū dñs ſpūſſanctus
quia camera ſpūſſancti comprobaris. Et ta
men nō tres dñi incarnati in te: ſed vnus eſt
dñs ſcꝫ filius incarnatus: quia verbum caro
factum eſt. Ideo benedicta tu in mulieribus
id eſt a mulieribus: vel ſuper omnes mulie
res que benedicenſ in te: ſicut mater in filio.

Nam ſicut Aug. dicit in ſermone de natiuita
te ỽginis. Auctrix peccati Eua: auctrix meri
ti Maria. Eua occidendo obfuit: Maria vi
uificādo ꝓfuit. Percuſſit illa: ſanauit iſta. hec
ille. O ꝙ benedicta. Ideo benedicēda eſt vir
go iſta digniſſima benedictionibus replens
humanū genus. Quarta cōſideratio dr̄ co
gnitionis. Et de hac adiungit. Que cū audiſ
ſet turbata eſt in ſmōe eius: et cogitabat qua
lis eſſet iſta ſalutatio. In q̄bus verbis triplex
actus honeſtiſſimus ỽginis glorioſe denotat

Primus dr̄ auditionis.
Secundus turbationis.
Tertius cogitationis.

Primus actus ad quē virgo digniſſima cō
mota eſt fuit auditionis: q2 attentiſſime audi
uit nunciū ſummi dei. dulciſſime illā ſalutātē:
ac magnificatione benedicentē. Quid audis
o ỽgo piiſſima? Quid refert ab angelo? Quid
cor tuum facit cum ſentis angelicam vocem.
Secūdus actus fuit turbatiōis. Quia tur
bata eſt. nō turbatione incredulitatis: ſicut za
charias: ſed turbatiōe admirationis. ſicut Ni
colaus de lira dicit. Nā beata virgo ſolita erat
videre angelos. et ideo de apparitione angeli
nō fuit mirata. i. turbata. ſed de ſalutatōe inſo
lita: q2 nihil mirabilius eſt vere humili ꝙ ſua
exaltatio. Et ideo cū beata virgo eſſet humil
lima: audiens ſalutationē tante excellētie: tur
bata eſt in ſermone: nō in apparitione. Ter
tius actus ỽginis benedicte fuit cogitatiōis.
Nam vultu verecūdo cepit cogitare myſteriū
et prudētiſſime ponderare. Quinta cōſi
deratio dicit cōfortationis. de qua ſubinfert.
Et ait angelus ei. Ne timeas maria: inueni
ſti em̄ gratiam apud deum. Ecce cōcipies in
vtero et paries filiū et vocabis nomen eius ie
ſum. Hic erit magnus. et filius altiſſimi voca
bitur. Et dabit illi dn̄s deus ſedem Dauid pa
tris eius. et regnabit in domo iacob in eternū
et regni eius nō erit finis. In q̄bus verbis tri
plex nouū angelus nunciauit.

Primū dr̄ cōceptionis.
Secundū dr̄ nominationis.
Tertiū dr̄ magnificationis.

Primū nouū fuit cōceptionis. O Maria
inq̄t angelus. Noli timere de ſalutatiōe. ſ. inſo
lita. Inueniſti em̄ grām apud deum: nō ſolū ꝓ
te: ſed ꝓ toto humano genere. Ecce ꝯcipies in
vtero et paries filium. Secundū nouū fu
it nominationis. Et vocabis inquit nomen
eius ieſum. ſm Nicolaū de lira nō dicitur im
pones: q2 hoc nomen nō fuit impoſitū a Ma
ria vel ab angelo: ſed a deo patre. ſm ꝙ fuerat
p̄dictum ab eſaia ꝓpheta. lxij. c. Vocabit tibi
nomen nouū: quod os dn̄i noiauit. Sed iſtō
nomen fuit diuulgatū per angelū ipſi Marie
et Ioſeph: et per eos aliis. Nomē etiam impo
ſitum eſt ſm ꝓprietatem futurā: q2 ſalus hu
mani generis erat futura per ipm̄. ieſus em̄
ſalus interp̄tat ſm Hiero. Tertiū nouum
fuit magnificationis. qn̄ dixit. hic erit magn9
Semper em̄ fuit magnus deus: ſed futurus e
rat magnus homo et magnus ꝓpheta: ſicut
Luce. vij. c. dicit. Propheta magnus ſurrexit
in nobis. Et filius altiſſimi vocabit. i. ipſius
dei: qui ſolus eſt altiſſimus. Homo em̄ altus
eſt inter creaturas corporales: ſed angelus al
tior: deus autē altiſſimus. Iſta em̄ filiatio ſm
Nicolaū de lira accipit hic per naturā. In om
nibus autē aliis q̄tumcunq3 ſanctis eſt tan
tū filiatio dei per adoptionē. Et dabit illi do
minus deus ſedē Dauid patris eius. Sed
cōtrarium pz per hoc quod dicit Hiere. xxij.
de Iechonia rege Iuda. Scribe virum iſtum
ſterilē. Nec erit de ſemine eius qui ſedeat ſup
thronū Dauid. Beata autem virgo Maria
de qua natus eſt ieſus deſcendit de Iechonia.
vt patet Matthei. i. quia ponitur in xp̄i gene
alogia. ergo et c. Ad quod dicendū ſm Nicola
um de lira. ꝙ hieremias loquit de regno tem
porali ipſius Dauid. In quo nullus poſtea re
gnauit de ſemine Iechonie. Et aliqui alii qui
ſuſceperūt regis nomen in Iudea ante Hero
dem aſcalonitā: nō fuerunt de tribu regia: ſed
de tribu ſacerdotali. Xp̄s etiam qui deſcendit
de Iechonia ſm carnē per virginē Mariam
nō ſedit ſuper thronum Dauid: loquēdo de tē
porali regno. Immo iſtud negauit coram Pi
lato dicens Ioh. xviij. Regnū meū nō eſt de
hoc mundo. Tamen poteſtatē accepit poſt re
ſurrectionem etiam inq̄tum homo ſuper om
nem creaturā. ſm ꝙ ipſe dicit Matth. xxviij
Data eſt mihi omnis poteſtas in celo et in ter
ra. Nam inq̄tum deus nō accepit aliquam
poteſtatem de nouo ſiue in tempore. Angelus
autem hic loquitur de regno ſpirituali et cele
ſti: quod figuratū fuit per regnum Dauid tem
porale: ſicut et celeſtis hieruſalem per tempora
lem. Unde et ſubditur. Et regnabit in domo
Iacob in eternum. ſcz ſuper electos. De do
mo etiā Abraam et Iſaac aliqui fuerūt repro
bati: ſicut hiſmael et Eſau. De domo autē Ja
cob omnes eius filii a ſanctis doctoribus in
ter electos ſunt computati: quia etſi aliqui
peccauerunt egerunt poſtea penitentiam. hec

Nico. de lira. Et regni eius nō erit finis. quia
xp̄s nō ſolū inq̄tum deus: ſ etiā inquātū hō
regnabit in eternū ſup oēs. etiā ſup angelos
Quid eſt hoc o ỽgo regia quod tibi angelus
loquit. Uere nouū: qd̄ alii tot annis expecta
uerūt ſancti p̄res et electi dei ſentire. Quō in
his ỽbis immutat cor tuū o ỽgo. Audi obſe
cro anima mea: atq2 celeſtis nūcius ex p̄te dei
ỽgini declarat ſalutē mūdi p ſui filii ꝯceptio
ne futurā. Quid feciſti o puella? Quid feciſti
vt deū inclinares ad tuū ſanctū amorē? Ecce
angelus ex parte ſumme trinitatis tibi reue
lat te in matrē illius aſſumendā: quē3 paulo
ante vt deſcēderet deuotiſſima rogabas. Sa
tiſfactum eſt iam petitioni tue. O virgo ſacra
tiſſima en ſaluator mūdi tuū ad habitandu3
requirit vterū ỽginalē. Fecit ille quod poſtu
labas: fac et tu etiā quod ip̄e querit. Querit te
in matrem. Querit de te carnem accipe. Sed
non ſine cauſa rem tam grandem adhuc pon
deras virgo pia. Idcirco ad tertiu3 myſteriū
procedamus.

Tertium myſteriū contemplandū dr̄
cōſenſionis. Pro q̄ addit in euāge
lio. Dixit aūt maria ad āgelu3. Quō
fiet iſtud. qm̄ virū nō cognoſco? Et rn̄dēs an
gelus dixit ei. Spūſſanctus ſupueniet in te
et ỽtus altiſſimi obumbrabit tibi. Ideoq3 et
qd̄ naſcet ex te ſanctū vocabit filius dei. Et
ecce eliſabet cognata tua: et ipa cōcepit filiu3
in ſenectute ſua. Et hic menſis eſt ſextus illi q̄
vocat ſterilis: q2 nō erit impoſſibile apud de
um omne ỽbū. Dixit aūt maria. Ecce ancilla
dn̄i fiat mihi ſm verbū tuū. In quibus ỽbis
q̄nq3 ꝯſiderationes erūt notande.

- Prima dr̄ virginitatis amplexio.
- Scd̄a dr̄ ſpūſſancti cooperatio.
- Tertia dr̄ exempli admiratio.
- Quarta dr̄ humilis reſpōſio.
- Quinta dr̄ verbi dei incarnatio.

Prima ꝯſideratio dr̄ ỽginitatis āplexio.
Mira ſiquidem deuotione glioſa virgo am
plexabatur virginitatis decorem. Qd̄ ꝓbari
poteſt tripliciter.

Primo ex ſuo ꝓpoſito.
Scd̄o ex ſuo voto.
Tertio ex ſua cōfirmatione.

Primo inquā patet ex ſuo ꝓpoſito. Dicit
magr̄ ſenten. in. iiij. diſ. xxx. et confirmat per
Aug. xxvij. q. ij. c. beata maria. Beata maria
ꝓpoſuit ſe obſeruaturā votum ỽginitatis in
corde: ſed ip̄m ỽginitatis votū non expreſſit
in ore. Subiecit ſe diuine diſpoſitioni dum ꝓ
poſuit ſe obſeruaturā ỽginitatē: niſi deus ali
ter ei reuelaret. Nec ſic faciendo fecit ꝯ lege3.
Deut. vij. Nō erit apud te ſterilis vtriuſq3 ſe
xus: q2 ipa in hac vice nō ſimplr̄ ỽginitate3
vouit: ſed ſub cōditione ſi deo placuerit. Se
cundo pz ex ſuo voto. Nam accepto ſpōſo io
ſeph ſanctiſſimo: et cognoſcēs dn̄i voluntatē
ſimul cū viro verbis expreſſis virginitatem
vouit. ſicut pz in p̄dicto. c. beata maria. Et id.
confirmat p Aug. in li. de ỽginitate: qui ait
Annūcianti angelo maria reſpōdet. Quomō
fiet iſtud: qm̄ virum nō cognoſco? Qd̄ ꝓfecto
non diceret: niſi ỽginitatē deo ante vouiſſet.
Tertio pz ex ſua cōfirmatione: quādo an
gelo dicebat. Quonia3 virum nō cognoſco. i.
non cognoſcere propono. Diligebat itaq3 vir
ginitatem virgo: et modum diligēter interro
gabat de ſuo conceptu. Secunda conſide
ratio dicitur ſpirituſſancti cooperatio. Nam
vt audiuit angelus reſpōſum virginis: letus
retulit ei. Spūſſanctus et c. In qua relatione
tria virgini promiſit.

Primo ſpūſſancti ſupuentionem.
Scd̄o filii humanationem.
Tertio eiuſdē filii ſanctificationem.

Primo ꝓmiſit ỽgini ſpūſſancti ſupuentio
nem: qn̄ dixit. Spūſſanctus ſupueniet in te.
id eſt nō cōcipies humano modo: ſed diuino:
quia nō ỽtute ſeminis virilis: ſ ỽtute ſpūſ
ſancti. Et bene dixit. ſupueniet in te: q2 prius
venerat ſup ỽginem adhuc in vtero matris
exiſtentē: ipam a peccato originali p̄ſuādo.
vel ſm alios purgando. Sed in conceptione
filii dei ſupuenit ſpūſſanctus. i. iterum venit
ad confirmandū et conferendū maiorem grē
plenitudinē: qui nō ſolū ſanctificauit mētem
ſed etiam ventrē. Nec ꝓpter hoc dicendū eſt
xp̄m eſſe filium ſpūſſancti duplici ratiōe ſm
Bon. in. iij. di. iiij. Primo propter vitandū
errorē circa generationē temporalē. Q2 cum
ſm illam dicat xp̄s conceptus de virgine et
ſpūſancto: ſi diceret ſpūſſanctus eius pater:
ſicut ỽgo eius mater: iam videret xp̄us eē
natus ex maria et ſpūſancto: ſicut naſcit pro
les ex muliere et viro. Et quidem hoc falſum
eſt: quia proles partē accipit a patre: et partē
accipit a matre: in qua aſſimulat p̄ri et matri
in eadem natura et forma. Et hoc nō eſt repe
rire in xp̄o q̄tum ad eius cōceptionē: immo
ſoli matri aſſimilat in natura aſſumpta. Id̄o
non debet admitti xp̄m eſſe filiu3 ſpūſſancti:
ſed ſolius ỽginis matris: ad manifeſtādam
et confirmanda3 veritatem et proprietatem

temporalis generationis. Secũda rõ ſumi
tur ex parte generationis eterne.ne ſcʒ cõfu-
ſio fiat eternarũ relationũ ⁊ ꝓprietatũ. Unde
cum ꝓprium ſit ꝑſone patris generare reſpe
ctu perſone filij: nullatenus admittit xp̄um
eſſe filiuʒ ſpũſſancti: in quo nõ eſt alia ꝑſona
vel hypoſtaſis ꝙ illa quam ab eterno pater
genuit. Secundo angelus promiſit virgini
filij humanationẽ.cuʒ dixit. Et virtus altiſſi-
mi obumbrabit tibi.i.dei filius: qui eſt dei pa
tris ⁊ ſapiẽtia ⁊ virtus: vt dicit.i.Cor.ꝑmo
Obumbrabit tibi: quia ſub vmbra carnis la-
tebit v̄tus diuinitatis. Tertio promiſit ei
filij ſanctificationẽ.d. Ideoq; ⁊ quod naſcet
ex te ſanctũ: vocabit filius dei. Scd̄m Nico.
de lira.dicit ſanctũ abſolute abſq; determina-
tione.quia ſi dixiſſet ſanctus deus: vel ſanct⁹
homo: vel aliquid ꝯſimuſmõ expreſſiſſet ſan-
ctitateʒ eius complete: q2 in eo eſt ſanctitas
diuina ⁊ humana.⁊ quicq̄d ſanctitatis poteſt
cogitari in quacũq; creatura: eminentius eſt
in xp̄o. Ideo d2 ſanctũ abſq; determinatiõe.
Et vocabit(inquit)filius dei. Accelera v̄go re-
ſponſum: ⁊ expedias nũtium. Expectat eniʒ
adhuc cum modeſtia ⁊ audit attente. Non in
terrumpit v̄ba angeli: ſed illa ſuſcipit cũ mul
ta reuerẽtia. Tertia cõſideratio d2 exempli
admiratio. Angelus eñ vt v̄ginẽ clarius in
formaret exẽplũ ſibi ꝓpoſuit. Qd̄ fuit effica-
ciſſimum triplici rõne.

Primo rõne claritatis.
Secundo rõne fecunditatis.
Tertio rõne poſſibilitatis.

Primo fuit exemplũ illud efficaciſſimũ rõ-
ne claritatis: quia nõ erat obſcurũ.nõ de pſo-
na incognita.nec extranea ſeu ꝑegrina: ſ3 de
ꝑſona notiſſima ⁊ cõiuncta. Ecce(inquit)eliza
beth cognata tua. Secũdo fuit efficaciſſimũ
rõne fecunditatis. Mirũ quippe videt ſi ſte
rilis concipiat: ſed multomagis ſi concipiat
in ſenectute. Propterea dixit angelus. Ipſa
concepit filiũ in ſenectute ſua. Et hic menſis
eſt ſextus illi.i.menſis in quo ipſa cõcepit: que
vocat ſterilis. Quia ei⁹ ſterilitas ſic erat no-
ta: vt vocaret ſterilis. Tertio fuit efficaciſſi
mũ rõne poſſibilitatis. Cũ eñ ſit mai⁹ v̄ginẽ
cõcipere ꝙ ſterilẽ: ideo ãgelus inducit rõnis
efficaciam ex dei omnipotẽtia: quia non erit
impoſſibile apud deuʒ omne v̄bum.qui dixit
⁊ facta ſunt. Quarta cõſideratio fuit h̄ũlis
reſponſio. Dixit aũt maria ad angelum. Ecce
ancilla dñi. Fiat mihi ſm̄ v̄bum tuum. Que
reſponſio fuit gratiſſima.

Primo deo.
Secundo angelis.
Tertio hominibus.

Primo fuit hec reſpõſio gratiſſima deo: q̄
ad ſuũ vterũ deſcẽdere ſtatim digna⁹ eſt. Et
quẽ celi ⁊ terra cape non poterãt: v̄bis iſtis
Maria clauſit in ſuo vẽtre. O incogitabilis
v̄tus marie v̄ginis. o ineffabilis clementia
creatoris.o incomꝓhẽſibilis altitudo myſte-
riorum dei. Una mulier hebrea fecit inuaſio-
nem in domo regis eterni. Una puella(vt ſic
dicam)diuinã ſapiam circũuenit. vt ꝓpterea
de ea cõqueri deus d. Cant.iiij. Uulneraſti
cor meũ ſoror mea ſpõſa. vulneraſti cor meũ
in vno oculoꝝ tuoꝝ: ⁊ in vno crine colli tui.
Ubi glo. Pro amore tuo carnem aſſumpſi: et
vulneribus ꝑmis in cruce vulneraſti cor me-
um. Nam ꝑmogenita filij ſui fuit: pluſq; p ea
redimẽda in mũdũ venit: ꝙ ꝑ omni alia crea
tura. Ex v̄ginis ḡ carne deus ſummã altitu
dinem veſtiuit humilitate: ſummas delitias
veſtiuit penalitate: ſummã opulentiã veſtiuit
paupertate: ſummã lucẽ veſtiuit tenebris: ſum
mum honorẽ veſtiuit opprobrijs: ſummum
amabile veſtiuit flagellis. Quid plura? Hodie
virgo ſacratiſſima.d. Congratulamini mihi
omnes qui diligitis dñm: q2 cũ eſſem paruula
placui altiſſimo. Placuit certe: q2 dixit. Ecce
ancilla dñi. Non dixit ecce regina: ecce mat2
ſed ecce ancilla. O humillima v̄ginis oblatio:
q̄ ſe in ancillã dei totã obſequioſaʒ reddebat.
Scd̄o fuit hec rñſio gratiſſima angelis: q̄
v̄gineũ ꝯſenſum expectabãt. Quiſnã explicet
quãto gaudio ſint repleti: cũ iã v̄ginẽ audie-
bant.d. Ecce ancilla dñi. Letabant quidẽ.io-
cundabant ⁊ exultabãt. Tertio fuit h̄ rñſio
gratiſſima hoibus.quibus ꝑ Mariam ſalus
mittebat a dño. O Adam. O Eua parentes
generis humani. O Abraã.o Iſaac.o Iacob
o Eſaia.o Hieremia.o ſancti patriarche ⁊ ꝓ
phete. Dicite mihi q̄ſo dicite.cũ v̄go locuta ẽ
verba ſalutis noſtre: ſenſiſtis ne aliquid aut
audiuiſtis? Puto enim ꝙ angeli ad vos de-
ſcendentes voce amena dixerunt. Gaudete
patres ſancti: quia hodie puella vna illa quã
in prophetijs ⁊ figuris pronũciaſtis a domi-
no requiſita reſponſum prebuit. Ecce ancilla
domini: ⁊ iam incarnatũ eſt in ea verbum di
uinum. Puto etiam claritatis inſolite radius
eis apparuiſſe.nunc ſe retrahẽdo: nũc ſe red-
dendo. O qualis fuit ⁊ ꝙ magna iubilatio
tunc illoꝝ qui ſedebant in tenebris et vmbra
mortis. Quinta ꝯſideratio d2 verbi diuini

incarnatio. Scd̄m eñ Iohẽʒ Dama. poſt vir-
gineũ ꝯſenſum facta ſunt tria ſimul ⁊ ſemel.

Primũ corpis xp̄i organizatio.
Scd̄m aie ipſius xp̄i creatio.
Tertiũ corpis ⁊ aie xp̄i cũ diuinitate vnio.

Aſſumpſit eñ verbũ totũ hoiem. ⁊ nõ pri⁹
corp⁹ ꝙ aiam: ſed ſimul.vt docet magiſter in
tertio diſt.iij. Ex qua vnione de⁹ homo fact⁹
eſt in vtero virginis: ⁊ virgo facta mat2 dei.
Qd̄ dicere ſtupeo. certe nec dicere valeo.aut
exprimere rem tam grandẽ. Quid factũ eſt i
te o virgo glorioſa: cum ſenſiſti tuum vterum
tali filio decoratũ. O quanta fuit tunc omniũ
tuoꝝ ſenſuũ interioꝝ ⁊ exterioꝝ mutatio. Il-
lũ certe habebas qui in celis cũ patre regna-
bat. Illũ tenebas qui ſimul cum patre ſpiritũ
ſanctũ inſpirabat. Securi iam ſum⁹ ⁊ ampli⁹
non deſperabim⁹. Iuua nos virgo piiſſima: ⁊
ad tuũ filiũ pro nobis porrige preces: vt nob
gr̄am ſuã largiri dignet: qua valeam⁹ ſua co-
gnoſcere b̄nficia: ⁊ ſibi poſſim⁹ ac filio in hac
die gr̄as cõdignas referre: qui humilẽ ſe tibi
reddit: q̄ eſt b̄ndict⁹ in ſecula ſeculoꝝ. Amẽ.

De priuilegijs maternitatis virginis ma-
rie.ꝓpt2 que ipſa mater preſtantiſſima ⁊ ſin
gularis merito nũcupat. Sermo IIII

Unde hoc mihi: vt ve-
niat mr̄ dñi mei ad me? Elizabeth
ſanctiſſime verba ſunt iſta origina
liter Luc.i.c. ⁊ in euangelio hodierne feſtiui-
tatis. Diẽ feſtũ viſitationis glorioſe virginis
marie debite celebrare volẽtes: perſcrutari di-
ligenter debem⁹: ꝙ excelſa ſupremaq; ſit laus
ei⁹ ex eo ꝙ facta fuit tanti filij digniſſima ma
ter. Nã Elizabeth vetula non a ſemetipa: ſed
ſpũſſancti radio illuſtrata hoc non ſine admi
ratione grandi ꝓclamauit. Statim nãq; poſt
ꝙ virgo filiũ dei de ſpũſancto concepit: exur-
gens abijt in montana: ſcʒ hierl'm: que erat
altior galilea: cũ feſtinatiõe propter honeſta-
tem: ne diutius videretur in publico: ⁊ intra-
uit in domũ Zacharie ⁊ ſalutauit Elizabeth.
Ad quã ſalutationẽ exultauit infans Iohan
nes ſex menſes habens in vtero matris. Hec
vero exultatio vt inquit Auguſtin⁹ ad Darda
nũ: potuit eſſe ſignificatio rei tante: ſcʒ ꝙ mu
lier eſſet mater dei a maioribus cognoſcende.
non a paruulo cognite. Unde in euãgelio nõ
dicit: credidit infans in vtero eius: ſed exulta
uit. Uidimus aũt exultationẽ non ſolũ paruu
loꝝ: ſed etiã pecoꝝ eſſe. Sed hec inuſitata exti
tit: quia in vtero. Et ideo ſicut ſolent miracu
la fieri facta eſt diuinit⁹ in infante non huma
nitus ab infante. ꝙꝙ etiã potuerit in illo pue
ro acceleratus eſſe vſus rationis ⁊ volũtatis
vt intra viſcera materna iam poſſet agnoſce-
re credere ⁊ conſentire ad quod in alijs par-
uulis etas expectatur. Hec Auguſtinus. Qui
neutrum determiate aſſerit: ſed ſiue exultatio
illa fuerit abſq; hoc ꝙ Iohannes cognouerit
diuinam preſentiam: ſiue ꝙ illam cognoue-
rit: totum tamẽ aſcribit diuino miraculo. Re
pleta igitur fuit Elizabeth ſpirituſancto: ⁊ ex
clamauit voce magna: benedixitq; virginem
⁊ fructum ventris eius. Indeq; verba protu
lit in themate poſita in quibus ſe humiliando
licet eſſet virgine antiquior: tamen quia ma-
ter erat virgo chriſti indignam ſe tam vrba-
na ſalutatione fatetur. Propterea itaq; quia
⁊ nos indeficienter viſitamur a virgine: que
blanda eſt dulcis ⁊ liberaliſſima cunctis mor
talibus mater atq; gratie ac miſericordie nũ
cupatur: Ideo in preſenti ſermone de mater-
nitatis eius priuilegijs preſtantiſſimis filio
ſuo interueniente tractabimus. diſtinguem⁹
autem tria priuilegia.

Primũ d2 totalitatis.
Secundũ veritatis
Tertiũ dignitatis.

Qd̄ chriſtus traxit totam corpulentã ſub-
ſtantiam a virgine matre opere ſpirituſſan-
cti. Et quare xp̄s nõ d2 fili⁹ ſpũſſcti. Cap.I.

Rimũ priuilegiũ maternitatis vir-
ginis glioſe d2 totalitatis. Alij nãq;
filij corpulentã ſubam accipiũt par-
tim a p̄re: partim a m̄re. fili⁹ aũt v̄gis ab ipa
ſola. Et q2 hoc totũ virtuti ſpũſſcti deputatur
iõ in hac ꝑte tria ſunt dubia aꝑienda.

Primum vtrum efficere conceptionez xp̄i
debeat attribui ſpũſancto.

Secundũ vtrũ xp̄us poſſit dici conceptus
de ſpũſancto.

Tertiũ vtrũ xp̄s poſſit appellari fili⁹ ſpũſſcti

Ad primũ dubiũ rñdʒ Tho.iij.ꝑte.q.xxxij.
ꝙ ꝯceptionẽ xp̄i tota trinitas eſt operata. q2
vt refert Aug.in.i.de trini. Indiuiſa ſunt opa
trinitatis: ſicut ⁊ indiuiſa eſt eſſentia trinita-
tis. Efficere vero cõceptionẽ xp̄i eſt quoddã
op⁹ diuinũ: iõ cõe eſt toti trinitati. Attribuit
tñ ſpũſctõ triplici rõne.

Prio ꝓpt2 cãm incarnatiõis ex ꝑte dei.
Scd̄o ꝓpt2 cãm icarnatõis ex ꝑte nãe aſſũ ꝑte.
Tertio ꝓpt2 terminũ incarnatiõis.

Primo ꝓpter cãm incarnationis ex parte
dei. Spiritus eñ ſanctus eſt amor patris ⁊ fi

lij. hoc aūt ex maximo dei amore ꝓuenit vt filius dei carnē ſibi aſſumeret in vtero virginali. Scđo attribuiẜ cōceptio xp̄i ſpūiſctō ꝓpter cām incarnatiōis ex parte nature aſſumpte. q2 per hoc daẜ intelligi ꝙ humana natura aſſumpta eſt a filio dei in vnitatē perſone. nō ex aliquibꝰ meritis: ſed ex ſola grā q̄ ſpūiſctō attribuiẜ. Uñ Aug. dicit in Enchiridion Iſte modus quo eſt natꝰ xp̄s de ſpūſctō: inſinuat nobis grām dei qua homo nullis precedentibꝰ meritis ex ipo primo exordio nature ſue quo eſſe cepit verbo dei copulareẜ in tantam vnitatē perſone vt idē ipſe eſſet filiꝰ dei.

Tertio attribuiẜ cōceptio xp̄i ſpūiſancto. q2 hoc cōgruit termino incarnationis. Ad h̄ em̄ terminata eſt incarnatio vt hō ille qui cōcipiebaẜ eſſet ſanctꝰ ⁊ filiꝰ dei. vtrūq3 aūt hoꝝ attribuiẜ ſpūiſctō. Nā per ipm efficiunẜ homines filij dei. Ipe etiā eſt filiꝰ ſanctificatōis Sicut ergo alij per ſpm̄ſctm̄ ſanctificanẜ ſpiritualiter vt ſint filij dei adoptiui: ita xp̄s per ſpm̄ſctm̄ eſt in ſanctitate cōcepꝰ vt eſſet filiꝰ dei naturalis. Secundū dubiū erat vtrum xp̄s poſſit dici conceptus de ſpūſctō. Et ꝙ ſic p3: q2 ſic cantamꝰ in vtroq3 ſymbolo. In ſymbolo aploꝝ. Qui ꝯceptus eſt de ſpūſctō. Et in ſymbolo patrū. Incarnatus eſt de ſpūſctō. Et Matth. i. Inuenta eſt in vtero habens de ſpiritu ſancto. Ad quod clare intelligendū dicit Tho. ꝙ cōceptio non attribuiẜ ſoli corpori xp̄i: ſed etiā ipi xp̄o rōne ipius corpis. In ſpū aūt ſctō duplex habitudo ꝯſideraẜ reſpectu xp̄i. Nā ad ipm filiū dei qui dr̄ eſſe conceptus: hab3 habitudinem cōſubſtantialitatis. Ad corpus aūt eiꝰ h3 habitudinē cauſe efficientis. hec aūt prepoſitio de vtrāq3 habitudinē deſignat. Dicimꝰ ergo xp̄m cōceptū de ſpūſctō hoc modo ꝙ efficacia ſpūſſcti referaẜ ad corpus aſſumptū: cōſubſtantialitas ad perſonā aſſumentē. Et ꝙꝙ dicamꝰ xp̄m de ſpūſancto cōceptū: non tñ dicimꝰ ꝓprie corpꝰ xp̄i de ſpū ſctō cōceptū. q2 nō eſt cōſubſtantiale ſpūiſctō ſed magis dicimꝰ corpꝰ xp̄i ex ſpūſctō. Unde Ambroſiꝰ ait in libro de ſpūſctō. Qđ ex aliquo eſt: aut ex ſuba aut ex poteſtate eiꝰ eſt. Ex ſubſtantia ſicut filiꝰ qui a patre eſt. Ex poteſtate ſicut ex deo omia. quo modo ⁊ in vtero habuit maria ex ſpūſcō. Notādū adhuc ſm Aug. in Enchiridion ꝙ nō eodē modo dr̄ xp̄s ꝯceptus de ſpūſctō ⁊ maria virgine. Nā de maria v̄gine materialiter: de ſpūſctō effectiue. Ex q̄ apparet ꝙ cōceptio xp̄i habuit tria ꝑuilegia.

Primū ꝙ eſſet ſine pctō originali.

Scđm ꝙ eſſet nō puri hoiꝰ ſ3 hoīs ⁊ dei.

Tertiū ꝙ eſſet virginis.

Et hec tria habuit a ſpūſctō. Et iō dic̄ Damaſcenꝰ quantū ad primū: ꝙ ſpūſſctūs ſuperuenit in virgine purgans ipam. i. preſeruās ne cū pctō originali cōcipet. Quantū ad ſecūdū dicit. ⁊ virtutē ſuſceptiuā verbi dei tribuens. i. vt cōciperet verbū dei. Quantū autē ad tertiū ſubdit. ſimul autē ⁊ generatiuā vt. ſ. manens virgo poſſet generare. Tertiū dubiū erat. vtrū xp̄us poſſit appellari filiꝰ ſpūſſcti. Ad qđ reſpōdet Aug. in Enchiridion dicēs. Natus eſt xp̄us de ſpūſctō non ſicut filius. ⁊ de maria virgine ſicut filius. Et ſi diceret ꝙ beata virgo dicit mater xp̄i propter materiā quā in conceptione eiꝰ miniſtrauit. ergo videtur ꝙ etiā ſpiritusſanctus poſſit dici pater eius ꝓpter hoc ꝙ fuit principiū actiuū in conceptione ipſiꝰ. Et vt dicit Ariſto. in libro de gn̄atiōe aīaliū. Pater dat principiū actiuū in generatione: mater vero miniſtrat materiā. Ad hoc rn̄det Tho. vbi. ſ. ꝙ xp̄s conceptus eſt de maria virgine materiā miniſtrante in ſimilitudinem ſpeciei. ⁊ ideo dicitur filius eius. Xp̄s aūt ſm ꝙ homo conceptus eſt de ſpūſancto ſicut de actiuo principio: nō tñ ſm ſimilitudinē ſpeciei ſicut homo naſcitur de patre ſuo. Dn̄s vero Bon. in. iij. diſt. iiij. dicit ꝙ iſta locutio xp̄s eſt filius ſpūſſcti: nullo modo eſt admittenda. Tum ꝓpter vitandū errorē circa generationē eternā: qua propriū eſt patris ⁊ non ſpūſſancti generare. Tum ꝓpter ſeruandā ꝓprietatē circa generationē tpalem: que eſt vt filiꝰ aſſimileẜ prī ⁊ mrī ſm ſilr̄itudinē ſpeciei: ſitq3 cū prē ⁊ mrē eiuſdē nature. Xp̄s v̄o ſm ꝙ hō nō eſt eiuſdē nature cū ſpūſctō. neq3 illi aſſimilaẜ ſpecifice: ideo nec eius filius poterit eſſe. Igiẜ virtus ſpūſſancti fuit in v̄gine que in conceptione filij ſui oēs naturas ⁊ partes mūdi vltima perfectiōe compleuit. Et quidē deus in mundi creatione nihil imperfectū ꝓduxit: ſed oīa erāt perfecta ſicut ipſoꝝ natura exigebat. Tñ conſummatio perfectionis vltime vſq3 ad partū virginis delata eſt ⁊ ſoli virgini reſeruata. Entia em̄ appetebant nobiliſſimū ens. Spūalia nobiliſſimum ſpm̄. rōnalia nobiliſſimū rōnale. cōceptiōes optimū conceptū. natiuitates optimū naſcibile. Et breuiẜ oēs creature appetebant optimū. His autē oībus exiſtētibus imperfectis: ſic ꝓuiſum eſt mundo de femina ſup oībꝰ bn̄dicta: que vnico ſuo partu oībꝰ rerū generibꝰ ſummā ⁊ vltimā perfectionē adduxit. Et aduertas ꝙ hec puella tantā ꝑfectionē attulit vniuerſo ꝙ nō eſt ꝑfectionis vlterioris capax. Nec deus poteſt vlteriori ꝑfectione ipm mundū ꝑficere. Et ſi ipe pater ⁊ ſpūſſanctus de femina naſcerenẜ: nihil orbi accreſceret ꝑfectionis: quia quicq̄d nobilitatis quicq̄d deitatis: ⁊ quicq̄d eternitatis eſt totū in orbe diffuſum eſt ⁊ ꝓductum ꝑ v̄ginē in illo eterno ſuppoſito qđ v̄go maria generauit. Nec magnu3 eſt v̄gini ꝙ ꝑfectiōi hꝰ orbis vltimā ꝑfectōe3 iduxit. cū ⁊ ipſi vniuerſitatꝭ auctori nōnullas ꝑfectiones adiūxerit: puta eterno p̄ncipio inceptionis p̄ncipium. Eternitati diuine tpale3 periodū. Infinitati vniuerſe quātitatem corporeā. Speciei eterne pulchritudinē nouam. Sibi igiẜ ſoli competit vt virgo conceperit xp̄m: ſit itaq3 illius admirabilis mater.

Qđ btā v̄go fuit vera mr̄ xp̄i: ⁊ quare xp̄s naſci voluit de femina. Caplm̄ II

Ecundū priuilegium maternitatis
S v̄ginis beatiſſime dr̄ v̄itatis. Pro
cuius intelligētia clariori tria erunt
hic dubia elucidanda.

Primum: vtrum chriſtus debuit de virgine naſci.

Scđm vtrū beata v̄go aliq̄d actiue egerit in cōceptione corporis xp̄i.

Tertium. vtrum ſanctiſſima virgo fuit vera mater chriſti.

Ad p̄mū dubiū dicit Tho. iij. ꝑte. q. xxxi. ꝙ l3 filius dei carnē hūanā aſſumere potuerit d̄ q̄cūq3 materia voluiſſet: ꝯueniēs tñ fuit vt illā aſſumeret de muliere triplici rōne.

Primo propter muliebrē ſexū ꝯfortandū.

Scđo ꝓpter veritatē aſtruendam.

Tertio propter vniuerſitatē generationu3 adimplendam.

Primo fuit cōueniēs ꝓpter muliebrē ſexū ꝯfortandū vt cōfortarenẜ mulieres ſperarēt q3 ⁊ ipe ꝑ xp̄m debere ſaluari: nō obſtante ꝙ ꝑ euā tanta oībus mala ꝓuenerāt. Hic Aug. in li. lxxxiij. qōnū ait. Hoīs liberatio in vtroq3 ſexu debuit apparere. Na3 q2 ſexus maſculinus eſt nobilior: iō xp̄s humanā naturā in maſculino ſexu aſſumpſit. Quia v̄o ſexus femineus liberādus erat: hinc apparet ꝙ vir ille de femina natꝰ eſt. Et idem in li. de agone xp̄iano inquit. Nolite vosipſos ꝯtēnere viri: filius dei virū ſuſcepit. Nolite vosipſas ꝯtemnere femine: filius dei de femina natꝰ ē. Secundo fuit cōueniēs ꝓpter v̄itatē aſtruendā vt ſic veritas incarnatiōis nota fieret. Et de hoc ſic loquiẜ Aug. in epiſtola ad Uoluſianū Si omp̄s deus hoiem vtrūq3 formatum nō ex materno vtero crearet: ſed repentinum inferret aſpectibus: nōne opinionē cōfirmaret erroris. vt hoiem verū nullo modo ſuſcepiſſe crederet: ⁊ dum oīa mirabilr̄ facit auferret quod miſericorditer fecit. Nunc v̄o ita inter deum ⁊ hoiem mediator apparuit vt in vnitate ꝑſone copulās vtrāq3 naturā ⁊ ſolita ſublimaret inſolitis ⁊ inſolita ſolitis temperaret.

Tertio fuit cōueniēs vt xp̄s de femina naſcereẜ ꝓpter vniuerſitatē gn̄ationū adiplēdā Nā p̄mꝰ homo ꝓductus eſt de limo terre ſine viro ⁊ femina. Eua ex viro ſine femina. Ceteri hoies a viro ⁊ femina generanẜ. Unde et quartus quaſi xp̄o vltimꝰ relinquebaẜ vt ꝓduceret ex femina ſine viro. Scđm dubiu3 elucidandū erat vtrū beata v̄go aliq̄d actiue egerit in cōceptōne corpis xp̄i. Ad qđ rn̄det ſanctus Tho. ꝙ l3 quidā velint dicere v̄ginē aliquid actiue eſſe operatā in cōceptione xp̄i tñ melius ⁊ verius videẜ ſibi tenere ꝙ ī ipa cōceptione xp̄i nihil actiue oꝑata eſt: ſ3 ſolum materiā miniſtrauit: oꝑata tñ eſt ante conceptionē aliquid actiue ꝓparādo materiam vt eſſet apta cōceptui. Ratio v̄o quare in conceptione nihil eſt actiue operata ſumi poteſt ex dictis Aug. in. x. ſup Gen. ad lr̄am. Principium nāq3 actiue in generatione dr̄ rō ſeminalis. Corpus aūt xp̄i in ſola materia corporali ꝑ diuinā potentiā cōceptionis formatiōiſq3 rōnem de v̄gine aſſumptū eſt: nō autem ſm aliquā rōnem ſeminalē humanā. Inſuꝑ cu3 quelibet res ſit ꝓpter ſuā oꝑationem vt dicit Ariſt. ij. de celo ⁊ mūdo. natura nō diſtingueret ad opus generatōis ſexū maris ⁊ femine niſi eſſet diſtincta oꝑatio maris ab oꝑatione femīe. In gn̄atōe aūt diſtiguiẜ oꝑatio agētis ⁊ patiētis. Uñ relinquiẜ ꝙ tota virtꝰ actiua ſit ex ꝑte maris. paſſiua v̄o ex ꝑte femīe. ꝓpẜ qđ ī plātis in quibꝰ vtraq3 vis cōmiſceẜ nō eſt diſtinctio maris ⁊ femine. Quia ḡ v̄go nō hoc accepit vt eſſet pater xp̄i: ſ3 mater. ꝯſequēs eſt ꝙ nō accepit potentiā actiuā in conceptione xp̄i ſine aliquid actiue egerit. Tertiū dubiu3 erat vtrū beata v̄go fuit vera mater xp̄i. Sic eni dr̄ in ſcripturis ꝙ fuerit mater ⁊ xp̄s filius. Unde Lu. i. dixit angelus. Paries filiu3. Et Lu. ij. peperit filiū. Et Mat. ij. Accipe puerū ⁊ matrē eius. Et Lu. ij. dixit mater eiꝰ ad filiū Fili q̄d feciſti nobis ſic. Et Ioh. ij. c. Erat mater ieſu ibi. Sed forte inquiūt mater ſic nominatur: quia filium illum in ſuo vtero ex miraculo genitum educauit ⁊ aluit: ita ꝙ ex pietatis

officio nō cōditione aut ꝓprietate nature ſic nuncupetur. Ad quod reſpondemus ſm Aug. in lib. de eccle. doctri. vbi ait. Natus eſt ſm veritatem nature ex deo dei filius. Natus eſt ſm veritatē nature ex homine hominis filius, vt nō adoptione: nō appellatione: nō nūcupatione: ſed natura in vtraq; natiuitate naſcendo filij nomen haberet. Fuit igitur virgo ſanctiſſima vera mater xp̄i. Qd̄ ꝓbamus ex dictis ſancti Thome. prima parte. q. xxvij. et iij. parte. q. xxxij. Nam ad rōnem vere paternitatis vel maternitatis ꝛ filiationis cōcurrunt p̄cipue tria. Primū eſt generatio viuentiū. vt viuū generet viuum. Et ꝓpterea: q2 ignis generans nō eſt quid viuens: nō dicit' pater aut mater ignis generati. Scd̄m eſt collatio ſubſtantie. Nā faber lignorū nō dicit' pater ſcamni: aut cuiuſlibet alterius artificij qd̄ ipſe fabricat: q2 nō cōmunicat ſibi ſuam ſubſtantiā. Tertiū eſt materie p̄parate adminiſtratio. ꝓpterea terra nō dicit' ꝓprie mater hoīs: q2 eſt materia remota. Et quartū addit' qd̄ eſt aſſimulatio in natura ſpecifica. Ideo capillus ab homine generatus nō dicit' filius hoīs: q2 nō aſſimilatur homini ſpecifice. Cum ergo beata virgo viuens genuerit xp̄m viuentē: cōmunicaueritq; ei corpulentā ſubſtantiā: adminiſtraueritq; ad formationem corporis eius materiam p̄paratam: ꝛ xp̄s ab ea genitus fuerit ei ſimilis in ſpecie: q2 perfectus homo ex anima rōnali ꝛ humana carne ſubſiſtens: ſequit' ꝙ xp̄s fuit eius filius ꝛ ipſa illius vera mater. Si autē aliquis obijceret ꝙ xp̄s ex beata virgine miraculoſe natus eſt: ſed miraculoſa generatio non ſufficit ad rōnem maternitatis vel filiationis. Non eñ dicimus Euam filiam fuiſſe Ade. ergo videtur ꝙ xp̄s nō debeat dici filius beate virginis. Rñdere poſſumus ſm Damaſcenū in. iij li. ꝙ natiuitas temporalis qua xp̄s natus eſt. ꝓpter noſtram ſalutem: eſt quodāmodo ſm nos: q2 natus eſt homo ex muliere ꝛ tēpore cōceptionis debito. Super nos autē: qm̄ non ex viri ſemine: ſed ex ſancto ſpū: ꝛ ſancta virgine ſuper legem cōceptionis. Ex quo vt inquit Tho. iij. parte. q. xxxv. Ex pte matris natiuitas illa fuit naturalis: ſed ex pte operationis ſpūſſancti fuit miraculoſa. Unde beata v̄go eſt vera ꝛ naturalis mater xp̄i. Quis ergo explicare queat q̄nto affectu filiū illū geſtauit i vtero: peperit in p̄ſepio: ſuoq; lacte pauit vbere de celo pleno. Quis enarrare ſufficiat q̄nto gaudio eius infantilia mēbra cōtractabat duz inuoluebat pannis: ꝛ ſtricta cingebat faſcia. Quis inſup excogitare valeat ꝙ gratiſſima fuit amboꝝ conuerſatio amoris pinguedine plena. Cōuiuebant pacifice. Colloquebantur benigne. Et v̄go ore melliſluo fili mi ſepius ingeminabat. audiebat rñdentē illū cū omni reuerētia: genitrix mea colēdiſſima.

Qd̄ beata virgo dei genitrix eſt dicenda q̄ meruit cōcipere xp̄m: cuius inſup p̄rogatiue ab homine nō poſſunt cōprehendi.

Caplm III

Tertium priuilegiū maternitatis virginis illibate d2 dignitatis. Alie nāq; matres puri hominis: hec hoīs ꝛ dei mater fuit. Sed ꝓ huius partis expeditione iocūda tria adhuc dubia declaremus.

Primum: vtrū beata virgo ſit dei genitrix appellanda.

Secundū: vtrum beata virgo meruit cōcipere xp̄m.

Tertium: vtrū virginis p̄rogatiue poſſint ab hoīe cōprehendi. Ad primū dubiuz rñdemus ꝙ bene cōgrue ac veriſſime v̄ginē glorioſam appellam' genitricē dei. Inquit nāq; Iohes Dam. Theothocon v̄e ſanctā mariā p̄dicamus v̄ginē. Et in capl'is Cyrilli approbatis in Epheſina ſinodo d2. Si qs nō ꝯfitet' ſanctā v̄ginez genitricē dei anathema ſit. Et ſancta mr̄ eccleſia in diuis officijs illā ſic crebro noiat. In officio miſſe inducit v̄ſiculū Sedulij. Salue ait ſancta parēs enixa puerpera regē. q̄ celū terrāq; regit in ſecula ſclo꞉ꝝ. Uirgo dei genitrix que totus nō capit orb'. In tua ſe clauſit viſcera factus hō. Et in offertorio. Poſt partū virgo inuiolata permāſiſti: dei genitrix intercede ꝓ nobis. Et in veſperis. Aue maris ſtella: dei mr̄ alma. Et in cōpletorio. Sub tuū p̄ſidiū ꝯfugimus ſacta dei genitrix. Et in letanijs. Sācta dei genitrix: ora ꝓ nob. Quare aūt ſit ꝯueniēs ꝛ ꝓpria iſta locutio: declarat' a Boñ. in. iij. diſ. iiij. ꝛ a Tho. in. iij. pte q. xxxv. q2 oē nomē ſignificās in ꝯcreto naturam aliquā: pōt ſupponere ꝓ q̄libet hypoſtaſi illi' nature. Cū aūt vnio incarnatiōis ſit facta in hypoſtaſi: manifeſtū eſt ꝙ h' nomen deus pōt ſupponere ꝓ hypoſtaſi hn̄te humanā naturā et diuinā. Et iō quicq̄d ꝯuenit diuine nature et hūane: pōt attribui illi pſone. Cōcipi aūt et naſci pſone attribuit' ꝛ hypoſtaſi ſm naturā illā in qua ꝯcipit' ꝛ naſcit'. Cū ergo in ipſo p̄ncipio ꝯceptiōis fuerit hūana nā aſſumpta a diuina pſona: ꝯueniēs eſt ꝙ v̄e poſſit dici deuz eſſe ꝯceptū ꝛ natū de virgine. Ex hoc autē d2 aliqua mulier alicuius mater ꝙ eum cōcepit ꝛ genuit. Quare ꝛ beata v̄go vere d2 mr̄ dei nō ꝙ ſit mater diuinitatis: ſed q2 pſone habētis diuinitatē ꝛ humanitatē eſt mater ſm humanitatē ꝓpter cōmunicationē idiomatum.

Secundū dubiū erat. vtrū beata v̄go meruit concipere xp̄m. Ad quod Boñ. in. iij. diſ. iiij. ait. ꝙ meritū diſtiguit' tripl'r. Eſt eñ meritum condigni: meritū congrui: ꝛ meritū digni. In merito condigni attendit' equalitas: vtputa dū quis per diē vel mēſem ſuit alicui ꝓ conuenienti mercede: labore debito finito meret' mercedē illam de condigno. Quātum eñ laborauit ꝛ quāto tēpe tm̄ ſibi debet'. In merito congrui attendit' diſpoſitio ad aliquā mercedē conſequendā in futuro. Puta ſi rex vel p̄nceps aliquis ꝓ ſua magnificētia ꝓclamari feciſſet: ꝙ ſi quis vno curſu p determinatum ſpaciū p̄cederet reliquos currētes lucraret' librā vnam auri: tūc ſi multi hoc audientes ad currendū ſe p̄parent: inter quos eſſet vnus agilis valde ꝛ ad currēdū plus ceteris expeditus: lȝ nōdum eēnt in curſu: vel poſtq̄ currere ceperunt anteq̄ puenirēt ad terminū diceret' de iſto vno ꝙ meret' p̄mium merito congrui. At poſtq̄ puenit ad terminū meret' illud merito: non condigni quia p̄mium illud excedit laborē: ſed merito digni. Quia ex quo ſic placuit regi vel p̄ncipi vt qui ad talem terminū currendo ptingeret aurum ſibi daret': ille qui ſic currēdo prius ceteris applicuit ad locum p̄fixum: factus eſt dignus premio ex liberalitate p̄parato. Sic in ꝓpoſito beata virgo non meruit concipe xp̄m merito cōdigni qm̄ incarnationis beneficium q̄ntum ad ſuā ſubam vel eſſentiā eſt ſupra merita omnium hoīm ꝛ angeloꝝ ꝛ ipſi' virginis bn̄dicte. Sȝ q2 ex benignitate ſua diffiniuit deus vt carnem ſumeret ꝓ ſalute humani generis: ꝛ et de muliere vna naſceret' deus ꝛ homo: btā v̄go a p̄ncipio ſue ſanctificatiōis ꝛ toto tpe intermedio vſq; ad incarnationē: merebat' eē mr̄ dei merito congrui: q2 ꝓpter excellentiā ſanctitatis ſue ꝛ pfectionē v̄tutum ad hoc erat magis idonea ſiue diſpoſita q̄ reliq̄ mulieres que potuerint eſſe in omni mūdo. At vbi illa v̄ba ſanctiſſima ꝓtulit. Ecce ancilla dn̄i: ꝛ ſuū conſenſum v̄bo firmauit: ilico meruit merito condigni cōcipere xp̄m ꝛ effici mater dei. Tunc ſiquidē inuēta eſt exceſſiſſe merita oīz electoꝝ ꝛ maxime ꝓpter p̄eminentiā q̄ttuor v̄tutum que includunt' in v̄bis' eius. Prima fuit obedientia dum dixit. ecce. Exhibuit nāq; ſe adeo promptiſſimā ad obediēdū deo q̄ntum fieri poteſt a pura creatura. Intenſiſſima fuit illius voluntas ad talem obedientiā q̄ntum intendi potuit: neq; tm̄ intenſa fuit voluntas abrae dum voluit filiū immolare: aut quorūcunq; qui ꝓ dei obedientia dura ꝛ aſperrima queq; pati nō recuſarunt. Secunda v̄tus fuit hūilitas quā expreſſit dū ſubdidit. Ancilla dn̄i. Tunc itaq; tm̄ reſpectu dei deſcēdit in nihilū ad deſpectū ſui ꝙ nulla vnq̄ alia creatura ita viluerit ſibiipſi ꝓ deo ſicut ipſa. Et lȝ magna fuit humilitas abrae. cum dixit Geñ. xviij. Loquar ad dn̄m meum cum ſim puluis ꝛ cinis. Et Iob cum dixit. xvij. Putredini dixi. Pater meus es: mater mea et ſoror mea v̄mibus. Et Iohannis baptiſte: dum ſe vocē appellauit: nihilominus humilitas virginis ſupauit humilitatē iſtorū ꝛ quorūcūq; aliorum. ꝓpterea in ſuo cantico dixit. Quia reſpexit humilitatē ancille ſue: ecce eñ ex hoc beatam me dicent oēs generationes. Tertia v̄tus fuit eius fides: quam explicauit dum ꝓſecuta eſt. Fiat mihi. Tunc ſiquidem captiuauit omnē intellectū in obſequiū dei: credidit q; ſimpl'r ꝛ puriſſime quecūq; ſibi fuerant per angelū intimata. Unde elizabet cōmendando illam dixit. Beata que crediſti quoniam pficient' in te que dicta ſunt tibi a domino. Quarta v̄t' fuit charitatis: q̄ expſſa eſt dum ꝓtulit. ſm v̄bum tuū. Omne ſuū ſuū omne eſſe: omne poſſe obtulit volūtarie deo

Tertium dubiū erat. vtrū v̄ginis p̄rogatiue poſſint ab homine cōprehendi. Ad qd̄ rñdemus ꝙ ſicut pfectiones diuine omni itellectui ſunt incomp̄hēſibiles. Sic pfectōes gratiarū quas v̄go ſuſcepit in conceptione filij dei ſolo diuino intellectui ꝛ xp̄i fuerūt comp̄hēſibiles. Unde credit' ꝙ ad illā abyſſum iperſcrutabilē oim chariſmatū ſpūſſcti q̄ in beatā v̄ginē deſcenderūt in hora ꝯceptiōis filij dei intellect' hūan' vel angelic' nunq̄ potuerūt attingere. Multo nāq; plura opat' eſt deus in v̄gine ꝛ quidem grādia: q̄ ea que ſcripta ſunt aut excogitata. Idcirco Hiero. in ſmōe ad paulam et Euſtochium dum de virginis preeminentia eſſet dicturus ita locutus eſt. Timeo ſatis ꝛ valde ptimeſco dū veſtris cupio parere ꝓſeccibus: ne forte ſicut improb' ita ꝛ indignus laudator inueniar. profecto cū nec ſanctitas nec facūdia ſuppetāt vt btāz ꝛ glioſam v̄ginē digne laudare queam. Qm̄ vt veruȝ fatear quicquid hūanis dici poteſt v̄bis minus eſt a laude dei: q2 diuinis ꝛ au-

gelicis eſt excellenti⁹ predicata ꝛ laudata preconijs. A ꝓphetis quidē pnūciata, A patriarchis ꝛ figuris ꝛ enigmatib⁹ prefignata. Ab euāgeliſtis exhibita ꝛ monſtrata, Ab angelo venerabil'r atq; officioſiſſime ſalutata. Preterea qualis ꝛ quāta eſſet ab eodē diuinit⁹ declaratur cū ait. Aue grā plena ꝛc̄. Talib⁹ nanq; decebat virginē oppignerari munerib⁹ vt eſſet grā plena: que dedit celis gl'iā: terris deū: pacē gentib⁹: finē vitijs: vite ordinē: ꝛ moribus diſciplinā. hec ille. Propt' que oīa coram elizabeth deū ipa magnificauit, que dignatur de ſe nobis dicere illud Eccl'i, xxiiij. Ego mater pulchre dilectiōis ꝛ timoris ꝛ magnitudinis ꝛ ſctē ſpei. In me grā oīs vie ꝛ veritatis. In me oīs ſpes vite ꝛ virtutis. Tranſite ad me oēs qui cōcupiſcatis me: ꝛ a gn̄ationibus meis implemini. Spiritus em̄ me⁹ ſuper mel dulcis: ꝛ hereditas mea ſuper mel ꝛ fauū. Ad eā ergo crebro cōfugiam⁹: vt ſua ꝑtectione liberemur ab oīb⁹ malis iminentib⁹: ꝛ benefaciendo mereamur filij eius grām ꝛ tandē gloriam ſempiternā. Amen.

¶ De tribus virtutibus cōtemplandis virginis glorioſe in feſto purificationis eiuſdem.

Sermo V

Cōpleti ſunt dies

purgatiōis marie ſm legē moyſi. Scribunt hec verba Luc. ij. c. ꝛ in euangelio pn̄tis ſolēnitatis. Splendor virtutū gl'ioſe virginis marie miro modo effunditur in celo ꝛ in terra. Nā de ipa inquit Amb. in libro de virginitatē. Talis fuit maria vt eius vnius vita oim ſit diſciplina. Propterea queCūq; geſta ſunt per eā du illū paruulū preſentauit in tēplo: rōnabil'r facta fuiſſe indubitāter tenendū eſt. Quod vt ꝛ nos deuoti⁹ cōtemplari poſſem⁹: ſctā mater eccl'ia purificatiōis eius feſtū cū bn̄dictione candelarū agendū ſtatuit. Deferunt vero accenſe candele ille bn̄dicte: vt innuat ꝙ virgo ſacratiſſima tota ſit ſplēdida ꝛ luminoſa. Fuit aūt preſentis ſolēnitatis inſtitutor Sergius papa: qui a ſpūſctō edoct⁹ ꝛ voluit vt xpiani ſingulis annis ad honorem genitricis dei hac die totū mundū cū accenſis ꝛ bn̄dictis cereis illuſtrarent. Induct⁹ vero ad id fuit: qm̄ romani tpe gentilitatis ꝛ ſuperſticioſi cultus idoloꝝ in kalēdis februarij ad honorē februe matris martis qui de⁹ erat bellorū vrbe de quinto in quintū annū cū cereis ꝛ facib⁹ tota nocte luſtrabāt, vt fili⁹ eſt⁹ illis victoriā de inimicis ꝯcederet: cuius matrē tam ſolenniter honorarēt. Simil'r in februario ſacrificabāt febro .i. plutoni ꝛ ceteris dijs infernalib⁹ ꝓ aīab⁹ anteceſſoꝝ ſuoꝝ: ideo eis ſolennes hoſtias offerebāt: ꝛ tota nocte laudibus inſiſtentes cū cereis ꝛ accenſis facib⁹ vigilabant. Et qm̄ difficile eſt cōſueta relinquere: xpiani de gentilitate ꝯuerſi adhuc ꝑdictas cerimonias obſeruabant. Qua de re pontifex maxim⁹ vt extigueret paganoꝝ errorē: induxit vt bn̄dicta luminaria ad honorē regine celoꝝ ab oīb⁹ fidelib⁹ portarent. Ipſa nanq; nō martis: ſed ieſu xp̄i filij dei dulciſſima mater a nobis colenda eſt: cuius meritis ꝛ interceſſione innumera: vt ſic dicā: eā inuocantibus bn̄ficia donant. Ad cuius laudes explicādas hodierna die incūbere debem⁹: que vagientē filiū ad templū perduxit: ibiq; omia perfecit q̄ moyſes in lege iubebat. In quib⁹ ꝑ ipam laudabiliſſime geſtis triplicē ei⁹ v'tutē p ceteris eligimus contemplandā. ſ.

- Prima dr̄ virginitas.
- Scda humilitas.
- Tertia liberalitatis.

¶ De perpetua virginitate ſctē marie q̄ fuit a ꝓphetis pnunciata. ab ipa voto cōfirmata: ꝛ ſemꝑ inuiolabil'r obſeruata. Caplm I

Prima virtus excellentiſſima illius feliciſſime matris quā contemplari debem⁹ dr̄ virginitatis. Hec deſignatur in verbis moyſi. Nā Leuit. xij. ex ordinatione dei moyſes dixit. Mulier ſi ſuſcepto ſemine pepererit immūda erit. Iſta cōditio ſi appoſita dat intelligere ꝙ q̄nq; mulier eſſz paritura maſculū nō ſuſcepto ſemine. Ex quo doctores dicunt ꝙ ſignant' moyſes fuit ita locutus ad excipiendā matrē dei ab imundicia. Et vt Bern. ait. q: timuit in matrē dn̄i blaſphemiā irrogare. Sed vt virginitatē illā ardenti⁹ veneremur in hac pte tria dubia ſunt aperiēda.

Primum vtrum virginitas marie fuit ante prenunciata.

Secundum vtrum virginitas marie fuit voto confirmata.

Tertium vtrum virginitas marie fuit ſemper obſeruata.

¶ Ad primū dubiū rn̄demus ꝙ placuit altiſſimo deo per multa ante retroacta ſecula virginitatē marie a ſuis ꝓphetis ꝛ alijs quibus rem tam grandē notā effecit: mirabil'r preconizari. Omitto ſibillarū oracula. Taceo multorū patriarcharū teſtimonia. Tm̄ referā qd in hiſtorijs hiſpanie: quid in Ezechiele: quid in Eſaia fideliſſime ſcribit. In originali libro

hiſtorie hiſpanice in. c. xl. de nōnullis incidētibus tēpore Fernādi regis ita habet. Cū apō toletū quidā iudeus gratia ampliandi vineā ſuā rupem cōminuiſſet: in medio ſaxi cōcauitas reperta eſt: vbi liber erat: folia lignea hn̄s deſcriptus tribus linguis: hebreis: grecis: ꝛ latinis: ſcriptura quaſi vnius pſalterij videbat. Hic liber de triplici mūdo differebat. ab Adā vſq; ad antixpm. Principiū vero tertij libri incipiebat a xp̄o ſic exordiens. In tertio mundo filius dei naſcet' in mundo ex virgine maria: patieturq; pro ſalute hominū. Quod cum iudeus cōſpiceret: ſtatim cū familia ſua ſacro fonte renatus eſt. In fine vero libri erat ꝙ tēpore Fernādi regis inueniri debebat. Ad prophetam Ezechielē iam veniamus: cui v'ginitas marie reuelata eſt. Unde ait. c. xliiij. Conuerti me ad viam porte ſctōꝝ exterioris que reſpiciebat ad orientē: ꝛ erat clauſa. Et dixit dn̄s ad me. Porta hec clauſa erit ꝛ nō aperiet' et vir nō tranſiet per eā. qm̄ dn̄s deus iſrael ingreſſurus eſt per eā. Ubi Aug. in ſermōe ait. Mirabilis ꝓphete viſio: ſed mirabilior eſt ꝓphete adimpletio. Quid eſt porta i domo dn̄i clauſa: niſi ꝙ Maria ſemper erit intacta? Et qd eſt homo nō trāſibit per eā: niſi ꝙ Joſeph nō cognouit eā? Et quid eſt ſolus dn̄s intrat et egredit' per eā: niſi q: ſpūſſctūs impgnauit eam? Et qd eſt clauſa erit in eternū: niſi q: Maria fuit virgo ante partū ꝛ v'go poſt partum. Dicit ergo maria. Porta facta ſum celi. Ianua facta ſum filio dei. Illi facta ſum ianua clauſa: qui poſt ſuā reſurrectionē ingreſſus eſt per oſtia clauſa per que egreſſus eſt ad ſuos crucifixores. Ad diſcipulos autē ſuos clauſo oſtio cenaculi ingreſſus eſt clauſtra: q̄ natus de ventre meo: me matrē dimiſit intactā. Adimpleuit ventrem meū diuinitate: ꝛ vterum meum nō euacuauit caſtitate. hec ille. Eſaias vero ſatis aperte. c. vij. virginitatē marie prenunciauit. Ecce inq̄t virgo cōcipiet ꝛ pariet filiū ꝛ vocabit' nomen eius emanuel. Sed iudei ꝯtra nos arguunt. Primo q: in hebreo nō dicit' virgo: ſed halma. ꝛ ſignificat puellā abſconditā ſiue ſit virgo ſiue corrupta. Secūdo q: dicit' ꝙ nomē eius vocabitur emanuel. Filius autē virginis vocatus eſt ieſus xp̄s. Et ideo aiunt iudei ꝙ hec ꝓphetia nō intelligitur de xp̄o ꝛ virgine matre: ſed de Ezechia filio regis achaz: qui poſt dictū ꝓphete natus eſt. Sed hoc impugnat Rabbi Salomon per hoc ꝙ Ezechias erat vigintiq̄nq; annoꝝ q̄ñ cepit regnare poſt Achaz patrem ſuū immediate. vt habetur. iiij. Regum. xviij. cap. Achaz regnauit tm̄ ſedecim annis. vt habetur quarti Regū. xvi. c. Ergo in principio regni Achaz anteq̄ diceret' ꝓphetia: Ezechias erat natus ꝛ erat nouē annoꝝ. Et ꝓpter hoc dicit Rabbi Salomon. ꝙ hec ꝓphetia eſt intelligenda de filio eſaie: qui acceperat vxorem iuuenculam ꝛ iam cōceperat de eo. Et q: de puero exiſtente in matris vtero neſcitur ſi ſit maſculus vel femina: ideo eſaias dabat Achaz ſignum liberationis a duobus regibus illū inuadere volentibus. ſicut pz. iiij. Regū. xvi. c. ꝙ vxor ſua grauida pareret filium maſculū. Sed vt refert Nicolaus de lira. iſta expoſitio ſtare nō pōt quia. c. ſequenti dicit' de puero illo. Et erit extenſio alarū eius implens latitudinem terre tue o emanuel. Et loquit' de terra regni iudee cuius nunq̄ fuit dn̄s eſaias. Et ꝓpterea ad litteram intelligitur de xp̄o qui dominatur iudee ꝛ omnibus que ſunt in celo et in terra. Ad primū vero obiectum dicit Nicolaus de lira. ꝙ halma i hebreo ſignificat abſconditam: ita ꝙ nō dubitatur de integritate illius. Et ſcribitur per h. Et nō inueniuntur niſi tres ita deſcripte. Prima eſt Rebecca de qua Geneſis. xxiiij. c. dicitur puella decora nimis. Sequitur. Puella que egredietur. in hebreo ponitur Halma que egredietur. Secunda fuit Maria ſoror moyſi. de qua dicitur Exodi. ij. c. Iuit puella. in hebreo ponitur halma. Iuit halma. Et iſte due fuerūt virgines puriſſime quando fuerunt ſic nominate. Tertia ergo fuit virgo Maria in hac prophetia. Quare halma virginem ſignificat. Ad illud vero quod adducebatur de nomine emanuel: reſpondent doctores vt etiam tactū eſt in ſermone de circunciſione. ꝙ duplex eſt nomen. ſcz nature vt homo. ꝛ impoſitionis vt petrus ꝛ Antonius. Emanuel itaq; eſt nomen nature. ieſus vero nomen impoſitiōis. Secundū dubium aperiēdum. vtrum virginitas Marie fuit voto cōfirmata. Ad quod rn̄det Ric. in. iiij. diſ. xxx. Et Tho. iij. pte. q. xxviij. ꝙ cū perfectiōis opera magis ſint laudabilia ſi ex voto fiant q̄ ſine voto. virginitas aūt in matre dei ꝑcipue debuit pollere: ideo ꝯueniens fuit vt virginitas eius eſſet ex voto deo cōſecrata. Ueruntm̄ q: tpe legis oportebat generationi inſiſtere tā mulieres q̄ viros. q: ſm carnis originē cultus dei augebat' anteq̄ ex illo populo xp̄s naſceret'. Mater dei nō creditur anteq̄ deſponſaretur Joſeph abſolute virginitatem vouiſſe: licet eam in deſiderio ha-

buiſſet. Super hoc tamen volūtatē ſuam di⸗
uino cōmiſit arbitrio. Poſtmodū vero acce⸗
pto ſponſo ſm ꝙ mores illiꝰ tēporis exigebāt
ſimul cū eo votum virginitatis emiſit. Volu
it vō deſponſari ex familiari inſtinctu ſpūſcti
cōfidens de diuino auxilio ꝙ nunq̄ ad copu
lam carnalē peruenirent. Confirmant̄ iſta ꝑ
magiſtrū ſenten. in iiij. di. xxx. ⁊ etiā per illud
quod ſcribit̄. xxvij. q̄ōe. ij. c. ſufficiat. §. Beata
Maria. Landulfus tñ dicit in ſuo. iiij. ꝙ poſ⸗
ſibile fuit virginē expreſſe vouiſſe anteq̄ de⸗
ſpōſaret̄: ⁊ nihilominꝰ cū vō voto virginita
tis potuit ꝯtrahere. Nā matrimoniū eſt con⸗
ſenſus in carnalē copulā altero coniugū perē
te. Si ergo cōſtaret per reuelationē ipſi femi
ne ꝙ nunq̄ vir ab ea debitū peteret: cum vō
voto virginitatis poſſet ſtare verū matrimo
niū: quia nunq̄ carnalis copula ſequeretur.
Et ita fuit in propoſito: quia virgini glorioſe
fuit reuelatū ꝙ nunq̄ ioſeph peteret ab ea de
bitum: ⁊ forte etiā ipſi ioſeph: cū dicatur a nō
nullis ꝙ ipſe inſuper ex inſtinctu ſpiritusſan⸗
cti virginitatē vouerat. Non obſtante autem
tali voto inter mariā ⁊ Joſeph verū fuit ma
trimoniū: vt refert magiſter ſniaꝝ. Et xxvij.
q. ij. c. inſtitutū. Nam vt inquit Ric. ⁊ ſan
ctus Tho. duplex eſt perfectio rei. prima ſcꝫ ⁊
ſcd̄a. Prima in ip̄a rei forma conſiſtit ex qua
ſpeciē ſortit̄. Scd̄a cōſiſtit in operatione rei
per quā res aliqualiter ſuum finem attingit.
Forma autē matrimonij conſiſtit in quadam
indiuiſibili cōiunctione animoꝝ per quā vnꝰ
cōiugū indiuiſibiliter alteri fidē ſeruare tene
tur. Finis autem matrimonij eſt proles gene
randa ⁊ educāda. Ad quorū primū peruenit̄
ꝑ concubitū coniugalē. Ad ſecundū per alia
opera viri ⁊ vxoris qui ſibijnuicē obſequunt̄
ad prolē nutriendā. Sic ergo q̄tum ad pri⸗
mā perfectionē omnino verū fuit matrimo⸗
niū vginis matris dei ⁊ Joſeph: quia vterq̄
conſenſit in copulā coniugalē: nō autē expreſ
ſe in copulā carnalem: niſi ſub cōditione ſi deo
placeret. Vñ ⁊ angelus vocat mariā coniugē
dicens. Noli timere accipere mariā cōiugem
tuā. Quod exponēs Aug. in li. de nuptijs ⁊ cō
cupiſcētia dicit. Cōiunx vocatur ex prima de
ſponſatiōis fide: quā concubitu nec cognoue
rat nec fuerat cognituruꝰ. Quātū vō ad ſcd̄aꝫ
ꝑfectionē q̄ ē ꝑ actū mrīmonij h̄ ſi referat̄ ad
carnalē ꝯcubitū ꝑ quē ꝓles gñat̄: nō fuit iſtō
mrīmoniū ꝯſūmatū. Hūit tñ illud mrīmoniū
etiā ſecundā ꝑfectionē q̄tum ad prolis edu
catione. Unde Augu. dicit in li. de nuptijs et

concupiſcētia. Omne nuptiarū bonū impletū
eſt in illis parētibus xp̄i proles: fides: ſacra
mentum. Prolē cognoſcimus ipſum dñm ie
ſum. Fidē quia nullū adulteriū. Sacramētuꝫ
quia nullū diuortiū. ſolus ibi nuptialis cōcu
bitus nō fuit. Et ſi quis obijceret ꝯtra iſta
q2 Hiero. ꝯtra heluidiū ait. Joſeph Marie cu
ſtos fuit potius q̄ maritus. Dicendū ꝙ Hie
ro. accipit maritū ab actu matrimonij ꝯſum
mati. Sil'r intelligēda ſunt vba Hieronymi
in Mattheum. vbi ait. Cū virū audieris ſu⸗
ſpitio tibi ne ſubeat nuptiaruꝫ; ſed recordare
cōſuetudinis ſcripturarum qua ſponſi viri et
ſponſe vocant̄ vxores: qd̄ Hieronymus vo⸗
cat nuptias nuptialē concubituꝫ. Omnia
predicta facile teneri poſſunt: ⁊ ꝙ virgo vel
anteq̄ cum Joſeph ꝯtraheret: vel poſtq̄ con⸗
traxit ex dei reuelatiōe virginitatē vouiſſet.
Et ꝙ Joſeph illuminatus a deo qui elegit cū
tante virginis ſponſuꝫ ⁊ ſui filij alumnū virgi
nitatē voto fuerit cōplexus: cū perpēdimus ip
ſius vginis benedicte mores ⁊ actus diuini⸗
tus regulatos. In quadā tamē hiſtoria ſic ha
bet̄ ꝙ beata virgo completo ablactatiōis triē
nio: ad templuꝫ dñi a parentibus fuit ꝑdu⸗
cta: vbi remāſit cū alijs virginibus ⁊ puellis
in omī ſctītate ſeruiēs altiſſimo deo. viſitabat̄
q̄ ab angelis frequētius ⁊ ſpūalibus ꝯſolatio
nibꝰ replebat̄. Quartodecimo vō etatis ſue
anno pōtifex publice denūciauit: vt vgines
que erant in templo ⁊ etatis tēpus impleſſēt:
domū reuerterent̄ vt mrīmonia ꝯtraherent.
Cuius mādato cū cetere paruiſſent: ſola vir⸗
go maria hoc ſe facere nō poſſe rñdit. Tuꝫ q2
parētes ſui eam dñi ſeruitio mācipaſſent: tuꝫ
q2 virginitatē ſuā dño ipſa vouiſſet. Tunc an
xiatus pontifex pro nouitate rei iminente fe⸗
ſtiuitate iudeoꝝ ſenioribus cōuocatis: oīum
vna hec fuit ſnīa vt dñi cōſiliū quereret̄. Cuꝫ
aūt orationi inſiſterēt ⁊ pontifex ad cōſulen⸗
dū dñm acceſſiſſet mox de loco oratorij cūctis
audiētibus vox inſonuit: vt quicunq̄ de do⸗
mo Dauid nuptijs habiles coniugati non eſ⸗
ſent: ſinguli virgas ad altare deferrent: et cu⸗
iuſcunq̄ virgula germinaret et in cacumine
eius ſpiritusſanctus in columbe ſpecie conſe⸗
deret: ipſe proculdubio eſſet cui virgo deſpon
ſari deberet. Erat inter ceteros Joſeph de do
mo Dauid: cui cum incongruum videretur
ſi vir iam prouecte etatis tam teneram virgi
nem duceret in vxorem: ceteris virgas ſuas
afferentibus: ſolus ipſe virgā nō attulit. Un
de cum nihil diuine voci conſonū appareret,

pontifex iterato dñm conſulendum putauit.
Qui rñdit ꝙ ſolus ille virgā ſuam nō attulit
cui vgo deſponſari debebat. Inductus itaq̄
ioſeph vt virgā ſuā ferret: cū hoc feciſſet ilico
germinauit: ⁊ in eius cacumine columba ꝯſe
dit: quare ſibi deſpōſata fuit vgo. Qui i ſuaꝫ
ciuitatem bethleem ꝓfectus neceſſaria nup⸗
tijs ꝓuidebat. Uirgo aūt maria ad domū pa
rentū in nazareth reuerſa eſt. Ubi in diebus
illis angelus gabriel ei oranti apparuit: ⁊ de
ea naſciturū dei filiū nūciauit. hec i legēda na
tiuitatis vginis. Tertiū dubiū fuit vtrū vir
ginitas marie fuit ſemꝑ obſeruata. Ad quod
nequam heluidius hereticus ore ſacrilego ⁊
blaſphemo auſus eſt dicere. ꝙ poſt partū nō
manſit vgo lꝫ fuerit vgo ante partū ⁊ in ptu
Sumpſit aūt occaſionē erroris: quia male i⸗
tellexit ſcripturas. Nam in p̄mo ca. matthei
ſcribit̄ de ioſeph. Non cognoſcebat eā donec
peperit filiū ſuū p̄mogenitū. Arguit heluidi
us ⁊ dicit. Hoc aduerbiū donec cōſueuit det̄
minatum tp̄s ſignificare. Quo completo fiet
id quod vſq̄ ad illō tempus nō fiebat. vbum
aūt cognoſcendi ibi ad coitum refert̄: ſicut ⁊
Geñ. iiij. dr̄. ꝙ adam cognouit vxorē ſuaꝫ. g̃
poſt partū beata vgo fuit a Joſeph cognita.
Inſuꝑ ⁊ ieſus noiat̄ p̄mogenitus. ergo habu
it fratres ſubſequētes. Et hoc confirmatur
quia Joh. ij. dr̄. Deſcendit in capharnaū ipſe
ſcꝫ xp̄s ⁊ mater ⁊ fratres eius. Pro cōfuſio⸗
ne heluidij ⁊ veritatis defenſione notandum
ꝓ illo verbo cognoſcebat. ꝙ quidā dixerunt
hoc non eſſe intelligendū de cognitione car⸗
nis ſed de cognitione noticie. Dicit eñ Chry
ſoſtomus ꝙ nō cognouit eam ioſeph anteq̄
pareret cuius fuerit dignitatis. Sed poſtq̄
pepit tūc cognuit eā: q2 ꝑ ipſiꝰ ꝓlē ſpālior ⁊ di
gnior fcā fuerit q̄ totꝰ mūdꝰ q2 quē totꝰ mūdꝰ
capere non poterat in anguſto vtero ſuo ſola
ſuſcepit. Quidā aūt hanc cognitionē referūt
ad noticiam viſus. Sicut eñ moyſi cum dño
colloquētſ glorificata eſt facies vt ñ poſſent i
eum intēdere filij iſrl̄. ſic maria claritate vir⸗
tutis altiſſimi obumbrata cognoſci nō pote⸗
rat a ioſeph donec pareret. Poſt partū vō a
ioſeph agnita inuenit̄ ſpecie faciei nō libidi⸗
nis tactu. Hiero. aūt concedit hoc eſſe intelli
gendū de cognitione coitus. Sed dicit ꝙ vſ⸗
q̄ vel donec in ſcripturis q̄nādoq̄ ſignificat
certuꝫ tempus. ſm illud ad Gal. iij. Propter
tranſgreſſionē lex poſita eſt donec veniit ſemē
cui ꝓmiſerat. Quādoq̄ vō ſignificat infinitū
tempus ſm illud. donec ponā inimicos tuos

ponit̄ ibi donec ꝓ ſemꝑ. Et ſm hunc moduꝫ
loquendi euangeliſta oſtendit ꝙ ioſeph non
cognouit eam donec peperit. i. vſq̄ ad partū
⁊ neq̄ etiam poſt partū de eo etiam ꝙ xp̄us
dr̄ p̄mogenitus vt ait Hiero. Et ponit̄ extra
de ver. ſig. in ca. Joſeph. Non poſt quē aliꝰ ⁊ ſi
ante quē nullꝰ. Et de eo ꝙ heluidiꝰ referebat
xp̄m videlꝫ habuiſſe fratres. Hiero. ait ꝙ q̄
tuor modis in ſcriptura fratres dicuntur. ſcꝫ
natura: gente cognatione ⁊ affectu. Vñ frēs
dñi dicti ſunt: nō ſm naturā quaſi ab eadem
matre nati: ſed ſm cognationē q̄ſi cōſangui
nei eius exiſtentes. Deteſtandus itaq̄ eſt er⸗
ror pernicioſiſſimus Heluidij. vt inquit Tho
mas tertia parte queſtione. xxviij. Primo ſi⸗
cut quia derogat chriſti perfectioni: qui ſcꝫ
ſm diuinam naturam vnigenitus eſt patris
tāq̄ perfectus per omnia filius eius. ita etiā
decuit vt eſſet vnigenitus matris tanq̄ per⸗
fectiſſimū germen eius. Secūdo hic error
iniuriā facit ſpūiſancto: cuius ſacrarium fuit
vterus vginalis in quo carnē xp̄i formauit.
Unde non decebat vt de cetero violaret̄ per
commixtionē virilem Tertio derogat digni
tati ⁊ ſanctitati matris dei: que ingratiſſima
videretur ſi tanto filio cōtenta non eſſet: et ſi
virginitatē que in ea miraculoſe conſeruata
fuerit ſpōte perdere vellet per carnis concu⸗
bitum. Quarto inſuper ipſi ioſeph eſſet ad
maximam preſumptionē imputandū: ſi eam
quam reuelante angelo de ſpūſancto deū cō⸗
cepiſſe cognouerat: polluere tentaret. Quare
virginem ante partum ⁊ virginem in partu ⁊
et virginem poſt partū genitricem dei veriſſi
me predicamus. Si vero vlterius aliquis
quereret. Cur voluit chriſtus de virgine na⸗
ſci. Reſpondere poſſumus ex dictis prefati
doctoris ſancti Thome vbi ſupra. ꝙ hoc fa⸗
ctum eſt triplici de cauſa.

Primo ꝓpter dignitatē patris.
Scd̄o ꝓpter puritatē filij.
Tertio ꝓpter incarnationis finem.

Primo ꝓpter patris dignitatē obſuandā
Cum eñ xp̄s ſit verus ⁊ naturalis dei filius:
non fuit cōueniens vt aliū patrē haberet q̄
deum: ne dignitas transferret̄ in alium. Se
cundo hoc fuit cōueniens propter puritatem
filij. Ipſe nanq̄ eſt verbum dei. verbuꝫ vero
abſq̄ omni corruptione cordis concipitur: ⁊
ex corde abſq̄ corruptōne procedit. Unde vt
oſtenderet̄ ꝙ illud corpus eſſet ipſius verbi
dei: cōueniens fuit vt de incorrupto virginis
vtero naſceret̄. Tertio fuit cōueniens pro⸗

pter incarnatiõis finē. Ad hoc em̄ venit xp̄s
vt hoïes renaſcerent in filios dei: non ex vo-
luntate carnis neq̄ ex volūtate viri. i. non ex
cōſenſu mulieris ⁊ viri: ſed ex deo. i. ex dei vir-
tute nati ſunt. Vñ Aug. in libro de ſctā virgi-
nitate ait. Oportebat caput noſtrū inſigni mi-
raculo ſm corpus naſci de virgine: vt ſignifi-
caret ſua membra de virgine eccl'ia ſm ſpiri-
tum naſcitura.

De trib⁹ legis cerimonijs quas beatā vir-
go ſeruauit ex humilitate. Capl'm II

S Ecunda virtus preſtantiſſima quā
in virgine bñdicta cōtemplari debe-
mus dr̄ humilitatis. Ob illā nanq̄
ſubiecit ſe hodierna die triplici cerimonie leg.

Pr̄ia cerimonia fuit purgatiōis
Scd̄a p̄ſentatiōis.
Tertia oblatiōis.

Prima cerimonia dr̄ purgatiōis. Quadra-
geſimo nanq̄ die a natiuitate dñi venit ad tē-
plū vt ſm ↄſuetudinē legis mūdaret: cum tñ
ſub illa lege nō teneret. Ad qđ plene intel-
ligendū ponderanda ſunt ea que ſcribunt Le-
uitici. xij. vbi ſic habet in ſñia. q̄ mulier ſi ſu-
ſcepto ſemine peperiſſet maſculum: īmunda
eſſz ſeptē dieb⁹. Immūda. ſ. a ↄſortio hoīm ⁊
ab ingreſſu templi. Sed cōpletis ſeptē dieb⁹
munda quidē efficiebat quoad ↄſortiū homi-
num. Sed adhuc vſq̄ ad trigeſimūtertiū diē
quoad ingreſſum templi immunda erat. Tan-
dem cōpletis quadraginta dieb⁹: quadrage-
ſima die templū intrabat: ⁊ puerū cū mulieri-
bus offerebat. Si vero feminā peperiſſet: du-
plicabantur dies, ⁊ quoad cōſortiū hoīm: ⁊ q̄
ad ingreſſum templi. Beatiſſima vero v̄go
nullā habuit imundiciā a qua purgaret neq̄
filiū cōcepit virili ſemine: quare nec legi puri-
ficationis obligabat. Voluit tñ predictā legē
humilit adimplere. Nā vt inquit Tho. iij. par
te. q. xxxvij. Sicut plenitudo grē a xp̄o deriua-
tur in mr̄em: ita decuit vt mr̄ hūilitati filij cō-
formaret. Et ideo ſicut xp̄s lz legi nō eſſet ob-
noxius: voluit nihilomin⁹ circūciſionē aliaq̄
onera legis ſubire: ad demonſtrandū humili-
tatis ⁊ obedientie exemplū ⁊ vt approbaret
legē, ⁊ vt occaſionē ſcandali a iudeis tolleret.
Propter eaſdē rōnes voluit ⁊ mr̄em ſuā im-
plere legis obſeruantias: quib⁹ tñ nō erat ob-
noxia. Ideo Bern. ad virginē ſic deuote loqui-
tur. Vere beata virgo non habes cām: nec ti-
bi opus eſt purificatiōe: ſꝫ nūqđ filio tuo op⁹
erat circūciſiōe? Eſto int̄ mulieres tanq̄ vna
illarū, nā ⁊ fili⁹ tu⁹ ſic eſt in medio puerorū.
hec Bern. Scđa cerimonia legis cui ſe vir-
go ſctā ſubiecit: dr̄ p̄ſentatōis. Ut em̄ ſcribit,
Exodi. xiij. Locut⁹ eſt dñs ad moyſen dicēs.
Sanctifica mihi omne primogenitū qđ apit
vuluā in filijs iſrael. Ubi ſciendū q̄ de prole
nata duplex preceptū tradebat in lege. Unū
quidē gñale quantū ad oēs. vt. ſ. cōpletis die-
bus purificatōis mr̄is: offerret ſacrificiū p̄ fi-
lio ſiue p̄ filia. vt habet Leuit. xij. Et hoc qui-
dem ſacrificiū erat ad expiationē peccati: in
quo ples erat cōcepta ⁊ nata. ⁊ etiā ad conſe-
crationē quandā ipius. q2 tūc primo preſen-
tabatur in templo. Et ideo aliquid offerebat
in holocauſtū: aliquid p̄ peccato. Aliud erat p̄-
ceptū ſpeciale de p̄mogenitis tā in hoīb⁹ q̄ in
iumentis. Sibi em̄ dñs deputauerat omē pri-
mogenitū in iſrael, p̄ eo q̄ ad liberationē po-
puli iſrael pcuſſerat p̄mogenita egypti ab ho-
mine vſq̄ ad pecus: p̄mogenitis filioꝝ iſrael
reſeruatis. Et q2 xp̄us fuit p̄mogenit⁹ marie
virginis mr̄is: vtrūq̄ fuit factū circa eū. Pri-
mo quātū ad id qđ erat ſpeciale: ⁊ ptinet ad
p̄mogenitos. Ob qđ dicit Lucas. Tulere illū
in hierl'm vt ſiſterent eū. i. offerrent dño, q2
omē maſculinū adaperiens vuluā. i. p̄mo na-
ſcens ſm Nico. de lira. cuiuſmodi erant p̄mo-
geniti: ſanctū dño vocabit. Scđo factum fuit
circa xp̄m id qđ cōiter pertinet ad oēs. Et h̄
notat cū dicit. Et vt darent hoſtiā ſm q̄ di-
ctū erat in lege dñi: par turturū aut duos pul-
los colūbarū. Quia vero dicit. Omne maſculi-
nū adaperiens vuluā: pz q̄ loquit de maſculo
cōcepto ⁊ nato per apertionē clauſtri virgina-
lis. qđ non habuit locū in beata virgine. que
virgo permanſit in cōceptu ⁊ partu: ſed hanc
legē ex humilitate voluit obſeruare. Tertia
cerimonia cui ſe virgo ſubiecit: dr̄ oblatiōis.
Nā obtulere ipā ⁊ ioſeph p̄ dño par turturū
aut duos pullos colūbarū. Hec erat oblatio
pauperū: ſed agn⁹ oblatio diuitū. Uerūtamē
tres difficultates hic oriunt.

Prima an ↄueniens fuit aliqđ offerre deo.
Secunda quare oblatio fiebat de aliquib⁹
determinate nō de oīb⁹
Tertia quare aïalia offerebant occiſa.

Pro prima difficultate poſſet quis argue-
re iſto modo. Nihil eſt offerendū alicui quod
ſuū eſt ⁊ ipē non indiget. Sed dei erant oīa
que in ſacrificijs offerebātur ⁊ illis non indi-
gebat, quia ad vſum hoïs illa deputauerat.
ergo non erant deo offerenda. Confirmatur
iſta per dauid in pſ. dī. Dñi eſt terra ⁊ pleni-
tudo eius: orbis terrarū ⁊ vniuerſi qui habi-

tant in eo. Et iterū. Sacrificiū ⁊ oblationē no-
luiſti. Et in alio pſalmo inducit loquentē deū.
Nūquid manducabo carnes tauroꝝ aut ſan-
guinē hircoꝝ potabo. In contrariū aūt eſt
illud quod ponitur Leuit. i. vbi dixit de⁹. Ob-
lata oīa adolebit ſacerdos ſuper altare in ho-
locauſtū ⁊ odorē ſuauiſſimū dño. Et propter
ea ſanctus Tho. i. ij. q. cij. dicit q̄ deus voluit
ſibi offerri ſacrificia triplici rōne.

Primo p̄pter mentis ordinationē.
Scđo p̄pter idolatrie excuſationē.
Tertio p̄pter figurationē.

Primo voluit deus ſibi offerri ſacrificia p̄-
pter mentis ordinationē. Ad hāc pertinet vt
oīa que quis habet recognoſcat a deo. vt dici-
tur. xvi. q. i. in. c. reuertimini, ⁊ ordinet in deū
tanq̄ in vltimū finē. Et hoc repreſentabatur
in oblationibus ⁊ ſacrificijs. Hinc eſt q̄ Da-
uid vt ſcribitur. i. Paral. c. xxix. dicebat. Tua
ſunt omia ⁊ que de manu tua accepimus dedi-
mus tibi. Secundo voluit deus offerri ſibi
ſacrificia p̄pter idoloꝝ excuſationē. vt per ho-
norem qui reddebatur deo retraheretur popu-
lus a cultu idolorū. Nā precepta de ſacrificijs
non fuerūt data populo iudeoꝝ: niſi poſtq̄ de-
clinauit ad idolatriā adorando vitulū confla-
tilem. Tertia ratio fuit propter figuratio-
nem. Futurus nanq̄ erat xp̄us qui ſe offerre
pro hoīm ſalute debebat. Ideo oblationes ve-
teris legis xp̄m figurabant. de quo ſic inquit
aplus ad Eph. v. Tradidit ſemetipm pro no-
bis oblationē ⁊ hoſtiā deo in odorē ſuauitat.
Et ad Heb. x. Xp̄us vnā ſemel pro peccatis
hoſtiā obtulit in ſempiternū. Concludimus
ergo q̄ lz dei ſint omnia quibus nec indiget:
oblationes tamen ſibi fieri voluit propter ho-
minū vtilitatē rōnibus predictis. Secun-
da difficultas erat quare oblatio fiebat deo de
aliquibus determinate ⁊ non de omnibus. Nā
de generibus animaliū quadrupedū offerebā-
tur boues: oues: ⁊ capre. Et de auib⁹ turtur ⁊
columba. Et in mundatione leproſi de paſſeri-
bus. Quare non offerebantur piſces: aquile:
leones: ⁊ ſimilia? Et reſpondet Tho. vbi. ſ. q̄
hoc fiebat propter tria.

Propt̄ cōem habilitatē.
Propt̄ mūdiciā ⁊ puritatē
Propt̄ oblatiōis ſingularitatē.

Primo hoc fiebat propter cōem habilitatē
quia illa que offerebantur facile haberi pote-
rant a cōmunitate hoīm: non ſic leones: aqui-
le: vel piſces. Secundo hoc fiebat propter
mundiciā ⁊ puritatē: quia illa animalia mun-
dum habent nutrimentum. ſicut dicit Rabbi
moyſes: nō ſic gallina ⁊ porcus. Tertia rō
erat propter oblationis ſingularitatē, vt eſſz
ſingularis oblatio que fiebat deo: differēs ab
oblatione que fiebat idolis. Et q2 egyptij co-
lebant oues ⁊ venerabantur hircos: eo q̄ de-
mones in illa forma eis apparebant. Boues
vero habebāt inter res ſacras ob reuerentiā
yſis quā deā habebāt. Hec fuit ſoror foronei
que nauigans in egyptū: multa egyptios de
agricultura docuit. Idcirco offerebantur deo
oues: hirci: capre: ⁊ boues. Inſuper vt ait rab-
bi moyſes. In columbis meliores ſunt pulli: ⁊
in turturibus meliores ſunt maiores. Ter-
tia difficultas erat: quare animalia offerebā-
tur occiſa. Ad quod dicit ſanctus Tho. q̄ hoc
fiebat triplici rōne. Primo p̄pter conforma-
tionē: quia ſic veniūt in vſum hoīm. Secū-
do p̄pter ſignificationē: quia ſignificabāt oc-
ciſionem quā peccator meretur: ⁊ deus miſeri-
cors propter humilitatē ⁊ reuerentiā ſibi fa-
ctā tolerat illū ⁊ propter pñiam indulget ſi-
bi. Tertio ſic fiebat propter figurationem
xp̄i: qui occiſus debebat imolari. His ergo
dimiſſis redeamus ad oblationē factā p̄ xp̄o
Nā lz ex paupertatis amore pauperū oblatio-
nem elegerit: tamen vt inq̄t Tho. iij. parte. q.
xxxvij. Turtures ⁊ columbi figure congruūt.
Nā turtur quia eſt auis loquax: predicationē
⁊ cōfeſſionē fidei ſignificat. quia vero eſt ani-
mal caſtum ſignificat caſtitatē. quia vero eſt
animal ſolitariū ſignificat contemplationem
Colūba vero eſt animal manſuetū ⁊ ſimplex:
ideo manſuetudinē ⁊ ſimplicitatē ſignificat.

De liberalitate virginis que manifeſtatur
in diſpenſatione munerū ⁊ cōceſſione filij: ⁊ at-
q̄ in omnes eā inuocantes beniuola conde-
ſcenſione. Capl'm III.

T Ertia virtus principalis quā in vir-
gine beatiſſima contemplari debe-
mus dicitur liberalitatis. quā depre-
hendere poſſumus maxime p̄pter tria.

Primo ppt̄ munerū diſpenſationē
Scđo ppt̄ filij ↄceſſionē
Tertio ppt̄ beniuolā cōdeſcenſionē.

Primo poſſumus deprehendere liberalita-
tem virginis benedicte p̄pter munerū diſpē-
ſationē. Nā vt ſcribit Mattheus. c. ij. Magi
obtulerunt xp̄o munera precioſa: aurū thus
⁊ myrrham. verūtamen vt pie creditur: oīa
pauperibus diſpenſauit. Neq̄ putandū eſt q̄
tres reges vilia dona regi regū porrexiſſent:
lz aliq̄ h̄ velint aſſerere: q̄ dicūt talia fuiſſe fa-

pter incarnatiōis finē. Ad hoc em̄ venit xp̄s vt hoīes renaſcerent in filios dei: non ex voluntate carnis neq̃ ex volūtate viri. i. non ex cōſenſu mulieris ⁊ viri: ſed ex deo. i. ex dei virtute nati ſunt. Vñ Aug. in libro de ſctā virginitate ait. Oportebat caput noſtrū inſigni miraculo ſm̄ corpus naſci de virgine: vt ſignificaret ſua membra de virgine eccl'ia ſm̄ ſpiritum naſcitura.

De trib⁹ legis cerimonijs quas beata virgo ſeruauit ex humilitate. Capl'm II

Ecunda virtus preſtantiſſima quā in virgine bñdicta cōtemplari debemus: dr̄ humilitatis. Ob illā nanq̃ ſubiecit ſe hodierna die triplici cerimonie legi.

Pria cerimonia fuit purgatiōis
Scda p̄ſentatiōis.
Tertia oblatiōis.

Prima cerimonia dr̄ purgatiōis. Quadrageſimo nanq̃ die a natiuitate dñi venit ad tēplū vt ſm̄ ꝯſuetudinē legis mūdaret: cum tñ ſub illa lege nō teneret. Ad qḋ plene intelligendū ponderanda ſunt ea que ſcribunt Leuitici. xij. vbi ſic habet in ſnia. ꝙ mulier ſi ſuſcepto ſemine peperiſſet maſculum: immunda eſſz ſeptē dieb⁹. Immūda. ſ. a ꝯſortio hoim ⁊ ab ingreſſu templi. Sed cōpletis ſeptē dieb⁹ munda quidē efficiebat quoad ꝯſortiū hominum. Sed adhuc vſq̃ ad trigeſimūtertiū diē quoad ingreſſum templi imunda erat. Tandem cōpletis quadraginta dieb⁹: quadrageſima die templū intrabat: ⁊ puerū cū mulieribus offerebat. Si vero feminā peperiſſet: duplicabantur dies. ⁊ quoad cōſortiū hoim: ⁊ q̄ ad ingreſſum templi. Beatiſſima vero v̄go nullā habuit imundiciā a qua purgaret neq̃ filiū cōcepit virili ſemine: quare nec legi purificationis obligabat. Voluit tñ predictā legē humilit' adimplere. Nā vt inquit Tho. iij. parte. q. xxxvij. Sicut plenitudo gr̄e a xp̄o deriuatur in mr̄em: ita decuit vt mr̄ hūilitati filij cōformaret. Et ideo ſicut xp̄s lz legi nō eſſet obnoxius: voluit nihilomin⁹ circūciſiōnē aliaq̃ onera legis ſubire: ad demonſtrandū humilitatis ⁊ obedientie exemplū ⁊ vt approbaret legē. ⁊ vt occaſionē ſcandali a iudeis tolleret. Propter eaſdē rōnes voluit ⁊ mr̄em ſuā implere legis obſeruantias: quib⁹ tñ nō erat obnoxia. Ideo Bern. ad virginē ſic deuote loquitur. Vere beata virgo non habes cām: nec tibi opus eſt purificatiōe: ſ nūqd filio tuo op⁹ erat circūciſiōe? Eſto int' mulieres tanq̄ vna illarū. nā ⁊ fili⁹ tu⁹ ſic eſt in medio puerorū. hec Bern.

Scda cerimonia legis cui ſe virgo ſctā ſubiecit: dr̄ p̄ſentatōis. Ut em̄ ſcribit. Exodi. xiij. Locut⁹ eſt dñs ad moyſen dicēs. Sanctifica mihi omne primogenitū qḋ aperit vuluā in filijs iſrael. Ubi ſciendū ꝙ de prole nata duplex preceptū tradebat in lege. Unū quidē gñale quantū ad oēs. vt. ſ. cōpletis diebus purificatōis mr̄is: offerret ſacrificiū ꝓ filio ſiue ꝓ filia. vt habet Leuit. xij. Et hoc quidem ſacrificiū erat ad expiationē peccati: in quo ꝓles erat cōcepta ⁊ nata. ⁊ etiā ad conſecrationē quandā ipius. q2 tūc primo preſentabatur in templo. Et ideo aliquid offerebat in holocauſtū: aliquid ꝓ peccato. Aliud erat p̄ceptū ſpeciale de p̄mogenitis tā in hoīb⁹ q̄ȝ in iumentis. Sibi em̄ dñs deputauerat oīe primogenitū in iſrael. ꝓ eo ꝙ ad liberationē populi iſrael ꝑcuſſerat p̄mogenita egypti ab homine vſq̃ ad pecus: p̄mogenitis filioꝝ iſrael reſeruatis. Et q2 xp̄us fuit p̄mogenit⁹ marie virginis mr̄is: vtrūq̃ fuit factū circa eū. Primo quātū ad id qḋ erat ſpeciale: ⁊ ꝑtinet ad p̄mogenitos. Ob qḋ dicit Lucas. Tulere illū in hierl'm vt ſiſterent eū. i. offerrent dño. q2 oīe maſculinū adaperiens vuluā. i. p̄mo naſcens ſm̄ Nico. de lira. cuiuſmodi erant p̄mogeniti: ſanctū dño vocabit. Scdo factum fuit circa xp̄m id qḋ cōiter ꝑtinet ad oēs. Et h̄ notat cū dicit. Et vt darent hoſtiā ſm̄ ꝙ dictū erat in lege dñi: par turturū aut duos pullos colūbarū. Quia vero dicit. Oīe maſculinū adaperiens vuluā: pȝ ꝙ loquit' de maſculo cōcepto ⁊ nato per apertionē clauſtri virginalis. qḋ non habuit locū in beata virgine. que virgo ꝑmanſit in cōceptu ⁊ partu: ſed hanc legē ex humilitate voluit obſeruare.

Tertia cerimonia cui ſe virgo ſubiecit: dr̄ oblatiōis. Nā obtulere ipa ⁊ ioſeph ꝓ dño par turturū aut duos pullos colūbarū. Hec erat oblatio pauperū: ſed agn⁹ oblatio diuitū. Verūtamē tres difficultates hic oriunt.

Prima an ꝯueniens fuit aliqḋ offerre deo.
Secunda quare oblatio fiebat de aliquib⁹ determinate nō de oīb⁹
Tertia quare aīalia offerebant occiſa.

Pro prima difficultate poſſet quis arguere iſto modo. Nihil eſt offerendū alicui quod ſuū eſt ⁊ ipe non indiget. Sed dei erant oīa que in ſacrificijs offerebātur ⁊ illis non indigebat. quia ad vſum hoīs illa deputauerat. ergo non erant deo offerenda. Confirmātur iſta per dauid in pš. di. Dñi eſt terra ⁊ plenitudo eius: orbis terrarū ⁊ vniu'ſi q̄ habitant in eo. Et iterū. Sacrificiū ⁊ oblationē noluiſti. Et in alio pſalmo inducit loquentē deū. Nūquid manducabo carnes tauroꝝ aut ſanguinē hircoꝝ potabo. In contrariū aūt eſt illud quod ponitur Leuit. i. vbi dixit de⁹. Oblata oīa adolebit ſacerdos ſuper altare in holocauſtū ⁊ odorē ſuauiſſimū dño. Et propter ea ſanctus Tho. i. ij. q. cij. dicit ꝙ deus voluit ſibi offerri ſacrificia triplici rōne.

Primo ꝓpter mentis ordinationē.
Scdo ꝓpter idolatrie excuſationē.
Tertio ꝓpter figurationē.

Primo voluit deus ſibi offerri ſacrificia ꝓpter mentis ordinationē. Ad hāc pertinet vt oīa que quis habet recognoſcat a deo. vt dicitur. xvi. q. i. in. c. reuertimini. ⁊ ordinet in deū tanq̄ in vltimū finē. Et hoc repreſentabatur in oblationibus ⁊ ſacrificijs. Hinc eſt ꝙ Dauid vt ſcribitur. i. Paral'. c. xxix. dicebat. Tua ſunt omia ⁊ que de manu tua accepimus dedimus tibi. Secundo voluit deus offerri ſibi ſacrificia ꝓpter idoloꝝ excuſationē. vt per honorem qui reddebatur deo retraheretur populus a cultu idolorū. Nā p̄cepta de ſacrificijs non fuerūt data populo iudeoꝝ: niſi poſtq̄ declinauit ad idolatriā adorando vitulū conflatilem. Tertia ratio fuit propter figurationem. Futurus nanq̃ erat xp̄us qui ſe offerre pro hoim ſalute debebat. Ideo oblationes veteris legis xp̄m figurabant. de quo ſic inquit aplus ad Eph̄. v. Tradidit ſemetipm̄ pro nobis oblationē ⁊ hoſtiā deo in odorē ſuauitat'. Et ad Heb. x. Xp̄us vnā ſemel pro peccatis hoſtiā obtulit in ſempiternū. Concludimus ergo ꝙ lz dei ſint omnia quibus nec indiget: oblationes tamen ſibi fieri voluit propter hominū vtilitatē rōnibus predictis. Secunda difficultas erat quare oblatio fiebat deo de aliquibus determinate ⁊ non de omnibus. Nā de generibus animaliū quadrupedū offerebātur boues: oues: ⁊ capre. Et de auib⁹ turtur ⁊ columba. Et in mundatione leproſi de paſſeribus. Quare non offerebantur piſces: aquile: leones: ⁊ ſimilia? Et reſpondet Tho. vbi. ſ. ꝙ hoc fiebat propter tria.

Propt' cōem habilitatē.
Propt' mūdiciā ⁊ puritatē
Propt' oblatiōis ſingularitatē.

Primo hoc fiebat propter cōem habilitatē quia illa que offerebantur facile haberi poterant a cōmunitate hoim: non ſic leones: aquile: vel piſces. Secundo hoc fiebat propter mundiciā ⁊ puritatē: quia illa animalia mundum habent nutrimentum. ſicut dicit Rabbi moyſes: nō ſic gallina ⁊ porcus. Tertia rō erat propter oblationis ſingularitatē. vt eſſz ſingularis oblatio que fiebat deo: differēs ab oblatione que fiebat idolis. Et q2 egyptij colebant oues ⁊ venerabantur hircos: eo ꝙ demones in illa forma eis apparebant. Boues vero habebāt inter res ſacras ob reuerentiā yſis quā deā habebāt. Hec fuit ſoror foronei que nauigans in egyptū: multa egyptios de agricultura docuit. Idcirco offerebantur deo oues: hirci: capre: ⁊ boues. Inſuper vt ait rabbi moyſes. In columbis meliores ſunt pulli: in turturibus meliores ſunt maiores. Tertia difficultas erat: quare animalia offerebātur occiſa. Ad quod dicit ſanctus Tho. ꝙ hoc fiebat triplici rōne. Primo ꝓpter conformationē: quia ſic veniūt in vſum hoim. Secūdo ꝓpter ſignificationē: quia ſignificabāt occiſionem quā peccator meretur: ⁊ deus miſericors propter humilitatē ⁊ reuerentiā ſibi factā tolerat illū ⁊ propter pniam indulget ſibi. Tertio ſic fiebat propter figurationem xp̄i: qui occiſus debebat imolari. His ergo dimiſſis redeamus ad oblationē factā ꝓ xp̄o Nā lz ex paupertatis amore pauperū oblationem elegerit: tamen vt inqt Tho. iij. parte. q. xxxvij. Turtures ⁊ columbi figure congruūt. Nā turtur quia eſt auis loquax: predicationē ⁊ cōfeſſionē fidei ſignificat. quia vero eſt animal caſtum ſignificat caſtitatē. quia vero eſt animal ſolitariū ſignificat contemplationem Colūba vero eſt animal manſuetū ⁊ ſimplex: ideo manſuetudinē ⁊ ſimplicitatē ſignificat.

De liberalitate virginis que manifeſtatur in diſpenſatione munerū ⁊ cōceſſione filij: atq̃ in omnes eā inuocantes beniuola condeſcenſione. Capl'm III.

Ertia virtus principalis quā in virgine beatiſſima contemplari debemus dicitur liberalitatis. quā deprehendere poſſumus maxime ꝓpter tria.

Primo ꝓpt' munerū diſpenſationē
Scdo ꝓpt' filij ꝯceſſionē
Tertio ꝓpt' beniuolā cōdeſcenſionē.

Primo poſſumus deprehendere liberalitatem virginis benedicte ꝓpter munerū diſpēſationē. Nā vt ſcribit Mattheus. c. ij. Magi obtulerunt xp̄o munera precioſa: aurū thus ⁊ myrrham. verūtamen vt pie creditur: oīa pauperibus diſpenſauit. Neq̃ putandū eſt ꝙ tres reges vilia dona regi regū porrexiſſent: lz aliq̄ h̄ velint aſſerere: q̄ dicūt talia fuiſſe fa

cta ꝑpter myſticam ſignificationē. Alij vero cōſentientes opinioni eoꝝ qui dicūt magna auri pondera fuiſſe xp̄o donata: fingunt ỽginem illa reſeruaſſe ꝑ peregrinatiõe in egypto Sed reuera quod ꝑus diximus magis e veriſimile atqꝫ credibile ỽginē ſcꝫ illā piiſſimā cuncta paupibus diſtribuiſſe. Scḋo poſſumus deꝑhendere ỽginis liberalitatē ꝑpter filij ſui gratioſam conceſſionē: quando videlicet conceſſit eū ſimeoni ſancto: qui accepit illū in vlnas ſuas. De hoc ſic refert Lucas. Et ecce homo erat in hierl̄m cui nomē ſimeō Et homo iſte iuſtus ⁊ timoratus expectās cōſolationē iſrael: ⁊ ſpūſſanct⁹ erat in eo. Scḋꝫ Nico. de lira. hoc intelligit q̄tum ad grē plenitudinem: quia nō ſolum habuit grām iuſtificantē ꝓut habet cōmuniter a iuſtis: ſꝫ etiā q̄tum ad illuminationes diuinas ⁊ conſolationes ſpeciales. Ideo ſubdit. Et reſponſum acceperat a ſpūſancto: ſcꝫ in orōnibus ſuis deuotis non viſurum ſe mortē niſi videret xp̄ꝫ domini. Tunc eñ erat opinio cōis apud itelligentes ꝙ imminebat aduētus xp̄i ſm̄ ſigna a patriarchis ⁊ ꝓphetis data. Et ideo ſimeō de hoc deum feruētius orabat: ⁊ in oratione reſponſum accepit ꝙ xp̄m natum videret anq̄ vitam p̄ſitem finiret. Et venit in ſpū in templum. i. per reuelationē ſpūſſancti: vt videret xp̄m ſicut erat ei ꝓmiſſum. Et cum induceret puerum ieſum ad faciendū ſꝫ que ꝓdicta ſunt ſm̄ legem. Et ip̄e accepit eum in vlnas ſuas cum maximo cordis gaudio. ſm̄ ꝙ dr̄ Prouerbioꝝ. xiij. Deſideriū ſi compleatur delectat animam. Intueamur ſimeonē a virgine filium expoſcentē. conſideremuſqꝫ ꝙ blande ꝙ benigne ꝙue liberaliſſime mater illa illū ſibi conſignauit. O ſimeon accepiſti illum in vlnas tuas. id ē in brachia. Quem accepiſti? ⁊ regem regum ⁊ dn̄m dominantiū. Quē ad tuum pectus dulciter deduxiſti? filium dei et ỽginis illibate. Quem aſpexiſti? deum ⁊ hominem xp̄m humani generis redemptorem. O felicia brachia! O beati oculi tui quoniā meruiſti tanto ꝓuilegio dotari. Sup hoc Auguſtinus in ſmone p̄ntis ſolēnitatis ait. Hec ſunt teſtimonia tua domine ieſu. anteq̄ tibi ſternerent fluctus maris: campi ceſſere: vt imperāti: anteq̄ vētus te iubente ſiluiſſet: mortui te vocante reſurrexiſſent: ſol te moriente palluiſſet: terra te reſurgente tremuiſſet: celū te aſcendente patuiſſet. Adhuc manibus matris portabaris: ⁊ iam domin⁹ orbis agnoſcebaris. Et ꝑpterea ſimeon benedixit deū grātias agendo ꝑ tanto beneficio ⁊ dixit. Nunc dimittis ſuum tuum domine ſm̄ verbū tuū in pace. i. de cetero dimittes me de hac vita trāſire in cordis quiete. Quia viderunt oculi mei ſalutare tuum. Letanter enim deſcēdere volebat ad limbū patrum: ex quo videbat ſaluatorem natum. Quod paraſti ante faciem omniū populorum. i. coram omnibus ꝑplis quibus myſterium incarnationis ⁊ redemptionis predicatū eſt per apoſtolos. Lumen ad reuelationem gentium: quia ꝑus erroꝝ tenebris inuoluebant. Et gl'iam plebis tue iſrael. Magna eſt eñ gloria iudeis ad chriſti fidem conuerſis ꝙ xp̄s ſm̄ carnē natus eſt de ipſis. Et pater eius ſcꝫ ioſeph qui meruit vocari pater xp̄i: eo ꝙ nutricius eius fuit. et mater ſcꝫ maria que fuit mater eius vera erāt mirātes ſup his q̄ dicebāt de illo. tūc a ſimeone. ⁊ prius a magis. ⁊ a paſtoribus. ⁊ a zacharia ⁊ elizabeth. Et reſtituto puero ỽgini. benedixit illis ſimeon. ſcilꝫ virgini ⁊ ioſeph. Quāuis enim Maria ⁊ ioſeph eſſent maiores ſimeone in ſanctitate: ille tamen erat maior quātum ad ſacerdotis officium: ad quē ſpectat benedicere populum. Et non ſolum benedixit: ſed etiam futura p̄dixit. Ecce iſte poſitus eſt hic in ruinā ⁊ in reſurrectionem multoꝝ in iſrael. Quia ſcꝫ in paſſiõe xp̄i (que futura erat) multi iudei fuerunt excecati a veritate cadentes. Et multi fuerūt illuminati qui ꝑus erant ſimplices ⁊ ignorātes: vt patꝫ de apoſtolis quibus poſt paſſionem xp̄i data eſt intelligentia ſcripturarum. ſm̄ ꝙ dicit Luce vltimo caplo. Tunc aperuit illis ſenſum vt intelligerent ſcripturas. Subſecutus eſt ſimeon. Et in ſignū ſcꝫ federis int' hoies ⁊ deum cui contradicetur a ſcribis ⁊ phariſeis ⁊ alijs. Et tuamipſius animam pertranſibit gladius. i. dolor paſſionis eius ꝑtrāſibit animā tuam per compaſſionē. vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes. quia licet virgo tp̄e paſſionis ī fide perſeuerauit: alij tamen diſcipuli diuerſas fluctuationes cogitationum habuerunt quouſqꝫ viderunt ip̄m a mortuis reſurrexiſſe. Tertio poſſum⁹ deprehendere virginis liberalitatem propter benignam condeſcenſionem. Cōdeſcēdit qͥppe oibus eius preſidium implorātibus. Ipſa eſt dulcedo ⁊ ſpes noſtra. vt cantat eccleſia. Ipſa eſt ſtella maris que naufragātes ī mari huius mūdi ad portū ſalutis dirigit. Ipſa ꝓpinqua eſt valde pctōribus ſicut luna inter planetas ꝓpinquior eſt terre. Ut accedam⁹

ad eā confidenter inducit nos deuotus Bernardus his verbis. Securum inquit habes o homo acceſſum apud deū. vbi habes filiū ante patrem: ⁊ matrē ante filium. Filius oſtendit p̄ri cicatrices ⁊ vulnera: mater oñdit filio pectus ⁊ vbera. Nec vlla poteſt eſſe repulſa: vbi tot occurrūt charitatis inſignia. Et iterū Bernardus. Quādo murmurri non poterit mater omnipotentie? Quādo murmurri nollet mater miſericordie? Et idem. Reuolue totā ſeriem euangelij: ſi quid aſperū. ſi quid durū inueneris in maria: deinceps eam ſuſpectā habeas ad eā accedere verearis. Igit ſub alis ei⁹ confugiam⁹. vt ſic tuti eſſe poſſimus: ⁊ in hoc ſeculo filij ſui gratiā mereamur accipere. ⁊ tādem gloriā ſempiternā. Amē.

De aſſumptiõe ⁊ exaltatione virginis ſacratiſſime in qua maxima relucet diuina potentia. Sermo. VI

Fecit mihi magna q̄ potens eſt. Glorioſe ỽginis Marie ỽba ſunt iſta originaliter. Luce. i. c. Et ſi oia que in ỽgine bn̄dicta diuina largitas dignata fuit operari magna ſint ⁊ ſtupenda: veruntñ exaltatio illius ſup omnē celeſtē miliciā cunctos in ſtuporē ⁊ admirationē cōmouere debet. Quid eñ excogitari mirabili⁹ poteſt q̄ ꝙ vna mulier tranſcēderit beatitudinē quorūcunqꝫ citra filiū hominū ⁊ angelorūcunqꝫ locū in empyreo celo cõſcendit: ad quē nulla alia pura creatura vllo vnq̄ tēpore ꝑperare valebit. Hec oīa tamē cū ingenti leticia deuotioneqꝫ ardentiſſima a nobis cõmemorari debēt. Hinc hieronymus in ſermone ad Paulam ⁊ Euſtochiū inquit. Hodie glorioſa ſemꝑ ỽgo Maria celos aſcēdit. rogo gaudete: q̄ ſi ita fatear ineffabiliter ſublimata cum xp̄o regnat in eternū. Regina mūdi hodie de terris ⁊ de p̄nti ſeculo neq̄ eripit. Iterum dico gaudete: quia ſecura de ſua immarceſſibili gloria ad celi iā peruenit palatium. Exultate inquā ac gaudete ⁊ letet omnis orbis: quia hodie nobis omibus eius interuenientib⁹ meritis ſalus aucta eſt. Uobis quoqꝫ diligentibus eam honor ⁊ virtus vna cū reliquis ỽginibus ſacris amplior preſtat ⁊ gratia. Idarco dilectiſſime letamini ⁊ laudate: quia ſi deū ore prophetico in ſanctis ſuis laudare iubemur: multomagis eum in hac celebritate beate ỽginis matris eius oportet cū hymnis ⁊ canticis diligentius extollere ⁊ diuinis deo iubilare preconijs: ac myſticis honorare muneribus. Hec hieronymus. Ut autem mens noſtra ỽginis in celum aduolātis myſteria perſcrutari poſſit: de ipſa in preſenti ſermone dicem⁹. In qua tria magna notabimus que fecit deus.

- Primū dr̄ cõſummatiõis.
- Secūdum glificatiõis.
- Tertiū aſſumptionis.

De felici tranſitu virginis ⁊ de his que occurrerunt in illo. Caplm I

Primū q̄d fecit deus magnū in virgine matre dicit cõſummatiõis. Nam p̄ntem vitam feliciter conſummauit: eiuſqꝫ tranſitus decoratus extitit multis priuilegijs ⁊ prerogatiuis. Ad quod plenius intelligendū. Primo querimus: quot annis poſtq̄ xp̄us aſcendit ad celos: illa mater ſanctiſſima ſupuixit. Et ad hoc quidā Epiphanius dicit ꝙ beata virgo (q̄ñ cōcepit xp̄m) erat annoꝝ quatuordecim: ⁊ in quintodecimo ipſū peperit. ⁊ māſit cum eo annis triginta tribus. ⁊ poſt mortē ſupuixit annis vigintiquatuor. Et ſm̄ hoc (q̄ñ obijt) erat annoꝝ ſeptuagintaduoꝝ. Aliquib⁹ tamē probabilius videtur ꝙ duodecim annis vixerit poſt paſſionē ſui filij: ⁊ ſic ſexagenaria ſit aſſumpta: cū apl'i totidē ānis p̄dicauerint in iudea. ⁊ circa pres illas ſicut eccl'iaſtica tradit hiſtoria. Scḋo vidēdū eſt q̄d virgo fecerit illo tp̄e vſqꝫ ad ſuam depoſitionē. Et ad hoc dicūt quidā ꝙ remanſit in domo iuxta montē ſyon poſita: diqꝫ loca filij ſui. ſ. baptiſmi: ieiunij: paſſiõis: ſepulture: reſurrectionis ⁊ aſcēſionis: deuotione ſedula viſitabat. Hiero. aūt ad Paulā et Euſtochiū ita ſcribit. Si querit poſt aſcenſionē q̄d egerit: vnū pro certo eſt ꝙ ỽgo ſctā corpore ac mēte permāſit. Quam ſane angelus gabriel (ac ſi celeſtis paranimphus) intactam cuſtodiuit. Et Joannes apl'us atqꝫ euāgeliſta: (cui xp̄s de cruce eā cõmiſit) ỽgo virginē ſeruauit. ſuiſqꝫ ei deſeruiuit obſequijs. Nō ꝙ eximius ille ſanctoꝝ chorus apl'oꝝ eam deſeruerit. inter quos poſt reſurrectionē intrās ⁊ exiens familiarius cõtulit de xp̄i incarnatiõe: tāto ſiquidē veri⁹ q̄to ab initio plenius ꝑ ſpm̄ ſctm̄ cūcta didicerat ⁊ perſpexerat oculis vniuerſa: lꝫ ⁊ apl'i per eundē ſpm̄ ſctm̄ oīa cognouerit. ⁊ in oēm edocti puenerit veritatē. Hec hiero. Tertio inueſtigādū eſt an ſit incõueniēs d trāſitu ỽgis acceptare q̄ in libro apocripho (q̄ ioh̄i euangeliſte aſcribit) edocet. Ad quod ita rñdet Hieronym⁹. vbi. ſ. Si venerit in manibus veſtris illud apocriphum de

tranſitu eiuſdē vginis dubia pro certis non
recipiat. q̄ multi latinoꝝ pietatis amore ſtu-
dioq̄ legendi cari⁹ amplectunt. ¶ Quarto ꝑ
ſcrutari debem⁹ q̄ ſint illa que vt pie tenere
poſſumus occurrerūt in virginis feliciſſimo
obitu. Et vt colligit a ſctis fuerūt pcipue ſex.
Primū fuit vginis ɔſolatio. Die nāq̄ qua-
dā dū in filij deſideriū cor eius vehemēter ac-
cenderet, angelus cū multo lumine ei aſtitit ⁊
reuerēter ſalutauit. Aue inq̄ bñdicta fili⁹ tu⁹
ad te me miſit: q̄ te genitricē reuerendā expe-
ctat. die itaq̄ tertia aſſumeris ad regna cele-
ſtia. Cui vgo. Cupio inq̄t vt filij ⁊ frēs mei
apl'i ad me pariter ɔgregent. vt eos anq̄ mo-
riar corporalib⁹ oculis videā. ⁊ ab eis ſepeliri
valeā. ⁊ ipis pñtibus ſpm̄ deo reddā. Itez ex-
opto valde vt aia mea de corpore exiēs/ nullū
ſpm̄ teterrimū videat, nullaq̄ mihi ſathane po-
teſtas occurrat. Cui angelus. Ecce oēs ad te
ɔgregabunt apl'i qui nobiles tibi exhibebunt
exequias funeris. ⁊ in eoꝝ cōſpectu ſpm̄ exha-
labis. Nā qui olim ꝓphetā de iudea in baby-
loniā i crine attulit, ſubito ipſe ꝓculdubio ad
te apl'os adducere poterit in momēto. Ma-
lignos aūt ſpūs videre cur metuis: cū coꝝ ſu-
perbias tua humilitate ɔtriueris. fiat tamē vo-
luntas tua. vt ipſos nō videas. His dictis ab
ſceſſit angelus. Aiūt aūt nōnulli q̄ preſenta-
uit angelus vgini palmā quā attulit e para-
diſo: que nimia claritate ſplēdebat. Et erat vir-
ge viriditati ɔſil'is. ſed folia illius vt ſtella ma-
tutina fulgebāt: quā ante feretrū portandam
angelus dixit. ¶ Secūdū q̄d occurrit in vir-
ginis obitu fuit apoſtoloꝝ oim congregatio.
Refert nāq̄ Dionyſi⁹ in libro de diuinis no-
minib⁹. aplos in dormitiōe virginis eueniſ-
ſe: ac vnūquēq̄ in laudē xpi ⁊ virginis ſermo-
nē feciſſe. Loquens nāq̄ ad timotheum ait.
Nos vt noſti ⁊ ipſe ⁊ multi ſanctoꝝ noſtroꝝ
fratrū cōuenim⁹ ad viſionē corporis vite ꝓn-
cipis. ⁊ que deū ſuſcepit. Qualiter vero ibi a-
poſtoli venerūt colligit vt puto ex illo libro a-
pocripho. Nā predicāte Joanne in epheſo ce-
lū repente intonuit. ⁊ nubes cādida ipm ſuſtu-
lit ac raptū ante marie ianuā collocauit. percu-
tienſq̄ oſtiū interius introiuit. ⁊ virginē ſalu-
tauit. Quē illa videns obſtupuit. ⁊ pre gau-
dio lachrymas ɔtinere nequiuit. Dixitq̄ o fi-
li Joannes memor eſto verboꝝ magiſtri tui.
quibus me tibi in matrē. ⁊ te mihi in filiū cō-
mendauit. Ecce a domino vocata debitū hu-
mane conditionis exoluo. ⁊ corpus meū tibi
ſollicita cura recommendo. Audiui enim iu-
deos dicentes. Expectemus viri fratres quo
adusq̄ illa que ieſuz portauit ſubeat mortez ⁊
corpus eius cōtinuo rapiemus: ac iuſſeatum
ignibus cōburemus. Tu igitur hanc palmaz
deferri facias ante feretrū. cum corpus meū
duxeritis ad ſepulcruz. ¶ Dixitq̄ Joannes. O
vtinam hic eſſent oēs apoſtoli fratres mei.
Vt decētes tibi parare poſſemus exequias ac
exoluere laudes dignas. Hec illo dicēte om-
nes apoſtoli de locis in quibus predicabant
a nubibus rapiunt ⁊ ante marie oſtium collo-
cantur. Qui videntes ſe ibidem inſimul con-
gregatos mirabantur dicentes. Que nā cau-
ſa eſt propter quaz hic dominus nos inſimul
cōgregauit. Joannes ergo ad eos exiuit. ⁊ do-
minā de corpore receſſurā predixit. ¶ Tertiū
quod occurrit in virginis tranſitu fuit ſine do-
lore cōſummatio. Pie nanq̄ credit q̄ anima
illa ſanctiſſima abſq̄ dolore fuerit a ſuo corpo-
re ſeparata. Ut aūt ſcribit in libro illo apocri-
pho. Cōgregatis apoſtolis circa horā noctis
tertiā: affuit ieſus cū angeloꝝ ⁊ ſanctoꝝ mul-
titudine. dixitq̄ ieſus virgini matri ſue. Ve-
ni electa mea. ⁊ ponam in te thronum meum
quia concupiui ſpeciem tuam. Et illa. Para-
tum domine cor meū: paratum cor meum.
Sicq̄ marie anima de corpore egreditur. fuit
q̄ tam a dolore carnis extranea q̄ a corrupti-
one extiterat aliena. ¶ Quartum quod occur-
rit in virginis obitu fuit chriſti ⁊ totius curie
celeſtis obuiatio. Et de hoc ita pulchre loqui-
tur Hiero. in ſermone ad Paulam ⁊ Euſto-
chium. Ad eius profecto exequias ſpm̄ fas
eſt credere: famulabant angeli. ⁊ vniuerſe ce-
lorum cōgratulabant curie. Nec mirum quia
honor maternus eius eſt qui natus eſt ex ea.
quem omnis celorū ordo veneratur ⁊ adorat
ſuper ſe eleuatum cū patre in ſede maieſtatis
deum. ¶ Legimus ergo q̄ ſepe ad funera ⁊ ad
ſepulturas quorumlibet ſanctorū angelos ad-
ueniſſe. et ad exequias eorum obſequia pre-
ſtitiſſe. necnon ⁊ animas electorum vſq̄ ad
celos cum hymnis ⁊ laudibus detuliſſe. vbi
et vtriuſq̄ ſexus chori commemorantur fre-
quenter audiri laudes ceciniſſe. Et in terra et
(quod perſpicatius eſt multo) nonnunq̄ lumi-
ne eoſdem reſplenduiſſe. Inſuper et adhuc
viuentes in carne ibidem miri odoris fragrā-
tiem diutius perſenſiſſe. Quod ſi ad recreā-
dam ſpem ⁊ corroborandam fidem interdū
aſtantium ſaluator noſter chriſtus ob merita
ſuorū amplius cōprobanda: tanta ⁊ talia di-
gnat⁹ eſt exhibere ꝑ ſuos celi miniſtros circa de-

functos: q̄to magis hodierna die credendū
eſt militiā celoꝝ cū ſuis agminib⁹ feſtiue ob-
uiam adueniſſe genitrici dei: eamq̄ ingenti
lumine circūfulſiſſe: ⁊ vſq̄ ad thronum olim
ſibi etiam ante mūdi conſtitutionē paratum
cum laudibus ⁊ canticis ſpūalibus ꝑduxiſſe.
Nulli dubiuz oēm illam celeſtē hierl'm tūc ex-
ultaſſe ineffabili leticia. tūc iocundatā eſſe in
eſtimabili charitate: tāq̄ cū omni exultatio
ne iubilaſſe: q̄m feſtiuitas hec q̄ nobis hodie
reuoluit annua illis oibus facta eſt ɔtinua.
Nec immerito. credit em̄ q̄ ſaluator omniuz
ipe q̄tum daf intelligi ꝑ ſe totus feſtiu⁹ oc-
currit: ⁊ cum gaudio eam ſecū in throno col-
locauit. hec Hiero. ¶ Quintū quod occurrit i
vginis tranſitu fuit iudeoꝝ pſecutio. Naz vt
ſpm̄ tradidit vgo ſanctiſſima dixit apl'is do-
minus. Corpus vginis matris in vallem io-
ſaphat deferte: ⁊ in monumento nouo quod
ibidem inuenietis illud recōdite: ⁊ me ibidez
triduo donec ad vos redeā expectate. Stati-
q̄ apoſtoli corpus cū laudibus ſuſceperunt:
dñs vo feretrū ⁊ apoſtolos nube ptexit: ita q̄
ipſi nō videbant: ſꝫ tm̄ vox audiebaf. Affue-
runt ⁊ angeli cū apoſtolis cōcinentes ⁊ terrā
totā ſonitu mire ſuauitatis replētes. Excitati
omnes ad tam dulcē melodiā de ciuitate ve-
locius exeunt. ⁊ quidnā hoc ſit diligēti⁹ ſciſci-
tant. Tūc extitit qui diceret. Mariā illā mrem
ieſu efferūt diſcipuli mortuā. Tūc omnes ad
arma cōcurrūt. ⁊ ſe mutuo hortant dicentes
Venite ⁊ oēs diſcipulos occidamus. ac illud
corpus quod ſeductorē portauit ignib⁹ com-
buramus. Princeps aūt ſacerdotū hec vidēs
obſtupuit. ⁊ ira replet⁹ ait. Ecce tabernaculū
illius: q̄ nos ⁊ gen⁹ noſtrū cōturbauit: qualez
gl'iam nūc accepit. Et hoc dicens manus ad
lectū miſit: volens illū euertere. Tunc manus
eius ambe ſubito aruerūt. ⁊ lectulo adheſerūt.
ita vt ad lectulum manibus pēderet. ⁊ nimio
cruciatu vexat⁹ lamētabil'r eiularet. Reliqu⁹
aūt ppl's ab angelis q̄ erāt in nubib⁹ cecitate
ꝑcuſſus eſt. Princeps vo ſacerdotum clama-
bat dicens. Sancte petre in hac tribulatione
ne me deſpicias. Cui petrus. ſi in dñm ieſum
⁊ in hanc q̄ ipm portauit crediderit ſanitaꝭ
beneficio potieris. Cui rndit. Credo dominū
ieſum verū eſſe filiū dei. ⁊ hanc ſacratiſſimā
matrē eius: ſtatimq̄ a feretro fuerūt manus
eius ſolute. ſicq̄ ⁊ ceteri qui fuerāt cecitate ꝑ-
cuſſi in xpm̄ ⁊ matrē credētes lumen recupe-
rarūt. ¶ Sextū quod occurrit in vginis trāſi-
tu fuit corporis ſepelitio. Sepelierunt quidem
apoſtoli corpus illud ſanctiſſimū iux mādatū
dñi. Sup hoc ita ſcribit Hiero. ad Paulam ⁊
Euſto. Monſtrat ſepulcrū eius cernētibus
vobis vſq̄ ad pñs in vallis ioſaphat medio
q̄ vallis eſt intra montē ſyon ⁊ montē oliue-
ti poſita. quā ⁊ tu o paula oculis conſpexiſti.
Ubi in eius honore fabricata eſt eccleſia mi-
ro lapideo tabulatu: in q̄ ſepulta fuiſſe vt ſci-
re poteſtis ab oibus ibidē habitātib⁹ pdicat.
Sed nunc vacuū eſſe manſoleū cernentibus
oſtenditur. Hec Hiero.

¶ Q̄ gloria virginis excedit gl'iam quorū-
cunq̄ beatorum angeloꝝ ⁊ hominū xpo dū-
taxat excepto. Caplm II.

Secundū quod fecit deus magnū in
vgine benedicta dicit glorificatōis.
Mirū certe q̄ gl'ia vnius puelle ſu-
peret omniū beatoꝝ ⁊ angeloꝝ ⁊ hominū pre
eminētiā. Ideo Hiero. vbi. ſ. ait. Hec ē dies
in qua vſq̄ ad throni celſitudinē intemerata
mater ⁊ vgo pceſſit: atq̄ in regni ſolio ſubli-
mata poſt xpz glorioſa reſedit. Sic itaq̄ vbi-
q̄ confidenter ſancta dei canit eccleſia: quod
de nullo alio ſanctoꝝ fas eſt credere vt vltra
angelorum vel archangeloꝝ merita tranſcē-
derit. Hec Hieronymus. Quāta vero ſit glo-
ria virginis in celo quinq̄ illius dignitates
declarant.

Prima dicif maternitatis.
Secunda charitatis.
Tertia tranquillitatis.
Quarta capacitatis.
Quinta vnitatis.

¶ Prima dignitas vginis d' maternitatis.
Maior nanq̄ eſt excellētia vginis q̄ ſit mr
dei: q̄ ſit dña creaturarū dei. hoc em̄ depēdet
ab illo ſicut ram⁹ a ſua radice. Ergo certitudi-
naliter tenendū eſt q̄ ipa eſt ſup oēs ordies
angeloꝝ tanq̄ ꝑ ſe implens ⁊ cōtinens vnuz
integrū ac totalē ſtatum: cui ſm̄ rectā rōnem
altera ꝑſona cōgruere nō pōt: quia ipſe ſtat⁹
ex ſui rōne ꝑpter incōicabilē dignitatē exigit
vnitatez. Sicut em̄ nullatenus decet plures
eſſe xpos: nec deū plures homies. Sic nullo
modo decet dei filiū niſi vnā ſolā matrē na-
turalē hre. Itē rō natural apte ac directe di-
ctat q̄ mr regis oium eſt in ſede regia ſup oēs
ordines miſtroꝝ ⁊ militū collocāda. Un̄ q̄ ē
electa in mrez eſt electa ad dignitatē excedē-
tē dignitatē miſtroꝝ ac famuloꝝ. Q' vo rō
matni amoris ē q̄ fert i deū vt i ſuū filiū rea-
lē: a nullo alio affectu cuiuſcūq̄ q̄ nō eſt real'r
mr dei: ꝑpterq̄ ab ipa nunq̄ ꝑticipari poteſt.

Nam (vt dicit ad hebreos. i. c) Sicut filius dei xp̄s ſedet ad dexterā maieſtatis in excelſis: tanto melior angelis effectus q̄nto differētius pre illis nomē hereditauit. qḋ nomē eſt vt ſit vere deus per gratiā vniōis. Sic et mater dn̄i ieſu glorioſa tanto melior angelis effecta: q̄nto pre oībus creaturis hereditauit vt obtineret digniſſime matris nomen. Unde ꝓpheta ait. Eleuata eſt magnificētia tua ſup celos deus: magnificētia em̄ dei facta eſt virgo maria. Nā ſicut in prima ꝯditione magnificatus eſt deus: q: de nihilo tam ſublime vniuerſuz et tam ſublimes angelos cōdidit. Sic quoqꝫ in reparatione nō minus magnificatus eſt, q: de hūana natura infecta ꝑdita et damnata xp̄m hominē ꝓpagauit: et de muliebri ſexu in ordine rōnabiliū ſm̄ cōem curſuz in filiorum matrē ſibi dedit et toti celeſti curie. ¶ Scḋa excellentia virginis (que magnā eius gloriā monſtrat) charitas nūcupatur. Oīes nempe ordines et ſtatus glorie principaliter diſtinguunt ſm̄ ſuperiores et inferiores rōnes diuini amoris. Nō em̄ in om̄i rōne charitatis diſtingui pn̄t: cū omēs participēt illā. nec p aliquā rōnē. que nō ſit rō diuini amoris pōt vnus ſup alterū in maiori propinquitate ſeu vicinitate ad deū ſupcollocari. Maternus ergo amor incōparabiliter trāſcendere debet omēs alias rōnes amoris in deū: pter illā que eſt in aīa xp̄i. que. ſ. fertur realiter in deū tanq̄ in pſonā ꝓpriā. ¶ Tertia virginis excellētia magnitudinē glorie eius oſtendēs: trāquillitas noīatur. Xp̄i em̄ aſpectus filialis ad matrē ſingulariſſimus ac amoroſiſſimus et trāſcēdētiſſimus eſſe debet ita q̄ totā celeſtē curiā ſimul ſumptā preter matrē non debet aſpicere ſub tali reuerētia, nec ſub ordine talis aſpectus ſeu amoris. Quāto aūt dei aſpectus altius fert in aliquē beatorū: tanto fortius et altius ſe per beatitudinē imprimit illi: et tanto altius cōſpicit et ſuſcipit et acceptat ab eo. Igitur inexplicabile eſt ſub quāta altitudine: latitudine: et intimitate a deo virgo ꝯſpiciat: ideo et cōſequenti ſup omnes alios in gloria coronatur. Unde hiero. in ſermōe de aſſumptiōe ait. Nec in mūdo dignior locus fuit virginalis vteri tēplo: in quo dei filiū ſuſcepit: nec in celis ſublimior regali ſolio quo mariā marie filius ſublimauit. ¶ Quarta virginis dignitas capacitas dicta eſt. Scḋm em̄ Dionyſiū. Omnia inferiorū dona in ſuperioribus in tāta excellētia ſunt: q̄ quaſi nulla ꝯparatio ē: niſi ſicut eſt in circūferētia ad ſuū centrū. Cū ergo beata virgo ſupra oēm ordinē ſit: in tātum q̄ per ſe faciat ordinē incōmunicabilē ſicut pdictū eſt: ſequitur q̄ ſup oēs inferiorū ordines tā angelorū q̄ hoīm ſimul ſumptorum: ipſa ipꝛoportionabiliter eſt plata. Et qcq̄d eſt glorie i om̄i inferiori glorificata natā angelica q̄ humana: multo pexcellētius eſt in virgine matre dei. Nec dubiū hoc reddat aliorum beatitudo nūeroſa multa et magna. q: hoc nihil facit ad rē maioritatis glorie eſſentialis ſeu ſubſtātialis. Nā in ſpūalibus idē maius qḋ melius reputatur. Nā plus de ſubſtātiali glīa eſt in vno ſeraphin q̄ ſit in oībus inferioribus angelis: etiā ſi p impoſſibile ſz naturā multiplicarent in infinitū. Supaddēdū ergo eſt q̄ nullus inter puras creaturas ordo in celis tm̄ ſupat ordinē immediate ſibi ꝯiunctū: q̄ntū glīa matris dei ſupat omē qḋ ei inferius eſt. Ad qḋ intelligendū ꝯſiderem⁹ q̄ in corporibus vniuerſi ſupiora cōtinent inferiora et inēſtimabiliter plus. ¶ Quīta virginis dignitas (que illius gliam declarat) dicitur vnitas. Quanto em̄ beati magis vniūt cū deo: tāto glioſiores ſunt in eo. Oēs aūt creature ſimul iūcte nō tātū vniunt deo q̄ntum ſola beā virgo. ¶ Ad cuius intelligentiā notandū eſt q̄ ſex ſunt gradus vniōnis in deū: qbus creature in illū gradatim aſcendunt.

- Primus eſt vnio creatiōis.
- Scḋs cognitionis.
- Tertius dilectionis.
- Quartus glificatiōis.
- Quintus maternalis ꝯceptiōis.
- Sextus pſonalis vnionis.

¶ Primus gradus eſt creatiōis. i. p participatione eēndi: p quā entia ꝯiūgunt deo. vt cauſe efficienti et exēplari: atqꝫ finali. ¶ Scḋus gradus eſt vnio cognitiōis. ſ. per vim intelligendi. p quā intellectualia vniunt deo. vt ſupnāli credibili. et vt credito et credēdo. ¶ Tertius gradus eſt vnio dilectiōis: quo amici dei in pſenti vita vniunt illi p amorē. ¶ Quartus gradus dicitur glificatiōis. ſ. per donū glificatiōis p viſionē et fruitionē glie ſempiterne: p quā aīa vnit deo vt obiecto beatifico facialiter viſo. ¶ Quintus eſt vnio mr̄nalis ꝯceptiōis. p quā beā virgo eſt fcā mr̄ dei. ita vt vna atqꝫ eadē eēt caro virginis et caro xp̄i: nō ꝯſiderata i xp̄o diuinitate eius. ¶ Sextus aūt ē gradus pſonalis vniōnis. q̄ ꝯpetit xp̄o. q fuit deus et hō p vnionē naturū i pſona verbi. In qlibꝫ aūt iſtorum gduū qlibet excedit alterū i ifinitū: q: iferior i ſua ſpe multiplicatus i ifinitū: ſupiori equipari nō valꝫ. Qḋ ſic patere pt. ¶ Primū ei pꝫ, q: eē in ifinitū excedit nō eē: quia talis infinita non entia: nō equiualent minimo puncto eſſendi. ¶ Secūdum etiā pꝫ. q: infinita nō intellectualia vni intellectui equiualere nō poſſunt. ¶ Tertium ſic pꝫ. q: oēs intellectus infideles et inimici dei non equiualent vni fideli et amico dei. Unde Eccl'i. xvi. ſcriptū eſt. Melior eſt vnus timens deū q̄ mille filij impij. Qḋ quidē verū eſt: niſi p quanto quidā ex eis in dei predeſtinatione p tpe futuro habent vt dei fideles atqꝫ amici. ¶ Quartū etiā pꝫ. Nā quicq̄d dari pōt citra viſionē dei: non equiualet vni beato. quia oīa ſimul ſumpta non facerent vnū beatum. ¶ Quintū etiā pꝫ. Nā illa vnio ſiue acceſſus (qui eſt per maternalē conceptionē) tranſcēdit oēs inferiores in infinitū: put in hoc acceſſu includit maximus amor ſibi correſpondens ac plenarie conſummans. q: ſicut cōis amoris gradus conſummatur in gloria: ſic maternus dei amor cōſummatur in maria. ¶ Sextū et vltimū inſuper pꝫ. Nā gradus vnionis perſonalis tante eſt tranſcendentie q̄ reliqui citra ipm infinities multiplicati ei equiualere non poſſunt. Ecce q̄ quintus aſceſſus vniōis in deū ſcꝫ p maternalē ꝯceptionē in infinitū excedit oēs alios pcedētes. Ex quo manifeſte appet q̄ q̄ntū in pſenti ſeclo talis vnio exceſſit alias vniōes i gfa: tm̄ hic in padiſo excedit i glīa.

Qḋ pie credere poſſum⁹ et veriſil'r debem⁹ tenēre virginē a mortuis reſuſcitatā: aſſumptā cū corpe et aīa in celū. Caplm III

Tertiū (qḋ fecit deus magnū in virgine glioſa) dicitur aſſumptio. Ut em̄ pie creditur tertia die poſtq̄ corpus virginis fuit ſepultū: dū ibidē cōmorarent apl'i: aduenit ieſus cū multitudine angelorum: ipſoſqꝫ ſalutauit dicens. Pax vobis. Qui reſponderūt. Glia tibi deus: qui facis mirabilia magna ſolus. Tunc ſaluator locutus eſt dicens. Surge columba mea: tabernaculū glie: templū celeſte. ſtatimqꝫ ſurrexit et de tumulo ab apl'is patefacto pdijt. Sicqꝫ glioſe cū corpore ad celeſtia regna perrexit. Et lꝫ hoc nō ſit nobis certitudinaliter reuelatū: tn̄ ſic hꝫ cōis oīm ſanctorū opinio. Ipſi nanqꝫ ad hoc tenendū cōgruentiſſimis rōnibus inducūtur. Ex quibus nos quinqꝫ annotabimus.

- Prima dicitur cōpletiōnis.
- Scḋa honorationis.
- Tertia ſcificatiōis.
- Quarta pfectiōis.
- Quinta gratificatiōis.

¶ Prima rō pbans virginē aſſumptā cū corpre et aīa: dicitur ꝯpletiōis. Credit nanqꝫ q̄ multorum ſctōrum ſit reſurrectio ꝯpleta: q cū aīa ſimul et corpe poſſidet regnū celeſte cū xp̄o. Multo magis hoc conuenire dꝫ virgini glioſe. Unde et de hoc Hiero. in ſermone ad Paulā et Euſtochiū inquit. Qūō aūt. vel quo tpe. aūt a quibus pſonis ſanctiſſimū corpus virginis a ſepulcro ablatū fuerit. vel vbi tranſpoſitū: vtrū ve reſurrexerit neſcit: q̄uis nōnulli aſtruere velint eā iam reſuſcitatā: et beata cū xp̄o imortalitate in celeſtibus veſtiri. Qḋ et de beato Iohanne euangeliſta eius miniſtro (cui virgini a xp̄o virgo cōmiſſa eſt) plurimi aſſeuerant, quia in ſepulcro eius (vt fertur) non niſi manna inuenitur: qḋ eſcaturire cernit. Ueruntn̄ quid horū verius cenſeatur ambigim⁹. Melius tn̄ deo totum (cui nihil impoſſibile eſt) cōmittim⁹: q̄ aliquid temere diffinire velim⁹ auctoritate noſtra. Sicuti et de his (qui cū dn̄o teſte euangelio reſurrexiſſe creduntur. Sed vtrū redierint in terre puluerē an non: certū non habemus. niſi qḋ legimus quia multa corpa ſanctorū dormierant ſurrexerunt ac venerūt in ſctām ciuitatē. ſ. hierl'm. et apparuerunt multis. De quibus ꝓfecto nonnulli doctorum ſenſerūt et in ſuis reliquerunt ſcriptis: q̄ iam in illis perpetua ſit completa reſurrectio. Unde et beatus Petrus dixiſſe legitur cū de dauid loqueretur in teſtimoniū. Et ſepulcrū (inquit) eius apud vos eſt. quaſi non ſit auſus dicere q̄ ipſe aut corpus eius apud vos eſt: ſed tm̄ ſepulcrum quo conditus fuerat. Hinc em̄ aiunt reſurrexiſſe et ipm cū ceteris ſanctis. Et ideo vacuū remanſiſſe monumentū: vt nūc beate marie cernit. Quod ſane factū et de alijs quibuſlibet locis ſcripturarum firmare conant. q̄ hi iam cū xp̄o regnent reſuſcitati in eternā ſocietatem. qḋ q: deo nō eſt impoſſibile: nec nos de beata maria factuz abnuimus. ¶ Scḋa rō pbans virginē cū corpe et aīa aſſumptā: dicitur honorationis. Dicit em̄ Bern. Sctōrum corpa deus pcioſa ſublimitate tam glioſe venerabilia reddidit: et honore tam mirifico ſublimauit: vt et ipſis deputetur locus eorum venerationi congruus: et ad ipa mundus pperet vniuſus. Si ergo marie corpus ſuper terrā eſſe dicatur: cū nec deuota frequentetur viſitatione fideliū: nec eidem locus deputetur honoris: nimirū videbitur xp̄m honorē materni corpis ꝯtēpſiſſe: cū tn̄ ſup terrā aliorū ſctōrum corpora ſic honoret.

Tertia rō dicitur ſcificatiōis. vt em̄ dictū ē in precedētibus: q: beata virgo ſanctificata fuit anteq̄ naſceretur: fomes in ea nūq̄ aliquē actū habuit: et per ſecundā ſanctificationē to-

taliter ab ea fuit ſublatꝰ. Cū ergo vitiū fomitis inducat debitū incinerationis in carne: videtur ꝙ beata virgo a tali debito omnino fuerit abſoluta. ⁊ ꝑ ꝯſequens nec eius corpꝰ debuit incinerari. Iſta eſt rō Richardi i. iiij. di. xliij. vt plene diximus in ſermone de reſurrectione xp̄i. ¶ Quarta rō dr̄ perfectōis. Sicut enī maria fuit plena grā ꝑ ceteris puris creaturis. ita debuit eſſe plena glīa: ⁊ ita cū corpore glorificanda ante reſurrectionē alioꝝ. De hoc ſic dicit Aug. Si merito pre oībus viuentibus marie donata eſt grā: morte erit minuenda: Abſit. cū mors alioꝝ ſanctoꝝ precioſa ſit ⁊ glīoſa. ¶ Quinta rō dr̄ gratificationis. Decuit quippe virginē cū corpe ad glīam deduci. vt filius eius benedictus in oībus gratꝰ maternis beneficijs inueniretur. Ipſa nanqꝫ fuit que filio ex puriſſimis ſanguinibus eius corpulentā ſubſtantiā dedit. Ipſa que nouem menſibus in vtero ſuo portauit. Ipſa que illū letanter peperit. ⁊ pannis inuoluit: ac lacte pauit. Ipſa que in ſuis neceſſitatibus eū ſuuitꝰ ll liqꝫ quantū potuit ſtudioſiſſime ſemper occurrit. Ipſa que eū dulciter ſuū ieſum dilexit. Ipſa ergo digna regnare cū filio aſſumi debuit etiā cum corpe ad regnū celoꝝ. Quia (vt Aug. ait) Putredo ⁊ vermis humane eſt opprobrium conditionis. a quo opprobrio cū ieſus alienꝰ ſit: marie natura excipitur: quā ieſus de ea aſſumpſiſſe probatur. ¶ Firmiter ergo credimus ꝙ ſaluator oīm ieſus colendiſſimā ſuā mr̄em voluit in corpe ⁊ aīa facere glīoſam: quā nos laudare conemur. Hec ſiquidē eſt per quam oīs maledictio ſoluta eſt: ⁊ celeſtis bn̄dictio venit in mundū. Hec eſt que pro nobis peccatoribus infatigabiliter intercedit. Hec regina miſericordie. ad quā cōfugientes tuti eſſe valemus. Hanc oēs inuocemꝰ vt per illiꝰ merita in hoc ſeculo impetremus grām ſui filij: ⁊ in futuro perueniamꝰ ad eternā requiē. Amē.

¶ De ſancto Joſeph. Sermo VII

Joſeph fili Dauid:

noli timere accipe mariā cōiugē tuā. Qd̄ enī in ea natū eſt: de ſpū ſctō eſt. Matth. i. Dilectiſſimi in xp̄o ieſu doctor noſter Boñ. xlv. diſt. quarti libri ſniarū dicit ꝙ eſt nobiliſſima res nos miſeros mortales hoc in mundo habere ſingularē deuotionem non ſolū deo eterno: ſed etiā ſuis glorioſis ſanctis: quibus orationes noſtre ſepe debent dirigi. Et moueri debemus ad hoc tribꝰ rationibus.

- Primo ꝑpter nr̄am inopiā.
- Scdō ꝑpter diuinā reuerentiā.
- Tertio ꝑpter ſctoꝝ glīam.

¶ Primo ꝑpter nr̄am inopiam. qr nō meremur in diuino conſpectu vnū minimū ſpūale meritū: imo ſumꝰ potiꝰ pleni demeritis ⁊ peccatis. Sed in oratione ſanctorum adheremꝰ ipoꝝ meritis que ſunt copioſa in regno celorum. Itē quia ſumus obumbrati carne mortali ac paupes amore. Et qm̄ aliqui ſunt qui ꝑpter vnā ſpecialē paſſionē magis amāt ſanctos ꝙ deū: ſm̄ vnā confidentiā. ꝑpter hanc primā rōnem nō dedignaꝛ deꝰ vt habeamus ſanctos deuotos ꝯſiderata nr̄a paupertate. Itē qn̄ cōfugimus ad illas orōnes ſanctoꝝ: confitemur nr̄am paruitatem: ⁊ agnoſcimus ſanctos dei: ac eos amore reueremur. Sunt enī multi qui bona agūt reſpectu ſanctoꝝ. Et iſta opatio non eſt vana: ſed bona. Itē debemus etiā valde venerari ſanctos: qm̄ cōſideramꝰ premij altitudinē. Relinquā ergo hoc mane oēs alios ſctōs: ⁊ cū oculo cordis aſpiciendo ad celū video vnā ſedē in qua moraꝛ ille virgo ſponſus virginis ſenex deuotus: pater xp̄i putatiuus ſanctꝰ ioſeph. Hic eſt meꝰ deuotus venit mihi ſemel in mente. vt legerē aliquid de eo: ac querendo ſcripturas ſacras repperi ꝙ ſanctꝰ ioſeph eſt vnꝰ de glorioſioribꝰ ſanctiꝫ paradiſi. Propterea firmaui in mente mea vnum propoſitum bonum: videlicet de habendo eum pro meo aduocato: ac predicare toti mundo ꝙ habeant eum in reuerentia. Ideo propoſui predicare de eo: quia in euāgelio fit de eo hodie mentio. Et cauſa veniendi ad predicatiōis noſtre ordinē aſſumpſi verba Matthei. i. c. in themate. In quibus ſacratiſſimis verbis denoto ſancti ioſeph tres glīoſiſſimas excellentias vltra alios ſanctos.

- Prima eſt excellētia virginalis.
- Scdā eſt excellētia filialis.
- Tertia eſt excellētia diuinalis.

¶ Qd̄ in btō ioſeph fuit excellētia virginalis. Capl̄m I.

Apꝫ prima excellenciā que eſt virginalis. Ubi demonſtrabo veſtris reuerētijs quantū fuit excellens meritū ioſeph qui ſedet in celis alte ſublimatus tribꝰ dignitatibꝰ.

- Prima eſt virginalis vnio.
- Scdā eſt virginalis ꝯuerſatio.
- Tertia eſt virginalis auxiliatio.

¶ Prima dignitas vocatur virginalis vnio. In qua videre habemus ꝙ inter Mariam ⁊ Joſeph fuit vnus amor ſanctiſſimus. Nam poſt filium ſuum magis beata virgo Joſeph amauit ꝙ alium ſanctū. Nam pia mēte credi poteſt: ꝙ ſpūſſanctus non vniſſet virginem amore ad ioſeph amandū: niſi ab ipo ſpiritu ſancto ꝓceſſiſſet. ⁊ matrimoniū eoꝝ ꝯtractū fuiſſet. Tu poſſes dicere. Non fuit verū matrimonium: quia (vt ait Hiero. aduerſus Heluidium) ioſeph marie potius cuſtos fuit ꝙ maritus. Et in euāgelio. Joſeph volebat dimittere eam ⁊c. ergo nō fuit verū matrimoniū. ¶ Magiſter. xxx. di. quarti ſenten. dicit ꝙ inter mariam ⁊ Joſeph fuit veriſſimū matrimonium. Et hoc idem habeꝛ. xxvij. q. ij. c. Inſtitutum. Et hoc tenēt Ric. ⁊ Boñ. xxx. diſti. q̄rti ſenten. Et Tho. iij. parte. q. xxix. ſequētes ſententiam magiſtri. Quod declarant duobus modis. Primo ꝙ in matrimonio eſt q̄dam ꝑfectio in eſſe ꝑmo: ⁊ in eſſe ſecundo. Prima in eſſe ꝑmo ꝓſpicit q̄ ſunt de eſſentia mr̄imonij. Secunda ꝓſpicit quendā actū particularem: qui eſt actus matrimonij. Item illud qd̄ eſt in eſſe ꝑmo in ſancto matrimonio eſt quedam mutua poteſtas quā dat ſponſa ſuo ſpōſo: ⁊ ecōuerſo ſimul viuēdi: ac ſibiipſis inuicē ſeruiendi: ⁊ quo ad obſequia matrimonialia. tamen nō quo ad copulam carnalem. Et iſta vnio fuit inter mariā ⁊ ioſeph. Secūda que eſt in eſſe ſecūdo: que ꝓſpicit actum mr̄imonialem nō fuit inter ioſeph ⁊ mariā: quia licꝫ amarent ſe tanꝙ ſpōſos: ac inſimul habitarēt: cōmutarunt copulā carnalem per ſpūſſancti operationē in copulam virginalem. vt in ca. Beata maria. xxvij. q. ij. Nam quādo maria ſtabat in templo: pōtifices querebant eā nubere ſm̄ legem: ⁊ ipa vouerat virginitatem. Et ꝑpter hoc non fecerat contra legis debitū. quia ipa virgo copulā matrimonij: opatione ſpūſſancti mutauit in virginitatē: quoniā ſic erat voluntas dei. Et ſimiliter fecit Joſeph. ¶ Et verbis Hieronymi reſpōdeꝰ intelligēdo maritū largo modo in quo intelligiꝛ actꝰ matrimonij. Propterea dixit magis cuſtos ꝙ maritus. Item quia fuit error hereticoꝝ dicētiū malum de virgine. videlꝫ ꝙ habuerat coitum cum ioſeph. Ideo Hieronymus ipſam excuſando dixit verba predicta. Et aduerſus Heluidium reddit rationem: ⁊ vt infra dicam. videlicꝫ de verbis ioſeph qui voluit Mariam relinquere. Quia aliqui doctores dicūt ꝙ qn̄ ioſeph vidit mariam pregnātem de ſpūſācto: incepit dubitare de ea: ⁊ volebat eam relinquere: ne ſcandalum ſequeretur. ¶ Chryſoſtomus autem aliter dicit. ⁊ ego cum eo. ꝙ quādo ioſeph vidit mariam pregnātem: nō cogitauit malum aliquod de ea: ſed credendo bonitati virginis credebat ꝙ aliquod dei opus eēt operatum ſecrete in ea: ꝑpterea voluit recedere. Et ideo dicit idem Chryſoſtomus. O ineſtimabilis venter marie virginis. Magis enim credebat ioſeph virginitati eius ꝙ vtero eiꝰ: ⁊ magis credebat virginem poſſe concipere ꝙ Mariam poſſe peccare. Dic mihi quid te mouet ad hanc opinionē: niſi ꝙ ioſeph viderat mariam que ei miraculoſe data fuerat in eius ſponſam. Nam ipe erat ſenex ⁊ Maria quattuordecim annoꝝ. Et (vt ſcitis) erat a pōtificibus preceptum: ꝙ omnes mulieres deberent ſe nūbere: ⁊ maria vouerat virginitatē ⁊ tamen erat factum dictum preceptum: vt habes Deuꝛ. vij. c. Propterea maria nolens legi contradicere dixit. Uadam ad pontificē quoniam virginitatem voui: ⁊ narrabo negocium. Introiuitqꝫ pontifex in ſancta ſanctorum faciens orationem. Et venit vox angelica ac dixit. Cuius florebit virga in manu illam tenentis: ⁊ ſuperueniet columba: date eam illi in vxorem. Et ſic factuꝫ eſt. Et tūc multi iuuenes virgam habuerunt: ac nemini floruit. ¶ Secunda etiam die orarunt: ⁊ data fuit ioſeph virga in manu: ⁊ floruit: ⁊ columba deſcendit ſuper eum. Tunc pontifex ſpiritu ſancto inſpiratus dedit illi Mariaꝫ in ſpōſam. ¶ Et ob hanc rem potuit Chryſo. arbitrari ꝙ ioſeph nō alit̄ itelligere potuerit: niſi ꝙ a re diuina hoc proceſſerit in Maria. ¶ Alia eſt opinio ꝙ ioſeph videns virginē pregnātē cernebat vnum ſplendorem in ea tam relucentem: qui exibat a ſenſibus ꝙ non poterat eam intueri: ideo volebat eā dimittere. ¶ Propterea cogita quāti meriti eſt ioſeph: q̄ talem habuit in vxorem virginem. Item conſidera quātus erat amor marie erga ſpōſum ſuum. Nam erat ſanctior ceteris alijs: ⁊ cupiebatqꝫ prophetarum ſalutem: ac aliorum ceteroruꝫ ergo non dubites ꝙ etiam ioſeph ſalutē deſiderabat quem tātum diligebat. Et iſta ē virginalis vnio. Nam tantum fuit cum virgine vnitus: quātuꝫ fuit ſponſus virginis. ¶ Tolle ſecundā dignitatem: que fuit virginalis conuerſatio. Joſeph enim habuit iſtam excellentiam ſcilicet virginalis conuerſationis: ⁊ vidit innumerabiles dei gratias. ¶ Et aduerte ꝙ iſta eſt regula generalis: ꝙ qui malam habent ſocietatem in hoc mundo male agūt ⁊ ecōuerſo. Quot ſunt qui in nocte natiuitatis xp̄i ludunt ⁊ blaſphemant deum ⁊ virginē.

O canes pditores, Erit vnus qui bonā habebit voluntatem: ⁊ vnus ribaldus deſtruet eā. Ambroſi⁹ dicit ꝙ ỽgo fuit ſanctioꝛ alijs m̄ dei: ac plena ſpūſancto: ⁊ erat ỽgo non ſolum corpore: ſed etiā mēte ⁊ corde: nec in ea vnꝙ fuit macula alicuius peccati. Et ꝓterea qd credis ꝙ agebat ioſeph: qui pluries videbat ſponſam ſuam nocte ſurgentē ad orationez: ac de nocte ſepius ploꝛare. Non credis ꝙ ad bene agendū inflammabat. Arbitroꝛ ꝙ ſepe oꝛabat cum oꝛante. Credo ꝙ quando virgo benedicebat deum: ⁊ ipē etiā illuz bñdicebat cū benedicente. Et non dubites ꝙ conabat coꝛ ſuum humiliare: ſicut faciebat virgo. Conſiderā ꝙ ꝑtnm erant dulcia eoꝝ colloquia. Naz quando maria loquebat de deo: ille ſtupebat. Item cōſidera ꝙ dum ſtetit ⁊ habitauit cum ỽgine tot annis: ipē ſemper diſponebat: intuens geſta ⁊ modos marie: ducere vitā ſuā de bono in melius. Et nō fuit ſanctus q̄ iſtō habuerit donū. Nam nō .xij. nō .xvi. ſed .xxx. annis ſtetit cuz maria ỽgine. Non credis ꝙ ipm ſumme diligebat: ⁊ ſumme ipz debebat amare. Certe ſic. De moꝛte ſcō ioſeph clare in ſacra ſcriptura non reperit. ſed credenduz ꝙ parū ante baptiſmū xp̄i moꝛtuus fuit: q̄a qñ xp̄s diſputabat in templo viuus erat: ⁊ tamē tempe paſſionis nō fit de eo mentio. Tertia dignitas ioſeph fuit ỽginalis auxiliatio. Neſcit mūdus dicere dilectiſſimi ꝙ larga et magna marie dignitas. Unde Bern. Oībus oīa maria facta eſt. Sapiētibus ⁊ inſipientibus copioſiſſima charitate ſe cōicat. Que eſt peccatoꝝ ſpes: Uirgo. Que eſt ſpes deſperatoꝝ: Glorioſa ỽgo. O quot infundit gr̄as ꝯtinue peccātoꝛibus. Non eſt homo qui eam inuocat: q̄ nō impetret ab ea grās: ſi ſunt honeſte. O Joſeph non debes recipere ⁊ tu a ſponſa tua etiam ꝓ omnibus deuotis tuis gr̄am. Certe ſic. Quando tu eius partui affuiſti: ⁊ in omni ſuo negocio ei auxilium tribuiſti, vt patet. Quando virgo in egyptum aufugit: quis eā aſſociauit: Joſeph. Et ille quidē ſepe adiuuabat virginem faſciare puerum quietum: qui etiam ſtabat ad laboꝛandum: vt virginez adiuuaret. Hieronymus dicit ꝙ ioſeph erat carpentarius: laboꝛabatq; de arte ſua: vt daret edere illi: qui dat toti mūdo comedere. Et Luce .ij. capitulo. Quando ioſeph ⁊ maria ibant querendo puerum ieſum illis tribꝰ diebus ploꝛantes: quis videndo ioſeph mariam ploꝛantem: ipſe etiam plangebat. Quis reperietur: qui tantuz ſeruierit virgini: ſicut Joſeph.

Si ergo eſt maria gratioſa: ꝙ qui dicit ad eiꝰ reuerentiam vnū Aue Maria: facit ſibi gratiam: quāto magis credis ꝙ fecerit ioſeph: q̄ tāto tempoꝛe ſibi ⁊ xp̄o ſeruiuit. Ego diſcretioni tue relinquo.

¶ Qō ioſeph habuit tres alias dignitates vltra oēs ſanctos. Capl'm .II.

Ape ſecundam excellentiam: que eſt filialis. Et in iſta etiam tres dignitates annotabimus vltra omnes ſanctos.

- Prima eſt electio.
- Scd̄a eſt honoꝛatio.
- Tertia eſt conſolatio.

Prima eſt electio. Ut em̄ dicit Bonauētura: chriſtus eſt pater omniū electoꝛuz. Elegit nanq; chriſtus omnes qui ſaluari debebant pro filijs. ⁊ ſimiliter elegit prophetas ⁊ patriarchas. Nam dixit apoſtolis: filioli mei. Itez etiam martyres ⁊ confeſſoꝛes filios appellauit. Johānis pmo capl'o. Dedit eis poteſtatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. Sed ioſeph pro patre putatiuo electus fuit. Et nota, quare fuit electus ad iſtud miſteriuz: Quia vt dicit Hieronymus chriſtꝰ habet patrem in celo abſq; matre. Et dicunt doctoꝛes cōculcando omnes hominū impugnationes: ꝙ pꝛima ratio fuit ſm̄ ſententiā Ambroſij ad demonſtrandū carnis genealogiam ꝓpter aduentum chriſti: quia erat de tribu dauid ⁊ ipſe ioſeph. Item ⁊ ſecundo fuit reſpectu celandi iſtud myſterium: ⁊ ad decipiē dum diabolum. Aſſignat etiam aliam rōnez Hieronymus ꝙ fuit cōueniens ne maria lapidaretur a iudeis credentibus ipſam commiſiſſe adulterium. Nonne eſt ſignuz magni amoꝛis recommittere ſibi tantū theſaurum: ergo ſanctus ioſeph eſt magnus nimis. Secunda excellentia vocatur honoꝛatio. Inter alios ſanctos ⁊ quere quem vīdno reperies poſt ỽginem: cui dominus fecerit tantā gratiam ⁊ tantū honoꝛem: quātum Joſeph fecit. Unde Luce .ij. capl'o. Erat ſubditus illis. Et Hieronymus dicit. Jeſus ſubiectus eſt parentibus ſuis. Nam colebat ipē matrē: cuius erat pater ⁊c. Talis ſubiectio erat: ꝙ illa diuinitas aliquando familiariter miniſtrabat ioſeph: dabatq; ſibi tobaleam ad tergendū manus. Ergo non dubites ꝙ multa obſequia familiaria fecit chriſtus Joſeph. Tertia excellentia vocatur conſolatio. Quis ſanctorum habuit maioꝛez conſolationem in mundo: Joſeph. Conſolationem habuit Petrus

qui māducauit ⁊ bibit cū xp̄o. Ipſe em̄ efficiebatur vt fatuꝰ. Itē qñ Johānes doꝛmiuit ſupra pectꝰ dñi. O quantā conſolationē accepit. Ibi em̄ fluenta euangelij de ipō ſacro dñici pectoris fonte potauit. Frāciſcus dū ſemel oꝛaret cū manibus in cruce: xp̄s eū vocauit. Amice Franciſce tolle crucē ⁊ ſequere me. ⁊ effectꝰ fuit tanꝙ fatuus. Quando in monte aluerne recepit ſtigmata: qualē conſolationez habuit cogita. Exibat ferē ex dulcedine ſibi anima. Etiā qñ fratri Rufino apparuit virgo cū filio in brachijs: tantā ex illa viſione recepit conſolationē ꝙ quaſi aīa exiuit. Sed ioſeph quātam conſolationē recepit: qñ in nocte vidit angelū ſibi dicentē. Joſeph fili dauid noli timere accipere mariā coniugē tuā. Itē quā conſolationē recepit qñ natꝰ fuit xp̄s credens ipm eſſe filiū dei. Itē qñ audiuit angelos cantantes Glia in altiſſimis deo. Qñ audiuit Simeonē tenentē xp̄m in vlnis ac dicentē. Nūc dimittis ſeruū tuū ⁊c. O ioſeph quanta erat leticia tua. o quantum gratulabaris qñ cogitabas habitaſſe tanto tp̄e cū xp̄o: ⁊ qñq; ſtabas cū virgine ⁊ xp̄o ad vnā menſam ⁊ maxime tot annis. Itē qñ erat duodecim annoꝝ tenebat manū xp̄i cū ſua: Quātā leticiā ex hoc capiebat: Ipſe veniebat extra ſenſum. Pie credas ꝙ ſepius in die xp̄s Joſeph oſculabatur: vt faciunt filij patres. Uere Joſeph poteſt cuz propheta canere. Conſolationes tue letificauerunt aīam meā. Ergo aīa conſidera cū fide ſi audiremus xp̄m loquentē quid agerem⁹: Creparemus ex deuotione. Et tu Joſeph qui tantā habuiſti practicā cū filio dei: quō faciebas: Credo ꝙ ex nimia dulcedine ⁊ deuotione exibas a ſenſibus.

¶ Qō Joſeph vltra predictas habuit etiam alias excellentias. Capl'm III

Ertiā excellentiā ỽginalē vellē dicere: ſi non ſufficit tp̄s. Tñ cape vt potes. Naz tres habuit dignitates in hac tertia excellētia. Prima fuit ſimulationis: q: vocat pater putatiuꝰ. Scd̄a gratificationis: q: qñ deus aliquē eligit ad aliquē magnū ſtatuz: ſemper ſibi magnas dat gr̄as. Et ꝓpterea eligendo Joſeph ad tantū miſteriū: quantas gratias ſibi dedit cogita. Tertia gratia viſionis: quia vidit oīa que ꝓphete predicauerunt de virgine. ⁊ de verbo incarnato: qui tetigit euz manibus. ⁊ fide. Multa ſunt priuilegia Joſeph: ⁊ ſpecialiter iſta noue que audiſti. Deprecemur igitur vt mercedat pro nobis ad virginem ⁊ filiū: qui in hoc mūdo det nobis ſuā gr̄am ⁊ in alio gl'iam. Amē.

¶ De ſpe bona. Sermo VIII

Uſtate ⁊ videte quoniā ſuauis eſt dñs: beatꝰ vir q̄ ſperat in eo. pſ. xxxiij.

Statuerūt multi ceco erroꝛe inducti: nihil aliud querere ⁊ deſiderare: ꝙ bona breuiſſima huiꝰ ſeculi ⁊ reſpituras mūdi. Qui ſi ſaperent ⁊ intelligerent ꝙ multa ⁊ magna pmiſit deꝰ diligentibꝰ ſe: ⁊ omia terrena ⁊ caduca (velut ſtercoꝛa) reputarent. Sed vt oēs ad regnū celoꝝ erigere valeant affectꝰ ſuos: in p̄ſenti ſmone tractandū eſt de virtute ſpei. Uerba aūt ꝓpoſita: poſſunt dici in perſona ciuiū celoꝝ. qui dicunt. Guſtate ⁊ vos mundani: ⁊ videte quoniā ſuauis ē dñs. ſcz amicis ſuis: quibus tam ineffabilia bona largit. Beatꝰ vir q̄ ſperat in eo. In quibus tria myſteria ꝯcurrūt ꝯteplanda. videlz.

- Primū de ſua diffinitiōe.
- Secundū de ſua diſtinctiōe.
- Tertiū de ſua fructificatiōe.

Rimo contemplemur ſpei diffinitionem. Ubi eſt videndum quomodo a doctoꝛibus diffinitur. Notandum autem ꝙ a doctoꝛibus tres diffinitiones aſſignantur. Prima eſt magiſtri .iij. ſniarum di. xxvi. ſic dicentis. Spes eſt virtus qua ſpiritualia ⁊ eterna bona ſperantur. Secūda eſt gloſatoꝛis Pauli Aymonis. Roma. v. ſic dicentis. Spes eſt certa expectatio future beatitudinis proueniens ex meritis ⁊ gr̄a dei. Tertia eſt Aug. dicentis. Spes eſt virtus qua quis ſe ad id q̄ō credit ꝑuenturū preſumit. Circa aūt iſtas diffinitiōes demonſtrande ſunt tres regule. quarū

- Prima dr̄ poſſibilitas
- Scd̄a dr̄ varietas.
- Tertia dr̄ veritas.

Circa primam queritur vtrum poſſibile ſit homini viatoꝛi ſperare beatitudinē ſempiternā: Et videt ꝙ nō. q: dicit Aug. Inuiſa diligere poſſumꝰ: icognita nequaꝙ. Sed nō cognoſcimꝰ beatitudinē: q: trāſcēdit intellectū: ſicut oculū ſol. iux̄ illud. i. Coꝛ. ij. Oculꝰ nō vidit. nec auris audiuit. nec in coꝛ hoīs aſcēdit. ꝙ nec diligit. nec ſperat. Sicut ſolet qñq; ſenſuales dicere. Quis vidit padiſum: Quid poſſumꝰ ſcire de illa btitudine: cū nihil videamꝰ niſi tpalia bona: Hic faciamꝰ padiſum. Hic ꝯſtituamꝰ finē noſtrū. Quibꝰ ſic doctoꝛes rñdēt. Et pmo āgelicꝰ doctoꝛ Tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. xvij. ⁊ pma ſcd̄e. q. v. ⁊ Boñ. in .iij. di. xlix.

et Scdo.ꝛ Ric. in eodē loco. ꝙ vera beatitudo pōt dupliciter ꝯſiderari.ſ. in generali ꝛ pticulari. Si ꝯſideraſ in generali in ꝓptu eſt bonū ſufficiētiſſimū cognoſcibile ex ſe: dico ꝙ oībus eſt notū, qꝛ ꝗlibet ſcit ꝗd eſt bonū ꝛ ꝗd ſufficiētiſſimū eſſe. In pticulari vero in ꝓptu ꝯſiſtit in clara viſione dei. dico ꝙ nō eſt cognoſcibile illud bonū: qđ dn̄s largit ſanctꝭ ſuis. Nullus nanqꝫ poſſet cogitare nullus audire ꝙ excellens ſit ꝛ ſublimis gloria illa. Oīa em̄ bona tpalia nihil ſunt reſpectu illius. Que oīa ꝓbari pn̄t exēplis ſanctoꝝ: ꝗbus illud narranduꝫ occurrit: qđ Aug. narrat in ep̄la ad Cyrillū de trāſitu beati Hiero. vbi ait. Sꝫ vt merita beatiſſimi Hieronymi nō lateāt: qđ mihi diuina clemētia annuente in ipſo ſui obitus die accidit enarrabo. Eadē nanqꝫ die ꝛ hora qua exutus putredine atqꝫ immundicie carnis toga; Hiero. ſctūs: veſtimentū perpetue imoꝛtalitatis ꝛ ineſtimabilis glorie ꝛ leticie induit: poſitus ī cellula mea quieſcēs: auide cogitās qualis ineſſet aīabus beatoꝝ qui cū xp̄o gaudent glorie ꝛ leticiarū ꝗtitas: cupiens inde ex hac materia breuē cōponere tractatū: ꝓcibus impulſus noſtri Seueri quondam venerabilis Martini turonen̄. ep̄i diſcipuli: charta ꝛ calamo pugillariqꝫ in manibus ſuſceptis: breuē volēs ſcribere epiſtolā ſanctiſſimo Hiero: deſtinādā: vt quicqđ de hoc ſētiret: rn̄deret. Sciebam em̄ in tā difficili qōne a nullo alio viuētiū me poſſe euidentius edoceri. Cū iam inciperem ſalutationis exordiū: Hiero. ineffabile ſubito lumē noſtris inuiſum tp̄ibus noſtriſqꝫ linguis minime declarandū: cū ineffabili/ inauditaqꝫ celoꝝ fragrantia: cellulaꝫ in qua ſtabam intrauit iam hora cōpletoꝛij. Quo a me viſo: ſtupore admirationeqꝫ cōmotus: animi et membroꝝ virtutes amiſi. Neſciebam em̄ tunc ꝙ dextera dei exaltaſſet ſeruū ſuū: notas faciens in populis virtutes ſuas. Neſciebam etenī ꝙ deus antique miſerationis ſeruū fidelem a carnis immūdicijs ſoluiſſet: ꝛ tā ſublimem ei in celo ſedē paraſſet. Neſciebam certe inueſtigabiles vias dn̄i: neſciebaꝫ theſauros infinite dei ſapientie ꝛ ſciētie. Secreta ꝛ occulta dei iudicia nō cognoſcebam: qm̄ quos vult facit ineffabili ſapiētia ad ſui cognitionē venire. Quos autē vocat ꝓdeſtinat: iuſtificat: et beatificat: put decreuit cōuenire. Itaqꝫ qꝛ talē mei oculi nunqͦ perſenſerāt lucē: talē olfactus meus odorē nō perſenſerat: tā nouis tā inauditis ſignis obſtupebā. Inter hec in me cogitatibus perſtrepētibus quid hoc eſſet: de luce dicēs verba vox emicuit. Auguſtine Auguſtine quid queris. Putas ne in breui mittere vaſculo mare totū: breui includere pugillo terrarum orbē: celū firmare ne vſitatos exerceat curſus. Que auris nulla per ſonū hauſit: audiet tua. Que oculus nullius hoīm videre potuit: tuus videbit. Que coꝛ humanū nullatenus intellexit: nec etiā cogitauit: exiſtimas te poſſe intelligere. Infinite rei q̄s erit finis. Potiꝰ totū mare in artiſſimo clauderet vaſculo: potius terrarū orbē paruulus teneret pugillus: potiꝰ a motu ꝯtinuo celū deſiſteret: ꝙ gaudioꝝ ꝛ glorie ꝗbus beatoꝝ aīe ſine fine potiūtur: minimā intelligeres particulā: niſi tu ego vera experiētia: docereris. Et ſequit. Adhuc Ego ſtupēs pauore/ admiratiōe tā īmēſa: pene amēs: oīni ꝗſi vigore carēs hīs vbis aliqualē ſumēs audaciā tremebūda voce dixi. Fas vtinā mihi foret: q̄s tam felix es ꝛ glioſus: qui tā honorifice ad illa ꝓperas gaudia: q̄ tam dulcia eloquia faris/ meo gutturi non ambigere. At ille. Nomē (inquit) meū queris. Hieronymi illius pr̄ſbyteri: cui trāſmittendā ep̄lam iā ſcribere incepiſti: ſum aīa. que ī hac hora in bethleē Iude: carnis onere depoſito: cū xp̄o oīqꝫ celeſti comitata coboꝛte: decorata pulchritudine: oīni illuſtrata ſplēdoꝛe: illo induta imoꝛtalitatis deaurato veſtimēto: circūamicta oīm honoꝝ ꝛ gaudioꝝ varietate: ſonoꝛū oīm: triūphali cū diademate coꝛonata ꝛ oīni btitudine ꝛ felicitate vallata: tā glioſe: tā ineffabiliter pergo ad regna celoꝝ ſine fine manſura. Nullū em̄ gl'e expecto defectū: ſed augmētū: ſed iterū iungar coꝛpori gloꝛificādo. ꝛ nullatenꝰ moꝛituro. ſed gloꝛiā quā nūc ſolā habeo habitura in illa.ſ. vniuerſali carnis reſurrectiōe cū xp̄o. Et ſequit infra. Placeat aūt volūtati tue aliqua mihi interrogāti rn̄dere. Quid optas dicito: me oīni volūtati tue ſcias rn̄ſurā. Uellē inquā intelligere vtrū btōꝝ aīe quedā velle poſſint q̄ obtinere nequeāt. At illa. Uni Auguſtine: noueris ꝙ ſctoꝝ aīe i illa eterna glia: ita ſunt ſolidate ꝛ firmate in deo: ꝙ nulla ſibi ineſt alia volūtas/ niſi dei: in quo nihil velle aliud pn̄t niſi que deus vult. Ideo que volūt obtinere pn̄t. Etem̄ quecūqꝫ volūt deꝰ vult ꝛ adimplet. Nemo ꝗppe noſtrū ſuis fraudaſ deſiderijs: qꝛ nihil ꝓter deū aliquis noſtrū optat. Qm̄ ꝺo ſemꝑ vt volumꝰ in deo habemꝰ noſtra ſemꝑ deſideria: ſunt pleniſſime adimpleta. Uale. Iſto ergo mō nullus viuēs pōt cognoſcere altitudinē glorie ſanctoꝝ. Tn̄ nō eſt paruipendendū tale bonū: qꝛ fatuꝰ eſſet qui nihil crederet/ niſi qđ videret. Nam multi carnales ꝛ ſenſuales: qꝛ non vident ſctōꝝ gliam: illā negant ꝛ paruipendūt. De ꝗbus ait Greg. iiij. dial'. in ꝓlogo. Carnales ꝗqꝫ qꝛ inuiſibilia illa ſcire nō valent per experimentū dubitant vtrū ne verū ſit qđ coꝛpalibus oculis nō videſ. Itaqꝫ ponit exemplū de muliere pregnāte ꝛc̄. Applica figurā: que habetur. iij. Reg. x. de regina Saba: que audita fama Salomonis ꝛc̄. dixit coꝛā regē. Beati viri tui: ꝛ beati ſerui tui hi qui ſtant coꝛam te ſemꝑ: ꝛ audiūt ſapiam tuā. Glo. regina admirando in laudē Salomonis erupit dicens Beati viri tui ꝛc̄. Uere beati ſunt quoꝝ rex ē xp̄s: ꝛ qui eterna eius viſione perfrui merentur: ꝛ gliam quā hꝫ cū pr̄e ꝛ ſp̄uſctō conſpicere: ꝛ ſapiam quā mūdis coꝛde ſe oſtēdit perpetualiter percipere letanter. hec ille. Et oīa que dicta ſunt de pticulari cognitōe dicta ſunt ꝛc̄.

Sed cōſiderando beatitudinē in generali oēs poſſunt illā appetere: qꝛ ad hoc naturaliſ mouenſ. vt ait Aug. lib. x. de ciui. c. i. Omnium certa ſnia eſt qui rōne quoquo modo vti poſſunt beatos eſſe oēs hoīes velle. Et eodē lib. c. xxix. Natura indidit nobis vt beati immoꝛtaleſqꝫ eſſe cupiāmꝰ. Qđ ꝓbari pōt per id qđ dicit Ariſt. iij. topic. Maximū bonū oēs maxime appetunt. Et Boeciꝰ. iij. de ꝯſol. Omnis moꝛtaliū cura quā multiplicīū ſtudioꝝ laboꝛ exercet: diuerſo quideꝫ calle ꝓcedit: ſed tn̄ ad vnū beatitudinis finē nitiſ ꝑuenire: quo adepto nil aliud deſiderare queat. hec ibi. Omnes igiſ in exercitijs ꝛ laboꝛibꝰ nil aliud querunt ꝙ aliquod bonū in quo poſſint letari ꝛ quietari. Et qm̄ multi credūt illud bonū eſſe in diuitijs: multi in honoꝛibꝰ: ꝛ multi in magnificentijs: ideo ibi ꝯſtituūt finē ſuū. Qui tn̄ poſſunt cognoſcere errorē ſuū triplici rōne.

- Primo rōne cōitatis
- Scdo rōne inſatiabilitatis
- Tertio rōne exēplaritatis.

Primo rōne cōitatis pōt quis cognoſcere ī nullo tpaliū bonoꝝ eſſe beatitudinē iſtā. Nā cū beatitudo ſit quoddā ens per ſe bonū: non cōpatiſ ſecū aliquod malū ſm̄ Tho. ij. ij. q. ij. Sed omnia bona tpalia ſunt cōia bonis ꝛ malis: ideo in ipſis nō eſt vera beatitudo. Quis nanqꝫ tam excoꝛs eſt: vt non iudicet eſſe malos homicidas: latrōes: verſipelles ꝛ ſimiles. Et tn̄ hi ſepe huiꝰ mūdi bona habēt. Iniqui ꝛ mali ſunt diuites ꝛc̄. Ideo ait Aug. i. de ciui. dei. c. viij. Placuit quippe diuine ꝓuidentie ꝓparare in poſterum bona iuſtis: quibus non fruenſ iniuſti: ꝛ mala impijs: quibꝰ nō excruciabunſ boni. Iſta vero tpalia bona ꝛ mala vtriſqꝫ voluit eſſe cōia: vt nec bona cupidius appetanſ: q̄ mali quoqꝫ hr̄e cernunſ: nec mala turpiſ euitenſ: quibꝰ ꝛ boni pleriqꝫ afficiūtur. Intereſt aūt plurimū qualis ſit vſus vel earū rerū que ꝓſpere vel earū que dicunſ aduerſe. hec ibi. Sed vt fortiꝰ dicamꝰ. Quid pōt dici in hoīe ſummū bonū: qđ belue ꝛ bruta participant. Ideo ait Lact. iij. diui. inſti. aduſus gentes. Cū de officio homis agaſ: oꝫ ſummū ſummi aīalis bonū in eo cōſtitui: qđ cōe cum alijs aīalibꝰ eſſe nō poſſit. Sed vt feris dentes armentis coꝛnua: volucribꝰ penne ꝓpꝛie ſunt ita hoī ſuū aliquid oꝫ aſcribi: ſine quo rōnem ſue cōditionis amittat. Nā qđ viuēdi aut generandi cā datū eſt: oībꝰ quidē eſt bonū naturale: ſummū tn̄ nō eſt niſi qđ eſt vnicuiqꝫ generi ꝓpꝛiū. hec ille. Nec etiā bona aīe ſunt hominis beatitudo: vtputa ſcie ꝛ virtutes: quia nec iſta ꝓpꝫ ſe acquirunſ: ſꝫ ꝓpꝫ aliud. Unde Lact. eodē loco ait. Qui ſciam ſummū bonū facit: aliquid hoī ꝓpꝛiū dedit: ſꝫ ſciaꝫ alteriꝰ rei gr̄a hoīes appetūt: nō ꝓpꝫ ſeipām. Quis enim ſcire cōtentꝰ eſt: nō expetēs aliquē ſcie fructū. Artes ideo addiſcunſ vt exerceanſ. Exercentur aūt vel ad ſubſidia vite: vel ad voluptatē: vel ad gl'iam. hec ille. De virtute aūt ꝙ nō ſit bonū hoīs ſummū: idē ſubdit. Supeſt etiam vt refellamꝰ qui virtutē ipām ſummū bonuꝫ putauerūt. In qua opinione etiam Marcus Tullius: in quo multa inconſiderate fuerunt. Non em̄ virtꝰ ipa ſummū bonū: ſꝫ effectrix ꝛ mr̄ ſummi boni eſt: qm̄ peruenire ad illud ſine virtute nō pōt. hec ille. ¶ Scdo pōt oſtendi in nullo bono tpali eſſe ſummū bonū rōne inſatiabilitatis. Eſt enim beatitudo ſm̄ Bon. in iiij. diſt. xlix. q. i. finis ſatians appetitū. Sꝫ nihil eſt in hoc mūdo: qđ ſatiare poſſit appetitū hoīs: nō diuitie: nō honoꝛes: nō magnificentie ꝛ ſil'ia: ꝛ ꝛc̄. Ideo ait Sen. in vna ep̄larū ad Lucillū. Congeranſ in te quicquid multi locupletes poſſident: ꝛ vltra ꝓuatū pecunie modū foꝛtuna te ꝓuehat: auro tegat: purpura veſtiat: ꝛ ad hꝰ modꝰ deliciarū: ꝛ opū te ꝓducat: vt terrā marmoꝛibꝰ abſcōdas. Nō tm̄ tibi hr̄e licebit: ſꝫ ꝛ calcare diuitias. Accedāt ſtatue ꝛ picture ꝛ ꝗcꝗd ars vlla elaboꝛauit: maioꝛa his cape diſces. Naturalia em̄ deſideria infinita ſunt: ꝛ falſa opiōne naſcētia: vbi deſināt non hn̄t. hec ille. Exēplū patere pōt de Alexandro magno: ꝗ poſtꝙ adeptꝰ eſt quaſi totiꝰ mundi iperiū: dicebat. Mūdꝰ nō ſufficit mihi. Ergo

in iſtis nõ eſt btitudo. ſed in glia deificat ait.
pſal. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Et
Augu. li. cõfeſſionũ. Redite pũaricatores ad
cor: ⁊ inherete illi ſoli qui fecit nos: ſtate in eo
⁊ ſtabitis: quieſcite in eo ⁊ requieſcetis. Qua
re itis in aſpera: qm̃ iſtud bonũ qd̃ queritis vl
amatis ab illo eſt. Tertio id probat ratiõe
exemplaritatis. Omes nanq; ſcti exhibẽt no
bis huius veritatis teſtimoniũ: qui nõ ſolum
huius mũdi vanitates ⁊ voluptates non que
ſierũt: verũetiã ipſas aufugerũt vſq; ad mor
tem. Et hoc pbat duplici auctoritate. Pri
ma eſt Pauli exemplificãdo de patribus ve
teris teſtamenti ad Hebreos. xi. ſic dicentis.
Sancti p fidẽ vicerũt regna: operati ſunt iu
ſticiã: adepti ſunt repromiſſiones. Obturaue
runt ora leonũ: extinxerũt impetũ ignis. Effu
garũt aciem gladij: cõualuerũt de infirmitate
fortes facti ſunt in bello. Caſtra verterũt ex
terorũ. Acceperũt mulieres de reſurrectione
mortuos ſuos. Alij aũt diſtenti ſunt: non ſuſci
pientes redemptionẽ vt meliorẽ inuenirẽt re
ſurrectionẽ. Alij vero ludibria ⁊ verbera exper
ti inſup ⁊ vincula ⁊ carceres lapidati ſunt: ſe
cti ſunt: tẽptati ſunt: in occiſione gladij mor
tui ſunt. Circuierunt in melotis: ⁊ in pellib⁹
caprinis egentes anguſtiati afflicti: qbus di
gnus nõ erat mũdus. In ſolitudinibus erran
tes: in mõtibus ⁊ ſpeluncis: ⁊ in cauernis ter
re. Hec ibi. Alia eſt Rabani in ſermone oium
ſanctorũ: qui exẽplificat de ſanctis noui teſta
menti dicẽs. Apoſtolis ſubiectum eſt trium
phale martyrũ nomẽ. qui per diuerſa tormen
torũ genera xpi paſſionẽ non laceſcẽtibus p
cordiorũ mẽtibus imitabant. Alij nanq; fer
ro perempti: alij flãmis exuſti: alij flagris ver
berati. alij vectibus pforati: alij cruciati pati
bulo: alij pelagi periculo dimerſi: alij viui de
coriati: alij vinculis mãcipati: alij linguis pri
uati: alij lapidibus obruti: alij frigore afflicti:
alij fame cruciati: alij vero trũcatis manibus
ſiue ceteris ceſis mẽbris: ſpectaculũ cõtume
lie in populis mũdi: pter nomẽ dñi portaue
runt. hec ibi. Quid dicã de xpo: qui ſemp oſtẽ
dit in hac vita nõ eſſe beatitudinẽ: ⁊ amaritu
dinẽ habuit vſq; ad crucis mortem. De quo
Firmian⁹ Lact. vij. di. inſti. aduerſus gentes
ſic ait. Pater nr̃ ac dñs qui cõdidit for mauitq;
celũ: q ſolẽ cũ ceteris ſiderib⁹ induxit: q libra
tã magnitudine ſua terrã valauit montibus:
mare circũdedit amnibuſq; diſtinxit. ⁊ qcqd ẽ
in hoc ope mũdi cõſtauit atq; pfecit ex nihilo:
pſpectis erroribus hoim ducẽ miſit: qui nobis
iuſtitie viã pãderet. Hũc ſequamur oẽs. hũc
audiamus: huic deuotiſſime pareamus: qui
ſolus (vt ait Lucretius) Veridicis hoim pur
gauit pectora dictis. Et finẽ ſtatuit cupedi
nis atq; timoris. Expoſuitq; bonũ ſummũ q
tendimus oẽs. Quid foret atq; viã monſtra
uit limite puo. Quo poſſim⁹ in id recto contẽ
dere curſu. Nec monſtrauit tm̃: ſed etiã pceſ
ſit: ne quis difficultatis gra iter virtutis hor
reret. Hec ibi. Eleuent igit ex his cordis nr̃i
ſtudia ad cognoſcendũ regnũ celorũ: ⁊ inflã
ment affectus ad amorẽ glorie: qr ibi vere et
pfectiſſime iocũda requies inuenit. Scda
regula mõſtrãda dicit varietas. In qua vidẽ
dũ eſt que differẽtia ſit inter fidẽ ⁊ ſpem. Rñde
tur ſm Aug. in enchiridion: q eſt triplex. Pri
ma quia ſpes nõ eſt niſi bonarũ rerũ. fides ve
ro malarũ ⁊ bonarũ. Scda qr ſpes eſt futuro
rũ tantũ: fides vero eſt futurorũ preteritorũ ⁊
preſentiũ. Tertia qr ſpes eſt de bonis tm̃ ſibi.
fides vo de bonis tam ſibi q̃ alijs. Tertia
regula dicit veritas. In qua tres veritates no
tari poſſunt. Prima ſm. ſ. Tho. ſa ſe. q. xviij.
q in beatis nõ eſt ſpes: quia iã habẽt qcquid
volunt. Unde ad ro. viij. Qd videt quis qd
ſperat. Et Auguſt. x. de ciuitate dei. c. xxv. ait
Spes enim que videtur non eſt ſpes. Tanta
eſt enim in ipſis certitudo beatitudinis: q
nullam ſpem habere coguntur. Si vero dica
tur q ſancti in patria expectant reſurrectio
nem ⁊ corporum glorificationem: ergo ſpe
rant. Reſpondetur ſm Bonauẽ. q nec ani
me beatorũ nec angeli proprie habent ſpem.
Et ratio eſt: quia ſpes eſt expectatio premij
ſubſtantialis. Omnes autem hi premiũ ſub
ſtantiale habent: ⁊ ideo carent ſpe proprie di
cta. Alia eſt ratio. quia ſpes habet annexam
fidem. Fides autem cognitio enigmatica eſt.
Et quia claritas viſionis diuine tollit omnia
enigmata: per conſequens euacuat ipſam
ſpem. Et ob hanc rationẽ dicit q nec anima
nec angeli hñt ſpem. Poteſt tamen dici q licz
in eis nõ ponat ſpes proprie dicta ſcz que eſt
expectatio pmij ſubſtãtialis: eſt tñ in eis ſpes
large dicta p quacũq; expectatiõe ſcde ſtole ⁊
gaudij accidẽtalis. Scda veritas eſt: q i dã
natis nõ eſt ſpes. Nã ſm Tho. vbi. ſ. ſicut ad
verã btitudinẽ ſpectat vt aliqs certus ſit de
ſue btitudis ppetuitate: alioqn volũtas nõ qe
taret: ſic etiaz ppetuitas pene cũ ptineat ad
penã. Nõ em̃ vere haberet rõnẽ pene dãnati ſi
ppetuitatẽ dãnatiõis ignoraret. Et h̃ eſt qd
dicit Job. xv. Nõ credit. ſ. q eſt dãnat⁹: q reuti

poſſit de tenebris ad lucẽ. Et ſi quis petat q̃
re. rñdet glo. Sicut em̃ inuolutus tenebris lu
ce deſperat: ſic etiam dãnati deſperant vnq̃
poſſe egredi de tenebris inferni. Tertia ve
ritas eſt q ſpes reperit in his q ſunt in pur
gatorio ⁊ in his q ſunt in hac vita. De his q
ſunt in purgatorio pz p magrm ſen. in. iiij. d.
Qd ſancti pres felici ſpe ingreſſuz ianue cele
ſtis expectabant. Si ergo diceret q ipſi ſunt
certi q nõ poſſunt damnari: ergo nõ indigẽt
fulcimento ſpei. Dicen dũ ſm Boñ. q hoc nõ
eſt pter aſſecutionẽ glorie: ſed pter cõfirma
tionem liberi arbitrij: quod eſt extra ſtatum
merendi atq; demeredi. Et illa confirmatio
nõ euacuat ſpem: q̃uis ponat extra ſtatũ ver
tibilitatis liberi arbitrij. De his vero q ſunt
in hoc mundo dubiũ eſt an ſpes poſſit eſſe in
pctõribus. Uidet em̃ q nõ: quia ſm magrz
in iij. diſ. xxvi. Sine meritis aliquid ſperare:
non ſpes: ſed pſumptio dici poteſt. Si dicas
Omnes peccãt ⁊ oẽs ſperãt. ergo ⁊c. Rñdet
Boñ. q quadrupl'r aliqs poteſt exire in actũ
ſperandi. Aut em̃ ſperat habẽdo merita in p
poſito: in radice ⁊ in effectu: ſicut homo iuſt⁹
qui diu dñõ ſuiuit. Aut ſperat habẽdo meri
ta in pposito ⁊ in radice: ſed nõ in effectu. Si
cut ille q an bonũ viſuz ꝟtutũ poſtq ſuſcepit
grãm expectat beatitudinẽ ⁊ per illam ſperat
ſaluari. Aut ſperat habẽdo merita in pposito
nõ in radice: nec in effectu: ſicut ille qui eſt in
pctõ mortali: tamen pponit penitere ⁊ facere
bona: ⁊ ſic ſperat cõſequi beatitudinem. Aut
ſperat nõ habẽdo merita nec in pposito: nec
in radice: nec in effectu: ſicut ille q facit malũ
⁊ pſeuerare intẽdens credit p ſolaz miam ſal
uari neglecta diuina iuſticia. Prim⁹ act⁹ ẽ ſpei
iam formate ⁊ exercitate. Scds formate ⁊ p
mo infuſe. Terti⁹ ſpei informis. Quart⁹ pre
ſumptionis: qr pſumptio eſt cũ qs in malo ſi
ne emẽdatiõe ſperat poſſe ſaluari. Uñ Greg.
Qui veſtigia xpi dedignãt ſeq: q̃ temeritate
ſperãt ad eius claritatis gaudia puenire. hec
ille. Sed ſi pctõr diſponeret ſe cõuerti: licet ſit
pctõr: tñ ſperare poteſt ⁊ debet vitã eternaz:
quia vt ait Hiero. ad Ruſticum monachuz.
Nihil ſic offendit deũ q deſperatio. Et ſic pz
pmum principale.

Ecundo contemplemur ſpei diſtin
ctiones. Nam triplex ſpes poteſt di
ſtingui. videlz

Prima dicit bona.
Scda dicitur vana
Tertia dicit falſa.

Prima dicit bona que eſt in deum. vel rõ
ne gratie: quia in omni neceſſitate ſperat ho
mo gratiam a deo inuenire: vel ratione venie
quia ſperat conſequi veniam delictorum ſuo
rum. vel ratione glorie: quia homo ſperat om
nem gl'iam ſuam a deo. Et de hac dulciſſima
ſpe ait ſapiẽs Eccli. ij. Reſpicite filij natiões
hominũ: ⁊ ſcitote quia nullus ſperauit in do
mino ⁊ cõfuſus eſt. Et Prouerb. xvi. Qui ſpe
rat in domino beatus eſt. Et pſ. Beatus vir
qui ſperat in domino. Et alibi. Beatus vir cu
ius eſt nomẽ dñi ſpes eius. Et pſ. xxx. In te
domine ſperaui ⁊c. O q̃ firmũ ẽ ſtabilimẽtũ
ſperare in domino. Uere nil in h̃ mũdo ſecuri
us fieri poteſt. Secunda ſpes dr vana. Et
hec eſt illor qui ſpem ſuam ponũt in vanita
tibus mũdi. Hor itaq; ſpes vana dr. Job. i.
cano. ij. Mũdus tranſit ⁊ cõcupiſcentia eius.
Quid eſt em̃ qd nõ in breui tranſeat ⁊ euane
ſcat vt fumus. O miſeria humana: audi quid
de ſeipo loquit ſapiẽs Eccle. ij. caplõ. Ma
gnificaui opera mea: edificaui mihi domos:
plantaui vineas: feci hortos ⁊ pomeria: ⁊ cõ
ſeui ea cuncti generis arboribus. extruxi mi
hi piſcinas aquarũ: vt irrigarẽ ſiluã lignoruz
germinantiũ. Poſſedi ſuos ⁊ ancillas: mul
tamq; familiã habui. Armenta quoq; ⁊ ma
gnos ouiũ greges vltra omnes: qui fuerunt
ante me in hierl'm. Coaceruaui mihi argẽtũ
⁊ aurũ ⁊ ſbas regũ ⁊ puinciarũ. Feci mihi can
tores ⁊ cantatrices: ⁊ delitias filiorum hoim
Cyphos ⁊ vrceolos in miniſterio ad vina fũ
denda: ⁊ ſupgreſſus ſum opibus omnes qui
fuerunt ante me in hierl'm. Sapientia quoq;
pſeuerauit mecũ: ⁊ oia que deſiderauerũt ocu
li mei nõ negaui eis. Nec phibui cor meũ qn
oi voluptate frueret: ⁊ oblectaret ſe in his q
pparaueram. Et hanc ratus ſum partẽ meã
ſi vterer labore meo. Cũq; me cõuertiſſem ad
vniuerſa opa que fecerant manus mee: ⁊ ad
labores in quibus fruſtra ſudauerã: vidi i oi
bus vanitatem ⁊ afflictionẽ animi: ⁊ nihil p
manere ſub ſole. hec ibi. Exemplifica de ſene
ctute hominis ⁊c. Ideo Chryſo. omel. vi. ſup
Job. ait. Uanitas vanitatũ (inquit Eccles) et
omnia vanitas. Hunc verſiculũ ſi ſaperent q
in potentia verſant in parietibus ſuis oib⁹ ⁊
veſtibulis ſcriberẽt in domo ⁊ in foro: ⁊ ante
oia in cõſcientijs ſuis: vt ſemp ⁊ id oculis cer
nerẽt ⁊ corde ſentirent. Quoniã enim multe
ſunt rerum facies ⁊ imagines vaneq̃ decipi
unt incautos: oz iſtud carmẽ ſalutare qtidie
⁊ in prandijs ⁊ in cenis cõuentibuſq; oibus:

vnūquēq; primo ſuo canere libēter ⁊ a pri‑mo ſuo audire libēter: q2 vanitas vanitatū ⁊ oīa vanitas. hec ibi. ¶ Tertia ſpes dr̄ falſa. Et hec eſt illoꝝ qui nunꝗ̄ credūt ſe eſſe morituros. Verificat̄ eīn de his illud Tullij de ſenectute dictum: Nemo eſt tam ſenex qui non ſe putet ꝑ annū poſſe viuere. Cui concordat Hiero. ad An. Nemo eſt ſic fractis viribus: ⁊ decrepite ſenectutis vt nō ſe putet adhuc annum eſſe victurū. Inde ſubrepit obliuio cōditionis ſue vt mortale aīal iam tāq; ſoluendū: erigat̄ in ſupbiā: ⁊ animo celū tangat. hec ille. Patet eīn ſatis euidēter hāc ſpem eē falſam. Et ſic pȝ ſcōm ꝑncipale.

Tertio cōtēplemur ſpei fructificatiōnē. Poſſumus aūt in hͦ myſterio triplicē ſpei fructū ponere.

Primus dr̄ fortificatio.
Scōs dr̄ confortatio.
Tertius dr̄ aſſecuratio.

¶ De ꝑmo igit̄ pȝ: ꝙ ſpes fortificat hoīeȝ in laborib⁹ ſuis. iuxta illud Origenis ſup Exo. Spes futuroꝝ laboribus requiē parit. Nā ſi vana ſpe bonoꝝ tēpalīu tot grauia ⁊ onera ardua mortales tolerant infelices: quō laborare vſq; ad mortē difficile videri pōt his q̄ ſperant regnū celoꝝ? Quare dieb⁹ ac noctib⁹ varijs curis hoīes mūdi indefeſſe ſudāt: niſi quia aliquid ſperāt adipiſci? Laborāt domini ſperātes magnifice dn̄ari: laborāt milites ſperātes gl'iam tēpalem acq̄rere: laborant mercatores ſperantes diuitias adipiſci: laborant artifices: ⁊ agricole victum veſtitūq; ſperantes recipe. Sed multo fortius laboribus inſiſterēt ſi finalr̄ vitā eternā ſperarent. hec ille. Unde Greg. in moral. ⁊ ponit̄ in decre. diſ. xlvij. c. omnes. Omnes huius ſeculi delictores in terrenis reb⁹ fortes ſunt: in celeſtibus debiles. Nam ꝑ tpali gl'ia deſudare vſq; ad mortē appetūt: ⁊ ꝑ ſpe ꝑpetua: nec paruȝ quidē in labore ſubſiſtūt. Pro terrenis lucris iniurias quaſlibet tolerant. ⁊ ꝑ celeſti mercede vel tenuiſſimi ꝟbi cōtumelias ferre recuſant. Terreno iudici toto etiā die aſſiſtere fortes ſunt: in orone corā dn̄o vel hore vni⁹ momēto laſſant̄. Sepe nuditatē: deiectionē. famē ꝑ acq̄rendis diuitijs atq; honorib⁹ tolerant: ⁊ earū rerū ſpe ſe ꝑ abſtinētiā cruciant ad quas adipiſcēdas feſtināt. Supna autē laborioſe querere tanto magis diſſimulant: quāto magis ea retribui tardi⁹ putāt. hͦ ille. Patet quō ſancti iugū dn̄i fortiter portauerūt ⁊ nō infirmi mortales. ¶ Secūdus ſpei fructus dr̄ confortatio. Ipſa eīn ſolatiū eſt tribulatorum ⁊ afflictoꝝ in hac vita: qm̄ impoſſibile eſt ꝙ qui ſperat in dn̄o ſuccūbat. Exemplifica in ꝓſperitate ⁊ afflictōe. Ideo Hiero. in ep'la ad Tyraſiū eum rephendēdo ſcribit eo ꝙ nimis doluit de dormitione filie. Ait eī. Charitatis tue ſcripta ꝑcepi: in q̄bus animū tuum dolore commotū de filie dormitiōe cognoui. Non aliud ꝑncipalr̄ admiratus ſum ꝙ xp̄iani pectoris in te ꝟtutem ablatā fuiſſe vt animū flecteres ad dolorē. Stupeo murū fidei penetratū vulneribus orbitatis: quem ſopire debuerat ſpes reſurrectōis ⁊ regni celeſtis. Nunꝗ̄ ſpes cū dolore cōcordat: nec fides aliquādo ſentit quācūq; iacturā. Reſurgere credimus mortuos nr̄os ⁊ plāgimus? Quid faceremus ſi mori tm̄modo ꝑꝑet de⁹ voluntas cuius ſola ſufficeret ad ſolatium: cui nullū ꝑponere iubemur affectū: cū quod dederat abſtulit dn̄s qui creauerat. Quis ē ille qui plāgat quod ad tp̄s accepat? Cōmodauerat vt haberes quātocūq; tp̄e voluiſſet: ⁊ cū vellet rurſus auferret. Nihil abſtulit de tuo: q̄ dignatus eſt recipe ꝓprium. Creditum ſuū recipe decuit creditorē: ⁊ nihil aliud decet ꝙ creditori ſuo gr̄as agere mutuantē. Sic Iob legimus: q̄ nē ſequamur deuotiſſima voce dicentē: Dn̄s dedit dn̄s abſtulit. ſicut domino placuit: ita factū eſt: ſit nomen dn̄i bn̄dictum. hec ille. Feciſſet ergo Tyraſius ſicut Iob: ſi recte ſperaſſet in dn̄o. ¶ Tertius ſpei fruct⁹ dr̄ aſſecuratio: quia hec ꝟtus reddit hoīem ſecurum in morte: quam hoīes omnes ita timēt. Patet de paulo ad Phil. i. Cupio diſſolui et eſſe cū xp̄o. Patet de ſancto Andrea in cruce pēdente. de quo ait aug. li. de pē. Ne ꝑmittas me dn̄e deſcendere viuum: ſed tempus eſt. vt cōmendes terre corpus meū. Tā diu eīn illō portaui: terre iam illud cōmenda: ⁊ amplius me vigilare non permittas. hec ibi. Agamus ⁊ nos ſimiliter. vt digne ſperare illam gl'iam poſſimus: hic per gratiam: ⁊ in futuro per gloriam. Amen.

¶ De virginitate. Sermo ·IX·

Queramus domino

nostro regi adoleſcentulā ꝟginē. ·iij· Reg. i. Solet queri a doctorib⁹ ⁊ apud morales ꝑhos vtrū ſuare ꝟginitatē ſit licitū. Et videt̄ quibuſdā ꝙ non. Et ratio iſtorum eſt. Omne quod contrariat̄ ꝑcepto legis nō eſt licitū: ſed ꝟginitas eſt hmōi. ergo ⁊c. Nam preceptū legis eſt Geneſis. ij. ca. De omi ligno qd̄ eſt in paradiſo comedes vt cōſeruari valeas. Silr̄ hoc eſt preceptū legis nature. Gen. i. Creſcite ⁊ multiplicamini. Un̄ queadmodū eſſet illicitū ſe abſtinere a cibo: ſic nō eſt licitū ſeruare virginitatē: q2 eſt ꝯtra ꝑceptū legis nāe. Scōa ratio eſt talis. Omne quod recedit a medio virtutis eſt vitioſum. Unde ꝑhs. ij. Ethico. dicit ꝙ q̄ voluptate vtit̄ nec ab vno ſe abſtinet intemperat⁹ eſt. q̄ aūt omnes fugit agreſtis eſt. Sed q̄ ſeruat virginitatē ab omi delectatiōe ſe abſtinet venerea. ergo illicitū eſt. Et ſic apud illos erat vitiū et nō virtus. ¶ Ad qd̄ rn̄det beatus Tho. ſa ſe q. clij. arti. ij. ꝙ in humanis actib⁹ illud eſt vitioſū qd̄ eſt preter rectā rōnē. Habet aūt hoc ratio rectā vt his que ſunt ad finē vtat̄ aliq̄s ſed ea menſura que cōgruit fini. Eſt autem hoīs triplex bonū. vt dicit ꝑhus. i. ethico. Primū eſt quod ꝯſiſtit in rebus exterioribus: pu ta diuitijs. Scōm eſt quod ꝯſiſtit in bonis corporis. ſicut eſt ſanitas: pulchritudo ⁊ ſimilia. Tertiū eſt quod cōſiſtit in bonis anime. inter que principalis eſt vita cōtemplatiua que eſt potior vita actiua: vt dicit̄ ·iiij· ethi. ⁊ Luce. x. Maria optimā partē elegit. ⁊c. Quoꝝ bonorum exteriorū quedā ordinant̄ ad ea q̄ ſunt vite cōtēplatiue. Pertinet ergo ad rectitudinē hominis: vt aliquis vtat̄ exterioribus bonis ſm̄ eam menſurā que cōpetit corpori: ⁊ ſimiliter de alijs vt poſſit cōtemplari: ⁊ hoc nō eſt vitioſū. Similiter ſi aliquis abſtineat ſe a delectationibus corporalibus vt liberius poſſit vacare vite cōtemplatiue: hoc nō eſt vitioſum. Et q2 virginitas: relinquit venereā delectationē vt poſſit vacare vite contemplatiue: ideo vitioſuȝ non eſt: imo magis virtuoſum. Ideo ꝟginitas eſt licita. Circa quā virtutem quattuor notabim⁹ ꝯtemplatiōes videlicet.

Primo ꝟginitatis perfectionē.
Scōo ꝟginitatis exaltationē.
Tertio ꝟginitatis cōſeruationē.
Quarto virginitatis corruptionē.

¶ Circa primū notandū ſm̄ Tho. ſa ſe. q. clij. ar. i. ꝙ in ꝟginitate duo ſunt cōſiderāda vnū ſcȝ formale. ⁊ aliud materiale. Formale ē firmū propoſitū. ſ. velle nunꝗ̄ experiri delectatiōes carnales: etiam ſi poſſet. Materiale eſt corporis integritas. Et ideo triplex eſt virginitas. Una que eſt corporis ⁊ nō mētis. q2 mente fornicant̄ ⁊ nō corpore. vt patet. xxxij. q. v. c. ſi paulus. Scōa eſt mentis ⁊ nō corporis. quia violate ſunt. xxxij. q. v. c. tolerabilius. Tamen iſte nō amittūt virginitatē vel virginitatis coronā. Nō ſūt tn̄ conſecrande inter alias virgines. vt patet. xxxij. q. i. c. vlti. Tertia eſt mentis ⁊ corporis: ⁊ hec eſt glorioſa. xxxij. q. v. c. ſicut eīn. Ideo dicit Augu. Virginitas eſt in carne corruptibili ꝑpetua icorruptiōnis meditatio. hec ibi. Hec aūt eſt perfectiſſima: ⁊ hec de primo. ¶ Circa ſecundū. ſ. ſuam exaltationē nota virginitatis octo exaltatiōnes. Et prima eſt angeloꝝ cōformitas. Nam deus fecit eam in celo ſociam angelorū. Nam oīes angeli virgines ſunt creati. Un̄ Amb. li. de ꝟgi. ait. Supergredit̄ virginitas conditionē humane nature: ꝑ quā hoīes angelis aſſimilant̄. hec ille. Nā (vt dicit Cyprianus) eſt angeloꝝ ſoror. Inquit eīn. Virginitas eſt angelorū ſoror: victoria libidinū: regina ꝟtutū ⁊ poſſeſſio oīm bonoꝝ. Et ideo Hierony. ait. Viuere in carne ꝑter carnē angelicū eſt ⁊ nō humanū. Qd̄ dn̄s declarauit. Matth. xxij. In celo neq; nubēt neq; nubent̄: ſed erūt ſicut angeli dei. Sed eſt queſtio quō genuiſſent ⁊ fuiſſent ꝟgines in ſtatu innocētie. Rn̄det Augu. di. ꝙ genuiſſent ſalua pudoris integritate et peperiſſent ſine dolore. ¶ Scōa exaltatio eſt xp̄i ſocietas. Nā licet in patria oīes ſint bt̄i ⁊ videāt diuinā eſſentiā: tamē virgines magis ſunt deo ꝯiuncti. Un̄ Apoc. xiiij. Hi ſunt q̄ cū mulieribus nō ſunt coinquinati: ꝟgines eniȝ ſunt: hi ſequunt̄ agnū quocūq; ierit. Et Ambro. dicit. Quocūq; pergit virgines ſequunt̄ agnū atq; laudibus xp̄m ſemper aſſociant.

Tertia eſt prioritas. Nā virginitas ordinata fuit in ſtatu innocētie: quia homo de terra virginea fuit creatus. Gen. i. ⁊ matrimoniuȝ poſt. Gen. i. ⁊ xxxij. qō. ij. in princi. ⁊ c. ſicut. i.

Quarta eſt mentis dignitas. Due eīn ſunt vite: vt dicit Tho. ij. ij. q. xviij. ar. i. ſ. vita actiua: ⁊ vita contemplatiua. Contemplatiua eſt dignior. vt dicit ꝑhus. ij. ethicorum. Virginitas autem ꝑtinet ad vitam contemplatiuā. ergo eſt dignior. Figura huius fuit maria magdalena que ſtabat ſecus pedes dn̄i. Luc. vij.

Quinta eſt virtutis raritas. Nam illa que raro reperiunt̄ ſunt precioſiora: ſicut lapides precioſi. Sed virginitas raro reperitur. ergo ⁊c. Sexta eſt perditionis irrecuperabilitas. Tanta eſt excellentia huius virtutis ꝙ perdita nullo modo poteſt amplius recuperari: vt dicit Hieronymus. Cum cetera deus poſſit: non poteſt ruinam virginitatis recuperare. Intellige de virginitate corporali. Et hoc ratione ſue precioſitatis: quia ſic non eſt de alijs virtutibus ſcilicet charitate: fide ⁊ ſpe: et

ſic de alijs que poſſunt recuparí. Septima eſt ſtatꝰ ſublimitas. In eccl'ia dei ſunt tres ſtatus, vt pȝ. ij. ij. q. xv. ar. i. ſcȝ ſtatꝰ virginitatis matrimonij ꝛ viduitatꝭ. Sublimioꝛ aũt oibꝰ iſtis eſt virginitas: q̃ fuit prioꝛ matrimonio. xxxij. q. i. c. nuptie. Octaua ꝛ vltima ē fructus ſublimitas. Nã illa virtꝰ dr̃ eſſe tanto nobilioꝛ ac pfectioꝛ: quãto ei maiꝰ premiũ daꝛ. Sȝ maiꝰ premiũ daꝛ virginitati. ẜ ꝛc. Dicit eñ Hiero. q̃ nuptie replent terrã: vginitas celũ. Et ſic pȝ ſecũdũ pncipale. ¶ Circa tertiũ ſcȝ eiꝰ ꝯſeruationẽ nota ſeptẽ neceſſaria p cõſeruatiõe huiꝰ virtutis. Et pma rõ eſt ſobrietas. Nã vt dr̃ Prouẽ. xx. Luxurioſa res eſt vinũ. Ideo apl's ad Eph. v. ait. Nolite inebriari vino: in q̃o eſt luxuria. Dicit Hiero. Venter vino eſtuãs facile in libidinẽ ſpumat. Sicut pȝ de Loth: q̃ vino repletꝰ dormiuit cũ duabꝰ filiabꝰ ſuis. Geñ. xix. Scd̃a rõ eſt ſollicitudo. Nã ociũ inducit maxime ad carnis tẽptationẽ. vt dr̃ Ezech. xv. Hec fuit iniq̃tas ſororis tue ſodome ſupbia: ſaturitas panis ꝛ abũdantia ꝛ ociũ. hec ibi. Sicut accidit etiã Dauid. ij. Reg. xi. de Berſabee. Exemplũ etiã de ſctã Iuſtina a diabolo tẽptata: q̃ erat ſine exercitio. Jõ dicit Hiero. Semp aliq̃d boni facito: vt diabolꝰ ſemp occupatũ te inueniat. ꝛ notaꝛ de ꝯſe. diſt. vi̇. c. nũq̃. ¶ Tertia eſt habitus honeſtas. Nã ſuperfluitas habitꝰ ducit ad laſciuiã. Vñ. i. Timo. ij. Non in tortis crinibus aut auro aut margaritis vel veſte p̃cioſa: ſꝫ q̃d decet mulieres pmittẽtes pietatẽ per bona opa. Vñ Aug. ad Cancianũ militẽ ait. Hoĩes ꝛ mulieres q̃ ſerico ꝛ purpura induuntur: xp̃m induere difficile eſt. Jõ conſulimꝰ in xp̃o pie viuere volentibꝰ vt moderate induãtur. hec ibi. Exemplũ de Iudith: que ornata decepit Holofernẽ. vt pȝ Iudith. x. Et Cyprianus dicit. Serico ꝛ purpura indute: xp̃m induere nõ poſſunt. Quarta eſt cuſtodia ſenſuũ. Unde intelligendũ eſt: magnã parte innocentie eſſe cecitatẽ. Dina eñ oppreſſa fuit a Sichem. Geñ. xxxiiij. q̃ curioſe voluit videre mulieres regionis illiꝰ. Quinta eſt modeſtia ſermonis. Vñ Hiero. Sermo virginis prudens ꝛ rarꝰ. Et. i. Pet. iiij. Si quis loquiꝛ quaſi ſermones dei. Sexta eſt timoꝛ. vt virgo ſemp ſit timoroſa. Vñ Bern. Solet virgines (que vere virgines ſunt) ſemp eſſe pauide. Exemplũ pȝ de beata virgine Luc. i. ¶ Septima ꝛ vltima eſt fuga occaſionũ. Vñ Hiero. Solus cũ ſola ſecrete non ſedeas. Quoniã vt ait Bern. ſtare cũ mulieribꝰ ꝛ immunẽ ſe cõſeruare maius eſt q̃ mortuos reſuſcitare. Et ĩõ dicit Hieronymus. Oſtiolũ tuũ raro aut nũq̃ mulierũ pedes terant. quoniã (vt ipe dicit) mentes ferreas libido domat. Exemplũ patȝ de beato Bernardo clamante latrones latrones. Applica exemplum materiale de duobus lapidibus: qui ſi ad inuicẽ cõprimãtur: emittunt ignẽ. Nã Auguſtinus nolebat ſtare cũ propria ſororꝫ conſiderans periculũ. Sicut patet de Amnon: qui oppreſſit Thamar ſororem ſuã. ij. Reg. xiij. Et ſic patet tertiũ principale. ¶ Circa quartũ ꝛ vltimũ ſcȝ corruptionem: nota q̃ quinq̃ ſunt que habent corrũpere virginitatem. Primũ eſt ſuperbia. Unde Aug. lib. de virgi. Non ſolũ predicãda eſt virginitas vt ametur: verũetiã ammonenda eſt ne infletur. Facilius eñ ſequũtur agnũ cõiugate humiles: q̃ virgines ſuperbientes. Nã deus non ſolũ reſpexit virginitatẽ marie: ſed magis humilitatẽ. vt patet Luc. i. Secundus eſt defectus charitatis. Exemplũ de illis quinq̃ virginibus fatuis. Math. xxv. Vñ Bernardus. Caſtitas ſine charitate eſt lampas ſine oleo. Tolle charitatẽ: caſtitas deo nõ placet. Tertiũ eſt macula peccati. Nihil eñ valet caſtitas cũ peccato: quia eſt forma priuata. Unde Hiero. Illa virginitas hoſtia xp̃i eſt: que nec mentẽ nec carnẽ libidĩe maculat. Ille virgines (que in peccatis morantur) deo non placẽt. Quartũ eſt diuiſio cordis. Vñ Auguſtinꝰ libro de virginitate ait. Totus vobis in corde figatur: qui pro nobis fixus eſt in cruce. Diuiſum eſt coꝛ virginis: cũ deo ꝛ mundo ſtudet placere. hec ille. Quintũ eſt ſtabilitas. Vñ Aug. vbi. ẜ. Deũ ſequamur: ne virginitatis bonũ a nobis perdaꝛ. hic per grãm ꝛ in futuro per gl'iam. Amen.

¶ De patiẽtia oibꝰ neceſſaria. Sermo. X.

Ex patientiã curramus ad ppoſitũ nob̃ certamẽ.

Doctoris gẽtiũ v̓ba ſũt iſta ad Heb. xij. Poſt lapſum pmoꝝ parentũ adeo hũanũ genꝰ paſſiõibꝰ ẽ vexatũ: vt nullꝰ vnq̃ i hac vita inueniri poſſit oĩno quietꝰ. Inſurgũt vndiq̃ mala: vndiq̃ tẽpeſtates: vndiq̃ afflictões laborioſeq̃ cure. Accidũt ꝛ ſepe multa adũſa nolentibꝰ ꝛ inuitis. Neq̃ aliꝛ adũſos fortune impetꝰ ꝛ incurſus: repẽtinoſq̃ motꝰ (niſi ferẽdo ꝛ equo aĩo tolerãdo) tuti eſſe valemꝰ. Superanda (ait Virgil'. v. eneid.) oĩs fortuna ferẽdo eſt. Hoc aũt maxime opaꝛ patiẽtie virtus: que oibꝰ neceſſaria eſt. ſine qua ſuccũbit mens: ꝛ deficit animus: cum aliquod ſiniſtrũ accidere viderit. Eapropter in hoc ſermone de patiẽtia erimus tractaturi: de qua tres cõſideratiões faciemus.

Prima eſt de eius deſcriptione.
Scd̃a de eius determinatione.
Tertia de eius acquiſitione.

¶ Quid ſit patientia: ꝛ de multiplici eius acceptione. Capl'm I

Prima cõſideratio eſt de patiẽtie deſcriptione: in qua quid ſit patientia oſtẽdemus. Et Lactã. v. li. diui. iſti. aduerſus gẽtes ſic dicit. Patiẽtia eſt maloꝝ que aut inferunꝛ aut accidũt: cũ equanimitate perlatio. Et Tullius in rhetorica eandem ſniam loquiꝛ ſub alijs v̓bis. dĩ. Patiẽtia eſt honeſtatis aut vtilitatis cã rerũ difficiliũ ꝛ arduarum voluntaria ac diuturna ꝑpeſſio. ¶ Et p ampliore declaratione notandũ q̃ qnq̃plex patientia inueniꝛ.

Prima eſt remiſſoꝝ.
Secunda mundanoꝝ.
Tertia ſtultorum.
Quarta hypocritarum.
Quinta virtuoſorum.

¶ Prima eſt patientia remiſſoꝝ. eoꝝ ſcȝ q̃bꝰ ex officio incũbit repͤhendere corrigere vel punire aliena pctã: ꝛ tamen illa tolerãt. Cõtra quos eſt. c. facientis. al's culpã. lxxxvi. di. vbi dr̃. Faciẽtis pculdubio culpã habet: qui quod poteſt corrigere negligit emẽdare. Et lxxxiij. diſt. c. conſentire. Conſentire videꝛ erranti: qui ad reſecãda (que corrigi debent) nõ occurrit. Et eadẽ di. in. c. erroꝛ. Erroꝛ cui non reſiſtit approbaꝛ: ꝛ veritas (cũ minime defenſatur) oppmiꝛ. Negligere q̃ppe (cũ poſſis) perturbare peruerſos: nihil aliud eſt q̃ fouere. Nec caret ſcrupulo cõceſſionis. al's ſocietatis occulte: qui manifeſto facinori deſinit obuiare. ¶ De hac aũt vel tolerãtia vel punitione maloꝛum: copioſius diſputabiꝛ in ſmõe de iuſtitia.

Secunda eſt patientia mũdanoꝝ. eoꝝ ſcȝ qui ꝑpter mũdũ quoſcũq̃ labores ſtrenue tolerant. de quibus dr̃. xlvij. di. c. omnes. Oẽs huius ſeculi dilectores in terrenis his rebus fortes ſunt: in celeſtibus aũt debiles. Nam p temporali gl'ia vſq̃ ad morteȝ deſudare appetunt: ꝛ p ſpe ꝑpetua nec parũ quidẽ i labore ſubſiſtũt. Pro terrenis lucris iniurias q̃ſlibet tolerant: ꝛ p celeſti mercede: vel tenuiſſimi verbi cõtumelias ferre recuſant. Terreno iudici toto etiã die aſſiſtere fortes ſunt: in oꝛõnis vero corã dño: vl' vniꝰ hore momẽto laſſanꝛ. Sepe nuditatẽ: defectionẽ: famen p acquirẽdis diuitijs atq̃ honoribus tolerant ꝛ earuȝ rerum ſpe ſe p abſtinentiã cruciant ad quas adipiſcendas feſtinãt. Supna aũt laborioſe querere tanto magis diſſimulãt: quãto magis ea retribui tardius putant. hec ibi. Tertia ẽ eſt patientia ſtultoꝝ. eorum ſcȝ qui ſciunt q̃ peccando mortal'r ſuiunt diabolo ꝛ pmittũt ſe trahi ab illo de peccato in peccatũ. Quibus dicit Paulus. ij. ad Coꝛ. xi. Libẽter ſuffertis inſipiẽtes: cum ſitis ipſi ſapiẽtes. Suſtinetis eñ ſi quis vos in ſuitutẽ redigit: ſi q̃s deuorat: ſi quis accipit: ſi quis extollitur: ſi quis in faciem vos cedit. Quarta eſt patientia hypocritarũ. de quibꝰ dr̃ Mat. vi. Exterminãt eñ facies ſuas: vt pareant hoibus ieiunãtes. ¶ Quinta eſt patiẽtia v̓tuoſoꝝ. De qua dicit Aug. lib. de patientia. Virtus animi que patientia dicitam magnũ donum dei eſt: vt eaȝ ipſius qui nobis eam largiꝛ patientia p̃dicetur. Et de hac xp̃s Luce. xxi. In patiẽtia vr̃a poſſidebitis animas veſtras. Et Iac. pmo. Patientia opus pfectum habet. Et. ij. ad Corinth. vi. In oĩbus exhibeamus noſmetipos ſicut dei miniſtros in multa patientia. Et ad Eph. iiij. Cum patientia ſupportãtes inuicẽ. Et. i. ad Timo. vi. Sectare iuſticiã pietatem fidem charitatẽ patiam. Huius aũt officium eſt conſeruare bonũ rõnis contra triſtitiam: ne ſcȝ rõ triſtitie ſuccumbat. Nam v̓tutes morales ordinanꝛ ad bonũ inceptum conſeruant bonum rõnis contra impetus paſſionũ. Inter alias aũt paſſiones triſtitia efficax eſt ad impediendum bonũ rõnis. ẜm illud Eccl'i. xxx. Multos occidit triſtitia. Hec Tho. ij. ij. q̃one cxxxvi. Propterea dicit Lucanꝰ. Gaudet patientia duris. Notandũ tñ q̃ aliud eſt paſſioneȝ ꝛ afflictionẽ in aduerſitatibus nõ ſentire aliud nõ ſufferre. Qui homo eſt anguſtias et tribulationes ſentit: ſed ſi nõ eſt virtuoſus et fortis aĩo in paſſione deficit: ꝛ mĩta aut cogitat: aut loquiꝛ: aut operaꝛ: que nõ cõueniũt. Qui vero v̓tuoſus eſt: ꝛ ſi vt homo aduerſa ſentiat: tamẽ in doloꝛe modũ adhibet: ꝛ menſuram ſeruat atq̃ modeſtiã. Propt̓ea inquit Señ. de cõſolatione ad Paulinũ. Nõ ſentire mala ſua nõ eſt hoĩs: non ferre non eſt viri. Et Tullius lib. ij. de oratore. Magna laus ꝛ admirabilis videri ſolet: tuliſſe caſus ſapienꝛ aduerſos: nõ fractũ eſſe fortuna: retinuiſſe in rebus aſperis dignitatem.

De quinq̃ in quibus debet vnuſqui ſq̃ eſſe patiens. Capl'm II

Ecunda conſideratio de patiētia dr determinatio. Debet nāqꝫ homo determinate eſſe patiens maxime in quinqꝫ. videlicet.

Primo in cōtumeliarū illatione
Scdo in tpaliū bonoꝝ pditione.
Tertio in charoꝝ amiſſione.
Quarto in corpis flagellatione.
Quinto in voluntaria opatione.

Primo debet homo eſſe patiens in contumeliarū ⁊ iniuriarū illatione. Solent nanqꝫ homines nequā ⁊ mali moleſtare bonos: nūc detrahendo. nūc cōuiciando: nūc cōtumelias inferendo. Ibi virtus eſt vbi boni patiēter ſciunt ſufferre: quoniā vt dr. xxiij. q. iiij. c. tu bonus. Tu bonus tolera malū ⁊ idem in. c. tolerandi. ⁊ in. ca. qui ſm carnē. In. c. vero. Hec autem vita. Gregorius ait. Si boni eſtis ꝙ diu in hac vita ſubſiſtitis equanimiter toleratte malos. Nam quiſquis non tolerat malos: ipſe ſibi per impatientiaꝫ teſtis eſt ꝙ bonus non eſt. Abel em̄ eſſe renuit: quem Cayn malicia non exercet. Et Lactātius in qnto libro diuinarū inſti. Non em̄ minus malū eſt referre iniuriam ꝙ inferre. Nam vnde certamina inter homines cōtentioneſqꝫ naſcuntur: niſi ꝙ improbitati oppoſita impatiētia magnas ſepe concitat tempeſtates. Qꝺ ſi patientiam qua virtute nil melius: nil in homine dignius inueniri poteſt improbitati oppoſueris: extinguet ꝓtinus tanꝙ igni aquā ſuperfuderis. Sin autem ꝓuocatrix illa impatiētia: improbitatem ſibi comparem nacta eſt: tantuꝫ excitabit incendium: vt id non flumen aliqꝺ ſed cruoris extinguat effuſio. Magna itaqꝫ patientie ratio eſt: quaꝫ ſapiens auget bono viro. Ut enim nihil malorum fiat: hec ſola efficit. Que ſi detur omnibus: nullum ſcelus: nulla fraus i reb⁹ hūanis erit. Spectat vtiqꝫ ad magnanimitatē (qꝺ nōnulli aſcribunt ad vtilitatem) ſcilꝫ ferre patienter: ⁊ e quo animo verba contumelioſa. Contra quos eſt dictuꝫ Senece libro de clementia. vbi inquit. Magni animi proprium eſt iniurias atqꝫ offenſiones ſpernere. Et idem in libro de prouidētia. Marcet ſine aduerſario virtus. Tūc apparet quanta ſit: quātacunqꝫ polleat: cum quid poſſit patientia oſtendit. Et ſapiēs Prouer. xvi. Melior eſt patiens viro forti. Et q̄ dominat animo ſuo expugnatore vrbiuꝫ. Et h̄ laudat patientia magnoꝝ viroꝝ atqꝫ potentum: qui patientes fuerūt ad ferendū iniurias. Scribit nanqꝫ Seneca de Anthigono rege ꝙ cum audiſſet quoſdam (q eum nō videbant) de ſe male loquētes: acceſſit ad eos et dixit. Nunc maledixiſtis Anthigono: cuius occaſione i has miſerias incidiſtis. Modo auteꝫ bene optate ei qui vos ex hac voragine eduxit. Nec amplius eis dixit. Dicit etiam in policratone. ꝙ Ariſtippus cuidam maledicenti ſibi philoſophus patiens reſpōdit. Tu lingue tue: ⁊ ego aurium mearuꝫ dominus ſum. Et ibidē narrat ꝙ Xenophon philoſophus de ſe maledicenti reſpōdit. Tu didiciſti maledicere: ego maledicta cōtemnere. Ibidem habet de Octauiano. ꝙ cum eidem deſcendenti rome per ſacram viam deſperatus quidā diceret. O tyranne. reſpōdit. Si eſſem nō diceres. Nec amplius de verbis eius curauit. Fertur adhuc ibidem. ꝙ ſimillimus quidam adoleſcens Octauiano vrbem intrauit. Quē Auguſtus ad ſe adductum interrogauit. Dic mihi adoleſcens. Fuit nunꝙ mater tua rome. Negauit ille. nec cōtentus adiecit. Sed pater meus. Ioci itaqꝫ aſperitate vrbana: noticiaꝫ omniū ⁊ familiaritatē ſibi conciliauit. Ibidē adhuc fert illud quod ſcribit Aug. iiij. lib. de ciui. dei. c. iiij. de magno Alexādro. Qui cum reprehenderet piratam quēdam dicens. Cur mare habes infeſtum. Ille libera voce rndit. Quid tibi: vt tu orbem terrarum. Sed quia id ego vno nauigio facio: latro vocor: q: tu magna claſſe: diceris imperator. Si ſolus ⁊ capt⁹ ſit alexāder latro erit. Et multa alia cōtra alexandrū ꝓtulit animoſe. Miratus Alexander conſtantiā hominis honorauit eum: iuſſitqꝫ conſcribi militie. Similr narrat ibi ꝙ anthigonus pedagog⁹ citharaꝫ Alexandri magni fregit: abiecitqꝫ dicēs. Etati tue iam regnare cōuenit: vt ea (que in corpe regis voluptateꝫ luxurie dant) domineris. Qꝺ ille patiētiſſime tulit. Quibus exemplis apparet: non vile eſſe. neqꝫ vitupabile: immo magnificū egregium atqꝫ decoꝝ illatas iniurias deſpicere. Secundo debet homo eſſe patiens in temporalium bonorum pditione: vt nō ſubruat animus. neqꝫ deſperet. ſi quandoqꝫ hec fortune bona (vt honor. dignitas. potentia. diuitie et ſimilia) diminuant. Propterea laudat Anaxagoras. qui non eſt contriſtatus: quando in patriā rediens poſſeſſiones ſuas deſertas ⁊ diſſipatas inuenit. Et Bias prieneus letāt reſpondit his qui eum interrogarūt: qd ſecū ferebat: cū fugiebat de patria: quā inuaſerat hoſtes. Omnia mea mecum porto. De qbus mentionem feci in ſermone de auaritia: ſiue

de contemptu diuitiarum in quadrageſimali.

Tertio debet eſſe homo patiens in ſuorum charorū ſeu propinquoꝝ amiſſione. Nā ſunt multi: qui propter mortē ſuorū nullū habent modū. Indignantur deo: ⁊ ſeipos cōmittunt conſumendos dolori. Pro quibus dicit Seneca de cōſolatione ad Paulinū. Quid tam humile ac muliebre eſt: ꝙ conſumendū ſe dolori cōmittere. Nos aūt non interdicimus eis q̄n pro ſuis mortuis quadā pietate ducti doleāt ⁊ lachryment. Fleuit Ioſeph ſuper patre ſuo mortuo. vt dr̄ Geñ. vlti. Et Abraā fleuit ſup Sara mortua poſt. cxxvij. annos vite ſue. Geneſis. xxiij. Fleuerunt ⁊ pr̄es antiqui ꝓ morte ſuoꝝ. Et xp̄us lachrymatus eſt: cū lachrymantē vidit magdalenā ꝓ fratre mortuo. Iohannis. xi. c. Et virgo beata doluit ⁊ fleuit in morte xp̄i. Damnamus ſuperabūdantiā doloris: que videt quandā deſperationē pretendere. Quapropter Paulus. i. ad Theſſal. iiij. c. ait. Non contriſtemini ſicut ⁊ ceteri qui ſpem non habent. Et. xiij. q. ij. c. vbicūqꝫ. ij. ⁊. c. habent. ⁊. c. qui diuina vocatione. confirmatur quod dicimus. Hic Hierony. ad Tyraſiū ait. Charitatis tue ſcripta percepi: in quib⁹ animū tuū dolore cōmotū de filie dormitione cognoui. Non aliud in te admirat⁹ ſum: ꝙ xp̄iani pectoris abs te virtutē ablatā fuiſſe. Stupeo murū fidei penetratū vulneribus orbitatis: quē ſopire debuerat ſpes reſurrectionis ⁊ regni celeſtis. Reſurgere credimus mortuos noſtros. ⁊ plangimus. Quid facerem⁹ ſi mori tm̄ preciperet deus. Uoluntas eius vtiqꝫ ſola ſufficeret ad ſolatiū: cui nullū iubemur affectū preponere. Hec ille. Propterea Ualerius maxim⁹ libro. v. rubrica de parentib⁹ qui obitū filioꝝ forti animo tulerunt: laudat Anaxagorā: qui audita morte filij reſpondit nūcio. Nihil inexpectatū aut nouū nūcias. Ego em̄ illū ex me natū mortalē eſſe ſciebā: ⁊ ſicut neminem mori ſolere: qui non vixerit: ſic nec aliquē viuere: qui moriturus non ſit. Quarto dꝫ vnuſquiſqꝫ eſſe patiens in corpis flagellatione: cū corpus egritudinibus ⁊ infirmitatibus aggrauat: ſicut de beato Frācisco legim⁹. De quo dicit dn̄s Boñ. in legēda magna. Cū duris corpis angeret doloribꝫ: illas ſuas anguſtias non penarū cenſebat noīe. ſed ſolatiorum. Dū aūt ſemel grauius ſolito doloꝝ vrgeretur aculeis: qdā frater ſimplex dixit ad eū. Frater ora dn̄m: vt mitius tecū agat. Manū em̄ ſuā plus debito ſuper te grauare videtur. Quo audito vir ſanctus cū eiulatu exclamās ait. Niſi noſcerē in te ſimplicē puritatē: tuum ex nūc abhorrerē conſortiū: quia auſus fueris circa me diuina iudicia reprehēſibilia iudicare. Et lꝫ totus eſſet attritus grauis prolixitate languoris: proijciens ſe in terrā oſſa debilia duro caſu colliſit: ⁊ deoſculans humū: gratias (inquit) tibi ago dn̄e deus de omnibus his doloribus meis: teqꝫ mi dn̄e rogo: vt centuplum (ſi tibi placuerit) addas: q: cū tue ſancte voluntatis adimpletio ſit mihi conſolatio ſemper plena. Quinto dꝫ eſſe vnuſquiſqꝫ patiens in voluntaria operatione: in ieiunijs: orationibus: vigilijs: ⁊ diſciplinis: alijſqꝫ operibus virtuoſis: cū premiū illoꝝ ſit eterna vita. In omnibus aūt vnuſquiſqꝫ memor eſſe debet illius patientiſſimi Iob: qui in om̄i aduerſitate ſua: in damno rerū: ſiue in morte repentina filioꝝ: ſiue in plagis ⁊ vulneribus corporis ſui ſolit⁹ erat dicere. Dn̄s dedit dn̄s abſtulit: ſicut dn̄o placuit ita factū eſt: ſit nomen domini benedictum.

Qꝺ quinqꝫ ſunt regule ad acquirendā patientiam. Caplm III

Ertia conſideratio eſt de patiētie acquiſitione. In qua dicendū eſt quō patientia poteſt acquiri. Et ad hoc notande ſunt quinqꝫ regule.

Prima dr̄ recogitatio
Scda melioratio
Tertia premiatio
Quarta auxiliatio
Quinta exemplatio

Prima regula dicitur recogitatio. Quandocunqꝫ em̄ quis ſentit aduerſa multa imminere ſibi: recogitare debet peccata que commiſit: ⁊ dicere illud Michee. vij. Iram dn̄i portabo: quoniā peccaui ei. Sic faciebāt fratres Ioſeph quando venerunt in egyptū: ⁊ Ioſeph loquebatur cū eis: ⁊ ipſi non cognoſcebāt eū ⁊ dicebat. frater veſter vnus ligetur in carcere: vos autē abite ⁊ fratrē veſtrū minimū ad me adducite. At illi lingua hebraica credentes non intelligi ab Ioſeph dicebant ad inuicem. Merito hec patimur: quia peccauimus in fratrē noſtrū. videntes anguſtiā anime illius cū deprecaretur nos: ⁊ non audiuimus. Idcirco venit ſuper nos iſta tribulatio. Geñ. xlij. c. Secunda regula dicitur melioratio. Quandocunqꝫ quis tribulationibus quatitur vt patiens fiat: conſideret ꝙ deus in hac vita ſepius verat quos amat. ⁊ omnia in melius interpretetur. Unde Iob. v. c. dicitur. Beat⁹ homo qui corripitur a domino. Increpationē

ergo eius ne reprobes. Et ſapiēs. Prouer. iij. Diſciplinam domini ne abijcias: ne deficias cum ab eo corriperis. Quem enim diligit dominus corripit: ⁊ quaſi pater in filio cōplacet ſibi. Solet em̄ tribulatio ſatis ꝓdeſſe anime ad illuminandū eam: atq; ad ſuperādas mūdi ⁊ carnis blanditias. Unde Lactan. in. ij. lib. diuinarū inſti. ait. Tum maxime deus ex memoria hominū elabit: cum beneficio eius fruentes honorē diuine indulgētie dare debēt At vero ſi qua neceſſitas grauis preſſerit: tūc domini recordant: ſi belli terror infremuit: ſi morborū peſtifer a vis incubuerit: ſi alimēta frugibus longa ſiccitas denegauit: ſi ſeua tempeſtas: ſi grando ingruit: ad deum confugit: a deo petit auxilium: deus vt ſubueniat orat. Si quis in mari vento ſeuiente iactat: hunc inuocat. Si quis aliqua vi affligat: hunc potius implorat. Si quis ad extremā mendicādi neceſſitatē deductus victū p̄cibus expoſcit hunc ſolū obteſtat p eius diuinū atq; vnicū nomen: hominū ſibi miām querit, hec ille. Et Hiero. tribulationis vtilitatem p exemplum quoddā explicat in epiſtola ad Ruſticū monachū di. Grecus adoleſcēs erat in cenobio qui nulla abſtinētia: nulla opis magnitudine flammā poterat carnis extinguere. Hūc periclitantem pater monaſterij hac arte ſeruauit Impat cuidam viro graui vt iurgijs atq; cōuitijs inſectaret hoiem: ⁊ poſt irrigatas contumelias p̄m⁹ veniret ad querimonias. Uocati teſtes: p eo loquebant qui contumelias fecerat. Solus pater monaſterij defenſionē ſuam callide opponere ſtuduit: ne abūdantiore triſtitia abſorberet frat. Quid plura? Ita annus deductus eſt. Quo expleto interrogatus adoleſcēs ſup p̄ſtinis cogitationibus: ſi ita adhuc moleſte ſuſtineret. Pape inq̄t. Mihi viuere non lz: ⁊ fornicari libet? Tertia regula ad acquirendā patiām dicit premiatio Quādocūq; quis deficere videret animū in tribulatione: aut in laboribus ꝓpter deū ſuſceptis: ſtatī ſubleuari debet ad illam mercedē vberrimā ⁊ copioſā: que repromittit nobis in celis. De qua xp̄us dicebat Mat. v. Beati eſtis cum maledixerint vobis hoies: ⁊ pſecuti vos fuerint: ⁊ dixerint oē malū aduerſum vos mentientes ꝓpter me. Gaudete ⁊ exultate: quoniā merces veſtra copioſa eſt in celis. Sic ſtephanus cū eſſet inter eos qui pſequebantur ipm: intendens in celum vidit gloriā dei. Quarta regula dicitur auxiliatio. Quādocunq; aliquis premitur multis anguſtijs: ſciat deum aſtare ſibi: vt ei ſuccurrat: vel vt patientiam tribuat dummodo ip̄e auxilium eius poſtulet. Ideo Dauid in p̄s. xxxiij. ait. Iuxta eſt dominus his qui tribulato ſunt corde. Eſt de hoc exemplum magni antonij: qui cum poſt multa etiam verbera: que a demonibus fuerat paſſus: vidiſſet i ſplēdore quodam mirabili dominū ieſum chriſtum: dixit ad eum. Ubi eras bone ieſu: vbi eras? Quare a principio non fuiſti vt me iuuares: ⁊ vulnera mea ſanares? Cui dominus. Antoni. hic eram ⁊ meo auxilio certamē ſuperaſti. Amodo autem quia viriliter dimicaſti: in toto orbe faciam te nominari. Quinta regula ad acquirendam patientiam dicit exemplatio. Quando aliquis cupit habere patientiā: vltimum eſt remediū intueri ſanctorū exemplar ⁊ potiſſimum domini noſtri ieſu xp̄i. De quo Petrus p̄ma epiſtola caplo ſcōo, dicit. Xp̄s paſſus eſt pro nobis: vobis relinquēs exemplum. Et Paulus ad Hebreos. xij. capitulo ait. Recogitate eum qui talem ſuſtinuit a peccatoribus aduerſus ſemetipſum cōtradictionem: vt non fatigemini animis veſtris deficientes. Quenam patientie exempla non inueniuntur in chriſto? Uide illum o anima in cruce nudatum. Uide ⁊ contemplare diligenter. Si te grauatam ſentis infirmitate corporis: audi illum dicentem tibi. Et ego pro tua ſalute a planta pedis vſq; ad verticem totus ſum vulneratus. Si dixeris ei. Heu iniuſte accuſor: inique criminor ab emulis meis: reſpondebit tibi. Et ego qui deus ſum factus homo iuſtus ſanctus pius ſapiens mundus et impollutus: vocor ſamaritanus ſeductor malefactor: blaſphemus: et velut perditiſſimus reus: in medio latronum crucifigor. Si conqueſta fueris de paupertate: et ille clamabit. O anima mea ſuſtine patienter: quia et ego amore tui in tanta ſum paupertate conſtitutus: vt non habeā: vbi caput reclinem in cruce. Sitiui at aque mihi guttula denegatur. Et tandem nihil inueniri poteſt: in quo nos patiamur pro amore crucifixi: quin magis in illo patiatur ipſe pro amore noſtro. Propterea Auguſtinus in libro de conflictu vitiorum: ait. Si paſſio redemptoris ad memoriam reuocetur: nihil tam durum eſt: quod non equo animo toleretur. Paruꝰ enim toleramus ſi recordemur quid biberit ad patibulum: qui nos inuitat ad celum. Ille enim opprobria: irriſiones: contumelias: alapas: ſputa: flagella coronā

ſpineam crucē q; ſuſtinuit. Et nos miſeri ad noſtram confuſionē vno ſermone fatigamur vno verbo deijcimur. hec ille. Quare procuremus feruēter: vt acquiramus patientiā: per quam deus largiet nobis hic gratiā: ⁊ in futuro ſempiternā gloriā: in qua eſt benedictus p eterna ſeculorū ſecula. Amen.

¶ De predeſtinatorum numero et damnatorum. Sermo. XI

Ulti ſūt vocati pauci vero electi.

M. Matth. xx. c. Uerba (que reuerentijs veſtris ſunt propoſita) dilectiſſimi in xp̄o ieſu: ſunt ipſi⁹ dn̄i ieſu. que ſi homines vani attēte penſarēt ac ſubtiliter diſcuterent: timēdi deū cauſam haberent. Quid em̄ poteſt tanta efficacia timorē incutere: q̄ prefata verba ore veritatis infallibilis prolata ꝯſiderare? Quis em̄ nō paueret: quis nō obſtupeſceret: ſi q̄ videret ſuū regē populos ſibi ſubiectos om̄es ſine defectu coram ſe aduocantem: ⁊ ex tanta multitudine paucos ad gloriā eligentē: reliquos aūt in cōfuſiōe ignominia ⁊ tormēto relinquētē? O quātus timor: o quātus fletus: o quātus gemitus tales comprehēderet? Sed nūc inſania hominū putat contrariū. Nam ſi ſigillatim om̄es interrogētur infideles an ſint electi ad ſalutē: quaſi omnes dicerent ſumus. Similiter etiā iudei idē dicerent. Uerū quid de xp̄ianis loquar? quorū fides eſt veriſſima. Nōne ⁊ ipſi etiā in omnibus malis viuentes: tamē credūt ſe miſericordiam dei conſecuturos? Interroga (queſo) ſingulos in omni ſexu: ⁊ in omni etate conditiōe gradu ac dignitate: neminē fere inuenies etiā ſi in malo pſeueret: qui ſe nō putet electū. Et hoc euenit partim: quia ignorant lumē veritatis: partim quia proprij amoris fallacia decipiunt: partim deniq; quia diabolica ſuggeſtione fallunt. Nam plerūq; etiā fatui ſe ſapiētes exiſtimant: ⁊ qui claros non habent oculos: vmbram interdum pro veritate percipiunt: ⁊ ſepe ſomniantes putant ſe vigilare: ⁊ eſſe vera que ſomniant. Sic multis vocatis a deo eueniet: qui nunc credūt ſe ſaluari: ⁊ damnabunt: quia dicit ſaluator. Multi ſunt vocati pauci vero electi. Nonne vides in omnibus rebus exemplū: quia illud (quod eſt deterius) plus abundat, vt in fine ſermonis dicet. Sed nunc cape exemplum in piſcatoribus: quia vt plurimum plus imundicie: ⁊ piſcium inutiliū in rete capiunt q̄ ſint boni piſces. Hoc confirmat diuina auctoritas Matthei. xiij. Simile eſt regnum celorum ſagene miſſe in mare, vſq; ibi. in caminū ignis. Ecce q̄ boni ponuntur in vaſis quaſi in modico loco morantes propter paucitatem: ſed mali proijciunt in littus maris propter multitudinem. O peccator conuertere ⁊ conſidera quid ſignificet. Multi ſunt vocati. ⁊c. Sed licet xp̄us nequeat mentiri: tamen quia eius ſacratiſſima dicta ab ignorantibus male intellecta ſepenumero errore decipiunt. Ideo pro luculentiori thematis noſtri declaratione tria in hoc ſermone notabimus.

Primū dicit oppoſitio.
Scōm dr̄ declaratio.
Tertiū dr̄ cōfirmatio.

¶ Circa primū qd̄ eſt oppoſitio. Quidam em̄ vident opponere q̄ nō pauci ſed multi ſunt electi: ⁊ hoc triplici oppoſitione probare vident.

Prima dr̄ inclinatiōis.
Scōa dr̄ reuelatiōis.
Tertia dr̄ p̄deſtinatiōis.

¶ Prima oppoſitio dr̄ inclinatiōis: ⁊ eſt talis Om̄ia que ſunt inclinant ad agendū ſm̄ bonitatē ſue nature, loquēdo naturaliter. vt patet in creaturis inſenſibilibus: ⁊ ſenſibilibꝰ: que magis q̄ nos ſequūtur nature ſue inclinationē. Un̄ phus. iiij. ethico. ait. Unuſq̄ſq; dirigit opera ſua ſm̄ optimū eorū que ſunt in ipo. Et Boetius in. iiij. de ꝯſo. pſa. iiij. inq̄t. Agit em̄ cuiuſq; natura: qd̄ ꝓpriū eſt ei diffinire. Ergo ⁊ deus (cuiꝰ eſſe eſt pfectiſſimū) inclinat a bonitate ſue nāe: vt agat ſm̄ eā. nā ſi alia agunt hoc a fortiori deus. Hoc patet. ij. Meth. vbi dicit. Qd̄ eſt cauſa aliorum vt ſint talia: illud maxime eſt tale: exemplo ignis: qui cū ſit cauſa calefaciendi aquā: arguit q̄ ſit maxime calidus. Ergo cū deus ſit cauſa vt alia agant ſʒ inclinationē ſue nature: ipſe debet agere ſm̄ ſuā imo magis: q: teſte Proculo: qui dicit de cauſis auctor. Quicq̄d pōt cā ſcōa: pōt cā prima nobiliori ⁊ altiori mō. Et ꝯmētator. ij. meta. ait. Pria cā eſt mag̃ digna in eēr ꝟtute q̄ oia alia entia. q: oia alia entia acq̄rūt eſſe et ꝟtute a pma. Sʒ q eſt iclinatio nāe dī? Mia. Hic dr̄ in ps. Apud dn̄m mia: ⁊ copioſa apō eū redēptio. ⁊. xxvi. q. vij. c. alligāt. Et allegat d pe. di. i. c. mltiplex mia. vbi dr̄. Mie dn̄i nec mēſurā poſſumꝰ imponere: nec tp̄a diffinire. Ecce q̄ iclinat ad miſeredū ſʒ nām. g̃ debet plibꝰ miſeri, ⁊ ꝯſiter plures eligere q̄ dānare Uerū rn̄dere q̄s pōt q̄ ēt deꝰ inclinat p nām facere iuſticiā. Cōcedo. ſʒ tn̄ mag̃ inclinat ad

miſericordiā teſtante Iac.ij.c.ſue cañ. vbi ait Superexaltat aūt miſericordia iudiciū. Et ð pe. di.i.c. quia diuinitatis: τ ſunt verba. Hiero. vbi dicit Quia diuinitatis nã demens eſt et pia magis ad indulgentiā ꝙ ad vindictā prona que nullatenus vult mortem peccatoris: ſed vt magis conuertat̃ τ viuat. Ergo pluribꝰ miſeretur. Secūda oppoſitio dicit̃ reuelationis. Arguendo nanqꝫ pro talibus. dico ꝙ plures ſaluent̃: qꝛ i diuinis ſcripturis inuenitur ꝙ plures ſaluant̃. Nā oēs electi ſignificantur in promiſſiōibus factis ad Abraā a deo: ſicut ſancta mater eccl'ia canit. Signifer ſcūs Michael repreſentet eas in lucē ſanctā: quā olim abrae ꝓmiſiſti τ ſemini eius. Sed ſemē electorum eſt ampliſſimū. Nā Geñ.xij. dixit deꝰ Abrae. Egredere de terra tua τ de cognatiōe tua: τ de domo patris tui: τ intulit. d. Faciam te creſcere in gentē magnā. Item.xiij.c.d. Faciam ſemē tuū ſicut puluerē terre: quē τ ſi homo poteſt numerare: ſemē quoqꝫ tuū numerare poterit. Et.xv. anteꝙ Abraā filiū haberet educens eū foras dixit. Suſpice celū. τ numera ſtellas ſi potes. τ dixit ei. Sic erit ſemē tuum. Ecce quot ſunt electi ſignificati in ſemine Abrae. Hic Job.xxv.d. Nunquid eſt numerus militū illiꝰ, quaſi.d. Non. Et dauid induxit xp̄m patri.d. Dinumerabo eos: τ ſup arenam multiplicabunt̃. Similiter Iohes Apoc.vij. hoc teſtat̃.d. Audiui numerū ſignatorum c.xliiij. milia ſignati. ex omni tribu filiorum iſrael. Ex tribu iuda.xij. milia ſignati, vſqꝫ ibi ſtantes ante thronū dei. Ecce quanta eſt electorum multitudo. Propterea doctores ſancti in ſuis opinionibus licet ſint varie tamē oſtēdunt multos ſaluandos. Magiſter nāqꝫ ſen. in.ij.di.i. dicit hominē eſſe factum inter alias cauſas pro reſtauratiōe nature angelice. Unde τ in di.ix. allegat Greg.di. Superna illa ciuitas ex angelis τ hoībus conſtat: ad quā credimus tantos hūani generis aſcendere: quantos illic contigit angelos remāſiſſe: ſicut ſcriptum eſt. Statuit terminos populorū iuxta numerū angelorꝫ. Et hoc exponit ipſe magiſter dicens. Non iuxta numerū eorū qui ceciderunt: homines ad beatitudinē admittuntur: ſed eorꝫ qui remāſerunt. Ergo iuxta hanc opinionē cū ſint angeli pene innumerabiles: ſequit̃ ꝙ tot erūt hoies q ſaluabunt̃. Nam de angelis d̃ Danielis.vij. Milia miliū miniſtrabāt ei. τ decies cētena milia aſſiſtebant ei. Itē idē magiſter in p̄fata di. ponit aliā opinionē que eſt. Aug.xxij.li. de ciui.dei.c.i.d. De mortali ꝓgenie merito iuſteqꝫ dānata tantū ppl'm p grāz ſuā colligit. vt inde ſuppleat et reſtauret partē que lapſa eſt angelorꝫ: ac ſic illa dilecta ac ſup̄na ciuitas nō fraudet̃ ſuorum numero ciuiū: q̃ etiā fortaſſis τ vberiore letet̃. Itē ibidē ponit aliā opinionē dicēs: ꝙ ſolum ruine angelice per virgines reſtaurabunt̃: de ceteris aūt hoībus ſunt tot ſaluādi: quot ſunt angeli q remāſerūt. τc. Eſt τ alia opinio Bonau. in.ij.di.ix.q videt̃ oībus verior. Ait em̄ ꝙ cū ſint.ix. angelorꝫ ordines: debēt ad ipos hoies aſſumi ꝓ meritorꝫ ꝯditiōe. τ ideo non tm̄ aſſument̃ ad ipos virgines: q̃ etiā τ multi aliq̄ etiā multi corrupti carne i merito multis virginibus preferant̃: ſicut patet in beata Maria magdalena: τ Petro ap'lo. qui m'ltis virginibus vtriuſqꝫ ſexus p̄ferunt̃. Preterea dicit ꝙ multi dū fuerūt in hac vita nō fuerūt tanti meriti vt poſſent aſſumi ad angelorꝫ ordines. qui tm̄ ſaluati ſunt merito paſſiōis xp̄i. τ de ipſis fiet decimus ordo. ſicut olim fuit figuratū tempore Ezechie regis Iude: quādo a deo impetrauit ne moreret̃: tūc ſol in ſignū exauditionis p decē gradus q̄s deſcenderat retroceſſit in horologio Achaz: ſicut p̄ꝫ.iiij. Reg.xx.c. Sic xp̄s ſol iuſtitie nouē relictis angelorꝫ ordinibus: ad decimū generis humani faciendū deſcēdit. Et ſimiliter iſte decimꝰ ordo ſignatus eſt in decima drachma. Luc.xv. quā mulier.i. diuina charitas amiſſam requiſiuit domū.i. humanā naturā paſſione ſubuertens. Ecce quot iſtis opinionibꝰ preſupponūtur ſaluādi. Numera eos ſi potes. Ergo non ſunt pauci vocati ſiue electi. Tertia oppoſitio dicit̃ predeſtinatiōis. Et arguitur ſic. Aut deus p̄deſtinauit omēs: aut partē. Si omēs ergo oēs ſaluabunt̃. qꝛ p̄deſtinatio eſt origo τ fundamētū hūane ſalutis, vt colligit̃. di.xl. primi ſniarꝫ. τ xxiij.q.iiij.c. Nabuchodonoſor. Preterea arguit̃. Deꝰ eſt imutabilis. ſi ergo oēs p̄deſtinauit: oēs ſaluabit: qꝛ eiꝰ volūtas nō pōt mutari: iuxta illud qđ dicit̃ de reg. iu. li.vi. Qđ ſemel placuit ampliꝰ diſplicere non pōt. Si aūt dicis ꝙ nō omēs predeſtinauit ſꝫ partē. τ ego quero quare nō oēs. Et p̄bat̃ ꝙ nō ſit verū. Primo ſi ſic eēt: videret̃ ꝙ deꝰ eſſet pſonarū acceptor: τ hoc negat ſcriptura: Unde Actuū.x. Petrꝰ ait. In veritate cōperi qꝛ nō eſt perſonarū acceptor deus. Itē xxiij.q. iiij.c. ſicut excellentiā. τ de ꝯſe.di.iiij.c. nec que. ꝙ. Et extra de preben.c. venerabilis dicitur. Non generis ſed virtutū nobilitas vitequꝫ honeſtas gratū deo faciunt τ idoneū ſeruitorem:

ad minus regimē nō multos ſm̄ carnē nobiles τ potentes elegit: ſed ignobiles ac pauperes. eo ꝙ nō eſt perſonarꝫ acceptio apud ip̄m. Etiā ſcribit Rom.ij.c. Nō eſt perſonarū acceptio apud deū. τ Sap.vi. Equaliter eſt ei cura de oībus. τ Matth.v. Solē ſuū oriri facit ſup bonos τ malos. Scđo p̄bat̃: qꝛ omēs ad penitentiā vocat, ſicut dicit ap'ls.i. Timo.ij. ꝙ deus vult oēs hoies ſaluos fieri. Uult ergo oēs, τ nō partē. Un̄ idē ap'ls Ro.viij. ait Scimus qm̄ diligētibus deū oīa cooperant̃ in bonum his q ſm̄ ꝓpoſitū vocati ſūt ſcti. Nā q̄s preſciuit τ p̄deſtinauit ꝯformes fieri imaginis filij ſui: vt ſit ipſe primogenitꝰ in multis fratribus. Quos aūt p̄deſtinauit hos τ vocauit τ quos vocauit hos τ iuſtificauit. τ quos iuſtificauit illos τ magnificauit. Quid ergo dicemus ad hec: Si deus ꝓ nobis quis ꝯ nos: Qui etiā ꝓprio filio ſuo nō pepcit: ſed pro nobis oībus tradidit illū: Quō nō etiā cū illo oīa nobis donauit. Sed volūtas dei eſt infallibilis: qꝛ omnia quecūqꝫ voluit fecit. Nec pōt impediri. Ad Ro.ix. Uoluntati eius quis reſiſtit: ergo τc.

Eiuſdē myſterij d̃ declaratio. Ne ergo in errore mens paru intelligentium ꝑmaneat ex p̄fatis videbimꝰ tres declarationes ꝯ tres p̄dictas oppoſitiōes.

Prima eſt cōtra inclinationē.
Scđa ꝯtra reuelationē.
Tertia ꝯtra p̄deſtinationē.

Prima eſt ꝯtra iclinationē. Dicebat̃ ꝙ deꝰ debebat plures ſaluare ꝙ damnare. qꝛ eiꝰ nā magis inclinata eſt ad miſerendū ꝙ puniēdū. Rn̄deo ꝙ verū eſt q̄tū ad effectū: τ nō q̄tū ad naturā: qꝛ nō eſt differēs i nā. ſꝫ tm̄ nō ſequitur ꝙ ꝓpterea oēs vel plures ſaluent̃. qꝛ regula illa intelligit̃ ſtantibꝰ terminis ipſiꝰ nature. Uerū nanqꝫ eſt ꝙ deꝰ ſaluaret oēs ſiue multos: ſi ipſi ſe ad ſalutē diſponerēt: ſed quia nō ſe diſponūt: ideo natura nō ſaluant̃. Patꝫ hoc exemplo multiplici. Nā cibus naturaliter habet p̄bere nutrimentū: ſed tm̄ nō prebet illo qui nō habet digeſtionē. Lumē habet illuminare: ſed tamē nō illuminat cecorꝫ oculos. Medicina habet ſanitati diſponere: ſed non diſponit morituros. τ hoc nō eſt ex culpa actiuorū: ſed ex defectu paſſiuorꝫ. qꝛ nō ſunt diſpoſiti. Unde hoc idē ꝯfirmat p̄hus.ij. de anima dicēs. Actꝰ actiuorꝫ ſūt in patiēte bene diſpoſito. Sic dico ꝙ dei natura licet de ſe ſit inclinata omnibus miſereri: tamē non omnibus miſeret̃: quia non ſe diſponūt ad ſuſceptionē ipſius. Hinc auctor de cauſis ait. Prima cauſa τ ſuperior ſemp ē ſine varietate: ſed cauſe ſecunde nō recipiunt virtutē prime niſi ſm̄ ꝯtingentiā. ergo non valet argumentū. Secunda declaratio eſt contra reuelationē. Naꝫ dicebatur ꝙ plures ex reuelatiōe demonſtrāt ſaluari ꝙ damnari. Reſpondeo ꝙ de electis eſt loqui dupliciter. ſcꝫ abſolutē τ reſpectiue ſiue comparatiue. Primo modo electorum eſt maxima multitudo. Nōne tibi videntur multi tot prophete: tot martyres: tot cōfeſſores: tot virgines: tot continentes τ caſti. Et ſic habent intelligi iſte auctoritates doctorūqꝫ opiniones. Secundo modo in comparatione ſiue cōparatiue loquēdo: dico ꝙ electi ſunt pauciſſimi. Si em̄ boni malis comparentur pauciſſimi inuenient̃. Nā ſi q̄s ex magno mōte arenarum. vel ex littore maris ſumeret pugillum arene: arena illa grandis diceretur abſolute: quia grana ibi contenta eſſent infinita: ſed cōparando ad illa que ſunt in mōte ſiue in littore maris: diceret̃ pauca. Sic eſt đ electis. nā multi ſunt abſolute: ſed in cōparatione damnatorū pauci. τ ideo deus abſolute loquendo dixit ad Abraam ꝙ ſemen ſuū multiplicaret ſicut puluerem: τ ſicut ſtellas celi. Et in comparatione loquendo fuit dictum Deut.xxxiij. Ecce omnes electi in manu dei ſunt. quaſi dicat. Electi tam pauci ſunt vt poſſint manu teneri. Hinc Sap.iij. dicit̃. Iuſtorꝫ anime i manu dei ſunt. Et ſic patet ſecunda declaratio.

Tertia declaratio eſt ꝯtra p̄deſtinationem. vbi dicebatur ꝙ aut deus omēs elegit, vel predeſtinauit: aut partem. Et ſi omēs: ergo omēs erant ſaluandi. τ ſi partē: hoc erat falſum: tum quia non eſt perſonarū acceptor: tum etiam quia vult omnes homines ſaluos fieri. Reſpondeo dicendum ꝙ non omnes predeſtinauit. Nam predeſtinatio eſt tantū bonorum. Unde magiſter in.iij. diſt.xl. ait. Predeſtinatio eſt gratie preparatio qua elegit quos voluit ante mundi conſtitutionē. Sed dices. ergo eſt perſonarum acceptor. τ ꝙ non omnes vocauit. vt dicit Ap'lus. Dico ꝙ nō ſequitur. Nam ipſe ex hoc non acceptat perſonas. ſed merita: τ damnat demerita. Et ideo non omnes predeſtinauit: quia preuidit quoſdam in peccato duraturos. illos autē tantū predeſtinauit quos benefactores precognouit. Unde xxiij.q.iiij.c. Nabuchodonoſor. Augu. ait. Uires obedientie non ideo culpiā ſubtrahit: qꝛ eū nō p̄deſtinauit. Sed ideo eū nō p̄deſtinauit: qꝛ receſſurum ab ipſa obedientia preui-

ait. Et infra dr. Quia preſciti ſunt caſuri: nõ ſunt pdeſtinati, eſſent aũt pdeſtinati: ſi eſſent reuerſuri. Ecce ergo ꝙ deus nõ conſiderat in pdeſtinatione pſonas: ſed merita. Qđ autẽ dicebat̃ ſm aplm̃ ꝙ deus vult oẽs homines ſaluos fieri ⁊c. Rñdeo ſm doc. ⁊ maxime ſꝫ Ioh Dama. ⁊ Alex. de hal. ꝙ in deo dicit̃ eſſe duplex volũtas: nõ reſpectu volẽt. ſ; reſpectu voliti. Una dr̃ antecedẽs ſiue abſoluta, altera cõſequens ſiue cõditionata. Volũtas antecedens eſt qua vult deus omnibus miſereri. ⁊ vult oẽs ſaluari. Uocat em̃ cũ iſta ad pniam omnes: ſcꝫ iudeos: paganos: ſaracenos: ⁊ qſcunqꝫ pctõres clamatqꝫ ad vitam eternam. Sed iſta nõ ſequit̃ effectũ ſuum ppter rebellionẽ liberi arbitrij noſtri. Clamat deus: Volo te ſaluare anima mea. Et liberũ arbitrium pctõris rñdet: Nolo. Exemplũ de rege: q̃ pciũ ſoluit p liberatione ſuoꝝ ciuiũ: ⁊ parat naues vt in patriã eos reducat a captiuitate: ⁊ oẽs a vinculis vult liberare ac ſoluere. Sed qdaꝫ eoꝝ contẽnũt. Ecce ꝙ ſaraceni iudei ⁊ ceteri obſtinati pctõres nolunt exire de carcere infidelitatis ⁊ male volũtatis. Sed tamẽ deus pciũ p oĩbus ſoluit redemptionis ⁊ oĩbus vult miſereri. Unde apoſtolus Heb. v. Fact⁹ eſt oĩbus obtemperãtibus ſibi cã ſalutis eterne. Et de abſoluta volũtate dicit idem aplus i. Ti. ij. Hoc bonũ ẽ ⁊ acceptũ corã ſaluatore noſtro deo: qui vult omnes hoĩes ſaluos fieri: ⁊ ad agnitionẽ veritatis venire: qui dedit redemptionẽ ſemetipm̃ p omnibus. Alia voluntas dr̃ cõſequẽs ſiue cõditionata. Et ſm iſtam voluntatẽ nõ vult oẽs homies ſaluare quia hec eſt cũ cõditione diuine iuſticie. Uult em̃ illos ſaluare qui gradiunt̃ per ſemitã mandatorum ſuorum: ⁊ damnare eos qui ambulant per vias nõ bonas: niſi retrahant pedẽ. Exemplũ de rege qui ſuos ciues diligit, ⁊ omnibus ſalutem optat. ⁊ ꝙ ꝗ velit omnes ſaluos eſſe: tamẽ vult quoſdã qui nephanda cõmiſerunt ſupplicijs tradere. Sic eſt de deo. Sed dicit aliquis. Nolo aliquid boni agere: quia ſi ſũ pdeſtinatus: oĩno ſaluabor, ſi vero non: oĩno damnabor. Tace ſtulte: quia de⁹ ita te pdeſtinauit: ꝙ tamẽ vult te laborare vt ſalueris. Unde magr̃ in. i. di. xl. ait. Predeſtinatio eſt ſalus ex inductione meritoꝝ. Et. xxiij. q. iiij. c. obtineri. dr̃. Ipſa quoqꝫ perenis regni pdeſtinatio: ita eſt ab oĩpotenti deo diſpoſita: vt ad hoc electi nõ niſi laborẽ pueniant: quatenus laborando mereant̃ accipe: quod eis omnipotẽs deus ab eterno diſpoſuit dare. Itez propterea nõ damnaberis: quia ſicut ſpeculator oſtendens viam bonam tranſeuntibus: ⁊ eſſe malã viam (que eſt a ſiniſtris) teneant: nõ eſt cauſa vt in ea incidant in latrones: Sic deus p pdeſtinationẽ nõ eſt cauſa damnationis alicuius. Nam ſtultus eſſet ille qui nihil cibi vel medicine ſumere vellet dicẽs: Si debeo mori: moriar: ⁊ ſi viuere: viuam. Unde Aug. xxiij. q. iiij. c. Nabuchodonoſor ait. Uaſis ire nũqꝫ deus redderet interitũ: ſi nõ ſpontaneũ inueniretur homo habere pctm̃. Quia nec de⁹ peccanti homini iuſte inferret iram: ſi homo ex pdeſtinatione dei cecidiſſet in culpã. Et idez eodẽ. c. §. Non ergo. ait. Non ergo nccitatem facit correctionis vel obdurationis diuina predeſtinatio ſiue pſciẽtia: cũ boni p grãꝫ corrigantur libero arbitrio: mali pereant ⁊c. Hoc ſatis patet: ꝙ non ſequitur ꝙ deus debeat multos vel omnes ppter predeſtinationem ſaluare: ſed illos qui volunt ſaluari bene viuẽdo ⁊ operando.

Ertiũ myſteriũ dr̃ confirmatio. Annũcio vobis mala noua: qꝛ verificat̃ ſmo ieſu xp̃i qui dicit. Multi ſũt vocati ⁊c. Qđ vt certius confirmet̃: triplici cõfirmatione demonſtrabit̃.

Primo dr̃ exemplificationis.

Scdõ dr̃ teſtificationis.

Tertia dr̃ malignationis.

Prima cõfirmatio dr̃ exemplificationis. Nam ſi intuemur oĩa exempla taꝫ naturalia ꝙ diuinalia ⁊ moralia: inueniemus ꝙ plures tendunt ad penã ꝗ ad gl̃iam. Primo em̃ cõſideremus naturalia exempla. Videm⁹ em̃ ꝙ in iſtis (que naturalr̃ fiunt) plus malicie abundat ꝗ bonitatis. Un facilius eſt deſtruere ꝗ edificare: pdere ꝗ inuenire: occidere ꝗ reſuſcitare. Nam vno anno conficit̃ panis: ⁊ vno momento quaſi deuorat̃. Multis annis homo pficit̃: ⁊ modica hora pdit̃ ⁊ occidit̃. Quare hoc. Quia natura rerum facili⁹ ducit̃ ad malũ. Itez videm⁹ ꝙ plus eſt terra inculte ꝗ culte: plus aq̃ amare ꝗ dulcis: plus ſũt immũdicie q̃ ex frumẽto vino ⁊ oleo exeũt ꝗ ipſi fructus: plus lapides edificioꝝ ꝗ pcioſi. Sic reprobi plures ſunt ꝗ electi. Item cernim⁹ ꝙ in his rebus (que vſui nature ſunt difficiles ad habendũ) pauci pueniũt: vt in ſcientia: dignitatibus ⁊ huiuſmodi. Et hoc quare. Quia pcioſa difficillime poſſidẽt̃. Sic ḡ ⁊ gl̃ia celeſtis a paucis eripitur: qꝛ pcioſiſſima eſt. Unde ait phus. Malum eſt facile: difficile eſt bonum. Secundo conſideremus diuina exempla

que fuerunt figura ſaluandoꝝ paucitat̃. Lege Gen. vij. c. ⁊ inuenies ꝙ tpe diluuij pauci id eſt octo aĩe vtriuſqꝫ ſex⁹ ſaluate ſunt in arca Noe. Lege inſuper Gen. xix. ⁊ ſimilr̃ inuenies ꝙ ex ſodoma ⁊ gomorra ſolus Loth cũ vxore ſua ⁊ duab⁹ filiab⁹ ſaluat⁹ fit. Et tñ quia eius vxor retroſpexit: in ſtatuã ſalis mox conuerſa fuit. Itẽ ſi bene legis inuenies ꝙ ex illa maxima multitudine filioꝝ iſrael (que egreſſa eſt de terra egypti) nemo eoꝝ a viginti annis ſupra intrauit terrã pmiſſionis: niſi Caleph ⁊ Ioſue. O peccator: conuertere: qꝛ multis: imo oĩbus terra viuentiũ pmiſſa eſt, ⁊ tñ pauci intrant: pauci effugiunt interitũ hui⁹ ſeculi: qꝛ nolunt ſibi puidere. Tertio conſideremus exempla moralia. Nã legit̃ ꝙ ſanct⁹ Bernardus. xv. die poſt mortẽ ſuã apparuit cuidam monacho: cui inter alia interroganti ſi tã difficile eſſet ſaluari. vt ſcripture teſtant̃: rñdit ꝙ verũ erat. Et intulit dicens. Ea die (qua ex hac vita migraui) quadragintatria milia hominũ deceſſerunt: ⁊ ſolũmodo ego cũ quodaꝫ heremita vitã celeſtẽ intraui. ⁊ quidã bonus ſecularis penas purgatorij ſaluandus intrauit. Refert etiã quidã hiſtoricus ꝙ quidam monachus Lugdunenſis (qui fuerat in heremo p annos triginta in magna pnia) poſt ſuã mortẽ apparuit epo ciuitat̃ Lugdun. dicẽs. Heu heu iuſticia dei: ꝙ terribilis es: ꝙ ſubtilis: ꝙ acuta: ꝙ aſpera. Et mirans epus ipm̃ adiurauit vt diceret quid hoc eſſet. Cui ille reſpondit. O Iohãnes age pniam. grãndis em̃ tibi reſtat via. Eo enim die (quo ego deceſſi ex hac vita) tranſierunt etiã octoginta milia animeque oẽs damnate fuerunt: exceptis quinqꝫ quarũ due eternã gl̃iaꝫ. ⁊ tres purgatoriũ intrauerunt. Et his dictis diſparuit. Habet̃ etiã in chronicis ordinis noſtri ꝙ cũ quidaꝫ frater noſter deuotus ⁊ ſanct⁹ predicaret in partibus alemanie pplo ipm̃ audiente ⁊ vidẽte: quedã mulier peccatrix cõpuncta tunc diuina grã: mortua eſt ex vehementi peccatorũ dolore. Et cũ finẽ predicator ſermoni feciſſet: dixit pplo: vt vnã ſecũ dño funderent pces: vt ſi bonũ foret: qđ actũ eſt in muliere: appareret. O mirabile dictũ. Illa (que mortua fuerat) ſana reſurrexit. Rogat frater eã vt ſi qđ vidiſſet aperiret ad audientiũ vtilitatẽ. At illa ait. Sciant omẽs hoĩes ꝙ mortui ſunt hodie. lxx. milia hoĩm: qui oẽs dãnati ſunt exceptis quattuor: qui ad purgatoriũ deſcenderunt. O obcecati peccatores agite pniam: qꝛ iuſticia dei eſt ſtrictior ꝗ credit̃. Et qđ mirũ ſi tot damnant̃: cũ tot⁹ mũd⁹ ſit laqueis plen⁹. Nõne ſanct⁹ Antoni⁹ abbas rapt⁹ in ſpũ vidit totũ mũdũ laqueis plenũ: ⁊ flẽs exclamauit dicẽs. Dñe quis euadet hos laqos. Et dñs rñdit. Sola humilitas. Ecce ꝙ nemo põt ſaluari niſi fuerit humilis: ⁊ tñ paucos videm⁹ q̃ illã virtutẽ ſequunt̃. Hoc ꝯfirmat dñs Mathei. xviij. Niſi ꝯuerſi fueritis ⁊ efficiamini ſicut paruuli: nõ intrabitis in regnũ celoꝝ. ḡ ⁊c. Secunda ꝯfirmatio dr̃ teſtificationis. Nã hoc reſtant̃ oẽs ſcripture ⁊ doctores: ⁊ etiã pagani. Uirgili⁹ em̃ ait. vi. Eneidos. Paucis quos equus amauit Iupiter. Et Valeri⁹ maxim⁹. Multis em̃ laborib⁹ ſuſcepti: vix eoꝝ cõpotes fieri contingit. Et Aug. xx. de ciui. dei. Plures homies currũt in penis ꝗ in gl̃iam. Idẽ. xxi. c. xij. ait. Si oẽs a tenebris transferrent̃ in lucẽ: in nullo appareret ſeueritas vltionis. In qua ppterea multo plures ꝗ in illa ſunt: vt ſic oſtedat̃ qđ oĩb⁹ deberet̃. Qđ ſi omĩb⁹ redderet̃ iuſticia vindicãtis: nemo recte repᵭenderet̃. Itẽ libro de vero cultu ait. Anteꝗ xp̃s adueniret i mũdũ: de mũdo tranſierunt pluſꝗ q̃nqꝫ milia annis: q̃b⁹ oẽs dãnabant̃: deptis paucis de pplo iſrl̃. Et idẽ eodẽ libro. Arbitror em̃ tres mundi ptes fore dãnandas: eo ꝙ in ipis oẽs regnant infideles. De quarta aũt pte qđ dicã: niſi qđ Iob. ait. Tot⁹ mũdus in maligno poſitus eſt. Et Greg. in omel. ſup Matth. dicit. Ad fidẽ plures veniũt: ſ; ad celeſte regnũ pauci pducunt̃. Plerīqꝫ em̃ vocib⁹ deũ ſequunt̃: ſ; morib⁹ fugiunt. Ueniam⁹ ad campũ diuinarũ ſcripturarũ. Quid dicis tu o Eſa. c. viij. Multiplicaſti (inqt) gentẽ: ſed nõ magnificaſti leticiã. Et. i. Pet. iiij. c. dicit̃. Si iuſtus vix ſaluabit̃: impius ⁊ peccator vbi parebũt. O miſer peccator: mala nouella. Sed forte dic. Non credo predictis teſtibus: quia fortaſſis (vt hoĩes) ſunt locuti. Saltẽ xp̃o crede. Quid dicis dñe ieſu. Audi Matth. vij. Intrate (inquit) per anguſtã portã: qꝛ lata porta ⁊ ſpacioſa eſt via: que ducit ad pditionẽ: ⁊ multi ſunt qui intrant per eã. O pctõr pauperculeꝗ male nouelle. Tu velles ꝙ dicerẽ ꝙ oẽs ſaluantur. Ego non poſſum: qꝛ veritas mihi cõtradicit. Certe ſi iſta non eſſent vera ⁊ vtilia: xp̃s ea nõ predicaſſet. Nã vt etiã ſalutis viã arduã oſtẽderet: dicit in eodẽ. c. Nõ oĩs q̃ dicit mihi dñe dñe: intrabit in regnũ celoꝝ: ſed qui fecerit volũtatẽ patris mei: qui in celis eſt: ipe intrabit in regnũ celoꝝ. Multi dicent mihi in illa die. Dñe dñe nõne in noĩe tuo pphetauim⁹: ⁊ nõne i noĩe tuo demonia eiecim⁹: ⁊ miſtaqꝫ vir

falſis fecimꝰ. Et tunc confitebor illis: qꝛ nūꝙ
noui eos. Diſcedite a me oēs q operamini ini-
quitatē. Et thema dic. Multi ſunt vocati ⁊c.
Tertia cōfirmatio dr̄ malignationis. Tan
ta eſt hoim malignitas ꝙ nō mirari debemꝰ
ſi pauci ſaluenſ. Licz em (vt pbus ait) de futu-
ris cōtingentibꝰ non ſit determinata veritas:
tñ ſepiſſime ex qualitatibꝰ rerū quedā futuro
rū iudicia certa percipimꝰ. Sicut dicimꝰ. Se-
ro rubrū celū: mane indicat eſſe ſerenū. Et h
vt plurimū verū eſt. Cognoſcimus etiā ex nu-
bium denſitate: ventoꝝ: fulguꝝ: ⁊ tonitruoꝝ mul-
tiplicatione ꝙ magnā teſtanſ futurā tempe-
ſtatē. Unde ⁊ ipe ſaluator cū de tribulatione
(que in orbē ventura eſt) loquereſ diſcipulis:
intulit dicens. Ab arbore aūt fici diſcite para
bolā. Math. xxiiij. ⁊ Luc. xxi. Hoc autē dico
ꝙ ex precedentibꝰ ſignis multotiens exitū co
gnoſcimꝰ futuroꝝ. Cū em totū pene mundus
cernamꝰ letali vulnere peccati ſauciatū: plura
mortis ſigna ꝙ vite: quid aliud de ipo iudica
re poſſumꝰ ꝙ malū? Nonne attrito ſermonis
pꝛouerbio dicimꝰ ꝙ impoſſibile eſt male viuere
⁊ bene mori: ⁊ econuerſo. Nōne verū eſt qd
Geñ. viij. c. ſcriptū eſt. Senſus ⁊ cogitatio ho-
minis pna ſunt ad malū. Et. xij. q. i. c. omnis
etas dr̄. Omis etas ab adoleſcentia pna eſt
ad malū. ergo qꝛ hoies pni ſunt ⁊ pmpti ad
malū pereunt. Hinc. i. Ioh. v. c. dr̄. Totꝰ mun-
dus in maligno poſitꝰ eſt. Cū ergo plura ma-
la ſigna dānationis in mundo cognoſcimꝰ ꝙ
dixi ꝙ ſalutis: qd poſſumꝰ dicere niſi ꝙ multi
ſunt vocati: pauci vero electi. O dñe deꝰ quo
vadunt iudei oēs ⁊ infideles? Ad infernum.
Si quis em aliter crederet eēt hereticꝰ. Quo
tendunt pueri q ſine baptiſmo decedunt? Ad
infernū. Quo etiā vadūt tot heretici qui ſunt
in mūdo? Nā omes orietales ethyopie: libye:
pene oēs greci: boſinenſes: ⁊ multi alij varijs
hereſibꝰ ſunt implicati. Non inuenies caſtel-
lum: ciuitatē aut villā: que nō habeat aliquos
hereticos occultos aut publicos. Nā alij non
credunt aīam eſſe imortalē. Alij dicunt nō eē
aliā vitā: nec infernū: nec paradiſum. Alij aſ-
ſerunt luxuriā nō eſſe peccatū. Alij putāt ſtel-
larū fatū ſuper liberū arbitriū habere poteſta-
tem. Alij credūt mulieres in gattas: ⁊ hoies
in lupos poſſe mutari. Alij tenent ꝙ ſpiritus
humani ingrediunſ corpa aliena. Alij credūt
ꝙ facere incantatiōes nō ſit peccatū. Et mul-
ti alij errores inueniunſ a quibus nolūt ho-
mines cōuerti. Oēs hmōi in errore ſuo obſti-
nati perſiſtētes ſunt excōicati ab eccl'ia. vt pz.

Similr qui non credunt ſacramenta eccl'ie.
Cōſidera quot ſunt viri ⁊ mulieres in his er-
roribus implicati. Multi publici: ſed plures
occulti. Iſti quo vadunt? Ad infernū. Dic mo
do de ignorantibus doctoribꝰ: prelatis: con-
feſſoribus: ⁊ ſubditis. Quanta eſt taliū multi
tudo: quoꝝ quilibet teneſ ſcire que ad eorum
ſpectant ſalutē ⁊ officiū: vt de alijs taceā. Sūt
tot qui ignorant penitus articulos fidei: decē
precepta: ⁊ plerīqꝫ orōnem dñicam: ⁊ qd de-
terius eſt cōfeſſores ⁊ eoꝝ prelati etiam ipſi
pleni ignorantia raro inducūt tales vt diſcāt
⁊ in eoꝝ ignorātia moriunſ. Quo iſti vadūt?
Ad infernū. Quomodo ſcis frater Roberte?
Reſpondeo qꝛ oēs doctores canonici ⁊ oēs
theologi dicunt: ⁊ precipue Tho. i. ij. q. lxxvi.
ar. iij. ꝙ ignorantia iuris nō excuſat in his q
ſunt doli capaces. Pz etiam ex. de iniurijs. c. ſi
culpa. ⁊ ex. de vita ⁊ hone. cle. c. vt quiſqꝫ. ⁊ de
reg. iur. lib. vi. ignorantia. Ignorantia facti
non iuris excuſat. Et ibidē. preſumit. Preſu-
mitur ignorantia: vbi ſcia nō pbaſ. ⁊. xxxvij.
diſt. Ideo phibenſ. ⁊ in glo. ibi. ⁊ de cōſe. diſt.
iiij. c. vos ante oia. Itē quo tendunt multi q
moriunſ deſperati: multi morte ſubitanea q
non habent ſpaciū penitendi? Heu qꝛ portan-
tur ad infernū. Quo inſuper tendunt predo-
nes: extortores: fures: luſores: dānificatores
vſurarij: tpis venditores: ⁊ hmōi: ⁊ qui tali-
bus prebent auxiliū: fauorē ⁊ cōſiliū: qui oēs
teneſ ad reſtitutionē? Ad infernū. Habes
hoc ex. de furtis. c. ex litis. ⁊ in glo. ibi ſuper ꝟ.
ſatiſfecerit. Et de vſur. c. cū tu. Itē lib. vi. de re-
gu. iur. pctm. Pctm nō dimittiſ niſi reſtitua-
tur ablatū. ⁊. c. ſeqnti. Itē. xiiij. q. vi. c. ſi res. ⁊
xxiiij. q. ij. c. legaſ. Et de peni. diſt. i. c. neminē.
Quo ergo miſeri vadūt? Ad infernū. Quo va-
dunt mali religioſi qui nō ſeruāt regulā ſuā?
Ad infernū. Quot peccatores moriunſ extra
charitatē ppter odiū cū pximo ſuo: aut ppter
amorē peccandi: vel horrorē ſatiſfaciēdi: aut
etiā alia ſimili de cauſa: ſed tñ penitent ppter
timorē gehenne. Heu qꝛ rapiunſ ad tartara
qꝛ ſcriptū eſt de pe. di. vij. c. nullus. ⁊ ſunt ver-
ba Augu. dicentis. Scriptū eſt neminē ſine cha
ritate ſaluū eſſe. Non itaqꝫ in ſolo timore vi-
uit homo. Quē ergo penitet oz non ſolū deum
timere iudicē: ſꝫ diligē iuſtū. vt ñ ſolū penā ti-
meat: ſꝫ anhelet p glia. O igiſ captiui diaboli:
reuertimini ad miam dum tps eſt. O miſeri
xpiani renegati: reuocate vitā vr̄am ad dñm
deū veſtrū: vt euitetis conſortia damnatoꝝ.
Redite ergo: qꝛ nemo damnaſ niſi p ppria

culpam: ⁊ deus nō eſt inculpandus: ſed potiꝰ
noſtra malignitas. Nā deus nō vult quēpiā
vilem ⁊ magnū peccatorē perire: ſed ſtat exte-
ſis in cruce brachijs compatiens peccatis et
damnationi noſtre: vt omnibꝰ largiaſ ſua infi
nita miſericordia vitam eternā. Ad quā ipſe
nos conducat qui viuit et regnat in ſecula ſe-
culorum. Amen.

De iudicio peſtilentie. Sermo XII

Iudicia dei abyſſus

multa. Pſal. xxxv. Ezech. xiiij. c. d.
dñs. Si imiſero peſtilētiā ſup terrā
illā ⁊ effudero idignatione meā ſup eā in ſan
guine vt auferam ex ea hominē ⁊ iumentuz
⁊ Noe ⁊ Daniel ⁊ Iob fuerint in medio eius
viuo ego dicit dñs deus: qꝛ filiū ⁊ filiam non
liberabunt. ſꝫ ipſi iuſticia ſua liberabunt ani-
mas ſuas. h ibi. In quibus verbis notabimꝰ
triginta peccata: ppt que deus glorioſꝰ peſti
lentiā mandat. Primū eſt peccatū originale.
De quo diciſ. Ro. v. cā. Per vnū hominē pec-
catum in hūc mūdū itrauit ⁊ p peccatū mors.
Nam ſicut remouēs colūnā p accidens remo
uet lapidē ſibi ſuppoſitū: ſic ille q ē cauſa p
ditionis colūne originalis iuſticie ē cauſa pri-
uationis vite ⁊ ſanitatis q conſeruabaſ in ho
mine p originalem iuſticiā. Sed qꝛ peccatuz
primi hominis fuit cā pditionis original' iu-
ſticie: ideo decidit ipſe cū tota ſua poſteritate
in infirmitates ⁊ mortē ineuitabilem. Unde
omnes ſubijcimur morti: eo ꝙ ſibi dictū fuit
pro omnibus. Gene. iij. Puluis es ⁊ in pulue-
rez reuerteris. Ex q peccato exorta ſūt peſtis
⁊ alia iudicia peſſima. Secundū peccatū ē
luxurie. Contra qd dñs ordinauit matrimo-
niū ſacramētū: cuiꝰ ſunt tria bona. ſ. ſacramē
tū. fides ⁊ ples. Contra ſacramentū peccāt
ꝯcubinarij publice tenentes cōcubinas: ſiue
occulte: ſiue ſuſcipiēdo filios ſiue nō. Peccāt
ſacrilegi ſiue clerici mulieribus copulati ſiue
laici xpi ſponſas polluentes: ſiue in ſacris or-
dinibus conſtituti religioſas maculātes. Cō-
tra fidē matrimonij peccāt adulteri: ſiue oc-
culti ſiue publici. ſicut Dauid cū Berſabee. ij.
Regū. xi. Cōtra plē peccāt ſodomite q nocte
natiuitatꝭ dñi extincti ſūt peſte. vt dic. h. Die.
Peccāt abutentes vaſculo vxoris. ſicut Her
cū Thamar fecit qui peſte mortuus ē. Gene.
xxxviij. Peccāt ſemē fundentes in terraz: ſic
q fulmine interijt. ſicut Onā. vt patet. Gene.
xxxviij. Tertiuz peccatū ē ſacrilegiū. ſ. ſ. ec-
cleſiaſticas pſōas ⁊ eccl'ias ſupponēdo eas

angarijs ⁊ grauaminibꝰ ipoſitionibus: colle-
ctis: ⁊ vbi laicus ſoluit parū eccl'ia ſoluit mul-
tū. diues ſoluit quaſi nihil: paup quaſi totuz.
Ideo ſqt dñs. Eſaie. iij. Uos em depaſti eſtis
vineā meā ⁊ rapina pauperum in domo vr̄a.
Quare atteritis populū meū: ⁊ facies pauperū
ꝯmolitis dic dñs exercituū. Et p iſto pctō eſt
pena Ezech. v. Uiuo ego dic dñs p eo ꝙ ſā-
ctum meū violaſti in omnibus offenſionibꝰ
tuis ⁊ in cūctis abomiationibꝰ tuis: ego qqꝫ
te confringā: ⁊ nō parcet oculus meus ⁊ non
miſerebor. Tertia ps tui peſte morieſ: et fa-
me ꝯſumeſ i medio tui. ⁊ tcia ps tui in gladio
cadet in circuitu tuo. Tertiā ptē vo tuā i om
nē vētū diſpgā: ⁊ mittā in vos famē ⁊ beſtiaſ
peſſimas: vſqꝫ ad internitionē ſanguis trāſi-
bit p te. hec ibi. Quartū peccatū eſt tranſ-
greſſio feſtiuitatū. vult em deus celebrari et
obſeruari feſtiuitates. Exodi. xx. c. Memēto
vt diē ſabbati ſanctifices. Nō obſeruātibus
vo feſtiuitates cōminaſ deus flagellū peſtis.
Deu. xxviij. c. Adiunget tibi dñs peſtilentiaz
donec cōſumat te de terra. Percutiet te dñs
egeſtate febre ⁊ frigore ⁊ ardore ⁊ eſtu ⁊ aere
corrupto ac rubigine: ⁊ pſequeſ donec pere
as. hec ibi. Quintū peccatū eſt ſimonia. per
quā diuina dona ⁊ ſpūalia nō niſi precio aut
prece diſpenſanſ. Beneficia precibus amico
rū magiſꝙ ſuffragio meritoꝝ acqrunt: ⁊ qntī-
tate pecuniarū magiſꝙ ſalute aīarū ꝯferunſ.
Surgūt indocti ⁊ rapiunt eccl'iaſtica culmia
docti vo cū ſuis doctrinis demergunſ. In ſū-
ma vitioſi honorāſ: virtuoſi ſuppeditāſ. Pro-
pterea dic dñs. Ezech. vi. Hec dicit dñs deꝰ
Percute manū tuā ⁊ allide pedē tuuz: ⁊ dic.
heu heu heu ad oēs abominationes maloꝝ
domꝰ iſrael: qa gladio fame ⁊ peſte ruituri ſūt.
Qui longe ē peſte morieſ: q autē ppe gladio
corruet: ⁊ q relictus fuerit ⁊ obſeſſꝰ fame mo
rieſ. Et cōplebo indignatōnē meā in eis. hec
ibi. Sextū peccatū ē idolatria. p quā homi-
nes ⁊ mulieres deo terga vertūt: ⁊ faciūt ido-
lum ſeruientes ei magiſꝙ deo faciēdo incan-
tationes. ⁊c. de quo deus iraſciſ. Un̄ leuitici.
xxvi. c. Ego dñs deus veſter. Nō facietis vo-
bis idolum ⁊ ſculptile: nec titulos erigetis: nec
inſignē lapidem ponetis in terra vr̄a: vt ado
retis eū. Qd ſi nolueritis accipere pniaz: aut
diſciplinā: ſed ambulaueritis ex aduerſo mihi
ego quoqꝫ cōtra vos aduerſus incedā et pcu
tiā vos ſepties ppter peccata vr̄a. inducāqꝫ
ſup vos gladiū vltorē federis mei. Cūqꝫ ꝯfu
gieritis i vrbes: imittā peſtilentiā i medio vr̄i

intantū vt vrbes veſtras redigam in ſolitudinem ⁊ deſerta faciā ſanctuaria veſtra: nec recipiam vltra odorē ſuauiſſimū: diſpergāq; terram veſtrā. hec ibi. ¶ Septimū eſt inhonoratio parentū. Vñ Eccli. iij. Honora patrē tuū ⁊ matrē tuā: vt ſuperueniat tibi bñdictio a deo ⁊ benedictio illius in nouiſſimo manet. Bñdictio prīs firmat domos filiorū: maledictio autē matris eradicat fundamēta. Hieremie. xxix. dr. Hec dicit dñs exercituū. Ecce mittā in eos gladiū: famē ⁊ peſtē: ⁊ ponam eos q̄ſi ficus malas q̄ cōedi nō poſſunt eo ꝙ peſſime ſint. et pſequar eos in gladio ⁊ in fame et in peſtilentia. Et dabo eos in vaſtationē vniuerſis regnis terre in maledictionē. ⁊ in ſtuporē ⁊ in ſibilū ⁊ opprobriū cunctis gentibus: eo ꝙ nō audierūt verba mea: que miſi ad eos ꝑ ſeruos meos ꝓphetas. hec ibi. ¶ Octauū eſt fraudatio decimarū. Vñ. Mal. iij. dr. Reuertimini ad me ⁊ ego reuertar ad vos dicit dñs exercituū. Et dixiſtis. In quo reuertemur. Si affiget homo deū: q̄r vos configitis me. Et dixiſtis. In quo configim⁹ vel fraudam⁹ te. In decimis ⁊ in p̄mitijs. Et i penuria vos maledicti eſtis. ⁊ me vos cōfigitis gens tota. Que verba exponūtur a btō Hiero. vt habet xvi. q. i. ca. Reuertimini. Ecce ego do coram vobis viā vite ⁊ viā mortis. Qui habitauerit in vrbe hac morief gladio ⁊ fame ⁊ peſte. Poſui eñ faciē meā ſuper ciuitatē hanc in malū ⁊ nō in bonū: ait dñs ad populū hunc. Hiere. xxi. ¶ Nonū peccatū ē obſtinatio. Vñ. Exo. ix. dixit dñs ad Moyſen. Ingredere ad Pharaonem ⁊ loquere ad eū. Hec dicit dñs deus hebreorū. Dimitte populū meum vt ſacrificet mihi. Qđ ſi adhuc renuis ⁊ retines eos: ecce man⁹ mea erit ſup agros tuos: ⁊ ſup equos ⁊ aſinos tuos ⁊ camelos ⁊ boues ⁊ oues peſtis valde grandis. Fecit ergo dñs verbū hoc. Altera eñ die mortua ſunt omnia animātia egyptiorū. ¶ Decimū peccatū ē homicidium. Quia eni Pharao rex egypti iuſſit vt interficerenf primogenita maſculini ſexus hebreorū: propterea occidit dñs p̄mogenita egyptiorum peſtilentia graui. Unde dicif. Exo. xij. Factum ē autē in noctis medio ꝑcuſſit dñs omne primogenitū i terra egypti a primogenito Pharaonis q̄ ſedebat in ſolio eius vſq; ad p̄mogenitū captiue que erat in carcere ⁊ omne primogenitū iumētorū. hec ibi. ¶ Undecimū peccatū eſt gula. Nã iudei in deſerto eſtuauerunt eſu carniū murmurātes ꝯ Moyſen. Unde dicif Numeri. xi. c. Surgēs ergo populus toto die illo ⁊ nocte. ⁊ die altero congregauit coturnicū mltitudinē qui parū decē choros. ⁊ ſiccauerunt eas ꝑ gyrū caſtrorum. Adhuc carnes erant in dentib⁹ eorū: nec defecerat huiuſcemodi cibus. ⁊ ecce furor dñi cōcitatus in populū: percuſſit eū plaga magna nimis. i. peſte vt dicit glo. Uocatuſq; ē locus ille ſepultura concupiſcētie. Ibi eñ ſepelierūt populum qui deſiderauerat carnes. hec ibi. ¶ Duodecimū peccatū eſt diffamatio. Ut ei dicif. Num. xiiij. c. Uſqueq̄ detrahet mihi populus iſte: feriā ergo eos peſtilentia ⁊ conſumā. Moyſes autem rogauit ꝓ populo ad dominū q̄ pepercit eis: ſ; adiecit. In ſolitudine hac iacebunt cadauera veſtra. Omnes q̄ numerati eſtis a viginti ānis ⁊ ſupra ⁊ murmuraſtis ꝯtra me: non intrabitis in terrā ſuper quā leuaui manū meā: vt habitare vos facerem preter caleph ⁊ Joſue. hec ibi. Qui autē mortui ſunt in deſerto fuerūt ſexcēta tria milia. q̄ngenti q̄nquaginta. Unde hec peſtis durauit. xl. annis. abſorbuitq; quolibet āno q̄ndecim milia octogītaocto viros. excepto vno āno in quo mortui ſunt. xv. milia centū decē ⁊ octo: cōputando vnū ānū cū alio. ¶ Decimūtertium peccatū ē incredulitas. ſ. non credere diuine potentie in mirabilibus eius. Vñ numeri. xx. c. dr. Qđ cū populus hebreorū murmuraſſet cōtra Moyſē ob defectū aque ⁊ bis ꝑcuſſiſſet ſilicē. d. Audite rebelles ⁊ increduli. Num de petra hac poterimus eijcere vobis aquā. Dixitq; dñs ad Moyſen et Aarō. Quia nō credidiſtis mihi vt ſctificaretis me corā filijs iſrael: nō introducetis hos populos in terram quā dabo eis. Hec eſt eñ aqua cōtradictionis vbi iurgati ſunt filij iſrael cōtra dominū. ¶ Decimūquartū peccatū eſt ſuperbia. Vñ dr. ij. Regū. xxiiij. ꝙ cū Dauid ob ſupbiā feciſſet dinumerare populū ſuū ſermo dñi factus eſt ad Gad ꝓphetam d. Uade ⁊ loquere ad Dauid. Hec dicit dñs. Triū tibi datur optio. Elige vnū qđ volueris ex his vt faciam tibi. Cūq; veniſſet Gad ad Dauid nunciauit ei dicens. Aut ſeptē ānis erit fames in terra tua. Aut tribus menſibus fugies aduerſarios tuos ⁊ illi pſequenf te. Aut certe tribus dieb⁹ erit peſtilētia in terra tua. Nūc ergo delibera ⁊ vide quē reſpondeā ei q̄ me miſit ſermonē. Immiſitq; dñs peſtilentiā in iſrael a mane vſq; ad temp⁹ conſtitutū. ⁊ mortui ſunt ſeptuaginta milia virorū. ¶ Decimūquintū peccatū eſt auaritia. Unde dr. iiij. Regū. vi. ꝙ facta ē fames magna in ſamaria propter auaritiam

et oppreſſiōes quas fecerāt diuites ꝯtra pauperes: intantū vt matres comederēt filios ſuos. Unde nō ſolum fame ſed etiā peſte multi corruerūt. ¶ Decimūſextū peccatū eſt vſura: que multum inualuit in ciuitatibus. ſm illud ps. Tota die circūdabit eā: ſuper muros eius iniq̄tas: ⁊ labor i medio eius ⁊ iniuſticia. Et nō defecit in plateis ei⁹ vſura ⁊ dolus. Ideo Ezech. vij. c. dr. Ira eñ mea ſup vniuerſū populū ei⁹. Gladi⁹ foris: peſtis ⁊ fames intrinſecus. Qui in agro eſt gladio morief: et q̄ in ciuitate peſtilētia ⁊ fame deuorabunf. ¶ Decimūſeptimū ē vſurpatio. Vñ Ezech. xxxviij. ca. dr. Nūquid ad ſumēda ſpolia tu venis. Ecce ad diripiendū predā congregaſti multitudinē tuā: vt tollas argentū et aurū: ⁊ auferas ſupellectiles atq; ſubſtantiā: ⁊ diripias manubias infinitas. Idcirco gladius vniuſcuiuſq; in fratrē ſuū dirigef: ⁊ iudicabo eos peſte ⁊ ſanguie ⁊ imbre vehemēti. Ignē ⁊ ſulphur pluā ſup eos ⁊ ſcient q̄r ego dominus. hec ibi. ¶ Decimūoctauū peccatū ē fraus ēptionis ⁊ venditionis. Applica de illis q̄ vendūt pluris ꝙ debet ⁊ etiā decipiunt in pondere. ⁊c̄. Unde verificaf ꝓphia. Apoc. xiij. c. Et faciet oēs puſillos ⁊ magnos ⁊ diuites ⁊ pauperes et liberos ⁊ ſeruos: habere characterē in manu dextera aut i frontib⁹ ſuis: ⁊ ne quis poſſit emere aut vēdere niſi qui habeat characterē: aut nomen beſtie. ſcilicet. fraudum: aut numerū nominis eius. Et. xvi. caplo dr. Primus angelus effudit phialam ſuā in terrā: ⁊ factū ē vulnus ſeuum et peſſimum. i. peſtis in hoies qui habebant characterem beſtie: ⁊ in eos q̄ adorauerunt beſtiam ⁊ imaginē ei⁹. hec ibi. ¶ Decimūnonū peccatū eſt oppreſſio ex acceptione perſonarū. Hic dic de diuiſione ciuitatis artatione: altercatione: diſcordia: rixa: iniuria: de ſanguinis effuſione et ſimilia ⁊c̄. Ideo dicitur Matth. xxiiij. capi. Conſurget gens in gentem: ⁊ regnum aduerſus regnū: ⁊ erunt peſtilentie ⁊ fames ⁊ terremotus per loca. ¶ Uigeſimum eſt peruerſitas iudiciorum. Unde dicitur Eſa. i. Quomō facta eſt meretrix ciuitas fidelis plena iudicij. Iuſticia habitauit in ea. nunc autem homicide. Argentum tuum verſum eſt in ſcoriam: ⁊ vinum tuum mixtum eſt aqua. Principes tui infideles: ſocij furū. Oēs diligunt munera. ſequunf retributiones. Pupillo non iudicant: ⁊ cauſa vidue nō ingredif ad illos. Et. x. Ue qui condunt leges iniquas: ⁊ ſcribentes iniuſticiam ſcripſerunt vt opprimerent in iudicio pauperes ⁊ vim facerēt cauſe humiliū ppli mei. vt eēnt vidue preda eorū: ⁊ pupillos diriperēt. Et ca. v. Ue qui cōiungitis domū ad domū: ⁊ agrū agro copulatis vſq; ad terminū loci. Nūquid habitabitis vos ſoli in medio terre. Domus multe deſerte fiēt grādes ⁊ pulchre. ⁊ abſq; habitatore. ſ. ꝓpter peſtē. ¶ Uigeſimū p̄mū peccatū eſt negociatio doloſa. vñ Ezech. xxviij. dicif. In ſapiētia ⁊ prudentia tua feciſti tibi fortitudinē: ⁊ acq̄ſiſti tibi aurū ⁊ argentū in theſauris tuis. In multitudine ſapiētie tue ⁊ in negociatiōe tua multiplicaſti tibi fortitudinē: ⁊ eleuatū ē cor tuū in robore tuo. Propter hec dicit dñs de⁹. Eo ꝙ eleuatū eſt cor tuū q̄ſi cor dei: idcirco ecce ego adducā ſuper te alienos robuſtiſſimos gētiū. Et infra. Immittā ei peſtilentiā ⁊ ſanguinē in plateis ei⁹: ⁊ corruent interfecti in medio ei⁹ gladio ꝑ circuitū. ⁊ ſcient: q̄r ego dñs. hec ibi. ¶ Uigeſimūſecūdū pctm̄ eſt piuriū. vñ Hiere. iiij. c. dr. Et iurabis viuit dñs in veritate ⁊ in iudicio ⁊ in iuſticia: ⁊ bñdicēt eū gentes: ipſumq; laudabūt. Et infra. Laua a malicia cor tuū: ⁊ a piurio. vt ſalu⁹ fias. Alioq̄n vt dicif. xxi. c. debellabo ego vos in manu extēta: ⁊ in brachio forti. et in furore ⁊ in indignatiōe: ⁊ in ira grādi. Et ꝑcutiā habitatores ciuitatis hui⁹. hoies ⁊ beſtie peſtilētia magna morienf. hec ibi. ¶ Uigeſimūtertiū pctm̄ eſt blaſphemia. vñ Eſa. i. Ue genti peccatrici: pplo graui iniquitate: ſemini nequā: filijs ſceleratis. Dereliquerūt dominū: blaſphemauerunt ſanctū iſrael: abalienati ſunt retrorſum. Sup quo ꝑcutiā vos vltra addētes p̄uaricationē. Ideo dicit ps. Inueniaf man⁹ tua oibus inimicis tuis: dextera tua inueniat oēs qui te oderūt ⁊c̄. vſq; ibi. nō potuerūt ſtabilire. ¶ Uigeſimūquartū pctm̄ eſt cōſenſus in malo. Applica de matre cōſentiente filiā peccare: ſilr̄ de patre filiū: ⁊ breuiter de illis qui habēt alios gubernare. vnde Hiere. vij. Nonne vides quid iſti faciūt in ciuitatib⁹ iuda: ⁊ in plateis hieruſalē. Filij colligunt ligna: ⁊ patres ſuccendunt ignem: ⁊ mulieres conſpergunt adipem: vt faciant placentas regine celi. Ecce quō conueniunt in peccatis quaſi oēs de vna familia. Ideo ſequif. Ecce furor meus ⁊ indignatio mea cōflatur ſuper locum iſtum ſup viros ⁊ ſuper iumēta. ſcilicet per peſtē. hec ibi. ¶ Uigeſimū q̄ntū pctm̄ eſt negligētia correctiōis. Nã vt habef. xxiij. q. iiij. c. Ecce dicit Augu. Quotquot habetis inter vos qui adhuc amore ſeculi ꝑgrauanf: auaros piuros adulteros inſpectores nuga

rum conſultatores mathematicoꝝ augurum aruſpicū: ebrioſos luxurioſos. Quicqd iter vos malorū eſſe noſtis(quantū poteſtis)ꝓbate.⁊ corde recedatis ⁊ redarguite vt exeat inde.et nolite conſentire.et immundū non tangatis. hec ibi. Et qꝛ hoc facere nolum⁹: nō mirū ſi deus punit ꝑ peſtē iuſtos cū meſeris peccatorib⁹. Unde Auguſt.i. de ciui.dei c.ix. dic. Plerūqꝫ em̄ ab eis docendis admonēdis aliqn̄ etiā obiurgandis ⁊ corripiēdis male diſſimulaꝛ, vel cū laboris piget: vł cū os eoꝝ corā quibus ſum⁹ verecūdamur offendere: vel cū eorū inimicitias deuitam⁹, ne ipediant ⁊ noceant in iſtis tempalibus reb⁹: ſiue quas adipiſci adhuc appetit noſtra cupiditas: ſiue q̄s amittere formidat infirmitas: ita vt quis bonis malorum vita diſpliceat, ⁊ ideo cū eis nō incidāt in illā damnationē que poſt hāc vitā talibus ꝑparatur. tamē qꝛ ꝓpterea peccatis eorū damnabilibus parcūt: dū eos in ſuis licet leuibus ⁊ venialibus metuūt: iure cū eis tēporaliter flagellanꝛ: q̄uis in eternū minime puniant. Jure iſtā vitā(qn̄ diuinitus affligunꝛ)cū eis amarā ſentiunt: cui⁹ amādo dulcedinē peccātibus eis amari eſſe noluerūt: h̄ ille. Et ideo, Eſa, xliiij.c.dr̄. Memēto Jacob: q̄m ſeruus meus es tu. Nō obliuiſcaris mei. Deleui vt nubē iniq̄tates tuas: ⁊ quaſi nebulā pctā tua. Reuertere ad me.qm̄ redemi te. Et quia negligētes ſumus: ideo ſequiꝛ. Eſaie xlvij.c. Ueniet ſup te malū: ⁊ neſcies ortū ei⁹. ⁊ irruet ſup te calamitas quā nō poteris expiare. Veniet ſup te repēte miſeria quā neſcies. Sta cū incātatoribus tuis: ⁊ cū multitudine maleficioꝝ tuoꝝ: in quib⁹ laboraſti ab adoleſcentia tua. Stent et ſaluent te augures celi. q̄ contemplabanꝛ ſydera: ⁊ ſupputabant tibi menſes.vt ex eis ānūciarent vētura tibi. Ecce facti ſūt quaſi ſtipula: ignis cōbuſſit eos. Nō liberabūt animā ſuā de manu flamme.i.peſtilentie. Uigeſimūſextū peccatū ē inordinata dilectio. Naꝫ deus volēs flagellare pctōres: ꝑcutit eū in omnib⁹ que ipſe amat. Qui vero amat bona naturalia vt filios: ideo punit de⁹ eū in filijs: ſicut Cham peccante maledict⁹ fuit filius eius Chanaā. Gene.ix. Uigeſimūſeptimū ē rapina.ſ. iniuſte detinēdo bona defunctorum, que ipſi mādauerūt in ſuis teſtamētis. Clamāt enī aie eorū in purgatorio dicentes. Miſeremini mei: miſeremini mei. Uigeſimūoctauū peccatū eſt vanagloria. Ut em̄ habeꝛ.ij.Regū.vl.c. cū Dauid feciſſet numerare populū ſuū: ⁊ fuiſſet in vanā gloriā deduct⁹: locut⁹ ē dn̄s ad Dauid ꝑ ꝓphaꝫ Gad. Elige tibi de tribus vnuꝫ: aut perſequi tribus menſibus ab inimicis tuis: aut vexari fame tribus ānis: aut tribus diebus peſte flagellari. Qui elegit tertium. ⁊ mortui ſunt plus q̄ ſexaginta milia hominū. Uigeſimūnonū peccatū ē infidelitatis: qḋ peccatū de⁹ maxime puniuit. Hinc Darij totius orientis ruit imperiū. Hic Hieruſalē funditus euertitur. Hinc ciuitas athenienſis in nihilū deuenit. Hinc roma proſternitur ⁊ precipitaꝛ. Hinc tot effuſiones ſanguinū euenerūt. Trigeſimū peccatum eſt ingratitudo, de quo habeꝛ. Eſa. xxxviij. Nō cum Ezechias conſtituiſſet prelium aduerſ⁹ regē aſſyrioꝝ ⁊ deieciſſet eum in furore maximo nō retulit gratias deo. Propter qḋ factū eſt verbū domini ad Eſaiā prophetā: Uade ⁊ dic Ezechie. Diſpone domui tue quia morieris tu et non viues. Auertamus ergo corda ab his peccatis: vt deus nec peſtilentias. nec fames mittat: niſi vt ſolū in hoc mūdo puniamur: ⁊ nō ſtāte ſua iuſticia in eternū dānemur.

De morte. Sermo XIII

Orte morieris.

Gen̄.ij. Exiſtimaui ſepenumero nihil tā vtile anime rōnali eſſe poſſe ad fugam vitioꝝ: q̄ freq̄ns memoria mortis. Propterea ſapiens Eccli. vij. ait. In omnibus operib⁹ tuis memorare nouiſſima tua: ⁊ in eternum non peccabis. Et Hiero. ad Paulinū. Facile cōtemnit oia qui ſe ſemper cogitat eſſe moriturū. Et ide ad Cyprianum dicit. Qui em̄ quotidie recordaꝛ ſe eſſe moriturū: contēnit preſentia ⁊ ad futura feſtinat. Et idem ad Heliodorum de vita Nepotiani. Platonis ſentētia ē omniū ſapientū vitā, meditationē eſſe mortis. Seneca ad lucillū ait. Nihil tam eque tibi proderit ad cōtempantiam omniū rerū q̄ frequens cogitatio breuis huius incerti itineris. Et idē ad eūdē i epiſto. ait. Moleſtū eſt iniquis mortē ante oculos habere. Iſta tā ſeni q̄ iuueni debēt eſſe ante oculos. hec ille. Cū igit mortis memoria ſit tante vtilitatis: idcirco in preſēti ſermone de ipſa morte tria ſūt contemplanda myſteria.

Primū de ſua ferocitate.
Secundū de ſua dubietate.
Tertiū de ſua crudelitate.

De mortis ferocitate. Capl̄m. I

Rimū myſteriū ē de mortis ferocitate. Circa quod nota triplicem ferocitatem.

Prima ɔtra primos hoīes.
Scḋa ɔtra peccātes.
Tertia ɔtra totū mūdū.

Prima ferocitas diciꝛ cōtra primos hoīes quos ipſa interemit ⁊ proſtrauit. Nā a ꝑncipio cōditiōis humane.in ſtatu innocētie erāt homines immunes a lege mortis. Unde Auguſtinus in.xiij.libro de ciuitate dei.c.iij.ait. Fatendū eſt primos homines ita fuiſſe inſtitutos: vt ſi nō peccaſſent: nullū gen⁹ mortis experirentur. Sed eoſdē primos peccatores ita fuiſſe morte mulctatos: vt quicquid eorū ſtirpe eſſet exortum: eadem pena teneret obnoxium. Pro magnitudine quippe culpe illi⁹ naturam damnatio mutauit in peius: vt qḋ penaliter preceſſit in peccātibus hominibus primis: etiam naturaliter ſequeretur in naſcētibus ceteris. Idem in libro de baptiſmo paruulorum ait. Fiebat ordo iuſticie: vt ſicut anima dn̄o ſuo: ita corpus ei obediret. Hec ille. Et Eccleſiaſt. xv. Ante homine vita ⁊ mors. Et in eodem.c. Deus ab initio conſtituit hominē: ⁊ reliquit illum in manu conſilij ſui. Et Origenes ſuper leuiticum. ix.c. Si homo ab initio elegiſſet vitam: nunq̄ humanū genus mortalem conditionē teneret. Unde deus ꝓpter peccatū dixit Ade. Quia audiſti vocem vxoris tue: dico tibi quia in ſudore vultus tui veſceris pane tuo: donec reuertaris in terrā de qua ſumptus es: quia puluis es: ⁊ in puluerē reuerteris. Gen̄.iij. Et hec oīa ꝓpter peccatum. Deus q̄ grauis fuit illa culpa: que imperio mortis omnes ſubiecit: ſed potiſſime primos parentes. Nam per errorē inobedientie ſue: mortē quā deus nō fecerat ſibi inuenerunt. Iuxta illud Auguſtini primo proſnoſticon dicētis. Uide mortem nō a deo: ſed per errores intus veniſſe hominibus in paradiſo delitiarum poſitis. Cui etiam cōuenit illud quod ſcribitur. Sapiē.i.c. Deus mortē non fecit: ſed impij manibus proprijs accerſierunt eam. Sed circa hoc dubitari poteſt: q̄ cum deus dixerit Ade Gen̄.ij. Quacunqꝫ die cōmederis: morte morieris: non tamen hoc videtur verum: quia non illa die mortui ſunt. Ad hoc reſpondet Nicolaus de lira in expoſitione ſuper Gen̄. q̄ illa verba ſic habent exponi. Morte morieris.id eſt moriendi neceſſitatem incurres: quia guſtato ligno non ſtatim mortuus eſt. ſed cepit ad mortem tendere. Et Auguſtinus ſuper Gen̄. ſic ait. Morte morieris. id eſt morti obligatus eris: vel mortis reatum incurres. Unde ⁊ in alio loco idem ait. Quamuis annos multos poſt vixerunt: illo tamen die mori ceperunt quo mortis legem(qua in ſeniū veteraſcerent)acceperunt. Data eſt ergo poteſtas morti eijciendi illos propter eorum culpam. Et quia neceſſaria erat humani generis multiplicatio viuendi tempus in longum proceſſum eſt: quod tamen a morte deuictum et debellatum eſt. Ecce quid profuit illis longa vita: quibus omnino mors eſt ſubſcripta. Audiamus quid ſcriptura dicat Gen̄.v. Uixit Adam.cxxx.annis ⁊ genuit filium ad imaginem ⁊ ſimilitudinem ſuam: vocauitqꝫ nomen eius Seth. Et facti ſūt omnes dies Adam poſtq̄ genuit Seth octingenti anni, genuitqꝫ filios ⁊ filias. Et factum eſt omne tempus(quo vixit Adam) nongenti triginta anni. ⁊ mortu⁹ eſt. Uixit quoqꝫ Seth cv. annis: ⁊ genuit Enos. Uixitqꝫ Seth poſt q̄ genuit Enos octigētiſſeptē annis. genuitqꝫ filios ⁊ filias. Et facti ſūt oīs dies Seth nōgētorū duodecim ānoꝝ ⁊ mortu⁹ ē. Uixit vo Enos.xc.annis ⁊ genuit Caynan poſt cuius ortū vixit octingentiſquindecim annis ⁊ genuit filios ⁊ filias. Factiqꝫ ſunt oīes dies Enos nongentiquinqꝫ anni. ⁊ mortuus eſt. Uixit quoqꝫ Caynan.lxx.annis. ⁊ genuit Malalehel. Et vixit Caynan poſtq̄ genuit Malalehel octingentiſquadraginta annis. ⁊ genuit filios ⁊ filias. Et ſic de omnibus alijs a principio vſqꝫ ad finem incipientibus.

Si vero aliquis incredulus dubitaret quomodo fuerit illud poſſibile vt vita illorum ſic protraheretur in longum. R̄nderi poteſt ſm̄ Nicolaū de lira: hoc fuiſſe pluribus de cauſis.

Prima ex bonitate conditionis vel cōplexionis primoꝝ parentum. Fuerūt enī a deo immediate formati, ⁊ per conſequens fuerūt optime compoſitionis. ⁊ ſic ad longiorem vitam diſpoſiti. Et illa bonitas complexionis mag̃ venit ad hoīes ꝓpinq̄s illi⁹ tpis q̄ ad remotos tpis moderni. Scḋa rō ſumiꝛ ex mōviuēdi: qꝛ tpatē viuebāt. Tertia rō ſumiꝛ ex bōitate nutrimēti: qꝛ añ diluuiū naſcētia t're erāt meliora q̄ poſtea: qꝛ inūdatio diluuij fuit ꝑ maiori pte ex aq̄s oceani. Aque aūt ſalſe inducunt ſterilitatem: ⁊ reddunt terre naſcentia peiora, ex quibus abbreuiatur vita hominis. Quarta ratio eſt ex ſcientia Ade, quia formatus fuit in perfectione ſcientie. Et ideo cognouit virtutes, herbarum, fructuum et lapidum: que faciunt ad conſeruandam ſanitatem, et vitam prolongandam. Quinta ratio eſt ex diſpoſitione diuina hoc ordinante.

vt per longuꝫ tempus cito multiplicaretur humanuꝫ genus. Hec Nico. de lira. Quãuis igitur primi homines tam diu ſuperuixerunt ſcientiꝗ prediti: fortitudine corporis bene diſpoſiti: non potuerunt tamen mortis ferocitatem repellere. Continuit illos ⁊ omnes mortui ſunt. Quod vtiqꝫ nobis in exempluꝫ eſſe poteſt: vt huius vite erumnã cognoſcamus. Hoc eſt quod Hiero. ad Heliodorũ de vita nepotiani ait. Debemus ⁊ nos animo premeditari quod aliquãdo futuri ſumus: ⁊ quod velimus nolimus: longius abeſſe nõ poteſt. Nã ſi nongentos vite excederemus annos: velut ante diluuiũ viuebat genus humanũ: ⁊ Mathuſalem nobis tempora donarent: tamẽ nihil eſſet preterita longitudo: que eſſe deſiſſet. Etenim inter illum qui vixit decem annis et illũ qui vixit mille: poſtꝙ idem finis vite aduenerit irrecuſabilis mortis neceſſitas: tranſactum omne tantundeꝫ eſt: niſi ꝙ magis ſenex onuſtus peccatorꝫ faſce proficiſcit. Optima queqꝫ dies miſeris mortalibus eui. Prima fugit: ſubeũt morbi triſtiſqꝫ ſenectus. Et labor ⁊ dire rapit inclementia mortis. hec ille. Que omnia ſic dicta intelligas: vt ſicut longitudo vite omnes illos primos viros nõ excuſauit a morte: ſic nec breuitas vite tue etiam dilata ad multos annos te excuſabit: quia morte morieris. ¶ Scd̃a ferocitas mortis eſt contra peccantes. Nam ſepenumero ipſos inuadit ſubito: ⁊ in breui mortala abſorbit eos. Et licet multa accidant per naturã que labilis ẽ: ⁊ hic plurimũ humane vite contraria: veruntamẽ mortalitates ⁊ peſtilentie adueniũt ſepe ⁊ ſepius iudicio dei: in quibus nõ ſine grãdi terrore omnes aſpiciunt mortis dominiuꝫ: ⁊ poteſtatẽ. Et ꝙ hec vera ſint probatur ex teſtificatione ſcripturarũ. Et primo ſumi põt illud teſtimoniũ Numeri. xi. vbi narrat ꝙ cuꝫ populus iſrael eſſet in deſerto non contentus cibo celeſti ſcilicet manna quõ pluebat illis de⁹ de celo: deſiderans carnes ⁊ piſces cucumeres pepones cepe ⁊ allia: dominus pluit coturnices in caſtris eorum. Et cum adhuc carnes eẽnt in ore ipſorꝫ: ecce furor domini concitatus eſt in populũ: percuſſitqꝫ eũ plaga magna. ¶ Secundũ teſtimoniũ habetur Numeri. xiiij. Nam cu populus ille murmuraſſet cõtra dñm: dixit dñs ad Moyſen. Vſqꝫquo detrahet mihi populus iſte. Quouſqꝫ nõ credet mihi in omnibus ſignis que feci coram eis. Feriam ergo eos: atqꝫ conſumaꝫ peſtilentia. Quod factuꝫ fuiſſet: niſi Moyſes oraſſet ad dominũ, vt dimitteret eis. ¶ Tertiuꝫ teſtimoniũ habetur. Exodi. xij. vbi narratur ꝙ nocte media percuſſit dñs egyptum plaga magna: ⁊ interfecit omne primogenitũ in terra egypti: a primogenito Pharaonis qui ſedebat in ſolio vſqꝫ ad primogenitũ captiue: que erat i carcere: ⁊ omne primogenitũ iumentorum. Surrexitqꝫ Pharao nocte ⁊ omnes ſerui ei⁹: omneſqꝫ egyptij: ⁊ ortus eſt clamor magnus. Neqꝫ em̃ erat domus in qua non iaceret mortuus. ¶ Quartum teſtimoniũ eſt in Leuit. xxvi. c. vbi dñs. d. Si nolueritis recipere diſciplinam: ſed ambulaueritis ex aduerſo mihi: ego quoqꝫ contra vos aduerſus incedã: ⁊ percutiam vos ſepties ꝓpter peccata veſtra: inducamqꝫ ſup vos gladiũ vltorem federis mei. Cũqꝫ fugeritis in vrbes: mittã peſtilentiã in medio veſtri. ¶ Quintũ teſtimoniũ eſt vlt. c. ſcdi li. Reg. ⁊ i. Paral. xxi. vbi leg ꝙ percuſſit dñs peſtilentia iſrael a Dan vſqꝫ ad Berſabee. ⁊ mortui ſunt ex pplo. lxx. milia virorum. ¶ Sextũ teſtimoniũ capit ex comminatione quã fecit dñs per Ezech. vij. c. Ira mea (inqt) ſup vniuerſuꝫ populũ. Gladius foris: peſtis ⁊ fames intrinſecus. Qui in agro eſt: morte morietur: ⁊ q̃ in ciuitate ſunt peſtilentia ⁊ fame deuorabunt. ¶ Septimũ teſtimoniũ capitur a Iuſtiniano in auct. vt nõ luxurient contra natũ. vbi ait. Propter iſta duo. ſ. ꝓp blaſphemiã ⁊ peccatũ contra naturã fames peſtilentie ⁊ terremotus fiunt. Idem ſimiliter in glo. xxxij. q. vij. c. flagitia. ¶ Octauũ teſtimoniũ eſt in hiſtoria eccleſiaſtica. In qua narrat ꝙ Maximian⁹ imperator ductus diabolico ſpũ: fecit cõponere carmina blaſphemijs plena contra Ihm xpm ⁊ ſanctos: eaqꝫ ſcribi mãdauit in tabulis. Iuſſitqꝫ per ſingulas vrbes ⁊ villas ⁊ agros deferri: faciebatqꝫ ea cantari. Altiſſimus aũt tantũ ſcelus multum remanere noluit: ſed tanto rigore in populũ blaſphemũ peſtilentiã miſit: vt cõmedẽdo ⁊ bibendo ſola ſternuatione morerent. Ipſe aũt Maximianus dolore graui percuſſus ſpm̃ exhalauit. ¶ Nonũ teſtimoniũ eſt in legenda ſanctorũ in vita beati Gregorij in tractatu de letanijs. Vbi refert ꝙ propter comeſſationes ⁊ luxurias romanorꝫ: cõmotus eſt deus contra eos peſtilentiamqꝫ magnã in illos miſit: quã inguines vocant. ſ. languinaglia. Seua eniꝫ fuit eo ꝙ homines in via in menſa in colloquio moriebant ſubito. Itẽ cuꝫ aliqs ſternutabat exhalabat ſpm̃. Et cũ alijs aliquẽ ſternutantem audiebat ſtatim accurrẽs dicebat. Deus

te adiuuet. Vñ vſqꝫ nũc hec cõſuetudo obſeruatur. Rurſus cũ aliquis velle ſe oſcitare ſentiebat cõtinuo ſignũ crucis in os imprimere feſtinabat. Cum ergo hec peſtis romã vaſtaret: btũs Greg. proceſſionẽ cũ letanijs. per ciuitatis circulũ quodã paſcali tempe fieri ordinauit: in qua imago beate virginis (q̃ adhuc eſt rome in ſctã Maria ara celi: quã beatus Lucas pinxiſſe dicit) ante proceſſionem portari fecit reuerenter. Et ecce tota aeris infectio imagini ſctẽ cedebat: ac ſi imaginẽ ipſam fugeret: ⁊ ipam ferre non poſſet. Sicqꝫ poſt imaginẽ mira ſerenitas: ⁊ aeris puritas remanebat. Tunc in aere iuxta imaginẽ audite ſunt voces angelorꝫ cantantiũ ⁊ dicẽtiũ. Regina celi letare. ⁊c̃. Statim aũt btũs Grego. adiunxit. Ora pro nobis deũ alľa. Tunc btũs Grego. vidit ſupra caſtrũ crentij angelum dñi qui gladiũ cruentatũ detergẽs in vaginã cõuertebat. Ex quo intellexit ꝙ peſtis illa ceſſaret. ſicut factũ eſt. Vñ caſtrũ illud vocatũ eſt poſteã caſtrũ ſancti ãgeli. Ex hoc igitur patet ꝙ propter pctã hominũ deus punit eos morte. Qð vtiqꝫ factũ conſpicimus temporibus iſtis: in quibus ad tantã dementiaꝫ venerunt ppli: ꝙ credunt hmõi peſtilentiam veniſſe ꝓpter bona opera. O hũana dementia. Nunqd ſunt falſa tot exempla ſcripturarꝫ: vt velit deus oppugnare humanũ genus abſqꝫ culpa. Quinimo (vt dixi: ⁊ iterũ dicã) mors iſta peſtilentialis eſt enſis diuine iuſticie: quo trãſfodiunt viſcera iniquorꝫ: q̃ nolũt aliquando mudũ perire. De iuſtis et ſi ipi pcutiant nõ obſtat: q: dicit ps. Precioſa in conſpectu dñi mors ſanctorꝫ eius. ¶ Tertia ferocitas mortis eſt contra totũ mundũ. Nã de ipſa ⁊ de eius potentia ſcripture multe loquunt. Vñ. ij. Regũ. xiiij. c. Omnes morimur, ⁊ quaſi aque dilabimur in terrã. Que vba notãt. xiij. q. ij. c. i eccľiaſtico. Et ps. Quis eſt homo qui viuet ⁊ nõ videbit mortẽ. Eccľi. xl. Omnia q̃ de terra ſunt in terrã cõuertent. Et Seneca ad Lucillũ. Eo ibis quo omnes eunt. Quid tibi noui eſt: ad hanc legẽ natus es. Hoc pri tuo accidit, hoc matri: hoc maiorib⁹. hoc oibus ante te. Et Hiero. ad Heliodorꝫ ſic ait. Xerxes ille rex potẽtiſſim⁹ q̃ ſubuertit mõtes: proſtrauit maria: cũ de ſublimi loco infinitã hoim multitudinẽ ⁊ inumerabilẽ vidiſſet exercitũ: fleuiſſe dr̃ eo ꝙ poſt centũ annos nullus eorꝫ quos cernebat ſuꝑuictur⁹ eẽt. O ſi poſſem⁹ in taleꝫ aſcẽdere ſpeculã de q̃ vniuerſaꝫ terrã ſub noſtris pedib⁹ cerneremꝰ: iã tibi oñderẽ totius mũdi ruinas ⁊ gẽtes gẽtib⁹ ⁊ regnis regna colliſa: alios torqri: alios necari: alios abſorberi fluctibus: alios ad ſeruitutẽ trahi: hic nuptias: hic planctũ: illos naſci: iſtos mori: alios affluere diuitijs: alios mendicare: ⁊ non ſolũ Xerxis exercitũ: ſ; totius mundi hoies (q̃ nũc viuũt) in ſpacio breui morituros. Vincit ſermo rei magnitudine: ⁊ minus eſt omne qð dicit. Redeamus ergo ad nos, ⁊ quaſi e celo deſcẽdẽtes paulliſper nr̃a videamus. Sentiſne obſecro te qñ infãs: qñ puer. qñ ſenex fact⁹ ſis. Quotidie morimur: quotidie cõmutamur, ⁊ tñ eternos nos eſſe credim⁹. hec ille. Quid igit ẽ hoim vita: niſi quidã curſus ad mortẽ. O humana miſeria: q̃d verius vnicuiqꝫ dici poteſt ꝙ morte morieris. Hinc Iob. xiiij. c. dicit. Homo natus de muliere breui viuens tẽpore repletur multis miſerijs. De hoc Seneca ad Lucillũ. Quotidie morimur: quotidie diminuit aliqua pars vite: ⁊ tũc quoqꝫ dum creſcimus vita decreſcit. Infantiã amiſim⁹: demum pueriaam: demum adoleſcentiam: vſqꝫ ad extremuꝫ quicquid tranſit temporis perit. Et iterum ad eundem dicit. Corpora noſtra rapiuntur fluminuꝫ more. Quicquid vides cum tempore currit. Nihil ex his que videmus manet. Hec ille. Et Ouidius ait. Tempora labuntur tacitiſqꝫ ſeneſcimus annis. Et Auguſtinus. xiij. de ciuitate dei. ca. x. Ex quo enim quiſꝙ in iſto corpore moriturus eſſe ceperit: nunꝙ in eo non agitur niſi vt mors veniat. Hoc enim agit ei⁹ mutabilitas toto tempore vite huius: ſi tamen vita dicenda eſt: vt veniatur in mortem. Nemo quippe eſt qui non ei poſt annũ ſit ꝙ ante annũ fuit: ⁊ cras ꝙ hodie: ⁊ hodie ꝙ heri: ⁊ paulopoſt ꝙ nũc: ⁊ nunc ꝙ paulo ante morti propinqor quoniã q̃cquid temporis viuitur: de ſpacio viuendi demit: ⁊ quotidie fit minus: minuſqꝫ quod reſtat: vt omnino nihil ſit aliud temp⁹ vite huius ꝙ curſus ad mortẽ. Et infra. Qui ergo vſqꝫ ad mortem productiora ſpacia tẽporis agit: nõ lenti⁹ pergit: ſed plus itineris cõficit. hec ille. Omnibus ergo breuis eſt vita: mors aũt vicina. Vnde ſapiens eccľi. xiiij. c. Memor eſto qm̃ mors nõ tardat. Verba iſta multũ põderãda ſũt. ſ. Mors nõ tardat. g̃ eſt i ianuis. Mors nõ tardat: g̃ timeam⁹. mors ñ tardat: g̃ bñ faciam⁹. O dilectores mũdi. o terrenorꝫ amatores: mors nõ tardat. O peccatores mors non tardat. Agite penitentiam: vt vos non inueniat dormientes. O durum verbum, o veriſſimum verbum Mors

non tardat. Hoc vtiq̃ omnes cogitare debe⸗
rent, quia vtile eſt contra tumoꝛem ſuperbie.
Hoc etiam patere poteſt exemplo valde no⸗
tando. Nam legitur in legenda ſanctoꝛum in
vita Barlaã quam ſcripſit Joannes Dama⸗
ſcenus: ꝙ rex quidam fuit in india chꝛiſtia⸗
noꝛum valde perſecutoꝛ: qui filium ſuum no
mine Joſaphat in palacio quodam includi: ⁊
educari fecit: timens ne chꝛiſtianus efficere⸗
tur. Qui ad etatem adultam perueniens ad
mirans cur pater eius ſic incluſiſſet: vni ex ſer
uis ſuis dixit ſe ꝓpter hoc in magna eſſe me⸗
ſticia. Quod pater audiens et dolens equos
idoneos ſibi parari fecit: choꝛos plaudētes
ante eum mittens: ⁊ ne aliquod fedum ſibi oc
curreret pꝛohibuit. Pꝛedicto igitur iuuene ta
liter pꝛocedente: quadam vice vnus lepꝛoſus
⁊ vnus cecus ſibi obuiauerunt. Quos ille vi⸗
dens ⁊ ſtupēs quid ſint ⁊ quomodo ſic eſſent
inquiſiuit. Tunc miniſtri ei dixerunt. Paſſio
nes iſte ſunt que hominibus accidūt. Jlle au⸗
tem dixit. Omnibus hominibus hec ne con
tingere ſolent? Negantibus autem illis: reſpō
dit. Nouī ſūt igif̃ q̃ hec pati debeant: an ſic in
differenter veniunt? At illi. Quis hominum
futura ſcire poteſt? Ualde ergo anxius eſſe ce
pit pꝛo inconſuetudine rei. Alia autem vice
quendam ſenem valde rugatam habentem
faciem: ⁊ doꝛſum incuruatum ⁊ cadentibus
dentibus balbucienter loquentem inuenit.
Stupefactus autem valde diſcere voluit viſi
onis miraculum. Et cum didiciſſet ⁊ ſe ſene⸗
ſcere ⁊ moꝛi debere; in multa deſolatione po⸗
ſitus: non amplius poterat conſolari. Nec mi
rum eſt: quia nihil moꝛte hoꝛribilius eſſe po⸗
teſt. Jpſa eſt enim que tantos viros rapuit
de mundo: ⁊ nulla potentia ſibi reſiſtere po⸗
tuit; nec poteſt nec poterit: nec dignitas: nec
magnificentia: nec facundia. O moꝛs deuo⸗
ratrix omniū quid dicam? Audite obſecro: o
infelices moꝛtales. Nam ſi ipſa viderit ali⸗
quem cum multa familia ac comitiua magna
nunquid fugiet ab eo? Minime. Omnes ad
moꝛtem tendimus. Omnes moꝛimur. Om⸗
nes ad moꝛtem currimus. Omnibus moꝛs
eſt vicina. Non parcit pulchꝛis: non potenti⸗
bus: non ſcientibus. O inſipientes peccato⸗
res: reſpicite vbi ſunt milia milium qui fuerūt
in mundo. Omnes moꝛtui ſunt. Adam pater
generis humani moꝛtuus eſt. Eua vxoꝛ eius
moꝛtua eſt. Gigantes qui fuerunt tempoꝛe
Noe. Jlli viri famoſi ⁊ animoſi qui edificaue
runt turrim babylonis vbi ſunt? Omnes moꝛ⸗
tui ſunt. Belus filius Nemroth rex babylonie
quem quidam Saturnū eſſe exiſtimant: qui
intrauit aſiam ⁊ per vim obtinuit eam moꝛ⸗
tuus eſt. Frater ei⁹ minoꝛ qui regnauit poſt
eum ⁊ aſiam totam obtinuit: ac babyloniā re
bellantem cepit, cum de turri babel, i. baby⸗
lonie fuiſſet percuſſus moꝛtuus eſt. Reges
egypti, ſ. Feſtus ſol Coſmoſius amenophis:
om̄es moꝛtui ſunt. Reges perſarum. reges
athenienſiū. reges europe. Cramas Amphi⸗
tryon Erichthonius Theſeus Meneſteus
Demophon: omnes moꝛtui ſunt. Alexander
magnus: om̄eſq̃ eius barones moꝛtui ſunt.
Reges Juda Joſaphat Joꝛam Ozias Joa⸗
than Joas zacharias Achaz Manaſſes. om
nes moꝛtui ſunt. Reges troie: rex Pꝛiamus
Troilus Helenus Paris Phebus Hectoꝛ.
Jlli viri potentes: qui fuerūt in obſidiōe Tro
ie Agamēnon: Menelaus Achilles Ulixes ⁊
reliqui: omnes moꝛtui ſunt. Jlla ſtrenuiſſima
domina Panteſilea regina Amazonū puella
rum: que venit in adiutoꝛium Troie cum ſuis
puellis. Reges latinoꝛum. Saturnus qui ve
nit in italiam: vbi nunc roma eſt in ſiluis in⸗
ueniēs homines ſicut beſtie viuentes mādu⸗
cantes glandes: ⁊ habitantes in criptis ⁊ ca⸗
ſellis ex frōdibus coopertis: docuitq̃ eos ter
reas domos edificare: laboꝛare terras: vine
as plātare: ſicut homines viuere: ⁊ his ſimi⸗
lia docuit: ⁊ pꝛo his omnibus pꝛinceps eoꝛū
ac deus nominatus eſt. Qui timens filiū ſuū
conſtruxit ciuitatē ſaturninam que Sutrium
dicif̃. Quid dicemus de multis hominibus
pꝛobis romanoꝛū: quos omnes moꝛs ferociſ
ſima pꝛoſtrauit? Heu miſera humana vita.
Moꝛs em̄ deuoꝛauit om̄s hos. Quid de Ro
mulo ⁊ Remulo: qui fuerūt fratres gemelli: q̃
a lupa nutriti ſunt: qui etiā romam conſtru⸗
xerūt. Theodoſius imperatoꝛ optimus xpia⸗
noꝛū, de quo Ambꝛoſius fecit mirabiles lau⸗
des qui expulit Arrianos. Archadius Hono
rius. Karolus magnus: qui totā terrā occu⸗
patam a ſaracenis recuperauit oꝛientis ⁊ oc
cidentis. Fredericus pꝛimus qui multa euer
tit: ⁊ multa alia fecit. tñ eūdo in ſubſidiū terre
ſancte in quodā flumine ſuffocatus eſt. Fre⸗
dericus ſecundus armoꝝ ſtrenuus: linguarū
peritus, luxurioſus: cū multis pontificib⁹ ha⸗
buit bellū: pꝛecipue cum Gregoꝛio: moꝛtuus
eſt veneno. Rodulphus. Albert⁹ dux auſtrie.
Henric⁹ ſextus p floꝛētinos venenat⁹: ⁊ alij
impatoꝛes romāi cū nobilib⁹ plimis. ⁊ pplo
multo moꝛtui ſūt. Nō potuerīt romani nec eo

rum reges aliqua via mūdi moꝛtē euadere.
Ubi pꝛimi⁹ imperatoꝛ Julius ceſar? Octauia⸗
nus: Tiberi⁹: Cayus: Nero: Claudi⁹: Ueſpa⸗
ſianus: Titus: Domician⁹: Adrian⁹: Theodo
ſius: Cirillus magnus. Omnes moꝛtui ſunt.
Ubi ſunt illi viri doctiſſimi atq̃ phi Ubi eſt
Plato? Ubi Ariſtoteles? Ubi Socrates? Ubi
Pythagoꝛas? Ubi Demoſthenes? Ubi Se⸗
neca? Ubi tot poete? Ubi Homerus? vbi Me
nander? Ubi Uirgili⁹? Ubi Terenti⁹? Ubi lu⸗
can⁹? Ubi Ouidi⁹? Ubi ſūt oꝛatoꝛes: ⁊ rheto
res? Ubi Titus Liuius? Ubi Tullius? Ubi do
ctoꝛes medicine: Galienus et Hypocrates?
Ubi Auicēna: aut alij? Nūq̃d medicina ſana⸗
uit eos: aut eos liberauit a moꝛte? Ubi impe⸗
ratoꝛes? Ubi reges? Ubi pncipes? Ubi duces
comites: barones: marchiones: regine pnci⸗
piſſe ⁊ multe alie domine nobiles? Ubi tot iu⸗
uenes ⁊ iuuencule? Ubi tot qui in hoc mūdo
floꝛuerūt? O vita miſera, o vita caduca: o vi⸗
ta labilis, o vita fallax. o vita vmbꝛatica. Om
nes moꝛtui ſunt: ⁊ reducti ſunt in monumētis
⁊ coꝛrupti. Hinc hugo. li. i. de aīa. d. Dic mihi
Ubi ſunt amatoꝛes mūdi: qui ante pauca tē⸗
poꝛa nobiſcū fuerūt? Nihil ex his manſit niſi
cineres ⁊ vermes. Attende diligēter q̃d ſunt
⁊ quid fuerunt. Hoies fuerūt ſicut tu. Come⸗
derunt ⁊ biberūt: riſerunt: duxerunt in bonis
dies ſuos: in puncto aūt ad inferna deſcende
runt. Hic caro eoꝛū vermib⁹: illic aūt anime
eoꝛū ignibus deputanf̃: donec rurſus infelici
collegio colligati: ſempiternis inuoluanf̃ in⸗
cendijs: qui ſocij fuerūt in vitijs. Una eni pe⸗
na implicat quos vn⁹ amoꝛ in crimine ligat.
Quid ꝓfuit illis inanis gloꝛia: breuis leticia
mūdi potentia: carnis voluptas: falſe diuitie:
magna familia? Ubi riſus? vbi iocus? vbi ſal⸗
tus? vbi iactantia? vbi arrogātia? De tāta le⸗
ticia quāta triſticia: poſt tantā voluptatē: tan
ta grauis miſeria. De illa exultatiōe ceciderūt
in magnā ruinā: ⁊ in magna toꝛmēta. Qd il⸗
lis accidit: tibi quoq̃ accidere pōt: q2 homo
es. humus de humo: limus de limo. De terra
es ⁊ de terra venis. ⁊ in terrā reuerteris: qm̄
veniet dies vltima que ſubito veniet: ⁊ foꝛſi⸗
tan hodie erit. hec ille. Colligimus ergo ex di
ctis vnūquēq̃ moꝛtē expectare debere. Nec
confidendū eſt in hui⁹ vite bꝛeuitate: q2 ſe no
bis aliquādo pꝛebet cecā ⁊ nō videntē. Dein
dē iaculo ſuo nos ferociter vulnerat. Uñ qui⸗
dam Eſculanus poeta vulgaris dicit. O yme
ſperanza del coꝛe inimica. Che falli el tempo
cum le tue vedute. Perche te monſtri coſi dol
ce amica? O imperatoꝛes qui eſtis in hoc mū
do O reges. o pncipes: o tyranni: o duces: o
barones: o marchiones: o iuuenes: o ſenes: o
diuites: o pauperes: o ſani: o infirmi. O vos
omnes qui aſtatis dico vobis: q2 moꝛiemini
Benefacite: q2 hinc ad paucos annos: etiam
vos ſtabitis in ſepulcro: ⁊ non poteritis reſi⸗
ſtere furoꝛi potentiſſime moꝛtis.

De moꝛtis dubietate. Caplm̄ II

Secundū myſteriū contemplandū eſt
de moꝛtis dubietate. Timendum eſt
vnicuiq̃ eo ꝙ cum moꝛs certiſſima ſit
omnibus, tñ multa ſunt de ea dubia: que ſunt
valde periculoſa. De q̃b⁹ tria poſſunt notari.

Pꝛimum eſt circa tempus.
Secundum circa locum.
Tertium circa modum.

Pꝛimū eſt circa tempus: q2 nullus eſt qui
ſciat qñ ſit moꝛiturus. Jgnoꝛant hoc vtiq̃ ſe⸗
nes pueri infantes iuuenes adoleſcētes: nec
reperif̃ aliquis qui poſſit dicere qñ moꝛietur
nec in hoc cōfidere ꝙ vſq̃ ad tale temp⁹ non
moꝛief̃. Ex his inquit ſapiēs, Eccl's. ix. c. Ne
ſcit homo finē ſuū: ſed ſicut capiunf̃ piſces ha
mo: ⁊ aues laqueo cōpꝛehendūf̃: ſic capienf̃
iniqui in tēpoꝛe malo. Tempus malū pꝛo ini
quis dicif̃ temp⁹ moꝛtis: in quo artantur vie
impioꝛū: qui equidē cū ſibi longam vitā: quā
nolunt firmiter cōſiderare ⁊ ponderare: pꝛo⸗
mittunt: decipiunf̃. Quanti eni laboꝛauerunt
ꝓ mūdo ſperantes ibi recipere fructū laboꝛū
ſuoꝛū: ⁊ perierūt ante temp⁹ qd̄ ſibi pꝛomiſe⸗
rant? Quis pōt eos numerare? Nōne Sēna⸗
cherib ⁊ ſui pꝛeualere ⁊ obtinere hierl'm credi
derunt: ⁊ de exercitu eoꝝ. clxxxv. milia in vna
nocte ab angelo ſunt interēpti? iiij. Reg. xix.
ca. Et ſic cum illud ſperaſſent fuerunt decepti.
Quid de alijs dicā? Refert Auguſti. in li. v. de
ciui. dei. c. xxiij. ꝙ cū Radagayſus rex gotho
rum cū maxima comitiua iam in vrbis vici⸗
nia conſtitutus: romanis ceruicib⁹ imineret:
vna die tanta celeritate victus eſt. vt ne vno
quidam nō dicam extincto ſed vulnerato ro⸗
manoꝛū: multo amplius q̄ centū milium pꝛo
ſterneref̃ eius exercitus: atq̃ ipſe cum filijs
mox captus ⁊ pena debita necatus. Jn bello
ingens fuit hec ſtrages ſubſecuta. Sed nō ſic
de alijs qui moꝛtis pericula fugiunt. Audias
obſecro: quia moꝛs vbiq̃ pugnat: non ſolum
in bello: ſed etiam in domo in menſa: in lecto:
⁊ vbicūq̃ locoꝝ. Propterea Seneca ad Luci
cillum dicit. Omnis dies ⁊ omnis hoꝛa: q̃ ni
hil ſum⁹ oſtendit: ⁊ aliquo argumento recenti

admonet fragilitatis oblitos: cum eterna me-
ditantes reſpicere cogat ad mortē. Quid ſibi
illud pncipium velit queris. Senitionē Cor-
nelium equitē romanorum ſplendidū ⁊ offi-
cioſum noueras: ⁊ tenui principio ſe ipſe pro
moueret: ⁊ iam illi decliuis erat curſus ad ce-
tera. Facilius enim decreſcit dignitas ꝙ̄ inci
pit. Pecuniam quoqꝫ ceptam eſſe paupertate
plurium amorem habet dum ex illa ereptat.
Hic etiā Senitio diuitijs iminebat: ad quas
illum due res ducebant efficaciſſime: ⁊ querē
di ⁊ cuſtodiendi ſcientia: quarū vel altera lo-
cupletē facere potuiſſet. Hic homo ſūme fru
galitatis non minus patrimonij ꝙ̄ corpis di
ligens: cū me ex cōſuetudine mane vidiſſet:
cum per totam diē amico grauiter affecto ⁊
ſine ſpe iacenti vſqꝫ in noctē aſſediſſet: cū hi-
laris cenaſſet: genere valitudinis pcipiti arre
ptus anguinia glandula vix cōpreſſum arta-
tis faucibus ſpm̄ traxit in lucē. hec ille. Tem-
poribus aūt iſtis multa iuuenum turba mor-
tua eſt ex peſte: que valde italiam noſtrā oc-
cupauit: precipue in ciuitate Ferrarienſi āno
M.cccc.lxiij. mortui ſunt in quattuor menſi
bus nouē milia hominū: adeo ꝙ ciuitas erat
vacua: quia vt ait Eſculanus: Ogni creato ſe
corrumpe in tempo. Paſſano li acti humani
come fumi Chi ne va tardo: ⁊ chi ne va per-
tempo. Et ideo clamo. Vigilate vigilate: quia
neſcitis diem neqꝫ horā mortis. O mortales
fatui ⁊ inſenſati: in quo cōfiditis? O iuuenes
ſtulti vigilate: quia ſpes veſtra ſepiſſime falli
tur. Unde Tullius in libro de ſenectute ait.
Fruſtra ſperat adoleſcēs ſe diu victurū. Quid
enī ſtultius ꝙ̄ incerta ꝓ certis habere? Quo-
niam etiam illa etas multo plures ꝙ̄ ſenectꝰ
mortis habet caſus. Facilius enim adoloſcen
tes in morbos incidūt: grauius egrotant: triſ-
tius curantur. hec ille. Et Seneca. Iuuenes
mortē habēt a tergo: ſenes aūt ante. O quot
ſunt qui multa diſponūt in tribꝰ vel in quat-
tuor annis ſe facturos: qui ante annū morien-
tur? Quot edificant domos: ⁊ in eis nō habi-
tabunt? Quot plantant vineas ⁊ vinū nō bi-
bent? Quot lucrantur pecunias: ⁊ alij expen-
dent illas? Quot cogitant facere magna: ⁊ in
breui finem reddituri: coram iuſto deo cū do
lore maximo preſentabūt? O infelix humana
conditio: omnibꝰ dicendū eſt. vigilate quia ne
ſcitis diem neqꝫ horam mortis. Secundū
dubium mortis eſt circa locum. Neſcit etiam
miſer homo in quo loco mors ſit eum inuaſu-
ra. Vidimus nanqꝫ varios varie mortuos.
Magnū inter anguſtias mortis reputat ſo-
lacium: cum quis in domo parentū vel dome
ſticorum in lectulo decubans nature debitum
ſoluit. ſed homo nullus hoc firmiter ⁊ certum
tenere poteſt. Et huius rei vidimus tam luci-
da exempla ⁊ experimēta: vt non niſi flendaꝫ
putare valeamus humanā vitam. Alios vi-
dimus ſuſpenſos in patibulo: alios cōbuſtos
⁊ cōfixos palo: alios ſubmerſos in aqua: ali-
os morte ſubitanea extinctos: alios trūcatis
capitibus vitam finire: alios varijs caſibus
⁊ innumeris vt ita dicam extremam clauſiſſe
horam. Et omnes tales fruſtrati ſunt a voto
ſuo: quibꝰ aliud ꝙ̄ ſperabant euenit. Quid er-
go aliud faciemꝰ niſi timere: exemplo aliorū?
Unde quidā aiebat. Felix quem faciunt alie-
na pericula cautum. Fac etiam tu illud quod
Seneca ad Lucillū ſcribit. Incertum eſt quo
loco mors te expectet. Tu itaqꝫ eam in omni
loco expecta. Et idem ad eundem. Erras ſi in
nauigatione tantū exiſtimas munitum eſſe.
A morte vita deducit. In omni loco eque in-
teruallum eſt. Non vbi mors ſe prope oſtēdit
vbiqꝫ tamen prope eſt. hec ille. Et tn̄ locus du
bius ē mortis oībus hoībus mūdi. Tertiū
dubium mortis eſt circa modū: qꝛ nullus ſcit
quomō bene vel male. Et tamē nihil eſt tam
neceſſariū vnicuiqꝫ ꝙ̄ bene mori. Ut autem
quis moriatur bene: neceſſe eſt vt bene viuat
quia vix de mille milibꝰ male viuentibꝰ vnus
bene moritur: ſicut etiam de mille bene viuen
tibus vix male morit vnus: quia Auguſtinꝰ
dicit. Impoſſibile eſt male viuere: ⁊ bn̄ mori:
⁊ econuerſo. Magnopere quippe hoc timere
deberēt illi quibus vita eſt lubrica ⁊ diſſoluta
Talibus nāqꝫ in extremo cōſtitutis horridꝰ
timor ⁊ tremor accedit. Hic exemplū de illo
domino qui tres amicos habebat: de quibus
duos dilexit: tertiū vero nūꝙ̄ dilexit. Cū au-
tem a principe eſſet vocatus: ille timens ne
aliquid mali vellet ſibi inferri: iuit ad amicos
⁊ dixit primo amico. Amice dn̄s miſit pro me
vt ſtatim vadam ad eum. Rogo te vt venias
mecum: qꝛ ſecurior ero. Ille autē dixit. nolo:
quia nō poſſum. Sufficit ꝙ dum meū ſteti-
ſti fui amicus tuus: ⁊ tibi ſeruiui. Nunc autē
vadas: quia nolo venire. Secundū autē mi-
nus ꝙ̄ primum diligebat. Et hic vadit ad eū
Amice. Hic vt ſupra de primo. Ille vero re-
ſpondit. Ego nolo venire ad eum: tamen ego
veniam vſqꝫ ad ianuam: ⁊ ibi te dimittam.
Tertium vero minime dilexerat: tamen iuit
ad eum ⁊ dixit. Amice ego nunꝙ̄ te dilexi: ta-

men rogo ꝙ digneris mecum venire ad prin
cipem: quia miſit pro me. Ille vero reſpondit.
Doleo ꝙ non me plus dilexeris ⁊ pluris pre-
cij feceris: tamen vadas quocunqꝫ volueris:
ego ſequar te. Nota ꝙ primus amicus ſunt
diuitie: quas prepoſuit parentibus ⁊ amicis
Secundus amicus eſt vxor quā minus dile-
xit: illa vero reſpondit. Et vſqꝫ ad ſepulcrum
te ſociabo. Tertiꝰ amicus ſunt virtutes: quas
nūꝙ̄ apud ſe habuit nec dilexit: tamē ille pau
ce quas dilexit, ipſum ſequentur. Amplia mo-
do tuo. Ideo hoc Innocentius conſiderans
⁊ videns conditionē humanam labilem dixit
Valete amici mei et pro me orate. Iter enim
extraneum pergo: quod nunꝙ̄ ambulaui. ad
regionem longinquam: quam nunꝙ̄ vidi: et
ad ſeculum alterum animarum vnde nullus
reuerſus eſt: ad manſiones metuendas: vbi
nullus mihi compatietur: ⁊ ad iudicium ter-
ribile vbi neſcio ꝙd mihi cōtingat. Ecce que-
ro adiutorium: ⁊ non eſt qui me eripiat: que-
ro qui me ſociet: ⁊ nullus mihi compatit. De
his enim tribus loquitur Bernardus dicens
Certus es o homo quia morieris: ſed omni
no incertus: vbi quomō ⁊ quando. Ubi ſcili-
cet an ibi an alibi in terra vel in mari. Quo-
modo an in ſtatu penitentie: an in ſtatu cul-
pe: morte ſubitanea vel naturali ſeu violenta
Quando ſcilicet in hieme vel in eſtate: iuuen
tute vel in ſenectute: hodie vel cras. O ꝙ̄ du-
ra erit memoria actionum malarum. O pec-
catores excecati. o iniqui ⁊ ſcelerati audiatis
ꝙd dicit ille doctor vulgaris Petrarcha. Paſ
ſano voſtri triumphi ⁊ voſtre pompe. Paſſe-
no li ſtati: paſſeno ſignorie. Ogni coſſa mor-
tale tempo interrumpe. Hec ille. Seruemus
ergo regulam Pauli. ad Gal. vi. ca. Dū tem
pus habemꝰ operemur bonū. Veniet nanqꝫ
nox ſcilicet mors quando nemo poterit nec
bene nec male operari.

De mortis crudelitate. Capitulum. III

Tertium myſterium contemplandum
eſt de mortis crudelitate. Expoliat enī
mors crudeliter mundi amatores tri
bus bonis.

Primum bonum eſt gloria huius mundi:
ſiue pompa.

Secundum bonum eſt rerum temporaliū
abundantia.

Tertium bonum eſt corporis voluptas.

Primū ergo bonū quo mors ſpoliat ama
tores mundi: eſt mūdana gloria vel pompa:
in quibus multi ponūt ſpem ſuā. Cū autē iſti
in extrema neceſſitate: vel in extrema hora la
borant: percipere poſſunt ꝙ̄ verum ſit illud
Eſaie. xl. c. Omnis caro fenū: ⁊ omnis gloria
eius quaſi flos agri. Exiccatū eſt fenum ⁊ ce-
cidit flos. Et Iacobus. i. c. Exortus eſt ſol cū
ardore: ⁊ areſecit fenum: ⁊ flos eius decidit ⁊
decor vultus eiꝰ deperijt. Quid enī portant
de gloria ſua principes ⁊ barones: ⁊ alij huiꝰ
mundi principatus habētes? Quid de hono-
re quē eis homines inferebāt? Quid de comi
tiua baronum? Quid de timore quē eis ſerui
⁊ ſubditi habuerūt? Omnia derelinquunt in
morte. Idcirco legit de Alexādro magno: ꝙ
cum mortuus eſſet venerunt ſeptem philoſo
phi ad plorandū eum. Et vnus illorū dixit. O
Alexāder: heri dominabaris toti mūdo: ⁊ ho-
die mors tibi domiat. Secūdus dixit. O Ale
xander: heri nō ſufficiebat tibi totus mūdus:
hodie ſufficiunt tibi due vlne terre. Tertiꝰ di-
xit. O Aleander: heri habebas comitiuā tot
dominorū regum principum ducum ⁊ famu
lorū: ⁊ hodie ſolus iaces in ſepulcro. Quartꝰ
dixit. O Alexander: heri vocē tuā omnes ti
mebant: hodie te nullus mortuū timet. Quin
tus dixit. O Alexander: heri vocem tuā om-
nes audiebant: hodie morte deuictus iaces
in ſepulcro ⁊ non vales loqui. Sextus dixit.
O Alexander: heri tot regna habebas in tua
poteſtate: hodie te tenet mors in ſua. Septi
mus dixit. O Alexander heri comedebas tot
cibaria delicata: hodie factus es eſca vermiū
⁊ cibus. Ecce ergo ꝙ̄ crudelis eſt mors: ꝙ̄ di
ra. Omnes dominos qui fuerunt expoliauit
⁊ omnes qui ſunt: ⁊ qui erunt expoliabuntur
vana gloria. Unde conſiderans hoc Augu-
ſtinus dicit. O vita fallax ⁊ vmbratica plena
laqueis multis. Nūc gaudeo ſepe triſtor: nūc
vigeo ſepe infirmor: nunc viuo ſtatim mori-
or: nunc felix appareo ſtatim miſer videor:
nunc rideo ſtatim fleo. ſicqꝫ omnia mutabi-
litate ſubiacent: vt nihil vna hora vno ſtatu
permaneat. Hinc timor: hinc tremor: hinc fa
mes: hinc ſitis: hinc calor: hinc frigus: hinc la
bor: hinc dolor exuperat. Importuna enim
mors mille modis homines quotidie rapit.
Hunc nanqꝫ febribus: illum opprimit dolo-
re: hunc conſumit fame: et ſiti illum extinguit
hunc mors ſuffocat aquis: illū perimit flam
mis: hunc interimit laqueo: iſtum dentibꝰ be
ſtiarū: hunc trucidat ferro: illū veneno corrū-
pit. Et ſic mors miſera tot mōis vitā finire cō
pellit. Et nūc ſup hec oīa magna ē miſeria eiꝰ

quia cum nihil ſit moꝛte certius nihil tñ hoꝛa moꝛtis incertius. Ignoꝛatq; homo finē ſuū: ⁊ cum ſtare ſe putat perit ſpes eiꝰ: ⁊ neſcit vbi quō ⁊ quādo: ⁊ tñ certus eſt ꝙ eū moꝛi opoꝛtet. Secundū bonuꝫ quo moꝛs dira priuat amatoꝛes mūdi: eſt rerum tempoꝛaliū abundantia. Nihil enī de ſuis diuitijs repoꝛtāt diuites: ſed oīa remanēt domus. ſ. poſſeſſiones denarij aurū argentuꝫ indumēta varia ⁊ oēs theſauri. iuxta illud Job. xxvij. Diues cū doꝛmierit nihil ſecuꝫ afferet: aperiet oculos ſuos ⁊ nihil inueniet. Et ps. ait. Doꝛmierunt ſomnū ſuum: ⁊ nihil inuenerūt oēs viri diuitiarū in manibꝰ ſuis. Hoc intelligens Saladinus magnꝰ inter ſaracenos. rex multoꝝ regnoꝛuꝫ appꝛopinquās moꝛti ſudariū quo poſt moꝛtem induēdus erat ſibi poꝛtari fecit: demū per ciuitatē ipſum oſtendendo oībus clamari fecit. Tantū poꝛtat de rebus ſuis rex Saladinꝰ potentiſſimꝰ ⁊ magnus. Tertiū bonuꝫ quo moꝛs priuat amatoꝛes mundi eſt coꝛpis voluptas. In moꝛte nāq; deficiunt delectoſe veſtes: inſtrumentoꝝ melodie: picture in pānis ⁊ i camerie: cibaria delicata: acciptres canes ⁊ alia huiuſmodi que faciūt ad coꝛpis delectationē: imo exanime ipſum coꝛpus cadauer faciunt. Eius oculi nō videbūt lumen: facies efficietur pallida: manꝰ nihil amplius poterunt tangere: pedes nō poterūt ambulare: lingua non poterit loqui: labia nō poterunt moueri: aures nihil audiēt. O moꝛs crudelis: o moꝛs dira. O moꝛs amara: ꝙ amaruꝫ eſt iudicium tuū. Sed ve illis qui nimis tenuerūt coꝛpus delicate. Quidnā facient contra moꝛtē? Heu moꝛs miſera ꝙ miſeros facis mūdanos ⁊ terrenos. Quod hoc ſit veruꝫ patet ex dicto Diogenis: qui de ceſare ait. Intuitus ſum vt viderem cadauer ceſaris liuido coloꝛe coloꝛatum: putredine circūdatū: aluum eius diruptum: ⁊ vermiū cateruas ꝑ illud diſcurrentes: duo famelici angues paſcebāt in foueis oculoꝝ: crines nō adherebāt capiti: dentes patebant labijs conſumptis. ⁊ dixi. Ubi eſt ceſar choꝛus puellarū: magnitudo diuitiarū: caterua baronum acies militū? Ubi ſunt canes venantes: equi veloces: aues rapaces: thalamus depictus: lectus eburneus. atrium aureū? Ubi ſūt veſtimenta mutatoꝛia: cibaria diuerſa: canticum lire: oꝛganoꝛum ſonitus: odoꝛ aromaticus? Te verebant hominees: timebant principes: colebant vrbes. Ubi eſt tanta potentia: tantaq; pꝛeclara magnificentia magnifica? Et reſpondit mihi. Hec oīa defecerūt in me: quādo defecit ſpūs meus: ⁊ reliquerūt me in hoc miſero ſepulcro circundatum putredine carnis mee. Audiant ergo vniuerſi moꝛtales quia in hoc mūdo nihil eſt bonum: niſi deū timere ⁊ in eo totam ſpem ſuā ponere: in quo ſūt theſauri abſcōditi. Quid igꝛ ꝓſūt o frater diuitie? Quid vana glia? Quid leticia mūdi: cū nō liberēt: nec defendere poſſint a moꝛte: nec ab eius furoꝛe. Ecce enī qui ſedebat heri glorioſus: modo cōſumit vermibus in ſepulcro. Cur ergo ſuperbis vermis ⁊ cinis: quia puluis es: ⁊ in puluerē reuerteris. Ergo anima reuertere ad dominū deum tuū: ⁊ cōſidera quia in hoc mūdo miſero: nulla eſt vera ſalus: nulla requies: nulla ſpes. In ipſo ergo deo omnē felicitatem tuam pone: ⁊ ei mūdo puro coꝛde ac coꝛpoꝛe ſeruire ſtude: vt euadere poſſis moꝛtem ſempiternam: ac acquirere gloꝛiā eternam: ad quam ieſus chꝛiſtus nos eternaliter perducat: qui eſt benedictus in ſecula ſeculoꝛum. Amen.

De catenis pctoꝝ Sermo. XIIII

Idi angelū deſcen

V dentē de celo: habētē clauē abyſſi: ⁊ catenam magnaꝫ in manu ſua. Apoc. xx. Infirmitates curande dilectiſſimi in xpo ieſu: nō aliter curāt: niſi ꝑ medicinas eis cōtrarias: vt puta infirmitates calide per medicinas frigidas. ⁊ ecōuerſo. Et hoc cōfirmat ariſto. ij. ethi. di. Medicine hñt fieri ꝑ cōtraria. Et. viij. Cōtraria cōtrarijs curantur. Quare antiquꝰ ille ſerpēs: generis hūani inimicus: videns hoīem illuc poſſe conſcendere per humilitatē: vnde ipſe per ſupbiā coꝛruerat: cōfirmatus in dei odio ⁊ noſtri inuidia: ſemꝑ querit nos pcipitare: ⁊ ad baratruꝫ vbi ipſe eſt deducere per frequētationē pctōꝛum moꝛtaliū. Et quia ſcit nos per penitentiaꝫ in hac vita poſſe reſurgere: conat multis mōis in ipſis nos ligare ne reſurgamꝰ: vt i his moriēdo eternaliter peamꝰ. Propter hoc dic thema noſtrū: videlicet. Uidi angelū. i. diaboluꝫ deſcendentē de celo. i. per ſupbiā cadētē habētem claueꝫ abyſſi: ⁊ catenā magnaꝫ in manu ſua. i. ligamenta ad ligandū aīas ne vere peniteāt: ſed eternaliter pereant. Que volentes diſſoluere: ⁊ de aiabꝰ noſtris extirpare: vt poſſimus penitere: neceſſe eſt malleos foꝛtes habere: qui ipſas catenas dirūpāt: ligamētaq; diſſoluāt. Sed qꝛ oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcunt: videamꝰ pꝛimo catenam ⁊ ligamēta: que ſingillatim per medicamēta contraria diſſoluemꝰ. Ex ſcriptura enī ſacra vt ꝑcipere potui: catena iſta magna habet noueꝫ nodos: quos neceſſe ē ſoluere ⁊ totalit deſtruere: vt a peccatis noſipſos ſoluamꝰ: videlicꝫ.

Prima dicitur infidelitas.
Secunda deſperabilitas.
Tertia dicitur hoꝛribilitas.
Quarta dicitur difficultas.
Quinta dicitur exemplaritas.
Sexta dicitur delectabilitas.
Septima dicitur timiditas.
Octaua dicitur pꝛeſumptuoſitas.
Nona dr longanimitas.

P Rima ergo catena magna ⁊ terribilis eſt infidelitas. Mirari enī ſoleo tantam diuerſitatē hominū tam diuerſimode operantiū. Quidaꝫ enī bene: quidā melius: quidā vero optime. quidaꝫ male: aliq peius: nō nulli peſſime operantur. Sed finaliter inuenio ꝙ iſta diuerſitas non cauſatur niſi ex defectu aut a diuerſitate fidei. Et ꝙuis dicant oēs ſe credere (non tñ oēs illa que credunt) conſiderāt ⁊ inueſtigāt. Qō autē hoc ſit verum pꝛobatur.

Primo per rationem.
Secundo ꝑ auctoꝛitatem.
Tertio per exemplum.

Primo per rationē ſic. Sentētia ē Ariſto. in pꝛincipio de ſenſu et ſenſato. Nihil ē in itellectu ꝙ pꝛius fuerit in ſenſu. Qō ſi per intellectum nō cognoſcit: nec ꝑ voluntateꝫ amat ſicut ipſe ait in tertio de anima. Uolūtas nō fertur niſi in pꝛecognitū. Et auguſti. x. de tri. ca. i. ait. Firmiſſime nouimꝰ amari niſi nota non poſſe. Qō ſi nō amatur: nec etiā propter illō aliqd boni opat. Si ergo volumꝰ bene agere: ⁊ in ꝟtutibus inſudare: neceſſe ē bonū ⁊ pꝛemiū propter qō operamur cognoſcere. quia ſinis mouet operantē ad agendū. ij. phiſicoꝝ. Sed ipſū bonū ſupernū: ⁊ felicitatē eternā: nō poſſumꝰ naturaliter cognoſcere. ergo neceſſe eſt vt ſupnaturaliter cognoſcamꝰ. et hoc eſt per fidem. Quāta ergo erit fides: tanta erit cognitio: quāta erit cognitio: tāta erit affectio: ⁊ quāta erit affectio: tanta erit virtutis operatio. ergo de pmo ad vltimū quanta erit fides: tāta erit operatio. Rurſus ꝑ eandē rōeꝫ penā eternā malum eſſe acerbiſſimū naturaliter cognoſcere nō poſſumꝰ. ergo ſupnaturaliter per fidem. Si ergo volumꝰ pctā deuitare: neceſſe ē penā ad quā pctā inducūt nos cognoſcere. Et tanta erit peccati deuitatio: quāta erit pene cognitio. Si ergo nō ē niſi ꝑ fidem: quāta erit fides: tanta erit pctōꝝ deuitatio ⁊ oditio. Per hāc ergo rationē patꝫ opera bona ⁊ mala ꝓcedere a ꝑfectu ⁊ defectu fidei. Secundo hoc idem pꝛobat per auctoꝛitatē Aug. di. Fides menſurat actiones. Et ꝑ illud Lactā. ij. diuinaꝝ inſtitu. aduerſus gētes ca. i. circa pncipiū. Nā dū exiſtimāt nulli deo nos eſſe cure: aut poſt moꝛtē nihil eſſe futuros: totos ſe libidinibus addicunt. Et dū licere ſibi putant hauriendis voluptatibus ſcienter incūbūt: ⁊ ꝑ quas imprudētes laqueos moꝛtis incurrunt. Ignorant enī que ſit hominis ratio: quā ſi tenere vellēt: in pmis deū ſuū agnoſcerēt: virtutē iuſticiāq; ſequerent. terrenis figmenta animas ſuas nō ſubſternerēt ⁊ moꝛtiferas libidinū voluptates non appeterent. hec ille. Pꝛobat etiā auctoꝛitate ſacre ſcripture. Et pmo Moyſi dicēs. Numeri. xx. Quia non credidiſtis mihi vt ſanctificaretis me coꝛaꝫ filijs iſrael: nō introducetis hos populos in terrā quā dabo eis. Item. ij. Paral. xvi. Pꝛebet foꝛtitudinē his q coꝛde ꝑfctō credunt in eū. Et tobie. ij. Uitā illā expectamus quā deus daturus ē his q fidē ſuā nūꝙ mutant ab eo. Et eſaie. vij. Si nō credideritis nō ꝑmanebitis. qꝛ in peccatū ruetis. Ideo dicitur Abachuc. ij. Juſtus in fide ſua viuit. i. bñ operatur. Pꝛeterea dicit. Matth. ix. ⁊ Luce. vij. Cōfide filia: fides tua te ſaluā fecit. Et mat. ix. Scōm fidem veſtraꝫ fiet vobis. Et. xv. O mulier magna ē fides tua: fiat tibi ſicut vis. Et marci. ix. Omnia poſſibilia ſunt credenti etiā maxima ⁊ ardua. Et Joh. iij. Qui credit in eū nō iudicat: q vero nō credit iā iudicatꝰ eſt. Et iterū. Qui credit in filiū dei habꝫ vitā eternaꝫ: qui autē incredulus ē filio: nō videbit vitam eternā: ſed ira dei manet ſup eum. Item Paulus magnificat fidem noſtraꝫ. di. Ro. i. Gratias ago deo: qꝛ fides veſtra ānūciat in vniuerſo mundo. Et Roma. x. Coꝛde enī creditur ad iuſticiaꝫ: oꝛe autem confeſſio fit ad ſalutem. Dicit enim ſcriptura. Omnis (qui credit in illum) non confundet. Et. ij. ad Coꝛ. xiij. ait. Si eſtis in fide chꝛiſti: ipſi vos pꝛobate per opera. Et ad Gal. ij. Nullus iuſtificatur ex operibus legis: niſi ꝑ fidem. Et ad Eph. ij. Gra eſtis ſaluati ꝑ fidem. Et. vi. In oībus ſumētes ſcutum fidei: in quo poſſitis omnia tela nequiſſimi ignea extinguere. Itē ad Hebꝛe. xi. Lapidati ſunt: ſecti ſūt: tentati ſūt. in occiſione gladij moꝛtui ſūt. Circuierūt in melotis ⁊ in pellibꝰ capꝛinis egētes: anguſtiati: afflicti: quibꝰ dignus nō erat mūdus. Et

hec omnia propter fidem. Itē. Iaco.ij. Quid
ꝓderit fratres mei ſi fidē qs dicat ſe habere.
opera autem nō habeat? Nunquid poterit fi-
des ſaluare eū? Itē.i. Ioh.v.c. Hec ē victoria
q̄ vincit mūdū fides noſtra. Patent ergo pre
dicta ꝑ auctoritates. ¶ Tertio ꝓbaꝛ ꝑ exem
plū. Ponaꝛ ꝙ quidam tranſeat per viā: ⁊ oc-
currat ei vnꝰ amicꝰ eius dicens. ne tranſeas
vlterius qm̄ inimici tui prope parati ſunt cū
gladijs interficere te. Ille autē ſi credet aufu-
giet: ſi autē tranſierit interficieꝛ. Sic enī nō
bis euenit ꝑ viā peccatoꝝ tranſeūtibꝰ. Uene
rūt propheꝛ: martyres: ⁊ apoſtoli: demū ipſe
chriſtus nobis amiciſſimus: ⁊ clamauerunt
oībus peccatoribus dicentes. Ne trāſeatis o
ſupbi ꝑ viam ſupbie. O auari ꝑ viā auaritie
qꝛ inimicus veſter diabolus interficiet vos. i.
ducet vos ad infernū in illas tenebras exteri
ores. Quare ergo nō fugimꝰ? Quare iſtam vi
tā nō deuitamꝰ? Nō ob aliud qꝛ nō credimꝰ.
¶ Rurſus ponaꝛ ꝙ vnus cupidꝰ ⁊ auarus que
rens ditari nūcios habeat dicētes ſibi. Perge
ad illā ciuitatē: ⁊ multas pecunias lucrabe-
ris. Nūqd ſi credet nō ibit? imo curſu velociſ-
ſimo ⁊ non tardabit. Sic nobis euenit natu
raliter deſiderātibꝰ felicitatē. Quibus dictū
ē ſolum felicitatē eſſe in alia vita: ⁊ ibi ſūmū
bonū adeſſe. Nō ergo ob aliam cauſā euenit
vt illō ſūmū bonū totū ꝯtēnaꝛ: niſi qꝛ ānūciā
tibꝰ nō credimus. Et ſic pꝫ ꝑdicta ꝯcluſio per
ratonē: ꝑ auctoritatē: ⁊ ꝑ exemplū. Si aūt
quereꝛ a me: ꝓpter quid fidei noſtre tātis
ſignis approbate: nō credit hominū multitu
do maxima: dicerem cupiditatē ⁊ inordina-
tam terrenoꝝ affectionē huiꝰ rei ſolā cauſā
eſſe: ꝓbando ſententiā meā ꝑ auctoritatem
Lact. in libro. vij. diui. inſti. aduerſus gētes.
ca. i. Interi neceſſariū puto admonere lectu-
ros: ꝙ hec noſtra (q̄ tradimꝰ) praue vitioſeqꝫ
mentes aut omnino nō intelligēt. Hebetaꝛ
enī acies eoꝝ terrenis cupiditatibus: que ſē-
ſus omnes grauāt: imbecilleſqꝫ reddūt. Aut
etiā ſi intelligent: diſſimulabunt tamē: ⁊ eſſe
hec vera nolent. qꝛ trahunꝛ a vitijs: ⁊ ſciētes
ſuis malis fauēt: quoꝝ ſuauitate capiunꝛ: et
virtutis viā deſerūt: cuius acerbitate offēdunꝛ.
Nam q̄ auaricia et opū inexplebili quadā ſiti
flagrant: qꝛ nō poſſunt venditis aut elargitis
que amant: tenui cultu vitam degere ſine du-
bio malunt id eſſe fictū quo deſiderijs ſuis re-
nūtiare coguntur. Item q̄ libidinuꝫ ſtimulis
incitati: vt ait poeta: in furias igneſqꝫ ruunt:
vtiqꝫ incredibilia nos afferre dicūt: qꝛ vulne-
rant aures eoꝝ precepta cōtinētie: que illos a
voluptatibꝰ ſuis ꝓhibent: quibus animā ſuā
cū corpore adiudicauerūt. Qui vero ambitōe
inflati aut amore potētie inflāmati omne ſtu
diū ſuū ad acqrendos honores cōtulerūt: nec
ſi ſolem ipſum in manibꝰ geſtemꝰ: fidē accō-
modabūt ei doctrine: que illos iubet omni po-
tentia ⁊ honore cōtempto humiles viuere: atqꝫ
ita humiles vt ⁊ accipere iniuriā poſſint: ⁊ referre
nolint ſi acceperint. Hi ſunt homines qui cō-
tra veritatē clauſis oculis quodāmō latrant.
Qui autē ſani ſūt vel erūt: id eſt nō ita vitijs
imerſi vt inſanabiles ſint: ⁊ credēt his ⁊ libenꝛ
attendent: et queciqꝫ dicimꝰ: aperta plana et
ſimplicia ⁊ quod maxime opꝰ ē vera ⁊ inex-
pugnabilia illis videbūꝛ. Nemo virtuti faueꝛ
niſi qui ſeq̄ poteſt. Sequi autē nō facile ē om
nibus. Hi poſſūt q̄s pauꝑtas ⁊ rerū indigen
tia exercuit: ⁊ virtutis capaces effecit. hec ille.
¶ Et ſic habemꝰ primā catenā. Contra iſtā
catenam ad ipſā totaliter diſſoluendā: dupli-
ci malleo laborabimꝰ. ſ. rationis: et exēplari-
tatis. Primo malleo rōnis. Preſupponaꝛ
ergo res omnes creatas habuiſſe ꝑncipium:
et mundū eſſe factum vt dicit phs. ij. metau.
⁊ in. i. de celo ⁊ mūdo. ſed non ab alio: niſi ab
ipſo deo. Naꝫ per hanc cognitionē venimus
in cognitionē veri dei. ſicut ꝓbat. Ariſt. viij.
phiſicoꝝ. Primo via cauſe efficientis. Quia
eſt deuenire ad vnam cauſam. que ē cauſa vl-
tima omniū: ⁊ nō habeat cauſam ſupra ſe. qꝛ
aliter eſſet ꝓceſſus in infinitū: quod a nullo
conceditur. Secundo via motꝰ: quia nihil
moueꝛ a ſeipſo. Et intellige hic moueri educi
de potentia ad actum. Eſt ergo deuenire ad
vnū imobile quod faciat omnia moueri. Et
iſte ē deus. de quo dicit Boetiꝰ in de cōſolati
one phie. li. iij. metro. ix. O qui ꝑpetua mun-
dum rōne gubernas. Terraꝝ celiqꝫ ſator: qui
tempus ab euo. Ire iubes ſtabiliſqꝫ manēs
das cuncta moueri. Nota ergo ꝙ iſte deus ē
ſūma ſapiētia ⁊ intelligētia. ⁊ ideo oīa fecit
ꝓpter aliquē finem. qꝛ omne agens ſm̄ rōeꝫ
agit ꝓpꝛ finē. vt dic̄ phs. ij. phiſi. ⁊. ij. de aīa
Si ergo queramus quare fecit elementa: et
fructus terre ⁊ omnia alia aīalia? Non ob ali
ud niſi vt oſtenderet ſuā potentiā et ad hoīs
vtilitatē q̄ eis vtiꝛ. vt patꝫ. Propter quod dic̄
Ariſto. in. ij. phiſi. ⁊ i. ij. de anima. Finis quo
dāmō omniū ē homo. Et ex hoc ſequiꝛ homi
nem eſſe nobiliorem omniū rerum naturaliū
ꝓpter ipſū factarū. ¶ Rurſus ſi queraꝛ quare
fecit hominē? ⁊ volumꝰ dicere ꝙ ad hoc ſolum

vt in hac vita cōedat et bibat et viuat et fina
liter moriaꝛ: vt videmꝰ ꝑ expientiā: ⁊ vlteriꝰ
nō ſit de ipſo memoria: ſequereꝛ hoc falſiſſi-
mū incōueniēs: terrā ⁊ arbores ⁊ etiā elemē-
ta et beſtias: nobiliores eſſe ipſo hoīe. Et qꝛ
hoc ē incōueniēs ⁊ nullatenus verū: ⁊ contra
omnē phiaꝫ naturalem. que vult finē nobilio
rem eſſe his que ſunt ad finē ordinata. vt ait
Ariſto. ij. phiſi. ideo oportet cōcludere finem
noſtrum eſſe alibi. i. in vita futura: ⁊ hominē
futurū eſſe imortalem ⁊ ꝑpetuū. quia fruſtra
aliter eſſet conditus a deo. ⁊ ſic de ceteris cre
aturis maior cura fuiſſet deo q̄ꝫ de nobis ra-
tionabilibus. qō falſuꝫ eſt. Et hec omnia tra
hunꝛ ab illo pulcherrimo textu. Lactā. in. vij.
libro diuinaꝝ inſtitutionū. ca. iiij. q̄. ait. Quis
enī vel tam ineptus vel tam ocioſus vt aggre-
diatur facere aliquid fruſtra: ex quo nullā vti
litatē: nulliūqꝫ cōmodū ſperet? Qui domū edi
ficat: nō ideo edificat vt tantūmō domꝰ ſit: ſꝫ
vt in ea poſſit habitari. Qui nauem fabricat:
nō ideo aſſumit operaꝫ vt tantū nauis appa
reat: ſꝫ vt in ea nauigeꝛ. Item q̄ vas aliquod
inſtituit aut format: nō ꝓpterea illud facit vt
tantū feciſſe videatur: ſꝫ vt vas illō effectum
capiat aliqō neceſſarium. Simil'r cetera que
cūqꝫ fiūt nō vtiqꝫ in ſuꝑuacuū: ſꝫ ad vſus ali
quos vtiles ordinanꝛ. Mundus ergo a deo
factus eſt: nō vtiqꝫ propter ipſum mundum.
Neqꝫ enī aut calore ſolis: aut lune: aut aſpira
tione ventoꝝ aut humore imbriū: aut alimo-
nia frugū: cū ſenſu careat idiget. Sꝫ nec illō
quidem dici poteſt ꝙ deus propꝛ ſeipſum fe
cerit mundū. qm̄ poteſt eſſe ſine mundo ſicut
fuit antea: ⁊ his omnibus que in eo ſunt q̄qꝫ
generanꝛ deus ipſe nō vtitur. Apparet ergo
aiantiū cauſa mundūꝫ eſſe conſtructum. qm̄
his rebus quibus conſtat aiantes fruūtur: q̄
vt viuere ⁊ conſtare poſſint: omnia his neceſ
ſaria tēporibus certis ſubminiſtranꝛ. Rur-
ſus ceteras animātes cā hominis eſſe factas
ex eo clarū ē ꝙ homini ſeruiunt: ⁊ tutele eius
atqꝫ vſibꝰ data ſunt. Et infra ſcꝫ ca. v. Sicut
ergo mundū nō propter ſe deus fecit: qꝛ eius
cōmodis nō indiget: ſꝫ propter hominē q̄ eo
vtitur: ita ipſum hominem nō ꝓpter ſe. Que
vtilitas deo in homine inq̄t Epicurus: vt eū
propter ſe faceret. Scꝫ vt eſſꝫ qui opera eius
intelligeret: qui ꝓuidētiā diſponēdi rōeꝫ faci
endi: virtutē cōſūmādi: ⁊ ſenſu admirari: ⁊ vo
ce ꝓloqui poſſet. Quoꝝ omniū ſūma hec eſt.
vt deū colat. Is enim colit qui hec intelligit:
Is artifex reruꝫ omnium. Is verum patrem
ſuū debita veneratione ꝓſequiꝛ: qui virtutē
maieſtatis eiꝰ de ſuorū operū inuētione: ince
ptione: ꝑfectione: mentē. Quod planiꝰ argu-
mentū ꝓferri pōt: ⁊ mundū hoīs: ⁊ hoīem ſui
cauſa deū feciſſe? q̄ꝫ ꝙ ex oībꝰ animātibꝰ ſolꝰ
ita formatꝰ eſt: vt oculi ad celū directi: facies
ad deum ſpectaret: vultus ſuo cū parēte cōis
ſit vt videaꝛ hoīem deꝰ q̄ſi porrecta manu al-
leuatū ad cōtemplationē ſui excitaſſe. hec ille.
Secūdo malleo exēplaritatis diſſoluenda
eſt hec catena diabolica. Nam videmus per
experientiā tot ⁊ tanta miracula eſſe facta: q̄
nō niſi per deū fieri potuerūt. Unū Ric. in. iiij.
de trinitate ait. Dn̄e ſi decepti ſumꝰ: non niſi
per te decepti ſumꝰ. Nam tantis ſignis firma
ta ſunt: q̄ nō niſi per te fieri potuerūt. Et hoc
ꝓbaꝛ per Ariſto. in poſtꝑdicamentis: q̄ dicit
ꝙ a ꝑuatione ad habitū nō eſt regreſſus per
naturam. Si ergo homo priuatꝰ eſt viſu: non
pōt illuminari niſi per opus ſupernaturale et
diuinū. Siliter mortuꝰ nō pōt reſuſcitari niſi
per miraculuꝫ. Quare ergo dubitamus fidei
credere: ⁊ ei totaliter adherere: cum ſit tot et
tantis miraculis ꝓbata ⁊ confirmata? Quod
ſi dixeris miracula facta nō eſſe: rn̄det Augu
ſtinus. xxij. de ciuitate dei. ca. v. in fine. dicēs.
Si iſta miracula facta eſſe non credunt vnū
grande nobis miraculum ſufficit: ꝙ iam ſine
vllis miraculis totꝰ mundus credidit. Quod
ſimiliter dici pōt de miraculis diebꝰ noſtris
factis per inclytum confeſſorem Antonium
paduanum noſtrum: que tot ⁊ tanta fuerunt
vt vehementē ſtuporē toti mundo induxe-
rint. O fides ſctā. o fides catholica: o fides
orthodoxa. o fides roborata: q̄s dubitet am-
plius tibi credere? Certe nullus: niſi a ſenſu
⁊ ratione alienatus. Nam miracula tot facta
vidimus: audiuimus: palpauimus: que nul-
latenus negare poſſumus. Que ſi quidaꝫ ve
neno ſerpentino negabunt: vnuꝫ grande mi-
raculum miraculorum eſt: ꝙ totus mundus:
(vt ita loquar) pedibus vnius pauperis fra-
tris mortui proſternitur ⁊ inclinatur. Ipſuꝫ
adorant reges: domini: prelati: ⁊ ſummi pon-
tifices. Credamus ergo indubitanter: et cre-
dendo amemus: et amando deo fideliter ſer-
uiamus: ⁊ finaliter ſalui erimus.

Et ſic patet prima catena.

S Ecūda catena vocatur deſperabi-
litas. Nam hec eſt conſuetudo de-
monis ex fallacia ſua: vt anteq̄ꝫ pec
catores peccent eis ſuggerat deum
eſſe miſericordem. Sed poſtq̄ꝫ peccauerint

ſuggerit ipſum eſſe crudelẽ, vt ſic deſperando
de miſericordia dei nūꝙ̄ peniteāt. Sicut fecit
Cayn homicida: q̄ dixit Geñ. iiij. Maior eſt
iniq̄tas mea: ꝙ̄ vt veniā merear. Idcirco Sa
lomon ait Prouer. xviij. Impi⁹ cum in ꝓfun-
dum pctõꝝ venerit cõtēnit ſcꝫ veniā. Itēꝫ in
ꝑſona iniquoꝝ dicit Hier. xv. c. Fact⁹ eſt do-
lor meus ꝑpetuus: ⁊ plaga mea deſperabilis
renuit curari. Sic fecit iudas Matth. xxvij.
Proiectis argēteis in tēplo receſſit: ⁊ abiens
laqueo ſe ſuſpendit. Et ex hoc ſequit illud ma
lum: q̄a ruunt de pctõ in pctm̄: ⁊ indies effi-
ciūtur deteriores. iuxta illud Eph. iiij. Deſpe-
rantes ſemetipſos tradiderūt impudicitie in
opationē imūdicie oīs in auariciā. Sꝫ ca-
tena iſta facile diſrūpit auctoritate ſcripture
⁊ exemplo. Nā oīs ſcriptura clamat ꝙ de⁹ eſt
miſericors. Inter alia Salomon eccli. ij. c. ait
Pius ⁊ miſericors eſt de⁹: ⁊ remittit i die tri-
bulationis pctā. Et idē. xvij. c. Magna ē mi-
ſericordia dñi: ⁊ ꝓpiciatio illi⁹ cõuertentibus
ad ſe. Itē. xviij. c. Quis adijciet enarrare miaꝫ
dei. Itē Iohel. ij. Cõuertimini ad me in toto
corde veſtro. ⁊c̄. Et infra. Et cõuertimini ad
dñm deū veſtrum: quia benign⁹ ⁊ miſericors
eſt: patiēs ⁊ mlte miſicordie: ⁊ ꝑ̄ſtabilis ſuꝑ
malicia. Itē ps. xxix. Audiuit dñs ⁊ miſertus
eſt mei. Et in plurib⁹ alijs locis: ita ꝙ videt
ſcriptura nō aliud facere: ꝙ̄ preconizare miſe
ricordiā dei. O pctõr indurate: o pctõr obſti-
nate: quare ergo deſperas? Quare nō cõuer-
teris ad dñm: q2 dñs ſemꝑ ē parat⁹ te recipe
⁊ acceptare. Noli ergo credere diabolo: q2 di-
cit deū eſſe crudelē: q2 certe vult te decipere: ⁊
in eternū te dānare ⁊c̄. Secūdo deſtruitur
exēplo: qm̄ null⁹ vnꝙ̄ cõuerſus eſt ad deuꝫ: ⁊
ab eo repulſus eſt ſine miſicordia. Patꝫ de la
trone. Patet de adultera: ſeu de peccatrice de
prehenſa in adulterio, ⁊ in alijs. De quib⁹ di-
cit Bernar. in ſmone. xxij. ſuꝑ can. canticoꝝ.
Omnino ꝓpter māſuetudinē (que de te ꝑ̄di-
catur) currem⁹ ad te dñe ieſu: audiētes ꝙ nō
ſpernis pauperē pctõrē: nō horruiſti ꝯfitentē
latronē: nō lachrymantē peccatricē: nō depre
henſam in adulterio: nō ſupplicantē publica-
nū: non negantē diſcipulū: nō ꝑſecutorē diſci
puloꝝ. Certe in odorē hoꝝ vnguentoꝝ tuoꝝ
currem⁹. Quid ergo dubitatis o pctõres ſcele
rati ad ſiliū piſſimū recurrere: q̄ tāte eſt miſe-
ricordie: vt oēs velit ſaluos facere: ⁊ ꝓpt hoc
voluit filiū ſuū carnē aſſumere: ⁊ demū ſāgui
nē ſuū ꝑ̄cioſiſſimū effūdere. Et iōꝫ ille barbat⁹
hiero. in epl'a ad Sabianuꝫ exhortatoria ad
pniam dic̄. Samuel quondā lugebat Saulē:
q2 penituerat ꝙ vnxiſſet eū regē ſuꝑ iſrael ⁊c̄.
vſqꝫ ibi. cui omnia elementa ſeruirent.

Et hec de ſecunda catena.

Tertia catena dr̄ horribilitas ſatiſfaciē-
di. Et voco ſatiſfactionē ꝓ reſtitutiōe
fame: ꝓ recõciliatiōe inimicorū ꝓ re-
miſſione iniuriarū: ꝓ obſeruatione votoꝝ: ꝓ
executione teſtamētoꝝ: ꝓ euitatiōe pctõꝝ: iuxꝫ
necnō exciſione cauſarum eorūdē. iuxta illud
Aug. de peni. diſ. iij. c. ſatiſfactio. Satiſfactio
eſt pctõꝝ cauſas excidere: nec earū ſuggeſtio
nib⁹ aditū indulgere. Sed oīa iſta horret fa-
cere pctõres. Cõfitentur nāqꝫ ⁊ cõicant: ſed
nūꝙ̄ reſtituūt: nunꝙ̄ inimicis recõciliantur:
nunꝙ̄ occaſiões peccādi deuitāt. Et ſic eterna
liter puniūt ⁊ dānant. Hec eſt catena ferrea,
hec eſt catena plūbea: hec eſt mola grauis ad
collum pctõris demergēs ad ꝓfundū inferni.
Exclama ergo ad vſurarios: ad auaros: ad
ꝑ̄datores: ⁊ ad oēs ſubſtācias alioꝝ rapiētes
ſiue ꝑ malos cõtract⁹: ſiue ꝑ falſam ſniam: ſi-
ue ꝑ falſam aduocationē: ſiue ꝑ aliquē alium
modū ꝓximuꝫ dānificauerūt: vt reſtituāt: q2
aliter nō remittit pctm̄: niſi reſtituatur male
ablatū, extra de reg. iur. lib. vi. pctm̄. ⁊. xiiij. q.
vi. ſi res. ⁊ eſt Aug. in epl'a. ij. ad macedoniū.
Hec audire horrēt: iſta aures eoꝝ offendunt
nullaten⁹ ſatiſfacere volūt. Sed heu heu iſta
catena diabolica quātos dānauit: quātos li-
gat ⁊ ligauit: quātos in baratrum inferni de-
merſit? Nō enim ille errauit q̄ dixit. Pecunie
oīa obediūt. Propterea ſpūſſanct⁹. Baruch.
iij. teſtat oēs iſtos eſſe dānatos dic̄. Ubi ſunt
(qui argētū theſaurizāt: ⁊ aurū in quo cõfidūt)
hoies? Rn̄dit. Exterminati ſunt: ⁊ ad inferos
deſcēderūt. Ad inferna certe oēs deſcenderūt.
Horrēt etiā multe mulieres vane amouere a
ſe ſuꝑfluas vanitates: ſuꝑflua iocalia: ⁊ adul
terinos capillos vel alienos: diabolica fomē
ta: ⁊ reliqua ſilia: q̄ oīno (ſi penitere volunt) re-
linquere oportꝫ. Horrēt ꝑ̄tiales renūciare ꝑ-
tialitatib⁹: ⁊ indulgere īimicis: ⁊ remittere iniu
rias: q̄ tñ facere obligātur. Horrēt detracto-
res reſtituere famā: quā iniuſte tulerūt: q̄ tamē
nō abſolui debent nec poſſūt: niſi hoc faciāt.
Iſtis oib⁹ catenis ferreis ꝑfecto ita ligati ſūt
vt pnia eoꝝ vana ſit ⁊ vacua: nec ꝯſequenter
pōt eē deo gr̄ta ⁊ accepta. Cõtra quā catenā
ſol⁹ vnus malle⁹ ꝓficit: q̄ ꝯtinet in his v̄bis
hieronȳ. Tpale eni ē qd̄ delectat. etnū v̄o qd̄
cruciat. Ecce ꝯſidera ergo q2 gaudiuꝫ qd̄ ha-
bes de oib⁹ ſupradictꝫ tpale ē et inſtātaneū

⁊ omnino tranſitoriū: penā vero niſi ſatiſfa-
cias: vt ꝑ̄dictū eſt: futurā eſſe perpetuā ⁊ eter
nā firmiter crede. Quis eni tam ignar⁹ tanqꝫ
inſipiens eſt: vt modicū q̄d eligat habere gau
dij ⁊ delectatiōis: infinitas vero penas ⁊ eter
na ſupplicia ſuſtinere velit? O magna hmōi
mētis alienatio: q̄ nō cõſiderat illud euangeli
cum dictū. Quid eni ꝓdeſt hmōi ſi vniuerſuꝫ
mundū lucretur: anime vero ſue detrimentuꝫ
patiat. Matth. xvi. Et ſic patꝫ tertia catena.

Uarta catena vocat difficultas. Sug
gerit diabolus maxime menti pctõris
ꝙ nullaten⁹ a peccatis reſurgat: nec
in bonuꝫ ꝓficiat: q2 hoc eſt difficile ⁊ quodā-
mō impoſſibile. Ad quā catenā diſſoluendā
⁊ facilitatē noſtre ad bonum ꝓpalandā ⁊ de-
monſtrandā: mouet quedaꝫ pulchra queſtio
Si de⁹ creaturā premiat ſola bona voluntate
abſqꝫ operib⁹: ⁊ ſi neceſſe eſt bona opatio ad-
iuncta voluntati. Oritur ergo iſta qō ex au-
ctoritatib⁹ ſibijnuicē contrarijs. Ab vna eniꝫ
pte ꝓbat ꝙ non. Nam dicit Bern. in lib. de li
bero arbitrio. Intētio ſufficit ad meritū: bōa
actio requirit ad exēplū. Ergo videt ꝙ ꝙ̄tū
ad meritū vite eterne non ſit neceſſaria boni-
tas actionis exterioris. Itē ſuꝑ ps. Dixi con-
fitebor ⁊c̄. dicit gloſa. Uotū ꝓ operatiōe iudi
catur. Confirmat hoc Grego. ſuꝑ Matth. in
omel. di. Non eſt vacua man⁹ a munere: cum
arca cordis repleta fuerit bona volūtate. Itē
habet ad hoc text⁹ extra de ſen. excõicatiōis.
c. cū volūtate. in gloſa q̄ dicit. Ampli⁹ reſpicit
de⁹ ad corda ⁊ ad ſpontaneas voluntates: ꝙ̄
ad act⁹. Adiūgit text⁹. xiiij. q. vi. c. vlti. Furtū
aūt nō tam in quātitate rei ꝙ̄ in affectu furā
tis cõſiderat. Et in eodeꝫ. c. hiero. ait. Nō eni
qd̄ furto ablatū eſt: ſed mēs furātis attēdit.
Et. xv. q. vi. c. i. Ampli⁹ reſpicit de⁹ ad cogita-
tiones ⁊ ſpõtaneas volūtates ꝙ̄ ad act⁹. Et
xxij. q. v. c. qui ꝑiurare. Qui ꝑiurare paratus
eſt: anteꝙ̄ ꝑiuret iam ꝑiurus eſſe videt: quia
de⁹ nō ex operib⁹ iudicat: ſed ex cogitationib⁹
⁊ ex corde. Et. xxiiij. q. i. c. odi. Et ſi holocau-
ſta obtulerint, vt videant ieiunare: elemoſy-
nas dare: pudicitiā polliceri: q̄ holocauſta ſūt
vera: nō ea ſuſcipit dñs. Nā nō ſacrificiorum
magnitudinē: ſꝫ offerētiū merita cauſaſqꝫ di-
iudicat. Uñ ⁊ vidua q̄ in corbonā duo minu-
ta miſerat oib⁹ a ſaluatore ꝑ̄fert. De peni. diſ.
i. c. piculoſe. ⁊. c. porro. §. in quacūqꝫ. ⁊. §. con-
uertimi. vbi dr̄. Uolūtas ꝓ facto reputat. ⁊. c.
ſi cui. §. itē. Itē ſic auctoritas teſtat: volūtas
remūerat nō op⁹. Probat etiā vna rōe ſic.
Mereri vitā eternā eſt in ptāte noſtra: opa
aūt exteriora nō ſūt in ptāte noſtra. ergo iſta
nō ſunt neceſſaria ad merendū. Sꝫ ex alia
pte arguit ꝙ ſic. Et p̄mo per textū Ambro. in
lib. de officijs: ⁊ trāſſūptiue v̄o. lxxxvi. diſ. c. nō
ſatis. Nō ſatis eſt bñ velle: niſi ſtudeas etiaꝫ
bñ facere. Neqꝫ ſatꝫ ē iterū bñ facere niſi id ex
bono fonte ꝓcedat. hoc eſt ex bona volūtate
ꝓficiſcat. Et Iac. ij. Fides ſine opib⁹ mortua
eſt. illic tñ habet ocioſa eſt. Et Ioh. viij. Si fi
lij abrae eſtis: opera abrae facite. Et Matth.
iij. Omnis arbor que nō facit fructū bonū ex-
cidet: ⁊ i ignē mittet. Et. ij. ad Theſſal. iij. c.
Audiuim⁹ quoſdā inter vos ambulantes in-
quiete nihil operātes. q. d. male facitis. Et. ij.
Pet. i. c. Satagite vt ꝑ bona opa certā v̄ram
vocationē ⁊ electionē. faciatꝫ. Ex quib⁹ oib⁹
videt cõcludi neceſſaria eſſe opa cū bona vo-
lūtate ad meritū vite eterne. Qd̄ etiā ꝓbat
vna rōe: q2 ſi itentio ⁊ volūtas ſola ſufficeret
ad meritū: facillimū eſſet mereri vitā eternā.
qd̄ eſt ꝯ ſaluatorē dicenteꝫ. Matth. vij. Arta
eſt via que ducit ad vitā. Ex his ergo cõtra-
rietatib⁹ orit iſta q̄ſtio. Ad quaꝫ rn̄det ſm
Alexā. de hales in. ij. pte ſue ſūme. ⁊ Boñ. in
ij. diſ. iiij. arti. i. q. iij. ꝙ duob⁹ modis loqui poſ
ſumus de opib⁹ bonis. Aut de illis q̄ ſunt de
ſuperogatione: aut de illis que ſūt de obliga-
tione. De p̄mis: dico volūtatē nō eſſe ſine me
rito: imo p̄miarī: ēt ſi ſit facultas ad opandū.
Et nota ꝙ ſi in his eēt impoſſibilitas: tm̄ me
retur bona volūtas ꝙ̄tū ſi ei eſſet adiūcta bo-
na opatio cuꝫ facultate poſſibilitatis. Et hoc
eſt verū de p̄mio eſſentiali: nō tñ d̄ accidētali.
Nā mulier nupta deſiderans eſſe v̄go: ꝙ̄uis
iſtud deſideriū premiet p̄mio eſſentiali: tamē
nō de aureola ⁊ accidētali p̄mio. Siliter dici
pōt de martyrio: ⁊ de alijs opib⁹ ſuperogatio
nis. De illis vero opib⁹ q̄ ſūt de obligatiōe di
cēdū ē, ꝙ aut illeqꝫ hꝫ bonā itētionē: hꝫ facul-
tatē bñ opandi: aut nō. Si nō hꝫ facultatē: ſꝫ
bonā volūtatē ⁊ rectā itētionē: tūc plenitudo
ſola volūtatꝫ ſufficit ei ad meritū vite abſqꝫ ex
teriori ope. Et ſic hn̄t itelligi oēs ille auctori-
tates ⁊ rōnes q̄ p̄mo fuerūt deducte. Si autē
adſit facultas ⁊ ptās: intētio nō pōt ſufficere
ad meritū abſqꝫ ope. Et h̄ ꝓbat rōe: auc̄te: et
exēplo. Prio h̄ ꝓbat trib⁹ rōib⁹ ſm Bo. vbi ſ.

Primo ꝓpter dinoꝝ mādatoꝝ obligatōeꝫ.
Secūdo ꝓpter v̄tutis perfectionē.
Tertio ꝓpter voluntatis cõpletionē.

Primo ꝓpter dinoꝝ mādatoꝝ obligatōeꝫ
Quia diui mādati obligatio: facit vt intentio

ſine operib⁹ nō ſufficiat:cū ſe offert opportu-
nitas ⁊ facultas. Mādata em̄ nō ſolū obligāt
ad volendū:ſed etiā ad faciendū. Un̄ Hiero.
ad Euſto. ait. Eterna vita nō niſi per diuino-
rū mandatoꝝ obſeruationē acquirit. Et veri
tas in euāgelio. Matth. xix. Si vis ad vitā
ingredi ſerua mādata. Scdo ꝓpter virtutꝫ
pfectionē:q2 virtus eſt vltimū potētie:⁊ ideo
eleuat potentiā ad aliqd magnū ⁊ arduū. Po
tentie aūt aie nō habēt ſuā operationē ſiue p
fectionē cōpletā:niſi exeant in opera ſibi debi
ta:qn̄ adeſt facultas ⁊ libertas atqꝫ opportu-
nitas. Ut em̄ ait Ariſto. ij. ethi. ad pfectionē
virtutis tria requirunt. ſcire:velle:⁊ operari.

Tertio ꝓpter voluntatis ꝯpletionē. Qm̄
plena voluntas ponit effectum:ſi adſit facul
tas:alioquin nō dicit homo plene aliqd velle:
ſi nō facit cum poſſit:ſed ſemiplene ⁊ pigre.

Scdo probat per auctoritates. Nā Aug⁹.
dicit in ſermone de dedicatiōe templi. Sicut
em̄ malis operib⁹ quaſi quibuſdā ſeris ac ve
ctibus vite nobis ianua clauditꝛ:ita abſqꝫ du
bio bonis opibus aperit. Et. i. Job. iij. Filio-
li mei nō diligamus verbo neqꝫ lingua:ſꝫ ope
re ⁊ veritate. Itē Greg. in quadā omel' pētb.
ait. Amor dei nunq̄ eſt ocioſus. Operat em̄
magna ſi eſt. Si autem operari negligit:amor
nō eſt. Ergo ſi nō adſunt opera nō eſt verus
amor. Probat etiā hoc p euangeliū Matth.
xxv. Eſuriui ⁊ nō dediſtis mihi manducare.
⁊c̄. dicet dn̄s reprobis. Et ꝓpter hoc feret ſen
tentiā dānationis ꝯtra eos. Si ergo propter
defectū bonoꝝ opꝫū quis damnabit:ergo ꝓ
pter bonoꝝ operū operationē quis ſaluabit.
Ergo opera neceſſaria ſunt ad meritū. ſemp
intelligendo:cum adeſt facultas ⁊ opportuni
tas. Et ſic intelligunt om̄es ille auctoritates
ſecūdario adducte. Tertio pbat per exem-
plū. Certe amicitiores fuerūt deo Petrus et
Paulus ⁊ reliqui apl'i:q̄ qlibet noſtrū. Si er
go ipſi coronati ſunt per opera bona:ptꝫ etiā
q̄ nos ſine opibus a deo non coronabimur.
Et hoc ſpecialiter oſ̄dit dn̄s Petro paſſionē
fugiēti. Cui apparēs ī via dixit. Uado romā
iterꝫ crucifigi. Uidem⁹ etiā p experiētiā hoies
mortales ꝓpter lucra tpalia vehemēter labo
rare ⁊ iſudare. Quare ḡ nos tedere debet pp
illā ſūmā felicitatē:vbi om̄e gaudiū:ois iocū
ditas:oēs diuitie:ois pulchritudo reperit:vi
gilare laborare nec nō virtutib⁹ abūdare. Nā
btūs Bern̄. de quitaualle ordis minoꝝ:pm⁹
poſt ſcm̄ Frāciſcū:dū ſtaret in choro ad miſſā
⁊ leuaret corp⁹ xp̄i:cecidit i extaſiꝫ vſqꝫ ad no

nas:deide ꝯſurgēs clamauit ad frēs. O frēs
mei agam⁹ bonū. pluries h̄ replicās:nec po-
terat iſta dicēs ſaturari. Et de h̄ reddēs rōnē
ſubiūgebat. O q̄ta gl'ia:o q̄ta btitudo:o q̄n
ta iocūditas bn̄ operātib⁹ ppata ē. Agamus
ḡ bonū:q2 cet'a oia dimitti⁹. ſola bōa opa no
biſcū portam⁹ dicēte Job. ī Apoc. xiiij. Opa ei
illoꝝ ſequūt illos. Et ſic patet quarta catena.

q Uita catena vocat exēplaritas. Quid
em̄ dicit diabol⁹ in corde hoiꝫ ſcl'atiū
in pctis exiſtētiū:vt in ipis pmaneāt
nec p verā pniam reſurgāt:niſi illud qd̄ vul-
gus cōiter dic̄. Pctā nō ſunt ita grauia vt p-
dicat. diabolus nō eſt ita turpis vt pingitur.
Et vt iſtis magis adhereāt:aū oculos eoꝝ po
nit exēpla alioꝝ. ſ. doctoꝝ:ſuperioꝝ:ſacerdo-
tū ⁊ religioſoꝝ. Et iſto mō ligat aias:adeo vt
totus mūdus ſic ligatus pereat. O catena ter
ribilis. tu es illa q̄:vt ita loqr:deū impaſſibilē
lachrymari facis ⁊ plorare:⁊ p os ſui cātoris
exclamare ⁊ dicere. Fact⁹ ſuꝫ tanq̄ vas pdi-
tū. i. pforatū qd̄ ab vna pte capit:ab alia per-
dit. Et ſubiūgit rōnē dicēs. Qm̄ audiui vitu-
perationē multoꝝ commorantiū in circūitu.
In circūitu em̄ ꝯmorant hoies mūdāi auari
luxurioſi:⁊ reliq̄ pctōres q̄ clamāt ⁊ dicūt. Si
lꝫ doctorib⁹ q̄ leges noſcūt. ſi ſacerdotib⁹ pec-
care:⁊ religioſis q̄ quotidie diuina legūt:q̄re
nō etiā nobis? Profecto ſi vera eēnt q̄ pdicant:
ñ male agerēt:nec ī vitijs pmanerēt. Et iſtis
diabolicis catenis irretiti:⁊ in pctis pſeuerāt
⁊ de pctō in pctm̄ ruūt:⁊ nunq̄ per pniam re
ſurgūt. Et hec ē rō maxia quare ſcriptura ita
hortat ad bonū exēplū:⁊ vehemēter rephen-
dit puſillos ſcādalizātes:occaſionē peccādi p
ſtātes p malū exēplū. Qd̄ aūt hortet ad bonū
exēplū probat. Nā in veteri teſtamēto dicit.
Quod me facere videritis facite. Judicū. vij.
Sit hec mulier in exēplū virtutis in effrata.
Ruth. iiij. Hanc tēptationē ideo pmiſit dn̄s
euenire illi:vt poſteris daret exēplū patiētie
eius:ſicut in ſcti Job. Tob. ij. Exēplo didici di
ſciplinā. pūerbi. xxiiij. Florete flores q̄ſi liliū:
⁊ date odorē. ſ. bn̄tes duplicē mū diciā. ſ. inte-
riorē ⁊ exteriorē:⁊ quaſi liban⁹ frondete. ſ. p
bonā famā. Eccl'i. xxxix. Itē in euāge. Mat.
v. dicit. Nō poteſt ciuitas abſcōdi ſupra mō-
tem poſita:neqꝫ accendūt lucernā. ⁊c̄. Et ifra.
Sic luceat lux vr̄a corā hoib⁹:vt videāt opa
vr̄a bona:⁊ glificēt prēm vr̄m q̄ in celis eſt. ⁊
Lu. xi. Nēo accēdit lucernā ⁊ ī abſcōdito pōit
neqꝫ ſub modio:ſꝫ ſup cādelabrū:vt q̄ igrediū
tur lumē videāt. Et. xij. Sit lumbi veſtri pre-

cincti et lucerne ardētes in manibus veſtris.
Et Job. xiij. Exemplū em̄ dedi vobis vt quē-
admodū ego feci vobis ita et vos faciat. Ad
hoc hortat apl's. i. ad Coꝝ. xi. di. Imitatores
mei eſtote ſicut et ego chriſti. Et ad. Ro. xij.
Prouidentes bonū nō ſolū coram deo:ſꝫ etiā
coram omnibus hominibus. Et. ij. ad. Coꝝ.
vi. In omnibus exhibeam⁹ noſmetipſos:ſic
dei miniſtros. Et ad Phil'. ij. Sitis ſine rep-
henſione ī medio nationis praue ⁊ pūerſe:in
ter quos luceꝫ ſicut luminaria in mundo. Et
ibidē ca. iiij. Modeſtia veſtra nota ſit oibus
hominib⁹. Et. i. ad. Teſſal'. iiij. Rogam⁹ vos
fratres vt honeſte ambuleꝫ ad eos q̄ foris ſūt
Et. i. ad Thimo. iiij. Exemplum eſto fideliū in
verbo:in ꝯūſatiōe in charitate:in fide:⁊ ī caſti
tate. Et ad Titū. ij. In oib⁹ teipſꝫ pbe exēplū
bōꝝ operū in doctrīa ī integritate ⁊ ḡuitate.
Et. Jaco. iij. Quis ſapiēs ⁊ diſciplinat⁹ inter
vos:oſ̄dat ex bōa ꝯūſatōe opatōeꝫ ſuā ī mā
ſuetudie ſapie. Ex qb⁹ oib⁹ appet q̄ lauda-
bile q̄qꝫ optimū eſt inferiorib⁹ bonuꝫ prebe
re exemplū. Et ideo eadē ſcriptura rephēdit
prebētes malū exemplum. Nam Moyſes dic̄
Leuiti. xix. Coraꝫ ceco non ponas offendicu
lum. Et Deu. xxvij. Maledictus q̄ errare fa-
cit cecū in itinere. De his cōquerebat Dauid
in ps. xi. Juxta iter ſcandalū poſuerūt mihi.
ſ. per malū exemplū. Hos rephendit ſapiēs.
Eccl'i. xxvij. Qui laqueū alij ponit peribit in
illo. Simil'r Eſa. iij. ca. dic̄. Pctm̄ ſuū quaſi ſo
doma predicauerunt. Et. lvij. ait. Auferte
offendicula de via populi mei. i. mala exem-
pla. Et Ezechiel'. xiij. Confortaſtis man⁹ im
pij:vt nō reuerteret a via ſua mala. Et hoc ꝓ
pter mala exēpla. Propterea ſaluator Mat.
v. oſtēdit q̄tū ſit deteſtabile alijs pbere malū
exēplū:dicēs. Si oculus tuus ſcandalizat te
erue euꝫ ⁊ ꝓijce abs te. Et ſi pes tuus. ⁊c̄. Et
Math. xviij. marci ix. ⁊. luce. xvij. Qui ſcāda
lizauerit vnū de puſillis iſtis minimis q̄ in me
credūt:expedit ei vt ſuſpēdat mola aſinaria
in collo ei⁹:⁊ demergat in pfundū maris. Ue
mūdo a ſcādalis. Et infra. Ue autem hoi illi p
quē ſcandalū venit. Hos rephēdit Paul⁹ ad
Ro. xiiij. Noli cibo tuo illū pdere ꝓ q̄ mortu
us ē chriſtus. Propterea de ſeipſo dic̄:ne ali-
os ſcandalizaret. i. ad Coꝝ. x. Omnia mihi li
cent:ſꝫ nō omnia expediūt. Et. ij. ad Coꝝ. xi.
Quis ſcandalizat ⁊ ego nō vror? Propterea
Hiero. ait. Dimittendū ē ꝓpter ſcādalū ōne
qd̄ pretermitti pōt. Hui⁹ autē exēpli deteſta
tio nō ob aliud facta eſſe credit:niſi q2 inimi

cus humani generis mltos inducit ad peccā
dū propt malū exēplū:⁊ maxime illoꝝ qui bo
no exemplo ſplendeſcere deberēt:nec nō liga-
tos illos in peccato tenet:ne p penitētiā re
ſurgāt. Hec eſt illa catena terribil':de qua di
ctum ē. Ad quā diſſoluendā duob⁹ malleis
vtemur. Primo diſſoluit ſic. Hec ē illa ſen
tētia theologoꝝ. et maxime ſcti Thome. ij. ij.
q. lxxiij. q̄ magnitudo peccātis aggrauat pec
catum. Et hoc ꝓbat q̄tuor rationib⁹. Pri-
mo:q2 facili⁹ maiores. vt doctores ſacerdo-
tes ⁊ religioſi poſſūt reſiſtere peccato:cuꝫ ex
cedant in ſcientia ⁊ virtute. Unde Luce. xij. c.
dicit. Seruus ſciens voluntatē dn̄i ſui ⁊ non
faciens:plagꝫ vapulabit multis. Secundo
propt ingratitudinē. Quia omne bonum quo
qs magnificatur:ſiue ſit bonū tpale:ſiue ſpū
ale. ſiue ſit ſciētia aut dignitas:dei beneficiū
eſt:cui ſcꝫ deo hō ſit ingrat⁹ peccādo. Et q̄tū
ad hoc quelibꝫ maioritas q̄ eſt in tpalib⁹ bo
nis aggrauat pctm̄. Tertio ꝓpter ſpecialē
repugnantiā actus peccati ad magnitudinē
pſone:ſicut ſi pnceps iuſticiā violet:qui pont
tur iuſticie cuſtos:magꝫ peccat q̄ alius. Et ſi
ſacerdos fornicet qui caſtitatē vouit:⁊ alios
adhortari debet. Quarto propt malum ex
emplum ſiue ſcandalū. Quia vt dicit Grego-
rius in paſtorali. in exēplum culpa vehemēter
oſtendit:qn̄ p reuerētia ordinis peccator ho
norat. Ad pluriū etiā noticiaꝫ pueniūt pecca
ta maiorū:⁊ magꝫ ea homines indigne ferūt
ideo grauiora ſunt:⁊ maiorē penā ⁊ dānatio
nē habebunt. Si ḡ o peccator vides maiores
in pctis perſeuerātes:noli exemplo illorū tu
peccare:nec in peccatis pſeuerare:q2 etſi pec
catū eorū grauī⁹ ſit tuo:⁊ maiori pena dignū
tuū tamē propter hoc penā ſibi debitā nō euit
tabit. Et ſi cuꝫ his in iferno dānaberis propt
mltitudinē nō min⁹ ardebis:imo magis. Cu
ius rationē aſſignat Aug. ij. q. i. c. mlti ī fine
Nam nō propterea min⁹ ardebūt q2 cū multꝫ
ardebūt:imo magis. Quia q̄to plura in igne
ſunt ligna:tāto magis inualeſcit ignis. Pro
pterea ſapiēs Eccl'i. vij. Non pecces in multi
tudine ciuitatis. Sed peccator qui ſe per ma
iorū exempla defendit:hoc nō ob aliud facit
niſi q2 a peccato reſurgere negligit:⁊ in ipſo
pmanere ſatagit. Et iō hmōi effugatio ipſuꝫ
nō excuſabit. Juxta illō Eccl'i. xxxij. Hō pecca
tor vitabit correptionē:⁊ ſm voluntatē ſuā in-
ueniet cōpationē. Scdo pdicta catena ſic
diſſoluit. Nam ſi ſolū eſſent malum exemplū
prebentes et non ecōuerſo bonum conferen-

tes te excuſati eſſent pctõ ꝛeo: etſi non a toto tamen a tanto. Quia ergo in vnoquoq; genere boni ⁊ mali ſūt: ſequenda ſunt bona exempla et mala euitāda. Propter qḋ ait Hiero. in epl'a ad Celantiam de recto modo viuendi. Ideo timendū eſt: ne quos duces recti hui⁹ itineris habere non credim⁹: eos comites habeamus erroris. Si ergo inueniunt exēpla q̄ nos per hanc viam ducāt: ⁊ rectam euangelij tramitem teneāt: ſequēda ſunt. Sin aute; vl' deficiant vel deficere putant apoſtolorū forma vniuerſis poſita ē. Clamat vas electōis Paulus: nos quoq; ad anguſtū hoc iter conuocās dicit. Imitatores mei eſtote ſicut et ego chriſti. Certe qḋ ampli⁹ omnibus ē ipſius chriſti relucet exemplum: q̄ in euāgelio ait. Venite ad me omnes q̄ laboratis ⁊ onerati eſtis: ⁊ ego reficiā vos. Tollite iugū meū ſup vos et diſcite a me: q: mitis ſum ⁊ humil' corde. Si periculoſū eſt imitari illos de quibus dubitas an imitandi ſint: hūc certe imitari tutiſſimū eſt atq; eius veſtigia inſequi q̄ dicit. Ego ſū via veritas ⁊ vita. Nunq; errat imitatio que ſequitur veritatē. Et infra. Auferant peccandi ſe da ſolatia: nihil omnino agim⁹: qui nos per multitudinis exempla defendim⁹: ⁊ ad conſolationē noſtrā aliena ſepe mirātes vitia deeſſe nobis dicim⁹ qu os debeamus ſequi. Ad illius exemplū nitamur quē omnes fatemur imitandum: atq; ideo p̄cipua tibi cura ſit legem noſcere diuinam: per quā poſſis quaſi preſentia cernere exempla ſanctorū. hec ille. Et hec de quinta catena.

Sexta catena vocatur delectabilitas

s Adeo eñ i multis caro ſpiritui dominat: adeo oblectamentū mundi et carnis ab ipſis amat: ⁊ peccatorū carnis ſpecies fantaſie imprimitur: adeo diabol⁹ ſuis deceptionib⁹ ſup ipſos dñat: vt quotiens recordant ſi penitere volūt: nō amplius debere delectari vt hacten⁹ delectati ſunt: aliā vitā minime eſſe putantes in placabilibus huius miſerrime vite: licet cū offenſis multis: ⁊ ſceleribus quaſi in ſua beatitudine cōquieſcunt. Qua de re ne huiuſmodi oblectamēta dimittant: de eorū peccatis penitentiā nō ſolū ſumere renuunt: verūctiaq; vt mundo iſto gaudeant: de peccato in peccatum ludendo diſcurrunt. Ad quā diſſoluendaſ primo occurrit illud Hiero. ad Paulinū preſbiterū in plogo biblie ca. viij. in fine. Facile contēnit omnia qui ſe ſemp cogitat eſſe moriturū. Cogitare ğ mortē o iuuenes: ſepe horā eius ad mētem reuolute: q: mundi delectationes toto conamine ſpernetis. Ad hāc vtiq; diſſoluēdā pluri mū valet mēoria paſſionis xpi. Qḋ deſcipo teſtat Hiero. diē in epl'a ad Euſtochium. Quimpoſſibile eſt in ſenſu hominis non irruere motū medullarū calore: ille laudat: ille predicat beatus q̄ ſtatim vt ceperit cogitare interficit cogitat⁹: ⁊ allidit eos ad petrā. petra autē erat chriſt⁹. Et q̄ hoc ſit verū in ſeipſo probaſſe fatet ibidē dicēs. O quotiēs in heremo conſtitutus. ⁊c. vſq; ibi. In odorē vnguētorū tuorū curremus. Et ſic patet ſexta catena.

Septima catena vocat timiditas

s Dicit eñ intra ſe iſenſatus pctōr diabolica ſuggeſtione deceptus. Quid eñ prodeſt cōfiteri? Quō ꝑſeuero in bonis inceptis pſeuerare: ⁊ a pctō in futurū me abſtinere? Iterū incidā in illa: ⁊ ſic nihil pdeſt pnīa acta. Et ſic huiuſmodi timiditate catenat⁹ nō reſurgit. Ad quā diſſoluēdā mouet vna pulchra qſtio vtilis ⁊ inaudita. Si pctā ſemel dimiſſa peruerā pniaq;: nō dico falſā q: ſic nō oportet dubitare: poſſūt redire tā quo ad numerū q̄ quoad culpā p ſeq̄uēs peccatū mortale cōmiſſū. Probat. pmo q̄ ſic p illam pabolā ſcriptā Matth. xviij. Ideo aſſimilatū eſt regnū celoꝝ homini regiq; voluit rōnē ponere cū ſeruis ſuis. Ubi habet q̄ rex ille ſeruū ſuū inueniēs debitorē decē miliū talentorum. ⁊c. dic totā hiſtoriā. Sic ⁊ pater meus celeſtis faciet vobis: ſi nō remiſerit vnuſq̄ſq; fratri ſuo de cordib⁹ vrīs. Qḋ nō ē aliud dicere: niſi q̄ de⁹ q̄ nobis penitētib⁹ multa pctā dimiſit: ⁊ q̄ ſi nos proximo nos offendēti vtiq; nō dimittim⁹: illa eadē pctā ab eo nobis dimiſſa: iterū ſunt nobis ab ipſo imputata et punita. Ergo a ſimili ē in omnib⁹ alijs pctis. Quod etiā probat per Aug. in libro de bapti ſmo cōtra donatiſtas dicentē. Redire dimiſſa pctā vbi fraterna charitas nō ē: apertiſſime dñs docz de illo ſuo: quē cū dñs iueniſſet debitorē decē miliū talentoꝝ deprecāti oīa dimiſit. Ille autē conſeruū ſuū: q̄ ei debebat centū denarios: ſuffocabat. Et cū miſericors nō fuiſſet iuſſit eum dñs reddere quod ei dimiſerat. Unde Ambro. ſup eplā ad Epheſios. v. ca. ꝑ glo. ⁊ ponit a magiſtro ſniaꝝ i. iiij. di. xx. c. i. vide ibi Donate inuicē ſi alter in alterū peccet: alioqui repetit dimiſſa. Si eñ in his contemptus fuerit. ſcilicet dominus: ſine dubio reuocabit ſententiam per quam miſericordiam dederat. Hoc idem dicit magiſter in. iiij. diſtinctione. xxij. capitulo primo. et habetur

de peni. diſ. iiij. c. cōſiderādū. Ubi dicit Greg. in. iiij. Dialogoꝝ. ex dictis euangelicis. Conſtat. q: ſi qḋ in nos delinquit ex corde nō dimittim⁹: ⁊ illud rurſus exigit qḋ nobis iam per penitentiā dimiſſū fuiſſe gaudebamus.

Sed cōtra. Oppoſitū pꝫ per Auicē. iij. ſue meth. iiij. c. qui ait. Qḋ ānihilatū eſt non redeat. Sꝫ cū pctm̄ remittit ānihilat. ergo ⁊c. Exēplū habes de btō Aug. qui vidit in manu diaboli librū in quo ſcriptū erat q̄ btūs Auguſtin⁹ dimiſerat cōfeſſionē. Qui ſtatim confeſſus: reſpexit librū: ⁊ nihil inuenit ſcriptū. Siſr de ſuo qui fecerat adulteriū cū vxore dñi ſui. Cū autē vellet dñs ſuus per quendā incātatorē certificari: ſeru⁹ hoc ſentiēs cōfeſſus eſt pctm̄ ſuū: ⁊ diabol⁹ interrogat⁹ rñdit de hoc ſe penit⁹ nihil ſcire. Itē de vxore cuiuſdam: que cōmiſit adulteriū: ⁊ cū exprobraret a viro ſuo illa prorſus negabat. Tūc dixit vir eius q̄ ſi teneret ferrū ignitū in manu ſua ſine leſione: crederet ei. Que confeſſa eſt pctm̄ ſuū: ⁊ poſtea volēte tenuit pñte viro ferrū ignitū in māib⁹ ſuis abſq; leſiōe. Preterea nullum ſucceſſiue corruptū pōt redire idē nūero: aliter duo ꝯtraria poſſent eſſe ſil' vera: qḋ eſt falſū. Nō enim hora pterita pōt i uerti: nec aliqḋ platum ꝯtinuū: nec reliqua ſucceſſiua. Ex his ergo contrarietatib⁹ oritur pdicta queſtio.

Ad quam rñdendū eſt ſm ſniam doctoris ſubtilis Ioh. ſcoti in. iiij. di. xxij. q. i. q̄ pctm̄ dimiſſum: ſiue originale: ſiue veniale: ſiue mortale: idē nūero redire nō pōt q̄tū ad culpā. i. q̄ ſi poſt pniam vnum pctm̄ mortale cōmittatur ꝓpter qḋ aīa dānet: ſolū de illo puniet ⁊ nō de alijs. ſcꝫ per pniam dimiſſis. O pnia ſctā: q̄ta eſt bonitas tua et efficacia. De qua bene ꝓpheta Ezech. c. xviij. dicit. Si impius egerit pniam. ⁊c. Et cōcludit. Oīum iniq̄tatū eius quas opat⁹ eſt nō recordabor. Rō hui⁹ poſitiōis eſt iſta: q: ſm ſniam oīum theologorum in. iiij. ſniarū diſ. xliiij. vbi loquūt de reſurrectione: nulla res ānihilata pōt redire eadem numero: niſi p diuinā potentiā. Tunc ſic p ſniam oīum theologoꝝ in. ij. ſniaꝝ diſ. xxxiiij. De⁹ nō eſt cauſa alicui⁹ pctī: q: hoc nō eſſet facere: ſed pot⁹ deficere. qḋ abſurdū eſt in deo ponere. vñ Aug. in li. lxxxiij. qōnū. q. iij. Deo auctore nō fit hō deterior. Reſtat ergo q̄ peccatū per pniam dimiſſū. ⁊ totaliter ānihilatū aliter redire nō pōt: niſi per diuinā potentiā. Et hoc eſt impoſſibile vt pbatū ē. Ergo pctā dimiſſa nō poſſunt ampli⁹ redire. Faciēda eſt ergo penitētia: nec recidiuatio timēda eſt p pter rōnē iam dictā. Dicas ergo ad parabolam: ⁊ ad auctoritates iam adductas ſm Ric. vbi ſupra. in rñſione pmi argumenti. q̄ p tanto in illis auctoritatib⁹ pctā dicunt redire: q: per ſequēs pctm̄ culpa grauatur. Si eñ mihi peccati contra te indulſiſti: ⁊ poſtea ꝯtra te peccor: ex hoc iſtud pctm̄ graui⁹ reddit. Hinc eſt q̄ pdict⁹ doctor vbi ſupra. q. v. q̄rit. Si maior eſt ingratitudo in caſu ab innocentia: q̄ a caſu a vera penitētia. Quia ex his p̄dictis ſequit. q̄ maior ſit ingratitudo in caſu a vera penitētia: q: pctm̄ ſequens grauat p pctā dimiſſa pus per penitētiā. Sed pctm̄ in qḋ cadit hō ab innocētia: per nullū aliud peccatū p̄cedēs aggrauat. Ad hoc rñdet ipſe doctor dicens. q̄ grāꝝ actio duo reſpicere debet ſcꝫ quātitatē doni: ⁊ gratuite donatiōis modum. Reſpiciēdo aūt ad quātitatē doni magis eſt ingrat⁹ innocēs peccādo q̄ penitens: quia ceteris parib⁹: maius donū eſt ſeruare hoiē ne peccet: q̄ illi q̄ peccat indulgere. Ceteris eñ parib⁹ nobilior eſt ſtat⁹ innocētie q̄ penitētie. Sed cōſiderādo modū gratuite donatiōis: magis ē ingrat⁹ penitēs: cū peccat q̄ innocēs: q: q̄to magis quis elongat a debito recipiēdi beneficiū: tanto eſt modus donationis magis gratuit⁹ cū beneficiū ſibi ꝓfert. Magis aūt elongat a receptiōe gratie q̄tum eſt ex pte ſua ille qui peccauit: q̄ ille qui non a gratie cōſeruatōe cecidit. Qib⁹ tñ cōpenſatis ſi cōpenſet aggrauatio: q̄ eſt in ſequenti pctō ꝓpter p̄cedētia iam dimiſſa: maior eſt ingratitudo cadere a vera pnia: q̄ ab innocētia. Et ideo dicunt doctores. q̄ pctorib⁹ recidiuātib⁹ ꝓpter eoꝝ ingratitudinē: debet maior pena imponi: q: pctm̄ eoꝝ graui⁹. Et ſic habēt intelligi pdicte auctoritates: ⁊ nō aliter. Faciamus ergo pniam: nec timeam⁹ recidiuare: q: ex aſſumpta pnia inimicus fact⁹ eſt debilior: ⁊ ideo minime timēdus eſt. q: ſm Hiero. Parum timēdus eſt hoſtis: qui non pōt vincere niſi volentē. Inſup ſecure cōſcientie libertate homo fit robuſtior ꝯtra inſidias diaboli: tāq̄ fortis armat⁹ ⁊ a carcere liberat⁹: q: penitentia eſt armatura dei. de qua ad Eph. vi. apl's ait. Induite vos armaturā dei: vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias diaboli. Preterea penitentiā agēs fit pnceps oīm cuſtodiētiū mādata dei. iux illḋ ps. Particeps ego ſum oīum timētiū te: ⁊ cuſtodientiū mandata tua. Appropinquat enim dñs penitentib⁹ ꝓtectione ⁊ illuminatione. iuxta illud ps. Dñs illuminatio mea ⁊ ſal⁹ mea: quē timebo. Dñs ꝓtector vite

mecta quo trepidabo?quaſi dicat:nõ a diabo lo:nec ab aliqua potentia. Et Job.xvij. Pone me iuxta te:t cuiuſuis manꝰ pugnet ↄtra me Quaſi dicat nõ curo. Et ad Ro.viij. Si deus ꝓ nobis quis cõtra nos? O xpiani,o mundi amatores:o tardi,o pigri. Ad pniam:ad peni tentiã: dico cõuertimini. Faciamꝰ pniam:qꝛ dñs defenſoꝛ ꝛ ꝓtectoꝛ noſter eſt cõtra inſi dias diaboli ꝛ tentationes inimici.

Et ſic patet iſta catena.

O Ctaua catena vocaṫ pſumptuoſitas Preſumũt eni pctõres de mia dei di centes. ꝙ male viuẽdo deꝰ miſerebiṫ ſui. Qð eſt dñm iudicare iniuſtũ. necnõ blaſ phemare euꝫ. Sicut in pſona taliũ pſalmiſta ait. Nõ iudicabit dñs nec intelliget deꝰ iacob. Cõtra quos diciṫ Eccli.v. Ne dicas. miſera tio dñi magna eſt.qꝛ de ſpe mes in pſumptio nẽ temerariã ꝛ ſupbiã: ꝛ abſqꝫ timoꝛe i pctis firmã faciẽs habitationẽ. Ad quã catenaꝫ diſſoluendã queriṫ iſta qſtio. Utrũ in deo ſit iuſticia. Et videṫ ꝙ nõ.qꝛ quicqꝫ facit oia ꝑ libito ſue volũtatis:nõ ſm iuſticiã opaṫ. Sꝫ ſicut dic̃ apl's ad Eph.i. Deus oia opaṫ ſm cõſiliũ volũtatis ſue. Non ergo iuſticia debe ret ei attribui. Preterea actꝰ iuſticie eſt redde re debitũ:ſed deꝰ nulli eſt debitoꝛ:ergo deo nõ ſpectat iuſticia. Sꝫ ↄtra hoc obijciṫ. Tota ſcriptura clamat deũ eſſe iuſtiſſimũ. Nã apl's ij.ad Timo.iiij.dicit.ꝙ deꝰ eſt iudex iuſtꝰ. Sꝫ nõ eſt iudex iuſtus in quo non eſt iuſticia.er go ꝛc̃. Et ps ad dñm clamat. Juſticia plena eſt dextera tua. Et alibi. Juſtus dñs: ꝛ iuſti cias dilexit. Ad hãc qõnez rñdet Tho.in.i. pte.q.xxi.ar.i. Et Ric.in.iiij.di.xlvi. ar.i.q.i. dicit.ꝙ duplex eſt ſpẽs iuſticie. Una cõmuta tiua:alia diſtributiua. Prima cõſiſtit in mu tua datione ꝛ acceptione. vtputa emptione ꝛ venditiõe: ꝛ alijs cõmutatioibꝰ. Et hec diciṫ v.Ethi.iuſticia cõmutatiua. Et hec non põt eſſe in deo:qꝛ nullꝰ dedit ei tantũ qð mereaṫ: vt illi retribuaṫ. Un̄ apl'us ad Ro.xi.c. Quis pꝛioꝛ dedit illi ꝛ rebuit ei? quaſi diceret nullus. Secũda ↄſiſtit in diſtribuẽdo. ſm quã aliqs gubernat vel diſpẽſat:datqꝫ vnicuiqꝫ ſm di gnitatẽ ſuã. Sicut ergo oꝛdo cõgruus famil lie vel cuiuſcũqꝫ multitudis gubernate:demõ ſtrat hmõi iuſticiã i gubernãte:ita oꝛdo vni uerſi qui apparet:tam in rebꝰ naturalibꝰ i ꝙ̃ in rebꝰ volũtatis:demonſtrat iuſticiã dei. Un̄ dicit Dionyſiꝰ.c.iiij.de diui.no. Opoꝛꝫ vide re verã eſſe dei iuſticiã ꝙ oibus tribuit. Pꝛe terea ſm vniuſcuiuſqꝫ exiſtẽtiuꝫ dignitatẽ.ꝛ vniuſcuiuſqꝫ naturã:natura in ꝓpꝛio ſaluaṫ oꝛdine. Et ſic pꝫ ꝙ in deo eſt iuſticia diſtribu tiua:q̃ diſtribuit bonũ ꝛ malũ:penã ꝛ gloꝛiaꝫ

Dicas ergo ad argumẽta in oppoſitũ ſm Tho. vbi ſupra.ꝙ q̃uis deus opereṫ oia ſm cõſiliũ ſue volũtatis:tñ hoc nõ obſtat qn ope retur ſm iuſticiã: qꝛ impoſſibile ẽ ꝙ deꝰ nol let qð ratio ſue ſapie dictat. Que quidẽ ẽ ſicut lex iuſticie:ſm quã eiꝰ volũtas recta ꝛ iuſta ẽ Unde qðcũqꝫ facit ſm volũtatẽ ſuã iuſte fa cit:ſicut illud qð ſm legẽ facimꝰ iuſte facimꝰ Sed nos ſm legẽ alicuiꝰ ſupioꝛis:deꝰ autem ſibiipſi eſt lex. Ad aliud v̓o dicas ſm Ric. in rñſione quarti argumẽti.ꝙ etſi deꝰ nulli crea ture debitoꝛ ſit ex recepto: tñ debitoꝛ eſt ex ꝓ miſſo. Promiſit eni gloꝛiã dare bñfacientibꝰ Nulli tñ eſt debitoꝛ: niſi qꝛ voluit. Si autem queraṫ.quare vult:non rñdeo niſi qꝛ vult: qꝛ voluntas ſua eſt cã pma. Et ſic pꝫ pdicta qo. Noli ergo pſumere de mia dei:qꝛ tanta eſt iu ſticia q̃ta mia. Un̄ Greg.ait. Miſicoꝛdiam dei debemꝰ erubeſcere:ſi iuſticiã eiꝰ nolumus foꝛmidare. Et hiero. Magna eſt mia dei: im mo maioꝛ ꝙ̃ credimꝰ:ſed nõ minoꝛ ẽ iuſticia Et idem hiero. Potius iuſticia eſt timẽda: ꝙ̃ mia ſine pnia pſumẽda. Un̄ deuṫ.x.c.dicitur. Deus magnꝰ ꝛ potens ꝛ terribilis:q̃ pſonam nõ accepit nec munera. Et Job.ix.c.diciṫ. Si iuſtificare me voluero:os meũ cõdẽnabit me Et ſi innocentẽ me oſtẽdero prauũ me cõpꝛo babit. Jtez pꝛuer.vi.c. Zelus ꝛ furoꝛ viri:non parcet in die vindicte: nec acquieſcet cuiuſq̃ pꝛecibꝰ:nec recipiet ꝓ redẽptiõe dona pluri ma. Et ibidẽ.x.c.dr̄. Non ꝓderũt theſauri im pietatꝫ in die vltionis. Propterea dñs p Eſa. loquiṫ.xlvij.c.his pſũptuoſis: dicẽs. Reuela bitur ignominia tua:ꝛ videbiṫ oppꝛobꝛiũ tuũ vltionẽ capiã:ꝛ nõ reſiſtet mihi homo. Et per hiere.xlviij.c.ait. Erit coꝛ foꝛtiũ moab in die illa ſicut coꝛ mulieris pturiẽtis. Et p Ezech. vij.ca.ꝛ Sophome.i.ait. Argentũ eoꝝ ꝛ au rum eoꝝ nõ poterit eos liberare. Sed pniam age:quia non poterit deus iuſticiam pterire.

Et ſic patet octaua catena.

N Ona catena ꝛ vltima vocaṫ longani mitas. Plerıqꝫ pctõres miſeri ſunt: qui vitam noſtrã coꝛpalẽ nũꝙ̃ fineꝫ habere credũt. Dicũt eni intra ſe. Gaudeamꝰ ꝛ epulemur: foꝛtes ꝛ diuites ſumus:quis no bis male facere põt? Contra quos eſt ſcriptu ra ſacra:experientia expꝛeſſa: ꝛ euangelij pa rabola. Scriptura ſacra dico.qꝛ Jac.iiij.c. ſcribiṫ. Que eſt vita veſtra? Uapoꝛ ad modi

cum parẽs:ꝛ deinceps exterminabiṫ. Et Job xiiij.dicit. Homo natꝰ de muliere:bꝛeui viuẽs tpe.ꝛc̃. Et.xx.ca.inq̃t. Gaudiũ pctõꝛis ad in ſtar pũcti. Si aſcenderit vſqꝫ ad celos ſupbia eius:ꝛ caput eiꝰ nubes tetigerit: qſi ſterquili niũ in fine perdeṫ. Et dauid in ps. Uidi im piũ ſuperexaltatũ ꝛ eleuatũ ſicut cedros libani ꝛc̃. Et dñs in euãgelio tales cõmonet dicẽs: Mar.xiiij. Uigilate.neſcitiſ eni qñ dñs veniet ſero an media nocte:an gallicantu:an mane. Ne cũ venerit repẽte inueniat vos doꝛmiẽtes.

Secũdo cõtra ipſos exclamat experientia qꝛ videmꝰ iuuenes moꝛi:ꝛ frequẽtiꝰ ꝙ̃ ſenes Noui ego iuuenẽ militẽ:dñm terrarũ multa rũ in paucis diebꝰ moꝛte repentina deficiẽtẽ. Cũ in quadã ciuitate pdicarẽ: vidi dñam fi liam militis cũ ſonitu tubarũ ꝛ magnis pom pis ad nuptias euntẽ vno die dñico: ſꝫ in alia hebdomada ſequẽti cũ lachꝛymis ad tumulũ ſociata eſt. O iuuenes effrenati,o iuuenes in ſenſati:o iuuenes q̃ felicitatez ponitis in rebꝰ veſtris ꝛ trãſitoꝛijs:emẽdate vos dico:qꝛ ne ſcitis vtrũ vſqꝫ ad hoꝛã eritis viui. Emẽdate vos dico:qꝛ videtis experiẽtiã quottidie. Et ſic videmꝰ vbiqꝫ:quoſcũqꝫ in iuuẽtute: vel in media etate:vel ſenectute moꝛi. Tertio cla mat euãgelij pabola ↄtra pdictos viuere ſpe rãtes:q̃ ſcripta eſt Luc̃.xij.de illo diuite.q̃ aie ſue dicebat. Anima mea mlta habes bona re poſita in ãnos plurimos:requieſce: comede:bi be:ꝛ epulare. Cui dixit deꝰ. Stulte hac nocte aiam tuã repetẽt a te. Que aũt paraſti:cuius erũt? Jdeo infert dñs dicens. Eſtote parati: qꝛ qua hoꝛa non putatis filiꝰ hois veniet. Et ſic pꝫ qliter diſſoluiṫ iſta catena terribilis ꝛ ama ra. Rogemꝰ ergo deũ oipotẽtẽ: vt cõcedat no bis grãm pꝛedictas ſoluendi catenas: vt hic gratiã.ꝛ in futuro gloꝛiaꝫ ab eo cõſequamur: qui viuit ꝛ regnat in ſecula ſeculoꝛuꝫ. Amen.

Habes in hoc volumine humaniſſime lectoꝛ dei declamatoꝛis celeberrimi viri Roberti de li tio: ſacre pagine ꝓfeſſoꝛis: epi aquinatis ex ſeraphico minoꝛũ oꝛdine: ſmones de aduen tu.de quadrageſima.de penitẽtia.ꝛc̃ vt in ca pite libꝛi p notatũ eſt p varios tractatꝰ diſtin ctos. quoꝝ cuilibet nũerũ ſmonũ ſibi q̃drãtẽ ab alijs pꝑmiſſũ:in fronte folioꝝ addidimꝰ.

Jmpꝛeſſum eſt aũt pſens opus Lugð.opa ꝛ diligẽtia ſolertiſſimi viri Johãnis cleyn ale mãni artis impꝛeſſoꝛie magiſtri. Anno no ſtre ſalutis. M.v.c. Ad.iij. idus Januarij.

Regiſtrum pꝛeſentis operis.

A.B.C.D.E.F.
a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s.t.v.x. y.z.aa.bb.cc.dd.ee.ff.gg.hh.ij.kk.ll.mm. nn.oo.pp.qq. Omnes ſunt quaterni.ex ceptis.pp.qq.qui ſunt terni.

BIBLIOTECA.
ZARAGOZA.